Giny

13
25 C
1
M
13-18. A. 23

PRAXIS BENEFICIORVM D. PETRI REBVFFI MONTISPESSVLANI,

IVRIVM DOCT. AC COMITIS,

iuriſque Pontificij ordinarij Profeſſoris Pariſ. & ibidem in ſupremo Senatu Cauſarum Patroni.

Cui appoſuimus Bullam Cœnæ Domini, Bullam item Ieiuniorum, ac Supplicationum S.D.N. P. Pauli III. multis in locis reſtituta omnia, & hac editione aliquot Additamentis (quæ his notis [ ] incluſimus) ex poſtrema Auctoris recognitione locupletata.

Acceſſerunt etiam nunc recens Additiones ad Regulas Cancellariæ, cum interpretationibus D. Petri Rebuffi: cura D. Audomari Rebuffi Montiſpeſſulani, Iur. Doct. eius nepotis, diligentiſſimè excultæ.

His etiam adiecta eſt Practica Cancellariæ Apoſt. D. Hieronymi Pauli Barchin.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

Apud Marcum Antonium Morettum.

ROMAE, Excudebat Gulielmus Facciottus. M.D.XCV.

Superiorum permiſſu.

AD REVERENDISSIMVM D. HIERONYMVM VERALLVM,

TITVLI S. MARTINI IN MONTIBVS PRESBYTERVM CARDINALEM,

Et in Gallia Sedis Apoſtolicæ Legatum,

Petrus Rebuffus S.

CVM in omnibus diſciplinis, tum in vtroq; iure ſemper commodiſsimum eſſe putaui, ſi artis præceptionibus, quæ theoremata dici ſolent, vſum quis adiungere ſtudeat. Etſi ij, qui in iure verſantur, à quæſtionibus ocioſis & inutilibus, quę nunquam aut rariſsimè in actionem hominum vel forum veniunt, traducant exercitationem ſuam ad eas, quæ quotidianæ ſunt & forenſes. Ab his enim cùm diſceditur, vagatur ſtudioſi animus, caretque fructu operæ, & diuturni laboris. Vnde factum arbitror, vt tanta & tam immenſa ſint interpretum volumina, dum ocioſè nimium ſcriptores permulti operam dederunt quæſtionibus effingendis, magis quàm vſitatis exercendis: quæ vt quotidianæ ſunt, & frequentes, ita quotidianas & varias pariunt dubitationes. Itaque cum in docendo atque tractando iure ætatem penè omnem conſumpſiſſem, illudque illuſtrare quibus poſſem modis decreuiſſem, viſa eſt mihi Beneficiaria materia tractatu digniſsima, omnium vtiliſsima, tum etiam difficillima, quæ anfractus infinitos propemodùm habeat, quæ ſuo quoque complexu totum ius Canonicum contineat. Quapropter illud ipſum quod in omnibus partibus iuris ſemper ſequendum iudicaueram, in hoc quoque multò magis mihi faciendum duxi: idcirco nomen & titulum huic libro inſcripſi, vt Praxis Beneficiaria appellaretur: nunquam autem dubitaui cui dedicarem: tua enim humanitas, dignitas, & amplitudo ſemper in animo erat: tua erga me nullo tibi obſequio deuinctum beneficia me tantopere obnoxium effecerant, vt exiſtimatem alij nulli quam tibi me illum debere, aliique nulli quàm tibi ſi non tribuerem, me ingratum videri poſſe: ni-

hil enim tale aliis debeo, ſed tibi maxima: nam cùm in Galliam Sedis Apoſtolicæ legatus veniſſes, exceptus es, cùm vbique honorificentiſſimè, tum in hac regia Pariſiorum vrbe à frequenti & ampliſsimo Senatu, florentiſſima Academia: denique ab omnibus ordinibus ciuilium & militarium magiſtratuum, qui obuiam ſunt profecti, vt te in vrbem deducerent. ita (ne ego alia quàm vera narrem) omnium animos recreabat ſingularis tua humanitas, prudentia, & eloquentia, qua excipiebantur à te, vt tui videndi deſiderio ſummo omnes tenerentur. Me quoque, cùm te ſalutatum veniſſem, priuatim & familiariter: ita tibi coniunctum voluiſti, vt ego in ſummo beneficio id reponerem. quinetiam me nihil tale à te ſperantem honore protonotariatus Apoſtolicæ ſedis ornaſti, contuliſtique duo ſacerdotia. Et tametſi huius munificentiæ fructu careo, quod longe antequam in me conferres ea ſacerdotia, litibus ius eorum controuerſum inter plurimos, & impeditum erat. Iſta tamen ipſa tua liberalitas me tibi adeò obligat, vt perinde me obnoxium iudicem, ac ſi eſſem ea conſecutus. Nam in me ſine vllo erga tuam dignitatem merito ſponte contuliſti, quod ex noſtrorum Gallorum Præſulum nemine mihi contigit. Quo fit, vt quantò te magis colo, obſeruo, ſuſpicio, & diligo animo ſingulari, tantò vehementius in quoſdam ex noſtris conciter, quorum doctor eruditorque fui ſatis diligens, non publicè quidem, ne Reipubl. cauſſa laborare viderer, ſed priuatim eorum ipſorum tantùm gratia: quo nomine mihi adhuc tenentur obnoxij: nec enim cum omnium cumulatiſsimè poſsint, gratiam retulerunt vllam. At mihi id cum aliis multis literatis & probis viris commune eſt, qui multum diuque in iuris diuini & humani literis verſati ſunt, horumque apud te, qui à latere Pontificis maximi ſedes, iuſtior eſſet querela: atque de eis huic inſtituto libroque meo magis quàm de me verba facere conueniret. Nam & de ſacerdotiis differentem oportet quibus debeantur dicere. Ecquis non doleat eos, qui conſenuerunt in ſtudiis iuris diuini, & humani, nullum vtiliſſimi, honeſtiſſimi, ſanctiſſimique laboris præmium conſequi, nullumque locum, quo fructuum ferre poſſunt? Et quidem illud certum eſt placitis omnibus, & conſtitutionibus diuinis, Pontificijs, & conciliaribus, munera Eccleſiaſtica doctis & probis decreta, eorumque cauſſa tantùm eſſe parata. Et iure Gallorum proprio, quod Concordatum dicitur, nulli alij debentur, quàm ei, qui in gradu aliquo ſit doctrinæ & teſtimonio celebris alicuius Academiæ probatus: non negauerim certe deeſſe in orbe Chriſtiano antiſtites, qui eruditione, & integritate vitæ præſtent, ſed non ſatis multi eſſe dicuntur, vt numerum ſuperent imperitorum, ſed repellunt, vt contraria ipſa ſeſe mutuo non ferunt, optimos & doctiſſimos quoſque atque ſedem eorum occupant

pant

pant, quæ nullo iure eis debetur: quin & Euangelica lex ratioque omnis abhorret. Quis enim doctor populi idoneus fuerit, rudis ne, ſtolidus, imperitus, qui docendus ipſe eſt, an peritus? Quis optimo vitæ exemplo ducet ad vitę honeſtatem, & religionem? Iſne qui malo exemplo fuerit, dignusque ſupplicio? quem grex vt lupum rapacem fugit, quem omnes oderunt, qui inutilis omnino paſtor, qui neque poſſit, ſi velit, propter ignorantiam, neq; velit, ſi poſſit, propter improbitatem gregem tueri, aut iuuare? Quare minimè mirandū, ſi multos hæc noſtra ætas pepererit & pariat in dies, qui oppugnent & deleant in pleriſque locis hierarchiam, hæreſes excitent: eruditorumque nemo aut certè pauci ſint, qui defendendam illam ſuſcipiant, ſed oppugnant potius (quamquàm hoc flagitioſum) commoti grauius dum ſe negligi vident. Et ſi velint, dum omni ſubſidio carent, non habent ocium, ſed reuocantur ad vitæ neceſſaria paranda. Neque apud vulgus autoritate valent, vt commoneant: ſunt enim in loco humili poſiti. Iam verò ad iſtas hæreſum calamitates tollendas arma non ſufficient potentioribus, vt in quibuſdam prouinciis audimus, perſuaſis, quibus ratione, argumentis, doctrina, & probitatis exemplo opus eſt: hæret enim animo malum. Eſſet mehercle hęc iuris diuini humanique petitorum cauſa mihi exponenda potius, quam mea in hoc libri exordio, in quo toto de ſacerdotiis agitur, cū dentur quibus non conuenit. Sed non poſſum non ſemper meminiſſe ſingularis illius tuæ in me beneficentiæ, vt mihi de ea quoque dicendum fuiſſe exiſtimauerim. Interea etiam atque etiam rogo, & obſecro, vt hoc munuſculum quantulumcunque ea humanitate, qua ſoles, ſuſcipias, vt ſit teſtimonium perpetuum & publicum mei non immemoris aut ingrati animi. Atque dum nihil aliud habeo, aut poſſum, Deum optimum maximum deprecor, vt tuæ dignitatis magnitudinem conſeruet, & augeat, ac perpetuam incolumitatem tribuat. Si quem fructum ex hoc noſtro labore ſtudioſi capiant, tibi acceptum referri velim. Id enim omne tuum feci: ſi quid aliter habeat, mihi tribui ſtatuo. Sed antequam finem faciam, exponam breuiter rationem huius noſtri operis. Iampridem multa, quæ ad beneficiariam materiam pertinent, contuleram in commentaria mea Concordatorum Galliæ. Multa poſteà ſtudio, vſu, & exercitatione ſum conſecutus, quæ mihi non negligendà viſa ſunt, vel cupientibus deneganda, vt hoc genus materiæ, quæ præcipua eſſet iuris Canonici, à me, ſicuti cœperam, magis illuſtraretur: & ſi qua ad abſolutam & perfectam tractationem deeſſe illis commentariis noſtris viderentur, hoc vno libro vberrimè collecta omnia haberent ſtudioſi. Quæ prætereà habebā profutura ad interpretationem regularum Cancellariæ, ab aliis prætermiſſa, aut aliter quam à nobis intellecta, ſuo quoq; loco diſponens huc congeſſi: atque dilucidè & cōmodiſſimè omnia iſta Beneficiaria explicari poſſe

exiſtimaui,ſi in tres partes diuiderem:quarum prima de acquirendis beneficiis, ſecunda de conſeruandis, poſtrema de amittendis. Non ſolum autem tuæ amplitudini offerre volui, verumetiam declarare illam ipſam inſtituti mei rationem. Nullus enim eſt, qui prudentia, eruditione, iudicioue maiori poſſit hæc iudicare, & probare: cum præter dignitatis ſplendorem ſis bonarum literarum, iuris diuini & humani peritia, & vitæ integritate præſtantiſsimus, vt meritò purpurati,& ſacri Senatus habearis decus & ornamentum. Vale.

INDEX OMNIVM TITVLORVM,

QVOS BENEFICIARIA PRAXIS Petri Rebuffi iur. vtr. Doct. complectitur.

Tituli primæ partis.

Sacerdotium pro beneficio non rectè accipitur. pagina 1
Quid ſit, & quot modis capiatur beneficium. 3
Quare inſtituta ſint beneficia. 4
Quotuplex ſit beneficium. 5
Seculare beneficium quotuplex. ibidem
Regularia beneficia multiplicia.
De clericis, & à quibus, & quomodo creentur. 7
Forma literarum tonſuræ, & in his requiſita. 9
De literis dimſſorijs. 12
Formula literarum dimiſſoriarum. 13
Quo modis beneficia acquirantur. 17
Canonica inſtitutio quæ dicatur. 18
De electione. 19
De præſentatione & inſtitutione. 20
De collatione. 21
Requiſita ad collationem bonam, & volentibus habere beneficia. 21
Pœnæ contra collatores indignis conferentis. 26
Forma collationis & prouiſionis ordinariorum. 28
Requiſita in literis collationum. 29
Collationes plures an fieri poſſint. 31
De vicarijs Epiſcoporum, & aliorum collatorum. 33
Forma vicariatus Archiepiſcoporum, & aliorum collatorum. 36
De miſſione in poſſeſſionem. 57
De Papæ prouiſionibus. 61
Differentiæ inter priuilegium, reſcriptum, & mandatum. 61
De mandatis Apoſtolicis. 66
De clauſulis mandatorum. 66
Diuiſio reſcriptorum. 72
Differentiæ inter reſcripta gratiæ & iuſtitiæ. 72
De reſeruationibus tam generalibus quàm ſpecialibus. 74
De expectatiuis. 78
De reſcripto in forma communi, & in forma pauperum. 78
De reſcripto in forma pauperum pro graduatis. 80
De reſcripto dignum arbitramur. 80
De nominationibus. 81

De reſcriptis ad beneficia vacantia. 81
De parua data. 83
De ſignatura gratiæ. 84
Forma ſignaturæ ſimplicis prouiſionis, cum clauſularum elucidatione. 86
Bullæ nouæ ac ſimplicis prouiſionis cum ſuis clauſulis ſummè vtilis declaratio. 122
De noua prouiſione & ſimplici. 124
Forma & declaratio nouæ prouiſionis. 128
Opponi quæ contra Bullam poſſint. 147
De reformatione & correctione Bullæ. 149
Regula cancellariæ de veriſimili notitia cum ſuis ſcholiis. 151
De deuolutionibus. 155
De reſcripto ſi neutri, ſi alteri, & ſi nulli. 165
Regula cancella. de non tollendo ius quæſitum cum ſua declaratione. 168
De commenda. 174
De vnionibus beneficiorum. 179
Regula cancellariæ de vnionibus explicatur. 184
De vicariјs perpetuis. 189
De vnionis reuocatione. 191
De erectione eccleſiæ in cathedralem, ſecularem, vel in alium ſtatum. 194
De erectione in curatam & parochialem. 195
De erectione in collegiatam. 196
De translationibus Epiſcoporum, & aliorum, & quando fieri poſſint. 197
De trabslatione monachorum. 198
Regula ſeu conſtitutio perpetua S. D. N. D. Iulij Papæ III. 201

Tituli Secundæ Partis.

De reſcripto etiam, & perinde valere. 209
De ſubrogationibus. 211
Regula cancella. de ſubrogandis collitigantibus. 216
De reprobata beneficij viuentis impetratione. 221
Regula cancella. de impetrando beneficium etiam per annum pacificè poſſeſſum, alias de annali poſſeſſore. 229
De gratia, Ratione congruit. 235
De diſpenſationibus. 238
De diſpenſatione ad plura beneficia. 240
Conſtitutio perpetua S. D. N. D. Iulij Papæ III. cōtra retinentes beneficia eccleſ. 246
Formula diſpenſationis ad duo, & ſuper ætatem, cū ſua declaratione. 250
Bullæ diſpenſationis ſuper defectu ætatis &c. 252
De diſpenſatione ratione ætatis. 259
De diſpenſatione ſuper defectu natalium. 269
De diſpenſatione cum regularibus facta. 277
De diſpenſatione cum corpore vitiatis. 284

De

De diſpenſatione de non promouendo. 281
Formula diſpenſationis Papæ, de non promouendo. 286
Regula cancellariæ de clericis ad ſacros ordines malè promotis. 288
De non promotis intra annum quando priuati cenſeatur, & quando poſſint excuſari. 293
Diſpenſatio de non reſidendo. 303
De modis amittendi beneficia. 310
De reſignationibus. 315
De tacita renunciatione. 315
De reſignatione expreſſa, pura, & conditionali. 315
De regreſſibus. 317
De pura reſignatione. 318
De procuratoris ad reſignandum conſtitutione. 318
De reſignatione conditionali, quam in fauorem vocant. 322
De reuocatione procuratoris quomodo, & quando fieri poſſit. 325
De cauſis reſignationem irritantibus, & primo de dolo. 326
De vi in reſignationibus adhibita. 327
De reſignatione metu extorta. 328
De ſimonia in reſignatione. 329
Ratione perſonæ & rei vitiatur reſignatio. 334
Regula Cancellariæ de infirmis beneficia reſignantibus. 337
De permutatione. 351
Regula Cancellariæ de publicandis reſignationibus. 355
Regula Cancellariæ 46. Innocen. octaui, de diſpenſationibus in gradibus prohibitis. 372
De reſcriptis miſſis. 380
Regulæ Cancellariæ 20. quòd quis intelligat idioma. 382
De oblatis, & quando regio nomine in monaſteriis recipiendi ſint. 384
De reſcripto rehabilitationis miſſo. 386
De reſcripto nobilitatis miſſo. 386
De reſcripto legitimationis miſſo. 388
De Breui Apoſtolico, & aliis. 391
Forma Breuis Apoſtolici. 397

INDEX IN SINGVLARES MATERIAS

PRAXIS BENEFICIARIÆ & aliorum, quæ hoc volumine Petri Rebuffi Iur. Doct. habentur.

Prior numerus paginam, ſecundus verò numerum marginis indicat.

A

ABbas ſi ſit epiſcopus, non benedicitur, & vocatur Epiſcopus, non abbas. 132. 14

Abbas interdum confert tonſurã ſuis monachis, an & presbyteratum, & a quibus & quomodo creentur. 8.12

Abbas non niſi profeſſis primam tonſuram conferre poteſt. 8.17

Abbas duos monachos à non reſidendo ſua rei cauſa poteſt excuſare. 306.45

Abbas diſpenſans abſq; cauſa cum ſuo monacho peccat. 279.21

Abbas commendatarius non poteſt reuocare vicarium religioſum datum cum autoritate Papæ. 53.198

Abbas poteſt conferre, licet reſignauerit anteà ſibi intimatas bullas, de ſimonia 332. 27

Abbatia ſecularis. 6.5

Abbatis conſenſus quando ſufficiat ad tranſlationem. 199.13

Abbatiſſa monialis poteſt habere electionẽ, & confirmationem, & nouam prouiſionem. 125.18

Abbatiſſæ beneficium morientis intra xx. dies poſt reſignationem ſubijcitur regulæ de xx. diebus. 337.1.

Abeundi licentiam non præſtet Abbas monacho niſi videat conſenſum Abbatis ſecundæ religionis. 199.8

Abiurare hæreſim publicè quis debet. pag. 311. 17

Abbatem beneficium retinens, eſt intruſus. 218.12

Abſenti fructus percipere conceditur per breue. 395.45

Abſenti collatum beneficium, an alteri poſſit conferri ante acceptationem. 229.65

Abſentia beneficiariorum quanta mala pariat. 307.56

Abſentiæ cauſſa vicarius conſtitutus ceſſat domino præſente. 36.235

Abſentis multo tempore an beneficium conferri poſſit. 223.21

Abſoluendi poteſtas in caſibus epiſcopalibus conceditur vicario. 52.179

Abſolui qui debeat in mortis articulo. 418

Abſoluta regis poteſtate an poſſit auferri ius tertij. 173.34

Abſolutio ad cautelam ad quos fines fiat 534. *Eius forma.* 536

Abſolutio ſimpliciter conceſſa refertur ad plures iuxta petitionis formam. 98.28. *& ſeq.*

Abſolutio à cenſuris, in prin. tertiæ partis ſignaturæ, & quid nomine cenſuræ veniat ibid.

Abſolutio à cenſuris non fit ſolo partium conſenſu. 120.13

Abſolutio ad effectum quando poſt ſatisfactionem requiratur. 134.7

Abſolutio à cenſuris ex quauis cauſa emanatis. ibid.8

Abſolutiones aut indulgentiæ variantur per ſubreptionem. 70.5

Abſolutionis clauſula non ſuffragatur falſantibus bullas. 539

Abſolutionis clau. in gratijs apponi ſolita 67. 10

Abſolutus ad effectum non poteſt interim celebrare, nec beneficium ab ordinario obtinere. 135.15

Abuſus non cadit in principem derogantem ſuæ legi. 340.29

Abutens priuilegio id perdit. 65.42

Acceleratio impetrationis contra regulam de veriſimili notitia vitiat bullam. pagin. 149.28

Acceptare

Acceptare beneficium non poteſt procurator in praiudicium domini. 319.13
Acceptare nolente reſignatario poteſt reſignans ad ſuũ redire beneficium. 371.29
Acceptatio rata haberi pôt. 319.14. & *ſeq.*
Acceſſorium aut æque principale beneficium quomodo intelligatur unitum. 681.19
Accuſans aliquem non poteſt in locum eius poſtea mortui ſubrogari. 221.1
accuſatus pendente lite cedere poteſt ibid. 5
acquirantur quot modis beneficia. 17.1. *uſque ad finem.*
acta per vicariũ ſunt irreuocabilia. 53.196
acta per vicarium reuocatum antequàm id ei ſignificatum eſſet, an valeant 54.207
acta per vicarium non valent, niſi conſtet de eius mandato. 56.238
actor quis cenſeatur in interdicto retinendæ. 174.11
actore non probante reus etiam in beneficialibus abſoluitur. 174.9
actoris eſt probare ſuum titulum in beneficijs. 82.17
actoris quandoque præſumptio transfert onus probandi in reum. 82.22
actu curam animarum gerit vicarius perpetuus. 190.11
addere vel detrahere narrationi an liceat in bulla 127.44
adeptæ poſſeſſionis quõ probanda ſit 60.41
adipiſcendi vel reſtituendi agens interdicto, probare debet titulum 174.12
adminiſtrans ante confirmationem priuatur ſuo iure 372.35
adminiſtratio ſpiritualium aut temporaliũ tantum in quo conſiſtat 38.18
adminiſtratione durante temporalium rerũ epiſcopatus, an epiſcopus cõferre poſſit 334.47
adminiſtrator dicitur beneficiarius, licet plenum ius habeat in beneficio 82.8
admiſſa debet eſſe reſignatio 346 1
admitti clauſula quibus literis conſcribenda ſit glo. faciens ro 143 2
aduerſarij confeſſio ſufficit etiam in beneficijs ad poſſeſſorium obtinendum 174.6
aduerſarij confeſſio quantum proſit in Si neutri ead.7
aduerſarij titulum beneficialem non ſufficit impugnare, ſed noſtrum oportet iuſtificare 82.17
aduerſarium repellere non ſufficit in beneficijs 173.2
aduocati conſiſtoriales non dicuntur magiſtri, & qui poſſint ita vocari 132.19
Aginetarum cautio de legibus nouis non condendis 440
affecta graduatis & nominatis beneficia conferendi poteſtas non ulterius extenditur 56.237
affecta beneficia non cenſetur Papa conferre, niſi illius affectionis habita ſit mentio. in verb. affectum 94.95
affectis carnis excæcat beneficiarios ad labefactandum eccleſiam in reſignando beneficia. 316. & *ſeq.*
affectum beneficium Papa quomodo dicatur per ipſius manus appoſitionẽ. in verb. affectum 94.96
affinitas quid ſit gloſſ. iiij. regul. de diſpenſa. in gradib. conſanguinita. 374. & 518
affinitatis in primo gradu an fiat diſpenſatio gl. iiij. reg. xl. ... de diſpenſa. in gradib. conſangui. 374
alendus eſt quis, & veſtiendus pro qualitate perſonæ. 408.32
alexandri Mamm. Imp. mos in condendis legibus, aut conſtitut. 441
alienandi ſpeciale mandatum ſufficit, licet non exprimatur res 42.59
alienare bona epiſcopatus, ſede vacante non liceat capitulo, ſed bene alienationi conſentire 164.104
alienatio rei eccleſiaſticæ facta à prælato durante unione non reuocatur per eius diſſolutionem 183.45
alienatio rei eccleſiæ an per breue concedatur 394 39
alimenta pauperi præſtare cogit Rex monaſterium à ſe fundatum 384 20
altare portatile an detur per breue. 394.40
ambitio epiſcoporum 309 78
ambitio beneficiorum 195.4
amicus pro amico beneficium impetrat, gl. 4. reg. cancel. de anna poſſ. 229
amittitur priuilegium duobus modis 64.38
amittitur beneficium duobus modis 310 2
anathematis etymon, & eius forma 402 a
anathematizati appellare an poſſint. ibid.
animi infirmitas non continetur in regula de infirmis. 339.11
annali poſſeſſione quomodo iuuetur beneficiarius contra impetrantem. gl 16. reg. cancel. de an. poſ. 233. & *ſeq.*
ancus Martius quæ noua Romanis induxit 413
annexa beneficia quomodo poſſint exprimi 125.1
annexa eccleſia quando veniant ad collationem principalis. in verb. cum annexis, in forma noua promiſſio. 140
annexi facienda eſt mentio in diſpenſatione ad duo ſub eodem tecto. in verb. etiam ſi ſint.

ſint,&c.de diſpenſa. ratione ætatis.260
annexorum beneficiorum vtrumq; quando poſſit exprimi indifferenter, in verbo, annexorum in tertia parte ſignaturæ. 115.3.& ſequentibus.
anni expreſſio quō poſſit mutari, in verb. Annorum in tertia parte ſignaturæ. 116
anno elapſo perimitur pcuratoriū. 320.18
anno elapſo quis nō pōt ſubrogari. 320.24
annullata prima collatione an annulletur noua prouiſio. 125.13
annum promotionis epiſcopus reſtringere non poteſt 296.19
annus ſubrogationis quomodo computetur 215.52
annus quomodo computetur.gl.4.regul.cancel. de annali poſſeſſore 230
annus completus requiritur ad tuendum annalem poſſeſſorem. & à quo tempore computetur.gl.4.& 5.regula cancellar. de annali poſſeſſore ibidem
annus.dies.& locus inſeri debent in literis tonſuræ 10.6.& ſeq.
annus valor vniendi beneficij eſt exprimendus.gl.6.reg.canc.de vni. 185
auteferri claui in verb. Aut ſi aliqui, in forma noua prouiſ. 144
antiochiæ primo diſcip. Chriſti dicti fuerunt 401
apoſtatæ & non promoti intra annum priuati ſunt beneficiis 313.47.48
appellare an liceat ante diffinitiuam 508.
appellatione pendente impetratur, ſi neutri 167.30
appellationes extra vrbem non committuntur per breue 344.36
appellationis iudici quomodo reſcriptum ſi neutri dirigatur 161.3
appellatur tanquam ab abuſu vnionum 183.47
apoſtoli an æqualem ligandi & ſoluendi poteſtatem à Chriſto acceperint 529
approbatio reſignationis quomodo pertinet ad epiſcopum,etiam in permutatione beneficiorum patronatorum 111
aqua benedicta aſperſio in miſſione in poſſeſſionem quare fiat 59.27
archidiaconus eſt vicarius epiſcopi, tamen irreuocabilis 53.109
archiepiſcopi eſt cōfirmare epiſcopos 39.33
archiepiſcopi vicarius an cognoſcere poſſit in epiſcopo ſuffraganeos 50.164
archiepiſcopus an in defectum epiſcopi poſſit epiſcopalia exercere 161.72
Archiepiſcopus quō poſſit vnire 182.29
archiepiſcopus tenetur conſtituere vicariū etiā in diœceſibus alterius reſſortus 50. 158
archiepiſcopo non poteſt iure metropolico dare tonſuram ſubditis ſuffraganeorum 14.8
armorum nomine quæ veniant 416
arnaldiſtarum hæreſis 405.2
aſſecutus vel apprehendit differunt, glo. ſeu per aſſecutionem,in for. ſig. 93
aſſerens vacaſſe beneficium in partibus,nō poteſt dicere poſteà in curia vacaſſe, in verb.etiam coram notario 93
aſſignatio quota partis fiat vicario perpetuo in beneficio vnito 190.10
atteſtatio epiſcopi literas tōſuræ factas eſſe ſub ſuo ſigillo an probet 11.20
atteſtatio epiſcopi de ſua collatione non ſufficeret 31.31
autoritate apoſtolica deuoluta ad epiſcopum non comprehendūtur ſub poteſtate conferendi vicario data 45.98
autoritate propria an liceat capere poſſeſſionem beneficij 30.22
autoritatem interponere donationi iurispatronatus non licet vicario ſine ſpeciali mandato 52.185
audita morte coniugis, quando alter poſſit contrahere 378.44
augmentum valoris fructuum recipitur in bulla,ſed non diminutio 101.5
aureus tantū vnus à collatoribus pro ſigillo collationis factæ,recipi poteſt 18.13
authentica litera clericatus requiruntur 32.9.
authentica litera Papæ dicuntur Bulla 123.10
auxilium quando quis dicatur dare 411

B

BAnnitus priuandus eſt ſuo beneficio. 314 57
Baptizato puero domi,non contrahitur poſteà ſpiritualis cognatio in eccleſia 376. 24
Baſtardi prohibentur ad ordines promoueri 270.7
Baſtardi cur ſint incapaces ad miniſteriū diuinum 269.3
Baſtardi diſpenſantur & à iure,& ab homine 272.44
Baſtardus diſpenſatus ad dignitates cenſetur eſſe diſpenſatus,de defect.natalium 276.90
Baſtardus vi diſpenſationis non poterit obtinere duas præbendas cathedrales ibidem 93
Benedicendi abbates, &c. exprimenda eſt poteſtas

potestas in vicariatu 40.36
Benedicendi queq; pueros & puellas & confirmandi ead.37
Benedicendi potestatem vicarius episcopi impetrare potest à Papa 51.169
beneficia per cōtractum matrimonij vel alias vacantia 538
beneficia præsumuntur eſſe ſecularia 4.3.
beneficia quomodo Papa cenſeatur habere pro expreſſis 136.8.& ſeq.
beneficia in curia reſignata 516
beneficia incompatibilia quando dicantur. 524
beneficia qua non cōmendantur 177.35.41
beneficia quibus hodie conferantur 26.62
beneficia ſunt pro ſpirituali ſeruitio fundata, feuda pro temporali 303.2
beneficiales materiæ ſpecialiter vicario committuntur 50.156
beneficiarius quomodo de fructibus beneficij diſponere debeat 276.3
beneficij viuentis impetratio, & quæ requirantur 473.& ſeq.
beneficia vacatura per promotionem ad eccleſias vel monaſteria 478
beneficiorum quorumcunque veriſimilis impetratio debet eſſe gl.2. reg. cancel. 151
beneficiorum qualitates exprimenda in impetra. 538
beneficiorum habenda eſt mentio in ſubrogatione 212.20
beneficiorum diſpenſatio circa illegitimos. 273.48
beneficiorum nomina hodierna ſunt amplectenda, in prin. ti.1.2.& 3.
beneficium quot modis capiatur 3. quid ſit, & quot mod. benefic. capiatur ibid.
beneficium in dubio. præſumitur eccleſiaſticum non profanum 3.8
beneficium quando vocetur beneficium 3.4
beneficium generaliter ſumptum. glo.2. regul. cancel. de vnionib. 184
beneficium quotuplex ſit 5.1
beneficium comprehendit quandoque dignitates 467
beneficium impetratum per modum in cancellaria exprimendum 517
bidelli an teneantur remittere ſalaria, quando doctores Regentes remittunt ſua. 277.97
biennium quomodo computetur in diſpenſatione de non promouendo 287.13
bigamus ordinari prohibetur 292.7
breue quid dicatur 391.1
breue apoſtolicum quid ſit 494
breue notariorum quid ſit 497
breue quomodo diſcernatur 62.& 494
breuia quando concedi debeant 494
Quæ cauſa pro ea concedatur ibi.& 495
Et an vitientur falſa latinitate ibid.
breuium apoſtolicorum effectus 496
britanniæ conſtitutio Papæ Pij quæ in verb. etiam per hanc 146
budæi & ſequacium hallucinatio in interpretando. quid ſit ſacerdotium, in præfa. ſeu titu.1. 1.& 2.
bulla quid dicatur 414.4
bulla Sixti 429
bulla Pauli tertij, & eius commendatio 400
bulla Leonis decimi 424
bulla ex ſignatura extrahitur, ſicut inſtrumentum ex ſceda 119.3
bulla ieiuniorum & ſupplicat. pro pace 433
Eius occaſiones, cauſa & ſpecialia, ibidem
bulla duplex quando fieri poſſit 99.3
bulla penſionis continet, vt cogatur debitor ſub ſententijs, & cenſuris in 3. parte forma ſignat. 99
bulla ſemel expedita, non licet ſecunda bulla expeditioni alias addere clauſulas 115.8
bulla vnica an poſſit comprehendere duas ſignaturas 103.11
bulla duplex quando ex vna ſignatura confici poſſit. 99.3.& 207.25
bulla quomodo eliciatur ex ſignatura, & à nomine concedentis incipiat 122.1
bulla interpretatur ſecundum ius commune. ibid.2
bulla eſt ſignatura extenſa 123.21
bulla à quibus ſit reformanda 150.4
bulla ſemel expedita non eſt locus huic reſcrò pto 257.22.& ſeq.
bulla dicitur falſa, ſi contra ſignaturam expedita fuerit 254.12
bullas non valens obtinere, quomodo ſibi prouideat gl.12. 363
bulla forma 414.& quid ſit nulla 497
bulla clauſula quomodo eliciuntur à ſignatura 94.1
bulla nil addendum vltra ſignaturā in verb. etiam ſi deuolutum ead.8
bulla expedienda facultas via vtiliore oratori in clauſ. perinde valere 107
bulla non eſt addenda derogatio iuris patronatus, vltra ſignaturam 111.50
bulla imperfecta non creditur 149.22
bulla ſuper ſignatura prædeceſſoris Pontificis expediuntur per rationi congruit 236
bulla varia ſignificata. 122. & vnde dicta, nu. ſeq.
bulla definitio 123. 11. & eius ſingulorum verborum examinatio, numero ſequent.

bullis nondum leuatis reſignans, an compre-hendatur ſub hac regula, glo. 8. regu. de infirmis beneſi. reſignautib. 244

C

CAlybes populi vnde dicti 416
Camera an ſit diuerſum tribunal à cancellaria 508
Campanarum pulſus, & benedictio cur inducta ſunt 59.32
cancellaria ſignat per conceſſum, non per fiat. 101.17. *& quas cauſſas cõmittat, nu. ſeq.*
cancellaria an poſſit conferre poſt reuocationem intimatam cameræ. 370.22
cancellatio inſtrumenti inualida non nocet. 321.35
cancellatio ſeu raſura in collatione quando reddat eam ſuſpectam 31.33
cancellatio Papæ prodeſt quo ad non cancellata 122.33
cancellatum procuratorÿ inſtrumentum non facit fidem 321.33
canonica prouiſio quid denotet 18.6
canonica electio & collatio quid. 19.7. *& prouiſio. nu. ſeq.*
canonicatus quam ætatem requirit ad habilitatem 465
canonicatus in capella eccleſiæ cathedralis an ſit eiuſdem naturæ cum canonicatu ipſiuſmet eccleſiæ cathedralis 72.29
canonicè prouideri concernit vtrunque, & prouiſum & conferentem 19.5
canonici modi quatuor acquirendi beneſic. 18.17
canonicus verè creatus præfertur ficto 207.30
canonici in capella eccleſiæ cathedralis an poſſint eſſe delegati 72.28
canonici filios habere dupliciter põt 272.4
canonici quando eligendo conferant 20.4
canonicos plures pro ſuo ſeruitio excuſare an poſſit epiſcopus 306.37
cantorum & capellanorum Papæ beneficia ſunt reſeruata 76.27
capituli conſenſus requiritur ad vniendum 383.36
capituli poteſtate ceſſante, tollitur quoque poteſtas vicarÿ eiuſdem 55.220
capitulo nolente eligere epiſcopum ad quem fiat deuolutio 157.17
capitulum ſede vacante poteſt eligere & confirmare 48.150
capitulum ſede vacante procuratorem beneficÿs vacantibus conſtituit 23.21
capitulum an ſede vacante fungatur vice epiſcopi, reg. affirmatiua 160.57. *& ſeq.*
capitulum quæ non poſſit facere ſede vacante 161.66. *& ſeq.*
capitulum non poteſt non conferre nec præſentare vice epiſc. ibid. 70. *& ſeq.*
capitulum conferre poteſt in locum epiſcopi, ſi cum ipſe ſimul conferenda eſſent beneficia. ibid. 74. *& quid ſi cum alio. nu. ſeq.*
capitulum ſede vacante commendare poteſt. 178.54
capitulum ſede vacante præſtat autoritatem vnioni 183.36
capellania incompatibilis cum alio 256.6
capellaniam obtinens an ex ſtatuto promoueri teneatur 300.61. *& ſeq.*
capellaniæ quando requirant promotionem capellani 295.17
capto epiſcopo à paganis quomodo adminiſtret capitulum 160.61
capto præſule ab hoſtibus datur vicarius à Papa 226.60
cardinalem aut epiſcopum percutiens eſt ipſo iure priuatus beneficio 313.39. *& ſeq.*
cardinales an comprehendantur ſub regula de xx. diebus 337.4
cardinales an poſſint facere quòd quis ex ſola ſignatura recipiat fructus 119.8
cardinalis Papæ vicarius an poſſit conferre. 42.64. *& ſeq.*
cardinalis exterus abſque Regis conſenſu non poteſt epiſcopatum in Regno obtinere glo. 1. reg. 20. 382
cardinalium collegium mortuo Papa certos caſus tractat 160.60
cardinalium effrenata pluralitas in beneficÿs taxatur 133.23
carnalis affectus inducit ſimoniam 17.8
caſtratus põt ordines ſumere 285.15. *& ſeq.*
caſus epiſcopis reſeruati 455
caſus in quibus beneficium ad tempus conferri poteſt 22.13 *& ſeq.*
caſus in quibus valet impetratio beneficÿ poſſeſſoris annalis ſine expreſſione, glo. 13. reg. cancel. de annali poſſeſſo. 232
caſus in quibus poteſt diœceſis ſuppleri, in verbo eiuſdem, in forma ſignaturæ 89. *& ſeq.*
caſus in quibus ſignatura creditur 119.5
cathedralibus in eccleſÿs quomodo fiat publicatio 361.3
cathedralis eſſe deſinit eccleſia per tranſlationem 198.17
cathedralis eccleſiæ conſenſus requiritur in vnionibus 187.2
cathedralium & metropolitanarum eccleſiarum ſemper eſt habenda mentio, in verb. & quidam 260
cauſſa vnionis ceſſante, ceſſabit vnio 191.1. *& ſeq.*

cauſſa

cauſſa requiritur ad tranſlationem & qua 196.3 *ſeq.*
cauſſa requiritur ad priuandum monachum ſuo beneficio 180.32.& *ſeq.*
cauſſas inceptas vicarius non poteſt finire mortuo epiſcopo 49 152
cauſſa diſpenſandi qua ſint 243.43.& *ſeq.*
cauſſa cognitio an in diſpenſatione requiratur 244.52
cauſſa quibus conceditur legitimatio 389.6
cauſſa cognitio non requiritur in miſſione in poſſeſſionem 61.42
cauſſa cognitio an deſideretur in diſpenſatione 236 9
cauſſa diſpenſationum in illegitimis 273.46
cauſſa mouentes ad reſignandum 315.2
cauſſa cognicio deſideratur ad erectionem 194.2
cauſſa cognitio requiruntur in vnione reuocanda 192.25
cauſſa ſex transferendi 197.4.& *ſeq.*
cautela vt ſignatura ſola ſufficiat 246.63
cautela habendi beneficium 352.15
cautela vt commendatarius faciat fructus ſuos 176.26
cautela notabilis pro diſpenſato à vicario. 52.185
cautela pro mandatarijs quomodo poſſint eludere fraudes ordinariorum 66.2
cautela pro impetrare volentibus beneficia 285.17
cautela vt habens ſignaturam non teneatur leuare bullam 219.18
cautela ne baſtardus in ſingulis impetrationibus teneatur exprimere defectum nat. 276.94.95.
cedente vel decedente poſſeſſore beneficij fit vnio 193.33
celebrare non debent ſacerdotes in aliena dioceſis ſine permiſsione 306.46
celeritatis cauſa diſpenſatio epiſcopi ſufficit ad tranſlationem monachi 199.10
certi beneficij reſeruatio ſpecialis eſt 75.8
certis aliquando perſonis demandat inferior miſſionem in poſſeſſionem 58.19
certo modo & certo loco vacantium beneficiorum dicuntur reſeruationes generales 74.1.& *ſeq.*
certo loco conferendi data poteſtas non extenditur extra illum locum 56.234
certum tempus appoſitum ad renunciandum beneficio, quid operetur 273.3.& 7
certus vacandi modus eſt exprimendus, glo. 7.reg.cancel.de annali poſſeſſore 231
certus canonicorum numerus praſcribitur in erectione eccleſia collegiata, de erect. in colleg. 196.& *ſeq.*
certus debet eſſe procurator ad reſignandum 319.7
certus debet eſſe collator de vacatione antequam conferat 226.54
ceſſante impedimento curatus pro more ſeruire tenetur 306.42
ceſsione collitigantis fit ſubrogatio 211.5
ceteriſque contrarijs, clauſu. quid operetur, in verb. cateris 144.& *ſeq.*
chriſtiani vbi prius dicti fuerunt 401
circa, dictio, quid importet in verb. ſeu circa. 255.1.& *ſeq.*
circumuentus praſumitur Papa, *ſi dicatur nõ obſtante quòd ſit ius alteri quaſitum* 218. 34.& *ſeq.*
citandi ſunt conſanguinei in comprobacione legitimationis 390.18.& *ſeq.*
citandi omnes quorum intereſt in vnione facienda 187 7
citandi quorum intereſt ad vnionem etiam reuocandam 192.26
citatio partis non requiritur in informatione bulla 150.8
citatio facta ad eligendum ante mortem non valet 224.32
ciuiles & criminales cauſſas ſpecialiter epiſcopus committit vicario 49.152
ciuitas occidens ſuum epiſcopum, eo priuatur 65.43
clandeſtinum matrimonium prohibetur, & quando dicatur clandeſtinum 379 54
claudus an ordines ſumere poſsit 284.6
clauſula inſerenda in impetratione ſacelli in monaſterio fundati 5.7
clauſula, quouiſmodo vacet, non eſt inſerenda in collationibus ordinariorum 30.16
clauſula, non obſtante, non apponitur ab ordinario ibid.26.& *ſeq.*
clauſula citra reuocationem aliorum vicariorum cur apponatur in vicariatu 39.29
clauſ. dantes & concedentes eidem plenam et liberam poteſtatem 39.30.31
clauſ. requirentium ſpeciale mandatum ibid. 32.& *ſeq.*
clau. in vicariatu dans vicario poteſtatem ſubſtituendi alium, qui eidem vicario poſſit conferre 43.77
clau. Et *omnia alia & ſingula faciendi, non importat materia expreſsis* 52.181
clauſula ſi preces veritate nitantur, eſt inſerenda ſemper in reſcriptis iuſtitia, non gratia 74.54.& *ſeq.*
clau. (S'il *vous appert) frequentiſsima in* Regno Gallia 74.55.& *ſeq.*
clauſula, vocatis vocandis, & aquipollens omiſſa

omiſſa in reſcripto, an illud vitiet 74.61
clauſula, non obſtante, non inſeritur literis iuſtitia, ſed gratia 73.40. & ſeq.
clau. vita ac morum honeſtas quomodo inſeratur 66 3
clau. necnon omnia, quid operetur 67. 13. & ſequen.
clauſ. ſi pro alio non ſcripſerimus, & eius in Francia obſeruatio declarata 68.25
clauſu. ad veſtram collationem, prouiſio quid importet ibid.33
clauſ. ſi aliud canonicum non obſiſtat, quomodo intelligatur 79.17
clauſ. quouiſmodo, quando in bulla non ponatur 92.9
clauſ. dummodo eius diſpoſitio, &c. quando non exprimatur in ſignatura ibid.10
clauſ. dummodo tempore data præſentium quando omittatur ibidem.11
clauſ. aut ſi alicui &c. quando omiſſam non vitiet 92.12.
clauſu. ipſumque beneficium &c. an omitti poſſit ibid.13
clauſula Aſſecutus vel apprehendit, in verbo ſiue per aſſecutionem 93
clauſu. Quatenus ipſum ſpecialibus fauoribus & gratijs proſequentes, apponitur in diſpenſatione plurium beneficiorum, in verb. quatenus 91
clauſ. quatenus litigioſum, non apponitur in reſcriptis ad vacantia, in verb. quatenus litigioſum 105
clauſula, Et cætera, in ſupplicatione tantum appoſita, an & quomodo extendatur 249. 69. & ſeq.
clau. Et de parochialibus ad vitam, & de tribus incompatibilibus 274.16
clauſula de parochialibus ad vitam declaratur, in glo. Etiam ſi curam, de diſpenſat. rat. ætatis 259
clauſ. Etiam ſi ſint ſub eodem tecto neceſſaria, in verb. etiam ſi ſint &c. de diſpen. rat. ætat. 260
clau. vt animarum cura non negligatur in verbo, Prouiſo 269. & 513
clau. dummodo, non operatur conceſſionem, in verb. quoad vixeris &c. 263
clauſ. notabilis pro beneficijs in eadem eccleſia annexis, in glo. etiam ſi ſint 260
clauſ. non obſtante vel motus proprij non inducit diſpenſationem 277.2. & 7. & ſeq.
clauſ. vna cum obtentis conferimus, quando importet diſpenſationem ibid.3. & ſeq.
clauſ. Et de ſpeciali quando detur illegitimo. 276.87
clau. vt præfertur qualificata includit, etiam præbendas cathedralis eccleſiæ 276.91
clau. apponenda in diſpenſationibus illegitimorum 277.98
clau. In non obſtantijs pro illegitimis ibid.99
clauſula olim in principio bullæ illegitimorum poni ſolita ibid.101
clau. Prouiſo &c. non apponitur in bulla religioſorum 280.37
clauſula in diſpen. de non promouendo ponenda 286.7
clauſula in beneficijs vacantibus ponēda 537
clauſ. ſiue alio quouiſmodo in executorialibus tantum appoſita, & non in bulla nil operatur. 92.7.
clauſ. gratificationis prodeſt vltimo reſignatario 106.1
clauſ. vt in forma prouiſ. expediri poſſit &c. quid proſit, in verb. quod literæ, in tertia parte ſignaturæ 106
clauſ. dummodo eius diſpoſitio, non inſeritur in prouiſione maiorum & principalium dignitatum 92.9
clauſ. vt derogationes poſſint ſimul expediri, vel ad partem 118.4
clauſu. non obſtante non porrigitur vltra narrata ead.9
clauſ. de augendo vel minuēdo valorem quid operetur 102.1
clauſ. Quòd maior ſpecificatio cum clauſ. de augendo, quid operetur ibid.2
clauſ. quòd verior expreſſio fieri poſſit etiam in 1.2 & vlteriori expeditione 102.8
clauſ. Quòd omnia mutari poſſint, non valet, in verb. maior. in 3. parte ſignat. 117
clauſ. dummodo tempore data præſentiū &c. quod ſit vtilis etiam in vacantibus in curia 138.1
clauſu. quod poſſit omitti narratio de qua in corpore 127.44
clau in literis latiſſime extendenda effectus, in verbo, in literis latiſſimè extendēda 117
clau. Et de ſpeciali ad vitā qd denotet 113.75
clauſ. non ex clauſulis, ſed ex corpore ſignaturæ extracta, in verb. Siue vt præmittitur, formul. noua proui. declaratio 139
clauſ. bulla necnon omnia & ſingula &c. vnde eliciatur 135.1. & 2
clauſ. vt præmittitur, quid operetur. in glo. ſiue vt præmittitur 139
clauſu. dummodo, & clauſ. ſine præiudicio differunt 138
clauſ. abſq; narratione notabilis 125.12
clauſula vt aſſeris, & alia gloſſa vt aſſeris, in bulla noua prouiſio. 140
clauſ. ſi duo &c. quid ſignificet, gloſſa quatenus, in forma noua prouiſionis 141

clauſ.

Clauſ. faciens te vel procuratorem tuum &c. quibus diregaiur 142.1.& ſeq.
Clauſ. Quod poſſit expediri in vim nouæ ac ſimplicis prouiſionis abſque prima narratione 127.41.& ſeq.
clauſ. Amoto &c. quid operetur, in verbo amoto exinde, in forma noua prouiſ. 144
clauſ. non obſtan. quid operetur in verb. non obſtante. 142
clau, cæteris contrarijs quid denotet, glo. non obſt. ead.
clauſula vitæ, ac morum honeſtas hodie ferè datur in omnibus gratijs 166.21
clauſulam in commendis monaſteriorum poſita 175.17
clauſ. quæ & qualis apponenda in commenda ſecularis beneficij facta regulari 178.44
clauſul. Quod maior expreſſio nominis gradus &c. gloſſa. 13. regu. cancell. de annal. poſſeſſ. 232
clauſ. Anteferri, an præiudicet primo, gloſſa 4. de non tollendo ius quæſitum 169
clauſ. cum ſuſpenſione quarumcunque reſeruationum vnionum &c. 193.32
clauſu. ad vnionem diſſoluendam ibid. 29
clauſul. tranſlationis monachorum à Papa *facta* 198.2
clauſu. Tranſlationis dando monacho impetranti regulare beneficium alterius ordinis 188.17
clauſ. perficiendi presbyterum ad nutum reuocabilem in beneficio vnito 190,22
clauſ. pro penſione à capitulo debita 99
clauſula etiam valere, quando locum habeat 205.1.& ſeq.
clauſ. non obſtan. ſubintelligitur dum non fuerit tertio ius quæſitum 207.28
clauſ. ex certa ſcientia & plenitudine poteſtatis non extenditur ad defectus naturales 210.56
clauſ. vt perinde in omnibus & per omnia acta & geſta valeant, &c. quid operetur ead. 59
clauſ. ſpecialibus fauoribus proſequamur. gl. ſpecialibus fauoribus, in bulla diſpen. ad duo 253
clauſ. vocatis vocandis non debet apponi poſt rem iudicatam 337.26
clauſula, pariter iudicato, quando non ſit neceſſaria ead. 27
clauſ. in his diſpenſationibus ponẽda 376.16
clauſ. differentia, quòd obſtantia habeantur pro expreſſis, vel quòd obſtan. beneficiales exprimi poſſint 100.6
clauſula in commendis ponenda 176.28
clauſula ſubſtantiales mandatorum 66
clauſ. non inſerenda niſi ad petitionem partium 91.5
clauſula ſuperflua non vitiant bullã 92.14
clauſula & ex quauis cauſſa, & generalem reſeruationem importan. non ponuntur, ubi eſt iuriſpatronatus 110.35
clauſ. in penſione imponenda 76.21
clauſula in reſignatione ponenda 510
clericali habitu debet incedere vicarius 35 37.& ſequen.
clericatus ſeu tonſura exigitur ad beneficium obtinendum 7.& 8.& dein.
clericatus multa requiſita 7.5.& ſeq.
clericatus confertur à proprio epiſcopo in ſua diœceſi, vel extra 8.11.& ſeq.
clerici cameræ Papæ *non dicuntur magiſtri, & beneficia illorum non ſunt reſeruata* 132.20
clericorum conſanguineos vexantes ſunt excommunicati 328.3
clericum ſe eſſe & dicere oportet in impetrationibus beneficiorum, in verb. clericus, in forma ſignat. 88
clericus poſſidendo iuſpatronatus laicum, an id reddat eccleſiaſticum 108.25.& ſeq.
cluniacen. & Grandimonten. *ordinum priuilegia, in verb. quibus inter alia de diſpenſa. ratione ætat.* 278
coadiutor uel adminiſtrator quando detur beneficiario 226.59
cognatio carnis impedit matrimoniũ 375.12
cognitio cauſſa requiritur in vniendo 183.43.& ſeq.
cognomen Papæ, *Cardinalium & aliorũ magnatum non inſeritur in eorum literis, in verbo Iulius* 130
collatio facta per reſignationem an ſit valida, & collationis varia acceptio 470
collatio duplex, & quæ ſit neceſſaria, & voluntaria 21.1.& ſeq.
collatio ad quas perſonas ſpectet 21.1.& ſeq.
collatio beneficij ante deuolutionem eſt inualida 32.10
collatio facta alteri, quàm ei in cuius fauorem fuit reſignatum, non valet 322.3
collatio vicariæ perpetuæ modo ad epiſcopum, modo ad priorem ſpectat 190.13
collatio cauſſa permutationis quando non tribuat ius 351.9 & ſeq.
collatio ſimoniacè facta nulla eſt 331.14
collatio prætexta quæ dicatur 484.& ſeq.
collatio beneficij exprimere debet eum per cuius mortem vacauit beneficium 30.19
collatio prima non annullatur in noua prouiſione, nec electione 124 6.& ſeq.

collatio à Papa facta valet non obſtante reſeruatione debita mãdatario, vel alij, in verb. ſpecialiter 95
collatio ordinarij an ſolo verbo epiſcopi probari poſſit 23.26
collatio ſecunda non valet, ſi prima valida fuerit, etiam ſi dicatur non obſtan. collatione, ſecus inualida, in verb. aut prouiſione, in forma ſignatu. 94
collatio benefi ij facta per vicarium legitimè reuocatum an valeat 54.210
collatio poſt deuolutionem non valet ab epiſcopo facta 157.27
collatio facta iure deuoluto, cum non ſit, non valet 160.52. & ſeq.
collatio ſola beneficij viuentis ſine poſſeſſione an reddat quem inhabilẽ 224.36. & ſeq.
collatio facta ab ordinario excommunicato etiam abſoluto ad effectum non valet 142
collatio ordinarij de conſenſu impetrantis facta valet, non obſtante decreto, in verbo, nos enim 146
collatio nulla an inducat vacationem prioris beneficij. gl. 13 reg. cancel. de infirmis beneſic. reſignan. 348.
collatio non auſertur alicui ante notitiam reuocationis, trac. de ſimonia 353.34
collatio non veriſimilis eſt nullas, ideo non colorata, gloſſa 6. 154
collatio facta à cancellaria quando ſit valida, & quando non 508
*collatio an valeat die obitus facta. gl. 8.*154
collationes Si vacat, non valent, ſi non ſint veriſimiles, glo. 9. 155
collationis nomen generaliter capitur 349.6
collationum eadem die factarum ab epiſcopo & eius vicario vtra valeat 46.121
collator in prouiſione Papæ quando exprimendus 119.20
collator viuentis beneficium conferens quomodo puniatur 123.19
collatores cognoſcere debent eos, quibus prouident 26.3
collegij burſarius eſſe non poteſt, qui 24. libras in reditu habet 79.8
collator nouus non poteſt conferre ante adeptam poſſeſſionem 59.24.141.6.
collitigans an teneatur facere mentionem litis impetrando ius tertij non collitigantis, in verb. aut litigioſum &c. in forma ſigna. 96
collitigans petens ſubrogari intra menſem, præfertur cæteris 221.4
collitigans ſuperſtes non mutat procuratorem contra ſubrogatum 214.37
collitigans iure alterius vti poteſt abſq; ſubrogatione 216.57
collitigans intra menſem ſubrogationem impetrare debet. gloſ. 3. reg. cancel. de ſubrog. collitig. 217
collitigante ſubrogato moriente an conualeſcant aliorum impetrationes, gloſ 6 regul. cancell. de ſubrogand. collitig. 220
collitigantibus pluribus concurrentibus an contra vnum tantum poſſit obtineri Si neutri 165.9
collitigantium vno cedente an habeat locum hæc regul. glo. 8. 244
comes Palatinus condemnatus, quòd ad temporalia legitimaſſet in Regno 388 6
comeſtores eccleſiæ oĩa deglutientes 176.21
commenda quando concedi cenſeatur 174.8
commenda Papæ finita an ordinarius conferre poſſit 178 58
commenda facta minori tacitam importat diſpenſationem 239.18. *Fallit in illegitimo* 276 78
commenda comprehenditur ſub collatione, glo. 16. regul. cancel de publ. reſignationib. 367
commenda comprehenditur nomine prouiſionis 382
commenda beneficij ſubijcitur regulæ de veriſimili notitia, glo. 5. 154.165
commenda alia perpetua, alia tẽporalis 273.1. & ſeq.
commendam Papa ſolus concedit illegitimis 275.77
commendare poteſt capitulum ſede vacante beneficium ad ſex menſes, & ea durante conferre, & continuare 162.77. & ſeq.
commendare non poteſt capitulum eccleſiam parochialẽ, niſi pſonæ qualificatæ 162 81
commendare regulare ſeculari, aut è contra, an poſſit capitulum ead. 83
commendarè beneficium viuentis non poteſt 225.45
commendari non ſolent beneficia Sancti ſpiritus, Sancti Ioannis, Sancti Antonij, & beatæ Mariæ Theutonicorum 177.41
commendarum nimia indulgentia, eſt grauiſſima peſtis apud Chriſticolas 175.12 & ſeq.
commendat Papa regulare ſeculari, & è contra 175.7. & pag. 273. verb. ad ſecularia
commendatarijs Papa an hodie beneficia ſint reſeruata 76.31
commendatario vita functo quomodo cenſeatur vacare beneficium 178.51
commendatarius non eſt niſi depoſitarius 176 25
commendatarius ordinarij an poſſit impetrare ad

re ad vitam, à Papa 177.31. & ſeq.
commendatarius ad vitam an poſſit deſtitui 176.67. cum ſeq.
commendatarius moriens intra 20. dies continetur in hac regula, gloſſa 7. 343
commendatitiæ literæ quæ dicantur 17.45
commendatum temporaliter beneficium conferri poteſt 225.46
commendatum à capitulo beneficium quomodo poſſit impetrari 163.84
commendatur & in titulum datur vicaria perpetua 190.15
commenda quibus danda 515
commenda habenda eſt mentio in impetratione 178.52
commenſales Cardinalium qui dicãtur 490
commiſſa cura non priuatur quis non promotus, niſi ſit curatus 301.63
commiſſio an detur ad duo beneficia aduerſus poſſeſſa 467
commiſſio vniendi faciẽda eſt ad partes, gloſ. 10. regulæ cancellariæ, de vnionib. 186
commiſsiones verbales cur periculoſæ 487. idẽ
commiſsiones cauſarum à Papa factæ quando non valeant ibidem
commiſsiones an valeat ante concluſionem in cauſa 509
commiſsiones quomodo ſecundum earum qualitates variè ſignantur à Papa 97.8
commiſsionum materia 486
communione priuari quid ſit: & communio eccleſiaſtica, ac ſancta communio 221. 1. & ſeq.
communis æſtimatio attenditur in beneficijs, in verb. cuius fructus & c. in forma ſign. 91
communis valor beneficij attenditur, glo. 7. reg. can. de vnio. 185. & ſeq.
communis eſt hæc clauſula, necnon verus valor in omnibus prouiſionibus 101.3
communiter vel diuiſim clau. quid impetret 68. 28
commutari legata in aliam piam cauſſam conceditur per breue 369.56
compenſandus eſt curatus in conſtructione nouæ parochialis 196 5. & 7
compenſare tenetur Papa ius ablatum tertio 171.16
compenſatus prior curatus in conſtructione nouæ parochialis, quibus renunciare debeat 196 7. & ſeq.
compermutans habens vtrumque beneficium an incidat in c. de multa 126.34
compermutanti non alij poteſt fieri collatio 35:.1
compoſitio requiritur in impetratione facta cum rehabilitatione 112.58
compoſitio non ſolet in præiudicium officiali remitti 277.96
compoſitio non datur pro diſpenſatione in foro conſcientiæ 380.6
compoſitionem cur Papa ſuper his recipiat 108.13
conceſsio Papæ in ſignatura vocatur diſpoſitio, ſeu clauſula 85.23
conceſſio Papæ refertur ad tempus petitionis 121.30
conceſſioni Papæ in ſignatura quando potius ſtandum, quàm narrationi partis 99.36
conceſſum vt petitur à delegato Papæ datur 197 4
concilio general præſentes lucrantur omnes fructus, etiam diſtributiones 306.34
concordia ſine Papæ beneplacito inducit ſimoniam 126.29. & ſeq.
concordiam partium in beneficijs Papa ſolus approbat 351.47
concurſu mutuo impediti impetrant ſi neutri 166.17.18
concurſum non facit reſcriptum quod eſt nullum, licet ſit eiuſdem datæ 207.29
concurſus diſpenſationum prohibitus eſt, in verb. ſi tibi aliàs canonicè, & c. de diſpenſatio. ratione ætatis 261
condemnatus à iudice non priuatur beneficio niſi id expreſſo dictum fuerit 314.64
conditio impedit matrimonium 519.6
conditionalem admittẽdo reſignationem quomodo Papa quædam reijciat capita glo. 4. regul. cancel. de publicand. reſi. 359.
conditionalis reſignatio ſit corã Papa. 322.1
conditionalis clauſula in ſignatura, an poſſit diſpoſitiue extendi in bulla 95.7. & 8.
conditionaliter derogat Papa iuripatronatus laicorum 110.31
conferendi generali poteſtas data non ſufficit 37.3. & ſeq.
conferendi verbo comprehenditur omnimoda prouiſio 41.49
conferendi poteſtas ſpecialiter dari quomodo intelligatur 42.58
conferens vt vicarius cum non eſſet, tenetur ad damna & intereſſe 56.139
conferre valens an poſſit & commendare. 46.119
conferri bulla & ſignatura quomodo debeant, & produci 97. 13
confert interdum ipſe Papa, ſi neutri litigantium ſit ius quæſitum 165 4
confeſſio aduerſarij non dat titulum 173.4
confirmari poteſt inualidus contractus quatenus fiat abſq; præiudicio tertij 208.33
confirmatio reſeruationis legati vel receptionis

nis in canonicum facta per Papam, quomodo ſit expedienda 73.49

confirmatio quid differat à perinde valere 205.4

confirmatio & noua prouiſio non dantur, niſi in tribus caſibus 125.14

confirmatio in beneficialibus non datur à Papa, ſed perinde valere, quod differt 205.3. & ſeq. *in reſcripto perinde valere* 205.5

confirmatio penſionis ab ordinario impoſita non ſolet à Papa dari 75.17

confirmatio non habet locum in penſionibus beneficiorum 150.12

confirmatio concordia inter partes à Papa quomodo fiat 125.24

confirmatio electorum ſpectat ad capitulum ſede vacante, quia eſt iuriſdictionis 163.88. & ſeq.

confirmatio unionum ſolemnitatem requirit, ſicut ſuppreſsio, glo. vlti. regu. cancell. de unionibus 188

confirmationes et conſecrationes epiſcoporum non fiunt à vicario ſine ſpeciali mandato 39.32

congrua portionis clauſul. 190.21

coniugatus & illegitimus beneficia obtinere non poſſunt 25.46

coniugatus quando ſimul uxorem & beneficium habere poſsit 372.43

coniugi confitenti impedimentum non ſtatur 374.5

conſanguinitas inducit præſumptionem contra permutationem 355.45

conſanguinitas quid ſit, glo. 4. regul. cancel. de diſpenſatio. in grad. cõſangui, 374. et 518

conſcribi pro inſtitulari in aliquo beneficio 81.4

conſecrationem vicarius exequi non poteſt, niſi ſit epiſcopus 49.35

conſecrare eccleſias eſt ordinis epiſcopalis, ideo id vicarius facere non poteſt 51.170

conſenſu trium patronorum interueniente, & duorum diſſenſu quomodo prouideatur 108.11. & ſeq.

conſenſu partium an credendum ſit ſignaturæ 120.11. & ſeq.

conſenſus patroni an requiratur in permutatione 110.40

conſenſus partium imperfecta reddit perfecta 120.16

conſenſus præſtiti tempus attenditur in reſignatione 338.3

conſenſus dies attenditur in reſignationibus 371.27

conſenſus vel ante, vel poſt unionem ſufficit 190.10

conſentire ratione vicariatus generalis in multis caſibus poteſt vicarius 45.96

conſeruãtur beneficia per diſpenſationẽ 238.1

conſeruandi virtus non minor quàm acquirendi 205.1

conſilium quid eſt 4.12

conſilium abſentis aliàs requiſitum an ſit expectandum 44.95

conſiſtorialibus in beneficijs an detur ſubrogatio 228.7

conſiſtorialis unio non patitur derogationẽ, gl 10. regul canco. de unionibus 186

conſtitutio quid ſit 440

conſtitutio vicarij generalis in ſpiritualibus & temporalibus ſpecialiter & expreſsè ad conferendum, an valeat 38.9

conſtitutio procuratoris facta metu ad reſignandum beneficium an valeat 511

conſtitutus procurator ad reſignandum coram Papa, non poterit coram ordinario reſignare 320.21

conſtitutus procurator ad reſignãdũ in fauorẽ, ſi reſignet ſimpliciter, an valeat 230.23

conſuetudine, præſcriptione, vel priuilegio quæſitum iuriſpatronatus an exigat derogationem 113.70. & ſeq.

conſuetudines recipiendi prouiſum abrogare non intendit Papa in verb. ut moris eſt, in formula nouæ prouiſio 143

conſuetudo quando abſentem excuſet à reſidendo 208.65

conſuetudo promouendi ad ſacros extra quatuor tempora non valet 289.14

conſuetudo impetrandi beneficia viuorum non valet. 225.42

conſuetudo ut quis poſſeſſionem capiat ante adminiſtrationem valeat 334.46

conſuetudo regni ut epiſcopus ante fidelitatẽ Regi factam non adminiſtret ibid. 48

conſules, ſcabini, & alij magiſtratus quid iurare debeant 407

conſulendi periti ſuper bulla utiliora impetratione in verbo, perinde etiam valere, in tertia parte ſignatura 107

continere quid debeat ſignatura 85.15

cõtinuo ad fidẽ redire debet hæreticus 320.8

contractus, do ut facias, an liget ſuperiorem in beneficialibus 505

contradictio unius vitiat unionem 187.4

contradictores qualiter ſint compeſcendi ab executore Papæ in verb. contradictores, &c. in formul. nouæ prouiſio. 14.3

contritione ſola an peccata deleantur 529

conualeſcat ne collatio beneficij viuentis, qui poſteà mortuus eſt 227.64

conuentio omnis in beneficijs abſque autoritate

ritate Papæ reprobatur 126.35
conuentio partium cum beneplacito Papæ an obliget 322.36
conuentionalis ſimonia an priuet ipſo iure beneficio 330.9
conuentualis prior etiam commendatarius promoueri tenetur intra annum 294.5
conuentione à Papa approbata an liceat partibus diſcedere 126.28
conuentiones quæ & pactiones inducant ſimoniam 330.9
conuentionibus partium Papa nullo modo ſtare tenetur 324.30
corã laico facta reſignatio an noceat 316.13
corpus ſignaturæ quid dicatur 85.21
correctio bullæ quando parti noceat 150.8
correctio bullæ propter omiſſionem an conceditur 254.11
creari quomodo debeat expreſsè canonicus in ſignatura 118.3
creatio in canonicum ad effectum fit à ſolo Papa 68.37.*& ſeq.*
credatur quando ſoli ſignaturæ 119.2
crimen depoſitione dignum committens an dicatur intruſus. 218.13.*& ſeq.*
crimina quæ quis poteſt emendare, non corrigit, ipſe committit 407
crimina grauia prohibent ordinari 292.6
criminali proceſſu pendente quo ad priuationem non impetratur ſi neutri 167.30
cura iuriſdictionalis non eſt exprimenda, in ver. etiam ſituationis 115.4
curata beneficia vacantia in curia ſede vacante, poſſunt etiam ante menſem conferri ab ordinario 113.73
cura non intelligitur niſi exprimatur, in verbo. etiam ſi curam, &c. 259
cura quando quis dicatur habere 301.66
curata eccleſia non parochialis non adſtringit quem ad promouendum intra annum. 300.60
curati beneficij quomodo ſit habenda mentio. 116
curati beneficij qualitate omiſſa quomodo validetur impetratio 206.11
curatorum duorum ſimul an valeat collatio facta ab ordinario 32.15
curatorum plurium diſpenſatio non includit diſpenſationem ſimplicium 249.65
curatum eſſe beneficium non præſumitur. 6.11
curatum obtineri non poteſt ex diſpenſato ad beneficia, nec plura diſpenſatus ad vnum. 273.50
curatum habere non licet monacho ſine diſpẽſatione 278.5
curatus primus debet conſentire ædificationi ſecundæ parochialis 196.4
curatus verus quis dicatur 298.36
curia Romana ibi eſt, vbi eſt Papa. 500

D

D*Ata primæ ſignaturæ attenditur in hoc ſcripto* 137.21
Data mandati inſpicitur 69.52
Data poſtrema eſt pars ſignaturæ 149.24
Data parua q̃d cõtinere dẽat 83.2.*&* 497.
Datarius ſecretus ſit, alias punitur, in fine eodem. ibid.
data omiſſio in bulla purgatur eam reſcribendo 149.26
Data eiuſdẽ collationes quæ ꝓferãtur 83.29
Decanatus nomine venit ruralis. in verb. aut dignitates, &c. 258
Decani, & præpoſiti an priuentur per non promotionem. 294.9
Decani, Præpoſiti, & Archidiaconi non priuantur ob non promotionem 297.30
Decennio perditur priuilegium conſiſtens in faciendo 65.41
Declaratio reg. de public. gl. 2. reg. can. de public. reſign. 356
Declaratio Papæ *non tollit ius quæſitũ, gl. 1. de non tollen. ius quæſi. in regu. cancel.* 168
Declaratio gratiæ retrotrahitur, glo. 5. 169 *& ſequent.*
declaratio Papæ quõ non recipitur circa ſubſtantiã gratiæ, ſed bene circa accidẽs 179
declaratio Papæ vltra contenta in gratia an recipiatur ibid.
declaratio vacationis inducitur per Papæ *prouiſionem* 302.79
decreti clau. quid proſit, in verbo, nos enim, in form. non prouiſ. 146
decretum irritans in cõtrariũ factũ 213.24
defectu vno conceſſo reſcribi, non veniunt alij 150.7
defectus omnes exprimendi in perinde valere 208.39
defectus qualis in bulla recipi poſſit 123.18
defectus natalũ in bulla omiſſus, an eam vitiet 254.14
defectus mandati non ſolet per literas confirmari 582
defectus iuriſdictionis non ſolet per literas ſanari. ibid.
defectus ſupplendi regula 514
defenſor vacante ſede datus reuocat vnionem. 192.13
deformitas aut ſcandalum prohibet membris debilitatum ordinari 302.10
deformitas parua non prohibet quem ordinari ead. 12

delegato iure competentia epiſcopo non tranſeunt in capitulum 161.68

deleta in ſignatura pro non ſcriptis habentur 118.10

delicto interueniēte ad quē fiat deuol 157.19

delicto perditur priuilegium. 65.43

delictum depoſitione dignum commiſſum à vicario impedit eum ſuo fungi munere. 54 209

delphini in Delphinatu authoritas. 413

denominatio beneficij in ſignatura quomodo verius exprimi poſſit in bulla, in verb denominationum. 113

dependens beneficium facultas exprimendi. in verb. dependentium 118

dependentem à monaſterio prioratū impetrāe monachus an egeat tranſlatione 100.20

deponendus eſt preſbyter corrumpens eam, quam in confeſſione audiuit 376.19

derogari an huic regula poſſit, & à quot. 340.24

derogatio in præiudicium tertij toleratur in leuibus & paruis 171 15

derogatio iuſta non eſt vtilitati publicæ contraria. 341.33

derogatio priuilegiorum ordinis Cluniacen. in ſignatura non valet, niſi cum iſto verb. latiſſimè extendenda. in verb. ac conſtitutionibus 268

derogatio regul. de veriſimili notitia quomodo fiat. 152

derogatio huius reg. an recipiatur 365.18

derogatio generalis non ſufficit ad impetrandum viuentis beneficium 227.68

derogatio iuriſpatronatus laicorum quomodo limitetur. 110.38

derogatio nec mentio patronorum laicorum exigitur vbi eorum conſenſus interuenerit. 112.65

derogatio ſtatutorum, priuilegiorum, & indultorum fit 117.1

derogatio in literis executorijs an proſit. ibi.6

derogatio regularum cancellariæ eſt exprimenda 118.8

derogatio regu. de annali poſſeſſore in verb. ac regul. de annal. poſſeſſ. 233

derogatio ad regulam cancel. & capit. 1. vt lite pendente. in 6. 212.10 & 13

derogatione regul. de 20. diebus omiſſa tenet perinde valere. 208.43

derogationes quæcunque dātur in gratia, ſi neutri 167.37

derogationum & expectatiuarum derogatio quomodo intelligatur. in verb. ſed nullum præiudicium 144

derogatur conſtitutioni Bonifacij, & regulis cancel. in verb. non obſtantibus 144

derogatur iuripatronatus laicorum in vacantibus per conſtitutionem execrabilis 110.37

derogatur in ſignatura quibuſcunque contrarijs in verb. cū derogatione pmiſſorū 107

derogatur regula de ſubrogandis collitigantibus 227.1

detentionis etiā prætextu ponitur clauſ. Dummodo tempore data &c. 113

detentoris etiam ratione ponitur hæc clauſ. Dummodo 139.9

deuoluitur collatio ad eum epiſcopum in cuius diœceſi ſitū eſt illud beneficiū 158.39

deuoluta ad epiſcopum non amplius deuoluūtur ad capitulum 157.22

deuolutio quando locum habeat. 155. & intra quod tempus beneficia iure deuoluto ſint conferenda, n. 2. & ſequenti, & gradatim fit. n. 7.

deuolutio fit cum ſuis qualitatibus 195.40

deuolutio iure etiam cōferre poterit vicarius 44 88

deuoluto iure facta collatio ante deuolutionē nulla eſt 158.32

deuolutio quare inuenta 156.8

deuoluto iure confert Papa 160 51

deuoluto iure an capitulum poſſit conferre ſede vacante 163.92

deuoluto iure patronatus ad Papam non eſt opus derogatione 109 16

deuotus quis dicatur in verb. deuotus 88

dictiones numerales, & vt ſcribi ſolita in lit. apoſt. 460

dictiones, ita tamen prouiſo, & dūmodo æquiparantur, gl prouiſe, in bulla diſpen. ratione ætatis 269

dicto partis creditur ex collitigātis conſenſu. 120.17

dies conſenſus non computatur, nec de momēto ad momentum 345.9

dies exprimendus eſt in collatione 31.29

differentia inter beneficium & ſacerdotium. in precem. 1. & 2

differentia horum verborum vt aſſeris, vt aſſeritur, vt accepimus, in verb. vt aſſeris. 154

differentia inter clauſulam et verus valor exprimi, & quòd verior valor augeri poſſit. in verbo fructum 116

differentia inter vicarium & delegat. 33.6

differentia inter perinde valere, & Si neutri. 207.26

differentia inter reſcriptum perinde valere, & rationi congruit 237.20

differentia inter diſpenſationes Papæ & ſummi pœnitentiarij 243.36

diffe-

differentia inter reſcripta, ſi alteri, ſi neutri, & ſi nulli 165
dignitas principalis vel maior non dicitur deuoluta 94.3
dignitas maior aut principalis an poſſit exprimi vi clauſ. Quod qualitates exprimi poſſint 114. & ſeq.
dignitas in ſignatura expreſſa intelligitur de non curata 136.14
dignitas in beneficijs perſonatus & officium quomodo capiantur 6.7
dignitas eccleſiaſtica non eſt incompatibilis cum vicariatu epiſcoporum 37.7
dignitatem habere dicitur vicarius epiſcopi ibid.4
dignitatem collegiatam habens licet curatam non priuatur ea per non promotionem. 297.28
dignitatem habens cum canonicatu qualem habeat diſtributionem. verbo in cathedralibus 293
dignitates aut curata beneficia exigunt 25. annum 253.3
dignitates etiam comprehenduntur in regul. de 20. diebus, gl 5. regul. de infirmis beneficia reſignantib. 343
dignitati vel alicui officio dari poteſt ius & poteſtas conferendi certū beneficium 35.27
dignitatis nomine non venit dignitas curata. in verb. aut dignitates 255
dignitatis nomine non venit dignitas aut canonicatus eccleſiæ cathedralis. in verb. in cathedralibus ead.
dignitatis erectio in eccleſia cathedrali quomodo fiat ſitu. de erection. in collegia 196
dignitatum temporalium capax an ſit illegitimus 270 18
digno an poſſit conferre, qui prius indigno contulerat 48.146
dignum arbitramur reſcriptum quare ſic vocatum 81.2
dignum arbitramur reſcriptum eſt ad vacaturam, & quid in eo mandetur ead.1
diminutio vlla beneficij fieri non debet in eius collatione 22.6
dimiſſi loco aliud beneficium capere non poteſt illegitimus prætextu ſua diſpenſationis 257.81
dimiſſi beneficij loco quomodo nō liceat aliud habere 267 5
dimiſſi beneficij loco vel dimiſſorum quomodo liceat alia capere, & coram ordinario fiet dimiſſio in verb. & loco dimiſſi vel dimiſſorum 265
dimiſſio ſimplex beneficij quomodo fiat. 264.9
dimiſſoriarum vi clericatus confertur à non ſuo epiſcopo 13.8
dimiſſorias literas & commendatitias concedendi poteſtas ſpecialiter eſt exprimenda in vicariatu 41.47
dimiſſoria ſpeciales quæ & generales 12.2
dimiſſoria litera an morte concedentis extinguātur, & quid vno ordine ſuſcepto 16.39
dimiſſoria litera quæ dicantur. glo. 3. reg. cancel. de cler. ad ſacros ord. &c. 290.477
dimiſſoria litera concedūtur à capit. 161.67
dimittens beneficium reſignare illud videtur. glo. 6. reg. canc. de infir. benefic. reſig. 343. & ſeq.
dimittere poteſt quis pluries ex diſpenſatione beneficia, & alia obtinere in verb. quoties tibi placuerit 265
dimittere aſtrictus beneficium, quod non dimittit, an vacet. in verb. quoad vixerit. 269
diœceſis impetrantis exprimenda eſt in impetratione. in verb. Magalen. 88
diœceſis aut prouincia non exprimitur in diſpeſatione ſignatura. in verb. eiuſdem diœceſis 89
diœceſis beneficij eſt exprimenda 88
diœceſis expreſſio quomodo mutari poſſit in verb. diœceſis 117
diœceſis in qua ſitum eſt beneficium vnitum, epiſcopus reuocat vnionem 192.18
diſpenſandi data poteſtas intelligitur cum qualificatis 244.47
diſpenſandi poteſtas non tranſit cum generali mandato 40 44
diſpenſare ſuper ætate quis poſſit 24.41
diſpenſare poteſt vicarius capituli cum ſcholaſtice de non promouendo 161.64
diſpenſare circa pluralitatem beneficiorum & alios defectus, quis poſſit 241.21
diſpenſat Papa de retinendis beneficijs ſub patronatu laicorum exiſtentibus 109.22
diſpenſatio ad duo beneficia non extenditur ad dignitates 415
diſpenſatio vt titulo obtentum beneficium de cætero teneatur in commendam 178.47
diſpenſatio quid ſit, & diſpenſare 238.1. & 2
diſpenſatio in gradibus affinitatis 518
diſpenſatio ſecunda deſiderat expreſſionem primæ 239 24
diſpenſatio prohibetur vicario certis in caſibus, licet conceſſa ſit epiſcopo 41.46
diſpenſatio ad duo beneficia patronata valet abſq; patroni conſenſu 110.29
diſpenſatio non inducitur per clauſulā, Quod obſtan. 101.18
diſpenſatio non valet ſine expreſſa mentione qualitatis 121.29

diſpenſatio retinendi plura beneficia non inducitur per hanc clauſ. pro expreſſis niſi ex preſſo dicatur 136.11
diſpenſatio per ſignaturam valet etiam literis non confectis. 245.62
diſpenſatio an admittatur contra regul. de veriſimil. notitia 151.4
diſpenſatio vocatur gratia 250.79
diſpenſatio intelligitur pro qualitate diſpenſati, in verbo, Etiam ſi ſunt 260
diſpenſatio ad penſionem non motu proprio conceditur gle. tuis in hac parte, de diſpenſation. rationeætatis 255
diſpenſatio contra ius naturale quando dicatur 523
diſpenſatio vt quis retineat duo, quid operetur. in gle. & inſimul. de diſpen. ratio. ætatis 262
diſpenſatio ſine cauſa an valeat 244.51
diſpenſatio perperam conceſſa ad inferos deducit 250.84
diſpenſatio eo tempore facta quo iniuſtè beneficium detinebatur, an trahatur ad idem poſteà iuſte obtentum 286.9
diſpenſatio de non promouendo & per breue & per ſignaturam conceditur 394.30
diſpenſationem ſufficit etiam in minimo preceſſe 238 8
diſpenſationem exceſſiuam prædeceſſoris Papæ non expediet ſucceſſor 236.12.13
diſpenſationes habentur pro expreſſis vt clauſ. necnon omnia 67.14
diſpenſationis iam habitæ & beneficiorum expreſſionem quomodo effugiamus. in verbo, ac huiuſmodi diſpenſationum 137
diſpenſatus ad duo curata an vltra poſſit habere præbendam, cui ſit annexa cura. in verb. cum annexis 140
diſpenſatus vt in cathedralibus duo poſſit obtinere, non poterit in Metropolitanis, verb. etiam ſi ſint 261
diſpenſatus ad quæcunq; regularia, non poterit obtinere beneficia Sancti Ioannis, nec diui Antonij 261
diſpenſatus ad duo quando illa dimittere poſſit, & alia duo habere, in verbo illaq; ſimul dimittere 264
diſpenſatus ad duo an intelligatur de obtentis, gl. cōferātur, de diſpen. rat. ætatis 262
diſpenſatus quatuor probat, glo. necnon, de diſpen. ratione ætatis 255
diſpenſatus ad duo intelligitur ſi ea canonicè conferantur ei, in verb. ſi tibi 261
diſpenſatus legitimè tutus eſt vtroque foro, in verbo licite 263
diſpoſitio in ſignatura regulatur ſecundum ſupplicationem partis 119
diſpoſitio vocatur tertia pars ſignaturæ, in prin. 3. partis ſig. 99
diſpoſitiue vel cōditionaliter exprimere quid ſit 105.5
diſſimile beneficium quomodo liceat habere loco dimiſſi, in verb. vel diſſimile 265
diſſimilium beneficiorum valet permutatio 355.49
diſſoluitur vnio tendens in præiudicium eccleſiæ 191.3
diſſolutio vnionis ex non ſoluta penſione 191.24
diſſolutioni vnionis conſentire ſapit reformationem 193.36
diſtributiones quando præſentibus canonicis accreſcant 304.10
diuerſitas ſcripturæ quando vitiet literas Papæ 147.2
diuidua bullæ pars incongrua non vitiat totam bullam 149.21
diuino iure prohibita non poſſunt remitti per diſpenſationem 239.21
diuiſio bullæ in ſeptem partes, tit. noua proui. forma 130
doctor vel ſcholaſticus an exprimi in impetratione debeat, in verb. Magalenen. 88
doctor iurium non poteſt dici, qui in altero tantum eſt 208.42
doctos vt quis fiat, per breue quando concedatur 395.43
doctoris titulus non datur religioſo 279.27
doctorum clau. in princip. bullæ poni ſolita 132.17
dolo reſignatio facta an ſit nulla 321.4
dolus multipliciter dicitur 510. & an vitiet actum in ſpiritualibus. ibid. & ſeq.
dolus vicarij non nocet Epiſcopo, niſi Epiſcopus conſentiat, & ratum habeat 38.13
dolus in ſpiritualibus an vitiet 327.6
domicilium nanciſcimur in loco beneficij 208 74
dominus non tenetur de ſeruo cōmuni opinione bono, qui poſteà fuit corruptus 52.188
domus presbyteralis ingreſſus an requiratur in poſſeſſione capienda 60.33
donare & retinere prohibitum eſt, gl. prima, regul. de public. reſignationib. 366
donatio principis intelligitur ſine præiudicio tertij 170.3
donationis non inſinuatæ confirmatio, à Rege an præiudicet hæredibus 172.26
dubitare dicens de viribus collationis an poſteà poſſit dicere de facto 206.18
dubitatio allegata in ſignatura non poteſt omitti in bulla 124.4

dudum,

dudum, nuper, olim, quid importent 173.4
duæ diſpenſationes an concurrere poſſint, in verb. ſi tibi 261
duę ſignaturæ circa idem beneficium an per vnam bullam poſsint expediri eas coniungendo 103.12
dummodo tempore datæ præſentium, &c. inſcritur in bulla, licet non fuiſſet in ſignatura 138.1
duo beneficia non poſſunt eidem conferri, ſicut nec commendari 178.64
duo curati in ſolidum in vna eccleſia an eſſe poſsint 301.69
duo tantum incompatibilia comprehenduntur ſub diſpenſatione ad quotcunque, in verb. etiam ſi curam 259
duo collegia, officia, & honores non poſſunt ſimul teneri 240.6
duo tantum beneficia poſſunt in bulla exprimi ui clauſ. Quod obſtan. 100.9
duobus quomodo idem beneficium conferri poſsit 347.7
duobus vt plurimum tantum reſcriptis gratiæ ad vacatura vtuntur hodie Galli. de nominationibus 81
duodecim perſonæ ex veteri teſtamento nubere prohibitę, an diſpenſentur 380.13
duplex fiat quando ſubſcribendum 98.20
duplex requiritur diſpenſatio in vitiato corpore, & ad ordines, & ad benefic. 284 9
duplicata non debet concedi ſignatura 85.19

E

EBrius an poſſit effici ſacerdos 292.8
Eccleſia an temporalia bona habere poſſit 427
Eccleſia quam ſuccurſum dicimus 526
Eccleſia militãs vnũ corpus eſt myſticũ 529
Eccleſia ſæpe pro beneficio capitur 5.9
Eccleſiaſticum beneficium non dicitur ante Epiſcopi approbationem 5.10
eccleſiaſticus patronatus non eget derogatione 118.6
eccleſiaſticus patronus quis dicatur, & quomodo differat à laico 20.5
eccleſia certa ratione diſpenſatus de non promouẽdo nõ intelligitur quo ad aliã 286. 5
æditui ſeu operarij eccleſiarum an ſint patroni eccleſiaſtici 20.6
effectus gratiæ ne fruſtretur inductum eſt hoc reſcriptum 236.17
effectus tranſlationis 198.16
effectus diſſolutæ vnionis 193.38
effectus diſpenſationis 245.61
effectus vnionis 184.49
effectus breuium qui ſint 397.67
effrænatum numerum beneficiorum Papa nõ cenſetur habere pro expreſſo, vi clauſ. nec nec non omnia, & ſingula 67.17
electa eſt induſtria Curati, ideoque per ſe ipſum ſeruire tenetur 304.20
electio quid 19.1
electio & confirmatio quomodo concurrant in capitulo 163.91
electio propriè exigit confirmationem 19.3
electiones Abbatum non ſolent a Papa confirmari 125 20
electiua dignitas non comprehenditur ſub mandato 68.35
electiua beneficia non comprehenduntur in diſpenſatione, niſi exprimantur, in verb & ad prioratum 260
electo nondum confirmato datur ſimplex prouiſio 127.47
electus adminiſtrans ante confirmationem, eſt intruſus 218.7
electus ad beneficiũ nõ vacãs punitur 224 33
electus ante confirmationem non debet adminiſtrare 58.10
electus non aget poſſeſſorio ante confirmationem 372.37
eodem die facta collatio quo reuocatio, an valeat 371.25
epiſcopalia iura præſcribere poſſunt inferiores 182.33
epiſcopalis eccleſia in Metropolitanam quando poſſit erigi 194.3
epiſcopatum viuentis vel aliud beneficium nullus impetrare poteſt 225.44
epiſcopatum adeptus diſpenſatur ad retinendum priora beneficia 209.77
epiſcopatus non niſi coram Papa eſt reſignandus 335.11
epiſcopatus & Abbatię ſubduntur regul. de 20. diebus 338.5
epiſcopatus & dignitates conſiſtoriales non continentur in hac regula. gl. 1. regul. de publicand. reſignationibus 356
epiſcopatus Abbatiaque non vacant per non promotionem 296.91
epiſcopatus vel archiepiſcopatus non venit nomine dignitatis 260 4. & ſeq.
epiſcopatus non vacat per adoptionem alterius beneficij 268.11
epiſcopatus & alia beneficia vniri põt 180. 3
epiſcopi poteſtas 455 & ſeq.
epĩ conſenſus poſt vnionem ſufficit 188.21
epiſcopi quo die ordinandi 475
epiſcopi ſeu capituli eſt reuocare vnionẽ 191 11.15. & ſeq.
epiſcopi vicarios conſtituere debent 3 138
epiſcopi ad capitulũ non ſit deuolutio 157.23
epĩ creant vicarios ad beneplacitum 55.224

epiſcopi collatio præcellit collationem vicarij eiuſdem 83.30
epiſcopi eſt approbare erectionem nouæ parochialis 196.9
epiſcopi non diſpenſant niſi in caſibus à iure permiſſis 242.26
epiſcopi ſeruitio impediti lucrantur fructus. 306 25
epi ſecularia negotia nimis curantes. 303.5
epiſcopi an hodie conſtituere poſſint penſiones 76.29
epiſcopi non diſpenſant cum illegitimis ad penſionem 274.70
epiſcopo præſente an eius vicarius ſuo fungatur munere 52.187
epiſcopo renunciante epiſcopatui, aut tranſlato reuocatus cēſetur eius vicarius 55.219
epiſcopo non licet mutare ſtatum eccleſiæ, ſine autoritat: Papæ 195.11
epiſcopo ſubeſt nedum clericus, ſed etiam laicus 14.15
epiſcopo recuſante inſtituere præſentatum fit deuolutio 20.9
epiſcopus an habeat poteſtatem diſpenſandi cum illegitimis ad promouendum. 40.42
epiſcopus præuenit in conferendo ſuum vicarium 44.89
epiſcopus dans poteſtatem cōferendi indigno, habetur ac ſi ipſe idem hoc feciſſet 48.142.
epiſcopus tenetur ad damna data per ſuos officiales 52.188
epiſcopus conferendo beneficium auſert poteſtatē vicario illud idē conferendi 55.215
epiſcopus ex officio coget poſſeſſorem beneficij ſuum exhibere titulum 82.20.
epiſcopus tenetur ei prouidere quem promouit 78.1
epiſcopus indignus meretur decapitari, niſi inuitus fuerit ordinatus 28.16
epiſcopus conſtituendo vicarium narrat occupationes ſuas 34.11
epiſcopus an teneatur de euictione beneficij 341.37
epiſcopus quibus poſſit conferre tonſuram, ſeu clericatum 8.19
epiſcopus originis concedit dimiſſorias & inferiore quid? 13.6
epiſcopus niſi ritè promotus non poteſt ordines conferre ibid.2
epiſcopus an teneatur inſerere cauſam in ſuis literis dimiſſorijs 15.28
epiſcopus quæ conceſſit, reuocare poteſt re integra 17.44
epiſcopus quomodo teneatur recognoſcere ſuū epiſcopatum à Papa, dicendo Sanctæ ſedis Apoſtolicæ gratia 10.4
epiſcopus uniendo eccleſiam an videatur remiſiſſe ſua iura 188.34
epiſcopus vnit beneficia ſuæ diœceſis. 181,22
epiſcopus cogitur vnire ex cauſſa 183.42
epiſcopus reuocat vnionem etiam à Papa factam 192.16
epiſcopus diſpenſat ex neceſſitate circa plura curata 242.30
epiſcopus ex neceſſitate diſpenſat ad regularia 243.34
epiſcopus diſpenſatus ne conſecretur, videtur quoque diſpenſatus ad retinenda priora beneficia 249.74
epiſcopus an teneatur diſpenſare 250.80
epiſcopus durante reſeruatione ſeu deuolutione adminiſtratorem eccleſiæ præficere poteſt 23.20
epiſcopus non dicitur in bulla familiaris cardinalis, quia maior eſt, in verbo & annexorum 115
epiſcopus an de patroni conſenſu poſsit derogare ſtatutis fundationis 111.46
epiſcopus quando poſsit diſpenſare ſuper matrimonio 359.57
epiſcopus quomodo poſt collationem vi reſignationis conferat per mortem 348 15.
epiſcopus diſpenſat ſuper tonſura & beneficio ſimplici cum illegitimo 270.8
epiſcopus aut Abbas bullis ſuis nondum receptis, an poſsint conferre 332.25.& ſeq.
epiſcopus in ſua diœceſi ſitum beneficium per mutatū confert, & quid in exēptis. 352.20
epiſcopus diſpenſatus de retinendis ſuis beneficijs an ſi transferatur gaudeat hac diſpenſatione 267.6
epiſcopus diſpenſat de dignitate cum exiſtente in 20. anno, in verb. aut dignitates 258
epiſcopus electus & confirmatus, non tamen conſecratus, an poſsit indulgentias concedere 133
epiſcopus fauore ſtudij diſpenſat, in verbo, ac in vniuerſitate 255
epiſcopus ſuos canonicos excuſare poteſt à reſidendo, non alienos 306.40
equorum lacrymæ & præſagia 416
equus Alexandri qualis ibid.
eque principalis duarum eccleſiarum vnio. 181. 15
electio eccleſiæ primaria ſpectatur in exprimēdo nomen ſancti, in verbo Sanctorum 89
error diœceſis quando vitiet in verb. eiuſdem diœceſ. ibid.
error in exprimendo nomen defuncti an vitiet impetrationem, in verbo Ludouici 90
error in nomine canonici defuncti, & alterius beneficiarij 114.2

error

error per cuius mortem uacauerit beneficium ſuppletur per clauſ. Aut ex alterius cuiuſcunque perſo. in forma ſignn. 92
error ſ defuncti Papa an poſsit corrigi 139.17
error quando vitiet matrimonium 375.3
error in ſignatura corrigitur in bulla 260.3
ætas in ordinibus requiſita 24.36
ætas à quo probanda ſit 35
ætas quando verior exprimi poſsit in verb. Qualitatum 114.5
ætas expreſſa non mutatur in verb. aliorũ 117
ætas legitima & literatura deſideratur in promouendis 10.13
ætatis diſpenſatio, aut alia non datur in literis in forma pauperum 79.10
ætatis ſubreptio purgatur per perinde valere 206.10
ætatis vel natalium defectu tacito et tandem perceptis fructibus, quid agẽdum 210.63
euictio an debeatur in beneficijs permutatis 353.25
euocari poſſeſſorem oportet intra ſex menſes, glo. 14. 233
euacationis reſcriptum annullatur ob ſureptionem 71.11
euſebius translatus in Alexandriam 197.10
examinandi quomodo ſint, qui promouentur, & ſuper quibus 292.12
examinandus a quo ſit pauper promotus. 76 12.
examinare non debet epiſcopus eum quem ipſe ordinauit ibid. 11
examinare debet vicarius præſentatos, antequàm eos inſtituat 44.85
examinare debet præſentatũ inſtituens 20.10
examinari cur pauperem clericum in literatura mandet citius Papa quàm in alijs 76.12. & 14
examinari graduati vel nominati non debẽt ab epiſcopo 80.4
examinari debent ordinandi 292.10
examinatio ordinandorum ad quem ſpectet 293.14
excommunicare quomodo poſsit officialis capituli 161.63
excommunicare ne quis poſsit qualiter conceditur in verb. Seu ſi venerabili fratri 145
excommunicati collationem acceptans eſt intruſus 218.12
excommunicati ſunt mortui ciuiliter in verb. dilecto filio 130
excommunicationibus à duabus abſoluit Papa per verbum ſiet, in verbo Datũ 121.26
excommunicatum ſ. ſe ignorãs epiſcõ. & eius vicarius an poſſint conferre 55.218
excommunicatus non gaudet eccleſia immunitatibus 408
excommunicatus collator nõ confert nec eius vicarius 21.1
excuſatus de non reſidendo fructus lucratur 305.22
executio diſpenſationis non exigit ipſius diſpenſationis expreſſionem 240.26
executio ordinis interdicitur promotis per ſaltum 289.16
executor certus eſt deſignãdus in bulla 141.3
executor datus à Papa poteſt vnum vel plures ſubdelegare, & quos in verb. quatenus per ſe vel alium 141
executor in poſſeſſionem inductum hodie in Francia non defendit, in verb. & defendant inductum 142
executor excommunicatus conferre non poteſt in verb. per ſe vel per alium 141
executor bullæ quomodo publicationem facere debeat 365.10
executores plures quomodo inuicem ſubdelegentur, in verbo quatenus ipſi duo 141
executores bullarum qualiter cognoſcant in quoſcunq; impedientes, in verb. contradictores &c. 143
exceptio ab ordinario per breue datur 396.54
exemptis regularibus quomodo fiat deuolutio ad epiſcopum 158.37
exemptis an epiſcopus conferre poſsit tonſuram 8.22
exemptio epiſcopo, ſit deuolutio ad Papam 158.36
exemptorum vnio ad ſolum Papam ſpectat 192.22
exhibendum eſt procuratorium 321.27
exnunc & extunc quid ſignificent, in verb. eorum, vt exnunc 256
expectantium plurium eiuſdem datæ vni gratificare poteſt 106.4
expectatiuæ gratiæ quæ dicantur 78.3
expectatiuæ inducunt votum captandæ mortis, & infinita alia mala ibid. 4.
expectatiuæ gratia habentur pro expreſſis vi clauſu. necnon omnia, 67.14. & in verbo, Necnon, in forma nouæ prouiſionis 135
expectatiuæ loco nominationum olim concedebantur, titul. de nominationibus 81
expectatiua in forma pauperum adiuuentur per perinde valere 206.17
expenſas à quo tempore debeat ſubrogatus 215.47
expenſæ in beneficio poſt priuationem factæ repetuntur 315.66
expreſſa reſignatio duplex eſt 315.2
expreſſa diſpenſatio quid ſit 239.19
expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt vel operatur,

ratur 63.18
expreſſio etiam eorum, quæ pro expreſſis fuerant habita non vitiat 135.3
expreſſio fieri poteſt, non omiſsio, in verb. maior in 3. parte ſigna. 117
expreſsio fit dupliciter, aut conditionaliter, aut diſpoſitiue, in uerb. generalem reſeruationem 105.5
expreſsio beneficiorum in prima prouiſione an ſit repetenda, in perinde valere 209.47
exprimenda quæ ſint in clau. perinde valere. 208.37
exprimenda quæ ſint in impetratione beneficiorum vltra clauſulas 101.19
exprimenda ſunt illa in Rationi congruit. quę in noua prouiſione 236.15
exprimenda quæ ſint impetranti beneficium poſſeſſoris annalis, gl. 1. reg. cancellar. de anna poſſeſſo. 229
exprimenda in vnionib. glo. 5. regul. cancell. de vnionib. 184
exprimere in bullis iuſpatronatus laicorum preciſè quando quis teneatur 110.32
exprimere debet impetrans ſua beneficia coram Papa, vel eius legato, ſed non coram ordinario 101.22
exprimi poſſunt in bulla beneficia rōne clauſ. Quod obſtan. oratoris 99.3. & ſeq.
extendi quando poſsit diſpenſatio 249.70
extenditur diſpenſatio ad conſecutiua inſeparabilia, non ad alia 249.75
extenſio quando in bulla fieri poſsit, in verb. & annexorum 115 6
exteri ſeculares de Regis conceſsione teſtantur 381.3
exteri quarē prohibeantur habere prælaturas & beneficia in Regno 381.7
exteri quomodo diſpenſentur 384.18
exteri non poſſunt habere beneficia in Regno, niſi ex Papæ & Regis conceſsione 381 5
exteris non prouidetur, niſi prouiſo quòd degnant in Regno 384.17
extero an facta diſpenſatio a Papa valeat, glo. 1. ibid. 404
extero ignoranti idioma patrię quomodo ſuccurrat perinde valere 206.14
exterus ſuæ parochiæ vicarium præficere tenetur 307.49
extincta gratia non expeditur per rationi congruit 236.5
extra diœceſim an conferre poſsit vicarius. 56.227
extra conuētum an debeat ali ſecularis oblatus a Rege monaſterio 385.36
extraneo beneficij collatio facta an valeat. gl. 1. reg. can. eod. 382
extrauagans, execrabilis declaratur in verb. aut per conſtitutionem 93
extrauagantes non includūtur ſub derogatione generali, in verb. vel aſſecutionem 138

F

FAbrica cura ex conſuetudine ſpectare poteſt ad parochianos 166
Facilius diſpenſat Papa in ruralibus quàm in beneficijs ciuitatū, gl. aut dignitates 258
facto quando beneficium vacare cenſeatur. 25.57
facultas reſignandi an debeat continere defectum natalium 335.8
facultas non reſidendi à Papa, & ab ordinario datur 304.19
facultatem non reſidēdi quis dare poſſit 208.75
falſa ſignatura quæ dicatur 85.20
falſa ex cauſſa facta vnio, quomodo reuocetur, glo. 9. 186
falſarius literarum Papæ non gaudet abſolutione ad effectum 134.13
falſarius literarum Papæ beneficium amittit 313.43
falſi pœna qualis 414
falſum vt quid dicatur, quæ requirantur in iure ead.
falſum quando in beneficijs committatur 415
falſificatur potius priuilegium, quàm reſcriptum 63.24
falſitas citius preſumitur in literis gratiæ quàm iuſtitiæ 72.25
familiarem aut nepotem Cardinalis ſe falsò aſſerens, an gaudeat abſolutione ad effectū 135.14
familiarem quem eſſe non probat Papæ declaratio, glo. 5. 169
familiarem Cardinalis ſe dicens quomodo eius nomen & titulum debeat exprimere, in verb. ſpecialiter 95.6
familiares Papæ qui dicantur, & Cardinalium, itē familiaritatis literæ 448. & 489
familiaritate ceſſante ceſſat reſeruatio 445
familiares Cardinalium an ſubdantur regulæ de viginti diebus 338.6
familiari, aut famulo ſuo non originario Epiſcopus non confert tonſuram 8.24
familiaritatis expreſſio falſa quomodo purgetur per perinde valere 210.66
familiarium Papæ clauſul. in principio bullæ propria 131.10
familiarium Papæ ſeu Cardinalium beneficia quomodo reſeruata ſunt 74.3
fautores qui dicantur 407

febris

febris continua ſeu interpolata facit incidere in regulam, de viginti diebus 338.6
feuda poteſt acquirere legitimatus 389.11
feuda retinemus vi nobilitatis ibid.16
feudi conceſſio ab Imperatore non valet in præiudicium agnatorum 170.2
fiat ſine præiudicio quomodo intelligatur. 167.27
fiat, vel conceſſum, vt petitur prout de iure, quid importet 126.31
fiat motu proprio, quando ſubſcribatur in ſupplicationibus 96.3
fiat in forma, vel conceſſum in forma quando ponendum in ſubſcriptione ibid.5
fiat in ſignaturis cur Papa vtatur 97.14
fiat tantum ſubſcriptum an ſufficiat; an verò requiratur fiat, vt petitur. 98.25.& 493
fiat, breuis reſponſio Papæ ad omnia petita refertur 98.27
fiat vt petitur in titulum, quo ad religioſum non inducit diſpenſationem 278.12
ficta vacatio beneficij inducitur hic 340.10
fictio denotatur per hanc dictionem perinde. 201.7
fictum mandatum quando dicatur 65.51
fictus canonicat. & nullius momenti datus compermutanti inducit fraudis præſumptionem 355.44
fictus modus vacandi an comprehendatur vi clauſ. Siue alio quouiſmodo. in verbo ſiue præmiſſo 91.4
filum ſericeum in quibus literis ſit affigendũ, vel filum cannabis 72.24
filij hæreticorum ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda 312.25
filii paternum ſectantur vitium 269.5
filij Papæ cur omnes vocentur, in verb. preter 87
filij legitimatio per patrem peti poteſt, aut per procuratorem, aut alium 389.8
filij legitimi nati poſt legitimationem an excludant legitimatos, per legem ſi vnquam 390.19
filij legitimatorũ an ſuccedere poſſint 390.27
filios quos vocet Papa, in verb. Dilec. filio 130
filius an poſſit habere beneficium in eccleſia, in qua pater eſt præfectus 272.32
filius abſente patre poteſt experiri ſine conſenſu patris 44.94
financiam debet effectus nobilis 388.17
fingitur vacatio per obitum, licèt vere vacet per reſignationem, gl. 15. 367
finita lite per tres ſententias an habeat locũ ſubrogatio 228.4
finito per ſententiam proceſſu an liceat impetrare, ſi neutri 167.29
fontium baptiſmalium ambitus requiritur in poſſeſſione adipiſcenda 59.31
fori contentioſi curam habens non tenetur promoueri 297.32
forma collationis et prouiſionis ordinariorum 28.1
forma et tenor vicariatus Archiepiſcoporum & aliorum collatorum 36.1
formæ inſtrumenti miſſionis in poſſeſſionem. 58.14
forma noua prouiſionis, in prin. tit. no. prouiſ. forma 128
forma & ſtylo curiæ deficiente reformanda veniunt quæcunq; reſcripta 150.11
forma deficiente nulla eſt vnio. glo.9. 186
forma breuis 397.66
formula diſpenſationis ad duo & ſuper ætate 250
formula diſpenſationis de non promouendo. 286 4
formu. dimiſſoriarum literarum 13.1
fratres mendicantes non poſſunt conſtitui vicarij 35.32
fratricellorum hæreſis 406
frigidi commendatarij ſiluas denudantes. 176.66
frigiditas an impediat matrimonium, et quæ 378.49
fructibus retentis reſignatio non valet. 336 23
fructibus priuandus eſt non reſidens, & peccat 303.9
fructus beneficij lucratur vicarius etiam non reſidens. 33.5
fructus retinere conferendo quando liceat Epiſcopo 22.7
fructus beneficiorum Franciæ quomodo exprimantur, in verbo Cuius, & illi 139
fructus beneficiorum an poſſint exprimi vi clauſ. Quod obſtant. 100.7
fructus non percipiens an dicatur pacifice poſſidere, gl.6. de annali poſſeſſo. 230
fructus a prædeceſſore perceptos an ſubrogatus reſtituere teneatur 215.46
fructus beneficij indebitè capiens an priuetur ipſo 219.19
fructus reſtituere tenetur ſimoniacus 331.05
fructus exprimendi in vnionibus, gloſ. 8. reg. cancel. de vnion. 185
fructus beneficij iniuſtè recipiens fit intruſus, & inhabilis 283.66
fructus ſibi reſeruatos accipiendo reſignans incidit in hanc regulam 358.4
fructus beneficij non poteſt iuſtè accipere reſignans 364.9
fructus recipiens reſignans poſt intimatam ſibi

bi proviſionem tenetur ad eorum reſtitutionem 369.7
fructus non capiens anno primo, an promouers teneatur 294.11
fructus recipiens poſt annum promotionis nec dum promotus an fiat inhabilis 294.14
fructus reſtituere an teneatur non habens animum promouendi, & an poſſit ad id conueniri 295.15
fructus an ſint in plena diſpoſitione commendatarij 266.1
fructus an percipiantur a diſpenſato de non reſidendo 307.60
fructuum mentio in ſupplicatione etiam non facta rehabilitatione in bulla purgat ab inhabilitate 210.65
fructuum verus valor quouſque poſſit suppleri 102.3
fructuum maior expreſſio fieri poteſt non minor, in verbo maior, verior, &c. 117
fundans parochialem quid præſtare debeat. 196.6
fundata ſunt beneficia in honorem Dei, & ſanctorum 4.1.& ſeq.
fundationi beneficiorum in deuolutis quomodo derogetur 154.44
fundationi laicorum quando cenſeatur derogari. in verb. & qualibet alia 145
fundationi beneficiorum quomodo & quando deroget Papa 113.72
fundationis ſtatutis Papa ſolus poteſt derogare 111.44
fundatorum voluntas defraudatur ex pluralitate beneficiorum 241.18
funibus plumbum bullæ appenditur 72.24
fur eſt & latro viuentis beneficium impetrans 222.10
furioſus non poteſt reſignare benefi. iū. 335.7
furtiuè promiſſi 293.18
furioſus ex morbo vt poſſit reſignare, tria requiruntur 340.18
furioſus per interualla an præſumatur reſignaſſe tempore ſanæ mentis ibid.20

G

GAllus vbiq; in regno capax eſt beneficij. 383 11
Gazarenorum hæreſis 405
Generale debet eſſe mandatum, alioqui non valet 68.29
Generales clauſ. derogatoriæ non cenſentur derogare iurispatronatus laicorum 108. 9 & limitatur, num ſeq.
Generalis ſignificatio beneficij comprehendit dignitates 4.11
Generalis debet eſſe vicarius 34 15 & ſeq.
Generalis conceſſio non ſufficit, vbi ſpecialis deſideratur 41.53.& ſeq. nu.
Generalis poteſtas conferendi porrigitur etiã ad dignitates 46. 111. & ad curata. nu. 117. niſi quando à Papa. nu. ſeq.
Generalis expreſſio familiaritatis in ſignatura quomodo ſit extendenda in bulla 95.8
Generalis expreſſio reſeruationis quomodo ſit intelligenda ibid. 9
Generalis conceſſio quomodo reſtringatur 99 33.& ſeq.
Generalis clauſ. Aliorum neceſſariorum verior expreſſio fiat, quomodo intelligenda, in verb. aliorumq; circa præmiſſa 117
Generalis eſt hæc regula etiam quo ad ordinarios 341.39
Generalitas vicariatus in quibus debet conſiſtere 34.18
Generaliter conſtituendus eſt vicarius in ſpiritualibus & temporalibus, & ſpecialiter ad omnia beneficia conferenda 37 2.& ſequen.
Germaniæ epiſcopi quatuor hodie ſolum menſes habent ad conferendum 78.2
geſta per legatum reuocatum valent 333.35
gibboſi & alij corpore vitiati religionis traduntur 284.1
graduati qualificati an præferantur impetrantibus a Papa 139.4
graduatorum in menſibus an liceat derogare huic regulæ 340.27
gradus poſſidentis beneficium eſt exprimendus glo. 10. regul. cancell. de annal. poſſeſ. 231
gradus tantum vnus inſerendus in bulla. 132.22
gradus & qualitates iudicium & litigantiũ qualiter habeantur pro expreſſis 105.6
graduum conſanguinitatis & affinitatis antitheſis 519
graduum computatio quomodo facienda, glo. 2.374
grammaticis beneficiorum pluralitas reprobata 241.11
gratia non faciens mentionem priuilegiorum eſt ſubreptitia 71.19
gratia perinde valere, non iuuat niſi literis confectis 209.50
gratia iam facta quomodo in bulla debeat exprimi 133.5
gratia facta non extinguitur per mortem Papa, ſed à ſucceſſore expeditur 235.2
gratia rationi congruit, quomodo poſſit expediri 237.38
gratia perfecta eſt per appoſitionem verbi fiat, vel conceſſum, in ſecunda parte ſignaturæ 97 15

gratia an ſcripturam requirat, & an in papyro, an pergameno 491
gratia ſi neutri, & ſi nulli, meretur derogationem iuriſpatronatus laicorum 110.39
gratia omnis veriſimilis eſſe debet 151.1
gratia propter ſeruitia an reſtringatur, ex eo quod ea non fuerit exhibita 66.6
gratia delinquenti facta non poteſt argui ex nimia acceleratione 152.3
gratia facta delinquenti poteſt auferre bona acquirenda Baroni 172.24
*gratia & iuſtitia per breue largiuntur.*393 23
gratia contra ius continentur ſub priuilegio 62.11
gratia eſcriptum quid dicatur 70.2
gratia plures vna ſignatura quando veniant limitanda, in verb. dependentium, in 3. parte ſignat. 116
gratificationis clauſ. non ſuppletur in bulla. 166.2
gratificationis clauſ. tollit concurſum eiuſdem date 166.18
gratificatus præfertur non gratificato eiuſdē data 106.3.5
gratioſe litera & executorie quando ſimul eſſe poſsint, in forma noua prouiſ. in 4. parte, in verb. quocirca 140
gratioſa litere ſine contradictione ſunt, non tamen ſine ſine electione 72.26
gratioſa litera ſunt ambitioſe, ideoque reſtringenda 73.34
gratioſa litera an ius ad rem tribuant 73.45
gratioſe litera difficilius expirant, quàm iuſtitie 74 52
guidagium vnde dictum ſit 412

H

HAbilis & idoneus eſſe debet is, cui beneficium confertur, & quod velis, & poſſit 23.24
Habilitatio per breue non conceditur 393.27
Habitantis in curia per annum abſque promotione, parochialis eccleſia vacat in curia 296.20
Habitum tantum curatum an vacet per adoptionem parochialis actu, in verb. etiam ſi curam 259
Habitum an teneatur ferre oblatus à Rege monaſterio 385.37
Habitum alterius religionis ſumēs monachus an ſit excōmunicatus, & apoſtata 199 11
Habitum occultando monachus ſit apoſtata. 281.42
Habitum dimittens religioſus ſit inhabilis. & idem ſi laxiorem petat religionem ead. 45
Habitum non deferre quomodo concedatur per ſex menſes 395.48
Hæreſim incurrunt ſimoniaci 330.12
hæretici beneficium impetrari poteſt, & requiri ad hoc, glo. 12 232
hæretici beneficium quomodo impetrandum. 104.8.
hæretici beneficia vacant ipſo iure 310.4. & impetrantur nu ſeq.
hæreticorum precibus iniuſtè obtinetur beneficium 18.10
hæreticorum precibus obtinens beneficium ſit inhabilis 282 61
hæreticus non gaudet abſolutione ad effectum 134.9
hæreticus eſt non credens Papa conſtitutionē ligare, in verb. nulli ergo hominum &c. 146. & ſeq.
hæreticus quando beneficium poſſit retinere. 310.6
hæreticus negans hæreſim, & de ea conuictus non recipitur ad abiurandum 311.20
hæreſis quid 402. eius origo 402.404
hæretici quot modis ad fidem inuitentur 404
hæreticus quis dicatur. 402. quomodo naſcatur 404
hæreticorum catalogus 405
homicida quomodo, & quando diſpenſetur. 285.19
homicida quomodo eſt irregularis, ideoque rehabilitandus 314.55
homicida non eſt priuatus beneficio, immò pendente lite poteſt reſignare 313.50
homicida ſunt conferentes indignis 18.15
homicidium alterius defendendi cauſſa quādo diſpenſatione remittatur 285 22
homicidium qualificatum ipſo iure priuat quem beneficio 313.41
hominis diſpenſatio de non reſidendo ſi ſit iniuſta non excuſat 307.53
honeſta non recuſat Papa 236.9
honeſtas vita & morum inducunt Papam ad conferendum. 131.8
honorum an ſint capaces legitimati 390.25
hoſpitale in titulum habetur loco beneficij. 162.73
hoſpitalitas derelicta à commendatarijs. 175 15
hoſtem regni legitimatio non iuuat ad ſuccedendum 391.29
huſſitanorum hæreſis 406

I

IDem, tripliciter dicitur, gl. vlti. regul. cancel. de valent. 189
Idoneus & ſufficienter literatus vicarius quando intelligatur 35.28
Idoneus ad beneficia quis dicatur 44 87

Ignari ſciunt iniuſtos acquirendi beneficia modos, ac rectos ignorant 18.14
ignorans habere parochialem an priuetur per non promotionem 300.52
ignoranti nomen defuncti quid agendum impetranti cautela datur.in verb.Ludouici. 90
Ignorantia epiſcoporum perdita ſunt priuilegia 242.32
Ignorantia reſignationis an noceat reſignatario, quo minus minus poſt ſex menſes tranſactos admittatur 366.29
Ignorantia excuſat impetrantem beneficium viuentis 226.51
Ignorantia reuocationis præſumitur in dubio 333.37
Ignorato facto Papa non videtur diſpenſare 239.13
Illegitimitas exprimenda 114.6
Illegitimo & incapaci commendari non poteſt beneficium 179.63
Illegitimus non debet in eccleſia recipi, ſi non fecerit mentionem ſtatuti hoc prohibentis. 70.14
illegitimus quomodo poſſit ab epiſcopo diſpenſari 270.8
illegitimus impetrans vnum beneficium, non tenetur facere mentionem de diſpenſatione ad plura 274.63
illegitimus an poſſit ſuccedere & diſpenſari in bonis temporalibus 522.& ſeq.
illiteratus ordinari non poteſt, & an ſecum epiſcopus diſpenſare poſſit 7.8
imbreuiatura notarij 492
immobilium eccleſiaſticorum quomodo prohibita ſit alienatio in verb.alienatione, tamen penitus interdicta 167
impedientia gratiæ effectum tolluntur per clauſul.& qualibet alia, &c. in verb. & qualibet 145
impedimenta matrimonij 374.1
impedimentum iuſtum excuſat non promotum 299.47
impedimentum in fine anni contingens an excuſet 299.48
impedito collatori an currat tempus 256.13
impenſis deductis fit vnio 189.19
imperatores aurea bulla vti poterant 414
imperfecta dua ſignatura an bullam perfectam operari poſſint 103.14
imperfectio breuis quomodo ſit purganda. 393.29
impetrans in eodem ſtatu recipitur 212.21
impetrans vt vacant per adeptionem ſecundi, quid teneatur probare 268.14
impetrans duo beneficia, & eorum ſimul valorem annuum exprimens in ſignatura, an in bulla poſſit hæc ſeparare 103.9
impetrans motu proprio ſiue in commendã, ſiue in titulum exprimere debet qualitates,gl.8. 231
impetrans ſubrogationem in locum eius, qui habeat beneficium reſeruatum per regulas cancel. 219.24
impetrantis nomen mutari non poteſt 114.4
impetrantis prioratum Sancti Martini de Campis Pariſienſ. dolus 118.13
impetrari poſſunt beneficia a ſimoniaco 330.11
impetrari an poſſit beneficium pendente tractatu permutationis 354.37
impetrari poteſt beneficium illius qui recepit fructus ante inſtitutionem 112.57
impetrari quando poſſit beneficium malè vnitum.gloſ.9. 186.& ſeq.
impetratio beneficiorum vacantium per obitum familiarium Cardinalium 488
impetratio beneficij etiam per annum pacificè poſſeſſi. 498 & ſeq.
valor exprimendus in impetrationibus 537.& ſeq.
impetratio eius nulla, qui non exprimit ſe promotum ab alieno epiſcopo 15.23
impetratio cum effectu requiritur,glo.8. 231
impetratio per modum in literis exprimendũ an valeat in verb.maior,verior,&c. 117
impetratio facta per reſignationem non valet 318.3
impetratio beneficij malè vniti quomodo fiat 193.30
impetratio à Papa beneficij commendati ab ordinario an valeat 177.29
impetratio beneficij ab illegitimo tacito defectu natalium non valet 270.15
impetratio beneficij reſignantis, manentis in poſſeſſione non poteſt fieri ante obitum. 368.2
imponendi penſionem modus 76.21
imponi poteſt penſio ſuper beneficio, donec de alio prouiſum fuerit 76.28
impuberi facta collatio an importet diſpenſationem 238.10
incapacitas an poſt mortem allegari poſſit glo.vl.in fi. 235
incapax eſt illegitimus etiam ſimplicis beneficij in quo pater miniſtrauerit 270.19
idioma valeat, qui ad eccleſiaſticum aliquod munus promouetur 472
incendiarij beneficia ſua amittunt 314.60
inceſtus prohibet matrimonium 378.46
inchoatus proceſſus quomodo perſequendus à ſubrogato 214.48

incompatibilia beneficia quæ dicantur 257.1
incompatibilia multa 257.10
incompatibilitas duplex an impediat diſpenſationem 253.5
indignationem Papæ incurrens peccat, in verbo, nulli ergo hominum 147. & ſeq.
indignis conferentes priuati ſunt poteſtate conferendi pro prima vice 26.1
indignis conferentes tenentur ad intereſſe eccleſiæ 27.6
indigno conferens vicarius an priuet ſuum dominum poteſtate conferendi 48.138
indigne conferendi poteſtatem concedens; an poſteà dignè conferre poſſit. num. 48.143
indigno reſignans beneficium tenetur ad intereſſe eccleſiæ 349.3
inuenta cur fuerit deuolutio 156.8
inductus in poſſeſſionem quomodo ſit in ea defendendus, in ver. & defendant inductū 142
indulgentiarum varia acceptio. 530. & quæ ad illarum valorē requirātur 531. & ſeq. et ad quos vſus pecuniæ earum debeant expendi ibidem. & 532. Item quantum ſit dandum pro lucrandis indulgentijs 532
indulgentia indiſcreta quæ dicantur ibid. & 533
Et an proſint animabus quæ ſunt in purgatorio 534
indulgentias an vicarius concedat 51.172
indultorum derogatio, & an extendantur ad epiſcopatum de nouo quæſitum 335.44
indultorum prælatis à Papa conceſſorum derogatio, in verbo Seu, ſi venerabili fratri &c. 145
indultorum nimia liberalitas 145
indultum & diſpenſatio differunt, ibidem. & 239.10
ineligibilis quomodo intelligatur 277.3
ineligibilis quando fiat aliquis 282.60
inæqualitas reſultans ex beneficiorum pluralitate 241.19
inæqualitas inducit præſumptionem contra permutationem 354.42
infamis eſt habens duas vxores, aut concubinam cum vxore 378.40
infantiū laudabilia iudicia mouent Papam ad conferendum eis 131.3
inferior epiſcopo non poteſt vnire 182.32
inferiores epiſcopo non diſpenſant circa pluralitatem 243.42
inferiorū deuolutio fit ad Epiſcopum 157.25
infirmitatem probare debet, qui eam allegat 338.4
infirmus quis propriè dicatur 339.15
infirmus effectus furioſus non poteſt reſignare 340.18
infirmus priuatus moriens intra viginti dies non continetur hic. 339.17. & 346
informationes conſcribens clericus quomodo fiat irregularis 386.5
ingreſſus eccleſiæ requiritur in eius adipiſcenda poſſeſſione 59.26
ingreſſus religionis quomodo fieri debeat 517
inhabilis quando quis fiat 282.59
inhabilis impetrans beneficium punitur, gl.3. 229. & ſeq.
inhabilis ſi non ſit notoriè non repellitur quominus ſubrogetur 215.43
inhabili facta diſpenſatio de retinendis beneficijs an proſit, in verb. ſi tibi 261.
inhabilitas poſſeſſoris eſt exprimenda in verb. aut incapacitatem 93
inhabilitas perſonæ non tollitur per clauſul. Quod obſtan. 100.15. & ſeq.
inhabilitas impetrantis nuſquam habetur pro expreſſa 67.19
inhabilitas contrahitur ex retentione ſecundi beneficij ſine diſpenſatione 282.62
iniuria quando inferri dicatur 419
iniuſtè à Papa conceſſa non expediet ſucceſſor 236.12
inquirendi ex officio, & puniendi crimina, poteſtas ſpecialiter eſt exprimenda in vicariatu 50.166.
inquirendum quid mandet Papa circa pauperem clericum 79.16
inquiſitio neceſſaria ad erectionem parochialis 191.2
inquiſitionem nullam mandat fieri Papa ſcribens pro graduatis 80.3
inſigne ſummorum Pontificum bulla, & in plumbo quid inſculpendum 123.9
inſignia nobilium 387.9
inſinuatio nominationis facta procuratori generali valet 321.17
inſinuatione & notificatione quomodo fiat publicatio 361.12
inſordeſcens in excommunicatione per annū non gaudet abſolutione ad effectū 134.10
inſtantia poſſeſſorij perimitur ceſſando perſequi per biennium 216.59
inſtituens ad præſentationem poteſt alteri poſteà conferre pleno iure 32.5
inſtituere præſentatos an poſſit vicarius abſque alio ſpeciali mandato 47.129
inſtituer. & præſentare quando liceat vni, & eidem 48.149
inſtituere poteſt capitulum præſentatos à patronis ſede vacan. 163.87
inſtitutio comprehendit ſub verb. conferre. 47.127

inſtitutio eſt neceſſaria diſpoſitio 47.130
inſtitutio fieri non poteſt niſi canonicè 456
inſtitutio non tranſit in vicarium, ſed bene in capitulum ſede vacante 47.132. & ſeq.
inſtitutio beneficij non vacans tempore præſentationis an valeat 223.27. & ſeq.
inſtitutione facta præſumitur præſentatio. 108.14
inſtrumento dicenti ſolemnitates interueniſſe an credatur. glo. 9. 186
inſtrumentum vicariatus in acta referre voluis Senatus 34.14
integra executioni mandari debet gratia prædeceſſoris 236.14
integrè & ſine diminutione conferendum eſt beneficium 69.47
intellectus ad c. Salonitana, ſexageſima tertia diſtinctione 14.14
intellectus huius regulæ ex trib. caſib. 340.21
intellectus ad §. in conferendis 264.14
intellectus ad §. ad abolendam 310.7
interdicto unde vi, poteſt agere beneficiarius 82.9
interdictus à diuinis eſt ineligibilis 134.6
interpretandum eſt ita priuilegium, vt non reddatur inutile 62.9
interpretatio priuilegij non niſi in modico detrahat iuri communi 63.20
interuallo non vitiatur permutatio 334.36
intimare plenè minus, & non legitimè intimare quid differant 5.8
intimatio reuocatis procuratoris ad reſignandum quando partis fieri poſſunt 325.4
intimatio reuocationis procuratorij quando non deſideretur 326.10
intitulata quomodo dicatur eccleſia 81.3
intra annum habenda eſt diſpenſatio de non promouendo 187.10
intruſus cenſetur accipiens poſſeſſionem ante collationem 58.8. & ſeq. & pag. 481. & ſeq
intruſus eſt, qui poſſeſſionẽ ingreditur propria autoritate. in ver. per ſe vel alium 141
intruſus non ſubrogatur. 217.1. & *quis dicatur, num. 4*
intruſus an & quomodo ſubrogari poſſit in locum habentis bonum ius 219.25
intruſus quo ad vnum beneficium, an quo ad alia cenſeatur intruſus 220.26. & ſeq.
inuentio commendæ à Leone Papa, & quomodo hodie habeatur loco tituli 175.6
ioannes 23. conditor regulæ de veriſimili notitia 151.3
ipſo iure vacans beneficium quomodo impetretur in Francia 104.10
ipſo iure & ipſo facto non differunt 310.3
irregularis facta diſpenſatio ante rehabilitationem nil prodeſt in verb. ſi ſibi aliàs canonicè, &c. 261
irregularis vel inhabilis ad duo diſpenſatus ſi illa poſſidet, an nouam incurrat inhabilitatem 262.8
irregularitas ex delicto proueniens non tollitur per ingreſſum religionis 274.71
irreuocabilis eſt poteſtas data per viam compromiſſi, aut gratia 53.197
irreuocabilis eſt vicarius perpetuus 190.15
irreuocabilis eſt reſignatio ſemel facta 323.20
irreuocabilis eſt commenda Papæ, niſi cum cauſa 179.71
iudæus non nubet Chriſtianæ 377.34
iudex prohibet ex cauſa, ne matrimonium contrahatur 379.6
iudicandum quomodo ſit in regreſſibus, tit. de regreſ. 317
iudices autoritate ſpoliatus, ne conqueratur, 338.4
iudicium nomina in beneficijs litigioſis quomodo habeantur pro expreſſis 105.5
iulij Papæ tertij ordinatio, quibus non ſuffragetur abſolutio ad effectum 134.12
iuramenti præſtatio in commendis monaſteriorum ponitur in fin. 117.39. *ſecus in commendis dignitatum maiorum. nu. ſeq.*
iuramentum de non reuocando vicarium nõ impedit eum reuocari 53.193
iuramentũ per procuratorẽ præſtatur. 09.51
iurans non petere reſtitutionem poteſt reuocari 328.7
iurant partes dolum in reſignatione non interueniſſe 326.1
iurare quæ teneatur curatus epiſcopo 292
iure communi ſublato non tamen priuilegia tolluntur 63.22
iure etiam diuino ius alterius tolli non debet, glo. 1. 168
iure gentiũ quæſitis non derogat Papa 171.17
iuri ad tempus, valet facta derogat. 172.8
iuri tertij non derogatur per perinde valere 207.27
iuri conditionali tertij vel ambiguo, an poſſit derogari 173.36
iuripatronatus regum nunquam derogatur. 112.64
iuris excommunicatio & hominis 67.11
iuris in re ſubrogatio valet, ſed non ad rẽ. gl. 3. regul. cancel. de ſubrogan. collitigan. 217
iuris in auditorio publicatio fieri poteſt 361.9
iuriſpatronatus ex priuilegio ſancitum, aut præſcription. inducti, an ſit habenda mentio. 109.23. & ſeq.

ius adſtringit reſidere quemcunque beneficiarium 303.7
ius beneficij reſignans an contineatur hic. 358.10
ius ad rem tollitur per Papam, ſed non ius in re 159.2
ius ad rem tolli poteſt 173.37
ius regaliorum quid & vnde 447
ius ad rem quomodo quæratur.gl.6. 173.38
iuſpatronatus quibus & quando acquiratur 107.3
iuſta penſio quæ dicatur 76.19
iuſtitia literæ an valeant etiam non facientes mentionẽ priuilegiorum aduerſarij 71.21
iuſtitia literæ expirant re integra per mortẽ concedentis 73.37
iuſtitia literæ anno tantum durant, gratioſæ verò ſunt perpetuæ 73.42.& 43
iuſtitia literæ, nil iuris tribuunt ibid.44
iuſtitia literæ non ſolent regiſtrari, ſed gratiæ ſic 74.50
iuſtus metus quis dicatur 329.10

L

Laici interdum etiam non patroni conferunt ex priuilegio 21.9
Laici patronatus beneficium an poſſit vniri. 181.28
laici incapaces beneficiorum 7.4
laicæ ſiue in totũ, ſiue pro parte competat iuſpatronatus, illius eſt habẽda mẽtio 113.68
laicorum iurispatronatus an derogetur 108.5
laicorum in derogatione iuriſpatronatus habenda eſt mentio ſemper 110.34
laicorũ iuripatronatus nõ derogatur in Francia cõſuetudinaria & Normania 110.36
laicorum ſpecialis eſt habenda mentio in derogatione iuriſpatronatus eorum 112.59
laicorum iure patronatus deuoluto ad Papã non eſt opus derogatione 159.50
laicus non admittit reſignationem 335.10
laicus poteſt conſtituere vicarium ad præſentandum 43.71
laicus non poteſt eſſe vicarius epiſcopi 35.35 niſi in temporalibus.nu.ſeq.
laicus pro ſe non poteſt impetrare literas gratioſas 73.38 ſed bene literas iuſtit.nu.ſeq.
laicus patronus quis dicatur. 108.7.& quis eccleſiaſticus nu.ſeq.
laicus patronus habet tantum quatuor mẽſes ad præſentandũ, et an variare poſſit 20.8
latens deformitas non prohibet ordines ſumere 285.14
lateranenſis concilij tenor 424
latinitas falſa quãdo vitiet reſcriptũ 148.14
latiorem religionem adire non licet monachæ ſine autoritate Papæ 199.9
latiſſime extendenda clauſ. quid proſit, in verb. Quibus inter alia 268
legalis cognatio impedit matrimoniũ 376.25
legati ptãs in diſpenſando qualis ſit 239.22
legati reuocati geſta an valeant, de ſimo. in reſignatio. 352.& ſeq.
legatæ aut archiepiſcopo ſeruientes excuſantur a reſidendo 333.35
legatus non poteſt diſpenſare vt filius etiam legitimus habeat eccleſiam, in qua pater miniſtrauit 272.32
legatus de latere poteſt vnire 181.24
legatus non vnit epiſcopatus ibid.25
legatus an per concurſum conferat beneficia ex alia prouincia 158.38
legatus Papæ an abſque ſpeciali mandato poſſit conferre 42.65.& ſeq.& 43.70
legatus non poteſt alicui dare facultatem recipiendi reſignationem certi beneficij, & idem in epiſcopo 46.110
legatus non vtitur verbo fiat 97.17
legatus & epiſcopus quibus caſibus poſſint diſpenſare 239.22
lege ſublata remanet tamen naturalis obligatio, quæ non tollitur à principe 245.59
lege magiſtratibus quæ 65.47
leges ad tollendam ambitionem 226.24
legitimatus poſt mortem patris ei non ſuccedit 170.6
legitimatus non eſt propriè legitimus 389.10
legitimo matrimonio natum eſſe oportet promouendum, & an cenſeatur cum eo tacitè diſpenſatum 10.11
lex ad futura extenditur, non ad pterita 442
leuis etiam febricula facit incidere in regulam de 20. diebus 338.5
læſæ maieſtatis reus priuatus eſt beneficio 312.32
libera electio ſeu nominatio, intelligitur de habili 63.21
libera olim collationes relinquebantur epiſcopis 78.1
licentia non petita religioſus exiens monaſterium an ſit excommunicatus 279.17
licentia petita & non obtenta an ſufficiat ad transferendum monachum 199.6
licentiatos an poſſit creare capitulum ſede vacante 161.69
limitata poteſtas vicarij nõ extẽditur 47.131
limitata poteſtas vicarij intra diœceſim non extenditur vltra 56.229.& ſeq.
limitationes ad hanc regulam 365.12
lis an requiratur ſuper beneficio ad impetrãdum ſi neutri 166.15
lis ſiue iuſta, ſiue iniuſta ſufficit ad ſubrogationem, gl.5. 220

lite pendente ac fiat unio 188.18
lite pendente curatus non tenetur promoueri 298.41
lite pendente an per reſcriptum ſi neutri,poſſit impetrari beneficium ab ipſo collitigante 302.77
litem fingens vel procurans eſt priuatus beneficio .298.42
litem doloſè ſuſcipiemus in ſenem moribundum non ſubrogatur 217.1
litera gratiæ & iuſtitiæ diuerſimodè diriguntur 72.28
litera gratia per obitum concedenti licet re integra non expirant 73.36
litera ad lites & ad beneficia ſe habent vt excedentia & exceſſa 74.61
litera in forma pauperum an ſint litera iuſtitiæ .78.6
litera quomodo expedienda 509
litera exterorum ad beneficia vbi comprobentur 384.18
litera regia non impetrantur ad reſcribendũ permutationem 354.32
literis miſſis ab epiſcopo de conferendo tale beneficium,an ſit credendum 33.10
literis probanda ſunt dimiſſoria 16.34. & ſequent.
literis tantum expeditis datur perinde valere, 57.210
literis probandus eſt titulus beneficij 83.24
literis nõ confectis an acquiratur ius 335.13
liti beneficij renuncians,an titulo renunciare intelligatur 336.20
litigantium impetratur beneficium per ſi neutri 165.1
litigantium nomina quomodo poſſint exprimi 167.34
litigioſum beneficium exprimendum,& quod dicatur litigioſum,in verb. aut litigioſum. 96
litigioſum beneficium quomodo poſſit impetrari 105.1
litigioſum beneficium an poſſit alteri conferri 213.12
litis non habita mentio, an vitiet, ſi neutri. 167.33
litiſpendentia & litem pendere quid ſit 487
litis ſtatus exprimendus eſt in impetratione, in verbo ſuper ea 138
litis ſtatus cur experimendus in impetratione,in verbo, aut litigioſum 96
locans fructus beneficij præſumitur titularius glo.1. 356
loci cuius ratio habeatur in regula,de veriſimili notitia 154
loco certo, & ad certum tempus conſtitui poteſt vicarius 342.5
locorum importunitas induxit erectionem ſimplicis beneficij in parochialem 195.2
locus ſituationis beneficij exprimendus in impetratione,in verbo loci,de Baſilianiſſis 89
locus beneficij per ſe exiſtentis,aut intra aliã eccleſiam quomodo ſit exprimendus in verbo per obitum, . ibid.
loqui & intelligere idioma patriæ exterus in regno beneficiatus tenetur 383.4
luteri etymon,& eius hæreſis 407

M

Machinatus in mortem viri non poteſt eius coniugem accipere 377.27
magalonen.ſedis translatio ad Montempeſſulanum,in verb. Magalonen. 88
maior ſumma an poſſit dari,ſi de minori mã detur prouideri 80.23
maior & minor excommunicatio quomodo differant 134.3
maior,verior,ſeu amplior expreſſio quomodo intelligenda, in verbo, aliorumque circa præmiſſa 117
maior aut principali dignitas attenditur pro conſuetudine 260.2
maiores etiam dignitates vacantes poſt mortem Pàpa conferuntur à ſucceſſore , nulla habita mentione derogationis 113
maiores poſt Pontificalem non veniunt appellatione dignitatis,in verbo poſt Pontificales . 259.8
mala plurima ex commendarum conceſſione, & alluſio vocabuli 175.12
malorum congeries ex pluralitate beneficiorum 245.60
mandatarijs & nominatis quomodo faciat locum hæc regul. 349.5
mandatario excommunicato facta collatio à Papa valet, ſecus ab ordinario , in verbo per ſe,vel per alium 142
mandatariorum iuri,aut nominatorum derogari non poteſt in Francia,in verbo aut ſi aliqui 144
mandatarius quomodo teneatur in poſſeſſio. 69.45
mandatis pluribus impetratis vtrum eorum præualeat 68.27
mandato fretus etiam antequam illud acceperit reſignare poteſt 320.24
mandatum excedens vicarius, aut abſque eo procedens tenetur ad intereſſe proui.36.42
mandatum collatoris requiritur ad beneficij poſſeſſionem accipiendam 57.5
mandatum quid ſit 65.45
mandatum priuati quid,et quotuplex 65.50
mandatum an requiratur in literis gratiæ et iuſtitiæ

iuſtitia 73.86
mandatum prouidendi de dignitate intelligitur de non curata 68.34
mandatum mittendi ipſo actu mandatarium in poſſeſſionem 69.45
mandatum Papæ de prouidendo quomodo afficiat beneficium primo vacaturū 76.33
mandatum, nominationes, & generales reſeruationes non impediunt vnionem 182.31
mandatum à Papa de prouidendo monacho non importat translationem 199.16
mandatum ſpeciale non requiritur ad impetrandum diſpenſationem 239.23
mandatum quomodo ſit innoteſcendum procuratori 320.25
manuaria beneficia reuocatione & morte vacant 281.41
manus Papæ appoſitione quomodo reſeruetur beneficium 76.30
manus Papæ appoſitio plus afficit quam reſeruatio 77.34
manus Regia leuatur mortuo collitigante. 214.39
manuum appoſitiones & reſeruationes in beneficijs reprobata per Concilium Baſilien. 77.38
mariæ ſororis Moiſi pœna ob murmurationem in fratrem ſuum 524.534
maritus vxoris conſtitutus procurator in aliquibus, in alijs agere non poterit 56.232
maritus ſicut habet ius in vxore, ita beneficiarius in beneficio 82.10
maſculinum concipit fœmininum, non neutrum, in beneficialibus, glo. ſuper ea, in forma noua prouiſionis 138
matrimoniales cauſſæ ſpecialem deſiderant commiſſionem 49.155
matrimoniorum diſpenſatio 373.1
matrimonium inducit vacationem beneficiorum 372.38
matrimonium quibus modis prohibeatur. 519.& ſequen.
matrimonium an dolo annulletur 327.8
mediæ partis fructuum reſeruatio an valeat 75.15
media perſona quomodo purget vitium paternum 271.22
mediatus vel immediatus Papæ ſucceſſor expedire poteſt per rationi congruit 237.25
melior titulus quis dicatur 83.28
meliorandi cauſſa mutatur locus monaſterij. 197.7
membrana requiritur ad bullam 123.12
mendicans nec quidem vicarius eſſe poteſt in religione, ad quam translatus eſt 281.51
mendicantes religioſi an poſſint tranſire ad aliam religionem 281.47.& 503
menſæ capituli vnitum beneficium non exigit, niſi temporalem vicarium 189.6
menſes deuolutionis ſex non poſſunt abbreuiari 158.33
menſis ſpectandus a die præſentationis mandati 69.40
menſis ſubrogationis colligantium quomodo computandus. glo.6. 220
menſis graduatorum exprimēdus in impetratione, in verb. annorum 116
menſularij quomodo comprehēnt ſignaturam 119.7
menſularius ſuis impenſis curat bullas tranſcribi 210.62
mercatus tempore publicatur collatio facta vi reſignationis 361.8
merita illegitimi inducunt Papam ad ſecum diſpenſandum 273.46
merita à Papa allegata non veniunt probanda, in verbo nos tibi 133
metropolitana vel cathedralis quomodo poſſint transferri 197.1.& ſeq.
metropolitanam ciuitatem facit Imperator. 195.5
motu reſignatum beneficium Papa nuſquam præſumitur alij conferre, in verbo, ſiue per liberam 92
metu facta reſignatio non valet 328.1
minor diſpenſatus de promouendo non tamen poteſt obtinere beneficium curatum 250.76
minor 14. annis eſt inhabilis ad canonicatum, in eccleſia cathedrali. 253. 2. & ideo ſecum multipliciter diſpenſatur, nu. ſeq.
minor diſpenſari poteſt ad curatum in 23. anno 254.10
minor beneficiatus qualiter ſacerdotem debeat præficere miniſterio diuino, in verbo, prouiſo 269
minor diſpenſatus ad curatum tenetur in ſecunda diſpenſatione ad duo prima exprimere, gl tecum, in fi. 256
minor reſignans an poſſit reſtitui, & à quo. 335.3.& ſeq.
minor ordinatus ante tempus non obligatur. 290.10
minor celebrans ante tempus eſt irregularis. ibid.11
minor non promotus ad ſubdiaconatum & diaconatum ſuo tempore an ſit priuatus. 300.58
minor diſpenſatus ne promoueatur ad aliquem ſacrum ordinem, non tenebitur promoueri in hoc tempore præſtituto à iure. 300.59

Minores ordines & ſacri, vbi, & quando poſſint concedi 288
Minori commendando ad vitam, an alia ſit neceſſaria diſpenſatio 177.33
minori 18. annis non datur parochialis in titulum, ſed in commendam ibid.34
minori vel militi facta conceſſio non praeiudicat tertio 171.10
minoris an teneat reſignatio 334.1
miſſas duas eodem die celebrari quandoque permittitur 189.4
miſſæ parochialis tempore fit hæc publicatio. 361.7
miſſio in poſſeſſionem fit, aut per delegatum, aut ſubdelegatum, in verb. per ſe, vel per alium 141. & ſeq.
miſſio in poſſeſſionem qua autoritate ſit facienda ibid.8
miſſio in poſſeſſionem quomodo requiratur in beneficijs 30.22
miſſio poſſeſſionem beneficij fit per quemcunque clericum in Francia 31.25
miſſio in poſſeſſionem à quibus facienda 58.11
miſſionem in poſſeſſionem debet præcedere collatio ſub intruſionis pœna 141.6
mittendus eſt in poſſeſſionem impetrans. ibi.5
mittens in poſſeſſionem quæ debeat reſpicere. 59.24
mittere prouiſum in poſſeſſionem oportet 372.34
modi conſtituendi vicarium perpetuum 190.12. & ſeq.
modi ſubrogandi 211.4. & ſeq.
modi vniendi tres 180.11
modicum dari aut accipi pro collatione vel bulla non improbatur 331.22
modus impetrandi paruam datam 83.2
modus vacandi eſt exprimendus in ſignatura, in verbo maior, verior 147
modus antiquus impetrandi literas in forma pauperum 78.3
molendini conſtruendi conceſſio valet etiam in præiudicium alterius molendini 172.23
monachalis locus non niſi in vno monaſterio poteſt haberi 7.7
monacho tranſlato an liceat redire ad primã religionem 198.5
monacho data facultas teſtandi quomodo intelligatur 62.16
monacho facultas teſtandi conceditur à Papa 381.1
monachus aut canonicus regularis conſtitui poteſt epiſcopi vicarius, de licentia tamen ſui ſuperioris 35.30
monachus habere debet comitem alium religioſum ibid.31
monachus non poteſt habere duo etiam ſimplicia beneficia 278.8
monachus diſpenſari non ſolet ad duo beneficia ibid.9
monachus an quis dicatur ante profeſſionis annum 279.23
monachus baſtardus eſt inhabilis ad epiſcopatus, & dignitates 274.67
monachus impetrando beneficium debet facere mentionem defectus natalium ibi.69
monachus eccleſiæ parochiali præfectus dare poteſt vicarium 307.47
monaſterij alterius religioſo conferri non poteſt beneficium niſi à Papa 199.4
monaſterij ad eccleſiam ſecularem vnione annullata redeunt monachi in priſtinum ſtatum 194.42
monaſteriorum commenda quam ſoleant habere clauſulam 176.28
monaſterium regalis eſſe fundationis quis probet 384.23
monendus eſt curatus reuerſis parochianis, vt reſideat, & promoueatur 293.35
moneta taxatio & eius vſus in camera 478
moniali conceſſum reſcriptum perinde valere ad locum monachalem 207.24
moniali genitus, aut à coniugata, debet hoc exprimere 115.7
moniali quomodo detur facultas morandi extra ſuum monaſterium 395.51
morandi extra monaſterium licentia quando religioſo concedatur 279.20
morandi in alio monaſterio facultas datur per breue 395.50
mores boni ſunt clericis neceſſarij 25.44
mori quando quis dicatur ex eadem infirmitate, glo. 11. reg. cancell. infirm. benefi. reſig. 346
moriente compermutante alter vtrumque beneficium habebit 353.28
mors vnius expreſſa non prodeſt quo ad aliũ, in verb. aut ex alterius 92
mors ciuilis an comprehendatur in hac regula glo. 11. reg. cancel. 346
mortaliter peccat indigno conferens beneficium 27.6
mortuo epiſcopo vicariatus expirat 54.216
morte Papæ non extinguitur hæc regula, glo. 9. 344
morte tantum vacantia beneficia ſubduntur reg. de veriſimili notitia, glo. 4. 153
morti proxima reſignatio reprobatur 338.1
mortis reſignantis die accepta poſſeſſio non valet 364.10
mortis tempore poſſidendo reſignans priuat ſuum

ſuum reſignatarium 369.12
mortuo Papa, vi bulla ſucceſſoris ſit publicatio 362.13
mortuo reſignatario ante reſignantem verè vacat beneficium 366.27
mortuo collitigante contra quos petitio dirigatur 214.38
motu proprio clauſ. interpretatur 67.20
motu proprio clauſula vel ex certa ſcientia non tollit ius tertij 170.1
motu proprio conferri beneficium viuentis an poſſit 225.49.& ſeq.
motus proprij effectus, in verbo eiuſdem diœceſis 89
motus proprij clauſ. æquipollet clauſ. Quod obſtan. 101.17
motus proprius appoſitus in ſignatura et omiſſus in bulla an ſuppleatur 156.9
mutationes epiſcoporum pro communi vtilitate, aut neceſſitate fiunt 197.9

N

NArrandi modi varij pro varietate impetrationum, & quid proſit narratio. 133.1
Narratio bullæ quomodo incipiat in ſingulis reſcriptis ibid.3
Narratio eſt par ſubſtantialis bullæ 123.20
Narratio an poſſit mutari in bulla 127.43
Natalium defectu non expreſſo, quid agendũ 206.13
Naturalis poſſeſſio & corporalis idem 60.38
Naturalis defectus non ſuppletur vi perinde valere 209.54
Nauigationis computatio fit aliter quàm itineris terreni, gloſſ 9. reg. cancell. de veriſimili noti 155
Neceſſaria collatio fieri poteſt à capitulo ſede vacante 163.85
Neceſſitas & vtilitas eccleſiæ excuſant à reſidendo 305.13
Neceſſitatis & vtilitatis cauſſa reuocatur vnio 191.6
Negatiuè intelligitur impetratio beneficij. 121.28
Negligentia in perturbandis peruerſis quid operetur in eccleſia 407
Nepos an impediatur aui beneficium obtinere 71.25
Nepos legitimus deſcendens ex ſpurio an aui beneficium poſſit obtinere. 271.27. et quid, quo ad ordines nu. ſeq. & de nepotẽ patrui, nu. 30
Nobilis ex altero tantũm parẽte an gaudeat priuilegio nobilium 253.4
Nobilis ſpurius non vocatur 280.31
Nobilitas poſſeſſoris beneficij eſt exprimenda, glo. 11. 231
nobilitas generis quomodo inducat ad diſpenſandum 253.2
nobilitas Papa, atque Rex 386.1
nobilitatis patronis habenda eſt mentio in eius derogatione 112.61
nomen ſancti exprimendum eſt in collatione. 30.17
nomen proprium ſolum epiſcopi, aut principiũ ponitur in literis 10.3
nomen & cognomen defuncti beneficiarij qualiter exprimendum, in verb. Ludouici 90
nomen petentis & cognomen eſt inſerendum in ſignatura, in verbo Ioannes 88
nomen & cognomen defuncti canonici quo modo verius poſſit exprimi 114.1
nomen abſque cognomine exprimere in permut. quando ſufficit 351.7
nomen beneficiarij, & cognomen poſſeſſoris quomodo exprimendum in impetratione, gl. 9. reg. cancel. de annal. poſſeſ. 231
nomina ordinandi, & parentum ipſius quomodo exprimenda in literis tonſuræ 10.8
nominare non poteſt Rex ante vacationem, 224.34
nominari debet canonicus per cuius mortem beneficium vacat, in verb. quod verus vacationis 103.2
nominationes vniuerſitatum ſucceſſerunt in locum reſcripti in forma pauperum pro graduatis 80.2
nominationes conſiliariorum Senatus Pariſ. tit. de nominat. 81
nominationes & mandata an ſe extendant ad dignitates, in verb. in cathedralibus. 258
nominationes quando corrigendæ 151.14
nominationis tantum regia autoritate adminiſtrans priuatur iure, quod hẽt 119.22
nominatis cur priuilegia fuerint conceſſa 341 31
nominatos ab epiſcopo an vicarius debeat examinare 41.85
nominatus a Rege epiſcopus, ſi immiſcuerit ſe ante Papæ prouiſionem eſt intruſus 13.3
nominis impetrantis literam primam quomodo non ſufficiat inſerere, ſed extẽſè 149.23
non aliter nec alias 324.23. cum ſeq. ac nume. 30
non obſtan. hæc clau. tollit repugnantia in verbo eidem oratori, &c. in forma ſigna. 96
non obſtante clauſ. non inducit diſpenſationem 170.7
notarij atteſtatio raſuram purgat 147.7
notarij prima ſcriptura apud nos vocatur breue 392.4

notario quando intimari poſſit reuocatio procuratoris 325.9
notariorum breue qua debeat cõtinere 392.5
notarios interuenire quomodo requiratur in reuocatione procuratoris 326.13
notarius regius non mittit in poſſeſſionem beneficij, ſed quidem atteſtatur 59.20
notarius regius non debet eſſe clericus. ibidem 22
notificatio reuocationis quomodo facienda vicario 54.211
notificatio actus requiſita eſt de eius forma. 368.1
notitia veriſimilis vnde extracta, & ad quos & quàm bonos vſus quæri debeat 483
notoria reſeruatio quomodo ſubintelligatur. 96.10
noua prouiſio quid 124.1
noua prouiſio requirit dubitationem, ſed modicam ſufficit ibid.2
noua prouiſio non habet locum in prouiſione Papa dubia, ſed perinde valere ibid.5
noua ꝓuiſio et perinde valere differũt 205.3
noua prouiſio beneficij ſecularis an egeat trãſlatione 200.21
noua prouiſio poſt ſex menſes reſignationis an valeat 364.20
noua collatio an ſit neceſſaria reſignanti volenti redire ad ſuum beneficium 371.31
noua prouiſio cauſſa permutationis qua continere debeat ibid.34
noua prouiſionis bulla an poſſit exprimere ius patronatus non expreſſum in ſignatura 211.51
nouiter fundatum beneficium non poteſt à vicario conferri, niſi hoc ſpecialiter concedatur 47.124
nouum ius non confertur ſubrogato, ſed id tãtum ius quod cõcedenti cõpetebat 212.14
nouus interdum augetur conferendi terminus collatori 158.35
nubens ſecundo mulier poteſt impetrare dignitatem prioris matrimonij 373.9
nulli hominum, hac clauſ. quid operetur in verbo nulli 146
nullum ius habens an poſſit obtinere, ſi alteri, &c. 165.6
numero certo canonicorum derogatur in mandato 69.39
numerus beneficiorum effrenatus quis intelligatur 67.17

O

Obitus appellatione in beneficialibus non venit mors ciuilis, in verbo per obitum 90
oblatio filiorum curia non iuuat hodie ad eos legitimandos 391.34
oblationũ tertia pars adẽpta Epiſcopis 266.4
obligatus ad dandum certum beneficium, an poſſit aliud dare 125.25
obſtantia gratia quando tacitè videantur ſublata 118.5
obſtantias oratoris haberi pro expreſſis quid operetur 99.1
obſtantia exprimenda pro perſona qualitate, in verb. non obſtantibus 144
obtenta iam beneficia non includit diſpenſatio ad duo, niſi ea ſint expreſſa in ver. conferantur 262
occultus & publicus ſimoniacus quomodo differant 330.13
oculi defectus remittitur per breue 396.55
oculo carens non eſt aptus ad ſacerdotium 285.11
officia Regia non debent concedi ante vacationem 224.39
officia tria ſimul non poteſt quis obtinere, in verb. etiamſi curam 259
officiales Regij non poſſunt eſſe vicarij ſeu officiales prælatorum 35.34
officiales Regij reſidere tenentur 208.72
officiali principali non foraneo delegat Papa 141.1
officialis interdum eſt vicarius ſimul, aliquãdo ſeparatur pro conſuetudine loci 39.24 *& ſeq.*
officialis & vicarius dicuntur eſſe in dignitate, ad hoc vt eis reſcripta Papa dirigi poſſint 39.27
officialis an poſſit conuertere pœnam corporalem in pecuniariam 49.153
officialis an poſſit cognoſcere de cauſſa Epiſcopo delegata 50.159
officialis aut vicarius poteſt cogere patronum eccleſiaſticum ad congruam portionem aſſignandam vicario perpetuo 50.163
officialium curia Rom. eſt reformare bullas. 150.4
officialium Papa beneficia quomodo ſint reſeruata 76.25
officijs Regijs dandis non eſt præſtitutum certum tempus 159.43
officium regulare quid 7.3
officium habens perpetuum poteſt in eo Epiſcopatu promoueri 8.3
officium clauſtrale non datur in commendam 177.38
officium coram quo ſit reſignandum 317.14
officium vicarij & capituli ſede vacante 161 63. *& ſeq.*
officium prælati & ſacerdotis eſt, vt diſcat, & doceat 303.4

officium

officium ſecundum acceptans quomodo puniatur 240.8
officium Regiũ reſignãs viuere debet quadraginta dies poſt reſignationem, gloſſ. v. 343
oleum conficiendi poteſtas exprimenda eſt in vicariatu 40.40
omiſſio diœceſis an vitiet impetrationem, in verbo eiuſdem diœceſis 89
omiſſio in bulla de contentis in ſignatura in ducit bullam reſcribendam 150.3
omiſſionem in bulla factam eorum quæ erant in ſignatura, ſupplemus per perinde valere, aut reſcribitur 208.40
omnia alia & ſimilia faciendi clauſu. quid importet 32.181
operas an debeat monaſterio à Rege nominatus, vt alatur 385.31
opponi quando poſſit in reſcriptis taciturnitas exceptionis peremptoria 74.51
oppoſitionis an ſit habenda mentio in reſcripto ſi neutri 167.24
optio an tollatur per Papam, in verbo, & quælibet alia 145.1
orator quõ accipiatur in verbo, orator 88
ordinarij eſt vel ſuperioris, admittere reſignationem 316.11
ordinarium & legati collationes an ſubdantur regula de veriſimili notitia. gl. v. 153
ordinarius non poteſt habere modum vacãdi pro expreſſo, nec abſoluere ad effectũ 30.15
ordinarius & capitulum ad quod tempus cõmendare poſſint 178.55
ordinarius confert minori diſpenſato 254.6
ordinarius quomodo debeat inſpicere diſpenſationem, antequam conferat ſecũdum, in verbo: vel ex cauſſa permutationis 264
ordinarius non admittit reſignationẽ in fauorẽ tituli de pura reſignatione 315. & ſeq.
ordinarius an ſubdatur regula de viginti diebus 347.10
ordinarius quando poſſit commendare beneficium ſæculari regulari 278.14
ordinati extra quatuor tempora ſuſpẽſi ſunt 289.16
ordinatio datarij Papæ multa cõtinens 83.3
ordinationis verbum quid importet 440
ordinatus non tenetur probare ordinantem ritè fuiſſe promotum 13.4
ordinatus & conferens ordines ante tempus ſunt ſuſpenſi 290.7
ordinem aliquem ex ſacris ſumere non tenetur diſpenſatus de non promouẽdo 287.18
ordines ſacros vno die plures capiens an ſuſpendatur 476.
Item tẽpus capiendorũ ordinũ. ibid. & ſeq.
Item ætas ordinandorum ead.
ordines ſuſcipere non poteſt abſolutus ad effectum 135.19
ordines perperam ſuſcipiens eſt perpetuo ſuſpenſus 292.3
ordines probandi literis ſunt 12.27
ordinis appellatione nõ venit ſacer ordo 13.5
ordinis diuerſi beneficium impetratum à monacho an requirat eiuſdem translationem 200.18
ordinis & officij eccleſiaſtici perturbatio ex pluralitate beneficiorum 245.60
ordinum exprimendorum facultas quando requiratur, in verb. ordinum 116
ordinum acceleratio per diſpenſationẽ 154.8
ordo requiſitus in quolibet beneficio 23.26
ordo beneficij regularis exprimendus 148.13
ordo ſacer impedit matrimonium 377.38
oſculum maioris altaris fit in miſſione in poſſeſſionem, & quare. 59.28

P

PAcificè poſſeſſio computatur à die litis finita. glo. vi. 230
pacificè quando quis dicatur poſſidere, & poſſeſſio pacifica, an interrumpatur per citationem inualidam ibid.
pacificum beneficium exprimendum in ſignatura diſpenſationis 100.12
pactum, conditio, modus abeſſe debent à collatione 21.2
palam beneficium conferendum quomodo intelligatur 22.12
palatini Comites, & eorum poteſtas 454
papa ſolus erigit eccleſiam in cathedralem. 194.1
papa & legatus certis perſonis committunt, at inferiores incertis, qui in poſſeſſionem mittant 58.16
papa quot modis prouideat per commendam 174.4
papa duobus modis ſubrogat 211.2
papa poteſt ad certa beneficia conſtituere vicarium 38.12
papa grauans ordinariũ de conferendo beneficiũ non intelligitur de dignitate 46.115
papa prouidendo monacho alterius monaſterij videtur eum transferre 199.15
papa vbique poteſt vnire beneficia 181.23
papa ſemper excipit ius tertij 207.32
papa an ſit ſuper ius 488
papa ſolus derogat iuripatronatus laicorum, non legatus, aut alius 110.30
papa qua bulla vtatur 414
papa ſolus vtitur hac clauſ. Quod obſtant. habeatur pro expreſſis 101.21
papa ſolus diſpenſare poteſt cum impetrante beneficium vitentis 223.17

Papa tribus modis confert beneficium vacans 159.46
Papa non confirmat inferioris collationem. 125.23
Papa pro dilectis ſcribit,& omnes præſumuntur dilecti,in verbo, Dilecto 130
Papa diſpenſando circa vitiatos corpore, cōmittit cauſſæ cognitionem Epiſcopo 284.7
Papa confert ordines quocunque tempore. 289.11
Papa ſolus diſpenſat ſuper ætate 290.13
Papa mortuo beneficia reſeruata conferuntur per ordinarium 77.36
Papa an comprehendatur in reg. de viginti diebus 371.3
Papa ſolus indulget hodie diſpenſationes in præbendis in verb. in cathedralibus 238
Papa ſolus habet curiam 458
Papa etiam vicariatus non poteſt conferre, niſi ſpecialiter ei fuerit conceſſum 42.61
Papa vicariatus forma 52.186
Papa ſolius autoritate quomodo erigatur eccleſia in collegiatam 196
Papa multa epitheta,in verbo Beatiſſima 87
Papa decretum appoſitum in reſeruatione afficit,& titulum & poſſeſſionem 77.40
Papa & Epiſcopi diſpenſationes de non promouendo quomodo differant 286.2
papæ morte impeditus reſignatarius excuſatur à non adepta poſſeſſione intra ſex menſes 362.22
papyro ſolet conſcribi breue 392.19
parem religionem & diuerſa diœceſis adeundi poteſtatē quis concedat monacho 199.7
parentes emunt & iniuſtè acquirunt beneficia filijs, & conſanguineis 18.12
parentum metus, aut conſanguineorum annullat reſignationem 328.2
parricida priuatur ipſo iure beneficio 313.42
parochialem impetrans, eamque ſubticens eſſe in villa murata, an tuetur perinde valere 206.19
parochialem habenti in titulum,& aliam potenti in commendam,ſi Papa dicat,fiat ut petitur in titulum,quid importet 177.42
parochialem habens promoueri tenetur intra annum 293.1
parochialem dicens etsi· ſiam,probare debet, 294.7
parochialem eccleſiam religioſus habere non poteſt 280.38
parochiales eccleſiæ non ſolebant commendari niſi epiſcopis,aut valde qualificatis 177.35
parochiales plures ex diſpenſatione obtinens quomodo cenſeatur diſpenſatus de non reſidendo. 249.71.& ſeq.& pag.524.
parochiali eccleſiæ æquiparatur vicaria perpetua 191.14
parochialibus æquè principaliter vnitis an detur vicarius perpetuus 189.3
parochialis eccleſia dicitur eſſe cum adminiſtratione 6.10
parochialis vacans in curia ſede vacante conferri poteſt ab ordinario etiam ante menſem 140.14
parochialis interdum commendatur regularibus perſonis 177.36
parochialis eccleſia non debet vniri Capellaniæ 181.17
parochialis vniri poteſt canonicatui eccleſiæ cathedralis ibid.18
parochialis an veniat nomine curati beneficij.gloſ.benef.de diſpenſ. ratio ætatis 257
parochialis eccleſia reſignata quomodo apprehendatur poſſeſſio 361.5
parochialis eccleſia vacat per non promotionem intra annum 285.1
parochiani an poſſint impetrare ſuccurſum 196.10
parochianos non habens curatus an promoueri teneatur 198.34
partibus concordantibus quid ad iudicem confugiendum 493
parua data extra curiā mitti non debent.ibi.
parui momenti res per breue conceduntur. 393.18
paſſagerierum hæreſis 406
paſtorum tuſta puntio 404
pataren orum hæreſis 405
pater cur Papa vocetur in verb.pater 87
pater ſolo facto miniſtrans non impedit filium idem obtinere beneficium 271.21
pater non prohibetur habere beneficium filij ibid.29
paterni beneficij diſpenſatio facta baſtardo an valeat hodie 271.24
paternum beneficium an & quando poſſit cōferri filio naturali 270.16
patriarcha quis dicatur,& vnde 454
patriarcha ſolus Lugdunen habet deuolutiones ab Archiepiſcopis Franciæ 157.24
patrimonij habenda eſt mentio in literis pauperum 72.31
patris ſola præfectura impedit filium habere beneficium 272.33
patronati beneficij in curia vacantis prouiſio non eget derogatione 109.19
patronatus ius remiſſum in vnione eſt irreuocabile 194.39
patronatus ius quid ſit 107.2
patroni vel patronæ eccleſiæ nomen vertus exprimendi

primendi facultas 108.5
patroni omiſſio in ſignatura an poſſit in bulla ſuppleri 111.52
patroni conſenſus an ſit neceſſarius in permutatione 352.21
patroni conſenſus exigitur in unione 187.6
patrono recuſante conſentire permutationi poteſt epiſcopus ſupplere 310.41
patrono præſentante non cui debebat, an fiat deuolutio 160.56
patronum ius conferendi ad quem deferatur ibid. 171
patronus eccleſiaſticus conſtituit uicarium generalem et ad præſentandum 43.72
patronus eſt vocandus in reuocanda unione, necnon collegiato 193.27
patronus quomodo cautè conſentiat unioni 194.41
pauperes de Lugduno, & eorum hæreſis 405
paupori clerico an prouidendum ſit in eccleſia cathedrali 79.18
pauperi clerico beneficium quinquaginta librarum mandatur conferri 80.20
pauperibus non diuitibus mandatur prouideri in forma pauperum 78.4
pauperum forma pro graduatis 80 1
peccatum quæ mala generat 529
pecuniam accipiens etiam cum dare permiſſum eſt peccat 331.23
pecuniam ſumere non debent prælati pro literis de non reſidendo 304.16
pedagia vnde dicta, & inuenta, & quid à vectigali differant 412. & ſeq. & pœna in illam inducentes, ab vtroque iure 413
pœna deferentium arma ad Saracenos 416
pœna male impetrantium beneficia viuentis. glo. 17. 234
pendente lite non licet alium vacandi modũ exprimere. glo. 19. ibid.
pendente lite an liceat reſignare 348.19
pœna impetrantis beneficium viuentis 222.9
pœnitentia quid, & quotuplex 527
pœnitentiarij literæ et breuia non validantur per perinde valere 206.16
pœnitentiarij & Papa in ſignando differentia 98.21
pœnitentiarius Papa circa quæ diſpenſet 243.35
pœnitentiarius non dat clauſulam vi loco dimiſſi vel dimiſſorum 265
pœnitere quomodo liceat in crimine hæreſis 310.7
penſio an poſſit imponi in beneficijs patronatis, abſque laicorum conſenſu 110.28
penſio reſeruatur canonico conſentienti diſſolutioni unionis 193.35
penſio tribus tantum caſibus venit in hoc regno impenenda 76.23
penſionarij morte an extinguatur penſio vel transferatur 76.20
penſionarius beneficij non percipit penſionem propria authoritate ibid. 18
penſionem quis habere non poteſt ex diſpenſ. ad benefic. 273.49
penſiones in beneficijs quando moderentur ad tertiam partem 75.17
penſiones duas non licet obtinere ſub eodem tecto, nec eccleſiam cum penſione, in verb. etiam ſi ſint 260
penſioni ſuper futuro beneficio impenenda conſtitui poteſt procurator 321.29
penſionis impoſita ab ordinario confirmatio dari non ſolet, ſed à Papa de nouo concedi 75.17
penſionis conſtitutio an deſideret patroni conſenſum 111.48
per nos aut ꝑ procuratorẽ reſignamus 318.1
peregrini deſeruiant per vicarium 307 50
perficitur gratia per hoc verbum fiat 97 15
perinde perſonam, tempus, & actum reſpicit 206.8
perinde valere ſupplet tranſcriptionem bullæ ibid. 19
periurus priuandus eſt ſuo beneficio 314.58
permutandi clauſ. quomodo inſerenda in ſignatura in verb. vel ex cauſſa permutationis 264.
permutando non poteſt imponi penſio ſuper æquali vel minori benefic. 76.24
permutans in fraudem beneficium cum infirmo perdit ſuum beneficium 342.2
permutare beneficium cum temporalib. ſimonia eſt 17.3
permutare beneficium non licet accuſato 228.6
permutare poteſt curatus non promotus iuxta finem anni 298.37
permutari an poſſit commenda cum titulo 178.53
permutari non poteſt vnitũ beneficiũ 190.18
permutari nec alias reſignari poteſt benefi-
permutari nec alias reſignari poteſt beneficium vnitum 187.9
permutari non poteſt beneficium ad certum tempus conceſſum 263.8
permutati beneficij loco aut reſignati, vel alias adempti quando liceat aliud capere, in verbo Simpliciter 264
permutatio non valet ſi alterum beneficium erat reſeruatum 96.12
permutatio quid ſit 351.2
permutatio de beneficio non ſuo an valeat 153.14

plenitudo

permutatio beneficij lite pendente an valeat 214.nu.23
permutatio etiã inaqualis annullatur 342.5
permutatio beneficij non ſubijcitur regula de veriſimili notitia 152.4
permutationes approbanda ſunt per collationem 351.5
permutationes admittere poteſt capitulum ſede vacante 164.95
permutationi recuſantibus patronis Papa prouidet 109.21
permutato Epiſcop. an cẽſeatur reuocatus vicarius,& an interim acta valeãt 55.225
perpetua vnio quomodo fiat 180.8
perpetua dua vicaria ſunt incompatibiles in verb. vel earum perpetua vicaria 257
perpetuo conferenda ſunt beneficia 22.13
perpetuus vicarius quis dicatur 57.241
perpetuus vicarius quando detur vnito beneficio 189.1
perſonales vniones reprobantur in Francia. 183.46
perſonam nõ tranſgreditur priuilegiũ 63.26
perſona qualitas attenditur ad iudicandum iuſtum metum 329.11
pertinax quis dicatur 403
perueniſſe ad talem annum dicitur, quando eum attingit in verb. ſecũ vt ex nunc 256
peſſulum ſeu annulum porta eccleſia quando requiratur tangere in poſſeſſione capienda 64.34
peſtis an excuſet à reſidendo 305.29
petenti ſeeum ad maiores diſpenſari, ſi ad dignitates concedatur de maioribus etiam intelligetur 267.88
petitio partis pracedens non impedit effectum clauſ. motus proprij 68.23
petitionis clauſ. niſi fuerint repetita in diſpoſitione ſignatura non intelliguntur conceſſa 100.13
petitor an poſſeſſor ſitis, in cuius locũ ſubrogamur, ſit ne exprimendum 216 60
petrus an maiorem poteſtatem in iuriſdictione reliquis apoſtolis acceperit 529
philippus moleſte tulit, quòd alicui non benefeciſſet 131.10
philippus Valeſius cur vectigal ſalis impoſuit 413
pirata quis dicatur 410
placet Regis non expeditur poſt ſex menſes in ſuis nominationibus 320.20
plebania quomodo ſit exprimenda 116.7
plebs an connecetur ad vnionem faciendam 187.11
plenitudo iuris canonicè quando dicatur 69.43
plumbum vnius bulla mutare, quid 414
plumbum eſt de ſubſtantialibus bulla 122.3. & 13
plumbum in bulla apponens ſua autoritate falſum committit ibid.15
plurali numero pro ſingulari vtimur honoris gratia, in verb. veſtra 88
pluralis Papa locutio erga vnum, inducit falſitatem 148.11
pluralitas beneficiorum reprobata multis rationibus 240.2
pluralitas beneficiorum iuri ciuili inimica. 240 6
plures habens prelaturas poteſt ſingulis ſpecialem vicarium praficere 34
plures in vnius locum ſubrogari poſſunt 214 42
pluries ab eodem diuerſo iure conferri poteſt beneficium 32.4
plurium collationum quanam optima 27.7
portio monachalis extinguitur, ſi melior fortuna ſequatur 386.38
poſſeſſio clericatus an iuuet 11.25
poſſeſſio beneficij adipiſcitur per ſolam ſignaturam 209.50
poſſeſſio diutina eccleſia tanquam vnita probat vnionem, glo. 9. 186.& ſeq.
poſſeſſio vitioſa autoris exprimenda 212,19
poſſeſſio an quaratur per ſubrogationem 212 26
poſſeſſio apprehenditur per ſubrogatũ ex praxi Francia 213.28
poſſeſſio capi & publicari poteſt poſt ſex menſes ante mortem reſignantis, glo. 11. reg. de public. reſig. 263
poſſeſſio ſine publicatione nõ valet, gl. 17.368
poſſeſſione priuari quomodo intelligatur reſignans 35.16
poſſeſſionem autoritate propria apprehendens an priuetur iure, quod habet in beneficio 30.23
poſſeſſionem adeptus ex prima gratia inualida, non tenetur aliã apprehendere 209.52
poſſeſſionem apprehendere debet permutans 352.18
poſſeſſionem ingredi non licet impetranti per incapacitatem, niſi lata aliqua ſententia. 165.106
poſſeſſionem accipi & publicari ante mortem reſignantis ſufficit 363
poſſeſſioni beneficij incumbens reſignans facit id vacare per mortem 364.8
poſſeſſor vi poſſidens ſuum titulum iuſtificare tenetur 83.23
poſſeſſor beneficij an ad praceptum executoris poſſeſſionem dimittere teneatur, in verb.

contradictores 243
poſſeſſorium beneficij controuerſum an ipſum efficiat litigioſum 213.31
poſſeſſor epiſcopatus vel abbatiæ ante ſibi intimatas bullas confert 332.25
poſſidente reſignante quare per eius mortem vacare cenſeatur beneficium. glo. 1. 356
poſſidere & in poſſeſſione eſſe quomodo differant 363.1. & pag. 503
poſtmodum, dictio, quid denotet 503
poſterior exprimens verum vacandi modum an præferatur priori habenti clauſ. aliàs quouiſmodo 91.6
poſterior impetrans quomodo præfertur priori. glo. 2. 217
poſteritatis legitimatio extenditur ſolum ad legitimos 387.8
potentior an ſubrogetur 227.1
potentiori nihil prohibet cedere eum, qui iam pro ſe obtinuit ſententiam 227.3
potentis aut calumnioſi vexationem licet redimere 331.10
praxis Franciæ comprobandi ſignaturas tẽpore belli 119.8
praxis annullandi reſignationem metu factam 329.4
praxis Franciæ quomodo procedat impetrans per non promotionem 299.50
præbenda quid 6.13
præbendam impetrans per mortem nuſquam releuatur ab expreſſione certi nominis defuncti. in verb. etiam coram notario 93
præbenda an vacet per adeptionem præpoſituræ 524
præbendarum collatio ſede vacante non deuoluitur ad capitulum 164.101
præbendæ ſeu canonicatus poſſeſſio quomodo apprehendantur 60.36
precarij conſtitutio an proſit quo ad iſtam regulam 367.33
præcedentis prouiſionis quomodo ſit habenda mentio in gratia ſi neutri 167.36
præcepta & mandata faciendi, clauſ. in vicariatu 51.175
præceptoria Hieroſolymitana & ſancti Antonij poſſunt ab exteris obtineri 381.9
precibus hæreticorum obtinens beneficium eo priuatus eſt 312.24
prædeceſſoris debita non tenetur ſoluere ſubrogatus 215.45
prædeceſſoris titulus regulariter non oſtendendus 216.55
præiudicium conſanguineorum an impediat filium naturalem legitimari 389.15
prælati omnium maximè tenentur reſidere. 303.3
prærogatiua Papæ quando concurrit cum ordinario 345.16
prærogatiua meritorum eſt cauſſa ad diſpenſandum ſufficiens 244.50
presbyteri abſoluentes in caſibus prohibitis, qua pœna plectendi 430
presbyter aut clericus ſolo verbo fieri poteſt à Papa 8.9
præſcriptio non probatur ex tempore decem annorum 255.6
præſcriptione ius quæſitum an princeps tollere poſſit 172.32
præſentandi & eligendi poteſtas data etiam cum clauſ. & alia omnia maiora faciendi, non comprehẽdit alium modum 41.51
præſentandi ius quomodo fuerit introductum. 20.1
præſentare poteſt commendatarius, eligere, & alia facere, ſicut habens in titulum 179.60
præſentat interdum prior vicarium perpetuũ 190.12
præſentatio quid ſit, & quotuplex 20.3
præſentatio probatur per narrationem in literis prouiſionis 108.14
preſentatio & inſtitutio an faciant ceſſare hanc regulam 340.7
præſentatione nulla & inualida exiſtente valet Papæ prouiſio, etiam abſque alia derogatione 112.59
præſentatio nondum inſtituto datur ſimplex prouiſio 127.46
præſentatus à minori parte impetrat gratiam ſi neutri 167.31
præſentatus dubitans ſe inſtitutum quomodo impetret nouam prouiſionem 111.53
præſentatus ingrediens poſſeſſionem abſq; inſtitutione priuatur ſuo iure 112.54
præſentatus fructus percipiens ante inſtitutionem ſit inhabilis ibid.56
præſentatus adminiſtrans ante inſtitutionem eſt intruſus 218.9
præſes ante ſucceſſoris ſui aduentus notitiam indicat 332.32
præſtimonij vnio nõ eget derogatione 190.17
præſumptiuè ex actis poſſeſſionis non ſufficit probare titulum 83.26
præteritum excludit præſens. gl. vacauerit, in forma ſig. 91
prætextatorum puerorum inſigne bulla 122.4
præuentiones Papæ nimis acceleratæ non valent, glo. 5 153
præuentionis via, aut conuerſus prouidet Papa 82.15
prima collationis validandæ gratia impetratur perinde valere 206.9

primus

primus prouiſus præfertur ſecundo, licet ei tradita fuerit poſſeſſio 369 8
princeps ſimpliciter concedendo tantum petita concedere cenſetur 121.31
princeps an id tollere poſſit, cuius ipſe fuit cauſſa quærendi 172.31
principalis duarum vnitarum eccleſiarum eſt exprimenda in impetratione 180.12
principes rarò gratiarum affectus ſentiunt. 131.10
principis gratia nō expirat eius morte 236.4
prioratus conuentualis qui 7.4.*clauſtralis, num.*5
ptioratus conuentualis quam ætatim requirat 253.3
priores aliquando conferunt primam tonſuram 8.16
prioritate nulla apparente in collationibus plur.eiuſdem data non valent 83.31
priorum ſecularium & clauſtralium clauſu. in principio bullæ poni ſolita 132.13
priuare beneficio non poteſt vicarius, niſi hoc fuerit eidem expreſſè conceſſum 48.135
priuationi ſententia appellatione ſuſpenſa non impedit quē interim reſignare 314.52
priuato an poſſit iterum beneficium conferri 302.81
priuatus beneficio poſt ſententiam ſe immiſcendo fit intruſus 218.10
priuatus non intelligitur aliquis niſi à iure exprimatur 314.62
priue conſeil du Roy, cur ſic dicatur 62.5
priuilegia quibus de cauſſis cōcedātur 64.35
priuilegia omnia transferuntur per vnionem 184.57
priuilegia eccleſiæ translatæ quomodo perdantur, & transferantur 198.19
priuilegia temporalia dat Imperator eccleſiis, Papa ſpiritualia 159.6
priuilegia nobilium 388.12
priuilegiarius non tenetur habere literas de non reſidendo 304.14
priuilegio eccleſiæ principalis gaudet vicarius perpetuus 190.16
priuilegium epiſcopi exercendi pontificalia vbique 15.20
priuilegiū quid, & eius etymologia 62.3
priuilegium eſt ſtrictè interpretandum 62.6
priuilegium derogans ſtatutis & conſuetudinibus eſt large interpretandum ibid. 10
priuilegium enormiter lædens ius alterius, reijcitur 65.44
priuilegium principum non faciens mentionem de alio priuilegio, vel indulto, eſt nullum ratione ſubreptionis 70.6
priuilegium obtinens abſque mentione ſtatuti etiam idem quod ius commune ſtatuentis, nil agit 71.14
priuilegium conceſſum intelligitur ſecundum petitionem 98.39
priuilegium motu proprio conceſſum an extendatur ad litem pendentem 171.9
probāda eſt cauſſa unionis 187.191.& 9.10
probare non tenemur, quæ in dicuntur exordijs gratiarum 132.15
probare an debeam mecum compermutantem ius habuiſſe 352.17
probare quando teneatur impetrans, in verb. vt aſſeris, de diſpenſa. ratio ætatis 254
probat ſignatura contra ſupplicantē 121.20
probatio non recipitur contra veriſimilitudinem temporis 151.5
probationis tantum gratia inductum eſt hoc reſcriptum 237.19
proceſſus ſuper ſi neutri, literis non confectis nullus eſt 166.12
proceſſus vt valeant ab omnium eorum data an concedi poſſit 206.15
proconſul ante ſucceſſoris aduentum adminiſtrat 332.29
procurator per cuius reſignationem vacat beneficium exprimendus eſt 30.20
procurator laici non poteſt præſentare, niſi ſpecialiter hoc ei conceſſum fuerit 43.71
procurator generalis ad acceptandum poteſt acceptare curata, & dignitates 46.118
procurator ad reſignandum quomodo conſtituatur 318.5
procurator ad acceptandū ſimul & reſignandum conſtitui non poteſt 320.16
procurator ad præſentandum ad beneficium non vacans an conſtituatur 223.25
pocurator à nominato conſtitutus ad acceptandum & reſignandum an poſſit reſignare 224.32
procurator à ſubrogato conſtituendus eſt de nouo 214.35
procurator prioris collitigantis an ſufficeat ad ſubrogationem 215.54
procuratorem ex conſuetudine poteſt vicarius conſtituere 43.78
procuratores generales loco vicariorum conſtituuntur apud principes laicos 38.13
procuratori meo beneficium viuentis collatū an mihi præiudicet 227.67
procuratoria non valent vltra annum, glo. 7.154
procuratorum contradictarum beneficia, & notariorum Rotæ, ac aliorum an ſint reſeruata 75 9
productio bullæ reformatæ quō fiat 151.5
profeſſio facta ante decimumquartum annū

quomodo

quomodo conualidetur 209.53
profeſſio noua non deſideratur in translatione monachi 198.& ſeq.
profeſſus habere poteſt beneficia, non profeſſus non 279.24
profeſſus religionem priuatur ſuis beneficijs 313.44
prohibitio ordines ſumere 292.5
prohibitio Papæ, ne tale conferatur beneficiũ. inducit reſeruationem 76.32
promiſſio ſine cauſa non valet 262.10
promoti quando diſpenſentur ad matrimonium 378.39
promoti ſine dimiſſorijs ſuſpenſi ſunt 290
promoto ante ſeptennium collatio facta non valet 290.9
promoto ſine beneficio quomodo prouidere debeat epiſcopus 78.1
promotum alium negans id probare non adſtringitur 30.71
promotus male quot modis dicatur 4.75
promotus illegitimus ad ſacros ordines & celebrans an fiat irregularis 270.53
promotus illegitime diſpenſatur 291
promouendi facultas à quocunque antiſtite datur per breue 395.46
promouentur hodie clerici pauperes in vim tituli patrimonialis 80.24
promoueri in Francia ſufficit in ſecundo anno pacifica poſſeſſionis 299.45
promoueri quando liceat ante ætatem & extra quatuor tempora 289.12
prophetarunt quidam iuuenes 290.6
propria autoritate ſumitur poſſeſſio rei votiæ 188.17
prorogare annum promotionis non poteſt epiſcopus 295.18
prorogatio diſpenſationis quomodo petatur à Papa 263.4
prorogatio diſpenſationis inualida non impedit impetrationem tertij ibid. 6
prorogatio diſpenſationis quomodo fieri poſſit 287.11
prorogatio ſex menſium fieri poteſt ad publicandam reſignationem. glo. 4. 359
prorogatio de non promouendo non debet eſſe maior quàm prima conceſſio, & ab ipſo concedente dari 394.31
prorogatio non fiat niſi prima conceſſione durante ead. 34
prorogatio de conſecrandis epiſcopis conceditur per breue 396.58
proſequi cauſſam quomodo teneatur impetrans. 233
protonotariatus bulla non ſimul cum bulla diſpenſationis expeditur 275.84
protonotariatus gratis autori conceſſus ibi. 85
prouidet Papa varijs modis 82.11
prouiſio ſi fuerit in ſignatura expreſſa, an electio poſtea in bulla poſſit exprimi 127.39
prouiſio narrata in ſignatura non poteſt in bulla omitti 127.40
prouiſio Papæ tendit vel ad vacatura, vel ad vacantia, de Papæ prouiſione 61
prouiſio facta alicui tanquam graduato, qui non eſt, non valet 160.53
prouiſio cum acceſſu quando detur 77.42
prouiſionis verbum late accipiendum eſt 41.50
prouiſus de epiſcopatu, vel abbatia ante adeptionem poſſeſſionis an conferre, & præſentare poſſit 332.25
prouiſus à vicario ſub eadem data prior capiens poſſeſſionem præfertur prouiſo ab epiſcopo 47.123
publica honeſtas an egeat diſpenſatione ad nubendum 378.45
publicanda eſt collatio facta per reſignationem 361.1
publicatio an intra eccleſiam fieri debeat, glo. 9 360
publicatio in quo loco fieri debeat ibid.
publicationum ſex menſes à quo tempore computentur glo. 5. 359
publica vtilitatis cauſſa derogatur iuri etiam quæſito 172.30
publica vtilitatis cauſſa regreſſus conceduntur, de regreſſibus 317
punctum bullæ à priuato additum eam vitiat 148.9
pupillo non poteſt dari facultas teſtandi 219.55
purgatorium vnde probetur, & purgatio animæ defuncti, & an indulgentia extendantur ad eos qui ſunt in purgatorio 334. & an purgatorium ſit ſuper terram ibid.
purgatus metus quando dicatur 328.7

Q

QValiacunque beneficia poſſunt vnire. 180.
Qualis metus requiratur ad reſcindendam reſignationem 329.8
qualitas beneficij inducens reſeruationem non habetur pro expreſſa 136.18
qualitas beneficij quando habetur pro expreſſa 121.27
qualitas ſpurietatis exprimenda 264.61
qualitates expreſſa in petitione ſubintelliguntur in conceſſione 99.32
qualitates impetrantis & beneficij impetrati quomodo exprimenda 114.1
qualitates cum ipſis beneficijs habentur pro expreſſis

expreſsis 136.7
qualitates beneficiorum ſunt exprimenda, niſi habeantur pro expreſſis ibid.13
qualitates beneficiorum habentur pro expreſſis vi clauſula, quacumque, quotcunque &c. 67.18
qualitates & fructus beneficij exprimuntur in acceſſu 77.43
qualitates ſuper concurrentibus in data 461. & ſeq.
qualitates requiſita in nobilitate 387.7
qualitates partium inſerenda ſunt à notario in ſuo breui 392 6
quatuor temporibus cur potius ordines conferantur quàm alio tempore 288.8
quando impetrandū ſit perinde valere 205.6
quarendo iuri derogare poteſt Papa 172.18
quaſito iuri non derogatur per ſi neutri 166 20
quilibet conſtitui poteſt procurator ad reſignandum 320.17
quinte exiſtens in gradu poteſt nubere cum exiſtente in ſecundo.glo.3. 374
quandam & olim prateritum & praſens tempus ſignificant, in verb. quondam 98
quorumcunque beneficiorum diſpenſatio non extenditur ad curatum, in verb. etiam ſi curam, &c. 259
quot annis poſſeſſum fuerit beneficium eſt exprimendum glo.12.reg.cancel. 322
quot modis Papa prouideat beneficijs 81.2
quotuplex eſt diſpenſatio 236.5

R

RApere puellam quaſi dicitur, qui Regis beneficio illam capit 373.10
raptus non comprehenditur in diſpen.de matrimonio.glo.6.eod. 379
raſura ſeu litura in loco ſuſpecto vitiat bullā 119.18
raſura parit ſuſpitionem contra poſſidentem inſtrumentum 148.8
ratificatio an validet collationem aliàs nullam 38.11
ratihabitio epiſcopi an validet ordines abſq; ſuo conſenſu collatos ab alio 14.11
ratihabitio vocatur à quibuſdam figuratum mandatum 65.5
rationes inferuntur à Papa, qua moueant illum ad conferendum 131.1
rationes prohibitæ impetrationis beneficij viuentis 221.7.& ſeq.
rationes plures prohibitionis, ne baſtardi beneficia habeant 269.3
rationes multa pluralitatis reprobata 240.2
receptator quis dicatur 408
recipere in canonicum ad effectum quid importet 69.44
recipere beneficium ex diſpenſatione quid importet, in verb. recipere 263
recipiendi reſignationes habens poteſtatem, an etiam conferre poſſit 45.105
recipiendi diſpenſatio an comprehendat & retentionem, in verbo & ſimul retinere 262
recipitur quis in monachum per ſimplicem ſignaturam 121.23
recognoſcere chirographum an cogat vicarius abſque ſpeciali mandato 50.156
recōciliare eccleſiā an poſſit vicarius 51.168
recredentia lata non ſubrogatur quis, niſi refuſis expenſis 215.49
rector aut curatus quid iurare debeat epiſcopo 29.2
rectoria eſt incompatibilis cū vicaria 257.9
rectoris parochialis vnita conſenſus exigitur 187.8
rediens ad ſuum beneficium an noua egeat collatione 352.12
redimenda vexationis cauſſa quando liceat aliquid dare pro beneficio contentioſo 331 17
redire poteſt permutans ad beneficium ſe ignorante vnitum 190.19
redire ad meum beneficium poſſum, licet alij collatum fuerit 352.13
redire ad beneficium non licet ei, qui ſpreto patrono permutauerat ibid.16
referenda eſt bulla ad primam ſignaturam. 150.9
reformanda vel tranſcribenda quando ſint bulla 150.2
reformatio literarum quomodo fiat 515
reformatio bulla ex vna cauſſa non porrigitur ad aliam cauſſam 122.32
reformatio prima gratia quando valeat.gl.7 231
reformationes gratiarum quomodo ſignentur 97.7
regaliorum iure ſumitur in beneficijs quadam ſpecies appoſitionis manuum 77.37
regeſto approbatur ſignatura 119.5
regeſtrata regula ſit lex regni irreuocabilis per mortem Papa.glo.1 356
regia litera non impetrantur ad annullandā reſignationem beneficij dolo factam 327.1
regij conſenſus deſideratur in tranſlationibus epiſcopatuum 198.13
regis quando ſit rehabilitare 386.7
regiſtrata quando fuerit hac regulā, de veriſimili notitia 151.1
regiſtrata quando fuerit hac regula in Senatu.glo.9. 374
regna, prouincia, ciuitates, loca & iura ad Romanam

manam eccleſiam pertinentia 427
regni beneficium non poteſt extra regnum vniri 383.9
regnicola efficiuntur per vnionem beneficiorum 184.53
regreſſus quando approbentur vel improbentur. de regreſſis 317
regreſſus interdum dantur reſignanti, ſed in Francia ſunt ſublati 77.41
regula, ſiue conſtitutio perpetua S. D. N. D. Iulij Papæ, quòd fructus beneficiatorum &c. 201
regula quid 440
regula cui derogatur, quando ſit exprimenda in verb. non obſtantibus &c. 144. & ſeq.
regula cancellariæ quod negatiuè intelligatur expreſſe, nō procedit in ſimplicib. 139.19
regula cancellariæ cur dicantur 441
regula cancellariæ de expediendo per rationi congruit, intra ſex menſes an ſeruetur. 337.16
regulam iam incorporatam in regeſtis curiæ an Papa tollat 151.2
regulare eſſe beneficium quomodo probetur. 5.5.
regulare beneficium eſt incompatibile cum ſeculari, & è contra 257.7
regularia beneficia quæ ſint, & quotuplicia. 7.2
regularia beneficia ſunt incompatibilia ſecularibus, in verb. etiam ſi ſint 260. & ſeq.
regularibus interdicta ſunt beneficia ſecularia 278.7
regularis eccleſia in ſecularem, aut è contra quomodo erigatur 195.8
regularium diſpenſatio ad regularia cum cura, non porrigitur ad ſimplicia 178.47
regularium beneficiorum cum ſecularibus diſpenſatio, vt è contr. 254.7
regulæ cancellariæ quando ad verbum ſunt exprimendæ, in verb. ~ aſſecutionē. 138
regulæ de annali poſſeſſore ratio glo. 2. de annal. poſſeſſ. 229
regulæ reſeruationum ſummi Pontif. 443. & ſequen.
regula de viginti diebus derogat Papa, & le-
.. rum cancellariæ producendarum mo- 172.19 479
.. um & illuſtrium perſonarum in derogatione patronatus eorum habenda eſt mentio 112.62
rehabilitatio & diſpenſatio conceduntur per ſignaturam 395.26
rehabilitationis clauſula 283.68
rehabilitatur homicida à ſolo Papa 314.54
rehabilitatus ad ſecularia an ſit habilis ad regularia 284.70
rei nomine & bonorum beneficium continetur 351.3
reincidens in morbum an contineatur ſub hac regula 339.8
religionis zelus, clauſu. pro regularibus 66.4
religionis ingreſſu illegitimus fit legitimus, & ad quæ 274.66
religioſi recipiendi cum clauſula 539
religioſorum translatio ibid.
religioſorum clauſ. in princ. bullæ poni ſolita. 131.11
religioſorum iuripatronatus quomodo derogetur 113.66
religioſus diſpenſatur ad obtinendum beneficia in alio monaſterio 277.2
religioſus non vocatur nobilis in bullis. 280.30
religioſus non debet ſumere nomen à beneficio ſeculari ibid 34
remanens cauſſa purè & ſimpliciter ſumens tenetur ad omnes expenſas 215.48
remiſſio delicti cum reſtitutione bonorum quomodo intelligatur 170.5
renouare non poteſt Epiſcopus commendam finitis ſex menſibus 179 65
renuncians liti nō dat ius aduerſario 174.13
renunciari poteſt priuilegio 65.39
renunciari non poteſt malæ impetrationi ad fugiendū multā Papæ debitam. gl. 17.234
renūciatio beneficij ſimoniacè facta nō valet, 512. & *quid ſit ſimoniacè renuntiare.* ibi.
repetitam eſſe oportet clauſulam in ſignatura, vt extendatur in bulla 105.3
repetitio clauſ. non ob. certo canonicorum numero 69.39
reprobari collatio quando poſſit a collatore. 341.36
reputatio attenditur in nobilitate 387.11
requiſita in literis tonſuræ 10.3
requiſita in vicariatu 33.8
requiſita ad bonam collationem 21.1
requiſita in literis rationi congruit 236.6
requiſita in reſignatione 351.4
requiſita ad erigendum eccleſiam in curatā. 195.2
requiſita in vnionibus, gl. 1. 184
requiſita ad bonam tranſlationem 199.14
requiſita in ſignatura 85.21
requiſita ad regulam de viginti diebus 338.2
requiſita in ſubrogationib. 211.9.
requiſita in reſignatione in fauorem 323 14
reſcribenda bulla quando ſit, vel gratia perinde valere impetranda, 210.59
reſcripta gratioſa 415

reſeruatum eſt iure communi beneficium vacans in curia ſede vacante 139.13
reſeruatum beneficium an poſt menſem conferri poſſit a capitulo ſede vacãte 164.98
reſeruatum beneficium an poſſit vniri in præiudicium expectantis 192.31
reſeruatum an cenſeatur beneficium quod Papa *grauauit dimittere* 264.10
reſidere quibus caſibus quis non teneatur. 305.22
reſignandi ſimpliciter data facultas, aut ex cauſſa permutationis, non comprehendit facultatem cedendi commendã 177.37
reſignare & præſtare reſignationi conſenſum, paria ſunt 467
reſignans ſi non moriatur infra 20. dies, an locum habeat regula, &c. Et ſi fato moriatur 469. *Et dies admiſſæ reſignationis qualiter in Gallia computentur* ibid.
reſignare compellens priuatur ſuis beneficijs. 313.46
reſignatarius non habebit perinde valere, niſi reſignantis accedente nouo conſenſu 207.21
reſignatarius non gaudet annali poſſeſſione ſui prædeceſſoris. glo. 5. 230
reſignatio etiam coram laico, aut duobus notarijs valet. in verb. ſiue vt præmittitur 139
reſignatio cum ingreſſu & acceſſu explicatur 316
reſignatio quid ſit 315
reſignatio duplex eſt, titulo de tacita renunciat. 315
reſignatio coram legato in fauorem facta nõ valet, contra Boer. 322.5
reſignatio coram legato quomodo fieri debeat 323.12
reſignatio ſimoniaca an valeat in præiudiciũ reſignantis 312.35
reſignatio facta coram Papa *poſt reſignationem coram ordinario non valet. glo.* 3.341
reſignatio qualiſcunque hic comprehenditur. ibidem.
reſignationes non valent, niſi publicatæ fuerint intra ſex menſes, quando in curia facta eſt reſignatio 506
reſignationes vbi publicari debeant 502
reſignationes an poſſint recipi a capitulo ſede vacante 163.94
reſignationum qualitates 163. & ſeq.
reſignanti bullæ intimari debent 333.40
reſignatum in curia eſt Papa affectum, in verb. aut ex alterius 92
reſignatum beneficium coram teſtibus ſolum an poſſit impetrari, in verbo etiam coram notario ead.
reſignatum beneficium an per reſignationem & mortem quoque poſſit conferri 350.13
reſignatum fuiſſe beneficium exigit hæc regula 342.1
reſtituuntur omnia in priſtinum ſtatum diſſoluta vnione 194.39
retentio prouiſionis à Papa iuuat in beneficio patronatus 109.22
retentio prærogatiuarum approbata à Papa, an noceat reſignatario 367.31
retentis omnibus fructibus facta reſignatio valet, licèt Papa non reſeruet niſi dimidiã 324.25
retractari an et quando poſſit factum vicarij 36.40
reuertenti ad ſuum beneficium non poteſt ius controuerti 353.26
reuocandi præcepta datur authoritas vicario. 51.176. & *cur hoc inuentum nu. ſeq.*
reuocari poteſt procurator ante reſignationem 325.1
reuocari non poteſt commenda ante tempus finitum 178.38
reuocari quando poſſit diſpenſatio 250.82
reuocatio vnionum 450
reuocatio tacita procuratoris, & ſubdelegatã 47.122
reuocatio vnionum 183.47
reuocatio reſignationis intimanda eſt collatori, aut procuratori 325.2
reuocatio non intimata an valeat in præiudicium reuocantis 326.12
reuocationem vnionis quis petere poſſit. 191.11
reuocatur vicarius duobus modis 53.192
reuocatus vicarius conferre poteſt, quouſque notificata fuerit ei reuocatio 54.214
reuocatus an præſente epiſcopo cenſeatur vicarius ead. 222
rex in principio regni nominat monachum, vel monialem 384.24
rex duobus eundem non grauat ead. 26
rex diſpenſat ad plura ſimul officia obtinenda 240.6
rex an teneatur ſoluere pecuniam pro redemptione capitanei capti ab inimicis 411
rex Franciæ *an in ſuo regno legitimare poſſit in bonis temporalibus* 555
rogare poteſt reſignans ordinarium, vt alicui conferat de pura reſignatione 316
romæ facta publicatio an ſufficiat 362.15
ruinis ædificia patent ex non reſidentia 176.19

S

SAbbato cur potius ordines ſacri conferuntur, quàm alio tempore 288.10

ſacerdos quando in fundatione requiritur, an cenſeatur derogatum per clau. & qualibet 146
ſacerdotij literas an ſufficiat exhibere abſque alijs ordinibus 12.28
ſacerdotis filius ſufficit quòd quis probetur. 272.42
ſacerdotium capientes pro beneficio quantum hallucinentur 2.2. & ſeq.
ſacerdotium habens non habet beneficium. In proœmio 2.
ſacerdotium pro munere. 2.3. & pro dignitate. nu. ſeq.
ſacra ſacris, profana profanis vniuntur gl. 4. 185
ſacrilegium incurrunt conferentes indignis. 27.12
ſacrilegus priuandus eſt beneficio 314.56
ſalutatio Papa quomodo dirigatur, in verbo ſalutem 130
ſalutatio Papæ an importet abſolutionem, in uerbo ſalutem ibid.
ſalutatio primum ponitur in mandato 66.2
ſancti nomen exprimendum eſt in impetratione, in uerbo ſanctorum 89
ſanctitas decet Pontificem, in verb. S. V. & cur ita breuiter ſcribatur 87
ſanum eſſe ſufficit vel tempore procuratorij, uel conſenſus 345.7
ſanus peſte infectus an comprehendatur in hac regula 339.14
ſaul damnatus, quia Achas pepercit, & regno priuatus 407
ſcientia ſine gradu non inducit ad diſpenſandum 243.44
ſatisfactio congrua hæretici qua ſit 311.18
ſcabellum pedum Chriſti adorare, quid ſit in ſacris 406
ſcandaloſum corporis vitium an diſpenſatione remitti poſſit 284.8
ſchiſmaticus eſt priuatus beneficio 312.29
ſcientia mediocris in beneficijs regendis ſufficit 24.42
ſcientia quæ, & qualis requiratur in diſpenſatione, & quis gradus 243.44
ſcire præſumitur epiſcopus qualitatem eorũ, quibus confert 26.3
ſcriptura an requiratur in vicariatu 33.8
ſcriptura neceſſaria eſt in ſignatura 84.4. & ſequens.
ſcriptura legitimationi eſt neceſſaria 391.30
ſcriptura in breui requiritur 393.17
ſcripturam & ſubreptionem exigit reſignatio 336.17
ſcripturam & plumbũ requirit bulla 123.12
ſecretarius epiſcopi vice ſubſcribit 11.21
ſeculare beneficium quid ſit 5.2
ſeculares & regulares intra annum quomodo promoueri teneantur 294.7
ſecularia habentia adminiſtrationem quæ ſint 5.2
ſecularis eccleſia facilius in regularem erigitur, quàm è contra 195.9
ſecularis aut regularis an ſit prioratus exprimendum, vel conuentualis 136.16
ſecularis Abbas decolorat ſtatum ordinis eccleſiaſtici 176.24
ſecularis uocatur Doctor, regularis profeſſor, & quamobrem 296.28
ſecularis illegitimus ad beneficia diſpenſatus intelligitur de ſecularibus 279.56
ſecularis diſpenſatus an poſt religionis ingreſſum regularia poſſit habere 275.74
ſecunda collatio facta per vicarium nullius eſt momenti 48.148
ſecunda reſignatio eſt inutilis 345.3
ſecundam vxorem ducens ob falſum rumorem primæ mortuæ, quando poſſit diſpenſari 378.43
ſecundario iuri an princeps derogare poſſit. 172.29
ſecundi adeptione quando non uacet primum 354.39
ſecundi gradus diſpenſatio ad matrimonium an ualeat 380.8
ſecundi beneficij adeptione quomodo uacet primum 268.9
ſecundũ reſcriptũ quãdo tollat primũ 64.34
ſecundum conſtituendo uicarium an primus ſit reuocatus 53.202
ſecundum mandatum, non faciens mentionẽ primi cui ceſſit, nullum eſt 67.16
ſecundus impetrans exprimens uerũ modũ uacandi, ꝓfertur primo nõ exprimenti 32.11
ſecundus reſignatarius an præferatur primo, quem præuenit in poſſeſſione 368.3
ſemel collatum beneficium an iterum ab eodem poſſit conferri 31.1. & ſeq.
ſenex an propriè dicatur infirmari, & an ualeat eius reſignatio 467
ſenio cõfect⁹ an infirmus mori dicatur 339.13
ſententia in beneficialibus non tranſit in rem iudicatam 213.23
ſententia quando requiratur ad priuandum aliquem ſuo beneficio 313.50
ſententia nil ſuperflui debet ineſſe 62.15
ſeptennium ante minor non poteſt primã tonſuram capere, ita nec beneficium 253.1
ſepultura libera per priuilegium conceſſa nõ tollit quartam canonicam curato debitã. 63.17
ſeruitia in liberalitate principis an ſint probanda

banda 385.29
ſi neutri, ſi nulli, ſi alij. an ſoli colliriganti poſſint concedi, in uerb. & gratia ſi neutri 107
ſigillo vtitur pœnitentiarius, Papa plumbo. 242.40
ſigillum non apponitur in ſignatura 85.14
ſigillum à quo taxetur 388.19
ſigillũ cur vocetur annulus piſcatoris. 393.21
ſignare quid ſit 85.12
ſignatum decet eſſe ſignaturam, & quare ſupplicatio vocetur ſignatura ibid. 11
ſignatura gratiæ differt à ſignatura iuſtitiæ in mode ſignandi 71.15
ſignatura pro varietate clauſularum varias parit bullas 207.25
ſignatura vt valeat non impetratur perinde, valere 210.57
ſignatura deſcribitur in papyro, non in membrana 84.10. & pag 491
ſignatura an dicatur ſcriptura priuata 493
ſignatura quare dicatur 85 17
ſignatura motu proprio conceſſa an vocarè poſſit ſupplicatio ibid. 18
ſignatura quid ſit 84.3. & pag. 491
ſignatura cur extensè non ſcribatur. in glo. S. V. in forma ſignat. 88
ſignatura quando poſſit approbari 119.7
ſignatura an ſit publica vel priuata ſcriptu. 120.18
ſignatura quæ fieri poſſint 98.22
ſignatura conferenda eſt cum bulla 118.14
ſignatura per prædeceſſorem mutari non poteſt per ſucceſſorem Papa ibid. 15
ſignatura ſemper exigitur contra reges aut principes 119.19
ſignatura Papæ ſufficit in foro cõſcientia, ſecus in ſignatura pœnitentiarij 243.41
ſignaturam Papa tripliciter ſignat. 96.1
ſignaturæ ſoli an credatur 119.2
ſignaturæ creditur quo ad eliciẽdum bullam 120.10
ſignaturæ ſolius prætextu ingrediens poſſeſſionem beneficij an dicatur intruſus 219.15
ſignaturæ appellatione non continetur breuis 393.22
ſimile beneficium loco dimiſſi licet accipere. in verb. ſimile 265
ſimonia tribus modis contrahitur 17.4
ſimonia purgatur per Papam 126.36
ſimoniaca reſignatio an valeat in præiudiciũ reſignantis 329.1
ſimoniaca vnio reuocanda 191.8
ſimoniacè receptus in monaſterio remanere debet religioſus, & abſolui ab excommunicatione 179.16
ſimoniaco quid agendum ad validandam ſuam impetrationem 18.9
ſimoniacus ipſo iure beneficio priuatus eſt. 330.7
ſimoniacus priuatus eſt beneficio 312.33
ſimoniaci dicuntur hæretici 330.12
ſimoniam an contineat conuentio partiũ quouſque fuerit a Papa approbata 355.52
ſimplex prouiſio quæ dicatur, aut noua 127.37
ſimplex prouiſio poteſt expediri per nouam prouiſionem 127 45
ſimplex beneficium ſub falſa parochialis qualitate obtentum 211.68
ſimplex beneficium erigitur in curatũ 195.1
ſimplex beneficium quandò cum alio ſit incompatibile 256.5
ſimplex & permutationis cauſſa reſignatiò continetur hic 357.2
ſimplicia beneficia quæ ſint 6.12
ſimplicia regularia beneficia quæ ſint 8.6
ſimplicia beneficia non ſubduntur diſpoſitioni c. de multa, in verb. aut per conſtitutionem execrabilis 93
ſimplicia plura beneficia obtinendi diſpenſatio, an requiratur de conſuetudine 242 29
ſimplicia & curata beneficia exprimenda ſunt in diſpenſatione ad plura 249.67
ſimplicia etiam beneficia ſub eodem tecto ſunt incompatibilia 256.4
ſimplicia beneficia de conſuetudine non exigunt reſidentiam 303.8
ſimpliciter impetrans beneficium cenſetur nõ curatum 114.4
ſimpliciter facta reſignatione ordinarius liberè poteſt conferre, tit. de pura reſignatione. 318
ſimulata permutationis coniectura 355.48
ſinodum celebrare non licet vicario ſine ſpeciali mandato 49.151
ſi quis, etiam fœminas comprehendit 466
ſituatio beneficij ſub eodem tecto an poſſit exprimi in clauſ. quòd maior expreſſio 115.1
ſocius beneficiati licet extraneus, an ordinarè poſſit ab epiſcopo beneficij 16.30. & ſeq.
ſodomiticus beneficio priuatus eſt 313.38
ſpetiale mandatum exigitur ad reſignandum 319.10
ſpeciale mandatum quando dicatur 319.11
ſpeciales & generales reſeruationes quando dicantur 75.10
ſpecialis dari poteſt vicarius ad beneficium iam vacans 39.26
ſpecialis reſeruatio 75.3
ſpecialiter data poteſtas conferendi certũ beneficium

neficium ſapit reſeruationem 34.17
ſpecialiter quando fieri intelligatur 42.56
ſpecialiter concedenda non cenſentur conceſſa per generale verbum fiat 122.35
ſpecificatio quid, in verb. ſpecificatio, in 3. parte ſign. 113
ſpecifice cauſſa vacationis eſt exprimenda. gl. 13. reg. cancel. 332. & ſeq.
ſperoniſtarum hæreſis 409
ſpirituale cum ſpirituali, & ius in re cum iure in re permutetur, non ad rem 353.23
ſpiritualis cognatio impedit matrimonium. 376.18
ſpiritualis cognationis perſonæ viginti prohibitæ inuicem nubere ibidem.20
ſpiritualis cognatio quando patiatur diſpenſationem ibid.22
ſpiritualium aut tẽporalium ſeparatim quis vicarius eſſe non poteſt 43 75
ſpiritualium diſpenſatio pertinet ad Papam, temporalium ad regem 386.1
ſpoliati reſignatio per vim non valet 327.12
ſpontaneè reſtituẽdus eſt procurator 321.31
ſpurictatis quamcunque maculã purgat Rex Franciæ 391.36
ſpurius ad epiſcopatum promotus cenſetur tacitè reſtitutus natalibus 238.7
ſpurij quando ad honores admittantur 523
ſtatur ſignatura de partium conſenſu 120.14
ſtatus litis habetur pro expreſſo 105.3
ſtatus cauſſa cur habeatur pro expreſſo 212.12
ſtatuta conuentus arbitrari ne ſint fruſtratoria 62.14
ſtatuta facta à legato durant etiam poſt eius mortem, aut diſceſſum 16.43
ſtatuto permitti poteſt vt quis per vicarium deſeruiat 308.62
ſtatutorum derogatio, in ver, & qualib. 146. & ſeq.
ſtellionatum committit, qui ſecundo reſignat. 569.5
ſtylus cancellariæ omiſſus vel mutatus vitiat literas 149.27
ſtylus interdum inſerit clauſulas ſuperfluas. 101.4
ſtudens excuſatur a reſidentia 305.25
ſtudij ratione impetratũ perinde valere 206.20
ſtudij gratia non ſortitur quis diœceſim, in ver. Magalon. 88
ſtudij cauſſa inducit ad diſpenſandum, in uer. Ac in uniuerſitate 255
ſtudij fauore epiſcopus diſpenſet etiam in fine anni 298.43
ſubdelegare non poteſt epiſcopus vicarium ad cauſſas in futurum ſibi delegãdas 50 160
ſubdiaconatus ponit in diſpenſatione de non promouendo ad ſacerdotium 249.73
ſubditi non poſſunt cogi ad rem inhoneſtam. 236.10
ſubditis mandatur quem mittere in poſſeſſionem, non alijs 58.18
ſubijcitur eccleſia alteri per unionem 180.12
ſubreptitia gratia non ualidatur ex conſenſu aduerſarij, ſed reſcriptũ ad lites ſic 71.12
ſubreptitia legitimatio non ualet 391.31
ſubreptitia uniones 188.45
ſubreptitio in gratia reddit eam nullam. 70.1
ſubreptio quamuis ignoranter facta uitiat reſcriptum 70.7
ſubreptio etiam reſpiciens factum alienum uitiat, & annullat ibid. 8
ſubreptio an inducatur appellando curatum, quod tantũ erat ſimplex beneficiũ 116.9
ſubreptio non expreſſi beneficij purgatur per clauſ. Necnon omnia 135.4
ſubreptio & obreptio uitiant bullam 148.10
ſubreptio non tollitur per clauſ. non obſtante, niſi in expreſſis 69.49
ſubreptio uitiat ſubrogationem 212.9
ſubrogatio quid 211.1
ſubrogatio fit etiam pro non litigante ibid.6
ſubrogatio in ius collitigantis qui uiolauit ſequeſtrum ibid.8
ſubrogatio eſt uitioſa 213.29
ſubrogatio in locum eius, quẽ dubitamus nullum ius habere, quomodo fiat 215.44
ſubrogatio non fit contra eum, qui poſſedit pacificè trienno, in principio, gl. quinta 220. & ſeq.
ſubrogatio non fit, niſi beneficium ſit litigioſum, etiam ſi perſona ſit litigioſa 221.2
ſubrogatio dicitur ſimplex prouiſio 127.38
ſubrogatio beneficij etiam vacantis in curia 139.12
ſubrogatio collitigantium 480
ſubrogatus per bullam adhuc eget reali apprehenſione poſſeſſionis, in uerb. quod literæ 116
ſubrogatus in ius recredentiarij & poſſeſſoris an ſententia illius iurari poſſit 224.40
ſubſcriptio debet eſſe in medio ſignaturæ 85.13
ſubſtituere non poteſt alium uicarius, niſi hoc ei fuerit conceſſum 43.73
ſubſtituere alium ſuo loco quando poſſit curatus 305.21
ſubſtitutio facta per uicarium cum ſimili poteſtate an comprehendat collationẽ 43.79
ſubſtitutus uicarij an et conferre poſſit 43.77
ſuccedere poteſt legitimatus etiam liberis exiſtentibus 389.13

ſucceſſionem futuram auferre non poteſt Papa 172.22
ſucceſſor an poſſit declarare voluntatem prædeceſſoris 119.16
ſucceſſorem in prælatura nemo ſibi olim eligere poterat 316.5
ſucceſſorem qualem reſignantes optare debent ibid.7
ſuccurſu parochialis eccleſiæ non priuatur quis ipſe iure per non promotionem. 302.74.& pag.526
ſuffragio caret religioſus mendicans in non mendicantium translatus monaſterium 282.54
ſumma tractandorum in titulo 61
ſummus pœnitentiarius diſpenſat. 245.35
ſumptum ſignaturæ debet omnia continere etiam deleta 118.12
ſumptum ſignaturæ quomodo probat 119.5
ſuper quibus concedantur literæ rationi congruit 237.27
ſupplentur defectus per fiat, qui non ſupplerentur per conceſſum 98.23
ſuppleri an poſſit in bulla eius, qui non inſeruit clauſ. Quòd verus vacationis modu 127.48
ſuppleri titulus an poſſit pro ſubrogatione tertij 212.16
ſupplicare quid ſit, & quid continere debeat. in verb. ſupplicat 87
ſupplicatio duplex pro vnica impetratione porrigi non ſolet 83.3
ſuſpectum redditur reſcriptum, quod deuians à ſtylo 148.18
ſuſpectum in parte omnino reijcitur 149.20
ſuſpectus raſuræ locus quando dicatur 147.4.& 5.
ſuſpendendi clauſ. in vicariatu 51.174
ſuſpendendi ſunt à collationib. conferentes in indignis 26.4.& 5.
ſuſpendendo vnionem Papa confert beneficiũ vnitum 193.32
ſuſpenſo proprio epiſcopo clericus ordinari poteſt ab alio 15.18
ſuſpenſus eſt priuatus omni actu tendente in ſuum commodum ead.24
ſuſpenſus à diuinis non poteſt eligi 134.5
ſuſpenſus eſt accipiens plures ordines ſacros eodem die 289.18
ſuum & tuum beneficium quando dici poſſit 81.5

T

T*Acita reuocatio eſt intimanda* 325
tacita diſpenſatio non procedit in inferiore à Papa 239.15
tacitè amittitur priuilegium agendo contra illud 65.40
tacitè quot modis reuocetur vicarius 58.201
tacitè reſignamus multis modis, tit. de tacita renuncia. 315
tacitè diſpenſatum quãdo intelligatur 238.5
tacuiſſe quid in ſignatura ne obſit inducta eſt clauſ. quotquot verior expreſſio, in ver. ſpecificatio 117
taxatus æqualiter diſpenſatio conſanguinitatis & affinitatis, glo.4. 374
taxa variæ in curia Romana ſuper diſpenſationib. benef. 379.2
tempora quatuor cur ſtatuta 475.& ſeq.
tempora promouendi 283.3.& pag.475
temporale beneficium & ſpirituale quomodo diſcernantur 3.8
temporalia officia non ſubduntur regulæ, de veriſimili notitia, gl.3. 152
temporalia beneficia an veniant appellatione beneficij glo.3. 184
temporalis vnio quod, & an recipiatur in Francia 180.9
temporalium beneficium, aut officium habens, non ex eo habet domicilium 8.20
temporibus certis prohibetur matrimonium contrahi 379.55
temporis ſimilitudo in benef. obtinendis quomodo computetur, glo.4.& glo.7. 153.& ſequent.
tempus deuolutionis quomodo computandum 156.10
tempus vacationis beneficij quomodo & vnde eſt computandum 485
tempus certum præfixum computatur à die vacationis beneficij 156.15.& ſeq.
tempus ſtudij non valet, quando eſt tempus certum cum dictione circa 255.5
tempus veriſimile quomodo computetur, gl.7. 154
tenor gratiæ perditæ probandus eſt per teſtes 84.9
tenor conſtitutionis Pij Papæ 2. 291.2
tenuitas beneficij eſt cauſſa vniendi 183.41
tertij beneficij retentio quomodo operatur vacationem cæterorum 264.11
tertio non collitiganti datur quandoque gratia, ſi neutri 165.10
tertio quibus caſibus præiudicetur 171.12
tertium beneficium curatum quandoque cõmendatur ad annum, quo finito vacat. 263.2
teſtandi libera data facultas non aufert legitimam 63 17
teſtandi facultas quando per breue concedatur 394.37
teſtatum breue quid 392.3

teſtes duo requirũtur in literis tonſura 11.18
teſtes adhibendi ſunt in inſtrumento vicariatu 34.13
teſtes ſaltem duo requiruntur in collatione 31.30
theognidis dictum contra irreligioſos 408
titulus iuſtis quaſitum iuſpatronatus exigit de rogationem 118.67
titulo cedẽtis liti an iuuetur collitigãs 336.21
titulorum duorum in benefi. vter præferatur 83.27
titulo, ſiue in titulum quando beneficium con cedi dicatur 81.3
titulũ beneficij quis probare teneatur 82.17
titulum ſuum ſtatim exhibere debet ſubrogari petens 215.13
titulus presbyteri vendi, & aliàs remitti non poteſt 80.25
titulus impetrantis iuſtificandus, non aduerſarij 167.25
titulus à præſtimonio non ſuſcipitur 132.21
titulus tantum vnius beneficij datur in bulla, num. 22. & ſeq. in verb. vita, &c. ibid. & ſeq.
titulus in bulla qualis detur mendicantibus 133.25
titulus an requiratur ad pacificam poſſeſſionem. glo. 6. 230
titulus eius in cuius locum ſubrogamur eſt iuſtificandus 215.55
tonſura literis probanda 11. 22. & quando teſtibus num. ſeq.
tonſura à non ſuo Epiſcopo ſuſcepta pro nulla habetur 15.22
tonſura prima quolibet die conferri poteſt, & in diœceſi, & extra 288 4
tonſuram deferant clerici 12.32
tonſuram habenti à non ſuo Epiſcopo quid agendum 14.10
tonſuratus ſimpliciter clericus poteſt mittere in poſſeſſionem beneficij 58.15
tonſura prima conferenda forma 2.30
tonſura & ordinum diſpenſatio circa baſtardos, & alia multiplex 274.47
tractatus de conferendo beneficio viuentis nullus eſt 225.49
traditio pilei vel calami in poſſeſſione quid operetur 21.10
traditio pilei, vel calami, an hodie ſufficiat ad translationem poſſeſſionis 57.6
tranſactio non eſt canonicus titulus acquirendi beneficium 18.16
tranſcribenda quomodo ſit bulla & plumbũ transferendum, & à quibus 123.16
tranſcribenda bulla ſeu reformanda per rationi congruit 237.24
tranſcribenda clauſula pro commendatarijs, quando eſt omiſſa 176.27
tranſcribere quando ſufficiat loco perinde valere 210.61
transferens ſe propria auctoritate ad aliam eccleſiam punitur 227.62
transferri mendicantes cur prohibeantur plures rationes 282.57
transfertur dominium ex principis donatione 64.33
tranſigi non poteſt ſuper alimentis, à monaſterio pauperi præſtandis 384.25
translatio monachorum quomodo fieri poſſit 199.5
translatio in noua prouiſione ponenda etiam ante annum profeſſionis 200.21
translatio eccleſiæ quando fit, duo presbyteri debent in prima eccleſia dimitti 198.18
translatus Epiſcopus an poſſit ad ſuum redire Epiſcopatum 197.12
tres partes iuris 208
tres in partes diuidenda ſunt bona eccleſiæ 266.6
tres ſummatim caſus non reſidendi omnes complectentes 208.70
triennalis poſſeſſor loci ad fidem per ſe conuerſo an nihilominus poſſit rep. lli 227.66
triennalis poſſeſſio nõ prodeſt hæreticis 312.27
triennalis poſſeſſor tutus eſt, vt eius beneficium impetrari non poſſit, in verbo Ac regula 107
trium beneficiorum diſpenſatio quomodo cõcedatur in verb. etiam ſi curam 259
triumphantium geſtamen bulla 122.6
tuendi ſui iuris gratia quando liceat aliquid accipere 331.24
tutori prohibetur nubere cum pupilla 373.3

V

VAcandi modus habetur pro expreſſo, in verb. necnon verum 139
Vacandi modus expreſſus non comprehendit alium, in verb. per obitum in formu. ſigna. ſimpli. prouiſ. 89
Vacandi modus aliquis eſt exprimendus in impetratione 92.8. & pag. 164. 105
Vacandi modus an ſecure poſſit omitti 103.4
vacans beneficium de iure an poſſit conferri 26.60
vacans beneficium aut in titulum, aut in cõmendam, aut in proprietatem datur 81.2
vacans fuiſſe in curia quando poſſit ſuppleri 104.7
vacans beneficium quando ab ordinario conferri non poſſit 275.79
vacanti eccleſiæ procurator cum libera datur 22.19.

vacantia per obitum in curia non intendit Papa conferre 104.15
vacantia in curia vel extra intra duas dietas ſunt reſeruata Papę 77.45
vacantia in curia non debentur mandatarijs 69.42
vacantibus in curia beneficijs an locum habeat clauſ.dummodo tempore datę 139.7
vacantium tantum per mortem, aut per reſignationem conferendorum conſtitus poteſt vicarius 38.7
vacantium in curia prouiſio eſt reſeruata Papa,in verb.Ext.Ro. cur in form.ſigna. 90
vacare beneficium quando cenſeatur,& quot modis 23.48
vacat ibi beneficiũ,vbi eſt reſignatũ 321.28
vacatio beneficij an attendatur ratione procuratorij,an reſignationis glo.2. 321
vacationis ignoratio tempore an valeant impetrationes,glo.9. 155
vacaturum petenti beneficium non obſtat dari literas de vacante 80 & ſeq.
vacaturum etiam de proximo beneficium nõ poteſt conferri 225.41
vacet ne in preiudicium reſignantis beneficiũ coram laico,in verb.ēt coram notario 93
vatua pcuratoria,& in albo,an valeat 319
valetudo aduerſa excuſat à reſidētia 305.27
valor beneficij verus quibus caſibus non eſt exprimēdus in verb.eorũq; fructuũ 139.1
valor beneficij exprimendus, & fraus in hoc adhiberi ſolita,in verb.cuius fructus,&c 91.& 93.2.in verb necnon verus valor.
valor beneficij expreſſus an poſsit mutari. 101 5.6
valor annuus beneficiorum cur ſemper in Francia redigatur ad 24.ducatos auri de camera 102.7
valor exprimendus in vnionibus, etiam in Francia gl.5. 185
valor ſingulorum beneficiorum vnitorum exprimendus,glo. 8. ibid
varijs modis publicatur collatio pro varietate beneficiorum 361.3
vaſſallus qui incidit in commiſſum abnegando dominum,an poſsit reſtitui 170 7
vectigalia ſalis & vini à quibus ducta 413. quibus & cur danda ibid.
vectigalia & pedagia. iuri ciuili exoſa ſunt. 412
verba legis & reſcripti non ſunt fruſtra adijcienda 62.13
verba ſunt ſigna paſsionũ aĩa,ex Ariſt. 402
verus omnia et ſingula exprimēdi facultas 113 1
verus impetrans impetranti per perinde valere proferatur 208.44
verus beneficij valor habetur pro expreſſo vi clauſ. necnon verus valor 101.1
verus modus vacandi an ſuppleatur ex ha. clauſ.Quòd modus vacandi 104
verus vacandi modus an ſuppleatur vi clauſ. pro expreſſo 124.8.& ſeq.
veriſimilitudo an p mare habeat loc.gl.9.155
veſcendi carnibus & lacticinijs facultas indulgetur per breue 394.42
veſtra vel alterius eccleſia clauſ. quid importet 68.31
vexans recipiendo pecuniam peccat 331.23
vi aut iniuria perperam acquiri beneficium dicitur 18.11
vi facta reſignatio valet certis caſibus 327.1
vi occupãs beneficium dicitur intruſus 218.6
vicaria perpetua duplex eſt. in verb.vel earum perpetua vicaria 257
vicariatus probandus eſt literis, aliàs ad intereſſe conferens tenetur 33.2
vicariatus inſtrumentum ſemper exhibendũ, & inſpiciendum 52.185
vicaria perpetua ſunt incompatibiles. 256.3
vicarij Epiſcoporum ſimoniaci 58.13
vicarij creantur ab Epiſcopo ſine conſenſu capituli 33.1
vicarij reuocati collatio valet 333.34
vicarij reuocati collatio quando ualeat 370.19
vicarij epiſcopi poteſtas 456. quando autem eius inſtrumentum ſit validum ibid.
vicario ſolet concedi poteſtas mulctandi. & puniendi 51.173
vicarius ordinarij an reſignationes admittere poſſit 336.16
vicarius perpetuus quando conſtituatur, vel temporalis 189.5
vicarius in ſpiritualibus ſimul & temporalibus conſtituendus eſt 34.15
vicarius aut officialis licet ſit canonicus, non tamen antiquiores pracedet in choro, vel capitulo 39.28
vicarius ſubſtituens cum ſimili poteſtate an videatur ſubſtitutus etiam quo ad collationes 43.80
vicarius Epiſcopi non poteſt ipſimet Epiſcopo conferre,etiam ſi à Papa fuerit conceſſum ibid.82
vicarius abſque ſpeciali mandato conferendi,nec conferre, nec collationi conſentire poteſt 44.90
vicarius in habitu clericali incedere debet 35 37
vicarius in curata beneficia non expreſſa conferre poſſit 46.117

vicarius

vicarius Epiſcopi à Papa confirmatus an poſſit reuocari 53.194

vicarius per viam conuentionis approbatus à Papa velut coeptis eſt irreuocabilis ibid. 200

vicarius an conferre poſſit excommunicato vel interdicto Epiſcopo 55.217

vicarius in diœceſi tantũ exiſtens conferre poteſt beneficia, q̃ in curia vacarunt 56.228

vicarius perpetuus promoueri tenetur intra annum 294.4

vicarius temporalis parochie praefectus à collegio non tenentur promoueri 301.66

vicarius temporalis ad nutum reuocari poteſt 304.18

vicarius Epiſcopi an poſſit vnire 183.37

vicarius an conſtitui poſſit ad conferendum beneficium viuentis 223.23

vicarius praeeſſe poteſt eccleſiæ parochiali etiam curato praeſente 307.51

vicarius in ſuccurſu praefici poteſt à primeuo curato ibid.53

vicerex ex quauis ampla poteſtate iuri tertij derogare non poteſt 170.4

victo poſt tres ſententias an detur, ſi neutri 166.22

victualium & victus nomine quæ contineantur 418

victus nomine quid veniat 385.32

vigeſimo anno diſpenſatur quis ad duo incompatibilia, in verb. Tecum vt exnunc 256

vigintiquatuor libras tantum habentes obtinent literas in forma pauperum 79.7

viginti dies computantur a conſenſu praeſtito. 344.1

vim cõmittẽs in beneficio priuatur eo 312.28

virginis coniugium non impedit quem promoueri ea mortua 396.59

vis & metus impediunt matrimoniũ 337.35

vis & metus in matrimonio non poſſunt remitti per diſpenſationem ibid.36

viſitandi ſanctum Sepulchrum licentia quomodo concedatur 394.35

viſitare non poteſt vicarius, niſi ſpecialiter hoc ei concedatur, nu. 100. formul. vicar. Archiep. & alio. collat. pag. 45. & nu. 65. de deuolut. ibi.

viſitatio aut alia ſubiectio quoad epiſcopum non infringitur per vnionem 188.13

viſitator quando praeficiatur Ep̃atui 161.62

viſitator ſedi vacanti datus confert 164.99

vita durante non aufertur beneficium poſſeſſori per diſſolutionẽ vnionis factæ 194.44

vitia nutrientes & illis parcentes, ex Auguſtino 407

vitiati corpore ſunt inhabiles ad ordines & beneficia 284.2

vitioſa poſſeſſio non prodeſt, etiam iuſtum habenti titulum 60.37

vitiũ perſonæ non notorium non impedit quem ſubrogari in poſſeſſionem defuncti 215.43

vitium parentum non eſt imputandum liberis 269.1

viua voce conceſſio facta expeditur per bullã 236.7. & ſeq.

viuente vxore cognoſcens aliam, an coniuge mortua poſſit ei nubere 377.32

viuentis beneficium non eſt impetrandum 221.1

viuentis beneficium impetrans amplius illud habere non poteſt 222.13

viuẽtis in locũ ſubrogatio reprobatur 225.43

viuentis beneficium impetrari poteſt ex iuſta cauſſa ibid.47

viuentis beneficium conferri poteſt ex eius conſenſu 226.58

viuentis beneficium impetrans, eo mortuo nõ poteſt in ius illius ſubrogari 221

viuo coniuge promittens alij fidem matrimonij nil agit 377.30

vnà cum obtentis clauſ. an inducat diſpenſationem 267.3

vna incompatibilitate ſublata non intelligitur de alia 262.7

vniendi cauſſa 183.38

vniẽdi cauſſa eſt paupertas eccleſiarũ ibi. 39

vniendi poteſtatem habens, an poſtea quoque poſſit reuocare vnionem 192.20

vnio quotuplex 180.7

vnio in forma gratioſa qũo fiat glo. 10. 186

vnio quot modis fiat 180.11. & pag. 474. & ſequen.

vnio an fieri poſſit in Epiſcopi detrimentum 181.26

vnio fieri põt etiam poſt deuolutionẽ 159.31

vnionis definitio 179.1

vnionis diſſolutioni conſentiens, & moriens intra 20. dies an comprehendatur in hac regul. glo. 8. 344

vnire non licet vicario, niſi hoc ſpecialiter ei conceſſum fuerit 45.102

vnire non poteſt praelatus abſque capituli conſenſu ibid.103

vnire licet capitulo ſede vacante 164.100

vniri quæ poſſint 450. & ſeq.

vniri quomodo poſſit beneficium viuentis. 226.56

vniri vel reſeruari poteſt beneficium viuentis 172.33

vniri poteſt eccleſia parochialis monaſterio monialium 383.6

vnita eccleſia perdit ſua priuilegia & ſtatũ, tranſlato verò eo retinet 197.11

vnitam beneficio ſimplici parochialem habens, non tenetur promoueri 297.31
vnitarum aquè principaliter eccleſiarum quomodo ſit habenda mentio, in ver. cum annexis 140.& ſeq.
vnitum alij eccleſia beneficium an ſit exprimendum 180.14
vniuerſitas quomodo ab vtroque principe fundetur 195.7
vnius tantum expreſſio beneficij in bulla cum duo eſſent in ſignatura, an vitiet 136.6
vnius vocationis modus an alium comprehendat 103.2
vnum beneficium cum plurib. permutari poteſt 354.40
vocandi ſunt quorum intereſt 186.1
vocatus à Papa quando excuſetur à reſid. 305.32
voluntas Papa in diſpenſationibus an ſufficiat pro cauſſa 244.54
voti diſpenſatio, nu. 10.& ſeq. glo. 5. 375
vtilitas & neceſſitas eccleſia inducunt ad diſpenſandum 244 48
vtilitas vniendi quando ſit 183.41
vtriuſque iuris doct. appellari poteſt in bulla 133.24
vuiclemiſtarum hareſis 406
vulneratus quo dicatur infirmus 359.16
vxore genitus cum propria tamen interdum eſt illegitimus 272,40
vxorem occidens remanebit abſque ſpe coniugij 377.33

FINIS.

INDEX N PRACTICAM CANCELLARIÆ APOSTOLICÆ, D. Hieronymi Pauli Barchin Rom. Cur. Viceecorrectoris.

ABſens cauſa mercatura, an ſit abſens ex cauſa probabili 584
Accipiens ordinem priuſquam eſſet doli capax 563.& ſeq.
Actus ſunt indiuiduorum, non generum 602
Adam vbi ſepultus fuit 568
Adminiſtratio quando datur 596
Affinitas an contrahatur per fornicarium coitum 657.& an inter conſanguineos mulieris ibid.
Appellandi ſumma doctrinalis, ex iuribus & formis antiquis Cancellaria ſelecta 559
Appellatio vbi admittatur & à quibus 553.& ſeq.
Appellato quando dantur litera 553
Aſſequi & apprehendere quid differant 601
BEneficia vacantia per aſſecutionem alterius beneficij 605
Beneficia ſpecialiter reſeruari quot modis dicantur 609
Beneficia quando non poſſint vacare in eccleſ. 604
Beneficia reſeruata generaliter 607
Notabilia plura tam circa beneficia reſeruata, quàm non reſeruata 609
Beneficium primum an vacet per aſſecutionem ſecundi 574
Biſſextilis annus quomodo ſcribatur 541
Bizogari ſeu Mantellati 547
Brachium ſeculare, & eius inuocatio quando fieri debeat 551
CAncellaria an det literas captionis ſuper debito ciuili 567
Cancellaria an hodie ſeruet tantam vt olim ſe veritatem 567
Cancellaria cur non dat literas conuentui vel Capitulo &c. 549
Cancellaria poteſt cogere arbitratores ad arbitrandum poſt onus ſuſceptum 562
Cancellaria an det literas Iudais vel Saracenis contra laicos Chriſtianos 547
Cancellaria magnam vim in verbis facere ſolet 553
Canonicus quando creatur in pluribus eccleſiis. 622. & quando mandatur creari in pluribus eccleſ 623. & quando creatur in vna eccleſia ibid.
Canthalonia, & violarium quid ſit 572
Cathalani cuiuſdam potentia mirabilis in re uenerea 575
Cauſa quibus committantur 544
Ciſtercienſibus in quibus, & cur non dat Cancellaria literas 549
Citatio per edictum 562
Clauſula, non obſtante, quid operatur 552
clauſula in euidentem, & ſuper eam notabilia 616.& ſeq.
Clauſula, teſtes, in quibus reſcriptis poni ſoleat

leat 553.& ſeq.
Clauſula decret vbi ponatur 570
Clauſula quatuor, prouiſo &c. 550.& ſeq.
Clericus in cancellaria an reputetur potentior laico 610
codicilli an euerti poſſit per querelam inoffícioſi 590
cognomen vbi ſuppletur 602
collatio beneficij an poſſit fieri abſenti 613
collationes, & circa eas notanda 624.& ſeq.
commiſſio admiſſionis, ceſſionis bonorum, pro clerico excommunicato qui eſt paratus ſatisfacere &c. 555
communitas ſeu vniuerſitas, pro quatuor perſonis computatur 549
concluſio quando petitur obſeruatio laudi, ſeu arbitrij &c. 556
concluſio pro excommunicato ratione contumacia 555
concluſionum formæ, quibus hodie Cancellaria vtitur in reſcriptis mera inſtitia 554.& ſeq.
confeſſio in beneficialibus non valet ad effectum adiudicationis 568
conſuetudo optandi non cadit in beneficijs reſeruatis 613
conſtantini donatio an ſit vera apud hiſtoriographos 582.& ſeq.
creditor an ex cauſa lucratiua praferatur legatarijs 581
curare aliquid fieri, quid importet 562
Data quomodo ſcribenda 541
Declaratio ſuper ſecundo genere affinitatis 566
Declaratoria ſuper proueniente ſeu veniente ingredi, & infra tempus exeunte, &c. ead.
Deſcriptiones iudicum 542
Dictiones quæ breuiter debeant ſcribi 541
Dignitas quomodo obtineatur 597
Derogatio ſtatutorum de optando 597
diſpenſationes matrimoniales & ſuper eas notabilia 616.& ſeq.
Eccleſiarum reſeruatio 607
Emancipato quando & cur dat literas cancellar. 549
Emphiteota nouus an teneatur ad cenſus prateritos 580
Excommunicatus quando petat abſolutionem indicti 556
Expectatatiua gratia quando concedatur pralato 597
Expectatiua pro regularibus 626
Falſitas multipliciter opponitur literis Apoſtolicis 536
Fauore proſequi gratioſo quid 602
Feudorum textus barbaries 589
Filiusfamilias rixoſus an poſſit emancipari à patre 576
Fœmina an poſſit ſuccedere in regno 575
Forma clericorum pauperum expectantium 645
Forma pro teſtibus 564
Forma communis pauperum expectatiuæ pro graduatis 640.678 & 679
Galli, Itali & Hiſpani, antiquiores Theutonicis in fide Chriſtiana 582
Germani cur electores imperij Romani, & vnde ead.
Gratia beneficialis quando cenſeatur ſubreptitia 604
Gratiarum expectatiuarũ notabilia, & quid principium earum 595
Gratiam beneficij impetrans an teneatur mentionem facere de alio beneficio 798
Imperij Romani translatio in Germanos quando facta fuit 582
Inductio an in literis Apoſtolicis poni debeat 541
inſtitutus in teſtamento heres, an exheredari poſſit 588
intitulationes 636
italia continuè vexata tyrannis & factionibus, ex defectu vnius magni principis temporalis 582
italiæ ſeruitus ibidem
iudæus percutiens clericum, an incidat in canonem 567
iudex ſecularis ſi condemnet clericum in cauſa reali quid agendum 561
iudices & eorum ordo 632
ius in re non poteſt ex pluribus cauſis quæri. 568
Laicus an impetret literas contra clericũ generaliter ſuper iniurijs 548
Lectus qui cum funere fertur ad eccleſiam 572
Legatum pro liberatione carceratorum quolibet anno &c. 581
Libertas ſub Rege pio quàm grata 583
Litera Apoſtolica an debeant lineari 541
Litiſconſortes qui dicantur, & in quibus 645
Loca ad quæ trahũtur pſonæ in reſcriptis 544
Manumiſſus vindicta vnde dictus 580 *& ſeq. & manumittendi modus* ibid.
Maritus qualiter teneatur de bonis dotalibus ad debita vxoris 581
Merita ſemper precedunt defectus 614
Monachis, religioſis &c. litera non dantur proprio nomine 548
Mortuum non appellat Papa dil. fil. 550
Nequiter, verbum 562
Niti, verbum, quando verificetur 562

Nominum

Nominum appoſitio diligenter obſeruanda, & quæ præferenda 552. & ſeq.
Notariorum huius temporis barbaries & improprietas Latinæ linguæ 589
Obligatio contra ius an valeat 614
Officiales Curiæ 620
Ordines inuſitati 617
Ordo præcedit diœceſim, ſed non ciuitatē 552
Orphanus pauper vel vidua an impetrent literas contra clericos 548. & ſeq.
Papa an poſſit diſpenſare matrimonium contrahi in ſecundo conſanguinitatis gradu &c.
Papa vnde habuerit terras pro Eccleſia 582
Papa defuncto quo pacto dentur à ſuo ſucceſſore literæ 556
Papa an poſſit legitimare filium regis non recognoſcentis ſuperiorem 575
Parochiani nominare debent rectorem Capitulo, &c. 573
Penſiones conſtitutæ an ſint beneficia. 573
Penſionum notabilia 614. & ſeq.
Penſio an religioſo poſſit conſtitui vt propriū 615
Perſonæ quæ poſſunt literas impetrare 547
Platina bibliothecarius, & eius opera magna 582
Poſtliminium vbi non habet locum 578
Præſtimonium loco beneficij quando habeatur 603
Procurator an poſſit conſtitui ad præſentandum aliquem ad certum beneficium vacaturum 586
Prouinciæ, in quibus decima reducta eſt, ſunt ſex, & vnus epiſcopatus 624
Prouiſio eius qui non eſt clericus 605
Punctorum vſus 636
Vilibet, dictio, quid ſignificet. 589. & *ſequentibus* 569
Rectoria & vicaria an poſſint eſſe apud eundem
Reges & principes quomodo literas Cancell. obtinent. 549
Renus de vitis pontificum, & donatione Conſtantini, & huius lepra curatione, hiſtoriam ſcripſit 582
Reſignatio in manibus patronorum 611
Reſignatio facta per procuratorem 613
Rex Chriſtianorum an pacem inire poſſit cū Turcis aut infidelibus, ſine conſenſu ſummi Pontificis 579
Sardinia mos quantum ad præbendas & canonicatus. 614
Scotiæ rex an ſit verus rex 574
Sententia interlocutoria quomodo obſeruari petatur &c. 555
Sententiæ diffinitiuæ & excommunicationis obſeruatio quo pacto peti debeat. ead.
Sententiæ obſeruatio, quæ tranſiuit in rem iudicatam 556
Sententia diffinitiua vel interlocutoria quæ dicantur 557. & ſeq.
Sepultura eſt de iure diuino & non tantum canonico 614
Silentij perpetui impoſitio eſt diffinitiua. 557
Sodomiticum vitium, morbus lepra cur dicatur 592
Stupri pœna in virgine an habeat locum in prima defloratione tantum. 578
Subſcriptiones literarum, & de ordinibus inuſitatis 617. & ſeq.
Talias, gabellas, & vectigalia qui exigunt, an ſint excommunicati 575
Tempus vetuſtum quando dicatur 577
Tranſigi an poſſit ſuper ſpolio beneficij 593
Tutela impuberis an finiatur captiuitate. 575
Vacantia reſeruata, & ſuper eadem notabilia 604
Vacantia non reſeruata, & notabilia ſuper eadem 598. & ſeq.
Vacantia ſpeciali reſeruatione 609
Vectigalium ſpecies 575
Veneris peruerſa pœna 591
Vindicius ſeruus cur manumiſſus 580
Viri vir is qui nupſerint 592
Vnio parochialis eccleſiæ cū monaſterio. 610
Vniuerſitati impetenti in aliam vniuerſitatem, qui dari iudices debeant 545
Volumus clauſula 361

FINIS.

PRAXIS BENEFICIARIAE PRIMA PARS,

Beneficia acquirendi modos continens.

Procemium.

PVLCHRE *Vlpianus Iureconſultus totum ius conſiſtere ait: Aut in acquirendo, aut in conſeruando, aut in amittendo. Aut enim hoc agitur, quemadmodum quid cuiuſque fiat, aut quemadmodum quis rem ſuam, vel ius conſeruet, aut quomodo alienet, vel amittat: Ita cum inſtituiſſem hanc materiam beneficiariam, quã diligentiſſime poſſem pertractare, operæpretium me facturum putaui, ſi imitatus Iureconſultum, eam totam in tres partes, treſque libros diuiderem: quorum Primus ſit de acquirendis beneficijs: Secundus de conſeruandis: Tertius de amittendis. Ita enim me ſatisfacturũ votis ſtudioſorum, & omnium qui noſſe iſta beneficiaria iura cupiunt: nihil enim aliud volunt, quã ſcire rationes, modos vel quibus acquirantur, conſeruentur, vel amittantur beneficia: hac omnia nos conabimur pro virili edocere & tradere, quæ ex quotidianis cõſultationibus lõgiſſimo vſu fori, in quo diu verſati ſumus, iuriſq; & interpretum libris didicimus.*

Antequam tamẽ ingrediar materiam, pauca præfabor de hac voce beneficij: ſunt enim quibus magis ſacerdotium, quod ἱερωσύνην *Græci vocant, quam beneficium dicere placeat. Atq; beneficium putarem iſta ſignificatione, quam hic vſurpamus, Latinum verbum non eſſe. Nos primum conteſtabimur non decreuiſſe verba vſitata, receptaque apud iuris Canonici peritos, tanquã artis vocabula immutare: ne potius conturbemus, confundamuſq; artem, & ius ipſum, quam doceamus, & præcipue in his verbis beneficij & ſacerdotij: nam nuſquam, vel rariſſime in iure Canonico reperias beneficiũ pro ſacerdotio, vel contra accipi: ſed ſemper diſtincta eſſe. Sacerdotium enim ſumimus pro presbyteratu, vel officio ipſo, ſeu dignitate ſacerdotis, presbyteri ve, ad quem pertinet ſacrificium corporis, & ſanguinis Domini in altari Dei conficere, orationes dicere, & benedicere dona Dei: c. perlectis 25. diſtin. Beneficiũ vero conſiſtit aut in prouentibus, emolumẽtoque quodam, vt præbenda: Aut in ſola quadam præeminentia præſtantiaque ſine iuriſdictione, vt quis primas ſedes, locum que ſeu protocathedrias habeat: vt perſonatus, vel cum iuriſdictione, vt dignitas vel in ſimplici quadam adminiſtratione ſine illis, & officium dicitur. Quia differãt igitur iure Canonico ſacerdotium, & beneficium, conſtat. Neque enim omnis qui habet ſacerdotium, beneficiũ habet: Et perinde eſt, ac ſi doctoratũ, vel aliũ gradum Iuriſperitorum quis idẽ eſſe dicat cum magiſtratu, & officio aliquo publico. Nam non omnis, qui gradum illum habet, magiſtratum habet. Et inſtitutione, origine, forma, tẽporibus, & ſubſtantia rerum, in quibus illa ſita ſunt, & circa quas verſantur, differunt inter ſe.* Sacerdotium habens nõ hẽt bñficium.

Simplicia beneficia nō poſsūt ſacerdotia vocari.

Et alia via quæruntur beneficia, alia ſacerdotia. Quædam tamen ſunt beneficia dicata ſacerdotibus:c.conſtitutus.de conceſſ.præb.c.ei cui de non ſacerdotali, de præb,lib.6.vbi præbenda addicta ſacerdotibus,ſacerdotalis dicitur,quam præbendam ſi quis velit appellare ſacerdotium, non impedio:tamen non conſentaneum eſt iuri,alia beneficia nō addicta ſacerdotibus,ſacerdotiū appellare, cum ſine ſacerdotio eſſe poſſint,vt ſimplicia & non curata beneficia, quibus ordo aliquis nō eſt annexus,& cum ſimplici tonſura teneri poſſunt:c.vlt.de præb. & no.in c.licet canon,de elect.ſi quis igitur dum ius canonicum docere vult, hæc confundat, conturbat omnia. Vix etiam apud iureconſultos,vel Oratores vſurpari exiſtimo ſacerdotium pro beneficio (vt in iure canonico accipimus.) Nam tum beneficia illa non erat,res noua eſt,nota tantum Chriſtianis. Quare rebus nouis noua vocabula inueſtiganda fuerunt,velut præbenda,canonicatus præpoſitura,perſonatus,præſtimonia,aliaque nomina:quæ vt res nouæ,ita Romanis illis erant incognita. Apud autem Iureconſul.legimus tantum pro dignitate & munere ſacerdotis:vt in l.non diſtinguemus,§.ſacerdotio.ff. de recep. arbitr.l.vna. ad leg.Iul. de ambi.l.penultima.& l.in honoribus,de vacat.muner. l.ſi quis, de pollicita. l. ſponte,de munerib.& honorib. Et Imperator ait, in authentica quomodo oporteat Epiſcopos, in princip.colla.1.maxima quidem in omnibus dona eſſe a ſuperna collata clementia,videlicet ſacerdotium & Imperium.

Itaque ſicut inſtituta,ritus,leges Chriſtianorum multum diuerſas,& incognitas veteribus,& Ethnicis libenter (vt debemus) amplectimur:ita inuenta ab illis nomina cur reÿciemus? Et vt Chriſtianorum lingua vtimur quatenus receptum eſt, & rerum ordo, & ſubſtantia non læditur, ita vti Chriſtianorum dictionibus amemus.Ergo a noſtris debemus, & non efficta nomina capere, quæ nouas quoque res ſignificant,vt præbenda,perſonatus,lectores,cantores,& alia permulta ab ipſis inuenta ſunt,quæ propriam & peculiarem habent ſignificationem. Romani etiam finxerunt ſibi initio nomina,principes quoque noſtri,& authores iuris ſua,quæ ſi ſequamur, nō ægreferēdum eſt: non laudo tamen illos,qui nulla rerum neceſſitate,vel mutatione coacti,cum Romanum nomen in promptu ſit,barbarum quærunt pro ſuo arbitrio:ſed tum faciendum exiſtimo, cum res nouæ antiquis comparatæ,aut ipſarum ordo,aut ſubſtantia mutata,nomen vel mutandum,vel alio transferendum,vel effigendum poſtulant,quod in ſingulis quoque artibus fieri docet Cicero in libro de Finibus bonorum,& malorum.

Quid ſit, & quot modis dicatur beneficium.

IN primis, † quia d̄ beneficijs acquirendis agimus videamus quid ſit beneficium, & q̃uo accipiatur, quid ve eius nomine cõtineatur, & quotuplex ſit: demum quot modis acquiratur: & alia ſuo quæque ordine tractatibus.

2 Itaque beneficium eſt gratia conceſſa p̄ter ius: & ſic differt a reſcripto & priuilegio ſm iuriũ interpretes, & dfinitur, in c. 1. quib. mod. freud. amitt. & per Io. de Selua, in tract de benef. in 1. par. q. 1. Aliam quoq; dedi ego definitionem in prin. atb. feudor. in quibus diutius immorandum non cenſeo, licet prædicta parum a me probentur, quia forenſia non teſpiciunt.

Large & ſtricte beneficium ſumitur.

3 Sed aduertendum eſt ex cõi interpretum ſententia beneficium accipi large & ſtricte: large comprehẽdit reſcriptũ, mandatũ, & oẽ id per quod alicui bñfit: & ſic oẽ reſcriptum Bar. & alij in l. ſi. ff. de conſt. prin. & in l. cũ de bñficio. ff. ad legẽ Falc. vnde bñficium literarũ dicit tex. in c. ad audientiá, 2. de reſcr. & cõmodatũ dicetur bñficiũ, in l. incõmodato, §. ſicut, ff. cõmo. c. 1. illo tit. in Decr. Appellationis bñficiũ, in c. ſi. de appel. & in c. pen. & bñficiũ, teſtandi, in l pen. C. de teſt. milit. & diſpenſationis bñeficium, & in. c. innotuit. uer. habito, de elect. facit. l. ſeruus ea lege ff. mand. l. ſi pignore, de furt. l. unũ ex familia. §. i. de leg. 2. [& manumiſſionis bñficium in l. manumiſſiones. ff. de iuſt. & iur. l. 2. §. Prætor. qui ſatiſd. cog. priuilegiũ uocat bñficium Iuriſconſ. in l. 1. ff. ad municipales, & principis beneficio fieri poſſe, docet l. ſi. ff. de adop. & beneficium legis in l. libertæ. C. de ope. liberto. beneficium ætatis in l. Iulian. ff. de in integr. reſtit. l. etiam, §. 1. & l. præſes. ff. de mino. beneficium reſtõnis. l. cum mandato. Ibidem quod alibi vocat auxilium reſtitutionis, in l. quod ſi minor. in prin. & l. auxilium. Ibidem religionis beneficium, Modeſt. in l. aut religionis. ff. de procu.] & inuito beneficium non datur, i. non benefit inuito, l. inuito, ff. de reg. iu. & in omnibus cauſis id obſeruatur ut vbi perſonæ cõditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea, beneficium quoq; deficiat, ibidem.

4 Stricte uerò beneficiũ dicitur principis liberalitas, ſeu gratuita conceſſio: & vulgò vocamus benefactum principis, *Le beinfaict du Prince*, & poteſt & dici liberalitas ſeu gratia. cap. quamuis. de præb. in 6.

5 Et notandum eſt quod ſi princeps donet caſtrum, vel aliam rem, licet non dicat perpetuo, tamen illa donatio perpetua erit. decet. n. principis beneficium eſſe manſurum. regul. decet, de reg iur. lib. 6.

Beneficiũ principis perpetuũ & pleniſſime interpretandũ

6 Et ſic beneficium quam pleniſſime debet interpretari: l. beneficium. ff. de conſt. princip. vt ſi conceſſerit caſtrum, videẽ mobilia & ſupellectilia caſtro adhærentia conceſſiſſe, l. 2. C. de bon. uacan. lib. 11.

7 Quod ſecus eſt in donatione, vel venditione domus priuatorum, in qua non veniũt ſupellectilia, niſi affixa, quæ quaſi pars ædium ſunt. l. Iulian. in ſi. cum l. ſeq. ff. de act. empt. liberalitas. n. Principis fræno non ſubiacet, nec debet vllo pacto coerceri. Bal. in l. penul. C. de donat. inter virum & vxor. & per quam abſurdum eſt, & temerarium, per aſtutam interpretationem principum beneficia uelle ad ſtrictam interpretationem reducere. l. fin. C. de præpoſiti. agentibus in rebus lib. 12. vbi vocatur etiam priuilegium. vt enim Imperialis fortuna om̃nes ſuperemi net alias. ita oportet & principales liberalitates culmen habere præcipuum, l. cum multa. C. de bon. quæ lib. & hoc quatenus principis præiudicium concernit: ſecus quod ad tertium, cap. olim. de verb. ſignificat. vbi Panorm. & Iaſ. in l. beneficium. ff. de conſtit. prin. & interpretatio beneficij ad principem pertinet. l. Neratius. ff. de reg. iur. l. ex facto. de vulga.

Eccleſiaſticũ beneficium quid ſit, & temporale.

8 Vnde ſi Imperator vel Rex mihi benefaciat, dando Baroniam, vel ducatum, vel quid aliud, dicitur feudum ſeu beneficium temporale: ſi uero Papa, vel Epiſcopus eccleſiam conceſſerit, dicitur ſpirituale, vel eccleſiaſticum beneficium. c. Felicis. §. 2. de pœnis, lib. 6. ideo pars illa reddituum, quę miniſtro eccleſiæ datur, vocatur beneficium, & in materia ciuili regulariter appellatione beneficij uenit principis liberalitas ſeu indulgentia, ſi materia non refragetur: in iure uero Canonico hæc obuentionũ eccleſiæ portio, quæ pro ſeruitio datur, vocatur beneficium eccleſiaſticum: quia a benefactis hominũ t̄pe naſcentis eccleſiæ proceſſit, & quia benefit illi, cui collatum eſt: ideo interdũ dicitur donatio: in c. eã te. de reſcr. & c. relatũ. de præb. & in dubio capella fundata ad ſeruiendum Deo, licet non appareat de approbatione Epiſcopi, præſumitur beneficium eccleſiaſticum: vt abunde ſcribit Bellamera in c. ſuper hoc, q. 16. num. 20.

Beneficiũ p̄ſumitur eccleſiaſticum.

de renun. & ſic collatio Epiſcopi in dubio valebit, per omnes e.16.q.7.[Fräc. Cur. conſilio proponitur.]

9 Et ſic in materia Canonica appellatione beneficii venit ſpūale, & eccleſiaſticum: vt docet Cardin. in clem. 2. no. 8. de iudiciis. quod tribus modis capitur, large pro omni prouentu, ſeu commodo, quod ab eccleſia percipitur, interdum pro præbenda. c. ex parte. de conceſſ. præb. q̄nq; pro titulo beneficii, teſte Card. in clem. cám. ver. quod ſi forſan, in 5. not. de elect. & quomodo cognoſcatur beneficiū eccleſiaſticarum docet Bellamera in cap. in noſtra, quęſtione 3. de reſcri. nu. 10. ego fuſius tradidi in tracta. de pacific. poſſ. in 10. limita. num. 287.

In genere & ſpē dr̄ beneficium. 10 Ego vero dicerem, quod ad ius pontificium attinet, beneficium duobus modis capi, in genere videlicet, & ſpecie. Primo modo beneficii appellatio generalis eſt, adeo vt comprehēdat quæcunque beneficia tam maiora, quam minora: text. in c. pen. de verb. ſign. & c. olim, ibidem gl. in clem. auditor. de reſcript. & gl. in c. vno. de rer. permut. in 6. & continet in hac appellatione tam regularia, quam ſecularia: Fely. in cap. poſtulaſti, de reſcript.

Vicarius cōſtitutus ad conferendū beneficia, cōferre dignitates poterit. 11 Ex quo infertur quod vicarius conſtitutus ad conferendum beneficia, conferre poterit & dignitates, officia, capellas, & alia eccleſiaſtica munia, ſeu beneficia, Doct. in c. fi. de offi. vicar. & inferius in materia vicariorū dicet. [Et regularia & ſecularia.]

12 Item beneficia cā permutationis vacantia non debentur mandatariis, nec expectantibus Apoſtolicis, c. vno. de rer. permuta. §. volumus. de colla. in concor. ſiue permutentur dignitates, & quæcumq; alia beneficia. gl. in d. c. vno. quam probant docto. ibi & Imo. in clem. vna nu. 16. de ſequeſt. poſſ.

13 Etiam nullus pōt obtinere beneficium ſine canonica inſtitutione: d. c. j. de reg. iu. lib. 6. hoc intelligitur de quocunque beneficio: vt ibi glo. & Doct. probant.

14 Item ſi indulgeatur Epo, vt fructus bnficiorū vacantiū in ſua diœceſi recipiat, generaliter intelligitur: d. c. tua, de verb. ſignif.

15 Limitatur niſi materia ſit odioſa, vt in diſpenſato ad duo bnficia, nō eſt ad dignitates diſpenſatus, c. 1. & 2. de filiis presb. li. 6. vt inferius dicetur in materia diſpenſa. in 2. par.

Generalis benefi cij appel latio q̄n. 16 Idē q̄n materia non pateretur, ſed repugnaret, tunc ēt reſtringitur, vt docet Fel. in d. c. poſtulaſti. col. 7. ver. circa gl. 2. de reſcr. 17. Vel q̄n cōtrariū eſſet in iure expreſſum, vnde ſi cui mādetur prouideri de beneficio, non poterit iſti prouideri de præbenda in eccleſia Cathedrali, pp honorem ipſius eccleſię: & quia a iure prohibetur. in c. quāuis, c. de præb. li. 6. & dicam inferius in forma ſignaturæ: alias regulariter beneficii appellatio pro materia gñaliter accipietur. *reſtringatur.*

18 Et Vaſcones ſuo more mutantes B. in V. vocant hoc veneficium: quia eſt veneficium, i. veneno afficiuntur hi, qui fructibus horum bñficiorū abutuntur, & non ſeruiūt, vt nunc ſunt plurimi ab inſtōne beneficiorum maxime deuiantes: quamobrem ſunt fundata beneficia nō conſiderantes: in ſpē vero accipitur beneficiū pro materia, vt docet plene Fel. in d. c. poſtulaſti, de reſcript.

Quare inſtituta ſint beneficia.

PRimo † nēpe fundata ſunt beneficia in honorem Dei, & ſanctorū, vt perpetuo illis in his deſeruiretur, & ſtipendia miniſtrorū hæc eſſent: c. paſtoralis, de his, q̄ fiūt à præla. c. fi. de reſcr. li. 6. Ideo qui nō ſeruit, beneficiū perdit. c. vno. de vaſſal. milite, q. arma bellica depoſuit. Et fructus tenetur reſtituere, qui nō dicit. officium. Fel. in c. poſtulaſti, col. 9. de reſcr. quia ceſſante cā ceſſat effectus: l. quod dictum, ff. de pactis. c. cum ceſſante de appel. & ſic pro ſeruitio ſpeciali inſtitutum eſt beneficium: nu. 18. ſcripſi in q. 1. tract. de deci.

2 Secundo vt prouentus eccleſiarum in vſus cederent neceſſarios: d. c. Paſtoralis, non ergo in abuſus, vnde ait Hiero. Tibi, o ſacerdos, de altari viuere, non luxuriari permittitur, 44. diſt. in ſumma.

3 Item in vſus neceſſarios, ergo non in uſus voluntarios, videlicet vt beneficiarius de ſuis conſanguineis diuitibus: c. non liceat Papæ, 12. q. 2. & donare hiſtrionibus, vitium eſt immane, non virtus: cap. donare. 56. diſt. *Cenſanguineis an beneficiarius dare ex bonis eccleſia poſſit.*

4 Iniuſtum. n. vr̄. & ineptū, vt quæ fideles viri ſeu fœminę pro redēptione animę ſuę Deo, & ſanctis eius conſecrauerint, vt iterū in ſecularē ſeruitutē redigantur, & vt eleemoſyna vnius alterius fiat peccatum: cap. iniuſtū, 12. q. 2. & cap. iniuſtum. de rerum permut.

5 Tertio vt presbyter, qui iſtos prouentus eccleſiæ habet, teneatur orare pro populo, cui eſt præfectus, & a quibus bona habet, nempe Moyſes & Aaron Dominū pro populo indeſinenter orabant, 1. Reg. c. 12. *Orare populo et illi prædicare beneficiarius det.*

6 Quarto debet etiā populum verbo prædicationis inſtruere, inter cætera. n. quæ ad populi Chriſtiani ſpectant, pabulum verbi Dei permaxime dicitur eſſe neceſſarium

c. inter

c.inter cætera.de offic.ord.

Rōñ ple bis reddere curatus,& pauperes alere tenetur.

7 Quinto vt illa beneficia habentes cuſtodiant ſibi commiſſam plebem,vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus ſibi commiſſis rationem reddant, & non iudicium , ſed gloriam pro ſuis actibus percipiant:c.eccleſias.in prin. 12. q. 2. Exod. 23. ego mittam Angelum meum,qui cuſtodiat te in via.

8 Sexto vt hoſpitales ſint , & pauperes alant.c.de monachis.vbi glo.de præbendis, & in ſumma,42.diſt.ac in c.1.& per totum: quoniam quicquid habent clerici, pauperũ eſt,& domus illorum omnibus debent eſſe communes, ſuſceptioni peregrinorum , & hoſpitum inuigilare debent.c.ſi.16.q.1.hodie quidam Epiſcopi canes, & meretrices, aues,& adulatores alunt,ac ſuis conſanguineis reditus emunt,& pauperes ſpoliant,[& ſic fures,& ſacrilegi ſunt, quia vſum rei inuito domino contrectant, vt plene alibi de his ſcribam.]

Eccleſia pro beneficio accipitur.

9 Item eccleſia ſæpius pro beneficio ſumitur in c.2.de conceſſ.præb.c. cum nõ ignores, ꝙ vna eccleſia vnius debeat eſſe ſacertis, cum multis iuribus ibidem ſcriptis de præbend. licet eccleſia varie accipiatur, vt per glo. in capit. cum clerici. de verborum ſignificat.

10 Item non dicitur beneficium eccleſiaſticum ante epiſcopi approbationem:c.nemo.& c.nullus.de conſec.diſt.1.Feli.in c.ex parte.2.col.1.de teſcr. ſed dicitur quædam pia donatio,vel relictum pium : ſi forte pro miſſis celebrandis, vel pro anniuerſario, vel ſi alias pie in perpetuum relictum fuerit, & de his decidimus,ſicut de aliis pũs, de quibus multa ſcribit Rom. in auth. a. ſimiliter C.ad leg.Falcid.& an ſint beneficia iure diuino,ſcripſi in verb.Parochias,in tit.de conſtit.in concord.videant ergo beneficiarii,& curent fundationi beneficiorum inſeruire, alioqui ſibi acquirunt inferni habitationem perpetuam.

Quotuplex ſit beneficium.

QVotuplex † dicemus beneficium?Reſpond.ꝙ attinet ad hãc materiam, duplex, videlicet ſeculare,& regulare:c.cum ſingula.de præbend.lib.6.

Seculare beneficiũ quid.

2 Seculare eſt,quod ſecularibus perſonis eſt addictum,& debitum:& ſeculares clerici dicuntur,qui nullam profeſſi ſunt regulã, ſed in ſeculo Deo ſeruiunt: Bal. in c. licet. poſt gloſ.ibi. de offi.ordin.

3 Et regulariter omne beneficium præſumitur ſeculare ex primæua inſtõne,niſi probetur regulare,quia poſtquam diuus Petrus fuit ſecularis, præſumitur quòd ita beneficia fundata ſint,ſequendo illum primum patronum.Do.de Rota deciſ. 32. Fuit dubitatum,[in no.ſub.tit.de præb.deciſ.2.]Et Philip.Prob.in additio.ad Io.Monac.in c.ſuper eo,nu.17.de præb.li.6.poſt Nicol.Milium in verb.beneficium,q.23.

4 Ideo ſecularis non tenetur probare eſſe ſeculare,ſed is,qui illud regulare dicit: quia habet præſumptionẽ pro ſe is,qui eſt ſecularis,vt per Doct.in c.cũ.de benef.de præben. lib. 6.

5 Quod probatur,ſi per 40. annos poſſeſſũ fuerit abſq; diſpẽſatione a regulari , vel ſi ex fundatione appareat rľatibus affectum , nẽpe quatuor interueniẽtib., q̃ ſcripſi in gl. rľaria.in §.volumus. de colla.in concor.

6 Niſi quoque fuerint capellæ fundatæ in monaſterio:quia illæ præſumuntur regulares,niſi per ſeculares teneri ſint ſolitæ : d. c. cum de beneficio.

7 Et qñ quis illas capellanias impetrat, dẽt in bulla adijcere clauſulã,nõ obſt.monaſterii ſtatutis,quãuis ea ſtatuta nõ ligẽt ſeculares,quatenus concernunt regulã , ſed religioſos tñ. Tamẽ quatenus diſponunt, ꝙ capellani ſic ſeruire illis capellanijs dẽant,ſeculares illis ligantur ; vnde his derogandũ eſt. Et hoc eſt tutius,quicquid in contrarium dicatur.[Item parochiales eccleſiæ præſumũtur ſeculares,quia regulares ſunt eum eis inhabiles.c.monachi.de ſtatu monacho. Nam monachi plangentis , & non docentis habẽt officium,c.monachus.& c.placuit 16. q. 1. Vide inferius ti.ſeq.]

Seculare beneficium quotuplex.

Seculare beneficiũ multiplex.

SEcularia † Beneficia multiplicia ſunt, quædam.n.ſunt adminiſtratione,alia ſine adminiſtratione , & ſic ſimplicia vocantur:c.præſenti.vbi gl.de of.ord.lib. 6.

2 Cum adminiſtratione vocantur miniſteria:c.cum in cunctis.§.inferiore miniſteria.de ele.& c.2.de conceſ.præb. quæ vocantur duplicia,per Spec.in tit.de lap.& diſpenſat.§.dicendum.ver.1.& ver.duplex.

Papatus dr beneficiũ,patriarchatus, archiepiſcopatus & epĩatus.

3 Adminiſtrationem habentia hæc ſunt. Primo Papatus dicitur beneficiuum,in c.1. de maled.ibi in depoſitionem officij, & beneficij noſtri;& ſic comprehendetur ſub c. 1.de reg.iur.lib.6. vt cum canonica inſtitutione obtineri debeat,alioqui a liminib⁹ ſanctæ Dei eccleſiæ ſeparatus abijciatur , ſicut Antichriſtus,& inuaſor,& deſtructor totius Chriſtianitatis:cap.1.colum.3.diſt. 33.

4 Item Patriarchalis dignitas, & Archiepiſcopalis, & Epiſcopalis, in c. clericos, 22. diſtin. De epiſcopatu habes textum in c. veritatis. de dolo. & in c. felicis, §. quod ſi quis. de pœnis. lib. 6. vbi epiſcopatus vocatur beneficium pro ſubiecta materia, licet non veniat regulariter appellatione beneficij, quia eſt culmen c. pen. 2. de præb. & c. illo tit. li. 6. vbi gloſ. & alibi ſcripſi.

5 Abbatia ſecularis etiam in c. ex. tranſmiſſa, de renunciat. vbi etiam glo. de qua eſt videre in eccleſia collegiata S. Sebaſtiani Narbonæ, quæ vocatur abbatia S. Pauli, vbi eſt dignitas ſecularis, & in eccleſia Claromonten. in Aruernia (vt fertur) licet fere ſit regularis, vt inferius dicetur.

Abbatia ſecularis

6 Item dignitas, perſonatus, & officium, beneficia autem ſunt ſecularia, & cum adminiſtratione: in c. cum acceſſiſſent, de con ſtitutionibus, c. 1. de conſuetud. lib. 6.

7 Dignitas vero dicitur quædam præeminentia cum iuriſdictione, quæ cognoſcitur ex præeminentia, iuriſdictione, & inſtitutione, quando ad hoc eſt inſtituta, vt ſit dignitas. Panor. & alii, in c. de multa, de præb. & ex conſuetudine, quando conſuetudo facit, vt dignitas reputetur. Doctores in d. c. de multa, & in d. c. cum acceſſiſſent, de conſtit. [& hoc in iure canonico, licet aliquando accipiatur etiam pro ordine, vt in c. deniq; vbi gloſ. 4. diſt. & pro ſeculari poteſtate c. adminiſtratores 23. q. 5. ſed iſta alio tendunt.]

8 Perſonatus eſt habere præeminentiam in eccleſia ſine iuriſdictione, vt Præcentor. c. 1. de conſuet. vbi Doct. ſcripſi in §. præfatiq; graduati, de collat. in concor.

9 Officium dicitur quando quis habet rerum eccleſiaſticarum adminiſtrationẽ ſine iuriſdictione: Doct. in rub. de offi. deleg. vt Sacriſta, tit. de offi. Sacriſtæ.

10 Ad hæc eccleſia parrochialis dicitur beneficium ſeculare, & cum adminiſtratione, c. extirpandæ, & c. de multa. de præb. c. cum in cunctis §. inferiora, de electi. quia curatus tenetur miniſtrare ſacramenta eccleſiaſtica, videlicet, baptizare, pœnitentes, & confitentes, peccata audire, & eos abſoluere iniuncta eis pœnitentia, & ſacramenta miniſtrare, aliaq; opera eos tangentia, facere tenentur, c. 1. & per totum de parrochiſ. ſcripſi in §. ſtatuimus. 2. de colla. in concor.

Parrochialis eccleſia ſeculare eſt beneficium, et quod dicatur cu rã hñe.

11 Nota quod de iure cõi nullum beneficium hñt curam, niſi habeat populum, vel clerum: ideo aſſerenti beneficium non eſſe curatum, non incumbit probatio, quia de iure ita eſt: vt docet Aegid. Bellamer. in deciſ. 676. Si impetrans. probat Staphile. in tracta. de liter. gratiæ, rub. de qualitate & ſtatu benefic. in prin. Ideo q dicit illud curatum, oportet quod probet: arg. l. ei qui. ff. de probatio.

12 Alia beneficia ſunt ſimplicia, & ſine adminiſtratione, vt quæ non hñt populum, vel clerum, nec quidem adminiſtrationẽ: vt canonicatus & præb. c. 2. de renunc. Canonicus. n. rõne præbendæ ſacramenta non adminiſtrat, ſed Deo ſeruit in horis cantandis, & alio officio ſibi iniuncto: ideo ſine adminiſtratione dicitur.

Simplex bñficiũ quid.

13 Et præbendam dñt eſſe ius percipiendi prouentus in eccleſia rõne canonicæ: gl. in verb. receperunt, c. cum Mar. de conſtit. facit c. dilecto, de pb. [& præbenda dupliciter ſumitur, primo pro quocunq; beneficio eccleſiaſtico, quod neceſſaria ad vitam præbeat, ç. ſuper hoc. de renunc. & pro iure pcipiendi prouentus ratione canonicæ. glo. & doct. in c. cum M. Hoſt. in ſumma de præb. & dign. Fel. in c. poſtulaſti. nu. 4. de reſcr.] curam animarũ non hñs: c. ſi. de præb. Bellamera. in. c. indecorum, col. 4. ver. 4. habemus, de ætate & qualita. [Spec. in tit. de lapſis. §. nunc dicendum, in prin.]

14 Item capellaniæ, vt in c. 1. de capellis monach. & per totum. & practici Romani faciunt differentiam inter capellam, & capellaniam: nã capellam vocant, q̃ñ eſt corpus per ſe, & eccleſia per ſe, & tunc litteræ Apoſtolicæ diriguntur rectori talis capellæ vt in tit. de capellis monachorum. Si vero altare ſit in aliqua eccleſia, tunc dicitur capellania, & uocari ſolet perpetua & dirigitur reſcriptum tali N. perpetuo capellano: & ſic capella corpus eſt per ſe, capellania in eccleſia aliqua: quod eſt notandum, ſed non exacte ſeruatur iſta differentia etiam in iure: nam vno pro altero paſſim vtitur.

Capella & capellãia differunt.

15 Altaria fundata in eccleſia, ſi cum auctoritate epi conſtructa ſunt, ſimplicia vocantur beneficia: c. quæſitũ. 1. q. 3. c. recolẽtes, de ſtat. monach. gl. in clem. 2. de deci. & in Germania ſunt quædam altaria ſeparata ab eccleſia: in Francia ſunt quædam altaria in eccleſia ſola, & de his loquimur: alia ſunt altaria cum capellania, & capellania vocaſ. Et altaria nõ ſunt beneficia, ſi ab epiſcopo nõ ſunt approbata: c. nouerint, & c. regẽda, 10. q. 1. hoc prob. Fel. conſ. 41. Vicarius. & conſ. 45. Quinque.

Simplex vero beneficiũ vocatur

Altaria an ſint beneficia.

16 Præſtimonia ſeu præſtimonium dicitur etiam beneficium ſeculare ſimplex, de quo in c. ſi. de concẽſ. præb. li. 6 & fuerũt inſtituta pro ſtudentibus, & pro ſubſidio contra in

Præſtimonia q̃ & quare fuerint inſtituta.

fide-

fideles, nullum vel paruum habent ſeruitium annexum. ideo multa teneri poſſunt ſi ne diſpenſatione, teſte Staphile. in tractatu de litteris gratiæ, in quinta expectat. forma. ſcripſi de his in tractatu de pacifi. poſſeſ. in 17. ampliat. num. 50. & ſeq. poſt. Oldra. conſ. 81. & 140. & iſta ſunt beneficia ſecularia de quibus in iure canonico frequens fit mentio. ſi alia ſunt, his addere poteris: hactenus de ſecularibus.

Regularia beneficia multiplicia.

Regularia † beneficia ſunt, quę religioſis addicta ſunt, vel ex fundatione vel ordinarii, ſeu ſuperioris inſtitutione: c. 1. & ibi Doct. de c. monach. vel de conſuetudine, ſeu præſcriptione: vt pote quia per regulares regi cõſueuerunt, & adminiſtrari per quadraginta ſaltem annos: c. cum de beneficio, de præb. li. 6. gl. in §. idem ordo. in ver. regularibus, de colla in prag. & incongruum videtur, vt regulares ſecularibus ſupponantur: c. 2. de cap. mo. licet hodie quidam ſtolidi præficiantur ſanctis religioſis, & eos famæ opprimant. ſed væ illis. Vide quæ ſcripſi in concor. Franciæ, in ver. regularibus, in for. lit. executio. in fin.

Duplicia beneficia regularia quæ.

2 Etiam hæc ſunt in duplici dimiſſoria ſecundum quoſdam: quædam. n. ſunt duplicia, vt abbatia regularis, forte quia ea obtinent duplici onere funguntur, vel fungi debent, tam circa perſonas, quam res monaſterij: c. quanto, in fi. de offi. ordin. c. cum ad monaſterium, de ſtatu monacho. & cap. in ſingulis, & per totum ibidem.

3 Officium: c. cum ſingula, de præb. li. 6. c. cum ad monaſterium, verſic. tales aſit, & cap. ſeq. de ſtatu monacho. & multa ſunt officia in religione, quæ ſi bene regantur, bene eſt religioſis.

4 Prioratus conuentualis, cle. ne in agro. §. cæterum, de ſtatu monach. c. niſi eſſent, de præb. ſcripſi in §. monaſterijs, in uerſ. prioratibus, in concorda. rubr. de nomina. regu. ad prælat. vbi dixi priores conuentuales eos, qui in conuentu religioſorum præfecti ſunt: vt not. Doctores in cap. capitulum, de reſcriptio. & cap. cum eccleſia, de cauſa poſſeſ.

Prioratus clauſtralis q. & eius officium.

5 Prioratus clauſtralis: c. cum ad monaſterium. de ſtatu monachor. & dicitur prior clauſtralis, qui religioſis in clauſtro & monaſterio præfectus eſt, qui prę ceteris poſt abbatem potens eſſe debet in opere & ſermone: vt exemplo vitæ, verboq; doctrinæ fratres ſuos & inſtruere poſſit in bono, & a malo etiam reuocare, zelum religionis habens ſecundum conſcientiam, vt delinquentes corripiat, & caſtiget, obedientes foueat, & confortet. §. prior, d. c. cum ad monaſterium. Et iſta duplicia vocantur.

Regularia beneficia ſimplicia q.

6 Simplicia ſunt prioratus ſimplex, & monachatus, ac canonicatus regularis: hi enim ſuo & ſimplici onere funguntur: ca. quod Dei timorem, & cap. fin. de ſtatu monach. clemen. ne in agro §. cæterum, & per totũ de ſtatu mona. glo. in clemen. diſpendioſam, in verb. in beneficijs, de iudic. cap. fin: de religio. domi.

7 Vbi monachus non poteſt locum monachalem in diuerſis locis & monaſterijs habere, ſed vno contentus eſſe debet: cap. cum ſingula, de præbend. lib. 6. & dicam inferius, in materia diſpenſa. ſuper plur. in ſecunda parte.

De clericis, & a quibus & quomodo creentur.

Sciendum † eſt quod iſta beneficia debentur clericis ſecularibus, ſi ſecularia ſint: cle. 1. de elect. cap. Deus. de vita & honeſta. cleric. vbi Doct. not.

2 Si vero ſunt regularia, regularibus & religioſis debentur: cap. cum ſingula, de præbend. in 6. ſcripſi in §. volumus, de collatio. in concord.

3 Aliquando vero ſacerdotibus, vt ſacerdotalis præbenda, in cap. cui de non ſacerdotali. de præben. lib. 6.

4 Itaq; hæc beneficia eccleſiaſtica non debentur laicis, ſed ipſi ſunt illorum incapaces, niſi clerici fiant: ca. cum adeo, de reſcript. cap. ex litteris, de tranſactio videndum eſſet de his clericis, & a quibus & quo modo creari poſſint.

Clericus vt fieri poſſit. tria in eo requiſita.

5 Et vt clericus creari quis poſſit, tria requiruntur, ætas, habilitas, forma, ſeu ætas, morum grauitas, & litterarum ſcientia: cap. cum in cunctis, de electio.

6 Primo clerici fieri non poſſunt ante ſeptem annos: ca. fi. de tempor. ordi. lib. 6. & tunc primam tonſuram ſumere poſſunt, ſeu coronam: c. fi. de cleri. coniungat. & iſte annus ſeptimus debet eſſe completus, teſte Præpoſi. in cap. de his, in prin. 28. diſt. diſpenſatur tamen a Papa, vt in ſexto anno poſſit inſigniri clericali charactere: & completo illo ſexto anno, vt beneficia ſimplicia obtinere poſſit.

Poſt ſeptem annos clericus fit.

7 Ad beneficia aũt quæcunq; diſpenſare Papa põt in ſeptimo completo, vt inferius dicam in tract. diſpenſat. ſuper defectu æta-

tis, videat tñ cauſſam: alioqui iudicium ſibi præparat Papa, ſi cum iſto minore diſpéſet ſine ratione, ſola affectione motus.

8 Habilitas perſonæ conſideratur reſpectu dantis, & eius, cui datur: dantis, an is, qui concedit, dare hoc poſſit. l. naturali. §. 1. ff. de confir. tuto.

Primā tõſuram quis cõcedere poſſit.

9 Videndum eſt qui primam tonſuram concedere poſſint. Reſpond. Papa, qui etiam ſolo verbo pôt presbyterum facere: teſte Angelo in l. 1. C. de ſenten. paſſis. quẽ refert, & ſequitur Felin. in dicto cap. 1. num. 23. colum. 6. de conſtitu. Ipſe. n. introduxit formam, quam tollere poteſt. ff. de ſponſal. l. ſi puellæ.

10 Solet tamen ipſe ſolénia quædam in illis ſeruare, ſine quib⁹ actus vix reciperetur.

11 Etiam epiſcopus clericos in ſua diœceſi creare poteſt. dicto cap. 1. & per totum de tempo. ordin. libr. 6. & archiepiſcopus in ſuo archiepiſcopatu, non autem clericos ſuffraganeorum: dicto cap. 1. de tempo. ordinan. in ſexto.

Epũs primam tõſurã, & in epiſcopatu, & extra ſuis ſubditis cõferre poteſt.

12 Itaque epiſcopus primam conferre pôt tonſuram, ſiue in epiſcopatu, ſiue extra: cũ collatio tonſuræ ſit voluntariæ iuriſdictionis: ergo ſuos ſubditos vbique non alienæ diœceſis viros ordinare poteſt, teſte Albe. in l. emancipari, ff. de adopti. Barba. in ca. nouit. de officio legati.

13 Etiam non petito conſenſu epiſcopi territorij, ſecus in iuriſdictione contentioſa: vt not. in clemen. vna. per illum tex. de foro compe.

Abbas & prior quibus, & quoniã tõſurã cõferant.

14 Interdum ab abbate prima confertur tonſura, ſi ipſe benedictus ſit, & presbyter: ſed monachis tñ, & conuerſis monaſteriorum ſuorum, & qui ad illa conuolauerint, & in quos eccleſiaſticam, & quaſi epiſcopalem obtinent iuriſdictionem: alios autem ordinare non poſſunt, niſi id eis competat ex pleno ſedis Apoſtolicæ priuilegio: cap. abbates. in fin. de priuileg. lib. 6. Gloſſa in cap. de tempor. ordinan. eodem lib. capit. cum contingat. de ætate & qualita. vbi Doctores. ca. qm̃. 69. diſt. ca. cum inter. de re iudic.

15 Et alii, quam religioſi, promoti ab abbatibus debent oſtẽdere abbatis priuilegium, ſuper quo fundant intentionem ſuã. l. actor, C. de probationibus. alias nõ proderit eis tonſura ab abbatibus cõceſſa: Pariſi. in cõſilio 125. An collatio. in 4. volumi.

16 Interdum a prioribus etiam hæc prima tonſura cõfertur: doct. in d. c. abbates. Id tamen ex priuilegio, & ſicut abbates, de quibus ſupra dictum extitit: & hæc tonſura vocatur aliquando corona: c. ſi. de cler. coniungat. cle. 2. vbi glo. de vit. & ho. cler. & vulgus Occitanorum ita vocat, & interdum vocatur clerica: cap. Pſalmiſta. 23. diſtin. vbi præpoſi. hoc ſcribit: quia per eam fit clericus is, qui ea honeſtatur.

17 Item conſideratur habilitas reſpectu recipientis, ſed quæ in recipientibus habilitas requiritur? Reſpon. ſi ab abbatibus, & prioribus conferatur, requiritur quod ſuis monachis, non alienis conferatur: c. abbates. de priuile. & in ſuo monaſterio: c. qm̃, 69. diſt. & poſt profeſſionẽ, alias ſuſcepta tõſura, is poſſet poſtea exire, & fraus fieri, quæ præcauenda eſt ca. 1. de ſer. non. ord. Doct. in cap. religioſo, de ſen. excom. lib. 6.

18 Valeret tamen, ſi intra annum profeſſionis eſſet collata, licet is dimitteret illam religionem, quia non annullatur id, quod iure factum fuit: per reg. iuris factum legitime. de regul. iur. lib. 6.

Tonſura conferr i pôt originarijs & habẽtibus beneficium perpetuũ & domicilium.

19 Si vero epiſcopus conferat tonſuram, requiritur qđ hi, quibus confert, orti ſint in ſuo epiſcopatu, vel ibi habeant domicilium, vel beneficiũ, niſi habebant litteras dimiſſorias: cap. cum nullus; de tempor. ord. in 6.

20. Beneficium dico perpetuum, ideo non poſſent promoueri collegiati, ſeu burſarij, vbi obtinent ad tempus collegii locum: quia hoc non eſt perpetuum. idem ſi haberet fructus præbẽdæ ad docẽdum pueros. c. quia nonnulli. de magiſt. vbi Hoſt.

21 Ideo habentes beneficium in commendam per ſex menſes, non poſſunt ratione illius beneficii, promoueri ab epiſcopo illius beneficii, quia non datum eſt eis perpetuo: c. nemo. de elec. lib. 6. niſi in religioſis habentibus beneficia manualia: cle. vnica. de ſup. neg. præl. quia pro perpetuis quo ad hoc habentur. l. ſufficit. ff. de condi. indeb. glo. in c. ſi gratioſe. de reſcrip. in 6.

22 Poteſt etiam epiſcopus tonſuram conferre monachis degentibus in monaſterijs ſui epiſcopatus, niſi ſint exempti: quia tunc licentia Papæ requiritur: d. c. cum nullus. §. fi. vbi Peruſ. ſed alii firmant contrarium, quod etiã exempti ordines ab epõ recipere poſſint: qđ eſt valde fauorabile, & tenẽdũ.

Habentibus officium perpetuum tonſura cõfertur non aũt famulis

23 Bene tamen poterit tonſuram concedere epiſcopus conſiliarijs, & aliis habentibus officium perpetuum in diœceſi, vel quaſi perpetuum, quia ibi cenſentur habere domicilium: Bar. & alij in l. 1. ff. ad munic.

24 Non poſſet tamen epiſcopus conferre tonſuram, vel ordines alicui famulo ſuo alienæ diœceſi, ratione familiaritatis: & quia non cenſetur ibi habere domicilium famulus, vbi ſeruit, ſm Domin. & Philip. in d. cap-

in d. cap. cum nullus. niſi haberet aliquod beneficium, vel domicilium ibidem: requiritur etiam quod hic ſit bonis moribus prędi tus: d.c. cum in cunctis, de electi. & l. ſcire. in fi. ff. de tutor. & cura. dat ab his.

Illiteratus non pōt promoueri,

25 Item illiteratus ordinari non poteſt: ca. præcipimus, 34. diſt. & c. illiteratos, 36 diſt. in c. fi. de tempo. ordi. lib. 6. & in auth. de ſantiſ. epiſc. col. 9. quia litteris carens ſacris non poteſt eſſe aptus officiis: d. c. illiteratos. & epiſcopus, qui neſciebat Donatum fuit priuatus: c. fi. de æta. & quali.

26 Ego ſcio quoſdam eo ſolo poſſe deponi, qui tamen ſciunt legere, & ſcribere Gallicum ſermonem, ſed non Latinum: tñ per eorum aſtutiam neſcio quo fato in animarum illorum forte perniciem acquiſierunt epiſcopatus, abbatias, & alia multa beneficia, & coqui, latomi, & armigeri, tibicines, & forte infideles in hoc regno noſtra memoria, non dicam vnam, verum plures. vbi vſurpāt abbatias: ſed quis eſt mortalium, qui hanc non videat inſignem perniciem, & Eccleſias breui deſtrui, ac labefactari ab his, ſi diu ſic regantur? Dicam cū Pſalte egregio, *Benefac Domine bonis & rectis corde.*

27 Quod eſt verum, ſi omnino eſſent illiterari, prouendi non ſunt, ſed ſi ſcirent legere, poſſent habere primam tonſuram. Dominic. & Philip. in d. c. præcipimus. iuncta glo. 34. diſt. quia tonſura eſt gradus primæuus, quæ ſolet iuuenibus conferri, de quibus ſpes eſt, vt ſtudeant, & doctiores fiāt cap. fi. de tempo. ordinand. lib. 6.

Epſ non diſpēſat ſuper ſcientia.

28 Nec poterit diſpenſare epiſcopus vt illiteratus omnino tonſuram ſuſcipiat, teſte Innoc. in cap. cum dilectus. de tempo. ordinand. in d. cap. fina. Beruard. de Luco in pract. cri. in verb. illiterari.

29 Quod intelligerem verum in viris iam ætate ingraueſcentibus, ſed in iuuene ſeptem annorum poteſt epiſcopus cum modica ſcientia iſti iuueni primam conferre tonſuram, habita ætatis ratione, quæ oſtendit illum magnam callere non poſſe ſcientiam in illa ætate, & ſub ſpe futuri ſtudii illum promouere: ſicut quandoque doctores conferunt gradum baccalaureatus primæuum iuuenibus acrimonia ingenij præditis, licet parum ſtuduerint in iure: quia ſpem habent vt ad maiora proueli debeant, poſtquam bono præditi ſunt ingenio.

30 Forma conferendi primam tonſuram ponitur in pontificali, in principio. cam non pono, nam poſtquam aliquis eſt clericali inſignitus charactere, præſumitur quod forma fuerit ſeruata, & alia neceſſaria: vt docet in ſimili Panor. in capit. niſi, de preben. & forma intrinſeca præſumitur: l. ſciendum, ff. de ver. oblig. cap. ſi forte, de elect. libro 6.

Clericus in ordinatione promittere dēt, quod fidem catholicā tenebit.

31 Et in concilio Toleta. 11. fuit ſtatutum, vt antequam clericus crearetur, caueret ſcriptura propria, vt fidem catholicam ſyncera cordis deuotione teneret, iuſte ac pie viueret, in ca. quanquā, 23. diſt. quod tamen hodie non ſeruatur.

32 Aduertendum eſt, quod interdum confertur tonſura, & alii ordines a ſuo epiſcopo, & quandoque ab alieno, ſi concedatur a ſuo epiſcopo, qui dicitur ratione originis domicilij, vel beneficij: cap. cum nullus, de tempore ordinandor. in 6. opus eſt, vt ipſe concedat litteras probatorias, & authenticas: verum quia in eis ſæpius erratum vidi, ob id ſic concipi ſolent.

Forma litterarum tonſuræ, & in his requiſita.

IOANNES † miſeratione diuina, ac ſanctæ ſedis Apoſtolicæ gratia, N. Epiſcopus, notū facimus vniuerſis, quod nos anno, & die infra ſcriptis, & in Eccleſia parrochiali de Leſato noſtræ diœceſi officium viſitationis exercendo, dilecto nobis in Chriſto Petro Robin filio Petri Robin, & Ioanne coniugum dicti loci de Leſato noſtræ diœceſis oriundo, in & de legitimo matrimonio procreato (prout fide dignorum teſtimonio nobis facta fides extitit) ætateque, literatura, & alias idoneo comperto tonſuram contulimus clericalem, militiæ clericali adſcribendo eundem. Actum vb. ſupra ſub ſigillo noſtro magno rotundo, die 20. Aug. Anno incarnationis Domini milleſimo quadrageſimo primo, teſtibus Ioāne Rotelino, & Gaſpare Rito ad hoc vocatis, de mādato Do. P. Roccet Secret.

Diſpēſatio epi cū

SI † autem Epiſcopus tonſuram conferat baſtardo, ſolet addi diſpenſatio ſic, & cum eodem ſuper defectu natalium,

quem

baſtardis ad tõſuram et ad beneficiũ ſimplex.

quem patitur de presbytero genitus & ſoluta: vt etiam ad minores ordines promoueri, & beneficium eccleſiaſticum, cui cura nõ immineat animarum ſi ſibi canonice conferatur, recipere, & retinere, libere & licite poſſit, & valeat huiuſmodi defectu, non obſtante eiſdem auctoritate & tenore diſpenſauimus, & diſpenſamus. In cuius &c. Et iſta diſpenſatio elicitur ex c. 1. de fil. presb. lib. 6. de qua ſcribam, in tracta. diſpenſa. ſuper defectu natal. inferius in ſecunda parte.

Requiſita in literis tonſura.

3 Notanda ſunt in his literis tonſuræ requiſita. Primo requiritur nomen epiſcopi [quod probatur in c. nomine. 73. diſ. c. ego N. de iureiuran.] Ioannes &c. nec ſolet cognomen addi, quia ex nomine ſatis eſt certus: ideo non debet amplius demonſtrari, vt habetur in l. 1. ff. de dote prælega. & notoria demonſtratione non indigent: l. emptorem, ff. de actio. emp. & ſi ſola nominis commemoratio quicquam ambiguitatis nõ pariat non fit alia expreſſio, per tex. in l. hac conſultiſſima, C. qui teſtament. fac. poſſunt: vbi gloſſ. niſi nomen & cognomen eſſet de forma, vt docet Alex. conſ. 27. Viſo. in 6. vol. & Alber. in tract. ſtatu. in ver. inſtrumentũ primo.

Epiſcopatũ debet recognoſcere qs a Deo & a ſede Apoſtolica habere.

4 Etiam in his literis ſolet deſcribi miſeratione diuina, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ gratia, vt etiam a ſancta ſede recognoſcat ſe epiſcopatum habere, cap. ego. N de iureiurando, alioqui priuari poſſet epiſcopatu, ſi nollet recognoſcere ſedem Apoſtolicam: vt ſcripſi in artic. 2. tract. vt benefic. ante vacatio. in conſti. Reg vbi ſcripſi illos Principes, qui neminem niſi ſolum Deum in temporalibus recognoſcunt, hac phraſi vti ſolere, gratia Dei ſeu diuina gratia, ſeu clementia: alios vero non maxime epiſcopos niſi ſapiant hæreſim, volentes Papam ſua dignitate priuare, & tunc Papa debet eos epiſcopatu ſtatim priuare, quia ſic indignos ſe reddiderunt, & ego vidi quemdam epiſcopum, q. nolebat hanc adiicere clauſulam. [ſanctæ ſedis Apoſtolicæ gratia,] ideo præſumendum erat contra eum, & exitus acta probauit &c.

5 Secundo exprimi debet nomen epiſcopatus, videlicet Pariſ. epiſcopus vel alius, & hoc ſolet certum epiſcopũ facere, vt cognoſcamus, an quis a ſuo epiſcopo ſit tonſuratus vt docet per c. 1. & per totum de tempor. ordinan. lib. 6.

6 Tertio debet exprimi in his litteris, annus & dies datæ tonſuræ, alioqui inſtrumẽtum ſine anno & die non valet, l. generali, C. de tab. lib. 10.

Locus cõceſſa tonſura exprimendus.

7 Quarto, locus in quo eſt conceſſa tonſura exprimi debet, gl. vlt. in extrauagan. execrabilis. Ioan. 22. & Specul. in tit. de Inſtru. edit. §. 1. immo quidam locum loci ponunt, ſic, Datum Pariſ. in templo noſtræ Dominæ vel in aula epiſcopali, & prodeſt ad euitandam falſitatem, ſed non eſt neceſſarium, vt teſtatur Ioan. de Graſſis, in tract. de ſubſtantia procura. in verbo actum in ciuitate, & ego in his maxime vidi conſcribi locũ loci, [vt in ciuitate Pariſ. & in Eccleſia tali, &c.]

Nomẽ et cognomẽ recipientis tonſuram eiuſque patris exprimendum.

8 Quinto, exprimi debet nomen & cognomen eius, cui data eſt tonſura, ad euitandũ dubia & æquiuocationes de alio, l. ad recognoſcendos, C. de inge. & manu l. hac conſultiſſima, C. qui teſt. fac. poſſ.

9 Sexto nomen & cognomen patris ordinandi, & nomen matris, ex quibus progenitus eſt is, qui tonſuram ſuſcepit, vt ſciatur an ſit filius legitimus, & ex quo ortus ſit, & ſi pater mortuus ſit, dicetur filius quondam talis, l. eius, ff. ſi cert. petat. vbi glo. & Dec.

10 Septimo debet exprimi locus, in quo illi, qui ſuſcipiunt tonſuram, degunt, vt dignoſcatur, an epiſcopus poteſtatem habuerit dandi tonſuram illis; & ſolet dici loci talis de Balianicis noſtræ diœceſis vel a Leſato; quia nullus poteſt ordinare clericum alterius diœceſ. c. 1. per totum, de tempor. ordina. lib. 6.

Natus an ſit tõſuratus ex legitimo matrimonio littera teſtari debent.

11 Octauo, debet fieri mentio, q; is, qui tõſuram ſuſcepit, natus eſt de legitimo matrimonio, & ſic epiſcopus, vel ab eo delegatus, antequam conferat tonſuram, debet duos ſaltem audire teſtes de hoc, & poſtea in litteris atteſtari, alioqui non valebit tonſura collata baſtardo, licet epiſcopus poſſit ſecum diſpenſare, etiam ad minores.

12 Sed non cenſetur diſpenſatum, ſi hoc non fuerit expreſſum, vel ſi epiſcopus neſciat defectum, c. vno, vbi Gl. & Doct. de ætate & quali. lib. 6. c. 1. de filiis presbyt. Ibidem ideo ſuperius ſcripſi diſpenſationem, quando epiſcopus confert tonſuram illegitimo.

Lr̃a tonſura ætatem & ſciẽtiam atteſtantur, quibus creditur.

13 Nono, debet fieri mentio ætatis legitimæ, videlicet quòd tonſuratus inuentus eſt in ætate legitima, ergo ſuper hoc debet ſciſcitari epiſcopus a teſtibus, & parentibus, quibus etiam cum aliis in hoc creditur, l. de ætate, ff. de minor. vbi Bar.

14 Quia infanti non debet conferre tonſuram, niſi religionem intraret; cap. fin. de tẽpo ordi. lib. 6.

15 Et licet fiat mentio teſtium, tamẽ creditur his literis, tam ſuper ætate, quàm ſup matrimonio, per c. poſt ceſſionem, de probat.

bat. niſi quis vellet probare contrarium.

16 Decimo, de literatura promouendi etiã ſolet fieri mentio in his literis, quòd eſt inuentus idoneus in literatura, per c. cum in cunctis, de electionibus. Nam illiterato conferri etiã tonſura non debet. d. c ſi ibi. illiterato: nec dicitur illiteratus, ſi legere ſciat, vt ſuperius ſcripſi: & in hoc etiam creditur his literis niſi quis eas falſas probare vellet, ſup quibus eſt prius cogitandum.

17 Vndecimo, debet teſtari ſe dediſſe ei tonſuram clericalem, eum adſcribendo militiæ clericali, quod poteſt: vt plene ſcripſi, in fine concord. Franciæ contra Pet. de Ferrarijs contrarium dicentem: quia ea quæ ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege: vt docet Diuus Paul. ad Gal. 5.

Teſtes in tonſura neceſſarÿ.

18 Duodecimo, debent in fine literarum duo ſaltem teſtes inſeribi: vt in ore duorum vel trium ſtet omne verbum, c. licet vniuerſis, de teſtibus, cap. relatum, de teſtament. licet litteris quo ad hoc epiſcopi ſigillo ſignatis crederetur. cap. poſt ceſſioné. de probat. ſed ſtylus eſt ſeruandus.

Data. ſigillum & ſecretarÿ ſignũ in tonſura eſſe debent.

19 Decimotertio, datam litterarum apponi neceſſe eſt, & quo die hæc geſta ſunt, vt plene ſcribit Ioannes Andreas in ſi. lib. 6. & ego in forma mandat. in fine in concordatis, & iſtæ litteræ ſic confectæ faciunt fidé ideo ſi iſta non ſint in literis tonſuræ, impugnari ſolent.

20 Decimoquarto, atteſtatur epiſcopus literas ſub ſigillo ſuo eſſe confectas: nam ſigillum epiſcopi in literis apponi debet, & poſtea probant literæ, interuenientibus alijs neceſſariis: d. c. poſt ceſſionem: vbi Doct. de probationibus: & dicere debet an ſit ſigillum rotundum, vel longum, magnum vel paruum: vt Doctor. notant in cap. ſignificauit. de appell. & in cap. inter dilectos. de fid. inſtrum.

21 Decimoquinto, epiſcopi ſecretarius ſubſcribit ſe in fine illis litteris, de mandato epiſcopi, id ſe feciſſe atteſtans, vt in l. hac conſultiſſima. C. de teſtam. ibi, finem autem teſtamenti ſubſcriptiones. Multa ſuper hoc ſcripſi in tracta. nomina. q. 10. hoc procedit niſi epiſcopus ſe ſubſcribat: quia tunc alia non requiritur ſubſcriptio, cum maior ſit epiſcopi auctoritas, quàm ſecretarij eius. [Regula eſt quòd tonſura eſt probanda litteris ad hoc factis. Nec probatur per litteras aliorum ordinum. Limitatur ex diuturnitate temporis. Panor. in cap. fraternitatis, de cleri, non reſid. Feli. in cap. ſuper his col. 9. de accuſ. & conſ. 2. excellens doctor. nu. 29. & 32. quia ex diuturnitate tẽporis omnia præſumuntur ſolemniter facta. l. ſi filius fa. C. de petit. hæred. Secundo propter integritatem ordinantis, quia non eſt veriſimile quòd epiſcopus contuliſſet ordines ſacros, niſi primum vidiſſet tonſuram. Panor. not. primo in c. niſi. per illum tex. de præb. Et ſic præſumendum eſt pro quolibet epiſcopo, ſiue forte pro alieno, & cæteris qui non curant de ouibus, quia mercenarii & potatiles, vt plurimum ſunt. Tertio ſi incidẽter probandæ eſſent literæ tonſuræ, vtpote ſi velim probare tonſuram reſignantis mortui forte, vel illius in cuius locum ſubrogari cupio, tunc ſufficiet aliquis probare literas aliorum ordinum. arg. l. quotiens. & ibi not. C. de iud. Panor. in c. illud. de præſum. & ſufficit producere ſignaturam reſignantis mortui, vel alterius quando incidenter eam produco, & ſic in forum iudicij ſeruari vidi.]

Tonſura alteriꝰ probanda.

22 Et ſic patet tonſuram litteris probari debere, cum de ea fiant: vt hic per tex. in l. ſi qua per calumniam C. de epiſcopis & clericis. vbi Iac. But. & Pe. de Vergnia, in addi. ad eum: & Guido Papæ q. 582. reperitur. & texe. in c. legum 2 q. 1. Ibi, ordinatus a ſuis ordinatoribus litteras accipere iuſſetur. Chaſſa. in conſuetud. Burgund. in titul. *Des Iuſtices*. §. 6. *ſont creues*. numero 12.

Teſtiũ vno vel pluribus quando tõſura ꝓbetur.

23 Quod non procedit, ſi dicatur ſcripturam eſſe amiſſam, quia tunc per teſtes probari poterit, per l. teſtium. in ſi. ff. de teſtibus Iaſ. in repetitione l. admonendi, col. 67. num. 186. ff. de iureiur. & in l. hac conſultiſſima, C. de teſtan. Guido Papæ in deciſ. 474. de materia, facit l. ſi ſolemnibus, C. de fid. inſtr.

24 Immo etiam probari poſſet tonſura ꝑ vnum teſtem: Bald. & Felinus, in c. licet vniuerſis, in fin. de teſtibus. quod limitaui quando ex hoc fieret magnum alteri præiudicium, vtpote, ſi litigarem ſuper beneficio: nam eo caſu ſaltem per duos teſtes probatio fiet, per dictam l. teſtium. ſecus quo ad hoc vt iudex eccleſiaſticus cognoſcat. [Nã eo caſu etiam poſſeſſio & habitus clericalis ſufficit: teſte Bal. in c. dudum. 1. col. vlt. de elect.] c. ſi iudex. de ſent. excom. lib. 6. Pet. Gerar. ſingul. 49. nota regulam, quia hoc caſu res eſt parui momenti: vel niſi probaretur ꝙ obſtante impedimento ſcriptura fieri non potuit teſte Nicol. mili, in verbo probatio capellanatus.

25 Et tunc poſſet hæc probari per teſtes, cap. 2. & 3. de cleric. peregrinan. nec ſufficeret probare ſe eſſe in poſſeſſione clericatus.

catus per teſtes quo ad beneficia obtinenda, niſi probaret ſe clericum: vt docent Ioã. Andr. Archid. & alii in ca. ſi iudex. de ſent. excommunic. Gemin. conſ. 61. præmitto. col. 1. Probus in cap. 2. de tempor. ordi. lib. 6. & Boer. in deciſ. Burdegal. q. 171. ſi ſuper. col. pen. vbi dicit repellendũ quem in beneficialibus, niſi probet ſe clericum, ſicut canonicus, vel beneficiatus probat ſe canonice inſtitutum. Archid. in c. ordinarii. in uerb. exhibere. de offi. ordi. lib. 6. [Et ſic cenſuit Senatus contra: de quo ſcribit Ioan. Gallus in q. per arreſta. q. 51. anno quo ſupra.]

26 Et ſic in beneficialibus dicerem non poſſe probari tõſuram, niſi per ſcripturam, ſi non probetur eius amiſſio: vel quod non ſit facta ſcriptura ratione impedimenti, ſed in alijs caſibus, vbi non eſt magnum præiudicium, vt in peregrinante, de quo dubitatur an ſit clericus, vel ſacerdos, tunc & per inſtrumenta, & p teſtes probatio fiet ca. 2. & 3. de cleric. pereg. alioqui infinitæ fierent in his beneficijs fraudes, & multæ falſitates committerentur, quibus eſt obuiandum: & hoc dicerem eſſe tam de iure canonico, q̃ ciuili, licet hoc dicant de iure canonico probari poſſe per teſtes ſed non de iure ciuili. [Etiã dicerẽ tonſurã nõ poſſe probari teſtibus, ſi fuerit ſemel probata falſa, & non eſſe in regiſtro collationum, alioqui daretur materia falſum fabricandi, & delinquẽdi, quod iura abhorrent. l. iuriſgentium. §. ſi paciſcar. ff. de pactis. & per indirectum falſa tonſura vera probaretur, quia teſtes poſtea de ea deponerent: & ita conſului.

Ordines nes litteris probantur.

27 Imo non ſolum oportet probare tonſuram literis, ſed etiam quoſlibet alios ordines. Antonius in c. 1. de clericis peregrinan. quem refert Felin. in c. ſuper his. col. 9. nu. 18 in vlt. concluſione. de accuſ. qui. vna res non debet diuerſo iure cenſeri. l. eum. ff. de vſucapionibus.

Litteras ſacerdotis an ſufficiat oſtendere.

28 Nec ſufficeret oſtendere literas ſacerdotii, niſi alias etiam literas ordinum oſtenderet, quia per ſaltum poſſet eſſe promotus. c. 1. de cleric. per ſaltum promoto: alioqui fruſtra fieret ſcriptura de quolibet ordine, ſi p ipſam non eſſet probandum, niſi eſſet integritas ordinantis. Panor. in c. niſi de præb. & diuturnitas temporis eo caſu litteras presbyteratus oſtendere ſufficeret. Panor. in c. fraternitatis. de cleric. non reſiden. Felin. in d. c. ſuper his. & conſ. 2. excellens doctor, & c. nu. 29. & 32. [Nempe eo caſu præſumptio eſt magna pro ordinante, quod tonſuræ litteras viderit, nõ tñ plene ꝓbat in beneficiis vt in d. c. fraternitatis. Docto. tradunt, maxime quando litteræ tonſuræ fuerunt probatæ falſæ, quia tunc præſumitur epm fuiſſe motum his falſis litteris, & ſic non eſſet aliqua præſumptio pro litteris maiorum ordinum: alioqui per indirectum falſum probaretur. Putarem tñ ſufficere, qñ incidenter probanda tonſura eſſet, vt pote ſi vellem reſignantem probare fuiſſe clericum. producerem litteras ſuperiorum, vel aliquas ordinum, non exigetur alia probatio: vel ſi vellem probare ius illius, in cuius locum ſubrogatus ſum: vt probatur in l. quotiens C. de iud. per ea q̃ Panor. ſcribit in c. illud. de præſumpſ. maxime ratione diuturnitatis tẽporis. l. ſi filiusfa. C. de peti. hæred.]

Clericus non deferens tonſurã peccat.

32 Etiam requiritur quod clericus deferat tonſuram ad modum ſphæræ in capite, alias peccat: quia venit contra præceptum: cap. prohibete. 23. diſt. vbi præpoſ. Mediola. hoc aſſerit: debet etiam veſtes deferre decentes c. clerici. ibid. & in clem. vlti. de vita & honeſta cleric. Boer. in deciſ. Burdegalen. q. 69. ſuper quæſtione.

De litteris demiſſorijs.

INterdum † tonſura a non ſuo confertur epiſcopo iure, vt pote quando ordinãdus habet a ſuo epiſcopo litteras dimiſſorias, per quas epiſcopus ſubdito concedit, eumq; dimittit epiſcopo alieno ordinandum.

2 Et aliquando iſtæ literæ ſunt ſpeciales, vt poſſit a tali epiſcopo ordinari, & tunc ab alio ordinatus non iuuabitur ordinibus ſibi collatis: quia non habet ad hoc conceſſionem: nam poſtquam eſt conceſſum de vno, de alio eſt prohibitum l. cum prætor. ff. de iudic. c. nonne. de præſumpt.

Epiſcopus excõmunicatus, uel hæreticus ordines conferre nõ poteſt.

3 Aliquando literæ ſunt generales, vt quis poſſit ordinari a quocunque antiſtite, gratiã & communionem ſedis Apoſtolicæ habente, vt in c. penul. de præſcrip. vnde ſi epiſcopus fuerit excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus, vel hæreticus, ſchiſmaticus, non poterit tonſuram, vel alios ordines conferre, nec proderunt ordinato: cap. quod ſedẽ. de offic. ordin. vbi gloſ. alia iura adducit, etiam quia ad illum non eſt dimiſſus hic ordinatus: ergo ſine literis dimiſſorijs eſſe cenſetur.

4 Vel etiam ſunt generales ad quoſcumque ordines, vt omnes ordines a tali epiſcopo, vel a quocunq; antiſtite ſumere poſſit: nam & quandoque aliquis ſumit tonſuram, vel alios ordines ab alieno epiſcopo, in diœceſi tamen ordinati, interdum extra dice-

diœceſim, de quo infer[illegible] dicetur: & ego ſcripſi in tract. nomi. q. 14. num. 42.

Cautela vt tonſura ab alieno epiſcopo collata proſit.

5 Vnde ſi quis a non ſuo epiſcopo tonſuram ſumpſerit ſine dimiſſoriis, cautela eſt, vt impetret literas perinde valere a Papa, vt illa tonſura perinde valeat, ac ſi data & conceſſa a ſuo fuiſſet epiſcopo: & hoc antequam alios ſumat ordines, & antequam eidẽ conferatur beneficium: & hoc a Papa non a pœnitentiarijs, qui ſuper hoc diſpenſare non poſſunt: c. 1. in fi. de temp. ordinan. in 6. quia ſi initium debile ſit, ſuper ædificari valide non poteſt. c. principatus. 1. q. 1. l. egi. ff. de except. rei iud.

Dimiſſorias quis concedere poſſit.

6 Nunc videndum eſt, quia de dimiſſoriis agitur, a quo hæ litteræ dimiſſoriæ concedi valeãt? reſpon. ab epiſcopo originis, dũmodo ſit electus & confirmatus, licet nõ conſecratus: c. cum nullus. de temp. ord. in 6. vbi dicit etiam concedi ab epiſcopo domicilii, & beneficii, & a vicario generali epiſcopi, ac a capitulo ſede vacante. Ibidem Peruſ. in c. fi. in fi. eo. tit. Inferiores ergo has litteras cõcedere nõ poſſunt: d. c. cũ nullus, niſi hoc facerent ex legitima cõſuetudine: gl. & Doct. ibi, & Aufred. in deciſ. 450.

Archiepiſcopus dimiſſorias, vel ordines quibus concedere poſſit.

7 Imo ſuperior, ſcilicet Archiepiſcopus iure Metropol. ſubditis ſuffraganeorum tonſuram, vel ordines, ſeu dimiſſorias concedere non poteſt: Peruſ. & alii in d. c. nullus.

8 Papa tamen iure ſuo has cõcedere Chriſtianis omnibus poteſt: c. 1. de temp. ordi. li. 6. ibi. niſi a nobis ſpecialem licẽtiam habeãt, quia eſt generalis epiſcopus totius mundi: ca. fraternitatem. 71. diſt in. & c. cuncta, per mundum. 9. q. 3. in eo tamen quod contulit beneficium alicui, vel epiſcopatum, non reſeruat ſibi ordines, ſaltem de conſuetudine Franciæ, quidquid dicant Doct. in d. c. cum nullus.

Formula dimiſſoriarum litterarum.

VIdeamus quæ debeant hæ litteræ dimiſſoriæ continere, reſpon.

1 Primo nomen concedentis, vt dixi, in tõſura & cognomen illius, cui conceduntur, & permiſſio, quæ ſic ſolet conſcribi.

IOannes, &c. Petr. &c. vt a quocunque D. Antiſtite rite & canonice promoto gratiam, & cõmunionem ſanctæ ſedis Apoſtol. obtin. quem propter hoc adire malueris primam tonſuram accipere, & ad acolytatum, cæteroſque minores etiã ſubdiaconat. diaconat. & presbyter. ſacros ordi. ſtatutis a iure temporib. valeas promoueri, eidem Domino Antiſtiti conferendi, tibiq; ab eodẽ recipiẽdi, extra tamen ciuitatem, & diœceſim noſtras, tenore præſentiũ concedimus, & impartimur facultatem. Datum &c.

PRimo † concedit epiſcopus, vt ab Antiſtite rite promoto, ergo ſi non fuerit promotus ſecundum iura canonica, vel nullo modo non eſt epiſcopus: vnde non poteſt ordines conferre, nec alia facere, quæ ad epiſcopum pertinent, etiam conſuetudine dictante: quæ reprobatur in c. quanto. de conſuet.

Nominatus a rege dimiſſorias nõ concedit, nec ordines. Nominatus a rege fructus recipiẽs eſt intruſus.

3 Vnde ſi fuerit quis a Rege nominatus epiſcopus, & nõ fuerit ei a Papa prouiſum, non poteſt dici epiſcopus: c. quod ſicut de electio. Ideo litteras dimiſſorias concedere non poteſt, nec alia, quæ ad epiſcopum pertinent exercere: quod ſi fecerit, intruſus eſt, vel ſi fructus receperit, etiam ex nominantis permiſſione, quæ non poteſt iuri canonico derogare, iure priuatus & inhabilis eſt: c. auaritiæ. de elect. lib 6. ideo non valebit poſtea prouiſio Papæ illi facta, niſi faciat mentionem, quòd fructus in vim ſolius nominationis receperit, & alios actus fecerit, vt inferius abundantius dicetur.

4 Non tenebitur tamen ordinatus probare epiſcopũ fuiſſe rite ordinatum: quia præſumitur ꝙ fuerit rite ordinatus, ſed qui allegaret illum non fuiſſe rite ordinatum, hoc probare debet: quia is, qui dicit, probar. l. ei qui. ff. de probat. [Gratiam & communionẽ ſanctæ ſedis dicitur habere epiſcopus non excommunicatus, nec ſuſpenſus, nec interdictus. c. quod ſedem. iuncta gloſ. de offic. ordina. & capitu. penulti. de præſcript. vnde quidam ſolent hoc in his dimiſſorijs exprimere.]

Sacri ordines in dimiſſorijs exprimẽdi.

5 Dicit ẽt ſacros ordines, quia cõcedẽdo recipi minores, vel ordines tantum, non intelligeretur concedere de maioribus: c. 1. de tempo. ord. ideo oporter & ſacros exprimere, vt in litteris dimiſſoriis exprimi eſt ſolitũ, ibi ẽt ſubdiaconatus, &c. nam cui conceditur minus, non conceditur maius per reg. iur. ſed econtrario, & quidam ſolent etiam inſcribere, promoueri valeas, ſub tit. talis Eccle. ne poſtea ei epiſcopus proui-

prouidere tenetur: c. epiſcopus, de præb. [Et epiſcopus concedens dimiſſorias tenetur prouidere, non autem promouens. c. ſi epiſcopus. de præben. in 6. niſi in litteris dimiſſoriis dictum fuerit, ſi ad hoc idoneus, debiteque intitulatus repertus fueris, ſuper quod conſcientiam epiſcopi promouentis in hac parte oneramus, & tunc promouens tenetur inquirere de ætate, & de peritia volentis promoueri, ac de titulo, & de aliis neceſſariis, alioqui ipſe tenetur.]

6. Poſtea ſubiungitur in litteris dimiſſoriis ſtatutis temporibus, quia maiores. ordines certis temporibus & præſtitutis conferri debent. c. 1. de temp. ordi. nec valet conſuetudo in contrarium, c. 2. ibidem. Alia dicam inferius in litteris de non promouendo: ſunt tamen quidam adiicientes clauſulam, dummodo ætatis, & litteraturæ ſufficientis, aliaſque idoneus repertus fuerit: & tunc promouens tenetur illum examinare, & alias de ſufficientia inquirere: c. ſi epiſcopus. de præb. in 6. vbi Doct.

Tonſura quolibet tẽpore conceditur.

7 Prima vero tonſura quolibet tempore, & die conferri poteſt, quia in ea tempus non exprimitur. Hoſtien. in c. penul. de temp. ord. & hoc ſeruatur de conſuetudine, teſte Aegidio de Bellamera, in c. 3. q. 3. ibidem.

8 Item datur poteſtas epiſcopo alieno, tonſuram, & ordines cõferendi, eo, quia illi eſt a iure ſublata propter iniuriam, quam fecit epiſcopo, cuius ſubditum ordinat: c. 1. & c. cum nullus. de tempo. ordin. lib. 6. & per rationes ſuperius adductas.

9 Datur etiam ſubdito facultas recipiendi, quia etiam a iure ei prohibitum erat recipere, & iſta ſunt correlatiua: quia poſtquam epiſcopus alienus non poteſt dare: ergo non ſubditus non poteſt recipere, & quod in vno correlatiuorum ſtatuitur. & in reliquo locum habet. l. 1. & 2. C. de cupreſ. lib. 11. ſufficit tamen dare licentiam recipiendi: nam eo ipſo ratione annexionis videtur & data facultas conferendi: tex. in c. 2. de tẽp. ord. li. 6. vbi Peruſ. in 3. not.

10 Et ſic vbicunque iura prohibent aliquid fieri in fauorem certæ perſonæ, de conſenſu illius perſonæ, hoc fieri poterit, vt hic: & ſic tonſura data ab alieno epiſcopo, de voluntate ſui epiſcopi valet, & ſine voluntate, & licentia non, per c. primum, & per totum de temp. ordin. in 6.

Dimiſſoria tonſuram, & ordines p̃cedere debent, nec valebit ratihabitio.

11 Ex quo patet, quod dimiſſoriæ præcedere debent tonſuram, & ordinũ collationem ideo non valet ratihabitio epiſcopi, nec ipſe hoc ratum habere poteſt, ſed tantum Papa per litteras perinde valere hoc approbare poteſt. quia ratum quis habere non poteſt, quod ſuo nomine geſtum non eſt, per regulam ratum, de reg. iur. lib 6. & c. cum quis. de ſentent. excom. eod. lib. c. 1. de temp. ord. ibidem.

12 [Quod probatur, quia per canones ſine dimiſſoriis irrita eſt ordinatio. c. 2. & c. ſi quis. 71. diſt. ergo poſtea rata haberi non poteſt: quod enim in initio vitioſum eſt, non poteſt conualeſcere: l. quod in initio. ff. de reg. iur. quicquid dicat gl. in d. c. 1. 71. diſt. & Probus in d. c. 1. de temp. ord. lib. 6. dicens prohibitionem non inueniri iure factam: tamen vides contrarium: & text. in c. 1. in 9. q. 2. dicit, nec ordinatio rata erit, nec vires vllas habebit. ſic conſuluit Petr. Pariſ. conſ. 136. ſtante defectu. col. 1. vol. 4.

13 Ratio eſt, quia per hoc pax inter epiſcopos ſeruatur, tollitur diſcordia, quæ naſceretur ex ordinatione alterius, c. illud. & c. primatus. 71. diſt. & ſic tonſura non prodeſt, tam ratione prohibitionis iuris, quam etiam annullantis, et quia excommunicati, & indigni ſe faciunt communiter in aliena patria promoueri. c. 1. de temp. ordi. lib. 6. nempe infames loca ſuæ nationis fugere conſuerunt: c. cum deputati. de iud. iũcta glo. c. duæ. 19. q. 2.

14 Nec obſtat c. Salonitanæ, 63. diſtin. quia ibi non probatur, quod per ratihabitionem epiſcopi confirmetur ordinatio: ſed ibi epiſcopus relaxat ex corde iniuriam, quam ordinatus ſibi fecerat. probatur ibi. ego autem præceptioni pietatis eorum obediẽs eidem maximo, qui me neſciente ordinatus eſt, hoc quod in ordinatione ſua me, vel reſponſalem meum prætermittere præſumpſit, ita ex corde relaxaui, ac ſi me authore fuerit ordinatus.

Laicus nõ habet epiſcopũ hoc falſum.

15 Nec obeſt, ꝙ iura loquuntur de epiſcopo ordinante clericum, ſecus ſi laicum: quia ille, qui eſt clericus, eſt effectus iuriſdictionis epiſcopi: laicus vero ſtat ſub temporali iuriſdictione, & non habet epiſcopum: vt dicit Guido Papæ in deciſ. 449. laicus, ſed hallucinatur: nam omnes laici in diœceſi permanentes ſunt ſub iuriſdictione ſpirituali epiſcopi, & ſic habent epiſcopũ: ſi non haberent epiſcopum, eſſent acephali.

16 Et a quo confirmarentur? ac chriſma reciperent, & alia ſpiritualia? Imo epiſcopus ordinando laicum alterius diœceſis plus delinquit, quam ordinando clericum: quia ſubtrahit eum, & a iuriſdictione temporali, & ſpirituali, & a plebe eum vſurpat: ca. primatus. 71. diſtinct. ſed ordinando clericum tantum a iuriſdictione eum ſpirituali ſub-

li ſubtrahere nititur: & ſic non tantum eſt delictum: & maius eſt in fundamento delictum, quam in aliis: quia vbi non ſtabit fundamentum, non poterit ſuperædificari, nec alii ſumi ordines: l. egi. de excep. rei iudi. c. cum Paulus. 1. quæſt. 1. & idem in vtroque caſu ſcribit ſic de Monte Lauduno, in cap. primo, de tempo. ordin. in 6. dum textus ibidem dicit clericum. idem eſt, ait, ſi de laico faceret clericum, infra, eod. cap. vlti. & idem dicit de monte Lauduno, in d. cap. cum nullus, cum ſit eadem, & maior ratio in ordinante laicum: vt dixi ſuperius, & hoc probat Peruſ. & alii ibidem [Præterea ordinatio dicitur irrita, cap. illud. 71. diſt. & prohibet Papa, vt nullus cum iſto ſic promoto diſpenſet, in c. 1. de temp. ordin. in 6. ergo ſic promotus eſt inhabilis, alioqui non requireretur diſpenſatio. & iſte ſic promotus non gaudet priuilegio clericali in beneficialibus, & ita iudicatum fuit, vt teſtetur Chaſſa. in conſuetu. Burgund. in titul. des iuſtices. §. 6. gloſſ. ſont creux.]

17 Item in d. c. primatus. 71. diſt. dicitur, quod epiſcopus non debet laicum vt ſupra de plebe aliena: ergo loquitur etiam in laico, licet docto. contrarium aſſerat, etiam quia ius prohibet epiſcopo alienum ordinare, alienus eſt laicus, & ſic prohibitus, & illa prohibitio actum nullum facit: l. non dubium, C. de legibus.

18 Tamen tempore ſuſpenſionis epi ordinantis poterit clericus ab alieno epiſcopo ordinari, ſecus in laico: c. 2. vbi Peruſ. in 2. no. de tempo. ordi. lib. 6. pœna tñ non habebit locum in ordinante laicum, ut dicunt doct.

Clerici abſq; dimiſſorijs quãdo ab alieno ordinari poſſint epiſcopo.

19 Ideo in vno caſu clerici abſq; licentia proprii epiſcopi ordinari poſſunt ab alieno epiſcopo, ſi epiſcopus proprius fuerit ſuſpenſus, eo quod alienos ordinauerit, alienus ſuos ordinare poterit: c. 2. de tempo. ord. lib. 6. ſed ipſi ordinati tenebuntur probare epiſcopi ſuſpenſionem per declarationem Metropolitani: alioqui non crederetur ordinato, per ca. cum ſecundum leges, de hære. lib. 6. doct. in cap. cum in iure, de offi. c. delega.

20 Etiam in alio caſu, qñ epiſcopus habebat a Papa poteſtatem exercendi pontificalia in qualibet diœceſi, tunc ratione priuilegii valebit: ſed retineas priuilegii exemplum ſi ſapis: alias non credetur tibi.

21 Et ſic in hac materia caſus ſunt faciendi ſequentes: primus eſt, quòd collatio tonſuræ facta ab alieno epiſcopo non prodeſt, ſiue collata fuerit in diœceſi ordinati, ſiue extra, dummodo ab alieno epiſcopo ſine conſenſu proprii epiſcopi, vt ſupra concluſum fuit.

Tonſuratus ab alieno epiſcopo non eſt idone' ad beneficium.

22 Vnde hic promotus non erit habilis ad beneficia, ſicut ſi non haberet tonſuram: cap. fin. de cleric. excom. miniſt. quia paria ſunt nullam habere tonſuram, & habere inutilẽ: nam quoties vitioſe cautum eſt, pro non cauto habendum eſt: l. quoties, ff. qui ſatiſda. cogan.

23 Ideo impetrans beneficium a Papa, & nõ exprimens ſe promotum ab alieno epiſcopo, nulliter impetrat, & ſubreptitia eſt illius impetratio: nam ſi Papa ſciuiſſet iſtam tonſurã nullam; ei beneficium non contuliſſet, vel ſaltem non ita de leui. c. poſtulaſti, in fi. de reſcri. Oldra. conſi. 215. puncta, col. penult. nam hic ſuſpenſus eſt quo ad ſe, teſte Ioan. Andr. in cap. quod tranſlationem, de temp. ordinã. & dom. Gemi. in c. eos, illo tit. in 6.

24 Et ſuſpenſus quo ad ſe eſt priuatus omni actu ſpirituali, tendente ad ſuſpenſi commodum: vt docet Anto. Butr. in d. c. fi. de cleric. excom. miniſtr. ob id redditur inhabilis ad obtinenda beneficia c. cum bonæ, de æta. & qua.

25 Secundus caſus, ordinatus ab alieno epiſcopo de ſui epiſcopi voluntate, rite ordinatus cenſetur c. 1. & per totum de tempor. ordinan lib. 6. vide Pariſ. in conſil. 125. an collatio, in 4. vol.

26 Quæ voluntas præſumitur in dubio propter ordinantis authoritatem: c. niſi, vbi Panor. no. 1. de præb. & Oldra. dic. conſi. 215. nu. 9. Guliel. de Monte Laud. in c. 2. de temp. ordi. lib. 6.

Cauſſa ĩ dimiſſorijs nõ aſſignatur.

27 Oportet tamen quod promotus probet iſtam voluntatem per literas dimiſſorias patentes: c. 1. ibi per eius epiſcopi patentes litteras cauſſam rationabilem continentes, quare ipſum nolit, aut nequeat ordinare, eodem titul.

28 Nota tamen quod licet epiſcopus in litteris dimiſſoriis teneatur aſſignare cauſſam, quare non ordinauit illum, quem alieno epiſcopo dimittit; hodie tamen de conſuetudine non vidi epiſcopos aſſignare vllam cauſſam: quam conſuetudinem puto valere.

Rata nõ põt ordinatio haberi.

29 Tertius caſus eſt, ordinatio ſine conſenſu epiſcopi facta rata poſtea haberi non poteſt ab epiſcopo, quia non eſt ſuo, nomine facta, cap. cum quis, de ſent. excom. lib. 6. & non proderit ordinato ratihabitio epiſcopi. ſiue expreſſa, ſiue tacita; ſed in hoc papæ requiritur confirmatio: quidquid dicat Philipp. & alii in c. 1. de tempo. ordinan. libr. 6. ideo litteris perinde valere vtendum erit. [Et hoc probat cap. Lugdu-

nenſis

nenſis.9.q.2. vbi Papa approbauit illos promotos,licet gl.ibi in c.1.contrariũ dicat.]

30 Quartus caſus eſt, quòd ſicut epiſcopus beneficii poteſt ordinare priorem ſuæ diœceſis,ſic poterit ordinare ipſius ſociũ,quandiu manet ſocius,& quòd iuris eſt de priore & de ſocio:hoc expreſſe decidit Ioan.Andr. in regula cui licet,col. 5. verſic. ſecundo inducitur,de reg.iur.lib. 6.in mercuria. nam priuilegium perſonæ reſpicit familiam, authent.habita.vbi ſcripſi, C. ne filius pro patre.c.licet.de priuileg.lib.6.ſcripſi in ſcholaſtico priuileg.

Socius beneficiarij ordinari non põt.

31 Sic licet cum vno ſocio dicere horas, c.quod in te,de pœnit.& remiſ. clem. ſi. de celebrat.miſſ.facit l.ſi communem.ff.quemadmodum ſeruit.amittant.

32 Iſtam opinionem vix probarem, ſi non haberet ſocius ille originem ibi,vel domicilium,vel non eſſet religioſus ibi:vt notat Peruſ.in d.c.cum nullus.in vlt.no.

33 Alioqui quilibet poſſet ſic facere ordinari aliquem, & poſtea dicere eſſe ſuum ſocium,& ſic auferretur poteſtas alterius epĩ, quod non eſt permittendum.

34 Quintus caſus eſt,ꝙ dimiſſoriæ litteræ poſtquàm fieri debent:ergo probatio debet fieri per ſcripturam.d.c.1.& 2.de temp. ordin.lib.6. & cap. extraneo. 71. diſtin. gl. in cap.1.de cenſ.lib.6. Alex.conſ. 117. videretur in fin.7.vol.Feli.in c.ſuper his.col.9.nu. 12.de accuſ.& in ſumma.71.diſt. & ꝑ totũ.

Voluntas Epiſcopi ꝓbare literis debet quò ad dimiſſionẽ tonſuræ & ordinũ.

35 Sextus caſus probatio voluntatis ſeu licentiæ,quoad epiſcopum conferentem tonſuram in alia diœceſi probari debet per litteras, teſtes, vel alio legitimo modo; quia illa poteſtas non poteſt ſibi concedi, niſi de voluntate alterius epiſcopi:ergo illius volũtas probari debet per ordinatum.Chaſſa.in conſ.20.num.9.& ſeq.nam qui hoc dicit,ꝓbare debet,l.ei q.ff.de probat.

36 Quod probatur,ſi in literis epiſcopi conferentis ordines inſcripta fuerit licentia epiſcopi,in cuius diœceſi celebrat ordines : vel ſi epiſcopus, qui confert ordines, dixerit ſe hoc de licentia & mandato epiſcopi feciſſe: quia non eſt veriſimile quod hoc feciſſet, ſi epiſcopus illius diœceſis non dediſſet licentiam:& quia tunc potuit hæc licentia in actu ordinum interueniſſe.Cardi.in c. Albericus.de teſt.lib.Feli.in c.ſicut.colu. 12. de re iudi.num.27. [Cepol.in l.ſignatorius. q.11.ff.de verb.ſigni.& Purpur.in l. 1. nu. 550.ff.de offic.eius.]

37 Maximè hæc probatur licentia epiſcopi,ſi ſigillo epiſcopi,in cuius diœceſi ordines collati ſunt,ſigillatæ fuerint litteræ tonſuræ, & aliæ,quia ſigillum p... ...ſtitutatem c. poſt c ſſi... ...pr.b.& is qui ... ... contrarium,haberet probare furtiuum eſſe ſigillum, vel adulterinum, quod facile probari non poſſet:c.tertio loco de proba.

38 Et ſic promotus in aliena diœceſi,oportet quòd habeat literas dimiſſorias, promotus vero in ſua diœceſi ab alieno epiſcopo, oportet quod probet epiſcopum alienum habuiſſe voluntatem ſui epiſcopi ad conferendum primam tonſurã, & alios ordines,quod poteſt probari,vt ſuperius dixi,& aliis litteris conceſſionis,ac aliis legitimis modis.

39 Litteræ dimiſſoriæ conceſſæ an morte concedentis extinguantur, quod non videbatur: quia gratia perpetua eſſe debet:l.falſo.C.de diuerſ.reſer. & hæc videtur gratia, etiam quia capitulum ſede vacante concedit.c.cum nullus,de temp.ord.lib.6.

Literæ dimiſſoriæ an morte concedentis expirent.

40 Contrarium videtur,quia mandatũ ſeu voluntas alicuius morte mandantis finitur, l.mandatum C.manda. c. ſi gratioſe. de reſcrip.lib.6.iſta eſt voluntas concedentis, ergo eſt morte ipſius concedentis extincta; & ſic poſt mortem concedentis non dicitur q̃s voluntatem habere epiſcopi: quia morte finita eſt:nam mors omnia ſoluit.§.deinceps. in authent.de nupt.coll 4.

41 Quod eſt verum ſi nõ fuerit promotus, ſed ſi fuerit promotus ad tonſuram,& minores ordines cum illius epiſcopi voluntate,licet poſtea moriatur epiſcopus, poterit etiã ad alios promoueri ordines,ſi neſciuerit eundem eſſe mortuum,alioqui nouam voluntatem & dimiſſorias cautius eſt habere quo ad alios ordines.

42 Nam quoad ſuſcipiendos finita eſt prima voluntas,cum iſta diuidi poſſint,& quia inferretur iniuria nouo epõ,ſi hoc fieret ſiue voluntate eius.per d.c.cum nullus.& vlt. de temp.ord.lib.6. & poſſet capitulum ex gratia omnibus concedere etĩ inhabilibus,quod eſſet graue epõ inutiles poſtea permittere in ſuo epiſcopatu celebrare.

43 Tamen ſtatuta facta a legato durãt poſt mortem legati, vel poſt eius diſceſſum c. ſi. de offi.lega. Sic poteſt dici in cõceſſis a cap. ſede vacante. & hoc docet expreſſe Ioan. Imol.in c.2.in fi.ne ſede vacan. vnde tenendum eſt,ꝙ gratia iſta per mortem epiſcopi non expiret,quando ab eo eſt iure conceſſa, nec etiam ſi conceſſa ſit a capitulo, expirabit finita capituli poteſtate, quia geſta a capitulo valida ſunt, & durant, ſi rectè geſta ſunt. c. his quæ. de maior. & d. c. vno illo tit.lib.6.Ancha.in c.1.in fi.ne ſede vacãte. Federic.de Senis,conſil.16.capitulum.

Gratia an ꝑ mortem epiſcopi expiret.

44 Po-

44 Poterit tamen epiſcopus reuocare ea, quæ nondum ſortita ſunt effectum. argu. c. ſi qua de rebus. 12. q. 2. Panor. in d. cap. cum olim. verſic. ſeptimo. de maior. quod ſi non reuocauerit, poteſtas data remanebit, quod eſt valde notandum.

45 Sunt tamen quædam commendatitiæ litteræ, quæ dantur presbytero peregrinari volenti, vt ei liceat in eliena diecœſi eelebrare, alias non poterit, e. extraneo. & c. ſeq. 71. diſt. c. 1. de elerie peregri. ſcripſi in l. dimiſſoriæ. ff. de. verbo. ſignif & formam vide 73. diſt. cap. 1. & ſequent.

Quot modis beneficia acquirantur.

Iuſte & iniuſte beneficia acquiruntur.

HIs † præmiſſis adnotandum eſt. Quot modis beneficia acquirere poſſimus? Reſpond. duobus modis, iuſte & iniuſte: iuſte per titulum habilem & canonicum, de quo loquitur regul. 1. de reg. iur. lib. 6. vbi beneficium eccleſiaſticum ſine eanonica inſtitutione obtineri non poteſt, ergo cũ canoniea inſtitutione iuſte obtinetur, iniuſte ſine eanonica inſtitutione, & titulo legitimo. inſtitutionem vero hic accipimus pro quacunque prouiſione, vt declarat Panor. & alii in c. authoritate. ac in rub. de inſtit. poſt. Din. & alios in d. reg. 1.

2 Igitur quicunque non habet canonicam prouiſionem, iniuſte acquirit, videlicet ſi per ſimoniam forte uſurparit, vt per totum tit. de ſimon. de qua multa ſcripſi in titu. de elect. derogat. in verb. ſimoniacis, in Concorda. & in addit. ad tract. de ſimo. Ioan. Naucleri, quẽ modum ſciũt trapeſitæ ſimoniacæ hæreſis vt docet text. in eap. 123. diſt.

3 Vt ſi permutauit beneficium cum bonis, vel officiis temporalibus, ſimonia eſt: cap. fin. de rerum permut. Reſignans quippe beneficium fratri vxoris, vt ille bonis patris renunciaret in fauorem reſignantis beneficium, vel vt maiorem conſequeretur dotem, committit ſimoniam, Docto. in eap. nobis, & per totum. de ſimo, licet frequenter fiat a malis & perditis hominibus, ſed vxor ſic capta parum viuet, velis, qui ſic eam duxit, & filii ſic progeniti quandoque patris iniquitatem, cum Deus hoc voluerit, portabunt.

Reſignãs beneficiũ fratri vxoris, qñ ſimoniã cõmittat

4 Et ſic tribus potiſſimum modis hæc ſimonia contrahitur, primo a manu, vt ſi pecunia detur: vt ſuperius dixi, quando aliquid datur, vel ſuſcipitur, & dantem, & accipientem pariter damnatio Simonis inuoluit. capit. quos conſtiterit, & capit. placuit 1. q. 1. & per totum titu. de ſimo. nam beneficia eccleſiaſtica ſunt Dei dona, quia a Deo fidelibus, & a fidelibus Deo donantur, quæ ab eodem gratis accipiuntur, ideo gratis dari debent, cap. ſaluator. & c. res eccleſiæ. 1. q. 3. & ſimonia committitur, etiamſi aliquod temporale remittitur: vt in c. veniens. 1. de teſtibus.

Simonia trib⁹ modis committitur

5 Secundo a munere: munus enim ab obſequio eſt ſeruitus indebite impenſa: vt ſi quis ſeruiat epiſcopo ſine ſtipendiis, vt ei pro ſeruitio conferat beneficium, vel ſtipendia, quæ eidem famulo debebantur ab epiſcopo, ipſe remittit, vt epiſcopus eidem prouideat, ſimonia eſt, cap. ſunt nonnulli. 1. q. 1. & hoc etiam eſt frequentiſſimum: quod vtinam eſſet ignotum, & procul exularet ab epiſcopis.

Seruiens epiſcopo, vt beneficiũ ab eo obtineat, ſimoniacus eſt.

6 Non dico tamen quin epiſcopus poſſit ſuo famulo conferre beneficium, ſi ſit idone⁹ moribus, ætate, & ſcientia, vt dicitur in c. cũ in cunctis. de electio. dummodo hoc nõ fiat habita ſolum ratione ſeruitũ, ſtipendiorum, ſed meritorum. at pauci illorum famuli beneficia ſic obtinerent hodie, ſed quidã prælati ignari ignarus promouent, ac illis beneficia conferuut, doctos vero relinquunt.

7 Tertio munus a lingua dicitur fauor indebite impenſus: vt ſi quis roget epiſcopum, vt conferat beneficium non digno ob conſanguinitatem, ſeu ſeruitium, vel quia ei notus eſt, ſimonia eſt; ſecus ſi quis roget pro digno, & tune is rogans mereretur; d. cap. ſunt nonnulli. & eap. iuam, de ætate & qualitat. ſcripſi in verb. ſimoniacis, in tit. de elect. deroga. in Concord.

Rogans pro indigno vt beneficium obtineat ſimoniã committit.

8 Simoniam etiam cõmittit, qui ſolo ſanguinis ardore motus confert beneficium cõ ſanguineo, vt nunc fere omnes prælati. cap. vno. §. omnibus. & ibi glo. in verb. carnalitatem. vt eccleſiaſt. benefi. quod eſt verum, ſi habita tantum ratione ſanguinis conferat, ſecus ſi ille mereatur, ſicut extraneus, & tũc laudandus eſt conferens, cap. non ſatis, 86. diſtin. gloſſa. in cap. 1. de cohabita. clerie. & mulier. etiam ſcribit Gratianus in eap. ſunt quidam. 1. q. 1. his verbis; Sunt quidam qui vel violentia, vel fauore non permittunt eccleſias regulariter ordinari, hos etiam decreuimus vt ſacrilegos iudicandos; illæ itaque preces reiiciendæ ſunt, quas vel ipſe, q promoueri cupit, vel amici eius fundunt, non ſpirituali ſed carnali affectu, & quas nõ charitas interueniens, ſed ambitio ſupplicãs extorquet, capitu. filium. in fi. 1. q. 1. nec ſunt noſtri omnes prælati ab hoc ſacrilegii crimine exempti, qui ad præces mulierum, vel hæreticorum, ſeu aliorum beneficia ignaris ſine examine conferunt: veh illis, neſciũt

nunc quid faciunt.

Simoniacus quomodo debeat ſibi prouidere.

9 Quarto ſimoniacus ſi velit animæ ſuæ prouidere, debet relinquere beneficiũ, vel illud a Papa impetrare narrando ſimoniam, & quod detur ei perinde valere:& committi debet abſolutio a labe ſimoniæ,& excommunicationis, & irregularitatis incurſæ : & deinde poni debet in literis. Nos enim ſi abſolutionem,& diſpenſationem huiuſmodi per te fieri contigerit(vt pręfertur)volum⁹, & eidem N. Apoſtolica auctoritate concedimus,& c.vt in alijs perinde valeat,ac ſi ab exceſſu excommunicationis abſolutus, ac cũ eã ſuper irregularitate prædicta diſpenſatũ extitiſſet,&c.

Acqrẽs beneficiũ ad preces hæreticorum eſt eo priuatus.

10 Quinto iniuſte acquiritur beneficium, ſi precibus hæreticorum fuerit collatum,c. 2.§.ad hæc,de hæretic. lib. 6. vbi ſic ſcribitur. Ad hæc quoſcunque viros eccleſiaſticos, qui ad preces huiuſmodi peſtilentium perſonarum dignitates,perſonatus, & quæcunque alia beneficia eccleſiaſtica ſunt adepti,exnunc priuamus taliter acquiſitis,volẽtes ꝙ tales & habitis careant perpetuo, & ſi receperint illa ſcienter,ad alia,vel ſimilia nequaquam impoſterum admittantur.

Deuolutarij auferũt beneficia.

11 Sexto iniuſte acquiritur,quãdo per vim vel alias per iniuriam aufertur beneficium ab eo,qui iuſte fuit prouiſus:vt in cap. 1. & ꝑ totum, de reſtit.ſpol. videmus ſæpius hos diabolicos deuolutarios, iudices habentes propitios,quos pecuniis corrumpunt,interdum ob id pauperes priuari opimis beneficiis:ſed iſtorum relinquamus inſaniam, & Deum,vt reſipiſcant,oremus.

Patres filijs emũt bñficia.

12 Sunt & multi parentes, qui emunt ſuis filiis,vel conſanguineis beneficia, & eis per fas & nefas acquirunt,& patres,& filii in in inferno quandoque cruciabuntur,& iſtorum ſtultorum infinitus eſt numerus:vt ſcribit Eccleſiaſtes capit. 1. in fin. ſed vtinam intelligerent,& nouiſſima præuiderent, & illud dictum præ oculis haberent, quid prodeſt homini,&c.

Vicarij epiſcoporũ ſunt ſimoniaci.

13 Et fere hodie iſti vicarij ſunt ſimoniaci, & epiſcopos ſuos ſimoniacos faciunt, quia licet a iure ſit prohibitum, ne epiſcopi recipiant aliquid pro beneficiorum collationibus:cap.non ſatis.& c.1.de ſimo. fuit tamen decreto ſenatus permiſſum,vt aureum tantum,& non plus reciperent, vt dico in §. qa vero, de public. concubin. in concord. ſed iſti vicarii non ſolum recipiunt aureum,verum illorum famuli pro qualibet prouiſione: & iſti vicarii quot aureos poſſunt, & oblatos recipiunt, vnde & ſuos, & ſeipſos damnant,illi vero,qui ſic coacti donant,nõ videntur ſimoniaci: qui non poſſunt reſiſtere,dummodo voluntarie non dent:quod non præſumitur.Panor.& alii in c.cũ in eccleſiæ,de ſimon.ideo impetrari deberent beneficia iſtorum vicariorum,& hanc ſimoniã probare,quam epiſcopi ratam non haberẽt, vt arbitror: & iudices exacte iſta deberent ſeruare,& non eſſent tot ſimoniaci, ſed forte Claudius accuſat mœchos,&c.

Dans & collatione an ſit ſimoniacus.

14 Sunt & alii plurimi iniuſte acquirendi modi, quos multi bene norunt,in perniciẽ tamen ſuarum animarum:ideo eos reiicio: ſed iuſtos modos abunde tractabo,ne inducam aliquem in damnationem, cum ætas noſtra maxime plus ſatis ſit ad malum prona.cap.omnis ætas.12.q.1.

15 Iſtos enim iniuſtos modos ignari etiã ſciunt, & exercent, & tot beneficia ſibi,& ſuis quærunt,vt omnes famuli eorum, etiã ſtabularii,ſint beneficiis onerati,& ipſi abbatiis,& epiſcopatibus,& hoc vnde? ex ſimonia matre ambitioſorum,& imperitorum, quia omnis ignarus malus, vt Menander Græcus ait.

Tranſactio non eſt canonicus titulus.

16 Non dicitur etiam canonice inſtitutus qui beneficium habet ex tranſactione,quæ non comprehenditur in canonica inſtitutione per tex.in c.ſi quando,de offi.delegat. vnde ſi quis cum aduerſario tranſigat, debet nouam petere prouiſionem, alioqui eidem quo ad titulum non proderit.

17 Dicamus nunc iuſte & canonice quot modis beneficia nobis acquirantur,& certum eſt quatuor potiſſimum modis,ſub qbus alii continentur, videlicet per electionem,præſentationem & inſtitutionem, collationem, & Papæ prouiſionem : & de his omnibus inferius eſt tractandum.

18 Itaque cum ex vero & iuſto titulo qs beneficium acquirit,canonice obtinere dicitur.c.1.de reg.iur.lib.6.

Canonica inſtitutio qua dicatur.

Canonica igitur inſtitutio ſeu collatio dicitur,quæ eſt facta ſecundum canones,& a iure canonico probata, teſte Ioan. Andr.in capitul.non poteſt.in princ. de præbend.lib.6.capitu.1. de conceſſ. prębend. ibidem per tex.in cap.cauſam.in fin. de reſcript.vbi canonice fieri id dicitur, quod iure fit, & ſecundum ius canonicum, cap. cum olim, de dolo & cap. grauis, de cenſibus,cap.vno,de ætate & quali.libr.6.& canonica electio,quæ iure facta eſt,capitul.1. de elect.

2 Canonice inſtitutus is dicitur, qui iure prouiſus eſt. cap. extirpandæ, §. qui vero. de præben.

3 Canonice etiam dicitur quis obtinere, quando habuit ab eo, qui iure poterat conferre: c. ſi gratioſe, de reſcript. lib. 6. & c. ſtatutum, de præb. ibid.

Canonice verbũ & ad cõferentẽ, & ad recipientẽ refertur

4 Solet itaque hoc verbum, canonice, referri ad poteſtatem conferentis, non ad habilitatem recipientis: teſte Specula. in rub. de lapſis & diſpenſa. §. dicendum. verſ. ſed nunquid nos. & c. ſeq.

5 Ego tamen dicerem, quòd non dicitur canonice obtinere is, qui non eſt habilis, ideo ad vtrumque verbum canonice referẽdum eſſe per cap. ſuper inordinata. de præben. c. cauſſam, de elect. & c. ſuper ea. ibid. quia inhabilis non tenet ſecundum ius: ergo hoc non dicitur canonicum, nec canonice obtinere, quia non eſt valida collatio, igitur non canonica.

6 Vnde inoleuit practica curiæ Romanæ, per quam ſi quis dicat ſe canonice duo obtinere beneficia, & ea ex diſpẽſatione teneat, hoc non prodeſt: quia verbum, canonice, eſt valde latum, ob id oportet exprimere, quòd ea ex diſpenſatione teneat. & ob hoc multas reiectas diſpenſationes vidi, quia proprie in iure canonico illud canonicum dicitur, quod eſt a iure canonico comprobatum, & roboratum: c. poſtulaſti, de cleri. excom. mi. ſicut legitimum dicitur, quod lege confirmatur, & approbatur: l. legitima, de pact. ff. ſcripſi in l. lege obuenire. ff. de verb. ſigni.

Canonica collatio quæ, & elect.

7 Et ideo canonica collatio dicitur, quando interuenit poteſtas, & iuris ſolemnitas. c. 1. 63. diſt. & ſic regulariter ſumi concludit Gemi. conſi. 88. Innocentius col. 3. & conſil. 131. ſacroſancta, quamuis canonicum (vt proprie loquar) dicatur regulare, tamen in iure pontificio accipitur prout ſcripſi.

8 Et licet gloſ. & doc. in cap. quod ſicut, de electio. & in d. cap. 1. de regul. iur. lib. 6. dicant illam prouiſionem canonicam, licet deficiant iuris ſolemnitates, dum tamen ſubſtantialia adſint, vtpote ſi in electione ſeruata ſit forma capit. quia propter de election. ſed aliquis ex eligentibus non eſt vocatus, ſed contemptus: tamen, mea ſententia, non poteſt dici tunc canonica inſtitutio, quia nõ eſt facta ſecundum canones, & ſecundum iuris diſpoſitionem: nam ſi contemptus proſequatur, irrita fiet electio, vt ibi: ergo non eſt canonica, cum a iure canonico improbata ſit: in conſcientia dixi poſſe ſubſtineri, ſed non hoc iure in interp. c. poſtulaſtis. in gl. 1. de cler. excom. miniſtran.

9 Nec etiam canonica dici poteſt, quando non ſeruatur forma ſubſtantialis iuris poſitiui, licet adſit conſenſus, qui eſt de iure naturali, qui inter electum, & eligentem interuenit: vt no. in c. auditis, de electio. quidquid dicant doct. quòd large dicatur, ſed non video quòd proprie dici poſſit canonica: prout legimus in iure canonico, niſi in conſcientia, vt declaraui in d. cap. poſtulaſtis. [Non tenetur tamen prouiſus probare collationem, eſſe canonicam, ſed ſufficit quòd ipſam probet collationem, quia iuris auctoritate canonica præſumitur, teſte Innoc. in c. ſicut. de re. iud. vbi etiam iuris interpre. & in c. 1. de cõceſſ. præb. refert, & ſequitur Geminia. in c. licet epiſcopus. col. vlt. de præbend. in 6. vnde ſi pars neget eſſe canonicam, hoc probare debebit per cap. accedens. de accuſa. Doct. in cap. conſtitutus de appell. & in c. ſuſcitata. de in integr. reſtitut. cap. poſt electionem. de conceſſ. præb.]

De electione.

Electio quid, & quotuplex

SIngulos itaque nunc acquirendi beneficia modos percurramus: primus eſt modus electionis: electio enim eſt ad prælaturas, vel ad beneficia vacantia ab his, ad quos pertinet rite facta optio: vt ſcripſi in §. præfatique ordinarii, de colla. in concorda. ca. 1. de elect.

2 Per electionem prouidetur eccleſiæ cathedrali, vel collegiatæ, ſeu conuentuali: & tunc electio a collegio vel congregatione fit. cap. 1. & per totum. de electio. & iuſte acquiritur beneficium electo, quando electio facta eſt de habili, & ſecundum iuris formam, cap. cum noſtris, de conceſſio. præben. ca. quia propter. de electio. & per totum titulum: & de hac electione his verbis loquitur Petr. de Viaſſio in ſuo directorio elect. in princ. principum abuſu, quorum eſt munus eccleſias contritas reſtaurare: ca. boni principis. 96. diſtinct. & ibi Archidia. & Gemin. hodie eccleſiæ opprimuntur, & deſtruuntur, ac penitus pereunt, pro eo quòd impediunt ſanctiſſimas electiones, eligentes diuerſimode ad indignos aſſumendos compellunt, & capit. multa ſcripſi in titul. de electio. derogat. in concorda. Franciæ.

3 Et iſta dicitur proprie electio, quæ exigit confirmationem: vt in cler. quia contingit. de religioſ. domi. §. monaſteriis, de nomina. regul. in concorda. vbi abunde ſcripſi.

4 Altera eſt electio, quæ non exigit confirmationem, ſed canonici, vel alii eligendo conferunt, & hæc vim collationis habet potius, quàm electionis, gl. in regula cancella. 33. & in Prag. ſanctio. rubr. de elect. §. ſed quod per electiones: & electio fieri pōt ſub triplici forma: vt in c. quia pp. de election.

Poſtulatio admiſſa iuſtũ præbet titulum.

5 Et ſub electione comprehendimus poſtulationem, vt in rub. de poſtula. præla. quę ſi admiſſa fuerit à ſuperiore, iuſtum præbet titulum, c. 1. & per totum ibidem. & iuſtè quis acquirit per illum titulum, vt ſcripſi in §. 1. de nomina. regia, in verbo poſtulationē, vbi videbis differentiam inter poſtulationē & electionem: & de his iuſtum ſcriberem volumen, ſed extra oleas, cùm in hoc regno (proh dolor) non habeant locum: & quia ſuper iſta materia ſunt plures tractatus, ad quos poterit quiſque recurrere.

De præſentatione, & inſtitutione.

PRæſentatio à fundatore fieri ſolet epiſcopo, vel alteri collatori, & epiſcopus inſtituit præſentatum à patrono. vt patet in rubric. & per totum titu. de inſtitu. & cap. quod autem, de iure patrona. nam ſi laicus fundet eccleſiam, dotet, aut conſtruat, ex gratia acquirit ſibi ius præſentandi, & alia iura, quæ ius patronatus vocantur: c. 3. de iure patro. dico ex gratia, quia de rigore iuris non poteſt laicus eccleſiaſtica tractare negotia: c. 2. de iud.

Iuſpatronat' cur laicis eſt reſeruatũ.

2 Sed ne ipſi à fundationibus retraherentur eccleſiarum, ſed ad eas potius allicerentur conſtruendas, ius patronatus ſummi pōtifices eis in ſolatium & compenſationem reſeruarunt, eiſque illud iure confirmarũt: c. decernimus. 16. q. 7. & per totum titul. de iure patro.

Præſentatio qd, & quotuplex.

3 Præſentatio quid ſit, definit Panor. in c. ea noſcitur, de his quæ fiunt à præla. dixi eſſe quandam perſonæ per patronum epiſcopo, vel alteri, ad quem inſtitutio pertinet, legitime factam exhibitionem in §. pręfatiq; ordinarii. de colla. in concor. Franciæ, in verbo præſentationem.

Patronus eccleſiaſticus, & laicus quis, & quomodo differant.

4 Notãdum eſt quòd pręſentatio duplex eſt, quædam fit à patrono eccleſiaſtico: & hic ſex habet menſes ad præſentandum, à die notitiæ vacationis computandos: cap. vnic. de iur. patr. lib. 6. Do. de rota deciſ. 568. in tit. de ſenten. & re iudica. deciſ 31. & 845. in titu. de filiis presby. deciſio. 4: in antiq. & deciſi. 7. ſub titulo de præben. per Bernardum. de Biſigneto, glo. in §. viſum. in verbo præſentandum. de colla. in pragma. ſcripſi in §. j. de nomina. regia, in verbo ſex menſes, in concorda.

5 Et dicitur patronus eccleſiaſticus is, qui illud ius habet ratione eccleſiæ, ſeu beneficij, quod poſſidet. cap. dilectus. de offi. leg. cap. cum dilectus, de iure patro.

6 Vnde iuſpatronatus competens æditnis, ſeu operarijs eccleſiarum laicis, dicitur eccleſiaſticum, quia ratione eccleſiæ eis cōpetit, etiamſi ipſi laici ſint.

7 Patronus verò laicus dicitur, qui iuſpatronatus habet ratione ſui patrimonij, eccleſiaſticus verò ratione ſuæ eccleſiæ. gl. & doct. in clem. vlt. de iure patro. Rochus Curtius in ſuo tract. de iure patro. [Et ſi non appareret, attenditur ius ſucceſſionis, nam ſi illud per ſucceſſionem deferatur, præſumitur laicum, quia ſanctuarium Dei iure hæreditario poſſideri non poteſt. c. cũ decorem, de inſtitut. etiam iura eccleſiaſtica iure ſucceſſionis non dantur c. 1. de præb. c. Moyſes. 8. q. 1.]

8 Et is patronus laicus quatuor tantum menſes habet ad pręſentandum. d. c. vno; ſed variare poteſt ſemel tantum. c. quod autem. de iure patro. ſed hoc cumulatiue, non autem vt à primo recedere omnino poſſit. c. cum autem. vbi Panorm. ibid.

9 Ex quo infertur, quòd ſi intra hoc tempus patronis præſtitutum ipſi præſentauerint, tenebitur epiſcopus præſentatum à patrono, ſiue clerico, ſiue laico, ſi idoneus ſit, admittere: alioqui inſtō ad proximum ſuperiorē deuoluetur. gl. in cle. vna. de ſupplēd. negligen. præla. c. nullus. de iure patro. & interdum fit præſentatio Archidiacono, vel alteri dignitati, & ipſe poſtmodum epiſcopo repræſentat. c. poſt electionem. de conceſ. præb. & hoc ſolet in in diœceſi Carnoten. ſeruari, & in alijs quibuſdam.

Epiſcopus præſentatũ ſine examinatione recipere non debet.

10 Sed non debet epiſcopus recipere præſentatum ab vno, ſeu altero ante examinationem: c. quod autem. & cap. ſignificaſti. vbi doct. de iure patro. alioqui damnationē ſibi incurrit, & tenetur eccleſiæ læſæ damnum ſarcire, inſtar magiſtratus, qui minus idoneo pupilli tutelam commiſit. l. 1. & per totum de magiſtra. conuenien. expreſſe hoc docet Ancha. & Card. in clem. 1. col. vlt. de ætate, & quali. Ang. de Clauaſio in verb. reſtit. & plene ſcripſi in interpreta. c. poſtulaſtis, in 4. no. de cler. excom. mi.

11 Sed quidam ex noſtris carnales epiſcopi præſentatos ſine examine recipiunt, maximè cum à mulieribus præſentantur, & ad mulierum preces omnes paſſim recipiunt: ſed veh illis cum rationem reddent.

12 Si vero epiſcopus inſtituit a patrono p̄ſentatum, acquiritur præſentato beneficium iuſte. c. 1. & per totum de inſtit. Super hoc poſſem hic multa præſcribere, quæ iuſtum volumen complerent: ſed ſunt tres, qui ediderunt ſuper hac materia tractatus, ideo ad illos vos reiicio. Primus eſt Rochus Curtius ſecundus Paulus de Citad. tertius Cæſar Lambertinus. Illos ſi non graueris, perlege, & materiam iſtam amplam habebis: ego dicam in explanatione primæ ſignaturæ clauſulas, quibus Curia Romana vtitur, in hoc iure patronatus.

De collatione.

Collatio voluntaria & neceſſaria.

TErtio acquiruntur beneficia per collationem, quæ duplex eſt, aut neceſſariâ aut voluntaria: neceſſaria eſt, quam collator facere tenetur, veluti mandatario, vt in cap. tibi, & c. duobus. de reſcrip. lib. 6. ea. ſi cap. & ſeq. de conceſſio. præb. eod. li. & §. 1. de mā. Apo. in concor. Item collator nominato cōferre tenetur, §. pręfatiq; graduati. §. ſtatuimus primo, de colla. in concor. plene ſcripſi in tract. nomi. & inferius dicam. Item inſtitutio ad patroni præſentationem neceſſaria dicitur, in c. 1. de inſtitut. libr. 6. per Panormit. & alios in cap. 2. in fin. ne ſede vacante.

2 Voluntaria collatio eſt, quæ ex volũtate & libere fit: & hæc regulariter ſolet fieri, niſi a nobilibus & potentibus cogantur, vel a mulieribus collatores: quod multoties in Francia fieri ſolet.

Collatio a quibus iure fieri poſſit.

3 Et hæc collatio quandoque fit a Cardinalibus ratione ſuæ legationis, vel epiſcopatus: vt in c. 1. de offi. lega. lib 6. & nuncius ſedis apoſtolicæ habens poteſtatem legati de latere, beneficia conferre poterit: vt ibi tradunt doc. & Dec. conſ. 128. licet, & Pariſ. conſil. 17. de bon. in 4. vol.

4 Quandoque a patriarchis, c. 2. & c. q a, de conceſſio. præbend.

5 Aliquando ab epiſcopis, e. 2. & e. ex parte, & e. conſtitutus, de conceſ. præbend. e. ordinarii. de offic. ordina. libr. 6. omnes baſilicæ. 16. q. 7.

6 Nonnunquam ab abbatibus, vel priorib. e. fi. de inſti. clemen. vna, de ſuppl. negli. prælat.

7 Item ſæpius fit a capitulo, c. propoſuit, de conceſſio. præb. c. eam te, de reſcr. c. ſi c. de conceſſ. præb. li. 6. & quandoq; ab epiſcopo & cap. ſimul, c. poſtulaſti, de conceſſ. præb. aliquando alternatiue, c. cum in illis, de præb. lib. 6.

8 Interdum etiam a ſingulis dignitatibus, vel canonicis, c. fin. de præb. lib. 6.

9 Interdum etiam fit a laicis ex priuilegio & nō patronis, vt rex Franciæ ex priuilegio confert Andegauen. decanatum, in c. dilectus, 3. de præb. & alia multa beneficia iure regali. c. generali. de elect. lib. 6. gl. in c. Imperium, 10. diſt.

Traditio pilei uel calami ĩ collatione quid operetur.

10 Et traditio pilei uel calami in collatione operatur, quod ille, cui collatio facta eſt poterit ingredi beneficium propria auctoritate: quia per hoc datur licentia & facultas ingrediendi: l. ſi ex ſtipulatione, ff. de acq. poſſ. c. 2. vbi Doct. de conſue. Lud Roma. ſingul. 136. conſuetudo.

11 Seruatur tñ vt prouiſus mittatur in poſſeſſionem per aliquẽ, & hoc eſt vſitatum.

12 Nonnumquam iſti collatores conferunt per ſe, aliquando per alios, vt pote per vicarios, & ſiue per ſe ſiue per uicarios conferãt, Ius acquiritur per collatoris ordinarii, collationem, dummodo ſequentia interueniant.

Requiſita ad collationem bonam, & volentibus habere beneficia

Habilis conferẽs eſſe dẽt.

PRimo ex perſona collatoris ſeu eius vicarii requiritur, quod collator ſit habilis, non excommunicatus, c. poſtulaſtis, de cle. excom. mi. vbi abunde ſcripſi, quod qui non pōt conferre per ſe, nec per alium facit. clem. religioſus, de procu.

Pure & libere conferri bñficiũ debet.

2 Item quod pure conferat, 1. ſine pacto conditione, & modo: alioqui ſi conferat alicui, vt compenſet talem: vel, ſi quæ alia conditio interuenerit, collatio ſimoniaca eſt & nulla, c. quam pio, 1. q. 2. c. cum pridem, & c. fi. de pact. c. 2. de elect. lib. 6. & hodie pauci ſunt collatores a labe Simoniæ exempti, beneficia nulli conferentes ſine contracto innominato.

3 Canonice tamen poterit Epiſcopus conferre beneficium alicui ſub conditione, ſi aliud quod obtinet, reſignet: vt docet Hoſt. in c. ad audientiam, de reſcr. Collec. in c. ſignificaſti, de elect. refert. Io. Franc. in tract. de offic. & poteſta. c. ſede vacan q. 1. partis 2. col. 3.

4 Ad hæc libere id eſt ſine aliqua coactione conferri beneficium debet: alioqui metu facta collatio eſt, nulla, cap. 2. de his, quæ vi metuſue cauſ. fiunt. Nam quæ metu geſta ſunt, rata non habet prætor, l. 1. ff. quod metus cauſ.

5 Item ſi per uim, vt ibi, & c. ad aures, & cap. penult. ibidem. nec dicitur libe-

re conferre, qui ſola affectione ductus, abſque cauſſa & immerito confert, vt in Euangel. *Fidelis ſeruus & prudens, quem conſtituit dominus, vt det illis cibum in tempore.*

6 Item ſine aliqua diminutione conferendum eſt beneficiũ: vt in cap. vno. ut eccleſ. benefic. vnde non pōt epiſcopus conferre beneficium vni, & ſibi, vel nepoti, ſeu famulo ſuo reſeruare penſionem, qnia diminueretur beneficium: quod fieri non poteſt ab epiſcopo, vt ibi. & c. extirpandæ. in fin. de præb. nec poteſt iura dignitati cōpetentia, conferendo illam ſibi reſeruare, c. cũ veniſſent, de inſtitut. Cardin. in verb. conferens dignitatẽ.

7 Ita nec poteſt epiſcopus conferre cuidam beneficium, & retinere ſibi fructus: quod ſi hoc faciat ex pacto vel cõuentione, ſimoniã committit, d. cap. vno, in fi. facit c. ſi quis præbendas. 1. q. 3.

Fructus retinere quando poſſit epiſcopus i collatione.

8 Quod tamen limitatur primo, cum illos fructus reciperet ex conſtitutione, vel ſtatuto, ſeu indulgentia Papæ. dicto c. vno ibi, ſi conſtituat. Et ibidem dubitant Doct. an hoc epiſcopus poſſit conſtituere, vbi dicendum eſt poſſe quatuor interuenientibus primo quod hoc conſtituat de conſenſu Capituli, gloſſ. ibidem approbata, & capitu. 1, & per totum, de his, quæ fiunt a præla.

9 Secundo requiritur, quod hoc ſit ſtatutũ ante beneficij collationem. ibi vtrum ante donationem conſtituat: quia poſt collationem ſine conſenſu beneficiarii, non poſſet eidem nocere, nec ius ſuum auferre. regul. id quod noſtrum, ff. de reg. iur.

10 Tertio requiritur, quod hoc ſit conſtitutum ad tempus vt in ca. penult. de verborũ ſignificatione, ca. ſi propter, de reſcriptis, in ſexto, & ibi ad tempus. & c. in dicto c. vno, ſecus ſi perpetuo. clementina vltima de rebus eccleſiæ non alienandis. Panorm. in d. c. vno.

11 Quarto requiritur quod epiſcopus hoc ſtatuat ex iuſta cã, & neceſſaria, d. ca. vno, nec ſufficeret iuſta cauſſa, niſi & neceſſaria adeſſet: quia d. cap. vnum loquitur copulatiue, ad veritatem cuius oportet vtrunque interuenire, c. 2. & 3. de reſcrip. l. ſi hæredi, ff. de condition. inſti. & ſic epiſcopus non poteſt retinere ſibi fructus omnes beneficiorum, quæ confert, nec partem: quia negatiua totum negat, l. ſi quis ita ſtipulatus. vbi Iaſ. ff. de verb. oblig.

Palam conferatur beneficium.

12 Palam etiam facere collationem debet, id eſt præſentibus teſtibus fide dignis, non domeſticis, alioq. illi collationi non creditur capitul. poſt ceſſionem, de probation. ſcripſi in rub. de collatio. in concordat. vbi allegaui Curiæ Pariſiẽ. Aræſtum vtiliſſimum.

13 Notandum eſt, quod hæc beneficia perpetuo conferri debent, vt quis perpetuo ea, & non ad tempus habeat, c. præcepta, 55. diſt. & c. ſatis peruerſum. 56. diſt. nam ſicut matrimonium ad tempus non contrahitur: eſt. n. viri, & mulieris coniũctio indiuiduam vitæ conſuetudinem continens, §. 1. de patr. poteſta. in inſtit. ſic nec ſpirituale matrimonium, quod dicitur, in c. inter, de tranſlat. epiſcopi, quia actus legitimi non recipiunt diem, nec conditionem, regula actus, glo. in c. 2. de elect. lib. 6.

Caſus i quib' beneficiũ ad tempus conferri poteſt.

14 Quod non procedit in Papa, qui ad tẽpus conferre poteſt, c. ſi gratioſe, de reſcript. lib. 6. & gloſſ. in c. vnic. de capel. monachor. ibidem, & in cap. paſtoralis, 7. q. 1. & in c. veniens, de filiis presbyter. licet hoc nõ ſit ſolit' facere, & vix reciperetur in Frãcia.

15 Secundus caſus eſt in beneficiis ad nutũ c. cum ad monaſterium, de ſtatu monachor. cle. vnic. de ſupplen. negligen. præla. Feli: in. c. ſi. col. 2. de iud. & hoc vidi ſeruari in eccleſia ſancti Sulpitii apud Bituriges, in qua eligebatur Abbas triennalis. Ioan. de Selua in tract. de bene. in 3. par. q. 21. ſcripſi multa in tract. de pacifi. poſſeſ. in 6. limit. nu. 272. cum. ſeq.

16 Tertius eſt in commenda, quæ ſit ab ordinario ad ſex menſes de eccleſia parrochiali, c. nemo deinceps, de elect. in 6. alia ergo beneficia poterit epiſcopus ad tempus, vel in perpetuum commendare, ca. ſi conſtiterit: de accuſat. Domin. & Philipp. Franc. in d. c. nemo. Sed hodie nullus extra Papam ſolet beneficia commendare, ſaltem non uidi per inferiores a Papa, vel legato has commendas fieri ad vitam: quia ignari epiſcopi iuris beneficio non ſunt vſi: ut dicit tex. in ſimili in clemen. vna, de rerum permutat.

Quartus in coauditore præfecto, durante morbo, nam ceſſante illo ceſſabit coadiutoris officium, c. 1. & c. ſi. de cleric. ægrot.

17 Quinto idem in viſitatore dato, quando epiſcopus captus eſt a paganis, vel ſchiſmaticis, tunc adueniente epiſcopo, poteſtas viſitatoris extinguetur, c. pen. & vlt. de ſup. neglig. prælat. lib. 6. ſicuti capituli poteſtas confirmato epiſcopo, c. 1. ne ſede vacan.

18 Sexto in ſententia, quæ ſi fuerit lata ad alicuius vtilitatem, & executioni demandata, is habebit beneficium, donec contraria lata fuerit ſententia, c. cum eccleſia, de cauſa poſſeſ. quia ſententia pro veritate habetur. l. ingenuum, ff. de ſtatu hom.

Eccleſia vacanti

19 Septimo interdum eccleſiæ vacanti datur procurator, cũ libera poteſtate adminiſtrandi

procurator cũ libera datur poteſtate.

ſtrandi in ſpiritualibus, & temporalibus: & ſolet Papa hunc titulum concedere Cardinalib⁹, cum eis eccleſias cathedrales commendat, ſeu regulares. text. in c. cum nobis olim, in fi. vbi Panor. vl. nota. de elect. vbi vnam cauſam dicit legitimam, propter quam poſſit hæc conceſſio fieri, videlicet cũ exigit vtilitas, ſeu eccleſiæ neceſſitas habere certam perſonam, quæ tunc non eſt legitimæ ætatis, vnde interim poterit conſtitui procurator, ſeu viſitator illius eccleſiæ cum libera poteſtate adminiſtrandi tẽporalia, & ſpiritualia, quod ſoli Papæ competit: & alio nomine viſitator dicitur in ca. is cui, de elect. in 6. & c. penulti. de ſupplend. neglig. prælat. ibidem.

Epiſcop⁹ durante reſeruatione ſeu deuolutione administratorẽ ponere eccleſiæ poteſt.

20 Idem poteſt epiſcopus facere in beneficiis ſpectantibus ad Papæ collationem iure reſeruationis, vel deuolutionis: vt poſtquam aliquis illis non prouidet, poſſit idoneum adminiſtratorem interim concedere, donec per Papam prouiſum fuerit arg. c. regenda. 10. q. 1. Panor. in. c. cum nobis olim, in vlt. notab. de elect. dicens idem poſſe epiſcopum facere in eccleſiis ſpectantibus ad ſuam collationem, donec ipſe prouiderit intra tempus legitimum: c. nemo deinceps de elect. libr. 6. nota in c. cum vos de offic. ordinar.

Capitulum ſede vacãte beneficiis vacantib⁹ procuratorẽ conſtituit.

21 Item capitulum ſede vacante poterit procuratorem in beneficiis ſpectantibus ad collationem epiſcopi facere, vel commendare, ſed conferre non poterit, c. illa, ne ſede vacant. c. vnic. vbi Ioan. And. & doct. illo tit. in 6. Panor. in d. cum nobis.

22 Niſi collatio fuerit neceſſaria, vtpote in beneficio debito mandatario, vel nominato vt ibidem doctores tradunt. & inferius dicam in materia deuolutio. hactenus de beneficiis perpetuo conferendis.

23 Secũdo principaliter requiritur ex perſona eius, cui confertur, quod is, cui confertur, ſit habilis, & idoneus: c. graue, de præb. Idoneus dicitur, ſecundum iurium interpretes, ſi præditus ſit ſcientia, moribus, & ætate, c. cum in cunctis, de electio. c. licet Canon, illo titulo in ſexto.

Volũtas & poteſtas i habente beneficium requiritur.

24 Ego vero puto in primis requiri voluntatem, & poteſtatem eius, cui beneficium conferri poſſit, vt videlicet deſeruire beneficio velit, & poſſit: c. ſuper inordinata & c. graues. de præb. ſcripſi in gloſſ. voluerit §. 1. de collat. in concordat.

25 Præterea ſi uelit & poſſit, requiritur tamen, quod ſit idoneus tam in ordine, ætate, ſcientia, & moribus, quam in aliis, quæ inferius ſubiiciam ſtatim.

Collatio ordinarii an ſolo verbo probet.

26 Sed an epiſcopus, & alii inferiores poſſint ſolo verbo conferre, & ſine litteris collationem probare, reſpond. non poſſe propter eorũ fraudes, nec crederetur illis ſine literis: c. poſt ceſſionem, de probatio. ſcripſi in rub. de coll. in cõcordat. & Fely. conſi. 6. vtrum Domi. quod limitaui in ſex caſibus in verb. litteras, vbi abunde tractaui, [in §. 1. de manda. Apoſto. in d. concord. Sed nunquid collatio metu fieri poſſit? Bald. in rub. de reſcrip. col. pen. dicit poſſe, quia non eſt ſicut tutoris auctoritas, quæ verba requirit. l. 1 ff. de aucto. tutor. Ideo a muto interponi non poteſt. l. 1. in fi. ff. de tutel. ego exiſtimarem collationem non poſſe nutu fieri, nam ſi epiſcopus loquatur, oportet quod ipſe conferat verbo, ſicut de matrimonio ſcribitur in c. tuæ. de ſponſal. & ſæpe procedit hoc argumentum. c. inter, de tranſla. epiſcopo. Sed ſi collator loqui non poſſet, dandus illi eſſet coadiutor, qui conferret. cap. pen. & fi. de clerico ægro. & ita inualuit conſuetudo, quæ in hoc ſequenda eſt.]

Ordo in quolibet beneficio requiſitus.

26 Ordo requiſitus in quolibet beneficio eſt: primo in cardinalatu requiritur preſbyteratus ordo, ſi titulum presbyteri habeat, ſi titulum diaconi, requiritur quod ſit diaconus. Hoſtien. in c. 2. de offic. Archipresbyte. gloſſ. in tit. de numero, qualitat. Cardina. in prag.

27 Si tamen is non promoueatur, ſed diaconi vitam peragat, in foro conſcientiæ tenetur: quia non ſeruit Deo in ſacri altaris miniſterio, ſicut præcepit Chriſtus,

Hoc facite in meam commemorationem.

28 Epiſcopus requiritur quod ſaltem ſit in ſubdiaconatu, cap. a multis, & cap. intelleximus de ætate, & qualitate. ſed hodie pueri promouentur, & litterati negliguntur.

29 Idem in canonicis illum eligentibus, clemen. vt hi qui, de æta. & qualit. vt ſubdiaconi eſſe ante electionem debeant, alioqui ſuffragium non habebunt, vt in d. clemen. ſcribitur.

30 Archidiaconus in diaconatu, in ca. 1. de æta. & qua. ut ſit præcipitur.

31 Abbas vero, decanus, ꝑpoſitus, archipresbyter, & rector atq; curat⁹ debẽt eſſe in ordine presbyteratus, c. 1. de æta. & quali. c. cum in cunctis, §. inferiora, de electio. vel intra annum ſaltem promoueri, c. licet canon, de elect. in 6. c. ſi pro clericis, de præben. lib. 6. alibi tñ dixi an habeat locum in abbatia, & inferius in materia de non promouendo dicetur, ibi vide.

32 In aliis aũt ſufficit prima tonſura, c. 1.

6>. diſt. Panor. in c. dudum. 1. in fi. de elect. & in. d. §. inferiora, c. cum in cunctis, ibid.

33 Et ſi quilibet poterit habere beneficia cia curata, & quælibet alia, étſi tantum habeat primam tóſuram, dummodo ſit in ætate, in qua poſſit intra annum ad ſacros promoueri, ſeu ad illum ordinem requiſitum beneficio, d. c. licet canon. de elect. li. 6. c. ſi pro clericis, de præb. ibi. c. 2. in inſti. c. ſi eo tempore, de reſcr. lib. 6. & ibi doct.

34 Siue quis impetret à Papa beneficium, dicto c. ſi pro clericis, ſiue ab ordinario cóferatur, c. ſtatutu n, & c. cum ex eo, & dicto c. licet canon, de election. in ſexto: ſiue per præſentationé & inſtitutionem aſſumatur. c. 2. de inſtitutione, in ſexto, etiam ſi quis eligatur. Dominic. & Peruſ. in dicto c. licet canon. quamuis Ioannes Andreas ibi teneat contrarium, per c. præterea, de æta. qui textum hoc non probat. Imo dictum, c. licet canon, & alii tex. de elect. loquentes & dicto c. commiſſa, decidunt in electione ſufficere electum habere primam tonſuram, dum tamen faciat intra annum ſe promoueri: & iſta eſt communis opinio, quam Panor. & Card. ſequuntur in d. . dudum 1. de electio. & Car. in d. c. præterea. Imol. in c. fin. col. 3. de præb. Roma. conſ. 325. circa primum. in prin.

35 Limitatur quando de iure, vel conſuetudine, ſeu ex fundatione, vel ſtatuto requiretur ordo ab initio, vt in ca. nemo, de electioni pub. in ſexto. vel ſi diceretur ꝙ præſentaretur ſacerdos. Domini. in cap. ſi eo tempore, de reſcript. lib. 6. Cardinal. Zabarella conſi. 69. caſus talis. tunc niſi ſit ſacerdos tempore collationis non valebit collatio vel inſtitutio.

36 Etiam ætas requiritur: ſed videndum eſt, quæ ætas in ordinibus requiratur? reſpon. in tonſura requiruntur ſeptem anni complecti, c. fin. de tempor. ord. lib. 6. quatuor minores poſt ſeptem annos aſſumi poſſunt, glo. in ſumma 77. diſt.

Ætas in ordinib⁹ requiſita.

37 Ad ordinem autem ſubdiaconatus in 18 anno, ad diaconatus ordinem in 20. ad preſbyteratum in 25. anno promoneri quis poteſt: cle. ſi. de æta. & qua. ad epiſcopatum in 30. anno completo, c. cum in cunctis, in princ. de electio. plene Panorm. in c. ſuper inoridnata, præb. Cardina. in c. cum contingat, de ætate. hodie ad epiſcopatus eſt quis habilis in Francia in 27. anno, per §. primũ, de nomi. Reg. in con. Franciæ.

38 Ratio eſt, quia beneficia non debent conferri, niſi præditis moribus, ſcientia & ætate, d. c. cum in cunctis ergo ætas in initio requiritur, quod non eſt in ordine, ſed ſufficit quod ſe habilem reddat intra annũ; c. cum ſecundum, de præbend. etiam iuuenis merito dicitur, qui in iuuenilibus deſideriis occupatus nulla grauittae cóſtringitur. c. quorum. 34. diſtin.

39 Aetatem probare habebit, qui ſe fundat ſuper illa, ſiue agendo, ſiue excipiendo ideo qui dicit prouiſum non habere ætatem legitimam, hoc probare debet. l. cum de ætate, ff. de probat. l. de ætate, de minor. Bart. in l. in illa, 1. ff. de verbo. obligat. l. ſi maiorem, vbi Paul. & Iacob. C. de integr. reſtitu. de Rota deciſ. 253. ſub titu. de exceptio. deciſ. 2. nota in antiq. & deciſ. 800. in tit. de procu. deciſ. 37. ibi Fel. in c. dudum. de præſum.

Ætatẽ quis probare debeat.

40 Et ætatem requiſitam in quolibet beneficio abunde tractaui in tract. de pacifi. poſſ. in 4. lim. nu. 174. cum ſeq. & inferius dicetur in hac ætatis diſpenſatione.

41 Diſpenſare circa ætatem nullus ꝑter Papam poteſt: quia conſtitutio conciliaris eſt d. c. cum in cunctis. de elect. contra quã epiſcopi non diſpenſant. glo. in c. cum dilectus, in verb. in ætatem, de elect. nec quidem legatus. glo. in c. dilectus. 1. de præbend. niſi quis compleuerit vigeſimum annum quo caſu ad dignitates & perſonatus, non curatos diſpenſare epiſcopus etiam libere poterit. c. vno. de ætat. & quali. lib. 6. ſecus in curatis, in quibus maior idoneitas requiritur, cum cura ſit ars artium, c. cum ſi ars, de ætate & qualit. Staphile. in tract. de liter. grat. rubr. de qualita. & ſtatu beneſic. verſ. & in præmiſſis.

Sup ætate qs diſpenſare poſſit.

42 Ad hæc requiritur ſcientia ſufficiens mediocris, quæ ſufficiat ad regendũ illud beneficium, quod quis obtinet, c. venerabilis. de præb. Paror. in d. c. cum in cunctis. in priu. ergo non ſufficiet beneficiato Rhetorica, vel Dialectica, vel Medicina, per quam reguntur corpora, non animæ, licet quidam epiſcopi potius ſtudeant Medicinæ, quam Theologiæ, ſed Hiere. 10. c. dicitur, Stultus factus omnis homo a ſcientia, ideo ſcientia ſalutis eſt expetenda & neceſſaria. Luc. 1. contra quoſdam, qui potius libros Grammaticorum & Rhetoricorum deferunt quam Euangelia; quia cum ſint terreni, terrena ſapiunt.

43 Et triplici ſcientia Doct. ſcribunt in d. c. cum in cunctis, & ego ipſe hic ſcriberem, niſi dixiſſem in ipſo, in verb. eminentis ſcientiæ, de nominatio. regia. in corda. & ſuper hoc non vidi expreſſam diſpenſationem, ſed bene vidi aſellos epiſcopos neſcientes Latinum

num

num intelligere, nec loqui, ſed beneficiorũ ſtratagemata callẽtesq; ac beneficia ꝑ falſa & vera ſibi acquirentes.

Boni mores maximè clerico neceſſarij.

44 Præterea boni mores maxime neceſſarii ſunt beneficiatõ, qui præualet diuitiis. l. ſcire. §. is qui. ff. de tut. & curat. dat. ab his, ſic dixi iſta in clericis tantum requiri ſupra.

45 Sed quia hodie de moribus vltima fit quæſtio, ideo mores vltimo poſui: tamen boni mores præferuntur a Dauide, Bonitatem, diſciplinam & ſcientiam doce me, prius bonitatem, & ſi bonos expetit mores, quam alia: ſic & nos illius exemplo edocti faciamus.

Cõiugatus & illegitim' beneficia obtinere non poſſunt.

46 Requiritur etiam vt non ſit coniugatus, qui non poteſt beneficium obtinere: ca. 1. & per totum. de cleric. coniug. Silueſter. Prier. in ſua ſumma in verb. beneficium. 3.

47 Ad hæc vt ſit legitimus, nam illegitimi ſine diſpenſatione beneficia obtinere nõ poſſunt. c. 1. & per totum, de filiis presbyter. tã in decre. quam lib. 6. & inferius dicam in diſpenſatio. ſuper defectu natalium.

Abſentis beneficium ãtequam illud acceptet conferri nõ poteſt.

Vltimo requiritur, quod ſi collatum fuerit abſenti, vt ipſe acceptet, alioqui collatio facta alteri antequam iſte abſens declarauerit voluntatem, nullius erit momenti, etiã ſi poſtea abſens non acceptauerit. text. in c. ſi tibi abſenti, de præb. in 6. Panor. & alii in c. accedens. illo. ti. Calder. in reper. in verb. beneficium ſi fuerit.

48 Tertio principaliter requiritur ex parte rei quod beneficium ſit vacans: quia non vacans conferri non poteſt c. 1. & per totũ, de conceſſ. præb. ſcripſi in rub. de colla. in concorda.

Vacare beneficiũ quãdo cẽſetur, & quot modis.

49 Vacare autem poteſt beneficium vel per mortem, c. ſuſceptum, de reſcript. lib. 6. mors enim omnia ſoluit. §. deinceps, in authen. de nup. colla. 4.

50 Vel per renunciationem ſimplicem, vel ex cauſſa permutationis. c. 1. & per totũ. titu. rer. permut. de quibus inferius dicetur.

51 Item per priuationem & depoſitionem cap. ex litteris, & c. grauem. de exceſſibus præla.

52 Etiam ſi quis trasferatur ad aliud beneficium, primum vacat eo ipſo quod illi tranſlation. conſenſit. c. in apibus. 7. q. 1. poſt adeptam tamen poſſeſſionem ſecundi, ca. quanto, de tranſſa. epiſcopi. gloſ. & doct. in cap. ſi quis iam tranſlatus. 21. q. 2. clemen. gratiæ. de reſcript.

53 Item ſi ſecundum quis adipiſcatur incompatibile beneficium, pacifice, vacabit primum. c. de multa. de præb. & extra. exe crabilis. Ioan. 22. idem ſi quis per uim ſecundum occuparet: cap. eum qui. de præb. lib. 6. vt non ſit ſtolidus occupator melioris conditionis, quam ſapiens & aſtutus, qui titulum obtinuit. d. c. eum qui, & l. Seruius. ff. quod vi aut clam.

54 Item habens eccleſiam parrochialem ſi intra annum non eſt promotus, eſt priuatus ea, & vacat c. licet canon. & ca. commiſſa, de elect. lib 6.

55 Item vacat beneficium, ſi quis contrahat matrimonium, vel ſponſalia per verba de præſenti gloſſ. & Doct. in cap vnic. de cleric. coniug. lib. 6. Panor. in ca. 1. illo tit. Aufer. deciſ. 239. & aliis modis cenſetur vacare beneficium, quos ſcripſi in §. monaſteriis. in verb. vacantibus de nominatio. regu. in concorda.

De iure & facto beneficiũ vacat.

56 Et hæc vacationis genera ad tria reduci ſolent aut enim vacant de iure, & facto vt per mortem & reſignationem, vt ſuperius dixi: de iure autem in quantum nihil habet iuris in beneficio is, qui illud reſignauit, c. inter. de præb. de facto etiam vacat, quia de facto is reſignauit, vel mortuus eſt. & ſic de facto beneficium dimiſit.

De facto quando vacet.

57 Interdum de facto tantum uacat: ut quãdo quis ſuo eſt ſpoliatus beneficio. c. ad audientiam: & c. Abbas. de his quæ ui metuſue cau. fiunt. c. item cum quis. de reſtit. ſpol. Hoſt. in ſumma de conceſ. præb. quem alii Doct. ſequuntur communiter.

58 Ego autem eo caſu putarem nec vacare de facto nec de iure: de facto non vacat, quia detinetur ab ſpoliante, ideo non poteſt de facto vacare, qñ ab aliquo tenetur, vt notum eſt, per c. cum noſtris, de conceſ. præb. ideo ego dicerem de facto vacare, quãdo aliquis longo tempore eſt abſens a beneficio, & ignoratur vbi ſit, tunc dicitur vacare de facto: quia ibi nullus eſt, qui de facto illi beneficio ſeruiat. & pro hoc videtur tex. in c. 2. & c. ex parte. 1. de cleric. non reſid. & glo. in c. non oportet. in 1. de conſec diſtin. 5. dicit talem deſinere habere liberam adminiſtrationem, & illius beneficium conferri poſſe: ſed eo reuertente non nocebit illi collatio, ſi monitus non fuerit, vt priuatus c. tuæ. de cleric. nõ reſid. vbi Panor. & alii, & in c. ex tuæ. ibidem.

De iure quando beneficiũ vacare credat.

59 Aliquando uacat de iure, ſed non de facto, ut quando quis obtinet ſecundm pacificum, uacat primum de iure, per c. de multa. de præb. ſi tamen adhuc illud retineat, primum dicitur de facto retinere, ſic non uacat de facto, per c. cum noſtris. de conceſſ. præben. Hoſt. plene tractat in ſua ſumma, de conceſ. prę̄b.

Confer- ri quan do poſ- ſit de iu re va- cãs vel vtroque modo.

60 Itaque ſi beneficium vacet de iure, & de facto, vel de iure tantum, poteſt conferri nõ obſtante alterius detentione: & acquiritur ius illi, cui collatum eſt, etiam abſenti. c. ſi tibi abſenti de præben. lib. 6. ſed quando de iure tantum vacat, oportet quod exprimatur Papæ detentio alterius colorata, alioqui impetratio eſt nulla, ſecus ſi incolorata. d. c. cum noſtris. de conceſſ. præb. & dicitur incolorata, quando poſſeſſio ſine iure eſt: vt plene ſcripſi in tract. de pacifi. poſſeſſio. in 4. exten. nu. 32.

61 Ideo epiſcopus, vel alius collator, quando confert, debet modum exprimere vacãdi ſic, per mortem, aut per reſignationem. c. ſuſceptum. de reſcrip. lib. 6. nec ſufficit dicere, vacantem eccleſiam contulimus: vt conſuluit Bertran. conſil. 132. dubitatur col. 4. nu. 19. in 2. volum. ex 1. edition. quia etiam Papa non prouidet de beneficio vacante per modum in cancellaria exprimendum: vt eſt in regul. cancella. multo minus ordinarius.

Quibus hodie beneficia cõferantur.

62 Nunc dicamus de collationibus epiſcoporum, & ordinariorum, & quibus fiant, penitus ignoro. dicam tamen me vixiſſe vſque ad ſexaginta annos, & neminem vidiſſe, qui doctoribus regentibus, vel alijs doctis, & bonis ſua ſponte prouidiſſet: immo ſcio quoſdam epiſcopos aſtu quodam illos induxiſſe ad reſignandum, ſi qua habebant beneficia, vnde (vt puto) poſſem iure dicere, o capita eccleſiarum inutilia, & mores peruerſi, & quod Virgil. ait in Georg.

Infelix lolium, ſteriles dominantur auenæ. cap. 1. de libelli oblatione. inuaſit maxime eccleſias regni, a quibus, Deum obnixe oro, vt liberentur: & docti, probi, & vtiles in eccleſiis recipiantur, & nouum videbitur: ô quanti adulatores, hæretici, ignari, ſtabularii, & coqui abundant beneficiis: & docti, ac boni, ſteriles & omnibus nudati bonis ſunt. Deus eos beatos faciat in terra viuentium, & hos ignaros profliget, & bene eccleſiæ habebunt: dicit D. Ambroſ. in paſtorali, polleat (inquit) prælatus ſapientia & doctrina, vt non ſolum ſubditos doceat, ſed etiam hæreſes conterat & repellat: qui autem talis nõ eſt, ad ſacerdotium non accedat, vt vſurpare locum alterius non præſumat.

Conferẽs indigno priuat' eſt conferẽdi poteſtate.

Pœna contra collatores indignis offerentes.

Qvamobrem † cum ita abutantur quidam collatores conferendo indignis, videamus pœnas, in quas hi miſeri incidunt: prima eſt, quòd priuati ſunt poteſtate conferendi pro prima collatione, & (vt dicunt) prima vice. c. cum in cunctis. §. fin. de elect. c. cum Vinctonien. de electio. glo. in capit. cum ſingula. §. prohibemus. de præbend. lib. 6. & gloſſ. in c. quòd ſi prædicta. in verb. priuati, de elect. in prag. vnde conferẽs beneficium excommunicato, eſt ipſo iure priuatus, tamquam conferens indigno. c. poſtulaſti. de cleric. exc. miniſt. Cald. in reper. in verb. conferens beneficium. itaque poteſt impetrari beneficium, quod poſt collationẽ indigno factam epiſcopus contulit, quia illud conferre non poterat, eo quod eſſet a iure priuatus: & miror hodie cum tam multi ſint circa hoc Gregorii, quod iſta non impetrent: nec putarem poſt impetrationem bonos iudices contra hoc iudicaturos, ſi animabus ſuis prouidere vellent.

2 Et hoc ſi ſcienter, ſecus ſi ignoranter. c. poſtulaſtis. & c. Apoſtolicæ. de cleric. excomm. miniſtr. l. ex maleficiis, vbi gloſ. ff. de actio.

3 Et præſumitur ſciens epiſcopus, quia tenetur de vita & moribus illius inquirere, antequam ei conferat c. innotuit. de electio. Card. conſ. 133. duo ſunt, & debet habere plenam notitiam eius, cui confert. c. bone. 2. in fin. & ibi Panor. 12. not. de poſtula. prælato. nã ſicut q cum alio contrahit, non debet eſſe ignarus eius conditionis, cum quo contrahit. l. qui cum alio, de reg. iur. ff. ſic & is, qui vult alicui conferre. ſed quotuſquiſq; hoc facit, neſcio: ſed non eſſent tot pecora Melibæi eccleſijs præpoſita, ſi de his fuiſſet inquiſitum etiam inquirere debet. an aliud habeat beneficium, c. ordinarij. de offi. ord. in 6. nam peccat ſciens iſti conferendo: tum quia indigno confert. c. is cui. pe præb. lib. 6. tum quia venit contra iura hoc prohibentia. c. primatus. 71. diſtinct. Arch. in c. ſi quis 1. q. 2.

4 Secundo ſuſpendi debent a collationibus faciendis. c. graue. de præben. c. poſtulaſtis. de cleric. excom. miniſt. nam poſtquam male vtuntur re ad eos ſpectante, & adminiſtratione, ea priuari debent, ſicut tutor. qui male adminiſtrat. §. ſuſpectus. & §. fi. de ſuſpectis tutor. in inſti. vt etiã priuetur in quo deliquit. d. c. poſtul. de cleric. excomm. & fere hodie omnes ſuſpenderentur, & priuarentur.

Suſpenduntur collatores indignis cõferentes

5 Sed bonum eſſet ſtatuere, quod conferens indigno eſſet priuatus poteſtate conferendi per menſem: quæ collatio c. applicetur illius eccleſiæ, in qua eſt præpoſitus conferens,

ferens etiam ab officio ſuſpenditur. c. 1. in 83.diſt.c.ſi.1.q.3. ſed ſi fune collo adhibita ſuſpenderentur, non amplius indignis conferrent, & forte vtilius eſſet quibuſdam quo ad animam.

Peccat indignis cõferẽs.

6 Tertio peccat mortaliter, quia ſeruitio Dei indignos applicat.c.monaſterii.19.q.3. gl. penul. in ca. ad Apoſtolicam. de regul. & quia hoc vergit in detrimentum eccleſiæ, & honoris diuin', qui per bonos promouetur, & colitur, & meli' eſt paucos habere bonos, quam multos inutiles, c.tales.23.diſt.c. pen.de ætate.gl.in verb.indignorũ, in proœ. prag.ſanctio, & quia tranſgreditur canones ſtatuentes optimum eligendum.c.Metropolitano.63. diſt.& tranſgrediens canones peccat.c.quia eadem diſt.c.1.& c.quæ in eccleſiarum, de conſtit.c.ſi.illo tit.in 6.glo.in ver. vtiliorem.§.ad locum.de elect.in Prag.ſcripſi in interpreta.c.poſtulaſtis, de cleric. excomm.miniſtr.& quia fraus contra canones c.fin.5.diſt.

Infidelis eſt indigno conferens.

7 Quarto ſunt Deo infideles; quia fidelis & prudens debet eſſe quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam vt det illis cibũ in tempore, vt eſt in euangelio; vnde ait Hiero. indignum eſt dare Deo quod dedignaretur homo, ac cæcum animal offert, q. ordinat indoctum in loco docti, magiſtrũque facit, qui vix diſcipulus eſſe poterat. c. fin.49.diſt. longa debet vitam ſuam probatione monſtrare, cui gubernacula committuntur eccleſiæ.c.in ſacerdotibus 61.di.

Con ferens ad intereſſe eccleſiæ tenetur.

8 Quinto tenentur ad id quod intereſt illi eccleſiæ, quam læſerunt, vt pote ſi dignum elegiſſent, vel ei contuliſſent, eccleſia in lite non ſuccubuiſſet, aut aliud detrimentum paſſa non fuiſſet, hoc enim ſarcire debent: vt expreſſe docent Anchar. & Card. in cle. 1.col.vlt.de ætat.& qual.& Ange.de Clauaſio in ſua ſumma, in ver.reſt.& Fel. in cap. ſi quando.col.4.ver.ſtat difficultas.num.7.de reſcripr.

9 Inſtar magiſtratus, qui minus idoneo pupilli tutelam commiſit: nam magiſtratus tenetur deficientibus tutoribus.l.1. & per totum. ff.de magiſtra.conueniend. Cum ergo iſti indigni præfecti non reſtituant damna, ergo collatores tenentur.& in extremo iudicio quot erunt, ob hoc damnati niſi reſipiſcant? quia collationes beneficiorum circa inhabiles frequentiores ſunt, quam ad habiles, quia ſimilis ſimiles diligit: nec eximo capitula eccleſiarum, quæ hoc faciunt.& terræ cardines multi.

Conferens indigno de mala eius ad-

10 Sexto tenentur de mala adminiſtratione electi, vel prouiſi reddere rationem Deo optimo maximo, & erunt participes pœnarum quas patientur prouiſi ab eis in diſtricto Dei iudicio. cap. 1.§.quoniam.in verb. authores. de electio. in Pragm. nam facientes & cooperantes pari pœna punientur c. 1.de offic. deleg. ſicut. n. boni operis fructum ſibi comparat, qui rectum tenet in eligendo & prouidendo iudicium, ita graui ſemetipſum afficit damno, qui ad ſuæ dignitatis collegium ſublimat indignum. ca. miramur. 61. diſt. Eſaiæ 41. Ecce vos eſtis ex nihilo, & opus veſtrum quod non eſt abominatio eſt, qui eligit uos. c. Valentianus, 63. diſt. vbi dicit ſuper vos eſt talis electio, vt eligentes teneantur de omni damno, & diſpendio, quod eccleſiæ acciderit gl. ibid.

miniſtrationis tenet.

Pater ſi filio ad officium electo tenetur.

11 De iure ciuili tenetur pater conſentiens filio ad officium electio, prius tamen excutiendus erit filius. l. 1. C. de decu.lib. 10. Et nominantes ſcienter indignum ad officium tenentur de his quæ electi & nominati male in officio geſſerunt: l. 1. & 2. C. de peric.nomin.li.10.in ſubſidium.l.exactores. C.de ſuſce.lib.10. l. ſeueriter. C. de excuſ. tut.

Conferens indigno ſacrilegiũ committit.

12 Septimo ſacrilegium committunt, & tanquam ſacrilegi ſunt iudicandi. ca. ſunt quidam, 1.q. quia rem ſacram id eſt eccleſiam lædunt. Vnde ait D. Hiero. Eccleſiam fraudere, quod ſacrilegium eſt, vel exinde aliquid ſubtrahere. omnium prædonum crudelitatem ſuperat. in ca. gloria epiſcopi. in ſi. 12. q. 2. quia nihil magis officit eccleſiæ, quam quod indigni admittuntur in eccleſia, ca. nihil eſt. de elect. & dicit Leo, in c. miramur, 61. diſt. ſic miramur, tantum apud vos per occaſionem temporis impacati, aut ambientium præſumptionem, aut tumultum ualuiſſe popularem vt indignis quibuſlibet, & longe extra ſacerdotale meritum conſtitutis, paſtorale faſtigium, & gubernatio eccleſiæ crederetur: non. n. eſt hoc conſulere populo, ſed nocere, nec præſtare regimen, ſed augere diſcrimen. integritas. n. præſidentium ſalus eſt ſubditorum, alioqui iudicium æternum eos manet.

13 Octauo non conferendo uiris doctis & probis ſeipſos condemnant ad ignem æternum, text. in ca. apoſtolis, 16. q. 1. vbi ſic ſcribitur, Apoſtolicis viris & euangelizatoribus Chriſti in neceſſariis vſibus nolle tribuere, ſe ipſum condemnare eſt.

14 Nono ſcandalum præbent: & qui ſcandalizat, neceſſe eſt vt ſuſpendatur in collo

eius

eius mola, & proijciatur in mare, vt eſt in euangelio: nam poſtquam ſatis biberunt ex ſanguine pauperum, & adhuc non ſunt ſatiati, bibent ex aqua ad ſaturitatem.

Homicida eſt cõferens beneficium indignis.

15 Decimo ſunt homicidæ, quia auferunt bona debita bonis, & ſanctis eccleſiaſtic. 23. Panis egentium, vita hominis eſt, qui defraudat illum, homo eſt ſanguinis & virum ſanguinum & doloſum abominabitur domin⁹: & ſic hos malignos collatores, vt docet Auguſt. de Anchona in tract. de eccleſiaſtic. poteſta. q. 72. in vlt. q. & q. 2. dicens eos valde peccare, qui fauore ſanguinis, patriæ, aut adulationis conferunt beneficia indignis: quia bona communia ſunt communiter diſpenſanda: & bona eccleſiæ ſunt communia. c. conuenior, 24. q. 8. & necare dicitur, qui alimenta denegat, l. necare, ff. de libert. agnoſc.

16 Vndecimo decapitari meretur indign⁹ epiſcopus, niſi inuitus fuerit ordinatus, gl. in l. qui cum vno, in verbo, temporarium. ff. de re milita. quam probat Felin. in c. ſi quando. col. 4. de reſcri. & idem in promouente indignos, & ſi hoc ſeruaretur, fere omnes noſtri epiſcopi acephali eſſent, & ſine capitibus: quia pauci ab hac indignorum promotione abſtinent: imo eos plurimum iuuant quidam vicarii eorum, qui licet habeant ſuos ſuapte natura malos, illos tamen executores habent.

Cõferẽs indigno de amiſſione animarum tenetur.

17 Duodecimo iſti epiſcopi tamquam violatores canonum priuari debent, c. violatores. 25. q. 2. tenentur iſti de amiſſione animarum parrochianorum, quæ fuerunt damnatæ propter prouiſionem iſtius indigni, & aliis pœnis afficiuntur, quas ſcripſi in tractat. nomin. q. 19. alias cumularem, ſed ſurdis loquor.

18 Decimotertio ſi collationem non factã dicant ſe feciſſe, ſunt falſari. nam falſum eſt veritatis immutatio. §. 1. in auth. de inſtr. cautel. & fide. colla. 6. Et ſi per induſtriam & calumnias eorum auferatur beneficium viro iuſto, ſunt fures, quia bona contrectant inuito domino, l. 1. ff. de fur & peccatum nõ remittetur, niſi reſtituatur ablatum. reg. peccatum. de reg. iur. in 6. Sunt etiam ſacrilegi valde enim lædunt rem ſacram, a qua auferunt verum rectorem, dando alium non paſtorem, quem oues non cognoſcunt, quia eſt alienus, & voces alienorum oues non audiunt, vt eſt in Euangelio. Populum etiam valde lædunt, auferendo ab illis verum paſtorem, & dando mercenarium, qui non curat de ouibus, & ſi curet, decipit ſe, cũ non ſit præfectus, & tamen ſacramenta tamquam præfectus miniſtrat, decipit & animas illorum, quibus præſidet quia non eſt paſtor.]

Forma collationis, & prouiſionis ordinariorum.

MARTINVS † Dei, ac ſanctæ Sedis Apoſtolicæ gratia Nemauſen. epiſcop⁹ dilecto nobis in Chriſto N. clerico, in Decretis doctori, rectori parrochialis eccleſiæ N. noſtræ diœceſis ſalutem in Domino. Quia de litterarum ſcientia, uitæ ac morum honeſtate, alijſque uirtutum meritis, quibus illarum largitor perſonam tuam inſigniuit, fuimus fama ac fide dignis teſtibus certiorati, quæ nos ad gratiam tibi faciendam excitant.

2 Itaque uolentes te iuxta tuæ perſonæ merita fauore proſequi gratioſo, parrochialem eccleſiam N. noſtræ diœceſis nunc per liberam reſignationem de ea per prouidum uirum N. presbyterum dictæ eccleſiæ tunc rectorem in manibus noſtris factam, & per nos admiſſam ad pręſens uacantem tibi, quem ad regimen & gubernationem ipſius ſufficientem & idoneum eſſe reperimus cum omnibus iuribus, & pertinen. uniuerſis conferimus, & prouidemus, ac de eadem te coram nobis conſtitutum per pilei traditionem in manibus tuis inueſtimus; ac in corporalem poſſeſſionem, ſeu quaſi eiuſdem eccleſiæ N. præſentium tenore cum iuribus & pertinen. ſupradictis inducimus, recepto prius abs te ſolito in talibus præſtari iuramento, & iure noſtro ſaluo.

3 Quocirca uobis uniuerſis & ſingulis perſonis eccleſiaſticis, notariis & tabellionibus publicis per ciuita-

uitatem,& diœceſim noſtras conſtitutis, & ſubditis noſtris auctoritate prædicta tenore præſentium committendo mãdamus, quatenus vos, aut alter veſtrum,qui ſuper hoc fuerit requiſitus, ad dictam eccleſiam accedatis, ſeu alter veſtrũ accedat ad prædictum N.vel procuratorem eius nomine, & pro eo incorporalem poſſeſſionem prædictæ eccleſiæ N. iuriumque & pertinentium prędictorum inducatis vice noſtra, & defendatis inductum, amoto ab ea quolibet illicito detentore.

4 In quorum, omnium,& ſingulorum fidem & teſtimonium præſentes literas collationem, & prouiſionem noſtras in ſe continẽtes fieri,& per ſecretarium noſtrum infraſcriptũ ſubſcribi,& publicari fecim' & mandauimus: noſtriq; ſigilli magni iuſſimus appenſione communiri.

5 Datum Nemauſi anno 1551. die 6. Martij, præſentibus Ioanne Ruffiat presbytero,& Petro Roſtaing aurifice teſtibus ad præmiſſa vocatis,& adhibitis. De mandato Reueren.D.Epiſcopi,P.Killiot. ſecret.

Requiſita in litteris collationem.

Quinq; partes in collatiónum litteris.

QVia in collationibus multa ſunt dubia,ob id formam inſerui,in qua collationis forma ſunt quinque partes.Prima cõtinet ſalutationẽ,& collationis cauſam.Secunda ibi,itaque collationem,& prouiſionem, ac inueſtiturã factã per pilci traditionem,ac iuramenti receptionẽ.Tertia pars continet delegationem & commiſſionẽ factã omnibus clericis, tabellionibus, & perſonis eccleſiaſticis ſubditis, vt iſtum N. in poſſeſſionem dictæ eccleſiæ collatæ ponant,& inducant,ibi, quocirca. Quarta, teſtatur epiſcopus collator ad fidẽ huius collationis faciendã ſe iuſſiſſe has collationis litteras fieri per ſecretarium ſuum, & ſigilli ſui magni appenſione cõmuniri,ibi,in quorum omnium. In vltima inſcribitur data,& teſtes,poſtea ſubſcribit ſecretarius hæc ſumma prouiſionis literarum beneficiorũ licet alij alia inſerant, iſta tamen ſufficiunt.

Iurare quæ teneantur rectores, & curati eccleſiarũ collatori.

2 Sed dubitare quis poſſet, quæ iurare debeant rectores,& curati? reſpon. Primò iurat epiſcopo quilibet curatus, quòd erit illi,& ſuis ſucceſſoribus fidelis & obediens, & ſanctæ ſedi. probatur in c.ego N. & ſeq. de iureiur.c.cum clerici,de verbo. ſig. c. de forma. 22. q. vlti.

3 Secundò quòd ſeruabit mandata epiſcopi, & ea ſeruari faciet, videlicet ſententias & ſtatuta, c. cum ab eccleſiarum, & c. ad reprimendum,de offi. ordin.nã qui reſiſtit poteſtati,Dei ordinationi reſiſtit, vt docet diuus Paul. & c. qui reſiſtit. 11. q. 3. & diuus Petrus in ſua epiſt. Obedite præpoſitis veſtris etiam diſcolis.

4 Tertiò iurat quòd ſeruiet eccleſiæ, cui præficitur, ſeruiet inquam in diuinis, & in ſpiritualibus, ac temporalibus: quia propter officium datur beneficium. c. fi.de reſcript.in 6.& ſi non ſeruiat,eſt periurus.[O quot hodie ſunt.]

5 Quartò quòd reſidebit ſeruiendo dictæ eccleſiæ. c. quia nonnulli. & c. relatum. de cleric. non reſiden. & hoc iuris eſt.

6 Quintò non relinquet, nec ſe transferret ad aliam eccleſiam ſine ipſius epiſcopi licentia. c admonet, de renun.

7 Sextò iura & libertates eccleſiæ iurat conſeruare,& defendere, ac vtilia procurare,ſicut tutor. l. fi. §. omnem. C. de adminiſtr. tut. & ſicut Nabot vineam ſuam proprio ſanguine ſuo defendit, ita iura Eccleſiæ clerici tueri debent, licet pauci hodie reperiantur, ſed fugiunt dum vident lupum venientem, [ſicut mercenarij, & cuius non ſunt oues.]

8 Septimò quòd non alienabit res eccleſiæ,ſed alienata a prædeceſſore reuocabit,c. abbatibus.12.q. 2. & c. ſi quis presbyterorum. de rebus eccle.non alienan.c.2.de rer. permut. c. quod quis.35. q.9.

9 Octauò quòd nihil dedit,nec illicitum pro adipiſcenda hac eccleſia commiſit, c. fi. de pact. c. nobis. & per totum. de ſimo.

10 Nonò quòd non ſoluet vltra antiquam & ſol tam penſionem. cap. prohibemus. & ſeq. de cenſib. cap. tua nos. vbi Panor. iſta conſcribit,de iureiur..

11 Decimò quòd ordines ſuo tempore recipiet,& hoc ſi non eſt ordinatus, c. quæris. de ætat. & quali. c. licet cano. de elect. in 6. hodie iſtud non eſt neceſſarium: quia ſi non promoueatur intra annum, ipſo iure vacabit beneficium,per d. c.licet canon. Aliud etiam addit Panor. in d. c. tua nos. quod non eſt neceſſarium,vnde illud omit-

tot

to: hæc ſunt quæ ſolent iurare prouiſi ad eccleſias curatas: [Hodie non omnia iſta iurant. Sed quidam apponere ſolent clauſulam, Saluo noſtro, & aliorum iure. Et quid operetur illa clauſula, iure noſtro ſaluo, ſcribit Paul. Pariſ. conſtit. 21. num. 55. in 1. vol. alibi dixi.]

Declaratio collationis ordinarij.

12 Et ſic prius inſeritur nomen epiſcopi conferentis: vt dixi ſuperius in literis tonſuræ: & dixi Martinum: quia ignari hoc nomine abutuntur, [& vulgò vocari ſolent aſini hoc nomine, & plures ſunt effectu, licet nomine alio ſint decorati.]

13 Secundò ſalutaturis, cui beneficium cõfertur, dilecto, &c. deinde præfatur epiſcopus, quæ cauſa mouit eum ad conferendum: vt in c. graue. de præb. & interdum omittit cauſſam, quia nullam habet, cùm ſola affectione mouetur, [vt hodie permulti collatores.]

14 Tertiò narratur in litteris talem eccleſiam N. vacare per reſignationem, ve' eo modo, quo vacat, vt in c. ſuſceptum, de reſcript. in 6.

Epiſcopus non põt modum vacandi & expreſſo habere, nec ad effectum abſoluere.

15 Et ſic non poteſt epiſcopus, vel archiepiſcopus habere modum vacandi pro expreſſo: quia hoc ad Papam ſolùm pertinet: vt ſcripſi in forma manda. in glo. pro expreſſis. in Concord. nec poteſt ordinarius in his literis impetrantem abſoluere quo ad effectum obtinendi, ſicut Papa, & legatus: vt ſcripſi in gloſ. abſoluentes, in form. mand.

Clauſula, quouis modo vacet, non ſolet per ordinarium cõſcribi.

16 Item non poterit epiſcopus in literis collationum apponere clauſulam, quouis modo vacet: quia non poteſt in omnibus vacandi modis prouidere, vtpote ſi beneficium vacet in curia, c. 2. de præb. lib. 6. gl. & Doct. in c. 2. de elect. in 6. & c. 2. & 3. de conceſ. præb. ibidem: licet quidam ignari inſcribere in ſuis literis hæc ſoleant, ſed fruſtra: quia beneficium non debetur niſi per modum expreſſum, cum etiam iure deuoluto non poſſit conferre, poſtquàm amiſit collationem, non tamen vitiatur collatio, ſi epiſcopus dicat ſe conferre vacans per reſignationem, aut alias: quouis modo: quia ſuperflua non vitiant, l. ſi teſtamentum. C. de teſta. [Ideo quando epiſcopi, vel archiepiſcopi apponunt clauſulam, quouis modo, non comprehenditur modus vacandi, qui in illorum poteſtate non eſt, vt tradunt Doct. in cap. ſuſceptum. de reſcript. lib. 6. & Doct. in c. ex parte. de conceſ. præbend. Hodie quilibet collator ſolet apponere iſtã clauſulam, & non eſſe prohibitum docet gl. in §. itẽ quod monaſteria. in verb. aliàs, de cauſis, in prag. ſed non habet illum effectum, quem habet quando eſt à Papa appoſita.]

Nomen ſancti quando in collatione ſit exprimẽdum.

17 Quartò narratur diœceſis, vbi beneficium ſitum eſt, ca. ſignificante. de reſcript. & ſi ſit eccleſia per ſe, exprimitur nomen ſancti: alioqui non valebit collatio, gloſſ. & Doct. in cap. quamuis. 1. de præb. lib. 6. & alias collatio eſſet incerta, quæ non valet, cap. 2. de elect. libr. 6. dicam inferius in elucida. ſignaturæ.

18 Si verò ſit capella intra eccleſiam, exprimitur eccleſia, vbi ſita eſt: vt in eccleſia ſanctæ Crucis Aure. diœ. Fel. in d. c. ſignificante, col. 1. de reſcri.

Error in nomine presbyteri ñ vitiet.

19 Quintò exprimi ſolet is, per cuius mortem vacat, aut per reſignationem: vnde dicit Fel. in d. c. ſignificante, quòd ſi impetrauerim reſcriptum ſuper eccleſia contra presbyterum, ſi errauerim in nomine presbyteri, licet conſtet de eccleſia, non valet reſcriptum, quod eſt ſtricti iuris. allegat Ioan. Andr. in addit. ad Spec. in tit. de reſcr. præſenta. §. ratione cauſæ, ver. quid ſi indubitanter. vnde ſolet in ſignatura Papæ conſcribi, quòd maior & verior expreſſio fieri poſſit, vt in tract. de ſigna. dicetur.

Procurator reſignãtis exprimi debet, et eius poteſtas probari.

20 Sextò exprimitur procurator, qui illam reſignauit, ſi per procuratorem facta ſit: vt ſi falſi poſtea impugnetur, probari veritas poſſit, & quia procurator certus eſſe debet: l. 1. ff. de proc. ſi per ſe reſignauerit, etiam hoc exprimi ſolet, vt hic.

21 Et ſi dubitetur de hac reſignatione, probari debet per inſtrumentum publicũ: nec quo ad hoc creditur dicto epiſcopi, vel alterius hoc aſſerentis, nec quidem dicto Papæ: vt in cle. literis, de prob. quæ eſt hodie correcta per titulum de ſubla. clem. literis, in concorda. vbi multa ſcripſi.

Induci in poſſeſſionem beneficiarius debet.

22 Septimò mandat epiſcopus omnibus & ſingulis presbyteris, clericis, ac notarijs vt illum, cui eſt collatum beneficium, in poſſeſſionem mittant, alioqui ſua auctoritate poſſeſſionem prehendere quis non poſſet. l. ſi ex ſtipulatione, ff. de acqui poſ. & per collationem beneficij non transfertur poſſeſſio: c. cum Bertholdus, ibi, ipſum inſtituit in eadem, in poſſeſſionem eum induci faciens corporalem: de re iud. plenè ſcripſi in forma mand. in ver. inducentes.

23 Imò dicunt quidam, quòd apprehendens poſſeſſionem eſt iure, quod habet priuatus: c. eum qui, de præd. lib. 6. ſed ille tex. hoc non probat, ſed tantum eum iure priuatum, qui violenter, ſed non ſine violentia: vt dicunt ibi Doc. & Peruſ. maximè.

24 Vnde qui adipiſcitur cum verò titulo poſſeſſionem, non priuatur iure, ſecundum Domi. & Philip. ibidem. & quando epiſcopus confert, & inueſtit eum, per calamum, vel aliàs, is poterit propria auctoritate poſſeſſionem apprehendere: teſte Panor. in au ctoritate, de conceſ. præb.

In poſſeſſionē mittere quilibet clericus poteſt.

25 Et quamuis de iure Archidiaconi officium ſit mittere in poſſeſſionem inſtitutū: c. ad hæc, de of. archi. in Francia quilibet clericus mittit in poſſeſſionem de conſuetudine, nec requiritur Archidiaconus: vt di cam inferius tit. de miſ. in poſſ.

Clauſula, non obſtant, in collationibus ordinariorum nō inſcribitur.

26 Octauo ordinarius non apponit clauſulam, non obſtan. quia inferior nō poteſt iuri ſuperioris derogare: ele. ne Romani, de electio. Bar. in l. ſi quis, in prin. ff. de leg. 3.

27 Vnde non poterit alius à Papa fundationi, vel ſtatutis eccleſiarum derogare, ſed tenebitur prouidere iuxta ſtatuta, & fundationē, alioqui non valebit collatio. vt ſcripſi in for. mand. in ver. non obſtan.

Clauſula p hac vice, non pertinet ad inferiores, nec quidē ad curiam ſupremā.

28 Etiam ſi diceret pro hac vice tantum: quia iſta clauſula pertinet ad ſuperiores, qui iuri derogare poſſunt: nec puto curiam ſupremam hac clauſula vti poſſe, quia eſt inſtituta, vt iuſtitiā & ius reddat: & iſta clauſula eſt huic contraria, quia ſi hac vice gratiam vellet facere, & ſic iniuſtitiam male fa ceret: ergo ad parlamenta non ſpectat hæc clauſula, ſed tantum ad eos, qui iure ſuo derogare poſſunt. De hac curia, & eius poteſtate plenè ſcripſi in proœ. Concorda. in verb. ſummas.

29 Nonò data apponi ſolet, videlicet quo die collatio facta fuerit, & literæ ſine die, & conſule non valent, vt in data Sexti continetur: vt ſuperius dixi in literis tonſuræ.

Collationi facta ſine teſtibus non creditur.

30 Decimò teſtes duo ad minimum inſcribi in literis collationum debent: alioqui nō credetur collationi ordinarij in præiudiciū expectantis apoſtolici, vel alterius prætendentis ius: vt plenè docui in Concorda. in rubr. de collat. nec putet epiſcopus ad iniuriam ſuam pertinere, quòd illi ſoli non credatur: cap. placuit, 6. q. 2. & iſta eſt communis opinio, ſecundum Aret. in d. c. poſt ceſſionem, col. 2. & pro iſta conſuluit Bertrād. conſi. 132. Dubitatur, col. 2. in 2. vol. ex antiq. edit.

31 Vbi etiam conſi. ſeq. dicit, quòd ſi epiſcopus pòſteà daret literas ſuas teſtimoniales, vt diceret ſe contuliſſe illæ literæ non probarent ad euitandas fraudes, & maxime dictam te areſto, quod allegaui in Concord. quod eſt prohibitorium, vt collatio non fiat ſine teſtibus [nec quidem cum teſtibus domeſticis, vt bene docui in d. Concorda.]

Diuerſitas literarum an vitiet collationem.

32 Vndecimò debent ſcribi literæ eadem manu: nec eſſe debent diuerſæ literæ, alio qui ſunt ſuſpectæ, per tex. in auth. de trien. & ſemiſ. §. & quod ſæpe, textus in c. inter dilectos, de fide inſtru. & c. licet, de crimine falſi: Bald. in l. contractus col. 3. num. 10. de fide inſtrum. Rom. ſing. 336. An diuerſitas, Alex. conſi. 41. Viſo, col. 1. vol. 1. & conſi. 104. in prin. volu. 7. & expreſſè Bertran. conſi. 133. Viſo proceſſu. col. 3. num. 11. in 2. vol. ex prima editione: hoc attenditur in collationibus Papę, ſed non vidi apponi in collationibus ordinariorum: licet falſum probetur ex diuerſitate literarum: c. inter, de fide inſtrum.

Raſura vitiat collationem.

33 Duodecimò raſura vel cancellatio in lo co ſuſpecto, vel ſubſtantiali reddit ſuſpectas collationum literas, ideo eis credi non debet: l. ſi. C. de edicto diui Hadr. tollen. c. inter dilectos, de fide inſtr. Alex. conſi. 104. Stantibus. col. 1. in 7. vol. Suſpectum locum dicimus, quando in verbis diſpoſitiuis facta eſt litura. c. ex literis. vbi Panor. not. 2. de fid. inſtrumen. c. cum venerabilis, de religio. domibus.

34 Alia requiſita poſſunt diſcerni ex ipſis verbis collationis, & ex ſuperius ſcriptis, ideo ad alia pertranſeo.

Collationes an plures fieri poſſint.

QVæro, † An ordinarius vel executor gratiæ Apoſtolicæ, vt mandati, qui ſemel contulit, iterum conferre poſſit? Reſpon. non poſſe, quia functus eſt officio ſuo, ſicut iudex, qui ſententiam protulit: cap. in literis, de offi. deleg. l. iudex, ff. de re iud. & prima collatio impedit ſecundam: c. poſt electionem, de conceſſio. præben. Præterea quia non poteſt reuocare, & tollere ius, quod ſemel contulit: c. ſi tibi, de præb. ſicut donans inter viuos non reuocat, niſi in certis caſibus donationem. cap. fin. de dona. l. ſi. C. de reuoc. donat.

Contra collatores falſarios.

2 Etiam quia deuoluta eſt collatio ad ſuperiorem: vt dixi in §. ſi quis verò, de collationibus in concor. & dicam inferius in materia deuolutionis.

3 Quia ſi malè contulit, eſt priuatus poteſtate iterum conferendi, per cap. cum in cunctis, §. fin. de electio. Ad hæc, quia prohibita eſt variatio: & inconſtantia maximè epiſcopis, & clericis, clem. vna de renunciationibus. quamuis quidam maligni collatores de vno beneficio ſexcentas faciant

collationes;&, quod peius eſt,non factas dicunt eſſe factas:ſed veh iſtis falſariis,qui cũ Lucifero,niſi reſipiſcant,partem habebunt: & quid proderũt eis tot collationes in inferno?[& calumniæ,quas in vita exercuerunt, vt ſcripſi ſupra,Pœnæ contra colla.in fi.]

Diuerſo iure põt multiplex fieri collatio.

4 Limita quando diuerſo iure conferret, vtpote, ſi primo contulit in menſibus graduatorum non graduato,poſtea graduato requirenti conferre poteſt: prius enim tanquã epiſcopus voluntarie contulit, poſtea tamquam concordatorum executor quaſi coacte:diſcreta enim ſunt iura, quamuis plura in eandem perſonam deuenerint:l.tutorem, ff.de his quibus vt indignis. Et quando duo concurrunt iura in vnam perſonam,illa vim habẽt duarum perſonarum,l.ſi conſul.& l.ſi paterfamilias.§.1.ff.de adop.l. Papinianus, §.ſed nec impuberis, de in offi.teſta. plura ſcripſi iu §.ſi quis vero.in verb.diſpoſitiones. de colla.in concord.

Epi poſt inſiõnem confert.

5 Item ſi epiſcopus ad præſentationem quemquam inſtituat,poteſt poſtea pleno iure etiam alteri conferre;gl.ſingu.in clemen. vna,de ſupplen.negli.præla.quia ad eum eſt ius deuolutum, ſi patronus male præſentauit, & ſic diuerſo iure prouidet.

Non vacãs conferẽs qñ vacat, an illud iterũ cõferre poſſit.

6 Secundo non procedit, quando contuliſſet non vacans beneficium, quod vacans communiter dicebatur,vel non deuolutum; poſtea ſi vere vacet,illud conferre poterit,in c.1.de conceſſ.præb.& inferius dicetur in literis reſigna.poſt regu.cancell. quod probat Panorm.in capit. 1. de electio. dicam inferius de improb. benefic. viuentis,impetrat.

Prima collatio alijs præferũ,niſi vt infra

7 Dubitant quidam inter plures collationes,quænam earum ſit valida? Reſpon.regulariter prima, & præfertur ſecundæ;cap. poſt electionem, in fin. ibi primitus fuiſſe conceſſum,de conceſſ.præben.cap.eam te, de reſcript.cap.eum cui, & c. quia ſæpe de præbend lib.6.

8 Limitatur quando fuit aliquod impedimentum in perſona conferentis,vt quia erat excommunicata,& ſic conferre non poterat cap.poſtulaſtis,de cler.excom. mini. vnde ſi prius contulit,& poſtea abſolutus iterum,ſecunda collatio valebit.c.cum inter, de conſuetu.& c cum inter,de elec.

9 Secundo quando erat impedimentum in perſona eius,cui collatio facta fuit, quia inhabili facta fuit,& poſtea habili, tunc ſecunda præfertur.c.cum noſtris de conceſſ. præb.vbi Panor.& alii.ſcripſi in tract.de paciſi.poſſeſ.in 4.limit.c.ſuper eo;ibi, nõ vitio perſonæ de elect.

10 Tertio quando aderat impedimentum ratione temporis, vt ſi ante deuolutionem fuit collatum;tunc non valet collatio,etiam poſt tempus;ſed facienda eſt noua collatio tempore debito,c.2.& c.ſtatutum, de præben.lib.6.& c.2.de conceſ.præben.Panor.& alii in c.cum ex officii de præſc.

11 Quarto quando ratione rei erat impedimentum,vtpote quia non expreſſit modũ vacandi,ſed ſecundus ſic,tunc is præfertur; cap.ſuſceptum,de reſcrip.lib.6.vel contulit antequam vacaret,vt c.1.2.& c.poſt electionem,de conceſ.præb.

12 Vel forma non eſt ſeruata, c. quia propter, & c.ſuper eo,de elect.& c. cum terra; ibi,quod ſi in in perſona fuerit,vel in electionis modo peccatũ.ibidem.

13 Quinto ſi vtrumque impedimentum inſit,& in perſona,& forma; d.c.quia propter, de elect.

14 Vltimo aliquando non valet prima nec ſecunda collatio,vel electio, vnde facienda eſt tertia;c.conſiderauimus,de elect.c.cum Vintonien.& c.auditis,ibid. & clarius in d. c.poſt elect. vel impetrandum eſt de nouo beneficium.

14 Si tamen epiſcopus conferret duo curata beneficia alicui vno verbo, videlicet,confero,valeret collatio;vt docet Hoſti. & alii in c.quia nonnulli;de cler.non reſidẽ. & Io. Andr.in c.de multa, de præu. & dantur ſex menſes ad eligendum vnum ex illis,per c.referẽte,de præb.vel ſi adipiſcatur poſſeſſionẽ vnius,videtur illud eligere; & Ideo ſi aliud poſtea adipiſcatur, vacabit primum,vt in extrauagan.Execrabilis.Iu.22.& dicetur infra in tract.diſpenſat.in 2.parte. [ideo bonum eſt, vt poſſeſſionem melioris beneficii prius quis accipiat,nam ſcribit gloſ. hæc carmina.]

Collatio duorum bñficiorum ſimul an valeat.

Qui videt vtilius,& ſumit deteriora,
Abſit ei radius luminis abſq; mora.

in §. cæterum quod cum eo.in Inſt.

16 Aliquando collatores non per ſe, ſed per alios conferunt,vt epiſcopi, qui abſunt ab epiſcopatu,vt ſunt plurimi: tenentur enim relinquere vicarios in epiſcopatu,c.quoniã. de offi.ord.vbi Panor.& alii.& §.teneantur. de collat.in Concord.& olim cum epiſcopus abſens erat, vel alius collator, conſtituere procuratorem ei præcipiebatur, in c.fin. de uoto.vbi tex.vocat eum procuratorem,alias vicarium. Idem in c.petitio. ibi uicariæ ſiue procurationis,de procura.ubi Hoſt.& doctor.hoc probant. & Iaſ.in l. inſulam. ff. de præſcr.uerb.

Epi vicarios conſtituere debent.

17 Ideo dixi ualere inſinuationem nominationis factam iſti procuratori generali in tem-

temporalibus,& ſpiritualibus conſtituto ab epiſcopo: alioqui eſſet in poteſtate epiſcopi ſic nominando fraudare graduatos,& nominatos iſti procuratori inſinuantes,ac etiã mandatarios iſti conſtituto præſentare mandatum cupientes.

Miniſter fratrũ min. vicariũ cõſtituere dēt. 18 Item miniſter fratrum minorum tenetur conſtituere vicarium: vt conſuluit Carol. Ruy.conſi.148.uiſis quibuſdam, col.2. nu.4.in 4.vol.& iſti vicarij conferunt nomine epiſcopi,quę materia, quia eſt valde vtilis, & in iudicijs frequens, & parum ab interpretibus tractata, ob id eam hic tractare plena manu & abunde ſtatui.

De Vicarijs Epiſcoporum.

Creare põt vicarios ſine capituli cõſenſu. SCiendũ † igitur eſt,quòd epiſcopi creare ſibi vicarios poſſunt ſine conſenſu capituli,& remouere: vt docet Hoſt.in ſumma,de offic. vica.§.in quibus. verſ.ſed nunquid,quod etiam approbat cõſuetudo,quæ in talibus eſt ſeruanda.c.ea noſcitur. de his quæ fiunt à præla. Butrig. in c. tua. de offi. vica.refert Io.Franc.in tract.de offic. & poteſtate capituli ſede vacan.q. 10.col.4.in 2. parte.

Vicari⁹ nõ oſtẽdes vicariatum q̃to puniatur. 2 Tenetur tamen vicarius probare literis ſe vicarium, alioqui non valebunt geſta ab eo. Bertach. in tract. de epiſcopo, in 7. parte,4.lib.q.8.poſt Bald.in cap.paſtoralis, de reſcript.

3 Et ſi geſſerit ſe pro vicario, conferendo beneficium alicui, & poſtea non oſtendat mandatum ei,cui contulit, ad intereſſe tenetur: quod non poteſt eſſe minus, quàm valeat beneficium collatum: vt in tract.nomina.ſcripſi in q.14.nu.71. & ad hoc ſolent condemnari [vicarij, qui ſic decipiunt eos, quibus conferunt.]

Dignitatẽ hēt vicarius eã incompatibilẽ cũ alia. 4 Vicarius igitur hic dicitur, qui epiſcopi vices gerit, vt in rub. de off. vica.& is dicitur habere dignitatem,ideo reſcripta Papæ ei dirigi poſſunt. cle. & ſi principalis. de reſc.etiam ſi ſit tantum vicarius capituli ſede vacante,vel officialis, niſi eſſet foraneus: vt vocat gl.& doct.ibi.& expreſſe Io. Franciſ. in tracta. de poteſtate capituli ſede vacan.q.10.partis ſecundæ,colum.2.uerſi.ſed nunquid.

5 Vbi plus dicit à reſidentia excuſari, & lucrari fructus tempore abſentiæ: quia in ſeruitio eccleſiæ eſſe cenſetur. c.ad audientiam. de cleric. non reſiden.conſuetudo tamen multarum eccleſiarum illum abſentẽ non excuſat.

Vicari⁹ & delegatus differunt. 6 Eſt tamen differentia inter vicarium, & delegatum: quia vicarius intelligitur is, qui vices gerit ordinarii in eodem loco & tribunali, quo ordinarius, nec de vno ad alium appellatur: delegatus verò quo ad hoc dicitur,cui committitur etiam vniuerſitas cauſarum, à quo appellatur ad delegantem,quia non eſt idem conſiſtorium. c. 2.& 3.de conſue. lib.6. & Bar. in l.1. in ff. ſi quis,& à quo appelle. Bertach. in tracta. de epiſcopo,in 7.parte 4. lib. quæſt.9. quia non eſt delegatus generalis, ſicut vicarius: vt probatur in cap. ſuper.§. porro. de offi. deleg. Bald.in l. aliquando. ff. de offi. pro conſul.

7 Sed notandum eſt, hunc vicarium non habere dignitatem incompatibilem cum alia, vt docet Panor. vt per illum tex. in c. de multa,de præb.ideo per adeptionem dignitatis non vacat vicariatus, nec econtrario, vt d. cle.& ſi principalis. de reſcrip.dēt tamen is vicarius præcedere archidiaconũ, etiam maiorem, quia loco epiſcopi eſt, & ſicut epiſcopus eſt honorandus c. præcipimus,93.diſt. quẽ ſing.no. Lud. Rom.ſingu. 362. & Fel. in rub. de maio. poſt Panor.cõſi. 21.viſo dubio,in 1. vol.dicens non valere conſuetudinem in contrarium.

Requiſita in vicariatu primo ſcriptura,& teſtes. 8 Annotandum eſt, quod in vicariatu plerumque ſequentia requiruntur. Primò ſcriptura, quam oportet edere his, qui indigebunt poteſtate ſua, quam non poſſet vicarius edere, ſi non haberet, & hoc etiam probat l. vniet, C. de mand. prin.c.cum in iure. de off. deleg. & quamuis quidam intelligant illa iura in delegatis Imperatoris, vel Papæ, tamen cum eadem ratio ſit in hoc caſu, idem ſeruabitur: & hoc iure vtimur, quamuis Do.de Rota contrarium videantur probare deciſi. 397. ſi epiſcopus in 2.q. in nouis. [ſub titu. de offic. vicar. deciſio 5.

9 Quæ opinio poſſet intelligi valere collationem vicarij conſtituti verbo epiſcopi, dummodo probetur per teſtes pñtẽs,tñ vicarius nõ dēt exercere officiũ,niſi hēat ſcripturam ſuæ poteſtatis, & eam exhibeat petentibus,alioqui damnis & expenſis onerabitur: vt inferius dicetur. & iſta ſententia de conſuetudine inualuit,quam probat Bald. in l. aliquando. ff. de offic. proconſul.& Petrus Pariſ. conſi. 80. difficultas.colum. prima,in quarto volumine,

10 Ideo non debet quis fidere litteris miſſis ab epiſcopo ſibi, in quibus dicitur, quod ſi moriatur talis, & alii, quod ipſe conferat beneficia talibus, & ipſe conferens inueniet ſe vicarium.

Epiſ. reſidens in curia, an excuſetur.

11 Item poſt ſalutationem ſolet epiſcopus narrare occupationes, quibus tenetur, fortè, quia eſt ſummus Papæ pœnitentiarius, ob id nō poteſt in ſuo reſidere Epiſcopatu, ideo neceſſe habet conſtituere vicariū, qui ſuppleat eius vices. Et puto excuſandū epiſcopum, qui eſt in ſeruitio Papæ: vt in c.2.& c.ad audientiam, de cleric.non reſiden.nollem tamen excuſare eos, qui reſident in curijs principum extra neceſſitatem.

12 Vidi etiam in vicariatus literis cauſam inſeri, cur iſtum potius quàm alium creauerit vicarium, ſcilicet propter ſcientiam, & induſtriam, vt inferius dicetur.

13 Secundò teſtes in illo vicariatu interuenire debent, alioqui inſtrumentum cum ſigno ſui ſecretarii tantum eſſet ſcriptura priuata, quæ non probaret.l.inſtrumenta.& l.rationes.C.de proba. & ad euitandū fraudes, quæ ſuper hoc fieri poſſent, nam prohibita ſine teſtibus collatione, videtur etiā eſſe prohibitus vicariatus ſine teſtibus, per l. oratio. ff. de ſponſal. & ſic cenſuit ſenatus Pariſien.anno 1519.die 29.Iunij.

Areſtū.

14 Et bonum eſſet ꝙ nullus reciperetur vicarius, niſi inſtrumentum vicariatus eſſet in actis regiſtratum.& ita fuit in ſenatu ſtatutū requirente Do.Dionyſio Riaut aduocato tunc egregio vniuerſitatis, nunc autē ad uocato Regio anno 1548.in menſe Martio.

Areſtū.

15 Tertiò requiritur quòd ſit generalis, c. conſtitutus, & c fin. de conceſſio. præb. vbi doc.& per c.ſi.de offic.vica.lib.6.c.deliberatione. §.prohibemus.de offic.lega. ibidē c.ſtatuendum. 16.q.2.multa valent generaliter, quæ non ſpecialiter.

Generalis dēt eſſe vicarius, & quāobrē.

16 Ratio eſt, ne fiat fraus Lateranen.concilio.d. c.conſtitutus: nam is, qui non poſſet conferre beneficium vacaturum, daret alicui poteſtatem conferendi illud, quod reprobatur in d. c. 2. & ca. conſtitutus, & hoc ceſſat quando in genere datur poteſtas conferendi vicario.Io.de Selua in tracta.de beneficio, in 2.par.q.21.

17 Secunda ratio eſt, quia ſi daretur ſpecialis poteſtas conferendi tale beneficium, hoc ſaperet reſeruationem, quam alij collatores extra Papam etiam legatus facere non poſſunt.ca.cum dilectus.de iure patro. maximè in hoc Franciæ regno.§.1.de reſeruа.in concorda.

Generalitas vicarij in quibus cōſiſtat.

18 Et hæc generalitas in his conſiſtit. Primò quòd vicarius conſtitutus ſit in ſpiritualibus & tēporalibus, alioqui in ſpiritualibus tantū, nō eſſet generalis, quia nō contineret niſi vnam ſpeciem: vt inferius dico.

19 Item generalitas eſſe debet vt conſtituatur ad conferendum omnia ſingula beneficia, aliàs ſi ad vnum conferendum conſtitueretur, non valeret, vt dictum fuit per d.c.conſtitutus, de conceſſio.præbend.

20 Vnde non valeret etſi data eſſet poteſtas recipiendi reſignationem certi beneficij: vt decidunt do. de Rota deciſ. 397.ſi epiſcopus in no. [in titu.de offic. vicar. deciſ. 5.] & probat Panor. in d.c.conſtitutus. col.vlti.& Io.de Selua. in tracta. de beneficio, in 2.parte q.21.

Conferēdi pōtas generalis eſſe dēt.

21 Nec equidem valeret, ſi data eſſet poteſtas generalis conferendi omnia beneficia, & poſteà in alijs litteris eſſet adempta niſi in vno, quia hoc eſt in fraudem, ideo non valet: vt aſſerunt Io. And. Panor.& alij in d. c. conſtitutus.

22 Item generalis debet eſſe poteſtas ad conferendum idoneis, vel ſimpliciter ad cōferendum, alioqui ſi eſſet quis conſtitutus ad conferendum tali Titio, vel talibus tantum, non valeret, quia illis reſeruata eſſent beneficia.c. deliberatione. §.inhibemus.de officio legati lib.6.quod nec iure fieri poteſt niſi in Papa.cap.is cui, de præbendis, lib. 6.

Vicari⁹ ad cōferēdū beneficia certi loci an valeat.

23 Generalem etiam eum eſſe putatem, ſi eſſet conſtitutus ad conferendum omnia, & quæcunq; beneficia certi loci: dummodo ibi ſint plura beneficia, quia nec ſapit reſeruationem: nec votum mortis captandæ præbetur in vnum potius, quàm in alium, ergo valet ceſſante ratione.c. cum ceſſante, de appel la.

24 Vnde vidi quendam Abbatem de Sabaudia conſtituiſſe vicarium generalem in temporalibus, & ſpiritualibus ad conferendum omnia & quæcunq; beneficia in Aquitania, quorum collatio ad nos ratione Abbatiæ noſtræ (vt dicebat) pertinet, ſuper quo vicariatu dubitabatur, quia in certo loco erat vicarius conſtitutus: ſed fuit concluſum valere, quod ſic probo: Certæ rei vel cauſſæ tutor dari non poteſt.§.certæ.qui teſta tutor. dari poſſunt. ſi tamen tutor detur teſtamento rei Africanæ, vel rei Syriacæ, vtilis datio eſt: & hoc iure vtimur, l. ſi tamen. ff de teſta.tutel.facit l.ex facto.in magna.de hæred. inſtituend. ſic dicemus in hoc vicario: alioqui habens duos pluresve epiſcopatus, & abbatias, non poſſet in quolibet vnū inſtituere: quod eſt falſum.

Ad tempus conſtitui vicarius poteſt.

25 Et ſic cum bonum ſit argumentum de loco ad tempus, & è contrario, l.vinum. ff.ſi cert.petat.cle.ad noſtram, de cenſibus ſicut poteſt epiſcopus creare vicarium in certo loco [vt puta Romæ.cap.ſtatutum. de præb. in 6.vbi in illo caſu prohibetur, ergo in alijs non

non. arg. cap. qualis. 25. diſt. l. cum prætor. de iudic. & ſic poteſt conſtitui officialis foraneus & generalis. cle. & ſi principalis. de reſcript. ſic & vicarius in pluribus locis: & ita iudicauit Senatus Pariſi. hoc anno 1552. poteſt etiam conſtitui ex certo tempore, vel vſque ad certum tempus, & poſt tempus non erit is vicarius, l. miles, ff. de teſt. milita.

Specialis ptãs quã do vicario conce di poſſit.

26 Limita in duobus caſibus: primus eſt quando beneficium vacaret, tunc iſtius poteſt dari ſpecialis poteſtas, & conferendi certæ perſonæ: quia non deſideratur mors proximi, cum nullus poſſideat, ſed poſſidens mortuus ſit. glo. & doc. in d. c. Conſtitutus.

27 Secundò limitatur, quando daretur poteſtas perpetua alicui officio, vel dignitati, ſeu eccleſiæ: vt quando conſtruitur ædicula, ſeu eccleſia in parrochia curati, poterit iſti curato dari poteſtas conferendi iſtam eccleſiam, vel præſentandi. c. ad audientiam. de eccleſ. ædific. & quicunque erit curatus, perpetuo conferet, ſiue in generale illi committatur. c. cum veniſſent. de inſtitu. ſiue in ſpecie. c. viſis. 16. q. 2. c. paſtoralis. de iure patro. gloſ. in c. ſi. de offic. vica. Henric. Boic. in d. c. Conſtitutus. Idem dicerem in Papa, qui in his beneficijs plenam habet poteſtatem. c. 2. de præb. in 6.

Idoneus deet eſſe vicari⁹, & quan do dicatur.

28 Quartò hic vicarius idoneus eſſe debet. c. ſi. de voto. idoneos intelligo moribus, ſciẽtia, & ætate, c. cum in cunctis, de elect.

29 Scientiam dico ſufficientem, per quam ſuo poſſit ſatisfacere officio: ætatem verò etiam 25. annorum, d. §. inferiora. ibidem, & l. ad rem publicam. ff. de mune. & hono. ſcripſi in qua ætate quis ſit habilis ad omnia beneficia, & officia in tract. de pacif. poſſeſ. in 4. limita.

Monachus an poſſit eſſe epĩ vicarius.

30 Idoneus etiam dicitur canonicus regularis, vel monachus cum iure non prohibeatur, cum licentia tamen ſui ſuperioris. doc. in cle. 2. de reſcript. de Rota deciſ. 4. an monachus, [Bernard. de Biſigneto, & deciſ. 284. ſub titul. de offi. vicar. deciſ. 3.] nota quòd monachus in antiq. & Guido Papæ deciſ. 563. an monachus, per glo. in c. de præſentium, 16. quæſt. 1.

31 Debet tamen monachus habere vnum religioſum de ſuo conuentu, quia ſolus ſtare non debet, cap 2. de ſtatu monacho. cle. ne in agro. §. ad hæc, illo titul. Imol. in ſi. de cleric. ægrotan.

Religioſus mẽdicãs vicarius e-

32 Religioſum tamen ordinis mendicantium vicarium ſuum epiſcopus Inſtituere non poterit. cle. 1. §. Ad prioratus, de regula. quia eſt contra profeſſionem illorum. cle. in pleriſq; de electio. hoc expreſſè docet Cardi. Alex. in c. ſi quis. in fin. 58. diſt. & quia non ſunt periti forenſium rerum, & cauſſarum. l. penult. C. de iudic.

piſcopi eſſe non poteſt.

Morari vbi debeat vicarius.

33 Ideo docti, & bonæ opinionis homines ad hoc eligi debent. authen. præſides. C. de epiſcopal. audientia, & beneficii. l. ad ſubeunda. C. de decurio. lib. 10. & in epiſcopatu ſeu palatio epiſcopi debent morari. l. nullum. vbi doc. C. de offic. recto. prouinciæ, vt ibi facilius inueniantur: ſi tamen alibi intra ciuitatem degeret, non eſſet reprehendendus, quia modicum ſuper hoc eſt præiudicium. arg. l. ſi debitori. ff. de iudic.

Officiales regij non poſſunt eſſe vicarij prælatorum.

34 Item conſiliarii, præſides, vel alij officiales regij non poſſunt eſſe officiales, ſeu vicarij prę̨latorum generales, cum ſint regiis negotijs detenti, nec ab illis, vel ab alijs penſionẽ habere: vt eſt ſtatutũ in ordi. regul. rubr. *des Senechaux & Baillifs*, art. 24. collatio tamen facta ab iſtis non eſſet nulla, quia ibidem non annullatur, quia non poſſet: ſed hodie priuantur ſuis officijs.

Laicus nõ poteſt vicarius eſſe.

35 Quintò debet eſſe clericus: quia laicus vicarius epiſcopi eſſe nõ poteſt: indecorum eſt enim vicarium epiſcopi eſſe laicum. c. in noua, 16. q. 7. etiam non poteſt laicus tractare bona eccleſiaſtica. c. 2. de iudi. Probus in additio. ad Ioan. Monach. in c. 1. de offi. vica. lib. 6. col. penult.

36 Nec beneficia conferre. cap. ſi quis deinceps. & c. ſeq. cum multis alijs, 16. q. 7. hoc expreſſè decidit Paul. Pariſ. conſi. 40. quamuis. col. pen. & vlt. in 4. vol. vbi idem decidit in clerico coniugato etiam cum vnica virgine, quia non retinet niſi duo priuilegia. c. vnico, de cleri. coniug. lib. 6. niſi laicus in temporalibus conſtituatur vicarius. Archidiac. in d. c. in noua. 16. quaſt. 7.

Vicarius in habitu clericali incedere dẽt.

37 Ideo incedere debet hic vicarius in habitu clericali, ſicut conſtituens epiſcopus, alioqui laicus reputatur: quia talis quis præſumitur, in quali habitu reperitur. l. item apud, § ſi quis virgines. ff. de iniur. c. ſi iudex. de ſenten. excom. lib. 6. nec profeſſione diſcrepent, nec habitu. d. c. in noua, 16. q. 7.

38 Vnde ſi iſte vicarius vt laicus incedens, contulerit beneficium, oportet, quòd probet ſe & vicarium, & clericum, ſiue is, cui facta fuerit collatio: quia pręſumptio eſt cõtra hunc vicarium laicalem habitum deferentem. d. c. ſi iudex, de ſenten. excom. lib. 6. alias probare non debet is, cui collatum eſt beneficium, tonſuram vicarij.

39 Quod eſt verũ, ſi in ſuo epiſcopatu, vel abbatia ſic incederet, ſecus ſi in itinere, vel in alia ciuitate, vbi officium non gerit conſtituentis. c. ſi quis. ibi gl. de vita & honeſta cleric. quia tunc vt peregrini hñr: & illorum priuilegiis gaudere debent quo ad habitum c. vnic. de cler. peregrinan.

Factũ vicarij non retractat cõſtituens.

40 Sexto epiſcopus non poteſt retractare factum vicarii, quia factum a vicario cenſetur factũ ab epõ, l. 1. §. deieciſſe, ff. de vi & vi arma. & eſt idem conſiſtorium c. 2. de conſuetu. lib 6. & quomodo intelligatur, docet Domi. conſi. 124. ſi procurator.

41 Quod eſt verum, qñ egit iuridice, alias ſi contra formam, vel mandatum, non tenetur epiſcopus illi collationi, vel actui ſtare. arg. l. diligenter. ff. mand. c. cum dilecta. de re: cr. nec culpa officialis vel vicarii domino nocere debet, l. 1. §. ſi procurator. ff. ſi quis ius dicen. non obtempera. l. creditor. §. Lucius. vbi Paul. ff. mand. ſic conſuluit Domin. d. conſ. 114. quem refert Decius conſi. 143. in caſu. col. 2.

42 Si tamen contra mandatum contulerit, tenetur ei, cui confert, ad damna & expenſas, & aliud beneficium ſimile conferre. c. inter cætera. de præbend. ſed ſicut ordinarius poteſt in totum ſuum vicarium reuocare, clemen. & ſi principalis. de reſcri. ita & in vna collatione. c. Paſtoralis. §. 1. de offi. dele. & quia ſæpius de forma vicariatus dubitari vidi, ob id formam inſerendã curaui.

Forma vicariatus Archiepiſcoporum, & aliorum collatorum.

VNIVERSIS Præſentes literas inſpecturis, Iacobus Dei, ac ſanctæ ſedis Apoſtolicæ gratia Archiepiſcopus N. ſalutem in dño. Noueritis ꝙ nos attendentes multiplices occupationes, & reſidentiam, quam nos oportet neceſſario in curia Ro. propter officij noſtri pœnitentiarij Papæ debitum facere, eo noſtra eccleſia in defenſione iurium ſuorum, noſtrique ſubditi in auditione cauſſarum, & redditione iuſtitiæ non modicum poſſent recipere detrimentum, ac læſionem. Conſiderantes igitur probitatem; legalitatem, ſcientiam, diſcretionem, ac induſtriam diſcreti uiri magiſtri Ioannis Motin. clerici, iurium doctoris, ipſum N. noſtrum uicarium generalem in ſpiritualibus, & temporalibus, & officialem in Archiepiſcopatu noſtro N. tenore præſentium facimus, conſtituimus, & creamus, citra tamen reuocationem aliorum Vicariorum noſtrorum per nos aliàs conſtitutorum, dantes & concedentes eidem N. una cum aliis uicariis noſtris plenam, & liberam poteſtatem, & mandatum ſpeciale.

Confirmationes, & conſecrationes epiſcoporum ſubditorum faciendi, & committẽdi, Abbates, Abbatiſſas, & moniales benedicendi, pueros, & puellas utriuſque ſexus confirmandi, Chriſma conficiendi, oleumq; Catechuminorum, & infirmorum, & cum ipſis etiam illegitime natis, ut ad minores ordines promoueri, & beneficia ſimplicia recipere, & retinere ualeant, diſpenſandi literas commendatitias & dimiſſorias ad omnes etiam ſacros ordines concedendi, ipſoſque celebrandi, ac conferendi, ſeu committendi beneficia, & officia in eccleſia, ciuitate, & diœceſi noſtris, ad noſtram collationem qualitercumque ſpectantia conferendi, & commendandi, & vniendi beneficia, reſignationeſque recipiendi, & beneficia reſigaata conferendi.

Viſitationes faciendi, ſynodos celebrandi, & committendi cauſſas criminales, & ciuiles, matrimoniales, & beneficiales, & quaſcumque alias tam principales, quàm incidẽtes, & per appellationem deuolutas & impoſterum deuoluendas, & quæ ad nos, & ad dictam noſtram eccle-

eccleſiam pertinebunt de iure, vel de conſuetudine audiendi, & de ipſis cognoſcendi.

Et ex officio inquirendi, eccleſias, capellas, & oratoria, ac cimiteria polluta reconciliandi, & de nouo ædificatas, & ędificata conſecrãdi: Et perſonas omnes in noſtra ciuitate, & diœceſi, & in tota noſtra prouincia, prout ad nos de iure metropolico ſpectat, & pertinet, ſiue ſint prælati, Abbates, Priores, & aliæ eccleſiaſticæ perſonæ quocunque nomine cenſeantur, puniendi, deponendi, corrigendi, & multandi ſine acceptione perſonarũ, prout delictorum qualitas, & exceſſus quantitas exegerint, & enormitas delinquentis, ſuſpendendi, interdicendi, excommunicandi, præcepta & mandata faciendi, ipſaq́; exequendi, & reuocandi, delinquentes incarcerandi, & condemnandi ad perpetuos carceres, vel ad tempus, pœnas mitigandi à ſententijs excõmunicationis & à quibuſcunque alijs caſibus nobis reſeruatis abſoluendi, prout ſibi videbitur conuenire, & in ipſis criminibus, in quibus nobis, vel aliàs à iure permittitur, vel conſtitutionibus ſynodalibus, vel prouincialibus diſpenſãdi, & abſoluendi, prout eidem N. videbitur, expedire, ſententias proferendi.

Et omnia alia, & ſingula faciẽdi, & commitendi, etiamſi maiora fuerint, & quæ mandatum exigant ſpeciale: prout ad ipſius vicariatus, & Officialatus officium noſcitur quomodolibet pertinere, cuius ſententias, & mandata, prout ritè latã fuerint, rata & grata habere promittimus, & faciemus authore Deo inuiolabiliter obſeruari, pręcipimus & damus in mandatis tenore præſentium omnibus, & ſingulis noſtris ſubditis in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna, quam in omnes, & ſingulos rebelles ex nunc prout ex tunc ferimus in his ſcriptis, quatenus ipſum prompto & benigno recipien. effectu, eundem N. tanquam vicarium & Officialem noſtrum, & prędictæ noſtræ eccleſiæ, vt præmittitur, recipiant, ſuſcipiant, & admittant, ac eidem in his, quæ ſecundum Deum ad nos, & iuriſdictionem noſtram ordinariam qualitercunque ſpectant, vel ſpectare poterunt, pareant, ac efficaciter obediant, prout obedire & parere tenentur nobis Archiepiſcopo prælibato. In cuius rei teſtimonium has, &c. Datum, &c.

NOtandæ † ſunt clauſulæ, quæ, in literis vicariatus exprimi debent. In primis debet conſtitui vicarius generalis, ne fiat fraus concilio Lateranen. c. fina. vbi glo. & Doct. de offic. vicar. & c. ſtatutum. de præbend. lib. 6. vt ſuperius dictum fuit.

3 Vnde ſi quis daret vicario poteſtatem generalem conferendi, & illum poſteà crearet vicarium generalem, non valeret: quia intelligeretur creatus vicarius generalis ad conferendum tantum, & non in temporalibus, & ſpiritualibus, vt fieri debet: vt ſequitur: nam illa generalitas reſtringitur ad ſpecialem conceſſionem conferendi, text. in l. quæſitum. §. ſed ſi fundus, vbi Bar. ff. de fund. inſtr. Doct. in c. paſtoralis. §. fi. & §. ſedes. de reſcript. *Generalis ptãs conferẽdi data alicui non ſufficit.*

4 Nec etiam valeret, ſi diceretur, creamus te vicarium generalem ad conferendum quæcunque beneficia, per prædicta, & Doctores, in c. deliberatione, in fi. de offic. leg. lib. 6. & in cap. ſtatutum. de præben. ibidem.

5 Ideo in literis vicariatus debet dici, conſtituimus te, & creamus vicarium generalem in ſpiritualibus, & temporalibus dantes tibi ſpecialem poteſtatem conferendi omnia & quæcunque beneficia vacatura: vt inferius exprimam.

6 Alias collatio facta à vicario generali, cui non eſt data poteſtas conferendi, non *Collatio facta à*

ſta à vicario generali nõ habẽte p̃tãtẽ cõferẽdi nõ eſt colorata

dicitur colorata: ideo is cui facta fuit, poſt tienniũ nõ poteſt iuuari decreto, de pacific. poſſeſſor. vt docet gloſ. in verb. coloratum. §. 1. de pacificis poſſeſſoribus. in pragma.

7 Tamen valet viceariatus, ſi daretur poteſtas conferendi beneficia vacantia per mortem tantum, vel per reſignationem tantum, vt probat gloſſa, & Doctores in d. c. delibera tione. §. prohibemus de offic. legat. lib. 6. vbi videtur prohiberi, quando alteri quàm vicario committeret, ergo vicario generali non prohibetur.

Vacãtia per mortem aut per reſignationẽ committi poſſũt Areſtũ.

8 Et iſta eſt communis ſententia, quam tenent. gl. & Doct. in d. c. ſtatutum. de præb. lib. 6. do. de Rota deciſ. 397. ſi eps. in no. & deciſ. 5. de coneeſſ. præb. & ſecundum hãc opinionem iudicauit ſenatus Patiſ. etiam congregata curia relatore do. Spiſame in menſe Ianuario, non memini temporis.

9 Non valeret etiam, ſi in literis diceretur, creamus te vicarium generalem in ſpiritualibus, & temporalibus, ſpecialiter & ex preſſè ad conferendum: nam illa verba generalitatem præcedentem reſtringunt. l. legata. §. 1. ff. de ſuppellec. lega. & in d. §. ſed ſi fundus. nam quando fit enumeratio ſpecierum poſt genus, illa enumeratio in dubio reſtringit ad illas ſpecies: l. ſed & ſi adijciatur. ff. pro ſocio.

10 Cenſetur enim illud mandatũ generale expreſſum in fraudem legis, ex quo non poterat eũ cõſtituere ſpecialiter. ſic firmat Socin. conſ. 260. in cauſſa. col. 11. in 5. concl. vol. 2. vbi dicit non valere conſuetudinem in contrarium, quod probat Barba. in cap. conſtitutus. colum 1. in fin. de reſcript.

Ratificatio collationis ab inferiore an fieri poſſit.

11 Nec ratificationem collationis nullæ valere dicimus, niſi quatenus eſt neceſſe de nouo cõferat, teſte Guido Papæ conſi 189. circa quõnem. poſtquàm nulla eſt collatio. Doct. in reg. ratihabitio. de reg. iur. lib. 6. & incipit valere à die ratihabitionis, & nõ trahitur retro, regula ratihabitionẽ, de reg. iur. in 6. vbi Doct. niſi in Papa. vt dicam in materia perinde valere inferius: [quod eſt notandum pro impetrante interim vt valeat.]

12 Quod non procedit in Papa, qui poteſt poteſtatem conferendi tribuere alicui, & non vicario generali, etiam ad certa beneficia: c. is cui. de præbend. lib. 6. quia ipſe eſt ſupra ius. c. propoſuit. de conceſſ. præb. alius verò non poſſet dare poteſtatem conferẽdi decem, vel certa beneficia: quia fieret fraus concil. Latera. per c. conſtitutus. de conceſſ. præb. vbi plene Doctor. nec procuratorem ad conferendum conſtituere. gl. in c. prohibemus. de offi. deleg. in 6. Petrus Paul. Pariſ. conſ. 49. dominus. col. 1. in 4. vol.

Procurator nõ põt ad conferendũ niſi à regibus & alijs cõſtitui.

13 Quòd limitatur in Regibus, principibus, & laicis, qui nulla habent iura ſpiritualia, ad quæ poſſint vicarios conſtituere, ideo ſolent procuratores generales omnium bonorum creare, dando eis poteſtatem conferendi, præſentandi, & c. c. ſi. vbi Doct. de conceſ. præb. Paul. de Citad. in tract. de iure patro. in in 6. part. q. 41. & ſeq. Roc. Curtius in eo tract. in verb. honorificum. q. 5.

14 Ad hæc non procedit in beneficijs vacantibus: vnde ſi vacet beneficium, poteſt dari poteſtas ſpecialis illud conferendi per c. conſtitutus. de conceſ. præb. Aegid. Bellamera deciſ. 443. ſi epiſcopus. gl. 3. in §. reſeruationes, de reſcru. in Prag. quia in hoc ceſſat ratio concilii Lateranen.

15 Secundò in ſpiritualibus, & temporalibus vicarius creari debet. c. ſi. de conceſ. præben. per Panor. & c. cum nobis olim. in ſi. & c. nihil. in ſi. de elect. c. cum venerabilis. de religioſ. dom. c. vlt. in ſi. de ſtat. monac. c. ſi epiſcopus. de ſupplend. negl. præla. lib. 6. & ſuprà dictum fuit.

In ſpũalibus tm̃ creari an ſufficiat.

16 Nec ſufficeret, ſi in ſpiritualibus tantũ, vel in temporalibus crearetur, quia non eſſet generalis. c. pen. & vlt. de ſupplend. neg. præla. lib. 6. licet aliquando adminiſtratio in ſpiritualibus tantum alicui dari ſoleat: c. cum nullus. de temp. ord. li 6. & aliquando tm̃ in temporalibus, & quandoque ſimul.

17 Interdum verò conceditur adminiſtratio ſimpliciter, non exprimendo in ſpiritualibus, & temporalibus, licet tamen in vicariatu exprimi debeat, c. 2. de off. vic. in 6. c. 3. de conſuet. lib. 6. c. 1. de offi. ord. ibid. c. Romana. de appel. c. ſtatutum, & c. ſi. de hæretic. eod. lib. & quia eccleſia ſolet & ſpiritualia, & temporalia habere. c. ſi quis. 1. q. 3. ideo generalis eſſe hæc creatio debet in ſpiritualibus, & temporalibus.

In quo conſiſtat adminiſtratio ſpiritualium.

18 In ſpiritualibus conſiſtit adminiſtratio, videlicet vt poſſit excommunicare, ſuſpendere, interdicere, conferre, inſtituere, confirmare, eligere, præſentare, viſitare, corrigere, & punire: collatio etiam ſacramentorum tota poteſtas fori pœnitentialis diſpenſatio, & votorum commutatio in ſpiritualibus continetur: cap. quærenti. verbo. ſigni. c. 1. & c. cum in eccleſia. c. veniens, & c. ad aures. de ſimo. c. ad probandum, de re iud. alia patent in c. Maſſana. & c. ſacroſancta. de elect. & c. conſtitutus, de relig. domi. c. ſi iudex laicus. de ſent. excom. lib. 6. & in cle. diſpendioſam. de iud. & in ſumma 11. q. 1. vbi gl. plena.

19 Adminiſtratio in ſpiritualibus cogno-

ſcitur

ſcitur ex natura eius, quod adminiſtratur, quia illud eſt ſpirituale: ergo adminiſtratio eſt ſpiritualis, & de re ſpirituali, vt plenè docet Bald. conſ. 478. præmittendum. in 4. vol. Doct. in c. 2. de iud.

Adminiſtratio tpalium in quo cōſiſtat. 20 Adminiſtratio verò in temporalibus conſiſtit in iudicio, & extra: in iudicio, quã habet temporalem iuriſdictionem pleno iure, quo ad merum, & miſtum imperium, & omnem iuriſdictionem. c. conqueſtus. de foro compet. c. vlt. ne cleric. vel monachus, lib. 6. idem ſi certam habeat iuriſdictionem in loco. c. cum contingat. de foro compet. c. dilectus. de offi. ord. c. ad audientiam. de præſcrip.

21 Extra iudicium conſiſtit hæc adminiſtratio in omni ſpecie alienationis. Item locare, vel ad firmam dare, cenſus, reditus, penſiones colligere poteſt. c. ſi quis presbyterorum. de rebus eccleſ. non alien. c. veſtra. de loca. c. 1. ne prælati vices ſuas. cle. 1. de rebus eccle. non alien. l. lex quæ tutores. C. de adminiſt. tut.

22 Et adhuc vidi iſtam clauſulam poni, licet conſtituens nulla haberet temporalia, vt actus non vitietur: quod vix eſt, vt epiſcopatus omnino ſine temporalibus conſiſtat. Cum vt ſine anima corpus viuere nõ poteſt: ſic nec ſuſtineri eccleſia ſine temporalibus. c. ſi quis obiecerit. 1. q. 3. & qui ab ipſis temporalia auferre conantur, ipſas deſtruere moliuntur.

23 Et ſic ſub illa clauſula, in ſpiritualibus & temporalibus, prædicta continentur, niſi ex diuerſitate perſonarum reſtringatur ſignificatio. Bal. d. conſil. 478. col. 1. in d. 4. volum. & ea quæ ſcripſi de temporalibus, quando capiantur à iudicibus laicis in ordina. Regu. in titu. vt laici non conueniantur. &c. in tertio tomo.

Vicari⁹ & officialis an ſint idẽ. 24 Item quandoque vicarius vocatur officialis, vel econtrario: & iſta vocabula ſynonyma eſſe dicit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in rub. de offi. vicar. iſta tamen diuerſitas vocabulorum regi debet pro conſuetudinibus patriæ: vt docet Barb. in clemen. & ſi principalis, de reſcript. quem refert & ſequitur Bernard. de Luco in ſua praxi criminali. c. 3. in verb. Officiali.

25 Ideo in aliquibus locis ſolet vnus ſimul conſtitui officialis & vicarius, & tunc plenam habet poteſtatem: & de hoc loquitur c. ex frequentibus, de inſtit. & c. dilectis filijs. de appella. ſecus vbi ſeparatim conſtituerentur, ut ibidem videre licet.

26 Interdum eſt ſeparatus, & ſeparata ſunt officia: & tunc ſeparatim dirigi reſcriptum debet ſic, Dilecto filio N. vicario venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Pariſi. &c. vel ſic, Dilecto filio officiali Lugdunen. vt aſſerit prouinciale fol. 14. verſi. in ſalutatione. rub. de ſaluta. ſeu exordijs.

Vicari⁹ & officialis pñt eſſe iudices delegati. 27 Et hi tanquam habentes dignitatem, clem. etſi principalis, iuncta gloſ. de reſcr. iudices delegati Papæ eſſe poſſunt, & mandatorum, ac gratiarum executores: vt plene ſcripſi in forma. litera. excu. in princip. in concord.

28 Et ſi iſte vicarius, aut officialis ſit Canonicus, nec tamen alios antiquiores in choro, & cap. præcedet, ſed in loco ſuo ſedebit, teſte D. Gemin. & Peruſ. in cap. à colla. de appella. idem in vicario capituli decidit Ioan. Franc. in tract. de offic. & poteſta. cap. ſede vacan. in 10. q. partis ſecundæ. col. 6.

Per conſtitutionẽ ſecũdi vicarij an reuocetur primus. 29 Secundò venit ponderanda clauſula, in præfato vicariatu, citra reuocationem aliorum vicariorum, hoc eo dicitur: quia ſicut per conſtitutionem ſecundi procuratoris reuocatur primus, niſi adſit iſta clauſula. l. ſi quis. §. 1. ff. de procu. ita per conſtitutionem ſecundi vicarii, c. clericos, vbi Doct. de offi. vicar. & inferius in fine iſtius materiæ ſcribam.

Clauſula plena & libera ptãs quid denotet. 30 Tertius additur clauſula, Dantes, & concedentes eidem plenam, & liberam poteſtatem: per quam clauſulam poteſt vicarius ea facere, quæ ſub generali mandato continentur: vt in l. procurator cui. & l. procurator totorum. ff. de procur. cap. qui ad agendum. & ſeq. illo tit. in 6.

31 Non tamen poterit facere ea, quæ mandatum exigunt ſpeciale, c. qui generaliter. de procur. in 7. quos congerit Bald. in §. ſi. de his, per quos agere poſſu. in inſt. ſcripſi in glo. concord. in §. fin. de elect. derog. in concord. Ideo ſolent addi clauſulæ ſequentes, quæ mandatum regulariter ſpeciale requirunt.

Confirmationes abbatũ, & priorum vicarijs committuntur. 32 Quarum prima eſt clauſula, confirmationes, & conſecrationes epiſcoporum ſubditorum faciendi, certum eſt quòd ad epiſcopum ſpectat confirmare Abbates, & priores ſibi ſubiectos, non exemptos. cap. nullus primo. in 16. q. 7. c. cum ex iniuncto in fin. de hæret. c. ſi abbatem. de elect. lib. 6. c. cum venerabilis, & c. ſignificauerunt. de exceptio.

33 Et ad Archiepiſcopum pertinet confirmare epiſcopos. c. ſi. 64. diſt. & c. cum dilecti. de elect. & Archiepiſcopum confirmat Primas, uel Patriarcha, c. bonæ. 1. de elect. c. quia propter. ubi Doct. ibid. glo. 2.

in §. facta. tit. de elect. in prag. ideo inſpiciendum eſt quis creet vicarium: quia ſi epiſcopus, dicetur in vicariatu, Abbates, & Priores confirmandi. Si Archiepiſcopus, dicet, Epiſcopos, Abbates, & Priores confirmandi. quia iure Archiepiſcopali ſub intelligitur eam poteſtatem confirmandi epiſcopos committere, poſtquàm illam habet: Et quia iure epiſcopali habet poteſtatem confirmandi Abbates, & Priores, ob id iſta concedit ſpecialiter, quæ aliàs ſub generali mandato non comprehenderetur, vt per Doct. in c. ſi. de elect. in 6.

34 Eſt etiam aduertendum in hac clauſula conſecrationem epiſcoporum committi vicario, quia tenetur Archiepiſcopus intra tres menſes a die confirmationis computandos. c. quoniam. 75. diſt. cōſecrare epiſcopos ſuffraganeos, c. 1. & per totum, 100. diſt. c. cum in cunctis, §. cum verò, de elect.

35 Sed hanc conſecrationem vicarius exequi non poterit, niſi ſit epiſcopus. e. epiſcopi. 80. diſt. imò tres requiruntur epiſcopi, c. epiſcopi. 64. diſt. c. fin. 66. diſt. quamobrem eum quis eum conſtituit vicarium, qui non eſt epiſcopus, debet addere faciendi, & committendi: vt ea in parte vicarius poſſit committere alicui epiſcopo: teſte Bertachi. in 3. part. tract. de epiſ. q. 61.

Benedicere moniales cōmittitur vicario.

36 Secunda eſt clauſula, ſcilicet, dãtes poteſtatem Abbates, & Abbatiſſas, & moniales benedicendi, & conſecrandi: hoc enim ad epiſcopum pertinet, quod debet ſpecialiter committere, ſi velit per vicarium exerceri poſſe, cap. 1. de ſupp. negl. præl. clem. ſi. §. ſtatuimus. de ſtatu monach.

Confirmatio puerorū cōmitti ſolet.

37 Tertia clauſula eſt, pueros, & puellas, & vtriuſq; ſexus homines noſtræ diœceſis benedicendi, & cõfirmandi. Certum eſt quód omnibus baptizatis debet conferri ſacramẽtum confirmationis, & præcipuè eum pertigerint duodecim annos, in qua ætate poſſunt diſcernere: vt dicit textus in c. vt ieiunij, & ſeq. de conſec. diſt. 5. ſic dicens: vt ieiunij ad confirmationem veniant perfectæ ætatis, vt moneantur confeſſionem prius facere, vt mundi donum Spiritusſancti valeant accipere: & quia nunquam erit Chriſtianus, niſi in confirmatione epiſcopali fuerit chriſmatus.

38 Quid inſuper confirmatio proſit, docet tex. in c. Spiritusſanctus. ibidem. & manus impoſitionis ſacramenti magna veneratione tenendum eſt, quod ab alijs perfici non poteſt, niſi à ſummis ſacerdotibus, nec tempore Apoſtolorum ab alijs, quàm ab ipſis Apoſtolis legitur, aut ſcitur peractum eſſe, nec ab alijs, quàm qui eorum tenent locum vnquam perfici poteſt, aut fieri debet, c. de his. & c. ſeq. ibidem.

39 Et ita cùm ſoli epiſcopi confirmationis hoc ſacramentum præſtare debeant, e. vt epiſcopi. ibidem, niſi iſte vicarius ſit epiſcopus non poterit confirmare, etiam ſi hoc haberet conſuetudo. c. quanto. de conſuetu. ſed committet epiſcopo iuxta poteſtatem ſibi datam. ca. vno. §. per frontis. de ſacra. vnct. & Florentinus in 3. par. ſummæ in titu. de confirma. plenè tractat: ibi vide.

Chriſma cōficere cōmittiť.

40 Sequitur quarta clauſula: Chriſma cōficiendi, oleum catechuminorum, & infirmorum, iſta quoq; ſolent epiſcopi conficere die Iouis ſancta: & quare hoc fiat, docet Ioan. Duran. in Rom. diuino. offic. lib. 1. de vnct. & in lib. 6. de quinta feria. & hoc etiam habetur in Pontificali, & in c. vno, de ſacr. vnct. vbi iſta declarantur.

Diſpenſat cum baſtardis vicarius poteſtatē ſpecialē ad hoc habens.

41 Quinta clauſula. Et cùm ipſis etiam illegitimè natis, vt ad minores ordines promoueri valeant, diſpenſandi. c. 1. de fil. presbyt. lib. 6. vbi epiſcopus illam habet poteſtatem: ergo illam committere poteſt.

Epūs non diſpēſat ad p̄bendas eccleſiæ cathedralis cū legitimè natis.

42 Etiam poteſtatem habet diſpenſandi, vt cõferatur iſti beneficium ſimplex, & ſine cura, non tamen ad præbendas cathedrales propter præeminentiam & auctoritatem, quam habent canonici cathedralium eccleſiarum. Domi. de Rota deciſ. 136. voluerunt Domini, in no. & deciſ. 408. nota in antiq. quamuis Archid. in e. 1. teneat contra, quem refert de Selua in tract. de beneficiis in 3. par. q. 61. dicens hoc non fuiſſe prohibitum, ergo conceſſum.

43 Sed ego dicerem prohibitum, in d. c. 1. ibi, dummodo ſit tale, ſuper quo per ipſum epiſcopum valeat diſpenſari, ergo eſt aliquod beneficium ſine cura, ſuper quo non poteſt epiſcopus diſpenſare: vt ſunt præbendæ eccleſiæ cathedralis. c. ſanctorum. 70. diſt. & eccleſia ipſa cathedralis propter honorem ipſius non comprehenditur ſub generalitate. c. quamuis. de præb. lib. 6. & hoc tenet Ioan. Monach. in c. 1. de fil. presby. & hæc ſententia in curia Romana ſeruatur: vt aſſerit Fel. in c. poſtulaſti, col. 7. verſ. ſecunda concluſio. de reſcrip. glo. in §. item cenſuit, in verb. cathedralibus, de collatio. in prag. & ad beneficia curata ſolus Papa cū his illegitime natis diſpenſat, vt eſt tex. in dicto cap. 1. & ad maiores ordines, vt ibi.

Diſpenſandi poteſtas nō tráſit cū generali.

44 Et quia poteſtas diſpenſandi non tranſit cum generali mandato, cap. auctoritate, de priuileg. lib. 6. ideo opus eſt ſpeciali conceſſione,

ceſſione, teſte Calderi. conſi. 3. an vicarius, de offic. vicar. gloſ. in c. quæ de cauſa, 2. q. 4. Cardinal. Alex. in cap. denique, col. 7. verſ. ſed iuxta hoc, 4. diſt. Feli. in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis. col. vlti. de iudi. Domi conſi. 38. pro clariori, col. 3.

45 Immo vicarius generalis non poterit diſpenſare, licet iſtam habeat poteſtatem, cũ quibus Papa epiſcopo diſpenſari mandat, cum intentio committentis ad hoc nõ ſe extendat, ſed ad epiſcopum referatur: & vltra intentionem non valeat diſpenſatio, nec actus. c. fin. de præb. gl. not. in §. viſum. alias incipit, quia circa, in verb. legatorum. de colla. in Prag.

46 Et ſic patet, ꝙ vicario eſt prohibita diſpenſatio in caſibus, etiam in quibus poteſt epiſcopus de iure diſpenſare, quos memorãt Doct. in c. at ſi clerici. §. fina. de iudic. poſt Speculat. in tit. de lapſis & diſpenſat. §. nunc de epiſcoporum. niſi huic vicario data fuerit ſpecialis poteſtas, vt docet Bertachinus in tract. de epiſcopo. in 7. par. 4. lib. q. 14. ideo poteſt addi iſta clauſula, & alias prout nobis competit, vel competere poterit, etiam ex Papæ, vel aliorum delegationibus, ſeu cõmiſſionibus, vel alias quomodolibet.

Dimiſſoris ad ordines qñ a vicario cõcedi poſſint.

47 Subſequitur clauſula ſexta. Literas commendatitias, & dimiſſorias ad omnes, & ſingulos etiam ſacros ordines concedendi, ipſoſque conferendi, vel committendi. Iſta vicarius generalis ſine ſpeciali poteſtate concedere non poteſt. cap. cum nullus. §. epiſcopo. de temp. ordin. lib. 6. Ioan Franc, vbi ſupra. q. 1. par. 2. col. 6. Hoſt. & Aegid. Bellamera in c. ſignificaſti. de offi. Archid.

48 Quod eſt verum, niſi epiſcopus in remotis ageret d. c. cum nullus, & ibi Peruſ. in 4. not. ſed hoc non eſt tutius, vt poteſtas concedatur. Et ſi vicarius fuerit epiſcopus, datur clauſula etiam celebrandi ordines ſacros & conferendi, ſeu committendi, ſi vicarius non ſit epiſcopus.

Conferendi nomine includitur qualibet prouiſio.

49 Septima clauſula, beneficia, dignitates, perſonatus, præbendas, ac alia quæcunque beneficia & officia, quorum collatio ad nos qualitercunq; ſpectat ratione noſtri archiepiſcopatus conferendi. Sub hoc nomine conferendi, includitur inſtitutio, præſentatio, & alia quælibet prouiſio, rub. vt eccleſ. benef. ſine diminut. conferant. Scripſi in §. ſtatuimus ſecundo in verb. conferantur. de colla. in concord.

50 Idem ſi data eſſet poteſtas prouidendi ad beneficia. Prouiſionis enim verbum latũ eſt, gl. in clem. fi. de elect. ſcripſi in §. præfatiq; ordinarii, in uerbo prouiſionem, de collat. in concord.

51 Si tamẽ ſola data fuerit poteſtas præſentandi vicario, is conferre non poterit: quia vnus ſpecialis modus non comprehendit alium: c. cum in illis, §. cum autem. de præb. lib. 6. c. ſuſceptum, de reſcrip. eodem. li. Sed verbum conferendi eſt generale: ob alios comprehendit modos, quamuis contrarium teneat Pau. Caſtren. conſ. 361. venerabilis q. 2. vol. 1.

Specialis conferendi poteſtas dari & cur debet.

52 Immo ſi fuerit conceſſa poteſtas eligendi, & præſentandi, cum clauſula, & alia omnia etiam maiora faciendi, non comprehenderetur conferendi poteſtas, vt firmat Gemi. d. §. cum autem. in fin. quia illi modi sũt ſpeciales, ſecus in verb. conferendi, ut ſupr. probaui, per rub. ut eccleſia. benefi. ſine diminutione conferant. quia nihil uidetur maius poteſtate conferendi, ut quis habeat idoneum eligere, & illi conferre. c. graue. de p̃ben. ſic conſuluit Bertran. conſ. 133. dubitatur. col. 1. uol. 2. ex prima editione, quamuis hodie noſtri collatores permulti indoctis potius, quam doctis conferant.

53 Et iõ is uicarius ſine ſpeciali cõceſſione hæc beneficia non poterit conferre, c. fi. de offi. uicar lib. 6. quia in generali conceſſione non ueniunt ea, quæ non eſſet quis ueriſimiliter conceſſurus, ut ibidem dicitur: & quia lex magis confidit de prælato, cuius oues ſunt propriæ, quam de vicario. Io. x. & Cla. de Seycello, in ſpeculo feudorum. qui feudum dare poſſ. §. ſecundo principaliter, col. 10. & quia conferre donare eſt, d. c. fin. & c. relatum. in gloſſ. de præben. & in generali mandato non venit vt quis donare poſſit. l. filiusfa. ff. de don. quia donare eſt perdere, ut ibidem dicitur: & in dubio quis non videtur velle iactare, nec perdere ſuum, l. cum de indebito. ff. de probat. Bertrand. conſil. 133. viſo proceſſu. col. 1. in 2. vol. ex antiq. editio.

54 Et quando ſpecialis mentio fieri debet, non ſufficit generalis, c. in noſtra. in fin. vbi Doct. de reſcript. gl. in clem. dudum. in ver. pacta. de ſepultur. ſic conſuluit Alexan. conſil. 122. viſo puncto, col. 3. & ſeq. & conſ. ſeq. in 4. vol. & conſ. 155. videretur. coll. 1. in 6. vol. gloſ. in verb. expreſſe. in c. inquiſitores. de hæretic. lib. 6.

55 Nam vbicunque lex vult vt aliquid ſpecialiter fiat, non ſufficit exprimere in genere, l. ſi quis mihi bona, §. iuſſum. ff. de acqui. hæred. vbi iuſſus in acquirendo hæreditatẽ debet eſſe ſpecialis: vt Alex. not. ibi. & in l. 1. circa finem, de lib. & poſthu. Socin. conſ. 45. viſa appellatione, col. 3. in 1. vol. ſequitur Albert. Brunus in tract. de forma, & ſollemn. actus,

actus,rub. de ſupplemento, ac obſeruantia formæ,col.18.verſ.t8 limitatur.

Specialis poteſtas quæ dicatur.

56 Item ſpecialiter dicitur fieri, quod fit nominatim,& expreſſis verbis. gl. in cle. t. in verb.ſpecialiter.de iud.clem.conſtitutionem,de elect. c.paſtoralis, de except. l. de his,ff.de tranſact.l.ſi quis.in prin.de leg.3. l. ſi quando.§.& generaliter.C.de inoffic. teſta.l.fin.de adminiſtr.tut.l.fin.de noua. l. ſi. de indict.viduit.tollend. Barba. expreſſe in conſ.25.ſcribitur col.9.in 1.vol.& conſ. 15. præclare,col.7.num.11.in 2.vol.& conſ. 63. illud col.1.in 3.vol.

57 Et quod eſt a generalitate verborum extractum, dicetur ſpecialiter dictum, vel factum.l.item apud §.hoc edictum, ff. de iniur.l.vxorem,§.feliciſſimo.& l. ſeruis vrbanis,in ſi.de leg.3.ſic conſuluit Alexa. conſil. 134.præuiſo themate.col.2.in 1.vol.& conſil.7.videretur.col.2.nu.4.in 4.vol. Fel. in c. ad aures.col.1.& ibi in additio. de reſcript. Imol.in elemen.1.col.3.nu.12.de iud.

Singulariter non eſt conferendi poteſtas exprimẽda

58 Tamen tex. dicit ſpecialiter exprimendam collationem,non ſingulariter conferendi talem eccleſiã,& talem.immo hoc non valeret, niſi generaliter ei committeretur, & poteſtas generalis conferendi beneficia vacatura tribueretur,ſecus in vacantibus c.conſtitutus.de conceſſ.præb. Sic conſuluit Alexan.in conſ.95.diligenter.col.1.& ſeq. in 5. vol.& hoc repetiit conſ.63.in 6.vol.

59 Vnde ſufficit quod quis habeat ſpeciale mandatum ad alienandum,licet non exprimatur,quæ res alienanda ſit l.procuratorem.vbi Doct.C.de proc.ſic conſuluit Ale. conſi.189.viſo ſtatuto.col.2.in 7.vol.

60 Itaque ſpecialiter dicitur data poteſtas, quando expreſſa collationis,vel prouiſionis, ſeu diſpoſitionis beneficiorum facta eſt in vicariatu mentio: alias non,cum illud dicatur ſpecialiter conceſſum, quando eſt a generalitate verborum abſtractum, d. l. item apud, §. hoc edictum, ff. de iniur.c. qui ad agendum,de proc.lib.6.gloſſ.& ibi Imol.numer.12.in clementi. 1. de iudic. vt ſuperius dictum fuit: & plene proſequitur d. Andr. Tiraq. in tract. de leg.connub.in gl.expreſſ.

Vicarii Papæ ſine expreſſa cõceſſione non confert.

61 Item etiam procedit in Vicariis Papæ, vt non poſſint conferre, niſi eiſdem a Papa data ſit poteſtas, quia limitata poteſtas extendi non poteſt,l.in agris,ff. de acquirend. rer.do.& rationibus aliis ſuperius expreſſis, & hoc docet Fel.in c.cum ordinem, col. 4. verſ.limitata,de reſcrip.

62 Idem in Vicariis capituli vacante ſede. Io.Franc.in tract.de off.& poteſta.c.ſed.vacante,q.10.partis ſecundæ.

63 Et quamuis dictum cap.ſi.de offi.vicar. lib.6.loquatur in vicario Epiſcopi,tamen quia eſt eadem ratio in vicario Papæ,& aliorum, qui conferre pſit, niſi in laicis eadem erit iuris deciſio:l.illud,ff.ad legem Aquil.

Cardinalis vicarius non confert ſine ſpeciali conceſſione.

64 Etiam ſi vicarius eſſet cardinalis, quia conferendi non dicitur habere poteſtatem, niſi ſit legatus,c.1.de offic.leg.lib.6. hoc tenet expreſſim B ld.in l.aliquando,quæſt.penult.ff.de offi.proconſ.& lega. quem ſequitur Catellian.Cotta in 2.parte Memoral.in verbo,vicarius.

65 Quamuis contrarium teneat Barb. in tract.de præſt.Card. in præludio 2. par. per tex.in l.vicarius, ff. de legatio.vbi vicarius dicitur legatus, & legatus conferre beneficia poteſt, ergo & cardinalis vicarius.reſpõ. quod ille textus de alio legato loquitur, & probat contrarium ſic dicens, qui eſt vicarius alieni muneris voluntate ſua datus, cogitur legationem ſuſcipere, non tamen eſt legatus antequam ſuſcipiat, quo ad conferendum.

66 Et ſic non omnis vicarius eſt legatus,p illũ textũ, & diuerſitas nominũ rerum diuerſitatem inducit,l.ſi idem, C. de codic. ideo hic cardinalis ab epiſcopo vicarius creatus conferre tamquam legatus non pteſt,quia non eſt legatus a latere, cui tantum conceditur,c.1.de off.leg.in 6.

67 Tamquam vicarius et non poteſt, quia ei non eſt data poteſtas:tamquam cardinalis,non reperitur quod illam habeat poteſtatem conferendi,antequam ſibi ſpeciatim detur,ergo nullo modo poteſt conferrre, ſi nõ ſit niſi vicarius conſtitutus ab epiſcopo, vel archiepiſcopo:& niſi poteſtatem ad hoc expreſſam habuerit.

68 Nec refragatur,quòd cardinalis, quando conſtituitur legatus,ſicut gaudet prærogatiua honoris vltra alios:d.c.1.de offi.dele. lib.6.& ita quando cardinalis conſtituitur epiſcopi vicarius, tranſit honor in cardinalem vicarium,ratione ſui cardinalatus: ſed quod ex hoc habeat poteſtatem conferendi nullo iure cauetur,vt prædixi,licet ſit honorandus tamquam cardinalis:& aliud eſt habere honorem,aliud poteſtatem conferendi:multi habent honores, & conferendi poteſtatem non habent,vt notorium eſt.

69 Nec obeſt,quòd conferre beneficia magis ſibi competit gratia honoris & prærogatiuæ,quàm legationis.d.c. 1.de offic. lega. libr.6.ergo quando eſt vicarius cardinalis, habet illam prærogatiuam honoris,ergo poterit conferre. reſpon. quod cardinalis, eo quòd cardinalis eſt, non habet illam poteſta-

teſtatem, beneficia conferendi, ſic nec quãdo eſt vicarius, niſi ſibi committatur.

70 Sed ſtatim quod eſt legatus a latere a iure habet, d. cap. 1. & per hoc puto cardinalẽ conſtitutum vicarium ſiue a Papa, ſiue ab alio, non poſſe conferre beneficia, niſi ſibi expreſſe commiſſum fuerit, ſed hoc adulationis forte gratia ſuſtinuit Barba. in d. tracta. de præſtand. Card. in præludio ſecundæ partis, ubi uolebat cardinales priuilegiis cõtra ius extollere, & priuilegia, quæ ſunt facti, cap. 1. de conſtit. in 6. oportet quòd allegans probet cap. cum perſonæ, de priuileg. eod. libr.

Procurator laici non põt præſentare ſi non fuerit ſpeciatim eidem dare põtas.

71 Idem in procuratore generali laici, ut non poſſit præſentare, niſi expreſſa detur eidem præſentandi poteſtas. Panor. in cã. fin. de conceſſ. præb. ubi dicit quòd laicus non poteſt conſtituere uicarium, ſed ſi neceſſe habeat proficiſci longa abſentia, poterit ꝓcuratorem generalem omnium bonorum conſtituere, cui præſentandi poteſtatem cõcedet. hanc opinionẽ ibidem ſequitur Imol. & alii, & Paul. de Citad. in tracta. de iure patro. in 6. par. q. 41. & q. ſeq.

72 Vbi dicit patronum eccleſiaſticum debere conſtituere uicarium generalẽ ad omnia, ac etiam ad præſentationes faciendas: cui aſſentit Philipp. Probus in c. 1. de offi. uicar. in additio. ad Ioan. Monach. poſt Rochum Curtium in tractat. iuriſpatro. in uer. honorificum. in q. 5.

Vicarius alium cõſtituit.

73 Item uicarius alium conſtituere non poteſt, cap. clericos, de offi. vica. niſi fuerit eidem data poteſtas ſubſtituendi alium, argu. cap. fin. de procur. lib. 6. quia perſonæ induſtria electa eſſe intelligitur, quæ in diuerſis eſt diuerſa, l. inter artifices, ff. de ſolution. l. ſi non ſortem, §. libertus, de condiction. indebi. iſtius eſt ſententiæ Bal. in Marga. in in verb. vicarius, q. 4. allegat Hoſtien. in d. cap. clericos.

74 Et quia iudex delegatus alium non poteſt ſubſtituere vel delegare, l. a iudice, C. de iudi. niſi ex maxima cauſſa, & non frequenter, vt conſuluit Bertran. conſi. 117. ex litteris, col. 3. num. 5. in 1. vol. ſecundum nouam impreſſionem. & Pariſ. conſ. 80. in 4. vol. & conſ. 89. ibidem, poſt Guid. Papæ in deciſ. 374. permutatio circa finem.

75 Nec in ſpiritualibus tantum poteſt ſubſtituere, uel in temporalibus, niſi aliter conſuetudo ſe habuerit. vt decidit Ioan. Franc. in tract. de offi. & poteſta. cap. ſede uacant. in 10. q. partis ſecundæ.

76 Vel niſi data eſſet poteſtas ſubſtituendi d. cap. clericos, de offi. uicar.

Subſtitutus vicarij an illi conferre poſſit.

77 Et tunc bonum eſt inſerere hæc verba, Damus poteſtatem ſubſtituendi alium, quẽ nos uicarium cum eadem poteſtate conſtituimus. doct. in cap. 1. de offi. uicar. & tunc poterit ſubſtitutus conferre ſubſtituenti, quia a domino cenſetur conſtitutus, ut ſtatim dicetur.

78 Vel niſi eſſet conſuetudo. Aufrer. in deciſ. Tholoſa. q. 36. ubi firmat uicarium poſſe procuratorem conſtituere, ẽt ſi eidem hoc expreſſe non fuerit conceſſum: allegat Collecta. in c. tua nos, de off. uicar. & Nicola. Mili, in uerb. uicarius epiſcopi, ſed uicarium nõ niſi conſuetudo hoc concedat.

In ſubſtitutiõe vicarij an conferendi põtas, ſit exprimenda.

79 Item habens poteſtatem conferendi, & ſubſtituendi aliũ cũ ſimili poteſtate, ſubſtituere poteſt, non expreſſo, quod dat ſpecialiter poteſtatẽ conferendi ſubſtituto, ſed ſubſtituit cum ſimili poteſtate, quia cẽſetur ſpecialis habita relatione ad primam, iuxta l. ait prætor, §. 1. ff. de re iudic. l. ubi autem. §. qui vero de uerb. obli. vbi paria ſunt exprimere certum, vel ſe ad certum referre. & ꝓ hoc videtur tex. in c. tibi qui, de reſcr. lib. 6. & ibi Alex. de Antilla declarat.

80 Quia ſubſtitutio facta per vicarium debet intelligi ſicut prima conſtitutio, & continet idem quod in prima vicarii poteſtate cõtinebatur. l. eſſe toto. ff. de hæredib. inſtituẽ. plenè Alber. Brunus in tract. de form. & ſolẽnita. actus, rub. ex qbus cõſiſtant forma & ſolemnitas. verſ. Sed qd de eo, quod exprimitur: & certũ illud dicitur, qđ fit per relationẽ ad aliud. l. certũ. ff. ſi certũ pet. Feli. in c. cũ venerabilis, de exceptio. Bar. & alii in l. 1. ff. de vulgar. [Et qñ dat hæc poteſtas ſubſtituẽdi cum ſimili poteſtate, ſubſtitutus cenſetur ab ipſo epõ cõſtitutus, & iõ poterit cõferre ſubſtituenti. l. itẽ eorũ. §. 1. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. no. c. 1. c. is qui, & c. ſi duo. de ꝓcur. lib. 6. Do. de Rota deciſ. 8. ſubſtitutus tit. de procur. in no. 6. & deciſ. 33. ſi aliquis. ibidem ſcripſi in tract. nomina. q. 14. n. 104. Item beneficia ſubſtituentis conferre poterit, ſi ea omnia reſignet alteri, cum omnia beneficia conferre poſſit ex generalitate vicariatus. c. fi. de offi. vic. lib. 6.]

81 Si tñ epſ vicario dederit poteſtatẽ aliũ ſubſtituẽdi, niſi dixerit, cum põtate conferendi, vel cũ ſimili põtate, hic ſubſtitutus cõferre nõ poterit: qa ſub iſta gñali põtate nõ venit cõferẽdi põtas. d. c. fi. de off. vic. in 6. ſic cõſuluit Paul. Pariſ. in ſuo cõſi. 80. difficultas. col. 2. in 4. vol. nec maiorẽ in hoc cenſetur habere poteſtatem vicarius, quàm dominus. Bald. in l. aliquando, ff. de offic. proconſul.

82 In-

Vicari⁹ non pōt bñficiū epō eum cōſtituēti conferre, ēt ſi a Papa fuerit conceſſum.

82 Intelligendum autem eſt, quòd quamuis epiſcopus, aut alius collator, poſſit creare vicarium, vel vicarios ad conferendum beneficia. cap. fin. de offi. vica. in 6. tamē iſte vicarius, vel vicarii non poterunt conferre epiſcopo, qui illum creauit, quia ſibi ipſi p ſe non poteſt conferre, nec poteſtatem conferendi dare, cap. fin. de inſti. Fely. in cap. ſane. 2. in fi. de offi. delegat.

83 Ob id ſolent aliqui epiſcopi ambitioſi, ac abbates omnia deglutire beneficia, cupiētes a Romano Pontifice hoc impetrare, vt vicarios habeant, qui illis, qui crearunt eos, poſſint conferre: & tunc hoc poterunt vicarii auctoritate Apoſtolica, & non ordinaria ne vnus conferat ſibijpſi, contra d. cap. per veſtras. de iure patro. vidi tamen iſtos vicariatus tamquam Reipublicæ peſtilentes reprobari per Senatum Pariſ. & procuratorē Regiam tamquam ab abuſu appellaſſe: alioqui omnia beneficia poſſent collatores retinere, ſicut hodie quidam ex noſtris. [qui nulla beneficia ſine vtilitate conferunt, quibus ignis inferni perpetuus, ſi non reſipiſcāt, conſecratus eſt.]

84 Ex quo infertur, quòd is vicarius habēs ſpecialem conferendi poteſtatem, poterit conferre omnibus, quibus poteſt epiſcopus, & ſic etiam habentibus beneficium: dummodo oſtendatur ei diſpenſatio. c. ordinarii. §. primo, de offi. ordina. lib. 6. doćto. in d. c. is cui. de præbend. eod. lib.

Vicari⁹ p̄examinare anteq̄ conferat debet.

85 Et ſicut epiſcopus debet examinare p̄ſentatos & illos inſtituere, cap. cum autem de iure patro. ita debet vicarius, antequam eos inſtituat, alioqui damnationem ſibi acquirit: niſi epiſcopus aliquos nominauerit uicario, vt illis vicarius conferret, tunc imputabitur epiſcopo, & vicarius illos non examinabit. argument. cap. ſi epiſcopus, de præbend. in 6.

86 Si tamen eos cognoſceret inhabiles, non debet eis prouidere, ſed debet epiſcopum, cuius vices gerit, monere: alioqui vterque reus eſt, & ſuper his multæ fiunt fraudes: qa cōiter qualis collator, talis vicarius: ideo dicit *nolo vicarius eſſe*: quia fere omnes ſe, & ſuos ad inferos deuoluunt.

87 Et ſi in vicariatu dićtum fuerit, vt conferat idoneis, intelligitur de idoneis moribus, ſcientia, & ætate, cap. cum in cunćtis, de elećt. hoc expreſſim decidit Pau. Pariſi. conſi. 40. quamuis, colum. 2. in 4. vol. vt ſuperius dićtum fuit.

Vicari⁹ epi etiā iure de-

88 Poterit etiam uicarius huius poteſtatis ratione conferre tam beneficia, quæ iure p̄prio epiſcopus confert, quàm iure deuoluto, vt docet Io. Franc. ubi ſup. col. 10. tutius eſt tñ exprimere etiā deuoluta in vicariat⁹ inſtrumento: vt ſæpius vidi expreſſum.

uoluto beneficia vacata cōferre poteſt.

89 Verumtamen epiſcopus, qui poteſtatē conferendi dedit, conferre ante vicarium poterit per tex. & glo. in cap. conſtitutus, de conceſſio. præb. quia maiorem poteſtatem retinuit ſibi, quàm conceſſerit, vt dicitur de Papa, in cap. dudum, de præben. lib. 6. & ſicut illum reuocare poteſt in totum, clementina. & ſi principalis, vbi nota. de reſcript. ita & adimere poteſtatem in aliquo, videlicet in illo beneficio, quod prius confert, c. paſtoralis, §. item cum totum, de off. deleg.

Vicari⁹ collationi faciē da an cō ſentire poſſit.

90 Item ſicut vicarius non poteſt conferre ſine ſpeciali mandato, ita non poteſt conſentirē collationi: nam qui non poteſt donare, nec donanti conſentire, l. creditor, C. de donat. inter vir. & vxo. l. cum quis, ff. de reg. iur. multa ſuper hoc congerit ſuo more D. Andr. Tiraq. in traćt. de leg. connubia. in vl. leg. gl. 3. qui enim conſentit donanti, rem ipſam donare videtur, quod non poteſt vicarius, l. quæ dotis, & ibi Bal. col. 3. ff. ſoluto matri. l. ſi liqueat, vbi Bald. 2. no. C. de inoffi. dona. l. in ædibus, §. quod filiusfamil. ff. de dona.

91 Vnde ſi canonici tenebantur conferre cum conſenſu epiſcopi, non poterit capitulum conferre non habito epiſcopi conſenſu, c. vno, §. pone, ſede vacante, lib. 6. c. ſi pro te, de reſcript. ibidem. & ibi glo. in verb. aſſenſu, l. fi. C. de contrah. emp. hoc docet plene Maleret. in traćt. de elećt. in 12. q. fol. 75.

92 Etiam abſente epiſcopo non poterit vicarius conſentire, c. fin. de offic. vicar. libr. 6. Allegatur Fed. conſ. 265. ſi canonici.

93 Limitatur quando vicarius haberet poteſtatem conferendi, tunc poterit & conſentire: vt probat Archi. in c. Reatina, 63. diſti. nam qui dare poteſt, & donationi conſentire poteſt, l. ſicut, §. venditioni, ff. quibus modi. pig. ſoluit. vbi qui teſtari poteſt, & conſentire vt alius de re ſua teſtetur: & ſic in caſibus ſpecialibus, in quibus eſt data poteſtas conficiendi illos aćtus, multo fortius conſentiendi: & ſic poterit vicarius conſentire in illis aćtibus, in quibus eſt ſpecialis ſibi data poteſtas, etiam ſi non ſit expreſſum, quòd conſentire poſſit.

94 Secundo quando acceſſorie præſtandus eſſet conſenſus, vt in patre, qui filio conſenſum præſtare debet agenti, tunc ſi pater abſit, poterit filiusfa. agere ſine conſenſu, l. ſi lōgius, §. 1 ff. de iud.

95 Tertio limitatur in conſilio, nam ſi is, q. debet conſulere, ſit abſens, & non ſit breui reuerſurus, non erit expećtandus: ſed poteſt

bene-

beneficium conferri, & actus fieri nõ requiſito conſilio, ſecus in conſenſu, qui omnino eſt habendus, etiam ſi immineret periculũ tex. in d. c. vno, §. fin. ne ſede vacan. lib. 6. vbi glo. & tex. ibi non repetit conſenſum, ſicut in §. Præced. idem ſcribit glo. in verb. aſſenſu, in c. ſi pro te, de reſcri. illo lib. ſic intelligi debet opinio Ludou. Roman. ſing. 693. ex longeua.

96 Quarto non procedit in caſibus incluſis in generali mandato, in illis ratione vicariatus generalis conſentire poterit, & in illis caſibus, quos poteſt ratione vicariatus generalis expedire: tunc abſente epiſcopo in illis caſibus poterit vicarius conſentire: & te quiri eius conſenſus debebit.

97 Et ſic poteſt intelligi ſententia Archi. in d. c. Reatina, 63. diſtin. facit c. cum nullus, §. epiſcopo, de tempo. ordinand. libr. 6. Felin. in c. ex parte, col. 3. verſ. an autem. de conſtit. & Iaſ. in l. in prouinciali. §. ſi ego, col. 3. nu. 6. ff. de noui ope. nuncia.

98 Immo poteſtas conferẽdi data vicario, vt conferat beneficia ad epiſcopi collationẽ ſpectantia, non extenditur ad beneficia, quę epiſcopus conferre poteſt auctoritate Apoſtolica, vtpote propter negligentiam regularium prælatorum, clem. vnic. de ſupplend. negli. præla. *Vicari⁹ qua bene ficia con ferre nõ poſſit.*

99 Ideo in inſtrumento vicariatus hæc verba conſcribi debent, damus poteſtatem conferendi beneficia, quæ nos iure ordinario cõferre poſſumus, & etiam omnia alia, quę iure deuoluto auctoritate apoſtolica, vel quauis alia poteſtate a iure communi, vel ſpeciali nobis conceſſa, vel dicitur qualitercunque, vel quomodocumque ſpectantia, ſeu quomodolibet. [Poteſt tamen legatus a latere ex generali poteſtate conferre, c. 1. de offi. legat. lib. 6, Dec. conſ. 128. licet in caſu. in fin quod ſecus eſt in aliis, ut ſuperius dictum extitit: ſolet tñ legato etiã a Papa dari ſpecialis conferendi poteſtas.]

100 Ineſt alia clauſula ordine octaua, viſitationes faciendi: nam epiſcopum per cunctas diœceſes, parochiaſque ſuas per ſingulos annos ire oportet: quod ſi ipſe aut languore, aut aliis occupationibus implicatus adimplere nequiuerit, presbyteros probabiles, aut diaconos mittat, c. epiſcopum, 10. q. 1. c. inter cætera, de offic. ordin. c. ſi epiſcopus illo titu. lib. 6. Soci. in tracta. de viſita. in 4. q. principali. verſic. duodecimo, quæro, vtrum. *Vicari⁹ epi quãdo viſitare poſſit.*

101 Et aliàs ex generali mandato vicarius epiſcopo viſitare nõ poteſt, ſicut nec vicari⁹ capitulari: õ opus eſt ſpeciali conceſſione, gl. & doct. in cle. 1. §. 1. in ver. capitali, de hæret.

102 Nona clauſula in vicariatu adiici ſolet, videlicet, vniendi beneficia: alioqui vicarius etiam generalis non habebit vniẽdi poteſtatem: etiam ſi data ſit conferendi poteſtas cum clauſula generali, quæ ad maiora expreſſis non extenditur, c. qui ad agendum de procura. lib. 6. ſed vnire maius eſt quàm conferre: quia vnio non fit a prælatis inferioribus epiſcopo, c. ſicut vnire. de exceſſibus. præla. tamen conferre & inferiores poſſunt, c. cum & plantare. de priuileg. & vnire alienare eſt, c. 1. ne ſede vacante: quod non poteſt quis facere ſine ſpeciali mandato, l. filiusfa. ff. de don. & dicto c. qui ad agẽdum. *Vnire nõ poſſit vicarius.*

103 Etiam prælati vnire ſine conſenſu capituli non poſſunt, ſed conferre ſic, c. paſtoralis. in fi. de dona. c. ſecundo. de conceſſio. præb. Innocen. in c. ad hæc. de offic. Archidia. ſuper hoc expreſſe conſuluit Paul. Pari. conſ. 41. ex his. colum. prima. in 4. vol. poſt Dom. Gemi. in conſil. 38. pro clariori. col. 3. aliã dicam inferius in vnionis materia.

104 In vicariatu etiam clauſula decima apponi conſueuit, recipiendi reſignationes, & beneficia reſignata conferendi: nempe vicarius non poteſt dare auctoritatem permutare volentibus: niſi hoc expreſſe illi conceſſum fuerit c. quæſitum, de rerum premu.

105 Immo habens poteſtatem recipiendi reſignationem beneficiorum cauſa permutationis, vel ſimpliciter, non poteſt beneficia ſic reſignata poſtea conferre, cum ſpeciale mandatum requiratur etiam in collatione: d. c. fin. de offic. vica. lib. 6. *Recipere reſignationem & põt, an & cõferre.*

106 Ideo debet in vicariatu inſeri quòd epiſcopus dedit facultatem recipiendi reſignationes, & beneficia reſignata conferendi c. dudum. de præb. lib. 6. de Rota deciſio. 43 not. quòd vicarius. in antiq. ſub titul. de renuntia. deciſ. 1. vbi dicit iſtam opinionem teneri communiter in Rota. ſequitur de Selua in tracta de beneficio, in 2. parte. q. 4. & Calder. conſ. 3. an renunciatio. tit. de renun. & Fel. in c. auditis. col. 6. nu. 13. de preſcript.

107 Licet quidam dicant collationem iſtã tamquam neceſſariã competere vicario: qđ non eſt verum, niſi ſit conſtitutus ad conferendum: vt concludit gloſ. in ver vicario. §. itẽ voluit, de coll. in prag. & Lud. Rom. cõſil. 330. circa primum. col. 2. nu. 5.

108 Immo ſi aliquis poteſt conferre beneficium ſitum in diœceſi alterius epiſcopi ex priuilegio, vel conſuetudine, tamen non poterit recipere illius reſignationem, per gloſ. & ibi Card. in cle. vna. q. 7. de rerum permuta. ideo debebit fieri in manibus eius, qui pote-

poterat alias communi iure conferre: vt expreſſe tradunt dom. de Rota deciſion. 398. ſi aliquis epiſcopus. in nouis ſub titul. de renunciat. deciſ. 6. facit deciſ. 218. nota ꝙ cui. in anti. [ſub tit. de renunc. deciſ. 5.] & glo. in verbo, locorum. cle. vnic. de ſupplen. negl. præla. Federi. in in tractat. permuta. q. 26.

109 Idem deciſum eſt in legato. in c. deliberatione, §. prohibemus, de offi. legat. libr. 6. quòd legatus non poſſit committere alicui facultatem recipiendi reſignationem talis beneficii, quia præberet votum ambitionis, & emptionis.

Facultas recipiēdi reſignationē talis beneficij dari non pōt.

110 Idem in epō concludunt do. de Rota deci. 397. in no. ſub titul. de offic. vicar. & in deciſ. 5. de conceſſio. præb. [Bernard. de Biſigne.] & deciſ. 288. nota quòd epiſcopus. in antiq. [ſub. tit. de offic. vicar. deciſ. 1.] & in præſentatione ita fuit iudicatum Romæ, vt non detur præſentandi poteſtas ad certum beneficium vacaturum: vt aſſerit Caſſad. in deciſ. 5. tit. de iure patro.

Vicari⁹ dignitates conferre poteſt.

111 Poterit etiam vicarius generalis habēs poteſtatem conferendi beneficia, conferre & dignitates: quia appellatione beneficiorū etiam veniunt dignitates, cum non ſit materia ambitioſa: & tantum noceat concedenti. gloſſ. in c. primo, de regu. iur. lib. ſexto. & cle. auditor. de reſcript. c. tua, de verbo. ſignifi. & Rota deciſion. 433. nota vtrum. in antiq. & deciſion. 2. rub. de offic. vica. Panor. in c. fin. de conceſſ. præben. in 2. nota. Dom. & Fran. in d. c. fin. de offic. vica. in 6. & Feli. in cap. cauſam quæ, col. 9. nu. 14. de reſcrip.

112 Et procurator datus ad acceptandum beneficium, poterit etiam dignitates acceptare, teſte Feli. in c. poſtulaſti. col. 16. de reſcri. eſt tamen tutius exprimere dignitates, quamuis hoc neceſſarium non ſit.

Dignitates nō includunt in pōtate conferendi a Papa conceſſa.

113 Tamen qñ Papa concedit poteſtatem conferendi quæcunque beneficia, non includuntur dignitates, ſi non exprimantur, c. cū in illis. de præb. libr. 6. c. fin. illo titul. etiam ſi epiſcopus conſentiat: quia ſcriptum debet reſtringi, ne multum præiudicet tertio, c. quamuis, de reſcrip. lib. 6. c. ſuper hoc, de off. deleg. & hæc poteſtas data ex priuilegio ſtricte tamquam extraordinaria eſt interpretanda, cle. 2. de offi. lega. Imol. in clemen. vnica de ſequeſt. poſſe. ſic conſuluit Soci. cōſil. 260. in cauſa manutenent: col. 10. in 4. concluſio. in 2. vol.

114 Nam quando epiſcopus conferendi poteſtatem tribuit, nulli fit præiudicium, niſi ſibi, & ſuæ prouiſioni. ſed quando Papa conferendi poteſtatem legato tribueret, vel alteri quæcunque beneficia conferendi diœceſ. Pariſi. tunc hoc præiudicaret epiſcopo, ideo reſtringi debet: vt doct. no. in l. beneficium. ff. de conſtit. princip. cap. quamuis, de præbend. in 6.

115 Vnde conſuluit Oldra. conſ. 22. quòd ſi ſummus pontifex voluerit grauare eccleſiam, & epiſcopum in collatione beneficiorum, verba non ſunt late intelligenda, vt includant dignitates, ſed ſtricte, vt minus lædant ius commune, & perſonam. c. cum dilectus. de conſuetudin.

116 Diuerſum eſt, quando epiſcopus ipſe beneficia conferendi tribuit poteſtatem; quia tunc etiam dignitates comprehendun. tur, cum pleniſſima interpretatio fieri debeat contra concedentem: ac etiam præbendæ cathedralis eccleſiæ continentur in hac poteſtate, c. cum dilecti. de donat. Panor. in c. olim. de verb. ſignif. Iaſ. & alii in d. l. beneficium. ff. de conſtitut. princip. licet alias ſecus, cap. quamuis, 1. de præb. lib. 6. vt ſupra dixi.

117 Poterit etiam curata conferre, licet alias non veniant ſine expreſſione, capit. cū in illis, de præben. lib. 6. etiam quia hoc eſt fauorabile, ideo ampliandum dudum, & c. ſi cui. de præb. lib. 6.

Vicari⁹ an curata beneficia non expreſſa conferre poſſit, & procurator acceptare.

118 Sic & procurator conſtitutus ad acceptandum bñficia poterit ēt curata acceptare, teſte Imo. in c. accedens, col. 2. de præb. & Staphile. in tract. de lite. gratiæ, rubr. de modo & forma impetrandi, verſ. prædicta tamen: dicens idem in inducto cardinalium & conferendis beneficijs ſuorum familiarium: vt includantur omnia beneficia etiam curata. Federi. conſ. 73. factum.

Vicari⁹ commendare bñficia an poſſit.

119 Item poterit vicarius poteſtatem cōferendi habens, commendare, licet in mandato non ſit expreſſum, quòd commendet: quia plus eſt conferre, quàm commendare, c. nemo. de elect. lib. 6. nam conferre donare eſt, commendare deponere: vt ibi, & cui pl⁹ conceditur, & minus concedi cenſetur, per regu. iur.

120 Tutius eſt tamen exprimere, & ego vidi exprimi: licet commenda ſub collatione comprehendatur, rub. vt eccleſiaſt. benefi. ſine diminutione confer. ſcripſi in §. ſtatuimus, 2. de colla. in concordat. tñ qui de iure ſpeciali conferre poteſt, non poteſt in titulum commendare, vt docet Do. Gemi. in c. nemo, in fi. de elect. lib. 6. ſequitur Felin. in c. auditis, col. 6. num. 12. de præſcrip.

121 Item collatio facta extra diœceſim ab epiſcopo valet, licet a vicario in diœceſi eadem die fiat, quia eſt facta a maiori, & ideo præualet, c. ſi a ſede, de præb. li. 6. & quia ma

ior

Collatio ab ep̃o. et eius vicario facta vtra valeat.

ior eſt ep̃i, q̃ ſui vicarii collatio, cap. dudum, de præb. lib. 6. & quia cenſetur reuocatus vicarius quo ad illam collationem.

122 Sicut in domino tractante cauſam, vt cenſeatur quo ad hæc reuocare procuratorem, c. ſi quem, de proc. lib. 6. & per cognitionem, quam facit delegatus, videtur reuocare ſub delegatum, c. intimaſti, de appella. Archid. in c. quamuis, de offic. deleg lib. 6. ſic & in ordinario conferente conſuluit Caldc. cõſil. 2. an collatio, ſub rub. de off. vicar.

Prouiſus a vicario ſi prius capiat poſſeſſionem ẽ præferendus Areſtum.

123 Quod eſt verum, quando æquo iure procederent ambæ collationes, & æquales eſſent: ſecus ſi prouiſus a vicario accepiſſet poſſeſſionem ante prouiſum ab epiſcopo: quia tunc is, qui eſt prius adeptus poſſeſſionẽ, præferetur, d. c. ſi a ſede. & ita viſum fuit ſenatui Pariſ. vt ſcripſi in tract. de paci. poſſeſſ. in nu. 297. verſi. quarto etiam procedit, licet c. ſi a ſede loquatur in collationibus a diuerſis emanantibus: tamen in hoc caſu eſt eadem ratio, vt ibi ſcripſi.

Creatũ de nouo beneficiũ an vicarius conferat.

124 Item non poterit vicarius beneficium de nouo creatum conferre, niſi exprimatur in literis vicariatus, per tex. in cle. fin. iuncta gloſ. in verb. tibi, de reſcrip. vnde vidi apponi hanc clauſulam, damus poteſtatem conferendi dignitates, perſonatus, officia, & quæcumque beneficia, etiam de nouo creanda, quæcunque, qualiacunque, & quantacumq; & c. & ratione iſtius clauſulæ non erit poſtea dubium: ſicut dixi ſuperius de his, quæ auctoritate Apoſtolica competunt.

Inſtituere non poteſt præſentatos vicarius ſine ſpeciali poteſtate.

125 Item licet vicarius generalis non poſſit conferre, niſi expreſſe conceſſa fuerit ei conferendi poteſtas, d. c. fin. poterit tamen præſentatos a patronis inſtituere, per tex. nota. in c. ex frequentibus, de inſti. ſecundum Rom. ſingul. 601. tu ſcis quòd fundatores. & Panorm. in d. c. ex frequentibus, ac Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 3. parte q. 14. de Rota deciſio. 43 nota quòd vicarius, in antiq. ſub titul. de renunciatio. deciſ. 1. & de Bellamer. deciſ. 93 licet vicarius.

26 Sed ego dicerem contrarium, quia conſtitutio non poteſt fieri niſi canonice, & iuris, vel conſuetudinis auctoritate, c. pen. de inſt. & c. 1. de reg. iur. lib. 6. ſed quando non eſt vicario data niſi certa poteſtas, non põt illam excedere: alioqui contra mandatum faceret, & non valeret ab eo geſtum, c. cum dilecta, de reſcri. forma enim mandati diligenter eſt ſeruãda, l. diligenter, ff. manda. ſi ergo eſt vicarius conſtitutus generaliter, & non eſt ei data poteſtas conferendi, ſeu inſtituendi, ſine poteſtate non inſtituit.

Inſtitutio ſub uerbo cõferendi comprehendũ.

127 Nam verbum conferre comprehendit etiam inſtitutionem, rubr. vt eccleſiaſtic. benefi. ſine diminutio. conferant. ſcripſi in §. ſtatuimus 2. de colla. in concord. & quamuis non ſit libera inſtitutio, tamen alia ratio tex. hẽt locum, quòd in generali mandato non venit donatio: vt ibi. & quòd inſtitutio committi debeat, probat tex. in c. cum veniſſent. de inſtit. nec inuenitur iure cautum, quòd vicarius ſine mandato inſtituere poſſit: ergo illi hoc non concedemus, l. diſſentientis, C. de repud.

Intellectus ad c. ex frequentibus.

128 Nec refragatur tex. in d. c. ex frequentibus: nam dicit poſſe fieri ab officialibus epiſcopi, qui hoc de iure poſſunt, vtpote ab illis, quibus eſt data poteſtas, & non ab aliis, per illud relatiuum, qui, quod reſtringit: vt per Bart. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. immo ille tex. non probat, quòd inſtitutio fieri poſſit, magis quàm collatio: nã dicit, q̃ clerici eccleſiaſtica beneficia ſine conſenſu ep̃i, vel officialium ſuorum, qui hoc de iure pñt, recipiunt: & ſic taxat illos clericos, qui occupant beneficia ſine collatione epiſcoporum, aut alia prouiſione.

129 Et quamuis ex locatione Rub. de inſtitutio. quis poſſet dicere loqui de inſtitutione, tamen generaliter etiam accipitur inſtitutio, vt patet in c. 2. & c. auctoritate, ibidẽ. & officialis ibi etiam generaliter accipi poteſt pro vicario: cum officialis multoties vtrumque habeat officium, vt ſupra dixi.

130 Non obeſt quòd inſtitutio eſt neceſſaria diſpoſitio. reſpon. eſto ſane: tamen non poteſt inſtituere is, qui non habet poteſtatem, ſicut non poteſt reſignationem cauſa permutationis recipere, licet ſit neceſſaria, c. vnic. de rerum permutatione, lib. 6. vt ſuperius dixi. [Alioqui officialis ſic inſtitueret, & alius nõ habens põtatem, qđ eſt abſurdũ.]

131 Et cum hic vicarius non habeat poteſtatem ad hoc expreſſam, illa conceſſa, & limitata poteſtas non extenditur, arg. l. in agris, ff. de acquir. rer. domi. & quia etiam inſtitutio ſapit quamdam donationem, c. ſi. đ inſtit. quam vicarius facere ſine ſpeciali mãdato non poteſt, d. c. ſi.

Capitulum inſtituit, ſed non vicarius.

132 Nec me mouet c. 1. de inſt. in lib. 6. vbi capitulum ſede vacante inſtituere poteſt, licet non poſſit conferre, fateor, quia in capitulũ ſede vacante omnia, quæ ſunt iuriſdictionis, fere tranſeunt, ſed non in vicarium ep̃i, c. 2. de offi. uicar. ob id non eſt idem.

133 Nam vicarius epiſcopi non tractat cauſas criminales ſine expreſſione & commiſſione ſpeciali, c. 3. de conſue. lib. 6. & tamen in capitulum iuris auctoritate iſta transferuntur, vt in c. 1. ne ſede vacante: vbi do-

cto.& ſic ad capitulum inſtitutio tranſit, nõ autem ad vicarium epiſcopi, ſi non ſit eidem d ata poteſtas.

134 Etiam quia a iure hoc eſt in vicario capituli declaratum, ſed non in vicario non habente poteſtatem conferendi, ergo non habebit locum in eo.

Confer- re & pôt. an poſſit priuare. 135 Item inſtitutio & deſtitutio pertinét ad epiſcopum tamquam correlatiua, c. cum ex iniuncto. de hæreti. & ſic non ad vicariũ: niſi eidem committatur: nam vicarius non poteſt quem priuare beneficio, niſi ſibi expreſſe conceſſum fuerit, ergo nec inſtituere c.2. de offi. vica. lib.6. vt conſuluit Anchar. conſ.60. duplici.

136 Immo qui iure ſpeciali poteſt beneficium conferre, non poterit priuare quem illud habentem, quia iuriſdictio voluntaria non includit contentioſam. Panor. in c. accepta, col. vlt. de reſt. ſpol. refert. Fely. in c. auditis, col.6. num.12. de præſcr. poteſt tamen declarare poſſidentem non habere iuſtum titulum in beneficio, cum per modum actionis hoc petatur: vt expreſſim conſuluit Bal. conſ.478. præmittendum, col.2. in 3. vol. ſed an poſſit monere beneficiatos, vt oſtendant titulum: ſcribit Anchar. cõſ. 60. nota bene prædicta. vide quæ ſcripſi in concord. tract. de pacifi. poſſeſſor.

137 Et ſic vicarius nõ poterit inſtituere, niſi ſit eidem expreſſe data inſtituendi poteſtas, vel conferendi: nam ſub hoc verbo conferendi comprehenditur inſtitutio: vt ſupe rius dixi ideo poterit inſtituere, qui conferre poteſt: & ita eſt tenendum: quidquid doctores dicant in contrarium.

Epſ an puniat ſi vicarius indigno contulerit. 138 Quæro inſuper, ſi hic vicarius contulerit indigno beneficium, priuetur ne epiſcopus poteſtate conferendi: ſicut ſi ipſe epiſcopus contuliſſet, c. cum in cunctis. in fin. de elect. quod videtur, quia qui per alium facit, perinde eſt, ac ſi ipſe faceret, l.1.§. deieciſſe. ff. de vi & vi arma.

139 Reſpon. per collationem vicarii indigno factam, non eſt epiſcopus priuatus poteſtate conferendi: quia dolus ipſius non debet epiſcopo, qui non eſt in culpa, imputari, ideo ad ipſum epiſcopum reuerſa eſt poteſtas, c. ſi compromiſſarius, de elect. lib.6. & quia epiſcopus non peccauit, ideo puniri non debet.

140 Nam pœna ſuos teneat auctores, l. ſancimus. C. de pœnis. nec quis alterius odio prægrauari debet, l. ſi quis in ſuo. C. de inoffi. teſta. nec ad illicita videtur commiſſus, l. ſi procurator. ff. de condi. indebi. vbi plene Iaſ. ideo epiſcopus digno poſtea conferre poterit, quia vicarius fines mandati exceſſit conferendo ei, in quo põtatẽ non habebat.

141 Limita niſi epiſcopus ratam collationem habuerit, d.c. ſi compromiſſarius: quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur: regula ratihabitionem: de regul. iu. lib.6. facit c. cum quis mandato. de ſentent. excom. lib.6.

142 Secundo limitatur quando epiſcopus dediſſet poteſtatem conferendi iſti indigno; tunc is cenſetur facere, cuius mandato fit, l.1 §. deieciſſe. ff. de vi & vi arm. etiam proprie dicit rex. in l. certe. §.1. ff. de preca.

143 Et in hoc eſt aduertendum: quia ſi epiſcopus dederit poteſtatem conferendi in indigno: & vicarius ſic contulerit, epiſcopus non poterit poſtea etiam digno conferre, quia eſt conferendi poteſtate ſemel priuatus: tum etiam quòd ad ſuperiorem deuoluta fuerit poteſtas conferendi, d.c. ſi compromiſſarius.

Epiſcop' an digno conferre poſſit ſi vicarius indigno contulerit vel cõtrario 144 Vnde cum hodie quidam vicarii miſerabiles indignis conferant, ac ſtabulariis, ignaris, proditoribus, & epiſcopi adulatoribus, & lenonibus ex certa eorum ſcientia, ipſi & eorum committentes pœnis inferni perpetuis, niſi reſipiſcant, torquebuntur, nec epiſcopi eos ab iſtis pœnis releuabunt.

145 Si tamen is, cui vicarius contulerat, nõ acceptet, ad epiſcopum reuertitur poteſtas, qui alteri poterit conferre, d. c. ſi compromiſſariu.

146 Inſuper quæro, an vicarius poſſit conferre digno, ſi ipſe indigno contulerit: quod videtur, ſicut epiſcopus, dixi in gl. §. quis vero, de col. in concord.

147 Contrarium eſt verum: vnde ſi male contulerit, videlicet indigno, functus eſt officio ſuo, vnde amplius conferre non poteſt. d.c. ſi compromiſſarius. ſicut nec iudex iudicare poſt ſententiam, c. in litteris. de offi. deleg. l. iudex. ff. de re. iud.

Secunda collatio vicarij nulla. 148 Vnde ſecunda collatio per vicarium facta eſt nullius momenti, tum quod deficiat poteſtas: quia intelligitur ei data poteſtas de prima vacatione, & collatione, arg. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verbo. ſign. c. nõ poteſt. in fin. de præb. lib.6. l. eum qui calendis. ff. de verb. oblig.

Præſentare & inſtituere quando vc arius non poſſit. 149 Item poteſt vicarius inſtituere tamquam vicarius, & præſentare tamquam abbas, vel ſi alio iure ad eum pertinebat præſentatio, ſicut poteſt conferre tamquam canonicus, & tamquam epiſcopus, c. poſtulaſtis. de conceſſ. præb. gl. in c. a collatione, de appell. lib.6.

150 Et capitulum ſede vacante poteſt eligere, &

re, & confirmare, glo. in verb debebit. in c. ſi epiſcopus. de ſuppl. neg. præl lib. 6. nempè quando duo iura concurrunt in vnam perſonã, tunc illa perſona habet vim duarum perſonarum. l. ſi conſul. ff. de adopt. l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. de inof. teſt poteſt etiam tamquàm epiſcopus conferre, & tanquàm concordatorum executor, & ſic variare: vt plenè ſcripſi in §. ſi qs, & in verb. diſpoſitiones, de colla. in tract. no. q. 17. nu. 4. & ſeq. ſuperius dictum fuit quando multiplex collatio ab vno fieri valeat.

Synodos celebrare an vicarijs ſit liberum

151 Sequitur in vicariatu vndecima clauſula, videlicet celebrandi ſynodos. Nã vicarius vel alius non poteſt ſine ſpeciali mãdato celebrare ſynodos, c. ſi epiſcopus. de off. ord. lib. 6. ſic nec legatus concilium generale nomine Papæ gloſ. in cap. regula. 17 diſt in. Pánor. in diſputatione incipiente Epiſcopus. col. 17. verſ. item non omnes. ſequitur Ioan. Boteus in tract. de ſynodo epiſcopi in 2. part. num. 2. & ſeq. plus dicens, quod poſtquàm viſitatio competit etiã iure ordinario epiſcopo, ipſe hoc alteri delegare poterit: quia iure canonico omnia non prohibita ordinarius demandat. cap. quod ſedem. de off. ordi. caueat tamen epiſcopus cui committet: quia ſanguis ſubditorum de manibus prælatorum requiretur. c. irrefragabili de off. ord. [Sed vidi dubitari, an epiſcopus poſſit committere ſimplici clerico non exiſtenti in ſacris hanc poteſtatem, & is non poſſit poſtea excommunicare, & abſoluere. glo. in verb. ſedis apoſtolicæ. in cap. ſtatutum. de reſcript. in 6. dicit poſſe committi ſimplici clerico: & nõ inuenitur lure cautum, vt is cui cauſæ cõmittuntur, debeat eſſe in ſacris, etiam ſi ſit à ſede apoſtolica delegatus. c 1. vlt. & per totum. de offi. deleg. in Decret. in 6. & per totum titulum. Nam epiſcopus poteſt excommunicare, quamuis presbyter non ſit, vt docet Hoſtienſ. in ſumma de ſententia excommun. §. quis poſſit, circa finem verſ. Solutio. Dicas, Maximè, qui Officialis nomine epiſcopi excommunicat. Et in capitulum ſede vacante tranſeunt omnia. quæ ſunt iuriſdictionis. c. his qui. de maio. & ca. 1. ne ſede vacante. & obtinenti vigeſimum annum delegari poſſunt cauſæ à Papa. cap. cùm viceſimum. de off. deleg. & tamen eo tempore ſacerdos eſſe non poteſt. clem. generalem. de ætate. Ideo Is ſimplex clericus omnia poterit facere, ſine quibus in c. præterea. de off. deleg. Doctor. in cap. quanto. de conſuetu. & in cap. olim in 3. de reſtitu. ſpol. Et quia iſta ſunt iuriſdictionis, ergo non requirunt ordinem. Vnde Officialis & Vicarius epiſcopi poſſunt eſſe clerici ſimplices non conſtituti in ſacris. Et ita aliquando reſpondi egregio viro Domino Officiali Virdunenſi, Carolo de Monceaux vocato, qui Doct. ſolẽnis noſtri collegij fuit]

Vicarius de criminibus non cognoſcit, niſi hoc ei cõmiſſum fuerit.

152 Subiungitur clauſula duodecima, & committendi, & audiendi. cauſſas ciuiles, & criminales: hæ enim criminales per generalem poteſtatem non cenſentur commiſſæ. cap. 2. de offi. vic. lib 6 nec in criminalibus poſſet ille officialis aut vicarius cognoſcere, niſi ſpecialiter ſit eidem commiſſum. dicto c 2. & ſi cõgnoſceret, nullus eſſet proceſſus, quia deficit iuriſdictio. teſte Federic. conſil 220. veritatis: ideo non priuabit vicarius aliquem beneficio, niſi ſit eidem expreſsè cõceſſum, vt ibi, & Anch. probat conſ. 60 duplici vel niſi alias haberet iuriſdictionem. ibidem: vt conſuluit Bald. in Patriarcha vicario creato à Papa, in conſ. 478. præmittendum. colum. 3. in 4. volumine.

Pœnam corporalẽ vicarius in pecuniariam pænam nõ conuertit.

153 Tamen per hanc clauſulam non poterit officialis conuertere pœnam corporalem in pecuniariam: quia hoc non licet niſi habentibus poteſtatem diſpenſandi ſuper crimine. c. licet. vbi gl. & Doct. de pœn. & in c. in archiepiſcopatu, de rapto.

154 Ideo in vicariatu debet exprimi, damus poteſtatem diſpenſandi etiam ſuper crimine: alioqui non eſt veriſimile quòd epiſcopus hanc poteſtatem ſibi non omnino permiſſam conceſſerit, cap. irrefragabili. de offi. ord. dixi quando poſſit conuerti in pœnam pecuniariam, in §. quia verò, de public. concubi. in concord. & ſic conſuluit Paul. Caſtrenſ conſ 348. notandum. in 1. vol. quia diſpenſatio ſine cauſſa fieri non debet glo. in cap. non eſt de voto. & dicam in materia diſpen. infrà, & quia pœna iuris commutari ſine cauſſa non debet l quid ergo §. pœna ff de his qui notan. infa. l. & ſi ſeuerior. C. illo tit.

Matrimoniales cauſſæ expreſſe committendæ ſunt.

155 Additur clauſula decimatertia, matrimoniales, &c etiam committit cauſſas matrimoniales, quartum cognitio ad epiſcopôs pertinet, cap. ex literis. de in integ. reſti. c. 1. de conſangui. & affi. c. accedentibus. de exceſ præl. & ſic delegare eas & cõmittere epiſcopi in ſuis officialibus, & vicarijs poterunt cap. cauſſam matrimonij. de offi. deleg Bertach. in tract. de epiſcopo, in 7. part. 4. lib q. 20. vbi dicit ꝙ aduerſus

D ſcien-

ſcientiam ſuam poterit in integrum reſtituere vicarius: quod ſequitur & Philip Perus in c. dilecti. in 2. q. 9. & ſeq. de appellat.

Beneficiales cauſſas committende vicario.

156 Clauſula decimaquarta & beneficiales. Solet etiam in vicariatu epiſcopus, vel archiepiſcopus committere cans beneficiales, de quibus non cognoſcet vicarius, quoniam agitur de priuatione: vt in c. 2. de offi. vic in 6. niſi hoc ſit eidem expreſſe cōceſſum: quia ſunt priuilegiatæ: in clem. diſpendioſam de iudic. nec poterit cognoſcere vicarius de inſtitutione beneficii facta per epiſcopum, ſine ſpeciali commiſſione, vt docet Bertach. in d. tract. de epiſcopo: in 7. part. 4. lib. q. 29. quia inferior non tollit legem ſuperioris, clem. ne Romani. de elect.

157 Inſuper additur decimaquinta clauſula, & quaſcunq; alias tam principales quam incidentes, & per appellationē etiā deuolutas, & im; oſterum deuoluendas, & quæ ad nos, & ad dictam noſtram eccleſiā pertinebunt de iure vel conſuetudine.

Archiepiſcop⁹ quando officialē in alio epiſcopatu cōſtituere tenetur. Areſtū.

158 Nā in hoc regno Franciæ, ſi clericus propter crimen priuilegiatum captus ſit, & condemnatus a iudice laico, & demum remiſſus ad officialem Pictauienſem, vt cognoſcat de crimine communi, ſi poſtea ab officiali Pictauienſi remiſſus condemnetur propter delictum commune, & is appellet ad archiepiſcopum Burdegalenſem, eo quia non eſt intra reſſortum, officialis non debet illum remittere, ſed debet archiepiſcopus Burdegalenſis conſtituere vicarios, qui in ciuitate Pictauienſi cognoſcāt, & hoc propter appellationes ab abuſu. Ita iudicauit ſenatus anno 15 · 4 · die decima quinta Decembris.

Cauſā epiſcopo delegatā vicarius cognoſcere non poteſt.

159 Tamen per hanc clauſulam generalem non poteſt officialis de cauſſa epiſcopo delegata cognoſcere: quamuis eidem epiſcopus cauſſas præſentes commiſerit, futuraſque: quia epiſcopus non habebat iuriſdictionem id temporis, quo committebat, ideo delegare eas non poterat, arg. c. 1. de offic vic. lib. 6. de Rota deciſ. 157. nota quod vbi epiſcopus, in antiq [ſub tit. de offi. delega. deciſ. 1 [& deciſ 847 epiſcopus, in eiſdē [ſub tit. de offi. vic. deciſ 9]

160 Etiam ſi diceret epiſcopus in vicariatu auctoritate ordinaria, vel delegata mihi competentes, vel competituras committimus, arg. l. non poteſt videri ff. de iudic. quia iuriſdictio nondum competens non poteſt committi ar. cap. Romana, de offic. ord. lib. 6. vbi Guljel. de monte Laudu expreſſe dicit nō quod epiſcopus vel ſeneſcallus nō poteſt deputare vicariū ad futuras cās, quæ à Papa, vel Rege eis cōmittentur per reſcripta: tum quia iudicia in pendenti eſſe non poſſunt, l. non quemadmodum. ff. de iudic l. 1. de vſur. tum eſt quia non poteſt dare, nec committere, quòd non habet. l. traditio. ff. de acq. rer. domi

Epiſcopus vel ſeneſcallus cās futuras delegare non poteſt.

161 Ideo opus eſt noua delegatione, & commiſſione poſtquam epiſcopus habet iuriſdictionem nouam. [Bernard. de Biſignet.] ſic cōcludūt domi de Rota deciſ. 3. incipien. epiſcopus, rub. de offic. vica ſicut non poteſt epiſcopus cognoſcere de cauſa vicario delegata. Docto. in clē. 2. de reſcript. Bertach. in tract. de epiſcopo in 7. par. 4. lib. q 4. ita nec vicarius de cauſſa epiſcopo delegata, & ſi de facto cognoſcat, ſententia erit nulla, tanquām à non ſuo iudice lata, l. 1. & per totum, C. ſi à non compe. iudice iudic fuerit.

Cauſſas inceptas mortuo epiſcopo vicari⁹ perficere nō poteſt.

162 Imo viuente epiſcopo cauſſas inceptas eo mortuo perficere non poteſt vicarius: vt decidit idem Berta. q. 6. & allegat Specul. in tit. de offi. ordi. §. 1. ver. audito res autem & ibi Bald. in additio verſ 2. quia cenſetur reuocatus per mortem epiſcopi: vt inferius dicetur

Vicari⁹ cogit ad aſſignādum cōgruam portionem.

163 Sed bene poterit Officialis viuo epiſcopo, ſeu vicarius ex offi. vel ad inſtantiā requirentis cogere patronum eccleſiaſticum ad aſſignandum congruam portionē vicario perpetuo, vt fuit deciſum. Tholoſæ ſicut refert Aufrer. in ſuis deciſ. q. 148. & q. ſeq plus dicens in Francia iudices Regios hoc vſurpaſſe. vt ſcripſi in tracta. de congrua portio quæſt. 7.

Vicari⁹ archiepiſcopi an in ſuffraganeos iuriſdictionē habeat.

164 Tamen vicarius Archiſcopi non habet iuriſdictionem in eius ſuffraganeos propter reuerentiam epiſcopalis dignitatis. c. 2. de off. leleg. lib. 6. & hoc ſi Archiepiſcopus eſt præſens, vel in prouincia, alioqui contra c. 1. de offi. ordinar. lib. 6. & Bertach. in tract. de epiſc. in 7. par. lib. 4. q. 10

165 Vicraio ſolet etiā committi, vt partes ad recognoſcendum ſcripta ſua, chirographa Officialis cogere poſſit c. 1. §. vlt. de foro competent. lib. 6. tamen ad hoc non videtur ſpecialis conceſſio neceſſaria: multa vero ſuper his ſcripſi in l. cognoſcere. ff de verb. ſig. & in tract. de chirographo & credul recog. in ordina. Reg in 1. tomo commenta. quæ hic non repetam.

166 Clauſula decimaſexta. ex officio inquirendi nempè committitur vt ex officio in-

Inquirere de criminibus an vicario ſit liberum ſine ſpeciali poteſtate.

inquirere poſſit officialis, & vicarius: cum hoc ei non concedatur ex generali officij conceſſione, per text. in c. 2. de off. uic. lib. nam in inquirendis, puniendis, & corrigẽdis ſubditorum exceſſibus requiritur ſpecialis commiſſio. tex iuncta glo. in c. 3. de conſuet. in 6. nec ſufficit generalis, vt ibi quamuis Ioan Monach in 2. dicat ex generali poteſtate vicarium inquirere poſſe, ob id iſtam clauſulam non eſſe neceſſariam: vt etiam probant Domi. de Rota deciſ. 66. ſi ſeruetur, in no. ſub tit. de off. vicar. deciſ. 2. vbi dicunt.

167 Si vicarius non poſſit cognoſcere, remittet ad epiſcopum, quia de criminibus cognoſcere non poteſt, niſi ſpecialem habeat poteſtatem, l 1. §. cùm vrbem. vbi Bart. ff de offic. præfe. vrb. ſed inquirere, vt demum referat, epiſcopo, non prohibetur, ideo epiſcopus debet eidem concedere poteſtatem inquirendi, & crimina puniendi. Bertac. in tract de epiſc. in 7. par. 4 li q. 13.

Eccleſię polluta a uicario an reconciliari poſſint.

168 Decimaſeptima, eccleſias capellas, & oratoria, ac cimiteria polluta reconciliandi, permittitur videlicet; vt quaſcunq; eccleſias pollutas reconciliare, ac cimiteria poſſit. c. vno. de conſe eccleſ. vel altar lib 6. ſed hoc non poteſt committi ſimplicibus ſacerdotibus, ſed epiſcopis tantum: quia licet epiſcopus committere valeat ea, quæ iuriſdictionis exiſtunt: tamen quæ ſunt ordinis epiſcopalis non poteſt inferioris gradus clericis demandare. cap. aqua. vbi Panor. de cõſec eccleſiæ, nec alij ſacerdotes, etiam ſi conſuetudo exiſtat, tractare poſſunt c. quanto. de conſuetud.

Vicario quando ſit licitum benedicere ornamẽta eccleſiaſtica & abbati.

169 Poterit tamen hic vicarius impetrare à Papa licentiam, abſente epiſcopo quęcunque ornamenta eccleſiaſtica benedicendi, citra tamen corporalia, calices, & patenas: & hoc pro vſu & ſeruitio eccleſiarũ totius diœceſ vbi & quandiu vicariatus officio fungi eum contigerit: & ita conſului cuidam vicario. Abbati quoque datũ fuit indultum benedicendi calices, corporalia, & alia ornamenta eccleſiaſtica pro vſu monaſterij ad vitam,

Eccleſiã an vicarius conſecrare poſſit.

170 Decimaoctaua clauſula eſt, & de nouo ædificatas eccleſias, & ædificandas conſecrandi, intelligas quoque talem poteſtatem non alias videri datam: niſi is, cui hæc committuntur, ſit epiſcopus, vt prædixi, quia hæc ſunt ordinis epiſcopalis.

171 At committat ea epiſcopo, qui hæc faciat teſte Panor. in c his quę & in c. cum olim. de maioritia & obed. quamobrem non tranſeunt iſta ſub generali mandato, ſed ſpaciale requirunt, quia ſunt de maioribus: cap. nemo. de conſec. diſt. 1. Calder. conſ. 3. an vicarius in tit. de offi. vicar.

172 Quemadmodum etiã quæ ſunt gratiæ. vt dare indulgentias, non veniunt ſub mandato generali, ſicut aſſerit Domi. conſil. 38. pro clariori col. 2 no Duct per illũ tex. in c. cum ex eo & c. noſtro de pœnit. & remiſſ. vide Hoſt in ſumma & alios Docto vt tit. de conſec. eccleſ. vel altar.

Poteſtas puniẽdi & multãdi vicario cõcedi ſolet.

173 Decimanona clauſula Solent epiſcopi concedere poteſtatem puniendi, corrigendi, deponendi, multandi, priuandi beneficijs omnes; & quaſcunque perſonas, quarum cognitio ad eos ſpectat, vel ſpectabit, ſine alia perſonarũ acceptatione: prout delictorum qualitas & exceſſus exegerint, ibi & perſonas omnes, &c quippe niſi ſpecialiter iſta committerentur, non poſſet vicarius vt dictum fuit, ex generali ſui officij poteſtate clericos priuarẽ, vel amouere à ſuis beneficijs, cap. 2. de offi. vicar. li. 5. Ancharac. conſ 60 duplici ratione. col. 1. vt ſuperius dictum eſt.

Clauſula ſuſpẽdendi, &c.

174 Sequitur clauſula viegſima. Suſpendendi, interdicendi, &c. quamuis iſta ſub generali commiſſione comprehendantur. Docto. in d. c. 2. de offi. vic. lib. 6. & in c. 1. de offi. deleg. quippe nomine cenſuræ iſta continentur. c. quærenti. de verbo ſignif. tamen ad maiorem cautelam, vel alias quidam epiſcopi ſolent hoc exprimere in literis vicariatus.

175 Clauſula vigeſimaprima. Præcepta & mandata faciendi, ipſaque exequendi: parum enim eſſet poteſtatem iudicandi habere, niſi iudicata exequerentur, & præcepta, l 2 §. poſt originẽ. ff. de origi. iuris, ca. vbi periculum. §. præterea. de electione. lib. 6.

Sententiam reuocare an vicario ſit permiſſum.

176 Clauſula vigeſimaſecunda. Et reuocandi delinquentes. &c. Per hanc clauſulam concedit auctoritatem reuocandi præcepta, iuxta, l. quod iuſſit. ff. de re iudic. & mitigandi pœnas: quia in omni epiſcoporum fere ſententia criminis ſalua ſolet domini epiſcopi auctoritas, & miſericordia, niſi in hæreſi, reſeruari: alioqui ſententia non poſſet reuocari. d. l quod iuſſit. ff. de re iudic. vbi ample ſcripſi. Alex. & Vincent. per illum tex in l. 1. ff ad legem Faleid. l. item Labeo, & ibi glo. in verb. ſi pure, famil. hereiſcundæ. & de hac clauſula plene ſcribit Angel. in tract. de malefic. in gloſſa ſaluo ſemper.

Pecuniã non põt epiſcopis propœna re mittẽda recipere.

177 Et fuit hoc inuentum, vt ſi epiſcopus videat iſtum delinquentem pœnitentiam egiſſe in carceribus gratanter, & ſine murmure, quod poſſit ei indulgere: alioqui ſi per pecuniam epiſcopus remiſerit pœnam iudicium ſibi manducat, & bibit. Quæ clauſula non poteſt apponi in ſententijs latis contra hæreticos, vt eſt l. Regia cautum, arti. 9 tit *d-s Luteriens*, in ordina Regiis.

Epiſcopis expulſis an licentia exercẽdi iuriſdictionẽ à vicario cõcedi liceat.

178 Inſuper alia clauſula debet addi, vt ab his vicarij licentia concedatur epiſcopis expulſis exercendi ſuã iuriſdictionem. Nam hoc non poteſt vicarius concedere ex generali mandato, per text. & ibi glo. in verb. diœceſanis, in clement. vna, de foro compet. ideo non abs re debet exprimi, vt vicarius epiſcopis expulſis concedat poteſtatem iuriſdictionem exercendi in Epiſcopatu iſto.

Caſus reſeruati epiſcopo tribuuntur vicario.

179 His etiam caſibus, quibus poteſt epiſcopus ſolus abſoluere, tribuit huic vicario abſoluendi poteſtatem: nam in caſibus epiſcopo reſeruatis nullus poteſt abſoluere, niſi qui ab epiſcopo expreſſam habeat poteſtatem, vel à ſuperiore clem. dudum de ſepult. cap omnis vtriuſque ſexus. de pœnitent & remiſſ. vbi ſcripſi. & Hoſtien. in ſumma, in §. cui conferendum. verſ. quòd ſi quis epiſcopus.

180 Ideoq; neceſſaria eſt hæc conceſſio; ſolet quoq; exprimi, vt poſſit abſoluere, vel diſpenſare ſuper crimine: vt in c at ſi clerici de iudic. §. fin prout videbitur expedire, & ſic non ſimpliciter diſpenſare poterit vicarius, ſed in caſibus tantum, quibus hoc conceditur à iure, vel ſynodalibus conſtitutionibus ipſi epiſcopo: etiam vt vicarius poſſit committere hanc abſolutionem his, quibus viderit expedire, ſolet epiſcopus concedere.

181 Vltima ſubijcitur generalis clauſula, & omnia alia, & ſingula faciendi, & cõmittendi, etiam ſi maiora fuerint, & quæ mandatum exigant ſpeciale: prout ab ipſius vicariatus & officialatus officium noſcitur quomodolibet pertinere, &c.

Clauſula quæcunq; generalis nõ includit collationem.

182 Quærò an hæc clauſula generalis ſufficiat ad hoc, vt vicarius conferre poſſit, ſi non alias expreſſe eidem fuerit cõceſſum? Reſpon. nõ, per. glo in c. 2. de offi. vic. li. 6.

183 Tum quia prædicta clauſula non includit maiora expreſſis. c ſedes de reſcrip. c. qui ad agendũ. de procur. lib. 6. clem. nõ poteſt illo tit. ſic conſuluit Bertrand. conſ. 132. dubitatur. & conſ. ſeq. in 1. vol. ex antiq. editio. tum quia in ſpecie concedi debet. d. c. ſi. & c. ſtatutum. de præb. illo lib. vt ſuperius dictum fuit.

Vicari⁹ donationi iuriſpatronatus nõ põt auctoritatem interponere.

184 Imo vicarius generalis non poterit ſine ſpeciali mandato auctoritatem interponere donationi iuriſpatronatus alteri factæ. Doct. in cap. illud. de iure patro. ſic expreſſe conſuluit Calder. conſ. 1. de rub. off. vica ideo bonum eſſet in vicariatus literis hoc exprimere [Nec etiam poterit interponere auctoritatem alienationi rei eccleſiæ, etiam ſi iuſte fieret per c. ſine exceptione. 12. q 2. quia ſicut non poteſt fieri alienatio ſine expreſſo mandato l. procurator totorum. ff. de procur, cap. qui ad agendum, illo tit. in 6. ſic nec alienationi conſentire quis poterit, vt ſcripſi in compendio aliena. rerum eccleſ]

Cautela nota pro diſpenſate à vicario.

185 Perpetuo hoc figas mẽti, quòd in quibus caſibus obtinens diſpenſationem à vicario, vel collationem; ſeu aliquam gratiam, videas inſtrumentum vicariatus, an ſpecialem contineat poteſtatem: & cuſtodias illud inſtrumentum: quia ſine illo nõ proderit tibi collatio vicarij, ſeu diſpenſatio. vel alius actus per eum factus ſub ſpeciali mãdato: niſi hoc expreſſum fuerit in inſtrumento. Hoc videtur decidere do. Gemi. in con. 38 pro clariori. col. 3.

186 Formam plenam vicarij Papæ deſcribit Ioan. Franciſ. in tract. de offi. & poteſta. cap. ſede vacante. in ſi. 2. partis q. 10.

Præſẽte epiſcopo vicari⁹ ſuũ exercet officium.

187 Et regulare eſt, quod etiam epiſcopo præſente poſſit vicarius ſuum exercere officiũ niſi in caſibus exceptis, & in reuerẽtialibus, teſte Federic. conſ. 302, Reuerẽde pater, in ſi. & hoc eſt vtile quibuſdam epiſcopis, qui iſta tractare omnino ignorant: vt per vicarios ignorãtia illorum tegatur.

Epiſcopi tenẽtur ad reſtitutionẽ damnorum datorũ per ſuos officiales.

188 Et per hoc decidunt Do. de Rota de ciſ. 1. rub. de offi. vicarii, Bernard. de Biſigne. quod epiſcopi tenentur ad reſtitutionem damnorum iniuſtè datorum per officiales ſuos, vel vicarios argumẽt. l. 1. ff. de publica & Doct in c. 1. de reſti ſpol. nam imputatur ei qui malorum operà vtitur, l. ex maleficiis, in ſi ff. de actio. & oblig. & imputandum ei qui talem elegit. §. ſi. pro ſocio, in inſtitu. & § eos. in authent. vt iudices ſine quoquo ſuffragio, colla 2. & nõ caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto non deſinit obuiare facinori, cap. error. 83. diſt.

Domin⁹ quando teneatur pro ſeruo ſuo.

189 Si tamen epiſcopus in aliqua nõ poſſit deprehendi culpa, vtpote quia communi operatione omnium bonum elegit officialem, ſed in officio corruptus fuit, vt

multi

multi ſolent, & ignorante epiſcopo: tunc epiſcopus non tenetur. argumen. hoſpitis habentis ſic ſeruum, vt non teneatur, ſi deliquerit in caupona. per tex. in l. fi. §. ſeruorũ ff. naturæ caupon. Io. Fab in § ſi pro ſocio. in inſtit. glo. in c. cũ Apoſtolica. in verbo profuturum. de his quæ fiũt à præl. Aegid Bellamera cõſ. 4. verũ eps. col. pen. & Alex in l. ſi cũ dotem. §1. col. 2. ff. ſolu. matr. & in l Barbarius. ff. de offic. prætor.

Epiſcopo recuſato & vicarius recuſatur.

190 Item ſi epiſcopus iuſte recuſari poſſit, & eius officialis, & vicarius. Imo. & Felin. per illum tex in c. inſinuante, de off deleg. Doct. in c. 1. de iudic. Iaſ in l apertiſſimi. C. de iudic. quia cum epiſcopus poſsit eum reuocare ad libitum clem. & ſi principalis. de reſcript. veriſimile eſt, vt non deſtituatur poſſe trahi in epiſcopi ſententiam. & ita firmat de Ripa in d. c. 1. num. 43 in 4. concluſ. de iudic.

191 Sed epiſcopus non põt recuſari quãuis officialis recuſari poſsit, vel eius vicarius, c. ſi contra vnum. in fi. de offi. delega. lib 6. nec quidem vicarius vel officialis, ſi eſſet Roſcius alter, id eſt miræ ꝓbitatis, & ſanctitatis vir, pro quo præſumitur. c. niſi eſſent. de præbend. ſed pauci ſunt: quia epiſcopi ſimiles eligunt: & quandoq. ambo in foueam cadunt.

Vicari⁹ et officialis quõ reuocari valeant.

192 Quæro, quomodo reuocari poſſit vicarius, & officialis? Reſpõ duobus modis, videlicet expreſſe, & tacite: expreſſe, quando nominatim ab eo, qui eum conſtituit, remouetur poteſtas. l. iudicium ſoluitur vetante eo, qui iudicare iuſſerat. ff de iudic & ſic poteſt epiſcopus pro libito reuocare vicarium, ſeu officialem deſtituere. clem. & ſi principalis. vbi gloſſ. & Doct de reſcrip. Calde. conſ. 2. de off vicar. Barb. in c. poſtulaſti in 1. not. in fi. de reſcrip. ac in c. quoniam. nu. 37. de off. deleg. quia omnis res per quaſcunque cauſsas naſcitur, per eaſdem & diſſoluitur c. 1 de reg iur.

Iuramẽtum epiſcopi de non reuocãdo vicariũ nõ impedit reuocationem.

193 Etiam ſi iuraſſet illum non reuocare: vt dicit glo. ſing. in c. fi. de procur lib. 6. licet eo caſu ſi reuocet, ſit periurus gl. ibidem, & Felin. in c. ex parte decani. verſ. dic. cap fi. in amplia. de reſcrip Pau. Caſtr. conſ. 361. venerabilis. 3. q in 1. vol. & ideo oportebit, quod poſtea abſoluatur à iuramento à ſuperiore.

Vicari⁹ etiam à Papa cõfirmatus reuocari poteſt.

194 Limitant quidam, quando ille vicarius eſſet à Papa confirmatus: vt dicunt Doct in c. nouit. de iud & in tit. de confir. vtil. nam ſtatuta per. Papam confirmata canonici tollere non poſſunt, niſi quatenus eorum commodum. gloſſ. & Doct. in c. 2. de verb ſig lib. 6. & in c. cum acceſſiſſent. de conſtit.

195 Ego etiã hoc caſu reuocari poſſe putarem: quia illa confirmatio cenſetur facta ſine præiudicio alicuius, c. ſuper eodẽ. de off delega. & is cenſetur confirmatus, quatenus durauerit epiſcopi voluntas, ſed ſi in confirmatione diceretur, confirmamus ad vitam, non obſtante quacunque reuocatione facienda, tunc epiſcopus eundem reuocare non poſſet. ſecus ſi ſimpliciter confirmatio facta ſit, & ita ambas opiniones conciliarem.

Geſta ante reuocationẽ vicariĳ valẽt

196 Secundo etiam hic vicarius non poteſt reuocari, ad hoc, vt collatio & geſta per eum non valeant, quia res non eſt integra. c in cauſis. de elect. ſed geſta ab eo non obſtante reuocatione valebunt.

197 Tertio, quando eſt data poteſtas alicui per viam compromiſſi, & gratiæ, illa poteſtas etiam re integra non reuocatur, per tex. in c. cauſam quæ. vbi Doct. de electio Henric. Boic. in c. conſtitutus. de conceſſ. præbend.

Vicari⁹ ab abbate commẽdatario non reuocatur. Areſtũ.

198 Quarto limitatur, quando vicarius religioſus datus eſſet ab abbate commẽdatario cum auctoritate Papæ, tunc is reuocari non poterit: vt cenſuit ſenatus contra abbatẽ *du Chaige* commẽdatarium anno 1514. die 18. Iulij: alioqui abbas commẽdatarius ſemper reuocaret vtilem religioni, niſi eidẽ adularetur, quod eſt abſurdũ.

199 Quinto non procedit in vicario a lege dato, vtpote in archidiacono, qui a iure dicitur vicarius epiſcopi, c. 1. & c. ad hæc. de off archid. ideo non poterit is ab epõ reuocari: quia vicariatus inhæret perſonæ & dignitati a qua euelli nõ põt. Arc. & Dom. in c plectis 25. diſt. & Doct. in d. c 1. non poterit tñ hic archi. cõferre, & alia, q̃ ſpeciale mandatũ exigũt facere, niſi à iure, vel homine ei cõceſſa fuerit ptás.

Vicari⁹ inter partes conuentus non reuocatur.

200 Sexto nõ poterit reuocari vicarius, quando per viam conuentionis à Papa approbatæ factus eſt. vt vidi interdum fieri, quaſi ſit cor epiſcopus, vt olim erãt. c cor epiſcopi 68. diſt.

Tacite quot modis vicarius reuocatur

201 Tacite, vt conſtituendo ſecundum videtur primum reuocaſſe. c. clericos, de off. vic. Doct. in c. non iniuſte. de procur. Ioan de Selua in tract. de beneficio. in 2. par. quæſt. 14.

202 Sicut conſtituendo ſecundum procuratorem, videtur primum reuocare. l. ſi quis. §. 1 ff. de procur. & d. c. non iniuſte,

Per conſtitutionē ſecūdi vicarij quando reuocatur.

etiam ſi ſecundus vicarius non acceptauerit officium, quia domini voluntas eſt, vt conſtituendo ſecundum videatur voluiſſe primum reuocare Gemi. & Franc. in d cap final.

203 Contrarium tamen tenet Panor. in c volentes, de offi. leg. per illum text. nam ibi per donationem ſecundi legati non reuocatur primus, cum ordinarij ſint. c. 2. de off. lega. in 6. ſic & in vicariis, qui etiam ordinarij ſunt. de offi vicar. lib. 6 gl in c. quoniam. de offi ordina. declarat Card. in c. perlectis. col. 4. in 25. diſt poſt glo ibi & ordinarij plures habent poteſtatem in ſolidum, & ſolent plures in eodem officio decerni, vt facilius Reip. conſuli poſſit. l. vnica. ff. de offi. conſul.

204 Quod ſecus eſt in procur. qui ſæpius per concurſum ſe impediūt: & quod vnus affirmat, alter negat. c. pen. de ele. lib. 6. c. ſi duo. de procur. eo. lib. & hanc opinionē pluribus rationibus confirmat Boerius in deciſ. Burdegal. q. 347. vicarius epiſcopi

205 Ego conciliādo opiniones dicerem, quod per ſolam conſtitutionem ſecundi vicarij non reuocaretur primus: niſi expreſſe vel tacite ex verbis ſecūdi appareret illum primum reuocatum eſſe: & hoc probatur in c. penult. de procur. lib. 6.

206 Vnde ſi epiſcopus conſtituat ſecundum vicarium, & faciat notificare primo alium eſſe conſtitutum, licet expreſſe aliter eum non reuocauerit, tamē tacite cenſetur reuocatus: quia intimando conſtitutionem ſecūdi, videtur voluiſſe vt primus abſtineret à ſuo officio: nam à die, quo intimatur reuocatio, geſta poſtea non valent, tamen facta tenent ante notificationem, etiam ſi reuocatio expreſſa eſſet. tex. in l. ſi forte. ff. de offic. proconſul. Bald. in l. ſolent. §. ſicut. ibidem.

Geſta vicarij quando ante notificationem valeant.

207 Niſi primus amotus fuiſſet ſua culpa. tunc geſta etiam non facta notificatione conſtitutionis ſecundi non valebunt. tex. in c. 1. uerſ. adiiciebatur. de cōceſ. prę bē. lib. 6. Rom. ſing. 58. & licet, vt dixi. Bertac. in tract. de epo, in 7. parte 4. lib. q. 11.

208 Hoc tamen non eſt verum quia geſta ante depoſitionem valent, qūocunque ſit depoſitus, & ex quacumque cauſa, etiam ſi ratione delicti, ſed geſta poſt depoſitionem non valent, niſi depoſitus ignoret depoſitionem etiam ratione magni delicti factam: ita loquitur ille text.

209 Nam poſtquam delictum quis commiſit depoſitione dignum, cogitare debebat ſe deponendum eſſe: ideo nihil agere debebat in ſuo officio, ſecus ſi ſine cauſſa ſit remotus, tunc geſta tenent: etiam dicerem hoc caſu valere geſta poſt depoſitionem vicarij ex cauſſa delicti factam ignoratam, ſi non tendant in præiudicium tertij, ſed in præiudicium epiſcopi illum deponentis, vel vicarij tūc valebunt, per ea quæ l. oct. in l. Barbarius. ff. de offi. prętor. ſcribunt. & Felin. in c. cæterum. nu. 24. de reſcript. & in c. vlt. in fin. de accuſat. quia quandiu ſuſtinetur in officio, geſta ab eo valent. cap. ad probandum, de re iudic. & Doct. in d. l. Barbarius.

Collatio vicarij ante reuocationem intimatā valet.

210 Ex quo infertur, quòd collatio beneficii eccleſiaſtici facta per primum, quem reuocatum apparet, non valet: ſi facta illi erat intimatio, & notificatio alterius vicarii creari, alias valebit, per l. ſi forte. ff. de offi. pręſid. Rom. ſingu. 57. fuit quæſtio Romæ. & ſing. 566. quod lex ſi forte. Deci. conſi. 395. in cauſa. col. 2. facit l. ſolent. §. ſicut. vbi Bal. ff. de offi. proconſul. l. 1. §. ſi ego. quod iuſſu. l. ſi mandaſſem. mandati. c. audita. de reſtit. ſpol. cle. vn. vbi Doct. de renuncia. & iſta opinio eſt æqua, teſte Boer. in de c. 347. vicarius.

Qualiſcūq. reuocationis notitia valet.

211 Vbi docet ſufficere reuocationem ad vicarium perueniſſe quomodocunque, ſiue per procuratorem, vel nuncium, aut amicum. per glo. in cle. cauſſam. §. intimatio. de elect. in verbo, plena probat. Fel. in c. cæterum. col. 8. verſi. valet proceſſus. de reſcrip. gl. in c. cupientes. in ver. notitia. de elect. in 6. Calder. conſi. 4. rub. de off. vica. vbi concludit, quòd qualiſcunque notitia ſufficit.

212 Quod reprobat Boer. in deciſ. Burdegal. dicta. quæſt. 347. vicarius. col. pen. dicens, notificationem eſſe per epiſcopum vel procuratorem, vel nuncium eius faciendam, vel per epiſcopi ſecretarium: plus dicit concluſum, quod ſi vicarius contulerit poſt reuocationem ſibi intimatam ſciente epiſcopo, valebit.

213 Quod non probo, vt alibi dicā: quia conferendi poteſtas tacite non datur, niſi expreſſe concedatur. d. c. ſi. de off. vicar. lib. 6. & ſuperius dixi. Igitur poſtquā erit reuocatus, oportebit de nouo concedere poteſtatem. alioqui collatio tamquam facta à non habente poteſtatem non valebit.

214 Et per hoc patet, quod vicarius conſtitutus ad conferendum, poteſt conferre antequā notificata ſibi fuerit reuocatio: ſic putarem in procuratore conſtituto ad

præ-

præſentandum:cum non inueniam rationem diuerſam : licet contrarium teneat Paul.conſ.361. venerabilis . in vltima q. volu.1.& Aymo Crauet.in conſil.76.proponitur .

Epiſcopus conferendo vicariū quo ad hoc reuocare cenſetur

215 Item faciendo actum contrarium, Calder.conſ.2.rub.de offi.vicar.incipien. an collatio,vbi epiſcopus conferendo beneficium,videtur reuocare vicario poteſtatem conferendi quo ad illud beneficium, Doct.in c.rua.de of .vica. maiorem enim poteſtatem eps conſtituēdo vicarium adhuc retinet,quam concedat:vt in Papa docet tex.in c.dudum.de præben.lib.6.

Epiſcopi & vicarÿ morte reuocatur vicarÿ poteſtas tacite.

216 Præterea per mortem vicarii, & officialis poteſtas illorum reuocatur, & per epiſcopi mortem,c.ſi gratioſe.de reſcript. lib.6.Doct.in c.quoniam abbas.de off. deleg.c.ad abolendam.in prin.de hæret.cap. quia 5.vbi Doct.de iudi.Io.Franciſ.in tracta.de off.& poteſta.c.q.10.col.4.partis ſecundæ : nam mors omnia ſoluit. §. deinceps.in authen.de nupt.colla.4. Philip.Perui. in c.1.col.1.de off.vica.lib.6.

Vicarius epiſcopi excōicati non poteſt cōferre.

217 Adhæc quando prælatus eſt excommunicatus, vel interdictus, ſuſpenditur etiam poteſtas vicarii ſui,c.1.de off.vicar. lib.6. gloſſ. & Doct. in cle. vlt.de procur. docui in inter.c.poſtulaſtis,not.2.de cler. excomm. miniſtran.ideo ſi epiſcopus, vel eius vicarius interim conferat, non valebit collatio, immo efficitur irregularis teſte Aret.in cap.cum non ab homine. col. pen.de iud.

218 Non valet etiam ſi vicarius & epiſcopus ignorent excommunicationem,glo.& Doct.in l.penult.de cleric.excommu. miniſtran.Panor.& alii in cap.paſtoralis. §. verum. de appellat. nam in his, quæ geruntur ratione priuati officii, non eſt differentia inter occultum, & publicum excommunicatum : ſecus in his, quæ gratia publici officii geruntur.gloſſ.& Doct.in c. ad probandum.de re iudic. ſcripſi in Concorda. Franciæ in tit. de excommunicat. non vitand.hoc tamen aliter poteſt intelligi , videlicet de excommunicato maiori excommunicatione : ſed excommunicatus minori ſi conferat ante notificationem,vel celebret, non eſt irregularis , & tenet collatio ab eo facta , per c. 2. vbi Doct. de except.

Per renunciationē epiſcopatus

219 Inſuper ſi epiſcopus renūciet epiſcopatui,vel translatus fuerit,tacite reuocatur vicarius,& officialis,vt not.in c.inter. & c.ſi.de translat.epiſc.niſi ad beneplacitum ſit conſtitutus:vt inferius ſcripſi.

reuocatur vicarius.

Vicarij poteſtas capituli ſede vacante quando extinguatur.

220 Etiam poteſtas vicarii,capituli ſede vacante ceſſabit,poteſtate capituli ceſſante:quod eſt per adeptionē poſſeſſionis epiſcopatus noui prælati.arg.c.1. in fi. ne ſede vacan.lib.6.& nota.in c.2.& c.fi. ne ſede vacan.& clemen.1.de hæret. cap. quoniam.de offi.deleg. hoc docet expreſſe Io. Franciſ. in tract.de off.& poteſta.cap. ſede vacan.quæſt.10. partis ſecundæ,col.6. verſi.adde etiam quòd poteſtas : vbi dicit hoc de conſuetudine ſeruari.

221 Niſi cōfirmetur officialis ab epiſ nouis,quod plerumq.fit,ſi eos idoneos ex inquiſitione inuenerint, niſi interdū à mulierib. rogati,vel ab aliis alios conſtituāt: quod permulti facere ſolēt,& hodie à paucis quæruntur meliores, & doctiores.

Vicarius an & quando per præſentiam epiſcopi reuocetur.

222 Vltimo per præſentiam epiſcopi cēſetur reuocatus vicarius:nam adueniente principe ceſſat magiſtratus.c.volentes. de offi.deleg.c.antiqua. vbi Henri. de priuil. c.ſi quem.de procu.lib.6. quod eſt verum, quando abſentia epiſcopi fuit cauſſa conſtitutionis. vtpute quia epiſcopus peregrinari volebat.

223 Alioqui contra:nam videmus officiales & vicarios exercere poteſtatem præſentibus epiſcopis:nam cum quidā potius circa venationem,& alendos canes, & ludos verſentur, iuriſdictio & actus epiſcopales deſtituerentur,vt dicit gloſſ.§. item voluit,in verbo abſentia.de colla.in Prag. plus dicit:vt intentio conſtituentis in hoc principaliter ſit conſideranda.c.petitio,& ibi Doct.de proc. vnde epiſcopus ſolus nō poteſt omnibus negotiis prouidere quantumcunque ſit diligens,vt dicit Panor. in c.qm.col.2.de offi.ord.ideo etiā in præſentia poſsūt habere & officiales,& vicarios, ſicut curati multi etiam reſidentes habēt vicarios,vt eccleſię melius ſeruire poſſint

Vicarius ad beneplacitū creari ſolet.

224 Ex quo patet, ꝙ epiſcopi ſuos creare debent ad beneplacitum eorum , vt ſolet Papa facere,in c.ſi gratioſe.de reſcrip. lib.6.& tunc concludunt Doct. eos poſſe , cum placuerit,reuocare.

225 Si tamen permutauerit epiſcopatum cum alio, non reuocatur poteſtas ipſo iure, niſi per mortem : ſed nouus epiſcopus poterit illum reuocare:ut pulchre conſulit Calder.conſil.4.rector prouinciæ,de reſcri.quod beneplacitū reuocare oporteat, cōſuluit Soc.cōſ.77.ſuper pdicta,in 3.vo.

226 Alioqui imputetur epiſcopo nouo, ſi eum non reuocet:ideo interim geſta va-

lebunt: niſi nouus epiſcopus alium conſtituerit, & ipſi vicario alterius epiſcopi conſtitutionem alterius notificauerit, vt ſuperius dixi. vide multos caſus reuocationis per Paul Caſtr conſ. 158. pro euidentia. in 1. vol.

Vicari⁹ et extra diœceſim beneficia confert, niſi vt inferius limitatur

227 Poſtremo ſciendum eſt, quòd vicarius generalis epi, vel alterius poteſt conferre beneficia etiam extra diœceſim. glo. in c nouit de off legat. Rota deciſ vlt. de off. vic. q. cõferre eſt iuriſdictionis voluntariæ, quod ẽt extra territoriũ exerceri poteſt. l. 2. ff de off. procõ. Io de Selua in trac. de benefi in 3. par. q. 40. glo in §. item voluit, in verbo vicario. de coll. in Prag.

228 Fallit in beneficiis vacantibus in curia c. ſtatutum. de præb. lib. 6. vbi ſi Papa non conferat beneficia in curia vacantia intra menſem, poſt menſem ordinarius. vel eius vicarius poterit in diœceſi tamen exiſtẽs, & non extra & hoc eſt ſtatutum, ne collatores creent vicarios Romæ, & Papæ collationem auferant: & qui de iure ſpeciali competit, vt aſſerit Roma. ſingul. 48 tu habes, dixi in d c. ſtatutum.

229 Secundo quando eſſet limitata poteſtas vicarij, quę poteſtas limitata non extenditur. l. in agris ff. de acquir. rerum domi. & licet inſula acquiratur illis, qui hñt prælia in ripa proxima §. inſula inſtit. de rerum diuiſ. tamen non habet locum in agris limitatis, quia tunc inſula occupantis ſit. l. ait prætor. §. inſula. ff. de flum.

230 Et poteſtas data dño in cauſſis vaſſallorum non egreditur controuerſias feudorum Panor. in c. cæterum. de iudic. Felin. in cap. cum ordinem. col. 5. num 6. de reſcri. vnde ſi vicarius ſit conſtitutus cum poteſtate cõferendi beneficia in ſua diœceſi, non poterit extra (vt dico infra) conferre.

231 Item quando alicui conceditur facultas limitata, excedens limites non facit etiam id, quod ſibi conceſſum eſt, ſed aliud l. ſed ſi ante ff. ad Trebe. l. ſi communem, quemadmodum ſerui amittan l. ſi pupillorum § ſi prætor. de rebus eorũ. Alber. in tract de augmẽto. concluſio 8. nam fines mandati diligenter ſunt ſeruandi. l. diligenter ff. manda. cap. cum dilecta. de reſcript.

232 Item quamuis maritus pro vxore agere poſſit, tamen ſi ſit conſtitutus procurator in aliquibus cauſis ad alia agere, maritus pro vxore non poteſt, l. maritus. C. de procur. ſic & vicarius ſed vt materia ſit omnibus nota, facio caſus ſequentes.

Caſus, quando extra diœceſim vicari⁹ conferre poſſit.

233 Primus eſt vicarius conſtitutus ad conferendum beneficia diœceſis, Pariſ. poterit tam in diœceſi, quam alibi ea conferre, ſiue conſtitutus ſit generaliter, ſiue indefinite. glo. in d. c. nouit. de off. lega. vt ſupra dixi.

234 Secundus caſus, vicarius conſtitutus vt cõferat omnia beneficia noſtræ diœceſi, Magalonen in ciuitate, tamen & diœceſi. non poterit extra diœceſim cõferre: quia ſua poteſtas eſt limitata in diœceſi. id eſt, intra diœceſim, ergo non extra. tex. in l. 1. §. in publico. ff. de flumin. & dictiones in & intra, æquiparãtur in l. 1. §. ſi intra. de ſucceſſo edict. ff. & l 2. de verb. ſign. c. tua de offic vicar.

Collatio vicarij an valeat præſente epiſcopo.

235 Tertius caſus, vicarius cõſtitutus vt poſsit conferre beneficia quamdiu epiſcopum abeſſe contigerit, non poterit conferre, quando epiſcopus erit præſens. cap. ſi delegatus. de offi. deleg. lib. cap. antiqua. de priuileg Ioan de Selua in tract. de benefic. in 2 parte quæſt. 14 col. pen. vide tamen Paul. in l. ſed & ſi pupillus. §. cõditio. ff. de inſtitor. act. quia non cenſetur conſtitutus in præſentia: nam vnius incluſio, eſt alterius excluſio. l cum prætor. de iud. ff.

236 Ideo is qui habebit collationem a tali vicario, oportebit probare id temporis epiſcopum fuiſſe abſentem, tum quod ſit intentionis ſuę fundamentum, tum quod præſumitur epiſcopus præſens, per totum titul. de cler. non reſiden. ubi debent in epiſcopatu reſidere. & ita conſuluit Bertran. conſil. 2. viſo proceſſu. col. 4 num. 17. in 3. vol. ex antiqua editione.

237 Quartus caſus, ſi data fuerit poteſtas vicario conferendi beneficia affecta graduatis & nominatis, vel vacantia in menſibus illis præſtitutis, non poterit alia beneficia conferre, cũ non debeat fines mandati, & vicariatus excedere, c. cui de non ſacerdotali. de præb lib. 6 ſed hæc ptãs ad certa beneficia vix valeret: vt ſupra dixi.

138 Vltimus caſus eſt, quod geſta per vicarium, & collationes factæ per eum non valent, ſi de eius non conſtet mandato: & hoc expreſſim tradit Bertach. in tract. de epiſcopo, in 7. parte quarti libri quæſt. 8. inſtar legati de quo per Bart. in l. 2. ff. ſi quis in ius voca. non ierit & Doct. in cap. paſtoralis de reſcript.

239 Et tunc ſolet vicarius condẽnari ad omnia damna, & expenſas partis, cui contulit beneficium quia eam decepit. ita vidi ſeruari in Practica, vt ſuperius ſcripſi.

Alius

Vicari' tẽpora-lis, & perpetu-us quis.

240 Alius eſt vicarius temporalis, qui in locum iuriſdictionem temporalem habentis vel ad tempus ſufficitur: & de hoc loquitur tit. C. de off. eius, qui vicem alterius gerit: vt legati proconſulum, & dicuntur etiam generales. c. pen. de offi. vicar. vt eſt Dux Sabaudiæ: de [illegible]uo Iacobi in tract. de feud. in verbo vicarius perpetuus. ſed de iſto nos non loquimur hic, & ipſe videtur perpetuus, quicquid dicatur in contrarium, quia ad vitam non remouetur, & ſic eſt perpetuus l. 1 ff pro ſocio l. ſufficit, de conditio. indeb. [ſed vocatur temporalis, quia ad bona temporalia, & non ad ſpiritualia eſt præfectus.]

241 Alius eſt vicarius perpetuus, de quo inferius dicemus plenius in materia vnionis, in fine. & eſt ille qui præficitur curæ, quando beneficium vnitur menſę, vel alteri beneficio de quo loquitur cle. vnica. de off vicar & Doct. in cap extirpandæ. 6. qui vero de præben & hic non deſtituitur ſine magno crimine, vt alius beneficiatus. cap. ſatis peruerſum. 56. diſt.

242 Alius eſt temporalis, qui præficitur ad tempus beneficio, vtpote ſi curatus occupatus fuerit circa ſtudium. c cum ex eo. de elect. in 6. gl in extrauag. execrabilis. Ioan. xxij. [de his dicetur inferius, alia tamen de vicariis epiſcoporum] hic non pertractabo, cum iſta videantur ſufficere. Laus Deo, quia nullibi inuenies iſta congeſta ſuper hac materia, ſaltem ego nuſquam legi.

De miſſione in poſſeſſionem.

POſteaquam de electione, præſentatione, inſtitutione, & collatione tractauimus, parum tamen eſſet collationem & prouiſionem factam eſſe, niſi eſſent, qui executioni illam demandarent. arg. l. 2. §. poſt originem. ff. de orig iuris, & c. vbi periculum. §. præterea. de elect. in 6. ideo videndum eſt de his, qui in poſſeſſionem mittere poſſunt; & quomodo iſta miſſio fiat, & alia huic materiæ poſſeſſoriæ accommoda: omitto illas tres cauſſas, ex quibus quis in poſſeſſionem mitti ſolet: de quibus iuriſconſ. in l. 1. ff. quibus ex cauſis in poſſeſſio. eatur. vt hanc poſſeſſoriam beneficialem tantum pertractem

Tres cauſæ ex quibus ſolet quis in poſſeſſionem mitti.

2 Notandum eſt, quòd prouiſus à quocunq. non debet propria auctoritate poſſeſſionem apprehendere, alias prædo diceretur, per l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acquir. poſſeſſio. nam requiritur mandatum collatoris. cap. 2. vbi de mandato noſtro &c ne ſede vac. c. cum ven[illegible]ſſent. de reſtit. ſpol.

Poſſeſsio beneficij an ſit, &c. propria auctoritate capienda.

3 Non tamen eſſet priuatus iure, qui poſſeſſionem apprehenderet, niſi violentiam adhiberet illi, qui iam eſt in poſſeſſione. Ioan. de Selua in tract. de beneficio. in 3. parte, quæſtio. 15. & quando alius eſt in poſſeſſione beneficij, non licet propria auctoritate poſſeſsionem accipere dicta l. ſi ex ſtipulatione: alias ſpoliat poſſeſſorem, per dictum cap eum qui.

4 Ideo etiam ſi nõ adhibeat violẽtiam, debet puniri, nec lucratetur fructus, nec eſſet in illa poſſeſsione manutenẽdus, quia eſt vitioſa, ad quam interdictum vti poſsidetis non ſe extendit. l. 1. ff vti poſsi. Pau. Pariſ. conſil. 74. volum 4. ſcripſi in tract. de mat poſſeſſo. in 3. tomo conſtitut. regia. & quia beneficiarius ignorat, an alius ceperit poſſeſsionem, necne, ideo ſemper de mãdato collatoris eſt in poſſeſsionem inducendus.

Mandatũ collatoris requiritur ad poſſeſsionẽ beneficij accipiẽdam.

5 Si tamen vacet beneficium, & nemo adhuc illud detinet, ſi quis apprehendat ſua auctoritate non priuatur: vt Iaſ & alij afferunt in d. l. ſi ex ſtipulatione. quam intelligunt quando aliquis erat in poſſeſsione: & iſta eſt communis ſententia: vt aſſerit Roch. Curtius in tract. iuriſpatr. in verbo ius. quæſtio. 5 quem ſequitur de Ripa in lib. 2. Reſpon de reſcrip. cap. 31. quæritur poſt Innoc. & Panorm in cap. cum ſuper. circa finem, de cauſſa poſſeſsio. Si ſapis ad iſta euitandum non accipias poſseſsionem propria auctoritate, ſed facias te inducere per alium, iuxta collationis formam.

Traditio pilei quid ſignificet poſt collationẽ.

6 Si tamen epiſcopus conferendo tradiderit tibi pileum, vel calamum, ſic te inueſtiens, poteri ingredi poſseſsionem beneficij propria auctoritate: quia per hoc datur facultas ingrediẽdi propria auctoritate. c. 1 quid ſit inueſtitura. & cap. 2. de cõſuetud. Rom ſingul. 136. cõſuetudo. hodie tamen prouiſus mittitur in poſſeſsionem etiam poſt pilei traditionem, vt vidi ſeruari, & ſic faciendum eſt, [vt eſt in deciſio. Neapolit. 299. rex.

Collatio ante miſſionẽ in poſseſsionem facienda.

7 Aduertendum eſt, quòd collatio, & prouiſio prius facienda eſt, quàm in poſſeſſionem miſsio, & poſtea miſsio in poſſeſſionem. cap 2. ibi, donationis noſtræ gratia præcedẽte, præbendæ nomine de mandato noſtro Capuanus archiepiſcopus induxit, ne ſede vacan. cap. paſtoralis de priuil.

priuileg.intellige vt per Panor.in c.auctoritate,de inſtitut.

Accipiens poſſeſſionē ante collationē eſt intruſus

8 Alioqui ſi quis acciperet poſſeſſionem ante collationem,eſſet intruſus. Panor.in c.cum iamdudum.per illum tex. de præb. & poſtea collatio illi facta non valeret,vt ibi,& c.in noſtra per Fel.de reſcripr.

9 Vnde ſi quis poſtea illud beneficium non facta mentione iſtius prouiſionis impetraret à Papa , non valeret impetratio tanquam ſubreptitia,per l.auctoritate. C. vnde vi.l.2. C. de fundis & ſalrib.rei dot. lib. 1.vbi glo.quia iniuriam facit beneficio, qui illud iniuſte detinet. c. multi. vbi Præpo.no.40.diſt.Feli.in c.poſtulaſti.col. 18.verſ.circa quartum. de reſcrip.

Electus ante cōfirmationem adminiſtrare non dēt.

10 Idem ſi electus ante confirmationem adminiſtraret, eſſet enim iure priuatus,c. Auaritiæ.de elect in 6.vbi vide Philip.Petruſ. ſeptem caſus conſcribentem , in quibus quis adminiſtrare poteſt ante confirmationem,& quæ ſcripſi in tract de pacif. poſſeſ.in quarta limitatione,in num. 242. & ſeq.

A quib. amittendus ſit prouiſus in poſſeſſionem.

11 Quæro, à quibus quis mitti in poſſeſſionem poſſit?reſpond. imprimis prouiſus de beneficio poteſt per archidiaconum in poſſeſſionem mitti.cap adhæc. de offi. archid vel per decanum.cap.poſt electionē. de conceſſ.præb. ibi per cuius manum debebas,in c.inueſtiri,&c.

12 Iudex ordinarius & delegatus à Papa poſſunt in poſſeſſionem mittere.c. ſi quando,& c.ſuper eo.de offi.deleg.ordinarius, qui cōfert,archiepiſcopus,epiſcopus , vel alius poteſt in poſſeſsionem mittere , per c.2.de eo qui mittitur in poſſ.cap.2.de ſequeſt.poſſ c.ex parte.de conceſ.præb. & dicit tex.in c paſtoralis, de priuileg.non eſſe licitum inconſulto epiſcopo in poſſeſſionem eccleſiarum introire.

Presbyter aut clericus ſeu notarius in poſſeſsionē mittit.

13 Hodie vero per quemlibet ſacerdotem,vel clericum,ſeu per notarium Apoſtolicum , vel ab epiſcopo creatum poteſt quis in poſſeſsionem mitti:nam in collationibus epiſcoporum , vel a[illegible]iorum ſoler mandari qu[illegible]uslibet eccleſiaſticis perſonis,ac tabellionibus, & notariis, vt inducant in poſſeſſionem talem prouiſum , vt conſtat in forma collationis , quam ſuperius conſcripſi.

Forma iſtrumēti miſſionis ī poſſeſsionē.

14 Vel interdum presbyter ponit in poſſeſſionem , & notarius hoc atteſtatur ſic : Anno,&c.in mei notarii, & teſtiū infraſcriptorum ad hoc vocatorū præſentia cōſtitutus talis N.in vim collationis reuerēdi in Chriſto patris domini Pariſ.epiſcopi:vel in vim prouiſionis Apoſtolicæ miſſus eſt & inductus in poſſeſſionem corporalem, realem , & actualem talis eccleſiæ N.& iurium ſuorum vniuerſorum , a tali N. presbytero per ingreſſum eiuſdem eccleſiæ,aſperſionem aquæ benedictæ,oſculum maioris altaris,tactum libri miſſalis & ſacrorum ornamentorum , & per pulſum campanarum,atque ſeruatis aliis ſolemnitatibus in his ſeruari ſolitis & neceſſariis : in qua adeptione poſſeſsionis interfui,& nemo ſe oppoſuit,vel taliſſe oppoſuit,&c.de quibus præmiſsis talis d.N. prouiſus petiit à me notario prædicto inſtrumentum publicum fieri, & ſibi tradi. Acta fuere hæc in tali loco. &c. præſentibus talibus teſtibus N & N. & copioſa alia hominum multitudo,&c.

Clerici primæ tōſuræ tā in poſſeſſionem mitti.

15 Dubitari interdum vidi,an etiam per clericum primæ tonſuræ poſſit quis in poſſeſſionem mitti?Reſpon.poſſe, quia ſolet epiſcopus mandare vniuerſis , & ſingulis perſonis eccleſiaſticis . & clericus primæ tonſuræ eccleſiaſtica perſona dicitur , nec eſt amplius laicus,vt in c.fi.de tempo.ord. in 6.Panor.in rub. de vita & honeſt. cler. c.duo 12.q.1.

Papa et legatus certis perſonis cōmittit inferiores incertis.

16 Eſt tamen differentia inter Papam,& alios inferiores, quia Papa ſolet certis cōmittere perſonis in dignitate conſtitutis, vt in poſſeſſionem mittantr,vt patet in bulla nouę prouiſionis,vbi dixi in 4.parte,facit c.ſi quando.de offi.deleg.c. ſtatutum . de reſcript.in 6.idem in legato, vt ibid.

17 Inferior vero ſolet mandare non certis perſonis,ſed vniuerſis ſubditis ſuis, vt patet in forma collationis ſupra .

Subditus collatoris ī poſſeſſionē mittit, & non debet recuſare.

18 Et ſic non poſſet clericus,vel ſacerdos habens domicilium Aureliæ,& non ſubditus epiſcopo Pariſ mittere in poſſeſsionem in diœceſi Pariſ.quia illis non mandatur:nec committitur, & ſi hoc faceret ſine commiſſione,eſt puniendus,per regul. extra territorium ius dicenti non paretur impune,l.fi ff.de iuriſdict omnium iudic. cap.fi.de conſtit. in 6 nec valeret illa miſſio in poſſeſſionem : non poſſet ergo clericus ſubditus epiſcopo Pariſ.requiſitus recuſare ſine cauſſa,alias arbitrio uiri boni puniretur,c.ſi quando,& cap.ſi i ſcitatus de reſcripr vbi [illegible] interpretes.

Certis perſonis an inferior miſ

19 Aliquando tamen vidi quoſdam Cardinales Archiepiſcopos committere,certis perſonis ſicut Papa:& iſti commiſſi , ſi ſint impediti,poſſunt delegare vices ſuas:

& a iu

ſionē in poſſeſſionem cōmittere poſſit.

& alius non ſubdelegatus ab i ſis nō poſſet mittere in poſſeſſionem.cap. Prudentiam,& cap.Paſtorialis, de offi. delegat. dixi in formam no æ prouiſionis & puto quòd ordina ius poſſ t etiam committe re certis.ſi vellet: quia non inuenio hoc prohibitum: ſed quia pars dubitat, an is requiſitus hoc vellet. ideo general im petrat mandatum & commiſsionem, vt vniuerſis committatur & ſingulis, &c.

Notari⁹ regi⁹ in poſſeſſionem beneficy nō mittit, ſed miſſionē atteſtatur ab alio factam.

20 Verum quia mandatur notarijs & perſonis eccleſiaſticis, de quibus notarijs intelligatur? Reſpon. quò ad miſsionem nō poſſet notarius regius mittere in poſſeſſionem beneficij, quia non eſt ad hoc notarius, ſed taquam priuatus, l.3.ff.off.præſid.& per Regem creatus eſt non ad hoc: & laici eccleſiaſtica negocia tractare non debent cap.decernimus, de iudic.

21 Poſſet tamen notarius regius, ſi presbyter induceret in poſſeſſi nem curatū, vel aliquē prouiſum atteſtari de hac miſſione in poſſeſſionem,& probaret hęc miſſio: quia de h s quæ fiunt ante eum atteſtari poteſt, ca. cùm P. tabellio, de fide inſtr. ſcripſi in art.2. gl. pri na de literis oblig. in primo tomo, conſtit. regia.

Notari⁹ non dēt eſſe clericus.

22 Ali uādo etiam vidi dubitari, an iſte tabellio Apoſtolicus debeat eſſe clericus, & ſic perſona eccleſiaſtica, quod videbatur, quia dicit perſonis eccleſiaſticis, notariis, &c.

23 Contrarium ſentio, quia primò mandatur perſonis eccleſiaſticis, ſecundo mādatur tabellionibus, licet non ſint clerici, poſſunt in poſſeſsionem mittere ratione officij publici, non ea ratione quòd ſint clerici: nā prohibetur clericis, ne ſint notarij, cap. ſicut, ne clerici vel monachi: quia eorum officium vile eſt glo. in l. vniuerſos. C. de decur. lib.10.

Miſſio in poſſeſſionem quō fieri deat.

24 Præterea iſte clericus volens in poſſeſſionem aliquem mittere, debet videre literas collationis, & ſuam commiſſionē, & illud ma datum ſequi, & for ā illius, l. diligenter. n. ſunt fines mandati ſeruandi, ff. mand. & poſtea dicere; ego auctoritate reuerendi domini epiſcopi Pariſ. & in vim literarum collationis ab eodem factæ induco te in poſſeſ. talis beneficij N. quod nominare debet & vniuerſorum iurium & pertinen. & prædicti bene cij primò per ingreſſum eccleſiæ &c. & ita ingrediatur eccleſiam, poſtea aſperſionē aquæ benedictæ referat, & alia quæ ſuprà ſcripſi.

25 Item quamuis in collatione mandetur primò perſonis eccleſiaſticis, vt in poſſeſſionem mittant, poſtea tabellionibus: tñ ordo ſcripturæ non conſideratur vt requiri primò perſona eccleſiaſtica debeat, ſed eſt in electione prouiſi eſt vt eligat, an velit habere notarium, vel clericum ſeu vtrunque, quia omnibus hoc conceditur: ergo omnes poſſunt, vel aliqui, per cap. ſciſcitatus, de reſcrip. melius eſt tamen habere clericum qui mittat, & notarium, qui omnia illa ſcribat.

Ingreſſus eccleſia fit in poſſeſſione capienda.

26 Itaque primo capienda eſt poſſeſſio per ingreſſum eccleſiæ. nam qui fundi poſſeſſionem adipiſci vult, introire fundum debet, non quamlibet illius partem circuire, l.3.ff.de acq.poſſ.

Aqua benedicta aſperſione detur in miſſione in poſſeſſionem.

27 Secundo per aſperſionem aquæ benedictæ, ad presbyterum etiam & ad curatū ſpectat aquam benedicere, & benedictam aſpergere, vt populus ea aſperſione ſanctificetur, & mundetur, & ſic mundus ad altare veniat: & hoc introduxit Alex. Papa V. vt in cap. aquam, de conſec. diſt.3. c. per lectis, & ad presbyterū, 25. diſt. Ang. Claraſ. in ſumma Angel. in verbo aqua, Ezechiel. 36. c. ſcribitur. Effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris: docet Spec. in Ratio diuinorum off. lib.4. cap.4.

Oſculū maioris altaris in miſſione in poſſeſſione fit.

28 Tertio per oſculum maioris altaris ſolet capi poſſeſſio, & hoc fit quia in maiori altari celebrare debet curatus, & pacē facere cū Deo, & orare pro populo, vt Deo uniatur. & cantico primo dicitur, Oſculetur me oſculo oris ſui, de quo oſculo altaris docet Speculat. vbi ſupra, cap.9.& 53.

Libros dēt habere ſacerdos, & quos.

29 Quarto per tactum libri miſſalis, vel antiphonarij, ſeu alterius libri ſacramentorum, quos oportet ſacerdotem habere: alias nomen ſacerdotis habere non meretur, cap. quæ ipſis, 38 diſt. domi. Gemin. conſil. 73. in cauſa, col.1.

Tactus ornamētorū non neceſſarius.

30 Quintò addunt quidam per tactū ornamentorum ſacrorum, ſed hoc eſt neceſſarium: ſicut in poſſeſſione capienda, non eſt neceſſarium omnes glebas apprehendere, nec circuire, l.3.ff.de acq.poſſ.

Fontiū baptiſ. an poſſ. capiēda.

31 Sexto addunt alij per tactum fontiū baptiſmalium, ſi ſit eccleſia parrochialis: quia ſicut baptiſmus eſt ianua ſacramentorum, cap. debitum, & per totum, de baptiſmo, & neceſſarium: ita quidam capiūt neceſſaria.

Cāpanarū pul

32 Septimo etiam per pulſum campanarum: & hoc fit, vt populus frequens adſit,

ius cur ſit miſſione fiat Campana cur benedicatur.

vt poſſeſſio non ſit occulta, ſed publica: vt ſcripſi in gl. 10. reg. de publ. reſig. & Spec. in ſuo Ratio. lib. 1. c. de campanis, ſic ait: Pulſatur, & benedicitur cãpana, vt per illius tactũ, & ſonitũ fideles inuicẽ inuitẽtur ad præmium, & creſcat in eis deuotio fidei, fruges, mentes & corpora credentiũ ſeruentur, procul pellantur hoſtiles exercitus, & omnes inſidiæ inimici fragor, & grandinum procella, turbinum impetus, tempeſtatum, & fulgurum temperentur: infeſta tonitrua, & ventorum flamina ſuſpendantur: ſpiritus procellarum, & aëriꝗ poteſtates proſternantur, & ut hoc audientes confugiant ad ſanctæ matris Eccleſiæ gremium, &c. hęc ille.

Domũ presbyteri beneficij an ingredi qs debeat.

33 Octauo, ſolent quidam ingredi domũ presbyteri, quam vocant presbyterium: & ſi quis ſic in eccleſia, vel in domo curati acceperit poſſeſſionem, acquiritur eidẽ poſſeſſio omnium rerum beneficij etiã ſine alia apprehenſione. l. 3. & l. cum hæredes, vbi iuriũ interpretes, ff. de acq. poſ. & hoc docet Innoc. in c. in litteris. de reſtit. ſpol. Rota deciſ. 4. [ſub tit. de reſt. ſpol. deci. 1.] in no. & deciſ. 8. de reſtit. ſpol. Bernard. de Biſignet. hoc tamen non eſt neceſſarium.

Quãdo quis non poteſt eccleſiam ingredi, quid agẽdum.

34 Si non poſsit ingredi eccleſiam, tunc ſufficiet tangere oſtium, ſeu peſſulum, ſeu anulum portæ eccleſiæ affixum, & tibi ſic acquiretur poſſeſsio, vt docent domi de Rota in deciſ 153 not. pone ꝙ aliquis in antiq. [ſub tit. de cauſ poſſ. & proprie. deciſ. 5 Quia porta eſt pars rei. l. fundi. ff. de act. empt. & quia per illum non ſtat quo minus ingrediatur & ſic illi non eſt imputandum. l. in iure. ff. de reg. iur. alioqui eſſet in poteſtate partis, ſic retinendo claues, priuare alteram partem, quod nõ eſt permittendum, nec fraus eſt permittenda, ſed illi obuiandum eſt. l. in fundo. ff. de rei vend.] immo aliquando per aſpectum pinnaculi eccleſiæ accipitur poſſeſsio l. 1. §. ſi iuſſerim. ff. de acq. poſſeſ. abunde tradidi in præfa. ad tract. de materiis poſſeſ. in 3. tomo conſt. Reg.

35 Vnde qui ſic adeptus eſt poſſeſsionẽ, agere poterit poſſeſſorio teſte Guid. Papæ in conſ. 71. Pro diuiſione, col. 4. verſ. quin to præſuppono. & hoc eſt verum, quando eidem peſsulum traditum fuerit, vel anulus portæ affixus per presbyterum, vel alium, qui habebit ad hoc poteſtatẽ, ſecus ſi per apparitorem Regium, teſte Rom. cõſil. 482. in caſu. col. 1 ſcripſi in pra. de mater. poſſeſ. nu. 121. in 3. tomo conſt. Regia.

Miſſio in poſſeſſionem prebendæ, quo fiat.

36 Nonò, ſi quis mittatur in poſſeſsionẽ præbendæ, & canonicatus, ſolet ei aſsignari locus in choro, & in capitulo, ſaltem in choro datur cathedra ad ſedendum. c. pro illorum, & c. dilecto filio. de præbẽ. c. cum ſuper. de conce. præben. [& acquiritur poſſeſsio iuris canonicalis cũ ſtallus in choro, & locus in capitulo datur. cap. cum inter. de renunc. Geminia. in c. licet epiſcopus. q. 1. de præb. in 6.] & in quo conſiſtat canonicatus poſſeſsio, ſcripſi in gl. canonicatum. §. 1. tit. de collat. in concor.

Poſſeſſio vitioſa non prodeſt, licet iuſt⁹ titulus.

37 Decimo ſi quis perperã poſſeſsionem acceperit, licet bono ſit iure munitus, non manutenebitur in poſſeſsione vitioſa. ſed in poſſeſſorio ſuccumbet. l. 1. & 2. ff. vti poſſ. c. licet cauſam. de prob. poteſt n. poſſeſsio eſſe vitioſa, & iuſtus titulus. cap. ſi quãdo, de off del. & ẽ contrario titulus iniuſtus, & poſſeſsio iuſta. l 1. §. ſi vir. vbi Doct. ff. de acqui. poſſ. vide quæ dicam inferius in bulla nouæ prouiſ. in 4. par.

Naturalis poſſeſſio corporalis vocatur

38 Vndecimo, ꝙ ius ciuile naturalẽ poſſeſsionem vocat. l. 2. §. 1. & l. & habet. ff. de preca. ſcripſi in pręfa. ad tract. de materiis poſſeſ. in 3. to. conſt. Reg. ius canonicum corporalem poſſeſsionem vocat, c. ex parte de conceſ præb. c. ſi quando. de off. dele. Bart. & alij in l. 1. ff. de acquir. poſſ.

Poſſeſſio capi põt per ſignaturam.

39 Duodecimo, per ſignaturã capi poteſt poſſeſsio: quia gratia perfecta eſt, per verbũ fiat. Calde. & alij in c. quiſquis. de elec. & infra dicam in tract. de ſigna. & ſtatuit Alex. 6. pontifex id tẽporis maximus. eo. tit. ꝙ non daretur in curia Romana priuatio illius, qui cum ſola ſignatura ſe intruſit: nec beneficium illud poteſt impetrari, vt alibi plenius ſcripſi: licet quædam Parlamenta Franciæ mordicus cõtrarium teneant, quod mea ſententia non iuſte: quia poſtꝗ Papa hoc ſtatuit, illi eſt obediendũ, & inhærendum, nec priuatio dari debet, niſi a iure data ſit. gl. in c. ſi. de iure patr.

40 Nec inuenitur a iure ſtatuta priuatio. niſi in maioribus dignitatibus extraua. ſuſcepti. de elect. in extrauag. Io. xxij. Ergo in aliis locum non habet & ſic tenendum eſt: licet non debeat quis recipere fructus ex ſola ſignatura, alias eſt intruſus, ut in c. auaritiæ, de elect. in 6. & alibi dicam abundantius.

Adeptio poſſeſſionis quo probãda ſit.

41 Decimotertio poſſeſsionis adeptio debet probari per inſtrumenta publica, vel per ſcripturam priuatam trino teſte notatam, quæ æquiualet inſtrumento publico, l. ſcripturas. C. qui potio. in pign. habean.

cum

cum auth. ibi poſita. poterit etiam teſtibus probari, cum non inueniam contrarium ſtatutum, & parem probationem habent teſtes & inſtrumenta: l. in exercendis. C. de fide inſtr. & quomodo probanda ſit poſſeſſio, vide quæ ſcripſi in ar. 2. gl. vlt. de mater. poſſeſ. in 3. tomo. conſt. reg.

Cauſæ cognitio in miſſione in poſſeſſioné non requiritur.

42 Decimoquartò licet olim cauſæ cognitio in mittendo in poſſeſſionem interueniret, & differenda erat miſſio, donec de veritate tituli innoteſceret. c. ſi quando. & c. ſuper eo de offi. deleg. ſic de iure ciuili in l. ſi. C. de edict diui Adrian. tollen. hodie tamen presbyter vel notarius, qui inducit in poſſeſſionem, non eſt niſi nudus miniſter.

43 Ideò non recip t cognitionem nec differt mittere in poſſeſſionem: ſed poſtea iudex coram quo cauſa agetur, cognoſcet: & pars quæ eſt in poſſeſſionem miſſa, impetrat literas à Rege, vel à quibuſdam Seneſcallis, qui ad hoc poteſtatem habent: in quibus conuenitur pars ad videndũ pronuſum manu teneri in poſſeſſione ſayſina, in qua eſt.

44 Et pars ſe opponet, & ius eidem dicetur coram ſeneſcallo, vel bailliuo: & baptizantur (vt dicanici dicũt) contrariæ poſſeſſiones, & allegantur: poſtea producuntur tituli, & ſequeſtratur beneficium, vel recredentia conceditur: vt plenè ſcripſi, in 3. tomo conſtit. Reg. in tract. de mater. poſſeſ. & præcipuè in tit. de cauſſis poſſeſ. beneficialibus. vbi alia poſſeſſionem tangentia licet videre, ne plura.

[Decimoquintò poteſt quis poſſeſſioné capere per ſe, vel per procuratorem, cum non ſit actus perſonalis l. 1. §. per procuratorem. ff. de acq poſſeſ. vbi plene Doct.

Decimoſextò ſi prouiſus per reſignationem velit accipere poſſeſſionem eccleſiæ parochialis, debet in ea ipſa eccleſia, & die dominico, vel die feſto à clero & populo celebrat tempore quo diuina tractantur, videlicet miſſæ, aut veſperorum, poſſeſſionem recipere ex edicto Regio, de quo dicam infra in 3 parte & facit tex. in l. 1. C. de his qui in eccleſ ma.

Decimoſeptimò debet quis poſſeſſorio agere adipiſcendæ retinendæ, vel recuperandæ poſſeſſionis, niſi prius adeptus fuerit poſſeſſionem. c. Paſtoralis: vbi Panor. de cauſ poſſeſ. at in hoc regno interdictum adipiſcẽdæ maximè in beneficialibus quieſcit.

Quod limitatur niſi impeditus fuerit, ab aduerſario. tunc pro poſſidente habetur, l. in iure ciuili ff. de reg. iur Doc. in l. 1. § ſi iuſſerim. ff. de acq. poſſeſ. Carol. Ruy. conſi. 161. prætermittendum in 1. vol.

Decimooctauò non poteſt quis conſtituere procuratorem ad adipiſcendam poſſeſſionem antequam ius habeat in beneficio, quia non poteſt diſponere de re, quam non habet, alias dicitur inuaſor l. ſi quis, & l. inuaſor. C. vnde vi. ſic nec conſtituere procuratorem ad permutandum beneficiũ, quod nõ habet. de Rota deciſ. 142. & 529. vtrum in antiquis. plenè probaui iu conſi. incip procuratorium vbi dixi illum non eſſe intruſum; ſi non fuerit adepta poſſeſſio ante ius habitum]

De Papæ prouiſionibus.

Prouiſio Papæ ad vacatura, vel advacãtia beneficia tendit.

VLtimò iuſtè acquiruntur nobis beneficia per Papæ prouiſionem, quæ aut ſit de vacaturis, aut de vacantibus c. 2. de præb. in 6. Ad vacatura multis modis Papa mandat prouideri. Primò cuidam priuilegium concedendo, vt ipſe poſſit conferre beneficia, cum vacabunt: vt in c. is cui & c. ſi cui primo, de præb. lib. 6. vel vt quis nominare poſſit, forte ad Epiſcopatus, & Abbatias; vt in c. quod ſicut. de electionibus in tract. de nomina. Reg. in Concord. vbi ſcripſi, & varia ſuper his prouiſionibus conceſſa fuerunt olim priuilegia: quæ multa tendunt in totius eccleſiæ catholicæ grauem perniciem: quamobrem reuocanda, quod non facile erit. Aliquando iubet Papa de his vacaturis prouideri per mandatum, reſeruationes expectatiuas, aliaque varia reſcripta. quæ ſingula ſuo ordine videamus. Et ad faciliorem horum interpretationem præmittendas duxi aliquot differentias inter priuilegium & mandatum, quibus adiungemus & reſcriptum.

Differentia inter priuilegium reſcriptum, & mandatum.

Summa eorum quæ inferius explicãtur.

NVnc † antequàm ad alia perueniamus, dicendum eſt reſcriptum priuilegium, beneficium, & mandatum quo modo differant, & differentias inter reſcripta gratiæ, & iuſtitiæ: demum declarabimus reſcripta ad vacatura, & ad vacantia, & ſingula membra, quantum attinet ad materiam beneficialem: poſtea proſequemur, etiam quædam reſcripta cõmunia, ſeu miſta, quæ à Papa & principibus ſecularibus conceduntur: quibus viſis, materia iſta reſcri

ſcriptorum completa erit: & beneficialis, quæ iam dudum laeuis, & clauſulas multas reſcriptorum inſeram, adhuc non elucidatas, quæ tamen in forenſi iudicio verſantur, & neceſſariæ & vtiles ſunt, maximè vt praxis Rom. ſuper impetrationibus gratiæ intelligatur.

2 Primò itaque dicendum eſt de beneficio: ſed quia in huius libri principio conſcripſi: ideò tantum dicam de reſcripto, priuilegio, & mandato: & quid inter ſe differant.

Priuilegiũ eſt ius ſingulare.

3 Primò priuilegium eſt ius ſingulare, quod contra tenorem rationis propter aliquam vtilitatem conſtitutum eſt l. ius ſingulare ff. de legibus, c. fin 25. q. 1. circa fin. ibi, neque enim priuilegia aliquibus concederentur, ſi propter generalem legem, nulli aliquid ſpeciale indulgeretur.

4 Et dicuntur priuilegia quaſi priuata legia, eò quòd priuatam legem ſingulis generent, vt in d. c. fi. ſcribitur: vel dicuntur leges priuatorum c. priuilegia. 3. diſt Bart. in l. 3. in fi. C de iuris & fact ignor & l. fi. ſi contra ius. & l. fi. ff. de conſt. prin. gl. in verbo naſcatur, c. 1. de conſt. lib. 6. vel dicitur priuilegium quaſi lex de priuo homine lata, Bud. in l. 2. ff. de orig. iu. in annot. Ego diſerem priuilegia quaſi priua legia: quòd priuilegia ſint priuæ leges, id eſt propriæ: ſingulorum & priuatorum.

Priuum regis cõſilium quod.

5 Inde vocamus conſilium Regis priuũ, *le priuè conſeil*, vel quòd ſit Regis propriũ, vel domeſticum, & generali ſignificatione omne reſcriptum quod à principe emanat, poteſt large priuilegium appellari, Bald. in proœ feud. num. 18. quia princeps concedendo priuilegium facit, arg. gl. in c. relatum. de præb. tamen in ſpecie, vt dixi, non poteſt dici priuilegium nec imueni ſic à iure vocatum: vt Bald ſcribit: ideo dic vt ſupra dixi, num. 4.

Priuilegiũ ſtrictè interpretatur.

6 Annotandæ ſunt ſuper hoc quædam differentiæ inter reſcriptum & priuilegiũ. Prima eſt, priuilegium ſtrictè interpretatur, l. ſi quando, C. de inoff. teſtam. c. 1. & 2. de priuileg. lib. 6. Archidia. in c. frater. 16. quæſt. 1. Bald in l. quæ ex relationibus. C. de legib. Panor. in c. cum ordinem. de reſcript. nam poſtquàm eſt contra ius commune, omnis receſſus à iure communi eſt odioſus: gloſſ. in c. 1. eod lib. 6. ſicut econtra, quando redditur ad ius commune, eſt fauorabile c. ſtatutum. in gloſſ. numerandũ de præb. in 6. ideo priuilegium tanquam exorbitans erit reſtringendum.

7 Secus in reſcripto, vt dixi in ca. 1. & c. cauſſam. eod. ideo priuilegium vni datum non extenditur ad alium l. 1. ff de conſtit. princ. l. 2. C. de legib. c. ſanè, vbi Panor. de priuileg. quia eſt ſtricti iuris.

8 Niſi ageretur de proprietate verborũ, tunc interpretatio fiet quatenus proprietas verborum expoſtulat. l. cum lege, vbi Areti. ff. de teſt. Calde. conſ. 1. de conſang quia verba ſiue ſint in priuilegio, ſiue in alio reſcripto, non mutant ſuam ſignificationem, nec alterantur regulariter, licèt reſtringantur pro odioſa materia, vel amplientur pro fauorabili.

9 Vel niſi ſtrictè interpretando redderetur inutile, tunc interpretabitur vt aliquid operetur: vt ſtatim dicam, c. in his. de priuil. Doc in ca. dilecti. de for compet. Idem ſi poſſit inutile fieri. c. licet. de priuileg. lib. 6 iuncta glo. ibi. & Doct. in cap. cum ordinem. col. 2. de reſcript.

10 Si verò priuilegium derogaret ſtatutis vel conſuetudinibus, tunc facienda eſſet lata interpretatio, ſecus ſi iuri derogaret: Ant. Butr. per illum tex. in c. olim. in fi. de verb. ſig. & Dec. in d. ca. cum ordinem, ſed non video poſſe ſubſiſtere, niſi ſtatuta eſſent contra ius.

Priuilegia gratia continere & dẽnt.

11 Secundò regula hic figi poteſt talis, quod priuilegia ita interpretãda ſunt, vt aliquã contineant gratiam cõtra ius, & vt aliquid addant. c. fi. circa fi. ibi: neque priuilegia aliquibus concederentur, ſi præter generalem legem nulli aliquid ſpeciale indulgeretur. 25. q. 1. l. 1. vbi glo. alia adducit iura ad mu[n]ic c. in his. de priuileg.

12 Idem in reſcripto ad lites. c. Paſtoralis de appel.

Verba legis ſtatutis, & ſnĩa fruſtra nõ ſunt adijcienda.

13 Idem in legibus, vt verba legis fruſtra adiecta eſſe nõ debeant, l. 3. vbi Iaſ. in 1. notab. de iureiur. gl in l. 1. ff quod met. cauſſa.

14 Etiam ſtatuta interpretari debent ne ſint fruſtratoria l 2. C. de noxal. actio Bar. in l. 4. §. Prætor ait. ff. de damn. infect.

15 Etiam procedit in ſententijs. c. ſi Papa. de priuil. in 6 & in diſpenſationibus docet Butri. in ca. at ſi clerici. §. de adulterijs. col. 6. de iudic. refert Ripa in c. 1 num. 67. eod. & in contractibus, in quibus etiam non debet aliqua ſuperflua eſſe dictio l. ſi. vbi Do. ff. ſi certum petat. glo. in ca ſolitæ in verb. tanquam, de maior gl. d. l. 1. ff. quod metus cauſſa Bald. in rub. de contrah. emp. C. q. 9. Anchar. conſi. 126. pro parte, & Corn cõſ. 191 in 2 vol.

16 Vnde ſi facultas teſtandi monacho de-

Facultas teſtandi monacho quo intelligatur.

que, intelligitur de bonis, quæ de facto tenet, vt aliquid operetur priuilegium, teſte Bald. in l. 1. col. 3. in 5. oppoſ. C. ſi ſeruus extero, & quamuis diſpenſatio ſit ſtricti iuris. c. 1. in fi. de fil. presby. tamen non eſt ita coarctanda, vt nihil gratiæ contineat: ſed ſufficit quod aliquid, licet modicum operetur: vt ſcribam in reſcripto diſpenſationis: diuerſum eſt in reſcripto: vt ſuperius docui.

Libera teſtandi cui conceſſa nõ põt auferre legitimã.

17 Limitatur niſi illa interpretatio priuilegij auferat parti ius quæſitum: nam tunc ad terminos iuris eſſet reducendum per l. ſi quando. C. de inoff. teſtam. vt ſi concedatur libera teſtandi facultas, non poteſt filijs auferri legitima, ſed ex iure teſtari debet. d. c. ſi quando. & Fely. in c. cauſſam. col. 8. verſ. interpretatio priuilegij, eo vbi priuilegium concedens liberam ſepulturam, non tollit quartam canonicam curato debitam Panor. in c. certificari col. 3. nu. 10. de ſepul. Doct. in l. ex facto. ff. de vulg. per illum tex.

Expreſſio eorũ que tacite inſunt nihil operatur.

18 Secundò quando exprimitur id, quod tacitè intelligitur, tunc verba nihil operantur. c. 2. de elect. lib. 6. l. 3. ff. de leg. 1. ca. 2. & c. ad audientiam, 2. de reſcrip. quando exprimitur eodem modo, quo ineſt Doct. in d. l. 3. gl. in clemen. 2. de priuile. vnde dicit Bal. in c. cum ordinem de reſcr. col. 3. verſi. pone ergo, quod expreſſio debet aliquid operari, verum eſſe ſi iuris ratio patiatur, alioqui ſecus, vt quia ineſt de neceſſitate, & in quolibet contingentis illius generis:

19 Item quando poteſt operari: vtpote ſi id quod conceditur non erat in totum permiſſum de iure communi, ali[illegible] cõtra: quia tunc præter ius nihil operatur. Geminia. in c. ſi Papa, in fi. princ. de priuile. de Ripa. in d. c. 1. eod.

Interpretatio nõ debet ledere ius niſi in modico.

20 Adhæc intelligere debemus, vt iſta interpretatio non lædat ius commune, niſi in modico, & quanto minus poſſibile eſt, per tex. in c. eos. § 1. de tempo. ordinand. lib. 6. vbi Gemi. quod ſi libera poteſtas alicui data ſit faciendi actum, quem facere non poterat, tamen in eo ſeruare debet Canonicã formam.

21 Et is cui libera conceditur electio, vel epiſcopatuum nominatio non conceditur vt inhabilem, & minus idoneum eligere poſſit. Doct. in c. a ſi pro debilitate, de offic. deleg. vt refert Fel. in c. 1. col. 6. verſ. declara duobus modis, eodem, vbi aliæ declarationes & limitationes traduntur, quæ ibidem videri poſſunt, & in d. cap. cauſſam, iam allegato, eo quod facit ad intellectum tit. de nominatio. Regia in concord. & ibi plenè ſcripſi.

Sublato iure quoniã priuilegia ſublata cẽſantur

22 Tertiò ſublato iure non cenſentur ſublata priuilegia, quæ etiam iuri communi aliquid addebant, vel addere erant apta. c. 1. de conſt. lib. 6. quia cenſentur conditori incognita, vt ibi teſte Fely. in d. cap. 1. col. 7. verſ. declara eo & verſ. ſublato, vbi limitat duodecim modis, quos quilibet ibidem videre poterit, vnde in concor. in rub. de nominatione reg. in § fin. reſeruantur electiones eccleſijs habentibus ſpeciale priuilegium eligendi ſecus eſt in reſcripto vt inferius dicetur.

Priuilegia contra ius ſunt, nõ reſcripta.

23 Quartò reſcriptum eſt ad obſeruantiam iuris cõmunis. d. l. falſo. C. de diuer. reſcr. in tract. de reſcrip. in ordi. reg. dixi contrarium, ſed priuilegium contra ius gl. in ſumma, 25. q. 2. Idem ſi ſtatuto cautum ſit, vt exteri non gaudeant priuilegijs ciuium: ſic intelligetur, vt decidit Barba. in rub. huius tit. in clem. col. 3. ver. hinc eſt: & reſcripta quæ à iure diſcedunt ordinario non ſunt fauorabilia, teſte Bal. in c. ſuper literis. col. 1. de reſcript.

Falſum in priuilegÿ facilius quã in reſcriptis præſumitur

24 Quintò facilius vitiatur priuilegium quàm reſcriptum: & in priuilegijs facilius præſumitur falſitas, quàm in ſcriptis. Inn. in c. epiſcopi de reb. eccleſ. non alie. c. pen. de crimine falſi Refert Panor. in c. ex literis no. pen. de fide inſtru. Barba. in rub. de reſcript. in clem. col. 3.

25 Ideo falſitas non præſumitur in reſcriptis, quia facile obtineri poſſunt. Et ſic conſului pro quodam ſecretario ſuper literis de committimus in quibus apparebat falſum, ſed illum excuſaui per d. tex. & alia iura quæ tunc allegaui, nec videntur odioſa reſcripta, quia modici ſunt præiudicij. Bal. in l. 1. de diuerſ. reſcr. Dec. in c. ſedes. col. 2. de reſcrip. contra Panor. ibi.

Priuilegiũ non egreditur perſonam eius cui eſt conceſſum.

26 Sextò priuilegium perſonæ conceſſum non egreditur perſonam l. 1. ff. de conſtit. princip. reg. priuilegium. de regu. iur. lib. 6. l. cùm patronus, ff. de leg. 2. & l. quod contra rationem iuris eſt receptum, non eſt producendum ad conſequentia. ff. de legibus & in his quæ cõtra rationem iuris ſunt conſtituta, non poſſumus ſequi regulam, l. ſeq. ibid. ſecus in reſcripto, c. Rodulphus, & c. ſignificauit, & c. ſi de reſcrip. cap. quia. §. de iudic. vbi plenè Doct.

Filiũ ſericeum in priuilegiis

27 Septimò priuilegia dantur cum filo ſericeo, reſcripta cũ filo canabis, e quã graui, de crimine falſi. Cy. in l. reſcripta C. de precib.

legij pe nu ſolut. precib. Impera.offerend & ſic ex diuerſitate ſtyli, & modo dictaminis cognoſcitur vtrumque arg.l.ſi ſeruus plurium.§.ſi.ff.de leg. 1. dicetur in differentiis inter reſcripta gratiæ & iuſtitiæ infra.

Verba reſcriptorum interpretationē legū & canonū recipiūt 28 Octauò verba reſcriptorum recipiunt interpretationem legum,& canonum: ſecus in verbis priuilegiorum: ne priuilegiū reddatur inutile. c. cauſam. eo. ſic pulchrè ait Bald.in rub.huius tit.in princ.& reſcripta recipiunt interpretationem naturalē, & neceſſariam, l. quamuis. ff. de in ius vocand.l.ſcire.§.ſufficit,ibi cuius fidem ſufficit firmare ex ipſa naturali iuſtitia, de excuſa. tuto.

29 Etiam ſi in reſcripta prohibita eſſet interpretatio, adhuc pro materia ſubiecta interpretabitur.l.ſi vno §.1. & 2. cum ſeq. ff.loca.& l.ſi ſtipulatus. de vſur.

30 Etiam ex reſcripto alterius principis interpretati poteſt reſcriptum alterius: quia ſicut expedit iura iuribus concordare,ita reſcripta reſcriptis.l.vna. C.de inoffic. dotibus,l.reſcriptum ff.de pactis, & potius ſunt improprianda reſcripti verba, quàm præiudicent tertio. tex. ſingu. in cap. ſuper eod. de offi. deleg. ſecundum Cardin. conſi. 142. videtur, in fine. & ſuperius dixi. [Et priuilegium principis ab ipſo principe eſt interpretandum, vt eius interpretatio neceſſaria ſit. l.ſi.C.de legi. & etiam quilibet inferior poteſt interpretari principis priuilegium per rationē & iura.per tex.in l. ex facto.ff.de vulga. & ibi Bal.& Iaſ. ſed illorum interpretatio ab alijs non tenebitur, inter quos non eſt declaratio facta.]

Reſcripti verba æquitati & iuri conuenire debent. 31 Itaque verba reſcripti conformare debemus æquitati,& iuri,c.paratus. 23. q.1. & reduci ad ius commune,& ſecundum illud intelligi,& interpretari, c.cauſſam.vbi Panor.& alij de reſcri. ſunt.n.ſtricti iuris, & interpretari debent ſecundum iuris diſpoſitionem.cap.ad hæc.& c.nonnulli.§.ſi. de reſcr.B.alin l.vxor. C.qui accuſare non poſſunt: ſequitur Alex. conſ 97. viſo themate,col.7.in 2.volum.& Dec.in d.c.cauſſam.in princ. quia ad obſeruationem iuris conceduntur:ideo ſecundum naturam eius debent intelligi: vt Panorm.& alij aſſerunt ibidem.

32 Limitatur quando nulla eſſet ambiguitas in reſcripto, tunc debet intelligi prout ſcriptura vult.l.ille aut ille.ff.de leg. 3.alia multa vide per Fel.in d.c.cauſſam.

Domi- 33 Nonò in priuilegiis eo ipſo quod princeps aliquid dat, dominium transfertur: nec aliquid requiritur, niſi ad facti traditionem executio,cle.auditor.de reſcrip. c. inter. de fid. inſtru. l.bene à Zenone. C.de quadrien.præſcr.Bald.in proœ. Feudo.col. vlt.quod non eſt in reſcripto. *niū trāſfertur ex principis donatione.*

Secundum reſcriptū derogat primo. 34 Decimò reſcriptum ſecundum faciens mentionem de primo tollit primum: vel ſpeciali derogat generali, etiam nulla facta mentione.c.1.c.cæterum.& c. Paſtoralis.de reſcr.ſecus in priuilegio glo.in ſumma.25 q.2. quod an ſit verum,in c.1.de reſcript.tractant Doctor. ibi videre ibidem. docui interpretando illum titulum. anno 1548. in auditorio Pariſien. Decretorum cum magno auditorum numero.

Priuilegia qua re conceduntur. 35 Vndecimò hæc priuilegia vel ob meritum conceduntur.l.1.ff.de conſtit. princ. ibi,ob meritum indulſit.& d.§.ſed & quod principi placuit: vt in l. vnic.C.de profeſſ. qui in vrbe Conſtant. comiti. merue. lib. 12.vel ratione obſequij,dicit tex in §. penult.25.q 3. Adhæc religionis fauore: vt ibi,& cap.ſi.12.q.2.& in l. ſunt perſonæ ff. de religioſ.tamen non debent concedi priuilegia, vt quem diuitem faciant, & multos in miſeriam deducant, & in multorum detrimentum, c.ſi 25.q.1.c.ſuggeſtum, de deciſ.ſicut faciunt quidam domini,interdū dantes diuitibus,& pauperes ſpoliantes.

36 Vltimò propter vtilitatem priuilegia conceduntur. l. ius ſingulare. ff.de legibus & differt à diſpenſatione, quæ fit cum cauſa c.non eſt de voto. priuilegium verò ſine cauſſa multoties.

37 Duodecimò reſcriptum generaliter indultum non includit caſum publicæ vtilitati contrarium, per l.iubemus primam. C.de ſacroſan.eccleſ. & l.ſi de nauib. non excuſan. lib. 12. facit l.nullus.1.C.de decurio.lib. & l.1. vt memini liceat in empt. Spec.lib.10.facit l.ſi quis in graui §. verū, & quæ ibi addidi.ff.de Senatuſc. Syllan.& quamuis non poſſit quis potentiori cedere, l.vna. C. ne liceat poten hoc non procedit, quando quis non poteſt aliter rem ſuam recuperare: vt docet Barb.in rub. eo. col. 19. & 20. verſ. idem dicendum erit, alias per vos colligite differentias. *Cedere potentiori quan do liceat*

Priuilegiū duobus modis amittitur. 38 Vltimò priuilegium perditur duobus modis,expreſſe, & tacitè. expreſſe ſi reuocetur per concedētem: iudicium enim ſoluitur vetante eo,qui iudicare iuſſerat, l.iudicium. ff.de iud.& habetur in c.ſuggeſtū, de deciſ.quod reuocari poteſt, niſi tranſiuerit in contractum.l.ſi hominem. ff.mandata.

da. Soc. conſ. 4. ſuper q col. 3. vol. 3. Alex. conſ. 16. in cauſſa, col. pen. in 5. vol. ſcripſi in præfa. ad rub. de colla. in Concord. vel ſi contrarium concedat priuilegium derogatoriũ primo, c. 1. de reſc. & c. veniẽs, ibi.

39 dem ſi pars illi expreſſe renunciet, quod poteſt: quia quilibet poteſt iuri ſuo renunciare l. pen. C. de pact. l. recuſare. ff. ad Trebel.

Tacite quando renũtiatur priuilegio.

40 Tacite quis ſuo renunciat priuilegio, ſi fecerit contra ſuum priuilegium, vt ſi dignitas ſuppreſſa erat, & ipſi canonici poſt ſuppreſſionem elegerunt ad illam dignitatem: & tunc vnicus ſufficit actus, c. cum acceſſiſſent. vbi etiam gl. & Doct. de conſtit. c. pro illorum. de præb. c. ex ore, de his quæ fiunt à maiore parte, l. commiſſoriæ. C. de pact. inter empt. & vend.

41 Idem ſi pars non vtatur ſuo priuilegio, quod conſiſtit in faciendo per decem annos, etiam illud perditur l. 1. ff. de nundi. vel ſi alias fuerit negligens per triginta, aut quadraginta annos, c. accedentibus, & c. ſi de terra, de priuileg.

42 Amittitur etiam ſi pars eo abutatur. Priuilegium omnino meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, c. priuilegium, 11. q. 3. c. licet. de regula.

Ciuitas occidens ſuũ epiſcopũ eo priuatur.

43 Etiam propter delictum perditur priuilegium: vt ſi ciuitas occidat ſuum epiſcopum, eo priuatur. ne deinceps habeat c. ita nos. 25. q. 2. vel ſi alias quis grauiter deliquerit, priuilegium delinquens amittit. c. ad aures. & c. in quibuſdam, de pœnis, l. filio §. 1. ff. de ritu nupt. quia delictum non meretur priuilegium, ſed ſupplicium, l. 2. C. vbi ſena. vel cla.

Priuilegiũ grauiter lædens ius alterius reijcitur.

44 Item ſi incipiat enormiter lædere ius alterius, etiam in totũ amittitur, d. c. Suggeſtum de deci. nec reducitur ad debitam moderationem: quia non apparet cur in vna parte magis conſiſtere debeat, quam ex alia, c. quanto. de cenſibus, li. 1. §. Trebatius. ff. de aqua quoti. caſus aliquos congerit Petr. Ferra. in ſua Pract. in forma oppo. cõtra inſtrumenta gl. penitus, quos p̃ prędicta habes. reductos ad verã doctrinam.

Mandatũ quid, & quo accipiatur.

45 Mandatum autem principis eſt quædam conſtitutio, continens præcepta de prouincia laudabiliter gubernanda. glo. in authen. de mand. princ. in princ. vel dicitur quodlibet principis præceptum per excellentiam. gl. in rub. C. de mand. princ.

46 Aduertendum eſt, quód mandatum in genere dici poteſt omne reſcriptum, p̃ quod princeps aliquid vel mãdat, vel pręcipit: & ſic intelligi poteſt. l. vnica. C. de manda. prin. & c. cum contingat. de reſcr. & cap. olim vobis dediſſe meminimus in mandatis, de reſtit. ſpol.

Leges data magiſtratibus quæ.

47 Sed interdum in ſpecie accipitur: & tunc illa certa præcepta, quæ magiſtratibus ad regendas prouincias proficiſcentibus principes dabãt, vt prouinciam recte gubernarent, mandata vocabant & interdum Imperator vocat ſanctionem. in authen. de mand. prin. §. 1. colla. 3.

48 Et primum mandatum eſt ibi vt ſumẽtes adminiſtrationem mundas ſernẽt manus Imperatori, & legi, & nullum contingant lucrum, neque maius, neque minus, neque captioſum quoddam contra ſubiectos faciant: & alia ibidem ſcribuntur.

49 Et ſic ordinationes præſcriptæ iudicibus Regijs, & conſiliarijs vocari poſſunt mandata, quæ dantur ad regnum & prouinciam recte gubernandam: & hæc mandata legatis libera dari ſolebant, per l. qui libera. vbi Budæ. de lega.

Mandatum priuati quid, & quotuplex.

50 Poteſt dici etiam mandatum quædam priuati rogatio: & ſic intelligitur, ff. & C. mand. & iſtud eſt triplex: quoddam eſt verum: vt quando mando alicui vt quicquã faciat pro me: & loquitur de eo totus fere tit. ff. manda. & C. illo. tit.

Fictum mandatum.

51 Fictum mandatum eſt, vt quando fideiubeo pro aliquo præſente, & patiente, is. n. mandare videtur. l. ſi remunerandi. §. ſi paſſus. & l. qui patitur. & l. qui fide. ff. illo tit. & poteſt agi mandati, ac ſi vere mandatum eſſet, vt ibi: quia lex fingit præſentem mandare, contra quam fictionem non recipitur probatio in contrarium. glo. in l. ſi ff. quod met. cauſſa.

52 Figuratum mandatum vocãt Doct. licet vocetur proprie ratihabitio, dum habeo rata geſta nomine meo, de quo loquitur regula Ratihabitionem retrotrahi, & mãdato comparari, dubium non eſt illam ratihabitionem de reg. iur. lib. 6. Alber. in dictionario in verb. mandatum. ſed illa ratihabitio poteſt dici mandatum fictum.

Omne reſcriptum poteſt mandatum vocari.

53 Ideo ego puto omne reſcriptum poſſe dici mandatum in genere: quia in eo aliquid mandatur dari forte, vel fieri: & hoc probat tex. in c. cum dilecta. de reſcri. vbi quod in principio vocarit literas, poſtea dicit formam mandati Apoſtolici tranſponentes & idẽ habetur in c. cum contingat de reſcriptio & c. 1. de offi. deleg. ibi & ſic mandatum noſtrum eluditur. Fel. & doct. declarant differentiam inter mandatum

& præceptum in e.cam te deſcript. ibi videri poteſt.

De mandatis Apoſtolicis.

De mādatis Apoſtolicis.

VErū † vt facilius intelligatur, de quo mandato iura loquantur, ſolet dici mandatum Apoſtolicum. vel mandatum de prouidendo, vbi Papa mādat alicui de beneficio prouideri, cap mandatum, cum duobus ſequen. de reſcrip. c.ſi capitulo. de conceſſio.præb.lib.6.

Cautela pro mandatarijs cōtra ordinarios.

2 Aduertere tamen debemus, quòd interdum epiſcopi fraudem adhibent mandatarijs procurando, vt quis ſignet capellaniam modici valoris, vt mādatum illorum extinguatur: ideo tu mandatarie debes procurare, φ aliquis ſtatim eam impetret in curia Romana, & poſt ſuam impetrationem illam acceptare poteris, cum proteſtatione de habendo recurſum ad aliud beneficium, ſi tibi nō debeatur: ſi poſt ea vacet aliud beneficium, poteris acceptare cum ſimili poteſtatione.

3 Et ſic cum primum tibi non debeatur, videlicet illa capellania iam impetrata, ob id aliud poteris habere: & hoc modo poteris fraudes ordinariorū euitare, quia prima capellania non tibi debetur, ſed impetranti, ideo tu ſecundum obtinebis beneficium: & hoc ita deſcribo: quia opus eſt clauo clauum trudere, etiam calumnia calumniam expellere, gl. in ca.cupientes, in verb. malignantium, de electio.in ſexto & Hippolyt ſingul. 177. malitis. & cū habeas ſex menſes ad requirendum beneficium, in c.ſi clericus, de præb.in 6.ob id dilatio iſta eſt ſufficiens ad impetrandum vt dixi. & de his mandatis plena manu hic tractarem, [ac formam mandatorum hic conſcriberem cum ſua declaratione] niſi in tit.de mand. Apoſt. in cōcor. plura ſcripſiſſem quæ hic non repetam, ſed ad illa, quæ ibi dixi, te reijciam, clauſulas tamen mandatorum hic ſummatim elucidabo.

De clauſulis mandatorum.

Clauſulę omnes in mandatis poſitæ operari debent.

ANnotare † volui clauſulas mandatorum ſubſtantiales, ſine quibus mandata vix valere in hoc regno poſſunt: nempe nulla dictio in eis vacare debet, g o. in verb.tanquam, c.ſolitæ, de maiori.& obedien.& cle.ſi ſummus, de ſenten excom, Bal.in rub.C.de cōtrahen. emptio. quæſt. 9.& clauſula poſita ad vnum effectū non debet operari alium, teſte Imol. in cle, 1. col.4.de præb.

Salutatio in mandato quid proſit.

2 Prima mādati clauſula eſt ſalutatio, quæ ſolet fieri, ei cui dirigitur mandatū, vt epiſcopo Pariſ. φ ſi pluribus dirigitur, oēs nominari debent, vt epiſcopo Magalonen. vel epiſcopo & capitulo Pariſ. alioqui grauati non cenſentur, c.fi.de pb.li. 6. de hac ſalutatione ſcripſi in hac forma mandati in Concordatis: hic non repetā.

Clauſula vitæ ac morum honeſtas.

3 Secunda eſt in ſecularibus, ibi, vitæ morū honeſtas &c ſi pronectæ ætatis fuerint. ſic ſolet ſcribi: ſi vero fuerint infātes vſq; ad decimumquartum annum, ſolet apponi, laudabilia infantilitatis inditia, prout fide dignorum teſtimonijs accepimus veriſimiliter præſumi. &c.

Religionis zelus clauſula.

4. Si verò regularibus concedat mandatum vel alias literas gratiæ, ſolet dicere religionis zelus &c. vbi mens Papæ intelligitur, quæ illum ad iſtam concedendam gratiam mouit: de hoc abundantius dicā in noua bulla prouiſionis inferius.

5 Sed iſta verba, vitæ &c. in exordijs poſita ſunt cauſſa impulſiua ad concedendū: qua ceſſante, nō ceſſant gratiæ: glo.ſing. in l.2.in fi ff.de donat.doct.in c.cum ceſſante, de appella.

6 Nam licet Papa dicat ſe facere gratiā propter ſeruitia ſibi impenſa, vel ob zelum, tn̄ ex quo non ſpecificat illam rem, dicitur ſimplex liberalitas & non donatio ob cauſſam: vt in ſimili ſcribit Oldra. conſil.5. Titius & hoc expreſſim deſcribit Ioan. Staphile. in tractat. de literis gratiæ de ui & effectu clauſula fol.32.

Tertia clauſula mandati cupientes.

7 Tertia eſt ibi, hinc eſt quòd nos cupiētes &c. vbi Papa audito bono impetrantis nomine cupit ei puideri de beneficio ſpectante ad collationem illius, cui mādatū dirigitur: ſub forma tn̄ decretalium mandatum & duarum ſeq. & Papæ voluntas eſt executioni danda, c.ſi qn̄, de reſcript. ſcripſi plenè de hac executione quando iuſte recuſari poſſit, in tract.de reſcr.in 2. tomo ordinat.reg. artic.1.& 2.

Narratio & decíſio cōuenire debent.

8 Quarta clauſula eſt, in qua primo Papa narrat, de quibus beneficijs vult eidē mandatario prouideri, videlicet de canonicatu &c. & hæc narratio conformis eſſe debet præcepto, ac deciſioni. ibi, ac volētes &c. vt narratio & deciſio & præceptū cōueniant in ſequendo l.ſi defenſor, ff.de intertoga. actio. alioqui non valebit mandatum, vel ſaltem deciſio attendetur.

Propter merita mādata rijs prouidetur.

9 Quinta eſt ibi, volētes. vbi Papa dicit ſe uelle meritorū intuitu prouideri mandatario: nam virtutum præmia tribui merentibus conuenit: & aliorum honores alijs damnorum occaſionem fieri nō oportet, l. ſi. C. de ſtatuis & imag.

Clauſula teq; abſoluētes &c.

10 Sexta clauſula eſt ibi, ipſum à quibuſuis excōmunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti &c. vbi Papa tanto mouetur affectu in impetrante n, vt oino ei prouideri velit, etiam ſi eſſet excōmunicatus, & abſoluit eum ab excommunicatione, ſuſpēſione, & ab aliis cenſuris, tam à iure quā ab homine latis: alias reſcriptū impetratum ab excommunicato non valeret, c. t. de reſcrip. li. 6. ampliationes & limitationes illius regulæ ſcripſi in interpreta. c. poſtulaſtis, ſed cleri excōm. miniſtrante, vbi etiam dixi collationem excommunicato factam non valere, & in rub. de excommunica. non vitand in concord.

11 A iure profertur excommunicatio: vt ſi quiſpiam verber t clericum eſt excommunicatus. à c. ſi quis ſuadente diabolo. 17 q. 4. vbi plene ampliaui, & limitaui: & in aliis caſibus à iure expreſſis infertur excommunicatio.

12 Ab homine quando quis excommunicatur ab officiali, vel ab alio iudice eccleſiaſtico ob contumaciam, vel alias. c. t. de iudic. & in tit. de ſen. excom. per totū. iſtam clauſulā abunde declaraui & limitaui in forma manda. in concorda. & melius inferius in ſignatura, & in bulla nouæ prouiſionis.

Clauſula pro expreſſis haben.

13 Septima ibi, necnō omnia &c. vbi Papa pro expreſſis habet omnia beneficia, quo ad hoc vt taciturnitas non noceat impetranti, quæcunq; ſint beneficia. & qualiacunq;: ſed vult quòd licet impetrans mandatum habeat beneficia, vel ea expectet, & ſi illa non expreſſerit, non noceat taciturnitas: licet alias ſine hac clauſula gratia nō valeret: c. ad aures. & c. in noſtra & c. ſi proponente, de reſcrip. c. ſi motu, & c. non poteſt, de præbend. lib. 6.

14 Item habet pro expreſſis diſpenſationes, quas impetrans habet pro illis beneficiis retinendis, ſi forte ad duo vel tria eſſet diſpēſatus: quia in reſcripto gratiæ eſt facienda mentio diſpenſationis, alias gratia non valet, c. 2. de filiis præsbyter li. 6. ideo hæc clauſula operatur, vt ſine alia expreſſione valeat mādatum. de hac clauſula pene ſcripſi in concorda. Franciæ, ob id non repetam hic.

15 Item ſi expectet beneficia tam per aliud mādatum, quam per reſeruationes, nominationes, aut alias ēt pro expreſſis Papa habet: ita quod ob id non pōt dici ſecundum mandatum ſubreptitium, licet non fuerit primum expreſſum: quamuis contrarium dicatur in c. in noſtra, de reſcrip. ſi hæc clauſula non adſit.

16 Tamē ſi quis impetrauerit primū mādatum, & huic ceſſerit retinendo ſibi penſionem annuam, niſi hoc expreſſerit in ſecundo, non valebit ſecūndum mandatum per tex. in c. ad audientiam. 2. de reſcrip. quia hoc non habet pro expreſſo hic Papa, ergo non valebit mandatum. verum quia eadem ratio videtur & in penſione: ideo idem dici forte poſſet.

Numerus beneficiorū effrenatus non ſuppletur per hāc clauſulā pro expreſſis.

17 Item quæcunq; ſint talia beneficia p expreſſis habet, & quæcunq; ac qualiacunque ſint, ſi tamen numerum haberet effrenatum, putarem hanc clauſulam nō prodeſſe, per c eum cauſſam, de teſtib & effrenatam multitudinem hic cenſerem, ſi vitra tria haberet, per tex. in c. Sedes, de reſcri. & c. 2. illo titu. in 6.

18 Et per hanc clauſulam qualitates beneficiorum habentur pro expreſſis, quę alias redderent mandatum nullum, ſi non eſſent expreſſæ, c. ad aures, de reſcript. vide inferius in noua prouiſio.

Inhabilitas impetrātis non habetur pro expreſſa.

19 Tamen Romanus Pontifex non vult haberi pro expreſſis inhabilitatē impetrātis: vt ſi furioſus, puer, vel alias inhabilis eſſet impetrans, quia hic non dicitur, tum etiam quia illa clauſula nihil operatur ad tollendum vitium ſubreptionis, qñ Papa aliquid cōcedit ad petitionem partis ſine cauſę cognitione niſi in expreſſis: vt hic, Angel. in l. ſed & ſi quis. §. Quæſitum, in fi. ff. ſi quis cautio. Ro. conſi 327. iſtæ ſunt rationes. Dec. conſ. 165. viſo, col. pe. refert Aymo Crauete in conſ. 68. proponetur. col. pen.

Clauſula mot° proprij.

20 Octaua clauſula eſt motu proprio. vult. n. Papa ſe liberale oſtendere, & non coacte, nec quidem habita ratione petitionis partis hanc gratiam concedit, ſed motu proprio & vltronee, ac propria liberalitate: ſedes. n. Apoſtolica in his concedendis ſe liberalē oſtēdit. c. ſedes, de reſcrip.

21 Et ſic dicitur Papa concedere motu proprio, etiam ſi impetrans petiit, quando non fuit motus ſola petitione, ſed ſuo motu liberali, & ſpontaneo conceſſit: vt docet Bal. in c. niſi, col. penul. de offi. de lega. & Dec. conſi. 51. & pro tenui. col. 2.

22 Et hoc probatur ibi non ad ipſius N. vel alterius pro eo n bis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera liberalitate diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus &c.

23 Et ſic non audiretur quis, volens probare Papam ad partis petitionem conceſſiſſe: quia hoc eſſet redarguere Papam mẽdacij: etiam probatio non afferret quicquam emolumenti, quia poteſt eſſe partis petitio, & tamen Papa motu proprio conceſſit, non habita ratione petitionis: vt hic ſcribitur: quia etiam ſine illius petitione hoc eſſet conceſſurus.

24 De iſta clauſula tractaui plene in concorda. in forma manda. in verbo motuproprio, vbi conſcripſi 47. effectus vltra omnes iurium interpretes, quos videre ibi quilibet poterit.

Clauſula ſi pro alio non ſcripſerimus.

25 Nona clauſula eſt, ſi pro alio non ſcripſerimus. Iſta clauſula declarat intentionem Papæ, vt non intendat grauare collatorem duobus mandatis. c. mandatum, de reſcrip. niſi hoc exprimat per clauſulam etiam ſi pro alio ſcripſerimus.

26 Et in hoc regno Franciæ põt grauare collatorem habentem collationes decem beneficiorũ vno mandato, habentem vero quinquaginta & vltra collationes duobus mandatis. §. 1. de mand. apoſt. in concord.

27 Sed ſi plura mandata concedãtur, primum valebit, & duo prima q̃ ſi primi moriantur, vel non proſequantur, alij proſequi poterunt per tex. mandati dicentem. Qui ſimile mandatum proſequatur ergo ſi ſit alius qui non proſequatur, non impediet ſecundum vt dixi in §. fin. de colla. in concorda.

Clauſula communiter vel diuiſim.

28 Decima clauſula eſt, communiter vel diuiſim, per quam Papa vult quod ſi communiter ſcripſerit vel dimiſſum alicui iſtorum forte capitulo vel epiſcopo, non vult illum iterum grauare: de qua clauſula eſt tex. in c. ſi de præb. lib. 6. & in forma mandati ſcripſi in concorda.

Mandatum generale eſſe debet ad omnia beneficia.

29 Vndecima clauſula declarat de quo beneficio velit Papa, vt prouideatur mandatario: & primo enumerat canonicatum & omnia alia beneficia, ideo oportet mandatum eſſe generale, alioqui non valet, vt pronunciauit ſenatus: licet olim mandata dirigerentur ad dignitates tantũ, aliquando ad canonicatus, c. executor, & c. ſi ſoli, de præb. lib. 6.

30 Hodie in Francia non valeret mandatum niſi ſit generale: & iſtæ clauſulæ ſpeciales vitiarent mandatum: vt ſcripſi in §. 1. de mand. Apoſt. in concord.

Clauſula veſtræ vel alterius eccleſiæ ad profit.

31 Duodecima apponi ſolet clauſula, veſtræ, vel alterius eccleſiæ: quæ ſignificat, vt epiſcopus non ſolum teneatur prouidere ſi vacet beneficium in eccleſia cathedrali, verum etiam ſi in alia eccleſia collegiata: nã eccleſia cathedralis dicitur veſtra Epiſcopo, collegiata verò alterius, quia ibi eſt prior vel decanus, qui illi eſt præfectus.

32 Et ſi iſta clauſula abeſſet, non valeret mandatũ in Francia: & alibi ſi deeſſet, non teneretur Epiſcopus prouidere niſi de beneficijs in ſua eccleſia vacantibus, ca. pro illorum de præb.

33 Decimatertia exprimit ad veſtrã collationem, prouiſionem, &c. vbi Papa vult grauare ordinarium, etiam ſi collatio ad nominationem, præſentationem, vel ad aliã ipſius prouiſionẽ pertineat: hanc clauſulã declaraui in §. præfatiq; graduati. de collatione in concorda. nec hic repetam.

Dignitas nominata nõ venit curata.

34 Decimaquarta, etiam ſi dignitati, &c. quia ſi mandetur prouideri de dignitate, intelligitur de non curata: nã curata non uenit, niſi expreſſa ſit, ca. cum in illis, de præb. li. 6. ideo hic exprimitur etiam ſi dignitati, perſonatui, adminiſtrationi, vel officio huiuſmodi cura immineat animarum: vide infra in bulla nonæ prouiſio.

Dignitas electiua nõ continetur in mãdato.

35 Decimaquinta clauſula eſt, dummodo talis dignitas electiua non exiſtat: nam in fauorem electionum excipit dignitatem electiuam, vt in cle. 1. de præb.

36 Vel quia dignitates electiuæ, in hoc regno pertinent ad regis nominationem, per text. in §. 1. & 2. de nominatio. regia. ad præla. faciend. cui non vult per illam formam mandati derogare.

Mandatarius creatur canonicus ad effectum.

37 Decimaſexta ibi cum creatione in canonicum ueſtræ uel alterius eccleſiæ &c. creat enim Papa mandatarium canonicũ in eccleſia cathedrali, uel collegiata, ad effectum obtinendi dignitatem, ut ſibi Papa retinuit, hoc facere poſſe, in §. ſi. de reſerua in concorda. etiam ſi ſtatuto uel priuilegio caueretur expreſſe, quod nulli de dignitate prouideatur, niſi cum effectu eſſet canonicus, & quamuis non exprimat conſuetudinem.

38 Idem tamen eſt ſi conſuetudine eccleſiæ eſſet introductum, ut nulli prouideretur de dignitate, niſi eſſet cum effectu canonicus: quia conſuetudo & priuilegium æquiparantur, in c. cum contingat, in fin. de foro competen.

Deci-

Canonicorũ numero derogatur in mandato.

39 Decimaſeptima eſt, Non obſtante certo canonicorum numero, Papa qñ ſcribit pro aliquo, niſi deroget numero canonicorum, non recipietur in eccleſia. c. conſtitutus, de reſcrip. ideo hic ponitur iſta clauſula, vt iſte ſit creatus canonicus ad effectũ obtinendi dignitates, non obſtante quòd in eccleſia certus eſſet canonicorum numerus, cui derogatur pro hac vice.

Beneficiũ cur debeatur poſt menſem pręſentationis, et nõ ante.

40 Decimaoctaua ibi, Si quemquam &c. mãdat prouideri de beneficio vacãte poſt menſem à die præſentationis: ſed quare non ante? reſpon. ad euitandum votum captandæ mortis, c. 2. de cõceſſio. præb. & c. 3. eo. nam ſi ſtatim poſt præſentationem beneficium deberetur, ſicut de iure, c. duobus. & c. tibi, de reſcrip. li. 6. poſſet mandatarius veneno aliquem inficere, & poſtea ſuum præſentare mandatum.

41 Vel poſſet differre præſentationem, donec aliquis habens pingue beneficium eſſet valitudine aduerſa detẽtus, & poſtea illud præſentaret, & iſta eſſent cõtra concilium Lateranenſe. in ca. 2. de conceſſio. prębend. ideo reprobantur per iſtã clauſulam.

In curia vacatia non debentur mandatarijs.

42 Decimanona ibi, Extra Romanam curiam &c. vult beneficia in curia vacantia non eſſe mandatarijs conferenda, per c. 2. de conceſſio. præb. li. 6. quia ibi ſunt Papæ reſeruata, & alia beneficia, q̃ mandatarijs nõ debẽtur: ſcripſi in §. declarãtes. in verb. comprehenſa, de man. Apoſt. in concord.

Clauſula plenitudine, iuris qd profit.

43 Vigeſima ibi, cum plenitudine iuris, vult beneficia conferri cum plenitudine iuris: plenitudo iuris dicitur, qñ quis hẽt ſtallum in choro, vocem in capitulo, diſtributiones quotidianas, & alia quæ ſpectant ad alios canonicos, ca. propoſuit, de cõceſſio. præb. Domi. Gemi. & alij in c. fi. de conceſſio. præb. in 6. & hoc probat tex. mandati, ibi, cum omnibus iuribus & pertinentijs ſuis eidem conferatis &c.

Canonicus ad effectum creatus non præiudicat in diſtributionibus alijs canonicis.

44 Vigeſimaprima ibi, ipſumque in canonicum &c. mandat canonicũ ab eo creatũ ad effectũ obtinendi dignitatẽ recipiend. & ſic non cum præiudicio aliorũ: ſed hic receptus non habebit diſtributiones quotidianas, nec vocem in c. ſicut alij cum effectu canonici: vt ſcripſi in §. fi. de reſerua. in concorda. ſed ad effectu tantum creatur obtinẽdi dignitatem &c ſi vacet prius dignitas quam aliud beneficium.

In poſſeſſionem mittendus eſt mandatarius poſt collationẽ.

45 Vigeſimaſecũda, ibi, inducentes, vult mandatarium in poſſeſſionem realem & corporalem mittendum, & ſic non ſolum vult recipiendum eſſe, ſed in poſſeſſionem actualem mittendum. nec ſufficeret alicui conferre, niſi mitteretur poſtea in poſſeſſionem: quia per collationem non transfertur poſſeſſio beneficii, c. cũ Bertoldus. de re iudic. gl. in c. per tuas, de dona. & ſic prius cõferre oportet: poſtea in poſſeſſionẽ mittere. Panor. in c. autoritate de inſti.

Executor mandatorũ non hẽt in Francia regno iuriſdictionem.

46 Vigeſimatertia ibi, Defendẽteſq; inductum, vult vt in poſſeſſionem miſſus teneatur in ſua poſſeſſione, rub. ff. ne vis fiat ei qui in poſſe. miſſus eſt. nulla tamen per hanc clauſulam datur iuriſdictio executori mandatorum in regno, ſed ſtatim facta collatione, & miſſo in poſſeſſionem defendetur miſſus per iudicem Regium per caſum nouitatis, & vti poſſidetis interdictum: vt ſcripſi in 3. tomo conſtit. reg. in ti. de cauſis benefic. poſſe.

Mandatario beneficiũ cũ omnibus eſt conferẽdum.

47 Vigeſimaquarta ibi, Ac facientes N. &c. vult Papa mandatarium admittendũ ad beneficium omnibus iuribus, redditibus, & fructibus benefici, & huic mandatario integre ſine aliqua diminutione prouideri beneficium. n. ſine aliqua diminutione eſt conferendum: vt patet in rub vt eccleſiaſtica benefic. ſine diminutio. conferantur, & ibi in c. vnic. etiam hoc probatur. dixi in materia deuolutio. inferius.

48 Vigeſimaquinta ibi, Non obſtan. ibi de certo canonicorum, numero repetitur iſta clauſula, de qua ſupra dixi, & poſtea vult mandatum valere: non obſtantibus alijs conſtitutionibus: vt habetur in c. cũ aliquibus, de reſcrip. lib. 6.

De clauſula non obſtante

49 Notandum eſt ꝙ hæc clauſula, Non obſtan. non tollit vitium ſubreptionis in non expreſſis, ſed ſolum in his, in quibus eſt clauſula ſpecialis derogans: vt cõſuluit Bal. conſ. 490. proponitur, col. 2. in 1 vol. & conſi. 505. dñs Mediolani. & Corne. cõſil. 245 licet alias. col. 3. verſ. Et inſuper. in 1. vol. ſequitur Aymo Crauette conſi. 68. col. 3. nu. 6. alia de hoc dixi in concorda. [& inferius in forma diſpenſa.]

50 Vigeſimaſexta ibi, Aut ſi vobis ab Apoſtolica &c. derogat indulto, quod ſolet eccleſiis concedi, vt non teneantur aliquem recipere, niſi de indulto expreſſa ſit facta mentio: quod indultum habent Cluniacenſ. vt ſcribã inferius in bulla diſpen.

51 Vigeſimaſeptima ibi, Seu ſi dictus N. præſens &c. vult poſſe præſtare iuramentum per procuratorem, etiã ſi ſtatuto eccleſiæ contrarium caueretur: vt eſt in multis regni eccleſiis.

52 Vltima eſt ibi, datũ &c. de qua & aliis

omnibus abunde tractaui in concorda. in forma manda. ibi videre reliqua cuilibet erit liberum.

Diuiſio Reſcriptorum.

Reſcripta gratia & iuſtitia.

SVpereſt † vt nunc proſequamur alia ad vocatura reſcripta, quantũ attinet ad materiam beneficialem. & in tracta. de reſcript. in ordina. reg. ſcripſi duplex eſſe reſcriptum, videlicet iuſtitiæ & gratiæ: iuſtitiæ dixi eſſe illud, quod ad iuſtitiæ adminiſtrationẽ tendit: vt in c. Paſtoralis. c. ſciſcitatus. c. ſuper literis, de reſcrip. & in toto tit. de offi. deleg & alibi in iure canonico, & de his tractaui in d. tract. Reſcriptorum, in ordina. reg hic non repetam.

2 Aliud eſt gratiæ reſcriptum: qñ Papa vel aliud mera liberalitate aliquid concedit. & interdũ vacatur priuilegiũ, de quo ſuperius dixi; interdũ vacatur gratia, ſeu indulgentia, ſi princeps ſecularis veniam delicti concodat: vt per totum, titulum. ff. ad ſenatuſconſultum Turpilianum, & C. de generali abolitione. & de his tractatur in titulo *des Graces*, in ordinatio. reg.

3 Si autem Papa prouideat de beneficio, vel prouideri mandet, hoc vocatur gratia. c. gratia, de reſcrip. lib. 6. clementina gratiæ, illo titulo: quia gratioſe hoc cõcedit, etiam diſpenſando gratia vocari poteſt, c. ſi gratioſæ de reſcript Archi. in c. gratia, 1. q. 1. de quibus reſcriptis gratiæ nunc tractaturi ſumus.

4 Verũ quia inueni multas inter reſcripta gratiæ & iuſtitiæ differentias, nondũ à iurium interpretibus traditas, ideo eas ſi hic inſeram, non erit tibi moleſtum beneuole Lector.

Differentiæ inter reſcripta gratiæ & iuſtitiæ.

Reſcripta gratiæ ad beneficia ſunt ipſo iure nulla, ſecus in literis iuſtitiæ.

NOtandæ † igitur ſunt differentiæ inter reſcripta gratiæ & iuſtitiæ: prima eſt reſcripta gratiæ ad beneficia ſubreptitia ſunt ipſo iure nulla, quia loco tituli habentur, & per ea ius tribuitur: ideo illis annullatis & titulus nullus remanet, cle. j. ibi, nullius momenti. de præb. c. ad aures, c. conſtitutus, & ca Ad audientiam. & vbi que docto. de reſcript. l. 1. ibi, nihil videri impetraſſe. ff. de natal. reſtitu. glo. in verb. literas, extra. ſedes. de conceſſio. præb. in extra Io. xxij.

2 Et quia in literis Papæ intelligitur, ſi impetrans dignus ſit, c. cum adeo, de reſcr. ſi non ſit dignus, nõ intendit Papa illi prouidere, & ſic eſt defectus voluntatis Papæ: nam qui mentitur Papæ, facit ſe indignũ ſua gratia. Bal. in d. c. cum adeo.

3 Etiam proceſſus & ſentẽtia executoris lata, reſcripti ſubreptitij rõne: & alia ſunt nulla, per tex. in c. cum noſtris, de conceſſ. præb. ibi factum obtentu literarum noſtrarum, eo ꝙ per falſi ſuggeſtionem, & veri ſuppreſſionem fuerant impetratæ, habetur irritum & inane, c. ſi proponente, de reſcrip. & quicquid occaſione literarum factum fuit d c. conſtitutus, in fi.

4 Nam executio eſt acceſſoria ad gratiã, quæ ſi fuerit nulla, & acceſſoria videlicet executio nulla remanebit. l. cum principalis, de reg. iur. ff. Innoc. c. Ex literis, de off. deleg. Roma. ſing. 330. circa primum, col. 1. cum ſeq. & ſi literæ mandati ſint validę & literæ excuſatoriæ. c. ſi ſuper gratia, de offi. deleg. lib. 6.

Literæ abſolutionis vitiantur per ſubreptionẽ

5 Etiã literæ abſolutionis vel indulgentiæ vitiantur per ſubreptionem, vt ſi fratri minori concedatur, quòd tranſeat ad aliã religionem laxiorem. c. quod ſuper his de fide inſtrum.

Reſcriptũ non faciens mentionem de priuilegio non valet.

6 Idem in priuilegijs & beneficijs principum, vt reſcriptum non faciens mentionẽ de priuilegio, vel indulto gratioſo, non valet: quia eſt eadem ratio & hoc probatur arg. d l. 1. de natal. reſt. Panor. & alij in c. Ad audientiam, de reſcript. ſic conſuluit Socin conſi. 164. Viſa bulla, colum. 1. in 2. volum. & conſi. 260. in cauſſa manutenen. colum. 1. ibidem.

Subreptio vitiat etiã ſi impetrans ſit ignorãs.

7 Etiam ſubreptio vitiat reſcriptum gratiæ, quamuis quis ignorans tacuerit. Deci. in d. c. conſtitutus. 2. no. de reſcript. Aymo Crauetre in conſ. 68. proponitur, in ſi quia iura in hoc non diſtingunt: ſed tantum ſubreptionem requirunt

8 Etiam ſi ſubreptio reſpiciat factũ alienum, videlicet ſtatuta eccleſiæ, per d. cap. conſtitutus. quia non inſpicitur culpa impetrantis, quam non habet ignorans l. ex maleficijs. ff. de actio. & oblig. ſed intentio concedentis, cap. ad aures, de reſcrip. c. dudum 2. de electio.

9 Imò etiam ſubreptio vitiat, niſi exprimatur modus, per quem id factum extitit conſummatum. glo. no. in d. c dilectus, de reſcrip. quam probat Roma. conſ. 326. in præſenti, col. vlt.

10 Secus in reſcripto ſubreptitio ad lites quod regulariter non eſt nullũ, cũ per illud non tribuatur ius cap. ſuper literis, de reſcrip. l. vniuerſa. C. de precib. Imper. offe. nec

fe.nec

ſe.nec proceſſus erit nullus vt d.c.ſuper literis.& c.cōſtitutus,in fi.illo tit & i anor. conſi.34.Super quæſtionis, col.2.& ſeq.in 2.vol.& c.cæterum. in 1.q.de reſcrip.

Euocatio ſubreptitia eſt nulla.

11 Fallit in reſcripto euocationis, quæ odioſa eſt:quia fit iudici contumelia,eo ꝙ reuocatur ab eo iuriſdictio ſine ſua culpa. doct.in cap.ex literis, de offic.deleg.Fel. in ca.Ad audientiam.2. in fallen.decima, de reſcrip. & ita fuit in Rota deciſum: vt ſcribit Caſſad.deciſ.1.de reſcrip. ſcripſi in tract. de euoc. limita vt per Philip.Franc. in c.1.de litis conteſta.lib.6. quando gratia etiam in literis iuſtitiæ contineretur, tunc totum erit nullum.

Conſenſus impetrantis nō iuuat litteras ſubreptitias.

12 Secunda differentia eſt, quòd gratia ſubreptitia nō valet, etiam ſi aduerſarius impetrantis conſentiat: vt docet Anr.Butrig.in ca.cum olim,not. vult per illū tex. de re iudic. quia non eſt in aduerſarij poteſtate, dare titulum,ex ſuo conſenſu,cum beneficium eccleſiaſticum non poſſit obtineri ſine canonica inſtitutione,reg.1.de reg.iur.l b.6.

13 Diuerſum eſt in reſcripto ad lites, in quo agitur de præiudicio partis cui poteſt pars renunciare, l.penul. C.de pac.c.ſi diligenti,de foro competen.Nico. Milis in reper.in verbo,gratia.q.95.allegat Domi. in c.ab eo in fin. de appella. lib.6.

Illegitimus nō dēt recipi.ſi mētionem ſtatuti nō fecerit hoc prohibētis.

14 Tertia eſt,ꝙ valet priuilegium non facta mentione alterius continentis, idem quod ius cōe:quod non procedit in literis ad beneficia, quia magis ſtrictæ ſunt.cap. quamuis, de præb. lib.6. Fel.in c.1.col.3. verſi.limita 3.de reſcrip. vnde ſi ſtatutum ſit in eccleſia, ꝙ illegitimus non recipiatur in canonicum illius eccleſiæ, licet hoc ſit de iure communi, tamen ſi quis impetret canonicatum & præbendam inibi,nō facta mentione ſtatuti,nihil agit,teſte Io. Monac. & alijs in c. 1. de filijs presbyter. lib. 6. putarem tamen ſufficere, ſi in non obſtan.hoc eſſet expreſſum.

Aliter ſignatur ſupplicatio gratiæ quā iuſtitiæ.

15 Quarta ſignatura gratiæ ſolet ſignari per fiat à Papa,vel per conceſſum ab alijs: ſed ſignatura iuſtitiæ per placet, vt inferius dicā. trac.de ſignatura.Cardinalis vero ſignat placet, S.D.N.Papæ N.Cardinalis:nō quia verbū placet, denotat arbitriū boni viri,teſte Gomeſ.in cōpendio vtriuſque ſignaturæ, l. fideicommiſſa, §.quamquam.de lega.3.Bar. in l.Lucius,de fideicōmiſſ. liberta. Iaſ.in l.ſi ſic, de leg. 1.ſcripſi in ſtatutis collegij *du Vergier*.vel quia placet non inducit gratiam, ſed volunta-tem oſtendit.l.1.ff.de conſtitu.princ.

Literæ gratiæ ſi ne mandato impetrantur.

16 Quinta differentia eſt,quia literæ gratioſæ poſſunt impetrari per tertium ſine mandato ſpeciali,d.ca.ſi motu proprio.2. reſpon.ib, vel alterius. glo.in ca.ad aures, de reſcr.

17 Etiā ſi fuerit laicus impetrans,c.Accedens,iunct. ibi not. per doct.de præb.nota in c.1 reſpon 1.de proc.lib.6.ſed literæ iuſtitiæ non poſſunt per aliū impetrari ſine mandato ſpeciali c.nōnulli,§.ſunt & alij, de reſcript.quia præiudicant ordinariç poteſtati,& ſunt odioſæ:ſecus in alis.

18 Hodie tamen ſine mandato impetrantur,in hoc regno paſſim & de hoc nunquā vidi controuerſiam in curiis Franciæ: vt alibi ſcripſi.

Literæ gratiæ quando debeant facere mentionem priuilegij & literæ iuſtitiæ.

19 Sexta differētia eſt quia literæ gratioſæ debent facere mentionem de priuilegijs.alias tanquam ſubreptitiæ non valerent in præiudicium priuilegiati:c.conſtitutus de reſcrip.rō pōt eſſe: quia de omni illo quod pōt mouere Papam ad concedendū vel non concedendū in literis gratioſis dēt fieri mentio,c. ſuper literis,& c. poſtulaſtis,&c. n noſtra.vbi Panor.&Fel. late de reſcri not.in c.dudū,de præ.lib.6.

20 Et ſi princeps duas conceſſerit literas, & ſecundæ tendant ad interpretationem primarum,tunc ſecundæ literæ reſtringētur ad primas per relationē reſcripti:quia relatiuum requirit antecedens,per tex. in §.fina.in authen.de filiis ante dotal.inſtrumen.nat.colla. 8. vbi nota.& nominatim Bald. in rub de reſcript. col.3.facit l. Aurelius.§ teſtamento,ff.de libera. lega.

21 Literæ verò iuſtitiæ valent, etiam ſi non faciant mentionem de priuilegio aduerſarii iſtud eſt dictum Innoc. in c cum ordinem, de reſcript.quod tamen dictum Inno eſt intelligendum vt procedat, quādo priuilegium aduerſarii, concerneret merita cauſæ, puta vt nō teneretur ſoluere decimas.quia tūc valent literæ iuſtitiæ, licet non faciāt mentionē de priuilegio.

22 Ratio poteſt eſſe, quia nullum præiudicium fit priuilegiato cum poſſit de ſuo priuilegio excipere in meritis cauſſæ: ſicut.n.impetrans non tenetur facere mentionem de exceptione peremptoria competente aduerſario; prout eſt caſus in c.1. de litis conteſta. lib.6. Fel. in c.1.col.17. verſ. fallit quinto,de reſ ript. quia ſaluū manet ius aduerſarii,ita nec impetrans tenetur facere mētionem de priuilegio cauſante exceptionem peremptoriam.

23 Si verò priuilegium aduerſarij cõcerneret exceptionem dilatoriam, vel daret formam reſcript s impetrandis, tunc non procedit dictũ Inno. nec valent literæ iuſtitiæ, niſi faciant mentionem de priuilegio, vel niſi ſeruarẽt formam traditam: rõ põt eſſe, quia alias priuilegium eſſet inutile, ſi non poſſet excipi contra hmõi literas in vim dilatoriæ. iſte eſt ꝓprius caſus in d.c. cum ordinem. non enim dicit ille text. vt debeat fieri mentio de priuilegio ſuper decimis, vel alijs, ſed ſolum de ordine ſecundum Panor. & omnes ibi.

Filũ ſericeum in quib⁹ literi ſit affigẽdũ vel filũ cãnabis.

24 Septima differentia eſt, quia in literis gratioſis apponi conſuetum eſt filum ſericeum: in literis veræ iuſtitiæ apponitur filum cannabis ſeu funis in quo plumbum, pendet. text. in c. licet ad regimen. & c. q̃ graui. de crimine falſ. hanc differentiã ponit Fely. in c. poſtulaſti. col. 3. de reſcript. fuit ſupra in differentia inter reſcriptũ & priuilegium nu. 27.

Facilius præſumitur falſum in literis gratiæ quã iuſtitiæ.

25 Octaua differentia eſt, quia literæ gratioſæ de facili non poſſunt haberi, ideo citius pſumuntur falſæ: nec excuſatur vtẽs illis etiam ignoranter, c. ad falſariorum. de crimine falſi. literæ vero iuſtitiæ, quia de facili obtineri poſſunt, non præſumuntur falſæ niſi probetur, q̃ ex certa ſcientia falſum ſuppreſſit: ſicut non præſumitur, q̃ de re modica doloſe agatur. l. ſi oleum. §. fi. cum l. ſeq. ff. de dolo. hanc differentiam ponit gl. per illum tex. in c. Accedens. vbi Doct. de crimine falſ. ſcripſi ſupra in different. 5. inter reſcript. & priuileg.

Literæ gratiæ non cenſentur vitio latinitatis affici.

26 Nona differẽtia eſt, q̃ licet literæ gratioſæ tranſeant ſine contradictione, non tñ tranſeũt ſine lectione: eſt non veriſimile, cum illæ literæ ꝑ tot manus tranſeant, & magna maturitate decoquantur, q̃ ibi ſit aliquid reprehenſibile, nec vitiũ latinitatis, c. Apoſtolicæ. 35. q. 9. not. in c. ad audientiã. primo & in c. cum adeo. de reſcri.

27 Literæ vero iuſtitiæ tranſeunt ſine lectione, non ſine contradictione hanc ponit gloſſ. in extrauag. ſedes Apoſtolica, in verb. iuſtitiam, de offic. deleg. in cõmunibus, vbi infert, quod in procuratorijs cõtradictarum conſueuit apponi illa clauſula: conſtituit talem procuratorem ad impetrandum, & contradicendum literas ſimplices & legendas, ſine qua non eſſet ſufficiens procurator in audientia contradictarum, quantumcunque alias haberet plenum mandatum: & iſta ſola ſine alio mandato non eſſet ſufficiens in palatio auditorum. allegat text. in cap. veniens. de renuncia.

Literæ iuſtitiæ & gratiæ quib⁹ dirigãtur.

28 Decima differentia eſt, quod literæ iuſtitiæ ſolum diriguntur conſtitutis in dignitate vel canonicis cathedralium eccleſiarum, c. Statutum, de reſcrip. li. 6. & ſi in eccleſia cathedrali ſit aliqua capella, & eccleſia in qua ſint aliq. canonici, illi nõ poterunt eſſe delegati: quia intelligitur de canonicis principalibus eccleſię. §. ſed ius quidẽ. de iure natural. in inſti. l. quæritur. ff de ſtat. homin. nec illi canonici nominabũtur canonici cathedralis eccleſię, ſed canonici S. Iacobi *du haud pas*, vel canonici S. Ioannis Rotũdi in eccleſia beatæ Mariæ. Pariſ. ſed non eccleſię cathedralis.

Per literas mandati, vel nominationum quando poſſit pro uideri nõ facta mẽtione eccleſiæ cathedralis.

29 Item ſi mandetur prouideri de canonicatu, poterit prouideri de canonicatu & præbenda illius capellæ: licet non ſit expreſſum ẽt de canonicatu in eccleſia cathedrali: q2 ſolũ intelligit expreſſio quo ad maiores pbendas, nõ quoad minores: & ita limitatur c. quamuis de præb. lib. 6.

30 Literæ vero gratioſę diriguntur etiã non conſtitutis in dignitate, ſed illis quibus gratia cõceditur ſi ſit de beneficijs vacantibus. glo in d. extrauag. Sedes Apoſtolica. in verb. executores, de ſtylo tamẽ diriguntur etiam literæ executoriæ gratiæ cõſtitutis in dignitate, vt ſcripſi in forma literarũ executorialium, in Concord. ſed non aliæ gratioſæ, niſi quoad executionem gratiæ. vt inferius in bulla patet.

Patrimonij quando ſit facienda mentio in literis

31 Vndecima differentia, q̃ in literis pauperum, quas iuſtitiæ dicunt, debet impetrans facere mentionem de patrimonio quod habet: quia per tales literas iuſtitię prouidetur ſolum clericis pauperibus: ſed nõ dicitur pauper, qui habet ſufficiens patrimonium, arg. l. nonnulli. ff de accu. c. ſi pro clericis, de præb. lib. 6. etiam quia epiſcopus nõ tenetur prouidere ordinato habenti ſufficiens patrimoniũ, c. tuis c. epiſcopus. & c. non liceat. de pręb c. poſtulaſti de reſcript.

32 In literis verò gratioſis nõ eſt neceſſe facere mẽtionem de patrimonio, quia non fundantur ſuper iuſtitia, per Io. And. & alios in d. c. poſtulaſti, de rigore tamen iuris ſi clericus impetrans gratiam fuerit ordinatus ad titulum patrimonij: tũc de patrimonio eſt facienda mentio, cũ ſuccedat in locum beneficij: ſicut de pontifice dicit gloſſ. in c. fin de vit. & honeſta. cleri. & in reg. Inn octaui 61. docto. in c ad audientiam. in 2. de reſcript.

33 Sed

33 Sed de ſtylo curiæ indifferenter ſeruatur contrarium, idem Panor. in d. cap. poſtulaſti, & ideo illud ſeruandum eſt, quod ſtylus docet, c. quam graui. de crimin. fal. ſed male vocantur literę in forma pauperum iuſtitiæ, cum ſit gratioſæ, & non contineant iuſtitiam, ſed potius gratiam: vt inferius dicam.

Litera gratiæ ſtricte ſunt interpratãdæ: ſecus in literis iuſtitiæ.

34 Duodecima, quia literę gratioſę tanquam ambitioſæ ſtricte ſunt impetrãdæ. c. quamuis. de prębend. lib. 6. ſecus in literis iuſtitię. ratio diuerſitatis eſt ſecũdum Dominic. de ſancto Gemi. ibi. col. 3. quia literæ iuſtitiæ non minuunt obligationẽ: cum eccleſia illa antea eſſet obligata ex iuris diſpoſitione: vnde per illas literas non debet diminui obligatio, ſecus autem eſt in literis gratioſis.

35 Vnum tñ eſt notandum, ꝙ literę gratioſę non dicuntur ambitioſæ ex eo, quia per tales literas prçiudicatur ordinarijs collatoribus: nã eadem ratione literæ iuſtitiæ dicerentur ambitioſæ, & ſic reſtringendæ, cum per illas ordinarię iuriſdictioni præiudicatur. no. in c. Rodulphus. de reſcr. ſed iõ dicuntur ambitioſæ: quia impetrantes ambiunt honores, & lucra. glo. in verb. ambitionis, in proœ. Prag. ſanct.

Litera quando morte cõcedentis expirẽt.

36 Decimatertia, quia literæ gratioſę re integra obitu concedentis non expirant. c. ſi cui primo reſp. de præben. li. 6. de Rota. deciſ. 349. ſi Papa in no [ſub tit. de offi. deleg. deciſ. 12.] Feder. conſi. 78. caſus, & conſi. 179. legatus. col. 2. Calder. cõſi. vlt. de offi. deleg.

37 Literæ vero iuſtitiæ re integra morte concedentis expirant. c. gratum, & c. relatum. de offi. deleg. vide quæ ſcripſi in §. 1. de mand. Apoſtol. in concord. in verb. ſui pontificatus.

Laicus literas gratiæ pro ſe nõ impetrant.

38 Decimaquarta differentia eſt, quia laicus pro ſe nõ poteſt impetrare literas gratioſas, cum ſit incapax beneficiorum. cap. cum adeo. de reſcript. c. ex literis de trãſ. c. 2. de inſti. iõ mãdata vel nominationes impetratæ a laico nullius erunt momenti: vt ſcripſi in tracta. nominat. q. 9. in fin. Imol. & alii in c. 2. de inſt.

39 Literas vero iuſtitię ad lites bene poteſt pro ſe laicus impetrare: vt patet in titu. de offi. deleg. & c. nonnulli. §. fi. de reſcript. firmat Hoſt. in ſumma illius titu. §. quis impetrare, & Barba. in rub. ibi. & de hoc nulla ſit dubitatio.

Clauſula nõ obſtante, in quib⁹ literis ponatur.

40 Decimaquinta eſt, quia in literis gratioſis apponitur generalis clauſula, non obſtantibus, &c. vt dicam inferius in bulla nouæ prouiſio.

41 In alteris vero iuſtitiæ nõ ſolet apponi, teſte Domini. c. ſi pro clericis. col. 2. de prę. li. 6. ego tamẽ vidi apponi in vtriſque.

Litera quando anno tollantur.

42 Decimaſexta differentia eſt, quia literæ iuſtitiæ anno ſpirant, c. ſi autem, & c. plerunque. de reſcript.

43 Literæ vero gratioſæ perpetuæ ſunt, l. falſo. C. de diuerſ. reſcrip quia decet gratiam eſſe manſuram, c. ſi cui de præb. li. 6. & regul. decet, de reg. iur. in 6. ibidem, niſi quis negligẽs fuerit, c. ſi clericus. vbi glo. & docto. de præb. lib. 6. Panor. & Fel. in d. c. capitulum. dixi in tract. de reſcr. in 2. tomo conſtit. Reg.

Litera iuſtitiæ non tribuunt ius, ſec⁹ in alijs.

44 Decimaſeptima, literæ iuſtitiæ nihil iuris tribuũt, ſed de iure iam ꝗſito cognoſci ꝑcipiunt. l. ſicuti. §. ſed ſi ꝗratur. ff. ſi ſeruitus vend. l. ex diuerſo. §. vbi de rei vẽdi.

45 Literæ vero gratioſæ ius tribuunt ad rem, ẽt ante prouiſionẽ factam, c. ſi cui, & c. pen. & c. ſi tibi abſenti. de præb. lib. 6. ca. pen. & fi. de cõceſſ. præb. eod. lib. quod eſt intelligendum in literis Papæ quæ ſolum dant ius ad vacatura. c. 2. eod. tit. & lib. c. propoſuit. de conceſ. præb.

46 Secus in literis ẽt legati à latere, quæ nullum ius tribuit ad beneficium anteꝗ̃ vacet, ſecũdum Domi. in c. ſi Apoſtolicæ, de præb. lib. 6. Dominic. in d. c. 1. & c. dilectus filius de præb.

Confirmatio reſeruationis legatia Papa quib⁹ literis cõcedatur

47 Decimaoctaua quod confirmatio reſeruationis legati vel receptionis in canonicũ facta per Papã ſolet per literas gratioſas expediri, & non per literas iuſtitię. tex. iuncta gl. in c. ſi Apoſtolicæ, in verb. confirmamus. de præb. li. 6. quia confirmatio facta in forma communi non tribuit ius nouum, nec validat, c. 1. de confirmat. vtili Ideo ſi confirmatio fieret per literas iuſtitiæ, ſecundus impetrans Apoſtolicus vinceret illum receptũ a capitulo, in cuius fauorem facta fuit reſeruatio. c. ei qui. & c. ſi poſtquam, de præb. lib. 6. quod eſt contra mentem, c. ſi Apoſtolicæ, facit ca. cum aliquibus de reſcript. eod. lib.

48 Contrariam tamen opinionem tenet Ioan. Monach. in c. ſi eũ. de præb lib. 6. di. quod iſta eſt forma iuſtitiæ, & vidit illam tranſire ſine electione. idem tenet. glo. in c. deteſtanda. de conceſ. præb eod. li. Gem. in d. c. ſi Apoſtolicæ.

49 Ego vero dicerem opinionem Ioan. Mona. habere verum, quando Papa dediſſet ſimpliciter iudicem ſine alia confirma

tione gratiæ.gl.aurea.in d. c. ſi Apoſtolicæ,& differentia iſta procedit,quando Papa gratiam confirmat & poſtea executorē dat:vt docet Ioā.And.in c.ſi Apoſtolicæ.

Literæ iuſtitiæ regeſtrari ſolēt.

50 Decimanona literæ iuſtitiæ non ſolēt regeſtrari: ſecus in literis gratiæ, prouinciale fol. 14. verſ. item nota, dixi in tract.de reſcrip.in conſtit. Reg.

51 Vigeſima taciturnitas exceptionis peremptoriæ non poteſt opponi contra literas contentioſas in vim dilatoriæ.c. 1. de lit. cont.lib. 6. ſecus in literis gratioſis, quæ opponuntur tam in vim dilatoriæ, quam peremptoriæ, c. cum ordinem. de reſcript. Fel. in c. poſtulaſti.col.3.de reſcript.

52 Vigeſimaprima differentia, difficilius expirāt literæ ad beneficia,q̄ ad lites autore Fel.in d.c. capitulū.col. 3. reſcrip.

Præſentatio literarum quoniā inſpiciatur.

53 Vigeſimaſecūda eſt,ꝙ in literis de iuſtitia inſpicitur præſentatio quo ad hoc, vt iudex ab eo tempore iuriſdictionē habeat,non ante:quia tacita ineſt conditio: ſi literæ pręſententur.c.vt debitus.de appel.ſed in gratioſis litteris inſpicitur tempus datę: quia in illo inſtanti eſt parti ius quęſitum.c.eam te.& c.conſtitutus,de reſcrip.c.eum qui,de præb. lib.6. niſi in reſcriptis ſit aliqua conditio,vt acceptilatio nis:vt in c.tibi qui.& c.duobus.de reſcrip lib 6.Bal.in c.1.col.penult.eod.num.18.

Clauſula ſi preces. &c. quando apponi ī literis vel intelligi debeat.

54 Vigeſimatertia reſcripta ad lites non valent,niſi inſeratur clauſula,ſi preces veritate nitantur, ēt ſi veritatē contineant, nullum afferunt fructum.l.fi.C.de diuerſ. reſcriptis. vel ſaltē hæc clauſula intelligēda eſt in reſcriptis illis.c.2.de reſcript.

Clauſula quib⁹ vtitur Francia in literis Regijs.

55 Literæ vero gratiæ non debent clauſulā illā,vbi comprobandæ & verificandæ non ſunt,ſed ſufficiat conceſſio gratię motu proprio facta,aut alias. Nos in Fràcia ſolemus vti clauſula, *s'il vous appert*,ſi vobis cōſtiterit,vel apparuerit.in literis etiā gratię ad delicta,in c.examinata de iudi. cle.præſenti,de cenſibus.& cle. de pœnis.

56 Vel ſi ita eſt, *s'il eſt ainſi*,l.fi.C.ſi contra ius.c.abbate de verb.ſignifica.

57 Si ita inueneris, vel repereris, Fel.in. in c.2. in verſ. clauſula ſi preces, &c. de reſcri.& iſta tacite ineſt.

58 Itē alia clauſula tacite ineſt, in c. bonæ.de cōfirma.vti i. vnde etiā ſi iſtæ clauſulæ non fuerint expreſſæ,tacite inſunt.

59 Itē cīa,vocatis vocādis,ſolet in reſcripto inſeri,i c.exhibita de iud.Guid.Papę q.70.in cōmiſſionibus in deciſ.Delphina.

60 Et quamuis de iure ciuili non valeat reſcriptum,ſi non ſit appoſita aliqua clauſula,ex prædictis tamen de iure canonico valet: & illa clauſula ſubintelligitur. per d.c.2.& vſus curiarū recepit ius canonicū niſi aliquis eſſet præſtitutus ſtylus: quia tunc literæ conceptæ contra ſtylum non valerent.c.ex literis.de conſtit.Fely.in d. c.2.verſ.ſtylus,&e alias differentias quilibet hic addere poterit,iſtæ nunc ſufficiēt.

61 Verum inſpecta interpretatione & expoſitione horum reſcriptorum notandum eſt, has literas ad lites & beneficia ſe habere vt excedentia & exceſſa, ſecundum ſubiectam materiā: vt docet Panor. poſt. gl.in c.capitulum col.3. de reſcript. & qa ſæpius reſeruationes fiunt,tam generales quam ſpeciales, ideo de illis videamus.

De reſeruationibus tam generalibus quam ſpecialibus.

Generalis reſeruationes quæ.

Aliquando † Papa mādat prouideri p reſeruationes & quędam ſunt generales,quando plures inducuntur reſeruationes ſub vna ratione,teſte Aegidio Bellamera in conſ.34.ſuppoſito ſtatuto. col. 5.verſ.ad tertium illud.vt quādo Papa reſeruat beneficia,quæ ſic vacabunt, vel per adeptionem ſecundi beneficij:vt in Extrauag.Execrabilis, Ioan.22.de præb.

2 Vel vacantia in certo loco, vt Burdegalæ:vt in extrauagan.& ſi in tēporalium, de præb. in communib Item beneficia in curia vacātia,c.2.de pręb.in 6.niſi ſint eccleſiæ parrochiales.c.ſi aplica.ibid.vel beneficia reſeruat Papa, i c.pīti.illo tit li 6. vel illorū,q itra duas dietas curię Romanæ decedunt:& pro hac reſeruatione ſcribit Caſſad.in ſuis deciſ.rub.de cōſti.q.2.& ſeq.& Aeneas Falco.in 2.q.tract de reſer.

Familiaris Papæ beneficium eſt reſeruatū ſi ſit continu⁹ commēſalis.

3 Vel quādo reſeruat beneficia familiarium Papæ,ſeu cardinaliū:vt eſt in regul. cancellariæ,vel habentium officia ſcriptoris,ſeu aliud Papæ officium:oportet tamē exprimere quod talis eſt, vel erat familiaris,continuus commenſalis, nec ſufficeret dicere eum familiarem tantum. vt pa et in reg.3.cancel.in princ.

Diſſolutio vnionis an ſit exprimenda.

4 Si tame familiaris Papæ vel Cardinalis reſignaret beneficium vnitum in fauorem Titij, & nō expreſſerit reſeruationē, valet impetratio:quia vnitum nō erat reſeruatum, licet illud cui erat vnitum eſſet reſeruatum:ideo in diſſolutione vnionis, & ſi non ſit facta mentio,valebit prouiſio: vt not.

vt not.in c.2.de pręb.in 6.ego verò dicerem non valere. quia ſi Papa ſciuiſſet beneficium vnitum, illud non contuliſſet, vt infra dicam tractat.de vnio. vnde reſeruatio non impedit quo minus valeat collatio, ſed vnionis diſſolutio: ſicut plenius dicetur tract.de diſſolutio.vnio.infra.

Speciales reſeruationes quæ.

5 Quædam vero ſunt ſpeciales quo ad certum corpus beneficij, nô tamê pro certa perſona, vt qñ reſeruat eccleſiam cathedralem ſuæ diſpoſitioni: vt in ca.ſi eo tpe, de elect.in 6. Domi.conſi. 30. Bonifacius, & Aeneas de Falco.in tract. reſerua.q.2.

Dignitas maior poſt pontificalê & principalis quæ dicatur.

6 Vel reſeruat dignitatem maiorem poſt pontificalem, ut in reg.câcella.2.& cognoſcitur hæc dignitas ex fundatione eccleſiæ, uel conſuetudine, quâdo Decanus uel Archidiaconus ſtatim incedit poſt epiſcopû: ut do.de Rota decidunt in deciſ. 173. de theſaureria, in no.

7 Sub tit.de pb deciſ.9. Et principales dignitates êt in collegiatis eccleſijs dñr illæ, q̃ primû in eccleſia locum habêt, quaſi primâ & p̃cipuam in eccleſia Io. Andr. in c.deliberatione.de offi.leg.li 6. & beneficia generaliter reſeruata tradit, Hiero. Paul.in ſua praxi curiæ Romanę etiâ ſpecialiter reſeruata, ibidê uidere liberû eſt.

Beneficia aliquorû Papæ officialiû nô ſunt reſeruata.

8 Alię ſunt ſpeciales ſuper certo corpore beneficij,& ſpecialiter pro certa perſona, ut ſi Papa reſeruet beneficium ſancti Seuerini Pariſ.diœce.collationi ſuę, ꝑ Io. N.c.ex parte 1.de offic.deleg.c.executor. de conceſſ.præb.ibi. Item dicunt Romani beneficia camerę procuratorû contradictarum non eſſe reſeruata.

9 Idê in notariis Ro æ. qa nô ſunt familiares: & idê in magiſtris Regû ſupplicationû & magiſtris plûbi: idê in auditore camerę, niſi ſit protonotarius, tñ ſecus eſt in auditoribus Rotæ: ꝑ qbus Papa ſcribere ſolet, grata deuotionis obſequia,&c.

10 Specialis dicitur cuius cauſa inducens non habet niſi unum ſuppoſitum inducere: ut ſcribit d. Aegi.in d. conſ.34.ſuppoſito, uerſ. Ad tertiû colu.5.generalis aût eſt quæ in corpore iuris clauſula, uel per extrauagâ.inducta, aut per regulas câcella.

Generales proprie reſeruationes quæ.

11 Ego dicerê generales reſeruationes, quando omnium regni uel certi loci beneficiorum, aut perſonarum, ſeu dignitatum fieret ampliſſima reſeruatio: ſpecialis qñ certum reſeruatur beneficiû, uel in indiuiduo, ut tale beneficiû. glo.in titulo de reſeruat.in primatic. in uerbo reſeruationes. Decius conſil. 168.reuerende pater.

12 Et iſtæ omnes reſeruationes ſublatę fuerunt in concil.Baſilien. reuocando extrauagantes ad regimê,& execrabilis.de præbend.in communibus & illas, quæ côtinentur in regul. cancellariæ. ut patet in concilio Baſilien. quod concilium in Gallia receptû fuit ut patet in prag. ſanctio. rub.de elect.& per totum.

Fructuû oîum reſeruatio prohibetur. Areſtum.

13 Interdum Papa fructus pro penſione reſignanti forte beneficium reſeruat: & in patria obedentiæ illa fructuum omnium reſeruatio ſuſtinetur, ſiue dixerit ꝙ propria auctoritate percipere eos fructus poſſit, ſiue per manus alterius, quia plenariâ beneficiorum Papa diſpêſationem habet. c.2.de præb.lib.6.

14 Sed à ſenatu Pariſ. fuit prohibita illa reſeruatio omnium fructuum, anno 1496. die 19. Aprilis: & in patria conſuetudinaria non recepitur hæc reſeruatio fructuû: nam qui altari ſeruit, de altari uiuere debet, c.cum ſm.de præben.& reſeruatio eſt in hoc regno prohibita, in Concord.de reſeruat. ſiue beneficiorum, ſiue omniû fructuum illorum: & Papa illam reſeruationem nô ſolet facere niſi ex magna cauſſa.

Reſeruatio media partis fructuû loco pêſionis an reſeruari poſſit.

15 Interdum reſeruatur media pars fructuum loco penſionis extra ſuſceptæ, de electionibus in extrauagant. Ioan.22.

16 Quod non poteſt fieri ab alio, quâm à Papa, quia eſſet diuidere beneficiû, quod eſt prohibitum in côcilio Turonen.c.maioribus.de præben.Ioan.de Anania in cap. Audiuimus.de colluſio, detegen.de Petru. in tract.de uiribus iura. in 6. remedio finiêd. litiû.& in patria iuris ſcripti ſeruatur ut aſſerit Boer.in dec.Burd.q.2.in fin.

Confirmatio pêſionis impoſitæ ab ordinario dari nô ſolet.

17 Sed in patria conſuetudinaria reformari ſolet, præcipue ſi penſionarius non poſſit viuere, & vſque ad tertiam partem reformari ſolet, quam obtinebit penſionarius tantû, beneficiarius autê alias duas: nam qñ priuilegium incipit eſſe damnoſum, ſolet deduci ad debitû ſtatum, c.ſuggeſtum.de deciſ.ſc. ipſi in tract.de pacific. poſſeſ. in 18.amplia. & confirmatio penſionis impoſitæ ab ordinario dari à Papa non ſolet, ſed de nouo concedi, vt ſtatuit Alex.6.in tit.de ſignat.grat.

Pêſionarius nô recepit penſionê propria auctoritate.

18 Quandoq; tertia pars, & his duobus caſibus Papa non ſolet committere, quod pêſionarius propria auctoritate percipiat, ſed per eum qui titulum habet, alioqui eſſent duo titularij: & non eſt ſingulis permittendû,&c.l. non eſt ſingulis.ff. de reg. iur.Hierony. Gigas.q.8. in tract.de pêſio.

& q.

& q.9.& regulariter in Francia approbatur vſque ad tertiam partem.

Iuſta pẽſio quæ ſit

19 Iuſta tamen penſio dicitur quãdo ea exacta tãtum remanet beneficiato, vt poſſit commode viuere, iura epiſcopalia ſoluere,& onera beneficij ſupportare.cap.de monachis.& c. vacante.& c.cum cauſam. de præb.cap.1.de cenſibus.

Penſio non trãſfertur de perſona in perſonam.

20 Nota in hoc regno Franciæ penſionẽ extingui per mortem penſionarii, & de conſuetudine non transfertur in aliã perſonam,etiã à Papa, quãuis in patria obedientiæ à Papa trãſferri poſſit,ſicut aliud beneficium,vt conſuluit Petr.Pariſ.conſ. 45.monitorium,ac conſi.ſeq.& in conſ.5. in 4.col.tamen bene tranſit contra ſucceſſores eius qui eam ſoluere tenetur. gloſ. & Docto.in c.niſi.de præb.Petr.Pariſ.cõſil.82.penſio.col.1.in 4. vol.

Pẽſio in regno Franciæ in trib' caſibus conſtitui tur.

21 Et quando Papa imponit penſionem, ſolet dicere,ꝙ penſio tertiam partem fructuum non excedit, & ita ſeruat ſtylus curiæ Romanæ vt docet.Hiero.Gigas in d. tract.penſio.q.9.nõ autem quod tertiam conſtituit,quia forte non vult tertiam dare,ſi velit vltra dare,ſolet etiã dicere me diã partẽ non excedit, vel talem partem.

22 Et regulariter penſio in quantitate etiam fructuum imponitur, vt pẽſionario dentur decẽ modii frumenti, & totidiem vini,non vero in pecunia licet aliquando reſeruatur.d.c.niſi de præb. ſed hæc penſio in pecunia communitur conſtituitur in Francia,quæ.

23 Tantũ in tribus caſibus eſt approbata vltra,nõ:vt ſcripſi in tract.de pacif.poſ. in Concor.Primo pp bonũ pacis,qñ beneficiũ eſt litigioſum,d.c.niſi.Secundo ne reſignans nimiũ patiatur diſpẽdiũ, eidẽ reſeruatur penſio c.ſuper hoc. de renunc. & habet locum in reſignatione non cã pmutationis facta,qa tũc ille, qa aliud recipit beneficiũ,nõ patitur nimiũ diſpendium.

Pẽſio ex falſa cã nõ debetur.

Tertio in permutatione rõne inæqualitatis redditũum beneficiorũ:tunc imponetur penſio ſuper altero maiore. cap. ad quæſtiones.de rer. permuta.

24 Quòd ſi detur æquale beneficiũ, vel maius,non poteſt imponi penſio ſuper minori,& ſi imponatur eo ꝙ ex falſa cã imponitur, non valet:& ita vidi iudicatum.

Beneficia officialium Papæ sũt reſeruata.

25 Item beneficia collectorũ,& aliorum officialium Papæ ſunt reſeruata , ẽt ſi iſti officia dimiſerint: tñ illa beneficia, quæ poſt dimiſſionem officii quis acquiſiuit, non erunt reſeruata : vt docet Aegid. de Bellam.in c.cũ in diſtribuendis , col.vlt. de temp.ord.& in c.ſicut.de verb.ſig. li.6.

Et ſi ipſi dimiſerint officium : & quid poſt Papæ obitũ.

26 Et ſi Papa moriatur poſtquam officialis eius deſinit habere officium,per illius obitum beneficia eius , qui deſiit eſſe officialis ante Papæ mortem non ſunt reſeruata : quia reſeruationes fuere per mortẽ Papæ extinctæ ſicut regulæ:ſed erunt beneficia illius affecta officialibus alterius pontificis:ideo in prouiſione bñficii ſtilus narrabitur,quod a nonnullis aſſeritur, ꝙ talis olim obtinens tale beneficium literarum Apoſtolicarum abbreuiator extitit,ſeu familiaris,ideo generaliter reſeruatum ptouideri,tamen mandabitur tanquam de non reſeruato ſed de affecto.

Beneficia cantorũ Papæ non ſunt reſeruata niſi ſint capellani.

27 Item beneficia cantorũ Papæ nõ ſunt reſeruata,eo ꝙ ſint capellani Papæ,ſed eo ꝙ sũt familiares:& beneficia Papæ capellanorũ,quamuis ſint reſeruata , tñ acolytorum nõ,niſi ſint capellani : ideo in bulla dicitur,talis N.acolytus capellanus Papę: & ſubdiaconorũ etiam beneficia niſi ſint presbyteri , & capellani , non habent beneficia reſeruata:quod eſt notandum.

Pẽſio donec fuerit prouiſum à Papa imponi poteſt.

28 Poteſt ẽt reſeruari certa pẽſio , duratura donec ſibi de bñficio talis valoris illi fuerit prouiſũ vt ait Hoſt.in c.cũ eſſẽt.de ſimo.& Papa hoc facere põt,ſed nõ epi. c. cũ pridẽ.de pact.licet Bonifac.teneat contra in cle.1.col.pe de reb.eccl. non alic.

29 Nec hodie epiſcopi conſtituunt pẽſiones,imò ex non vſu amiſſa eſt in hoc eorũ poteſtas,ꝙ non fuiſſet, ſi ignari illius non fuiſſent , & ea vti : ſed ignorantia eos , vt nunc multos longo tempore tenuit.

Reſeruatio per manus Papæ appoſitionẽ.

30 Eſt & alia reſeruatio per manus Papæ appoſitionem.c.vt noſtrum.de appell.vt ſi Papa conferat beneficium nulliter, vt poſte inhabili: tunc illud beneficium erit adhue Papæ collationi affectum & reſeruatum.c.inter dilectos.de exceſſ. prælа. vbi Panorm.& alii,& Roma.conſi.335.circa primum.col.1. Paul.Pariſ.conſ.47: videtur.numero 39.& ſeq. in 4. vol.

31 Idem quando commendat beneficiũ: per mortem enim commendatarii , reſeruatum eſt Papę beneficium , teſte Aenea de Falc. in tract. de reſeruat. & Ludouic. Roma.conſ.350.in caſu,nu.11.& ſeq.ſed hoc iure non vtimur in Francia.

32 Idem ſi de electoribus mandat, ne ad electionem procedant talis beneficii N. c.ſi eo tempore,de electio.in 6.

33 Adhæc quando Papa mãdat prouideri in mandato de primo beneficio, primũ bene-

beneficiũ eſt affectũ per manuũ Papæ appoſitionem mandatorio, adeo q aliter cõferre illud beneficiũ præter Papam, vel illius executorẽ, non poteſt, per extra. ſi.de præb. in cõmu. Aegid. conſ. 34. Suppoſito ſtatuto. verſ. ad ſecundum dubiũ, cũ ſeq.

34 Et plus afficit iſta manus appoſitio, q reſeruatio: quia donec fuerit plene p Papam prouiſum ordinarius prouidere non poterit, teſte Aenea de Falco. in tractat. de reſerua. in 3. præ lu. & in 4. q. in 16. effectu.

35 Sed non vtimur ea in Francia. nam quamuis Papa apponat manum, ſemper ordinarius confert, ſi non valeat prima Papæ collatio, niſi in mandatario cui effectũ eſt beneficium per concorda. Franciæ.

36 Etiã mortuo Papa ordinarius confert bñficia illa reſeruata: quia illa reſeruatio morte erat extincta: vt cõſuluit Gemi cõſ. 93. & in c. ſi Apoſtolica. de præben. lib. 6.

De iure regalium beneficijs.

37 Sed in hoc etiã ſibi vendicat Rex in quibuſdã beneficijs, quæ iure regali confert, vt dicat ſed poſſe cõferre, donec collatio plenum ſortiatur effectum, & alterius collationem non valere, poſtquam appoſuit manũ vt plene ſcribit Rufe in tract. iuris regal. in 2. priuileg. ſed hoc nullo iure ſuffragante: vt mihi videtur, ſaltem nõ legi.

Reſeruationes & manus appoſitiones tollũtur & quadam extrauagantes.

38 Sed iſtæ omnes reſeruationes, & manus appoſitiones fuere in cõcilio Baſilië. ſublatæ, & hoc in Gallia ſeruamus vt non recipiamus reſeruationes, nec manus appoſitiones §. reſeruationes. de collatio. in Pragm. vt ſcripſi in Concord. in rub. de reſeruat. & Gem. in c. ſtatutũ. col. 2. de præb. lib. 6. dicit Extrauagant. ex debito, tãtum in vita cõditoris duraſſe, dum dicit donec Chriſti indignatio, &c. ideo ex libro expugenda eſſet, cum non ſit in vſu: & omnia alia iura reſeruationes explicãtia, vt dicunt: tamen propter malos piſces non rũpimus retia, ſic nec iura eo quod aliqua non ſeruentur, ſed in ſuo ſtatu conſeruantur, & maxime quia alibi cuſtodiuntur.

39 Idem in extrauagan. ad regimen, de præbẽ dicit gloſſ. reg. cãcella. reg. 1. 30. & 62. pp ſimilia verba in eis poſita: & idem probat Gemi. in c. ſi Apoſtolica. in fin. de præbend. quãuis Roman. cõſil 260. in propoſito, verſic. ſecundo, dicat eſſe extrauagantes, & approbari per Paul. 2. in extrauagan. ad Romani, de præben. & Aeneas de Falco, in tract. de reſer. in 4. prælud. & in quæſt. 4. in decimoſexto effectu. refert.

Decretũ Papæ in reſeruatione appoſitum nullum reddit et titulum, & poſſeſſionem.

40 Notandum eſt quòd decretum Papæ in reſeruatione appoſitum, nedum titulum afficit, & annulat, ſed etiam poſſeſſionem. argu. c. ſi eo tempore & de electio. in 6. & vt noſtrum, de appellatio. & poſſeſſio contra Papæ reſeruationem accepta caret omni effectu, & iuris adminiculo, ſine quo in beneficialibus poſſeſſio non procedet, c. 2. vt lite pendent. lib. 6. Rota deciſ. 16. ſi contra agentem, in no. [ſub titu. de reſtit. ſpoliator. deciſ. 3.] vbi concludit reſtitutionem tunc negãdam ſpoliato. & in deciſ. 23. ibidem. vide in §. 1. de firma & irretuo. a. concord. ſtabilitat. quæ ibi ſcripſi, & inferius in fine bullæ nouæ prouiſio.

Regreſſus in Francia tolluntur.

41 Interdum dantur prouiſiones cum regreſſu: vt reſignans qui habuit beneficium reuertatur ad illud, moriente, vel credente reſignatorio: vt dixi in tit. de reſerua. in cõcord. & in Frãcia ſunt ſublatæ: & ibi adduxi Arreſtum: & dicã inferius in 3. parte trac. de reſigna. in fauorem inter coniugatos vulgo dicitur habere locũ, *les regrez.*

Prouiſio cum acceſſu vel regreſſu quæ, & an procedat.

42 Aliquando prouiſio fit cum acceſſu: ſi Papa cõmendauit beneficiũ cardinali cuius commendæ Cardinalis ceſſit literis, non confectis, non poteſt conferri alteri, & dari regreſſus cardinali, quia nũquam illud habuit: ideo opus eſt vt bullas ſuæ prouiſionis obtineat, vel quòd detur ei acceſſus, videlicet, volumus te liberum habere acceſſum, ac illius corporalem poſſeſſionẽ per te, vel alium, ſeu alios vigore penitẽtium literarum, quas vim validæ, & efficacis commendæ habere decernimus, propria auctoritate libere apprehendere: & in eadem commenda, quoad vixerit retinere, necnon debitis & conſuetis &c. interdicta non obſtantia, &c.

43 In acceſſu exprimuntur qualitates. & fructus beneficii, cũ clauſula iſta, quod liceat te libere accedere, &c. & non obſtãt. ſtatutis, &c. alias non obſtã. non vidi poni.

44 Etiã vidi in puero nominato per Regem ad epiſcopatũ, qui fuit à Papa poſtea recuſatus. Rex nominauit ſenem, quẽ Papa recepit, & voluit ſi hic ſenex moreretur, quòd puer nominatus liberum ad dictum epiſcopatum, ad quem fuerat nominatus, haberet acceſſum. hactenus de acceſſu & regreſſu: vide quæ ſcribã inferius titul. de regreſſibus.

45 Bñficia in curia vacãtia, vel intra duas dietas iuxta curiam etiam hodie ſunt Papæ reſeruata. d. c. 2. & c. præſenti. de præ. lib. 6. extrauag. ex debito, de electio. in cõmunib. & extrauagan. prima, de prabẽ & hoc ſeruamus hodie etiam in Francia: vt

ſcripſi

ſcripſi in rub.de reſerua.in concordan.Hactenus de his reſeruationibus.

De Expectatiuis.

ITem † Papa ſolet ſcribere ad beneficia vacatura per expectatiuas:& quamuis pontifices veteres collationes conceſſiſſent liberas epiſcopis & ſingulis eorum in ſuis epiſcopatibus, tamen dicunt Doctores Papani maiorem ſibi poteſtatem retinuiſſe, per cap.dudum. de præb.lib.6.

quatuor menſes dati epiſcopis in anno ad conferẽdum nõ vltra.

2 Ideo in Germania,& aliis multis prouinciis quatuor tantum menſes epiſcopis reſeruarunt, videlicet Martium, Iunium, Septembrem & Decembrem. in extrauagan.ad regimen. vbi primi duo menſes ſunt Papæ reſeruati, & tertius videlicet Martius epiſcopis,& ſic deinceps, & iure neſcio quo tot vigiliis excogitata iura vno verbo ſubuertere.c.eccleſia. de electio. & ipſe non ita cognoſcit doctos abſentes, ſicut in ſuis locis epiſcopi:ob id melius eſt Papæ,in conſcientia dico,vt epiſcopi conferant:vt etiam vult glo.in pragmat. ſanctio.in §.cui rei.de reſerua.poterit tamen per præuentionem conferre. vide in prouincial.fol 51.

Expectatiua quæ

3 Expectatiuæ vero gratiæ ſunt ex quibus beneficium impetrãs expectat:& iſtæ ſunt etiam abolitæ in concilio Baſilien vt in §.volens.de coll.in.prag. ſcribitur:& in cap.ſi.de conceſſ.præb.vide tamen decem formas per ſteph.in tract.de literis gratię in princ. & gratia expectatiua non datur per cancellariam ad beneficia in commẽdã retinenda ſiue ſecularia,ſiue regularia.

Expectatiua improbata & quã obrem.

4 Sed quia expectatiuæ ingerunt votum captandæ mortis, odioſum etiam gentilibus.c.2.de conceſſ.præb.& continent reſeruationem:ideo in hoc regno ſunt abolitę, & quia alienæ ſaluti ſunt nimis præiudicabiles:& ſuſcitãtur lites infinitæ contentiones,& rixæ inter Chriſti miniſtros oriuntur rancores,& odia plerumq; implacabilia nutriuntur,fouetur pluralitatis beneficiorum ambitio execrabilis, pauperes clerici innumeris perſonarum, & rerum diſcriminibus ſubiiciuntur,& per cauilloſos indebite opprimuntur:aliæq. rationes exprimuntur in proę. prag.ſanctio.in §.ceterum. & in §. cui rei. de reſeruat. & quia expectatiuæ reſeruationes continent.

5 Vnde conſuluit Rom.conſ.280.q. non valere papę prouiſionem de dignitate electiua factã intra tempus eligendi contra decreta Baſilien.concilij:quia per has reſeruationes immutatur, perturbatur, ac decoloratur vniuerſalis eccleſiæ ſtatus:& cuncti eccleſiæ ordines ſcandalizantur, vt tractaui fuſius in concor.de his hactenus.

De reſcripto in forma communi,& in forma pauperum.

Epiſcopus prouidere illi, quẽ promouit tenetur.

ALiud † reſcriptum eſt,cum ſecũdum Apoſtolum:nam epiſcopus non debet aliquẽ ad ordines promouere, niſi habeat vnde venire poſſit.cap.non licet.& c. epiſcopus.de præb.ideo ſi epiſcopus ordines ſacros conferat alicui pauperi, tenetur illi prouidere.c.cum ſecundum.de præben.c.ſi epiſcopus.illo tit.lib.6.

2 Et ad hoc exequendum impetrabat promotus literas à Papa ordinatori directas,quod iſti prouideret pro qualitate perſonæ, vt honeſte ac commode viuere poſſet dato executore.c.ſi pro clericis,& c.ſi pauper.de præben.lib.6.

Forma literarũ ĩ forma pauperũ

3 Et quia ſic communiter pro omnibus ordinatis Papa ſcribere ſolebat, ideo in forma communi vocantur.cap.poſtulaſtis eod.cap. accepimus. de ætate & qual. quæ ſic dictabantur, Venerabili fratri epiſcopo Pariſien.& c dilecti filij N. de N. pauperis clerici N. diœceſ. apud Apoſtolicam ſedem conſtituti ſupplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandauimus,quatenus de vita & conuerſatione ipſius clerici, qui (vt aſſerit) beneficium aliquod eccleſiaſticum non obtinet, & quem per certos examinatores ſuper hoc deputatos a nobis de literatura examinari fecimus diligenter quinque,&c.

4 Ex hac forma primo mandatur prouideri pro paupere clerico: nam ſi diues eſſet in patrimonio,non ſcriberetur.c.poſtulaſti.de reſcript.c.clericos.1.q.1.

5 Ideo dicuntur in forma pauperum: quia hæc forma pauperibus eſt aſſignata: & qui fingit ſe pauperem impetrando nihil reportat,niſi ventum, vtor verbis Baldi in c cum adeo.in prin.de reſcr.

Quod litera in forma pauperũ non dicãtur iuſtitiæ.

6 Aduerte tamen,quòd hæ communiter à noſtris iuris interpretibus vocantur literæ iuſtitię,vt glo.in verbo gratiæ.in extrauagan. ſedes. de conceſſ. præben.in extrauag. Ioannes XXII. At verius literæ iuſtitiæ dicuntur, quæ tendunt ad iuſtitiam adminiſtrãdum ſed iſtæ,ad gratiam & non ad iuſtitiam tendunt: nec refragatur

tur quod iuſtū ſit his prouideri, ergo ſunt literæ iuſtitiæ:non ſequitur alioqui ſequeretur q̃ omnes literæ gratiæ vocari poſſent literæ iuſtitiæ: vt in deciſ. Rot.7. de reſcript.ideo conſidera ſi vocari poſſent literæ gratiæ iuſtæ, ſicut reſcriptum dignū arbitramur inferius, non quòd aliæ iuſtæ non ſint vel eſſe debeant.

Habens vigintiquatuor libras eſt incapax ad loca collegij obtinenda.

7 Sed hæ magis,vt dicimus de cōtractibus bonæ fidei. in §. Actionum, de actio. in inſti.& Gomes in tract. de expect.in 9. forma, nu. 76. vbi dicit habentes vigintiquatuor libras poſſe has literas impetrare: ſed per aſſecutionem beneficii penſio ceſſabit & extinguetur. idem docet Staphil.in tract. de lit.grat.in 9.forma expe.

8 Quod facit pro multis collegiis huius ciuitatis,in quibus eſt ſtatutum,q̃ habentes in redditibus vigintiquatuor libras non poſſunt burſam, nec locū obtinere in collegio: ſcio hoc ſtatutum eſſe in collegio Narbonenſ.& Heduen. Sed væ his, qui non ſeruant: quia hodie potius & burſæ, & alia beneficia dātur diuitibus & ebriis beneficiorū pluralitate,quā pauperibus:nā ſemper habenti datur, & puto pauperem hic dici qui commode viuere non poteſt: vt in cap.1.de præb. in 6. dixi in tract. de congrua portio.quamuis Calde. in reper. in verb.pauper,dicat eum pauperem, qui habet minus quam ſibi placeat. & ſic omnes eſſent pauperes,vt alibi dicam.

Pauper quis.

Diſpenſatio in literis in forma pauperū non datur.

9 Secundò ſcribitur in his literis pro eo, qui non habet beneficium, nā ſi haberet,non pro eo ſcriberetur, quia non eſſet pauper.cap.ſi pauper, de præb.lib.6.vel ſi haberet patrimonium:vt dixi,c.ſi Epiſcopus, de præben.eodem.

10 Et in hac forma pauperum non datur diſpenſatio ſuper defectu natalium, neq; ſuper ætate,quia illi,qui examinant & ſignant tales ſupplicationes,non habent talem poteſtatem diſpenſandi: & quia forma debet eſſe munda,& nihil aliud cōtinere,maxime poſtquā iſte promotus eſt, ergo non patitur defectū gratis, per c. cū in cunctis,de elect cle.generalē,de ætate.

Epiſcopꝰ quem ordinauit iterū examinare non dēt

11 Tertio examinari a Papa antea debebat,vel ab executoribus eius,c ſi.de præſum.c.ſi pro clericis,de præb. li.6.nec epiſcopus iterū debet illum examinare, quē ad ſuſcipiēdos ordines dignum exiſtimauit.c.accepimus, de ætate & qualitate & d. c.cum ſecundum,& debet examinari,ſi bene legat,conſtruat, & cant.gl.in d.c. ſi pro clericis,de præb.in 6.& Galli pon-derant cātum domi.ibi & de moribus examinari etiam debet, in c. cum in cunctis,de electi .cap cum in iuuentute,&c. inter,de purga.cano.

Pauperes præſumptionē morū non literaturæ habent.

12 Et prius in literatura, quàm in moribus iubetur examinari:quia præſumptionem pauper habet contra ſe quòd literatus non ſit:quia Iuuenal.inquit, *Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat Res anguſta domi, &c.* ſed præſumptionem de moribus pro ſe pauper habet,ac alius.c.ſi forte,de electio lib.6.doct.in l. ſciendū. ff de verb.oblig

De ſcientia quis eſt interrogandꝰ

13 Licet alias de moribus prius quis ſit interrogādus, Dauid bonitatē potius ſibi expetiit,quam ſcientiam:& neque facultates,neque dignitas eſt ita ſufficiens, vt boni electi & benigni mores,l.ſcire,§.penult.ff.de tuto & cura.datis ab his.

14 Vel quia epiſcopus dum eum ordinauit,debuit inquirere,de moribus & ætate, ideo Papa non mandat niſi de literatura inquiri,& ſcientia,quę eſt illis neceſſaria, vt modicū plus ſit inſtructus circa ſacramenta,q̃ ſimplex laicus, teſte Inn in c.1. de ſumma trin.Bal.in rub.de ſumma trin. ibi ſequitur & Barba.in tract.de præſtant. card.in 10.q.partis 1.col 2 & ſeq.facit l. ſi quid venditor.ff.de ædilitio edict.

15 Item Papa dicit ſe eum examinaſſe in literatura,quem idoneum reperit in illa,d.c.cum ſecundum Apoſtolum.

16 Præterea mandat inquiri,ſi vitæ laudabilis,& honeſtæ conuerſationis eum reperiant,& aliquod beneficium eccleſiaſticum non obtineat,vt ſuperius dixi,per c. accepimus de ætate & qualita.nec dignus dicitur ad aliud beneficium, qui vnum habet,c cum adeo,de reſcrip.ideo nec dicitur idoneus,c.is cui,de præb.lib.6.

Clauſula ſi aliud canonici non obſiſtat.

17 Adhæc ſi aliud canonicū ei non obſiſtat,ideſt non ſi homicida, irregularis,vel alias inhabilis,vt declaraui in tract.de pacific.poſſeſſ.in 4.limita in concord.Innoc. in c cū noſtris,de conceſſ. præb. declarat Staphile.in tract. de literis gratiæ, in nona forma expect.dicam inferius plenius .

Pauperibus quare non prouideatur eccl'ſiis cathedralibꝰ.

18 Inſuper exprimit in his literis,ne iſti prouideātur in eccl'a cathedrali, forte pp̄ pēminētiā illius eccleſiæ,c.quis,1.de præb. li.6 & ne in eis perſonæ viles,vt ſunt iſti, obtineant beneficia Gomeſ. vbi ſupra.

19 Sed ego dicerem iſtos pauperes non excludi ab illa eccleſia,ſed non vult Papa cogere Epiſcopum ad prouidendum eis in eccleſia cathedrali, quia ibi docti eſſe debent.

debent:& hic pauper forte non potuit ſtudere ob penuriam:ob id non compellitur Epiſcopus ad prouidendum iſti pueri:ibidem, quia Papa non vult grauare eũ maiori grauamine: quia ſi epiſcopus eum inuitum reciperet,cum odio proſequeretur, & eum ſemper in conſpectu ſuo haberet: ideo Papa non vult grauare Epiſcopum in eccleſia cathedrali,vt ſibi prouideat.

Verus valor beneficiorumquãdo exprimi debeat.

20 Vltimo taxatur valor,vt vſque ad talem ſummã videlicet quinquaginta librarum prouideatur vt notatur per glo. & doc.in d.c.ſi pro clericis pauperibus nã mi nores minora docẽt,c.ad aures,de reſcrip.

21 Vnde ſi cardinalis impetret beneficiũ ducentos excedens aureos, tenetur verũ exprimere valorem,etiã in Frãcia, & hoc ꝓpter concilij Latera. conſtitutionem, anno 2. Leonis decimi editam, qua cauetur,quòd de cætero cardinalibus non cõmendentur, aut cõferantur beneficia quorum fructus ducentorum ducatorum auri de camera ſecundum communem æſtimationem non excedunt, vt pauperibus de his prouideatur teſte Caſſado. in deciſio. 2. de præb quia miluus nõ capit (vt adagio dicitur)muſcam,nec elephas.

22 Ideo ordinarius hæc minora non põt cardinalibus conferre,quamuis quidã os habeant apertum ad omnia deuorandum.

De maiori quã do prouideri poſſit, ſi de minori mandatur.

23 Nec poterit prouideri de maiori ſumma,qa cauſſa taxationis gratię hac verba appoſita ſunt,per tex.in c. cui de non ſacerdotale:de præbend.lib.6.ſecus quando ſumma conſcribitur cauſſa demonſtrationis ſecundum doct ibi.& Felin. in cap.ad aures.colum.7.de reſcrip.ac Gemin.conſil.111.donamus.

Renunciare titulo ſuo non poteſt presbyteri.

23 Hodie promouentur nõ habentes beneficia ad titulum patrimonij: vt in c. poſtulaſti, de reſcri.qui debet eſſe ſufficiens pro qualitate perſonæ.d.c.cum ſecundum Apoſtolum,quem non poſſunt remittere, nec Epiſcop renuntiationem facere. gl. in cap.ſi Epiſcopus,de pręb.li.6.quia hoc concernit fauorem totius cleri, & honorem,videl cet ne mẽdicent in dedecus totius cleri,c.diaconi vlt 93.diſt.c.ſi diligenti,de foro competenti.

Titulus presbyteri vẽdi vel donari non poteſt.

25 Et hic titulus non computatur in legitimam,nec poteſt vẽdi,nec donari, aut in alium transferri,teſte Io. Fab. in §. in de inoffic.teſta. nec is tenetur illum conferre.Fab. in l.ſi emancipiati. C.de collatio. quem ſequitur Caſſad.in conſuetud. Burgun.in rub.*des ſucceſſions*. §.quinto.gl. *Meilleur de l'autre*,num.51.& in iſto gaudet priuilegio clericorum vt nihil pro col lectis,vel aliis oneribus ſoluere teneatur. Dec.in ca epiſcopus,de præbend. iſta nũc miſſa faciam,quia parum in vſu ſunt.

De reſcripto in forma pauperum pro graduatis.

Alia† erat forma pauperum pro graduatis:nam olim Papa ſcribebat pro baccalaureo, vel alio graduato ſic, Dilecto filio N.de N. presbytero N. baccalaureo in legibus ſalutem. vbi mandabat Papa reſeruari beneficium cõferendum iſti, niſi eſſet in eccleſia cathedrali: ſi eius fructus non aſcendant ad certam ſummam, quam taxabat:& formã iſtius prouiſionis licet videre in praxi cancellarię Roma. in fin.verum quia iſta non frequens,ob id illam miſſam facio.

Nominatiões ſucceſſerunt in locũ reſcripti ĩ forma pauperũ graduatorũ.

2 Et iſtæ formæ erant introductæ, quia iuſtæ erant,& pontifices ſummi non ſolebant grauare ordinarios niſi iuſte, ſed cũ Romani Pontifices cœperunt omnes paſſim grauare per reſeruationes,& e pectatiua s ſiue iuſte, ſiue iniuſte, tunc abolitæ fuerunt iſtæ formæ, & diuitibus tantum ſunt diſtributa reſcripta afferẽtibus aurũ & argentum,tamen nominationes hodie, quæ graduatis dantur,ſucceſſerunt in locum iſtius formæ & ideo poſſumus ex ea arguere ad nominationes vniuerſitatum.

Examinari graduati nominati non debent.

3 Notandum eſt, quod quando Papa pro graduatis ſcribit, nũquam de idoneitate impetrantis inquiri mandat,nec examinari, cùm ſit ab vniuerſitate approbatus: diuerſum eſt in aliis, vt docet Feli. in cap.ſi.de præſumptio & Staphile.in tra.de literis gratiæ.in 10.forma expecta.

4 Sic dixi in nominatis, vt ab epiſcopo non ſint examinandi: ne fiat iniuria vniuerſitatibus,in §.præterea, gl.altiori, de colla.in concorda & quia Epiſcopi nõ inuenirent aliquem idoneum, ẽt ſi eſſet innocens tertius,cũ nominatos exoſos habeant frequẽter. vide,Staphile. in trac. de literis gratiæ, in vltima expecta. forma, in fin.

De reſcripto dignum arbitramur.

Aliud† dignũ arbitramur,& cõgruũ, vt illis ſe reddat ſedes Apoſtolica gratioſam,quibus ad id propria virtutum merita laudabiliter ſuffragantur:volentes ita

itaq; dilectum filiũ Io. N. Magalonen. diœceſ. apud nos de religionis zelo, de nobilitate generi, de literarum ſciẽtia, de vitæ ac morum honeſtate &c.

Idoneis dignum eſt prouideri.

2 Hoc reſcriptum dignum arbitramur, ſic ab effectu vocatum dicitur, non quod non ſit dignum ſcribere pro alijs, ſed ſic ſcribere eſt magis dignum, quando Papa alicui prouidet de beneficio vacante, vel de vacaturo prouideri mãdat, ſi impetrãs ſit idoneus, & laudabilis vitæ dignus eſt vt illi quoque prouideatur, per textum in clementi. vni. de officio delega. Felin. in capitu. Poſtulaſti, col. 3. de reſcript. & in cap. fin. de præſumptio

3 Et regulariter hoc reſcriptum datur ad vacatura, & Papa examinari mãdat impetrantem, & poſt examinationem, ſi eũ idoneum inuenerit, prouideri: ideo ſolet apponi clauſula, Mandamus quatenus, ſi poſt diligentem examinationem dilectũ N. ad obtinendum beneficium idoneum eſſe repereris, ſuper quo tuam conſcientiã oneremus, eidem N. autoritate Apoſtolica conferas, & prouideas.

4 Hodie bonũ eſſet, vt iſta inquiſitio fieret ab ordinario, & comprobaretur reſcriptum pontificis ſummi, quemadmodum comprobãtur reſcripta principium ſecularium: quia multa mendacia Papæ exprimũtur. & hoc fieret ſaltem ex officio: niſi ordinarius videret inferri grauamen alteri, tũc ille vocandus eſſet, & ſummarie eſſet audiendus, & expediendus: nam maius periculum eſt in his beneficijs, quam in profanis, ideo in his eſſet cautius agendũ: c. vbi periculum, de elect. li. 6. ſed dignum hodie arbitramur afferenti pecuniam prouidere, quod eſt alienũ ab hoc reſcripto.

De Nominationibus.

Nominationes ſunt loco expectatiuarũ.

VLtimum eſt reſcriptum ad vacatura per nominationes conceſſas ab vniuerſitatibus graduatis: Papa olim ſolebat iſtis dare expectatiuas, verum quia poſt completum ſtudium pauperes non valebant has expectatiuas à Papa impetrare, ob id ſtatuit conciliũ Baſilien. dandas eſſe has literas ab vniuerſitatibus Franciæ, quod approbauit Gallicum concilium: vt patet in titu. de colla. in Prag. & hodie & Papa, & Rex hæc approbarũt in concorda. in rub. de colla.

Sunt quædam aliæ nominationes, quæ conſil. arijs ſenatus Pariſ. conceduntur, de his an rite conceſſæ ſint, me remitto ad eorum cõceſſionem, ne plura. vide Petrum Paulum Pariſ. conſ. 40. quamuis, in 4. vol. & Staphile. in tract. de liter. gratiæ, in 3. form. manda. verſi. & iſta ſunt notanda.

Notandum tamen eſt, quod Galli in hoc regno Franciæ communius non vtuntur his reſcriptis, niſi duobus mandatis videlicet, & nominationibus & alia reſcripta ad vacatura ſunt per iura Gallica, & per conſuetudinem, imo per contrarium vſum fere abrogata, ideo ſuper nominationibus edidi vnum tractatum, quem adiũxi glo. concorda. vbi abunde hanc tractaui materiam, igitur amplius hic non eam tradam, ſufficit ibi dixiſſe.

Petenti prouideri de vacaturo conceditur etiã de vacãte.

Signa tamen, quod petenti à Papa ſibi prouideri de vacaturo, dantur literæ de vacante, & è conuerſo, prout expedierit impetranti, vt eſt in regula cãcella. 68 hactenus de reſcriptis ad vacatura beneficia pergamus ad vacantia, in quibus frequentiſſima & vtiliſſima aderit materia.

De reſcriptis ad beneficia vacantia.

SVpereſt, vt nunc ſcribamus de reſcriptis, quæ beneficia reſpiciunt vacãtia, & hæc quidem varia ſunt: ſed ea quæ habentur in vſu quotidiano tractabimus, reliqua dicanicis curiæ Romanæ, qui ſuper his verſantur, relinquentes.

Vacans beneficiũ aut in titulũ, aut ĩ commenda aut in proprietatẽ datur.

2 Primum itaque dicendum eſt beneficium vacans aut in titulum concedi, aut in commendam, vel in proprietatẽ, vt per vnionem: de quibus inferius dicetur. In titulũ tunc concedi dicitur, quando alicui ſic aſſignatur eccleſia, vt in illa conſcribi denominariq;, ac illi eccleſiæ preeſſe poſſit.

3 Et dicitur intitulata illa eccleſia, id eſt conſcripta alicui, & iure aſſignata, in c. dudũ 2. de elect. vbi gl. exponit, & tex. in c. 1. in 21. q. 1. dicit quem non debere connumerari in duabus eccleſijs, vt inter clericos numeretur, duarum eccleſiarum. gl. ibi. & ibidem dicitur in fi. neminem debere cõſcribi in duabus eccleſijs: & idem dicitur in c. clerici, ibidem.

In titulũ quando beneficiũ cõcedatur.

4 Et cõſcribi pro intitulari exponit Archidia. in ſumma. ibidem dicẽs ideo dici quia olim nomina clericorum in quadam charta ſeu libro ſcribebantur, quæ vocabatur matricula, c. continentes, 50. diſt. de qua triplici matricula ſcripſi in tracta. de regeſtris, in 2. tom. conſtitutio reg.

5 Nempe is qui titulũ habet, ius habere cen-

re cenſetur in illo beneficio, vnde nominari & conſeri poterit ſub titulo illius beneficii, adeo vt beneficium ſuum poſſit dici, c. pro illorum, de præbend. c. Audita. cum ſimilibus, de reſtitutio. ſpolia.

6 Alibi dicitur tuum beneficium, quod quis in titulum habet poſt acceptationé. c. ſi tibi abſenti, de præb. in 6. c. auaritiæ, & ſeq ac c. niſi, de præbend. dicitur etiam ec cleſia veſtra, in c. præterea, de præbendis cum ſimilibus.

7 Itaque dicitur is Ius habere tale, ex quo illius beneficii fructus recipit, adminiſtrat. ac in vſus ſuos illos cõuertit, prout de iure, in c. de his, de eccleſiis ædificand. c. conceſſa, & ſeq. 12. q. 2.

Beneficiarius dicitur rerũ eccleſiæ adminiſtrator, licet plenũ ius in beneficio habeat.

8 Et quamuis non dicatur quilibet beneficiarius, etiam habens titulũ, niſi adminiſtrator rerum eccleſiæ, cui præficitur, & non dominus, quia res eccleſiæ alienare non poteſt, c. 2. de dona. tamen ius habere in illa eccleſia plenum dicitur ratione tituli, quem in illa habet, adeo vt omnia in illa facere ſit licitum, ſicut qui quaſi proprietatem haberet.

9 Ideo interdicto vnum vi, agere poteſt, ſi ſpolietur ſua eccleſia. cap. paſtoralis, de cauſſa poſſeſſio. cap Audita; & per totum, de reſtitu. ſpolia. & aliis interdictis. cap. paſtoralis, de cauſſa poſſe.

10 Sicut maritus dicitur ius habere in vxore, vt ſua dicatur vxor, tamé maritus non dicitur dominus rerum paraphernalium vxoris. l. doce ancillam C de rei védica. ſic dicitur in beneficiario, vt ſua dicatur eccleſia in qua habet titulum, id eſt, quæ ei aſſignata eſt, vt de fructibus eius viuere nominari rector, & curatus, ac præeſſe in illa eccleſia poſſit, ac illi deſeruire. ca. fi. 21. q. 1. tamen in eccleſiæ rebus eſt adminiſtrator, vt eas adminiſtrare, & non alienare debeat. c 1. & per totum, de reb. eccleſ. non alienand.

Papa multis modis beneficiis prouidet.

11 Quandoque Papa ad nominationem alicuius prouidetur, vt in c. quod ſicut, de electione, vt ſcripſi in tractatu de Regia nominatio. in concorda.

12 Aliquando ad patroni vel patronorũ cõſenſũ, ſeu præſentationé· vt per totũ titulũ de iu. pat. de quo dicitur i ſignatura.

13 Interdũ ſuo ſolo iure prouidet, vt de epiſcopatibus. & dignitatibus ſuperioribus, & conſiſtorialibus ac de beneficiis in curia vacantibus. c quanto, de translatio. Epiſcopi, & c. 2. de præb. in 6. vt eſt à iure ſtatutum, licet huic derogatum.

14 Iure etiam deuoluto ſuo iure confert. c. 2. de conceſſio. præb. vt inferius dicetur in deuolutionis materia.

15 Ratione preuentiones quæcunq; beneficiat èt qualificata cõcedit. §. declaráte, deman. Apoſtol. in concorda. & de his omnibus abundantius tractabitur inferius.

16 Vel ratione concurſus, quia Papa concurrit cum quolibet ordinario. c. dudum, de præb. li. 6. dicetur in d. tract. deuolutio. infra. & ſcribit Io. Corraſ. doctor Tholoſanus in paraphraſ. ſacerdo. in 2. par. c. 1.

Titulũ beneficij quis probare teneatur.

17 Quæro, quis titulum beneficii probare teneatur? Reſpõ. pars, quæ pro illo agit arg. l. actor. C. de proba. Intelligo ego. q̃ ſi dicam me priorem, vel curatũ ſancti Seuerini, oportet quod probem collationé, vel prouiſionem mihi factam: nec ſufficeret probare, quod pars aduerſa nullum ius habet, ſi ego non probatem titulum meũ alioqui abſolueretur reus poſſeſſor. c. ex literis de proba l. qui accuſate. vbi doct. C. de eden. de Rota deciſ. 70. no. quod ibi conſtat, in antiq.

18 Et ita tenet curia, & de mãdato Inno. Papę ſic fuit ꝓnunciatũ, nã quis de ſuo iure nõ de alienãdo agit, iõ de eo docere debet. c. poſt electioné, de conceſſio. prę b. vbi obtinuit Honorius, quia poſſidebat, licet alr non ꝓbauerit de iure ſuo, teſte Card. ꝑpoſ. in c. cõtra moré, in fi. 100 diſt. népe nõ curam⁹ de iure defenſoris, ſi nõ cõſtet ꝑ méte & iure petitoris, l. fi. C. de rei véd.

19 Ideo nõ ſolet adiudicari alicui beneficii poſſeſſio, niſi ſuum probet titul. etiam coram iudicibus Regiis, qui de poſſeſſione in hoc regno cognoſcunt: poſſeſſor tamen titulum docere non tenetur, ſi pacifice poſſideat.

Epiſcopus inquirit d̃ titul. beneficiorum ſuæ diœceſis.

20 Limitatur non procedere, quãdo Epiſcopus ex officio inquirit, iuxta c. ordinarii, de offi. ord. libri 6. nam tunc debet probare etiam poſſeſſor ſuum titu. §. inquirant, de pacific. poſſeſſ. in Prag & in cõcorda & ſi non probauerit titulũ, remouebitur beneficium ab eo. c. ex frequentibus, de inſtitu c fi. de cleric. peregri. & c. licet Hely, de ſimo.

21 Ideo Epiſcopus in ſua prima viſitatione debet oẽs curatos monere, vt titulum oſtendant, qui ſi videat eſſe inutilé, vel illum poſſeſſorem nullum habere, ipſe conferre poterit illa beneficia: quod eſt vtile.

22 Secũdo limitatur quando præſumptio transferret onus probandi in aduerſariũ, tunc etiam poſſeſſor teneretur probare.

glo.

glo.& doct.In d.c.contra morem.

23 Tertio quando vi poſſidere poſſeſſor probat.l.vis eius. C. de probatio. tamen agens poſſeſſorio non tenetur probare ſe licite poſſidere,niſi quando eſt contraria iuri nuda poſſeſſio.ita notat Inno in c. licet,de prob. quem refert Bal. in Marg.in verbo agere, q.6. vide gloſ in ſumma 2. q.5.& Alex.in l.ſi alienam.ff.ſolu.matr.

Titulus literis probatur. 24 Quomodo probatur hic titulus? reſpon.per literas.c. executor.de conceſſio. præb.lib.6.ſcripſi in tit.de man. Apoſt.in §.1.in verb.literas,in concord

25 Nec ſufficeret probare mandatū, vel nominationes,niſi in vim illius mandati collatio facta probaretur,aut in vim nominationū.c.duobus,de reſcriptis.lib. 6. c ſi capitulo,& c.ſi ſoli,de cõceſ.præb.ibidē.

26 Item non ſufficeret probare præſumptiue titulū,vtpote ſi canonicus probaret ſe habuiſſe ſtallum in choro, locum in capitulo,legiſſe Euangelium, vel lectionem tanquam canonicum. c. dilecto. de præb. adhuc tenetur probare ſuam inſtitutionem,& titulū.c. ex inſinuatione,de procu. ſicut in liberto eccleſiæ.c. lōginquitate, & c liberti. 12.q.2. Præpo i d.c.cõtra morē. 100.diſt.[Sed ſi ꝓuiſus amiſerit collationis literas,poterit cogere ſecretarium, & ſcribam Epiſcopi,vt det ei literas ſuæ ꝓuiſionis.per l.ſicut datam.C.de libe.cau]

Melior titulus praefertur, & quis dicatur melior. 27 Dicet quis , quando vterque probat ſuum titulū,vter præferatur? Reſpon.melior titulus & canonicus.c.1. de reg. iu. in 6.ibi,canonica inſtit.

28 Melior dicitur prior.c.duobus,& c.tibi qui,de reſcrip.in 6.c.eā te,illo ti.in antiq.vbi Feli.limitat. facit c. eum cui , de præb in 6.

Inter plures collationes qua praefera tur. 29 Et ſint eiuſdem diei nec apparet quis prior obtinuerit collationem.tunc ſi à diuerſis collationibus tituli ſint, is dicitur melior,qui prius obtinuit poſſeſſionem: ſi neuter acceperit; is qui habuit à maiore collatore,vtpote à Papa , vel eius legato, propter conferentis prærogatiuam,ca.ſi à ſede,de præb.lib.6.

Collatio epiſcopi praeualet collatione vicarij. Areſtū. 30 Si vero collationes ſint ab vno & eodem collatore,ſed vna ab epiſcopo,altera ab eius vicario,tūc valebit illa , quæ eſt ab epiſcopo propter maiorē prærogatiuā. d.c.ſi à ſede. niſi ille qui habet à vicario adeptus fuerit prius poſſeſſionem;per c.ſi à ſede. quod licet loquatur in collatione facta à diuerſis collatoribus , non ab vno, tamen eadē eſt ratio in collationibus ab vno & eo.factis: vt iudicauit ſenatus Pariſ.pro Petro Molin contra quoſdam alios anno 1519 die 29. Iulii.

31 Si vero ab vno & eodem , tunc ſi non poſſit dc prioritate apparere per librum collationū,neutra valebit, arg.l.duo ſunt Titii,de teſta. tutel. ff. vide quæ copioſius ſcripſi in tracta.de pacific.poſſeſſ.in 17.limita.vbi abunde materiam c. à ſede tractaui,& melius q̄ alibi viderim traditam.

De parua data.

VErū † qa parua data vſum habet frequentem prius eam tractare conuenit:& ſciendū eſt , quod ſi hodie 15. Iunii vacauit beneficium ſancti Pauli Pariſ.ego vero miſi Romam, vt imperraretur dictū beneficium per obitum talis N. die quo offeretur datario ſta vacatio, ſubſcribet datarius , Datum Calend. Iulii uel alio die,&c.

2 Et interdū iſte libellus continens modum uacationis,nomen beneficii,& illius cui eſt conferendū,ac per mortē cuius uacet, duplicari ſolet, & datarius unū apud ſe retinere, & alterum parti impetranti tradit: & ſolent quidam menſularii hanc paruam datam exigere ſingulis diebus,qū ſciunt aliquem morbo affectum , donec pars m ttat uere, quo die illa mortᵘ fuerit : conſidera regula de ueriſimilio notitia;quo die iure à Papa conferri potuit : & ab eo die pars aſſumit ſignaturā,& quia infinitę fiebant ſuper his fraudis: ideo[data eſt poteſtas datario Papæ ſtatuere & decernere quæ ſibi pro tpe uidentur expedire,& propterea tpe Pauli III.per eius datarium] ſtatutum fuit Romæ ad obuiandum his malitiis hominum , ut ſequitur. *Parua data quid cõtinere debeat.*

3 Hæc ſunt, quę R.Datarius ſub ſ.nctiſſimi D. N. beneplacito decreuit. Imprimis quod deinceps nulla addito fieri egeſtro:nō cõcederetur ſupplicatio ſuplicata dies ſupplicationis miſſa de regeſtum nō murabitur , notario facultas extendendi conſenſum poſt lapſum tēpus nō dabitur. *Supplicatio duplex pro uno beneficio non datur.*

4 Coadiutoriatum & regreſſuum ſupplicationes ſemeſtri lapſo lacerabuntur, qui datas partium obedientiæ datis Franciæ immiſcebit, nullę illarum expedientur : data in Francia poſt annum non extendetur, qui uerbum aut clauſulas extra loca in ſupplicationibus poſuerit, punietur: q datas extra curiam mittet, punietur : qui ſupplicationes ex officio extenſionis Da- *Poſt annum in Francia parua data nō extēdętur. Extra curiam*

non mitentur paruędatæ.

tario incõſulto exportauerit, exulabit a curia. Die 16. Decembris anno Domini 1544. de mandato R. Patris D. Datarij, vt fraudes, quæ inter Ro. curiæ ſollicitatores in eorũ ſollicitationibus, & præcipue in paruis dat is ſæpe duplicatis, & triplicatis reſignationum & coadiutoriarum, ac aliarum expeditionum, iu quibus conſenſus partium requiritur, reprimantur, & in melius reformentur, notum ſit vniuerſis ipſius curiæ ſolicitatoribus, & curialibus, qualiter deinceps nullæ paruæ datæ pro abſentibus à dicta curia cõcedentur, alias quam ſuper mandatis, quæ infra quatuor menſes extendi debeant, & quæ nũc apud quoſcunque tam ſolicitatores, quam curiales, tam ſuper mãdatis quam alias inuenientur, infra dictos quatuor mẽſes extendantur, alias omni effectu carebunt: & ſi præſentata fuerit aliqua data ad extendendum alias quam ordine prędicto ſeruato, niſi talis data fuerit inter perſonas in ipſa curia reſidẽtes, quæ infra mẽſem, & datæ in Italia etiam infra menſem extẽdi debeant, & alias effectualiter lacerabũtur. ſimiliter data beneficiorum vacantiũ aliter quam ex filza ipſius D. Datarii extracta: & quæ penes partes aut ſollicitatores inuenta fuerit, non extendentur vlterius, quæcunq; ſupplicationes coadiutoriarum, & regreſſuum, ac ceſſuum, &c. nec non tam fructuũ, &c. quã aliarum reſeruationum, adminiſtrationum, ac ſtalli, &c. [quæ nunc inueniuntur apud ipſum dominum Datarium retẽtæ, infra quatuor, aliæ vero ſupplicationes earundem coadiutoriarũ, regreſſuum, &c. deinceps retinendæ, infra duos menſes expediti debeant. aliter lacerabuntur.]

Datarius ſecretus ſit, alias punitur.

5 Alia de hac parua data relinquã pragmaticis curiæ Ro. & cõceſſio Papæ à data huius paruæ datæ conſcribetur, & ita fieri ſolet, & in reg. Alex. Sixti cõtinetur datariũ ſecretum eſſe debere, vt collegii ſecreta non reuelet, nec collegam, aut alium, qui conceſſioni cõtradixerit: alioqui periurij, & ſuſpenſionis pęna per menſem à ſignatura incurrit.

De ſignatura gratiæ.

NVnc † dicendũ eſt de ſupplicatione, ſeu ſignaturæ gratiæ: & primo quid ſit, quæ in ea requiruntur. & quomodo ſignetur, & an probet, & de clauſulis in ea contentis: & alia quæ ſupplicationem tãgent, per ſingula verba, ſeu clauſulas elucidabimus.

Signatura quid ſit.

2 Primo dicemus quid ſit ſignatura, vt à definitione proficiſcatur inſtitutio noſtra, iubente Cicer. lib. offic. 1. facit, l. 1. ff. de iuſt. & iu. ſaltẽ ꝑ modũ deſcriptionis.

Scriptura requiritur in ſignatura.

3 Signatura eſt ſcriptura in papyro cõſcripta, à Papa, vel eius delegato, abſq; ſigillo, in medio ſcripta, partis ſupplicationẽ, Papæq; conceſſionẽ breuiter cõtinens.

4 Primo dico, ꝙ ſupplicatio ſeu ſignatura eſt ſcriptura: nã oĩs ſupplicatio ſcripta eſt, nec poſſet probari, niſi per ſcripturam, cum ante ſcripturam non dicatur ſignatura. quia nõ eſt ſignata, nec ſignari id, quod non eſt, poteſt: arg. l. decem. ff. de ver. obli. Doct. in rub. de conſt. ſcripſi in § 1. in ver. literas, de mand. Apoſt. in concord.

5 Et ſic eſt vnus caſus in quo ſcriptura requiritur vltra cõſcriptos per gl. in c. 1. de ceuſib. li. 6. licet alias actus tantum valeat ſine ſcriptura, quantum cum ſcriptura, l. pactum quod bona fide C. de pactis. fiunt. n. de his ſcripturæ, vt quod actum, eſt per eas, facilius ꝓbari poſſit: & ſine his valet, quod actum eſt, l. contrahitur. ff. de pign.

6 Ratio eſt, quare in gratia requiretur ſcriptura, quia eſt valde difficile teſtibus deponere de omnibus, quæ in gratia, continentur: vt docet Card in proœ. cle. §. ſane, q. 5. ꝓut refert. Fel. ĩ rub. de cõſt. col. 4.

7 Vbi limitat in tribus caſibus: primus eſt in probanda qualitate gratiæ, per tex. in c. Auditis de reſti. in integ. gl. ſing. in c. duobus. de reſcrip. in 6. & in c. ſi à ſede de præbend. ibidem vbi gratiæ prioritas per teſtes probari poteſt.

8 Secundus caſus eſt in foro cõſcientię: poteſt. n. quis vti gratia, etiam ſine literis. Abbas in clem. dudum. in fi. de ſepul. poſt glo. ibi incip. verb. ſcripſi in interpretatio. c. poſtulaſtis de cleric. excom. miniſt.

9 Tertius caſus eſt, quando agitur de probãdo tenore gratiæ, cuius literæ ſunt prædictæ, c. cum olim, de priuileg. tex. in l. ſicut. vbi Bar. C. de fide inſtru. l. teſtium. in fi. ibid. alios caſus ſcripſi in concord. in gl. literas, de manda. Apoſt. & ſic oportet prius factam eſſe ſcripturam, antequam dicatur ſignatura, quæ ſi poſtea amiſſa fuerit, probari per teſtes poterit, vel per ſumptũ extractum ex libero ſignaturarũ Romæ, quod probat: vt inferius dicam.

Signatura in papyro cõ-

10 Secundo dico in papyro cõſcripta, ad differentiam bullæ: quia regulariter ſupplicationes & ſignaturæ ſolent in papyro deſcribi,

ſcribi ſolet, nulla in membrana.

deſcribi, non in membrana, ſicut bulla: & iſte eſt curiæ Romanæ Pylus, qui ſeruādus eſt, c. ex literis de conſt. facit c. cū dilecta. §. nos igiť de cōfir. vtil. ibi, cū fuerit nō in pergameno, ſed in papyro cōſcripta.

Supplicatio quare dicatur ſignatura.

11 Tertio dicitur à Papa, vel eius delegato ſubſcripta: quia ſignatura nō dicitur, niſi ſignata ſit, & ſubſcripta, & co dicta eſt quod ſignetur, id eſt ſubſcribatur: ut inferius dicetur in eius proſecutione.

12 Et quamuis de iure ciuili ſignaturę ſit ſignum imprimere, ſigillare, ut dixi in l. ſubſignatum. ff. de uerb. ſigni. de iure tñ Canonico, in quo uerſamur, potiſſime capitur pro ſubſcribere, ideo ſignatura dicitur à digniori. i. à ſigno Papæ, & ſi à patris petitiones uoces, dicetur ſupplicatio: quia pars in ea ſupplicat: ideo recto uocatur ſuppl catio & Latine, pragmatici tamē curiæ Rom. ſignaturam vocant a nobiliori.

In medio ſubſcribi ſolet ſignatura.

13 Nec dicitur ſimpliciter ſubſcripta, ſed in medio, & ſtatim à partis petitione ſignari ſolet: ſed Papa poſtea declarat quę concedere intendat: vt inferius dicetur, & apparebit in forma ſignaturæ.

Supplicatio nō eſt ſigillata.

14 Quarto dicitur abſq; ſigillo ad differentiam breuis, quod in papyro frequenter datur, ſed ſigillo (quod decoratur) anulum piſcatoris vocant, vt inferius dicetur in materia breuis, eo ꝙ piſcator videlicet D. Petrus primo vſus fuerit illo ſigillo.

Continere quid debeat ſignatura.

15 Quinto in diffinitione dicitur partis ſupplicationem continens: n..m ſolet pars dicere beatiſſime Pater ſupplicet, &c. cum eccleſia. &c. & ſolet pars primo ſupplicationem ſuam inſerere, & poſtea Papa ſolet addere, fiat, vt petitur, vel conceſſum, vt petitur: & poſtea ſolent deſcribi ſummatim omnes clauſulæ in bulla ponēdæ, vt inferius apparebit in forma ſignaturæ.

16 Sexto Papæque confeſſionem continens, ergo neceſſario ſignatura debet cōtinere partis ſupplicationem, Papęque ſignum, & conceſſionē, vel ſui delegati, aut vicecācellarii: ſed cum ipſi nomine Papæ expediant, dicitur Papę cōceſſio per reg. qui per aliū facit, per ſeipſum facere videtur. de reg. iur. in 6. conceſſioniſque expreſſionem, quam diſpoſitionem vocant, ac datam vltra continere dicitur. Aegi. Bellamera deciſ. 556. concluſio.

Signatura cur vocetur.

17 Quare vocetur ſignatura? Reſpō. quia à Papa, vel eius commiſſo ſignari ſolet: & dicitur ſignatura, quaſi ſcriptura ſignata, id eſt ſubſcripta: vt in l. ſubſignatū. ff. de verb. ſignif. & ibi ſcripſi: ſi ergo recuſetur, & non ſignetur: non dicitur ſignatura: priuatio præſupponit habitum, ſicut poſitio. e. ad diſſoluendum: de ſponſa. impuber.

Signatura motu proprio conceſſa an ſic vocari poſſit.

18 Item inferri poteſt, quod ſi Papā concedat motu proprio abſque parti, ſupplicatione, non poterit dici ſignatura. quod eſt verū, ſi nullā narrationē contineret, alias ſecus: nam poteſt eſſe ſupplicatio, & tamē Papa motu proprio cōcedet. Bal eſſerit & in c. niſi, col. 1. de offi. legat. ſcripſi in gloſ. motu proprio. in forma manda. in cōcor. & inferius dicetur: ſed oportet ſupplicationem partis præcedere Papæ conceſſionem, alioqui non eſſet concepta ſecundū curiæ Ro. ſtylum, & ſic valeret.

Duplex ſignatura niſi ī diuerſis impetrationibus non datur.

19 Item cum Papa ſemel ſignet eam, non debet concedi ſupplicatio duplicata: quia in vtraq; requireretur ſignū Papæ, quod non ſolet poni, niſi in vna: & hoc ſeruari tempore Papæ Pauli in 2. curia Romana ſolebat: vt ſuperius etiam dixi fuiſſe prohibitum, hodie per Datarium: & non vidi duplicatam ſignaturam, niſi contineret diuerſas impetrationes.

20 Item ſignatura falſa, nō ſignata ab eo, à quō debebat ſignari, ſed ab alio, non meretur dici ſignatura: quia denarius falſus denarius non eſt. glo. in l. omnes, C. de hæretic. l. eleganter. §, qui reprobos. ff. de pigno. actio. ſcripſi in l. Paulus. ff. de verbo. ſignificatio.

Requiſita in ſignatura

21 Secundo quæro, quæ requirantur in ſupp icatione? Reſpon. ſequentia. Primo partis ſupplicatio, quæ durat uſq; ad cōceſſum, vel fiat: & pragmatici Romani vocant illam partis petitionē, corpus ſignaturæ, de quo inferius loquemur, quia ſunt termini dican corum curiæ Romanæ in hac materia, ideo illis vtar, ne materiam confundam.

Corpus ſignaturæ & diſpoſitio quæ dicatur.

22 Secundo ſubſcriptio Papæ, ſeu commiſſi, in medio facta, non in fine, vt regulariter in aliis inſtrumentis ſolet fieri. l. hac cōſultiſſima. C. de teſta. & ſuperius dixi in materia tonſuræ. Hic tamen Papa in fine petitionis partis concedit, ob id poni tur conceſſum, verum quia interdum non omnia conceduntur, ideo Papa apponit ea quæ concedere vult.

23 Tertio ponitur cōceſſionis Papæ declaratio ibi, & cum abſolutione a cenſuris, &c. nam quod Papa ſimpliciter concedit, dicendo fiat, vt petitur, vel conceſſum & petitur, poſtea exprimit, quæ concedere velit: & hanc partem vocant pratici di-

ſpoſitionem ſeu clauſulas, vbi Papa con-ſcribit i las claſ,quas concedere cupit.
24. Ponitur data ſupplicationis,& cõceſ-ſionis ibi datum,&c. & vt ſignaturæ forma poſſit melius dignoſci,hanc nunc ocu-lis ſubijcio,vt Imperator in §. fin. de gra-dibus cogna.inſtit. arboris graduum cõ-ſanguinitatis arborem,ſeu formam.

Forma ſignaturæ ſimplicis pro-uiſionis cum clauſularum elucidatione.

Corpus ſignaturæ ſeu partis ſupplica-tio.

BEATISS. Pater, ſuppli.humil. S. V. deuotus illius orator Ioannes Baliui, clericus Magalonen. ſeu Montiſpeſul. diœc. V. I. D. Cum itaque parochial. eccleſia ſanctorum Iuliani & Baralicæ loci de Balianicis eiuſdem Diœceſ. Montiſpeſul. per obitum quondam Ludouici Baliui extra Roma. cur. defuncti vacauerint, & vacet ad præſens, quatenus ſibi ſpecialem gratiam faciend. parrochia. eccleſiam huiuſmodi, cuius fructus, &c. 24. duc. num. de cap. ſe. comm. ex. va. an. non excedunt ſiue præmiſſo, ſiue alio quouiſmodo, aut ex alterius cuiuſcunque perſona, ſeu per liberam reſignat. Dom. Ludoui. defuncti, vel cuiuſuis alterius de illa in Roma. cur. vel extra eam, etiam coram notario publi.& teſtibus ſpon. fact. aut per conſti. execrabi. ſeu aſſecutionem, &c. aut incapacitatem, ſeu inhabilitatem cuiuſcunque perſonæ, aut prouiſione quauis, etiam Apoſt. auctoritate facta, nulla & inualida exiſten. vel alias vacet, etiam ſi deuol.affect. ſpecialiter vel generaliter,vel alias ex quauis cauſa,etiam diſpoſi.vel conditionaliter exprimen. generaliter reſeruat, aut litig. Cuius lit. ſtatus,&c. exiſtat eid. Iu.Baliui oratori conferre, & de illa etiam prouidere dig. de gra. ſpeciali, non obſtan. præmiſſis,ac generalis concilii,& quibuſuis alijs Apoſtolicis, necnon prouincialibus, & ſynodalibus conſtitutio. & ordina. ac ſtatuit. &c. etiam iuramento, &c. roborat priuilegiis quoque indultis, & literis Apoſtolicis quibuſuis eccleſijs,monaſt. locis ordinibus & perſonis conceſ. &c. cæteriſque contrarijs quibuſcunque, quibus & illorum tenoribus pro hac vice derogare placeat cum clauſulis opportunis & cõſuetis.

Conceſ.vt pet. in præſen.D.N. PP. G.Caſſad.Card.

Subſcriptio Papæ, ſeu commiſſi eius, uel delegati.

ET cũ abſol.à cen ad effect. &c. Et quo l ob. an,oratoris habeantur pro expreſſis, ſeu in toto, vel in parte exprimi poſſint, nec non verus valor & vacationis modus; etiam ſi de illa quæuis generalis reſerua. etiam in corpore iuris clauſula, præter quam per obitũ apud ſedem reſultet, & quatenus litig lit.ſtat ac merita cauſſæ, & cauſſarum,ſi quæ ſint,ac nomina, & cognomina, gradus & qualitates iudicium, & collitigan. ſeu ſe moleſtan. habeantur pro expreſſis, ſeu in toto,vel in parte exprimi poſſint, in literis latiſ. exten. Et cum clauſula, Quamcunq; generalem reſeruationem importã. ex quauis cauſſa, etiam diſpoſitiue vel cõditionaliter in literis exprimen. Et cum clauſula ratificationis,&c. Et quod literæ in forma prouiſionis gratioſę ſimplicis, ſeu nouæ prouiſionis vel alterius ſubrogationis.etiam quo ad poſſeſ. & gratiæ ſi neutri, ſi nulli, ſi alteri, perinde etiam valere, aut

Diſpoſitio, ſeu clauſula, vel ad partum.

Conceſſ. Caſſat. Car.

alia

alia dicto oratori viliore via; & cum derogatione præmiſſorum ac aliorum quorumcunque quomodolibet contrariorum, ac regulæ de annali poſſeſſore, necnon iuriſpatronatus, quatenus de illo exiſtat. Etiam ſi laicorum nobiliũ & illuſtrium perſonarum, etiam ex fundatione vel deuotione cõpetat, in toto, vel pro parte, & de ſpeciali ad vitã, &c. Et qnod præmiſſorum omnium, & ſingulorũ denominationum, nominũ & cognominum, qualitatũ, annexorũ ſituationis fruct. de augendo & diminuendo, ordinum, dependentiũ, diœc. aliorumq; circa præmiſſa neceſſariorũ maior, verior, ſeu amplior expreſſio, ſeu ſpecificatio fieri poſſit, in liter. latiſſ. extẽdenda cũ derogatione ſtatu. priu. indul. & literar. Apoſtolicarũ, &c.

Datum Romę apud S. Marcũ Non. Martij, anno primo.

FOrma huius ſupplicationis reſpicit ſimplicem prouiſionẽ: bullæ vero forma inferius conſcripta pertinet ad nouã prouiſionem: & vtramque declarabo inferius in forma nouæ prouiſionis, & formã vtriuſque inſerere volui: vt ambæ melius intelligantur: quia pauci noſcunt differentiam inter nouam & ſimplicem prouiſionem, quam dicam inferius in declaratione bullæ.

Papa multa habet nomina.

¶ Beatiſſimo, &c.] Vocare poſſumus Papam multis nominibus, vocatur enim beatiſſimus hic, & in c. in nomine. 23 diſtinc. etiam dicitur Romanus Pontifex. in c. ſi gratioſæ. de reſcrip. lib. 6. in c. 1. de conſt. ibidem. dicitur etiã Pontifex maximus. cap. cleros. 21. diſt. in §. pontifex. dicitur etiam ſummus pontifex: vt clem. ſi. de ſent. excom. & in c. paſtoralis. de priuil. aliqñ Papa: vt in c. victor. 97. diſ. c. ſi Papa. de priuil. in 6. aliqñ dicitur ſanctiſſim9 & beatiſſimus archiepiſcopus magnæ Romæ: vt 21. diſt. c. in tãtum. [Et Imperator vocatur ſanctiſſimus. in l. Titia. 2. §. fin. ff. de lega. 2. aliquando ſimpliciter epiſcopus. c. ſaluator. & c. ex multis. 1. q. 3. & beatiſſimus eſt Papa ſi bene præſit, alioqui infeliciſſimus in redditionis ratione, quam Deo optimo in fine præſtare tenetur: & quãuis à iure vocetur multis, nominibus vt ſcripſi, tamẽ de ſtylo curiæ Romanæ in ſignaturis gratię apponi ſolet beatiſſime pater, &c. vel ſanctiſſime pater: & de hoc ſcribitur Pſal. 104. Conſtituit Deus hũc dominũ domus ſuę, & principẽ omnis poſſeſſionis ſuæ, ac conſtituit eum ſuper omnes princeps. Daniel. 2. cap. de quo plura ſcripſi in proę. Concor. contra hæreticos.

Omnes filij Papa vocãtur & quare.

¶ Prętet.] Dicitur curia & honore, quia curã omniũ habere, & ei oẽs honorem impartiri debẽt, teſte Bonif. in proę. Clement. nam poſtquàm Deus eſt pater omniũ, & creator. c. 1. de ſumma Trini. & ſic omnes ſumus filij eius, ad Galatas 3. c. oẽs filij Dei eſtis ꝑ fidẽ: ob id Papa eius vicarius vocat omnes ſuos filios: & omnes fideles vocãt eum patrem, c. quàm graui. de crimine fal. alioqui reſcriptum nullũ eſſet, quia non eſſet ſecundum ſtylum curiæ Romanæ conceptum: vt vbi, & ſcripſi in forma mand. in prin. in verb. dilectis filijs, in Concord. hæretici verò, cũ diaboli filii ſint, patrem illum colunt, & ſummũ pontificem contemnunt, & ſunt ab oĩbus etiam contemptui: ſed eos cum ſua pertinacia, & infidelitate relinquamus, orãtes, vt Deus eos illuminare per ſuam miſericordiã dignetur, vt videant opera eorum mala, & conuertantur ad dominum.

Supplicatio humiliter fieri debet, & petenti prodeſſe, & alij nõ obeſſe.

¶ Supplicat.] Qui humiliter precatur, & cum reuerẽtia: & quidam dixerũt hoc verbum referri à minoribus ad maiores, ſed adhuc ſubijcitur declarationis cauſſa, Supplicat humiliter: nam ſupplicans humiliter, facile obtinet quæ petit: quia humilitas Deum ipſum etiam placat. c. quicunq; 26. q. 5. & mandatum Papæ debet humiliter executioni mandari. c. cùm cõtingat. §. 1. de reſcri. de ſupplicatione ſcripſi in tract. de ſupplica. in 1 tomo conſtit. regu. ideò alia hic non inſeram, niſi quòd ſupplicatio continere debet, vt petenti proſit, & alii non obſit. l. reſcripta. C. de p̃cibus Imperat. offeren. tñ licet alii obſit, ſi Papa concedat, hoc valet dummodo ius quæſitum non tollatur, vt infra conſtat.

Sanctus Papa nocandus, & quã obrem.

¶ S. V.] Id eſt ſanctitati veſtræ: qui i. n. cum ſanctiſſimum dubitet, quem apex tãtæ dignitatis attollit? c. nõ nos. 40. diſt. & intellige ꝙ eſt nõie ſanctiſſimus, & quaſi tate: ſed interdũ quidã pontifices affectio-

 nibus

nibus & perturbationibus mouentur, & caro & ſanguis multa reuelat eis, quia homines ſunt: vt dixi in proœ. Concord. in ver. ſanctiſſimo. & hoc nomen maxime Papæ conuenit tanq̃ præcellenti. ad Heb. 7.c. talis.n. decebat, vt nobis eſſet pōtifex, ſanctus, innocens, & impollutus, ſegregatus a peccatoribus, & excelſior cœlis factus.

Ergo Papa ſanctus eſſe debet, tū quia ſanctam debet ſeruare vitam, quam fide eſt profeſſus. Eccleſiaſ. 45. c. in fide & lenitate iſtius ſanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne: tū quia ſanctum exequitur officium. adhæc quia ſanctū membrum ſancti capitis Chriſti efficitur, tum etiam quia à ſancta nutritur eccleſia, & ſancto ſpiritu ſuggerente domino famulatur. Et præcipitur Leuit. 19. Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum. vide 15. cōditiones ſanctorum per Bercho. in verb. ſanctus, & in c. tenere. 31. diſtinct. vbi Archid. exponit ſanctū pro mundo & puro, & per literas ſic ſcribi ſolet S.V. non extenſè ſanctitati veſtræ, ad vitandum falſum, vt is qui poſtea voluerit fabricare ſignaturam, deſiſtat, & vt breuius conficiatur, & ſi ſignatura extenſè fuerit ſcripta, ſic ſanctitati veſtræ, ſuſpecta præſumitur: quia nō eſt concepta ſecundum ſtylum curiæ Romanæ, quem obſeruare iura præcipiunt. c. quàm graui, cum ſimilibus de crimine fal.

Signatura non ſcribitur extēſè.

¶Veſtræ.] Dicitur cauſſa honoris. vt in ſimili dicit glo. in l. 1. in prin. ff. de ſuperficieb. & in l. vna. C. vti poſſid. nec valeret ſignatura, ſi in ea ſcriberetē ſanctitati tuæ, quia ab ſtylo deuiaeſſet, nec hic exactam dicendi rationem exquirimus, ſicut apud rhetores, nec iſta latinitas corrūpet ſignaturam, ſicut de bulla dicetur inferius per c. ad audientiam primo. de reſcrip.

Honoris cauſa excuſatur ſignatura.

¶Deuotus illius orator.] Ideſt deditus, addictus ſanctitati veſtræ, ſed in quo eſt ſupplicans ante gratiam Papæ addictus? Reſp. filij nonne obligati ſunt patri? ſic & quilibet Chriſtianus Chriſto, & Papæ eius vices gerēti: ob id dicit, deuotus veſter. i. deditus veſtræ ſanctitati, tanq̃ verus obedientiæ filius: vt ſcripſi in proœ. Concor.

Deuotus quis dicatur.

Deuotam vocat Imperator gentem fidelem, deditam, & obedientem in l. à legatis gentium deuotarum. C. de vectig. & in l. de votum poſſeſſorem ab omni inquietudine liberauimus. de meta lib. 12. omitto alios modos, quibus accipitur hoc nomē: de quo in tract. de verb. ſignifi. dicam.

¶Orator] Ideſt precator: orat. n. ſupplicando, vt gratiā ei Papa faciat: & dicitur in Euāgelio, quæcunq; orātes petitis, credite, obtinebitis: orare ergo debemus ſic q̃ equā obtinere velim⁹. & Iacob. 5. ſcribitur, Orate inuicē, vt ſaluemini. c. ſi. 36. di.

Orator quis?

Alio modo orator dicitur legatus, ſeu qui ornatā orationem habet: vt docet Lucas de Pēna, in rub. de legat. col. 1. lib. 10. C. vel orator dicitur vir bonus, & dicendi peritus: vt dicit Quintilia.

¶Ioannes Baliui.] Nomen petentis & cognomen in ſupplicatione inſeri debet, vt illi poſſit concedi: nam oportet ꝙ exprimatur is, qui petit, ſicut dicit de libello in c. 1. vbi glo. & Docto. de libelli obla. & in l. 1. ff. de eden. & omnis qui petit accipit à Deo, vt eſt in Euangelio, nō tamen ſemper Romæ à Papa ſi iuſtū nō ſit, quod petit, ſed petentibus dicitur, melius facient, ſi ſe ſumptibus inanibus non vexent, l. 1. ff. de inoffi. teſt.

Nomen & cognomen in petitione inſerendum & iuſtū petendum.

¶Clericus] Hoc eſt exprimendū in impetrationibus beneficiorum. c. cum adeo. de reſcrip. & ſi quis mentiatur ſe eſſe clericum, & non ſit, non valebit impetratio. c. ex literis. de tranſact. & cognoſcitur clericus in tonſura. clem. 2. de vita & honeſta. cleri. & in habitu. c. clerici. de vita & honeſta cleric. atq; in qualitate negotiorum: quia clerici debent negotijs ſpiritualibus inuigilare, nō ſecularib⁹, rub. ne cleric. vel monach. parum hodie differūt quidam ab aliis laicis, ne dicam à lenonibus & latronibus, tibi alia ſeu caligas habent laceratas, ſeu partitas, & diu iſas ſicut habent mentem diuiſam, & moniti non debent gaudere priuilegio clericali. clem. j. & 2. de vita & honeſta. cleric. & ideo impetrās dicit ſe clericum, quia laicis beneficia non ſunt cōmittenda. c. decernimus. de iudic. c. 2. de inſtit. & d. c. cum adeo.

Clericus exprimendus in impetratione & quō cognoſcatur.

¶Magalonen. ſeu Montiſpeſſulani.] Exprimi. n. debet cuius ſit diœceſ. is, qui petit, ideſt in qua diœceſi natus ſit: quia cuilibet Papa in ſua diœceſi prouidere intendit. c. neminem. 70. diſt. & præmittitur ſic, Magalonen. diœceſ. non diœceſis Magalonen. iuxta ſtylum: qui ſtylus probatur in c. venerabilis. de confirmatione vtili. & dico Magalonen. ſeu Montiſpeſſulani: quia olim ſedes erat inſula Magalone: verum quia fuit translata in Montempeſſulanū anno domini 1536. eō dico ſeu Mōtiſpeſſulani: ſufficeret tamen dicere Montiſpeſſulani ratione trāslationis: & ſi Papa mā-

Diœceſis in impetrationibus eſt exprimēda & præmittēda.

Scholaſticus Pariſ. an intelligatur de originario, vel de ſtudente tantū

det prouideri Petro Montiſpeſſulani, vel Aurelian. ſcholaſtico, licet ibi ſtudeat, ſi non ibi duxerit originem, non debebitur beneficium illi, licet ibidem Petrus ſtudeat: quia facilius prouidet Papa oriūdis, q̃ alijs. c. neminem. 70. diſt. l. in eccleſijs. C. de Epiſ & clericis. hoc docet Fel. in c. ſignificāte. col. vlt. de reſcrip. quia dū dico Aurelian. intelligitur origine. text. in l. ſed & reprobari. §. amplius. ff. de excuſ. tut. iuncta gl. in ver. Cōmaneus. i. de Cōmanea. ſcribit Fel. in c. Rodulphus. de reſcrip. & ego in l. 2. ff. de verb. ſignific. licet extra impetrationes fere ſi Papa loquatur de ſcholaſticis Pariſien. intelligat tam de originarijs, quam de extraneis Pariſ. ſtudentibus, per textum in c. ex literis. de conſtitu. c. quia de procurator. c. 1. de locat. ſcripſi in ſcholaſtico priuileg.

Doctor vel ſcholaſticus an exprimi debeant.

Item non ſolum debet exprimi cuius diœceſis ſit clericus, verum vtriuſque iuris doctor, vel etiam ſi ſit ſcholaſticus, ad mouendum & incitandum Papam, vt maiorem gratiam illi faciat, tamen doctor vel ſcholaſticus, non tenetur exprimere illam qualitatem quo ad hoc, vt ſi nō exprimat, ſit ſubreptitia impetratio: quia ea quæ reddunt difficiliorem Papam ad concedendum, neceſſario exprimi debent, nō autem quæ eundem faciliorem reddunt. c. poſtulaſti. de reſcrip. Fel. in c. in noſtra, ibidem & doc. in c. vlt. de præſump. Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 3. par. q. 12. ſcripſi abunde in forma mand. in ver. pro expreſſis, in concord.

Eccleſia parrochialis impetrationibus exprimi debet.

Exprimitur ēt eccleſia parrochia. alias impetratio tanq̃ ſubreptitia non valeret, c. cum in illis. de præb. lib. 6. vt ſcripſi in forma mand. in verb. parrochialis abūde.

Nomen sācti primarij exprimendum eſt non omnium.

¶ Sanctorum, &c.] Item exprimi debet nomen ſancti, in cuius honorem eſt eccleſia fundata. capitu. quamuis primo. vbi glo. & Doct. de præb. lib 6. & ſi in honorē plurium fundata ſit, illi etiam ſunt exprimendi: nam quod in vno dicitur, & in pluribus habet locum. l. 1. ff. quod cum falſ. tut. l. ſingularia. in ſi. ſi cert. pet. Fel. in cap. ſignificante, col. 1. de reſcript. non tamen debent exprimi omnes ſancti, quorū corpora iacent in eccleſia, vel in quorum honorem conſtructa ſunt altaria: ſed illi tantum, in quorum honorem primaria eccleſiæ erectio facta fuit: niſi primaria erectio immutata fuerit: tunc nominatio communis erit facienda pro tempore, vt ſcripſi in tract. nomina. q. 14. nu. 40.

Locus beneficij ſiti in impetrationibus exprimendus & diœceſis.

¶ Loci de balianiſſis] Ergo debet exprimi locus, vbi ſitū eſt beneficium vacans, alias incertitudo vitiaret prouiſionem. c. 2. de elect. in 6. l. ita fidei. ff. de iure fiſci. ni ſi diceretur quod maior & verior fieri poſſit expreſſio: vt inferius dicetur.

¶ Eiuſdem diœceſis Montiſpeſſulani.] Et ſic exprimi debet etiam diœc. vbi ſitum eſt beneficiū: quia Papa facilius prouidet indigenis, quàm exteris. tex. in c. 2. 70. diſtin. l. in eccleſiis. C. de epiſ & cleric. dixi in tract. de pacifi. poſſ. num. 217. ſi tamen fuerit error in nomine diœceſ. vbi ſitum eſt beneficium, ille non vitiat impetrationem, ſecus in errore propriæ diœc. impetrantis. argu. l. ſi. C. de hæred. inſti. vbi nō debet quis eſſe tam ſtultus, vt nomē ſuū. vel diœce. ſuæ ignoret: & hoc docet Feli. in d. cap. ſignificante. colu. 2. de reſcript.

Error in diœceſi an vitiet impetrationem

In diſpoſitione tamen ſignaturæ nulla ſit mentio, quòd beneficium ſit talis prouinciæ Narbon. vel alterius: nec diœceſis, ſed ſolum in corpore ſignaturæ: quia ſatis expreſſum fuit in partis petitione, ideo non eſt iterum exprimendum in clauſulis: & hoc nos docet ſtylus curiæ Romanæ, qui ex inſpectione formæ ſignaturæ apparet.

Omiſſio diœceſis an & quando non vitiet impetrationem.

Nota tamen, quod aliquis petiit in ſupplicatione ſibi prouideri de beneficio Pariſ. diœc. & non expreſſit diœceſim ſuam, ſi impetrans ſit eiuſdem diœceſis, in qua eſt ſituum beneficium, tunc in bulla exprimi poterit, talis N. clericus Pariſ. diœc. ſi vero alterius fuerit diœceſis, non poterit ideo non valebit impetratio. glo. & doc. in cap. ſi proponente, de reſcr. niſi gratia motu proprio facta eſſet, vel pro familiari Papæ ſcriptum fuerit, tunc etiam ſi eſſet alterius diœceſ. exprimeretur, & hoc ex mente Papæ præſumpta, qui vult ſuā gratiam ampliari propter motum proprium, & gratiam familiarium ſuorum. cap. ſi motu proprio, de præb. lib. 6. ſcripſi 40. & vltra effectus motus proprii in forma mand. in Concord. in verb. motu proprio. ſi tamen in ſignatura eſſet clā q̃ maior expreſſio fieri poſſit diœceſ. & aliorum, &c. tunc valebit impetratio: & in bulla ſuppleri poterit diœceſis impetrantis. & nota hos tres caſus, in quibus valet impetratio, quamuis diœceſis non ſit expreſſa impetrantis.

Caſus in quibus ſuppleri poteſt diœceſis.

¶ Per obitum N. quondam vltimi poſſeſſoris extra Romanam curiam defuncti vacauerit, &c.] Nota quod ſi vnus vacādi modus exprimatur, ſ. per obitū, non venit

Expreſſo vno

alius

uacādi modo a-lius non uenit.

alius vacandi modus.c. ſuſceptum. de reſcript.lib. 6. ideo non debetur id beneficium vacans per reſignationem, vt infra dicetur.

Item per obitum vacare dicit: quia beneficium non vacans conferri non poteſt, uec debet.cap.1.& 2.& per totum.de conceſſio. præbend. Immo qui ſufficiuntur in locum viuorum, ſunt communione priuandi, dicto c.1.& in regu.Cancella. & inferius dicam fuſius in 3. parte.in tract.de improbata beneficii viuentis impetratione.

Obitus nomine mors ciuilis nō continetur.

Et quamuis mortis nomine veniat, & mors ciuilis, & naturalis, vt docent interpretes in l.Galius.§.& quid ſi tantum. ff. de liberis & poſthumis.gl.in d.c.ſuceptū. tan ē obitus appellatione nō venit mors ciuilis, ſed tantum naturalis: ideo non deberetur beneficium impetranti vacans per reſignationēm.l.fi. C. de ſilentia. lib. 12.c.1.in 24. quæſtione 1. inferius tamē exprimitur vterque modus vacandi, vt ſequitur: nam obire mortem, vel obire diem dicimus, quaſi ire ad mortem, vel ad diem fati extremum:& canonum profeſſores vtuntur termino obitus, & pragmatici Romanæ curiæ. [ſic & Imperator in l.fi.C.ſolu.ma.ac iuriſcon.Vlpian.in l. 3.§.Pompo.ff.de minor]

Aduertendum eſt, quòd ſi beneficium impetretur, quod eſt per ſe, tunc debet dici in bulla, Cū itaque, &c. Eccleſia ſanctorum Iuliani, &c. vt ſuperius expreſſū eſt: ſed ſi beneficium ſitum ſit in aliqua eccleſia, tunc debet exprimi, non ſolum in cuius eſt diœceſi, ſed debet dici, Cum itaque, &c. quoddam ſimplex beneficium, ac perpetuum in eccleſia S. Marcelli exiſtēs & in diœceſ. Pariſ &c. alias bulla eſſet reſcribenda: vel præſumeretur contra eā, quia contra ſtylum curiæ Rom vt ſuperius ſcripſi, nec valeret, ſi non transſcriberetur impetratio, ſi à parte opponeretur.

Diœceſis & eccleſia in qua eſt ſitum beneficiū exprimi debent.

Quondā & olim præteritum & præſens tempus ſignificant.

Quondam] eſt aduerbium temporis, & attribuitur fere mortuis, & ſignificat hic tempus præteritum.glo in l quod ſi nulla.ff. de relig & l.eius.ff.ſi cert.pet. poteſt etiam ſignificare præſens, vt docet gloſſ. in l 1.§.1.ff.de noui operis nuncia. de dictione olim, ſcribam in bulla inferius, vide Corſet. in ſing.incipien.inſtrumentum.plene Barba.in cap.in præſentia.col. 4.de prob.

Nomen & cognomen defuncti poſſeſſoris quando omitti poſſit.

Ludouici.] Exprimendum eſt nomen, & cognomen defuncti ſimpliciter, qui poſſedit beneficium: ſed ſi ignoratur cognomen, nomen tamen illius exprimas, & non erit propterea ſubreptitia ſupplicatio, dummodo ſit expreſſum nomen beneficij, quia non eſt incertitudo, etiam poterit ſuppleri per clauſulam, & quod maior &c. de qua inferius.

Error nominis defuncti an vitiet impetrationem.

Et error in expreſſione nominis defuncti non uitiat acceptationem, nec impetrationem, ſi de corpore beneficij impetrati conſtet: ut docet Fel. in c ſignificante.col.1.de reſcrip.

Cautela quando ignoratur nomen, & cognomē defuncti poſſeſſoris beneficij.

Si autem ignoretur nomen defuncti poſſeſſoris, & cognomen, ſcribas per mortem N.illius vltimi poſſeſſoris, &c. & ita ponas N. punctuatum, & ſufficit: & denique ponas in fine ſignaturæ clauſulam, & quòd nomen, & cognomen illius ultimi poſſeſſoris in confectione litterarum exprimi poſſit: & ſic in bulla exprimetur, & ualebit impetratio, ut Doct.not.in c.cum M.de conſti.

Exprimēdum quando in curia vacat beneficium.

Ext.Rom.cur. defuncti, &c.] Ideſt, extra Romanam curiam mortui: & debet exprimi, quòd intra Romanam curiā uacauerit: nam beneficia in curia uacantia reſeruata ſunt prouiſioni Papæ, vnde nullus alius poteſt illa conferre intra menſem à die uacationis computandum. c.2. & 3.de præbend.lib. 6. Ideo Papa vt ſuis prouideat domeſticis, & famulis, difficilius prouidet de his, quàm de aliis extra curiam vacantibus: unde opus eſt hoc exprimere, aliàs impetratio non ualebit, ſi beneficium uacauerit in curia, vt in dicto cap.2 & curia dicitur ibi eſſe, ubi eſt Papa, non ubi eſt cancellaria.gl. & Doct. in d.cap.2.

Etiam in curia cenſentur uacare beneficia morientis intra duas dietas legales, per c. præſenti. de præb.lib.6.

Reſeruationes nō expreſſæ non continentur

Et ſi in corpore ſignaturæ fiat expreſſio unius reſeruationis, & in clauſulis cōditionalis clauſula ſapiēs reſeruationem generalem ponatur, non comprehenduntur aliæ reſeruationes, quàm expreſſæ, ut dixi in forma mandat. in Concorda. quia clauſulę unde eliciuntur reſeruationes, uel elici poſſunt, debent exprimi, aliàs non uenit reſeruatio, immo talis ſignatura debet eſſe ſignata per duplex fiat, id eſt in corpore, & ad partem, ut uidi in quodam libro cancellariæ Romanæ conſcriptum: aliàs beneficia reſeruata non debentur, maxime quæ in curia Romana uacant.

Vaca-

Præteritum excludit præſens.

¶ Vacauerit, & vacet ad pręſens.] Ideo ponitur ad tollendum dubitationẽ, quia præteritum excludit præſens, l. ſi quis, ff. de iuriſdi. omn. iudi. & Virgilius, Fuimus Troes: fuit illium &c. & ſi olim vacauit, nunc nõ vacat, ſed Papa dicit, & vacet ad præſens: vnde cum nunc vacet, conferendum eſt beneficium vacans, c. 1. & per totum, de conceſſ. præb. ſed de præterito præſumimus ad præſens, cap. ſcribam, de præſump. l. ſiue poſſidetis, C. de probatio. de his ſcripſi in l. verbum oportebit, ff. de verbor. ſignificat.

Clauſula ſpecialem gratiam facientes &c. & ſpecialibus gratijs proſequendis &c. differũt

¶ Quatenus ſibi ſpecialem gratiam facientes &c.] Hæc clauſula ſolet a poni, quando Papa de beneficio prouidet, & in gratijs prouiſionum.

Sed quando diſpenſatur ad plura beneficia & ſic in diſpenſationibus apponi ſolet clauſula iſta quatenus ipſum ſpecialibus fauoribus, & gratiis proſequentes &c. & ſpecialis gratia dicitur quando Papa de vno vel pluribus beneficiis vni prouidet: glo. & doct. in c. relatum, de præb. dicetur in bulla diſpenſationis inferius in 2. parte.

Declaratio tex. ſupplicationis.

¶ Parrochialem eccleſiam huiuſmodi, &c.] Intellige dignemini conferre, & de illa prouidere: quod eſt in fine petitionis fere huius ſupplicationis, & ſic in effectu petitio eſt, quod cum parrochialis eccleſia ſanctorum Iuliani &c. Vacauerit, & nunc vacet, ſupplicat talis N. vt dignemini illam eccleſiam parrochialem ſibi conferre, & de illa prouidere: clauſula longa eſt, ideo difficilis quibuſdam ad intelligẽdum, cum multa ſint verba intermedia: ſed iſte eſt ſtylus ſcriptorum curiæ Romanæ, & maxime literarum Papæ.

Valoris expreſſio ad 24. ducatos quare ĩ Frãcia fiat.

¶ Cuius fructus, &c.] Sic ſolet extendi hæc clauſula cuius fructus reditus, & prouentus, 24. duc. auri de camera ſecundũ communem æſtimationem, valorem annuũ non excedunt. Certum eſt quòd valor beneficii ſecundum quod communiter valet exprimi debet clem. 1. vbi glo. de præben. & in regula cancella. 61. vt annata Papæ ſoluatur: vt eſt in titu. de annat. in pragmat. ſed in Francia nos ſolemus exprimere æſtimationem valoris beneficii ad 24. ducatos, nam ſi nõ valeat triginta ducatis. non datur annata: ideo ad illam vitandam exprimitur hic valor 24. ducatorum, & de hoc dicam inferius in clauſulis, quod uerus valor exprimi poſſit. &c.

Aeſtimatio cõmunis inſpicitur.

Item additur ſecundum communem æſtimationem: quia communis æſtimatio attenditur, l. precia rerum, in fi. ff. ad legẽ Falcidiam, §. fi. de mandat. Apoſtol. in cõcordat. facit cle. vlt. de decim. dixi de nominationibus in tract. nomination. q. 9. nume. 37. & in §. volumus, de collat. in concor. nam licet vno anno plus valuerit beneficium, non attenditur valor illius anni, ſed quod valet communiter, & deductis oneribus: vt plene docui in d. tract. nominatio. q. 9. & in interpretatio. l. vnicæ, C. de ſententiis, quæ pro eo quod intereſt in verbo ſubtilitatem.

Quouiſmodo dictio, omnem modum vacandi cõtinet verum nõ fictũ.

¶ Siue † præmiſſo, ſiue alio quouiſmodo vacet &c.] Sicut ſupra dictum eſt, vno modo vacandi expreſſo non venit alius. dicto cap. ſuſceptum, de reſcript. in 6. Ideo dicitur hic, ſiue pręmiſſo, ſiue alio quouiſmodo vacet. & tũc omnis vacationis modus venit, per text. in d. cap. ſuſceptum.

2 Cautela eſt ergo vt hæc clauſula apponatur. vt docet Socin. conſil. 32. ex his colum. 5. in 1. vol. poſt deciſ. Rotæ 28. ſi mandetur, in no. [ſub tit de reſcrip. deciſio. 1.] nam dictio quouiſmodo, omnem denotat modum, ſiue directum, ſiue indirectum, principalem, vel acceſſorium. glo. in d. cap. vt inquiſitionis, §. prohibemus, de hæret. lib. 6. Dom. conciſ. 29. licet, col. 2.

3 Etiam ſi iure deuoluto. Caſſ. in deciſ. 5. de præb. niſi per mortem alterius perſonæ vacaret: vt inferius dicetur. vide quæ ſcripſi in forma mandat. in verbo, aliam quamcunque. in concord.

4 Tamen non comprehenditur modus fictus, vt pote per regulam cancell. de infirmis reſignantibus, vt plene ſcripſi in trac. reſignat. infra in eadem regula. niſi vacaret per obitum tempore impetrationis, & tunc comprehenderetur: vt ibi.

Clauſulæ quæ nõ dantur ſi nõ petãtur à parte.

5 Iſte clauſulæ, ſi non peterentur à parte, non darentur, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouiſmodo &c. ſeu per conſtitutionem execra. vacet, ac ſpecialiter reſeruatum, inter alios litigoſum ſit, & eius collatio deuoluta fuerit: vt eſt in regu. cancel. Inn. Papæ 8. reg. 62. Ideo dẽt eſſe cauta pars, vt in petitione hoc inſcribat, ſi illud velit obtinere, ſed ſi petantur, facile Papa concedit.

6 Vnde cum hæc clauſula quouiſmodo omnem contineat modum, quamuis alius impetrans verum expreſſerit modum, nõ præferetur iſti, ſi poſterior in tempore fuerit:

fuerit: quia per primum eſt expreſſus verus vacãdi modus in genere, per hãc clauſulam:vt eſt in glo.d.reg.cancell.62.

Expreſſio in executorijs non prodeſt.

7 Limitantur quando vnus vocandi modus tantum eſſet expreſſus in bulla, & in executorijs literis omnis modus, vel iſta clauſula quouiſmodo: certe per hoc non veniret alius modus.quã in bulla expreſſus:quia literæ executoriæ non ampliant gratiã,per tex.in no.clem. 1. in fi.de præ.

Vnus ſaltẽ vacãdi modus eſt exprimẽdus.

8 Nec etiam valeret impetratio, ſi non exprimeretur vnus ſaltem vacãdi modus, ſed diceretur per modum in cancellaria Apoſtolica exprimendum:vt eſt tex.in regula cancellariæ 45.& ſi aliquis ſic impetraret,& haberet,ſignaturam, non expediretur poſtea bulla : vt ibid. cautum eſt facit c.cum in illis,§.2.de præb.lib.6.

Clauſula quouiſmodo quando in literis non ponatur.

9 Si autem impetretur beneficium hodie creatũ,non ſolet tũc apponi hæc clauſula,quouiſmodo &c.ſed dicitur in bulla, beneficium prædictum ſic vt præmittitur vacans,ſeu ab eius primæua erectione(vt præfertur) vacans cum omnibus iuribus &c. clem. vlt. de reſcrip.vbi doct.

Clauſula dummodo eius diſpoſitio &c.

10 Nec etiam apponitur clauſula, dummodo eius diſpoſitio ad nos deuoluta fuerit &c.quoniam alij modi non conueniũt in hoc beneficio de nouo erecto: ideo ſuperflua verba apponi non debent,quia reſecantur in prima conſti.C. & in procem. Decret.& ſexti:& quia non potuit deuolui collatio ad Papam, cum ſit de nouo creatum beneficium.

Quando in literis non exprimatur.

11 Nec clauſula, dummodo tempore datæ præſentium non fuerit alteri ius quæſitum,quia poſtquam eſt de nouo erectum, non potuit ius alteri queri:c.ad audientiã primo,de eccl.ædif.licet Papa fere in omnibus impetrationibus hanc clauſulã apponere ſit ſolitus: de qua inferius in bulla nouæ prouiſionis dicetur.

Clauſula dummodo tẽpore datæ præſentiũ &c. quando poſſit omitti.

12 Nec clauſula,aut ſi aliqui ſuper prouiſionibus &c. quæ eſt in fine bullæ, vbi derogat literis impetratis ad vacatura : ſed iſtæ literæ non comprehendebant de nouo erectum poſt literas, ergo illis nõ erit derogandum:d.clem.fin.de reſcrip.c.cum olim,de conſuet.c.dilecto,& ca. vacante, de præbend.

Clauſula aut ſi aliqui &c.quando omiſſa non vitiet.

13 Nec clauſula,ipſumq;beneficiũ diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruatum fuerit &c. apponi debet in bulla:nam cum beneficiũ hodie creatum fuerit, & impetratum, & collatum, videtur quod alius non potuerit habere ius in illo,nec potuit eſſe reſeruatum,nec prouiſio deuolui. Ideo clauſulæ iſtæ non ſunt neceſſariæ.

Clauſula ipſũque beneficium &c. an omitti in bulla poſſit.

14 Si tamen apponantur non vitiant : quia ſuperflua non ſolent vitiare reſcripta,nec teſtamenta, l. teſtamentum, C. de teſtam. veruntamen ſi eſſet à longo tempore erectum,iſtæ clauſulæ poſſent eſſe vtiles.

Clauſulæ ſuperflua non vitiant bullam.

¶ Aut ex alterius cuiuſcunque perſonæ.&c.] Nam ſi impetraſti beneficiũ per mortem Ioannis, & vacet per mortem Iacobi, debetur tibi beneficiũ vigore iſtius clauſulæ,aut ex alterius cuiuſcunque perſonæ : alioqui collatio facta de beneficio vacante per obitum Titij,nõ ſe extendit, ſi vacet per alterius mortem:quia non eſt mens Põtificis, vt ſi per mortem alterius vacet,conferatur:nã poteſt vacare per mortẽ alicuius curialis & iõ Papa non intendit illud conferre, quia collationi & prouiſioni Papæ reſeruatum eſt, tam per regulas cancellariæ, quàm per Extrauag. ad regimen, de præben.in communibus. doct.in ca.abbate ſane.de re iudi. & illa clauſula quouiſmodo, refertur ad illam perſonam expreſſam Domi. de Rota deciſ.73.nota quod vbi Papa in antiq.

Impetrãs per obitum vni' non obtinebit,ſi per mort. m alterius vacet.

15 Ex ſtylo.n.palatii alia non venire per ſonam etiam per clauſulam quouiſmodo teſtatur Bonifac.in cle.vlti.col.2.de ſent. excommu.& Card. conſi.30.in hac col.2. quia mors vnius non eſt mors alterius : Aut mors vnius loco,vel tempore facta, non extenditur ad mortem alio loco & tempore factã:vt docet gloſſ.in §.viſum, in verbo alias quouiſmodo, de collatio. in Pragm.Rota deciſ.27. fuit dubitatum; & dec.ſeq. in no.ſed per iſtam clauſulam, aut ex alterius &c.ſic ideo vtile eſt illam inſcribere, vt ſiue per mortem vnius vacauerit,ſiue alterius ibi debeatur.

Reſignatio metu facta non valet.

¶ Siue per liberam reſignationem dicti Ludouici,ſiue cuiuslibet alterius de illa in Roma. curia,vel extra eam etiam coram notario publico, & teſtibus ſponte factã,&c.]Quod generaliter dixerat,nominatim exprimit,ſiue alio quouiſmodo vacet,ſiue per liberam reſignationem Lud. ergo ſi ipſe per metum reſignauit.non valet impetratio:nec Papa intendit conferre,cap. 2.& per totum de his quæ vi metuſve cauſa fiunt: cap.ſuper hoc, de renũcia. vt alibi ſcripſi,ſiue per reſignationem cuiuslibet alterius in Roma.curia,vel extra. beneficium enim reſignatum in curia eſt Papæ affectum,clem.1. vt lit. penden.

vbi

vbi gloſſ.& ſi hæc clauſula non apponatur in diſpoſitione, non debetur beneficium in curia vacans: nec ſolet in bulla deſcribi, niſi extra Romanã curiam vacauerit: vnde vtile eſt, hoc adijcere ẽt Papa vult, ſiue vacauerit per reſignationem Ludouici, vel alterius habentis ius in dicto beneficio, vt impetratio valeat & teneat.

Beneficiũ corã laico reſignatũ an vacet ĩ præiudiciũ reſignãtis.

¶ Etiam coram notario publico & teſtibus ſponte factam.] Nam ſi quis forte reſignãſſet coram notario, vel laico, in præiudicium reſignãtis vacat beneficium, & Papa confert: vt in c. quod in dubiis, de renũciat licet Inn. in c. ad quæſtiones, de rerũ permu. dicat non vacare etiam in præiudicium reſignantis: de quo alibi dicam in 3. parte: in tract. reſign.

In præbendis nomen defuncti exprimẽdum eſt.

Aliud eſt in p̃benda, vbi fructus ſunt diſtincti: tſic ſi vacat præbenda per mortem Ioan. & impetras per mortẽ Iacobi, nõ reuelabunt te iſtæ eccleſiæ, ne variationi detur locus & quia in p̃bendis non conſtat de certo corpore præbendæ, quia ſunt indiſtinctæ vnde licet ponantur iſta verba in ſupplicatione, non proſunt propter incertitudinem: doct. in c. 2. de electionib. li. 6. ſufficeret tamen exprimere nomen, vel cognomen defuncti canonici, cũ clauſula, quod maior expreſſio nominis, vel cognominis fieri poſſit.

Reſignatio facta corã teſtib⁹ valet.

Item ſi quis reſignat beneficium ſuum, & nullus interſit notarius, ſed teſtes, adhuc debetur impetranti hoc beneficium ſic reſignatum, & per iſtam clauſulam, & teſtibus ſponte factam: quia ſufficit reſignationem eſſe factam dummodo probari poſſit: quod fieri per teſtes poterit, cum parem vim habeant probationes teſtium & inſtrumentorum, l. in exercendis, C. de fide inſtrumen. Tamẽ ſi in ſignatura ſolum diceretur beneficium vacans per reſignationem factam in partibus, & demum in bulla velit exprimere quod ſit facta corã notario, & teſtibus in cur. Rom. non recipietur: nã primo præſupponit quod vacabat, quãdo impetrauit, quia in patria erat reſignatum: nunc vult dicere, quod nõ vacabat: & ſic petit vt admittatur reſignatio in curia. Ideo hoc fieri non poteſt, quia allegat contraria, ob id repellendus eſt. l. 1. C. de furt. & quia alia eſt vacatio in curia, & extra. vt ſupra dixi.

Dicens vacaſſe in partibus, non põt poſtea dicere in curia vacaſſe.

Declaratur extrauagãs execrabilis.

¶ Aut per conſtitutionem Execrabilis, aut c. de multa. vacet.] Aduertendum eſt, ꝙ Papa Ioan. 22. fecit vnam conſtitutionem extrauagantem, quæ incipit, Execrabilis; in tit. de pręb. poſt c. de multa, in cõcilio Latera. editam illo tit. vbi vult, quod poſt adeptionem pacificam ſecũdi curati ipſo iure vacet primum, & poſſit impetrari: ꝙ ſi pars illa duo retinere cõtendat per menſem ſine diſpenſatione, vtroque priuatus ſit, & beneficia ſint reſeruata Papæ prouiſioni: ob id Papa iſtud confert, etiam ſi eſſet reſeruatum, vel vacaret per cap. de multa, vel Extrauag. Execrabilis, quæ vtinam bene ſeruarentur: nam nõ eſſent tot in beneficijs plurales. Iſta tamen reſeruatio non ſeruatur in Francia, imo epiſcopi iſta beneficia conferunt ante menſem datum, in cap. Statutum, de præb. in 6. quantum ad iſtam vacationem, non q̃n vere vacauit in curia, ſed obſeruatur iuris reſeruatio & dicto cap. ſtatutum.

Clauſula iſta ĩ ſimplicib⁹, nõ eſt neceſſaria.

Item iſta expreſſio non eſt neceſſaria, quando impetratur beneficium ſimplex: quia per aſſecutionem iſtius ſimplicis nõ vacat curatum nec econtra. per d. cap. de multa, & ca. gratia, de reſcript. lib. 6. Ideo non eſt neceſſe in ſignatura iſta conſcribere verba, minus in bulla.

Qua auctoritate quis ſit aſſecutus beneficiũ quod impetratur eſt exprimendũ.

¶ Seu per aſſecutionem alterius beneficij &c.] Si quis impetrauerit beneficiũ vacans per aſſecutionem alterius canonice factam, debet exprimere in ſignatura, an auctoritate ordinaria, Apoſtolicane ipſe fuerit illud aſſecutus, alias ſi in bulla velit exprimere, quod auctoritate Apõſtolica, nõ expeditur: quia ex illa prouiſione inſurgit generalis reſeruatio, eo quod beneficium eſt affectum Papæ prouiſioni, ob id Papæ illa expreſſio fieri debet alioqui ſi per aſſecutionẽ beneficii familiaris Papæ eſſet aſſecutus, certe hoc Papa non intelligeret, quod maxime debet exprimi doct. in d. cap. ſuper literis, de reſcrip. ſcripſi ſupra in tracta. reſerua. & tunc ponitur verbum aſſecutus, quando iure quis beneficium acquiſiuit, ſi vero de facto ponitur eo caſu verbũ apprehendit: vt eſt in Praxi cancellariæ Romanæ, fol. 55. verſic. item nota quod tunc.

De clauſula aſſecut⁹ vel apprehẽdit.

Inhabilitas poſſeſſoris eſt exprimenda.

¶ Aut incapacitatem, ſeu inhabilitatẽ cuiuſcunque perſonæ, &c.] Etiam hæc clauſula eſt valde vtilis. quia impetrans p reſignationem, vel alio modo, non obtineret ſi forte vacaret per inhabilitatem poſſeſſoris, forte quia non fuit promotus intra annum: iuxta c. licet canon, de electio. in 6. vel erat irregularis tempore collationis aut alia inhabilitate, ſeu incapacitate notatus: de quibus Panormita. & alii in c.

cum noſtris,de conceſſio.præb.& inferius dicetur : vide etiam multa quæ ſcripſi in tract.de pacifica.poſſeſſ.in 4.limi. ſed per iſtam clauſulam impetranti debebitur, etiam ſi vacet per inhabilitatem,& incapacitatem poſſeſſoris.

Collatio inualida non impedit ſecūdā.

¶Aut prouiſione quauis etiam Apoſtolica auctoritate facta nulla & inualida exiſtēte,vel alias vacet,&c.] Ideo ſcripta eſt hæc clauſula : quia ſi Papa conferat inutiliter,& nulla ſit eius prouiſio,forte propter literarum ſurreptionem,vel inhabilitatem perſonæ,tamen nullus alius de iure poterit illud beneficiū conferre, vtpote quia Papæ affectum eſt: vt docet Panormita. & alij in c.inter dilectos, de exceſſibus prelat. tamen per iſtam clauſulam Papa vult.ut valeat illius collatio,licet in hoc regno Franciæ reſeruatio iſta & effectio non ſeruetur:vt ſuperius dixi in materia reſeruationis. Papa etiam dicet vel alias vacet. Triginta modos vacandi ſcripſi in §.monaſterijs, de nominatio.reg.in concor.Frāciç:& quoquo fere ex his modis vacet debebitur impetranti per iſtam clauſulam generalē, & per iſta verba nulla & inualida,&c. probatur à cōtrario,ꝙ ſi Papa conferat ſecundo beneficium alicui,non obſtante prima collatione,intelligetur de inualida & nulla collatione nō de valida,etiam ſi Papa hoc diceret, non reciperetur:vt docet Felin. in c.cauſſam, de reſcrip.& doct.in cap. quæ in eccleſiarum,de conſtit.& in l.Barbarius.ff.de off. prætor.

Clauſula non obſtante collatione, intelligitur de inualida.

¶Etiam † ſi deuolutum &c.] Ex iſta ſignaturæ clauſula elicitur bullæ clauſula, etiam ſi tāto tempore &c. & quòd in hac ſupplicatione breuiter cum &c. ponitur, in bulla extendi ſolet,ſicut clauſulam protocolli notarius extendere ſolet .l. Gallus.§.idem credendum. ff.de liber. & poſthu.& in authen.de tabellio.colla.4.ſufficit in ſignatura verba iſta ponere.

2 *Etiam ſi deuolutū,&c.*& hoc eſt ſtatutum propter deciſionem.c.2.de conceſſio. præb vbi epiſcopus habet ſex menſes, & archiepiſcopus alios ſex menſes ad conferendum,poſtea in deuolutum eſt ad Papam & alius non poteſt poſtea de illo beneficio deuoluto diſponere.

Deuolutū beneficiū Papa confert.

3 Ideo pars petit,quòd ſi collatio ſit ad eum deuoluta, quòd adhuc ipſe Papa dignetur conferre illi : & ſi ordinarius poſt iſtam deuolutionem conferret, & poſtea is poſſideret per triennium: iſte habens ordinarij collationem poſtea non poterit moleſtari, quia habuit coloratum titulū vt patet in titul.de pacific. poſſeſſ.in Concorda. quia verus effectus eſt poſt triennium:vt abunde ſcripſi in tract. de pacifi. poſſeſſo in 3.amplia.

4 Eo etiam dicitur iuxta Lateranen. cōcilij ſtatuta: quia in Lateranenſ. concilio iſta deuolutio prius fuit ſtatuta : vt patet in d.c.2.de conceſ.præb.

5 Si tamen impetretur beneficium vacans in curia,vel dignitas principalis,ſeu maior poſt pontificalē,non eſt neceſſe ponere in ſignatura hanc clauſulam, etiam ſi deuolutum: quia cum beneficium ſit reſeruatum collationi Papæ, nō dicitur deuolutum: cum ſemper collatio ad Papam ſpectauerit.c.2.de conceſſ.o.præben.& in regul.cance.la.eſt reſeruata Papæ prouiſioni hæc dignitas : & probatur in c. fi.de præb.& c.2.ac 3. illo tit. in 6. & quamuis iure ſpeciali ordinarius poſſit poſt menſem beneficium in curia vacans conferre, tamen ab ordinario non deuoluitur ad Papam, quia Papa ſemper conferre poteſt, ſed ne diſpendioſa ſit longa vacatio. c. quàm ſit. de elect. in 6. Papa permittit vt ordinarius poſt menſem conferat. d.c. 3.de præb.in 6.

Clauſula deuolutionis quando non ſit inſerenda in ſignatura nec in bulla.

6 Nec in bulla etiam ponetur clauſula ꝙ tanto tempor. &c.quòd collatio eſt deuoluta ad Papam:quia impoſſibile eſt deuolutum eſſe ius, poſtquam ſemper Papa potuit conferre, & nullus alius, ergo ab alio deuolui non potuit: priuatio enim præſupponit habitum. §.ſeruus, de capit. demi.in inſtit.

7 Et nota ꝙ quamuis in hac ſignatura à parte dicatur, etiam ſi deuolutum, &c. conditionaliter, & inferius dicetur,quod exprimi poſſit,etiam ſi deuolutum &c. et ſi expreſſerim, ꝙ eccleſia caruit diu rectore, tamen in bulla non potero diſpoſitiue exprimere, quod ſit deuolutum, ſed conditionaliter,ſicut in ſignatura,alioqui eſſet addere ſignaturæ,quod in ea non eſt expreſſum : & iſte eſt ſtylus curiæ Rom. notandus.

Cōditio naſciter ī bulla ex primū quod ſic in ſignatura fuit expreſſū

8 Quia bullæ non debet addi vltra ſignaturam niſi id, quod eſt de ſtylo curiæ ſium:& fere tantum proderit hæc conditionalis expreſsio,ſicut ſi non eſſet conditionalis.

Bulla nō det addi vltra ſignaturā

¶Affectum.]Hoc ideo dicitur,ꝙ ſi Papa beneficium ſeculare vacans regulari commendauerit,ſeu commendauit beneficium

Affectū Papa beneficium quando dicatur.

ficium regulare clerico ſeculari ad vitã, ſi moriatur commendatarius, beneficium tale remanet affectum per illam commẽdam poſtquam Papa appoſuit manus in illa, adeo quòd nullus inferior pro ea vice poſſet illud conferre, ſeu de illo ſe intromittere, per regul cancella 3. affectum etiam dicitur beneficium ratione litis, expectantiſque, qui acceptauit, & non fecit ſibi prouideri, & vbicunque Papa appoſuit manum: vt ſuperius dixi in titu. de reſerua. poſt doct. in c. tibi qui, de reſcri. lib. 6.

Imo ſi Papa illud conferret, & non exprimeretur, quòd beneficiũ eſt Papæ prouiſioni affectum, non valeret prouiſio tanquam ſubreptitia: quia affectio iſta vim reſeruationis obtinet: & Papa non intẽdit facile reſeruata conferre, vt ſuperius in materia reſeruationis dictum fuit: quam reſeruationem, ſeu affectionem in Frãcia non ſeruamus, ſed diſponitur de his ſicut ſi non eſſent reſeruata, vel affecta, vt ibidẽ ſcripſi: ideo iſta clauſula, in patria obedientiç eſt maximi momenti: in regno vero Franciæ non magni: & niſi eſſet ſtylus curiæ vt apponeretur ſi omitteretur in Francia, non vitiaretur bulla nec ſignatura.

Specialiter reſeruatio quæ dicatur.

¶ Specialiter vel generaliter reſeruatum &c.] Specialiter reſeruata beneficia dicuntur, quando Papa alicui dedit poteſtatem conferendi aliqua beneficia, & reſeruat ſibi illa, ita ꝙ nullus alius, niſi ille, pro quo ſpecialiter reſeruat, illa conferre & obtinere poſsit. c. is cui, de præb. lib. 6. vel ſi ſuæ diſpoſitioni reſeruat aliqua beneficia, vt ſupra dixi de reſerua. ſed per iſtam clauſulam vult ꝙ huiuſmodi reſeruationes, non obſtent, ſi alteri tamen ius in beneficio quæſitum non eſſet: ſed vt huiuſmodi prouiſio valeat: hæc tamen clauſula non nocebit habenti reſeruationem ſuper certo beneficio: vt docet Staphile. in tract. de literis gratiæ in prima manda. form 1, verſ. concludo etiam per iſtã clauſulam valebit collatio facta impetranti, quamuis beneficium eſſet mandatario reſeruatum, ſi prius impetranti collatum fuerit. §. declarantes. de manda. apoſto. in concord.

Generalis reſeruatio quæ ſint, & quas comprehendat.

2 Idem ſi reſeruationes generales ſunt, vt beneficia in tali epiſcopatu vacantia: vt ſcripſi ſuperius in materia reſeruationis, & in tract de reſerua. in concord. vel quando ſunt beneficia familiarium Papæ, hæc generaliter ſunt reſeruata, tamen non comprehenduntur per hanc clauſulam.

3 Quia obſtat regul. 62. quæ vult ꝙ niſi clauſula vnde elicitur generalis reſeruatio, ſit per duplex fiat ſignata, non poſsit exprimi, licet dicatur in corpore ſpecialiter vel generaliter, vt hic & in diſpoſitione, & ad partem cum clauſula generalem reſeruationem importante.

4 Quia tamen illa verba non ſunt, per quæ in bulla exprimi poſsit reſeruatum: ideo non poterit exprimi per clauſulam generalem reſeruationem importante.

Clauſula ex quacunque cauſa quid denotet.

5 Vnde addi debet in ſignatura & in diſpoſitione, & cum clauſula generalem reſeruationem importante, ex quauis cauſa etiam diſpoſitiue in literis exprimenda, etiam per iſtam clauſulam ſine conſenſu Cardinalis, in fauorem cuius reſeruata ſunt per reg. 30. Inn. bulla non poterit expediri, ſecus ſi in ſignatura conditionaliter exprimatur, qui forſan familiaris dilecti fratris noſtri Hiero. Veral. eſt & continuus commenſalis, &c.

Nomen & titulus cardinalis in bulla eſt exprimendus, quãdo affirmatiue fuit expreſſa familiaritas, ſecus ſi conditionaliter.

6 Et ſic non ſufficit exprimere ꝙ fuerit familiaris Papæ, vel alicuius cardinalis niſi nomen cardinalis, & titulus exprimatur, & conſenſus illius, quandó affirmatiue fuerit dictum eſſe familiarem.

7 Secus ſi conditionaliter, vt dixi: ſufficit tamen ſi in ſignatura dicatur, & cum clauſula generalem reſeruationẽ importante ex quauis cauſa, quæ exprimi poſsit in literis: tunc & nomen, & titulus in bulla exprimi poterunt, ſecũdum illa verba, ex eo ꝙ dilecti filij. Hier. tit. &c. familiaris continuus & commenſalis fuit generaliter reſeruatum, &c.

Cardinalis mortui reſeruatio in genere exprimi poteſt non viuentis.

8 Etſi in ſignatura fuerit illa clauſula, vel ex eo ꝙ dictus. N. alicuius cardinalis familiaris continuus & commenſalis generaliter reſeruatum exiſtat, an in bulla poſsit in genere exprimi, dicendo al cuiuſ ex ſacroſanctæ Roma. eccleſiæ cardinalibus familiaris continuus commenſalis fuit. reſpon. ſi cardinalis, cuius familiaris fuit ille cuius beneficium impetratur, mortuus fuerit, ſufficit expreſsio ſuperior. generalis, ſecus ſi cardinalis ſit viuens: quia tunc illi fieret præiudicium: ideo nomen tit. & conſenſus requiruntur, vt ſupra docui per reg. cancella.

9 Et hæc clauſula generalem & c. reſtringitur ad vnam reſeruationem expreſſam, nec licet aliam exprimere, ſi non ſit

clauſu-

clauſula, ex quacunque cauſſa, &c. & hæc referitur ad clauſulam in corpore poſitam de ſtylo curiæ Romanæ.

Reſeruatio notoria nō ſpecialis ſuffi. Permutatio nō valet, ſi alterum beneficiū erat reſeruatū.

10 Limitatur in reſeruatione notoria in curia: tunc licet de ea non fiat mentio, valebit Papæ prouiſio, quando erat generalis & notoria: vt docet Fel. in c. ſuper literis. col. 5. num. 8. in 3. regul. de reſcrip. per glo ibi.

11 Niſi ignorantia poſſet cadere in Papā ratione alicuius indiuidui: allegat Aegid. deciſ. Rotæ 9. commiſſio. vnde cum Papa multa indiuidua ignorare poſſit. cap. 1. de conſtit. lib. 6. ob id eſt tutius ſemper hanc reſeruationem exprimere.

12 Et idem in permutationibus beneficiorum concludit Feder. in tract. de permut. benefic. q. 3. & 4. & Aegid. eo. tract. in 3. par. q. 2. vt non valeat permutatio, ſi alterum beneficium erat reſeruatum: ſed vterque redibit ad ſuum beneficium per c. ſi beneficia, de præb. lib 6.

¶ Aut litigioſum, cuius litis ſtatu &c.] Hoc ideo ſcribitur, quia Bonif. Papa in c. ſi hi contra, vt lite pēden. in 6. ſtatuit his verbis: Si hi, contra quos, ſuper dignitatibus perſonatibus, vel alijs eccleſiaſticis beneficiis, quæ poſſident litigatur, vt lite pendente cedant, vel forte decedant: ne propter nouos aduerſarius, qui malicioſe interdum petitoribus ſubrogantur, litigia in eccleſiarum diſpendium prorogari contingat, ſtatuimus: vt dignitates, perſonatus, vel beneficia huiuſmodi, donec contra ſuperſtitem lis finita fuerit, aliis nullatenus conferantur: nec ad ea eligatur quiſpiam vel etiam præſentetur: ꝙ ſi ſecùs actum fuerit, eo ipſo irritum habeatur, &c. & per iſtam clauſulam illi prohibitioni Boniſac. derogatur: ſed in bulla ſolet extendi, ꝙ lis inter duos adhuc indeciſa exiſtat. cuius litis ſtatum præſentibus volumus haberi pro expreſsis, pendeat indeciſa, & nondum finita & per illud verbum litigioſi &c. derogatur prædicto c. Bonifacij. hoc etiam probatur in c. inter monaſterium. de re iudi. vbi oportet exprimere litem, & litis ſtatum: ſed hodie ordinarij etiam conferunt beneficia litigioſa non finita lite, mortuo vno litigante, & hoc ex conſuetudine Fránciæ, in qua non ſeruatur d. c. ſi hi, vt alibi ſcripſi: & quòd etiam in reſcripto ad lites debeat fieri mentio litis pendentis probat c. cæterum, & c ſuper literis. de reſcript. vbi Fel. col. 7. tradit regulam cum limita.

Litigioſum beneficium exprimēdum & quando litigioſū dicatur.

Litigoſum tunc dicitur, etiā per ſolam citationem à iudice competente factam, clem. vlt. vt lit. pend. abunde Petr. Pariſ. in cōſ. 94. beneficium. in 4. vol. & ſicut res profana litigioſa non debet alienari. l. fi. & per totum. C. de litigioſ. ita nec beneficium litigioſum conferri: & ideo exprimitur hic propter rationes quas ſcripſi in tract. de ceſsionib. in 2. tomo, conſtit. reg. in commenta.

Litis nō eſt mentio facienda, quando non collitigans reſignat.

Si tamen tertius, qui non eſt in lite, reſignaret alicui collitiganti, nō eſſet facienda litis mentio, quæ non eſt cum ipſo tertio: & expediri bulla poſſet ſine litis mentione, tamen propter ſtylum curię Romanæ, hæc clauſula ſolet in ſignatura apponi: ideo ſtylus eſt ſequendus. c. quàm gra ui. de crim. falſ. poteſt tamē in bulla omitti, ſi non ſit neceſſaria.

¶ Eidem oratori prouidere miſericorditer dignemini de gratia ſpeciali conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque in contrarium facientibus, nō obſtantibus quibuſcunque cum clauſulis oportunis, necnon & conſuetis.

Statuta repugnātia tolluntur per clauſulā non obſtant.

Item hæc verba ponuntur in ablatiuo caſu, propterea ꝙ ſi eſſent aliquæ conſtitutiones, ſeu ordinationes Apoſtolicæ repugnantes generaliter, ſeu ſpecialiter huic conſtitutioni: vel ſi ibi adeſſent aliqua ſtatuta, per hæc verba illis derogabitur, & per haſce clauſulas, per tex. in c. cum aliquibus, de reſcriptio in 6. ſcripſi in forma mand. in fi. in Concord. & hic eſt finis primæ partis ſignaturæ, alia in fi. bullæ ſcribam inferius Hactenus de prima parte.

Secunda pars ſignaturæ.

Papa ſignaturā tripliciter ſignat & ſuper quibus.

Secunda † ſignaturæ pars eſt, in qua Papa vel ab eo commiſſus ſubſcribit partis ſupplicationi, & notandum eſt quòd Papa ſolet tripliciter ſupplicationē gratiæ ſignare, vel per fiat, vt petitur, vel per fiat A, vel per fiat motu proprio.

2 Nouam gratiam ſignare ſolet per fiat, vt petitur, ſi reformetur gratia, ſignat Papa per fiat A. vt in reg. Alex. 6. habetur, in tit. de ſignatura gratiæ in princ ſi vocetur Paulus, ſignat fiat P. vel alias iuxta literam primam ſui nominis.

3 Sed ſi ſua ſponte moueatur, ſignare ſolet, fiat motu proprio, & non ſolet dicere, vt petitur, quando motu proprio reſcribit: quod ſolet facere, ſi ſcribat pro cardinali, aut familiari habenti fauores, aut

quan-

miliari habenti fauores,aut quādo ei placet.vt docet Octa. in ſua Iſagog.lib.1.tit. de vtraque ſignatura.

Delegatus à Papa ſignat p conceſſū

4 Si vero ſignetur ab eo, qui eſt à Papa commiſſus,tunc ipſe ſubſcribit, cōceſſum vt petitur in præſentia d.N.P.Hiero.Car. Verallus,& hoc ſi fuerit facta in præſentia, alioqui ſimpliciter diceretur conceſſum,vt petitur Hiero.Card.Verallus, nēpe ſi in pſentia Papæ ſignet Cardinalis, atteſtatur hoc eſſe factū eſſe in pſentia illi⁹: ſic dicens,conceſſum vt petitur in præſentia do.noſtri Papæ, alioqui ſubricet hoc.

Conceſſum in forma exprimitur quādo forma adeſt.

5 Vel interdum ſignat,conceſſum in forma in præſentia d. N.P.N. Card. hoc docet Gomeſ.in reg. de non iudicando iuxta formam ſupplica. in compendio ſigna. & iſta ſubſcriptione vtitur commiſſus Papæ in principalibus gratijs & nouis prouiſionibus.

6 Sed eſt aduertendum, quod ſi illud, quod concedit,habeat formam, eo caſu ſignat Papa,fiat in forma.vel hic commiſſus,cōceſſum in forma alioqui ſimpliciter: quia Papa vult vt forma ſeruetur prout de iure.c.cum dilecta,de reſcript.hoc eſt ſtatutum in reg.Alex.6.

7 In reformationibus vero gratiarum non concernentibus nouæ gratiæ conceſſionem,ſed aliquam qualitatem,& circunſtantiam, vt in reſcripto perinde valere, ſolet commiſſus à Papa ſignare conceſſum N. Cardina.

Commiſſiones ſignātur per placet.

8 Si Papa ſignet commiſſionē,dicet,placet,niſi reſcribat ad partes committēdo, quia tūc dicet fiat,vt in d.reg.Alex & vbi materia tangit cameram, dicit videat camera: ſed vbi tangit religionem,ſignat,videat protector ibidem.ti.de ſigna. gratiæ.

Gratia per fiat præferūtur alijs per conceſſum

9 Item gratiæ ſignatæ per fiat, præferūtur prouiſionibus per conceſſum, quando concurrunt.vt eſt in reg.Inno.31.quia Papæ prouiſio propter prærogatiuam præferri debet: c.ſi à ſede,de præb. in 6.Fel.in c. Rodulphus.de reſcript.

10 Etiam ſi in vna ſignatura eſſet motu proprio,in alia fiat,ſine motu proprio:illa per fiat præfertur d.reg.31. licet multos alios effectus habeat motus proprius, quos in c.cauſam. Fel.docet, de teſtib. s ſcripſi plenius in forma mand.in verb. motu proprio, in concord.

11 Imo etiam prouiſus per fiat præfertur prouiſo per conceſſum,etiam ſi is haberet poſſeſſionem,iuxta c.ſi à ſede. de præb. & ita fuit deciſum, & in duabus cauſis inter pretatum Romæ:vt refert Caſſador.in regu.cancella.rub.de præb.deciſ.14.

Limitatio ca. ſi à ſede.

12 Et ſic limitatur d.c.ſi à ſede,vt nō procedat quando vni eſt prouiſum per fiat,alteri per cōceſſum: vt is qui habet per fiat, præferatur:& hoc quādo à Papa:& iſta eſt ſolennis limitatio ad c.ſi à ſede. de præb. lib.6.plura de hoc ſcripſi in tract.de pacifica.poſſ.circa fi. ibi videre cuique erit liberum in 17.limit nu.205.& ſeq.

Signatura quando producēda ſit.

13 Et hoc caſu bonum eſt producere ſignaturam,alioqui ex bullæ tenore digno ſci nō poteſt, vnde cautus in hac materia pro beneficiaria quis eſſe debet,vt tam bullā, quam ſignaturam cōſpiciat,& ex illis veritatem elicere poterit.

Cur Papa verbo fiat vtatur.

14 Ratio eſt:quia Papa vtitur verbo fiat, ſicut Deus opt.maxi.in mundi creatione, *Fiat lux fac[illegible] ſt*.Geneſ.j. ita & vicarius eius vti ſolet: ideo ſua gratia præferri debet gratiæ per conceſſum, propter maiorem prærogatiuam d.c. ſi à ſede.

Per appoſitionē fiat perfecta eſt gratia.

15 Nempe ſimulatq; Papa appoſuit fiat, perfecta eſt gratia: vt docet Calder.in ca. Quiſquis,de elect.& Feli.in rub. de conſtit.col 3.& in cap. Rodulphus. col. 16. num. 26.de reſcrip. facit cap. qui bona.§. ſicut.17.q.1. l. 2 §.deinde, ibi hæc verba fiat,ſtatim facto ſuo nocent. ff. Ne quid in loco publico.

Fiat de præſenti intelligitur.

16 Et ſic verbū fiat ſignificat hic de præſenti,id eſt dicere nunc fiat,& non de futuro:vt in Euangelio, *Fiat mihi ſecundum verbum tuum*. Vnde iudicauit magna curia Mediolan.quod poſtq̄ Rex cōſenſit alienationi feudi per verbum fiat, poſtea hoc non potuit reuocare: etiam per literas ſigillatas: vt docet Matth. Affli in deciſ. Neapol. q. 253. Duo Regij, & falſare lo fiat, eſt falſare literas Apoſtolicas,& proprie, ſicut illud, in quo tota conſiſtit virtus, & ſubſtantia: vtor verbis Collecta.in cap. Ad falſariorum,de crimine falſi,ſcripſi in bulla cœnæ Domini, art. 4. (licet interdum pro materia denotet futurum, vt in l. iuriſgentium. §. prætor. iuncto §. fine.ff. de pact. gloſ & docto. in cap.quiſquis.de elect.

Falſare lo fiat eſt falſa re literas apoſtolicas.

Cancellaria et ſignat p conceſſū & legatus.

17 Item cācellarius in caſibus ſibi permiſſis ſignat per verbum conceſſum, non per fiat,vt eſt in reg.Iulij Papæ III.tit.de poteſta.vicecancel.reg. 9.ſequitur Rom.cōſ 379.circa col.vlt.& legatus, niſi à Papa conceſſum illi fuerit, quod poſſit verbo fiat, vti,& alijs verbis ſicut ipſe Papa poteſt,ſicut fuit cōceſſū illuſtri & doctiſſimo Car

dinali Hiero. Verallo legato in tota Francia excellentiſſimo.

Quas cās poſſit vicecācellarius cōmittere.

18 Ideo cancellaria omnes cauſſas, quæ ſunt de communi iuſtitia ſine ſpeciali mādato committere poteſt. Aegid. Bellame. deciſ. 602. cancellaria, & hodie dicitur in d. regula cancella. Iulij tertii quod poſſit vicecancellarius omnes cauſſas beneficiales committere in curia, cum poteſtate citandi ad partes.

19 Niſi eſſet cōtra ius, puta ſi cauſſam in partibus pendentem committeret: eo. n. caſu non eſt veriſimile Papam vicecancellario commiſiſſe plenitudinem poteſtatis, arg. eorum quæ Inno. no in c. innotuit. de elect. hoc expreſſum firmat Aegid. Bellamera deciſ. 46. excepit. quem ſequitur Felin. in rub. de reſcrip. col. vlti. dic. vt ſtatim ſcripſi, ꝙ in curia cōmittere pōt, cum poteſtate citandi in partibus litigantes.

Signatura quādo per duplex fiat ſignetur.

20 Item aliquando ſupplicatio ſignatur per duplex, fiat, quando generalis reſeruatio datur: vt in reg. cancella. 62. & dicit ibi gl. quod tunc debet primum fiat, collocari inter partis petitionem & conceſſionem: vt ſolet communiter fieri: & ſecundum fiat, ſolet in margine clauſularum ſeu diſpoſitionis conſcribi. & ibidem dicit, ſi per duplex conceſſum ſit ſignata ſupplicatio: quia iuſſus duplex principis pro motu proprio habeatur. allegat Bal. in l. nec damnoſa. C. de precibus Imperat. offer. plene Corſ. in ſuo tract. de geminat. hodie fere omnes ſignaturæ ſolent dupliciter ſignari, vt ſupra licet videre in forma ſignaturæ, forte vt vitentur falſitates, & per conceſſum.

Pœnitentiarius magnus tripliciter ēt ſignat.

21 Et quamuis magnus pœnitentiarius ſoleat ſignare per fiat, tamen eſt diuerſitas: quia hoc ſolet ſignare fiat in forma, fiat, de ſpeciali, & fiat de expreſſo, vt docet Octauia. in ſua praxi lib. 1. titu. de ſummo pœnitentiario.

22 Sed non ſignat ſicut Papa, fiat motu proprio: quia non ſolet pœnitētiarius iſta vti cla, maxime quia circa cōfeſſiones peccatorum, & abſolutiones verſatur ſua poteſtas, quę abſolutio eſt petenda, iuxta dictum Euangelii, Petite & accipietis. c. omnis vtriuſq; ſexus. de pęnit. & remiſſ.

Supplentur defectus in gſa per verbum fiat ſec' per conceſſum.

23 Item iſta clauſula fiat, vt petitur appoſita in ſupplicatione in qua petit quis ſuppleri defectus, cōtractus aut proceſſus, ſeu alterius actus, operatur ēt ſi in ſpecie defectus non ſint expreſſi: vt eſt in reg. cancel. Inno. 8. nu. 39. & in regula Pauli 3. rla 45.

24 Secus ſi per conceſſum, quia tūc opus eſt exprimere nominatim defectus, vt ibi. & refertur ad defectus quo ad ſolemnitatem iuris, ſed non quo ad defectus perſonarū, vtpote irregularitatis vel ſi ſit illegitimus, nec ad defectus iuris naturalis, vt conſenſus gl. ibi quæ allegat Hoſt. & Alb. in c. 1. de tranſlata. epiſcopi. & Specul. in tit. de leg. §. nunc oſtendendum.

Signatura an valeat ſi dicatur, fiat & nō ſit appoſita vt petitur.

25 Vidi dubitari de ſignatura, in qua inſcripta erat clauſula, fiat, vel cōceſſum: ſed non erant illa verba, vt petitur, an valeat? reſpon. valere. gl. in reg. cancel. 60 & bulla poterit ex hac fieri: quia per verbū fiat, gratia & ſignatura eſt perfecta. c. qſquis. de elect. vbi Calder. & clauſula vt petitur ſatis intelligitur.

26 Stylus tamen eſt, vt apponantur etiā illa verba. vt petitur. tamē quando de voluntate Papæ apparet, non eſſet de ea diſputandum: hoc tamen limitatur in ſignatura, in qua ſupplentur defectus: in illa enim eſt neceſſe vt iſta verba fiat, vt petitur, ſint conſcripta, vt eſt in d. regu. 39. & ibi gl. hoc firmat.

Oīa petita videntur cōcedere princeps dicendo fiat.

27 Et hæc reſponſio Papæ, licet breuis, & compendioſa ſit, eſt tñ dubitationes reſecans, ſicut reſpon. eſſe dēnt l. cū antiquitas. C. de vſufr. Lucas de pēna. in l. eos. C. de excuſ. muner lib. 10. vnde aduertendū eſt, quod per hæc verba fiat, vt petitur, princeps videtur concedere omnia petita a parte nam reſponſio ſimplex, & conceſſio refertur ad petita & interrogata. c. inter. in fin. de fid. inſtr. l. ſi defenſor. §. 1. ff. de interro. act.

Abſolutio conceſſa ad plures excōicationes p fiat ad oēs refertur.

28 Vnde ſi fuerit petita abſolutio à pluribus excommunicationibus, & ſimpliciter dictum fuerit, fiat, cenſetur concedi abſolutio ad omnes petitas excommunicationes. teſte Panor in c. cum pro cauſſa. in gl. vlt. de ſent. excom. Fel in c. ſuper literis. col. 6. num. 9. de reſcript.

29 Vnde conſuluit Alex. conſi 84. in cā, nu. 4. in 1. vol. ꝙ principis reſponſio mandantis bona aſſignari, debet intelligi ſm ſupplicationem petentis per d. l. ſi defenſor. & §. præterea de inutil. ſtipul. in inſti. in ſcriptura. n. referente omnia poſita eſſe cenſentur, quę in ſcriptura, ad quam ſit relatio, leguntur l. aſſe toto. ff. de hær. inſtit. l. ſi ita ſcripſero. ff. de cond. inſtit. Roman. conſi. 80. confirmanda.

Priuilegiū & reſpōſio

30 Et priuilegium cōceſſum intelligitur ſecundum formā petitionis. Bal. in d. c. inter. refert Dec. conſi. 37. viſo. conſi. col. 3.

31 Ad

ad petitionē referūtur. 31 Ad hæc reſponſio debet referri ad tps petitionis.l.quæro.§.fi.ff.de ędil.edict.Socin.conſi.103.in caſu,col.pen.in 3.vol.

Conceſſio ad qualitatē ēt referetur. 32 Etiam videtur Papa concedere ſecūdū qualitates expreſſas: vt ſi pretium fuerit beneficium curatum, ipſum conceſſiſſe videtur: vel ſi dignitas fuerit petita, etiam videtur conceſſa per verbum fiat Bart. in l.ſi cui.§.ſi à filio.ff.de leg.1.Ang.in tract. de maleſi.in gl.comparent,in princ.& ibi in additio.& maxime cum ſcribatur fiat, vel conceſſum vt petitur.

33 Hoc limitatur non procedere, vt non extendatur ad ſeparata,nec ad ea,quæ diuerſam habent rationem: vt conſuluit Deci. conſi.33.viſo puncto,vbi ſi in ſupplicatione petatur inhiberi iudicibus in cauſa Marioti & fideiuſſorum intelligitur, quatenus fideiuſſores tenentur ex illa cauſa, ſecus ſi ex alia cauſa teneantur.

34 Secūdo limitatur ad ea non extendi, quæ veriſimiliter non eſſet conceſſurus. l. obligatione.ff.de pig. vnde per hæc uerba fiat, vt petitur,non intelligetur conceſſiſſe, vt beneficium conferatur, niſi ſpecialiter expreſſum ſit: vel vt ſuperius dixi. & no.doct.in c.2.de præb lib.6.

35 Tertio limitatur, quādo Papa expreſſerit aliqua, tūc expreſſa conceſſiſſe videtur: & verbum fiat, ad ſpecificata tantum refertur,arg.l.age cum Geminiano. C.de tranſact.vnde videtis hic ad tollendū dubitationes. Papa in ſeq.parte exprimit ſigillatim ea,quæ concedere vult, vnde qđ non exprimit hic,cōcedere non vult: arg. c.ad audientiam,de deci Alex.conſil.94. in cauſa,col.2.nu.3.in 2. vol.

Signatura ampliāti narrationem ſtatur non narranti. 36 Notandum tamen eſt,quod ſi clare appareat,quod ſignatura ampliet, vel limitet narrationem partis,ſtādum erit ſignaturæ, & Papæ conceſſioni,non autem partis narrationi,per tex.in d.c. inter, de ſi de inſtr.& Fel.in d.c.ſuper.col.6.num.10. de reſcr.allegat.Panor.in ca. 2. de treuga & pace.Hactenus de ſecunda parte.

Tertia pars ſignaturæ.

TErtiæ ſignaturæ pars eſt diſpoſitio.& Papæ conceſſio,& quod ipſe ſimpliciter conceſſit,dicendo,fiat vt petitur,nūc ſigillatim exprimit,& recenſet,ea,quæ cōcedere intendit primo.

Quid nōi.cēſura veniat. ¶ Et tum abſolutione à cenſuris, &c.] Hoc in bulla extēditur.*teq;abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, &c.* alioqui reſcriptum non valeret impetratum ab excommunicato,cap.1.de reſcr.quid cēſurę nomine veniat.explicat tex.in c. quærenti. de ver.ſig. videlicet excommunicationem,interdictū, & ſuſpenſionem, dicam inferius in . bullæ diſpoſitionis clauſula.

In bulla pēſionis ſcribitur, vt ſub ſententijs & cenſuris cogatur, &c. Solet ēt in bullis penſionum adijci hæc clā,vt compellatur debitor penſionis ſub ſententiis, cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis,&c. & iſta clauſula fuerit in ſupplicatione omiſſa tamen in bulla addi poterit: tum quia tacite in his intelligitur,& quæ tacite intelliguntur,expreſſa cenſentur.l. cum quid.ff.ſi cer.part.

Tum quia eſt cōſueta,& tacite ineſt ex ſty o curiæ,& quæ tacite inſunt, veniunt. l.lecta.ff.ſi cer.pet.& quia facile quiſq; recuſaret ſoluere penſionem, quæ eſt paſſio debitoribus eius,vt ſcripſi in tract.de pacifi.poſeſſ.num.126.

Clauſula pro expreſſis. &c. quid pro ſit. ¶Quod† obſtantiæ oratoris habeantur pro expreſſis,ſeu in toto, vel in parte exprimi poſſit.]Ratione iſtius clauſulæ,poterunt exprimi beneficia omnia,& ſingula monaſteria,prioratus,præpoſitura.præpoſitatus, dignitas, perſonatus adminiſtratio,vel officium,aliaque beneficia eccleſiaſtica cum cura, vel ſine cura ſecularia, & quorumuis ordinum regularia.

2 Quia per iſtam expreſſionem nihil de nouo datur ſed iam datum & habitum refertur, quod poteſt fieri ratione huius clauſulæ & quando petitū eſt aliquid pro expreſſo haberi: & in ſignatura dicitur, fiat,valet gratia,ac ſi illud expreſſum fuiſſet: vt docet Ant.Butr. conſi. 2. viſis literis,& conſ.49.in fin.quem refert.Fel.in c. ſuper literis col.6.num.9.de reſc.alioqui nil fere prodeſſet iſta clauſula.

Bulla duplex ex vna ſignatura quā do conſici poſſit. 3 Vnde ſi commendetur monaſteriū religioſo,per iſtam clauſulam poterit exprimere in bulla omnia & ſingula,quæ in titulum vel commendam obtinet, quæ obſtare poſſent huic commendæ, ac prouiſioni, ne ſuperflue ponatur.per glo. in l.1.ff. quod met.cauſ.Bal.in rub.C.de contrah emp.q.9.vnde poterit quis in bulla exprimere beneficia,& ſi in prima bulla nō expreſſerit,poterit impetrari bulla perinde valere eius datæ quæ fuerat prima. & hoc ratione ſignaturæ,in qua erat,quod poſſit expediri per reſcriptum perinde valere, ſed quod duplex bulla conficiatur vnius tenoris,ſcilicet prima in qua non expreſſit beneficia,in ſecunda quod exprimat ea hoc fieri non poteſt,ſi prima producta ſit:

quia omnis actus de primo intelligitur.l. boues §.1.ff de verb.ſign.c.non poteſt. de præb.in 6.ideo errant menſularii, qui hoc faciunt,& ſicut prima non valet, nec ſecũda niſi prima ante proceſſum inchoatum reſcribatur,quod fieri poteſt,vt dixi infra in bulla nouæ prouiſionis.

4 Siue obſtent in toto,ſiue in parte:quia bonum eſt argumentum totius ad partẽ, l. quæ de tota ff.de rei vend.c.Paſtoralis. §.item, cũ totum.de offi.deleg.vnde ſi aliquid obſtet toti bullæ, poterit exprimi ratione huius clauſulæ,vel ſi in parte,idem.

5 Et niſi iſta clā adeſſet,ſi impetrans haberet beneficium,ẽt modicum quin ;forte ſolidorũ, & non illud exprimeret, ſubreptitia eſſet impetratio, nec valeret. c. ſi proponente.de reſcr. & c. ſi motu proprio de præ.in 6 quod ſecus eſt,per iſtam clauſulam quæ hoc operatur.

Vnum tamen beneficium ratio hui⁹ clauſulæ, quod obſtantia habeantur pro expreſſis, eſt exprimendum.

6 Aduertendum eſt magnã fieri differẽtiã,q obſtantiæ habeantur pro expreſſis, vel q obſtantiæ beneficiales exprimi poſſint:quia ratione p m r clauſulæ vnũ tamen beneficium e primi poterit in bulla, ſed non duo:ideo ſi duo habeat non valebit impetratio tertii:quia vnum beneficiũ obſtat: ergo illud tantum poterit ratione clauſulæ huius exprimi. arg.no. in ſi.in c. 2.de reſcript.lib.6.

7 Etiam ratione clæ unius nõ poterunt fructus exprimi, nec valores illorũ, quia dicantur obſtantiæ beneficiales, &c. ideo vtraq; clauſula ſolet apponi, videlicet q obſtantiæ maxime beneficiales habeãtur pro expreſſis,ſeu qui exprimi poſſint.

Valor & fructus beneficiales non pñt exprimi rõne huius clauſulæ.

8 Et illa dictio maxime implicat, vt nõ ſolũ obſtantiæ beneficiales,ſed aliæ: vt docet gl.in l.illud, ff.ad legem Aquil.Bar.in extra.ad reprimẽdum in ver & maxime.

9 Et propter clauſulã, q obſtantiæ beneficiales exprimi poſſunt duo tamen beneficia in bulla exprimi poterũt, & illorũ fructus vnum in titulum alterum in commendam:& poteſt omittere poſtea clauſulam non obſtan. ſi alia non haberet: vt ſeruat cancellia. Rom.& probatur per ca. non poteſt.de præb.in 6. & ne ad infinita trahatur.c.2.de reſcript.in 6.alioqui cẽtum poſſet ſic habere, & dicere pro expreſſis habere,&c.

Duo tamen beneficia exprimi pñt per hac clauſulã q obſtantia beneficiales, &c.

10 Et non eſt intentionis Papæ, vt iſtos plurales velit aliis beneficiis onerare. c. quia in tamen,de præben.ideo licet in ſignatura habeatur pro expreſſo, in bulla tamen exprimi debet:vt ſuperius ſcripſi.

11 Sed non vltra duo, etiam ſi dicatur quotcunque & qualiacunque:vt ſcripſi in concord in forma mand.& per hoc euitãtur calumniæ trapezitarum beneficiorum qui nunquam exprimunt beneficia,putãtes iſtam clauſulam ad omnia porrigi, quod non eſt verum.

12 Imo ſi poſſidens parrochialem eccleſiam pacifice, alteram non, ſed ſolum ſibi collatam,in ſignatura non fecerit mentionẽ de pacifica.ſed tamẽ de altera,cũ clauſula q obſtantiæ habeãtur pro expreſſis, per hanc clauſulam non poterit in bulla diſpenſationis exprimere parrochialẽ pacificam ſic tecum vt cum tali eccleſia,ſi illam aſſequaris,eccleſiã ſancti N. pacificã & ſine illa &c.quia diſpenſatio ad futura, & non præterita extenditur.c. non poteſt. de præb.lib.6.ideo eam exprimere debebat,vt ſuper illa diſpenſaretur.[ideo ſi dicatur in ſignatura quod obſtantiæ beneficiales habeantur pro expreſſis, non poterunt exprimi diſpenſationes:ideo ego ſoleo apponere,quod obſtantiæ oratoris beneficiales diſpenſationum,& aliæ quæcũque,&c.& illa clam ſuuæ e poterit,quam notes.

Pacifi-cũ beneficiũ exprimendum in ſignatura diſpẽſationis.

13 Præterea ſi in corpore, i.in petitione partis, ſint aliquæ clauſulæ, quæ non ſint repetitæ in hac parte: i.in diſpenſatione, vel ad partẽ(vt vocant Romani) certe nõ cenſetur conceſſum:licet verbum fiat, ad omnia referatur.l.ſi defenſor.§. 1.ff. de interrog.act.c.inter.in ſi.de fide inſtrum.

Petita in ſignatura,& non repetita ĩ clauſulis conceſſa nõ cẽſentur

14 Secus quando eſt limitatum: vt videmus in ſignatura, in qua Papa limitat, & declarat,quę cõcedere intendit in eo alia non veniunt,niſi vt ſuperius dixi, per l.in agris.ff.de acqui.rer.dom.

15 Iſta tamen clauſula,pro expreſſis & c. non tollit inhabilitatem perſonæ, vt ſi qs eſſet illegitimus.vel minor,aut alium pateretur defectum:vt dicunt dom.de Rota deciſ.112.dicebant.in ſi.in no. [ſub tit.de præben.deciſ.7.]glo.in clem.ſi Romanus de præben. Ancha.conſ.20.viſo prædicto. quia hæc clauſula maxime ad beneficia ſe extendit,cũ ea exprimat,& non defectus perſonæ:ideo iſti perſonæ defectus poſtea ratione huius clauſulæ exprimi in bulla non poterunt: & ſi exprimerentur, bulla falſa dici poterit in addendo, quod non fuit conceſſum.

Clauſula pro expreſſis non tollit perſonæ inhabilitatem.

16 Nam quamuis taciturnitatem remoueat,non tñ inhabilitatem: ideo non poterit apponi vitium tanq̃ non expreſſum,

ſed

ſed per viam inhabilitatis: vt Fel. ait in c. in noſtra. de reſcript. & vno defectu ſublato, alius remanet l. & ſi non lex. ff. de hæred. inſti. §. affinitatis de nup. inſtit.

Clauſula mot⁹ proprij & pro expreſſis æquipollens.

17 Inſuper notandum eſt, ꝙ ſi ſupplicans in ſignatura petat ſibi de beneficio prouideri, & exprimat omnia, quæ ſibi obſtant, & Papa ſignet, fiat motu proprio, tunc nõ eſt opus opponere iſtam clauſulam, quod non obſtantiæ beneficiales habeantur pro expreſſis, vel quod exprimi poſſint: qa iſta clauſula motus proprii habent vim iſtius clauſulæ non obſtan. & tollit taciturnitatem, ſicut clauſula pro expreſſis c. ſi motu proprio de præbend. lib. 6. abunde ſcripſi in forma mand. in verb. motu proprio. & in verb. pro expreſſis. [ſtylus tamen hoc habet.]

Clauſula pro expreſſis nõ inducit diſpẽſationem.

18 Iſta etiã clauſula ꝙ obſtantiæ habeantur pro expreſſis, non tollit defectum intentionis, nec inhabilitatis, nec etiam inducit diſpenſationem, teſte Ioan. And. in c. cum adeo. de reſcr. refert & ſequitur Paris. conſ. 1. nu. 96. in 1. vol.

Exprimenda quæ ſint in beneficiorum impetratione.

19 Et ſic in literis gratioſis exprimenda, ſunt beneficia, & qualitates illorum. c. ad aures. & c. ſi pronontente, de reſcr. & ꝙ impetrans ſit clericus. c. cum adeo, ibid. vel ſi ſit illegitimus, & qualitas illegitimatis. c. 1. de fil. presb. intruſio. c cum iamdudũ. de præb. valor vt proxime dicã & fructus iniuſte recepti Hoſt. & alii in c. dudum. 2. de elect. Aufrer. q. 483. de iure ad rem. c. cum in noſtra. de reſcript.

20 Et numerus canonicorum debet exprimi, quando ſcribitur contra numerum c. conſtitutus. de reſcrip. ac collatio, & poſſeſſio colorata. c gratia. de reſcript. in 6. vbi gl. & c. cum noſtris. de conceſ. præb. vnio etiam exprimẽda erit: vt docet Calde. in conſ. vlt. tit. de reb. eccl. non alien. ius patronatus laicorum. c. decernimus. 16 q. 7. & generaliter omnia alia exprimi debent, per quæ redderetur difficilior Papa ad concedendum. c poſtulaſtis. in fi. ibi de leui non conceſſiſſemus, de reſcr. alia tradit Fel. in d. c. in noſtris. de reſcrip. abũ de ſuper his ſcripſi in for. mand. in ver. pro expreſſis. ideo hic alia non addam, ne repetitione vtar.

Legat⁹ clauſ. ꝓ expreſſis non vtitur.

21 Et tenendum eſt, ꝙ hac clauſula ſolus Papa vtitur in beneficialibus, nõ aũt legatus vel alius: vt ſcripſi in d verb. ꝓ expreſſis. niſi Papa hoc idem expreſſe cõcederet: vt ſæpius uidem⁹ fieri legatis maxime reuerediſſ. Cardinali Dom. Hiero. Verallo card. excellentiſſimo fuit ex ſpeciali gratia conceſſum, dum belliſſime legationis officio in Gallia fungeretur anno 1551.

22 Iſtæ expreſſiones fieri debent coram Papa, etiam in impetratione, quæ fit à legato. cle. vlt. de offi. ordi. & ibi plene Car. ſed non coram epo, vel alio ordinario: iõ taciturnitas non uitiat collationem ordinarii. qui iam certus eſt, vel eſſe debet: ſecus in Papa, vel legato, à latere. & in d. c. ſi. vide alias rationes ibidem. *Expreſſio non fit corã ordinario.*

1 ¶Necnõ verus ualor, &c.] ſcilicet habeat pro expreſſo, uel exprimi poſſit: quia uerus ualor in impetratione beneficii eſt exprimendus, clem 1. ubi glo. de præben. Docto. in d. c. ad aures. de reſcript. reg. cancel. 61. Inno. Papæ 8. *Clauſula nec nõ ver⁹ valor quid proſit.*

2 Tamen per iſtam clauſulam ualet impetratio, etiam ſi uerus ualor non ſit expreſſus, quia hic pro expreſſo habetur, uel in bulla exprimi poterit. glo. in d. regula cancel. 61. debet tamen exprimi aliquis ualor, alioqui non prodeſſet iſta clauſula: nec reciperetur ſignatura, in qua nullus exprimeretur ualor de ſtylo: quia Papa uult, ut uerus ualor exprimi poſſit, ſ alius quam expreſſus, ego aliquis expreſſus eſſe debet: & ita ſeruatur. *Valor aliquis in ſignatura eſt exprimẽdus.*

3 Et hęc clauſula ſolet apponi tam in ſignatura commendæ, quam ſi in titulum detur beneficium: quia ubiq; eſt eadem ratio, etiam ſi ſit monaſterij commenda: vt ſcripſi in §. uolumns. de colla. in concord. §. ſi. de mand. Apoſtol. ibid.

4 In hoc tamen regno ex conſuetudine non eſt nobis neceſſaria hæc clauſula, niſi quo ad ſtylum ſignaturæ ſeruandum: alioqui ſuſpecta eſſet ſignatura, ſi iſta clauſula eſſet in ea omiſſa, licet non eſſet nulla, quia uerus ualor in Francia non exprimitur, ut alibi dixi.

5 Adhæc ſi quis expreſſerit beneficium ualere cẽtum libris Pariſ. in ſignatura, in bulla autem poterit illa ſumma in ducatos redigi uel è contrario: ut uerus ualor exprimatur, ratione huius clauſulæ: nam oia in pecuniã redigi poſſe aſſerunt docto. in l. ſingularia. ff. ſi cert. pet. l. ſi ita 1. de fideiuſſ. ubi magna pecunia in minimam, & minima interdum in maiorem redigitur: l. 1. & ſeq. C. de ponenda. lib. 10. ubi Ia. Rebuff. patruus mihi magnus ſcribit. *Valor librarũ in ducatos redigi põt, & cõtra.*

6 Tamen ſi ſemel in bulla expreſſus fuerit ualor, non poterit mutari, tũ quod nõ licet uariare: cle. una, de renun. tum ꝙ de prima expreſſione intelligatur, l. boues, §. *Valor in bulla ſemel expreſſus non põt mutari.*

hoc ſermone, vbi plene ſcripſi, ff. de verb. ſign. c. non poteſt, in fi. de præb. lib. 6.

7 Poterit tñ is excuſari per hanc clauſulam, ꝙ verus valor habeatur pro expreſſo quia quo ad hoc vt impetratio valeat habetur pro expreſſo: verũ quia in bulla fuit nõ verus valor expreſſus, iõ illa falſa expreſſus, ideo illa falſa expreſſio nocebit. doct. in cap. ex tenore, & ca. ſuper literis, de reſcript. niſi tranſcriberetur, ꝙ difficile eſſet poſt proceſſum inchoatum, vel niſi in hoc regno ratione cõſuetudinis nõ exprimendi verum valorem: vel niſi impetretur reſcriptũ perinde valere extractũ ex iſta ſignatura: & ita ſoleo expedire. [Notã düeſt, ꝙ ratione cõſuetud. nis in regno vigentis ſufficit exprimere valorem conſuetum videlicet 24. duca. & c quod limitatur in nominationibus vniuerſitatum, in quibus eſt verus valor exprimendus. §. volumus. de colla. in concorda. ſcripſi in q. 9. tract. nomin.

Secundus caſus eſt in vnionibus, in quibus oportet exprimere verum valorem, tam beneficij vniendi quam vniti, vt Papa ex cauſa paupertatis vnire, vel recuſare poſſit, iuxta c. expoſuiſti, & c. vacante. de præ. alioqui imponeretur Papæ, & hoc eſt in reg. cancel. ſtatutum reg. 21. quã in titulo de vnionibus declarat Fely. in c. ad aures. col. vlt. de reſcr. Quia tunc ceſſit rõ noſtræ conſuetudinis exprimendi.

Tertius caſus eſt in diſpenſationibus, in quibus etiam ceſſat ratio, quia nõ ſoluitur annata, & quia Papa facilius diſpẽſat cum habente beneficium tenue, quod ſi habeat pingue, ob id ceſſat voluntas diſpenſandi, aut ſaltem diſpenſatio eſt ſubreptitia, quia non tamen leuiter Papa diſpenſaſſet. c. poſtulaſti de reſcr. in his igitur dicerem verũ valorem exprimendũ, licet hodie ſimpliciter concedatur diſpenſationes.

Quartus caſus eſſet, ſi quis impetraret duo beneficia, non poſſet dicere illa valere 24. ſi pluris eſſent, quia conſuetudo tantum eſt introducta in vno quolibet, non in duobus, vel tribus, & conſuetudo non poteſt extendi ad id ad quod non eſt aſſuetũ, vt not. Dec. in l. de quibus. de legibus.]

Clauſula de augẽdo qd operetur. ¶Etiam † in hac ſignatura ſolet apponi clauſula de augendo vel minuendo vſque ad verum valorem fructuum] quæ prodeſt vt ad tertiam partem augeri verus valor poſſit, & non vltra. vide nota. in l. ſi merces, §. vis maior, ff. locat. ego relinquerẽ arbitrio Papæ: hoc tamẽ erat de ſtylo curiæ Romanæ, vt legi in antiquis libris Pragmaticorum ipſius.

2 Si tamen cum iſta clauſula de augendo ſit alia clauſula in ſignatura quod maior ſpecificatio etiam fructuum fieri poſſit: vt aliquid operetur hæc vltima clauſula, poterit fieri expreſſio etiam vltra tertiam: quia non debet eſſe dictio, quæ aliquid nõ operetur, l. 1. vbi glo. ff. quod met. cau. & in c. ſolitæ, de maiorit. *Quãdo vltra tertiam partem poſſint fructus augeri huius clauſulæ cauſa.*

3 Et ſi dicatur, quod fructus augeri poſſunt vſque ad medietatem: & non exprimatur non obſtan. regula, poterunt tamẽ augeri ſicut eſt expreſſum: quia regula nõ obſtat, quæ loquitur quãtum exprimi poſſit vigore clauſulæ & non in hoc caſu.

4 Præterea ſi dicatur quod maior & verior ſpecificatio fieri poſſit non obſtan. regula, tunc etiam vltra mediam partem exprimi poterit, cum ſit regulæ derogatum, & nihil obeſt: quæ eſt Inno. 61. & Iulii Papæ III. num. 66.

5 Item quamuis hæc clauſula de augendo & diminuẽdo ſit correlatiua, & in vtroque caſu operari debeat: vt probatur in l. pen. C. de indict. viduita. tollen. officiales tamen Romani non patiuntur diminutionem, ſed bene augmentum: quia in diminutione detrahitur iuri illorum, ideo illã non recipiunt: vt not. in c. Fundamenta, de electio. lib. 6. *Valor vt diminuatur, curiales Romani non recipiunt & cur.*

6 Vnde ſi quis in ſignatura expreſſerit beneficiũ valere vigintiquatuor ducatos, in bulla vult dicere ſexdecim, non recipietur, quia ita exprimendo vellet vt gratis bulla expediretur: quod fieri ſolet pro beneficio ſexdecim ducatorum modico, & pro paupere ſaltem quo ad aliquos officiales: ſed ſic fraudarentur omnes officiales, ideo hoc ſolent aſpernari, nec recipe retur quis diminuens pretium expreſſum & vidi ſæpius recuſari.

7 Idem ſi quis expreſſerit, in ſignatura beneficium valere triginta, & in bulla dicat vigintiquatuor, non expedietur, quia quando valet triginta, ſoluitur annata: qñ uero non ualet niſi uigintiquatuor, nulla datur annata: ob id Galli conſuetudinem hanc hactenus ſeruauerunt. ut non exprimant niſi uinginti quatuor ducatos auri de camera: ut docui. in §. ſi. de mand. apoſ. in concorda.

8 Idem in aliis ſummis, ut ſi dixerit ualere centum, nunc uult dicere octoginta, non expedietur bulla, ut Romani dñt, cũ ſit

ſit in præiudicium officialium, ſed ipſi debebant delere de diminuendo in ſignatura, alioqui aliquid debet operari, vt dixi: caueant igitur imperrantes, vt in ſignatura magnum valorem non exprimant, vt poſtea in bulla augere illum poſſint, cum diminuere non liceat, ſed augere.

Valor duorum beneficiorum expreſſus in una ſignatura an poſſit diuidi.

9 Prǣterea ſi quis impetrauerit duo beneficia, & ſimul in ſignatura dixerit quorũ fructus non excedunt cẽtum aureos, ſi poſtea in bulla velit ſeparatim valorem exprimere, non recipietur, ſi velit dicere tale beneficium valere quinquaginta, & alterum alia quinquaginta, etiã, ſi ſeparatim bullæ expedirentur: quia bulla ex ſignatura extrahi debet, & in ſignatura eſt facta vna expreſſio, ergo alia non fier, arg. l. ediles. §. ſi forte. ff. de ædil. edict. niſi fuerit adiecta hæc clauſula in ſupplicatione, ꝙ fructus ſimul, & ſeparatim exprimi poſſint, & ſic ſoleo addere ſignaturæ vt rigor ſtyli non noceat. [quando duo impetrantur beneficia.]

10 Ideo in regno Franciæ facile (vt arbitror) expediretur, quia augeretur pretiũ: nam dictũ fuit, ꝙ fructus amborum non excedunt valorem uigintiquatuor ducatorum auri de camera ſecundum communem æſtimationem: vnde ſi quis velit ſeparatim expedire, in qualibet expeditione & bulla exprimetur idem valor 24. ducatorum, ergo pretiũ angebitur: & ſic vtile erit dicanicis curiæ Romanę: ſed quia non cõuenerit bulla ſignaturæ, ob id eſſet difficile obtinere, niſi ratione huius clauſulæ, quod verus valor exprimi poſſit in totum, vel pro parte.

Duo beneficia in una bulla expediri poſſunt licet ſint diuerſæ ſignaturæ.

11 Si tamen quis duo impetrauerit beneficia, & duas obtinuerit ſignaturas, poterũt tñ in vna bulla prouiſiones amborum poni, licet ſupplicationes ſint diuerſæ datæ, ſed cuiuſq; valor ſeparatim exprimetur & hoc vidi ſępius fieri, dum tamen bulla conueniat ſignaturæ.

Ex duabus ſignaturis imperfectis bulla perfecta expediri non poteſt.

12 Sed ſi ſupplicationes ſint æque principales, diuerſæ tamen datæ, & ſuper eodẽ beneficio non poterit bulla expediri ſub data vltimæ coniungendo, quaſi ſecunda ſit reformatio primæ, ſed ex prima expedietur, vel ſecunda.

13 Vt ſi prius impetraui beneficiũ S. Seuerini, & omiſi exprimere quod ſi plebania: in ſecũda ſignatura illam expreſſi, volo coniungere primam cum ſecunda: hoc non poſſum, quia ex imperfectis perfecta bulla conſtitui nõ poteſt. l. vna, C. qui numero tut. la. glo. in c. quorundam. 23. diſt. ſed vtar reſcripto perinde valere, vel noua fieri impetratio debet.

14 Si uero ambæ ſupplicationes ſint eiuſdẽ datæ, & vtraq; eſt in aliquo defectiua, ac imperfecta: ſed ſimul iunctæ bene prouident. tamen bulla non poterit ex his expediri ſuper vtraque ideo datarius ſtatuit, quod non concedatur ſupplicatio duplicata, intelligitur eiuſdem datæ, ſecus ſi diuerſæ, vt ſuperius ſcripſi: quia multiplex impetratio & prouiſio eiuſdem beneficij fieri poteſt.

15 Sed ex imperfectis perfectum non fit ut docet abunde Iaſ. in repet. l. admonẽdi, col. 82. num. 253. ff. de iureiur. text. & ibi glo. in c. nihil, 7. q. 1. & in d. c. quarũdam, ubi dicit ex duobus imperfectis unum perfectum conſtitui non poſſe: ſi tamen ſecunda perfecta eſſet ſine adiunctione primæ, bulla ex ſecunda expedietur, uel bulla expedietur ex prima, & poſtea altera bulla in forma de perinde valere ad primę confirmationem: quod erit tutius, ut dixi.

Clauſula quod verus vacãdi modus exprimi poſſit &c.

¶ Alia clauſula ſolet inſcribi in ſignatura, uidelicet quod uerus uacationis modus habeatur pro expreſſo, ſeu exprimi poſſit.]

Nominari debet canonicus per cuius mortem vacat prebẽda.

2 Certum eſt, quod expreſſo uno modo uocandi non uenit alius, per c. ſuſceptum. de reſcrip. lib. 6. Ideo cauti impetrãtes dicunt beneficiũ certo mõ uocare cuius uacationis modus habeatur pro expreſſo, ſed non datur pro canonicatu & præbenda, ſi non nominetur canonicus: quia poſſet quemcumque canonicatum in illa eccleſia capere: ut dicit Staphil. in tract. de lit. grat. rubr. de modo & forma imperrã. uerſic. ideo cauti.

Clauſula iſta non neceſſaria ſi certa vacationis notitia non habetur.

3 Vnde ſi impetret beneficium uacans per mortem, non dabitur mihi ſi uacet per reſignationem, uel alias, niſi adſit iſta clauſula, & alias quouiſmodo uacet, ut ſolet in literis Apoſtolicis exprimi, per d. c. ſuſceptum. & dicam abundantius infra in bulla.

Certus modus vacandi ſi non ſit expreſſus

4 Sed ſi quis impetret beneficium, quod tanto tempore uacauit, quod de eius uero uacationis modo certa notitia non habetur: tunc non eſt neceſſaria iſta clauſula, poſtquam originem uacationis impetrans ignorat: tamen quia de ſtylo ſolet apponi: ideo ſi appoſita eſſet, non uiciaret.

5 Notandum eſt ꝙ ſtatuit Alex. 6. in titul. de ſigna. gratiæ, ꝙ clauſula uerior mo-

ptis ſupplicatione, non poterit haberi pro expreſſo.

dus vacationis exprimi poſſit, non recipitur, quando certus modus non expreſſus in petitione partis, & ſic in corpore ſignatura: ſit certus modus expreſſus ſic, & ſubrogationibus, & in gratia ſi neutri, & vbi fit ceſſio iuris literis non expeditis: inferius ſuo loco dicto dicetur de hac clauſula, quod maior & verior, &c.

Mod⁹ vacādi expreſſus i ſignatura ī bulla debet exprimi niſi conditionaliter fuerit expreſſus.

6 Si tamen in ſignatura exprimatur vnus modus vacandi, & ponatur clauſula, quod modus vacandi habeatur pro expreſſo, hoc nihil proderit: quia modum expreſſum in ſupplicatione oportebit in bulla exprimere, niſi conditionaliter fuerit expreſſus in ſignatura, videlicet quod forſan per obitum vacauit, &c. & tunc per iſtam clauſulam alius vacandi modus exprimi poterit: vt ſcripſi in forma mandat. in verbo. aliam quamcunque.

Vacans in curia quando debeatur.

7 Præterea ſi in corpore ſupplicationis ſit iſta clauſula, quod verus vltimæ illius vacationis modus etiam ſi ex eo quæuis generalis reſeruatio, etiam in corpore iuris clauſa reſultet, habeatur pro expreſſo, & in diſpoſitione ſignaturæ: & ad partem (vt dicunt Romani) ſit clauſula generalem reſeruationem importan. ex quauis cauſa, etiam diſpoſitiue in literis exprimenda: ex his poterit poſtea in bulla exprimi beneficium etiam in curia vacans, vel ex alia reſeruatione, & debebitur impetranti: vt dixi ſupra in tit. de reſer.

Beneficium hæretici quo modo impetrandū ſit.

8 Si autem impetretur beneficium vacans ratione hæreſis, ſi non ſit lata ſententia contra illum, dicetur in bulla impetrationis prouidemus de beneficio, quod dilectus talis N. detinet, &c. & ponetur clauſula vacantis &c. ſed ſi lata fuerit ſententia à iudice eccleſiaſtico contra hæreticum, à qua de iure non appellatur. cap. vt inquiſitionis, de hæret. lib. 6. hoc caſu poſt ſententiam dicetur, quod talis N. iniquitatis filius detinet, &c. & non dicetur dilectus: quia Papæ non ſunt dilecti iniqui, maxime hæretici per illud, *Iniquos odio habui*, & dicit eum iniquitatis filium inſequendo Hebræos, & Hebræam phraſim. De iſta impetratione beneficiorum quæ detinent hæretici, dicam in 3. parte in prin.

9 Nec eſt opus dicere in bulla impetrationis, quod ſententia nulla prouocatione ſuſpenſa in rem tranſiuit iudicatam. ſicut ſolet dici in aliis ſententiis, quia ex quo non poteſt appellari, non eſt opus illud dicere: ſi tamen fuerit expreſſum, quod ſententia in rem iudicatam tranſiuit, non ob hoc vitiatur impetratio, quia ſuperflua non vitiare. l. teſtamentum. C. de teſta. & non ſolent quæ ſuperabundant viciare. l. non ſolent. ff. de reg. iur. Bal. in l. Gallus. §. quidam col. 1. ff. de liber. & poſthumis.

Praxis Franciæ quando beneficium ipſo iure vacat.

10 Hodie in Francia in caſibus, in quibus priuatio fit ipſo iure, impetratur beneficium, & impetrans capit poſſeſſionem, & demum impetrat literas ſaiſinæ & nouitatis, & petit vt manuteneatur in poſſeſſione ſaiſina illius beneficii.

11 Si poſſidens prætenſus priuatus ſe opponat, dicitur ei dies coram iudice regio, & probata non promotione, vel ſimonia, hæreſi, aut alio caſu priuante ipſo iure, adiudicatur poſſeſſio impetranti: & iſta via breuior eſt, quam ſi oporteret facere declarationem, & tres ſententias de iure expectare, vt in Clem. 1. de iudic. ſcribam in 4. par. inferius caſus, in quibus fit priuatio ipſo iure vel per ſententiam.

Reſeruatio Papæ exprimēda niſi adſit hac clauſula.

12 Etiam vult Papa, vt habeatur pro expreſſo, vel exprimi poſſit verus vacandi modus; quamuis generalis reſeruatio, etiam clauſa in corpore iuris, adeſſet, certum eſt quod beneficium reſeruatum à Papa non poteſt per alium conferri. cap. 2. præben. in 6. & ideo exprimi debet Papæ reſeruatio, alioqui collatio non valet.

13 Tamen ſi iſta clauſula ſit appoſita in ſignatura poterit exprimi reſeruatio, etiam clauſa in corpore iuris, vt quando vacat in curia. d. cap. 2. cum limitatione tamen, quam ſuperius dixi: & licet gloſ. in regul. 62. cancella. dicat non eſſe niſi vnam reſeruationem clauſam in corpore iuris. Philipp. tamen Probus in cap. præſenti, de offic. lega. libr. 6. multas alias congerit.

Reſeruationes clauſæ ī corpore iuris difficilius tolluntur.

14 Et ob id fit mentio de reſeruationibus clauſis in corpore iuris: quia difficilius illius derogatur, vt ſcripſi ſupra in tract. de reſerua. aliæ vero quæ non ſunt ſcriptæ in iure, licet ſint conſcriptæ in reg. cancella. tamen non dicuntur eſſe in corpore iuris clauſæ.

15 Item addi ſolet præterquam per obitum apud ſedem: quia Papa non intendit conferre ea, quæ per obitum vacāt in curia

tia,vt ſuis miniſtris laborãtibus in vinea domini prouideat: & hoc ſolet addi in ſignatura,ne Papa decipiatur:aliquãdo hoc Papa concedit ſed rarò ſine aliqua exceptione vt eſt ſtatutum in d.cap.2. de præbed.& per Alex.9.in tit. de deroga.iuriſpatr.in ſuis reg.

Clauſula quatenus litigioſum &c.

1 ¶Quatenus litigioſum litis ſtatũ,&c. ac merita cauſæ & cauſarũ, ſi quæ ſint, ac nomina,& cognomina,gradus,& qualitates iudicum, collitigantium,ſeu ſe moleſtantium,habeãtur pro expreſſis, ſeu exprimi poſſint: per literas latiſſimè extendenda.]

2 De iure prohibitum eſt conferri beneficium litigioſum . c.ſi hi qui, vt lite pẽd. in 6. tame per hãc clauſulam permittitur & derogatur illi tex.vt ſuperius ſcripſi:& Papa cõfert, quamuis beneficium ſit litigioſum .

Litis ſtatus eſt exprimẽdus.

3 Etiam ſtatus litis eſt exprimẽdus , & merita cauſæ.c.iter monaſteriũ.de re iud. Fel.in c.ſuper literis.col.7.in 6.reg. de re ſcri.videlicet in quo ſtatu ſit lis, vel an ſit conteſtata,aut in ea concluſum, aliàs nõ valet reſcriptum : tamen hic ſtatus litis habetur pro expreſſo, vel exprimi poterit in bulla.

Clauſula quatenus,&c. nõ apponitur in reſcriptis ad vacatura.

4 Et iſta clauſula operatur perinde, ac ſi omnis ſtatus cauſæ in indiuiduo & nominatim eſſet expreſſus:vt concludit Domi. Gemi. conſi. 110. col.2. quem refert Gomeſ.in regul.de triẽnal.q.14.nu.7.ad hoc vt valeat hæc impetratio,quæ alias nõ valeret,iſta clauſula nõ debet apponi in reſcriptis ad vacatura,videlicet in mãdatis quia ea quæ de futuro ſunt non pertinent ac iudicem. & ſic non ſunt litigioſa. l. nõ quemadmodum.ff.de iud.l. 1. de vſur.

Nomina iudicum gradus & qualitates exprimenda.

5 ¶ Nomina iudicum &c.] Coram quibus iudicib⁹, vel iudice cauſa pẽdet,ſicut de appellatione dicitur l.vna, ff.de libell. dimiſſo,& in ca.poſt appellationem. 2.q. 6.vult hic Papa haberi pro expreſſo,& in bulla exprimi poterit coram quibus iudicibus cauſa pendeat indeciſa, ſiue ſint ſeculares,ſiue eccleſiaſtici: & ſufficit exprimere nomen officij, dicendo pendere proceſſum corã gubernatore Re..io , ſeu eius locum tenente Montiſpeſſulani: licet non exprimatur nomen iudicis,nec cognomẽ ſed nomina partium,& cognomina exprimi debẽt,vt certus Papa reddatur, vt ſcripſi in §.teneantur, de coll.in concord.

6 Gradus,ac qualitates tam iudicum,q̃ collitigantium etiã Papa pro expreſſo habet,gradus ac qualitates iudicum, ſeu col litigantium an coram iudice eccleſiaſtico,vel laico, & an collitigãs ſit in dignitate,vel non,ita‥; iſta omnia vult haberi ꝓ expreſſis,vel ut exprimi poſſint in bulla, an pendeat coram ſenatu vel alio iudice .

Clauſula generale reſeruationem importans

1 ¶ Et cum clauſula generalem reſeruationem importante ex quauis cauſa, diſpoſitiue vel conditionaliter in literis exprimenda .]

2 Quandoq; in corpore,& in narratione ſupplicationis poteſt aliqua elici reſeruatio, forte ꝙ cedens erat familiaris Papæ:& in diſpoſitione ponitur hæc clauſula:tunc in bulla exprimi poterit ſpãlis reſeruatio , ſic vel ex eo quod à nonnullis aſſeritur &c. ꝙ familiaris noſter & continuus commenſalis fuit , vel talis Cardinali,generaliter reſeruatum exiſtat &c.

Vacans in curia quando per hãc clauſul.ã comprehẽdatur

3 Vnde ſi clauſula ponatur in corpore: & fuerit hic repetita,poterit in bulla ſuppleri : etiamſi vacet in curia, dum tamen in ſignatura dicatur, ꝙ verus vacationis modus exprimi poſſit non obſtante regula , alioqui ſi hæc verba non obſt.regula , non fuerint adiecta,hoc fieri non poterit, vt ſuperius dixi.

4 Quia hæc clauſula habeſ ac ſi ſpecifice facta eſſet mentio, & expreſſa reſeruatio, ꝑ tex.in l. oẽs,C.de præſc.30. vel quadraginta ann.Bal.no in tit. de pace Conſt. in verbo non obſtante.Dom.in c.2.de præb. lib.6.Iaſ.conſi.227.col.12.in 2. vol.

Duobus modis exprimitur a…, vel conditionaliter, vel diſpoſitiue , & quis eſſe…

5 Etiam diſpoſitiue vel conditionaliter ſciendũ eſt, ꝙ duobus modis loquitur ſignatura,ſeu bulla. Primo cõditionaliter, vt impetratur beneficium S.Seuerini, cui forſan cura animarum imminet,& forſan parrochialis exiſtit, ecce conditionaliter, vel forſan , per obitum in curia vacat .

6 Nam dictio forſan,vel forte, ſeu forſitan notat dubitationem.l.omnes,vbi Lucas,C.de decur. li. 10.l.item ſi verberatũ, §.1.ff. de rei vend. licet qñque aſſertionẽ ſignificet,c.2.de teſt.ſcripſi in verb.diſpoſitionem,in forma man.in concord.

Forſan dubitationẽ & conditionem inducit.

7 Interdum diſpoſitiue, vt impetro beneficiũ S.Seuerini curatum,& parrochialem eccleſiam exiſtẽs: vel impetro talem dignitatem,quæ eſt maior dignitas in eccleſia poſt pontificalem,& hoc eſt diſpoſitiue loqui,vbi certo dico hoc eſſe, nõ per dubitationem vel conditionem.

Expreſſum in ſignatu-

8 Vnde propter iſtam clauſulam poſitã in ſupplicatione in bulla potero exprimere conditionaliter.vel diſpoſitiue,& quia per

ra aſſertiue non poteſt in bulla cō ditionaliter exprimi.

per iſtam clauſulam hoc mihi conceditur:quod tamen eſt intelligendum, quando ſic conditionaliter erat in ſignatura expreſſum:ſecus ſi in ſignatura eſſet diſpoſitiuè & aſſertiuè expreſſum, tunc in bulla nō poſſet conditionalis fieri expreſsio.
9 Quia non poteſt a ſignatura recedi: tum etiam quia minus eſt exprimere cōditionaliter, quam diſpoſitiuè: & melior expreſsio & maior fieri in bulla debet, quam in ſignatura, ſicut in inſtrumento, quam in prima ſcheda, ſiue protocollo,l. contractus.C.de fide inſtru.& minus valet tres vēdita cum conditione retrahendi, quam ſimpliciter. cap. cum Ioan. vbi etiam iurium interpretes de fide inſtru.
10 Ideo ſtatutum eſt in reg. cancel.62. ꝙ non detur aliqua generalis reſeruatio diſpoſitiuè in bulla, niſi in ſignatura expreſſa fuerit: vt ſi quis petat beneficium ſancti Pauli Pariſienſis,ſibi conferri, vacans per obitum talis in curia, vel obitū talis familiaris,& c. & tunc in bulla dicetur, prouidimus tibi de tali beneficio ſancti Pauli vacante per obitum in curia,vel per obitum talis familiaris,noſtri &c.
11 Et ſi in ſignatura diceretur. quòd uacat fortè per obitum in curia, vel forſan eſt familiaris. tunc ſi alia reſeruatione uacet,ut quia eſt maior dignitas poſt pontificalem,non debebitur impetrāti,nec poterit exprimi in bulla:quia non uenit generalis reſeruatio,niſi expreſſa:vt ibidem ſcribitur, niſi adiiceretur hæc clauſula generalem reſeruationem importan.de qua ſupra dictum fuit. [Et de generali & ſpeciali reſeruatione dixi ſupra titulo de reſeruatio.]

De clauſula gratificationis.

1 ¶ Et cū clauſula gratificationis,&c.] Quæ ſic in bulla extendi ſolet, etiam ſi forſan illud alicui,ſeu aliquibus conferri, & de illo prouideri cōceſſerimus & man dauerimus, ſeu nos de illo duobus prouiſerimus,ita ut in data pares, ſeu æquales exiſtant: & mutuo ſe impediant, & propterea locus gratificatione exiſtat,tibi gratificando eo caſu, Apoſtolica auctoritate conferimus,decernentes, &c.
2 Hæc clauſula ſolet opponi in ſignatura,alioqui in bulla ſuppleri non poteſt,te ſte dicto Philippo Probo in cap. duobus, de reſcrip.in addi.ad Ioan. Monach.

Vtor præferatur, quando duo ſunt

3 Quæ prodeſt in impetrationibus, vt ſi duo fuerint impetrantes à Papa eodem die, tunc attenditur is,qui fuit gratificatus, quia ambo non ſunt pares ratione gratificationis, nec mutuo ſe impediunt. Fel in c.Rodulphus, de reſcr.dixi in trac. de pacif.poſſeſſo.in 17.limita. Cald.conſ. 8. de reſcrip. ideo ad hoc iſta clauſula eſt vtilis,nec eſt omittenda,ſi ſapis:quia etiā ſi aduerſarius prius adeptus fuerit poſſeſſionem,tamen habens iſtā clauſulam præfertur:quia ius habet pinguius, vt ſcripſi in tract.de pacifi.poſſeſſo.num.300.in 12. limita.cap.ſi à ſede.

eodē die promiſi.

4 Item prodeſt quando duo erant expectantes eiuſdem diei,& cauſa pendet coram vno iudice, ut Papa vnum ex illis gratificare poſsit: vt docet Probus in dicto cap.duobus.
5 Præterea ad aliud prodeſt,quod ſcribit Caſſado.in deciſ.2.titu.de renunc. vbi dicit, ꝙ Cardinalis de Cibo ceſsit canonicatui & præbendæ in fauorem duorū diuerſis diebus,& iuxta morem ſolitum Papa eadem die ſignauit ſupplicationē pro vtroque, gratificauit tamen illum in fauorem cuius vltimo reſignauerat,ideo ratione huius gratificationis præferendum eſſe cenſet: licet conſenſus cardinalis prius fuiſſet præſtitus pro alio, tamen ille conſenſus trahitur ad diem prouiſionis Papæ: nam plus iuris dat Papa, quam pars reſignans: vt dicit in ſimili tex. in c.dilectus,de offi.leg.

Clauſula gratificationis prodeſt vltimo reſignatario.

6 Imo nullū ius ex parte conſequitur quis, ſed ex ſuperiore conferente & admittente reſignationem, clem. vna, vbi doc.de renunciat.

Poteſt etiam prodeſſe ad uacatura,quādo ſunt impetrātes mandata, ſeu expectatiuas eiuſdem diei, vt is præferatur, qui clauſulam gratificationis habet:cap.duobus,de reſcrip.lib 6.

Alia clauſula ſolita eſt poni in ſupplicatione, videlicet, *quod litera in forma prouiſionis gratioſa ſimplicis vel noua expediri poſſint, &c.* Aliæ literæ ſunt gratioſæ, aliæ iuſtitiæ,vt ſuperius dixi:& quia multiplices ſunt literæ gratioſæ, Papa facultatem impetranti concedit, ut in forma ſimplicis,ſeu nouæ prouiſionis expediantur. de his dicam inferius ſtatim in forma bullæ.

Clauſula vt in forma noua prouiſionis ſi neutri &c.

¶ Vel ſubrogationis &c. Vult Papa ut poſsint expediri bullæ in uim ſubrogationis,ſi expediat parti de hac dicetur inferius in materia ſubrogationis, etiam quo ad poſſeſsionem: poteſt enim Papa ſubrogare etiam quoad poſſeſsionem,teſte Felin.in rub.de reſcrip.col.3. licet poſſeſsio ſit

Subrogare Papa pōt quo ad etiā poſſeſſionem.

ſit facti,l.denique, ff. ex quibus cau. ma. quæ non tranſit niſi apprehendatur,l.cum hæredes,ff.de acquir.poſſ Et quamuis in bulla eſſet quis ſubrogatus quo ad poſſeſſionem,niſi eam apprehenderet,in hoc regno vix manuteneretur in poſſeſſione, imo alteri poſſidenti adiudicaretur poſſeſſorii ſententia:quia nō reputamus poſſeſſorem eum, qui nō accepit poſſeſſionem: vt ſcripſi in tract.de mater.poſſeſſ.in ordi. Reg.& in 3.tomo: niſi in locum poſſeſſoris ſubrogatus fuerit.

¶ Et gratiæ ſi neutri, ſi nulli, vel ſi alteri.] Concedit Papa vt poſſint bullæ expediri in forma gratiæ ſi neutri,ſi nulli,& de his inferius dicetur abunde: ideo hic plura non addatã,niſi quod in regula Innocentii cancellar. 62. dicitur, quod hæc gratia ſi neutri, vel ſi nulli, ſi petatur ſubrogatio, non debet dari niſi colliriganti. gloſſ. tamen in d.regul.Innocentii 62.dicit hoc non ſeruari ſed dicit ſe vidiſſe alteri non colliriganti conceſſam eſſe, & quotidie fit vt inferius tractabo in eadem materia.

Conſulēdi periti ſuper vtiliore impetratione.

¶ Perinde etiam valere, aut alia dicto oratori vtiliore.] Et cum hæ literæ gratiæ ſint frequentes, de his dicit, aliæ ſunt non tam frequentes:& vult vt ſi vtilius ſit parti,vt etiam poſſint expediri bullæ in forma ſi neutri, ſi nulli, vel alia vtiliore: ideo poterit pars conſulere ſuper ſignatura,quæ forma ſit eidem vtilior, & ſecundum illam expedire bullam: & quandoq; partes conſulunt menſularios,qui iſta nō ſemper intelligunt:ideo partes inuoluuntur maximis fluctibus, & proceſſibus: quamobrem bonum eſt peritos ſuper hoc conſulere, qui pauci ſunt: vidi multos amiſiſſe beneficium ratione impetrationis nullius.

Clauſula cū derogatione, &c.

¶ Cum derogatione premiſſorum ac aliorum quorumcunq; contrarium &c.] Vult vt contraria non obſtent, & quod in bulla his derogetur:vnde in ea dicitur, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac dictæ veſtræ vel alterius eccleſiæ iuramento, confirmatione Apoſtolica,vel quauis alia firmitate roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus contrariis quibuſcunque &c. vt ibidem dicetur, quæ clauſula ex hac concipitur.

Regula de annali poſſeſſore delegatur.

¶ Ac regulę de annali poſſeſſore.] Quæ vult quod ſi quis impetret beneficium pacifice poſſeſſum per annum, debet exprimere nomen,gradum,& nobilitatem poſſeſſoris, & cauſam, ex qua clare poſſit conſtare, quod nullum ius ipſi poſſeſſori competat,& infra ſex mẽſes ipſum poſſeſſorem ad iudicem euocari facere,& alia no. in regula. cancella. Iulii 36. ſed huic derogatur per hæc verba. [Vide inferius in declaratione huius reg. de annal. poſſeſſio.]

Vnde ſi quis impetrauerit beneficium, quod alius poſſedit ſine canonico titulo: & impetrans non expreſſerit cauſſam detentionis, ſi fuerit derogatū huic regulæ, vt hic, expediretur bulla ſine expreſſione cauſæ,ſine derogatione huius regulæ: de qua inferius dicetur in ſua materia.

Impetratio poſt tres annos non valet etiã ſi regula ſit derogatum.

Sed ſi quis impetrauerit beneficium ab alio per plures annos detentum, & Papa tempus detentionis habeat pro expreſſo non obſtant. reg. cancel. tamen valebit illa impetratio,niſi poſſeſſor eſſet triennalis: quia eo caſu per reg. cancell. non debet moleſtari poſſeſſor in poſſeſſorio, nec in petitorio, vnum non valet impetratio: vt plene ſcripſi in tract.de pacific.poſſeſ. quidquid dicat Gom.in reg.de triennal.q 17.

Clauſula iuriſpatronat⁹ derogationis.

1 ¶ Necnon iuriſpatronatus quatenus de illo exiſtat,etiam ſi laicorum nobiliū, & illuſtrium perſonarum,etiam ſi ex fundatione, vel dotatione competat in toto, vel in parte.] In hac clauſula debet repeti necnon cum derogatione iuriſpatronatus, quatenus *ad ille exiſtat, &c.* vt Papa illi velit derogare.

Iuriſpatronat⁹ quid ſit.

2 Iuriſpatronatus eſt ius honorificum, oneroſum,& vtile,competens ei qui eccleſiam conſtruxit, dotauit vel fundauit, vel ei qui ab eo cauſſam habuit: proſequitur Panor. in rub. de iurepatro. & Roch. Curtius in tract. iuriſpatro. in princ. ac Lamberti.in ſuo magno tract.

Quot modis iuſpatronatus acquirat & cui.

3 Et hoc iuſpatronatus acquiritur ei, qui conſtruxit, fundauit eccleſiam vel dotauit,& eius ſucceſſoribus. c.nobis. de iure patrona.c.filiis. & c.piæ mentis. 16.q. 7. ſed poſt conſtructam eccleſiam non acquiritur iuriſpatronatus. gloſ.in d.cap. piæ mentis,& cap. fin.de reb. eccleſ. non alien. 6.quia rei ſacræ ſeruitus imponi non poteſt. c. ſignificatum.de præb. Dom. conſ.32.niſi de Papæ conſenſu nam alius non poteſt eccleſię ſeruitutem imponere, etiam ſi eam dotauerit: vel niſi eccleſia eſſet penitus deſtructa c.quoniam. de iure patro.

4 Quam-

4 Quamuis ſummi pontifices ex gratia hoc ius laicis reſeruauerint: vt eos ad cõſtruendas, & fundandas eccleſias allicerent,[& ne à fundationibus retraherẽt.] c.decernimus.16.q.7.c.3. de iurepatr. gl. in c.nemo. 32.q.4. [facit tex. in l.2.ff.de oper.publi.]

Papa beneficiũ ſub iure patronatus laicorũ exiſtẽs non confert ſine derogatione

5 Tamen poſtquam laicis iuriſpatronatus competit, quia eſt eis à iure reſeruatũ id Papa non ſolet conferre beneficia ſub iure patronatus laicorum exiſtentia, niſi cum derogatione iuriſpatronatus: & non eſt ſuæ intentionis, vt ualeat illa collatio non facta derogatione: vt dicit Io.And.ſe de hoc vidiſſe bullam directã prælatis Angliæ alias prouiſio Papæ tanquam ſubreptitia non valet, quia citra intentionem Papæ.

Mentio facienda non eſt de iure patronatus clericorũ.

6 Itaque derogatur hic, ſi iuſpatronatus competat laicis: quia de iurepatronatus competente clericis non eſt facienda mentio nec derogatio: ſed Papa & legatus iure ſuo conferunt etiam ſine patronorum conſenſu: c.cum dilectus. de iurepatr. Ioan.de Selua in tract.de benef.in 3. par.q.11.nu.29. vnde non valet Papæ prouiſio tanquam ſubreptitia, ſi non derogauerit iuriſpatronatus laicorũ ſaltem conditionaliter, vt hic quatenus de illo exiſtat: vel ſi de illo exiſtat. ſed utitur quatenus de illo exiſtat, vt hic conſtat.

Patronus laicus quis dicatur

7 Et dicitur patronus laicus, quando eccleſiam fundauit ex ſuo patrimonio, vel ius habuit ab eo, qui eam de patrimonio & bonis patrimonialibus conſtruxerat. d.c.cum dilectus.& ibi docto.

Eccleſiaſtic° patron° quis.

8 Eccleſiaſticus vero patronus dicitur, quando ex bonis eccleſiæ fundata eſt, vel clericus illud ius habet ratione eccleſiæ. glo.in cle. vlt.de iurepatro. Panor.in c. eãte.& c.illud. de iure patro. Curtius in tra. iuriſpatro.in uerb.ius.q.7. Fel.in ſuo trac. quãdo literæ Apoſtolicæ noceãt patrono.

Clauſulæ generales ad derogationem iuriſpatronat° non ſufficiunt.

9 Vbi plus dicit ꝙ clauſulæ generales derogatoriæ non ſufficiunt ad derogationem iuriſpatronatus, laicorum etiam ſi adeſſet clauſula motus proprij, vel clauſula non obſtant.& alias ampliat 10.modis qui ibi videri poſſunt: & Dom.conſi.117. in quæſt.

Et ſic extat regula, ꝙ etiam Papa beneficium ſub patronatu laicorum exiſtẽs conferre non ſolet, ſine derogatione: alioqui collatio eſſet ſubreptitia: vt ſuperius dictum fuit: diceretur tamen ille prouiſus coloratum habere titulum: vt fuſius ſcripſi in tract. de pacifi. poſſeſſ. quamuis quidam ſtolidi cenſeant contra.

10 Quod limitatur in ſequentibus caſibus. Primus quando patronorum conſenſus acceſſit: vnde ſolet Papa in prouiſione apponere, dummodo dictorum patronorum ad hoc expreſſus accedat conſenſus: nam cum agatur de præiudicio illorum, ſi conſentiant, non eſt derogandum: nam poſtquam partes ſunt concordes, quid ad iudicem? vt docet tex. in l.1. §.inde. ff.de noui operis nuncia.

Minori num ero patronorum ſolet Papa etiã in hac patria derogare.

11 Si autem tres patroni conſenſerint, & duo non, ſolet in prouiſione Papa dicere: cum trium ex dictis patronis expreſſus ad hoc acceſſerit conſenſus, quo ad reliquos. ex patronus pdictis hac vice duntaxat ſpecialiter derogamus: nã poſtquã omnibus poteſt derogare, & aliquibus. c. paſtoralis.§.item cum totum.de offi.dele. & maxime dum maior pars conſentit.

12 Etiam in hoc regno Franciæ ſolet Papa minori numero patronorum derogare: quamuis de conſuetudine non recipiatur alia derogatio de patronatu laicorũ, in hac patria conſuetudinaria: ſcilicet vt omnino derogetur iuripatronatus laicorum.

Bulla quomodo ſit cõcipiẽda ad præſentatio nem patronilaici.

13 Et ſi quis patronus Papæ [per reſignationem] præſentauerit, non dicet Papa, nos tibi, quem dictus patronus per publica inſtrumẽta nobis, &c. præſentauit, quia ante vacationem non poterat præſentare: ideo Papa dicet in bulla, tibi præſentato N. cum ad hoc dicti N.patroni p publica inſtrumenta expreſſus acceſſerit conſenſus, Apoſtolica auctoritate conferimus: & videatur bulla, quæ ſic ſolet conſici. vt fuit dictum.

Præſentatio an probetur per narrationem Papæ, vel collatoris.

14 Et hæc præſentatio probatur per ſolã Papæ, vel epiſcopi narrationem, factã in literis collationis, vel prouiſionis. clem. vna.de prob. c.poſt ceſſionem.illo tit. qa vbi conſtat de duobus extremis rite factis, debemus etiam præſumere de medio, arg.c.cum dilectus.de don.c.accedẽs. vbi gl.de conuerſ.coniug. ſed de vacatione & inſtitutione conſtat, ergo & de præſentatione debemus præſumere: & hoc firmat Fel.in d c.poſt ceſſionem, col.4. quẽ refert Rocu.Curtius in d.tract. iuriſpat. in verb.honorificum.q.50.

15 Ideo qui præſentationem factam non eſſe aſſerit vel negat, hoc probare debet, cum ex narratione ſaltem præſumatur: ſecus ſi nihil eſſet enunciatum in literis Papæ,

pæ, tunc oporteret illum probare, qui præſentationem allegaret: vt plene ſcripſi in tit. de ſubla. cle. literis. in Concorda.

Iure deuoluto Papa cõfert beneficia ſub patronatu laicorũ & lapſo illis dato tempore.

16 Secundo poterit Papa prouidere ſine derogatione patronatus, poſtquam deuoluta erat collatio ad illũ tempore ſi Patronus laicus nõ præſentauerit intra quatuor menſes, à iure illi præſtitutos. c. vnico de iure patron. lib. 6. refert Staphil. in tract. de literis gratiæ, de mõ & forma impetrãdi, verſi. hinc eſt ꝙ in prouiſionibus: & ſi ordinarius non prouiderat, per c. . de conceſ. præb & ſic deuoluta erat collatio ad Papam, eo caſu non eſt opus derogatione.

17 Debet tamẽ in literis prouiſionis Papæ fieri mentio de iurepatronatus: vt docet Geminia conſ 50 quæritur.

18 Tertio quãdo tempus patronis laicis ad præſentãdum a iure præfinitum lapſum eſt, per d. c. vnic. & hoc eſt additum per Iulium Papam modernum in ſua regu. 44. ſed proximus caſus ſufficere, videbatur: nam quando patronus nõ præſentauit intra tempus, deuolutum eſt ius ad ſuperiorem. clem. vna vbi gl. de ſupplen. negl prælato. niſi dicas quod elapſo tempore præſentationis non eſt deuolutum ius ad Papã, ſed ad epiſcopum, vel alium inſtituentem: ꝙ ſi inſtituens non conferat, deuoluitur ad alium, donec ad Papam deuolutũ fuerit: & ſic duo erunt caſus ſic intelligendo.

Præſentatio nulliter facta non impedit collationem Papæ prætextu iuriſp. laicorum.

19 Quarto quando patroni præſentauerunt, ſed nulliter: tunc etiam valet Papæ prouiſio, etiam ſine derogatione, quia non præiudicatur patronis, cũ ipſi præſentauerint, & functi ſint ſuo officio. c. in literis. de off. deleg. & rõne prælationis & prærogatiuæ Papa conſerre potuit, c. dudum. de præb. in 6. dixi in §. declarantes, in ver. iure ꝓuentionis de mand. Apoſt. in cõcord.

20 Quinto ſecundum quoſdam ſi beneficium vacet in curia per obitum. Staphi in d. tract. de literis gratiæ, verſi. 3. an ſit locus, ſed contrarium teneo inferius: quamuis hoc ſit in reg. cancella. Alex. 6. ſtatutum. & hoc probatur per doct. in cap 2. de præb. in 6. vbi cõmunis opinio eſt contra.

Papa patronis non conſentientibus confert.

21 Sexto quando patroni nolunt conſentire ſine cauſa ꝑmutationi, poterit Papa etiam in hac patria conſuetudinaria conferre, imo etiã in epiſcopo conſuluit Domi. conſ. 50. quæritur. inferius dicetur abundantius in tract. de permut.

Papa retenta ſibi collatione prouidet.

22 Septimo quãdo Papam prouiſionem ſibi retinuit in fundatione, vt in decanatu eccleſiæ Aleſti diœceſ. Nemau. tunc iure ſuo ſine aliqua derogatione confert facta huius retentionis mentione.

Iuriſpatro. competen. ex præſcriptione vel priuilegio. Papa derogat.

23 Octauo ſi ius patronatus competeret ex præſcriptione, vel priuilegio, tunc non erit illius facienda derogatio: quia non quæritur ius patronatus his modis, licet ius præſentandi acquiratur. Gem. cõſ. 45. conſuetudo. col. 3. & Calder. conſ. 10. iſto tit. Card. conſ 69. vacante col. 2. & Feder. conſ. 65 vbi concludit etiã legatum poſſe conferre, quando competit ius laico præſentandi ex conſuetudine, vel priuilegio: hoc etiam firmat Staphil. in tract. de literis gratiæ, de modo & forma impetrandi, verſ. quarto venditione.

24 Ego arbitrarer hoc caſu etiam faciendam mentionem, quia Papa difficilius cõcederet: & illa ſunt exprimenda, vt per Felin. in c. noſtra. de reſcr. Pat. Pariſ cõſ. 46. videtur col. 2. vol. 4. ſed habita mentione in hac patria vix conferret ratione contrariæ conſuetudinis. [Nam in curia Rom. hodie nulla fit differentia an iuſpatronatus ſit quæſitum fundatione, an præſcriptione. Vt firmat Deci. conſ. 126. in cauſa. col. 2. nu. 3.]

Derogat Papa iuriſpatr. laicorum quando clericus eſt in poſſeſſione præſentandi.

25 Nono ſi clericus erat in poſſeſſione præſentandi, & tamen iuſpatronatus eſſet laicum, eo caſu valeret prouiſio facta à Papa non facta mentione, quia poſſeſſio attenditur. c. conſultationibus. de iure patr. & Cardinal. conſ. 69. vacante. col. 2. poſtquam communiter habetur clericus pro patrono, ille error communis excuſat: l. Barbarius. ff. de offi. prætor.

26 Hoc tamen caſu quia mens Papæ ſine expreſſione non eſt, vt conferat ergo non valeret prouiſio ratione voluntatis deficientis, & licet ille error eſſet, tamen mẽs Papæ hoc caſu abeſt, vt alibi dicam.

Diſpenſat papa vt retineantur beneficia ſub patronatu laicorum exiſten.

27 Decimo ſi Papa diſpenſet cum promoto ad Epiſcopatum vt retineat ſua beneficia, poterit retinere ea etiã, quæ ſunt ſub patronatu laicorum: vt deciduntt domi. de Rota deciſ. 331. Suppoſito in no. [ſub tit. de præben. deciſ. 21.] quia non agitur de præiudicio patron., cum non vacet beneficium: & multa tenent facta, quæ fieri prohibentur. l. patre. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. facit l. ſecus. de iudic. docet Staphil. in d. trac. de lite. gratiæ, ver. quartus & vltimus caſus. Plura ad hanc rem ac commoda ſcripſi, & ibi ſenatuſcon. in §. præfatique ordinarii. in ver. viris graduatis, de colla. in concord.

Vnde-

Penſio imponi pōt beneficie ſub patronatu laicorum exiſtent.

28 Vndecimo poterit Papa imponere pēſionem ſine etiam conſenſu patronorum laicorum, quia plenaria beneficiorum diſpoſitio ad illum pertinet. c.2. de præb.li. 6.alias limitationes tradit Fel. in d.tract. ubi videri poterunt.

Diſpenſat Papa ad duo,ēt ſi ſint ſub patronatu laicorum.

29 Duodecimo poterit Papa diſpenſare, vt literatus habeat duo beneficia, etiam ſub patronatu laicorum exiſtentia, & ſine patroni conſenſu:iuxta c.de multa.de p̄b.

30 Decimotertio quando Papa derogat iuripatronatus laicorum, valet prouiſio, ꝙ poteſt,non autem legatus, vel alius inferior.c.dilectus.de offic. leg. c.cum dilectus. de iurepatro. quod non ſolet in hac patria conſuetudinaria.

Derogatio à Papa tātū fit, & q̄uo. Iuſpatr. laicorū quando conditionaliter exprimi poſſit.

31 Et ſolet Papa huic iuri conditionaliter ſic derogare:nos iuripatronatus huiuſmodi, quatenus dicta eccleſia de dicto iure ſit, pro hac uice derogamus &c. licet pars debeat præcisè, & non conditionaliter exprimere in bulla : ſi iuſpatronatus ſpectet ad laicum,alioqui impetratio non valebit.

32 Aliquando vidi partem conditionaliter exprimere, etiam ſi de iurepatronatus laicorum exiſtat.quod eſt verū,quando beneficium non eſt reſeruatum: ſed ſi beneficium ſit reſeruatum, vel ex loco, quia vacauit in curia,vel ex perſona,quia familiaris erat, ſeu ratione beneficij,forte quia maior dignitas poſt pontificalem, non poterit conditionaliter iuriſpatronatus exprimi, quia ſic tolleretur reſeruatio:ideo neceſſe eſt in his ſaltem caſibus, vt pars præciſe dicat, an ſit de patronatu laicorum, vel non ſit, vt reſeruatio poſſit ſuum ſortiri effectum: vt docto. ſcribunt. in c.2.de præb.in 6.

In vacaturis præciſe dēt iuſpatronatus exprimi.

33 Idem in vacaturis, vt non poſſit conditionaliter exprimi ꝙ beneficium, vt à nonnullis aſſeritur de iurepatr. laicorum exiſtit: ſed debet præciſe dicere ſi ſit, uel non propter reſeruationem, quæ ſolet dari,quæ impeditur ratione iuriſpatronatus laicorum: ideo ſi hoc fuerit dictum conditionaliter, bulla erit reſcribenda alioqui non valebit.

34 Vnde non valet prouiſio facta à Papa, in qua fit mentio fundatoris, & iuriſpatronatus ſed non eſt expreſſum ꝙ eſſet de iure patronatus laicorū, quia in dubio intelligitur Papam voluiſſe derogare iuripatronatus clericorū,nō laicorum: vt docet Fel.in tract. quando literæ Apoſto.col.3. in 3.amplia.poſt Lappū.allega.84.Dominus Papa,col.3. nam cum iuſpatronatus ad duo referri poſſit, ob id in ſpecie narrari debet,non in genere, alioqui incerta & confuſa eſt impetratio, & ſubreptitia, teſte Oldra.conſ.81. ꝙ proceſſus. Aymo Crauette,conſi.68.proponitur. col.2.

35 Item vbi eſt iuſpatronatus, non ponitur clauſula,ex quauis cauſa, nec generalem reſeruationem importante: vt eſt ſtatutum in reg. Alex. 6.tit. de ſigna. gratiæ.

In Francia & Normania non derogatur iuri patron. laicorū.

36 Sed in Francia conſuetudinaria,& in Normania non ſolet Papa derogare iuripatronatus laicorū:nec eius derogatio recipitur de conſuetudine,quæ an valeat, tradit Collec.in c.ex tenore. colum.1.de conceſſ.præb.

In beneficijs litigioſis derogatur iuripat. laicorū & quando filio patroni confertur.

37 Si tamen vacarent beneficia per aſſecutionem & conſtitutionem execrabilis. ſiue c.de multa.uel deuolutionem & alio quouiſmodo beneficia habēt poſſeſſores, quos oportet per lites expellere his caſibus derogatur iuripatronatus laicorum etiam principum,vt ſtatuit Alex.6.in tit. de deroga.iuriſpa.vbi etiam derogari ait, quando Papa confert filio vnius patroni, vel nepoti:& hoc æquum uidetur.

38 Item quando Papa ponit iſtam clauſulam cū derogatione iuriſpatronatus &c. debēt pragmatici Romani addere,quo ad gratiā ſi neutri, uel ſubrogationis duntaxat:ſed non dabitur derogatio quo ad nouam prouiſionē, niſi vt ſupra dixi : & hoc habetur in reg Alex.6.tit.de ſigna.gratię.

In gratia ſi neutri, & ſubrogationis. derogatur iuri patron. laicorū. In permutatione conſenſus patroni requiritur.

39 Quia in gratiis ſi neutri, & ſubrogationis iam patroni conſenſerunt, ob id illis non infertur iniuria, quia præſentarunt, ſecus eſſet in gratia ſimplicis prouiſionis, vel nouæ, ubi non præſentaſſent : quod nota.

40 Etiam in permutatione requiritur cōſenſus patroni, alias irritabitur prouiſio : quia inimicus fundatoris & eccleſiæ ſic poſſet præfici,c,illud.de iure patro. Lapp[9] alleg.96 beneficia.in fi.gl.in c.uno.de rerum permut.in 6.Fel. in c.cum Bertoldus col.5.de re iud.Bertr.conſ.273. etiā, col. 1.& 2.in 3.vol.ex.1.editio. & Domi.cōſ. 45.conſuetudo. Aegid.deciſ.179. & 171. permutatio.

41 Si tamen patronus nolit conſentire ſine cauſſa,poterit epiſcopus permutationem approbare,teſte Domi.conſ.50 quæritur an Epiſcopus,& Staphil. in d.tract. ver. hinc eſt, poſt Panormi. in cap. cum acceſſiſſet num.51.de conſtitut. oportebit tamen prius audire patronum, & eius

recu-

recuſationem ac cauſſam.

Permutationes abſque præſentationi patronorũ fiunt

42 Nempe reſignationis approbatio ad Epiſcopum pertinet, & non ad inferioré: c. quæſitum. de re. permut. Ob id poterit Epiſcopus conferre beneficium cauſſa permutationis cum patroni conſenſu etiam ſine præſentatione, quæ requiritur quando uacat per mortem: ut aſſerit Fel. in d.c. cum Bertoldus, col. 5. de re iudic. refert Curt. in tracta. iuriſpatronatus in verb. honorificum. in princ.

43 Tamen de generali conſuetudine eccleſiæ quaſi omnes Epiſcopi tales expediunt permutationes abſque patroni conſenſu, & vocatione patronorũ. his verbis utitur Aegid. Bellamer. in conſi. 6. Factũ pro parte, col. pen. & ualet præſcriptio ſecundum eum, vide quæ ſcripſi infra de permut. in 4. parte.

44 Si ſtatuto eccleſiæ vel in fundatione ſtatutum ſit, ꝙ nullus præſentetur ad talem eccleſiam, vel nulli conferatur, niſi ſit talis ætatis, vel presbyter. tunc nullus poterit derogare illis ſtatutis, niſi Papa. cle. Quia contingit, de relig. dom. c Si pro clericis, de præb. li. 6. nec valebitur collatio contra ſtatuta facta ab alio q̃ à Papa.

Fundationi nõ poteſt derogari ſine patroni conſenſu ab inferiore, à Papa cõtra

45 Et id ſi cautum ſit, ꝙ habens illud beneficiũ aliud habere non poſſit, tunc Papa fundationi derogare poterit, nõ alius.

46 Niſi de uoluntate patroni, tunc epiſcopus poterit conferre etiam non presbytero: vt uiſum fuit Panor. in c. cum acceſſiſſent, nu. 5. de conſtit.

47 Sunt tamen qui dicant, ꝙ ſi ſtatuta loquantur per verbum recipiatur, ꝙ nullus recipiatur, niſi ſit presbyter, tunc ualebit collatio: ſed in receptione poterit ſe oppo nere is, qui intereſſe prætendit, uidelicet patronus, & non recipietur ſine ſuo conſenſu: ut no. Inn. in c. quod ſicut. de elec.

Penſio ſine patroni conſenſu, à Papa imponitur.

48 Tamen in creatione penſionis à Papa factæ non requiritur conſenſus patronorum: quia Papa habet plenam in beneficiis poteſtatem. c. 2. de præb. in 6. Fel. in d. tract. quando literæ Apoſt.

49 Quòd limitatur ſi in ſignatura fuerit expreſſum de patronorum conſenſu, tunc enim requireretur & in bulla: nam poſtquam apparet Papã uoluiſſe illorum conſenſum interuenire, & bulla ex ſupplicatione conficitur, vnde illud omitti non debet, alioqui bulla ex omiſsione reprobaretur: quem tamen conſenſum Papa requirere non ſolet in hac penſione.

50 Et ſi quis impetrauerit beneficiũ patronatu laicorum affectum, ſi in ſignatura nihil dixerit de patronatu laicorũ, poſtea in bulla non poterit exprimi etiam ſi velit dicere dummodo patronorum accedat conſenſus: nam poſtquam in ſupplicatione non eſt facta illius mẽtio, ſic in bulla non fiet, ſed poterit de nouo impetrari beneficium, vel impetrari reſcriptum perinde ualere: quia prima impetratio tanquam nulla non impediet ſecundam c. ex tenore, de reſcrip.

Non valet bulla faciens mentionem de patronatu, ſi hoc non fuerit ſignatura expreſſum

51 Tamen ſi vnus in ſignatura dixerit ſibi auctoritate ordinaria fuiſſe prouiſum, & quia dubitat talem collationem viribus non ſubſiſtere, ſupplicat Papæ ſibi de nouo prouideri: ſi Papa prouiderit, in bulla poterit exprimi ſiue præſentatum & inſtitutum: quia hoc auctoritate fuit factum ordinaria, vtpote inſtitutio. c. conquerente. de offi. ordi. & per totum tit. de inſtit. & in inſtitutione plus iuris habet ordinarius, quam patronus. c. dilectus. de offi. lega.

Auctoritate ordinaria prouiſ' dicitur etiã inſtitutus

52 Secus ſi Epiſcopus prouidiſſet ſine cõſenſu patronorum intra tempus quatuor menſium, ſi patroni neglexiſſent intra illud tempus iuris præſentare, valebit collatio: cap. illud. vbi doct. de iurepat. Petr. Pariſ. conſi. 144. ſcripſeram, in 4. vol. unde ſi in ſupplicatione non fuerit expreſſũ de patronis, hoc etiam non poterit in bulla narrari: quia non poteſt addi bullæ, ꝙ non eſt in ſignatura expreſſum, niſi ſint clauſulæ, quæ ea conſuetudine & ſtylo apponi ſolent, quæ habentur pro appoſitis. l. ſi quis donaturus. ff. de vſufru. l. certi cõditio. §. ſi nummos, vbi Iaſ. & alii, ſi certum petat.

Collatio ab ordinario facta intra tempus patronis præſtitum valet.

53 Imò ſi in ſignatura vnus petat ſibi prouideri, de beneficio patronato, & in diſpoſitione eſt, ꝙ dictus orator poſſit exprimere, an ſit præſentatus, & forſan inſtitutus: poſtea in bulla virtute huius clauſulæ poterit exprimere, ſe præſentatum & recuſatũ, & appellaſſe, quia dubitatiue dixit & forſan inſtitutus, &c. & dabitur noua prouiſio eo caſu rõne illius clauſulæ, non aliter. Et ſicut ualet collatio ordinarii, ſi patronus non præſentauerit intra tẽpus. d.c. illud. de iurepatro. multo fortius ualebit collatio Papæ, ſi non ſit ſubreptitia, ne ſit deterioris conditionis, & poteſtatis q̃ ordinarius, ſed ratione maioris prærogatiuæ. c. ſi à ſede, de præb. lib. 6. & niſi iſtud eſſet tam euidens bonis & doctis, multis probarem, ſed non addam lumen Soli.

Verba ſi ſignatura quòd forſan ſit præſentatus, vel inſtitutus, &c.

No-

Præſentatus ante inſtitutionem poſſeſſionẽ beneficij accipiens eſt priuatus iure.

54 Notandum quòd ſi præſentatus ante inſtitutionem ingrediatur.& accipiat poſſeſſionem beneficii,eo ipſo priuatus eſt iure,quod habuit ex præſentatione. c. Auaritiæ.de elec.lib.6. iuncta glo.in ca.fi.illo titu. hoc extendens ad præſentationem, quam probat Barba.conſ.68.col.2.vol.2. & Calder. conſi. penul. de elect, facit c. qualiter de elect.

55 Quia diſpoſitio illius tex. eſt fauorabilis eccleſiis,licet alias dicatur pœnalis, tamen extendetur de electione ad præſentationem.vt docet Roch.Cur.in trac. iuriſpatron.in verb.honorificum. q.39.licet contrarium velit tenere Aegid.Bella. in deciſ.620.ca fi.de elect.niſi fuerit conſuetudo.

Recipiẽs fructus ante inſtitutionem fit inhabilis.

56 Imo ſi ante inſtitutionem perceperit fructus,fit inhabilis, quia ſine titulo recipit,& indiget rehabilitatione: vt inferius dicetur in materia diſpenſa per ea quæ not.doct.in c.dilectus.de offic.lega. idem dixi in eo, qui recepit fructus poſt regiã nominationem ante Papæ prouiſionem, vt ſit priuatus iure, ſi quod per nominationem habebat.

Impetrari poteſt beneficiũ illius qui fructus recepit ante inſtitutionẽ.

57 Vnde alia debet fieri impetratio à Papa, & debet exprimi ꝙ ante inſtitutioné & poſt præſentationem fructus recepit, & ſic ſe intruſit, & inhabilem ſe reddidit, ideo Papa abſoluet eum,& rehabilitabit: ita docet D.Probus in c.fi.col.2.de conſti. & ſi is qui recepit fructus non impetrauerit, poterit tertius illius beneficium impetrare vacans per intruſionem. cap.cum iamdudum, vbi Panormitan. & alii de præbend.

Iuriſpatron.laicorũ mentio ſpecialis facienda eſt nec ſufficeres dicere ad præſentationẽ &c.

58 Et non expedietur etiam ſignatura impetranti, niſi de fructibus componat perceptis,& dimidiam partem fructuum perceptorum cameræ Apoſtolicæ tradat: vt docet Hier.in praxi Romanæ curiæ. fol. 44.verſ.conſultus a quodam & Domi.in conſ.100.Super dicto dubio,col.3. Fel.in c.in noſtra, corrola 2.de reſcrip. inferius abundantius exprimam.

59 Nota quòd in derogatione primo debet fieri metio iuriſpatronatus laicorum: vt dictum fuit, nec ſufficit exprimere ad quamcunque collationem, præſentationem,vel prouiſionem pertineat: quia illa verba intelligerentur de præſentatione ſpectante ad clericos, non ad laicos. Ioan. Andr.& alii in cap.dilectus.de offi. leg.Staphil.in tract.de literis gratiæ rub. de modo & forma impetrandi. verſ. ſed dubium eſt,& verſ.patent igitur.

60 Vbi limitat in duobus caſibus quãdo acquiſitum eſſet ius præſentandi ex priuilegio,vel præſcriptione. idem tenuit Lappus allegatio.96.beneficia, col.1.ſuperius ſcripſi in hac clauſula.

Iuriſpa. nobilium fit mẽtio.

61 Solet etiam exprimi,ſi ad nobiles ſpectaret: quia ſolet eſſe difficilior derogatio,quando ad iſtos pertinet:ea enim quæ notabiliter fiunt,niſi ſpecialiter notẽtur, videntur quaſi neglecta. l. item apud. §. ait Prætor.ff.de iniur.

Regũ & illuſtriũ perſonarum iuriſpatro. mentio faciẽda.

62 Etiam debet fieri mentio regum,& illuſtrium perſonarum: quia derogãdo ſimpliciter iuripatronatus laicorum,non intelligitur derogatũ. ſi ad reges, vel alios principes pertineat c.fi.de offi. deleg lib. 6.c.ne aliqui,de priuileg.ibid.& ita eſt in regul.cancell.40. declaratum.& Fel.in d. tract.ampliar.7.quia ſub clauſulis generalibus iſti ſublimes ſunt excepti, & non comprehenduntur.c.ſedes.de reſcrip. ca. de multa.de præb. Carol. Ruin.conſ.79. quæritur.in 5.vol.col.2.

63 Vnde ſi prouiſio a Papa fuerit facta, non obſtante iurepatronatus laicorum, ſi ſpectaret ad Regem non valeret prouiſio & Rex ſe opponere poſſet:vt Innoc. in ſimili dicit in cap.ꝙ ſicut.de elect. gl.in d. regul.40.& Fel.in d.tract.amplia.8.& nõ cenſetur iuri Regis derogatum.

Iuripat. regnum nunquã derogatur, etiã ſi in curia vacet beneficium.

64 Imo ſi beneficia vacent in curia per obitum, quorum ad Regem præſentatiò pertinet,Papa ea non conferet ſine Regis conſenſu.glo.no.in c.2 de præbend.lib.6. Lappus allega. 96. beneficia. Rota deciſ. 266.in antiq.[ſub titu.de conceſ.prębẽ. deciſ.46.] Curtius in tract.iuriſpatro. in verb.competens.q.24.vbi multa adducit: & nunquam derogatur iuripatronatus Regibus competenti, etiam ſi beneficia apud ſedem Apoſtolicam vacent: vt ſtatuit Alex. 6. in titu. de deroga.iuriſpatr. niſi illi fuerit alias derogatum, quia tunc expreſſione facta illi poterit derogari. teſte Petr.Pariſ. conſ.104. cum reſeruatio. in 4.vol.

Derogatio iuriſpat. laicorum, ſi conſenſus patronorũ interuenerit, non requirit.

65 Nota tamen quòd iuriſpatronatus laicorum in bulla non requiretur aliqua derogatio, ſi omnium, vel maioris partis patronorum conſenſus interuenerit, quia ab ordinario poterat inſtitui ſic præſentatus ſine vlla derogatione de iure ca. quoniam. de iurepatro. nam quod maior pars facit ratum habetur, ac ſi omnes feciſſent. capit. cum Bertoldus,de re iudic.

& in

& in cap.1.& per totum.de his quæ fiunt à maio.parte.cap.

Derogatio iuriſpatron. religioſorum quō fiat.

66 Aduertendum eſt,quod ſi iuſpatronatus ſpectet ad religioſos,vel ad capitulũ, ſolet Papa in ſignatura loco huius clauſulæ de iurepatronatus inſcribere,quòd pręſentatio perſonæ idoneæ de antiqua & approbata conſuetudine ad ipſius eccleſiæ capitulum , dum pro tempore vacat, pertinet: & de ſtylo curiæ Romanæ non apponitur hæc clauſula , cum derogatione iuriſpatronatus.

Multis modis iuriſpatronatus cōpetit

67 Derogatur etiam huic iuri ſi competat ex fundatione,vel dotatione,ſeu emptione.c.Pię mẽtis.16.q.7.vbi glo.& c.Ex literis.de iurepatro. idem ſi ex ſucceſſione.c.conſiderandum 16.q.7.c.1.& c.quoniam. de iure patro. idem ſi competat ex donatione.c.ex inſinuatione.iũcto c. vno. eo.tit.lib.6.vel ſi permutatione nobis cõpetat.idem c.nemini.16.q 7.& alias quo modocunque:vt ſuperius declaraui.

Iuriſpatro.laicorum pro parte an derogari poſſit.

68 Item ſiue in totum competat laico,ſiue in parte:nam ſi laicus habeat partẽ iuriſpatronatus in eccleſia , etiam oportebit derogare,licet altera pars cõpeteret eccleſiæ,gl.in c.uno.de iurepatro.lib. 6. quamuis Rota deciſ.266.in antiq.[ſub tit.de cõceſ.præb.deciſ.46.]teneat contra primam tamen tenet Feli.in tract. quando literæ Apoſto.noceant patro.in 6.ampliatione.

69 Et in hac patria ſicut non recipitur derogatio iuriſpatronatus laicorum, quãdo in ſolidum ſpectat ad eos, ita non recipietur,quando competit illis pro parte:vt vidi ſeruari,& ſcripſi in gloſ.vnum collatorem in §.1.de mand. Apoſtol. in concord. Paul.Pariſ.conſi.35.ad veram,num. 16.& ſeq.in 4.vol.quamuis Alexan.6.ſtatuerit hoc caſu derogari poſſe.

Derogatio iuriſpa ſemper in bulla facienda, alias nõ valet.

70 Adhæc quamuis doctores aſſerant valere prouiſionem beneficij factam ſine derogatione,quando laicus ex cõſuetudine, præſcriptione vel priuilegio ius acquiſiuit præſentandi:tum quia talis non eſt patronus,licet iuſpatronatus acquiſiuerit:vt docet Calde.conſ.19. conceſſum, hoc tit. & Gemin. conſ. 45.conſuetudo. colu. 3. tum quia ceſſat ratione retrahantur à fundatione,quia is nõ fundauit: docet Fede. conſ.65 & Car.conſ.69. vacante, col.2.

71 Tamen ego in praxi non vidi fieri differentiam, ſed ſemper derogationem in bulla vidi inſertam, alias ſubreptitiam iudicatam: quia praxis has non curat ſubtilitates: vt ſupra dictum fuit.

Derogatur fundationi, in ſpecie, non in genere.

72 Vltimo nota quod Papa ſolet etiam derogare fundationi beneficiorum, etiam ſi in illa caueatur expreſſe, quod obtinens tale beneficium teneatur in illo reſidere perſonaliter , & intra annum ad ſacerdotiũ promoueri:uel quòd teneatur in principio eſſe ſacerdos,& cum illo non poſſit aliud obtinere beneficium.

73 Sed non ſolet Papa derogare , quãdo derogari petitur fundationi in totum , & quo ad omnes eius partes etiã non expreſſas,uel exprimendas: poſſunt. n.eſſe tales quibus Papa nollet derogare : & hoc expreſſim firmat Staphil.in d.trac.de literis gratiæ.vbi ſupra.ver. vltimo non omitto.

74 Et ſic Papæ exprimi debet,ſuper quo petitur derogatio in ſpecie,non in genere ratione confuſionis vitandæ. Hactenus de iurepatronatus laicorum.

Clauſula de ſpeciali ad vitam quid denotet.

75 ¶ Et de ſpeciali ad vitã &c.] Quæ denotat impetrantem minores & principales obtinere poſſe dignitates , de quibus in corpore facta eſt mentio.& de ſpeciali Papę gratia eſt in reg. Alex.6.in tit.de ſignatura gratiæ,& tit.de diſpenſ.in princ.

Clauſula quòd verior expreſſio fieri omniũ poſſit.

1 ¶ Et quòd præmiſſorũ omnium & ſingulorum denominationum,nominum, & cognominum, qualitatum,annexorum,ſituationis fructuum de augendo & diminuendo,ordinum dependentium,annorũ diœc. aliorumque circa pręmiſſa neceſſariorum maior, verior ſeu amplior expreſſio ſeu ſpecificatio fieri poſſit]

2 Iſta clauſula iuſta eſt,& ſummę vtilitatis: nam interdum multa omittuntur in ſignatura, quæ non poſſent in bulla ſuppleri,ſi nõ adeſſet iſta clauſula : nec valeret impetratio tanquam ſubreptitia,id ab iſta clauſula ſupplet.

Quando omnia, & ſingula exprimi debent,non ſufficit generalis expreſſio.

3 Primo vult quod omnia & ſingula verius exprimi poſſint: & nota quod quãdo omnia ſunt exprimenda,ac ſingula , tunc non ſufficit exprimere in genere, ſed debet fieri expreſſio cum omnibus ſuis qualitatibus,& circumſtantiis,per glo.ſingul. in verb. omnia & ſingula,in c.vt circa,de electio.in 6.Barba. in c ſi quis presbyterorum,col.2.de rebus eccl.non alienand. & ita geminatio multi eſt momẽti: vt Docto.ſcribunt in l. baliſta. ff. ad Trebell. & Corſe.in ſuo tracta.de geminatis.

Denominatio verior fieri poteſt.

1 ¶ Denominationum.] Si recte nõ fuerit denominatum beneficium in ſignatura,ratione huius clauſulæ exprimi verius poterit: uocaui enim S.Ioannis,& erat. S. Petri: poterit hæc denominatio corrigi,&

verum nomen exprimi: nec obeſt l. Stichum, qui meus erit. ff. de lega. 1. vbi nominatio appellatiui nominis non pōt mutari, quia fac eſſe, ſed illud nolumus mutare, nempe ſi vocetur Sancti Seuerini, vt dicatur Sancti Ioānis: ſed volumus quòd ſi per errorem expreſſero beneficium Sancti Seuerini, vel Sancti Iuſti, vt verum nomen & nominationem exprimere poſſim, & ad hoc tendit iſta clauſula: nil enim eſt tam contrarium conſenſui, quàm error, qui imperitiam detegit. l. ſi per errorem. ff. de iuriſ. om. iudi.

Nominis correctio an in prębēdis fieri poſſit.

1 ¶ Nominum & cognominum.] Hæc clauſula operatur, quia ſi quis impetraret præbenbam & canonicatum vacantem in eccleſia Pariſi. per obitum Titii, & tamen vacauit per obitum Ioannis, non debebitur impetranti: nec poterit corrigi, niſi iſta clauſula adfuerit, vel alia ſimilis, videlicet quòd nomen & cognomen vltimi poſſeſſoris melius ſpecificari poſſit: alibi de hoc ſcripſi poſt Felin. in c. ſignificante, de reſcrip.

2 Diuerſum eſt in impetratione bñficij, in qua error in nomine poſſeſſoris defuncti non vitiat, ideo in bulla corrigit error poterit: quia falſa demonſtratio non vitiat. l. falſa. ff. de conditio. & demonſtrat. abūdè Paulus Pariſ. conſilio 15. circa col. 2. in 4. vol nu. 8.

3 Sed in præbendis non poteſt conſtare de corpore præbēdæ, ideo eſt incertitudo, quæ vitiat prouiſionem. capitul. ſecundo, de electio. in 6. vnde ad vitandum opiniones ſolet addi hæc clauſula, vt verior ſpecificatio fieri poſſit nominis & cognominis &c. & ſi non appareat de morte plurium canonicorum, nominis error & cognominis corrigi poterit: quia non poteſt intelligi, niſi de illo: ſed ſi plures eſſent vacantes præbendæ per mortem plurium, non poſſet hoc corrigi, alioqui liberum eſſet alicui, quam prębendam vellet declarare, quod eſt abſurdum, maximè vbi præbendę ſunt inęquales: vt in eccleſia ſancti Hilarij Pictauienſis.

Nomen impetrātis & cognomen per hāc clauſulā corrigi nō poteſt.

4 Per hanc tamen clauſulam non poterit corrigi nomē impetrantis, nec cognomen: quia illud impetrās ſcire debebat, & exprimere: nec tam ſtultus eſt quis, vt nomen ſuum, vel cognomē ignoret. l. fin. C. de hæred. inſtituen. licet apud Pliniū lib. 7. legamus Coruinum Meſſalam etiā pro prij nominis oblitum. Et quando conſtat de corpore beneficij, nomen & cognomen defuncti verius exprimi poteſt per hanc clauſulam, vel expreſſio vnius: ideo hæc clauſula non debet omitti.

Nomen patroni eccleſiæ corrigi non poteſt.

5 Solent ēt quidā addere nominum patroni, vel patronæ eccleſiæ, ſeu patronorū verior expreſſio fieri poſſit: & hoc etiam bonum eſt, cùm nomen ſancti in impetratione ſit exprimendum. c. quāuis, vbi gloſ. de pręb. in 6. tamen etiam ſi non exprimatur, per hanc clauſulam corrigetur.

Qualitates quæ in bulla corrigi poterūt.

1 ¶ Qualitatum.] Non ſolùm qualitas perſonæ debet exprimi, vt ſi ſit Archidiaconus, vel alia præditus dignitate. c. Ad aures, de reſcript.

2 Sed etiam qualitas beneficii, ſi ſit curatum vel dignitas. c. cùm in illis, de præbend. lib. 6. & gloſſ. in regul cancella. 63. dicit ꝙ vera qualitas tantum poterit exprimi, ſed omnes ſimul non. & ita dicit ſe habere ſtylum curiæ Romanæ.

3 Et duplex eſt cura: vt patet ꝑ Panor. in c. dubium. no. 9. de electio. poſt gloſſ. in extrauag. Execrabilis. in verb curam animarum, in extra. Ioan. 22. ſcripſi in tract. nominatio. q. 9. nu. 47. [Vide inferius in verb. etiam ſituationis, & hic conuenit.]

Impetratio beneficij intelligetur non curato.

4 Imò ſi quis impetret tale beneficium ſancti Ioannis, ſi aliud non exprimatur intelligetur negatiue, videlicet quòd nō ſit curatū: & ſi impetretur prioratus, in bulla dicetur nō curatus: hoc eſt expreſsè ſtatutum in regul. cancella. 63. Innocen. & nūc eſt repetitū in regule Iulii Papæ moder. regula 68. Ideo non valebit impetratio, niſi ponatur hęc clauſula, ꝙ maior expreſſio qualitatis fieri poſſit, non obſtan. regula cancella. & tunc non intelligetur negatiue. ſed exprimetur in bulla veritas.

Aetatis quando verior expreſſio fieri poſſit.

5 Iſta tamen clauſula non prodeſt, ſi impetrans curatum minor ſit 25. annis, & nihil dixerit de ætate: vt in c. Super inordinata, de præben. ideo ego ſoleo addere, quod etiam ætatis: verior ſpecificatio fieri poſſit, quando impetratur beneficium pro minore vigintiquinque annis: & multis per hanc clauſulam ſeruari beneficia, quæ amiſiſſent in iudicio.

Expreſſio defectus natalium quando fieri poſſit.

6 Non prodeſt etiā hæc clauſula illegitimo, quia in ſupplicatione tenetur exprimere defectum natalium, niſi & in corpore, & in his clauſulis eſſet, non obſtāte defectu natalium: vt dicetur inferius in diſpenſa. ſuper defectu nataliū: vel niſi diceretur quòd etiā defectus natalium verior ſpecificatio & expreſſio fieri poſſit.

7 Imo per iſtam clauſulam non poſſet expri-

exprimere, ꝙ eſſet de coniugata genitus, uel de moniali, niſi hoc expreſſe dictum in ſupplicatione eſſet, & in corpore, & in diſpoſitione: vt docet Felin. in c. Poſtulaſti, de reſcript. ideo ſoleo addere hãc clauſulam, quòd defectus natalium, verior & maior exprimi poſſit, etiam ſi de coniugata, vel moniali, uel alius quicunq; etiam maior defectus adeſſet &c.

Hæc clauſula non proſit in ſecunda bulla quod maior expreſſio fieri poſſit.

8 Præterea iſta clauſula non prodeſſet, ſi ſemel quis bullas expedierit, in ſecunda expeditatione. nam omnis actus & expreſſio debet intelligi de primo, l. boues. §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignificatione, c. non poteſt de præbend. lib. 6. iõ bonum eſt addere huic clauſulæ, quòd verior expreſſio fieri poſſit, etiam in prima, ſecunda, & vlteriori expeditione non obſtante regula: & ſic placuit Alexand. 6. in titul. de ſigna. gratiæ.

Annexa beneficia exprimi poſſint & debeant.

1 ¶ Annexorum.] Etiam non prodeſſet hæc clauſula, vt in bulla poſſint annexa beneficia exprimi: quia à iure regulariter non exprimuntur, quando ſunt annexa acceſſorie, unum uidelicet alteri, ſecus ſi æque principaliter, doct. per illum tex. in c. Super eo, de præb. lib. 6. Bertran conſ. 2. nume. 44. in 3. volumi. ex prima editio. Panorm. & alii in ca. extirpandæ, §. qui uero de præben.

2 Et quia poſſet aliud exprimere, quàm de quo prius intellexit, ideo bonum eſt apponere hanc clauſulam, quod etiam annexorum fieri ſpecificatio poſſit, & prodeſit ſi ſint annexa beneficia æque principaliter: de quo uide quæ not. in tract. de vnionibus, infra.

Expreſſio vniti beneficij non valet, ſed eius cui eſt vnitum.

3 Imo ſi quis impetrauerit eccleſiã parrochialem S. Mauritii, quæ tamen erat annexa eccleſiæ parrochiali ſancti Iuliani, & dixerit eam uacare per aſſecutionẽ alterius parrochialis eccleſiæ, non ualebit impetratio, quia non expreſſit parrochialẽ, quam debebat exprimere.

4 Nec poterit hoc corrigere in bulla, maxime poſt proceſſum inchoatum, quia hæc non eſt verior expreſſio, ſed alia, quæ non poteſt fieri: ideo noua impetratione opus erit, niſi forte hæc clauſula prægnãs in ſupplicatione ſcripta fuerit, & annexorum utriuſque, &c. Cardi. in cle. per literas. q. 17. de præbend.

Maior dignitas & principalis

5 Item ratione huius clauſulæ, quod qualitates exprimi poſſint, non poterit tamen exprimi maior dignitas poſt pontificalẽ, nec principalis in eccleſia collegiata: quia eſt ibi duplex reſeruatio. & illa non debetur, quando etiam prouideri mãdatur de eccleſia. c. ſi. de præb.

an poſſit exprimi huius clauſulæ ratione.

6 Nec poterit extenſio fieri, quæ in aliã ſpeciem extenſionis tranſeat. arg. l. ſi quis ex conſenſu. C. de epiſcopo. audien. ſequitur Pau. Pariſ. cõſ. 42. q̃tũ, nu. 23. in 4. vo.

Extenſio quando fieri in bulla poſſit.

7 Quod non procedit, quando clauſula iſta eſſet iuncta cum clauſula generalem reſeruationem importãte ex quauis cauſa, etiam diſpoſitiuè in literis exprimenda, &c. & hoc quando in corpore ſignaturæ de maiori vel principali erat expreſſum. & in partis petitione: quia veriſimile eſt, quod conceſſio ad petitionem referatur. l. ſi defenſor. §. 1. ff. de interrog. actio.

8 Imo etiã ſi quis impetrauerit omnia beneficia, q̃ talis familiaris Car. &c. habebat cum clauſula, quod qualitates exprimi poſſint: adhuc nõ poterit exprimi maior, vel principalis, vel quod ſit conuẽtuale: & iſte eſt ſtylus cur. Rom. quia iſtæ qualitates ſpecialius exprimi debent.

Epiſcopus non dicitur familiaris cardinalis quia maior.

9 Poteſt tamen conſcribi in ſignatura, ꝙ exprimi poſſit, ſi d. N. epiſcopus fuerit familiaris, & continuus commenſalis alicuius cardinalis, dum in minoribus ageret. ſed non poteſt dici, quòd epiſcopus ſit familiaris alicuius cardinalis, cum epiſcopus in ordine ſit maior presbytero: vel diacono cardinali, & ideo Papa vocat ſe epiſcopum: vt patet in proœmio Decre. & libro ſexto, ſcripſi in §. ſi quis vero, de coll. in Concorda.

Clauſula ſituationis quid proſit.

1 ¶ Etiam ſituationis.] Nõ poterit quis ratione huius ſolius clauſulæ, quod maior expreſſio, &c. exprimere hanc qualitatem, quod beneficium eſt ſitum in eccleſia, in qua impetrãs aliud ibidem obtinebat: quia eſt alia incompatibilitas, quòd duo habeat ſub vno & eodem tecto. c. literas, de conceſ. præb ideo noua impetratio ne opus erit vel reſcripto perinde valere, quod ex hac ſignatura elicietur.

2 Niſi fuerit additũ huic clauſulæ, quod maior ſpecificatio fieri etiam ſituationis poſſit: tunc poterit exprimi quòd beneficium eſt ſitum in tali eccleſia, in qua aliud, & tale N. habeo: quod eſt notandũ: quia iſta nõ reperiuntur ſcripta à iurium interpretibus: qui iſtam praxim parũ nouerunt. Vides igitur, quòd clauſula, maior expreſſio fieri poſſit, &c. non prodeſt, ſi habeas beneficium in eccleſia, in qua aliud impetras: ſecus ſi addas, etiã ratione ſitus vel ſituationis.

3 Exprimi ergo debet, quòd beneficiũ ſit curatum, per d. c. cùm in illis, de præb. lib. 6. & ſupra dictum fuit.

Cura iuriſdictionalis nõ eſt exprimenda.

4 Limitant quidam ſi haberet curam iuriſdictionalem, tunc impetratio non vitiatur, ſi illa cura non exprimatur: vt ſi impetretur archidiaconatus, non eſt neceſſe exprimere curam fori contentioſi, quia archidiaconus eam de iure habet. capitu. 1. & capitu. ad hæc, de offic. archi. & hoc docet Felin. in capitu. ſuper literis, colum. 5. nume. 8. in ſecunda regula, de reſcrip. vbi etiam dicit illud non indigere expreſſione, quod a iure certum eſt: nẽpe ſummus Pontifex omnia iura in ſcrinio pectoris habet. capitu. 1. de conſtitutio. in 6. ergo in iure nemo poteſt illi imponere, maxime Iulio tertio nũc Põtifici maximo, qui in his maxime verſatus fuit.

Cura fori contẽtioſi non inducit in compatibilitatem.

5 Nec talis cura inducit in compatibilitatem cum alio curato, per dictũ extraua. Execrabilis, in fin. nec gratia iudicatur ſubreptitia, ſi impetrans non expreſſerit illam curam: ſed ſubreptitia eſſet, ſi non exprimeret eſſe dignitatem.

6 Nam conſuetudo facit in aliquibus eccleſiis eſſe dignitatem, quæ nõ eſt in aliis. doct. in c. cum acceſſiſſent, de conſtitutio. & c. de multa, de reſcr. cautius eſt tamẽ, ſaltem cõditionaliter, exprimere per hęc verba, cui forſan cura imminet iuriſdictionalis, ne de ſubreptione bulla arguatur, ſi tamen archidiaconatus non ſit dignitas, non oportet hoc exprimere.

Plebania eſt exprimẽda, & qua ſit.

7 Ad hoc non ſufficeret exprimere curatum eſſe beneficiũ, ſi eſſet plebania, quæ habet ſub ſe capellas, in quibus perpetui clerici inſtituuntur, c. 1. ne cleric. uel monac. lib. 6. ſicut eſt eccleſia parrochialis S. Firmini Montiſpeſſulani, ſed oportet exprimere plebaniam, ſeu præpoſituram, cui cura parrochianorum dictæ eccleſiæ, quæ etiã parrochialis exiſtit, imminet animarum. & cuius fructus &c. ſed forte per iſtã clauſulam, quod maior expreſſio fieri poſſit omnium qualitatum, hæc qualitas plebaniæ in bulla exprimi poſſet.

8 Nec ſufficeret dicere dignitatem, ſi eſſet curata, ſed debet exprimi curata, niſi per iſtam clauſulã ſuppleatur, per capitu. cum in illis, de præbend. lib. 6. de Rota. deciſio. 202. in antiq. ſub titu. de reſcript. deciſ. 37.

Impetratio facta de curato ſi ſit ſimplex ualet.

9 Si tamen aliquis expreſſerit beneficiũ, cui imminet cura animarum, & tamẽ eſt beneficium ſimplex, non præiudicatur impetrãti, quominus valeat impetratio: quia Papa facilius con ceſſiſſet ſimplex, quam curatum ideo non poteſt dici ſubreptitia impetratio: ut docent Domini de Rota deciſ. 662. Papę ſupplicat, in antiq. ſub tit. de reſcrip deciſ. 73. per c. cui licet, de reg. iur. lib. 6. facit tex. a contrario in c. poſtulaſtis, in fi. de reſcrip.

Differũt ut uerus ualor augeatur, uel exprimatur.

¶ Fructuum, &c.] Etiã vt uerior expreſſio fieri poſſit fructuum, de augendo uidelicet vel minuendo, ſuperius explicatum fuit, ob id non repetam. Sed nota, quod ſi Papa concedat, vt uerus valor exprimi poſſit, tunc poterit exprimi quicunque valor, & ad quamcunque ſummam: ſecus ſi dicatur quod uerior ualor augeri poſſit, eo caſu augebitur vſque ad tertiam tantum partem: vt ſtatuit Alex. 6. in titu. de deroga. iuriſpatro.

Ordo quãdo exprimẽ poſſit.

¶ Ordinum.] Etiam permittitur ut expreſſio ordinum verior fieri poſſit, dixi beneficium eſſe ordinis Sancti Auguſtini, & eſt ordinis Sancti Benedicti: hoc ergo in bulla exprimi poterit: & iſtud non debet poni, quando impetratur ſeculare beneficium, ſed tantum quando regulare, quia non conueniunt ſeculari, cum nullius ſit ordinis beneficium ſeculare: niſi dicas, quod expreſſio ordinis fieri poſſit, ſi in fundatione requirebatur ordo ſacerdotii, uel diaconatus, & tunc huius clauſulæ nomine poterit hic ordo exprimi: nota quod ordo debet præcedere diœceſim, ſed non ciuitatem: vt eſt in ſtylo Hiero. Paul. fol. 22.

Dependẽt quãdo exprĩmi poſſit

¶ Dependentium.] Aliquando beneficium dependet ab alio monaſterio, & per hanc clauſulam exprimetur in bulla eſſe dependens a tali monaſterio. in cap. cum ſingula, de preben. lib. 6.

Plures gratiæ ĩ una ſignatura quando ueniunt limitandæ.

Item quando ſunt plures gratiæ in vna ſupplicatione, quarum aliqua venit limitanda, tunc dicetur, Fiat, vt petitur, & in forma iuris, & ſine præiudicio, & de conſenſu, & de uno curato, &c. ut ſtatuit Alexan. 6. in tit. de ſigna gratiæ.

Annorũ & menſiũ quando in ſignatura ſit facienda mentio.

¶ Annorum.] Etiam hoc uerbum ponitur, ut anni uerior ſpecificatio fieri poſſit: ut ſi forte dixerim anno trigeſimo uacaſſe, nunc volo exprimere quod anno trigeſimoprimo hoc ratione iſtius clauſulæ potero: ſed iſtud uidetur ſuperfluũ, quia annus vacationis non ſolet exprimi, ſed ꝙ nuper vacauit &c. ſed forte annorum impetrantis expreſſio verior fiet, per hoc verbum, menſis vero eſt exprimendus, quan-

do va-

do vacauit in menſibus graduatis deputatis,ac n ominatis,alias prouiſio eſſet ſubre ptitia ratione intentionis Papæ,quia non intendit derogare concordati :vt patet in titul. de firma , & irreuocabili concorda. ſtabilita, ergo oportet ꝙ Papa exprimat, quando cõfert non graduato , nec qualificato ratione præuentionis,ꝙ illud beneficium vacauit in mẽſibus g aduatorum & qualificatorum,alias prouiſio nõ valebit. per §.declarantes de mand. Apoſt.in cõcorda.vbi ſcripſi.& ibi alia videri poſſunt huic rei affinia:& ſic verior expreſſio fieri poterit vel anni vacationis, vel fundationis,& mẽſis,ẽt per hanc clauſulam nota.

Diœceſis verior expſſio fieri poteſt:& error in diœceſi non vitiat.

¶Diœceſis.] Etiam verior expreſſio fieri poterit, nam ſi dixerim beneficium eſſe ſitum in diœceſi Pariſienſi,& eſt in Aurelianen. potero in bulla exprimere eſſe Aurelianen.error tamen in diœceſi beneficij non vitiabit impetrationem, ſi de corpore beneficij conſtet: ſecus eſt in errore ꝓpriæ diœceſ. impetrantis.Felin. & alij in c.ſignificante,de reſcrip.argum.l.ſi. C.de hæred. inſtituend ſed per hanc clauſulam poterit etiam diœceſ. impetrantis verior expreſſio fieri, vt aliquid operetur. glo. in l.1.ff.quod metus cauſa.

Clauſula aliorum neceſſariorum verior expſſio fiat, qđ operetur

¶ Aliorumq́ue circa præmiſſa neceſſariorum verior expreſſio fieri poſſit] Hæc clauſula generalis non operatur, vt quodlibet verbũ mutari poſſit, ſed aliquod ad hoc neceſſarium,vt bulla valeat,& impetratio,per l.quoties primam, ff. de verborum obligat.nam ſi certa ætas narrata fuerit,alia exprimi non poterit: vt ſtatuit Alex.6.titu.de ſignatu. gratiæ, vbi plus dicit delendam clauſulam,quod ætatis verior expreſſio fieri poſſit , in ſignatura ſit conſcripta:nam ætas vere exprimi debet: quia Papa infantulis nutrices dare non vult, ſed hoc relinquit matribus.

Maior expreſſio quando dicatur.

¶ Maior, verior, ſeu amplior expreſsio fieri poſsit.] Maior dicitur, ergo minor fieri non poterit expreſsio:unde ſi quis in ſupplicatione diſpẽſationis dixerit ſe doctorem,vel nob lem , non poterit poſtea dicere ſe ſcholaſticum, cap. ad aures , de reſcrip. vbi Panor. & alij, quia literatura & nobilitas inducunt Papam ad diſpenſandum, cap. de multa , de præben. quæ ſi ceſſent non valebit diſpenſatio , quaſi ſine cauſa,c.non eſt,de voto,vbi glo. not.nec dicere poterit ſe ſimplicem clericum,ſi prius dixerat ſe ſacerdotem , & ſic de ſimilibus.

Item dicitur maior : vnde oportet aliqua prius ex preſſiſſe,ideo nõ valeret hæc clauſula,ſi quis impetraret beneficium vacans per modum in literis e primendũ : niſi aliquis modus fuerit expreſſus: quia maior expreſſio fieri debet , non tota expreſſio:vt ſupra dixi in vacandi modo, in hic forma ſignaturæ.

Maior ẽt ratione fructuum fieri poterit,non minor:vt ſuperius dictum fuit: & quamuis multis mod s dicatur maior, ut docet gl.in c.lex.2.diſt.Panor & Felin.in rub.& in c. ſtatuimus, de maior.& obe.tamẽ hic accipitur maior expreſſio.i.magis ampla,& vberior:ergo oĩa mutari nõ poterunt:imo ſi in ſignatura eſſet hæc clã , ꝙ oĩa noĩa,&cognomina diœceſis,&c.mutari poſſint.iſta clã deleri debet: nec dẽt Papa eam clãm approbare tanquam incertã ut ſtatuit Ale.6.in ſinis reg.de ſig. gratiæ.

Clauſula quod oĩa mutari poſſint non valet.

Item dicitur ſpecificatio : ſignificat. n. quod generaliter dictum fuit ſupplicatione,ut in ſpeciem redigi. poſſit in bulla:ſicut dicit tex in l.adeo.§. cum quis ex aliena materia ſpeciem aliquam ſuo nomine fecerit.ff.de acquir.rer.dom.

Specificatio & expreſſio que mõ intelligãtur.

Ad hæc expreſſio fieri non poteſt,ne ratione taciturnitatis , & non expreſsionis. bulla ſit ſubrept tia, ſed non dicit ꝙ fieri poſsit omiſsi: unde expreſsis in ſignatura ſubſtãtialibus nõ eſt omittendũ in bulla , nec alias ipſa debet expediri : qa nihil eſt ex neceſſarijs omittendum, l.Diuus.ff.de in integ.reſt. Aliaq; prout occurrent corrigi poterunt,ẜm naturam & conſuetudinem menſulariorum , & ſtylum Cur.Ro.

Expreſſio fieri põt non omiſſio.

Clauſula,*in literis latiſſime extendẽda,* operatur: quando Papa u lt derogare regulis Cancellariæ oportet ꝙ in bulla inſeratur ad uerbum illa regula , in narratione: ut docet Gome.in proœ reg Cancel. q. 6. Tamen ſi in ſignatura dicatur , cum derogatione regul. cancell.in literis latiſſime extendenda, tunc in bulla extẽdi ad uerbum poterit,& derogari: allegat Feli. in c.nonnulli,de reſcr Etiam proceſſ hæc clauſula,ut ſi quis uideat ſibi utilius tunc re literas perinde ualere, ut etiam extendi poſſit bulla,& confici, ex hoc [illegible] perinde ualere &c. Al[illegible] in bulla diſpenſationis [illegible] tionibus,&c

De clauſula i literis latiſſime extendẽ da quid proſiſ.

1 ¶ Cum derogatione [illegible] uilegiorum, [illegible] poſtolicarum [illegible] alia clauſula [illegible]

De [illegible]

rũ, quid operatur

ſtantibus ſtatutis, priuilegijs &c.

2 Debet tamen addi huic clauſulæ cum derogatione ſtatutorũ & priuilegiorũ eccleſiarũ, ſeu eccleſiæ, ét in confeſſione literarũ exprimendorũ, &c. vt poſtea in bulla exprimantur priuilegia, ſi opus ſit.

Nõ creatur canonicus ad effectũ, niſi in ſignatura hoc fuerit dictũ

3 Per iſtam tamen clauſulam non poterit expediri bulla cum creatione in canonicum ad effectum, niſi in ſignatura ſit expreſſum: nec creabitur quis canonicus in bulla, ſi in ſignatura hoc non fuerit dictũ: vt ſcripſi in forma mand. in concord. & in titul. de reſeruat. & per hoc vidi aliquem amiſiſſe dignitatem, quam impetrauerat: quia non fuerat in bulla, nec in ſignatura creatus canonicus ad effectum: & conſuetudo erat in eccleſia, quod non reciperetur quis ad dignitatem, ſi non eſſet canonicus: de quo ample ſcripſi in §. fin. de reſerua. in concorda.

Clauſula vt derogationes poſſint ſimul expediri vel ad partem &c. de quo profit.

4 Et ſi in prima bulla non fuerit derogatum ſufficienter ſtatutis, nõ poterit expediri alia in bulla, niſi illã reintegra trãſcribas, & reformes: vel ſi in ſignatura fuerit, quod derogationes poſſint ſimul expediri, vel ad partẽ, prout vtilius impetranti fuerit: quam ſoleo apponere, vt melius & tutius parti conſulatur.

Per derogationem omnia obſtantia tollũtur.

5 Item per hãc clauſulam omnia obſtãtia gratiæ, quæ ex narratis colligi poſſunt videntur tecite eſſe ſublata: licet in gratię conceptione nihil de illis tollendis ſit expreſſe dictum: vt docet Aegid. Bella deciſion. 333. in cauſſa. Cardi. & Feli. in cap. ſuper literis, col. 6. num. 9. in 4. reg. de reſcri. Alia ſuper his dicã inferius in bulla.

Derogatio in literis executorijs appoſita non prodeſt.

6 Ad hæc iſta derogatio in literis executorijs appoſita nõ ſufficeret, ꝑ text. in cle. 1. in fin. de præb. nam clauſula adiecta in executorijs non ampliat gratiam. Calde. conſil. 16. de præb. quem refert & ſeq. Frãciſ. Curt. conſ. 3. placet, col. 1.

7 Etiam clę appoſitæ in executione nõ ampliãt principale diſpoſitionẽ, vt docet Petr. Pariſ. conſ. 54 pñti, nu 35. in 1. volu.

Expreſſa regularũ cancellariæ derogatio fieri debet.

8 Ad hæc non ſufficiet iſta derogatio quo ad regulas cãcellariæ, niſi dicatur cũ derogatione regularũ cancellariæ: vt expreſſe docet Gomeſ in proœm. reg. q. 5. & ſeq. vbi dicit debere apponi clauſulam nõ obſtan. reg. cancella. latiſſime extenden. vel quorum tenores, &c.

9 Etiam hæc clauſula non obſtan. non operatur vltra narrata. Dec. conſi. 10. viſo puncto, col. 3. nec tollit alios defectus nõ expreſſos: vt plene docet Fel. in c. nonnulli, de reſcript. & Curt. conſ. 49. refert & ſequitur Paul. Pariſien. conſ. primo, nu. 90. cum ſequent. in 1. vol.

Clauſula deleta nõ prodeſt.

10 Itẽ nota quod ſi clauſula deleatur in ſignatura, illa nihil prodeſt: vnde dicunt Dom. de Rota deciſio. 561. cancellaria. in antiq. [ſub titul. de reſcript. deciſ. 50.] ꝙ ſi Papa aliquam cancellauerit clauſulam in deciſione, cẽſetur cõcedere omnia alia quæ alias ex regulis cãcellariæ per ſimplicem ſignaturam non viderentur conceſſa, quod probat Fel. in d. capit. Super literis, col. 6. nu. 9. de reſcript.

Deleta clauſula in libro ſignaturarum an ſcribi debeat.

11 Si tamen reformetur ſignatura cũ omnibus clauſulis, nõ debet clauſula deleta conſcribi, quia ꝓ nõ ſcripta habetur l. prima, & per totũ, ff. de his qui in teſtam. delent. l. fin. C. de elect. diui Adria. tollend.

12 Quod limitatur in ſumpto ſignaturæ. nam ſi ex hac clauſula mens Papæ cognoſcatur, vel bulla ex hoc impugnetur, debet tota etiam cancellatio à Papa conſcribi in hoc ſumpto ſupplicationis, in quo ſcribuntur omnia verba ſignaturæ ad hoc vt intẽtio Papæ dignoſcatur: vt deinceps ex illo libro omnia extrahi poſſint.

13 Vnde cum Papa nollet conferre prioratum ſancti Martini de campis Pariſ. aliquis impetrauit prioratum ſancti Nicolai, qui forſan eſt in ſuburbiis Pariſ. hæc verba, Qui forſan, fuerunt à Papa deleta, tamen bullæ fuerunt poſtea extortæ, & in illis fuit dictum, ꝙ beneficiũ erat ſitũ intra ciuitatẽ Pariſ. certe apparuit ex ſumpto ſignaturæ deletæ in illis verbis, Qui forſan, &c. ꝙ Papa noluit conferre illum prioratum ſitum Pariſ. quia iam contulerat, ideo fuit vltimus excluſus.

Signatura cũ bulla eſt cõferenda ad recte iudicandum.

14 Quod eſt notandũ, quia debes videre ſignaturam, & cõferre cum bulla, & poteris cognoſcere in quo bulla excedat ſignaturam, ſed pauci hoc intelligunt, vt verũ fatear: ideo iſta ſcripſi: nã trapezitæ artẽ eorum ſecretam habẽt, quæ per iſta patebit, vide quæ ſcripſi in glo. pro expreſſis. in verſ. 30. in forma manda. in concorda.

Signatura prędeceſſoris nõ mutatur à ſucceſſore.

15 Notandum eſt quod ſupplicatio ſignata per prædeceſſorem non ſolet mutari, nec corrigi à ſucceſſore, quando ſunt plura verba, quæ non cõprehenderentur ſub verbis mutatis ſed debent impetrari literæ de perinde valere, cum clauſula rationi congruit, ſi quis dubitet de prima impetratione: nam ſi Papa deſtrueret. q̃ eius anteceſſores ſtatuerunt, non conſtructor, ſed euerſor iuſte comprobaretur. ca. ſi ea.

25.quæſtio. ſecunda: dixi in forma man. n concorda.

16 Nec poteſt ſucceſſor ét declarare,non dicam mutare voluntatem prædeceſſoris. no.in l Pompo.§.ſi.ff.de rei vendic.& l.inter,§.t.de verbo.obliga.quia plurium nõ eſt vna volũtas.l.q.a poterat.ff ad Trebel. capitul.quia,de conceſſion. præbend.

17 Si autem omiſſa ſunt talia, quæ commode poni poſſunt ex verbis ſignaturæ , ſeu radendo, vel addendo, & tunc addi poterunt,cum error corrigi poſſit. l. ſi librarius.ff.de reg.iur.

Raſura quando vitiet bullam, vel ſignaturam.

18 Signa perpetuo,quod litura ſeu raſura vitiat bullam,ſi in loco ſit ſuſpecto,alio qui non,per capit.ex literis, & c.inter, de fide inſtru.& litura ſit , præſumitur propter bullæ auctoritatem facta per officiales curiæ Romanæ c.fin.vbi no. de crimine falſi. hoc expreſſe docet Aegid. Bellamera in capitul. in memoriam. column. 3.in 19.diſtinct.& poterit quis Romæ ſciſcitari,an hoc fuerit ab illis factum, ſi de hoc dubitetur.

Contra principes non concedũtur literæ ſine ſignatura

19 Etiam contra Reges & princeps, vel magnos duces nõ dantur literæ à Papa ſine ſignatura:vt docet Prouincial. fol. 20. verſic.cõtra Reges, vt in aliquo eis deferatur:c.final.de officio delega in ſexto.

In bulla non ſolet exprimi collator niſi in vnione,

20 Præterea quando prouidetur à Papa de beneficio ad collationẽ inferioris epiſcopi ſpectante,quamuis in ſupplicatione exprimatur collator,in bulla tamen non ſolet exprimi, niſi in vnione perpetua, alias vnio eſſet ſubreptitia,non.n. eſt dubium quin Papa ſaltem cum maiori difficultate feciſſet præiudiciũ perpetuo collatori,c.ſuper eo,de officio delega.

21 Idem ſi quis haberet priuilegium conferendi,nam & tunc illius mẽtio erit habẽda,per notata in c.in noſtra, p Feli. de reſcript. Ideo cum ad Hieroſolymitanos ſpectet collatio ex priuilegio, hoc exprimi ſolet,& in noua prouiſione (vt in bulla videre eſt infra)ſolet exprimi collatio alterius ſeu prouiſio.

Vltima pars ſignatura

1 ¶Datum apud &c.] De hoc dicam inferius in bulla. Iſta eſt vltima per ſignaturæ:de hac data ſcripſi in forma mandat.in ſi.in Franciæ concord.

Signatura an credatur, & in quibus caſibus.

2 Quæro,an ſoli ſignaturæ credatur breui reſpond.non eſſe credendum,vt ſtatuitur in regu.25.cancella.Innoc.8.quia ibi ſignatura ante confectionem literarũ vocatur informis: & hoc eſt hodie repetitũ in illa regul. cancel. Iulii, Papæ 3.regul. 28.quod iudices non debent iudicare ſecundum ſignaturam, ſed iuxta bullam.

Bulla ex ſignatura extrahitur.

3 Quia quemadmodum ſcheda notarii non redacta in formam inſtrumenti non facit fidẽ,quouſque fuerit de iudicis mandato in mundum, & ad longum redacta: l.contractus,& ibi Paulus Caſtren.C. de fide inſtrument.

4 Vbi plus dicit,quod ſi pars prius producat protocollum , non ſufficit ad fidem faciendam,quia non eſt ſcriptura mũda , nec extẽſa: ſed requiritur vltima ſcriptura extenſa,in qua actus ad longũ deducitur.ſic poteſt dici de ſignatura,& bulla,vt primo bulla ſit producenda:& ſi de ea dubitetur ad ſignaturã, ex qua extracta eſt, tanquam ad protocollum recurramus.

Caſus in quib' ſignaturæ creditur.

5 Primo fallit quando approbata per librum regiſtri ſignaturarũ fuerit, quia tũc facit plenam fidem , ſicut notarii protocollũ.tex.in authen.de tabellio.§.fina.colla. 4.& eo caſu habebo ſumptum , & valebit quo ad probationem : nam ex ſtylo curiæ Romanæ gratiæ Papæ poſſunt ex regiſtro ſumi,& aliter probari q̃ per literas bullatas: vt habetur in proœmio Sexti Decretalium , & hoc expreſſe docet Antonius Butrig.in conſ.2. quod eſt repetitum cõſ. 49.viſis literis.col.2.

6 Et iſti regiſtro ex ſtylo curiæ Romanæ nihil addi debet:& hoc ét voluit Datarius Papę Pauli III.nec dies in eo ſcriptus mutari,& quod probet,conſuluit Paul.Caſt. conſ.344 in præſenti. in 1.vol.

Signatura quando approbari poſſit.

7 Secundo reſtringe quando alio modo fuerit approbata,& aliis adminiculis fulcita, vtpote per mẽſularios expertos, qui depoſuerunt eam bonam,& ſecundum ſtylum curiæ Rom.conceptã.arg.l.inſtrumẽta.C.de prob.vbi creditur ſcripturæ priuatæ,ſi iuuetur aliis adminiculis,& multo fortius ſignaturæ.

Approbatio ſignaturę quando & quibus fieri poſſit.

8 Practica ergo eſt i Frãcia,q ſi nõ poſſũ obtinere bullã obſtante ltimo belli,vel alio impedimento , vt impetrẽ literas Regias,p quas impedimẽtũ narẽ,& petã mihi concedi,vt liceat approbare per experientes,dictã ſignaturam: & verificari, & concedi ſolet obſtante & conſtante impedimento: & hoc vidi ſæpius fieri , & hoc quandoque etiam ſine literis per ſupplicationem,quando eſt notarium impedimẽtum,ſed alias concedi nõ debet: & de iſta approbatione tradunt iurium interpretes,in authẽ.ſi quis in aliquo.C. de edẽd. maxime Purpur.& interdum vidi Cardinales

nales quoſdam approbare hanc ſignaturam,& permittere,ut ex ſola ſignatura recipi fructus poſſet, quod non poteſt fieri : unde intruſus eſt. qui hoc facit, nec iſte Cardinalis poteſt legẽ ſuperioris infringere,c.le.2.de elect. ſed mereretur priuari,quia hoc faceret, quia vult ſe conſtituere ſupra ſummum caput.

Signatura an magis credatur quã bulla.

9 Tertio fallit,quo ad conficiendã bullam ſignaturæ: creditur ad hoc ut bulla ex hac conficiatur,ſicut ex protocollo notarii inſtrumentum conficitur : alias bulla confici non poſſet. nam Romæ abbreuiator ſolet ſignaturam ad uerbum deſcribere in uno libro,ſi de ea dubitetur,ad illum librum recurremus tanquam ad protocotypum,ut firmat Ant.de Butr.d.conſ.2. uiſis.col.1 ubi dicit, quod quando aliter eſt ſumpta minuta per uicecancellariũ & magis ſtricte,uel large, quã fuerat à papa conceſſa,tunc recurrẽdum eſt ad originale,per c.quoniam contra,de prob.idem repetit conſ.49.uiſis literis.

Areſtũ pro ſignatura cõtra bullam.

10 Et ideo fuit iudicatum in hoc ſenatu pro ſignatura contra bullam : nam in ſignatura erat conceſsio beneficii, prouiſo quod non eſſet de collatione Epiſcopi Pictauienſi,expedita erat bulla ſine illa clauſula,ſed producta fuit ſignatura continẽs iſtam clauſulam, prouiſio quod non eſſet, &c.& probatum beneficium eſſe de collatione epiſcopi Pictauien.certe fuit iudicatum pro ſignatura,ut non ualeat collatio, licet in bulla nihil diceretur, quia ſignaturę ſtatur quo ad contenta in ea, & plus quo ad hoc,quam bullæ,ut prædixi. nam ſignatura quo ad ſe,eſt gratia Papæ perfecta:ut eſt text.in c.cũſtitutionibus.25. q. 2.Rota deciſ.882.nota quod vbi gratia. in antiq.[lib.1 tr.de reſcrip.deciſ.87.]

Conſentientib⁹ partib⁹ ſignaturæ ſtatur

11 Quarto tempera conſentientibus partibus,quæ ſi uelint ex ſignatura,quod penſio debeatur, uel credatur, exigi & credi poterit.ut ſcripſi in tracta. de pacific.poſſ. in nu.1.7.quia quilibet poteſt renunciare priuilegio,in fauorem ſuum introduct. l.pen.C.de pact.& hoc quotidie fit ut dicit in ſimili.text.in l.certi condictio. §.ſi nummos.ff.ſi cert.pet.

12 Quãuis d.Probus in c.tibi qui. in addit ad Ioan Monac.nu. 3.de reſc teneat contrarium,dicens eſſe ſcripturam priuatam,ideo non facere fidem niſi in cancellaria,ut ſuper ea ſignatur per officiales curiæ forma,quæ dat eſſe rei, & eam conſeruat in eſſe: abſurdum enim eſſet ſecũdum, eum,ſi hoc eſſet per partes remiſsibile.l. nemo ff.de leg.1.

13 Allegat ſimile de excommunicatione: ſicut n.excommunicatio partium cõuentione tolli non poteſt,niſi abſolutio ſequatur:c.cum deſideres.de ſen.excom.Io. Monach. in cap. quicunque. colum. 2. illo titu.in 6.hæc d.Philippus Probus in d. c.tibi

Stari poteſt ſignaturæ de partium conſenſu

14 Ego vero dico, quod ſi partes velint ſtare ſignaturæ,ei ſtabitur nam cũ partes ſunt concordes,quid ad iudicem? quid. n. aliud agit prętor,quàm vt controuerſiam dirimat? l.j.§.inde.ff de noui ope.nunc.& iudex non ſupplet in his quæ facti ſunt.l. vnic.C.quæ deſunt aduoca.

Partes vni teſti credere põt etiã odioſo.

15 Et hoc eſt introductum in merum fauorem partium,& principaliter, ego illi fauori renũciare partes poſſunt l. penult. vel odioſo.vel mediatori, ſeu alteri teſti inhabili.§.Quoniam vero. in authen. de teſtibus. colla. 7. multo fortius poterunt credere ſignaturæ.

16 Item probatio imperfecta poteſt reddi de conſenſu partium perfecta.l.fi.C.de teſti.& vni teſti credere poteſt pars,licet alias nõ credatur.l.Theopompus. vbi plene Bart.ff.de dote prælega.Feli.& alii in c. veniens. de teſtib. etiam ſine iuramento. glo.in l.1.ff.de ferijs.

Super damnis dicto alteri⁹ partis credi poteſt.

17 Imo poſſunt facere partes,vt dicto alterius partis credatur ſuper damnis & intereſſe vt Bart.firmat in l. fi. ff. de prætor. ſtipula.& in l.iuſiurandũ quod ex conuẽtione in prin ff.de iureiur.ſequitur Iaſ.in repet.l.admonendi.col.9.num.200. ff. illo tit.& vt teſti etiam infami adhibeatur fides. authen. ſi quis teſtibus. C.de teſtib. facit gl.ſing.in auth. de teſtibus §.& licet in gl.& ſupplicijs.vbi multa addidi.colla. 7.duct.e. cauſſam illo tit.

Signatura nõ dicitur ſcriptura priuata.

18 Et ſignatura non dicitur ſimpliciter ſcriptura priuata quia eſt facta ꝑ officiales Rom.curiæ,ergo.non eſt priuata. ſed publica, & ſi priuata eſſet,non ſignaret eã Papa & ſignandæ videtur tacite mãdare, vt literæ fiant ſecundum ſignaturam nam poſtea Cancellarius ſcribit per quem fieri debeat minuta,poſtea ingroſſanda.His verbis vtitur Nicol.Milius in reper.in verbo. gratia Apoſtolica.q.36.& quamuis eſſet ſcriptura priuata, tamen ex conuẽtione partium faceret fidem inter partes: vt plene probat Iaſ. in admonendi, col. 40. num 101.cum ſeq. ff.de iureiur. reprobando Inno.& alios contrarium tenentes.

19 Nec

19 Nec refragatur d.l.nemo poteſt. ff.de leg.1.quia intelligi debet. de legibus introducentibus ſolénitatem vel ius publicū, quod per partes non poſſit renunciari ſecus ſi ius aliquid in fauorem partium introducat, tunc partes illi poterunt renunciare: nec obeſt allegatio facta de excõicato, quia excommunicatio non eſt in fauorem partium introducta, cū ſit medicinalis, c.1.de ſent.excom. lib.6. igitur partes non pñt eam remittere, ſecus in ſignatura, vt poſſint illi credere, ſi velint: ſicut poſſunt ſtatuta etiam à Papa approbata reijcere, ſi in ſitam rendant vtilitatem gl. & doct.in c cū acceſſiſſent, de conſt. & in c.2.de ver.ſig.in 6.[Et in facultate partiū non eſt aliquem excommunicatum ab ſoluere, ſed eius qui ligauit. l.ſi puellæ. ff. de ſponſal.ſed credere alteri poſſunt, vel diſponere, vel per ſe credere. l.Theopompus.ff.de dote præleg.]

Signatura ꝓbat contra ſupplicātem.

20 Quinto fallit vt probet contra ſupplicantem, qui eam dedit, vt poſtea per illā præſumptiue probetur, quod beneficium viuentis impetrauit: & ita ſeruat Rota, vt docet Dom Gome.in q. 5.in commentariis ſuis ſuper reg.de impetra. beneficii viuentis, & pro hoc eſt tex.in l.cum preciū. C.de lib.cau.vbi ſtatur confeſſioni ſupplicantis in eius præiudicium.

21 Et ſic ex contentis in ſignatura iudicari poterit impetrans, forte ſi dixerit vacaſſe beneficium graduatorum, ergo probabit graduatis eſſe affectum, vel ſi dicat ſe obtinere beneficium, ex hoc condemnari poterit, quod in ſignatura dicit, nec poterit pro parte iuuari ſignatura, & pro parte non, poſtquam eam impetrauit.

Per ſignaturā quæ fieri poſſint.

22 Sexto etiam ſi mea ſignatura per fiat, ſignata ſit, & tua per conceſſum, ego præferri debeo, & illi ſignaturæ ſtatur reg.31. cancel vbi abunde ſcribitur: & ſuperius dixi rationem in 2.par.

23 Septimo ſi petatur aliquem in religioſum recipi, ac ſibi de eccleſiaſtico beneficio prouideri: per ſimplicem ſignaturam fiet receptio, vt patet in reg. cancella. 65. & alia multa ſunt, quæ per ſolam ſignaturam fieri poſſunt, quæ forte alias ſcribam.

[Octauo ex volūtate Papæ, vt ſi in ea dicatur, quod ſtetur ſoli ſignaturæ, & plenā faciat fidem, tunc per ſe faciet fidē, vt no. doct c.cum dilectus.de fide inſtru. per illum text.

Conceſſio Papa

24 Notandum eſt quod conceſſio facta à Papa in ſignatura, intelligitur ſecundum partis ſupplicationem c.inter dilectos. §. cæterum. de fid.inſtr.nam reſponſio intelligi debet ſecundum interrogationem, l. ſi defenſor, §.q interrogatus. ff. de interrog. act.pulchre Dec.conſ.33.viſo puncto, col. 1.& conſ.373 viſo conſilio, col. 3.nu. 11. verſ.2. præſupponendum, & Soc.cōſ. 12. viſo proceſſu, col. pen. & vlt.in 4. volum.

facta in ſignatura ſecundum par tis ſupplicationē intelligitur.

25 Et quando ſupplicatio eſt certa, & limitata, & reſponſio ambigua: reſponſio & conceſſio declaratur, & intelligitur ſecundum ſupplicationem Bart.in l. ſi quis intentione.in fi ff.de iud.

Papa ꝑ verbum fiat, à duabus excõicationibus abſoluit ſi à parte petitū ſic fuit.

26 Ex quo infertur quod ſi quis petat abſolui à duabus excõionibus, & Papa dicat, fiat, vt petitur, videtur ab illis duabus abſoluere, ſecus ſi vna tantum fuerit expreſſa.arg.c.ſedes.de reſc.Panor.in c.cum pro cauſa.in gloſ.vlt.de ſent.ex com.

Qualitas beneficij habetur ꝓ expreſſa.

27 Item ſi in ſignatura petatur, quod qualitas beneficii habeatur pro expreſſa, vel aliud: & Papa ſignet fiat, vt petitur, valebit gratia, ac ſi qualitas expreſſa eſſet vel aliud exprimendū. Ant.Butr.conſ.2, viſis literis.col.1.quē refert.& ſequitur.Feli.in c.ſuper literis.col.6.re 4.nu.9.de reſ.alias ſi expreſſio qualitatis omittatur gratia eſt nulla.c.ad aures.ibidem, vt ſupra ſcripſi.

Negatiue intelligitur impetratio ſi ſimplex fuit expreſſio.

28 Et ſi qualitates non ſint expreſſæ in ſignatura cōditionaliter, vel affirmatiue, in bulla fiet expreſſio negatiua, videlicet talis impetrauit beneficium S.Pauli, non exprimens eſſe curatum in ſupplicatione, in bulla dicitur beneficium S. Pauli non curatum per reg.Innoc.63.

Diſpenſatio eſt nulla, in qua non fit qualitatis mētio.

29 Illa tamen regula non habet locū in diſpenſationibus, in quibus ſi non fiat mētio qualitatis diſpenſatio eſt nulla. c. non eſt.de præb.in 6. quia regula in impetratione beneficii loquitur, non autem in diſpenſatione ideo non valebit diſpenſatio in qua aliquis narrauit ſe obtinere beneficium S.Pauli, nec negatiue dicetur non eſſe curatum.

Conceſſio ad tēpus petitionis refertur

30 Et ſi pars narret beneficium vacaſſe certo tempore, videlicet in menſe graduatorum, & petat ſibi cōferri: & Papa dicat, fiat, præſumitur facta conceſſio cum eodē tēpore, per tex arg.in l.quæro.3.ff.de ædi. edict.Bal.in l.1.col pen.nu.13.C.de ædil. actio.ſic conſuluit Dec.conſ.103.in caſu. col.pen.in 3.vol.

Princeps ſimpliciter cōcedendo

31 Et ſi quis porrigat principi ſupplicationem multa petendo, ſi princeps ſimpliciter reſcribat, omnia concedere videtur: vt conſuluit Rom.conſ. 80, confirmanda.

Idem

omnia petita concedere videtur.

Idē videtur decidere in ſimili caſu Alex.
in conſ.84.in cauſa vertēte,nu.4.col. vlt.
in 1.vol.& conſ.94.in cauſa.nu.3.in 2.vo
lum.& plura cumulat Hipp.conſ.75. Cle
mentiſſimi,nu 8.cū ſeq.ſicut quando plu-
res poſtulant aliquid, & Papa ſimpliciter
concedit,nempe omnibus cōcedere vide-
tur: quia nō eſt ratio cur vni potius,quam
alii concedat.arg.l.cum vnus. in princ. ff.
de bon.auth.iud.poſſ.

Reformatio ex vna cāuſa nō cōtinet aliam.

32 Sed ſi petā bullam reformari, ex vna
cauſa & ratione vni⁹ defectus,& dicatur,
fiat:non intelligetur ex alia cauſa,vel de-
fectu,per d.c.inter.Fel.abunde in c. ſuper
literis.col.6.de reſcript.

Cācellatio Papę prodeſt quo ad non cācellata.

33 Fallit quando Papa limitaſſet, vel cā-
cellaſſet aliquam partem,tunc.n. conceſ-
ſioni limitatę ſtabitur. Panor.in d.c.inter.
col.3.per illū tex de fide inſt.vnde quādo
petitio, indeterminata fuit, vtpote quia
petiit ſecum diſpenſari de non promouen
do, & conceſſio fuit determinata, vtpote
de non promouendo ad duos annos,tunc
cōceſſio attēditur. Panor.in c.2.de treug.
& pace.Fel.in d.c.ſuper literis, col.6. nu.
10.Iaſ.in l.Gallus.§. item credēdum.nu.
10.cum ſeq.col.3.ff.de lib.& poſth.

34 Vnde etiam ſi quis petat deſpēſatio-
nem ad obtinēdum præbendam & digni-
tatem in eadem eccleſia, etiam electiuam
ſi Papa cancellet illa verba, etiam electi-
uam, videtur alia concedere,& hoc cācel
latum denegare. allegatur, l. tribunus. in
fi ff de milit.teſt. hoc nominatim conclu-
dunt Dom.de Rota deciſ. 561. cancella-
ria,in antiq.[ſub tit.de reſc.deciſ.50.] nā
qui vnum negat, aliud cōcedere videtur.
l.cū prætor.ff.de iud.c.nonne.de præſum.
Io.de Selua in tract.de ben.in 3.par.q.12
in qual.19.num.33.

Quæ ſpāliter concedi debent per verbum fiat non concedūtur.

35 Secundo fallit in his quæ debent ſpe-
cialiter & expreſſe concedi:tunc ſi non ſit
in ſignatura expreſſum,conceſſum non cē
ſetur,ſed neglectum: quia ſi Papa voluiſ-
ſet, conceſſiſſet illud. c. Ad audientiā.de
decimis,ſit ſi petatur,ꝙ ſummarie proce-
di poſſit,ſi Papa non dicat,audiat talis,&
ſummarie procedat,non poterit ſumma-
rie procedere: vt extat deciſ. Rotæ 379.
nota ꝙ ſi in cōmiſſione,in antiq. [ſub.tit.
de reſcrip.deciſ.10]quia ſpecialis.cōmiſ-
ſio ad hoc requiritur,cle.ſępe.de verb.ſig.
& hic finis ſignaturæ eſto ad bullæ decla-
rationem venire neceſſe eſt, vt acquirēdi
praxis compleatur,& demum conſeruan-
di beneficia materia tractetur.

Bulla noua ac ſimplicis prouiſionis cum ſuis clauſulis ſumme vtilis declaratio.

NVnc † videam⁹ de bulla,& eius clau
ſulis,quæ à ſignatura oritur,ſicut in
ſtrumentum à protocollo.§. 1. & ſequen.
in authen. de tabel. colla. 4. & hæc bulla
incipit à nomine illius pontificis,qui gra-
tiam concedit,vt Clemens epiſcopus,&c.
Paulus epiſcopus, &c. vt inferius oſten-
dam.

Bulla à nomine pontificis concedentis incipiūt.

2 Et quia debet ſecundum ius commu-
ne interpretari,c.cauſam. de reſcr.expreſ
ſe docet Paul.Pariſ.conſi.10.q.col. vlt. in
1.vol.ob id aliquas interpretationes iuri
& praxi conuenietes cōſcribā,tu beneuo-
le lector.non cōtulere:quia ſuper his pau
ca hactenus reperiuntur ſcripta.

Bulla poſt plūbū appoſitū dicitur.

3 Et non dicitur bulla,niſi in ea appoſi
tum fuerit plumbum gl.in ver.aurea. cle-
men.vnic.in fi.de iure iu.& habetur in re-
gu.cancellariæ.& 69.in glo.& pro his eſt
text.in c.licet de crim. fal.etiam bullam
quidam plumbum vocant:vt in c.licet. de
crim.falſ.nos autem totam ſcripturā à Pa
pa emanatam cum plumbo bullam voca-
mus, & de hac ſequentia intelligentur.

Bulla olim fuit aureum inſigne puerorū

Bulla unde dicta ſit.

4 Primo bullam dicit Feſtus aureum in
ſigne fuiſſe quondam puerorum prætexta
torum,quod dependebat eis à pectore, vt
oſtenderetur eam ætatem alterius regen-
dam conſilio:& vt eam inſpicientes ita de
mum ſe cogitarent homines, ſi corde præ
ſtarent:dicta eſt autem bulla à Græco ſer
mone βοῦλλα,quod conſilium Latine di-
citur:vel quia eam partem corporis bulla
contingat, i. pectus, in quo naturale ma-
net conſilium. hæc ille.

5 Sed puto deprauatum locum & corru
ptum,quia βουλὴ conſilium ſignificat, ſed
ſi a βουλὴ bulla dicta ſit, quod cum conſi-
lio & matura deliberatione expediatur:
ideo falſa latinitas eam vitiat. c.ad Au-
dientiam. 1.de reſcriptis.

6 Vel dicit Macrob.lib.Satur. primo. c.
6.ſicut prætexta magiſtratuum, ita bulla
geſtamen erat triumphātium, ad figuram
cordis.teſte Alex. lib.genia.5. c.18.quam
in triumpho veteres præ ſe gerebant in-
cluſis intra eam remediis, quæ crederent
aduerſus inuidiam valentiſſima, & quia
Pontifices ſummi triumphos obtinuerūt,
nunc primam dignitatem poſſidendo: iō
vtuntur bulla remedio valentiſſimo ad-
uerſus inuidiam:quia ſi princeps magnus
illis

illis inuideret, mittendo bullam concilia tionis ſtatim rumpitur inuidia.

7 Vel ſi dicamus eam deduci à βούλομαι ſecunda perſona βούλῃ, quod Papa velit illud, ꝙ ſcriptũ eſt in ea, & quod ibi declarerur voluntas Papæ rationabilis, tamen relinquo aliis pertinacibus, vnde hoc nomen ſit deductum.

8 Niſi quis velit dicere bullã eſſe aquæ turgiditatem, quæ ex pluuia mouetur, & cito deficit: nam communi parœmia dicitur, vita hominis bulla eſt, quia fugit velut vmbra: vt dicit Iob maxime in Pontifice Romano, cui fuit dictum: *non videbitis dies Petri*, ſic bulla vtitur, id eſt breui illo inſigni tanquam aquæ turgiditate fluitante, & diſcedente.

In plumbo bulla quid inſculpẽdum.

9 Vel quod ſit inſigne ſummorum Pontificum: quia in ea bulla, i. in plumbo ſolent inſculpi capita ſanctorum Apoſtolorum, Petri in dextera, & Pauli in ſiniſtra, & prima litera nominis Papæ, & ordo Põtificatus. vt PP.3. id eſt Paulus Papa tertius. I.P.3. Iulius Papa tertius. & quod ſit illorum inſigne videtur probare, c. licet, de crimine falſ. vbi plumbum vocat bullã & Dom. in c. quis neſciat. 11. diſt. Fel. in c.2. verſ. ſtylus. col.7. num.18. eodem.

Bulla pro quibuſlibet literis à Papa emanatis plumbo munitis accipitur.

10 Et quantum attinet ad hanc materiã, bulla generaliter accipitur pro quibuſcũ que literis Papæ authenticis plumbo munitis, & maxime gratioſis: vt dixi in bulla cœnæ Domi. ar.4. & hæc in plures ſpecies diuidit, vt inferi⁹ apparebit: & poſt deſcriptionẽ dicetur de noua ꝓuiſione & ſimplici.

Bulla quid ſit.

11 Primo quæro quid ſit bulla? reſpon. bulla eſt ſcriptura in mẽbrana deſcripta plumbo funibus pendente iure munita ſalutationem cum narratione, ac Papæ conceſſionem, aliaque neceſſaria continens.

Bulla requirit ſcripturam.

12 Primo bulla dicitur ſcriptura deſcripta in membrana, ſeu pergameno, ad differentiam ſignaturæ, quæ in papyro ſcribitur: vt ſuperius dictũ fuit: & hic in ea opus eſt ſcriptura: vt plene ſcripſi in §. 1. de mã da. Apoſtol. in uerbo literas, in concord. alias non uocaretur bulla, niſi eſſet conſcripta & in membrana.

Plũbum bulla requirit.

13 Plumbo pendente munita, ergo requiritur ꝙ bulla ſit plumbo decorata, anteq̃ bulla dici poſſit. per illam gl. in clem. vni. in fi. de iureiur. & c. licet. de crim. falſ.

Funib⁹ plũbum bulla retinetur.

14 Funibus etiam dico, quia plumbũ eſt appenſum chordis ſericeis, ſi ſit bulla gratioſa: ſi vero ſit iuſtitiæ bulla, ſiue executoria, erit filum cannabis, in quo erit appenſum ſigillum, ſeu plumbum, c. licet. & c. quam graui. de cri. falſi. dixi ſuperi⁹ in 7 differẽtia inter literas gratiæ & iuſtitiæ.

Apponẽs plũbum in bulla falſum committit.

15 Dico etiam iure munita: quia ſi aliquis ſua auctoritate apponere plumbum, bulla eſſet falſa, & non diceretur proprie bulla: d. c. licet. de crimine falſi.

16 Aduertendum eſt, quod ſi per errorẽ alliquid fuerit in bulla omiſſum, tunc ipſa debet tranſcribi, & plumbum quod eſt in bulla aufertur ab ea, & affigitur alteri: ſed hoc fit ab officialibus curiæ Rom. ad hoc expreſſe deſtinatis.

Plumbũ quando ab vna bulla auferatur, & alteri applicetur, & à quibus hoc fiat.

17 Alioqui auferens illud plumbum, & addens alteri bullæ igne mulctatur, ſicut falſarius. d. ca. licet. & ſeq. de cri. f. Iſ olim erat excommunicationibus, qui recipiebat literas Apoſtolicas, niſi ab officialibus certis curiæ Roma. ſed hodie illam non ſeruari dicunt curiales Romani.

18 Et hoc poteſt fieri qñ aliquis defectus eſt in bulla, qui ex ſupplicatione refici poteſt: vt ſi quis impetrauerit prioratũ, ſeu parrochialẽ eccleſiã nuncupatã prioratũ: & poſtea in ſupplicatione dicebatur, quod poſſit exprimi prioratus ſeu cura parrochialis, ſi in bulla fuerit nominatus tantum prioratus: eſt tamen eccleſia parrochialis, illa bulla à pragmaticis curiæ Romanæ tranſcribetur, exprimendo parrochialem, & plumbum à prima auferetur, & alteri applicabitur, & prima lacerabitur & hoc eſt aſſuetum fieri ſecundum illorum ſtylum.

19 Vel ſi impetrans nolit vt ea trãſcribatur, poterit impetrare perinde valere, vt perinde valeat prima impetratio, ac ſi expreſſa fuerit inibi parrochialis, vt dicã inferius in tracta. perinde valere: ſed caueat hoc caſu ne alicui ſit interim ius quæſitum alicui. ideo tutius eſt vt tranſcribatur.

Bulla nõ vale ſine narratione.

20 Papæ ſalutationem cum partis narratione, & conceſſionẽ continens partis interdum narratio præſuppọnitur ex cõceſſione, ſi nulla eſſet narratio: nam talis intelligitur petitio, qualis rñſio, & e contra, c. inter dilectos. de fid. inſtr. l. ſi defenſor primo, ff. de interro. & ita ſe hẽt regulariter ius canonicum, vt rñſio ſine petitione ponatur: non valeret tamen bulla, ſi nulla eſſet narratio, quæ eſt pars huius ſubſtãtialis, & ita ſe habet ſtylus Curiæ Romanæ: vt interius dicam in diuiſione bullæ.

Bulla eſt ſignatura extenſa.

21 Alii dicunt bullam eſſe ſignaturã extẽſam: nam quod breui in ſignatura conſcri-

verum nomen exprimi: nec obeſt l. Stichum, qui meus erit. ff. de lega. 1. vbi nominatio appellatiui nominis non põt mutari, quia fac eſſe, ſed illud nolumus mutare, nempe ſi vocetur Sancti Seuerini, vt dicatur Sancti Ioãnis: ſed volumus quòd ſi per errorem expreſſero beneficium Sancti Seuerini, vel Sancti Iuſti, vt verum nomen & nominationem exprimere poſſim, & ad hoc tendit iſta clauſula: nil enim eſt tam contrarium conſenſui, quàm error, qui imperitiam detegit. l. ſi per errorem. ff. de iuriſ. om. iudi.

Nominis correctio an in præbẽdis fieri poſſit.

1 ¶ Nominum & cognominum.] Hæc clauſula operatur, quia ſi quis impetraret præbenbam & canonicatum vacantem in eccleſia Pariſi. per obitum Titii, & tamen vacauit per obitum Ioannis, non debebitur impetranti: nec poterit corrigi, niſi iſta clauſula adfuerit. vel alia ſimilis, videlicet quòd nomen & cognomen vltimi poſſeſſoris melius ſpecificari poſſit: alibi de hoc ſcripſi poſt Felin. in c. ſignificante, de reſcrip.

2 Diuerſum eſt in impetratione bñficij, in qua error in nomine poſſeſſoris defuncti non viciat, ideo in bulla corrigit error poterit: quia falſa demonſtratio non viciat. l. falſa. ff. de conditio. & demonſtrat. abũdè Paulus Pariſ. conſilio 15. circa col. 2. in 4. vol nu. 8.

3 Sed in præbendis non poteſt conſtare de corpore præbẽdæ, ideo eſt incertitudo, quæ viciat prouiſionem. capitul. ſecundo, de electio. in 6. vnde ad vitandum opiniones ſolet addi hæc clauſula. vt verior ſpecificatio fieri poſſit nominis & cognominis &c. & ſi non appareat de morte plurium canonicorum, nominis error & cognominis corrigi poterit: quia non poteſt intelligi, niſi de illo: ſed ſi plures eſſent vacantes præbendæ per mortem plurium, non poſſet hoc corrigi, alioqui liberum eſſet alicui, quam prębendam vellet declarare, quod eſt abſurdum, maximè vbi præbendę ſunt inęquales: vt in eccleſia ſancti Hilarij Pictauienſis.

Nomen impetrãtis & cognomen per hãc clauſulã corrigi nõ poteſt.

4 Per hanc tamen clauſulam non poterit corrigi nomẽ impetrantis, nec cognomen: quia illud impetrãs ſcire debebat, & exprimere: nec tam ſtultus eſt quis, vt nomen ſuum, vel cognomẽ ignoret. l. fin. C. de hæred. inſtituen. licet apud Pliniũ lib. 7. legamus Coruinum Meſſalam etiã proprij nominis oblitum. Et quando conſtat de corpore beneficij, nomen & cognomen defuncti verius exprimi poteſt per hanc clauſulam, vel expreſſio vnius: ideo hæc clauſula non debet omitti.

Nomen patroni eccleſiæ corrigi non poteſt.

5 Solent ẽt quidã addere nominum patroni, vel patronæ eccleſiæ, ſeu patronorũ verior expreſſio fieri poſſit: & hoc etiam bonum eſt, cùm nomen ſancti in impetratione ſit exprimendum. c. quãuis, vbi gloſ. de prębendis in 6. tamen etiam ſi non exprimatur, per hanc clauſulam corrigetur.

Qualitates quæ in bulla corrigi poterũt.

1 ¶ Qualitatum.] Non ſolùm qualitas perſonæ debet exprimi, vt ſi ſit Archidiaconus. vel alia præditus dignitate. c. Ad aures, de reſcript.

2 Sed etiam qualitas beneficii, ſi ſit curatum vel dignitas. c. cùm in illis, de præbend. lib. 6. & gloſſ. in regul cancella. 63. dicit ꝙ vera qualitas tantum poterit exprimi, ſed omnes ſimul non. & ita dicit ſe habere ſtylum curiæ Romanæ.

3 Et duplex eſt cura: vt patet ꝑ Panor. in c. dubium. no. 9. de electio. poſt gloſſ. in extrauag. Execrabilis. in verb curam animarum, in extra. Ioan. 22. ſcripſi in tract. nominatio. q. 9. nu. 47. [Vide inferius in verb. etiam ſituationis, & hic conuenit.]

Impetratio beneficij intelligetur non curato.

4 Imò ſi quis impetret tale beneficium ſancti Ioannis, ſi aliud non exprimatur intelligetur negatiue, videlicet quòd nõ ſit curatũ & ſi impetretur prioratus, in bulla dicetur nõ curatus: hoc eſt expreſsè ſtatutum in regul. cancella. 63. Innocen. & nũc eſt repetitũ in regule Iulii Papæ moder. regula 68. Ideo non valebit impetratio, niſi ponatur hęc clauſula, ꝙ maior expreſſio qualitatis fieri poſſit, non obſtan. regula cancella. & tunc non intelligetur negatiue. ſed exprimetur in bulla veritas.

Aetatis quando verior expreſſio fieri poſſit.

5 Iſta tamen clauſula non prodeſt, ſi impetrans curatum minor ſit 25. annis, & nihil dixerit de ætate: vt in c. Super inordinata, de præben. ideo ego ſoleo addere, quod etiam ætatis: verior ſpecificatio fieri poſſit, quando impetratur beneficium pro minore viginti quinque annis: & multis per hanc clauſulam ſeruari beneficia, quæ amiſiſſent in iudicio.

Expreſſio defectus natalium quando fieri poſſit.

6 Non prodeſt etiã hæc clauſula illegitimo, quia in ſupplicatione tenetur exprimere defectum natalium, niſi & in corpore, & in his clauſulis eſſet, non obſtãte defectu natalium: vt dicetur inferius in diſpenſa. ſuper defectu nataliũ: vel niſi diceretur quòd etiã defectus natalium verior ſpecificatio & expreſſio fieri poſſit.

7 Imo per iſtam clauſulam non poſſet

expri-

exprimere, ꝙ eſſet de coniugata genitus, uel de moniali, niſi hoc expreſſe dictum in ſupplicatione eſſet, & in corpore, & in diſpoſitione: vt docet Felin. in c. Poſtulaſti, de reſcript. ideo ſoleo addere hãc clauſulam, quòd defectus natalium, verior & maior exprimi poſſit, etiam ſi de coniugata, vel moniali, uel alius quicunq; etiam maior defectus adeſſet &c.

Hac clauſula non proſit in ſecunda bulla quod maior expreſſio fieri poſſit.

8 Præterea iſta clauſula non prodeſſet, ſi ſemel quis bullas expedierit, in ſecunda expeditatione. nam omnis actus & expreſſio debet intelligi de primo, l. boues. §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignificatione, c. non poteſt de prabend. lib. 6. iõ bonum eſt addere huic clauſulæ, quòd verior expreſſio fieri poſſit, etiam in prima, ſecunda, & vlteriori expeditione non obſtante regula: & ſic placuit Alexand. 6. in titul. de ſigna. gratiæ.

Annexa beneficia exprimi poſſint & debeant.

1 ¶ Annexorum.] Etiam non prodeſſet hæc clauſula, vt in bulla poſſint annexa beneficia exprimi: quia à iure regulariter non exprimuntur, quando ſunt annexa acceſſorie, unum uidelicet alteri, ſecus ſi æque principaliter, doct. per illum tex. in c. Super eo, de præb. lib. 6. Bertran conſ. 2. nume. 44. in 3. volumi. ex prima editio. Panorm. & alii in ca. extirpandæ, §. qui uero de præben.

2 Et quia poſſet aliud exprimere, quàm de quo prius intellexit, ideo bonum eſt apponere hanc clauſulam, quod etiam annexorum fieri ſpecificatio poſſit, & proderit ſi ſint annexa beneficia æque principaliter: de quo uide quæ not. in tract. de vnionibus, infra.

Expreſſio vniti beneficij non valet, ſed eius cui eſt vnitum.

3 Imo ſi quis impetrauerit eccleſiã parrochialem S. Mauritii, quæ tamen erat annexa eccleſiæ parrochiali ſancti Iuliani, & dixerit eam uacare per aſſecutionẽ alterius parrochialis eccleſiæ, non ualebit impetratio, quia nõn expreſſit parrochialẽ, quam debebat exprimere.

4 Nec poterit hoc corrigere in bulla, maxime poſt proceſſum inchoatum, quia hæc non eſt verior expreſſio, ſed alia, quæ non poteſt fieri: ideo noua impetratione opus erit, niſi forte hæc clauſula prægnãs in ſupplicatione ſcripta fuerit, & annexorum utriuſque, &c. Cardi. in cle. per literas. q. 17. de præbend.

Maior dignitas & principalis an poſſit exprimi huius clauſulæ ratione.

5 Item ratione huius clauſulæ, quod qualitates exprimi poſſint, non poterit tamen exprimi maior dignitas poſt pontificalẽ, nec principalis in eccleſia collegiata: quia eſt ibi duplex reſeruatio, & illa non debetur, quando etiam prouideri mãdatur de eccleſia. c. ſi. de præb.

Extenſio quando fieri in bulla poſſit.

6 Nec poterit extenſio fieri, quæ in aliã ſpeciem extenſionis tranſeat. arg. l. ſi quis ex conſenſu. C. de epiſcopo. audien. ſequitur Pau. Pariſ. cõſ. 42. q̃tũ, nu. 23. in 4. vo.

7 Quod non procedit, quando clauſula iſta eſſet iuncta cum clauſula generalem reſeruationem importãte ex quauis cauſſa, etiam diſpoſitiuè in literis exprimenda, &c. & hoc quando in corpore ſignaturæ de maiori vel principali erat expreſſum. & in partis petitione: quia veriſimile eſt, quod conceſſio ad petitionem referatur. l. ſi defenſor. §. 1. ff. de interrog. actio.

8 Imo etiã ſi quis impetrauerit omnia beneficia, q̃ talis familiaris Car. &c. habebat cum clauſula, quod qualitates exprimi poſſint: adhuc nõ poterit exprimi maior, vel principalis, vel quod ſit conuẽtuale: & iſte eſt ſtylus cur. Rom. quia iſtæ qualitates ſpecialius exprimi debent.

Epiſcopus non dicitur familiaris cardinalis quia maior.

9 Poteſt tamen conſcribi in ſignatura, ꝙ exprimi poſſit, ſi d. N. epiſcopus fuerit familiaris, & continuus commenſalis alicuius cardinalis, dum in minoribus ageret: ſed non poteſt dici, quòd epiſcopus ſit familiaris alicuius cardinalis, cum epiſcopus in ordine ſit maior presbytero vel diacono cardinali, & ideo Papa vocat ſe epiſcopum: vt patet in procemio Decre. & libro ſexto, ſcripſi in §. ſi quis vero, de coll. in Concorda.

Clauſula ſituationis quid proſit.

1 ¶ Etiam ſituationis.] Nõ poterit quis ratione huius ſolius clauſulæ, quod maior expreſſio, &c. exprimere hanc qualitatem, quod beneficium eſt ſitum in eccleſia, in qua impetrãs aliud ibidem obtinebat: quia eſt alia incompatibilitas, quòd duo habeat ſub vno & eodem tecto. c. literas, de conceſ. præb ideo noua impetratione opus erit vel reſcripto perinde valere, quod ex hac ſignatura elicietur.

2 Niſi fuerit additũ huic clauſulæ, quod maior ſpecificatio fieri etiam ſituationis poſſit: tunc poterit exprimi quòd beneficium eſt ſitum in tali eccleſia, in qua aliud, & tale N. habeo: quod eſt notandũ: quia iſta nõ reperiuntur ſcripta à iurium interpretibus: qui iſtam praxim parũ nouerunt. Vides igitur, quòd clauſula, maior expreſſio fieri poſſit, &c. non prodeſt, ſi habeas Beneficium in eccleſia, in qua aliud impetras: ſecus ſi addas, etiã ratione ſitua vel ſituationis.

3 Exprimi ergo debet, quòd beneficiũ ſit curatum, per d.c.cùm in illis, de præb. lib.6.& ſupra dictum fuit.

Cura iuriſdictionalis nõ eſt exprimenda.

4 Limitant quidani ſi haberet curam iuriſdictionalem, tunc impetratio non vitiatur, ſi illa cura non exprimatur: vt ſi impetretur archidiaconatus, non eſt neceſſe exprimere curam fori contentioſi, quia archidiaconus eam de iure habet. capitu.1.& capitu.ad hæc, de offic. archi. & hoc docet Felin.in capitu.ſuper literis, colum.5. nume.8.in ſecunda regula, de reſcrip. vbi etiam dicit illud non indigere expreſſione, quod a iure certum eſt: népe ſummus Pontifex omnia iura in ſcrinio pectoris habet. capitu. 1. de conſtitutio. in 6.ergo in iure nemo poteſt illi imponere, maxime Iulio tertio nũc Põtifici maximo, qui in his maxime verſatus fuit.

Cura fori cõtẽtioſi non inducit in compatibilitatem.

5 Nec talis cura inducit in compatibilitatem cum alio curato, per dictũ extraua. Execrabilis, in fin. nec gratia iudicatur ſubreptitia, ſi impetrans non expreſſerit illam curam: ſed ſubreptitio eſſet, ſi non exprimeret eſſe dignitatem.

6 Nam conſuetudo facit in aliquibus eccleſiis eſſe dignitatem, quæ nõ eſt in aliis. doct.in c.cum acceſſiſſent, de conſtitutio. & c.de multa, de reſcr. cautius eſt tamẽ, ſaltem cõditionaliter, exprimere per hęc verba, cui forſan cura imminet iuriſdictionalis, ne de ſubreptione bulla arguatur, ſi tamen archidiaconatus non ſit dignitas, non oportet hoc exprimere.

Plebania eſt exprimẽda, & quæ ſit.

7 Ad hoc non ſufficeret exprimere curatum eſſe beneficiũ, ſi eſſet plebania, quæ habet ſub ſe capellas, in quibus perpetui clerici inſtituuntur, c.1.ne cleric.uel monac.lib.6.ſicut eſt eccleſia parrochialis S. Firmini Montiſpeſſulani, ſed oportet exprimere plebaniam, ſeu præpoſituram, cui cura parrochianorum dictæ eccleſiæ, quæ etiã parrochialis exiſtit, imminet animarum.& cuius fructus &c.ſed forte per iſtã clauſulam, quod maior expreſſio fieri poſſit omnium qualitatum, hæc qualitas plebaniæ in bullæ exprimi poſſet.

8 Nec ſufficeret dicere dignitatem, ſi eſſet curata, ſed debet exprimi curata, niſi per iſtam clauſulã ſuppleatur, per capitu, cum in illis, de præbend. lib. 6. de Rota. deciſio.202.in antiq.ſub titu.de reſcript. deciſ.37.

Impetratio facta de curato ſi ſit ſimplex ualet.

9 Si tamen aliquis expreſſerit beneficiũ, cui imminet cura animarum, & tamẽ eſt beneficium ſimplex, non præiudicatur impetrãti, quominus valeat impetratio: quia Papa facilius conceſſiſſet ſimplex, quàm curatum: ideo non poteſt dici ſubreptitia impetratio: ut docent Domini de Rota deciſ.662.Papę ſupplicat, in antiq.ſub tit. de reſcrip deciſ.73.per c.cui licet, de reg. iur.lib.6.facit tex. a contrario in c. poſtulaſtis, in fi.de reſcrip.

Differũt ut uerus ualor augeatur, uel exprimatur.

¶ Fructuum,&c.]Etiã vt uerior expreſſio fieri poſſit fructuum, de augendo uidelicet vel minuendo, ſuperius explicatum fuit, ob id non repetam. Sed nota, quod ſi Papa concedat, vt uerus valor exprimi poſſit, tunc poterit exprimi quicunque valor, & ad quamcunque ſummam: ſecus ſi dicatur quod uerior ualor augeri poſſit, eo caſu augebitur vſque ad tertiam tantum partem: vt ſtatuit Alex. 6. in titu.de deroga.iuriſpatro.

Ordo quando exprimẽ poſſit.

¶ Ordinum.] Etiam permittitur ut expreſſio ordinum verior fieri poſſit, dixi beneficium eſſe ordinis Sancti Auguſtini, & eſt ordinis Sancti Benedicti: hoc ergo in bulla exprimi poterit: & iſtud non debet poni, quando impetratur ſeculare beneficium, ſed tantum quando regulare, quia non conueniunt ſeculari, cum nullius ſit ordinis beneficium ſeculare: niſi dicas, quod expreſſio ordinis fieri poſſit, ſi in fundatione requirebatur ordo ſacerdotii, uel diaconatus, & tunc huius clauſulæ nomine poterit hic ordo exprimi: nota quod ordo debet præcedere diœceſim, ſed non ciuitatem: vt eſt in ſtylo Hiero. Paul. fol.22.

Dependẽs quãdo exprimi poſſit

¶ Dependentium.] Aliquando beneficium dependet ab alio monaſterio, & per hanc clauſulam exprimetur in bulla eſſe dependens a tali monaſterio. in cap. cum ſingula, de preben.lib.6.

Plures gratiæ ĩ una ſignatura quando veniunt limitanda.

Item quando ſunt plures gratiæ in vna ſupplicatione, quarum aliqua venit limitanda, tunc dicetur, Fiat, vt petitur, & in forma iuris, & ſine præiudicio, & de conſenſu, & de uno curato, &c.ut ſtatuit Alexan.6.in tit. de ſigna gratiæ.

Annorũ & menſiũ quando in ſignatura ſit facienda mentio.

¶ Annorum.] Etiam hoc uerbum ponitur, ut anni uerior ſpecificatio fieri poſſit: ut ſi forte dixerim anno trigeſimo uacaſſe, nunc volo exprimere quod anno trigeſimoprimo hoc ratione iſtius clauſulæ potero: ſed iſtud uidetur ſuperfluũ, quia annus vacationis non ſolet exprimi, ſed quod nuper vacauit &c. ſed forte annorum impetrantis expreſſio verior fiet, per hoc verbum, menſis vero eſt exprimendus, quando va-

do vacauit in menſibus graduatis deputatis,ac nominatis,alias prouiſio eſſet ſubreptitia ratione intentionis Papæ,quia non intendit derogare concordatis:vt patet in titul. de firma, & irreuocabili concorda. ſtabilita, ergo oportet ꝙ Papa exprimat, quando cõfert non graduato, nec qualificato ratione præuentionis,ꝙ illud beneficium vacauit in mẽſibus graduatorum & qualificatorum,alias prouiſio nõ valebit. per §.declarantes de mand. Apoſt.in cõcorda.vbi ſcripſi.& ibi alia videri poſſunt huic rei affinia:& ſic verior expreſſio fieri poterit vel anni vacationis, vel fundationis,& mẽſis,ẽt per hanc clauſulam nota.

Diœceſis verior expreſſio fieri poteſt:& error in diœceſi non vitiat.

¶Diœceſis.] Etiam verior expreſſio fieri poterit, nam ſi dixerim beneficium eſſe ſitum in diœceſi Pariſienſi,& eſt in Aurelianen. potero in bulla exprimere eſſe Aurelianen.error tamen in diœceſi beneficij non vitiabit impetrationem, ſi de corpore beneficij conſtet: ſecus eſt in errore ꝓpriæ diœceſ. impetrantis.Felin. & alij in c.ſignificante,de reſcrip.argum.l.fi. C.de hæred. inſtituend ſed per hanc clauſulam poterit etiam diœceſ. impetrantis verior expreſſio fieri,vt aliquid operetur. glo. in l.1.ff.quod metus cauſa.

Clauſulam aliorum neceſſariorum verior expreſſio fiat, qđ operetur

¶ Aliorumque circa præmiſſa neceſſariorum verior expreſſio fieri poſſit.] Hæc clauſula generalis non operatur, vt quodlibet verbũ mutari poſſit, ſed aliquod ad hoc neceſſarium,vt bulla valeat,& impetratio,per l.quoties primam, ff. de verborum obligat.nam ſi certa ætas narrata fuerit,alia exprimi non poterit: vt ſtatuit Alex.6.titu.de ſignatu. gratiæ, vbi plus dicit delendam clauſulam,quod ætatis verior expreſſio fieri poſſit, in ſignatura ſit conſcripta:nam ætas vere exprimi debet: quia Papa infantulis nutrices dare non vult, ſed hoc relinquit matribus.

Maior expreſſio quando dicatur.

¶ Maior, verior, ſeu amplior expreſſio fieri poſſit.] Maior dicitur, ergo minor fieri non poterit expreſſio:unde ſi quis in ſupplicatione diſpẽſationis dixerit ſe doctorem,vel nobilem, non poterit poſtea dicere ſe ſcholaſticum, cap. ad aures, de reſcrip. vbi Panor. & alij, quia literatura & nobilitas inducunt Papam ad diſpenſandum, cap. de multa, de præben. quæ ſi ceſſent non valebit diſpenſatio, quaſi ſine cauſa,c.non eſt,de voto, vbi glo. not.nec dicere poterit ſe ſimplicem clericum,ſi prius dixerat ſe ſacerdotem, & ſic de ſimilibus.

Item dicitur maior: vnde oportet aliqua prius expreſſiſſe,ideo nõ valeret hæc clauſula,ſi quis impetraret beneficium vacans per modum in literis exprimendũ: niſi aliquis modus fuerit expreſſus: quia maior expreſſio fieri debet, non tota expreſſio:vt ſupra dixi in vacandi modo, in hac forma ſignaturæ.

Maior ẽt ratione fructuum fieri poterit,non minor:vt ſuperius dictum fuit: & quamuis multis modis dicatur maior, ut docet gl.in c.lex.2.diſt.Panor & Felin.in rub.& in c. ſtatuimus, de maior.& obe.tamẽ hic accipitur maior expreſſio.i.magis ampla, & vberior:ergo oĩa mutari nõ poterunt:imo ſi in ſignatura eſſet hæc clã, ꝙ oĩa noĩa,&cognomina diœceſis,&c.mutari poſſint.iſta clã deleri debet: nec dẽt Papa eam clãm approbare tanquam incertã ut ſtatuit Ale.6.in ſuis reg.de ſig. gratiæ.

Clauſula quod oĩa mutari poſſint non valet.

Item dicitur ſpecificatio: ſignificat. n. quod generaliter dictum fuit ſupplicatione,ut in ſpeciem redigi. poſſit in bulla:ſicut dicit tex in l.adeo.§. cum quis ex aliena materia ſpeciem aliquam ſuo nomine fecerit.ff.de acquir.rer.dom.

Specificatio & expreſſio quo mõ intelligãtur.

Ad hæc expreſſio fieri non poteſt,ne ratione taciturnitatis, & non expreſſionis. bulla ſit ſubreptitia, ſed non dicit ꝙ fieri poſſit omiſſi: unde expreſſis in ſignatura ſubſtãtialibus nõ eſt omittendũ in bulla, nec alias ipſa debet expediri: qa nihil eſt ex neceſſarijs omittendum, l.Diuus.ff.de in integ.reſt. Aliaq; prout occurrent corrigi poterunt,ſm naturam & conſuetudinem menſulariorum, & ſtylum Cur.Ro.

Expreſſio fieri põt non omiſſio.

Clauſula, *in literis latiſſime extendẽda*, operatur: quando Papa uult derogare regulis Cancellariæ oportet ꝙ in bulla inſeratur ad uerbum illa regula, in narratione: ut docet Gome.in proœ reg Cancel. q. 6. Tamen ſi in ſignatura dicatur, cum derogatione regul. cancell.in literis latiſſime extendenda, tunc in bulla extẽdi ad uerbum poterit,& derogari: allegat Feli. in c.nonnulli,de reſcr Etiam prodeſt hæc clauſula,ut ſi quis uidet ſibi utilius habere literas perinde ualere, ut etiam extendi poſſit bulla,& confici, ex hoc reſcripto perinde ualere &c. Alium effectum uide in bulla diſpenſationis in uerb. ac conſtitionibus,&c

De clauſula i literis latiſſime extendẽda quid proſit.

1 ¶ Cum derogatione ſtatutorum, priuilegiorum, indultorum,& literarum Apoſtolicarum.]Ex hac clauſula conficitur alia clauſula in fine bullæ poſita, non obſtantibus

De clã cũ derogatione ſtatuto-

rũ. quid operetur

ſtantibus ſtatutis, priuilegijs &c.

2 Debet tamen addi huic clauſulæ cum derogatione ſtatutorũ & priuilegiorũ eccleſiarũ, ſeu eccleſiæ, ẽt in confeſſione literarũ exprimendorũ, &c. vt poſtea in bulla exprimantur priuilegia, ſi opus ſit.

Nõ creatur canonicus ad affectũ, niſi in ſignatura hoc fuerit dictũ

3 Per iſtam tamen clauſulam non poterit expediri bulla cum creatione in canonicum ad effectum, niſi in ſignatura ſit expreſſum: nec creabitur quis canonicus in bulla, ſi in ſignatura hoc non fuerit dictũ: vt ſcripſi in forma mand. in concord. & in titul. de reſeruar. & per hoc vidi aliquem amiſiſſe dignitatem, quam impetrauerat: quia non fuerat in bulla, nec in ſignatura creatus canonicus ad effectum: & conſuetudo erat in eccleſia, quod non reciperetur quis ad dignitatem, ſi non eſſet canonicus: de quo ample ſcripſi in §. fin. de reſerua. in concorda.

Clauſula vt derogationes poſſint ſimul expediri vel ad partem &c. de quo proſit.

4 Et ſi in prima bulla non fuerit derogatum ſufficienter ſtatutis, nõ poterit expediri alia in bulla, niſi illã reintegra trãſcribas, & reformes: vel ſi in ſignatura fuerit, quod derogationes poſſint ſimul expediri, vel ad partẽ, prout vtilius impetranti fuerit: quam ſoleo apponere, vt melius & tutius parti conſulatur.

Per derogationem omnia obſtantia tollũtur.

5 Item per hãc clauſulam omnia obſtãtia gratiæ, quæ ex narratis colligi poſſunt videntur tacite eſſe ſublata: licet in gratiꝗ conceptione nihil de illis tollendis ſit expreſſe dictum: vt docet Aegid. Bella deciſion. 333. in cauſſa. Cardi. & Feli. in cap. ſuper literis, col. 6. num. 9. in 4. reg. de reſcri. Alia ſuper his dicã inferius in bulla.

Derogatio in literis executorijs appoſita non prodeſt.

6 Ad hæc iſta derogatio in literis executorijs appoſita nõ ſufficeret, ꝑ text. in cle. 1. in fin. de præb. nam clauſula adiecta in executorijs non ampliat gratiam. Calde. conſil. 16. de præb. quem refert & ſeq. Frãciſ. Curt. conſ. 3. placet, col. 1.

7 Etiam claꝗ appoſitæ in executione nõ ampliãt principale diſpoſitionẽ, vt docet Petr. Pariſ. conſ. 54 põti, nu 35. in 1. volu.

Expreſſa regularũ cancellariæ derogatio fieri debet.

8 Ad hæc non ſufficiet iſta derogatio quo ad regulas cãcellariæ, niſi dicatur cũ derogatione regularũ cancellariæ: vt expreſſe docet Gomeſ in proœm. reg. q. 5. & ſeq. vbi dicit debere apponi clauſulam nõ obſtan. reg. cancella. latiſſime extenden. vel quorum tenores, &c.

9 Etiam hæc clauſula non obſtan. non operatur vltra narrata. Dec. conſi. 10. viſo puncto, col. 3. nec tollit alios defectus nõ expreſſos: vt plene docet Fel. in c. nonnulli, de reſcript. & Curt. conſ. 49. refert & ſequitur Paul. Pariſien. conſ. primo, nu. 90. cum ſequent. in 1. vol.

Clauſula deleta nõ prodeſt.

10 Itẽ nota quod ſi clauſula deleatur in ſignatura, illa nihil prodeſt: vnde dicunt Dom. de Rota deciſio. 561. cancellaria. in antiq. [ſub titul. de reſcript. deciſ. 50.] ꝙ ſi Papa aliquam cancellauerit clauſulam in deciſione, cẽſetur cõcedere omnia alia quæ alias ex regulis cãcellariæ per ſimplicem ſignaturam non viderentur conceſſa, quod probat Fel. in d. capit. Super literis, col. 6. nu. 9. de reſcript.

Deleta clauſula in libro ſignaturarum an ſcribi debeat.

11 Si tamen reformetur ſignatura cũ omnibus clauſulis, nõ debet clauſula deleta conſcribi, quia ꝓ nõ ſcripta habetur l. prima, & per totũ, ff. de his qui in teſtam. delent. l fin. C. de elect. diui Adria. tollend.

12 Quod limitatur in ſumpto ſignaturæ. nam ſi ex hac clauſula mens Papæ cognoſcatur, vel bulla ex hoc impugnetur, debet tota etiam cancellatio à Papa conſcribi in hoc ſumpto ſupplicationis, in quo ſcribuntur omnia verba ſignaturæ ad hoc vt intẽtio Papæ dignoſcatur: vt deinceps ex illo libro omnia extrahi poſſint.

13 Vnde cum Papa nollet conferre prioratum ſancti Martini de campis Pariſ. aliquis impetrauit prioratum ſancti Nicolai, qui forſan eſt in ſuburbiis Pariſ. hæc verba, Qui forſan, fuerunt à Papa deleta, tamen bullæ fuerunt poſtea extortæ, & in illis fuit dictum, ꝙ beneficiũ erat ſitũ intra ciuitatẽ Pariſ. certe apparuit ex ſumpto ſignaturæ deletæ in illis verbis, Qui forſan, &c. ꝙ Papa noluit conferre illum prioratum ſitum Pariſ. quia iam contulerat, ideo fuit vltimus excluſus.

Signatura cũ bulla eſt cõferenda ad recte iudicandum.

14 Quod eſt notandũ, quia debes videre ſignaturam, & cõferre cum bulla, & poteris cognoſcere in quo bulla excedat ſignaturam, ſed pauci hoc intelligunt, vt verũ fatear: ideo iſta ſcripſi: nã trapezitæ artẽ eorum ſecretam habẽt, quæ per iſta patebit, vide quæ ſcripſi in glo. pro expreſſis. in verſ. 30. in forma manda. in concorda.

Signatura prędeceſſoris nõ mutatur à ſucceſſore.

15 Notandum eſt quod ſupplicatio ſignata per prædeceſſorem non ſolet mutari, nec corrigi à ſucceſſore, quando ſunt plura verba, quæ non cõprehenderentur ſub verbis mutatis ſed debent impetrari literæ de perinde valere, cum clauſula rationi congruit, ſi quis dubitet de prima impetratione: nam ſi Papa deſtrueret, q̃ eius anteceſſores ſtatuerunt, non conſtructor, ſed euerſor iuſte comprobaretur. ca. ſi ea.

25. quæ-

25.quæſtio. ſecunda: dixi in forma man. n concorda.

16 Nec poteſt ſucceſſor ét declarare, non dicam mutare voluntatem prædeceſſoris. no.in l Pompo.§.fi.ff.de rei vendic.& l.inter,§.1.de verbo.obliga.quia plurium nõ eſt vna volũtas.l.q̃a poterat.ff ad Trebel. capitul.quia,de conceſſion. præbend.

17 Si autem omiſſa ſunt talia, quæ commode poni poſſunt ex verbis ſignaturæ, ſeu radendo, vel addendo, & tunc addi poterunt, cum error corrigi poſſit. l. ſi librarius.ff.de reg.iur.

Raſura quando vitiet bullam, vel ſignaturam.

18 Signa perpetuo, quod litura ſeu raſura vitiat bullam, ſi in loco ſit ſuſpecto, alioqui non, per capit.ex literis, & c.inter, de fide inſtru.& litura ſit, præſumitur propter bullæ auctoritatem facta per officiales curiæ Romanæ c.fin.vbi no. de crimine falſi. hoc expreſſe docet Aegid. Bellamera in capitul. in memoriam. column. 3.in 19.diſtinct.& poterit quis Romæ ſciſcitari, an hoc fuerit ab illis factum, ſi de hoc dubitetur.

Contra principes non conceduntur litera ſine ſignatura

19 Etiam contra Reges & princeps, vel magnos duces nõ dantur literæ à Papa ſine ſignatura: vt docet Prouincial. fol. 20. verſic.cõtra Reges, vt in aliquo eis deferatur: c.final.de officio delega in ſexto.

In bulla non ſolet exprimi collator niſi in vnione,

20 Præterea quando prouidetur à Papa de beneficio ad collationẽ inferioris epiſcopi ſpectante, quamuis in ſupplicatione exprimatur collator, in bulla tamen non ſolet exprimi, niſi in vnione perpetua, alias vnio eſſet ſubreptitia, non.n. eſt dubium quin Papa ſaltem cum maiori difficultate feciſſet præiudiciũ perpetuo collatori, c.ſuper eo, de officio delega.

21 Idem ſi quis haberet priuilegium conferendi, nam & tunc illius mẽtio erit habẽda, per notata in c.in noſtra, p Feli. de reſcript. Ideo cum ad Hieroſolymitanos ſpectet collatio ex priuilegio, hoc exprimi ſolet, & in noua prouiſione (vt in bulla videre eſt infra) ſolet exprimi collatio alterius ſeu prouiſio.

Vltima pars ſignatura

1 ¶Datum apud &c.] De hoc dicam inferius in bulla. Iſta eſt vltima per ſignaturæ: de hac data ſcripſi in forma mandat.in fi.in Franciæ concord.

Signatura ancredatur, et in quibus caſibus.

2 Quæro, an ſoli ſignaturæ credatꝰ breui reſpond.non eſſe credendum, vt ſtatuitur in regu.25.cancella.Innoc.8.quia ibi ſignatura ante confectionem literarũ vocatur informis: & hoc eſt hodie repetitũ in illa regul. cancel. Iulii, Papæ 3.regul. 28.quod iudices non debent iudicare ſecundum ſignaturam, ſed iuxta bullam.

Bulla ex ſignatura extrabitur.

3 Quia quemadmodum ſcheda notarii non redacta in formam inſtrumenti non facit fidẽ, quouſque fuerit de iudicis mandato in mundum, & ad longum redacta: l.contractus, & ibi Paulus Caſtren. C. de fide inſtrument.

4 Vbi plus dicit, quod ſi pars prius producat protocollum, non ſufficit ad fidem faciendam, quia non eſt ſcriptura mũda, nec extẽſa: ſed requiritur vltima ſcriptura extenſa, in qua actus ad longũ deducitur: ſic poteſt dici de ſignatura, & bulla, vt primo bulla ſit producenda: & ſi de ea dubitetur ad ſignaturã, ex qua extracta eſt, tanquam ad protocollum recurramus.

Caſus in quibꝰ ſignatura creditur.

5 Primo fallit quando approbata per librum regiſtri ſignaturarũ fuerit, quia tũc facit plenam fidem, ſicut notarii procollũ.tex.in authen.de tabellio.§.fina.colla. 4.& eo caſu habebo ſumptum, & valebit quo ad probationem: nam ex ſtylo curiæ Romanæ gratiæ Papæ poſſunt ex regiſtro ſumi, & aliter probari q̃ per literas bullatas: vt habetur in proœmio Sexti Decretalium, & hoc expreſſe docet Antonius Butrig.in conſ.2. quod eſt repetitum cõſ. 49.vilis literis.col.2.

6 Et iſti regiſtro ex ſtylo curiæ Romanæ nihil addi debet: & hoc ét voluit Datarius Papę Pauli III.nec dies in eo ſcriptus mutari, & quod probet, conſuluit Paul.Caſt. conſ.344 in præſenti. in 1.vol.

Signatura quando approbari poſſit.

7 Secondo reſtringe quando allo modo fuerit approbata, & aliis adminiculis fulcita, vtpote per mẽſularios expertos, qui depoſuerunt eam bonam, & ſecundum ſtylum curiæ Rom.conceptã.arg.l.inſtrumẽta.C.de prob.vbi creditur ſcripturæ priuatæ, ſi iuuetur aliis adminiculis, & multo fortius ſignaturæ.

Approbatio ſignaturę quando & quibus fieri poſſit.

8 Practica ergo eſt i Frãcia, q̃ ſi nõ poſſũ obtinere bullã obſtante ltimo belli, vel alio impedimento, vt impetrẽ literas Regias, p quas impedimẽtũ narẽ, & petã mihi concedi, vt liceat approbare per experientes, dictã ſignaturam: & verificari, & concedi ſolet obſtante & conſtante impedimento: & hoc vidi ſæpius fieri, & hoc quandoque etiam ſine literis per ſupplicationem, quando eſt notarium impedimẽtum, ſed alias concedi nõ debet: & de iſta approbatione tradunt iurium interpretes, in authẽ.ſi quis in aliquo.C. de edẽd. maxime Purpur.& interdum vidi Cardi-

nales quoſdam approbare hanc ſignaturam,& permittere,ut ex ſola ſignatura recipi fructus poſſet, quod non poteſt fieri : unde intruſus eſt, qui hoc facit, nec iſte Cardinalis poteſt legẽ ſuperioris infringere,cle.2.de elect. ſed mereretur priuari,quia hoc faceret, quia vult ſe conſtituere ſupra ſummum caput.

Signatura an magis creda-tur quã bulla.

9 Tertio fallit,quo ad conficiendã bullam ſignaturæ: creditur ad hoc ut bulla ex hac conficiatur,ſicut ex protocollo notarii inſtrumentum conficitur: alias bulla confici non poſſet. nam Romæ abbreuiator ſolet ſignaturam ad uerbum deſcribere in uno libro,ſi de ea dubitetur,ad illum librum recurremus tanquam ad prototypum,ut firmat Ant.de Butr.d conſ. 2. uiſis.col.1.ubi dicit, quod quando aliter eſt ſumpta minuta per uicecancellariũ & magis ſtricte,uel large, quã fuerat à papa conceſſa,tunc recurrẽdum eſt ad originale,per c.quoniam contra,de prob.idem repetit conſ.49.uiſis literis.

Areſtũ pro ſignatura cõtra bullam.

10 Et ideo fuit iudicatum in hoc ſenatu pro ſignatura contra bullam : nam in ſignatura erat conceſsio beneficii, prouiſo quod non eſſet de collatione Epiſcopi Pictauienſi,expedita erat bulla ſine illa clauſula,ſed producta fuit ſignatura continẽs iſtam clauſulam, prouiſio quod non eſſet, &c.& probatum beneficium eſſe de collatione epiſcopi Pictauien.certe fuit iudicatum pro ſignatura,ut non ualeat collatio, licet in bulla nihil diceretur, quia ſignaturę ſtatur quo ad contenta in ea, & plus quo ad hoc,quam bullæ,ut prædixi : nam ſignatura quo ad ſe,eſt gratia Papæ perfecta:ut eſt text.in c.cõſtitutionibus.25. q. 2.Rota deciſ.882.nota quod vbi gratia. in antiq.[ſub.tit.de reſcrip.deciſ.87.]

Conſentientib⁹ partib⁹ ſignaturæ ſtatur

11 Quarto tempera conſentientibus partibus,quæ ſi uelint ex ſignatura,quod penſio debeatur, uel credatur, exigi & credi poterit.ut ſcripſi in tracta. de pacific.poſſ. in nu.1.7.quia quilibet poteſt renunciare priuilegio,in fauorem ſuum introduct. l.pen.C.de pact.& hoc quotidie fit. ut dicit in ſimili.text.in l.certi condictio. §.ſi nummos.ff.ſi cert.pet.

12 Quãuis d.Probus in c.tibi qui. in addit ad Ioan Monac.nu. 3.de reſc teneat contrarium,dicens eſſe ſcripturam priuatam, ideo non facere fidem niſi in cancellaria,ut ſuper ea ſumatur per officiales curiæ forma,quæ dat eſſe rei, & eam conſeruat in eſſe:abſurdum enim eſſet ſecũdum, eum,ſi hoc eſſet per partes remiſsibile.l. nemo ff.de leg.1.

13 Allegat ſimile de excommunicatione: ſicut n.excommunicatio partium cõuentione tolli non poteſt,niſi abſolutio ſequatur:c.cum deſideres.de ſen.excom.Io. Monach. in cap. quicunque. colum. 2. illo titu.in 6.hæc d.Philippus Probus in d. c.tibi

Stari poteſt ſignaturæ de partium conſenſu

14 Ego vero dico, quod ſi partes velint ſtare ſignaturæ,ei ſtabitur nam cũ partes ſint concordes,quid ad iudicem? quid. n. aliud agit prętor,quàm vt controuerſiam dirimat? l.j.§.inde.ff de noui ope.nunc.& iudex non ſupplet in his quæ facti ſunt.l. vnic.C.quæ deſunt aduoca.

Partes vni teſti credere põt etiã odioſo.

15 Et hoc eſt introductum in merum fauorem partium,& principaliter, ego illi fauori renũciare partes poſſunt l. penult. vel odioſo.vel mediatori, ſeu alteri teſti inhabili.§.Quoniam vero. in authen. de teſtibus.colla. 7. multo fortius poterunt credere ſignaturæ.

16 Item probatio imperfecta poteſt reddi de conſenſu partium perfecta.l.ſi.C.de teſti.& vni teſti credere poteſt pars,licet alias nõ credatur.l.Theopompus. vbi plene Bart.ff.de dote præleg.Feli.& alii in c. veniens. de teſtib. etiam ſine iuramento. glo.in l.1.ff.de ferijs.

Super damnis dicto alteri⁹ partis credi poteſt.

17 Imo poſſunt facere partes,vt dicto alterius partis credatur ſuper damnis & intereſſe vt Bart.firmat in l. ſi. ff. de prætor. ſtipula.& in l.iuſiurandũ quod ex conuẽtione in prin ff.de iureiur.ſequitur Iaſ.in repet.l.admonendi.col.9.num.200. ff. illo tit.& vt teſti etiam infami adhibeatur fides. authen. ſi quis teſtibus. C.de teſtib. facit gl.ſing.in auth. de teſtibus §.& licet in gl.& ſupplicijs.vbi multa addidi.colla. 7.duct.c. cauſſam illo tit.

Signatura nõ dicitur ſcriptura priuata.

18 Et ſignatura non dicitur ſimpliciter ſcriptura priuata quia eſt facta p officiales Rom.curiæ,ergo.non eſt priuata. ſed publica, & ſi priuata eſſet,non ſignaret eã Papa & ſignandæ videtur tacite mãdare, vt literæ fiant ſecundum ſignaturam nam poſtea Cancellarius ſcribit per quem fieri debeat minuta,poſtea ingroſſanda.His verbis vtitur Nicol.Milius in reper.in ver bo. gratia Apoſtolica.q.36.& quamuis eſſet ſcriptura priuata, tamen ex conuẽtione partium faceret fidem inter partes: vt plene probat Iaſ. in admonendi, col. 40. num 101.cum ſeq. ff.de iureiur. reprobando Inno.& alios contrarium tenentes.

19 Nec

19 Nec refragatur d.l.nemo poteſt. ff.de leg.1.quia intelligi debet. de legibus introducentibus ſolénitatem vel ius publicũ, quod per partes non poſſit renunciari ſecus ſi ius aliquid in fauorem partium introducat,tunc partes illi poterunt renunciare:nec obeſt allegatio facta de excõicato,quia excommunicatio non eſt in fauorem partium introducta, cũ ſit medicinalis,c.1.de ſent.excom. lib.6. igitur partes non põt eam remittere, ſecus in ſignatura,vt poſſint illi credere, ſi velint: ſicut poſſunt ſtatuta etiam à Papa approbata reijcere,ſi in ſitam reddant vtilitatem gl. & doct.in c cũ acceſſiſſent,de conſt. & in c.2.de ver.ſig.in 6.[Et in facultate partiũ non eſt aliquem excommunicatum abſoluere,ſed eius qui ligauit. l.ſi puellæ. ff. de ſponſal.ſed credere alteri poſſunt, vel diſponere,vel per ſe credere.l.Theopompus.ff.de dote præleg.]

Signatura pbat contra ſupplicãtem.

20 Quinto fallit vt probet contra ſupplicantem,qui eam dedit, vt poſtea per illã præſumptiue probetur, quod beneficium viuentis imperrauit: & ita ſeruat Rota,vt docet Dom Gome.in q. 5.in commentariis ſuis ſuper reg.de impetra. beneficii viuentis,& pro hoc eſt tex.in l.cum preciũ. C.de lib.cau.vbi ſtatur confeſſioni ſupplicantis in eius præiudicium.

21 Et ſic ex contentis in ſignatura iudicari poterit impetrans,forte ſi dixerit vacaſſe beneficium graduatorum, ergo probabit graduatis eſſe affectum, vel ſi dicat ſe obtinere beneficium, ex hoc condemnari poterit, quod in ſignatura dicit, nec poterit pro parte iuuari ſignatura,& pro parte non,poſtquam eam impetrauit.

Per ſignaturã quæ fieri poſſint.

22 Sexto etiam ſi mea ſignatura per fiat, ſignata ſit,& tua per conceſſum, ego præferri debeo,& illi ſignaturæ ſtatur reg.31. cancel vbi abunde ſcribitur:& ſuperius dixi rationem in 2.par.

23 Septimo ſi petatur aliquem in religioſum recipi,ac ſibi de eccleſiaſtico beneficio prouideri : per ſimplicem ſignaturam fiet receptio,vt patet in reg. cancella. 65. & alia multa ſunt, quæ per ſolam ſignaturam fieri poſſunt,quæ forte alias ſcribam. [Octauo ex volũtate Papæ, vt ſi in ea dicatur,quod ſtetur ſoli ſignaturæ, & plenã faciat fidem, tunc per ſe faciet fidẽ, vt no. doct.c.cum dilectus.de fide inſtru. per illum text.

Conceſſio Papa facta in ſignatura ſecundum partis ſupplicationem intelligitur.

24 Notandum eſt quod conceſſio facta à Papa in ſignatura, intelligitur ſecundum partis ſupplicationem c.inter dilectos. §. cæterum. de fid.inſtr.nam reſponſio intelligi debet ſecundum interrogationem,l.ſi defenſor,6.q interrogatus. ff. de interrog. act.pulchre Dec.conſ.33.viſo puncto,col. 1.& conſ.373 viſo conſilio, col. 3.nu. 11. verſ.2. præſupponendum,& Soc.cõſ. 12. viſo proceſſu,col. pen. & vlt.in 4. volum.

Papa p verbum fiat, à duabus excõicationibus abſoluit ſi à parte petitũ ſic fuit.

25 Et quando ſupplicatio eſt certa, & limitata,& reſponſio ambigua:reſponſo & conceſſio declaratur, & intelligitur ſecundum ſupplicationem Bart.in l. ſi quis intentione.in fi ff.de iud.

26 Ex quo infertur quod ſi quis petat abſolui a duabus excõionibus,& Papa dicat, fiat,vt petitur, videtur ab illis duabus abſoluere,ſecus ſi vna tantum fuerit expreſſa.arg.c.ſedes.de reſc. Fanor.in c.cum pro cauſſa.in gloſ.vlt.de ſent.excom.

Qualitas beneficij habetur p expreſſa.

27 Item ſi in ſignatura petatur,quod qualitas beneficii habeatur pro expreſſa, vel aliud:& Papa ſignet fiat, vt petitur, valebit gratia, ac ſi qualitas expreſſa eſſet vel aliud exprimendũ.Anr.Butr.conſ.2. viſis literis.col.1.quẽ refert.& ſequitur.Feli.in c.ſuper literis.col.6.re 4.nu.9.de reſ.alias ſi expreſſio qualitatis omittatur gratia eſt nulla.c.ad aures.ibidem,vt ſupra ſcripſi.

Negatiue intelligitur impetratio ſi ſimplex fuit expreſſio.

28 Et ſi qualitates non ſint expreſſæ in ſignatura cõditionaliter,vel affirmatiue,in bulla fiet expreſſio negatiua,videlicet talis impetrauit beneficium S.Pauli,non exprimens eſſe curatum in ſupplicatione,in bulla dicitur beneficium S. Pauli non curatum per reg.Innoc.63.

Diſpenſatio eſt nulla,in qua non fit qualitatis mẽtio.

29 Illa tamen regula non habet locũ in diſpenſationibus, in quibus ſi non fiat mẽtio qualitatis diſpenſatio eſt nulla. c. non eſt.de præb.in 6. quia regula in impetratione beneficii loquitur, non autem in diſpenſatione ideo non valebit diſpenſatio in qua aliquis narrauit ſe obtinere beneficium S.Pauli,nec negatiue dicetur non eſſe curatum.

Conceſſio ad tẽpus petitionis refertur

30 Et ſi pars narret beneficium vacaſſe certo tempore,videlicet in menſe graduatorum,& petat ſibi cõferri: & Papa dicat, fiat, præſumitur facta conceſſio cum eodẽ tẽpore,per tex arg.in l.quæro.3.ff.de ædi. edict.Bal.in l.1.col pen.nu.13.C.de ædil. actio.ſic conſuluit Dec.conſ.103.in caſu. col.pen.in 3.vol.

Princeps ſimpliciter cõcedendo

31 Et ſi quis porrigat principi ſupplicationem multa petendo,ſi princeps ſimpliciter reſcribat, omnia concedere videtur: vt conſuluit Rom.conſ. 80. confirmanda.

omnia petita concedere videtur.

Idē videtur decidere in ſimili caſu Alex. in conſ.84.in cauſa vertēte,nu.4.col. vlt. in 1.vol.& conſ 94.in cauſa.nu.3.in 2.volum.& plura cumulat Hipp.conſ.75. Clementiſſimi,nu 8.cū ſeq.ſicut quando plures poſtulant aliquid, & Papa ſimpliciter concedit,ne ꝗ pe omnibus cōcedere videtur:quia nō eſt ratio cur vni potius,quam alii concedat.arg.l.cum vnus. in princ. ff. de bon.auth.iud.poſſ.

Reformatio ex vna cāuſ ā cōtinet aliam Cācella tio Papę prodeſt quo ad non cācellata.

32 Sed ſi petā bullam reformari, ex vna cauſa & ratione vni⁹ defectus,& dicatur, fiat:non intelligetur ex alia cauſa,vel defectu,per d.c.inter.Fel.abunde in c. ſuper literis.col.6.de reſcript.

33 Fallit quando Papa limitaſſet,vel cācellaſſet aliquam partem,tunc.n. conceſſioni limitatę ſtabitur.Panor.in d.c.inter. col.3.per illū tex de fide inſt.vnde quādo petitio, indeterminata fuit, vtpote quia petiit ſecum diſpenſari de non promouendo , & conceſſio fuit determinata , vtpote de non promouendo ad duos annos,tunc cōceſſio attēditur. Panor.in c.2.de treug. & pace.Fel.in d.c.ſuper literis, col.6. nu. 10.Iaſ.in l.Gallus.§. item credēdum.nu. 10.cum ſeq.col.3.ff.de lib.& poſth.

34 Vnde etiam ſi quis petat deſpēſationem ad obtinēdum præbendam & dignitatem in eadem eccleſia, etiam electiuam ſi Papa cancellet illa verba, etiam electiuam,videtur alia concedere,& hoc cācellatum denegare. allegatur, l. tribunus. in fi ff de milit.teſt. hoc nominatim concludunt Dom.de Rota deciſ. 561. cancellaria,in antiq.[ſub tit.de reſc.deciſ.50.] nā qui vnum negat, aliud cōcedere videtur. l.cū prætor.ff.de iud.c.nonne.de præſum. Io.de Selua in tract.de ben.in 3.par.q.12 in qual.19.num.33.

Quæ ſpāliter concedi debent per verbum fiat non concedūtur.

35 Secundo fallit in his quæ debent ſpecialiter & expreſſe concedi:tunc ſi non ſit in ſignatura expreſſum,conceſſum non cēſetur,ſed neglectum: quia ſi Papa voluiſſet, conceſſiſſet illud. c. Ad audientiā.de decimis,ſit ſi petatur,ꝙ ſummarie procedi poſſit,ſi Papa non dicat,audiat talis,& ſummarie procedat,non poterit ſummarie procedere: vt extat deciſ. Rotæ 379. nota ꝙ ſi in cōmiſſione,in antiq. [ſub.tit. de reſcrip.deciſ.10]quia ſpecialis.cōmiſſio ad hoc requiritur,cle.ſępe.de verb.ſig. & hic finis ſignaturæ eſto ad bullæ declarationem venire neceſſe eſt , vt acquirēdi praxis compleatur,& demum conſeruandi beneficia materia tractetur.

Bulla noua ac ſimplicis prouiſioni s cum ſuis clauſulis ſumme vtilis declaratio.

Nvnc † videam⁹ de bulla,& eius clauſulis,quæ à ſignatura oritur,ſicut inſtrumentum à protocollo.§. 1. & ſequen. in authen. de tabel. colla. 4. & hæc bulla incipit à nomine illius pontificis,qui gratiam concedit,vt Clemens epiſcopus,&c. Paulus epiſcopus , &c. vt inferius oſtendam .

2 Et quia debet ſecundum ius commune interpretari,c.cauſam. de reſcr.expreſſe docet Paul.Pariſ.conſi.10.q.col. vlt. in 1.vol.ob id aliquas interpretationes iuri & praxi conueniētes cōſcribā,tu beneuole lector.non cōtulere:quia ſuper his pauca hactenus reperiuntur ſcripta. *Bulla à nomine pontificis concedentis incipiūt*

3 Et non dicitur bulla,niſi in ea appoſitum fuerit plumbum gl.in ver.aurea. clemen.vnic.in fi.de iureiu.& habetur in regu.cancellariæ.& 69.in glo.& pro his eſt text.in c.licet de crim. fal. etiam bullam quidam plumbum vocant:vt in c.licet. de crim.falſ.nos autem totam ſcripturā à Papa emanatam cum plumbo bullam vocamus, & de hac ſequentia intelligentur. *Bulla poſt plūbū appoſitū dicitur.*

4 Primo bullam dicit Feſtus aureum inſigne fuiſſe quondam puerorum prætextatorum,quod dependebat eis à pectore, vt oſtenderetur eam ætatem alterius regendam conſilio:& vt eam inſpicientes ita demum ſe cogitarent homines, ſi corde præſtarent:dicta eſt autem bulla à Græco ſermone βουλλα,quod conſilium Latine dicitur:vel quia eam partem corporis bulla contingat, i. pectus , in quo naturale manet conſilium. hæc ille. *Bulla olim fuit aureum inſigne puerorū Bulla unde dicta ſit.*

5 Sed puto deprauatum locum & corruptum,quia βουλη conſilium ſignificat , ſed ſi a βουλη bulla dicta ſit, quod cum conſilio & matura deliberatione expediatur : ideo falſa latinitas eam vitiat. c.ad Audientiam. 1.de reſcriptis.

6 Vel dicit Macrob.lib.Satur. primo. c. 6.ſicut prætexta magiſtratuum, ita bulla geſtamen erat triumphātium, ad figuram cordis,teſte Alex. lib.genia.5.c.18.quam in triumpho veteres præ ſe gerebant incluſis intra eam remediis, quæ crederent. aduerſus inuidiam valentiſſima , & quia Pontifices ſummi triumphos obtinuerūt, nunc primam dignitatem poſſidendo : iō vtuntur bulla remedio valentiſſimo aduerſus inuidiam:quia ſi princeps magnus illis

illis inuideret, mittendo bullam conciliationis ſtatim rumpitur inuidia.

7 Vel ſi dicamus eam deduci à βούλομαι ſecunda perſona βουλῃ̂, quod Papa velit illud, ꝙ ſcriptũ eſt in ea, & quod ibi declaretur voluntas Papæ rationabilis, tamen relinquo aliis pertinacibus, vnde hoc nomen ſit deductum.

8 Niſi quis velit dicere bullã eſſe aquæ turgiditatem, quæ ex pluuia mouetur, & cito deficit: nam communi parœmia dicitur, vita hominis bulla eſt, quia fugit velut vmbra: vt dicit Iob maxime in Pontifice Romano, cui fuit dictum: *non videbitis dies Petri*, ſic bulla vtitur, id eſt breui illo inſigni tanquam aquæ turgiditate fluitante, & diſcedente.

In plumbe bulla quid inſculpẽdum.

9 Vel quod ſit inſigne ſummorum Pontificum: quia in ea bulla, 1. in plumbo ſolent inſculpi capita ſanctorum Apoſtolorum, Petri in dextera, & Pauli in ſiniſtra, & prima litera nominis Papæ, & ordo Põtificatus. vt PP.3. id eſt Paulus Papa tertius. I.P.3. Iulius Papa tertius. & quod ſit illorum inſigne videtur probare, c. licet. de crimine falſ. vbi. plumbum vocat bullã & Dom. in c. quis neſciat. 11. diſt. Fel. in c. 2. verſ. ſtylus. col. 7. num. 18. eodem.

Bulla pro quibuſlibet literis à Papa emanatis plumbe munitis accipitur.

10 Et quantum attinet ad hanc materiã, bulla generaliter accipitur pro quibuſcũque literis Papæ authenticis plumbo munitis, & maxime gratioſis: vt dixi in bulla cœnæ Domi. ar. 4. & hæc in plures ſpecies diuidit, vt inferi⁹ apparebit: & poſt deſcriptionẽ diceſ de noua ꝓuiſione & ſimplici.

Bulla quid ſit.

11 Primo quæro quid ſit bulla? reſpon. bulla eſt ſcriptura in mẽbrana deſcripta plumbo funibus pendente iure munita ſalutationem cum narratione, ac Papæ conceſſionem, aliaque neceſſaria continens.

Bulla requirit ſcripturam.

12 Primo bulla dicitur ſcriptura deſcripta in membrana, ſeu pergameno, ad differentiam ſignaturæ, quæ in papyro ſcribitur: vt ſuperius dictũ fuit: & ſic in ea opus eſt ſcriptura: vt plene ſcripſi in §. 1. de mãda. Apoſtol. in uerbo literas, in concord. alias non uocaretur bulla, niſi eſſet conſcripta & in membrana.

Plũbum bulla requirit.

13 Plumbo pendente munita, ergo requiritur ꝙ bulla ſit plumbo decorata, anteꝗ bulla dici poſſit per illam gl. in clem. vni. in fi. de iureiur. & c. licet. de crim. falſ.

Funib⁹ plũbum bulla retinetur.

14 Funibus etiam dico, quia plumbũ eſt appenſum chordis ſericeis, ſi ſit bulla gratioſa: ſi vero ſit iuſtitiæ bulla, ſiue executoria, erit filum cannabis, in quo erit appenſum ſigillum, ſeu plumbum, c. licet. & c. quam graui. de cri. falſi. dixi ſuperi⁹ in 7 differẽtia inter literas gratiæ & iuſtitiæ.

Apponẽs plũbum in bulla falſum commiſit.

15 Dico etiam iure munita: quia ſi aliquis ſua auctoritate apponere plumbum, bulla eſſet falſa, & non diceretur proprie bulla: d. c. licet. de crimine falſi.

16 Aduertendum eſt, quod ſi per errorẽ alliquid fuerit in bulla omiſſum, tunc ipſa debet tranſcribi, & plumbum quod eſt in bulla aufertur ab ea, & affigitur alteri: ſed hoc fit ab officialibus curiæ Rom. ad hoc expreſſe deſtinatis.

Plumbũ quando ab vna bulla auferatur, & alteri applicetur, & à quibus hoc fiat.

17 Alioqui auferens illud plumbum, & addens alteri bullæ igne mulctatur, ſicut falſarius. d. ca. licet. & ſeq. de cri. f. Iſ olim erat excommunicationibus, qui recipiebat literas Apoſtolicas, niſi ab officialibus certis curiæ Roma. ſed hodie illam non ſeruari dicunt curiales Romani.

18 Et hoc poteſt fieri qñ aliquis defectus eſt in bulla, qui ex ſupplicatione refici poteſt: vt ſi quis impetrauerit prioratũ, ſeu parrochialẽ eccleſiã nuncupatã prioratũ: & poſtea in ſupplicatione dicebatur, quod poſſit exprimi prioratus ſeu cura parrochialis, ſi in bulla fuerit nominatus tantum prioratus: eſt tamen eccleſia parrochialis, illa bulla à pragmaticis curiæ Romanæ tranſcribetur, exprimendo parrochialem, & plumbum à prima auferetur, & alteri applicabitur, & prima lacerabitur & hoc eſt aſſuetum fieri ſecundum illorum ſtylum.

19 Vel ſi impetrans nolit vt ea trãſcribatur, poterit impetrare perinde valere, vt perinde valeat prima impetratio, ac ſi expreſſa fuerit inibi parrochialis, vt dicã inferius in tracta. perinde valere: ſed caueat hoc caſu ne alicui ſit interim ius quæſitum alicui. ideo tutius eſt vt tranſcribatur.

Bulla nõ valet ſine narratione.

20 Papæ ſalutationem cum partis narratione, & conceſsionẽ continens partis interdum narratio præſupponitur ex cõceſſione, ſi nulla eſſet narratio: nam talis intelligitur petitio, qualis rñſio, & e contra, c. inter dilectos. de fid. inſtr. l. ſi defenſor primo, ff. de interro. & ita ſe hẽt regulariter ius canonicum, vt rñſio ſine petitione ponatur: non valeret tamen bulla, ſi nulla eſſet narratio, quæ eſt pars huius ſubſtãtialis, & ita ſe habet ſtylus Curiæ Romanæ: vt interius dicam in diuiſione bullæ.

Bulla eſt ſignatura extenſa.

21 Alii dicunt bullam eſſe ſignaturã extẽſam: nam quod breui in ſignatura conſcri-

ſcribitur in bulla extenditur, ſicut notariorũ ſcheda, l. contractus vbi Pau. & alii C. de fid. inſtr. & in auth de tabell. coll. 4.

22 Aliaq; continens neceſſaria, ponitur in bullæ deſcriptione: nempe ſi neceſſaria in bulla non ſint appoſita, non dicetur bulla: vt habetur in proœm. Sexti Decret. §. fi. vbi etiam doct. verum quia communiter venimus ad nouam prouiſionem, ideo eam prius ſubiiciam, & ſimplicem etiam declarabo, vt differentia cognoſci inter iſta duo poſſit: & pauci diſcernere iſta poſſunt, ideo ad ſequentia aduertendum eſt.

De noua prouiſione & ſimplici.

Noua prouiſio quid ſit.

ITaque noua prouiſio eſt Prima Papæ prouiſio ad alterius iam factæ ab alio confirmationem: probatur in c. poſt electionem, de conceſſ. præben. glo. in regu. cancel. 62. vbi dicit nouam prouiſionem alium præſupponere titulum: ſimplex vero non: ſequitur Gomeſ q. 2. reg. de annal. poſſ.

Noua prouiſio an requirat dubitationem primæ prouiſionis. Modica dubitatio primæ prouiſionis facit ut valeat noua prouiſio.

2 Noua dicitur quo ad Papam, quia de recenti ipſe confert: quamuis collatio, pſentatio, vel electio ab aliis antea facta fuiſſet, ſed impetrans eam prouiſionem, vel præſentationem dubitabat viribus nõ ſubſiſter notaut doctores, in d. c. poſt electionem de conceſſ. præb.

3 Aliquando etiam ſine dubitatione ſolet concedi noua prouiſio, ſi dicatur collationem ab epiſcopo, vel eius vicario factam alternatiue, & ſemper datur ad maiorem ſecuritatem.

4 Etiam in noua prouiſione quando dicitur, quod impetrans dubitat prouiſionem viribus nõ ſubſiſtere, non poteſt narrari caſus, in quo non ſit aliquod dubium, vel dicere de facto: quia ſi Papa ſciuiſſet primam collationem omnino nullam, forte non conceſſiſſet, vel non de leui c. poſtulaſti. in fi. de reſcrip. modica tamen dubitatio ſufficit: vt conſuluit Paul. Pariſ. conſil. 118. Circa materiam, col. 1. in 4. vol.

Papa poſt ſuã prouiſionẽ nunquã nouã prouiſionẽ cõcedit.

5 Sed ſi ſemel ſummus Pontifex prouiderit, etiam inutili ter, nunquam dabitur noua prouiſio, ſed perinde valere impetrabitur, vt perinde valeat talis prouiſio, ac ſi rite id temporis facta fuiſſet: vt eſt in prouincial. fol. 60. verſ. item ſuper prouiſionibus, & Paul. Pariſ. conſ. 118. materiã, nume. 25. in 4. vol. quia ſi ſecundo concederet, nõ poſſet dici noua prouiſio, id eſt primo facta: vt dico in l. Syl. §. noualis. ff. de verbo. ſignifi. vbi pluribus modis ſcripſi vocari nouum.

Non annullatur prima collatio in noua prouiſione, nec electio.

6 Ad hæc regulariter noua prouiſio nõ datur, niſi quis dubitet collationẽ, vel ꝓuiſionem ordinarii uiribus non ſubſiſtere vnde ſi quis nouam prouiſionem impetret ſuper beneficio reſeruato, & narret ſibi collatum beneficium ab eo qui dicit ſe ſuper hoc ſpecialem prouidendi facultatem habere, ſed dubitat non valere, ideo petit ſibi prouideri: tunc Papa primam collationem non annullat, cum ille dicat ſe ſpecialem conferendi poteſtatem habere, ſed dubitet, nec debet in bulla annullari ſeu inſici illa prima collatio: nec dicetur diſpoſitiue reſeruatio, ſed quod à nonnullis aſſeritur, &c. ita ſeruat ſtylus cur. Rom.

7 Idem in electionem, quæ ſi fuerit facta de dignitate reſeruata per regulas cancellariæ, & vigore indulti dicatur ad eligentes ſpectare. nõ annullabitur dicta electio quia multa ſunt à Papa cõceſſa, de quibus non eſt memor. c. ex parte. 1. de offi. deleg. cap. præterea. 23 diſt. ideo ſuper hoc noua poteſt dari prouiſio.

Modus vacandi in nouis prouiſionib⁹ an ſit exprimẽdus.

8 In nouis prouiſionibus ſi quis narrare velit modum vacandi, poteſt quamuis Papa habuerit illum modum pro expreſſo: quia in fauorem impetrantis conceſſum eſt, cui fauori derogare pars poterit, ca. ſi diligenti. de fo. comp. & hoc quotidie fit.

9 Melius eſt ſecundũ quoſdã quod hoc non exprimat: quia Papa vtitur ei concedere ſiue vno modo vacet, ſiue alio modo, vt conſtat ex expreſſione facta in prouiſione. tamẽ quia Papa omnes fere mod⁹ cõplecti ſolet, iõ de ſtylo eſt ꝙ verus vacãdi modus prim⁹ ponatur, & poſtea generalis clauſula ſubiiciatur vt inferius dicetur.

Electio quæ venia i prouiſionis nomine.

10 Aliquis in ſignatura petiit ſibi de beneficio prouideri, dicens iam ſibi de eo auctoritate ordinaria fuiſſe prouiſum: Papa concedit, & quod expediri poſſint litteræ in forma ſimplicis, vel nouæ prouiſionis, nunc in bulla vult exprimere ſe electum, an poſſit? reſpon. poſſe, quando beneficiũ eligendo conferebatur: quia tunc a noua prouiſione nõ diſceditur, & vere prouiſus fuit auctoritate ordinaria & collatio verius dicitur, quam prouiſio. c. cum noſtris. & cap. poſt electionem. ver. cum igitur. de conceſ. præb. & ſuper hoc alias conſului, etiam ſcripſi in tract. nomi. q. 15. nu. 26. verſ. 15.

11 Sed

11 Sed ſi electio requirebat confirmationem, & quis vult, vt expediatur bulla in in forma nouæ prouiſionis, cum narratiua electionis, hoc non poterit, quia facilius obtinuit ſignaturam, & prouiſionem a Papa is, qui dicit ſe prouiſum, quam is qui diceret ſe electum quia prouiſio ius plenũ confert, nec requirit confirmationem, ſecus in electione, de qua eſt facienda mẽtio. clem. 1. de præb. ſcripſi in §. præfatique ordinarii, de collat. in concord. & in § 1. de nominatio. reg.

Clauſula notab. in ſignatura apponenda.

12 Vnde ſi velis in iſtis prouidere, apponas clauſulã in ſignatura, quod bulla poſſit expediri in forma nouę prouiſionis, vel ſimplicis, abſque dicta prouiſionis narratione, & tunc poteris electionem quamcũque exprimere, & ita ſoleo apponere poſt menſularios, qui ignorant communiter affectum clauſularum.

Si prima prouiſio ordinarij non valeat, tamen noua prouiſio valebit.

13 Adhæc annullata principali collatione facta ab ordinario, non annullatur hęc noua prouiſio facta ad corroborationẽ primæ collationis, ſed remanebit: vt docet Gomeſ. in reg. de annal poſſ q. 78. in fi. nec vñ hæc noua prouiſio acceſſoria ad primam collationem, ſed per ſe ſubſiſtit: licet Gomeſ. dicat eam eſſe acceſſoriam, ꝙ mihi vix placet, cum prima poſſit eſſe ſine hac noua prouiſione, ſi ſit valida: & licet hæc forte accedat, tamen eſt æque principalis, & ad primæ prouiſionis confirmationem: ideo utraque ſubſiſtere poteſt, & altera etiã: vnde annullata vna altera ſubſiſtet, & quis poterit vtraq; iuuari, vel altera tantũ. c. poſt electionem. de conc. præb.

Noua prouiſio, & confirmatio nõ datur niſi in tribus caſibus.

14 Notandum eſt, quod regulariter in curia Romana non datur noua prouiſio, & confirmatio. c. quia & c. poſt electionem. de conceſ. præb. in tribus caſibus.

15 Primus eſt in vnionibus, ipſa n. facta cõfirmari a Papa poteſt, ſi defectus ei narretur, c. expoſuiſti, vbi no. de præb.

16 Secundus eſt in beneficiis ſeu præceptoriis Hieroſolymitanis, in quibus datur confirmatio conceſſionis, non autem collationis, nec ponitur clauſula, ſupplentes omnes defectus.

17 Idem in beneficiis aliarum militiarum, vt S. Iacobi, & aliis: & hoc de ſtylo curiæ Romanæ.

Electiones monialium cõfirmari poſſunt.

18 Tertius in prouiſionibus monaſteriorum monialium, vnde electa poterit confirmationem electionis, & nouam prouiſionem ſimul petere, & ipſis conceditur, quia illarum electiones cõiter nõ ſunt firmæ, nec iuræ factæ, c. indemnitatibus. de elect. lib. 6. ideo confirmatione indigent.

19 Sed non habebit locũ in prioratu monaſterii per prioriſſam gubernari ſoliti, qa non iudicatur monaſterium quo ad hoc, ſed vt aliud beneficium: & non dabitur cõfirmatio, ſed noua prouiſio. hoc ſolet in curia Romana ſeruari, quod notes, quia ab interpretibus omiſſa, qui hanc praxim Rom. parum nouerant.

Electiones abbatũ non confirmãtur, ſed nouada prouiſio.

20 Etiam electiones abbatum non ſolẽt cõfirmari a Papa, poſſent enim eſſe nullæ, ſed noua dabitur prouiſio, ut voluit Alexan. 6. in tit. de ſigna. gratiæ.

Confirmatio in beneficialibus non datur à Papa.

21 Confirmatio in beneficialibus nõ datur ex ſtylo curiæ Romanæ. c. ſi ea confir. vt. l. ſed perinde valere, quod differt a cõfirmatione, quia confirmatio nõ trahitur retro, ſed valet a die confirmationis tantum. capitu. quia diuerſitatem, de conceſſ. preben. docto. in c. 1. & per totum, de confirma. utili.

Differentia inter cõfirmationẽ & perinde valeré.

22 Perinde valere trahitur retro, ſi non erat acquiſitum ius tempore impetrationis huius reſcripti, vt inferius dicetur, & ſic quãdo duo extrema ſunt habilia, ut docet Bart. in l is qui. ff. de vſucapio.

23 Nec obeſt tex. in cap. 2. ne ſede vacante vbi Papa cõfirmat eccleſiam ei, cui donauerat, ſed regulariter non confirmatur collatio facta ab altero, de quo ſupra dixi imo ſi confirmetur ibi reprobatur, dum dicit, non obſtante confirmatione noſtra, ſi qua in forma communi appareat, & quã uis olim poſſet dari confirmatio collationis etiam ordinarii, tamen quia proprius eſt concedere reſcriptum perinde valere, iõ hodie ita conceditur; & hoc iure utimur, non vero confirmatio & ſi hodie peteretur a Papa collationẽ ordinarii cõfirmari, Papa hoc non concederet, niſi quatenus reſpicit reſcriptũ perinde valere.

Concordia confirmatio a Papa fit, non a cancellaria.

24 Confirmatio tamen concordiæ inter partes fit à Papa, ſed ſola confirmatio non fit in cancellaria, ſi cancellaria non confeſrat beneficium, ſed ſolet ad cameram remitti, uel narratur concordia, ſed non approbatur, quia iſta confirmatio eſt de mero imperio maximo cap. quod translationem, de offi. legat. doct. in cap. quod ſedẽ. de offic. ordina. cum ſapiat ſimoniam. cap. ex parte, primo, de offic. deleg. ea cum pridem. de pact. ideo a Papa tollitur. Dec. in rubr. de ſimo.

Obligatus ad

25 Vidi dubitari, conuentio fuit a Papa approbata, qua ego tenebar dare beneficium

Simplex prouiſio qua dicatur.

37 Simplex aut prouiſio dicitur, quando alia non narratur collatio, nec prouiſio; ſed ſimpliciter dicitur beneficium vacans per obitum, vel alias, & ſic confertur. in noua autem prouiſione regulariter præſentatio, collatio, electio, vel alia prouiſio narratur, in hac vero ſimplici nullus alius narratur titulus, ſed a Papa coferri petitur vacans beneficium. hoc docet gl. in reg. cancella. 62. & ego ſignaturam ſuperiorem ſcripſi ad hoc oſtendendum.

38 Ideo ſubrogatio dicitur ſimplex prouiſio, quia non præſupponit alium titulū, vt docet Gomeſ. in regul. de ſubrogatio. collitigan. q. 19. in fin. poſt Aegid. Bellameram, concluſio. 116. ſi petens, in fi.

Si prouiſio fuerit narrata, nō poteſt in bulla omitti.

39 Vnde ſi in ſignatura dicatur vt expediatur in vim nouæ, vel ſimplicis prouiſionis, ſi quis narrauerit in ea ſe præſentatum, & inſtitutum, & Papa de nouo ſic eidem prouiderit, ſi poſtea impetrans velit, vt eidem expediatur bulla in vim ſimplicis prouiſionis, non poteſt hoc fieri, quia Papa motus fuit ob illam narrationem, ergo non debet mutari, alioqui bulla non conficeretur ex ſignatura, quod fieri debet, vt ſuperius dixi, & hoc pauci intelligunt.

40 Simplex prouiſio etiam diceretur, qñ ſine prima narratione concederetur, ꝙ non ſolet fieri, ideo ſi in prima dictū fuerit, quod impetrans fuit de illo beneficio prouiſus, & illud acceptauit, & illa velit omittere in bulla, non poteſt, quia hæc prouiſio induxit Papam ad ſibi facilius prouidendum, quàm ſi non fuerit prouiſus. ergo hoc eſt in bulla exprimendum. c. Poſtulaſtis, in fi. de reſcrip.

Clauſula abſq; narratione quid operetur.

41 Niſi in diſpoſitione & ad partem addatur hæc clauſula, quòd hoc poſſit expediri in vim nouæ, uel ſimplicis prouiſionis, etiam abſque prædicta narratione, & huius clauſulæ rōne poterit bulla abſque narratione in ſignatura expreſſa expediri.

42 Quæ clauſula non ſolet apponi per ignaros, ideo poſtea opus erit impetrare reſcriptum perinde valere, ſi prædicta clauſula non fuerit in ſignatura conſcripta.

43 Non poterit tñ impetrans nouam facere poſtea narrationem, & aliam à dicta ſignatura, alioqui conformis nō eſſet bulla ſignaturæ, quod eſſe debet: vt ſæpius dictum fuit, ſed omitti poterit ille narratio.

Narratio an poſſit o-

44 Etiam poterit aliquid addere, vel detrahere primæ narrationi, ſed non totam omittere, vt ſi dixerit ſe præſentatum, & inſtitutum in ſignatura, in ſimplici prouiſione poterit omittere ſe inſtitutum, ſecus ſi uellem dicere beneficium vacare per incapacitatem, & tamen expreſſeram vacaſſe per obitum, hoc valde alienum eſt, ideo non expediendum tanquam in ſignatura non comprehenſum.

mitti, & alia exprimi.

Simplex prouiſio facile expediri poteſt per nouā prouiſionē non econtrario.

45 Sed ſi impetrem beneficium in vim ſimplicis prouiſionis, & in ſignatura addatur, quòd etiam in vim nouæ prouiſionis expediri poſſit, ſi poſtea expediam bullā nouæ prouiſionis, in qua narrem mihi eſſe prouiſum per ordinarium de illo beneficio, & illud acceptaſſe, valebit illa bulla, quia hoc eſt in præiudicium partis, cū ipſe hanc prouiſionem probare habeat, ergo illi fauori renunciare poteſt, l. penult. C. de pactis, c. ſi diligenti, de foro compet. etiam poteſt exprimi id, per quod facilius Papa conceſſiſſet, ſi fuiſſet expreſſum, vnde qui ſimpliciter expreſſit, poſtea collationem ſibi factam narrare in bulla, quā dubitat viribus non ſubſiſtere, &c. ſi hoc fuerit in ſignatura dictum, quod in forma nouæ, vel ſimplicis prouiſionis expediri poſſit.

Simplex prouiſio poſt præſentationem datur et electionem.

46 Simplex prouiſio etiam dabitur præſentato ad beneficium, dummodo nō fuerit inſtitutus, & ſi epiſcopus vellet proponere edictum, iuxta c. ſi. de elect. in 6. quia parum iuris habet ex præſentatione, c. dilectus, de offic. leg.

47 Idem in prouiſione monaſterii pro electo, qui electioni cōſenſit, vt detur ſimplex prouiſio ante confirmationem, poſtea noua prouiſio, qui ante confirmationem non eſt ius perfecte acquiſitum, ſicut ex collatione, d. c. ſi. de elect. in 6.

48 In noua prouiſione ſi fuerit expreſſum beneficium certo modo vacaſſe, poterit in bulla ſuppleri eo modo quo vacauit, licet non fuerit in ſignatura dictum, quod verus vacationis modus pro expreſſo habeatur, vt ſuperius ſcripſi in ſignatura, ſed hodie communiter ſolet apponi.

Suppleri an poſſit in ſimplici prouiſione verus vacādi modus.

49 Secus in ſimplicibus prouiſionibus, in quibus nō exprimitur modus vacationis, ſi in ſignatura dictum non fuerit, hoc habent Romani dicanici ex ſtylo, qui eſt tñ contra ius, in capitulo. Suſceptum, de reſcriptis, lib. 6. Sed reſpond. quod hoc eſt intelligendum in ſimplici prouiſione, ſed non in noua, ſed nullam aſſigant differentiam, niſi quòd hoc eſt de natura primę prouiſionis, alibi forte dicā, quia ſemper vidi apponi clauſulam, ꝙ verus vacaq

di mo-

di modus exprimi poteſt: hoc eſt tutius.

50 Poſtremo ut bulla melius intelligi poſſit, ſubiiciam formam eius ob oculos, & demum illius elucidationem: vt paruo negotio quiſque eam intelligere poſſit: ad rem ergo accedam.

Forma nouæ prouiſionis.

Prima pars. IVLIVS &c. Dilecto filio Antonio Odoin rectori ſeu perpetuo vicario parochialis eccleſię ſancti Ioannis Baptiſtę de Chauſonot, prope Stampas Senon. diœce. ſalutem &c.

Secūda pars. Vitę, ac morum honeſtas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, ſuper quibus apud nos fide digno commendaris teſtimonio, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales.

Exhibita ſi quidē nobis nuper pro parte tua petitio, continebat, quod alias parrochiali eccleſia, ſeu perpetua uicaria ſancti Ioannis Baptiſtę prope Stāpas Senonen. diœceſ. quam quondam Guilielmus Dauid ipſius eccleſiæ rector, ſeu perpetuus vicarius dum viueret, obtinebat per obitum d. Guilielmi, qui Extra Romanam curiam diem clauſit extremum, vacante: dilectus filius Guilielmus Gunion presbyter pręceptor domus ſancti Ioannis Lateranen. hoſpitalis eiuſdem ſancti Ioannis Hieroſolymitani dictę, vel alterius diœceſ. vel ciuitatis, cum ad pro tempore exiſten. dictę domus pręceptorē collatio, prouiſio, & omnimoda alia diſpoſitio dictę eccleſię ſeu vicarię, dum pro tempore vacat, de antiqua & approbata hactenuſque pacifice obſeruata cōſuetudine pertineat, eccleſiā ſeu uicariam prędictam (vt pręfertur) vacan. tibi ordinaria auctoritate contulit, & de illa etiam prouidit, tuque collationis & prouiſionis prędictarum uigore poſſeſſionem dictæ eccleſię ſeu uicarię forſan aſſecutus fuiſti: cum autem ſicut eadem petitio ſubiungebat, tu dubites collationem & prouiſionem prędictas ex certis cauſis uiribus non ſubſiſtere: & ſicut accepimus, dicta eccleſia ſeu uicaria adhuc (ut pręfertur) ſeu aliàs certo modo vacare noſcatur, Nos tibi promiſſorū meritorum tuorum intuitu, ſpecialem gratiam facere uolentes, *Tertia pars.* teque a quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a iure, uel ab homine quauis occaſione uel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtis, ad affectum pręſentium duntaxat conſequēdum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes. Nec non omnia & ſingula beneficia eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura, quę etiam ex quibuſuis diſpenſationibus Apoſtolicis obtines, & expectas, necnon in quibus, & ad quæ ius tibi quomodolibet cōpetit, quæcunque, quodcunque, & qualiacunque ſint, eorumque fructuum, reddituum, & prouentuum, ueros annuos ualores, ac huiuſmodi diſpenſationum tenores, necnon verum & vltimum dictæ eccleſię ſeu vicarię vacationis modum, etiam ſi ex illo quæuis generalis reſeruatio, etiam in corpore iuris clauſula reſultet, pręſentibus pro expreſſis habentes, eccleſiam ſeu vicariam prędictam (quamuis & illi forſan annexorum

xorũ fructus, redditus & prouen. vigintiquatuor duca. auri, de camera ſe. co. ex. ual. an. vt aſſeris, non excendant, ſiue vt præmittitur, ſiue alias quouiſmodo, aut ex alterius cuiuſcunque perſona, ſeu per liberã Guilielmi Dauid, vel cuiuſuis alterius reſignationẽ de illa extra dictam curiam, etiã coram notario publico, & teſtibus ſponte factam, aut conſtitutionem felicis recordationis Ioãnis Papę 22. prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, Execrabilis, vel accuſationem alterius beneficij eccleſiaſtici dicta auctoritate collati, vacet, etiam ſi tanto tempore vacauerit, quòd eius collatio, iuxta Lateranen. ſtatuta concilij, ad ſedẽ Apoſtolicã legitime deuoluta, ipſaque eccleſia ſeu vicaria diſpoſitione Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruata exiſtat: ſup ea quoque inter aliquos lis, cuius ſtatũ præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa, dummodo tempore datæ preſentium non ſit in ea alicui ſpecialiter ius quæſitũ) cũ annexis huiuſmodi, ac omnibus iuribus & pertinentijs ſuis Apoſtolica tibi auctoritate conferimus, & de illa etiã prouidemus. Quocirca Dilectis officialibus &c. mãdamus, quatenus ipſi vel duo, aut vnus eorũ per ſe, uel alium, ſeu alios, te, vel procuratorem tuum tuo nomine in corporalem poſſeſſionem dictæ parrochialis eccleſiæ ſeu vicariæ, & annexorum, iuriumq; & pertinẽ. prędictarum, inducãt auctoritate noſtra, & defendant inductũ, amoto exinde quolibet illicito detentore, faciẽtes te, vel procuratorẽ prędictum ad eccleſiam huiuſmo di (vt moris eſt) admitti, tibique de illius parrochialis eccleſiæ & annexorum huiuſmodi fructibus, redditibus & prouẽtibus, iuribus & obuẽtionibus vniuerſis integre reſpõderi, cõtradictores &c. put iuſtitia ſuadebit ad hoc cõpeſcendo. Non obſtan. Pię memorię Bonifacij Papę 8. etiam prędeceſſoris noſtri, & aliis cõſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis cõtrarijs quibuſcunque, aut ſi aliqui ſuper prouiſionibus ſibi faciẽdis de huiuſmodi, vel aliis beneficijs eccleſiaſticis in illis partibus generales, vel ſpeciales dictæ ſedis, vel legatorum eius literas impetrarint, etiã ſi per eas ad inhibitionẽ, reſeruationem, & decretũ, vel alias quomodolibet ſit proceſſũ: quibus omnibus te in aſſecutione dictæ parrochialis eccleſiæ, ſeu vicariæ volumus anteferri, ſed nullum per hoc eis, quo ad aſſecutionem beneficiorum aliorum prę iudicium generari, ſeu ſi venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Senonen. & pro tẽpore exiſtente dictæ domus preceptori, vel quibuſuis aliis communiter vel diuiſim ab eadem ſede ſit indultum, quod ad receptionem uel prouiſionem alicus minime teneantur, & ad id compelli, aut quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, quodque de huiuſmodi, vel alijs beneficijs eccleſiaſticis ad eorum collationem, prouiſionem, preſentationem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionẽ, coniunctim, vel ſeparatim ſpectan nulli valeat prouideri per literas Apoſtolicas, non faciẽtes plenã & expreſſam de verbo ad verbũ, de indulto huiuſmodi

Quarta pars. (margin, beside "demus. Quocirca")

Quinta pars. (margin, beside "do. Non obſtan.")

mentionem, & qualibet alia dictę ſedis indulgentia generali, vel ſpeciali, cuiuſcunque tenoris exiſtat, per quam præſentibus non expreſſam, vel totaliter non inſertã effectus huiuſmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de qua cuiuſque toto tenore habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis: nos enim ex nunc irritum decernimus & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, Nulli, &c. Datũ &c.

Sexta & ſeptima pars.

Bulla diuiſio continẽs ſeptẽ partes.

NOtandum eſt, quòd hæc bulla ſeptem continet partes: in prima ponitur ſalutatio, in ſecunda narratio, in tertia Papę conceſſio, ſeu diſpoſitio, in quarta committit Papa executores ad mittendum impetrantem in poſſeſſionem, in quinta non obſtan. ponuntur, in ſexta, comminatur Papa in controuenientes ſuæ prouiſioni. ibi, nulli &c. in ſeptima data, videlicet quo die, quove anno hæc dictata fuere. Iſta eſt ſumma huius bullæ, & cuiuslibet alterius fere reſcripti, quo ad quartã & ſextam partem, quæ aliquando omittuntur, quia non conueniunt: quamuis Bald. in c. Super literis, col. 3. de reſcrip. dicat his verbis, quòd debet reſcriptum tria continere, videlicet narratoriam, ſupplicatoriam: & hæ duæ reſpiciunt impetrantem, & concluſoriam, quæ reſpicit reſcribentem. Præmiſſa igitur bullæ forma videamus ad digitum, an præmiſſa contineantur in ea, verum quia de noua prouiſione prius agitur, ideo eius verba proſequor.

Papa ſuum nomẽ præponit in bullis, non cognomen.

¶Iulius Epiſcopus &c.] Primo ergo Papa nomen ſuum præponit, quia ipſe omnibus eſt pręponendus, vtpote caput, & caput tanquam nobilius cęteris eſt anteponendũ membris l. cum in diuerſis. ff. de religioſ. & ſumptibus funer. capite. n. languęſcente facilius reliquã corporis membra inficiũtur. c. ſunt plurimi. 6. q. 1. & q̃a ſcribẽs alteri ſolet ſe præponere: L. Neſennius, ff. de neg. geſt. & de re iudic. ſcripſi in glo. prima, titul. de approbatio. contentor. in Concorda. Franc. ix. ipſe tamen Papa nunquam ſolet ſuum cognomen in ſuis literis exprimere, nec Cardinales, vel Epiſcopi, aut Abbates ſed ſuo nomine cõtenti ſunt iũcto nomine dignitatis epiſcopalis, aut abbatię, vt Ioannes Cardinalis &c. Ioannes epiſcopus Pariſi. uel Ioannes Abbas &c. ſiue ipſi aliis ſcribat, ſiue illis ſcribatur: ideo Papa ex ſtylo curiæ Romanæ nunquam reſcribendo cognomen illorum exprimit, ſed ſolum nomen cum dignitate: & hoc ſufficit ad certificandum illam, ideo non eſt opus alia demonſtratione. l. 1. ff. de dote prælega.

¶Epiſcopus] Epiſcopum ſe dicit & ſeruum ſeruorum dei. vide hoc in proœ. Sexti, & Cle. declaratum. quia Pragmaticis hoc non prodeſt, & ipſi hoc ſciunt. [Ideo miſſa facio.]

Papa pro dilectis ſcribit, & omnes dilecti præſumuntur

¶ Dilecto filio.] Pro excommunicatio vel inimico ſanctæ ſedis non ſolet Papa ſcribere, ſed pro dilectis: ideo eos ſic vocat, quia excõmunicatos nec fratres, nec filios appellat, ſed loco benedictionis, & ſalutationis dicere ſolet, ſpiritum conſilii ſanioris, vt docet Speculator in tit. de reſcrip. præſent. §. ratione formæ, ver. & nota quod Papa, quia excommunicatus habetur pro mortuo, c. dilectis filijs, vbi gl. & doct. de appella. hodie excommunicatos abſoluit ad effectum vt inferius dicetur. Nec probanda erit dilectio impetrantis: quia omnis cenſetur dilectus, qui non eſt odioſus quo ad hoc, ſicut de digno, vt omnis dicatur, qui non eſt indignus l. cum quidam ff. de legatis ſecundo, & ſicut omnes ſumus filii Dei per fidem. Paulus ad Galatas 3. c. ſic filii omnes ſunt eius vicarii, uidelicet Papæ cura & honore, quod ipſe curam omnium Chriſtianorum habeat, uel habere debeat: & omnes ei honorẽ impendere, teſte Bonifacio in proœmio Clementinarum, columna ſecunda, nota 4. vide quæ ſcripſi in forma mandat. in concord.

Et filios uocat omnes, qui non ſunt epiſcopi aut patriarchę, uel archiepiſcopi. cap. quã graui, de crimine falſi. & iſte eſt ſtylus curiæ Romanæ.

Salutatio Papa non dat abſolutionem.

¶ Salutem.] Paulus ad Corinthios ca. ultimo, ait, *Salutate inuicem in oſculo ſancto.* Vnde hic Papa ſalutat eum, cui prouidet, & ex hac ſalutatione non cenſetur illum abſoluere, quem ſalutat, cle. ſi. de ſenten. excom. alioqui clauſula abſoluentes &c. infra poſita eſſet ſuperflua. de iſta Papæ ſalutatione ad beneficia uacatura ſcripſi in forma mand. in prin. ubi dixi eſ

ſe diſ-

ſe differentiam in reſcriptis ad vacatura, & ad vacãtia: quia in reſcriptis ad vacatura Papa ſalutat eum, quem vult grauare ad conferendum in his vero ad vacantia eum ſalutat, cui prouidendo confert, quãdo Papa per breue ſcribit, ſolet addere ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem: vt inferius in materia breuis dicetur.

Rationes diuerſa in diuerſis mouent Papam ad cõcedendum.

1 ¶ Vitæ ac morum honeſtas &c.] Notãdum eſt, quod hæc ſecunda pars bullæ cõtinet narrationem, in qua duo Papa præcipue conſcribit. In primis rationes, quæ mouerint eum ad hanc gratiam concedẽdum. In ſecunda factum narrat ibi, exhibita &c. vel cum itaque. &c.

2 Sicut enim Papa pluribus mouetur rationibus ad concedendum vni potius quam alteri ita rationes alias in vno exprimit, quam in alio c. Relatum, de præb. vt ſequitur.

Ratio mouens Papam pro infãte reſcribentem.

3 Si enim Papa gratiam infanti faciat, ſolet ſtatim a ſalutatione ſic dicere, laudabilia infantilitatis tuæ indicia &c. ſi autem ſit puer vſq; ad tredecim. uel quatuordecim annos, dicit laudabilia tuæ puerilis ætatis indicia: ex quibus (prout fide dignorum teſtimonio accepimus) veriſimiliter concipitur, quod te in virum producere debeas virtuoſum, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales &c.

Puer quõ dignoſcatur.

4 Dicunt quidam, quomodo poteſt cognoſci puer, vel infans, cũ ſapientiſſimus Salomon Prouerb. 20. capit. de illo dicat, *Quis autem hominum intelligere poteſt viã ſuam?* Et cap. 30. *Tria ſunt mihi incognita, & quartũ quod penitus ignoro, viã viri in adoleſcentia ſua* Reſpon. Papa dicit ſe habuiſſe iſta indicia teſtimonio fide dignorũ qbus credi ſolet, l. Titio. 2. vbi gl. ff. de cõdictio. & demonſtra glo in verb. notitia c. cupientes, de electio. lib. 6.

5 Etiã Papa dicit veriſimile eſſe, quod puer bonis moribus præditus fiat vir literatus, & virtutibus decorabitur: & hoc eſt quo ad præſumptionem, licet aliquando hoc non ſit: & de hac clauſula fide digno commendaris teſtimonio, ſcribit Corſe. in repeti. cap. Grandi, de ſupplend. negligen. præla.

6 Iſta probãtur in ca. ex ſtudiis, de præſumptio. vbi ſic ſcribitur: Ex ſtudiis ſuis intelligitur puer: quemcunque enim virtutibus ſtudere, cum modeſtia continẽtiæ auditioni ſapientum, obſeruantiæ mandatorum Dei maxime ſimplicitati, & humilitati videris, huius munda & recta opera intellige, & ſic quo ad præſumptionem, ſicut Papa hic dicit.

7 Melius & tutius eſſet, q̃ Papa hos creſcere ſineret, & poſtea illis cõferret, quia hoc ſolet generare ſcandalum in eccleſia cum iſtis vitulis confertur beneficium: ſinere eos oportet: vt aratro habiles fiant.

Honeſtas vitæ & morum & virtutũ merita inducũt collatores ad conferẽdum.

8 Si vero maiori quatuordecim annis ſeculari Papa ſcribat prouidẽdo, ſolet deſcribi hæc clauſula vitæ & morum honeſtas, ac alia laudabilia probitatis, & virtutum merita, ſuper quibus apud nos fidedigno commẽdaris teſtimonio, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales &c. cum iuris præceptum primum ſit honeſte viuere. l. iuſtitia. ff de iuſtit. & iure. §. iuris, illo titu. in Inſtitu. ob id honeſtas vitæ & morum inducunt Papam ad concedendum: mouetur etiam Papa ob merita probitatis & virtutum.

9 Dauid experijt bonitatem. diſciplinã & ſcientiam, ſic Papa his mouetur. Vide quæ ſcripſi in forma manda. in Concord. & iſta clauſula, vitæ ac morum honeſtas, non ſolet apponi in gratia, ſi neutri, vel ſi nulli, vt inferius dico in materia, licet aliqñ viderim apponi: hodie multa conferuntur beneficia ab inferioribus collatoribus aliqbus: apud quos nulla eſt vitę, nec morum honeſtas, ſed turpitudo & diſſolutio: ſed veh illis, qui hoc modo cõferunt, quia reddent quandoque rationem villicationis, in qua erit fletus & ſtridor dentium.

Domeſticis & familiaribus clauſula propria & religioſis.

10 Si vero concedatur domeſtico, vel familiari Papæ, ſolet inſcribi grata tuæ familiaritatis obſequia &c. & iſta gratis expediũtur iõ dici ſolet grata, Romanis tamẽ pragmaticis non grata, quia animo non grato ſine mercede hæc expediunt quandoque: ſed quia veriſimile eſt, q̃ Dominus ſuis grato animo concedat, ob id dicit grata &c. licet permulti ſint Philippo Macedo. diſſimiles, qui Hiparchi mortem ægre tulit, quod antequam beneficiũ a ſe accepiſſet, vitã finierit: vt eſt in Apophtheg. Pluthar. vbi plus his verbis ſcribitur, Perquam rarum eſt principem ſentire gratiarum affectus, ſed amicis pleriq; non aliter, quam equis vtuntur dum vſui ſunt, curant, inutiles factos abiiciunt, eoſque ſpoliant citius, quam beneficio iuuant. ideo accipe Dauid doctrinam, Noli te confidere, &c. [Et mihi experto in hoc credite.]

Philippus moleſte tulit quod alicui nõ beneſeciſſet.

11 Cum autem bulla dirigitur religioſo, ſolet apponi clauſula iſta, religionis ze

lus,aliaque &c.quomodo probatur hic zelus,& merita,& Papa a quibus ſide dignis habuit,cum non viderit vnquam impetrantem? reſp. impetrantes ſolent impetrare per pragmaticos Romanæ curiæ,q dicunt Papæ impetrantem eſſe dignum, & multoties falluntur,quia etiam ipſi nõ cognoſcunt impetrantes,ſed forte excuſari poſſunt: quia omnis præſumitur dignus.l.cum quidam.2.ff.de leg.2.capit. ſi forte, de election.in 6. & is qui ingreſſus eſt religionem pręſumitur,quòd hoc fecerit bono zelo, qui inducit ad concedendum vt hic.

Collatores cognoſcere eos,quibus conferunt debent.

12 Dicebat Menander Græcus his qui Reipub.pręſunt, Multis ſane modis non bene dictum eſt,cognoſce teipſum: foret.n.vtilius ſi diceretur, cognoſce alios homines, quos ſi cognoſcerent epiſcopi, & alii collatores, eos nõ ditarent, nec illis in perniciem animæ prouiderent, bonis ſaltem derelictis.

13 Si priori ſeculari dirigatur bulla,dicitur in ea,priori ſeculari talis eccleſiæ collegiatę: & vocatur prioratus ſecularis ſancti N.ordinis ſancti Benedicti &c.

Titulus prioratus qualis eſſe debeat. Abbas ſi ſit epiſcopus nõ benedicitur,et vocatur epiſcopus non abbas.

14 In titulo prioratus clauſtralis dicitur,priori priorat⁹ clauſtralis monaſterij ſancti Germani de Pratis Pariſ.diœce.ſalutẽ.Qñ vero prouidetur de monaſterio alicui epiſcopo,poſtq̃ epiſcopus eſt conſecratus,non benedicetur,& nominabitur epiſcop⁹,nõ Abbas,nec prior:quia a maiori fit denominatio.l.Quæritur. ff.de ſtat. ho.alioqui noſtri epiſcopi maxime cardinales ſex centa haberent nomina, quia ſexcẽtos habent vel epiſcopatus,vel abbatias uel prioratus, ſeu hoſpitalia,vel leproſarias,aut alia beneficia,in totius reip. pernicem quæ malum,tanta voracitas?

Partes probare nõ tenentur quæ in exordijs dicuntur.

15 Etiam iſta,quę in exordiis gratiarum ponuntur, non ſunt a partibus probanda: quia eã impulſiua ceſſante non ceſſat diſpoſitio l.1.§.ſexum. ff. de poſtulan. & in dubio iſta eã præſumitur impulſiua.gl. in l.2.in fi.ff.de don.doct.in c. cum ceſſante, de appell.hoc docet Staphil.in tracta. de lit.grat.rub.de vi,clauſ.in princ.

Bulla Papæ cõprobandæ & a quibus.

16 Sed bonum eſſet,ꝙ omnia,quæ in his dicuntur literis,comprobarentur & verificarẽtur corã iudicibus eccleſiaſticis cõſeruatoribus vniuerſitatũ, vel aliis: quia officiales ep̃orum vix eas cõprobarẽt, vt beneficia cõferre poſſent propter defectũ impetrationis: vel poſſent eligi iudices a Papa Roſcii idest miræ probitatis,& ſciẽtiæ viri, qui de expreſſis in bullis ſummarie & de plano cognoſcerent, & bullam comprobarent.

Clauſula bullæ dõ recte graduato probanda.

17 Quando autem bulla dirigitur doctori,uel alteri graduato, ſcribitur hęc clauſula literatum,ſcientia vitæ,ac morũ honeſtas,& ſic Papa præfert hic ſcientiã, vt oſtendat iſtum literarum habere hoc pręcipuum vltra vitæ & morum honeſtatem aliorum,quibus ẽt hic præditus eſt:Ideo incipit a literarum ſcientia & vt cognoſcatur ꝙ Papa vltra alios mouetur rõne ſcientiæ ad concedendum, quia ſcientia totus mundus illuminatur,authen. habita.C.ne filius pro parte.

18 Et narratio ẽt baccalaureatus in gratia,ẽt non negata quo ad effectum adiudicationis probãda eſt,vt docet Aegi Bell. deciſ.203. itẽ qđ & Petr. Pariſ. conſ 49. primam.col.pen.nu 30.& ſeq.in 4. vol.

Aduocati conſiſtoriales non vocantur magiſtri in bulla nec clerici cameræ Papæ. Magiſtri qui dici poſſint in bulla.

19 Et ſi dirigatur aduocato conſiſtoriali, non dicitur magiſtro,nec ſolent in literis Apoſtolicis aduocati conſiſtoriales vocari magiſtri·ſed dicitur in eis, nos volẽtes eidem N.qui in conſiſtorio noſtro aduocatus exiſtit &c.

20 Clerici camerę Papæ etiam nõ dicũtur magiſtri,nec aliquis officialis Papæ, eo ꝙ familiaris dicitur magiſter,niſi hẽat priuilegium, ꝙ ſit magiſter vel ſit promotus.c ne ſede vacan. nec ſcholaris eſt magiſter,c.fi.de præſumpt. niſi ſit in regiſtro ſupplicationum: hi.n.dicũtur magiſtri regiſtri ſupplicationum:alii vero dicuntur regiſtratores bullarum,nõ vero magiſtri, imo nec beneficia clericorũ camerę ſunt reſeruata,nec beneficia procuratorum cõtradictarum,quia non ſunt nominati in extrauag.Ad regimen,de præb.in Extrauag.communibus.

Titulus nõ ſuſcipitur præſtimonij.

21 Ad hæc quando alicui prouidetur de præſtimonio,ſiue in eccleſia ſit ſiue extra eam, tunc non fit intitulatio ; vt Romani vocant,vt reſcriptũ dirigatur clerico perpetuo beneficiato in tali eccleſia : ſed in bulla dicetur,tali clerico talis diœceſis.& ſi aliud habeat beneficium vocabitur nomine alterius beneficii, & hoc eſt pp incertitudinem,quæ eſt, an præſtimoniũ ſit beneficium,& ita ſeruat ſtylus cur.Rom.

Titulus vnus in bulla tãtum datur.

22 Notandũ quod bulla nũquàm exprimit niſi vnum titulum,ideo non dicit canonico talis eccleſiæ,& rectori parrochialis eccleſiæ : quia quis non debet eſſe pluralis etiam in titulis,vt duos habeat titulos,ſicut nec duo beneficia:c.cum nõ igno

rem

ræs.de præb.& c. ſanctorum. 70. diſt.& ſi duos daret titulos, videretur pluralitatē à iure damnatum approbare.

23 Etiā quia hodie quidā ex noſtris cardinalibus tot habēt fere epatus, abbatias, & prioratus, quot in cœlo ſtellæ ſunt errantes, quę ſi numerarētur, oporteret totā vnam bullam ex harum numeratione conſcribere vñ non ſolet dici magiſtro artium, & in medicina, ſed magiſtro in Medicina doctori in Theologia.

24 Tñ dr in bulla, doctori vtriuſq; iuris, quia vtraq; ſciētia coniuncta eſt: vt ſcripſi q.5. tract.nomi. & ſic nō intitulatur quis (vt practicantiū verbis vtar) de duobus, niſi eſſent in eadē eccleſia, & de illis prouideretur vni ſi aūt ſi quis licentiatur, dr tali licētiato, vel baccalaureo ſalutem: ſi aūt in ſupplicatione dicatur, ꝙ eſt licētiatus, qui (vt aſſeris) de rigore exiſtis vel (vt aſſeris) formatus exiſtis. &c. alia vide in practica cancell. Romanæ per Hiero. Paul.

Titulus mendicātium quis.

25 Item ſi fiat mentio ordinis mendicantium, dicetur tali N. ordinis fratrum prædicatorum, uel ordinis fratrū eremitarū ſancti Auguſtini, vel ordinis minorum: ſi vero ſunt de obſeruantia, dicetur eſſe ordinis minorū de obſeruantia nuncupatorū: ſi aūt fiat mentio aliorū ordinum, dicetur in literis Papæ, ſub regulari obſeruantia viuentium, de ſtylo curię Romanę qui eſt obſeruandus, c. ex literis. de conſt.

De narratione quō fieri debeat.

1 ¶ Exhibita ſi quidem, &c.] Iſta eſt facti narratio, quę poſt has rationes Papam mouentes apponitur, quæ varia & diuerſa eſt pro factorum diuerſitate: vnde plane factū narrari debet, ex qua omnis certitudo elici poſſit: & hæc narratio qualiter fieri debeat, non poteſt certa conſtitui doctrina alia, ſed cauēdum eſt, ne falſa in narratione pars inſerat, aut aliquid omittat quod Papam ad difficilius concedendum, vel denegandum inducat: alioqui reſcriptum erit nullum. c. Ad aures. & c. ex tenore, & c. poſtulaſſtis, & c. ſuper literis. de reſcrip. vt dixi ſupra in prima differentia inter literas gratiæ & iuſtitiæ, verum enim vero quia ex narratione partium in iure poſita non poteſt ſumi deciſio iuris, c. ſi Papa, de priuileg. lib. 6. nec ex ipſa poteſt ſumi aliquid ad deciſionem cauſarū. glo. in c. vno. in verb. collationem, de rer. permutat. in 6. Rom. in repe. in authen. ſimiliter, in 10. ſpeciali. C. ad legem Falcidiam. allegat gl. in l. vnic. C. quando non petentium partes petentibus accreſcant. Barba. in repe. c. Raynaldus, col. 21. de teſta. ex his ergo narrationibꝰ hic nihil eliciemus, ſed ueniamus ad tertiam partem, vbi ſunt clauſulæ frugiferæ.

Narratio quid proſit & per quæ uerba fiant in qualibet gratia.

2 Tamen ex narratione partium elici ſolet veritas, uel obreptio: ideo partes ſūmopere reſpice debent, quid narrent, & an narrata probare poſſint, vel contra ea probari poſſint: nam quæ pars narrat, ea confiteri cenſetur, & ex hoc iudicari poterit. l. cum precum. C de lib. cauſ. & ſuperius dixi.

3 In nouis & ſimplicibus prouiſionibus, & in gratia ſi neutri narrari modus vacandi ſolet per exhibita. ſi quidē, &c. in aliis vero gratiis regulariter non, ſed per dudum, &c. cum itaq; &c. & prout caſus occurrit, & hoc de ſtylo Romanæ curiæ.

Nuper, olim, dudū tria denotāt tempora.

4 Et licet dicatur dudum, nuper, olim, vacans beneficium, cum nūc etiam vacet, tamen hoc non nocet: quia hæ dictiones tria cōtinent tempora, uidelicet præſens, præteritum, & futurum. glo. in l. 31. § 1. ff. de noui ope. nunc. c. olim. de offi. deleg. & in c. 1. de cleric. excom. miniſt.

Gratia facta quō debeant in alia narrari.

5 Notare tñ debemus, ꝙ gr̃a iā facta dēet plene & extenſe in bulla narrari, qñ non eſt reuocata, nec ſortita effectum in aliqua parte, quando eſt illius qui primam conceſſit gratiam, ſecus ſi ſucceſſoris: ſiue narretur diſpenſatio ſiue alia gratia.

6 Si uero in uim mandati fuerit alicui prouiſum, & is impetret a Papa beneficium, in noua prouiſione breuiter gratia mandati narrabitur ex ſtylo Roma. cur.

7 Etiam ſucceſſoris gratia breui narrari ſolet, quamuis in forma rationi congruit expediatur, ut inferius in ea materia ſcribam: & in narrationibus debet quis ſequi ordinem rerū, ita vt prius acta, prius ſint referenda, vt prouinc. fol. 60.

8 Idem ſi ſit reuocata, vel ſortita effectum vidi de ſtylo cur. Rom. ſeruari.

In prouiſione Papæ non ſunt probanda merita.

1 ¶ Nos tibi præmiſſorum, &c.] Iſta eſt bullæ tertia pars, videlicet Papæ diſpoſitio, & prouiſio cum ſuis clauſulis valde vtilibus, quas nunc proſequamur. & multa utilia in hac parte continentur, & quāuis in donatione probāda ſint merita, alias donatio corruit. l. ſi donatione. vbi doc. C de collat. l. Aquilinus. & l. ſi pater. ff. de don. Do. Tiraq. in l. ſi vnquā, in verb. donatione. C. de reuocan. donatio. tamen in hac Papæ gratia nō oportet merita. iſta probare, quia Papa vult intelligere meritum eum, qui non demeretur, ideo illi cōfert,

fert,quamuis alia non pręſtiterit ſeruitia. [l.cum quidam 2.ff.de leg.2.]

1 ¶Teque abſoluentes &c.]Iſta clauſula & ſequentes oriuntur ex ſignatura, ſicut olim Græci ex equo Troiano ut per Virgilium lib.2.& per Hiſtoriographos, & hoc ſicut ex prima diſpoſitionis Papæ cſa ſignaturæ,& cum abſolutione a cenſuris ad effectum præſentium &c. ſic & prima diſpoſitio bullæ continet hanc clauſulam vt hic videri poteſt.

Papa abſoluit impetrantē a qualibet excommunicatione ad effectum.

2 Et ſic Papa abſoluit impetrantes à ſententia excommunicationis et maioris, alias collatio facta excommunicatio nō valeret,nec reſcriptum impetratum ab excommunicato.c.j.de reſcrip.in 6.poſtulaſti.de cleric.excom miniſt.Ideo hic dicit tex a quibuſuis excōicationis, &c. & vt maiorem excommunicationē comprehendat,& minorem ſi repugnet impetranti.

Duplex eſt excōmunicatio.

3 Maior à communione fidelium excludit,minor a ſacramentorum participatione c. 2.de excep. ſiue excōmunicatio ſit lata a iure: vt ſi quis manus violentas in clericum iniecerit,is eſt a iure excommunicatus,c.ſi quis ſuadente.17.q.4.vbi ſcripſi amplia & limita.& pręponit Papa excommunicationem a iure, quia ſententia iuris ſere imponitur propter crimen ideo plus ligat argum.not.in c.peruenit.de exceſſ.prælat.Staphil.in tract de lit.grat. de vi.& effectu.clau.verſ.verior tamen, &c.

4 Siue ab Homine excommunicatus ſit, vel ab officiali epiſcopi,vel archiepiſcopi aut ab alio poteſtatem habente,ſiue in eadem diœceſi,ſiue in alia:quia hic non conſideratur,a quo.ſed an ſit:nam excommunicatus in vna diœceſi in aliis etiam eſt vitandus,c.quiſquis.vbi gl.5.q.5.gl.in c. Paſtoralis.§.verum.de appellat.quia ſicut lepra ſequitur leproſum,& morbus Neapolitanus infectum,ita & hæc excommunicatio.glo.in l.3. ff. pro ſocio.& ſic iſte text. intelligitur de excommunicatione etiam maiori,licet quidam velint dicere contra,nullo tamen iure fulciuntur. imo contra verba.tex.nituntur, ibi à quibuſuis excommunicationis ſententiis abſoluentes &c.minor autem excommunicatio à perceptione ſacramentorum excludit.c.2.& 3.de excep.ſcripſi in tit. de excomm.vitand.in concord.

Suſpenſi & interdicti ab ſoluū

5 Etiam ſuſpenſus à diuinis non poteſt eligi,nec eidem beneficium conferri.c.cū dilectus.de confuet gloſ.in c. cum bonæ. de ætat.& qualit.& in c.fi.de exceſſ.præl. Ideo Papa hic abſoluit illum ad effectum vt valeat impetratio & prouiſio: ut in c. Apoſtolicæ:de except.

tur, ut impetratio proſit.

6 Item ſi aliquis ſit interdictus a diuinis,uel ab ingreſſu eccleſiæ: vt dicitur in c.Si ſnīa, & in c.is cui.de ſent.excō.li.6. nam is a Papa abſoluitur ad effectum pręſentium conſequendum,videlicet ut beneficium ex hac prouiſione conſequi poſſit, non obſtante excommunicatione, ſuſpenſione, uel interdicto.

Abſolutio quando poſt ſatisfactionem requiratur.

7 Et quamuis poſt ſatisfactionem nō requiratur abſolutio a ſuſpenſione, vel interdictio:ſed ſufficit iudicis declaratio ſine alia abſolutione: quod ſecus eſt in excommunicatione.glo.nōrab.in clem. vna. in verb donec.de deci.& in clem. fin. de cenſi. Idem tenet gl.in Pragma. ſanct. in tit de interdict.indifferent. non ponend. in gl.mox tamen: quia non apparet Papę de aliqua ſatisfactione.ideo abſoluit eum in hac impetratione tam ab excommunicatione quam a ſuſpenſione, & ab aliis cēſuris,ſed abſoluit tantum ad affectū præſentium conſequendū,non quo ad alia ut plene ſcripſi de canonico creato, ad effectum,in 6 fi. de reſerua. in concord. & in forma mand.

8 Pręterea abſoluit eum ex quauis cauſa,uel occaſione proceſſerit excommunicatio,ibi,quauis occaſione vel cauſa latis, etiam ſi prouenerit ex culpa impetrantis propter iſtā generalem clauſulam:hæc tamen generalis reſtringitur & a iure & a regula cancella.vt inferius dicetur.

Abſolutio in literis Papa incidenter data non prodeſt hæreticis.

9 Vnde hæc abſolutio non proderit hęreticis.c.excommunicamus §.credentes. de hæretic.Fel.in c. Apoſtolicæ. col.1.de excep. ne præſtetur ipſis occaſio cenſuras vilipendendi,quas facillime ex eorū peſſima conditione reiiciunt.

Nec inſordeſcentibus prodeſt abſolutio.

10 Nec proderit ei, qui inſorduit in excōicatione vltra annum, quia hæreticus præſumitur.gl.in.in c.fi.de pœn & ita fuit iudicatum Burdegalę: ut refert Boer. in deci.Burdegal.q.290.duo permutauerūt.

Falſarij literarū non cenſentur ī bulla abſolui.

11 Nec falſum committētibus in literis, Apoſtolicis,etiam ſi addant punctum, vel deleāt:illi enim in bulla cœnę Deo ſunt excōmunicati,nec poſſunt ab alio, quam a Papa abſolui,niſi in mortis articu.text. in c.ad falſariorum,de crimine falſi. hoc patet in bulla cœnę Domini, artic 4.vbi etiam ſripſi:& hoc eſt quia Papa iſtos nō vult abſoluere.

12 Vnde Iulius Papa tertius Moder. his

verbis

Abſolutio a cēſuris in bulla data quib' non proſit.

verbis ſtatuit, & ordinauit, huiuſmodi abſolutioné non ſuffragari nō parétibus rei iudicatæ, incendiariis, violatoribus eccleſiarū, falſificatoribus, & falſificari procurātibus literas, & ſupplicationes Apoſtolicas, & illis vtētibus, receptatoribus & fautoribus eorum, acres veritas ad infideles deterentibus, violantibus eccleſiaſticæ libertatis, via facti auſu temerario Apoſtolicis mādatis non obtéperantibus, & nuncios uel executores Apoſtolicæ ſedis, & eius officialium eis cōmiſſa exequétes impedientibus, qui pp pręmiſſa, vel aliquod eorum excommunicati a iure, uel ab homine p quatuor menſes ſcienter excōmunicationis ſentētiam hmōi ſuſtinuerint, & generaliter quibuſcunque aliis, qui cēſuris aliquibus etiam aliis, quam vt pręfertur quomodolibet ligati, in illis per annum continuum in ſorduerint.

13 Itaque habetis, quibus nō proſit hęc abſolutio in reg. 78. Iulii: & hoc eſt bene notandum, quia non fuit hactenus ab alio Pontifice ſic declaratum. Igitur hæc clauſula quauis occaſione &c. non proderit iſtis, niſi in ſignatura diceretur, & cum abſolutione, a cenſuris ad effectum etiam in caſibus regulę & cum illius derogatione: quod non ſolet Papa facere, ſed tentandū eſt: alioqui delebitur.

Dicens ſe familiarem card. eſt excōmunicatus.

14 Etiam non puto hic comprehendi illum, qui dixit ſe familiarem, vel nepotem car. vt obtineret facilius gratiam, quia eſt excommunicatus: & non eſt veriſimile, quòd Papa iſtum furem abſoluere velit: vt conſuluit Paul. Pariſ. conſ. 77. in cauſa, col. 2. in 4. vol. dico inferius in reſcripto perinde valere quid agere debeat.

Abſolutus ic nen poterit celebrare, nec ordines ſumere.

15 Item licet hic abſoluatur quo ad effectum obtinēdi iſtud beneficium impetratum, tamen impetrans non poterit celebrare, nec horis intereſſe diuinis, nec alia facere, quia ad effectum tantum eſt abſolutus vt patet hic, imo ſi poſt hanc abſolutioné ingerat ſe diuinis, incurrit irregularitatem cap. is cui. de ſent. excom. lib. 7.

Abſolutus non poteſt beneficiū ab ordinario ob tinere.

16 Nec poſſet aliud beneficium poſt iſtā abſolutionem obtinere ab ordinario, vel alio, niſi abſolueretur de nouo, tamé quo ad effectum conſequendi beneficium impetratum nō requiritur, vt abſoluatur ab ordinario, vel ab alio presbytero, quia abſoluitur a Papa per has literas, ibi harum ſerie abſoluentes &c.

17 Et Papa ſolo verbo abſoluere poteſt, ſicut ſolo verbo creare ſacerdotes, vt docet Angel. in l. 1. C. de ſentent. paſſis. & Fel. in c. 1. col. 6. dē conſt. Barbat. in. cle. ſi. col. 2. de teſtib.

18 Imo de iure quamdiu excommunicatus erit, priuatur fructibus beneficii. gl. in c. præter. 32. diſt. quia Dei inimicus & eccleſię nō debet de patrimonio viuere Ieſu Chriſti. Bal. in c. 1. col. 3. in 2. lect. de iudic. arg. c. commiſſa, de elect. lib. 5.

19 Nec poterit interim ordines ſumere, imo eſſet irregularis, ſi aſſumeret: ut docet Panor. in c. 1. de eo. qui furtiue ord. ſuſcepit: & ut ſemel dicā, in nullo alio releuatur hic excōmunicatus, niſi vt iſta prouiſio facta eidem valeat: ergo omnes aliæ pœnæ contra excommunicatos contra eū locum habebunt ſexaginta. ſcripſi in tit. de excōmunica. non vitand. in concor. vnde ſcripſi in glo. abſoluentes, in forma mādat. in concordat. quod excommunicatus impetrans mādatum, ſi non procuret alio modo abſolui, non poterit beneficium acceptare, licet mandatum valeat.

1 ¶ Necnon omnia, & ſingula beneficia eccleſiaſtica, cū cura, vel ſine cura, quę ét ex quibuſuis diſpēſationibus Apoſtolicis obtines, & expectas, necnon in qbus, & ad quę ius tibi quomodolibet cōpetit, quęcūq. quotcunque, & qualiacunque ſint, &c.]

Clauſula pro expreſſis habētes.

2 Iſta clauſula naſcitur ex ventre ſignaturæ, ibi. & quod obſtantiæ oratoris habeantur pro expreſſis, ſeu in toto. vel in parte exprimi poſſint, & tantum operatur ac ſi nominatim expreſſio fieret, teſte Anton. Butrig. in conſ. 2. viſis literis. col. 1. & Fel. in c. in noſtra. corrola. 9. de reſcrip.

Signatura vt haberi pro expreſſis & quod poſſint in bulla exprimi cōcedit.

3 Duo in ſignatura concedebātur, quod illa quæ obſtabant impetranti haberentur pro expreſſis: ſecundū quod exprimi poſſint in bulla: ergo poſſūt exprimi beneficia, vel haberi pro expreſſis: & licet habeātur pro expreſſis, exprimi tamē poterūt: quia in fauorem impetrantis hoc conceditur, cui fauori renunciare poteſt. c. ſi diligenti de fol. compet. l pen. C. de pact. & melius eſt quod in bulla exprimantur ad vitādos proceſſus: & vt noſcatur mens Papę: quāuis vtrūque in ſignatura fuerit conceſſum.

Subreptionem tollit hac clauſula, pro expreſſis &c.

4 Per hāc clauſulam tollitur ſubreptio, quæ foret, ſi quis impetraret beneficium a Papa, vel ab eius legato, & nō exprimeret beneficium etiam modicū: vnde impetratio & prouiſio nullius eſſet momenti. c. ſi proponente de reſcri. c. Si motu. de præb. lib. 6. etiam ſi impetrans illud reſignare paratus ſit. c. poſtulaſti. vbi Aegid. col. 1. de

qualitas non inducens reſeruationem poſſit exprimi: ſed illa per quam induceretur reſeruatio non, quia quotidie ſic deciperetur Papa per has clauſulas: niſi in ſignatura diceretur; quòd qualitas etiam reſeruationem inducens generalem, vel ſpecialem exprimi poſſit. vt ſuperius ſcripſi in elucida. ſignaturæ.

Regula cancellariæ quod negatiue intelligatur in ſimplicibus nõ procedit.

19 In capellanijs vero & alijs ſimplicibus beneficijs non habent locum regula, quòd negatiue intelligatur, vel affirmatiue: nec ſolet dari qualitas electionis, quia iſta exprimi non ſolent, tamen ſi dubitaretur eſſe electiuam, vel curatam, poterit quis conditionaliter exprimere, quæ forſan electiua, aut curata exiſtit: de ſtylo curiæ Romanæ, ſic ſolet fieri.

Verus valor eſt exprimendus niſi in caſibus hic conſcriptis.

1 ¶ Eorumque fructuum & prouentuum veros annuos valores, &c.] Etiam verus valor beneficii, quod impetratur, eſt exprimendus, clem. 1. de. præb. quod limitatur hic, quando ille valor haberetur pro expreſſo, alia de hoc ſuperius dixi in ſignatura, quæ non repetam hic.

2 Nota tamen ſequentes caſus, in quibus valebit bulla, etiam ſi verus non fuerit valor expreſſus: primus ſi habeatur pro expreſſo, vt hic, ſecundus caſus, ſi motu proprio prouideatur. regul. cancella. 61. ſed hodie idem per reg cancel. Iulij Papæ tertii, regul. 66. tertius ex conſuetudine Franciæ: vt §. fi. de mandat. Apoſtol. ſcripſi & ſupra in ſignatura. quartus eſt quòd beneficii, quod iam quis obtinet valorem exprimere non tenetur, quia de illo non agitur, ſed de eo quod de nouo impetrat, vt annata ſoluatur. glo in d. reg. 61. & quia per adeptionem iſtius vltimi uacabit primum, ſi non fuerit diſpenſatus per c. de multa de præben.

Diſpenſationis eſt in bulla faciẽda mentio.

¶ Ac huiuſmodi diſpenſationum tenores.] Impetrans tenetur facere mentionem de primo, quod obtinet, maxime ſi incompatibile ſit, etiam diſpenſationis. c. 2. de filijs præsbyter. in 6. tamen per hanc clauſulam non eſt alia facienda diſpenſationis, vel diſpenſationum mentio, cum Papa has diſpenſationes. & earum tenores pro expreſſis habeat: & hanc materiam plenius explicabo infra in materia diſpenſationum.

Clauſula uacationis modus pro expreſſo habeatur.

¶ Necnon verũ & vltimum dictæ eccleſiæ ſeu vicariæ vacationis modum, etiam ſi ex illa quæuis generalis reſeruatio, etiã in corpore iuris clauſula reſultet, præſentibus pro expreſsis habentes.] Iſta clauſula etiã ex ſignatura diſpoſitione oritur, ex clauſula poſita ibi, vacationis modus etiã ſi de illa quæuis generalis reſeruatio, etiã in corpore iuris clauſa reſultet, &c.

Verus uacãdi modus eſt exprimendus

Verus uacandi modus debet exprimi: alioqui debetur beneficium ei qui verum modũ expreſsit, etiam ſi poſtea impetrauerit c. ſuſceptum. de reſcrip. lib. 6. cap. quia ſæpe, de præben. ibidem. ſed vt pars ſubleuetur hoc onere, Papa pro expreſſo habet verum vacandi modum, adeo quòd ſi quis impetrauerit beneficium vacans per reſignationem, & vacauerit per mortem, debetur impetrãti huius clauſulæ ratione. & de hoc dixi ſuperius in ſignatura. ibi videbis abunde tractatum.

Clauſula cuius fructus, etc. quid operetur

¶ Cuius & illi forſan annexorum fructus, reditus & prouentus 24. ducatorum auri de camera ſecundum communẽ æſtimationem valorẽ annuum, vt aſſeris, non excedunt.] Hæc clauſula etiam eſt extracta ex corpore ſupplicationis ibi, *cuius fructus, &c.* Adde quod ſtatuit Alexãd. 6. titul. de ſignatura gratiæ.

Verus valor beneficij quod impetratur pro expreſſo.

Papa habuit pro expreſſo valores beneficiorum, quę impetrans habebat, ſed non habet pro expreſſo fructus beneficii, quod impetratur, vt Papa annatam conſequatur: ideo valorem exprimit conſuetum in regno Franciæ, quem exprimi ſufficit, licet beneficium ſit maioris valoris, & hoc propter conſuetudinem Regni: alioqui verus valor eſſet exprimendus: vt dictum fuit ſupra in ſignatura.

Clauſula quomiſmodo vacet.

¶ Siue vt præmittitur, ſiue alio quouiſmodo, aut ex alterius cuiuſcunque perſona, ſeu per liberam dicti Gulielmi Dauid, vel cuiuſuis alterius reſignationem, de illa extra dictam curiam etiam coram notario publico & teſtibus ſponte factam.]

Reſignatio facta coram duobus notariis uel alias hic comprehenditur.

Clauſula ut præmittitur uel ſiue præmiſſo.

Iſta clauſula extrahitur ex corpore ſignaturę, non ex clauſulis, & eſt fere eadẽ, ibi, ſiue præmiſſo &c. & quia hic omnino exprimit vacandi modos, etiam per reſignationem coram notario publico & teſtibus ſponte factam, vidi dubitari, quid ſi fuerit facta reſignatio coram duobus notariis: vt ſolet fieri in hac ciuitate: & dicerem idem eſſe, etiam ſi facta eſſet coram laico priuato, dummodo probari poſſit c. quod in dubijs, &c. Admonet. de renunc. & hoc videtur probari hic, per illam clauſulam etiam notario & teſtibus quia dictio etiam, ampliat, quod non ſolum quãdo fit corã Papa, ſed coram notario & teſtibus vel duobus notariis, aut alias, de hac

dictio-

tem Papæ non poteſt ordinarius conferre ante menſem.

14 Sed ſi in curia uacauerit eccleſia parrochialis Papa mortuo, & vacante adhuc ſede ordinarius poterit eam eſſet ante menſem conferre. c ſi Apoſtolica de præb. lib. 6. quia vacatio in illis eſt diſpendioſa. c. quamuis de elect. lib. 6. beneficiã vero ſimplicia ante menſem conferre non poterit poſtea ſic. c. ſtatutum, ibidem.

De clauſula vt aſſeris.

¶ Vt aſſeris.] Not. quod quando aliquis eſt officialis in curia Ro. hæc clauſula debet affirmatiue poni vt pote tibi, qui ſecretarius noſter exiſtis. Si vero officialis ſit aliquis extra curiam, tunc in bulla ſcribetur, tibi, qui (vt aſſeris) dilecti filij nobilis viri. F. ducis Mediola. ſecretarij exiſtis, ut in prouincial. fol. 53. verb. quando aliquis de his verbis vt aſſeris & vt aſſeritur vide quę ſcripſi in forma mand. in glo. omnia & ſingula, in concordia.

Clauſula cum annexis &c.

¶ Cum annexis. Huiuſmodi, ac omnibus iuribus & pertinentiis ſuis, Apoſtolica tibi auctoritate conferimus, & de illa eſſet prouidemus.] Superius poſt clauſulam eſſet ſi ex illo &c. poſt verbum pro expreſſis habentes. additur eccleſiam, ſeu vicariam prædictam cum annexis huiuſmodi conferimus, & de illa etiam prouidemus: ſic debet legi, & per parentheſim, vt ſenſus recte intelligatur.

Per collationẽ eccleſia principalis & annexa cẽſetur collata.

An conferendo principalem eccleſiam veniant annexæ eccleſiæ, etiam ſi non ſint expreſſæ. Reſpon. text. in c. ſuper eo, de præb lib. 6. vbi doct. decidunt venire, quãdo vnio eſſet facta acceſſoriæ: & tunc non eſt exprimẽda eccleſia annexa acceſſoriæ: quia ex quo principale nominatur, & acceſſorium, arg. l. ſi ut certo. §. vſque adeo autem, ff. commoda l. ſed addes. §. ſi quis mulierem, loca. nam acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. l. cum principalis. ff. de regul. iur.

Vnitum beneficiũ nomẽ beneficij perdit.

Etiam quia beneficium vnitum, perdit nomen beneficii, nec debet dici beneficiũ ſicut ante vnionem, vt docent do. de Rota dec. 370. in antiq. refert & ſequitur Io. baptiſta in tract. de vnio. ar. 8. q. 11. & ſequẽti.

Et ſic iſta clauſula non videtur neceſſaria: quia conferendo eccleſiam principalem confertur & acceſſoria, poteſt tamen prodeſſe: quia ſi eccleſiæ ſint vnitæ æque principaliter ſicut eccleſia Dien. & Valen. tunc per iſtam clauſulam conferetur vtraque, & iſto caſu eſſet neceſſaria iſta clauſula. gloſſ. & doct. in cap. primo, de ſede vacan. & quia ſtylus ſic ſe habet, vt Papa, beneficium principale cum annexis & iuribus conferat, vt hic conſtat.

Diſpenſatus ad duo curata an tria habere poſſit, ſi unũ ſit unitũ.

Et ſic diſpenſatus ad duo curata, poterit & duo curata, & præbendam, cui erit annexa eccleſia curata, obtinere, per d. c. ſuper eo, de præben. in 6. & ibi hoc firmãt doct. facit cle. ne in agro. §. cæterum, de ſtatu monach. & hoc quando vnio erat facta præbendæ acceſſoriæ, ſecus ſi æque principaliter: vt declarat glo. in d. cap. 1. & Caccialup. in d. tract. vnio. ac Petrus de Peruſio in eo tract. vnio. in princ. & Bertrand. conſi. 2. nu. 44. in 3. vol. ex prima editio. & quando principaliter vel acceſſoriẹ vnita dicatur inferius in tract. vnio. ſcribam.

¶ Quarta bullæ pars eſt,] In qua Papa quibuſdam mandat, vt mittant in poſſeſſionem impetrantem, ſi dicens: *Que circa dilectis officialibus &c. mãdamus quatenus ipſi duo, aut vnus eorũ per ſe, vel alium, ſeu alios te vel procuratorem tuum tuo nomine in corporalem poſſeſſionem parochialis eccleſia, ſeu vicaria, & annexorum iuriumque pertinen. prædict. inducant auctoritate Apoſtolica, & defendant inductum.* Notandum quòd in literis Apoſtolicis ſemper gratioſa debet eſſe per ſe & executoria in aliis literis, & hoc quando per cancellariam expediũtur, ſecus per cameram quia & tunc & gratioſæ & executoriæ in eiſdem literis ponũtur, vt hic & docet Hier. Paul. in ſua prax. inno. ſuper vacan. reſeru. fol. 58. verſi. no. quod in literis &c.

Gratioſa litera & executoria quãde ſimul ponãtur

Executores gratia Papæ in dignitate eſſe debent.

De iure executores gratię Papę debent committi exiſtentes in dignitate eccleſiaſtica, vel dignitatem habentes eccleſiaſticam, cap. ſtatutum, de reſcrip. lib. 6 & hodie ſtylus eſt curiæ Roma. vt hic videris. & hoc docet Collect. in cap. propoſuit, col. prima, de conceſſio. præbend. licet Feli. teneat contrarium in cap. Poſtulaſtis, col. 3. ver. dum declarat Abbas, de reſcrip. ſcripſi plene in forma litera. executo. in concorda. Franciæ: & ſi iſte executor non ſeruet formam traditam ſibi a Papa, quod faciet nullum, erit tamquam a priuato factum, & carente iuriſdictione; l. 3. de offic. præſi. Petr. Paul. Pariſ conſi. 31. circa præſentem, num. 26. cum ſeq in 4. volu. monachi eccleſiarum cathedralium ſeu canonici non ſolent de ſtylo committi executores, vt docet Hier. Paul. in prouincial. fol. 16.

Officialis & vi

1 ¶ Officiali Epiſcopi.] Hæ gratiæ poſſunt committi, ſi ſit principalis officialis,

ſecus

carius executores gratiæ Papæ eſſe poſſunt & quomô.

ſectus ſi foraneus, id eſt foris extra ciuitatē in aliqua parte diœceſis præfectus, cle. Et ſi principalis, de reſcr. etiam vicarius Epiſcopi poteſt eſſe gratiæ Papæ executor glo. & doct. in d. cle. Et ſi principalis.

2 Et interdum conſtituitur vnus & idē officialis & vicarius, qui multo magis executor Papæ fieri poterit. & in Gallia, Germania & Hiſpania executores conſtituūtur officialis epiſcoporum: in Italia vero vicarij, vt eſt prouincial. fo. 14. vbi dicit alias eſſe falſum vel errorem.

Executor certus eſſe dēt, nec valeret ſi diceretur, vniuerſis & ſingulis canonicis &c.

3 Requiritur tamen quòd executor ſit certus, & expreſſim nominatus, vt officiali Epiſcopi Pariſ & idem ſi plures ſint: c. ribi qui, de reſcrip. in 6. ibi certo executore: c. ſi Apoſtolicæ, de præb. ibid.

4 Nec valeret, ſi committeretur omnibus & ſingulis canonicis eccleſię Pariſ. quibus mandatū præſcribitur ſicut literæ iudiciū ſeculariū. Domi. conſ. 75. in cauſſa, col. 2. vnde ſi Papa committat officiali Pariſ. & ſint plures, intelligitur de principali, per d. clem. & ſi principalis.

Prouiſus in poſſeſſionem mittendus eſt.

5 Item hic tex. vult, vt impetrans inducatur in poſſeſſionem: nam accipiens propria auctoritate poſſeſſionem prædo eſt: l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acqui. poſſeſſio. ideo debet quis mitti per alium, ſi tamen quis iuſtum habeat titulum, & propria auctoritate ingrediatur poſſeſſionem, non dicitur intruſus, nec priuatur iure, quod in beneficio habet. c. cum qui, vbi Domi. & Franc. de pręb. in 6.

Collatio ante miſſionem in poſſeſſionem facienda eſt.

6 Prius tamē debet fieri collatio. & poſtea miſſio in poſſeſſionem, non econtrario tex. in c. 2. ibi, donationis noſtræ gratiæ præcedente, præbendæ nomine de mādato noſtro Capuanus archiepiſcopus inueſtiuit, ne ſede vacan. ſupra dixi in tit. de miſſio. in poſſeſ. ad purificandam tamen gratiam non eſt terminus præſtitutus à lege, nec ab homine, ideo eſt in arbitrio executorum, vt eſt in prouinciali. fol. 33.

7 Et ſi quis acceperit poſſeſſionem ante collationem, eſt intruſus. c. cum iamdudum de præb. vbi Panor. dicit. quod ſi poſt adeptam poſſeſſionem ſine tit. quis impetret non facta mentione iſtius iam adeptæ poſſeſſionis, & intruſionis, non valebit impetratio, minus reſcriptum confirmationis l. auctoritate C. vnde vi, quod eſt notandum, quia vidi quendam ordinarium, vt præueniret legatum, miſiſſe in poſſeſſionem, ante expeditam collationem ab eo prouiſum qui ex eo ſuccubuit, quia erat intruſus.

Exprimi dēt, qua auctoritate quis in poſſeſſionem mittatur.

8 Imo debet in poſſeſſionem mitti auctoritate Apoſtolica, vt hic, & non valeret, ſi hic executor mitteret illum in poſſeſionem, ſua auctoritate, vel auctoritate ordinaria quia hic dicit auctoritate Apoſtolica, facit text. in capit, 2, ibi, de mandato noſtro Capuanus Archiepiſcopus inueſtiuit, ne ſede vacan.

9 Si autem in vim collationis ordinarii ponatur in poſſeſſionem, debet hoc exprimi: interdum collatio poteſt eſſe canonica, & poſſeſſio erit vitioſa. c. ſi quando, de offi. delega. & tunc alia poſſeſſio eſt capienda, alias pars ſuccumbet in poſſeſſorio, & econtrario. l. j. §. ſi vir. ff. de acq. poſſeſ. vbi plene doc. ſcribunt acquiri poſſeſſionem vtilem ex tit. inualido, dummodo ſit coloratus, vt in tract. de pacifi. poſſeſ. ſcripſi, & in trac. de miſs. in poſſ. ſuperius.

Clauſula ſi duo quid ſignificet.

¶ Quatenus ipſe vel duo &c.] Si duobus cōmiſſum fuerit, ſi autem tribus, dicitur, quatenus ipſi tres, aut duo, aut vnus eorum &c de quo in cap. prudentiam, de officio deleg. & prodeſt hęc clauſula. quia vnus vel duo altero vel aliis impeditis exequi poterunt, ſi tamē ſe excuſauerint. cap. ſciſciatus, de reſcri & d. cap. Prudentiam, ſecus ſi hæc clauſula non adfuiſſet, ſic Papa eam ſolet inſerere in ſuis literis, etiam in quibus mandat, vt de cauſſa cognoſcant, vt ibi: & quamuis ad ſummum non ſoleant de ſtylo dari a Papa niſi tres iudices d. cap prudentiam prouinciale, fo. 22. tamen executores quatuor dari pūt.

Executores Papæ ſubdelegare poſſunt. & quibus.

Poterunt etiam ipſi ſubdelegere, quia delegatus Papæ ſubdelegat. cap. Paſtoralis, de offi. deleg. & tenentur ſubdelegare. His etiam, qui in dignitate ſunt eccleſiaſtica, niſi nudum miniſterium committerent, cle. 1. vbi glo. ſingu. de offi. delega. Rota deciſ. 392. in antiq. [ſub titu. de reſcrip. deciſ. 31.] per tex. in d. c. ſtatutum. in ſi. de offi delega lib. 6.

Nec obeſt regul. cancella 46. quia loquitur quando Papa dat. iudicem ſuper expedientis negotiis cum ſignatura: quia videtur tunc electa induſtria perſonæ, alias ſecus: vt ibi glo etiam docet, & text. ſequens permittit per alium exequi, ibi, per ſe, vel per alium.

Executor per ſe, vel alium negotium exequitur.

¶ Poſtea dicitur per ſe, vel aliū.] Quia Iudex delegatus debet cum reuerentia reſcriptum Papæ recipere, & illud exequi. cap. ſi quando, de reſcrip. vel debet ſe ex-

cuſare,

cuſare, ſi nolit, vel non poſſit. cap. ſciſcitatus, de reſcript. alioqui puniri debet vt ibi no. niſi Papa hoc concedat, vt hic.

Ideo Papa permittit quod per ſe faciat aut per alium, vel alios: poterit enim hic executor vnum, vel plures delegare. & eos compellere, vt mandatum Papæ exequantur. cap. Paſtoralis, in princip▯. de offic. delegat. quod hodie ſeruari non vidi quò ad coërtionem: ſed officium recipere cuique erit liberum.

Intruſus dicitur qui propria auctoritate beneficiũ accipit

Item vult vt prouiſus mittatur in poſſeſſionem per ſe, vel per procuratorem, quia dicunt Panorm. & alii in c. Cum iã dudum, de præb. & Felin. in c. in noſtra. de reſcri. & in c. veniens. no. 2. de accuſa. ꝙ intruſus dicitur. qui intrat poſſeſſionem beneficii propria auctoritate. idem Petrus de Peruſ. in tracta. de vnion q. 2.

Accipiens poſſeſſionem cũ ſimplici ſignatura nõ eſt intruſus

Etiam ſi cum ſignatura ingrediatur, vt ibi, & Ioan. de Selua in tracta. de benefic. in 3. parte, q. 11. num. 10. ſed contrarium eſt verum: quia per verbũ fiat, perfecta eſt gratia. c. inſtitutionis 25. quæſtione ſecunda glo. in regul. cancella. 25. & 29. glo. ſingul. in c. Dudum, in glo. verbo. de ſepultur. & iſta ſeruat Rota, vt firmat Gomeſ. in quæſt. 5. in regul. de non iudicando iuxta formam ſupplica. & Caſſador. in deciſio. vlt. de reſtitu. ſpolia. ſcripſi in tracta. de pacific. poſſeſſo. in 6. amplia. nu. 50. & ſeq & iſta ſeruamus in Francia: vt ſcripſi ſupra, de miſſio. in poſſeſ.

Executor excõmunicatus conferre nõ poteſt.

Si tamẽ executor erat excõmunicatus eo tempore, quo prouidit, forte per mãdatum, tunc impetrari debent literæ, vt perinde valeat dicta collatio facta mandatario, & inde ſecuta, ac ſi prædictus executor vinculo excõicationis publice innodatus non extitiſſet & ita quãdoque vidi in executore mandati: quod eſt notandum, alias collatio non valebit. c. Poſtulaſtis. vbi ſcripſi de cleric. excom. mi. & in rt. de excõm. non vitand. in concord. & quamuis mandatum impetratum ab excommunicato valeat ratione huius clauſulæ, *teque abſoluentes &c.* tamẽ ab ordinario vel executore collatio facta mandatario non abſoluto non valet, ut plene ſcripſi in forma manda. in verb. abſoluentes.

Clauſula defendẽtes inductum

¶ Et defendant inductum.] Itẽ vult Papa, vt idem executor defendat inductum in poſſeſſionem, ſicut dicitur in l. 1. & per totum. ff. ne vis fiat ei, qui in poſſeſſionem miſſus eſt.

Executor in poſſeſſionem inductum hodie nõ defendit.

Et olim hic executor datus a Papa auctoritate Apoſtolica, defendebat ipſum poſſeſſorem, ſi quod impedimentum eidẽ afferebatur, etiam à tertio, licet ſine iſta clauſula non haberet iuriſdictionem in tertium. c 1. de offic. deleg. c. pro illorum, de præb. vbi doct. dicunt, quod commiſſus ad ponendum aliquem in poſſeſſionem nõ habet iuriſdictionem in contradictores, niſi iſta clauſula ponatur: ideo Papa hic appoſuit, vt executores ponant in poſſeſſionem, & inductum defendant. Staphile. in tracta. de liter. gratiæ, de vi & effectu clauſula. verſi ſequitur poſtmodum.

Hodie in hoc regno Franciæ poſtquã inductus fuerit prouiſus in poſſeſſionem, ſi turbetur, agit poſſeſſorio coram iudicibus laicis Regiis: & hic delegatus Papæ non amplius aliquid exercet vt plene docui in forma manda. in glo. defendenteſque &c. ſed hæc clauſula in patria obedientiæ adhuc prodeſſet.

Clauſula amoto quolibet illicito detentore quid proſit.

¶ Amoto exinde quolibet illicito detentore.] Hęc clauſula prodeſt: nam ſi aliquis iniuſte detinebat beneficium, habebat tamen coloratam poſſeſſionem, ſi illius non fiebat mẽtio, impetratio erit nulla. c. cum noſtris, de conceſſio præb. ſed iſta clauſula habet vim expreſſionis coloratæ poſſeſſionis, per c. propoſuit, de conceſſio. præben.

Quod eſt uerum, ſi appoſita ſit hæc clauſula in literis principalibus gratiæ vt hic: ſecus ſi tantum in literis executoriis, per cle. primam, in fin. de præb. Panor. in d. c. cum noſtris. & Geminia. conſi. 86.

Nec virtute huius clauſulæ poterit executor amouere de poſſeſſione colorata, niſi aliquis fuerit intruſus, de Rota deciſio. 56 no. ꝙ aliquis in antiq. [ſub titul. de conſ. poſſ. & deciſ. 11.] & deciſio. 429. in eiſdem refert Staphile. in literis gratiæ, de vi & effectu clauſula. verſ. vlterius ſciẽdum eſt, de hac clauſula. eſt tex. in cap. cum vniuerſorum. in 6. de rer. permu. & de ea ſcripſi in forma litera. execut. mãda. in verb. contradictores. in concor. vbi dixi executores in hoc regno non poſſe exercere iuriſdictionem.

Clauſula faciens te admitti &c.

1 ¶ Faciens te, vel procuratorem prædictum ad eccleſiam huiuſmodi (vt moris eſt) admitti, tibique de illius & annexorum fructibus, redditibus & prouentibus, iuribus, & obuentionibus, vniuerſis integre reſponderi.

In hac clauſula Papa vult, vt prouiſus admittatur, vel pro eo procurator, & re-

eiplatur ad eccleſiam collatam, alioqui prouiſis cum effectu non diceretur: & qa clerici forte nollent talē admittere, ideo Papa hac vtitur clauſula, vt executor faciat eum prouiſum admittere, & de fructibus ſibi reſpōdere, vt gaudeat fructibus illius beneficii, & de percep is coram executore reſpondeat is qui eos percepit, & deinde ſubeat cōdemnationem, ſi iniuſte receperit. cap. ſi de confirma. vtil. cap. præ. entium. §. præterea de teſtibus lib. 6. in regno, vt dictum fuit, nullam ſubit iuriſdictionem executor.

Clauſula admitti, in quibus literis conſcribi deat.

2 Vnde hæc clauſula admitti ſolet, & apponi in bullis rectoris eccleſiarum parrochialium, vbi eſt vicaria perpetua quia forte vicarius nollet iſtum rectorem admittere, ideo Papa adiicit hāc clauſulam, vt admittatur, prout moris eſt.

3 Etiam in bullis decanatus ruralis vidi apponi ratione presbyterorum, qui in eccleſia eſſe poſſunt, qui habent iſtum recipere, & nolent. ideo ponitur hæc clauſula admitti &c.

4 Idem in prioratibus dependentibus ab alio regulari loco, qui habent ſuperiorem. ſ. illum a quo dependent; & is habet eos prouiſos admittere, ideo hæc clauſula neceſſaria eſt, vt habetur in prouincial. fol. 54. item omnis prioratus.

5 In prouiſionibus hoſpitalium ſolet etiam hæc clauſula conſcribi propter pauperes, qui iſtum forte hoſpitalarium poſſent non admittere, vel propter adminiſtratores, qui iſtum hoſpitalarium recipere ſolent, quod forte recuſarent: vnde Papa ſcribit, vt admittatur, & illi de fructibus reſpondeatur, vt prædixi: & nota, quod vbicumque præeſt ſuperior de iure, vel de facto debet poni hęc clauſula admitti: & quando requiritur alicuius, vel aliquorum conſenſus vt docet Hier. Pau. fol. 53. verſ. quando prouidetur.

6 Idem in portionibus locorum monaſteriorum, vel collegiorum: ſed in his, qui non ſunt in aliqua eccleſia, non apponitur hæc clauſula admitti, ex quo non eſt perſona quæ habeat illos admittere, ideo ſuperflua non ſunt in hac bulla conſcribenda: cum Papa in proœ. Decret. tollat ſuperflua, & Imperator. in prima conſtitutio. Codic. vides hic tamen, quod hodie fere in omnibus prouiſionibus inſeri hæc clauſula ſolet. ſed hic executoribus dirigitur, in caſibus vero ſupra cōſcriptis dirigebatur illis, qui recipere prouiſum habebant, uel quod executores illos cōpellerent ad admittendum.

Conſuetudo recipiendi prouiſū ſeruanda eſt.

¶Vt moris eſt.] Etiam addit hic Papa, ut iſte prouiſus admittatur prout moris eſt, & ſic non uult tollere conſuetudinem ſi qua eſſet in recipiendo iſtum prouiſum, in dubio Papa conſuetudinem, quæ facti eſt, quam ignorare videtur, tollere non cenſetur. c. 1. de conſtitu. in 6. & iſta clauſula eſt ſumme utilis, quia continet requiſita ex conſuetudine, licet non ſint alias expreſſa, ut ſeruanda ſint, quæ inualuerunt ex more: ut docet Petr. Pariſ. conſ. 20 gratia, in 4. uol. ſcripſi, in l. Labeo. 1. ff. de uerbo. ſignifi.

Contradictores compeſcendi, & qui.

¶Cōtradictores prout iuſtitia ſuadebit ad hoc compeſcendo.] Decernit etiam hic Papa, vt executores compeſcant contradictores, & contradicentes huic prouiſo: & intellige ſi qui contradicere uelint ſine cauſſa, & de facto, ſi uero de iure, ut ſi iuſtam allegēt cauſſam, utpote aliam collationem priorem, illos compeſcere non poterit: ut hic innuere uidetur, & compeſcere eos debet, prout iuſtitia ſuadebit: & de hoc eſt tex. in capitu. is cui, de præben. lib. 6. glo. in capitu. Pro illorum, illo. tit. in Decreta.

Vnde non tenetur poſſeſſor ad præceptum executoris poſſeſſionem dimittere, nec ob hoc poterit excommunicari, ſi offerat ſe iuri ſtare paratum. c. licet, de præben. in 6. Feli. in c. cauſam quę, col. 12. nu. 10. de reſcrip ſcripſi in forma litera. executo. manda. in fi. in concorda. Franciæ. & vide hanc clauſulam poſitam in eiſdem concorda. in titu. de firma & irreuoca. concorda ſtabilita. circa finem.

Executor an iuriſdictionem habeat etiā cōtra tertium.

Et ſic per iſtam clauſulam executor habet iuriſdictionem, non ſolum inter partes, ſed etiam contra extraneos contradicentes de facto, licet regulariter delegatus non habeat iuriſdictionem niſi inter partes, & contra eos impedientes. c. 1. de offi deleg. Staphil. in tract. de literis gratiæ. in rub. de ui & effectu clauſula. uerſ. Sequitur poſtmodum, & uer. 3. dicit, &c. ſed hodie, ut dixi ſupra executores nullā auctoritatem literarum iſtarum exercēt iuriſdictionem, ſed collationem, & fulminationem faciunt: & ſi iuriſdictionē exercerent, appellaretur ab eis tanquam ab abuſu ad ſenatum, per tit. de cauſis in cōcor. quia auferrent iuriſdictionem ordinariorum & Epiſcoporum.: quod eſt prohibitum in d. tit. de cauſis.

¶Non

De clauſula, nō obſtantibus.

¶ Non obſtantibus piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. etiam prædeceſſoris noſtri,& aliis conſtitutionibus,& ordinationibus Apoſtolicis cōtrariis quibuſcūq;] Iſta eſt quinta bullę pars,in qua Papa tollit ea quæ bullæ obſtare poſſunt: poſſunt .n.obeſſe conſtitutiones D.Bonifacii,quæ diſponunt,ut beneficia in curia vacantia non debeantur alicui ēt per literas Papę niſi ſpecialis & expreſſa ſit facta mētio,ꝙ bñficium vacauit in curia.c.2.de pb.in 6.

Regulis cancellariæ per clauſulam non obſtan. non cenſetur derogatū.

Et de hac clauſula eſt tex.in c.cum aliquibus de reſcr.in 6 & in c.fin.de ſenten. excommu.lib.eo.& plenior tex.in c. quia ſæpe.in fin. de elect.eodem lib.Et per iſtā clauſulam generalem non obſtan.nō cenſetur derogatum regulis cancellariæ, niſi hoc expreſſe dictum fuerit,vt docet glo. regula cancella.17.& per Ioan. de Selua in tracta.de beneficio.in 4.par.q.46 in 4. col.quem refert & ſequitur Gome.in tracta.ſuper reg.cancel.in proœ.q.5 & q.vlt. in reg.de infirmis reſignātibus:quia poſtquam non ſunt in corpore iuris clauſulæ poſſent ignorari c 1.de conſt.in 6 ideo de illis debet fieri expreſſa mentio.

Obſtantia exprimenda pro perſonæ qualitate & materia.

Notandum eſt quod iſta nō obſtan.debent conſcribi pro qualitate perſonæ,pro qua ſcribitur: nam plura minori obſtant, quę non obſtant maiori,& vni,quā alteri ob id debent concipi prout ſuadebit qualitas perſonę: perſona enim prius legitimanda eſt.l.ſi quæramus.ff.de teſta.Barb. in rub.C.qui adm.itti.

Etiam conſideranda eſt materia, de quo agitur: & ad tollendum priuilegia plura derogatione ampla opus eſt, teſte Bart. in extrauag. Ad reprimend in ver. non obſtantibus.[quomod.in læſæ maie. crim. proced.]

Regula quando ſit exprimenda.

Hinc eſt quod in prouiſionibus ſimplicibus,uel nouis,vel ſi neutri, ſubrogationibus, commendis,& aliis prouiſionibus beneficiorum, non ponitur clauſula non obſtante tali regula: ſed fere ad verbum inſeritur,& poſtea alia ſequuntur obſtan. quæ Papa tollit.

In diſpoſitione aūt ſignaturæ ponitur non obſtat, regul. de annali poſſeſ.vel alia. cui derogari neceſſe eſt,& ita ſeruat ſtylus curiæ Rom. vide tamen quæ ſuperius dixi,vbi ex ſtylo curiæ hodierno Papa ſolet narrare regulam ad verbum,cui vult derogare.

De clauſula cæteris cōtrariis.

Solet interdum Papa apponere clauſulam,cæteriſq; contrariis quibuſcunque, ſed nunquam ſubnecti debet, quando aliud ſequitur contrarium: ſed debet poni ſtatutis, & conſuetudinibus contrariis quibuſcunque. & non debet dici cæteris: vt docet Hiero. Pau. in ſtylo curiæ Rom. fol.54.verſ.clauſula cæteriſque.

De clauſula anteferre.

¶ Aut ſi aliqui ſuper poſitionibus ſibi faciendis de huiuſmodi, vel aliis beneficiis eccleſiaſticis, in illis partibus generales, vel ſpeciales dictæ ſedis. vel legatorum eius literas impetrauerint, etiam ſi per eas ad inhibitionem, reſeruationē, & decretum, vel alias quomodolibet ſit proceſſum, quibus omnibus volumus te in aſſecutione dictę parrochialis eccleſiæ ſeu vicariæ anteferri.Per iſtam clauſulam tolluntur reſeruationes, & expectatiuæ tam generales,quam ſpeciales. vt expectanti licet deberetur beneficium, tamen Papa vult, vt impetrans pręferatur, etiā ſi expectans acceptauerit, ſed non fuerit ei facta collatio,ēt ſi ad inhibitionem per executorem fuerit prouiſum. c. tibi qui. de reſcrip.in 6 & hoc rōne iſtius clauſulæ anteferri, quæ tollit ius ad rem, non in re.c.quodam.de præb.in 6.Feli. plene de hac regula anteferri in c. capitulum. col. 7.num.6. cum ſeq de reſcri.plura hic ſcribere poſſem, ſed parum in Francia nobis prodeſt hæc clauſula quo ad præiudicium mandatariorum & nominatorum propter §. declarantes, de mand. Apoſto. & per conſt.regiam, quæ declarat Papam præuentūm per ſolam requiſitionem mandatarii:ob id alia hic non ſcribam de ea. ēt quia aliqua no.in §.1.de mand. Apoſt. in g. in forma.quæ ibi videri poſſent.

Clauſula non obſtante collatione intelligitur de inualida.

Imo ſi Papa diceret, non obſtante collatione,uel conceſſione alteri facta.intelligeretur de collatione & cōceſſione inualida.per tex in c.2.ibi,non obſtante cōceſſione per capitulum facta alii,ſeu confirmatione noſtra ſi qua in forma communi apparet obtenta.ne ſede vacan.Feli. licet non alleget illum text. in c. cauſam quæ.col.11.nu. 9. verſ. non obſtante, de reſcri. nec Iaſ conſ.232. col. 7. in 2. vol. nec cuiquam ſit pręiudicium. c. ſuper eo. in fi.de offi.delega.c. quamuis de reſcri. lib.6.ſequitur.

Præiudicium ſieri expectantib. Papa nō vult.

¶ Sed nullum præiudicium eis, quo ad aſſecutionem beneficiorum aliorum præiudicium,generari.]Et quamuis Papa velit prouiſum a ſe pręferri ſpectātibus quo ad hoc beneficium,tamen non vult quod eis præiudicętur: quo ad alia beneficia

vaca-

vacatura: nam poſſet opponi iſtis expectātibus quod primum eis debebatur, & ipſi fuerunt negligentes: ideo ius illarum reſeruationum, vel mandatorum amiſerūt, ꝑ c ſi clericus, de præb lib. 6. ſed Papa ius eis reſeruat, quo ad alia beneficia, adeo vt mandatarij alia poſtea vacantia benefi cia requirere poſſint, non obſtante collatione facta a Papa, quæ eis non præiudicat, quia non ſunt negligentes: ob id præuentio Papæ iſtis expectantibus non dēt p̄iudicare: vt abunde ſcripſi in §. Declarātes. de manda. Apoſt. in concord. Franciæ vide Probū in addit. ad monachum, in c: eum cui. de præb. in 6. [Sic Rex Philippus. decreuit anno 1333. non valere ſecundum donum a rege factum niſi fecerit mentionem primi, et ſi a prædeceſſore primum factum fuerit, niſi dictum fuerit, non obſtan. donis alias ſibi factis.]

¶ Seu ſi venerabili fratri nr̄o Archiepiſcopo Senonen. & pro tempore exiſtē. dictæ domus præceptori, vel quibuſuis aliis communiter vel diuiſim ab eadem ſit ſede indultum, ꝙ ad receptionem, vel pro uiſionem alicuius minime teneātur, & ad id compelli, aut ꝙ interdici, ſuſpendi, vel excōicari non poſſint, quodque de hmōi, vel aliis beneficijs eccleſiaſticis ad eorum collationem, prouiſionē, præſentationē, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem coniun ctim, vel ſeparatam ſpectan. nulli valeat prouideri per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi métionem.] Derogatur hic indulto, per quod eſſet conceſſum epō, vel alteri vt nō teneatur aliquem recipere, vel alicui prouidere per literas Apoſtolicas, non facientes mentionem de ſuo indulto, vt olim habebant cardinales Franciæ: ſed multi illo abutebantur, ob id iuſte fuit reuocatum, vel reuocari poteſt: & mirandū eſt de ſummo Pontifice quomodo hiſce indultis teneri vult, & quomodo ea facile concedat: nam ea facilis conceſſio conceptum generat & quoſdam eorum beneficiorum mercatores facit, & in omnibus reſignationibus Papa ſolet derogare his indultis in aliis poteſt, quia maiorem ſibi retinuit poteſtatem, quam conceſſerit. c. dudum. de præb. quamuis dixerit ſe nolle aliquo modo derogare, quia faciendo huius clauſulæ mentionem, derogare poterit. Bar. in l. ſi quis. in prin. ff. de leg. 3. & Felin. in c. nonnulli. de reſcr. & quamdiu eſt Papa,

Indulto cardinalium Papa derogare poteſt.

priuilegium a ſe datum reuocare poteſt. c. 1. de conſt. lib. 6. niſi ad inſtantiam Regis & Reginæ conceſſum fueri: tunc Papa derogare illi non ſolet: vt ſtatuit Alex. 6. in ſuis reg. tit. de conceſſio. Etiam per clauſulas generales illis non derogaretur: vt conſuluit Rom. conſ. 393. quo ad primū, in fi. & refert Paul Pari. conſ. 140. inſpectis, col. 1. in 4. vol. [Sic etiam conſului pro dom. Card Lotharingo.]

Etiam ſi eſſet in indulto expreſſum, ꝙ is non poſſit compelli, excommunicari, vel interdici; niſi hoc expreſſum ſit, non ſolet ſedes Apoſtolica indulgere alicui, vt non poſſit excommunicari ſimpliciter, ſed vt non poſſit excommunicari pro tali cauſſa, vel niſi facta priuilegii mentione, vt hic. vel vt non poſſit ab alio excommunicari quàm a Papa, prout eſt conceſſum (vt fertur) Regi Franciæ vt eſt in libero liliorum Reg Franciæ 6. per Ioan. Feral. & dicunt Pragma. Roma. quod diſpenſatio datur in his quæ ſunt contra iuris cōis diſpoſitionem, in his vero quę ſunt contra ſtatuta vel regulas datur indultū.

Indulgeri nō pōt alicui, vt excōmunicari nō poſſit.

Et quando alicui eſſet indultum ſimpliciter, quód non poſſet excommunicari, adhuc ſi inſurgat cōtra matrem ſedē Apoſtolicam, excōmunicari poterit, quia non poteſt eſſe ſine capite. c. cum non liceat, de pręſcrip. nec valeret tale priuilegiū. doct. in c. cum inſtantia. de cenſib.

Et de hac clauſula generali vide tex. in c. vt officium. §. cōferendi. & ſeq. de hę retic. lib. 6. Areti. c. 1. col 6. de reſcrip. Anto. Butrig. in conſ. 2. viſis literis, in fi. qui dicit hanc clauſulam generalem æquipollere expreſſioni de verbo ad verbum, ex quo hanc loco illius Papa ſubrogat: & hoc ſolet Papa addere.

Iſta tamen clauſula non obſtan. non derogat priori diſpoſitioni fortiores clauſulas habēti: vt docet Card. conſ. 166. factū ſic ſe hēt. colu. pen. Refert & ſequit Petr. Pau. Pariſ. cōſ. 42. q̃tum, nu. 18. in fi. vol. 4

¶ Et qualibet alia dictæ ſedis indulg. generali, vel ſpeciali, cuiuſcunq; tenoris exiſtat, per quam p̄ntibus non expreſſam, vel taliter non inſertam, effectus huiuſmodi gratiæ valeat impediri quōlibet, & vel differri: & de qua cuiuſque, toto tenore hn̄da ſit in noſtris literis mētio ſpālis.]

Facit tex. in c. cum noſtris. circa finem ibi, ex indulgentia ſedis Apoſtolicæ ſpeciali, de conceſſio. præbend. & d. c. vt officium. iſta ergo clauſula tollit ſtatuta, non

Haec clauſula tollit ſtatuta impedientia

vel differentia gratiæ eſt factum.

ſolum quæ impediunt effectū gratiæ, ſed etiam ſi differant: vtpote ſi dicatur, quòd ſi vacet beneficium excedens ducentas libras non debeatur impetranti, ſed antiquiori, & impetrans habebit aliud, tunc per hanc clauſulam habebit impetrans illud, quod impetrauit. nec impedietur, nec differetur ſua prouiſio, iſta ſcripſi in form. mand. in concord. & Dom. in d. c. ſi propter. & Gomeſ. in proœm. reg. q. 6. quod facit pro eccleſia Tholoſana ſimile fere habente priuilegium, ut beneficia certa meliora canonicis debeantur antiquioribus.

Sacerdos ſi quis non ſit non obſtāte ſtatuto recipitur per hāc clauſulam. Fundationi qñ cēſeatur derogatum.

Etiam hæc clauſula prodeſt, quòd ſi ſtatuta collegii eſſent, vt qui non reciperetur ad tale beneficium niſi ſit ſacerdos: per hanc etiam recipi debet, ſi ſit ætatis legitimæ, in qua poſſit per annum ad ſacros ordines promoueri. c. ſi pro clericis. & c. ei cui. de præb. lib. 6. de Rota deciſ. 466. nota quod ſtatuta in antiq. [ſub tit. de conceſ. præb. deciſ 41.] ſed non cenſetur per hæc verba, derogatum fundationi requirenti ſacerdotium ante receptionem: niſi fuerit expreſſe facta mentio fundationis laicorum, ſecus in clericis. Domini de Rota deciſ. 3. Si ſtatutum, in no. [ſub tit. de præbend. deciſ. 1.] Staphil. in tract. de litteris gratiæ, rub. de vi & effectu clauſulæ. verſ. poſt prædictas clauſuas.

De conſtitutione Papæ Pij i Britannia vigentis.

Etiam per hanc clauſulam derogatur conſtitutioni Papæ Pii, quæ vult quòd vbi impetrantur beneficia in Britannia, quæ alii per annū pacificè poſſederint, vel ex prætenſo titulo, vel per viam criminum, commiſſio fiat ad partes cum clauſula, vocato poſſeſſore, &c. & impetrās literas huiuſmodi intra bimeſtre ab earundem data iudici præſentare, &c. de qua per Petr. Pariſ. in conſ. 49. ad primum, in 4 vol.

Nec tollitur optio per has clauſulas, ſi nominatim hoc non ſit in gratia expreſſum. c. ſi de conſuet. lib. 6. & quæ ibi addidi.

¶ Nos enim ex nunc irritū decernimus & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari] Per iſtam clauſulam decreti annullatur collatio ordinarij in contrarium facta, & alius actus contrarius prouiſioni, per cle. primam. de electio. vbi Barba.

Clauſula decreti quid operatur.

Imo dicunt docti non valere actum in contrarium, etiam de conſenſu partium factum, per text. & ibi glo. in c. Statutum, in verb. committatur, & in c. diſpendia. de reſcrip. in 6. gl. in l. à Diuo Pio. ff. de ritu nupt. gl. in verbo cū c. dilecto. de præben.

Quia illa clauſula data videtur pro forma. Bald. & alii in l. 1 ff. de liber. & poſthu. Iaſ. in l. non dubiū 8. no. C. de legibus nu. 17. & vbi aliquid eſt pro forma ſtatutum, non poteſt hoc conſenſu partiū tolli: Barto. in l. de his. ff. de tranſact. Barba. conſ. 43. præclare, col. 13. in 1. vol.

Collatio ordinarij de cōſenſu impetrātis facta valet non obſtante decreto.

Ego verò dicerem collationem ordinarii factam de conſenſu impetrantis valere, licet in bulla ſit appoſitum decretum, quidquid dicant doct. quia clauſula decreti ſemper intelligitur valida, ſi illa impetrans vti velit. teſte Ioan. Monac. in c. ſtatutum, de præben. lib. 6. allegat. l. pronide ff. ſi certum pet. idem probat. glo. in verb. irritum. in 6. quòd ſi quis de colla. in prag. ſcripſi in §. ſi quis vero. in verb. ipſo iure. de coll. in concord. tacit text. in l. 1. ff. de fer. vbi ſententia lata tempore feriato eſt nullius momenti, de conſenſu tamen partium valebit: hoc probat Barb. in clem. 1. col. 9 de elect. plus dicens, quòd licet per clauſulam decreti ligetur ignorās hoc eſt verum quo ad diſpoſitionem, vt non valeat, ſed non ligabitur ignorās quo ad pœnam, ſi ſit adiecta, quia non eſt in culpa per c. tibi qui de reſcrip. ex maleficiis. ff. de actio. & oblig. vide alia per d. Barbat. facit gl. in c. conſtitutionem de verb. ſign. & per doct. in c. cum acceſſiſſent, de cōſtit.

Clauſula hac nulli hominum &c. de quo proſit.

¶ Nulli ergo hominum liceat hāc paginam noſtræ prouiſionis, decreti, mandati, voluntatis, & diſpoſitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autē hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum.]

Iſta eſt ſexta pars bullæ, in qua Papa comminatur pœnam contradicentibus huic bullæ, & non parentibus: de qua pœna habetur in c. 2. de maiori & obed. ſcripſi in q. 19. in tract. nomina.

Imperator quandoque hac vtitur clauſula: vt patet in tit. qui ſunt rebelles. in fi. ſed ſolet addere indignationem noſtrā, & pœnæ mille librarum noſtræ cameræ ſoluendarum ſe nouerit incurſurum. ita ibidē ſcribitur idē habetur in fine confir. conſt. Feder. ſecūdi & Karolinæ gl. in d. extrau. Qui ſint rebelles, in verb. indignationem dicit ſe huius verbi nullum effectum inuenire, niſi quod Imperator indignatus ex hoc facto non exhibebit ſe gratioſum.

Bald.

Priuandus beneficio eſt quidomini indignationē incurrit.

Bald. vero & ibi Barb. in additio. ad eū putat illum priuandum beneficio, qui indignationem domini incurrit, in c. vno §. poſtro. col. 2. quæ fuit prima cā benefic. amittendi. quem ſequitur Aluaro. §. Sed & qui delator, col. 2. ibidem Felin. in c. veniens. col. 1. de præſcrip. q̄uis contrarium teneat conſ. 12. princeps. primam tamen ſentētiam ſequitur Socin. conſ. 87. viſis, uol. 3. & Iacobi. in trac. de feudis. in ver. dictiq; vaſſalli col. 11. in 13. cā Iaſ. in l. 1. in princ. ff. ſi qs ius dicēt. non obtēper. ubi dicit hæc uerba importare cōminatio nē priuationis b̄ñficiorū eccleſiaſticorū.

Peccat qui voluntati Papæ nō obtempe rat.

Ego autem putarem eum peccare, qui contrauenit, uel controriū facit. probatur in c. qui reſiſtit 11. q. 3. & Paul. Rom. 13. *Qui reſiſtit poteſtati, ordinationi Dei reſiſtit* Itaq; humano more loquēdo Indignatur eo caſu Deus Hiere. 23. *Ecce turbo diuinæ indignationis egredietur: & tempeſtas erumpet ſuper caput impiorum* & Abach. 3. *Nunquid tu in fluminibus iratus es domine, aut in fluminibus furor tuus? uel in mari indignatio tua?* & Rom. c. 2. *Qui non acquieſcunt veritati, credunt autem iniquitati, ira, & indignatio, tribulatio & anguſtia*. Quaſi velit Papa comminari his, qui non parent præceptis, & mādatis ſuis, ut non ſolum peccent in illum, ſed in Deum opt. max. Dicit. n. Chryſ. *Nemo contemnat eccleſiaſtica vincula: non enim homo eſt, qui ligat, ſed Christus, qui hanc poteſtatē dedit, & dominos fecit homines tanti honoris*. c. nemo. 11 q. 3. Imo ſi quis non obtemperet, credens Papam ligare non poſſe, hæreticus eſt cēſendus, quia errat in prāre data Petro, & ſucceſſoribus. Matt. 16. & c. quodcunque. 24. q. 1. gl. & doct. in c. generali. de elec. in 6. & gl. pen. in extraua. Execrabilis. Io. 22 & hodie multi iuuenes in hoc errāt, & ſtolidi, qui utinam ob oculis haberent illud not. dictū, *Obedi e prepoſitis veſtris etiam diſcolis, &c*]Sciendum eſt hanc clauſulā non ſolere in licentiis apponi nec in facultatibus, ſecus eſt ſi dicatur, indulgemus ex ſtylo curiæ Romanæ.

Clauſula nulla quandoī literis Papa nō apponatur

¶ Datum. &c]De hac data ſcripſi in forma manda. in h. & aduertendū eſt, ut prolixitatem uitē, non afferam aliarū bullarū excepta diſpēſationis forma, ſed tātas illa cum & intellectum: vnde lector beneuole, poteris ex his mater iā beneficialem amplecti, & non ſolū theoriam, ſed & praxim curiæ Rom. quam ha enus tanquam cabaliſticam tenuerunt dicanici ipſius cu

riæ, & menſularii. [Notandum ꝙ falſitas in data, licet probetur, ſi nemini præiudicet, non annullat reſcriptum, nec nocet, per glo. in l. damnus. C. de falſis vt conſuluit Dec. conſ. 175. in cauſ. nu. 7. diuerſum eſt quādo agitur de priore collatione, vel prouiſione. c. eam te. vbi doct. de reſcrip.]

Opponi quæ contra bullam poſſint.

NOtandum † eſt quod contra bullam inuita opponi poſſunt, quæ nō poſſunt euitari, ſi verū ſit. quædam vero alia oppoſita euitari poſſunt, forte tranſcribēdo bullam, & corrigendo. Primo videamus quæ euitari vix poſſunt.

2 Primo opponi contra bullam poteſt, quod in ea ſit diuerſa ſcriptura. iō non valet, c. licet. de crimine falſi. ſed hoc euitari poteſt, & excuſari, ſi in prima linea (vt ſolet) ſint literæ magnæ, aliæ vero literæ eædem & conformes: vt ſcripſi in forma mandat. in princi ſequitur Domi. Philippus, Probus, in capitu. ſi Apoſtolica, de præbendis in 6. *Diuerſa ſcriptura an vitiet bullam.*

3 Idem ſi in ſupplicatione, & in ſubſcriptione Papæ ſint diuerſæ literæ, videlicet fiat vt petit: vel ſi in data, qa illa diuerſa manu ſcribi ſolēt: ob id diuerſa: idē ſi correctio ſit alteri⁹ literæ. ſeu characteris: nā hoc eſt neceſſe ſic eſſe: qa diuerſitas manus. & quādoque atramenti diuerſam facit ſcripturā. §. 1. in autheu. de inſtru. cautel. & fide, colla. 6 & vbi poſſunt multi ſcribere, ibi diuerſa ſcriptura non vitiat ut in ſignatura poteſt eſſe fiat data, & correctio alterius ſcripturæ ut ſupra diximus.

4 Secundo opponi poteſt, ſi ſit ibi litura ſeu raſura, capit. inter dilectos. de fide inſtrument. & maxime ſi ſit in loco ſuſpecto, quod tunc vix euitari poteſt. cap. ex literis. ibidem.

5 Suſpectum locum dico, quando eſt in nomine beneficii, pſonæ, ſitus. uel in alio loco ſubſtantiali, doct. in l. fin. C. de edict. diui Adriani tollen. Corneus conſil. 28. alias in 1. uol. *Raſura in loco ſuſpecto vitiat. & quis loc⁹ dicatur ſuſpect⁹.*

6 Idem ſi aliqua fuerit ſcriptura intermedia, uel addita, quæ vocat̄ ſuperlincaris in c. cum uenerabilis. de religioſ. dom. facit d. l. vult. C. de edict. Diui Adria. tolle. l. ſi vnus de teſta.

7 Euitari tamen poteſt, quando litura, ſeu raſura eſt in loco ſuſpecto ſi notarius qui confecit inſtrumentum, vel alius officialis ad hoc prapoſitus atteſtatur hanc li *Notari⁹ atteſtat̄ raſuram*

facta ab eo qui hoc potuit.

turam, vel additionem factam de partiũ conſenſu, & ſic cõſcriptam, vel de neceſſitate factã per eum qui hoc potuit facere: nam illi credetur. l. 1. vbi Bartol. ff. de his quæ in teſtam. delen. Panor. in c. cum venerabilis. in fi. de religioſ. dom. Iaſ. in d. l. ſi vnus col. fi. C. de teſtam.

8 Nam qui raſura eſt in loco ſuſpecto, a parte facta cenſetur. cap. fin. de crimine falſi, cum in eius commodum reſultet. c. Conſtitutis. de teſt. & cancellatio vel additio præſumitur facta ab eo, apud quem reperitur inſtrumentum. l. maiorem, cum gloſſ. C. de falſis Iaſ. in d. l. ſi vnus. C. de teſtam col. vlt. & hoc euitatur, quando atteſtatio fit. ſed melius eſt hoc caſu bullam tranſcribere. Petr. Pariſ. conſ. 42. quantũ, num. 11. in 4. vol. ne quis expectet infinitos proceſſus, qui alias inſurgerent ex hac bulla.

Nil à priuato addi bulla poteſt.

9 Tertio opponi poteſt, quòd bullæ eſt additum: nam punctum etiam additum bullę, vitiat bullam. & adddens eſt excommunicatus in bulla cœnæ Domini. c. licet de crim fa. ſcripſi in bulla cœnæ Domi. & hoc ſi verum ſit, non poterit euitari, & excuſari, niſi dicatur de mandato Papæ, ſeu officialium factũ, vel coacte: quod enim metus cauſ geſtum eſt, ratum non habet prætor. l. 1. & per totum. ff. quod metus cauſa.

Secunda gratia nõ faciẽs de prima mentione, non ualet ẽt ſi prima renuncietur.

10 Quarto ſubreptio & obreptio ſolet contra bullam opponi, in c. Ad aures, & c. Super. literis. de reſcrip. & ſuperius dixi in prima differẽtia inter literas gratiæ & iuſtitiæ: & iſta oppoſitio, ſi uera ſit, nõ põt euitari: nam ſecunda gratia non faciens mentionem de prima eſt nulla, ca. in noſtra. de reſcrip. etiã ſi impetrans velit primæ renunciare & illam dimittere, vt docent ibidem doct. & ſic conſuluit Paul Pariſ. conſ. 74. gratia. col. 1. in 4. vol. etiã ſi ignorans fuiſſet impetrans: vt doct. aſſerunt in c. gratia, de reſcrip. in 6. & Paul. Pariſ. cõſ 96. pro lupo nu. 27. in eo. vol. 4.

Papa uni in plurali non loquitur.

11 Quinto ſi Papa loquitur in plurali vni, videlicet vobis Ioanni. &c. bulla eſt ſuſpecta. c. quam graui. de crimine falſi: & eſt contra ſtylum curiæ: ideo non valet, & vix euitari poteſt niſi tranſcribatur: ſecus eſt in literis Regiis, quia hoc non eſt in illis ſtatutum, ſed potius contrariũ. l. Imperator. ff. de ſtatu homi. Petr. Pariſ. conſ 20. gratia. col. 1. in 4. vol.

Papa epiſco-

12 Idem ſi Papa vocet epiſcopum filium quia epiſcopum, archiepiſcopum, uel patriarcham fratrem uacare ſolet, & aliós filios, licet ſint cardinales. d. c. quam graui. ut iſta euites, oportet emendare & corrigere in hoc bullam: & officiales Romani eam corrigent ſuis etiam impenſis, quia error eſt eorum.

pos fratres, alios vocat.

Ordo in prouiſione beneficij exprimendus.

13 Sexto, ſi quis non expreſſerit ordinẽ in prouiſione beneficii regularis. c. cum ordinem. de reſcrip. opponi poterit, vt tale beneficium regulare ordinis ſancti Auguſtini Prouincial. fol. 22. & poterit tranſcribi bulla, ſi expreſſio ordinis in ſignatura facta erat, alioqui reiicitur, & nulla erit.

Septimo opponi poteſt bullam eſſe falſam: vt p totum tit. de crimine falſi, & per Spec. in tit. de reſcrip. præſenta. §. 1.

Falſa latinitas tribus interuenientibus uitiat.

14 Octauo dicunt doct. opponi poſſe in ea falſam eſſe latinitatem, & eo dicunt nõ valere Papæ reſcriptum per c. ad audientiam primo. de reſcrip. ſed ego dico eſſe ſuſpectum tribus interuenientibus.

15 Primo quando eſt virium. alioqui ſi excuſari poſſit, etiam per figuram, non erit bulla ſuſpecta. c. forus. de verb. ſig. ubi gloſſ. & docto.

16 Secundo requiritur vitium eſſe in cõſtructione, ſecus in litera, uel ſyllaba. tex. in d. c. Ad audientiam. & c. ex parte. de fide inſtr. & l. qui habebat. ff. de man. teſta.

17 Tertio quod illud uitium ſit manifeſtum, & notorium ex ipſarum literarum inſpectatione d. c. Ad audiẽtiã. licet doc. dicant ibi, ꝙ falſæ latinitatis uitium non recipiatur in curia Roma. de conſue. quod uerum intelligerem, niſi præmiſſis cõcurrentibus: & tunc uix euitaretur, niſi bulla reformaretur ac tranſcriberetur: nec nocebit uitium in ortographia literis Apoſtolicis: ut docet Bald. in Marga. in uerb. literæ. q. 9. nec ob hoc uitiatur reſcriptũ. de Ripa in c. 1. nu. 38. de Iudic.

Reſcriptum deuians ab ſtylo eſt ſuſpectũ.

18 Idem dicendum eſt, ſi nõ obſtante uitio colligeretur mens Papæ, adhuc reſcriptum ſuſpectum diceretur, quia non præſumitur ſic emanaſſe a cancellaria, ut ſcribitur, in integra. d. c. Ad audientiam. & qa deuiat ab ſtylo. c. ex literis. de conſtit. ſic conſuluit Roma. conſ. 326. q. eſt. col. ſpen. ubi dicit reſcriptum nullum, in quo dicitur, prouideas de beneficio ad te pertinente: debebat enim dicere ad tuam collationem, pręſentationem, & quamuis aliam prouiſionem pertinente, per c. Cum in illis. §. 1. de pręb. in 6. patet in forma man. in Concord. Franciæ.

Suſpectũ in parte omnino reiicitur

19 Et ſic patet reſcriptum, in quo eſt falſa latinitas, non eſſe nullum ipſo iure, ſed tantum ſuſpectum, ideo illi non eſſe credendum, donec conſulatur Princeps, arg. l. Ex facto ff. de vulgar.

20 Et ſi fuerit ſuſpectum in parte, in totum erit ſuſpectum, quia non præſumitur ſic à cãcellaria emanaſſe, vt eſt in integr. d.c. Ad audientiam. & gl. in c. Apoſtolicæ. 35. q. 9. & quia fides ſcripturæ eſt indiuiſibilis. l. in hoc. ff. famil. erciſc. [& ſuſpecto reſcripto non creditur. l. fi. de fide inſtru. 6. nec debet quis parere reſcripto ſuſpecto, & impetrans puniri falſi poteſt. vt docet c. porrecta. de confirmar. vtil. & ibi Panor. in 2. not. & plene de Ripa in c. 2. nu. 33. & ſeq. de reſcrip.]

21 Licet alias conſideranda eſſent capita ſeparata, per c. ſi eo tempore, de reſcrip. in 6. & Fel. & Dec. in d.c. Ad audientiam, quicquid doct. in cõtrarium afferant quia ſi vitium reſpiciat totam bullam, erit tota nulla, ſi partem, illa tantum pars diuiſibilis per d.c. ſi eo tempore.

Bulla imperfecta non creditur.

22 Nono opponitur etiam, quod bulla eſt imperfecta, ideo non eſt valida, nec proprie bulla vocari poteſt, ſicut teſtamẽtũ illud proprie nõ dicitur quod iure perfectum non eſt: ſed abuſiue teſtamenta ea quoque vocamus, quæ falſa ſunt, vel iniuſta aut irrita, vel rupta l. 2. §. j. ff. quemad. teſt. aper. l. Pollà. in fi. C. de his quibus vt indig. l. fi. quemadmod. teſt. aper. Alexan. conſ. 215. Viſis probatio. in prin. vol. 2.

23 Nec olim imperfecta dicebatur, ſi litera prima proprij nominis impetrantis tantum apponebatur, ſecus in cognomine c. cum M. de conſt. c. Cum dilecta de reſc. quia ad impetrantem ſpectat declarare reſcriptum ambiguum. c. paſtoralis. in fi. de reſcrip. c. 2. illo tit. in 6.

Nomen impetrãtis extenſe ſcribẽdum.

24 Hodie vero de conſuetudine & ſtylo curiæ Romanæ nomen impetrantis ſcribitur extenſe: vt docent Imol. & Fel. in c. cum acceſſiſſent, col. 1. de conſt. & multo fortius cognomen: nec valeret reſcriptum ſi vna tantum litera nominis, vel cognominis eſſet conſcripta, & hoc ſine tranſcripto non euitaretur: vt ſi in bulla diceretur tibi P. Rebuffo. conferimus quia nomẽ Petrus extenſe ſcribendum eſt, ſicut cognomen alias bulla non valet.

25 Et ſi Papa decernat irritum & inane ex nunc, quod factum fuerit, intelligitur ex nũc, id eſt ex hoc tempore, quæ literę erunt perfectæ, & expeditæ, nõ incœptę, vel imperfectæ. quia factæ non cenſetur, quando ſunt imperfectæ. l. pen. C. de his quibus vt indig. Staphil. in tract. de literis gratiæ. in princ. verſ. & tenendo, fol. 4.

Stylus immutatus vel omiſſus vitiat.

26 Decimo opponi poteſt contra bullã, ſi non fuerit data appoſita: vt in fi. Sexti Decretal. apparet in l. Generali, de tabula. lib. 10. l. ſi qua. C de diuerſ. reſcrip. & hoc euitatetur reſcribendo bullam, & dicunt Romani eam reſcribendam.

27 Vndecimo opponi poteſt ſtylum cancellariæ omiſſum, vel immutatum: & ſtylus cancellariæ non ſeruatus facit literas ſuſpectas de falſitate. c. quam graui. de crimi. falſi. vnde poteſt tunc iudex ſe informare a pragmaticis de illo ſtylo per tex. & ibi Bart. in l. in fi. ff de teſtibus plene ſcripſi in trac. de conſue. art. 2. gl 13. nu. 52. & num. 32.

Acceleratio tẽporis cõtra bullam opponitur.

28 Vltimo opponi poteſt contra bullam acceleratio temporis: vt ſi hodie prima Iunii quis moriatur Pariſ. & cras Romæ impetretur beneficium a Papa, illa impetratio non valebit: quia non eſt veriſimile impetrantem ita celeri greſſu adire potuiſſe Papam: & ita eſt in regul. cancel. 28 Inno. 8. quæ hodie eſt adhuc a Iulio Papa 3. approbata: & quia eſt in iudiciis frequens, ideo eam cum aliqua elucidatione inferius ſubijciam declarata prius bullæ reformatione.

29 Alia quibus impugnentur reſcripta, ſcripſi in tract. reſcrip. q. 11. in 2 tomo cõſtit. reg. & multa poterit lector elicere ex declara. nouæ prouiſionis, quam ſuperius conſcripſimus, & in tractat. nomi. q. 22. & ſeq hic alia multa adderem. quæ ne præbeam materiam cauillandi ſycophantis quibuſdam, miſſa faciam.

De reformatione & correctione bullæ.

Reformanda quando ſint bullæ.

INterdum † oppoſita contra bullam euitari poſſunt, ſi forte bulla corrigatur, & emendetur, &, vt Romani dicunt, reformetur: ideo de iſta reformatione dicendum eſt. Primo iuſtam eſſe hanc correctionem certum eſt fundatam, eo quod magnæ ſapientiæ eſt reuocare, quod male egeris, capitu. Magnæ. 22. quęſtio. 4. & dicitur officialibus Roman. ſi cõtra formam & ordinem tanquam homines exceſſiſtis, non pudeat vos ertotem veſtrum corrigere, qui poſiti eſtis, vt aliorum corrigatis errores. c. qualiter primo, de accuſa.

Trāſcribenda ſunt literæ, quando non ſunt bene expedita, nec ſecundū ſignaturam.

2 Quando reformandæ ſint literæ, ſeu transſcribendæ? Reſpon. qñ per præoccupationem vel aliàs minus bene expeditæ reperiuntur: ut docet Papa Iul 3. in reg. cancel. 28. & qñ non ſunt conceptæ iuxta ſignaturā, ſicut qñ inſtřm non rñdet protocollo. §. 1. in auth. de tabellario. colla. 4. doc. in l contractus. C. de fide inſtr.

3 Vnde ſi impetrans dicat in ſignatura ſe pati defectum ætatis, uel natalium, & poſtea hoc in bulla omittatur, bulla erit reformanda, & reſcribenda, niſi in caſu, quando purgatum erat uitium, utpote adueniente ætate, aut contractu matrimonij; ut ſcripſi in materia diſpenſationum infra, & uide multa de errore corrigēdo per notariū. per Bar. & Dec. in l. ſi liberarius. ff. de reg. iuris quæ poterunt ſeruari ad bullæ correctionem.

A quib' dēat bulla reformari.

4 A quibus reformandæ ſint? rñdetur ab officialibus curiæ Romanæ, ad hoc præfectis, ut habetur in d regula cancella. Iulii 28. in fi. qui poterūt huiuſmodi formas & tenores reſtringere, & ad formam debitam reducere; ſicut dicitur de notario, qui clauſulam & cætera, & alias clauſulas poteſt addere inſtrūmēto, & extendere ſm ſtylum communem illorum, ut doc. aſſerunt in c. Quoniam contra, de prob. & in l Gallus, §. idem credēdum. ff. de liber. & poſthum. ſcripſi in l. cæterorum, ff. de verbo ſign.

Correctio bullę quō fieri debeat.

5 Forma reformationis bullæ eſt, quando fit poſt bullę productionem, oportet quòd is, qui produxit bullam correctam, producat & ſignaturæ ſumptum, ut iudex uideat, an bulla reformari potuerit, & an eo modo, quo eſt nūc facta; & hoc eſt ſtatutum in ordin. reg. tit. *des reformations des prouiſions*; arti. 8. ideo iudex debet eſſe doctus alias ignarus quomodo poterit hæc dignoſcere?

6 Vñ antequam bulla tradatur corrigenda, oportet quod pars eam conſulendam oſtēdat doctis, ſuper quibus corrigi dēat & quomodo. ſed quia in hac materia pauci docti reperiuntur, ut quilibet, ea, quæ ex longo uſu & exercito diſcere potuit, facile conſequi poſſit, hoc uolui utilitati publicę conſcribere; tu lector boni conſule; multa enim detexi, quæ non erunt grata menſulariis, omnia quæ ſciunt occultantibus lucri cauſa.

Oīs defectus reformari debet.

7 Et ſi bulla ſit ex pluribus cauſis reformanda, ſi ex una cā petam, & mihi conceditur, non poterit alius defectus tolli, & refici, niſi petitus ſit, quia reſponſio ad interrogationē refertur c. inter, de fid. inſt. dixi in expoſitio. ſupplic. ſupra in fi. Iō uterque defectus peti debent, ut corrigatur & reformetur.

Correctio bullæ quando parti noceat.

8 Et in hac reformatione bullę non requiritur partis citatio, quia inuita parte fieri, pōt, multo magis ignorante ea, & abſente, l. qui pōt inuitis, ff. de reg. iur. l. 4. §. 1. de fideicom. liberta. l. Nec ignorāte, de tut. & curat. ab his. poterit tamen pars opponere, ſi ſignatura hoc non patiebatur, & ideo iſta reformatio non nocet parti in eo, quod fieri non poterat. doct. in l. Imperator, prima, ff. de ſtatu homin. & in l. errore. C. de teſtamen.

Motus proprius in reformatione non exprimendus.

9 Adhæc licet motus proprius in literis ſit exprimendus, c. ſi motu. in ſ̄ de pb. li. 6. tñ ſi prima ſupplicatio ſit ſignata motu proprio, & deinde fiat reformatio illi', quę ſignetur per conceſſum, ut petitur, uel ſimpliciter; intelligetur hęc ſecunda conceſſio ēt motu proprio, licet non fuerit expreſſum; quia ſit relatio ad primam, ſm quam ultima intelligetur, l. aſſe toto, ff. de here. inſtit. l. ait prætor. §. 1. de re. iud & ſic imitatur d. c ſi motu proprio.

10 Et iſta bulla expedietur motu proprio ſe ad primam referens ſignaturam, uide reg. cancell. 42. ubi hoc exprimitur.

Literæ ad vacatura & ad vacātia reformandæ.

11 Quæ literę ſint corrigendæ, & reformandæ? reſpon. literæ tam gratiæ quā iuſtitię, qñ non ſunt ſecundum formam & ſtylum curiæ conceptæ, & literæ gratiæ tam ad uacatura, quam uacantia; unde ſæpius conſului mandatur de prouidendo tranſcribendum, in quo erant clauſulæ non debent apponi ex forma ſolita regni Franciæ, poſita in concord. in forma mandat unde cum quoddam mandatum haberet clauſulam, quod duxerit acceptandum, dixi eſſe tranſcribēdum & illā clauſulam expungendam; alioqui mandatum non ualebit.

Cautela propēſione inter poſita ſine conſenſu.

12 Item ſicut in beneficialibus non datur confirmatio, ita nec in pēſionibus; ſed ſi is, q impoſuit pēſionē corā legato mortuus fuerit, & ſic non poſſit nunc conſentire, cautela erit, q̄ fiat coram Papa bullę reformatio, attento q̄ interuenit conſenſus illius, qui tunc ſoluere penſionem tenebatur, & quod literæ expediantur ſine & nouo conſenſu, cum derogatione regulæ de conſenſu, quæ eſt Innocen. 8. nu. 43. & repetita a Iulio 3. Non nego tamen electionum confirmationes fieri poſſe ab

his

his, ad quos de iure ſpectat; vt c. ſi. cũ ſim. l. elect. lib. 6.

13 Alios caſus in quibus bulla ſit tranſcribenda, ſcripſi in pręcedente qõne, quę contra bullam opponi poſſint, & vbicunque non eſt ſecundum ſignaturam concepta, & eſt in ea aliquis defectus, tũc recte tranſcribi cura, antequam inchoatus ſit proceſſus, vel poſtea ſi liceat: ſed facilius eſt ante.

Nominationes quando corrigi poſſint.

14 De nominationibus corrigendis idẽ dici poſſet, vt quando ſecundum ſtylum non ſunt conceptæ, corrigi poſſint: & ſi error aſ pareat, alias regulr non: vt docui in trac. nominatio. q. 9. nu. 6. ſuper eſt vt rlm cancella. explicemus, quam ſubiicio.

Regula cancella. de veriſimili notitia, cum ſuis ſcholijs. Item voluit ordinauit.

GLOSSA PRIMA.

Iſta regula eſt recepta & in curijs parlamẽtorũ regeſtrata. & lex regni effecta.

ISTA † regula ſecundũ numerum reg. cãcellariæ eſt 28. Innoc. 8. & eſt vtilis, fuitq; recepta & regiſtrata in parlamento Pariſ. anno 1493. die 20 Nouembris: & vbique in regno Franciæ recepta & in forenſi iudicio ad vnguẽ ſeruatur, eſtq; lex regni effecta, adeo ꝙ ſicut imperator legem (vt dicunt) canonizatam & a canonibus approbatam non poteſt reuocare, licet eam legem ex lib. tollat: vt docet Geirard de Petra ſingu. 28. pro hoc facit. glo. in verb. capitali, in c. imprimis. 2. q. 1. & glo. in verbo, anniuerſarie, C. de colla. donato. lib. 10.

2 Sic nec Papa regulam incorporatam & deſcriptam in regeſtris curiæ, ẽt ſi tollat illam, nam eo caſu ſeruabitur tanquã lex regni, non tanq̃ Papæ regula: hoc aſſerit Ben. in reperi. c. Raynutius, in verb. ſi abſq; in 2. de ſubſtit. fideic. n. 42. & ſeq. de teſta. ſcripſi in tract. nomina. q 5. n. 15.

3 Et qui prius eã condidit, finit Io. 23. vt docet Gomeſ. in hac reg. eſtque a iuris viſceribus extracta, maxime ex c. 2. de conceſ. præb vbi beneficia antequam vacent non debent impetrari: & niſi vacatio peruenerit ad notitiam conferentis, vel peruenire potuerit. c. quia illo. ti. c. 2. & 3. illo tit. in 6. nam collatio quæ non eſt veriſimilis, nõ eſt credibilis, nec facta creditur l. Cum de indebito. §. 1. ff. de pro ba. l. Męuius. in princ. ff. de leg. 2. & qđ lõge eſt a veriſimili, eſt falſitatis quędã imago. Bal. in l. 1. col. 3. de ſeruis fugi. quẽ refert Fel. in c. quia veriſimile præſumptio.

Derogatio huius regulæ quando recipiatur.

4 Veriſimilitudo. n. eſt cognata naturæ Bal. in conſ. 180. mortuo, col. 1. vol. 3. contra quã non facile recipitur ẽt Papæ diſpenſatio, tanquam contra naturam quis ſtatuere non poſſit. §. minorem, de adoptio in inſtitutio. Panor. in c. debitum, 2. not. de baptiſ. vix põt quis facere, ꝙ quis citius veniat, q̃ naturæ poſſibile ſit: & iõ derogatio huius regulæ non recipitur in hoc regno, niſi vt inferius dicam, cum naturam ſeu naturalia, nullus mutare poſſit, §. ſed naturalia, de iur. nat. in inſt.

Probatio contra veriſimile non recipitur.

5 Nec probatio contraria in hoc caſu recipitur: vt in c. filii, de hæretic. in 6. etiam ſi quis vellet probare ſe per necromanticum & dæmonem ad latum intra vnum diem quia tantummodo veriſimile admittetur, uidelicet, ꝙ eques curſor Romã potuit ire ſex diebus ex Lutecia, vel ex Lugduno quinque, hoc recipietur. Ex Tholoſa aũt ex octo, vel ſeptẽ: diſtinguẽda tamen ſunt tempora æſtatis, videlicet & hyemis: in legato tamen inſpicitur, an equi celeres eſſent deſignati ad illum locum, in quo ipſe degebat, & ex loco in quo obiit beneficiarius: & tunc curſus uelox recipietur, alioqui non: vnde in praxi vulgo ſolet dici, *s'il y a poſtes aſſignees*: vt quantum poſſunt celeriter currere: alioqui per dietas computabitur, vt ſcripſi in l. 3. ff. de verb. ſig.

Collatio non veriſimili: excluditur.

6 Itaq; ſi inueniãtur collatio præmature facta, tanquam nõ veriſimilis excludetur: vt uidi in practica ſeruari, nec eſt aliqua diſpoſitio tã gñalis, quæ ad non veriſimilia trahi debeat, teſte Angel. conſi. 249. ſup primã, colu. 2. uerſ. pro hac parte. & Iai. cõſil. 141. in iſta. col 8. uer. ſexto prædicta, in 2. uol. quamuis Pan. & alii, in d. c. quia uerisimile, de præſũpt dicãt probationem regulariter cõtra uerisimile admittẽdum licet clariores probationes & duriores requirantur, non tamen in hoc caſu ultra quam per naturam fieri potuit.

Quod omnes gratia.

GLOSSA SECVNDA.

Omnis gratia veriſimilis eſſe debet.

REquiritur † ergo in hac regula, quod ſit gratia, & habet locũ in quacũque gratia per illum tex. omnes gratiæ, qui to

tum dicit, nihil excludit: l.a procuratore, C.mãda.ſiue fuerit collatio, præſentatio, ſiue inſtitutio, nominatio, vel alia quæcũque prouiſio noua, vel ſimplex, vel perinde valere, ſi neutri, ſubrogationis, ſeu aliã, de quibus inferius dicetur, cum omnes gratiæ dicantur, clement. gratiæ, de reſcript.

Gratia etiã motu proprio concepta an uerisſimilis ſit.

2 Etiam procedit hic text.ſi motu proprio grã facta eſſet, tum vt euitetur fraus, quæ fieret apponendo hanc clauſulam: tũ etiam quia hæc clauſula non tollit ambitionem impetrantis, nec votum captãdæ mortis: adhæc quia eadem ratio procedit in collatione proprio motu facta, quæ ad petitionem quo ad iſt . regulam, ergo idẽ ius erit: l illud, ff. ad leg. Aquil.& hoc aſſerit Gomeſ in hac reg.q.2 & maxime quia hęc clauſula motus proprii non poteſt immutare naturam, nec facere plus quam natura facere poſſit. vt ſcripſi in forma man.in glo motu proprio, in concor.

Gratia delinquentis an vitietur per non veriſimile.

3 Primo iſte text. non habet locum in gratia delinquenti facta, quia hæc regula de hac non loquitur: & cum de ea hoc nõ inueniam ſtatutum, hoc non extendã: nec eſt aliqua lex tale quid dicens, text.in §. ſi autem, in authent. de non eligendo ſecundo nubentes, col 1. quia gratiæ appellatione venit Papæ conceſſio in beneficiis c.gratia.de reſcript.in 6.clement. gratię. illo tit. Archid.in c.gratia, 1.q.1.& ſic gratia conceſſa delinquenti non impugnatur ob hoc, quod præmature fuerit conceſſa: quia homicidiam illum furiæ Oreſtis tenebant, & illum præcurrere faciebant, vt dicitur etiam de Cain, poſtquam occiderat fratrem, Gen.4.& in verbis ſeq. declaratur de beneficiis eccleſiaſticis.

Veriſimilitudo nõ vitiat per mutatione.

4 Secundo non habet locum in reſignatione cauſa permutationis, quia non eſt ſimpliciter gratia, cum collator teneatur conferre permutanti, c vno, de rerum permuta.in 6.& in clem. & quia hæc regula loquitur de vacatione per obitum, ut dicetur: & hoc docet Caſſador.in deciſ. 1. ſuper hac regula.

Quas de quibusuis beneficijs eccleſiaſticis cum cura, vel ſine cura ſecularibus & regularibus.

GLOSSA TERTIA.

In officijs Regijs non hẽt locũ regula iſta de veriſimili.

TErtio non habet locum in beneficio, ſeu in officio Regis, vel Imperatoris. ſeu alterius principis, cum hic in beneficiis eccleſiaſticis tantum ſtatuatur: de quibus in rub.ut eccleſia, beneficia ſine diminutione confer.& beneficium eccleſiaſticum non poteſt obtineri ſine canonica inſtitutione, regu.1.de reg. iur. in 6. & c. Felicis, de pœnis, illo libr.& ſic eſt diſtinctio inter beneficium eccleſiaſticum & tẽporale, & in officiis Regiis non fuit recepta huius regulæ allegatio a ſenatu, ſed ſtatus adiudicatus officii apparitoris illi, qui celerius officium a Rege impetrauerat, anno 1542.die 22.Decembris & pronunciatum fuit in d.curia: non eſſet tamẽ malum quod etiam ſeruaretur in officiis Regiis propter magnas ambitiones currentium ante tempus, & rationes ſupradictas.

Areſtũ.

In beneficijs tã regularib⁹ quã ſecularibus, dignitatib⁹ et quibuſuis beneficijs hẽt locũ hæc regula.

Habet tamen locum hæc regula, ſiue beneficia ſint ſecularia, ſiue regularia, ſiue ſint curata, ſiue non: vt hic dicit r. etiam comprehendit hic dignitates & officia eccleſiaſtica, licet hic non exprimantur nominatim. ſed quia text.dicit de quibuſuis beneficiis eccleſiaſticis, & appellatione beneficii eccleſiaſtici; & dignitates, & officia eccleſiaſtica continentur, c. Poſtulaſti, de reſcrip. in gloſ. in cap.1.de regu. iur.in 6.& in clem, Auditor, de reſcrip. ſcripſi in concor.titu. de colla.§ uolumus in uerb. beneficia, & ſupra in princ. huius libr. & quia eſt eadem ratio & maior in dignitatibus & officiis eccleſiaſticis, quam in aliis beneficiis: ergo eadem decitio locum habebit, per l illud.ff. ad leg. Aqui. & ſi qua fuerit antiquioribus cauſis ſimilis, ſeu maior ratio habebit locũ, tex.in §.Porro.quæ fuit prima cau.benef. amitt.& in iſtis maior eſt ambitionis ratio, & uotum captandæ mortis alienæ, ergo in illis habebit locum, poſtquam in illis non inuenitur ſtatutum contrarium, etiam propter verbum quibuſuis, quod eſt generale per text. in l. proinde 2. §. 1. ff. ad leg. Aquil. & l. 4. § quacunque, de noxa. ſcripſi in. l. creditorum. ff.de verb. ſign & quia fauorabilis eſt hæc. regula, vt. ſupra. dixi; & quia non poteſt immutare id, quod eſt naturale; vt ſupradixi.

Per obitum quarumcunque perſonarum vacantibus.

GLOSSA QVARTA.

In priuatione uel alia vacatione non procedit hac regula.

QVarto nõ habebit locum, ſi alio modo vacet, quàm per obitum, ut pote per priuationem: nam ſi ſcirem quendam Archidiaconum priuãdum die 10. Iulii, & mitterem curſorem ad Papã, qui die 10. priuationis mihi illum conferret, valeret collatio, etiam ſi illo die moriatur priuatus: quia beneficium non vacauit per obitum, ſed per priuationem: nec datur occaſio captandæ mortis hoc caſu. Ratio diuerſitatis eſt, quia poſſet quis machinari in mortem alterius, & ideo vt votum captandæ mortis auferatur, iuxta ca. 2. & 3. de conceſſ. præb. ſtatuitur hoc, ſed nõ in priuatione, vel in alia vacatione, ob id in illis locum non habebit, etiam ſi iudex procuraſſet priuationem, quia priuatus poteſt appellare: adhuc etiam regula non haberet locum, nec procedet iſta regula, ſi falſo rumore perlato de morte alicuius, aliquis cucurrerit, & impetrauerit, per l. ſi. ff. de hære. inſt. ſed à die obitus cõputabitur tempus, vt hic: alioqui poſſet quis illum falſum rumorem inſerere, & currere, & poſtea talem interficere. [vel procurare vt ille falſus rumor allegetur.]

Derogatio huius regulæ quando recipiatur.

Quinto non proderit hæc regula, cum illi per Papam ſit derogatum: ob id ſi reſignans moriatur antequam Papa conferret, tunc ſi procuratore reſignet poſt illius obitum & Papa conferat, etiam ſi per obitum vacet derogando huic regulæ, valebit illa collatio: quauis de hoc Gomeſius multum dubitet & diſtinguat: aut impetrans per reſignationem, eſſet impetraturus, etiam per obitum, & tunc res eſt expedita, quod hæc regula locum habent ſecus ſi non eſſet impetraturus: & ſtabitur iuſo procuratoris: hæc ille. Sed hæc conciliatio nõ ſapit: quia veriſimile eſt, quod omnis impetrans per reſignationem eſſet impetraturus etiam per obitum & ſtare iuramento procuratoris de eo, quod ignorat, eſt periculoſum: ob id ego puto duos eſſe hic caſus, primus ſi conſtituens procuratores ad reſignandum mortuus fuerit ante reſignationem, non valebit collatio Papæ per reſignationem tantum facta, quia non vacauit per reſignationẽ, c. Suſceptum, de reſcript. lib. 6. tamen ſi hoc caſu huic Papa etiam per obitum cõferendo derogauerit regulæ, valebit ſua collatio: quia iuſta fuit itineris arreptio ante mortem, cum haberet procuratoriũ ad reſignandum & ceſſant rationes regulæ, ergo & diſpoſitio: & ſic cõſuluit Aymo Crauet. con. 88. quæritur, in 2. q. & ita ſeruamus in regno, dummodo a tempore mãdati ſeu procuratoris veriſimiliter potuerit curſor accedere ad curiam.

Secundus eſt caſus a quo tempore cõputetur, & reſpondet infra a die obitus: niſi quis antea iuſtam habuerit cauſam: ut inferius dicetur; & de hoc ſcripſi in §. declarantes. in gloſſ. iure præuentionis, de mand. Apoſto. in concord.

Sexto non habet locum hæc regula in deuolutione, quia ſtatim finitis ſex menſibus valebit Papæ prouiſio, per ca. 2. de cõceſſ. præbẽ. quia ceſſant hoc caſu rationes huius regulæ, nam iuſte potuit ſibi prouidere intra ſex menſes, vt iter pararet, & poſtea impetraret.

In antea fecerit.

GLOSSA QVINTA.

In legato & ordinario hac locũ habet regula.

ET ſic loquitur in Papa; ſed quia eadẽ ratio verſatur in legato, & ordinario, ob id etiam in illis locum habebit: poſſet enim quis in mortem alterius machinari, & poſtea ad Ordinarium currere & petere ab eo beneficium, certe vt mortis captandæ occaſio tollatur; quod hic in Papa ſtatuitur, & in aliis ordinariis ſeruabitur, & ut ambitio vitetur per c. 2. & 3. de conceſſ. præb. in 6. huius ſententiæ eſt gloſ. in verb. faciẽdas, §. neque, de coll. in pra. quam ad verbum more ſolito tranſcribit Io. de Sel. in tract. de benef. in 3. parte, q. 46. & idem conſulendo tenuit Dec. con. 398. in cauſa, in fi. dicens ita fuiſſe iudicatum in Parla. Delphi. Et idem conſuluit de Ripa. reſpon. 16. regu. & in c. 2 in h. de reſcri. Sic etiam fuit ſæpius iudicatum in parlamentis Fran. maxime in Sena. Pari. anno 1537. die 29. Auguſti, in cauſa vnius præbendæ ſanctæ Radegundis Pictauen. & pro magiſtro Germano Cornu, contra Triſtandum Fretar. & idem fuit Tholoſæ iudicatum; vt ſcripſi in proœ. concord. in verbo fati, idem tenet Iaſ. conſ. 104. circa vlt. q. in 1. volu. *Areſta.*

Præuentiones non veriſimiles non valent.

Et ideo præuentiones Papæ non valent niſi tm̃ tempus effluxerit, quod interim vacationes veriſimiliter potuerint peruenniſſe.

niſſe ad notitiã Papæ: vt declaro in proœ. conc. ẽt ſi in ea adiiciatur clauſula generalis, & quouis alio modo vacet, ẽt ſi per obitum: vt ſolet poni de ſtylo curiæ Romanæ teſte Caſſadoro in deciſ. 29. ſuper regul. cancellariæ, ſiue impetratio fuerit facta ab eo qui nimis propere impetrauit, ẽt ab alio, vt vitet fraus: quia is q. curreret, impetraret prius alteri & poſtea ſibi: vnde huic fraudi obuiandum eſt & ita iudicauit ſenatus Pariſ. vt ſupra dixi, & in §. declarantes, in verb. iure præuentionis, de mand. Apoſt in concor.

Cõmenda conceſſio nõ valet, ſi non ſit veriſimilis.

Etiã procedit hęc regula, ſi is qui habebat beneficium in commendam, moreretur ex mente regulæ: & quis illud bñficiũ præpropere impetraret per obitum cõmẽdatarii, tunc quia ſic vacat, cum cõmenda ſit titulus canonicus: vt ſcribam inferius in materia cõmendæ, & in tract. de pacif. poſſ. in 5. ampliat. & Gome. hic, q. 4. q̃uis Caſſa. deciſ. 30. in hac regula dubitet, tñ non eſt dubitandum: quia iſtæ tex. loquitur de gracia in beneficiis eccleſiaſticis facta: ſed commenda in beneficiis dr gracia, quia gratis fit, c. gratia de reſcrip. in 6. ergo hæc regula locum habebit in commenda ceſſante: & quia eædem rationes hñt locum in eo qui præuenit tempus in cõmenda, ſicut in alio tit. propter ambitionem, & votum captandæ mortis, ergo in ea locum habebit iſte tex. ſiue commendatarius mortuus fuerit, & quis illius beneficium præpropere impetrauerit, ſiue habens in titulum obierit, & alicui fuerit commendatum beneficium, vtroq; enim caſu ille text. procedit.

Nullius roboris vel momenti ſint.

GLOSSA SEXTA.

Collatio non veriſimilis eſt nulla tõ non colorata.

ET ſic cum penitus nullæ ſint collationes, iſtę priores non proderunt etiam poſt triennium, tum quia nullæ, vt hic, & ſic non coloratæ, vt decretum de pacific. poſſ. requirit: tum etiam quia nullum momentum vel commodum afferre poſſunt, vt hic. Vide Aud. Tiraq. de iis verbis plene ſcribentem in interpret. l. ſi vnquam, in verb. reuertatur, in nu. 81. C. de reuoc. donat. nec proceſſus in vim talium factus ualebit, nec fulminatio, nec alia. vt not. doct. in cle. 1. de præb. in verb. momenti.

Niſi per obitum, & ante datam gratiarum huiuſmodi tantum tempus affluxerit.

GLOSSA SEPTIMA.

Tempus veriſimile quo cõputetur.

ET ſic cõputatur tempus a die obitus: vnde etiã ſi quis currat habens procuratorium ad reſignandum, computabitur tempus a die obitus, per hunc tex. niſi fuerit huic derogatum regulæ: quia in hoc caſu computabitur tp̃s a die procuratorii, tum quia ad alium modum vacatio nis procurator Romam iuerat: tum quia fraus ceſſat, & non daẽ occaſio mortis captãdæ: ad hæc quia origo prouiſionis aſpicienda eſt. l. 3. C. ad Maced. & ſic intelligi debet gloſ. in d. verb. Faciendas, § neq; de colla. in prag. & ſolent hodie curſores, qui ante diem procuratorii currere cœperint, impetrare beneficium pluribus diebus: & poſtea impetrans habebit illam impetrationem, quam voluerit: ſed hoc eſt iniquũ: ideo bonũ eſſet ſtatuere, ne in vim vnius procuratorij plures fiãt ꝓuiſiones: & quia per procuratoria aliquando poſt decem annos prouiſiones expediebantur, bonum eſt quod poſt annum non valeãt: vt fuit Tholoſæ iudicatum, & etiam in hoc regno ſtatutum in ord. Reg. tit. *de la reformation des prouiſiones*, ar. 10. qa obliuio præſumitur, l. peregre, ff. de acqu. poſſ. & ſi iſte memor eſſet procuratorij, veriſimile, eſt quod reuocaret illud, cum non ſit veriſimile, quod quis velit reſignare beneficium, quod multis & laboribus, & expenſis, quò ſuſtentari valeat, acquiſiuit: c. ſuper hoc, de renuncia. Plenius tractabo in 3. parte. titul. de procur. ad reſignand. conſtit.

Quod interim vacationes ipſa de locis in quibus perſona prædicta deceſſerunt.

GLOSSA OCTAVA.

Locus in quo quis deceſſit inſpicitur. Collatio an valeat die obitus facta.

COmputabitur ergo tempus ex illo loco, in quo deceſſit, non in quo valetudine prius affectus fuerit per iſtum tex. quid ſi reperiatur impetratio & obitus eodem die: Reſpondeo præſumetur quod mors præceſſerit, & ſic ualebit impetratio, & collatio: quia in dubio illud præſumitur præcedere, quod ad validitatem actus eſt neceſſarium, l. cum in teſtamẽto, §. hæc verba, ff. de hæred. inſt. & ibi Bald. & præ-

& præſumi debet vt actus potius valeat, quam pereat, l. quoties, ff.de rebus dub. hoc expreſſim decidit Caſſador. in deciſ. 21. ſup hac regu. cancell.& Card.in rub. de præb dicens hoc verum, dummodo ſit huic regulæ derogatum: ergo impetranti non incumbit onus probandi, ꝙ mors præceſſerit, teſte Gomeſ.q.6. ſed valebit ēt ſine derogatione: quia ſi iuxta curiā Romanā quis deceſſerit intra vnam dietam, & quis eodem die impetrauerit, valebit impetratio ſine derogatione: quia veriſimiliter potuit peruenire notitia ad Papam, & tunc non eſt contra regulam & ſic non requiritur illius derogatio: ēt valebit collatio facta ab ordinario eodem die quo quis mortuus eſt, ſi notitia obitus veriſimiliter potuerit ad eū peruenire illo die, alioqui non: vt hic ēt ſi probare quis vellet illum fuiſſe mortuum longe poſt meridiem: & ab eo tpe non potuiſſet peruenire ad ordinarium veriſimiliter, vt hic.

Ad notitiā eiuſdem domini noſtri veriſimiliter potuerit peruenisſe.

GLOSSA NONA.

CErtū eſt quod ſi quis promiſerit mihi dare Tholoſæ centum, ineſt tempus quo illuc proficiſci poſſim, & antea non potero illum conuenire: text. in l.Cōtinuus, §.1. ff.de verb.oblig. tex. in l.Si periculum, §.idem dicendum, de ſtat.lib. & citatus ſine termino tenetur quanto citius poteſt comparere, reſeruato ſibi tempore, quo poſſit proficiſci. c. Cum parati, de appellat. vbi Panorm. in vlti. nota.

Et quamuis ante iſtam regulam collationes factæ a Papa, vel eius executore de beneficio vacante, licet vacatio ignoraretur, valerent: vt ſcribit Ioan. Monach in c.Si tibi abſenti, de præb.in 6. Rota deci. 172. nota quod vbi executor, in antiquis. [ſub titul. de præb. deci.36.] & idem eſt dicendum in ordinario, qui poterat conferre beneficium, ſi vacat. glo. in c.2. de electione in 6.& Lapus allega.6.

Collationes ſi uacat, hodie non valent, ſi nō ſint veriſimiles. Tamen hodie iſtæ collationes ſunt nullæ, a quocūq; factæ fuerint: tum quia hoc eſt irritum per hanc regulam. *Et concupiſcentiam neſciebam peccatū eſſe, niſi lex prohibuiſſet.* cap. nam concupiſcentiam, de cōſtitutio. idem in iſta præcoce collatione, niſi fuiſſet per hanc regulam prohibitæ & ſic non eſt opus ad iura contraria reſpondere, quæ non habent locum per iſtam: regulam: nā eſto ꝙ ordinarius poſſit conferre, ſi uacat, & Papa: tn̄ illa collatio nō valebit, niſi tm̄ tempus effluxerit, quod collationes ueriſimiliter potuerint peruenisſe ad notitiā collatorum: alioqui nunq̄ Papa iure præuentionis conferret, quia ſingulis diebus ordinarius conferret ſingula epātus beneficia, ſi vacarēt & poſtea quando audiret mortem alicuius, expediret collationem ab illo die mortis: & infinitæ fraudes fierent, ac falſitates quibus obuiatur per iſtam regulam: neceſſe eſt igitur, vt iſta regula ſeruetur in quocunq; collatore. Si vis multa videre de veriſimilitudine, lege do. And. Tiraq. in interpreta. l.ſi vnq̄, in princ. C.de reuocand.dona. vbi multa more ſuo congerit, non tamen loquitur de iſta regula, quod miror, cum omnia pene videatur perlegiſſe.

Veriſimilitudo an per mare habeat locum. Et habet locum hæc regula, ſiue iter factum fuerit per mare, ſiue per terrā: nā ſi qs diceret ſe ex Aquis mortuis iuiſſe Romam vno die, non eſt veriſimile: & ideo poſſet opponi hæc regula, licet aliter fieri debeat computatio per mare, quam per terram. doct. in l.1. ff.ſi quis cautio. ſcripſi in l.in itinere, de verb.ſignifi. ff alia licet perlegere per Gomeſ. ne plura.

De Deuolutionibus.

Deuolutio quid. REſcriptum † deuolutionis eſt, qn̄ impetratur a Papa beneficiū, quod longo tpe vacauit, in quo ſic dicitur: Quod beneficium vacauit tanto tempore, quod ſecundum ſtatuta Lateranen. concilii ad nos ſit collatio illius deuoluta: quod probat text. in c.Cum noſtris, & c. literas, de conceſſ. præbend. c. vnic. verſi. porro, vt eccleſiaſtica benef. nō ꝙ Papa non poſſit antea conferre: vt infra dicā: & abunde ſcripſi in §.Si quis vero, de colla. in concord. quam deuolutionem Budæ. in foren. caducum uocat. quod alibi in tit. de verbo. ſignifi. explico in l. ſilua. §. glans caduca. [Hoc uerbo deuolui, vtitur iuriſcon. in l. ſi. ff. de bonis damna.]

Quelibet beneficia intra quod tempus conferenda. 2 Primo quæro, intra quod tempus beneficijs prouidendum ſit? Reſpon Mandatarius, qn̄ vacant duo beneficia per obitū vnius, ſi in ſuo mandato habeat clauſulā motus proprii, habet decem dies ad eligēdum, verum velit beneficium acceptare. cap.ſi pluribus. de præben. in 6. qui tamen non poteſt requirere beneficiū in hoc regno ſibi conferri ante menſem præſentationis

tionis

tionis finitum: vt eſt in forma manda in concord. Is vero qui optionem præbendæ habet, intra viginti dies optare debet. c. ſi. de conſue. lib. 6.

3 Patronus vero laicus intra quatuor menſes præſentare poteſt, eccleſiaſticus autem patronus intra ſex menſes. c. vno, iurepatr. in 6.

4 Maiores vero dignitates, vt epiſcopales & aliæ, dẽnt intra tres mẽſes tribui. c. ne pro defectu, de elect. c. Poſtq̃. 50. diſt. Aliæ vero dignitates inferiores, & quælibet beneficia regulariter debent concedi intra ſex menſes, ſiue per electionẽ. c. cũ noſtris. c. dilectus & c Poſtulaſtis. vbi Panor. & alii de conceſ. præb. ſiue per collationẽ. c. a illo tit. & tam à primo collatore, q̃ ab alio. c ſi. de ſupplẽ. neglig. prælat.

5 Papæ vero non eſt aliquod tp̃s præfixum, cum nõ habeat ſuperiorem, qui poſſit eius negligentiam ſupplere: c. aliorum. 9. q. 3. niſi in c. ſtatutum; de præb. in 6.

6 In inſtitutione vero & confirmatione quo ad confirmantem certum tempus nõ eſt præſtitutum gl. & doct. in c. Cum in cũctis. §. 1. de elect, c. quã ſit eo. tit. in 6. gl. in regu. cancel. 40. idem in permutatione quo ad approbationem. gl. in §. viſum, in verb. reſpectiuẽ. de colla. in prag. multa ſuper hoc ſcripſi in ti. de nominatio. Regia §. 1. in gl. intra ſex menſes.

Gradatim ſit deuolutio.

7 Et notandum eſt quod gradatim quilibet collator ſic cõfert, ſed ſi negligat, fit ad ſuperiorem proximum deuolutio. §. ſi quis vero. de colla. in concord. Qui ſuperior nõ ſolum beneficium deuolutum ad eum conferre poteſt, ſed etiam in poſſeſſionẽ illius inducere. per tex. in c Ex parte Haſtenſis. de conceſſ. præb. vbi Panor. in 1. no. quia vbi vnum conceſſum eſt, & omnia ſine quibus illud conſiſtere nõ poſſet. l. 2. de iuriſdict. omnium iudic.

Deuolutio qua re inuenta.

8 Secundo cur inuentum ſit ius deuolutionis? Reſpon. multis de cauſſis, tũ ne eccleſiæ diu remanerent in ſuſpenſo. d. c. 2. quia diutina beneficiorum vacatio diſpẽdioſa eſt eccleſiis. c. quam ſit. de elec. in 6. nam interim gregem dominicũ lupus rapax inuadit c ne pro defectu. de elect. Tũ etiam propter vtilitatem publicam: ne iura & eccleſiæ in incerto ſint. & pereant. argu. l. 1. ff de vſu ca. Et vt actus executioni mandetur: q̃ nõ fieret, quia primus collator nunquam cõferret, vt ſemper fructus reciperet. cap vno. Vt eccleſiaſti, benefi. q̃ maxime Reipub. intereſt, authen. hoc am plius. C. de fideicõ. vbi ſi hæres negligens fuerit ſoluere legatum, deuoluitur hæreditas ad cohæredes, vel ſubſtitutos, & alios. deſcriptos. in §. ſi quis autem nõ implens, cum multis §. ſeq. in auth. de hæredi. & Falc. colla. 1.

9 Et ſi mater fuerit negligens in petendo tutorem, deuoluitur ad proximiores. 2. §. ſi mater ff. ad Tertul. facit l. 1. & per totum. ff. de ſucceſſ. edicto. ſcripſi in gloſ. deuoluantur. §. ſi quis vero. de collatio in concord.

Deuolutionis tempus quando currere incipiat.

10 Tertio quãdo incipiat currere hoc tẽpus? Reſpon. nõ a die vacationis, ſed a die ſcientiæ & notitiæ: vel a die quo ſcire debuit collator. c. quia diuerſitatem, de conceſ. præb. c. vno de iurepat. in 6. c licet. de ſupplẽ. neg. prælat. Rota deciſ. 263. Si propter. in antiq. [ſub tit. de cauſſa poſſeſ. & proprie. deciſ 8] quia vbi non eſt ſcientia, non poteſt eſſe negligentia. glo. & docto. in d. c. 2. & d. c. licet. de ſupplen. neg. præla. gloſ. in c. ſi clericus. de præb in 6. & in c. ſi pluribus, ibidem. Calderi. in tit. de elect. conſi 4. Bald. conſ. 469 Sanctiſſime. in 4. vol. vbi concludit, Impeditis tempore belli hoc tempus non currere. Et Rochus Curtius in tract. Iuriſpatro. in verb. honorificum. q 27. poſt Felinum in c. a nobis. col. 2. de except.

11 Item currit hoc tempus ſex menſiũ a die, quo capella vel eccleſia fuit facta, & conſecrata, quia dicitur tũc vacans. c. quoniam. & c. Cum propter. de iurepatronat. Lapus allega. 95. quædam eccleſia refert. Deci. conſ. 135. Ad iuſtificationem. in fin. doct. in clem. ſi. de reſcript.

12 Et qui allegat ſcientiam, eam probare debet, quia ignorantia præſumitur, per regu. iuris in 6. & hoc docet Nicol. Milius in verb. Patronatus. q. 15. vide Bar. in ge nero. ff. de his qui not. infam.

13 Imo ẽt impedito collatori non currit hoc tp̃s, ſiue fuerit iuris impedimentum, ſiue facti: vt ſi fuerit ſuſpenſus, vel excõicatus etiam ſua culpa. d. c. quia diuerſitatem. Alex. conſ. 58. viſo. in fi. in 5. vol.

Impedito non currit præſcriptio hic.

14 Et quamuis regulariter contra impeditum impedimento facti currat præſcriptio, tñ ſi iuſtum ſit impedimentũ, datur reſtitutio, non alias l. Et Atticilinus in fi. ff. de ſeruitu. ruſtic. prædio. gl. in c. actione 16. q. 3. l. 2. §. ſi quis. ff ſi quis. cautio. Barba. conſ. 41. circa. in 2. vol.

A die vacationis

15 Tamen hoc caſu eſt ſpeciale, vt non currat præſcriptio. no. Panor. & alii in c. j. de

quando tempus collatori currat.

de præſcr.& Iaſ.in §.Rurſus.col.6.nu.27 de act.in inſt. Limitatur nō procedere,qñ fuiſſet tempus ſtatutum in alicuius fauorem,uel quando eſſet expreſſum,tūc curri a die uacationis:ut in c ſtatutū de præben.in 6.& in cle.una de conceſ preb.ſcri pſi in §.t.in glo.à tempore uacationis,de nominat.Regia.in concord.quamuis contrarium teneat ibi Io.Dayma , & Philip. Probus in addit.in §.cui rei,in uer.iuriſd. & in §.quod ſi quis.j.in uerb.ſuperiorem, de colla.in Pragm.ubi a tempore uacationis computari ſcribit.

16 Sed Papa poſtq̃ ſtatuit ſex menſes,& uoluit illos a die ſcientiæ computari,deciſioni Papæ ſtare debemus,niſi exceptis, ut dixi,item quia,in §.ſi quis uero.de col la in concord.ſtatuitur,ut currat tempus ab eo die, quo collator diſpoſuit contra qualificationes prædictas, id eſt a tempore, quo contulerit aliis,quam graduatis: tunc ius ad ſuperiorem deuolutum eſt, ſi eſt, ſi graduatus proſequatur: ut ſcripſi ibidem.

Ad quē deuolutio fiat in cathedralib⁹.

17 Quarto uidendum eſt, ad quem fiat deuolutio?Reſpon ſciendæ ſunt concluſiones ſequentes. Prima eſt,in Eccleſiis cathedralibus deuolutio quæ propter negligentiam accidit.fit ad proximum ſuperiorem:unde ſi uolentes eligere epm neglexerint,ad Archiepiſcopū deuoluitur. Et ſi ab Archiepiſcopo negligentia proceſſerit,ad Papam fiet deuolutio c.quanq̃.ubi doct de elect.in 6.Panor.& alii in c. cum in cunctis,in fi de elect.

18 Et pp negligentiam collegii, uel per mortem omnium de collegio ius prouidēdi deuoluitur ad eum, qui habebat poteſtatem cōfirmandi electum,ſiue ſit epiſcopus,ſiue alius plalatus: & docet Panor.in c. 1.nu.10.col.penul. de electio.

19 Si uero propter delictum omniū fiat deuolutio, tunc ad ſummum Pontificem fiet,non ad proximum ſuperiorem. ut docet rex.in d.c.quanquam & glo.Panor.& alii in c. Bonæ.1.in fi de electio.

20 Si autem aliqui tantum deliquerint, utpote, quia pars canonicorū elegit indignum,uel omiſit formam.c.quia propter. de elect.tūc electio remaneat penes illos qui nō peccarunt: quia delinquentes pro mortuis habētur, per c Gratum.de poſtula. prælat. vbi doct & in d.c.cum in cunctis,in fi.Panor.in c.Bonæ.1.in ii.& c.Dudum.1.col.3.de elect.Mandagot.in tract. de elect.c.9.ubi Boer.in additio.

Deuolutio quando fiat de epiſcopo ad capitulum uel ecōtrario.

21 Secunda cōcluſio, Qñ ad epm & eius capitulum ſpectabat collatio,ſiue coniunctim,ſiue diuiſim,tunc uno negligente ad alterū deuoluit colla.per d.c.2.de conceſ. pb.ubi Panor.& c.uno:ne ſede uacā.in 6.

22 Niſi in deuolutis ad epiſcopum, quę poſt epiſcopi negligentiam ad Capitulū non deuoluitur. quia in illis non eſt iſta cōio inter epiſcopum & Capitulum.ideo deuoluentur ad ſuperiorem epiſcopi arg. e.ne pro defectu,in fi.d.elect. Inno. & Panor.in d.c.Cum in cunctis. in fi.glo.in §. item circa.in uerſ. Viſum,in uerb.Legatorum,de colla.in prag. Ioan. Franciſ.in tra ctā.de offi.& poteſtate cap ſede uacan.in 2.q.partis 2.Aufrer.deciſ.434.

23 Hodie ex conſuetudine generali totius Regni, quia parua eſt cōio inter epiſcopum & ſuum Capitulum,ſed frequentius rixæ & controuerſię: quando collatio ſpectat ad epiſcopum & Capitulum, uel ad archiepiſcopū,deuoluitur collatio non ad Capitulum,ſed ad archiepiſcopū,& ab ad archiepiſcopo ad aliū ſuperiorē.imol. in cle.Si de beneficio. q.2.de præb. per c. licet. ubi dicit deuolui de archiepiſcopo ad Papam, non autem ad Patriarcham.

24 Limitatur in Patriarcha Lugdunē. ad quē ab archiepiſcopis fit deuolutio,& ſemper eſt ſic ſolitus conferre de cōſuetudine generali regni Frāciæ:ſed ſi collatio ſpectet ad ſolum Capitulum. tūc deuolutio fiet ad epiſcopum.d.c.2. vbi docto.vel ad archiepiſcopum, ſi ſit Capitulum Eccleſię archiepiſcopalis:& niſi ſit contraria conſuetudo:ut in Eccleſia Catnoten.

De inferiore ad epiſcopū fit deuolutio.

25 Tertia concluſio,qñ collatio ad inferiores ſpectat:tuc deuolutio fit ad epiſcopum. niſi conſuetudo, uel priuilegium. bt in contrarium vt in exemplis.cle.una.de ſupplen.neglig.præl. ubi Cardinal. & in cle.ſi de beneficio, de præb.& tunc fit deuolutio ad epiſcopū loci, vbi ſitum eſt beneficium.glo.& doct.in cle. una, in uerb. locorum.de ſupplen.neglig.prælat.

26 Niſi inferior aliquid haberet facere, ut ſi capitulum præſentaret, & Abbas inſtitueret,tunc ad inſtituentem fiet deuolutio.glo.in uerb. diſpoſitionem, in d. cle. una de Rota deciſ.278.in antiq. nā dicit Panor.in c.1.co .pen.de elect. ꝙ patrono negligente, ſeu mortuo ſine hærede, ius prouidendi deuoluitur ad illum, qui poteſt inſtituere.per d.glo.

27 Quinto elapſo tempore conferendi nō poterit amplius epiſcop⁹ cōferre purgando

mēſium non valet collatio.

ſādo morā, vel alias. Et idem in alio collatore, quia ipſo iure deuolutio facta eſt: ideo nō valet collatio, etiam ſi primo die poſt ſex menſes contuliſſet. glo. & doct. in c.2 de conceſ. præb. Cardinal. in clem. ſi de beneficio, in 1. not. de præb. licet alias poſſit quis morā purgare: vt probatur in c. Potuit, ibi, Celeri ſatisfactione, de locato. & in l. & ſi poſt tres ff. ſi quis cautio ac in l. ſi inſulam, de verb. oblig.

28 Tum quia tempus præfixum ad cōferendum cenſetur eſſe de forma: nam vbi tēpus in conſtitutione apponitur, cenſetur appoſitum ꝓ forma text. in authen. Quæ ſupplicatio. vbi Bald. & Salic. C. de prec. Imperat. offer. facit l. ſcite oportet. §. conſequens. ff de adminiſt. tut.

29 Maxime tempus eſt de forma, quādo adiicitur clauſula, quod poſt tempus quis non audiatur: vt conſuluit Rom. conſ. 23. neſcio quid dubitationis. in fi & conſ. 66. vir eximie. ideo collatio facta etiam extra ſtatuta tempora non valet, quia forma non eſt ſeruata vt docet Albert. Brunus in tracta. de forma & ſolennita. actus Rubr. quādo aliquid cenſeatur traditum pro forma in 16. concluſ. ſcripſi in tracta. nomi. q. 14. etiam ſi archiepiſcopus non conferat, nō poterit ſuſtineri collatio poſt ſex menſes per prædicta.

30 Limita niſi archiepiſcopus concederet eidem epiſcopo aliquod tempus, vtpote duos menſes poſt ſex menſes, tunc poterit conferre iure archiepiſcopi, nō ſuo, cum iam ſit excluſus: vt no. in cap. Vinto nien. de elec. hoc etiam nominatim docet Alberic. in l. ſi cum dies. in fin. princi. ff. de arbitr. per illum text.

31 Item tēps adhuc poſt deuolutionē vnire beneficiū poterit: teſte Fede. conſi. 111. qō talis, col. 3. quia diuerſum eſt ius vniēdi & conferēdi: quod vocabulorum diuerſitas oſtēdit. l. ſi idem. C. de codicil. & hoc firmabo infra, in mater. vnio.

Collatio ante devolutionem non valet.

32 Sexto collatio facta ante deuolutionem non valet, quia antea collator nullā conferendi poteſtatē habebat in illo beneficio non deuoluto, nec conualeſcit, ſi primus nō conferat, niſi de nouo conferat poſt tempus. doct. in c. 2. de præbend in 6. Feli. & alii in c. cum ex officii, de præſcri. Boer. in deciſ. Burdeg. q. 70. quæritur Scripſi in tract. nominatio. q 17. num. 12. quia pro non dato hſ, quod ab illo datur, qui non poteſt de iure donare. c. quod autem in fi. de iure patro. nec iſta collatio colorata præbet titulum quia omnino eſt nulla: docto. in c. cum noſtris, de conceſſ. præ ben. & Panor. in cap. 2, ne ſede vacan.

33 Septimo poterit epiſcopus ex cauſſa aſſignare terminum collatori, ſeu electoribus, intra quem habeant prouidere de miniſtris: alioqui ſi non prouiderint, poterit epiſcopus conferre. argum. c. irrefragabili. §. exceſſus, & c. quanto, & c. ad reprimendam. de offi. ord Panot. in c. Cum eccleſia, in glo. 1. de electio. *Sex menſes breviari non poſſunt a ſuperiore.*

34 Sed non poterit terminum iuris auferre, cum indultum a iure beneficium nemini ſit auferendum. reg. indultum, de regu. iur. in 6. ſ.d prædicta locum habent in quibus non eſt terminus præfixus.

35 Octauo ſi collatio non fuerit ſortita effectū, vt qa is noluit acceptare, vel poſt conſenſum iuri ſuo renunciauit. Tunc idē collator conferre poterit alteri, & terminus nouus datur ac ſi de nouo vacaſſet, ꝑ c. ſi electio. de elect. in 6. Panorm. in c. cū Vintonien. illo titu. num. 13. deciſi. Rotæ 283. & deciſio. 882. in antiq. & deciſ. 1. de iurepatron. *Terminus ſex mēſium datur acceptatione non facta.*

36 Nono ſi epiſcopus ſit exēptus, ab eo deuolutio ad Rom. Pontificem fiet, per c. licet. & c. ſicut. de ſupplen neglig. prælat. Rom. cōſi. 361. in caſu ſcripſi. in §. ſi quis vero. in verb. Ad alium. de coll. in concor. *Ab exēptis ad Papā devolutio fit.*

37 Ab exemptis regularibus ad epiſcopum deuoluetur, qui auctoritate Apoſtolica cōferret. c. cum ſingula. de præb. in 6. Cle. vna. de ſuppl. neg. præla nec poterit tūc legatus cōferre quia ſpāliter data eſt ptās epō, & vnius actus, ob id data ptās legato nō derogat iſti ſpeciali. c. Paſtoralis. in fi. de reſcrip. c. Dudum. & ca. Quamuis. de præb. in 6. facit l. ſi hominem. ff. mand. niſi expreſſa fuerit data illi poteſtas.

38 Nec quidem legatus poterit ratione concurſus conferre beneficia, quæ deuoluuntur ex alia prouincia, quæ nō eſt ſuæ legationis, licet deuoluantur ad Archiepiſcopum ſuæ prouinciæ. vt de epō Viuarien. ad Archiepiſcopum Viennen. tūc legatus Auenionen. intra ſex menſes non confert, quia non concurrit in his deuolutis, licet in aliis ſecus, c. 2. de off leg. in 6 gl. in verb. legatorum. §. viſum. de coll. in pragma & io. de Selua in tract de benefic. in 3. parte. q. 66. niſi data ei eſſet ſpecialis poteſtas a Papa iſta etiam beneficia conferendi, vt fieri ſolet.

39 Decimo is epiſcopus cōferet, in cuius diœceſi ſita ſunt beneficia, ideo ſi Abbas *Devolutio fit ad*

S. Ger-

Epiſcopū loci in quo bene ficium ſitum eſt.

S. Germani ſit negligens ad conferendū beneficium ſitū Aureliæ, deuoluetur collatio ad epiſcopum Aurelianen.per glo.in clem.vna,in verb.locorum, de ſupplen.ne gl.prala.ſcripſi in §.Si quis vero.in verb. deuolutio,de colla.in concord. & hoc eſt notandum.facit. l.ſi prædium. C.de præd js minor. quia omnes baſilicæ conferēdæ ſunt ab eo epiſcopo, in cuius territorio ſunt.c.Regēda, & c.nouerint.1.q.1.c. omnes Baſilicæ.16.q.7.

Deuolutio fit cū prima: qualitate & regula.

40 Vndecimo,deuolutio fit cum qualitatibus & perſonis,quæ in prima erant collatione, p tex.in cle.vna.de ſupplē. neg. prælato.quia res tranſit cum ſua cauſſa l. alienatio.ff.de contract. empt. l. traditio. de acq.rer.domi.Et ille qui ſubſtituit furioſo,debet ſubſtituere illas pſonas, quas furioſus,ſi ſapiēs eſſet inſtituiſſet,l.humanitatis.C.de impub.& ſubrogatum debet ſapere naturam eius in cuius locum ſubrogatur.l.ſi eum.§.qui iniuriarum.ff.ſi qs cautio.facit.l.1.ff.de ſolut.

41 Vnde ſi epiſcopus conferre debebat nominatio,ita tenebitur Archiepiſcopus ad quem ius deuolutum erit.alioqui collatio non valebit.§.ſi quis vero,vbi dixi, de colla.in concord.

42 Idem ſi quis debebat conferre alicui de genere fundatoris,vt is ad quem deuolutio facta eſt teneatur ſic conferre, per d cle.vnam.

Tempus conferendi officia regia nō eſt taxatum.

43 Duodecimo,quamuis in beneficiis ſit præſtitutum conferendi tempus: vt in d. c.2.de cōceſſ.præb.& ſuperius dixi,tamē in officiis Regiis non,vt videtur innuere gloſſa in c.ad Apoſtolicæ.in fi de re iudi. in 6. licet iura diſponentia de beneficiis, regulariter trahantur ad officia ſecularia: vt ſentit.Bar.in l 2.§.data.ff.de optio leg. & Lucas de Penna in l.annonas.C.de er. roga.militar.annonæ. lib. 12. & expreſſe Ioan.Lupus in repet capit.per veſtras, in princ.nu.6.De donatio. inter uir. & vxor. etiam iuria loquentia in officijs trahuntur ad beneficia,ſi in illis eadē ſit ratio, & niſi contrarium inueniatur ſtatutum.

In collatione iure deuoluto derogatur à Papa fūdationi.

44 Decimotertio notandum eſt, ꝙ Curia Rom.ſeruat in his deuolutis,vt ſoleat derogare fundationi beneficiorum,etiā ſi in illa caueatur expreſſe, ꝙ obtinens tale beneficium teneatur in illo perſonaliter reſidere,& eſſe ſacerdos,vel ad ſacerdotiū intra annum promoueri, ac quod cum illo non poſſit aliud obtinere.

45 Secus qñ petitur fundationis derogatio quo ad oēs eius partes,ēt non expreſſas vel exprimendas,quia illa non datur; poſſunt-n.eſſe tales,quibus Papa non derogaret:vt ſcribit Stapil. in tract. de literis gratiæ,rub.de modo & forma impetrā di.verſ.vlt.non omitto unum, &c.

Papa tribus modis beneficia confert,primo per preuentionem.

46 Decimoquarto addendum eſt,ꝙ Papa ſemper conferre beneficium vacans,& maxime tribus modis poterit,primo iure præuentionis c.dudum de præb.in 6. dixi in §.declarantes,de mand.Apoſtoli.in cōcord.quæ præuentio fuit i'li tantum reſeruata in beneficiis qualificatorū: ſed in aliis nihil immutatum inuenio in Frācia niſi in rub.de nominatio.Reg.in epiſcopatibus,Abbatiis,& Archiepiſcopatibus,ac in prioratibus. ideo conferre ſemper poteſt,prout iura ſtatuunt.

Cōferre beneficia per concurſum Papa poteſt ac legatus.

47 Secundo Papa etiam confert concurrendo cum aliis collatoribus præter deſidiā illorū,text.in c.quia. vbi Panor. not. 5.de conceſ. præb. vnde ſi Papa velit conferre.poteſt ſemper conferre ratione illius concurſus, quia cōcurrit cum quolibet ordinario in poteſtatē,& iuriſdictione.ca.ſi eo tempore,vbi Io.Monac.de elect. in 6. & d.c.quia eſt enim ipſe ordinarius totius orbis.c.cuncta.9.q.3.

48 Nam quamuis poteſtatem ordinariis dederit,maiorem tamen ſibi retinuit. ca. dudum.de præb.in 6.ideo bonum eſſet in bullis exprimere,quia ſi conferret tm̄ iure deuolutionis,non poſſet conferre ante tēpus elapſum,ſed ratione concurſus ſemper poteſt: vnde multæ clauſulæ ſolent in bulla apponi,& illa clauſ. vel alias quouiſ modo uacet,hoc ſignificare poteſt.

49 Et notandum eſt, quod vbicunq; aliquis collator poteſt conferre beneficium iure ordinario,uel deuoluto,poterit & Papa illud conferre ratione cōcurſus, quem habet cum quolibet ratione ſuperioritatis.d.c.cuncta per mundum.9.q 3. & hūc concurſum Legato a latere Papa,vel iura concedere ſolent.c.ſi a ſede.vbi docto. de præben.in 6.multo magis ſibi retinet, cū nuſquam tantam cenſeatur dare poteſtatem,quin maiorem ſemper retineat.d.ca. Dudum.de præbē.in 6.ſcripſi in §. ſi quis vero.in glo. vlt.de colla. in concord.

50 Et quando beneficium eſt ſub patronatu laicorū, Papa non intendit conferre niſi apponat illam clauſulam, ꝙ tanto tpe vacauit,ꝙ eius collatio eſt ad ſedē Apoſtolicam legitime deuoluta:vt eſt conſtitutum in regula Pauli III.cancella.40 &

tunc

tunc non derogatur iuripatronatus laicorum, ſed de illo iure debet fieri mētio, teſte Dominic.conſi.50.quæritur an epiſcopus. Sequitur Staphil.in tract.de lit. gratiæ, fol.57.verſ hinc eſt quod in prouiſionibus.ſcripſi ſup.in tract.ſignaturæ.

Iure deuoluto Papa prouidetur beneficys.

51 Tertio Papa etiam confert iure deuoluto, vt hic:& in c.cū noſtris. & c.literas. de conceſ.præb quāuis epiſcopi & alii ſuperiores iure ſuo, & pleno iure ac deuoluto conferant, non tamen iure concurſus, niſi Papa & legatus a latere ex conceſſione d.cap.ſi a ſede.de præbend.in 6.c. 2.de offic.lega.in 6.

Collatio facta iure deuoluto cū non ſit, non valet.

52 Decimoquinto ſi epiſcopus iure deuoluto conferat, cum non ita vacaret: ſed præfatus ep̄s iure quidem ordinario conferre poterat, non valebit talis collatio. p text.in c.ex parte.in fi. de conceſ.præben. quia quod noluit, potuit, & quod voluit, adimplere nequiuit:c.cum ſuper.de offic. deleg.l.multum. C. ſi quis alteri vel ſibi.

Prouiſio facta alicui tanquā graduato, qui non eſt, non valet.

53 Sic dixi in epiſcopo, qui in menſibus graduatorum cōtulit alicui tanquam graduato, qui tamen nō erat, licet potuiſſet: & valuiſſet collatio ſi dixiſſet tanquā idoneo: tamen nō valebit collatio poſtquam iſte non eſt graduatus, quia illi tanquam graduato facta.fuit, quia non erat illius qualitatis.§.teneantur in gl.alteri, de collat.in cōcord.facit quod plene ſcribit Roman.conſi.496.primus.& Io. de Selua. in tract.de benefic.in 3.par.q.41.

De patronis ad quē deuolutio fiat.

54 Decimo ſexto fit deuolutio de patronis ad epiſcopū, uel alium habentē inſtituere, glo.ſing.in clem.vna.in verbo diſpoſitionem, de ſupplend.neglig.prælator. & ſi duo præſentauerint indignum, & vnus dignum, non remanſit ius in illo ſolo, licet in electionibus ſecus: c. bonæ.& ca.in Geneſi, de elect.nam quando electio fit, illa competit eligentibus ut uniuerſis, ſed p̄ſētatio ut ſingulis c.1 & 2. de iurepatro.

55 Ideo nō poteſt remanere apud duos, vel minorem partem ſicut electio, videre tamen Panor.& alios in d.c.3.& Paul. de citad.in tract. de iurepatr.in 6.par. q. 28. & in 13.par quia non videtur ratio diuerſitatis inter iſtos.

96 Decimoſeptimo ſi patronus præſentauerit ei, cui non debebat per ignorantiam & poſtea is poſſederit beneficium, quod permutauit cum alio accendēte auctoritate epi, an valeat huiuſmodi permutatio: quia videtur deuolutum ius ad Papam ex eo, quod patronus non præſentauit ei cui debebat. Contrarium tamen docet Lapus alleg. 95. quędam eccleſia, co ſcilicet quod patronus tunc non dicitur negligēs ideo nec fit deuolutio. p c 2.& c.quia. de conceſ. præb. ſupra dixi.

57 Decimooctano quamuis apud iurium interpretes ſit controuerſum an capitulū ſede vacante fungatur vice epiſcopi generaliter, uel in caſibus à iure tātum expreſſis. Et Panor.& alij in c.2 per illū.tex.dicunt Capitulum non ſuccedere in ius epiſcopi, niſi in caſibus a iure expreſſis, pōderando text.ibi, cum nuſquam inueniatur: ſed ille tex. loquitur in collationibus.ſecus in aliis, vt inferius dicetur.

Regula affirmatiua, quod ea ſede vacante fungitur vice epiſcopi.

58 Ego autem putarem ſtatuendam regulam affirmatiuā, videlicet quod Capitulū fungatur vice epiſcopi tā in ſpiritualibus, quam in temporalibus c.pen.& vlt. de ſupplend.negligen prælat.lib.6.& c.is cui de ele.in 6.maxime in his quę ſpectāt ad iuriſdictionem epiſcopi, etiam in omnibus neceſſariis capitulum in locum epiſcopi ſuccedit, & eſt neceſſarius adminiſtrator.gl.in verb.Cap.clem.i.§.1.de hęr.

59 Vnde omnia quæ ad merum, & miſtū pertinent imperium (paucis exceptis) adminiſtrare poteſt, l.2.C.de offi.eius qui vicem alterius gerit.c.ad abolendam.de hęret. Nam poſtquā ſpiritualibus & tēporalib⁹ miniſtrat capit.ergo gn̄aliter: quia vicarius gn̄alis dr̄ qui in t̄palibus & ſpūalib⁹ eſt creatus.c.ſi de offi.vicar.li.6.dixi ſupra in materia vicariorū:hoc etiā probatur in d.l.2.ne ſede vacan.ſumendo a cōtrario; nam ibi dicit, nuſquam inuenire iure cautum, quòd epiſcopus vice capituli in collationibus beneficiorum fungatur: ergo in aliis inuenitur, & hoc etiam ſequitur Feder.conſi.30.ad capitulum.col. 2.& Io.Fran. in tract.de offic.& poteſt.c. ſede vacan.in 1.q.1 partis.

60 Speciale eſt in collegio Cardinalium vt certos caſus mortuo Papa pertractare poſſit, cle.Ne Romani, de elec.ergo in epiſcopo, & ſuo capitulo ius eſt contrarium.

61 Item qn̄ ep̄s a Paganis eſt captus, Capitulum in ſpūalibus & tēporalib⁹ nullis exceptis adminiſtrat, ſicut ſi per mortē vacaret c.pen.& ult.de ſupplen.neglig.prælat. lib. 6. ergo per mortem ſede vacante capitulū generaliter adminiſtrat, tam in ſpūalibus q̄ in temporalibus, niſi exceptū fuerit: quia in permiſſis omnia conceſſa cenſentur, quæ non ſunt prohibita.cap.inter.de transla.epiſcopi.

Vnde

Vicari' & officialis a ca. ſede vacante creari poſſunt.

62 Vnde ſede vacante poterit capitulum conſtituere vicarium in ſpiritualibus & temporalibus, qui iſta adminiſtret, alioqui ſi perperam, & negligenter adminiſtret, poterit creari viſitator. c. vlt. de ſupplen. neglig. præla. lib. 6. & officium eius conſcribit Io. Franc. in d. tracta. de offic. in q. vlt. ſecundæ partis

Officiũ vicarij & officialis c. ſede vacante.

63 Et iſte vicarius & officialis capituli poterit ſuſpẽdere, excõmunicare, interdicere, priuare, & abſoluere, c. his quæ. in fi. de maior. & obedien. c. vno. illo tit. lib. 6. poterit ergo capitulum creare pęnitentiarum, qui abſoluat in caſibus etiam epiſcopo reſeruatis. Panor. in d. c. his quę, de maiorit. & obed. Io. de Selua. in tract. de benefi. in 2. par. q. 11. glo. & doct. in c. 2. de pænit. & remiſſ. Ioan. Franc. vbi ſupra, q. 6. partis ſecundæ, tract. de offic.

64 Poterit etiam hic vicarius diſpenſare in caſu neceſſario, & cum cauſſa. vt cum ſcholaſtico cauſſa ſtudij poterit diſpẽſare de non promouendo ad ſepiennium ſuſcepto ſubdiaconatu, c. cum ex eo. de elec. in 6. Feder. dicto conſi. 30. an capitulum. Ioan. Franc. quæſtio. 5. partis 1. ubi ſuprà. diſpenſare tamen ſuper defectu natalium non poteſt, nec in caſibus in quibus epiſcopus non poſſet. Fel. in d. c. Cum olim. q. 8. de maior. Petrus Pariſ. conſ. 96. pro Lupo. col. penult. nu. 25. col. 4. & conſ. 136. ſtante defectu. col. 1. ibidem.

65 Poterit quoque viſitare epiſcopo mortuo, vt crimina corrigantur. Panor. in ca. cum olim. de maior. & obed. quamuis gl. in d. c. cle. 1. dubitet, dicens indigere declaratione ſuperioris: itidem congruam portionem aſſignare: vt per gl. in verb. diœceſani. cle. 1. de iurepatro. ſcripſi in tract. de congr. portio. q. 7.

Quæ nõ poſſit facere capitulũ ſede vacãte.

66 Limitatur non procedere in his quæ ſunt ordinis, quæ non poteſt vicarius per ſe tractare, ſed poterit conuocare epiſcopum vicinum, qui ordines conferat cum cautelæ ſtudio, id eſt præſtabit cautionem Epiſcopus, quòd ex hoc nullũ ius ſibi, nec poſſeſsionem acquiret. facit cap. Suffraganeis, de elect. c. Pontifices. 7. q. 1.

67 Dat etiam literas dimiſſorias Capitulum. c. cum nullus. §. epiſcopo. de tempo. ordinatio. lib. 6. epiſcopos facit conſecrari, & clericos ordinari. dicit Federi. d. conſ. 30. col. 2. d. c. is cui de elect. in 6.

68 Secundo non procedit in his, quæ cõpetunt epiſcopo iure delegato, vel ex priuilegio ſingulari, tunc Capitulum ſede vacante non fungetur vice illius. gl. & do. in cle. 1. in verb. Capituli. de hæretic. c. fi. de priuileg. lib. 6. quam ſententiam probat Feder. d. conſ. 30. col. 2. & Panorm. in c. cum olim. verſ. 5. de maior. quia in his nullam communionem habent canonici cum Epiſcopo: & priuilegium perſonale non egreditur perſonam. reg. priuilegiũ, de regu. iur. in 6. c. ſane. de priuil. lib. 6.

Capitulum an creare licẽtiatos epiſcopo defuncto poſſit.

69 Et ſic capitulo non competet poteſtas creãdi licentiatos, vel doctores, ſi iure ſpeciali epiſcopus hoc priuilegium habebat, ſecus ſi iure cõi, vt tanquam ep̃s Panor. in c. cum olim. in fi. de maio. & obedien. & in dubio videtur competere tamquã epiſcopo. & ſic ad Capitulũ ſpectabit, vt in Epiſcopo Montiſpeſſulani patet gl. vlt. in cle. fi. de magiſt. dicit ꝙ vbi non apparet, epiſcopus cum Capitulo hoc faceret, ergo vacante ſede ad Capitulum deuoluetur: nõ tenetur tamen epiſcopus requirere in his Capituli conſenſum vel conſilium, teſte Panor. in cap. cum Apoſtolica. in fi. de his quæ fiunt à præla. Feli. in c. verum. col. 1. de iudic.

Nõ conferre capitulũ ſede vacãte nec præſentat.

70 Item capitulum non poteſt conferre. illa. ne ſede vacan. nec præſentare Ioan. And. in d. c. vno. de maior. Card. in c. presbyteri, col. vlt. 24. diſt. quia verbum collationis comprehendit præſentationem. gl. in cle. vna de rerum permu. & quia pręſentatio eſt in fructu, ſicut collatio gl. in c. cum olim. de maioritate.

71 Etiam non poteſt conferre, quamuis collatio ſpectet ad epiſcopum cum conſilio & aſſenſu capituli, per tex. in d. c. vno. §. cum vero. ne ſede vac. in 6.

Archiepiſcopus beneficia epiſcopi mortui non confert.

72 Nec Etiam Archiepiſcopus vacãte ſede poteſt conferre beneficia ad collationem epiſcopi ſpectantia, ſicut nec epiſcopo capto. c. pe. de ſup. negli. præl. lib. 6. facit c. Paſtoralis. de offi. ordi. vbi in caſibus à iure expreſsis Archiepiſcopus habet poteſtatem: ſed iſte caſus non inuenitur expreſſus, ergo non poteſt, ſicut etiam nec vnire poteſt: vt no. doct. in c. 1. ne ſede vacant gl. in cle. fi. de reb. eccle. nõ alien. Et in caſu negligentiæ poteſt cõferre Archiepiſcopus. c. 2. de conceſ. præb. ſed epiſcopus mortuus non poteſt dici negligens d. ca. 2. in fi. ergo Archiepiſcopus ſede vacante conferre non poterit: quãuis gl. videatur innuere contrarium, in d. c. presbyteri. 24. diſtin. & dicitur ſedes vacare donec Epiſcopus nouus adeptus fuerit poſſeſsioné, teſte Hoſt. in c. olim. 1. de

reſti.ſpol.refert Fel. cõſ.40. Piſani.col.2.
73 Ad hæc non poterit conferre etiam hoſpitale in titulũ,quia loco beneficij habetur,cle.Quia contingit. de religioſ. dom.i.clem.2.de præben. ſecus qñ ad nutum daretur: vt docet Ioan. de Selua,in tract. de benefi.in 2.par.q.11.circa fi.Et vt breuius dicam, non poterit conferre beneficia nec maiora,nec minora,regularia,nec ſecularia,multo minus dignitates,cum beneficiorum nomine hæ etiam veniant,clementina Auditor,vbi glo.de reſcri.c.1.de regu. iuris, in ſexto.
74 Quod primo ſublimita non procedere,qñ collatio ſpectaret ad Epiſcopum & capitulum ſimul, tunc Epiſcopo mortuo, vel excommunicato poſſet capitulũ conferre,cap. vno, ne ſede vacan. lib.6.c.fin. de regu.lib.6. ſiue Epiſcopus in collatione eſſet tanquam Epiſcopus, & ſic primus in capitulo ſiue tanquam canonicus, vt ſecundum ordinem receptionis: nam vtroque caſu mortuo epiſcopo capitulum confert. c. a collatione,de appellat.lib 7. Panor.& alii in c.fi. de conceſ.præben.
75 Diuerſum eſt ſi cum Epiſcopo alius conferat. Panor.in c.cum olim,de maior. tum quia hic caſus non reperitur a iure expreſſus & ratione communionis in primo caſu permittitur, vt multa alia,in l.ſi communẽ.ff.quemadmodum ſeruit. amittant. Alex.& Iaſ.in l. ſed ſi plures.§.filio. ff. de vulg. & doct. in c.1.de iud.& in ca. de quarta,de præſcr. Bauer.§. teſtes, colum.7 de teſt.in inſti. quæ communio nõ eſt quando epiſcopus confert cum alio.facit.§.fi.de donatio. in inſti. & l.i.de vend. rerum ſi.cum priua.commu.lib.10.
76 Idem ſi ſpectaret ad capitulum cum conſilio epiſcopi; tunc eo mortuo capitulum conferre etiam poterit non expectato epiſcopi conſilio. d. cap vno, in fin. ne ſede vacan.in 6.
77 Secundo poteſt capitulum ſede vacãte commendare beneficium ad ſex mẽſes, vel ad breuius tempus,maxime beneficiũ habens onus annexum,per cap. Significatum,de præben.Innoc. & Panor.in d.c.illa.2. Ne ſede vacan.Panor.& alii in c.bone.de appellat. Anch.in c.vno, de maior. & obedien.lib.6. de Montelaud. in cap.1. de in inſti.lib.7.

Commẽdare ad ſex menſes capitulũ poteſt.

78 Tamen ſi ſuperior intra ſex mẽſes nõ prouiderit, vel ſi non eſſet adhuc aliquis Epiſcopus, poterit adhuc illi continuare commendam, donec ſuperior prouiderit: vt docet Ioannes Franc.in tract.de offi.& poteſtat.c.ſede vacan.q.3.partis 2.& quia hoc fit ex neceſſitate vt eccleſiæ deſeruiatur: vnde per hoc limitabitur cap. Nemo deinceps.de electione lib.6.vt inſtãte neceſſitate poſſit parrochialis eccleſia commẽdari vltra ſex menſes:neceſſitas enim facit licitum,quod alias eſſet licitum:c.ſi quis propter,de furt.l.1.ff. de offi. conſul. l.2.§. primo, & ibi gloſ.ff. ad legem Rhodiam,de iactu.
79 Per hanc tamen commendã non præiudicabitur Epiſcopo,quia ipſe poterit cõferre illud beneficium etiam inuito eo, cui fuit commendatum, & eo etiam non uocato,arg.c.ſi vero,& ibi glo. de iurepat. vt docet Præpoſ.in d.c.presbyteri,col.vlti.24.diſt quod facere non poſſet poſt collationem,tum quia collationes beneficiorum perpetuo fiunt,nec ab illis debet poſſidens amoueri ſine magna cauſſa.cap. ſatis peruerſum.56 diſt. Tum etiam quia cõmendatarius eſt tãquam cuſtos fructuum beneficij, & reuocato depoſito depoſitarius deſinit habere ius retinendi. l.1. & per totum,ff.depoſiti.gl.in d.c. nemo. Et quia hæc commendã fit ex neceſsitate, vt deſeruiatur eccleſiæ, & vt nullum interim patiatur diſpendium: & ne fructus beneficii pereant. vnde his neceſſarijs ſuccedit capitulum ſede vacante:ut inferius dicetur vide Pariſ.conſi.90.circa,in 4 vol.

Epiſcopo durante cõmẽda cõferre poteſt.

80 Præterea poteſt capitulum ſede vacãte œconomum præficere eccleſiæ, ut iura illius regat,& adminiſtret,c. cum vos, de offic.ordina hoc enim pertinet ad Epiſcopum ratione vniuerſalis iuriſdictionis epiſcopalis, in qua ſuccedit capitulum ſede vacante,gl.& doct.in d.c. vno, per illum tex.de maiori lib.6.
81 Non poterit tamen capitulum commendare eccleſiam parrochialem niſi ſacerdoti, & in legitima ætate conſtituto, quia hoc prohibetur omnibus, in d.c.Nemo,de elect.in 6. & non cenſetur habere maiorem ptãtem capitulum,q̃ epiſcopus haberet,ſi viueret.Nec ſubſtitutus in locum alterius maiore præditus erit præeminentia,& poteſtate,quàm is cuius vices gerit. l.ſed ſi hac §.ſi.ubi Iaſ.ff. de in ius vocan.
82 Commendare tamen perpetuo non poſſet, quia per hoc præiudicaretur Epiſcopo,ſicut in collatione quam non poteſt capitulum facere.d.c.illa. & Io. Franc. in tracta.de offic. & poteſta.cap. ſede uacan. 3.q.ſecundæ partis.

Sed

Commẽdare regulare ſeculari non poteſt capitulũ.

83 Sed poterit capitulum commendare. regulare ſeculari & econtra: vt aſſerit Petrus de Peru.in c.ſi cõſtiterit,de accu. pro vt refert Præpo.in cap presbyteri,col.vlt. 24.diſt.ſed pace eorum dixerim,hoc non eſt verum : quia hoc prohibetur Epiſcopo videlicet ſic conferre & committere. in clemen. vna, ſupplenda negligen. prælat. quia ſolus Papa commendat regularia ſecularibus,& ſecularia regularibus : c.cum ſingula. de præb.li.6. Sed Capitulum non eſt maius Epiſcopo, cum ſuccedat in Epiſcopi locum. Ergo regularia quidem regularibus commendare poſſet, & ſecularia ſecularibus, non econtrario.

Papa prouiſio poſt commẽdam an valeat.

84 Tertio Papa etiam poterit durante hac commenda a Capitulo facta,& de ea mentione habita, prouidere de hoc beneficio,alias ſi non faceret mentionem commendæ, ſubreptitia eſſet Papæ prouiſio. glo.& doc. in d.c.Nemo.& Ioan.Franc.in d.tract.in 3.q.a partis,col.2.quia non vacat durante commenda:ideo Papa non videtur contuliſſe, niſi eam expreſſerit,teſte Cald.conſi.6.de præb.& conſi.30.

85 Limita in collatione neceſſaria,quam capitulum ſede vacante facere poteſt,vnde de mandatario conferre licebit, & nominatis, ac graduatis. Panor. & alij in d. c. illa, ne ſede vacan. ſcripſi in tract. nom. q.8.numero 30.

86 In his etenim quæ ſunt neceſſaria lex indulget capitulo,vt miniſtret.c.1 de inſtit.lib.6.l.de pupillo,§.ſi quis riuos,ff. de noui oper.nuncia.& vbi imminet periculum & præiudicium,quod pertinet ad iuriſdictionem epiſcopalem,capitulum ſuccedit vacante ſede:ut not.glo. in cle.1. de hærei.Panor.in c.is qui,in fi.de maior.ne ex defectu ſuperioris poſsit periculum generari, vt ibi.

Inſtituere poteſt capituũ ſede vacante.

87 Quarto fallit in inſtitutione: poteſt enim capitulum vacante ſede inſtituere pñtatos a patronis,c.i.& 2.de inſt.li.6.qa hoc neceſſar.o agit.poſtq̃ facta eſt præſentatio: ſed præſentatio eſt actus voluntarius,gl.& doct.in d.c.1.& Paul.de citad.in tract.iuriſpa in 6.parte,q.33.& ſeq art.3.

Confirmare po- teſt capitulum ſede vacante.

88 Quinto confirmare electos non prohibetur:c.cum olim.de maiorit.quia confirmare eſt iuriſdictionis epiſcopalis, in qua iuriſdictione capitulum ſuccedit: ſed conferre eſt donare,collatio donatio dicitur,iu c.relatum,de præb c.vno.vt eccleſ. benef.& donare quis non poteſt ſine mandato,c.fi. de offi.vicat.lib.6.

89 Et minus eſt confirmare, quàm conferre:quia electus habet ius ius,ex electione,cap.fi.de elect.in 6.ſed is cui confertur nullum ius habebat ante collationem : & quia conferre non eſt iuriſdictionis epiſcopalis, ſed eſt cuiuſdã facultatis extrinſecæ: vt not. Ioan. Andr. in capit. quamquam,de electio.in 6 poſt.Innocen.in dicto cap illa.

90 Confirmans vtitur iuriſdictione,conferre as autem donare videtur:quòd nõ poteſt facere capitulum ſede vacante,ſed debet reſeruare fructus futuro ſucceſſori, c. quia ſæpe, de elect. lib. 6. ſed intellige ꝙ confirmare poterit electos in eccleſiis inferioribus, vt Abbates, ſed electum Epiſcopum confirmare non poterit, ſed Archiepiſcopus,d.c.cum olim.

91 Si tamen electio alicuius dignitatis ſpectaret ad capitulum,& confirmatio ad epiſcopum vacante ſede,capitulum eliget & confirmabit gl.& doct. in c.pen.de ſupplen.neg. prælat quia duplici iure fungitur.l.ſi conſul.ff.de adoptio ſcripſi in §. ſi quis vero,de collat.in concord.in glo.diſpoſitiones.

Beneficia ad epiſcopũ deuoluta an capitulum conferre poſſit.

92 Sexto capitulum vacante ſede,poteſt conferre beneficia deuoluta ad epiſcopum ratione negligentiæ,vel delicti inferioris quia illa deuolutio pertinet ad epiſcopum ratione iuriſdictionis epiſcopalis: & quæ deferuntur ea ratione deuoluuntur ſede uacante ad capitulum,c. cum olim,de maior. Io.Andr.in c.quamquã,de elect li.6. Panor.in c.2.vlt.not.ne ſede uac.ubi dicit hanc deuolutionem fieri fauore beneficii ne diutina fit uacatio,c. quàm ſit,de elect. in 6. ergo non debet ſpectari nouus ſucceſſor ad conferendum.

93 Panor.tamen in c.cum olim,col.2.de maio.tenet contrarium . tum quia eadem eſt ratio in his,quæ in aliis & quia regula eſt negatiua,in d c.2.ne ſede uac.Nec obeſt ſi quis dicat eſſe neceſſarium ob diutinam, uacationem quia interim commendare uel æconomum præficere,capitulum poterit : ut ſuperius dictum fuit, ſed non conferre Fel.in d.c.cum olim.& huic ſententię ſubſcribo poſt Bald. in c.ne pro defectu,col.2.de elect.& Io.Franc. in tract. de offi.& poteſta.in 2.parte:q.2.uer.quæro an epiſcopos,in fi.

Recipere reſignationes an

94 Septimo non poteſt capitulum ſede uacante,recipere reſignationes,& conferre:quia hoc non uidetur a iure conceſſum & hoc uidetur probare text.in c.uno,§.cũ

capitulum poſ-ſit. vero, ne ſed. vac. in 6. vbi dicit capitulum nō debere ſe intromittere de collationibus ad episcopum ſpectantibus, ergo nec per reſignationem: quia verbum, intromittere. intelligitur quomodocunque ſe immiſcere de collationibus, ergo non poterit conferre vacans per reſignationem: & quia hoc eſt proprium epiſcoporum, c. quæſitum, de rerum permutatione. glo. & doct. in clem. vna, de rerum permut.

95 Ego vero ſic diſtinguerem, quod capitulum non poteſt recipere reſignationem liberam & ſimplicem, ſed reſignationem, quæ fit ex cauſſa permutationis, recipere poterit, quia eſt neceſſaria, & cum cauſſa: ſic conciliantur ſententiæ cōtrariæ. & hoc vr decidere Inno. & Fel. in d.c. cum olim, de maior. & Io. Franc. in d. tract. q. 2. par. 2. in fi. Bal. in c. ne pro defectu, de elect.

96 Nec ſequitur, poteſt capitulum priuare, ergo & recipere reſignationes: quia iſta diuerſa ſunt, & ſeparata: & ſeparatorum ſeparata eſt rō. l. fi. ff. de calumniat. & inſtitue e poteſt, ſed non conferre. & hoc. ſ. permutare eſt vtile eccleſiis & neceſſariū, vt perſonæ, quæ vni loco minus ſunt vtiles, alibi ſe valeāt exercere, d. c. quæſitū, in fi.

87 Vbi glo. dicit, q̄ ſi beneficia ſint in eadem eccleſia ſine onere, poſſunt auctoritate propria permutari: ſecus in diuerſis eccleſiis. ergo vellem ſemper hr̄e ſuperioris auctoritatem, etiam in eiuſdem eccleſiæ beneficiis, & hoc eſt neceſſarium, quicquid in contrarium iactetur.

Reſeruata beneficia poſt mēſem an capitulū conferre poſſit. 98 Octauo poterit conferre beneficium reſeruatum poſt mēſem, ſicut vicarius epiſcopi c. ſtatutum, de præb. in 6. vt firmat Io. Fran. q. 8. col. 3. par. 1. vbi ſupra: quod non putarem verum, quia tex. ibi concedit epiſcopo. & eius vicario, ergo nō aliis c. qualis, 25. diſt. l. cum prætor, ff. de iud. & quia iure cautum non reperitur, imo reperitur reg. in contrarium, vt ſupra dixi. ergo exceptio debet eſſe ſcripta, alias regulæ ſtari debet, l. 1. ff. de reg. iur. & hoc probat tex. in c. pen. de ſup. neg. prælat. lib. 6. & in d. c. ſtatutum dicitur, quibus Canonice commiſſum eſt: quod non eſt capitulo.

99 Limita niſi Papa crearet viſitatorem ſede vacante, eo caſu hic poſſet beneficia conferre, quia pleniſſime videtur creatus & ad omnia, capit. vlt. in fin. de ſuppl. negli. prælato.

Vnire an poſ-ſit capi 100 Nono poterit capitulū ex cauſſa vnire beneficia his caſibus, quibus epiſcopus poſſet, dūmodo nihil detrahatur iuri epiſcopali Card. & Imol. in cle. 1. de ſtat. monach Petrus de Peru. in tract. de vnio. eccleſi. cap. 4. & Felin. in cap. cum olim, in fi. de maiorit. *tulū ſede vac.*

Deuolutio prabēdarū nō ſit ad ca. ſede vacāte. 101 Decimo ſede vacante non deuoluetur, ad capitulum collatio præbendarum: nec poterit capitulū illas conferre, c. 2. ne ſede vacā. quia collatio beneficiorum eſt in fructu. gl. in c. cum olim, de maiorit. & fructus reſeruandi ſunt futuro ſucceſſori, cap. quia ſæpe, de elect. in 6. clem. penult. illo tit ſic & collatio: & quia in his videtur electa induſtria epiſcopi, vt idoneis cōferat, c. grauem, de præb.

102 Adde quod collatio eſt donatio, capit. relatū, de preb. c. 1. & 2. ne ſede vacan cap. vno ut eccle. benef. & quis non poteſt ſine ſpeciali mandato donare, c. fin. de off. vicar. li. 6. & quia nuſquam iure cautū reperitur, d. c. illa, gloſ in cle. 1. in verb. poteſtatis, de elect. & quia donatio alienatio eſt, c. nulli, de rebus eccl. non alie. quę nō poteſt fieri a capitulo ſede vacan. c. ſi qua, 12. quæſt. 2.

103 Et quamuis d. c. illa 2. loquatur in p̄bendis, tamen idem eſt in aliis beneficiis, tex. in c. vno. §. fin. ne ſede uacan. in 6. vbi dicit in beneficiis, & c. 1. de inſti. ibidem, & per gl. in c. cum olim. de maiori & obedien. Io. Franc. in tract. de offic. q. 1. par. 2. ubi plene. Nec quidem poterit capitulum obtinere collationem etiam per præſcriptionem, quæ non currit, ſed dormit ſede vacante, c. Ex tranſmiſſa, de præſcr. Io. Franc. in q. 9. part. 1.

Alienare bona epiſcopatus pōt capitulum ſede vac. 104 Vndecimo alienare bona epiſcopatus non poterit capitulum ſede vacāte, c. ſi qua, de rebus, 12. q. 2. glo. & doct. in d. c. 2. & in c. iis quæ, & d. c. cū olim, de maio. licet poſſit capitulum cōſentire alienationi, & interponere auctoritatem ex legitima cauſſa, ſi inferiores eccleſiæ alienent ex cauſſa, & in his caſibus, quibus Epiſcopus poſſet: quia aliud eſt alienare, aliud cōſentire & conſenſus in alienatione non eſt prohibitus c. ſine exceptione, vbi ſcripſi, 12. q. 2. uide per Io. Franc. q. 8. par. 2. in d. trac. & plenius. q. 2. & Fede. in tract. per mutat. q. 36. hoc teneatis, quicquid doct. dicant in contrarium. [Etiam non poteſt capitulum ſede vacante diſpenſare cum ſpurio ad tōſuram, licet Epiſcopus poſſit. c. 1. de filiis preſb in 6, Felin. in c. cū ol m in 8. q. de maio. & obed. & Paul Pariſ. cōſ. 136. ſtante defectu. col. 1. in 4 uol.]

105 Decimonono Impetrans iure deuoluto *Impe-*

grans iure deuoluto modum vacationis declarat.

luto tenetur declarare modum vacationis, alioqui collatio eidem non ſuffragabitur: vt patet in regul. Can. & ita pronunciauit Senatus anno 1528. die 2. Martij pro Ioanne Blondet, qui hoc requirerat coram Conſeruatore vniuerſitatis Pariſ. licet denegaſſet: tamen Senatus recredentiam huic Blondet adiudicauit: ut dixi ſupra in ſignatura.

Impetrans iure deuoluto per incapacitatem ante ſententiam poſſeſſoriā fructus non pot recipere.

106 Vigeſimo impetrans iure deuoluto per incapacitatem poſſeſſoris, non debet ingredi poſſeſſionem, & fructus recipere ante ſententiam aliquam poſſeſſoriam in hoc Regno, alias priuatur iure poſſeſſorio: nec debet ſequeſtrari beneficium impetratū tanquam vacans per incapacitatem vt ſtatutum eſt in conſt. Regiis tit. *de la reformation des prouiſions*, art. 15.

107 Secus ergo erit in aliis impetrantibus, iure deuoluto, alias q̄ per incapacitatem. quia hic modus eſt odioſus, alii vero modi nō, & ſic odia reſtringi dn: l. eum qdam, ff. de liber. & poſthum. & poſtq̄ vnū modum exprimit, in illo intelligetur, arg. l. cū prætor, ff. de iudic. & cū his benedictus ſit Deus ſempiterna ſecula amen.

De reſcripto ſi neutri, ſi alteri, & ſi nulli.

Duplici iure conferri poteſt beneficium per viā ſi neutri.

Item † alio acquiritur modo beneficiū, videlicet per reſcriptū ſi neutri: vt ſi duo litigent ſuper beneficio aliquo. & neutrū videtur ius obtinere in eo, impetrabo illud beneficium a Papa hac lege, vt ſi neuter ius habuerit in beneficio, Papa mihi conferat. Quod duobus modis fieri poteſt. Primo Epiſcopo dirigendo reſcriptum, qui cognoſcit de cauſſa, vel alteri cui Papa mandabit.

2 Quod ſi per euentum litis huiuſmodi conſtiterit, neutrum dictorum litigātiū in dicto beneficio ius habere, & idem beneficium (vt præmittitur) vacare: & tēpore datæ præſentium non ſit in eo ius alicui ſpecialiter acquiſitum cum omnibus iuribus, & pertinentiis ſuis eidem N. auctoritate noſtra cōferas, & aſſignare procures, inducens, &c. & Papa olim ſic mandabat conferre.

3 Et vidi dubitari, ſi lata fuerit ſentētia contra quendam, a qua ille appellauit, an poſſit hoc reſcriptum impetrare. & dirigere iudici appellationis, quia adhuc nō eſt iudex? Reſpon. poſſe, cū iſta clauſula, Cū autem ſicut eadem &c. Idem N. ſi a dicta ſententia infra tempus ab ea appellandi exiſtens, appellare proponat: & a nonnullis aſſeratur neutri dictorum &c. ius competere illos &c. mandamus, quatenus ſi dictum N. a ſententiā ipſa appellare, & cauſſam appellationis huiuſmodi tibi cōmitti contigerit, ac per euentum litis huiuſmodi conſtiterit neutri &c. conferas. &c.

4 Secundo Papa interdum non mādat conferri, ſed confert, ſi neutri litigantium ſit ius quæſitum: & hoc eſt tutius: & iſte poſtea petit in iudicio recipi in partem, & recipitur: & ſic ſeruatur in Francia.

5 Differentiæ nunc ſtatuendæ ſunt inter hæc reſcripta. Primo dat alteri, ſi duo litigant, alter litigantium impetrat illud beneficiū. ſi alteri ius quæſitum non ſit: & ſic hoc reſcriptū cōſeruādi ēt vim habet. *Si alteri impetratur a collitigāte.*

6 Item ſi ille, qui nullum ius habebat, fecerit committere cām cōtra intruſum, & poſtea impetret gratiam. ſi alteri, fatendo ſe nullum ius habere, an ſit ei concedēda hæc gr̄a, ſi alteri ius non competat, q̄ iſti impetranti prouideatur: & vidi impetrati, & obtineri: tamen quia doloſe vſ intraſſe litē, & nullū ius a principio habuiſſe, ſed quia fatetur hoc, ideo valebit prouiſio illi facta de ſtylo curiæ Romanæ.

7 Item gratia ſi neutri, vel ſi alteri, poteſt impetrari, ſi is qui mecum litigat, nullum ius habeat, non quod ego impetrem ius ſuum, quia dico eum nullum ius habere: ſed peto, q̄ ſi conſtiterit eum nullum ius habere per euentum litis, quod mihi prouideatur: & ita etiam fieri poteſt, nec iſta ſunt contraria: quia licet antea conceſſum mihi fuiſſet beneficium, tamen quia prius erat alteri forte conceſſum, hodie video me ratione primæ conceſſionis ius non habere, quia non expreſſi exprimenda, ideo poſſum impetrare nunc gratiam ſi alteri. *Ius collitigantis quō impetrari poſſit.*

8 Quòd ſi aduerſarius nullū ius habeat & hoc conſtiterit: nunc Papa mihi prouidet, & hoc refertur ad finem cauſſæ, quo conſtabit alterum ius non habuiſſe, nec habere: ve. etiā poteſt Papa in initio impetranti prouidere: vt ſupra dixi.

9 Item ſi inter plures eſt lis ſuper beneficio. quorum vnus velit gratiam, ſi neutri, impetrare quo ad vnum tantum, non quo ad alios, an poſſit? Reſpon. Sic, quia alius forte confitebatur ſe nullum ius habere: ideo gratia dabitur ſi alteri, ſed tutius eſt exprimere, ſi neuti forte ſi poſtea alter nollet confiteri ius ſe non habere.

10 Et licet gratia ſi neutri, uel nulli non debeat *Gratia*

ſi neutri an detur tertio nō litigāti.

debeat dari niſi colliganti, tamen aliquando datur tertio non litiganti, qui narrabit litem inter duos eſſe inchoatam. Ita dicit gloſſ. in regu. cancell. 62. & hoc quotidie fit in Francia.

Tertius impetrat quādo duo ſuper vno beneficio litigant, ſi neutri, &c.

11 Item impetratur gratia, ſi neutri, quādo duo ſuper vno beneficio contendunt, nullum tamen ius in eo obtinent: tunc tertius impetrat, ſi neutri ius quæſitū ſit.

12 Si tamen ratione alicuius conceſſionis literis ſuper ea non confectis aliquis obtinuit committi cauſſam: & proceſſus fuerit factus, demum fuerit impetratum reſcriptum. Si neutri, vel nulli, non valebit hoc reſcriptum: quia non potuit eſſe proceſſus literis non confectis, & ſic nec lis: Ideo non potuit, ſi neutri, vel nulli impetrari: nec ſolet Cancellaria concedere hoc reſcriptum literis gratiæ nō cōfectis, niſi dicatur in commiſſione, non obſtante quod literæ gratiæ non ſint confectæ.

13 Sed ſi committeretur cauſſa alteri, quam illi, tunc non poſſet cognoſcere de iſta cauſſa ratione reſcripti ſi neutri. quia non eſt eidem commiſſa, niſi ſimul alteri committendo cauſſam Papa committeret & ſi neutri faciendo mentionem, quod alteri iam commiſerat.

Si nulli īter tres vel plures. ſi neutri inter duos. Sine lite an iſta reſcripta impetrentur.

14 Si uero ſint tres vel plures nullū ius habentes, nihilominus ſuper vno beneficio contendentes, impetratur reſcriptum ſi nulli ius quæſitum, quod iſti prouideatur a Papa.

15 Et hæc quoque gratia non habet locum, quando beneficium non erat litigioſum, vel quando lis erat extincta: vt docet glo. in regul. can. 32. Ego vidi etiam impetrari anteq̄ eſſet aliqua lis, & quotidie fit: hocque ſtatuit Alex. 6. in ſuis regulis ſic dicens, Petenti gratiam ſi neutri, illa datur eidem, licet beneficium non ſit litigioſum: ſed abbreuiator dabit hanc ſibi gratiam poſtquam cauſſa coram iudice fuerit legitime introducta.

16 Vel dicitur dummodo literas primæ prouiſionis expediat: ut eſt in reg. Alex. 6. quā non ſeruamus, cum ſit (vt dicani ci dicunt) burſalis: quas regulas, vt exoſas hn̄t Regnicolæ. vide per Staphil. in tract. de literis iuſtit. verſ. quando aliquis, fol. 167.

Gratia ſi neutri, quando impetretur.

17 Itē ſi eſſent pares in data, & ſe impedirent per concurſum, vt doct. ſcribunt in cap ſi a ſede, de præben. in 6. & ſic nulli eſſet ius quæſitū hæc gratia ſi neutri prodeſſet. ut conſuluit Petr. Pau. Pari. conſ. 101. ſi quærimus, col. 2. in 4. vol. ſupra in tract. de ſignat. ſcripſi.

Gratificationis clauſula impedit concurſum.

18 Niſi in gratia alterius eſſet clauſula gratificationis, ſcilicet quod Papa in caſu concurrētiæ illum gratificat, d. c. duobus, eo. in 6. ſic conſuluit idem Petr. Paul. Pariſ. conſ. 117. ſi quærimus, in 4. vol. per gl. in c. cum autem, de iure patro. & glo. in l. ſi quis, in graui §. ſi cum omnes, ff. de Senat. Sylla. ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſſ. limita. 17. nu. 300. de hac clauſula gratificationis ſcripſi in ſignat. gratiæ.

19 Item quando alterum ex iſtis eſt ſubreptitium, illud non impedit aliud bonū reſcriptum: quia id quod nullum eſt, non poteſt dici primum, vel ſecundū, vel æquale ſeu concurrens, c. factus, 7. q. 1. & c. non omnes, 2. q. 7. & quod nullum eſt, non poteſt impedire aliud, nec effectum producere, c. ex tenore, vbi glo. & doct. de reſcript. ſic conſuluit Domini. Gemin. conſ. 11. lite pendente, col. 2.

Ius quæſitū non tollitur per gratiam ſi neutri.

20 Præterea hoc reſcriptum non prodeſt impetranti, quando ius eſt alicui quæſitū: ob id ſolet Papa in literis exprimere dūmodo ius alteri non ſit quæſitum: quod iuri conforme, in ca. quamuis, de reſcript. in 6 c. ſuper eo de offic. dele. & ſuper hoc extat regula cancell. Pau. 3. 16. Cuius tenor cum noſtra elucidatione ſubiicietur infra, nec tollit Papa ius quæſitum etiam ad rem, teſte Aegi. Bella conſ. 34. ſuppoſito, verſ. ad ſeptimum dubium, & Petr. Pariſ. conſil. 101. ſi quærimus, in fi. volu. 4. & conſ. 117. ibid. nu. 26. cum ſeq.

21 In gratia, ſi neutri, ſi lis ſit in curia, datur illa clauſula vitæ ac morum honeſtas &c. quia veriſimile eſt, quod cognitus ſit is, qui litigat in illo loco, & quod fuerit ibi præſens: ſed quando litigat alibi extra curiā, olim nō dabat illa clauſ. de ſtylo curiæ Roma. ſed hodie nō ſolet denegari fere i oībus gratiis: vt dixi ſuperius i bulla.

Poſt tres ſententias victo non datur ſi neutri.

22 Iſta gratia ſi neutri, non datur victo poſt tres ſententias quia beneficium eſt adiudicatum alteri: ideoque ius ei competit, & illæ ſententiæ debent mandari executioni, poſtquam pars eſt excluſa per tres ſententias conformes, clem. 1. de re iud. non poterit ergo victus impetrare nunc de nouo per reſcriptum ſi neutri, quia iam apparet vni ius competere.

23 Sed poterit dari reſcriptum, ſi alteri colligitantium, videlicet victori ius non competit, eidem conferatur: quo caſu iſte impetrans non poterit ius antiquum deducere, ſed nouum tantum, vtpote hære-

ſim,

ſim, in quam victor incidit quam neſciebat victus. & ſi illam probet vel ſimoniã, valebit impetratio, & ipſe obtinebit. alias opponetur exceptio rei iudicatæ: vt per totum titulum ff. de except. rei iud.

Oppoſitionis nõ fit mentio in gratia ſi neutri.

24 In hoc reſcripto non eſt facienda mẽtio oppoſitionis, quia per oppoſitionem ſolam non eſt lis: doct. in cle. ſi. vt lit. pen. ideo opus eſt quod ſit lis: nec iſta ſola oppoſitio ſufficeret, ſed ſicut in electis & præſentatis quilibet petit admitti, & ſe opponit, ne pars aduerſa admittatur, c. ſi. de elect. in 6. & ſuper hoc litigatur, & tunc poteſt impetrare reſcriptum hoc ſi neutri ſed hodie vt ſupra dixi, etiam impetraretur ſtatim poſt oppoſitionem etiam ſi nulla ſit lis.

25 In hac gratia ſi neutri, ſubrogationis & in nouis prouiſionibus cum aduocatione cauſſæ, & extinctione litis ſemper iuſtificatur titulus illius pro quo ſumus: & ſuppletur modus vacationis, & titulus illius, pro quo fit bulla: non autem iuſtificatur titulus aduerſarii.

Clauſula ſine praiudicio quid proſit.

26 Et ſi in ſupplicatione titulus exprimeretur aduerſarii omitti debet in bulla, & non ſcribi: ideo ſi in ſignatura exprimeretur præſentatio aduerſarii, in bulla debet omitti ex ſtylo cancellariæ Rom.

27 Notandum quod interdum in ſignatura ponitẽ clau. fiat ſine præiudicio, quõ intelligatur? Reſpond. hanc clauſulam intelligendam ſine præiudicio alio, non expreſſo: ſed ſi detur facultas conſtruendi capellam & eleemoſynas retinendi: poterit is cui conceſſum eſt conſtruere, & eas retinere; quãuis Papa dixerit, fiat ſine præiudicio, ſcilicet alio quam expreſſo: ſed non videtur derogatum iuri rectoris curæ, nec iuri epiſcopi in aliis: alioqui ſi in expreſſis non eſſet derogatum, nil prodeſſet Papæ conceſſio, contra l. quoties. 2. ff. de reb. dub.

28 Item ſi tertius non litigans ceſſerit alteri collitigãti, poterit eidem a Papa prouideri per hoc reſcriptum. Si neutri; nec habebit locum, c. ſi. vt lite penden. in 6. ſed poterit conſcribi quòd pendente lite inter duos talis tertius reſignauit.

Poſt rẽ iudicatã ſi neutri, non habet locum.

29 Poſt ſententiam vero, quæ tranſiuit in rem iudicatam, non ſolet impetrari reſcriptũ ſi neutri: q̃a amplius non eſt pceſſus, ſed finitus eſt per ſniam: & iſtæ literæ ſuper lite fundantur, niſi quis eſſet reſtitutus, & penderet proceſſus reſtitutionis.

30 Vel ſi appellatum eſſet a ſententia, quia pendente appellatione. Si neutri, rite impetrari poterit, & tam ſi lis ſit ſuper poſſeſſorio, quam ſuper petitorio, vtroque caſu hæc gratia impetrari ſolet, non tamen ſi agatur. de crimine ad priuationem impetratur hoc reſcriptum, nec ſubrogationis: vt voluit Alex. 6. in ti. de ſignar. grat.

Præſentatus a maiori parte hoc reſcriptũ impetrat.

31 Item ſi duo fuerint præſentati à diuerſis patronis. & is, qui à maiori parte eſt præſentatus, impetrat reſcriptũ ſi neutri, in hoc reſcripto non debet annullari altera præſentatio à minore parte facta: quia ex eo quod patroni præſentant vt ſinguli, valet p̃ſentatio cuiuſlibet c. 1. & 2. de iure patronat. clem. ſi. illo tit. ſupra dixi in materia deuolutionũ, an vt ſinguli p̃ſentent.

32 Sed in hoc caſus non eſt opus derogatione iuriſpatronus, quia omnes præſentauerunt, & functi ſunt officio ſuo, licet diuerſos præſentauerint: vt ſupra in ſignatura ſcripſi, in derogatione iuriſpatronatus.

33 Si in ſignatura ſit, Quod literæ in forma, ſi neutri, ſi nulli, ſubrogationis, &c. expediri valeat, nulla alia litis mentione facta, bulla poterit expediri in forma ſi neutri: quia faciẽdo mentionẽ de ſi neutri vel ſi nulli ſatis exprimebat litẽ, maxime ſi in ſignatura ſit [hæc cl'a] litigioſum, &c. Cuius litis ſtatum, quæ clauſula ſolet poni: vt ſuperius in ſignatura ſcripſi.

34 Item ſi in ſignatura eſt, quòd nomina & cognomina collitigãtium exprimi poſſint: potuerunt exprimi & nomina collitigantius cũ aduerſario meo, tam in hoc reſcripto, quàm in reſcripto ſubrogationis.

35 Si in ſignatura diſpoſitiue beneficium dicatur reſeruatum, non eſt opus apponere clauſulam deuolutionis: ſi vero non dicatur diſpoſitiue reſeruato, ſed conditionaliter, quia forſan eſt reſeruatum: tunc deuolutio diſpoſitiue exprimetur, quia dum eſt reſeruatum, non eſt deuolutum: quia collatio fuit ſemper apud Papam.

In gratia ſi neutri, mentio fiet prouiſioni e alteri facta.

36 Addendum eſt quòd in hac gr̃a ſi neutri, ſi vnus tacita lite pendente inter duos reſignet in curia in fauorem tertij, & illi prouideatur: ſi poſtea collitigans impetret non facta mentione prouiſionis illi tertio factę, literæ tamquam ſubreptitiæ non valebunt: quia Papa non conceſſiſſet ſecundo, ſi fuiſſet expreſſa prima prouiſio. cap. cum noſtris, de conceſſio. præb.

Derogationes datur in

37 Et in gratia iſta ſi neutri, dantur omnes derogationes priuilegiorum & indultorum, etiam iuriſpatronatus laicorum:

gratia ſi neutri. quia iam patroni cõſenſerant in illa vacatione, Necnon principiũ & Regnm iuripu tronatus derogatur, ſi antea ſemel fuiſſet derogatũ; vt eſt in reg. Alex. 6. in hoc tit. & titul. de ſignat. grat. quando patroni præſentaſſent, vt dictum fuit.

38 Et aduerte lector beneuole, iuſtum fere uolumen abſolueram, dum in lucem prodierunt Commentaria Do. Gomeſ. in regulas cancellariæ: quibus uiſis, ne vel ea dem me repetere, vel nimium operi meo detrahere contingeret, inſtitui ne repetẽdo tædio forem, diuturnum hunc meum laborem paucis perſtringere: & prout hic quiſque locus deſideraret, ſeligere notabiliſſima, in ſupplimentum videlicet eorum quę bona venia doctiſſimus ille Gomeſius omiſit. Quamobrem boni conſules, cum hoc loco regulam 16. interſero, & poſtea alias, quæ in forenſi iudicio frequentes ſunt in Francia.

De non tollẽdo ius quæſitum, reg. 16. cum ſua declaratione.

Item ne per uarias, quę pro cõmiſſionibus, ſeu mandatis, & declarationibus habendis, in cauſſis plerunque fiunt, ſuggeſtiones, iuſtitia poſtponatur; idem Dominus noſter decreuit, & declarauit ſuę intentionis fore, quod deinceps.

GLOSSA PRIMA.

De iure diuino non debet tolli ius alterius. IN dubio Papæ intentio non eſt, vt uelit ius quæſitum alicui tollere. Ratio ponitur in principio, ne per uarias ſuggeſtiones iuſtitia poſtponatur, quæ plerũque fiunt pro commiſſionibus, ſeu mandatis, & declarationibus habendis in cauſis, & iſta regula eſt iuri diuino conformis & conueniens, Nam Achab Rex, qui uineã Naboth accepit, uolens illi etiam meliorem dare pro ea, uel agenti pretium audiuit a Domino, *in loco in quo canes linxerunt ſanguinem Naboth, lambet quoque ſanguinem tuum.* 3. Reg. c. 21. Dixi in tract. congruæ portionis, in fi. eſt etiam iuri humano cõſentanea: vt inferius multis probabo exemplis.

Et ſic per iſtũ tex. iudices debent ſecure procedere, quod nõ obſtante reſcripto Papę non dubitent ius partibus reddere. quia ſi Papa cõtulerit beneficiũ duobus, & declaret poſtea, quod intendit & intendebat iſti ſecũdo cõferre, & nõ primo, ea declaratione non obſtãte, iudicabitur pro primo. Et ita iudicauit magnũ conſiliũ ſuper prioratu. S. Martini de Cãpis Pariſ. qa per importunitatem & ſuggeſtionem impetratur plerunque iſtę declarationes. Sic conſuluit Franciſq. conſ. 142. habita colum. 1. *Declaratio non tollit ius quæſitũ.*

Item Papa declarat ſuã intentionẽ tendere ad hoc, ut a nullo tollat ius ſuum: Sic dicit Papa intẽtionis ſuæ eſſe, in c. Ad aures, & c. mandatũ. de reſcr. c. Cum in illis. in princip. de præb. lib. 6. ergo nõ ualebit reſcriptũ, in quo iuri alterius detrahiť quia eſt contra cõcedentis intentionem.

Ratio huius regulæ ponitur hic in principio ne iuſtitiã poſtponetur per uarias ſuggeſtiones, quæ fiunt in gratiis, commiſſionibus, & aliis: ut in reg. & ſic quoqũo ius tollatur, ſiue ius excipiẽdi habeam, ſiue agendi, hæc regul. illud comprehendit: & hoc dr in ſi. lbi ius ſibi quæſitum quomodolibet tollatur. not. in l. Quoties. C. de precib. Imperat. offe. & vide Gomeſ. decẽ caſus, in quibus ius quæſitum tollitur, q. 20. ſed caſus alii ſunt, iõ nec numerãdi, ſicut nec guttæ maris: ita ſunt quidam, q caſus recẽſent, in quibus princeps ſupremus habet poteſtatem: hoc curioſum eſt, quia in omnibus, niſi repugnet iuri naturali, Diuino, & gentiũ, ut alibi dixi: & ubi eſt regula, non ſunt conſtituendi certi caſus.

Per quamcunque ſignaturam, ſeu conceſſionem, aut gratiam, uel literas Apoſtolicas.

GLOSSA SECVNDA.

Papa per literas ſuas ius alterius non tollit, & quamob rem. SEcundo hic ſtatuitur, quod per quamcunque ſignaturam, ſeu aliam conceſſionem ſiue in literis iuſtitiæ, ſiue gratię, non intendit Papa ius tertij tollere. cum ne unde iura naſcuntur, iniurię, naſci uideantur. l. meminerint. C. unde ui. tũ quia omnibus ſubditis æqualis defenſio iuris eſt debita. l. capitalium. §. ad ſtatuas. ff. de pænis: & quia apud eũ nõ debet eſſe acceptio perſonarũ c Nouit de iud. & illã ſem per ſolic⁹ eſt reſeruare cautelã, ut de illis ita proueniat cõmodum, q alíis non inueniat detrimentũ. Extrauag. una. de cõceſſ. præb.

præbend.in Extrauag.Ioa.22.& dicit D. Ambroſ.in lib.de offic ſi nõ poteſt ſubueniri alteri.niſi alter lædatur, commodius eſt neutrum iuuari, quam grauari alterũ. c.denique.14.q 5.

Interdum prouiſio Papæ uocatur conceſſio, vt in c.vno,ut eccleſ.benefi.c.quãto.De his quæ fiunt a præla.hic uero generaliter pro quacunque gratia,& præſtatione facta a ſummo Pontefice.

Aut gratiam,uel literas Apoſtolicas.

GLOSSA TERTIA.

Collatione facta non tollitur ius nec poſſeſſio.

Tertio non intendit Papa Ius quæſitũ tollere per quaſcunque literas Apoſtolicas,ſiue gratias:unde ſi conferat non obſtante quacunque collatione, intelligitur de inualida,non de ualida,ne ius quæſitum tollat.Fel.& alii in c cauſſam de reſcr.& ſi per hoc uerbum literas,habet locum hęc regula tam ante litem cęptam, quam poſtea,& tam in iudicialibus, quã extraiudicialibus, teſte Caſſado.deci.39. ſuper hac regul.cãcel.ita ut nec etiam uideatur tollere poſſeſſionem acquiſitum, ſicut nec ius quæſitum:tum quod poſſeſſio iuris fit.l.1.ubi Barto.definit eſſe ius inſiſtendi. &c. ff.de acquit.poſeſ.Fel.in rub. de reſcript.col.3.Panor,in c. Dudum. no. 1. de priuileg. tum etiam quia princeps non intendit poſſeſſoribus præiudicare. l. fin. C.ſi per uim uel alio modo.c.cum noſtris,de conceſſ.præb. Oldrad. conſ. 268. quæſtio,& Soci.in cõſ.15.in cauſſa.nu.4. in 3.uol.col. penul.& conſ. 120. memini, col 6.num.8.ibidem.

Pro commiſſionibus ſeu mandatis.

GLOSSA QVARTA.

Secundũ mandatum non tollit primum.

Quarto uult hic Papa, quod per quaſcunque commiſſiones, uel mãdata,aut per declarationes non tollatur ius tertii:unde mandatum ſecũdum non tollit primum,etiam ſi in eo ſit appoſita clauſula Anteferri, niſi Papa derogauerit huic regulæ. text.in c. pen. de conceſſ.præb.in 6.& cap.quodam.de prębẽd. ibidem,quæ clauſula in Francia uix reciperetur:quia habemus formam præſtitutam. facit quod conſuluit Cardinal. conſil.136.factum ſic ſe habet,uacantibus.columna prima.

Aut declarationibus Huiuſmodi.

GLOSSA QVINTA.

Per Papa declarationẽ non tollitur ius quæſitũ.

Quinto per iſtum textum patet, ꝙ Papa non intendit tolere ius quæſitum,etiam per ſuam declarationem,cum qui declarat nihil det.ſed datũ ſignificat.l.hæredes palam §.1.ff.de teſta. vñ teſtis qui declarat dictũ ſuum,non eſt opus & iterũ iuret.Bal.& Paul. in authẽ. hodie.C.de iuramen.calum. Soc. conſil. 214.In cauſſa.col.pen.in 2.uol.

Tamen quando Papa declarat ea, quæ non continentur in bulla ſeu gratia, tunc illa declaratio nõ tollit ius quęſitum, nec recipi debet.quia non eſt proprie declaratio,ſed noua conceſſio,quæ in præiudiciũ tertii non ualet.l.qui ex liberis.§.fi.& ibi glo.& Barto.ff.de ſecundis tabulis. glo.& doct.in l.Gallus §.& quid ſi tantum.ff. de liber.& poſthum.& doct.in l. edita.C. de edend etiam qui addit ius nouum efficit. l.ius autem.ff.de inſt.& iure.

Imo quando declaratio Papę non conſonat verbis declaratis, habenda eſt pro circunuento:ut docet Calder.conſ. 7. tit. de reſcriptis.& Felin.in c ex parte Decani.verſ.& ob illuſionem.ibidem & in ca. Cum olim. per illum textum, columna quarta,de re iudic.text.c.Conſtituimus, de reſcript.nam ſtatuere ſuper iam confirmatis non eſt proponere remedium ęquitatis,ſed calumniam præteritis inuenire,dicit Anachar.conſil.398. permitto in fine. Felinus in c.ſi quando,col 1.de reſcriptis & quando Papę declaratio eſt iniqua, eſt ipſo iure nulla,& attribuenda eſt circumuentioni,importunitati,aut errori:vt pulchre tradit Aegid.Bella.deciſ.734.Etiam verſi.Sexta ratio.& Soci.cõſ.260.in cauſſa,col.9.verſ.ex quibus in fero.in 2.vol.

Vnde ſi Papa declarauit aliquem fuiſſe familiarem qui re uera non erat, illa declaratio non præiudicat: ut pulchre conſuluit Paul. Pariſ.conſi 50.Dominus.col. 3.vol 4. poſt Anach.d.conſ.298.pramitto.in fine.

Declaratio Papa quando præiudicet.

Limitatur quando Papa declaret ẽa, quæ in ſcriptura prima tacite continebãtur:tunc declaratio illa præiudicat,& fieri poteſt,etiã ſi tollat ius quæſitũ quia ſua declaratio nõ tollit ius,ſed excutit & aperit,qđ latebat,nullam conſtituendo nouã ſpeciem.l.adeo.§.Cum quis.ff.de acq.rer. dom.

dom.ideo hęc declaratio ſemper trahitur retro ad tempus primæ diſpoſitionis. d. l. hæredes palã.vbi Pau.dicit declarationes Papæ circa gratias ab eo factas præiudicare eis,quibus ius erat iam quæſitum,quaſi illud quod declaratur, a principio dictum fuiſſet:& illa declaratio fingitur eodẽ tpe emanaſſe,quo actus declaratus:vt conſuluit Rom.conſ 45.ſuper eo.Dec.cõſ 229. ſtante conſtitutione.in fi.nam quod tacite inerat,ſi expreſſum ſit,nihil debet operari l.3.ff.de leg.1 c.2.de elect.lib.6. plene Iaſ.in l nõ dubium.in 6.not C.de leg.

Secundo limitatur quando declaratio fieret circa circũſtantiam,vel qualitatem actus,tunc eſſet licita,& nihil adderet:ſecus ſi circa ſubſtantiam:tunc enim in declaratione requireretur eadẽ ſolennitas, quæ in actu primo, & perſonæ præſentia contra quam fit:vt docet Io.de Ana.conſ. 54 Vidẽdum eſt,col.1.ſequitur.Iaſ.conſ. 56. viſo,col.vlti.in 3.volum.

Etiam ſi motu proprio,& ex certa ſcientia.

GLOSSA SEXTA.

Per clauſulã motu proprio & ex certa ſcientia non tollitur ius quæſitũ.

SExto per clauſulam motu proprio vel per clm,ex certa ſcientia,non intendit Papa ius tertii tollere,ẽt per vtrãq;:nec p eas clauſulas dicitur apparere de mente principis,quod illud ius velit tollere. cle. Per literas.de præb.Cardi.conſ.95.Papa. in fi.conſ.136.præmitto,col.vlt.nu.24.ac conſ.142.videtur,col.pen.nu.9.& vlt.vbi dicit verba reſcripti potius improprie ſumẽda eſſe,quam tertio præiudicare. Deci.conſ.468.ſuperiori anno,n.20.& ſeq. ac conſ.144.Sereniſſimus, col.vlt.

2 Vbi concludis feudi conceſſionem ab Imperatore factã non valere in præiudicium agnatorum,quibus iã erat ius quæſitum: nam ea importunitate qua cõceſſio fuit obtenta,illa quoque clauſula adhibita pręſumitur : ideo non valet, vt dicunt in ſimili doct.de renunciante excep. non numeratæ pecuniæ.in l.ſi ex cautione. C. de non num.pec.Fel.in c.ſi cautio. de fi. inſtrum.Deciſ.conſ.520.in cauſſa. Quamuis hæc clauſ. motus proprii plures alios habeat effectus,quos abunde ſcripſi in gl. concord in forma manda.in verbo.motu proprio.Idem dicerẽ ſi apponeretur clauſu. ex certa ſcientia, vel de plenitudine poteſtatis, per rationes prædictas. Etiã ſi diceret qđ vult retrotrahi per prædicta.

Donatio principis intelligitur ſine præiudicio.

3 Septimo donatio facta a principe intelligitur ſine præiudicio tertii:vnde ſi ipſe donauerit terras alicui, ille tenebitur ſoluere collectas ciuitati dari ſolitas : vt conſuluit Alexan.conſil.125.viſo titu. in 2.volum.& conſi. 35 Viſo proceſſu, colu. 3.in 4.volumi.& conſil. 23. Viſo. colum. penul.in 5.volumi.nec cenſetur princeps velle tollere gratias, quæ ſuum ſortitæ ſunt effectum.cap.fin.de conceſ.præbend. in 6.Paul.Caſtrenſ.conſ. 340. præmiſſis. colum.1.in 1.volum.

Vicerex non poteſt ius quæſitũ tollere.

4 Octauo in commiſſione quantumcunque generali nunquã cenſetur cõceſſum, quod poſſit tolli ius tertii: & ideo vicarius imperialis,vel vicerex ex quacunque generali poteſtate hoc non poteſt: quod ſi attentaret,cum in hoc ſit priuata perſona.l. 3.ff.de offi.præſi.poterit illi reſiſti. argu.l. defenſionis facultas & l. prohibitum. C. de iur.fiſci li.10 Cuma.conſ.158 viſis in 1.q & hoc aliquando allegaui cõtra quendam proregem,qui me grauate poſtea reſpexit: ob id poteſt ab eo tũc appellari ad parlamentum, imo non ualet declaratio Papę,vel regis in præiudicium tertii. Ancha.conſ.398 pręmitto,in fi & Deci.in c. Paſtoralis,in fi.de except.

Gratia non remittit pœnam parti applicatam nec intereſſe.

5 Nono remiſſiones delictorum, quas gratias vocamus,quæ fiũt a principe,nunquam trahuntur ad remittendam pœnã parti applicatam uel applicandam. argu. cap quamuis.de reſcrip.in 6 Felin.in c.ſuper eo.de offi.deleg.Iaſ.in.l.venia.C.de in ius voc.Dec.conſ.520.in cauſſa. ob id ſolet princeps in gr̃a exprimere iſta verba, *Quittons,remettons,& pardonnons le faict, & cas deſuſdict,auec toute peine,amende,et offenſe corporelle,criminelle et ciuile,en quoy pour occaſiõ dudit cas il pourroit eſtre encouru enuers nous & enuers Iuſtice,& ſatisfaction faicte a partie ciuilemẽt tãt ſeulemẽt; ſi faicte n'eſt,&c.* De hoc ſcripſi in ordin. reg.rubr.de gratiis,interpretatio. l. vnic. in præfatio.nu. 35. & ſeq.C.de ſent. quæ pro eo quod intereſt.

Legitimatus poſt mortem patris illi non ſuccedit.

6 Decimo legitimatus a principe quãuis poſſit ſuccedere patri, tamen ſi legitimetur poſt mortem patris,illi non ſuccedit,quia ius q̃ſitũ agnatis princeps non intendit tollere Bart.Iaſ.& alii,in l.Gall⁹, §.& quid ſi tantum. ff. de lib. & poſthum. Franciſq.conſ.138 habita,& Cuma. cõſ. 168.Reuerendos col.2.

Negans feudum illud

7 Vndecimo vaſſallus negans feudũ,& (vt dicũt) *de ſauouant ſon ſeigneur*, perdit

Feudum,

perdit nec literis tuuatur.

Feudum.§.vaſſallus.in 2.ſi de feudo deſūcti contētio fuerit inter do.& agna.vaſſal. niſi in quibuſdam caſibus deſcriptis per Boer.in §.13.& ſeq. de conſuetu.feud. in conſue.Bitur.& ſi impetrauerit literas Regias, vt eo non obſtante, non priuetur feudo: illæ literæ non comprobabuntur, nec interinabuntur, quia in ciuiles.

8 Nam Rex non videtur uelle tollere ius quæſitum, per inficationē,& vt vulgo, dicam *par le deſaduen*.c.1.de reb.eccl.non alienand.in.6.quod eſt notandum:quia vidi in cauſſa ardua dubitari: & dicunt quidam interueniſſe Areſtum in rem D. Io. Berthou doctoris in Medicina contra San guin præpoſitum Siluanecten.

Areſtū.

9 Duodecimo priuilegium motu proprio conceſſum extenditur ad litem pendentem, etiam ſi de ea non fuerit habita mentio. gloſ. ſingul. in l. Qui autem ff. ſi quis cautio. Quod eſt verum, ſi nulli afferat præiudiciū, alias contra, p dictā regulam, q iuri tertij non uidetur princeps derogare, vt hic, & hoc dicit Specul.in titul. de lapſis & diſpēſa.§.qualiter, ver.dixi ergo.Refert.Ioan.Staphil.in tractat.de literis gratiæ, rubric.de effectu & vi clauſularum.fol.85.verſic.ſecundo principaliter.

Priuilegiū motu proprio conceſſum ad litem pendentem extenditur.

10 Decimotertio hæc clauſula etiam intelligitur in conceſſione facta minori vel militi.l.impuberi ff.de adminiſtrati.tutor. Iaſ.in l.beneficium, colum.4.num.20. de conſtit princip. etiam ſi conceſſio fuerit facta intuitu piæ cauſæ. Alexand.in l.pactum quod dotali.col.2. C. de pactis.Gomeſ.in hac reg quæſt.1.

Conceſſio facta minori militi, vel pia cauſa, intelligitur ſine præiudicio.

11 Fallit quando de voluntate concedētis conſtaret, quòd vellet præiudicare tertio, l.2.§. mer. co. ff. de quid in loco publ. fiat: vbi princeps non ſolet concedere, ſed ſi conceſſerit, valet: ſed hoc facile non concedit princeps.l.2.de natal.reſtituend.ergo ſi concedat, videtur valere, & hoc conſuluit Paul.Caſtren.cōſ.178.donatio, col. 2.in prima parte.

12 Et hunc tertio præiudicabitur in illis caſibus, in qbus de iure pōt, de quibus ſcribitur, in c.quæ in eccleſiarū.de conſtit.& maxime in beneficialibus, in quibus Papa habet plenariam poteſtatem.c.2 de præb. in 6.& glo.ſingula.in cap.cum dilectus.in verb.nec iuri, de conſuet.& glo.regula huius Cancel.ita firmat.

13 Ego tamen putarem contra, quia licet Papa in illis beneficialibus plenariam habeat poteſtatem conferendi, vniendi, diuidendi, & alias iure diſponendi, tamē ius parti quæſitum tollere non intendit, nec poteſt ſine peccato, vt plene ſcripſi in tracta.nomina.q.21.

In beneficialib' Papa ius parti quæſitum tollere non poteſt.

14 Nam quæ iuſtitia poteſt eſſe, vt alicui tollatur beneficium tot laboribus acquiſitum ſine cauſſa? c. ſuper hoc, de renuncia. Sic decidit Card.Zabar.conſ.142.pūctus quomodouis. col. 2. nu. 3. & ſeq. & hoc eſſet exercere poteſtatem ad deſtructionē non ad ædificationem: quæ tamen ædificatio Papæ incumbit: vt diuus teſtatur Paulus in ſuis Epiſtolis, alioqui ſpecies eſſet tyrannidis, quæ procul a ſummo Pontifice debet eſſe.

15 In leuibus forte & paruis toleratur talis derogatio in præiudicium tertii in magnis vero nequaquam per gl.in d. §.ſi quis a principe.l. ſcio. de in integr.reſtit. ff.& in l.ſed cum ab herede.ff.ad Trebell. quam notat additio ad Panor. in c. ſuggeſtum de decimis.Iaſ.in l.beneficiū.col. 4.ff.de conſtit. princip. facit gloſſ. in cap. cum olim, uerb. præiudicium, de conſuetud.Cardin. in cap. mandatum.7.not. de reſcriptis. ſed nec in hoc etiam alteri præiudicare honeſtum eſt, nec ſecundum Lucam.

16 Imo quando Papa vel princeps tollit ius quæſitum alteri, de plenitudine poteſtatis, tenetur illi de ſimili beneficio prouidere, vel de re æquiualenti. l.2.C. quibus ex cauſis ſeruit. pro præmio liberta. accip.glo.& ibi.Bal.in c.vno.de alaudiis, columna 5. numero 21. in feud. gloſſa in l. ſi locus §. finali ff. quemadmodum ſeruitutes amittantur. alioqui iniuſte agit, & tenebitur reddere rationem Deo Optimo Maximo.

Quando princeps auferre rem unā compenſare de æquiualenti tenetur.

17 Secundo non procedit, quando Papa contraxiſſet cum parte recipiendo multā pecuniam pro bulla, ſeu compoſitione, tunc poterit addere clauſulam in ſignatura placet, quatenus tollatur ius quęſitum; & tunc ſi fuerit ius quæſitum per ius poſitiuum, Papa derogabit, ſecus per iuſgentium.gl.ſingul.in l.2. C. de precib. Imperat. offerend. l. item verberatum, de rei uendicat.quod intelligerem verum de iure, quæſito pontinci, ſed alteri tertio, vix in Francia ex hac cauſa in forenſi iudicio ſuſtineretur: quamuis hoc expreſſe ſcribat Io.Staphil. in tract. de literis iuſtir. fol. 162.verſ.inſuper inter alias.rub. de literis iuſtit. per ea quæ ſupra ſcripſi in 1. limita.

Tertio

Ius quærendum princeps tollit.

18 Tertio limitatur quo ad ius quærendum ſpe non approbata: quia eſt tex. dicit ius quæſitum, ergo quærendum poteſt ſumendo argumentum a contrario. ca. cum Apoſtolica, de his quę fiunt a præla. l. .ff. de offic. eius. hoc docet. Angel. conſ. 264 do. Papa.

19 Vnde pōt derogare regulæ de 20. diebus, quamuis poſſit venire in præiudiciū illius, qui habebit collationem per obitum. arg. l qui aūt. ff quæ in fraud. credit.

20 Et idem de legato concluſi in gloſſa concor. in §. pręfatiq; graduati, in verbo uacare de colla. itaq; Papa tunc a iure q̃rendo poteſt etiam ſine cauſſa excludere, quia hoc facit iure ſuo. Bal in l. 2. C. de iuris & facti igno. Et refert Carol. Ruin. conſ. 70. quia id in 5. uol.

22 Vbi dicit ꝙ ſi ſpes eſſet approbata, vt pote quia aliquis eſt ꝓximus alicuius, nō poterit Papa auferre ſucceſſionē illi, quominus tanquam proximus ſuccedat: vt dicam inferius in reſcripto legitimationis. & conſuluit Petr. Pariſ. conſ. 5. unio. nu. 96 in 4. uolu.

Conſtructio molendini valet, licet alteri præiudicetur.

23 Item ualet cōceſſio principis, ut quis poſſit molendum conſtituere in flumine publico, licet alteri molendino præiudicetur, Bald. conſ. 71. caſus talis eſt, in 1. uel doct. in l. quominus. ff. de fluminibus.

Gratia delinquenti dari poteſt, licet bona eſſent baroni vel alij acquirenda.

24 Valet etiam gratia facta delinquenti, licet bona fuiſſent acquirēda alicui Baroni, uel Duci ut tenet Io. Gallus in quæſt. per arreſta. q. 254. Sed ego non inueni in libro meo: licet hoc referat Imbert. in inſti. Foren. pag 62. lib. 1. ſed ꝑ hac ſententia eſt tex. in c. cum ſecundum leges. de hęretic. in 6. doct. plene in l. ſeruus, ubi etiam addidi. C. de pact.

25 Quarto limita quando alias conceſſio nihil operaretur. Cald in diſput. incipien. Dominus Papa col. 32. vnde ſi Papa mandat duas eccleſias uniri, intelligitur etiā cum præiudicio tertii. ſequitur Felin. in c Super eo de offic. de leg. Paul. Pariſ. cōſ. 70. inhærendo. col. 1. & ſeq. in 1. uol.

Reſcriptū confirmans donōnē non inſinuatam non valet.

26 Intelli. e in his q̃ arbitraria ſunt principi, & manualia: ſecus in aliis ut no. Alciat. in tract. de præſump. reg 3. præſump. 31. per illud quod no. Abbas Panor. conſ. 84. illud in ſumma. uol. 1. cui ualet reſcriptum principis ex certa ſcientia confirmās donationem non inſinuatam: & tenet ēt in pręiudicium filiorum, quibus erat ius quæſitum ſpe probabili: quia iſta ſolennitas eſt introducta de mero iure poſitiuo, quod eſt principi arbitrarium.

27 Et iſtud eſt notandum pro ordinatione nouiſſima, quæ uult non ualere donationes ſine inſinuatione, ſed uix in regno Franciæ reciperetur: quia non eſt ęquum, ut donatio non inſinuata ualeat contra legem regiam & iura: ideo non comprobaretur reſcriptum.

Ius ad tempus duraturum Papa tollit.

28 Quinto ius ad tempus duraturum tollere poteſt: ideo non obſtante commenda ſex menſium facta per ordinarium illi de rogando, conferret alteri. cap. nemo deinceps. de elect. lib. 6. facit. l pro parte §. ur. ſum. ff. de rem uerſo. ubi gl. allegat alia iura ſimilia, ibi licet ea uidere.

Iuri ſecūdario an princeps derogare poſſit.

29 Sexto etiam iuri ſecundario, & quadā occaſione competēti derogare poteſt, ſed non tollit ius principaliter quæſitum: l. ſi quis nec cauſſam. ff. ſi cert. pet ubi plene docto. Gomeſ. q. 3. diſtinguit, etiam moratoriam cautionem concedere poteſt. l. quoties. C de precib Imperat. off. ren. plene ſcripſi in tract. de litet. dilator. in 2. tomo conſtitut. Regiar.

Vtilitatis publicæ gratia pōt princeps ius quæſitū tollere.

30 Septimo ex cauſſa publicæ utilitatis etiam non procedit, multa enim pro hac utilitate introducta ſunt quę de iure communi non procedunt. l. item ſi uerberatum §. 1. ff. de rei uēdic. l. Lucius, de euict. Barto in l ſi. C. ſi contra ius. Paul. Caſtren cōſil. 178. donatio. col. 1. in 1. part facit l. ſi quis in graui §. utrum. ff. de Senatuſconſ. Syllani. doct in l. conuentionū. ff. de pact.

31 Octauo quando ex uoluntate principis res fuit alicui quæſita, & ipſe fuit cauſſa quærendi, tunc ſola uolūtate poteſt auferre, ſicut ſola uoluntate illi coluit acquirere: quia omnis res per quaſcumque cauſſas naſcitur, per eas & diſſoluitur, regul. prima, de regulis iuris in Decretal.

32 Vnde inferunt doct. quod dominum acquiſitum ex præſcriptione auferre poteſt. Angel. in d. l. Lucius. ff. de euict. Bal. in l. fi. col. 2. C. ſenten. reſcindi non poſſe. Sic conſuluit Franciſq. conſ. 138. habita. col. 2. nu. 5. quod tamen parum congruere uidetur principis humanitati, nec ego huic ſententiæ acquieſco: ut alibi ſcripſi de hoc in titul. de præſcript.

Vnire pōt Papa beneficium viuente poſſeſſore.

33 Nono poteſt reſeruare beneficiū, uel unire uiuente adhuc poſſeſſore, & illi facultetem reſignandi auferre, ſed non fructus beneficii. c. le. una. de rebus eccl. non alienād. ſcripſi in materia unio. infra, ꝗuis Gomeſ. uideatur hic tenere contra. q. 9.

34 Decimo princeps de poteſtate abſoluta ius

De abſo luta po teſtate an princeps ius quaſitũ tollat.

ta ius tertii tollere poteſt: etiam ſine cã, etiam ſi agatur de graui præiudicio, gloſſ. & doct. in l.fin.C.ſi contra ius, & docto. in l.quoties.de precib.Imperat.offeré.Innoc. & alii in c. quæ in eccleſiarum, de conſti. refert Franciſq. conſ 174. in cauſa col.2.nu.9.

35 Sed iſta poteſtas abſoluta, eſt poteſtas quæ uerius diabolica dici poteſt procedit enim a poteſtate iniurioſa, & eſt contra legem diuinam: de qua ſuperius dixi de Naboth, eſtque contra legem naturalem, ciuilem & canonicum: ideo qui illa utuntur incffrænata dominatione necnon conſiliatores eorum, qui hęc ſuggerunt, & actus eorũ diabolici ſunt: quos niſi reſipuerint, poſſidebit infernus ubi erit fletus & ſtridor dentium. Intelligite hæc, qui conſulitis principibus placentia, & uobis in futurum plurimum horrenda pręparatis.

Ius conditionale princeps tollit.

36 Vndecimo ius quæſitum pure Papa hic tollere non intendit: ſecus de iure cõditionali, & in pendenti exiſtente. l ſi ita ſcripſiſſet.ff. de leg.2 hoc expreſſim tradit Ludouic.Roma.conſ.256.approbo, in fi.quẽ ſequitur, Fel.in c.ſuper literis col. 7.nu 11.in 5. reg. de reſcrip. quia eſt ius quærendum non uere quæſitum, & poteſt quæri & non quæri, arg.l.cum ad præſens ff.ſi cert.pet.ſic conſuluit Paul. Pariſ. cõſ. 5.unio.num.96.in 4 uol.

Ius ad rẽ Papa tollere poteſt.

37 Duodecimo limitatur in iure ad rem, quod Papa tollere poteſt.cap. fin. de conceſ.præb.lib.6 ut forte ſi quis requiſiſſet ſibi conferri ut mãdati, aut nominationis & illud acceptaſſet: ſecus ſi competeret ei ius ex collatione abſenti facta. c.ſi tibi ab ſenti.de præben.lib. 6. uel ex electione, uel præſentatione: quia licet ante acceptationem nõ ſit ius in re quæſitum, ut ſuum dici debeat beneficium: ut d. c.ſi tibi, tamen Papa non intendit illud ius tollere. hoc docet Gomeſ q 1.per deciſionem Rotæ, quam allegat, ſed eam non reperio.

Ius in re uel ad rẽ quando quæratur.

38 Et ius dicitur quæri ad rem per mandatum, nominationes, collationem nondum acceptatam, optionem, præſentationem, electionem: & in decem caſibus con ſcriptis per Gomeſ in d.1. q. huius regul. ius in re per collationem, uel aliam prouiſionem acceptatam. d.c.fi. de conceſſ.præb. in 6.

Ac etiam ante motam litẽ a ſanctitate ſua emanauerint, uel de eius mandato faciendas, nulli ius ſibi quæſitum quomodolibet tollatur.

GLOSSA SEPTIMA.

VLtimo† hic ampliat Papa, ꝙ etiam ſiue ipſe conceſſerit literas ante litẽ motam, ſiue poſtea ab eo emanuerint, ſiue ab altero, de mandato tamen eius, quia poſtquam ipſe non vult ius quæſitum tollere, ipſe videlicet magiſter & dominus, multo minus vult concedere, vt alius tollat ſuo mandato non enim dat pleniorem poteſtatem, quam habeat, & ſibi retineat. c.Dudum de præb.in 6.

Regula quod nõ ſufficit repellere aduerſarium probando ius non habere.

2 Adde hic operæpretium arbitror regulam hanc videlicet, quod non ſufficit repellere aduerſarium probando eum non habere ius, ſed oportet quoque probare ſe ius habere is beneficio, quod aliquis petit.c.olim.in fi.de reſcri.nam is qui hæreditatem uel partem hæreditatis petit, ius ſuum ex eo non metitur, qđ poſſeſſor occupauit, ſed ſuo iure.l. 1. §. 1.ff. ſi pars hæred.petitum quia beneficiũ eccleſiaſticum non poteſt obtineri ſine canonica inſtitutione.c.1.de regu. iur. in 6. tum quia miſſio in poſſeſsionem ſine titulo in beneficialibus non fit: ne ad ea vitioſus detur ingreſſus c.uno.de eo qui mittitur in poſſeſ.lib 6.glo.in c.fi.in uerb.debebit, de iure iur. in 6.Bertran.conſ 133.uiſo proceſſo.nu.25.in 2.uol.ex prima editione.

3 Vnde dicit Inno. in c. Abbate col. 1. de uera, ſignif.ꝙ ſi fuero in poſſeſsione beneficii, & dubitem in eo moleſtari ab aduerſario, qui nullum ius habet: non tamẽ poſſum agere, ut declaretur ipſum nullũ ius habere, etiam ſi hoc uerum ſit, ſi ego non habeam ius, quòd eſt notandum ſecundum Alex. in l. ſi finita. §. eleganter. col.15.ff.de damno.infect.ut refert.Felin. in d.c.olim.col.6.nu 10.de reſcrip.

Confeſſio aduerſarij in beneficijs nõ dat titulum.

4 Imo in beneficiis aduerſarii confeſſio non dat titulum alteri aduerſario, etiam ſi is aduerſarius confiteatur me ius habere, & ſe nullum habere, uerum coadiuuat, per glo.ſingul.in c.duobus, in uerb. Nõ appareat, de reſcri.in 6.ubi addidi: & hoc docet Aufrer.in deciſ.Tholoſ.q.473.quia titulus ab aduerſario non datur, ſed a ſuperiore collatore.c.1. de regu. iuris in 6.no. c. dilecto, de præb.ſcripſi in tract.nomin. quæſtione 1. numero 13. & ſeq.

Sic

5 Sic nec ſtatur confeſsioni coniugis cõfitentis impedimentum.c.ſuper eo,de eo qui cogno.conſangu.uxor.ſuæ:tamen cõfeſſio beneficiati bene nocet confitenti, licet non det alteri ius.c. ex ore, de his quæ fiunt a maior. parte Capitul.c.1.&2. de confeſſ. Domi. in d. c. uno, de eo qui mittitur in poſſeſ.lib.6.

Cõfeſſio partis ſufficit ad obtinend.poſſeſſoriũ.

6 Limitatur primo in poſſeſſorio: nam partis confeſsio ſufficit ad obtinendum poſſeſſorium, teſte Anto. Butr.in c. in litteris,col.8.nu.24.uer.nunquid ante coloretur,de reſti.ſpolia. ꝓbat de Ripa.in lib. reſpon.2. de reſcrip. conſ.35. in hoc iudicio. tamen quia hoc poſſeſſorium habet miſtam cauſſam proprietatis. gl. in uerb. de liberis.l.2.§.quædam ff.de interdict.ob id ſine titulo non adiudicaretur poſſeſsio alicui per confeſsionem aduerſarii,ſed ſe queſtraretur, donec aliquis produceret uerum, uel coloratũ titulum docet Boer. in deciſ.Burgedal.q.89.moto.

Impetrante gratiam ſi neutri ſufficit repellere aduerſarium.

7 Secundo non procedit in hoc reſcripto ſi neutri. Si enim neutri ius eſt acquiſitũ,tunc imperanti adiudicabitur beneficium,ut dicit Feli.in d.c Olim.col pen. & ſufficit ad repellendum aduerſariũ probare eum ius non habere: nam ſi ius non habeat, ego habebo per impetrationem.

8 Quòd eſt uerum, ſi illud reſcriptum. Si neutri,ualidum eſſet,ſecus ſi inutile,forte quia ſubreptitium, tunc non auferetur poſſeſsio ei. qui eſt in poſſeſsione.

9 Ideo quando conſtat de non iure agẽtis,licet reus ius non obtineat,tamen abſoluetur ab actoris impetratione, per.l.ſi. C. de rei uend ubi non curamus de iure poſſeſſoris ſi non conſtet de mente petitoris Actore enim non probante reus abſoluí debet l qui accuſare C. de eden. etiam in beneficialibus,quia melius eſt iſtum remanere in poſſeſsione,quam ſi alter uitio ſe ingrederetur eadem, ut decidunt do. de Ro deciſi. 419. nota an reus. in antiq [ſub tit. de exceptio.deciſ.7]

Actore non probãte re⁹ etiam in beneficialibus abſoluitur.

10 Intelligendum eſt quando ageretur poſſeſſorio retinendæ,ut in hoc Regno regulariter, & ad hoc edita lex Regia, quæ eſt in rub. *Des cauſes poſſeſſoires beneficiales*. ar 9 ubi alia ſcripſi.

11 Et quamuis in hoc interdicto retinendæ quilibet ſit actor reus l. in tribus,ff. de iudic. tamẽ is dicetur actor,qui literas in caſu ſaiſinæ impetrauit, & petit,vt ibidem ſcribitur:& ſic is qui non impetrauit, erit abſoluendus,quod eſt notandum.

12 Sed ſi ageretur poſſeſſorio adipiſcendæ,uel reſtituendæ,non daretur poſſeſsio, niſi habenti titulum, ne vitioſus pateat ingreſſus. per c. vnum.de eo qui mittitur in poſſeſ.lib.6. ſed ſequeſtraretur beneficiũ, donec veniret aliquis verũ habens titulũ.

13 Item renuncians liti non dat ius aduerſario, licet non poſſit amplius agere,l. poſtquã liti.C.de pact. vide Bertran.conſi. 133.col.pen.volu.2.ex prima editione.Et per hoc intelligitur renuntiare inſtantiæ, non autem iuri quod debet renunciari in manibus collatoris.c.Admonet,& per totum.de renuncia.Imo. in c. Veniens, ibidem.Iacob.in d.l.poſtquam liti [Titulus enim non acquiritur etiam per trãſactionem,ſed per canonicam inſtitutionem.c.ſi quando.de offic.deleg.c 1.de regul.iur.in 6.] Alia breuitatis gratia prætermittã.Et quia plurima ſcripſit d. Gomeſ. ad eum nunc te reiicio, gratias Deo immortali perpetuas agens.

Renuncians liti nõ dat ius aduerſario

De Commenda.

SVperius† diximus varios modos,quib⁹ in titulum Papa prouidere ſolet, nunc dicamus quomodo prouideat per commendam.

Beneficium in commendã quando conceditur.

2 In commendam tunc concedi beneficium dicitur, quando in cuſtodiam, ſeu cuſtodiæ cauſſa datur c. nemo, de electio. in ſexto. & ſicut is, qui rem habet cuſtodiæ cauſſa, non facit fructus ſuos, ita nec is qui in commendam habet, ſed rationem de illis reddere debet. cap. placuit 10 quæſ.3.niſi Papa dixerit,quòd fructus poſſit in ſuos vſus conuertere vt inferius dicetur:& hoc ſolet Papa dando in commendam exprimere.

3 Notandum eſt quòd commenda non in totum depoſiti naturam ſequitur:nempe commendatarius poteſt expenſas facere ex redditibus beneficij commendati, ſumere ex eo alimenta,& debita perſolue re, ſicut is qui titulum habet c. 1. de ſolutio hoc aſſerit Archidia. in ca. qui plures 21. quæſtione prima.

Cõmenda non omnino depoſiti naturã ſequit.

4 Sciendum eſt Papam variis modis per commendam prouidere: primo habenti vnum beneficium in titulũ,ſi de alio prouideat, in commendam ſolet dare,ca.dudum,2.de electio quia non põt vnus vtrique eccleſiæ præſidere,tanquam titulatæ, ſed vni tanquam commendatæ,alteri vero tanq̃ titulatæ.præ eſſe valet, c.ſi.21.q.1.

Quotmodis in cõmẽdam prouideatur

Nam

5 Nam ſicut quis duas non poteſt habere vxores, quia dicitur Geneſ.2. *Et adhærebit vxori.* Ita non poteſt quis habere titulum duorum beneficiorum: ideo Papa vnum dat in ſponſam, & alterius curam concedit, id eſt commendat: nam commẽdare nihil aliud eſt quàm deponere, vt curam rei habeat depoſitarius l. commẽdare ff de verb. ſig. l. Lucius, depoſ. gl. in c. qui plures 21. q. 1. & in d. c. nemo, de elec. li. 6.

A Leone ſummo Pontifice cõmẽdam inuentam eſſe.

6 Sed ſi a Papa fiat, habetur loco tituli: vt inferius dicetur. & hanc commendam Leone quarto inuentam aſſerit Ruze. in tract. cõmendæ q. 1. eo q ſicut *apud Deum non eſt acceptio perſonarum: nec apud illum eſt diſtinctio Græci, Iudæi, aut Gentilis: ſed qui Dei facit voluntatem, hic acceptus eſt.* Nec conſiderat Deus veſtem, ſed mentẽ, merita, non colorẽ: vt D. ẽt teſtatur Bernardus. & facit c. ſicut, 23. q. 4. & c. multi, & c. non loca 40. diſt. ita Papa paſſim commendat. & vtinam non tam facilis eſſet, & melius eſſet eccleſiæ: vt ſtatim ſcribam.

Papa ſeculari regulare vel econtrario in cõmẽdam cõcedit.

7 Aliquando Papa ſeculari de regulari prouidet, vel econtrario: & illud regulare ſi regulari de beneficio ſeculari prouideat in commendam, dari ſolet: vt plene dicam inferius, in diſpenſatio. regula.

8 Idem ſi Papa velit minori 18. annis prouidere de beneficio curato, tunc illi in commendam concedit, & vſq; ad decẽ & octo annos, & poſtea in titulum, vt inferius dicet in diſpenſatio. ratione ætatis.

9 Et vt ſummatim dicam, vbi eſt in recipiẽte beneficium aliquis iuris defectus, Papa frequentius commendam concedet, quam in titulum: ex ſtylo curiæ Romanæ eſt cunctis obuium: ideo hanc materiam proſequamur frequentem & vtilem.

Inſatiabilis epiſcoporũ ambitio.

10 Vnde hæc commendarum nimia indulgentia eſt princeps, & exitium totius Reip. Chriſtianæ, maximopereq; eis hodie abutũtur pene omnes: nam mendicus quidam habens ep̃atum ſexaginta mille librarum deglutiet, velut charybdis per multos alios, & epiſcopatus, & abbatias: & fere videmus omnes epiſcopos noſtros inſatiabiles inexplebili libidine plurium beneficiorum, & tantis oneratos bonis, vt vix ſuis pedibus ambulare poſſint grauãte podagra, quæ ex ingluuie ciborum eis prouenit, c. legimus, cum præced. de conſecr. diſtinct. 5.

11 Et vtinam nunquam abuteremur his commendis, quæ ſine cauſſa factæ dãnant, & concedentem, & accipientẽ. Vnde Clemens quintus omnes huiuſmodi prouiſiones de Epiſcopatibus, Archiepiſcopatibus, & monaſterijs reuocauit.

Mala q̃ ex commendis proueniunt.

12 Et plurima incommoda, maxime quinque oriri ex hac Commendarum cõceſſione aiũt. Imprimis Diuinus minuitur cultus: nam multi commendatarij Abbates vix aut nunquàm ſunt in ſeruitio Dei, ſed alludendo ad ſuam conceſſionem comedunt in culina, quia ad comedendam habere cenſentur.

13 Et ſicut bona pauperum deuorant ita dæmones deuorabunt illos comeſtores, niſi reſipiſcant. tex. in Extrauag. ſecunda, de præben. in communibus ibi, eccleſiarum & monaſteriorũ cura negligitur: bona & iura diſsipãtur ipſarum, ac ſubiectis eis perſonis & populis ſpiritualiter plurimum, & temporaliter derogatur eisq; redundant ad noxam, quæ dicebantur cedere ad profectum: & Ruſæus in præfa. ad tract. commend. dicit fuiſſe extrauag. Innocent. 6. ex qua quinque, vt verbis ſuis utar incouenientia reſultant.

14 Secundum inconueniens, animarum cura negligitur: nempe intenti ſunt ad venationẽ multi cõmendatarii, animas commendatas negligendo: vide in tit. de clerico venatore, & in c. Eſau. 86. diſtinct.

15 Tertium hoſpitalitas debita non ſeruatur, ſed tota omittitur: nam quotuſquiſq; commendatarius in hoc regno hoſpitalem ſe exhibet? aliorũ ſit iudicium: quæ tamen eſt tam commendata. vt glo. & doc. ſcribunt in c. de monachis, de præb.

16 Hodie quidam noſtri commendatarij tãtum abſunt ab hac hoſpitalitate, vt quæ poſſunt a pauperibus eripiant: vnde quia hoſpitalitas diſceſsit, ſucceſsit indictio fiſci, decimarum, & aliorum onerũ præſtatio: vt habetur in c. Maiores. 16. q. 7. hoc tollit fiſcus, quod non accipit Chriſtus.

Clauſula in cõmendis monaſteriorũ poni ſolet.

17 Quamuis in commendis Abbatiarũ, & monaſteriorũ dici ſoleat, volumus, autẽ quod propter huiuſmodi commendam diuinus cultus, ac ſolitus monachorum, & miniſtrorũ numerus in dicto monaſterio N. nullatenus minuatur: ſed illius ac dilectorum filiorum conuentus eiuſdem congrue ſupportentur onera conſueta, & q̃d tu oneribus huiuſmodi debite ſupportatis, necnon quarta, ſi Abbatia ſit ſeparata, & ſeorſum a conuentuali: ſi vero communis menſa inibi exiſtat, tertia parte omnium fructuũ, redituum, & prouentuum monaſterii N. huiuſmodi in reſtaurationẽ

illius

illius fabricæ,ſeu ornamentorum emptionem, vel fulcimentum,aut pauperũ alimoniam,prout maior exegerit,& ſuaſerit neceſſitas.omnibus aliis deductis oneribus annis ſingulis impartita de reſiduis monaſterii fructibus, reditibus, & prouentibus diſponere,& ordinare libere & licite valeas,ſicuti,&c.

18 Ex his cõſtat Papam velle, vt cultus diuinus non diminuatur: & onera cõſueta ſoluãtur:vt patet in literis Commendæ,ſed nil fit a multis.

19 Quartum quod ruinis ædificia patẽt: quia nõ reſident commendarii in tot epiſcopatibus,& abbatiis,quæ habẽt:imo verius in nullo, ſed curias multi perſequuntur,in quibus diuus Petrus ſtatim peccauit:& ipſi quid.

20 Quinto oĩa iura tam ſpiritualia quã tpalia ex miniſtrorum defectu colabuntur,& fere læduntur, quia extranei, qui iſtas abbatis, vel epiſcopatus poſſident, nil niſi lac,& lanam quærunt,id eſt vtilitatem, vt dicit gloſ.in cle.dudum, de ſepultur.

Cõmẽdatarii omnia ligna con burunt, aliaque bona deſtruunt, & vaſtant.

21 Sextum addendum eſt:nã omnia iura monaſteriorũ & eccleſiæ deſtruuntur, deuaſtantur,& deglutiuntur ab iſtis comeſtoribus:& hoc probat experiẽtia, tam in lignis nemorum, quam in omnibus aliis rebus monaſteriorum, quas vendunt: nã currus,equos,boues,vaccas,& in ſubſidiũ calices,& reliquias multos accepimus vẽdidiſſe pro annata: ecce comeſtores quid proſunt eccleſiis, & lumina eccleſiæ tollunt, claudendo feneſtras, quia vitra nolunt adhibere:vnde hodie eccleſiæ regni ad cæcitatem inducuntur: & licet latomi multas poſſideant,eas tamen non reædificant,ſed in ædificationibus priuatarũ domorum etiam ſuis impenſis inſiſtunt.

Bigamia ex pluralitate beneficiorum contrahitur.

22 Septimo bigamia contrahitur in eccleſia,quam ſuper odio habuit, & prohibuit D.Io.Baptiſta, *Non licet tibi habere uxorem fratris* Et Deus, *Veh qui cumulatis agrum agro.*

23 Et cum Papa Paulus rogaretur, vt filio Regis epiſcopatum iam habenti alium epatum concederet,vel abbatiam, dixit, Abſit vt in eccleſia Dei ponam bigamiã: & cum olim cnidã ſancto epiſcopo Pariſ. oblata eſſet abbatia,reſpondit,abſit, vt cũ ſponſa habeam cõcubinam:ſed hodie pauci viuentes ambientes hoc facerent: totus enim mũdus in maligno poſitus eſt: & nõ eſt qui ſubleuet: & mirandũ eſt ꝙ ſi quis haberet ex ſuis bonis legitimam, & forte ex omnibus patris bonis non haberet mil le libras,& etiam ſi eccleſia det ei legitimam viginti mille librarum,nõ erit is cõtentus,imo ſi poſſet,cumularet epiſcopatus non dicam regni Franciæ, ſed totius mundi. O ambitio,o auaritia,o homines perditi. *Quoties voluit olim Deus illos congregare ſub alas,& noluerunt*:ſed ſinamus eos,*Cæci enim ſunt & cæcorum duces.*

Status uniuerſalis eccleſiæ deſtruitur per commendas.

24 Octauo decolorat vniuerſalis eccleſiæ ſtatus,quia nõ eſt ſecularis Abbas,qui regulam ſeruet, vt diſciplinam, nec qui præcipiat ſeruari:& quomodo ſeruarent, cum non ſint regulares? vix quidem clerici,ſalutem nõ diaconi,nec ſacerdotes: incongruum videtur, vt regulares ſecularibus ſupponantur, c.2.de capel. monacho. Ideo futurũ eſt,vt alia quamplurima nobis eueniant mala,ſi hæ Commendæ non ceſſent,niſi quando cauſſa vtilitatis vel neceſſitatis aderit:ſicut dicam inferius de aliis diſpenſationibus.

Cõmendatarius quando lucretur fructus.

25 Notandum eſt tamen, quod ſi quis petat ſibi beneficium commendari,& eidem a Papa commendetur, ipſe erit tanquam depoſitarius,& tenebitur reddere rationẽ fructuum beneficii,ſi quos perceperit, nec illos lucratur,per gl.& doct.in d.c.nemo, de electio.per c.placuit.10.q.3.

26 Cautela ergo eſt,ꝙ quis faciat apponere hanc clauſulam, ſcilicet quod liceat de fructibus diſponere & tunc impetrans lucrabitur fructus, nec tenebitur de illis rationem reddere, quemadmodum ſi haberet in titulum, poſtquam Papa permittit ei,vt de fructibus diſponat,ſicus alius, qui titulum habet.

27 Et ſi non habeas illam clauſulam in bulla, fac vt reformetur, & tranſcribatur cum iſta clauſula: & hodie cauti menſuſularii ſolent apponere in ſignatura, & quod liceat de fructibus diſponere &c. & poſtea in bulla extendetur.

Clauſula in commendis ponenda.

28 Vnde in commenda ſolet Papa ſicut in bulla prouiſionis fere ꝓcedere, de qua inferius ſcribemus: ſed in hac dicitur, vt cõmodius onera ſuſtẽtare valeas, de alicuius ſubuentionis auxilio prouidere cupientes,tale monaſterium, vel beneficiũ auctoritate Apoſtolica cõcedimus,& commendamus,ac prouidemus,per te quamdiu vixeris,&c.tenendum & poſſidendũ, ita quod durante commenda huiuſmodi de fructibus,reditibus,& prouidẽtibus ipſius N.diſponere & ordinare valeãs,ſicut

veri

veri priores ipſius prioratus, qui fuerunt pro tempore, ordinare, & diſponere potuerunt, & etiam debuerunt, alienatione tamen bonorum immobilium, & precioſorum mobilium ipſius prioratus N. tibi penitus interdicta decernentes &c.

Impetratio beneficij durante commenda ordinary an valeat.

29 Et ſi commenda ſit facta ab ordinario qua durāte quis impuetret illud beneficiū a Papa, non facta mentione illius cōmēdæ, non valebit impetratio tanquam ſubreptitia: ut docent Archi. Dom. & Philippus Peruſi. in d.c.nemo, de electio.lib.6. quia de colorata poſſeſſione commendatarii non eſt facta mentio ut oportebat, per c.cum noſtris, de conceſſio.præben.& quia Papa non uidetur uoluiſſe derogare iuri alicuius.c.ſuper eo, de offic. deleg. c. quamuis, de reſcrip.lib 6. ſic cōſuluit Bertrau.conſ.235.etiam ſi commenda, col 1. in 3.uol.ex antiq.editio.

30 Et quia id temporis quo Papa contulit non vacabat, & beneficium non vacans non ſolet conferri.c t.& per totum de cōceſ.præb. Cal conſ.6.de præb.

Durante commenda ſemeſtri poterit ad uitā extenſio fieri.

31 Commendauit ordinarius beneficiū ad ſex menſes, iuxta c.nemo deinceps, de electio.in 6.an ipſe commendatarius interim a Papa poſſit impetrare extenſionē iſtius commēdæ ad uitam? Reſpon. poſſe, vt tradunt doct. in c. ſi conſtiterit, de accuſa. dummodo hanc exprimat commendam temporariam, alias ſubreptitia erit impetratio.

32 Vel poteſt peti conceſſio noua & liceat ad uitam illud beneficium habere: & hoc eſt tutius, quia dubitatur an ualeat commenda per ordinatium: & quia finito tempore non valebit, ideo non poteſt extendi, quod non ualet. l. decem ff. de uerb.obliga.ideo petatur a Papa, vt ad uitam retinere liceat.

Minori non datur alia diſpenſatio quando beneficium eidem cōmendatur: ſec9 ſi illegitimo

33 Minori quando datur a Papa beneficium in commēdam quoad vixerit tenendum, non datur alia diſpēſatio: quia nihil aliud obſtat, niſi ætas: ergo commendando illi ſatis diſpenſat ſuper ætate, ſecus ſi commendetur baſtardo, vt inferius dicetur in diſpenſationibus.

Minori 18. annorum

34 De ſtylo nō datur parrechialis eccleſia minori 18. annorum in titulum ſed in commendam vſque ad decimum octauū, & deinde in titulum: vt docet Staphile. in tract. de lit.e.is gratiæ, tubr. de qualita. & ſtatu beneficiorum, verſi. hic eſt quod de ſtylo.

35 Vbi plus dicit parrochiales eccleſias non commendari, niſi epiſcopis uel prælatis, aut valde qualificatis, ſed hodie pecus Melibœi vix reiicitur: & ſperādum eſt in noſtro ſummo pontifice Paulo 4. qui non tā facilem ſe in his cōcedendis exhibit, ſicut prædeceſſores ſui.

parrochialis eccleſia in titulum non datur.

Duo nō debent commēdari beneficia regulari.

36 Aliquando tamen commendatur regularibus perſonis, ſed vna tantum, non duæ, ſimiliter nec locus, aut canonicalis portio, hæc ille. quod vtinam verū eſſet, ſed ſtatuit Alex 6.in tit.de ſigna. gratiæ, beneficia eccleſiæ cathedralis ſecularis nō dari regulari in commendam, nec dignitates regularis eccleſiæ ſeculari, ibid

Cedere & commenda cedere differūt

37 Quando Papa dat alicui facultatem reſignādi ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis coram ordinario, non ſolet dari facultas cedendi commendæ, adeo ꝙ is quis facultatem habet reſignandi, non habet facultatem cedendi commendæ, quia aliud eſt: ideo hoc ſolet in conceſſione exprimi: nec ſolet a cancellaria concedi, ſed a camera. ſed in hoc regno non fit iſta differentia quia commendam pro vero tit habemus.

In commendis monaſterior. clauſula.

38 In commendis monaſteriorum nō ſolent poni illa verba: præmiſſorumq; meritorum ſuorum intuitu ſpecialem gratiam facere volen. ſed dicitur, de al cuius ſubuentionis auxilio prouidere uolentes, ipſum a quibuſuis &c. ſi tamen apponeretur, non vitiarentur literæ: ſed quod dixi, de ſtylo eſt.

39 Et in his monaſteriorum commendis pro abſente præſtato iuramenti in fine ponitur. volumus autem vt onera ante dicta, quodque antequam regiminis, &c. ut ſupra dictum fuit.

Beneficia quæ non commendātur.

40 Secus in commendis dignitatum maiorum principalium, & conuentualium: quia ponitur ibi, inducentes eundem N. recepto prius ab eo iuramento, &c.

41 Nota ꝙ beneficia Sancti Spiritus in Sicilia, nec ſancti Ioannis Hieroſolymitani, minus ſancti Antonii, cum beneficiis beatæ Mariæ Theutonicorum non dantur in commendam: ut ſtatuit Alex.6. in tit. de ſign. grat. quia fratribus illius ordinis dari debent in titulum.

Papa ſi dicat habētē parrochialē & alterā petēti, fiat ut petitur in titulū, ad uidetur diſpenſaſſe.

42 Quando obtinenti parrochialem in titulum, & petēti aliam parrochialem in commendam, Papa in ſupplicationem dicit, fiat ut petitur in titulum: tunc non intelligitur ſecum diſpenſatum, ut duas ſimul teneat, ſed vltimā habebit. & dimittet primam: & in bulla dicetur, uolumus

quod primam dimittat. &c.

Clauſula pœnitenda in ſignatura regularis.

43 Et ſup hoc uidi maximam controuerſiã, quia is qui ignorat Papã nõ dare rationaliter duas in titulũ, nõ intelliget. Papæ volũtatẽ. vide doct. in c. de multa, de præ.

44 Si regulari commẽdetur beneficium ſeculare uel contra, clauſula ad parte eſſe debet iſta, & in commendã, & ad uitã propter regulam cancellariæ 41 alioqui non proderit, quod eſt notandum.

Officiũ clauſtrale nõ datur in cõmẽdam.

45 Tamen ſi regulare commendetur mẽdicanti regulari, non erit opus ad partem apponere clauſulam prædictam de ſtylo curiæ Romanæ: & officium clauſtrale nõ datur in commendam: ut ſtatuit Alexan. 6. in tit. de ſigna. gratiæ.

46 Idem in ſeculari petente diſpenſationem ad regularia cum dicta clauſula ut debeat eſſe ad partẽ & ſic in diſpoſitione. nec ſufficeret, quod eſſet in partis petitione nã pars multa petit, quæ Papa nõ cõcedit poſtq̃ nõ expreſſit in clauſulis, & in diſpoſitione ut in trac. de ſignatura dictum fuit.

Quando regularis cenſeatur diſpẽſatus ad curatum & ad nõ curatum.

47 Item ſi diſpenſetur cum regulari ad beneficium ſeculare cum cura, uel ſine cura: niſi ad partem ſit repetitum illud uerbum, ſine cura, non uenit: ſed debitur tamen cum cura ſeculare, ſecus in monacho diſpẽſato ad regularia alterius monaſterii. quia ſiue ſine cura ſint, ſiue cũ cura, ei debebuntur: nam ex perſona ſua. eſt illorum capax, & diſpenſatio non extenditur ut inferius in tract. de diſpen. annotabo.

48 Si diſpenſetur cum eo, qui tenet beneficium in titulum ut illud de cætero teneat in cõmẽdã, hoc expeditur p cãcellariã ſine aliqua reſignatione, de ſtylo curiæ

Is qui habet in titulum põt habere in cõmẽdam ſine reſignatione, ſecus e contrario.

49 Idem ſi tenens beneficium in commẽdam, cui aliud eſt ad uitam unitum, uelit in titulum utrunque retinere abſque noua ceſſione & prouiſione per cameram expedietur, ſed non per cancellariam: & iſta ſunt nota Pragmaticis curiæ Romanæ a quibus dependent.

50 Sed ſi tenens in commendam uelit habere in titulum, hoc non expedietur ſine ceſſione & prouiſione.

Per mortem cõmẽdatarij uacare cõmenda.

51 Item doct. dicunt, quod ſublata & finita commẽda remanet uacatio antiqua: quod non eſt uerum in Francia, imo per mortem commendatarii impetratur beneficium uacans per eius mortem, ſicut ſi tenuiſſet illud in titulum: & ita ſeruatur, quicquid dicant doct. ultramonta. Imo cõmẽdatarius poterit cedere, huic commẽdæ coram ordinario, qui alteri conferet in titulum: cum iſtæ differentię in regno non recipiantur.

52 Item impetrans beneficium debet facere mentionem de commenda: ut docet Calder. conſ. 6. & 30. de praben. Ruze. in tract. commend. q. 7.

Beneficium cõmendatum poteſt cum alio in titulũ permutari.

53 Et quamuis ſecundum Ioan. Franci. in tract. de off. & poteſtat. c. ſede uacante. in q. 3. partis 2. col. 2 commenda non poſſit permutari cum titulo, tamen in Francia ſeruamus contrarium quia reputamus commendam uerum titulum, & ſic permutari poteſt: & idem tenet Fede. in tract. de permuta. benefi. q. 15 quem ſequitur Ruze. in ſuo tract. commẽd q. 6. unde ſæpius vidi beneficiũ commendatum permutari cũ alio in titulum, etiam corã ordinario.

Parrochialis eccleſia quando ultra ſex menſes poſſit commendari.

54 Ordinarius non poteſt commendare eccleſiam parrochialem ultra ſex mẽſes. c. nemo, de electio. in 6. tamẽ capitulum ſede uacãte poterit ultra, ſi intra ſex menſes non fuerit prouiſum a prælato illi eccleſiæ, ne detrimentum patiatur: ut docet Ioan Franciſc. in 3. q. 2. partis dict. tract. quia neceſſitas facit licitũ, quod alias non erat licitum. c. ſi quis propter, de furt. l. 2. §. 1. ff. ad legem Rhodiam, de iactu.

55 Quod uerum exiſtimarẽ, quando nõ eſſet aliquis prælatus, qui poſſet prouidere; tunc capitulum ſede uacante poteſtatẽ habet, ſed ſi prælatus adeſſet. expirata eſt capituli ptãs illo aduenie͂te: quia amplius nõ uacat ſedes: ergo non poſſet capĩm poſtea prouidere; ut patet in c. 1. ne ſede uacante & ſuperius dictũ fuit in tracta. deuolutio.

56 Item qui nõ poteſt conferre commendare poterit, utpote ſi collatio ad Papam ſit deuoluta, c. 2 de conceſſio. præbend.

57 Idem in capitulo ſede uacante, ut ſupra dixi, & in materia deuolutionis infra. Archid. & alii. in c. 1. de inſtit. lib. 6.

Commẽda ſex menſiũ an poſſit reuocari ante tempus finitum.

58 Qui autem beneficium in commendam concedit tempus, non poteſt ante tempus ipſe reuocare, cum nõ dicatur uacare, & titulus commendæ ſit canonicus. c. dudum 1. de electio. lib. 6. tamen ſi capitulum fecerit commendam, ſtatim epiſcopus poterit reuocare illam, & conferre, & idem quando eſt facta donec ſuperior prouiderit: ut docet Ioan. Franciſc. vbi ſupra. q. 3 partis 2. col. 3. quia hæc commenda a capitulo ſit ſede uacante inſtante neceſſitate, quia nõ eſt qui conferat ideo aduenie͂te prælato ceſſat neceſſitas, & ſic commenda, per c. cum ceſſante, de appellation.

59 Quamuis poſt commendam Papæ

finitam

Poſt commendam Papa finitã ordinarius prouidere põt.

finitam dicant doc. ordinarium non poſſe prouidere, hodie in Francia poteſt, ſicut quãdo vacat ex uacatione alia. nec inſpicitur reſeruatio, uel affectio quam dicun. Vltramontani eſſe, quando beneficium per Papam commendatum eſt: ut dictum fuit in tract. de reſer. ſupra quia iſtæ reſeruationes ſunt in Gallia ſublatæ: ut patet in concor. in tit. de reſerua.

Commẽdatarius fructus recipit, eligit, confert, locat, & alia facit ſicut habent titulum.

60 Cõmendatarius poteſt præſentare. ſicut alius qui titulũ habet, quia fructus recipit, Arch in c. nemo, de elect. li. 6. & præſentatio eſt in fructu, c. conſultationibus, de iurepa. gl. in c. cũ olim, de maior.

61 Poteſt etiã eligere, & conferre beneficia, quia eligere, & conferre eſt etiã fructus beneficij; vt docet Ioan. Franc. in tracta. de offi. & poteſt c. ſed. vac. in 3. part 2. partis, col. 4 per gloſſ. in d. c. cum olim.

62 Locare poteſt fructus & poſſeſſiones ſicut habens titulum, c. veſtra, de loc c ſi. ne præb, vices ſuas. quia liberã habet adminiſtrationem, c. relatio, & c. qui plures 21. q. 1. c cum nobis olim, de elect. Cald. cõſ. 3. tit. de loc. & 8 Lud. conſ. 350. Oldr. conſi. 130. vtrum extrauagan.

Commẽdari beneficium illegitimo non poteſt.

63 Item ſicut illegitimo & incapaci non põt conferri beneficiũ, ita nec cõmedari. & ſi fuerit diſpenſatus ab epiſcopo ad ordines, & ad beneficia ſimplicia nõ poterit ei cura commendari, c. 1. de fil. presb. in 6.

Duæ cõmendæ uni fieri non poſſunt.

64 Non poſſunt duæ cõmendæ fieri uni, ſicut nec duo cõferri beneficia. licet unũ in titulum conferri a Papa poſſit, aliud in commendam. c. dudum, in 2. de elec. c. qui plures. 21. q. 1. Ioan. Fran. in tract. de offic & pot. q. 3. partis 2. col. 4.

Poſt ſex menſes non põt cõmẽda renouari.

65 Commenda finitis ſex menſibus non poteſt ab epiſcopo ad alios ſex menſes renouari, ne fiat fraus, c commiſſa, de elect. lib. 6. c quanto, de diuor. Ioan. Franc. vbi ſupra fallit in cap ſede uacante: quod poteſt ſi non fuerit adhuc epiſcopus, qui aliquem præficiat: vt dixi in materia deuolutio. alia de hac materia tractaui in tract. de pac. poſſ in 5. amplia. nu. 35. cum ſeq.

Commẽdatarii lignorũ deuoratores.

66 Et videre quiſque poterit per Ruzeũ in tract commend q 4. contra commendatarios frigidos, qui tantam lignorũ congeriem in ſuis beneficiis ut in alio ſeculo calefieri poſſent, ſibi ſtruxerũt ut potius comburi quam calefieri quiſque eos velle exiſtimet. Et maxime qui lignis omnia loca eis commiſſa denudarunt, quo uidelicet omnia forent oculis eorum aperta: & hi tamen pauperes in eorum paupertate mortui ſunt, uel morientur.

Commẽdatari ad uitã an poſſit deſtitui.

67 Nec approbo diſtinctionem Lud. Ro. conſi. 350. in caſu, licet eam doct. ſequantur, in c. ſi conſtiterit, de accuſ. vbi dicunt Papam poſſe reuocare commendam in eccleſiæ utilitatem factam. ſecus ſi perſonæ per text. in c. conſtitutum, 7. q. 1. & c. obitum, & ſeq. 61. diſt. quæ iura non loquuntur in commendatario. ſed in uiſitatore, q eccleſiæ ſolet dari, donec illi prouiſum fuerit c. pen. & ſeq. de ſupp. negi. præla lib. 6.

68 Secus in commendatario, qui a Papa ſolet conſtitui ad vitam, ergo vita durãte ſine noua cauſſa, nõ debet deſtitui, c. ſatis peruerſum, 56. diſtinct.

69 Præterea magis eſt fauendũ eccleſiæ, quam perſonæ, vt notorium eſt: quia ſumma ratio eſt, quæ facit pro eccleſia, l. ſunt perſonæ, in fin. ff. de religioſ. & ſumpt. funer. Et doctores fatentur commendam nõ poſſe reuocari, ſi in utilitatem perſonæ facta ſit, p l. cũ multa, C. de bonis quæ libe.

70 Multo minus ſi facta ſit pro eccleſiæ vtilitate, niſi ceſſaret utilitas illa: nam ceſſante cauſſa ceſſaret effectus, per c cũ ceſſante, de appella alias Papa tolleret eccleſiæ utilitatem, & ſic non eſſet *prudens, nec fidelis adminiſtrator, quem conſtituit dominus ſuper familiam*: vt eſt in Euangelio, & quis deciperetur beneficio Papæ, cõtra l 1. C de his qui veniam æta. impetrat.

71 Vnde tenendum eſt cõmendam ad vitam alicuius factã, ſiue ſit ad eccleſiæ, ſiue ad perſonæ utilitatẽ, non poſſe ſine cauſſa reuocari, ſicut nec collatio facta in titulum: quia iſta ſunt paria, ut ſupra dictum fuit: quãuis Ruze multa adducat in ſuo tract. q. 5. Alia multa de commenda hic traderem, ſed iſta ſunt præcipua, quę in uſu forenſi quotidie agitantur: alia nõ frequenter, ob id ea miſſa facio: quia multa tradidi in tract. de pacific poſſeſ. in 5. amplia. quæ hic tibi commendo.

De unionibus beneficiorum.

Vnio quid ſit

SAepius † uniones perperam eſſe factas inueni & in his rite faciendis opus eſt fere Delio natatore: nam multa ex uſu, & praxi habemus, quæ interpretibus fuerunt incognita: ideo materiam illam paucis pertractare intendo, a diffinitione ſeu deſcriptione incipiens. Vnio eſt beneficiorum ſeu eccleſiarum ab epiſcopo, uel ab alio ſuperiore facta annexio. & quãdo fit unio eccleſia in proprietatem concedi

ſolet.ut in c.cura.de iurepat.vbi ſcripſi: vnde ſuperius dixi beneficia concedi a Papa in titulum, commẽdam, uel in proprietatem.

Plura beneficia vni poſſunt uniri.

2 Primo dico in deſcriptione beneficiorum, quia non fit unio niſi ſint plura beneficia, ſicut nec optio.l.1.& per totum.ff.de optio.lega.ideo in plurali dico beneficiorum: quia pluralis numerus duo ad minus requirit:l.vbi numerus. ff. de teſtibus regula pluralis, de reg.iu.in 6.itaq; ſiue duo annectantur ſimul, ſiue duo uel plura vniri hic comprehenduntur, vt in cap. expoſuiſti, de præb.vbi plures. capellæ uniuntur uni eccleſiæ.

Epiſcopatus et alia beneficia annecti poſſunt.

3 Etiam dico beneficiorum ſeu eccleſiarum: quia beneficium eſt terminus generalis omnia comprehẽdens beneficia, maiora uel minora, regularia, & ſecularia, dignitates, & perſonatus, ac officia. cap. primo, de regul.iur in 6. cap. expirandæ. §. qui uero, de præbend. ſupra dictum fuit in princ huius libri.

4 Verum quia nomine beneficii non uenit regulariter culmen dignitatis, i. epiſcopatus. c.pen.de præb.gl.in c.2.illo titu.in 6.& tamen duo epiſcopatus uniri poſſunt. c. decimas, & ſeq.16.q.1.ideo ad tollẽdũ dubium dixi eccleſiarum, quæ dictio comprehendit etiam quamlibet eccleſiam. c. ſi ne præla vices ſuas, ſic fuerunt uniti in Delphinatu duo epiſcopatus Dienſis, & Valentinien.[& Feltien & Belunen. in c. expoſita.de arbit.]

Quæ beneficia uniri poſſit.

5 Et ſic ſublata eſt difficultas, quæ beneficia uniri poſſunt: nam omnia regulariter, & epiſcopatus, & archiepiſcopatus, ſi ratio ſubſit, ut inferius dicetur.

6 Ad tempus dico, ſeu in perpetuum: quia vnio & ad tempus, & in perpetuum fieri poteſt, c. 1. ne ſede uacan Petr. Pariſ. cõſ. 5. vnio. in 4. volum.

Vnio duplex tẽporalis, & perpetua.

7 Et ſic duplex eſt unio, perpetua, & temporalis: & perpetua eſt, quando exprimitur, vt perpetuo duret. c. expoſuiſti. ibi. de capellis in perpetuum annectendis, de præben. uel quando dicitur ad perpetuã memoriam, aut quando ad beneplacitum ſedis. c. ſi gratioſe. de reſcript. lib. 6. uel ſi fiat contemplatione eccleſiæ. c. 1. ne ſede vacan. quæ non moritur, c. ſi gratioſe. de reſcript. lib. 6.

8 Et ſic uidemus quomodo cognoſcatur unio, an ſit perpetua, uel ad tempus, maxime ſolet dici in unione, in perpetuũ vniuimus, &c. & ideo ipſa unio eſt uidenda antequam iudicetur de ea. l. vt reſponſum. C. de tranſactio.

Areſtũ vt temporalis unio in Frã ia non probetur.

9 Temporalis quando ad tempus fit, vt pote ad vitam eius, cui conceditur, & ſic fit contemplatione perſonę d.c.1. ne ſede vacan. & per eius mortẽ expirat. c. quoniam Abbas de offi. deleg & hodie iſtæ nõ recipiuntur in Francia: vt inferius dicetur & hoc docet gl. in c. ſi. de reſerua. in prag. quia ſapiunt reſeruationes: nam reſeruatur beneficium illi, in fauorem, cuius fit vnio ad vitam & dicit gloſſ. ibi, pro hoc fuiſſe prolatum Areſtum pro cura S. Ioan. in Grauia Pariſ.

10 Et in dubio præſumitur facta contemplatione eccleſiæ: quia eccleſiæ magis fauendum eſt, quam perſonæ. dicto capitu. primo, & capit. requiſiſti. de teſtamen. vbi legatum præſumitur contemplatione eccleſiæ potius factum, quàm perſonæ, ſi contrarium nõ appareat. Oldr. conſ. 257. factum tale, colum. 2.

11 Aduertendum eſt, ꝙ vnio tribus modis potiſſimè fit primo vt ex duobus bñficijs vnũ fiat: vt d. c. decimas, in ſi. 16. q. 1. ibi, ſicut. n. Papa duos epatus in vnũ poteſt reducere, gl. in d. c. i vt pote ſi ſint due parrochiales proximæ vicinæ diſtructæ per bellum, uniri poterunt, ut una fiat ex duabus: & priuilegia data uni competent & alteri, & quando ſunt plura, honeſtiora & fauorabiliora ſeruabuntur, ut dicit ibi glo.

Vnio tribus modis fit.

12 Secundo fit unio, ut eccleſia una alteri ſubijciat & tũc illa eccleſia, cui fit unio erit ſuperior & principalis, unita vero erit inferior. & acceſſoria, habebit tamẽ eccleſiæ priuilegia, cui unitur, c. recolentes: in ſi. de ſtatu monach. & poſtea ſi quis velit impetrare hæc duo beneficia, oportet quod exprimat principale, alias ſi acceſſorium, non ualeret impetratio: quia illud non uacat cum ſit alteri vnitum.

Vnita eccleſia an ſubijciatur alteri.

13 Nec in uim illius clauſulæ, ꝙ maior expreſſio fieri poſſit, hoc corrigi poterit, ideò noua impetratione opus erit: ſic ſtudi in Praxi & de ſtylo cur. Roma. per ea quæ not. in l. cũ principalis. ff. de reg. iur. & in regula Acceſſorium, illo tit. lib. 6.

Vnitam eccleſiã an impetrans exprimere teneatur.

14 Nec eſt opus in impetratione principalis eccleſiæ exprimere vnitum acceſſorie, ſecus ſi æque principaliter. glo. & docto. in c. gratia. de reſcrip. in 5. doct. in ca. ſuper eo, de præb. eodem lib. & Anach. in d. regula acceſſorium, de reg. iur. ibidem. de Rota deciſ. 319. no. quod ubi, in antiq. [ſub titu. de reſcrip. deciſ. 46.]

Tertio

Vnio æque principalis qua ſit.

15 Tertiò ſit vnio duarum eccleſiarum, vt vtraque remaneat epiſcopatus, vel parrochialis, ſicut erat: & tunc dicitur æque principalis vtraque eccleſia, ſed vnus erit epiſcopus, uel rector vtriuſque eccleſiæ: & tunc quælibet ſua habebit priuilegia, & ſtatuta. gloſ. & doct. in cap. & temporis. 16. q. 1. Bart. & alii in l. ſi conuenerit. §. ſi nuda ff. de pigno. actio.

16 Et tunc nominatio a digniori fieri debet. l. quæritur. ff. de ſtatu homi. c. ex literis. de iurepat. & eo caſu epſ in vno degẽs epatu, poterit expedire negotia etiã alterius: vt no. Inno. in c. nouit. de offi. leg. Rebuf in l. vna. C. de Metropo. Berito. li. 11.

Parrochialis eccleſia capellæ vniri nõ põt ſed canonicatui eccleſiæ cathedralis ſic.

17 Et ſic nõ poteſt vniri dignius minus digno: vnde parrochialis eccleſia non debet vniri capellaniæ, ſed e contrario ſic. c. expoſuiſti, de præb. c. ſuper eo, illo tit. lib. 6. [facit l. iuſtiſſime. ff. de ædil. edict. ibi, ridiculum namq; eſſet, fundum tunicæ accedere, & hominẽ ei rei, quæ minoris eſſet.] de auctoritate tamen Papæ ſi fieret valida eſſet per. §. ſi tamẽ, de rerum diuiſ. in Inſtit. & c. 1 de præb. in 6.

18 Eccleſia tamen parrochialis poteſt vniri canonicatui eccleſiæ cathedralis, qa ille canonicatus dicitur dignior. ca. extirpandæ §. qui uero. de præb. nam canonici illius eccleſiæ dicuntur pars eccleſiæ. c. requiſiti. de teſta. & hi cũ epiſcopo tractant negotia totius epiſcopatus. c. 1. & c. nouit, & per totum. de his quæ fi. a præla. ſine conſen capitu.

Principaliter vel acceſſorie unio quomo cognoſcatur.

19 Sed quõ cognoſcatur an acceſſorie, an æque principaliter ſit vnita? Reſpon. eo ꝙ minus dignum eſt digniori annexum, illud dicitur acceſſorium. c. quod in dubiis, de conſe. eccleſiæ uel quando hoc factum, eſt, ut acceſſoria eccleſia illa ſit. §. ſi tamẽ, de rerum diuiſ In inſtit.

20 Si vero non appareat quod vnum ſit altero dignius. tunc dicitur vtrunq; beneficium æque principale, teſte Panor. & aliis in c. extirpandæ. §. qui vero de præben. niſi ex conſuetudine aliud ſeruaretur: quia interpres eſt conſuetudo. l. ſi de interpretatione ff. de legib.

21 Et tũc vbi cõmodius erit, habitare debet habens vtrunq; e. & tpls. 16. q. 1. c. dilectis 2. ubi Fel. de reſcr. alioqui in maiori gl, & doct. in c. non põt. de præb. li. 6.

Quis vnire beneficia poſſit.

22 Præterea in definitione dicitur ab epiſcopo, quia ſicut unire epiſcopatus atque ſubiicere poteſtati alienæ ad ſummũ Pontificem pertinere dignoſcitur: ita Epiſcopi eſt. eccleſiarũ ſuæ diœceſis vnio, & ſubiectio earundem. c. ſicut vnire, de excell. præla. c. quod tranſlationem, de offic. leg. vnde patet a quo poſſit vnio fieri, uidelicet ab epiſcopo, dummodo beneficia non ſint exempta, quia tunc ad Papam vnio pertinet: c. ſi. vbi no de confir. vtil.

23 Item ab alio ſuperiore, ideo in definitione dicitur: nam Papa poteſt vnire tam epiſcopatus, quam alia omnia beneficia, tam maiora, quam minora. cap. decimas. in ſi. & c & tẽporis qualitas. & ſeq. 16. q. 1. quia ipſe habet plenariam poteſtatem in beneficialibus. c. 2. de præb. in 6. & cle. 1. vt lit. pend.

Legatus vnire poteſt.

24 Item legatus de latere vnire poteſt, quia omnia poteſt, quæ epiſcopus in ſua diœceſi. Specul. in tit. de leg. §. nunc oſtendendum, verſ. 89. ibi legatus igitur: & qa eſt maior epiſcopo in prouincia ſibi decreta cap. 1. de offi. legat. lib. 6. dom. de Rota deciſ. 58. legatus. & deciſ. 118. ſm maiorem, in no. [ſub tit. de offi. leg. deciſ. 1] & deciſ. 459. nota ſm maiorem, in antiquis. [ſub tit. de offi. lega. dec. 3.] Gaudio Papæ in conſ. 134. circa proceſſum, in 2. q. doct. in cap. ſi de confirma. util & Brunel. in tracta de dignitate lega. concluſio. 13. & debet ſeruare illa ſolennia, quæ epiſcopi ſaltem in hoc regno, alioqui non recipietur vnio legati.

25 Fallit in epiſcopatibus, quos non põt vnire legatus c. niſi. & c. quod tranſlationem, de offi. leg. nec alius extra Papam, in d. c. ſicut vnire.

In præiudicium epiſcopi legatus vnire nõ poteſt.

26 Non poteſt etiam vnire in præiudiciũ epiſcopi, videlicet in totum eximendo a iuriſdictione & ſubiectione epiſcopi: ſed licet collationẽ auferat ab epiſcopo vniẽdo. tamen vnio valebit, dummodo nõ auferat ſubiectionem, obedientiam, correctionem, vel alias a iuriſdictione epiſcopi non eximat. cap. fina. de confirm. vtili, vbi Decius dicit hanc eſſe magis communem opinionem, & ſecundum iſtam collegium Papienſe conſuluiſſe. ſic tenet Domini de Rota. deciſ. 459. nota ſecundum maiorem in antiquis. [ſub tit. de offic. legat. deciſ. 3.]

27 Alia tamen opinio, quòd ſine conſenſu epiſcopi vnionem facere non poſſit, & cũ illius præiudicio dicitur magis æqua, qui potius aſſentirem, ſi eſſet præiudicium maius collatione, vt ſupra.

Beneficiũ ſub

28 Item hoc non poteſt vnire legatus quando eccleſia eſſet ſub iure patrona. lai-

patronatus laici legatus non unit ſine conſenſu patroni.

ci, gl. & doct. in c. nobis. & c. cũ dilectus, de iurepatr. ſine conſenſu patroni; ſicut dixi ſi legatus uellet unire beneficium in regno ſitum abbatiæ, uel epiſcopatui exiſtenti in alio regno, uel principatu, quod facere non poſſet ſine Regis conſenſu: & vidi appellari tanquam ab abuſu ab illis unionibus ſic factis, etiam poſt longiſſimum tempus centum annorum, a procuratore Regio qui illa Regni cõmoda proſequitur: & quia hæ uniones ſemp & quotidie grauãt ideo ſemper appellatur Bal. in l. 2. col. 2. C. de epiſco. audien. facit l. 1. §. fi. ff de uſufruct accreſc. ibi uſusfructus quotidie conſtituitur, & legatur, &c.

Archiepiſcopus unire poſſit.

29 Archiepiſcopus etiam in ſua diœceſi poteſt unire. cum in ea tantam poteſtatẽ habeat, ſicut epiſcopus in ſua, teſte Specu. in d. tit de leg. §. nunc oſtẽdendum uerſi. legatus igitur. quem refert & ſeq Ioann. Caccialup in ſuo tract. de unio. art. 3. q 4. & iura epiſcopalia exercet in ſuo archiepiſcopatu & ad illum appellatur iure epiſcopi, & Metropolico: c. Romana, de appella. in 6. c. referente, de præb. ſecundum nouum intellectum, quem dedi ibid.

30 Sed beneficia pertinentia ad collationem ſui ſuffraganei unire non poteſt tex. in ca. ſi unire, in fi. de exceſ. prælat. quia in caſibus a iure expreſſis habet iuriſdictionem in ſuffraganeos, ſed non liberã: ideo in aliis caſibus ei non licet auferre epiſcoporum auctoritatem. ca. 1 de for. compet. in 6.

In præiudicium mandatarii uel expectãtis an beneficium uniri poſſit.

31 Item beneficium expreſſe reſeruatum uniri in præiudicium expectantis non poteſt: ſed ſi fuerit facta unio, ualebit, ſed nõ habebit effectum, niſi poſt mortem expectantis: uel poſtquam priuatus fuerit, de Rot. deciſ. 253. no. quod beneficium, [ſub tit. de reb. eccle. non alienand. deciſ. 6.] & deciſ 160. [ſub tit. de rer permu. deciſ. 3.] & 658. in antiq [ſub tit. de reb. eccle. non alienand. deciſ 6.] ſed generalis reſeruatio, uel mandata, ſeu nominationes, nõ impediunt unionem, per glo. in cle fin de reſcript. quia beneficium per unionem dicitur ſuppreſſum, ob id nõ dicitur amplius uacare. c. cum acceſſiſſent, de cõſti. niſi in fraudẽ uellent illud unire iuxta mortem unius. ut in c. fi. de renun. lib 6. uel poſt uacationem. uide Pariſ conſ. 114. cum reſeruatio. in 4. uol.

Abbates & inferiores epiſcopo unire non poſſunt.

32 Item in definitione etiam dicitur ab epiſcopo, ad excluſionem inferiorũ, a quo unio fieri non poteſt: unde priores, uel abbates hõ poſſunt unire. d. c. ſicut unire. & gl. in d. cle. fi. de reb. eccleſ. nõ aliẽ. Peruſ. in c. cũ ſingula. col. 1. de præb in 6. & tex. iuncta gloſſ in uerb. ordinarios. cle. ne in agro. §. ad hæc. de ſtatu monach. ubi dicit gloſ. non procedere, quando hoc præſcripſerunt.

33 Iura n. epiſcopalia inferiores præſcribere non prohibentur. c. auditis de præſcrip. ſed titulus requiritur, uel tẽpus immemoriale: ut probat Pet. Peruſ in d. tractã. de unio. eccleſia. cap. 4. uerſic. uel circa hoc Rota. conſ. 275. quo ad primũ. Alex. conſ. 70. in cauſa, col 1 uol. 3 & conſ 101. circa, col 1. uol. 6.

Vna eccleſia a liã per 40. ann. præſcribit tanquã unitam. Areſtũ.

34 Sed una eccleſia poteſt præſcribere alteram tanquam unitam ſi eam ita tenuerit etiam per 40 annos, clemẽ. una. de exceſſ prælat. c. cum de beneficio, de præben. lib. 6. quia tunc eccleſia præſcribitur quo ad proprietatem, & non quo ad titulum: quod poteſt fieri c. auditis de præſcr. & c. cura. ubi ſcripſi de iurepatro. Ioann. Andr. in regula, qui cõtra iura, de reg. iur. in 6. Caccial. in tract. unio. art. . . in fi. Oldra. conſ 296. Fel. in c. cauſſam. colu. de præſcript. & c. cum contingat, col. 3 de foro compet. & ita fuit Burdeg. iudicatum teſte Boer. q. 345. an unio. dom. de Rota deciſ 204. nota quod ubi in antiq. [ſub. ti. de reb. eccleſ. non alien deciſ. 9.]

35 Et tunc ſufficit probare illud tempus legitimum præſcriptionis etiã ſi non probetur cã unionis. do. de Rota deciſ. 375. nota. quod ubi, in antiq. [ſub tit. de rebus eccleſ non alienan. deciſ 10] quia ex diuturnitate temporis omnia præſumuntur ſolenniter acta. l. quæcunque ff. de publicia. l. ſciendum. de uerb. oblig. non poteſt tñ præſcribere quis unionem per 40. annos, ſi allegauerit ſimpliciter unionem, & probauerit diuturnam poſſeſſionem: quia hoc caſu requiritur tempus immemoriale, per c. primum. de præſcript. lib 6. ſecus ſi quis allegauerit unionem eſſe factam & ſe poſſediſſe per 40. annos: hoc. n. caſu ſufficit probare titulum unionis etiã per publicam famam, uel per notorium ideo ſufficiet teſtes deponere eccleſiam eſſe poſſeſſam tanquam unitam: & hoc probat Bart. & Ioan. Franc. in l. Celſus. ff. de præſcr. hoc abunde tradit Fel. in conſ. 2. excellens doctor ubi alia uideri poterunt. & ſic conciliantur ſententiæ contrariæ, quod centum anni requirantur ad præſcriptionem unionis, quando non eſt niſi ſola poſſeſſio:

ſeſſio: ſed ſi cum poſſeſſione concurrat titulus uel fama tituli, tūc quadraginta ſufficiunt anni. uide Pariſ. conſ. 36. quod præteniſa. in 4. uol.

Capitulū auctoritatē unioni præſtare poteſt.

36 Poterit etiam capitulum ſede uacante auctoritatem unioni præſtare, dummodo per eam iuri epiſcopali nihil detrahatur, alias ſecus: quia ea quæ ſūt iuriſdictionis ad ea. ſede uacante tranſeunt. c. vno. de maior. & obe. lib 6. Ioan. Franc. de Paninis, in tract. de offi. & poteſ. c. ſede uacante in 2. par. q. 3. col. pen. nā q eccleſiæ ſuæ ius detrahit, iniuſtitiam facit c. i. diſt. 72. ſuperius in materia deuolutionis ſcripſi.

Vicari' epiſcopi unire an poſſit.

37 Idem in uicario epiſcopi, ſi hoc illi cōmiſſum fuerit ab epiſcopo, ut unire poſſit, teſte Peruſ. in prædic. tract. c. 4. in fi. & ſuperius dixi in materia uicariorum. ex his apparet a quibus unio fieri poſſit.

Quibus ex cauſis unio fiat.

38 Sed uidendū eſt, ex quibus cauſis unio fiat? reſp duabus, uidelicet ſi euidēs ſit neceſſitas, uel utilitas. c. expoſuiſti. de præb. Guid. Papa. conſ 134. circa q. 1. & facta ſine cā non ualet, quia eſt contra ius, uolēs q quælibet eccleſia ſuum rectorem habere debeat, c. cum non ignores, de præb.

Neceſſitas quæ ſit unien diſ eccleſiis.

39 Neceſſitas eſt, ut ſi duę eccleſiæ ſint pauperes, quæ ad uictum duorum non ſufficiunt c unio. 10. q. 3 c. poſtq. 16. q 1. clene in agro. 6. adhæc, de ſtatu monac. [Vnde ſancta Romana eccleſia ſua auctoritate congregata ualet diſiungere, & diſiuncte congregare, rationis tñ æquitate conſiderata, unde uel pietatis, uel neceſſitatis intuitu ſemel a ſe conceſſa, ualet uel in totum, uel in partem commutare. c. poſtea. §. ſin. 25. q. 2.] & qñ dicatur eccleſia pauper, declarat gloſ. in c. clericus. 21. q. 1. dicens eam eſſe pauperem, quæ non poteſt aliquem honeſte & ſufficienter alere, & hoſpites pauperes ſuperuenientes non recipere, & quando ſibi & ſuis non ſufficit, ibi uide fuſius, & per gl. in auth præterea, C. vnde vir & vxor. iudicis arbitrio relinquitur, quis dicatur pauper.

40 Idem ſi ſit deſtructa per hoſtes, uel deſolata eccleſia, c. 2. de religioſ. domib. uel propter populi decrementum, c. ad audientiam. 2. & c ſi. de eccle. ædi & quando eccleſiæ ſūt uicinæ, & populus mortuus eſt, & nunc ſunt pauci, & c. tempo: is. 16. q. 1. vnde apparet hoſtilitatis, uel paupertatis neceſſitate ſedes epiſcopales in unam redigi. c. ſi. verſ. hoſtilitatis. 25. q. ult.

Vtilitas uniendi quando ſit.

Vtilitas eſt qñ propter tenuitatem fructuum non inueniuntur idonei ad deſeruiendum illi beneficio, uel eccleſiæ cathedrali d. c. expoſuiſti. vbi Panor. & alii, & c. 1. ibi, ne plus fuiſſe perſonæ, quam eccleſiæ uideremur, uel ſede uacante.

42 Ergo cum cā tenetur epſ hanc unionem facere, & ſi recuſaret, poſſet adiri ſupior. c. 1. nullus, de iure patronatus Petrus de Peruſ. expreſſe ita tradit in d. tracta. vnio. c. 3. & 10. & Caccialup. art. 5.

Cauſæ cognitio in unione requiritur.

43 Et ſic requiritur cauſæ cognitio in vnione facienda, cum cauſa in ea requiratur in qua cauſæ cognitione uocandi ſunt quorum intereſt, coram ordinario loci, qui unionem facit. clem. ſi de reb. eccleſ. non alien.

Diſpoſitio in concil. Conſtan. & Tridentino.

44 Et ſi Papam illam faciat requiritur q etiam de cauſa inquiratur in partibus, alias non ualebit unio ut eſt in regu cancel. 21. & ibi dicam, ſaltem annullabitur: ut eſt in cōcilio Conſtan. verba ipſius hæc ſunt. Vniones & incorporationes a tēpore obitus Grego. 11. factas ſeu conceſſas, cū certa regula dari non poſſit, ad querelas eorum, quorum intereſt, niſi fuerint impetrantes beneficia ſic unita perſonæ, ſi non ex rationabilibus cauſis & ueris factæ fuerint, licet Apoſtolicæ ſedis auctoritas interuenerit, reuocabimus iuſtitia mediante: ergo concilium reuocabit per iuſtitiā.

45 Praxis Gallorum eſt, ut ſoleant appellare tāquā ab abuſu, ut inferius dicā & iſte vniones ſine cauſſa factæ præſumuntur ſubreptitiæ: ut fuit in concilio nouiſſimo Tridenti. in 7. ſeſſione dictum.

Appellatur ab abuſu uniones perperā facta.

46 Hodie ergo in hoc regno Frāciæ poſt concilium illud Conſta. nullæ recipiuntur uniones factæ in fauorem perſonarū, ſed ſi ſint factæ, ab eis appellatur tanquā ab abuſu: & ſenatus eas abuſiuas & irritas pronunciat.

47 Item appellatur tanq ab abuſu in hoc regno ab unionibus factis ſine cauſæ cognitione, a quocunq; factæ fuerint & nullæ ſolent pronunciari, & irritæ per curias ſupremas: nec hf rō tpis, quia abuſus non poteſt præſcribi: & iſta eſt praxis regni.

Vniones non ſortitæ effectum, reuocantur.

48 Inſuper omnes uniones. quæ non fuerunt ſortitæ effectum, reuocantur, in reg. cancel. 11. & hodie in concilio Tridentino, ſiue fuerint ſortitæ, ſiue nō, ſi a 40. annis factæ fuerint: quod ſtatutū ſi ſeruetur, uidebimus multos ſeculares apoſtatas, q olim erant ordinis ſancti Auguſtini, uel ſancti Benedicti, nunc uero ſunt ordinis mendicantium, bonis nudi & deſtituti beneficiis: quia in his unionibus fuerūt mul

tæ eccleſię regulares in ſeculares redactę & beneficia vnita.

Effectus vnionis.

49 Effectus vnionis eſt, vt ille epiſcopus vel curatus vnius loci ſit epiſcopus uel curatus loci vniti, & ſic vtriuſque. c. 1. ne ſede vacan.

Epiſcopus iuriſdictionem habent in loco unito & viſitationem.

50 Secundo vt deinceps iuriſdictionem habet epiſcopus, etiam cõtra habentes in loco vnito, cum iuriſdictionem in quolibet loco ſui epiſcopatus habeat. cap. cum epiſcopus de offi. ord. in 6.

51 Tertio poterit viſitare etiam locum de nouo vnitum ſicut alium quem prius habebat, & procurationem ab iſtis vnitis in epiſcopatu exiſtentibus accipere. c. cũ Apoſtolus. de cen'ib. & per totum, & tradit Soc. in ſuo tract. de viſita.

Vniti corã magiſtratibus loci vbi uniti ſũt conueniunt.

52 Quarto cõueniri poterunt iſti vniti coram magiſtratibus illius ciuitatis cui uniti ſunt, ſi ibidem degant doct. in l. fi. ff. de iuriſdictio. omn. iud. c. fi. de conſt. lib 6 cle. 1. de reſcri.

53 Quinto iſti uniti, ſi non erant regnicolæ poſt vnionẽ erunt, nec indigebũt literis naturalitatis, ſicut veri filii regni: vt ſcripſi in tract. de literis naturali. in 2. tomo conſtitu. Regia.

54 Sexto iſti uniti poterunt munera obtinere in loco, cui uniti ſunt, & ſic poterunt ibi eſſe aſſeſſores. & alio fungi munere. l. ſi eadem ff. de aſſe.

55 Septimo in ſynodo tenebuntur comparere coram epõ, cuius epiſcopatui uniti ſunt, & ad iura quæ alii primi epiſcopo tenentur, & ipſi uniti præſtare debebunt c. conquerente. de offi. ord.

56 Octauo negotia iſtius loci uniti tractari poterunt in ciuitate & loco cui uniti ſunt, c. nouit. ubi doct. de offi. leg. doct. in d. l. vna. C. de Metropho. Berito lib. 11. [Et illa pars populi q̃ nouis eccleſiis ſupponitur a iure prioris eccleſiæ abſoluitur c. præcipimus. 16. q 1]

Priuileg. eccleſiæ principalis vniti habebũt

57. Nono ut ſemel dicam, omnia priuilegia iſti vniti acceſſoriæ habebunt quæ aliis dantur: ut docet Bar. in l. ſi conuenerit. §. ſi nuda. ff. de pign. act. quem ſequitur Curt. cõſ. 57. & Albert. in tract. de augmento. in 9. concluſio. ubi alia uideri poterunt: quia hoc limitat ibid. & alii effectus ex pręmiſſis hic addi poterunt, doc. in l. 1. ff. de leg. 1. [differentiam inter unionem & incorporationem ſcribit Angel. in conſi. 247. unitorum. col. 2.]

Regula cancella. 21. de vnionibus explicatur.

Item voluit quod petentes

GLOSSA PRIMA.

Motu proprio & ad petitionem vnio fit.

REQVISITA ad rite conficiẽdam vnionẽ in hac regula ſcribuntur. Et primo requiritur, quòd quis petat unionẽ fieri, ibi, Petentes: poteſt tamen fieri ex certa ſcientia, & motu proprio: & tunc non habebit locum hæc regula, ſummendo argumentum a contrario quod eſt in iure ualidum. l. 1. ff. de offi. eius. c. cum Apoſtolica de his quæ fiunt a prælat. in Francia tamen quomodocunque fiat requiruntur ſolennia, quæ inferius dicentur.

Beneficia.

GLOSSA SECVNDA.

Benefic. maiora & minora vniri poſſunt.

QVorum appellatione veniunt omnia beneficia, tam maiora, quam minora. gl. in c. 1 de reg. iuris in 6. cum hic ſimpliciter loquatur, & vniones ſint odioſæ: doct. in clem. ſi de reb. eccleſ. non alienandis. & ſuperius in definitione ſcripſi: ideo non intendendæ. regula odia. de reg. iur. in 6 tamen de omnibus intelligetur hic propter indefinitam elocutionem, quæ æquipollet vniuerſali. c. ut circa de elect. in 6. & quia verbum beneficiũ, eſt generale: vt ſuperius ſcripſi in princ. huius libri.

Eccleſiaſtica.

GLOSSA TERTIA.

Imperator & Rex aliquando unionẽ facit.

ET ſic non habet locum in temporalibus, vt in Feudis. cap. felicis. de pœnis in 6. ſcripſi in tractatu nominatio, q. 21. & iure Canonico regulariter nomine beneficii uenit eccleſiaſticum, licet aliquando exprimatur ut in titul. ut eccleſiaſtica benefi. & in reg. u. 1. de reg. iur. in 6. quamuis Imperator aliquando vniat duas, dignitates: vt in §. illud. in auth. vt iudices ſine quoquo ſuffrag. collation. ſecunda, tñ non ſeruantur requiſita in hoc tex. ſed facta vnione per Regem vel Imperatorẽ, tunc illi habitantes in ciuitate vnita, habent priuilegia etiam ciuitatis, cui vniti ſunt,

ſunt,& ibi conueniri poterunt, & ſubiicientur magiſtratibus illius loci: vt patet in l.vna,C. de Metrop.Berito.li.11.& ibi iurium interpretes.

Alijs vniri.

GLOSSA QVARTA.

Eccleſiaſtica eccleſiaſticis vniũtur.

ET ſic eccleſiaſtica eccleſiaſticis vniri debent, & temporalia temporalibus non miſtim.cap.fi.de rerum permut. hæc probat dictio aliis: quæ ſimilitudinem denotat. cap.ſedes,de reſcript. clem.1.illo.tit.gloſ. in auth. ſed nouo iure. C. de ſeruis fug.

Teneantur exprimere uerum.

GLOSSA QVINTA.

Verus valor in vnionibus eſt exprimẽdus etiam Francia

ET ſic aliud eſt reqſitum,quòd in vnionibus verus valor exprimatur: nec in Francia ſufficeret exprimere cuius fructus 24.ducatorum auri,&c.quoniam ille non eſſet verus valor,licet in impetrationibus regulariter hæc expreſſio valeat: vt ſu, erius dictum fuit in tract.de ſignatura, non tamen in vnionibus.

Subreptio uitiat vnionem, & quæ in ea ſint exprimẽda.

Notandum eſt,quod ea quæ exprimenda ſunt in prouiſionibus, & fere in vnionibus,quæ ſcribit Felin.c in noſtra.de reſcr. & ego in concord. Franciæ,in forma mandat.in verb.pro expreſſis,& ſubreptio vitiat ipſo iure vnionem,teſte[Panor. conſ. 101.in quæſtione,col.4 in vol.]quem ſequtur de Ripa.in lib.2.reſpon.c.10.incip Et ſi vnionis, & Nicol.Mil.in verb.vnio, primo.& Fel.in c.poſtulaſti,col.7.ver.poteſt ẽt inferri de reſcr.[Quando fit a Papa, ſecus ſi ab ordinario,quia tunc erit annullãda,arg.c.fi.de offi.lega.in 6.& clem.fi.illo titu o.quia in reſcripto Papæ intelligitur clauſula,ſi preces veritate nitãtur, c.2.de reſcrip.Card.conſi.96.Papa vniuit.]

Annum valorem.

GLOSSA SEXTA.

ET ſic non tenetur exprimere valorẽ vnius diei,vel menſis,vel duorũ, ſed annuũ valorem, i.cuiuslibet anni quantũ in anno quolibet valet:& ſi pluris ſit vno anno quã alio debet exprimere,vt ſequitur: vide quæ doctor. dicunt in rub. ff. de annuis leg.

Secundum communem æſtimationem.

GLOSSA SEPTIMA.

Cõis æſtimatio attendẽda.

VVlt hæc regula quod exprimatur ſecundum communem æſtimationem: & non ſecundum ſterilitatem, vel ubertatem l. pretia rerum. §.fi.ff.ad legem Falcidiam.plene ſcripſi in interpret.l.vnicæ. C.de ſent.quæ pro eo quod intereſt profer. & quamuis conſuetudinarius valor 24. ducatorum ſoleat exprimi in Francia in omnibus beneficiis, tamen in vnione uerus valor eſt exprimendus, vt hic: quia non agitur de anuata, ideo non eſt hodie huic expreſſioni veri valoris in vnionibus derogatũ,quominus valor exprimi dẽat, & idem in nominationibus: vt ſcripſi per illũ tex.in §.volumus.de coll.in Concor.

Tam beneficia vniendi,quam illius cui vniri petitur.

GLOSSA OCTAVA.

Valor vtriuſq; beneficij exprimi debet.

ITem debet exprimi valor tam beneficii vniendi,quam eius,ad quod vnio fieri debet: vt docet Fel.in c.ad aures.col.ulti.in 15.concluſ.de reſcript.nam cũ vnio fiat ex cauſa neceſſitatis vel vtilitatis, vt ſuperius dictum fuit,ſi non ſit neceſſitas, fieri non debet uel ex aliis cauſis expreſſis ibi: quamobrem vt hoc ſciatur, uult q̃ fiat hæc expreſſio:quamuis in impetrationibus non ſoleat valor beneficij,iam obtẽti exprimi, ſed valor illius tantum quod impetratur. Sed quando fit vnio menſæ non requiritur bonorum ſeu beneficiorum menſæ vnitorum expreſſio:vt deciduit D. de Rota deciſ.169.no.[ſub tit.de reb. eccleſ.non alienand.deciſ.8.]quod vbi,& deciſ 442.not.verum,in antiq.[ſub tit.de rebus eccleſ.non alien deciſ. 13.]

Fructus ſunt exprimẽdi i.verus valor.

Imo quãuis ſignatura expediatur cũ derogatione huius regulæ, tamen non valebit quoad fructus,adeo quod bulla nõ expedietur ſine fructuum expreſſione: & ita ab hoc ſæpius vidi bullã recuſari. Romæ. Adhæc,ſi in ſignatura fuerit conſcripta clauſula, quod obſtantiæ oratoris habeãtur pro expreſſis: tunc poterit bulla expediri ſiue fructuum expreſſione, derogãdo

huic

huic regulæ cancellariæ, & ſic ualebit, ſed in Francia uix reciperetur ratione conſuetudinis contrariæ.

Idẽ ſi fructus habeantur pro expreſſis, tunc etiam dabitur derogatio regulę huius, ſed non quod fructus poſſint exprimi in bulla: quia illa clauſula non obſtante, ad hoc non tendit, ideo uerus ualor exprimetur.

Alioqum unio non valeat.

GLOSSA NONA.

Unio ipſo iure eſt nulla, ſi non ſit ſolẽnitas ſeruata. Unitum beneficium ante declarationem impetrari poſſit.

IPſo iure quia forma data eſt, quæ ſi nõ ſeruetur, actus eſt nullus, ca. cum dilecta, de reſcri. & beneficium ſic unitum poteſt impetrari: licet cõtrarium teneat Oldrad. conſi 262. in fi. quem ſequitur Boer. in deciſ. Burde. q. 345. an unio. q. 1. dicens ante declarationem non poſſe impetrari. & multos allegat pro ſua ſententia comites, maxime Dec. conſi. 233. uiſo. colum. 2 Ego uero hos duos ſemper conſtituerem caſus: primus eſt, unio facta nõ uocatis uocandis. & ſine cauſæ cognitione eſt ipſo iure nulla, ut hic. qa actus omiſſa forma cõceptus non ualet, cap. cum dilecta, de reſcriptis, l. cum hi, §. ſi prætor, ff de tranſactio, unde hoc caſu poterit beneficium impetrari etiam ante declaratiõe, & appellari ab unione abuſiua: ut ſcripſi ſuperius.

Secundus caſus eſt, unio facta ex falſa cauſa, ſeruata tamẽ iuris forma, & ſolẽnitate, ualet: ſed uenit reuocanda, gl. in ſumma, & in c. ſine exceptione, 12. q. 2. de Rota deciſ. 59. unio, in nouis [titu de exceſ. prælato. deciſ. 1.] & 168. cum ſeq. [ſub tit. de reb. eccl. ſic non alienand. deciſ. 2.] & 511. in antiq. [ſub tit. de reb. eccleſ. non alien. deciſ. 12.] & ſic debet intelligi ſenten ii aliorum contrarium opinionem docentium facit, §. ſemel, quibus ex cauſ. ma. licet, niſi ſubreptum eſſet Papæ, Caſſado deciſ. 1 in reg. cancell. rubi. de unio. unde ſi unio facta fuerit propter uicinitatem, & paupertatem ambarum eccleſiarũ, ſi hæc cauſſa fuerit falſa diſſoluetur unio: ſed ante diſſolutam unionem nõ impetrabitur beneficium, ſi ſolennitates interuenerint.

Inſtrumento an credatur quo ad ſolennitatem.

Nec credetur inſtrumento unionis dicentis ſolennitatem interueniſſe, niſi illæ ſolennitates appareant quia inſtrumentũ non debet continere uerba iuris, ſed facti ut not. Innocentius in c. quoniam, de probationis hoc nominatim probat Oldr. conſi 262. in quæſtione, num 4.

Unio an præſcribatur, & per quantũ tempus.

Imo facta ſine hac forma nõ poſſet preſcribi, niſi per ips cuius memoria non eſt in contrarium. Oldrad. conſi. 296 de iure. uide Maleretum in tractatu de elect. fol. 25. dicentem, ꝙ licet nullo ſpacio temporum poſſit induci unio eccleſiarum, ſecundum Hoſtien. in c. quoniam, de uita & honeſtate clerico. & in ſumma, de uita & honeſta cler.

Tamen ſi probetur, ꝙ eccleſia ſic fuerit diu poſſeſſa tanquam unita, probata erit unio præſumptiue, Io And. in reg. qui cõtra iura in fi. in Mercurial. Cardin in clemen. 1. in princ in 20. q. de ſuppl. neglig. prælat. Anch. conſ. 162. in quæſt. eccleſiæ, in fin. refert Fel in c. cauſſam, colum. 2. de præſcr. [ut ſuperius dictum extitit.]

Et ſemper in unionibus commiſſio fiat ad partes.

GLOSSA DECIMA.

Commiſſio fit & inquiſitio in locis unionum faciendis.

ITem requiritur quòd commiſſio & cauſæ uerificatio fiat in illis partibus, ubi unio fieri debet: & iſta practica uniones faciendi; nam ueritas melius ſcitur per uicinos, quam alios: l. 1 ibi, æſtimatione circumcolentium, ff. de fluminibus. Anch in cle. una, nota 2. de conc. præb. bonus tex. in cap. quanto, extra de præſumpt.

Si tamen fiat per Papam in forma gratioſa, non requiritur clauſula uocatis uocadi: ſed derogatur huic regulæ de unionibus committendis ad partes, & ipſe Papa facit unionem: ſed hoc non recipitur in Francia, propter concilium generale, quod diſpoſuit nõ ualere uniones, niſi ſint factæ cum cauſſæ cognitione: ut ſuperius ſcripſi.

Item in unionibus conſiſtorialibus non derogatur huic regulæ: quia hæ fiunt cum cauſſæ cognitione, niſi ſeparatim detur bulla ſuper derogatione: ut in erdum uidi: ſed tu, ſi ſapis, adhibeas ſemper ſolennitatem hic requiſitam.

Vocatis quorum intereſt

GLOSSA UNDECIMA.

Hi quorum intereſt in

ET † ſic in unione requiritur, ut uocentur hi, quorum intereſt, ut epiſcopus, quia ſua intereſt, eò quod collatione amit

tet

unione uocadi.

tet ratione unionis.quia amplius beneficium non uacabit.d.c.ſicut unire, & doc. in c.1.ne ſede uacan.

Epiſcopus & capitulum in unione conſentire debent.

2 Etiam requiritur conſenſus capituli eccleſiæ cathedralis,quam unio alienatio eſt,in qua conſenſus capituli interuenire debet.tex in cle.ult.de rebus eccleſiæ nõ alienan.& cle ne in agro.§ ad hæc, de ſtatu monacho.c ſine exceptione. 12. q. 2. Bal.conſi.1.uol.1.Dom.conſ 88.appar et, in 1.quæſtione & in 2.dicit,an interueniſſe præſumatur,& cui incumbat onus probandi:vide Alex.conſ.219.ponderatis,colum.1.& ſeq.in 6.uol.& poterunt conſentire et ſi aliquod incommodum ſentirẽt. de Rota deciſ 859.ꝓpoſituræ in antiq. [ſub tit.de reb. eccleſ. non alinand. deciſ. 3.] & deciſ.4.rubr.de rer permut. [Bernard. de Bilignet.] Oldra.conſi.182 licet.nõ requiritur in tractatus,ſicut in uera alienatione d c.ſine exceptione.ubi ſcripſi 12.q. 2.& quia in d.cle.ſi.de reb.eccleſ.nõ alienand.non exprimitur de tractatu, ſed de conſenſu:hoc tenet Rota deciſ.166.no. ꝙ ubi eſt unio,in antiq.[ſub tit.de reb.eccl. non alien.deciſ.1.]Boer.deciſi.Burd.345. an unio.

Conſentire nolentes unioni coguntur.

3 Et ſi nollent hi, quorum intereſt, conſentire:cauſſa exiſtente poſſent compelli: imo ipſis inuitis a Papa fieri poſſet, per c. cum dilectus,& ibi nota de his quæ metuſve cauſſa fiunt. Innoc.in c. Later. de præb.Panor.&alii in c. nullus,de iur.pat.

4 Alias ſi cauſſa non ſubeſſet,unius contradictio illam uitiaret,teſte Cacialup.in d.tract.unio.art.6 princ.

Cauſſa in unione probãda & quomodo.

5 Iſta etiam cauſſa eſt probanda Oldr. conſ.260.ꝙ unio & conſ ſeq.& Cardin conſi.96.Papa uniuit & de Ripa.lib.2. reſpon.c.10.ſi unionis.quomodo hæc ſit ꝓbãda docet Oldr.cõſ.266. & ſeq. de iure. & Alex.cõſ.70. in cauſſa,col.1.uol.3.&cõſil.101.circa.in 6.uol.& Dec. conſil.233. uiſo tenore,col.2.

Conſenſus patroni in unione expetendus.

6 Item requiritur conſenſus patroni, & ideo uocandus eſt,c.ſuggeſtum,de iurepatro Cardi.d.conſi 96.Papa,in 2 q & Rota deciſi.229.in dimembratione,in nouis & in 2.cauſſa.in ultimis Thomæ faſtoli. deciſ.& 80.cauſſa.2.dubio ibidem.& Caſſador.deciſi.3.de iurepatro Soc.conſ. 1. nume.6.in 3.uol Deci.conſi. 148. & uerẽde, colum.1.Petr.Paul.Pariſ.conſi.128.in capella col.pen.in 4 uol.

7 Et citandi ſunt alii omnes, quorũ intereſt.& quod illis uocatis fiat.d.cle.ne in agro.§.ad hæc,& doc.tradunt in d.c.ſicut unire.& Petr.de Peruſ in d.unionis, trac. c.5.quod eſt uerum ſi non fiat a Papa quia ille hoc poteſt facere etiam inuito epiſcopo.c.3.ut eccleſ.benef.de religio.domib.de Ripa in li.2. reſpõ.c.18.nihil proponitur hodie in Frãcia ſolennitas inquiſitionis cauſſæ eſt facienda etiam a Papa,ſicut ab inferiore, alias facile reiicitur:ſed Papa ſolet cõmittere in partibus ut inquiſitio fiat de cauſſa,& de commodo uel incommodo & poſtea iſte unionem probat ſi cauſſa fuerit, alias reiicit.

Rectoris uel curati conſenſus non requiritur.

8 Non requiritur tamen conſenſus rectoris,ſed ei ad ſuam uitam non præiudicatur,ideo non uocatur, cle. ult. de rebus eccleſ.nõ alien.nec eſt eidem inſinuanda dicta unio,poſtq̃ illi non præiudicat, niſi ut ignorantiam non poſſit prætendere ad hoc,ut permutare,uel alias reſignare iſtud beneficium non poſſit.c ad hoc. de poſtula.prælat.Io.Gallus in q.p Areſta.q.134 & ſeq.de Rota deciſ. 160 nota ꝙ beneficium in antiq.[ſub tit.de rer.permut. deciſ.3.]& deciſ.1.rub.de rer.permut. [Ber. de Bilignet.]Oldr.conſi.157.factum, & Pau.Caſtr.conſi.437.in q.uol.1.

Vnitum beneficium non poteſt reſignari etiã cauſſa permutationis.

9 Nec conſideratur, ꝙ rector potuiſſet illud beneficium reſignare in fauorem nepotis,quia hoc non eſt conſiderabile:cum beneficia conſanguineis non deferantur conſanguinitatis iure.c.1.de præb. & illa reſignatio pendet a ſuperioris facultate,q per unionem iam declarauit nolle illum rectorem reſignare poſſe ut in c.ex parte, 1.de offi.delega.

10 Et quia multi affectu carnis ſolẽt ſuis prouidere cum præiudicio animæ: cap. 1. ne ſede vacant.cap.graue,de præb.ideo ille rector non poterit etiam permutare illam eccleſiam ſic vnitam:vt conſuluit Oldra.conſi.157.factum tale.col.5.nu.16.& 20. & ſequen.

Plebs in unione facieda non uocatur.

11 Plebs etiam ad vnionem non debet vocari, licet videatur quodam modo ſua intereſſe: ſed epiſcopus proteget plebem. Cardin. conſilio. 65. Pro deciſione. & Boer. d deciſio. 345. quia plebs interdum laborat contra ſua propria commoda,ſicut mulieres.l. penult. C. de ſponſal. & neſcirent quid peterent, ſicut mater filiorum Zebedei.

12 Audirentur tamen,ſi cauſſam rationabilem allegarent impedientem unionem fieri per tex.in c.ſi quis presbyterorum, ubi doct.de reb.eccleſ.non alienan.ſcripſi

in gl.

in gl. a die recuſationis, in §. 1. de nomin. reg. in concorda.

Legatus non pōt in praiudicium epiſcopi vnire.

13 Etiam notandum eſt, quod per vnionem factam per Papam vel legatum non præiudicatur epiſcopo in iuribus ſuis, videlicet in viſitatione, ſubiectione, & aliis iuribus c. cum dilectus. vbi gl. quod met. cauſ. 2. de religioſ. dom. gl. in cle. ſi. de reb. eccl. non alien. ſecus in collatione, & aliis iuribus, quæ ſalua eſſe non poſſunt valida exiſtente vnione: quia illis cenſetur derogatum propter repugnantiā. l. vbi repugnātia, ff. de regul. iur. Caccialup. in d. tract. vnio, artic. 8. q. 16.

14 Sed ſi fieret vnio ab epiſcopo, tunc videretur tantum ſua iura remittere. ca. Paſtoralis, de dona. Card. in d. clemen. ul. i'e ruſ. in dicto tract. de unio. c. 10. ubi dicit quod epiſcopus in cuius diœceſi eſt eccleſia vnita adhuc iuriſdictionem in illa habebit, & iura epiſcopalia de quibus in c. Conquerente, de officio ordin. niſi ea ipſe remiſerit.

Formula unionis a Papa faciēda.

15 Solet itaque Papa in hoc reſcripto poſt narrationē ſic ſcribere, Nos igitur ſuper hoc prouidere volentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, dictam parrochialem eccleſiam cum omnibus iuribus & pertinentiis ſuis eidem monaſterio authoritate Apoſtolica imperpetuum incorporauimus, annexuimus, & vniuimus.

Clauſulæ no. in unionibus conſcribenda.

16 Ita quod cedente uel decedēte rectore dictæ eccleſiæ qui nunc eſt, uel alias eccleſiam ipſam quomodolibet dimittente, liceat abbatiſſæ pro tempore exiſtenti, & dilectis in Chriſto filiabus conuentui dicti monaſterii, per ſe, uel alium, ſeu alios corporalem poſſeſſionem eccleſiæ parrochialis iuriumque & pertinentiarum prædictorū propria authoritate apprehēdere, & tenere, fructuſque, redituſ, & prouētus, ac iura uniuerſa euſdem eccleſiæ in monaſterii & eccleſiæ prædictorum utilitaté conuertere, reſeruata tamē de fructibus, reditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus huiuſmodi pro uicario perpetuo in ea inſtituendo congrua portione, ex qua idem uicarius commode ſuſtētari ualeat, iura epiſcopalia ſoluere, & alia ſibi incumbentia onera ſupportare, diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruamus. diſtrictius inhibentes fratri noſtro epiſcopo. N, ac illi, uel illis ad quem, uel quos collatio, prouiſio, præſentatio, ſeu quæuis alia diſpoſitio pertinet communiter, uel diuiſim, ne de huiuſmodi parrochiali eccleſia diſponere quoquomodo præſumant, ac decernentes ex nunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quauis authoritate ſcienter uel ignoranter contigerit, attentari, non obſtan. &c.

Poſſeſſio apprehēdi authoritate propria poteſt in unione.

17 Hic concedit Papa, quod authoritate propria poſſint poſſeſſionē recipere, alioqui nō poſſent, niſi concederetur, per tex. in c. paſtoralis, de priuileg. l. ſi ex ſtipulatione ff. de acquirend. poſſeſſio. docto. in c. cum ueniſſent, de reſtit. ſpolia. de Ripa lib. 2. reſpon. c. 18. nihil. Boer. q. 346. quæritur in deciſio. Burdegal.

Lite pendēte nō fit unio.

18 Item unio fieri non poteſt lite pendēte, & ſi unus collitigans petat illud uniri ſuo beneficio: nec ualebit illa unio, niſi in euentum. quādo uidelicet euincet, & ſententiam pro ſe obtinebit: & tunc Papa uniet, ſed dicet quod in euentum euictionis liceat poſſeſſionem & c. unionis uigore apprehendere.

19 Vel alii dicunt, quod Papa non uniet in euentum euictionis, ſed melius eſt ꝙ uniat, & poſſeſſionem differat ad euentū euictionis: & ita ſolet fieri, & eſt melior praxis, uel mandet Epiſcopo ſeu iudici, & de cauſſa cognoſcenti, ut lata ſententia in utilitatem conſentientis unioni eam faciat. De clauſula cedente uel decedente, ſcribit Paul. Caſtren. conſi. 271. viſo tenore, in primo uolu.

Conſenſus & ant unionē & poſt, interuenire poteſt.

20 Iſte conſenſus poteſt interuenire ab his quorum intereſt, & ante unionem, & poſt eam, etiam ex interuallo. c. cum nos. & cap. cura, de iure patro. Aegid. Bellamera. deciſ. 504. & Alex. conſ. 219. in 6. uol. ac Soci. conſil. 15. col. 13. uerſ. demū ſupponendo, in primo uol. & Boer. in deciſio. 345. an unio, col. 2. refert.

21 Vnde ſi unio fuerit facta non uocato epiſcopo, ſi poſtea conſentiat, ualebit, ſi ſolennitates fuerint adhibitæ: ut ſupra dixi.

Et eādem voluit obſeruari in confirmationibus unionum factarum.

GLOSSA VLTIMA.

In confirmationibus unionum ſolennitas re-

ET ſic non ualet cōfirmatio unionum, niſi ſupradicta interueniant: quod eſt not. & intellige nullam eſſe confirmationem unionis: quamuis gloſ. in hac regula teneat contrarium: tum quia tex. idem eſſe uoluit in confirmationibus, & non eſ-

ſet

quiritur Idē quo mō acci piatur.

ſet idem per l.ſeruitutes.§.ſi ſublatum ff. de ſeruitu.vrba. præb.quia dictio idem,ſignificat eandē in pluribus cenſurani. gl. in l.cum hi. §.ſi vni ff. de tranſact. iuncta gloſſ.idem ſcilicet per omnia, §.ſed ſi ex teſtamento, in fin. de ſatidat.tuto. in inſtit.l.ſi ante ff.ſoluto matrimonio, & hic verſ.ad omnia referri debet, prout plene ſcripſi in interpreta.l.vnicæ in glo.& non ex quibuſdam. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt.

Idem poteſt tripliciter dici, in genere, in ſpecie & in numero: ut per docto. in l. 1.ff.de vulgar.& maxime quia hæc confirmatio ſolet a Papa fieri,& ſubreptio vitiaret hanc confirmationem, ſicut annullat vnionem: vt ſupra dictum fuit: & ſic eadem ſolennitas requiritur in confirmatione unionum quæ in vnione, quam ſuperius vidimus.

Suppreſſio unionis ſolennitatem requirit

Idem dicunt in ſuppreſſione, ſeu diſſolutione vnionis, & applicatione fructuũ: vt ſi fructus unius beneficii alteri applicentur, derogandum ſtricti regulæ, uel faciendum ſecundum regulam, ne alicui fiat iniuria:& in præiudicium alicuius nihil fieri debet ſine uocatione. l. de uno. ff. de re iudic.

De uicarijs perpetuis.

Iruito uicario perpetuo nō poteſt prior, uel curatus beneficio deſeruire.

INſ his unionibus ēt cōſiderandũ eſt ꝙ qñ unio fit acceſſorie,in bñficio unito relinqui ſolet vicarius perpetuus,qui illi deſeruiet bñficio: is qui hēt bñficiũ unitum,non poterit illi deſeruire per ſe inuito uicario ꝑpetuo, ꝑ tex.in c. extirpãdæ. §. qui uero,de præben c.1.illo tit.in 6. & c.unic.de capell monacho.illo lib Panor. in cap.9.perpetuus,de fide inſtru. doct.in cle.unic.de offic.uicar.

2 Niſi in unione fuerit dictum, ꝙ non conſtituatur vicarius perpetuus.ſed per ſe deſeruire is,qui unitum habet poſſit;nam fundationes & conſtitutiones in unione appoſitæ ſeruandæ ſunt, & hoc decidit Bonifac.in d.cle.vnic.col. ult.

In eccleſiis principaliter eque unitis non cōſtituitur uicarius perpetuus.

3 Si uero fuerint duę parrochiales eccleſiæ vnitæ æque principaliter, tũc vnus eſt curatus utriuſq; & non tenetur conſtituere vicarium perpetuũ in altera, ſed ad tempus,videlicet qñ ipſe illi non ſeruiet.cap.& temporis.16.q.1.cap.1.vbi docto.ne ſede vacan.

4 Et interdum Papa diſpenſat,ut habēs iſtas duas eccleſias tenues diebus dominicis & feſtis duas dicat miſſas, unã, in una & alteram in altera, ut docet Hoſt.& alii in cap.conſuluiſti,de celebrat.miſſa. licet alias regulariter preſbyter nō poſſit duas celebrare eodē die miſſas, quia Chriſtus ſemel paſſus eſt cap.ſufficit, de conſecra. diſtin.1.d c.conſuluiſti,de celebra.miſſa. ubi ſcripſi.

Duas miſſas quis interdũ dicere poteſt.

Quando vicarius perpetuus cōſtituatur uel temporalis.

6 Etiam non conſtituitur uicarius perpetuus, qñ unitur beneficiũ ſimplex, ſed tantum qñ eccleſia parrochialis. gl. & docto.in cle.unic.de offic.uicar.& Gemi:cōſi.86.in cauſſa Traiecten.

6 Item quando beneficium eſt unitum menſæ capituli,uel epiſcopi,poteſt deſeruiri per temporalē uicarium gl. in verb. ad menſam.cle.1.de exceſſib.prælat.gloſ. & doct.in cle.1.de reſcript & in cle.unic. de ſupplend.negligen prælat.dom.de Rota deciſio.260.nota gloſ.in antiquis.[ſub tit.de offic.ordi.deciſ.1.]& niſi in unione fuerit creatus uicarius perpetuus poterit conſtitui temporalis, ideo unio uidenda erit,& deſeruiendi conſuetudo.

Ad menſam quãdo unita cenſeantur.

7 Ad menſam cenſetur unitum beneficium,quando ſpiritualia & tēporalia ſunt annexa.glo.in dict.uerb.ad mēſam & docto.in cap.ut ſuper, de rebus eccleſ. non alienan.uel qñ hoc exprimitur in unione.uel ex obſeruantia,& conſuetudine lõgiſſimi temporis,ſcilicet per 40 annos.c. cum de beneficio, de præb.in 6.c de quarta,ubi doct.de prę́ſcrip. glo.in clem per literas,de præb. & ſuperius dictum fuit.

Vnio deductis impenſis fit.

8 Vide an poſſit dici unitum beneficiũ ad menſam prælati quando conceſſum fuit,ut is uiuere cum ſuis poſſet:olim pauperes erant abbates & prælati, qui cum ſuis religioſis non poterant in monaſterio ſuſtentari.ob id procurauerũt boni uiri, ut eccleſiæ unirentur menſæ illorum, ut ex fructibus uiuere poſſent, quod hodie trahunt quidam ſcelesti ad canes, ut maiorem numerum canum & falconum alant, quam pauperum: ſed poſtquam ad menſam eſt unitum ad hominum mēſam unitum cenſetur,non canum,quibus mēſa non eſt neceſſaria,& ob eam cauſam alimentorum quãdo beneficium uniebatur, & ſpiritualia & temporalia concedebantur, ideo declarat gloſ.ſpiritualia & temporalia eſſe annexa.

9 Et ſic quando fit unio, debet intelligi deductis impenſis neceſſariis tam in uicario,ꝗ pro aliis. c. præſenti,de offi.ordi. in 6.c.ſi propter,de reſcrip.ibid.& cap.ſi tibi

con-

conceſſio,de præb.illo lib.quia fructus intelligunturdeductis impenſis. l. fructus. & ibi doct. ff. ſolut matr.l.1.C. de fruct.& litium expen.ſcripſi in glo. fructus. §.uolumus,de colla.in concord.

10 Niſi in unione eſſet reſeruata tertia pars:uel quarta fructuum vicario tunc intelligetur non facta expenſarũ deductione, ſed de integris fructibus illius tertiã, uel quartam partem habebit vicarius, in ſtar decimæ,in c.tua,& c.paſtoralis,de deci.& ſcripſi in tract.meo.de deci. & in tracta.de congrua portio.

Vicarius perpetuus conſtitui in prioratibus curatis regularibus debent.

11 Item debet conſtitui vicarius perpetuus,quando religioſi uel ſeculares ex diſpenſatione habent prioratus regulares, quibus eſt annexa cura animarũ:cle.vnic. de ſupplen.negli.prælа cle. ne in agro. §. cæterum,de ſtatu monacho. do. de Rota deciſ.228.nota ꝙ vbi in antiq.[ſub tit.de off.vicar.deciſ.2.]vbi dicit priorem habere curam,quod uerum dicunt habitu: uicarius vero habet curam actu & exercitio vt in cle.vna,de offic.vica

Prioran habet curam eu vicarius

12 Et hic vicarius perpetuus interdum ad præſentationem prioris conſtituitur. d.clem.ne in agro.§.cæterum,& cle. 1.de iure patro.

Vicarius ad curam non recipitur ſine epiſcopi auctoritate

13 Et aliquando pleno iure vicariã Epiſcopus cõfert,p c.omnes baſilicæ.16.q.2. & quandoque in fundatione reſeruatur collatio priori: ſed tamen non debet recipi vicarius ad curam,niſi de Epiſcopi auctoritat.c cum ſatis,de offi.archidia.c. ad hæc,de offi.vic.c. ex tua, de filiis presbyter.Imol.in rub.de inſtitu.

Iura quæ loquuntur in beneficijs habent locum in vicariis

14 Item iura loquẽtia in beneficiis hñt locum in uicariis perpetuis.c.poſtulaſtis, de reſcrip.ẽt illa quę in parrochialibus loquuntur,habent etiam locum in his vicariis:cle.vnic.de offi.uicar.facit c.Michael. de filiis presbyt. vbi filius presbyt. non poteſt ordinari ad vicariam perpetuam, in qua pater miniſtrauit, ſicut non poteſt ad illud beneficiũ in quo pater miniſtrauit,præfici.

Vicarius non remouetur per rectoris mortem

15 Ad hæc vicarius perpetuus non põt remoueri,etiam ſi rector principalis moriatur.c.ad hæc,de off.vica.Panor. & alii in c.extirpandæ.§ qui uero, de præbend. quia vicaria eſt beneficium.dict.cle. vnica & beneficia perpetua eſſe debent.c.ſanctorum.70.diſt.in.glo.& doct.in c. fin. de tempo.ordi.in 6 & datur vicario in titulũ,vt dicunt docto in d.c. ad hæc quicquid dicat glo. ibi, poteſt etiam Papa illam vicariam dare in commendam, ſicut alia beneficia

Vicarius gaudet priuilegijs eccleſiæ.

16 Et vicarius iſtæ perpetuus dẽt gaudere priuilegiis, quibus gaudet monaſteriũ & eccleſia.cui eſt beneficiũ vnitum: quia qui adhæret Deo vnus ſpiritus eſt cũ illo c.damnamus,de ſumma trinita.& quæ religioſis adhærent,religioſa ſunt,l.quæ religioſis.ff.de rei uendica.& locum tenens deputatus ab eo qui poſuit rectorem, uel iudicem,eodem gaudet priuilegio, quo rector.l.ſed ſi hac,in fine.vbi Iaſon. ff. de in ius vocando Barto & alii in l. ſi filius, de legatio & ſi eccleſia ſit exempta.& vicarius erit,c.per exemptionem, de priuileg.lib.6.

Permutare non poteſt beneficium & an illud reſignatum repeti poſſit.

17 Si præſtimonium vniatur alteri beneficio,non eſt opus derogare ſtatutis de obſeruandis præſtimoniis, quia per vnionẽ deſiit eſſe beneficium,vt membrum tenebitur,nec illud obtinebit tanquam præſtimonium,ſed tanquam vnitũ:ideo non eſt opus in vnione de eo facere mentionem: ꝙ eſt notandũ,vt ſuperius dixi de bonis.

18 Si vnitum ſit beneficium, non poterit is,qui illud poſſidet,permutare:quia poſtquam vnitum eſt,non eſt amplius beneficium,ſed membrũ eius,cui eſt vnitum, nec dicitur vacare, teſte Feder.in tracta. permuta.benefic.q 33.& ſupra dictũ fuit.

19 Sed an poſſit is q reſignauit illud beneficium,poſtea ad illud redire,poſtquam permutatio non poteſt ſortiri effectum:reſpond. poſſe,ſi fuerit ignarus illius vnionis per c.ii beneficia, de præbend lib.6.Panor. & Feli.in c.cum venerabilis, de rerum permuta.

20 Si vero ſcriueret vnitum, & in inſtrumento vnionis fuerit ſcriptum, quod per ceſſum & deceſſum unio ſortiretur effectum; tunc non poterit ad ſuum redire beneficium, quia non eſt vſus conceſſione iuris,cle.vna,de rerum permutat.

Clauſula congrua portione reſeruata quod ſignificet.

21 Clauſula bullæ vnionis hæc addi ſolet,qñ ſit unio parrochialis eccleſiæ, congrua portione ex fructibus &c.eiuſdẽ eccleſiæ parrochialis pro perpetuo in ibi vicario per loci ordinarium inſtituendo, ex qua ſe commode ſuſtentare, epiſcopalia iura ſoluere,& alia eidem eccleſiæ incumbentia onera ſupportare valeat,reſeruata.

22 Niſi in ea adiit clauſula, quod per presbyterum ad nutum amobilem deſeruire poſſit:& regulariter ſiue ſit prioratus, cui imminet cura animarum,vltra curam cõuentus, uel aliud beneficium curatum,

ſem-

ſemper ſolet illa clauſula cógrua portione reſeruata deſcribi: de qua plene tractaui in tracta. meo de congrua portione.

23 Sed ſi ueniatur beneficium non curatum, non ſolet poni iſta clauſula, nec affirmatiue, nec conditionaliter: quod eſt notandum pro unionibus.

Clauſula ponẽda pro penſione retenta a capitulo.

24 Et quando vnio fit c. retenta penſione alicui, tunc debet honi in bulla clauſula; quod ſi per ſex menſes ceſſauerint a ſolutione penſionis, tunc rectores eccleſiæ, ac ſingulares perſonæ capituli ſniam excommunicationis incurrant, elapſis dictis ſex menſibus: & vnio, annexio, & incorporatio prædictæ diſſolutæ ſint, & eſſe cenſeatur, dictaq; parrochialis eccleſia in priſtinum ſtatum reuertatur, & per diſſolutionem eandem uacare cenſeatur eo ipſo, ac rectores præfati, eadem parrochiali eccleſia perpetuo priuati exiſtant, & ſimiliter illa uacare cẽſeatur, eo ipſo & cætera. Et eo caſu metu amiſſionis, & excommunicationis ſolutio penſionis non differetur, quia *Oderunt peccare mali formidine pœnæ*. c. cum qui ubi gloſ. de præben. li. 6. & l. 1. in fi. ff. de iuſtit. & iure.

De vnionis reuocatione.

Ex quibus cauſis vnio reuocari poſſit.

SRo[?] complemento huius materiæ videndum eſt, quibus ex cauſis vnio reuocetur? Reſpon. quando eſt facta ob certam cauſam, belli forte deſtructionis, paupertatis, uel aliam finalem: tunc ceſſante iſta cauſa ceſſabit vnio, cle. ne in agro. §. ad hæc, de ſtatu monacho. ubi ſi facta ſit propter paupertatem, ſi eſſet, diſſoluetur vnio ſuperexcreſcentibus fructus. c. cum. N. de conſt [abunde Card conſi. 96 papa vniuit.]

2 Vel quando fuit facta ob bellum, & deficiente populo. poſtea reuerſo populo ceſſabit. cap. quia; de religio. domi. cap fi. de parroch. & cap. 1. de uerb ſig. li. 6. quod enim atrocitatis ſeu calamitas belli introduxit. pacis lenitas ſopire debet. l. vna, in princ C. de caduc tollend. & ſicut neceſſitatem patientes ceſſante neceſſitate beneficiis renunciare roguntur, quæ eis miſerationis in includit intuitus. cap. fi. 25. q. vlt. verſ. ſed obiicitur.

Reuocãda vnio, ſi in ruinam eccleſia &

3 Secundo diſſoluitur vnio, quando redundat in præiudicium eccleſiæ, & eius ruinam. c. r. ibi, eccleſiæ veſtræ ruina poterat releuari, ne ſede uacan. ut diſſoluatur religio, ut ibi. conſuetudines enim, quæ in eccleſiarum vergunt grauamen, reuocantur. c. 1. de conſuetud. c. fi. de reb eccleſ. non alienan.

hoſpitalitatis cedat.

4 Si fraudentur eleemoſinæ. d. cap. 1. nã peccata eleemoſinis ſunt redimenda. cap. quamobrem, de pœni. diſt. 1. duæ ſunt eleemoſinæ, videlicet cordis, alia pecuniæ. c. duæ. 45. diſt

5 Et ſi tollatur hoſpitalitas e. de monachis, de præb ad quam præcipue clerici tenentur, in ſumma, & per totum 42. diſtin. cap. Florentinum. 85. diſt.

Ex cauſa neceſſitatis & vtilitatis vnio reuocatur.

6 Tertio reuocari unio poteſt: ex cauſſa neceſſitatis, & vtilitatis ſicut facta eſt. ca. expoſuiſti, & c. vacante, de præb. nã omnis res per qualcunq; naſcitur, per eaſdem & diſſoluitur. cap. 1. de regu. iur. c. cum ac ceſſiſſent. de conſtitu. & alii caſus fere cõprehenduntur ſub iſtis. cap. 1. de reb. eccle. non alien. lib. 6. Petr. Peruſ. in tracta. de reuoca. vnio. c. 1.

7 Quarto adde poſſe revocari, quando ſcandalum immineret. c. 1 quia nihil cum ſcandalo faciendum eſt. c. nihil de præſc. ubi plene Fel c. cum teneamur. de præb.

Vnio per ſimoniã facta reuocatur

8 Quinto reuocatur, ſi fuerit facta per ſimoniam etiam ſi iuſta & legitima cã fuerit uniendi: unde ſi fuerit per pecuniam datam unienti facta, illa ſimonia vitiat actum in ſpiritualibus, c. fi. de rer. permuta. & per totum tit di ſimo. & hoc expreſſe aſſerit Oldr. conſ 262. in quæſtione, in fi. cogitate an aliquæ ſint in Francia vniones & reductiones in ſecularitaté per pecuniã datam Epiſcopo procuranti, & aliis vnde reuocari poterunt, nec perpetuo durabunt illæ: difficile enim eſt, vt bono peragantur exitu, quæ malo inchoata ſunt principio. c. principatus. 1. q. 1.

9 Et breui dicendum eſt, quòd ex quibus cauſis fere vnio fieri poteſt, & diſſolui: nihil enim tam naturale eſt, quam diſſoluere, eo genere, quo ligatum eſt. l. nihil. tam naturale. ff. de reg. iu. c. 1 illo tit. Caccialup. in tract. de vnio. in t. 9. & Dec conſil 233. viſo. col 3. & conſil. 275. viſo.

10 Et cauſa debet allegari, & probari. vt docet Petr. de Peruſ. vbi ſupra. c. 2. ac Oldra. conſil. 261. nec crederetur epiſcopo, vel alteri facienti vnionem, vel illius reuocationem de cauſſa vnionis, ſi non exprimatur, c nuper. & c. licet. de teſtib. ſic conſuluit Paul. Pariſ. conſi 36. quod prætenſa. in 4. vol.

Reuocationem

11 Quis iſtam vnionum reuocationem petere poſſit? reſpon. Is cuius intereſt, uide

licet

concesſio, de præb. illo lib. quia fructus intelliguntur deductis impenſis. l. fructus. & ibi doct. ff. ſolut matr. l. 1. C. de fruct. & litium expen. ſcripſi in glo. fructus. §. uolumus, de colla. in concord.

10 Niſi in unione eſſet reſeruata tertia pars: uel quarta fructuum vicario tunc intelligetur non facta expenſarũ deductione, ſed de integris fructibus illius tertiã, uel quartam partem habebit vicarius, in ſtar decimæ, in c. tua, & c. paſtoralis, de deci. & ſcripſi in tract. meo. de deci. & in tracta. de congrua portio.

Vicarius perpetuus constitui in prioratibus curatis regularibus debent.

11 Item debet conſtitui vicarius perpetuus, quando religioſi uel ſeculares ex diſpenſatione habent prioratus regulares, quibus eſt annexa cura animarũ: cle. vnic. de ſupplen. negli. præla cle. ne in agro. §. cæterum, de ſtatu monacho. do. de Rota deciſ. 228. nota ꝙ vbi in antiq. [ſub tit. de off. vicar. deciſ. 2.] vbi dicit priorem habere curam, quod uerum dicunt habitu: uicarius vero habet curam actu & exercitio vt in cle. vna, de offic. vica

Prioratus curam eu vicarius

12 Et hic vicarius perpetuus interdum ad præſentationem prioris conſtituitur. d. clem. ne in agro. §. cæterum, & cle. 1. de iure patro.

Vicarius ad curam non recipitur ſine epiſcopi authoritate

13 Et aliquando pleno iure vicariã Epiſcopus cõfert, p c. omnes baſilicæ. 16. q. 2. & quandoque in fundatione reſeruatur collatio priori: ſed tamen non debet recipi vicarius ad curam, niſi de Epiſcopi auctoritat. c cum ſatis, de offi. archidia. c. ad hæc, de offi. vic. c. ex tua, de filiis presbyter. Imol. in rub. de inſtitu.

Iura quæ loquuntur in beneficiis habent locum in vicariis

14 Item iura loquẽtia in beneficiis hñt locum iu uicariis perpetuis. c. poſtulaſtis, de reſcrip. ẽt illa quę in parrochialibus loquuntur, habent etiam locum in his vicariis: cle. vnic. de offi. uicar facit c. Michael. de filiis presbyt. vbi filius presbyt. non poteſt ordinari ad vicariam perpetuam, in qua pater miniſtrauit, ſicut non poteſt ad illud beneficiũ in quo pater miniſtrauit, præfici.

Vicarius non remouetur per rectoris mortem

15 Ad hæc vicarius perpetuus non põt remoueri, etiam ſi rector principalis moriatur. c. ad hæc, de off. vica. panor. & alii in c. extirpandæ. § qui uero, de præbend. quia vicaria eſt beneficium. dict. cle. vnica & beneficia perpetua eſſe debent. c. ſanctorum. 70. diſtin. glo. & doct. in c. fin. de tempo. ordi. in 6 & datur vicario in titulum, vt dicunt docto in d. c. ad hæc quicquid dicat glo. ibi, poteſt etiam Papa illam vicariam dare in commendam, ſicut alia beneficia

Vicarius gaudet priuilegiis eccleſiæ.

16 Et vicarius iſtæ perpetuus dẽt gaudere priuilegiis, quibus gaudet monaſteriũ & eccleſia. cui eſt beneficiũ vnitum: quia qui adhæret Deo vnus ſpiritus eſt cũ illo c. damnamus, de ſumma trinita. & quæ religioſis adhærent, religioſa ſunt, l. quæ religioſis. ff. de rei uendica. & locum tenens deputatus ab eo qui poſuit rectorem, uel iudicem, eodem gaudet priuilegio, quo rector. l. ſed ſi hac, in fine. vbi Iaſon. ff. de in ius vocando Barto & alii in l. ſi filius, de legatio & ſi eccleſia ſit exempta. & vicarius erit, c. per exemptionem, de priuileg. lib. 6.

Permutari non poteſt beneficiũ & an illud reſignatum repeti poſſit.

17 Si præſtimonium vniatur alteri beneficio, non eſt opus derogare ſtatutis de obſeruandis præſtimoniis, quia per vnioné deſiit eſſe beneficium, vt membrum tenebitur, nec illud obtinebit tanquam præſtimonium, ſed tanquam vnitũ: ideo non eſt opus in vnione de eo facere mentionem: ꝙ eſt notandũ, vt ſuperius dixi de bonis.

18 Si vnitum ſit beneficium, non poterit is, qui illud poſſidet, permutare: quia poſtquam vnitum eſt, non eſt amplius beneficium, ſed membrũ eius, cui eſt vnitum, nec dicitur vacare, teſte Feder. in tracta. permuta. benefic. q 33. & ſupra dictũ fuit.

19 Sed an poſſit is q reſignauit illud beneficium, poſtea ad illud redire, poſtquam permutatio non poteſt ſortiri effectum: reſpond. poſſe, ſi fuerit ignarus illius vnionis per c. ii beneficia, de præbend lib. 6. Panor. & Feli. in c. cum venerabilis, de rerum permuta.

20 Si vero ſcriueret vnitum, & in inſtrumento vnionis fuerit ſcriptum, quod per ceſſum & deceſſum unio ſortiretur effectum; tunc non poterit ad ſuum redire beneficium, quia non eſt vſus conceſſione iuris, cle. vna, de rerum permutat.

Clauſula congrua portione reſeruata quod ſignificet.

21 Clauſula bullæ vnionis hæc addi ſolet, qñ ſit unio parrochialis eccleſiæ, congrua portione ex fructibus &c. eiuſdẽ eccleſiæ parrochialis pro perpetuo in ibi vicario per loci ordinarium inſtituendo, ex qua ſe commode ſuſtentare, epiſcopalia iura ſoluere, & alia eidem eccleſiæ incumbentia onera ſupportare valeat; reſeruata.

22 Niſi in ea adiit clauſula, quod per presbyterum ad nutum a mobilem deſeruire poſſit. & regulariter ſiue ſit prioratus, cui imminet cura animarum, vltra curam cõuentus, uel aliud beneficium curatum,

ſem-

ſemper ſolet illa clauſula cõgrua portione reſeruata deſcribi: de qua plene tracta ui in tracta. meo de congrua portione.

23 Sed ſi ueniatur beneficium non curatum, non ſolet poni iſta clauſula, nec affirmatiue, nec conditionaliter: quod eſt notandum pro unionibus.

Clauſula ponẽda pro penſione retenta a capitulo.

24 Et quando vnio fit c. retenta penſione alicui, tunc debet poni in bulla clauſula; quod ſi per ſex menſes ceſſauerint a ſolutione penſionis, tunc rectores eccleſiæ, ac ſingulares perſonæ capituli ſuiam excommunicationis incurrant, elapſis dictis ſex menſibus: & vnio, annexio, & incorporatio prædictæ diſſolutæ ſint, & eſſe cenſeatur, dictaq; parrochialis eccleſia in priſtinum ſtatum reuertatur, & per diſſolutionem eandem uacare cenſeatur eo ipſo. ac rectores præfati, eadem parrochiali eccleſia perpetuo priuati exiſtant, & similiter illa uacare cẽſeatur, eo ipſo & cætera Et eo caſu metu amiſſionis, & excommunicationis ſolutio penſionis non differretur, quia *Oderunt peccare mali formidine pœna*. c. cum qui ubi gloſ. de præben. li. 6. & l. 1. in fi. ff. de iuſtit. & iure.

De vnionis reuocatione.

Ex quibus cauſis vnio reuocari poſſit.

SRo † complemento huius materiæ videndum eſt. quibus ex cauſis vnio reuocetur? Reſpon. quando eſt facta ob certam cauſam, belli forte deſtructionis, paupertatis, uel aliam finalem: tunc ceſſante iſta cauſa ceſſabit vnio, cle. ne in agro. §. ad hæc, de ſtatu monacho. ubi ſi facta ſit propter paupertatem, ſi eſſet, diſſoluetur vnio ſuperexcreſcentibus fructus. c. cum. N. de conſt [abunde Card conſi. 96 Papa vniuit.]

2 Vel quando fuit facta ob bellum, & deficiente populo. poſtea reuerſo populo ceſſabit. cap. quia, de religio. domi. cap fi. de parroch. & cap. 1. de uerb ſig. li. 6. quod enim atrocitatis ſeu calamitas belli introduxit. pacis lenitas ſopire debet. l. vna, in princ C. de caduc tollend. & ſicut neceſſitatem patientes ceſſante neceſſitate beneficiis renunciare coguntur, quæ eis miſerationis in includit intuitus. cap. fi. 25. q. vlt. verſ. ſed obiicitur.

Reuocãda vnio, ſi in ruinam eccleſia &

3 Secundo diſſoluitur vnio, quando redundat in præiudicium eccleſiæ. & eius ruinam. c. r. ibi, eccleſiæ veſtræ ruina poterat releuari, ne ſede uacan. ut diſſoluatur religio, ut ibi. conſuetudines etiam, quæ in eccleſiarum vergunt grauamen, reuocantur. c. 1. de conſuetud. c. fi. de reb eccleſ. non alienan.

hoſpitalitatis tedat.

4 Si fraudentur eleemoſinæ. d. cap. 1. nã peccata eleemoſinis ſunt redimenda. cap. quamobrem, de pœni. diſt. 1. duæ ſunt eleemoſinæ, videlicet cordis, alia pecuniæ. c. duæ. 45. diſt

5 Et ſi tollatur hoſpitalitas e. de monachis, de præb ad quam præcipue clerici tenentur. in ſumma, & per totum 42. diſtin. cap. Florentinum. 85. diſt.

Ex cauſa neceſſitatis & vtilitatis vnio reuocatur.

6 Tertio reuocari unio poteſt: ex cauſſa neceſſitatis, & vtilitatis ſicut facta eſt. ca. expoſuiſti, & c. vacante, de præb. nã omnis res per quaſcunq; naſcitur, per eaſdem & diſſoluitur. cap. 1. de regu. iur. c. cum ac ceſſiſſent. de conſtitu. & alii caſus fere cõprehenduntur ſub iſtis. cap. 1. de reb. eccle. non alien. lib. 6. Petr. Peruſ. in tracta. de reuoca. vnio. c. 1.

7 Quarto adde poſſe reuocari, quando ſcandalum immineret. c. 1 quia nihil cum ſcandalo faciendum eſt. c. nihil de præſc. ubi plene Fel c. cum teneamur. de præb.

Vnio per ſimoniã facta reuocatur

8 Quinto reuocatur, ſi fuerit facta per ſimoniam etiam ſi iuſta & legitima cã fuerit uniendi: unde ſi fuerit per pecuniam datam unienti facta, illa ſimonia vitiat actum in ſpiritualibus, c. fi. de rer. permuta. & per totum tit de ſimo. & hoc expreſſe aſſerit Oldr. conſ 262. in quæſtione, in fi. cogitate an aliquæ ſint in Francia vniones & reductiones in ſecularitatẽ per pecuniã datam Epiſcopo procuranti, & aliis vnde reuocari poterunt, nec perpetuo durabunt illæ: difficile enim eſt, vt bono peragantur exitu, quæ malo inchoata ſunt principio. c. principatus. 1. q. 1.

9 Et breui dicendum eſt, quod ex quibus cauſis fere vnio fieri poteſt, & diſſolui: nihil enim tam naturale eſt, quam diſſoluere eo genere, quo ligatum eſt. l. nihil. tam naturale. ff. de reg. iu. c. 1 illo tit. Caccialup. in tract. de vnio. art. 9. & Dec conſil 233. viſo. col 3. & conſil. 275. viſo.

10 Et cauſa debet allegari, & probari. vt docet Petr. de Peruſ. vbi ſupra. c. 2. ac Oldra. conſil. 261. nec crederetur epiſcopo, vel alteri facienti vnionem, vel illius reuocationem de cauſa vnionis, ſi non exprimatur, c. nuper. & c. licet. de teſtib. ſic conſuluit Paul. Pariſ. conſi 36. quod prætenſa. in 4. vol.

Reuocationem

11 Quis iſtam vnionum reuocationem petere poſſit? reſpon. is cuius intereſt, unde

licet.

unionis quis petere poſſis.

licet Epiſcopus: vt docet Peruſ. in tracta. de reuoca. unio c. 1. & monaſterium vnitum. c. 1. ne ſede uacan.

12 Capitulum etiam eccleſiæ cathedralis. c. i. circa finem. ne ſede vacan. vbi dicit poſſe reuocari etiam ad petitionẽ epiſcoporum, & abbatum prouinciæ, in qua ſita eſt eccleſia, etiam ad petitionem Regis. & patroni ut in d. c. 1.

Reuocationem unionis quis petere poſſit.

13 Quæro quando hæc reuocatio unionis poſſit peti? reſpon. quando in præiudicium eccleſiæ tendit, etiã uacante eccleſia, tamen defenſore illi dato, cle. ſi. vbi gl & doct. de rebus eccle. non al. e. ſumendo a contrario: quia ſi uacante eccleſia fieri unio poſſit, multo fortius & eius diſſolutio: cum omnis res per quaſcunque cauſſas naſcatur, per eaſdem & diſſoluatur. c. 1. de reg. iur.

14 Quod non procedit in eccleſiis cathedralibus, quia eis vacantibus non eſt, qui eas tueatur: ideo non poteſt reuocari vnio ſede uacante, d. c. 1. ne ſede uacan. ſecus in eccleſiis inferioribus, quarum eſt tutor & defenſor generalis prælatus & Epiſcopus: attamen dabitur adhuc ſpecialis defenſor eccleſiæ qui recte poterit eã defendere. ſecus in cathed doct. in d. cle. fin.

Quis unionem factam reuocare poſſit.

15 Dicamus nunc quis unionem factam reuocare poſſit? reſpon. certum eſt Epiſcopum poſſe illam cauſſa exiſtente diſſoluere, quia quod iuſſit, vetuit ve prætor, cõtrario imperio tollere poteſt l. quod iuſſit. ff de re iudic. vbi ſcripſi & qui põt cõdemnare, poteſt abſoluere l 3. ibid. & is põt repudiare, qui & adire. l. is põt. ff. de acquir. hæred ſic & qui unire põt, & unionem diſſoluere, qui poteſt inſtituere & deſtituere cap. cum ex iniuncto. de hæretic.

16 Poteſt inquam, Epiſcopus vnionem non ſolum a ſe factam, ſed et a Papa uel legato reuocare cauſſa ſubſtẽte, teſte Pet. de Peruſi. in d. tract. c. 4. nam Papa vniendo noluit tollere poteſtatem ordinarii c. 2. de relig. domi. Feder. conſ 263. præſuppoſito: & Epiſcopus vnionem factam a priore, vel alias male factam reuocabit. tex. in d. c. ſicut unire, de exceſſib. prælat.

17 Etiam ſi eſſet facta ſuæ menſæ: quia nõ eſt in proprio facto autor: ut in d. clem. ſi. dicitur. & non eſt veriſimile, quod eam reuocare ſit paratus, ſed unire ſic: quia in ſuum cõmodum tendi: & nemo ſuum præſumitur iactare, l. cum de indebito. ff. de probationibus.

18 Item hoc poterit facere epiſcopus in cuius diœceſi ſitum eſt beneficiũ, quia omnia beneficia ſunt ſub eius poteſtate. c. nouerint. & c. regenda. 10. q. 1. cap. omnes baſilicæ. 16. q. 7. facit l. ſi prædiũ. C. de præb. minor. & ſi eccleſiæ ſitæ ſint in diuerſis diœceſibus, uterque epiſcopus hoc facere debet, uel poteſtatem uni dare, qui nomine utriuſque hoc faciat gloſ & doct. in d. c. ſicut unire.

pus in cuius diœceſi ſitũ eſt beneficium ſicut unit, ſic unionem reuocat.

19 Poterit etiam capitulum ſede uacante reuocare unionem cum cauſſa, quia ſuccedit epiſcopo in iuriſdictione: & illa iuriſdictio, quæ eſt apud epiſcopum vnientẽ, eſt apud capitulum ſede vacante. c. cum olim. de maio. & obedien. & c. 1. eo. lib. 6.

20 Inferior tamen licet præſcripſerit uniendi poteſtatem, non tamen reuocandi unionem. quia ſunt diuerſa. cap auditis. de præſcrip. & ſic unionem reuocare non poterit, niſi præſcripſerit: & reuocandæ unionis poteſtatem, quod eſt difficile.

21 Limitatur in cathedralibus. d. c. 1. ne ſede vac. vbi Papa ſolus reuocat unionem ſicut eam facere poteſt. d. c. ſicut unire. de exceſſib prælat.

B-nef... i e em pta ra-pa unit, & unionem reuocat.

22 Secundo ſi beneficia erant exempta, tunc ad ſolum Papam pertinet unio, & reuocatio illorum. c. auctoritate, de priuileg. lib. 6. quia Papa eſt ordinarius exemptorum. clem. una. de ſupplen. neg. prælat. ſcripſi in §. ſi quis uero. de colla. in cõcor.

23 Tertio, quando eſſent ſpecialiter reſeruata a Papa, non impeditur reſeruatio, ut inferius dicam.

Vnio à Papa nõ reuocatur ſine epiſcopi conſenſu

24 Quarto ſine capituli conſenſu non poterit Epiſcopus unionem reuocare, ſicut nec facere. cap. 2. de religioſ. domi. cle. ſi. de reb. eccleſ. non alienan. quia non poteſt ſi capitulo ardua, ut alienationes facere. cap. nouit. & per totum de his quæ fiunt a præla. & ſolennitas quæ in conſtruendo, requiritur, & in deſtruendo, authen. contra. C. de repud. multa allegar Petr. Gerard. ſing. 3. ibid. & vide &c.

Cauſa cognitio in reuocanda unione.

25 Et in reuocanda unione requiritur cauſæ cognitio, ſicut in facienda: de qua ſupra dictum fuit, per tex. in d. c. 1. in fi. ne ſede uacant. ibi, ius veſtrum apud ſedẽ Apoſtolicam proſequendi liberam facultatem habeatis.

Vocandi in reuocatione unionis hi quorum intereſt.

26 Vnde citari debent illi, quorum intereſt unionem non reuocari, c. fin. de elect. lib. 6 Et primo prælatus utriuſque diœceſis, ſi beneficia ſunt in diuerſis diœceſibus quia de eorum præiudicio agitur d. c. 1. ne

ſede

ſede vacante. & c.ſicut vnire, de exceſſib. prælat.

27 Patronus etiam eſt vocandus, quia ſua intereſt cum ad eum redeat ius patronatus c.piæ menti,& c.filiis. 16. q.7. collegiati,& burſarii, de cuius collegio agitur, glo.in c.& temporis. 16 q.1.& ca is qui eccleſiam poſſidet vnitam, quam etiam vicarius in ea reſidens, quia vtriuſque intereſt: doct. in c.ſuper eo.de præbend.lib.6.& generaliter alii omnes.

28 Sed hi citandi ſunt nominatim & alii per proclama. Authent. ſi omnes, C.ſi minor ſe ab hæredi. abſti. & c.fin. de elect. in 6. quia eadem ſolennitas requiritur in deſtruendo vt diximus, quæ in conſtruendo. authen. e contra C.de repub. ideo in bulla reuocationis vnionis debet conſcribi illa clauſula, vocatis his, qui fuerant euocandi,& c.ſicut poni ſolet in vnione facienda.

29 Si tamen Papa vnionem parrochialium eccleſiarum diſſoluat, ſolet adiicere clauſulam, dummodo quælibet earum ſit ſufficiens ad ſuſtentandum ſacerdotes · per ea quæ notantur per illos tex.in c.vacante, & c.expoſuiſti, de præb.& in c.cum M. de conſtitu.& ſtatuit Alex.6 in tit.de reſerua.iuriſpatro.

30 Nos tamē ſolemus in praxi. quando vnio nō valet, impetrare beneficium vnitum, & poſtea agere ſuper poſſeſſorio: & ſi opponatur eſſe vnitum, replicatur non valere vnionem:& ab illa vnione appellatur tanquam ab abuſu, & pronunciabitur irrita,& demum ſi vnio non valet, poſſeſſorium adiudicabitur impetranti.

31 Si vero valeat, ſed debeat reuocari ex cauſa, ſeruabitur praxis ſuperius ſcripta coram epiſcopo, vt petatur reuocari:& ante reuocationem non valebit beneficii vniti impetratio: vt ſupra ſcripſi in reg.cancell.quando vnio ipſo iure valeat vel ne, in gloſ.9.ibi vide.

Papa vnitum beneficium an conferre poſſit. 32 Poteſt tamen Papa beneficium vnitum non obſtante vnione conferre, ſuſpendendo vnionem ad vitam eius, cui cōfert illud beneficium vnitum, non verò, diſſoluit: licet in vnione dictum fuerit, quod vnio fiat cedente vel decedente eo, qui poſſidebat beneficium,& hoc de plenitudine poteſtatis, quam in his beneficiis habet.c.2.de præb.lib.6.vel cauſa permutationis conferre. licet epiſcopus hoc non poſſet: vt docet Oldrad.conſ.257.tacitum, vt ſuperius dictum fuit: Papa tamen non ſolet conferre, alias vniones eſſent inutiles, quia ſemper poſſet ita conferre: ideo ſolet caſſari illa clauſula, quæ in ſignatura impetrationis poni ſolet, & cum ſuſpenſione quarumcumq; reſeruationum, vnionum, &c.

33 Quia ius acquiſitum per vnionem nō vult tollere, ſed vult vt vnio ſortiatur effectum:& illa verba cedente vel decedente important conditionem quia ablatiui ſunt abſoluti. l. ab emptione. ff.de pactis l.à teſtatore. de cond.& demonſt. intelliguntur enim quod cedente illo, qui poſſidet beneficium, id eſt ſi cedat & reſignet quòd vnio ſortiatur effectum uel decedente, id eſt ſi decedat, antequam reſignauerit, quod vnio obtineat per deceſſum.

34 Quamuis Staphil.in ſecunda forma manda.in tract.de literis gratiæ dicat contrarium, verſiculo dubitatur: nam licet certum ſit poſſeſſorem ceſſurum, vel deceſſurum, tamen incertum, eſt ſi cedat ante mortem, ob id conditio eſt: vt ſcripſi in tractatu de pacificis poſſeſſorib.

Canonicus conſentiens diſſolutioni vnionis pōt ſibi penſionē reſeruare. 35 Item ſi canonicus conſentiret diſſolutioni vnionis eccleſiæ parrochialis ad vitā Titii, quæ erat vnita ſuæ præbendæ, poteſt ſibi reſeruare penſionem, & regreſsū de iure, ſi alter cedat, vel decedat aut aliter dimittat: ſed tutius eſt, quod in bulla prouiſionis ponatur, quod cedente vel decedente eo cui eſt prouiſio eccleſiæ parrochialis facta, quod vnio iam facta teneat, & eo ipſo facta cenſeatur & quod retineatur eccleſia parrochialis vigore vnionis, quam Papa dicat eo caſu probamus,& robur habere volumus.

36 In Francia periculoſum eſſet conſentire iſti diſſolutioni ad vitam, quia ſapit reſeruationem & regreſſum, qui ſunt in Francia reprobati,& vniones ad vitam.& ſic diſſolutiones, vt ſuperius dixi.

37 Sed vidi aliud fieri, vt is canonicus ſet fructus eccleſiæ parrochialis vnitæ loco penſionis perpetuæ Titio: ſed adhuc non reciperetur in Francia, cum in tribus tantum caſibus penſio probetur. vt ſcripſi in tract.de pacific poſſeſſo. in 17.amplia. & timenda eſſet hoc caſu appellatio tanquā ab abuſu qui abuſum retractaret: vt ſcripſi in tit.de reſerua.in concord.ſed ſi partes eſſent concordes, nihil ad iudicem.

Effectus reuocatæ vnionis. 38 Vltimo vnione reuocata effectus eſt, quia eccleſia vnita remanebit in illo ſtatu antiquo, in quo erat antequā vnita fuiſſet.

cap.1.ne ſede vacante. & ideo ſi erat monaſterium ſub abbatis regimine, poſteà etiam erit: vel ſi erat parrochialis, poſteà etiam erit.

Vnione reuocata an patronus habeat iuſpatronatus priſtinū.

39 Item ſi collatio ſpectabat ad prælatū, reuocata vnione, etiam ad eum ſpectabit, & ad patronum præſentatio, ſi anteà patronus præſentationem habebat. doct. in d.c.1.nec videtur patronus ex ſimplici cōſenſu vnionis remiſiſſe ius patronatus.

40 Niſi illud expreſsè remiſerit vniendo. c. paſtoralis. de donatio. & quandoque expreſſe ius vnione remiſit, facta diſſolutione remanebit eccleſia vnita libera à patrono: quia ius ſemel extinctum non reuiuiſcet l. qui res. §. aream. ff. de ſolut. Pet. de Peruſ. in c. fi. tractatu vnionis. in prima regula.

41 Cautius eſt, quòd quando patronus conſentit vnioni, conſentiat quandiu vnita permanebit: ſed ſi vnio diſſoluatur, reſeruat ſibi ius patronatus, quod nunc habet: & ſic ceſſabit dubium.

Reuocata vnione res redibunt ad priſtinū dominium.

42 Et ſi diſſoluatur vnio facta de monaſterio eccleſiæ ſeculari, illi qui erant monachi monaſterij permanebunt illius ordinis monachi, & bona ad priſtinum redibunt monaſterium, & idem ſi erant ſeculares, & poſtea erunt ſeculares. c. cum de beneficio, de præbend. in 6.

43 Quia hæc reuocatio habet ſe ſicut in integrum reſtitutio. nam ſicut per in integrum reſtitutionem res reponitur in priſtinū ſtatum. l. quod ſi minor. §. reſtitutio. ff. de minor. ita per hanc vnionis reuocationem vt dicit gloſ. in d. c. 1. quæ eſt vera, licet d. Peru. eam reprehendat, dicens non eſſe verā. quia in integrum reſtitutio conceditur, quando quis læditur: ſed per vnionem eccleſia non erat læſa, ergo dico non peti reſtitutionem in integrū: ſed per reuocationem vnionis res deducitur in priſtinum ſtatum, ſicut per in integrū reſtitutionem: & hoc non habet dubium, licet eccleſia non petat in integrum reſtitutionem: ſed cauſſa ceſſante reuocabitur vnio: vt ſupra dictum fuit.

Poſt reuocationē vnionis prior prælat. poſſidebit illam eccleſiā quādiu viuet.

44 Ille tamen prælatus durante vita ſua poſt diſſolutionem vnionis erit prælatus vtriuſque eccleſiæ, & curatus vtriuſque parrochiæ: etiā ille vicarius erit quandiu viuet vicarius, ſicut dicitur de vnione, quæ fit ſine alicuius præiudicio, tex. in clem. fi. de reb. eccleſ. non alienand. ſic reuocatio fiet ſine illorum præiudicio, qui res vnitas poſſident: non enim debet illi tolli titulus, q eſt perpetuus, c. ſi gratioſe. de reſcrip. lib. 6. c. ſatis peruerſum. 56. diſt.

Res alienata durante vnione an reuocari poſſint.

45 Si tamen quędam rei alienatio fuerit iuſtè facta vnione conſiſtente à prælato, non reuocabitur per vnionis diſſolutionem, per regul. factum legitimè non retractatur, licet peruenerit ad caſum à quo incipere non potuit: & quia ille prælatus ſeu curatus erat legitimè præfectus, & habebat legitimam adminiſtrationem, c. & temporis. 16. q. 1. ergo potuit iuſtè alienare vnam rem, & ſic alienatio non poterat reuocari eo caſu, nempè ſi nō fuiſſet vnita non fuiſſet reuocata: & hoc iuſtum & æquum eſt.

46 Alioqui oēs actus facti durante vnione reuocarētur, qđ eſt abſurdū: vt ſcripſi in cōpendio alienatio. rerū eccleſiæ. Hactenus de vnione, & de ipſius reuocatione.

De Erectione eccleſia in cathedralem, ſecularem, vel in altum ſtatum.

Erectiones i cathedralē à Papa ſunt.

SCiendum † eſt q erectiones in cathedralem fieri non debēt, niſi à Papa. c. 1. ne ſede vac. c. quod tranſlationem. iuncta gl. de off. legati vbi ē legato prohibetur.

Ex cauſſa erectio iſta fieri debet.

2 Et ex cauſa faciēda eſt erectio, primò vt ſeruitium diuinum augeatur, non autem vt diminuatur. c. ex parte de conſtit. & vbi neceſſitas, vel vtilitas ineſt, ſicut de mutatione dicitur in c. mutationes. 7. q. 1. & vbi fidelium multitudo excreuit, c. præcipimus. 16. q. 1.

Epiſcopalis quando in Metropolitanā erigatur

3 Aliqū erigitur epiſcopalis in Metropolitanā: vt habetur in Extrauag. ſaluator, in Extrauag. cōibus, de præbend. de eccleſia Tholoſana, vbi Papa Io. 22. dicit ſe hoc facere propter populi multitudinem, qui vno paſtore regi non poterat: quia erat durū & difficile ad vnū recurſum habere, etiam quòd nullum augmentum diuini cultus prouenerat ex tam immenſis reditibus, quibus abundabat eccleſia Tholoſana, ſed ex adipe prodibat iniquitas: vt multo tempore luxus circa carnis deſideria, euectionum pompa, immenſitas clientelæ, immoderata diffuſio in patēres, ſumptus enormes, aut vſus extraordinarij ſibi vendicaſſent quaſi totum patrimonium Crucifixi: & verendum erat, ne præſul incraſſatus, & dilatatus, & exceſſiuis opibus aliàs ſuperbus periculoſe recalcitrans, Deum factorem derelinqueret, & à ſuo ſalutari recedens pernicioſo exemplo in ſubditos deriuaret.

4 Videtis

Multi prælati ex reditu um luxuria pereunt. 4 Videris quòd ex immenſitate redituũ multi pereunt, & maxime quidã iuuenes clerici, & nobiles ſuperbi, qui vix ex paré tum legitima obtinere poſſent mille aureos in reditibus, & tamen de bonis eccleſiæ decem millia librarum habentes contenti nõ ſunt: ſed hi vltra Sauromatas pellendi eſſent, ſed hodie multos expellere oporteret, cum fere omnes noſtra ætas ìnc alat: Deus eos in meliorem ſtatum dirigere velit, & inſatiabilitatem remouere.

Imperator an erigat ciuitatem in metropolitanam. 5 Nec obſtat quòd Imperator erigat ciuitatem, Metropolitanamq; faciat, l. vna. C. de Metropol. Berto. lib. 11. quia hoc verum quo ad priuilegia ſecularia: poteſt enim ciuitatem facere & erigere in Metropolitanam, & illa habebit priuilegia alterius Metropolitanæ data ab Imperatoribus, ſed non poterit erigere epiſcopalem, vel archiepiſcopalem dignitatem: quia ad hoc nullus habet poteſtatem extra Papam, c. cleros. 21. diſt. & 10 d. c. 1.

6 Sicut videmus in titu de epiſcopis & clericis. Imperator dat priuilegia clericis & eccleſijs, tamé non conſecrat eccleſias, nec creat clericos ſed téporalia dat priuilegia. Papa ſpiritualia. Innoc. in c. cum ab eccleſiarum de offi. ordina. docto. in d. l. vna. ideo ſi ciuitas fuerit priuata epiſcopo à Papa, ciuitas non deſinet eſſe quò ad priuilegia principis ſecularis, ſed nõ quò ad epiſcopatum: & ſic erigere poteſt Papa epiſcopatus, & archiepiſcopatus: princeps vero ſecularis poteſt ciuitatem conſtituere, & Metropolim, & eas priuilegijs ornare quo ad temporalia: & fuit prohibitum in cõcilio Chalcedon ne clericus acciperet dignitatem Metropolitanam ab imperatoribus, vel alijs laicis qui non poſſunt epiſcopum vel archiepiſcopum erigere, licet illis à Papa electis priuilegia concedere poſſint.

Papa & princeps ſecularis creat vniuerſitates. 7. Sic & vniuerſitatem Papa ereat, & Princeps ſecularis, & vterque priuilegia illi confert, & vterque ſuos conſtituit cõſeruatores, & iudices. De Papa in c. ſi. de offi. lega. in 6. De Imperatore in authentica habita. C. ne filius pro patre, de his priuilegijs ſcripſi abunde in tract. de ſcholaſtico priuileg. vbi etiam declaraui dicta authen. habita.

De erectione regularis in ſecularem. 8 Interdum erigitur regularis in ſecularem, vel é contrario ſecularis in regularem: & ſolet in bulla Papæ dici, Ad laudé & gloriam omnipotentis Dei, & exaltationem catholicæ fidei, & diuini cultus augmentum, ac eccleſiæ Albien. ſtatum proſperum. honorificum, & tranquillum, ad ſupplicationem, &c. & hoc fuit factum quando eccleſia Albien. fuit olim in ſecularem redacta: vt vidi in bulla erectionis illius.

Secularis in regularem, ſ. e. c. cõuertitur. 9 Cùm omnes feré eccleſię id temporis regni eſſent regulares, quia tunc feruor deuotionis magnus aderat, ſed refrigeſcéte capite membra etiam frigida fiunt, ca. ſunt plurimi. 6 q. 1. vnde factũ eſt, vt pauca monaſteria in Francia inueniantur & religionis feré zelus extinguatur: ac de iure facilè fieri poteſt, vt ſecularis in regularé cõuertatur. c. ad audientiã. 2. de eccl. ædific. c. Apoſtolicæ. de don & illa eſt vera propria mutatio, ut docet Gulliel. de Monte Laudun. in clem. 1. de relegio.

10 Et poteſt hoc fieri epiſcopi auctoritate, ét inuitis canonicis ſecularibus, ſed ipſis prouidebitur alibi quandiu ſuperſtites fuerint: ut docet Petr. de Peruſ. in tracta. de mut. ſtatus eccleſię. in prin. per gl. in c. Poſſeſſiones, de reb. eccl. non alienan. ſed de regulari in ſecularem non poteſt fieri ſine Papæ beneplac ito. per tex. in c. quæ ſemel 19. q. 3. ubi ſic ſcribitur, Quæ ſemel ſunt dedicata monaſteria, conſilio epiſcoporum maneant perpetuò monaſteria, & res, quæ ad ea pertinét, monaſterijs reſeruari oportet, nec poſſe vltra fieri ſecularia habitacula: qui vero permiſerint hoc fieri, ſubiaceant his condemnationibus, quæ per canones conſtituta ſunt.

11 Ego tamen [illegible] putarem non licere epiſcopis ſic mutare ſtatum eccleſiarum ſine Papæ auctoritate, & ita ſeruatur & ſeruitur in c. in. uerit. ſed obi c. ut. & 5 q. ubi ibi, quod religioſe uiuentes, et in ſancti religione ceſſauerint, priuilegijs eximuntur, quæ religioſa conuerſatio meruit.

De Erectione in curatam & parrochiam.

Aliquando † ſimplex eccleſia erigitur in curatam & parrochialé, quod fieri poteſt etiam ab epiſcopo propter augmentum cultus diuini, ut eſſe ille ibi parrochianis adire illam parrochialem, c. ad audientiam, primo de eccleſ. ædifican. & quæ in ea ſequuntur vide ſequent.

Requiſita ut hoc ut eccleſia 2. Notanda ſunt ſequéntia antequam ędicula ſeu capella, vel beneficium ſimplex poſſit erigi in parrochialem iuxta parrochia alterius. Primò debet ij, quærere epi

in parrochialem erigatur

ſcopus an cauſa adſit, uidelicet an prima parrochialis ſit, tam ampla, ut tempore hibernali cum pluuiæ inundant, aut niues non poſſint parrochiani ſine magna difficultate ipſam adire, & congruo tempore eccleſiaſticis, intereſſe officiis, c. ad audiẽtiam primo. de eccleſ. ædificand. Ideo neceſſe eſt ut hæc inquiſitio prius fiat. & de ea conſtet ſicut debet inquiri antequam res alienetur. cap. ſine exceptione. 12. q. 2. ſcripſi in compen. alien. rer. eccleſ.

Curatus conſentire debet quando intra ſuam parrochiã altera erigitur in parrochialem, & debet cõpenſari.

3 Secundo quod hac inquiſitione facta epiſcopus conſentiat conſtructioni iſtius ſecundæ eccleſiæ, alioqui nemo eccleſiam ædificet antequam epiſcopus ciuitatis ue niat, & ibidem crucem figat: c. nemo de conſecr. diſt. 1.

4 Tertio curatus eccleſiæ primæ debet etiam conſentire ædificationi ſecundæ eccleſiæ, alioqui eo inuito ſine cauſa, ſi præiudicetur illi, non poſſet ædificari ſecunda eccleſia. Panor. in d. c. ad audientiam. primo. col. 3. in fin. nã quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt, per reg. iur.

5 Quarto debet curatus compenſari de eo, quod ſibi detrahitur, ut commode ualeat ſuſtentationem habere in prima eccleſia text. in d. c. ad audientiam, c. de monachis. de præbend. & c. 1. illo tit. in 6.

Aedificans eccleſiam quæ deſignare ad eam debeat.

6 Quinto debet ædificans deſignare ea, quæ ad luminaria, & ad cuſtodiã, & ad ſtipendia cuſtodum ſufficiat, d. c. nemo. de conſecrat. diſt. 1. & co npellendus eſt is, qui conſtruxit, ad ſufficientem dotem conſtituendam: quia ex conſtructione ſe tacite ad hoc obligauit, c. cum ſicut. de conſec. eccle. uel alta.

7 Sexto fundator compenſando primũ curatum, debet obtinere ab eo ut conſentiat ædificationi alterius eccleſiæ, & erectioni in parrochialem: & quod habita cõpenſatione ab ædificante remittat ei omne ius, quod in illa eccleſia poſſet de cætero habere.

8 Etiam ius patronatus, quod in futurũ forte poſſet prætendere: & ſic euitabuntur opiniones quæ habent, quod curatus primæ eccleſiæ acquirit ius patronatus in ſecunda eccleſia cum fundatore: ut in d. c. ad audientiã, probatur per Rochum de Curte. in tract. de iure patronat. in uerb. contraxit 7. q. & in uerb. & dotauit. q. 15. quod ſic euitabitur ut dixi.

9 Vltimo omnia iſta approbare debet epiſcopus, & ſuper his auctoritatem interponere: quibus factis, ius acquiretur patronatus conſtituenti dictam eccleſiam: ut in d. c. nemo tradunt doct.

Parrochiani an poſſint impetrare, & facere unum ſuccurſum.

10 Vnde ſi parrochiani à matrice diſtantes, nõ poſſint propter inundationes aquarum, aut alia pericula ad dictam matricẽ venire, tunc Papa ſolet concedere, ut diui na audire, & ſacramẽta recipere poſſint in capella, etiam non ſic (ut ſupra dictũ fuit) approbata, ſed ſine præiudicio curati; ut ſtatuit Alex. 6. Pontifex maximus in ſuis regul. titu. de reſeruation. iuriſpatrona. in hoc tamen ſuccurſu approbato iure diuina plebs vicina audire poterit, & ibi ſacramenta recipere abſque curati præiudicio dum tamen quanto frequentius poterit in matrice eccleſia conuerſetur. arg. c. ſignificatum, de præben.

De Erectione in collegiatam.

A Papa eccleſia erigitur in collegiatam.

NOnnunquam eccleſia erigitur in collegiatam & hoc ſolet fieri Papæ auctoritate; licet quidam dicant fieri poſſe epiſcopi auctoritate, cap. nobis. de iure patronat. quod non probat, ſed quod epiſcopi auctoritate eccleſiam conſtruat: & in hac erectione Papa ſic ſcribere ſolet, Ad omnipotentis Dei & Virginis eius glorioſæ, totiuſque curiæ cæleſtis laudem, & gloriam, ac huiuſmodi diuini cultus augmentum, ſub uenerando ipſius beatæ Mariæ de Clariaco uocabulo, & ex certa ſciẽtia, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine auctoritate Apoſtolica in collegiatam erigimus, & ad eã collegii cannonicorũ ſecularium capitulum facientiũ, ac omnia & ſingula alia iura collegii perpetuo ibi ſtatuum decernimus, ita quod in ea ſit una dignitas, quam tempore obtinens, caput eiuſdem eccleſiæ exiſtat, &c.

Numerus cannonicorum interdum a Papa erigatur interdũ mandat erigendum.

Et in hac erectione aliquãdo ſtatuitur certus cannonicorum numerus à Papa; interdum mãdat Papa ſuis executoribus in hac parte, vt pro facultate redituum certũ præſcribant numerũ. c. 1. de inſtit. quem Papa approbat per ſuam erectionis bullam: & ita uidi fieri, & erectiones fieri cenſentur ſine præiudicio alicuius extra expreſſa in bulla Extrauagan. ulti. de conceſſ. præb. in extrauagan. Ioan. 22. & ibi unum debet eſſe caput, ut non ſint acephali. c. cum non liceat. de præſcrip. alia in collegiatis requiſita ſcripſi in §. uolumus in uerb. collegiatis. de colla. in concord.

Inter-

Volens erigere dignitatem, an poſsit.

Interdum cupit quis erigere dignitatem in eccleſia cathedrali, vel collegiata: & tunc Papa illā non eriget ſine clauſula, quòd hoc fiat ſine præiudicio, & de cōſenſu illorum, quorū intereſt, vt ſtatuit Alexā.6. Pōtifex maximus in ſuis reg. tit. de erect. vt ſcripſi ſuprà in tit. de ſign. grat. & in bulla nouæ prouiſio.

De tranſlationibus Epiſcoporum, & aliorū, & quando fieri poſſint.

Metropolitana non pōt trāſferri de vno loco in alterum ſine Papę au&oritate nec cathedralis.

NVnc † dicendū eſt, quomodò eccleſiæ de vno loco ad alium transferri poſſint: & primò de Metropolitana & cathedrali: Cathedralis autem non poteſt transferri vel mutari in alium locum ſine Papæ auctoritate, per tex. in capi: u. 1. ibi, ac per hoc translationes epiſcoporum, ac ſedium mutationes ad ſummum de iure Antiſtitem pertineāt, de translat. epiſcoporum: & hoc interueniente conſilio epiſcopi & fratrum ſcilicet canonicorum eccleſiæ vtriuſque, maximè eius quæ tranſfertur, c. ſi quis vult. 16. quæſt. 7. nec quidem hoc fieri poteſt à legato. capit. niſi & ſeq. de offic. lega.

2 Imò ſi quis propria authoritate ad aliam eccleſiam ſe tranſtulerit, carebit & habita & ambita. c. ſi quis epiſcopus. 7. q. 1. c. pen. & ſeq. de translat. epiſcop.

Trāſlatio quā do fieri poſsit. Sex ſunt cauſæ tranſlationem inducentes.

3 Quæro quando hæc trāslatio vel mutatio fieri poſſit? reſpōdeo ex cauſa & non aliàs: vt ſuperius dictum fuit de vnionib⁹ & diſſolutionibus vnionum.

4 Sed quæ ſunt iſtæ cauſæ? reſpōd. tex. in c. tribus, de conſec. diſt. 1. ſic ait. Tribus ex cauſis loca ſanctorum ſunt trāſmutauda. Prima cum neceſsitas perſecutorum loca eorum grauauerint, vt ibi ſcribitur.

5 Secunda cùm difficultas, fortè ſi ad eū locum adiri non poſsit, vel ſibi aeris locorum intemperies fuerit. glo. ibi, & in c. quorundam, 74. diſtinct. vel ſi locus aquarum inundatione grauetur. l. 2. ff. ſi quis cautio.

6 Tertia cum malorum ſocietate grauatur, ergo propter maliciam populi tranſfertur ſedes. c. ita nos. 25. q. 2. & epiſcop⁹ renūciat epiſcopatui. c. niſi §. propter maliciam. de renun. nam Chriſtus ait, *Si vos perſecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam, Matth.* 10. & c. ſicut. in 2. 7. q. 1.

7 Quarta cauſa eſt mutationis ad meliorandum eccleſiam, cap. ſi quis vult. 16. q. 7. vbi ſic ſcribitur, Si quis vult monaſterium ſuum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum conſilio epiſcopi & fratrum ſuorum, &c. facit c. 2. in fi. de ſtatu monach. & iſta mutatio fuit facta de eccleſia Magalonæ ad Montempeſſulanum, & forte ea cauſa & ſeq.

8 Quinta cauſa quando locus eſt periculoſus, quia ibi ſunt prædones, qui non poſſunt expelli; tunc in locum congruum transferri debet, cap. eccleſias. 16. q. 7. vbi etiam gloſ.

Mutationes epiſcoporū communi vtilitate, aut neceſsitate fiant.

9 Vltima cauſa communis vtilitatis, tex in ca. mutationes. 7. quæſtio. 1 ſic inquiens, Mutationes epiſcoporum ſcitote communi vtilitate, atque neceſsitate fieri licere, ſed non propria cuiuſcunque voluntate, aut dominatione. Diuus Petrus magiſter noſter & princeps Apoſtolorum de Antiochena ciuitate vtilitatis cauſa eſt translatus Romam; vt ibidē plus proficere poſſet.

10 Euſebius quoq; de quadam parua ciuitate Apoſtolica auctoritate mutatus eſt in Alexandriam, &c. Non. n. tranſit de ciuitate in ciuitatem, nec trāsfertur de minori ad maiorem: qui hoc nō ambita, nec propria voluntate facit, ſed aut vi à propria ſede depulſus, aut neceſsitate coact⁹. aut vtilitate loci, vel populi, non ſuperbe, ſed humiliter translatus eſt, & c ſcias ibidē. Scias frater dilectiſſime, aliud eſſe cauſa neceſsitatis & vtilitatis, aliud præſumptionis ac propriæ voluntatis: nō ergo mutat ſedem, qui non mutat mentem, id eſt, qui non auaritiæ cauſa, aut dominationis aut ppriæ volūtatis, vel delectationis ſuę migrat de ciuitate ad ciuitatem, ſed cauſa neceſsitatis & vtilitatis mutat, hęc tex tus ibidem.

Tranſlata eccleſia pdit priuilegia.

11 Et ſic plus eſt eccleſiam transferre, q̄ vnire; quia vniendo eccleſiam, vnita retinet ſua priuilegia. & ſtatum, ſed quando eſt trāslata, ea perdit, nec remanet in ſuo ſtatu, ſicut quādo eſt vnita: vt ſcribit Lapus allegatione 68. quęris an liceat, dicēs hoc fieri poſſe de conſenſu epiſcopi & fratrum, c. epiſcopus, 7. q. 1. ſed cum immutetur ſtatus illius eccleſiæ translatæ, & mutare ſtatū non poteſt etiam legatus, c penultimo, de eccleſijs edificandis, vbi Papa indulget epiſcopo. ergo ſine Papæ indulto hoc non poterat Federicus conſilio 195. in Chriſti &c. factum. Ita Petrus Perusi. in tract. de vnion. c. 4. Ioann. Brunell. in tractat. de dignit. & offic. leg. concluſ. 13.

12 Sed hoc poteſt intelligi in epiſcopatibus

bus, ſecus in inferioribus beneficiis: & an tranſlatus, ſi nō poſſit obtinere illum epiſcopatum, poſſit ad primum redire: vide text. in c ſi quis, 92. diſtinct. & cap. ſi quis iā tranſlatus, 21. quæſt. 2. & plene Panor. conſ. 101. factum, in 2. vol. vide gloſ. in c. quib⁹, in verb. clauſis, de electiō. in prag.

Rex in tranſlationibus conſentire ſolet. 13 Et in his tranſlationibus eccleſiarum epiſcopalium ſolet Rex cōſentire, qa ſua intereſſe poſſet, ſicut fundatoris. e. filiis, & ſeq. 16. quæſt. 7 & in c. 1. ne ſede vacā. vbi Rex perebat diſſolutionē vnionis: ita conſenſit Rex trāslationi factę ex inſula Magalonæ ad Monteſpeſſulanū. anno 1536.

Tranſlatio quādo reuocatur. 14 Reuocatur etiam tranſlatio cauſſa ceſſante, vtpote ſi hoſtilitatis neceſſitate fuerit facta trāslatio, ea ceſſante ad primam eccleſiā redire oportet. c. in apibus, in fin. 7. quæſtio, prima. idem ſi metu belli, vel alio compulſus fuerit quis primam eccleſiam relinquere, illo ceſsāte redire ad primam poterit, cap paſtoralis. 7. q. 1. clem. prima, de foro competen.

Effectus tranſlationis. 15 Idem ſi in ruinam cederet religionis, eleemoſinæ, & hoſpitalitatis: vt habetur in cap. 1. ne ſede vacan.

16 Effectus tranſlationis eſt, vt tranſlatus ab vna eccleſia ad aliā deſinat eſſe epiſcopus, vel prouiſus illius primę eccleſię, à qua transfertur, e. in apibus. §. ecce. 7. quæſtione prima, quod eſt verum, quando epiſcopus Monteſpeſſulani transfertetur ad epiſcopatum Albienſem, vel aliū: ſecus ſi tantum fiat tranſlatio ſedis, vt de eccleſia Magalonæ ad eccleſiam Montiſpeſſulani.

17 Alius effectus eſt, vt prior eccleſia deſinat eſſe cathedralis, & ſecunda efficiatur cathedralis: doc. in c. 1. & ſic eccleſia Magalonę erat olim cathedralis nūc ſimplex eccleſia: & eccleſia ſancti Germani Montiſpeſſulani nūc effecta eſt cathedralis, mutato nomine in ſanctum Petrum, vt ſit eccleſia cathedralis ſancti Petri.

Duo ſaltem presbyteri debent dimitti in eccleſia prima. 18 Alius vt in prima eccleſia debeant relinqui presbyteri, ſaltē vnus: ſi redit⁹ pluribus non ſufficiunt, qui ibi miniſtrare debeant, capit. ſi quis vult. 16. quæſtio. 7. & ſi primum monaſteriū deſtruitur, vel eccleſia, debet poni clauſula, ꝙ ad profanos vſus non redigatur, per reg. ſemel Deo dicatum, de reg. iur. lib 6.

19 Alius vt prior eccleſia perdat priuilegia, & in aliam eccleſiam transferantur. gloſ. in d. e. ſi quis vult. quæ allegat, e. & quæ diximus. 16. q. 7. quod eſt vc:ū, quando priuilegium concernerent perſonam, ſecus ſi rē. l. 2. §. 1. ff. de priuileg. c. edito. l. tempus in fi. ff. de re iudic. Oldra. conſil. 267. quod domino, num. 2. & ſic vtraque eccleſia erit immunis, ſicut aliæ eccleſiæ: vt per totum tit. de immu. eccleſia. & puto etiam quòd presbyteri, qui ibidem Magalonæ ſeruient, erunt exempti ſicut miniſtri eccleſiæ translatæ, c. per exceptionē, de priuileg. lib. 6.

20 Vltimus effectus eſt, quòd deinceps omnes actus concernentes eccleſiam cathedralem ſicut conficere chriſma, & alia, quæ fiebant in prima eccleſia, fieri debent in illa ad quam erat translata: & ſicut debebat eſſe theologus in prima, ita & in ſecunda. §. primo, de collationibus in Concordat.

De Tranſlatione monachorum.

Monach⁹ trāslatus an nouam profeſſionē facere teneatur. Notandū † eſt, quòd quādo quis trāſlatus eſt ad aliud monaſterium, non eſt neceſſe facere nouam profeſſionem in ſecundo monaſterio: nam ſemel facta profeſſio ſufficit, c. nullus, & c. indemnitatibus, de elect. in 6. quando non ſunt diuerſæ regulæ. Panor. in cap. Abbate ſancti Siluani, not. 4. de verbor ſignifi.

2 Quia profitendo vnam religionem, omnes videtur profiteri quo ad ſubſtantiam regulæ, cum ad vnum tendant, vt docet Hoſtien. in cap. ad Apoſtolicam, de regula, & abunde Federic. Senenſ. conſil. 5. quidam monachus, in 1. dubio. & cōſ. 19. col. 2. vbi dicit, quòd quando monachus vnius monaſterij in aliud transfertur, ſolet de ſtylo poni hæc clauſula, te de monaſterio Furcenſ. cuius monachus exiſtis, ad monaſterium ſanctæ Mariæ authoritate Apoſtolica, transferentes, ac volentes, & decernentes ex nunc eiuſdem monaſterij ſanctæ Mariæ monachus cenſearis, & in eo recipiaris in monachum, &c. Deci⁹, in c. præterea, de præben. *Clauſula tranſlationis Papæ.*

3 An monachus translatus in aliud monaſterium authoritate Apoſtolica poſſit ſine licentia Papæ redire ad primum monaſterium, vide eundē Fed conſ. 263. Præſuppoſito: & an religioſus præfectus eccleſiæ ſecularis nomine religioſorum comprehendatur, gloſ. in clem. religioſis, de procurat. & clem. 1. de deci. Felin. in cap. tua, colum 2, de iureiur. & comprehendi aſſerunt ibidem.

Etiam

Solus Papa cõfert religioſo alterius monaſterij ante tranſlationem.

4 Etiam notandum eſt, quòd ſolus Papa poteſt conferre, vel cõmendare beneficium religioſo alterius monaſterij, c. cũ ſingula, §. final. de præb. in 6. niſi in monaſterio dependente, vt ibi: vel niſi fuerit tranſlatus canonicè ibidem.

Tranſlatio monachorũ quomodo fiat.

5 Sed dicet quis, quomodo fiat canonica trãſlatio? Reſpon. ſi monachus velit ad religionem arctiorem tranſire: tũc ſufficiet cõſenſus abbatis, vt dimittat religionem, in qua eſt profeſſus, & aliam ingrediatur c. licet, de regula, c. ſtatuimus, 19. q. 3. non tamẽ ſufficeret licẽtia prioris: vt docet Roma, ſingul. 452. domini, per tex. in l. qui ſub prætextu, C. de ſacroſanct. eccleſ.

6 Etiam petita licentia & non obtenta ſufficeret, in d. c. licet, & hoc aſſerit Anto. Butr. in c. fin. col. 1. de renunc. & Soc. cõſ. 222. præſens conſultatio, 2. vol. ſed ſi abbas ſit mortuus, tunc licentia conuentus habita epiſcopus facultatem dabit, teſte Lappo allegation 62. quidam.

De trãslatione ad parẽ Religionem.

7 Si autem vellet transferre ſe ad aliam religionem parem, tunc voluntas abbatis & conuentus ſufficit, niſi velit tranſire ad monaſterium in alia ſitum diœceſi, in qua tranſlatione & epiſcopi illius auctoritas requiretur & cauſa iuſta in nõ exemptis, Peruſ. in d. c. cum ſingula, §. ſi col. 2. de præbend. lib. 6. c. ſignificatum, de regul. & cap. poſt trãſlationem, de renun. argum. cap. 2. in 68. diſtin. & cap. qui verè pureque, 16. quæſtio. 1.

8 Et his caſibus nullus abbas debet licẽtiam præſtare monacho abeundi, niſi primo religioſus inuenerit alteram religionẽ, quã paratus ſit intrare ſtatim. & oportet quòd ei conſtet de voluntate abbatis & conuentus ſecundæ religionis: alioqui poſſet religioſus fugere, & apoſtatare. Innoc. & alij in c. fin. de renuncia.

De volente ingredi religionẽ latiorẽ.

9 Si verò vellet adire religionem latiorem, non ita ſtrictam, hoc de Papæ ſolius conſenſu poteſt, gloſſ & doct. in d. c. cum ſingul. §. fin. de præbend. quia hoc eſt cõtra iura, quæ non poteſt inferior tollere, clement. ne Romani, de electio. & ſolus Papa in his habet plenitudinem poteſtatis, cap. propoſuit, de conceſſio. præbend. Panor. in cap. non eſt, de regula. vbi declarat quæ regula dicatur ſtrictior. [Soc. conſil. 270. conſideratis, in fi.]

10 Si tamen cauſſa exigeret celeritatem, vtpote ratione infirmitatis, uel alterius iuſtę cauſſæ: & tunc ſufficeret diſpenſatio epiſcopi cum licẽtia abbatis. Innoc. in d. cap. fin. & c. dilectus, de tempor. ordina. Peruſ. vbi ſupra.

Tranſlatus ad aliam religionẽ propria auctoritate an ſit apoſtata.

11 Sed ſi de facto monachus ad latiorem religionem ſe transferret, & ibidem habitum aſſumeret, & deferret, non eſſet excommunicatus, nec apoſtata. c. fi. de apoſta. vt docet Innoc. in c. intelleximus, de ętate. Lappus allega. 34.

12 Tamen habebit locum pœna c. eum qui, de præbend. lib. 6. facit c. fi. de regula. hoc docet Dom. Geminia. in d. cap. cum ſingula. §. fi. in 3. no. ibid. de mendicãtibus tranſeuntibus ad aliam religionem vide clementinam vt profeſsores, de regul. & inferius in diſpenſa. regula. dicetur.

Religioſus poteſt mutari per abbatẽ ad aliũ l cũ eius religionis.

13 Nota tñ ꝙ ſp religioſus de licẽtia ſui abbatis põt mutari & trãsferri in aliũ locũ. qui ſub eodẽ abbate regitur: & ſit eiuſdẽ religionis gl. fin. & doc. in c. ſignificatũ de regul. Peruſ. in dict. c. cùm ſingula.

Requiſita ad bonã tranſlationem.

14 Et ſic vides requiſita ad trãslationẽ. primò quòd cauſſa adſit, & legitima. doct. in dict. c. ſignificatum: ſecundo quòd licẽtia interuenerit, vel ſaltem petatur, quo ad ſtrictiorẽ religionem: nec valeret conſuetudo in contrariũ. c. cùm venerabilis. de conſuetu. tertiò ꝙ licentia detur à ſuo ſuperiore immediato, non ab inferioribus. Panorm. in c. licet, de regula. Soci. cõſil. 52. Viſo inſtrumento, col. 3. in 4. volu. quartò, quòd religioſus aliam religionẽ inuenerit, antequàm licentiam petat. Innoc. & alij in c. ſi de renuncia. docto. in d. c. cùm ſingula. Soci. d. conſ. 222. in 2. vol.

Collatio Papæ inducit tranſlationem.

15 Si tamen Papa conferret beneficium religioſo, vel commendaret in alio monaſterio, valeret prouiſio, etiam ſi nihil diceret de tranſlatione: quia prouidẽdo videtur eum transferre, tanq̃ neceſſariũ conſequens. gloſ & doc. in c. quia in tantũ, de præbẽ. & c. ſi quis in clero, 7. q. 1. Fel. in c. poſtulaſti, col. 7. de reſcript. licet clauſula tranſlationis non debeat omitti, ſi ſapis.

In mandato debet contineri trãſlatio.

16 Sed ſi mandaret prouideri per mãdatum fortè, vel alias, nõ poterit prouideri illi monacho in alio monaſterio, niſi ſit trãslatus, vel diſpenſatus, vel in mãdato transferatur, vel niſi illud monaſterium in quo mandatur prouideri ſit dependens ab alio, d. c. cùm ſingula. §. de præbend. lib. 6. ideo non mandato debet eſse clauſula tranſlationis ſi alteri abbati, vel collatori dirigatur mandatum: & ita vidi obſeruari.

Tranſlatio quādo non requiratur.

Si tamen eccleſia parrochialis, uel aliud beneficium ſit ſolita regi per monachos unius monaſterii per quadraginta annos, poterit conferri monachis illius monaſterii ſine translatione, non uero monachis alterius monaſterii, per tex. in c. cum de beneficio, de præb. in 6.

Clauſula tranſlationis ponēda.

17 Notādum eſt, quod quando Papa ꝓuidet, aut prouideri mandat regulari de beneficio regulari alterius monaſterii depē. debet dari clauſula trāſlationis: ut monachus transferatur de loco, ad locum, & inibi in monachum & fratrem recipiatur, ac ſincera in domino charitate tractetur, & hoc ſi ſit eiuſdem ordinis.

18 Si uero ſit alterius ordinis, tūc debet transferri, & recipi in monachum & fratrem, & habitus regularis dari iuxta monaſterij conſuetudinem.

19 Si autem eſſent diuerſi ordinis, nō habitus, vtpote Cluniacē. & ſancti Benedicti, tunc non debet apponi clauſula in bulla tibi, qui regularem habitum &c. & iſta de ſtylo ſunt curiæ Roma.

20 Etiam ſi prouideatur de prioratu conuentuali a quodam monaſterio depen. monacho eiuſdem monaſterii, nō apponetur in bullis, cum trāslatione de monaſterio ad prioratum, & idem in aliis beneficiis prioratus, & dependentibus ob eodē monaſterio. ut no. in d. c. cum ſingula, in ſi. de præb. lib. 6.

In noua prouiſione apponi ſo et tranſlatio.

21 In noua prouiſione etiam apponitur trāslatio, ſicut enim dubitatur de prima collatione, & acceptatione, an uiribus ſubſiſtant, ita & de translatione: ideo dari ſolet [hodie, per reg. cancel. de translatio. religioſ. ſtatuitur, ꝙ ſi regularius petat ſibi de beneficio ab aliquo monaſterio, uel alio regulari loco de pendente prouideri, & apparet ex petitione huiuſmodi, ꝙ alterius monaſterii, uel loci religioſus ſit, licet inibi translatio non petatur, nihilominus illa ueniat. Idem putarem ſi religioſus eſſet diſpenſatus ad duo benenficia regularia cum iuſcunque ordinis, ut iſta diſpenſatio habeat vim trāslationis, adeo ut ſi capax ad beneficia etiam alterius ordinis, tum per regu. cancel. prædictam, tū etiam quia alias diſpenſatio parum prodeſſet, & verba intelligi debent ut aliquid operentur l. ſi quando. ff. de leg. 1. Felin. in c. 1. num. 4. de reſcript.]

22 Etiam translatio datur ante annum profeſſionis, ſi conferatur eidem beneficium alterius ordinis, quia large frater alterius ordinis dicebatur. ut inferius ſcripſi in diſpenſa. regula. & clauſula, uolumus, &c. æquipoliens eſt translationi. Hactenus de modis acquirendi, nunc uidendum eſt quomodo beneficia conſeruare poſſimus.

REGVLA,

SIVE CONSTITVTIO PERPETVA S. D. N. DOMINI IVLII DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ III.

In qua declaratur quod fructus beneficiatorum tempore obitus beneficiatorum inexacti debeantur ſucceſſoribus in beneficijs & non hæredibus dictorum beneficiatorum, ac quod Ducati 500. & reliqua per mortem Reuerendiſſimorum S. R. E. Cardinalium Cameræ, & capellæ Apoſtolicæ debita ſolui debeant, nec de eiſdem per præfatos Cardinales teſtari poſſit.

MOTV PROPRIO *&c. Cum ſicut nobis nuper innotuit diuerſi diuerſorum beneficiatorum etiam Epiſcoporum Patriarcharum & aliorum prælatorum ac S. R. E. Cardinalium pro tempore decedentium hæredes, non ſolum bona relicta ſpolia nuncupata ſit decedentium beneficiatorum Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, Patriarcharum & aliorum prælatorum ac etiam Cardinalium, verum etiam fructus &c. Eccleſiaſticos, ac pecunias & res alias per ipſos beneficiatos Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas & alios prælatos, ac etiam Cardinales ante eorum obitum non exactos etiam ſi eorum ſolutionis dies ante obitum ipſorum non aduenerit, ſub eo forſan prætextu quod pro tempore ante obitum huiuſmodi decurſo, debeantur, exigere & quandoque ſolutionem debitorum per ipſos beneficiatos & Cardinales dum viuerent, contractorum, & legatorum per eos in ſua vltima voluntate etiam ad pias cauſas factorum ſubterfugere, ac hæredes Cardinalium huiuſmodi paramenta & ornamenta capellæ ipſorum cardinalium quæ iam tanto tempore quod eius initij hominum memoria non habetur, capellæ Apoſtolicæ, in qua miſſæ papales celebrantur, & ex qua pauperibus prælatis ad Romanã curiam, pro tempore confluentibus & paramenta eccleſiaſtica cum quibus in proceſſionibus & alijs ſolennitatibus per Ro. Pontificem fieri ſolitis incedere poſſint non habentibus ſubuenitur deuolui conſueuerunt occupare: ac ſolutionem quingentorum ducatorum auri de camera, qui poſt obitum ſingulorum Cardinalium pro precio annuli eis in eorum ad Cardilatum aſſumptione exhiberi ſoliti Cameræ Apoſtolicæ perſoluuntur declinare contrudant & ſatagant, Nos attendentes fructus &c. & pecunias ac res alias occaſione eccleſiarum Monaſteriorum & beneficiorum eccle-*

ſiaſti-

ſiaſticorum pro tempore prouenien. licet poſtquam ad manus beneficiatorum peruenerunt & cum alijs ipſorum beneficiatorum fructibus &c. pecunijs & rebus commixti ſeu ipſis beneficiatis incorporati ſunt, non vlterius in eccleſiaſticis, ſed potius ipſorum beneficiatorum proprijs & ab eis acquiſitis bonis, iudican. eſſe, & propterea quo modo pro ſecularibus & profanis haberi, & de eis teſtamento aut alias diſponen. facultas eiſdem beneficiatis per ſedem Apoſtolicam concedi conſueuerit, nihilominus donec in manibus, eorum qui illos tamquam eccleſiaſticos ſeu ex eccleſiis monaſterijs, & beneficijs prædictis prouenien. & pro talibus conſeruant aut vt tales detinent ipſique beneficiati pecunias huiuſmodi realiter non exegerint & fructus &c. non perceperint, necnon alijs eorum bonis commiſcuerint, & ſibi incorporauerint ſuper ipſarum eccleſiarum quarum ipſi beneficiati ſunt, ac vere eccleſiaſticos eſſe & cenſeri debere, & propterea iuri non congruere, vt ipſi beneficiati, de rebus certis ipſarum eccleſiarum quæ omni iure alienari prohibentur diſponere etiam in eorum vltima voluntate poſsint, nec ipſis beneficiatis etiam Epiſcopis, Archiepiſcopis, Patriarchis, & alijs prælatis ac Cardinalibus pro tempore defunctis eorum hæredes, qui vt plurimum ſunt laici, in præiudicium ſucceſſorum beneficiatorum fructus &c. ac res & pecunias inexactos huiuſmodi os boui trituranti alligando exigant & hæredes Cardinalium mala malis addendo, bona capellæ Apoſtolicæ debita occupant, ſeu quo Cameræ & creditoribus ac legatarijs debent pro ſe retineat Volentes in præmiſsis opportunè prouidere, motu ſimili &c. Declaramus noſtræ intentionis nunquam fuiſſe nec eſſe quo quiuis quorumcunque, beneficiatorum etiam, vt præfertur Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, Patriarcharum, & aliorum prælatorum etiam Cardinalium vbilibet etiam in Romana Curia aut eius diſtrictu pro tempore decedentium ſiue ex teſtamento per ipſos beneficiatos etiam vigore facultatum quarumcunque eis in ſpecie vel in genere etiam prætextu quorumcunque capitulorum ac ſtatutorum & ordinationum etiam noſtrorum ſub quibuſuis tenoribus & formis ac alias quomodolibet conceſſorum condito ſiue ab inteſtato hæredes fructus &c. ac pecunias & res alias per ipſos ſic defunctos beneficiatos etiam Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, & alios prælatos, ac Cardinales ante eorum obitum non exactos, etiam ſi pro tempore ante obitum huiuſmodi decurſo debeantur, ac eorum ſolutionis dies beneficiatis & Cardinalibus viuentibus aduenerit, & per ipſos beneficiatos & Cardinales non ſteterit, quominus illos exigerent, quinimmo omnium pro illorum exactione, neceſſariam diligentiam etiam iudicialiter agendo fecerint quoquomodo exigeret aut etiam ſponte oblatos percipere aut cruces, candelabra, imagines, patenas, calices & alia cuiuſuis ſortis tam aurea quàm argentea vaſa, & iocalia, ac quæuis ornamenta, paramenta & alia vtenſilia capellæ ſingulorum Cardinalium pro tempore decedentium, cæteraque tam ad ipſam capellam quam eius miniſtros, circa altaris miniſterium & celebrationem miſſæ pertinentium pro ſe retinere, aut ſolutionem quingentorum Ducatorum huiuſmodi euitare poſſent, vel imposterum

poſterum

poſterum poſsint, ſed quo de cætero perpetuis futuris temporibus fructus &c. ac pecuniæ & res, vt præfertur in exacti huiuſmodi ad ipſcrum ſic defunctorum beneficiatorum etiam Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, Patriarcharum, & aliorum prælatorum & Cardinalium in eccleſijs, monaſterijs & beneficijs prædictis ſucceſſores qui ex illis, quorum ſolutionis dies ante obitum beneficiatorum huiuſmodi aduenerit, omnia ipſ orum beneficiatorum etiam, vt præfertur, Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, Patriarcharum, & aliorum prælatornm etiam Cardinalium debita ad pias cauſas facta legata, ſi aliunde ex alijs ipſorum beneficiatorum bonis ſolui non poſſint, ſoluere teneantur, liberè deuenire, & impoſterum deueniant, ac per eos & non per hæredes prædictos exigi poſſent & impoſterum poſſint, nec non cruces, candelabra, imagines, patenas, calices, vaſa, iocalia, ornameuta, paramenta, vtenſilia, & aliaś ad capellam ſingulorum Cardinalium & eius miniſtros, vt præfertur, pertinentium & ad eandem capellam Apoſtolicam pertinerent, & ſpectarent, ac impoſterum pertineant et ſpectent, et peragentes pro ea realiter, et cum effectu capi, et apprehendi poſſent et deberent: ac impoſterum poſſint et debeant: ac hæredes Cardinalium tam hactenus defunctorum quam pro tempore decedentium, 500. Ducatos huiuſmodi eidem Cámeræ perſoluere tenerentur & impoſterum teneantur, & propterea ſucceſſores in eccleſiis, monaſterijs & beneficijs huiuſmodi fructus &c. ac pecunias & res per eorum ſucceſſores non exactos, libere & licite percipere, exigere, & leuare ac ſolutis, ſi aliunde, vnde ſoluant non erit, vt præfertur, debitis & legatis prædictis quod reſiduum fuerit, in ſuos vſus & vtilitatem conuertere: necnon agentes pro capella Apoſtolica, cruces, candelabra, imagines, patenas, calices, vaſa, iocalia, ornamenta, paramenta, vtenſilia & alia prædicta propria auctoritate libere capere, & apprehendere poſſe: ac hæredes Cardinalium tã hactenus defunctorum quã aliorum pro tempore decedentium ad cruces, candelabra & alia prædicta agentium pro dicta cappella Apoſtolica realiter & cum effectu conſignandum & eoſdem 500. Ducatos agentibns pro eadem Camera, vt præfertur ſoluend. teneri & obligatos eſſe, ac ad id omnibus iuris & facti remedijs cogi & compelli poſſe: ſicque in pramiſſis omnibus & ſingulis caſibus ad præſens occurrentibus, ſeu pendentibus, per quoſcunque; &c. in quauis cauſa & inſtantia ſublata &c. iudicari & diffiniri debere, ac irritum &c. decernimus. Non obſtantibus præmiſſis ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ſtatutis &c. priuilegijs quoque indultis: ac teſtandi & alias de dictis rebus & bonis diſponendi facultatibus capitulis & literis apoſtolicis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis ac cum quibuſuis clauſulis & decretis etiã per modum ſtatuti & ordinationis perpetuorum, Motu proprio &c. aut alias quomodolibet etiam per nos ad dictam ſedem conceſſis initis, & emanatis. Quibus omnibus, etiam ſi de illis &c. eorum tenores &c. hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſe derogamus & ſufficienter derogatum eſſe decernimus cæteriſq. contrarijs quibuſcunq. Volumus autem hęredes ipſorũ beneficiatorũ qui iam ante præſentiũ

publica-

publicationem pecunias ac fructus per ipſos beneficiatos exactos huiuſmodi exegerint, per ſucceſſores in beneficijs huiuſmodi amplius præſentium vigore moleſtari non poſſe, necnon præſentes in cancellaria apoſtolica ut moris eſt, publicari, & in illius qui interno inter alias conſtitutiones perpetuas ad perpetuam rei memoriam deſcribi.

Placet motu proprio. I.

Lecta & publicata fuit ſupraſcripta Regula, conſtitutio & ordinatio, Romæ in Cancellaria Apoſtolica, Anno incarnationis Dominicæ, 1550. Die vero 26. Iunij Pontificatus noſtri anno primo.

A. Lomelinus Cuſtos.

PRAXIS

PRAXIS BENEFICIARIAE SECVNDA PARS,

BENEFICIA CONSERVANDI MODOS VTILES DOCENS.

Conſeruandi virtus non minor qua acquirendi.

PRIORI libro modos beneficia acquirendi præmiſimus, nunc ad conſeruandi modos accedamus: in quibus cum nō minor virtus ſit, quam acquirendi;& beatum eũ,qui tenet, dicat glo.in §.ſi tres.de pace tenen.& eius violat.licet paulo facilius ſit retinere, quam acquirere tamen non minor erit adhibēda opera, ne quid utile uel neceſſarium huic parti omittamus, uobiſque omnibus pro uirili ſatisfaciamus.

2 Quare ſi contingat nonnullos ex his, quos deſcribemus,modis,acquirendi quoque uiam complecti conſiderabitis illos etiam conſeruandi non minorem cōmoditatem præ ſe ferre; ſunt enim quidam communes & acquirendi,& conſeruandi.

3 Imprimis ſe offert gratia ſeu reſcriptum, perinde ualere, quod tanquam utiliſſimum aggrediamur; conſeruat enim beneficium,ſi mature impetretur; ut ſtatim apparebit.

De reſcriptio etiam,& perinde valere.

Etiam valere quomodo intelligatur.

REſcriptum iſtud regulariter gratiā concernit, eſtque in curiis frequentiſſimum,ſed interdum eſt etiam ualere; nam uidi Papam conceſſiſſe literas commiſſionis,quæ fuerunt ab eo reuocatæ,poſtea decreuit eas etiā ualere, & perinde, ac ſi executioratione illarum facta fuiſſet.Itaque clauſula,et iam ualere, cōmunius datur:quando a Papa reuocatum aliquid,eratque irritum factum, ſi poſtea ex cauſſa Papa decernat ualere, ponetur clauſula etiam ualere.

Perinde valere quando concedatur.

2 Si uero Papa non irritauerit primam collationem,uel actũ,ſed ex ſubreptione, uel alio caſu eſt actus forte inualidus,dabitur hoc reſcriptum perinde ualere;quia Papa poteſt fingere,& ſtatuere ut actus perinde ualeat,ac ſi iure factus eſſet,ut Bart. & alij docent in l.ſi is qui pro emptore. ff de uſucapio.

Noua prouiſio & perinde valere differunt.

3 Et ſic reſcriptum perinde ualere eſt, quando Papa gratiā ſuam aliqua ex parte inualidam confirmat, ſed noua prouiſio datur,quando collatio fuit facta ab alio quam a Papa, ut aſſerit d. Phil Probus in c. ſi.de conſuetud lib.6.& hoc uerum eſt.

Confirmatio differt a perinde valere.

4 Differt tamen hoc à confirmatione, quia hæc reſpicit,ut nunc actus confirmatus ualeat.l.& quia.ff. de iuriſdict. omni. iudic.c.1.& per totum.de confirma.vtili, ſed perinde ualere reſpicit ſicut Argus (ut Poetæ dicunt) retro,& ualet a die primæ gratiæ,ſi nulli fiat præiudicium:ut inferius plene dicetur.

Perinde valere non inducit nouā prouiſionem.

5 Confirmatio in beneficialibus etiam non datur; ut ſupra dixi in noua prouiſione,ſed perinde ualere ſic quod tamen in effectu uim confirmationis obtinet,nec inducit tamen nouam prouiſionem, teſte Aegid Bellamera in deciſ.532.ſi prouiſus. & prouincial.fol.33.

Quando perinde valere impetrari poſſit.

6 Quarto quando impetrandũ ſit hoc reſcriptum? Reſpon.quādo quis dubitat primam Papæ prouiſioné ex aliqua cauſſa impugnari poſſe, ut perinde ualeat, ac ſi ualida fuiſſet tempore impetrationis.facit l.2 ff de dona.ſcripſi de hoc uerb. in l. portus.ff.de uerbo. ſignific.

Perinde fictionē denotat

7 Et hæc dictio perinde,denotat fictionem.text.iuncta gloſ.in l.1.ff.de recepta. l.2.& l.vlt.de natal.reſtituend.Rota deci.

383.ſi Papa in no.[ſub ti.de confeſ.præbend deciſ.12.] Iaſ.in l.Titia.§.ſi.de verbo.obligat. vbi dicit denotare omnimodam iuris ſimilitudinem, & Paul. Pariſi. conſil.38.licet.in quarto volu.

Perinde ter ſonā tēpus et actū reſpicit.

8 Interdum hæc dictio reſpicit tēpus, vt ſi minor impetrauerit beneficium & tacuerit ſe minorem, impetrabit hoc reſcriptum, vt perinde valeat ac tali tempore, ac ſi fuiſſet maior, vt ſtatim ſubijciam. Aliquando reſpicit perſonam, vt perinde valeat ordinatio, ac ſi fuiſſet facta a proprio Epiſcopo, aliquando actum reſpicit & de his inferius dicetur & plenius tractaui in d.l. portus.ff.de verb.ſignific.

9 Et iſta impetratio facit primam collationem & actum valere, ac ſi primò valida fuiſſet: Nam tantum debet operari fictio in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero; l. ſi filio.ff.de liber & poſth l.filius fam.ſi cert.pet. Quòd ſi prima valida fuiſſet, non eſſet opus hoc reſcripto: ſed per hanc clauſulam, poſteà validus fit actus, ac ſi principio integer fuiſſet.

Aetas non expreſſa hoc reſcripto pōt ſuppleri.

10 Ex quibus infertur, quòd ſi impetrauero beneficium, & non expreſſero ætatis defectum, non valebit impetratio. c. ſi eo tempore.de reſcrip.in 6 ex hoc tamen reſcripto confirmabitur prima impetratio, ac ſi prius ætatem expreſſiſſet.

Qualitas ſupplet ur à perinde valere.

11 Ad hæc ſi prouiſus ſim de beneficio talis N. à Papa, & non dixero eſſe curatū non valet prouiſio: ſed ad ſupplendum defectum impetrabo, vt perinde valeat prouiſio, ac ſi curam expreſſiſſem: c.cùm in illis, de præb. in 6.

Tōſura cōfirmatur per perinde valere.

12 Præterea ſi promotus fuero ad tonſuram ab alieno Epiſcopo, de hoc ordinatio c. 1. & per totum.de tem p.ordinan. lib.6. dicam infra in materia diſpenſa. ideò impetrabo, vt perinde valeat tonſura, ac ſi à proprio Epiſcopo collata fuiſſet: vt ſupra dixi in materia tonſuræ.

Natalium defectus ſuppletur p perinde valere.

13 Inſuper ſi naturali collatum ſit beneficiū, & nō expreſſerit natalium defectum, nō valebit collatio: niſi per hanc clauſam ei ſuccurratur, vt perinde valeat, ac ſi natalium defectus expreſſus fuiſſet: vt conſuluit Petr.Paul conſ.43.pro Do. Hier. col 2.in 4.vol.doct.in c.1.& per tot.de fil. preſ byt.

14 Nec etiam valebit beneficii impetratio facta ab extero ignorante idioma patriæ, niſi per hoc reſcriptum ſibi ſuccurrat regul. cancel. 19 facit c. neminem. 70. diſt. el in c. ſi propter ea, de reſcript.

15 Notandum eſt, nunquam concedi quod literæ & proceſſus, valeant ab omnium eorum data, præterquam in mutationibus collationum, & reualidationibus: & tunc addatur verbum videlicet ad vacatura: alioqui ius quæſitum tolleretur. Et ideo debent addi verba hæc, à data præſentium valeant, niſi in mutationibus, & reualidationibus prædictis vt eſt ſtatutum ab Alexand. ſexto Pontifice maximo in ſuis regul.

Literæ, et proceſſus quādo hoc reſcripto confirmari poſſunt.

16 Plus addens, quòd ſuper literis per pœnitētiarium expeditis; & ſuper breuibus, non datur perinde valere, nec literæ: & ſi breuia huiuſmodi confirmantur, & ſignatura dicet de nouo, cum non ſint veræ literæ Apoſtolicæ, ſecundum quoſdam. ſed per illas gratia conceſſæ dantur de nouo.

Super quibus non conceditur literæ perinde valere.

17 Item ſuper literis expectatiuis in forma pauperum conceſſis dari literæ perinde valere non conſueuerunt: quia literæ iſtæ ſunt iuſtitiæ, & hoc de ſtylo: ego tamen dicere mandari poſſe, quia gratia ſunt vt ſuperius dixi in differentiis inter literas gratiæ & iuſtitiæ.

Dicens ſe dubitare an prima collatione ualeat perinde valere.

18 Ad hæc ſi in ſupplicatione dictū fuerit, quòd impetrans dubitat primam collationem viribus non ſubſiſtere, non poterit poſtea in bulla dicere de facto dubitare. & inhærere primā collationē & ab ea recedere quia ſi Papæ in ſupplicatione prius narratū fuiſſet, quòd de facto dubitabat, non conceſſiſſet, vel non ita de leui.c.poſtulaſti, de reſcrip forte quia de facto ingreſſus eſt beneficium, idest intruſus. c.ſi. tamdudum.de præb. cui vix datur hoc reſcriptum. arg. l. auctoritate. C. vnde vi.

Nō graduatus ſuper parochiali villarum vacā nō impetrat, vt perinde valeat, ac ſi graduatus eſſet.

19 Inſuper etiam non valeret quis impetrare has literas ſup parrochiali ſita in villa non murata, quia non qualificatus obtinuerat hoc c. miſſo, & poſteà impetrauerat, vt perinde valeat, ac ſi qualificatus eſſet, dixi nō valere, per ea q̄ ſcripſi in 6. declarantes de mand. Apoſtolic. nā in § ſtatuimus. 2. in concord. debent iſtæ parrochiales conferri graduatis & qualificatis & ſi aliter cō ferantur, non valet collatio ipſe quoque Papa vult ligari illa lege vt patet in §. ſi. de firma. & irreuocab. Concor. ſtabili.

Perinde valere in reſignatione.

20 Vidi tamen concedi literas perinde valere ei, qui dicebat ſe ſtudere, qui ſtuduerat antea ſex annis, ſed tempore impetrationis non ſtudebat: ob id Papa ratione ſui ſtudii præteriti volebat, vt perinde valeret, quaſi tēpore impetrationis ſtuduiſſet, & tūc reſpicit tempus, vt dixi

21 Etiam

ne quando poſſit impetrari.

21 Etiam non vtitur hoc reſcripto reſignatarius, ſi de nouo conſenſu reſignantis non apparuerit: quando in ſua prima reſignatione hoc non continebatur: vt vidi de quodam, qui reſignauerat parrochialẽ eccleſiam, quam habebat in eccleſia ſancti Stephani Bituricen. & ibidem nullam eccleſiam parrochialem habebat, ſed tantum vicariam.

22 Vnde oportet, quòd conſenſus reſignãtis habeatur de nouo, qui dicat ſe voluiſſe reſignare vicariam, & eam de nouo reſignat ſeu conſtituit procuratores ad reſignandũ eã: & tunc Papa concedit ei, vt perinde valeat, ac ſi prius reſignata fuiſſet.

23 Si tamen hic vicarius antea reſignaſſet illam vicariam, quæ iamq; fuerat alteri collata, non proderit hoc reſcriptum, quia non valebit niſi nunc ex nouo conſenſu. & ita vidi quandoque impetrari, ſed quandoque fit in fraudem, quæ tamen alteri nocere non poteſt.

De loco moniali collato reſeruato vt perinde concedi poſſit.

24 Vidi etiã concedi moniali hoc reſcriptum, eo quòd impetrauerat locum monachalem in monaſterio vacantẽ per promotionem Abbatiſſæ, qui reſeruatus erat in curia ideo in hoc reſcripto fuit dictũ, quòd receptio huius monialis, quæ iam erat facta in monaſterio, & quæcunque inde ſecuta perinde à data præſentiũ valerent, & plenam obtinerent roboris firmitatem, ac ſi in dicto loco nulla per ſedem Apoſtolicã generalis, vel ſpecialis facta foret reſeruatio: ecce in quibus caſibus regulariter non valet hoc reſcriptum, vel valere poteſt: & inferius dicetur non valere contra ius naturale, vt in furioſo.

Duæ bullæ ex ſignatura quando poſſint impetrari.

25 Nota tamen quòd gratia perinde valere ſi ſit eiuſdẽ datæ, cuius eſt prouiſio, præſumitur tamen poſterior natura, quia ſe refert ad gratiam, & eam confirmat & confirmatum prius eſt confirmante. c. 1. & per totum. de confirma. vtili. Geminia. conſ. 11. lite. col. 1. & ſeq. & ſecunda gratia præſupponit alterã. c. 2. de filiis preſby. & nõ eſt mirum ex ſignatura duas elici bullas videlicet bullã prouiſionis, perinde valere, cum hoc ſit in ſignatura expreſſum, alioqui clauſulæ nihil ꝓdeſſent. [Dictum fuit ſuperius in 3 part. ſigna. in glo quòd obſtantiæ, &c.]

Perinde & ſi neutri differant.

26 Etiam differt hoc reſcriptum à reſcripto ſi neutri, quia hoc non datur niſi literis confectis, & expeditis: quia non poteſt ſine literis eſſe proceſſus, ſecus in perinde valere: vt docent Do. de Rota deciſ. 458. circa ſecundum, in no. [ſub tit. de cõceſſ. præb. deciſ. 20.] & Sraphil. in tract. de literis iuſtit. verſ. quando aliquis petit.

Iuri tertij nõ derogat hoc perinde valere.

27 Ad plenã huius materiæ proſecutionem dicẽdum eſt hoc reſcriptum valere, antequam ius ſit acquiſitum tertio, poſtea verò non derogat iuri tertii. ſed ſi de nouo poſſet Papa concedere. ſi vellet, cõfirmat ac ſi prius iure conceſſum eſſet: & qui cõfirmat hoc caſu dat: vt in l. & quia, ff de iuriſdict. omn. iud. l. lege 12. tabularum, de verb. ſignif. vbi dixi.

28 Imò etiam ſi Papa apponat verba ſe referentia ad vitium de præterito, vt non poſſit obiici vitium præcedens, fortè ſimoniæ vel hæreſis: tamen per hæc verba non intendit auferre ius in re, vel ad rem alteri quæſitum. c. quamuis. de reſcrip lib. 6. & c. cùm olim, de conſuet. Felin. in c. ſuper col 7. de reſcrip.

Perinde valere non derogat impetrãti, qui eſt eiuſdem datæ.

29 Etiam ſi duo cõcurrant impetrãtes, & vnus non expreſſerit quod exprimendum erat ſi eodẽ die impetret reſcriptum perinde valere, non nocebit alteri impetranti, quominus præferatur iſti cõcurrẽti: vt quia non poteſt dici reſcriptum concurrere, quod eſt nullũ, c. nõ omnes. 2. q. 7. & c. factus. 7. q. 1. & hoc eſt valde vtile.

Canonicus verè creatus præfertur ficto perinde valere.

30 Et ſi Papa creat aliquem Canonicũ, & vult vt perinde habeatur canonicus, ac ſi tempore datæ fuiſſet canonicus. hoc ẽt non tollit ius quæſitum alteri canonico, licet ſint æquales: quia vnus eſt verè canonicus, alter ficte: & ſi duo ſint ſponſi, vnus verus. alter fictus, verus ficto præfertur. c. fraternitatis, de frig. & verus adminiſtrator præfertur ficto. c. olim. 1. de reſti. ſpoliat. c. cùm venerabilis. de religio. domib. & veritas præfertur fictioni §. ſi quis rem de lega. in inſtit Domi. conſ. 158. an ſi quis. col 2.

31 Nam ratihabitio non trahitur retro in præiudicium iuris quæſiti. l. bonorum. vbi Bart. ff. rem rat. haber & l. ſi indebitũ. § ſi procurator. ibidem Bald. in l obſeruare. in ſi. in 10. quæſt. de offi. proconſul. Domi. conſ. 128. factum. col. 2. & Socin. cõſ. 126. in princ. in 4. vol.

32 Et hoc ſolet Papa exprimere, dummodo non ſit ius acquiſitum alteri tempore datæ præſentium c. ſi poſtquam, de præben. in 6. ſuperius fuit dictum in bulla nouæ prouiſionis, quia valet, vt nunc, non vt tunc, quando in medio eſt obſtaculum. Soc. conſ. 226. ,ő, col. 3. in 2. vol: nã confirmatio valet vt nunc. d. l. obſeruare. in ſi.

in fi.ff.de offi.proconſul.Panor.in c.3. nu. 5 de his quæ fiunt a præla.ſicut de legitimatione dicitur,vt valeat vt nunc. doct. in c.per venerabilem, qui filii ſunt legit.

Confirmari poteſt contractus ſi non ſit alterius quæſitũ.

33 Vnde conſuluit Paul.Caſtren. conſ. 178.donatio in 1.vol.col.1.principem cõtractum inualidum confirmare poſſe ex defectu iuris communis, dum fiat ſine alterius præiudicio, & antequam ſit alteri ius quæſitum,per l.adoptio non iure facta,ff.de adopt. l.2.in fi.ff.de reb. corum.

34 Et ſi Papa diceret,non obſtante quod ſic ius alteri quæſitum, non ualeret: quia præſumeretur circumuentus, poſtquam declarauit hoc non valere. cap. ſi quando, eo. titul. nec iſtud reſcriptum reciperetur:nec Papa fidelis ſeruus eſſet, nec daret cibum in tempore,ſicut iuſſus eſt in Euangelio.

35 Præterea quando Papa dicit,non obſtante quacunq; collatione prouidemus, intelligitur de collatione inualida.c.2.ne ſede vacan.Fel.in c.cauſam quæ. in fi. de reſcr & Alex conſ 126.viſo titu.col.2.in vol.& conſil.35 viſo nu.6.in 4. vol.

36 Et quando reuocat omnia facta in contrarium,intelligitur de his quæ non erant iure facta.c.audita.de reſtit.ſpol.& inferius ſcripſi.

Exprimenda quæ ſũt in perinde ualere.

37 Nunc videndum eſt, quæ ſint in hoc reſcripto exprimẽda. Reſpon oportet exprimere omnes defectus,alioqui expreſſio vnius non ſupplet alios non expreſſos. l.1.§.ſi plura.ff.ad Turpillia. Domi. expreſſe in conſ.15.Reuerende pater. in 4. dubio.quia ſublato vno iure aliud remaner c.ex tuarum.de auctorita.& vſu palli. gl.in regul.cancell.19.in fin.

38 Vnde habetur in pract. Rom.quod in gratia perinde valere,non debet ſuppleri vltra illud,quod eſt in ſupplicatione, propter iudicia,quæ ſuper illis ſolent oriri: vt ſi perſonam iudicis approbo, non tamen videor approbare eius d. c. ſuper de off. deleg.

Omnes defectu ſunt exprimendi in perinde valere.

39 Idem in teſtibus habetur c.præſentiũ, de teſti. itaque ſi illegitimus minor impetrauerit beneficium curatum,non expreſſo defectu natalium, nec ætatis ſi poſtea impetret hoc reſcriptum,exprimendo tamen defectum natalium,& omittat defectum ætatis,nõ valebit hoc reſcriptum, nec impetratio:quia omnes defectus non ſunt expreſſi ita quandoque dixi alicui, qui ſic impetrauerat: nam ſi plura ſint crimina ſingulorum abolitionem quis petere debet. d. §. ſi plura. vel enumerare ea in vna gratia, ſeu literis:alioqui non valet gratia.

Perinde valere impetrãdũ vel reſcribẽda gratia.

40 Præterea ſi quis reſignauerit eccleſiã parrochialem in fauorem Titii, & ſignata fuerit ſupplicatio cum ſuſpenſione quarumuis gratiarum expectatiuarum,ſpecialium reſeruationum,vnionum,&c.Sed in impetratione bullæ hæc clauſula,cum ſuſpenſione non fuit conſcripta: tunc vtendam eſt his literis vt perinde valeat: ac ſi in illis de ſuſpenſione & decreto prædictis plena & expreſſa mentio facta fuiſſet, non obſtan. vel reſcribatur, vt ſupra dixi, & melius erit.

Docto. mentio omiſſa quando ſuppleri poſſit ex perinde valere.

41 Ad hæc ſi tempore prædeceſſoris Pauli tertii impetrauerim beneficium in villa murata tanquam doctor, & hoc fuit in ſupplicatione expreſſum: ſi obtinuerim bullam tempore dicti Pauli,in qua omiſſum fuit, quod eram doctor: nunc tempore Iulii volo eam immutare, & addere doctor.Quidam dicebant non licere quia literæ prædeceſſoris non poſſunt de ſtylo aliquo modo alterari, nec mutari,vel aliquid in eis addi,etiam ſi in ſupplicatione hoc fuiſſet ſcriptum: niſi impetretur hoc reſcriptum perinde valere, in forma Rationi congruit, ſuper dicta ſupplicatione.

Doctor iuriũ nõ dicitur qui in altero tamen eſt.

42 Vel dixerim me doctorem, vel baccalaureum in vtroque,& ſim doctor in altero,hoc reſcripto opus eſt. Idẽ ſi dixero me doctorem iurium:quia ius canonicũ & ciuile dicuntur iura:ideo factus doctor in altero,non poteſt ſe dicere doctorem iurium.Barb. in c.clerici.de iud. ſcripſi in 5.q tract.nomina.vnde hoc reſcriptũ impetrari poterit, vt perinde valeat impetratio, ac ſi fuiſſem doctor vtriuſque iuris.

Bulla tranſcribenda ſi derogatio fuerit omiſſa.

43 Idem etiam vidi impetrari,ſi in bulla non erat derogatum reg.cancel de 20 diebus,& in ſupplicatione ſic: vt hoc reſcripto vtamur.vt perinde valeat, ac ſi expreſſe derogatio facta fuiſſet.vel tranſcribatur bulla,vt ſupra dixi; & hoc eſt melius & vtilius.

Verus impetrãs præfertur ei qui impetrat perinde valere.

44 Ad hæc ſi concurrant verus impetrãs, & impetrans perinde valere, præferri debet uerus impetrans·quia veritas opinioni præfertur.l. filio quem pater. ff. de libe.& poſthu l.ſi pater §.quoties. ff.de manumiſſ. vindicta. §. ſi quis rem. de lega. in inſt.& uerus ſponſus præfertur ficto.c.fraternitatis.de frigidis,& cauſſa naturali accidentali.

cidentali l.qui habet.ff.de tutel.c.præſenti.§.idem de præb.in 6. ſic conſuluit Domi.Gemi.conſ 138. an ſi quis.col. vlt. & Caſſador.deciſ.6.de conceſſ.præb. .

In perinde valere, illa ſunt exprimenda, quæ in prima gratia.

45 Præterea iſta gratia perinde valere, dicitur ſubreptitia, niſi ſint expreſſa illa omnia, quæ in prima gratia exprimenda forent,per gl.in ver.præterri in c.ſi Apoſtolicæ.de præb.in 6.quia vim nouæ prouiſionis habet, licet illam contineat teſte Aegid.Bellamer. deciſ.635 ſuppoſita,ſic conſuluit Dom Geminia.d.conſ. 128 factum tale, in ſecundo dubio:quia confirmatio actus præcedentis regitur ex primo actu,& requirit illam ſolemnitatem, quam actus præcedens.d. l. honorum. ff. rem rat.habe.& l.1.C.qui admitti. gl. in c.quamuis.de reſcript.in 6.

Appellare & adhærere appellationi quando ſit liberum.

46 Sicut quis debet intra decem dies appellare, ita intra illud tempus ratificare appellationem, ab alio ſuo nomine emiſſam,vel illi adhærere.glo.in c vt circa,in verb. adhærentes. de elect. in 6. & augmentum, ſiue additamentum hiſdem regi debet legibus,quibus res cui adiicitur: nam quod pignori adijcitur,pignus eſt.l. ſi conuenerit 2.§.1.ff.de pignor.actio.Io. Monach.in c.quamquam,de elect.in 6.c. ſi.de conceſ.præben.ibidem c. quæ circa. de priui.Bart in d.l ſi conuenerit.& abunde Albert.Brun.in tract.de augmento, in 9 concluſ.

Beneficia in perinde valere, an ſint exprimenda.

47 Limita quando in prima prouiſione expreſſiſſem beneficia quæ habebam.tūc non teneor in reſcripto perinde valere, exprimere:quia poſtquàm in prima prouiſione Papa approbauit pluralitatem,nō eſt opus alia approbatione,vt dicit Aegi. Bellamera deciſ.635.ſuppoſita, vide glo. in c.ſi Apoſtolicæ.de præb & prob.in additio.ad Io.Monach.in c.ſi.nu.16.de conſuetud.licet quidam contrarium dicant.

48 Ego has diuerſas ſententias ſic conciliarem, quòd beneficiorum,quæ iam habeo ex iuſta diſpenſatione, de quibus nō eſt quæſtio in hoc reſcripto perinde valere,non teneor mentionem facere, poſtquam ſunt expreſſa in primo reſcripto. ſecus de aliis,quæ ad reſcripti validitatem tendūt. Et ita intelligi poteſt opinio contraria:& tutius eſt quòd omnia exprimātur, ſicut in prima prouiſione, vt ſcribit Fel.in c.in noſtra.de reſcript. & ſequitur Ioan.de Selua in tract de benef.in 3.par. q.12.verſ.Octaua qualitas.

49 Vbi dicit,in omnibus literis,per quas ius antiquum augetur, vel per quas conſeruatur, debet fieri mentio beneficiorum,allegat Roma.conſ.383. in propoſito.facit clem.1. de præb. quia nec perfecta videri poſſunt,niſi perfectionis ordine compleantur.c.nihil.7 q.1.

Ex ſignatura perinde valere capi an poſſit poſſeſſio.

50 Ad hæc in iſta patria poteſt quis capere poſſeſſionem ex ſola ſignatura gratiæ ſimplicis,vel nouæ prouiſionis, tamē ſi literæ gratiæ de perinde valere, non ſunt confectæ, non afferunt commodum ex ſola ſupplicatione, vt conſuluit Dom. conſ.128.factum.col.3.

51 Et vbi non poteſt capi poſſeſſio ex prima ſignatura, nec ex hac:nam talis ſolennitas requiritur in ratificatione,qualis in primo actu.l.nuptiæ inter.ff.de ritu nupt. & l.ſi vt proponis.C.de nup. ſic Roman. conſ 22.viſo facto,in fi.aſſerit.

Poſſeſſione adeptus ex prima gratia inualida non tenetur aliā apprehendere.

52 Item ſi quis adeptus fuerit poſſeſſionem ex prima prouiſione licet inualida, nō debet iterum eam ex valido titulo capere, videlicet ex hoc reſcripto perinde valere:quia poſſeſſio etiā ex inualido titulo poteſt adipiſci.l.1.§ ſi vir.ff.de acquiren.poſſ vt no.in ſi.c.vt lite penden.in 6. ſcripſi in tract. de pacifi. poſſeſſor. in 16. limitat & in §.declarantes. in verbo ſucceſſores.de manda. Apoſtol. in concord. Et opus eſt in hoc reſcripto exprimere, tam primam prouiſionem, quàm alia, necnon poſſeſſionem, vt perinde valeant,ac ſi, &c.

Profeſſio ante tēpus facta confirmatur ex perinde valere

53 Item ſi quis fecerit profeſſionem ante decimumquartū annum, illa profeſſio non valet,ſi demum conferatur ei beneficiū a Papa,ſolet in fine bullæ dari indultum quod profeſſio per eum facta a data præſentium valeat,plenamq. roboris firmitatem obtineat,& ſibi ſuffragetur, etiā perinde ac ſi tempore ſtatuto per eundem N. facta extitiſſet, dando diſpenſationem ſuper ætate,& indultum circa profeſſionem in forma perinde valere, dicendo, Nos tecum cum eodem N.vt prioratū prædictum recipere,& retinere, libere & licite valeat, quodq. profeſſio per te facta a die datæ præſentiū valeat,plenumq. robur,&c.vt ſupra, defectu prædicto, ac Lateranen.concilij.&c. diſpenſamus, tibiq. indulgemus, &c.

Naturalis defectus vt furor nō ſuppletur ex perinde valere.

54 Item ex hoc reſcripto perinde valere ſuppletur is defectus, qui poteſt iure ſuppleri.l.quia.ff.de præſcript.verb. oratio, de ſponſal.c.1.in prin. de ſacra vnctio. c. 2.de inſtit.ſed non alius, vnde naturalis

non ſuppletur defectus; ideo ſi furioſus
impetraret beneficium, illius impetratio
non valet, ſi poſtea cōcedatur reſcriptum
perinde valere, ac ſi fuiſſet ſapiens, nō va-
lebit, etiam iſtud reſcriptum: quia non eſt
in poteſtate Papæ furioſum ſapientem fa
cere, ſed Dei tantum, l. furioſum, vbi doc.
C. qui teſta. facere poſſunt. facit pulcher
text. in l. confeſſionibus. ff. de interroga.
act. §. 1. ibi. quia falſæ confeſſiones natu-
ralibus conuenire debent.

55 Etiam non valet reſcriptum conce-
dens pupillo teſtandi facultatem, ſi proxi
mus infantiæ ſit. glo. Bart. & Iaſ. in l. pen.
C. de precib. Imperator. offeren. per l. fin.
C. de teſtam milit. etiam ad pias cauſas,
& pro anima, etiā ſi eſſet doli capax. Bar.
& alij in repet. l. 1. in 2. q. 1. quæſtio C. de
ſumma Trinita.

Vt ſignatura valent non impetratur perinde valere.

56 Etiam ſi adiecta ſit clauſula ex certa
ſciētia, & plenitudine poteſtatis: quia hęc
plenitudo non ſe extendit ad defectus na
turales, teſte Innocen. in cap. ſciſciratus,
de reſcript. Bald. in l. Barbarius col. 12. ff.
de offi. præt. vt refert Iaſ in l. reſcripta. in
fi. C. de precib. Impera. offerend.

57 Inſuper hæc gratia perinde valere nō
datur ſuper ſignatura, ſed ſuper literis
expeditis in literis de perinde valere nar
rādis: quia ſola ſupplicatio etiam ſignatā
dicitur res informis, & imperfecta ante
literarū confectionem. de Rota deci. 458.
circa. [in no. ſub tit. de conceſ. præb. deciſ.
20.] & Sraphil. in tract. de literis gratiæ.
rub. de literis iuſtitiæ. verſ. quādo aliquis
petit gratiam.

58 Et quia ſignatura habet regulariter
hanc clauſul. perinde valere ideo nō poſ-
ſet dari aliud reſcriptū, vt perinde valeat
ſignatura, ac ſi bulla eſſet, ſed ſi quis vi-
deat ſibi vtilius fore reſcriptū perinde va
lere, quā nouam prouiſionem, licet ſigna-
tura ſit pro prima prouiſione: tamen po-
terit reſcriptū perinde valere ex ſignatu
ra confici, & hoc eſt practicis notiſſimū:
vel vtraq; prouiſio expediri eam poterit.

59 Et quando ponitur illa clauſula gene
ralis. vt perinde in omnibus, & per omnia
acta & geſta valeant, ac ſi de his expreſſa
mentio facta fuiſſet; tunc hoc valebit, per
text. in l. 2. §. furioſus. ff. de iure codicil.
nā papa poteſt fingere expreſſum, quod
in primis nō eſt expreſſum literis: vt not.
Ant. Butri. conſ. 2. refert Pau. Pariſ. conſ.
44. pro do. Hieron. col. 2. in 4. volu.

60 Limitatur gratia contrarietatis vitan
dæ, nam non quo ad omnia erit idem, vt
Bart. dicit in extrauag. ad reprimendum,
in verb. perinde in extrauag. qūo in læſæ
maieſt. crimi. procedatur. & glo. in l. ſacri-
legij. 1. ff ad leg. Iul. pecul. ait ꝙ vbi con-
trarietas non reſultaret. perinde eſt quo
ad omnia; & veritas, & fictio valet quo ad
tp̄s, modum, & quo ad cęteras qualitates.

61 Interdum concedit papa collationē
beneficij talis curati, etiā ſi ſit parrochia-
lis eccleſia, & hoc in ſignatura eſt expreſ
ſum, in bulla vero non, quid ſit tunc fa-
ciendum? Reſpon non eſt opus reſcripto
perinde valere. ſed tranſcribere bullam
oportet, in qua illud addetur, quod fuerat
in ſignatura expreſſum. ſed aliud non ad-
detur, nec mutabitur. ſed tantum deſcri-
betur cum illa qualitate.

Trāſcribere bullam quā opus ſit, vel gratiā perinde valere impetrare.

62 Et hoc ſuis impenſis tenetur menſu-
larius facere, cum ad eum ſpectet veras &
integras præſtare bullas. & edere non vi-
detur, qui totam non edidit. l. 1. in fi. ff. de
edendo. & ſic vidi condemnari menſula-
rium ſeu Bancquerium, vt ſupra dixi in
noua prouiſione.

63 Item quando minori eſt prouiſum de
beneficio, vel patienti defectum natalıū,
& non eſt expreſſum in impetratione, nul
la erit impetratio. ideo impetrari poterit
per hoc reſcriptū perinde valere. vt dictū
fuit. ſed ſi iam perceptio fructuū facta ſit,
non valebit prouiſio iſta perinde valere,
niſi quoq; ſit expreſſa fructuū perceptio.

Perceptio fructuū perinde valere exprimenda.

64 Quia ex ipſa perceptione reſultat in
habilitas, quę annullat gratiam iſtam per
inde valere, & aliam, & ſi Papa ſciuiſſet
illum inhabilem, ei non cōceſſiſſet. vt pa-
tet in deciſ. Rotæ, ideo oportebat iſtum
habilitare, ſecus ſi nullos percepiſſet fru-
ctus, vel conuerſi ſint in eccleſiæ vtilita-
tem, tunc enim nulla eſt inhabilitas. vt
infra dicam in diſpen. materia.

65 Si tamen in ſupplicatione fuerit habi
ta mentio fructuum, licet in bulla nulla
fiat rehabilitatio, tn̄ valebit gratia. quia
ſcientia Papæ cum prouiſione videtur ha
bilem facere impetrantem. l. quidam. ff.
de re iudic. & l. Barbarius. de offi. prætor.

Dicēs ſe familiarem vel nepotem cardinalis qui non eſt, quomodo ſibi prouidere debeat.

66 Ad hæc ſi quis, vt gratis expediretur
bulla, dixerit in ea ſe familiarem Cardi.
aut nepotem, cum non ſit, nulla eſt impe-
tratio & impetrans eſt ipſo iure excōica-
tus, ſecundum decretum Innoc. & Alex.
& carere debet conceſſione, vt ibidem. &
hoc docet Petr. Pau. Pariſ. conſ. 77. in cauſ
ſa. col. 2. in 4. vol.

Ideo

67 Ideo ſi velit impetrare literas perinde valere, oportet quòd hoc exprimat, & ſoluat pro prima gratia, & quòd abſoluatur: & poſtea dabitur ei hæc gratia, ſi non ſit alius, cui præiudicetur: vt ſcilicet perinde valeat, ac ſi non ſe dixiſſet familiarē Cardi. & ſic tantum ſolet taxari perinde valere in hoc caſu quantum prima gratia quam gratis eo prætextu habuerat. & hoc factum eſt, vt obuietur fraudibus, & malitijs hominum. l. in fundo. ff. de rei vendi. c. ſedes. de reſcript.

Reſcribenda bulla qñ ſit, vel gratia perinde valere impetrāda

68 Vltimo ſi quis impetrauerit parrochialem eccleſiam iniuſtè per alium detētam, cum clauſula quod poſſit exprimi, ſi ſit beneficium ſimplex expeditæ fuerunt bullæ ſuper parrochiali occupata, & diu litigatū: nunc apparet eam nō eſſe parrochialem, ſed ſimplex beneficium, quomodo prouidebitur? Reſpon. Quidam per reſcriptum ſi neutri, vel ſi alteri, dicunt.

69 Sed puto tutius & melius eſſe, vt impetretur hoc reſcriptū perinde valere, ac ſi ſimplex beneficium in bulla expreſſum fuiſſet, vel q transcribatur bulla iuxta formā ſignaturæ, vt ſupra dixi: hoc tñ reſcriptum perinde valere, eſſet tutius poſt litem inchoatam, quidam aſſerunt: ſed ego bullam tranſcribendam conſulerem, alia, quæ tangunt huius gratiæ materiam, per prædicta paruo negotio intelligi poterūt: ideo his contentus nunc ero, de his Deo agens gratias perpetuas.

De Subrogationibus.

Subrogatio quid.

SVbrogatio † quantum ad iſtam materiā attinet, nihil aliud eſt quàm in locum alterius litigantis ſuffectio, ſeu ſubiectio: l. proponebatur. ff. de iudic. vnde per reſcriptum ſubrogationis quis in beneficium, ſeu ius beneficij collitigantis ſufficitur, ſeu ſubrogari mandatur. c. 1. & 2. vt lite penden. in 6. & ſic conſeruatur beneficium.

Subrogatio duobus modis fiebat.

2 Et duobus modis ſubrogatio fiebat: nam aut Papa ſubrogari mandabat, aut ipſe ſubrogat. Papa interdum mādabat Epiſcopo, vel alteri, quod ſi conſtaret talem mortuum, & litigaſſet cum impetrante: ob id ſubroget impetrantem auctoritate Apoſtolica in oē ius, quod defunctio cōpetebat, ſeu cōpetere poterat, ſibiq; dictum ius conferas, & de eo prouideas, decernēs irritum &c. de hac loquitur Caſſador. deciſ. 1 rub. vt lite penden.

3 Verum quia Papa interdū alteri hoc ius poſtea conferebat illius conceſſionis immemor, & ob hoc lites erant immortales, ideo hodie Papa ipſe ſubrogat, & confert ius, quod defunctus habebat: vt inferius apparebit. & probatur in d. c. ſi. vt lite penden. in 6.

Morte aut reſignatione ſubrogatio fit.

4 Duobus etiam potiſſime modis fit hodie ſubrogatio, primo aut per mortē, aut per reſignationem, per tex. in ſi. 1. vt lite pen. in 6. ibi, mori, aut ſuo iuri renūciare, & c. 2. ibidem. per mortē aūt ſi collitigās moriatur, tunc ne nouus aduerſarius ſubrogetur, Papa facile ſubrogat collitigantem. Et is præfertur alijs, ſi intra menſem ſubrogationem petat: vt eſt in regul. Cancell. 27. quam ſtatim ſubijciam.

5 Fit etiam ſubrogatio per ceſſionem alterius collitigantis, & iſta etiā quotidie fieri ſolet, & aliquando fit in fauorem collitigantis: & tunc non derogatur huic regulæ de ſubrogandis collitigantibus: nec eius fit mentio, quia iuxta eam fit: ſi vero in tertij fauorem reſignatio fiat lite pendente, tunc derogatur huic regulæ, & additur clauſula in ſupplicatione, dummodo non cedat in potentiorem, & quatenus ſit vera lis. Gomeſ. in princ. reg. 1. q.

Subrogatio pro non litigante etiam fit.

6 Et quamuis regulariter inter collitigantes detur ſubrogatio, Alex. tamen ſextus ſtatuit in ſuis regu. rub. de ſubroga. dari ēt pro non collitigante cū derogatione regulæ, vel abſq; derogatione, quando collitigans extra curiam deceſſit.

7 Si vero apud ſedē non, niſi elapſo tēpore duorum vel trium menſium, & ſi appareat de negligentia collitigātis: & ſi primus ſubrogatus habeat ius cedentis & cōſenſum, & demum ipſe reſignauerit, non eſt neceſſe quòd ſecundus ſubrogatus habeat nouum conſenſum: nam poſtquam in prima ſubrogatione tam præſtitus non requiritur alius: nā actus intelligitur de primo. l. boues. § hoc ſermone. ff. de verborum ſignificatione.

8 Interdum petitur ſubrogatio in ius collitigantis, qui violauit ſequeſtrū, iuxta clem. vnam, de ſequeſtra poſſeſſ & niſi fiat expreſſa mentio non valebit ſubrogatio: vt ibidem dicitur.

Requiſita i ſubrogatione.

9 Notandum eſt, quòd hoc ſubrogationis reſcriptum ſolet regulariter concipi, ſicut noua prouiſio: vbi ſequentia interuenire ſolent. Primò poſt ſalutationem Papa narrat proceſſum, & cauſſæ ſtatum inter partes, & corā quibus iudicibus, ac

obitum, aut ceſſionem alterius ex colliti-gantibus · alioqui non valeret ſubrogatio non facta litis mentione. capi. inter. de re iudica Do de Rota deciſ. 274. licet, in nouis, [ſub tit. de præb. deciſ. 18.] vbi limitant. & vide eos deciſ. 310. ſi reus, ibidem [ſub ti. de reſcri. deciſ. 25.] Et ſolet inchoari narratio huius reſcripti regulariter: Orta inter dilectos &c & ſolet ſubreptio hãc vitiare gratiã: vt expreſsè conſuluit Petr. Pariſ. conſ. 49. ad primum. col. pen. nu. 33 in 4. vol.

Subreptio vitiat ſubrogationem.

10 Secundo Papa, ne nouus aduerſarius ſubrogetur, cupit prouidere iſti impetranti, quod exprimit in ca. 2. vt lite penden. in 6. ibi, ne propter nouos aduerſarios, qui malitiosè petitoribus interdum ſubrogantur, litigia in eccleſiarum diſpendium prorogari contingat.

Derogatio regulæ fit quñ renunciat collitigans, ſecus ſi tertius.

11 Et ſic quando collitigans renunciat, requiritur derogatio regulæ. ſecus ſi tertius non citatus reſignet: quia tunc nõ requiritur aliqua derogatio, cum non ſit collitigans: nec impetratur ius litigioſum, tamen ſi is qui impetrauerit commiſſionẽ cedat, is dicitur collitigans, quia iam cõmiſſum eſt negotium: vt eſt deciſum in c. ſi. vt lite pend. in 6. doctor. in Clemen. finali, eodem titulo.

12 Tertio Papa pro expreſſo habet cauſſæ ſtatũ, ſi enim pars abundè non expreſſerat proceſſum, & cauſſæ ſtatum, reſcriptum annullabatur. Ob id prouidet Papa habendo pro expreſſo: de qua clauſu. plenè ſcripſi in forma mand. in verb. pro expreſſis habentes. in Concord. & ſuperius in ſignatura, & bulla nouæ prouiſionis.

Subrogatur hodie etiã quis in ius petitoris.

13 Quarto Papa ſubrogat impetrantem in omne ius, quod competebat Titio tempore obitus, vbi ceſſionis: & quamuis prohibeatur in c. 2 vt lite pend. in 6. ne in ius petitoris quis ſubrogetur, ſed in ius defenſoris ſic. Tñ hodie p conſuetudinẽ derogatũ eſt illi tex. Nẽpe mortuo petitore, vel reo, ſtatim cõfertur ius illius, ẽt ab ordinario: & poſtea ſubrogatur is in locũ & inſtãtiã alteri⁹ defuncti vt inferius dicetur.

Subrogatus nouo titulo nõ iuuatur ſed iure ſuo eodẽ us. niſi in duob. caſibus.

14 Quinto limitat Papa, ſi quod ius eidẽ tempore ſui obitus, vel ceſſionis in prædicta eccleſia quomodolibet competebat, ſeu competere poterat: nam Papa nõ confert ius de nouo illi ſubrogato, ſed illud demum ius quod competebat cedenti, vel quondam Titio.

15 Nec poterit ſubrogatus iuuari nouo titulo ratione huiuſmodi reſcripti ſubrogationis: quia Papa non intendit conferre per iſtam clauſulam, ſi alius, ius nõ obtinebat, & ex intentione Papæ ius metimur. capi. ad aures, & c. mandatum, de reſcrip. [quia non intendit ius alterius tollere, & iuri illius præiudicare. c. quamuis. de reſcript. in 6.]

16 Vnde ſolent pragmatici Romã. dicere in ſubrogatione pro tertio non ſuppleri titulum, nec modum vacandi, per quẽ fuit prouiſum illi, in cuius ius fit ſubrogatio: niſi in ſignatura dicatur, quòd ſuppleri poſſit, & quãdo Cardinalis proprio motu ſubrogatur: quo etiam caſu in fauorem eius hoc ſuppleri poterit de ſtylo curiæ Romanæ.

Subrogatio fit nõ obſtante reſeruatione.

17 Sexto addit etiam, ſi ipſa eccleſia generaliter vel ſpecialiter diſpoſitioni ſedis Apoſtolicæ reſeruata ſit, vel eius collatio iuxta Lateranen. ſtatuta concilij apud ſedem eandem deuoluta exiſtit, auctoritate Apoſtolica ſubrogamus. Et ſic Papa intendit plene ſubrogare, etiam non obſtãte quacunq; reſeruatione ſpeciali, vel generali: & ſubrogatus debet gaudere eodẽ iure, quo alius eius autor gaudebat: vt docet Pau. Pariſ. conſ. 47. videtur, col. 2. nu. 14. in 4. vol. poſt do. de Rota deciſ 411. ſi lite pendente, in nouis. Bertran. conſ. 73. legatus, in 1. vol. ex noua editione.

Subrogatio quñ ad nouũ ius proſit.

18 Septimo confert ius adhuc ſic dicens, dictumque ius tibi conferimus, & de illo etiam prouidemus. Sic Papa confert ius cedentis, vel decedentis, nõ tamen de nouo, vt dixi: quod ꝓbatur ibi dictumq; ius tibi conferimus, ergo non ius nouum, ſed ius dictũ ſcilicet ſubrogationis. Et de illo iure prouidemus, non de alio nouo iure: ideo bonum eſſet addere clauſulam, & de nouo, ſi opus ſit, etiam prouidemus. quæ vix obtineri poteſt, ſed tunc prodeſſet etiam ad nouum ius.

Poſſeſſio vitioſa debet exprimi & beneficia in ſubrogatione.

19 Vnde in ſubrogatione faciẽda eſt mẽtio de vitioſa poſſeſſione ſui autoris, alioqui non valet ſubrogatio, teſte Calder. cõſil. 11 & 13. rub. de reſcr. vt refert & ſequitur Pau. Pariſ. conſ. 47. videtur. in fi. vo. 4.

20 Etiam in ſubrogatione a Papa debet fieri mentio de beneficijs obtentis; quia hæc ſubrogatio hẽt vim collationis: vt firmãt do. de Rota dec. 274. licet in ſubrogatione, in no. Philip. Perꝰ. in d. c. fi. in 2. no.

Subrogatus in eo ſtatu recipitur, quo erat proceſſ⁹.

21 Octauo decernit Papa impetrantem in eodem ſtatu ad cauſſæ proſecutionem recipiendum, in quo deberet admitti reſignãs, aut alter ſi viueret. Vnde ſic ſolet Pa-

pa ſcri-

pa ſcribere, Decernentes te ad huiuſmodi iuris proſecutionem admittendum fore in eo ſtatu, in quo dictus N. ſi viueret, poſſet & deberet admitti. quod probatur, in d. c. 2. in fi. ibi in illo ſtatu, quo ipſam inuenerint decernimus admittendum.

22 Et hoc facit Papa, quo lites citius terminentur: ideo ſi erat concluſum & renũciatum in cauſa, non debet recipi ſubrogatus: vt docent Anchar. Gemin. & Peru. in d. c. 2.

23 Ego tamen etiam vidi recipi in poſſeſſorio antequam ſententia ſit prolata: & facit tex. in Clem. 2 §. porrò, de elect. vbi Cardinales intrantes conclaue poſt Papæ electionem inchoatam debent recipi in eo ſtatu, in quo inueniunt cauſam electionis, ante tamen concluſam electionẽ maxime in materia beneficiaria, in quã ſententia non tranſit in rem iudicatam, glo. & doct. in c. 1. de conceſſ. præb.

24 Nonò Papa decernit irritum & inane, quicquid in contrarium contigerit attentari. De hac clauſula ſcripſi in rubrica de firma & irreuoc. concor. ſtabili. in concord. vide Dom. de Rota, deci. 411. in no. [ſub tit. vt lite pend. deciſ. 5.] & ſic collitigans præfertur non ſolum primo impetranti, verum etiam alijs, cum derogatione Regu. niſi ſecundus impetrans hoc expreſſerit: vt docet Gomeſ q. 17.

25 Decimò Papa tollit ſubſtantia, & iſta ſunt, quæ cõiter in ſubrogationis reſcripto ſolent inſeri, per quæ facilè, bone lector, cognoſcere poteris reſcriptũ hoc an valeat, necne. Alia ſcripſi ſuperius in bulla, & alias quoſdam clauſulas ſubijciam inferius proſequens reg. Cancell.

Subrogatus poſſeſſionẽ accipere debet, ſi ipſe non ſit.

26 Vndecimò aduertendum eſt, quòd licet ſubrogatus per Papam in oẽ ius, quod quõlibet competebat defuncto, acquirat et poſſeſſionem, quia poſſeſſio qualita & apprehenſa eſt iuris, per l ſi quis ad ſe fundum, ibi poſſeſſionis iura reparentur, C. ad legem Iul. de vi public. & ibi ponderat Bal. & Do. de Rot. deciſ. 64. ſubrogatus in nouis, [ſub tit. vt lite penden. deciſ. 5.] & probat Fel in rub. de reſcri. col. 3. nu. 6.

27 Tamen hoc nõ probarẽ, quia poſſeſſio ẽt apprehenſa nõ continuatur, per l. cum hæredes, ff. de acq. poſſ. quia eſt facti, l. denique, ff. ex quib. cauſ. maior. nec obeſt illa l. ſi quis ad ſe fundum: nam debet intelligi, amiſſæ poſſeſſionis iura reparentur, id eſt illa, quæ ſunt propria poſſeſſionis reparari debent ſpoliata, vtpote, fructus. & alia iura, quę ex poſſeſſione proueniũt: quæ not. in rubri. de cauſ. poſ. & in §. cõmodum, de interd. ſub §. retinendæ, & ſic nil probat: ideo ſubrogatus in ius defuncti neceſſe habet accipere poſſeſſionem ſi eam non habeat & ipſe ex alio titulo non ſit eam adeptus.

Praxis Franciæ quo ad ſubrogationes.

28 Etiam in hoc Franciæ regno praxis eſt, vt poſtquam aliquis ſubrogatus fuerit in ius alicuius à Papa, is accipiat poſſeſſionem in vim ſubrogationis Papę, & poſtea impetret literas Regias, quibus petat ſubrogari in ius & poſſeſſionem, & inſtantiã mortui: quod eſt verum, ſi ipſe non erat in poſſeſſione: nam tunc alia non eſt accipienda poſſeſſio, [ſed ſit ſubrogatio in poſſeſſionem demortui, & ſic duo ſunt caſus. Primus eſt, quando is qui petit ſubrogari erat in proceſſu cum poſſeſſione accepta, non tenetur nouam poſſeſſionem accipere, ex parte eius, in cuius locum ſubrogatur, ſed ſua poſſeſſio iam accepta illi proderit. Secundus caſus eſt, ſi tertius, qui nõ erat in lite, petat ſubrogari in ius alterius, opus eſt vt apprehendat poſſeſſionẽ quæ ex facti: & ſic non commutatur, d. l. denique. & ſic conciliantur ſententiæ contrariæ.]

Subrogatio eſt odioſa.

29 Duodecimò ſubrogatio dicitur odioſa, ideo nec facilè concedenda: c. fi. vt lite pen. in 6. vnde ſi moriatur alter collitigãs non debet beneficium litigioſum alteri conferri, nec de illo prouideri, d. c. fi. Domi. de Rota deci. 308. nota quod ſecundũ, [ſub ti. de electione, deciſ. 4.] & dec. 429 nota nunquid, in antiq. [ſub tit de reſtit. ſpoliatur. deciſ. 17.] & Pau. Pariſ. conſ. 47. videtur, in fi vol. 4. quod verum putarem quoad tertium, vt ſubrogetur, ſecus quo ad litigantem.

30 Quæ iura tamen hodie in hoc non ſeruãtur regno: nam ſiue actor, ſiue reus moriatur, ſtatim beneficium confertur alteri per ordinarium, vel per Papam: & ſic lis protelatur p nouos aduerſarios & is ſubrogatus poteſt dare obiectus contra alterum collitigantem: licet Rota teneat contra in tit. vt lite penden. deciſ. 1. [Bernar. de Biſigneto.]

Beneficium an dicatur litigioſũ ſi lis ſit ſuper poſſeſſione.

31 Sed dicunt beneficium non eſſe litigioſum, quando de eo agitur ſuper poſſeſſione. Et ita concluſit maior pars, dom. de Rota vt refert Caſſado. in deciſ. 4. rub. vt lite penden. & vide deciſionem ſeq. quando neglecta eſt lis, quòd ordinarius conferre poterit.

32 Ego tamen putarem non valere Papæ collationem, nec ſubrogationem, niſi fieret mentio litis, etiam motæ ſuper poſſeſſorio tantum: quia hoc eſt quod forte retraxiſſet papam a concedendo, vel non tam de facili, ſi hoc expreſſiſſet: ideo hoc quoque exprimi debet. c. paſtorali. in fin. de reſcript. licet do. Philip. Probus teneat contra in additio. ad Io. Monach. in cap. præſenti. de offi. lega. & vide quæ ſcripſi in tract. de pacifi. poſſeſſor. nu. 166. vbi reſpon. his qui contrarium tenent.

Litigans an poſſit permutare. 33 Decimotertio ſi lite pendente ſuper beneficio reus permutet eum alio: & interim moriatur: huiuſmodi permutatio reuocabitur per viam attentati, etiam contra illum ſuperſtitem, eo tamen vocato. de Rota deciſ. 56. ſi lite, in no. [ſub tit. vt lite penden. deciſ. 3.] allegant not. per In. in c. cum M. de conſt. vide eos deciſ. 411. ſi lite, in nouis. [ſub tit. pend. deciſ. 10.] & deciſ. 400. nota ſi lite. in antiq [ſub tit. vt lite pend. deciſ. 3.] & deciſ. 43. nota nunquid, in antiq. [ſub tit. de renuncia. deciſ. 1.] & deciſ. 4. de reſtit. ſpol. [Bernard. de Biſigneto.]

34 Ego tamen vidi ſeruari contrarium in forenſi iudicio: nā liberum eſt litiganti permutare ſuum beneficium cum iure, quod alius habet, & is ſubrogatur in locum ſui autoris, dummodo ſubrogatus non ſit in fraudem vel potentior. Et ita ſeruatur: & ſi appareat litigātem in fraudem feciſſe permutationem, vel ceſſionem, cōdemnari debet ad expenſas, & ad mulctam, ſi opus ſit.

Subrogatus procuratorē de nouo conſtituere debet. 35 Decimoquarto ſubrogatus debet de nouo conſtituere procuratorem, vel hunc eundem quem cōſtituerat eius autor, vel alium. Aliàs ſi procurator cōſtitutus per quondam Titium continuet proceſſum ſubrogari ſine nouo mandato, nō valebit proceſſus, quia lis erat finita, quo ad eū, quæ non tranſit ad ſingularem ſucceſſorem. c. quia V. de iudic. vbi doct. & do. de Rota, deciſ. 171. Si A. conſtituat, in not. [ſub tit. de procur. deciſ. 13]

36 Maxime quia mandatum procuratoris eſt ſtricte interpretandum, nec extenditur ad perſonam, vel cauſſam non expreſſam. c. qui ad agendum. de procur. in 6. & mutata perſona, mutata eſt cauſa. l. nulla. C. de procur. c. cum ſuper. de re iudic. Guido papæ in decis. Delphin. q. 86. procurator.

37 Poterit tamen iſte ſubrogatus continuare cauſſam cū procuratore collitigantis ſuperſtitis, quia adhuc cauſa pendet & ille procurator ad totam cauſam conſtitutus cenſetur: & ſi viueret Titius procurator, teneretur cum eo continuare, ergo & cum iſto. Et ſic fuit cōcluſum in Rota deciſ. 440. ſi agens in no. & Fel. in d. c. quia V. col. vlt. Intimatio tamen domino fieri debet. & terminus illi dari ad opponendum contra ſubrogationem: vel terminus debet concedi procuratori ſuperſtitis ad conſulendum dominum, ſi petat, per c. dilectus, de procur. Peruſ. c. vlt. no. ſi. vt lit. penden. in 6.

38 Decimoquinto mortuo vno ex collitigantibus petitio dirigi poteſt cōtra intereſſe putantes. d. c. ſi. & hoc probat Aegid. in deciſ. 56. mortuo. quem ſequitur Caſſador. deciſ. 6 rub. vt lite pen. per tex. in c. ſi. de elect. in 6.

39 In hoc regno mortuo actore vel reo litigante ſuperſtes petit quando poſſeſſorio agitur, manum regiam leuari: & vulgo dicunt, *la main leuee*, quæ ſolet illi concedi, requiſitis tamen decem, quæ ſcripſi in tract. de ſenten. executor. artic. primo glo. 4.

40 Decimoſexto ſubrogatus in ius alterius poteſt petere ſententiam ſui prædeceſſoris recredentiæ, vel aliam executioni mandari in ſuam vtilitatem, per l. cum quaſi. in prin. ff. de fideicom. libert. & ibi Boer in addi ad Bened. de plumbi. & Bal. ac Iacob. in l. vna. §. 1. in fi. C. de caduc. tollen. & pronunciabitur iſtum ſubrogatum debere gaudere ſententia in vtilitatem reſignantis vel prædeceſſoris lata, non quod detur alia recredentia. *Subrogatus in ius recredentiarij iuuari illius ſententia debet.*

41 Decimoſeptimo ſubrogatus in locum alterius non poteſt nouum iudicium poſſeſſoriū inchoare, ſed tenebitur per viam ſubrogationis petere ſe ſubrogari coram eo iudice, coram quo lis pendet, ne diuerſa ſequantur iudicia, & contrariæ ſententiæ. l. nulli. C. de iud. Sic pronunciauit Pariſ. Senatus anno 1525. die 2. Maij. *Subrogatus non poteſt nouum iudicium inchoare.*

42 Decimooctauo licet quidā fuerit in locum alterius ſubrogatus, tamē alter in eiuſdem locū ſe ſubrogari petere poteſt: quia primus forte eſt inhabilis, vel nullū habet titulum, ob id non impedietur ſecundus. Ita cenſuis Senatus pro domino Adriano Gemoly doctore Theologo contra Ioannem Hays ſubrogatū, an. 1526. die 9. Februa. & anno 1527. die 17. Martij pro quodam alio. *Duo in locum vnius an ſubrogari poſſint Areſtū.*

43 Deci-

Inhabilis nõ notorius debet ſubrogari.
Areſtũ.

43 Decimonono poſtquam papa ſubrogauit aliquem, & eidem ius defuncti contuluit, ſi is petat coram iudice laico ſubrogari in poſſeſſionem defuncti, & inſtantiã non poterit prohiberi, etiamſi allegetur vitium perſonæ non notorium, quod poſtea probabitur in proceſſu: vt cenſuit Senatus anno 1514. & condemnabitur [opponens ſubrogationi faciendæ ad expenſas, damna, & intereſſe] ideo non debet quis inſiſtere, ne quis ſubrogetur, ſi vitium non ſit notorium.

Subrogatur quis in locum alterius partis q impugnauit.

44 Vigeſimo interdum vidi ſubrogari in locum illius poſſeſſoris, quem pars dixerat nullum ius habere, ſed forte ab initio proceſſus, ſed poſtea potuerat acquiſiſſe ius etiam in ſubrogationibus ſolet narrari contra iuſtitiam, & contra ius ſe opponere, & impedire: & tamen petimus ſubrogationem, ſed dicatur conditionaliter, in ius talis petit ſubrogari, ſi quod ius habebat: quia conditio nil ponit, & ad maiorem cautelam multiplicatur titulus. c. poſt elect. de conceſ. præb.

Subrogatus debita prædeceſſoris ſoluere non tenetur.

45 Vigeſimoprimo ſubrogatus nõ tenetur ſoluere debita prædeceſſoris. c. 1. de ſolutio. quia ius ab eo non obtinet: & filius, qui non obtinet bona paterna a patre, ſed alio iure non tenetur ad debita patris, ſic nec vxor ad debita mariti, quãdo nullos habet conqueſtus l. 1. & 2. C. de repud. hæredit. vbi doct. Aufrer. in deciſ. Tholoſ. q. 70. doct. c. 1. de ſolutio. per illum textum.

Subrogatus non reſtituit fructus prædeceſſoris nec expen.
Areſtũ.

46 Vigeſimoſecundo non tenetur ſubrogatus reſtituere fructus, quos prædeceſſor percepit, quia nil iuris habet ab eo, vt docet Peruſ. in c. præſenti. de offic. ordin. lib. 6. & d. Prob. in c. præſenti. de offi. leg. ibidem facit l. 1. C. de adminiſt. tutor. Et ita viſum fuit Senatui, anno 1536. in menſe Februario.

Areſtũ.

47 Nec quidem ad expenſas tenetur, niſi a die ſubrogationis: quia impenſæ ſunt perſonales, vt abunde ſcripſi in tract. de expenſ. in tertio Tomo ordina. regiar. & ſic cẽſuit Senatus, anno 1508. die 5. Aprilis ante Paſcha. facit quod not. Io. Mon. in d. c. ſi. vt lit. pend. lib. 6 & in c. ſi tibi abſenti. de præb ibid.

Areſtũ.

48 Limita niſi pure & ſimpliciter reciperet proceſſum, & rementa cauſæ: vt fuit deciſum in hoc Senatu, anno 1516. die 7. Aprilis poſt Paſcha, & in conuentibus iuridicis apud Picto. habitis, anno 1541. die 27. Octob. pro magiſtro Ioan. de Fontenay contra Anto. Peletam.

Areſtũ.

49 Secundo non procedit, quando quis vellet ſubrogari poſt ſententiam recredentiæ, & primi capitis poſſeſſorij: eo enim caſu non recipietur, niſi fructus, & impenſas omnes pendat, & reſtituat, vt ſancte pronunciauit Senatus, anno 1542. die 11. Maij pro magiſtro Aegid Duran. contra Petrum Combault: quia res tranſit cum ſuo onere. l. alienatio. ff. de contrahen. emptio. poſtquam igitur ſententia prolata erat, onus inhærere videbatur rei, quod non eſt ante ſententiam.

Reſignãs in proceſſu remanere debet pro fructib. & expẽ.

50 Ideo non recipietur volens poſtea proſequi proceſſum, niſi ita reſtituat: & quia rem litigioſam aſſumit, videtur velle calumniari, ideo ſic puniendus eſt: niſi curia dicat, quod reſignans remanebit in proceſſu pro fructibus & expenſis: & tunc reſignans teneretur: & hoc bonũ eſt petere antequam quis petat ſe ſubrogari.

Subrogatio poſt annũ peti non poteſt.
Areſtũ.

51 Vigeſimotertio petere ſubrogationẽ quis debet quando poſſeſſorio agitur intra annum, alioqui poſtea non recipitur, quia interdicta ſunt annalia l. 1. ff. de interdic. nec releuatur quis etiam per literas Regias poſt annum: vt cẽſuit Senatus Pariſ. pro Ioan. du Drac, Canonico Carnoten. contra Iacobum de Polinhes, & quendam abbatem de Vuadzille vide textum in c. 1. & 2. de eo qui mittitur in poſſeſſio.

Annus quomodo computetur.

52 Et hic annus a die collationis & poſſeſſionis aduerſarij computatur, quia non potuit petere ſubrogari antequam collationem haberet: hoc limitaui, quando is qui petit ſubrogationem poſſediſſet, vel literas impetraſſet intra annum, & eas executioni non demandaſſet: & in alijs caſibus quos conſcripſi in Concord. in §. declarantes. in gloſſ. ſucceſſores, ibidem quilibet videre poterit.

Subrogari petens ſtatum ſuũ exhibere debet titulum.

53 Vigeſimoquarto petẽs ſubrogari, debet incontinenti ſuum exhibere titulum, per quem appareat an intra annũ veniat necne, vel vexandi aduerſarij gratia: hoc petat gloſſ. & Doct. in c. 2. vt lit. pen. lib. 6. & ibi Gemin. vnde non ſolet dari dilatio iſti, qui non exhibet titulum: quia in ſua poteſtate fuit experiri: vt not. in l. inter ſtipulantem. §. ſi Stichum ff. de verb. obl. hodie datur modica dilatio.

Procurator cauſæ ad ſubroga-

54 Vigeſimoquinto nõ requiritur quod dominus citetur, ſi reliquerit procuratorem ad cauſſam talis beneficij: ſi petam ſubrogationem in illo beneficio: ſed cita-

tionem citari poteſt.

bitur procurator cauſſæ, & coram eo ſubrogatio petetor. Ruſæ. in tract. Rega. in 5. priuileg. Si tamen procurator peteret dilationem ad conſulendum dominum, ei vix denegaretur.

Subrogatus titulũ ſui autoris iuſtificare tenetur.

55 Vigeſimosextò ſubrogatus iuſtificare tenetur titulum, & ius illius, in cuius locum ſubrogatur, quia ſuo autore plus iuris non poteſt habere teſte Aegid. Bellame. in deci. 112. ſubrogatus, & deciſ. 16. ſi petens, vnde probare debet omnia expreſſa in bulla ſui autoris, quia eodem iure vti debet cum autore, regu. cum quis in ius, de reg. iur. lib. 6.

56 Licet regulariter quis non deat oſtendere titulum ſui prædeceſſoris, quando is fuit habitus & reputatus verus rector eccleſiæ: vt docent Panor. & alij in c. illud, de præſumpt. & Aufrer. q. 467. ſecus quãdo lis fuit ſemper cum autore, & ita debet intelligi Rotæ deciſ. 109. agẽti, in no. [ſub tit. de rerum permutatione, deciſ. 4.

Vna poſſeſſio ſufficit nec eſt opus ex diuerſis titulis aliã apprehẽdere.

57 Vigeſimoſeptimò iure illius, qui mihi ceſſit pendente lite vti potero etiam ſine ſubrogatione, ſi eram prius in inſtantia & lite ante ceſſionem, nec eſt opus noua poſſeſſione: ſecus ſi non eram in lite, quia tunc & noua poſſeſſione, & ſubrogatione opus erit. Nam ſi in poſſeſſione ſim, aliam non debeo petere poſſeſſionem, licet ex pluribus cauſſis poſſidere poſſim, l. 3. §. ex pluribus, ff. de acquiren. poſſeſſio. tamen vna poſſeſſio mihi ſufficit, vt ibi. & hoc iure vtimur.

Subrogatus poſt duos annos non põt proſequi litem deſertam. Areſtũ.

58 Vigeſimooctauò ſubrogatus non proſequens litem in cauſa nouitatis, & ſuper poſſeſſorio motam per duos annos, poſtea eam proſequi non poterit, etiam ſi per literas Regias releuaretur, quia perempta eſt inſtantia: vt iudicauit Senatus Pariſ. anno 1528. die 14. Decẽbris: quia in hac materia non ñt litis conteſtatio: nec perpetuatur actio vſque ad 30. vel 40. annos, ſicut in petitorio, l. nam poſtea, §. ſi is qui temporali, ff. de iureiur.

Valet ſubrogatio, etſi non fuerit expreſſum an intus poſſeſſoris vel petitoris quis ſubrogetur.

59 Nempe vtendo per annum acquiritur poſſeſſio: ita quoque per annum interdictum perditur, l. 1. ff. de interdict. & annus quo lis cœpta fuit, non computatur, quia eſt integer, ſed ſequẽs: ſic faciunt no. in l. properandum, C. de iudic. & l. fina. C. vt intra certum tempus, tamen iſte excluſus ſi ius optimum habeat, petitorio agere non prohibetur: vt not. docto. in l. nulli, C. de iud.

60 Vigeſimononò ſubrogatio facta à Papa in ius defuncti valet, licet non fuerit expreſſum in bulla, an defunctus eſſet petitor, vel poſſeſſor, ex quo ſemper quæritur de iure defuncti, vt ſciamus de iure ſu perſtitis. cap ex parte, de arbitr Etiam valebit ſubrogatio, licet non dicas defunctum fuiſſe poſſeſſorem: verum ſubrogatus non admittetur ad defuncti poſſeſſionem, ad quam non cenſetur ſubrogatus, Bonifac. in clementi. 1. in 9. concluſio, vt lite pendente cautius eſt tamen exprimere.

61 Vltimò hic multo plura ſcriberem de ſubrogationibus actionum, videlicet an actio ſubrogata ſapiat naturã eius, in cuius locũ ſubrogatur, & alia quæ ad ius ciuile pertinent: verum quia tantum ea proſequor, quæ reſpiciunt ad materiam beneficiariam, ciuiles materias alibi ſcribam: ideo de hoc reijciam te ad Bar. in l. 1. §. hæc actio. ff. ſi quis teſta. liber eſſe iuſſus fuer. ad docto. in §. fuerat, de action. in Inſtitution. & in l. certi conditio, in principio. ff ſi certum petatur. & docto. in l. inter ſtipulantem. §. ſacram, de verborum obligat. l. ſi eum. ff. qui iniuriarum, ſi quis cautio.

Regula cancellariæ, De ſubrogandis collitigantibus.

Item dominus noſter litium ſuccindere cupiens anfractus.

GLOSSA PRIMA.

HAec regula abundè per Gomeſ. dotata eſt per qõnes quę inter regulas Inn. 8. eſt 27. & duæ rões ponũtur in initio: prima eſt vt litium anfractus ſuccidãtur, qui anfractus maximi, & tanti ſunt, vt vix par aliquis quantumcunq; diues eſſe poſſit. Crede mihi, vt ſi poſſis cõponere nunquam litiges, & puto ꝙ Deus optimus maximus permittit lites, vt flagella duriſſima contra magnates, & vt torqueantur. Nam per peſtem. cum fugiant, vix torqueri poſſunt, per bellum minus: per famem nequaquã, cum ſemper habeant frumenta, ſed lites euitare vix poſſunt, quæ valde torquent, maxime quãdo agitur de capite. Et quãuis lites ſint procuratoribus & aduocatis cibaria dulciſſima, tñ ipſis partibus ſunt valde amaræ. Et ſacerdotes cũ partibus ſolent dicere, extingue flammas

Lites flagella hominum duriſſima: ideo non eſt litigandum.

litium:

litium: ſed noſtrum erit orare Chriſtum, vt nobis pacem temporis, pacem pectoris, & pacem æternitatis concedat. Amen.

Et ne noui collitigantibus aduerſarij dentur, prouidere voluit, ſtatuit, & ordinauit, ꝙ quoties deinceps aliquem ſuper quouis eccleſiaſtico beneficio collitigantem.

GLOSSA SECVNDA.

SEcunda eſt ratio huius regulæ, quæ eli citur ex c.ſi.vt lit.pen.in 6.vbi ſi vnus collitigans moriebatur, non poterat beneficium conferri, nec de eo per electionē, aut alias prouideri: niſi lis finita fuiſſet, & de iure defuncti apparuiſſet, capitu. 1. & 2.ididem. vbi ſunt hæc verba, ſi hi, contra quos ſuper dignitatibus, perſonatibus, val alijs eccleſiaſticis beneficijs, quæ poſſident, litigetur, lite pendente cedant, vel forte decedant: ne propter nouos aduerſarios, qui malitioſè interdum petitoribus ſubrogantur litigia in eccleſiarum diſpendium prorogari contingat, ſtatuimus, vt dignitates, perſonatus, vel beneficia huiuſmodi &c. hic nō requiritur finis litium, ſed impetratio collitigantis valet, ſi intra mēſem à die ceſſionis, vel obitus impetrauerit: ita quòd collitigans præfertur alteri cuicunque impetranti, dummodo impetrauerit intra menſem. & ſic omnes aliæ impetrationes factæ, etiam anteà non valebunt per prædictas rationes. Et loquitur de impetratione facta à Papa: & ſic habes hic vnum caſum mirabilē, in quo vltimus impetrās præfertur priori, contra c.ſi eo tempore, & cap. duobus, de reſcript.in 6.c.eum cui de præb.ibidē. vide alios caſus per gloſ.in c. quia ſæpe, de præben.lib.6.

Vltimus impetrās priori præfertur.

In iure vel ad ius, ſi quod forſan eius aduerſario in dicto beneficio competierit, ſubrogari conceſſerit.

GLOSSA TERTIA.

ET ſic habet locū hæc regula, ſiue quis ſubrogetur ad ius, ſiue in iure, dummodo is, qui obijt, acceptauerit: nam ſi nominatus antequam beneficium acceptet moriatur, vel mandatarius: non poterit alius ad ius iſtius ſubrogari, quod extinguitur per iſtius obitum; ſicut dicitur de canonicatu, in cap dilecto de præbend. c. quodam. illo titu. in 6. Ego intelligerem hanc regulam, quòd ſi collitigans intra menſem à die quo litigans ceſſit, vel deceſſit, petierit in ius defuncti, vel cedentis ſubrogari, quòd omnibus præferatur, etiam ſi alij impetrantes fuerint in data priores, nē noui aduerſarij collitigantibus dentur; & impetrationes aliorū nullius ſint momenti, dummodo intra menſem collitigans impetrauerit, quod ſi poſtea, nō & idem vult dicere hoc tex. dū dicit, in iure vel ad ius: quia ius ad rem nō pōt impetrari, cum extinguatur per mortem. c.ſi. de conceſſ. præb. Boniſ. in cle. 1. in 3. conclu. vt lite pendente. Non tamen eſt abſurdum quem ſubrogari ad ius mortui, vtpote ſi mandatarius poſt beneficiū vacans acceptatum moriatur: ad illud. n. ius quis poterit ſubrogari, quia non eſt ſimplex ius ad rem, ſed eſt iam radicatū in perſona morientis: & hoc docet hic Gomeſ. q. 6.

Collitigans intra menſem ſubrogationem petere debet.

Ius in re vel ad rem.

Et poteſt quis ēt lite pendente cedere. c. per tuas. 1. in ſi. de ſimon. ſic & appellatione pendente, tamē ſi poſtea pronuncietur bene iudicatum, reuocatur illa renunciatio ranquā attentatum. gl. in ver. interponi. rub. de cauſ. in Pragmatic. ſanction. doct. in l. quæ à latronibus. §. ſi. de teſtam.

Dummodo præfatos collitigans in dicto beneficio intruſus non fuerit.

GLOSSA QVARTA.

DVobus modis poteſt iſte tex. intelligi. primo ꝙ impetrans collitigans intra præfatum menſem omnibus præfertur, vt gratia aliorum nullius ſit momenti; niſi collitigans fuerit intruſus, vtpote quia videns quendam capularem ſenem cito moriturum, mouit ei litem, & poſſeſſionem beneficij de facto prætextu tamen cuiuſdam friuolæ collationis accepit, vt poſt ipſius ſenis obitum, beneficium impetraret: certè ſua impetratio ſic fraudulosa nullius erit momenti: & gloſſ. dicit in hac regu. ſæpe fraudem huic regulæ fieri, quia impetrans eſt intruſus.

Intellectus duplex ad tex.

2 Secundo poteſt intelligi, quod collitigās præferatur alteri impetranti; dummodo is cuius beneficium impetrauit, nō fuerit intruſus, quia non poterit ius aliud habere, quàm haberet is, in cuius locum ſubrogatus fuerat, ſed intruſus nil iuris habe-

habebat, c. cum iam dudum de præbend. ergo nec iſte ſubrogatus in locum ſuum: prior tamen magis conuenit.

3 Limita niſi purgatum fuerit vitium, quia non dicitur amplius intruſus, licet a principio fuiſſet. d. c. cũ qui. de præb. lib. 6. Nam qualitas iuncta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi. l. in delictis. §. ſi detracta. ff. de noxal. actio.

Intruſus quis dicatur.

4 Intruſus autem dicitur, qui ſine auctoritate illius, ad quem collatio beneficij ſpectat, illud accipit propria auctoritate. c. ad aures. de exceſſ. prælato. & qui nullum habet titulum. c. quia diuerſitatẽ. de conceſſ. præb. gloſſ. in verb. metuebãt. c. bonæ. t. de elect & c. niſi. de renunc idẽ in officio. l. non aliter. C. de palat. ſacra larg. lib. 12. vel qui ſine titulo ingerit ſe adminiſtrationi beneficij. Panor. in c. cũ iãdudũ. de præb. p c. auaritiæ. de ele. in 6.

5 Vel qui ſine canonico titulo beneficium occupat, & non intrat per oſtium, nec habet canonicum ingreſſum, c. relatum, de iurepatronat. Bal. in c. nihil. col. 2. de electio. Et qui ſine titulo ſedem inuadit, intruſus eſt, & falſi crimine tenetur l. eos §. qui ſe pro. ff. de falſ. Bal. in c. paſtoralis. col. 1. de except.

Intruſus impetrãs beneficiũ intruſionis mentionem facere debet.

6 Ex quo infertur, quòd qui per vim occupat beneficium, dicitur intruſus, c. eum qui, de præb in 6. gl. in ver. violentus. de pacific. poſſeſ. in pragm nec valebit collatio, etiam ſi poſtea impetrauerit non facta mentione illius intruſionis. d. cap. iamdudum. Panor. & alij in d. c. 1. de conceſſ. præb. quia non videtur Papa remittere intruſionem quam neſcit, l. mater. ff. de inoff. teſt. text. aureus in l. auctoritate. C. vnde vi, quem notat Anchar. conſ. 92. & Felin. in c. poſtulaſti, col. 18. de reſcript. & Barbat. conſ. 63. col. 10. in 1. vol.

Adminiſtrãs ante confirmationẽ eſt intruſus.

7 Secundo etiam vocant intruſum, qui poſt electionem, & ante confirmationem adminiſtrat, quia ipſo iure eſt priuatus ſic adminiſtrando, c. auaritiæ de elect. in 6. niſi eſſet alius actus a ſuperiore procedens, & hũc repræſentãs, Oldr. conſ. 146. factum eſt tale, in fi vel niſi adminiſtrauerit ob neceſſitatem eccleſiæ, vel vtilitatẽ, Oldrad. conſi 9. poſito.

8 Nec valet conſuetudo, vt quis ante confirmationẽ adminiſtret, vel ante prouiſionem, quia eſt contra bonos mores; nam hoc modo poſſet hæreticus excommunicatus, & incapax præeſſe eccleſiæ. Old. 191. nullo modo. col. 1. per textum in auth. vt nulli iudi. §. 1. col. 9. & c. vlti. de conſu. quæ videtur eſſe corruptela, ac ſacris canonibus inimica, e cum venerabilis, de conſuetudin. Sic conſuluit Petrus Anchara. conſ. 51 conſuetudo, vbi tamen dicit adminiſtrantem ratione conſuetudinis antiquæ non priuatum, nec vllam pati debere pœnam, per gloſſ. in d. c. cum venerabilis. quia non debet puniri, qui communi iudicio non peccat. c. inter corporalia §. ſanè. ibi, & quamuis. &c. de tranſla. Epiſcopi, idem eſt priuatus, qui lite pendente adminiſtrat, c. 2. de in integ. reſt.

Adminiſtrãs ante inſtitutionem eſt intruſus.

9 Idem ſi poſt præſentationem, & ante inſtitutionem quis adminiſtrauerit: vt firmat Roch. de Curte. in tract. iuriſpatronat. in verb. honorificum q. 39. Et his caſibus ipſo iure priuatus eſt, qui ſi properè adminiſtrauit.

10 Tertiò qui beneficium poſt priuationem, & depoſitionis ſententiam adhuc retinet, à qua non appellauit, ſecus ſi appellauerit. Innocentius in c. qualiter. 2. col. 3. nu. 10. de accuſ. Maleret in tract. de electio. in fi. q. 17. Præpoſitus in c. ſi. 19. diſt. [Diuerſum eſt ſi retineat poſt ſententiam ſuper poſſeſſorio latam, quæ non reſpicit titulum, & ſic ſemper habet titulum niſi à iudice eccleſiaſtico priuatus ſit. c. cum non ab homine. & ibi. Doct. de iud.

11 Quartò qui beneficium iniuſtè alteri ablatum, & omiſſo iuris ordine detinet, quamuis habuerit collationem, c. tãta. de exceſ. prælator. Domi. & Præpoſi. in c. propter, in fi. 19. diſtin.

Intruſus qui collationem à non habente poteſtatem obtinuit.

12 Quintò qui à ſuperiore excommunicato, vel ſuſpenſo collationem habuerit, vel ab eo, qui non habet poteſtatem conferendi. c ſi de exceſſib. prælat. & ideo is qui accipit per deuolutionem, aut aliam collationem ab eo, quem ſcit non poſſe cõferre, eſt intruſus. Dom. in c. ſi in fi. 19. diſtinct. & ſæpius videmus iſtos deuolutarios volãtes ad infinitas lites, & malignitates, qui grauiſſimis pœnis, & temerè litigantes mulctis plectendi eſſent: vt dixi inferius de deuolutio.

13 Sextò dicunt illum, qui commiſit crimen dignum depoſitione, dici largè intruſum, vel qui habet vitium, ob quod priuandus eſſet beneficio, licet gl. in cap. cum ſuper, de cauſſa poſſeſ. dicant eos, quaſi intruſos. Io de Selua in tract. de bene. q. 11. nu. 9. in 3. parte. Feli. in c. veniens. 2. not. de accuſ. extra.

14 Quod mihi parum probabile videtur,

quia

quia interim habet titulum, antequam priuetur. Ergo intruſus non dicitur, niſi commiliſſet crimen, per quod fuiſſet ipſo iure priuatus, veluti hereſim, vel ſimoniã: de quibus ſcribit Feli. in c. 2. de reſcrip. extra. Caſus autem quibus ipſo iure quis priuetur, conſcripſi in tractatu de pacifi. poſſ. in 4 limitatione, in fine. & inferius in 3. parte, ſuper iure amittendi.

Poſſeſſionem cũ ſignatura accipiens nõ eſt intruſus.

15 Septimò dicunt intruſum eum qui cũ ſimplici ſignatura beneficij poſſeſſionem adipiſcitur, allegatur Extrauagan. iniunctæ, de election. in communibus quæ loquitur in dignitatibus maioribus: ſed hoc aſſerit Felin. in c. in noſtra, correlario 2. de reſcrip. Sed vltra eum facit l. fina C. de officio magiſtri officiorum, verſiculo ſed ſciat, ibi, is qui ſine ſacro reſcripto peruenit ad militiam, ea priuatur.

16 Sic & qui ſine literis Papæ, ſed habendo ſignaturam non videtur omnino capere ſine literis Papæ, quamobrem nec priuandus: imò ex conſuetudine Frãciæ nullus priuatur ob adeptionẽ poſſeſſionis cũ ſimplici ſignatura: ſed in inſtrumento ſolet dici in vim certæ ꝓuiſionis Apoſtolic.

17 Verum idem ſi diceretur, in vim ſignaturæ: quia dum aliquis violentiã non commiſerit, licet propria auctoritate ingrederetur beneficium, non tamen ideo priuatur ſuo iure, teſte Nicol. de Milis, in repert. in ver. beneficium, q. 58. incip. Beneficij poſſeſſionem. Domi. & Franc. in c. eum qui, de præb. in 6. imò in curia Romana non datur priuatio illius, qui cum ſola ſupplicatione ſe intruſit. ſunt verba Ioan. Staphil. in tractat. de literis gratiæ. titul. de reſcript. in forma breuium, verſicul. conſueuit.

Conſtitutio Alex. 6. de ſig. gratia.

18 Et hoc ſtatuit. Alexand. 6. in titul. de ſignat. grat. multò minus debent iudices Franciæ de poſſeſſorio beneficiorum cognoſcentes priuare eum poſſeſſione, qui eam adeptus eſt vi ſimplicis ſignaturę, dũ aliàs canonicum habeat titulum, vnde in patria obedientiæ cautela eſt, vt non tenearis leuare bullam, ſed impetres breue ſupplicatione incluſa, per quod mandetur executori, vt mittat te in poſſeſſionẽ, & tunc omnia ceſſabunt: de quo breui inferius circa finem ſcribam: ſed interdum recuſatur: ideo iudices ſequentes conſtitutionem Alex. 6. non debent timere.

Fructus beneficij recipiens cũ ſignatura eſt priuatus

19 Item ſi quis receperit indebitè fructus, videlicet cum ſimplici ſignatura, eſt intruſus, & priuatus iure, quod habet, c. auaritiæ. de elect. in 6. & hoc quo ad illud beneficium, cuius fructus percepit, non quo ad alia, c. ſi compromiſſarius. de elec. in 6. quia pœna non debet egredi menſuram delicti. l. ſancimus. C. de pœnis.

20 Si tamen modici tantum fructus eſſent percepti, non fit priuatio, teſte Gundiſaldo, in tractatu de legatis. car. 30. licèt Cancellaria etiam in modicis ſeruet priuationem per dictam deciſionem videlicet vt vacet.

Nominatus recipiens fructus ante bullas eſt intruſus.

21 Sed ſi quis recepiſſet fructus, quos cõuertiſſet in eccleſiæ vtilitatem, quia illos non videtur percepiſſe, non erit iure beneficij priuatus: nec quidem erit facienda mentio illius perceptionis: vt docet Gundiſal in d. tracta. quod eſt notandum.

22 Octauò intruſus dicitur, qui cum ſimplici nominatione ſine Papæ prouiſione adminiſtrat, & ob id eſt iure, quod habet in epiſcopatu, prioratu, vel beneficio priuatus. d. cap. auaritiæ. de electio. in ſexto. quia nominatio nullum ius tribuit. cap. quod ſicut, de electio. hoc expreſsè docet Ioan. Boteus in tract. de Synod. epiſcopi. in 1. par. nu. 36.

23 Et tenetur tanquam prædo reſtituere illos fructus, quos ex re non ſua recepit: quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non poteſt de iure donare. ca. quod autem, in fi. de iure patr. ſiue per ſe receperit, ſiue per interpoſitam perſonã, fortè per commiſſarios, vel alios in d. cap. auaritiæ. imò prouiſio poſtea facta iſti nõ facta expreſſione fructuum, quos recepit, nullus eſt momenti: vt inferius dicam in mater. diſpen.

24 Limita non procedere in eo, qui petit ſubrogari in locũ eius, qui beneficiũ reſeruatum per regulas cãcellariæ, obtinuerat à Papa, nam is non erat intruſus, quia iuſtè hanc reſeruationem ignorare poterat: ſed ſi reſeruatam fuiſſet de iure communi. vt in c 2. de præb. in 6. tũc is, qui ab ordinario obtineret eſſet intruſus, & alius non poſſet in eius locum ſubrogari. nam iura communia omnes ſcire tenentur, non iura ſingularia. l. leges C de legib. gl. ſingularis. in l. quod te. vbi doctor. ff. ſi certpetat.

Intruſus non ſubrogatur in locum alterius.

25 Intruſus etiam non poteſt ſubrogari in Ius alterius habentis ius bonũ in beneficio, c. cum iamdudum. vbi doct. de præbend. Sed aduertendum eſt, quòd ſi quis dubitat ſe intruſum, debet poſſeſſionem quam habet dimittere, antequã ſe in ius

alterius

Cautela pro intruſio. alterius petat ſubrogari, ſicut olim. quilibet dimittebat poſſeſſionem in manibus iudicum, vt nunc agunt reſignantes beneficia in manibus collatorum: c. admonet. & per totum, de renunciationibus, & ſic dimittendo poſſeſſionem, purgatur intruſio: quod eſt notandum.

Intruſus an ad omnia beneficia ſit inhabilis. 26 Quæro, an intruſus ſit inhabilis duntaxat ad illud beneficium, in quod ſe intruſit, an ad omnia alia? reſpon. quo ad illum tantum, in quo eſt intruſus, c. ſi cõpromiſſarius, de elect. lib. 6. imo ſi impetrauerit illud non facta mentione intruſionis, non valebit impetratio: vt firmat Feli. in c. poſtulaſti. in fi. de reſcript. quem ſequitur Ioan. de Selua. in tract. de benefi. in 3. par q. 11. in 5 qualitate. & Maleret. in tracta. de elect. in fi. quia non incurritur inhabilitatis pœna, niſi à iure exprimatur, c. fi. vbi glo. de iurepatro.

27 Fallit quando eſſet iure ipſo factus inhabilis, vt in c. quiſquis. de elect. & in Extrauag. execrabilis. de præb. Ioan. 22. dicã inferius in materia diſpenſationis. An vero geſta per intruſum valeant vide per Panor. & alios, in c. nihil. de elect. Gemin. & Præpoſ in c. fi. 19. diſt. & per doct. in c. ad probandum. de re iudic. ac in l. Barbarius, ff. de offi. prætor.

Nec ſuper eo contra dictum aduerſarium, poſtquam illud per triennium pacifice poſſederit, lis tunc mota fuerit.

GLOSSA QVINTA.

Subrogatio non fit cõtra eum, qui poſſedit pacificè triennio beneficium. SEcundus† caſus, in quo denegatur ſubrogatio, ſcilicet quando mota fuerit lis illi, qui iam poſſederat beneficium pacificè per triennium: quia non debet quis moleſtari poſt triennium, vt infrà reg. 36. ergo lis non eſt, vel eſſe non debet, & ſic nec ſubrogatio: alioqui moleſtaret quis poſſeſſorem, etiam poſt decem annos, vt poſtea ſubrogationem impetraret mota lite: quibus hominum malitijs eſt obuiandum. c ſedes. de reſcript. Ergo lis iuſta eſſe debet, i. iuſtè & rectè mota: alias repelli debet iſte ſubrogatus, niſi in ſubrogatione fuerit facta huius iniuſtè litis mentio: qđ vix faciet cauta vulpes bñficia impetrãs.

Litẽ iniuſte proſequens an poſſit ſubrogari. Et per hoc ponderatur iſte tex. vt non procedat quando lis eſſet nomine meo mota, per aliquem non habentem mandatũ, etiam ſi eſſet ratificata per me ante obitum colitigantis: tamen ego non debeo præferri poſtea, tum quòd non dicor aduerſarius, nec collitigans: de quo loquitur iſte tex. quia nõ moui litẽ, tum ꝙ tex. requirit veram litem nõ fictam, & ne detur anſa fraudandi ſuper hoc Gomeſ. q. 3 in fi. idem, quando lis eſſet mota in vim reſcripti inualidi. Gomeſ. q. 11. Ego vero dicerem vtroque caſu præfatam regulam habere locum: quia aduerſarius ſiue collitigans dicitur, qui mihi aduerſatur, & mecum litigat ſiue iure ſiue iniuria, l. cum aduerſarius. C. de pact. c. 1. vbi plenè de Ripa de iudic. Nam cum tanta ſit hominum φιλαυτία, vt cuncti ius optimum ſeſe fouere dictitent: nec cõtrarium ſuaderi poſſit, quouſque miſerrime ſuccumbunt, ideo putarem hic debere ſolum excipi eos, qui ſcienter mala fide & ſine iuris vllo prætextu litigant: hi enim non debent ſubrogari: alij verò ſic, & alijs præferuntur vt dicit iſte tex. [Ideo anno 1552 die 2. Decembris, fuit repulſus à ſubrogatione in magna claſſe quidam decani Pictauien. famulus in eccleſia S. Hilarij, qui impetrauerat beneficium per incapacitatem ſui domini, eo ꝙ non erat diſpenſatus, ſed qa is poterat ſurripuiſſe bullas diſpenſationis, & res erat mali exempli: ideo nõ fuit receptus, ſed ratione delicti huius fuit dictum vt fieret proceſſus criminalis cõtra eum, licet poſt mortem decani veniret.]

Aliorum quorumlibet de præmiſſo iure ſiue tunc vacet, vel cum vacauerit impetrationes vel conceſſiones, etiam motuproprio infra menſem ante conceſſionem huiuſmodi facta nullius ſint roboris, vel momenti.

GLOSSA SEXTA.

IMpetrationes aliorum ante menſem factæ nullius ſunt roboris, quando col litigans impetrauit: ſecus ergo ſi non impetrauerit: & hic menſem computandum a die obitus vel à die quo ſciri potuit, concluſit Gomeſ. quæſt. 10. cui in hoc nõ conſentio. [Quia hic non agitur ſiue ſcierit, ſiue non: nam ſufficit beneficium eſſe impetratum ante menſem a die obitus. poſtquam annullatur, & ſcientia requiritur, in eo qui impetrat per obitum, vt c. 2 &c. quia. de conceſſ. præb. ſed non quantum ad regulam quæ annullat impetrationes ante menſem: ergo non requiritur ſcientia, *Menſis quomodo computetur.*

cta, cum lex operetur ſicut ſcripſi in tit. de nomina. regia, in §. 1. glo a die vacationis in concorda. & tempus non fuit hic ſtatutum in odiùm, ſed in fauorem collitigantis, & ſic currit ignoranti. cap. oblatæ: de appel.]

Et ſic poſtquam ſunt nullæ aliorum impetrationes, ſi iſte collitigans ſubrogatus fuerit, vel eidem data ſubrogatio fuerit, non conualeſcunt, licet hic collitigâs moriatur, vel non proſequatur, per reg. quod in initio. ff. de regul. iur. & regul. non firmatur illo titu. in 6. ſed noua impetratione opus eſt: vt dicitur de eo cui facta fuit collatio ante menſem Papæ datum in beneficijs vacantibus in curia. cap. ſecundo, de præbend. lib. 6. & in cap. auditis, in fin. de præſcript.

Et nihilominus felicis recordationis Pauli II. Innocen. VIII. Adriani VI. & Pauli III. Romanor. Pontific. prædeceſſorum noſtrorum veſtigijs inhærendo, cupiens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia, illorum præſertim quibus aut propter ſenium aut propter infirmitatem imminet vitæ periculum, impetrant, vt illis decedentibus tanquam collitigantes in illorum iuribus facilius ſubrogentur, voluit vt deinceps nullus in iure, vel ad ius in beneficio defuncti, quòd ille viuente in caſibus præmiſſis vel ſimilibus impetrauit, aliquo modo ſubrogetur: ac ſubrogatio, & gratia ſi neutri, ſi nulli, ſeu nouæ prouiſionis, aut perinde valere taliter impetranti nullatenus ſuffragetur.

GLOSSA SEPTIMA.

Impetrãs beneficium viuentis eo mortuo ad ius illi⁹ ſubrogari non poteſt.

TErtius † hic caſus ponitur, & eſt additio Pau. 2. Quòd nullus ſubrogetur in ius illius defuncti, cuius beneficium in vita impetrauerit, maxime propter ſeniũ aut infirmitatem, vt eo mortuo in ius illius ſubrogaretur, tunc vt fraudibus obuietur: & vt votum captandæ mortis auferatur, iuxta c. 2. & 3. de conceſſ. præb. li. 6. non proderit huic ſubrogatio, nec alia prouiſio.

2 Sed quomodo hoc ſciri poteſt, cum ſolus Deus ſit cordium ſcrutator? Reſpon. ſi appareat de prima impetratione beneficij viuentis, ſenis, vel infirmi, & poſtea de ipſa ſubrogatione in ius illius mortui: tũc probatum erit quòd hic dicitur: quia ex prima prouiſione & 2. præſumendum eſt impetrantem habuiſſe illum animũ: cum ex præteritis præſumamus ad præſens. l. ſi qui adulterij. C. de adulter.

Requiſita antequã aliquis ſubrogetur.

3 Et ſic ex hoc textu patet, quòd ſi quis vult in alterius locum ſubrogari, oportet quod iuſtè, aut ſaltem colorate cœperit litigare, alioqui ſi iniuſtè & incoloratè, non poterit ſubrogari, per iſtum tex. & iõ dixi oportere eum bona fide, vel iuris aliquo prætextu mouere proceſſum.

4 Secundò requiritur, ꝙ defunctus potuerit inquietari, alias ſi poſſediſſet triennium non poſſet moleſtari, per reg. & decretum de pacific. poſſeſſor. de quo plenè ſcripſi in tract. meo de pacifi. poſſeſ. in concord. Franc.

5 Tertiò, ſtatus litis & cauſſæ exprimi debet, vt hic. & c. inter. de re iudic. dixi ſuperius in ſignatura gratiæ.

6 Quartò coram quo lis pendeat, & introducta ſit. an coram iudicibus laicis ſuper poſſeſſorio an coram eccleſiaſticis ſuper petitorio exprimendum eſt.

7 Quintò requiritur quod hæc in ſignatura expreſſa ſint, aliàs non ſupplebuntur in bulla: niſi in ſignatura eſſet clauſula, Statum cauſſæ pro expreſſo habentes, vel vt exprimi poſſit, non obſtante reg. cance.

8 Sextò quia multi alienum fati munus optantes impetrant beneficiã viuentium, vt demum ſubrogari poſſint. Et quia iſta materia eſt frequens, (quę vtinam dormiret) ideo eam per regul. cum amplia. & limitat. tractabimus.

De reprobata beneficij viuentis impetratione.

Regula ꝙ beneficium viuentis nemo impetret.

REgula † itaque eſt, ꝙ non debet quis impetrare beneficium viuentis, nec in illius locum ſubſtitui, alioqui eſt ab eccleſiaſtica communione pellendus. ca. 1. de conceſ. præben. Communionem dicit ibi tex. eccleſiaſticam, id eſt ſacramentorum perceptionem, quia horum cõmunionem in eccleſia habemus. c. ſicut alterius. 7. q. 1 & tex. in cap ſi epiſcopus. 18. diſt & cap. ſeq. dicit cunctorum epiſcoporũ charitatis communione priuetur. facit c. ſi. de clerico excommunic. miniſtr. alibi ſacris altaribus eſt amouendus, cap. ſicut. 1. q. 6. dixi in gl. fact. in prœm. Concord.

Cõio eccleſiaſtica quæ dicatur.

Sancta cõio.

2 Sanctam communionem ergo ſacroſanctum Chriſti corpus vocat tex. in c. ad eius. in ſi. 5. diſtin. ibi ſanctæ quoque communionis myſterium in eiſdem diebus

bus percipere non debet prohiberi.

Cōio fidelium.

3 Item quando papa communione fidelium quem priuat tunc cenſetur ille excommunicatus. c. 2. de excep. c. ill d. ſ. licet. de clerico excómunic. miniſt. ibi, communioni fidelium ſe ingeſſit.

4 Secus quando priuatur communione etiam totius eccleſiæ c. ſi. 90. diſt. quia tūc intelligitur de perceptione ſacramentorum, vt dictum fuit.

5 Interdum papa ſimpliciter communionem reſtituit, vel ad communionem, id eſt communicationem & ſocietatem, ſiue conſuetudinem, quam habebat, qua fuit priuatus per inobedientiam, vt in c. ex literis, de conſt. c. cognouimus. 16. q. 6.

Rōnes prohibita impetratiōis beneficij viuentis

6 Ratio prædictæ regulæ multiplex eſt, cum quia beneficia perpetua eſſe debent. c. ſatis. 56. diſ. & beneficijs nō eſt quis priuandus ſine cauſa. cap. inuentum. 16. q. 7. Ideo illa quis impetrare nō debet viuente poſſeſſore, alioqui perpetuo non eſſent apud illum.

7 Secunda, Quòd ius in aliena re dari non poteſt. l. 2. ff de pigno. actio. gl. in l. 1. ff. de pigno. & in l. 2. C. ſi res aliēna pignori data ſit. ſed iſtud beneficiú eſt eius, cui collatum primo fuit. c. ſi tibi abſenti. de præb. in 6. ob id nec alteri concedi poterit. Nō refragatur, quòd res aliena poteſt vendi. l. rem alienam. ff. de contrah. empt. quia tunc per venditionem non transfertur ius in re, ſicut per beneficij collationem glo. in d. l. rem. cap. ſi. de conceſſ. præbend. in 6.

Pœna impetrātis beneficium viuentis.

8 Ad hæc quia votum captandæ mortis inducitur, exoſum ét ipſis gentilibus. c. 2. de conceſ. præb. gloſ. in regul cancel. 20.

9 Item ad tollendā ambitionem illius, qui ſic petit prouideri ſibi de beneficio nō vacante. c. quia inanem de præb. facit. c. ſicut, 1. q 6. ſic dicens, Sicut is qui inuitatus renuit, quæſitus refugit, ſacris altaribus eſt remouendus, ſic qui vltro ambit, vel importunus ſe ingerit. eſt proculdubio repellendus: nam qui ſic nititur ad altiora conſcendere, quid aliud agit, niſi vt creſcendo decreſcat, & aſcendēdo exterius, interius in profundū deſcendat? Hæc igitur eſt prima pœna, vt communione eccleſiaſtica priuetur.

Impetrans viuētis beneficiū eſt fur, latro, & infamis

10 Secunda pœna eſt, quia iſti in locum viuentium ſubſtituti ſunt fures & latrones. c. non furem & latronem. qualé Gillandum eſſe ſentimus in Namnetica ſede qui viuentis, quod non licuit, locum non timuit vſurpare, 7. q. 1 quia furtum eſt cōtrectatio rei alienæ inuito domino, l 1. ff. de furtis. & §. 1. de oblig. quæ ex delict. naſcuntur in Inſtit.

11 Tertia pœna eſt, vt ſit infamis. c. audiuimus 3. q. 2. & c. infames. 6. q. 1. ibi, qui indigna ſibi petunt loca: & infamib. portę dignitatis clauſæ ſunt. regu. infamibus, de reg. iur. in 6 l. 2. C. de dignita. lib 12.

Deponitur qui viuentis beneficium impetrat.

12 Quarta, ſunt deponendi. c. imprimis. 2. q. 1. ver. de epiſcopi perſona: ibi is epiſcopus, q eo ſuperſtite peruersè, & cōtra canones in eccleſia eius ordinari pſumpſerit, ſacerdorio priuatus ab omni eccleſiaſtico miniſterio repelletur: intellige deponendum ab eo honore & beneficio, in quo fuit præfectus c. cū qui. 7. q. 1. ibi, ab Archidiaconatus honore depoiumus, nō ab officio: vt declarat d. Bernad. de Luco in ſua pract. criminali. c. 45. in verbo. viuis poſſeſſoribus.

Qui beneficiū viuentis impetrauit, eo mortuo illud habere nō poteſt.

13 Quinta eſt, quia non poteſt habere illud beneficium amplius propter iniuriam & culpam ſuā, q viuentis impetrauit beneficium Anch. & Panor. in c. 1. de cóceſ. præb. facit c. nullus Pontifice 79. diſt. vbi ſi duo fuerint electi in vita, nullus illorū habebit. c. ſeq. vbi noua ordinatione vtendum eſt, quia bonum eſt argumentum de matrimonio ad beneficia. c. inter. de tranſlatio. epiſco ſic arguit c. ſicut. 7. quæſt. 1 & cap. ſicut. 21. quæſt 2.

14 Sicut non poteſt quis habere eam vxorem, cum qua viuo marito contraxit. cap. 2. & ſi. de eo qui duxit in matrimo. quam polluit per adulter. ſic nec beneficium, quod altero viuente obtinuit. Et iſta eſt commuuis & vrgens ratio, teſte d. Philip. Probo in additio. ad Ioan. Monach. in c. ſi. de conſtit.

Secūda prouiſio nō facta mētione collationis beneficij viuentis non valet.

15 ideo ſi is, qui beneficium viuentis impetrauit, poſtea impetret ét à Papa rurſus beneficium iſtud, non facta expreſſione collationis ſibi prius factæ de beneficio viuentis, non valebit ſecundo: prouiſio: tū quia ſubreptitia: & quia iam eſt infamis, & inhabilis ad illud, per ſupradicta.

16 Nec etiam valebit collatio ab ordinario facta, per tex expreſſum in c. poſt electionem. de conceſſ. præb. vbi Panor. in 4. not. hoc aſſerit, quia hoc papa declarauit in reg. 20. & quod ignorat non videtur Papa remittere. l. mater. ff. de inofficio. teſtamen. & ſic non poteſt ſubrogari poſtea in locum illius, cuius beneficium impetrauit; ſupra dictum fuit: & videtur

alia

alia pœna.Decius in l.fin. num.17. C.de pacti.

Cũ impetrante bñficiũ viuentis ſolus Papa diſpẽſat.

17 Sexta pœna, Quòd nullus poteſt diſpenſare cum iſto,cui collatum eſt viuentis beneficium præterquam Papa: vt docent Panor.& alij in d.c. 1. & ſic collatio ab ordinario,vel legato illi facta non valebit:vt firmat do de Luco venerãd.& admirabilis, ac vitæ intemeratæ epiſcopus in d c.45. in ſua praxi criminali:niſi legatus à papa haberet hanc poteſtatem.

18 Septima pœna eſt,ꝙ collatio illi facta nullius eſt momenti. c conſultationibus. de dona.& nullitas actus plerumq; inducitur ad pœnam.glo.& doct. in c. translato, de conſtitu. ſcripſi in §. monemus. de coll.in Concord.

Conferens beneficiũ viuentis priuatur collatione.

19 Octaua pœna eſt, quo ad collatorem, vt ſi ſcienter contulerit beneficium viuentis,dum vacabit,nõ poterit illud amplius conferre,quia deliquit.& delinquens priuatur collatione.'c. cum in cunctis. in fi. & c.ſuper eo,de elect. tex. in l quidam.in fi.cum ſequent.ff.de dona. vbi donans bona proximi viuentis priuatur illius bonis tanquam indignus. Idem in l. 2.§ fin.ff.de his quib.vt indig. vt puniatur,in quo deliquit.c.poſtulaſtis. de cler. excom.mini.& ibi dixi in interpret. ad illum tex.

20 Hoc tamen egeret declaratione,quia non eſt à iure expreſſum: & pœna priuationis non imponitur niſi exprimatur. gl. & doct.in c.fi.de iurepatrona. & quamuis videatur expreſſa in iuribus præallegatis ſuperius:tamen Innoc.& Panor.tenent illos non priuari,in d.c.bonæ 2.circa fi. de electio.quod forte verius eſt.

Epũs abſentis beneficiũ confert.

21 Excuſatur veruntamen epiſcopus, ſi contulerit beneficium abſentis,qui longa fuit abſentia detentus,vt ignoraret,an viuus eſſet,an mortuus. gloſſ. in capit. non oportet primo,de conſecratione diſtinct. 5.& Corſet.in ſingul.incip.vagabundus, ſi tamen is reuertatur, recuperabit ſuum beneficium etiam abſque alia collatione & ſolennitate.

Papa facta expſſione impetrationis prima ſecũdam cõcedere poteſt.

22 Item non procedit in papa,qui poterit iterum eidem conferre,dũ tamen hoc ei fuerit expreſſum, quia in beneficijs habet pleniſſimam poteſtatem. c.2 de præb. in 6 non valeret tamen collatio beneficij viuentis facta à papa ſine cauſſa, ſine qua nec ſolet quem deponere,& priuare,cum ſit *fidelis ſeruus & prudens,quem conſtituit Dominus ſuper familiam*: vt plenè ſcripſi in tract.nomina.q.21.nu 54. cum ſeq. & eſt veriſimile ꝙ fuit circumuentus: vt dicit Bal.& alij in c.cum olim,de re iudica.

Vicari⁹ nõ poteſt conſtitui ad conferendũ beneficiũ certum.

23 Iam vero ad ampliationes veniendo, primum extenditur hæc regula, non poſſit etiam quis conſtituere procuratorem, vel vicarium, ad conferendum beneficiũ certum, vel ad acceptandum,niſi ipſius interueniat viuentis conſenſus: vt quia forte per permutationem, aut reſignationẽ eſt aliud beneficium habiturus: vt in c.cũ vniuerſorum,de rerum permuta. c. licet, illo tit.in 6.& inferius dicetur,ne captandæ mortis occaſio detur.c.deteſtanda. & c.ne captandæ,illo tit.in 6.

Acceptatio beneficij nondum vacantis non valet.

24 Quandoquidem non poteſt quis iubere ſerio,vt hæreditatem certi viuentis adeat.l.ſi quis mihi,§.ſed vtrum.ff.de acq. hæred. ſic nec conſtituere procuratorem, vt acceptet beneficium nondum vacans, & illud reſignet, vt docet Joann.Dayma in proœm.Concord.in verb. adiunctum. fol.105. verſ.ſed forſan formidares: ideo debet conſtitui procurator generalis ad acceptandum quæcunq; beneficia, ne poſſit inſidiari vitæ alicuius glo.in §.ſtatuit, in verbo, procuratorem, de collat. in Pragmati.

Conſtĩ procuratoris de pñtando ad beneficiũ nõ vacans ñ valet.

25 Secundo non valet conſtitutio procuratoris facta de præſentando ad beneficium,quod vacat.Guido papæ conſi.189. circa.& Dec.conſi.172.nec dari poteſt facultas conferendi certum beneficium. c. conſtitutus. vbi doct.de conceſſ.præbend. niſi fiat generaliter: ut per Panor. in capi. fin.eodem.

Præſentatio de beneficio viuẽtis non valet.

26 Per quem text. probetur, non valere etiam præſentationem de beneficio viuẽtis:& per c.illud, de iurepatr.docet Ludo. Rom conſ.465.in re præſenti,& Roch de Curte in tract.de iurepat.in verb.honorificum.quæſtio.53.& Pau.de Citad in eo. tract.in 6.parte.artic 3. q 41.quia rationes ſupradictæ habent etiã locum in præſentatione.gl.in cap.fi.de elect in 6.Petr. Pariſ.conſi.112.in hac materia, colum.1. in 4.volum.

Inſtitutio valeat facta ad pñtationẽ beneficij non vacãtis licet vacaret tẽpore inſtitutionis.

27 Itaq; ſi tempore præſentationis non vacabat beneficium, ſed tempore inſtitutionis ſic,an ualeat prouiſio? Reſpond, fac caſus ſequentes. Primum ſi inſtitutio facta ſit ad ſolam præſentationem patroni, tunc non valebit inſtitutio: tum quia fundamentum deficit: c. cum Paulus. 1.q.1. tum uoluntas collatoris,quia noluit conferre niſi ad præſentationem:ideo non ualet ſua collatio,nec firmatur tractu tẽpo-

ris,

ris,quod de iure nullum eſt. reg. quòd in initio.ff.de reg iu & regul.non firmatur: & quod potuit,noluit,& quod voluit,implere nequiuit.l multum.C ſi quis alteri. c.cum ſuper,de offic.delega.

28 Secundus caſus eſt,ſi patronus præſentauerit ad beneficium viuentis vel conſtituerit procuratorem ad præſentandum, ſi ordinarius tempore inſtitutionis (quo quidem tempore mortuus fuerat beneficiatus)ad pręſentationẽ inſtituat,& alias quomodocunque vacet, prouideat, valebit ſua collatio vt conſuluit Dec. conſilio 172 quandoquidem hic:nec voluntas deficit,nec poteſtas,quæ in literis inſtitutionis declaratur, quippe iure pleno & deuoluto cõferre poteſt.gl.& doct.in ele. vna, de ſupplen.negligen. præla.etiam alteri, quam præſentato,multò magis ei qui fuerit præſentatus. Conferre enim hic poterat abſque præſentatione: hoc igitur caſu præſentatio quamuis vitioſa,non vitiabit collationem ordinarij glo.& doct.in l.vinum.ff.ſi cert.peta. Ad hęc ꝙ non conquerente patrono collatio eſt valida, cap. illud,de iurepatro.

29 Tertio non valet etiam tractatus habitus de conferendo beneficio viuentis, vel de eligendo ad illud. cap.bonæ.2. vbi Innoc.& Panor.de elect.Bertach.in tract. de epiſcopo,in 1.q 2.partis.

30 Quarto nõ valet acceptatio beneficij antequam vacet, ne captandæ mortis inducatur occaſio,ne captandæ, de conceſ. præb.in 6. Cle.vna,de conceſ.præb. D.de Rota deciſ.431.ſi impetrans, in no. [ſub tit.de conceſ.præben.deciſ.14] & Guido Papæ,conſi.107,ex facto, quia in hoc caſu eſt eadem ratio,vt ſequitur.

Non põt quis conſtituere procuratorẽ ad acceptãdum & reſignandum in ſertũ beneficiũ.

31 Quinto ibidem dicemus in nominato conſtituente procuratorem ad acceptãdum & reſignandum,vt in vim illius procuratorij,procurator non poſſit reſignare ꝙ conſtituens non habet, & ſic non poteſt conſtituere huiuſmodi procuratores. l.qui ſuperſtitis.ff.de acq hær.abunde ſcripſi in trac.nominat.q.14.nu.112.& hodie extat ſuper hoc lex Regia.

Citatio ad eligẽdũ ante mortem non valet.

32 Sexto non valet citatio facta viuente beneficiato de eligendo poſt illius mortem c.bonæ.2 de elect.quia poſtquam initium eſt inhabile,non firmatur tractu temporis,quod de iure ab initio non ſubſiſtit. per regul.iuris. Et citatio facta tempore feriato ad diem non feriatam non valet teſte Bartol.in l.prima, §.nunciatio: ff.de noui oper.nuncia.faci l ſi minor ff.de ſeruis exportan.l quod ſponſæ. C de dona. ante nuptias,& capit.li eo tempore, de reſcript.in 6.

Electus ad beneficiũ nõ vacans punitur.

33 Septimo idem in electione,vt electus ad beneficium non vacans puniatur, cum tex.in d c.1.dicat generaliter in locum viuentis nullum ponendum, & eædem rationes in electo habeant locum c.bonæ.2.de elec, vbi citationem ante mortem factam temerariam vocat.

Nominatio ante vacationem non valet.

34 Octauo idem in nominatione Regia, vt non poſſit fieri de beneficio nondum vacante, ſiue ſit Epiſcopatus, ſiue quæuis alia dignitas.§.1. in verb. occurrente huiuſmodi vacatione, vbi ſcripſi, de nominat. Reg in Concorda.[& ſi facta fuerit, non valet.]

35 Nono etiam beneficium non vacans nec quidem promitti poteſt.c.2.de cõceſ. præb. abunde ſcripſi in glo. fati, in proœ. Concorda Franciæ.

Collatio ſine poſſeſſione beneficij viuetis an faciat inhabilẽ.

36 Decimo quamuis hic tex.dicat ponãtur,& ſic videtur, ꝙ debeat in poſſeſſione eſſe:contrarium tamen dicerem: quia per ſolam collationem ponitur quis in locum alterius:& hic tex. dicit, in verbis finalibus,qui paſſi ſunt ſe adhiberi ſucceſſores viuis ſacerdotibus: & ſic ſufficit ſola patiẽtia illius,cui eſt collatio facta, licet nõ ſit miſſus in poſſeſſionem.

37 Et iura alia dicunt, ne obrepat in locum viuentis,id eſt, per obreptionem habeat locum viuentis, dicens illum fortè mortuum.c.ſicut,in fi. 7 q.1.Sed in c.ſeq. ibidem dicitur ſe prouehi conſenſit, & in c.poſt electionem,de conceſ.præben.& in c.in apibus,& c.ſeq.ibid.7.quæſt. 1.ſubſtitui ſcribitur.

38 Et ſic requiritur tantum collatio:imo dicit tex.in c.infames 6.q.1.qui indigna ſibi petit loca:ergo ſufficit ſola petitio,per c ſicut vir.7.q 1.nam ſi non peteretur,epiſcopus non conferret: & prohibito vno, prohibetur omne,per quod peruenitur ad illud.l.Oratio. ff.de ſponſa.& quia per eũ non ſtat,cum id procuret petendo,quominus habeat.

Officiũ viuētis non dēt cõferri.

39 Vndecimo procedit etiam in officijs Regijs,vt conferri non debeant, antequã vacent: vt eſt in rub *De donner beneſice, ou,office,ne confiſcation auant la vacation, ou declaration*, vbi ſcripſi in 2. tomo in ordinatio.Regijs.

40 Et idem ſtatuitur in ſtylo Parlamen. rub.de conceſſio.beneficij, vel officij non

vacantis;

vacantis: vt pœne etiam habeant locum in prouiſo à Rege: cum bonum ſit argumentum de beneficijs ad officia. Bartol. in l. 2. §. data. ff. de optione lega. Lucas in l annonas. C. de eroga. militar. annonæ. lib. 12. refert Ioan. Lupus in decretal. per veſtras, in princip. col. 2. de donatio. inter virum & vxor. quod non probo in pœnis, quæ non ſunt extendendæ. l. interpretatione. ff. de pæn. ſaltem omnes.

Ante vacationẽ non dẽt bñficiũ impetrari.

41 Duodecimo procedit etiam, ſi de proximo beneficium eſſet vacaturum, puta ꝑ non promotionem: vel alias: c licet cano. & cap. commiſſa. de electio. in 6. vel eſſet in fine temporis de non conſecrandis in cap. cum in cunctis. §. cum verò, de elect. vel eſſet morti proximus, cap. bonæ 2. vbi doct. Sic conſuluit Anch. conſi. 397. apparet, colum. 1. facit l. non ideo. ff. de rei vẽdica. & d. c. commiſſa. vbi totum tempus elapſum eſſe debet, antequam beneficiũ vacet; alioqui beneficium viuentis impetrare quis dicitur.

Conſuetudo impetrãdi beneficia viuorũ nõ valet.

42 Decimotertio amplia, etiam ſi cõſuetudo eſſet in contrarium, quia non valet, cum ſit contra bonos mores. Imol. in c. 2 de conceſ. præb. Gomeſ. in regul. Cancel. 20. q. 3. in ſi. Curtius in cap. ſi. de conſuetud. vnde mirum eſt hodie tot homines ſic beneficia viuentium ambire, & maximè curiales.

Subrogari nõ dẽt quis ĩ locum viuentis.

43 Decimoquartò extẽde quoq; in ſubrogatione, nam ſi quis petat ſubrogari in locum viuentis, his pænis puniri debet. Imol. in d. c. 1. no. 1. quia patitur ſe ſucceſſorem dari viuo ſacerdote: quod prohibet ibidem tex. & iſta regul. Cancel. quod eſt verum inuito eo, qui beneficium poſſidet, ſecus eo conſentiente, & reſignante vt ſuprà dictum fuit.

Epatum viuẽtis, vel aliud beneficiũ qs obtinere non põt.

44 Decimoquintò habet locum etiã iſte tex. in quocunque beneficio, ſiue ſit Epiſcopatus. c. præſentium. 7 q. 1. ſiue ſit beneficium curatum, vel aliud ſimplex, regulare, vel ſeculare, per c. ſicut alterius, in ſi. 7. q. 1. ibi, hęc non ſolum de epiſcopis, verũ etiam de quibuslibet eccleſię miniſtris in locum viuentis alter obrepat. Nec obeſt verbum ſacerdotibus, quod eſt appoſitum in d. c. 1. gratia frequentioris vſus, ſed ob hoc nõ excludit alios, per tex. in c. quamuis, de deci. & text. in auth. caſſa. C. de ſacroſanct eccl. gl. in clem. 1. in verb. præſidentes, de reſcrip. quam ibi not. & ſcripſi in tract. nomina q. 5.

Viuẽtis beneficiũ non dẽt alicui cõmẽdari.

45 Decimoſextò extenditur ad commendam, vt beneficium viuentis alteri commendari non poſſit, quando commenda facta erat à Papa. Caſſador. deci. 3. rub. de præbend. ſecus ſi ab ordinario facta eſſet ad ſex menſes: quia nihilominus conferre poterit ordinarius illud beneficium ſic commendatum. cap. nemo deinceps, de electio. in 6.

46 Nec dicitur ordinarius tunc conferre beneficium viuentis, cum poſt tempus præfatum ſex menſium ille commendatarius nihil iuris in eo habeat: ſecus in cõmenda Papæ, quæ ſit ad vitã. & habetur ꝑ titulo gl. in pragma. rub. de pacifi. poſſeſ. in verb. titulum. facit c dudum 2. de elect. ſcripſi in tract. de pacific poſſeſſor. in concorda. in 5. amplia. nu. 35. & ſeq. & ſuperius in tract. de commenda.

Ex iuſta cã beneficiũ viuẽtis impetratur

47 Limita quando quis impetraret beneficium viuentis ex iuſta cauſſa, vt pote qa cãt per non promotionem. capit. licet canon, de electio in 6. vel ſi per hæreſim, aut per ſimoniam vacet, vel alio modo: vt per totum titu. de ſimoni. & capit ad abolendam, de hæreticis. & capit. beneficium, de regul. in 6. vel ſi impetretur poſt profeſſionem.

48 Et his caſibus, non videtur conferri beneficium viuentis, quia iam eſt priuatus iure, quod habebat in eo: & ſic vacabat beneficiũ, & licet haberet ius retinẽdi ex aliqua cauſſa. tamen collatio valeret. c. licet Epiſcopus, de præb in 6. c. 1. in ſi. de homicid. ibidem. Panormita in c. de multa, de præbend facit cap. poſt electionem, de conceſſ. præbend.

Motu ꝓprio non põt cõferri viuentis beneficium.

49 Secundò non procedit, quando motu proprio conferretur. gl. in reg. Cancel. 20 per tex in l 1 C. de peti. bono. ſubl. lib. 10. Anchar conſi. 397. quia non impetrauit, tamen Gomeſ. in d. reg. tenet contra, tum quòd motus proprius ſoleat impetrari: & quia fieret fraus regulę, etiã quia de ſtylo debet expreſsè derogari. d. regul. Cancellariæ, quod non ſit per clauſulam motu proprio.

50 Sed ego dicerem pænas non habere locum quo ad illud, cui ſic fuit collatum ſi illud non acceptauit, quia non videtur eſſe paſſus non acceptando: de quo loquitur d. c. 1. alioqui contra: nempè ſi viuentis beneficium etiam motu proprio collatum acceptauerit, pœnis ſuperius contentis ſaltem multis tenetur: quia cõueniunt verba, ergo & diſpoſitio. l. 4. §. totiens. ff. de damno infect. cap. indemnitatibus. §.

aliud beneficium

bus, in ſi. 7. q. 1. Sed ſecundum rei veritatem non viuenti, ſed defuncto quodammodo Epiſcopo probatur quem ſubſtitui. text. ibi, & ſuperius ſcripſi, de tranſla.

62 Nono cum aliquis relicta priori Cathedra, ſua auctoritate ad aliam trãſierit, & alius ei ſubſtitutus fuerit: licet illi priori eccleſiæ Epiſcopus eſſe non deſierit, ſubſtitutus tamen Epiſcopatũ habebit [quia deliquit qui ſua auctoritate ſe tranſtulit] c. Paſtoralis, in fine, 7. q. 1. & cap. ſequen. & c. penul. de tranſla. Epiſcopi.

63 Item beneficium viuentis impetraſſe cenſetur, quando tantum tempus nõ erit lapſum, intra quod potuerit veriſimilis notitia mortis haberi: vt per regu. 28. de qua inferius ſcribam in tract. renuncia.

Impetratio beneficij non conualeſcit, ſi ſtatim moriat viuens.

64 Item collatio facta de beneficio non vacante non conualeſcit, ſi poſtea moriatur is, cuius collatũ fuit beneficium: quia non firmatur tractu temporis, quod ab initio de iure non ſubſiſtit. regul. non firmatur, de regul. iuris, in 6. l. quod in initio. eodem titu. ff. & ſic docet Barba. in ca. conſultationibus, nota. 1. per illum text. de dona facit quod no. in c. fin. de iurepatronatus.

Beneficiũ non acceptatum conferri poteſt.

65 Decimò non procedit in beneficio vacante, non tamen libero, vtpote, quia eſt collatum abſenti, ſi is nõ acceptet, vel moriatur, mihi conferri poteſt etiam ab ordinario: quia rationes regulæ locum nõ habent: ut docet Ancha. in cap. ſi tibi abſenti columna ſecunda, de præbẽdis, in ſexto.

Conuertens ad fidei unitatem locũ lucratur.

66 Vndecimo limitatur in eo qui conuertit ad fidei vnitatem aliquem locũ, quem ſi poſtea tenuerit per triennium, nemine ab eo illũ repetente, vlterius ab illo non repetetur. cap. 1. de præſcrip. ſed ibi hoc eſt in fidei fauorem. ut ibi ſcripſi [in meis interpretatio. ad ius cano.]

Pœnas nõ incurrit dominus per collationẽ procuratori factam.

67 Vltimò non obtinet locum præfata regula, quando collatio fuerit facta procuratori meo, & ego non acceptauerim: tunc nullam pœnam patiar ante ratihabitionem, quia nullum præbui offendiculum, nec culpam: ergo ſine cauſſa puniri non debeo, regu. ſine culpa, de regu. iur. in 6. Ancha. conſ. 397. apparet, col. 1. & quia non uideor paſſus me ſubſtitui, poſtquam non acceptaui.

Derogatio ſpecialis eſt facienda, nec generalis ſufficit.

68 An uerò ſufficiat derogatio generalis? Reſpon. putarem non ſufficere, tum quia ex ſtylo apponi ſolet: & iſte caſus eſt ignotus Pontifici, ergo non uidetur illi derogare, nec tollere, quod ignorat. l. mater ff. de inoffi. teſtam. & quia non reperitur derogatio regularium, niſi expreſſæ fuerint. Gomeſ. in proœ. regul. Cancell.

69 Alioquin nihil prodeſſet ius, nec regula. quia ſemper derogatio generalis apponi ſolet, & ſic nunquam procederent iſtæ poenæ, contra beneficia uiuentis impetrantes: quod nequaquam eſt dicendũ: ob id ſentirem hodie etiam hoc obſeruari in hac poena, ut non ualeat collatio facta ab ordinario ei, cui ſemel collatum fuit, beneficium uiuentis, nec quidam ſi à Papa, niſi fuerit expreſſe derogatum quia ſubreptitia diceretur huiuſmodi prouiſio, teſte Petro de Viaxio, in tracta. de electio. 1. parte, cap. 10.

70 Et an ſupplicatio Papæ probet impetrationem? probari decidit Gomeſ. in d. reg. 20. q. 5. & ſi pars neget eam impetraſſe, quis habeat probare, ibidem uide.

Sed ſubrogatio & gratia ſi neutri, ſi nulli, ſeu nouæ prouiſionis, aut perinde valere taliter impetranti nullatenus ſuffragetur.

GLOSSA OCTAVA.

Potẽtior nõ debet ſubrogari.

1 INtellige † nõ valere ſubrogationẽ, niſi ſit regulæ illi derogatum: & Papa ſolet derogare petentibus, quaſi indifferenter, ut uidi quod potentiori denegare deberet, per rub. C. ne liceat potẽtiori: & l. unã. C. ſi quacũque prędi poſtea. hocque fuit denegatũ tempore Inno. 8. Cardinal. ſancti Petri ad Vincula, teſte Io. Staphile. in tracta. de literis gratiæ. fo. 165. de literis iuſtitiæ.

2 Vnde dicit in ſupplicatione debere apponi iſta uerba, Attento quod Orator nõ eſt cedẽte potentior. &c. licet derogetur, etiam pro potentiore, & fauorabilibus: tamen ſi non ſit expreſſum in ſupplicatione, quod eſt potentior, non ualet derogatio. per no. in c. 1. de alienatio. iudic. mutam cauſſa facta, & l. 1. & per totum. ff. illo tit. plene ſcripſi in ſcholaſticor. priuileg. 177. & in conſtitutio. Reg trac. de ceſſio. in 2. to. Gomeſ. q. 15 dicit hodie in differẽter Cardinalibus concedi derogationẽ: ideoque prælati per ſaxa, & per ignes ad Cardinalatus apicem aſpirant, & quandoque pecunia: quod eſt deteſtabilius. & hic eſt quartus caſus, in quo illa flectitur.

3 Si tamen unus collitigans obtinuerit ſententiam in ſui fauorem, quæ in rem

tranſiuerit iudicatam, poterit etiam potentiori cedere, cum derogatione regulæ: tunc enim omnis præſumptio malitiæ ceſſat: nam tunc non videtur inductus, quòd de iure ſuo diffideret. vt doct. no. in capit. 2. de aliena. iudic. mutandi, ſed hoc caſu requiritur, ꝙ ſententia lata fuerit contra omnes collitigantes: nec ſufficeret contra vnum latam eſſe, quia cum illo colluſio poſſet eſſe, teſte Gomeſ. in q. 1. ſuper hac regula.

Subrogari poteſt ſine derogatione quis in locum eius qui tres obtinuit ſententias.

4 Quintus caſus quando quis petit ſubrogari in locum illius, qui tres ſententias conformes obtinuerat, & antequam executioni demandatæ eſſent, mortuus fuerit: tunc ei qui in locum talis petit ſubrogari, neceſſe non eſt. quòd petat derogari iſti regulæ: quia hic caſus in ea non comprehenditur, cum lis iam ſit finita, per ſententiam 1. de re iudic.

5 Et idem ſi finita erat per ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatum per text. in c. primo, de litis conteſta. in 6. Et ſic cũ lis ſit finita, non præfertur collitigans impetrans, etiam ſi huic non ſit derogatum regulæ Gomeſ. quæſt. 14. glo. & doctores in ca. fina. vt lite pendeñ. in 6.

Mortuis collitigãtibus nõ poteſt tertius ſubrogari.

6 Sextus caſus quando duo ſuper beneficio litigabant, ambobus mortuis non poteſt ſubrogari tertius, quia lis eſt iam finita. ideoque proſecutio litis finitæ fieri non poteſt, l. cum lite mortua, ff. iudic. ſolui. Bonifa. Vital in clem. 1. in 4. concluſ. vt lite penden. non prohibetur tamen hic tertius beneficium illud de nouo impetrare, cum vacet.

7 Septimus caſus quãdo lis eſſet iniuſtè mota contra mortuum fortè triduo antequam decederet, tunc illa motio litis non inducit vitium litigioſi. l. 1. § 1. ff. de litigio. plene ſcribit Caſſador. deciſ. vlt. de dolo, ſuperius dictum fuit.

Quod etiam ſtrictiſſime obſeruari mandamus in impetrationibus beneficiorum per priuationem, et amotionem ex quibuſuis criminibus, & exceſſibus forſan perpetratis, etiam ſi vſque ad definitiuam ſententiã, quæ tamen in rem non tranſierit iudicatam, proceſſum foret.

GLOSSA IX. & VLTIMA.

Subrogari nõ poteſt accu

OCtauus caſus, eſt in quo non poteſt ſubrogari is qui beneficium impetrauit tanquam vacans per crimen: nã ſi poſtea is moriatur, ẽt poſt ſententiam priuationis, non poterit iſte impetrans ſubrogari. niſi ſententia priuationis tranſijſſet in rem iudicatã, ad hoc vt fraudibus obuietur. quia poſset aliquis accuſare ſenem, aut valetudinarium, vt cum pendente proceſſu contingeret eum mori, collitigans iſte fraudulẽtus ſubrogaretur quã obrem ſecundum hunc text. non valebit ſubrogatio, nec prouiſio noua, nec gratia ſi neutri, aut ſi nulli.

ſans aliquẽ poſt beneficij illius impetrationem.

Subrogatio impeditur, niſi principaliter beneficium ſit litigioſũ non perſona.

2 Idẽ ſtatuit Alex. 6. in ſuis regulis, ti. de ſign. gra. videlicet non dari ſubrogationem vbi lis eſt ſuper priuatione. quia tũc beneficium non eſt litigioſum, ſed perſona, videlicet quia non diſſeritur de titulo beneficij, ſed de perſona. & quia niſi principaliter agatur de beneficio impeditur ſubrogatio. Do. & Franc. in d. cap. ſi. vt lite pend. in 6.

3 Et idem Alex. ſtatuit in tit. de derog. iuriſp. niſi obtineatur à papa reſcriptum, in quo mandetur iudicibus de cauſſa cognoſcentibus, ꝙ adueniente priuatione ꝑuideatur dicto impetranti, adiecta clauſula Decreti & poſtea ſcribatur ſic, ꝙ ſi d. talis delinquens metu priuationis interim beneficia in fauorẽ alterius ẽt in manib. noſtris ceſſerit, reſignatio hmôi in fauorẽ Oratoris ſit, & eſſe cenſetur poſt priuationis ſniam. docet Do. Probus in cap. præſenti, de offi leg. lib. 6. Gomeſ. q. 7.

4 Sed in hoc regno parũ prodeſſet hoc reſcriptũ, quia inducit reſeruationẽ, quæ oĩno prohibita eſt in regno Frãciæ. iõ iſte vix prohiberet, à reſignatione corã papa, ſi faceret mentionẽ iſtius reſeruationis.

Accuſatus pendente accuſatione cedere põt.

5 Et ſic nota ꝙ non datur ſubrogatio, nec grã ſi neutri, vel ſi nulli, perinde valere, vel noua prouiſio, vbi contra aliquẽ agit. de crimine, & is moritur. tunc anteq̃ priuetur, non ſubrogatur alius in locũ illius. quia beneficiũ non eſt litigioſum, ſed perſona accuſata. & ideo pendente proceſſu accuſatus poterit cedere ante ſententiam priuationis. gl. in d. ver. finita, c. vlt. vt lit. pen. in 6. c. Per tuas, in fi. de ſimo. nec poterit eo mortuo ꝓceſſus proſequi contra mortuũ ad effectum priuationis, quia crimen extinctum fuit morte, l. defuncto, ff. de publ. iud. Aufrer. in deciſ. Thol. q. 436.

6 Non poteſt tñ ille accuſatus lite pendente permutare. vt abundè tradit Boer. in dec. Burd. q. 205. tractat⁹, alibi tñ dicã.

In beneficijs con

7 Item non datur ſubrogatio in beneficijs conſiſtorialibus, hoc eſt in monaſterijs

ſiſtorialibus nõ datur ſubrogatio.

rijs virorum valorem ducentorum florenorum auri communi æſtimatione excedentium: quia talia ſunt reſeruata ſupra in reg.cancellariæ.

8 Et de illis ſolet papa prouidere conſiſtorialiter: ideo in illis non datur ſubrogatio, niſi præceſſerit alia prouiſio, vel commenda cõſiſtorialis, & ita ſeruat ſtylus curiæ Ro. teſte Staphil. in tract. de lite. grat. tit. de lit. iuſtitiæ, ſuper cõmiſſionibus. Eſt & alius caſus plus dicẽs, videlicet non admitti reſignationes talium: ſed in hoc regno Franciæ iſtæ reſeruationes ſunt ſublatæ, & ſic ſubrogationes non prohibitæ.

9 Supereſt alia regula pulchte huic materiæ conſentanea, & quæ ſeruatur, ob id eam hic inſerere non erit extraneum.

Regula cancellaria XXXV. De impetrando beneficium etiam per annum pacificè poſſeſſum, alias de annali poſſeſſore.

Item ſanctiſſimus dominus noſter.

GLOSSA PRIMA.

Iſta regula eſt vtilis, & ſeruatur in Francia: vnde impetratio iudicatur ſubreptitia, & nulla: niſi exprimantur ſequẽtia, quæ ſunt in forma propter clauſulã Decreti: vt not. Fel. in c. cum dilecta, de reſcri. Scripſi in forma mãd. in Cõcordatis, quando aliquid de forma cẽſeatur: & hoc eſt introductum ratione ſequenti.

Vt improbi lites exquirentium motus reprimantur. voluit, ſtatuit, & ordinauit quòd quicunque.

GLOSSA SECVNDA.

Rationibus regula de annali poſſeſſore.

Rationem & cauſſam ſtatuti hic adijcit, videlicet vt motus improbi eorum, qui lites exquirunt reprimantur: reprimentur autem quandoquidem non valebit impetratio: & cum impetrantes condemnabuntur ad expenſas, damna, & ad mulctã: non ꝙ exquirentes lites tam latè ſint improbandi. quemadmodum nititur Gomeſ. q. 1. & 2. ſed eorum motus improbi potius accendi. Ratio quoq; poteſt eſſe vt certa & indubitata ſit impetratio, quo facilius papæ volũtas verè poſſit elici, ac ne ſub inuolucro verborũ decipi valeat: vt dnt Bal. & alij in c. cum olim. de re iud.

Beneficium eccleſiaſticum.

GLOSSA TERTIA.

Beneficij nomine & officia, & alia beneficia comprehenduntur.

Comprehendit officium & dignitatẽ eccleſiaſticam, gl. in clem. audito r. de reſcrip. & quæcunque alia beneficia: vt ſuperius ſcripſi: & ex ratione regulæ comprehenditur etiam beneficium, quod eſt ſub patronatu laicorum, & in caſibus, quibus valet impetratio, nempe quo certa ſit impetratio. Cum igitur conueniant verba, ſic quoque diſpoſitio. l. 4 §. toties. ff. de dam. infecto. c. indemnitatibus. §. ſupradicta. de elect. lib. 6.

Amicus pot impetrare beneficiũ amico.

Et intellige quicunque beneficium impetrauerit, ſiue per ſe, ſiue per alium, comprehẽditur ſub hac regula vt eſt infra: poteſt. n. alius in amici ſui fauorem beneficium impetrare, gl. in c. nonnulli. in fi. de reſcrip. per hoc verbũ, quicunq; inhabiles non ſunt capaces ad impetrãda beneficia, quia inducta ad vnum effectum, non dẽnt cõtrarium operari effectum, l. legata inutiliter. ff. de leg. 1. licet Gomeſ. q. 55. & ſeq dicat iſtam regulam defendere inhabiles, dummõ non ſint execrabiles. quod eſt mirum: quia hæc regula non ſolum eſt in fauorem poſſeſſorũ inducta, ſed vt certior reddatur papa de beneficij vacatione, & à quo detineatur, & hic ponitur forma expreſſionis, quam omittens obſeruare nequaquam iuuabitur huius beneficio regulæ: quia contemnere videtur, non exprimendo quod debet. Ideo ſi etiam hæreticus vel ſimoniacus poſſederit beneficiũ per annum, quod ego velim impetrare, oportet exprimere nomen poſſeſſoris, gradũ, nobilitatẽ, & quot annis ipſe poſſedit, alioqui impetratio nulla erit. ſic loquitur iſte tex generaliter loquens, quicquid iactet Gomeſ multa profundẽs hic, quæ parum textui conferunt, quandoquidem non tuetur inhabiles, ſed repellit impetrantem a ſua inepta impetratione, qua videlicet non expreſſit hic ſtatuta, & per hoc ceſſant omnes rationes Gomeſ. in quibus valde laborauit ſed fruſtra.

Inhabiles beneficia nõ impetrant.

Si tamen inhabilis de facto impetrauerit beneficiũ, puniendus eſt ad damna, intereſſe, & ad mulctam, vt ſtatuit hæc reg. in fine: ſtultus enim & inhabilis nõ debet eſſe melioris conditionis, quam habilis. c. eum qui. de preb. in 6. & quia lites exquirit: & motus exquirentiũ lites reprimendi ſunt per hanc regulam.

Tunc per annum.

GLOSSA QVARTA.

Annus poſſeſſorius dēt eſſe completus.

NOta ſequentia requiri, antequā hec regula locum habere poſſit. Primò, ꝙ beneficium fuerit ab aliquo poſſeſſum per annum integrum & completum, vel vltra, per hoc verbū tunc. ſ. impetrationis tempore: nec haberet locum huius regulæ deciſio, ſi poſſeſſum fuiſſet tantum per decem, vel vndecim mēſes cū dimidio, niſi fuerit annus completus. l. 3. §. 1 ff. de minoribus niſi in deuolutione: vt infra dicetur. Et pro deciſ. huius regulæ facit text. no. in §. ſi. ſi de inueſt. inter dom. & vaſſallis oriatur, vbi poſſeſſio annalis inducit præſumptionē pro vaſſallo, qui ſciente domino & nō contradicente poſſedit per annū: ius quoq; retrahendi feudum illicitè alienatū præſcribitur anno, computando a die ſcientiæ contra agnatum non proximū, in § Titius filios, ſi de feudo defuncti cōtent. ſit inter do. & agn. vaſſal. §. porro, qualiter olim feudū poterat alienari. Et vide quæ ſcripſi in art. 2. de mate. poſſ. in 3. tomo ordinat. Reg. vbi poſt annum nō auditur quis in interdicto, vti poſſidetis.

Annus à quo tēpore cōputetur.

Et cōputatus hic annus à die, quo adeptus eſt beneficij poſſeſſionem is cuius beneficium impetratur, & poſtea per annū pacifice poſſedit, & cum hic nō agatur de iure ſecundi impetrantis, ſicut in iuribus ſupra adductis pro vaſſallo, dicerē in anno iſto non requiri ſciētiam vltimi impetrantis: adeo quòd ſi poſſederim beneficiū per vnum annum te ignorante: adhuc habet locum iſta regula, vt debeas exprimere in tua impetratione, quæ hic requiruntur: alioqui nullius momenti erit impetratio, cū iſte tex. non exigat ſcientiā, ſed poſſeſſionem, & alia infra deſcripta.

Immediatè præcedentem.

GLOSSA QVINTA.

SEcundò requiritur quod poſſeſſum fuerit per annū immediatè præcedentē impetrationem: vnde ſi nunc poſſederit per ſex mēſes, & poſtea alius, demum primus per alios ſex menſes: non habebit locum hæc regula, per hoc verbum immediatè præcedentem. facit l. ſi idem cum eodem. ff. de iuriſd. om. iud.

Et ſic non habebit locum in ceſſionatio, vnde ſi poſt annū reſignauerim minori curatū beneficium: & alius impetrauerit, antequā hic minor poſſederit per annum, nō habebit locum hæc regula, quia non poſſedit immediatè, vt requirit iſte tex. nec ipſe, ſed alius: & iſte tex. non loquitur quod quis poſſit iuuari poſſeſſione alterius quæ eſt facti, l. denique. ff. ex quibus cau. maior. l. Pompo. de acquir. poſſ. ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſſor. nu. 267 quicquid dicat Gomeſ. q. 34. quia hic intelligitur de proprio poſſeſſore, non decedente: alioqui iſta regula ſemper procederet, quia prædeceſſoris ſemper allegaretur annalis poſſeſſio: & hoc clarum eſt, ob id alia non adducam: licet hoc Gomeſ. firmet q. 43. cui reſpond. in tract. de pacific. poſſeſ.

Annus cōtinuus requiritur, & ab vno non à duobus.

Pacificè poſſeſſum.

GLOSSA SEXTA.

Pacificè qñ dicatur.

TErtio requiritur, quòd quis pacificè per annum illud beneficium poſſederit, id eſt ſine lite & controuerſia: ideoque citatur etiam nulliter, dummodo proceſſus ſit introductus, nō dicitur pacifice poſſidere, quia non ſine lite & controuerſia poſſedit. clem. grat. de reſcrip. plene ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſſ. in 3. limit. num. 164. & ſeq.

Pacifica poſſeſſio an per citationem inualidā interrūpatur.

Verum torquet animum ſuum hic Gomeſ. an pacifica poſſeſſio interrūpatur per citationem nullam, vel ſequeſtrum. Sed quorſum hæc, cum iſte dicat impetrantē debere exprimere eum, qui pacificè poſſedit per annū, ſi beneficiū ſit ſequeſtratū: ſi proceſſus ſit introductus, ſiue iure, ſiue iniuria, non dicitur pacificè poſſediſſe: ergo non habet locum regula, alias non probo, quia hæc ſunt plana.

Non recipiens fructus an pacifice dicatur poſſidere.

Aſſerit etiam idem Gomeſ. q. 47. eum qui non recipit fructus, nō dici pacificum quo ad iſtam regulam: Cuius tamen ſententiæ non eſſem, quia is qui ſine cōtrouerſia poſſidet beneficium, dicitur illud pacificè poſſidere: nā licet nō recipiat fructus ratione priuilegij, c. ſi propter. de reſcrip. lib. 6. c. ſi tibi. de præb. tamen non minus dicitur pacificè poſſidere titulum beneficij. & ideo impetrans tenetur exprimere ea, quæ hic ſtatuuntur, pluribus hoc probarem ni tam facilè videretur, & clarū, quod Soli facem eſſet admouere. Annus etiam computatur à die litis finitæ, cum

cępta ſemel eſſet lis. & intellige hic poſſeſſum, ſiue cum titulo, ſiue non: vt docet Gomeſ. q. 33. & ſic habet ſecundum eum locum etiam in minore, qui poſſedit beneficium curatum ſine diſpenſatione: quia hoc eſt introductum, vt certior papa reddatur de poſſeſſore beneficij, & ſic non in fauorem poſſeſſoris ſimpliciter: vt in 2. gl. dixi. Ideo habebit etiam locum contra ſimplicem poſſeſſorem ſine titulo pacificum annalem: alias ſi voluiſſet dixiſſet habentem titulum, c. ad audientiam. de decimis.

Et quod certo modo vacare prætenditur.

GLOSSA SEPTIMA.

Vacandi mod⁹ certus exprimatur.

QVarto ꝙ beneficium prætendatur certo modo vacare, alias diceretur quis beneficium viuentis impetrare, quod eſt prohibitum, vt ſupra dixi in reg. proximam: & tenetur hic impetrans certum modum vacandi exprimere. c. ſuſceptum. de reſcri. lib. 6. alias non valebit impetratio, etiam ſi diceret vacare per modum in cancellaria exprimendum, vt in regul. Cancel. 40. ſed poteſt exprimi quilibet vacationis modus, etiam per reſignationem: vt docet Caſſador. in deciſ. 15. ſuper hac regula.

Reformatio prima gratia an valeat.

Nec habet locum, ſi reformetur prima gratia, quæ erat nulla, eo ꝙ non fecerat mentionem iſtius regulæ: quia licet prima ſit nulla, reformatio tendit ad hoc, vt det illi ſpiritũ vitæ, & quòd in prima gratia fuit omiſſum, per hanc ſecundam gratiam ſuppletur omiſſum in alia. glo. in c. ſi Apoſtolicæ, de præb. lib. 6. Gomeſ. q. 29. quod mihi parum arridet: nam aut eſt derogatum in ſecunda gratia huic regulæ: & tunc propter derogationem non eſt dubium regulam non habere locum.

Si autem ſecunda gratia, quæ eſt reformatio primæ nõ deroget regulæ, oportet quòd cauſſa exprimatur, cur prima gratia non valuit: ergo debent exprimi ea, quæ hic continentur, alias non valeret reformatio: vt de his plene ſcripſi ſuperius in bulla: & hoc docet expreſsè glo. quam allegat Gomeſ. & dicit ita curiam ſeruare: & illam glo. probant ibi doct. & Fel. in cap. in noſtra. corrella. 16. de reſcrip.

Deinceps impetrauerit.

GLOSSA OCTAVA.

QVinto requiritur, quòd illud beneficium impetretur & cum effectu. l. 1. ff. quod quiſque iuris: non enim habet locum in volente impetrare, nec impetrante quidem, ſed non proſequente, nec etiam procedit in eo, qui impetrauerat, tempore huius regulæ. Cum text. dicat deinceps, & ſic iſte tex. futura reſpicit, nõ præterita, ſicut de natura legis eſt, c. ſi. de conſti. Ideo ſi quis impetratione ſua velit vti, locum habet iſte text. oportet ergo ꝙ poſſeſſor excipiat de regula: alioqui non procedet: vt docet Gomeſ. q. 4. hẽt quodque locum & ſi motu proprio cõcedatur: quia hic impetrans dicitur, & eadem eſt ratio: vt plenè ſcripſi in forma manda. in ver. motu proprio, ꝗdq; ſiue impetrauerit in titulum, ſiue in commendam, cum non poſſit diuerſa ratio aſſignari: vt etiam docet Gomeſ. q. 26. etiam ſiue in vim nouæ prouiſionis, ſi neutri vel alterius gratiæ ex identitate rõnis: vt docet idem Gome. q. 28. & putarem habere locum tam in impetratione a Papa facta, quàm a legato, quæ ferè æquiparantur. c. ſi. & cle. ſi. de off. legat. in 6. & cle. ſed non in ordinario, in quo iſta non exprimuntur. d. cle. vlt.

Impetrãs motu proprio, ſiue in commẽdam exprimere debet quæ hic ſtatuuntur.

Nomen.

GLOSSA NONA.

Nomen & cognomen poſſeſſoris in impetratione exprimẽdum.

SExto in impetratione requiritur nomen, & ſic nominis expreſſio illius, qui poſſederat beneficiũ pacificè per annum: & quamuis iſte tex. nihil exprimat de cognomine, tamẽ illud ẽt debet exprimi, ꝙ videlicet certior impetratio reddatur: imò etiam ſi plura haberet nomina: nã quod de vno dicitur, & in duobus procedit. l. ſingularia. & l. certum. ff. ſi cer. petat. ſcripſi in §. teneantur. de colla. in Concord. nec ſufficeret exprimere tale beneficium S. Seuerini Pari. indebitè poſſeſſum, non exprimendo nomen poſſeſſoris, cognomen, & iſta quæ tex. hic requirit.

Gradum.

GLOSSA DECIMA.

Gradus poſſeſſo-

SEptimò debet exprimi gradus poſſeſſoris beneficij, ſi quem habeat: vt ſi poſ-

ris eſtex primendus ab impetrãte.

ſtillum fuerit beneficium à doctore, etiam ſi illud fuiſſet vnitum, verumtamen per annum ab eo poſſeſſum: oportet enim illius nomen, & gradum exprimere: & tunc habebit locum hæc regula, cum impetrãs aſſerit non eſſe vnitũ. & ita indicauit Rota teſte Caſſador. in deciſ. 13. verum obtinens, ſuper hac regula. Et Gomeſ. q. 25 refert gradum quoque hic accipi pro dignitate: vt impetrans dignitatem poſſeſſoris exprimat, ſi fortè ſit protonotarius, aut alia prædictus dignitate, vel gradu doctoratus, ſeu licentiæ: & vt in reg. prærog. Iulij II. & in §. teneantur, de coll. in Concor. ideo qui talium poſſeſſorẽ beneficia vult impetrare, debet hoc conditionaliter exprimere, ſiue is occulte, ſiue palam doctor effectus ſit, quia fama debet inſpici: & ſi videat iſtũ iura, vel Theologiam interpretari, dicat eum doctorem: quia tales ſic conſueuerunt eſſe, & dicat forſan, vt ſupra ſcripſi Panor. in c. 1. de fer. ſcripſi in Scholaſt. priuileg. quòd poſſit quis profiteri, etiam ſi vere non ſit: doct.

Et nobilitatem poſſeſſoris eiuſdem.

GLOSSA VNDECIMA.

Nobilitas poſſeſſoris annalis exprimẽda.

OCtauo nobilitas poſſeſſoris beneficij eſt exprimenda. In hoc caſu, ſi fuerit nobilis. & ſic conſideratur hic nobilitas, vt in c. de mulcta. de præben. gl. in c. conſtitutis. de appel.

Licet regulariter impetrãs beneficium non teneatur exprimere nobilitatem: quia nobilitas non eſt cauſſa retrahenei concedentem, ſed inducendi, cum non ſit apud Papam acceptio perſonarum, cap. venerabilis. de præbend. doctor. in cap. ad aures. de reſcrip. Ioan. de Selua in tractat. de benefic. in 3 parte. quæſt. 12. & intelligo hic nobilitatem ſiue ex vtroque parente, de qua in d. cap. venerabilis, ſiue ex patre tantum quia nobilitas non procedit à ſola matre. l. nullus. C. de Decur. lib. 10. ſcripſi in §. cum vero, de collat. in Concorda. & ſufficit quo ad nobilitatem exprimendam, iſtum, cuius beneficium impetratur, reputatum eſſe nobilem. arg. l. Barbarius. ff de offic. prætor. & ſi ignoret an ſit nobilis poterit in ſignatura apponere à tali N. &c. qui forſan nobilis exiſtit, &c.

Et quot annis ipſe poſſedit.

GLOSSA DVODECIMA.

NOno exprimi debet, quot annis poſſederit beneficiũ: quia poſt tres annos, papa nollet conferre, ſi cum colorato titulo poſſediſſet: vt in reg. ſeq. & abunde ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſ. non tamen haberet locum iſta reg. ſi beneficium hæretici impetraretur cum ſit ipſo iure priuatus, tex. in cap. quo iure, vbi Dom. & Alexan. 8. diſtinct. hoc expreſsè fuit deciſum in Rota, vt refert Caſſad. deciſ. 14. ſi per regu Cancel. ſed tutius eſt exprimere, vt ſuperius ſcripſi: nam poſtquam hic hæreticus, vel ſimoniacus tenet, pro poſſeſſore habetur. c. cum qui, & c ſi beneficia, de præb. lib. 6. ſcripſi in tract. nomina q. 9 num. 1 c. & quamuis Gomez. hic q. 38. dicat quando impetrans petit in ſua impetratione derogari regulæ, iſta expreſſione opus eſt, alias non. Ego dicerem impetrantem indiſtinctè teneri exprimere ſupradicta, & quot annis ipſe poſſeſſor tenuit: vt Papa videat an triennium ſit elapſum, vt non moleſtetur poſſeſſor triennalis, iuxta reg. Cancel in tract. de pacifi poſ.

Beneficium hæretici impetrari poteſt: et requiſita ſunt exprimẽda.

Ac ſpecificã et determinatam (ex qua clarè poterit conſtare, quòd nullum ipſi poſſeſſori in beneficio ius cõpetat) cauſſam in huiuſmodi impetrationis exprimere.

GLOSSA DECIMATERTIA.

DEcimo oportet cauſſam exprimere ſpecificam non in genere, vt ſi dicet vacans: nam expreſſionem in indiuiduo requirit hic textus ibi, & determinatam: ex qua expreſſione clare pateat ſummo Pontifici, quòd poſſeſſor nullum ius in beneficio habet, vtpote quia erat excõmunicatus tempore collationis ſibi factæ ab ordinario: vel alia cauſſa exprimatur, ac modus vacandi, alioqui impetratio non valet. quia papa non intendit derogare iuri alterius, vt ſupra dictũ extitit, nec beneficium nondum vacans conferre intendit. c. 1. & per totum, de conceſ. præb.

Cauſſa ſpecialis exprimẽda in impetratione beneficij annalis poſſeſſoris.

Si tamen quis diceret detentorẽ nullũ ius habere, nulloque titulo, nullove iuris adminiculo iuuari, ſed temerè, & de facto per annũ detinuiſſe beneficium tale. horum verborum expreſſio ſufficit, licet nulla alia

la alia cauſa exprimatur. nam illa verba nullo iuris adminiculo, operantur, vt poſſit dici illũ poſſediſſe de facto, & temere poſtquam iuris non habebat adminiculũ. nec aliter hoc caſu fit derogatio, vel mentio iſtius regulæ, cum clarè ſit expreſſum eo quòd de facto & ſine tit dictum fuit.

Si vero dicatur partem nullum habere titulum, ſaltem canonicum, quia nõ exprimitur ſpecifica cauſſa, quare ius illi nõ cõpetat ideo derogandũ eſt iſti regulæ in hoc, & quo ad hanc partẽ, quia nõ expreſſa cauſſa, & iſte eſt ſtylus curiæ Romanę.

Caſus in quibus valet impetratio ſine expreſſione

Et ſic iſta regula nõ habet locum, quando illi eſt derogatum. Item quando in ſignatura eſt appoſita illa clauſula, Quòd maior ſpecificatio fieri poſſit nominis, gradus, nobilitatis, & temporis, poſſeſſionis, &c. vt ſcripſi ſupra in ſignatura, vide ẽt alios caſus, quos in ꝓxima regula ſcripſi. Et hic requiritur clara expreſſio, non amphibologica, nec incerta. alias impetratio cõfuſa non valeret. gl. & doc. in c 2 de elect. in 6. nec ẽt in reſignatatio, & in eo qui poſſedit in proprietatẽ, videlicet tanq̃ vnitũ. vt Gome. hic plene explicat.

Et infra ſex menſes ipſum poſſeſſorem ad iudicium euocari facere.

GLOSSA DECIMAQVARTA.

Poſſeſſor intra ſex mẽſes eſt ad iudicium vocandus.

VNdecimo oportet impetrantem curare, vt poſſeſſor euocetur intra ſex menſes computandos à die quo hic impetrauit beneficium a Papa, alias impetratio nullius eſt momenti. vt in hac regula habetur, quia interdũ impetrans non agebat per annum. ideo ſtatuitur vt intra ſex menſes quis agat. vt vult in ſimili l. diffamari. C. de ingenu & manumiſſis.

Fallit ſi propter bellum, vel aliud iuſtum impedimentum non potuiſſet habẽre literas. vt ſcripſi in §. 1. in ver. impedimento. de colla in Concor. & in tract de excu. & exonijs in 3. tomo conſt. regiar. Gome q. 14.

Idem ſi poſſeſſor vel impetrans mortuus fuerit ciuiliter, aut naturaliter, vt excuſetur, ſi non fecerit intra ſex menſes euocari facere poſſeſſorẽ, quia per eum non ſtetit. cum igitur per eum non ſtet, ei non eſt imputandum. l in iure ciu li. ff. de reg. iur. & idem ſi conuentus cedat, vel decedat ante annum. vt etiam excuſetur impetrans, ſi non fuerit hoc proſecutus vſq; ad ſententiam. vt docet Caſſad. in deciſ. 16. idem quod ſuper hac reg. Cancel.

Veruntamen iſtud tempus ſolet p rpa pam protogari, antequã ſit elapſum, quia poſt lapſum prorogari non poteſt. l. ſed ſi manente. ff. de precar. teſtis eſt nobis Staphil in tract. de literis gratiæ fol. pen. ſed iterũ poterit beneficium impetrari. & in hoc Franciæ regno ſufficit intra annũ agere poſſeſſorio coram iudicibus Regijs. & ſic non ſeruatur hæc regula quo ad hoc.

Cauſſamq. ex tunc, de ſuper infra annum vſque ad ſententiam definitiuam incluſiue proſequi debeat, & teneatur.

GLOSSA DECIMAQVINTA.

Intra annum habenda ſentẽtia

DVodecimo debet cauſſam inchoatã intra ſex menſes proſequi, ita vt ſententiam intra annum à die vocationis in ius computandum conſequar. per hoc verbum, Ex tunc, proſequi debeat, non dicit finiri, quia hoc non eſt in partis poteſtate ſemper, ſed interdum iudicis. vt in l properandum C. de iud. & ſufficit ꝙ non ſtet per partẽ. non vidi tñ ob hoc beneficium amitti in Francia, vbi proceſſus ſunt longiſſimi. Solent tñ imperrantes quandoq; a Papa prorogationẽ impetrare. vt ſupra dixi in patria obedientiæ, quod rarum eſt in hac patria, cum in hoc non ſeruetur.

Idem ſi mortuus fuerit impetrãs intra annum, vt non imputetur, ſi non fuerit proſecutus ad ſententiam, vel ſi ceſſerit. poteſt enim cedere in qualibet parte anni ante finem. per tex. in cap commiſſa. de elect. in 6. Sic concludit Caſſad. deci. 27. quo ad dictam in hac reg. Cancel.

Alioqui impetratio prædicta & quæcunque inde ſecuta nullius exiſtant firmitatis.

GLOSSA DECIMASEXTA.

Opponi etiam in cauſſa appellationis poteſt contra impetrationem inualidã

ECce hic decretum annullans, vt non valeant impetrationes factæ, niſi ſeruata forma hic poſita, nec inde ſecuta. & ſic in ſecunda inſtantia poterit opponi ad annullandum primam ſententiam. vt decidit Caſſador. deci. 12 obtinuit ſuper regul Cancel.

Intellige ꝙ is qui poſſedit per annum, poteſt ſe tuuare poſſeſſione annali ad excludendum impetrantẽ, eo ꝙ non expreſſit ea, quæ hic ſtatuta ſunt, ſed non ratione ſuæ

ne ſuæ

ne ſuæ poſſeſſionis annalis,ſed ſubreptionis,quicquid dicat hic Gomeſ. q. 44. vbi multa ſcribit ſuper hoc. Sed vt arbitror, extra oleas.vt quilibet videre poterit per iſtum tex.ſed tamen pulchre elucidat iſta verba,& inde ſecuta q.78.vide ibi,ſi non graueris.

Et idem impetrans de damnis & intereſſe poſſeſſorem prædictum propterea contingentibus ei ſatisfacere, & ſi poſſeſſorem ipſum iniuſtè, friuolè, & indebitè moleſtaſſe repertus extiterit.

GLOSSA DECIMASEPTIMA.

Impetrans ns temere cõdemnari debet in expenſis, damnis & intereſſe.

Condemnari ergo debet is impetrãs, qui ad iudicium vocauit temerè poſſeſſorem beneficij in damnis, intereſſe,& expenſis.vt ſcripſi in conſtit.reg.in tit. de mater.poſſeſſor.art.12. & in tit.de expen. dam.& intereſſe.3.tomo commenta. facit l.eum quem temerè. ff.de iudic.& hic nõ exprimit cõdemnandum in expenſ. quia ſatis à iure expreſſum eſt,vt victus victori in expenſis condemnari debeat.l.properandum §.ſin autem alterutra C.de iudic. ideo condemnabitur iſte impetrans,iniuſtè etiam ad expenſas, intellige ſi petantur a parte.vt dicit glo.in c.ſi de reſcript. ideo pars poteſt impetrationi renunciare,& poſſeſſor etiam petitioni expenſarũ ſed quo ad mulctam non poterit ſine Papæ procuratoris,vel domini aſſenſu. quia hæc mulcta ad eum pertinet, quãuis prolixè diſtinguat hic Gomeſ.q.7.putans ẽ hic q 40.hodie non eſſe in vſu, vt quis ad intereſſe condemnetur. quia intereſſe & damnum idem videtur.Sed aliter reſpon derem damnum dici à diminutione. l.3. ff.de damno infecto. Secus in intereſſe,vt ſcripſi in interpre. l.vnic. C.de ſent. quæ pro eo quod intereſt.ideo etiam hodie intereſſe debetur. & iudices quotidie condemnant ad intereſſe in beneficialibus vt ſcripſi in 3.commenta.tomo conſt.Regiar.Et ſic nota hic,ꝙ ſi quis impetrauerit beneficium pacificè poſſeſſum per annum, non exprimendo quæ hic ſtatuuntur,impetratio erit nulla.

Si autem poſt impetrationem non vocauerit in ius poſſeſſorem, non condemnabitur. vt dicit hic text.Sed ſi vocauerit in ius poſt ſex menſes,& vſque ad ſententiam perſeuerauerit,& proſecutus fuerit, ad damna, intereſſe & expenſas condemnandus erit. & hoc videtur decidere Gomeſ. q 82.

Quinquaginta florenos auri perſoluere cameræ Apoſtolicæ ſit aſtrictus.

GLOSSA DECIMAOCTAVA.

Iniuſtè litigans etiã ad mulctã condemnatur,et cui applicetur.

ET ſic patet mulctam Apoſtolicæ cameræ eſſe ſoluendam. quod eſt verum in terris Papæ ſubiectis quo ad temporalem iuriſdictionem, alias applicaretur illi fiſco,qui habet temporalem iuriſdictionem, in loco. vt ſcripſi in l. ſi qua pęna. ff. de verborum ſignificatio. Et ſic iniuſtè litigans non ſolum condemnatur ad expenſas, damna, & intereſſe. ſed etiam ad mulctam vt hic facit §. ſtatuimus, de friuol. appella. in concord.

Verum iudices Regij in hoc Regno de poſſeſſorijs beneficiorum cognoſcentes non ſeruant hanc mulctam, ſed ad damna, intereſſe, & expenſas temere impetrantem condemnant, ratione legis Regiæ, de qua ibidem in d.conſt. Reg.

Nec alius quam præmiſſa vacationis modus etiam per literas ſi neutri, aut ſubrogationis, vel alias ſibi quæ ad hoc, vt beneficium huiuſmodi ea vice conſequi, aut obtinere valeat, quomodolibet ſuffragetur, illudque nullatenus in antea litigioſum propterea cenſeatur.

GLOSSA DECIMANONA.

Literæ ſi neutri, ſubrogationis & perinde valere q̃ñ impetrari nõ poſſint.

STatuit Papa, quòd non liceat impetranti proceſſu durante alium vacandi modum exprimere, nec per literas ſi neutri,ſi nulli ſubrogationis,perinde valere,aut alias. quia eſſet tollere ius poſſeſſori quæſitum.ideo prohibet, ne alius modus in præiudicium poſſeſſoris exprimatur.ſed abſoluetur eo caſu poſſeſſor, nec beneficium dicetur litigioſum, de quo ſuperius dixi.ideo fortè de nouo impetrari poſſet ante triennium exprimendo poſſeſſoris nomen, gradum, & nobilitatem, & quot annis ipſe poſsedit, ſeruando iſtam regulam,quam prius neglexerat.

Quod

Quòd etiam extendi voluit ad impetrantes beneficia eccleſiaſtica cuiuſcunque qualitatis per priuationem & amotionem, vel alias propter commiſſa, exceſſus, & crimina vacantia, vel vacatura.

GLOSSA XX.

Expreſſio ſuperior hic locū in vacantibus per crimen.

ISta verba ſunt addita à ſanctiſſimo Papa Iulio tertio, & verba ſequentia, ex quibus patet, quòd impetrans beneficium vacans, vel vacaturum propter crimen, debet ſeruare ea, quæ in hac regula ſuperius expreſſa ſunt, & illa quæ ſcripſi in regul. præceden. glo. vlt. quo ad impetrationem beneficiorum, quæ prætenduntur vacare per crimen: ideo hic nihil repetam ex ſuperius dictis.

Et ſimiliter ad impetrantes beneficia tanquam vacantia per deuolutionem.

GLOSSA XXI.

Iure deuoluto impetrans exprimere ea quæ ſupra ſtatuta ſunt tenetur.

IMpetrantes vacantia beneficia per deuolutionem debent ea exprimere quæ ſuperius expreſſa ſunt, alias non valebit impetratio: niſi ſit huic regulæ derogatū, vel in ſignatura fuerit adiecta clauſula. Quòd maior expreſſio fieri poſſit, &c. vt in ſignatura ſcripſi ſupra: etiam regulariter procedit iſte tex. in omni vacatione, quæ certa eſſe debet, ideo iſta exprimenda, vt ſuperius in bulla no. prouiſio. dixi, in clauſ. pro expreſſis.

Et non ſolum hæc clauſula vltima extenditur, vt impetrantes beneficia per deuolutionem exprimere debeant, quæ ſupra dicta fuerant, ſed ēt vt intra ſex menſes debeant in ius vocare poſſeſſorem, & ſententiam proſequi intra annum. Quia clauſula in fi. poſita refertur ad omnia præcedentia. l. talis ſcriptura, de lega. I ff. ſcripſi in l. vna. C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt profer. Verum quo ad hoc vltimum, vt videlicet intra ſex menſes vocare in ius poſſeſſorem debeat impetrans iure deuoluto, non ſeruatur in Francia, ſed ſufficit intra annum literas ſaiſinæ impetrare, arti. 2. de cau benefi. in conſti. regu. & in ius vocare poſſeſſorem, etiam quo ad proſecutionem vſque ad ſententiam intra annum, nō ſeruat praxis Franciæ: Alia licet hic amplè videre per Gome. ne plura.

Incapacitas poſt mortem non probatur.

Vltimo notandum eſt, quòd ſi quis impetrauerit beneficium vacans per incapacitatem poſſeſſoris pacifici, & eum non inquietauerit in vita, non poterit poſtea illius incapacitatem allegare, ſi diu ſteterit poſt impetrationem, quia fortè diſpenſationem illius ſubripuit: ſed ſi non longo tempore poſſederit, tunc poterit impetrās probare illius incapacitatem, & prouiſ. per obitum non tenetur: vt docent do. de Rota deciſ. 109. agenti, in no. [ſub tit. de rerum permut. deciſ. 4.] & Panor. in c. illud, de præſumptio & Aufre. in deciſ. Tholo. conſ. 467. Roma. conſ. 465. in re præſenti: alias daretur materia calumniandi & probandi mortuum non fuiſſe diſpenſatum, qui erat: & ſic dicunt fuiſſe iudicatum pro fratre Io. de Neufbourg, ſuper prioratu ſancti Deſiderij. Sed ſi is, per cuius mortem habeo ius, non fuit pacificus poſſeſſor, debeo oſtendere titulum illius: vt ſupra probatum fuit. & ſic conſuluit Bertran. conſ. 132. dubitatur, in fi. vol. 2. ex 1. editione. alia videre cuilibet eſt liberum per Gomeſ. *Areſtū.*

De gratia, Rationi congruit.

Formula rationi congruit.

ALlud † reſcriptum dicitur Rationi congruit, vt ſi prouiſus a Papa Clemente fuero de beneficio, & habuerim tātum ſignaturam: poſtea eo mortuo Paulus Pontifex immediatus expediet bullas ſic, Paulus &c. rationi congruit, & conuenit honeſtati, vt ea, quæ de Roma. Pontificis gratia, ſeu benignitate in proſequēdo iuſta deſideria petentium proceſſerunt, licet eius ſuperueniente obitu Apoſtolicæ ſuper illis literæ confectæ non fuerint, ſuum plenum conſequatur effectum, &c. & de hoc loquitur regula cancella. octaua: & iſtud tendit ad conſeruandum ius, quod habeo ex prima impetratione.

Gratia facta ꝑ mortem papæ nō extinguitur, ſed à ſucceſſore expeditur.

2 Notandū eſt, quòd vbi Papa, aut alius confert alicui beneficium, aut aliam gratiam facit, ſi Papa moriatur, gratia tamen non eſt extincta: quia ſolo verbo gratia perficitur. c. inſtitutionis. 25. q. 2. cle. dudum. in fi. de ſepultur. Archid. & alij in §. vniuerſitati, in proœm. 6.

3 Vbi dicit Io. And. ius quæſitum parti per conceſſionem factam nō expirare per mortem concedentis, dummodo hoc probari ſucceſſori poſſit: quæ probatio ſi illi fiat, literas expedire debet ſub hac forma, rationi congruit. hoc dicit Petrus de Biaſſio in directo. electio. 3. parte c. 28.

4 Et iſta habent etiam locum in principe.

pe ſeculari, vt ſi gratia probari etiam per teſtes poſſit, debeat à ſucceſſore expediri: vt firmat Bonifac. in procem. Clemen. §. nunc igitur, collatio 3. num. 16.

Gratia ſi neutri nõdatur ſi gratia ſit extincta.

5 Si tamen gratia eſſet extincta, non daretur hoc reſcriptũ, vt in vnionibus, quæ non ſunt ſortitæ effectum, & in expectatiuis: vnde dicunt quod prærogatiuæ, vt graduatus non graduato præferatur, non dantur per formam rationi congruit, quia tolluntur per mortem Papæ: ideo per aliũ concedi ſolent, nam per regu. Cancella. tolluntur hæ prærogatiuæ, reg. 10. Inno.

Requiſita in literis rõni congruit.

6 Ex his literis colligamus, quod primo papa ſalutat, vt moris eſt in aliis: demum narrat congruere rationi & honeſtati, vt illa quæ ex gratia conceſſit eius prædeceſſor, ſortiantur effectum, licet non fuerint confectæ literæ propter papæ obitum, & hoc rationi congruum eſſe dicit; quia inquir diuus Grego. ſi ea deſtrueré quæ anteceſſores noſtri ſtatuerunt, non ſtructor ſed euerſor eſſe iuſtè probarer, c. ſi ea. 25. quæſt. 2.

Bulla expediri poteſt per rationi congruit ſi viua voce ſit gratia fuerit facta a prædeceſſore.

7 Secundo papa dicit, quod ſi literæ confectæ non fuerint, de bulla intelligit: nam cum ſignatura regulariter non probet, vt ſuperius dixi, quamuis ſit confecta, tamen ſucceſſor bullas conficiet: nam iſta clauſula, rationi congruit, non ſolet in ſignatura apponi, ſed in bulla.

8 Ideo ſiue papa viua voce prouiderit, ſiue per ſignaturam, hoc reſcriptum impetrari ſolet: & vidi vnam expeditioné Clementis ſeptimi ſuper prouiſione viua voce facta, iure tamen probata.

Honeſta Papa nõ dẽt recuſare, & ſi hoc faciat peccat.

9 Tertio dicit conuenire honeſtati, ergo ea implenda ſunt, quæ honeſtati conueniunt: quia iuris præcepta ſunt, honeſte viuere, alterum non lædere, ius ſuum vnicuique tribuere. l. iuſtitia. §. 1. ff. de iuſti. & iure. §. iuris præcepta, illo titu. in inſtit. & multa dixi in gloſſ. Concordatorum, in verbo, inducunt, in forma manda. facit quod dicit Bald. l. quod ex liberta. C. de ope. liberto.

10 Vbi dicit dominum non poſſe cogere ſuas ſubditas ad ſaltandum, & tripudiandũ in caſtro ſuo. quia ius honeſtatis ſemper cenſetur exceptum: ideo à liberto turpes operæ non debentur, ſed tantum quæ honeſtè præſtari, & ſine turpitudine poſſunt. l. eius, & l. hæ demum. ff. de oper. libe. Deci in l. ſemper in contractibus. ff de reg. iur.

11 Et ſic infertur quod ius eras iam quæſitum & conceſſum impetranti, alias non eſſet congruum & honeſtum: vt dicit glo. in cle. dudũ, in gl. inci. verbo, de ſepul. nec hoc papa denegare debet, alioqui malè faceret, & contra rationem, & honeſtaté, & ſic peccaret. per l. vnam. C. ne fiſ. tem quam vendi. euin. lib. 10. vbi ſunt iſta verba retractare fiſcum, quod ſemel vendidit æquitatis honeſtatiſque ratio non patitur vbi dicit Lucas de penna legem fundari ſuper ratione, æquitate, & honeſtate. cap. erit autem lex. 4. diſt. ſcripſi in proœ. or. reg. in 1 tomo.

Iniuſta a prædeceſſore conceſſa Papa ſucceſſor nõ dẽt expedire.

12 Quarto interdum ſolet papa addere hæc verba, rationi congruit, vt ea quæ de Rom. Pontif. gratia in proſequendo deſideria iuſta petentium, proceſſerunt &c. & ſic per hæc verba patet, quod papa nollet expedire diſpenſationem ad quatuor beneficia, vel ad aliud, quod iuſtum non habet deſiderium: nam iuſtum tantum vult expedire deſiderium petentium, non iniuſtum. arg. l. iuſtum deſiderium, de eden. C.

13 Et quamuis prædeceſſor conceſſerit tam ſtultã diſpenſationem, ſucceſſor non expediet eam, quia non rationi congruit: & ſi prædeceſſor erat Domino Deo infidelis, ſucceſſor fidelis eſſe vult: & iuſta petentibus non eſt denegandus aſſenſus: ſed econtrario ſic, l. 2. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur.

Integra executioni debet mitti gratia prædeceſſoris.

14 Quinto Papa narrat prouiſionem factam per prædeceſſorem, vel reſeruatam eccleſiam iſti impetranti, & Pontificis obitum: ob id vult, vt prædeceſſoris gratia plenum ſortiatur effectum: plenum dicemus effectum integrum, in quo nihil deerit, per l. ſi arborem ff. de ſeruitut. vrbano. prædio. abundè ſcripſi in l Herennius. ff. de verb ſigni. & ſic integræ gratia executioni mandabitur.

In gratia rõni congruit omnia exprimẽda quæ in noua prouiſione.

15 Sexto in his literis omnia exprimenda ſunt, quæ in noua impetratione quia in his continetur noua prouiſio prædeceſſoris, ergo omnia exprimenda ſunt, quæ in bulla nouæ prouiſionis, quæ ſcribunt Feli. & doc in c. ad aures, & c in noſtra, de reſcrip. in glo. Concord. in verb. pro expreſſis. in forma manda.

16 Quod eſt verum, ſi fiat pro noua prouiſione, alioqui pro qualitate illius reſcripti, pro quo concipitur, formari debet hoc reſcriptum: & ſuperius vide, quæ in bulla ſcripſi nouæ prouiſionis.

Gratia rationi congruit vim per ind. va.

17 Septimo addit, ne autem pro eo quod ſuper collatione & prouiſione beneficij

ſuper-

lere habet, vt valeat, ac ſi expedita à prædeceſſore fuiſſet ſed non quo ad alia.

ſuperueniente obitu Apoſtolicæ literæ confectę non fuerint, collationis & prouiſionis huiuſmodi fruſtreris effectu, volumus. & auctoritate Apoſtolica decernimus, quod collatio & prouiſio prædictæ perinde à dicta die valeant &c.

18 Et ſic hæ literæ vim perinde valere habent, quod eſt verum quantum ad effectum,& executionē, non quo ad prouiſionē: ideo ſi prior collatio ſubreptitia eſſet, per has literas nō ſit cōfirmatio, niſi quò ad probationē: & hoc patet ibi, ſuum ſortiantur effectum, ac ſi ſub ipſius diei data confectæ fuiſſent, prout ſuperius enarratur: quodque præsētes literæ ad probandum plene collationē & prouiſionē ante dictas vbique ſufficiant: nec ad id probationis alterius admiraculum requiratur.

19 Ecce concedi iſtas ad probationem, & non vt de nouo ius concedatur, vel cōfirmetur: quia non poteſt confirmari defectus non expreſſus, vt proximè dixi: & ſic datur ad conſeruandum ius, non verò ad quærendum de nouo.

Differētia inter perinde valere, et ſi neutri.

20 Octauò magna eſt differentia inter iſtas literas, & perinde valere: quia hæ cōfirmant inutile, vt ſupra dictū fuit, in materia perinde valere: illæ verò quæ rationi congruit vocantur, expediuntur ratione probationis, & executionis: ſed Papa non vult confirmare primam prouiſionē, ſi ſit inualida: quod eſt notādum, ſed vult vt valeant ac ſi expeditæ fuiſſent à prædeceſſore: at ſi à pdeceſſore factæ nō valuiſſent, nec nunc quidem valebūt: nec intendit hic Papa confirmare ius inutile, niſi quo ad probationem.

21 Itē hæ literæ valent a data primæ ſignaturæ, literæ vero de perinde valere. à data iſtarum literarum non primę conceſſionis ſi alius ſit interim impetrans: vt ſupra dictum fuit, & literæ iſtæ perinde valere, ab eo qui primā cōceſſit gſam, dātur iſtę a ſucceſſore vt ex ipſis literis conſtat.

Bulla ſecunda ꝑ rationi cōgruit, non pōt expediri.

22 Nonò ſi expedita fuit mihi bulla à papa prædeceſſore, quæ tamen mihi nō placet, quia noluit mihi amplam facere gratiam, ideo mortuo illo Pōtifice, ego facio expedire aliā ſub forma rationi congruit, ampliorem, hæc ſecunda nō valebit, quia non congruit rationi, vt iterum expediatur. & aliquid addatur: nā omnis actus intelligitur de primo. l. boues. § hoc ſermone. ff. de verbo. ſign. c. non poteſt, de præb.

23 Et iſta eſt ſubreptitia: nam ſi papa ſciuiſſet bullam prius expeditam, non hanc conceſſiſſet, vel non tam facile. c. poſtulaſti, in fi. de reſcrip. & hoc ſæpius vidi fieri.

Reformari poteſt bulla ꝑ rationi cōgruit.

24 Et quia iſta verba rationi congruit, denotant cauſſam finalem. l. fin. ff. de hæredi. inſtitu. glo in regul. 8. cancellariæ, & cauſſa ceſſante ceſſat effectus. l. quod dictum. ff. de pac. cap. cum ceſſante, de appella. quod eſt verum, quando iſta bulla erat valida, ſecus ſi nulla: quia literæ nullæ non impediunt aliàs: cap. ex tenore, de reſcrip. nam quoties vitioſè cautum eſt, pro non cauto habendum eſt l. quoties. ff. qui ſatiſda. cogantur, ideò ſi prima bulla erat tranſcribenda & reformāda iuxta ſignaturā, poterit ſic reformari per rationi congruit, mortuo primo concedente: prout ſuperius in bulla nouæ prouiſionis ſcripſi.

Literæ rationi, cōgruit. etiam à mediato ſucceſſore expediri poſſunt.

25 Decimò iſtæ literæ expediuntur ſiue ab immediato, ideſt, à Clemēte 7. ſiue ab alio: licet contrarium teneat glo. in reg. 6. Innoc. 8. & hoc ſtatuerat Alex. ſextus: ſed hodie contrariū ſtatuit Paul. in reg. 8. quia ea videtur ratio, quādo nō potuit bulla expediri, nec à mediato: nec ab immediato, ideo rationi congruit, quod expediatur, poſtquam erat ius impetranti quæſitū: ob id nō debet fieri differentia inter iſta: ſed Iulius papa tertius ſtatuit, ꝙ conceſſa à Clemente VII. mediato expediātur vſq; ad ſex menſes duntaxat à die coronationis computandos, poſteà non.

26 Vndecimo ſi bullę in vita alterius Pōtificis potuerint expediri, non debent poſteà iſtę literæ cōcedi, per ar. a contrario: tamen hodie ſi expediantur, valebūt: quia non inuenio quòd annullentur hæ. ſi fuerint expeditæ intra ſex menſes, per regulam cancellariæ, cui facilè derogatur, & eam in Francia non vidi ſeruari.

27 Vnde ſi quis fuit pauper, & nō potuit bullas habere à concedente, nec ab immediato, poterit conſequi ab alio mediato, quia rationi congruit: nec debent hoc caſu recuſari, ſicut de appellante dicitur, quòd poſt annum poteſt proſequi cām appellationis in c. eū ſit Romana, de appel.

Gratia rationi cōgruit, quando expediri poſſit.

28 Vltimò hæ literæ rationi congruit cōceduntur, non ſolum in prouiſionibus factis a Pontifice prędeceſſore, ſed etiam in alijs gratijs, & diſpenſationibus: ſuper literis verò iuſtitiæ non ſolent dari, & non debent concedi, niſi priores iuſtæ fuerint: aliàs iſte concedens ſecūdas tenetur Deo reddere rationem, quia iuuat ad malum faciendum: ad quod ſummi Pontifices aduertere

uertere

uertere debet, quia exactam de his & omnibus alijs reddent rationem Deo Optimo Maximo, cui laus & gloria ſit perpetua. Amen.

De diſpenſationibus.

Diſpenſatio q̃d ſit.

CONſeruantur † nobis beneficia, ac retinẽtur per diſpenſatione, ideo de illis nunc videamus: & imprimis hæc diſpẽſationis definitio ſeu deſcriptio tradi ſolet ab interpretibus: ſic eſt prouida iuris communis relaxatio, vtilitate ſeu neceſſitate penſata, vel eſt rigoris iuris communis relatio facta cum cauſæ cognitione. glo. & doct in c. requiritis. § nisi rigor, j. q. 7. Specul. in titu. de lapſis & diſpenſatio. §. 1. in 1. parte. Panor. in c. cum in cunctis, col 1. de elec. & in c. dudum 2. col. antepenul. de electio. ac in c. de multa, & c. extirpandæ. § qui verò, de præb. & diſpenſationes rerum nonnunquam cogunt parum quidẽ à debito rigore quoſdam exire foras, vt maius aliquid lucifaciant. cap. diſpenſationis 1. q 7.

2 Budæus in annota. prioribus ad Pandec. dicit latinè loquendo ſoluere legibus & canonibus ſignificare, q̃d diximus diſpẽſare: at iure cõſec. ait gratiam iuramẽti facere, quod eſt diſpenſare ſuper iuramẽto, ſeu iuramentum remittere. l. iuriſiurandi. ff de iureiur. indulgentiam diſpenſationem eſſe dicit Bal. & Dec. in c. at ſi clerici, in fi. de iud. ego tamen explico in l. ſolutionis. ff. de verbo. ſignifi.

3 Sed hic ego vtar verbo, diſpenſare, quo iuris Canonici interpretes vſi ſunt: & quod olim fuit ad iuris rigorem tẽperãdum inuentum hodie cedit ad iuris iniqui compendium: vt inferius apparebit, & quomodo accipiatur in iure ciuili, dixi in l. vrbana familia. ff. de ver. ſig.

4 Et iſta diſpenſatio propria de qua loquimur, habet originem à iure, licet Spe. in tit. de lapſis & diſpen. §. dicat, à Deo originem traxiſſe, vt pote quia Deus, diſpenſauit cum Adam, Noe, Loth, & cæteris, ſed ibi non eſt proprie diſpenſatio, de qua loquimur.

Duplex eſt diſpẽſatio, tacita, & expreſſa.

5 Duplex eſt diſpẽſatio, tacita & expreſſa. Tacita eſt quãdo princeps conceſſit officium alicui inhabili, vel Papa beneficiũ: videtur enim diſpẽſare tacite ſuper illius inhabilitate: nam princeps qui magiſtratum ei conceſſit, omnia agere decreuit: l. quidem, in fi. ff. re iudica. l. Barbarius. ff. de offi. prætor, & ibi Iaſ. col. 3.

6 Intellige quando papa & princeps ſciebat conditionem illius, cui cõceſſit beneficiũ, vel officium, alioqui cõtra. l. idẽ Vlpianus, in fin. ff. de excuſa. tutor ibi, ex reſcripto Imperatoris ſcientis quidẽ tutorẽ eũ eſſe. gl. in l vniuerſis. C. de precib. Impetat. offeren. l. ſi C. ſi ſeruus, ad decurio. aſpira. li. 10. quia vitium ignoratũ nequaquam remittit princeps l. mater. ff. de inoffi. teſt. c. ſi eo tẽpore, de reſcrip. in 6. vñ ordinans aliquem ſcienter. videtur eũ reſtituere famæ. gl. in ſumma, 44. diſtinct.

7 Et papa promouens ſpurium ad Epiſcopatum. videtur ſecum tacite diſpẽſare, & eum reſtituere natalibus. Bal. in l. imperialis §. ſimiles. C. de nup. & in l. vniuerſa, col. 3. de precib. Impera offeren. ſequitur Anto. Tremol. in additio. ad Vbertũ de Bonacurſo. in tit. quib. mod. examẽ. ordin. iudic. decli. in verb. minor.

Sufficit diſpenſationem in minimo prodeſſe.

8 Quòd non procedit, quando reſcriptum alia in re prodeſſet: poſſet etiam ſi in minimo, tunc aliud tollere non videretur: quia ſufficit diſpenſationem etiam in minimo prodeſſe. ca. non prodeſt, in fi. de præb. lib. 6.

9 Et niſi cauſſæ cognitio interuenerit, nõ valet, vt plene ſcribit Barba. conſi. 27: ſcripſit, col. 2. in 2. vol. quod non probo: quia in concedenda diſpẽſatione a Papa non ſolet interuenire cauſæ cognitio, ſed princeps credit parti, donec contrarium probetur: vt inferius dicetur.

Princeps an videatur cũ impubere diſpenſare.

10 Etiã limitat Paul. in impubere, cũ ſit defectus daturæ: nam illi conferendo papa nullatenus videtur ſecũ diſpẽſare, in d. l. quidam. ff. de re iudic. ſequitur Panor. & Fel in c. cum vigeſimum, de offi. deleg. tum quod gratia ſit odioſa, & ſtricte interpretanda tam propter naturam gratiæ, quam inhabilitatem perſonæ c. 2. de reſcri. in 6. Old. conſi. 325. thema quæſtionis, col 1. 2.

11 Contrarium communiter tenetur, quia ex certa Papæ ſcientiã cauſſa poteſt delegari canonico maiori infante. glo. in c. ſtatutum, in verb. canonicis, de reſcr. li. 6. facit l. ſi. C. de teſta. mil. & Bal. in ca. 1. per quos fiat inueſti. Quod intelligunt quidam verum, quãdo verbum diſpenſamus adeſſet, & cauſſa in diſpenſatione expreſſa: alias Papa non cenſeretur cum minore de ſtylo curiæ Romanæ diſpenſare, nec alias recipitur diſpenſatio, teſte Oldr. conſil. 326. quo particuli, col. 2. ac reſcriptum

tale

tale tanquam non ſecundum ſtylum reijciendum eſſet.cap. quam graui, de crimi. falſi. quod eſt verum maxime ſi in nõ obſtan.nulla eſſet ætatis habita mentio.

12 Ideo ſi ex d ſpoſitione reſcripti, & nõ obſtan. appareat de voluntate principis conferentis minori, valebit principis conceſſio, & cenſeretur ſecum diſpenſatum, alias contra, vtpote ſi ætatis mentio facta non eſſet: vt docet Feli. in c.nonnulli, col. 15.ver.fallit.4. de reſcri.Io.Cro.in rep. c.1.in gl.noſcatur, de conſti. in 6.

Clauſula ex certa ſcientia, et ſupplentes omnẽ defectum.

13 Nec refragatur, quod clauſula ex certa ſcientia, & ſupplentes omnem defectũ, non extendatur ad defectum iuris diuini, vel naturalis, cle.paſtoralis de re iudica. Specul. in tit.de leg.§.nunc oſtendendũ, verſi. 18.Bal.& Alex.in l.filius à patre.§. fi.ff. de liber. & poſthu. quia reſpon. aliud eſſe in clau ex certa ſcientia, vel ſupplentes, &c. quàm ſi Papæ ipſi narratum eſt factum: quia clauſulæ illæ poſſunt apponi, & tñ papa ignorabit factum, ideoque nõ videtur ſuper illo facto ignorato diſpenſare allegatur c.ex reſcripto, de iureiur.

14 Verum ſi Papa conferat alicui aſſerẽti ſe eſſe minorem 25. annis, valebit tunc collatio. vt ſecum diſpenſatum eſſe cenſeatur: quia hoc Papa vult, cum eidem confert, & poteſt, vt nil ſit quod repugnet, & ita conciliarem: vide Bal in l. impetrata. C.ſenten.reſcind.non poſſe.& Feli. in ca. nonnulli, verſi.confirmatur, de reſcrip.

Inferior diſpenſationem exprimere debet

15 Et hoc non procedit in inferiore a papa, vel in principe qui niſi expreſsè diſpẽſet, non intelligitur diſpenſatum. no.glo. vlt.in c literas, de conceſſ.præb Panor. in c.diuerſis, de cler.coniuga.c.fin.de coniugio ſeruo.c.2.de ſchiſma.Henric.Boic. in c.veniens, de filijs presbyter. gloſ. in c. 1. de ætate & quali.lib.6.Pan.in c.innotuit, col.1.de ele. Fel. in c. cum in iur. in gloſ. de of.dele.

16 Et ſic tam de iure quàm de ſtylo curiæ Roma.in inferiore requiritur verbum diſpenſamus, alioqui non valet diſpenſatio.Calder.conſi.8 an exiſtens. tit. de reſcri.gl.in d c.literas, de conceſſ.præb.&in c.2.de ſch ſma.niſi in foro cõſcientiæ: Silueſter de Prierio in ſua ſumma. in verb. diſpenſatio in fi.& Epiſcopus vni conferẽdo non videtur ſecum diſpenſare, vt docet Spec. in tit.de lapſis §.dicendum.verſ. item licet Epiſcopus, col.3

17 In papa vero & principe non recognoſcente ſuperiorem nõ requiritur verbus diſpẽſamus, ſed vt ſtylus ſeruetur: cũ voluntas & poteſtas in eo concurrant, ſecundum Bonifac.in cle. 1.col.2. de præb. gl.& doct.in d.c.literas, & Peruſ.in d c. 1 de ætate & qualit.lib 6.Pan.& alij in d.c. 2.de ſchima c.quia, de conceſſ. præb.

Cõmenda inducit diſpẽſationẽ in minore.

18 Item maxime quando Papa concedit beneficium minori in commendam, non ſolet dicere, diſpẽſamus: nec alia requiritur diſpenſatio: ſed ſola commenda vim diſpenſationis obtinet: vt docet Calderi. conſ.8.titu.de reſcrip. & refert. Philipp. Prob. in addito ad Io. Monach.in c.ſuper eo, nu.15.de præb lib.6.

Expreſſa diſpenſatio quæ ſit.

19 Expreſſa eſt, in qua verbum diſpenſamus appoſitum eſt.c.de multa, in fin. de præb.c. at ſi clerici.c.de adulterij, de iudi.& qñ eſt à parte poſtulata, c.innotuit, in fi.de ele.de qua ſequẽtia dicenda ſunt.

Super quibus diſpenſari poſſit.

20 Primò videndum eſt ſuper quibus poteſt diſpenſari? Reſpon ſuper prohibitis: quia permiſſa iure communi expediũtur, prohibita vero diſpenſatione egent. d. §. de adulterijs. vnde Hiero. Paul. in ſua praxi Curiæ Rom. in no.tam circa beneficia reſeruata q̃ nõ reſeruata ſic ait: in his quæ contra diſpoſitionem iuris cõmunis ſunt, datur diſpenſatio in alijs, vt puta contra ſtatuta fundationis, vel regulas, datur indultũ. nec dicitur ius ſolui, ſi ſit ſecũdũ ius l.princeps.ff de leg.l.digna vox. C.illo tit.

21 Ideo papa ſuper quibuſcunque generaliter diſpẽſat, niſi Iure diuino prohibeatur.c.propoſuit, vbi gloſ.de conceſ. præb. Specul.in titul de lapſis & diſpenſ. §. nũc breuiter, vbi ponit caſus, in quibus papa non poteſt diſpenſare.

Legatus & epiſcopus i caſibus p̃miſſis diſpenſat.

22 Legatus vero & epiſcopus in caſibus à iure permiſſis. poſſunt diſpenſare, quos caſus ſolent doct.numerare in cap. quod tranſlationem, de offic. lega. & in ca.at ſi clerici §.de adulterijs, de iudi. & Specu. in d.tit. de lapſis & diſpenſa.§. nunc de epiſcoporum, & §. ſeq.

23 Animaduertendum eſt, quod ad impetrãdum diſpenſationẽ requiri ſpeciale mandatum quidã aſſerunt, per text. in c. innotuit, vbi Panor. no. penul. de elect. qa hoc eſt odioſum, ſecus in beneficij impetratione. gloſ.& doct. in c.ad aures, & c.nõnulli, in fi.de reſcript. quod non vidi in praxi ſeruari: nec d.c.nonnulli, §.fi.hẽt locum in Francia: vt alibi ſcripſi.

Secũda diſpenſatio pri

24 Item in ſecunda diſpenſatione debet haberi mentio primæ.c.2. de filijs presbyter in 6.ſicut in ſecunda gratia, & homici-

dij

ma mentionẽ facere debet.

dij remiſſione debet fieri mentio de prima. Iaſ. in l. nec dãnoſa. C. de precib. Impetrat. offerend. alioqui gratia non procederit delinquenti. Barba. in c. ſuper literis, de reſcrip.

Gratia ſecunda non exprimens primam non valet.

25 Nec ſufficeret dicere non obſtãte prima diſpenſatione, vel prima gratia, niſi quoque in diſpenſatione illius mẽtio haberetur. clemen. prima §. 1 de elect. intellige, quando diſpenſatio additur diſpenſationi.

In executione diſpẽſationis non ſit mentio illius.

26 Diuerſum eſt, ſi eſſet executio diſpẽſationis iam factæ, vnde ſi cum homicida, vel alio inhabili ſit diſpenſatum, vt non obſtante dicto defectu, poſſit beneficium cõſequi, ſi is poſteà impetret beneficium non facta illius diſpenſationis mentione: valebit impetratio: vt aſſerunt Io. Andr. Peruſ. & alij in d. c. fin. de filijs presbyte. lib. 6. quia vltima impetratio eſt executio primæ diſpenſationis.

Diſpenſatione ad plura beneficia.

IMprimis certum eſt, neminem pura beneficia obtinere poſſe, vt puta curata, dignitates, vel perſonatus, ſeu alia incompatibilia ca. quia nonnulli, de cleric. non reſiden. cum alijs iuribus, quæ inferius adducentur.

Ratione cur plura beneficia habere reprobat̃.

2 Rationes pluralitatis reprobatæ quatuor ponit tex. in c. quia in tm̃, de præbẽ. Prima eſt, quia pluralitas beneficiorum eſt canonibus inimica. c. factorum. 70. diſtinctio. clericus ab inſtãti tempore non connumeretur in duabus eccleſijs, negociationis enim hoc eſt, & turpis lucri proprium cõmodum, & ab eccleſiæ conſuetudine penitus alienum. c. clericus. 21. qõ. 1. & B. Gregor. ſic ſcribit in c. 1. 89. diſt. Singula eccleſiaſtici iuris officia ſingulis quibuſque perſonis ſigillatim committi iubemus.

3 *Sicut enim in vno corpore multa mẽbra habemus, omnia autem membra non eundẽ actum habent:* ita in eccleſiæ corpore multa membra ſunt ſecũdum veridicã Pauli ſententiam: in vno eodemque ſpirituali corpore conferendum eſt hoc officiũ vni, alij committendum eſt illud: neq; enim quãtumlibet exercitatæ vni perſonæ vno tempore duarum rerum officia committenda ſunt: quia ſi totũ corpus eſt oculus, vbi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diuerſa officia, & robur corporis ſeruat, & pulchritudinem repræſentat. ita varietas perſonarũ per diuerſa nihilominus diſtributa officia, & fortitudinem & venuſtatem ſanctæ eccleſiæ Dei manifeſtat. Et ſicut indecorum eſt in corpore humano, vt alterum membrũ alterius fungatur officio, ita nimirũ noxium, ſimulq; turpiſſimũ eſt, ſi ſingula rerũ miniſteria, perſonis totidem non fuerint diſtributa. Etiã nullus presbyter duas habeat eccleſias. cap. per laicos, in fin 17 q. 7. [Et hoc videmus, hoc eſſe turpiſſimum, quod vix poteſt ſine magna cauſa honeſtum fieri.]

4 Item eſt inimica iuri diuino, & reprobata. Nam dicitur, *væ qui coniungitis domũ ad domum, & agrum agro copulatis vſq; ad terminum loci; nunquid habitabitis vos ſoli in medio terræ?* Eſaiæ 5. cap.

5 Et ad Titum primo diuus Paul. ait: *Epiſcopũ debere eſſe vnius vxoris virum,* Idẽ in ſacerdote ſcribit text. in c. cũ nõ ignores, de præb. & c. acutius. 26. di. & ſicut nõ licet iure diuino duas vxores habere, ita nec duas eccleſias: nam bonum eſt argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale. cap. inter corporalia, de tranſla. epiſ. *Nec poteſt quis duobus dominis ſeruire:* vt eſt in Euangel. & in c. 1. 21. q. 1.

Duæ militia & duo honores ac collegia teneri nõ pñt.

6 Necnon iuri Cæſareo inimica eſt hęc pluralitas, quod maxime improbat quẽ habere duas militias. l. his quidem. C. qui militar. non poſſunt, lib. 12. & duo quidem collegia. l. 1. ff. de colleg. illicitis, nec alij duo honores iure haberi poſſunt l. libertus, §. præſcriptio. ff. ad municipia. nec duo officia. l. hac parte, in fi. C. de prox. ſacro. ſcrinio. li. 12. ibi, nullo modo duplici fungantur officio, nec geminis chartis irrepſerint: vt non occupentur, plura in vnum ſe cõmoda collaturi, nihilque reliquis relicturi Signo. conſ. 112 thema & ſuper hoc diſpenſat Rex in hoc regno, vt quis duo obtineat officia: vt dicam in titu. *des offices, de iudicature,* ordinat reg.

Iudex et teſtis & notarius quis eſſe non põt, nec duo habere officia.

7 Nec poteſt quis ſimul eſſe iudex & teſtis. cap. 1. in 4. quæſt. 4. cap. forus. de verborum ſignifi nec quidem iudex & notarius Barto. in l. iubemus Cod. de ſacroſanctis eccleſijs.

8 Imò ſi quis acceptet ſecundum officium caret accepiato, & priuatur ſalario primi. caſus ſingul. in l. quiſquis, C. de cohortal. lib. 12. Corſec. in verb. priuilegium 3. in ſingu. & Bened. in repet. c. Rainutius, in verb. duas. nu. 63. de teſtam.

9 Hoc etiam eſt inimicum ordinationibus Regijs Franciæ, maxime Regis Philippi

lippl, qui prohibuit omnibus, & ſingulis ne duo ſibi vendicarent officia: vt eſt in ordin. reg. d. titu. *des offices, de iudicatu re.* artic. ũ.

10 Medicis quoque eſt inimica hæc pluralitas, dicẽtibus, quod ſimile additum ſimili facit furere. Ergo quicunque viuere poteſt ex vno Epiſcopatu, abbatia vel alio beneficio, ſi ſecundum accipiat, facit eũ furere, quia ſimile addit ſimili.

11 Grammaticis etiam ipſis mire inimicum, non valentibus ſaluo recti ſermonis eloquio genus hoc hominum appellitare: vt ſi quis duos habeat epiſcopatus, dicetur Ioannes Epiſcopi, Ioãnes Abbates, Ioãnes canonici, & beneficiati, ſed has in congruitates parum poſſeſſores ipſi curãt, potius ſuo priuato inhiantes commodo, quam animarum ſaluti conſulentes.

12 Secunda ratio pluralitatis reprobatæ eſt. quia diſſolutionis materiam præbet: diſſoluti dicuntur, qui legibus moribuſq; à ſe ſolutis luxum vitæ ſequuntur. quos Græci ἀζώτους vocãt, vt quidã ex noſtris.

Vagus quis.

13 Tertia vagationis materiam cõtinet, & inducit, *Ex adipe enim processit iniquitas.* Dauid pſal. 72. vagatio eſt animi in cõſtantia per deſideria, vel varia loca mentis fluctus & negligentia rationis. Et vagus dicitur diſſolutus, diſperſus, errans qui diſcurrit varia agens vt docet Lucas de Penna. in l. 1. Cod. de Tyron. lib. 12.

14 Quarta quod animarum periculum continet hæc pluralitas: vt inferius dicetur d. cap. quia in tantum. & c. dudum 2. de elect.

Seruire quis vni digne vix pōt.

15 Quinta quod vix vni digne valet quis deſeruire, c. quia nonnulli, de cleric. non reſidentib. ca. 1. de conſuetud. lib. 6. vnde inquit Innocentius in cap. cum iamdudum. colum. 2. de præben. quod vnus prælatus præcipiet, quod hic beneficiatus fiat ſacerdos, alter quòd remaneat in diaconatu, vnus quod negotia ſuæ eccleſiæ proſequatur, alier quod negotia alterius eccleſiæ, vnus vocabitur ad electionẽ, alter ad eccleſiæ deſeruiendum. Quomodo ergo duobus ſatisfaciet? Cum Chriſtus dicat. *Non poſſe quem duobus dominis ſeruire, Matth.* 6. & cap. acutius. 26. diſtinct. c. 1. 21. q. 1. & dicitur, qui ad vtrunque feſtinat, neutrum bene peragit. text. in l. fi. Cod. de aſſeſſor. vbi etiam gloſſa verſus hoc conſcribit:

Qui binos lepores vna ſectabitur hora:
Vno quandoque, quandoque carebit vtroq;

Ambitione paris beneficiorũ pluralitas.

16 Sexta materiam ambitionis præbet. Extrauag. Execrabilis Ioan. 22. eſt enim ambitio inordinata cupiditas circa honores, beneficia & dignitates: l. 1. ff. ad legẽ Iuliam de ambi. & ambitionis cauſſa quicunque ad maiorem tranſire voluerit. debet ad proprium reuocari: quod ſi redire contempſerit, careat aliena & propria: cap. quia frater in fine. ſeptima quæſtione prima. ſed hæc eſt crux ambientium omnes torquens, omnibus placens: vt inquit Diuus Bernardinus, quem refert Hoſtienſis in dicto ca. quia in tantum. & gloſſa in verbo, ambitionis, in prooemio pragmaticæ ſanct. o.

17 Septima ex hac pluralitate diuini cultus diminutio fit, ſcilicet ex miniſtrorum paucitate, qui potius eſſet augendus, c. ex parte, de conſt. & cap. vaſa. de conſecra. diſtinctio. 1.

18 Octaua fraudãtur voluntates teſtantium, & fundatorum eccleſiarum, qui certium numerum miniſtrorum præſtituerunt: quod maxime reipub. intereſt. expedit. n. ſeruari voluntates teſtatorũ, & eas executioni demandari. l. vel negare. ff. qemadm. teſtam. aper cap. vltima voluntas. 13. quæſt. 2.

19 Nona, maxima ſequitur inæqualitas, vnus enim ebrius eſt: & tamen non ſatur pluralitate beneficiorum, & alter eſurit: & hic aufert alimenta alijs quos necare videtur. necare. ff. de liber. agnoſcen. Floren. in 3. par. ſummę tit. 11. c 1. § 8. & Alua. in tract. de plãctu eccleſ. lib. 2. tit. 8. litera i.

20 Decima eſt, quia ſibi quis vendicat ſtipendia plurimorum c. 4. de cler. non reſident. Io. de Selua in tract. de benefi. in 3. par. q. 39. & vix poſſunt plura beneficia ad vnum peruenire, ſine paupertate plurimorum: & quot occiſi ſunt pauperes ex prælatorũ ingluuie, Deus nouit: hodie vnus deuorat, quod eſſet viginti, immo dicam centum millibus hominum proborum ſufficientiſſimum, ſed tranſeant cum ſuis erroribus.

Diſpenſare qs poſſit.

21 Nunc ſupereſt videre, quis poſſit diſpenſare? Reſpon. De Papa non eſt dubiũ. dudum. 2. de elect. c. de multa. in fin. de præb. c. 1. de conſuet. in 6. c ordinarij. de off. ord. ibidem, quia in beneficijs pleniſſimam habet poteſtatem. c. propoſuit, de cõceſ. præb. c. 2. de prę̨b. in 6. quandoquidem beneficia de iure poſitiuo ſunt introducta. c. 1. 13. q. 1. Panor. in c. olim. de conſuetud. & licet iuris naturalis ſit, & diuini be-

neficium dari propter miniſterium,& officiũ.Nu.18.ibi.*Filijs autem Leui dedi decimas Iſrael in poſſeſſionẽ pro miniſterio,quo ſeruiũt mihi.* Et Pau.1.Cor.9.*Quẽadmodũ & Dominus ordinauit, vt qui Euangelium nunciant, de Euangelio viuant.* & Lucę.10.*Dignus eſt mercenarius mercede. Et qui altari ſeruit,de altari viuere debet.* c.cũ ſecundum.de præb c.ſi.de reſcript. in 6.

22 Tamen de iure poſitiuo ſtatum eſt, vt nullus plura beneficia poſſit obtinere. c.quia nonnulli,de cleri.non reſid. c. cum non ignores.& c.quia intantum.de præb. ideo papa relaxare poteſt,conſiderata tamen eccleſiæ vtilitate, & iuſtitiæ, æquitate,alias peccat:quia contra rationem naturalem & ius diuinum facit:vt dicit Angel.de Anch.in trac.de eccleſiaſt.poteſta.q.68.[Ego dixi in interpret. c.poſtulaſtis. de cler.excom.mi.eſſe etiam à iure diuino prohibitam pluralitatem.& ſuprà hoc probaui.& eſſe turpem quam papa vix honeſtam reddere poterit.]

23 Nec obeſt,quod non poſſit vtriq; ſeruire per ſe, quia hoc poterit facere per alium:non enim Paulus adminiſtrabat officium perſonaliter in eccleſia Philippenſi,ſed per ſuos miniſtros,& tamen ab ipſis procurationem accipiebat & alimenta:vt ipſe teſtatur ad Philippen,vlt.

24 Et non ſolum poteſt diſpenſare circa pluralitatem beneficiorũ,ſed & circa alia quæ obſtant, quia quodcunque ſoluere, quodcunque etiam ligare eſt ei commiſſum à D. Ieſu Chriſto ſaluatore noſtro:vt inferius fuſius dicam, dummodo non veniat ad deſtructionem.

Legatus diſpẽſat, ſed non cõtra concilia generalia.

25 Item legatus diſpenſare poteſt, quatenus à iure permittitur,ſed non contra cõcilia generalia cap.dilectus primo.in glo. eũ ſe facultas,de præb.niſi eidem expreſſe fuerit à papa conceſſum:vnde proſpicitur hodie poteſtas illius,& tantum poteſt quantum eſt ei conceſſum, licet de iure non poſſit diſpenſare ad curata: vt docet Spec.in tit.de lapſis & diſpenſ.§.nũc oſtẽdendum,verſ.36.& §.conſequenter. facit c.officij,vbi doct.de elect.& c.1.de off.lega.li.6.& Panor. & alij & in repet. c. extirpandę.§.qui vero.de præb.

Epĩ contra ius nõ diſpẽſant nec cõtra cõcilia generalia.

26 Epiſcopi verò contra ius diſpenſare non poſſunt.cap.1.in 9.q.3.nihil autẽ agere oportet epiſcopum præter id, ſecũdum quod antiquitus à patribus noſtris conſtitutum in canone continetur.& cap.nulli. 25.quæſtio.1.& nulli fas ſit ſiue ſtatus ſui periculo,vel diuinas conſtitutiones, vel Apoſtolicæ ſedis decreta temerare,capit. conſtitutionis.25.quæſtio.ſecunda, nec à quoquam Põtificum in totum vel in partem ea qualibet occaſione conuelli decernimus,vel immutari.cap.Inſtitutionis. 25. quæſt. 2.adde cap.ego. N.de iureiur. ergo non diſpenſant contra ius.

27 Nec in caſibus à iure expreſſis. cap.dilectus.de temp ordinand cap. at ſi clerici. § de adulterijs. de iudic.163.caſus.in quibus epiſcopi diſpenſare poſſunt, conſcribit Spec.in tit.de lapſis.& diſpenſa. §.nũc de epiſcoporum diſpenſatione,quos tranſcripſit Ioan.de Selua in tract. de benef. in 4.parte.q.7.

28 Sed contra concilia generalia diſpenſare non poteſt epiſcopus.gl in c cum dilectus.in glo.in ætate. in 2.de elect. Ioan. Monach.in c.cupientes.§. deniq;. de electio.lib.6.& ſic non diſpenſat,vt quis plures habeat dignitates, perſonatus,vel beneficia curata,per c.de multa. de præben. Henric.Botte.in tract.de ſynod,epiſcopi. in 3.part.art.1.concluſ 3.

Simplicia plura de cõſuetudine ſine diſpẽſatione retinentur.

29 Sed diſpenſare quidem poterit,vt qs plura beneficia ſimplicia poſſit habere; vt doct. aſſerunt in c.extirpãdæ §.qui vero. de præb. licet hodie de conſuetudine in ſimplicibus nõ petatur diſpenſatio, ſed ſine diſpenſatione retinentur; & ſuperflua eſſet iſta epiſcoporum diſpenſatio.

Epiſcopi ad curata an diſpenſare poſſint.

30 Tamen Archidiaconus in cap.licet canon.collat.3.de elect,li.6.ampliat,epiſcopos etiam poſſe diſpẽſare ex magna cauſſa neceſſitatis,vel euidẽtis vtilitatis, ad plura quoque curata, necnon dignitates, & contra cõcilia,per c.tali.& c.exigitis.1. q.7.c.ſanctorum.70.diſt quippe vnire poteſt ipſe beneficia c ſicut vnire, de exceſſibus prælato.Deci.in c.at ſi clerici. col. 6. n.9 §.ſi.de ind.& diſpenſatio ad plura eſt quædam vnio.

31 Et quod ex cauſſa poſſit etiam diſpenſare contra concilia generalia,eſt c.vacãte.& c.expoſuiſti.de præbend.facit tex. in l.ſi hominem,ff.manda.Rom.conſil. 325. quo ad primum, col. 2. licet contrariam opinionem teneat Staphil.in tract. de lit. gratiæ,tit.de qualit.& ſtatut.benefi. verſ. & in præmiſſis.

32 Et iſta vltima opinio ſeruatur in Frãcia;nam ignari epiſcopi neſcientes quam pulchra ius canonicum ei tribuiſſet priuilegia, paulatim & conſuetudine & ſtylo curiæ Rom.illis derogari paſſi ſunt, & ius

ſuum

ſuum neglexerunt: verumtamen adhuc iure poſſent ex præfata neceſſitatis cauſſa diſpenſare. Et iſta eſt communis ſententia: quia neceſſitas facit licitũ: quod aliàs eſt illicitum. c. ſi quis propter. de furt. l. 1. ff. de offic. conſul. l. 2. §. t. ad legem Rhodiam de iactu.

33 Et iſtius ſententiæ ſunt Hoſt. & alij in d. c. de multa. & in d. §. qui vero, Card. & Imol. in c. clericos, de cleric. non reſid. Præpoſ. in d. c. ſanctorũ, 70. diſt. & ſi eſſem in concilio generali, illud peterẽ innocari, & declarari: & ſi beneficia eſſent in diuerſis diœceſibus, vterq; epiſcopus deberet diſpenſare. gl. magna. in c. dudũ. 2. de ele. & in c. literas. de conceſ. præb. quia diſpẽſatio epiſcopi nõ extenditur ad beneficiũ ſitum extra diœceſim: vt docet Spec. in tit. de leg. §. videndum quem refert & ſequitur Felin. in conſi. 4. dubitatur, col. vlt.

34 Diſpenſat etiam epiſcopus in præfato caſu neceſſitas, vt ſecularis obtineat regularia: c. inter quatuor, de relig. domibus nã argumentando à minori poteſt in caſu negligentiæ ea conferre, clem. vna, de ſupplend. neglig. prælat. multo magis ex cauſſa neceſſitatis, quæ maior eſt negligentia: etiam ſub eodem tecto quem habere duo diſpẽſabit ex cauſſa, licet aliàs non poſſit, c. literas. de ſupplend negl. prælat.

Summ⁹ pœnitentiari⁹ diſpenſat.

35 Item ſummus pænitentiarius diſpenſat: vt dixit Octauia. in praxi curię Rom. ſic dicẽs, Diſpẽſationes matrimoniales humana lege prohibitas, legitimationes prolis, diſpenſationes quoque ob ætatis, vel alicuius membri defectum ad ordines, & ad beneficia. item ab incompatibilitate plurium beneficiorum concedit ſummus pænitentiarius, ſed ex cauſſa iuſta, & ſacris canonibus conformia hæc ille.

Diſpẽſatiões Papæ & pænitentiarij differunt.

36 Eſt tamen differentia inter diſpenſationes papæ & ſummi pœnitentiarij: quia comprobationem deſiderat pœnitentiarij diſpenſatio, ſed Papæ non regulariter; vt ipſe Octauia. etiã fatetur in tit. de ſummo pœnitent. lib. 1. quemadmodum omnes fere literæ iuſtitiæ in Frãcia vt ſcripſi in tract. de reſc in 2. tomo conſtit. Regn. in comment.

37 Altera eſt, quia hic tantum eã, quę ſecundũ ius ſunt cõcedit, inferior enim. legem ſuperioris non tollit, clement. ne Romani, de elect. ſecus in papa, q ſupra ius eſt, nec iure tenetur. c. propoſuit. de conceſſ. præbend.

38. Tertia eſt, quia pænitentiarij poteſtas probãda eſt, papæ verò probata eſt in Euangelio ibi, *Quodcunque ſolueris, &c.*

39 Quarta poteſtas huius maxime circa animæ abſolutionem tẽdit, papæ verò ad quæcunque. c. quodcunque: 24. q. 1.

40 Quinto diſpenſatio pænitentiarij ſigillo firmatur, papæ verò plũbo. ca. quam graui. & c. licet. de cri. falſi.

41 Sexta diſpenſatus cum ſimplici ſignatura à papa etiam non expeditis bullis eſt in foro conſcientiæ tutus, nec in pœnam extrauag. execrabilis incidit, & ſic fuit iudicatum Romę. vt glo. aſſerit in regu. Innoc. 8. regul. 51. & ſeq. & 46 & ſeq. multa ſcripſi ſupra in trac. de ſign. quod non eſt in ſummo pænitentiario.

Inferiores ad plura beneficia an diſpẽſare poſſunt.

42 Alij verò inferiores ſuper pluralitate beneficiorum non diſpenſant, niſi hoc habeant ex priuilegio, vel cõſuetudine, vel à iure Innoc. & alij, in cap. 2. de cleric. qui furtiue ordinem ſuſcepit. & Panormi. & alij in cap. at ſi clerici. §. fi. de iudic. & doctores in cap. extirpandæ. §. qui vero. de præbend. Barba. in clemen. gratiæ. col 23. & ſequent. de reſcript.

Diſpenſare quando licent.

Qualitas perſonę inducit diſpenſationem.

43 Nec eſt omittendum, quando liceat diſpẽſare? Reſpon. ex cauſſa: ſicut ex cauſſa ſubuenit Prætor, ſic & qui diſpenſat. l. 1. ff ex quib. cauſſ. maior. Sed quæ ſint iuſtæ diſpenſandi cauſſæ? Reſpõ. prima cauſſa eſt prærogatiua perſonæ, & qualitas vt ſcientia, & nobilitas: iſtæ enim cauſæ inducunt ad diſpenſandum: vt in c. de multa. in fi. de præben. eccleſia enim maxime noſtra tempeſtate indiget viris literatis, c. cum ex eo. de præben. lib. 6. c. ſi de magiſtr. quorum ſcientia mundus illuminatur. auth. habita. C. ne filius pro parte.

Sciẽtia ſine gradu nõ inducit ad diſpẽſandum.

44 Sed quæ ſcientia requirat? Reſpond. ſufficiens, qua videlicet poſſit regere beneficium, cui præfectus eſt. doct. in c. cum in cunctis. in princ. de elect. & hodie conſuetudo hoc declarat, nempe ſcientia ſine gradu non præſtat diſpenſandi facultatem: ideo requiritur gradus doctoratus, licentiæ, vel Baccalaureatus, & hoc iure vtimur, licet in Italia Baccalaureatus gradus non iuuet, quia nõ eſt gradus, ſaltem neceſſarius ad doctoratum: vt dicit glo. regul. cancell. de prœroga. Iulij 2 in 3. part.

45 Sed in Francia & Hiſpania requiritur. Item q ille graduatus ſtuduerit tempore præſtituto in Concordatis, videlicet Baccalaureus in iure quinquennio, in Theologia per ſex ſaltem annos, & in artibus per trienniũ cum dimidio §. præterea. de

colla.in Concor.alias in Francia nõ põt ſuo iuuari gradu:quia promoti cenſentur per ſaltum,quibus non prodeſt gradus. §. monemus.de collatio.in Concordatis.

46 Nempe ſi fuiſſent expreſſum quòd aliquis ſine ſtudio eſſet promotus. Papa non ſe cum diſpẽſaſſet: quia ibi non eſt ſtudij fauor,ſicut in eo. qui eſt in vtroque promotus & tamen nihil ſtuduit in altero iure.Barb.in c.clerici.de iud ſcripſi in trac. nomina.q.5.& in ſcholaſticor. priuile. Senatus tamen permiſit, vt poſt biennium quis gradum ſumere poſſit Baccalaureatus,vt ſcripſi in §. præterea , de collat. in Concord.itaque hæc cauſſa literarum eſt ſufficiens cum probitate:[melius eſt enim domini ſacerdotium paucos habere miniſtros,qui poſſint digne opus Dei exercere,quàm multos inutiles [qui graue onus ordinatori adducant.] c. tales. 23. diſtin.

47 Et ſi papa concedat alicui poteſtatem diſpenſandi,intelligi debet,vt poſſit cum literato, & ſublimi diſpenſare,prout à iure conceditur;vt docet Spec eo tit. §. dicendum.verſ.quid ſi papa, quod declarat poteſtatem legatorum.

Vtilitas eccleſiæ ad diſpẽſandum

48 Secunda eſt vtilitas eccleſiæ, illa. n. nullatenus mutanda ſunt , quæ nec vlla neceſſitas,nec eccleſiaſtica prorſus extorquet vtilitas.ca.requiritis. §. niſi rigor.& c.& ſi illa, 1.quæſt. 7.in quo maxime reſpicere papa debet,vt vtilitatem eccleſiæ, non perſonæ reſpiciat:hodie ventum eſt , vt potius perſonæ vtilitas conſideretur , quàm eccleſiæ.& potius diſpenſatur cum diuite,qui totam vorabit eccleſiam,quàm cum alio bono,qui eam tueri poſſit : & videmus bonos & doctos in Francia mendicare , & ignaros & bardos ebrios eſſe , quę malum . . .

Cauſſa neceſſitatis inducit ad diſpenſandum

49 Tertia neceſſitas d.cap.& ſi illa. & ca. neceſſaria,ibidem,quæ maxime eſt attendenda.Quod eſt intelligendum de vtilitate eccleſiæ,vel neceſſitate, non de neceſſitate vel vtilitate perſonæ,c.tali. 1. q. 7.nam licet quis ſit pauper , & neceſſaria plurimum & conducibilia ſibi putet eſſe duo beneficia: tamen ob hoc Papa non ſe cum diſpenſabit:ſed ſi eccleſiæ neceſſe ſit, vel vtile habere doctorem, qui eccleſiam tueatur,& defendat,& inſtruat. tunc licita erit diſpenſatio.d.cap.de multa,de præbendis. & cap.cum nobis olim,in fine. de electionibus. & in cap. innotuit. ibidem ; ſic papa ſcribit:multa enim in hoc caſu diſpenſationem inducere videbantur ; lite-rarum ſcientia, morum honeſtas , vitæ virtus, & fama perſonæ multipliciter à quibuſdam etiam ex fratribus noſtris , qui eum in ſcholis cognouerant, approbatæ , &c.

Prærogatiua meritorum eſt cãad diſpenſandũ ſufficiens.

50 Quarta cauſſa eſt meritorum prærogatiua.dict.cap. tali.1. quęſtione 7. Sicut dicitur Lucæ 78.de Centurione , qui miſit ſeniores ad Ieſum,vt rogarent eum : & ipſi rogabant eum ſollicite, decentes ei , *quia dignus eſt, vt hoc illi praſtes, diligit enim gentem noſtram,& ſynagogam ipſe adificauit nobis.* Ergo papa debet videre,an is cum quo diſpẽſat,diligat populum & plebem,& ad eam ſe inturuare poſſi: docendam. Sed cum hodie potius ad diripiendum eccleſias quidam tendant , quàm ad regendum, parcus deberet eſſe in diſpenſando,maxime in maioribus: vt nũquam quis duos obtineret epiſcopatus, nec Abbatiam cum epatu: ſed maiores epiſcopatus maioribus,id eſt merentibus darētur.

Diſpenſatio ſine cauſſa nõ valet.

51 Plane diſpenſatio ſine cauſſa non valet cap. 1.& c. nõ eſt.de voto,cap.de multa.ibi, cum ratio poſtulauerit, de præben: quinimo perdit nomen diſpenſationis. & vocatur diſſipatio,quæ vtriuſque tam diſpenſantis quàm diſpenſati damnationē continet: vt dicit gloſſ.in c. non eſt,cui adſtipulantur Theolo.& Panorm.in cap ſignificaſti.de elect.& Barba.in cap. 1.col. 25.de conſt.& in cap.at ſi clerici.§.ſi.col. 12.de iud.Decius conſi.681, viſo puncto, in 2. q.

Cauſſæ cognitio an requiratur in diſpenſatione.

52 Et licet docto,dicant cauſſæ cognitionem requiri in inferiore,in papa verò nõ, vel alio principe non recognoſcente ſuperiorem glo.& docto.in c.2 de ſchiſma. Panor.in c.diuerſis.vlt.de cler cõiug. Fel. in c.ſi quando. col.4.de reſcrip.& in c.preterea col.3.de teſtib. cogen. & ſola allertio cauſſe nõ ſufficit in inferioribus : ideo diſpenſationes epiſcoporum ; & inferiorum à papa periclitantur .

53 Ratio eſt ſecundum eos, quia cauſſa præſumitur in principe.glo in l. relegati, ff.de pœnis doct.in l.fin. C ſi contra ius.& in c.quæ in eccleſiarum.de conſt.quod eſt verum in his,quæ iuris ſunt poſitiui , ſecus in his,quæ iuris diuini ſunt , & naturalis glo.& doct.in c. non eſt, de voto . Iaſ. ſu l.ſi teſtamentum C.de teſt.

54 Imò ſpeciale eſſe in papa.& in Imperatore doct dñt vt ſola volũtas eorum in diſpenſatione habeatur pro cauſſa allegatur tex. in c. propoſuit.de conceſſ præben,

Cauſſa diſpenſationis in Papa requirē da.

Roma.cõſ.307.mihi tamē videretur cauſſam requirendam etiam in papa, quandoquidem non poteſt contra domini voluntatē venire, & veniendo, non eſt Deo fidelis, nec prudens prout Lucæ 12. dicitur, *Fidelis ſeruus & prudens, quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam vt det illis cibum in tempore.* Ergo nõ extra tēpus, ſed cū iuſtum erit, alias acceptor eſt perſonarum, plus vni ſine cauſſa conferendo, quā alteri: nec diuus Petrus a Do. Ieſu poteſtatem & licentiam peccandi ſuſcepit. ca. 1. in 40. diſt.

55 Ideo non eſt tutus quo ad Deum papa, qui ſine cauſſa diſpenſat, nec diſpenſatus: quia papa ad ædificationem poſitus eſt, & non ad deſtructionē: vt diuus Paul. teſtatur. facit c. ſunt quidam 25. q. 1. & ſic agendo poſitus eſt in ruinam, & contradictionem multorum: quod maxime bonus debet præcauere, ne ſcādalū inducat. tex. in c. miramur. 61. diſt. prohibetur enim ēt Papa alienare bona eccleſiæ. c. non liceat Papæ. 12. q. 2. quæ ſunt Chriſti patrimonium. c. cum ex eo. de elect. in 6. verum ſic diſpēſando alienat, ſaltem prodigatur, quod ei non licet, nec quidem ſine cauſſa concedere alicui teſtari de bonis adquiſitis ex fructibus eccleſiæ: vt docet Panor. in c. cum eſſes. q. 5. prin. de teſt. poſt Spec. in titulo de lapſis & diſpenſa. §. generaliter.

56 Cuius ſententiæ ſunt Theologi, ac ferē omnes iuris canonici interpretes in c. dudum. in 2. de elect. & Anch. in c. in cauſſis. 3. no. de re iudic. Panor. in c. cum in cūctis. col. 1. & c. dudum. & c. cum ad monaſterium. de elect. c. quia intantum, & c. extirpandæ §. qui vero. de præb. Prepoſ. in c. venerabilem, qui filij ſint legit.

57 Licet quidam alij ſolam Papæ voluntatem ſufficere dicant: ſed illud eſt vltra modum adulari principibus: ideo putarē ego tunc ſolam voluntatem ſufficere, quādo ratio ſola probationis erat: quia voluntas principis in hoc habetur pro lege. l. 1. ff. de conſt. princ. Fel. in c. 1. col. 7. de cōſti. & in c. ad audientiam. 2. col. 4. de reſc. ſed pauca ſunt à iure ſtatuta, quæ rationē non habeant interiorem, ideo ſola papæ voluntas non ſufficit in illis.

Rōnem naturalē princeps tollere nō poteſt.

58 Id eſt quando in lege eſt ratio naturalis: nam ſicut princeps non tollit ius naturale, ita nec rationem naturalem, quæ legi ineſt. §. ſed naturalia, de iure naturali. in inſti. vt diximus in regula de veriſimili notitia in prima parte.

59 Et quamuis princeps tolleret ſuam legem & prohibitionem: tamen adhuc remanet naturalis ratio. gloſ. in c. nouit, in verb. quicumque. de indic. Cum ergo ſint plures rationes pluralitatis reprobatæ. ca. quia intantum, de præb. vt ſupra dixi, illas non poteſt ſine cauſſa princeps tollere alias fallitur, & fallit, contra id quod ſcribitur in l. fin. C. de pondera. lib. 10.

Contra plura poſſidentes beneficia.

60 Et contra hos plurales his verbis ſcribit reueren. Pater & egregius epiſcopus dn. Ioan. Diaz. de Luco in ſua criminali pract. ca. 42. quid enim rationi naturali magis aduerſum, quàm quod vnus & idē varia eccleſiæ ſtipendia in varijs & diſtātibus ſæpe locis, & quibus varia incūbunt onera, in ſeipſo ſuſcipiat? quæ eſt enim humana Reſpub. quæ ſuos iudices, rectores, tabelliones, & alios officiarios ſtipendijs in abſentia frui, & vagari permittat? quis in ſua quantumuis ampla & ditiſſima domo, vni miniſtro abſenti ſalarium plurium miniſtrorū perſoluit? ſic ab eo quoſcūq. ſuo nomine ſubrogatos admittit? Sola domus Dei eccleſia ſancta tali inordinatione ſuo priuatur miniſterio, ac debitis fraudatur obſequiis; quid debet eccleſia Dei plurium nobilium vanitati, vt patrimoniū Ieſu Chriſti, dilectiſſimi ſpōſi ſui, quod flagellis, alapis, ſanguinis quoque effuſione q̄ſiuit, eorū alat accipitres, educet canes, ſaginet equos, nutriat lenones, ac adulatores, & ſeditioſos homines, qui paſſim Remp. turbent? alia etiam multa dicit contra plurales, ibi, illud videre poteritis, ne plura.

Effectus diſpenſationis.

61 Effectus & vis diſpenſationis eſt, vt diſpenſatus cum cauſa habeatur tanquam habilis, & legitimus de iure, ac idoneus? quia fictio tantum operatur in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero; & factū ciuiliter eundem effectum habet, quem factum naturaliter. l. ſi. in fi. ff. mand. l. ſi mater, C. de inſt. Bal. in l. fi. de his qui veniā ætā. impet. & paria ſunt aliquid ex priuilegio fieri, vel iure communi, l. liberos, vbi Bal. C. de colla. Deci. conſ. 609. quæritur. col. 2. ſcripſi in §. præfectiq; graduati in glo. idoneis. de colla. in Concord.

Diſpenſatio per ſignaturam valet.

62 Item diſpenſatio per ſignaturam etiā bullis non expeditis valet, nec incidit in pœnā extraua. execrabilis, qui ſic vi illius duo poſſidet beneficia quemadmodum fuit iudicatum Romæ: vt aſſerit ibi gloſ. & vide reg. Inno. 8. nu. 52. & 51. & 46. & ſeq. ego quoque ſcripſi interp. ad c. poſtulaſti.

pe ſeculari, vt ſi gratia probari etiam per teſtes poſſit, debeat à ſucceſſore expediri: vt firmat Boniſac. in proœm. Clemen. §. nunc igitur, collatio 3. num. 16.

Gratia ſi neutri nõdatur ſi gratia ſit extincta.

5 Si tamen gratia eſſet extincta, non daretur hoc reſcriptũ, vt in vnionibus, quæ non ſunt ſortitæ effectum, & in expectatiuis: vnde dicunt quod prærogatiuæ, vt graduatus non graduato præferatur, non dantur per formam rationi congruit, quia tolluntur per mortem Papæ: ideo per aliũ concedi ſolent, nam per regu. Cancella. tolluntur hæ prærogatiuæ, reg. 10. Inno.

Requiſita in literis rõni congruit.

6 Ex his literis colligamus, quod primo papa ſalutat, vt moris eſt in alijs: demum narrat congruere rationi & honeſtati, vt illa quæ ex gratia conceſſit eius prædeceſſor, ſortiantur effectum, licet non fuerint confectæ literæ propter papæ obitum, & hoc rationi congruum eſſe dicit; quia inquit diuus Grego. ſi ea deſtruerẽ quæ antеceſſores noſtri ſtatuerunt, non ſtructor ſed euerſor eſſe iuſtè probarer, c. ſi ea. 25. quæſt. 2.

Bulla expediri poteſt per rationi congruit ſi viua voce ẽt gratia fuerit facta a prædeceſſore.

7 Secundo papa dicit, quod ſi literæ confectæ non fuerint, de bulla intelligit: nam cum ſignatura regulariter non probet, vt ſuperius dixi, quamuis ſit confecta, tamen ſucceſſor bullas conficiet: nam iſta clauſula, rationi congruit, non ſolet in ſignatura apponi, ſed in bulla.

8 Ideo ſiue papa viua voce prouiderit, ſiue per ſignaturam, hoc reſcriptum impetrari ſolet: & vidi vnam expeditionẽ Clementis ſeptimi ſuper prouiſione viua voce facta, iure tamen probata.

Honeſta Papa nõ dẽt recuſare, & ſi hoc faciat peccat.

9 Tertio dicit conuenire honeſtati, ergo ea implenda ſunt, quæ honeſtati conueniunt: quia iuris præcepta ſunt, honeſte viuere, alterum non lædere, ius ſuum vnicuique tribuere. l. iuſtitia. §. 1. ff. de iuſti. & iure. §. iuris præcepta. illo titu. in inſtit. & multa dixi in gloſſ. Concordatorum, in verbo, inducuut, in forma manda. facit quod dicit Bald. l quod ex liberta. C. de ope. liberto.

10 Vbi dicit dominum non poſſe cogere ſuas ſubditas ad ſaltandum & tripudiandũ in caſtro ſuo. quia ius honeſtatis ſemper cenſetur exceptum ideo à liberto tur pes operæ non debentur, ſed tantum quæ honeſtè præſtari, & ſine turpitudine poſſunt. l. eius, & l. hæ demum. ff. de oper. libe. Deci in l. ſemper in contractibus. ff de reg. iur

11 Et ſic infertur quod ius eras iam quæſitum & conceſſum impetranti, alias non eſſet congruum & honeſtum: vt dicit glo. in cle. dudũ. in gl. inti. verbo, de ſepul. nec hoc papa denegare debet, alioqui malè faceret, & contra rationem, & honeſtatẽ, & ſic peccaret. per l. vnam. C. ne fiſcus rem quam vendi. euin. lib. 10. vbi ſunt iſta verba retractare fiſcum, quod ſemel vendidit æquitatis honeſtatisque ratio non patitur vbi dicit Lucas de penna legem fundari ſuper ratione. æquitate, & honeſtate. cap. erit autem lex. 4. diſt. ſcripſi in proœ. or. reg. in t tomo.

Iniuſte a prædeceſſore conceſſa Papa ſucceſſor nõ dẽt expedire.

12 Quarto interdum ſolet papa addere hæc verba, rationi congruit, vt ea quæ de Rom. Pontif. gratia in proſequendo deſideria iuſta petentium, proceſſerunt &c. & ſic per hæc verba patet, quod papa nollet expedire diſpenſationem ad quatuor beneficia, vel ad aliud, quod iuſtum non habet deſiderium: nam iuſtum tantum vult expedire deſiderium petentium, non iniuſtum. arg. l. iuſtum deſiderium, de eden. C.

13 Et quamuis prædeceſſor conceſſerit tam ſtultã diſpenſationem, ſucceſſor non expediet eam, quia non rationi congruit: & ſi prædeceſſor erat Domino Deo infidelis, ſucceſſor fidelis eſſe vult: & iuſta petentibus non eſt denegandus aſſenſus: ſed econtrario ſic, l. 2. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur.

Integra executioni debet mitti gratia prædeceſſoris.

14 Quinto Papa narrat prouiſionem factam per prædeceſſorem, vel reſeruatam eccleſiam illi impetraſti, & Pontificis obitum: ob id vult, vt prædeceſſoris gratia plenum ſortiatur effectum: plenum dicemus effectum integrum, in quo nihil deerit, per l. ſi arborem. ff. de ſeruitut. vrbano. prædio. abundè ſcripſi in l Herennius. ff. de verb ſigni. & ſic integræ gratia executioni mandabitur.

In gratia rõni congruit omnia exprimẽda quæ in noua prouiſione.

15 Sexto in his literis omnia exprimenda ſunt, quæ in noua impetratione quia in his continetur noua prouiſio prædeceſſoris, ergo omnia exprimenda ſunt, quæ in bulla nouæ prouiſionis, quæ ſcribunt Feli. & doc in c. ad aures, & c in noſtra, de reſcrip. in glo. Concord. in verb. pro expreſſis. in forma manda.

Gratia rationi congruit vim per ind. va.

16 Quod eſt verum, ſi fiat pro noua prouiſione, alioqui pro qualitate illius reſcripti, pro quo concipitur, formari debet hoc reſcriptum: & ſuper us vice, quæ in bulla ſcripſi nouæ prouiſionis.

17 Septimo addit, ne autem pro eo quod ſuper collatione & prouiſione beneficij

ſuper-

lere habet, vt valeat, ac ſi expedi'a à p:d: ceſſo re fuiſſet ſed non quo ad alia.

ſuperueniente obitu Apoſtolicæ literæ confectę non fuerint, collationis & prouiſionis huiuſmodi fruſtreris effectu, volumus. & auctoritate Apoſtolica decernimus, quod collatio & prouiſio prædictæ perinde à dicta die valeant &c.

18 Et ſic hæ literæ vim perinde valere habent, quod eſt verum quantum ad effectum. & executionẽ, non quo ad prouiſionẽ: ideo ſi prior collatio ſubreptitia eſſet, per has literas nõ fit cõfirmatio, niſi quò ad probationẽ: & hoc patet ibi, ſuum ſortiantur effectum, ac ſi ſub ipſius diei data confectæ fuiſſent, prout ſuperius enarratur: quodque præſẽtes literæ ad probandum plene collationẽ & prouiſionẽ ante dictas vbique ſufficiant: nec ad id probationis alterius admiraculum requiratur.

19 Ecce concedi iſtas ad probationem, & non vt de nouo ius concedatur, vel cõfirmetur: quia non poteſt confirmari defectus non expreſſus, vt proximè dixi: & ſic datur ad conſeruandum ius, non verò ad quærendum de nouo.

Differẽtia inter perinde valere, et ſi neutri.

20 Octauò magna eſt differentia inter iſtas literas, & perinde valere: quia hæ cõfirmant inutile, vt ſupra dictũ fuit, in materia perinde valere: illæ verò quæ rationi congruit vocantur, expediuntur ratione probationis, & executionis: ſed Papa non vult confirmare primam prouiſionẽ, ſi ſit inualida: quod eſt notandum, ſed vult vt valeant ac ſi expeditæ fuiſſent á prædeceſſore: at ſi á pdeceſſore factæ nõ valuiſſent, nec nunc quidem valebũt: nec intendit hic Papa confirmare ius inutile, niſi quo ad probationem.

21 Itẽ hæ literæ valent à data primæ ſignaturæ, literæ vero de perinde valere, à data iſtarum literarum non primę conceſſionis ſi alius ſit interim impetrans: vt ſupra dictum fuit, & literæ iſtæ perinde valere, ab eo qui primã cõceſſit gratiam, dãtur iſtę à ſucceſſore vt ex ipſis literis conſtat.

Bulla ſecunda p rationi cõgruit, non põt expediri.

22 Nonò ſi expedita fuit mihi bulla à papa prædeceſſore, quæ tamen mihi nõ placeet, quia noluit mihi amplam facere gratiam, ideo mortuo illo Põtifice, ego facio expedire aliã ſub forma rationi congruit, ampliorem, hæc ſecunda nõ valebit, quia non congruit rationi, vt iterum expediatur, & aliquid addatur: nã omnis actus intelligitur de primo l. boues. § hoc ſermone. ff. de verbo. ſign. c. non poteſt, de præb.

23 Et iſta eſt ſubreptitia: nam ſi papa ſciuiſſet bullam prius expeditam, non hanc conceſſiſſet, vel non tam facile. c. poſtulaſti, in fi. de reſcrip. & hoc ſæpius vidi fieri.

Reformari poteſt bulla p rationi cõgruit.

24 Et quia iſta verba rationi congruit, denotant cauſſam finalem. l. fin. ff. de hæredi. inſtitu glo in regul. 8. cancellariæ, & cauſſa ceſſante ceſſat effectus. l. quod dictum. ff. de pac. cap. cum ceſſante, de appella. quod eſt verum, quando iſta bulla erat valida, ſecus ſi nulla: quia literæ nullæ non impediunt aliás: cap. ex tenore, de reſcrip. nam quoties vitioſè cautum eſt, pro non cauto habendum eſt l. quoties. ff. qui ſatiſda. cogantur, ideo ſi prima bulla erat tranſcribenda & reformãda iuxta ſignaturã, poterit ſic reformari per rationi congruit, mortuo primo concedente: prout ſuperius in bulla nouæ prouiſionis ſcripſi.

Literæ rationi, cõgruit, etiam à media ſucceſſore expediri poſſunt.

25 Decimò iſtæ literæ expediuntur ſiue ab immediato, ideſt, á Clemẽte 7. ſiue ab alio: licet contrarium teneat glo. in reg. 6. Innoc. 8. & hoc ſtatuerat Alex. ſextus: ſed hodie contrariũ ſtatuit Paul. in reg. 8. quia ea videtur ratio, quãdo nõ potuit bulla expediri, nec à mediato: nec ab immediato, ideo rationi congruit, quod expediatur, poſtquam erat ius impetranti quæſitũ: ob id nõ debet fieri differentia inter iſta: ſed Iulius papa tertius ſtatuit, ꝙ conceſſa á Clemente VII. mediato expediãtur vſq; ad ſex menſes duntaxat à die coronationis computandos, poſteà non.

26 Vndecimo ſi bullę in vita alterius Põtificis potuerint expediri, non debent poſteà iſtę literæ cõcedi, per ar. a contrario: tamen hodie ſi expediantur, valebũt: quia non inuenio quòd annullentur hæ. ſi fuerint expeditæ intra ſex menſes, per regulam cancellariæ, cui facilè derogatur, & eam in Francia non vidi ſeruari.

27 Vnde ſi quis fuit pauper, & nõ potuit bullas habere à concedente, nec ab immediato, poterit conſequi ab alio mediato, quia rationi congruit: nec debent hoc caſu recuſari, ſicut de appellante dicitur, quòd poſt annum poteſt proſequi cãm appellationis in c. cũ ſit Romana. de appel.

Gratia rationi cõgruit, quando expediri poſſit.

28 Vltimò hæ literæ rationi congruit cõceduntur, non ſolum in prouiſionibus factis à Pontifice prędeceſſore, ſed etiam in alijs gratijs, & diſpenſationibus: ſuper literis verò iuſtitiæ non ſolent dari, & non debent concedi, niſi priores iuſtæ fuerint: aliàs iſte concedens ſecũdas tenetur Deo reddere rationem, quia iuuat ad malum faciendum: ad quod ſummi Pontifices ad

uertere

tale tanquam non ſecundum ſtylum reijciendum eſſet.cap. quam graui, de crimi. falſi. quod eſt verum maxime ſi in nõ obſtan.nulla eiſet ætatis habita mentio.

12 Ideo ſi ex d ſpoſitione reſcripti, & nõ obſtan. appareat de voluntate principis conferentis minori, valebit principis conceſſio, & cenſeretur ſecum diſpenſatum, alias contra, vtpote ſi ætatis mentio facta non eſſet: vt docet Feli. in c. nonnulli, col. 15. ver. fallit. 4. de reſcri. Io. Crot. in rep. c. 1. in gl. noſcatur, de conſti. in 6.

Clauſula ex certa ſcientia, et supplentes omnẽ defectum.

13 Nec refragatur, quod clauſula ex certa ſcientia, & ſupplentes omnem defectũ, non extendatur ad defectum iuris diuini, vel naturalis, cle. paſtoralis de re iudica. Specul. in tit. de leg. §. nunc oſtendendũ, verſi. 18. Bal. & Alex. in l. filius à patre. §. fi. ff. de liber. & poſthu. quia reſpon. aliud eſſe in clau ex certa ſcientia, vel ſupplentes, &c. quàm ſi Papæ ipſi narratum eſt factum: quia clauſulæ illæ poſſunt apponi, & tñ papa ignorabit factum, ideoque nõ videtur ſuper illo facto ignorato diſpenſare allegatur c. ex reſcripto, de iureiur.

14 Verum ſi Papa conferat alicui aſſerẽti ſe eſſe minorem 25. annis, valebit tunc collatio, vt ſecum diſpenſatum eſſe cenſeatur: quia hoc Papa vult, cum eidem confert, & poteſt, vt nil ſit quod repugnet, & ita conciliarem: vide Bal in l. impetrata. C. ſenten. reſcind. non poſſe. & Feli. in ca. nonnulli, verſi. confirmatur, de reſcrip.

Inferior diſpenſationem exprimere debet

15 Et hoc non procedit in inferiore a papa, vel in principe qui niſi expreſsè diſpẽſet, non intelligitur diſpenſatum. no. glo. vlt. in c literas, de conceſſ. præb Panor. in c. diuerſis, de cler. coniuga. c. fin. de coniugio ſeruo. c. 2. de ſchiſma. Henric. Boic. in c. veniens, de filijs presbyter. gloſ. in c 1. de ætate & quali. lib. 6. Pan. in c. innotuit, col. 1. de ele. Fel. in c. cum in iur. in gloſ. de of. dele.

16 Et ſic tam de iure quàm de ſtylo curiæ Roma. in inferiore requiritur verbum diſpenſamus, alioqui non valet diſpenſatio. Calder. conſi. 8 an exiſtens. tit. de reſcri. gl. in d c. literas, de conceſſ. præb. & in c. 2. de ſchiſma. niſi in foro cõſcientiæ: Silueſter de Prierio in ſua ſumma. in verb. diſpenſatio in fi. & Epiſcopus vni conferẽdo non videtur ſecum diſpenſare, vt docet Spec. in tit. de lapſis §. dicendum. verſ. item licet Epiſcopus, col. 3

17 In papa vero & principe non recognoſcente ſuperiorem nõ requiritur verbus diſpẽſamus, ſed vt ſtylus ſeruetur: cũ voluntas & poteſtas in eo concurrant, ſecundum Bonifac. in cle. 1. col. 2. de præb. gl. & doct. in d. c. literas, & Peruſ. in d c. 1. de ætate & qualit. lib. 6. Pan. & alij in d. c. 2. de ſchiſma c. quia, de conceſſ. præb.

Cõmmenda inducit diſpẽſationẽ in minore.

18 Item maxime quando Papa concedit beneficium minori in commendam, non ſolet dicere, diſpẽſamus: nec alia requiritur diſpenſatio: ſed ſola commenda vim diſpenſationis obtinet: vt docet Calderi. conſ. 8. titu. de reſcrip. & refert. Philipp. Prob. in addito ad Io. Monach. in c. ſuper eo, nu. 15. de præb lib. 6.

Expreſſa diſpenſatio q̃ ſit.

19 Expreſſa eſt, in qua verbum diſpenſamus appoſitum eſt. c. de multa, in fin. de præb. c. at ſi clerici. c. de adulterij, de iudi. & qñ eſt à parte poſtulata, c. innotuit, in fi. de ele. de qua ſequẽtia dicenda ſunt.

Super quibus diſpenſari poſſit.

20 Primò videndum eſt ſuper quibus poteſt diſpenſari? Reſpon ſuper prohibitis: quia permiſſa iure communi expediũtur, prohibita vero diſpenſatione egent, d. §. de adulterijs. vnde Hiero. Paul. in ſua praxi Curiæ Rom. in no. tam circa beneficia reſeruata q̃ nõ reſeruata ſic ait: in his quæ contra diſpoſitionem iuris cõmunis ſunt, datur diſpenſatio in alijs, vt puta contra ſtatuta fundationis, vel regulas, datur indultũ. nec dicitur ius ſolui, ſi ſit ſecũdũ ius l. princeps. ff de leg. l. digna vox. C. illo tit.

21 Ideo papa ſuper quibuſcunque generaliter diſpẽſat, niſi iure diuino prohibeatur. c. propoſuit, vbi gloſ. de conceſ. præb. Specul. in titul de lapſis & diſpenſ. §. nũc breuiter, vbi ponit caſus, in quibus papa non poteſt diſpenſare.

Legatus & epiſcopus i caſibus p̃miſſis diſpenſat.

22 Legatus vero & epiſcopus in caſibus à iure permiſſis. poſſunt diſpenſare, quos caſus ſolent doct. numerare in cap. quod tranſlationem, de offic. lega. & in ca. at ſi clerici §. de adulterijs, de iudi. & Specu. in d. tit. de lapſis & diſpenſa. §. nunc de epiſcoporum, & §. ſeq.

23 Animaduertendum eſt, quod ad impetrãdum diſpenſationẽ requiri ſpeciale mandatum quidã aſſerunt, per text. in c. innotuit, vbi Panor. no. penul. de elect. q̃a hoc eſt odioſum, ſecus in beneficij impetratione. gloſ. & doct. in c. ad aures, & c. nõnulli, in fi. de reſcript. quod non vidi in praxi ſeruari: nec d. c. nonnulli, §. fi. hẽt locum in Francia: vt alibi ſcripſi.

Secũda diſpenſatio pri

24 Item in ſecunda diſpenſatione debet haberi mentio primæ. c. 2. de filijs presbyter in 6. ſicut in ſecunda gratia, & homici-

ma men tionē facere debet.

dij remiſſione debet fieri mentio de prima. Iaſ. in l. nec dānoſa. C. de precib. Imperat. offerend. alioqui gratia non procederit delinquenti. Barba. in c. ſuper literis, de reſcrip.

Gratia ſecunda non exprimens primam non valet.

25 Nec ſufficeret dicere non obſtāte prima diſpenſatione, vel prima gratia, niſi quoque in diſpenſatione illius mētio haberetur. clemen. prima §. 1 de elect. intellige, quando diſpenſatio additur diſpenſationi.

In executione diſpēſationis non fit mentio illius

26 Diuerſum eſt, ſi eſſet executio diſpēſationis iam factæ, vnde ſi cum homicida, vel alio inhabili ſit diſpenſatum, vt non obſtante dicto defectu, poſſit beneficium cōſequi, ſi is poſteà impetret beneficium non facta illius diſpenſationis mentione: valebit impetratio: vt aſſerunt Io. Andr. Peruſ. & alij in d. c. fin. de filijs presbyte. lib. 6. quia vltima impetratio eſt executio primā diſpenſationis.

Diſpenſatione ad plura beneficia.

IMprimis certum eſt, neminem pura beneficia obtinere poſſe, vt puta curata, dignitates, vel perſonatus, ſeu alia incompatibilia ca. quia nonnulli, de cleric. non reſiden. cum alijs iuribus, quæ inferius adducentur.

Ratione cur plura beneficia habere reprobat.

2 Rationes pluralitatis reprobatæ quatuor ponit tex. in c. quia in tm̄, de præbē. Prima eſt, quia pluralitas beneficiorum eſt canonibus inimica. c. factorum. 70. diſtinctio. clericus ab inſtāti tempore non connumeretur in duabus eccleſijs, negociationis enim hoc eſt, & turpis lucri proprium cōmodum, & ab eccleſiæ conſuetudine penitus alienum. c. clericus. 21. qō. 1. & B. Gregor. ſic ſcribit in c. 1. 89. diſt. Singula eccleſiaſtici iuris officia ſingulis quibuſque perſonis ſigillatim committi iubemus.

3 *Sicut enim in vno corpore multa mēbra habemus, omnia autem membra non eundē actum habent:* ita in eccleſiæ corpore multa membra ſunt ſecūdum veridicā Pauli ſententiam: in vno eodemque ſpirituali corpore conferendum eſt hoc officiū vni, alij committendum eſt illud: neq; enim quātumlibet exercitatæ vni perſonæ vno tempore duarum rerum officia committenda ſunt: quia ſi totū corpus eſt oculus, vbi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diuerſa officia, & robur corporis ſeruat, & pulchritudinem repræſentat. ita varietas perſonarū per diuerſa nihilominus diſtributa officia, & fortitudinem & venuſtatem ſanctæ eccleſiæ Dei manifeſtat. Et ſicut indecorum eſt in corpore humano, vt alterum membrū alterius fungatur officio, ita nimirū noxium, ſimulq; turpiſſimū eſt. ſi ſingula rerū miniſteria, perſonis totidem non fuerint diſtributa. Etiā nullus presbyter duas habeat eccleſias. cap. per laicos, in fin 17 q. 7. [Et hoc videmus, hoc eſſe turpiſſimum, quod vix poteſt ſine magna cauſa honeſtum fieri.]

4 Item eſt inimica iuri diuino, & reprobata. Nam dicitur. *væ qui coniungitis domū ad domum, & agrum agro copulatis vſq; ad terminum loci; nunquid habitabitis vos ſoli in medio terræ?* Eſaiæ 5. cap.

5 Et ad Titum primo diuus Paul. ait: *Epiſcopū debere eſſe vnius vxoris virum.* Idē in ſacerdote ſcribit text. in c. cū nō ignores, de præb. & c. acutius. 26. di. & ſicut nō licet iure diuino duas vxores habere, ita nec duas eccleſias: nam bonum eſt argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale. cap. inter corporalia, de tranſla. epiſ. *Nec poteſt quis duobus dominis ſeruire*: vt eſt in Euangel. & in c. 1. 21. q. 1.

Duæ militia & duo honores ac collegia generi nō pñt.

6 Necnon iuri Cæſareo inimica eſt hęc pluralitas, quod maxime improbat quē habere duas militias. l. his quidem. C. qui militar. non poſſunt, lib. 12. & duo quidem collegia. l. 1. ff. de colleg. illicitis, nec alij duo honores iure haberi poſſunt l. libertus, §. præſcriptio. ff. ad municipia. nec duo officia. l. hac parte, in 6. C. de prox. ſacro. ſcrinio. li. 12. ibi. nullo modo duplici fungantur officio, nec geminis chartis irrepſerint: vt non occupentur, plura in vnum ſe cōmoda collaturi, nihilque reliquis relicturi Signo. conſ. 112 thema & ſuper hoc diſpenſat Rex in hoc regno, vt quis duo obtineat officia: vt dicam in titu. *des officeſ, de iudicature*, ordinat reg.

Iudex et teſtis & notarius quis eſſe non pōt, nec duo habere officia.

7 Nec poteſt quis ſimul eſſe iudex & teſtis. cap. 1. in 4. quæſt. 4. cap. forus. de verborum ſignifi nec quidem iudex & notarius Barto. in l. iubemus Cod. de ſacroſanctis eccleſiis.

8 Imò ſi quis acceptet ſecundum officium caret acceptato, & priuatur ſalario primi. caſus ſingul. in l. quiſquis. C. de cohortal. lib. 12. Corſet. in verb. priuilegium 3. in ſingu. & Bened. in repet. c. Rainutius, in verb. duas. nu. 63. de teſtam.

9 Hoc etiam eſt inimicum ordinationibus Regijs Franciæ, maxime Regis Phi

lij. pi

lippi, qui prohibuit omnibus, & ſingulis ne duo ſibi vendicarent officia: vt eſt in ordin. reg. d. titu. *des offices, de iudicatu re.* artic. ũ.

10 Medicis quoque eſt inimica hæc pluralitas, dicẽtibus, quod ſimile additum ſimili facit furere. Ergo quicunque viuere poteſt ex vno Epiſcopatu, abbatia vel alio beneficio, ſi ſecundum accipiat, facit eũ furere, quia ſimile addit ſimili.

11 Grammaticis etiam ipſis mire inimicum, non valentibus ſaluo recti ſermonis eloquio genus hoc hominum appellitare: vt ſi quis duos habeat epiſcopatus, dicetur Ioannes Epiſcopi, Ioãnes Abbates, Ioãnes canonici, & beneficiati, ſed has in congruitates parum poſſeſſores ipſi curãt, potius ſuo priuato inhiantes commodo, quam animarum ſaluti conſulentes.

12 Secunda ratio pluralitatis reprobatæ eſt, quia diſſolutionis materiam præbet: diſſoluti dicuntur, qui legibus moribuſq; à ſe ſolutis luxum vitæ ſequuntur. quos Græci ἀξώτους vocãt, vt quidã ex noſtris.

13 Tertia vagationis materiam cõtinet, & inducit, *Ex adipite enim procedit iniquitas.* David pſal. 72. vagatio eſt animi in cõſtantia per deſideria, vel varia loca mentis fluctus & negligentia rationis. Et vagus dicitur diſſolutus, diſperſus, errans qui diſcurrit varia agens vt docet *Lucas* de Penna. in l. 1. Cod. de Tyron. lib. 12.

Vagus quis.

14 Quarta quod animarum periculum continet hæc pluralitas: vt inferius dicetur d. cap. quia in tantum. & c. dudum 2. de elect.

Seruire quis vni digne vix põt.

15 Quinta quod vix vni digne valet quis deſeruire, c. quia nonnulli, de cleric. non reſidentib. ca. 1. de conſuetud. lib. 6. vnde inquit Innocentius in cap. cum iamdudum. colum. 2. de præben. quod vnus prælatus præcipiet, quod hic beneficiatus fiat ſacerdos, alter quòd remaneat in diaconatu, vnus quod negotia ſuæ eccleſiæ proſequatur, alter quod negotia alterius eccleſiæ, vnus vocabitur ad electionẽ, alter ad eccleſiæ deſeruiendum. Quomodo ergo duobus ſatisfaciet? Cum Chriſtus dicat. *Non poſſe quem duobus dominis ſeruire, Matth.* 6. & cap. acutius. 26. diſtinct. c. 1. 21. q. 1. & dicitur, qui ad vtrunque feſtinat, neutrum bene peragit. text. in l. fi. Cod. de aſſeſſor. vbi etiam gloſſa verſus hoc conſcribit:

Qui binos lepores vna ſectabitur hora:
Vno quandoque, quandoque carebit vtroq;

16 Sexta materiam ambitionis præbet. Extrauag. Execrabilis Ioan. 22. eſt enim ambitio inordinata cupiditas circa honores, beneficia & dignitates: l. 1. ff. ad legẽ Iuliam de ambi. & ambitionis cauſſa quicunque ad maiorem tranſire voluerit, debet ad proprium reuocari: quod ſi redire contempſerit, careat aliena & propria: cap. quia frater in fine. ſeptima quæſtione prima, ſed hæc eſt crux ambientium omnes torquens, omnibus placens: vt inquit Diuus Bernardinus, quem refert Hoſtienſis in dicto ca. quia in tantum. & gloſſa in verbo, ambitionis, in procemio pragmaticæ ſanct. o.

Ambitione paruit beneficiorũ pluralitas.

17 Septima ex hac pluralitate diuini cultus diminutio fit, ſcilicet ex miniſtrorum paucitate, qui potius eſſet augendus, c. ex parte, de conſt. & cap. vaſa. de conſecra. diſtinctio. 1.

18 Octaua fraudãtur voluntates teſtantium, & fundatorum eccleſiarum, qui certum numerum miniſtrorum præſtituerunt: quod maxime reipub. intereſt. expedit. n. ſeruari voluntates teſtatorũ, & eas executioni demandari. l. vel negare. ff. qemadm. teſtam. aper cap. vltima voluntas. 13. quæſt. 2.

19 Nona, maxima ſequitur inæqualitas, vnus enim ebrius eſt: & tamen non ſatur pluralitate beneficiorum. & alter eſurit: & hic aufert alimenta alijs quos necare videtur. necare. ff. de liber. agnoſcen. Floren. in 3. par. ſummę tit. 11. c 1. §. 8. & Alua. in tract. de plãctu eccleſ. lib. 2. tit. 8. litera i.

20 Decima eſt, quia ſibi quis vendicat ſtipendia plurimorum c. 4. de cler. non reſident. Io. de Selua in tract. de benefi. in 3. par. q. 39. & vix poſſunt plura beneficia ad vnum peruenire, ſine paupertate plurimorum: & quot occiſi ſunt pauperes ex prælatorũ ingluuie, Deus nouit: hodie vnus deuorat, quod eſſet viginti, immo dicam centum millibus hominum proborum ſufficientiſſimum, ſed tranſeant cum ſuis erroribus.

21 Nunc ſupereſt videre, quis poſſit diſpenſare? Reſpon. De Papa non eſt dubiũ. dudum. 2. de elect. c. de multa. in fin. de præb. c. 1. de conſuet. in 6. c ordinarij. de off. ord. ibidem, quia in beneficijs pleniſſimam habet poteſtatem. c. propoſuit, de cõceſ. præb. c. 2. de pręb. in 6. quandoquidem beneficia de iure poſitiuo ſunt introducta. c. 1. 13. q. 1. Panor. in c. olim. de conſuetud. & licet iuris naturalis ſit, & diuini be-

Diſpenſare qs poſſit.

neficium dari propter miniſterium, & officiũ. Nu. 18. ibi. *Filijs autem Leui dedi decimas Iſrael in poſſeſſionẽ pro miniſterio, quo ſeruiũt mihi.* Et Pau. 1. Cor. 9. *Quẽadmodũ & Dominus ordinauit, vt qui Euangelium nunciant, de Euangelio viuant.* & Luce. 10. *Dignus eſt mercenarius mercede. Et qui altari ſeruit, de altari viuere debet.* c. cũ ſecundum. de præb. c. ſi. de reſcript. in 6.

22 Tamen de iure poſitiuo ſtatutum eſt, vt nullus plura beneficia poſſit obtinere. c. quia nonnulli, de cleri. non reſid. c. cum non ignores. & c. quia intantum. de præb. ideo papa relaxare poteſt, conſiderata tamen eccleſiæ vtilitate, & iuſtitiæ, æquitate, alias peccat: quia contra rationem naturalem & ius diuinum facit: vt dicit Angel. de Anch. in trac. de eccleſiaſt. poteſta. q. 68. [Ego dixi in interpret. c. poſtulaſtis. de cler. excom. mi. eſſe etiam à iure diuino prohibitam pluralitatem. & ſuprà hoc probaui, & eſſe turpem quam papa vix honeſtam reddere poterit.]

23 Nec obeſt, quod non poſſit vtriq; ſeruire per ſe, quia hoc poterit facere per alium: non enim Paulus adminiſtrabat officium perſonaliter in eccleſia Philippenſi, ſed per ſuos miniſtros, & tamen ab ipſis procurationem accipiebat & alimenta: vt ipſe teſtatur ad Philippen, vlt.

24 Et non ſolum poteſt diſpenſare circa pluralitatem beneficiorũ, ſed & circa alia quæ obſtant, quia quodcunque ſoluere, quodcunque etiam ligare eſt ei commiſſum à D. Ieſu Chriſto ſaluatore noſtro: vt inferius fuſius dicam, dummodo non veniat ad deſtructionem.

Legatus diſpẽſat, ſed non cõtra concilia generalia.

25 Item legatus diſpenſare poteſt, quatenus à iure permittitur, ſed non contra cõcilia generalia cap. dilectus primo. in glo. eũ ſe facultas, de præb. niſi eidem expreſſe fuerit a papa conceſſum: vnde proſpicitur hodie poteſtas illius, & tantum poteſt quantum eſt ei conceſſum, licet de iure non poſſit diſpenſare ad curata: vt docet Spec. in tit. de lapſis & diſpenſ. §. nũc oſtẽdendum, verſ. 36. & §. conſequenter. facit c. officij, vbi doct. de elect. & c. 1. de off. lega. li. 6. & Panor. & alij & in repet. c. extirpandæ. §. qui vero. de præb.

Epĩ contra ius nõ diſpẽſant nec cõtra cõcilia generalia.

26 Epiſcopi verò contra ius diſpenſare non poſſunt. cap. 1. in 9. q. 3. nihil autẽ agere oportet epiſcopum præter id, ſecũdum quod antiquitus à patribus noſtris conſtitutum in canone continetur. & cap. nulli. 25. quæſtio. 1. & nulli fas ſit ſiue ſtatus ſui periculo, vel diuinas conſtitutiones, vel Apoſtolicæ ſedis decreta temerare, capit. conſtitutionis. 25. quæſtio. ſecunda, nec à quoquam Põtificum in totum vel in partem ea qualibet occaſione conuelli decernimus, vel immutari. cap. Inſtitutionis. 25. quæſt. 2. adde cap. ego. N. de iureiur. ergo non diſpenſant contra ius.

27 Nec in caſibus a iure expreſſis. cap. dilectus. de temp ordinand cap. at ſi clerici. § de adulterijs. de iudic. 163. caſus. in quibus epiſcopi diſpenſare poſſunt, conſcribit Spec. in tit. de lapſis. & diſpenſa. §. nũc de epiſcoporum diſpenſatione, quos tranſcripſit Ioan. de Selua in tract. de benef. in 4. parte. q. 7.

28 Sed contra concilia generalia diſpenſare non poteſt epiſcopus. gl in c. cum dilectus. in glo. in ætate. in 2. de elect. Ioan. Monach. in c. cupientes. §. deniq;. de electio. lib. 6. & ſic non diſpenſat, vt quis plures habeat dignitates, perſonatus, vel beneficia curata, per c. de multa. de præben. Henric. Botte. in tract. de ſynod. epiſcopi. in 3. part. art. 1. concluſ. 3.

Simplicia plura de cõſuetudine ſine diſpẽſatione retinentur.

29 Sed diſpenſare quidem poterit, vt quis plura beneficia ſimplicia poſſit habere; vt doct. aſſerunt in c. extirpãdæ §. qui vero. de præb. licet hodie de conſuetudine in ſimplicibus nõ petatur diſpenſatio, ſed ſine diſpenſatione retinentur; & ſuperflua eſſet iſta epiſcoporum diſpenſatio.

Epiſcopi ad curata an diſpenſare poſſint.

30 Tamen Archidiaconus in cap. licet canon. collat. 3. de elect, li. 6. ampliat, epiſcopos etiam poſſe diſpẽſare ex magna cauſſa neceſſitatis, vel euidẽtis vtilitatis, ad plura quoque curata, necnon dignitates, & contra cõcilia, per c. tali. & c. exigitis. 1. q. 7. c. ſanctorum. 70. diſt quippe vnire poteſt ipſe beneficia c ſicut vnire, de exceſſibus prælato. Deci. in c. at ſi clerici. col. 6. n. 9 §. ſi. de ind. & diſpenſatio ad plura eſt quædam vnio.

31 Et quod ex cauſſa poſſit etiam diſpenſare contra concilia generalia, eſt c. vacãte. & c. expoſuiſti. de præbend. facit tex. in l. ſi hominem, ff. manda. Rom. conſil. 325. quo ad primum. col. 2. licet contrariam opinionem teneat Staphil. in tract. de lit. gratiæ, tit. de qualit. & ſtatut. benefi. verſ. & in præmiſſis.

32 Et iſta vltima opinio ſeruatur in Frãcia; nam ignari epiſcopi neſcientes quam pulchra ius canonicum ei tribuiſſet priuilegia, paulatim & conſuetudine & ſtylo curiæ Rom. illis derogari paſſi ſunt, & ius

ſuum

ſuum neglexerunt: verumtamen adhuc iure poſſent ex præfata neceſſitatis cauſſa diſpenſare. Et iſta eſt communis ſenteñtia: quia neceſſitas facit licitũ: quod aliàs eſt illicitum. c. ſi quis propter. de furt. l. 1. ff. de offic. conſul. l. 2. §. 1. ad legem Rhodiam de iactu.

33 Et iſtius ſententiæ ſunt Hoſt. & alij in d. c. de multa. & in d. §. qui vero, Card. & Imol. in c. clericos, de cleric. non reſid. Præpoſ. in d. c. ſanctorũ, 70. diſt. & ſi eſſem in concilio generali, illud peterẽ innocari, & declarari: & ſi beneficia eſſent in diuerſis diœceſibus, vterq; epiſcopus deberet diſpenſare. gl. magna. in c. dudũ. 2. de ele. & in c. literas. de conceſ. præb. quia diſpẽſatio epiſcopi nõ extenditur ad beneficiũ ſitum extra diœceſim: vt docet Spec. in tit. de leg. §. videndum quem refert & ſequitur Felin. in conſi. 4. dubitatur, col. vlt.

34 Diſpenſat etiam epiſcopus in præfato caſu neceſſitas, vt ſecularis obtineat regularia: c. inter quatuor, de relig. domibus nã argumentando à minori poteſt in caſu negligentiæ ea conferre. clem. vna, de ſupplend. neglig. prælat. multo magis ex cauſſa neceſſitatis, quæ maior eſt negligentia: etiam ſub eodem tecto quem habere duo diſpẽſabit ex cauſſa. licet aliàs non poſſit, c. literas. de ſupplend negl. prælat.

Summ⁹ pænitentiari⁹ diſpenſat.

35 Item ſummus pænitentiarius diſpenſat: vt dixit Octauia. in praxi curiæ Rom. ſic dicẽs, Diſpẽſationes matrimoniales humana lege prohibitas, legitimationes prolis, diſpenſationes quoque ob ætatis, vel alicuius membri defectum ad ordines, & ad beneficia. item ab incompatilitate pluriũ beneficiorum concedit ſummus pænitentiarius, ſed ex cauſſa iuſta, & ſacris canonibus conformia. hæc ille.

Diſpẽſatiões Papæ & pænitentiarij differunt.

36 Eſt tamen differentia inter diſpenſationes papæ & ſummi pœnitentiarij: quia comprobatipuem deſiderat pœnitentiarij diſpenſatio, ſed Papæ non regulariter; vt ipſe Octauia. etiã fatetur in tit. de ſummo pænitent. lib. 1. quemadmodum omnes ferè literæ iuſtitiæ in Frãcia vt ſcripſi in tract. de reſc in 2. tomo conſtit. Regn. in comment.

37 Altera eſt, quia hic tantum ea, quæ ſecundũ ius ſunt cõcedit, inferior enim legem ſuperioris non tollit. clement. ne Romani, de elect. ſecus in papa, q ſupra ius eſt, nec iure tenetur. c. propoſuit. de conceſſ. præbend.

38. Tertia eſt, quia pænitentiarij poteſtas probãda eſt, papæ verò probata eſt in Euangelio ibi, *Quodcunque ſolueris, &c.*

39 Quarta poteſtas huius maxime circa animæ abſolutionem tẽdit, papæ verò ad quæcunque. c. quodcunque: 24. q. 1.

40 Quinto diſpenſatio pænitentiarij ſigillo firmatur, papæ verò plũbo, ca. quam graui. & c. licet. de cri. falſi.

41 Sexta diſpenſatus cum ſimplici ſignatura à papa etiam non expeditis bullis eſt in foro conſcientiæ tutus, nec in pænam extrauag. execrabilis incidit, & ſic fuit iudicatum Romæ. vt glo. aſſerit in regu. Innoc. 8. regul. 51. & ſeq. & 46 & ſeq. multa ſcripſi ſupra in trac. de ſign. quod non eſt in ſummo pænitentiario.

Inferiores ad plura beneficia an diſpẽſare poſſunt.

42 Alij verò inferiores ſuper pluralitate beneficiorum non diſpenſant, niſi hoc habeant ex priuilegio, vel cõſuetudine, vel à iure Innoc. & alij, in cap. 2. de cleric. qui furtiue ordinem ſuſcepit. & Panormi. & alij in cap. at ſi clerici. §. fi. de iudic. & doctores in cap. extirpandæ. §. qui vero. de præbend. Barba. in clemen. gratiæ. col 23. & ſequent. de reſcript.

Diſpenſare quãdo liceat. Qualitas perſonæ inducit diſpenſationem.

43 Nec eſt omittendum, quando liceat diſpẽſare? Reſpon. ex cauſſa: ſicut ex cauſſa ſubuenit Prætor, ſic & qui diſpenſat. l. 1. ff ex quib. cauſſ. maior. Sed quæ ſint iuſtæ diſpenſandi cauſſæ? Reſpõ. prima cauſſa eſt prærogatiua perſonæ, & qualitas vt ſcientia, & nobilitas: iſtæ enim cauſæ inducunt ad diſpenſandum: vt in c. de multa. in fi. de præben. eccleſia enim maxime noſtra tempeſtate indiget viris literatis. c. cum ex eo. de præben. lib. 6. c. ſi de magiſtr. quorum ſcientia mundus illuminatur. auth. habita. C. ne filius pro parte.

Sciẽtia ſine gradu nõ inducit ad diſpẽſandum.

44 Sed quæ ſciencia requiratur? Reſpond. ſufficiens, qua videlicet poſſit regere beneficium, cui præfectus eſt. doct. in c. cum in cunctis. in princ. de elect. & hodie conſuetudo hoc declarat, nempe ſcientia ſine gradu non præſtat diſpenſandi facultatem: ideo requiritur gradus doctoratus, licenciæ, vel Baccalaureatus, & hoc iure vtimur, licet in Italia Baccalaureatus gradus non iuuet, quia nõ eſt gradus, ſaltem neceſſarius ad doctoratum: vt dicit glo. regul. cancell. de pra roga. Iulij 2 in 3. part.

45 Sed in Francia & Hiſpania requiritur. Item q̃ ille graduatus ſtuduerit tempore præſtituto in Concordatis, videlicet Baccalaureus in iure quinquennio, in Theologia per ſex ſaltem annos, & in artibus per trienniũ cum dimidio. & præterea. de

colla.in Concor.alias in Francia nō pôt ſuo iuuari gradu:quia promoti cenſentur per ſaltum,quibus non prodeſt gradus. §. monemus.de collatio.in Concordatis.

46 Nempe ſi fuiſſent expreſſum quòd aliquis ſine ſtudio eſſet promotus, Papa non ſe cum diſpēſaſſet: quia ibi non eſt ſtudij fauor,ſicut in eo. qui eſt in vtroque promotus & tamen nihil ſtuduit in altero iure.Barb.in c.clerici.de iud ſcripſi in trac. nomina.q.5.& in ſcholaſticor. priuile. Senatus tamen permiſit, vt poſt biennium quis gradum ſumere poſſit Baccalaureatus,vt ſcripſi in §. præterea, de collat. in Concord.itaque hæc cauſſa literarum eſt ſufficiens cum probitate;melius eſt enim domini ſacerdotum paucos habere miniſtros,qui poſſint digne opus Dei exercere,quam multos inutiles [qui graue onus ordinatori adducant.] c. tales. 25. diſtin.

47 Et ſi papa concedat alicui poteſtatem diſpenſandi,intelligi debet,vt poſſit cum literato, & ſublimi diſpenſare,prout à iure conceditur:vt docet Spec.eo tit. §. dicendum.verſ.quid ſi papa, quod declarat poteſtatem legatorum.

Vtilitas eccleſiæ ad diſpẽſandum

48 Secunda eſt vtilitas eccleſiæ, illa.n. nullatenus mutanda ſunt, quæ nec vlla neceſſitas,nec eccleſiaſtica prorſus extorquet vtilitas.ca.requiritis. §. niſi rigor.& c.& ſi illa,1.quæſt.7.in quo maxime reſpicere papa debet,vt vtilitatem eccleſiæ, non perſonæ reſpiciat:hodie ventum eſt: vt potius perſonæ vtilitas conſideretur, quàm eccleſiæ.& potius diſpenſatur cum diuite,qui totam vorabit eccleſiam,quam cum alio bono,qui eam tueri poſſit: & videmus bonos & doctos in Francia mendicare, & ignaros & bardos ebrios eſſe, quę malum ...

Cauſſa neceſſitatis inducit ad diſpenſandum

49 Tertia neceſſitas d.cap.& ſi illa. & ca. neceſſaria,ibidem,quæ maxime eſt attendenda.Quod eſt intelligendum de vtilitate eccleſiæ,vel neceſſitate, non de neceſſitate vel vtiliate perſonæ,c.tali.1.q. 7.nam licet quis ſit pauper, & neceſſaria pluriuium & conducibilia ſibi putet eſſe duo beneficia: tamen ob hoc Papa non ſe cum diſpenſabit:ſed ſi eccleſiæ neceſſe ſit, vel vtile habere doctorem, qui eccleſiam tueatur,& defendat,& inſtruat. tunc licita erit diſpenſatio.d.cap.de multa,de præbendis. & cap.cum nobis olim,in fine. de electionibus. & in cap. innotuit. ibidem, ſic papa ſcribit:multa enim in hoc caſu diſpenſationem inducere videbantur; literarum ſcientia, morum honeſtas, vitæ virtus, & fama perſonæ multipliciter à quibuſdam etiam ex fratribus noſtris, qui eum in ſcholis cognouerant, approbatæ, &c.

Prærogatiua meritorum eſt cā ad diſpenſandū ſufficiens.

50 Quarta cauſſa eſt meritorum prærogatiua.dict.cap. tali.1. quęſtione 7. Sicut dicitur Lucæ 78.de Centurione, qui miſit ſeniores ad Ieſum,vt rogarent eum: & ipſi rogabant eum ſollicite, decentes ei, *quia dignus eſt, vt hoc illi praſtes, diligit enim gentem noſtram,& ſynagogam ipſe ædificauit nobis.* Ergo papa debet videre,an is cum quo diſpēſat,diligat populum & plebem,& ad eam ſe incuruare poſſit: docendam. Sed cum hodie potius ad diripiendum eccleſias quidam tendant, quàm ad regendum, parcus deberet eſſe in diſpenſando,maxime in maioribus: vt nūquam quis duos obtineret epiſcopatus, nec Abbatiam cum epatu: ſed maiores epiſcopatus maioribus,id eſt merentibus darētur.

Diſpenſatio ſine cauſſa nō valet.

51 Plane diſpenſatio ſine cauſſa non valet cap. 1.& c. nō eſt.de voto,cap.de multa.ibi, cum ratio poſtulauerit, de præben: quinimo perdit nomen diſpenſationis. & vocatur diſſipatio,quæ vtriuſque tam diſpenſantis quàm diſpenſati damnationē continet:vt dicit gloſſ.in c. non eſt,cui adſtipulantur Theolo.& Panorm.in cap ſignificaſti.de elect.& Barba.in cap. 1.col. 25.de conſt.& in cap.at ſi clerici.§.ſi.col. 12.de iud.Decius conſi.681. viſo puncto, in 2. q.

Cauſſæ cognitio an requiratur ĩ diſpenſatione.

52 Et licet docto.dicant cauſſæ cognitionem requiri in inferiore,in papa verò nō, vel alio principe non recognoſcente ſuperiorem glo.& docto.in c.2 de ſchiſma. Panor.in c.diuerſis.vlt.de cler cōiug. Fel. in c.ſi quando. col.4.de reſcrip.& in c.prętereà col.3.de teſtib. cogen. & ſola aſſertio cauſſæ nō ſuffi it in inferioribus: ideo diſpenſationes epiſcoporum, & inferiorum à papa periclitantur.

53 Ratio eſt ſecundum eos, quia cauſſa præſumitur in principe.glo. in l. relegati. ff.de pœnis doct.in l.ſin. C ſi contra ius.& in c.quæ in eccleſiarum.de conſt.quod eſt verum in his,quæ iuris ſunt poſitiui, ſecus in his,quæ iuris diuini ſunt, & naturalis glo.& doct.in c. non eſt, de voto. Iaſ. in l.ſi teſtamentum C.de teſt.

54 Imò ſpeciale eſſe in papa.& in Imperatoré doct dñt vt ſola volūtas eorum in diſpenſatione habeatur pro cauſſa.allegatur tex. in c. propoſuit.de conceſſ præben.

Roma.cõſ.307.mihi tamẽ videretur cauſſam requirendam etiam in papa, quandoquidem non poteſt contra domini voluntatẽ venire, & veniendo, non eſt Deo fidelis, nec prudens prout *Lucæ* 12. dicitur, *Fidelis ſeruus & prudens, quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam vt det illis cibum in tempore.* Ergo nõ extra tẽpus, ſed cũ iuſtum erit, alias acceptor eſt perſonarum, plus vni ſine cauſſa conferendo, quã alteri: nec diuus Petrus a Do. Ieſu poteſtatem & licentiam peccandi ſuſcepit. ca. 1. in 40. diſt.

Cauſſa diſpenſationis in Papa requirẽda.

55 Ideo non eſt tutus quo ad Deum papa, qui ſine cauſſa diſpenſat, nec diſpenſatus: quia papa ad ædificationem poſitus eſt, & non ad deſtructionẽ: vt diuus Paul. teſtatur. facit c. ſunt quidam 25. q c. & ſic agendo poſitus eſt in ruinam, & contradictionem multorum: quod maxime bonus debet præcauere, ne ſcãdalũ inducat. tex. in c. miramur. 61. diſt. prohibetur enim ẽt Papa alienare bona eccleſiæ. c. non liceat Papæ. 12. q. 2. quæ ſunt Chriſti patrimonium. c. cum ex eo. de elect. in 6. verum ſic diſpẽſando alienat, ſaltem prodigatur, quod ei non licet, nec quidem ſine cauſſa concedere alicui teſtari de bonis adquiſitis ex fructibus eccleſiæ: vt docet Panor. in c. cum eſſes. q. 5. prin. de teſt. poſt Spec. in titulo de lapſis & diſpenſa. §. genera.

56 Cuius ſententiæ ſunt Theologi, ac ferẽ omnes iuris canonici interpretes in c. dudum. in 2. de elect. & Anch in c. in cauſſis. 3. no. de re iudic. Panor. in c. cum in cũctis. col. 1. & c. dudum. & c. cum ad monaſterium. de elect. c. quia intantum, & c. extirpandæ §. qui vero. de præb. Propoſ. in c. venerabilem, qui filij ſint legit.

57 Licet quidam alij ſolam Papæ voluntatem ſufficere dicant: ſed illud eſt vltra modum adulari principibus: ideo putarẽ ego tunc ſolam voluntatem ſufficere, quãdo ratio ſola probationis erat: quia voluntas principis in hoc habetur pro lege. l. 1. ff. de conſt. princ. Fel. in c. 1. col. 7. de cõſti. & in c. ad audientiam 2. col. 4. de reſc. ſed pauca ſunt à iure ſtatuta, quæ rationẽ non habeant interiorem, ideo ſola papæ voluntas non ſufficit in illis.

Rõnem naturalẽ princeps tollere nõ poteſt.

58 Id eſt quando in lege eſt ratio naturalis: nam ſicut princeps non tollit ius naturale, ita nec rationem naturalem, quæ legi ineſt, §. ſed naturalia, de iure naturali. in Inſti. vt diximus in regula de veriſimili notitia in primæ parte.

59 Et quamuis princeps tolleret ſuam legem & prohibitionem: tamen adhuc remanet naturalis ratio. gloſ in c. nouit, in verb. quicumque. de indic. Cum ergo ſint plures rationes pluralitatis reprobatæ. ca. quia intantum, de præb. vt ſupra dixi, illas non poteſt ſine cauſſa princeps tollere alias fallitur, & fallit, contra id quod ſcribitur in l. fin. C. de pondera. lib. 10.

60 Et contra hos plurales his verbis ſcribit reueren. Pater & egregius epiſcopus dn. Ioan. Diaz. de Luco in ſua criminali pract. ca. 42. quid enim rationi naturali magis aduerſum, quam quod vnus & idẽ varia eccleſiæ ſtipendia in varijs & diſtãtibus ſæpe locis, & quibus varia incũbunt onera, in ſeipſo ſuſcipiat? quæ eſt, enim humana Reſpub. quæ ſuos iudices, rectores, tabelliones, & alios officiarios ſtipendijs in abſentia frui, & vagari permittat? quis in ſua quantumuis ampla & ditiſſima domo, vni miniſtro abſenti ſalarium plurium miniſtrorũ perſoluit? ac ab eo quoſcũq. ſuo nomine ſubrogatos admittit? Sola domus Dei eccleſia ſancta tali inordinatione ſuo priuatur miniſterio, ac debitis fraudatur obſequijs, quid debet eccleſia Dei plurium nobilium vanitati, vt patrimoniũ Ieſu Chriſti dilectiſſimi ſpõſi ſui, quod flagellis, alapis, ſanguinis quoque effuſione q̃ſiuit, eorũ alat accipitres, educet canes, ſaginet equos, nutriat lenones, ac adulatores, & ſeditioſos homines, qui paſſim Remp. turbent? alia etiam multa dicit contra plurales, ibi, illud videre poteritis, ne plura.

Contra plura poſſidentes beneficia.

61 Effectus & vis diſpenſationis eſt, vt diſpenſatus cum cauſa habeatur tanquam habilis, & legitimus de iure, et idoneus? quia fictio tantum operatur in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero; & factũ ciuiliter eundem effectum habet, quem factum naturaliter. l. fi. in fi. ff. mand. l ſi mater, C. de inſt. Bal. in l. fi. de his qui veniã ætã. impet. & pariaſunt aliquid ex priuilegio fieri, vel iure communi; l. liberus, vbi Bal. C. de colla. Deci. conſ. 609. quartur. col. 2. ſcripſi in §. præfectiq; graduati in glo. idoneis. de colla. in Concord.

Effectus diſpenſationis.

62 Item diſpenſatio per ſignaturam etiã bullis non expeditis valet, nec incidit in pœnã extraua. execrabilis, qui ſic vi illius duo poſſidet beneficia quemadmodum fuit iudicatum Romæ: vt aſſerit ibi gloſſ. & vide reg. Inno. 8. nu. 52. & 51. & 46. & ſeq. ego quoque ſcripſi interp. ad c. poſtulaſti.

Diſpenſatio per ſignaturam valet.

ſtulaſti.in glo.1.ve cle.excom miniſt.

Cautela vt ſola ſufficiat ſignatura. 63 Cautela tamen eſt, vt facias inſcribere in ſignatura, quod literæ diſpenſationis valeant, & ſuffragentur in omnibus & per omnia a data præſentiũ, perinde ac ſi literæ ſub dicta die expeditæ fuiſſent.reg. canc.non obſt.ſed prag. Ro.hoc reijciunt, timentes ius bullæ, & lucrum amittere, licet quibuſdam concedant.

CONSTITVTIO PERPETVA

S. D. N. DOMINI IVLII PAPAE. III.

Contra retinentes beneficia eccleſiaſtica, abſque literis Apoſtolicis ſuper eiſdem retentionibus.

Necnon contra quoſcunque apprehendentes poſſeſſiones beneficiorum eccleſiaſticorum abſque eiſdem literis Apoſtolicis.

SAnctiſſimus in Chriſto pater, & Dominus noſter Dominus Iulius diuina prouidentia Papa III. *cui nuper innotuit quòd licet aliàs fæ. re. Gregorius X. in generali Concilio Lugdunenſi, ſua generali conſtitutione ſanciuerit quòd nullus extunc de cætero adminiſtrationem dignitatis ad quam electus eſſet priuſquam celebrata de ipſo electio confirmaretur ſub Oeconomatus, vel procurationis nomine, aut alio de nouo quæſito colore in ſpiritualibus, vel temporalibus per ſe, vel per alium pro parte, vel in totum gerere, vel recipere, aut illis ſe immiſcere præſumeret, omnes illos qui ſecus feciſſent, iure, ſi quod illis per electionẽ quæſitum foret, decernens eo ipſo priuatos, & piæ me. Bonifacius VIII. etiam ſua perpetua valitura conſtitutione ſanciuerit, vt Epiſcopi, & alij prælati, ſuperiores, necnon Abbates, Priores, & cæteri Monaſteriorom regimina exercentes, quocunque nomine cenſerentur, qui apud ſedem Apoſtolicam promouerentur, aut confirmationis, conſecrationis, vel benedictionis munus reciperent, admiſſas eis eccleſias, & monaſteria dictæ ſedis literis eorum promotionem, confirmationem, conſecrationem, ſeu benedictionem huiuſmodi continentibus non confectis accedere vel bonorum eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere non præſumerent, nullique eos abſque dictarum literarum oſtenſione reciperent, aut eis parerent, vel intẽderent. Quod ſi forſan contra præſumptũ fuiſſet, quod per ipſos prælatos, Abbates, Priores, & alios Monaſteriorũ regimina exercẽtes prædictos medio tẽpore actũ foret, irritum haberetur, nec quicquã interim ijdem Epiſcopi vel Prælati, Abbates Priores, vel regimina exercentes de eccleſiarũ vel monaſteriorum eorũdem prouentibus perciperent, & re. me. Paulus III. & Rom. Pontifices prædeceſſores noſtri quibuſcunq. Tabellionibus publicis ſub excõmunicationis latę ſententię*

tentiæ pœna inhibuerint, ne ex tunc de cætero de tranſumptis ſupplicationum præterquàm habentem clauſulam ꝙ earum ſola ſignatura ſufficeret, ac decreto & conceſſione literarum, ſeu mandatorum poſſeſſionem beneficiorum eccleſiaſticorum vigore ſupplicationum huiuſmodi apprehendi, rogari deberent, neve illa ſubſcribere, aut quouiſmodo authenticare, vel partibus tradere præſumerent, volens & Apoſtolica auctoritate ſtatuens inter cætera, ꝙ partes tranſumptis, ſeu literis aut mandatis huiuſmodi, extunc deinceps, vtentes, ac illorum prætextu poſſeſſionem beneficiorũ huiuſmodi apprehẽdentes, fructus, quos ex illis pro tempore perciperent, ſuos non facerent. Quinimo ad beneficia in eiſdem tranſumptis, & literis, ac mandatis expreſſa efficerentur, ipſo facto perpetuo inhabiles, & ad reſtitutionem fructuum ex illis pro tempore perceptorum, in vtroq; foro tenerentur. Decernẽs ſic iudicari debere, ac irritũ &c.
Et ſucceſſiue Sanctitas ſua, attẽdens, quod ante confeſſionem literarum gratia apoſtolica eſt informis, inter alia voluerit, ſtatuerit, & ordinauerit, quod iudices in Romana curia vel extra eam pro tempore exiſtentes, etiam ſi eſſent S.R.E.Card. vel cauſarum Palatij apoſt. Auditores, aut quicunque alij non iuxta ſupplication. ſuper impetration. ſignatarum tenores & formas iudicare deberent, etiam decreto irritanti adiecto, Nihilominus diuerſi Epiſcopi, & alij Prælati ſuperiores, & Abbates, literis ſuper diſpenſation. retinendi beneficia per eos antequàm promouerentur, aut eorum electiones confirmarentur, obtenta per prædictam ſedem pro tempore conceſsis minimè confectis beneficia per eos obtenta prædicta retinere, & diuerſæ aliæ perſonæ eccleſiaſticæ poſſeſſionem beneficiorum eccleſiaſticorum eis dicta auctoritate conferri, ſeu commendari, vel in eorum fauorem vniri, aut aliàs diſponi conceſſionem literis apoſtolicis deſuper non expeditis apprehendere præſumunt inhabilitatẽ, & aliàs pœnas in ſanctionibus & inhibitione, ac voluntate & ſtatuto prædicto contentas, & damnabiliter incurrendo in animarum ſuarum periculum, Volens periculis animarum huiuſmodi latius occurrere, ſanctiones & inhibitionem, ac voluntatem, & ſtatutum huiuſmodi quorum tenores Sanctitas ſua, ac ſi de verbo ad verbum insererentur haberi voluit pro expreſſis approbans, & innouans, ac perpetuò obſeruari debere decernens, & ſanctiones ipſas ad inferiora beneficia eccleſiaſtica, quæcunque, quomodocunque, qualificata amplians, & extendens, hac ſua in perpetuum valitura conſtitutione ſtatuit, & ordinauit. Quòd omnes & ſingulæ perſonæ eccleſiaſticæ, tam ſeculares, quàm quorumuis ordinum regulares, cuiuſuis ſtatus, gradus, ordinis vel conditionis exiſtant, etiam ſi epiſcopali vel archiepiſcopali, aut patriarchali, vel alia maiori dignitate præfulgeant, quòd de cætero literis ſuper diſpenſatione retinendi beneficia per eos antequam promoueantur, aut eorum electiones confirmentur obtenta eis per ſedem eandem pro tempore conceſſis minimè confectis beneficia ipſa retinere, aut poſſeſſionem alicuius, ſeu aliquorum beneficiorũ eccleſiaſticorum cum cura vel ſine cura ſecularium vel quorumuis ordinum regularium quæcunque, & qualitercunque qualificatorum eis dicta auctoritate apoſt. conferri ſeu commendari, aut in eorum fauorem & commodum vniri ſeu aliàs diſponi conceſſionis literis apoſtolicis ſuper collatione ſeu commenda, aut vnione, ſeu alia diſpoſitione huiuſmodi non expeditis per ſe, vel per alium ſeu alios eius nomine etiam ſupplication. ſeu ſumptorum vel tran-

ſumptorum huiuſmodi, aut collationum eis poſtmodum de ipſis beneficijs tanquam etiã tunc certo modo in ſupplicatio. expreſſo vacantibus ordinaria vel alia quauis auctoritate factarum prætextu apprehendere præſumpſerint, aut per alios apprehenſam, ratam, & gratam habuerint, ipſorum beneficiorũ nõ poſſeſſores ſed meri & nudi detentores, ac violenti, & ſine aliquo titulo in eis intruſi cenſentur, & pro talibus habeãtur, & reputentur, nec fructus ſuos faciant, ſed ad illorũ reſtõnem, vt præfertur, teneantur, & obligati exiſtant, conſtitution. ſeu dictæ cãcellariæ regulæ de annali, & triennali poſſeſſore in illis locũ nõ habeãt, nec eiſdem detentoribus. & intruſis in aliquo ſuffragẽtur quinimò beneficia per eos tẽpore promotionis ſuæ, aut eorũ electionis, confirmationis, obtenta literis ſuper diſpenſatione ea retinẽdi, ſibi conceſſa nõ expeditis retinẽtes, aut poſſeſſionem beneficiorũ literis apoſtolicis ſuper illis nõ cõfectis apprehendentes, ſeu per alios apprehenſam, ratam, & gratã habẽtes, beneficia, ſic retenta, aut apprehenſa, & omne ius quod in illis, vel ad illa pro tẽpore qũlibet habuerint eo ipſo amittant, illiſq;, & illo priuari, ac ad illa de cætero obtinẽda perpetuo inhabiles, nec illa vlterius, & prætextu noui tituli, aut nouæ commendæ, vel vnionis, ſeu alterius diſpoſitionis ẽt apoſtolica auctoritate facta aſſequi valeant, ſed beneficia ipſa tanquam de iure, & facto vacantia alijs conferri, ſeu cõmendari, & per quoſuis, tam ab eorum ordinarijs, collatoribus, quã à ſede prædicta libere impetrari poſſint, et ſi beneficia ipſa litigioſa fuerint collitigantes in omni iure, & ad omne ius quod beneficia retinentibus, aut poſſeſſionem apprehendentibus hmõi in eiſdem beneficijs, vel ad illa quomodolibet cõpetebat aut cõpetere poterat, eo ipſo abſq; iuris, aut hominis miniſterio ſurrogentur, & ſurrogati eſſe cenſeantur, ac in eorum fauorẽ cauſa deſuper pẽdens aduocata, et lis extincta fuiſſe, & ſimiliter eſſe ceſeantur. Quodque de cætero ſupplicationes etiam manu noſtra, & motu proprio ſignatæ, niſi habuerint clauſulam, quod eorum ſola ſignatura ſufficiat, nullam aliã, quã per literarum ſuper illis conficien. fidem, aut probationẽ faciant, ſeu præſtẽt, nec vlla eis in aliquo alio caſu fides adhibeatur, aut adhiberi poſſit. Decernens ſic & nõ aliter, tã in eadẽ curia, quã extra eã, & in partibus per quoſcunque iudices, ac cõmiſſarios quauis etiã apoſtolica auctoritate prædicta fungentes etiã cauſarum palatij huiuſmodi Auditores & ipſius Rom. Eccleſiæ Cardinales in quauis cauſa, & inſtantia ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi auctoritate, & facultate iudicari & diffiniri debere, ac irritum &c.

Placet publicetur & deſcribatur. I.

Lecta & publicata fuit ſupradicta Regula Romæ, in Cãcellaria Apoſtolica Anno Incarnationis Dominicæ M D L I I I. Die vero Sabbathi XXVII. menſis Maij. Pontificatus prælibati Sanctiſſimi Domini noſtri, Domini Iulij, Diuina prouidentia Papæ tertij, anno quarto.

A. Lomellinus Cuſtos.

64 Di-

64 Diſpenſatio eſt odioſa c 1.& 2.de fil. presby.li.6.quamobrem non extenditur etiam ad caſu u habentem maiorem rationem, arguendo à maiori ad minus, ca. de transla.prxla.Felin.in c.poſtulaſti,col. 11.nu.8.in fi.& nu.ſeq de reſcr. *Odioſa diſpenſatio.*

65 Vt nec quidem diſpenſatus ad curatum,cenſeatur diſpenſatus ad ſimplex,D. de Rot.deciſ.136.voluerunt in no[in tit. de filijs præsbyterorum deciſ.2.] & illegitimus diſpenſatus ad beneficia non cenſetur diſpenſatus ad penſionem, niſi exprimatur,per c.quamuis,& c.cui,de non ſacerdotali,de præb. lib. 6. hoc docet Hier. Gigas in trac.de penſ.q 18.niſi ſemel cōſecutus fuiſſent beneficium ex diſpēſatione,quod poſtea reſignaſſet,& eidem reſeruata eſſet penſio iuxta c. niſi, de præb.ita Gigas:alibi tamen dicam fuſius.

66 Itē natura diſpēſationis eſt tam odioſa, vt non comprehēdat beneficia, niſi de quibus habita ſit mentio in ea,maxime ſi ſint alterius qualitatis: ideoque diſpenſatus ad dignitates, etiam ſi illis immineat animarum cura,non cenſetur diſpenſatus ad beneficia curata ſine dignitate.gl.&doc.o.in c.non poteſt,de præb.in 6.per tex. in c.cum in illis, ibidem.

67 Ideoq;debet eſſe cautus impetrās, vt exprimat, & ſimplicia,& curata, ac alias qualificata,aliàs neutiquam in diſpenſatione comprehendetur: veluti monachus diſpenſatus ad curatum,non cenſetur ad ſimplex diſpenſatus.c cui,de præb. lib. 6. Dec in c.at ſi clerici. § fi.col.7 nu. 10 de iud.Iaſ.in l.fi.numv.37.de conſti.princip. [Si tamen quis impetret diſpenſationem ad duo curata, vel alias compatibilia. ſi iuſte vnum habet,non tenetur de illo facere mentionem,quia de illo non agitur, & quia eſt clauſula pro expreſſis habētes & vt generaliter ad quæcunq;beneficia diſpenſatur& ſi impetrans expreſſiſſet ſe habere vnum,nō recuſaſſet Papa vel cū difficultate,imo facilius diſpenſaſſet,vt nor. doct.in c.poſtulaſtis.de reſc.ſed ſi velit diſpenſare cum illis, quæ habet, & vt alia conſequatur, tunc ea exprimere tenetur. c 2.de filijs præsbyt.in 6.]

68 Quinimo ſi quis impetret beneficium non exprimendo eſſe curatum, licet in fine eiuſdem impetrationis dicatur, quod animarum cura non negligatur: tamen ſi illud impetratum ſit curatum, non debebitur,per text.in clem. 1.in princ.de præben.poſtquam diſpoſitiue non fuit habita mentio curæ.

69 Item dicta clauſula, &c.in ſupplicatione nil operatur, quò ad prædicta, niſi ad ea quæ de iure & praxi comprehenduntur,quę ſupius declaraui in ſignatura gratiæ,& in l.cæterorum,ff de verb ſignific.

70 Limitatur ad acceſſoria conſecutiua, ad quæ diſpenſatio extenditur.gl.ſing.in c.quia intantum,de pręb.nam ſi diſpē ſatus ſim ad plura beneficia curata,in cōſequens videtur mecum diſpenſatum, vt poſſim habere ſubſtitutum,& vicarium in altero, alias diſpenſatio non ſortiretur effectum,nec prodeſſet.Felin. in c.poſtulaſti,colum.13.de reſcrip. *Extēdit diſpēſatio.*

71 Item diſpenſatus ad plures eccleſias parrochiales,cenſetur excuſatus,ne teneatur ſolennibus feſtis in vtroq;adeſſe,licet alias contra.c.ſi quis in clero,iuncta gl.7. q.1.quam probat Barba.in clem.1.col.54. de elect.& Imol.in c.poſtulaſti,col.penul. de reſcript.

72 Præterea diſpenſatus ad plura curata cenſetur diſpenſatus de non reſidendo in vno,per glo.in c. non poteſt, de præb. lib. 6.Panor.& alij in c.extirpandæ,§.qui vero.illo tit.Fel.in c.fi. de ſimo.Spec. in tit. de ſponſa. §. dicendum,verſ. quid ſi indulgetur [Iaſ.in l.beneficium. col.8.num.44. de conſt.princip.] *Diſpēſatus ad duo non tenetur in vtroque reſidere.*

73 Non prætermittendum eſt, quod minor diſpenſatus ad curatū, cenſetur diſpē ſatus de non promouendo, ſine quo non poſſet Curatum vltra annum obtinere c. licet canon,de elect. in 6.Panor. & alii in d.c.quia intantum,de præb.& diſpēſatus, vt poſſit ad ſacerdotium promoueri, videtur eidem conceſſum, vt ad ſubdiaconatum & alios ordines promoueatur Io.Andre.in c poſtulaſti,de reſcr. Fel.in c. at ſi clerici.§ fi.col pen.de iud.

74 Accedit quod epiſcopus diſpenſatus ne intra annum teneatur cōſecrari, videatur interim quoque diſpenſatus ad priora beneficia retinenda;vt docet Panorm. in d.c.cum in cunctis. §.cum verò, de elect. glo.in verb.conſecrari.§.item inſuper,de colla.in pragma.

75 Et ſic patet in diſpēſatione (quamuis ſit odioſa) fieri extenſionem ad caſum,ſine quo diſpenſatio nullum ſortiretur effectum.l.ſtipulatus fuero per te.ff.de verbo. oblig.l.2.de iuriſd. omnium iudic. cap. ſi poſtquam, de elect. in 6. Et vbi tempore interdicti conceditur baptiſmus, & chriſmatis confectio, ſine qua

chriſma dari non poſſet.ca.quoniam,de ſenten.excommu.lib.6.

Minor diſpenſatus vt promoueatur non poteſt obtinere beneficium

76 Animaduertendum tamē eſt diſpenſationē non extēdi ad conſecutiua ſeparabilia: vnde minor diſpenſatns de promouendo, & vt celebret,non cenſetur diſpēſatus de obtinendo beneficium curatum: quia licet hoc ſit conſecutiuū, tamē eſt ſeparabile,& non neceſſarium: & diſpenſatio debitum ſortitur effectum abſq; beneficio, quod ſufficit.docto. in clem. 1. de æta.& quali.glo.in c.cui,de præb. in 6.

77 Niſi illa fuerint incluſiua: vnde diſpēſatus ad diaconatum, poteſt ſuſcipere ſubdiaconatum:vt docet Ioan. And. in add. ad Spec.eo tit §.poſtremo,in prin.

78 Minor etiam diſpenſatus vt ſit canonicus in eccleſia cathedrali, non poterit eſſe iudex delegatus,c.ſtatutum, in verb. canonicis,de reſcript.in 6 Fel.in c.cū nūcius, 1.not.de teſtib. nec habebit hic minor locum in cap. nec ſuffragium,gloſ. in cle.2.de ęta.Fel.in c.at ſi clerici, § fi. col. penul.de iudic.

Diſpenſatio vocatur gratia & beneficium.

79 Alius effectus diſpēſationis eſt, quod diſpenſatio eſt gratia,& miſericorditer indulgetur,c.fin.de ſchiſma.ca.innotuit, de elect.Dom.in c.licet canon, in fi.de elect.

80 Ideo non tenetur episcopus vel alius diſpenſare, ſed hoc ei liberum eſt, ca.at ſi clerici, in fin.ibi,poteſt,de iudic. & ibidē plenè Panor.& alij,niſi euidēs vrgeat ratio,& cauſa diſpēſandi,tunc.n teneretur, veluti fauore ſtudij,ca.cū ex eo, de elect. in 6.& in aliis caſibus ſimilem aut maiorem rationem continētibus,§.porro, quæ fuit prima cau.beneſ.amit.Spec. in tit.de Lapſis & diſpē.in §.genera.& ibi Bald.in add.ad eum in prin. Peruſ. in c alicet canon,§.is etiam,3.not.de elect.in 6.glo. in c.exigunt,1.q.7.

81 Inde vocatur diſpēſationis beneficiū, in c.innotuit,verſ.habito, de ele. & ſicut beneficium inuito non confertur, reg.inuito,ff.de reg.iur.ita nec diſpenſatur cum aliquo inuito & gratia diſpenſationis vocatur,in ca.licet canon, de elect.in 6. vbi Peruſ.dicit non expirare per mortē concedentis.

Diſpenſatio an reuocari poſſit.

82 Ad hæc ſicut beneficium collatū non poteſt collator reuocare, ſic nec diſpenſationem ſine magna cauſa,c.cū ex eo, vbi gloſ.& doct.de elect.lib.6. quia beneficio iuuari nos oportet, non decipi: l. in commodato,§.ſicut,ff.cōmoda,c. vno,illo titu.

83 Inſuper ex diſpenſatione quis plura beneficia retinere poterit, licet alias non poſſet: c.dudum, 1.de elect.& incōpatibilia,de quibus inferius dicam in bullæ declaratione:& etiam beneficiū, quod alias retineri non valet,per diſpenſationem retineri poterit,cap.diuerſis, de cler. coniu. cap.fi.de ele.pereg.

84 Præterea diſpenſatus de crimine publico nō poteſt poſtea accuſari, ſi publice diſpenſatum ſecum extiterit,per capi. ex tua,de filijs presbyterorum,ca.ſuper his, de accuſatio.Speculat.in eodem tit. §. poſtremo,vbi alia videre poteris, quòd poſt diſpenſationem poterit quis ſacramenta recipere,& ſuum officium licitè exercere, & alia facere,quæ poſſet alius habilis. Et in ſumma effectus diſpenſationis eſt, vt ſi perperam conceſſa ſit,tam animam concedentis,quam diſpenſati ad inferos deducat, vbi miſere cruciabuntur. [Tamen ſi quis impetrauerit beneficium vacans per non promotionem Titij, aut per adeptionem ſecundi, ſi is pendente proceſſu impetret diſpenſationem, vt retinere poſſit illud beneficium,illa diſpenſatio in præiudicium tertij impetrantis non valebit, vt docet Card.in c quia diligentia.de electio.& Felin.in c. ſuper eo.per illum tex. col.2.de offic deleg.facit ca. quamuis. de reſcrip.lib.6.]

Diſpenſatio ad inferos deducit.

85 Vltimo quia praxis horum omnium conſiſtit in bulla,& formula diſpenſationis:ideo non erit alienum eam ſtatim ob oculos ſubijcere declarando clauſulas notabiles,ſuper quibus ſæpius dubitari vidi,tu lector beneuole, boni conſules.

Formula diſpenſationis ad duo,& ſuper ætate.

IVlius° &c. Dilecto filio Ioachimo Geloy, de nobili genere procreato ex vtroque parente, ſalutem.Nobilitas generis, vitæ ac morum honeſtas,aliaq;&c.nos inducunt, vt te ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequamur. Hinc

Hinc eſt, quod nos (te qui, vt aſſe ris. de nobili genere ex vtroque parente procreatus, & quintodecimo, ſeu circa, tuæ ætatis anno conſtitutus, ac in vniuerſitate Pariſ. actu ſtudens exiſtis, necnon parrochialem eccleſiam ſancti N, diœceſ. N. ex conceſſione Apoſtolica in commendam obtines) præmiſſorum meritorum tuorum intuitu gratioſo fauore proſequi volentes: Teq; & c. necnon omnia, &c. tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati, tecum (vt ex nunc dictam eccleſiam, aut illa per te dimiſſa vnum, & cum ad vigeſimum dictæ tuæ ætatis annum perueneris cum eo aliud, & ſine illis quæcunque duo alia curata, ſeu alias inuicem incompatibilia ſecularia, aut cum eorum altero, ſeu ſine illis vnum cum cura, vel ſine cura S. Auguſtini. Clu. Grādimon. aut cuiuſuis alterius ordinis regulare, beneficia autem eccleſiaſtica ſecularia, parrochiales eccleſiæ, vel earum perpetuæ vicariæ, aut dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, vel officia in cathedralibus etiam metropolitanis, vel collegiatis: Et dignitates, ipſæ in cathedralibus etiam metropolitanis poſt pontificales maiores, vel collegiatis eccleſijs huiuſmodi principales etiam ſi ſub eodem tecto ſint. Regularia vero beneficia huiuſmodi prioratus præpoſitura, præpoſitatus, adminiſtratio, vel officium, ſeu ſi talia miſtim fuerint. Et ad prioratum, præpoſitatum, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, vel officia huiuſmodi conuenerint per electionem aſſumi, eiſque cura immineat animarum, ſi tibi alias canonice conferantur, aut eligaris, aut præſenteris, vel alias aſſumaris ad illas, & inſtituaris in eis liberè recipere, & in ſimul ad ſecularia videlicet in titulum, regulare verò, prioratus, præpoſitura, præpoſitatus, vel alia dignitas, etiam ſi conuentualis ſeu officium fuerit, beneficia huiuſmodi in commendam, quò ad vixeris retinere, illaque ſimul vel ſucceſſiue ſimpliciter, vel ex cauſſa permutationis, quoties tibi placuerit dimittere, & eidem commendæ cedere: Et loco dimiſſi, vel dimiſſorum aliud vel alia, ſimile, vel diſſimile, ſimilia, aut diſſimilia, beneficium ſeu beneficia, eccleſiaſticum, ſeu eccleſiaſtica duo dumtaxat curata, aut alias inuicem incompatibilia ſecularia, aut cum eorum altero, ſeu ſine illis vnum cum cura, vel ſine cura, ſancti Benedicti, ſancti Auguſtini, Cluniaceuſ. Grandimon. aut cuiuſuis alterius ordinis regulare, beneficia eccleſiaſtica ſimiliter recipere, & in ſimul ſecularia videlicet in titulum, regulare verò in commendam huiuſmodi etiam quò ad vixeris, vt præfertur retinere, necnon debitis & conſuetis ipſius regularis beneficij ſupportatis oneribus, de reſiduis illius fructibus, reditibus, & prouentibus, ſicuti illam in titulum pro tempore obtinens, de illis diſponere, & ordinare potuerunt, ſeu etiam debuerunt. Alienatione tamen quorumcunque bonorum immobilium & pretioſorum mobilium eiuſdem regularis beneficij

ficij tibi pœnitus interdicta, diſponere & ordinare libere & licite valeas defectu prædicto quem ex nunc in illius quintodecimo, vel circa dictæ tuæ ætatis anno pateris, & in viceſimo patieris (vt præfertur) ac Lateranen. & generalis conciliorum, & quibuſuis alij conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon ſtatutis & conſuetudinibus eccleſiarum, in quibus incompatibilia ſecularia, necnon monaſterij, vel alterius regularis loci, in quo regulare beneficiū huiuſmodi forſan fuerit, ſeu à quo ipſum regulare beneficium dependere cōtigerit, & ordinis cuius illud extiterit iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque & indultis Apoſtolicis dictis Cluniacen. & Grandimon. ordinibus per ſedem Apoſtolicā conceſſis, confirmatis & innouatis, quibus inter alia caueri dicitur expreſſe, quod ipſorum Cluniacen. & Grandimo. ordinum beneficia nullis niſi S. Rom. Eccleſiæ Cardinalibus, aut ipſos ordines expreſſe profeſſis, & de expreſſis conſenſibus Abbatum Clunia. & Grandimon. Illorumque conuentuum reſpectiue monaſteriorum Matiſc. & Lemouicē. diœce. commendari poſſint, & ſi beneficia Grandimon. ordinis huiuſmodi alijs, quam prædictis commendata eſſent, tenerentur intra certum tunc expreſſum terminū habitum ipſius ordinis aſſumere, & profeſſionem per monachos illius ordinis emitti ſolitam, emittere regularem: alioqui per Abbatem eiuſdem monaſterij Grandimon. & diffinitores capituli generalis eiuſdem ordinis pro tempore exiſten. ab illis amoueri poſſint, & alias de illis etiam per ſedem Apoſtolicam pro tempore factę commendæ nullius ſint roboris vel momenti, cæteriſque contrarijs non obſtan. auctoritate Apoſtolica tenore preſentium de ſpecialis dono gratię diſpenſamus, ac conſtitutionibus necnon priuilegijs & indultis Apoſtolicis Cluniac. & Grandimon. ordinibus huiuſmodi conceſſis, quibus etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda foret, illorum tenori huiuſmodi eiſdem pręſentibus pro expreſſis ſufficienter habentes illis, alias in ſuo robore permanſuris, prouiſo quod obtēta eccleſia N. & alia incompatibilia ſecularia, ac regularia beneficia huiuſmodi debitis propterea non fraudentur obſequiis, & animarū cura in dicta eccleſia N. ac ſi qua illis immineat, aut aliis incompatibilibus ſecularibus & regularibus beneficiis prædictis nullatenus negligatur, Sed ipſius regularis beneficii congrue ſupportētur onera antedicta, in quorum, &c. Datum, &c.

Bulla diſpēſationis ſup defectu ætatis, & ad plura bñficia cū ſuis clauſulis declaratio.

IVlius &c. *Dilecto filio Ioachimo Gely de nobili genere procreato ex vtroque parente*

rentē ſalutem. Superiur in bulla nouæ pro uiſionis multa ſcripſi.quæ hic non repetē-tur:ſed tantum ea quæ fuerunt ibi omiſſa nunc ſupplebuntur.

Nobilitas gñis inducit ad diſpēſandum

2 *Nobilitas generis, ac vitæ & morum honeſtas &c.* Iſta papam inducunt ad diſpenſandum cum aliquo: nempe licet glo. in extrauag. Execrabilis, Ioan. 22. dicat nobilitatem generis comparari nobilitati ſtercoris:tamen in pleriſque videmus his nobilibus deferri, maxime circa diſpenſationes, vt in cap. de multa, de præb.

3 Et quamuis ille textus loquatur de ſublimibus, & ſic de magnis, nobilibus & excelſis perſonis:vt docet Car. in d.c. de multa & ſcripſi §.1.de nominat. Reg. tamen cõis vſus intelligit paſſim de nobilibus,vt cum illis ad duo beneficia poſſit diſpenſari:& hoc iure vtimur.

4 Siue nobilis ſit ex vtroq; parente, ca. venerabilis,de præb. ſiue ex patre tãtum, cum nobilis dicatur;l. partum,vbi glo. C. de rei ven.§ 1.de inge.in inſt. Tamen nobilitas vtriuſq; magis inducit ad diſpenſandum,cũ duplex funiculus fortior vno ſit.cap.vno,de treug.authentic Itaque.C. cõia de ſucceſſion Et multa conceduntur his priuilegia,maxime quo ad tempus ſtudij vt eſt in § cum vero,de coll.in cõcor. vbi ſcripſi·vnde ſolet hodie papa cum his nobilibus ad duo diſpẽſare:vide quæ ſcribit Bonus de Curtili in tract. ſuo nobilitat.& do. Andr. Tiraquel.in eod.tract.vbi multa ſuper hac nobilitatis materia more ſuo cong-ſſit.

Clauſula fauoribus ſpecialib' proſequamur,reſpicit ad diſpenſationes.

Et te ſpecialibus fauoribus & gratijs proſequamur. Hæc clauſ eſt ſolita apponi in diſpenſationibus, & gratioſo fauore proſequi, quod eſt infra & nõ in beneficiorum impetrationibus:nã gratiam impartitur papa,& fauorem illi,cum quo diſpenſare dignatur:vt dicit tex.in c.fin. de ſchiſma. & Fel.in cap.at ſi clerici,§ ſi. col. antepenult.de iudic.Ideo dicitur eũ fauore proſequi, potius quàm iure. vel benigno affectu proſequi in cap. venerabilis, de præb. hinc eſt quod nos te volentes proſequi fauore gratioſo intuitu meritorum tuorum, Te inquam, qui (vt aſſeris) de nobili genere procreatus exiſtis,& in quintodecimo,ſeu circa tuæ ętatis anno es cõſtitutus. Sic dẽt hæc clauſulã ordinari,& intelligi.cum verba aliàs confuſa videantur. [Notandum eſt, ꝙ quando papa diſpenſat cum aliquo, vel in literis expectatiuis ſcribit, ꝙ talis natus eſt de gñe comitum, vel regum,debet intelligi ex linea paterna,non materna,quia ſtricte debet intelligi in hac diſpenſationis materia.c. 1. de filijs presbytero.in 6.& dictio, de, ſignificat cauſam proximam, vt docet Bart.in l. 1 §.ex incendio.ff.de incend.& Bal. in l. ex arrali.C.de actio.emp. Iacob. hoc expreſſe affirmat in l. 1.ff.de proba.ſed contrarium tenui in l.tigni.ff.de verb. ſig. & reſpondi iuribus adductis in cõtrarium.]

De diſpenſatione ratione ætatis.

Cum infante diſpenſat.

Sciendum † eſt circa minorem multipliciter diſpenſati. Primo minor ante ſeptem annos tonſuram accipere non poteſt,& ſic nec beneficia habere, cap. fin. de temp.ordinan. in 6. ca. cum adeo, de reſcript. & ſic opus eſt diſpenſatione: & in hoc valde laxandæ ſunt iuris habenæ: nam hoc eſt contra ius diuinum, & quodammodo contra ius naturale, vt qui loqui neſcit,alios doceat, & tegat, c. indecorum,de ætate,& qualitate, & ſcribitur Eccleſ. 10.c. *Væ tibi terra, cuius Rex eſt puer.* dicitur etiam diſpenſanti væ qui eſt iſtis diſpenſas, & qui datus es in ruinam, & in deſtructionẽ multorum. vide Patiſ. conſil.97.fati·,in 4. vol.

Ad canonicatus diſpẽſatur cũ minore.

2 Item minor ante decem annos eſt inhabilis,vt ſit canonicus in eccleſijs collegiatis, & in cathedralibus,vel Metropolitãnis ante quatuordecim annos: vt in regul. Cancell 17.& doct.in cap.Super inordinata, per illum textum de præben. quamobrem his caſibus requiritur papæ diſpenſatio.

Minor ſine diſpẽſatione prioratus cõuentuales habere nõ põt nec dignitates

3 Prioratus vero conuentuales, ſi cura regatur per priorẽ,minor 25.annorũ obtinere non põt:ſi vero cura per alium adminiſtretur,tunc ſufficient 20 anni completi,Clementina ne in agro, §.cæterum; de ſtatu monachor. Ideo ſi quis antea velit obtinere prædicta ſemper neceſſaria erit diſpenſatio.

4 Dignitates vero,aut beneficia curata annis 25. minor obtinere non poteſt ſine diſpenſatione c.cum in cunctis, §. inferiora, de elect.& in qua ætate poſſit minor obtinere beneficia,dignitates, & quælibet officia ſcripſi in tract.de pacifi.poſſeſſor in 4.limita.

Ad plura beneficia cũ minore

5 Item & quod grauius eſt,diſpenſatur interdum cũ minore ad plura beneficia, licet ſit duplex incompatibilitas, ętatis videlicet,& benefitiorum. cap. quia intantum,

diſpen-ſatur.

tum, de preb. c. ſuper eo. de reſcrip. in 6. ſuperius ſcripſi in diſpenſatione ſuper pluralitate, & inferius adhuc proſequar.

Minori diſpenſato poteſt ordinarius conferre.

6 Et poſt diſpenſationem à minore obtẽtam poterit Epiſcopus Abbas, ſeu alias etiam inferior huic ſic ad plura diſpenſato conferre: nam eſt habilis factus à papa, qui & ius cõdidit, & eſt ſupra ius. c. propoſuit. de conceſſ. præb. maiorem enim retinuit ſibi poteſtatẽ, quã iuri dederit. c. dudum. de præb. in 6. conſuluit Anchar. conſi. 404. tria dubia, & ſuperius dixi cum de effectu diſpenſationis loqueremur.

Ad regulare beneficium cum minore aliqñ diſpẽſatur.

7 Quandoque diſpenſatur cum minore ſeculari ad regulare beneficium obtinẽdum, vel ecõtra: quia de iure ſecularis nõ poteſt obtinere regulare, nec ſeculare regularis. cap. cauſſam. & ca officij. de elect. cap. nullus, illo tit. in 6. c. 1. & per totum, de capel. monach.

Ordines ut ante tp̃s minor ſumere poſſit diſpenſat̃.

8 Interdum diſpenſatur etiam cum minore, vel maturius q̃ de iure liceat, ordines recipere poſſit, nempe de iure in 18. anno ſubdiaconatum, in 20. diaconatum, in 25. ſuæ ætatis anno presbyteratum ſuſcipere permittit. cle. ſi. de ætate & quali. quo ſi citius velit aſſequi, non niſi cum diſpenſatione licebit.

9 Aliqñ iungũtur ſimul oẽs iſtæ diſpenſationes, & eodem tenore cõceduntur: & tunc plene cum minore diſpenſatur, vt inferius patebit abundantius.

Ad curatum diſpenſat̃ cum minore in 23. anno.

10 Aduertendum eſt, quòd per regu. cancell. Innocentij, quæ eſt cum ſuper defectu ætatis conceditur diſpenſatio, de duobus ſolũ annis dari poteſt, & ſic in 23. anno poterit diſpenſari, vt minor curatum obtinere poſſit: & hodie illa regula ſeruatur in legationibus: ſed coram papa ſi conſtitutus in 18. anno impetret beneficium exprimendo ætatem: & papa reſpondeat in ſignatura, fiat, & cum derogatione regulæ: tunc diſpenſatus cenſetur diſpenſatus etiam ſi ſit minor 15. annis, & hoc ratione derogationis regulæ.

Defectus ætatis expreſſus ĩ ſignatura ĩ bulla omitti poteſt.

11 Plane ſi quis in ſupplicatione dicat ſe eſſe in anno 23. cõſtitutum, & antequàm expediat bullas ſit ætatis 25. annorum, poteſt omitti defectus ætatis in bulla poſtq̃ eſt legitimæ ętatis: ſed antequam ei bulla expediatur, ſolet enim notificari, & ab eo requiri, an velit eam ſic expediri, & ꝙ nõ petet impoſterum bullæ correctionem, nec ei corrigetur: ſed ſi poſtea de defectu ętatis apparet, erit imputandum ſibi, cum hanc correctionem petet.

Bulla falſa ſi cõtra ſignaturã expedita fuerit.

12 Et ſi fuerint huiuſmodi bullæ ſic expeditæ ſine mentione ætatis, pars aduerſa non poterit opponere ex eo male expeditas, & non ſm ſupplicationem, quia nõ ſunt expeditæ contra ſupplicationẽ: ideo non ſunt falſæ bullæ: nam hoc erat introductum in fauorem impetrantis, vt ætatẽ exprimere poſſet, cui fauori pars, cum ſit legitimæ ætatis, renunciare poteſt. c. ſi diligenti. de for. compet.

13 Veruntamẽ licebit parti probare impetrantem non eſſe legitimæ ætatis, & ſic bullam eſſe ſubreptitiam, per c. ſi eo tempore. de reſcrip. in 6.

Defect⁹ nataliũ in ſignatura expreſſus qñ ĩ bulla omitti poſſit.

14 Idem dixi de eo qui in ſignatura dicebat ſe pati defectum natalium cum ſoluto & ſoluta, demum pater contraxerit matrimonium cum illa. filius in bulla poterit omittere defectum natalium, cum nullum hodie patiatur, quòd tanta eſt vis matrimonij, vt legitimare poſſit etiam iam natos. c. tanta. qui filij ſint legi.

Probare impetrãs an debeat.

¶ Vt aſſeris.] Credit iſti impetranti Papa: ſi tamen dubitetur de eo quod aſſerit ipſe impetrans, hoc probare debet: niſi pars aduerſa diceret eum alterius ætatis eſſe: tunc enim teneretur allegans probare. per l. auctor. C. de prob. Secus ſi dicatur, vt aſſeritur, vel vt accepimus: nam impetrans hoc caſu probare non tenebitur, opponens. authen. ſi quando. C. de conſtitutio. pecu. Rota deciſ. 74. nota quòd vbi & deciſio. 727. [ſub titul. de reſcrip. deciſ 60.] nota quòd ſi ponatur, in antiq. [ſub tit. de reſcrip. deciſi. 77.] Caſſador. deciſ. vlti. de iure patronat. [Et obreptionẽ diſpenſationis quis debeat probare, vide per Calder. conſ 4. de probatio. & conſ. 8. de reſcriptis.]

Vt aſſeris vel vt aſſeritur ſeu vt accẽpimus differũt.

Et vix in forenſi iudicio reciperetur hæc differentia: quia partis eſt probare, ſi allegat non verum eſſe, quod eſt in bulla expreſſa. vide ſupra quæ ſcripſi in bulla nouæ prouiſio. & iſta verba ſic adinuicem diſtingui poſſe videntur, vt ſi impetrans eſt ſupplicans, dicatur in literis, vt aſſeris c. 1. & 3. de offi. dele. Si duo ſupplicant, vt aſſeritur, vel vt aſſerunt c. adhæc. de reſc. Si verò alius pro alio ſupplicat, dicitur vt accepimus, aut quando papa facit hoc motu proprio. c cum clerici. & ſeq. de pact. c. ex literis de pignor. Hiero. Paul. in ſua praxi curię Roma. in notab ſuper vacan. non reſerua. verſ. item nota quòd vt aſſerit, ſcripſi forma manda. in glo. omnia & ſingula in fin.

¶Seu

Circa, quid denotet.

1 ¶ Seu circa.] Quid denotet iſta dictio, certe multi multa ſuperhoc dixerunt. Ego putarē pro mareria hanc dictionem accipiendam, vt abnnde ſcripſi in l. cæterorū. ff. de verb. ſign. gloſſ. tamen in cap. atteſtationes de deſpon. impu. pro qua facit text. in l. non tantum. ff. de excuſa. tut. declarat iſtam dictionem vltra ſex menſes non protendi, ſicut dictio prope.

2 Tamen relinquitur arbitrio iudicis. gloſſ. in c. t in fi. de offi. ordinar. in 6. ſicut dicitur de paucis diebus in c. ſtatutum. §. ſuper. de reſcrip. ibidem.

3 Sed iudex non debet extendere vltra ſex menſes: vnde ſi agens annum decimumſeptimum, & duos menſes impetret beneficium, & dicat ſe conſtitutū in decimooctauo ſuæ ætatis anno, ſeu circa, non valebit impetratio: quia circa, denotat mod icum tempus, paulòplus, vel paulòminus, ſed non vltra ſex menſes vt docet Alexand. conſ. 88, quoniam. nu. 15. in 5. volum.

4 Ideo poteſt intelligi ſeu circa, videlicet de duobus, tribus, quatuor quinque ve, aut ad ſummum de ſex menſibus, per prędicta. facit l. hæc adiectio. ff. de verbo. ſignifi.

Epiſcopus ſtudij non valet, in quo eſt ſtudium 5. annorum vel circa.

5 Vnde hæc dictio Circa, annullat, actum, quando tempus debet eſſe completum: vtpote nominatus debet annis quinque completis ſtuduiſſe ante nominationem, ſi dicat ſe ſtuduiſſe quinque annis, ſeu circa, non valebit talis atteſtatio ſtudij, quia incerta: vt ſcripſi in tract. nomina. q 11. in fi. nam dictio circa, tempus incertum denotat vt docet Guido papæ deciſ. Delphin. q. 290. libello, ac Alexan. conſ. 29 num. 12. in 7. vol. & conſ. 82. in fin. ibidem.

Prę̨ſcriptio non probaī per ipſ decē annorum vel circa.

6 Item in tempore ad præſcribendum requiſito, ſi quis deponat alterum poſſediſſe decem annis, ſeu circa inter pręſentes, aut viginti, ſeu circa inter abſentes, non eſt probata præſcriptio: vt docet Guido papæ ſingul. 436. de dictione circa, & vide in c. vt circa, de elect lib 6. & in d. c. 1. de offic. ord. in 6.

Fauor ſtudij inducit ad diſpenſandum

¶ Ac in vniuerſitate Pariſien. actu ſtudens exiſtis] Ecce aliud quod inducit papam ad diſpenſandum fauore ſtudij: cap. cum ex eo. de elect. lib. 6. quia multa & præclara introducta ſunt fauore ſtudij: & centum ſeptuaginta priuilegia cumulaui in tract. de ſcholaſticor. priuileg. ibi licet videre.

Epiſcopus etiam fauore ſtudij poteſt eum ſcholaſtico diſpenſare de non reſidendo. c. relatum. de cleric. non reſid. nec tenetur præfatus ſcholaſticus quicquam ſoluere pro literis facultatis non reſidendi: vt ibidem ſcripſi, priuileg. 30. quia hoc ei ipſo iure priuilegium indulgetur, vt ibidem.

Item de non promouendo per ſeptemnium diſpenſat Epiſcopus fauore ſtudij: c. cum ex eo, de elect. in 6. dummodo ſcholaſticus intra annum ad ſubdiaconatum ſaltem promoueatur, ne poſtea retrocedat, cum fructus beneficij comederit: vt ibi ſcribitur. quod limitaui in ſcholaſtic. priuileg. 36.

Papa etiam diſpenſat, vt ſcholaſticus non teneatur ad aliquem ex ordinibus ſacris promoueri intra certum tempus, vt ſibi placet limitandum, ſed legatus ſecundum tenorem ſuæ poteſtatis, videlicet ad ſeptemnium, dummodo intra duos annos ad ſubdiaconatum promoueatur, vel aliàs prout eſt ſibi commiſſum & à papa conceſſum.

Quatuor quæ aſſerit impetrās pbare tenetur.

¶ Necnon parrochialem.] Quatuor hic impetrans aſſerit. primò ſe de nobili genere procreatum: hoc probandum ei incumbit, ſecundum Barto. & alios in l. 1. C. de prob. Aſſerit quoque ſe minorem. in rub. C. ſi minor ſe maiorem dixerit, fit contrarium, quia minor ibi dicit ſe maiorem, vt alius contrahat ſecum: hoc quoque probandum eſt, vt per Bart. & alios in l. de ætate, ff. de minor. & in l. de tutela. C. de integ. reſtit. ſcripſi in tract. de reſtitutio. artic. 1. gloſ. tertia, in ſecundo tomo commenta. in conſtitut. regias. Tertio aſſerit ſe actu ſtudentem: quod etiam eſt probandum, ſcilicet per matriculam, per atteſtationes, literas temporis ſtudij, vel per teſtes §. teneantur de colla. Concord. gloſſ. & doct. in procem. 6. libri. necnon & eccleſiam commendatam ſibi ab Apoſtolica ſede aſſerit. quod literis Apoſtolicis probari conuenit.

Mereri dicitur qui non demeretur.

¶ Meritorum tuorum.] Etiam ſi non alias mereatur, dummodo nō ſit indignus, ſufficit: nam hæc clauſula, ſi dignus ſit, intelligitur, & ſufficit dū non eſt indignus. l. cum quidam. de leg 2. clem. 1. de offic. deleg. dixi ſuperius in ſignaturæ gratiæ.

Diſpenſatio ad petitionem nõ

¶ Tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati] Et ſic diſpenſationes ad partium petitiones debent concedi, non autem motu proprio; quia laxari ius non debet,

nec

Motu proprio concedi tur.

nec ſolui,niſi parte poſtulante: nec dandum eſt hoc iudicium,niſi poſtulatum fuerit.l.4.§.hoc autem iudicium. ff. de damno infecto:& inuito non ſolet conferri beneficium,per reg.inuito.ff.de regul. iuris. ideo petendæ ſunt diſpenſationes: & ex cauſſa concedendæ, non alias

Extunc et exnūc quid ſignificet.

¶ Tecum vt ex nunc,&c.] videlicet diſpenſamus tecum, vt ex nunc, id eſt, in decimoquinto tuæ ætatis anno poſſis obtinere parrochialem eccleſiam tibi commendatam:ex nunc,id eſt tempore huius gratiæ tibi factæ, ſignificat enim tempus præſens.l.Gallus.§.nunc de lege. ff. de li. & poſthu. vbi doct.ſed Iuriſconſ. vtuntur dictione nūc,& tūc in l.lecta.ff.ſi cert.pet. vt fuſius dico in tit.de verbo.ſig.[l.mulieris.§ deſinere.]

Secundo ſi eam dimiſeris, quod *ex tūc* etiam aliud beneficium obtinere poſſis loco dimiſſi, id eſt loco huius parrochialis eccleſiæ dimiſſæ: quia papa non vult iſtū impetrātem eſſe abſque beneficio aliquo, & intellige vnum ſcilicet ſimile,vel diſſimile:vt inferius exprimit.

Peruenire ad annū quis dr̄ qñ illū attigit.

Tertio cum perueneris ad vigeſimum annum,&c.vt cum iſto aliud recipere poſſis, peruenire quis dicitur ad annum,quē attigit.c.cum in cunctis §. inferiora. de elect. ſcripſi in l. perueniſſe. ff. de verb. ſign.

Annus tuæ ætatis declaratur.

Quarto dicit tuæ ętatis annū vigeſimū ad excludendum annum vigeſimum currentem,in quo videretur forſan completa diſpenſatio,nempe ſi minor in anno currente 1518. impetraret diſpenſationē poſt biennium ad vigeſimum annum perueniēt currentem, ſed non ad vigeſimum annum ſuæ ætatis:ideo declaratur, vt cū perueneris ad annum vigeſimum tuæ ætatis, & non anni currentis, Clem. fin. de ætate.

Quinto vult, ut cum iſte peruenerit ad vigeſimum annum,poſſit cum illo beneficio aliud habere: & ſic diſpenſatur ſecum ad duo, quando erit ætatis viginti annorum,non antea:& ſi antea acceperit ſecundum,vacabit primum,per c. de multa. de præb.nam cum antea non ſit diſpenſatus, vti debet iure communi.

Sexto quod ſine illis,id eſt ſi illa duo tempore uiginti annorum non habeat, ꝙ poſſit recipere & retinere quæcunq; duo alia curata,ſeu alias inuicem incompatibilia, ſecularia:ideo dicit incompatibilia, nam in alijs compatibilibus quid opus eſt diſpenſatione?cum de iure teneri poſſunt.c.1.de conſuetud. li. 6.

Minor diſpenſatus ad curatū tenetur in ſecunda diſpēſatione ad duo de prime exprimere

Addendum eſt,quod ſi cū minore fuerit diſpenſatum, ut beneficium curatum non obſtantę ætatis defectu recipere,ac retinere poſſit: ſi poſtea detur diſpēſatio ad duo curata, debet narrari prima diſpenſatio diſpoſitiue,non conditionaliter, uidelicet per forſan,&c.& poſtea peti dēt ſecū diſpenſari,ut quæcunque alia duo, &c. alioqui ſecunda diſpenſatio non ualebit:ut not.in c.2.de filiis presbyt. in 6.

Incompatibilia multis modis dicuntur,primo p aſſecutionem.

1 ¶Incompatibilia.] Sciendum eſt incompatibilia uariis modis dici. primo qñ per aſſecutionem unius alterum uacat, ut ſunt dignitates.ca. quia nonnulli. de cleric.non reſiden. idem in perſonatibus & officiis.c.de multa. de præb. & unum abbatem duobus monaſteriis præſidere interdicimus:dicit text.in c. unum. 21. q.1. & c ſi 20.q ulti.

Parrochiales eccleſia incompatibiles.

2 Item parrochiales eccleſiæ, & curata beneficia,ſic incompatibilia dicuntur. ca. quia intantum.de præb. c.gratia. de reſc. in 6.clem.gratiæ.illo tit.

Vicariæ perpetuæ duæ obtineri non poſſunt.

3 Ad hæc vicariæ perpetuæ non ſe inuicem compatiuntur,vt vnus duas habeat, clem. vna.de offic.vicar.

Simplicia ſub eodē tecto incōpatibilia.

4 Præterea duo ſimplicia ſub eodem tecto conformia dicuntur incompatibilia. c. literas.de conceſſ præbend.gloſſ & doct.in dicta clem.gratiæ, ſecus ſi ſint difformia,ideo poteſt quis in eadem eccleſię canonicatum ſimul & dignitatem obtinere.c.1.de conſuet.lib.6.Barb. in dicta clemen.gratiæ col 13.de reſcrip & non ſolet diſpenſare papa ad duo curata ſub eodem tecto, nec ad duas dignitates, vel canonicatus: vt ſtatuit Alex.6. de ſigna. gratiæ.

5 Inſuper ſi beneficium ſimplex requirat continuam reſidētiam ex ſtatuto. vel fūdatione eccleſię,dicitur cū in alio incōpatibile: quia non poteſt aliquis in vtroque reſidere,nec per ſe ſeruire. cap.nō poteſt.de præbendis.in 6.gloſ. & doct. in d. clement.gratiæ.Innocen.& alii iu cap. ſi. de cleric. non reſident. vt ſunt præbendæ Theologales: de quibus ſcripſi in §.1. de collar. in Concord. alioqui duo ſimplicia ſine diſpenſatione obtineri poſſunt: & reſidentia à iure debita tollitur per contrariam conſuetudinem,de qua ſcripſi. in §. 1.in gloſſ.reſidentiæ.de collatio.in Concorda.

Capelia

6 Etiā incompatibilis dicitur capella

nia,

nia q̄ ſint incompatibiles.

nia, necnõ aliud ſimplex beneficium:ſiſta tuto cautum ſit, vt illam, vel illud habens aliud obtinere non poſſit: vt cautum eſt de locis Collegialibus Magalonę.gloſ. & doct.in d.c.gratia.& Barba.in d.clé.gratię, in verb.beneficium.Card.conſ.3.in fi.

Regulare ſeculari incompatibile & econtrario.

7 Incõpatibile quoque eſt regulare viro ſeculari, & ecõtrario.cap.nullus.de electionib.in 6.cap cum ſingula. de præbendis ibidē Staphil.in tractat.de literis gratiæ, titul.& qualit.& ſtatu, benefic. fol.7. vbi dicit ſecundo modo illa incõpatibilia dici quæ licite, & abſque peccato ſine diſpenſatione teneri nõ poſſunt:& hoc modo plura dicuntur incompatibilia, ſi alterum per ſe ſufficiat. cap.1.in 44. diſtinct. vbi dicitur, O ſacerdos de altari viuere, non vero luxuriari permittitur, cap. cum ſecundum, de præbendis.& dicit Innoc.& Panorm.in cap cum iamdudū, illo titul. peccare eum qui plura tenet beneficia, etiam ſimplicia, ſi vnum per ſe ſufficiat ad vitam. ſed deuoratores beneficiorum, ſicut lucifer, nunquam ſatiantur: nec vnum beneficium mille millium librarum eis eſſet ſufficiens & voluiſſent ipſi ſine fine viuere, vt poſſent ſine fine pauperum cibos deglutire cap.voluiſſent.de pœniten. diſtinct.1.

Quodlibet beneficiū ad vitā eſt incõpatibile cum alio.

8 De iſta tamen incompatibilitate non loquitur hic papa, dum dicit curata, ſeu alias inuicem incompatibilia. Inuicē incompatibilia ſunt dignitates, perſonatus, & alia quæ dixi ſupra, ſiue quis duas poſſideat dignitates, ſiue dignitatem cum curato, vel alias miſtim & ſic inteligenda eſt hæc clauſula.poteſt tamen quis habere canonicatum & curatum, quia non ſunt inuicem incompatibilia.glo. & doct. in d.capitu.gratia.Nicol. Milius in verb. beneficium.q.51.

Rectoria & vicaria sūt incõpatibilia.

9 Item incompatibilia ſunt rectoria & vicario ideo penes vnum eſſe nõ poſſunt, ſicut proprietas & vſusfructus. l. vti frui. ff.ſi vſufruct.petat. Aegid. Bellamera deciſ.172.monaſterium.

Incompatibilis hæreticus cum orthodoxo.

10 Inſuper alia quidam appellant incompatibilia, vt rõne clamoris & murmuris, vt duæ mulieres in vna domo. Alia ratione inimicitiæ & odij vt hæreticus cū orthodoxo, Iudæus cum Chriſtiano.c.quanto, & ſeq.de diuort. Alia ſunt incompatibilia timore criminis committendi, vt iuuenis luxurioſus cum pulchra puella. l. ſi vero, §.ſi adoleſcens ff. manda. l. non aliter.de vſu & habita, l. ſi qui adulterij. C. ad legem Iul.de adulter. Bal.in l. neque. C.de prob.gl.in c.abſit 11.q.3.

11 Alia ſunt incompatibilia ratione malignitatis, vt duo tyranni ſaturnales: verū quia parum hæc ad rem faciunt, miſſa faciamus. Si quis alia alleget eſſe beneficia, incompatibilia, hoc probare debet: regulariter omnia præſumuntur conpatibilia pro qualitate perſonæ: vt conſuluit Cardinal.conſ.3.circa.vide Panor. & alios in c. dudū.2.de elect.& in c cū iamdudum, & præb.quia fundata ſunt, ut uiri idonei ea obtineant: ut ſuperius in 1.par.ſcripſi.

Omnia beneficia compatibilia præſumuntur.

12 Septimo uult papa.quod ſi unum ſeculare quis dimittat, uel utrunque poſſit regulare aliud cum cura, uel ſine cura obtinere:& ſic prodeſt hæc diſpēſatio, ut hic ſecularis cenſeatur ad regularia diſpenſatus, & ad curata & non curata, & regularia S Auguſtini, aut alterius ordinis, &c.

13 ¶ Beneficia autem eccleſiaſtica ſecularia &c.] Nunc declaratur ſuper quibus beneficijs ſecularibus eccleſiaſticis diſpēſetur. Primo ſuper duabus parrochialib9: diſputaui in forma mand.in uerb. cum cura, in Concord.an ſub nomine curati beneficij ueniat parrochialis, & concluſi nõ uenire per gl.in cle. una.de offi.uica.ideo hic exprimitur. [Sed ſi quis fuerit diſpenſatus ad parrochialem, an poſſit obtinere parrochialem, cui erat annexa altera. parrochialis. uide per tex.& ibi docto. in cle.ult.de præb.]

Super duabus parrochialibus quādo diſpēſetur.

14 Nec ſolet hodie facile diſpenſari ad parrochiales duas eccleſias, niſi ſint contiguæ, uel modici ualoris, & pro graduatis, aut nobilibus: ut eſt in reg.cancel.52.glo. & doct.in c.dudum. 2.de elect. & bonum eſſet quod cum uno diſpenſaretur, ut in eodem epiſcopatu haberet illa duo, & nõ in diuerſis, ut melius illis ſeruire poſſit, & ne uagationis materia detur.

¶ Vel earum perpetuæ uicariæ.] Etiam perpetuæ uicariæ inuicem incompatibiles ea iſtunt: quia curæ exercitium eſt penes talem uicarium, unde per adeptionē ſecundę uacat prima, uel dignitas, aut aliud incõpatibile beneficiū.c. fi. de offi.uicar. Cle.una illo tit.& ſic non habebit locum in uicaria tēporali, cum iſte tex. exprimat perpetuam, quia hæc temporalis in titulum non datur, & qui ſeruit alieno nomine, curam non habet, ſecus in uicario perpetuo.gl.in extrauag. Execrabilis. Io.22. in uerb.temporales uicarios c peruenit.de appel.c.cum ex eo.de elect. in 6.

Vicaria temporalis & perpetua.

Vicaria ꝑpetua duplex.

Verum non eſt prætermittendum, duplicem eſſe vicariam, hãc quam diximus perpetuã: vna quippe eſt, quæ curam obtinet animarum actu. d. cle. vna. de off. vic. & de hac intelligẽdus hic locus, quæ ſolet in reſcripto papæ vocari ꝑpetua, vicaria.

Altera eſt vicaria perpetua, quã videmus in eccleſia Cathedrali, vel Metropolitana, vel collegiata, & illa ſemper in literis papæ ex ſtilo Curiæ Rom. vocari ſolet ſimplr vicaria talis eccleſiæ Pariſ. vel cathedralis, aut collegiatæ quæ nõ eſt incompatibilis cum cura, dignitate, vel alio beneficio ſupra nominato, niſi ſpecialiter ex fundatione vel ſtatuto continua requireretur reſidentia: vt dictum fuit.

Epiſcopus ad dignitates & ꝑſonatus diſpẽſat

¶ Aut dignitates, perſonat⁹, adminiſtrationes, vel officia &c.] Iſta ſunt incompatibilia, vt ſuperius dictum fuit: in quibus poteſt epiſcopus diſpenſare cum his, qui compleverint annum vigeſimum, ſi canonicum aliud non obſiſtat, vt dignitatem, vel perſonatum non curatos vnum tantũ habere poſſint. ea p. vno. de ætate. lib. 6. quod non vidi ſeruari. Tamen per hæc verba dignitates, non cenſetur diſpẽſatus ad dignitatem curatam, cum hic non exprimatur. clem. ne in agro. §. cæterum. de ſtatu Monach. ideo neceſſarium eſt addere bullæ, dignitates etiam curatas, alias non comprehẽdentur, per c. cum illis. de præben. & niſi in diſpenſatione dicetur ad dignitates, non cenſeretur ad eas diſpenſatus, etiam ſi exprimeretur ad omnia beneficia: vt docet Spec. in eo. titu. §. poſtremo. verſ. quid ſi diſpenſatum: & hoc ratione odij vt dictum fuit ſuperius.

Facilius diſpenſatio in ruralib. quàm in beneficijs ciuitatum.

Si tamen eſſet decanatus ruralis, ſufficit exprimere decanatum, licet non exprimatur, qui ruralis eſt, quia papa facilius concedit ruralia beneficia, quam ciuitatis. § ſtatuimus 2. de coll. in Concord. docto. in clem. & ſi principalis. de ſcript. non nocebit tamen hoc exprimere.

Diſpẽſatus ad dignitates non peterit eas obtinere in eccleſia cathedrali.

¶ In Cathedralibus &c.] Ideo exprimit, quia diſpenſatus ad dignitates non cenſetur diſpenſatus, vt eas obtinere poſſit, vel Canonicatus in eccleſia Cathedrali. c. quãuis. de præb. in 6. Feli. in c. poſtulaſti. in ſecunda concluſ. de reſcri. propter præeminentiam & honorem illius eccleſiæ. quod limitat Io Andr. in addit. ad Spec. in tit. de filijs presbyt. in princip. qñ diſpenſatio generalis eſſet ad quæcunq; & illum ſequitur Dom. in c. 1. illo titu. & Oldra. conſ. 215. & Iaſ. cõſ. 104. &c. circa.

Contrarium tñ verius eſt. per tex. in d. c. quãuis, ibi: ſub hac generalitate hoc caſu nolumus includi. etiam quia hoc repugnat ſtylo curiæ Rom. q ſemper exprimit Cathedrales, cum eas vult includi: nam ea quæ notabilia ſunt, niſi exprimantur, videntur neglecta. l. iniuriarum. §. prætor. ff. de iniur. de Rota deciſ 45 [ſub tit. de filijs presby. deciſ. 1.] & 508. in antiq.

Nec ſi quidem hoc caſu credendum eſt Io. Andr. qui in propria diſpẽſatione hoc tenuit: vt ipſe aſſerit: & Iaſ. ſimilis conditionis facile illi ſententię acquieuit: in quorum ſententiam deſcenderem, quando nominationes, vel mandata eſſent directa epiſcopo, & capitulo, vel decano & capitulo: tunc. n. comprehenderentur dignitates eccleſiæ cathedralis, alioqui nihil prodeſſent nominationes, vel mandata: vt docent do. de Rota, deciſ. 112. [ſub tit. de conceſ. præb. deciſ. 35.] & 213. in antiq. [ſub tit. de cõceſ. pręb. deciſ 6.] vel niſi reſultaret inanis prouiſio. Imol. in c. ſi. col. 2. de præb. ſed diſpẽſatio ad omnia & quæcunque beneficia, non comprehendit dignitates, ſi non ſunt expreſſæ in diſpenſatione quod eſt notandum.

In ſignatura dignitatis etiã curale eſt exprimẽdum.

Addendum eſt, ꝙ ſi quis diſpẽſatus ſit ad duo beneficia curata, vel alias inuicẽ incompatibilia, vel vt cũ dicta parrochia li eccleſia vnum, & ſiue illa quæcunque duo, &c. tamen in corpore ſignaturæ, & in petitione partis nulla fiat mentio de dignitatibus & ꝑſonatibus, An in bulla debeat, aut poſſit exprimi clauſu. etiam ſi dignitates? Reſpond. non: quia regulariter plus non concedit papa, quam pars requiſierit. & pars non petit, ideo non dabitur: ſed huiuſmodi diſpẽſatio in bulla erit ſimplex ad curata, nulla facta mẽtione dignitatis: vnde cautus eſſe debet impetrans. vt. in ſupplicatione petat ſecum diſpẽſari ad dignitates, etiam curatas, etiam in cathedralibus, & Metropolitanis: vt videmus expreſſum: & docet Aegid. deci. vlt. nã partis eſſe debet, vt multa petat, papæ vero officium, vt concedat, quæ iure & iuſte præſtari debent.

Duæ pręb. ſimul in diuerſis eccleſiis ſimul teneri poſſunt.

Inſuper nullus citra papam poteſt diſpenſare ſuper pluralitate præbendarum, ſiue in vna eccleſia, ſiue in pluribus c. ſanctorum, vbi Dominic. 70. diſt. qui allegat Inno. in c. ſi. de clericis non reſiden.

Quod eſt verum, ſi ex ſtatuto, vel conſuetudine continuam exigerent reſidentiam, alioqui teneri poſſunt abſq; diſpenſatione

fatione in diuerſis eccleſiis: vt firmat Innoc.&aliis in c.ſuper inordinata,de præb. & iſta opinio de conſuetudine inualuit, dummodo quis habendo plures canonicatus & præbendas,non propriã attendat voluntatem,ſed Dei,& non proprium honorem,ſed onus:hic proculdubio ſine diſpenſatione plures accipiet præbendas.argum.e.in ſcripturis,& c.qui epiſcopatũ 8, q.1 Innoc.in c.cum iamdudum,col.2. de præb. & cum illam conſuetudinem papa ſciat & toleret, videtur excuſare: vt ſcribit Spec.in titu.de diſpenſa.§. dicendum, verſi.ſimplex beneficium.

Epiſcopus circa difformes in eadem eccleſia diſpenſat.

Et quamuis Epiſcopus de iure non poſſit diſpenſare,nec quidem ad duos canonicatus,vt quis poſſit eos retinere ſimul in eadem eccleſia,tamen circa difformia poterit, nempe vt quis habeat dignitatem cum canonicatu & præbẽda: vt docet Io. Andr.in c.literas.de conceſſ.præb.Panor. in c.cum iamdudum.de præb.doct.in cap. cum in eccleſia, illo titu. in 6. vbi Peru.& in c.ſi is cui,ibidem,ſed hodie de conſuetudine ſolus papa diſpenſationes iſtas indulget,ex ignorantia videlicet Epiſcoporum, qui ſua priuilegia diſpenſandi neglexerunt quicquid dicatStaphil.in tract.de liter.gratiæ,in ſecunda forma expect.

Duplices diſtributionis quã do q.haberet debeat.

Et quando in una eccleſia quis dignitatem habet cum præbenda, non debet obtinere duplices diſtributiones, quia vni' tantum ſeruitium impendit,& vicem vnius gerit.c.vno de cleric.nõ reſiden. Anto.& Panor.in c.cum olim.de re iudic.verum de conſuetudine duplicẽ accipit portionem in hoc regno Franciæ,quia duorũ vice fungitur:arg.l.ſi conſul. ff. de adopt. c.ex literis,de prob.alioqui nihil prodeſſet ei habere duo beneficia.

Cura & verba generalia non continetur.

¶ Etiam ſi curam habeant animarum.] Niſi cura exprimatur non intelligitur c. cum in illis,de præbend.lib.6.vt dixi: quia maior idoneitas in his requiritur, vt ibi, & c.cùm ſit ars artium,regimẽ aïarum,de ætate & qualita. vnde ſi quis eſſet diſpenſatus, vt quæcunque duo recipere poſſet, & retinere,nõ curata recipere,& retinere vix poſſet,nec in iſtis ſufficeret exprimere,æquipollens videlicet eccleſiã baptiſmalẽ,vel habentẽ cœmiteriũ,quia poſſunt hæc eſſe ẽt in eccleſia nõ parrochiali,teſte Federi. conſ.135.quidam habens, niſi exprimeretur æquipollẽs neceſſarium ad tu ram:vtpote ſi diceret audire debere cõfeſſiones,& recipere ſacramenta,ac ſepulturam habere:vt docetCard.conſ.30.quidã A.presbyter.Adhuc tamen quia deuiaret ab ſtylo curiæ Romanæ uix bulla reciperetur in forenſi iudicio: proprie vero cura tum intellige,quando curã habet fori pœnitentialis.c.in nouo.21. diſtin. c. omnis vtriuſque ſexus,de pœnit. & remiſſio.

Habitu tantum curatũ eſt in diſpẽſatione exprimendũ.

Et debet fieri mentio, etiam ſi habitu tantum eſſet curatum, ut quia per bellum omnes parrochiani deceſſiſſent,& ſic non habet parrochianos.ut conſuluit Cardin. conſ.48.quidam nobilis,quia poterunt reſ direquod ſi papa ſciuiſſet eſſe curatũ habitu,non diſpenſaſſet, uel non tam faciie. cap poſtulaſtis.de reſcrip Feli. in c. in noſtra,eodem.

Veruntamen per aſſecutionem beneficij curati nequaquam uacabit curatũ habitu.quod exercitium curæ animarum non habet;ut docet Staphil.in tract. de literis gratiæ tit.de qualit.& ſtatu benefi. uerſic. dſ ſcribã inferius in tract.de non promotis intra annum quãdo priuati cẽſeantur.

Diſpenſatus ad quotcũque ac que ad duo diſpenſatus cenſetur.

Imo diſpenſatus ad quæcunq; & quotcunque curata cenſetur tantum ad duo diſpenſatus; quia pluralis locutio hoc caſu duorum numero contenta debet eſſe reg. pluralis.de reg.iur.in 6.ideo ſi in ſignatura dicatur de parrochialibus ad uitã &c. intelligetur de duabus,niſi dicatur, & de tribus parrochialibus ad uitam;ut dici ſolet,cũ ad tres diſpẽſatur pro graduatis de ſtylo. Bellam.in c.dudũ.col.pen.de e lect.

Clauſula de parrochialibus ad uitam.

Et quando conceditur huiuſmodi diſpẽſatio ad tria, poni ſolet clauſ.dummodo plures q̃ duæ parrochiales eccleſiæ nõ exiſtant;niſi ille cum quo diſpenſatur ſit bene qualificatus doctor,aut alias fauorabilis;uel hæc remittamus uoluntati ſummi Pontificis.

Officia tria non põt quis obtinere.

Itẽ ubi quis ex neceſſitate obtinet duo officia incõpatibilia, ut quia alius capax non inuenitur, tria tamen nõ poterit obtinere tex.in l.ſi.C.de excepto.lib.12.quẽ tex.no.Aret.in c.ex literis, in fi. de proba. item conſuetudo,uel ſtatutum,ſeu diſpenſatio Epĩ non põt facere,ut quis tria beneficia habere poſſit,tex.in c. 1. de cõſuet. li.6.Imol.in c.literas,de cõceſſ.præb.uide Panor.& alios in c.extirpandæ.§.qui uero de præb Feli.in cõſ.4 dubitatur, ubi dicit ꝙ licet quis duo obtinere poſſit ſimplicia beneficia,tamẽ tria ſine diſpenſatione habere nõ poterit[quod hodie notandũ eſt.]

Sĩplicia tria be-

¶Poſt pontificales.]Diſpenſatus ad dignitates non uidetur ad dignitates maiores

…neficia quir obtinere non pōt.

res poſt Pōtificalem in Cathedralibus diſpenſatus, nec ad dignitates principales in eccleſiis collegiatis ca.fi.de præb. ideo exprimitur .hic.

2 Et ſic in cathedralibus pro conſuetudine eccleſiarum interdū Decanus eſt maior poſt Epiſcopum, vt Pariſijs. Aliquādo Archiadiaconus, interdum Præpoſitus in eccleſijs collegiatis dicitur principalis dignitas, quæ præſidet in illa eccleſia, ſed non vocatur maior dignitas, ſicut in cathedralibus.

Error in bulla corrigi poteſt, ſi dignitas maior principalis vocetur.

3 Si tamen in ſignatura fuerit expreſſum in eccleſia cathedrali decanatum eſſe principalem dignitatē, cum debuiſſet appellare maiorē poſt pontificalē, poterit in bulla corrigi: nam error eſt, vt doc. no. per illum tex. in l.ſi. librarius, ff. de reg. iuris. & clauſ. de ſpeciali in his operatur. vt ſcripſi in ſignatura gratię ſupra.

4 Non uero comprehenduntur hic dignitates Epiſcopales, niſi de his expreſſa fuerit habita mentio: nam Epātus culmen dignitatis eſt. c. penul. de præb. glo. in c. 2. illo tit. 6. Imo ſi fuerit etiam expreſſus Epiſcopatus, non comprehenditur Archiepiſcopatus, teſte Inn. in c. dilectus, de conceſſ. præb. c. nos conſuetudinem, 12. diſt. nā qui dignus eſt minori, non ſemper maiori. c. ſcriptum, de ele. Henric. Boic. in c. quòd dilectio. de conſanguin. Spec. in eo. tit. §. poſtremo. uerſ. quid ſi diſpenſatū, & uerſ. ſequenti.

Duo beneficia ſeu penſiones obtinere in eadem eccleſia non poſſunt.

¶ Etiam ſi ſunt ſub eodem tecto.] Hæc clauſula neceſſaria eſt: quia diſpenſatus ad duo, nequaquam cenſetur diſpenſatus, ut illa habeat in eadem eccleſia: niſi hoc dictum fuerit, etiam ſimplicia. text. ubi docto in c. literas de conceſ. præb. cap. 1. de conſuetud in 6. Ancha. in c. permittimus de ætate, & cancellaria expedit literas de primo ſimplici uacante: ut Hierony Paulus teſtatur in praxi cancel. 20. folio. 36. in fine. uerſiculo. an per aſſecutionem. [Et ideo per adeptionem ſecundæ præbendæ in eadem eccleſia uacat prima. d. c. literas. cle. ult. de præb.]

Nec quidem pēſiones duas poteſt quis in una & eadem eccleſia obtinere ſine diſpenſatione, niſi conſuetudo aliud ſuadeat: quia penſionem concedit papa loco beneficij. cap. ad audientiam ſecundo de reſcript.

Itidem dicunt incompatibilem eſſe pēſionem in eadem eccleſia cum alio beneficio. Plura de hac penſione ſcripſi in trac. de pacifi. poſſeſſor in concorda. ideo conſului, quod acceptans præbendam in eadem eccleſia, in qua habet penſionem, eidem penſioni renunciare videtur, per clementi. gratiæ, de reſcrip. niſi fuerit diſpenſatus ad obtinendum utrunque.

Quinimo ſi fuerit expreſſum, quod ſub eodem tecto liceat duo recipere, & retinere, non poterit illa duo obtinere, ſi alteri ſit annexa capella in eadē eccleſia, in qua duo habet: niſi hoc quoque fuerit expreſſum in diſpēſatione. Clem. ſi. de præb. ſcripſi in §. 1. glo ita tamen, de manda. vnde in ſignatura exprimimus etiā ad duo ſub eodem tecto, etiam ſi alteri uel utrique eſſet aliud beneficium in eadem eccleſia annexū &c. & hoc ſoleo exprimere in ſignatura. [Nec accipitur hic omnino tectum, ſicut apud Iuriſconſ. in l. 1. §. hoc aut Senatuſconſ. ff. de ſenatuſ. Sylla. vbi in eodē tecto cenſetur eſſe ſerui, qui intra eoſdem parietes ſunt, & vltra, intra cubiculū, vel domum, vel eoſdem hortos, vnde vocem exaudire potuerunt, ſed hic in eodem tecto dicuntur, quando ſunt intra eandem eccleſiam, vel intra eccleſiæ circuitum, qui eodem gaudet priuilegio. c. diffinuit, & c ſeq. 17. q. 4. facit l. 2. ff. de verb. ſig.]

Clauſula notabilis pro beneficijs annexis.

¶ Regularia vero beneficia huiuſmodi Prioratus &c.] Nunc enumerat ſuper quibus regularibus diſpenſet: omne quippe regulare eſt incompatibile ſeculari, & ecōtrario c. cum ſingula, de præbend. clementi 1. de elect. De quibus regularibus longe plura ſcripſi ſuperius in princip. huius libri. & dicam inferius in materia diſpenſationis cum regularibus.

Cathedrales & Metropolitanæ exprimendæ.

Et quidam addunt etiam in Cathedralibus & Metropolitanis regularibus &c, eo quod hæ eccleſiæ propter prærogatiuam ſunt ſpecialiter exprimandę. c. quamuis, de præb. lib. 6. vt ſupra dictum fuit, ideo non abs re exprimitur: quia pleræq; ſunt eccleſiæ cathedrales regulares: ſed paucæ nunc, quamuis olim fere omnes in Francia regulares eſſent, & ſi quis ſit diſpenſatus, ut in eccleſijs cathedralibus dignitates obtineat, non poterit obtinere in metropolitanis: quamuis cathedrales ſint, quia maiorem habent adhuc honorem: & diſpenſationes nullo modo extenduntur, ut ſuperius dictum fuit: ob id apponi ſolet clauſula, etiam Metropolitanis, quæ alias eſſet ſuperflua, & ſtylus curiæ Romæ omitteretur, qui tamen eſt ſeruandus. cap. ex literis, de conſtitut. & cap.

quam

quàm graui, de crimi.falſi.[& hic etiam primi debet ſicut in pręcedenti clauſula de ſecularibus.]

Diſpenſatus regularis ad duo cenſetur regularia.

Addunt alij in diſpenſatione, aut ſoli tæ per canonicos regulares ſancti Auguſtini, vel alterius ordinis regi.&c. Sed hoc non eſt neceſſarium: quia ſi mandetur prouideri de ſeculari, poterit prouideri de regulari ſolito regi per ſeculares, vel econtra. capitu. cum de beneficio, de præb. in 6. Sed forte hoc eſt ad maiorem ſecuritatem, quia diſpenſatio non extenditur: multa de his ſcripſi in §. volumus, de colla in Concorda.

Item diſpenſatio conceſſa ſeculari, vt duo beneficia etiam curata recipere, & retinere poſſit, intelligetur de duobus ſecularibus iuxta perſonæ qualitatem. l. plenum. §. equitij ff. de vſu & habita. & idem ſi concederetur regulari vt de regulari beneficio intelligatur. c. cum de beneficio, & c. cũ ſingula, de præb. lib. 6. Hoſti. & Barba. in c. poſſeſſiones, de rebus eccleſ. non alienand. vbi dicunt diſpenſationem gñalem ſeculari datam nõ comprehẽdere regulare, vel regulare datum nõ comprehẽdere ſeculare: imo in diſpenſationibus ad quęcunque etiam regularia, nõ comprehenduntur beneficia ſancti Antonij, nec ſancti Ioannis; niſi expreſsè concedatur: quod non ſolet fieri: vt docet Alex. 6. in ſuis reg. de ſigna gratię: ideo hoc exprimendum. [Imo ſi hic non fuerit expreſſum de parrochiali, non cenſetur diſpẽſatum cum impetrante, vt parrochialem habeat regularem, quamuis illud verbum parrochialis ſit expreſſum in præcedenti clauſula de ſecularibus, per c. cum in illis. de pręb. in 6. & ita fuit concluſum in palatio inter aduocatos excellentes.]

Diſpenſatus ad quæcũq; regularia non eſt diſpenſatus ad beneficia ſancti Ioannis nec Antonii.

Electionis modus non

¶[Et ad prioratum &c. etiam ſi per electionem aſſumi cõſueuerit.] Iſta clauſula eſt neceſſaria: nam & ſi mandetur prouideri de beneficio ſpectãte ad præſentationẽ, inſtitutionem, collationem, & quamlibet prouiſionem Capituli, non tamen prouidebitur de beneficio ſpectante ad electionẽ. cle 1. de præb. niſi hoc expreſſum fuerit: vnde diſpenſatus ad beneficia ſpectantia ad collationem talis N. non cẽſeretur diſpenſatus ad beneficia ſpectantia ad electionem: vnus quippe modus nõ comprehendit alium modum. c. cum in illis, §. 1. de præbendis in 6. maxime non comprehenditur electionis modus: vt ſcripſi in §. præfatique ordinarij, in verb. diſpoſitionem. de collation. in Concorda.

expreſſus non comprehẽditur.

¶[Seu talia miſtim fuerint.] Videlicet quod vnum regulare cum ſeculari fuerint vel dignitas cum regulari, vel officium regulare cum dignitate, ſiquidem miſtum non comprehenditur in odioſis. l. ſecunda. vbi Barba. & Iaſ. ff de verborum obligatio. ſecus in fauorabilibus: l. quæritur. ff de ſtatu hominum, §. omnium, vbi Iaſ. de actio. in inſtitu. ideo hic exprimit Papa vt etiam miſtim habere poſſit beneficia.

Miſtum in odioſis nõ cõprehẽditur.

Diſpẽſatus vt duo obtinere poſſit beneficia, intelligitur ſi canonice ei conferãtur.

1 ¶[Si tibi alias canonice conferantur.] Nunc reſtringit diſpenſationem, vt videlicet diſpenſetur ad duo, ſi canonice ei cõferãtur, alias ſi ipſe propria auctoritate ea beneficia acceperit, ea tenere nõ poterit: c. eum qui, de præbend lib. 6 & fundatur iſta clauſula in c. ſi gratioſæ, de reſcr. li. 6. c. non poteſt, de præb. ibidem, de canonica collatione ſupra dixi in princip. huius libri, in prima parte.

2 Idem ſi cum aliquo diſpenſetur, vt obtenta beneficia retinere poſſit, intelligitur ſi canonice ea habuerit, d. c. ſi gratioſæ. Aretinus conſ. 7. procedendum, col 3.

3 Idem ſi conferatur beneficium Titio, quod vult papa vt poſſit recipere, & retinere cum aliis, quæ habet: intelligitur ſi ea habeat canonice: per c. dudũ, 2. de elec. Spec. in titu. ſic lapſis & diſpen. §. dicendum, verſ. quid ſi aliquis.

Diſpẽſatus inhabilis ad plura ea retinere non poterit.

4 Quinimo diſpenſatio irregulari vel criminoſo ante rehabilitationem conceſſa, vt plura habeat beneficia, non proderit ei, nec valebit, vt ea tenere poſſit, per dic. cap. ſi gratioſæ: quia papa non videtur tollere vitium illud, niſi id exprimat, capit. dudum, 2. de elect. vbi Arch. no. 21. ſic ait, nam diſpenſatio de pluralitate non operatur aliud, quàm vt pluralitas non noceat, ſed non operabitur, quod illa canonice poſſideat, arg. l. legata inutiliter. ff. de leg. 1.

Duæ diſpenſationes an concurrere poſſit.

5 Alioqui duæ concurrent diſpenſationes: quod eſt prohibitũ, niſi quatenus exprimũtur, ſicut duæ fictiones, l. 1. C. de dotis promiſſio. Bald. in c. cauſſam, colum. 2. nume 5 de reſcript. per cap. 2. de filijs presby lib 6 Domin. conſ 126. Martinus.

6 Niſi hoc eſſet in diſpenſatione expreſſum, videlicet non obſtante irregularitate &c. nam odioſæ ſunt diſpenſationes, & iuri contrariæ, cap. 1. & 2. de filijs presby. in 6. & quamuis ſint partibus fauorabiles, tamen ſtricte veniunt interpretandæ,

vt no. in l. ſi.de condic. indeb.& ſuprà dictum fuit.

7 Ideo quælibet incompatibilitas tolli debet, alias una tantum ſublata, remanet altera: quemadmodum ſublata vna excommunicatione, non tollitur alia, c. officij de ſenten. excomm.

Irregularis diſpẽſatus ad duo non efficitur inhabilis, ſicut alius qui duo abſque diſpẽſatione poſſidet.

8 Sed dubium magnum eſt, an hic irregularis duo beneficia poſſidens ex valida diſpenſatione efficiatur inhabilis, ſicut alius, qui poſſidet ſine diſpenſatione Domi.conſ.126.Martinus decidit nõ fieri inhabilẽ: quia is efficit inhabilis ad bñficia, & ad ordines, qui duo bñficia retinet incõpatibilia ſine diſpenſatione, vel cũ diſpenſatione minus ſufficiente & nõ canonica, extraua.Execrabilis, §.porro,& §.qui vero, de præb.c.dudum, 2.§.inſuper, de elec.

9 Tamen ſi quis habeat diſpenſationem canonicam, & poſtea non canonice obtineat duo beneficia, hic peccat, ſed non efficitur inhabilis: vt docet Specul. titu. de elect. §. dicendum, verſ. quid ſi diſpenſatur. Idem Domi.conſil.126.allegat Innoc.in dict. capitu. dudum, §. inſuper, de elect.

10 Sed contrarium ibi tenet Anto. Nam hic,domũ eſt diſpenſatus, ſi canonicè cõferantur: ergo ſi non canonice conferantur, nequaquam intelligitur diſpenſatus, quia non eſt ſeruata forma, c. Piſanis, de reſtitucione ſpoliator. & quia de vno dixit, de altero negauit, c.nonne, de præſumptio. & quia diſpẽſatio ad hæc nõ eſt canonica: ergo ipſe ſic ea poſſidens efficitur inhabilis. Cui ſentẽtiæ me ſubſcribo poſt Philipp. Fran. in c.non poteſt, de præb. in 6. irregularẽ tñ ad duo diſpẽſatum putarẽ non incurrere inhabilitatem ratione vitij tantum, quia vere eſt diſpenſatus: ſed illa nõ poteſt ratione criminis tenere, certe non efficit inhabilis: ſed hi qui duo non canonice adeptus eſt, eo quod ad illa non eſt diſpenſatus, per hoc verbum ſi canonicè conferantur, efficitur inhabilis: & ſic conciliantur opiniones.

¶Conferãtur.] Quamuis hoc verbum cõferãtur, ſit generale, & alios modos cõprehendens, titu vt eccleſiaſt. benef. ſine diminu. conferant. tamẽ cauſſa vberioris expreſſionis alios etiam prouidendi modos exprimit papa, videlicet aut eligaris aut præſentis, vel alias aſſumaris, forte per commendam, vel inſtituaris &c.

Diſpenſatus ad duo non cẽſetur diſpenſatus ad illa quæ iam obtinet.

Et ſic vi iſtius verbi concludi poteſt, quòd diſpenſatus ad duo curata non cẽſetur diſpenſatus ad illa duo quæ iam ſunt collata, quia dicit ſi cõferantur: & ſic deficit mens Pontificis: ideo non videtur diſpenſatum ſuper eo, quod ipſe ignorat: l. mater, ff. de inoffi.teſt.c.1.de cõſt.lib.6.& iſta diſpenſatio tendit, vt poſſit recipere: ergo de iam receptis non cogitauit papa diſpenſare: & huius eſt ſententiæ Panor. in c.ad aures, de reſcript. Ioann. Andr. in c.dudũ 2.& Ancha.ibi 21. no. de elect c. poſtulaſti col.pen.de reſcr.doct.in d.c.nõ poteſt. Oldrad.cõſi. 325. thema quæſtionis, col.2. non poteſt hoc caſu per fictionem retrotrahi, quia extremũ à quo non eſt habile, eo quòd iam ſit priuatus primo ergo non poteſt habere locum fictio, Bartolus in l.ſi is qui, ff.de vſuca.

Niſi in iſta diſpenſatione ſpecialiter habita fuerit mentio beneficiorum obtẽtorum, & papa ſecundum hanc expreſſionem diſpẽſaſſet, ſic intelligit opinio Paul. in l.& militibus, C.de teſta.milit. ſic conciliaui in tract.nominat.q.15.nu.34.poſt Iaſ.in d.l & militibus. facit text.in c poſtulaſtis, in prin de cler.excom.miniſtr.

Ad recipiendum debet quis capax fieri.

¶ Recipere.] Ideo dicit, quia prius quis debet reddi capax ad recipiendum: quam ad cõſeruãdum: Ideo recipere dicit, alias per adeptionem ſecũdi vacaret primum, c de multa, de præben. & ſic duo cũ effectu recipere non poſſet. idem dicitur in c. quamuis, & c.ſi gratioſæ, de reſcr. in 6.

Et text' dicit libere recipere, ideſt ſine alia diſpenſatione & onere. Clementina vltima, de ætate & qualitate, ſcripſi in §. præfatique ordinarij, de coll. in Concor.

Diſpenſatus vt recipiat nõ poterit retinere.

¶Et in ſimul retinere &c.] Vult etiam quòd non ſolum recipiat hæc beneficia, ſed & illa retineat, quia nõ minor eſt virtus quàm quærere, parta tueri. & ſic diſpenſatus vt poſſit recipere, non poterit ea retinere: verum proderit hæc diſpenſatio: vt per adeptionem ſecundi non ſtatim vacet primũ, quod alias vacaret, per capit.de multa, de præbendis. & Ita loquitur Domin.in c.non poteſt, illo titulo in 6.licet Philippus teneat ibi contra.

Diſpẽſatio vt quis retineat duo operetur.

Et ſi papa diſpẽſet cũ epiſcopo, vel alio de retinẽdo beneficia, quæ hẽt hęc retentio, duos operatur effectus, videlicet prouiſionis, & diſpẽſationis: ut quis plura retineat beneficia incompatibilia. contra c. de multa, de præbendis. Aegidius Bellamera deciſione 472. ſi epſcopus, ubi dicit iſtam retentionem uitiari ex ſubreptione, & ſi pertinens beneficium iniuſte,

impetra-

impetrauerit diſpenſationem, quod illud poſſit retinere, illa gratia erit ſubreptitia, ſi nõ fiat mentio fructuum perceptorum, vt docet idem Aegidius in c.dudũ, col.vlti.de elect.

Diſpenſatus in ſte eſt ĩt in foro conſcientia tutus

¶ *Licite.*] Tam in foro contentioſo, q̃ conſcientiæ, gloſſa in capitu. quę in eccleſiarum, de conſtitution. capitu. 1. verſiculo ſed extitit, de conceſſione præbendæ, in 6. & c. conſtitutionem, de regular. ibidem. & ſic diſpenſatus cum cauſſa tutus eſt, & in foro poli, & fori, ſcilicet quando cauſſa vera eſt, & iuſta: quia diſpoſitio papæ in vtroque foro excuſat, c. 1. de conſtit. & c. 2. illo tit. in 6. vbi glo. & doct.

Seculari datur ſeculare beneficium in titulum, in commẽdam vero regulare.

¶ Ad ſecularia in titulum &c.] Declarat quomodo hæc & recipiantur, & retineantur, videlicet, quòd ſecularis ſeculare beneficium in titulum teneat, regulare verò in cõmendam. Nam vnius vxoris vir quis eſſe debet, c. cum nõ ignores, de præbendis: ſed iſti poteſt aliena commendari vxor: ſic ſeculari datur titulus vnius beneficij, quod ſit ei in verum titulum. Sed quod amplius eſt, regulariter cõmendabitur ei, & dabitur in commendã, vt videlicet habeat iſtud ſecundum regulare commẽdatum: non enim poteſt vtrique eccleſiæ præſidere quis tanquàm titulatæ, ſed vni tanquam commendatæ, alteri verò tanquàm titulatæ præerit, c. fin. & per totum, 21. q. 1.

Idem in regulari diſpenſatio, videlicet vt regulare in titulũ habeat, ſeculare autem tanquam alienum, quia ſecularibus debitum teneat in commendam, clemẽt. ne in agro, §. cæterum, de ſtatu monach. Nam qui plures eccleſias retinet, vnã quidem titulatam, aliam verò ſub commendatione retinere debet, cap. qui plures. 21. quæſt. 1.

Papa ad vitã cõmenda.

1 ¶ Quoad vixeris &c] Commenda fit ad tempus, & perpetuò. c. extirpandæ, §. qui verò, de præbẽd c. nemo, de election. in 6. & ſuperius dixi. Iõ ad ſciẽdum quanto tẽpore velit papa relinquere huic impetranti beneficia commendata, dixit ad vitam, & ita permanebit beneficiũ, quòd ſic commendatur perpetuo, ideſt quoad vixerit is, qui diſpenſatus eſt niſi reſignauerit illud, aut alias facto ſuo amiſerit, vt pote ob delictum: alias quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro a nobis auferri non poteſt, l. id quòd noſtrum, ff. de reg. iur. & inferius dicetur in tertia parte, quot modis beneficia amittantur.

Tertiũ Papa ad annum cõmendat.

2 Interdum quoque papa commendat tertium ad annum, vt interim vnum ex tribus diſpenſatus dimittat, ſed hic dicit, quoad vixeris, & ſic uberior eſt diſpẽſatio. Beneficia vero quæ in titulum conceduntur, perpetuo dantur, capitu. ſi gratioſæ, de reſcriptis, capit. ſatis peruerſum, 66. diſtinctione.

Diſpenſatus vt retineat per annum vltra annum vacat beneficium.

3 Animaduertendum eſt, quòd interdũ papa cum aliquo diſpenſat, vt duo curata recipere valeat, dummodo intra annum dimittat vnum: tunc niſi intra annum iſte dimiſerit alterum, eſt priuatus primo: & ſi contenderit vtrũque retinere, priuatus eſt vtroque, inhabiliſque efficitur ad alia. extrauag. Execrabilis, de præb. Ioan. 22. nec prodeſt iſta diſpenſatio, poſtquam nõ eſt impleta conditio, c. ſuper eo, & ca. verum, de conditio appo

Prorogatio diſpẽſationis aliquando conceditur.

4 Sed hoc caſu ante finitum tempus cõſulerem a papa petere diſpenſationis prorogationem ad vitam, & hoc ſolet quandoque literatis & nobilibus concedere.

In prorogatione de parrochialibus eſt faciẽda mentio.

5 Vnde ſi petatur hæc prorogatio ad vitam de parrochialibus, tamen in diſpoſitione nõ ſit clauſula, & de parrochialibus ad vitam: illa nõ apponetur in bulla: nam hæc prorogatio etiam de parrochialibus, eſt noua diſpenſatio: ideo ſicut in prima debebat exprimi, ſic & in iſta prorogatione, quæ niſi fuerit expreſſa, bulla non cõficietur de parrochialibus, ſed de nouo impetrabitur illa parrochialis in vim nouæ prouiſionis.

6 Niſi antea fuerit ab alio impetrata poſt tempus: quod fieri poteſt, non obſtante prorogatione inualida: requiritur tamẽ in noua impetratione mentionem fieri primæ diſpenſationis & vacationis:

Diſpenſatus ad duo vt dimittat alterum ſine adiectione tẽporis nõ eſt priuat⁹.

7 Diuerſum eſt ſi papa non appoſuiſſet certum tempus, intra quod dimitteret vnum, vel alterum, tunc nõ eſſet priuatus, nec vno, nec altero: quia illa uerba volumus quod dimittat, faciunt monitionem: vt conſuluit Domi. conſ. 106. ſuper dicto dubio, quẽ refert & ſequitur Boer. in deci. Burdegal. q 119. quidam renunciauit, & ideo hoc caſu requireretur priuatio, poſtquàm non eſt facta niſi monitio.

Diſpenſatus vt vnũ dimittat non poterit illud di-

8 Adde quod hoc caſu, quo quis intra certum tempus beneficium dimittere tenetur non poterit illud dimittendum permutare cum alio: nam ſic illud non cenſeretur dimiſiſſe. De Rota deciſione tricenteſima vigeſimanona, Tu obtinens, in nouis, [ſub tit. de re iudic. deciſ. 12.] & deci-

mittat ſ dūo re. m ætate ſione 581 Papa reſeruauit, in antiquior. [ſub titu. de rer. permutatio. deciſio. 13.] ac in titulo de rerum permutatio. deciſio. 3 [Bernard. de Bilignet.] nec cenſeretur diſpenſatus ad illud, quod compermutatum haberet, etiam ſi eſſet ſimplex, ideoque realiter dimittere tenetur, & cum effectu: vt ſuperius dictum fuit, niſi omnia alia amittere velit: & niſi hoc fieret coram papa expreſſione facta.

Dimittere vir be ſufficit beneficium. 9 Et cum quis dimittere beneficiū debet, non alias tenetur illud reſignare, quā vt verbo tenus collatori dicat, ſe illud dimittere: & collatoris erit illud alteri libere conferre poſt dimiſſionem, cui voluerit idoneo, vt docet Calde conſi. 5. titul. de renunciat. ac Cardinal. in clem. 1. no. 15. de pœnis.

10 Sed quamuis do. de Rota deciſ. 250. nota quod vbi papa in antiq. [ſub tit. de reſcript. deciſ. 65.] dicant, quod cum quis tenetur dimittere beneficium ex diſpenſatione papæ, quod illud dimiſſum vacabit, in Curia tamen hanc reſeruationem in Francia non ſeruamus, imò coram ordinario ſufficit, quod ip'e dimittat, & ordinarius confert: & hoc iu e vtimur.

Per adeptionem qū vacat primum tātum. 11 Etiam per adeptionem ſecundi vacat primū, c. de multa, de præb. & per adeptionem tertij duo prima, clement. ſi plures, de præbend. Staphil. in tertia forma expecta. fol. 11. ſequen. vnde ad duo diſpenſatus adipiſcendo tertium, duo prima vacant, & tertium retinere poterit: per d. clem. ſi plures.

12 Intellige quando eſſet in diſpenſatione loco dimiſſi &c. tūc ſolum vacabit primum: quod ſi non dimiſerit, ſed cum alijs retinuerit, tunc omnia vacabunt poſt menſem pacificæ poſſeſſionis, & impetrari poterunt, per extra. Execrabilis.

Diſpenſatus ad duo non pōt tertium recipere. Intellectus ad §. in conferendis 13 Alioqui ſi diſpenſatus ad duo, tertiū obtineat, non valebit collatio tertij: nihilominus vacabūt duo prima, c. ordinarij, §. in conferendis, de officio ordi. in 6. niſi fuerit clauſula illa loco dimiſſi, &c.

14 Veruntamen ſi quis fuerit diſpenſatus ad duo, & obtineat parrochialem eccleſiam cum prioratu non curato, ſi conferatur ei altera parrochialis, & ſic tertiū beneficium, huius tertij collatio valebit: quia §. in conferendis, loquitur quādo fit collatio habenti plures dignitate, perſonatus, ſeu plura curata, vt non valeat collatio tertij incompatibilis.

15 Secus ſi habeat prioratum regularem cum curato, qui prioratus non eſt incompatibilis niſi ratione qualitatis, quia regularis, perſonæ ſeculari confedi iure nō poteſt: ſed ratione beneficiorū nulla eſt incompatibilitas, ideo valebit collatio tertij, ſed vacabit prima parrochialis p adeptionem iſtius: quod eſt valde notandum ad intellectum d. §. in conferendis.

16 Inſuper ſi quis petat diſpēſari ſecum ad tria incompatibilia, etiam ſi parrochiales eccleſiæ, vel dignitates etiam maiores &c & in diſpoſitione non ſit clauſula, & de parrochialibus ad vitam, ſed iſta clauſul. & de tribus incompatibilibus ad vitam, dummodo non ſint plures quam duæ eccleſiæ parrochiales, per iſtam clauſulam non poterit habere parrochiales duas, quia in ſignatura debebat eſſe de parrochialibus ad vitam. *Clauſula & de parrochialib. ad vitā eſt exprimenda.*

Cum igitur ſit omiſſa, non cenſetur ad illas diſpēſatus: nec illa clauſula dummodò, non operatur conceſſionem, quia inducta ad reſtrictionem, non operantur argumentum. l. legata inutiliter, ff. de legatis & fidei commiſſ. primo. Et ſuper his ſæpius conſului: & hoc eſt valde occultū, ſicut ars Cabaliſtica olim Iudæis.

¶ Illaque ſimul dimittere &c.] Etiam Papa vult, vt hic diſpenſatus poſſit illa duo ſimul dimittere, & alia duo loco illorum recipere, & retinere: hoc eſt neceſſarium propter textum in cap. non poteſt, de prebendis in ſexto. vbi diſpenſatus ad duo intelligitur de duobus primis, quæ ſi dimittat, ad alia non cenſetur diſpenſatus, ob id iſta hic conceditur facit textus in l. boues, §. hoc ſermone, dum nupta erit, primæ nuptiæ intelliguntur. ff. de verbor. ſignificatio. vbi abunde ſcripſi, & Alex. in l. diuortio, §. ob donationes, ff. ſoluto matrimo. Iaſon in l. qui per ſalutem, & in l. duobus, §. ſi ei qui, de iureiurand. poteſt enim vnum hodie dimittere, demum alterum ſucceſſiue. quòd ſi vnum exprimeretur aut concederetur, aliud non veniret, per l. cum prætor, ff. de iud. ideo exprimit, & ſimul, & ſucceſſiue dimittere &c. *Diſpenſatus ad duo qū illa poſſit dimittere, & alia duo habere.*

¶ Simpliciter.] Siue ea dimittat, ſimul vel alterum, aut ſi fortè eſt aliud ademptum, cap. ſi beneficia, de præbend. lib. 6. Seu reſignet ea ſimpliciter, aut cauſſa permutationis: vt dixi ſupra in materia reſignationis. quia hoc ei permittitur hic. *Permutare pōt diſpenſatus & coram ordinario.*

¶ Vel ex cauſa permutationis.] Et ſic cauſa permutationis poteſt dimittere; & hæc permutatio poterit fieri etiam coram

ram ordinario, qui authoritatem huic præſtare ſolet, capitulo quæſitum, de rerum permuta. c. vno, eod. tit. in 6. ſic conſuluit Gemi cōſi. 97 Titius habuit, col. 2. ſed ordinarius antequam conferat ſecundum, proſpicere debet diſpenſationem, c. ordinarij, §. in conferendis, de offi. ord. in 6. & ſi iſta clauſula ſit in corpore & partis petitione & cum clauſ. permutādi, &c. & non fuerit repetita in clauſulis. non prodeſt regularibus diſpēſ ' tis ad ſeculare beneficium: nec quidam ſecularibus diſpenſatis ad regulare, ſed prodeſſe poterit ſecularibus quo ad ſecularia, vt in locū dimiſſi aliud habere poſſint ſimile, ita vidi de ſtylo ſeruari: qđ notes: & ſic videatur ſignatura, quæ alias non poterit extendi. [Aduertendum eſt ad intellectum c. ordinarij. §. in cōferēdis. de offi. ord. in 6. iſta demum locum habere quando confertur beneficium plura habenti, tunc non valet collatio vltimi, ſi ad illud diſpenſatus non ſit, cum non poſſit illa retinere.

Clauſula permutandi in ſignatura eſſe debet.

Secundo requiritur quod epiſcopus videat diſpenſationem. ibidem.

Tertiò quòd appareat per illam diſpenſationem quòd poterit acceptare & retinere vtrumque.

Quartò quòd ſi non poſſit retinere, qđ dimittat vnum. d. §. In conferendis. quod eſt verum in eo qui plura habet.

Sed ſi quis diſpenſatus ſit ad duo, ad vnum ſeculare & regulare, ſi obtinuerit vnum regulare, ſi conferantur ei aliud, valebit collatio ſecundi, nec vacabit primum, donec obtinuerit pacificam poſſeſſionem ſecundi. c. de multa. de præben. c. commiſſa. de elect. lib. 6. Et ſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem velit reſignare ſm, non poterit. quia vtrunque habere non poterit & hæc reſignatio faceret vt vtrūq; haberet, ſaltem cum effectu. Ideo debet reſignare vnum ex duobus antequā vltimū adipiſcatur. Sed poterit non acceptare, & tunc retinere poterit & primum.]

¶ Quoties tibi placuerit.] Quia dici poſſet, vt forte intelligitur: ſi bis, ter, aut ad ſummum, quater dimiſerit, non vltra ratione infinitatis vitandæ, c. 2. de reſcri. lib. 6. ſo ſubnectit quoties tibi placuerit dimittere poſſis. pluries igitur ea dimittere & permutare licebit, prout lubuerit: vt conſuluit Do. conſ. 97. Titius, col. 2. natura enim dictionis quoties, ni reſtricta ſit, eſt variandi, etiam in infinitum, l. quod ſi nolit. §. ſi quid ita, ff. de ædil. edict. Archi.

Diſpenſatus plura beneficia recipere & dimittere poterit.

In c. nunc verò, 9. q. 3 ſcripſi in interpre. l. vnic. in 1. no. in vlti. limit. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. & Dec. conſ. 169. & diligenter, primo dubio, & dimittere capitur hic generaliter, quomodocunque dimittat, ſiue reſignādo tacite, ſeu expreſſe, vel alio mō dimittendo, c. ex parte 1. de off. dele. dixi in trac de pacif. poſſ. nu. 153.

Dimittere generaliter capitur.

¶ Et loco dimiſſi vel dimiſſorum aliud, vel alia, ſimile. vel diſſimile, aut ſimilia, vel diſſimilia beneficium ſeu beneficia.] Ideo dicit aliud loco dimiſſi, nō alia: quia ſi in locum dimiſſi quis acciperet duo, vacaret primū. clementina ſi plures, de præbend. nec huiuſmodi diſpenſatio porrigeret ſe ad iſta tria, quæ ſi cōtenderet ſimul retinere, vacarent etiam illa duo, extrauagan. Execrabilis Ioan. 22. ob id loco tantum cuiuſlibet dimiſſi. poterit aliud habere, & iſta clauſula non datur à ſummo pœnitentiario. ideo ſi habueris ab eo diſpenſationem, oportet aliam a Papa impetrare, narrando quod in Francia nō adhibetur iſti fides: & de viribus facultatū pœnitentiarij hæſitatur, ideo ad maiorē cautelam ſumes hanc notiſſimam, quæ non tū taxatur, ſicut ſi de nouo impetraſſes.

Loco dimiſſi aliud capi pōt, nō plura.

Pœnitentiarius ad duo diſpēſat. ſed non clauſulā ponit loco dimiſſi, &c.

Nota *Simile*, nā ſi relinquat curatū, aliud curatum obtinere valebit: vel ſi duo curata dimittat, itidem alia duo ſimilia, vel ſi duas reliquit dignitates, duas alias recipere poterit, & intellige ꝙ dimittat cū effectu, alioqui ſi dicat ſe verbo dimittere, & aliud accipiat, vacabit primū: vt dictū fuit c. priuſquam. 27. q. 1. quam dimiſſionem ſufficit diſpēſato probare factam corā ordinario: niſi probet aduerſarius eum poſtea illud dimiſſum poſſediſſe, & fructus ſuo nomine recepiſſe. docto. in cap. ordinarij. de offi. ordi. in 6.

Dimiſſio corā ordinario fieri pōt.

¶ Vel diſſimili.] Relliquit curatum, poterit dignitatem eius loco recipere vel reliquit ſeculare, poterit regulare recipere, quæ clauſula eſt magni momenti & vtilis: & docto. not. d. capit. non poteſt. de præben. in 6. vnde cum quidam profeſſus ordinem mēdicantium fuiſſet translatus ad ordinem Sancti Benedicti, ac diſpenſatus, vt poſſet habere beneficium curatum dicti ordinis, quod obtinuit, & demum cum alio permutauit, illud ſecundum retinere non valuit, quia ad id non erat diſpenſatus: cum diſpenſatio ſine iſta clauſula de primo intelligatur. d. cap. non poteſt. Aegid. Bellamera conſ. 8. in primo dubio: & diſpenſatio vt loco dimiſſi aliud ha-

Dimittēs vnū beneficium aliud & non ſimile recipere poterit.

habeat, intelligitur de ſimili. gloſ. in authen. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugit. & ſupra dictum fuit: ideo hoc verbum intelligitur etiam de diſſimili: vide Feli. conſ. 4. dubitatur.

Intellige tamẽ de primo, quod habuit cum effectu: nam ſi collatum ei fuit beneficium, quod per ſententiam amiſit, nõ nocebit quominus obtinere poſſit, quia intelligitur de primo cum effectu. l. 1. ff. quod quiſque iuris. c. relatum de cleric. non reſid. Ancharan. in c. 2 col. l. de filijs presby. in 6. per c. hæc autem verba, de pœnitent. diſtin. 1. Bal. in c. olim. col. 2. de reſcrip. per l. hæc conditio prima. ff. de condit. & demon. Iaſ. in l. diuortio. §. quod in annos. ff. ſoluto matrimonio. poſtea papa repetit beneficia, vt eſt videre in bulla, vt eam in titulũ recipere poſſit, vel in commendam: vt in ea continetur, quare eam videas. [Et quæ ſcripſi in l. nomen filiarũ § fi. ff. de verb. ſignifi.]

Commẽdatari⁹ vti poteſt fructibus beneficij, ſed non abuti.

1 ¶Necnon debitis &c.] Vult papa, quod licet habens beneficium in commendam dicatur depoſitarius. gl. in c. nemo. de electio in 6. qui non facit fructus ſuos, tamẽ ex gratia concedit, vt diſponere poſſit de beneficij fructibus commẽdati, vt in hoc æquiparetur habentibus in titulum, qui diſponunt, vel diſponere debent: hæc autem ſunt paria diſponere, vel diſponere debere. argum. l. quod te. in fine. ff. de rebus credi.

2 Sed an commedatarius beneficij fructus diſſipare poſſit, Alciatus hoc cõcedit in l. pactum curatoris. C. de pactis. hoc tamen non videtur verum, imo ſacrilegium committit qui bona eccleſiæ diſſipat. cap. penul. & ibi Imo. vlt. not. de pecul. cleric. Panormitanus in c. fi. col 2. de pigno. hoc docet Do. Probus in cap nemo deinceps. in addit. ad Io. Monachum de elect. in 6. & ego prius in interpret. c. poſtulaſtis. de cleric. excommu. miniſtr. in 4. not. etiam hic tex. dici debuerũt, videlicet quòd hic commendatarius poſſit diſponere de fructibus beneficij, ſicut debent illi, qui in titulum habent, ſed his non licet diſſipare, multo minus commendatarijs.

Beneficiarius quomodo d' fructib⁹ beneficij diſponere debeat.

3 Sed quomodo debeant hi diſponere; reſpon. per canones antiquos epiſcopi habebant mediam partem, aut tertiam oblationum, quę fiebãt in eccleſijs. c. de his. & ſeq. 10 q. 1. eo quod erant pauperes, & boni: verum tempore ſuccreſcente cœperunt augeri bona epiſcopatuum, & ipſi fieri diuites, non tamen ob hoc meliores.

4 Ideo ſtatutum in 2. Bracharen. concilio fuit, vt nullus epiſcoporum per ſuam diœceſim præter honorem cathedræ ſuæ, id eſt duos ſolidos, aliud aliquid per eccleſias tollat, neq; tertiã partem ex quacunque oblatione populi parrochialibus eccleſiis facta ſibi vſurpet, ſed eccleſiæ reparationi ſeruet, & ſingulis annis ratio epiſcopo fiat: nam ſi tertiã partem illam epiſcopus tollit, lumen & ſartatecta abſtulit eccleſiæ: verba ſunt tex. in c. placuit. 10. q. 3 & idem habes in c. priſcis ibidem.

Epiſcopi tertiam quam olim habebant reparationi relinquere debent.

5 Vbi glo. dicit illam tertiam dari ſolitam ep̃is, vt onus fabricæ ſubirent: verum cum hodie multis bonis & diuitijs abundent, nihil à parrochialibus eccleſijs accipere licet, niſi ſynodaticum & cõicripta in c conquerente de ordin. off. Nempe ſi poſſent ep̃i iſta recipere, quidam auari deuorarẽt oẽs eccleſias parrochiales ſuĩ epiſcopatus, quia fere deuorant non dicam vnam prouinciam, verum totum orbem, & adhuc non eſt ſatiata damnabilis illorum ambitio, Deus eos videre faciat.

Bona eccleſiarũ in tres partes diuidi debent.

6 Itaque bona eccleſiarũ hodie in tres debent diſtribui partes, vt prima ſit clericorum beneficiariorũ, ſecũda pauperum, tertia fabricæ. c. conceſſo. & ſequ. 12. q. 2. nec valet conſuetudo, quòd ſua tertia non detur pauperibus. capit. cognouimus. ibidem. quia hoc eſt contra bonos mores: necare enim videtur, qui alimenta denegat l. necare ff. de liberis agnoſcendis. & cap. paſce fame moriẽtem, [quiſquis enim paſcendo hominem ſeruare poteris,] ſi non paueris, fame occidiſti. Gregorius lib. de officijs, & in c. paſce. 86. diſt.

7 Quantum vero ad fabricam eccleſiæ valet conſuetudo, vt parrochiani eam faciant, & reparationes. docet Archid. in d. cap. conceſſo. & Panorm. in c. 1. de eccleſi. ædificand. poſt. Innoc. in cap. fina. de his quæ fiunt à maior. parte cap. facit capitu. de his. de eccleſ. ædifican. & Angel. Clauaſ. in ſua ſumma, in verb. clericus. 3. ſed qui non obtinet iuſte beneficium, non facit fructus ſuos c. cum dilectus. de iurepatro. Cald. in reperto. in verb. beneficium adeptum.

Prælati quod nõ bene eccleſia bona adminiſtrẽt.

8 Non audeo dicere, quomodo noſtra memoria fructus eccleſiarũ exponantur: quandoquidem ex noſtris prælatis videmus quoſdam, qui totum Regnum deuorarũt, & eſcas pauperum, vt in vno conuiuio ducentos aureos expendere non verean-

reantur,& ſolidum pauperi denegent:alij vero ſuos cõſanguineos ditãt, & pauperes tam inhumaniter negligũt,vt miſertima quandoque fame illos mori ſinãt: qui omnes hæc agentes ſunt fures, & homicidę, ac ſacrilegi,& ad reſtitutionum tenẽtur, cum non ſint domini, ſed tantum adminiſtratores.cap.ſecundo de donatio. Panorm.in cap. cum ſecundum. de præb. c. gloria.12.q.2.cap.ſi quis in atrio.17.q.4. & mortaliter peccant. c. donare. cum ſequen. 86. diſtinctione.Florent. in tertia parte ſummæ,titu.15.c primo.§.finali. & titulo vigeſimo, c.ſecundo. §. vtrum Bertrand.conſ.258.viſo, in ſecundo volumine,ex prima editio & hodie multi ex noſtris ſunt ſurdi,& cęci:Deus per ſuam gratiam eos illuminare dignetur.

Alienare bona eccleſiæ non põt bñficiarij.

¶ Alienatione tamen penitus interdicta.]Edictum eſt prohibitiuum in omnes beneficiarios,ne poſſint alienare bona beneficiorum: vt in titu. de reb. eccle non alienand. quia nudi ſunt adminiſtratores & procuratores rerum eccleſiæ,c.2. de donat.& vſurarij.c poſſeſſiones.vbi gloſſ. de reb.eccleſ.non alienand. & c.ſi. de pecul. clericor.

Intellige de immobilibus eccleſiæ, & de mobilibus pretioſis, quæ æquiparantur in l.lex quæ tutores. C. de adminiſt. tut.Ioan.Lupus in repet.c. per veſtras. §. 18. de donat.inter virum & vxorem.

Hic multa de prohibitiõe alienationis dici poſſent,& quæ ſolẽnitates in his alienationibus rerum eccleſiæ veniant ſeruãdę.& quibus caſibus non requirantur: & ad valeat conſuetudo, cum alijs multis quæ abunde ſcripſi in compen. alien. rerum eccleſ. quamobrem hic repetendum non duxi.

1 ¶Defectu prædicto videlicet non obſtan.] papa hic narrat illa, quæ poſſunt obſtare:de his non obſtan.ſcripſi in bulla nouę prouiſionis:ad ibi dicta nunc te reijcio,ne repetam toties vnum.

Per clauſulam motus proprij non fit diſpenſatio.

2 Notandum eſt,ꝙ per non obſtan.non fit diſpenſatio:ſed ea quæ obſtant diſpoſitioni tolluntur. Et primo per clauſulam motus proprij non diſpenſatur, ſed tollitur tantum ſubreptitio.c.ſi motu proprio. de præb. lib 6.gloſ & doct.in clem.ſi Romanus.illo tit.Sic conſuluit Card. conſi. 96.papa.col. 146. effectus motus proprij congreſſi in forma mandati in Concord. in glo.motu proprio.[vbi etiam 50. effectus illius conſcripſi.]

De clauſula vna cum obtentis an inducat diſpenſationem.

3 Clauſula vna cum obtentis conferimus,non inducit diſpenſationẽ ſuper obtentis,ſed tollit ſubreptionem.c.non poteſt.de prębend.lib. 6. niſi quoq; diceretur, quod vtrunq; valeat retinere. clem. 1. de præb.Speculat.in tit.de lapſis & diſpenſa. §.dicendum.verſ.quid ſi indulgetur.

4 Niſi eſſet ad duo diſpenſatus, & papa conferat illi tertium, vt illud poſſit vna cum obtentis recipere, & retinere, tunc importat diſpenſationem illius tertij, cũ videlicet iam habeat diſpenſationem de duobus,ergo illa tria retinere poterit; alioqui ſuperflua eſſet clauſula,vt doct.ſcribunt ibi.

Diſpenſatus vna cum eccleſia S. Pauli & aliã hr̃e,non poterit cum alia iſtã habere.

5 Animaduerte tamen,quòd diſpenſatus ad obtinendum eccleſiam ſancti Seuerini vna cum eccleſia ſancti Pauli,ſi dimittat eccleſiam ſancti Pauli,non poterit retinere cũ alia, eccleſiam ſancti Seuerini; quia diſpenſatus eſt tantum vt eccleſiam ſancti Seuerini retinere valeat cum eccleſia S. Pauli,non vero cum alia;ideo ſi quis permutet eccleſiam ſancti Pauli cum eccleſia ſancti Euſtachij,eccleſiam ſancti Seuerini non poterit cum eccleſia ſancti Euſtachij tenere;& alias vidi maximam cõtrouerſiam ſuper his;vide doc.in d.c. non poteſt.

Not.bene.

6 Vnde vidi diſpenſatum quendam epiſcopum,ut una cum ſuo epiſcopatu teneret aliqua beneficia,tranſlatus eſt ad alium epiſcopatum,nihil dicendo de beneficijs: dixi vacaret per ſuam promotionem ad alium epiſcopatum,ſicut vacaſſent ante diſpenſationem c,cũ in cunctis §. cum vero de elect.Et hoc modo uidi multas diſpenſationes corruere.

Clauſula non obſtante nõ inducit diſpẽſationẽ.

Nota bene,quia pauci aduertũt;& hoc poteſt euenire contra illos, qui omnes abbatias,uel ſere epiſcopatus habuerunt, & de uno ad alterum transferuntur,ſicut iuuenes de uno ludo ad alterum.

7. Idem in clauſula, non obſtã. ꝙ aliud habeas conferimus,vt ſubreptionem tollat, nullam autem diſpenſationem inducat dicto cap non poteſt ideo iſte poterit ultimum tenere,ſed utrunque non: vt docet Felin.in c.nonnulli.col.8. uerſ. addatis etiam gloſ.de reſcript.

8 Imo etiam non ſufficeret clauſula in non obſtan.ſed requiritur quòd diſpenſatio in diſpoſitiuis ponatur, alias non prodeſt.tex.in clem.1.de pręb.Calder. conſ. 4.rub.de præb.Rota deciſ. 280. in antiq. [ſub tit.de filijs presbyt. deciſ. 3.] Fel. in

c.non.

Vicaria ꝑpetua duplex.

Verum non eſt prætermittendum, duplicem eſſe vicariam, hãc quam diximus perpetuã: vna quippe eſt, quæ curam obtinet animarum actu. d.cle. vna. de off. vic. & de hac intelligẽdus hic locus, quæ ſolet in reſcripto papæ vocari ꝑpetua. vicaria.

Altera eſt vicaria perpetua, quã videmus in eccleſia Cathedrali, vel Metropolitana, vel collegiata, & illa ſemper in literis papæ ex ſtilo Curiæ Rom. vocari ſolet ſimpl'r vicaria talis eccleſiæ Pariſ. vel cathedralis, aut collegiatæ quæ nõ eſt incompatibilis cum cura, dignitate, vel alio beneficio ſupra nominato, niſi ſpecialiter ex fundatione vel ſtatuto continua requireretur reſidentia: vt dictum fuit.

Epiſcopus ad dignitates & ꝑſonatus diſpẽſat

¶ Aut dignitates, perſonat', adminiſtrationes, vel officia &c.] Iſta ſunt incompatibilia, vt ſuperius dictum fuit: in quibus poteſt epiſcopus diſpenſare cum his, qui compleverint annum vigeſimum, ſi canonicum aliud non obſiſtat, vt dignitatem, vel perſonatum non curatos vnum tantũ habere poſſint. cap. vno. de ætate. lib. 6. quod non vidi ſeruari. Tamen per hæc verba dignitates, non cenſetur diſpẽſatus ad dignitatem curatam, cum hic non exprimatur. clem. ne in agro. §. cæterum. de ſtatu Monach. ideo neceſſarium eſt addere bullæ, dignitates etiam curatas, alias non comprehẽdentur, per c. cum illis. de præben. & niſi in diſpenſatione dicetur ad dignitates, non cenſeretur ad eas diſpenſatus, etiam ſi exprimeretur ad omnia beneficia: vt docet Spec. in eo. titu. §. poſtremo. verſ. quid ſi diſpenſatum: & hoc ratione odij vt dictum fuit ſuperius.

Facilior diſpenſatio in ruralib. quàm i beneficijs ciuitatum.

Si tamen eſſet decanatus ruralis, ſufficit exprimere decanatum, licet non exprimatur, qui ruralis eſt, quia papa facilius concedit ruralia beneficia, quam ciuitatis. § ſtatuimus 2. de coll. in Concord. docto. in clem. & ſi principalis. de ſcript. non nocebit tamen hoc exprimere.

Diſpẽſatus ad dignitates non poterit eas obtinere in eccleſia cathedrali.

¶ In Cathedralibus &c.] Ideo exprimit, quia diſpenſatus ad dignitates non cenſetur diſpenſatus, vt eas obtinere poſſit, vel Canonicatus in eccleſia Cathedrali. c. quãuis. de præb. in 6. Feli. in c. poſtulaſti. in ſecunda concluſ. de reſcri. propter præeminentiam & honorem illius eccleſiæ. quod limitat Io Andr. in addit. ad Spec. in tit. de filijs presbyt. in princip. q'ñ diſpenſatio generalis eſſet ad quæcunq;: & illum ſequitur Dom. in c. 1. illo titu. & Oldra. conſ. 215. & Iaſ. cõſ. 204. &c. circa.

Contrarium t'ñ verius eſt. per tex. in d. c. quãuis, ibi: ſub hac generalitate hoc caſu nolumus includi. etiam quia hoc repugnat ſtylo curiæ Rom. q; ſemper exprimit Cathedrales, cum eas vult includi: nam ea quæ notabilia ſunt, niſi exprimantur, videntur neglecta. l. iniuriarum. §. prætor. ff. de iniur. de Rota deciſ. 45 [ſub tit. de filijs presby. deciſ. 1.] & 508. in antiq.

Nec ſi quidem hoc caſu credendum eſt Io. Andr. qui in propria diſpẽſatione hoc tenuit: vt ipſe aſſerit: & Iaſ. ſimilis conditionis facile illi ſententię acquieuit: in quorum ſententiam deſcenderem, quando nominationes, vel mandata eſſent directa epiſcopo, & capitulo, vel decano & capitulo: tunc. n. comprehenderentur dignitates eccleſiæ cathedralis, alioqui nihil prodeſſent nominationes, vel mandata: vt docent do. de Rota, deciſ. 112. [ſub tit. de conceſ. præb. deciſ. 35.] & 213. in antiq. [ſub tit. de cõceſ. pręb. deciſ 6.] vel niſi reſultaret inanis prouiſio. Imol. in c. ſi. col. 2. de præb. ſed diſpẽſatio ad omnia & quæcunque beneficia, non comprehendit dignitates, ſi non ſunt expreſſæ in diſpenſatione quod eſt notandum.

In ſignatura dignitatis etiã curale eſt exprimẽdum.

Addendum eſt, q' ſi quis diſpẽſatus ſit ad duo beneficia curata, vel alias inuicẽ incompatibilia, vel vt cũ dicta parrochiali eccleſia vnum, & ſiue illa quæcunque duo, &c. tamen in corpore ſignaturæ, & in petitione partis nulla fiat mentio de dignitatibus & ꝑſonatibus, An in bulla debeat, aut poſſit exprimi clauſu. etiam ſi dignitates? Reſpond. non: quia regulariter plus non concedit papa, quam pars requiſierit. & pars non petit, ideo non dabitur: ſed huiuſmodi diſpẽſatio in bulla erit ſimplex ad curata, nulla facta mẽtione dignitatis: vnde cautus eſſe debet impetrans, vt in ſupplicatione petat ſecum diſpẽſari ad dignitates, etiam curatas, etiam in cathedralibus, & Metropolitanis: vt videmus expreſſum: & docet Aegid. deci. vlt. nã partis eſſe debet, vt multa petat, papæ vero officium, vt concedat, quæ iure & iuſte præſtari debent.

Dua prębẽda ſimul in diuerſis eccleſiis, ſimul teneri poſſunt.

Inſuper nullus citra papam poteſt diſpenſare ſuper pluralitate præbendarum, ſiue in vna eccleſia, ſiue in pluribus c. ſanctorum, vbi Dominic. 70. diſt. qui allegat Inno. in c. ſi. de clericis non reſiden.

Quod eſt verum, ſi ex ſtatuto, vel conſuetudine continuam exigerent reſidentiam, alioqui teneri poſſunt abſq; diſpen

ſatione

ſatione in diuerſis eccleſiis: vt firmat Innoc.&aliis in c.ſuper inordinata,de præb. & iſta opinio de conſuetudine inualuit, dummodo quis habendo plures canonicatus & præbendas,non propriã attendat voluntatem,ſed Dei,& non proprium honorem,ſed onus:hic proculdubio ſine diſpenſatione plures accipiet præbendas.argum.c.in ſcripturis,& c.qui epiſcopatũ 8,q.1 Innoc.in c.cum iamdudum,col.2. de præb. & cum illam conſuetudinem papa ſciat & toleret, videtur excuſare: vt ſcribit Spec.in titu.de diſpenſa.§. dicendum, verſi.ſimplex beneficium.

Epiſcopus circa difformia in eadem eccleſia diſpenſat.

Et quamuis Epiſcopus de iure non poſſit diſpenſare,nec quidem ad duos canonicatus,vt quis poſſit eos retinere ſimul in eadem eccleſia,tamen circa difformia poterit, nempe vt quis habeat dignitatem cum canonicatu & prębẽda: vt docet Io. Andr.in c.literas.de conceſſ.præb.Panor. in c.cum iamdudum.de præb.doct.in cap. cum in eccleſia, illo titu. in 6. vbi Peru.& in c.ſi is cui,ibidem,ſed hodie de conſuetudine ſolus papa diſpenſationes iſtas indulget.ex ignorantia videlicet Epiſcoporum, qui ſua priuilegia diſpenſandi neglexerunt quicquid dicat Staphil. in tract.de liter.gratiæ,in ſecunda forma expect.

Duplices diſtributionis quãdo quis habere debeat.

Et quando in una eccleſia quis dignitatem habet cum præbenda, non debet obtinere duplices diſtributiones, quia vni' tantum ſeruitium impendit,& vicem vnius gerit.c.vno de cleric.nõ reſiden. Anto.& Panor.in c.cum olim.de re iudic.verum de conſuetudine duplicẽ accipit portionem in hoc regno Franciæ,quia duorũ vice fungitur:arg.l.ſi conſul. ff. de adopt. c.ex literis,de prob.alioqui nihil prodeſſet ei habere duo beneficia.

Cura & verba generalia non continentur.

¶ Etiam ſi curam habeant animarum.] Niſi cura exprimatur non intelligitur c.cum in illis,de præbend.lib.6.vt dixi: qa maior idoneitas in his requiritur, vt ibi, & c.cùm ſit ars artium,regimẽ aĩarum,de ætate & qualita. vnde ſi quis eſſet diſpenſatus, vt quæcunque duo recipere poſſet, & retinere,tñ curata recipere,& retinere vix poſſet,nec in iſtis ſufficeret exprimere,æquipollens videlicet eccleſiã baptiſmalẽ,vel habentẽ cęmiteriũ,quia poſſunt hæc eſſe ẽr in eccleſia nõ parrochiali,teſte Federi. conſ.135.quidam habens, niſi exprimeretur ęquipollẽs neceſſarium ad curam:vtpote ſi diceret audire debere cõfeſſiones,& recipere ſacramenta,ac ſepulturam habere:vt docet Card.conſ.30.quidã presbyter.Adhuc tamen quia deuiaret ab ſtylo curiæ Romanæ uix bulla reciperetur in forenſi iudicio: proprie vero curatum intellige,quando curã habet fori pœnitentialis.c.in nouo.21. diſtin. c.omnis vtriuſque ſexus,de pęnit. & remiſſio.

Habitu tantum curatũ eſt in diſpẽſatione exprimendũ.

Et debet fieri mentio, etiam ſi habitu tantum eſſet curatum, ut quia per bellum omnes parrochiani deceſſiſſent,& ſic non habet parrochianos ut conſuluit Cardin. conſ.48.quidam nobilis,quia poterunt redire;quod ſi papa ſciuiſſet eſſe curatũ habitu,non diſpenſaſſet, uel non tam facile. cap.poſtulaſtis.de reſcrip Feli. in c. in noſtra,eodem.

Veruntamen per aſſecutionem beneficij curati nequaquam uacabit curatũ habitu,quod exercitium curæ animarum non habet;ut docet Staphil.in tract. de literis gratiæ tit.de qualit.& ſtatu benefi. uerſic. dſ ſcribã inferius in tract.de non promotis intra annum quãdo priuati cẽſeantur.

Diſpenſatus ad quotcũque ad duo diſpenſatus cenſetur.

Imo diſpenſatus ad quæcunq; & quotcunque curata cenſetur tantum ad duo diſpenſatus; quia pluralis locutio hoc caſu duorum numero contenta debet eſſe reg. pluralis. de reg.iur.in 6.ideo ſi in ſignatura dicatur de parrochialibus ad uitã &c. intelligetur de duabus,niſi dicatur, & de tribus parrochialibus ad uitam:ut dici ſolet,cũ ad tres diſpẽſatur pro graduatis de ſtylo. Beliam.in c.dudũ.col.pen.de elect.

Clauſula de parrochialibus ad uitam.

Et quando conceditur huiuſmodi diſpẽſatio ad tria, poni ſolet clauſ.dummodo plures q̃ duæ parrochiales eccleſiæ nõ exiſtant;niſi ille cum quo diſpenſatur ſit bene qualificatus doctor,aut alias ſanorabilis;uel hæc remittamus uoluntati ſummi Pontificis.

Officia tria non põt quis obtinere

Itẽ ubi quis ex neceſſitate obtinet duo officia incõpatibilia, ut quia alius capax non inuenitur, tria tamen nõ poterit obtinere tex.in l.ſi.C.de excepto.lib.12.quẽ tex.no.Aret.in c.ex literis, in fi. de proba. item conſuetudo,uel ſtatutum,ſeu diſpenſatio Epĩ non põt facere,ut quis tria beneficia habere poſſit,tex.in c.1.de cõſue.li.6.Imol.in c.literas,de cõceſſ.præb.uide Panor.& alios in c.extirpandæ.§.qui uero de præb Feli.in cõſ.4.dubitatur. ubi dicit ꝙ licet quis duo obtinere poſſit ſimplicia beneficia,tamẽ tria ſine diſpenſatione habere nõ poterit[quod hodie notandũ eſt.]

Simplicia tria be-

2 ¶Poſt pontificales.]Diſpenſatus ad dignitates non uidetur ad dignitates maio-

quàm graui, de crimi.falſi.[& hic etiam primi debet ſicut in precedenti clauſula de ſecularibus.]

Diſpenſatus regularis ad duo cenſetur regularia.

Addunt alij in diſpenſatione, aut ſolitæ per canonicos regulares ſancti Auguſtini, vel alterius ordinis regi.&c. Sed hoc non eſt neceſſarium: quia ſi mandetur prouideri de ſeculari, poterit prouideri de regulari ſolito regi per ſeculares, vel econtra. capitu. cum de beneficio, de præb. in 6. Sed forte hoc eſt ad maiorem ſecuritatem, quia diſpenſatio non extenditur: multa de his ſcripſi in §. volumus, de colla in Concorda.

Item diſpenſatio conceſſa ſeculari, vt duo beneficia etiam curata recipere, & retinere poſſit, intelligetur de duobus ſecularibus iuxta perſonæ qualitatem. l. plenum. §. equitij ff. de vſu & habita. & idem ſi concederetur regulari vt de regulari beneficio intelligatur, c. cum de beneficio, & c. cũ ſingula, de præb. lib. 6. Hoſti. & Barba. in c. poſſeſſiones, de rebus eccleſ. non alienand. vbi dicunt diſpenſationem gñalem ſeculari datam nõ comprehẽdere regulare, vel regulare datum nõ comprehẽdere ſeculare: imo in diſpenſationibus ad quęcunque etiam regularia, nõ comprehenduntur beneficia ſancti Antonij, nec ſancti Ioannis, niſi expreſsè concedatur: quod non ſolet fieri: vt docet Alex. 6. in ſuis reg. de ſigna gratię: ideo hoc exprimendum. [Imo ſi hic non fuerit expreſſum de parrochiali, non cenſetur diſpẽſatum cum impetrante, vt parrochialem habeat regularem, quamuis illud verbum parrochialis ſit expreſſum in præcedenti clauſula de ſecularibus, per c. cum in illis. de prę b. in 6. & ita fuit concluſum in palatio inter aduocatos excellentes.]

Diſpenſatus ad quęcũq; regularia non eſt diſpẽſatus ad beneficia ſancti Ioannis nec Antonii. Electionis modus non expreſſus non comprehẽditur.

¶Et ad prioratum &c. etiam ſi per electionem aſſumi cõſueuerit.] Iſta clauſula eſt neceſſaria: nam & ſi mandetur prouiderì de beneficio ſpectãte ad præſentationẽ, inſtitutionem, collationem, & quamlibet prouiſionem Capituli, non tamen prouidebitur de beneficio ſpectante ad electionẽ. cle 1. de præb. niſi hoc expreſſum fuerit: vnde diſpenſatus ad beneficia ſpectantia ad collationem talis N. non cẽſeretur diſpenſatus ad beneficia ſpectantia ad electionem: vnus quippe modus nõ comprehendit alium modum. c. cum in illis, §. 1. de præbendis in 6. maxime non comprehenditur electionis modus: vt ſcripſi in §. præfatique ordinarij, in verb. diſpoſitionem. de collation. in Concorda.

Miſtum in odioſis nõ cõprehẽditur.

¶ Seu talia miſtim fuerint.] Videlicet quod vnum regulare cum ſeculari fuerint vel dignitas cum regulari, vel officium regulare cum dignitate, ſiquidem miſtum non comprehenditur in odioſis. l. ſecunda. vbi Barba. & Iaſ. ff de verborum obligatio. ſecus in fauorabilibus: l. quæritur. ff de ſtatu hominum, §. omnium. vbi Iaſ. de actio. in inſtitu. ideo hic exprimit Papa vt etiam miſtim habere poſſit beneficia.

Diſpẽſatus vt duo obtinere poſſit beneficia, intelligitur ſi canonice ei conferãtur.

1 ¶Si tibi alias canonice conferantur.] Nunc reſtringit diſpenſationem, vt videlicet diſpenſetur ad duo, ſi canonice ei cõferãtur, alias ſi ipſe propria auctoritate ea beneficia acceperit, ea tenere nõ poterit: c. eum qui, de præbend lib. 6 & fundatur iſta clauſula in c. ſi gratioſæ, de reſcr. li. 6. c. non poteſt, de præb. ibidem, de canonica collatione ſupra dixi in princip. huius libri, in prima parte.

2 Idem ſi cum aliquo diſpenſetur, vt obtenta beneficia retinere poſſit, intelligitur ſi canonice ea habuerit, d. c. ſi gratioſæ. Aretinus conſ. 7 procedendum, col 3.

3 Idem ſi conferatur beneficium Titio, quod vult papa vt poſſit recipere, & retinere cum aliis, quæ habet: intelligitur ſi ea habeat canonice: per c. dudũ, 2. de elec. Spec. in titu. ſic lapſis & diſpen. §. dicendum, verſ. quid ſi aliquis.

Diſpẽſatus inhabilis ad plura ea retinere non poterit.

4 Quinimo diſpenſatio irregulari vel crimino ſo ante rehabilitationem conceſſa, vt plura habeat beneficia, non proderit ei, nec valebit, vt ea tenere poſſit, per dic. cap. ſi gratioſæ: quia papa non videtur tollere vitium illud, niſi id exprimat, capit. dudum, 2. de elect. vbi Arch. no. 21. ſic ait, nam diſpenſatio de pluralitate non operatur aliud, quàm vt pluralitas non noceat, ſed non operabitur, quod illa canonice poſſideat, arg. l. legata inutiliter. ff. de leg. 1.

Duæ diſpenſationes an concurrere poſſit.

5 Alioqui duæ concurrent diſpenſationes: quod eſt prohibitũ, niſi quatenus exprimũtur, ſicut duæ fictiones, l. 1. C. de doris promiſſio. Bald. in c. cauſſam. colum. 2. nume 5 de reſcript. per cap. 2. de filijs presby lib 6 Domin. conſ 126. Martinus.

6 Niſi hoc eſſet in diſpenſatione expreſſum, videlicet non obſtante irregularitate &c. nam odioſæ ſunt diſpenſationes, & iuri contrariæ, cap. 1. & 2. de filijs presby. in 6. & quamuis ſint partibus fauorabiles, tamen ſtricte veniunt interpretandæ,

vt no. in l. ſi.de condic. indeb.& ſuprà dictum fuit.

7 Ideo quælibet incompatibilitas tolli debet, alias una tantum ſublata, remanet altera : quemadmodum ſublata vna excommunicatione, non tollitur alia, c. officij de ſenten. excomm.

Irregularis diſpēſatus ad duo non efficitur inhabilis, ſicut alius qui duo abſque diſpēſatione poſſidet.

8 Sed dubium magnum eſt, an hic irregularis duo beneficia poſſidens ex valida diſpenſatione efficiatur inhabilis, ſicut alius, qui poſſidet ſine diſpenſatione Domi.conſ.126. Martinus decidit nō fieri inhabilē: quia is efficit inhabilis ad bñficia, & ad ordines, qui duo bñficia retinet incō patibilia ſine diſpenſatione, vel cū diſpenſatione minus ſufficiente & nō canonica, extraua. Execrabilis, §.porro,& §.qui vero, de præb.c.dudum, 2.§.inſuper, de elec.

9 Tamen ſi quis habeat diſpenſationem canonicam, & poſtea non canonice obtineat duo beneficia, hic peccat, ſed non efficitur inhabilis: vt docet Specul. titu. de elect. §. dicendum, verſ. quid ſi diſpenſatur. Idem Domi.conſil.126.allegat Innoc.in dict. capitu. dudum, §. inſuper, de elect.

10 Sed contrarium ibi tenet Anto. Nam hic dumū eſt diſpenſatus, ſi canonicè cōferantur: ergo ſi non canonice conferantur, nequaquam intelligitur diſpenſatus, quia non eſt ſeruata forma, c. Piſanis, de reſtitutione ſpoliator. & quia de vno dixit, de altero negauit, c.nonne, de præſumptio. & quia diſpēſatio ad hæc nō eſt canonica: ergo ipſe ſic ea poſſidens efficitur inhabilis. Cui ſentētiæ me ſubſcribo poſt Philipp. Fran.in c.non poteſt, de præb.in 6. irregularē tn̄ ad duo diſpēſatum putarē non incurrere inhabilitatem ratione vitij tantum, quia vere eſt diſpenſatus: ſed illa nō poteſt ratione criminis tenere, certe non efficiť inhabilis: ſed hi qui duo non canonice adeptus eſt, eo quod ad illa non eſt diſpenſatus, per hoc verbum ſi canonicè conferantur, efficitur inhabilis: & ſic conciliantur opiniones.

¶Conferātur.] Quamuis hoc verbum cōferātur, ſit generale, & alios modos cōprehendens, titu vt eccleſiaſt. benef. ſine diminu. conferant. tamē cauſſa vberioris expreſſionis alios etiam prouidendi modos exprimit papa, videlicet aut eligaris aut præſentis, vel alias aſſumaris, forte per commendam, vel inſtituaris &c.

Diſpenſatus ad

Et ſic vi iſtius verbi concludi poteſt, quòd diſpenſatus ad duo curata non cēſetur diſpenſatus ad illa duo quæ iam ſunt collata, quia dicit ſi cōferantur: & ſic deficit mens Pontificis: ideo non videtur diſpenſatum ſuper eo, quod ipſe ignorat: l. mater, ff. de inoffi. teſt. c. 1. de cōſt. lib. 6. & iſta diſpenſatio tendit, vt poſſit recipere: ergo de iam receptis non cogitauit papa diſpenſare: & huius eſt ſententiæ Panor. in c. ad aures, de reſcript. Ioann. Andr. in c. dudū 2. & Ancha. ibi 21. no. de elect. c. poſtulaſti col. pen. de reſcr. doct. in d. c. nō poteſt. Oldrad. cōſi. 325. thema quæſtionis, col. 2. non poteſt hoc caſu per fictionem retrotrahi, quia extremū à quo non eſt habile, eo quòd iam ſit priuatus primo ergo non poteſt habere locum fictio, Bartolus in l. ſi is qui, ff. de vſuca.

duo non cenſetur diſpenſatus ad illa quæ iam obtinet.

Niſi in iſta diſpenſatione ſpecialiter habita fuerit mentio beneficiorum obtētorum, & papa ſecundum hanc expreſſionem diſpēſaſſet, ſic intelligiť opinio Paul. in l.& militibus. C. de teſta. milit. ſic conciliaui in tract. nominat. q. 15. nu. 34. poſt Iaſ. in d. l. & militibus. facit text. in c poſtulaſtis, in prin de cler. excom. miniſtr.

Ad recipiendum debet quis capax ſieri.

¶ Recipere.] Ideo dicit, quia prius quis debet reddi capax ad recipiendum: quam ad cōſeruādum: Ideo recipere dicit, alias per adeptionem ſecūdi vacaret primum, c de multa, de præben. & ſic duo cū effectu recipere non poſſet. idem dicitur in c. quamuis, & c. ſi gratioſæ, de reſcr. in 6.

Et text' dicit libere recipere, ideſt ſine alia diſpenſatione & onere. Clementina vltima, de ætate & qualitate, ſcripſi in §. præfatique ordinarij, de coll. in Concor.

Diſpenſatus vt recipiat nō poterit retinere.

¶ Et in ſimul retinere &c.] Vult etiam quòd non ſolum recipiat hæc beneficia, ſed & illa retineat, quia nō minor eſt virtus quàm quærere, parta tueri. & ſic diſpenſatus vt poſſit recipere, non poterit ea retinere: verum proderit hæc diſpenſatio: vt per adeptionem ſecundi non ſtatim vacet primū, quod alias vacaret, per capit. de multa, de præbendis. & ita loquitur Domin. in c. non poteſt, illo titulo in 6. licet Philippus teneat ibi contra.

Diſpēſatio vt quis retineat duo operetur.

Et ſi papa diſpēſet cū epiſcopo, vel alio de retinēdo beneficia, quæ hēt hęc retentio, duos operatur effectus, videlicet prouiſionis, & diſpēſationis: ut quis plura retineat benefitia incompatibilia. contra c. de multa, de præbendis. Aegidius Bellamera deciſione 472. ſi epiſcopus, vbi dicit iſtam retentionem uitiari ex ſubreptione, & ſi pertinens beneficium iniuſte, impetra-

impetrauerit diſpenſationem, quod illud poſſit retinere, illa gratia erit ſubreptitia, ſi nõ fiat mentio fructuum perceptorum, vt docet idem Aegidius in c. dudũ, col. vlti. de elect.

Diſpenſatus iuſte eſt ĩt in foro conſcientia tutus

¶ *Licite.*] Tam in foro contentioſo, q̃ conſcientiæ, gloſſa in capitu. quę in eccleſiarum, de conſtitution. capitu. 1. verſiculo ſed extitit, de conceſſione præbendæ, in 6. & c. conſtitutionem, de regular. ibidem. & ſic diſpenſatus cum cauſſa tutus eſt, & in foro poli, & fori, ſcilicet quando cauſſa vera eſt, & iuſta: quia diſpoſitio papæ in vtroque foro excuſat, c. 1. de conſtit & c. 2. illo tit. in 6. vbi glo. & doct.

Seculari datur ſeculare beneficium in titulum, in commẽdam vero regulare.

¶ Ad ſecularia in titulum &c.] Declarat quomodo hæc & recipiantur, & retineantur, videlicet, quòd ſecularis ſeculare beneficium in titulum teneat, regulare verò in cõmendam. Nam vnius vxoris vir quis eſſe debet, c. cum nõ ignores, de præbendis: ſed iſti poteſt aliena commendari vxor: ſic ſeculari datur titulus vnius beneficij, quod ſit ei in verum titulum. Sed quod amplius eſt, regulariter cõmendabitur ei, & dabitur in commendã, vt videlicet habeat iſtud ſecundum regulare commẽdatum: non enim poteſt vtrique eccleſiæ præſidere quis tanquàm titulatæ, ſed vni tanquam commendatæ, alteri verò tanquàm titulatæ præerit, c. fin. & per totum, 21. q. 1.

Idem in regulari diſpenſatio, videlicet vt regulare in titulũ habeat, ſeculare autem tanquam alienum, quia ſecularibus debitum teneat in commendam, clemẽt. ne in agro, §. cæterum, de ſtatu monach. Nam qui plures eccleſias retinet, vnã quidem titulatam, aliam verò ſub commendatione retinere debet, cap. qui plures. 21. quæſt. 1.

Papa ad vitã cõmenda.

1 ¶Quoad vixeris &c] Commenda fit ad tempus, & perpetuò, c. extirpandæ, §. qui verò, de præbẽd c. nemo, de electon. in 6. & ſuperius dixi. Iõ ad ſciẽdum quanto tẽpore velit papa relinquere huic impetranti beneficia commendata, dixit ad vitam, & ita permanebit beneficiũ, quòd ſic commendatur perpetuo, ideſt quoad vixerit is, qui diſpenſatus eſt niſi reſignauerit illud, aut alias facto ſuo amiſerit, vt pote ob delictum: alias quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro a nobis auferri non poteſt, l. id quòd noſtrum, ff. de reg. iur. & inferius dicetur in tertia parte, quot modis beneficia amittantur.

Tertiũ Papa ad annum cõmendat.

2 Interdum quoque papa commendat tertium ad annum, vt interim vnum ex tribus diſpenſatus dimittat, ſed hic dicit, quoad vixeris, & ſic uberior eſt diſpẽſatio. Beneficia vero quæ in titulum conceduntur, perpetuo dantur, capitu. ſi gratioſæ, de reſcriptis, capit. ſatis peruerſum, 66. diſtinctione.

Diſpenſatus vt retineat per annum vltra annum vacat beneficium.

3 Animaduertendum eſt, quòd interdũ papa cum aliquo diſpenſat, vt duo curata recipere valeat, dummodo intra annum dimittat vnum: tunc niſi intra annum iſte dimiſerit alterum, eſt priuatus primo: & ſi contenderit vtrũque retinere, priuatus eſt vtroque; inhabiliſque efficitur ad alia. extrauag. Execrabilis, de præb. Ioan. 22. nec prodeſt iſta diſpenſatio, poſtquam nõ eſt impleta conditio, c. ſuper eo, & ca. verum, de conditio appo

Prorogatio diſpẽſationis aliquando conceditur.

4 Sed hoc caſu ante finitum tempus cõſulerem a papa petere diſpenſationis prorogationem ad vitam, & hoc ſolet quandoque literatis & nobilibus concedere.

In prorogatione de parrochialibus eſt faciẽda mentio.

5 Vnde ſi petatur hæc prorogatio ad vitam de parrochialibus, tamen in diſpoſitione nõ ſit clauſula, & de parrochialibus ad vitam: illa nõ apponetur in bulla: nam hæc prorogatio etiam de parrochialibus, eſt noua diſpenſatio: ideo ſicut in prima debebat exprimi, ſic & in iſta prorogatione, quæ niſi fuerit expreſſa, bulla non cõficietur de parrochialibus, ſed de nouo impetrabitur illa parrochialis in vim nouæ prouiſionis.

6 Niſi antea fuerit ab alio impetrata poſt tempus: quod fieri poteſt, non obſtante prorogatione inualida: requiritur tamẽ in noua impetratione mentionem fieri primæ diſpenſationis & vacationis:

Diſpenſatus ad duo vt dimittat alterum ſine adiectione tẽporis nõ eſt priuat⁹.

7 Diuerſum eſt ſi papa non appoſuiſſet certum tempus, intra quod dimitteret vnum, vel alterum, tunc nõ eſſet priuatus, nec vno, nec altero: quia illa uerba volumus quod dimittat, faciunt monitionem: vt conſuluit Domi. conſ. 106. ſuper dicto dubio, quẽ refert & ſequitur Boer. in deci. Burdegal. q 119. quidam renunciauit, & ideo hoc caſu requireretur priuatio, poſtquàm non eſt facta niſi monitio.

Diſpenſatus vt vnũ dimittat non poterit illud dimittendum permutare.

8 Adde quod hoc caſu, quo quis intra certum tempus beneficium dimittere tenetur non poterit illud dimittendum permutare cum alio: nam ſic illud non cenſeretur dimiſiſſe. De Rota deciſione tricenteſima vigeſimanona, Tu obtinens, in nouis, [ſub tit. de re iudic. deciſ. 12.] & deci-

mittẽ dũ per. mutare.

ſione 581. Papa reſeruauit, in antiquior. [ſub titu. de rer. permutatio. deciſio. 13.] ac in titulo de rerum permutatio. deciſio. 3. [Bernard. de Bilignet.] nec cenſeretur diſpenſatus ad illud, quod compermutatum haberet, etiam ſi eſſet ſimplex, ideoque realiter dimittere tenetur, & cum effectu: vt ſuperius dictum fuit, niſi omnia alia amittere velit: & niſi hoc fieret coram papa expreſſione facta.

Dimittere verbo ſufficit beneficium.

9 Et cum quis dimittere beneficiũ debet, non alias tenetur illud reſignare, quã vt verbo tenus collatori dicat, ſe illud dimittere: & collatoris erit illud alteri libere conferre poſt dimiſſionem, cui voluerit idoneo, vt docet Calde conſi. 5. titul. de renunciat. ac Cardinal. in clem. 1. no. 15. de pœnis.

10 Sed quamuis do. de Rota deciſ. 250. nota quod vbi papa in antiq. [ſub tit. de reſcript. deciſ. 65.] dicant, quod cum quis tenetur dimittere beneficium ex diſpenſatione papæ, quod illud dimiſſum vacabit, in Curia tamen hanc reſeruationem in Francia non ſeruamus. imò coram ordinario ſufficit, quod ipſe dimittat, & ordinarius conferet: & hoc iure vtimur.

Per adeptionem qũ vacat primum tãtum.

11 Etiam per adeptionem ſecundi vacat primũ, c. de multa, de præb. & per adeptionem tertij duo prima, clement. ſi plures, de præbend. Staphil. in tertia forma expecta. fol. 11. ſequen. vnde ad duo diſpenſatus adipiſcendo tertium, duo prima vacant, & tertium retinere poterit: per d. clem. ſi plures.

12 Intellige quando eſſet in diſpenſatione loco dimiſſi &c. tũc ſolum vacabit primum: quod ſi non dimiſerit, ſed cum alijs retinuerit, tunc omnia vacabunt poſt menſem pacificæ poſſeſſionis, & impetrari poterunt, per extra. Execrabilis.

Diſpenſatus ad duo non põt. tertium recipere.

13 Alioqui ſi diſpenſatus ad duo, tertiũ obtineat, non valebit collatio tertij: nihilominus vacabũt duo prima, c. ordinarij, §. in conferendis, de officio ordi. in 6. niſi fuerit clauſula illa loco dimiſſi, &c.

Intellectus ad §. in conferendis.

14 Veruntamen ſi quis fuerit diſpenſatus ad duo, & obtineat parrochialem eccleſiam cum prioratu non curato, ſi conferatur ei altera parrochialis, & ſic tertiũ beneficium, huius tertij collatio valebit: quia §. in conferendis, loquitur quãdo fit collatio habenti plures dignitate, perſonatus, ſeu plura curata, vt non valeat collatio tertij incompatibilis.

15 Secus ſi habeat prioratum regularem cum curato, qui prioratus non eſt incompatibilis niſi ratione qualitatis, quia regularis, perſonæ ſeculari concedi iure nõ poteſt: ſed ratione beneficiorũ nulla eſt incompatibilitas, ideo valebit collatio tertij, ſed vacabit prima parrochialis per adeptionem iſtius: quod eſt valde notandum ad intellectum d. §. in conferendis.

Clauſula & de parrochialib. ad vitã eſt exprimenda.

16 Inſuper ſi quis petat diſpẽſari ſecum ad tria incompatibilia, etiam ſi parrochiales eccleſiæ, vel dignitates etiam maiores &c & in diſpoſitione non ſit clauſula, & de parrochialibus ad vitam, ſed iſta clauſul. & de tribus incompatibilibus ad vitam, dummodo non ſint plures quam duæ eccleſiæ parrochiales, per iſtam clauſulam non poterit habere parrochiales duas: quia in ſignatura debebat eſſe de parrochialibus ad vitam.

Cum igitur ſit omiſſa, non cenſetur ad illas diſpẽſatus: nec illa clauſula dummodò, non operatur conceſſionem, quia inducta ad reſtrictionem, non operantur argumentum. l. legata inutiliter, ff. de legatis & fidei commiſſi: primo. Et ſuper his ſæpius conſului: & hoc eſt valde occultũ, ſicut ars Cabaliſtica olim Iudæis.

Diſpenſatus ad duo qũ illa poſſit dimittere, & alio duo habere.

¶ Illaque ſimul dimittere &c.] *Etiam* Papa vult, vt hic diſpenſatus poſſit illa duo ſimul dimittere, & alia duo loco illorum recipere, & retinere: hoc eſt neceſſarium propter textum in cap. non poteſt, de præbendis in ſexto. vbi diſpenſatus ad duo intelligitur de duobus primis, quæ ſi dimittat, ad alia non cenſetur diſpenſatus, ob id iſta hic conceditur. facit textus in l. bones, §. hoc ſermone, dum nupta erit, primæ nuptiæ intelliguntur. ff. de verbor. ſignificatio. vbi abunde ſcripſi, & Alex. in l. diuortio, §. ob donationes, ff. ſoluto matrimo. Iaſon in l. qui per ſalutem, & in l. duobus, §. ſi ei qui, de iureiurand. poteſt enim vnum hodie dimittere, demum alterum ſucceſſiue. quòd ſi vnum exprimeretur aut concederetur, aliud non veniret, per l. cum prætor, ff. de iud. ideo exprimit, & ſimul, & ſucceſſiue dimittere &c.

Permutare põt diſpenſatus & coram ordinario.

¶ Simpliciter.] Siue ea dimittat, ſimul vel alterum, aut ſi fortè eſt aliud ademptum, cap. ſi beneficia, de præbend. lib. 6. Seu reſignet ea ſimpliciter, aut cauſſa permutationis: vt dixi ſupra in materia reſignationis. quia hoc ei permittitur hic.

¶ Vel ex cauſa permutationis.] *Et ſic* cauſa permutationis poteſt dimittere: & hæc permutatio poterit fieri etiam coram

ram

ram ordinario, qui authoritatem huic præſtare ſolet, capitulo quæſitum, de rerum permuta. c. vno, eod. tit. in 6. ſic conſuluit Gemi cõſi. 97 Titius habuit, col. 2. ſed ordinarius antequam conferat ſecundum, proſpicere debet diſpenſationem, c. ordinarij, §. in conferendis, de offi. ord. in 6. & ſi iſta clauſula ſit in corpore & partis petitione & cum clauſ. permutãdi, &c. & non fuerit repetita in clauſulis. non prodeſt regularibus diſpẽſatis ad ſeculare beneficium: nec quidam ſecularibus diſpenſatis ad regulare, ſed prodeſſe poterit ſecularibus quo ad ſecularia, vt in locũ dimiſſi aliud habere poſſint ſimile, ita vidi de ſtylo ſeruari: qđ notes: & ſic videatur ſignatura, quæ alias non poterit extendi.

Clauſula pmutandi in ſignatura eſſe debet.

[Aduertendum eſt ad intellectum c. ordinarij §. in conferẽdis. de offi. ord. in 6. iſta demum locum habere quando confertur beneficium plura habenti, tunc non valet collatio vltimi, ſi ad illud diſpenſatus non ſit, cum non poſſit illa retinere.

Secundo requiritur quod epiſcopus videat diſpenſationem. ibidem.

Tertiò quòd appareat per illam diſpenſationem quòd poterit acceptare & retinere vtrumque.

Quartò quòd ſi non poſſit retinere, qđ dimittat vnum. d. §. In conferendis. quod eſt verum in eo qui plura habet.

Sed ſi quis diſpenſatus ſit ad duo, ad vnum ſeculare & regulare, ſi obtinuerit vnum regulare, ſi conferantur ei aliud. valebit collatio ſecundi, nec vacabit primum, donec obtinuerit pacificam poſſeſſionem ſecundi. c. de multa. de præben. c. commiſſa. de elect. lib. 6. Et ſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem velit reſignare ſcm, non poterit. quia vtrunque habere non poterit & hæc reſignatio faceret vt vtrũq; haberet, ſaltem cum effectu. Ideo debet reſignare vnum ex duobus antequã vltimũ adipiſcatur. Sed poterit non acceptare, & tunc retinere poterit & primum.]

¶ Quoties tibi placuerit.] Quia dici poſſet, vt forte intelligitur: ſi bis, ter, aut ad ſummum, quater dimiſerit, non vltra ratione infinitatis vitandæ, c. 2. de reſcri. lib. 6. iõ ſubnectit quoties tibi placuerit: dimittere poſſis. pluries igitur ea dimittere & permutare licebit, prout lubuerit: vt conſuluit Do. conſ. 97. Titius, col. 2. natura enim dictionis quoties, ni reſtricta ſit, eſt variandi, etiam in infinitum, l. quod ſi nolit. §. ſi quid ita, ff. de ædil. edict. Archi.

Diſpenſatus plura beneficia recipere & dimittere poterit.

in c. nunc verò, 9. q. 3 ſcripſi in Interpre. L. vnic. in 1. no. in vlti. limit. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. & Dec. conſ. 169. & diligenter, primo dubio, & dimittere capitur hic generaliter, quomodocunque dimittat, ſiue reſignãdo tacite, ſeu expreſſe, vel alio mõ dimittendo, c. ex parte 1. de off. dele. dixi in trac de pacif. poſſ. nu. 153.

Dimittere generaliter capitur.

¶Et loco dimiſſi vel dimiſſorum aliud, vel alia, ſimile. vel diſſimile, aut ſimilia, vel diſſimilia beneficium ſeu beneficia.] Ideo dicit aliud. loco dimiſſi. nõ alia: quia ſi in locum dimiſſi quis acciperet duo. vacaret primũ. clementina ſi plures, de præbend. nec huiuſmodi diſpenſatio porrigeret ſe ad iſta tria, quæ ſi cõtenderet ſimul retinere, vacarent etiam illa duo, extrauagan. Execrabilis Ioan. 22. ob id loco tantum cuiuſlibet dimiſſi poterit aliud habere, & iſta clauſula non datur à ſummo pœnitentiario. ideo ſi habueris ab eo diſpenſationem, oportet aliam a Papa impetrare, narrando, quod in Francia nõ adhibetur iſti fides: & de viribus facultatũ pœnitentiarij hæſitatur, ideo ad maiorẽ cautelam ſumes hanc nouiſſimam, quæ non tm̃ taxatur, ſicut ſi de nouo impetraſſes. Nota *Simile*, nã ſi relinquat curatũ, aliud curatum obtinere valebit: vel ſi duo curata dimittat, itidem alia duo ſimilia, vel ſi duas reliquit dignitates, duas alias recipere poterit, & intellige qđ dimittat cũ effectu, alioqui ſi dicat ſe verbo dimittere, & aliud accipiat, vacabit primũ: vt dictũ fuit c. priuſquam. 27. q. 1. quam dimiſſionem ſufficit diſpẽſato probare factam corã ordinario: niſi probet aduerſarius eum poſtea illud dimiſſum poſſediſſe, & fruct' ſuo nomine recepiſſe. docto. in cap. ordinarij. de offi. ordi. in 6.

Loco dimiſſi aliud capi põt, nõ plura.

Pœnitentiarius ad duo diſpẽſat. ſed non clauſulã ponit loco dimiſſi, &c.

Dimiſſio corã ordinario fieri põt.

¶ Vel diſſimili.] Reliquit curatum, poterit dignitatem eius loco recipere vel reliquit ſeculare, poterit regulare recipere, quæ clauſula eſt magni momenti & vtilitatis: & docto. not. d. capit. non poteſt. de præben. in 6. vnde cum quidam profeſſus ordinem mẽdicantium fuiſſet translatus ad ordinem Sancti Benedicti, ac diſpenſatus, vt poſſet habere beneficium curatum dicti ordinis, quod obtinuit, & demum cum alio permutauit, illud ſecundum retinere non valuit, quia ad id non erat diſpenſatus: cum diſpenſatio ſine iſta clauſula de primo intelligatur. d. cap. non poteſt. Aegid. Bellamera conſ. 8. in primo dubio: & diſpenſatio vt loco dimiſſi aliud

Dimittẽs vnũ beneficium aliud & non ſimile recipere poterit.

ha-

habeat, intelligitur de ſimili. gloſ. in authen. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugit. & ſupra dictum fuit: ideo hoc verbum intelligitur etiam de diſſimili: vide Feli. conſ. 4. dubitatur.

Intellige tamē de primo, quod habuit cum effectu: nam ſi collatum ei fuit beneficium, quod per ſententiam amiſit, nō nocebit quominus obtinere poſſit, quia intelligitur de primo cum effectu. l. 1. ff. quod quiſque iuris. c. relatum de cleric. non reſid. Ancharan. in c. 2. col. 1. de filijs presby. in 6. per c. hæc autem verba, de pœnitent. diſt. 1. Bal. in c. olim. col. 2. de reſcrip. per l. hæc conditio prima. ff. de condit. & demon. Iaſ. in l. diuortio. §. quod in annos. ff. ſoluto matrimonio. poſtea papa repetit beneficia, vt eſt videre in bulla, vt eam in titulū recipere poſſit, vel in commendam: vt in ea continetur, quare eam videas. [Et quæ ſcripſi in l. nomen filiarū § fi. ff. de verb. ſignifi.]

Commēdatari' vti poteſt fructibus beneficij, ſed non abuti.

1 ¶Necnon debitis &c.] Vult papa, quod licet habens beneficium in commendam dicatur depoſitarius. gl. in c. nemo. de electio. in 6. qui non facit fructus ſuos, tamē ex gratia concedit, vt diſponere poſſit de beneficij fructibus commēdati, vt in hoc æquiparetur habentibus in titulum, qui diſponunt, vel diſponere debent: hæc autem ſunt paria diſponere, vel diſponere debere. argum. l. quod te. in fine. ff. de rebus credi.

2 Sed an commedatarius beneficij fructus diſſipare poſſit, Alciatus hoc cōcedit in l. pactum curatoris. C. de pactis. hoc tamen non videtur verum, imo ſacrilegium committit qui bona eccleſiæ diſſipat. cap. penul. & ibi Imo. vlt. not. de pecul. cleric. Panormitanus in c. fi. col 2. de pigno. hoc docet Do. Probus in cap nemo deinceps. in addit. ad Io. Monachum de elect. in 6. & ego prius in interpret. c. poſtulaſtis. de cleric. excommu. miniſtr. in 4. not. etiam hic tex. dici debuerūt, videlicet quòd hic commendatarius poſſit diſponere de fructibus beneficij, ſicut debent illi, qui in titulum habent, ſed his non licet diſſipare, multo minus commendatarijs.

Beneficiarius quomodo d' fructib' beneficij diſponere debeat.

3 Sed quomodo debeant hi diſponere; reſpon. per canones antiquos epiſcopi habebant mediam partem, aut tertiam oblationum, quę fiebāt in eccleſijs. c. de his. & ſeq. 10 q. 1. eo quod erant pauperes, & boni: verum tempore ſuccreſcente cœperunt augeri bona epiſcopatuum, & ipſi fieri diuites, non tamen ob hoc meliores.

4 Ideo ſtatutum in 2. Bracharen. concilio fuit. vt nullus epiſcoporum per ſuam diœceſim præter honorem cathedræ ſuæ, id eſt duos ſolidos, aliud aliquid per eccleſias tollat, neq; tertiā partem ex quacunque oblatione populi parrochialibus eccleſiis facta ſibi vſurpet, ſed eccleſiæ reparationi ſeruet, & ſingulis annis ratio epiſcopo fiat: nam ſi tertiā partem illam epiſcopus tollit, lumen & ſartatecta abſtulit eccleſiæ: verba ſunt tex. in c. placuit. 10. q. 3 & idem habes in c. priſcis ibidem.

Epiſcopi tertiam quam olim habebant reparationi relinquere debent.

5 Vbi glo. dicit illam tertiam dari ſolitam epīs. vt onus fabricæ ſubirent: verum cum hodie multis bonis & diuitijs abundent, nihil à parrochialibus eccleſijs accipere decet, niſi ſynodaticum & cōſcripta in c conquerente de ordin. off. Nempe ſi poſſent epi iſta recipere, quidam auari deuorarēt oēs eccleſias parrochiales ſuī epiſcopatus, quia fere deuorant non dicam vnam prouinciam, verum totum orbem, & adhuc non eſt ſatiata damnabilis illorum ambitio, Deus eos videre faciat.

Bona eccleſiarū in tres partes diuidi debent.

6 Itaque bona eccleſiarū hodie in tres debent diſtribui partes, vt prima ſit clericorum beneficiariorū, ſecūda pauperum, tertia fabricæ. c. conceſſo. & ſequ. 12. q. 2. nec valet conſuetudo, quòd ſua tertia non detur pauperibus. capit. cognouimus. ibidem. quia hoc eſt contra bonos mores: necare enim videtur, qui alimenta denegat l. necare ff. de liberis agnoſcendis. & cap. paſce fame morientem, [quiſquis enim paſcendo hominem ſeruare poteris,] ſi non paueris, fame occidiſti. Gregorius lib. de officijs, & in c. paſce. 86. diſt.

7 Quantum vero ad fabricam eccleſiæ valet conſuetudo, vt parrochiani eam faciant, & reparationes. docet Archid. in d. cap conceſſo. & Panorm. in c. 1. de eccleſi. ædificand. poſt. Innoc. in cap. fina. de his quæ fiunt à maior. parte cap. facit capitu. de his. de eccleſ. ædifican. & Angel. Clauaſ. in ſua ſumma, in verb. clericus. 3. ſed qui non obtinet iuſte beneficium, non facit fructus ſuos c. cum dilectus. de inrepatro. Cald. in reperto. in verb. beneficium adeptum.

Prælati quod nō bene eccleſiæ bona admiſtrēt.

8 Non audeo dicere, quomodo noſtra memoria fructus eccleſiarū exponantur: quandoquidem ex noſtris prælatis videmus quoſdam, qui totum Regnum deuoraui, & eſcas pauperum, vt in vno conuiuio ducentos aureos expendere non verean.

rean.

reantur,& ſolldum pauperi denegent:alij vero ſuos cõſanguineos ditãt, & pauperes tam inhumaniter negligũt,vt miſertima quandoque fame illos mori ſinãt: qui omnes hæc agentes ſunt fures, & homicidę, ac ſacrilegi,& ad reſtitutionum tenẽtur, cum non ſint domini, ſed tantum administratores.cap.ſecundo de donatio. Panorm.in cap. cum ſecundum. de præb. c. gloria.12.q.2.cap.ſi quis in atrio.17.q.4. & mortaliter peccant. c. donare. cum ſequen. 86. diſtinctione. Florent. in tertia parte ſummæ,titu.15.c primo.§.finali. & titulo vigeſimo, c.ſecundo. §. vtrum Bertrand.conſ.258.viſo, in ſecundo volumine,ex prima editio & hodie multi ex noſtris ſunt ſurdi,& cęci:Deus per ſuam gratiam eos illuminare dignetur.

Alienare bona eccleſiæ non põt bñficiarij.

¶ Alienatione tamen penitus interdicta.]Edictum eſt prohibitiuum in omnes beneficiarios,ne poſſint alienare bona beneficiorum: vt in titu. de reb. eccle non alienand. quia nudi ſunt adminiſtratores & procuratores rerum eccleſiæ,c.2.de donat.& vſurarij.e poſſeſſiones.vbi gloſſ. de reb.eccleſ.non alienand. & c.ſi. de pecul. clericor.

Intellige de immobilibus eccleſiæ, & de mobilibus pretioſis, quæ æquiparantur in l.lex quæ tutores. C. de adminiſt. tut.Ioan.Lupus in repet.c. per veſtras. §. 18. de donat.inter virum & vxorem.

Hic multa de prohibitiõe alienationis dici poſſent,& quæ ſolẽnitates in his alienationibus rerum eccleſiæ veniant ſeruãdę.& quibus caſibus non requirantur: & ad valeat conſuetudo, cum alijs multis quæ abunde ſcripſi in compen. alien. rerum eccleſ. quamobrem hic repetendum non duxi.

1 ¶Defectu prædicto videlicet non obſtan.] papa hic narrat illa, quæ poſſunt obſtare:de his non obſtan.ſcripſi in bulla nouę prouiſionis:ad ibi dicta nunc te reijcio,ne repetam toties vnum.

Per clauſulam motus proprij non fit diſpenſatio.

2 Notandum eſt,ꝙ per non obſtan.non fit diſpenſatio:ſed ea quæ obſtant diſpoſitioni tolluntur. Et primo per clauſulam motus proprij non diſpenſatur, ſed tollitur tantum ſubreptitio.c.ſi motu proprio. de præb. lib 6.gloſ & doct.in clem.ſi Romanus.illo tit.Sic conſuluit Card. conſ. 96.papa.col. 146. effectus motus proprij congreſſi in forma mandati in Concord. in glo.motu proprio.[vbi etiam 50. effectus illius conſcripſi.]

De clauſula vna cum obtentis an inducat diſpenſationem.

3 Clauſula vna cum obtentis conferimus,non inducit diſpenſationẽ ſuper obtentis,ſed tollit ſubreptionem.c.non poteſt.de pręb.lib. 6. niſi quoq; diceretur, quod utrunq; valeat retinere. clem. 1. de præb.Speculat.in tit.de lapſis & diſpenſa. §.dicendum.verſ.quid ſi indulgetur.

4 Niſi eſſet ad duo diſpenſatus, & papa conferat illi tertium, vt illud poſſit vna cum obtentis recipere, & retinere, tunc importat diſpenſationem illius tertij, cũ videlicet iam habeat diſpenſationem de duobus,ergo illa tria retinere poterit; alioqui ſuperflua eſſet clauſula,vt doct.ſcribunt ibi.

Diſpenſatus vna cum eccleſia S. Pauli & aliã hrẽ,non poterit cum alia iſtã habere.

5 Animaduerte tamen,quòd diſpenſatus ad obtinendum eccleſiam ſancti Seuerini vna cum eccleſia ſancti Pauli,ſi dimittat eccleſiam ſancti Pauli,non poterit retinere cũ alia, eccleſiam ſancti Seuerini; quia diſpenſatus eſt tantum vt eccleſiam ſancti Seuerini retinere valeat cum eccleſia S. Pauli,non vero cum alia;ideo ſi quis permutet eccleſiam ſancti Pauli cum eccleſia ſancti Euſtachij,eccleſiam ſancti Seuerini non poterit cum eccleſia ſancti Euſtachij tenere;& alias vidi maximam cõtrouerſiam ſuper his;vide doc.in d.c. non poteſt.

Not.bene.

6 Vnde vidi diſpenſatum quendam epiſcopum,ut una cum ſuo epiſcopatu teneret aliqua beneficia,translatus eſt ad alium epiſcopatum,nihil dicendo de beneficijs: dixi vacaret per ſuam promotionem ad alium epiſcopatum,ſicut vacaſſent ante diſpenſationem c,cũ in cunctis §. cum vero de elect.Et hoc modo uidi multas diſpenſationes corruere.

Clauſula non obſtante nõ inducit diſpẽſationẽ.

Nota bene,quia pauci aduertũt;& hoc poteſt euenire contra illos, qui omnes abbatias,uel fere epiſcopatus habuerunt, & de uno ad alterum transferuntur, ſicut iuuenes de uno ludo ad alterum.

7 Idem in clauſula, non obſtã. ꝙ aliud habeas conferimus,vt ſubreptionem tollat, nullam autem diſpenſationem inducat dicto cap non poteſt ideo iſte poterit ultimum tenere,ſed utrunque non: vt docet Felin.in c,nonnulli.col.8. uerſ. addatis etiam gloſ.de reſcript.

8 Imo etiam non ſufficeret clauſula in non obſtan.ſed requiritur quòd diſpenſatio in diſpoſitiuis ponatur, alias non prodeſt.tex.in clem.1.de pręb.Calder. conſ. 4.rub.de præb.Rota deciſ. 280. in antiq. [ſub tit.de filijs presbyt. deciſ. 3.] Fel. in

c nonnulli col.8.de reſcript [Idem ſi Papa diſpenſet, vt beneficium S. Seuerini præter alia, quæ habes, obtinere poſſis non videtur diſpenſatum, vt alia beneficia poſſis retinere p.c dudum.2. de electio. vbi interpretes. & Bart. in l. Seio. §. vxori. ff. de annuis legat.]

Per adeptionem ſecundi quando vacet primum

9 Et ſic per adeptionem ſecũdi curati vacat primum, & in dignitatibus, & perſonatibus idem ſtatutum iuit in c. de multa, de præbend. Et idem per adeptionem, & conſecrationem, confirmationem, & acceptionem epiſcopatus vacant ipſo iure beneficia, quæ epiſcopus habebat antea. d. c. cum in cunctis § cum vero de elect. §. ſi. de mandatis Apoſtolic. in Concordat.

10 Idem per adeptionem Abbatiæ etiã quando beneficia ſunt ſimplicia vniformia: vt vocant. docto per adeptionem ſecundi: in eadem eccleſia vacat primum, cap. literas. de conceſſ. præben. & quando vi ſecundum adipiſcitur. cap. eum qui, de præbend. in 6.

Per adeptionem ſecundi curati nõ vacat epatus.

11 Veruntamen per adeptionem beneficij curati nequaquam vacat epatus. tex. ad hoc ſingul. c. cum in noſtris, de conceſ. præbẽ. quia ſine papæ voluntate dimitti non poteſt. c. quãto, de transl. epiſ. c. niſi. de renunciat. ideo non vacat epiſcopatus per adeptionem alterius beneficij curati, vel dignitatis, aut abbatię ſeu priorat.

12 Alias regulariter per adeptionem ſecundi beneficij ſimplicis non vacat primum ipſo iure, etiam ſi ex ſtatuto vel cõſuetudine vtrumq; requireret reſidentiã: ſed is poterit eligere, vtrum velit. c. referente. de præben. & Panor. & alij in c. extirpandæ. ff. qui vero illo titu.

13 Quia diſpoſitio primitiua loquens in curatis, & alijs non extenditur ad alia, de quibus non loquitur, c. quia nonnulli. de cleric non reſident. vbi Panor. & in c. de multa de præb glo. in c. ſi. de iure patro.

Impetrans beneficium vacans per adeptionem ſecundi quid probare debeat.

14 Et ſi quis impetret beneficium, eo ꝙ poſſeſſor detinet ſine diſpen ſatione, oportet quod impetrans hoc probet, vt aſſerit Paulus Pariſ. cõſi 138. dico in iſta cauſſa, vol. 4 etiam ſi ſit negatiua, ſecundũ eum. Ego contrarium tenerem: quia habens pro ſe præſumptionẽ non probat, ſed onus probandi transfert in aduerſarium. l. admonendi. & l manifeſtæ. ff. de iureiur. ſed impetrans habet pro ſe ius. quod vide licet non licet alicui poſſidere plura beneficia incompatibilia. cap. quia nonnulli. de cleric. non reſident. vt ſupra dixi, ergo qui poſſidet, oportet ꝙ probet ſe diſpẽſatũ. c. ordinarij. de offi. ordina in 6. vt alibi ſcripſi fateor tñ ꝙ impetrans tenetur probare illum duo poſſidere, ſi poſſeſſor neget: & poſſeſſor ipſe debet oſtendere ſe diſpẽſatum, & hoc iure vtimur, uel unius dimiſſionem: ut abunde ſcripſi in glo. poſſeſſa §. uolumus. de collat. in Concord. quando illa duo ſunt incompatibilis.

Priuilegia Cluniacen. & Grandimon. & quò ad illorum beneficia.

¶ Quibus inter alia caueri dicitur &c. Recitat priuilegia Cluniacen. & Grandimonten. ordinum hoc continentia. uidelicet quòd beneficia illorum nullis commendari poſſint, niſi ſacræ Rom. eccleſiæ Cardinalibus.

Vel niſi his, qui profeſſi fuerint expreſſè illorum ordines, de conſenſu abbatum illorum Mariſcon. & Lemouicem. uel ſi concedatur alijs, quòd commẽdatarij teneantur intra certum terminum in ſtatutis illorum expreſſum aſſumere habitum & profeſſionem emittere: alias non ualeant commendæ, & illi commendatarij remoueri poſſint. hæc omnia latius patẽt in ſtatutis illorum.

Item Abbas Cluniacẽſ audiri ſolet an audientia contradictarum pro toto ordine, & quolibet mẽbro à ſua abbatia depẽdẽte ſine ſpeciali mãdato: ut docet Aegid. Bellam. conſ. 32 pro introductione, col. 6. uerſ. ſecundo deduco. & idem dicam in alijs curijs, ut audiri poſsit pro ſuis membris, ſi intereſſe prẽdat. Old. cõſ. 204. 1. q.

Clauſula latiſsime extẽdẽda in ſignatura põnẽda & in non obſtante.

¶ Ac cõſtitutionibus &c.] Vult cõſtitutiones, indulta, cæteraque priuilegia non obſtare, etiam ſi ad uerbum de eo eſſet facienda mentio. nam quo ad hoc uult haberi pro ſufficienter expreſſis.

Non omittendum, quod ſi in diſpenſatione ad regularia in commendam petatur derogatio priuilegiorum, puta Clunia. ordini conceſſorum, & in ſignatura dicatur, & cum derogatione priuilegiorum dicto ordini cõceſſorum, nec ſit illud uerbum, latiſſime extendenda: tunc in bulla non poterunt narrari priuilegia, & illis derogari; ſed tantum poterit dici non obſtan. priuilegijs dicto ordini cõceſſis, quibus derogamus; ſed illa derogatio minus ſufficiẽs erit; Ideo ſis cautus, ut iſta cures in ſignatura conſcribere, quemadmodũ ſupra not. in trac. ſignat grat. [Item non valet prouiſio niſi fiat mentio huius ordinis Cluniacenſ. etiam cum clauſula generali, non obſtan. doct. in c. cum ordinẽ. de reſcript facit c. ſacroſancta. de elect.]

¶ Prouiſo

Dictiones ita tñ, dummodo, & proviſo æquiparãtur

¶Prouiſo &c.] Hæc dictio,& dictio ita tamen,& dummodo fere æquiparantur,& reſtrigũt ac modificãt præcedentia. l. Lucius.§. quæ habebat. & l. ita tamen. ff. ad Trebel. Lucas de Pẽna in l.1. C. de colla. fund.fiſcal.lib. 11. ſcripſi in gl. ita tamen. § 1.de mand. Apoſtol.in concor. & ſic Papa diſpenſare vult,vt hæc incompatibilia ſimul á minore teneantur , dummodo iſtæ eccleſiæ debitis non fraudentur obſequijs.

Clauſula vt animarũ curã nõ negligatur quando apponi debeat.

Secundo ne animarum cura negligatur. cle. 1. de præbend. ſoletque poni hæc clauſula in diſpenſationibus ſuper pluralitate. maxime quando conceditur epiſcopo, vt poſſit retinere beneficia cum epiſcopatu,& quando diſpenſatur cum minore ad Curatum,& ſi diſpenſetur de non reſidendo , vel quando beneficij Curati ſit vnio,ac quando diſpenſatur de non promouendo : quibus caſibus de ſtylo curię Roma. ſolet hæc addi clauſ. vt animarum cura non negligatur.

3 Tertio quòd ſi qua alia onera illis incompatibilibus immineant,quod nullatenus negligantur,ſe ipſorum onera ſupportentur,quod fieri debet.cap.de monachis. de præb.c.1.illo.titu.in 6 cle.1.de iure patro. ſcripſi in tract.de congrua por.

Et ſic iſte minor debet interim habere ſacerdotem, qui curæ deſeruiat : alioqui non prodeſſet eidem diſpenſatio. quia dicit prouiſo &c.& hæc videtur eſſe Papæ mens per iſtam particulam quæ interdũ importat conditionem. gloſſ. & docto. in clem. vt præteritę de elect. de Ripa.lib.2. reſpon.c.9. princeps, col. 1.

Sed aliquando facit modum. vt Barto. docet in l.quibus.§.Termilius. ff. de cond. & demonſt. per l.cum ab eo. ff. de contrahen. empt. Sed Bal. in ca. dudum. 2.col.6. de elect. dicit non facere conditionẽ, ſed obligare ad ſic faciendum: ideoque ſtat diſpenſatio: vt docet glo. in c. non poteſt. de præb. lib.6.& Do. de Rota deciſ. 231. ordinario in not. [ſub tit. de cõdi. appoſ. deciſ. vnica.]& Dec. cõſi. 327. viſo caſu. n. 3. idẽ in clauſul. dummodo,&c. vt docet Spec. in eod. tit. §. dicẽdum. verſ. ſed quid ſi in indulgentia:& iſtæ clauſulæ reſpiciunt beneficia quæ perpetuam requirunt reſidentiam,non vero ſimplicia: vt conſuluit Ancha. conſ. 17. ſuper primo. in princ. Alia multa põderaui in bulla nouæ prouiſionis ideo hic ſiſtam ratem, ad alia vtilia percurrens.

De diſpenſatione ſuper defectu natalium.

Natus de meretrice nõ debet in eccleſia recipi.

Videamus † de diſpenſatione ſuper defectu natalium vt uocant pragmatici Curiæ Roma. certum eſt dominum prohibuiſſe. ne de ſcorto natus reciperetur, & ne in eccleſia miniſtraret. Deut. 23.c. *Nõ ingredietur manzer hoc eſt, de ſcorto natus, in eccleſiam domini vſque ad decimã generationem.* c. innotuit de elect. c. per venerabilem. in fin. qui fil. ſint legit. ſic declaratur in c. niſi cum pridem. de renunc. ſic quod in illis, qui paterna vitia non ſequuntur, poſſunt ſuffragari virtutes , quæ inducent ſummum Pontificem ad diſpenſandum, ſi morum honeſtas eos commendabiles reddat. cap. preſbyterorum . 56. diſtin. nam vndecunque naſcantur homines, ſi parentum vitia non ſectentur , honeſti ſalui erunt. c. Vndecunque. ibidem : & nunquam de vitijs erubeſcamus parentum , ſed illud vnum quæramus. Semper amplectamur virtutem non . eſt omnino nec de virtute, nec de vitio parẽtum aut laudandus aliquis, aut culpãdus.

De vitijs parẽtum nõ eſt quis vituperandus.

2 Nemo vero inde aut obſcurus , aut clarus eſt: imo etiam vt conſideratius aliquid dicamus, aut expreſſius, neſcio quomodo magis ille reſplendet, qui ex parentibus natus á virtutibus prorſus alienus ; quam ipſe qui fuit Dei virtute mirabilis. ſunt uerba Ioann. Chryſoſt. in cap. nunquam 56. diſtin.

Rationes prohibitionis baſtardinę ingredi in eccleſiam adminiſtrandi gratia.

3 Verum ne iniuria tales prohibiti fuiſſe videantur , huius prohibitionis cauſſa triplex aſſignari poteſt. prima eſt dignitas & excellentia clericalis, & ſacramẽtorum, quæ turpibus & infamibus cõmitti non debet. c. inter. de exceſſib. præla. & regul. infamibus. de reg. iur. in 6. l. neque famoſis. C. de dignita. lib. 12.

4 Secunda ratio eſt in deteſtationem criminis paterni, quod plerunque deteſtatur in filijs, vt puniantur temporaliter. c. quæro cum ſeq. 6. q. 1. & l. quiſquis. C. ad leg. Iul. maieſt. c. vergentis. de hæretic. & ne diffametur eccleſia. Card. in c. præſentium, de filijs presbyter.

Filij vitia parẽtum ſequi ſolet.

5 Tertia eſt ratio incontinentiæ paternæ. ſolent enim filij vitia parentũ ſæpius ſequi. cap. ſi gens Anglorum. 56. diſtin. & dicitur, ſæpe ſolet ſimilis filius eſſe patri. glo. in l. quod ſi nolit. §. qui mancipa. ff. de ædilit. edic. Gofred in ſumma, de filijs presbyt. Et quia iure præſumitur is incõtinens, cuius pater fuit. c. 1. & c. ſi gens ibi

libi-

libidine furentes. 56. diſtin. Ioan. And. in reg. ſemel. de reg. iur. in 6. refert Alciat. in tract. præſump. in reg. 1. verſic. vigeſimoquarto & ſicut incontinentia vxoris labefactat virum. c. in conuiuio. 32 qõ. 1. & c. ſi cuius. 34. diſt. ſic & multo fortius incontinentia patris maculabit filium. vt Gofr. aſſerit in d. ſumma.

6 Sex item rationes affert Præpoſ. in c. presbyterorum. 56. diſtin. igitur iſtarum aliqua ratione ceſſante: non ceſſabit vtique prohibitio. §. affinitatis. de nupt. in inſt. quamobrem opus erit diſpenſatione.

Baſtardi ad ordines ꝓhibiti.

7 Ex his itaq; reperio multas à iure poſtea factas ꝓhibitiones; prima quo ad ordines: quia poſtquàm dominus prohibuit illis ingredi Eccleſiam, per quondã conſequentiam, ordines quoque denegauit eis, nec non primam tonſuram. cap. 1. & per totum de filijs presbyt.

Eps diſpẽſat ſup tonſura & beneficio ſimplici.

8 Tamen poterit naturalis ex Epiſcopi diſpenſatione primam tonſuram & ordines minores ſumere, ac beneficium ſimplex obtinere. c. 1. de filijs presbyter. in 6. ſed non maiores ordines ſine Papæ diſpẽſatione. c. 1. eod. tit.

9 Cæterum requiritur, quòd epiſcopus ante collationem beneficij, vel tonſuræ diſpenſet cum hoc illegitimo, alias nõ valebit actus. nec conferendo videtur diſpẽſare Doct. in d. c. 1 quod ſecus eſſet in Papa, niſi epiſcopus hoc ſciuerit. Peruſ. ibi contra alios: ſed prima communis eſt, & tenenda.

Ad curatũ vel ꝓbẽdã Eccleſiæ cathedralis Eps cũ illegitimo nõ diſpẽſat

10 Epiſcopus tamen non poteſt diſpenſare ad curatum, vel ad dignitatem, nec quidem vt hic præbendam in eccleſia cathedrali obtineat. de Rot. deciſ. 136. voluerunt, in no. [ſub tit de fil. presby. deciſ. 2.] & deciſ. 408. in antiq. gloſ. in §. item cenſuit. in verb. Cathedralibus. de colla. in prag. quàuis Archid. videatur tenere contra in d. c. 1. & Oldr. conſ. 215. puncta. & Iaſ. conſ. 104. in 1. vol. ac Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 3. par. q. 16. [ſub tit. de reſciſſione ſpoliat. deciſ. 16.

11 Ego autem annuerem primæ ſententiæ per tex in d. cap. 1. ibi; & obtinere beneficium, cui cura non imminet animarũ, dũmodo ſit tale, ſuper quo per ipſum epiſcopum valeat diſpenſari; ergo epiſcopus nec in omnibus quidem ſimplicibus valet diſpenſare, videlicet in canonicatibus 70. diſtin. c. ſanctorum.

12 Imò epiſcopus in nullo ſimplici diſpẽſat, in quo pater anteà miniſtrauerit, teſte Staphil. in tracta. de literis grat. titu. de qualit. & ſtatu benefi. verſic. primo quòd ſit illegitimus, & ita ſeruat ſtylus curiæ Romanæ, vt epiſcopus nullo modo in prębendis Cathedralis eccleſiæ diſpenſet cũ illegitimo, propter honorem & præeminẽtiam illius eccleſiæ. c. quàuis. de præb.

Illegitimus ad ordines ꝓmotus ſine diſpẽſatione nõ eſt irregularis.

13 Adde etiam quòd ſi illegitimus fuerit ad ſacros ordines promotus ſine diſpẽſatione, & demum celebrauerit, non tamẽ efficitur irregularis: quia hoc non eſt iure cautum, licet peccet celebrando. Doc. in c. ſi. de cleric. excõ. miniſt. Spec. in tit. de lapſis & diſpenſa. §. iuxta.

12 Vnde in bulla, quam hic illegitimus impetrabit, oportet quòd faciat mentionẽ de defectu natalium, & quòd eo non obſtante aſſumpſit maiores ordines; ſed de irregularitate quàm non incurrit, non eſt opus facere mentionem. Doct. in c j. de re iudic. lib 6. & ita ſeruat ſtylus curiæ Romanæ, vt aſſerit Præpoſ. in cap. Apoſtolica. 56 diſtin.

Illegitimus beneficia habere prohibetur.

15 Secunda prohibitio generalior eſt, ne beneficium vel beneficia habeant in eccleſia, tanquam beneficiarij. d. cap. 1. de filijs presbyt. & per totum in decretal. & in 6. vnde ſi illegitimus impetrauerit beneficium non valet impetratio, niſi facta mentione defectus natalium. c. 2. illo tit. in 6.

16 Siue beneficia conferantur eiſdem in titulum, ſiue in commendam: immo ſi pater cedat commendæ, non tamen illa poterit conferri filio ſuo baſtardo; vel ſi reſignet titulum beneficij, illegitimus filius illud nullo modo põt habere; ſiue pater cedat, ſiue alius nomine ſuo: quia Cõmẽda in hoc regno non differt à titulo; vt plenè docui ſupra tract. de commenda.

17 Veruntamen ſi media perſona habuerit illud beneficium in commendam, vel in titulum; purgatũ erit vitium: quicquid in contrarium Doct. dicant de commenda. Et ita ſeruaretur in Regno, vt naturalis diſpẽſatus ad beneficia poſſit hſc beneficiũ, etiã ſi pater miniſtrauerit mediate.

18 Prohibentur etiam ad dignitates eccleſiaſticas, & perſonatus ſine diſpenſatione Apoſtolica promoueri. c. ſi eo. titu. Ad dignitates vero temporales alijs deficientibus recipi poterunt. l. Spurij. ff. de decurio. l. vt gradatim. §. 1. de mune. & honor.

Beneficiũ ĩ quo pater miniſtra-

19 Tertia prohibitio eſt ius canonici, per quam illegitimus, ſed nec quidem legitimus poteſt habere beneficium, in quo pater fuit præfectus ſiue (vt dicunt) prꝏximè

miniſtra-

uit, filiꝰ et legitimus obtinere prohibetur.

miniſtrauit. cap. ad extirpandas, de filijs presbyt. Præpoſ. in ſumma. 56. diſt. in fin. c. ex parte 2, de teſtib.

20 Nec ſcilicet beneficia iure hæreditario, & ſanguinis concedi videantur. ca. ex transmiſſum. & c. conquerente, de filijs presby. c. 1. de præb. licet quidam inſtanter petant eo prætextu beneficium conferri, quòd plures de eorum familia illud habuerunt; quæ ratio potius inducit ad eos repellendum, ne ſucceſſio procedat in beneficijs. c. venerabilem. circa fin. verſ. inſuper. de elec. vbi Panor. quē ſequitur Dec. in c. inter. no. 2. de reſcr. Vndè ſcribit Gratia. in c. Apoſtolica. 8. q. 1. his verbis, Apoſtolica auctoritate prohibemus, ne quis eccleſias & præbendas, præpoſituras, capellanias, aut reliqua eccleſiaſtica officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expoſtulare: quòd ſi quis improbus, aut ambitionis reus attentare præſumpſerit, debita pœna mulctabitur, & poſtularis carebit.

Beneficia iure hæreditario nō deferūtur.

21 Limitatur niſi pater miniſtrauerit. ibidem ſolum de facto. c. conſtitutus. ibidē, vel vt conductor, & ſic nomine alieno. argum. l. quæſitum. ff. de in ius vocan. c. conſtitutus. eodem.

Purgatū quando cēſeatur vitium.

22 Vel niſi purgatū fuerit vitium: vtpote quia facta fuit collatio poſt dimiſſionē patris extraneo, qui demum extraneus poſtea reſignauit filio; tunc quia illud vitium purgatum fuit per mediam perſonā, non erit opus diſpēſatione, dum alias ſit legitimus. Intellige ſi præfatus extraneus adeptus fuerit poſſeſſionem, & miniſtrauerit d. cap. ad extirpandas.

23 Secus ſi ſtatim reſignauerit: fieret. n. fraus, vt ſimulatque reſignatio facta eſſet in fauorem extranei, ipſe ſtatim in fauorē filij aut nepotis, reſignaret. quod eſt reprobatum, ne fiat fraus nominis, ſeu perſonæ ad perſonam, reg. fraus. de reg. iur. in 6. & ſic cēſuit Senatus Pariſ. pro do. de Roche baron. contra filium Epiſcopi Annicien.

Areſtū.

Baſtardi nunquā beneficia quę parētes obtinuerunt habere poſſunt.

24 Hodie verò per declarationem Clementis VII. anno incarnationis Domini cɪɔ 1533. nonas Iunij Pontificatus ſui anno 7. cautū eſt, ne vllo vnquam tempore baſtardi habeant beneficia eccleſiarū, in quibus pater præfectus fuit: nec valeat diſpēſatio in contrarium, eo quòd non ſine turpitudine eſt, vt filius poſt patrem miniſtret: & turpitudo patris ibi reuelatur: ob id niſi fiat mentio huius declarationis clem. vel per æquipollens, non valebit diſpenſatio: quod eſt notandum.

Nepos non pōt habere beneficiū quo auus miniſtrauit.

25 Idem in nepote, qui non poteſt habere beneficium, in quo miniſtrauit auus. gl. in c. ad extirpandas. eod. & c. presbyterorum. 56. diſtin. vbi Card. & in cap. Apoſtolica, vbi & Archidiac. 8. q. 1. Panorm. & alij in cap. 2. de arbit. & in c. accedens, de accuſat. Bened. in repe. c. Raynutius, in verbo, & vxorem. nu. 693. de teſtam.

26 Licet quidā dicant eum poſſe præfici, quamdiu pater viuit, ſecus ſi fuerit mortuus; cum tunc nepos ingrediatur locum patris, & ſic tanquam filius reputatur. l. Gallus. ff. de liber. & poſth. ego indiſtinctè putarem locum eſſe prohibitioni, ſiue pater viuat, ſiue non; quia filii appellatione venit nepos. l. liberorum. ff. de verb. ſig. & ſic fieret legi fraus: nam qui non poſſet dare filio, nepoti concederet. Adhæc eadem ratio procedit in nepote, quæ in filio, ſiue pater ſuperſtes ſit aut mortuus; quia ſemper videtur ſucceſſio, & l. Gallus. in hoc locum non habet.

27 Amplia etiam in nepote legitimo de ſuccedente ex ſpurio, vel ſpuria, vt loquitur d. c. ad extirpandas, de filijs presby. vt etiam in prohibitione contineatur & ita cenſuit Senatus Tholoſa. contra nepotem ex filia ſpuria Rogerij le meſtre, pro do. Io. de nuptijs. anno 1534. & pronunciatū in uigilia Pentecoſtes.

Areſtū.

28 Et ſic nepos quamuis legitimus non poteſt recipi ad beneficiū, in quo auus miniſtrauit, poteſt tamen ſumere ordines, & habere alia beneficia non obſtante macula patris: vt docet tex. ī c. dominus. & Præpoſ. in c. presbyterorum. 56. diſtin. necnō ſuccedere, & alios actus exercere, dum aliud canonicū non obſiſtat; vt in ſimili dicit tex. in c. uno de æta. & qualita. in 6.

pater filij beneficiū habere poteſt.

29 Non prohibetur tamen pater habere beneficiū filij, ſ. in quo filius miniſtrauit. tum. quod hoc non inueniatur expreſsè prohibitum, tum etiam quia odioſum eſt, ergo potius reſtringendum, l. cum quidā. ff. de lib. & poſthu. cui dici poteſt, ordine turbato ſuccedis Bulgare nato gloſ. in l. nā & ſi parentibus. ff. de inoffi. teſt. & quia hoc etiam rarum eſt, ut filij theſaurizent parentibus, & eis beneficia reſignarent.

Nepos patrui, vel auūculi non prohibetur beneficiū obtinere.

30 Nepos etiam, quem vulgariter nuncupamus patrui, uel auunculi non prohibetur habere beneficium ſui patrui uel auūculi, cap. ex parte 2. de offic. deleg. & d. c. 2. ubi Panor. de arb.

31 Verum ſi diſpenſetur cum filio ut poſſit præfici in Eccleſia, in qua pater miniſtrauit,

Clauſula diſpẽ. dummode ſimul nõ miniſtrent.

ſtrauit, ſolet in ſignatura inſcribi, dummodo ſimul non miniſtrent, propter decorem. domus Dei. d c. cum decorem, eo & hoc docet Staphil. in tract. de liter. gratiæ tit. de qualit. & ſtatu benefi. verſi. 1. ꝗ ſit.

Legatus nõ diſpenſat, vt filius eccleſiã, in qua pater miniſtrauit, habeat.

32 Nullus præterea legatus diſpenſare põt, vt filius etiam legitimus habeat illud beneficiũ, in quo pater miniſtrauit: vt decidit tex. in c. dilectus. de filijs presbyter. niſi papa hoc ei expreſſim conceſſerit.

33 Quarta prohibitio eſt, vt filius nedũ prohibeatur obtinere eccleſiam, in qua pater miniſtrauit proxime, ſed etiam illã, in qua præfectus eſt pater, vtpote quia epiſcopus. c. adhæc. de filijs presbyter.

Filius in eccleſia, i qua pater eſt p̃fectus, an bñficiũ hr̃e poſſit.

34 Idẽ ſi pater eſſet curatus, & filius vellet eſſe vicarius perpetuus. c. conquerente. c. ad extirpandas, de filijs presbytero.

35 Etiam ſi filius non habeat adminiſtrare, ideo non poterit habere canonicatum, vbi pater eſt epiſcopus, vel vbi aliud beneficium obtinet. Ant. & alij in d. c. ex tranſmiſſa. ibidem.

36 Si vero ſint diſſimilia beneficia poterit. cap. adhęc. ibidem. Et aſſerunt quidam hanc prohibitionem procedere tantum in illegitimis. indecorum enim eſt, vt in altaris officio illegitimus filius impudico patri miniſtret. c. cum decorem, eod. & hoc eſt ſine dubitatione.

37 Sed & in legitimo idem dicit gl. in c. ad abolendam, ibidem per illum tex. ibi ne canonicorum filij maxime ſpurij canonici fiant. Ego putarem hanc prohibitionem tãtum habere locum in illegitimis, per rationem ſuperius dictam, quia ſcandalum præbet filius ſpurius, quando cum patre miniſtrat, quod non facit filius legitimus: & ad hoc eſt tex. in d. c. adhæc, & huius eſt ſententiæ Calderi. conſi. 1. eo. titu. quem refert & ſequitur Dec. in c. inter. 2. no. de reſcrip.

Canonici filios duplici hr̃e poſſunt.

38 Nec refragatur c. ad abolendam, ibi, maxime ſpurij: quia ex canonicis filij põt oriri in duplici differentia. primo naturales tñ, ſi canonicus nondum ſacris initiatus ſit, & progenuerit ex ſoluta: ſi vero ſacerdos fuerit, tunc natus ex eo ſpurius eſt c. niſi, de renunc. igitur vult tex. filios canonicorum non poſſe canonicos eſſe, nec præfici in eccleſia, in qua pater eſt canonicus, quia ſunt illegitimi, & maxime ſi ſint ſpurij id eſt geniti à patre presbytero.

39 Sed concilium non ideo vult prohibere, quin legitimi filij poſſint eſſe canonici in ea eccleſia, in qua pater eſt canonicus, vel epiſcopus. & ſic puto intelligenda iſta iura: quamuis doc. valde ſuper his dubitent, & iſta opinio de conſuetudine ſeruatur, vt nuſquam viderim à legitimo peti diſpenſationem obtinendi canonicatum in eccleſia, in qua pater legitimus habet. de Ripa in d. cap. inter, in 4. no. de reſcri.

Genitus illicite cũ vxore cẽſet illegitimus.

40 Quinta, genitus illicite cum vxore propria, videlicet poſt votũ vtriuſq; emiſſum, cum ſit baſtardus. debet hoc in impetratione exprimere, videlicet quod ſit genitus & procreatus ex legitimo matrimonio quidem, ſed pater & mater ingreſſi fuerant religionem. & poſtea ex congreſſu fuit genitus. hoc dicit glo. in c. miniſtri. 81. diſt. & in c. cum multæ. 12. q. 2. doctores in cap literas, de filiis presbyter.

41 Si vero natus ſit licitè, vtpote ab vxore, quæ maritum ſuum ignorabat eſſe ſacerdotem, tunc illius bona fides excuſat, vt faciat hunc filium legitimum. c. cũ inhibitio, de clandeſti. de ſpon. c 2. & c. ex tenore, qui filij ſint legi. quamobrem tunc ille nulla indiget diſpenſatione, cum verè ſit legitimus propter bonã fidẽ matris.

Sacerdotis ſiliũ ſufficit, ꝙ ꝗ̃ probetur.

42 Veruntamen ſi probauerim aliquem eſſe filium ſacerdotis, ſufficit ad transferẽdum in eum onus probandi, ſe fuiſſe progenitum ante ſacerdotium, aut bona fide matris cap. inter cæteras, de reſc. quæ bona fides præſumitur, quando publice matrimonium eſt celebratum l. fi. vbi docto. de ritu nup. ff. vel quando vocatis amicis contractum fuit. Panorm. & alij in c. 2 qui filij ſint legit.

43 Et de his omnibus & ſingulis prohibitionibus, ſi locus eis ſit, opus eſt in diſpenſationibus facere mẽtionem, alioqui ſubreptitia erit impetratio: necnon ſi loco plurium vna tantum inſeratur, doct. in c. 2. eodem titu.

Diſpẽſatur cũ baſtardis à iure et ab hoĩe.

44 Item duobus modis cum his diſpẽſatur à iure, & ab homine, a iure, in quam, ſi illegitimus ingrediatur religionem. c. 1. eo. quia religionis ingreſſus omnẽ abſtergit maculam. c. non liceat. 19. q. vlt. vt inferius dicetur abundãtius [in titulo ſeq.] Ab homine diſpenſatur videlicet a papa ad omnia, ab Epiſcopo ad beneficium ſimplex. & ad minores ordines. c. 1. eo. ti. li 6. vt ſuperius dictum fuit.

45 Nec quidem legatus diſpenſare ad dignitates, & curata, nec ad maiores ordines poterit, per text. iuncta gl. in d. c. 1. in fi. eo. & Pari. cõſi. 136. ſtante, in nu. 26. in

4.volum.niſi papa hec ei ſpecialiter conceſſum fuerit.

Cauſa diſpenſationũ in illegitimis.

46 Verum quia ſuperius dictum fuit diſpenſationem ſine cauſſa factam non valere dubium eſſe poteſt, quæ cauſſæ legitimæ diſpẽſandi ſint in his naturalibus. Reſpon.tex in c.innotuit,de elect.his verbis multa in hoc caſu diſpenſationem inducere videbantur,literarũ ſcientia, morũ honeſtas, vitæ virtus,& fama perſonæ:vnde in diſpenſationibus iſtorũ hæc dici ſolẽt.

Diſpẽſare oportet cũ illegitimis ad tonſurã & ad ordines.

47 Ex prædictis apparet quod circa illegitimos multiplex diſpenſatio concedi ſolet. Primo vt tonſuram,& ordines ſacros aſſumere poſſint:quod eſt eiſdem communiter a iure prohibitum,c.cum in cunctis de elec.& c.1.& per totum de filiis preſbyt.e.per venerabilem,in fi.qui fil. ſint legit.quo caſu ſi papa diſpenſet ſimpliciter, vt ordines ſumere poſſit,intelligetur de minoribus,nõ de maioribus arg.c.lector. 43.diſt.ſi quidem odioſa eſt diſpenſatio: quamobrem non extendenda regu. odia, de reg.iur.& ſuperius ſcripſi in effectu diſpenſationis.& hoc docet Specul. in eod. ti.§ poſtremo, verſ. quid ſi diſpenſatũ eſt.

Diſpenſandum cũ illegitimo ad bñficia.

48 Secundo hic diſpenſatus ad ordines etiam ſacros,non cenſetur diſpenſatus vt beneficium habeat, quia diuerſa ſunt:c.1. eo.lib.6.& quia diſpenſatio non extenditur, vt ſuperius dixi: nempe illegitimus non eſt capax etiam penſionis eccleſiaſticæ quæ prouenit ex beneficio extirpandæ,in fi.& ibi do.de præb.Hiero. Gigas ĩ tract.penſ.q.16.& quia loco beneficij hſ. c.ad audiẽtiam.2.de reſcr.& fructus pars rei habentur.l.fructus.ff.de rei vend.

Diſpenſatus ad bñficiũ non cenſetur diſpenſatus ad penſionem.

49 Quinimo diſpenſatus ad beneficia ẽt quæcunq; generaliter, non tamen cenſetur diſpenſatus ad penſionem,nempe qa hoc eſt odioſum,nec extendendũ, c. quãuis,& e.cui de nõ ſacerdotali,de præb. li. 6.Fel.in c. ad audientiam.2.de reſcr. Gigas d.q.28.& ſeq.ſed forte contrarium eſt uerum, vt alibi dicam.

Diſpẽſatus ad vnũ beneficiũ, ſi pluranõ poterit hr̃e nec vnũ cu ratũ aut dignitatem.

50 Tertio illegitimus diſpẽſatus ad vnũ non cenſetur ad plura diſpenſatus, etiam ſimplicia beneficia.c.ſi.eo.tit.in 6.

51 Quarto diſpenſatus illegitimus ſimpliciter,vt poſſit habere beneficium non poterit habere curatum:d.c.1.quia maior idoneitas in illis requiritur. c.cũ in illis de præb.in 6.ideo oportet exprimere in diſpenſatione & præbendas ac canonicatus in eccleſia cathedral.c.quamuis, 1.de præbend.in 6.

52 Quinto eſt exprimendum, quod etiã dignitates habere poſſit,alias diſpenſatio non extenditur ad eas:vt doc. aſſerunt in c.ſi.eod.tit.in 6.& ſuperius dictũ fuit:imo etiam ſi fuerit expreſſum quod dignitates obtinere poſſit, adhuc non poterit obtinere dignitates curatas,per d. c cum in illis.ideo hoc quoque exprimendum erit in diſpenſatione.

53 Sexto perſonatus,officia,& parrochiales eccleſiæ debent exprimi, quemadmodum ſupradixi proſequendo bullam diſpenſationis.

54 Septimo dignitates maiores in eccleſia poſt pontificalem, & principales in eccleſiis collegiatis.c.ſi.de præb.

55 Octauo ꝙ obtinere poſſit in illa eccleſia,in qua pater miniſtrauit, exprimendum eſt,vel ſi pater eſt ibidem præfectus, canonicus.c.pen.eod.

Illegitimus ſecularis ad beneficia diſpenſat. ad ſecularia intelligitur.

56 Nono ſi cõcedatur diſpẽſatio illegitimo ſeculari,intelligẽt ad ſecularia ꝑ qualitate perſonæ,l.plenũ.§.equitij. ff. de vſu & habita.vnde ſi regularia velit obtinere requiritur expreſſio in diſpẽſatione, & cõtra,cum hoc de iure non poſſit. cap. ſuper eod.de reg.Io.And. in reg.quæ a iure, de reg.iu.in 6.in Merc. Barb. in c. poſſeſſiones, de reb.eccleſ.non alien.c.cũ de beneficio,de præb.lib 6.

57 Decimo ſi duo uelit in eadem eccleſia,& vt dñt,ſub eodem tecto obtinere dẽt exprimi:alias non licebit habere duo in eadẽ eccleſia,c.literas.de conceſ. præben.

58 Vndecimo ſi quod habeat beneficiũ, illud eſt exprimendum. c.ſi proponente; & e.ad aures, ac e.cum adeo, de reſcript. c.non poteſt,de præb. in 6.

59 Duodecimo in ſecunda diſpenſatione debet facere mẽtionẽ primæ.c.2. de filijs presbyter. in 6. ſed non tenetur in impetratione beneficij facere mentionẽ diſpẽſationis ſuper pluralitate. cap.non poteſt de Rota deciſ.280 in antiq. [ſub titu. de appella.deciſ.24.]Iaſ in l. nec damnoſa. C.de precib.Imper. offeren.

Requiſita diſpẽſatione illegitimorũ vt exprimantur.

60 Vltimo debent iſta narrari in diſpoſitione,nec ſufficeret in non obſtante hoc inſerere. vel in executiuis, per textum in clemen.1.de præb.Calde.conſi. 4.illo tit. vel ſupplentes omnes defectus, & quos defectus tollere videatur, plene ſcribit Præpoſ.in c.Cænomanenſem, col. 1. 56. diſtin.nõ enim communiter videtur papa tacitos defectus tollere, quos videlicet ignorat.c.1.de conſti.in 6.Aegid.Bellame-

lamera conſi. 32. pro introductione, colu.
penul. verſic. ad quartum.

Qualitas ſpurietatis exprimēda.

61 Ad hęc qualitates ſpurietatis veniūt
in diſpenſatione exprimendæ, alioqui le
gitimatio, vel diſpenſatio nulla eſt. ut hēs
deciſ. Rotæ. tit. qui filij ſint legit. & plenè
Feli. in c. poſtulaſti, col. 4. & ſeq. de reſcri.
c. innotuit, de elect. & dicetur in 3. parte,
infrà in materia legitima, in reſcri. miſtis
[Sufficiet tñ exprimere ſe genitũ ex pre-
sbytero & ſoluta, quãuis ſit genitus ex ui
dua, quia per mortem viri ſui hæc fuit ſo
luta, vt diuus teſtat. Paul. Ergo expreſſio
fuit ſufficiens c. ſi. de ſecũd. nup. ubi no.]

62 Si tamen in prima legitimatione & di
ſpenſatione qualitates oēs quis expreſſe-
rit, & poſtea factus habilis impetret bene
ficium, ſufficit dicere ſe pati defectum na
talium, licet qualitates alias non expreſſe
rit: nam hæc ultima impetratio nō eſt niſi
executio primæ diſpenſationis: quam ob-
rem ad illam ſe referre debet. argum. l. ſi
defenſor. §. 1. ff. de interrogat. actio.

Illegitimus impetrans vnũ beneficiũ non tenetur facere mentionem de diſpēſatione ad plura

63 Quinimo ſi legitimus diſpenſatus ad
beneficium curatũ vnum impetrauerit,
non facta mentione diſpenſationis ad plu
ra, valebit impetratio: ſicut aſſerunt. dom.
de Rota deciſ. 280. in antiq. & Hierony.
Gigas in tract. de penſio. q. 20.

64 Idē dicunt doct. in licentia data ad
reſignandum, quandoquidem exigua eſt
gr͡a: nec difficilior redditur papa, quãobrē
non alia requiritur ſpuritatis expreſſio:
ſed hodie nec ſolet licentia peti, aut con-
cedi: doct. in clem. vna, de renuncia.

Qualitas ſpurietatis quando nō ſit exprimenda.

65 Item ſi quis impetret facultatem re-
cipiendi fructus in abſentia gratia ſtudij,
non eſt neceſſe ſpurietatis qualitates ex-
primere; nã omnibus ſtudere volentibus
concedi ſolet. c. cum ex eo, de elect. in 6.
hodie quoq; hæc facultas nō impetratur,
cum iure cōi concedatur. c. vno, de cleric.
non reſiden. in 6. c. licet, de præb. nam fru
ſtra impetratur quod iure communi con-
ceditur. l. 1. C. de Theſaur. lib. 10. & con-
ceſſa diſpenſatione non reſidendi fructus
recipi poſſunt c. licet, vbi doct. de præb.

Religionis ingreſſu illegitim' fit legitimus, & ad quæ.

66 Addendum eſt, ꝙ illegitimus per in-
greſſum religionis, & profeſſionem fit le-
gitimus quo ad ordines, vt ſine alia diſpē
ſatione promoueri poſſit, c. presbytero-
rum. 56. diſt. c. 1. de filiis presbyter. Arch.
in c. ſi ibidē, lib. 6. Oldrad. conſi. 215. pũ
cta. Ad ordines in quam, tam maiores, q̃
minores. d. c. 1. glo. in c. 2. de Apoſta. ſicut
olim quo ad ſucceſſiones datus curiæ le-
gitimus fiebat. §. quibus, de hæredita. quæ
ab inteſta de fer. in Inſti. l. eos, C. de his q
ſponte public. mune. ſubeunt, lib. 10. quia
religio maculam omnem abſtergit. tex. in
prin. authen. de monach. colla. 1. quia eſt
in virtutibus perfectus: ideo alia non re-
quiritur perfectio. gl. in c. quantumlibet,
47. diſt. c. nō liceat. 21. q. vlt. alioqui eſſet
contra intentionem ingredientis religio
nem, quæ eſt vel eſſe debet, vt Deo ſer-
uiat. & tamen hoc facere non poſſet.

Illegitimus factus monachus non eſt habilis, adepiſcopatus, et dignitates maiores, nec ad curata.

67 Verum iſte monachus factus non cē-
ſetur habilis ad obtinendum epiſcopatũ,
nec alias dignitates minores, vel maio-
res, nō abbatiã ſui monaſterij, nec curata
beneficia, niſi accedente papæ diſpenſa-
tione. d. c. 1. & ſi. eod. & ibi doc. quia d. c.
1. id prohibens, eſt tex. concilij, contra
quod non poteſt epiſcopus diſpenſare,
per gl. in c. cum dilectus, de elect.

68 Imo nec quidem ſimplicia beneficia
ſecularia, cum ſit regularis obtinere pote-
rit, etiam ex epiſcopi diſpēſatione. d. c. ſu
per eo, de regular. c. monachus c. ſi cupis,
& c. placuit. 16. q. 1. ſed manualia non cu-
rata ſic. c. 3. & c. ꝑpoſuit, eod. vbi no. & in
clem. 1. de ſupplend. negligen. prælat. Io.
And. in regul. quæ a iure, in fin. de regul.
iur. lib. 6. in Mercurial. quia per hoc non
infringitur ſtabilitas clauſtri, cum ibi mo
nachus maneat vt obedientiarius, ad ab-
batis nutum reuocandus ad clauſtrum: Se
cus eſſet in beneficijs aliis ſecularibus: &
hoc plene docet Præpoſ. in ſumma, 56. di
ſtin. [Abunde Ludo. Roma. in interpre.
authen. ſimiliter. in 7. ſpeciali. cauſæ: piæ
circa vltimas voluntates. C. ad legē Falc.]

Illegitimus factus monachus tenetur in impetrationibus facere mentionem de defectus natalium.

69 Etiam hic religioſus impetrando be-
neficium tenetur facere mentionem de-
defectu natalium; vt uidetur conſulere
Petr. Pariſ. cōſ. 44. pro d. Hieronymo, col.
prima in 4. vol. cum non ſit omnino inte-
ger per ingreſſum religionis.

Epī cum illegitimis ad penſionē nō diſpēſant.

70 Et an epiſcopus diſpenſare poſſit ille-
gitimum ad penſionem, Hiero. Gigas in
tract. de penſio. q. 17. dicit poſſe in illis ca
ſibus quibus poteſt imponere; tamen de
conſuetudine generali regni epiſcopi nul
lam imponunt penſionem, in conſequens,
nec ſuper hac penſione diſpenſare vale-
bunt. Et ita ſeruatur in forenſi iudicio; li-
cet forte de iure eſſet contrarium.

71 Prætereа non tollitur per ingreſſum
religionis irregularitas ex delicto, & cul-
pa illegitimi proueniens; vt ſi fuerit homi
cida; tum vero maxime quando religionē

ingre-

Irregularitas ex delicto proueniens non tollitur & ingreſsũ religionis.

ingreditur propter crimen.gl.in c.hoc ne quaquam.7.q.1.ſecus in illa, quæ venit ex macula ſolius illegitimatis abſq; ſua culpa: vt ea quæ prodit ex delicto patris, gl.& doct.in c.cum deputati, de iudic. & doc. in c.2.de apoſta. Præpoſ. in ſua ſumma 56.diſtin.glo.& doct.in c.1.& ſi.de eo qui furtiue ord. recepit.

72 Niſi quo ad actus temporales:vnde ille q. non poterat eſſe teſtis,quia periurus, vel furti condemnatus,ſi religionem profeſſus fuerit, teſtificari poterit: ingreſſus enim iſte purgauit maculam quo ad temporalia:vt not.gl.& Felin.in d.c.cum deputati,& in c.teſtimonium, de teſtib.

73 Qui vero ſint irregulares, & quotuplex eſt irregularitas, tractat Spec. in tit. de lapſis & diſpenſa & Soc.in repe. c. ad audientiam,de homicid.

Diſpenſatus ſecularis an poſt religionis ingreſſum regularis habere poſſit.

74 Vidi dubitari de illegitimo ſeculari diſpenſato ad quæcumq; beneficia,qualiacumq;, &c.qui demum ingreſſus eſt religionem conſertur eidem prioratus regularis,an poſſit vi diſpenſationis illum obtinere:videbatur non poſſe,quia ſecundũ qualitatem perſonæ tempore diſpenſationis videbatur ſolum ei prouidendum,& ſic de ſeculari, cum id temporis ſecularis eſſet arg.l.ſi non ſortem. ſi libertus: vbi Iaſ.ff.de condict.indeb.l.plenam,§. equitij,de vſu & habita.

75 Contrarium eſt verius, quia diſpenſatio iſta generalis erat,per quã factus erat capax,& incluſum erat quodcunq;beneficium: vt ſi factus ſit religioſus,poſſit ei cõferri prioratus regularis.p qualitate ſuæ perſonæ:& attendi debet tempus vacationis,per ca.ei cui,de præben.lib.6.cap.ſi eo tempore,de reſcript.ibidem facit l.fin.C. de teſt mili.

76 Idem dixi in minore,qui nominationes impetrauit,& ad curata,& ad non curata:qui ſi fuerit maior tempore vacationis beneficij curati,vt illud acceptare poſſit.in tract.nomin 2.q.9.nu.51.& ſeq. vbi alia adduxi.

Cõmendam papa concedit.

77 Quamuis diſpenſatio conceſſa ſeculari ad quæcunque,non faciat eundem habilem ad regularia in cõmendam retinẽda,quandiu ſecularis remanet:ne duplex concurrat diſpenſatio,videlicet ſuper defectu natalium,& ſuper qualitate beneficiorum: quod eſſet abſurdũ,niſi fuerit expreſſum: vt ſupra dixi:Sed hoc caſu poterit commendam papa concedere,non vero ordinarius.

Commẽda non continet diſpenſationem in illegitimo.

78 Imo quando prouidetur patienti defectũ natalium, etiã per commendam, ſecum debet diſpenſari, vt non obſtante dicto natalium defectu,beneficium illud commendatum recipere,liciteq; retinere poſſit:& hoc eſt de ſtylo curiæ Romã.

Vacans bñficiũ quando ab ordinario cõferri nõ poſſit.

79 Nota caſum ſingularem, in quo licet collatio beneficij facta illegitimo ab ornario non valeat:tamen ſi ille ad ſacros ordines promotus fuerit ante collationẽ, & poſtea ſpolietur beneficio, reſtituetur, & iure recipiet fructus, cũ altari ſeruiat, c.veniẽs,& ſeq de filiis presbyter.e.cum ſecũdum,de præb.retinereq; poteſt illud in odium ordinarij,qui illum ordinauit, & illi contulit,ne cogatur mẽdicare in opprobriũ totius cleri.c. diaconi.5.in 93.diſt.

80 Ideo non licebit ordinario, qui contulit illud,alteri conferre,licet vacet, ſed a papa poterit impetrari.arg.tex.in c. ſi tibi abſenti,de præb.in 6.vnde cum hic baſtardus, coloratã habuerit poſſeſſionem, fecit fructus ſuos,nec ob hoc factus eſt inhabilis, nec eget rehabilitatione quo ad fructus perceptos.

Illegitimus diſpenſat⁹ ad vnũ non poterit illud pmutare & aliud loco illius habere.

81 Imo ſi hic illegitimus fuerit ad vnum diſpenſatus, & poſtea illud permutauit cũ ſecundo,non poterit ſ'm retinere. c. non poteſt,de præb.in 6.ſi tamen ſecundi fructus receperit, non tamen efficitur inhabilis, quia iuris auctoritate recipit, cum Deo ſeruiat.c.veniens, eo.ideo non eget rehabilitatione.

82 Tamẽ ſi iſte fuerit diſpẽſatus ad vnũ, & illi collatum fuit vnum beneficium, ſuper quo longo tempore litigauit,nunc cõponit penſione data, an illam penſionem retinere poſſit?Reſpon.poſſe,quia nũquã obtinuit beneficium pacificum: ideo hæc pẽſio vicem habet beneficij,ad quod erat diſpenſatus.

83 Si vero beneficium obtinuiſſet pacifice,& cum effectu,& poſtea vellet penſionem habere,vel aliud beneficium, nõ poſſet,intelligitur enim de primo d.ca.non poteſt,de prb.in 6.niſi adeſſet clauſ.loco dimiſſi &c quã declaraui ſuperius in bulla diſpenſationis.

Bulla diſpẽſationis nõ expeditur ſimul cũ bul a ptonotariatus.

84 Diſpenſatio ad duo tria per cancellariam vix ſolet expediri ſimul cum creatione protonotariatus,ſed cũ duabus bullis ſic,nã taxæ diuerſæ ſunt nãq; taxa protonotariat⁹ ſolet dari camerario,taxa vero diſpẽſationũ vicecãcellario,& ita ſolẽt ex ſtylo curiæ Ro.duo ſieri diplomata.

85 Sed ra ẽ nullã taxã a me quiſquam

protonotariatus receperit, quia proprio motu,& gratis atq; ex aīo hoc mihi Reuerен.do. conceſſiſti, cum legationis munere in partibus Gallic. fungereris, vnde eſt ꝙ tuæ dignitati perpetuas agam gratias.

86 Item in diſpenſationibus ad quæcunque pro baſtardis, non ſolet inſeri clauſula ad dignitates maiores in cathedralibus nec ad principales in collegiatis, ne pariat inuidiam contra eũ, qui omnino eſt inhabilis: vt omnibus præficiatur, ac eos regat, vt alias conſului.

Clauſula de ſpeciali nõ datur illegitimo

87 Ideo ſi in ſignatura petatur,& de ſpeciali ad vitam, ſolet ceſſari,& deleri: niſi is qui petit, fuerit doctor, aut alias qualificatus, vt docet Staphil. in trac. de lite. gratiæ, tit. de modo & forma impetr. verſic. hinc eſt, quia iſta clauſula denotat, quod de ſpeciali gratia dantur illi dignitates in cathedralibus maiores poſt Pontificalem & principales in eccleſiis collegiatis: vt ſuperius dixi in forma ſign.& bullæ nouæ prouiſio. quod permitti non debet.

Petenti ſecũ diſpenſari ad maiores, ſi ad dignitates cõcedatĩ, de maioribus etiã intelligetur.

88 Si tamen in ſignatura quis petierit ſecum diſpenſari, etiam ad maiores & principales dignitates,& papa in diſpoſitione poſuerit clauſulam ſimpliciter ad dignitates, non exprimendo maiores, nec principales, videbitur etiam ad maiores,& principales d.ſpenſatus: quia illa clauſula refertur ad petita, per l. ſi defenſor ff. de interrog. actio Et generaliter eſt ei conceſſum, vt petitur: ergo & de illis dignitatibus etiam maioribus intelligetur.

89 Nec obſtat regul, cancel. vbi requiritur harum maiorum dignitatum expreſſio, verum eſt: ſed hic quoque in corpore & petitione partis hoc fuit expreſſum, ergo ſufficiet: paria ſunt enim. exprimere per ſe, uel per relationem ad aliud. l. ait prætor, §. 1 ff. de re iudicat l. certum, ſi certum pet. ideo in bulla exprimi poterit.

Illegitimus diſpẽſatus ad dignitatẽ cenſetur eſſe de defectu natalium diſpẽſatus.

90 Prædictis addẽdum, eſt, quod in ſignatura iſtius illegitimi debet inſeri clauſ. nõ obſtãte defectu nataliũ: ſi tamen ipſe petierit ſecum diſpenſari de dignitate, ẽt in cathedrali. exprimens defectum natalium. Sed in diſpoſitione eſt clauſula, & cum dicta diſpenſatione obtinendi dictã dignitatem,&c.& deſint hæc verba. & ſuper dicto defectu natalium, an poterit dari diſpenſatio ſup dicto defectu, & reſpõ. poſſe: quia poſtquam papa conceſſit ei, vt dignitatem obtinere poſſit, quam nõ poteſt obtinere ſine defectus natalium diſpẽſatione: per conſequens videtur ſecum diſpenſatum ſuper illo defectu, licet non ſit expreſſum, per l. Barbarius. ff. de offic. præto. nam hoc eſt acceſſorium neceſſariũ qđ principale ſequitur, vt ſuperius ſcripſi

Clauſula vt pferꝰ qualificata in cathedralibus etiã pbendas cathedralis eccleſiæ.

91 Ad hæc baſtardus in ſignatura petijt ſecum diſpenſari ad quæcunque, etiam ſi canonicatus,& præbenda, dignitates, perſonatus& c. in cathedralibus etiam metropolitanis, vel collegiatis,&c. in clauſulis tamẽ & in diſpoſitione non eſt expreſſum niſi ad quęcunque,& quotcunque & qualiacumque, cum cura & ſine cura (vt præfertur) qualificata: dummodo non ſint dignitates maiores,&c. An intelligatur diſpenſatus ad dignitates, & præbendas ẽt in cathedralibus? Reſpon. ſic, & in bulla poterunt exprimi.

92 Nam clauſ. in diſpoſitione refertur ad clauſulã in corpore ſcriptam, dum dicit, vt præfertur qualificata: voluit ergo papa intelligere de quacunque qualificatione petita,& ſic etiam de dignitate & præbenda in cathedrali: tum quia exceptio firmat regulam in non exceptis, l. prima, ff. de regulis iuris, erat excepta dignitas maior, & principalis, ergo ſuper alijs cenſetur papa concedere, alias ſimpliciter diſpenſatus ad beneficia non cenſetur eſſe diſpenſatus in eccleſia cathedrali, capit. quamuis, de præbend. lib. 6. Ioan. de Selua in tract. de benefic. in tertia parte, quæſt. 25.

Illegitimus diſpenſatꝰ ad pbendas cathedrales duas obtinere non poterit.

93 Nota etiã quod diſpẽſatus ad duo, & ad canonicatus,& præbẽdas etiam eccleſiæ cathedralis, nõ poterit obtinere duas præbendas in cathedralibus, niſi habeat clauſulam, quam ſoleo apponere, & ad ſecundam præbendam in cathedralibus, etiam metropolitanis: & ſic conſului cuidam illegitimo: Legitimus verò duas obtinere poteſt præbendas, etiam ſine diſpenſatione de conſctudine, vt ſupra dictum fuit.

94 Non omittendum ꝙ illegitimus regulariter tenetur in omnibus impetrationibus exprimere ſe illegitimum.& defectũ natalium: alioqui impetrationes a papa vel Legato impetratæ ſunt ſubreptitiæ,& nullæ. c. 2 vbi doct. de filiis presbyter.

Cautela vt baſtardus in omnibus impetrationibus nõ exprimat defectũ natalium.

95 Cautela tamen eſt ſuper hoc, vt (tu q non vis in ſingulis impetrationibus hoc exprimere) impetres indultũ a papa, quo non tenearis ad id, ſolet ita regulariter dictari, Iulius,&c. ibi vt in quibuſcũq; impetrationibus, priuilegijs, literis & indultis, tam Apoſtolicis, quam aliis, gratiam

vel

vel iuſtitiam ſeu miſtum continen-per te, ſeu tuo nomine à ſede Apoſtolica, vel illius legatis, aut à locorum ordinarijs, vel aliàs qualitercunque de cætero impetrandis, nullam de defectu & diſpenſatione predictis mentionem facere tenearis: nec propterea impetrationes, conceſſiones, diſpenſationes, gratiæ, mandata, priuilegia, literæ, & indulta huiuſmodi de ſubreptionis ſeu nullitatis vitio, aut defectu intentionis notari, ſeu propterea nullatenus impugnari poſſit, ſed validę & efficacęs exiſtãt, & tibi ſuffragentur in omnibus, & p oĩa, perinde ac ſi de legitimo thoro natus eſſes: ſeu in illis de defectu & diſpẽſatione huiuſmodi expreſſa mentio facta fuiſſet defectu predicto, &c authoritate Apoſtolica tenore præſentium de ſpeciali gratia indulgemus, &c.

Compoſitio non ſolet in præiudicium officialiũ remitti.

96 Sed hæ litteræ non ſolent cõcedi ſine compoſitione, quæ non ſolet remitti; quia tangit curiæ Roma. officiales, quorũ ſalaria Papa remittere nõ conſueuit: q. ppe vendens eis officia, cõtrahere videtur cum ipſis, de non reuocãdo eos, nec in toto, nec in parte, argu. l. 1. & 2. ff. qñ liceat ab emp. diſced. Bal. in l qui ſe patris, col. 8. C. vnde liberi. Bened. in repet ca. Raynutius, in verb. duas habens. nu. 36. cum ſeq. de teſta. & videtur eos in hoc reuocare, i quo remitti, niſi ex magna cauſa hoc faciat, & cum familiaribus vel cum illis, qui ſunt benemeriti de republica.

Bidelli an teneantur remittere ſalaria, quando doctores remitũt ſua.

97 Veruntamen in ſimili vidi ſecus obſeruari in quatuor vniuerſitatibus, in q. bus doctor regens fui, ut cum doctores remittebant aliqua ex eorũ ſalarijs, Bidelli quoq; nſi pro virili remittere cogerẽtur licet eſsẽt ipſi ſoliti emere ſua officia: qđ tamẽ eodẽ caſu retento nõ putarem forte procedere, quãdo ſeparata eſſent eorũ ſalaria a ſalariis doctorum: quia nõ arguitur ex ſeparatis: l. ſi. ff. de calumniator.

Clauſula appenenda i diſpenſatiõibus illegitimorum.

98 Interdum etiam vidi in ſignatura diſpẽſationis pro defectu natalium in clauſulis ponere, & cum clauſula q. in quibuſcunque gratijs prædictum defectũ natalium exprimere nõ teneatur latiſſime extendenda &c. & q. pinde habeat in oibus, & p oĩa, ac ſi de legitimo thoro natus fuiſſet, & iſtã clauſ. ſoleo apponere, ne duab[9] impetrationibus qs grauet: qđ eſt utile.

Clauſula in nõ obſtan. pro illegitimis.

99 Adde ẽt in non obſtantijs hanc clãm, non obſt. ſtatutis, ẽt ſi expreſſe caueretur in illis, q. nulli illegitime geniti in canonicos recipi, ac canonicat[9], aut præbẽdas, dignitates, vel perſonatus ſeu officia, vel quæcunq; alia beneficia, vel platuras in eiſdẽ nullaten[9] valeãt obtinere: & q. hoc iurare teneãtur, videlicet an ſint de legitimo matrimonio pcreati: quę quo ad pſonam tuam omnino tollimus, & ẽt immutamus, eis quoad alia in ſuo robore duraturis iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quacunq; alia firmitate vallatis nequaquam obſtan. auctoritate Apoſtolica de ſpeciali dono gratiæ diſpenſamus.

100 Formulam huius diſpenſationis ſuper defectu natalium docet Ioan. Andr. in addit. ad Specula. in titu. de filiis preſbyter. in vlt. additio. quæ etiam ex ſupra ſcriptis plene concipi poterit.

Clauſula i principio bulla illegitimorũ ponenda.

101 Item aduertendum, q. olim papa ſolebat poſt ſalutationem in huiuſmodi diſpenſationibus ſic dicere, cum ſcribebat pro illegitimis: illegitimæ gẽter, quas vitæ decorat honeſtas, naturæ vitium minime decolorat: q. decus virtutis geniture maculã abſtergit in filiis, & pudicitia morũ pudor originis aboletur: cũ itaq; &c. alia pro illegitimis nunc miſſa faciam.

De diſpenſatione cum regularibus facta.

Cum religioſo diſpenſat. vt in alio monaſterio bñficiũ obtineat

SCiendum † eſt, quod cum religioſis ſecundum varias eorum qualitates pluriſariam diſpenſatur, interdum cum non mendicante, alias cum mendicante.

2 Cum regulari non mendicante diſpẽſatur, vt beneficium obtineat in alio monaſterio, quam ſuo, & alterius ordinis: qđ de iure prohibitum eſt, cum non liceat illis locum habere in diuerſis monaſterijs: quorum vnum ab alio nõ dependet, cap. cum ſingula, §. fin. de præben lib. 6. & nullus poteſt cum his diſpenſare, niſi papa: vt ibidem dicitur: & ſi ſecus factum ſit, vt ſi collatio fuerit ab alio facta, quam a Papa, non valebit, nec quidem a legato, niſi expreſſam ad hoc poteſtatem habente, quinimo eſt conferens priuatus poteſtate iterum conferendi, primo & recipiens efficitur ineligibilis, in d. §. ſi.

Ineligibilis quõ itelligatur.

3 Et quamuis ille textus vtatur verbo ineligibilis, tamen intelligitur iſte monachus inhabilis factus, non ſolum vt eligatur: ſed & vt ei beneficium conferatur, c. quiſquis. de electi. licet enim appellatione electionis non veniat collatio: fallit niſi ſit eadem ratio vt hic. c. cum in illis. §. 1. & 2. de præben. in 6. & hoc probatur in d. §. ſi. ca. cum ſingula. quia rationi non

conuenit, vt homines diuerſæ profeſſionis, vel habitus, ſimul in diuerſis monaſterijs ſocientur: vtor verbis tex. in clem. 1. de elect. & tex. in c. in noua. 16 q. 7 ſic habet, Qui in adminiſtrationibus ſociátur, nec profeſſione diſcrepent, nec habitu: nã cohærere & coniungi non poſſunt, quibus ſtudia, & vota ſunt diuerſa.

4 Sed hoc ideo dicit ineligibilis, propter frequentiam, quia frequentius ſiebãt electiones in monaſterijs. c. monachi. in fi. de ſtatu monach. Sed noluit ob hoc excludere collationem, videlicet vt conferri beneficium ei poſſit: per auth. caſſa. C. de ſacroſan. eccleſ. & gl. in cle. 1. de reſcr. ſcripſi in 5. q. tract. no. in Concord.

Religioſus ſine diſpẽſatione curatũ hẽre non põt.

5 Quandoque diſpenſatur, vt religioſus curatũ habeat, & eccleſiam parrochialem: quod prohibetur in c. monachi, de ſtatu monach. quia plangentis non docentis habet officium. c. monachus. c. alia, & cap. placuit. 16. q. 1. & c. peruenit, ibidem, c. 1. de capel. monach.

6 Quod eſt verum, niſi ſit beneficiũ curatum ſui ordinis, & per fundationem illis addictum, tunc ad præſentationem abbatis poterit curæ præfici, etiam ſine diſpẽſatione. cle. vt profeſſores, & ibi Bonifac. no. 10. de regul. c. doctos. & c. ſeq. 16. q. 1. glo in ſumma, ibidem.

Regularis bñficiũ ſeculare obtinere ſine diſpẽſatione non põt.

7 Diſpenſatur et cum regulari, vt ſeculare beneficium habeat in quo præfici eſt oĩno de iure prohibitus d. c. monachi. de ſtatu monach. & in c. officij, de elec. c. cum de beneficio, de præb. lib 6. ſunt. n. regularia committenda regularibus, & ſecularia ſecularibus. 4. volumus. de colla. in Concord. cle. 1. de elect. c. in noua. 16. q. 7.

Monachꝰ vnũ tñ bñe põt non duo.

8 Notandum eſt, ꝙ licet monachus & regularis poſſit vnum habere beneficium regulare, tamen duo habere non poteſt, nec quidem capellam vel penſionem, aut portionem monachalem cum beneficio: nam quodlibet beneficium eſt incompatibile monacho cum 1. cap. cum ſingula, de præben. lib. 6. vbi ſic dicitur, Singula officia ſingulis eſſe committenda perſonis. præſenti edicto prohibemus ne aliqui monachi, vel religioſi alij pluribus prioratibus, vel eccleſijs abſq; ſedis Apoſtolicæ auctoritate præeſſe præſumant: niſi vnus ex eis ab alio dependeat: vel adinuicem niſi annexi: ergo diſpenſatione opus eſt, etiã ſi duo tantum ſimplicia vellet habere.

Religioſus duo

9 Ad hæc regulari non ſolet concedi diſpenſatio, vt poſſit duo beneficia ſui ordinis in titulum retinere, ſecus in ſecularib. ſed poni ſolet in diſpenſatione, vt religioſus vnum habeat in titulum, aliud in cõmendam: vt ſupra dictum fuit in bulla diſpenſationis.

bñficia in titulũ obtinere nõ põt

10 Ratio eſt, quia ſi religioſus in titulum haberet duo in diuerſis monaſterijs, eſſet ſub diuerſa obedientia, & diuerſis ſubijceretur: quod eſſet abſurdum, & monſtroſum, quem habere duo capita vt in cap. 1. ne ſede vacan. & duobus dominis ſeruire, cap. 1. 21. quæſt. 1.

11 Niſi illa duo beneficia dependerẽt ab vno & eodem monaſterio, tũc poſſent ea ſimul in titulum haberi: quia non ſubeſt hoc caſu diuerſis ſed vni tantum: aut ſi connexa eſſent vel vnita: quibus caſibus non requiritur diſpenſatio ad ea obtinenda glo. in d. c. cum ſingula.

Fiat vt petit in titulum quo ad religioſũ nõ inducit diſpẽſationem.

12 Præterea ſi regularis iam habens parrochialem eccleſiã, petat alteram ſibi cõmẽdari: & Papa dicat in ſignatura, fiat, vel conceſſum vt petitur in titulum, ſi Papa alias non diſpenſauerit, tenebitur hic regularis dimittere primam, & ſecundam habebit in titulum: quia regularis ſine expreſſa diſpẽſatione nõ põt duas parrochiales eccleſias in titulũ habere. vt dictũ fuit.

13 Imo nec vnam. d. c. monachi. de ſtatu monach. niſi in aliquibus caſibus c. quod Dei timorem, de ſtatu regula. Qui caſus cum alias in proprijs terminis mihi contigiſſet, conſului monacho, vt primam rurſus impetraret, vt vna cum ſecunda poſſet illam obtinere, cum diſpenſatione oportuna ad illa duo.

Regulari qñ ordinarius cõmẽdare bñficiũ poſſit.

14 Verum ſi diſpenſatum ſit cum regulari, vt vnà cum prioratu, vel alio regulari beneficio poſſit vnum ſeculare beneficiũ cum cura, vel ſine cura, ſi sibi alias canonice conferantur, recipere, & quoad vixerit retinere, &c. non valebit tamen ordinarius commendare beneficium ſeculare illi monacho: quia ſeculare beneficium nõ datur regulari in commendam etiam à papa, niſi in ſignatura ſit expreſſe conceſſum & in diſpoſitione, ꝙ etiam ordinarius eidem conferre, vel commendare poſſit, vt ſoleo apponere: quia interdum quis amiſit beneficium ob hoc quòd hæc clauſula fuerat omiſſa. Nota, quia non inuenio dicta à noſtris interpretibus.

15 Nec quidem in titulũ ordinarius dare poteſt, quia duo nõ dantur in titulum, maxime regulari, niſi hoc in diſpenſatione fuerit conceſſum: ideo in diſpenſa-

tione

Areſtũ.

tione dẽt exprimi, ꝙ illa duo in titulũ habeat contra cap. cum ſingula. §. prouidemus de præb. in 6. Et de hoc fuit Areſtum in magno concilio latum: quòd ſecus eſt in ſecularibus, vt ſuperius dixi in effectu diſpenſationis, ratio diuerſitatis eſt, quia ad vitam non commẽdantur beneficia ab epiſcopo, c. nemo de elect. in 6. & hoc eſt maxime prohibitum religioſo, vt duo habeat in concilio Lugdunen. cui non poteſt derogare ordinarius gloſ. in c. cum dilectus, de electio.

Religioſus p ſimoniã receptus remanere dẽt religioſus. & abſolui debet ab excõmunicatione

16 Aduertendum eſt etiam, quod ſi religioſus per ſimoniam (vt ſæpius cõtingit) in monaſterio receptus fuerit, illa receptio valebit quo ad eum, vt poſt hãc profeſſionem reſilire nõ poſſit a monaſterio: ſed ibi, vel in alijs locis eiuſdem ordinis collocari debet. c. quõ. & c. veniẽs de ſimo. Io. Ana. in c. dilectus. 2. ibi. Tamen ſi uelit ſibi prouideri in d. monaſterio, debet pri⁹ abſolui ab excommunicatione, & ſimonia vt remanere poſſit in dicto monaſterio, & poſtea ſibi prouideri de abbatia dicti monaſterij poterit, vel alio beneficio, doct. in d. c. quoniam, & c. de reg. de ſimo.

Religioſus de ſuo monaſterio ſine licẽtia exiens, eſt excõicatus.

17 Religioſus ergo volens exire de monaſterio, licentiã petat & obtineat ab abbate, alias eſt excõmunicatus. c. 2. ne clerici vel monach. in 6. quia ſicut piſcis ſine aqua caret vita, ita quoque monachus ſine clauſtro. c. placuit. 16. q. 1.

18 Ad laxiorem autem ordinem non poteſt tranſire, etiã abbatis accedẽte cõſenſu, & obtenta licentia gl. in c. cum ſingula. §. ſi. de præb lib 6. vt ſuperius dictum fuit.

19 Quòd ſi recedat, & habitet extra monaſterium ſuum abſq; licentia prælati ſui, licet geſſet habitum, tamen eſt apoſtata, & excommunicatus, ſecus ſi in alio monaſterio degeret, ſecundum Innoc. in cap. ſi. de renunc. c. intelleximus, de ætate. Ang. Clauaſ. in verb. apoſtata, in 4. Panor. in c. 1 de apoſta. & ſuperius dictum fuit.

Morãdi licentia extra monaſteriũ q̃ religioſo concedi poteſt.

20 Vnde licentia morandi extra monaſterium non poteſt concedi religioſo, niſi cauſſa ſtudiorum. cap. relatum. nec cleric. vel alia iuſta cauſſa. c. ex reſer. de iureiu. alioqui data non valet, quia non poteſt Abbas, vel alius contra hæc diſpenſare. c. non eſt de voto, vbi gl. & doct. & ſuperius in princ. huius materiæ dictum fuit.

Abbas ſine cã diſpenſans cum ſuo monacho peccat.

21 Verumtamẽ ſi abbas, vel prior ſine cã diſpenſauerit, & permiſerit, religioſus nõ erit excommunicatus, ſed in conſcientia tenetur Abbas ſeu prior. d. c. 2. ne cler. vel monach. in 6. & peccat vterque, tam prior quàm monachus: vt ibi dicunt doct. imo non poterit Abbas vel prior ſine cõcilio conuentus licentiam præſtare. d. c. 2. hoc docet Aufrer. in deciſ. Tholoſ. q. 270.

22 Conſuetudo tamen (vt vidi ſæpius) aliter obſeruatur, ne conſilium conuentus ad hoc petatur, ſaltẽ in aliquibus monaſterijs.

Monachus an ꝗs dici poſſit ante profeſſionis annum.

23 Nec vero per ignota procedamus, monachus intra annum profeſſionis nõ proprie dicitur monachus, c. 1. [& c. beneficiũ ubi gl.] de regular. in 6. gl. in c. 1. de religi domibus. Tamen large poteſt dici monachus, & religioſus, c. 1. de ſtatu monach. & cancellaria Apoſtolica vocat illum monachum, vel canonicum regularem apponendo in principio bullæ poſt ſalutationẽ, religionis zelus, &c. perinde ac ſi pfeſſus eſſet, & ſi prouideat illi de beneficio, translationem apponit, ſi ſit alterius ordinis, vel dependeat ab alio monaſterio, licet eiuſdem ordinis: quia præſumit eum velle continuare religionis propoſitum: tamen ſi relinquat habitum ante profeſſionem, nõ eſt nota infamię vel apoſtaſię affectus, quia iure tacite ut plene cõſuluit Fel. conſ. 29. in facto.

Profeſſus hẽre põt bñficia, non profeſſ⁹ non.

24 Hodie non admittitur quis in Frãcia, ad beneficia regularia, prioratum, aut aliã adminiſtrationem, niſi is ſit expreſſe profeſſus. c. nullus. de elect. in 6. niſi a papa cũ derogatione, & certa ſcientia, &c.

25 Siue conferantur ei beneficia, ſiue ad ea eligatur. c. ne in agro. §. cæterũ. & §. ſane, de ſtatu monach. Oldrad. conſ. 122. dicendum, vbi extendit ad aliam quamlibet conceſſionem. d. c. nullus loquens in electione. licet Panorm. & alij teneãt contra, in c. 2. de teſta. quẽ ſequitur Io. de Selua. in tract. de benefic in 3. part. q. 51.

26 Sed Oldradi opinio præualet in Francia, conformiſque eſt regijs conſtitutionibus: niſi, vt dixi, collatio fiat ab ipſomet papa, alijs enim prohibetur iſti conferre ante profeſſionem etiam de cõſuetudine.

Doctoris titulus non dẽt dari religioſo

27 Animaduertendum etiam eſt, quod religioſo non debet dari titulus doctoris, nec quidem in Theologia, aut in Iure canonico: nam quò ad ius Ciuile, & Medicinam non eſt dubium: cum hæ ſcientiæ expreſſe ſint eiſdem prohibitæ. c. non magnopere, & c. ſuper ſpecula, ne cleric. vel monach. Sed in bulla papa ſolet dicere, & Iulius, &c. Dilecto filio N. Monacho, & Theologię profeſſori, vel iuris Canonici.

28 Si uero papa dirigat bullam ſeculari

Secularis vocatur doctor regularis professor & qob rem.

Doctori, tunc ſcribit Dilecto filio N. Magiſtro in Theologia, non autem Theologiæ profeſſori, vel Doctori in iure Canonico, ſi fuerit ſecularis: ſi vero regularis ſolet apponi profeſſori, &c. ne forte religioſus iſte ſub hoc titulo doctorali intumeſceret, aut potius ab officio diſtraheretur quod præſtare debent doctores maximè Religioſi; ob id vocat eos profeſſores; volens eos cõtinuo profiteri, nec enim alias merentur hoc nomen tam honorificum. l. à nullo. C de fer.

29 Etiam baccalaureatus in artibus, aut licentiatus, nõ ſunt gradus; ideo nec ſolẽt vacari. Religioſus in literis Apoſtolicis Baccalaureus, ſeu Licentiatus in artibus; ſi tamẽ hoc aſſerat impetrans, in bulla dicetur tibi, qui (vt aſſeris Baccalaureus in artibus, vel Licentiatus in artibus exiſtis vide quæ ſcripſi in §. præterea. & in §. ſtatuimus 1. de colla. in Concor.

Religioſus non vocatur in bullis nobilis.

30 Adde etiã ꝙ religioſus in literis Apoſtolicis non vocatur nobilis, ſi quidem ingrediendo religionem amiſit nobilitatem gl. vlt. in c. 1. de purgar. cano. & c. ſi. de ſtatu monach. Roma. ſingul. 37. verum nobilis, quia cenſetur eſſe mundo mortuus c. placuit. 16 q. 1. Sed in bulla dicetur tibi, qui (vt aſſeris) de nobili genere procreatus exiſtis, &c. tamen quomodo hoc intelligatur, ſcripſi in tract. nomi. q. 12. circa ſinem; ubi dixi hoc quo ad Deum, non ſegulariter quo ad alios effectus.

Spurius non vocatur nobilis.

31 Idem in ſpurio, vt non dicatur in literis Apoſtolicis, nobilis. ſed (vt aſſeris) de nobili genere ꝓcreatus exiſtis &c. & hoc ſeruatur ex ſtylo curiæ Rom. qui iure probatur. in ca. ſi gens Anglorum 56. diſt. vbi baſtardi dicũtur ignobiles. vide quæ ſcripſi in §. cum vero. in verb. nobilitatis. de colla. in Concord.

Regularis ſine rationabili cauſa nõ deſtituitur ſuo beneficio.

32 Non prætereundum eſt, ꝙ cum a Papa conceditur beneficium religioſo, & petitur in ſupplicatione, ꝙ ad vitam inuitus amoueri non poſſit; ſolet addere papa, abſque rõnabili cã, alias daretẽ materia delinquẽdi monachis, & cõtradicẽdi ſuis Abbatibus, cõtra legẽ, cõuentire. ff. de pact. dota.

33 Tamẽ ego putarẽ hoc eſſe intelligẽdũ ẽt ſi non apponatur; nam beneficia ſecularibus ad vitã dãtur: c. ſi gratioſæ. de reſer. nihilominus ex cã remoueri poſsũt, & priuari beneficio. c. ad abolendã. de hæreticis. c. ſatis, 56. diſt. ſed hoc papa exprimit i regularibus gratia vberioris declarationis.

34 Notandũ ẽt eſt, ꝙ religioſus nõ ſumit nomen ex beneficio ſeculari, nec vocatur curatus vel prior ſancti Pauli, vel rector parrochialis eccleſiæ, nec ex vicaria ſeu capella, niſi ſit ſui ordinis, quia ſemper fratres ſunt, & regulares & ad tollendam gloriam, & ambitionem; vt patet in. tit. de ſtat. monach.

Religioſus non dẽt vocari curatus, vel prior ſecularis, nec nomẽ ſumere debet ex beneficio ſeculari.

35 Idẽ dicũt pragmatici Romani in fratre Hieroſolymitano habente parrochialem eccleſiam per fratres illius hoſpitalis teneri ſolitam. [Iſti autem Hieroſolymitani habent ſtatuta quæ ſequuntur. Statutum primum regulæ ſic habet.

Statuta Hieroſolymitanorum.

Precipio enim ꝙ omnes fratres accedentes ad obſequium pauperum, & tuitionem fidei catholicæ, teneant, & cum diuino præſidio ſeruẽt tria quæ promiſſa ſunt Deo; videlicet, caſtitatem, & obedientiã. Hoc eſt, ꝙ adimplebunt quicquid eis erit iniunctum a ſuo magiſtro; atque viuere ſine proprio; quoniam Deus requiret hæc tria in ultimo iudicio.

De paupertate declaratur, in 3. par. regulæ, tit. de fratribus. art. 7. Sic votũ quidem paupertatis id exigit, vt bonorum diſpoſitio liberæ voluntati non ſubiaceat. Nec licet igitur; nec quoquomodo permittitur baiuliuis, prioribus, præceptoribus, aut aliis ordinis noſtri fratribus teſtamentum condere, vel hæredem inſtituere, ſeu legata facere, atque etiã ſeruitoribus aut aliis aliquid elargiri, niſi tñ eorũ ſtipẽdia. Poſsũt tamẽ fratres noſtri deſꝓpriamentũ facere, hoc eſt, in ſcriptis bonorũ ſuorũ ac debitorũ & creditorũ declarationem redigere, & cum licẽtia magiſtri de eorũ moderata portione diſponere.]

36 Tamẽ hodie ſi alia nõ cõcurrãt, dabitẽ in forma gratioſa, ſicut ſi intitularetur; & ſic dicetur, dilecto filio canonico prioratus ſeu monaſterii ſancti A. ordinis ſancti Bened. diœceſ. & c. ſalutem.

Clauſu. prouiſo. &c. non apponitẽ in bulla religioſorum.

37 Item in diſpenſatione horum religioſorum non ſolet poni clauſula, prouiſo ꝙ idoneus ſit, &c. quia tales regulares alias idonei ſunt, uel eſſe præſumuntur. gl. in c. quantumlibet. 47. diſt. tex. in c. vno, de ſcrutin. in ord. faciend. licet quidam ſint bñ & ſtupidi. & ſtolidi, ac penitus ignari.

Parrochialem eccleſiã religioſ. habere non põt.

38 Diſpenſatur ergo cũ monacho, ut poſſit habere eccleſiam parrochialem, ad quã eſt inhabilis, officium. n. plangentis ſuſcepit non docentis. Hiero. in c. monachi. & c. ſi cupis. 16. q. 1. cum ſingu. de præb. in 6.

39 Imò de ſtylo cur. Rom. ſeruatur, quod ſi receperit fructus parrochialis eccleſiæ

ſine diſpenſatione, rehabilitari debeat; & vidi expediri cum infectione, & irritatione, & rehabilitatione, vt ſtatim dicetur.

40 Idem in canonico regulari, niſi præficiatur cauſſa prædicationis. c. quod Dei timorem de ſtatu. monac. vel niſi fuerit ad hoc diſpenſatus aut in ſubſidium aliis deficientibus ſecularibus c. inter quatuor. de de regular. & in caſibus parrochialem obtinere poterit, alias non regulariter.

Bñficia manualia renũciatione & morte uacare cenſẽtur.

41 Verum quo ad beneficia manualia notandũ eſt, illa vacare per reũciationem, & per mortem: vt per gl. magnã. in cle. quia regulares, de ſuppl. neg. prælat. & in cle. & ſi principalis, in verb. electionẽ de reſcr. Nicol. Mil. in verb. beneficium. q. 18.

42 Et ſecundum eundem q. 19. ex conſuetudine põt effici perpetua, aut ecõtra: vt & docet Anto. in c. porrecta, in fi. de confir. vtili. & idem Nicol. Mil. in verb. religioſus non põt conſentire. vide multa quæ de his manualibus officijs ſcripſi in trac. de pacifi. poſſeſſor. nu. 272. in 6. limit.

Religioſus ferẽs publice habitũ coopertum eſt apoſtata

43 Inſuper non eſt omittendum, quod religioſus publice ferens habitũ coopertum ſine iuſta cauſſa, fit apoſtata. gl. no. in cle. 2. in verb extrinſeci, de vita & honeſta. cleri quã gl. ſingularẽ. Philip. Franc. in vno, de cler. coniug. in 6. & in c. certum. de reg. iur. ibid. vbi Ioan. And. in Mercurial. dicit illum excommunicatum, & apoſtatam, & ita fuiſſe pronunciatum.

44 Et ſic eſt inhabilis ad beneficia, vt in d. cle. d: & hoc aſſerit Old. conſ. 184. pater ſancte, in fi. vbi dicit fuiſſe latã ſniam per do. Clementem papam V. & repulſum electum, epiſcopatumque fuiſſe datum fratri do. Berengarii Fredoli id temporis epiſcopo Tuſculan. Cardi.

Religioſus dimittẽs habitum efficitur inhabilis.

45 Niſi ſecum fuerit diſpenſatum, quod raro fit: quamobrem amittere debet huiuſmodi beneficia, quæ eis poſtea conferuntur: ſicut plerumq; vidi impetrari beneficia religioſorum, qui dimiſerant habitum in vniuerſitate Patiſ. quem poſtea reaſſumpſerant, ſed non obtinuerant rehabilitationem, nec abſolutionem, ideo ſua beneficia amiſerunt.

46 Idem ſi tranſiuerint ad laxiorem regulam, licentia quoq; petitur, ſed non obtenta, à fortiori ſi nullum deferat habitum, erit apoſtata & excõicatus, ſecus ſi monaſterij ſecundi ſumpſerit habitum deferendum primo derelicto. c. intelleximus, de ætate & qualitate. gl. in c. ex parte, de temp. ord. Inno. & alij in c. fi. de renunc. & doct. in c. 2. ne clerici vel monachi, in 6. & hæc de non mendicantibus.

Mendicantes religioſi non poſſunt ad aliã religionem tranſire

47 At mendicantes relicta eorum religione non põt ad religionem ſancti Auguſtini, Benedicti, vel alterius ordinis nõ mendicantium transferri ſine licentia Papæ expreſſa, niſi ad Carthuſien. alioqui ſententiam excommunicationis incurrũt tam religioſus mendicans, quam recipientes ipſo facto. tex. in extrauag. viam ambitioſæ cupiditatis, de regul. in extrauag. communib. [Aegid. Bellamera in conſ. 32. pro introductione.]

48 Secundo ab hac excõicatione abſolui nõ poſsũt ab alio, quã à papa. niſi in mortis articulo, tex. in d extrauag. viam.

49 Tertio irritatur ibidem translatio, & facta nullius ſunt efficaciæ vel momẽti, et ce pœnas extrauag. Martini. vnde papa ſolet facere mentionem huius extrauag. qñ diſpenſat cũ his mendicantibus, ſic dicẽs non obſtan: extrauag. Martini viam ambitioſæ, & c. alioqui non valeret diſpẽſatio.

50 Quarto facta eſt cle. vt profeſſores, de regul. quæ diſponit, ꝙ ſi religioſus mẽdicans tranſierit ad religionem non mendicantem, ſancti Bene. forte, vel ſancti Auguſt. inibi beneficia, vel officia, ſeu adminiſtrationes habere non poſſit: ad prælaturam tamen concordi ſuffragio eligi poterit, c. quorundam. de elect. in 6.

Vicarius eſſe non põt mẽdicãs religioſ in religione ad quã eſt tranſlatus.

51 Quinto quod non poſſit in dicta religione curam animarum vel aliam curam adminiſtrare etiam tanquam vicarius, ibi aliqua exercere officia, nec eſſe ibi prior clauſtralis, vel ſuperior: vt ibi dicitur.

52 Et non ſolum prohibetur in illa religione, ad quam prius fuit translatus, ſed etiam ſi a prima translatione rurſus fuerit translatus ad ſecundam. cum ſit eadem ratio: & iura ſemper loquuntur, & ſunt in viridi obſeruantia. l. Arriani C. de hæreticis, alias fraus conſtitutioni fieret: & daretur occaſio maioris mutationis.

53 Idem dicerem, ſi epiſcopus illi conferret: nam cum prohibeatur transferri propter ambitionem, ambitioni locus erit, ſi liceat ab epiſcopo obtinere, & ita docet Laurent. licet Federicus victus amicitia contrarium conſuluerit, in cõſ. 163 quidam religioſus. [vt ipſe ibi fatetur, quamuis ſæpius recuſaſſet, & recuſandum eſt, quia præſtat occaſionem mali, vt ibi aſſerit.]

Suffragiũ non hẽt religioſus mendicans.

54 Sexto nota, quod ſi habeant officium in eo monaſterio, ad quod ſunt tranſlati, non tamen habebunt ſuffragium ſeu vocem, nec locum in capitulo, vt dicta clement. 1. de regular. ſed locum in choro, ſic: quia id eſt onus, a quo ſubleuari non intelliguntur: atque ſi eſſet prior conuentualis, nec tamen adhuc poſſet habere vocem in eo monaſterio, à quo dependet, niſi derogatum ſit huic clem.

55 Sed in ſui prioratu ſic etiam ſine derogatione: nam huic prouidendo, videtur hoc in conſequens papa conceſſiſſe. argument. l. 2 ff. de iuriſdict. omn. iudic. alio, qui iura prioratus amitterentur, & ipſe iure prælati priuaretur, quod non eſt dicendum, cum non vt monachus habeat vocem in capitulo, ſed tanquam prælatus: vt docet Bonifacius & alij in dicta clemen. prima.

56 Quinimo etiam diſpenſatus hic mendicans vt obtinere poſſit beneficia, & adminiſtrationes, non tamen videtur diſpenſatus vt vocem, & locum habeat in capitulo: niſi de hoc fuerit expreſſe facta mentio: vel niſi fuerit derogatum huic præfatæ conſtitutioni, quemadmodum fieri ſolet: & tunc omnibus pœnis derogatum videbitur: vt docet Bonifa. in d. clemen. vt profeſſores. in ſi & his non dantur beneficia in commendam ſed in titulum: vt eſt ſtatutum in reg. Alex. 6. tit. de ſignat. gra.

Rõnes cur trãſferri prohibeantur mẽdicãtes.

57 Rationes horum ponuntur in d. clemen. Prima eſt ex dicto Pauli, videlicet, vt *quiſque in ea vocatione perſiſtat, in qua vocatus eſt.* c. 1. 21. q. 1. & vt quietius in ſuo monaſterio viuat, c. licet, de regul. nec nõ vt tollatur ambitio, q̃ ſæpius iſtos inuadit, & vt diſcordiæ, & ſchiſmata ſedentur quæ poſſent oriri inter fratres, ad quos iſte mendicans eſt translatus. Dicerẽt. n. Abbati id quod in Euangelio ſcribitur, tu eos nobis, *qui portauimus põdus diei. & æſtus,* non ſolũ pares facis, ſed & præfers. gl. in §. 1. de iuſtit. & iure. in inſtit. Quod ſi ſint religioſi ſimplices, in monaſterio translato inuidia & murmur ceſſare poterunt: nec fiet tam frequens mutatio religioſorum, quam uidemus ſæpius inter quoſdam fieri.

58 Et hæc tranſlatio, & frequẽs mutatio inconſtantiã denotat, c. quæ dignior. 24. q. 1. & ibi gloſ. ideo non debet fieri, niſi propter zelum perfectioris religionis: vel ſi religioſi primæ religionis declinent a regulis perfectæ religionis, aut propter infirmitatem vel debilitatem, ob quam non poteſt ingreſſus religionem ſeruare illius regulam. glo. & doc. in ſumma. 19. q. 1. Florent. in 3. parte ſummæ tit. 16. c. 4. tit. de tranſeunt. de vna religione ad aliam: alio qui fit inhabilis vt ſupra dixi.

Inhabilis quõ quis fiat.

59 Sed quando quis fiat inhabilis? Reſpondeo in caſibus a iure expreſſis, alias quilibet præſumitur habilis, niſi probetur inhabilis, c. ſi forte de elect. lib. 6 & is q a iure efficitur ineligibilis, vt cõmuniter religioſi, in c. cum ſingula, de præb. in 6. hi inquam, inhabiles eſſe cenſentur etiam ad collationem, vt ſupra dixi.

Ineligibilis quã fiat aliquis.

60 Ineligibilis etiam fit quiſquis electioni de ſe factæ per ſecularis poteſtatis abuſum conſentire præſumpſerit, vt neq; abſque diſpenſatione ad aliquam valeat eligi dignitatem c. quiſquis. de elect. & tam ad maiora quam ad minora beneficia, prohibetur eligi. Spec in eo. tit. §. dicendum. verſ. ſed nunquid habens, & ſi celebret in loco interdicto. c. is qui. in ſi. de ſenten. excom. in 6 vide extra primam, de poſtu. præla. in commu.

Inhabilis eſt q ad preces hæreticorum bñficiũ.

61 Ad hæc quicunq; ad preces hæreticorum dignitates, & quæcunq; alia beneficia eccleſiaſtica receperint, illis priuãtur, & ſi illa ſcienter receperint, inhabiles ſiũt ad alia, c. 2. §. ad hæc. de hæretic. lib. 6.

Inhabilis eſt q ſecundũ bñficiũ retinet cum primo ſine diſpenſatione.

62 Item quicunq; recipit ſecundũ beneficiũ incompatibile, poſtquã ſecundi poſſeſſionem habuerit pacificam, primum dimittere in ordinariorum manibus tenetur alioqui ex tunc ſit ipſo iure ſecundo priuatus: & nedum ad ſacros ſuſcipiẽdos ordines, ſed etiam ad habendum quodcunq; beneficium eccleſiaſticum inhabilis reputetur, extraua. execrabilis, verſ. qui vero. de præb. in Extra. Io 22.

63 Idem ſi quis de facto receperit 2m beneficium, quod etiam retinuerit cum primo. per c. eum qui. de præb. lib. 6 ne ſtultus melioris ſit cõditionis, quam ſapiẽs, l. aut ſeruus ff. quod vi aut clam, nec dicitur extenſio, cum ſit eadem ratio, gloſſ in authent. quas actiones. C. de ſacroſanctis eccleſiis. & in cap. quorundam. de elect. lib. 6.

64 Idem quoque ſi primum de facto tenebat, quia non promotus intra annum, & demum receperit ſecundum, quod detinuit cum primo, adhuc eſt vtroq; priuatus, & inhabilis factus, quia iſto caſu inſunt rationes poſitæ in d. extrauag. execrabilis, ideo locum habebit hæc priuatio.

Inha-

Inhabilis eſt q in ſacris bipartita fuerit vſus veſte.

65 Inhabilis etiam redditur, qui in ſacris conſtitutus vſus fuerit bipartita veſte, aut uirgata, ſeu caligis rubeis aut viridibus, clem. ſi. de vit. & honeſt. clerico. niſi conſuetudo eum excuſet.

Fructus beneficij iniuſte recipiens ſit intruſus & inhabilis.

66 Item quicunq; recipit iniuſte fructus beneficii, & tanquam intruſus, fit inhabilis ad quæcunq; beneficia; c. cum iamdudum. de præb. & ibi Panormit. & alij, quia prędo eſt. cap in literis. de reſtit. ſpolia. & indiget rehabilitatione, ſi perceptio erat iniuſta de iure communi, ſecus ſi per regulas. vel ſtatuta quæ poterant ignorari, c. 1. & 2. de conſtit. in 6. niſi is qui fructus recepiſſet ſciens ſtatutum, recepiſſet fructus, tunc etiam inhabilis factus fuiſſet, doct. in cap. dudum, & c. nihil. de electio.

Compoſitio de fructib⁹ iniuſte pceptis fieri dēt

67 Quæ rehabilitatio non ſolet fieri ſine fructuum compoſitione ad dimidiam aliquando fructuum partem taxanda: vt dicit d. Probus in additio. ad Io. Monach. in cap. fin. colum. 2. de conſtit. in 6. poſt Ioan. Andr. in additio. ad Specul. in titu. de diſpenſat. §. dicendum. in vlti. addit. ſed ad mitiorem pœnam taxatur, prout viſum fuerit officialibus curię Romanæ. [in titu. de diſpenſat. cum regula facta. num. 67. Nunc uideamus an impetratio facta, non habita fructuum acceptorum mentione, ualeat, ſi impetrans iniuſte antea fructus receperat, ſuper hoc caſus faciam ſequentes.

Primus eſt, ſi iniuſte fructus perceperit & hoc manifeſte appareat, & tunc inhabilis factus, ſum vtpote ſi à laico beneficium ſine alia collatione acceperò, & in conſequētes fructus, non valebit poſtea illius beneficij impetratio, nec prouiſio alia, cum ſim inhabilis, niſi hoc exprimam, per cap quiſquis. de elect. cap. cum ſingula de præben. in 6. ſed requiritur rehabilitatio, ut inferius dicetur: niſi impetrans fructus in utilitatem eccleſiæ conuertiſſet teſte Nicolao Milio, in uerb. gratis. quæſt. 16. Nam poſtquam reſtituit fructus ablatos, peccatum cenſetur eidem remiſſum, per reg peccatū. de reg. iur. in 6. Docet Aufrer. in deciſ. Tholoſ q. 483. quidam nobilis. Et ſic uides in quanto ſint periculo hi, qui ante prouiſionem papæ, fructus abbatiæ, vel epiſcopatus recipiūt, quocunque quæſito colore. cap. auaritiæ. de elect. in 6.

Secundus caſus eſt, ſi iniuſte quis fructus receperit etiam colorato titulo, ſi poſtea illud beneficium impetrauerit, non habita fructuum receptorum mentione, non ualebit impetratio. Nam ſi papa hoc ſciuiſſet, non conceſſiſſet, ut docet Ioan. And. & alii in cap. dudum. 2. in gloſ iurſum. de elect.

Tertius caſus, ſi quis fructus iniuſte receperit, ratione tantū colorati tituli. & aliud beneficium, quam cuius fructus percepit impetrauerit, non facta iniuſta fructuū perceptione alterius beneficij. ualebit tamē impetratio, quia in eo nō deliquit, cuius fructus non recepit. Ideo papa non minus, ſi ſciuiſſet, ei conceſſiſſet. c. ſuper literis. de reſcript. cap. ſi compromiſſarius. de electio. lib. 6. facit l. 2. §. quin ei. ff. de iure fiſci.

Quartus caſus, ſufficit facere mētionē iniuſtæ perceptionis fructuum, quando non incurritur inhabilitas ratione illius perceptionis, ſed ſi incurſa fuerit inhabilitas, ea cauſſa, requiritur etiam inhabilitatis expreſſio in rehabilitatione, & fructuum compoſitio, ut ſuperius dictū fuit. Quod docet d. Probus. in d. c. ſi. de conſtitu. poſt alios doct.

Quintus caſus, ſi quis impetret diſpenſationē ſuper pluralitate beneficiorum, & nō faciat mentionem, ꝙ illa illicite detinuerit, & ꝙ inde percepit fructus, non valebit diſpenſatio, per cap. ad aures. ubi Panor. circa finem de reſcr. p. Inde Fel. in c. poſtulaſti. in ſi. illo tit. & docui in ca. licet epiſcopus. col. ult. de præben. in 6. Scripſi in uerbo. pro expreſſis. in forma mand. in concord. Iſta nunc ſufficiant de expreſſione quæ ſunt notanda, quia per docto. non hactenus ita ſcripta fuerunt.]

Clauſula rehabilitatione ponenda.

68 Et in ſumma concludendum eſt impetrationem factam ab ipſo inhabili non ualere, niſi prius ſit rehabilitatus: uel huius inhabilitatis mentio facta fuerit. docto in c. cum iamdudum, de præb. & in rehabilitatione ſolet poni in ſi. bullę clauſula de ſtylo, cu. Ro. talis. Volumus autē ꝙ anteq̄ prę fati iudices ad executionem præſentiū procedant, tu dictum beneficium N in eorum uel alterius eorum manibus realiter dimittere tenearis; & inſuper ex nunc irritum decernimus, &c.

69 Atq; poteſt poni clau. in ſignatura, ēt ſi in illo beneficio ſe forſan intruſerit, q̄ pro expreſſo habeatur & latiſſime in bulla poſſit exprimi, & cum opportuna diſpenſatione, abſolutione, & rehabilitatione, &c.

70 Et cum iſta rehabilitatio uelut odioſa

ſic

Rehabilitatus ad ſecularia nō eſt habilis ad regularia.

ſic interpretanda, factus habilis ad ſecularia, nō erit factus ad regularia, nec ecōtrario, ideo requiritur expreſſio in rehabilitatione, ſicut docet Hier. Pan. in praxi cu. Ro. fol. 44. ver quod habilitatus &c. plus dicens, quod ſi fuerit habilitatus ad beneficium curatum ſeculare, & alia quęcunque, & qualiacunque, intelligetur de ſimilibus ſecularibus, per glo. in ele. 1. de reſcript. Ideo regularia obtinere nō poterit
7 Imo religioſus quando habilis fit in rehabilitatione ſolet obtinere, vt habilis fiat ad quodcunque beneficium, ſed non ad quæcunque, quia pluralis eſſe non debet: cap. cum ſingula, de præb. lib. 6. ſic ſtatuit Alex. 6. in tit. de ſign. gra. tamen vidi multas religioſorum rehabilitationes ad quæcunq; & quodcunq;, beneficia factas.

Alijs modis quis efficitur inhabilis, videlicet per crimen hæreſeos, ſimoniæ, & alia crimina. quæ cōgeſſi in tract. de pacif. poſſeſſ. in 4. limit vbi dixi quoſdam inhabiles non eſſe priuatos beneficijs, quæ poſſident, ſed eſſe quidem inhabiles ad recipiendum beneficia: ibidem uidere potes, ne plura hic, quia etiam dicam in 3. parte de amiſſione beneficiorum.

De diſpenſatione cum corpore vitiatis.

Gibboſi & alij corpore vitiati religioni tradi ſolent.

SVpereſt. vt de corpore vitiatis agam⁹ quos vt plurimū, neſcio qua pietate videmus à parentibus Deo dicari. necnon inuitos in monaſterium detrudi: quæ macula licet quò ad deum exigua ſit: quod perdatur & purgetur in religione, tamen eorum mens inſpicitur, qui gibboſos, claudos, & alios maculatos offerūt Dei miniſterio, c. hinc etenim, 49. diſt. quamobrem eos arbitror grauiſſime peccare: nēpe dicit Hiero. indignū eſt dare Deo. quod dedignatur homo, c. ſi. 49. diſt. vt non immerito ius eoſdem ſic vitiatos ab altaris miniſterio repellat, niſi accedente diſpenſatione, de qua glo. in ſumma 55. diſtin.

Vitiati corpore ad ordines & beneficia ſunt inhabiles.

2 Primum ergo notādum eſt, quod corpore vitiati & ad ordines, & ad beneficia ſunt inhabiles, & quod promoueri non poſſint prodigioſi: text. eſt in c. qui in aliquo, 51. diſt. ibi, aut qui naturali defectu membrorum minus habere noſcuntur.
3 Sic nec beneficia tenere, quia eccleſiæ ſeruire non ualent, cap. ſi. de reſcrip. lib. 6. glo. & doct. in cap. fin. de verbo. ſign idem Card. Alex. in c. ſi Apoſtolica, 55. diſt. & c. ſi. 48. diſt.
4 Vnde ſi quis gibboſus exiſtat, vel alias deformis ſit, is ordinari ſine diſpenſatione prohibetur, c. 1. in fin. 49. diſtinctione, & c. 1. 55. diſt.
5 Itaque ſolet in his papa poſt ſalutationē ſic dicere, Apoſtolicæ ſedis circunſcripta benignitas rigorem iuris manſuetudine temperans. &c. nōnunquam aliqua de gratia benignitatis indulget, quæ ſacrorū canonū ſeueritas interdicit exhibita &c. probatur in c. diſpenſationes, 1. q. 7.

Claudus an ordines ſumere poſſit.

6 Claudus vero ſine diſpenſatione promoueri poteſt de conſuetudine, dum ſuſtinere ſe valeat maxime in Gallia, vbi plures ſunt, teſte Hoſtien. in ſumma, de corpore vitiatis, §. ſi. quod et iure permittitur, c. ſi. qu. 2, 55. diſt. vbi ſic ſcribitur. Si quis in infirmitate poſitus clericus Medicorum inciſione claudus efficitur, promoueri ad ſacros ordines eum nō negamus.

Papa diſpenſando committit maculā ēpo videndam & formam

7 Item non ſolet papa cum his directe diſpenſare, ſed ſcribit epiſcopo ut ſi ſibi videatur, diſpenſet his fere verbis, Mandamus quatenus, ſi & poſtquam dictus N. coram te perſonaliter ſe exhibuerit, oculum vel membrum ipſum diligēter inſpicias: & ſi (ſuper quo conſcentiam tuam oneramus) ex inſpectione hmōi tanta deformitas in eodem oculo nō appareat, quod ex hoc poſſit in populo ſcandalum generari, ac aliud canonicum non obſiſtat: tū eod. N. ſi ſecum per te ſuper præmiſſis diſpenſare contingat, vt quæcunque beneficia &c. recipere quoad vixerit retinere libere & licite valeat auctoritate Apoſtolica tenore pręſentium de ſpeciali dono gratiæ diſpenſamus.

Si verō non generet ſcādalū populo diſpenſat.

8 Et ſic papa mandat epiſcopo, vt videat maculam, & ſi ſcandalum non generet populo, ꝙ conſcientiæ ſuæ papa relinquit, vt diſpenſet: qui ſi diſpenſauerit, papa quoque diſpenſat cum illo, vt beneficia poſſit habere. Hæc eſt ſumma iſtius diſpenſationis.

Duplex requiritur diſpēſatio in vitiato & ad ordines ad beneficia.

9 Et ſic duplex eſt diſpenſatio, prima ad ordines. vt promoueri etiam ad ſacros ordines poſſit: ſecunda ad beneficia obtinēda: quia poſtquam erit ꝓmotus, altari ſeruiet, ergo conueniens eſt vt de altari viuat, & cum ſecundum, de præb. etiam quādoque cum iſto diſpenſatur, vt plura beneficia obtineat &c.

Deformitas vel ſcan

10 Notandum eſt etiam, quod habens in magnis membris deformitatem, vt manū aridam, vel ſi membra decoris non habet vtpote naſum, quia talis hominibus eſt

ſcan-

dalum probibet vitiatũ ordinari.

ſcandalo,promoueri prohibetur, c. 2. de cleric.ægrot,ideo diſpenſatione opus eſt.

Oculo carẽs nõ eſt aptus ad ſacerdotium.

11 Idem ſi amiſerit oculum:is.n. qui caret oculo,ſacerdotij officium adipiſci non poteſt,c.ſi. 55.diſt.niſi papa ſuper hoc diſpenſauerit:& facilior eſt diſpenſatio , qñ amiſit oculum dextrũ,quã ſiniſtrum:quia ſiniſter vocatur oculus Euangelij.per quẽ facilius ſine capitis reuolutione ſacerdos Euangelium legere poterit, quamobrem non erit ſcandalum populo,ſecus in oculo Euangelij:vt doct.dicunt.

Deformitas parua non probibet ordinari.

12 Si vero parua ſit deformitas,quæ non tendat ad ſcandalum, non prohibetur ab ordinibus,nec a beneficiis: vt ſi quis maxillam, vel oculum habeat paulo maiorẽ altero,vel ſtrabo ſit,aut lippus,vel maculam in oculo: quia is in redhibitione de iure ciuili non eſt,l qui clauiũ, ff.de ædi. edict.& ſic ab ordinibus non prohibetur. gloſſ in ſumma, 55.diſt. nec vt beneficia habeat.

Digitũ non habens an poſſit ad ordines aſpirare

13 Idem ſi ſex habeat dignitos,l.idẽ Of filius,ff.de ędi.edict.vel ſi digitum amiſit caſu,an- eius partem, non iõ prohibetur promouei,c.qui partem.& c.lator, 55.diſtin. niſi pollex digitus eſſet abſciſſus,vel index,tunc prohiberet ordinari, ſed ſi tm̃ vngulam pollicis amiſerit, non ideo cẽſetur inhabilis, dum alias ad frangendum Euchariſtiam ſit in ipſo pollice potens, c. ſi.de corpore vitia. vbi quoque dicit gloſ. aliquem prohiberi,cum amiſit aliquẽ ex illis digitis,per quos ſit ſignum crucis.

Deformitas latẽs non prohibet ordines ſumere.

14 Conſiderandum eſt etiam an illa magna deformitas ſit apparẽs,aut latens: nã ſi apparens,& ob id afferat ſcandalum , ꝙ arbitrio epi relinquitur promoueri, prohibetur teſte Anto.in c.2.de corpore vit.

Caſtratus põt ordines ſumere.

15 Si vero latens ſit vitium, vtpote quia eſt caſtratus, non prohibetur promoueri, nec eſt opus diſpenſatione,niſi epiſcopi:c. ſignificauit,eod.nec coleos ſuos cuſtodire tenetur,vt dicunt ruſtici,glo.in c. Eunuchus,55.diſt.Gofred.in ſumma.de corpore vitiat.in fine.

16 Quod eſt verum,ſi per alium caſtratus fuerit,vel caſu eos amiſerit,c. ex parte,rũ ſequẽ.eodẽ,ſecus ſi ipſe ſeipſum caſtrauerit:ꝙ rarũ eſt,quia ſui homicida ſit tunc prohibetur promoueri , c.ſi quis abſciderit,& c.qui partem,& per totum,55. diſt.& qui promoueri prohibetur,in conſequens & beneficia obtinere: quin beneficium datur propter officium , quod iſte exequi non poteſt, c. ſi.de reſcriptis in 6°

Cautela nota pro impetrantibus beneficia. vel alia

17 Aduertendum tñ eſt circa Roma. curiæ praxim,vt ſi quis exiſtimet ſe inhabilem,vel collationem nullam.hoc non debet ita manifeſte dicere in ſignatura, ſed dẽt dicere, cũ dilectus filius *Titius* dubitet.&c.Iõ petit ſecũ diſpẽſari,&c & cũ dubitet collationẽ viribus nõ ſubſiſtere,&c.

18 Alioqui ſi ſtatim fatetur ſe inhabilem,aut collationẽ nullam,poſſet illa cõfeſſio plurimũ ſibi detrimẽti afferre.quia confeſſio nócet confitenti,cap 1.&per totum,de confeſſis, lib.6.vbi eſt bona glo.

Papa nõ ſuper homicidio diſpenſet & ſuper quo, & quando.

19 Super homicidio vero voluntario Papa nõ diſpẽſat,maxime quoad altaris miniſteriũ,ẽt in regulari:niſi in loco in quo erit occultum homicidiũ,ſed nõ in loco, in quo eſt commiſſũ propter ſcandalũ : ſed alibi celebrabit ad congruã ſui ſuſtẽtationẽ:vt doct.not.in c. i.& c.ad audientiã,de homicid. & in foro conſciẽtiæ facile diſpẽſatur,impoſita tamẽ graui pœnitẽtia: & qñ ipſe homicidia vellet religionẽ ingredi:vt ſtatuit Alex.6.in tit.de diſpẽ:

20 Si vero agatur de homicidio caſuali, papa facilius diſpenſat,q̃ ſuper voluntario maxime,ſi homicida dabat operam rei licite:c.dilectus,& ſeq.de homic.& c.Ioãnes,cum aliis multis ibid.

21 In homicidio vero neceſſario, ſi quis vim repellẽdo occiderit, & ſe defendẽdo: & tunc datur diſpenſatio facile,& cũ abſolutione in foro conſcientiæ, ad cautelã, clem.vna,vbi docto.de homicid.& ſi factũ fuerit ex ineuitabili neceſſitate,datur per viam declarationis,ſecus ſi vitari homicidium poterat fugiendo.glo.& doct.in c. ſuſcepimus,de homicid.

De homicidio commiſſo aliũ defendendo.

22 Sed ſi homicidiũ qs cõmiſerit,alium defendẽdo,ẽt extraneũ,cũ teneretur proximũ ſuũ iuuare,vt fecit Moyſes contra Aegiptiũ,datur diſpenſatio ad cautelam, dũmodo oppreſſus mortis periculũ euadere alias non valeret,& tunc etiã ad altaris miniſterium,& ad beneficia,ut ea retineat,ſed difficilius diſpenſatur,quãdo oppreſſius potuiſſet mortis periculũ euadere: alia videntur facilia , iõ ea nunc omittã.

De diſpenſatione de non promouendo.

Habens parrochialem eccleſiã & nõ promotus intra annum perdit illã

ALio † nobis modo cõſeruatur beneficium,videlicet per diſpenſationẽ de non promouendo,quia parrochialem habens eccleſiam intra annum promoueri tenetur ad ſacerdotium: cap. licet canon, de elect.libr.6. alioqui lapſo anno perdit

illud

illud ipſo iure, niſi ſibi prouideat per hāc diſpenſationem, quæ interdum fauore ſtudii conceditur: vnde epiſcopus gratia ſtudiorum ad ſeptēnium diſpenſat. cap cum ex eo, de elect. in 6. quia ſtudium eſt labor ſpiritualis. clemen. exiui de paradiſo. §. licet, de verbo. ſignifica. ſiquidem ſtudemus vt melius eccleſiæ deſeruiamus. Bald. in l. qui ſub prætextu. C. de ſacroſanct. eccleſ.

Papa & epiſ. diſpenſant de nō promouendo ſed varie.

2 Eſt tamen differentia inter huiuſmodi papæ & epiſcopi diſpenſationem: quia papa latius diſpenſat, videlicet ne teneatur interim ad aliquē ex ſacris ordinibus promoueri, ſed epiſcopus non alias, quam ſi ſcholaſticus intra annum promotus fuerit ſaltem ad ſubdiaconatum, ac demum ei liceat retrocedere. d. c. cum ex eo, & c. commiſſa, de elect. in 6. ſcripſi plenius in ſcholaſtic. priuileg. 36.

3 Solet etiam ex aliis cauſis diſpenſatio concedi, uelut ſuperius dictum fuit in principio huius materiæ: verū vt hæc materia facilius intelligatur, huius diſpenſationis formam ob oculos ſubiicio.

Formula diſpenſationis Papæ de non promouendo.

IVLIVS, &c. † dilecto filio N. parrochialis eccleſiæ ſancti Andreæ curato Pariſ. diœceſis ſalutem: Laudibilia, &c. hinc eſt, quod nos tuis ſupplicationibus inclinati, tecum, (qui vt aſſeris) in iure canonico ſcholaris, & in minoribus ordinibus duntaxat cōſtitutus exiſtis, vt ratione parrochialis eccleſiæ N. Pariſ. diœceſ. quam canonice & pacifice aſſeris te obtinere, quique infra annum a tempore aſſecutionis eiuſdem fore, dignoſceris, vſque ad biennium à fine anni a iure tibi præfixi computandum, ne ad aliquem ex ſacris, etiam ſubdiaconatus, diaconatus, vel presbyteratus ordinibus huiuſmodi te facere promoueri minime tenearis, neque ad id a quoquam inuitus valeas cogi. Lateranen. & Lugdun. concilijs, & quibuſcunq. alijs conſtitutionibus, priuilegiis, conſuetudinibus, fundatione, vel alijs Apoſtolicis contrarijs nequaquam obſtan. auctoritate Apoſtolica de ſpeciali gratia indulgemus, prouiſo quod eccleſia debitis interim non fraudetur obſequiis, & animarum cura in ea non negligatur, &c.

Datum Romæ, &c.

Diſpenſatus de nō promouendo ratione vnius eccleſiæ, nō cēſetur diſpenſatus, ſi aliam obtineat.

His † præmiſſis facilius nobis erit, & certius decidere quædā dubia, quæ ex hac diſpēſatione vidi plerumque ſuboriri: primum an ſi hic diſpenſatus obtinuerit aliam eccleſiam poſt diſpenſationem, cenſeatur quoque diſpenſatus quo ad eam, ne teneatur promoueri intra annum adeptæ poſſeſſionis, & commiſſi regiminis. quod prima fronte videbatur.

6 Contrarium tamen eſt decidendum, quandoquidem hic papa concedit, vt ratione parrochialis eccleſiæ ſancti Andreę nō tenearis promoueri ex quo liquet mētem Pontificis non vlterius extēdendam eſſe: quamobrem ex intentione deficit diſpenſatio: c. mandatum, ibi, non fuit intentio mandatoris, de reſcript.

Clauſula in diſpenſatiōe de non promouendo ponēda.

7 Ob id ad vitandum dubium, addere debes in ſignatura, Quod nullo modo teneatur promoueri ratione huius eccleſiæ, nec ex alia quacunque cauſſa, etiam ſi aliam adipiſceretur, & tunc noua opus non erit diſpenſatione: & hoc ſoleo appo nere, aut cuiuſcunque alterius beneficij eccleſiaſtici curati, uel alias ſacros ordines requirentis, per te pro tempore obtēti, &c. vt in forma breuis inferius videre licebit.

Diſpenſatio prodeſt ad beneficium quod poſtea iſte obtinuit.

8 Secundum ſe offert dubium. de eo qui eccleſiam poſſidebat non canonice tempore diſpenſationis, ſed poſtea quidem eam canonice obtinuit, an hodie videatur diſpenſatus: & videri diſpenſatum crederem, ſed per illam clauſulam non datur titulus ad illam eccleſiam, ſed tantum narratur factum partis, ibi quam canonice & pacifice aſſeris te obtinere.

Et

9 Et quando diſpenſatur cum iſto non habente canonicum titulum, nõ eſt neceſſaria noua traditio, ſeu adeptio poſſeſſionis beneficii, ſed primã ſufficis continuare, per §. interdum, de rerum diuiſ. in inſt. Cardi. in c. vlt. 56. diſtinct. not. vlt. Boer. deciſ. Burdegal q. 219.

Diſpenſatio de nõ promouẽdo intra annũ petẽdã eſt.

10 Tertio ibi, Quique intra annum a tẽpore aſſecutionis eiuſdẽ fore dignoſceris. Etiam vidi dubitari, an hoc ſic in hac diſpenſatione exprimẽdum? Reſpon. exprimendum eſſe: quia niſi eſſet intra annum, iamque priuatus eſſet eo beneficio, per c. licet canõ, & c. commiſſa, de elect. in 6. ob id eſſe beneficiũ tanquã vacans de nouo conferendum, quamobrem non niſi intra hunc annum diſpenſatio huiuſmodi reciperetur, per l. ſed & ſi manẽte. ff. de preca.

Prorogatio diſpẽſationis fieri põt, & ad quod tẽpus.

11 Nam aliud eſt prorogare precarium eo durante, vel finito prorogetur, nouum eſt precarium Boer. in deciſ. Burdegal. q. 284. & 294. & hæc prorogatio non debet longius tempus continere, quam principalis diſpenſatio: quia acceſſorium nõ ſolet eſſe maius ſuo principali. l. cum principalis, ff. de reg. iuris. vbi docto. niſi fuerit in ſubdiaconatus ordine conſtitutus, aut alias legitima fuerit prorogationis cauſſa: vt ſtatuit Alexan. 6. id temporis pontifex maximus in titu. de proroga.

12 Quarto ibi, vſque ad biennium non tenearis promoueri, an illa dictio vſque, includat totum biennium? & reſpond. includere. l. poſt duos, C. de aduoc. diuerſ. iudicio. nam quidam dicũt hoc tanquam fauorabile venit extendendum. l. cum quidam. ff. de liber. & poſthum. Alber. in authen. hoc ius. C. de procura. dixi in tracta. de ſentent. prouiſio. artic. 2. glo. 3. [in 1. tomo commenta. in conſtit. reg.] & plenius in l. abſentem. ff. de verbo. ſignific. & ſic in iſto biennio non tenebitur promoueri ſecundum quoſdam: alioqui non daretur diſpẽſatio biennij ſed anni tantum: quod eſt verius.

Diſpenſatio de non promouendo ad bienniũ quomodo computetur

13 Quinto quæro a quo tempore computetur hoc biennium, reſpondetur in literis, videlicet a fine anni a iure, tibi pfixi cõputandum. Annus aũt hic a iure pfixus eſt vigeſimuſquintus annus in minoribus, intra quẽ ad ſacerdotium quis promoueri tenetur. c. cum in cunctis, de electio. & ſic iſte tenebitur in vigeſimooctauo anno promoueri, alioqui eo elapſo vacabit beneficium.

14 In maioribus vero annus a iure prefixus ad promouendum eſt annus a die cõmiſſi regiminis, & pacificæ poſſeſſionis cõputandus: vnde ſi quis calendis Ianuarij 1540. obtinuerit eccleſiã parrochialem, habet illum integrum annum ad promouendum, nec eſt priuatus niſi toto hoc anno elapſo, c. commiſſa, de electio. in 6. & ſi hoc anno impetret diſpenſationẽ ad biennium, forte calendis Februarii, non tenebitur promoueri ante quadrageſimum tertium: quo elapſo anno ſi non fuerit promotus, vacabit beneficium per non promotionem.

15 Nam primo debet computare annum a die collationis beneficij, & pacificæ poſſeſſionis, & poſtea biennium ex diſpenſatione a fine anni dictæ collationis: quibus tribus annis elapſis, niſi promotus fuerit, vacabit beneficium: vt in d. c. licet canon. & c. commiſſa, de elect. dicas tamen vt inferius elucidabo per curiæ Areſtum.

16 Sed nonne licebit extẽſionem & prorogationẽ iſtius biennii obtinere? Reſp. id ex uoluntate papæ conſiſtere: nempe ſi cauſſa prorogandi adſit, requiritur tamen expreſſio primæ diſpenſationis, alias non valeret ſecunda, per cap. fin. de filijs preſbyter. in 6.

17 Sexto indulget papa ne hic impetrãs teneatur promoueri, nec cogi poſſit ab aliquo: liberum ergo eſt ei ſi uelit citius promoueri, ſumendo argumentum a contrario, quod eſt ualidũ, ca. cum Apoſtolica, de his quæ fiunt a prælа l. 1. ff. de oſſi. eius cui manda. eſt iuriſ.

Diſpenſatus de nõ promouẽdo non tenetur aliquẽ ex ſacris ſumere ordinibus.

18 Septimo ibi, ne ad aliquem ex ſacris, tollit dubium motum ex eo, ꝙ nonnulli aſſerunt diſpenſatum, ut haberet beneficium curatum, non cenſeri, diſpenſatum, quin in 18. anno ad ſubdiaconatũ promoueatur, & in 20 ad diaconatum: vt docet Petrus Ancha. cõſ. 193 ultra, & conſ. 304 Sed contrariũ hic apparet per iſtã clauſ. ne ad aliquem &c. vt ad nullum ex ſacris ordinibus promoueri teneatur ante diſpẽſationem finitam. ſcripſi in tract. nomina. q. 9. in fi. q. & ſine diſpenſatione expreſſa tene quod ſcripſi in tracta. nominatio. ut promoueri teneatur (ut ſuperius dixi) tẽpore iuris. [Et hoc eſt declaratũ in c. cum ex eo. de elect. lib. 6. alias fruſtra iſta clauſula, ne ad aliquem ex ſacris &c. adijceretur. Item papa in diſpenſatione expreſſa hoc uult. in d. c. cum ex eo. fortius in tacita & hoc docet glo. in uerb. ſubdiaconatus & Peruſ.]

Octa-

19 Octauo ibi, *Lateranen.* & *Lugdunen.* conciliis non obſtan. de hoc concilio Lateranen. tex. eſt in c. cũ in cunctis de electio. & de concilio Lugdunen. in cap. licet canon. illo titul. reliquas non obſtantias declaraui in bulla nouæ prouiſionis ſupra, & in bulla diſpenſa.

20 Vltimo quo dilucidius materiã iſtam nobis proſequi liceat, adiungam hic reg. Cancella. Iulii III. quæ eſt nume. 25. per quam male promotos a bene promotis facile dignoſcere poſſimus, additis meis q-buſdam ſcholijs, non parum huic rei (vt puto) conferentibus.

De clericis ad ſacros ordines male promotis

Regul. cancella. 25. Iulij III.

Item de clericis extra tempora a iure ſtatuta.

GLOSSA PRIMA.

SCire † cupiẽti quinam rite ſint promoti, contrarium eius præmittendũ eſt, videlicet qui male, velut docet Iuriſconſ. in l. 1. ff. de his qui ſunt ſunt ſui vel alieni iuris, quòd cognito vno de contrariis, cognoſcitur & reliquum. Quamobrem hic notandum eſt quem dici male promotum multis modis.

2 Primo, cum eſt promotus extra tempora a iure ſtatuta, vtpote extra quatuor tempora. c. 3. de tempor. ordinand.

Statuta tpis ad promouẽdum q̃ ſint.

3 Statuta tempora a iure ſunt, vt minores ordines dominicis & alijs feſtis diebus cõferãtur, & cõſecrationes virginum fiant. c. de eo, de temp. ordinand: Ordinationes vero ſacerdotũ id eſt epiſcoporum [quòd die dominico] celebrentur, nõ tantum ex conſuetudine, ſed etiam ex Apoſtolica [nouimus venire] doctrina, ſcriptura manifeſtante, quod cum Apoſtoli Paulum & Barnabam ex ſpiritusſancti præcepto ad Euangelium Gentibus mitterent prædicandum, *ieiunantes & orãtes impoſuerunt ei manus*: vt intelligamus quanta & dantium & accipientium deuotione curandum ſit, ne tantæ benedictionis ſacramentum negligẽter videatur impletum. c. 1. & c. quod die, 75. diſtin.

Prima tonſura quolibet die conferri poteſt & in diœceſi & extra.

4 Prima vero tonſura quolibet die conferri poteſt, cum iura certum diem in ea non præſigant: & ſic obſeruatur de generali conſuetudine, teſte Hoſtien. Ioan. And. & Cardin. in c. penul. de temp. ordinand. per c. cum contingit, de ætate & qualita. & tam in diœceſi quàm extra diœceſim poteſt epiſcopus ſuis ſubditis tonſuram conferre: vt docet Barba. in c. nouit, de offi. legat. & ſcripſi in tract. nominatio. q. 14. num. 29. & 65.

Minores & ſacri ordines vbi. & quando dari poſſint.

5 Et minores ordines, quãdo epiſcopo, & vbi videbitur, dari poſſunt, ſacri vero nunquam, niſi in publica ordinatione ca. quando 75. diſtinct. & ordines ſacri ſolẽt in maiori eccleſia conferri. glo. in c. ordinationes. 75. diſtinct. de conſuetudine, epiſcopi conferunt hos itidem, vbi volunt, teſte Flor. in 3. ſummæ par. c. 14. c. 16. §. 17.

6 Non debet tamen epiſcopus generalem ordinationem de his minoribus facere, ideo vnum aut duos ordinare poteſt, nõ quin plures ordinare poſſit, ſed caueat ne generalem ordinationem faciat, ſicut in quatuor tẽporibus anni, c. de eo, & ibi doct. de temp ordinan. Præpoſ. in c. quod a patribũs. 75. diſtinct.

7 Item ordines ſacri, videlicet ſubdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus, niſi quatuor temporibus, aut ſabbato ſancto, vel ſabbato ante dominicam de paſſione conferri non debent, c. 3. de temp. ordin. c. quoniam, in fi. & c. fi. 75. diſtin. [alioqui extra tempora collata ſunt.]

Quare ordines quatuor temporibus cõferantur.

8 Sed quare potius hic tẽporibus quam aliis? Præpoſ in c. quoniam, §. cæterum 75. diſtin. reſpon. quia ſacerdotes, & alij clerici locum eũ obtinent in eccleſia, quẽ olim *Leuitæ* penes Iſraeliticum populum obtinuerunt, quos vt libro Numer. legitur, Dominus pro primogenitis recepit, & eos in Aegypto, dum primogenita Aegyptiorum interficerentur, cuſtodiuit, cũ quaſi primitiæ ſint: vnde quaſi primitias domino offerimus, cum aliquos ad ſacros ordines damus: conueniens ergo eſt, vt ꝓ primitijs temporum ſcilicet quatuor temporibus primitias hominũ offeramus hæc ille: longe tamen videtur petita ratio.

9 Item introductum eſt his quatuor anni temporibus fieri ordinationem, vt ordinati exornentur, & ſub quatuor Euangelijs ſeruire Chriſto & eccleſiæ moneantur: in Vere, vt virtutibus floreant: in Aeſtate, vt fructus afferant: in Autumno, vt fructus operum metant; in Hyeme, vt fructus collectos conſeruent in horreo, vt eis in domo fruantur.

10 Et in ſabbato potius quã in aliis diebus,

bus, eo quod illa dies Spiritui ſancto conſecrata eſt, cuius bona in ordinibus recipiuntur, c.quod a partibus, 75.diſt. vel ſabbatum notat requiem: quia ordinati a ſacris tranſeant ad requiem ordinis clericalis, de labore ſecularium negotiorum, ca. fornicari, 88.diſtinct. & Paul. ad Timoth. *Nemo militans Deo implicet ſe negotijs ſecularibus*, c.1.& per totum, ne cleric. vel monach negoc. ſecular. ſe immiſceant. Sed in minoribus non tranſeũt ad requiem, quia poſſunt ad ſecularium redire gl.& doct. in c.literas, in fi. de tempor ordinand.

Papa quolibet tempore ordines confert.

11 Tamen papa quodlibet tempore ordines etiam ſacros conferre poteſt, cap.1.de tempor.ordinan.& ibi Hoſtiẽ. in ſumma, ſicut quodlibet tempore pallio vtitur. c.ad honorem, de auctorit, & vſu pallij. quia hoc eſt de iure poſitiuo, a quo eſt abſolutus. c. propoſuit, de conceſſion. præbend. imo dicit Angel. in l. prima, C. de ſenten. paſſis, Papam ſoleo verbo poſſe aliquem creare epiſcopum, vel prælatum, licet hoc facere non ſit ſolitus, ſed formam aliquam ipſe ſolet ſeruare, vt alij eius exemplo ſeruent.

Quando ante ætatẽ, & extra quatuor tẽpora poſſint aliqui promoueri.

12 Item hoc concedere poteſt ex ſpeciali gratia epiſcopo, vt ordines etiam extra quatuor tempora conferre poſſit: doct. in d.c.3.& datur diſpenſatio per breue exiſtenti in 22.vel circa ętatis ſuæ anno, etiã in diaconatus ordine conſtituto. vt promoueatur ad ſacerdotium die dominico, vel in aliquo die feſto, etiam extra tẽpora a iure ſtatuta, de quibus ſupra dixi: dummodo aliud canonicum non obſiſtat, ſuper quo ſua antiſtitis eligendi conſcientia oneratur in ſecularibus.

13 Sed cum religioſis diſpenſatur in vigeſimoprimo anno, etiam vt ad ſacros promoueantur: teſte Staphile. in trac. de literis iuſtitię, fol.194. verſi. dat diſpẽſatio, in tub. de reſcrip. in forma breuium.

Conſuetudo promouendi ad ſacros extra quatuor tẽpora nõ valet.

14 Nec valet conſuetudo, quod ſacri ordines conferantur extra quatuor tẽpora. c. 2. de tempor. ordi. imo tam ordinans quam ordinatꝰ peccat mortaliter, qa violatores canonum a Spiritu ſancto, cuius inſtinctu conditi ſunt cõdemnatur. c. violatores. 25.q.1. Florẽ. vbi ſupra in d.3. parte ſummæ, titul.14.c.16.§.16.

15 Oportet ergo vt neq; per commodũ neque per gratiam, aut quorundã ſupplicationibus aliquos ad ſacros ordines conſentiatis, vel permittatis adduci. ſcribit Gregor. Ioanni Corinthiorum epiſcopo, in c.nouit. 100.diſt.

Ordinati extra quatuor tempora ſuſpenſi ſunt.

16 Et quamuis de iure quædam eſſet dubitatio, An ordinatus extra quatuor tẽpora eſſet ipſo iure ſuſpenſus, in c.cum quidã, & c.literas, de tempo.ordinand. Tamẽ hodie per extrauag. Pii 2. ipſo iure ſunt ſuſpenſi: qui ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus ſic ſuſceptis miniſtrare præſumpſerint, irregulares eo ipſo fiunt, & a ſolo papa abſoluẽdi. c.cum q dam. c.literas, de tẽpor.ordinan. Silueſter in ſua ſumma, in verb. irregularitas. q.10. vide tamen diſtinctionem in c. conſultationem. de tempor.ordina. [vbi Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt is, qui ſuſcepit extra tempora miniſtret. dũmodo ipſe non incurrit irregularitatem miniſtrãdo, quia tũc ſolus papa ab irregularitate abſoluit, & ſic cõciliari debent illa iura cõtraria.]

17 Et quid agendũ cũ aliquid omittitur de forma præſtituta in ordinibus, ſcribit Florẽ. in 3. parte ſummæ tit.14.c.16.§.5.

Suſpenſus è qui plures ordines vno die aſſumit.

18 Item capiens vno & eodẽ die plures ordines ſacros eſt ſuſpenſus c.literas & c. dilectus. de tempor.ordinand. quatuor tamen minores poterit eodẽ die aſſumere, etiam cum ſubdiaconatu, dummodo non temerario auſu. c.2. de eo qui furtiue ordi. recipit. [& temerario auſu facere cenſetur, quãdo ſine examine & ſciẽtia Epiſcopi ad ſubdiaconatũ ſe intruſit, vt doct. ibi dicunt, & ita ſeruatur de conſuetudine, quicquid dicant doct. ibi & in d.cap. 3. de temp.ord.]

19 Vbi dicit Card. hoc ſeruari: quam cõſuetudinem putarem valere, cum nõ prohibeantur, niſi ſacri eodem die conferri ergo quatuor minores, & ſubdiaconatus eodem die conferri, & accipi poſſunt ex conſuetudine; & hæc de promotis extra tempora.

Siue ante ætatem legitimam.

GLOSSA SECVNDA.

Aetas legitima quæ ſit in omnibus ordinibus.

AEtas † legitima eſt quo ad primã tonſuram ſeptimus annus, c.fi. de tempor.ordinand. in 6. ad ordines vero minores videlicet ad Accolitatũ 12. annus, vel 13. c.in ſingulis. 77. diſtin. ſubdiaconus vero non poterat olim ordinari, niſi eſſet in 21. anno c.de his, 18. diſtinc. & finito 20. anno c.ſubdiaconus. 77. diſtin. nec refragatur d.c.in ſingulis. 77. diſtin. vbi in 14. anno ſubdiaconus fieri poterat: qa hoc in

 telli-

telligitur in 14.anno poſt ſeptimũ, & ſic in 21.anno: vt gl.& doc. ibi docent.

2 Hodie ſufficit quod attingat decimũ octauum, quia minus hodie viuũt homines. clem. generalem, de ætate & qualit. nec oportet reprehenſibile dici, ſi variãtibus temporibus ſtatuta varientur humana. cap. non oportet de conſangui.

3 Itẽ olim 25. annus requirebatur, vt quis promoueretur in diaconũ. c. Epiſcopus. 77. diſt. & c. nemo. 78. diſt hodie ſuſcipere licet hunc ordinem in 20. anno. d. cle. fi. de ætate & qualit.

4 Presbyter vero olim nullo modo ordinabatur, niſi trigeſimũ ætatis ſuæ annũ impleuiſſet. cap. 1. & ſeq. 78. diſtin. & citius quem ordinari prohibeatur: quia dr̃ 1. ad Timoth. 5. *Nemini cito manus impoſueris, neq. communices alienis peccatis.* Quid eſt manus cito imponere? niſi ante ætatis maturitatem, ante tp̃s examinis, ante meritum obedientiæ, ante experientiam diſciplinæ ſacerdotalem honorem tribuere non probatis? tex. in c. quid eſt. 78 diſtin.

Chriſtus baptizatus ẽ 30 ſed quidam prophetarunt iuuenes.

5 Dominus enim Ieſus 30. anno baptizatus eſt. & tũc prædicauit, & Ioãnes Baptiſta, Ezechiel, & nonnulli prophetarum non leguntur ante hoc tempus prophetaſſe, vel prædicaſſe.

6 Verum quia Hieremias & Daniel intra iuuenilem ætatem ſpiritũ prophetiæ leguntur accepiſſe, Dauid quoque & Salomon in adoleſcentia reperiuntur vncti, c presbyter. 78. diſtinct. ideo in concilio Viennen. fuit ſtatutũ, quod ſacerdos fiat, ſi 25. attingerit annum in d. clemen. fi. qđ tempore neceſſitatis etiam olim erat conceſſum in c. fin. 88. diſtin.

Conferens ordines ante tẽpus eſt ſuſpẽſus & ordinatus

7 Nota quod ſi ante tempus quis fuerit ordinatus, ordinandus Epiſcopus eſt ſuſpẽſus a collatione ordinum. glo. & doct. in d. cle. fin. qui tamen ſi durante ſuſpenſione celebrauerit, non efficit̃ irregularis. Domi. in c. eos. de temp ordi. in 6. Philip. Franc. in c. 1. col. vlt. de re iudic. ibid. ſed peccat mortaliter teſte Florent. in 3. parte ſummæ. tit. 14. c. 16. §. 15.

8 Ordinatus vero ante tempus eſt ſuſpẽſus ab executione ordinis vſque ad ætatẽ legitimam. c. non eſt compos, de temporib ordinand. & cap. dilectus. de ætate & qualitate. cap. 1. de clerico per ſaltum promo. ordinatio tamen tenet, etiam ſi puer ad ſacerdotiũ ordinaretur. Cardin. in dicta clement, fin. per gloſ. in cap. pueri. 1 quæſt. 1.

Collatio bñficij promoto ante ſeptẽniũ facta non valet.

9 Collatio tamen beneficij iſti promoto ante ſeptennium nõ valet. Ioan. Andr. & Philip. Peruſ in c. fi. de temp: ordinãd. in 6. & ſic nõ iuuatur decreto, de pacific. poſſeſ. cum ſit inhabilis. vt ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſ.

Minor ordinatus ante tempus nõ obligatur.

10 Imo ſi hic minor hos ordines ſacros ante 14. annos ſuſceptos raros nõ habuerit. non obligatur, ſed poterit matrimonium contrahere, ſicut is qui hoc tempore ingreſſus eſt religionem. c. ad noſtram. & cap. ſignificatum, de regular. Calder. cõſi. vno tit. q. cleric. vel vouen. glo. & doct. in c vno. de clerico per ſaltum promoto. Io. Dias in practica criminal. c. 22.

Minor ante tẽpus celebrans irregularis eſt.

11 Quid ſi minores interim celebrent? irregulares a iure nõ fiunt, tum quod a iure nõ inueniatur expreſſum c. is qui. & ibi gloſſ. de ſentent. excõmunic. in ſexto. tum quia ſunt ſuſpenſi a canone quo ad ſe tantum, & non quo ad alios: & ſupenſus a iure quo ad ſe, celebrans irregularis non efficitur cap fin. de cleric. excommu. miniſtran. Philip. Peruſ. in dicto cap. 1. de re iudic. in 6. Panorm. in cap. 1. de cleric. per ſaltum promo. hodie per conſtitutionem Pij papæ. 2. efficiũtur irregulares, & beneficijs priuari poſſunt.

12 Intellige cum iſti ante tempus ad ſacros ordines, pmoti fuerint, ſecus ad alios ordines: vt per text. huius regul. conſtat, qui tantum de ſacris ordinibus loquitur, ibi. ad ſacros ordines, &c.

Sup ætate papa ſolus diſpenſat.

13 Vbi notandũ eſt. quod epiſcopus non poteſt diſpenſare ſuper ætate gloſſ. & doctor. in dicta clement. finali ſed cum ordinatis extra tempora diſpenſabat olim quidem Epiſcopus text. & ibi docto. in capit. conſultationi, de tempor. ordinand. ſed non hodie, ſed ſolus papa, aut legatus a latere ex ſpeciali ſibi data poteſtate, & in diſpenſatione ſolet poni clauſula, quod ad annum ſit ſuſpenſus, vel ad aliud tempus prout papæ placuerit, vel legato diſpenſanti.

Aut abſque dimiſſorijs literis ad ſacros ordines ſe promoueri facientibus pro tempore.

GLOSSA TERTIA.

Dimiſſoria quæ.

DImiſſoriæ quo ad iſtum text. dicuntur, quæ alias commendatitiæ vocãtur, quæ dantur his, qui volũt ordines ab alieno ſumere Epiſcopo. capit. 1. & c. cum nullus. de temporibus ordinand. in 6. ſcri-

pli

pſi in l. dimiſſoriæ. ff. de verb. ſignif. & ſuperius, in 1. part. de his abunde ſcripſi. [in tit. de literis dimiſſor.]

Promoti ſine dimiſſorijs ſuſpẽſi ſũt

Nam ab alieno Epiſcopo promoti ſine dimiſſoriis iſtis ad ſacros ordines ſuſpẽſi ſunt ab ordinum executione quo ad ſe non quo ad alios: quod ſi interim in eiſdẽ ordinibus ſic ſuſceptis miniſtrarẽt, nõ incurrebãt irregularitatẽ de iure. Io. Andr. in c. quod translatus, de temp. ordinand. gloſſ. & Domi. in c eos. illo tit. in 6. hodie eo ipſo ꝙ celebrãt irregularitatem incurrunt: vt patet in cõſtitutione Papæ Pij, ergo non habet locũ, ſi ſumeret alios nõ ſacros, vnum enim exprimendo alterum negare videtur. capit. nonne. de præſumpt. l. cum prætor. ff. de iudic. & ſi voluiſſet intelligere de omnibus ordinibus, dixiſſet c. ad audientiam, de decimis: igitur exprimẽdo de ſacris, noluit itelligere de aliis. Nec refragatur c. 1. de temp. ordinand. in 6. ſi quidem in ſuo caſu intelligitur, vt ibi doct. notant. Quamuis in quibuſcunque ordinibus ſuſpenſionem contrahi ſcribat Silueſter in ſua ſumma, in verb. irregularitas. quæſt. 9. per d. c. 1. quod a iure non recipitur.

Diſpenſatio a Papa poſt promotiõẽ in vtilẽ ſit & taxatur.

Ideo licet olim impetraretur diſpenſatio, vt non obſtãte tali diſpenſatione poſſet uti clericali charactere, & in ſuſceptis miniſtrare, illudq; ſufficiebat: vt no. Ang. in ſua ſumma, in ver. irregularis. § 32. hodie tamen pp cõſtitutionem Pij oportet exprimere, ꝙ non obſtante irregularitate incurſa celebrando, ſecum diſpenſetur, alioqui non prodeſſet diſpenſatio: quod eſt notãdum, & ſolet taxari ad 7. carlinos hæc diſpenſatio; & ſi extra tempora duplicatur ut 14. carlinos ſoluere pro taxa teneretur, vt quandoq; fiebat, ſed hodie augetur potius quam diminuatur.

Etiam voluit cõſtitutionem. pia memor. Pij Papæ ſecũdi ſimiliter prædeceſſoris ſui de ſuper editã, & in cancellaria Apoſtolica libro deſcriptam, quæ incipit, cũ ad ſacrorum ordinum, &c pari modo obſeruari.

GLOSSA QVARTA.

QVia vidi pleroſque ſuper hac conſtitutione dubitare, quæ apud nos nõ extat, ideo eam ad verbum duxi hic trãſcribendam; ne deinceps ſuper ea ambiguitas oriatur.

Tenor conſtitutionis Pij Papæ II.

PIus † Epiſcopus ſeru⁹ ſeruorũ Dei ad futurã rei memoriam. Cum ex ſacrorum ordinum collatione character inuiſibilis animæ imprimatur, ſacra myſteria diſpenſentur, & ipſarum cura tribuatur animarum in eorum ſuſceptione, exceſſus graues tãto magis plectendi ſunt quanto ex illis maiora in mentibus fidelium ſcãdala generantur. Cum itaque ſicut fide dignorum relatione (non niſi moleſte) accepimus nonnulli clerici extra tempora a iure ſtatuta, quidam ante ætatem legitimam, aliequi vero ſine dimiſſoriis literis contra ſanctiones canonicas ſe faciunt ad ſacros ordines promoueri; nos eorundem temeritatem tali caſtigatione exprimentes, ut aliis impoſterum committendi ſimilia aditus præcludatur, auctoritate Apoſtolica, hac conſtitutione perpetuo valitura ſtatuimus, & ordinamus, quod omnes & ſinguli, qui abſque diſpenſatione canonica, aut legitima licentia, ſiue extra tempora a iure ſtatuta, ſiue ante ætatẽ legitimam, vel abſque dimiſſoriis literis, etiã citramontani a citramontanis, præterquã ſi in hoc vltimo caſu per cameram Apoſtolicam iuxta illius ſtylum ordinati fuerint, & ad aliquem ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoueri, a ſuorũ ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint; & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in hiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint eo ipſo irregularitatem incurrant. præterea ultra alias pœnas in tales gñalr a iure inflictas bñficijs eccleſiaſtici poſſunt iure priuari. Volum⁹ autẽ ꝙ pñs noſtra conſtitutio in Ro. Curia exiſtẽtes poſt quindecim dies, abſentes uero Italicos, poſt duos menſes, alios vero ultramontanos poſt ſex mẽſes ab ipſius in audientia contradictarum, & Cancellaria Apoſtolica publicatione, & affixione ligare incipiat. Nulli ergo omnino hominũ liceat hãc paginam noſtram, ſtatuti, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis aũt hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorũ Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum Anno ab incarnatione dominica milleſimo quadringenteſimo ſexageſimoquinto, decimo Calendas Decembris Pontificatus noſtri anno quarto.

Ordines p rperã ſuſcipiẽs eſt perpetuo ſuſpenſus.

3 Et ſic per iſtam conſtitutionem is, qui extra tempora, vel ante ætate, vel ſine dimiſſorijs promotus fuerit ad ſacros, ſuſpẽſus eſt, donec abſolutionis beneficium à papa fuerit conſecutus, non tantum vſque ad ætatem legitimam, prout de iure, vt in c. cum quidam. & c. literas, de tempor. ordinan. & hic patet, ſed perpetuo.

4 Item ſi durante ſuſpenſione celebrauerit, ſi ſit ſacerdos vel ſi diaconus ſit, tanquam diaconus in eccleſia miniſtrauerit, aut tanquam ſubdiaconus incurrit irregularitatem, à qua ſententia non poteſt ab alio quam à papa abſolui: quãuis doct. in cap. conſultationi, de temp. ordinan. contrarium dicant.

Omnes poſſunt regulariter ordines ſumere, exceptis ſequent.

5 Notandum eſt in ſuper. quòd omnes regulariter poſſunt promoueri, niſi prohibeantur à iure: qui verò ſint prohibiti, refert text. in c. qui in aliquo. 51. diſtin. & in c. 1. 55. diſtinct. Hoſtienſ. verò in ſumma, de temp. ordinan. § & cui, adducit quoſdam verſus, quibus eorum breuis complectitur prohibitio. qui non poſſunt ordinari, ſub his verbis:

Primum præcipitur, q ſit ſine crimine pſul.
Monogamus, ſobrius, prudens, ornatus, & hoſpes,
Caſta docens, & non percuſſor, non litigioſus,
Non concupidus, bene diſpoſitus, non neophitus ve.
Talis Apoſtolica quod præſit regula iuſſit.

Crimina grauia phibent ordinãdos

6 Et quamuis Paul. 1. ad Timoth. ca. 3. uoluerit iſta in epiſcopo adeſſe: tñ Auguſ. & Grego. ea ad ordinandos extenderunt. c. cognoſcamus. 34. diſtin. & c. Apoſtolus. 81. diſt. primum ergo crimẽ prohibet ordines ſumere, quod intelligerem de graui, ut eſt hæreſis, ſimonia, homicidium, & alia crimina, ſecus ſi leuia fuerint Hoſtiẽ. in d. ſumma. & c. at ſi clerici §. de adulterijs vbi doct. de iudic. & in c. ex tenore, de tempor. ordinan. alioqui nullus unquam ſeu uix ordinaretur.

Bigam⁹ ad ordines prohibetur

7 Monogamus id eſt unius uxoris uir. Bigamus aũt eius contrariũ, ordinari prohibetur. c. nullus Bigamus. 55. diſt. imò ſi fuerit clericus, omnibus eſt exutus priuilegijs. c. vno. de Bigamis, in 6.

Ebri⁹ an poſſit eſſici ſacerdos.

8 Sobrius ordinandus eſſe debet, vnde conſuetus inebriari prohibetur ordinari. c. Epiſcopus aut presbyter. 35. diſt. iuncto text. in ſumma, ibidem, vbi miniſtri templi prohibebantur uinum & ſiceram bibere, ne ebrietate grauarentur corda eorũ, ut ſenſus eorum uigeat ſemper, & tenuis ſit: aut qa uenter mero æſtuans facile deſpumat in libidines, ante omnia clericis uetatur ebrietas quæ omnium uitiorum fomes, ac nutrix eſt. itaq; eũ. quem ebriũ fuiſſe conſtiterit, ut ordo patitur, aut 30. dierum ſpacio à communione ſub moueatur; aut corporali ſubdatur ſupplicio c. ſi. 35. diſtinct. alia proſequitur Hoſtienſ. ob id ad illum te nunc reiicio.

9 Et de his nõ rite ordinatis quis diſpẽſare poſſit? abundè diſtinguit Aegid. Bellamera in c. ſi. de ordin. ab epiſcopo qui epiſcopa renuncia. ibi uideri poteſt: & tene, quæ ſuperius dixi per iſtam conſtitutionem Pij papę II.

Examinãdi ordinandi ſunt.

10 Sciendum eſt autem, q antequàm aliquis admittatur ad ordines oportet quòd examinetur: unde in concilio Car. ſtatutum fuit his uerbis: Nullus ordinetur clericus, niſi probatus, vel examine epiſcoporum, aut populari teſtimonio, cap. nullus. 24. diſt.

11 Et ſi quis presbyter, aut diaconus ſine aliqua examinatione ordinati ſunt, abijciantur ex clero, vt in cõcilio Martini papæ ſtatutum fuit, in c. ſi. 24. diſt. ergo ignotus promotus, etiam alias re vera dignus deponendus eſt, vt d. c. ſi. & ita docet Gofred. in ſumma, de temp. ordinan. §. reſtat videre. Si uerò fuerit notus, & dignus, tũc nullum eſt peccatum. c de Petro. 47. diſt. c. valde, 94. diſt quia notorie doctus examinari non debet. clem. vna. de iureiur. vbi Barba no.

Ordinãdi quõ ſint, e ſu ꝑ qbus examinãdi.

12 Supereſt igitur videre, quomodo ſint examinandi, ſuper quibus, & a quibus, & quando in concilio Nanaten. ita ſtatutum reperio quod habens in c. quãdo. 24. diſt. Quando epiſcopus ordinationem facere diſponit, omnes, qui ad ſacrum myſteriũ accedere voluerint, feria quarta ante ipſam ordinationem vocandi ſunt ad ciuitatem vna cum presbyteris, qui eos repræſentare debent: & tunc Epiſcopus a latere ſuo eligere debet ſacerdotes, & alios prudentes viros, gnaros diuinæ legis, exercitatos in eccleſiaſticis ſanctionibus, qui ordinandorum vitam, genus, patriam, ætatem, inſtitutionẽ, locum, vbi educati ſunt ſi ſint bene literati, ſi inſtructi in lege Dei ante omnia diligenter inueſtigent, ſi fidẽ catholicam firmiter teneant, & verbis ſimplicibus aſſerere queant.

13 Ipſi autem quibus cura committitur, cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuſcunque muneris cupiditate illecti a

vero

vero deueniet; & indignum & minus idoneum ad ſacros gradus ſuſcipiendos epiſcopi manibus applicent: Quod ſi aliter fecerint, & ille, qui indigne acceſſerit, ab altari remouebitur: & illi, qui donum ſancti Spiritus vendere conati ſunt, corã Deo iam condemnati eccleſiaſtica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur: & ſic Sabbato, qui probati ſunt, Epiſcopo repræſententur: Alias autem ſine clericorum videlicet concilio, & populi teſtimonio nullum Epiſcopus ordinare præſumat.

Examinatio ordinãdorum ad quẽ ſpectet.

14 Licet quidam iſtam examinationem ad officium Archidiaconi ſpectare dicãt. c. ad hæc. & c. vt noſtrum, de offic. Archidiac. c. ſi quis. 94. diſtin. Gofred. in ſumma de temp. ordinand. §. nunc videamus. Tamen hodie in Frãcia Archidiaconi de cõſuetudine amiſerunt iſtud examinãdi ius vt nunc ſolos epiſcopos examinare, vel committere videamus: ideo tenentur illi, qui examinauerunt ſi indignus præſentetur. c. ſi ſeruus. 54. diſt. nec non Epiſcopus tenetur c. accepimus, de ætate & qualitate. ſi malum examinatorem & corruptum elegit, vel ignarum, ſicut & exercitor nauis de facto ſui magiſtri. l. 1. §. magiſtrum. ff. ex exercit. actio. & debet epiſcopus eos adigere iuramento, quod iuſte eos examinabunt, & fideliter, & vere ſententiam dicent ſuper his.

15 Hodie quoq; non ſeruatur illud ſcrutinium, ſeu examinatio, quæ fiebat ſecundum formam poſitam in c. vno, de ſcrutinio in ordine faciendo. ſed examinans, ſi reperiat examinatum idoneum, illum catalogo ordinandorum inſcribi mandat: & demum is ſuſcipit ordinem, ad quem eſt examinatus in prima vero tonſura parua eſt examinatio, in ſuſceptione quatuor minorum eſt maior, in ſubdiaconato debet eſſe maxima: quia in alijs examinari poſtea non ſolet: ſed quidam burſam examinant, & Giezi imitantur, [Eliſæi famulum, de quo 4. reg. c. 5.

De promotis per ſaltum.

16 Interdum etiam quis per ſaltum ordines recipit, verbi gratia, & ſubdiaconatu ſaltat ad ſacerdotium, quod accipit ſine diaconatu: & tunc interdicitur ei executio ordinis, quem recipit, donec quod eſt omiſſum ſuppleatur, id eſt diaconatus collatus ſit. c. ſolicitudo. 52. diſt. & epiſcopus poterit cum iſto ordinato diſpenſare, & ei conferre diaconatum, vt tunc ipſe ordinatus, miniſtrare poſſit per text. in c. vno. de cler. per ſaltum promo.

17 Quod intellige, ſi non miniſtrauerit in ordine non ſuſcepto: alioqui ſolius eſt papæ diſpenſare: quandoquidem effectus eſt irregularis, & incidit in pœnam clerici non ordinati miniſtrantis. de qua in c. 1. de clerico non ordin. miniſtran. Hoſtienſ. in ſumma illius tit. Siluester de Prier. in ſua ſumma, in verb. irregularitas. §. vndecimo quæritur, poſt Lappum allegat. 29. an diſpenſet. & ſi impetret diſpenſationẽ, requiritur in ea abſolutio, dummodo rite ſe promoueri faciat.

De promotis ſine examinatione.

18 Alij reperiuntur, qui furtiue, id eſt ſine examinatione, & approbatione ſuperioris ſe ingerunt ad ordines cum alijs approbatis: ignorãte epiſcopo: & tunc ſi hoc erat prohibitum ab epiſcopo ordinante ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, tunc is ordinatus non poterit in ſuſcepto ordine miniſtrare, nec ad ſuperiorem aſcendere ſine papæ diſpenſatione: ſecus ſi tantum erat prohibitio ſine excommunicatione: vt in c. 1. & per totũ, de eo qui furtiue ordines recepit, ſumma Angel. in verb. irregularis. §. 23.

19 Si tamen epiſcopus dicat, Non intendimus ordinare non examinatos, & non approbatos, & tunc qui ſe ingeſſit nõ erit ordinatus, ideo oportet quod iterum ordinetur, iniungendaque eſt illi pœnitentia, priuſquam ordinetur: quia valde deliquit, ſe ingrediendo ſuſceptioni ordinum ante approbationem. doct. ibidem.

De non promotis intra annũ quando priuati cenſeantur, & quando poſſint excuſari.

Habens eccleſiã parrochialem intra annũ promoueri tenetur.

REgula † iuris eſt notiſſima, quod quicunque habet eccleſiam parrochialem, tenetur intra annũ promoueri: alias amittet ipſo iure eccleſiam illam, & poteſt per non promotionem tanquam vacans impetrari, & conferri, c. licet canon. de elect. in 6. etiam ante declarationem; veruntamen poſſidens non remouebitur à poſſeſſione, niſi vocatus & auditus fuerit, quia forte ius habet retinendi. c. licet Epiſcopus. de præbend. in 6.

Ratio cur promoueri quis teneatur.

2 Ratio autem huius edicti eſt, quia præfectus parrochiæ & parrochianis, ſeruire debet illis, celebrando, confitendo, & alia, quæ ad verum curatum ſpectant, faciendo: quod præſtare non poteſt, niſi promoueatur: tum quia propter officium & ſeruitium datur beneficium: ca. fin. de reſcr.

in 6. Et quia periculum eſt animarum ex defectu paſtoris non ſeruientis. c. ne pro defectu, de elect. [Et ſi promotus fuerit, tamen non ſeruiat, nec celebret, non vacat eccleſia per non promotionem, ſed in ſpecta ratione ſic. Ideo opus eſſet noua declaratione, quod promotus intra tres mẽſes non celebret, quod eſſet ipſo iure priuatus, eo quod multi promouentur, & celebrare deſinunt, & quoad effectum promoti non cenſentur: vt ſcripſi in l. viuaria ff. de verb. ſig. & omnes in feſtis ſaltem quatuor anni ſolennibus celebrare tenentur, facit c. ſi quis in clero. 7. q. 1. & c. ſi. de ſentent. excomm. in 6.]

3 Adde regulam iſtam etiam factam eſſe ad cautelam, ne videlicet liberũ ſit alicui poſt receptos fructus eccleſiarum eas relinquere, & contrahere matrimonium: vt in c commiſſa. de elect. lib. 6. Ideoque prouidetur, vt quis teneatur intra annum promoueri, quo melius eidem rei ſeruiat, cui fuit præpoſitus.

Vicari⁹ perpetuus promoueri intra annum tenetur.

4 Quæ regula præter curatos ampliatur etiam circa alios, vt primo procedat quoq; in vicariis perpetuis. clem. vna. de offic. vicar. qui licet non ſint rectores eccleſiarum, ſunt tamen rectores curæ animarum, & grex parrochianorum eſt eis commiſſus. arg. c. prouideas. de offi. vicar. quamobrem eis incumbit, vt gregi eiſdẽ credito deſeruiant, vt illum paſcant, & verbo doctrinæ, & exemplo: c. quoniam, & c. inter cætera. de offic. ordinar.

Prior conuentualis & cõmendatari⁹ intra annum promouendus.

5 Secundo etiam habet locum in habentibus prioratus cõuentuales, aut curatos; clem. ne in agro §. cæterum de ſtatu monach. quia prior conuentualis ratione monaſterii & perſonarum eiuſdem habet curam monaſterij, & perſonarum tam in foro pœnitentiali, quàm iudiciali; ideo promoueri tenetur, ſicut aliam habens curã.

6 Intellige ſiue illa beneficia vel prioratus habeat in titulum, ſiue in commendã, per d. §. cæterum, ibi collationis, ſeu commiſſionis ſibi factæ: nam qui in commendam habet, non plus iuris habet, quam habens in titulum; nec minor idoneitas requiritur in commendatario, quam in habente titulum. per c. nemo. de elect. in 6. & d. §. cęterum, loquitur generaliter, quã do conferuntur, aut committuntur, conferuntur in titulum, committuntur in commendam: vt in cle. vna. de ſuppl. neg. prę. vt abunde ſcripſi in tracta. de pacific. poſſeſ. in 5. amplia. num. 42. [Si tamen cura regatur per ſecularem vicarium, dicerem non priuari priorem: quia curatus actu non dicitur prioratus, vt inferius abundantius ſcribam.]

Seculares & regulares intra annum promoueantur.

7 Tertio habet locum tam in ſecularibus, quam in regularibus: vnde ſi commẽdetur eccleſia parrochialis a papa cuidam regulari, tenebitur is etiam promoueri intra annum per d. c. licet canon.

8 Sic erit dicendum in ſeculari, cui prioratus regularis conuentualis, aut curatus eſt commendatus. Imo ab ordinario non poſſet eccleſia parrochialis commendari cuidam, niſi qui actu ſacerdos exiſtat, c. nemo, ergo ſi papa eidem commendet, tenebitur idem promoueri iuxta terminum iuris. Et ita fuit deciſum in magna camera inquiſitionum, anno 1534.

Arreſtũ Præpoſiti & decani an priuentur per nõ promotionem.

9 Tamen §. cæterum, non habet locum in Præpoſitis, Decanis, & alijs præſidẽtibus canonicis regularibus: tum quod ille text. tantum loquatur de prioribus conuentualibus, & curatis: tum etiam quia eſt conſtitutio pœnalis, ergo non extendetur, per l. cum quidã §. ff. de liber, & poſth. nam hoc expreſſiſſet papa, ſi voluiſſet, c. ad audientiam. de Decimis.

10 Nec refragatur quod Benedictus 12. extenderit etiam ad præpoſitos, decanos, & alios præſidentes eccleſiis conuentualibus: vt patet in conſt. Bened. cap. 29. incipien. inſuper, verſic. nos pari ratione; hoc eſt verum in eccleſiis conuentualibus monachorum, quia in illis eſt ſpeciatim ſtatutum, ergo in aliis locum non habet, quæ non ſunt ordinis ſancti Benedicti, quibus expreſſe monachis illa lex eſt data: vt conſuluit Federicus de Senis conſ. 25. caſus talis eſt, quidam, & Domi. conſ. 132. caſus talis.

Promoueri an teneatur qui non recipit fructus primi anni.

11 Quarto extende, etiam, ſi habens eccleſiam parrochialẽ nõ reciperet fructus primi anni propter deportus, quos vocãt Galli, nihilominus tenebitur promoueri, alioquin priuatus erit anno elapſo per c. licet canon: tum quia grex eſt eidem commiſſus, vt ibi, & habet pacificam poſſeſſionem curæ, ac liberum exercitium animarum: ergo propter earum periculum tenebitur ſic promoueri, gloſſ. & doct. in cap. commiſſa. vbi Domi. & Philip. Peruſ. de elect. in 6. & in c. ſi tibi conceſſo, de præb. ibidem & Dom. conſ. 125. dubia, in 3. q. verſ. ſuper tertio.

12 Nam licet nil illo anno recipiat, quo ſeruire teneatur, tamen parare ſe tenetur

vt

vt eo tempore, quo fructus recipere licebit, ſit idoneus ad ſeruiendū, & ſic promoueri tenebit illo anno. Nec obſtat quod per adeptionem ſecūdi non vacat primū, cum ex eo nil recipio: magna ſi quidē eſt rō differentiæ inter vtrunque, cum inducere vacationē primi, ex quo nihil ex ſecūdo percipi, & ſic nec illud cenſeor hr̄e, nimis graue eſſet, & perpetuū eſſet detrimentū. Sed ꝙ teneat promoueri intra illum annum eſt potius honor, q̄ onus: cuius honoris ſi quod ſit incommodū in nō percipiendo fructus primi anni, temporaneū eſt illud, & modicum: cuius rationem prętor nō habet. l. ſcio ff. de reſt in integ.
13. Adde quod c. ſi tibi. nil de hoc vltimo dicit: ſed hoc tantum de primo, æquum videlicet eſſe, vt non debeat vacare primum quamdiu nil recipit ex ſecundo: quia non videor habere pacificam poſſeſſionem plenam, nec videor renunciare beneficio primo, ex quo lucrum habeo, propter ſecundum, ex quo nil conſequor: & huius ſententiæ ſunt do. de Rot. deciſ. 61. ſufficit, in no. [ſub tit. de præben. deciſ. 3.] & do. Gem. cōſ. 78. formātur. col. vlti. pluribus comprobarem, niſi putarem iſta ſufficere. Si tamen quis retineret ſibi omnes fructus, & renunciaret parrochiali eccleſiæ, putarem eum qui nil percipit, promoueri non teneri: quia nil habet, & epiſcopus cum non promoueret ſic, per c. epiſcopus. de præb & poſtquam non viuit de altari, ſeruire non tenetur, c cum ſecundum, de præb. vnde ille qui recipit fructus, tenetur ſacramēta adminiſtrare, & eo mortuo tenebitur reſignatarius intra annum promoueri. & ita putarem dicendum in hoc caſu: ſecus in præcedente, in quo paruo tēpore caret fructibus hic multo, & forte ad vitam non recipiet. [Et hoc tenet gloſ. Monach in d. cap. ſi tibi conceſſo. quamuis gloſſ. contra: quia poſtquam alter recipit fructus, habet curæ exercitiū auctoritate papæ, ergo alter reſignatarius, q plene non dicitur illud beneficium habere, quandiu alter viuet, non tenebitur promoueri, quia ceſſat rō. c. cōmiſſa, vt retrocedere poſſit poſt fructus perceptos, quos hic non percipit. Nec debet imputari vt dicit gloſ. iſti qui illud beneficium accepit, ſicut ſi accepiſſet beneficiū, cuius nulli eſſent fructus: ratione forte belli, quia nō eſt eadem ratio. Nam qui recipit beneficium cuius nulli ſunt fructus, hic ſolus habet & titulum, & curæ exercitiū: ſed quando ſunt omnes fructus reſeruati reſignanti, hic habet curæ exercitium auctoritate papæ, ergo non debet imputari illi qui accepit titulum beneficii, cuius fructus non poteſt percipere: quia ſi non haberet alium titulum, epiſcopus eum non promoueret, ſed teneretur illi prouidere, ſi eum ordinaret. per cap. ſi epiſcopus. de præbendis in 6.]

Recipiens fructus poſt annum nō ꝓmotionis anſit inhabilis.

14 Animaduertendū eſt tamen, quod non promotus intra annum, & ſi poſtea receperit fructus, non ideo redditur inhabilis ad alia beneficia, quia pœna illa non apponitur in d c. licet canon. verūtamen tenebitur fructus reſtituere, ſi animum promouendi non habuerit, c. commiſſa, de elect. in 6. do. de Rot. deciſ. 326 nota ꝙ nō admittitur in antiq. [ſub tit. de except. deciſ. 3.] vbi dicit cōtrarium in Cancellaria teneri: ſupra dixi in diſpē. ſuper defectu natal. teneri reſtituere poſtquam nō ſeruit.

Conueniri an poſſit ad fructuū reſtitutionem, non habens animum ꝓmouendi.

15 Sed an is, qui nō habuit animum promouendi, poſſit poſtea conueniri ad fructuum reſtitutionē, & condemnari a iudice eccleſiaſtico: quod videtur per d. c. commiſſa, ſed contrarium viſum eſt Senatui, anno 1522. die 21. Nouembris pro magiſtro Petro du. Gar. appellante a Decano & capitulo Ambianenſi, quia hoc procedit, vt ad reſtitutionem teneatur in conſcientia.

Areſtū.

16 Et ſic debet moneri per ſuum cōfeſſorem, non ꝙ detur alicui actio: quod eſt notandū. Melius tamen eſſet fructus in hoc ſeculo reddere, quam ad inferos cum illis deuolui, vel a papa compoſitionem impetrent, ſeu ab illis qui indulgentiis iſtā componendi poteſtatem habent.

In capellanijs quando non promotus ſit priuatus.

17 Quinto procedat cap. licet. etiam in capellaniis, quando quis in illarum fundatione dixiſſet expreſſe velle. cap. licet. habere locum in hac capella: vt ſi presbyter non fuerit promotus intra annum, ꝙ ſit ipſo iure priuatus, & alteri etiam eo non vocato conferri poſſit. Ita videntur decidere Do. de Rota deciſ. 108. nota ꝙ vbi in antiq. [ſub tit. de rer. permut. deciſ. 1.] quia non licet a fundatione diſcedere, c. ſignificatum, de præbend. clemen. quia contingit, de religioſ. domibus, & ſic poteſt ſuſtineri concluſio, quod habens capellam tenetur intra annum promoueri, alioqui ea poſt annum eſt priuatus, intelligendo vt ſupra.

Prorogationem

18 Sexto etiam procedit, quamuis epiſcopus prorogaſſet iſtum annum: quia nō po

nũ promotionis non põt epiſcopus.

teſt epiſcopus diſpenſare ſuper ætatæ, nec hoc tempus prorogare, c. præterea. & c. indecorũ. de ætate: nam cum Decretal. licet Canon, permittit epiſcopo diſpenſationẽ ſuper reſidentia, ergo ſuper alio prohibere videtur argumen. c. qualis. 24. diſt. c. nõne, de præſump. Ioã. Monach. in d. c. licet, maxime quia illa Decretal. licet, eſt tex. cõcilij, contra quam epiſcopus non diſpẽſat, c. cum dilectus, vbi gloſſ. de elect.

Annum promotionis eius ab breuiare non poteſt.

19 Septimo poſtquam annus datur a iure volenti promoueri, non poterit etiam epiſcopus illum annum abbreuiare, & monere iſtum curatum ad breuius tempus capeſcendum, quo ſacerdos fiat: nam indultum a iure beneficium nemini eſt auferendum, per regu. indultum, in 6. facit l. fin. §. donec; C. de iure delib. hoc expreſſe docet Bon. de Vital. in cle. vna, in q. 3. de offi. vic.

Habitans in curia & annũ &c. nõ promotus ꝑ dis parrochialẽ quæ in curia vacat.

20 Octauo declara, quod ſi poſſidẽs hãc parrochialem eccleſiam in curia decegat abſq; huiuſmodi promotione facta intra annum, tunc poſt annum in curia vacabit & ad ſolum papam collatio pertinebit, c. 2. de præb. in 6.] ſed epiſcopus poſt menſem conferre illum poterit &c.]c. 3. ibidẽ Collecta. in c. eccleſia, in ſi de ſortileg. & Prouincial. in tit. declaratoria ſuper proponente, ſeu vouente, &c. verſi. beneficiũ reſidentis in curia.

Nono procedit etiam ſi ſit in ſeruitio archiepiſcopi, vel epiſcopi. Nam quamuis fructus poſſit canonicus in abſentia recipere, cap. cum dilctus. & ſeq. de cler. non reſid. tamen promoueri tenebitur, quia huic priuilegium a iure non datur, ſicut fructuum perceptio. & cap. licet canon. omnes adſtringit. & priuilegiatus in vno non eſt in alio. doct. in auten. habita. C. ne filius pro patre. Et quia priuilegium recipiendi fructus. potius epiſcopi fauore datur quam canonici.

Decimo etiam nil prodeſſet, ſi ad ſubdiaconatum, vel ad diaconatum (licet ſint ordines ſacri) promotus fuerit, quia tex. in d. cap. licet canon. dicit, ad ſacerdotiũ promoueatur. Et ideo vacabit parochialis eccleſia poſt annũ, ac ſi ad aliquem ex ordinibus promotus non eſſet: quia non eſt ſatisfactum legi, nec extendimus pænam, ſed oportet vt in ſuis terminis ſeruetur. Id habetur in d. cap. commiſſa.]

Epiſcopatus ab bat. & q;

21 Nunc limitatur hæc regula, primum non habere locũ in epiſcopatibus, & Abbatijs: quia in his non inuenio hoc ſtatutum fuiſſe quorum tamen expreſſa requireretur mentio gl. ſingula. in c. 2. de præb. in 6. ſed d. c. licet canon, loquitur ſolum de parrochialibus eccleſijs.

non vacãs per nõ ꝑmotionem.

22 Et licet tex. in cle. ne in agro. §. cæterum, & ſequenti loquatur de prioratu conuentuali, tamẽ non loquitur de Abbatia: ideo in ea non habebit locum ille textum quia odioſum eſt, ideo reſtringendum, c. ſtatutũ, de ele. i 6. reg. odia, de reg iur. i 6.

23 Ad hæc per adeptionem beneficij incompatibilis non vacat epiſcopatus. c. cũ noſtris, de conceſſ. præbend. ſic nec Abbatia, ob id etiam non vacabit per non promotionem: quia nec quidem hoc eſt expreſſum a iure: ſed de epiſcopis, eſt tẽx. in c. 1. & per totum, 100. diſt.

24 Idem ſi eccleſia parrochialis erigatur in cathedralem, quia perdit nomen parrochialis: vt conſuluit Domin. conſ. 125. dubia. in fin. & ſic nomine parrochialis non continetur, vt not. in c. cum noſtris, de conceſſio. præb. Petrus de Peruſ. in tract. de mut. ſtatus eccleſia. ſcripſi ſuperius in tract. vnio.

Moneri debent epiſcopi & abbates vt ꝑ moneãtur.

25 Ideo iura antiqua remanebunt in his incorrecta, videlicet c. cum in cunctis. §. inferiora, de electio. vbi Abbatiæ ibi cõprehenduntur, teſte Panorm. ibidem. vnde poteſt Abbas priuari, ſi monitus non promoueatur, [nempe in concilio Picta. ſic ſtatutum fuit, vt abbates, decani, & præpoſiti. qui presbyteri non ſunt, presbyteri fiant, ꝙ ſi aliqua iuſta cauſa prohibente presbyteri, aut diaconi eſſe nõ potuerint, prælationes amittant. c. 1. de æta. & qualita.] & ſic etiam in epiſcopatibus, & Abbatijs monitio requiritur, antequam vacẽt per non promotionẽ: quam monitionem hic & alijs caſibus hodie contemnunt archiepiſcopi, & epiſcopi facere in ſuarum perniciem animarum, cum ipſi vigilare deberent ſupra gregem, at vereor ne quidam circa ferarũ, vel mulierum venationem potius inuigilent, quam circum animas. Precor Domine facias, vt videant.

26 Abbates quoque nolentes promoueri ſuam grauiter onerare conſcientiam arbitror, in iuſtum aliquod afferant impedimentum, ſi quidem non ſecundum Abbatiarum inſtitutionem officium eis iniunctum exequuntur, ſed a probis quibuſque munus hoc ſanctum & religioſum miſere præripiunt: quamobrem non ſine grauiſſima culpa tenentur ad fructuum reſtitutionem: quia ceſſat cauſa ſeruitij, ergo & fru-

fructuum lucrum, per l. quod dictũ, ff de pactis, c. cum ceſſante, de appellatio. & ſi eſſem in cõcilio, procurarem ſtatui, vt ẽt omnes iſti ipſo iure poſt annum eſſent priuati per non promotionem, imo quod eſſent presbyteri antẽ adeptum epiſcopatum, vel abbatiam: quia hodie infantibus dantur, & ſi ſenibus concedantur, iſti nolunt promoueri. [Imo licet diaconi Cardinales non teneantur promoueri, niſi ad diaconatum, ratione Cardinalatus, tamẽ ſi habeãt Epiſcopatum promoueri tenentur, ſicut alij Epiſcopi, iuſtam habentes præbendam diaconalem ſi recipiant parochialem eccleſiam. c. licet, & puto torqueri in inferno illos qui nunquã fuerunt promoti, & tamen decurarunt in vita cibaria ſacerdotum, & papa illos debet compellere, nam hac memoria mundo quidã tales ſunt ad deuorandum bona pauperum.

27 Secundo nõ procedit in eccleſiis collegiatis etiam parrochialibus, per c. ſtatutum, de elect. in 6. nam illa qualitas addita generi, facit illud tranſire in aliam ſpeciem: vt docet textus. in l. ius ciuile, ff. de iuſt. & iure. Panor. in c. bonæ. 1. not. 1. de poſtul. prę la Barba. in tract. de p̃ ſta. Cardin. in 1. q. 1. partis, nu. 14. plene Alber. ĩ tractatu de augmento, in 3. concluſione.

Habens dignitatem curatã vel collegiatam nõ priuat̃ p non promotionẽ

28 Tertio limitatur in dignitatibus etiã curatis: & ſic Decanus etiam eccleſiæ curatæ non tenetur intra annum promoueri, quia c. cum in cũctis. § inferiora, de electio. non recepit ſuppletionem, niſi in mere parrochialibus, ergo in aliis locum nõ habebit: & ſimpliciter eccleſia parrochialis non comprehẽdit parrochialem eccleſiam, quæ dignitas eſt. ſi quidem aliã qualitatem habet. Io. Andr. & alij in d. ca. ſtatutum, per illum tex.

29 Nam poſtquam in c. licet canõ, ſit mutatio in eccleſia parrochiali, ergo in aliis remanet, c. cum in cũctis, immutatum: vnde ſine monitione nõ priuatur quis dignitatibus curatis, etiam quia in illis apponitur pœna, clemen. ut hi qui, de ætate. & ſic conſuluit Federic. conſ. 25. caſus quidam. & conſ. 76. caſus & c prior quidam: igitur alia pœna non erit adijcienda.

Decani Prapoſiti & Archidiaconi: nõ priuant̃ ob non promotionem.

30 Et ſic illius non promotionis pęna locum non habebit in decanatibus, præpoſituris, aut Archidiaconatibus: vt docet Domi. conſil. 131. quoniam, & conſ. ſequen. plene cõſuluit etiam prætextu nouæ conſtitutionis, & Roma. conſ. 325. quo ad primum, q. 2. plura cõgeſſi in libr. meo, in d. c. ſtatutum: ideo qui poſſedit præpoſiturã curatam in eccleſia collegiata ſine promotione per annum, non tamen eſt priuatus niſi fuerit monitus: vt refert Boer. in deciſio. Burdegalen. q. 119. quidam renunciauit, in fin. quia non eſt parrochialis ſimpliciter, de qua loquitur c. licet canon. licet æquum & bonum eſſet vt per concilium, vel per papam hoc ſtatueretur: & hoc ad Dei ſeruitium tenderet. [Tamẽ obtinentes dignitatem, vel canonicatum in eccleſia cathedrali, vel collegiata, quandiu in ſacris non ſunt, non habẽt vocem in capitulo, nec niſi dimidiã partem diſtributionum quotidianarum. cle. vt hi qui. de ætate & qualita. addit etiam conſuetudo, vt nõ ſedeãt in ſuperioribus ſubſeliis chori: quæ conſuetudo fuit per Senatum approbata contra quoſdã canonicos eccleſ. Lochiarum, requireute procuratore regio in cauſa appellationis cantoris illius eccleſiæ contra quoſdam canonicos, 1554. die 5. Iunij, in magna camera.]

Vnitam parrochialem capellã poſſidẽs non eſt priuat' ſi intra annũ nõ promoueatur.

31 Quarto non procedit, quando eccleſia parrochialis eſſet principaliter vnita præbendæ, vel alteri beneficio ſimplici, c. extirpandę, §. qui vero, de præb. & c. ſi per eo. illo titul. in 6. Siquidẽ eo caſu beneficium vnitum aſſumit naturam eius, cui vnitur, p c. recolentes, in fine, de ſtatu monach. Anto in c. 1. ne ſede vacan. glo. & doctor. in d. cap. licet canon: tum quia principale tunc attenditur, non acceſſorium, quod ſequit naturam principalis cõuenit, l. cum principalis, ff. de regul. iur. ſcripſi in trac. de vnio ſupra, ſecus ſi ęque principaliter: vt docet Nicolaus Milius in verb. curatum, in vlt.

Curam obtinẽs fori contentioſi nõ comprehẽditur in c. licet canon.

32 Quinto idem ſi nõ habeat curam fori pænitentialis, ſed tantũ fori contentioſi, Cardinal in clemẽt. vna, q. 20 de offic. vicarior. vbi dicit, quod Archidiaconus habet curã fori contentioſi. capitulo primo, & finali, de officio Archidiaco. & tñ non tenetur fieri ſacerdos intra annum, ſed ſufficit ꝙ fiat diaconus, c. cum in cunctis, §. inferiora. de elect. quamobrẽ ſine monitione non priuaretur: q̃a d. c. licet canon, loquit̃ in eccleſia parrochiali ſimpliciter nõ in quocũq; beneficio curato.

33 Et ſuperius in declaratio. bullæ & ſignaturæ retuli differentiam inter iſta: nam parrochialis eccleſia dicitur, quę parrochiam habet, & territorium ad eius curam deputatum: vt docet Panor. in c. extirpãde, de p̃b. & Nico. Milius in verb. eccleſia,

cleſia parrochialis,& ſcripſi i verb. parrochiales,in §.ſtatuim⁹,2.de coll.in Cõcor.

Beneficiarius non habes parrochianos promoueri an tenetur.

34 Sexto quãdo nulli sũt parrochiani.forte propter bellum,vel alias, gl & doct. in d.c.licet canon.Nam clericos hmõi habere beneficium ſancimus, qui ad ſacroſanctas eccleſias, vel ad monaſteria permanent non diuagantes,neq;circa miniſteria diuina deſides,cum propter hoc beneficiũ eius indulgemus,l.generaliter,C.de ſacr.eccle.c generaliter, 16. q.1. facit l.2. ibi, in actu poſiti, vt dign.ordo ſeruet. lib. 12.& ceſſante cauſſa ceſſat effectus, l. qd' dictum,ff de pactis,c.cum ceſſante, de appellat.& Io. de Selua in tract. de beneſi. in 3.parte.q.42.io.Staphil.in tract. de literis gratiæ, iu 2.parte,fol.46. quia ſi non habeat curam actu, ceſſat ratio d. c. licet canon:vt ſcribunt Anch.& alii per illum tex.in cle.vna,colu.1.de offi. vica.

Monendus curatus reuerſis parrochianis.

35 Sed ſi reu ertantur parrochiani, tenebitur is promoueri ab eo die, quo reuertuntur,ſi quidem incipit actu parrochialis eſſe:uerũtamẽ erit tutius, vt quod ipſi parrochiani moneant curatũ,vt eis ſeruire teneatur,ne ſ ignorantiam vllam prætendere valeat:de quo inferius dicetur.

36 Eum aũt verum eſſe curatum docet Staphil.in trac. de lit. gra. tit. de qualitate & ſtatu beneſ.verſ.patet igitur,qui certum habet territorium limitatum, & ꝙ ipſe curam exerceat per ſe non per vicarium perpetuum, & ꝙ iſte ſic inſtituatur: Ego vidi præceptũ fieri ab epiſcopo, ſeu eius officiali iſti curato, ſtatim reuerſis parrochianis ad inſtantiã illorum, vt reſideret haberet, & promoueri intra tempus iuris,alioqui epiſcopus prouidet.

Curat⁹ in fine anni põt eccleſiã permutare.

37 Septimo curatus poterit eccleſiam ſuã permutare cũ alio beneficio in fine anni,c.cõmiſſa,de elec.in 6.cũ ea ante finem anni priuatus non ſit,vt ibi dſ: & ſic tenẽt Do.de Rot.deci.187.in antiq. [ſub tit.de præben.deciſ.38.]licet contrarium alibi dicatur fuiſſe iudicatũ in Rot. deciſ. 355.nota quod non promotus.[in antiq. ſub tit.de rerum permuta.deciſ.6.]

38 Sed primæ ſententiæ adhæret Aufre. deci.471.dicens eſſe communem & veriorem : quia ſuum eſt beneficium ante finem anni, ergo poteſt illud permutare & decies;vt firmat Oldra.in conſ.203.factũ tale,per illum tex.in c.cõmiſſa,& Aegid. Bella.deciſ.178.non ꝓmõtus, ac Rochus in trac.iuriſpatro.in verb. honorificum, q.3 n.[ſub titu.de rer.permuta deciſ. 1.& in omnibus temporalibus actionibus, niſi nouiſſimus totus dies impleatur, nõ finit obligõnem l.in oibus.1.ff.de actio.&obli. ſic nec priuatur qs ante vltimi diei lapsũ.

39 Et is cum quo permutatur tenebitur intra alium annum etiam promoueri, alias priuatus erit. de Rot.deciſ. 108.nota quod ubi,in antiq.

40 Nam quilibet habens parrochialem intra annum promoueri tenetur, ſiue ſit primus,ſiue poſt eũ alius,ſiue cauſſam permutationis hẽat,ſiue ex alia prouiſione.

Lite durante curatus ꝓmoueri non tenetur.

51 Octauo limitatur,quãdo litigioſa eſſet eccleſia parrochialis: nam computatur hic annus a die commiſſi regiminis.& pacificæ poſſeſſionis,per tex.in c.commiſſa,de elect.in 6,vel a die, quo potuit eſſe pacificus vt ibi,& c.licet 2. de præb. in 6. Aegid.Bellamera.deciſ.153.papa, & deciſ.83. ſuper hoc. vbi dicit hoc probandũ a non promoto,videlicet litem habuiſſe, vel habere.alioqui ſecurus non erit, teſte Domi.conſ.82.Bonifacius.col.3.

Fingens vel procurãs litẽ ẽ priuatus.

42 Cuius prætextu vidi multas impetrari parrochiales,quia poſſidẽs lites ſibi fingebat,ſed ante Deũ,cui omnia ſunt aperta,iſte qui fingit litem. ſatis eſt priuatus, nec aliquem habet titulum : ideoque recipiendo fructus eſt prædo,& fur,& falſarius ꝙ falſo nomen curati ſibi vendicat,& aſcribit,cum non ſit: quamobrem tenebitur ad reſtitutionem fructuum, vt quos ex re non ſua(cum ſit priuatus)accipit,& mala fide.alioqui non dimittitur peccatum,niſi reſtituatur ablatum,per reg. peccatum,de regu.iur.in 6. & hic in inferno perpetuo,niſi reſipiſcat, cruciabitur.[Facit tex.in c.cum hi. §. ſi cum lis. ibi ne circumueniatur oratio, fingi enim lites poterunt,vt tranſactio etiam citra prætoris auctoritatem fiat ff.de tranſa.]

Epiſcop⁹ fauore ſtudij diſpẽſat in fine anni.

43 Præterea cum quis habeat ius in dicto beneficio, donec ſit annus elapſus, nec antea priuatus intelligatur : ideo in fine anni papa uel ordinarius fauore ſtudii diſpenſare poterit,cũ volente ſtudere, ne uacet interim beneficium,per d.c.commiſſa,& c. cum ex eo, de elec.in 6.dũmodo hic fuerit promotus ad ſubdiaconatũ ante annum,ut ibi, & docet Oldr. d.cõſ. 203. & de Rota deciſ. 187. nota quod tenens, [in antiq.ſub tit.de præb. deciſ.38.

Forma diſpẽſat epiſcopi.

Vnde vide epiſcopi diſpenſationem ſic cõceptam, Ioannes &c. Petro &c.non tenearis ad diaconatus uel ſacerdotii ordines promoueri hinc ad ſeptennium, dummo-

do

do illo tẽpore durante, in aliqua vniuerſitate approbata reſideas & literarum ſtudio inſiſtas, & intra annum ad ſubdiaconatus ordinem promotus fueris, tecum de gratia ſpeciali diſpenſamus: prouiſo ꝙ tua eccleſia nullum in ſpiritualibus & temporalibus patiatur detrimentum. Actum &c. Dicitur, Reſideas, & ſtudio inſiſtas, quia nõ ſufficit in ſtudio eſſe, niſi quis ſtudeat. l. ſi quis autem, & ibi Alex. ff. de ac qui. poſſeſſ. gloſ. in ꝓœmio 6. lib. Bar. in l. ſi quis Titio. ff. ex quib. cauſ. ma. Dixi in ſcholaſtico priuileg. 29. & ſeq. ar. 31. & ſeq. vbi multa ſcripſi de hac ſcholaſticorum reſidentia, & quando excuſentur.]

44 Et hæc eſt communis opinio & vera, teſte Aufrer. in deciſ. Tholoſa. q. 471. vide Aegidium Bellamera. deciſ. 154. vtrũ, & deciſ. 735. ſi impetrans, & Roma. cõſi. 325. quoad primum, in 3. q. & ſi poſſidẽs iſtam eccleſiam parrochialem moriatur vltima die anni, vacabit beneficium per mortem illius, cum adhuc non ſit priuatus d. c. commiſſa. Paul. Pariſ. conſ. 119. ſuper hoc in ſi. vol. 4.

Promoueri in Francia tenetur quis in ſecundo anno pacificæ poſſeſſionis.

45 Notãdum eſt, quod poſtquam annus iſte computatur a die pacificæ poſſeſſionis adeptæ: & in hoc regno pacificam poſſeſſionem quis non dicitur habere ante annum, ob id poſt annum pacificæ poſſeſſionis alterum habet annum ad promouendũ, ne ſi ꝓmoueretur in primo anno, & poſtea in fine anni ei beneficium euinceretur, eſſet presbyter ſine beneficio, & mendicare cogeretur in opprobrium totius cleri. c. diaconi. 5. in 93. diſtinct. qđ ne cõtingeret, iura prouiderunt, ne quis ordinetur ſine beneficio, vel patrimonio, capitul. poſtulaſti, de reſcrip. c. epiſcopus, & cap. cum ſecundum. de præbend.

46 Et ſi epiſcopus ſciuiſſet iſtum non habere beneficium, haud quaquá eum promouiſſet: ideo quia irrita non poteſt eſſe de iure nouo ordinario d. c. cum ſecundũ. melius erit, ꝙ non promoueatur, quam ſi poſtea nudus remaneret. Ita declarauit Senatus Pariſ. in camera (vt dicunt) Domanij, anno 1547. in menſe Februario, ꝓ magiſtro Petro de la Berniere, contra Chaſtin. Relatore Do. Sanucerio Conſiliario eiuſdem curiæ: per quod declarãtur iura canonica, maxime d. c. commiſſa, vbi gl. valde titubat. quamobrem nota iſtam declarationem apprime vtilem, & hodie communem in dicta curia.

Areſtũ.

47 Nono limitatur cũ iuſto impedimento detentus nõn potuit promoueri: cap. cõmiſſa, & clem. ne in agro, §. cæterum, de ſtatu monach. glo. in verb. priuatus, c. licet canõ, vtpote ſi valetudine aduerſa, vel alio iuſto impedimento quis effectus fuerit, non erit priuatus: & ſufficit iſti valetudinem hanc probare, licet ſpeciem infirmitatis non probauerit: vt Do. de Rota aſſerunt in deciſ. Faſtol. cauſſa 11. & quod dicatur iuſtum impedimentum, ſcripſi in glo. impedimento. §. 1. de coll. in Concorda. & in tract. de exoniis, in ord. Reg. in 3. tomo. commenta.

Iuſtum impedimẽtũ excuſat nõ promotũ.

48 Et an ſufficiat probare impedimentũ ſi in fine anni ſuperuenerit, Aegid. Bellamera deciſion. 83. ſuper hoc negatiue concludit, ſi non poterat intra illud tempus promoueri: ſed contrarium dicerem: nam poterat illud beneficiũ reſignare, vel permutare, ſeu diſpenſationem habere de nõ promouendo id temporis uel breue impetrare. vt vno die promoueretur: ideo impedimentum etiam in fine anni ſuperueniens excuſat à non promouendo: & finito impedimento ſm eũ annus dabitur integer, vel trã ſaltem temporis, quantũ reſtabat tempore impedimenti, per no. in c. cum ex eo, de elect. in 6. & per c. ſi electio, de elect. ibidem, cle. vna, de integ. reſt.

Impedimentum in fine anni ueniens an excuſet.

49. Ideo priuſquam amoueatur poſſeſſio, debet citari poſſeſſor, vt cognoſcatur, an fuerit iuſto, ſeu legitimo detentus impedimento, c. licet 2. de præb. in 6. gloſ. in c. commiſſa, de elect. ibidem: & hæc eſt communis opinio doct. ibi: & debet citari principalis & non procurator vt dicũt Do. de Rota, deciſi 750. ſciendum, in antiq. [ſub tit. de ſenten. & re iudica. deciſi. 12.] & opus eſt quod citatio ad iſtam declarationem faciendam perueniat ad notitiã poſſeſſoris: vt firmant Do. de Rot. deciſ. 771. dic quod ſi opponatur, in antiq [ſub titu. de dolo & contu. deciſ. 21.] & Aeg. d. Bella. deciſ. 176. auditor.

50 Hodie poſt annum in Francia conferunt ordinarii, & facta ab illis collatione vel prouiſione a papa, impetrãtur literæ in cauſa nouitiatis directæ iudici Regio, coram quo impetrãs dicit ſe canonice beneficium aſſecutum, & eſſe in poſſeſſione beneficii, quod vacauit per non promotionem talis &c. niſi impedimentum probet aduerſarius vel promotionem, aut diſpenſationem, adiudicabitur impetranti poſſeſſio, ſaltem per recredentiam: & ſic ſeruatur in forenſi iudicio.

Praxis Franciæ in proniſo ꝓ non promotionem alterius

Sed

51 Sed ante adiudicationem vno finito termino, dari poterit alius ad probandum dictum impedimentum, quia de graui agitur præiudicio: vt decidit Aegid. deciſ. 177 in caſu. & vide eum deciſ. 180. ſi priuatus. & iſta cauſa regetur legibus & ſtatutis illius curiæ coram quo agitatur: vt no. in c. 1. de ſpon.

Neſciēs ſe habere curā an priuetur ꝑ nō promotionem.

52 Decimo ſi pater vel patruus, aut alius retinuerit bullas ſui filij, vel nepotis, aut alterius, non procedet priuatio: nam hoc caſu cū filius, vel alius ignoret ſe curatū eſſe, non currit ei tempus. nec priuatur niſi a die quo ſcit, cum dicatur id iuſtum eſſe impedimentum, ſm Dom. in c. commiſſa, Io. de Selua in tract. de benefi. in 3. par. q. 3. in fi. quia non eſt negligentia. vbi non eſt ſcientia, c. 2. & c. quia, de conceſſ. præb.

53 Sed peccat is, qui ſic retinet bullas & non facit certiorem eum, cui beneficium acquiſiuit: nam quilibet acquirere poteſt alteri, ſed nōn acquiſitis priuare ſine facto domini. l. id quod noſtrum eſt. ff. de regul. iuris.

54 Sed in hoc fraus eſſe poſſet: quia pater ſemper poſſet retinere bullas filij ſui, & ſic quilibet poſſet excuſari, & hic pater rapax deuoraret bona eccleſiæ: & ſic ſpoliarentur beneficia & bonis, & ſeruitio. Ideo dicerem fauore eccleſiæ quod hic nō promotus, eſt priuatus, & imputetur ei, qui acquiſiuit illi puero beneficium, nec pro eo non impetrauit diſpenſationem, vel tempore debito eum promoueri non curauit: nam ſumma ratio eſt, quæ facit pro eccleſia, l. ſunt perſonæ, ff. de relig. alioqui quilibet excuſaret ſe, dicens ſe ignoraſſe habere curatum beneficium: & nunquam daretur vacatio per non promotionē, quod eſſet valde abſurdum, & puto quod ſi papa hodie interrogaretur ſic ſtatueret.

55 Vndecimo minor diſpenſatus ad obtinendum parrochialem, nō tenebitur promoueri intra annum, nec priuatus erit ex defectu promotionis, per text. iuncta glo. in c. quia in tm̄, de præbend. vbi Panor. dicit quod minor diſpenſatus ad eccleſiam parrochialē, cenſetur diſpenſatus de non promouendo, ꝙ eſt acceſſorium. Idē tenet Fel. in c. poſtulaſti, de reſcript. & Ioan de Selua in tract. de benefic. in 3. par. q. 52. & ſuperius ſcripſi iter diſpēſationis effectꝰ.

56 Sed niſi in decimooctauo anno ad ſubdiaconatum, in vigeſimo ad diaconatum promotus fuerit, vacabit beneficium per non promotionem, teſte Ancharano conſilio 293. ultra alia.

57 Contrarium tamen fuit iudicatū Burdeg. vt refert Boer. in deciſ. Burdeg. quæſt. 119. quidam, in fine. quia cap. licet canon, eſt odioſum, & ſic nequaquam extendendum: & quia loquitur quando non fuit promotus ad ſacerdotium, ideo non intelligetur in aliis ordinibus.

Minor non promotus ad ſubdiaconatū & diaconatū ſuo tpe an priuatus ſit.

58 Alioqui dictum c. extenderemus, contra gloſſ. in c. fi. de iure patro. & alia iura volentia priuationem non extendi ad alios caſus: per §. ſi autem, ibi, nō eſt quælibet lex tale quid dicens, in authent. de non eligend. ſecundo nub. collation. prima. & hæc vltima ſententia videtur magis æqua: quia hic poterit promoueri ad omnes ordines in 25. anno, & ita ſatisfacere illi tex. qui tantum requirit promotionem ad ſacerdotiū, non ad diaconatū, vel ſubdiaconatum.

59 Si tamen fuerit cum aliquo diſpenſatum, ne ad aliquem ex ſacris teneatur ꝓmoueri, &c. non tenebitur promoueri in hoc tempore præſtituto a iure: alioqui nihil prodeſſet ei diſpenſatio: vt ſupra dixi.

Curatā eccleſiā non parrochialē habens promoueri non tenetur intra annum.

60 Duodecimo nōn procedit etiam in eccleſia curata non parrochiali, per d. c. licet canon. & abunde ſcripſi differentiam in forma mandat. gl cum cura, & ſeq. in Concor. quia iſtud c. licet canon, loquitur tantum in eccleſia parrochiali. & eſt correctorium iuris: quamobrem odioſum, ac reſtringendum, c. ſtatutum, de elect. lib. 6.

Capellaniā obtinēs ītra annū ꝓmoueri non tenetur.

61 Decimotertio limitatur in ædicula, ſeu Capellania, etiā ex fundatione requirente ſacerdotium, quæ a papa fuit alicui collata cum diſpenſatione: vt niſi præuia monitione priuari non poſſit aliquis ex ſolo defectu promotionis intra annum, nā c. licet canon, loquitur de eccleſia parrochiali, ergo non habebit locum in alio beneficio. Ideo tenet glo. in verb. reſidentiæ, §. ordinat. de collat. in pragma. ob id maxime, quod ſit pænale & priuans: quamobrem non erit ad alios caſus trahendū. Sic decidunt do. de Rota, deciſ. 520. notā ꝙ tenens Capellaniam, in antiq. [ſub tit. de pęnis deciſ. 3.] Et Roma. cōſ. 325. quo ad primum, vbi dicit etiam eo caſu nullam eſſe collationem ordinarij factā nō ſacerdoti.

62 Tamen ſi in fundatione diceretur expreſſe, quod ſi Capellanus non fuerit intra annum promotus, eſſet priuatus, vel quod habeat locum c. licet canon, tunc in vim ſtatuti hoc c. ſeruabitur: vt decidit Staphil. in trac. de literis gratiæ, rubr. de

uarlis mod.vaca.verſi.intelligo tamen. & allegat deciſ.Rotæ 18d.nota ꝙ vbi, in antiq.[ſub tit.de reſcript.deciſ. 63.] quo loco nulla huius mentio habetur : ſed vide quę dixi ſupra in 5.amplia. & Boer.q.223' in deciſ. Burdegal. & ſic poſſunt conciliari,vt non priuetur obtinens ædiculam requirentem promotionem : niſi expreſſe ſtatutis illius eccleſiæ id cautum fuerit,& dictum de hac pœna: vt ſupra ſcripſi.

Cōmiſſa cura non priuatur quis nō promotus, ſi nō ſit curatus.

63 Decimoquarto nō procedit ſi duo vel plures præficiātur ad eccleſiam parrochialem, & neutri eorum ſit commiſſa cura : tunc licet vterque confeſſiones audiat, baptizet, & alia quæ ad curam ſpectant faciat tamen in eis non habebit locum d.c. licet canon: quia ſicut vna ſponſa duos nō poteſt,aut plures habere ſponſos, c. 1. de ſponſa.duorum, ſic nec eccleſia duos curatos,c.cum non ignores,de præb.

64 Et quemadmodum in vnaquaq; eccleſia presbyter vnicus eſſe debet,ita ipſa eccleſia,quę ſponſa,vel vxor eius dicitur,nō poteſt inter plures presbyteros diuidi,ſed vnum dumtaxat habebit ſacerdotem, qui eam ſyncere,& caſte regat,c.ſicut in vna. 21.q 2.ſi cōſuluit Oldra. conſ. 67. quęſtalis:alias in vna eccleſia duo eſſent capita quod eſſet monſtrum,cap.quia pleriq;, de offic.ordinar.Staphil.in tractat. de literis gratię,rubric.de qualita. & ſtatu benefic.verſic.requiritur & tertium.

65 Vnde ſi collegium committat curam duobus,neuter curam habebit, ſed tantū curię exercitium:& cura penes collegium erit,& non apud ſingulos, c.irrefragabili, §.exceſſus,de offic.ordinar.argu. l.intantum,§.vniuerſitatis,ff.de rerum diuiſ.

Curam qñ quis dicatur habere.

66 Si vero collegium committat vnum ad tempus,etiam ille nō erit curatus,ſed vicarius temporalis,apud quem non erit cura,per not.in c.cum ex eo , de elect. in 6.gl. in extrauag.Execrabilis Ioan.22.

67 Verum ſi committeret vnum , quem non poſſet deſtituere,& is ab epō ſuſciperet literas regiminis:tunc ille haberet curam,& intra annum teneretur promoueri,iuxta cle.vnam,de offi.vicar. & Innoc. in c.ſi cum ignores,de præb.

68 Et tenetur collegium eligere vnum , cui animarum cura aſſignetur de conſuetudine:& ille reddet adminiſtrationis, & villicationis rōnem: vt dicitur in Euangelio *Redde rationem villicationis.*

Duo curati an

69 Nō tamē legatur quin plures clerici,ſi eccleſiæ patiantur facultates , poſſint eſſe in vna eccleſia:c.illud 7.q.1.ſed non tanquā curati:quia nō poſſunt eſſe duo capita in vno corpore,quaſi monſtrum, c.qm̄,de offic.ordinar.hoc ēt probat Staphil. in tractā.de literis gratiæ:rub.de qualita. & ſtatu benefic.verſi.requiritur & tertium. niſi factę eſſent duæ parrochiæ, & partita cura de papæ authoritate.

in vna eccleſia eſſe poſſunt.

Parrochialem eſſe oportet probare.

70 Decimoquinto limitatur,cum nō apparet eccleſiam eſſe parrochialem : quia de his quæ non ſunt,& non apparent, idē eſt iudicium.l.duo ſunt Tirii. ff. de teſtamē.tutel.vnde ſi parrochialis eccleſia per 40.annos fuerit poſſeſſa tanquā vnita alteri,præſumetur quod non fuerit curata: & ille qui ſic eam poſſedit,non priuatur per non promotionē:quia prius oportet probare illam qualitatem:videlicet eam eſſe parrochialem.l.non ignorat. C.qui accuſare non poſſunt. Sic conſuluit Oldrad. conſ.296.de iure.

Negans promotū non probat.

71 Decimoſexto ſi impetrauerit eccleſiā parrochialem,dicēs poſſeſſorem vltra annum eam detenuiſſe,nec dum fuiſſe promotum , ſufficit quod probā eum tantundem illam detenuiſſe , licet non probem negatiuam illam,quòd non fuerit promotus : quippe debet ipſe poſſeſſor probare ſe eſſe promotum: negantis enim non eſt probare.l.actor. C.de proba.c. quoniam, illo titu.decidit Aegid. Bellamera, deciſ. 415 ſi impetrauit ,qui allegat c. ex parte, de reſcript.

Promotus poſt annū nō pōt parrochialē eccleſiā retinere

72 Decimoſeptimo ſi quis non fuerit intra annum promotus , ſtatim priuatus eſt beneficio.d.cap.licet canon. ob id quamuis poſtea fuerit promotus, non poteſt illud beneficium retinere ſine noua collatione,imo ſemper impetrari poteſt, vt vacans.docto.in cap.cum venerabilis,de except. ideo qui ſentit ſe non eſſe promotū, debet hoc papæ narrare, & petere ſibi de nouo conferri,alioqui recipiendo fructus furtum committit, vtpote ex re non ſua fructus recipiens,& doct.in cap.fin.de reſcript.in 6.

73 Sed vix obtinere poterit nouam collationem ſine compoſitione fructuū , nec poteſt hic iuuari decreto,de pacificis poſſeſſoribus, quantocunque tempore poſſederit,cum abſq; titulo poſſideat: & decretum requirit verum, aut coloratum titulū vt abunde ſcripſi in tract.de pacific.poſſeſſor.in prima limita.

Poſſidens ec-

74 Decimooctauo eccleſiæ fundatæ ad commoditatem ſubditorum longe commoran-

cleſiam qua ſuccurſum vocant, non eſt ea priuatus, ſi nõ fuerit intra annum promotus.

moranelum, licet parrochianos habeant, non ſũt tamẽ parrochiales eccleſię, videlicet ad hoc, vt eas obtinens (niſi promotus fuerit intra annum) priuatus ſit illis, per d. cap. licet canon, quia ſimplex eſt beneficium, & cauſſa ſuccurſus factum, ideo in hac patria ſuccurſum vocãt: de quibus Decius in cap. ex parte quinta, de reſcrip. allegat Panor. in c. recolentes. in fi. de ſtatu monach.

75 Item qui iſtum habet ſuccurſum, audire poteſt iura ciuilia, ſi presbyter nõ ſit, licet parrochialẽ obtinens eccleſiam matricem non poſſit ea audire. c. ſi. ne cleric. vel monach. iuncto c. 1. illo tit. in 6.

76 Præterea per adeptionem iſtius eccleſiæ & ſuccurſus non vacat primum beneficium curatum, ſi quidem iſta beneficia cõpatibilia ſũt, teſte Lappo allieg. 116. teſtator iuſſit, alias incipit Philippus, in fin. vide quæ ſcripſi ſupra in ti. de erectio. in parroch. & iſta pendere dicitur ab altera principali: vt docet Archi. in ſum. 21. q. t.

Lite durãte annũ preſcriptũ ſi neutri, bñficium, qđ proſequitur quis poſſit impetrare.

77 Decimonono ſi poſt annum quis impetrauerit beneficium non promoti, demum lite cum eo durante, ipſe illud impetrauerit per reſcriptum ſi neutri, vel ſi nulli, dicunt aliqui non valere hanc vltimam impetrationem: nã cum neutri ius cõpetere aſſerit ergo nec ſibi: male igitur ipſe recipit fructus, & perperam litigat ſuper dicto beneficio, videturque inhabilis.

78 Sed reſpon. valere: quia dum dicit ius non competere, intelligi debet de tertio, non de ipſo impetrante: & ſi conditionaliter dixerit, ſi neutri ius competat, quod perit ſibi prouideri, adhuc etiam hoc fieri poterit: & valebit etiam nouiſſima impetratio, per ea quę ſuperius abunde ſcripſi in tract. ſi neutri.

Per papę prouiſionẽ fieri cenſetur vacationis declaratio.

79 Vigeſimo ſi papa mandat conferri Titio beneficium vacans per non promotionem Sempronij, hoc ipſo cenſetur declarare Sempronium priuatum eſſe illo beneficio: nec requiritur alia declaratio: vt conſuluit Anchar. conſ. 293. vltra alia refert Philippus Probus in additio. ad Ioã. Monach. in c. volentes. de priuileg. libr. 6.

80 Et licet de iure in caſibus ipſo iure priuantibus requiritur ſententia declaratoria: vt in c. cum ſecundum. de hæretic. in 6. tamen in hoc regno ſine declaratione impetratur beneficiũ, & demum agitur poſſeſſorio: vt ſupra dictum fuit.

[Vigeſimoprimo non priuatur is, qui non poteſt promoueri, vtpote ſi quis homicidium commiſerit, cui eſt prohibitũ a iure, vt non celebret & ne promoueatur. ca. tua c quæris. de æta & c. Henricus. de cleric. pugnan. in duel. Bonifac. in cle. ne in agro. §. cæterum. in fi. de ſtatu monach. Quid ſi hic homicidia rehabilitatus fuerit, non tamen ad omnia, ſed citra altaris miniſterium, an ſi non promoueatur, ſit priuatus? quod videtur, quia reſtitutio concedit quod ademit priuatio. ca. qđ ſi minor § reſtitutio. ff. de minor. l. 3. §. ſi in metallum. de muner. & honor.

Contrarium putarem, quia gratia non inducit neceſſitatem. l. ſæpe. ff. de offi. proconſul. nẽpe ſi concedatur minori, vt poſſit ante tempus promoueri, ſi non promoueatur, non eſt priuatus, quia poteſt. non inducit neceſſitatem l. Gallus. ubi Bart. ff de liber. & poſth. & non quicquid poteſtati iudicis permittitur, ſubiicitur eius neceſſitati l. non quicquid, ff. de iud. l. 1. C. quomod. & quan. iudex. & quod ad gratiã indultum eſt, non inducit neceſſitatem. l. legata. ff. de leg. t. Imo in l. talem. in fi. ff. de hæred. inſti. quod eſt verum ſi non fuerit ad omnia reſtitutus, alias cõtra per d. l. 3 quia eo caſu res ad primam redit naturam. l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pactis.]

81 Vltimo ei qui priuatus eſt per nõ promotionem, non poteſt iterum beneficium illud conferri, ne priuatio reddatur eluſoria, & ſit verbis lex impoſita, & non rebus. c. commiſſa. de elect. in 6. clem. ne in agro, §. cæterum. de ſtatu monach.

Priuato an poſſit iterũ beneficiũ cõferri.

82 Quod eſt verum ab ordinario: ſed a papa poterit eidem conferri, facta priuationis illius mentione, quia eſt ſupra ius, c. propoſuit. de conceſſ. præb. nec tenetur iure. c. 1. de conſtit. in 6. c. nemo, cum glo. de elect. lib. 6.

83 Priuato quoq. propter delictum conferri poteſt beneficium a papa, facta priuationis illius mentione. ca. ad aures. vbi Panor. in fi. de pœnis, & doct. in c. cum inter, de renunc. alias non valeret prouiſio, l. ſi aliquid C. de ſuſceptor. li. 10. vide Fel. in c. fraternitatis. de hære. & quamuis his in caſibus priuatus non ſit non promotus intra annũ: tamẽ ſi ceſſante impedimento non promotus fuerit & tenuerit beneficium ẽt ſimplex in conſciẽtia tenetur ad reſtõnem fructuũ. quia non ſeruit beneficio: & alius promoueretur, & ſeruiret, c. ſi. de reſcri. in 6. alioqui nulli eſſent presbyteri, niſi obtinerẽt eccleſias parrochiales: & in fundatione veriſimile eſt, quod fundato·

datores hoc voluerint· nec intentio eorũ fuit dare cuidam non ſacerdoti, & qui ſacerdotio non fungeretur: vt alibi dixi.

84 Alia multa poſſem hic cõgerere, quæ forte lectorem deterrerẽt ab horũ lectione: iõ cum his finem dicẽdi faciã, gratias Deo optimo maximo agens immenſas.

Diſpenſatio de non reſidendo.

Moneri beneficiarius põt vt reſideat.

COnſeruantur † nobis etiam beneficia per diſpenſationem non reſidendo, poteſt enim ordinarius monere beneficiarium non reſidentem, vt reſideat, qui niſi monitionibus obtemperet, priuari poterit. c. ex tuæ. & ſequent. de clericis non reſidentibus niſi per diſpenſationẽ ſibi prouideat. Siquidem Deus Opti. max. elegit ſibi tribum Leui, vt ipſi ſeruiret, maxime circa arcam Domi. cui beneficia id eſt decimas, & alia bona ſpiritualia dedit, Nũ. 18. & ſcripſi in tract. de decimis. q. 1. Bona vero temporalia idem dominus temporalibus viris, id eſt laicis, & aliis tribubus aſſignauit.

Beneficia p ſpirituali ſeruitio ſunt inſtituta, feuda p tgali.

2 Et ſic pro ſeruitio ſpirituali inſtitutum eſt beneficium. c. fi. de reſcr. in 6. c. conceſſo. 12. q. 2. gloſſ. in cap. fin. de offic. vicar. c. fin. 1. q. 2. & pro temporali ſeruitio conſtituta ſunt feuda. c. vno. de forma fidelit. & in tit. ſeq. ibidem, necnon officia temporalia. l. penul. C. de teſtam. milit. l. penul. de domeſticis & protect. lib. 12. & nullus per ſubſtitutũ ſeruire poteſt. l. nullus qui nexu. C de decurio. 10. ſic eſt in ſtylo parlam. lib. 3. rub. de reſidentib. officia. regio. & ſuperius dixi in 1. par. tit. quare inſtituta ſunt beneficia.

Prælati maxime reſidere tenẽtur.

3 Vnde ſequitur prælatos maxime teneri reſidere, vt docet Hieron. in Leuitico, his verbis, Si quis vult pontifex eſſe, non tã vocabulo q̃ merito imitetur Moyſem. imitetur & Aaron: quid. n. dicitur de eis? ꝙ non diſcedũt de tabernaculo domini: Erat ergo Moyſes indeſinẽter in tabernaculo domini. Quid autem ei opus erat, vt aut a Deo aliquid diſceret, aut ipſe populum doceret?

Officiũ prælati & ſacerdotis vt diſcat et doceat.

4 Hæc duo ſunt Pontificis opera: vt a Deo diſcat legendo ſcripturas diuinas, & ſæpius meditando, aut populum doceat: ſed illa doceat, quæ a Deo ipſe didicerat, non ex proprio corde, vel humano ſenſu, ſed quæ ſpirituſſanctus docet. Eſt & aliud opus, quod facit Moyſes, ad bella non vadit, non pugnat contra inimicos, ſed quid facit? orat, & donec orat vincit populus eius: ſi relaxauerit, & dimiſerit manus, populus eius vincitur, & fugatur. Oret ergo ſacerdos eccleſiæ indeſinenter, vt vincat populus, q ſub ipſo eſt, hoſtes inuiſibiles qui ſunt dæmones impugnantes eos, qui volunt pie uiuere in Chriſto c. fi. 36. diſt.

Epiſcopi curã ſecularium negotiorũ aſſũere nõ debent.

5 Sed quidam ex noſtris prælatis terruerunt nos, qui in vita populũ ipſis commiſſum non vi ſunt, nec quidẽ inſtruũt. Quid ergo faciũt? curas ſecularium principiũ, & aliorum, cum terreni ſint, aſſumunt, cõtra ſtatuta cõcilii Carthag. quo ſic fuit ſtatutum. Epiſcopus nullam rei familiaris curam ad ſe reuocet, ſed lectioni & orationi, & verbo prædicationis tantummodo vacet. c. Epiſcopus. 2. in 88. diſt. vbi etiam dicitur, Epiſcopus aut ſacerdos nequaquã ſæculi curas aſſumant, ſin aliter deiiciantur, alii curias ſequuntur.

6 Sed audi quid ſcribat Ambroſius Ad palatium Imperatoris irem libẽter, ſi hoc congrueret ſacerdotis officio. c. cõuenior. 23. q. 8. Sed væ illis mũdo deditis, quia domus eorum infernus erit, niſi reſipiſcant.

Beneficiat᷒ reſidere tenet̃ ĩ ſuo beneficio.

7 Tenetur ergo beneficiatus, ſi debitũ velit officium exequi, reſidere in ſuo beneficio: nam quodlibet beneficium ſecundum doct. reſidentiã exigit. c. quia nonnulli. de cleric. non reſiden. text. in ca. præterea. de præben. dicit ſingula officia & beneficia aſſiduitatem exigunt perſonarum cap. fi. de cleric. non reſiden. Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 4. par. q. 10. & talis perſona beneficio quæratur quæ reſidere in loco, & curam eius per ſeipſam valeat exercere. d. c. quia nonnulli, de cleri. non reſident.

Simplicia de cõſuetudine non exigunt reſidentiam.

8 Tamẽ de generali cõſuetudine mundi beneficia ſimplicia non exigunt reſidentiã: vt ſcribit Alex. in conſ. 1. 7. vol. & Fel. in c. dilectus. 2. col. 1. de reſcrip. vide plene Nicol. Milium in repertorio, in verb. beneficium q. 32. verſi. beneficium curatum vel non, & c. Nam poſtq̃ beneficiarius recipit temporalia beneficii, dignum quoque eſt, vt ſeminet ſpiritualia. ca. cum ex officii de præſer. Sed hodie ad ſeruiendũ Deo ſumus tãquã teſtudines, & cæci: nã pigre accedimus, & velut cancer retrorſũ imus: vt ſcribit Hoſtien. in ca. 2. de offic. Archipresbyter.

Peccat non reſidens, & fructius

9 Itaque non reſidens beneficii fructibus priuari poteſt, & peccat mortaliter, q os recipit, ne legitima ſubſit cauſſa forte ſtudii ut aſſerit Angel. Clauaſ. in ſua ſũ

ma,

non det recupera

ma.in verb.clericus 7.nu. 4. ſed conuerti debent in eccleſiæ vtilitatem. c.penul. de cleri.nō reſiden.vel niſi ſit priuilegiarius. glo.& doctō.in c.de cætero,illo tit.Pariſ. conſi.3 2.licet regulariter,in princ.vol.4. & conſ.ſeq.

Diſtributiões quādo ꝑ dētibus accreſcant.

10 Verum gloſ.in cle.vt hi qui,in verb. pars dimidia,de ætate & quali.refert aliud eſſe in diſtributionibus quotidianis, quæ præſentibus accreſcunt, quod eſt verum, quando in fundatione vel ſtatutis eccleſiæ dicitur:verbi gratia ſtatutum dicit ꝙ inter præſentes in miſſa diſtribuatur aureus:ſi non ſint niſi duo, illi nihilominus habebunt aureum.

11 Si vero dicatur in fundatione cuilibet diſtribuendum eſſe ſolidū, tunc ſiue plures ſint,ſiue pauciores, nihil vltra diſtribuetur,vt aſſerūt Card.& Imol.ibi, & glo.in verb neq;,in tit.de tenen. capitula tempore miſſæ,in pragma.

12 Imo quoq; non reſidens priuari pōt beneficio poſt monitionem c. ex tuæ, de cleric.non reſident.Panor. in c. ex parte, ibidem.de Ripa.in cap.1.in 9. notab. nu. 28.de iudic.& Ancha.conſ.17.ſuper primo.Oldrad.cōſ.195.articuli.Ioan.de Selua q.3.in 4.parte,& q.ſeq.deciſ.Neapolita.229.Sereniſſimus,niſi per diſpenſationem ſibi conſulatur.

13 Valeret tamen ſtatutum epiſcopi, ꝙ abſentes per certum tempus ſiue licentia eius priuati eſſent, & ſine monitione, teſte Panor.in c.quoniam. §. porro, col. 4. verſ.aduertendū tamē, vt lite non conteſta.& Federic.conſ. 109. quæſtio magis, ac Oldrad.conſ.181.de auctoritate. Car. conſ.132.Archipresbyter, col. 3. & conſ. 130.in quadā cauſſa hoc plene docet Hēric.Boteus in trac.de ſynodo epi,in 3.par. artic.1.nu.148.plus addens ſtatutum ligare omnes,qui habent in illa diœceſi beneficia,etiam ſi reſideant alibi.

Priuilegiarius literas de non reſidendo habere non debet.

14 Verum in caſibus, quibus non tenetur curatus reſidere nō adſtringitur reſcriptum ſeu literas habere de non reſidēdo, per no.in c.clericos.de offic.vicar.c.ad audientiam.de cleric.non reſiden.arg.c.adiicimus,16.q.1.hoc expreſſe decidit Cardinal.q.14.nu.25.de offic. vicar. ſed poteſt ſua auctoritate curatus,& ex cauſa,vicarium ad modicum tempus conſtituere. c. ſi quis in clero.7.q.1.doctō.in c. cum ex eo,de elect.in 6.doct.in clem.vna.de offi. uicar.facit text.in c.fin. de offi.ordin. niſi hoc prohibeat ſtatutum ſynodale, uel ꝑ-

uinciale c.illud, & c.nihil.7.q.1.facit l. 1. ff.de offic.eius.Henric.Boic in c.clericos. col.2.de offic.vicar.Henr.Boteus in trac. de ſynodo Epiſcopi in 3. parte.art. 1. nu. 279.verſ.quarto infero.

15 Et tunc non valet conſuetudo ꝙ inferior Epiſcopo poſſit in eccleſia curata inſtituere vicarium ad tempus:vt conſuluit Roma,conſ.356.circa primum.col. 2.nu. 6.qui vicarius,ad tempus non poteſt dici curatus, quia pro voluntate conſtituentis ſolum exercet curam,& illius nomine.gl. in verb.impendant.in clem. dudum. §. ac deinde, de ſepult. probat. Domi. Gemi. conſ.86.in cauſſa.col.1.

16 Ideo ſi epiſcopi pro illis literis accipe rent pecunias, ſimoniam committerent, per c.non ſatis,& ſeq.de ſimo.& hodie fere omnes eam incurrunt ſimoniam,quandoquidem ſemper accipiunt neſcio, an conſuetudo illos excuſet.

Prelati pro litteris de nō reſidendo pecuniam recipere non debent.

17 Et an valeat conſuetudo, ꝙ impeditus iuſte non teneatur vicariū relinquere docet glo.& doct.in c.cum oēs,de conſtit. vide Anto.Butr.conſ.51.in facto.

18 Et is vicarius temporalis ad nutum reuocari poteſt.& ad voluntatem conſtituētis,niſi fuerit approbatus ab Epiſcopo,tūc ante annum ſine cauſſa deſtitui non poteſt: alioqui tenebitur reuocans ad damna & intereſſe:& ita de cōſuetudine ſeruatur in hoc toto fere regno, maxime in lingua occitana : quandoquidem ad tempus prohibitum,poſt tempus eſt conceſſum.l. non ſolum.§.vt probari. ff. de noui oper. nuncia.& ibi doct.niſi fuerit ad certum tēpus conſtitutus:quia durante illo tempore reuocari non debet inſtar locationis.l. qui ad certum.ff.loca.

Vicarius temporalis ad nutum reuocari poteſt.

19 Interdum conceditur hæc de non reſidendo facultas a papa,& aliquādo ab epiſcopo.c.penul.& per totum,de cleric.non reſiden.A papa dari poteſt ad biennium, quinquennium,ac in perpetuum: ſi iuſta cauſſa lepræ,vel alia moue at, ſed non ab alio inferiore.c.licet canon,de elect.in 6. ſic conſuluit Panorm. conſ.98. in cauſſa. col.1.& ſeq.in 1.vol.ſed ſolet ad ſeptennium dari commorantibus in ſtudio,per reg.Cancel. 54.quæ probatur in c. cū ex eo,de elect.li.6.etiam ab epiſcopo vt ibi.

Facultas non reſidendi a papa & ab inferiore dat.

20 Seruire per ſe tenetur Curatus, cum electa ſit induſtria ſuæ perſonæ : & vnius opera non eſt alterius opera l.ſi non fortē.§.libertus.ff.de condict.indeb. & actus in quo eſt electa induſtria perſonæ nō poteſt

Curati induſtria eſt electa ideo per ſe tenetur ſeruire.

teſt p aliũ explicari.l.nemo.2.ff de duob. reis.c.fin.de offic.deleg.c.is cui,illo tit.in 6.& curæ animarum exercitium, & regimen eſt ars artium.c.cum ſit ars,de ætate & qualit.nã alius a curato forte erit ignarus,vt pænitentias pro criminis qualitate non poſſit imponere, vel innoteſcere. c.menſuram.de pœnit.diſt. 1. & ibi gloſſ.

In caſibus a lege ſtatutis põt quis per aliũ ſeruire.

21 Inſuper caſus multos referunt doct. in quibus põt quis per vicariũ deſeruire, in c.extirpandæ.§.qui vero de præb.quot ego putarem breuius reduci poſſe ad caſus ſequentes. Nam deſeruire poteſt quis per vicarium in caſibus a lege,ſtatuto,vel conſuetudiue permiſſis. Caſus autem hi præſtituuntur a lege,aut propter neceſſitatem,aut vtilitatem eccleſiæ, vel perſonæ.

Excuſatus a reſidentia lucratũ fructus.

22 Et quibus caſibus excuſatur quis à reſidendo,fructus ſuos facit:perinde ac ſi reſideret.c.ſuper ſpecula.de magiſt. c.2. de priuil.in 6.qđ declarat pcedere in 12.caſibus,quos ſcripſi in ſcholaſtic.priuil. 31.

Neceſſitas & vtilitas eccleſiæ excuſant a reſidentia.

23 Propter neceſſitatem eccleſiæ,vel vtilitatem excuſatur quoque clericus a reſidendo, vtpote ſi pro negotijs eccleſiæ ſit abſens cõſtituere vicarium poteſt,etiam ſi reſidere iurauerit. c.ex parte. 2.de cleric.non reſiden. Adde quoſdam caſus deſcriptos per gl.in l.verum. §.ex facto. in verb.deponere.ff de minor.

24 Dummodo non hoc affectauerit. §. item tria.de excuſ.tut.in inſtit.doct. in c. de cætero.de cler non reſiden. facit tex. ibi Hippol.multa cumulant in l. 1.§.cum quis.ff de quæſtio.

Studens excuſatur a reſidẽtia.

25 Item ſi fuerit abſens ob ſtudium.c. cũ ex eo de elect.in 6.debet tamen (vt aſſerunt doctor.)abeſſe cum licentia ſui prælati.c.relatũ de cleric.non reſiden. ſed de conſuetudine non petitur.nec requiritur in ſecularibus clericis.hæc licentia : quia conſuetudo valet,vt Innocen.Hoſtien.& alii docent,in c.inter quatuor.de clericis non reſiden.& c.relatum,ibidem;vbi alternatiue loquitur de licẽtia ſuorum prælatorum,vel ſtudio literarum.

26 Nec aliquid ſoluere debent pro literis de non reſidẽdo,quippe ſunt ab oĩbus exempti,vt ſcripſi in ſcholaſtic. priuileg. 30.nec alias cogi poſſunt ad reſidendum per prælatum:quia poſtquam a iure excuſantur, Epiſcopus non eſt ſupra ius,ideo non poterit eos monere,vt reſideant: quod ſi fecerit, abutitur, tanquam veniens contrà ſanctos canones.c. inter.de cler.non reſid.& poteſt ab hac monitione appellari tanquam ab abuſu ad parlamentum.

Valetudo aduerſa excuſat a reſidentia.

27 Ad hæc excuſatur quis ob neceſſitatem ingruentẽ perſonæ, vtpote ſi valetudine afficiatur curatus,tunc per ſubſtitutũ deſeruiet.c.ad audiẽtiam. de cleric nõ reſid.c.2.& per totum.de cleric.ægrot.& c.vno illo tit.in 6.facit l.aut ſi ualetudine.ff.de procurator.l.ſi cui §.fin. ex quibus cauſ.maior.aut ſi neceſſario fuerit occupatus.c.ad hæc. vbi doct.de offic. Archid.ubi Epiſcopus occupatus plures habere poteſt vicarios,facit c. quoniam. de offic.ordinar.

28 Vel etiam ſi neceſſitas ideſt perſonæ cum hẽt plura beneficia, quippe non poſſet in utroq. reſidere.d.c nõ põt.de præb. in 6.ob id alteri per vicarium ſeruiet. ca. extirpandæ. §.qui uero.de præb.

Peſtis an excuſet a reſidendo.

29 Idem ſi peſtis uiget in loco beneficii: ut probat plene de Ripa.in tract.de peſte. in 2.par.q.5.verſ.quinto peſtis excuſat.allegat tex.in arg.in c.ad ſupplicationem. de renunc. ubi prælato licet renunciare beneficio,in quo tute morari non põt, & c.paſtoralis.7.q.1.ubi dicitur poſſe fugere propter inimicitias.clem.ne in agro. §.ſi. de ſtatu monach cum ſimilibus.

30 Sed in hoc caſu peſtis,ego dicerẽ contra.niſi reperiret vicarium,qui id temporis ſeruiret nã in Euangelio dicitur *Mercenarium fugere lupum uenientẽ*: ſed bonus paſtor non fugit, ſed opponit ſe pro muro hoſtibus,ſicut Chriſtus, & Apoſtoli,ac denique diuus ille Thomas Cantuarien.Archiepiſ.ut in eius vita continetur: licet quidam inſani illi ſancto viro maledicant.

31 Et in tempore neceſſitatis, quæ maior eſſe põt neceſſitas quam peſtis? ideo dicerem id tẽporis teneri ſeruiſſe per ſe, vel per alium,etiam ſi mortis corporalis immineat periculum;quia melius eſt mortem pati,quam gregem tempore neceſſitatis deſerere; ſed poteſt monere parrochianos, ut confiteantur, dum ſani ſunt, quos,ſi maluerint infirmitatem expectare,per feneſtram audire illos poterit, aut alias ex longinquo nec ingredi tenebitur, ſi ualeat infirmis ſurgere.

Vocatus a Papa excuſat a reſidẽdo.

32 Item perſonæ neceſſitatem voco,ut ſi contigerit aliquem a papa euocari tũc is à Papa vocatus poterit per vicarium deſeruire.c.cum dilectus.de cleric non reſiden.quod eſt verum,quando erat principaliter pro ſeruitio papæ.

33 Secus ſi pro lucro ſuo, veluti quia eſt ſcriptor bullarum, aut procurator in palatio, tunc non excuſatur, quia, ſui lucri gratia abeſt. text. in l. ſcrinarios, vbi Alex. & Iaſ. C. de teſtamen. milit. Reipublicæ enim cauſſa eos abeſſe ſolos intelligimus, qui non ſui cõmodi cauſſa, ſed coacti abſunt. l. Reipublicæ. & l. non vere. ff. ex quibus cauſis maior.

Præſentes in cõcilio generali o[illegible] fructus recipiunt, & distributiones.

34 Vnde declaratum fuit in concilio Cõſtan. ſeſſion. 19. quod beneficiati præſentes in concilio recipient omnes fructus, etiam diſtributiones, quæ dantur præſentibus: nam cenſentur præſentes, & habentur pro reſidentibus: vt ibi, etiam ſi caueretur ſtatutis eccleſiæ cõtrarium, quibus hoc caſu derogatum eſt.

Abſens in ſeruitio epiſcopi lucretur fructus.

35 Idem dicit Ange. Clauaſ. in ſua ſumma, in verb clericus. 7 q. nu. 2. q si quis eſſet in ſeruitio Epiſcopi, niſi propter ambitionem, vt poſſet capere beneficium aliquod, tunc. n. nõ excuſaretur: quod eſt notandum velut quotidianum [ſed hoc caſu non habebit diſtributiones.]

Vel ſi ſeruitio legati aut archiepiſcopi.

36 Excuſatur etiam is, qui eſt in ſeruitio legati vel Archiepiſcopi. c. ad audientiã, & c. de cetero, de cleric. non reſiden. ac c. cum dilectus. vbi doct. ibidem. & de Archiepiſcopo intelligendum eſt, q clericos ſuæ diœceſis, non autem ſuffraganeorum recipit, arg c. paſtoralis, de offic. ord. c. vno, de foro compet. in 6.

Duos ex canonicis epiſcopus accipere poteſt.

37 Reſtringe tamen, q epiſcopus vltra duos non habeat, ibi, in d. cap. ad audientiam, niſi eccleſia tot & tantis abundaret canonicis, qui poſſunt ſufficere ad ſeruitium eccleſię, remotis quatuor, vel pluribus, quos Epiſcopus habet.

38 Vt videmus in eccleſiis regularibus ſeculari ſatis, ad quas tot confugerunt vndique irregulares apoſtatæ, vt laqueus cõſtringeretur illorum: ſic n. apoſtatas & irregulares appello, qui ex illo non erant monaſterio, vel niſi eorum expreſſa fuerit habita mentio in bulla: q alias non eſt præſumendũ: nec iure ſeculares facti ſũt, ob id non poſſunt poſtea obtinere beneficia, cum ſint excommunicati relinquentes habitum, & apoſtantes.

39 Secundo limitatur, vt procedat, cum Epiſcopus eos haberet pro ſuo ſeruitio, ſecus ſi eos aſciuiſſet abſq; iuſta cã. ad venandum forte, vel pro voluptate ad ludẽdum. cap. inter. vbi Hoſtienſ. de cler. non reſiden.

40 Tertio non poſſet Archiepiſcopus eccleſiæ Tholoſanæ habere canonicos eccleſiæ Pariſ. pro negotijs eccleſiæ Tholoſanæ. c. cum dilectus. ibi circa nos, de cleri. non reſiden. arg. c. ſi compromiſſarius, vt ſic. reſtringitur, de elect. in 6. hoc docet Ioan. And. in c. vno. de cler e. non reſidẽ. col. 2. lib. 6. in Nouel. facit l. 2. §. D. Adrianus. ff. de iure fiſci.

Epiſcopus ſuos canonicos excuſare a reſidentia poteſt, non alienos.

41 Quarto nec quidem habere duo permitteretur, ſi cultus diuinus ex eo deſtrueretur ob paucitatẽ miniſtrorum. cap. pen. de cleri. non reſiden. vel ſi eccleſia remaneret deſtituta literatis, cantoribus, aut aliis neceſſarii: remanerentq; ſoli canonici. literati & ſolidi, qui graue poſſent afferre, detrimentum. & ſcãdalum eccleſiæ.

42 Quinto finita neceſſitate, vicarius definit poſſe ſeruire, verum curatus per ſe deſeruiet: nam ceſſante cauſſa ceſſare dẽt effectus. l. quod dictum. ff. de pact ca. cum ceſſante, de appellat & quod belli calamitas introduxit. pacis lenitas ſopiat. l. vna, in princi. C. de caducis toll. Iaſ. plura ad hoc congerit in l. 1. in vlt. notab ff. de officio eius. & do. Tiraquel. in ſuo tract. ceſſante cauſſa.

Neceſſitate ceſſante curatus ſeruire tenetur.

43 Sexto procedit, cum illa neceſſitas eſſet cauſſa mediata, cur iſte curatus non reſidet, alioqui nequaquam excuſaretur, vt quia antea forte non reſidebat. d. ca. ad audientiam. doct. in c. 1. de cleric. ęgrotan. tex. in l. pen. §. docere. ff ne quis eum qui in ius vo. eſt vi eximat. facit tex. in l. ſociũ qui. ff. pro ſocio, ſcripſi in §. 1 in glo. impedimento in fin. de colla. in concor. vbi vide quæ dixi.

44 Septimo non creditur impedito, vel occupato, niſi appareat de cauſſa vi plene probat Iaſ. in d. l. 1. col. 13. ff. de offic. eius veritatem enim ſpectamus. l ſi forte. ff. de caſtren. pecul. & doct. in l. ſi donatione. C. de colla.

Abbas duos monachos a non reſidendo ſua vtilitatis cã excuſare põt.

45 Octauo idem in inferiore prælato dicunt doct. per c. relatum, ibi, niſi forte de licentia ſuorum prælatorum, de cleric. nõ reſid. vbi prælatus inferior etiam a reſidẽtia diſpenſat duos, quos ſecum ducit, vtpote Abbas, dummodo ſit iuſta cauſſa: vt dictum fuit.

Sacerdotes in aliena diœceſi celebrare nõ de

46 Nono non debent admitti etiam ad celebrandum ſacerdotes ſimplices in aliena diœceſi, ſine licentia ſui epiſcopi: vt dicit Panor. in c. fraternitatis, de cler. nõ reſident. facit c. primum, & per totum. de cleric. peregri. & Ange. Clauaſ in verbo clericus. 7. in fin. quod non ſeruant hodie

ſa-

bent ſi ne lite-ris. ſacerdotes, nec vicarij Epiſcoporum, ſed hoc ſeruare deberent, & inuenirent maxime Pariſ. multos apoſtatas.

Religioſus in ecclesia parrochiali vicariũ præficere poteſt. 47 Item ſi religioſus obtineat parrochialem eccleſiam, poterit per vicariũ deſeruire, & debebit, niſi diſpenſatum fuerit ſecum per papam, quod per ſe deſeruire valeat. c. 2. vbi gl. de ſta. monach. c. 1. de capel. monac. ſ. ob religionẽ cui iam eſt obligatus, à qua non debet egredi, cum propter habitus diuerſitatem. cle. 1. de elec.

48 Niſi religioſus propter prædicationẽ foret eccleſiæ valde vtilis. c. quod Dei timorem, de ſtatu monach. cap. Doctos, & ſeq. 16. q. 1. Adde quæ ſuperius ſcripſi in diſpenſation. Religioſ.

Extero vicariũ in eccleſia præficere tenetur. 49 Idem cum extraneus non valens loqui idiomate patriæ beneficium haberet ex diſpenſatione papæ, tunc quoque neceſſarium eſt illi vicariũ præficere, qui populũ inſtruat. c. quoniã. & c. inter cætera, de off. ord. de his exteris plura ſe offerũt inferius dicenda, ſecundum varietatẽ reſcriptorum, in 3. par. in reſcriptis miſtis.

Peregrini per vicariũ deſeruiunt. 50 Idem ſi cui neceſſe fuerit peregrinationis votum implere, durante abſentia propter ſuæ perſonæ neceſſitatem per vicarium deſeruiet, c. fin. de voto. quod eſt verum, ſi votum fuerit emiſſum ante beneficium adeptũ: ſed poſtquã accepit quis beneficium obligatus eſt ad reſidẽtiam, etiam ſi modicum ſit beneficium ca. conquerente. de cler. non reſiden. à qua reſidentia nõ poteſt abſolui etiam ex voto, ſine facultate & licentia ſui ſuperioris emiſſo. cap. ſicut ex literis, de iureiur. ca. magnæ. vbi no. de voto.

Per ſe deſeruiens vicarium habere poteſt. 51 Idem dicendum eſt, ſi quis deſeruiat: tamen adhuc vt cultus augeatur diuinus vult vicarium vnum, aut plures habere, tunc hoc non denegatur eidem, quia ad laudem Dei tendit, per c. illud. & c. nihil. 7. q. 1. & no. in c. clericos. de offic. vicar. nec auctoritas prælati requiritur hoc caſu, vel aliquæ regiminis literæ, cum ipſe curatus per ſe regat.

Vicariũ præficere in ſucurſu quis poteſt. 52 Idẽ ſi parrochia ſit ampla, & aliqua eccleſia, quam ſuccurſum vocant, ab illa dependeat: tunc quoque vicariũ auctoritate ſua alteri illarum præficere poterit. c. ad audientiã primo, de eccleſ. ædifican.

Ab hoĩe diſpenſatur a reſidentia 53 Ab homine ẽt diſpenſatio de non reſidendo peti ſolet, ſi forte diſpenſet papa vel epiſcopus ex iuſta cauſſa, c. relatũ. ibi vel pro alijs honeſtis cauſſis, de cler. nõ reſiden. cap. propoſuit. de filijs presby. c. cum ex eo. de elect. in 6. alioqui diſpenſans non eſt tutus Federic. conſ. 166. de iure communi. & plene Ioann. de Selua in tract. benefic. in 4. par. q. 8.

Diſpẽſatus a reſidentia ſine iuſta cauſa nõ eſt tutus. 54 Nec excuſatur diſpenſatus de non reſidendo, niſi iuſtam habeat cauſſam periura prædicta, & per glo. in c. non eſt de voto. Et hoc nominatim docet Ang. Clauaſ. in ſua ſumma, in verb. clericus. 7. in principio. idq; propter multa mala. quæ pauperibus contingunt. & eccleſiæ propter ſui curati vel prælati abſentiam.

55 Primo deſeritur hoſpitalitas, quã omnino Deus nobis iniungit: vt in c. de monachis de præb. & negliguntur pauperes, qui ſunt membra Chriſti: vt patet in Euange.

Mala quæ contingunt ex abſẽtia beneficiariorum. 56 Eccleſiæ ruinam patiuntur ex beneficiariorum abſentia, cũ nullus ſit, qui eas reædificet c. fundamẽta §. digne, de elect. in 6. ibi, Nunquid obduxit obliuio, quæ vrbi, quæ incolis nota diſpendia intulerunt hactenus peregrina regimina? nũquid non hæc deſtructio mœniũ, deformatio proueniens ex ruinis luce clarius manifeſtat? nunquid non hæc ipſa veneranda Dei templa præſidentis manu ſacrilega diebus noſtris nefarie violata proclamant? &c.

57 Cultus minuitur diuinus per mercenarios, qui non ſeruiunt, & quibus nulla eſt cura de ouibus vt ſacrum docet Euangelium. & tex. in c. ex par. de conſtit.

58 Hæreſes naſcuntur, & pullulant, cum paſtor eſt abſens: vt in Euangelio, *Maledictus homo ſeminans zizania* cũ dormiret paſtor, vel abſens eſſet.

59 Summatim omnia inſurgũt mala ex abſentia paſtorum & prælatorum: veluti docet ipſa experientia. c. quam ſit, de electio. cui malo ſubuentum eſſe magnopere deſiderarem.

Diſpenſatus a reſidẽdo 60 Adde quod hic diſpenſatus de nõ reſidendo nequaquam recipiet fructus beneficii, niſi concedatur hoc expreſſe in diſpenſatione, vel niſi fauore ſtudii, ſic eſſet diſpenſatus. c. cum ex eo, de elect. in 6. c. ex tuæ. & c. relatum de clericis non reſidentibus.

61 Aut ſi ſtatutum vel conſuetudo eſſet in contrarium, vel diſpenſatus eſſet ſuper ætate, huic. n. tendere videtur diſpenſatio vt minor interim fructus percipiat. Ioan. Andreas in d. c. cũ ex eo, in verb. iuſta. & Anto. Butrig. in c. at ſi clerici, de adulterijs, verſiculo ad quartum principale, de

indic.facit gloſſ.in c.quia in tantum, de præbendis.

Statutũ pôt permittere vt quis per vicarium deſeruiat.

62 Per ſtatutum vero permitti poteſt, ut quis per vicarium deſeruiat, ſi ſtatutũ factum ſit cum cauſſa, & auctoritate epiſcopi, cap. cum omnes. de conſtitut. alioqui non gloſſ. & doct. in cap. 2. de verbor. & rerum ſignificatione. in ſexto. Federic. conſ. 246. de iure.

63 Nec ſufficeret ad hæc auctoritas vicarij epiſcopi, niſi ſpecialem ſuper hoc habeat poteſtatem, teſte Federic. conſi. 264. ſi canonici. & ſuperius ſcripſi in materia vicariorum epiſcopi.

64 Niſi præfata ſtatuta fuiſſent introducta a capitulo ſede vacante: quia tunc omnis iuriſdictio penes capitulum erat deuoluta, & ita perinde valebunt, ac ſi ab ipſo epiſcopo edita eſſent. c. ne ſede vacan. Federic. de Senii conſil. 16. capitulum, & eccleſiæ, & ſuperius dixi in tract. deuolutionum.

Conſuetudo qñ abſentẽ excuſare poſſit.

65 Interdum id conſuetudine videmus indulgeri, veluti qa forte Canonici ſunt pauperes, vt non poſſint commode viuere ex fructibus præbendæ: tunc poteſt introducere conſuetudo, quod recipiant aliquid deſcribendo per vicarium: vel ſi alias ex iuſta cauſſa fuerit inducta conſuetudo, c. cum omnes, de conſtitut. c. ad audientiam, de cleric. non reſiden. Ioan. de Selua in tractat. de benefic. in 4. parte, q. 6. Panor. & alij in d. cto cap. extirpandæ, §. qui vero, de præb.

66 Non tamen valet conſuetudo de non reſidendo in curatis, cum hæc nimis ſit eccleſiis, & animabus damnoſa: c. licet canon, de elect. in 6. gl. in §. nam eccleſiarũ, in verb. reſident, in procemio pragma. ſanctio. ſic docet Feli. in d. c. cum omnes, col. 16. refert & ſequitur de Ripa in lib. reſponſ. de legib. c. 14. ex impenſis, in octauo dubio, & in c. cum M. nu. 41. & ſeq. de conſtit. plene Ioannes de Selua, in tract. de benefi. in 4 parte, q. 2. imo peccat mortaliter non reſidens, quia facit contra naturalem iuſtitiã; quia tenetur ipſemet ex ſuſcepto officio gerere curã ouium Chriſti: vt teſtatur Caietan. in ſua ſumma, in verbo beneficium eccleſiaſticum, quem refert Henric. Boteus in tract. de Synodo. epiſcopi, in tertia parte, artic. 1. num. 150

67 Præterquam in caſibus, in quibus excuſatur: vt ſuperius dixi. Et quando beneficium eſſet ita tenue, quod ex illo commode viuere non poſſet: vt decidit Ang. de Claua. in ſua sũma, in verb. clericus 7.

68 Amplia prædicta quoque procedere pluribus aliis caſibus, in quibus (videlicet maior erit: aut ſimilis ratio nam tunc poterit Epiſcopus, vel alius indulgere, ne per ſe reſideat, per tex in §. porro quæ fuit prima cauſſa benefic. amittendi, ibi, ſi qua fuerit antiquioribus cauſſis ſimilis, ſeu maior: vt proinde ſciat verum beneficium ſit amittendum, an nihilominus retinendum.

69 Veluti ſi doctor aliquis vtiliter legat in vniuerſitate multos erudiendo, quã ob rem putarem excuſandum a reſidentia in loco beneficij, ſicut ſcholaſtici: de quibus in ſcholaſtic. priuileg. ſcripſi per authent. multo magis. C. de ſacroſan. eccleſ.

Omnes caſus nõ reſidẽdi ad tres reducuntur.

70 Vigintiquatuor caſus in quibus licet per uicarium deſeruire, enumerat Io. de Selua in trac. de benefic. in 4. parte q. 6. poſt Panor. & alios in c. extirpandæ. §. qui uero, de præb. qui fere omnes comprehenduntur ſuo tribus caſibus, quos ſupra ſcripſi. Primus ratione vtilitatis eccleſiæ, videlicet fauore ſtudij; c. relatum, de cleri. non reſiden. c. cum ex eo, de electio.

71 Secundus ratione neceſſitatis belli, aut peſtis Panor. in c. per tuas, per illum tex. de dona Imol. in c. 5 de cleric. non reſidẽ. Tertius eſt quando a iure hoc eſt expreſſum, vt abſentia pro ſeruitio Epiſcopi, uel ſui ſuperioris c. cum dilectus, & c. de cætero, de clericis non reſiden.

Officiales regij ad reſidẽtiam tenenĩ.

72 Idem dicimus in officialibus Regiis ut reſidere teneantur in locis, quibus tanquam officiales præfecti ſunt, ut plene ſtatutum eſt in ordinato. Regijs rubr. *De la reſidence que ſont tenuz faire meſmement lex officiers Royaux.* & ſcripſi in Concorda in §. 1. de collatio. in gl. reſidentia.

73 De triplici reſidentia uide per Innocen. in c. fin. de cleric. non reſiden. quem plene refert & proſequitur Barba. in cle. gratiæ, col 11. & ſeq. de reſcrip.

Domiciliũ quis habet in beneficio curato.

74 Ad clericus ſecularis habens beneficium exigens reſidentiam, utpote curatum, ſortitur ibi domicilium, ſecus ſi non requirat reſidentiam, per textum in c. dilectus 2. de reſcrip. vbi ample Felinus & alij in c. ex ore, de priuileg. quid autem operetur effectus domicilii, conſcribo in tract. de domicil. elect. in ordinatio. Reg. in 3. tomo.

Facultatem non reſiden-

75 Supereſt hic videre, Quis facultatem non reſidendi valeat concedere? Reſpondeo, is qui reſidendi neceſſitatem impo-

nit:

di quis cõcede-re poſſit

nis: Eius enim eſt ſoluere,cuius eſt ligare.l ſi puellę.ff.de ſponſal. l. tertia, de re iudicata. l.eius eſt velle,de regulis iuris. Ideo Rex poterit Conſiliariis, & aliis officialibus ſuis facultatem non reſidendi in palatio ſuo concedere:vt patet in ordinatio.Regiis, in dicto titulo *De la reſidences*, &c.

76 Sic quoque papæ datum eſt non reſidendi facultatem omnibus beneficiariis indulgere,necnon Epiſcopis idem a iure permiſſum eſt in c.licet canon,de elect.in 6.Hactenus de reſidentia.ad alias diſpenſationes veniamus.

Diſpenſatur cũ epõ, vt alia habeat beneficia.

77 Diſpenſatur interdũ cũ Epiſcopo, vt ea beneficia, quæ tempore promotionis obtinebat,retinere poſſit:cui ſic dici ſolet in bulla:vt commodius ſuſtentari valeas de alicuius ſubuentionis auxilio,&c. alioqui vacant priora beneficia per adeptionem epiſcopatus lapſo trimeſtri ad conſecrandum,per cap.cum in cunctis,§. cum vero,de elect.dixi in §.fin.de mand. Apoſtolic.in concorda.

Contra epõs inſatiabiles.

78 Hodie vero tanta viget ambitio, vt quis non vno contentus viuat epiſcopatu; ſed nec quidem centum: quin ſi cunctos haberet epiſcopatus,& abbatias totius regni,nihilominus adhuc eſuriret: patet in multis qui deuorant epiſcopatus, conſumuntq; abbatias regni, necnon aliorum; quos Deus Opt.max. ſua gratia dignetur illuminare, & ambitum illorum compeſcere.

79 Interim vero non putarem ſummum Pontificem tutum in largiendis huiuſmodi diſpenſationibus,aliquando plus æquo liberalem;nec quidem ambitioſum miſere eſurientem diſpenſatum in conſcientia,veluti ſupra dictum fuit; quamobrem dicendum eis foret potius in præfatis diſpenſationum literis, vt citius & celerius iu infernum deſcendere valeas, de alicuius ſubuentionis auxilio tibi prouidemus,&c.

80 Diſpenſatur etiam cum extraneo non loquente idiomate patrię: de qua diſpenſatione dicetur inferius in reſcriptis miſſis.

81 Aliæ pleræque ſunt diſpenſationum ſpecies,quas tanquam raras, & parum in forenſi iudicio agitari ſolitas conſultus prætermittam, finem imponens huic ſecundæ parti noſtræ praxis de his gratias Deo agens.

PRAXIS BENEFICIARIAE TERTIA PARS,

BENEFICIA AMITTENDI MODOS CONTINENS.

SVpereſt Beneuole lector, tertiã attingere partem, videlicet modos amittendi beneficia: quod & ſi videtur exoſum beneficiariis, tamen hoc ſcire non mediocriter eis cõducet: vt deinceps ea præcaueãt amittere, vel incidere in eos amittendi modos: & vix amitti poſſunt, niſi alteri acquirantur: Sed quia pars hæc per ſe poſſet complere iuſtum volumen, ſi vellem ea ſigillatim proſequi, quæ huic materiæ videntur congruere, tamen breuitati conſulam, ne ſcriptorum multitudine potius hanc confundam materiam, quam plane tradam: decreui tãtum hic ea referre, quæ neceſſaria & quotidiana ſunt huic Methodo de amittẽdo beneficio, ſecut[9] in hoc ordinem iuriſconſ. tit. de acq. vel amittend. poſſeſ. licet Imperator dixerit de acquir. & retinẽd. poſſeſſ. idẽ quoq; iurecõſ. fecit in titu. de acquir. & amittend. hæred.

Amittitũ bñficiũ duobus modis.

2 Imprimis igitur ſciendum eſt, beneficium duobus modis amitti, ipſo iure vel p ſententiam. Primo beneficium amittitur ipſo iure quando ius ſtatuit ob aliquã cauſſam criminis forte, vel aliam iuſtam beneficium amittendum: vt in caſibus ſeq. dicetur.

Ipſo iure & ipſo facto idẽ ſignificant.

3 Idem fere eſt ipſo facto, quod ipſo iure. c. 2. vt cleric. vel monach. lib. 6. vt ſi lex priuet quem ipſo facto, id eſt ſimulatq; fuerit commiſſum crimen, ſicut læſæ maieſtatis, vel hæreſis, l. quiſquis, C. ad legem Iuliam maieſtatis, c. cum ſecundum, de hær. in 7. quia hoc caſu factum lex notat, & nõ ſententiam, l. palam, circa fin. ff. de ritu nupt. gloſ. in authentica, de inceſt. nupt. in verb imminere, collat. 2. facit text. in l. fin. verſi. ſcituros. C. locati, vbi nam illa æquiparat Imperator, videlicet ipſo iure, & ipſo facto.

Ipſo iure per hæreſim vacat beneficium.

4 Videamus ergo caſus in quibus ipſo iure beneficium amittitur: primo per hæreſim: hæreticus enim ipſo iure beneficium ſuum amittit c. ad abolendã, de hæretic. § t. ibi, & ſic omni officio & beneficio ſpoliatus eccleſiaſtico, ſecularis relinquatur arbitrio poteſtatis, animaduerſione debita puniendus: ibi ponuntur verba executionem denotantia, videlicet ſpoliatus: ideo notatur priuatio ipſo iure: vt docet Ant. Butr. in c fi. col. 2. de poſtul. Fel. in c. Rodulphus, de reſcript.

Hæretici bñficiũ impetrari poteſt.

5 Et ſic beneficium hæretici poteſt impetrari tanquam vacans ipſo iure: ſi tamẽ continuo poſt deprehenſionem erroris ad fidei Catholicæ vnitatem ſponte recurrere, & errorem ſuum ad arbitrium Epiſcopi regionis publicæ abiurare conſenſerit, & ſatisfactionem congruam exhibere, tũc ei beneficium relinquitur, vt ibi: nam humanum eſt peccare, diabolicum perſeuerare, & Angelicum ſe emendare. glo. in l. cõſentaneum C. quomo. & quando iudex nec enim diuertiſſe videtur, qui ſtatim redit. l. 2. ff de diuort. l. quod calore, de reg. iur. etiam bona illis reſtituuntur: vt ibi, & in c. cum ſecundum de hæreti in 6. Io. And & alii in c. qu a diligentia, de elec. Felin. conſi. 10. Troiano.

Hæreticus quõ bñficiũ retinere poteſt.

6 Notanda ſunt tamẽ requiſita ad hoc, vt hæreticus ſemel lapſus nihilominus retinere poſſit illud beneficium: quæ requiſita ſelegi ex præallega. tex in d c. ad abolendam. Primo requiritur quod deprehẽſus fuerit in errore: ibi, poſt deprehenſionem erroris: ergo quomodocunque deprehenſus fuerit in errore, ſiue coram iudice eccleſiaſtico, ſiue laico, bñficiũ vacabit, niſi ſtatim errorẽ agnoſcat, & abiuret.

Intellectus ad c. ad abolendam.

7 Specialeque eſt hoc in crimine hæreſis, vt poſt crimen commiſſum liceat pœnitere: quod regulariter in aliis criminibus non eſt, l. qui ea mente. ff de furtis, doct. in l. ſi pecuniam, de condict. cauſſa data.

8 Secundo requiritur, quod continuo,

ſimu-

Continuo ad fidẽ redire dẽt hæreticus.

ſimulatq; deprehenſus eſt in hæreſi paratur ſit hæreſim abiurare, alioqui ſi tantũ ignis metu, vel pœnæ, nõ eſt recipiendus. ibi continuo ſi quidem, *Oderunt peccare mali formidine pœnæ Oderunt peccare boni virtutis amore* dicit Horatius in Epiſt. & refert gloſ. in l. 1. circa fi. ff. de iu t. & iure. & in c. eum qui, de præben. lib. 6. alioqui nunquam ounirentur hæretici, quia dum viderent ignem in eos parari, palinodiam canerent. Panorm. & Felin. in d. cap. ad abolendam.

Pœnitere qñ hæreticus poſſit.

9 Ideo vera pœnitentia eſt, quæ voluntarie fit, & corde contrito. c. 1 & per totũ, de pœniten. diſt. 3. & incontinenti dicunt quidam, antequam hæreticus neget: & ſuper hoc recepti ſint teſtes: & antequam probatum fuerit crimen, vt poſtea non recipiatur, & hæc eſt ſententia Archid in c. ut commiſſi, de hæret. in 6.

10 Alia fuit ſententia Panor. in c. excõmunicamus 1. de hæretic. quod licet hæretico pœnitere in quacunque parte iudicii, etiam poſt ſententiam, ante tamẽ executionem, & antea nõ dicitur pertinax: vt requiritur in clem. 1. de ſumma trinit.

11 Tertia fuit opinio, quod hæc pęnitẽtia & reuocatio ſit arbitraria. arg. l. reſpiciendum, in fi. ff. de pœnis, hoc docet Grilland. in tract. de hæretic in 1. lib. q. 5.

12 Ego vero dicerem eſſe diſtinguendũ ſuper hoc: nam ſi dicamus hęreticum velle retinere beneficium bona ſua, nec puniendum, tunc debet ſtatim redire, ideſt anteq̃ neget, & fiat alia probatio cõtra eũ, vt tũc nullam ſubeat pœnam, niſi abiurationis. quia ſponte redit: ſicut probat text. ibi, niſi continuo poſt deprehenſionem erroris, & ſic cõtinuo, ibi intelligitur, poſt deprehenſionem erroris, antequam proceſſus factus ſit, quia ſponte reſipiſcit.

13 Si vero probato iã crimine, peractoque proceſſu velit pęnitere, tunc facile ei non eſt danda venia, quia non ſponte reſipiſcit, ſed metu ignis perterritus, nec continuo: niſi iudex pœnitentiam magnam videat: quo caſu nihilominus debet eũ beneficio priuare, & priuatum declarare, vel ad tempus ſuſpendere, vel coadiutorẽ dare, vt videat an plane reſipuerit necne: debet quoq; eum condemnare ad mulctam, ꝗ tandiu diſtulerit, necnon ad omnes expenſas & ita debet intelligi ſecunda opinio c. vergentis, de hæretic. in 6.

14 Tertio requiritur, ꝗ ſponte ſua, non ſuaſionibus, non metu coactus, ibi, ſponte. Ita docet Pau. Grilland. in trac. de hæret. lib. 1. q. 5. & Boer in deciſ. Burdegal. quæſtio. 361. & q. 343.

15 Quarto quod ad fidei vnitatem redire velit, nam ſi ſtatim atq; liberatus eſſet, animum haberet reſiliendi a fide, nequaquam reciperetur, ibi, ad fidei Catholicæ vnitatem.

16 Quinto ꝗ hæreſim abiurare ſit paratus ad arbitrium epiſcopi illius regionis, in quia fuit deprehenſus, aut ſi ille epiſcopus eſſet hæreticus, aut ſuſpectus, vt nõnullos videmus, quod ad arbitrium inquiſitoris fieri debeat abiurare.

Abiurare publice quis debet.

17 Sexto quod abiurare publice ſit paratus, ibi publice conſenſerit abiurare: ergo abiuratio occulta non ſufficit niſi ex iuſta cauſſa ſecus viſum fuerit epiſcopo, aut inquiſitori.

Satiſfactio congrua hæretici quæ ſit.

18 Septimo ꝗ congruam ſatisfactionem præſto ſit exhibere, quæ erit iſta congrua ſatisfactio? Reſpon. vt ſi dogmatiſauerit: i. concionatus fuerit, vbi docuit ibi contrarium dicat: & vbi prædicauit, ibidem illa, quæ prædixit, dicat eſſe falſa, petendo ſuper his veniam ab illis, quibus falſam doctrinam tradidit, rogetque illos, vt eã primam falſam doctrinam exuant, abiiciãtque a corde: & iſtam veram, quam nunc cum eccleſia canit, fidem recipiant.

19 Nec conſona videtur ſatisfactio ſimulata, ſ. verbo tenus, & poſtea cõtrariũ agat: veluti ſoluere non videtur, nec ſatisfacere, qui reprobos nummos ſoluit; l. eleganter, §. qui reprobos. ff de pig. act. & qui ſic ſoluit, ut recuperet, non liberatur, l. qui ſic. ff. de ſolut.

Hæreticus negans ſi poſtea fuerit probatũ cõtra eũ, non recipitur ad abiurãdũ, ſed cõburendus.

20 Non etiam congrua ſatisfactio vř, ſi comprehenſus hęreticus neget quidem illa ſe dixiſſe, ſed aſſerit ſe credidiſſe, & credere contrarium, aut ſi non cathegorice fateatur ſuum errorem, ſed dicat ſe credere, quod eccleſia ſancta credit: nec enim liberatur, quin (ſi probatum fuerit per teſtes illum hæc dixiſſe) veniat ſtatim igne comburendus.

21 Quia poſtquam eſt teſtibus cõuictus, ſua negatio nil valet: nam ſufficit quem confiteri, aut conuinci. c. at ſi clerici, de iudic. c. nos in quemquam. 2. q. 1. & inpoſterum non eſt iſte recipiendus ad pœnitentiam, nec ad abiurationem. quia non continuo, nec ſponte hoc facit.

22 Quippe non eſt ei indulgenda venia, qui non cognoſcit peccatum, ſed negat crimẽ, tanquã alter Cain. c. ſerpẽs, & c. nũ

quid Cain.de pænitent.diſtin. 1.nec dicitur ſatisfeciſſe negando,ſed recognoſcendo,& abiurando,d.c.ad abolendam. Nam in manifeſtis maxime criminibus oportet cōfiteri peccatum,ſi veniā quis ſperet c.quem pænitent,& c.veritas, cum ſimil. de pænitent.diſtinct. 1.cap.cuius, 11.q.1. nec eſt venia donandus,quia ſuperbus, & non humilis , ergo ad eccleſiam non reuertitur,nec eſt paratus abiurare hæreſim,quam negat.capit. cum humiliatus . 12.quæſtio. 2.

24 Ad hæc omnes hæretici ſic dicendo, euaderent in maximum noſtrę fidei detrimentum: quod nequaquam eſt ferendū,ſecundum opinionem Domin.de Rota,deciſion. 875.accuſatus [in antiq. ſub titul.de hæretic.deciſ. 1.] vbi compluribus aliis probatur hæc ſententia,& idem dicitur in tit.de hæret in eiſdem deciſion. & ita vidi ſeruari contra quendam aſtutum hæreticum.

Obtinēs beneficium ad p̄ces hæreticorū eſt priuatus.

24 Quinimo non ſolum hæreticus eſt priuatus beneficio,ſed etiam is,qui obtinuit beneficium ad preces hæreticorum ſcienter: quod ſi retinuerit , eſt inhabilis ad alia quæcunque beneficia capit.2. §.ad hæc,de hæret. lib.6.

Filij hæreticorū inhabiles ad beneficia obtinenda.

25 Et filii hæreticorum non ſunt quidē his beneficiis priuati, quæ habebant ante delictum a patre commiſſum , ſed poſtea ſunt inhabiles ad obtinenda. cap quicunque, & cap.ſtatutum ſecundo,de hæretic. in 6. Aufrer. in deciſion. Tholoſan. quæſtio. 120. Hippoly.in tract.de fideiuſſor. in 12.quæſt. num.120.poſt gloſ.in cap.ſatis 56.diſtinct.

26 Idem in nepotibus ex filio deſcendentibus.c.vt commiſſis,§.priuandi , illo tit. facit cap.felicis, §.quod ſi quis, de pœnis , eod. lib.6.

Hǣtici poſt triēniū p̄nt moleſtari.

27 Quamobrem iſti hæretici poſt triennium non ſunt tuti decreto de pacifi. poſſeſſor etiam ſi poſſederint poſt delictum , quia ſine titulo ſunt : & ſemper vacat beneficium , ideo ſemper impetrari poteſt : vt ſcripſi in tracta.de pacifica.poſſeſſor. in 4.li mita.

Ingreſſ⁹ bn̄ficiū vi,eſt eo priuat⁹.

28 Item qui vi ingreditur poſſeſſionem beneficij,ius quod in eo habet , iure ipſo amittit.c.eum qui:de prę̄b.lib.6. [& infamis fit.l.6.ff.ad leg.Iuliam de vi priuata.]

ſchiſmaticus eſt priuat⁹.

29 Schiſmaticus ipſo quoq. iure beneficium amittit.c.nos conſuetudinē 12. diſt. & c.quia diligentia, de electio. tum quia dicitur hæreticus , cum nullum ſchiſma ſit,quod aliquam ſibi confingat hæreſim , vt recte ab eccleſia receſſiſſe videatur. c. inter. 24 q.3.

30 Et proprie is dicitur ſchiſmaticus qui ſe ab vnitate eccleſiæ Roma.diuidit, cōſtituendo ſibi eccleſiam, & ordinando clericos,& ſacerdotes,epiſcopatus & beneficia conferendo,gl.in ſumma 24.q.1 Panor.& alij in rubr.de ſchiſmatic.& Ioan.de Ana. in rubr.de ſchiſmatic. dicit iſtos a Deo, necnon ab hominibus puniri.

31 Vt.n.ſcirent homines q̄ graue & deteſtabile ſit hoc crimen , oſtendit Dominus in Dathan & Abiron , quos terra viuos abſorbuit.patet etiam in cap. denique.7 q.1.& in c.in nomine,23.diſt.& quicunque epiſcopatum , vel beneficium a ſchiſmatico accepit eſt excōmunicatus , vel ſi ordinationi ſuæ conſentiat,ca. 1.de ſchiſma. hoc expreſſe docet Ange.de Clauaſio in ſua ſumma, in verb.ſchiſmat.§.3. plus dicens ſolum papam in hoc diſpenſare,c.quia diligentia,de elect.

Amittit bn̄ficiū qui lędit ſummā maieſtatem.

32 Amittit etiam beneficium ipſo iure is qui perpetrauit crimen lęſę maieſtatis, necnon oīa bona,l.quiſquis,C.ad leg.Iul, ma.cap.cum ſecundum leges, de hæretic. lib.6.nam de crimine hæreſis ad hoc crimen bonum eſt argumentum, per glo. in l. Manicheos, C.de hæretic.gloſſ. in cap. 2.de teſtibus, lib.6.

Simoniacus bn̄ficio eſt priuatus.

33 Præterea ſimoniacus ipſo iure priuatur beneficijs,c.inſinuatū, vbi Fel. & alij, de ſimo doct.in 2. de reſcript. extrauag. cum deteſtabile,de ſimo.in communibus nec refragatur verbum amoueas futuri tp̄is poſitū in d.c.inſinuatum, quia denotat executionem.ergo intelligendum eſt iam priuationem eſſe,per tex.in c.abbate, ibi petit adiudicari eidem monaſterio locum ipſum.& vos exinde amoueri, de re-iudic.lib 6 Anto. in c. fi. col. 2. de poſtulan.Fel.in c.cum non ab homine, de iud. ſiquidem iſtud crimen æquiparatur crimini hæreſis, & læſæ maieſtatis, c.1.vbi gloſ. vlt.de teſtib.lib.6.

34 Intellige quando crimen erat notorium,ſecus ſi occultum,quia tunc veniret priuandus,niſi rehabilitetur. c.presbyter, 1.q.1.Panor.& alij in c.niſi,de renun.

Reſignatio ſimoniaca ñ valeat ī præiudicium reſignātis.

35 Limita quoq; in reſignationibus ſimoniacis,quæ non valent in præiudicium reſignantis:ideo qui per ſimoniam reſignauit,videtur ꝙ iterum poſſit reſignare, gl. & doct.in c.ſuper hoc, in verb. pecuniæ , de renunciat. hoc expreſſe docet Innoc.

in c.cum vniuerſorum, in fine, de rerum permutat. Archidiaconus in c. dudum, in principio, de præb. in 6. Domin. de Rota deciſ. 236. nota q̄ reſignatio, in antiquis, [ſub titul. de renuncia. deciſ. 7. Dominus Geminianus conſilio 125. dubia, in primo dubio, vbi dicit poſſe priuari.

36 Rō diuerſitatis eſt, quia per renunciationem nihil iuris quæritur illi, in fauorem cuius fit reſignatio: c. quod in dubijs, & c. admonet, de renunciat. Ideo is qui dedit pecunias ad habendum beneficium, nō poteſt priuari iure, quod non habet. c. ſeruus, de capitis diminutione, in inſtit.

37 Secus eſt in collatione, per quam ius quæritur, c. ſi tibi abſenti, de præbendis in 6. Ideo facta ſimoniaco nulla eſt, quia dando pecuniam, vel alias ſimoniam committendo, fit inhabilis, c. ordinationes, prima quæſt. 1. & c. ſane. 15. quæſt. tertia. c. inquiſitionis, de accuſatio. ſcripſi in tracta. de pacific. poſſeſſ. in quarta limita. & in addition. ad Ioā. Naucler. in tracta. de ſimon. in pænis, quas ibi contra ſimoniacos congeſſi: & dicam hodie quid in tit. de ſimon. infra.

Sodomiticus bñficio eſt priuat⁹.

38 Ad hæc ipſo iure perdit beneficium is, qui crimen ſodomiticum cōmiſit, grauiſſimum enim eſt crimen. c. mulier. 15. q. 1. vt iure armentur gladio contra reos huius criminis. l. cū vir, C. ad legem Iul. de adulter. & hoc crimen apoſtaſiæ a natura vocat Lucas de Penna in l. 3. & ſeq. C. de exactor. & except. li. 12. Barb conſ. vlt in 1. vol.

Cardinalem percutiens ipſo iure pdit bñficiū, & idem in percutien. epiſcopum.

39 Percutiens Cardinalem c. felicis, de pænis, in 6. vbi adduntur aliæ pænę.

40 Idem ſi quis iniuroſe, vel temere percuſſerit epiſcopum, aut ceperit, ſeu bannierit, vel hæc mandauerit fieri, ratum vel habuerit, hoc ipſo priuatur beneficiis. cle. 1. de pænis.

Homicidiū qualificatū ipſo iure priuat.

41 Idem quoque eſt in homicida qualificato, videlicet in aſſaſſino, & conducto pretio ad aliquem interficiendum: vt in cap. 1. de homicid. lib. 6. Alexandr. conſil. 166. in 7.

42 Idem iuris ſi parentes interfecerit, vel eorum alterum, ſiue fratrem c. inquiſitionis, vbi Felin. col. 1. de accuſa. Ioan. de Anania conſ. 63. præſuppoſito.

Falſarius literarum Papæ bñficium amittit.

43 Falſarius literarum papæ beneficium amittit ipſo iure. c. ad falſariorum, de crimine falſi.

Profeſſione vacat beneficium.

44 Idem poſt profeſſionem in religione factam non antea, c. beneficium de regula, lib. 6. & antea non valet collatio, etiā facta profeſſione, teſte Paul. in conſil. 432. cum ſtatutum. in fi. in 1. vol.

45 Item ſi beneficiati alicuius eccleſiæ rectorem, vel clericum alium ipſius eccleſiæ, per ſe, vel alios occidere vel mutilare præſumpſerint, beneficium prorſus amittunt. c. in quibuſdam, de pænis.

Cogens clericū reſignare amittit beneficium.

46 Item is qui coegit clericum reſignare ſuum beneficium, forte carceribus eum premendo, donec reſignauerit. cle. multorum, de pænis. & reſignatio coacte facta nullius eſt momenti. ibidem. vide c. ſciāt, de electio. lib. 6.

Apoſtata & nō promotus intra annū ſunt priuati.

47 Itē apoſtata à fide bñficium amittit, quia plusq̄ hæreticus eſt: vt docet Azo in sūma. C de apoſtata & ad clericatus officium admitti nō dēt c. penul. & fi 50. diſt. & Prouerb. 6. c. dſ, *Homo apoſtata vir inutilis*, & is eſt, qui a fide diſcedit: eſt quoq; alterius generis apoſtata dictus, ſcilicet cū tranſgreditur præceptum, alius etiā irregularitatis, vt quando dimittit habitū & religionem glos. not in c. 1. de apoſtata. qui duo poſtremi non ſunt ipſo iure beneficiis priuati, vt p Panor. & alios ibidem.

Parrochialem obtin ēs nō promotus itra annum priuatur ille.

48 Non promotus intra annum ad ſacerdotium obtinens parrochialem eccleſiam eſt ipſo iure priuatus, c. licet canon. de electio. in 6. & inferius in materia diſpē. plura ſuper hoc ſcripſi: & in his caſibus beneficium impetrari poteſt etiam ante aliquā ſententiam declaratoriam.

Reſignatione beneficiū amittit.

49 Ipſo iure etiam mera voluntate noſtra beneficium amittimus per liberam reſignationem, vt per totum tit. de renunc. quemadmodum ſi res pro derelicto ſit habita ſtatim noſtra eſſe deſinit, & occupātis fit, l. 1. ff. pro derelicto. § hoc amplius, de rerum diuiſio. in inſtit. l. quod ſeruus, ff. de ſtip. ſeruo de reſignatione ſtatim dicetur, ac per mortem amittitur beneficiū: quia mors omnia ſoluit, deinceps, in authen. de nupt. coll. 4. gloſ. in l. ex his, ff. de legibus.

Homicida a bñeficio priuandus.

50 Per ſententiam quoque beneficium amittitur, quādo priuationis ſententia requiritur poſt crimen, vel aliam cauſam, vt communiter: nempe ſi quis homicidium committat, per ſniam eſt ſuo priuādus beneficio, c. clericis, ibi honore priuetur & loco, ne cler vel monach. c. ex literis, de exceſſib prælat. Panor. in c. vlt. ibid. & ſic requiritur factum & miniſterium beneficiariis, & ſententia priuationis iudicis.

51 Ideo poteſt quis ante ſententiam priua:io-

uationis reſignare, cũ non antea ſit priua-tus, c. fraternitati, de cleric excõ. miniſt. Fel. Dec. & Ripa in c. 2. de reſcri. & Fel. in capit. inquiſitionis de accuſ. Aufrer in deciſ. Tholo. q. 436.

Priuat' reſignare põſt pẽdente appellatione.

52 Niſi quis impetraſſet illud beneficiũ cum clauſula, quo per ceſſum aut priuatio nem impetranti deberetur: verum quia hæc clauſula reſeruationẽ importat, quæ eſt ſublata in Francia. Ideo reſignatio bona eſt etiam ſi poſt priuationem fuerit appellatum a ſententia. per l. qui a latronibus §. fi. ff. de teſt. & ita obtinuit epiſcopus Vticen. in magno conſilio per reſignationem cuiuſdam ſceleſti priuati, dummodo fiat mẽtio illius priuationis & ꝓceſſus.

Homicida bñficiũ fruſtra impetrañ.

55 Ergo beneficium homicidæ fruſtra impetratur. quia poteſt interim a papa rehabilitari: tum etiam quia nondum eſt priuatus, ideoq; reſignare poteſt in fauorem amici, qui poſt rehabilitationem ei reſtituet: vt dicit Thomas Ferrar. cautel. 44.

Rehabilitatio homicidæ a ſolo Papa cõcedi.

54 Et iſta rehabilitatio a ſolo papa concedi ſolet: nec poſſent epiſcopi hoc indulgere. licet doct. in c. 2. de cler. non ord. miniſtrã. & in c. 2. de cler. pug. in duel. dicãt epiſcopum poſſe diſpenſare cum homicida, vt beneficium ſimplex retineat, ſed nõ circa curatum: quod dicerem procedere poſtquam hic homicida fuiſſet a papa factus habilis: alias epiſcopus inhabilem iuſtum habilem facere non poterit.

55 Publicus etiam concubinarius beneficiis etiam priuari debet: vt abunde ſcripſi in tit. de public. concubina. in Concord.

Sacrilegus bñficiỹ priuatur.

56 Sacrilegus quoq; ſuum amittit beneficium per ſententiam priuationis, c. venerabilem, de elect. verſi. nunquid. n. c. quẽadmodum, de iureiu. gl in c. cũ omnibus, 81. diſtinct non enim debet fructum conſequi ex eo, quod nititur deſtruere, cap. ex eo, de reg. iur. in 6. & quia impeditur promoueri ad ſacros, c. ſi quis presbyter, 50. diſt nctione, & eſt infamis, cap. fin. de furtis, Panorm & alij in cap. conqueſtus, de for. compet.

Bãnitus bñficio eſt priuandus Areſtũ.

57 Bannitus perpetuo etiam beneficium perdit, quia priuandus eſt, cũ beneficio ſeruire non valeat. Panor. & alii in c. cum nõ ab homine. de iudicijs, & in c 2. de arbitr. & ita viſum fuit Senatui Tholoſano, anno 1539. in vigilia Natiuitatis.

Priuat' bñficiũ obtinere nõ poteſt, ſed ſe priuatur.

58 Periurus amittere debet beneficium per ſententiam: quippe non merentur regere eccleſias, qui ſunt irretiti crimine periurii. c querelam, de iureiu. c. conſtitutus. in 2. de appel. doct. in c. 2. de reſcri. ſcripſi in tracta de pacific poſſeſ. in 4. limita. nume. 218. & ſequen. de quo periurio intelligatur.

49 Exterius etiam eſt beneficio priuãdus, vt ſtatim dicetur in reſcripto miſto, ſeu communi, & qui per colluſionẽ obtinuit beneficium, cap audiuimus. de colluſ. detegend. [Item Modeſtin. ait. ff. ad legem Iuliam. de vi priua. l. Senatuſconſulto Voluſiano, qui improbe coeunt in alienam litem, vt quicquid ex condemnatione in rem ipſius redactum fuerit, inter eos communicaretur, lege Iulia. de vi priuata tenentur. quod vidi in tribus miſerrimis ſacerdotibus euenire, Pariſi. qui omnia beneficia impetrabant, & communibus impenſis proſequebãtur, & prædam tanquã aggreſſores diuidebant inter ſe, qui demũ in carcere tabe conſumpti ſunt.

Incẽdiarij amittunt beneficia.

60 Incẽdiarii clerici beneficia amittũt, quia de iure ciuili capite puniuntur. l. capitalium. §. incendiarij. ff. de pœnis. vbi dicit tex. plerumq; viui exuruntur, & peſſimam, & depopulatricem, & horrendam incẽdiariorum malitiam auctoritate Dei & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli omnino deteſtamur: vt ait Innoc. in c. peſſimam, 23. q. 8.

Beneficiarius pro graui delicto beneficiũ perdit.

61 Inſuper ne lectorem tot criminibus onerem, alia nõ proſequar crimina: ſed generaliter notãdum addam, ꝙ clericus debet priuari beneficio pro quocunque graui delicto, non alias, per tex. in c. ſatis perverſum 56. diſtinct & cap. inuentum. 16. quæſt. 7. Panorm in cap. ex tuæ, de pænis doct. in cap. at ſi clerici. §. de adulter. & cap. cum non ab homine, de iud. caueat ergo illa committere, quicunq; non vult beneficia amittere.

Priuari qs nõ debet, niſi a iure dicatur.

62 Non tamen hæc priuationis beneficij pæna debet inſligi a iudice. niſi exprimatur a iure, gl ſing. in c. fi. de iurepatr. c. ſi cõ promiſſarius de elect. lib. 6. §. optimum. in authen. de non eligen. ſecund. nuben. collat. 2. Iaſ in Lillam, num. 12. de colla.

63 Niſi iudex condemnaret clericum eſſe degradandum, & traderetur iudici ſeculari, iuxta tex. in c. cum nõ ab homine, de iud. & in c. degradatio, de pœnis. in 6. tũc quoque poterit eadem ſententia priuare eum ſuis beneficijs.

Per ſentẽtia qs non eſt priuat'.

64 Alioqui per ſententiam latam ſuper crimine, non eſt quis priuatus beneficio: niſi fuerit hoc expreſſum in ſententia c. qualiter. 2. ibi, quo ad diminutionem capi

tis,

beneſi- ciỹs ſibec non exprimat

tis,i degradationem intenditur,de accuſ. & Rot.in deciſ.vlt.de re iud.Bal.in l.cum fratrem C.de his quibus vt in d.Ioan. de Ana.in c.ſi col.1.de homicid.

65 Niſi priuatio beneficij ipſo facto irrogetur,textus in cap.1.§ ſacri. vbi Domin. Gemin.de homicid.lib.6.Panormit. in c. inter.circa ſi.de exceſſibus præl.Ioan.Bernard.in praxi criminali.c.123.in verb.beneficijs priuari.

Priuatus beneficio poſt relinquenda vinea q̃ ipſe plãtauit.

66 Hoc poſtremo non eſt omittendum, ꝙ ſi clericus in terra eccleſiæ ſterili,& inculta ſuis expenſis & induſtria vineã plãtauerit,licet poſtea beneficio priuetur étiam propter delictum,tamen ſibi ex bono, & æquo relinquetur illa vinea ad vitã ſuã: vt aſſerunt Innoc.& Panor.in c.ſi.de peculio cler.quos ſequitur Barba. col. 3. facit quod ſcribit tex.& ibi doct in c.ad aures. de reb eccleſ.Panor.in c de multa. col.4. nu.14.de præb. Hactenus de modis amittendi, veniamus ad reſignationes.

De reſignationibus.

Reſignatio quid ſit.

ISta materia non valde frequens eſt.& beneficiariis plurimum odioſa·cum nemo illorũ reſignare cupiat: ideo qua breuitate potero,iſtam pertractabo materiã. Primo dicam,quid ſit Reſignatio,quantũ attinet ad hanc materiam. Reſpon.eſt iuris ſui libera dimiſſio ſeu ceſſio iuris ſui ad differentiam alieni:quia iuri,quod tertius habet in beneficio renunciando, nil ago.c. dilecto in ſi.de præb.

Etiam dico iuris:nam ſi nihil iuris habeam,non poſſum reſignare.l.ſi vniuerſæ. de leg.C l.traditio.ff.de acq. rer. domi.l. obſeruare.in ſi.de offi.proconſ.

Libera dimiſſio dicitur,nõ coacta, quæ nullius eſt momẽti,c ſuper hoc de renun. & inferus plenius dicetur.

De tacita renunciatione.

Duplex eſt reſignatio.

QVotuplex eſt reſignatio? Reſp.duplex,tacita & expreſſa: tacita eſt q̃ ipſo iure fieri intelligitur abſq; verborũ alia expreſſione· vt adipiſcẽdo ſecundũ quis tacite videtur reſignare primũ quod de iure incompatibile eſt cum alio, cap.de multa,de præbend.

Secundo pacifice curatum beneficium adipiſcendo,videor gratiæ ad alterum incompatibile renũciare. c. gratiæ,de reſcr. lib.6.& clem.gratiæ,illo tit.

Multis modis quis tacite reſignat.

Tertio qui litigat ſuper beneficio.& recipit ſecundum, quod cum primo teneri non poteſt, illi primo renunciat tacite.gl. & doct.in d.cle gratiæ.etiam ſi proteſtaretur ſe nolle relinquere primum: quia proteſtatio eſt facto cõtraria,c.cũ M.de cõſt.

Quarto dicitur quis tacite renunciare, ſi nominet alium Decanum,& tamen litigabat ſuper illo Decanatu, vel illi honorem exhibuit tanquam decano, c.ex ore, de his quæ fiunt à maior.part.c.ſcripſi in tract.nomi.q.1.

Quinto poſtulando pro eo tacite quis iuri ſuo renuntiat. c.ex literis. de tranſac. iuncta.l.vlti.ff.de inoffi.teſta.Hoſt in ſumma de renunc.§.qualiter.in ſi.

Sexto ſi non promoueatur intra annũ, c. licet canon, de elect.lib. 6.& ſuperius fuſius ſcripſi in diſpen.de non promouendo,in 2.part.

Septimo impugnãdo poteſtatem eius, qui ei contulerat,dicens forte eũ non poſſe conferre,reg. ex eo,quod nixus eſt impugnare, fructuum conſequi non poteſt. de regul iur.in 6.

Octauo dando collationem ſuam parti aduerſæ,vel eam incidendo,tacite renunciat,l.Labeo.ff de pactis.

Nono cedendo liti ſuper beneficio motæ,l poſtquam.C.de pactis,intelligẽdo vt infra dicam [facit l.ſilius ff.de minor.]

Decimo non proſequendo per tres annos,iuxta decretũ de pacific.poſſeſſ. vt ibi p totũ tit.vide Pariſ.conſ.76.an capitula, vol.4.& cõſ.145.cũ ex facto col.3.14.vol.

[Vndecimo contrahendo matrimonium,tacite quis reſignat beneficium.c.diuerſis.de cleric.coniug.gloſ.in c.vnic.illo tit.lib.6 ſcripſi in l.Paulus.in ſin.ff.de verbo.ſignificationibus.

Duodecimo tacite renunciat is, qui in ordinibus militiæ adſcribitur, & vulgo dicit, *eſt à la ſoulde du Roy* per c.in audiẽtia. de ſent.excom. vbi doct nec iſto gaudent priuilegio clericali. vt etiam docet Curt. ſenior conſ 80 ſuper articulo,& beneficiũ iſtius ſine alia declaratione impetrata poteſt ei conferri,quia ipſo iure vacat.]

De reſignatione expreſſa, pura, & conditionali.

Expreſſa reſignatio duplex.

EXpreſſa † eſt,quæ a reſignante verbis ad hoc accommodis fit: & de hac loquitur totus titulus de renunc.

2 Et hæc etiam duplex eſt pura ſeu ſimplex.

plex, altera conditionalis, ſeu ob cauſſam. Simplex eſt, quæ ex mera libertate proficiſcitur, cum aliqua tamen cauſſa. Quæ vero ſint cauſſæ, quæ mouere poſſint ad reſignandum? Reſpon. ægritudinis, vel qa ſe non eſſe parem oneri ferendo nouit, vel ali. ex cauſſa: vt in c. niſi cum pridem. de renun. vbi propter debilitatem. & ſciētiæ defectū, malitiam populi, & ſcandalum, vel propter aeris intemperiem, vbi eſt cœli locique grauitas, quis mouetur ad reſignādū. & alias cauſas ponit ibi Hoſt. in ſum. na illius tit.

Cauſa mouentes ad reſignandum.

3 Hodie cauſſa cauſſarū eſt affectio carnis: quia omnes volunt ſuos conſanguineos præficere eccleſiis, quibus forte male præfuerunt, vt peſſime quoque illi poſtea præſint. c. graue, de præben. c. vno. vt eccleſ. benef. & iſta eſt, quæ iamdudum labefactauit totam eccleſiam. c. vno. vt eccleſiaſt. benef. Altera eſt etiam cauſſarū Regina pecunia: vt in toto tit. de ſimo. c. ſertiatur. 1. q. 1.

Affectio carnis labefactat totā eccleſiam.

4 Altera ſub cōditione, vel ob cauſſam: & quædam fit ob cauſſam permutationis cum alio beneficio, altera ratione fauore ſanguinis, vel alia ratione, & dicitur in fauorem, de quibus inferius, & hæ nunc obtinent in foro.

5 Notandum ꝙ olim quando epiſcopi erant ſenectute, vel quauis alia infirmitate grauati, non valentes ſeruire eccleſiæ, ſucceſſores eis viuentibus, ſibi eligere nō poterat: vnde quamuis diuus Petrus in ipſis diebus, quibus vitæ ſuæ finem præſenſit, ſucceſſorem ſibi Clementē eligere voluerit, prohibitum tamen illi in Concilio Antiocheno fuit. c. vnde & ſeq. 8. q. 1. vbi cum ſynodo & iudicio epiſcoporum, & electione clericorum, qui poſt obitum eꝗ ſcientis poteſtatem habent, hoc fieri dēt: & eum qui dignus extiterit, eligere, & promoueri, c. epiſcopo, ibidem: quia eligendo ſucceſſorem electioni derogabatur, quod graue erat. c. plerique. ibid.

Succeſſorem nemo olim ſibi eligere poterat.

6 Si tamē is præfectus eccleſiæ valetudine, vel ſenectute adeo graui affectus eſſet, vt ſeruire non valeret, dabatur ei a papa coadiutor. c peciſti. & c. ſeq. 7. q 1. qui poſtea ſi dignus inueniebatur, poſt illius obitum deſignabatur ſucceſſor, c. quia ibidē, c. niſi cum pridem de renun. & in cap. 1. & per totum, de cleric. ægro.

7 Aliquando vero quidam reſignant, retinendo tamen ſemper epiſcopatum, aut aliam dignitatem, quamdiu viuunt: & hoc ſit ea cauſſa, quando is effectus eſt minus idoneus per ſenectutem, aut valetudinē, & eo caſu laudarem illos qui talem deſignarent ſucceſſores qualem beatus Petrus præficere volebat, in d. cap. vnde. 8. quæſt. 1. vbi ſic dicitur.

Reſignās qualem ſucceſſorē quærere debet.

8 Clementem hunc vobis ordino epiſcopum, cui ſoli meæ prædicationis & doctrinæ cathedram trado: quem præ ceteris expertus ſum Deum colentem, hominem diligentem, diſcēdi ſtudijs deditum, ſobrium, iuſtum, benignum, patientē, ſciētem nōnullorum ferre etiam ex his, quę verbo Dei inſtituuntur, iniurias.

9 Sed hodie fere omnes carnis ſequuntur affectum: vt ſanguinis ratio tātum habeatur, & in fauorem illorum reſignationes fiant: quod Moyſes amicus Dei reprobauit: is potuit vtique filios ſuos ſucceſſores principatus facere, & poſteris propriā relinquere dignitatem, quod tamen exhorruit, ſed extraneum de alia tribu, Ioſuam videlicet elegit, cap. Moyſes. 8. q. 1. vbi etiam ſic ſcribitur.

Affectu carnis reſignātes mouentur.

10 At nunc cernimus plurimos hanc rē beneficio facere, vt non quærant eos in eccleſia columnas erigere, quos plus cognoſcāt eccleſię prodeſſe, ſed quos vel ipſi amant, vel quorum ſunt obſequijs deliniti: vel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit: & vt deteriora taceam, qui vt clerici fierent muneribus impetrarunt, &c.

11 Verum quomodocunque fiat hæc expreſſa reſignatio, fieri debet in manibus eius, qui conferre poteſt, c. admonet, ibi te inconſulto dimittere. & cap. ſi. de renū. Nec perdit beneficium renunciās, donec is apud quem huiuſmodi beneficiū eſt reſignatum, approbet reſignationē. d. c. ſi. de renunc. quia in ſuperioris poteſtate eſt eā recipere, vel non. Ioannes Aud. in cap. ex ore, de his quæ fiunt a maiori parte. gloſ. in verbo renunciaſſe, titu. de ſubla Clem. literis, in pragmatic.

Coram quo reſignatio fieri debeat.

12 Vbi limitat in litigioſo, cui abſq; alia ſuperioris approbatione renūciare licet: quando videlicet eſt probabile dubium, an litigans ius habeat. c. 2. de in integ. reſtit. Quod putarem verum, quando renunciaret colliganti iam habenti ius: ſecus ſi alteri, c. 1. de regul. iuris, in 6.

13 Valebit tamen renunciatio facta corā laico quo ad reſignantem, vt non repetat beneficium. d. c. quod in dubiis, & c. 3. de renunc. ſi ratam eam habuerit ſuperiore,

Reſignatio facta corā laico an ualeat.

de

de Rota.deciſ.573.in antiq.[ſub tit.de renunc.deciſ.14.& deciſ.4.eo.tit.in antiquis.]& deciſ.1.eo.tit.gl.in d.verbo renunciaſſe, in pragma. Panor.in c.quod Dei timorem.glo.de ſtatu monach.iuri quoque ad rem poteſt quis renunciare inconſulto ſuperiore,Clem.gratiæ de reſcript.[Et ſi quis renunciet ſine ſuperiore, licet nõ perdat ius,tamen perdit poſſeſſionem, ideo poſſeſſorio non poterit agere coram iudicibus ſecularibus, teſte Angel.in l.penul.ff.de offic. præſid. Et ſi reſignatio, vel conſtitutio procuratoris, ad reſignandum noctu fiat, debent adeſſe tria luminaria, vt reſignans plane videri, & cognoſci poſſit.l.1. §. tria. ff.de ventre inſpicien.Si vero fiat interdiu,feneſtræ apertæ eſſe debent, vt plane cognoſci poſſit a notario, & teſtibus reſignans, alioqui ſuſpecta dicetur reſignatio.vt docet Cæpol.in l. 2. in §.fin ff.de verb.ſignifi. & hodie per edictum ſignari debet manu inſitmi procuratorium.]

Officiũ coram quo ſit reſignãdum.

14 Sic & officium non poteſt reſignari niſi coram concedente,l.legatus.ff.de offic.præſ.quod eſt ſingul. vt docet Rom. ſing.348.an tabellio, imo punitur aliter reſignans.l.fi.C.de defenſor.ciuita.Bar. in l.1.C.de peti.bon.ſubla.li.10.Panor. in cap.9.nu.10.de reſtitu.ſpol.

De Regreſſibus.

ITem interdũ datur reſtitutio reciproca in beneficijs:Papa autem admittit reſignationem talem,ſcilicet cum regreſſu:vt ſi is,cui confertur,præmoriatur,epiſcopatus reuertatur ad reſignantem: & reſignans retineat ſemper fructus quoſdam epiſcopatus: & non improbatẽ quidem hunc regreſſum, quando fieret ex cauſſa videlicet quod deſignatus ſucceſſor eſt valde dignus: & is qui reſignat iã longo tempore eccleſiæ deſeruierit, & nullum aliud habet beneficium, quo ſenectuti conſulere, & viuere poſſit: ſed regreſſus qui ſunt tantum ratione ſanguinis,ſunt damnabiles & reſignanti, & papæ,necnon illi cui confertur.

Regreſſus quãdo approbentur vel reprobentur.

Reſignatio cum ingreſſu,& acceſſu.

Idem in ingreſſu, vt ſi papa contulerit mihi beneficium: & antequam ego accipiam poſſeſſionem, illud reſignem, papa conceder, quòd ſi reſignatarius præmoriatur, quòd ego ingrediar meum beneficium,quod nunc reſigno. Cum acceſſu vero eſt, vt ſi papa velit Epiſcopatum conferre puero, verum quia dignus non eſt,conferat ſuo præceptori,cum hoc tamen, quòd poſt ætatem legitimam ipſe propria auctoritate poſſit accedere de talem epiſcopatum,& vocatur cum acceſſu:ſed hoc iure non vtimur in Francia: vide Pariſ.conſ.76 an capitula in 4.vol. vidi tamen vnam bullam ſic in Francia expeditam, ſeu in Britannia.

Cauſa publicæ vtilitatis iuſta regreſſus cõceduntur.

Aduertendum eſt,quòd ſi iſti regreſſus fiant ex cauſſa publicæ vtilitatis, vt melius eccleſiæ deſeruiatur, ſunt fauorabiles,& ampliandi, ſin minus damnabiles & reprobãdi:de quibus papa eſt Deo Opt.Max. redditurus rationem.

Conſiderandum etiam eſt,quòd eccleſiæ regulariter melius deſeruitur per plures idoneos & bonos,quàm per vnum,c. ex parte.de conſt.

Vnde ſi tam reſignans quàm reſignatarius ſint idonei,hoc iuſte fit: quia vterq; interim deſeruiet eccleſiæ:& quãdo vnus erit grauatus ſenectute,vel alio onere, alter ſupplere poterit: maxime cum reſignans habet hoc in mẽte, vt Deo melius deſeruiatur: & quia pium & religioſum nouit eum, in cuius fauorem reſignat. d. c.niſi cum pridem.de renunc.

Sed quãdo vterque eſt ignarus, ambo in foueam cadent inferni: cuiuſmodi pleroſque videmus ipſas eccleſias in vita labefactaſſe:& vt omnino deſtruantur, eas ſuis nepotibus voluptarijs reſignant: hæc eſt hominum rabies,& inſania,vt in agone mortis cum ſui rationem deberent reddere, ſe & ſuos profundius immergunt,& ad inuicem ſeipſos detrudnnt in tenebras exteriores, quæ malum tanta cæcitas.

Iudicari in regreſſibus quomodo debeat.

Verum vt ad rem veniamus, notandum eſt in his regreſſibus iudicari debere, prout appareat ex bulla, & ex verbis ſignaturæ, & bullæ quatenus videlicet conceduntur: vt nil eis addendum ſit a iudice, ſed forma ipſa diligenter obſeruanda.c.cum dilecta.de reſcrip. quia hi regreſſus pendent omnino a poteſtate papæ,& ſunt introducti ex plenaria ſua poteſtate,quam in beneficijs habet. c. 2. de præb.lib.6. verum cum in Francia communiter non vſurpentur,eos ad ſuam patr am nunc reijcio,dicto prius quòd ceſſiones cum ingreſſu & reſeruatione omnium fructuum nulli dantur niſi Cardinalibus: vt ſtatuit Alex.VI. Pontifex maximus in tit.de reſerua. iuriſpatro.

De pura reſignatione.

Poſt reſignatione ſimplicē ordinari⁹ pōt conferre cui vult.

PVra & ſimplex reſignatio eſt, quæ fit ſine conditione, & pacto. c. tua nos, de ſimon. & hæc eſt propria reſignatio. arg. l. 1 ff. de donatio & hæc minus eſt frequēs quam altera in fauorem.

Et quando pars ſic reſignat, ordinarius poteſt, cui vult, conferre, cum beneficium vacet per reſignationem. c. 1. & per totum. de renunc.

Reſignās poteſt rogare ordinariū vt alicui conferat

Et iſta debet fieri coram ordinario: nā conditio omnis ſimoniam continet, & pactio. cap. fin. de pact. c. ex parte. 1. de offic. delegat. ideo non debet apponi reſignando coram ordinario.

Poteſt tamē ſic reſignās ſine ſimoniæ labe rogare ordinariū, vt cōferat tali. d. c. tua nos. de ſimo qui rogās peccat, ſi ille ꝓ quo orat, non ſit idoneus. c. tuam. de ætate & qualita. gl. in c. ordinationes. 1. q. 1. plene de Ripa in c. cū M. not. 23. de cōſtit.

Verum nec tenetur ordinarius illi conferre, pro quo rogatū eſt: d. c. tua. de ſimō. ſed omnia eius arbitrio & fidei committenda sūt: quamobrē rara eſt iſta reſignatio veluti multum periculoſa, niſi fiat in fraudem mandatoriū, vel nominatorū, ſeu expectantium: vt in c. fin. de renunc. li 6. quia vicarij quidam & officiales epiſcoporū trapetizæ beneficiorū has procurant, dānantes ſe, & ſuos conſtituentes.

Reſignatio ī fauorē nō fit corā ordinario contra Staphil.

Et quamuis pura reſignatio debeat eſſe curā ordinario, & cōditionalis tanquā ſimoniaca non valet, per glo. & doct. in c. ex parte. 1. de offic. deleg. tamen Staphil. in tract. de literis gratiæ. tit. de variis modis uacand. ver. poſſet tamē. firmat aliquē poſſe in reſignatione exprimere, quod in mente gerit, dicendo, reſigno in fauorem talis: & iſto caſu ceſſat pactio, & conditio ſiue modus: quia expreſſio eorum, quæ tacite inſunt, nil operatur etiam in ſpiritualibus. glo. in c. ſignificaſti. de elect. gl. 2. & ibi Panor. in c. ad audientiā. 2. de reſcrip.

Ego contrarium exiſtimo verius: quia conditio expreſſa in fauorem, licet nō dicatur non alias, tamen inducit ſimoniam nempe omnis cōditio. c. quam pio. 1. q. 2. & c. cum pridem. & c ſi de pactis. Et nō inest tacite, qđ vni magis conferatur, quā alteri: vnde dicitur collator exercere liberalitatē conferendo vni, potius quā alteri. c relatū. de præb. c. vno. de eccleſiaſt. benefic. quod non faceret, ſi teneretur illi cōferre, in cuius fauorem reſignatum eſt l. rem legatā ff. de adimend. leg. Et in ſpiritualibus expreſſio eorū, quæ tacite inſunt inducit ſimoniam. gl. in c. vno de cleric. non reſident. in 6. vel vſurām. c ſi fœneraueris, vbi gl. 14. q. 3. Roma. cōſ. 500. & in additio ad Fel. in c nouit, de iudic. & ita ſeruatur. nā ſi reſignaret quis in fauorem coram ordinario, poſſet illud beneficium per ſimoniā collatum a papa impetrari poteſt ordinarij collationem: ideo debet fieri, quicquid dicat Staphil.

De procuratoris ad reſignādū cōſtitutione.

Reſignat quis per ſe, vel per procuratorem.

SCiēdū eſt quod reſignare poteſt quis per ſe, & per alium, ſcilicet per procuratorem habentem ſpeciale mādatum. c. cū olim § quia vero de offic. deleg. l. iuſiurandū ex conuentione. §. ſi procurator. de iureiur. ff. Hoſti. in ſumma. de renuncia §. quis renunciare.

2 Interdum quis impræſentiarum non reſignat, ſe procuratorem vel procuratores ad reſignandum coram papa vel eius legato conſtituit, ſeu coram alio collatore: nā ſi quis reſignaret in patria illud beneficium ſtatim impetrari poſſet ab alio tāquam vacans, ob id debet ſic procuratores conſtituere, vt coram papa, vel alio poteſtatem habente reſignatio fiat: & beneficium eo caſu conferri non poterit alteri, quia ſimulatque fiet reſignatio, papa vel alius collator prouidebit.

Impetratio facta ꝑ reſignationem non valet.

3 Vnde ex ſtylo curiæ non valet impetratio beneficii facta ꝑ reſignationē talis N. qa iā eſt facta collatio, & ſtatim: ideo nō dicitur vacare per reſignationem, quare impetrari debet alio modo, ſi poſſit, vt per inhabilitatem & incapacitatem eius cui fuit collatum per reſignationem, ſed non per reſignationem

4 Veruntamen pōt impetrari tanquam vacans per ceſſionem, & prouiſionem nō acceptatam a tali N. ca ſi tibi abſenti. de præb. lib 6.

Procurator ad reſignādū quomodo cōſtituatur.

5 Conſtituitur autem hic procurator ꝑ inſtrumentum publicum, uel per literas etiam priuatas. clem. 1. de procur. l. 1. & l. ſi procuratorem. ff. eod. ſed hoc rārum eſt & uix reciperentur priuatæ literę ad reſignandum.

6 Sed regulariter in his reſignationib⁹ inſtrumentum ſolet eſſe publicum, ad uitandum falſum, cui debet ſubſcribere reſignans: vt eſt lege Regia cautum: imo ille

nota-

notarius,qui ſcribit ſe eſſe procuratorem cõſtitutum,non poſſet reſignare: nec faceret fidem illud inſtrumeatnm, vt docet Bar.in l.ex ſententia.ff.de teſtam.tutel.& Guido papæ in deciſ.Delphi.q.126.an in hac curia.Bal.in l.iudices.C.de fide inſt.& ſic fuiſſe deciſum in magna Curia Neapolitan.refert Matthæ.de Afflictis,deciſ.317.in cauſſa.

Certus d'ns eſſe procurator ad reſignãdum.

7 Certus etiam debet eſſe procurator conſtitutus,& ſic in inſtrumento nominatus,alioqui non valet procuratorium.l.2.ff.de procurato.glo.in l.tutor incertus.ff.de teſtam.tutel ſcilicet ob falſum vitandum: vt docet Ioan.de Graſſis,in tract.de ſubſt.procura in verbo certos.facit tex.ĩ l.ſi binæ tabulæ ff.de iniuſto teſta. Alioqui tolleretur facultas reuocandi procuratorem,& intimandi ipſi procuratori incerto clement.1.de renunciatio.ſcripſi in rubr.de nomina.Reg.§ 1.in uerb.etiam, per ceſſionem.

Vacua procuratoria,& in albo an valeant.

8 Et ſic non valent procuratoria vacua quæ in albo dimiſſa vocat,Caſſa.in cõſuetud.Burgũd.rubric. *Des droicts,& appartenens* §. quinto.gloſ. *ſans procuration.* nu.8.quod improbat Boer.in deciſ.Burdegal.queſt.374.an valeat,colum.2 per text.in l.nominatim legatum accipiendũ eſt qđ a quo legatum ſit intelligitur,licet nomẽ pronunciatum non ſit.ff.de legatis tertio ſed ille tex.parum ad hoc facit:quia ſufficit quidem,quod intelligatur, de quo ſenſerit.idem habetur in l.1.& 2.ac ſeq.ff.de lib.& poſth.ſed quando nullus eſt nominatus,non poteſt intelligi de quo ſenſerit conſtituens,ergo,&c.

9 Tamẽ idem Boer.dicit ſemper vidiſſe obſeruari,vt ſiue expleantur illa procuratoria ante,ſiue poſt,nihilominus valere: quia poſtquam ſunt expleta, nemo conqueritur,ideo ſuſtinentur potius de conſuetudine quam de iure.ego dicerem nõ valere,ſi non ſint expleta a notario, quis confecit inſtrumentum,ſaltem ſi ſcripſerit aliquem procuratorem in inſtrumento,quia non eſt certus procurator.

Reſignare quis ſine ſpeciali mãdato nõ põt, nec acceptare.

10 Verum procurator ſine ſpeciali mandato reſignare non poteſt,quia nec alienare.c qui ad agendũ,de procurator. lib. Cardinal.& alii in clem.vna.de renunc.& quia id quod noſtrum eſt,ſine facto noſtro a nobis auelli nõ poteſt.l.id quod. ff. de regulis iuris.ſic nec acceptare ſine ſpeciali mandato: quia per illam obligatur beneficiatus ius,cuius conſenſus requiritur. c.1.& c.ne captandæ:de conceſ. præbẽd.in 6.vbi doct.in clem.1.in verb.præſenti illo titul.in 6.Imol.& aliis in c. accedẽs de præbendis.ſcripſi in glo.vltima.tit.de electio deroga.in concorda.

Speciale mãdatum qñ dicatur

11 Speciale mandatum dicitur, quando nominatim eſt expreſſum beneficium, & aliter reſignatio non valet,etiam ſi eſſet procurator generaliter conſtitutus ad reſignandum omnia,& quæcunque beneficia,quæ cõſtituens habet,nec in vim procuratorij generalis poteſt beneficium reſignari:vt l.Regia cautum eſt.tit. *De la reformatiõ des prouiſions Apoſtoliques*,ar.10

12 Sufficeret tũ habere mãdatum ad acceptandum beneficia. Pauor.& alij in d.c.accedẽs.quia hoc fauorabile eſt,alterũ odioſũ.Vnde ſi quis poteſtatẽ habeat acceptãdi beneficia,& dignitates, & quæcũque alia beneficia acceptare poterit: quia conſtitutio procuratoris ad acceptandũ eſt fauorabilis,& ſic late interpretãda:vt no.doc.in c.ſedes.de reſcr.c.1.de procu.in 6.Sic nominatim conſuluit Ber. conſ.226.quæſitum eſt.nu 2.in 3.vol.ex 1.editio.melius eſſet tamen exprimere dignitates & curata,ſecundum eum.

Acceptare non põt procurator beneficiũ, per qđ dominus meliori priuetur.

13 Limitarẽ qñ ex illa acceptatione procuratoris dominus priuaretur altero beneficio meliori, tunc non videtur ad hoc cõſtitutus.l.ſi procurator.vbi Iaſ plene.ff.de condic.indeb.vnde vidi procuratoriũ, quo aliquis cõſtituerat procuratorẽ ad acceptandũ beneficia;& conſtituẽs habebat beneficiũ optimũ curatũ:procurator acceptauit minimum curatũ,ſed dixi per pacificam poſſeſſionem iſtius habitã, a procuratore non vacare primũ:quia nõ videtur ei ad hoc data poteſtas priuandi dominũ beneficio maiori pro minimo,ſed acceptanti beneficium ſimplex, per cuius adeptionem non priuabitur primo.

Acceptatio põt rata haberi.

14 Sed ſi quis abſque mandato acceptauerit nomine Titii beneficium, & Titius poſtea ratam habuerit illam acceptationẽ: valebit illa acceptatio.doc.in c.accedẽs, de præb.gl.in c.quam ſit,de præb.li.6 glo.& doc.in c nõnulli,in ſi de reſcrip. Chaſſa.in conſuetud.Burgun. in §.5.glo. *ſans procuration.*titul. *des dreus apartenans a gens mariez.* vbi dicit ſe cõſuluiſſe.

15 Dummodo non ſit alteri ius quæſitũ ante ratificationem: quia ratihabitio retrotrahitur,& mandato comparatur, per reg.ratihabitionẽ,de reg.iur.in 6.nec valet acceptatio facta per vnum procuratorem.

rem, ſi ſint duo, ſine clauſula inſolidum, per gl. & doc. in c ſi quis iuſto. de elec. in 6. & in c ſi duo, de procura. eo. lib. ſic docet Pau. Caſt. conſ. 281. in cauſſa. nu. 8. in 1. vol.

Procurator ad acceptãdũ & reſignandum cõſtitui nõ poteſt.

16 Item conſtitui non poteſt procurator ad acceptandum & reſignandum ſimul, vt ex illo procuratorio poſſit & acceptare, & reſignare. Acceptare quidem poterit, ſed cum non habeat quid reſignet, tempore quo fuit conſtitutus, etiam poſtea reſignare non poterit, ſic nec ad reſignandum procuratorem conſtituere: vt plene ſcripſi in tract. nomina. q. 14. num. 12. vbi allego Areſtum poſt Do. de Rota, deciſ. 709. vtrum poſſit in antiq.

Quilibet conſtitui poteſt procurator

17 Procurator quilibet conſtitui poteſt tam ad acceptandum, quàm ad reſignandum [dummodo conſtituatur procurator ad reſignandum, quando quis beneficiũ obtinet, vt dictum fuit,] ſiue ſit clericus, ſiue laicus, ſiue ſecularis, ſiue religioſus. gl. & doc in cle. vna, de renun. ſcripſi in tract. nom. q 14. Staphil. in tract. de liter. gratiæ, rub. de vi & effectu clauſ. verſ. an autem laicus: licet Collecta. videatur tenere contrarium in c. 2. col. 2. de rerum permutat.

Procuratoriũ anno lapſo non valet.

18 Item reſignatio vi procuratorij anno elapſo facti, non valet: vt lege regia cautum eſt, titu. *De la reformation des prouiſions*, etiam ſi facta eſſet ante regiam legem, vt declarauit Rex anno 1551. die 19. Aprilis. quia voluntas mutata præſumitur ex longinquitate temporis. l. peregre. ff. de acqu poſſ. nec præſumitur quis velle reſignare beneficium, quod multis laboribus acquiſiuit, per c. ſuper hoc, de renunc. & c quia non eſt veriſimile, de præſumptio. & gl. in reg. cancel. 43. dic. t cancellariam non ſolere admittere procuratoria ad reſignandum poſt annum: & ſic cenſuit Senatus Tholoſanus anno 1544. vt ſcripſi in tract. de pacifi. poſſeſ. nu 145. ex quo Areſto emanauit lex illa Regia, in d. ti. *De la reformation des prouiſions,*

19 Etiam non recipiuntur procuratoria ad reſignaudum officia coram Rege poſt annum: vt ſæpius vidi.

Placet Regis nõ expeditur poſt ſex menſes.

20 Ita nec placet Regis quo ad Epiſcopatuum & abbatiarum, & aliorum beneficiorum electiuorum nominationes, poteſt expediri poſt ſex menſes: vt eſt edicto Regio cautum.

Procurator cõſtitutus ad reſignandũ corã Papa non poterit corã ordinario reſignare.

21 Ad hæc procurator conſtitutus ad reſignandum coram papa, non poterit reſignare coram ordinario, vel alio: nam excederet mandatum, & ſic non valeret per c. cum dilecta de reſcr. ideo ſolet in litteris procuratorij apponi, quòd poſſit reſignare coram papa, ordinario, vel alio poteſtatem habente: prout reſignantibus placet amplam concedere poteſtatẽ ſuis procuratoribus: & vidi interdum reſignationem pronunciari nullam, eo ꝙ habens ſolum mandatum reſignandi coram papa reſignauerat coram epiſcopo.

Procurator generalis non poteſt reſignare.

22 Item procurator generalis reſignare non poteſt, quia donandi poteſtatem nõ habet. l. procurator cui. ff. de procur. c. 2. illo tit. in 6. Etiam ſi liberam habeat adminiſtrationem, niſi expreſſe data ſit ea ptãs. c fin. de off. vicar. in 6. licet Cõpoſt teneat contra, per c. is cui, de elect. in 6.

23 Sed hodie in hoc regno deciſum eſt iſtud dubium per legem regiam quã ſuperius adduxi: qua cautum eſt nullũ procuratorem reſignare poſſe ex procuratorio generali: & d. c. is cui, allegatum mecum facit: quia generalis procurator ibi non poteſt alienare, & ſic nec reſignare. [Vnde alias conſului pro mãdatario cuius nomine procurator acceptauerat beneficium deterius, licet melius optare deberet per c. ſi pluribus. de præb. in 6. vt illa acceptatio non præiudicaret dicto mãdatario, quia illi iam erat ius quæſitum ad melius, cui iuri non poterat derogare procurator generalis, niſi haberet ſpeciale mandatum eligendi deterius. Nam in hoc requiritur expreſſum mandatum, vt ſcripſi in tit de elect. derog. in cõcor. nam eligendo deterius, videtur quodam modo permutare cum meliori, quod nõ poteſt facere ſine ſpeciali mandato procurator, nec beneficium renũciare. Cle. vna de renunciat. alias ibi adduxi rationes in dicto meo conſilio.]

Ante receptum mandatum procurator poteſt reſignare.

24 Adde quòd procurator etiam ante receptum mandatum poteſt reſignare, dummodo certior factus ſit ſe eſſe procuratorem, & verum ſit: vt decidunt Dom. de Rota. deciſ. 145. ſi procurator, in no. dicentes hoc ſeruari in Rota, & deciſ. 248. in antiq. & Alex. conſ. 146. in cauſſa, col. vlt. in 5. vol. & ita ſeruari de conſuetudine ſcribit Boer. in deciſ. Burdeg. q. 274. an valeat abunde Franciſc. Curtius conſ. 63. præſupponitur.

25 Et hoc mandatũ ei innoteſcat oportet per nuncium, vel epiſtolam domini.

Mandatũ procuratoris quomodo debet innoteſcere procuratori.

non alterius, per l. 1. ff. de contrah. emp. hoc docet Hippol. Marſ. in l. ſi qs ne, nu. 64. ff. de quæſtio. dixi in proœ. tract. de liter. obli. num. 22. in tomo conſti. regiar. Nã ſi hoc fieret ad relationem extranei, ſumma naſcetur confuſio, & incertitudo, & quam ſæpiſſime illuderetur papæ, vel alijs collatoribus, vt quia cõſtituens potuit reuocaſſe mandatum, ſicque deſierit eſſe procuratoris, qui fuerat conſtitutus ad reſignandum, quam reuocationem continget extraneum ignorare.

26 Ideo expectet procurator vel procuratoriũ, aut literas domini, nec alias expediat propter volũtatis mutationem, quæ potuit eſſe, tum ad vitandum falſum: vnde lege regni videmus cautum, vt non recipiatur quo ad poſſeſſorium reſignatio a procuratore facta ante receptum procuratorium, in titulo *De la reformation des prouiſions*, articulo decimo, & ſequen. in ordinatio. Reg.

Exhiberi dẽt procuratorium.

27 Et ſi petatur ab eo procuratorium, illud dẽt exhibere, & ĩ forma publica: alias nõ valebit actus, teſte Bar. per illũ tex. in l. ſi quis infitiatus. ff. depoſ. & ibi Alex. in additio. ad eum, & conſil. 78. in 5. vol. Bal. in rub. C. depoſ. in 4. q.

Beneficium ibi vacat, vbi eſt reſignatũ.

28 Beneficium autem reſignatum in curia, dicitur vacare in loco, in quo procurator reſignat. non eo loci vbi eſt. conſtitutus glo. & doc. in clem. 1. vt lite penden. vnde ſi quis conſtituat procuratorem hic Pariſ. qui reſignet in curia, in curia vacare cenſebitur, non Pariſ. quia in renunciatione procurator non præſtat nudum miniſterium, non enim dicit talis N. renunciat, ſed ego procuratorio nomine: ideo ſi nudum præſtaret miniſterium, vacaret in loco, quo facta fuit cõſtitutio vt plene declarat Bonifac. in d. cle. 1. in 10. conclu. & Petr. Pariſ. conſ. 10. bonum ius. in 4. vol.

Conſentire penſioni an quis poſſit ante beneficiũ adeptum.

29 Conſenſus procuratoris interuenire debet, alioqui non expedietur reſignatio, vt in reg. cancel. 43. ſi tamẽ quis conſtituerit procuratorem ad imponendam penſionem beneficio, quod ſperat, ſi demum ei conferatur, poterit procurator conſentire penſioni licet beneficium non eſſet ſuum tempore conſtitutionis: vt plene conſuluit Pariſ. conſ. 43 in 4. vol. facit glo. & doct. in cle. vlt. de reſcrip.

Vnus reſignãtis conſenſus ſufficit.

30 Si tamen procurator ſemel conſenſerit, & fuerit expedita reſignatio, ſed inhabili, & incapaci, ſi quis poſtea beneficium illud impetret, non requiritur alius reſignantis, nec procuratoris conſenſus, vbi ſemel eſt præſtitutus, quia intelligitur de primo l. boues, §. hoc ſermone, ubi plene ſcripſi. ff. de uerb. ſignifi. c. non poteſt, de præb. lib. 6.

Cõſtitui procurator ſponte debet.

31 Conſtitutio iſta procuratoris ſponte fieri debet, alias per metũ facta non valet. c. accedẽs. de proc. & quia ibi non cenſetur eſſe contenſus, ſaltem liber. Panor. & alii in c. Abbas, de his quæ vi. Ro. ſingu. 743. conſtitutio procuratoris, & plene Probus in addit. ad Io. Monac. in rubr. de renuncia. lib. 6. ideo Epiſcopi Placentini reſignationem non ualuiſſe, qui ad præceptũ Regis renunciauerat, conſuluit Dec. conſ. 219 uiſo puncto. q. 1.

Areſtũ.

32 Vnde anno 1510. die 12. Aprilis fuit condemnatus a Senatu Epiſcopus Trecoren. ad centum libras Pariſ. & ad expẽſas, damna & intereſſe, eo quod receptorem ſuum in carcerẽ detruſerat, quod nollet reſignare beneficium, & eidem epiſcopo mutuare centum aureos: quod probatur in cle. multorum, de pænis: & ſepius Epiſcopi deſtituunt ſuos officiales, qui eis recuſant pecunias ſub nomine mutuũ dare, vt quandoque famelicos Epiſcopos [vidi exercere, qui priuandi epiſcopatu eſſent.]

Cancellatũ procuratorij inſtrumẽtum non probat.

33 Notandum eſt, quod ſi inſtrumentum procuratorii ſit cancellatum, nullã facit fidem, nec vitalis inſtrumenti ualebit procurator poſtea reſignare, quod ſi reſignauerit, non ualebit reſignatio. argu. l. inductum, ubi doct. C. de ſolutio. & l. ſi chirographum ff. de proba.

34 Limitatur quando poſt reſignationẽ reperiretur cancellatum: tunc enim non uitiaretur iã admiſſa reſignatio, per regul. factũ legitime non retractatur &c. & multa tenent facta, quæ fieri prohibentur. l. patre, ff. de his qui ſunt ſui, uel alieni iuris. & dicit Bald. in l. ſi unus, in fine. C. de teſtam. quod ſi inſtrumentum productum fuit ſine macula, demum apud notarium actorum inueniatur maculatum, per hoc fides inſtrumenti non minuitur, allegat l. 1. ff. ſi tabulæ teſtamẽti nullæ extab. & l. geſta in argumẽ. C. de re iudicata alioqui eſſet in poteſtate partis reuocare quod bene geſtum eſt.

Cancellatio inualida nõ nocet.

35 Imo illæ cancellationes inualidæ factæ a magiſtratibus, uel tabellionibus ſine cauſſæ cognitione, non detrahũt fidei ſcripturæ, ſecundum Bal. in l. ſi præſes, circa fi. C. quomod. & quãdo iudex. Sequitur Iaſ. conſil. 47. Ex facto, in fi. in 1. uol. ubi etiam

X dicit

dicit ſententiam cancellatam probare, vt
per Bar.in l.acta,col.vlt.prin.q. penul. ff.
de re iudic. Bal.in l.emancipatione. C.de
fide inſtru.& qui eſt indebite de matricu-
la cancellatus,non habetur pro cancella-
to.Bal.in l.ſcriniarios.C.de teſtam.milit.

Conuētio partium cū beneplacito Papæ an obliget.

36 Item conuentio de permutando cum
beneplacito papæ, etiam cum inſtrumen
to obligatorio non obligat partes, quo mi
nus poſſint pœnitere, & pro vnius etiam
voluntate reuocare ante implementum.
l.1.ff.de rerum permuta l.ſi pecuniam,de
condictio.cauſſa data, et ſi partes iuraue-
rint non reuocare:ſed reuocās erit periu-
rus.gl ſingul.in c.fi.de procura.in 6.abun
de Boer.in deciſ.Burdegal.q.207.ad ſecū
dam,dicēs ita ſeruari in praxi [Sed ſi par
tes conuenerint ſub beneplacito papæ, ſi
illi placuerit, & approbauerit conuentio-
nem,vna pars non poterit reuocare .poſt
papæ confirmationem.c. venerabilis. de
confir.vtili.facit l.fin.C.de contrah.emp.
c.ſuper eo.de condict. appoſ. ſic cogitur
quis credere poſt petitam credendi licen
tiam.l.quidam de reaunc.gl.in Cle. vna,
illo titu.& poſt poſtulationem præſenta-
tam papæ partes nō poſſunt reſilire, alias
ſemper illuderetur papæ.cap.bonæ. 2. de
poſtulatione prælatorum.

37 Si tamen vna pars ſemel reſignaue-
rit,altera non,illa poterit compelli ad re
ſignandum.vel ita reſignās ad ſuum ſi ma
lit poterit redire beneficium,per d.l. 1. in
fi.& l.naturalis.§. 1.ff.de præſcrip. verb.
Collecta.in c.2.& c.cum olim.in fi. de re-
rū permu.prouinciale,fol.35.ver. duo tra
ctauerūt.poſt Federi.cōſ.156.pūctus talis.

38 Sed poſt collationem vtrique reſpe-
ctiue etiam a papa factam,ſi vtraque pars
velit reſilire ab illa permutatione, & re-
manere in ſuo beneficio,poſſunt hoc pete
re a papa,qui iterum conferet eis, & per-
mittet remanere non obſtante permuta-
tione:vt docet Lappus allegatione 89. in
Dei &c.factum.[Etiā poſtquam procura
toris conſtitutio ad reſignandū eſt papæ
præſentata, non poteſt fieri reuocatio a
conſtituente,per ſupradicta, & ſera prece
ſubuenire ſibi reſignans deſiderat. l. 2.C.
de iuris & facti igno.Id vidi in nominatio
ne regia ſemel papæ præſentata. quam pa
pa differebat admittere,vt reuocari inte-
rim procuratorium nō poſſet, teſte Cald.
conſ.5.tit.de elect.]Alia de conſtitutione
procuratoris poterit quiſque ſupplere.

De reſignatione conditionali, quam in fauorem vocant.

Conditionalis reſignatio corā Papa fit

NVnc † dicendum eſt de reſignatione
conditionali,& primo coram quo fie
ri poſſit. Reſp quod coram papa tantum,
cū in ea verſetur ſimonia,quā ordinarius
purgare non poteſt:c.ex parte. 1 de offic.
delega. Panor.& alii in rub.de ſimo.

2 Nec quidem legatus hanc reſignatio
nem admittere iure poteſt, niſi ſuper hoc
expreſſam a papa habuerit poteſtatem:ex
eo videlicet,quia conditio ſimoniam in-
ducit.gloſſ.& docto in capit. pactiones,
& c cum pridem, de pactis.

Collatio facta alteri q̄ ei in cuius fauore fuit reſignatum non valet.

3 Hæc reſignatio fit in fauorem talis N.
nec aliter,nec alias, nec alio modo: & ſi
poſtea conferatur a papa alteri, quam ei,
in cuius fauorem facta fuit,non valet col-
latio,quia contra mandatum facta: gloſſ.
in c.olim,in 1.in verb.traditam, de reſti.
ſpoliat.Iaſ.conſi.162.colu.4 in 2. volu. &
conſ.86.in fin.vol.3.& de hac clauſul. ſcri
pſi in tract.de pacific.poſſeſſor. num 146.
Paul.Pariſ conſ.19.ad reſolutionem, col.
2.in 2.vol. [Curtius Senior conſil.8. viſo
inſtrumento.]

4 Et iſta clauſula non poteſt quis vel co
ram ordinario,vt quis reſignet, vel conſti
tuat procuratores tales ad reſignandum
in fauorem talis, vel vt conferatur tali,
non aliter nec alias, quia hæc clauſula ad
ſtringit collatorem ad conferendum ei
nominato per partem: & eſt contra natu-
ram reſignationis puræ,quæ a mera pēdet
collatoris liberalitate: vt gl.& doc.tradūt
in d.c.ex parte.hoc nominatim docet Ni-
co.Milius in verb.renūciatio beneficii ſi-
moniace facta, vt refert Ruzeus in trac.re
gal in 32.priuile.in fi.facit gl in c. ordina
tiones.1.q 1.& in l.ille autem.ff.de hæred.
inſti.

Reſignatio corā legato in fauorē facta nō valet,cōtra Boer.

5 Verum ſi iſtæ reſignationes fiant co-
ram legato,aut ordinario, poterit legatus
vel ordinarius conditionem reiicere, &
reſignationem ſimpliciter admittere, vt
firmat Boer.in tract de dignita lega.q.2.
quia illa clauſula ad vtilitatem,vel in fa-
uorē talis,pro non adiecta habetur,ſecun
dum eum,& in dubio debet interpretari
actum eſſe permiſſum.l. eum actum. ff. de
negoc.geſtis,l.non ſolum.§.ſed vt proba-
ri.ff.de noui operis nuncia.

6 Et quia ſunt vt plurimum notariorum
clauſulæ,teſte Staphil. in tract. de literis

gra-

gratiæ,rub.de variis modis uacand. uerſi. puto tamen.& probatur in cle.vna, de rerum permuta.in caſu ſpeciali,vt nõ poſſit in cauſa permutationis conferri, ergo in alio caſu ſic:c.inter, de præben. hoc Boer.

7 Contrarium verius eſſe arbitror:nam quando ſit vnus actus cum aliqua qualitate,& adiectione, non poteſt recipi pars illius actus,& pars eiuſdẽ relici.l. Aurelius § idem quæſiit,vbi Bar. ff. de liber. lega. Alex. cõſ.87.in cauſa,in 1.vol.& cõſ.30 in 7.vol.ac conſi.80.ibid. Henri. Boic. in c.cum ſuper,de conceſſ.præb.Iaſ in l. non ſolum.§.ſciendum.ff. de noui operis nunciatione.Feli.in c.cum inter, col.4.de re iudic. Hippol.in practica ſua.§.poſtquã,n.24.Paris.in c.auditis,col.11.de præſcrip.

8 Nec refragatur quod illa clauſula in fauorem habetur pro non adiecta, quod non putarem verum:nam cur minus haberetur pro non adiecta clauſula reſignationis,& oẽs aliæ clauſulæ,cum non allegetur ratio diuerſitatis,quia nulla cl'a, nec quidem verbũ debet eſſe in diſpoſitione, niſi aliquid operetur.gl.in l.1.ff. quod metus cauſa.Bal.in rub.C.de contrah. emp. quæſt.9.

9 Nec me mouet,quod debeat interpretari actum eſſe permiſſum, uerũ eſt in dubio.l.quoties.ff.de rebus dubiis, ſed hic apparet expreſſe talem renũciationem non valere:ideo in certis non utemur coniecturis.l.continuus.§.cum ita, in fin. ff. de uerbo.obliga.

10 Nimus me cõturbat,quod ſæpius ſunt clauſulæ notariorum, quia hoc eſſet probandũ:& in dubio præſumendũ eſt pro inſtr̃o.l.cum precibus,ubi Bal.C.de proba.

11 Etiam clem.vna, de rerum permuta. probat contrarium:quia ſi non ualeat permutatio,quando non cõfertur permutanti:ſic non ualebit conditionalis reſignatio, quando non adimpletur conditio. d.l. ille,ff.de hæred.b.inſti.

Reſignatio corã legato quomodo fieri debeat.

12 Quomodo ergo procedetur coram legato?Reſpon.poteſt quis cõſtituere procuratorem ad reſignandum coram eo. & ad retinendum reſignanti penſionem talem &c.non aliter, nec alias &c. & adiici poteſt clauſula,quod roget cõſtituẽs Reuerendiſ. Legatum,ut tali N.conferat:& tunc legatus confere illi pro quo rogauit,ſi uelit,quia nõ arctatur ad hoc.c.tua, ubi doct.de ſimo.& ſi præfato N.conferat, conſtituet dictam penſionem reſignanti.

13 Si uero legatus alteri conferat, ualebit collatio, dummodo retineatur penſio reſignanti. Alioqui non ualeret prouiſio, per illam clauſ.Non aliter quod uſu ueniſſe poteſt his temporibus pro poteſtate reuerendiſ.Legati do.Veralli.

Requiſita in reſignatione in fauorem facta.

14 Notandum eſt in his reſignationibus in fauorem hæc obſeruari ſolere, primo quod fiat corã Papa,& non corã alio, niſi qui p̃tãtem hãc habeat a papa, vt Legat⁹.

15 Secundo quod ab ipſo admittatur, alioqui reſignãs ſemper ante admiſſionem retinebit beneficium.c.inter.de præb.

16 Tertio conferri debet beneficium illi,in cuius fauorem facta eſt reſignatio:alioqui prouiſio non ualebit, nec quidem a papa facta,c,uno,de rerum permut. lib. 6.& ibi doc.alioqui eſſet auferre ius uni⁹, & dare alteri: quod non poteſt fieri, cum ſit de iure gẽtium.l.ex hoc iure. ff. de iuſt. & iure.gl in l.2.C.de precib Imperat. offerend.poteſt tamen papa illam reſignationem non admittere.

17 Quarto requiritur,quod is prouiſus p reſignationem acceptet beneficium, alioqui reſignans ſemper in ſuo beneficio remanebit ratione illius clauſ. Non aliter, nec alias &c.quia non intelligitur dimiſſum,quod nondum ablatum eſt.l.nec utilem.ff.ex quibus cau.maior.

18 Quinto quod mittatur prouiſus in poſſeſſionem ui iſtius prouiſionis,ſi in poſſeſſione non erat.l.ſi ex ſtipulatione. ff.de acquir.poſſeſſ.

19 Sexto requiritur, quod prouiſio fiat illi,in cuius fauorem ſit reſignatio:& antequam reuocatio procuratoris perueniat ad notitiam collatoris, uel procuratoris, clem.una de renunc.

Reſignatio ſemel facta non poteſt reuocari.

20 Reſignatio ſemel facta reuocari non põt.c.q̃ periculoſum.7.q.1.remittentibus .n.actiones ſuas amplius non eſt dandus regreſſus l.q̃ritur.§. ſi uenditor,ff.de ędil. edict.& qđ ſemel repudiatũ eſt,reintegrare minime cõcedimus,.l.ſi.C.de condi in ſer.& ſatis abſurdũ redire ad hoc, cui renunciandum putauit.l.ſi quis iuſiurandũ. C.de reb.cred.c.in cauſſis,in fin. de elect.

21 Niſi ante perfectionem, unde ſi inter partes cõueniat de permutando, antequã expleta ſit permutatio, altera pars reſilire,& pænitere poteſt. l.ſi pecuniam, ff.de condict.cauſ.data.l.1.de rerum permuta.

22 Niſi alicuius interſit, & tunc pænitẽs ſoluere id quod intereſt tenetur.l.naturalis.§.1 ff de præſcrip.uerb.l.nemo,de reg. iur.l.de ætate.§.Celſus, de interroga. act.

Conſtitutus procurator ad reſignandū ī fauorē, ſi reſignet ſimpliciter an valeat.

23 Vltimo ſi procurator conſtitutus ad reſignādum coram legato in fauorem talis Titii, & nō aliter &c. nec alias, nec alio modo reſignet pure & libere: & legatus contulerit Titio, ualebit & reſignatio & prouiſio, ut plene cōſuluit Petr. Pariſ. cōſ. 15 circa, nu. 12. & ſeq. in 4. vol. quia in effectu mandatum adimpleuit, nec eſt egreſſus fines mādati: quamobrem valet quod actum eſt. l. diligenter. ff. mand.

24 Ego ſuper hoc ſequentes conſtituerem caſus. primum, ſi reſignans cum clauſula, nec aliter &c. retinuerit ſibi penſionem, vel aliud: & hoc non fuerit ſecutus procurator, nec a papa, vel legato conceſſum, non ualebit reſignatio, nec prouiſio per c. cum dilecta, de reſcripr. quia forma mandari non fuit ſeruata, ob id nullum quod factum fuit: ſic conſuluit Iaſ. conſil. 86. in cauſa cle. pen. nu. 15. in 3. vol, etiam ſi reſignans mortuus fuerit, & non proſequatur: nā poſtquā reſignatio nulla eſt, ita quoq; prouiſio nulla eſt, facta ratione reſignationis inualidæ, ideoq; beneficium uacabit per mortem, & non per reſignationem. [Ideo reſignatarius vel alius impetrare illud poterit per mortem vacans. Nempe non maiorem poteſtatem habuit legatus ex reſignatione procuratoris, q̄ ſi dominus ipſe reſignaſſet; ſed ſi dominus ipſe reſignaſſet, retenta ſibi pēſione; & non aliter, nec alias ſi nō fuerit ei penſio retēta, non ualuiſſe prouiſio, deficiente forma. vt l. diligenter. ff. mandati. Panor. in c. Piſanus. col. 2. de reſtit. ſpoliat. Sic conſuluit Anchar. conſil. 28. Rationes. col. 1.]

Reſignatio retentis omnib⁹ fructibus facta valet, licet papa nō reſeruauerit niſi dimidiam.

25 Alias ſi non ſteterit per procuratorem, ſed forte papa noluit admittere penſionem petitam cum ipſe plenariam habeat poteſtatem in beneficiis. c. 2. de præben. in 6. tunc pars non poterit conqueri: vt ſi quis reſignet retentis ſibi omnibus fructibus, & non aliter; ſi papa recipiat reſignationem retenta ſolum dimidia parte, ualebit reſignatio.

26 Dummodo procurator inſequēs mandatū reſignauerit, quia papa non aſtringitur pactis partium: ſed iſta pacta ſub beneplacito eius fiunt, & quatenus ei placebit: c. cum pridem de pact. ſi igitur ei non placeat, niſi dimidia, non eſt qui conqueri poſſit, cum partes omnia ad nutum ipſius referant. Alioqui ſequeretur, quod in partium poteſtate eſſet ſuſpēdere, & irritare illius voluntatem, & beneplacitum Pontificis quamuis iuſtum: & quod moderaretur eius poteſtas ſecundum voluntatem partium, vt etiam cogerent eū facere, quæ vellent contra ius, quod eſſet abſurdum: quippe non ſubijcitur papa legibus, multo minus conuentionibus, quæ contra leges fiunt, c. propoſuit. de conceſſ. præb.

27 Cum igitur non placeat papæ approbare cōuentionem partium, vt quia forte contra leges, non eſt ipſi, nec procuratori imputandum. & ita iudicauit ſenatus Burdegal. vt mihi retulit doctiſſimus & illuſtris vir D. Ioā. Aleſmius in eodem Senatu cōſiliari⁹ meritiſſim⁹, hoc anno 1552.

Areſtū.

28 Secundus caſus ſi procurator conſtitutus ad reſignandum in fauorem Titij, & non aliter &c. reſignauerit ſimpliciter, & beneficium fuerit dicto Titio collatum: ſi nulla alia fuerit reſeruatio, valebit & reſignatio, & prouiſio: quia procurator per æquipollens ſecutus eſt mandatum, & ſic ab eo geſta valebunt. l. ſi. ff manda quippe nullus eſt hic conquerens [vt plene ſcripſi in meo conſ ſuper hoc edito incipien. quidam conſtituit.]

29 Vide Anchara. conſ. 28. rationes, & ſic poteſt intelligi opinio Pauli Pariſ. in d. cōſil. 15. in 4. volu. quia intereſt an procurator ſequatur mandatum, ſaltem per æquipollens, & valebit: ſecus in papa, qui voluntatem partium nullo modo ſequi tenetur, ſed, omnia pro nutu ſuo diſponit, eiuſq; voluntas & diſpoſitio adamuſſim nobis ſeruanda, dummodo procurator, vt dixi, iuxta mandatum reſignauerit.

Conuentiones partium quas Papa approbare debeat.

Clauſ. non aliter.

30 Non refragatur illa clauſula, non aliter, nec alias, quæ videtur conſeruare ius ſuum reſignāti, vt no. doct. in l. ſi quidem. C. de except. quia hoc eſt verum quando procurator non eſſet ſecutus mandatum & formam: ſecus in papa, qui non adſtringitur ad pacta partium ſeruanda, niſi quatenus ſibi placent. c. propoſuit, de conceſ. præben alloqui ſemper illuderetur papæ, & eius beneplacitum ex arbitrio partium penderet, contra capitu. bonæ 2. de poſtula, prælat.

31 Et ſi obijcias, ergo papa auferet alicui ꝓ libito bñficium. Rnd. hoc non faciet: nā bñplacitum papæ quatenus cōcernit bñficiū, vt tali conferatur, debet ſequi volūtatem partiū, uel oīno recuſare hoc papa ſolet, & tunc non præiudicatur reſignānti.

32 Sed ſi ſint aliquæ conuentiones, quæ forte contra ius ſunt vel turpes, papa conferet beneficium ei quidem, in cuius fauorem eſt reſignatum, ſed turpes abiiciet cō

uen-

uentiones [c. cũ pridem. de pac.] argu. no. in c fi. conditionib; appo. & partibus de hoc conqueri non eſt liberum. vide Felin. conſi. 11. papa. [Et plene Tiraquellus in tract. de vtroque retract. §§. 8. gloſſ. 7. fol 182. & quæ ſcripſi in l. ſi qua pœna. ff. de verbor. ſignific.

Tertius caſus, ſi quis conſtituerit procuratorem ad reſignandum ſimpliciter vel caſus ꝑmutationis: ſi procurator reſignet in fauorem alicuius, non valebit prouiſio, tum quia contra formam mandati: nam alia eſt reſignatio ſimplex, alia in fauorem (vt ſupius viſum fuit) & poteſtas data ſuper vna non cenſetur ſuper alia data. d. c. cum dilecta. Nec quidem poteſtas in vno caſu extẽditur ad aliũ, l. commodiſſime. ff. de liber. & poſthu. Nam qui dat poteſtatem reſignandi ſimpliciter, non vult teneri de illo, cui fiet prouiſio, ſed onerat cõſcientiam illius collatoris, qui prouidebit vt idoneo conferat, iuxta c. graue. de præben & c. 16. cui. illo tit. in 6. At is qui reſignat in fauorem, eſt oneratus pro illo, in fauorem cuius reſignat, vt Theologi aſſerunt. Ergo poteſtas non cenſetur iſti data reſignãdi in fauorem, alias poſſet de meo diſponere beneficio. Nec obeſt, ꝙ poteſtas reſignandi conceſſa cauſa permutationis videatur fauorem continere. Reſpond. ex permutatione reſignãs conſequeretur cõmodum. vt in Clem. 1. de rerum permut. ſed ex reſignatione in fauorem non, ſine permutatione. Etiam non valeret reſignatio facta in fauorẽ alterius, niſi ille aliud beneficium reſignanti aſſignaret, & ſi procuratori aſſignatum fuerit beneficiũ: quia permutatio debet fieri in commodum reſignantis, non procuratoris, vt plene & alios caſus ſcripſi in conſilio meo incipiente, Magiſter Robertus &c.]

De reuocatione procuratoris, quomodo, & quando fieri poſſit.

Reuocari poteſt procurator ante reſignationem.

VIdendũ eſt quando procurator conſtitutus ad reſignandum poſſit reuocari. Quo loco, ne quid prætermittam, quod ad hanc praxim pertinere videatur, non verebor repetere tanquam neceſſariam rẽam poſitam in Concorda. in tit de ſubla cle. literis, in gl. vlt. regula eſt, ꝙ cõſtitutus procurator ad reſignandum beneficium, vel beneficia, poteſt reuocari ante factam reſignationem. cle. vna, de renunc.

2 Sed oportet reuocationem intimare, ſeu denunciare collatori. ſeu procuratori conſtituto, alias valebit reſignatio, d. cle. vna. & non ſolum vni eſt denuncianda reuocatio, ſed oĩbus procuratoribus, ſi plures cõſtituti ſunt: alioqui reſignatio facta ab illo, cui non eſt notificatum, valebit. c. ſi duo, vbi doct. de procur. cle. 1. de appel.

Reuocatio reſignationis notificanda eſt collatori, aut procuratori.

3 Reuocatio quoq; tacita eſt intimãda procuratori, vnde ſi quis conſtituat procuratorem ad reſignandũ corã papa, non poterit cõſtituere aliũ ad reſignandũ coram ordinario, niſi fuerit primo ꝓcuratori denunciatũ: quia tacitum nõ debet plus operari, q̃ expreſſum. l. cum quid. ff. ſi cert. petita. & conſtituendo ſecundum procuratorem. videtur reuocare primum. l. ſi quis. §. vlt. ff. de procu. c. non iniuſte, illo titu.

Reuocatio tacita eſt intimanda.

4 Et ſic non valeret intimatio facta parti: cum illa clauſula non loquatur de ea, tamen in caſibus ſequentibus valeret: videlicet quando eſt procurator cõſtitutus ad renunciandũ cauſſa permutationis. tũc ſufficeret re integra parti denũciare: alioqui pars eſſet in dolo, ſi poſtea expediret ꝑmutationẽ. c. fi. de procu. i 6. Fel. in c. ex parte decani, col. 8. ver. d. cle. 1. de reſcrip.

Intimatio reuocationis quando parti fieri poſſit.

5 Idem quando procurator eſſet conſtitutus ad reſignandum in fauorem partis, illi enim erit denũciandum, nã ſua intereſt, & cum illo conuenit. l. ſi cum mandaſſem. ff. manda. gl. in uerb. faciẽda, in d. cle. vna, & Philip. Prob. in additio. ad Io. Monach. in rubr. de renunc. lib. 6.

6 Idem ſi in procuratorio nullus eſſet nominatus ꝓcurator, nec collator, ſed eorum quolibet poteſtatem habente, ut tũc intimatio parti fãcta ſufficiat: alioqui dolus prodeſſet eidem, contra cap. ſedes. de reſcrip & hoc etiam docet d. Probus in d. rub. de renunc.

7 Item ſi non liceret collatori, vel procuratori intimare, forte quia pars iniurioſe detinetur: nã hoc caſu ſufficeret etiam reuocatio parti intimata, vel etiam ſecreta, vt aſſerit Bonifac. in d. clem. vna. facit l. quòd te ff. ſi cert. pet. Nam quód per partem non ſtat, illi non eſt imputandum, l. in iure. ff. de regulis iuris.

8 Præterea ſi procurator conſtitutus ſit ad conſentiendum ſententiæ, adiudicationis beneficii, poterit fieri notificatio reuocationis parti: quia in iudicialibus hæc ſufficit. d. c. ex parte Decani. & c. a. de procur in 6.

9 Imò etiam ſufficeret denunciare notario, qui inſtrumentum procuratorii recepit.

Notario qñ

Intimatio reuocationis fieri poſſit.

cepit, antequam expediat, vt ſi poſtea cõficiat inſtrumentũ, & tradat parti, tanquã falſarius puniri debet, quandoquidem iã eſt reuocatus, & inhibitus per denunciationem, ne conficiat inſtrumentum: argu. l. ſi fundum. C. de rei vendica. doct. in l. cõtractus. de fide inſtrument. c. ex parte. vbi doct. de reſcript.

Reuocatio non intimata valet.

10 Interdum etiam non intimata reuocatio valet: vt quando procurator ad reſignandum erat per metum cõſtitutus. tex. in d. clem. vna. in verb. ſponte. & ibi gl. & doct. Ioan. de Selua. in tract. de benef. in 3. part. quæſt. 16.

11 Vel quando cõſtituens mortuus eſt: tunc per mortem fit reuocatio, quæ quidem etiam non intimata valet, quia non eſt, q poſſit intimare. Fel in d. c. ex parte, col. 10. verſ. fallit. & 8. Nam mors omnia ſoluit. §. deinceps. in authen. de nupt. colla. 4 & mandatum morte mandatis expirat. l. mandatum. C. mandat. l. eius. ff. ſi certum petatur.

Reuocatio nõ intimata valet ĩ præiudicium reuocantis.

12 Etiam ſi ageretur de præiudicio ſolius reuocantis, nihilominus valebit reuocatio, licet non intimata: vt ſi procurator cõſtitutus ad acceptandum & reſignandum reuocetur, valebit reuocatio, adeo vt ille poſt hac acceptare non poſſit, nec beneficium acquirere c. ſi. de procu. in 6. Bald. in l. ſi mandaſſem in repet. ff. manda.

13 Idem dicũt ſi conſtitutus eſſet procurator ad præſentandum, vel eligendũ, vt tunc ſufficiat reuocatio, etiam non denunciata: quia hic procurator non habet amplius poteſtatem, d. c. fin. de procur. lib. 6.

14 Sed contrarium eſt verius: nam valet collatio vicarii facta, antequã ipſi vicario notificata ſit reuocatio. l. ſi forte. ff. de offi. præſid. Ludouic. ſing. 57. fuit quæſtio. ſcripſi ſupra plene de his vicariis: & idẽ erit in præſentatione & electione in caſibus permiſſis. c. penult. de elect. in 6.

Intimatio reuocationis quomodo fieri debeat.

15 Vltimo iſta reuocationis intimatio debet fieri corã notario & duobus teſtibus, aut corã duobus notarijs. clemẽ. cauſam. de electio. dixi in tract. nomi. q. 14. non refert aũt an fiat a notariis Apoſtolicis, vel Regiis, cum non inueniatur prohibitum vt ſcripſi in tract. de liter. obli. art. 2 alia videre licet in d. Concord. Frãciæ. in tit. de ſubla. clemen. literis. vbi abundantius ſcripſi: ad alia pergere nos oportet.

De cauſis reſignationem irritantibus, & primo de dolo.

Iurant partes dolũ in reſignatione nõ interueniſſe.

NVnc † videamus, quibus ex cauſſis reſignatio poſſit annullari; primo ratione doli annullatur, qui frequenter in his reſignationibus interuenire ſolet, aut fraus, vis, metus vel ſimonia, & quãdoque iſta ſimul: ideo in reſignatione antequam recipiatur, partes iurare debent iſta, vel aliquid iſtorum non interueniſſe. c. ſuper hoc. de renunc. vnde ſi committatur alicui, vt recipiat reſignationem, ſolet adſcribi hæc clauſula. Attenteque prouideas, quod in reſignatione prædicta dolus, vis, metus, aut aliqua ſimoniaca labes non interuenerit &c. vt patet in reg. cancel. Innoc. 38 & ſi interuenerit, non debet pars diffiteri, aut contrarium iurare.

2 Alioqui collatio illi facta non valet antequam periurio iam facto per c. 2. de reſcrip. & c. iua nos. primo. de iureiu. prout tamen ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſ. in 4. limita. & hodie admodum paucæ interueniunt reſignationes, quæ ſaltem alterum iſtorum non includant.

3 Præterea non vult papa valere reſignationem purã dolo malo factã, vt quæ non eſt ſimplex at doloſa: vnde dicit gl. in cap. pen. de his quæ vi metuſve cauſ. fiunt. ſecundum canones ſiue vi, ſiue metu, ſiue dolo quis renunciet rei ſuæ, ſubuenietur ei contra omnem poſſeſſorem, per c. reintegranda. 3. quæſtio. 1. & quæſtio. 2. capit. cum eccleſia. & ſequen. facit l. eum qui. ff. de inofficio. teſtam. non erit tamen ipſo iure nulla reſignatio ſecum doct. ſed annullanda.

Reſignatio dolo facta annullatur.

4 Verũ quia dolus annullat alios actus regulariter quando præbet actui cauſſam. l. & eleganter. ff. de dolo. & iſtos actus, nõ inuenio a lege exceptos, ergo continebũtur ſub regula, maxime quia in his beneficialibus bona fides, & non dolus interuenire debet, c. cum dilectus. de electi. licet hodie longe aliter accidat: & quia liber omnino conſenſus requiritur in reſignatione, cap. ſuper hoc. de renunc. Sed vis, metus, aut dolus interueniens excludit hunc liberum cõſenſum, ergo, &c. l. ſi mulier. § ſi metu. ff. quod metus cauſa. vnde Prouer. 14. c ſcribitur, *Filio doloſo nil erit boni.* & ſic renunciatio doloſa nõ erit bona, nec fructum affert doloſo.

5 Ad hæc ius canonicum abhorret præ-

cipue

cipue vitioſum ingreſſum.cap.1.& per totũ,de eo qui mittitur in poſſ.in 6.ſed non poteſt eſſe deterior ingreſſus quam dolo ſus,ideo recipi non debet: Nam Iureconſultus ait,in l.1.ff.de doli except. quod ideo hanc exceptionem doli prætor propoſuit, ne cui dolus ſuus pro occaſionem iuris ciuilis contra naturalem æquitatẽ proſit.

Dolus an in ſpiritualibus vitiet.

6 Nec refragatur, quod dolus non vitiat in ſpiritualibus, vtpote ſi quis dolo inductus fuerit ad ingrediendum religionem,cap. conſtituit,20.q.3 reſpon.nõ videtur deceptus,qui prouocatur ad bonum & ad benefaciẽdũ,ideoq; dolus bonus eſt qui non annullat actũ,tamẽ res dñt reſtitui,vt ibi df. Sed in beneficiis diuerſum eſt:nam qui dolo beneficiũ aufert ab alio, remouet eum a ſeruitio Dei: quamobrẽ valere nõ debet illa dolo facta reſignatio.

7 Secus ſi dolo quem inducerem ad acceptandum beneficium valeret enim illa acceptatio,qua prouocatur ad ſeruiendũ Deo:ſecus ſi ad reſignãdum. Item reſignatio non dicitur actus ſpiritualis, cum potius ſit a ſpiritualibus amotio, tenditque alio quam ad ſpirituale.

Matrimoniũ an dolo annulletur.

8 Minus obſtat, quod dici ſolet dolum non vitiare matrimonium,c.ex parte, & c.dudum.de conuerſ.coniug. & quod bonum eſt argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale,cap.inter corporalia,de translat.epiſc.reſpond.verum eſſe, cũ eſt eadem ratio,ſed longe diuerſa eſt in matrimonio: nam in eo quis prouocatur ad acquirendum ſibi, ſed in reſignatione ad relinquendum cogitur.

9 Ad hæc in matrimonio licet quis dolo fuerit aggreſſus matrimonium, tamen ratum habetur in primo anno in. quo canitur, *Exultate*.Item quia res non eſt integra poſt cognitam virginem: ſed poſt renunciationem nil rati habetur, imo magna afficitur pœnitentia reſignans. Ideoque dolus iſte,nec iure naturali,nec prætorio,nec canonico iuuare poteſt illum, cui reſignatio emolumento cedit: vt etiã docet Fortunius in tract. de vltimo fine iuris,nu.335.& ſeq.

10 Inſuper mens papæ non eſt conferre, ſi dolus interuenerit:ideo non valebit reſignatio, nec papæ prouiſio ipſius deficiente voluntate:tum quia ſubreptitia eſt prouiſio, cum dolus non ſit expreſſus in ea: non iuuabitur ergo dolo prouiſus, decreto,de pacificis poſſeſſoribus:vt ſcripſi nume.155 per tex.in c.1.15.q.6.vbi ſic ſcribitur,Si quando a ſacerdotibus,& auctoribus eccleſiæ, quædam ſcripturæ quoquomodo per metum aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint,vel vt ſe liberare poſſint,quocumque ab eis conſcriptæ, aut roboratæ fuerint ingenio ad nullum eis præiudicium,vel nocumentum valere cenſemus:& ſic non præiudicat reſignanti dolo inducto reſignatio.

Literæ Regiæ nõ impetrantur ad annullandã reſignationẽ beneficii dolo factam.

11 Et quia dolus conſenſum excludit,teſte Panor.in c.cum dilectus, in fi. de his quæ vi metusve cauſ fiunt.& ibi gl. dicit coram epiſcopo ſuo reſtitutionẽ hanc poſſe peti.Nec impetrari ſolent Regiæ literæ in hoc regno ad infringendum hmõi reſignationem dolo factam:vt ſcripſi Areſtum in tract.de pacific.poſſeſ.num.157.

12 Tamen ſi quis agat poſſeſſorio: & opponatur reſignatio, replicabitur de dolo & tunc poterunt impetrari literæ Regiæ directæ iudici: quod ſi conſiſtet reſignationem dolo factam,non obſtante reſignatione,& nõ habita ratione ad illam, ius adminiſtret partibus & tunc iudex,ſi cõſtet ei de doloſa reſignatione, manu tenebit reſignantem,non obſtante ſua reſignatione:vel reſtituet eidem poſſeſſionem, ſi eã amiſerat per remedium reintegrãdæ poſſeſſionis:& ſic non conceduntur literæ ad reſignationem reſcindendam, vt iudicio reſciſſorio agatur: ſed ſi poſſeſſorium intentetur, impetrari literæ poſſint, quod non habeatur ratio ad reſignationem metu vel dolo,ſeu vi factam,quod notes.

De vi in reſignationibus adhibita.

Spoliati reſignatio non valet.

SOlet etiam addi reſignationibus, ne vis interueniat.Nam ſi ſpoliatus beneficio reſignet illud per vim,non valebit reſignatio nec præſumitur,quod ſponte reſignet ſpoliatus,c.ſollicite,de reſtit ſpol & Do.de Rota 216.nota quod exiſtenti. in antiqu [ſub titu.de reſciſ. deciſio. 28.] & quæ vi vel metu fiunt rata nõ habet prætor.l.1.ff.quod metus cauſa: ſiue prouiſio ſubſecuta fuerit a papa,ſiue ab alio quolibet ordinario;cum eadem ratio videatur in omnibus collatoribus, ſeu vis interuenerit,ab ipſiſmet collatoribus, ſiue ab aliis,c.ſciat.de electionib in 6.

2 Et ſic iſte, qui ſpoliatus renunciauit, etiam poſt collationem alteri factam poterit intentare remedium, c.reintegrãda, 3.q.1.nec iudices audiunt detinentem beneficium, donec reſtituta fuerit poſſeſſio

 ſpoliato,

ſpoliator. ſuper hoc,de renunc.

Caſ⁹ in quibus reſignatio vi facta proĩatur.

5 Limitatur quando ſpoliatus fuiſſet reſtitutus, & pacificam poſſeſſionem recuperaſſet;tunc papa ad ipſius reſignationem in forma gratioſa poteſt iſtud beneficium conferre:nec requiritur in hac prouiſione facere mentionem ſpoliationis,nec apponere clauſulam vocatis uocandis, &c. quia reſtitutio facit,ac ſi nunquam eſſet ſpoliatus,& in priſtinum ſtatum reſtituit. l.quod ſi minor §.reſtitutio.ff.de mino. l. l. C.de ſent.paſſis.& ita ſeruat Curia Roma quia non eſt ſpoliatus qui tenet.

Vis auctoritate iudicis facta non iuuat ſpoliatũ

4 Secundo non procedit,quãdo hæc reſignatio coacte facta eſſet auctoritate iudicis de cauſſa cognoſcentis.tunc quoq; valeret,c.accepta, de reſtitutione ſpoliatorum.glo.& doct.in d. c.ſolicite.quia tunc præſumptio iuris tollitur,& inducitur notorietas defectus proprietatis,teſte Sociño in tracta.fallent.regul.378.& Barbat. conſ.47.præclare,col.vlt.in 2.vol. & videtur metus purgatus.

5 Poterit tñ iſte ſi grauetur, appellare, & non obſtante hac collatione facta, ẽt a ſuo ſuperiore licebit vim probare:quia p ſententiã nõ tollitur niſi præſumptio: vt per gloſſ.& doct.in l.fi.ff quod met. cauſ.

6 Tertio flectitur regula,ſi ante ſpoliationem reſignaſſet.tunc nil impedit quin minus valeat,vt dicit Lupus alleg.23.qđ eſt verũ.ſi libere,ſecus ſi coacte vt ſupra.

Iurans non petere reſtitutionem poteſt relaxari.

7 Quarto ſi quis etiam poſt ſpoliationẽ reſtitutioni cũ iuramento,vel per pactum renunciare, rata habebitur huiuſmodi reſignatio:glo.in c.ſuper hoc in verb. reſignationis de renunciat.de Rota deciſ.68. nota quod licet;[ſub tit.de renunc. deciſ. 3.]& deci 428.nota quid ſi ſpoliatus,[ſub tit.de renun.deciſ.11.]in antiq.& Soc. ſupra in verb.ſpoliatio,& Nicol. Milius in verb.renunciatio,inuiolabiliter enim debet obſeruari iuramentum,authen. Sacramenta.C.ſi aduerſus venditio.

8 Poterit tamen hic reſignans impetrare literas releuamenti ab hoc iuramento præhabita illius diſpenſatione: nam ea facilitate qua fuit ſpoliatus,iurauit vel promiſit reſtitutionem nõ petere : quamobrẽ ei iuramentum,vel pactum nocere nõ debet; vt dicit in ſimili glo & docto.de renũciãte exceptioni non numeratæ pecuniæ cum iuramento.in l.3. C. de except. non nume.pec.& Fel.in c.ſi cautio. de fid. inſtru docti in l.2.C.de reſcin.vend.ſcripſi in tract,de chirograph.recognitio. in ordin.Regis in 1.tomo;tum quia pactũ hoc vel iuramẽtum præberet materiam delinquendi.cõtra l.conuenire ff.de pact. dotal.; ſic docet Soci.in d.tract.Fallen.reg. 378. ſpoliato & ſic qui vi reſignauit,poſt amiſſam poſſeſſionẽ aget remedio reintegrãdæ poſſeſſionis;de qua abunde ſcripſi art. 5. gl.1.de ſent.execu.in 1.tomo ordin. Reg.

De reſignatione metu extorta.

Metu facta reſignatio non valet.

RESignatio† quoque metu facta ſolet annullari: nam quæ metu facta ſunt rata non debent haberi,l.1.& per totum. ff. quod metus cauſſa, vnde in reſignationis bulla ſolet apponi, Prouiſo quod metus interuenerit; quippe renunciatio metu facta non valet, nec perdit beneficium ſic reſignans.capit.ſuper hoc,& c. Abbas, & capitu.ad aures.de his quæ vi metuſve cauſſ.fiunt.de Rota deciſio. 203. nota quòd reſignatio.in antiqu. Hẽricus Boic. in capitu.quod in dubiis.de renun. & Fortu.in tract.de vlti.ſi.num.275. dicit hanc renunciationem metu factam nullam , & Barba.conſ.30.bene etenim,in 3.vol.

Metus parentũ aut conſanguineorum reſignationem annullat.

2 Intellige etiã ſi facta fuerit metu parentum,aut cõſanguineorum,c.ſciant de electione,in 6.idem ſi metus ab ipſis collatoribus proceſſerit,clemen.multorum ; de pœnis.l.1.& l.ſeq.ff.de liberali cauſſa. Rota deciſ.463.dubitatur,in nouis. [ſub titu.de renunc.deciſ 7.]& Alex.conſ. 99. in caſu,col.3.in 3.volu.nu. 10.Petr.Pari. conſ.66 renunci.in 4.uol.

Vexantes conſanguineos clericorum ſunt excommunicati.

3 Et iſti ſunt excommunicati vexantes conſanguineos clericorum,etiam laicos, propter clericos d.c,ſciant.de elect. in 6. vbi multa addidi.

4 Ideo poterit agi uel vendicatione ad beneficiũ ſic metu reſignatum, uel poſſeſſorio recuperandæ.glo.in §.ad tollendas. in verb.liberæ,de elec.in pragm qa licet reſignans ſponte,ius ſuum amittat,.& poſſeſſionem,c.inter iuncta.glo.de præbend. ſecus tamen eſt in eo,qui coactus, vel per metũ reſignat;gl.in c.notificaſti.33.quæſ. Panorm. in c.maiores.in fin.de baptiſmo; & in c.cum locum,de ſponſal Alex.conſ. 98.quoniam.col 2.vol.3.& conſ ſequen. Nã quæ metus cauſſa geſta ſunt, rata nõ decet haberi l.1.& ſeq ff.qđ met.cauſſa.

Praxis annullãdi reſignationem metu factã

5 Quamobrẽ in hoc regno Franciæ poſſumus petere coram iudicibus eccleſiaſticis annullari talem reſignationem : vt quidã aſſerũt in dicto capitulo, Abbas, &

de

de Rota deciſ. 374. Fuit dubitatum . in
nouis.[ſub titu.de renuncia.deciſ.5.] ſiue
nullam pronunciari, & declarari. Nam
quo ad effectum nulla dici poteſt, vt ſcri-
bit Aufrer. in deciſ. Tholoſa. quęſt. ducen
teſima octogeſimaquinta , vide Albert.
Brun. conſil. 82. ſuper difficultate , inter
conſilia Feudal.

6 Vel ſi agatur poſſeſſorio reintegrãdæ
& opponatur reſignatio, ꝓbabitur metus:
& non obſtante reſignatione iudex in poſ
ſeſſionẽ reſtituet reſignãtẽ, vt ſupra dixi
de dolo: Vel ſi quidã magnus curialis te
proſequatur vt reſignes, forte quia contu
lit tibi hoc beneficium, procures vt illud
in curia ſecundo reſignes in fauorem a-
mici tui, & poſtea reſignare poteris ad pe
titionem illius potentis, vel impetres tuo
nomine, & in ſignatura dicat, renunciãdo
primo titulo, ſi opus ſit, vel quatenus erit
opus, & poſtea ſi cogaris reſignare , dices
te reſignare ius qđ ex tali collatione ha-
buiſti tũ: & poſtea poteris ꝓſeq & te defẽ
dere ex noua ĩpetratione. Ita dico vt ma
lorũ malitiã euadas. Et met' regis ꝓbatur
per literas regis, quibus mãdabatur epm
Aſtenſẽ relegari, & ab officio ſuſpẽdi, niſi
reſignaret, vt plene probat Carol. Ruinus
conſ. 121. quia principaliter in 4. vol. vbi e-
tiam cõcludit renunciationem nullam.]

Purgat' metus quando dicatur.

7 Ceſſabit tamen reſtitutio, qñ purga-
tus eſt metus poſtea per conſenſũ liberũ:
an nunq̃ cẽſetur purgatus eadẽ cã durãte
& ſubſiſtente: vt aſſerit Bal. in l. 2. C. quod
metus cauſſa. & doct. in l. interpoſitas , de
tranſactio. C. Deci conſ. 219. viſo pun-
cto, ſcripſi abunde in tract. de reſciſ. con-
tract. in gloſſ. 22. in 2. tomo conſt. Regiar.
& quomodo purgetur met' ſcribit Petr. Pa
riſ. cõſ. 135. Ioãnes, col. 1. & ſeq. in 4. vol.

Metus cadens in conſtantem virũ inſpicitur.

8 Adde quoq; reſtituendam eſſe eccle-
ſiam ſpoliato, vel metum paſſo, quam reſi
gnauit: quando ſ. ille metus interuenit, q
potuit cadere in conſtantem virum, c. ad
audientiam: de his quæ vi metuſve cauſſa
fiunt. l. metum. 2. ff. eodem. ita conſuluit
Calder. conſilio primo, rubr. de renunc.

9 Et dicitur cadere in conſtantem virũ,
vt cum eſt metus mortis, verberũ, aut cru
ciatus corporis, cap. primo, quod metus
cauſſa, l. 5. ff. eodem. Sic metum accipien-
dum Labeo ait, nõ quemlibet timorẽ , ſed
maioris mali: nec timorem infamiæ con-
tineri Pedius dicit in l. 4. & 6 ff. eodem.

Iuſtius metus q uis dicatur.

10 Iuſtus igitur metus requiritur, id eſt
probabilis, & nõ leuis, ſi. ff. de appel. Deci.
in l. in omnibus cauſſis ꝓ facto accipitur
id in quo quis alium perhorreſcit, quo mi
nus fiat. ff. de reg. iur.

Metus iudicatur & dolus pro qualitate perſonæ.

11 Et multas phraſes huius dictionis. Iu-
ſta, expoſui in l. iuſta, ff de verb. ſigni. & iõ
pro qualitate perſonæ conſiderandus , &
iudicãdus eſt metus, an ſit iuſt' necne: c. 1
eodem. quia in meticuloſis, & ſenibus , &
literatis minor metus ſufficeret, q̃ in aliis
militaribus viris: arg. l. quę ſub cõditione.
ff. de condit. inſt. & in mulieribus minor
quoq; ſufficit metus, c. cũm matrimonii,
de offi. delegat. cap. cum locũ. de ſponſa.
Corſet. in ſingul. incipient. metus.

12 Idem in dolo iudicandum eſt, vt non
omnis dolus annullet actum , & contra-
ctum: ſed talis dolus, qui etiam caderet in
prudentem & ſagacem virum : vt docet
Baldus in rubric. C. de reſcindenda vendi
tio. & in verbo metus, in margari. & Ale-
xand. in additio. ad Bartol in l. & elegan-
ter. ff. de dolo, vt refert Hippol. ſing. 407.
non omnis metus, quod ibidem dicit ſe
exercuiſſe proximis diebus in cauſſa non
leui, & obtinuiſſe , licet haberet durum
aduerſarium.

De ſimonia in reſignatione.

Reſignatio ſimoniaca non valet & præiudicium reſignãtis.

INſuper in hoc reſcripto clauſula talis
apponitur, Attente prouideas, quod ſi-
moniaca prauitas nõ interueniat, aut alia
pactio illicita: Nam renunciatio beneficii
ſimoniaca non valet, etiam (vt dicunt) in
præiudicium reſignantis, nec collatio, ta.
ſuper hoc, in gloſ. pecuniæ. de renunciat.
Innocen. in cap. cum vniuerſorum, de re-
rum permutatio. Archid. in c. ordinatio-
nes, 1. q. 1. de Rot. deciſ. 236. in antiq. [ſub
tit. de renuncia. deciſio. 7.] Nicol. Milius
in repertorio, in verb renunciatio. q. 4 &
iſta eſt communis fere ſentẽtia, quam in-
fra reiicio.

2 Tamen ille qui per ſimoniam reſigna
uit, uia deliquit, non poterit illud bene-
ficium ita reſignatum & collatum repe-
tere, nec ille qui ſimoniace adeptus eſt, re
tinere, per glo. & doctor. in c. conſtitutus,
de trãſactio. Innocen. in d. c. cum vniuer-
ſorum. Cardina. in cap. ſuper. colum. 2. in
5. oppoſi. multa ſcripſit Ioan. Naucler. in
ſuo tracta. de ſimon. & ibi quoque ſcripſi
in addit. ſic conſuluit Guido papæ conſil.
172. frater Hugo.

3 Quinimmo poteſt eam reſignationem
ſuperior admittere ſimpliciter, & tertio il

lud beneficium conferre; vt conſuluit Domin. conſil. 125. dubia in 1. q. ſequitur Staphil. in tract. de literis gratiæ, rub. de variis mod. vocatio. verſi. puto tamen.

4 Alioqui ſimoniaco faueretur, ſi beneficium, quod per ſimoniam reſignauit, repetere liceret; quod nequaquã eſt faciendum, imo malitiis eorum obuiandum. l. in fundo. ff. de rei vindic. cap. ſedes. de reſcript. ne ſcilicet crimina remaneant impunita in maximum Reipubl. detrimentum, l. ita vulneratus. ff. ad legem Aquiliam. c. vt famæ. de ſentent. excommu.

5 Cuius ſententiæ videtur eſſe Dominus Tiraquellus in tracta. de retractu municipali. §. 26. gloſ. 2. nu. 10. quia licet non valeat renunciatio, tamen obtinet vim pacti taciti, ne amplius hoc repetat, cui renũciauit. c. quam periculoſum. 7. q. 1. ibi vide alia per eum adducta.

6 Hactenus lector beneuole, ſecut' ſui communem ſuper his ſententiam, multis probatam rationibus, quamuis iurium interpretes ſup. hoc uarii fuerint, videlicet an ſimoniacus ſit ipſo iure priuatus necne: ſed vt altius iſta repetam, notandũ eſt, quod ſi iura Decretorum inſpiciamus, dicemus priuationem neceſſariã, in c. preſbyter, ibi priuetur. 2. q. 1. & in Decre. etiã in occulto ſimoniaco ſententia definitiua depoſitionis requirebatur. in c. 2. de confeſſis. & in c. inſinuatum. de ſimo.

Simonia cus ipſo iure beneficio priuatus

7 Sed vt omnia breuiter abſoluam, arbitror dicendum habita iuris noui cõſideratione, ſimoniacum ipſo iure priuatum beneficio, in quo ſimoniam commiſit. tex. eſt in extraua. cum deteſtabile, de ſimo. in communibus, ibi per electiones vero, poſtulationes, confirmationes, prouiſiones, ſeu quaſuis alias diſpoſitiones, quas ſimoniaca cõtigerit labeſieri, viribus omnino careat; in eccleſiis, monaſteriis, dignitatibus, perſonatibus, officiis eccleſiaſticis, & quibuſuis beneficiis, aut aliquo eorum cuiquam ius nullatenus acquiratur; nec inde faciat aliquis fructus ſuos, ſed ad illorum omnium quæ percepit reſtitutionẽ, ſub animæ ſuæ periculo ſit adſtrictus.

8 Idem fuit ſtatutum in concilio Conſtantien. in hæc verba, Electiones autem poſtulationes, confirmationes, & quæuis prouiſiones ſimoniacæ eccleſiarum, monaſteriorum, dignitatum, perſonatuum, officiorum, & beneficiorum eccleſiaſticorum quorumcunque deinceps factæ nullæ ſint ipſo iure; nullumque per illas ius quiquã acquiratur: nec promoti, confirmati, aut prouiſi faciãt fructus ſuos; ſed ad illorum reſtitutionem tãquam inique ablata percipientes teneantur. Statuentes inſuper quod dantes & recipientes ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant; etiã ſi Pontificali, aut Cardinalatus præfulgeant dignitate, &c.

Conuentionalis etiam ipſo iure priuat.

9 Et quamuis extrauag. cum deteſtabile intelligant quidam doct. in ſimonia reali videlicet cũ aliquid datur, vt is ſit priuat' ſecus in ſimonia conuentionali; vt ſcribit Caſſador. in deciſ. 5. de conſt. Sed in concilio Cõſtantiẽ. nil dicitur de datione quo ad priuationem, ſed quo ad excommunicationem ſic, verum ipſo iure annullat prouiſiones, vultque nullum ius acquiri per illas.

10 Ergo ſi fuerit cõuentionalis ſimonia, ſiue realis, collatio facta ipſo iure eſt nulla; reſignatio quoque ſimoniaca tenet in præiudicium reſignantis, etiam ſi clauſula fuerit in ea, non aliter, nec alias, &c. quia is reſignans non eſt vſus cõceſſione iuris. cle. vni. de rerum permu. ideo nec poterit ad ſuum redire beneficiũ, quod ex ſuo delicto amiſit, alioqui delictum non puniretur, vt ſuperius ſcripſi. vide Petr. Pariſ. conſ. 135. Ioannes. in ſi. vol. 4.

Beneficia ſimoniacorũ impetrari poſſũt

11 Ex quo infertur, quod hodie bñficia ſimoniacorũ ipſo iure vacant, & poſſunt impetrari etiam abſq; alia declaratione, quæ fieri poterit poſt impetrationem, per c. cũ ſecũdum leges, de hæreti. in 6. Sed in hoc regno raro ſit declaratio, nam his caſibus, quibus eſt ipſo iure priuatio, poſt habitã collationẽ a papa ſeu ordinario, impetrãtur literæ ſaiſinæ, & nouitatis ſuper poſſeſſorio: vt ſcripſi in conſt. Regiis, tit. de cauſis poſſeſ. beneficior. in 3. tomo commentar.

Simoniaci dicuntur hæretici

12 Præterea quo ad hanc priuationem non ſit differentia inter notorium ſimoniacum, & alium, contra quem probata eſt ſimonia: ſemper enim probata ſimonia priuat ipſo iure, & ſimoniacus eſt excommunicatus, vt ſupra: imo patet ſimoniacos veluti primos & præcipuos hæreticos ab omnibus fidelibus reſpuendos, & ſi commoniti non reſipuerint, ab exteris, id eſt laicis poteſtatibus opprimendos: omnia enim crimina ad comparationem ſimoniacæ hæreſis, quaſi pro nihilo reputantur. cap. ſi 1. q. 7.

Differẽtia inter occultũ & publicum ſimoniacum.

13 Licet hæc differentia quo ad depoſitionem ab officio, quia occultus non deponi-

punitur notorius ſic: c. ad de confeſſis, cap. inſinuatum, de ſimo. etiam ſic differentia quo ad abſolutionem & rehabilitationem quæ facilior eſt in occulto, quam notorio ſimoniaco, in foro conſcientiæ & ab occulto minor, datur taxatio, & compoſitio: vt ſæpius vidi; ſed non ſit differentia quo ad priuationem. [Iſta tamen ſimonia non priuat beneficijs, quibus ſimoniã non commiſit, & quæ habebat ante ſimoniam, ſed eſt opus priuatione, quia in eo, in quo quis deliquit, in eo puniri debet. capit. poſtulaſtis. vbi plene ſcripſi de cler. excommu. & non debet duplici pœna puniri. c. at ſi clerici, in ſi. de iud. & de hoc videtur tex. in capit. ſi compromiſſarius. in ſi. de elect. in 6. Et ideo non valet de his impetratio facta ante priuationem, imo ea poterit reſignare ante priuationem, & interim papa ſuper illis poterit diſpenſare cum eo, vt ea retineat, ſed ſine diſpenſatione illa retinere non poteſt.]

Collatio ſimoniaco facta eſt nulla.

14 Collatio quoq; ſimoniaco facta nulla eſt, nempe eo ipſo quod quis conuenit ſuper beneficio, & committit hoc crimen, eſt excommunicatus, tam per extraua. cũ deteſtabile, quam per conſtitutionem editam in concilio Conſtant. ob id collatio illi facta non valet, cap. poſtulaſti. de cleric. excommunicat. miniſtrãr. Ideoque beneficium illud poteſt impetrari. [Panorm. in cap. cum vniuerſorum. vlt. no. de rerum permuta.]

Fructus reſtituit ſimoniacus.

15 Vltimo ſimoniacus ad reſtitutionem fructuum omnium tenetur, etiam ſi eccleſiæ ſeruierit, quia tamquã fur & latro non eſt ingreſſus per oſtium: vt eſt in Euangel. & alia ſcripſi in additiõ. ad Ioan. Naucleri. in tract. de ſimon. quæ ſunt notanda, veluti parum hactenus diſcuſſa.

16 Et ſic iſta quatuor annullant puram renunciationem, ſaltem quo ad effectũ, vt illi, qui vi, metu, aut dolo reſignauit, ſubueniatur: inæqualitas tamen fructuũ beneficiorum non annullat permutationem vt docent Ioan. Monach. Andr. & alii, in cap. vno de rerum permutat. lib. 6. ſic conſuluit Bertrand. conſ. 311. etiam. in 2. volu. ex prima editio.

Dari quando liceat pro vexatione redimendã.

17 Nota perpetuo, quod non poteſt dari pecunia, vel aliud tẽporale pro beneficio conſequendo, & acquirẽdo, etiam ſi daretur pro vexatione redimenda. c. ad aures, & c. Matthæus. de ſimo. cap. ſignificaſti, de elect. licet redimere vexationem nõ ſit cõtra bonos mores, l. Athletas. in ſi ff. de his qui ſunt notãd. vbi Angel. & Innoc. in d. c. ad aures & Imol. in c. ſuper eo. de tranſact.

18 Pro iure autem quæſito, tuendo, & retinendo licet in ſequentibus caſibus. Primus eſt, quando is qui vult redimere vexationem haberet bonum ius, & certum, ſecus ſi dubium. text. in c. dilectus. 1. de ſimo. c. nullus. 1. q. 1. Panor. in c. cum pridẽ. de pac. & Felin. in d. c. dilectus. 1. de ſimo.

19 Certum ius habere dicitur, ſi a conſultoribus ei conſultum fuerit ius ſuum eſſe præcipuum, l. cum quem, ff. de iudic. illis enim credendũ eſt. l. ſi chorus. ff. de leg. 3.

Potẽtis aut calũniãſi vexationem redimere licet.

20 Secundo quando is, cum quo litigare, eſſet perſona valde potens, contra quam vix, aut nunquam poſſem victoriam obtinere. Panorm. & Felin. in d. c. dilectus, tũc mihi credẽdũ eſt: Ideo melius eſt, vt quicquam vexationis redimẽdæ cauſa recipiã quia potentioribus pares eſſe non poſſumus. l. 3. ff. de aliena. iudi.

21 Idem dicerem, ſi nõ eſſet potens in diuitiis, ſed fauore, aut calumniarũ plenus: tunc etiam eſſet licitum redimere vexationem, etiam dando pecuniam: vel recipiendo, gl. in c. dilectus. 1.

Modicũ pro vexatione dari vel accipi poteſt.

22 Tertio quando modicum daretur, vtpote pro bullis, aut expenſis factis in illis conſequendis, aut pro collatione ab ordinario facta: & tunc etiam poterit dari pecunia collationis. glo. ſing. in c. ſuper hoc. in verb. pecuniæ, de renun. & ibi eã ſequitur Imol. & Fel. in d c. dilectus. 1. de ſimo. quia de modico tunc non curatur. l. ſcio. ff. de reſt. in inte. c. ad quæſtiones de ſimo. quæ tamen glo. videtur dicere contrariũ.

Vexans recipiens de pecuniã peccat.

23 Quarto notandum eſt, quod licet dans pecuniam in caſu permiſſo pro vexatione redimenda non peccet, tamen is qui ſic recipit peccat, & eſt ſimoniacus, & dictã pecuniam reſtituere tenetur. arg. l. & generaliter. §. vlt. ff. de calum. Hoſt. in d. c. dilectus. quem refert & ſequitur Ang. de Clauaſ. in ſua ſumma. in verb. ſimonia. in 2. nu. 10. & ſeq. niſi putet ius ſuum verum & bonum in principio, & poſtea iuſto errore ductus componat; vt doct. no. in c. cum pridem de pactis.

Pro iure tuendo quando liceret quicquam accipere.

24 Quinto pro poſſeſſione acquirenda, & pro iure meo tuendo, liceret etiam dare, & in caſibus præmiſſis, vbi iniuſte a potente quis opprimeretur, & illam facile non poſſet conſequi, alias nõ; vt dicit Inno. in c. ad aures. de ſimo. alioqui ſi ſimpliciter eſſet prouiſum dare pro prouiſione beneficii, fieret fraus legi, quia nunquã daretur

retur pro beneficio, ſed pro poſſeſſione, & ſic nunquam committeretur ſimonia; quod eſt abſurdum: ideo tutius eſt eum vel redimere vexationem, & dare pecuniã, quod hoc facias cum papæ beneplacito: & ſola ſignatura ſufficiet.

Prouiſus de epiſcopatu an beneficia ante adeptã poſſeſſionẽ conferre poſſit.

25 Vidi præterea dubitari, an puiſus de epatu, vel abbatia, aut prioratu, beneficia conferre poſſit, antequam poſſeſſionẽ epiſcopatus, uel alterius prælaturæ fuerit adeptus, aut quis illa conferre, vel interim ad ea præſentare valeat. Et ſuper hoc putarem ſequentes caſus eſſe conſiderandos.

26 Primus, eſt quando epiſcopatus vel abbatia vacat per mortem, vel priuationem: tunc ſimulatq; prouiſum eſt alicui de tali prelatura, poterit prouiſus cõferre beneficia ad prælaturæ collationem pertinentia, c. noſti, c. transmiſſam, de elec. vbi ſtatim poſt cõfirmationem poteſt electus conferre: ergo & prouiſus a papa: quã quidem prouiſio habet vim electionis, & cõfirmationis docto. in c. cum olim, de cauſ. poſſ. Panor. in d. c. noſti, in vlt. no. quia domino licet rem ſuam capere, & illius fructus, teſte Inno. in c. querelam de elect. Refert Panor. in d. c. tranſmiſſam, col. vlt. & in puris incorporalib. ſufficit habere ius. Inn. in c. cum noſtris, col. pen. de conceſſ. præb. refert Bal. in l. fi. col. pen. C. de edic. diui Adria. tollen. probatur in c. ſi tibi abſenti de præb. lib. 6. vnde patronus poterit præſentare antequam ſit miſſus in poſſeſſionem hæreditatis: vt docet Bald. in l. fi. & Roch. Curtius in tracta iuriſpatro. in verb. ipſe vel is, q. 11. vbi etiam ait ſufficere inſtitutionẽ ad hoc, vt quis habeat plenum ius, licet nõ apprehenderit poſſeſſionem. cap. ſuper his, de accuſa. Panor. in c. quod autem, in oppoſ. contra text. de iurepatron.

Nouus epſ vel abbas an beneficia & quã conferat.

27 Secundus caſus eſt, cum epiſcopatus vel abbatia vacat per reſignationem qualemcumq;: non poterit nouus epiſcopus vel abbas conferre, donec poſſeſſionẽ acceperit, alias eſſet priuare poſſeſſorem ſua poſſeſſione: quod non licet, etiam ſi iniuſte poſſideret. l. eum qui, de præb. in 6. ca. placuit, 16. q 6. auaritiæ, de elect. in 6. ca. licet epiſcopus, de præb eod. Aufr in deciſ. Tholoſ. q. 433. in fi gl. in verb. promotus, §. cenſuit, de elect. in pragma.

Poſſeſſor epiſcopatus con-

28 Euidentius probatur, nam quamdiu quis ſuſtinetur in officio admniſtrare poteſt, & conferre: c. ſi. 8. q 4. cap. ad probandum, de re iud. l. Barbarius, de offi prætoris vnde excommunicatus toleratus põt conferre, & præſentare, teſte Innoc. in c. ſi vere, in fi. de ſent. excommunic. & Panor. in d. c. ad probandũ, col. 3. & is qui eſt in poſſeſſione pſentandi iure præſentat, licet vere ius patronatus ad alium ſpectet; c. conſultationibus, de iure patron.

fert ante ſucceſſoris aduẽtũ.

29 Facit deciſio Iuriſconſul. dicentis, meminiſſe oportebit, uſque in aduentum ſucceſſoris, omnia debere proconſulem agere, cum ſit vnus proconſulatus: & vtilitas prouinciæ exigat eſſe aliquem per quem negotia ſua prouinciales, explicent. l. meminiſſe. ff. de offic. proconſul. Ita quoque decebit prælatum reſignãtem adminiſtrare, donec alter nouus ueniat tractaturus negotia eccleſiæ.

Proconſul ante ſucceſſoris aduẽtũ adminiſtrat.

30 Confirmatur per Imperatorem his uerbis, Non eſt poſſibile, neq; portabile omnino ſine iudice relinqui prouinciam, §. fin. in authen. de adminiſtra colla. 7. Sic non decet eccleſiam Dei prælatis manere deſtitutam, & capite: ne interim gregem Dominicum lupus rapax inuadat. cap. ne pro defectu, de electio. Quemadmodum etiam præfectus Aegypti non prius deponebat imperium, quam ſucceſſor eſſet Alexandriam ingreſſus, licet in prouinciam venerit. l. vna. ff. de offic. præfect. Auguſtal.

Antiquus abbas confert ante ſibi i̾timatas bullas.

31 Tertius caſus eſt, Quod reſignans poterit cõferre donec bullæ prouiſionis fuerint eidem intimatæ, nouuſque prælatus fidelitatem, ſi quam debet Regi, præſtiterit, & poſſeſſionem acceperit extrauag. iniunctę, de elect. in communibus quo loco prohibet papa, nequis ante receptionem literarum, adminiſtrationem bonorũ accipiat, & ſub verbo bonorũ beneficia cõprehenduntur, c. 1. de præb. ſcripſi in l bonorum. 1. ff. de verbor. ſignific. interdicitque papa in d. extrauag. ne qui recipiant iſtos prouiſos ſine literis: alias recipiẽtes canonici uel alii ſuſpenſi ſunt a perceptione beneficiorum, donec gratiã habuerint a papa: præterea quod geſtum eſt ante literarum receptionem eſt irritum, & ſic omnes beneficiorum collationes: vt ibi ſcribitur.

Præſens accindens ante ſucceſſoris notitiã cognoſcit.

32 Præterea ſi præſes prouinciæ manumiſerit, uel tutorem dederit, priuſq̃ agnouerit ſucceſſorem adueniſſe, erunt & hæc rata. l. ſi forte. ff. de off præſid. ita quicq̃d prælatus reſignans egerit, firmum, & ratũ habebitur, vſq; ad aduentum ſucceſſoris: & quo-

quouſque bullæ fuerint ei oſtenſæ.

33 Accedit quod iudex poteſt exercere iuriſdictionē quatenus venerit ſucceſſor, etiam vltra tempus officii, l. meminiſſe, ff. de off. præſid & illius temporis ſolita ſtipendia conſequetur d §. 6. in authen. de admi. colla. 7. approbat Ludouic. Rom. ſin gul. 390 lex meminiſſe. Sic dicendum videtur in prælato, qui licet cōſtituerit procuratores ad reſignandum, tamen potuit papa non admittere, vel eum, in cuius fauorem reſignatum fuerat, multis modis repellere.

Collatio vicarij reuocati valet.

34 Item valet collatio facta per vicariū Abbatis, vel epiſcopi, ante ſcientiam reuocationis, per d. l. ſi forte, decidit Roma. ſing. 57. fuit quæſtio Romæ, & ſingul. 566 quod l. ſi forte habet locum in beneficijs, allegat gloſ. in l. Tribunus. ff. de teſt. mil. Iaſ. in l. more maiorum, num. 8. ff. de iuriſ. omn. iud.

Geſta p legatum reuocato valēt.

35 Conſuluit etiam Calderin. conſil. 4. de offic. legati, quod valent geſta per legatum a papa in publico conſiſtorio ante notitiam reuocationis. per c. audita, vbi doc. de reſt. ſpoliat. c. 1. verſic. ex parte, de conceſſ. præbend. lib. 6.

Poteſtas cōferendi nō auffertur ante notitiam.

36 Ad hæc ſi papa mandet epiſcopo, vt alicui prouideat, inhibendo ne alii conferat: non tamē ei tollitur poteſtas alii cōferēdi ante notificatū ſibi tale mandatum, c. dilectus, 2. de præb. c. tibi, & c. duob⁹, de reſcrip. in 6 c. ſi capitulo, de conceſſ. præb. eodem. multo minus in reuocatione tacita cenſebitur reuocata poteſtas a prælato antiquo, prouidendo, ſ. alteri, niſi quoque fuerint illi notificatæ bullæ & literæ prouiſionis: alioqui fruſtra eſſet inuenta mandatorum præſentatio.

Ignorantia reuocationis pręſumitur.

37 Et in dubio præſumitur reuocationis ignorantia, l. verius, ff. de probatio. regul. præſumitur, de regul. iur. in 6. Fel. in c. cæterū, col. 8. verſ. valet proceſſus, de reſcr. & Rota deciſ. 459. circa tertium dubium, in not. [ſub titul. de conceſſio. præbend. deciſ. 21.] & in additionib. ad Roma. d. ſingular. 56.

38 Item valet ſnīa a iudicibus reuocatis lata ante notitiam reuocationis. c. audita, de reſtit. ſpoliat. vbi Panor. & alii. Bal. in l. 1. in fin. C. vt lite penden. ac in l. mandatum, col. 5. n. 17. & ſeq. manda. Fel. abūde in d. cap. cæterum.

Prouiſus certioratus

39 Quinimo licet prouiſus per papam recte fuerit certioratus de ſua prouiſione, non tamen ei licebit adminiſtrare quicquā de bonis prælaturæ, niſi prius habuerit literas Apoſtolicas hoc probat c. ſuper eo 2. in fi. ibi. contigerit literas recepiſſe, de appella. Panor. in c. qualiter, not. 1. de elect. vbi refert ſe feciſſe hoc obſeruari. nā quidam prouiſus curię Rom. valebat poſt prouiſionem conſtituere vicarium: dixi hoc facere non potuiſſe antequam receperit bullas, quæ non ſunt de ſubſtantia prouiſionis, ſed probationis: vt per doct. in proœm. ſexti. & in rubric. de cōſtit. ſcripſi in 5 primo, in verb. literas, de manda. Apoſtolicis, in Concordat.

non pōt conferre nec vicarium cōſtituere.

40 Itidem quo ad reſignantem non ſufficit, quod ipſe ſciat literas Romæ eſſe expeditas, niſi fuerint eiū ei intimatæ & præſentatæ: nam debet eſſe ei notum vt reſignanti, ſicut diximus notum iudici, vt iudici. l. hæc autem. §. non defendi ff. quib. ex cauſam poſſeſſ. eat. Bar. in l. multū, circa fi. de conditionib. & demonſtra. Cardi. in clem. quia contingit, in 3. oppoſ. de religioſ. domib. poteſt. n. aliquid eſſe notoriū, nec tamen iudici notum, c. de manifeſta. in fi. 2. q 1. ſi duobus, de appella. cōſulit Dec. conſ. 295. in cauſſa, col. 2. nu. 5.

Reſignati bullę intimari dēt.

41 Ad hæc licet pars ſciat reſignationē admiſſam, neſcit tamē an pars acceptauerit, vel an uti uelit literis, & prouiſione ſibi facta: ideo quouſque fuerit ei intimatū poterit recipere fructus, & alia facere tanquam verus prælatus: vt docet Philipp. Franc. in c. vt noſtrum, verſ. hoc tū, col. 4. de appellat. vbi ēt dicit ualere ſententiam iudicis reuocati, antequā aliquis intimauerit ei literas reuocatorias; quia prius ſcire non præſumitur, an pars illis uti uelit.

42 Imo reuocatio vr habere tacitam cōditionem, nempe ſi fuerit intimata, arg. l. qui abſenti, ff. de acquir. poſſeſſ. ubi qui abſenti ſeruo ſcribit, ut in libertate moretur, non eam mentem habet, ut ſtatim uelit ſerui poſſeſſionem dimittere, ſed magis deſtinationem ſuam in id tempus conferre, quo ſeruus certior factus erit. Decius conſilio 295. in cauſſa, col. penult.

43 Non me mouet, ꝙ per reſignationem quis ſit priuatus & poſſeſſione, & iure, id eſt titulo, c. inter, iuncta gloſſ. de præb. c. uno, ubi doct. de rerū permutat. in 6. quia hoc intelligitur de poſſeſſione iuris, quā perdit reſignans, teſte Innocēt. in c. quod in dubiis, de rerum permuta. ſecus in poſſeſſione naturali, cui pōt incumbere, donec ſciuerit præfatam reſignationem admiſſam: imo ſi iſta poſſeſſione, quam poſt

Reſignās qū iure & poſſeſſione ſit priuatus

reſignationem, habet, ſpoliaretur, veniret reſtituendus: vt docet idem Innocen. in c. ſuper hoc, de renunc. Rota. deciſ. 158. licet reus, in no. ſub titul. de renũcia. deciſ. 1. & ſic interim & præſentare licebit, & conferre. [Facit quod dicit gl. in verbo vacantium, in extra. ſuſceptione ſede vacante, in extra. communibus, vbi dicitur in ceſſione, depoſitione & alijs, licet perdatur ius, nõ tamen ipſa poſſeſſio naturalis, niſi per ſententiam declaretur vel habeatur pro derelicto, facto vel uerbo.]

Indultũ Cardinalis an extendatur ad episcopatũ de nouo acquiſitum.

44 Quartus caſus. Cardinalis habens indultum à Papa, vt nullus poſſit conferre bñficia ad ſuam collationẽ ſpectantia, non poterit vti illo indulto in beneficijs epatus, cuius non accepit poſſeſſionẽ: ideoq; Papa legatus interim, vel alius poterit conferre beneficia ad epiſcopatum ſpectãtia ante poſſeſſionis adeptionem: vt conſuluit de Ripa lib. 2. de reſcript. c. 31. quæritur, allegans Dinum in reg. 1. de regul. iur. in 6. & Archidiaco. in c. eum qui, de præb. eod. & Ancha. in regul. ſine poſſeſſione de reg. iur. eo. quia prælatus debet accipere poſſeſſionem antequam adminiſtret, & ante adeptam poſſeſſionem conferre non debet in præiudicium illius, qui eſt in poſſeſſione prælaturæ. Innocent. in c. in literis, de reſtitut. ſpoliator. Panor. in c. tranſmiſſum, per c. licet epiſcopus, de præbend. in 6.

45 Ita quoque ſi Cardinalis reſignauerit, vti poterit ſuo indulto in beneficijs vacantibus, quouſque bullæ Abbatiarum vel Epiſcopatuũ quos reſignauit, ſibi fuerint intimatæ; & reſignatarius in poſſeſſionem miſſus epiſcopatus vel abbatiæ de nouo collatæ.

Conſuetudo vt quis poſſeſſionẽ ante adminiſtrationẽ accipiat valet.

46 Quintus caſus eſt, vbi conſuetudo viget, vt quis poſſeſſionem accipiat, anteq̃ adminiſtret, tunc non licebit conferre, vel alia facere ante poſſeſſionem adeptam, ſi quidem valet talis conſuetudo. Panorm. & alii in c. tranſmiſſam, de elect. col. 3. per cap. ad hæc, & c. vt noſtrum, de officio Archid. alioqui fruſtra inducta eſſet inſtallatio, & in poſſeſſionem miſſio ſi non obſeruaretur: c. ſi quis ordinatus, cum ſeq 92. diſt. gloſ. in ver. promotus, in 5. cenſuit, c. licet, de elect. in pragmatic. probanda tamen hæc eſſet, niſi ſit notoria, Iuã. de Selua in tracta. de benefic. in 2. parte, q. 15. Franciſc. Marc. in deciſ. Delph. q. 49. in 2. parte deciſ.

Adminiſtratione durãte tẽporaliũ rerũ epiſcopatus an Epiſcop' cõferre poſſit.

47 Sextus caſus, licet Regaliorũ iure noſter Rex per delegatos & cõmiſſarios adminiſtret pendente vacatione temporalia, tamen adhuc poterit reſignans conferre beneficia, antequã reſignatarius adept' ſit poſſeſſionem. Quia licet remota ſit a reſignante adminiſtratio temporalium, non tñ ſpiritualium: igitur is antiquus prælatus, cum ſit in illa iuſta poſſeſſione, quouſque venerit ſucceſſor, poterit conferre, & præſentare, per c. cõſultationibus, de iurepatro. docet Io. de Selua. in trac. de benefic. in 2. parte, d q. 15.

Conſuetudo regni vt epiſcop' ante fidelitatẽ factã nõ adminiſtret.

48 Veruntamen licet in temporalibus lõga regni conſuetudine ſeruetur quòd prælatus non adminiſtret ante receptam poſſeſſionem, & factam Regi fidelitatem, & præſtitum iuramentum, quandoquidem ea ſunt in manu Regis, ſecus tamen in ſpiritualibus: nam ſtatim atque fuit collatus Epiſcopatus, ſpiritualia omnia ſuſcipiũtur à papa, & ſic ab eo tempore, quo prouiſus ſuſcepit literas, poterit conferre, niſi cum vacaret per reſignationem: quia tunc in præiudicium reſignãtis exiſtentis in poſſeſſionem, non poterit nouus prælatus cõferre, donec adeptus ſit poſſeſſionem ſuæ eccleſiæ, & literas ſuæ prouiſionis receperit, ſecundũ d. Extrauagan. Iniunctæ. ergo ſimulatque receptæ ſunt literæ, vel alicui eſt prouiſum, dum nullus alius ſit in poſſeſſione epiſcopatus, poterit epiſcopus cõferre: Nẽpe hoc eſt fauorabile eccleſijs, vt earũ euitetur diſpẽdioſa vacatio. c. quam ſit, de elect. in 6. Qui fauor ceſſat in rebus, quæ iam habent commiſſarium & delegatum à Rege, qui interim adminiſtret. Ergo poterit eps per mortẽ prouiſus ſtatim atque nouerit ſuam prouiſionem cõferre, vel præſentare: quia tunc nulli ſit præiudicium, & ſuccurritur eccleſiæ vacanti: qđ maximè eſt attendendum, c. ſi Apoſtolica, de præb. in 6. Item ſuper ſimoniam nullus præter papam diſpenſare poteſt. c. nobis de ſimo. vbi plene doct.

Ratione perſonæ & rei vitiatur reſignatio.

Vltra † ſupradicta aduertendũ eſt, quo etiam renunciatio ex tribus maximè illegitima redarguitur. Primo ratione perſonæ renunciantis, vtpote quia minor eſt, qui non poteſt reſignare, cap. 2. de ætate & qualit. Bened. in c. Raintitius, in verb. adiectæ, nu. 62. de teſtam. Si tamen renunciauerit, tenet ceſſio, glo. & doct. in ca. ex parte, de reſti. ſpolia. Sed ſi læſus fuerit do

lo

lo aduerſariorum,reſtituetur.

2 Nam quamuis reputetur maior in be neficialibus.capit.fin.de iudic.in 6. adhuc tamen reſtituitur is,qui maior reputatur, per gloſſ. & doct.in l.vna. C.ſi de momen ta. poſſeſſ. fuer. appella. quam doctor. ibi probant, & Alexand. conſil.80. in cauſſa, colum.j. in 7.vol, & iſta eſt communis cõ cluſio, ſecundum quam fuit iudicatum Burdegal. vt refert Boer. in deciſ.Burdegalen. q.350. minor quatuordecim annorum: licet multi teneant contra,quos ibidem ipſe refert.

Areſtũ.

3 Sed ego concluderem minorem reſtituendum, ſi cauſſæ cognitio in hac renunciatione vel actu non interuenerit: quia ſi ne curatore ipſe non debet quicquam attentare,cap fi.de iudic.in 6. cum non habeat plenã adminiſtrationem,c.2. de ætate & quali.ideo ſimpliciter admiſſam reſignationem minoris dicerem non valere quo ad effectum,ſed poſſe reſtitui.

Minor reſignãs an poſſit & à quo reſtitui.

4 Verum ſi cauſſæ cognitio coram ſuperiore interuenerit; & expediens fuiſſe pupillo dictum fuerit, tunc reſignatio valebit: nec minor reſtitui poterit: quia deceptus non cenſetur: & ita videtur concludere Nic. Milius in Repertorio,in verbo minor 14. annis.non n.videtur minor circumſcriptus, ſi fuerit vſus iure communi.l.ſi.C.de in integr.reſti.

5 Ideo ſi cum plura beneficia haberet, vno ſe exonerauerit, nequaquam videtur deceptus: vt concludit d.Probus in rubr. de renunc. col.2. in addit.ad Io.Monach. ſiquidẽ onus eſt intolerabile ſeruire duabus eccleſijs patrochialibus, cũ ſit ars artiũ regimen animarum.c. cum ſit,de ætate & qualit.[niſi ex vno viuere non poſſet. vt ſcripſi in l.ait prætor.ff de minor.]

6 Et hanc reſtitutionem concedet papa: nã ſoluere poteſt,qui & ligauit l.ſi puellæ. ff.de ſponſal.vel eius legatus:tamen ordinarius ſine alia impetratione poterit dictã renunciationem infringere cum cauſæ cognitione: quia ipſe ordinarius inſtituit,& deſtituit,c.cum ex iuncto,de Hæretic.vel agent. poſſeſſorio, vt ſupra dixi, & non obſtante reſignatione manutenebitur in poſſeſſione.

7 Furioſus quoq; demens, vel amens reſignare non poſſunt, quia conſenſum non habent, niſi fortè dilucida haberẽt interualla.c.quãuis. 7.q.1.l.ti. C.de cura.furio. l.furioſum.C.qui teſta.facere poſſunt. l.in negotijs.vbi Dec.ff.de reg.iuris.

Furioſ' reſignare non poteſt.

8 Sed aliquando papa concedit ali cui facultatem reſignandi ſua beneficia, quæ non poterat reſignare,vt forte quia erant reſeruata,vel alias affecta: & tunc Papa cõcedit, ēt vt is coram ordinario poſſit reſignare ſimpliciter, ſeu ex cauſſa permutationis,in qua conceſſione non eſt opus facere mentionem, quod reſignans patiatur defectum natalium aut alias obſtanc.quia papa non difficilius conceſſiſſet,ſi hoc fuiſſet expreſſum: atq; ſatis papa videtur certificatus,dicendo quæcunque beneficia obtines, aut in futurum obtinebis, permittimus reſignare.

Defect' natalũ nõ exprimatur in bulla quia reſignare conceditur.

9 Imò ſi contingeret in ſupplicatione hos defectus exprimi, nec tamen debent in bulla conceſſionis inſeri:nam quid impediret,ne daretur facultas reſignãdi,quæ tam exiguam continet gratiam:nõ tamen vitiabitur bulla ex hac expreſſione.

10 Secundo ratione perſonæ in cuius manibus fit reſignatio,irritabitur: vt ſi fiat in manibus laici. cap. admonet,c.& quod in dubijs. de renunc. vel ſi fiat in manu Abbatis, vel alterius inferioris ab Epiſcopo, qui renunciationem permutationis cauſſa admittere non poteſt: c quæſitum, de rerum permut.Io.Monach.in rub.de renunc.ia in 6.[Item ſi Epiſcopus ſit excommunicatus,vel ſuſpenſus. ipſe non poterit cõferre. c cum inter. de excep. Archid. in c. nullus.63.diſt.c.cum dilectus de conſuet. idem dicendum eſt ratione perſonæ eius, cũ quo fit permutatio,quia eſt laicus, vel excommunicatus, c.cum adeo,de reſcrip. cap.ex literis.de tranſac. c.poſtulaſtis, de cleric.excommu.mi.vel alias inhabilis.vt ſcripſi in tract.de pacific,poſſe.in l.limita. & in titu. de excommun. non vitand. in concord.]

Laicus reſignationem non recipit.

11 Tertio ratione rei iudicatur inualida renunciatio: vt ſi Epiſcopatus reſignetur coram alio, quàm coram papa.c.inter, & c.quanto,de transla.Epiſcopi.

Epiſcopatus corã papa eſt reſignãdus.

12 Vel ſi quis renunciet iuri ſanguinis, ex re eam renunciationem illegitimã cognoſcemus. Lius agnationis.ff.de pactis.l. iura ſanguinis,de regu.iu.hoc docet Ang. Claual.in verb.renunciatio.

13 Item ſi ille cui prouiſum eſt per conſiſtorium de monaſterio,vel eccleſia, literis non confectis cedat,vel moriatur, ex eius perſona de nouo per obitum, ſiue per ceſſionem expedientur bullæ, quia per prouiſionem factam per papam in conſiſtorio quæſitum eſt ius plenum.

Literis non cõfectis ius acquiratur ius.

14 Secus ſi in alijs prouiſionibus non cõſiſtorialibus: vt ſi quis reſignet, aut moriatur literis nõ cõfectis, nõ datur noua vacatio: ſed ad primum redimus vacandi modum: vt dicunt pragmatici Romani.

Liberè fiat reſignatio.

15 Ad hæc reſignatio libere fieri dēt, & pure, i. ſine pactione, conditione, vel modo, c. ex parte 1. de off. delega. c. cum pridem, de pac. cap cum vniuerſorum, de rerum permut.

Vicari⁹ an reſignationes recipere poſſit.

16 Non valet quoque reſignatio facta in manibus vicarij, niſi ſpecialem habeat poteſtatem ad recipiendum reſignationes. Rota deciſi. 43. nota quod vicarius [ſub titul. de renuncia. deciſio. 1.] & 218. nota quòd in antiq. [ſub titul. de renunciat. deciſ. 5.] Aegi. deciſ. 94. vicarius, & cõſuluit Calder. conſ. 3. in rub. de renunci. hoc plene Staphi. probat in trac de literis gratię, de varijs modis vacatio. verſic. hinc quartò dicitur. Et dixi ſuperius in materia vicario Epiſcop. in 1. parte.

Scriptura in reſignatione neceſſaria, et ſubſcriptio.

17 Item accedere debet ſcriptura in reſignatione tex. in c. ſicut vit, in fi. ibi petierit, vt ab epiſcopi honore debeat vacare, eo petitionem ſcripto dante concedendũ eſt, aliter id facere non valemus. 7. q. 1. & ibi Archid. facit tex. & ibi glo. in c. Cõſaldus, 17. q. 2. ne poſtea factum reuocetur in dubium. & ſi voluerit poſtea reſignans beneficium repetere propria ſcriptura incipiat ei obuiare. c. ſaluberrimum, 1. quæſtione ſeptima.

18 Ideo ſolent ſubſcribere reſignantes, & teſtes procuratorio cõſtituto ad reſignãdũ, propter vitandas etiam falſitates, quę frequenter in his committi ſolēt: & ſic eſt caſus ſpecialis in quo ſcriptura requiritur vltra numeratos per gl. in c. 1. de cenſibus lib. 6. Alias quomodo ſubſcribere illi poſſent niſi ſcriptura interueniret? quod lege Regia cõfirmatur in tit. De *Las reforma tiõ des prouiſions des benefices*, in cõſt. Reg. art. 3, quamuis Collect. in c. 2. in fi. de rer. permuta. contrarium dicat.

Reſignãs ſi iterũ ei reſignetur an dēat vltimus ſedere, & pro ingreſſu ſoluere.

19 Quid ſi reſignauerim præbendam, & canonicatum in fauorē alicuius forte preſſus infirmitate, qui demum eandem mihi recõualeſcēti reſignauerit, an ego vltim⁹ in choro & c. ſedere dēam, aut pro ingreſſu tanquã oĩno nouus quid ſoluere? D Probus in rub. de renun. in additio. ad Io. Monach. docet iſtũ teneri ſoluere ingreſſum ac nouiſſimo recipiendum eſſe loco: quæ ſentētia de ſtricto iure procederet, ꝑ tex. in c. quoniam, de ſimo, tamen ex benignitate conſuluit contrarium Paul. Pariſ. rõſi. 93. Michael in 4. volum. non. n. videtur amiſiſſe poſſeſſionem, qui ſemper eam tenuit, & ſic ſtatim redijt. l. quod calore. ff. de regulis iuris. l. penult. de diuort. & vide quæ ſcripſi infertus in reg. de publican. reſignat. gloſ. 18.

Renunciãs liti an renũciet titulo.

20 Inſuper renunciatio eſt ſtricti iuris, & ſtrictè interpretanea: vnde qui renũciat liti & cauſſæ, non renunciat titulo beneficij, c. quia circa, de conſanguinic. l. tres fratres, ff. de pactis, l. poſtquàm liti. C. eodē, & hoc docet Calder. conſi. 5. an habens, in ſi rub. de præb. ideo renunciatio benefic. non inducitur, niſi expreſsè agatur, c. ſanè cum gl. pen. de renunc. Dec. conſi. 55 2. plene, col. 1. & niſi in caſibus à iure expreſsis. c. ex ore, in fi. de his quæ ſiũt à maior. parte c. dixi in tract. nominar, q. 1. & ſuperius in tacita renunciatione.

Iuuari non põt titulo cedentis liti.

21 Etſic quamuis partes inter ſe conueniant, vt altera conſentiat ſententiæ poſſeſſoriæ, per hoc altera pars non pòterit ſę iuuare titulo illius, qui conſenſit: niſi ille conſentiens ſententiæ reſignauerit quoque ius ſuũ coram ordinario, vel Papa, & alteri parti fuerit collatum.

22 Quamobrem vt tutius negotium per agatur, ſolēt conuenire partes, quod altera cõſentiet ſentētiæ ferendæ coram iudice laico, vel eccleſiaſtico: & ꝙ dabit procuratorium ad reſignandum coram poteſtatem habente, & facta collatione iuuari reſignatarius poterit iure illius reſignantis.

Reſignatio retētis fructibus non valet.

23 Ad hæc ſi quis reſignauerit beneficiũ retentis ſibi fructibus pro penſione, nõ valet reſignatio: nam decet quòd ipſe qui altari ſeruit, de altari viuat. capit cum ſecundum, de præbend. tum quia venit cõntra conſtitutiones, & iura regni, quæ prohibent vltra tertiam partem reſeruare, vt ſcripſi in tracta. de pacificat. poſſeſſor. in 18. amplia.

24 Vnde cum quidam Matiſconen. pręfato modo reſignaſſet in fauorem Vincentij Flanuert: & demũ eo mortuo ordinarius contuliſſet Bartholomęo magni: poſſeſſioq; per iudicem Matiſconen. fuiſſet adiudicata, d. Flãuert. curia perperam & malè fuiſſe iudicatum pronũciauit, & poſſeſſionem dicto magni per mortē prouiſo adiudicauit, anno 1512. die 5. Martij.

Areſtũ.

25 Verùm alia forte cauſa mouit Senatum: quia propter impulitam penſionem non ſolet vitiari tota bulla. c. ſi eo tempore, de reſcript. in 6. tacit, l. 1. C. ne rei do-

mi.ibi, cingulo, iu quo obrepſerant fraudulenter.

Clauſula uocatis uocandis non debet poni poſt rē iudicatam.

26 Item ſi poſtquam aliquis obtinuerit ſententiam ſuper beneficio, quæ tranſierit in rem iudicatam, reſignet in fauorē tertii ante poſſeſſionem adeptam: non apponetur in bulla, uocatis uocandis, cum iam aduerſarius fuerit uocatus. & ſuccubuerit: conſtatque illum eſſe detentorem illicitum, ideo non eſt opus ulterius cognoſcere: ſed apponetur clauſ. Amoto dicto N. & quolibet, alio illicito detentore, de qua clauſula ſcripſi in forma literarū executorial. in Concorda. & in bulla nouæ prouiſionis ſupra.

Clauſula parito iudicato quā nō ſit neceſſaria.

27 Si vero ſuccumbenti reſignaretur, qui prius poſſidebat: tunc non fiet executio, ſi quidem ipſe eſt in poſſeſſione, & contra ſe ipſum ageret, ſed fiet ſimpliciter prouiſio: nec debet inſeri clauſula, parito iudicato quæ ſolet regulariter in eorum prouiſione poni, contra quos ſententia lata fuit: ſed hoc eſt ſpeciale ui reſignationis ſibi factæ, nec eſt opus traditione ei, qui iam illam habet. §. venditæ, de rerum diuiſ. in inſtitut.

Regnantis bñficium & morientis ante 20. dies dicitur vacare per mortem.

Item ſi quis infirmitate preſſus reſignauerit ſuum beneficium, niſi ſuperuixerit per 20. dies, beneficium uacare cenſetur per mortem, & nō per reſignationē; quod ſtatuitur in regul. Cancel. 18 & quia illa regula eſt de ſeruatis in Francia, licet belle ſatis illuſtrata cōmentariis per Gomeſ. non uerebor tamen quotidiana mea ſcholia ſubiūgere: & quæ dudum ex vſu forenſi collegi, breuiter depromere: quod ut dilucidus peragamus, tex. inſeramus.

Regula de infirmis beneficia reſignantibus.

Item voluit quod ſi quis in infirmitate conſtitutus, reſignauerit aliquod beneficium, dimiſerit, aut illius commendæ ceſſerit, ſeu ipſius beneficii vnionis diſſolutioni conſenſerit, etiam vigore ſupplicationis dum eſſet ſanus ſignatæ, poſtea infra 20. dies, a die per ipſum reſignantem præſtanti conſenſu computandos, de ipſa infirmitate deceſſerit, ac ipſum beneficium quauis auctoritate conferatur per reſignationem ſic factam, collatio huiuſmodi nulla ſit: ipſūque beneficium nihilominus per obitum cenſeatur uacare.

GLOSSA PRIMA.

Abbatiſſa moriens intra 20. dies poſt factā reſignationem cōprehenditur hac regula.

ISta regula eſt a Iulio III. Pōtifice maximo nuperrime ſicut vides aucta: quamobrē ad verbū tranſcribendā duxit ſingulis eius uerbis congruam interpretationem ſubnectendo: ut dicit Iuriſconſul. in l. item ueniunt, uel aptanda. ff. de petit. hæred. Primo hoc uerbum ſi quis, in hac regula poſitum, tam maſculos quam fœminas complectitur, l. j. ubi abunde ſcripſi. ff. de verb. ſign. gl. in c. generali, de elect. in 6. unde ſi mulier valetudine aduerſa detenta reſignet, & intra 20. dies moriatur, uacat officium, Abbatia, vel prioratus monialis per obitum: tum quod eadem ſit ratio in mulieribus, quæ in iuris: tum etiam quod uerba conueniant. & ſic diſpoſitio. l. 4. §. toties. ff. de damno infecto: Ad hæc quod lex ſit generalis tam viris, quam mulieribus, text. in l. leges uniuerſales. C. de legibus

2 Ratio cur hæc regula introducta ſit, eſt, ut uidelicet fraudes volentium de beneficiis teſtari, uitentur; nam ante regulā iſtam in agone mortis exiſtentes reſignabant, & ſic erat quodāmodo teſtm̄ in beneficiis, necnō ſucceſſio quæ tñ in his maxime prohibetur, etiam ratione cōſanguinitatis, c. 1. de præb. nā quæ Dei ſunt, ab hoīe dari non pñt. c. pleriq; 8. q. præterea tendit hoc in maximum præiudicium expectantium mandatorium, nominatorum, ac ordinatiorum, ergo reſtringēdum etiam quia a conſilio hæc reſignatio reprobata: ut ſtatim in gl. ſeq. dicetur.

Papa nō continetur hac regula. Cardinales.

3 Quinetiam in papa reſignante habere locum hanc regulam noluit Gomeſ. in commentarii huius regulæ quæſt. 1. quod putarem uerum quo ad prohibitionem: ne ſucceſſorem in confinio mortis ſibi cōſtituere, uel eligere debeat; ſed quo ad alia vix comprehenderetur, ſicut nec Imperator quod tanquam rarum amplius non diſcutio.

4 Sed in Cardinalibus reſignantibus aliquod beneficium fateor habere locum, cum in generali diſpoſitione concernente

te animæ ſalutem, & bonum publicum, Cardinales comprehendantur, maxime quando fraus appareret, quæ procul ab ip ſis eſſe debet. Gemi. i c. ſi ppter. de reſc. i 6.

In ſpati buſq; ab batijs & cedit hac regula.

5 Et Gomeſ. hic, & in proœm. regn. Cã cel. dicit hanc regulam ſeruari in Epiſco patibus, & abbatiis, & prioratibus electiuis; quorum nominatio in hoc regno ad Regem ſpectat. ſcripſi in §. 1. in uerb. diſpendioſæ, de regia ad præfat. nominar, fa ci. in concorda. [Etiam conſului haberelo cũ in collationibus facti a imperatore ſi ipſe iterum conferri velit alteri, quia hoc facit auctoritate huius conſtitutionis quæ nullam facit primam collationem. & quia eſt generalis, ab eoq. edita, qui põt, oẽs ligare; utpote a papa, c. 1. de cõſt. c. fun damenta. de elect in 6. & hoc eſt fauorabi le Imperatori, ſi uelit iterum conferre; iõ reſidet in ſua poteſtate an uelit alteri conferre, quod poterit. Alia adduxi in d. conſ. quæ hic omittam.]

Familiares Cardinaliũ hic non excipiũt.

6 Inſuper Gomeſ. hic fruſtra quærit, an habeat locum in familiaribus Cardinaliũ reſignantibus; quia licet facta ſit reſignatio cũ conſenſu illius Cardinalis, & ſic iu re expedita ſit, tamẽ ſi moriatur reſignans intra uiginti dies, uacabit, per mortẽ, non per reſignationẽ, quãdoquidẽ hic nullus excipitur, & cũ Cardinales comprehẽdãtur, multo magis, & illorum familiares.

7 Si uero poſtea reſignans moriatur, ua lebit prouiſio per mortem, ſed cũ cor ſenſu domini ſuo Cardinalis, alias non, per aliam regulam Cancell. quamobrem non poſſum ſatis admirari uanam in hac re di ſputationem Gomeſ. & quæ parum huic regulæ conferat.

In infirmitate conſtitutus.

GLOSSA SECVNDA

Reſignatio proxima morti reprobat.

AVdit quid diuus ſcribat Hilarius Papa de his reſignantibus in his uerbis Plerique ſacerdotes in mortis confinio conſtituti, in locum ſuum feruntur alios deſignatis nominibus abrogare; vt ſcilicet non legitima expectetur electio, ſed defuncti gratificatio pro populi habeatur aſſenſu: quod quam graue ſit æſtimate Ab uniuerſis acclamatũ eſt, hæc præſumptio numquam fiat. Quæ Dei ſunt, ab homine dari non poſſunt. c. pleriq. octaua quæſtio ne prima. Itaq. cum hæc renunciatio pro xima morti ſit, reprobatur; nondum tamen ante iſtam regulam declaratum fuerat tempus, ideo ſtatuit hic uiginti dies in confinio mortis dici.

Requiſita hac regula primo infirmitas.

2 Imprimis in hoc tex. pmittendã ſunt requiſita, ut locum habeat iſta regula. Primo enim requiritur, ꝙ aliquis ſit in infir mitate conſtitutus, ibi, conſtitutus; ergo ſi eſſet ſanus reſignationis tempore, licet poſtea fato quodam moriatur intra uiginti dies, nec tamen habebit locum hæc regula; quia reſignans non eſt in infirmitate conſtitutus. facit c. de his. de ſepult. ubi ſi conſtitutus in infirmitate donet monaſterio, parrochialis eccleſia canonicam portionem habere debet; ſecus ſi ſanus donauerit, ut ibi niſi præſtiterit conſenſum reſignation. poſt infirmitatem; ut declarauit papa Paulus in ſi. regulam ſuarum, in 2. regula.

Conſenſus reſignationis tm̃ valet quantũ reſignatio.

3 Quia paria ſunt reſignare, uel præſtare conſenſum reſignationi. doct: in clem. una, de renuncia. unde ſi quis ſanus reſignet, & poſt datam ſupplicationis in infir mitatem incidens conſentiat. niſi uixerit dies uiginti connumerandos a die conſen ſus huiuſmodi, beneficium uacabit per obi tum; ut eſt uidere in d. reg. Pauli. & eſt bo na declaratio, quã probat iſte text. & Frã ciſ. Marcus ita docet q. 284. in pri. parte.

Infirmitatẽ probare dẽt qui eam allegat.

4 Vnde qui impetrauit per obitum, & allegat infirmitatem, eam probare dẽt ſi cut qui dolum allegat. l. quoties. §. qui do lo. ff. de probat niſi reſignans ſtatim poſt reſignationem mortuus fuerit, quia tunc præſumitur, quod antea fuerit, infirmus, & hoc reſidet in arbitrio iudicis diſcutere, qñ ſtatim uel non. l una C. de emenda ſer uor. per gl. ibi ſcripſi in interpreta. l. diuus ff. de Senatuſconſulto Sillaniano.

Leuis infirmitas ẽt attenditur.

5 Intellige ſiue tempore reſignationis fuerit leuis febricula, uel quartana uetus, ſeu grauis & dura infirmitas; nam ſufficit per iſtum tex ꝙ moriatur ex illa infirmitate intra 20. dies, nam interdum in principio leuis eſt infirmitas, & poſtea ſenſim niſi occurratur, ingraueſcit, licet quãdoq; differant in alia materia, l. quæſitum. ff. de re iudic. l. 2. ſi quis cautio.

Febris cõtinua ſeu interpolata cõtinentur in hac regula.

6 Etiam procedit iſte textus ſeu febris ſit continua, ſiue continens ſiue intermit tens, aut interpolata (vt dicunt Medici) nam ſi id temporis quis, reſignat, & poſteã moriat intra uiginti dies, locus erit huic regulæ; vt per obitum cenſeatur beneficium vacare. quia licet intermiſerit dolor in febre interpolata, nihilominus hic quã

diu

diu humor eſt abundans in corpore, dicitur in ægritudine conſtitutus: ut dicunt Medici: ergo habebit locum hæc regula,

Re incidens in morbũ an contineatur ĩ hac regula.

7 Nec refragatur l.fi. C. de curat. furio. vbi furioſus tempore dilucidi interualli poteſt contrahere, & alios actus facere, quippe tunc ceſſat furor, at hic in febre interpolata non ceſſat infirmitas: ergo nec ceſſabit hæc regula.

8 Extenditur etiam iſte textus ad reincidentem in morbum: vt ſi quis tempore reſignationis, uidebatur ſanus, tñ poſteà reinciderit in priſtinum morbum, ex quo mortuus fuit intra viginti dies: vacabit hoc beneficium per obitum, quia cenſebatur conſtitutus in infirmitate tempore reſignationis, licet parum intermiſerit, & non fuerit continua infirmitas. l. qui tertiana ff. de ædilit. edicto: quippe non videtur ſanus, qui ſtatim ad infirmitatẽ redijt. l.penul.ff.de diuort. glo. in l. Martius.ff. loca. & Ioan.Franciſ.de Ripa.in tract. de peſte. fol. 142. verſiculo inſuper quæro.

9 Vbi limitat quãdo reincidiſſet ex noua cauſſa, vt per luxuriam, ex qua naſcitur omne uenenum: quia tunc nequaquam cenſebitur infirmus fuiſſet tempore reſignationis: ſecus ſi reincidiſſet ex priſtina cauſſa, q̃ præſumitur, per ea quæ ſuperius adducta fuere. l. quod ita. ff. de ædilitio edicto & luxuriam dicit valere eſſe blandum venenum, quod facilius eſt accuſare, quã vitare. facit c. quia ſanctitas, quinquageſima diſtinctione.

10 Intellige de infirmitate corporis, quæ carnem & corpus grauat, & poſteà diſſoluit; de quia loquitur dicta l. quæſitum, ff. de re iudicata. c. niſi cum pridem. de renuncia. c. cum infirmitas. de pœnitentia, & remiſſione. ubi Panorm. ſcribit ſex cauſſas, ex quibus infirmitates ſolent hominibus contingere. Et in quibus profit tradit Bened. in repet. c. Raynutius in verb. mortuo. 1. de teſtam.

Infirmitas animi non continetur in hac regula.

11 Secus de infirmitate animi quæ furioſis ineſt, prodigis, amentibus, & alijs deſcriptis in l. 1. & ſequẽti. ff. de ædilitio edicto. nam de hac non intelligitur hæc regula. Sed de vtraque infirmitate, vide per tex. & glo. in l. ſecunda. ff. de teſtament. quippe reſignatio ab his facta non valet: vt inferius dicam. Aliàs beneficium non vacabit niſi per obitum dicta l. in negotijs, ff. de regulis iuris. c. 1. & ſi quis inſaniens 15. quæſt. 1.

12 Et quando loquimur de infirmitate intelligimus det corporis infirmitate licet interdum ſolea in iure canonico exprimi infirmitas corporis, in c. eum infirmitas, de pœnitent. & remiſſio.

Senex an infirmus dici p.ſſit.

13 Nec intelligetur de ſene etiam capulari, qui proprie non dicitur infirmus, & cui non conueniunt verba, nec diſpoſitio, cap. indemnitatibus. §. ſupradicta. de electio. in ſexto. Et lata differentia eſt inter ſenes, & infirmos, quippe videmus pleroſque ſenes ita bene robuſtos, quam iuuenes, maxime qui caſte vixerunt: nam hircoſos, ut ita dicam, ſenes fere valetudinarios videmus: ob id dicerem, quòd ſi ſenex nulla valetudine interna detentus, ſed tantum naturali ſenectute, reſignauerit, licet poſteà ex ſuperueniente infirmitate moriatur intra viginti dies, non habebit locum hæc regula ſed reſignatio valebit: quamuis contrarium uideatur tenere gloſſ. in pragmatica ſanctione. §. item quod omnia in uerbo permutationis. de collat. quam ſuo more tranſcribit Io. de de Selua, in tract. de beneficijs in tertia parte, quæſt. decimaoctaua.

Sanus r. ſeſt° peſte an comprehẽdatur in hac regula.

14 Sic quoq; dicerem hanc regula non habere locum in ſano infecto peſte, & renunciante metu peſtis inſtantiſſime in eo qui volebat inire duellum cum alio, vel in volente ingredi mare, uel bellum: quippe non ſunt hi conſtituti infirmitate, licet in periculo ſic ſed iſte tex. infirmitatem requirit, quinimò ſani ſunt & integri, & poſſunt euadere periculum, ſi ipſi velint, & Deus permiſerit.

Conſtitutus in infirmitate qs dicatur

15 Et 90. infirmitatis priuilegia deſcribit hic Gomeſ. quæſt. 9. conſtitutus. n. in infirmitate dicitur, qui iam afficitur valetudine. & infirmitate: vt probatu à ſimili in c. 2. & indecorũ, de ætate. ſcripſi in §. 1. in gloſ. conſtituiũ, de nomina. reg. in cõcor.

Vulneratus dicitur infirmus

16 Si tamẽ quis affectus vulnere lethali reſignet, & non vixerit per viginti dies, vacat beneficiũ per obitum, & locus erit huic regulæ, quia ſimulatque ſancius eſt, maxime ſi lethali vulnere dicitur in infirmitate conſtitutus, intãtum ut Medici cum iſto regulis vtantur eiſdem, quibus cũ alio febricitante l. fi. ff. de his qui deiecerunt: & ſuperueniens febris ex tali vulnere creditur emanare, ſicque dicetur infirmitate grauari, l. ita vulneratus. ff. ad legem Aquil. Igitur in eo procedet hæc regulam vna. C. de emenda ſeruo.

17 Quæ ſatis comprehendere videtur prolixã diſtinctionẽ Gomeſ. volentis hanc regulam procedere in magno vulnere, ex quo poterat mors ſequi, ſecus ſi ex modico vulnere,

nere, l. vulneris magnitudo. ff. de iniu. vbi Angel. & l 1. §. vitiū. ff. de ædil. edict. Hippoly. in pract. ſua. §. & quia. ſed quorſum illa ſi dicamus .n. tale vulnus eſſe, ex quo mors ſuperuenerit, non uideo qua ratione leue vulnus poſſit appellari.

18 Aduertendum eſt, ꝙ licet furioſus nō poſſit reſignare, vt ſupra diximus: ſi tamen quis mentis erat compos ante infirmitatē & doloris cauſſa inciderit in rabiē, is non poterit reſignare, nec alios actus facere. l. in aduerſa. ff. de teſtam. l. in negotijs. ff. de reg. iūris. vnde tria oportet probare, infirmitatem. & furorem, & quòd id temporis fuerit furioſus.

Tria ꝓbāda ad irritādū reſignationem infirmi facti furioſi.

19 Nam licet probatum fuerit cum varia & diuerſa dixiſſe deliria cā morbi, niſi probetur, ꝙ eo tempore reſignauit, uel cōſtituit procuratores ad reſignandam, valebit reſignatio, ſicut teſtamentum per tex. in l. qm̄, ibi, ſeminecis & balbutiens lingua profudit. C. de teſtamen. Benedict. in repetitio. cap. Raynutius, in uerbo in extremis, per illum tex. hoc etiam docet nominatim Petrus Pariſ. conſi. 15. circa, nu. 9. col. 2. in 4. uol.

An præſumatur facta tēpore ſanæ mētis.

20 Si uerò fuerit facta reſignatio à furioſo, habente dilucida interualla, non præſumetur facta tempore ſanæ mentis. ca. ſuper hoc de renunc. ideo oportet quòd reſignatarius hoc probet, per tex. iuncta gloſſa in cap. ſi. de ſucceſſio. ab inteſt. in uerb. compotem quod probat Lanfranc. in ca. qm̄. in uerb. teſtium. col. 37. de probationibus. & Alex. conſi 141. in 1. vol. & conſ. 95. nu. 6. in 2. vol.

Tres caſus ad regu. intellectū.

21 Vltimò noto in tres caſus ad huius regulæ elucidationē. Primus eſt ꝙ infirmus tpe reſignationis ſi moriatur intra viginti dies vacabit beneficium per obitum: & ad hoc facta eſt hæc regula.

22 Secundus caſus ſi infirmus tpe conſtitutionis procuratoris, ſanus fructus tpe reſignationis moriatur intra viginti dies. non habebit locum hæc regula, quia tempore reſignationis oportet ꝙ ſit in infirmitate conſtitutus, per hunc text. qui tamen in hoc caſu non erat: & ſic. non habet locum hæc regula.

23 Tertius caſus, ſi reſignās ſit ſanus tpe conſtitutionis procuratoris, & poſtea tempore quo reſignat ſit infirmus, & moriatur intra viginti dies de infirmitate, beneficium vacabit per obitum: quia uerba & mens conueniunt, ergo & diſpoſitio. l. 4. §. toties. ff. de damno infecto & quia ratio nes huius regulæ locum habent: nam hic de ſuis beneficijs quodam modo teſtari videtur, ſiue inopinata mors fuerit, ſiue alia, quia ſufficit rōnes eſſe & uerba nec æquitatem video in contrarium.

Derogari an huic regulę poſſit, & à quo.

24 An huic regulæ derogari poſſit? & à quo? reſpondeo, derogari poſſe: nam omnis res ꝑ quaſcunq; cauſas naſcitur, ꝑ eaſdem & diſſoluitur, cap. 1. de regulis iuris. & ab eo qui illam condidit, & ſic à papa: quia eius eſt diſſoluere, cuius eſt ligare l. ſi puellæ ff. de ſponſ. & nihil tam naturale, quàm eodem genere quodcunque diſſoluere, quo colligatum eſt. l. nihil. ff. de regulis iuris.

25 Intellige ex cauſſa iuſta, quæ mouere poſſit ad tollendum rōnem huius regulę: nempe ſi quis valetudine detentus aduerſa videat beneficium forte in manus hæreticorum incidere poſſe, ſi per obitū vacet: ob id infirmus illud reſignauerit in manibus papæ, iuſte poterit papa huic regulæ derogare.

26 Quæ licet ſit iuſta derogatio, tñ eius eſt iuſtior: iō poteſtas papæ data eſt, ut iuſtiorem ſequatur ſniam & hoc probat tex. in cap. unde. 8. q. 1. ubi diuus Petrus inducebatur ſic ad eligēdum ſucceſſorem Clementem: & ſic non eſt inconueniens legē eſſe iuſtam, & derogationē iuſtiorem: nec ſequitur, hoc eſt iuſtum, ergo contrarium eſt iniuſtum; & cum ſit hoc peritis notorium, pluribus non probabo.

Derogari huic reg. pōt etiā in menſibus graduatorum.

27 Sed an papa poſſit derogare huic regulæ in menſibus graduatorum & nominatorum? hoc multis argumentis probaui in §. præfatiq; ordinarij, in uerbo vacare. de colla. in cōcor. vbi allegaui Senatuſcōſ. audita parte & uniuerſitate à duabus claſſibus cōcluſum, & demum probatum.

28 Adde quod hodie iniuriam facit reuerendiſ. Senatui, ſi quis ſemel ab eo iudicata ac rectè diſpoſita reuoluere, & publice diſputare contendat: l. nemo. C. de ſumma trinitate.

Princeps derogādo iuri, nō abutitur.

29 Nec eſt abuti, ſi papa prouideat ne in hoc caſu locus ſit regulæ; alioqui Rex & princeps qñ derogat legi à ſe editæ abuteretur, quod quàm ſit ſtolidi iudicij dictū, nemo nō uidet; nec eſt reſeruatio, nec ſpecies ipſius, quia ſtatim prouiſio facta à papa ad reſignationem valetudinarij valet; & papa decernit, quòd licet intra uiginti dies reſignans moriatur nō vacet per obitum huic regulæ derogando, ac ſi facta non eſſet.

30 Nec per hoc dicitur derogare regulę, de uerisimili noticia ', quia non uacat per obitum: qiua Papa facit ut non ſic uacet. nec iniuriam facit ordinario admittendo reſignationem, & non utendo regu. in hoc caſu, qui eam tollere poteſt, & ſic illi derogare.

Priuilegia data nominatis quare fuerunt illis conceſſa.

31 Nec priuilegium fuit datum nominatis & graduaris miſerationis gratia, ſicut viduis & orphanis, ac id genus hominibus, ut in l. 1. C. quando Imperator inter pupillos: ſcripſi in art. ſi. de ſenten. prouiſio in conſtitutio. regul. ſed fauore literatorum & literatum.

32 Alioqui non competeret ſcholaſticis diuitidus, uel ſaltē illis, quibns belle prouiſum eſt à parentibus diuitibus: & tñ omnibus ſcholaſticis hæc priuilegia competunt, ut doct. not. in interpreta. authen. habita. C. ne filius pro patre. ubi etiam ſcripſi in tract. de ſcholaſtic priuileg.

Derogatio iuſta non eſt. utilitati publicæ cõtraria.

33 Nec dicitur derogatio huius regulæ iuſta, contraria vtilitati publicæ, ſed cõueniens, ut prædixi & ſic non obeſt l. iubemus primo. C. de ſacroſanc. eccleſ. & quãuis non uideatur in dubio derogatum priuilegio vniuerſitati conceſſo. l. decurionibus ſecundo. C. de ſilentia. lib. 12. tamen ſi hoc exprimatur in derogatione, non eſt opus coniecturis. l. continuus. § cum ita. ff. de verb. oblig.

34 Et iſta derogatio in vno caſu facta nõ tollit omnino priuilegium, niſi in illo caſu iuſtiore: & multa ſpecialia poſſunt circa idem concurrere quando de uoluntate concedentis apparet.

35 Vnde poteſt Papa diſpenſare cum minore ex cauſſa, ut habeat beneficium etiã curatum, licet ibi duo ſint ſpecialia, & ꝙ habeat beneficium curatum, & ꝙ nõ promoueatur durante tempore minoritatis: ut dicã infra de diſpenſatione: & hæc no. Bart. in l. ſi is q pro emptore. ff de uſucap.

Reprobari collatio qñ poſſet a collatore.

36 Nec me mouet illud vulgar, quod approbo, non poſſum reprobare. l. Pomponius. ff. de neg. l. in arenam. C. de inof. ñc. taſtamen. ſed epiſcopus probauit collationem, ergo eam probare non poteſt, licet facta ſit per reſignationem: verum ipſe epiſcopus non reprobat collationem, quã fecit: ſed iſta regula eam nullam reddit, ut in text. patet. ibi, collatio nulla ſit: & poſtquàm collatio eſt nulla, beneficium eſt vacan. huius regulæ auctoritate. ergo epiſcopus illud conferre denuo poterit, quia in eo non deliquit.

Epſ qñ de euictione teneatur.

37 Nec etiam refragatur cap. inter cetera. de præbend. ibi epiſcopus tenetur de euictione, quando contulit beneficium, quòd non potuit conferre, quia forte alij debitum, vt inter permutantes: de quibus loquitur ille tex. ſed quando epiſcopus reſignationem ab infirmo factam recipit, & confert Titio: hoc poteſt epſcopus facere, quia beneficium vacat, & nulli eſt debitum.

38 Ideo ſi poſtea auctoritate huius regulæ remoueatur beneficiũ à d. Titio, quia infirmus moritur ante viginti dies nõ tenebitur ordinarius: quia hoc nõ facto ſuo, ſed legis peruenit: non magis q ſi homicida priuetur ſuo beneficio: alioqui quãdo aliqs priuaretur auctoritate legis, epiſcopus teneretur quod eſt abſurdum, etiam ſi epiſcopus contulit beneficium, quod cõferre potuit, quia nulli alij debitum, in c. inter cætera erat permutanti debitũ, ideo epiſcopus tenetur.

Lex nõ ſit ad alicuius incommodum.

39 Nec me conturbat, quòd hæc regula eſt facta ad commodum & libertatem ordinariorum. & contra commodum papæ reſpon. quis diceret. niſi vellet inſanire, ꝙ quis contra ſe tantum legem uellet ferre, quippe de natura legis eſt, ut generalis ſit. l. leges ut generales. C. de legib. & ut nõn fiat ad commodum vel incommodum alicuius, alioqui non eſt lex, ſed fæx. cap. cum omnes de conſtitut.

40 Itaq; debemus dicere hanc regulam generalẽ, ut omnes liget, & maxime quatenus rationes ſe ad illos extendunt; ſicut dicimus de ordinarijs.

Reſignauerit

GLOSSA TERTIA.

Reſignatio quacũq; hic cõprehẽdatur.

SEcundò requiritur quòd is infirmus reſignauerit, nam ſi reſignare tantum, pmiſerit, uel conſtituerit procuratorem ad reſignandum, non procedet hæc regula: ſed vacabit uere beneficium per mortem poſſeſſoris: ſiquidem aliud eſt promittere reſignare, & aliud reſignare argumento, l. aliud ff. de regul. iur. Dec. conſil 501. & ſequenti, Et qualiſcunque fuerit hæc reſignatio, locum habet regula: ſiue enim facta fuerit reſeruatis fructibus, ſiue non, ſeu pure, ſeu in fauorem, ſemper dicitur reſignare: & cui adaptantur verba, & diſpoſitio legis quartę §. toties. ff. de damno infecto. alias in facultate partis eſſet ſeruan

do ſibi penſionem, aut fructus, iſtam regulam tollere, quod non eſt dicendum: quia nemo poteſt facere, quin leges in ſua diſpoſitione locum habeant. l. nemo. ff. de legatis 1. & ſic intelligitur cum effectu, l. j. ff. quod quiſq; iuris, c. relatum, de cleric. non reſiden.

Reſignatione ſemel facta corã ordinario non poterit iterũ fieri corã papa.

Idem ſi quis reſignaſſet coram ordinario cauſa permutationis, & poſteà coram papa ſimpliciter: ſi primò facta fuerit reſignatio ab infirmo coram ordinario, & ab ordinario admiſſa, ualebit quidem, ſi reſignans uiuat ultra uiginti dies; ſi uero citius moriatur, non ualebit collatio facta ab ordinario, per iſtam regulam, nec ipſius papæ prouiſio, quia nõ uacabat beneficiũ: & ſic non poterat illud papa conferre: ſicque iudicatũ fuit, ut ſcripſi in §. uolumus in gl. vlt. de collat. in Concor. vbi licebit alia uidere: & ſic computabitur tempus à die quo reſignauit, non ab eo die quo procuratores conſtituit ad reſignandum, per iſtum text.

Siue ſimpliciter ſiue ex cauſſa permutationis.

GLOSSA QVARTA.

HAec † verba ſunt in regula Inn. octaui, quæ licet nunc deſinc in regul. Iulij III. nihilominus crederem in quacũque reſignatione procedere, ſiue ſimpliciter facta fuerit, ſiue cauſſa permutationis: de quibus ſuperius dictum fuit; nam indefinitum uerbum reſignauerit, æquipollet vniuerſali, c. vt circa, de elect. lib. 6.

Permutãs cum infirmo ſi illius bñficiũ amittat, an ad ſuum beneficium redire poſſit.

2 Sed dubium eſt, an is, qui permutauit cũ ægro, qui deceſſerit intra uiginti dies, poſſit ad ſuum redire beneficium, ſi contingat ab eo, quod habuit, euinci: quod ui debatur, per c. ſi beneficia, de præb. in 6. quidam tamen contrarium afferunt propter animum fraudandi, quem uidetur habuiſſe: nam cum cerneret iſtum ægrũ non debebat ab eo extorquere ſuum beneficiũ in præiudicium expectantium, & ordinariorum; & cum hoc tentauit, nõ eſt uſus iuris conceſſione, ideoque priuari debet utroque clem. una. & ibi gloſ. 1. de rer. permut. nec dolus huic debet patrocinari. c. ſedes. de reſcript.

3 Tum imputandum illi eſt, quod ultro ſe periculo expoſuerit, ſi quidem poterat cogitare iſtum moriturum, quem uidebat infirmitate premi, quapropter eidem non eſt ſubueniendum, l. ſi fideiuſſor § 1. ff. qui ſatiſdare cogan. & pro hoc eſt text. formalis in c. 2. in fi. de reunnc. in 6. ibi. & idem renuncians habita omnino careat, & ambita; quod debet intelligi, cum appareat de fraude, quæ uidetur apparens eo ipſo, quod beneficium ægri recepit. l. Medicus. ff. de extraordi. cogni.

Prædicta declaranda ſunt, quãdo ſunt iam renunciaſſet beneficio, ſecus ſi tantũ ex parte ualetudinarii facta fuiſſet; quia eo caſu hic ſanus vtrunq; habebit beneficium, & bona (ut dicunt) fortuna gaudebit, ut ſupra dixi hac parte.

4 Intellige uero beneficium illius, qui facta permutatione obiit ante 20. dies uacare per obitũ illius: & de hoc non eſt dubium beneficium quoq; reſignatum per ſanum compermutantem uacabit per ſuã reſignationẽ, eo quod hic annullatur collatio infirmi: ut uult tex. quod per obitum cenſeatur uacare: ſed non põt ualere permutatio ex una parte, l. ff. de rer. permut. & inferius dicetur, ideo uacabit utrumq; & is qui fraudẽ fecit, amittet ſuũ beneficiũ: caueat ergo qs, ne pnicioſas hmõi permutationes faciat, alibi dicã abũdãtius; qa res eſt ardua, & maxime infra de pmu.

Permutatio & inæqualis hic annullatur.

5 Amplia etiam iſtã regulam habere locum ſiue permutatio facta fuerit de æqualibus beneficiis, ſeu de inæqualibus; tum ꝙ tex. indiſtincte loquatur de permutatione, ergo de omni permutatione: ut not. Hoſt. in ſumma, de rerum permu. & doct. in rubr. illius tituli. per l. de pretio. ff. de public. in rem actio. & ſi uoluiſſet hic papa tantum intelligere ad beneficia æqualia dixiſſet, iuxta capit. ad audientiam. de decimis.

6 Et eadem ratio procedit ad inæqualia quia uidetur teſtari de beneficio, & reſignando & priuat ordinarium ſua collatione, & nominatos ac alios ſpectãtes; Nẽ pe ſi infirmus habeat beneficium in epiſcopatu Aurelianenſ. quod permutat cum alio beneficio ſito in epiſcopatu Pariſien. & poſtea moritur intra 20. dies; niſi hæc eſſet regula, Nominati Aurelianen. eſſent priuati illo beneficio; quia beneficia cauſſa permutationis vacantia non debentur eis. §. volumus de collat. in Concord. Sed per obitum uacare cẽſetur, per iſtum tex. & ſic nominatis debebitur.

7 Nec refragatur ꝙ hæc regula extracta ſit ex viſceribus, c. 2. de renunc. in 6. & ſic debet intelligi ſecundum, illud quia reſpon. illum text. eſſe factum ad obuiandũ frau-

fraudibus, quæ fiebat expectantibus per has fraudulentas permutationes: iſte vero tex. eſt factus ad obuiãdum fraudibus, quæ fiebant ordinariis, & expectantibus, ne quis teſtetur de beneficiis: neve ſit in illis ſucceſſio: ut in c. 1. ne præb. a quo dicerem potiua hanc regulam elicitam, necnõ ad obutandum malitiis illorum, qui ſuadent infirmis, vt beneficia ſua reſignent: vt dixi in tract. nominatio. q. 17. num. 5.

8 Quod ſi dicatur fraudis præſumptionem abeſſe, quando ſunt æqualia, reſpon. ſucceſſionem non ceſſare: vt dixi. At quando ſunt plures rationes, vna ceſſante non ceſſat diſpoſitio. §. affinitatis, de nupt. in inſtitutio.

Fauorabilis eſt hæc relatiua.

9 Nec obſtat quod hæc deciſio eſt odioſa, quamobrem reſtringenda. l. cum quidã ff. de liberis & poſthu. Reſpon. Imo eſt fauorabilis, quia iuri conformis, & introducta ad fraudes euitandas. Et miror Gomeſ. tenere contrarium ſuper hac regula quæſtio. 19. appellans eam odioſam, quam in aliis ferme quæſtionibus iam dixerat eſſe fauorabilem, ut quæ concernit animæ utilitatem, & bonum publicũ hoc in quęſtio. 1, 3. 5 & 6. ac plenius. 17. ſic ut valde ſibi contrarius fuerat in hac regula niſi ſolutionis gratia dicamus eſſe partim fauorabilem, partim odioſam, ſed mallem eam uocare fauorabilẽ, & concilio generali conuenientem: ut probaui ſupra in gloſ. 2.

GLOSSA V.

Aliquod beneficium.

Bñficiũ qđ hic cõprehenditur eccleſiaſticum.

TErtium requiſitum, quod aliquis reſignauerit beneficium, ibi beneficium quo large intelligitur, vt compreheudat etiam dignitates per gloſ. in regul. prima de regulis iuris, in 6. & in clemen. auditor de reſcript. & quæcunque alia beneficia eccleſiaſtica, ſiue regularia, ſiue ſecularia: cum text. hic ſimpliciter loquatur. Atque officia eccleſiaſtica, & capellas, & capellanias. glo. in clem. 2, de decim. Fel. in cap. poſtulaſti. de reſcript. ſcripſi in tracta. nominatio. q 9. etiam ſi eſſet hoſpitale, quod ſolet dari in titulum, per clem. 2. de præb. ſcripſi in tracta. nominatio quæſtio. 15. & ſic in altaribus, & leproſariis, & aliis quibuſq: non exceptis, quæ in titulum cõceduntur, doct. in clem. quia contingit, de relig. domibus.

Intellige ſiue unum reſignauerit, ſiue plura. argumen. l. 3. §. 1. ff. de negoc. geſtis, ſcripſi in §. præfatiq; graduati, in verb. nominationis, de colla. in Concor. quia indefinita ęquipollet uniuerſali, c. ut circa. de elect. lib. 6.

Reſignãs officium regium, 40. dies uiuere debet poſt reſignationem.

Non tamen haberet locum in officiis profanis reſignatis coram papa uel Rege; quia tunc oportet, ꝙ dies 40. viuat reſignans ex ſtatutis Regni Frãcię, & eius cõſ obſeruantia; vnde qñ officii Regis admittitur reſignatio, ſolet Rex in literis excipere, dummodo reſignans infirmus non ſit, & viuat per 40. dies; vt habetur in deciſ. Franc. Marc. 284. in 1. parte: habebis tamẽ hęc regula locum etiam in collationibus a Rege factis de quibuſdã beneficiis, quorum collatio ex priuilegio papæ ſpectat ad eum, ut fuit iudicatum in hoc ſenatu, prout ſcripſit in §. 1. in glo. diſpendioſe. de nomi. reg. in Concor.

Dimiſſerit.

GLOSSA VI.

Dimittens beneficiũ reſignare illud vi detur

HOc uerbum prius fuit additum per Paul. tertium, & nunc approbatum per Iulium tertium; facit c. ſi beneficia, de præb. lib. 6. & plene ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſſor. num. 147. cum ſequent. nam ſi forte quis in infirmitate conſtitutus dimiſerit ſeu reliquerit beneficium, forte quia eum pænitebat tot deuoraſſe fructus beneficiorum, & animas pauperum. & demum intra uiginti dies moriatur, beneficium dicitur uacare per mortem, non per iſtam dimiſſionem; ut locum habeat hæc regula: alioqui fraus ſi fieri poſſet huic regulæ dicendo, ego dimitto beneficiũ, cum in agone ſim conſtitutus; & qui dimittit, tacite reſignare vſ ut ſuperius ſcripſi, & plenius in tract. de pacifi. poſſeſſor in 22. amplia. nu. 547. & ſeq.

Aut illius commẽda ceſſerit.

GLOSSA VII.

Cõmendatari9 moriẽs intra 20 dies continetur ĩ hac regula.

QVamuis olim doctores Vltramontani dicerent eſſe dubium, an iſta regula procederet in eo, qui cedit cõmendæ, & multa producerent, quæ refert hic Gomeſ. q. 13. & Caſſador. deciſ. 32. hodie non erit amplius dubitationi locus: quandoquidem hic. tex. expreſſe decidit,

quod ſi quis ceſſerit commendæ,& moriatur intra viginti dies,beneficium vacabit per mortem,non per ceſſionem commendæ: pro titulo enim habetur hæc commẽda:ut ſcripſi ſupra tract.de commenda, ſiue ſit commenda perpetua,ſiue temporalis: vnde ſi parrochialis eccleſia fuerit cõmẽdata per ſex menſes alicui, & interim iſte preſſus infirmitate cedat commendæ, niſi vixerit tempore præſtito poſt ceſſionem,dicerem hunc tex.locũ habere:quia verba conueniunt huic tex. dicenti,Cõmendæ ceſſerit hic cedit commendæ ergo &c.nec loquitur iſte tex. de perpetua, magis q̃ de temporali;ſed ſimpliciter ait, dimiſerit:dimittit autem is,qui cedit cõmẽdæ etiam temporali. c.nemo, de elect. in 6 ergo tex.iſte locum habebit:licet Gomeſ.contra.vide quæ dixi in tract.de pacific.poſſeſſor.amplia.5.nu.35.cum ſeq.

Seu ipſius beneficij vnionis diſſolutioni conſenſerit,etiam vigore ſupplicationis, dum eſſet ſanus ſignata.

GLOSSA OCTAVA.

INtellige qñ reſignans ius habebat in illo beneficio,alioqui contra;unde ſi beneficium unitum quis reſignauerit, quod poſſidebat,ſed erat unitum in eius uita,ut poteſt fieri etiam eo non conſentiente, clemen.ulti.de rebus eccleſ.non alienan. licet moriatur ante viginti dies, non cenſetur uacare per obitum,per illam regulam,nec alio modo, ſed unio ſortitur effectum.

Poſt diſſolutionẽ unionis beneficiumreſignatum in hac regula cõprehẽditur.

At ſi beneficium erat vnitũ,& ego poſſeſſor illius,conſenſerim unionis diſſolutioni,reſignauerimq; illud beneficiũ unitum;ſi demum intra 20.dies moriar,uacabit per mortem beneficiũ,non per reſignationem per hæc uerba addita, Iuliũ papã tertiũ,ẽt ſi conſenſerit diſſolutioni unionis p ſupplicationẽ ſignatã dũ eſſet ſanus.

Reſignãs nõ ſuũ beneficiũ ſi poſtea non viuat per 20. dies non vacabit tñ per mortẽ illud bñficiũ

Idem dicerem,ſi quis infirmus reſignaret beneficium alterius, nam quãuis ipſe moriatur ante 20.dies,tamẽ illud beneficium non ſuum nequaquam uacabit per eius mortem : nam beneficium quod ſi quis habet,ſine ſuo facto perdere non poteſt.l.id quod noſtrum ff.de regulis iuris, quia non potuit reſignare, quod non habebat.l.ſi uniuerſæ. C. de leg. S. ſeruus, Inſt.de capitis diminutio. requiritur ergo ꝙ is,qui reſignat ius potẽtius habeat.

Et ſic dixi, ꝙ ſi ex tribus collitigãtibus vnus in ĩfirmitate conſtitutus reſignauerit,& moriatur,vt hic,beneficium quo ad alios colligantes non uacabit per obitũ : nec erit eis opus noua impetratione ; ſecus ſi iſte mortuus ius potentius haberet; quia tunc etiam haberet locum hæc regula, quia iſte reſignat beneficium , & moritur intra uiginti dies &c.

Inter collitigantes ſi unus cedat, an hãt locũ hæc regula.

Extende quoque præfatam regulam in eo, qui bullis nondum leuatis reſignaret ius prætenſum, quia tex. iſte nõ requirit poſſeſſionem;nam qui ius ad beneficiũ habet,ipſum beneficium habere cẽſetur. l.qui habet actionem.ff. de regulis iuris, & quia rationes huius textus habent locũ in iſto,ergo & deciſio: quamuis minus ſit habere ius,quam beneficium. l. minus. ff. de regulis iuris,maxime in Frãcia,ubi sũt infiniti proceſſus & longiores,cap. fundamenta,de elect. in.6.

Bullis nõdum leuatis reſignãs an contineatur in hac regula.

Et poſtea inter 20 dies.

GLOSSA NONA.

QVarto requiritur,quod reſignãs moriatur intra uiginti dies;quod ſi poſtea,non habet locum iſta regula:unde ſi deceſſerit uigeſimoprimo die, tunc ualebit reſignatio;nec cenſebitur uacare beneficium per mortem illius reſignantis. Accipitur autem hic dies pro die naturali uigintiquatuor horarum , prout more Romano ſumitur , & communiter , ut l.more ff.de feriis.ſcripſi in l.ſecunda, ff.de uerbo.ſignificatio.

Habebit quoque locum hæc regula , etiam ſi admiſſa reſignatione moreretur ordinarius intra uiginti dies,uel papa : quia licet per mortem papæ extinguantur regulæ,tamen hæc lex regni facta eſt eo ipſo quod in Parlamento fuit recepta & regiſtrata; quæ intantum fixa manet , ut nihil officiat mors papæ. tempus autem regiſtrationis huiuſmodi fuit anno 1493. die uigeſimo Nouembris; & ab eo tempore ſeruata.

Per mortẽ papæ non extinguit hæc regula.

Regula quo anno regiſtrata.

A die per ipſum reſignantem præſtandi conſenſus computandi.

GLOSSA DECIMA.

QVinto computãtur iſti uiginti dies a die conſenſus præſtandi ; hoc ad

Viginti dies a die præ-

dit

ſtãdi nõ cõſus cõputãtur

dit Iulius 2. & hoc confirmauit poſtea Paulus tertius; nam ſi quiſpiam reſignauerit calendis Ianuari, vigeſimaprima die cenſetur vixiſſe viginti dies: & ſi vixerit poſt reſignationẽ viginti dies, a die tamen conſenſus per decimoctō dies tm̃,nequaquã cẽſetur vixiſſe viginti dies ita quod beneficiũ vacabit per mortem.

2 Et intellige ſiue conſenſus fuerit præſtitus per procuratorem,ſiue per reſignantem:nec ſufficeret conſenſus præſtitus ꝑ conſtitutionem procuratoris: ſed requiritur quod conſenſus præſtetur,vbi ſit reſignatio.

Secũda reſignatio eſt inutilis.

3 Sed ſi quis bis reſignauerit, ſufficit ꝙ viuat 20.dies a die conſenſus præſtiti primæ reſignationi,qa illa valet,altera non, cum per reſignationem primam nullum ius habeat poſtea reſignans, quamobrem iterum reſignare non poterat:c.in præſentia,cum aliis multis,de renuncia. c.inter, de præbẽ.nec ſecunda reſignatio inutilis impediet primam vtilem, iuxta no. in l. certi condictio.§ quoniam.ff.ſi cer. pet. c. ex tenore, de reſcrip.

4 Vnde ſi in prima reſignatione derogatum non fuerit hic regulæ, ſed in ſecunda ſic:non impediet illa derogatio huius regulæ, quominus beneficium vacet per mortem, videlicet ſi reſignans moriatur intra viginti dies a die primæ reſignationis.quippe ſecunda reſignatione & prouiſione nulla exiſtente,derogatio quoq; tãquam acceſſoria non valebit.l.cum principalis.ff.de regulis iuris.& alia dixi in regula ſequenti,de publicandis reſigna.

Collatio ante procuratoriũ receptũ nõ valet, unde cõſenſum præſtare oportet.

5 Imo ſi quis vt procurator primo reſignauerit ante procuratorium, & domini conſenſum, licet ex poſtfacto procuratorium fuerit miſſum, & receptum: non tñ valebit collatio ante præfatum domini conſenſum,aut eius procuratoriũ, niſi de nouo conferatur:quia pars non poteſt ratificando conferre, quamobrẽ rurſus deſideratur nouus conferentis cum collatione conſenſus:in partis ſiquidem poteſtate non eſt ratificare collationem nullã: ſed requiritur & conſenſus & prouiſio cõferentis,& reſignantis:vide quæ dico infra in regul.de publicand. reſigna.

6 Ideo ſi contingat ante procuratorium receptum, procuratorem in vim procuratorii mittendi reſignare:dic ꝙ ſi tale procuratorium præceſſerit illam collationẽ, valebit quidem prouiſio. Si uero procuratorium factum fuerit poſt collationẽ,non valebit prima prouiſio;& ita ſeruant pragmatici Romani:quod eſt notandum.& ſic requiritur primo reſignatio, poſtea cõſenſus præſtatio:nec conſenſus præſtatur ante reſignationẽ:vt in l.1 no.ff.de rer. permu.doc in c.ſuper hoc,de renuncia.

Conſenſus poſt reſignationẽ præſtari ſolet.

7 Et ſufficit ꝙ ſit infirmus, vel tpe quo reſignat: vel ſi id temporis erat ſanus, & tẽpore conſenſus præſtiti erat infirmus,habebit locum hæc regula:cum hæc duo tẽpora conſiderentur hic, videlicet reſignationis,& præſtandi conſenſus; ac oportet ꝙ his duobus temporibus ſanus ſit, ſicut de teſtamento & hærede dicitur in §. in extraneis,inſti.de hæred. & qualita. Bal. in c.cõſtitutus, de reſcrip. [quia maxime attenditur tempus cõſenſus, quo omnia perficiuntur ſicut concluſione. l.ſi volũtate.C.de reſcind.vend.]

Sanitas ſufficit eſſe vel tpe reſignationis vel conſenſus.

8 Nam qualitas iuncta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi,l.in delictis.§.1.ff.de noxal. iſta qualitas eſt iũcta verbo,ergo debet intelligi vel tẽpore reſignationis,aut tempore conſenſus, vt hic patet. Et ſic niſi vixerit viginti dies a die præſtiti conſenſus,vacabit per mortẽ beneficium reſignantis.

Dies cõſenſus nõ computatur nec de momento ad momentum

9 Vnde infertur ꝙ dies conſenſus non computatur in termino viginti dierum;& hoc probatur per dictionem A, quæ ſeparationem & excluſionem denotat,per gl. in l.datio.ff.de actio.empti.& c.ſtatutum. de præb.in 6. vnde ſi quis reſignaret calẽdis Iulii,& vixerit vſq;ad vigeſimum diẽ adhuc habebit locum hæc regula, ut cenſeatur per obitum uacare; uerum ſi lapſus fuerit dies,ualebit reſignatio; quippe non computabitur hoc tempus de momento ad momentum,ſed tota dies computatur; ut ſi quis reſignauerit hora 7. calendarũ Iulii,tamen die 20. ſequenti, illa hora 7. non erunt lapſi dies illi viginti,ſed requiritur tota dies euoluta.l.3.ff. de minor. l. qua ætate.ff.de teſtam.

10 Verum de ſtylo curiarium Franciæ illi viginti dies cõputãtur a die reſignationis admiſſæ,& hoc in fauorem tam ordinariorum quã graduatorum, & nominatorum;& ſic fuit ſæpius in Parlamentis Galliæ iudicatũ,teſte Boer.q.348. quæritur. Sed hoc ante declarationem iſtam Pauli, quæ etiam eſt repetita per Iulium 3.& ſic extincta non uidetur cum ſuo autore;nec poteſt ob hoc,argui,quod non habeat locum in ordinario, etiam ſi non repeteretur,intelligeretur de prouiſionibus, quæ

a pa-

a papa fiunt, tamen non excluderet text. alias collationes ordinariorum, per alia verba, ut dicam,

De ipſa infirmitate deceſſerit.

GLOSSA XI.

Mori quñ quis dicatur ex illa infirmitate.

SExto requiritur, quod reſignans de ipſa infirmitate deceſſerit, alias ſi fato quodam moreretur, non haberet locũ hæc regula ibi, de ipſa infirmitate deceſſerit. Et hoc dicit gloſ hic, & Franciſcus Marc. q.85.in deciſ Delphi.in 1.parte, & dicitur tamen mori ex infirmitate, etiam ſi febris ratione illius ſuperuenerit; uel aliud acciderit ab ipſa infirmitate, ſecus ſi extra prouenerit. c. 2.de clerico percuſſore, ca. continebatur; de homicidio.l.alumnæ. §. finali. ff.de adimendis legatis facit cap de his, de ſepulturis. Vnde ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignauerit; & poſtea, quiſpiam eum gladio peremerit, uel domus in eum ceciderit, nõ habebit locum iſta regula, quia non deceſſit ex ipſa infirmitate, & poterat forte euadere per text. in l.item Mela.§ Celſus ſcribit: ff. ad legem Aquil.& Soci.in repet.ca.ad audientiam, in 7.q princip.in 35.q.de homicid. Et liberatio facta per infirmam Abbatiſſam non ualet, ſi de infirmitate deceſſerir, teſte Matthę. de Afflictis, in deciſio. Neapol.q.168. verum. Ergo relinquitur arbitrio Medicorum, quando cenſeatur obiiſſe mortem ex ipſa infirmitate Barto. in l.ſi in rixa ff.ad legem Cornel. de Sicar. plene ſcripſi in repert. l. Diuus, ff.de Senatuſcon.Sillan. Et quando nunquã bene recõualuit, præſumitur ex infirmitate præcedẽti deceſſiſſe quo ad hanc regulã, ſecus quo ad puniendum delinquentem pæna legis Cornel. de ſicar. l. vna, C. de emenda. ſeruo. Feli.in c. presbyterũ, de homicid. & Hippoly. conſi. 7. ſummi cœli. mors autem, & cuicunque patet, eſt ſeparatio corporis & animæ. l.ſi mater. C. de inſti. & ſubſti.& quotuplex ſit mors, vide per Lucam de Penna in l. 1. col. 8. C. de deſertor.lib.11.& Cardinal.in cle. 1.vt lite penden. Et an habeat locum in morte ciuili, quod non probat gl. & doct.in c.ſuſceptum, de reſcript. lib. 6. nã verbom, deceſſerit, verificatur regulariter in morte naturali.l.ſi deceſſerit. ff.qui ſatiſd.cogant. ſcripſi.ff. de verbor. ſignificat.l.cedere diem. Et quomodo probetur mors, ſcribit Barto. in tract. ſuo quomodo, & qualiter probetur mors: & Alex. conſ.25.in 5.vol. abunde ſcripſi in artic. vlt. trac. de regeſtis, in ſecundo tomo, conſti.regiar. ob id non repetam: & ſic ſufficit duo probare, prima reſignantem infirmum tempore reſignationis, & demũ mortuum intra viginti dies: quia præſumetur mortuus ex ipſa infirmitate, non ſi fuerit contrarium probatum.

Mors quid ſit, & an ꝗ cedat in morte ciuili.

Ac ipſum beneficium quauis auctoritate conferatur.

GLOSSA XII.

Admiſſa debet eſſe reſignatio.

SEptimo† requiritur, quod iſta reſignatio admiſſa, uel per papam, uel legatum ordinarium, uel alium, ibi ac ipſum beneficium quauis auctoritate conferatur per reſignationem & in regiſtris curiæ pariſien. habetur, quod ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignauerit aliquod beneficium ubicumque, etiam ſi in curia Romana &c.

2 Et ſic conuenit huic declarationi per papã Paulum editæ; quippe niſi reſignatio ſit admiſſa, nihil actum eſt; ideoque ceſſaret dubium, an uacaret per mortem; nempe cum hic non abdicauerit a ſe beneficium per reſignationem, ſed illud tempore mortis habeat, proculdubio vacabit per mortem, quæ omnia ſoluit. §. deinceps. in authen. de nup. & ſic requiritur collatio; alioqui dubium non haberet iſte text. vt dixi. & hoc uerbum conferatur, eſſet ſuperfluum, & fruſtra poſitum contra text.& glo.in l. 1. ff. quod metus cauſſa.

In ordinario an hæc regula locum habeat.

3 Adde per hæc uerba quauis auctoritate conferatur, regulam hanc habere locũ etiam in ordinario capitulo & alio quocũque, ut plene ſcripſi in tract. nominatio.q. 17. nam ſi quis infirmus reſignauerit corã eo beneficium, vel ſimpliciter, aut cauſſa permutationis; & poſtea reſignans moriatur ante 20.dies, illud beneficium ordinarius poterit iterum conferre, quia de nouo vacat per hanc regulam; & quotieſcunque uacat, ordiuarius poteſt illud conferre, ſeu uacet per reſignationem, ſiue per non promotionem, uel per obitum, aut alias.

4 Et ſic cẽſetur habere vim duarũ perſonarũ, l.ſi conſul, ff.de adoptio. & ſicut al-

ter

ter cõferre potuiſſet illud beneficium, ita & hic:nam quando competunt nni duo iura, ſublato vno.nihilominus alterum remanet illæſum, l.ſi domus,ubi Bar. ff. de ſeruit.vrbanor.prædior.l.quoties duplici, de regul.iur.nec hoc ſit per extenſionem, ſed quia hic expreſſe hoc ſtatuitur.ibi,qua uis auctoritate conferatur.

5 Nec refragatur variationem eſſe prõ habitã maxime collatoribus.clem vna.de renuncia.Reſpon.verum eſſe contra ius, & in malum, ſed iure permittente licet, imo magnæ pudentiæ, eſt, ſi reuocaueris id, quod male egeris. c.magnæ. 22. q. 4. vt plene ſcripſi in interpreta. l. quod iuſſit, in præfa.ff. de re iudica.

Collatio nulla nõ impedit ſecũdã.

6 Nec prima collatio poteſt impedire ſecundum, quia prima nulla redditur huius regulæ auctoritate:& ſic quod eſt nullum non poteſt impedire ſecundam collationem.doc.in cap.ex tenore, de reſcrip. quia prima collatio eſt nulla.

Duobus idem beneficiũ conferri poteſt.

7 Igitur hoc caſu poterit idem beneficiũ duobus conferri,quia bis vacauit, per reſignationem uidelicet, per mortem; nec eſt diuidere beneficiũ cõferendo duobus,quando diuerſo tẽpore uacauit,c.tuæ de præb. ſcripſi in gl. Concordat. in uerb. vni.§. 1.de colla.verumtamen æquum eſſet,vt ſi is cui primum cõtulit ordinarius ſit bonus & doctus, eidem relinqueret, ſi non ſit aliis beneficiis oneratus,& iterum illi eidem per mortem conferret, & ſic non uariaret.

8 Imo ſi collator non conferret iſtud beneficium, ſic nunc per mortem vacans, puniretur; vt dicitur in c.de multa, de præb.ergo poteſt & debet illud beneficiũ conferre; uel ut plene ſcripſi in tract. nominatio.q 17.nu.5.ibi uide.ſi non graueris, ubi reſpon.ad conſilium Decii,nec eſt veriſimile quod papa uoluerit in uno loco per hanc regulam prouidere uidelicet Romæ, & adſcribere ſibi legem, & non aliis.

9 Imo puto qnod omnem fraudem per hanc regulam uoluit excludere, quæ fieret reſignando præcipue in fauorem; nam ſic quodammodo uidetur fieri teſtamenta de beneficio,quod eſt pernicioſum, & ita fuit in Rota cõcluſum;ut refert Caſſadorũ in deciſione 31.ſæpius, in deciſione ſuper reg.cancel Et d.Gomeſ.in hac regula ſæpius,ita fuiſſe iudicatum refert q. 26. ego quoque ſcripſi ſic in Francia fuiſſe iudicatum,in d.q.17.tracta.nominatio.

10 Tamen anno 1550.in uigilla Aſſumptionis fuit prolatum Areſtum contrariũ ſuper parrochia do la boyſiere. Andegauen. in quo ſancitum fuit hanc regulam non habere locum in ordinario, quando quidem ordinarius cum reſignantur corã eo,poteſt non recipere, quia ſimpliciter coram eo reſignatur; quod ſi receperit, ſibi imputet; ſecus in papa, qui ſolet ei conferre, in cuius fauorem reſignatur; quæ liberalitas, ne ſibi nimiũ damnoſa ſit,& ad vitandas ſucceſſiones, reſtringitur per hanc regulam, ut non poſſit collatione ſua priuari, niſi uixerit per uiginti dies;ideo ſi ordinarius per reſignationem contulerit, ipſe non poterit poſtea conferre, ex eo qnod non uixerit per viginti dies; hoc ſtatuit Senatus uariationis gratia,& aliis multis rationibus inuicem allegatis.

Areſtũ vt hæc regula non procedat in ordinario.

11 Ego vero putarem Areſta non eſſe in eadem ſpecie,& indiuiduo; ſi tamen contraria eſſent, arbitrarer ſupplicationem a collatoribus Regi porrigendam, & exquirendam eius uoluntatem, an primum velit ſeruari, an ultimũ;per ultimum enim approbatur collatio nulla facta per iſtam regulam.

12 Quod an fieri poſſit,uix mihi perſuadeo,daturq; uitioſa poſſeſſio,& ingreſſus ad beneficia,contra c.unic.de eo qui mittitur in poſſeſſ.lib.6.aufertur etiam libera conferendi poteſtas, tollitur deniq; libertas eccleſiaſtica,ac papæ & Legatoi ſi facultas prouidendi tollitur per indirectum; nam ſi approbetur collatio prima per reſignationem, ergo non poterit iterum conferri etiam a papa nnde ad uitandum hæc & alia abſurda, quæ poſſent euenire primo inhæreiem Scnatuſconſulto, videlicet hanc regulam habere locum in ordinario.

13 Sed fateamur qnodcumque nelis Areſtum non tamen papæ uel eius legato nocebit [vel alteri qui non contulit] unde cum collatio per reſignationem ab ordinario facta ſit nulla per hanc regulam, licebit papæ, uel legato prouidere per obitum, non obſtante collatione ordinarii; cum hoc areſtum non videatur eos ligare. [Idem ſi capitulum contulerit per reſignationem, ut epiſcopus non prohibeatur conferre per mortem.]

14 Nec obeſt,quod Areſtũ approbat collationem ab ordinario factam: uerum eſt

quo

quo ad eundem ratione variationis: ut is ordinarius, qui iam contulit per reſignationem, non poſſit alii amplius conferre, ſed non quo ad alium; ideo etiam iure devoluto poterit immediatus ſuperior illud beneficinm conferre; nam ad ſuos terminos eſt reſtringendum.

Cautela ut beneficium per obitum conferatur.

15 Imo poſſet idem epiſcopus per mortem iterum conferre, quia non poteſt ab eo auferri collatio: Sed prouiſus per mortem conueniet ſuper petitorio prouiſum per renunciationem, qui ſi poſſeſſorio velit agere, conſentiat eum poſſeſſorem, & non in poſſeſſione moleſtandum; uerum quia nulla eſt ſua collatio per hãc regulã dicat, peto, eam nullam declarari: & ea ſic declarata, iudicari mihi beneficium, quod iudex eccleſiaſticus decernet, videns primam collationem nullam huius regulæ auctoritate. Et quod nullum eſt, non põt tractu temporis conualeſcere; l. quod in initio. ff. de regulis iuris; & Reg non firmatur, illo titulo. in 6. quod nota tu, qui per obitum es prouiſus, ut obtineas beneficium, uel impetres a papa, cui non potuit ſenatuſconſultum nocere [& nec quidem iure aliis collatoribus.]

Collatio per reſignationẽ & obitum eodem die vtra ualeat. Areſtũ.

16 Et ſi uno die fuerit a papa collatio facta per reſignationem cum derogatione huius regulæ, & eodem die per obitum ab ordinario, papæ collatio præſumitur facta prius, tam ratione prærogatiuę, cap. ſi a ſede, de præb. in 6. quam etiam reſignationis; vt fuit deciſum in hoc Senatu. anno 1524. die 14. Decembris, & ualebit per ea quæ no. Felin. in cap. in noſtra, corrolario 18. & in ca. capitulum, de reſcrip. & abunde ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſſor. circa finem, etiam ſi is cui collatum eſt ab ordinario, prius acceperit poſſeſſionem; ut ibidem ſcripſi.

Infirmꝰ priuatꝰ moriens intra 20 dies non continetur hic.

17 Præterea non habet hæc regula locũ, ſi collatum fuerit beneficium per priuationem; licet is qui priuatus eſt, eſſet id tẽporis in infirmitate conſtitutus, & moriatur intra uiginti dies; nam hæc uerba non conueniunt. & ſic nec diſpoſitio; ca. indemnitatibus. § Supradicta, de elect. in 6.

18 Et iſte text. dicit, per reſignationem conferatur; quippe uacatio per reſignationem differt ab ea quæ fit per priuationẽ. cap. ſuſceptum, de reſcrip. in 6. cap. cum in illis. §. 1. & ſeq. de præb. ibidem: ſi tamen ipſe ante priuationem reſignauerit ſanus & poſtea ex ſententia condemnationis moriatur, non habebit locum hæc regula, quia nec verba ad hoc tendunt, & ſi infirmus accuſatus reſignaret coram papa, ſubreptitia eſſet reſignatio, & prouiſio; & ſic uacaret uere per obitum; idem ſi uacet per contractum matrimonium, & poſtea is intra uiginti dies moriatur ex labore Herculeo uxoris nouæ, nec tunc obtinebit iſte text. quia uerba non conueniunt, ut dixi.

Reſignare an quis poſſit lite pendente.

19 Sed an poſſit quis pendente lite ſuper priuatione beneficii reſignare? Reſp. poſſe, per glo. in uerb. finita, in cap. 1. ut lite penden in 6. non tamen ex cauſſa permutationis, ne decipiat permutantem ſecum: ut docet Staphil. in tract. de literis gratiæ, rub. de uariis modis uacatio. verſ. & per ſupradicta & Boer in deciſ. Burdeg. q. 159. tracta. nu. 6. et q. ſeq. Dominic. cõſ. 105. ad ſupplicationem, q. niſi fuerit adiecta clauſula, In impetratione, & cum decreto, quod reſignatio illius cedat in fauorem impetrantis: quod ſolet concedi poſt primam priuationis ſententiam, antea uero non.

20 Sex vix reciperetur hoc in Francia, quia ſapit reſeruationem: Et ſic hoc caſu confertur beneficium alteri, quam permutanti, quando. ſ. fuit impetratum per iſtius priuationem. Si tamen hic priuandus in infirmitate exiſtens reſignaret, & moreretur ante priuationem intra uiginti dies, eſſet locus regulæ: & idem etiam in eo, qui intra menſem debet priuari parrochiali eccleſia per nõ promotionem; ſi antea infirmus reſignet, & moriatur, puto hunc text. locum habere: quia & mens & verba ad hoc tendunt: ſecus ſi pridie quam priuaretur, reſignaret, & poſtea a iure eſſet priuatus: cap. licet, & cap. commiſſa, de electiõ in ſexto.

[Etiam hoc anno 1552. in die 23. Decembris, in publica pronunciatio. primus præſes adiudicauit poſſeſſorium cuidam magiſtro Petro, qui obtinuerat collationem per mortem ab epiſcopo Trecenſi, quamuis idem epiſcopus contuliſſet præpoſito Trecen. per reſignationem cã permutationis facta. ſed quia non uixerat 20. dies, vacauit per mortem, ut hic cõſtat.

Collatio huiuſmodi nulla ſit.

GLOSSA XIII.

ET ſic collatio facta per reſignationem eſt nulla, & quod nullum eſt, nullum pro-

Collatio nulla an faciat vacare aliud beneficium

producet effectum: unde vidi dubitari, an hæc collatio facta ei, qui habet duo beneficia, faciat ea vacare, per text. in clem. ſi plures, de præb. Reſpon. non: quia poſtquàm eſt nulla, nullum ſortietur effectũ, vulgata regul. Non præſtat impedimentum, &c. ſi tamen in vim ipſius collationis adipiſceretur poſſeſſionem illius tertij pacificam, uacarent alia duo; ut ibi per cap. eum qui, de præb. lib. 6. quamuis ipſo iure collatio nulla ſit, vt nec colocatũ præſtet titulum: ne melioris ſit conditionis ſtultus, quàm ſapiens, ideoque in eius detrimentum valebit, at in eius commodũ minime: ueluti ſi per triennum hic poſſederit, non iuuabitur beneficio, de pacificis poſſeſſoribus: ut abunde ſcripſi in trac. de pacific. poſſeſſ. in Concorda. & poſtquàm collatio eſt nulla, per iſtum tex. non poteſt haberi rata: ſed oportet ꝙ de nouo per mortem cõferatur: alioqui is qui poſſidet ex collatione. I. nulla, non eſt tutus ẽt in foro cõſcientiæ, quia ſine titulo eſt.

Ipſumque beneficiũ nihilominus per obitum cenſeatur vacare.

GLOSSA XIIII.

Actus factus in præiudiciũ tertij non valet.

ADdit † etiam iſte text. quod non ſolum collatio per reſignationem facta nulla eſt: ſed etiam beneficium ſic collatum cenſebitur vacare per obitum, & ita poterit cõferri, tanquàm per mortem vacans, etiam ab eodem collatore, qui cõtulerat per reſignationem, quia diuerſo iure vacat. nec diſtinguit iſte text. an ab uno & eodem, vel à pluribus. Ex quo patet, quòd actus factus per infirmum in præiudicium tertij non valet: vnde emancipatio facta à patre de filia, vt teſtetur, nõ valet in præiudicium illorum, ad quos hęreditas deuoluebatur. Ancha. conſ. 430. fuiſſet, quia in fraudem cenſetur fieri. Plura adducit Bened. in repet. c. Raynutius, in verb. in extraneis, nu. 23. & ſeq. de teſtam. & plene Barb. in cap. in præſentia, nu. 38. de proba. ſic fieri videtur in fraudem & præiudiciũ illius ad quem beneficium, vel res debet venire poſt mortem; cui fraudi reſiſtitur hic.

2 Etiam quia preſſus infirmitate graui facile reſignat, quod ſecum deferre nõ poteſt. Et hoc videbatur ab eo donari non mera liberalitate, ſed qui non poterat illud diutius tenere: vult vt alius poſt mortem habeat, vt ſic cauſſa mortis donare videatur. & quodammodo teſtari de beneficio: l. 1. & ſeq. ff. de donation. cauſſa mortis: nam ſi hic non reſignaſſet, vacaſſet beneficium per mortem, ita etiam vacabit: qui reſignatio pro non facta habetur, per hanc reg. docet Ioan. de Selua in trac. de benefic. in 3. part. q. 46.

Reſignãs in fauorem indigni, tenetur ad intereſſe

3 Tenetur etiam hic reſignans, ſi reſignet in fauorem certæ perſonæ, quæ ſit inhabilis: & ei beneficium conferatur ad interesse illi eccleſiæ, & in conſcientia: vt abunde docui in interpreta. c. poſtulaſti in glo de cleric excommunicat. miniſtrã. veluti dum tentat eccleſiæ præficere nepotulum forte ſuum inhabilem, vel aliũ minus idoneum: & ſuperius ſcripſi pœnas collatorum indignis conferentium.

4 Secundo ex iſta regula concludit Ludouic. Roma. conſ. 34. quò ad primum, col. I. quòd licet nulla ſit collatio, per iſtũ tex. tamen reſignatio valebit, quia non annullatur hic: & ſic beneficium reſignatum in curia, ſi non ſit derogatum huic regulæ, non poterit ab altero conferri, ſ. ratione reſeruationis, quæ tamen in hoc regno non habet locum vt ſuprà dixi.

Beneficium ſic reſignatum vacans per obitũ debetur mandatarijs & nominatis.

5 Quod ſi reſignatum eſſet coram ordinario, tunc nulla eſſet reſeruatio: ideò poterit ordinarius poſteà conferre per mortem vt etiam concludit Gome. queſt. 33. ideo concludendum eſt, quod ſi beneficium in curia ſit reſignatum, aut extra eam debebitur nominatis, ſi moriatur in menſibus nominatorum, videlicet infrà præfatos 20. dies: ſi uero contingat id in menſibus graduatorum ſimplicium, itidẽ eis graduatis debebitur: vt ſcripſi in §. præfatique graduati, de colla. in Concor. ſicut etiam debebitur mandatarijs, aut alijs expectantibus: quicquid in contrarium dicatur: ſed in hoc regno ita ſeruamus, licet vere vacet per reſignationem, tamen cenſetur vacare per obitum: quæ ficta vacatio tantum operatur, ſicut verã: vt interius dicetur.

Collatio generaliter accipitur.

6 Tertio notabimus hic collationem generaliter accipi etiã pro inſtitutione, & qualibet alia prouiſione, per tex. in c. vno, vt eccleſia benefic. ſine diminutio. conferant. ſcripſi in §. ſtatuimus. 2. in gl. conferantur, de colla. in Concord. & in §. I. de manda. Apoſtol. in verb. collationem in Concor. vbi ſcripſi præſentationem large dici collationem, poſt Barba. in c. abbatem. de reſcrip. col. pen. ſed hic expreſſit

ver-

verbum collationis,quia ſolita eſt ſæpius fieri,quam præſentatio;& plura alia adducerem,& probarem; niſi Do. Probus hoc plene deduxiſſet in addit.ad Io. Monach. in c.cum in illis,de teſta.

Infirm⁹ reſignãs moriens ante viginti dies poſt præſentationem & inſtitũ nẽ facit vacare beneficiũ per obitum.

7 Et ſic teneo contra Deciũ contrarium conſulentem in conſ.224.nam ſi quis adverſa valetudine detentus reſignet adhibito patroni conſenſu & inſtitutione facta moriatur intra viginti dies,quod tunc vacet bñficiũ ꝑ mortẽ:verba regulæ ſunt ad hoc expreſſa: nempe hic eſt infirmus, & reſignat beneficium, ac moritur intra 20.dies: igitur locum habebit hæc regula: tum quia procedit eadem ratio in reſignãte quæ in alio: ob id eadem diſpoſitio locum habebit.l.illud ff.ad legẽ Aquiliam. quicquid dicat,& diſtinguat hic Gomeſ. quæſtione 17.

8 Vbi eicit videri fraudem ceſſare, quãdo patronus conſentit, ſed non ceſſat reſignans teſtari de ſuo beneficio: quamobrẽ licet vna ratio ceſſet,non tamen alia argum.§.affinitatis. de nupt. in inſti. adde quę ſcripſi in tract.nominatio.q. 17.& in gloſ.diſpẽdioſæ.de nomina.Regia.in Cõcor.igitur patronus per mortem iterum præſentabit,& ordinarius inſtituet, ſicut quando pluries vacat.

9 Quartò patet,quod hic vacat per obitum fictione iſtius regulæ,non vere:quia verbum cenſeatur, poſitum in hac regula denotat fictionẽ per text in cap. 1. & c.is qui. de procur.in 6. & c. 1.de arbit. vide quæ ſcripſi in regula de publican. reſignatio in verb.nõ per reſignationẽ inferius.

Fictavacatio dr̃ hic quæ comprehendit in promiſione.

10 Vnde ſi beneficium vacans per obitũ tantum debeatur alicui, nõ debebitur ſic vacans per hanc regulam:vt in regul. de impetrantibus per obitum de familia Cardinalium: etiam ſi clauſula quouiſmodo eſſet inſcripta,quæ veram vacationem, & non fictam videtur comprehendere arg.l. 3.§ hæc autem verba.ff.de negoc. geſtis, & l.1.ad legem Falcid. ita voluit Gome. q.35.& alijs quæſtio.

11 Sed vt ſuperius ſcripſi contrarium eſt verius:quia tantum operatur fictio in caſu ficto,quantũ veritas in caſu vero.l.filio. ff.de libris & poſthumis, Bartolus in l. ſi is qui,pro emptore. ff.de vſucapionibus. Sed ſi vere vacaret per obitum, comprehenderetur in collatione per obitum: ergo & hoc caſu,maxime etiã propter mentem Papę pręſumptam ex verbis generalibus in bulla,& ſignatura poſitis. Siue per obitum vel alias quouiſmodo vacet, non debet intelligi, ſiue vere ſiue ficte.

12 Nempe ſi Papa fuiſſet interrogatus, an vellet conferre, etiã ſi vacaret per hãc regulam, ſane contuliſſet, quia plenam gratiã vult impartiri: debemusq; reſpondere,quod veriſimile erat ipſum reſponſurũ.l.Titius §.Lucius. ff.de libe. & poſthumis. & beneficiũ principis pleniſſime venit interpretandum, maxime contra concedentem, l. beneficium. de ff. conſt. princip. Et hoc intelligo procedere cũ vacabat per obitum tempore reſignationis.

Collatum beneficiũ per reſignat.onẽ nõ põt retineri,ſi vacet ꝑ mortem

13 Sed dubitat Gomeſ. Quid ſi infirmus reſignet beneficium in curia, quod alicui per reſignationẽ confertur, aut alias quouiſmodo vacet poſtea reſignans moritur intra viginti dies: an hic reſignatarius poſſit retinere beneficium hoc tanquàm per mortem vacans,cum ſic fuerit eidem collatum? Reſpondeo non,quia tempore reſignationis non vacabat per obitum:ergo Papa non hoc caſu videtur contuliſſe, nec præſumitur velle conferre beneficium vacaturum,ſed tantum vacans.c.1. de conceſ.pręben.

14 Et quo ad illa verba per obitum,dicas ex ſtylo poſita nil hoc caſu operari, quæ tractauit Gomſieus quæſtione 34. verum hoc tam ſubobſcure,vt vix extricare ſevaleat.

15 Ad hæc quando quis obtinet beneficium per reſignationem,non patitur nec incurrit eorum pœnas,qui viuentis beneficium impetrãt,quas ſuperius enumeraui. & quia de his ſæpius dubitari vidi,ob id abunde ſcripſi regulam cum ampliationibus & limitationibus in materia ſubrogat.in decla.reg.de ſubrog. collitigan. in ſecunda parte.

Reſignans poſſeſſione priuatus quõ intelligatur.

16 Notandum eſt præterea, quod licet per reſignationem quis ſit priuatus & poſſeſſione & proprietate, id eſt titulo. cap. inter.iuncta gl.de præb. c. vno. de rerum permut. in 6.hoc intelligitur de poſſeſſione iuris,quam perdit reſignãs, teſte Inn. in.c.ꝙ in dubijs,de renun. quippe ſi priuſquam deſierit ipſo facto incumbere poſſeſſioni, ſpoliaretur haud dubie veniret reſtituendis,teſte Inn.in c. ſuper hoc. de renunciatio. Rota deciſ. 158. licet reus. in no. & hoc dicitur in regula de publicandis reſignationibus, quam inferius elucidabo poſt tractatum permutationum.

Etiam per obitum vacare cenſetur, li-

cet reſignatarius beneficii reſignari poſſeſſionem acceperit intra viginti dies, & publicauerit illam reſignationẽ: vt docet per regul.de publicand.reſign. de qua inferius ſcribam: quia hæc regula non habet rationem ad poſſeſſionem, ſed tantum an is viuat viginti dies poſt reſignationẽ.

Et quamuis prouiſio etiã Papæ ſit nulla per hanc regulam, ſi tamẽ Papa in bulla conferendo illud beneficium diſpenſauerit cum reſignatario, vt iſtud ſecundum beneficium poſſit retinere cum primo, & loco dimiſſi, vel dimiſſorum aliud, vel alia, &c. ſi reſignans moriatur ante viginti dies, & ſic ſecundum beneficium reſignatum nunc uacat per obitum: tamen proderit eidem iſta diſpẽſatio, vt alia duo in vim iſtius bullæ retinere poſſit, quia reſcriptum ſi duo diuidua contineat, vno extincto aliud ſupereret. cap. ſi eo tempore. de reſcriptis. in 6. vt ſuperius ſcripſi in prima parte.

Nec obeſt, ſi dicatur extincto principali extinguitur & acceſſoriũ. l. cum principalis. ff. de regulis iuris. reſpon. diſpenſationem non eſſe acceſſoriam prouiſioni, ſed æque principalem, ideo non vitiatur ſublata collatione per reſignationem, vt ſuperius ſcripſi in materia diſpenſatio. in ſecunda parte.

De permutatione.

Collatio alteri q̃ per mutanti facta nulla eſt

A Mittitur † quoque beneficium cauſa permutationis reſignatum, quod licet de iure decretaliũ poſſet alteri conferri, quam permutanti. ca. inter, de præbend. tamen hodie collatio facta alteri, quam compermutãti nullius eſt momenti. cap. vno. de rerum permuta. lib. 6. & in clemen. vna. eodem. Bertrand. conſi. 323. quicquid, in primo volumine, ex prima editione.

Permutatio qd ſit.

2 Imprimis hoc loco dicendũ erit, quid ſi permutatio, quæ ſic breui deſcribi poteſt. Permutatio eſt certæ rei ad alteram facta mutua præſtatio. l. 1. ff. de rerum permuta. Hoſtienſ. in ſumma ſic definit, permutatio eſt vnius rei pro altera vicaria præſtatio, quæ in idem reincidunt.

Rei nomine & bonorũ beneficiũ continetur.

3 Vbi rei appellatione beneficium etiã comprehenditur: vt cõſtat per totũ tit. de rer permut in Decreta. & in 6. & in clem. ſiquidem in text. de beneficijs tractatur. ſic ſcripſi in bonorum appellatione in c. 1. de pręb. & in l. bonorũ, ff. de verbor: ſignif. & clarius hæc deſcriptio pateſiet inferius, in materia etiam continetur ius: vt ſcripſi in l. rei, in 1 ff. de verbo. ſignif.

Requiſita in reſignatione.

4 Verum vt plenius hanc elucidemus, ſequentia notanda ſunt in permutatione requiri Primo, quod ab vtraque parte beneficiũ reſignetur: alias ſi recuſaret alter reſignare, nõ eſſet permutatio. d. cap. vno de rerum permutat. in 6. & in clementinis, vt inferius dicam. Et ſic cum ego reſigno beneficium meum, debes dare procuratorium ad reſignandum tuum: quod non poterit ex poſt facto reuocari, ſcilicet facta ex vna parte reſignatione. l. 1. ff. eodem licet alias reuocari re integra poſſit: vt dicetur ſtatim.

Collatio cauſa permutationis fieri debet.

5 Secundo requiritur collatio beneficiorum ex cauſa permutationis varantiũ: nec alias ſufficeret cõuentio partium, nec quidem approbatio epiſcopi, niſi de nouo conferret, clemen. vna. eod. titul. quia à partibus ius non datur. Hoſtienſ. in cap. ex ore, de his, quæ fiunt à maiore parte. Federici in tract. de permut. benefic. q 17. Bertrand. conſ. 323. quicquid, in primo vol. ex prima editione.

6 Tertio quod nomina & cognomina amborum in permutationis literis exprimantur, alias incerta eſſet permutatio. c. inter. de præb. doc. in d. c. vno. de rerũ per mut. lib. 6. ideoque non valeret. cap. 2. vbi doct. de elect. in 6.

Nomine exprimere quando in permutatione ſufficiat.

7 Tamen interdũ nomen ſolum exprimitur ſine cognomine, vt in Cardinalibus, quorum ſolet nomina tantum ex primi cum titulus cardinalatus, vt Hieronymus tituli ſancti Martini in montibus cardinalis egregii, vt in regul cancella. 30.

8 Idem videmus in principibus, vt tãtũ nomen ſoleat exprimi ſine cognomine: vt Henricus Rex Franciæ, Antonius Dux Vandomiæ: & Gallice, Loys monſieur, Iean monſieur, & ſic nomen mõſieur, Dominus in fine ponitur ad differentiã aliorum: cum in aliis anteponatur, vt Dominus Petrus. ſcripſi in gl. Concord. in ver. magiſtro. §. 1. de colla. nam ex his eſt certitudo ſufficiens. & ſic non eſt opus alia expreſſione. l. 1. ff. de dote prælega. & notoria non indigent expreſſione. c. manifeſta. 2. q. 1.

Collatio cã permutationis q̃ñ nõ tribuat ius

9 Quarto requiritur, quod vterque ius habeat in beneficio; alioqui ſi quis nil iuris habens in beneficio, illud permutaret, non valeret permutatio. d. c. vno. ibi, ſua beneficia. de rerum permut. c. cum venerabilis.

bilis. de except.l. 1.ff. de rerum permut. vbi Prædius ait nullá cõtrahi permutationem,ſi res aliena detur: quia datum non videtur,quod retineri non poteſt. l. non quocumq; modo.ff.de leg.1.ut eſt in reg. 38.Collecta in c.1.de rerum permut.

10 Et ſolet poni hæc clauſula in prouiſione ſummi Pontificis. Attente prouideas quod neutri permutantium ius acquiratur, niſi quilibet ius habuerit in beneficio per ipſum reſignato; ideo poterit re-ſignans proteſtari ſe adſuum rediturum beneficium,niſi res ita ſe habeat.c.beneficia de præb.in 6.

11 Et ſi facta fuerit reſignatio debet vterque de nouo habere collationem: ſecus ſi tantum fuerit dimiſſio. d. c.ſi beneficia. vbi doct.& c.cum uniuerſorum. de rerum permut.Panor.& alii in cap. cum uenerabilis.de except.

Sine collatione noua quis adſuum redit beneficiũ. Areſtũ.

12 De conſuetudine nõ petitur noua collatio; quando quis redit ad ſuum beneficium;ut no.Ioan.And.in c.uno.eo. tit. in 6.& ſcripſi in tract.de pacifi.poſſeſ.in 21. extenſ.num.145.Et ſtylus Franciæ fuit allegatus,& ſecũdum eum iudicatum anno 1525.die 2.Maii:ideoq; poterit agere etiam poſſeſſorio is,qui redit ad ſuum beneficium,etiã antequam redierit: ut ſemper vidi ſeruari;quia non cenſetur diuertiſſe, qui ſtatim rediit.l.3.ff.de diuert.nec poſſeſſionem amiſiſſe ciuilem.l. clam poſſidere.§.fi.ff.de acquir.poſſeſſ.

Redire ad beneficium meũ poſſum licet alteri collatũ ſit.

13 Vnde ſi permutauero beneficium ſancti Victoris cum Titio, & demum uelim redire,quia compermutatum non habeo pacificum;ſi Titius interim moriatur, & per mortem quis petat in eius locum ſubrogari; is ſubrogabitur ſaluo iure meo, adeo quod ſi datum mihi beneficium non remaneat,ſed a me euincatur,non obſtante alterius morte, & collatione,ad meum redire potero beneficium; vt ſæpius vidi in curia decidi.

Non habens beneficium an permutare poſſit.

24 Sed dubitari uidi,Cum quis vult mihi reſignare beneficiũ,quod tamẽ alii vult ordinarius conferre pro ſuo arbitrio: an ego poſſim expedire cauſſa permutationis,licet beneficium non habeam, nominãdo beneficium eidem, quod nõ habeo? Reſpon.cũ nõ interſit,niſi partis arbitror permutationẽ ualere,quia parti ſemper liberũ eſt,aut ad ſuum redire beneficiũ,aut ad complementum permutationis agere. l. 1.ff.de rer.permut l naturalis.§.1.de p̃. ſcript.verb.ergo non poterit alius agere.

Cautela ut beneficium habeum

15 Nec obeſt in papa,quia ipſe poteſt admittere etiam in fauorem, quod non poteſt ordinarius: ideo loco fauoris fiet hæc ficta permutatio,ne ordinarii committãt fraudes,& quamuis ſubtili. tamen iuſtiſſimo medio;nam ſi dedi tibi rẽ cauſſa permutationis,& poſtea nolim ego tuá, ſed ſim contentus eam tibi dare, non irritatur;ideo permutatio d.l. 1.de rerum permut. ubi doc. ſic nec infringetur beneficii permutatio,ſi pars non conqueratur;quia ſi partes ſint concordes, quid ad iudicem? l. 1.§.inde.ff.de noui per nuncia.

Redire non põt ad ſuũ beneficium q deliqt.

16 Sed ad propoſitum redeundo, an noua collatio deſideretur in eo, qui vult redire ad ſuum beneficium cauſſa permutationis reſignatum? tutius eſſe arbitror ad vitandam intruſionem,quę maxime timẽda eſt,ut ſaltem auctoritatem quis ſuperioris exigat, quæ loco collationis erit, niſi de conſuetudine ut dixi.

17 Non poterit tamen is redire, qui in permutatione facienda non requiſiuit patronum, aut aliter deliquit, quia non eſt vſus conceſſione iuris,tex.& ibi gl in cle. una.eo Collecta.in cap.cum olim. eo. niſi de conſuetudine non requiratur patroni conſenſus;ut inferius dicam. Nec tenetur quis probare ius habuiſſe permutantem in beneficio,ſed illum habitum & reputatum fuiſſe curatum illius loci, & fuiſſe in poſſeſſione illius pacifica: nam impugnanti & decenti illum non habere ius,incumbit onus probãdi. Panor.& alii in c. illud. de præſumpt. de Rota deciſ. 109.agenti,in nouis,& in deciſ. capel. Tholoſ. q.467. ſ. quando poſſedit longo tempore, & pacifice propter tolerantiam ſuperioris.

Probare an debeã permutantem mecum ius habuiſſe

18 Secus ſi de recenti ut docet Paul.Pariſ.cõſ.37.attẽdatur,col.1 in 4. uol. Boer. in deciſ.Burdeg.q.205.tracta.nu.5. & qui nunc,adeptus eſt beneficium permutatũ, requiritur quod apprehendat poſſeſſionem,l.1.ff de acq.poſſeſ.quę eſt facti,l.denique. ff.ex quibus cauſis maior. ideo ad alium non tranſit, ſi non ſit apprehenſa per eum,qui illam optat l.cum hæredes. ff.de acquir.poſſeſ.ſcripſi in trac.de manc. poſſeſſ. in 3.tomo.ordi. reg.

Permutãs poſſeſſionẽ apprehẽdere debet.

19 Quinto requiritur etiam cauſſa in permutatione,quam epiſcopus diſquirere debet.cap quæſitum, ubi docto. de rerum permut.

Epus beneficij ſiti conſer

20 Sexto quod per epiſcopum, in cuius diœceſi ſitum eſt beneficium, conferatur, c.omnes baſilicæ.16.q.7.in his enim per-

muta·

ferre de bet bñſ ctũ non ĩferior., & quid de exemplis.

mutationibus auctoritas epiſcopi, vel ſuperioris requiritur, nõ inferioris, qui permutationem approbare non poteſt, & in vim illius conteire. d.c.quæſitum, de rerũ permut. niſi inferiori hoc præſcripſerit gl. & doctto. in clem. 1. de reb. eccleſ. non alienand. doct. in c. cum olim. & c. audit is. de reſcript. ſi vero eccleſiæ permutandæ ſint exemptæ, ad Papam pertinet, non ad epiſcopum approbatio. glo. & doct. in clem. vna. de ſupplen. neglig prælat. & in clem. vna. de rerum permut.

21 Septimo requiritur illorum conſenſus, ad quos pſentatio ſpectat, vel electio, alias non valebit permutatio, gl. in clem. vna. eodẽ. & Fel. in c. cum Bertoldus. col. 3. de re iudicat. & Curtius in tract. iuriſpatronatus. in uerbo, honorificum, q. 3. & Petrus de Vbal. in tract. de permut. benefic. q. 4 princ. num 42.

Permutatio ſi ne conſenſu patroni an fiere poſſit.

22 Qui ſi noluit conſentire, cogi poterunt, dum utilis ſit eccleſiæ permutatio: ut docet Federic. in d. tract. q. 24 vel ſuperior approbare eam poterit. Panor. in c. nullus. de iurepatron. dicam infrius verſ. 16. Panor. in diſputat. incipien. Augerio. & hodie vſus communis obtinuit, quod poſt requiſitionem patroni maxime etiam eo non conſentiente permutatio approbatur ab epiſcopo, & ualet: & ſic iudicauit totus Senatus Par.ſienſis, vt retulit. Do. Quadrigarius.

ſpirituale cũ ſpirituali, & ius in re cũ iure in re non ad rem.

23 Octauo requiritur, quod ſpiritualia cum ſpiritualibus permutentur, non cum profanis, & ius in re, cum in re: nec. n. ualeret permutatio de iure in re ad ius in rem: vnde non licet permutare mandatũ, vel nominationes cum beneficio. per c. ſi. de rerum permut. Federic. in tract de permut. benefic, q. 13. & abunde Math. de Afflictis in deciſ. Neapol. q. 17. quia iſtæ literæ non extenduntur ad alias perſonas c. p. &. g. de offic. deleg. Regia curia.

24 Nec poteſt fieri permutatio cum iure ſpirituali alterius gneris: vnde non poſſum permutare decimas uel iuriſpatronatus cũ beneficio. doc. in c. ſi. de rer. permu.

Litem pſequi dẽt is q mecum permutauit.

25 Nono ſi beneficium pacificũ eſſe promiſiſti, moueaturque mihi poſtea lis ſuper eo: tu debes eã proſequi, & à me propellere moleſtiam omnẽ: alioqui ſi euincatur, reuertar ad meum beneficium. capitul ſi beneficia de præbend. in 6. vel debens erga me condemnari ad beneficiũ ſimilis ualoris. & ſecundum qualitatem primi mei quod reſignaui. alia ſcripſi in §. volumus. in uerb. permutationis, de coll. in Concord. & vide Petrum de Vbald. in tract. de permut. benefic.

Is cui dimiſi beneficiũ, ſi ad illud reuertar, nõ põt obijcere q ius nõ habebã.

26 Decimo, redire poſſum ad beneficiũ, quod tibi dimiſi, ſi ius habebam ad illud. d. c. ſi beneficia, ibi ſua bñficia, de præb. in 6. diuerſum eſt ſi nullum ius habuiſſem: & hoc ſi forte notorium eſſet. forte per ſententiam, aut alias. ut gl. decidit in reg. 38. in reg. Cancel. allegans Ioan. And. ita tenere in c. vno. de rerum permut. in 6. & Federic. in tract. de permut. benefi. q. 8.

27 Tamen opinio ſecundum gl. contraria eſt valde æqua. nam is cuius cauſſa dimiſi, non poteſt referre quæſtionem dominij. per l. ſic condictionis, C. loca. quamobrem is non poterit impedire, quominus reuertar ad poſſeſſionem mei beneficij, quam ei tradidi. vide in reg. cancel. 38. & per Aegid. in tract. permut in par. 11. q. 3.

Vnus permutans, ſi facta reſignatione moriatur, alter vtrumque habebit bñficiũ.

28 Vndecimo ſi cauſſa permutationis Titius reſignauerit beneficiũ, ut mihi cauſſa permutationis cõferretur, quod mihi fuit collatum; & antequam ego reſignẽ meũ, ipſe præmoriatur, vtrunq; habebo; & (vt dicunt) bona fortuna gaudere potero; q. a non eſt, qui de hoc conqueri poſſit. doct. in l. vna. ff. de rerum permu; & iuſte ego obtinui, & mihi collatum fuit, & ſic canonice obtineo. c. 1. de reg. iurit. & per me non ſtat, quin adimpleam permutationẽ, & ſic nil eſt imbutandum mihi. l. in iure. ff. de reg. iuris. facit tex. non ad hoc expenſos in l. ſi quis Titio. ff de leg. 2: & nemo poteſt me cogere ad implendum permutationem: quod ſecus eſſet in profanis. doctor. in l. 1. ff eod. [Alias ſuper hoc conſului, vbi abunde hoc tradidi.]

29 Si tamen reſignatio fuerit facta, & ab altera parte recuſata, tunc quia is ſemper remanet in poſſeſſione, in qua moritur; ideo per mortem vacare cẽſetur, per reg. cancel. neque enim intelligitur amiſſum, quod alteri ablatum nõ eſt. l. nec vtilem. ff. ex quibus cauſis maior licet Alex. Antila ſuo tracta. permuta. dicat per renũciationem vacare, ſed ſi non ſit admiſſa à ſuperiore, habetur ac ſi facta non eſſet. cap. quod in dubijs. & c. ſuper hoc de renunc. ergo quilibet ſuum habebit beneficium.

30 Duodecimo Papa ſolet, ſi petatur, derogare regulæ cancellariæ 18. dicenti, q ſi reſignans non vixerit per viginti dies, beneficium vacet per mortem, & non per reſignationem de qua ſuperius ſcripſi.

31 Decimotertio ſi cõferatur beneficiũ,

quod eſt ſub iure patronatus laicorum, requiritur patroni conſenſus, vel Pontificis derogatio: quæ tamē non recipitur in hac patria Galliæ conſuetudinaria: vel quod deuolutio facta ſit ad papam: vt in regul. Cancel. Inno. 40. habet: ſcripſi ſuprà in ſignatura. in gl. necnō iuri patronatus. Collecta. in c. cum olim. de rerum permut.

Areſtū quando litera regia impetrari poſſunt

32 Decimoquarto ſi velim reſcindere permutationem inualidam, & ad meum redire beneficium, non poſſum hoc conſequi per literas Regias, ſicut in re profana. Et ita reiectus fuit per Areſtū Ioan. Roſſeau ab impetratione ſuarum literarum proſequente Pidoux, anno 1522. die ſeptima Septembris.

33 Sed coram ordinario agendum eſt. videlicet eccleſiaſtico iudice: vel poteſt agi poſſeſſorio coram iudice Regio: vt ſuperius in hac parte dictum fuit.

Noua prouiſio cauſa permutationis quę continere debeat.

34 Decimoquinto in noua prouiſione ex cauſſa permutationis debet fieri mentio de beneficijs, quę permutantes habent, & de qualitatibus ipſorum, alias non valebit permutatio coram Papa facta. Domi. de Rota deciſ. 593. dic quod ſi aliqs, in antiq. [ſub tit. de reſcri. deciſ. 5.] facit c. cum in illis. de præb. in 6. docto. in c. ad aures. de reſcript. Feder. tamen in tract. de permuta. benefic. q. 18. credit permutationē valere non facta mentione aliorum beneficiorum, quā eorū quę permutantes habēt.

35 Verum melius & tutius eſt de omnibus fieri mentionem, niſi ſit clauſula. pro expreſsis haben. de cura quoque, ſeu alijs qualitatibus exprimatur: & ſic tenuit maior pars auditorum Auenionen. vt refert Aegid. Bellamera, conſ. 32. pro introductione, col. penul. verſic. quid dicendum.

Permutatio ēt ex interuallo fieri poteſt.

36 Decimoſexto permutatio poteſt fieri & vno inſtanti, & ex interuallo, corā ordinario, & corā Papa, teſte Federic. in d. tracta de permuta. benefi. q. 11. ideo poteſt hodie admitti reſignatio à Pariſi. epiſcopo, de beneficio in hac diœceſi ſito: & poſt aliquot dies aut mēſes recipietur reſignatio beneficij ſiti Burdegalæ.

Impetrari nō poteſt beneficium quod permutans alteri cedere debet per mutanti.

37 Vnde ſi quis reſignauerit ſuum beneficium cauſſa permutationis, quod fuit collatum Seio: verum quia beneficium Seij erat alterius diœceſis longe diſtantis, dictus Seius poſſedit vtrumque beneficium per duos vel tres menſes pacifice: quare tertius primū impetrauit in curia Romana tanquam vacās per adeptionē ſecūdi incōpatibilis, quod à Titio obtinuerat, per cap. de multa, de præbend. demum pro cōplemento permutationis Seius reſignat illud primum beneficium, quod confertur Titio compermutanti: dicerem valere talem nouiſſimam collationem: prout docet idem Federic. d. q. 11. & Collecta. in c. fin. eodem.

38 Quippe fieri poteſt collatio ex permutatione, vel vno, aut diuerſis temporibus: & ita no. doctor. in cap. vno. de rerum permut. in 6. ideo per adeptionem beneficij permutati non vacabat illud primū, quod tenebatur permutans alteri dare: ideoque impetrari à tertio nō potuit; quādoquidem non contendebat illud retinere cōpermutans, 2. vt dicitur in extrauag. Execrabilis.

Per adeptionem ſecundi quando non vacat primum.

39 Et ſic limitatur hoc caſu illa regula, Quod per pacificam adeptionem ſecundi incompatibilis vacet primum. no. Aegid. in tract. permuta. in prima parte. q. 5. & in q. 3. partis quintæ; ideo cum non ſit tempus à iure præfixum ad recipiēdas permutationes, poterit Epiſcopus etiam poſt ſex menſes conferre; quod ſi recuſet, poterit cogi à ſuperiore. c. nullus. de iure patro. vel ſuperior conferre poterit. vt Federic. ſcribit in eo tract. q. 29. & Collecta. in d. c. fi. in princ. doct. in clem. una, eo.

Vnum beneficium cū pluribꝰ permutari poteſt.

40 Decimoſeptimo permutare licet vnū beneficium cum pluribus & plura cū vno, necnon curata cū ſimplicibus, ſeu cū curatis; ut notant Ioan. And. & alij per illum tex. in c. cum venerabilis. de exceptio. quia non reperitur hoc prohibitum, ergo permiſſum. l. cum prætor. ff. de iudi. Feder. in tract. de permut. benefi. q. 2.

41 Si tamen is qui recipit curatum, non ſit diſpenſatus ad aliud curatum, perdet primum per adeptionem ſecundi; niſi diceretur in prouiſione papæ, quod illud vltimum poſſit retinere cum illo, quod habet, & ſic fuerit quo ad hoc ſecum diſpenſatum; ut docet Aegid. in tract. de permuta. q. 11. partis 3. & Collecta. in d. c. quæſitum. colum. 3. de rerum permut.

Inęqualitas facit præſumere contra permutationē.

42 Decimooctauo præſumitur fraudulenta permutatio ratione inæqualitatis. non ſolius. ſed cū alijs coniecturis. cap. ad quæſtiones. vbi docto. de rerum permut. Panor. & alij in c. 1. de cleric. non reſid. Colecta. in c cum olim, de rerū permut.

43 Item quādo beneficium erat de proximo vacaturum. c. commiſſa, de elect. in 6. c. 2. de renūc. ibidē. c. beneficium. de regular. ibidē. c. ex tranſmiſſa, de renuncia.

Contra permutationẽ preſumitur ſi de tur ſict° canonicatus & nullius momenti.

44 Adde fraudis præſumptionem induci, ſi fiat permutatio cum beneficio, vel capellania ficta, vel canonicatu, qui nullius erat momenti: quia iactare ſuum quis in dubio non præſumitur. l. cum de indebito. ff. de proba. Paul. Pariſ. conſ. 1 ? 0. ad demonſtrandum. col. 1. & 2. in 4. volum.

Conſanguinitas rõne preſumitur contra permutationem.

45 Conſanguinitas etiam auget fraudis præſumptionem contra permutationem. Pariſien in d. conſ. 130. poſt Bart. in l. poſt contractum. ff. de donatio. & in l. ſi forte. de caſtren. pecul. l. ſi donatione. C. de colla. l. data. C. de donat. Panorm. in d. c. 1. de cleric. non reſiden.

46 Idem cum is, qui renunciat, ſemper, remanet in poſſeſſione beneficij reſignati. l. ſicut. §. ſuperuacuum. ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſoluitur. Bartol. in d. l. poſt contractum. in 6. coniectura. ff. de dona. dicã in reg. de publicand. reſigna.

Concordiã partium ſolus Papa approbare poteſt.

47 Concordia quoque ſeu cõuentio inter partes notat ſimoniam, text. in c. cum pridem. de pactis. Panor. in c. cum vniuerſorum. 7. not de rerum. permutat. Pariſ. d. conſ. 130. colum. 2. & non ſpectat ad Epiſcopum probare cõcordiam partium, ſed ad Papam tantum, vel eius legatum hãc habentem poteſtatem. c. ſi. & capitu. cum pridem. de pactis.

Coniectura ſimulatę permutationis.

48 Alias coniecturas ſimulatæ permutationis poteris elicere ex d conſ. Pariſ. & ex his quæ abunde ſcripſi in glo. vlt. in §. volumus. de colla. in concord. vbi poſui 13. coniecturas: & quomodo excuſari poſſint hæ coniecturæ melius quam alibi: ad hæc quando in collationibus beneficiorũ præſumatur dolus & fraus, tradit Ioã. de Selua. in tract. de benefi. in 3. parte. q. 18.

Permutatio ẽt in diſſ milibus beneficij conſiſtit.

49 Decimonono, permutatio non impeditur ſiue conſiſtat in beneficijs conformibus, ſiue difformibus: vt vocant doct. veluti ſi permutetur præbenda cum beneficio curato, necnon beneficia manualia licebit permutare, quia poſſunt eſſe beneficia perpetua. l. ſufficit. ff. de condi. indeb. glo. i c. ſi gratioſæ. de reſcript. Feder. in tract de permut. benefi. q. 6. & ſequ.

50 Tamen hæc permutatio non immutabit qualitatem horum beneficiorum, quominus ſtet ſuper manualia, ut reuocari poſſint, etiam ſi permutatio a Papa fuiſſet approbata: quia non intendit Papa cõſuetudines & ſtatuta religionum, aut cœnobiorum tollere, quia eas veriſimiliter ignorat, cum facti ſint. c. 1. de cõſt. lib 6.

51 Niſi hoc ex certa ſciẽtia faceret & expreſſe diceret, quod non reuocentur: vt docet Aegid. in tract. de permuta. q. 7. partis 3. de quibus manuarijs plene ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſ. limit. 6. num. 172. & ſeq. & poterit maxime in hoc regno beneficium commendatum permutari cum alio non commendato, vel commendato: quia commenda eſt titulus. cap. dudum. 2. de elect. Panorm. in c. cum olim, eodem poſt Fedederic. eo. tit. & tract.

Conuentio partiũ quã de ſimoniam inducat.

52 Vigeſimo quando fuerit conuentum inter partes de permutatione facienda, dicunt docto. eſſe ſimoniam: omnis enim pactio inducit ſimoniã. d. c. cum pridem de pactis. & c. fin. de pactis, vnde partes non debent ita paciſci, intelligite, quod inter partes non debet fieri concluſio permutationis, niſi ſi & quatenus approbabitur a ſuperiore. cap. quæſitum. & capitu. cum vniuerſorum, de rerum permuta. Deci. conſi. 141. ad plura: alioqui ſi partes nõ poſſent conuenire, nunquam fieret permutatio.

53 Vnde quamuis partes fecerint inſtrumẽtum obligatorium de permutãdo ſua beneficia cum beneplacito ſedis Apoſtolicæ, vel legati habẽtis ad hoc poteſtatem, nequaquam ſimoniã committunt, reſeruando tamen voluntatem ſuperioris, nec prohibent iura partibus promittere ſe curaturas, vel permutatio fiat ab his, a quibus recipitur, per l. in illa ff. de verb. obli c. ex literis, de ſpõſ. ſecus ſi nulla ſuperioris habita rõne hæc machinarẽtur inter partes: c. cũ olim, vbi Collecta, de rerum perm. Boer. in deciſ. Burdeg. q. 205. tractatus.

54 Vltimo ſi reſignatio facta in curia nõ fuerit publicata intra ſex menſes, vel extra mẽſem, aut poſſeſſio petita: & reſignãs moriatur in poſſeſſione, tunc beneficium cenſetur per mortem uacare, non per reſignationem. tex. in reg. cancell. 34. Innoc. VIII. quam vt frequentiſſimam in hoc regno ſubiiciendam hoc loco dixi, noſtriſq. aliquot ſcholiis interpretandam.

Regula de publicandis reſignationibus.

Item idem dominus noſter ſtatuit, & ordinauit, quod quæcumq. beneficia eccleſiaſtica, ſiue in R. curia, ſiue extra eã reſignata (niſi de illis factæ reſignationes, ſi in eadẽ curia ĩtra ſex mẽſes, a data ſupplicatio-

cationis, & non a die prȩſtiti conſenſus computandos. Si vero extra dictam curiam factæ ſint, intra menſem ex tunc vbi dicta beneficia conſiſtunt publicatæ fuerint: vel poſſeſſio illorum ab eis, quos id contingit, petita extiterit) (Si reſignantes iſta poſtmodū in eorundem reſignatorum beneficiorum poſſeſſione deceſſerint, non per reſignationem, ſed per obitum huiuſmodi vacare cenſeantur) collationes quoque, & quȩuis aliȩ diſpoſitiones de illis tanquã per reſignationem vacantibus factȩ, & inde ſecuta nullius ſint roboris vel momenti.

GLOSSA PRIMA.

Hæc regula regiſtrata & lex regni facta per mortem Papȩ nō eſt reuocata.

HAec regula fuit recepta, & in curia parlamenti regiſtrata anno 1493. die 27. Auguſti, vnde eſt lex regni effecta, ideoq; per mortem Papæ nō tollitur:. vt gl. dicit in ſimili de lege canonizata, in c. imprimis, in verb. c. 2. q. 1. ſcripſi in tract. nomina. q 5. n. 15. & habet locū in beneficijs eccleſiaſticis, de quibus in reg. 1. de reg iur. in 6 & in ti. vt eccleſia. benef. &c. non vero in beneficijs temporalibus, vide licet in feudis, licet a papa detur: de quibus in rub. de his q feudū dare poſſunt, in vſib, feudo. & in Decreta de feudis, q̃ differentiã tradit tex. i c. felicis de pȩnis, in 6.

Ratio quare morte poſſeſſoris vacare beneficiū intelligatur.

Ratio huius regulæ, cur morte poſſeſſoris cenſeatur vacare beneficiū, eſt: quia poſſeſſor cenſetur dominus. l. ſiue poſſidetis, vbi glo. C. de prob. Feder. conſ. 13. col. 2. per l. fin. C. de rel vendic. facit l. 2. C. de Panor. de excep. cle. 1. & ibi Imol. vt lite pend. Ideo ex locatione p̄ſumitur collatio, & prouiſio: vt is, qui locauit, ꝓuiſus cēſeatur. c. veſtra, de loca. alias. n. eſſet intruſus & ſine titulo: quod non eſt prȩſumendū, quia delictū præſumere non debemus l. merito. ff. pro ſocio. ca. eſtote, de reg iur.

Locans fructus beneficij prouiſus prȩſumitur.

Etiam quia intereſt populi agnoſcere paſtorem ſuum, vt ab eo ſacramenta recipiant, non a mercenario, & qui non eſt paſtor: & eſt in Euangelio, & in c. omnis, de pœniten. & remiſſio. vt ne reſignantes ſine titulo fructus ad ſe non ſpectãtes percipiant, ac ne contrahat tes cum his decipiantur: cum veri paſtores non ſint, & vt fraudes vitentur volētium occultare has reſignationes: & vt beneficia non fiant hæreditaria, & c. 1 de præben.

Donans & retinens nil agit.

Perſimile eſt, quod vulgo dicimus donare & retinere ſimul eſſe prohibitum, l. ſi quis argentum. §. penul. C de donatio. vt ſi donans remanſerit ſemper in poſſeſſione, donatarius nihil habebit. l. ſicut, §. ſuperuacuum, ff. quibus modis pignus vel hypothec. ſoluitur: nã donator qui poſſidet, præſumitur ſimulare actum celebrare, vt docet Bal. in l. 1. C. de donatio. ante nupt. Boer. in conſuetudine Bitur. in §. 1. de donatione, Iaſ. in conſil. 36. factum, in primo volu. vbi cōſuluit dationē in ſolutū ſimulatã, ſi is reperiatur poſſidere qui dedit in ſolutū: ſic & reſignatio p̄ſumit̄ ſimulata, qñ reſignans in poſſeſſione decedit.

Itē quia hic text. generaliter loquitur, ꝙ quæcumque beneficia eccleſiaſtica, &c. Ergo comprehendit dignitates, officia eccleſiaſtica, tam regularia quam ſecularia, & alia quæcumque beneficia quæ in titulum vel commendam perpetuum conferuntur. glo in c. 1. de reg. iur. in 6. & ſuperius ſcripſi in principio huius li. & in reg. proxima: non tamen dignitates epiſcopales, cum ſint dignitatum culmina, c pen. de ꝓb. nec archiepiſcopatus, nec abbatia, glo. in c. 2. de prȩb. in 6. vbi multa addidi. Et in regul. de infirmis reſignant. Gomeſ. q 14. dixit generaliter in conſiſtorialibus hanc regulam nō habere locum: nam per cedulam, non per ſupplicationem huiuſmodi beneficia Papa in conſiſtorio proponit, & de illis prouidet: vt in §. 1. de nominatio. Regiar. in Concord. ſed non eſt Papæ proponere hæc, ſed protectoris Frãciæ corã eo, aut ſolicitatoris, ſeu alterius cardinalis: vt ſcripſi in d. §. 1. de nomination. Regiar. in Concorda.

Epiſcopatus & dignitates conſiſtoriales non continetur i in hac regula.

Siue in Romana curia, ſiue extra.

GLOSSA II.

Reſignatum in curia ibi dicitur vacare, non vbi procuratorium factum fuit.

PEr hæc verba patet hanc regulam habere locum tam in beneficijs reſignatis in curia Rom. quã extra vt infrã dicetur. Et dicitur Curia Roma. vbi eſt Papa. glo. & doct. in c. 2. de præb in 6. Docto. in clem. auditor, de reſcrip. & beneficium dicitur in curia vacare, quando ibi fuit reſignatum, non vbi procuratorium ad reſi-

gnan-

gnandum eſt conceptum,glo.& doctо. in cle 1.vt lite penden.

Declaratio ad iſtam regulam.

Et cũ iſta regula ſit paulo difficilis ob intricationem tex.ideo ſic legi debet, & intelligi. Quod quæcumque beneficia ſiue in Curia, ſiue extra reſignata, ſi reſignãtes in poſſeſſione deceſſerint,non per reſignationem ſed per obitũ vacare cenſeantur;niſi dictæ reſignationes factæ in Curia publicatæ fuerint intra ſex mẽſes ſi extra intra menſem, vel poſſeſſio petita fuerit.

Collationes quoque de illis tanquam per reſignationem vacantibus factæ nullius ſint roboris, vel momenti:ſi reſignantes illa, poſtmodũ in poſſeſſione mortui fuerint Ergo ſequentia requiruntur hic.

Requiſita ĩ hac regula.

Primo quod beneficium in curia ſit reſignatũ,uel extra ibi,ſiue in Roma.curia, ſiue extra eam reſignata &c. quippe ſola promiſſio de reſignando nõ ſufficeret,põderando ibi reſignata,vt ſupra dixi in regu.de infirmis reſig.in gloſ. 3. Secundo ꝙ reſignans in poſſeſſione moriatur:vt inferius dicetur,&declarabitur quando mori dicatur in poſſeſſione.

Tertio quod moriatur poſt ſex mẽſes. vel menſem, vt inferius dicã. Itaq; ſi ante ſex menſes,non habebit locum reg. vnde ſi reſignatarius moriatur ante ſex mẽſes, non tenebitur is, cui prouiſum eſt per illius obitum,publicare,tum quod non eſt reſignatarius,nec ſubrogatur in Ius eius, ſed ei de nouo confertur,ideo ad hoc non tenetur: quia iſta reg. de hoc nõ loquitur niſi de reſignante,& eo,in cuius vtilitaté fit reſignatio:etiam nõ inuenitur iure cautum,quod collatio facta per obitum debeat intra iſtud tempus publicari: nec eſt aliqua lex tale quid dicens.§.ſi nant.in auth.de non eligen.ſecund. nuben coll 1.tutius tñ eſt ad vitandas opiniones publicare. Quarto ꝙ publicata non ſit reſignatio intra ſex menſes,ſi in curia facta ſit:ſi extra curiam,intra menſem: quando fuerit igitur publicata intra tempus hic prædictum,nõ vacabit per obitum, ſed per reſignationem: ideoque per reſignationem collatio valeret a contrario ducto argumẽto:vt inferius dicetur per iſtum textũ.

Quarto ꝙ poſſeſſio adepta ſeu petita fuerit ab his,quos id contingit,alias dicitur collationem per reſignationem valere,ſumendo argumentũ a contrario:quod eſt in iure validũ.l.1.ff.de offi. eius,ca.cũ Apoſtolica,de his quæ fiunt a prælato. Et ſi vnũ ex eis defuerit,non habebit locum regula,vt infra dicam:& ſic valebit prima prouiſio facta per reſignationem.

Reſignata.

GLOSSA TERTIA.

Reſignationem requirit hæc regula, nõ aliũ vacãdi modum.

REquiritur inſuper hæc regula,ꝙ beneficium vacet per reſignationem, per hoc verbum,& verbum reſignationes, & reſignantes infra eod. Et ſic non haberet locum, quando beneficium vacaret per non promotionem,aut per priuationem: nempe cum tex. exprimat vnum vacandi modum,alius non comprehenditur. c. ſuſceptum,de reſcrip.in 6 c cum in illis, §.2.de preb ibidem.Et adde verbum non per reſignationem,ſed per obitum huiuſmodi vacare cenſeantur:nec enim verba text.conuenirent, quæ loquuntur de reſignatione,non de priuatione, vel alio vacandi modo.

Reſignatio tam ſimplex quã permutationis cã hic continetur.

2 Intellige ſiue reſignata fuerint ſimpliciter,aut ex cauſſa permutationis : cũ iſte text indefinite loquatur , & vtraque põt dici reſignatio.Sic conſuluit Roma. cõſi. 465.in re præſenti,quamuis in eo dubitet Gomeſ.hic q.3.vide quæ dixi in regul.de infirmis reſignantibus,& ſuperius.Etiam ſi permutatio fuerit facta cauſſa vtilitatis vel neceſſitatis eccleſiæ, ſicut fieri debet. c.quæſitum,de rerum permuta. tum quia verba huius regulæ conueniunt,& rationes,& quamuis non omnes,ſufficit tamen una,arg §.affinitatis,de nup.in inſti.alioqui nunquam haberent locum in permutatione,quæ ſemper ex his cauſis eſt faciẽda:vt ſupra in materia permuta.ſcripſi,& publicatio, quæ hic exigitur , eſt de forma,qua omiſſa actus eſt nullus.l.cũ hi. §. ſi prætor.ff.de tranſ.c.cum dilecta, de reſcript.nec æquipollens ſufficit,quãdo aliquid eſt de forma.l.diligenter.ff.mãda.un de cognitio Epiſcopi de cauſſa neceſſaria inquirentis in permutatione, non ſufficit ad publicationem,quia alio tẽdit:& actus agentium non operantur ultra eorum intentionem,l.non omnis.ff.de reb.credi.

3 Imo etiam habet locum,ſi quis ceſſerit commendæ,quandoquidẽ reſignare dicitur,& beneficium reſignatum,cum uide licet commẽda pro titulo habeatur:ideoque latius inſiſtendum non arbitror:licet Gomeſ.quæſtione quarta,teneat contra, cui ſuperius reſponſum fuit.

4 Non tamen obſeruaretur hæc regula,

quo ad eundem ratione variationis: ut is ordinarius, qui iam contulit per reſignationem, non poſſit alii amplius conferre, ſed non quoad alium; ideo etiam iure deuoluto poterit immediatus ſuperior illud beneficium conferre; nam ad ſuos terminos eſt reſtringendum.

Cautela ut beneficium per obitum conferatur.

15 Imo poſſet idem epiſcopus per mortem iterum conferre, quia non poteſt ab eo auferri collatio: Sed prouiſus per mortem conueniet ſuper petitorio prouiſum per renunciationem, qui ſi poſſeſſorio velit agere, conſentiat eum poſſeſſorem, & non in poſſeſſione moleſtandum; uerum quia nulla eſt ſua collatio per hãc regulã dicat, peto, eam nullam declararis & ea ſic declarata, iudicari mihi beneficium, quod iudex eccleſiaſticus decernet, videns primam collationem nullam huius regulæ auctoritate. Et quod nullum eſt, non põt tractu temporis conualeſcere; l. quod in initio. ff. de regulis iuris; & Reg non firmatur, illo titulo in 6. quod nota tu, qui per obitum es prouiſus, ut obtineas beneficium, uel impetres a papa, cui non potuit ſenatusconſultum nocere [& nec quidem iure aliis collatoribus.]

Collatio per reſignationẽ & obitum eodem die vtra ualeat. Areſtũ.

16 Et ſi uno die fuerit a papa collatio facta per reſignationem cum derogatione huius regulæ, & eodem die per obitum ab ordinario, papæ collatio præſumitur facta prius, tam ratione prærogatiuę, cap. ſi a ſede, de præb. in 6. quam etiam reſignationis; vt fuit deciſum in hoc Senatu, anno 1524. die 24. Decembris, & ualebit per ea quæ no. Felin. in cap. in noſtra, correlario 18. & in ca. capitulum, de reſcrip. & abunde ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſſor circa finem, etiam ſi is cui collatum eſt ab ordinario, prius acceperit poſſeſſionem; ut ibidem ſcripſi.

Infirm⁹ priuat⁹ moriens intra 20 dies non continetur hic.

17 Præterea non habet hæc regula locũ, ſi collatum fuerit beneficium per priuationem; licet is qui priuatus eſt, eſſet id tẽporis in infirmitate conſtitutus, & moriatur intra uiginti dies; nam hæc uerba non conueniunt: & ſic nec diſpoſitio; ca. indemnitatibus. § Supradicta, de elect. in 6.

18 Et iſte text. dicit, per reſignationem conferatur; quippe uacatio per reſignationem differt ab ea quæ fit per priuationẽ. cap. ſuſceptum, de reſcrip. in 6. cap. cum in illis. §. 1. & ſeq. de prę̃b. ibidem: ſi tamen ipſe ante priuationem reſignauerit ſanus & poſtea ex ſententia condemnationis moriatur, non habebit locum hæc regula, quia nec verba ad hoc tendunt, & ſi infirmus accuſatus reſignaret coram papa, ſubreptitia eſſet reſignatio, & prouiſio; & ſic uacaret uere per obitum; idem ſi uacet per contractum matrimonium, & poſtea is intra uiginti dies moriatur ex labore Herculeo uxoris nouæ, nec tunc obtinebit iſte text. quia uerba non conueniunt, ut dixi.

Reſignare an q̃s poſſit lite pendente.

19 Sed an poſſit quis pendente lite ſuper priuatione beneficii reſignare? Reſp. poſſe, per glo. in uerb. finita, in cap. 1. ut lite penden in 6. non tamen ex cauſſa permutationis, ne decipiat permutantem ſecum: ut docet Staphil. in tract. de literis gratiæ, rub. de uariis modis uacatio. verſ. & per ſupradicta. & Boer in deciſ. Burdeg. q. 119. tracta. nu. 6. et q. ſeq. Dominic. cõſ. 105. ad ſupplicationem, q. niſi fuerit adiecta clauſula, In impetratione, & cum decreto, quod reſignatio illius cedat in fauorem impetrantis: quod ſolet concedi poſt primam priuationis ſententiam, antea uero non.

20 Sex vix reciperetur hoc in Francia, quia ſapit reſeruationem: Et ſic hoc caſu confertur beneficium alteri, quam permutanti, quando. ſ. fuit impetratum per iſtius priuationem. Si tamen hic priuandus in infirmitate exiſtens reſignaret, & moreretur ante priuationem intra uiginti dies, eſſet locus regulæ: & idem etiam in eo, qui intra menſem debet priuari parrochiali eccleſia per nõ promotionem; ſi antea infirmus reſignet, & moriatur, puto hunc text. locum habere: quia & mens & verba ad hoc tendunt: ſecus ſi pridie quam priuaretur, reſignaret, & poſtea a iure eſſet priuatus: cap. licet, & cap. commiſſa, de electiõn in ſexto.

[Etiam hoc anno 1552. in die 23. Decembris, in publica pronunciatio. primus præſes adiudicauit poſſeſſorium cuidam magiſtro Petro, qui obtinuerat collationem per mortem ab epiſcopo Trecenſi, quamuis idem epiſcopus contuliſſet præpoſito Trecen. per reſignationem cã permutationis facta. ſed quia non uixerat 20. dies, vacauit per mortem, ut hic cõſtat.

Collatio huiuſmodi nulla ſit.

GLOSSA XIII.

ET ſic collatio facta per reſignationem eſt nulla, & quod nullum eſt, nullum

pro-

Collatio nulla an faciat vacare aliud beneficium

producet effectum: unde vidi dubitari, an hæc collatio facta ei, qui habet duo beneficia, faciat ea vacare, per text. in clem. ſi plures, de præb. Reſpon. non: quia poſtquàm eſt nulla, nullum ſortietur effectũ, vulgata regul. Non præſtat impedimentum, &c. ſi tamen in vim ipſius collationis adipiſceretur poſſeſſionem illius tertij pacificam, uacarent alia duo; ut ibi per cap. eum qui, de præb. lib. 6. quamuis ipſo iure collatio nulla ſit, vt nec colocatũ præſtet titulum: ne melioris ſit conditionis ſtultus, quàm ſapiens, ideoque in eius detrimentum valebit, at in eius commodũ minime: ueluti ſi per triennum hic poſſederit, non iuuabitur beneficio, de pacificis poſſeſſoribus: ut abunde ſcripſi in trac. de pacific. poſſeſſ. in Concorda. & poſtquàm collatio eſt nulla, per iſtum tex. non poteſt haberi rata: ſed oportet ꝙ de nouo per mortem cõferatur: alioqui is qui poſſidet ex collatione. 1. nulla, non eſt tutus ẽt in foro cõſcientiæ, quia ſine titulo eſt.

Ipſumque beneficiũ nihilominus per obitum cenſeatur vacare.

GLOSSA XIIII.

Actus factus in præiudiciũ tertij non valet.

Addit † etiam iſte text. quod non ſolum collatio per reſignationem facta nulla eſt: ſed etiam beneficium ſic collatum cenſebitur vacare per obitum, & ita poterit cõferri, tanquàm per mortem vacans, etiam ab eodem collatore, qui cõtulerat per reſignationem, quia diuerſo iure vacat. nec diſtinguit iſte text. an ab uno & eodem, vel à pluribus. Ex quo patet, quòd actus factus per infirmum in prçiudicium tertij non valet: vnde emancipatio facta à patre de filia, vt teſtetur, nõ valet in præiudicium illorum, ad quos hęreditas deuoluebatur. Ancha. conſ. 430. fuiſſet, quia in fraudem cenſetur fieri. Plura adducit Bened. in repet. c. Raynutius, in verb. in extraneis, nu. 23. & ſeq. de teſtam. & plene Barb. in cap. in præſentia, nu. 38. de proba. ſic fieri videtur in fraudem & præiudiciũ illius. ad quem beneficium, vel res debet venire poſt mortem; cui fraudi reſiſtitur hic.

2 Etiam quia preſſus infirmitate graui facile reſignat, quod ſecum deferre nõ poteſt. Et hoc videbatur ab eo donari non mera liberalitate, ſed qui non poterat illud diutius tenere: vult vt alius poſt mortem habeat, vt ſic cauſa mortis donare videatur. & quodammodo teſtari de beneficio: l. 1. & ſeq. ff. de donation. cauſa mortis: nam ſi hic non reſignaſſet, vacaſſet beneficium per mortem, ita etiam vacabit: qui reſignatio pro non facta habetur, per hanc reg. docet Ioan. de Selua in trac. de benefic. in 3. part. q. 46.

Reſignãs in fauorem indigni, tenetur ad intereſſe

3 Tenetur etiam hic reſignans, ſi reſignet in fauorem certæ perſonæ, quæ ſit inhabilis: & ei beneficium conferatur ad intereſſe illi eccleſiæ, & in conſcientia: vt abunde docui in interpreta, c. poſtulaſti in glo de cleric excommunicat. miniſtrã. veluti dum tentat eccleſiæ præficere nepotulum forte ſuum inhabilem, vel aliũ minus idoneum: & ſuperius ſcripſi pœnas collatorum indignis conferentium.

4 Secundo ex iſta regula concludit Ludouic. Roma. conſ. 341. quò ad primum, col. 1. quòd licet nulla ſit collatio, per iſtũ tex. tamen reſignatio valebit, quia non annullatur hic: & ſic beneficium reſignatum in curia, ſi non ſit derogatum huic regulæ, non poterit ab altero conferri, ſ. ratione reſeruationis, quæ tamen in hoc regno non habet locum vt ſupra dixi.

Beneficium ſic reſignatum vacans per obitũ debebitur mandatarijs & nominatis.

5 Quod ſi reſignatum eſſet coram ordinario, tunc nulla eſſet reſeruatio: ideo poterit ordinarius poſteà conferre per mortem vt etiam concludit Gome. quæſt. 33. ideo concludendum eſt, quod ſi beneficium in curia ſit reſignatum, aut extra eam debebitur nominatis, ſi moriatur in menſibus nominatorum, videlicet infrà præfatos 20. dies: ſi uero contingat id in menſibus graduatorum ſimplicium, itidẽ eis graduatis debebitur. vt ſcripſi in §. præfatique graduati, de colla. in Concor. ſicut etiam debebitur mandatarijs, aut alijs expectantibus: quicquid in contrarium dicatur: ſed in hoc regno ita ſeruamus, licet vere vacet per reſignationem, tamen cenſetur vacare per obitum: quæ ficta vacatio tantum operatur, ſicut vera: vt interius dicetur.

Collatio generaliter accipitur.

6 Tertio notabimus hic collationem generaliter accipi etiã pro inſtitutione, & qualibet alia prouiſione, per tex. in c. vno, vt eccleſia benefic. ſine diminutio. conferant. ſcripſi in §. ſtatuimus. 2. in gl. conferantur, de colla. in Concord. & in §. 1. de manda. Apoſtol. in verb. collationem in Concor. vbi ſcripſi præſentationem large dici collationem, poſt Barba. in c. abbatem. de reſcrip. col. pen. ſed hic expreſſit

ver-

cet reſignatarius beneficii reſignari poſſeſſionem acceperit intra viginti dies, & publicauerit illam reſignationẽ: vt docet per regul. de publicand. reſign. de qua inferius ſcribam: quia hæc regula non habet rationem ad poſſeſſionem, ſed tantum an is viuat viginti dies poſt reſignationẽ.

Et quamuis prouiſio etiã Papæ ſit nulla per hanc regulam, ſi tamẽ Papa in bulla conferendo illud beneficium diſpenſauerit cum reſignatario, vt iſtud ſecundum beneficium poſſit retinere cum primo, & loco dimiſſi, vel dimiſſorum aliud, vel alia, &c. ſi reſignans moriatur ante viginti dies, & ſic ſecundum beneficium reſignatum nunc uacat per obitum: tamen proderit eidem iſta diſpẽſatio, vt alia duo in vim iſtius bullæ retinere poſſit, quia reſcriptum ſi duo diuidua contineat, vno extincto aliud ſupereret. cap. ſi eo tempore. de reſcriptis. in 6. vt ſuperius ſcripſi in prima parte.

Nec obeſt, ſi dicatur extincto principali extinguitur & acceſſoriũ. l. cum principalis. ff. de regulis iuris. reſpon. diſpenſationem non eſſe acceſſoriam prouiſioni, ſed æque principalem, ideo non vitiatur ſublata collatione per reſignationem, vt ſuperius ſcripſi in materia diſpenſatio. in ſecunda parte.

De permutatione.

Collatio alteri quã per mutanti facta nulla eſt

AMittitur † quoque beneficium cauſſa permutationis reſignatum, quod licet de iure decretaliũ poſſet alteri conferri, quam permutanti. ca. inter, de præbend. tamen hodie collatio facta alteri, quam compermutãti nullius eſt momenti. cap. vno. de rerum permuta. lib. 6. & in clemen. vna. eodem. Bertrand. conſi. 323. quicquid, in primo volumine, ex prima editione.

Permutatio quid ſit.

2 Imprimis hoc loco dicendũ erit, quid ſi permutatio, quæ ſic breui deſcribi poteſt. Permutatio eſt certæ rei ad alteram facta mutua præſtatio. l. 1. ff. de rerum permuta. Hoſtienſ. in ſumma ſic defiuit, permutatio eſt vnius rei pro altera vicaria præſtatio, quæ in idem reincidunt.

Rei nomine & bonorũ beneficiũ continetur.

3 Vbi rei appellatione beneficium etiã comprehenditur: vt cõſtat per totũ tit. de rer permut in Decreta. & in 6. & in clem. ſiquidem in text. de beneficijs tractatur. ſic ſcripſi in bonorum appellatione in c. 1. de preb. & in l. bonorũ, 1. ff. de verbor: ſignif. & clarius hæc deſcriptio pateſiet inferius, in materia etiam continetur ius: vt ſcripſi in l. rei, in 1 ff. de verbo. ſignif.

Requiſita in reſignatione.

4 Verum vt plenius hanc elucidemus, ſequentia notanda ſunt in permutatione requiri Primo, quod ab vtraque parte beneficiũ reſignetur: alias ſi recuſaret alter reſignare, nõ eſſet permutatio. d. cap. vno de rerum permutat. in 6. & in clementi. niſi, vt inferius dicam. Et ſic cum ego reſigno beneficium meum, debes dare procuratorium ad reſignandum tuum: quod non poterit ex poſt facto reuocari, ſcilicet facta ex vna parte reſignatione. l. 1. ff. eodem licet alias reuocari re integra poſſit: vt dicetur ſtatim.

Collatio cauſa permutationis fieri debet.

5 Secundo requiritur collatio beneficiorum ex cauſa permutationis vacantiũ: nec alias ſufficeret cõuentio partium, nec quidem approbatio epiſcopi, niſi de nouo conferret, clemen. vna. eod. titul. quia à partibus ius non datur. Hoſtienſ. in cap. ex ore, de his, quæ fiunt à maiore parte. Federici in tract. de permut. benefic. q 17. Bertrand. conſ. 323. quicquid, in primo vol. ex prima editione.

6 Tertio quod nomina & cognomina amborum in permutationis literis exprimantur, alias incerta eſſet permutatio. c. inter. de præb. doc. in d. c. vno. de rerũ per mut. lib. 6. ideoque non valeret. cap. 2. vbi doct. de elect. in 6.

Nomine exprimere quando in permutatione ſufficiat.

7 Tamen interdũ nomen ſolum exprimitur ſine cognomine, vt in Cardinalibus, quorum ſolet nomina tantum exprimi cum titulus cardinalatus, vt Hieronymus tituli ſancti Martini in montibus cardinalis egregii, vt in regul cancella. 30.

8 Idem videmus in principibus, vt tãtũ nomen ſoleat exprimi ſine cognomine: vt Henricus Rex Franciæ, Antonius Dux Vandomiæ: & Gallice, Loys monſieur, Iean monſieur, & ſic nomen mõſieur, Dominus in fine ponitur ad differentiã aliorum: cum in aliis anteponatur, vt Dominus Petrus. ſcripſi in gl. Concord. in ver. magiſtro. §. 1. de colla. nam ex his eſt certitudo ſufficiens. & ſic non eſt opus alia expreſſione. l. 1. ff. de dote prælega. & notoria non indigent expreſſione. c. manifeſta. 2. q. 5.

Collatio cã permutationis qñ nõ tribuat ius

9 Quarto requiritur, quod vterque ius habeat in beneficio; alioqui ſi quis nil iuris habens in beneficio, illud permutaret, non valeret permutatio. d. c. vno. ibi, ſua beneficia. de rerum permut. c. cum venerabilis.

biliſ. de except.l. 1.ff. de rerum permut. vbi Prædius ait nullā cōtrahi permutationem,ſi res aliena detur : quia datum non videtur,quod retineri non poteſt . l. non quocumq; modo.ff.de leg.1.ut eſt in reg. 38.Collecta in c.1.de rerum permut.

10 Et ſolet poni hæc clauſula in prouiſione ſummi Pontificis. Attente prouideas quod neutri permutantium ius acquiratur, niſi quilibet ius habuerit in beneficio per ipſum reſignato; ideo poterit reſignans proteſtari ſe adſuum rediturum beneficium,niſi res ita ſe habeat.c.beneficia de præb.in 6.

11 Et ſi facta fuerit reſignatio debet vterque de nono habere collationem: ſecus ſi tantum fuerit dimiſſio. d. c.ſi beneficia . vbi doct.& c.cum uniuerſorum. de rerum permut.Panor.& alii in cap. cum uenerabilis.de except.

Sine collatione noua quis adſuum redit beneficiū. Areſtū.

12 De conſuetudine nō petitur noua collatio;quando quis redit ad ſuum beneficium;ut no.Ioan.And.in c.uno.eo. tit. in 6.& ſcripſi in tract.de pacifi.poſſeſ.in 22. extenſ.num.145.Et ſtylus Franciæ fuit allegatus,& ſecūdum eum iudicatum anno 1525.die 2.Maii:ideoq; poterit agere etiam poſſeſſorio is,qui redit ad ſuum beneficium,etiā antequam redierit: ut ſemper vidi ſeruari;quia non cenſetur diuertiſſe. qui ſtatim rediit.l.3.ff.de diuert.nec poſſeſſionem amiſiſſe ciuilem.l. clam poſſidere.§.ſi.ff.de acquir.poſſeſſ.

Redire ad beneficium meū poſſum licet alteri collatū ſit.

13 Vnde ſi permutauero beneficium ſancti Victoris cum Titio, & demum uelim redire,quia compermutatum non habeo pacificum;ſi Titius interim moriatur, & per mortem quis petat in eius locum ſubrogari; is ſubrogabitur ſaluo iure meo, adeo quod ſi datum mihi beneficium non remaneat,ſed a me euincatur,non obſtante alterius morte, & collatione,ad meum redire potero beneficium ; vt ſæpius vidi in curia decidi.

Non habens beneficium an permutare poſſit.

14 Sed dubitari uidi,Cum quis vult mihi reſignare beneficiū,quod tamē alii vult ordinarius conferre pro ſuo arbitrio : an ego poſſim expedire cauſſa permutationis,licet beneficium non habeam , nominādo beneficium eidem, quod nō habeo? Reſpon.cū nō interſit,niſi partis arbitror permutationē ualere,quia parti ſemper liberū eſt,aut ad ſuum redire beneficiū,aut ad complementum permutationis agere. l. 1.ff.de rer.permut l naturalis.§.1.de p̄ſcript.verb.ergo non poterit alius agere.

Cautela ut beneficium habeam

15 Nec obeſt in papa,quia ipſe poteſt admittere etiam in fauorem , quod non poteſt ordinarius:ideo loco fauoris fiet hæc ficta permutatio,ne ordinarii committāt fraudes,& quamuis ſubtili. tamen iuſtiſſimo medio;nam ſi dedi tibi rē cauſſa permutationis,& poſtea nolim ego tuā , ſed ſim contentus eam tibi dare , non irritatur;ideo permutatio d.l. 1.de rerum permut. ubi doc. ſic nec infringetur beneficii permutatio,ſi pars non conqueratur;quia ſi partes ſint concordes, quid ad iudicem ? l. 1 .§.inde.ff.de noui per nuncia.

Redire non pōt ad ſuū beneficium q deliqt.

16 Sed ad propoſitum redeundo , an noua collatio deſideretur in eo, qui vult redire ad ſuum beneficium cauſſa permutationis reſignatum? tutius eſſe arbitror ad vitandam intruſionem,quę maxime timēda eſt,ut ſaltem auctoritatem quis ſuperioris exigat , quæ loco collationis erit , niſi de conſuetudine ut dixi.

Probare an debeā permutantem cum ius habuiſſe

17 Non poterit tamen is redire , qui in permutatione facienda non requiſiuit patronum, aut aliter deliquit, quia non eſt vſus conceſſione iuris,tex.& ibi gl in ele. una.eo Collecta.in cap.cum olim. eo. niſi de conſuetudine non requiratur patroni conſenſus;ut inferius dicam. Nec tenetur quis probare ius habuiſſe permutantem in beneficio,ſed illum habitum & reputatum fuiſſe curatum illius loci, & fuiſſe in poſſeſſione illius pacifica: nam impugnanti & decenti illum non habere ius,incumbit onus probādi.Panor.& alii in c. illud. de præſumpr. de Rota deciſ.109.agenti,in nouis,& in deciſ. capel. Tholoſ. q.467. ſ quando poſſedit longo tempore, & pacifice propter tolerantiam ſuperioris.

Permutās poſſeſſionē apprehēdere debet.

18 Secus ſi de recenti ut docet Paul.Pariſ.cōſ.37.attēdatur,col.1 in 4. uol. Boer. in deciſ.Burdeg.q.205.tracta.nu. 5. & qui nunc,adeptus eſt beneficium permutatū, requiritur quod apprehendat poſſeſſionem,l.1. ff de acq.poſſeſ.quę eſt facti,l.denique. ff.ex quibus cauſis maior. ideo ad alium non tranſit ,ſi non ſit apprehenſa per eum,qui illam optat l.cum hæredes . ff.de acquir.poſſeſ.ſcripſi in trac.de mate. poſſeſſ.in 3.tomo.ordi. reg.

19 Quinto requiritur etiam cauſſa in permutatione,quam epiſcopus diſquirere debet.cap quæſitum, ubi docto. de rerum permut.

Epis beneficiū ſit confer

20 Sexto quod per epiſcopum , in cuius diœceſi ſitum eſt beneficium, conferatur, c.omnes baſilicæ.16.q.7.in his enim permuta-

muta-

ferre debet bñſicii non īferior, & quid de exemplis.

mutationibus auctoritas epiſcopi, vel ſuperioris requiritur, nō inferioris, qui permutationem approbare non poteſt, & in vim illius conferre. d.c. quæſitum, de rerũ permut. niſi inferior hoc præſcripſerit gl. & doctores in clem. 1. de reb. eccleſ. non aliènand. doct. in c. cum olim. & c. auditis. de reſcript. ſi vero eccleſiæ permutandæ ſint exemptæ, ad Papam pertinet, non ad epiſcopum approbatio. glo. & doct. in clem. vna. de ſupplen. neglig. prælat. & in clem. vna. de rerum permut.

21 Septimo requiritur illorum conſenſus, ad quos pſentatio ſpectat, vel electio, alias non valebit permutatio, gl. in clem. vna. eodē. & Fel. in c. cum Bertoldus. col. 5. de re iudicat. & Curtius in tract. iuriſpatronatus. in uerbo, honorificum, q. 3. & Petrus de Vbal. in tract. de permut. beneſic. q. 4 princ. num 42.

Permutatio ſine conſenſu patroni an fieri poſſit.

22 Qui ſi noluit conſentire, cogi poterunt, dum utilis ſit eccleſiæ permutatio: ut docet Federic. in d. tract. q. 24 vel ſuperior approbare eam poterit. Panor. in c. nullus. de iurepatron. dicam infrius verſ. 16. Panor. in diſputat. incipien. Augerio. & hodie vſus communis obtinuit, quod poſt requiſitionem patroni maxime etiam eo non conſentiente permutatio approbatur ab epiſcopo, & ualet: & ſic iudicauit totus Senatus Pariſienſis, vt retulit. Do. Quadrigarius.

ſpirituale cũ ſpirituali, & ius in re cũ iure in re non ad rem.

23 Octauo requiritur, quod ſpiritualia cum ſpiritualibus permutentur, non cum profanis, & ius in re, cum in re: nec. n. ualeret permutatio de iure in re ad ius in rem: vnde non licet permutare mandatũ, vel nominationes cum beneficio. per c. ſi. de rerum permut. Federic. in tract de permut. beneſic. q. 13. & abunde Matth. de Afflictis in deciſ. Neapol. q. 17. quia iſtæ literæ non extenduntur ad alias perſonas c. p. & g. de offic. deleg. Regia curia.

24 Nec poteſt fieri permutatio cum iure ſpirituali alterius gneris: vnde non poſſum permutare decimas uel iuriſpatronatus cũ beneficio. doc. in c. ſi. de rer. permu.

Litem pſequi dēt is q meum permutauit.

25 Nono ſi beneficium pacificũ eſſe promiſiſti, moueaturque mihi poſtea lis ſuper eo: tu debes eã proſequi, & á me propellere moleſtiam omnē: alioqui ſi euincatur, reuertar ad meum beneficium. capitul. ſi beneficia de præbend. in 6. vel debens erga me condemnari ad beneficiũ ſimilis ualoris. & ſecundum qualitatem primi mei quod reſignaui. alia ſcripſi in §. volumus. in uerb. permutationis. de coll. in Concord. & vide Petrum de Vbald. in tract. de permut. beneſic.

Is cui dimiſi beneficiũ, ſi ad illud reuertar, nō pōt obijcere q ius nō habebã.

26 Decimo, redire poſſum ad beneficiũ, quod tibi dimiſi, ſi ius habebam ad illud. d. c. ſi beneficia, ibi ſua bñficia, de preb. in 6. diuerſum eſt ſi nullum ius habuiſſem: & hoc ſi forte notorium eſſet. forte per ſententiam, aut alias. ut gl. decidit in reg. 38. in reg. Cancel. allegans Ioan. And. ita tenere in c. vno. de rerum permut. in 6. & Federic. in tract. de permut. beneſi. q. 8.

27 Tamen opinio ſecundum gl. contraria eſt valde æqua. nam is cuius cauſſa dimiſi, non poteſt referre quæſtionem domi nij. per l. ſic condictionis, C. loca. quamobrem is non poterit impedire, quominus reuertar ad poſſeſſionem mei beneficij, quam ei tradidi. vide in reg. cancel. 38. & per Aegid. in tract. permut in par. 11. q. 3.

Vnus permutans, ſi facta reſignatione moriatur, alter vtrunque habebit bñficiũ.

28 Vndecimo ſi cauſſa permutationis Titius reſignauerit beneficiũ, ut mihi cauſſa permutationis cõferretur, quod mihi fuit collatum; & antequam ego reſignē meũ, ipſe præmoriatur, vtrunq; habebo; & (vt dicunt) bona fortuna gaudere potero; quia non eſt, qui de hoc conqueri poſſit. doct. in l. vna. ff. de rerum permu; & iuſte ego obtinui, & mihi collatum fuit, & ſic canonice obtineo. c. 1. de reg. iuris. & per me non ſtat, quin adimpleam permutationē, & ſic nil eſt imputandum mihi. l. in iure. ff. de reg. iuris, facit tex. non ad hoc expenſus in l. ſi quis Titio. ff de leg. 2: & nemo poteſt me cogere ad implendum permutationem: quod ſecus eſſet in profanis. doctor. in l. 1. ff eod. [Alias ſuper hoc conſului, vbi abunde hoc tradidi.]

29 Si tamen reſignatio fuerit facta, & ab altera parte recuſata, tunc quia is ſemper remanet in poſſeſſione, in qua moritur; ideo per mortem vacare cēſetur, per reg. cancel. neque enim intelligitur amiſſum, quod alteri ablatum nō eſt. l. nec vtilem. ff. ex quibus cauſis maior licet Alex. Antila ſuo tracta. permuta. dicat per renũciationem vacare, ſed ſi non ſit admiſſa á ſuperiore, habetur ac ſi facta non eſſet. cap. quod in dubijs. & c. ſuper hoc de renunc. ergo quilibet ſuum habebit beneficium.

30 Duodecimo Papa ſolet, ſi petatur, derogare regulæ cancellariæ 18. dicenti, quod ſi reſignans non vixerit per viginti dies, beneficium vacet per mortem, & non per reſignationem de qua ſuperius ſcripſi.

31 Decimotertio ſi cõferatur beneficiũ,

quod eſt ſub iure patronatus laicorum, requiritur patroni conſenſus, vel Pontificis derogatio: quæ tamē non recipitur in hac patria Galliæ conſuetudinaria: vel quod deuolutio facta ſit ad papam: vt in regul. Cancel. Inno. 40. habet: ſcripſi ſuprà in ſignatura. in gl. necnō iuri patronatus. Collecta. in c. cum olim. de rerum permut.

Areſtū quando literæ regiæ impetrari poſſunt

32 Decimoquarto ſi velim reſcindere permutationem inualidam, & ad meum redire beneficium, non poſſum hoc conſequi per literas Regias, ſicut in re profana. Et ita reiectus fuit per Areſtū Ioan. Roſſeau ab impetratione ſuarum literarum proſequente Pidoux, anno 1522. die ſeptima Septembris.

33 Sed coram ordinario agendum eſt, videlicet eccleſiaſtico iudice: vel poteſt agi poſſeſſorio coram iudice Regio: vt ſuperius in hac parte dictum fuit.

Noua prouiſio cauſa permutationis q̄ continere debeat.

34 Decimoquinto in noua prouiſione ex cauſſa permutationis debet fieri mentio de beneficijs, quę permutantes habent, & de qualitatibus ipſorum, alias non valebit permutatio coram Papa facta. Domi. de Rota deciſ. 593. dic quod ſi aliqs, in antiq. [ſub tit. de reſcri. deciſ. 5.] facit c. cum in illis. de præb. in 6. docto. in c. ad aures. de reſcript. Feder. tamen in tract. de permuta. benefic. q. 18. credit permutationē valere non facta mentione aliorum beneficiorum, quam eorū quę permutantes habēt.

35 Verum melius & tutius eſt de omnibus fieri mentionem, niſi ſit clauſula, pro expreſsis haben. de cura quoque, ſeu alijs qualitatibus exprimatur: & ſic tenuit maior pars auditorum Auenionen. vt refert Aegid. Bellamera, conſ. 32. pro introductione, col. penul. verſic. quid dicendum.

Permutatio ēt ex interuallo fieri pōt.

36 Decimoſexto permutatio poteſt fieri & vno inſtanti, & ex interuallo, corā ordinario, & corā Papa, teſte Federic. in d. tracta. de permuta. benefi. q. 11. ideo poteſt hodie admitti reſignatio à Pariſi. epiſcopo, de beneficio in hac diœceſi ſito: & poſt aliquot dies aut mēſes recipietur reſignatio beneficij ſiti Burdegalæ.

37 Vnde ſi quis reſignauerit ſuum beneficium cauſſa permutationis, quod fuit collatum Seio: verum quia beneficium Seij erat alterius diœceſis longe diſtantis, dictus Seius poſſedit vtrumque beneficium per duos vel tres menſes pacifice: quare tertius primū impetrauit in curia Romana tanquam vacās per adeptionē ſecūdi incōpatibilis, quod à Titio obtinuerat, per

Impetrari nō poteſt beneficium

cap. de multa, de præbend. demum pro cōplemento permutationis Seius reſignat illud primum beneficium, quod confertur Titio compermutanti: dicerem valere talem nouiſſimam collationem: prout docet idem Federic. d. q. 11. & Collecta. in c. fin. eodem.

tiū q̄ permutans alteri cedere debet permutanti.

38 Quippe fieri poteſt collatio ex permutatione, vel vno, aut diuerſis temporibus: & ita no. doctor. in cap. vno. de rerum permut. in 6. ideo per adeptionem beneficij permutari non vacabat illud primū, quod tenebatur permutans alteri dare: ideoque impetrari à tertio nō potuit; quādoquidem non contendebat illud retinere cōpermutans, 2. vt dicitur in extrauag. Execrabilis.

Per adeptionem ſecundi quando non uacat primum.

39 Et ſic limitatur hoc caſu illa regula, Quod per pacificam adeptionem ſecundi incompatibilis vacet primum. no. Aegid. in tract. permuta. in prima parte. q. 5. & in q. 3. partis quintæ; ideo cum non ſit tempus à iure præfixum ad recipiēdas permutationes, poterit Epiſcopus etiam poſt ſex menſes conferre; quod ſi recuſet, poterit cogi à ſuperiore. c. nullus. de iure patro. vel ſuperior conferre poterit. vt Federic. ſcribit in eo tract. q. 29. & Collecta. in d. c. fi. in princ. doct. in clem. una, eo.

Vnum beneficium cū pluribꝰ permutari poteſt.

40 Decimoſeptimo permutare licet vnū beneficium cum pluribus & plura cū vno, necnon curata cū ſimplicibus, ſeu cū curatis; ut notant Ioan. And. & alij per illum tex. in c. cum venerabilis. de exceptio. quia non reperitur hoc prohibitum, ergo permiſſum. l. cum prætor. ff. de iudi. Feder. in tract. de permut. benefi. q. 2.

41 Si tamen is qui recipit curatum, non ſit diſpenſatus ad aliud curatum, perdet primum per adeptionem ſecundi; niſi diceretur in prouiſione papæ, quod illud vltimum poſſit retinere cum illo, quod habet, & ſic fuerit quo ad hoc ſecum diſpenſatum; ut docet Aegid. in tract. de permuta. q. 11. partis 3. & Collecta. in d. c. quæſitum. colum. 3. de rerum permut.

Inæqualitas facit præſumere contra permutationē.

42 Decimooctauo præſumitur fraudulenta permutatio ratione inæqualitatis. non ſolius. ſed cū alijs coniecturis. cap. ad quæſtiones. vbi docto. de rerum permut. Panor. & alij in c. 1. de cleric. non reſid. Colecta. in c cum olim, de rerū permut.

43 Item quādo beneficium erat de proximo vacaturum. c. commiſſa, de elect. in 6. c. 2. de renūc. ibidē. c. beneficium. de regular. ibidē. c. ex tranſmiſſa, de renuncia.

44 Adde

Contra permutationẽ præſumitur ſi detur ſict⁹ canonicatus & nullius momenti.

44 Adde fraudis præſumptionem induci, ſi fiat permutatio cum beneficio, vel capellania ficta, vel canonicatu, qui nullius erat momenti: quia iactare ſuum quis in dubio non præſumitur. l. cum de indebito. ff. de proba. Paul. Pariſ. conſ. 120. ad demonſtrandum. col. 1. & 2. in 4. volum.

Conſanguinitatis rõne præſumitur contra permutationem.

45 Conſanguinitas etiam auget fraudis præſumptionem contra permutationem. Pariſien in d. conſ. 130. poſt Bart. in l. poſt contractum. ff. de donatio. & in l. ſi forte. de caſtren. pecul. l. ſi donatione. C. de colla. l. data. C. de donat. Panorm. in d. c. 2. de cleric. non reſiden.

46 Idem cum is, qui renunciat, ſemper, remanet in poſſeſſione beneficij reſignati. l. ſicut §. ſuperuacuum. ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſoluitur. Bartol. in d. l. poſt contractum. in 6. coniectura. ff. de dona. dicã in reg. de publicand. reſigna.

Concordiã partium ſolus Papa approbare poteſt.

47 Concordia quoque ſeu cõuentio inter partes notat ſimoniam, text. in c. cum pridem. de pactis. Panor. in c. cum vniuerſorum. 7. not de rerum. permutat. Pariſ. d. conſ. 130. colum. 2. & non ſpectat ad Epiſcopum probare cõcordiam partium, ſed ad Papam tantum, vel eius legatum hãc habentem poteſtatem. c. fi. & capitu. cum pridem. de pactis.

Coniectura ſimulatæ permutationis.

48 Alias coniecturas ſimulatæ permutationis poteris elicere ex d conſ. Pariſ. & ex his quæ abunde ſcripſi in glo. vlt. in §. volumus. de colla. in concord. vbi poſui 13. coniecturas: & quomodo excuſari poſſint hæ coniecturæ melius quam alibi: ad hæc quando in collationibus beneficiorũ præſumatur dolus & fraus, tradit Ioã. de Selua. in tract. de benefi. in 3. parte. q. 18.

Permutatio ẽt in diſſimilibus beneficijs conſiſtit.

49 Decimonono, permutatio non impeditur ſiue conſiſtat in beneficijs conformibus, ſiue difformibus: vt vocant doct. veluti ſi permutetur præbenda cum beneficio curato, necnon beneficia manualia licebit permutare, quia poſſunt eſſe beneficia perpetua. l. ſufficit. ff. de condi. indeb. glo. i c. ſi gratioſæ. de reſcript. Feder. in tract de permut. benefi. q. 6. & ſequ.

50 Tamen hæc permutatio non immutabit qualitatem horum beneficiorum, quominus ſtet ſuper manualia, ut reuocari poſſint, etiam ſi permutatio a Papa fuiſſet approbata: quia non intendit Papa cõſuetudines & ſtatuta religionum, aut cœnobiorum tollere, quia ea veriſimiliter ignorat, cum facti ſint, c. 1. de cõſt. lib 6.

51 Niſi hoc ex certa ſciẽtia faceret & expreſſe diceret, quod non reuocentur: vt docet Aegid. in tract. de permuta. q. 7. partis 3. de quibus manuariis plene ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſ. limit. 6. num. 172. & ſeq. & poterit maxime in hoc regno beneficium commendatum permutari cum alio non commendato. vel commendato: quia commenda eſt titulus. cap. dudum. 2. de elect. Panorm. in c. cum olim, eodem poſt Fedederic. eo. tit. & tract.

Conuentio partium quã de ſimoniam inducat.

52 Vigeſimo quando fuerit conuentum inter partes de permutatione facienda, dicunt docto. eſſe ſimoniam: omnis enim pactio inducit ſimoniã. d. c. cum pridem. & c. fin. de pactis, vnde partes non debent ita paciſci, intelligite. quod inter partes non debet fieri concluſio permutationis, niſi ſi & quatenus approbabitur a ſuperiore. cap. quæſitum. & capitu. cum vniuerſorum, de rerum permuta. Deci. conſi. 141. ad plura: alioqui ſi partes nõ poſſent conuenire, nunquam fieret permutatio.

53 Vnde quamuis partes fecerint inſtrumẽtum obligatorium de permutãdo ſua beneficia cum beneplacito ſedis Apoſtolicæ, vel legati habẽtis ad hoc poteſtatem, nequaquam ſimoniã committunt, reſeruando tamen voluntatem ſuperioris, nec prohibent iura partibus promittere ſe curaturas, vel permutatio fiat ab his, a qbus recipitur, per l. in illa. ff. de verb. obli c. ex literis. de ſpõſ. ſecus ſi nulla ſuperioris habita rõne hæc machinarẽtur inter partes: c. cũ olim, vbi Collecta. de rerum perm. Boer. in deciſ. Burdeg. q. 205. tractatus.

54 Vltimo ſi reſignatio facta in curia nõ fuerit publicata intra ſex menſes, vel extra mẽſem, aut poſſeſſio petita: & reſignãs moriatur in poſſeſſione, tunc beneficium cenſetur per mortem uacare, non per reſignationem. tex. in reg. cancell. 34. Innoc. VIII. quam vt frequentiſſimam in hoc regno ſubiiciendam hoc loco dixi, noſtriſq. aliquot ſcholiis interpretandam.

Regula de publicandis reſignationibus.

Item idem dominus noſter ſtatuit, & ordinauit, q̃ quæcumq. beneficia eccleſiaſtica, ſiue in R. curia, ſiue extra eã reſignata (niſi de illis factæ reſignationes, ſi in eadẽ curia ĩtra ſex mẽſes, a data ſuppli

cationis, & non a die præſtiti conſenſus computandos. Si vero extra dictam curiam factæ ſint, intra menſem ex tunc vbi dicta beneficia conſiſtunt publicatæ fuerint: vel poſſeſſio illorum ab eis, quos id contingit, petita extiterit) (Si reſignantes iſta poſtmodū in eorundem reſignatorum beneficiorum poſſeſſione deceſſerint, non per reſignationem, ſed per obitum huiuſmodi vacare cenſeantur) collationes quoque, & quęuis alię diſpoſitiones de illis tanquā per reſignationem vacantibus factę, & inde ſecuta nullius ſint roboris vel momenti.

GLOSSA PRIMA.

Hæc regula regiſtrata & lex regni facta per mortem Papę nō eſt reuocata.

HAec regula fuit recepta, & in curia parlamenti regiſtrata anno 1493. die 27. Auguſti, vnde eſt lex regni effecta, ideoq; per mortem Papæ nō tollitur: vt gl. dicit in ſimili de lege canonizata, in c. imprimis, in verb. c. 2. q. 1. ſcripſi in tract. nomina. q 5. n. 15. & habet locū in beneficijs eccleſiaſticis, de quibus in reg. 1. de reg iur. in 6 & in ti. vt eccleſia. benef. & c. non vero in beneficijs temporalibus, vide licet in feudis, licet a papa dētur: de quibus in rub. de his q feudū dare poſſunt, in vſib. feudo. & in Decreta de feudis, q̄ differentiā tradit tex. i c. felicis de pęnis, in 6.

Ratio quare morte poſſeſſoris vacare beneficiū intelligatur.

Ratio huius regulæ, cur morte poſſeſſoris cenſeatur vacare beneficiū. eſt: quia poſſeſſor cenſetur dominus. l. ſiue poſſideris, vbi glo. C. de prob. Feder. conſ. 13. col. 2. per l. fin. C. de rei vendic. facit l. 2. C. de Panor. de excep. cle. 1. & ibi Imol. vt lite pend. Ideo ex locatione pſumitur collatio, & prouiſio: vt is, qui locauit, puſſus cēſeatur. c. veſtra, de loca. alias. n. eſſet intruſus & ſine titulo: quod non eſt pręſumendū, quia delictū præſumere non debemus l. merito. ff. pro ſocio. ca. eſtote, de reg iur.

Locans fructus beneficij prouiſus præſumitur.

Etiam quia intereſt populi agnoſcere paſtorem ſuum, vt ab eo ſacramenta recipiant, non a mercenario, & qui non eſt paſtor: & eſt in Euangelio, & in c. omnis, de pœniten. & remiſſio. vt ne reſignantes ſine titulo fructus ad ſe non ſpectātes percipiant, ac ne contrahentes cum his decipiantur: cum veri paſtores non ſint, & vt fraudes vitentur volētium occultare has reſignationes: & vt beneficia non fiant hæreditaria, & c. 1 de præben.

Donans & retinens nil agit.

Perſimile eſt, quod vulgo dicimus donare & retinere ſimul eſſe prohibitum, l. ſi quis argentum. §. penul. C de donatio. vt ſi donans remanſerit ſemper in poſſeſſione, donatarius nihil habebit. l. ſicut, §. ſuperuacuum, ff. quibus modis pignus vel hypothec. ſoluitur: nā donator qui poſſidet, præſumitur ſimulate actum celebrare, vt docet Bal. in l. 1. C. de donatio. ante nupt. Boer. in conſuetudine Bitur. in §. 1. de donatioe. Iaſ. in conſil. 36. factum, in primo volu. vbi cōſuluit dationē in ſolutū ſimulatā, ſi is reperiatur poſſidere qui dedit in ſolutū: ſic & reſignatio pſumit ſimulata, qn reſignans in poſſeſſione decedit.

Epiſcopatus & dignitates conſiſtoriales non continetur ī in hac regula.

Itē quia hic text. generaliter loquitur, ꝙ quæcumque beneficia eccleſiaſtica, & c. Ergo comprehendit dignitates, officia eccleſiaſtica, tam regularia quam ſecularia, & alia quæcumque beneficia quæ in titulum vel commendam perpetuum conferuntur. glo in c. 1 de reg. iur. in 6. & ſuperius ſcripſi in principio huius li. & in reg. proxima: non tamen dignitates epiſcopales, cum ſint dignitatum culmina, c pen. de pb. nec archiepiſcopatus, nec abbatia, glo. in c. 2. de pręb. in 6. vbi multa addidi. Et in regul. de infirmis reſignant. Gomeſ. q 14. dixit generaliter in conſiſtorialibus hanc regulam nō habere locum: nam per cedulam, non per ſupplicationem huiuſmodi beneficia Papa in conſiſtorio proponit, & de illis prouidet: vt in §. 1. de nominatio. Regiar. in Concord. ſed non eſt Papæ proponere hæc, ſed protectoris Frāciæ corā eo, aut ſolicitatoris, ſeu alterius cardinalis: vt ſcripſi in d. §. 1. de nomination. Regiar. in Concorda.

Siue in Romana curia, ſiue extra.

GLOSSA II.

Reſignatum in curia ibi dicitur vacare, non vbi procuratorium factum fuit.

PEr hæc verba patet hanc regulam habere locum tam in beneficijs reſignatis in curia Rom. quā extra vt infrā dicetur. Et dicitur Curia Roma. vbi eſt Papa. glo. & doct. in c. 2. de præb in 6. Docto. in clem. auditor, de reſcrip. & beneficium dicitur in curia vacare, quando ibi fuit reſignatum, non vbi procuratorium ad reſignan-

gnan-

gnandum eſt conceptum, glo. & docto. in cle 1. vt lite penden.

Et cũ iſta regula ſit paulo difficilis ob intricationem tex. ideo ſic legi debet, & intelligi. Quod quæcumque beneficia ſiue in Curia, ſiue extra reſignata, ſi reſignãtes in poſſeſſione deceſſerint, non per reſignationem ſed per obitũ vacare cenſeantur; niſi dictæ reſignationes factæ in Curia publicatæ fuerint intra ſex mẽſes ſi extra intra menſem, vel poſſeſſio petita fuerit.

Declaratio ad iſtam regulam.

Collationes quoque de illis tanquam per reſignationem vacantibus factæ nullius ſint roboris, vel momenti: ſi reſignantes illa, poſtmodũ in poſſeſſione mortui fuerint Ergo ſequentia requiruntur hic.

Requiſita i hac regula.

Primo quod beneficium in curia ſit reſignatũ, uel extra ibi, ſiue in Roma. curia, ſiue extra eam reſignata &c. quippe ſola promiſſio de reſignando nõ ſufficeret, põderando ibi reſignata, vt ſupra dixi in regu. de infirmis reſig. in gloſ. 3. Secundo ꝙ reſignans in poſſeſſione moriatur: vt interius dicetur, & declarabitur quando mori dicatur in poſſeſſione.

Tertio quod moriatur poſt ſex mẽſes. vel menſem, vt inferius dicã. Itaq; ſi ante ſex menſes, non habebit locum reg. vnde ſi reſignatarius moriatur ante ſex mẽſes, non tenebitur is, cui prouiſum eſt per illius obitum, publicare, tum quod non eſt reſignatarius, nec ſubrogatur in ius eius, ſed ei de nouo confertur, ideo ad hoc non tenetur: quia iſta reg. de hoc nõ loquitur niſi de reſignante, & eo, in cuius vtilitatẽ ſit reſignatio: etiam nõ inuenitur iure cautum, quod collatio facta per obitum debeat intra illud tempus publicari: nec eſt aliqua lex tale quid dicens. §. ſinant. in auth. de non eligen. ſecund. nuben coll 1. tutius tñ eſt ad vitandas opiniones publicare. Quarto ꝙ publicata non ſit reſignatio intra ſex menſes, ſi in curia facta ſit: ſi extra curiam, intra menſem: quando fuerit igitur publicata intra tempus hic præſiitutum, nõ vacabit per obitum, ſed per reſignationem: ideoque per reſignationem collatio valeret a contrario ducto argumẽto: vt inferius dicetur per iſtum textũ.

Quarto ꝙ poſſeſſio adepta ſeu petita fuerit ab his, quos id contingit, alias dicitur collationem per reſignationem valere, ſumendo argumentũ a contrario: quod eſt in iure validũ. l. 1. ff. de offi. eius, ca. cũ Apoſtolica, de his quæ fiunt a prælato. Et ſi vnũ ex eis defuerit, non habebit locum regula, vt infra dicam: & ſic valebit prima prouiſio facta per reſignationem.

Reſignata.

GLOSSA TERTIA.

Requiritur inſuper hæc regula, ꝙ beneficium vacet per reſignationem, per hoc verbum, & verbum reſignationes, & reſignantes infra eod. Et ſic non haberet locum, quando beneficium vacaret per non promotionem, aut per priuationem: nempe cum tex. exprimat vnum vacandi modum, alius non comprehenditur. c. ſuſceptum, de reſcrip. in 6 c cum in illis, §. 2. de præb ibidem. Et adde verbum non per reſignationem, ſed per obitum huiuſmodi vacare cenſeantur: nec enim verba text. conuenirent, quæ loquuntur de reſignatione, non de priuatione, vel alio vacandi modo.

Reſignationem requirit hæc regula, nõ aliũ vacãdi modum.

2 Intellige ſiue reſignata fuerint ſimpliciter, aut ex cauſſa permutationis: cũ iſte text indefinite loquatur, & vtraque põt dici reſignatio. Sic conſuluit Roma. cõſi. 465. in re præſenti, quamuis in eo dubitet Gomeſ. hic q. 3. vide quæ dixi in regul. de infirmis reſignantibus, & ſuperius. Etiam ſi permutatio fuerit facta cauſſa vtilitatis vel neceſſitatis eccleſiæ, ſicut fieri debet. c. quæſitum, de rerum permuta. tum quia verba huius regulæ conueniunt, & rationes, & quamuis non omnes, ſufficit tamen una, arg §. affinitatis, de nup. in inſti alioquin nunquam haberent locum in permutatione, quæ ſemper ex his cauſis eſt faciẽda: vt ſupra in materia permuta. ſcripſi, & publicatio, quæ hic exigitur, eſt de forma, qua omiſſa actus eſt nullus. l. cũ hi. §. ſi prætor. ff. de tranſ. c. cum dilecta, de reſcript. nec æquipollens ſufficit, quãdo aliquid eſt de forma. l. diligenter. ff. mãda. in c. de cognitio Epiſcopi de cauſſa neceſſaria inquirentis in permutatione, non ſufficit ad publicationem, quia alio tẽdit: & actus agentium non operantur ultra eorum intentionem, l. non omnis. ff. de reb. credi.

Reſignatio tam ſimplex quã per mutationis cã hic continetur.

3 Imo etiam habet locum, ſi quis ceſſerit commendæ, quandoquidẽ reſignare dicitur, & beneficium reſignatum, cum uidelicet commẽda pro titulo habeatur: ideoque latius inſiſtendum non arbitror: licet Gomeſ. quæſtione quarta, teneat contra, cui ſuperius reſponſum fuit.

4 Non tamen obſeruaretur hæc regula,

 ſi papa

Reſignãs recipiens fructus ſibi reſeruatos non cenſetur mori in poſſeſſione quo ad hanc regulam.

ſi papa reſignanti fructus omnes reſeruaſſet, quamdiu viueret, vt eos per ſe reciperet, aut capere poſſet: tunc enim licet ille fructus iuxta papæ voluntatem receperit, & ſic in poſſeſſione mortuus fuerit, nõ tamen vacabit per obitum beneficium, ſed per reſignationem, ac ſi regulæ derogatũ eſſet ſiue beneficium exigat reſidẽtiam, ſiue non (licet de iure beneficiũ omne requirat reſidentiam.)

5 Nam papa ſic cõferendo, videtur huic regulæ derogare, quæ foret alias cõtraria collationi factæ p ipſum, & ſic fruſtanda. Et iſta cõſuluit Petrus Paulus Pariſ. cõſi. 39 an regula, in 4 vol. per cõſequẽs, n. perceptione fructus permiſſa permiſſum quoque cenſetur reſignãti, in poſſeſſione manere. vt ſic Pontifex intelligatur huic regulæ derogare voluiſſe. arg. l. 2. de iuriſd. omnium iudic.

6 Quamuis Gomeſ. q 2 hic teneat contrariũ, vbi papa ſibi retinuiſſet de nominationem: nam ad quid nominatio, ſi poſſeſſio non eſſet? nempe dicitur hic ſi reſignãs moriatur in poſſeſſione, non autem dicit, in denominatione: ideo ſufficit quod reſignans in poſſeſſione remaneat auctoritate papæ.

7 Nec decipiuntur parrochiani, aut expectantes, cũ hoc fiat iure, & a papa, cuius auctoritate nemo decipitur. l. 1. C. de his q veniã ætatis impetrau. licet Gomeſ. cõtra ſtatuat tres caſus, videlicet quando reſignans ſibi retinuit fructus: vt eo caſu locum habeat regula, quod improbaui.

8 Secundus caſus qñ fructus, & denominationẽ retinuit reſignans, & tũc non habeat locum regula, & hic eſt ſine dubio.

9 Tertius quando beneficium non requirit reſidentiam, nec habet denominationem, & habet locum regula. Sed iſti caſus mea ſententia videntur ſuperuacanei: nam ſi Papa reſeruauerit alicui fructus, & quod illos poſſit per ſe recipere, & ſic in poſſeſſione remanere: tunc non habebit locum regula, quicquid iactet Gomeſ.

Regula iſta habeat locum in reſignãte ius.

10 An uero locum habeat iſte tex. ſi quis reſignauerit ius, quod in beneficio habet: & Gomeſ. dicit non habere: quia loquitur hæc regula de beneficio poſſeſſo per reſignantem, quæ in reſignatione iuris nõ poteſt verificari, vt ipſe firmat: tum quia text. iſte dicit de beneficijs, non de iure.

11 Contrarium exiſtimarem, quia eadẽ ratio militat in reſignante ius, quæ in reſignante beneficium: nam renũciando ius, renunciat & beneficio, c. 2. & c. ſuper hoc. de renunc & poteſt quis ſuper beneficio litigare, ſi nunq, eſſe in poſſeſſione beneficij: qui ſi retinet ius ſuum, & ſemper remaneat in poſſeſſione, necdum petita a reſignatario: certe quin locum habeat iſta regula diffiteri non poteſt, quicquid dicat Gomeſ. q. 20 nam qui actionem ad rem habet, ipſam rem habere videtur, l. qui actionem. ff. de regu iuris, etiam poſt ius habitum acquirere poſſeſſionem poterit: & ita reſpondeo adductis ab eo, non tamen per hæc fiet præiudicium litiganti, ſi ius potentius habebat. [Et vt plenius materia habeatur faciam caſus ſequentes.

Primus eſt, ſi permutatio hinc inde facta fuerit, & vterq; in ſui beneficij poſſeſſione permanſerit: ſi alteruter moriatur beneficium illius, quamuis permutationis cauſa collatum fuiſſet, tamen vacabit per mortem illius, & alter compermutãs habebit ſuum: quia poſtquam permutatio non poteſt impleri ex altera parte, alter ius ſuum retinebit ex natura permutationis. l. 1. ff. de rerum permut.

Secundus caſus, ſi cauſa permutationis ex vna parte fuerit beneficium reſignatũ, alteriq; collatum, & is moriatur poſt ſex menſes in poſſeſſione vtriuſq; beneficij, vtrunque vacabit per obitum illius: ſuum quia in poſſeſſione illius moritur: alterũ, quia ius in illo hẽt per permutationem: & ideo imputandum erit compermutanti, ſi illud beneficiũ nõ petierit intra ſex menſes. Nam damnum quod quis ſua culpa ſentit, ſibi adſcribere debet. l. quod quis. ff. de reg iur. & in 6. reg. damnum: nec ad iſtum redibit, quod ſua culpa huius regu. auctoritate amiſit. l. *Lucius*. ff. de euict. Roma. conſ. 503. diligenter. in fi. Limitatur, quãdo hic permutans nõ fuiſſet negligẽs, ſed impeditus, tũc ad ſuũ poſſet redire beneficiũ d. c. ſi beneficia. Nam rem quæ culpa caret, in dãnũ vocari non cõuenit. c. 2. de conſt. Idẽ ſi forte procurator vnius fuerit negligens, non vero dominus Nam pœna ſuos tenere auctores debet, l. ſancimus. C. de pœnis. l. vnam. §. ſi procurator. vbi ſcripſi. ff ſi quis ius dicenti non obtempe.

Tertius caſus, ſi reſignatione hincinde facta, & ante publicationem alter moriatur, illius beneficium per mortem vacabit, alterq; ad ſuum poterit redire beneficium per d. c. ſi beneficia, Quia poſtquam beneficium ex vna parte reſignatur & reſoluitur, ergo & ex altera parte reſolui de-

bet

bet l. 1 ff. de rer. permut. Doct. in c. cũ vni uerſorum. illo ti Vnde ſi hic vtrunq; poſſi deat, opus erit noua collatione alteri facienda per obitum. alias eſt nulla, & colo ratus non erit titulus.

Quartus ſi quis permutationis gratia ſuũ beneficiũ reſignauerit, & poſt reſigna tionem admiſſam, & poſſeſſionem captã, & publicatam per alterum, idq; tamen al ter ei reſignet & moriatur, neutrum bene ficium vacabit: ſuum non, quia nõ mori tur in poſſeſſione illius, & quia illud reſignauit, ſecundum non, quia in illo ius nõ habebat, ſed poterat illud petere, & non alius Ideo vtrunque beneficium remanebit apud reſignatorem, eũdem permutantem, & poterit dici quod gaudeat de bona fortuna, vt doct. no. in c. ſi beneficia, de pb. in 6. Quod eſt verum, ſi ipſe ex parte ſua publicauerat reſignationem beneficii permutati: alioqui contra, vt in caſu ſequenti.

Quintus caſus, ſi reſignatione hinc inde admiſſa, & poſt tempus hic præſtitutũ vterque moriatur in poſſeſſione, vtrumq. beneficium per mortem vacabit, per hanc rĕlam, quæ generaliter loquitur, nec loquitur plus de vno, q̃ de duobus & quibus loqueretur, tamen lex loquens in vno, habet etiam locum in pluribus, l. ſingularia, in fi. ff. ſi cer. petat. l. 1. quod falſo tutore.

Sextus caſus, ſi vterque compermutantium, vel alter tantum moriatur ante tem pus hic præſtitutum, vel poſt publicationem, non erit locus huic regulæ: & ſic vere vacabit per obitum illius, qui in eo ius habebat. Et in hoc non attenditur poſſeſſio, nec detentio per hanc regulam à contrario, quod in iure firmum eſt c. cum apo ſtolica. de his quæ fiunt a prælat.

6.

Niſi de illis facta reſignationes ſi in eadem curia intra ſex menſes.

GLOSSA IIII.

INtellige reſignationes infirmari, niſi fuerint publicatæ intra ſex mẽſes, quã do in curia facta eſt reſignatio; & ob id ſta tuitur lõgius tempus extra curiam, quandoquidem ex omnibus partibus ad eam confluũ homines, etiam ex remotiſſimis regionibus, qui nõ poſſunt publicare, nec bullas habere intra breue tempus. tex. ir l. quinquaginta, ff de excuſa. tuto. §. qui au tem, illo tex. in initi. c. 2. pclulieg. in 6.

Quæro quid ſi aliquis conſtituit procuratores ad reſignandum in fauorem Titij retenta villa, iuſticia, & tali molendino, non aliter nec alias papa confert non retenta iuſtitia, vel ſub reſtrictione, ſi non excedat mediam partẽ, an valeat talis reſignatio? Breui reſpon. valere: nam hoc relinquitur beneplacito papę, cui non placet hoc reſeruare, ergo pars nõ poteſt conqueri: quia contractus do, vt facias, non ligat ſuperiorem in beneficialibus. gloſ. & doct. in c. cum inter, primo, de elect. Nam ſuperior his conuentionibus nõ ligatur, ſed poteſt admittere prout ei placet, teſte Archidiaco in capitu. 2. eclum, 2 de præbend. in 6.

Nam in omni actu ſemper cenſetur excepta ſuperioris auctoritas c. veniẽtes, de iureiurã hoc expreſſe decidit Franciſcus Marc. in 2. parte, deciſ Delphi. q. 131. vbi in Parlamento Delphinali ſic fuiſſet iudicatum aſſerit & ſupra in tract. de reſignatio. conditio. dixi etiam ſic fuiſſe in ſenatu Burdegalen. iudicatum, & ibi reſpon. obſtan.

Fallit ſi intra ſex menſes, hoc tempus ad tres alios menſes prorogatum fuerit quod fieri ſolet in patria obedientiæ ex cauſſa, vel ad longius tempus, argumen. capitu. quia diuerſitatem, de conceſſione præbend. l. prima; ff. de iure deliberan. in patria vero conſuetudinaria vix obſeruaretur, ſi reſignans moreretur in poſſeſſione poſt ſex menſes, & intra tempus prorogatum, niſi ex magna cauſſá prorogatum eſſet tempus: nam cum iſta regula recepta ſit. vt lex Regni, & ſic publicata & regiſtrata, & non eius derogatio vlla, ſeu prorogatio: quia per iſtas prorogationes nunquam fieret publicatio. Et ſic fraudarentur nominati, graduati, & mandatarii: & daretur via delinquendi: ideoque vix reciperetur in Francia: Sed hi ſex mẽ ſes, a quo tempore computentur audi.

A data ſupplicationis, & non a die præſtiti conſenſus computandos.

GLOSSA V.

DEcidit hic text. a quo tempore computentur hi ſex menſes, nempe à die ſupplicationis non a die conſenſus ſicut in regulis, de infirmis reſignantibus dictũ fuit. & hoc additum fuit per Paul. 3. ãnõ. 154. die 14. Auguſt. nunc quoque per Iu-

Papa reſignatis nem con ditionalem recipit, etiam ex parte quadam retinendo.

Sex menſes prorogari poſſunt ad publicationem faciendam.

Sex menſes publicationis a quo tempore currant.

lium papam 3. approbatum, ad reſecandum dubia ſuper hoc contingentia. Nam perDatarium ſolet apponi data in ſupplicatione, a quo tẽpore currit tẽpus iſtud. facit l tali. ff. de iure dotium. quãuis Gomeſ. aſſerat a tempore conſenſus computandum. q. 7. vide Petr. Pari. diſputantem in conſ. 143 quod terminus, in 4. uolu. & iſta opinio iãdudum a ſenatu recepta eſt, & ſecundum eam iudicatum.

Si vero extra curiam facta ſint.

GLOSSA VI.

Collatio a quocunq. facta extra curiam debet intra menſem publicari.

A Quocunque, ſiue a legato, Archiepiſcopo, uel alio quocunq; quia indefinita æquipollet uniuerſali. l. ſi plurbus, de leg. 2. ff. etiam ſi ab Abbate, uel alio inferiore, Abbatiſſa uel quocunque alio, etiã ſi a laico, qui ex ſpeciali priuilegio conferat: de quo tradunt docto. in c. dilectus 3 de præbend. facit c. regenda, & c. nouerint, 10. q. 1. & ideo collatio facta à legato extra curiam debet intra menſẽ publicari, vt hic: quia cum ſit in partibus, hoc fieri facile poterit.

Intra menſem.

GLOSSA. VII.

SEd quomodo computatur hic menſis? Reſpon. prout eſt in Calendario: vt ſi calendis Ianuarii collatio facta fuerit extra curiam, & vſque ad calendas Februarij non fuerit publicata, & reſignans deceſſerit, non valebit prouiſio per reſignationem facta, per iſtum textum. glo. in c. quam ſit, de electio in 6. ſcripſi abunde in forma mãda. Apoſtol. in glo. poſt mẽſem: & hoc ſi mortuus fuerit reſignans in poſſeſſione, ſecus ſi viuat: vt inferius dicetur.

Ex tunc.

GLOSSA VIII.

ID eſt intra ſex menſes ſi in curia, vel infra mẽſem: ſi extra curiam, hæc clauſula in gratiæ reſcripto poſita gratiã magis efficacem reddit, teſte Decio conſil. 405. videbitur, in princip. gl. in clem. vna, de conceſſ. præben. vbi ſcripſi.

Vbi dicta beneficia conſiſtunt.

GLOSSA IX.

Publicatio quo loco fieri debeat.

EX hoc tex. ſoluitur quæſtio, in quo loco publicatio fieri debeat: tex reſpondet, in loco beneficij faciendam eſſe, per hæc verba, vt videlicet prouiſio nota fiat ordinario collatori, qui alias poſſet (vt ignarus reſignationis, & prouiſionis) alteri coi ferre. vnde materia litigandi. quæ plus ſatis pullulat, excreſceret: cũ vt prouiſio atq; acceptatio notę, manifeſtent alterũ ius in ipſo accepto beneficio habere. Roma. conſ. 433. quo ad primũ. Et ut ſciat populus, atq; cognoſcat ſuũ paſtorẽ: quod maxime decet: vt habemus in Euangelio, *Oues mea cognoſcunt me.*

Limitatur quando non poſſet fieri eo loci, vtpote ob periculum belli, peſtis, ob inſidias inimicorum, vel aliud iuſtum periculum, per c. vbi. §. porrò. de elect. in 6. & c. ſtatuimus, de offic. deleg. ibidem, cle. vna, de foro competen. clem. vna, de conceſſ. præb. ſie Rom. d. conſ. 433. quo ad primum: quia ſufficit aliquid fieri per æquipollẽs, quãdo ſie non potuit impleri pro forma: vt plene Albert. Brunus in tracta. de forma, & ſolemnita. actus, rub. de potẽtia & effectu formæ, limita. 33. ſcribit poſt Feli. in c. cum dilecta, col. 18. nu. 13. limit. 7. de reſcri. Idem firmat Caſſado. in deciſ. 1. de dolo, tamen debet publicare in alio loco, in quo ſcit parrochianos illius beneficij reſignati degere, vel vbi forte exercetur iuriſdictio. de Ripa in trac. de peſte, in 5 ſpeciali peſtis, in contractibus. Male ret. in tract. de elect. fol. 80. col. 3. Gomeſ. hic, q. 13. quomodo vero fiat hodie publicatio, dico infra in glo. ſeq. nu. 26.

Publicatio an intra eccleſiam fieri debeat.

Et nota tex. iſtum non dicere, publicationem eſſe faciẽdam intra eccleſiam, ſed vbi beneficia cõſiſtunt: & ita ſufficit ꝙ fiat extra eccleſiam, in Cimiterio, vel in alio loco beneficii: vt concludit Domi. d. conſil. 75. in cauſſa, in ſi. plenius Pan or. in cõſ. 99. illud, col. 2. in 2. vol. vbi dicit, ꝙ ſi parrochiani clauſerint eccleſiã, põt capi poſſeſſio extra: & in eccleſia fieri dicitur, qñ ante eã ſit. cle. cauſſam, in verb. in domo, de elec. debet tamen ibi fieri, quando populus adeſt, vel tempore mercatus, aut Miſſæ, vel prædicationis: vt inferius dicetur.

Pu-

Publicata.

GLOSSA. X.

Publicari debet collatio per reſignationē facta

Conſtat † quod paria ſunt, non eſſe, vel nō apparere, l. in lege, ff. de contrah empt. l. duo ſunt, dereſt. tute. procedere videmus etiam in libertatibus. l. ſi pluribus, ff. de manumiſſis teſtam. vnde cum interdum collationes fiant ſecrete in cameris, dicit Hoſt. in ſumma, de conceſ pb. ob id debēt publicari: imo electiones clā factas annullat ſummus Pōtifex. in e. quia pp, in fi. de elect. & clandeſtinas collationes ſuſpectas hēt. c. vno, vt eccleſiaſt. bnfi.

2 Ideo vult iſta regula collationes huiuſmodi publicandas eſſe, ſcilicet, vt expectantes, nominati & graduati ſint certi, & ne deludantur, putātes affectum ſibi eſſe beneficium, quod tamē erat reſignatum: tum vt ſubditi ſciant verum eorum prælatum, ac epiſcopi, quibus curā animarū committere, & rationem exigere, necnon iuxta epiſcopalia percipere debeant, c. con querente, de offic. ordinar. videantque an ſint idonei, cap. ordinarij, de offic. ordina. in 6 etiam ſi notorium eſſet poſſeſſorem reſignaſſe, adhuc publicatio iſta requiritur, vt docet Gomeſ.

Publicata qñ dicatur col latio.

3 Publicatæ quando dicantur? Reſpon. quādo palam factæ ſunt. l. ſed ſi pupillus, §. proſcribere, ff. de tributor. actio. palam autem fieri diuerſimode intelligitur ſecūdum qualitatem beneficiorum. vt ſi beneficia conſiſtant in eccleſijs cathedralibus, conuentualibus, ſeu collegiatis, is qui vult capere taliū poſſeſſionē, & publicare, debet habere notarium, ſeu ſcribam illarum eccleſiarum, & ille inſtrumentū poſſeſſionis cōſcribere debet, qui ſi recuſet, alter notarius Regius, vel Apoſtolicus adhibitis duobus teſtibus poterit inſtrumentum huius miſſionis in poſſeſſionem conſcribere: vt lege Regia cauetur in titu. de reformatio. prouiſ. art. 13.

Publicatio qūo fieri in eccleſijs cathedralib' debeat.

4 Et ſi vnus diceret ſe notarium eccleſiæ, cum plures eſſent, valebit quidē receptio, & inſtrumentū, quis nō eſſet ſcriba: ſed is, qui ſic aſſerit ſe eſſe, cū re vera non eſſet, pœna falſi tenetur. l. eos. ff. de falſis.

Poſſeſſio beneficij curati quō poſſit appr hendi.

5 Si vero agatur de adipiſcenda poſſeſſione beneficij curati, tunc coram notario & teſtibus capere poſſeſſionem quis debet, & ſufficit. ſiue ſit notarius Regius, ſiue Apoſtolicus, poſtquam ibidem nil dicitur. art. 14. l. in Regia.

6 Quod adhuc diuerſimode fieri poſſe dicamus. Primo fieri poteſt actus huiuſmodi poſſeſſionis in Miſſa ſolemni, die dominico, aut feſto, populoque denunciatur, qui diebus illis adeſſe debet c. vt dominicis, de parrochiaois. glo. in clem. prim i, in verb. eas, de ſepulturis, & in cle. cauſſam, in verb. ſolemnitati, de elect. in clem. vna in verb. ad diuina de foro compet. & in clem. cauſſam. §. verum, in verb ſolemniter. de electio.

Dicendo miſſam parrochialē ſatis dicitur publicatio fieri.

7 Secundo poſſeſſionem hanc ſolemnē agit reſignatarius, ſacra faciendo, & dicēdo Miſſam in illa eccleſia parrochiali ſibi collata, vel ibi prædicando tanquam curatus; vt docet Paul. Pariſ. conſ. 39. an regula in fine. in 4. vol. poſt Domi. Gemi. conſ. 75. in cauſſa, col. 2.

Die mercatus publicatio reſignationis & collationis fit.

8 Tertio ſi die mercatus, aut nundinarum is reſignatarius acceperit poſſeſſionem interdiu, non noctu, & quando multitudo conuenerat: nec alias ſufficeret coram quatuor teſtibus accepiſſe poſſeſſionem, ad hoc vt intelligatur publicatio facta; nec dicitur publice factū ob fraudes, quæ poſſent in huiuſmodi reſtibus contingere, prohibendo illis ne quicquā dicant: in l. in fraudem ff. de his quib. vt indig. gl. in c. 1 de clandeſti. deſponſa Dec. in l quo tutela. § clam. ff. de regulis iuris.

Vbi ius redditū, publicatio fieri poteſt.

9 Quarto ſi fuerit publicata eo loci, quo ius redditur, & hoc aut in platea cōmuni, aut in auditorio cauſſarū proprio, in quo ſita eſt eccleſia: vel ſi publicata fuit corā præſide prouinciæ, & illo auditorio, in cuius territorio ſita eſt illa eccleſia: vt d. art. 14. de reforma. prouiſ. quia latere non poteſt, quod fit in loco vicino, cap. quoſdā, & c. ſequen. de præſumpt.

Executor bullæ publicationē quō facere debeat.

10 Quinto poterit executor bullæ conuocare multos, coram quibus publicatio fiet, veluti æditu os (quos marguilliers, ſiue operarios eccleſiarum vocāt) & parrochianos in bullæ fulminatione: nam iudicis intimato legitima cēſetur. l. fi. C. cōia de legatis. quem allegat Romanus conſ. 6. quod dicta fulminatio tamen in Francia fieri non ſolet, ſed poſſeſſio capi per presbyterū, vel clericum, ſeu notarium, qui mittit in poſſeſſionem.

11 Sed ſi fuerit facta fulminatio ad cautelam valebit, nec nocere poterit: & hoc eſt tutius in reſignatione, licet in alijs non fiat.

12 Sexto publicatio fit, quando inſinuatur,

Publicatio fit ſi mandatur collatio & miſsio in poſſeſsionem collatoribus.

tur, & notificatur collatio. & miſſio in poſſeſſione patronis, ſeu collatoribus, vel eorũ vicarijs, & dato ex illis exemplo ſignato manu notarij. vel ſecretarij eorum, ſi uelint: & de iſta notificatione inſtrumentum fieri debet, quod non tenetur oſtendere, nec eius exemplũ tradere prouiſus collatoribus: quia hoc cautum nõ eſt: notarius tamẽ requiſitus hoc denegare non debet, dum ſoluatur eidem.

Papa mortuo publicatio & fieri debet.

13 Et hæc publicatio fieri debet ſiue tempore illius pontificis qui contulit, ſiue tempore ſucceſſoris, ſi non fuerit antea facta: unde conſului contra aliquem, qui prouiſionem obtinuerat per reſignationem à Paulo tertio quo tamen mortuo intra ſex menſes poſteà bullam obtinuit à Iulio 3. immediato ſucceſſore, ſed non accepit poſſeſſionem, nec publicauit illam intra ſex menſes: unde reſignans mortuus eſt in poſſeſſione: dixi vacare per obitum: quia uerba cõ ueniũt regulæ, nempè reſignatum eſt beneficiũ, publicata non fuit reſignatio, reſignans in poſſeſſione mortuus eſt, igitur & diſpõ locũ habebit. l. 4. §. toties. ff. de dam. infe.

Romæ an publicatio fieri poſſit.

14 Nec mors papæ tollit quin prouiſus capere debeat poſſeſſionem, publicare, quãquidem hic non prohibetur: nec dubium eſt in hoc Regno Franciæ dictante lege Regia, quam ſupra adduxi. Sed poterit iſtam publicare prouiſionem etiã poſt ſex menſes, ante tamen mortem reſignantis: vt inferius dico: quicquid dicat hic Gomeſ. q. 6.

15 Sed inſtat adhuc Gomeſ. quærens vbinam facienda ſit huiuſmodi publicatio. dicens quoſdam dixiſſe, ſufficere dũ fiat coram notario & teſtibus. ſi in curia fuerit reſignans: alij dicunt in Cancellaria, vel in camera Apoſtolica, uel in audientia cõtradictarũ quã frequens adeſt populus: vt Caſſad. deciſ. 22. ſuper hac reg. Ipſe uerò dicit in dignitatibus, & eccleſijs parrochialibus faciendã eſſe publicationem in loco beneficij, in ſimplicibus vero poſſe fieri in audiẽtia Contradictarum Romę.

16 Ego vero putarem ſimpliciter publicationem eſſe faciendam in loco beneficij. ut dictum ſtatim fuit, ſiue ſit dignitas, ſeu curatum, ſiue ſimplex beneficium, intelligendo velut ſupra dixi in eccleſijs cathedralibus, & collegiatis, ac cõuentualibus. ſi hoc fit in eccleſia præſente ſcriba, ſeu notario eccleſiæ & inſerendo: verum in parochiali, quod publicetur in eccleſia in prædicatione, in mercatu, vel aliàs: ut ſuprà dixi & idem in beneficio ſimplici, ut teneatur quis publicare quemadmodum dixi, uel intimare uicario, ſeu epiſcopo, tradendo eidem exemplum: nam valde laborioſum & difficile eſſet ire Romam ad publicandum collationem factam.

17 Nec ſatisfactum eſſe rationibus regulæ, quæ ſunt, ordinarij collatores ſciãt, quinam teneat beneficia, & poſſideant in ſuo epiſcopatu, & an ſint idonei necne, quippe eorum intereſſe veritur. c. ordinarij. de offic. ordinar. in 6. & §. inquirant, de colla. in Concor. & pragma.

18 Nam ex iſta publicatione Romæ facta non tollentur intruſiones: nec per hãc ordinarij poterunt ſcire vacationem aut collationem: expectantes quoque nõ certiorabuntur, nec nominati, aut graduati, nec mandatarij Apoſtolici. Ad hæc quia text. dicit publicationem faciendam in loco beneficij quando fieret Romæ non eſſet in loco beneficij: igitur non putarem valere Romæ factã, niſi in beneficijs vrbis, non alijs.

Poſſeſſio corã teſtibus capienda.

19 Aliter parum ſeruiet hæc regula, volens reſignationem publicari: nam de iure teſtes debet intereſſe in adeptione poſſeſſionis. ſicut in alijs actibus, alias actus non poſſet probari cap. 2. & c. licet. de teſtibus. Ergo hæc regula requirens publicationem, aliquid addit iuri cõi: Et quod nõ dicatur publicatio corã duobus aut tribus teſtibus conſuluit Panor. conſ. 99. Saluatoris & c. illud. in 1. vol. & Dom. d. conſil. 75. in cauſſa. col. 2. hoc approbat Dom. Arnold. Ferron. in commentarijs ad conſue. Burdegal. §. ſi de ſubhaſta.

20 Si verò beneficium conſiſtat in eccleſia cathedrali, collegiata. vel conuentuali, poſſeſſio capi ſolet in principio Miſsæ maioris uel in fine, aut in veſperis. & ut ſupra dictum fuit: & bonum eſſet iſtam poſſeſsionem ſic captam regiſtrari, & inſcribi in libro eccleſiæ. apud quam poſseſſio capitur, & per curatum in ſuo libro ſimo ſatis dicitur publicata reſignatio, ſiquis adeptus ſit poſſeſsionem, qua vtatur, & ſe notoriè gerat pro curato, uel beneficiato: nã per æquipollens adimpletur mens regulæ: ut tenet Gomeſ. q. 11.

21 Quod tamen ſufficere non putarem in Francia: quia nos legem habemus, de qua ſupra ſcripſi, quam noſtrates Galli ſeruare tenentur, ſcilicet poſſeſſionem antiquã tenẽ, non autem plen. iu iur., quod fortè

posſunt

poſſint habere in beneficio:ſiquidem lex ciuilis priuare nõ poteſt eo iure, quod dare nuſquam ei licuit.l.3.ff. de re iudic. docto.in c. eccleſia ſanctæ Mariæ,de conſtit.

Bullę ꝑ mortem papę ſi non poſſint obtineri, non vacabit bñficiũ per obitum.

22 Notandum eſt etiam,quod papa moreretur antequam bullæ potuiſſent expediri;& poſtea per longum tempus vacaret ſedes,& reſignans moritur in poſſeſſione; quia ſine bullis reſignatarius non audet recipere fructus, tunc non vacaret per obitum reſignantis; quippe non ſtat ipſum reſignatarium,ergo illi non eſt imputandum. reg.in iure ciuili.ff.de reg. iuris. Auriol.in additio. ad montem Lauduno in c.penul.de elect.in 6.

23 Imo dicit Petr. de Vbal.in tractat.de ſucceſſ.ab inteſta.in 2 parte colũ.17.quod ſi papa moriatur ante ſex menſes, expirat regula: ergo non tenebitur quis eam ſeruare;ſed ego puto cum iſta ſit de regiſtratis in curiis parlamentorũ Regni,non extingui per mortẽ papæ,cum vt dixi, facta ſit lex regni.Fuit autem regiſtrata in hoc Senatu anno 1492 die 27. Auguſti, & ſecundum eam multoties iudicatum; vt patet in præfa.ad rub. de colla in Concord. vt ſcripſi ; vnde ſi poſtea obtinere poſſit bullas,tenebitur hanc ſeruare regulam.

Vel poſſeſſio illorum ab eis , quos id contingit,petita extiterit.

GLOSSA XI.

Publicatio & poſſeſſio poſt ſex menſes ante mortem reſignantis fieri poteſt.

HIc ſecundum regiſtrum curiæ Romanæ eſt alternatiua,ad veritatem cuius ſufficit alteram partem eſſe veram. l.ſi hæredi plures.ff.de condi inſtit. l. ſi is qui.§ verum. ff. de reb. dub. c.inter cæteras, de reſcrip.

Sed in regiſtris curiæ Pariſien. eſt hic coniunctiua,ideoq; requiritur publicationem eſſe factam,& poſſeſſionem captam, alias vacat per obitum: veruntamen in forenſi iudicio ſeruatur, quod quandocunque reſignatio fuerit publicata,& poſſeſsio accepta per reſignatarium,ſufficit;quamuis tempus hic præſtituatur; quia in hoc non ſeruatur in praxi,dummodo quis capiat poſſeſſionem, & publicationem , vt ſupra dictum eſt , faciat ante reſignãtis mortem per tres aut quatuor dies;vt in l. filiæ.ff.ſoluto matrimo. vt inferius dicetur.

Si reſignantes iſta poſtmodum in eorundem reſignatorum.

GLOSSA XII.

ISta dictio poſtmodum , interpretatur vſque ad mortem,videlicet ſi reſignãtes poſt ſex menſes deceſſerint in poſſeſſione beneficiorum quę reſignauerũt in curia , beneficia vacabunt per obitum & nõ per reſignationem,etiã ſi papa mortuus fuerit poſt ſex menſes;vel collator alius poſt menſem;imputandum enim eſt reſignatario;cur intra ſex menſes nõ obtinuit bullas,& non publicauit ſuam prouiſionem , vnde cum per eum ſtet,ſibi venit imputandum reg.in iure.ff.de reg.iur vnde cautela eſſet in hoc caſu, quando mortuo papa quis non poteſt obtinere literas vt iterũ reſignetur coram ordinario, qui confert iſti reſignatario non valenti obtinere bullas,& ex collatione ordinarii accipiet poſſeſſionem, & ſic reſignans non morietur in poſſeſſione ; & iſta ſecunda reſignatio in hoc valebit, ut reſignans cedat ſuæ poſſeſſioni.

Cautela ꝑ eo qui non põt bullas à papa obtinere.

Et per iſtum tex.patet, a contrario ſumendo argumentũ,quod ſi reſignans moriatur intra menſem,vel ante ſex mẽſes , in poſſeſſione beneficium nõ uacabit per obitum, ſed per reſignationem ; quia hic dicit poſtmodum, quamuis Auriolus tenuerit contrarium in c.eam te,num.267. de reſcript.nam quod in uno prohibetur, in alio permittitur c.ſi.de filiis presby. l. cum prætor.ff.de iudi.nec iſte tex.ſtatuiſſet tempus, ſi antea voluerit regulam locum habere;quod tanquam omnibus notum,non diutius iniiſtam comprobare.

Poſſeſſione.

GLOSSA XIII.

Poſſidere aliud eſt, q̃ in poſſeſſione eſſe.

ALiud eſt poſsidere,aliud in poſſeſſione eſse l.ſi quis ante.ff.de acquir. poſſeſſ. nam colonus dicitur eſſe in poſſeſſione,licet non poſſideat: & qui mittũtur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ, dicũtur quoque eſſe in poſſeſſione , licet non poſſideant.per l.3.§. creditores. ff vti poſſideris,& l.cum legati,quibus ex cauſſ. in poſſ.eatur.Dec.in c.conſultionibus , colum.2.de offic.deleg.vnde per hoc verbũ ſi reſignans poſt reſignationem ſemper recepe-

ceperit fructus & alios actus ſicut verus curatus ſecerit, & ſic moriatur, diceturin peſſeſſione mori:& beneficiũ uacabit per obitum, etiam ſecundum quoſdam, ſi reſignans tanquam conductor diceret ſe fructus recipere (niſi de locatione conſtaret) adhuc enim in poſſeſſione eſſe dicitur.

2 Alias fieret huic regulæ fraus,nec publicaretur reſignatio. nam reſignatarius permitteret reſignantem vti fructibus beneficii,locãdo ſic verbo fructus beneficij: quamobrem obuiat hæc regnla fraudibus iuſtis, diſponẽs hoc caſu vacare per obitũ ſic conſuluit Corneus cõſ. 137. licet mul tas.in 3.vol.alioqui verus rector ignoraretur,vel ſic duo eſſent vno inſtãti curati, & rectores beneficii, contra tex.in c. cum non ignores,de præb.

3 Et quia non eſt petita poſſeſſio , nec publicata,cum ipſe reſignans ſemper fuerit in poſſeſſionẽ; ob id ſi in ea moriatur, erit locus huic regulæ.per text.in l.ſicut, §.ſuperuacuum, ff quib.mod. pignus vel hypot ſoluitur.

4 Quod verum eſſe putarem , ſi ſcienre & conſentiente reſignatario reſignans iſte fecerit aliquos actus tanquam curatus , quos non potuiſſet reſignans,vt cõductor, aut vicarius facere, & hoc debet maxime conſiderari.

Reſignãs nõ pt iuſte poſt reſignatio-nẽ fructus capere.

5 Imo reſignans, qui poſt reſignationẽ, quam ſcit expeditam,remanet in detentione beneficij,& capit. fructus,non eſt in conſcientia tutus:nec ille in cuius fauorẽ reſignauit, ſi permittat, teſte prouincial. fol.33.verſ. conſultus, &c.quia reſignans per reſignationem amiſit ius percipiendi fructus,cum amiſerit beneficium & poſſeſſionẽ illius c.poſt trãslationẽ.§.rurius. de rennncia.c. inter de præb.& ſic eſt malæ fidei poſſeſſor,qui fructus nõ facit ſuos l.bonæ fidei.ff.de acquir rer.domi. glo. in c.grauis.de reſti.ſpol.

6 Is etiam cui fuit reſignatum peccat , permittendo reſignantem vti beneficio , cum non ſit paſtor:&. verus paſtor dimittit oues mercenario,qui non ſeruit,vt verus paſtor, vel prout tenetur,publiceq; intereſt eum,qui ius habet in beneficio,poſſidere illud:eum vero qui non habet ius, eiici,arg.c.cum nobis,de elect.c conſtitutus,& c.oblatæ,de appel.Tum propter hoſpitalitatem,quam exerceret verus curatus,vt tenetur,non vero mercenarius.ca. de monachis, de præbend.Tum vt oues paſtorem ſuum agnoſcant, velut eſt in Euangel.

7 Quod verum exiſtimarem,quãdo reſignans clam fructus acciperet,vel tãquã curatus,tunc enim peccaret, ſecus ſi tanquam conductor;quia tunc reſignatarius donare videtur,& poteſt: & dũmodo hoc fiat ſine conuentione,alias eſſet ſimonia, niſi papæ autoritas interueniſſet, ca. cum pridem,de pactis c.quam pio, prima q. 2. nec inuenio prohibitam donationem inter eos:ſed hoc caſu vacabit beneficiũ per obitum,vt dixi,& fuit prolatum Areſtum contra eum,pro quo reſignatio fuerat admiſſa: ſed ipſe nõ receperat poſſeſſionem in vita reſignantis. qui uocabatur Martinus Haubard,pro Gilberto de Columbe, die tertiadecima Auguſti. anno 1540.idẽ quoque Areſtum fuit latum & pronunciatum 7. Septemb. 1526. inter magiſtros Nicolaum Pondene, & Falconem de Cuſſi, ratione præbendæ eccleſiæ Anicien. *Areſtũ.*

Per obitum vacat brif ciũ poſt publicationem ſi reſignãt in poſſeſſione moriatur.

8 Item quando reſignatarius poſſeſſionem recepit, & eam publicauit: ſed tamẽ reſignans eſt ſemper in poſſeſſione , dico uacare per obitum;quia non dicitur accepiſſe poſſeſſionem,niſi duret: nam uerſum non dicitur, quod non durat,verſum. l. ſi pro parte. §.verſum. ff. de in rem uerſo. plene Hippol.in l.qui falſam.nu.51.cum ſeq ff.ad leg Cornel.de falſ.tex.& ibi gl. in c.3.de uerb ſig.

9 Vbi non uidetur fuiſſe, quod poſtea non durauit; ſic nec poſſeſſio capta , quæ non durauit.l.2.§ ſi quib.ex cauſ. in poſſ. eatur facit quod dicunt doct.in clem. fin. in prin de uita & honeſta.cleri. de eo qui momento fert ueſtes bipartitas,uel puniri non debeat pœna illius text alias fieret fraus huic regulæ;nam reſignatarius caperet poſſeſſionem & poſtea eam relinqueret ſuo reſignanti,qui ſemper remaneret, in poſſeſſione,quod damnat iſte text.

Poſſeſſio accepta die mortis reſignantis non valet.

10 Quid ſi reſignatarius ipſo die mortis reſignantis beneficii poſſeſſionem acceperit,an ualeat? Reſp.non,niſi reſignatarius probet ſe quoque ante mortem accepiſſe poſſeſſionem,l.filiæ ff.ſol.mat.no p Bart in l.non ſolum.§.ſed ut probari, ff de operis noui nunc.Fel.& Dec.in c.in præſentia.not.12.de proba. & c.auditis, de præſcrip.Soc.conſ.67 nu.7.in 3 uol.quia pro mortuo habetur,qui de proximo ex moriturus.d l filiæ & l.huic ſcripturę,ad leg. Aquil.& pro cincto,qui de proximo cinge re-

gendus eſt.l.pen.ff.de teſta. mil. & plene Hippol.in repe.l.vnic.nu.70.cum ſeq. C. de rapt. Anch.conſ.430.fuiſſet, in ſi.Barb. in c.in præſentia, nu. 18.de probat.

11 Vidi reprobatam reſignationem, & publicationem factam die mortis quamuis probatum fuiſſet ante mortem factam, in magno regis conſilio.

Limitatiões ad hanc regulam.

12 Primo fallit hæc regula in beneficijs conſiſtorialibus, quæ cum in conſiſtorio reſignentur, & ipſorum reſignatio ibidem recipiatur, ſatis dicitur publicari. arg.l.omnium.C.de teſtam.Gomeſ. q. 5. ſed cum non ſufficiat publicatio ſola, ſed poſſeſſionem quoq. adeptam eſſe requiratur, dicendum videtur, quod in his et locum hēat: nec. n. ſufficit iſta publicatio facta Romæ: cum hæc regula dicat publicationem eſſe faciendam, vbi beneficia conſiſtunt, & ſic non Romæ vt ſuperius dixi.

13 Secundo non procedit in beneficijs temporalibus, vtpote in feudis: vt dictum fuit in gloſ.1.ſupra.

14 Tertio limitatur quando vacaret alio modo, quam per reſignationē: vt ſcripſi ſupra in gloſſ.3.

15 Quarto derogatur huic regulæ, quando tempus ſex menſium fuerat a papa prorogatum: vt in gloſ. 4. abunde traditum fuit.

16 Quinto ſi papa mortuus fuiſſet, ante quam bullæ potuiſſent expediri intra ſex menſes: vt ſupra dictum fuit, in gloſ. 10. publicatæ.

17 Sexto non procedit, qñ cauſſa poſſeſſionis eſſet mutata, vtpote ſi hic reſignans tanquam curatus eſſet in poſſeſſione, demum reſignatarius poſt adeptam poſſeſſionem, & publicationem iſti locaret, & is reſignens in poſſeſſione tanquam conductor moreretur: non vacaret beneficium per obitum, quia publicata fuit reſignatio, & poſſeſſio apprehenſa: vnde non procedit hæc regula, ſicut videmus in eo qui retinet vſum fructum: l quiſquis. C. de donat.l.ſi is qui pro emptore, in princ. & ibi doct. ff.de vſucapio.Boer.in §.1.tit.de donatio.in conſuet Bitur.

Derogatio adregulam an recipiatur.

18 Septimo, ſi derogatū ſit expreſſe huic regulæ a papa, quia tunc habetur ac ſi nuſquam fuiſſe edita: tamen in hoc regno foret hoc periculoſum, quandoquidem recepta eſt, & regiſtrata in parlamentis, & ſic effecta ius Gallorum, ob id vix iſta derogatio reciperetur.

19 Nam ſi ius ciuile receptum ſit, & canonizatum, aut in iure canonico deſcriptum, licet tollatur ius ciuile, non tamen tolletur illud, quod eſt canonizatum, per glo in l.vna.C.de colla.dona.lib. 10. Petrus Gerard. ſing.28. ſcripſi in tract.nomina.q. 5.nu.17. maxime cum hodie extet lex Regia, de reforma. prouiſio. in conſt. reg. & quia poſſet præbere materiam delinquendi: quod reprobatur in l. conueni re.ff.de pact dotal.

Noua prouiſio poſt ſex menſes an valeat.

20 Octauo non procedit, quando reſignatarius de nouo impetraſſet etiā nulliter, quia non vacabat ante obitum: tamen iſta noua prouiſio ſupplet omnes diligentias, & æquipollet publicationi: tum quod noua prouiſio ſit coram Papa, ergo coram omnibus l.omnium. vbi Iaſ. & alij. C. de teſtam. Gomeſ q.11.

21 Contrarium teneo ratione fraudis vitandæ, nam reſignatarij ſemper ita poſsēt impetrare de nouo: & illa impetratio nulla eſt, quia beneficium non vacat ante obitum, & eſt ſubreptitia: niſi fiat mentio primæ reſignationis, & prouiſionis, nec obſtat quod fiat coram Papā ergo publicata: hoc eſt falſum, quia iſta regula, in reſignatione facta corā Papa requirit publicationem, vbi beneficia conſiſtunt, multo fortius in noua prouiſione poſtea facta: alioqui ſemper fieret fraus regulæ, & nunquam eſſet illi locus, vt ſcripſi in tract.de pacific.poſſeſſor.

22 Niſi poſt obitum impetraretur, tunc enim iſti valeret ſicut alteri facta prouiſio, quia non eſt contraria iſti regulæ.

23 Item vult dicere Gomeſ. hic, quod ſufficit ſi publicatio ſiat intra ſex menſes, & poſſeſſio petita ſit ante mortem, q. 8. ego uero puto per iſtum textum, requiri publicationem, & poſſeſſionem fieri intra ſex menſes, ſi reſignans eo tempore moriatur.

Publicatio & poſſeſſio ante mortē ſufficit ſi fiat.

Si vero reſignans non moriatur intra ſex menſes, nec intra annū, ſufficiet reſignatario capere poſſeſſionem, & eam publicare ante reſignantis mortem; nec iſta dno diuerſo iure cenſeri debent: & ita ſeruatur in Francia. [Sed hoc debet facere intra triennium, vt docet Boer. in deciſ. Burdegal.q.312.ſed intra Quod eſt verū, ſi tertius poſſideret beneficium ex colorato titulo: ſecus in reſignante, qui licet per decem annos poſſiderit, quia ſine titulo eſt, non iuuabitur decreto de pacific poſſeſſor. vt ſcripſi in meo tractatu. Ideo reſignatarius viuente reſignatne, & poſſidente

re beneficium, poterit poſſeſſionem ante eius mortem accipere: quia ius eius non eſt immutatum, nec alii acquiſitum. l. nec vtilitatem. ff. ex quib. cauſ. maior.]

24 Sed hic ſtatuit ſex menſes, quando va cauit in curia, eo quod ſi poſtea reſignans moriatur, reſignatarius eſt in culpa, cur non accepit poſſeſſionem, & non publicauit reſignationem, ideo vacabit per obitum: & hoc probat tex requirens reſignãtẽ in poſſeſſione decedere, & ſic iſta tria, vt declarat tex. ibi, poſtmodum, &c. & ſuperius in principio huius regulæ dictum fuit.

25 Nono limitant alij, qñ quis reſignaſſet ius, quod habet: Nam hic tex. loquitur de reſignante beneficium. Contrarium tamen ſupra tenui in gloſ 4.

26 Decimo non procedit, quando obſtãte impedimento non fuit adepta poſſeſſio, nec facta publicatio: vt ſupra dictum fuit in glo. 9. Aduerte tamen, ſi poſſit dici impedimentum circa locum excuſare: vt ſi in vno loco fieri publicatio non poſſit, quod in alio valeat: ſed impedimentũ circa rem non, id eſt ſi non fuerit facta publicatio, vtpote quia erat minor, vel ignorabat hanc prouiſionem, & collationem: certe adhuc vacabit per obitũ, ætate vel ignorantia non obſtante, nec impedimento, ſi illud aliquo modo vitiare potuit, per iſtum tex. qui loquitur in rem, videlicet collationes quæque, & quæuis aliæ diſpoſitiones, de illis tanquã per reſignationem vacantibus factæ, nullius ſunt roboris vel momẽti: alioqui poſſet quilibet allegare ignorantiam, vel impedimentũ, & ſic vitiare regulam, & fraudem adhibere, adeo quod nunquam reſignatio publicaretur: ideo his fraudibus iura obuiant, tam ciuilia quam canonica, l. in fundo. ff. de rei vendica. c. ſedes de reſcrip. & imputandum eſt huic, quare non paruit legi, in quantum potuit, vt docet Imperator. ff de appel. ſic conſuluit Petr. Pariſ. conſ. 143. quod terminus, col. 1. & ſequent. in 4. vol. & ſic iudicauit magnum Regis conſilium anno 1543. die 2. Ianuarij, pro Franciſco Matthæo, contra Nicolaum de Berri. putarem tamen, quod ſi pars aduerſa impediret publicationẽ, quod nõ vacaret per obitum, quia dolus non debet alicui prodeſſe cap ſedes. & ſeq. de reſcript. ſed pro facta haberetur. l. in omnibus cauſis, & l. in iure ciuili. ff de regu. iuris.

Impedimentũ an excuſet a publicatione.

Areſtũ.

27 Vndecimo fallit, quando reſignatarius moreretur ante reſignantem, etiam non accepta poſſeſſione, tunc beneficium vacabit per mortẽ ceſſionarij vere, poteritque per illius mortẽ impetrari: quia hæc regula non vult veram vacationem tollere, ſed nouam fingere & vbicumq; veritas adeſt, fictio ceſſat. l. ſi filius familias. ff. ſi cert. pet. l. filio. de liberis & poſthu.

Morte reſignatarij vacat vere beneficium.

28 Item in iſto caſu, quid opus eſt fictione? cum veritas patens ſit: & in certis non eſt locus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de uerbo. oblig. nec tunc expectabitur obitus reſignantis: ſed ipſe poterit illud beneficium ſic vacans per reſignatarij obitum impetrare. [Aduertendum tamẽ eſt quod ſi reſignans conſtituerit procuratores ad reſignandum in fauorem N. & non aliter, &c. nihil collatum fuit beneficium, & is reſignatarius moriatur ante ſex mẽſes, & ante poſſeſſionem adeptam, & ante acceptationem, non vacabit per eius mortem, ſed reſignans ſemper remanet in poſſeſſione ſui beneficij, eo quod reſignauit illud in fauorem N. qui non habuit illud beneficium cũ effectu, nec acceptauit. Ergo iſte reſignans habet adhuc ius, argu. l. pen. ff. quod quiſque iuris. c. relatum. de cleric. non reſident. nec intelligitur amiſſum quod alteri non eſt oblatum. l. nec vtilem. ff. ex quib. cauſis maio. ſi non appareat reſignatariũ acceptaſſe, ius remanet apud reſignantem. cap. ſi tibi abſenti. de præb. in 6. vt ſi forte declarauerit, vel intra ſex menſes mortuus eſt, & non apparet de aliqua acceptatione. Si vero poſt ſex menſes deceſſerit reſignatarius: viuo adhuc reſignante, ſiue acceperit poſſeſſionem, ſiue non, vacat per reſignatarij mortem: & quantumcunq; remaneat reſignãs in poſſeſſione, poſtea non acquirit ius aliquod, niſi reſignatarius declarauerit ſe nõ acceptaſſe: quia in dubio præſumitur acceptare id quod in vtilitatẽ ſuam factum eſt. c. conſtitutis. 1 de teſtibus.]

29 Duodecimo quando reſignans retineret bullas, & reſignatarius neſcit ſibi factam eſſe collationem, tunc non vacabit per mortem, etiam ſi per decennium retineret bullas: tunc quod ignoranti nõ currit tempus: cum etiam quod ratio huius text. ceſſat. Dom. & Peruſ. in c. commiſſa. per illum tex in verſ. annus. de elect. in 6. nec poteſt ingnoranti fraus adſcribi.

Si reſignans retineat bullas, an vacet per obitum.

30 Veruntamen quia fieret fraus regulæ: nam ſic reſignantes conſanguinei ſẽper retinerent bullas, ob id dicerẽ adhuc

iſtam

iſtam regulam habere locũ in odiũ reſignantis,qui non publicauit reſignationẽ, & legem nõ eſt ſecutus:& vt omnis fraus conſanguineorum ceſſet.

Retentio poſſeſſionis rei a Papa facta derogat huic regulæ.

31 Decimotertio non procedit, ſi quis reſignaſſet retento ibi ſtallo in choro, & loco in capitulo,&ſic moriatur in illa poſſeſſione.nam cum reſignatarius ſit in poſſeſſione illius dignitatis,non cenſetur reſignans mori in poſſeſſione, niſi in poſſeſſione loci & ſtalli in choro, quæ non extinguitur cum perſona, ſicut canonicatus ad effectum. cap.dilecto. de præb.& ſuperius ſcripſi,quod Papa in hoc videtur derogare iſti text.retinendo,quod ipſe ſit in poſſeſſione talis rei.

32 Item ſi Abbas vel alius reſignauerit ſuam abbatiã, & retinuerit vbi regimen & adminiſtrationem ipſius monaſterij, ſi reſignans ſic in vitaut atur, & nouus Abbas poſt eius mortem veniat, valebit prima prouiſio; nec dicitur mortuus in poſſeſſione,poſt quam ſibi illud retinuit: verum quo adhoc iſti regulæ derogatum,& diſpenſatum eſſe cenſetur.

Cõſtitutio precarij an ſit quo ad iſtã reg.

33 Decimo quarto non habet locum ſi reſignans conſtituat ſe poſſidere beneficiũ nomine reſignatarij, glo.in iſta regula. vt de Do. de Rota.deciſ. 150.licet amicus ĩno & Boer.in §.primo. in additio. de donat. in conſuetud. Bitur. facit cap. cũ veniſſent.de reſtitu. ſpoliator. ſcripſi in præfa. ad tractat. de mater. poſſeſſor. ĩ tertio tomo ordinatio. regiarum: requiritur tamen etiam hoc caſu publicatio, alias regula locum haberet. Limitationes aliãs, beneuole lector, hic addere poteris, ſi quas ex tuo poteris inuenire ingenio, maxime illam, quod non habeat locum in vnione,quæ etiam inuita parte ſit, & ipſe poſſeſſor erit, & ius habebit quamdiu viuet clem.finali.de rebus eccleſiæ nõ alienandis.& quia etiam hoc ſolet reſignanti retineri,& quamuis non retineretur cũ iuſtam habeat cauſam, diceremus non habere locum hanc regulam.

In vnione an habeat locum.

Deceſſerit.

GLOSSA XIIII.

Obitus nõ continet matrimo—

ET ſic non habet locũ,ſi reſignãs poſt ſex menſes ducat vxorem,quia licet habens malam vxorem ſepultus eſſe videatur,tamen beneficium non cenſebitur vacare per matrimonium quo ad reſignatarium,etiam ſilis,qui contraxit illud,fuerit in poſſeſſione beneficii quouſque vxorem habuerit, quia non dicitur vere decedere.per hoc verbum.& obitum, quod ſeparationem animæ a corpore denotat. l.ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſda. cogantur. nec dicitur obiiſſe mortem: licet beneficia,quæ non reſignauit, dicantur per contractum matrimonium vacare: vt plene ſcripſi in §.monaſteriis,de nominat.Reg.in gl.vacare, in concord. nec habebit locum in morte ciuili,cum hoc verbum obitus, in ea non verificetur vt doct.ſcribunt in ca. ſuſceptum.de reſcrip.in 6. & in l.Gallus. §. & quid ſi tantum ff.de liberis,& poſthumis.ſcripſi in regula de infirmis reſignantibus ſuperius.

nij contractum nec mortem ciuilem.

Non per reſignationem,ſed per obitum huiuſmodi vacare cenſeantur.

GLOSSA XV.

Fingitur vacare per obitum, licet vere vacet per reſignationem

PEr fictionem intelligas quæ non reciperet probationem incontrarium,per gloſ. in l. conficiuntur ff. de iure codicill. quam ſequitur Barb.in repet. l cum acutiſſimi,col.3.C.de fideicom.& Fel. in c. quãto, col.2.de præſump. vel per præſumptionem iuris & de iure, quæ etiam non recipit probationem incontrarium, cap. penulti.de ſponſal. & ſic non admitteretur volens probare, quod vacauit per reſignationem:quia iſta fictio vel præſumptio pro veritate habetur, & quo ad iuris effectũ.Et tñ in caſu fictio operatur,quãtum veritas in caſu vero.Bar.in l.1.§. hoc aũt Senatuſconſulto.ff.ad Senatuſconſul. Sillania.firmat Caſſad in deciſ.ſuper reg. Cancell.rub.de vnionibus,deciſ. 2.Ratio huius regulæ eſt,quia poſſeſſor cẽſetur dominus,per l ſi.C.de rei vẽdica.l 2.de proba.& ſupra dixi in glo. 1.alias tationes.& verbum cenſeantur, denotat regulariter fictionem: vt ſcripſi in l. ſi is qui pro emptore,poſt Bart.& alios.ff.de vſucapio.

Collationes quoque,& quæuis alia diſpoſitiones de illis tanquam per reſignationem vacantibus facta.

GLOSSA XVI.

Collatio continet commenda.

INtellige quod collationes, inſtitutiones,& aliæ prouiſiones ſic factæ per reſigna-

ſignationem annullantur per hoc verbũ, & quæuis aliædiſpoſitiones, quæ verba cõprehẽdunt omnem prouiſionem, ſiue Papæ, ſiue alterius: vt ſcripſi in §. præfatique ordinarij. in verb. diſpoſitiones, de colla. in Concord. Et ſic comprehenditur hic commenda: vt ſi forte datum fuerit in cõmendam reſignationem alicuius: vt ſupra dictum fuit: & collatio capitur etiam pro commenda: vt ſcripſi in §. ſtatuimus, 2. de colla in concord. Et ſic collationes factæ per reſignationem illius, qui mortuus eſt in poſſeſſione, nullæ ſunt, & quæcunque inde ſequuta fuerunt.

Et ſecundum iſtam regulam fuit ſæpius iudicatũ, videlicet pro magiſtro Hugone Rogier, cõtra Guilielmum Carton, qui per reſignationem obtinuerat beneficium a papa, ſed non acceperat poſſeſſionem viuente reſignãte, ob id reiectus fuit anno 1505. die 23. Decembris. idem cenſuit Senatus inter Martinum de Rogis, &

Areſtũ.

epm Ebroicen. anno 1526 die 27. Septẽbris, inter Nicolaũ Prudhome, & Falconem de Cuſſi: & ſuperius alia adduxi Senatuſconſulta ad hoc, vt appareat iſtã regulam eſſe viridi obſeruantia in hoc regno.

Coloratũ titulum non hẽt reſignatarius.

Et ſic conſtat per hanc regulam, ꝙ collatiõ per reſignationem facta eſt nulla, & ſic non eſt colorata: vnde ſi is cum iſta collatione nulla poſſederit per trienniũ, non iuuabitur decreto, de pacif poſ. quod tenetur habentem coloratum titulũ, quẽ iſte non habet, vtpote quia eſt reſolutus reſignante mortuo in poſſeſſione: ob id iſta collatio facta reſignatario nullius eſt momẽti: vt ſcripſi in tract. de pacifi. poſſ limita prima, nu. 159. etiam probatur per verbum ſequens, & inde ſequuta. & quamuis primo dum fuit facta collatio, fuiſſet coloratus titulus, poſtea tamen per mortem nullus factus fuit.

Et inde ſequuta.

GLOSSA XVII.

Poſſeſſio ſine publicatione non valet.

ET ſic poſſeſſio accepta per reſignatariũ ſine publicatione nõ valet nec poteſt manuteneri in poſſeſſione, inqua reſignãs mortuus fuerit ante publicatam reſignationem: cum hic annulletur & titulus, & alia inde ſequuta: vtpote ſi reſignatarius iterum alii reſignauerit, & poſtea primus reſignans in poſſeſſione moriatur; tunc reſoluetur ius tam primi reſignatarij quam ſecundi, per l. lex vectigali. ff. de pignor. & inferius dicam. Notãdum eſt tamẽ: quod ſi reſignatarius moriatur in menſe deputato graduatis, debetur beneficium graduato, per Concordata, quia vere vacauit beneficium per obitum reſignatarij; ideo amplius non reſoluetur per mortem reſignantis, qui iam exutus eſt omni iure & poſſeſſione: & ſumus extra caſum regulæ quia graduatus ex ſuo iure venit, reſignatarius primus vel ſecũdus ex iure reſignãtis, ideo ius illorum reſoluitur, ſed non hoc caſu: & quia fraus poteſt fieri cum reſignante & reſignatario; ſed cum reſignante & nominato minime: quia nominatus non recognoſcit reſignantem: ideo ſumus extra regulam, quæ non habebit locum in hoc caſu: nec tenebitur hic graduatus habens collationem per mortem reſignatarij publicare, nec obeſt verbum & inde ſecuta ſunt nulla qa ſi reſignatarius fiant a reſignatario, ille ſequitur: ſed mors reſignatarii non ſequitur reſignationem, ſed facto venit, nec eſt ex facto reſignationis, ſed eſt extranea a reſignatione, ideo tanq̃ extraneo non conſideratur: argu. l. continuus. ff de verb. obliga. nec iſte reſignans amplius teſtabitur de illo beneficio, de quo eſt iam prouiſus.

Tamen nec ex clauſul. quouiſmdo, poſſet dicere collatum ſibi eſſe beneficium per obitum: ſi quidem iſta regula comprehendit tantum vacationem tempore datæ contingentem, & non futuram: niſi ſit in reſcripto ſi neutri, vel ſi nulli. c. ſuſceptum, de reſcript. in 6. Gomeſ. q. 16. ſuperius ſcripſi in regula, de infirmis reſignantibus, & in hoc reſcripto ſi neutri, quomodo intelligatur.

Nullius ſint roboris vel momenti.

GLOSSA XVIII.

PAtet, ꝙ quando iura requirunt publicationem & notificationem alicuius actus fieri, tunc data eſt a iure forma, quæ ſi non ſeruetur, actus non valet, cle. cauſſam, in fine, de elect. ob id annullatur collationes non ita publicatæ.

Notificatio ĩ actu faciẽda eſt de forma.

2 Item non valeret impetratio interim facta de illo beneficio, licet poſtea reſignans moreretur in poſſeſſione, tum quia non adhuc vacat: tũ etiam quia beneficiũ, quod poterit vacare non ĩpoteſt interim

Impetratio beneficij reſignantis manẽtis ĩ

con-

in poſſeſſione nō pōt ante obitū fieri.

conferri.c. commiſſa,de elect.in 6 c. ſi tibi,de præb.eodem libr. Aegid.Bellamera deciſ.75 1.Suppoſito: ſi tamen hic reſignatarius adeptus fuerit aliud beneficium incompatibile,vacabit hoc primum per ca. de multa quia collatio interim valet, ſed reſoluitur poſtea per obitum: ideo diceré teneri promoueri, per c.licet tamen, de elect.vt alibi dicam.

Secundo reſignatario an dicatur vel per mortē.

3 Quæro, aliquis conſtituit procuratores ad reſignandum coram Papa ſuum beneficium, quod procurator reſignauit, & is,cui facta eſt prouiſio,non accepit poſſeſſionem intra ſex menſes,nec alio tempore demum reſignans iterum reſignat, in vim cuius ſecundæ reſignationis, collatū eſt beneficium ſecundo: & is adeptus eſt poſſeſſioné, poſtea moritur reſignans beneficium intra ſex menſes,vel vltra,confertur per mortem. Quæritur cui debeatur? Et videtur,quòd illi cui eſt collatum poſt mortem,per iſtam regu. Cancell.34. quæ vult beneficium cenſeri vacare per mortem.

4 Item per primam reſignationem beneficium amiſerat reſignans.c. in præſentia. de renuncia. etiam quo ad poſſeſſioné glo.aſſignari,in c. inter,de præb.nam renunciatio beneficij inducit quoque reſignationem poſſeſſionis,quæ animo perditur.Innocen. in c. ſuper hoc,de renuncia. Panormit.& Imol.in c. ſolicite, de reſtit. ſpoliator.Calder. conſ.4.rub. de renūcia. ergo non poterat iterum reſignare: alioqui daretur materia calumniandi,& ſic faciendi plures reſignationes quod non eſt permittendum.

Reſignās iterum criminē ſtellionatus tenetur.

5 Item ille, qui ſecundo reſignat, nihil agit, quinimo ſtellionatus crimine venit puniendus per gl.fi.in c.nulli,de rebus eccleſ. non alien. vt dicit Berber. in viator. iuris, rub. de crimine ſtellionatus, in fin.

6 Alias dolus reſignantis prodeſſet illi ſecundo reſignatario: & quando ſecunda reſignatio valeret,poſſet reſignans ſemper fraudare primum,quod nequaquam eſt dicendum: imo illa ſimulatio,& variatio eſt in clericis maxime prohibita,cle. vna,de renuncia.

Reſignās factus recipiens poſt intimatā

7 Vnde ſi is qui reſignauit, remaneat in poſſeſſione de facto poſt reſignationem, tenebitur ad reſtituendum fructus, quos pcepit a die ſibi intimatæ bullæ reſignationis, ſeu collationis: quia prius bonam fidem habere poterat, ſi ſuperior noluiſſet admittere,de Rot.deci.158.licet reus in nouis.

ſibi qui ſione tenetur ad reſtitutionem fructuū

8 Item ſi beneficiū conferatur vni,& poſtea alij,& iſti ſecundo tradatur poſſeſſio, nihilominus pfertur primus, p c. capitulum,de reſcr.c. tibi,& c.duobus, illo titu. in 6.nec habet locū in beneficialibus, lex quoties.C. de rei vendi. vt aſſerit Iaſ. ibi. col. 4. quia in beneficialibus non requiritur traditio,vel quaſi,vt acquiratur ius in beneficio,ſed acceptatio. c. ſi tibi abſenti, de præben.in 6. Din.in regul. qui prior, de regul. iuris,in 6. igitur poſtquam valebat prima reſignatio vſque ad mortem, ergo ſecunda valere non potuit.

Primus p ouſus pfertur ſecūdo, etiam ſi ſecūdus poſſideret.

9 Nec refragatur, quòd ſecunda collatio,primæ debet præferri.c.illud,& c. ſuggeſtum,de iure patro.Reſpon.horū text. rationem eſſe ſeparatam, videlicet, quia illic prima nō fuit iure facta, ſed in iſto caſu ſecus, & nō minus cenſetur iure facta, licet primus reſignans nō adipiſcatur poſſeſſionem in vita reſignantis,quia hoc potuit facere ſemper:quod ſi non fecerit, vacauit per obitum.

10 Et in dubio præſumitur renunciatio iure facta.c.Conſaldus,17.q.2.& is qui dicit eam non legitimam,hoc debet probare. c. cum dilectus,de ſucceſſ. ab inteſta.

11 Nec etiam obeſt, quòd non ſit mortuus in poſſeſ. Reſpon. contrariū eſſe verum: quia ſecundus reſignatarius nomine primi reſignantis erat in poſſeſſione, & ſic videtur reſignans primus in poſſeſſione deceſſiſſe,& erat in poſſeſſione reſpectu primi, qui nunquam habuit poſſeſſionem, alioqui ſemper fieret fraus huic regulæ: & huic ſententiæ ſubſcribo.

Reſignās moriens in poſſeſſione reſoluit ius ſecundi reſignatarij.

12 Item ſi primus reſignatarius ante ſex menſes reſignauerit alteri, & poſtea primus moriatur non facta publicatione, & poſt ſex menſes,putarem ſecundi reſignatarij ius reſolui, & extingui ſicut ius primi extinguitur per hanc regulam, ſi reſignans fuerit mortuus in poſſeſſione: quia quod in vno ſtatuitur, & in duobus habet locum.l.ſingularia ff.ſi cert.pet. Et reſoluto iure primi reſignantis,reſoluitur ius ſecundi.l.lex vectigali.ff.de pignor.

13 Ad hæc quia prouiſio vltimi eſt ſubreptitia: quia ſi primus reſignans expreſſiſſet Papæ poſſeſſionem non captam a ſe, nec reſignationem publicatam,forte non contuliſſet,vel non ita de leui. c. poſtulaſtis,de reſcri. quamuis Dominus Gomeſ. hic in 1.q. tenuerit contrarium,dicens ſe

A 2 iudicaſſe,

iudicaſſe,tamen iudicauit contra hanc re-
gulam.ibi, & inde ſequuta.

14 Nec refragatur, quod de prima reſi-
gnatione debeat intelligi ſecundam eum,
per l.boues.§.hoc ſermone.ff. de verb.ſig.
quod ſalua eius reuerentia verũ eſſe noq
putarem: quia ille §.boues, non habet lo-
cum in diſpoſitione legis,quæ ſemper lo-
quitur,&ſic non ſolum in primo actu,ſed
& in omni,alias omnes leges iã eſſent ſub
latæ,quarum ſemel caſus euenit:quod eſt
contra l.Arriani,C. de hæret.vbi lex ſem
per eſt in viridi obſeruantia: & ita limita
ui in dicto §. boues.

15 Item non obſtat,quod ſuperior conſen
tit huic ſecundæ reſignationi, & quando
dominus conſentit,tunc non habet locum
l lex vectigali.teſte Guido.Papæ in deciſ.
Delphi.q.575.Emphyteuta. Reſpon.verũ
hoc eſſe, quando dominus ſciens conſen-
tit,ſecus ſi ignorans: nec ignorãs iuri ſuo
renunciat, aut ſibi præiudicat. l. mater.ff.
de inoffic.teſta.l.ſed ſi hac.§ patronum.ff.
de in ius voc.vnde ſi in ſecũda reſignatio
ne fuiſſent omnia narrata,& Papa huic de
rogando regulæ conferret ſecundo, tunc
crederem opinionem Gomeſ. procedere,
alias non. Papa enim non videtur velle
plus iuris conferre,quàm reſignans habe-
ret,nec huic regulæ derogare, niſi hoc ex
preſſe dicat: & cum hæc regula annullet
collationem,& reſignationem,ergo & pri
mam,& alias.

16 Item poterat primus accipere poſſeſ-
ſionem, quandiu viuebat reſignans, ergo
poterat excludere ſecundum: nec facit ſe
cunda reſignatio, quin vacet per mortem
& ſic nec recredẽtia, nec poſſeſſorium de-
bet huic habenti ſecundam reſignationẽ
adiudicari: quia per hoc verbum,& inde
ſequuta, omnia hic annullantur.

17 Item nõ valet ſecunda collatio ratio-
ne ſubreptionis, & frandulentæ reſigna-
tionis.Oldrad.conſil.324. factum,col.3.
ſcripſi in gl.vacãtia.§. volumus,de colla.
in Concord,quia Papa ius tertij non intẽ-
dit tollere: Et ſi Papa ſciuiſſet primam re
ſignationem & prouiſionem iam factam,
iſti ſecundo non contuliſſet: ob id ſecun-
da collatio nulla eſt, & ſubreptitia.

18 Imo pulchre ſcribit Gomeſ. in com-
mentar. ad regulam de infirmis reſignan-
tibus,q.40. quod ſi infirmus per procura-
rorem reſignauerit in curia, & poſtea rur-
ſus in fauorem alterius cũ derogatione
illius regulæ ſecundo confertur benefi-
cium, & infirmus moriatur intra viginti
dies,adhuc vacabit per obitum: & ſecun-
da renunciatio (quæ nulla eſt) non im-
pedit quominus vacet per obitum: ſic &
his nos dicemus.

19 Præterea collatio facta per vicarium *Collatio*
etiam reuocatum antequam reuocationẽ *facta p*
ſciuerit,valet. l ſi forte.ff.de offic. præſid. *vicariũ*
quem text.ſingularem dicit Roma.ſingu. *reuoca-*
57.& Iaſ.in l.more,col.3.num.8.ff.de iu *tũ quã-*
riſdic. omnium iud.& Dec.conſil.295. ſic *do va-*
valebit prima prouiſio per reſignationem *leat.*
anteq̃ fuerit reuocatus procurator reſign.

20 Nec me mouet glo.& ibi doc.in c. ex
tenore,& c.in noſtra,de reſcr.& quod no.
Oldra.conſi.299. quidam Hugo,vbi con-
cluditur, ꝙ prima electio ſeu ꝓuiſio, quæ
eſt in vtilis, non præſtat impedimentum,
nec hæ literæ primæ nullæ præſtant impe
dimentum ſecundis validis. Reſpon. ve-
rum eſſe: ſed in hoc caſu prima prouiſio
facta erat valida,& ita ſecunda valere nõ
poterat,pendebatque effectus,nempe ſi pu
blicatio fieret, & poſſeſſio peteretur in vi-
ta reſignantis.

21 Ideo pendente hoc tempore non po-
terat remoueri beneficium ab hoc primo
reſignatario,& alteri prouideri:& ita ta-
men eſt, quicquid in contrarium dicatur,
vt beneficium per mortem vacare cenſea
tur, non obſtan. duabus reſignationibus
factis & prouiſionibus.

22 Inſuper quæro, valeat ne collatio fa-
cta a Cancellaria poſt reuocationem pro-
curatoris intimatam Cameræ? Et breui
reſpon. valere,per text.in clement·vna de
renuncia. vbi renunciatio facta poſt reuo-
cationem nõ intimatam procuratori, vel
illi,in cuius manibus ceſſio facienda eſt,
valet, & dicit ibi gloſ.in verb. facienda,
in hæc verba.

23 Quod quando mandatum eſt geuera *Poſt re-*
le ad cedendum in manibus eius qui reci *uocatio*
pere poſſit, non poteſt iuuare notificatio, *nem in-*
niſi facta ſit ei,qui recipit hmõi mandatũ *timatã*
& imputet ſibi,quod debuit oĩbus intima- *camera*
re, vel ſaltem procuratori. Idem tenet Bo *an vale*
nifac.& alij in d.clem.vna.Et ſic cõſului, *at colla-*
obtinuitq; in magno Regis Conſilio Do. *tio facta*
Guiliielmus Fabri contra de Cumbis. *a cãcel-*
laria.

24 Item eo loco reuocatio fieri debet,
vbi negotium agitatur,alioqui nõ valet:
l.ſed & ſi pupillus.§. proſcribere.ff. de in-
ſtitor. actio. Sed camera eſt diuerſum tri-
bunal a Cãcellaria,& ſeparatũ: & loca di
ſtincta,officialeſq; ſeparatos habẽt,& di-
uerſos:

neceſſos; ergo noticia facta in vno loco, non ligat in alio, ſicut facta vni, non ligat aliũ. d. cle. vna: quia paria ſunt minus plene intimare, vel nihil intimare: l. veluti, ibi, vel minus plene edictũ. ff. de eden. l. quoties, qui ſatiſda. cog. & ibi multa doct. citant: & ſic intimatio illa omni carebit iuris effectu, clem. cauſſam, in fin. de elect.

Collatio facta eodẽ die quo reuocatio an valeat.

25 Præterea dubitatur, an valeat collatio facta a Cancellaria, ſi appareat eo die collationem, & reuocationem eſſe factas in eadem cancellaria, vel cõſenſum a procuratore præſtitum? Reſpond. valere per tex. in d. clem. vna, de renuncia. vbi valet prouiſio facta ad reſignationẽ procuratoris, antequam peruenerit ad notitiam illius, vel eius in cuius manibus facienda erat ceſſio: ſed non apparet hic quod facta fuerit notificatio reuocationis ante prouiſionem, nam potuit eſſe poſtea: ideo is, qui dicit reuocationem antea factam, oportet quod probet: allegans enim tempus illud, probare debet. l. cum actum. ff. de negoc. geſtis. plene ſcripſi in tract. nomina q. 14. nu. 11. & ſeq.

26 Si autem reſignantes poſt admiſſionẽ reſignationis factam a Papa poſſent ab ea diſcedere, frequenter illuderetur Papæ, cuius iudicium ab eorum arbitrio pendere videretur. c. bonæ 2. circa fi. de poſtula. præla. & qui dicit aliquid reuocatum, hoc probare debet l. cum tacitũ. ff de proba. l. ſancimus. C. de teſtam. & probare debet ante reuocatum, vt ſupra dictum extitit: quia non eſt veriſimile procuratorem reſignaſſe, aut etiam Papam prouidiſſe, ſi antea fuiſſet intimata reuocatio: ideoque prouiſio prius facta præſumitur, quàm reuocatio: ideo parti alleganti reuocationem prius factam incumbit probatio. l. ei qui. ff. de probat.

A die conſenſus computatur tempus.

27 Si tamen fuerit facta ceſſio in Cãcellaria die prima Martij, & intimatio eodẽ die in eadem Cancellaria: ſi die ſecunda procurator conſenſerit, non valebit prouiſio: cum a die conſenſus præſtiti computetur tempus, quod non retrotrahetur: cum extrema non ſint habilia: de quibus Bar. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſuca. Quamuis conſenſum retrotrahi dicat Roma. conſi. 340. nu 7. per l. fi. C. ad Macedo. l. licet. ff. de iudic. quia paria ſunt ab initio conſenſum interuenire, vel ratihabitionem ſubſequi, reg. Ratihabitionem, de regul. iur. in 6. Sed non hoc caſu, quia reuocatio iam erat intimata.

28 Verum cum hodie iſti ſex menſes computentur a die ſupplicationis, vt patet in hac regula, ſi procurator conſenſerit, valebit.

Reſignãs nõ admiſſa reſignatione põt ſemper ſuũ retinere beneficiũ.

29 Inſuper notandum eſt, quod ſiquis reſignauerit coram Papa beneficium in fauorem certæ perſonæ, & non aliter, nec alias, ſi Papa ſic contulerit, & is noluerit acceptare: poterit reſignãs ſuam ſemper continuare poſſeſſionem, & ſine noua collatione illi beneficio inſeruire, tum ratione huius clauſulæ non aliter, quia non intendit aliter reſignare, niſi iſte habeat: iſte non vult habere, nec acceptat, ob id reſignatio non valet.

30 Tum etiam quia aliter facta reſignatio pro non facta habetur, vtpote contra formam mandati. Sicque iudicauit Senatus Pariſ. pro Domino Bochetel, canonico ſancti Stephani Bituricen. qui valetudinarius reſignauerat in fauorem nepotis, qui noluit acceptare, poſtquã Bochetel conualuerit: vnde cum idem auunculus vellet rehabere ſtallum in choro, & locum in capitulo (vt moris erat) Capitulum denegauit eũ recipere ſine noua collatione: & poſt nouam collationem volebant eundem cogere ad ſoluendum pro ingreſſu Capam, vel triginta ſcuta ſolui ſolita a ſingulis canonicis: tandem fuit cõdemnatum Capitulum ad expenſas, damna, & intereſſe, anno 1549. die vigeſimatertia Ianuarij in magna camera. vide quæ ſcripſi in tract. nomina, quæſt. 21.

Reſignãs an ſine noua collatione ad ſuũ poſſit redire beneficiũ.

31 Duæ reſultant inde quæſtiones: prima, an ſine noua collatione liceat ad beneficium reſignatum redire: & in hoc facerem ſeq. caſus. Primus eſt: ſi reſignatio facta fuerit ſecundum mandati formã, non poterit reſignans redire ad ſuum beneficium abſq; noua collatione. Doct. in c. cũ venerabili, de except. cap. ſi beneficia, de præben. in 6 quod eſt verum, ſi reſignatarius acceperit poſſeſſionem.

32 Secundus caſus, quando beneficium fuit reſignatum contra mandati formam, tunc redire poteſt reſignans ad ſuum beneficium abſq; noua collatione. d. c. ſi beneficia, vt nec quidem perdat ſuã primæuam poſſeſſionem: nã quod fit contra formam eſt nullum. c. cum dilecta, de reſcri. ideo ſemper retinet ius & poſſeſſionem, quia non cenſetur reſignaſſe.

33 Tertius caſus quãdo quis reſignat in fauorem alicuius, & non aliter, ipſo non acceptante reſignans manet in poſſeſſio-

ne, donec ipſe acceptauerit: nec alias renunciatio valeret. d. cap. ſi beneficia, & in clem vna, de renunciatio.

Proviſ. ī poſſeſſio nē mitti debet. 34 Quamobrem oportet reſignatarium mitti in poſſeſſionem, alioqui prædo eſt. l. ſi ex ſtipulatione. ff de acqui. poſſeſ. doc. in c. in literis. de reſti. ſpolia. tamen non eſt priuatus iure in beneficiis minoribus, adeptus fuit beneficii poſſeſſionem, ſi alias bonſi haberet titulum. Domi. & Franc. in c. eum qui, de præb. in 6. & Nicol. Milius in verb. beneficiũ q. 58. ſcripſi in tract. de pacifi. poſſeſſo. pu. 237. cũ ſeq. & vide quæ ſcripſi ſupra de miſſio. in poſſeſſion.

Adminiſtrās ante confirmatione iure eſt priuatus. 35 In Epiſcopatibus autem, & Abbatiis iure priuatus eſt qui adminiſtrat ante cõfirmationem, vel prouiſionem a papa receptam, etiam ſi auctoritate Regia. c. auaritiæ, de elect. in 6. alibi ſcripſi.

Areſtũ. 36 Illa tamen dignitas non poteſt iterũ conferri ante declarationem: vt cenſuit Senatus anno 1508 in menſe Ianuario.

Ante cõfirmationem electus non agit poſſeſſorio. 37 Immo electus ante confirmationem non poteſt ſe opponere, ne incidat in pœnam illius. c. auaritiæ, nec impetrare literas ſaiſinæ, aut manutenentiæ, quia nõ habet ſolidum Ius ante confirmationem. d. c. auaritiæ, & c. ſi. de elect. lib. 6. Alia multa ſcribit Gomeſ. quæ videre poteris, ſi tibi iſta non ſufficiant.

Amittitur beneficiũ per coniugium. 38 Ad hæc noſtra voluntate beneficium amittitur per matrimonium: ut ſi beneficiarius ducat vxorem, cogitur relinquere beneficium cap. 1. de cleric. coniuga. quia non bene cõuenit pſalterium cum cithara: & coniugatus cogitans quomodo placere valeat vxori, minus ea, quæ Dei ſunt, cõplere poteſt, cum quaſi diuiſus in duo plenam ſui non habeat poteſtatem, ut ei a quo ſtipendium recipit, plenius famuletur. c. diuerſis fallaciis, de cleric. coniug. vbi quoque dicitur, quia per tales coniugatos ſubſtantia rerum eccleſiaſticarum ſolet deperire.

39 Inſuper quia voluptatibus ſimul & carnalibus deſideriis, ac diuinis & eccleſiaſticis vacare non valeant. cap. 3. de cleric. coniuga.

40 Siue contraxerit matrimonium, ſiue ſponſalia c. vno, de cleri cõiuga. l b 6. vbi glo. intellige ſponſalia de præſenti, ſecus ſi cõtraxerit ſponſalia de futuro. d. c. vno, & Aufrer in deciſ. Tholoſ. q. 239. Panor. & alii in c. 1. de cleric. coniuga.

41 A fortiori quoq; ſi contraxerit matrimonium cum uidua, tunc enim vt bigamus omni quoq; priuilegio clericali priuatur. c. vno de Bigamis, lib. 6.

42 Declara in coniugato, eum non poſſe obtinere beneficium quamdiu vxorẽ habet: nam ſi matrimonium priuet iam adeptum, multo fortius prohibet habendum: quia turpius eiicitur, &c. c. quemadmodũ, de iureiur. & multa facta tenent, quæ fieri prohibẽtur. I parte. ℭ. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.

Cõiugatus quã do vxorẽ & beneficiũ hẽre poſſit. 43 Niſi uterq; uouerit caſtitatem perpetuam, & ingreſſus fuerit religionem, tunc coniugatus cum unica virgine beneficium habebit: Nam hoc caſu uidetur quo ad effectum ſolutum matrimonium: vt eſt ſingu. caſus poſitus in cap. 2. de cleric. coniuga.

44 Quinimo hoc modo poterit ordines recipere c. coniugatus, de conuerſ. coniugat c. Epiſcopus 77. di. & ſic eſt caſus mirabilis, in quo habens uxorem poteſt ordines ſacros ſumere, & effici presbyter, ac beneficium obtinere.

45 Amittit etiam coniugatus beneficiũ, quamuis matrimonium ſit nullum, utpote initum cum conſanguinea, uel alia, cũ qua prohibitum erat, clem una de ſpõſal. Imol. in c. Ioannes, de cleri. coniugat Iaſ. in l. vbi, col. penul. C. de tranſactio.

46 Verũ quia ſuper his matrimoniis quãdoque diſpenſatur, & quidem frequentiſſime: ideo adiungam hic Regu. cancell ſu per qua dicam impedimenta matrimonii, & ſuper quibus diſpenſetur, & a quo, & in quibus non poſſit diſpenſari. [Præterea licet non ualeat collatio uel prouiſio non publicata, tamen ualebunt geſta interim facta per eũ qui iam reſignauerit propter publicam utilitatem. l. Barbarius. ubi ſcripſi. ff. de offi. præto. l. qui tibi. C. de his qui a non do. ma.

Regula 46. Innocen. 8. de diſpenſationibus in gradibus prohibitis.

Item voluit quod in literis diſpenſationum ſuper aliquo gradu cõſanguinitatis, vel affinitatis aut alias prohibito, ponatur clauſula, ſi mulier rapta non fuerit, & ſi ſcienter, ponatur clauſula addita in quinterno.

GLOSSA PRIMA.

Diſpenſatio ſuper matrimonio quãdo a Rege petenda ſit.

ADuertẽdum † eſt, quod interdum ſuper matrimonio requiritur diſpenſatio, aliquando non, ſi fiat ſecundum formam a iure præſtituram, non requiritur, ſi vero contra iuris prohibitionem, tunc requiritur diſpenſatio, quæ poſtulari debet interdum a Papa, aliquando ab Imperatore, ſeu a Rege.

2 Tunc a Papa impetratur, quando prohibitio ab eo emanauit, & imminet peccatum, vt in gradibus conſanguinitaris, affinitatis, publicæ honeſtatis, & alijs prohibitis a iure canonico, vt in c. non debet, & per tot. de conſangui. & affin. & infra dicetur.

Tutori prohibẽ nubere cum pupilla.

3 Aliquando facta eſt a iure ciuili prohibitio propter aliquam cauſſam honeſtã: vtpote ius ciuile tutori prohibet, ne nubar cum ſua pupilla, vel adulra, nec filius eius, aut nepos. l ſenatuſcõſulto, & ſequẽr. ff. de riru nuptiarum. & quæ perſonæ ſub iſta prohibitione comprehendantur, probatur in l. ſi quis tutor, & l. non ſolum, ibidem.

4 Et hoc ius ciuile ex cauſſa prohibuit, videlicet ne pupilla vel adulta circunſcribatur in re familiari ab his, qui rationes eius geſtæ tutelæ, reddere compelluntur, l. libertus. §. ſenatuſconſulro. ff. de ritu nuptiar. & ne matrimonia ſic coacta fiant.

5 Et tunc ſoler Imperator, vel Rex in hoc Regno, vel alius in ſuo ſuperiotẽ non recognoſcens diſpenſare ſuper hoc matrimonio contrahendo: vt l. ſi tutor. C. de interd. matrimo. vbi ſunt hæc verba, ſi tutor, vel curator pupillam, vel adulrã quãdam ſuam ſibi, vel filio ſuo, nullo diuino impetrato beneficio, in matrimonio collocauerit, manet infamia contra eum, veluti in confeſſum de tutela: quia huiuſmodi coniunctione fraudẽ adminiſtrationis tegere laborauit: vides ergo quomodo Imperator ſuper hoc diſpenſat.

6 Et interdum audiui factam huiuſmodi diſpenſationem a Rege cum nobilibus & diuitibus in Francia, quæ pauperes ſuper hoc diſpenſari non petunt.

7 Idem ſi magiſtratus tẽpore ſui officij velit nubere cum aliqua ſibi ſubiecta, quia ius hoc prohibet timore impreſſionis: ideoque ſolet hoc princeps permittere. l. vna. C. ſi quacunq; præditus poteſta. quod hodie non ſeruatur.

8 Idem ſi velit mulier nubere ante annũ luctus rõne infamiæ vitãdæ, ſolet hoc ĩpetrare ab Imperatore, vel Rege l. ſi qua mulier. C. ad Tertul. l. 1. ubi Bal. de ſecun. nupt. hoc tamen non ſolet impetrari in Francia, licet matrimonium cõtrahatur,

Mulier ſcdẽ nubens dignitatẽ prioris matrimonij impetrare pôt.

9 Idem ſi mulier velit impetrare nuptias ad retentionẽ prioris dignitatis, vtpote quia fuit nupta ſenatori, nunc vult inferiori nubere cum retentione dignitatis: hoc a principe impetrabit: quod rarũ eſt tamẽ, nuptię. ff. de ſenator. prohibetur tamẽ ne matrimonium contrahatur per reſcriptum ſubreptitium principis: nec licet alicui impetrare nuptias a principe ſub deportationis pœna, & alijs poſitis in rubr. C. ſi nuptiæ ex reſcripto petantur.

Rapere puellam quaſi dicitur qui Regis bñficio illam petit.

10 Imo tm̃ eſt rapere puellam, quantum Regis beneficio illam poſtulare. c. nullus. 36. q. 2. contra quoſdam nobiles qui mulieres inuentre neſciunt, niſi eas principis literis, & præceptis impellant: hæ tamen leges matrimonium prohibentes de iure canonico ſunt corectę. c. pen. & vlr. de ſecundis nuptiis: quia matrimonia reguntur hodie iure poli, non iure fori. ca. Euphemium. 2. q. 3. Federic. conſ. 36 caſus talis. Lucas de Penna in l. fi. col. 4. C. de incol. lib. 10.

11 Poteſt tamen princeps in iuramento & aliis, quæ ius diuinum non deſtruant, ſed iuuent, conſtitutionem ſuper hoc edere, non ad annnullandum matrimonium, ſed vt honeſtius contrahatur, & ſine coactione, & ſcandalo: qua conſtitutione trãſgreſſa, & ſic honeſtate violata poterit iudex hũc tranſgreſſorem mulctare, vel bonis priuare, quæ mere temporalia ſint, & non ſubiecta eccleſię: quod ſi principis interuenerit diſpenſatio, non erit locus impoſitioni mulctæ.

Leges diſpõentes ſuper matrimonijs q̃ ſeruent.

12 Et ſic videmus hodie ẽt quo ad matrimonia ſeruari leges inponentes mulctã, aut bonorum priuationem, ſed non illas quæ infamiam irrogant. c. fi. de ſecund. nupt. c. cum ſecundum leges, de hæreti. li. 6. & per totum tit. C. de inceſt. nupr. nec ſeruantur leges ille quæ matrimoniũ annullant, cũ illud ſit iuris diuini, quæ ſunt notanda, quidquid dicant canoniſtæ: quia principis eſt continere ciues ſuos in honeſtate: cum præcepta iuris pręcipua ſint honeſte viuere, alterum non lædere, ius ſuum vnicuiq; tribuere. l. iuſtitia ff. de iuſti. & iur. Pariſ. conſ. 51 conſiderata, in 4. vol.

Super aliquo gradu.

GLOSSA SECVNDA

Gradus quid ſit.

GRadus in conſanguinitate vel affinitate dicitur ad ſim:litudinem ſcalarum,graduum,vel aliorum locorum, vt ſicut de vno gradu in gradū aſcendimus, vel deſcendimus, ita per gradus conſanguinitatis de vna perſona in aliam, l. Iuriſconſul.§.gradus ff.de gradib.& eſt habitudo perſonarum,qua cognoſcitur quota agnationis vel cognationis diſtantia duæ inter ſe perſonæ differant. Ioan. An. in declara arbor.conſanguinita.

Cōputatio ſecundum ius ciuile vel canonicū que attēdatur.

Aduertendum eſt, quod cum in ſtatutis vel conſuetudinibus fit mentio de gradu,vt tertio,vel quarto gradu , ſeu alio : tunc fiet computatio ſecundum ius ciuile,tum quia recta eſt computatio: tum ꝙ ſtatuta magis accedunt ad ius ciuile , ſm quod perſona quælibet faciet gradum. §. fi.inſtit.de gradib.affinita.l.fi.vbi doct.C. de ſucceſſor.edicto.Bart.conſ.224.an fratres.Albert.Brunus in tract.de ſtatu. excluden fœmin.artic.12.q 21.Bened.in re pet.c.Raynutius,in verb.& vxorē,nu.86. de teſta.Præpoſ.in declara.arbor.cōſang. niſi conſuetudo vel ſtatutum aliter diſponeret.Bal.in l.vlt.in fi.C. de ſucceſſor. edicto. Deci.conſ. 444.concurrit,col.2. & cōſ. 565.dño,in fi.vel eſſet in terris eccleſiæ:quia veriſimile eſt, ꝙ ad ius ſuum ſtatutum referatur,id eſt ad ius canonicum.

Item fallit qñ primum habita fuiſſet mentio iuris canonici,uel ageretur de cōputatione gradus quo ad matrimonium . Iaſ.conſ.69.ſtatutum, in 3.vol. quia præcedentia declarant ſequentia, l. ſi ſeruus plurium,in §.ff.de leg.1.alia tradunt doc. in decla.arbor.conſanguinita.

Conſanguinitatis.

GLOSSA TERTIA.

Conſanguinitas quid.

COnſanguinitas eſt attinentia diuerſarum perſonarum ex eo proueniens quod vna deſcendit ab altera , vel ambę ab eadem.teſte Ioan.And.in declara. arbor. conſanguin.vbi plus addit, ꝙ conſanguinitas dicitur a cum & ſanguine,quia a communi ſanguine deſcendunt : vt Præpoſ. & alii declarant ibidem. Notandum eſt,quod licet olim prohibitio uſq.ad ſeptimum gradum eſſet,qñquidem hies antiquitus viuebant diutius , vt ſeptimum eis gradum videre contingeret: hodie augeſcente malitia populi & diminuta deuotione,diminuta quoq; eſt ætas: & quia difficile eſt peruenire, & videre quartum gradum : quamobrem hodie vſq; ad eum quartum gradū incluſiue prohibetur matrimoniū quis contrahere cū conſanguineo,vel conſanguinea.c.non dēt.de conſanguini.affinit. vbi aliæ aſſignantur rōnes: ſed ſi vnus ſit in quinto gradu , & alius in ſecundo vel tertio, pōt inter illos contrahi matrimonium ſine diſpenſatione, ꝑ reg.Collateraliū in linea inæquali, quoto gradu diſtat remotior a ſtipite, tāto diſtēt inter ſe.d.c.non dēt.de cōſanguini.& in arb.cōſanguinita.declaratur. Petr. Pariſ.cōſ.52.dixi,i 4.vol.& cōſ.ſeq ibidē.

In quinto gradu exiſtens pōt contrahere cū exiſtente in ſecundo vel tertio.

Vel affinitatis.

GLOSSA IIII.

Affinitas quid

AFfinitas eſt perſonarū proximitas ex coitu proueniens inter copulatum , & cōſanguineos copulatæ & inter copulatam,& conſanguineos copulati, teſte Io. Andr.& Præpoſ. in declara. arbor. affinitat. vbi dantur deſcriptiones: vt ibi ipſe ſcripſi. Et ſicut in quarto conſanguinitatis gradu prohibitum eſt matrimoniū , ita in quarto affinitatis gradu : vt eſt nota tum in arbor. cōſanguinitatis,& alia quæ dicuntur in conſanguinitate,& in taxa,& in expeditione illius,ſeruari ſolent in affinitate:niſi procedat affinitas ex actu fornicario præcedente , quia tunc nulla eſt cōpoſitio: quia datur litera clauſa , & tñ taxatur quo ad expeditionē, ac ſi aperta: & in primo gradu affinitatis datur diſpenſatio , quod remaneat matrimonium ob ſcandalum vitandum,fauore. ſ. matrimonij:& ne ſuper coitu credatur partibus ad ſeparandum matrimonium : & quia hoc impedimentum eſt a iure canonico inuentum;vt docto.ſcribunt in declara. arbor. affinita. & Prouincial.fol.65. in no. ſuper diſpenſa.matrimo. verſ. item pōt.

Tantū taxatur diſpenſatio affinitatis ſicut cōſanguinitatis.

In primo gradu affinitatis diſpenſatur.

Aut alias prohibitio.

GLOSSA V.

Matrimonij impedimenta.

MVltis†modis ꝓhibetur a iure matrimoniū,qui his uerſibus continētur,

Er-

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cult⁹, diſparitas, vis, ordo, ligamē, honeſtas,
Si ſis affinis, ſi forte coire nequibis,
Hęc ſocianda vetant cōnubia, ſacta retractāt.

Ioannes Andreas in tracta. de ſponſal. & matrimo. glo. in ſumma 27. q. 1.

2 Hic duo exprimuntur gradus prohibiti, videlicet conſanguinitatis & affinitatis: addit gloſ. tertium, videlicet publicæ honeſtatis, de qua infra.

Error quando vitiet matrimoniū. 3 Quartus eſt ratione erroris videlicet perſonæ: vt ſi qui putet contrahere cum Catharina, & contrahat cum Berta, qui error perſonæ vitiat matrimonium: quia non eſt conſenſus, vbi eſt error. l. ſi per errorem. ff. de iuriſdict. omn. iudicum. & errantis nulla eſt voluntas. l. cum reſtamen tum, & l. non idcirco. C. de iuris & facti ignorantia.

4 Idem in errore conditionis, vt ſi contrahat cum ſerua, putans contrahere cum libera, & hi impediunt matrimonium. Error vero qualitatis, vtpote quia putabat eam eſſe virginē, vel error fortunæ, ſi putabat diuitem puellam: iſti errores non impediunt matrimonium, quia non reſpiciunt ſubſtantiam matrimonij: alioqui omnia fere irritarentur, cap. 1. in 29. q. 1.

5 Et ſuper hoc impedimento non quæritur diſpēſatio, & habita non prodeſt, altera parte inuita: ſed partis errantis poſtea conſenſus interueniens matrimoniū ratū facere poteſt: ſicut dicitur de Iacob, qui volebat contrahere cum Rachel, & fuit ei data Lia, quæ lippis erat oculis, tamen cum ea poſtea conſenſit: vt patet Geneſ. 29. & ſequent.

Conditio impedit matrimonium. 6 Quinto conditio appoſita in matrimonio: vt ſi puella contraxerit ea lege, ſi pater voluerit: ſi pater nolit conſentire, non valet matrimonium. c. ſuper eo, de cō ditio. appoſitis. Si tamen a conditione receſſum, ſ erit valebit matrimonium, vtpote ſi pater permiſerit, vt alius illam filiam ducat. cap. per tuas, de conditionibus appoſitis.

7 Item ſi non valeant ſponſalia, non teneor ſponſam accipere. c. de illis, de cōditio. appoſitis, & melius eſſet non contrahere, quàm contrahere, & in hoc contractu rapere mulierem, & proceſſus infinitos ad illam promiſſam pecuniam habendam excitare.

8 Si vero conditio fuerit contra ſubſtātiam matrimonij, vitiat contractū: ſecus ſi alias fuerit illicita, quia tunc habetur pro non appoſita. c. 1. & c. vlt. de condit. appoſ. Hippolytus conſil. 186. & in hoc caſu non video diſpenſationem exigi, vel raro.

9 Sexto votum ſolenne impedit ac dirimit matrimonium, vt votū in profeſſione religionis emiſſum, aut votum in ſuſcipiēdis ordinibus ſacris c. vno, de voto, in 6. ſi vero fuerit ſimplex votum, vt regulariter eſt quodlibet aliud, tunc impedit quidem matrimonium, ſed non dirimit contractum. c. meminimus, & ſeq. ac per totum. qui cleric. vel vouent. *Votum ſolenne impedit matrimoniū.*

10 Et ſuper hoc voto etiam ſolenni poteſt Papa ex cauſſa diſpenſare. c. veniens, qui cleric. vel vouent. glo. in c. propoſuit. de conceſſ. præb. & in c. cum ad monaſterium. vbi Panor. & alij, de ſtatu monach. Aret. conſil. 59. in facto, ideoque poteſt ex magna cauſſa diſpenſare cum monacho, vel ſacerdote, vt contrahat matrimonium: vt docet Ioan. And. in regul. ſemel Deo, de reg. iuris in 6. & in Mercurial. refert multos huius ſententiæ Deci. conſil. 112. in præſenti. col. 2 *Super voto Papa diſpenſat, & debetur compoſitio.*

11 Aut ſi de facto quis iam poſt votum contraxerit, abſolutionem petere debet a tranſgreſſione voti, & quòd in matrimonio remanere poſſit. votum ſuper hoc, & cum votorum commutatione non ſolet Papa diſpenſare ſine compoſitione, quæ fit ſecundum perſonæ qualitatem, & illius ſubſtantiam, quandoque plus, quandoque vero minus.

12 Septimo cognatio impedit matrimonium, & intellige cognatio carnalis, id eſt conſanguinitas: vt ſupra dictum fuit in gloſſ. 3. vel de cognatione ſpirituali: vt interius dicetur. ſcribit Burchar. in ſuo decreto libr. 7. c. 22. ſi quis neptem ſuam in coniugium duxerit, anathema ſit: & ſi quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuerit in coniugium duxerit, anathema ſit. *Cognatio carnis matrimoniū impedit.*

13 Sed miratur Staphil. in tract. de literis gratiæ & iuſtitiæ, quomodo Papa recipiat pro iſta diſpenſatione compoſitionē: nam aut eſt iuſta cauſſa diſpēſandi, & tūc diſpenſare dēt, iuxta no. in c. bonæ. 2. de poſtula præla. & in l. 1. §. permittitur. de aqua quotid. & æſtiua, & iuſta cauſſa eſt diſpenſandi in gradibus prohibitis etiam a iure diuino, videlicet ob bonum pacis, & quietis inter principes, & homines ſibi ſubditos. cap. 2. de deſponſatione impub. ſi vero non eſt cauſſa, diſpenſationem abijcere debet. *Cōpoſitionem cur Papa ſuper his recipiat.*

14 Sed deſinet mirari, ſi conſideret quã multi diſpenſationes huiuſmodi impetrarent, ſi gratis concederentur, qui ſaltem impenſarum timore deterriti non audent, & ſemper infeſtarent aures Pontificis, petendo ſecum diſpenſari: dareturque materia delinquendi. contra l. conuenire. ff. de pactis dotal.

15 Sicut dicimus de ſtatuto, ꝙ ſi imponit pœnam pro homicidio pecuniariam paruam, non ualet, quia daret materiam delinquendi, ſecus ſi magnam: allegatur tex. no. in §. pœna. de iniur. in inſti. quem not. Albert. in tract. ſtatutorum. in 2. parte. qõ. 122. & Ludouic. Roma. ſingul. 706. & Rochus Curtius in c. ſi. col. 21. de conſuetud. & Hippolyt. in l. 1. nu. 19. ff. de ſica, ideo neceſſe eſt, vt malitia hominum comprimatur, & vt compoſitio ſoluatur.

Clauſula in his diſpenſationibus ponẽda.

16 Et quando Papa diſpenſat, ſic in narratione dicere ſolet, Iulius, &c. & ſi inter illos, qui conſanguinitatis, aut affinitatis nexu iunguntur, inſtituta ſacrorum canonum matrimonialem copulam interdicant: ſummus tñ Pontifex ex poteſtatis plenitudine, quam non ab hoĩe obtinet, ſed à Deo perſonarum & temporum qualitate penſata vtiliora inſpiciens, nonnunquam iuris rigorem, maxime circa ſublimes perſonas, ex regali proſapia deſcendentes, manſuetudine comparat.

17 Et quòd negat iuris ſeueritas, benignitas diſpenſationis indulget. Sane, &c. poſtea narrat factum, & demum diſpẽſat, ac non obſtantia tollit: hæc eſt huius diſpenſationis ſumma: ut ſuperius ſcripſi in tract. de diſpenſat.

Cognatio ſpiritualis impedit matrimonium. Deponi debet presbyter q cognouit eam quã in confeſſione audiuit. Perſonæ viginti in ſpirituali cognatione ꝓhibita.

18 Secundò cognatio ſpiritualis impedit matrimonium, ac dirimit contractũ. c. 1. & per totum. 30. q. 1. & in tit. de cogna. ſpirituali, niſi neceſſitatis cauſa baptizauerit. c. ad limina. 30. q. 1. & iſta contrahitur per baptiſmum, & confirmationem. cap. 1. & ſi. de cognatio. ſpirituali in 6.

19 Omnes etiam quos in pœnitentia accipimus, ita filij noſtri ſunt, vt baptiſmate ſuſcepti, c. omnes. 30. q. 1. & ideo deponatur presbyter, & duodecim annis pœniteat, qui cognouit illam, quam in confeſſione audiuit, c. fin. ibidem. Cognationis huius ſpiritualis viginti ſunt perſonæ prohibitæ, quas ſcribit Panor. in c. Martinus, de cognat. ſpiritual. tã in baptiſmo, quam in cõfirmatione:

20 Prohibetur ergo primo matrimoniũ inter baptizatum & baptizantem, inter baptizatum, & filios baptizantis, inter baptizatum & vxorem baptizantis prius cognitam, inter baptizantem & parentes baptizati, inter parentes baptizati, & vxorem baptizatis prius cognitam, inter leuatum & leuantem, inter leuatum & filios leuantis, inter leuatum & vxorẽ leuantis prius cognitam, inter parentes leuati, & vxorem leuantis prius cognitam, inter leuatum & parentes leuantis.

21 Et totidem ſunt perſonæ in confirmatione. ſuper quibus difficilius papa diſpẽſat: & ſolet eſſe taxatio ſicut in conſanguinitate: non uero ſolet fieri compoſitio in hac cognatione, ſecundum quoſdam.

Super cognitione ſpirituali quando Papa diſpenſet

22 Tamen ſuper cognatione ſpirituali ad contrahendum non facile diſpẽſat Papa. ſed ſuper contracto ſic, licet poſſit in his omnibus diſpenſare, veluti quia ſunt iuris poſitiui. Ad matrimonium igitur et contrahendum diſpenſare poterit, ſiue ſit paternitas, ſiue fraternitas, aut compaternitas: vt tradit Panorm. in rubric. de cognatione ſpirituali.

23 Verum inter leuantes nulla contrahitur cognatio. c. ſi. de cogna. ſpirituali, lib. 6. ideo non opus eſt aliqua diſpenſatione: aut declaratione.

Cognatio non contrahitur qñ puer fuit baptizatus domi.

24 Idem ſi puer in domo fuerit baptizatus ſine ſolennitate, & poſtea ad eccleſiã delatus, vbi ſolẽnitas baptiſmi fuit obſeruata. & ibi aliqui tenuerunt puerum, vt nulla contracta ſit compaternitas, quia non eſt ibi baptiſmus, ſed ſolẽnitas baptiſmi, ex qua non contrahitur cognatio ſpiritualis, & data fuit declaratio in plũbo; vt teſtatur Prouicial. fol. 28. ergo ipſe etiam aliam uidi declarationem, quam obtinuit quidam ex conſ. Do. Philip. Probi doct. egregij.

Cognatio legalis an impediat matrimonium

25 In cognatione vero legali, vt ſi per adoptionem ſoror mihi eſſe cœperit, quãdiu durat adoptio inter me & ipſam, nuptiæ conſiſtere non poſſunt. c. vno. de cogna. legali Et ſuper hac non vidi impetrari diſpenſationes: quia pater poteſt illam diſſoluere emancipando, ideo non eſt opus diſpenſatione.

Inceſtus prohibet matrimonium & quis ſuper eo diſpẽſet.

26 Octauo inceſtus impedit matrimonium ſine diſpenſatione, ſed non dirimit iam contractum. c. tranſmiſſæ, de eo qui cognouit coſang. vxor. ſuæ. Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare ſcribit Panor. in c. 1. ibidem, non poſſe, quando vere commiſſum eſt crimen inceſtus, id eſt cum proprijs conſanguineis, vel affinibus, niſi ratione

Machinatus in mortem viri non poteſt accipere illius coniugem.

tione iuuentutis c.ſi duo.in fi.35 q 6. Secus ſi crimen eſſet commiſſum cum conſanguinea ſponſæ:& ſic non eſſet vere crimen inceſtus.c.2.illo tit

Diſpenſatur in conſcientia cũ eo qui machinat⁹ fuit mortem.

27 Notandum eſt etiam alia duo eſſe impedimenta, quibus impeditur matrimonium, & dirimitur iam contractum: primum eſt, ſi alter coniugum vir aut vxor machinatus fuerit in mortem alterius cũ effectu,adeo quod mors ſecuta fuerit, & tunc iſte nunquam poterit cum adultera contrahere,nec in contracto matrimonio remanere c.1.& per totũ. de eo qui duxit in matrimo.quam polluit per adulter.ca. 1.de diuor.c.ſi quis viuente.31.q.1.

Promittens viuo coniuge contrahere cum Titio non poterit cum eo contrahere mortuo coniuge.

28 Idem dicendum eſt & multo fortius, ſi vterque in mortem machinatus eſt cum effectu.doct.in c.ſuper hoc.de eo qui duxit in matrimon.

29 Limitatur in conſcientia, quando matrimonium eſt contractum, & negotium penitus eſt occultum:tunc Papa diſpenſabit vt remanere poſſit cum adultera ad vitandum ſcandalum ob diſſolutionem matrimonij,cap.quia circa,de conſanguinitate, & taxa ſigilli diminuitur in foro conſcientiæ, & bulla clauſa mitti ſolet: quod ſecus eſt in aliis bullis,quæ non cõceduntur in foro conſcientiæ.

30 Secundum impedimentum eſt, ſi viuente primo coniuge alter dederit fidẽ de matrimonio cum altero contrahendo mortuo ſuo coniuge, & eã poſt promiſſionem cognouerit:tunc illa fides data cum coitu ſequente impedit matrimonium cõtrahendum,ac dirimit iam contractum.c. relatum, & c.ſeq.31.q 1.cap.1.& fi.de eo qui duxit in matrimon.

31 Solet tamen Papa cum his diſpenſare, dummodo neuter eorum in mortem alterius mortui machinatus fuerit:& dabitur legitimatio prolis ſuſceptæ poſt obitum alterius,& exinde ſuſcipiendæ.

Diſpenſatur cũ illo qui cognouit aliquã viuente coniuge.

32 Tertium eſt,quod impedit,ſed nõ dirimit:vt ſi quis de facto duxit,quam polluit per adulterium,& ex qua ſuſcepit liberos,vxore ſua prima viuente diſpenſabitur(ea prima mortua)cum eis: vt ſcripſi prius ad tempus ſeparati(dum neuter iſtorum in eius mortem machinatus fuerit) poſſint matrimonium inter ſe contrahere de nouo: & de expreſſo venit, quando legitimatur proles concepta, & ſuſcepta poſt obitum primæ vxoris. d.cap. 1.vbi docto.

Interficiẽs vxorẽ ſine ſpe coniugij remanebit.

33 Idem ſi quis interfecerit uxorem,ſine ſpe enim coniugii abſque diſpenſatione remanebit,c.interfectores.33.q.2.& in caſibus poſitis in c.hoc ipſum.§ de pœnitentibus. 33.q.1.vbi glo.no.

Iudæus cũ Chriſtiana non contrahit matrimonium.

34 Nono,cultus diſparitas. Chriſtianus enim cum Iudæa,vel Sarracena contrahere prohibetur.c.caue.28.q.1.& in hoc caſu non ſolet Papa diſpenſare, niſi infidelis ad Chriſtianiſmum peruenerit;vt not. doct.in cle.1.de conuerſ.infidel.

Vis & metus impediunt matrimonium.

35 Decimo,vis compulſiua impedit matrimonium,quia vbi eſt vis,non eſt cõſenſus,c.cum locũ,de ſponſal.& matrimonia debent eſſe libera,c gemma,eod. ob id ẽt metus qui poteſt cadere in conſtantẽ virũ impedit matrimonium,c.veniẽs.2.de ſpõſal.gl.in c. Abbas,de his quæ vi metuſve cauſ.fiunt.Iaſ.in l.Titia.ff.de verb.obl. ca. de illis,2.& c.ex literis.de deſpõſ impub.

Super vi & metu Papa non diſpenſat. & aliis hic deſcriptis.

36 Nec ſuper hoc matrimonio ſolet Papa diſpenſare,quippe ſubſtãtia deeſt,videlicet conſenſus.cap ſufficiat. 27.q 2. ſuper qua ſubſtantia Papa non diſpenſat.docto. in c.cum ad monaſterium, de ſtatu monach. Angel.de Clauaſ. in ſumma, Angel.in verb. matrimonium, 3. in vltimo impedimento: vbi dici Papam non poſſe diſpenſare in his impedimentis,quæ tẽ mouent conſenſum,vt conditionis, erroris perſonæ impedimentum metus, & priuationis ſenſus,vt in furioſo.

37 Sed ſi hic coactus poſtea conſenſerit carnali copulæ, matrimonium ratihabitione conualeſcit.cap.inſuper, qui matrimo. accuſ.poſſunt,nec hoc caſu egemus diſpenſatione,ſed conſenſus poſtea ſuperueniens conualidat matrimonium:vt prædixi.& docto.in l.interpoſitas.C.de tranſact.Petrus.Pariſienſ.conſ. 53. quamuis, in 4. volum.

Ordo ſacer impedit matrimonium.

38 Vndecimo,ordo ſacer impedit & dirimit matrimonium,per cap. ſecundũ. qui cleric.vel uouent.minor vero ordo non, ut ibi,& cap. qui uero, & cap.ſeruatum. 32.diſtin.ſed ſi presbyter de facto cõtraxerit,diſpenſat interdum Papa eum Regibus,& illuſtribus,vt vxorem retineant,& in matrimonio de facto contracto remaneant:vel ſi ageretur de pace publica Regni, vel ex ſeparatione graue ſcandalum immineret,cap.quia circa.in fi. de conſanguinita.vel quando longo tempore in eo matrimonio perſeueratum fuerit, & inde ſuſcepta proles.cap.de gradibus.35.q. 8.c.non debet de conſang. Roma. conſ. 307.in caſu.

Diſpen-

Papa quando diſpēſet cū promotus vt matrimoniū contrahāt.

39 Diſpenſat etiam in foro conſcientiæ, quando receptio ordinis fuerit occulta, cum limitatione tamen, quod ſi ille presbyter vxori ſuæ ſuperuixerit, perpetuo ſine ſpe coniugij ſe contineat, & quod officium beatæ virginis Mariæ ſaltem diebus dominicis, & feſtis per modum ſatisfactionis, quo ad vixerit, recitare teneatur. & ita de facto vidi cum quodam fuiſſe diſpenſatum.

Infamis eſt habēs duas vxores, vel concubinā cū vxore.

40 Duodecimo ligamen, nam ligatus cū prima non poteſt cum ſecunda contrahere: quia non poteſt quis duas vxores, vel ſponſas habere, nec quidem prætextu cuiuſquam diſpenſationis. §. affinitatis. inſt. de nupt imo duas habens ſponſas, aut vxores, vel vxorem cum concubina, efficitur infamis, l. eum qui. C. ad legem Iuliam. de adulter. l. 1. in fi. ff. de his qui no infam. §. ſi vero effuſa, in authent. quib· mod. natural. efficiant ſui. Rauen. in Alpha. in verb. concubina.

41 Et aliquando vidi oppoſitum contra quendam mercatorem habentem vxorem cum concubina, & hoc factum admiſſum ad reprobationem illius adducti in teſtimonium, c. nuper de biga.

42 Imo ſi quis contraxerit ſponſalia per verba de præſenti: vt eſt ſolitum fieri in iuriſdictione Senatus Tholoſani, & in prouincia, & poſtea contrahat matrimonium etiam in facie ſanctæ matris eccleſiæ cūm altera, quam cognoſcat, tamen primę adhærere tenetur, c. ſi inter. de ſponſal. c. 1. & per totum. de ſponſa duorum.

Diſpenſari quādo poſſit cum eo, q acce- pit ſecūdā vxorē, poſtquā audiſſet primā mortuam.

43 Item ſi quis in longinquis partibus exiſtens audiuerit vxorem ſuam mortuā, & ſic probabiliter credens alteri nupſerit, dabitur eidē diſpenſatio, ꝙ cum ſecunda remanere poſſit cū abſolutione ab adulterij & inceſtus reatibus: & quod credulitate huiuſmodi durante exactus debitum coniugale reddat, non autem exigat, prouiſo tamen, quòd ſi primam ad eū redire contigerit, amplexibus eidem reiectis primæ adhærere teneatur, c. in præſentia de ſponſ. c. dominus. de ſecun. nuptijs.

Audita morte cōiugis qñ alter cōtrahere poſſit.

44 Si vero maritus vel vxor fuerit certior factus per nuncium ſpecialem ad hoc miſſum de morte alterius, tunc non ſolum dabitur, quòd in matrimonio contracto remanere valeat, verumetiam ſi nondum contractum ſit, quòd contrahere poſſit: & fit per viam declarationis, ſeu diſpenſationis ad cautelam. vel per modum licentiæ, vel permiſſionis, & cum abſolutione an adulterij: vide tex. in authen. hodie. C. de repud. vbi Bald & alij tractant.

Publica honeſtas an diſpēſatiorē patiaē.

45 Decimotertio honeſtas, quæ vocatur iuſtitia publicæ honeſtatis: quia in conuentionibus, non ſolum quid liceat conſiderandum eſt, ſed & quod honeſtum ſit. l. ſemper. ff. de ritu nup. vnde dicit tex. in c. ſi quis vxorem deſpōſauerit, vel eam ſubarrauerit, quamquam poſtmodum, præueniente die mortis eius, nequiuerit eā ducere in vxorem: tamen nulli de conſanguinitate eius licet accipere eam in coniugio: quod ſi inuentum fuerit factum, ſeparetur omnino 27. q. 2. & c. ſpōſam, de ſpōſ. c accesſit, & c. duo, de deſponſa. impube.

46 Etiam ſi ſponſalia ſint nulla, vtpore contracta inter conſanguineos, d. c. ad audientiam, de ſponſal. ſecus ſi eſſent nulla ex defectu conſenſus, c. vno. de deſponſa. impube. in 6. Et ſuper hoc diſpenſat Papa ēt in ſecundo gradu: & bonum eſſet Epiſcopos ſuper hoc tam leui impedimēto poſſe diſpenſare: imò, vt dicunt doct. in c. non debet. de conſanguinit. bonum eſſet ſi tolleretur hoc impedimentum.

47 Ego tamen putarem non eſſe tollendum: quia honeſta ſeruanda ſunt & non tollenda. Maximum. n. eſt iuris præceptū, honeſte viuere. §. iuris aūt præcepta, de iuſtit. & iure. in inſtit. & l. iuſtitia. ff. illo tit. & maius eſt honeſtatem ſeruare.

48 Decimoquarto affinitas impedit matrimonium: vt declaraui ſuperius in verbo, Affinitatis.

Frigiditas an impediat matrimoniū, & quæ.

49 Decimoquinto ſi vir non poſſit coire ratione frigiditatis naturalis, vel accidentalis, quia caſtratus, aut ex debilitate, vel ſiccitate membri, vel quia non poteſt emittere ſemen: tunc illa frigiditas perpetua, vel in muliere ſi ſit arcta (quod rarū eſt) impedit matrimonium, & dirimitur iam contractum c. 3. c. laudabilē. & c. fraternitatis. & per totū, de frigid & malefiCiat. & Hoſt. in §. fi. in ſumma illius titu.

50 Et in his nulla poſtulatur aut datur diſpenſatio: poteſt tamē remanere mulier tanquam ſocia, ſi velit, vt vidi apud Cathurcos. c. conſultationi, de frigidis, vbi qui ſcit impedimentum, & contrahit, non poteſt deinde conqueri.

51 Si tamen frigiditas ſuperuenerit poſt conſummatum matrimonium, non dirimet ipſum: vt not. in c. fraternitatis, & ibidē, & in c. 1. & per totum 33. q. 1. quia nihil tam humanum eſt, quàm fortuitis caſibus mulieris maritum, vel vxorem

rem

rem viri participem eſſe: l. ſi cum dotem. §. ſi maritus.ff.ſolu.matr.

52 Et caſus in quibus ſponſalia de futuro ſoluuntur, tradit gloſ. in c.ſit quippe. 27.q 2.ſcribens hos verſus.& in c.quemadmodum,de iureiur.

53 *Lepra ſuperueniens, furor, ordo, ſanguis, & abſens.*

Laſaq; virginitas, membri damnum, minor ætas,

Hereſis ac lapſus,fideiq; remiſſio prorſus,

Spõſos diſſociãt.& vota futura retractãt.

Clandeſtinum matrimonium prohibitũ, & quando dicatur clandeſtinũ.

54 Sunt & alia impedimenta, videlicet vnum generale,quo prohibetur alicui,ne clam matrimonium contrahat:& clandeſtinum dicitur matrimonium tribus modis: Primo quando teſtes non adſunt, c. quod nobis,de clandeſt.deſponſa. Secundo quando non fit cum ſolemni tate requiſita.c.aliter.30.q.5. Tertio quãdo prætermiſſis publicationibus (quas banna vocãt) celebratur,c.cum inhibitio,de clandeſt. deſponſ. & ſuper duobus vltimis eps diſpenſat.doctor.in d.c. cum inhibitio.

Tẽpore prohibito non dẽt matrimoniũ contrahi.

55 Aliud ſpeciale dicitur impedimentũ, quod eſt vel a iure, vel ab homine:a iure, vtpote prohibetur tempore quadrageſimæ, & alio tempore prohibito contrahi matrimonium,c.capellanus.de fer.c. non oportet.23.q. 4. quod eſt intelligendum, vt conuiuia & ſolemnitates nuptiarũ fieri prohibeantur, ſed non ſponſalia etiam de præſenti. gl. & doct. in d. c. capellanus.

Poſt iudicis prohibitionẽ matrimoniũ non eſt contrahendum.

56 Ab homine interdum fertur impedimentum:vt ſi iudex prohibeat ob aliquam cauſſam. ne pars contrahat, antequam de matrimonio fuerit cognitum:ſi iudex iſte habebat cauſſæ cognitionẽ matrimonij,& tunc ſi cauſſa ſit perpetua, propter quam interdicitur,& eo caſu peccat, qui contra talem prohibitionem contrahit: & ſeparabitur matrimonium data ſententia diuortij, & probato impedimento coram iudice eccleſiaſtico, c.vlt.de matrimo. contra interd.eccleſ.contract.

Epiſcopus an poſſit ſuper matrimonio diſpẽſare.

57 Si vero impedimentum erat temporarium,tenebit matrimonium: ſed in pœnam dẽt iſte contrahens ad tempus ſeparari, c.1.& 2. de matrimo. contra interd. eccleſ. Angel. Clauaſ. in ſua ſumma, in verb.matrimonium,3.verſic.impedimentum primum,& ſeq.

58 Vbi dicit quod regulariter non poteſt epiſcopus diſpenſare in impedimentis matrimonij,ne contrahatur,nec contra concilia, ſed in criminibus impedientibus matrimonium ſolum contrahendum poterit epiſcopus diſpenſare: vide eundem Angel.in verb.diſpẽſatio.§. 5. & per doc in c. at ſi clerici.§.de adulterijs, de iudic

Ponatur clauſula, ſi mulier rapta nõ fuerit.

GLOSSA SEXTA.

Non diſpenſatur cum muliere rapta.

ET ſic Papa quoties diſpenſat ſuper cõſanguinitate,vel affinitate,ſolet adijcere hanc clauſulam, dummodo rapta nõ fuerit: quia ſuper hoc non intendit diſpẽſare, etiam ſi expreſſim peteretur diſpenſatio: nam de iure ciuili raptor nõ poteſt contrahere matrimonium cum rapta, qui nimo furca ſuſpendendus eſt,l vna, C. de raptor.virg.tex.in auth.de raptis mulieribus colla. 9. Secus eſt de iure canonico, cui ſtatur per tex.in c.pen.& fi.de raptor. tex.in c.tua,& c.denique,36.q. 1.requiritur tamen hoc caſu voluntas parentum, ſecundum Barba.conſil. vltim.in fin. in 2. volum. quod impræſentarium non diſcutio, ſed dum operæpretium fuerit: & ſcripſi in l.Marcellus, ff.de verbor. ſignificat. poteſt tamen Papa, ſi velit, non obſtante hac regula diſpenſare,ſed non ſolet, quia res mali eſt exempli.

Et ſi ſcienter ponatur clauſula addita in quinterno.

GLOSSA SEPTIMA.

VVlt † dicere, quòd ſi raptor ſcienter contraxerit cum rapta: & petatur diſpenſatio a Papa, tunc apponetur clauſula in quinterno appoſita,vt ſeparentur ratione delicti pro tempore, quouſque ad arbitrium commiſſarij congruam egerint pœnitẽtiam,c. ex literis,de eo qui cogno. conſang.vxoris. & poſtea diſpẽſetur cum illis: & facta diſpenſatione omnes pœnæ legales ceſſabunt: vt videtur innuere glo. in c.de puellis 36. quæſt. 2.

Taxacenria Romanę ſuper matrimonijs & illorũ diſpenſatien.

2 Vltimo figendum eſt menti, quod in his matrimonijs contrahendis erant olim Romæ diuerſæ taxæ: nam ſi agebatur de contrahendo in quarto conſanguinitatis, vel quarto affinitatis gradibus, taxa erat ad 14. Iul. & 28. carl. & pro bullæ expeditione dabantur regulariter. 34. carl.

3 Si vero ignoranter cõtractum fuerat, & ſcienter conſummatũ in quarto gradu, taxa eſt ad 9.carl.& 22.Iul.& cõpoſitio ſo

lebat eſſe ad ducatos 10. vel 12. Sed inter tio gradu conpoſitio ad 25. porrigebatur

4 Idem quando erat ſcienter contractũ, & conſummatum : eo enim caſu cum Datario componi ſolitum erat ad 10. ducatos, & hoc ſemper in 4 gradu. De matrimonio etiam ſcienter contracto, ſed non conſummato non eſt compoſitio, ſed adduntur quatuor carleni pro abſolutione.

5 Sed ſi agebatur de tertio gradu, ſiue ſcienter matrimonium contractum eſſet, vel aliàs: aut ſi agebatur de illo cõtrahendo, ſemper taxa augebatur de carl. 2. ſaltẽ pluſquam in quarto. Et plus taxatur quando ſcienter contractum eſt. quam ſi ignoranter: plus quoque ſi agebatur de impedimẽto cõſanguinitatis & affinitatis ſimul, q̃ ſi de altero tm̃ : quia duo uincula ſunt fortiora, c. 1. de treuga, & pace.

Compoſitio nõ datur & diſpenſatione in foro conſcientia

6 Si autem petatur diſpenſatio ſuper matrimonio ignoranter contracto, & conſummato in foro conſcientiæ: tunc non datur cõpoſitio, cum occultum eſt impedimentum. At ſolet impedimẽtum limitari, quatenus cõſanguinitas, vel affinitas penitus occulta exiſtat, & cum clauſ. in foro conſcientiæ tantum, ut nullis ſuper his teſtibus adhibitis, aut literis datis, ſiue proceſſibus factis, ſeu præſentibus.

7 Et in his duob' gradib' videlicet quarto, & tertio ſolet facillimè papa diſpenſare cum prædictis compoſitionibus: uerum quoad ſequentes gradus eſt aduertendũ.

In ſecũdo gradu an Papa diſpenſet.

8 In ſecundo autem gradu papa non ſolet diſpenſare inter aſcendentes & deſcẽdentes, ſed in collateralibus diſpenſat in linea æqual, non autem in linea inæquali, uidelicet quod patruus poſſet ducere neptem in uxorem · ſunt enim iſti in 2. gradu in linea inæquali.

9 Sed cum filijs duorum fratrũ poterit diſpẽſare, licet ſint in 2. gradu, & in linea æquali. g. l & Panor. in c. propoſuit, de conceſſ præb. & in c. literas, in verb. diuina, de reſti. ſpolia. & Anch. conſ. 373. reuocatur. c. de infidelibus. de conſanguinita. Et quia patruus & neptis ſunt de iure diuino prohibiti, non filij duorũ fratrum, ſed de iure canonico tm̃: & quia non reperitur hactenus cum patruo & nepte diſpenſatum, ideoq; prohibitum cẽſetur. c. inter corporalia, de tranſlat. Epiſco. hoc expreſſe tractat Anto. de Roſellis in ſuo tract. de poteſta. Impera. vet ſ. Sed in hoc eſt notandũ fol. 83. col. 4. tamẽ in Regno Franciæ inuenit diſpenſatum Io. Brunel. in tract. de ſponſ. in 24. conclu. vt aſſerit.

10 Etiam inter aſcendentes & deſcendentes papa non diſpenſat: nam aſcendentes ſunt deſcendentibus loco parentum § . ergo, de nup in inſtit. & quandiu eſt notitia parentelæ coniungi non debent. c. progeniem, cum ſeq. 36. q. 3. Præpoſ. in c. nõ debet, de conſanguinita. & pluribus hoc probat idem Ioannes Brunel. in tract. de ſponſalibus. in vigeſimatertia conclu.

11 Limita niſi in foro conſcientiæ, quia ſolet abſoluère eos, qui ſic occulte peccauerunt, uidelicet in actu fornicario, & in matrimonijs ad euitandum ſcandalum, ſi ſepararentur.

In primo gradu non diſpenſat niſi i foro cõſcitia.

12 At in primo gradu nunquam diſpenſatur, niſi in foro conſcientiæ, & in matrimonijs iam contractis: prohibetur enim hoc & lege naturali, & diuina: nã dicitur, *propter hoc relinquet homo patrẽ & matrẽ*, & ſic relinquendus eſt pater, & mater, ut non cum illo contrahatur.

papa nõ diſpẽſat cu 12. perſonis diuina lege prohibitis

13 Sunt etiam duodecim perſonæ diuina lege numeratæ, cum quibus non diſpenſat papa, quæ conſcibuntur Deuteron. c. 27. & Leuiti. 20. perſonæ uerò ſunt hæ: pater, & mater, filius, ſoror, neptis, amita, matertera, uxor patrui, & uxor fratris, nurus, ſocrus, uxor patris. gloſ. in capitu. literas, de reſtitutio. ſpoliato. & in capitu. gaudemus, de diuort.

14 Tamen de uxore fratris mortui reperitur diſpenſatum cũ Rege Anglo. Conſuluit Aegid. Bellam. conſ. 28 & Pariſ. cõſ. 68. in. 4. vol & Mantua. cõſ. 121. q̃ ſunt cõtraria conſilia: veruntamen ego crederem papã diſpenſare poſſe ex cauſſa ſuper hoc, & diſpenſationem ad hoc factam ualere. Et in Euãgelio prohibebatur adulterium & inceſtus vxoris fratris uiuentis.

15 Sed cum apud Bituriges fuiſſem uocatus in conſilium harum rerum, & quidam Theologus me prætentaſſet, quid mihi videretur, cum ſentẽtiã deprompſiſſem, nõ fui poſtea vocatus: quia non obſeruaram doctrinam Specula. in titu. de aduocato quando interrogaberis tace, & eris in cõſilio: ſed qui quærebant conſilia, non ueritatis quærebant ſententiam, ſed adulationis: ex quibus multa fuerunt exorta ac plura.

De reſcriptis miſtis.

INſuper alia ſunt quædam ſcripta, quæ miſta uocari ſolent a quibuſ-

dam:

dam: ſed ego cõmunia dicerem, quia communiter impetrantur & a Papa, & a principibus ſecularibus, & quædam habent cõmunia: vt docet imperator in titu. communia vtriuſque iudicii, de legatis, de ſucceſſio. & alia: nempe religioſus teſtari non poteſt, capitu. 2. de teſtamen. quia ingreſſus monaſterium dedicat ſe & ſua omnia Deo: igitur nil habet, de quo teſtetur. authen. ingreſſi, C. de ſacroſanct. eccleſ. & quia bona quæſita ex eccleſiis, dicuntur eſſe de patrimonio Chriſti, c. commiſſa, de election in 6.

Monacho a Papa facultas teſtãdi conceditur.

2 Ideo vicarius eius videlicet Papa poterit ex cauſſa concedere, ut religioſus teſtetur de his bonis, quæ ex fructibus beneficii, aut alias ex induſtria quæſierit: vt docet Bald. in l fin. col 6. C vnde legiti. & in authen. niſi, ad Trebel. doct. in cap. in præſentia, de proba.

3 Exteri autem ſeculares quicquid acquirunt in hoc regno, ex bonis regni præſumuntur acquiſiſſe, ſicut vxor de bonis mariti. l. Quintus, ff. de dona. inter vir. & vxo. ob id de his teſtari, vel diſponere non poſſunt: ſed Rex in hoc regno bona illa iure (quod vocãt) albinagii occupat: vt ſcribit Bened. in repet. c. Raynutius, in verb. & vxorem. num. 1042. de teſtam. & Chaſſa. in conſuetud. Burgund. in rubr. *Des confiſcationis.* §. 1. & quia ſolius in hoc Regis intereſſe vertitur: ideo ipſe cõcedit, vt exterus etiam clericus teſtari de illis acquiſitis, & acquirendis poſſit, l. ſi quando, C. de inofficioſ. teſtamen iuncta l. vacantia, de bonis vacantib. lib. 10. & Fel. in c. 1. nu. 9. verſi. declara, de reſcri. & Albert. Brun. in tract. de forma & ſolẽnita. actus. fol. 65

Exteri ſeculares de Regis cõceſſione teſtantur.

4 Et qui non poteſt iudicare aliquem, non poteſt diſpenſare cum illo, teſte Specula. eo. titul. §. poſtremo, verſ Sed illud quæritur: & ita ſecundum vniuſcuiuſque iuriſdictionem tam Papa, quam princeps ſecularis concedunt reſcripta. Et hæ cõceſſiones quædam tẽdunt ad acquirendum, aliæ ad cõſeruandum, aliæ ad vtrumque: vt inferius demõſtrabimus: ideo ea reſcripta tractare hic volui, vt hanc materiam, & hos tres modos compleam.

Diſpenſare quis poſſit.

5 Item literæ ſolent dari extraneis clericis a Papa, vt liceat eis beneficia habere in Regno, quamuis non loquantur idiomate patrio, cõtra capitulũ neminem, 70. diſtinct. vt in regula Cancellariæ patet.

Papa cõcedit exteris, vt ĩ regno bñficia habeãt.

6 Tamen propter Regis Franciæ priuilegium adhuc opponeretur exteris inhabilitas: ob id etiã Rex iſtas naturalitatis literas illis concedere ſolet, quibus indulget, vt beneficia poſſint in regno habere vſque ad talem ſummam. & bona poſſint in regno acquirere, perinde ac ſi nati in regno, & regni originarii eſſent: veluti Romanos etiam quibuſdam prouinciis olim conceſſiſſe reperimus, in l. ſi. ff. de cenſib.

7 Præfatum autem Regis Franciæ priuilegium, ne quis alienigena beneficium in regno ſuo acqrat, aut teneat ſine eius permiſſione, ſecundum glo pragma. ſanct. in proæm. in verb. exterorum. firmatum fuit lege regia a Carolo ſeptimo edita: qua ꝓhibitum fuit exteris, ne in regno beneficia eccleſiaſtica, nec dignitates, maxime pontificales habeant, & teneant, tum ne regni ſecreta reuelẽt, teſte Bened in repe. d. c. Raynutius, in verb. & vxorem, n. 1044 de teſtamen. vbi dicit illam fuiſſe publicatam die 8. Aprilis in Parlamento Pariſ. Pictauis tunc ſedente.

Quare exteri epiſcopatus & beneficia ĩ regno habere non poſſunt.

8 Tum etiam quia non valent propter idioma diuerſum, docere populum ſibi cõmiſſum, quod maxime intereſt, c. inter cætera, offic. ordinan. etiam quia in fundandis eccleſiis iſti extranei nil dederunt, neque illorum parentes: iõ dicitur Deutero. 18. c. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis ſuſcitabit tibi dominus Deus tuus, ipſum audies.* facit l in eccleſiis ibi. in vico natus, C de Epiſcopo. & cleric & in l. vna, C. nõ licere habita. metro. lib. 11. facit ca. bonæ, 2. de poſtula. prælator. in fi. c. nullus inuitus, 61. diſtinct. c. neminem, 70. diſt.

9 Quod tamen minime procedit in præceptorijs ſancti Antonii, & Hieroſolymitanis: nam cum homines & exteri, & Galli, & omnes nationes in illis deſeruiant: & ex antiquitate temporis iſtæ commendę, ſine præceptoriæ paſſim antiquioribus cõferantur, & ſi extraneo collatæ ſint, valet collatio: nec ſuper hoc vidi diſpenſationem obtineri, quia ſic in fundatione cõtinetur: bonum eſſet tamen vt Hiſpani eas, quæ in Hiſpania ſitæ ſunt, & Galli eas, quæ in Francia, haberent.

Præceptoriæ S. Antonij & Hieroſolymitanę ab exteris obtineri poſſunt.

10 Quia uidelicet exteri exhauriunt regnum pecuniis, quas ex regno extrahunt: eorum cõſcientiæ relinquo, ad quos vſus conſumant. Item naſcitur ſcandalum regnicolis, vt ignotus bona filiorum deuoret, vt nũc fit: quia filii regni foras eiiciuntur, & extranei panem filiorum deglutiũt.

11 Et hac de cauſa male ac peſſime in quibuſdam eccleſiis regni videmus officium

ctum celebrari: quia extranei multi non quærunt niſi lac,& lanam,& non commodum ſubditorum: vt dicit glo. in clem.dudum,in §. huiuſmodi,de ſepultur. & quia ſuper hoc extat regula cancella. eam hic ſubijciendam duxi,cum aliquot elucidationibus.

Regul. 20. quòd quis intelligat idioma.

Item voluit, ꝙ ſi contingat ipſum alicui perſonæ de parrochiali eccleſia prouidere, ſeu mandare prouideri,vel gratiam expectatiuam concedere.

GLOSSA PRIMA.

Collatio beneficij extraneo facta non valet.

STatuit hæc regula prouiſionem non valere,vel gratiam de parrochiali eccleſia factã ei, qui non loquitur,aut nõ intelligit idioma patriæ,etiam ſi in ea Papa diceret pro expreſſis habentes.de qua clauſ.ſcripſi in glo. Concorda.in verb.pro expreſſis, in forma manda. & ſuperius in ſignatura gratiæ & in bulla. Fundaturq. Ezechiel. 3.c.in prin ibi: *Nõ enim ad populum profũdi ſermonis,et ignotę linguę tu mitteris ad domum Iſrael,quorum nõ poſſis audire ſermones, &c.* quia papa intendit vnicuique in ſua patria prouidere;vt dicit tex.in c. bonæ,circa fi.de elect. quod nec vellemus ei præficere alienum. facit c.nullus.61.diſt. l.in eccleſiis.C.de epiſco.& cleric.c.fi. de cler.peregrinan.c.ſanctorum 70.diſtin.& ſic expreſſio nationis requiritur in literis gratiæ,alias ſũt ſubrepticiæ ꝑ ſupradicta.

Ratio cur non extranei bñficijs regni pręfici non valeãt.

Ratio eſt, quia curatus præfectus eccleſiæ parrochiali,tenetur audire confeſſionem ſuorum parochianorum, & illis pœnitentiam iniungere pro qualitate peccati.c.omnis,de pœnitent.& remiſſio.& tenetur eos docere,ac prædicare.c inter,de offi.ordi.&c.ecce,95.diſtin.quæ præſtare non poſſet ignorans illorum idioma: quapropter id prohibet iſte text. alioqui alium habere,qui intelligeretur cap. quonam. de offi.ordin.

Ideo non ſolet in hoc Regno exteris prouideri,nec quidem per Papam, aut aliũ cui mandaretur de prouidendo; imo ſi extero mandaretur prouideri, nõ poterit ei conferri in vim mandati eccleſia parrochialis,per hunc tex. Et ſic non recipitur Papæ diſpenſatio in Francia contra iſtã regulam,quæ eſt iuris diuini,adhæc ratione priuilegii dati Regi Frãciæ, vt nullus alienigena ſine literis naturalitatis poſſit in Regno beneficia obtinere:quamuis in patria obedientiæ, ſoleat huic regulæ Papa derogare; imo inter Dei maledictiones reputatur habere hominem ex aliena gente, qui non intelligatur, Deuterono. 28. capitu vbi dicitur, *Adducet dominus ſuper te gentem de longinquo,& de extremis terrę finibus in ſimilitudinem Aquila volãtis cum impetitu,cuius linguã intelligere nõ poſſis,etc.* Et Hierem.5.capitu.idem dicitur:ideo requiritur & a papa, & a Rege conceſſionem habere.

Diſpenſatio pro extero a ſolo Papa non recipiatur.

Cardinalis exterus epiſcopatis i regno ſine Regis cõſenſu obtinere nõ poteſt.

Et nec ordinarius,nec legatus in Francia poſſet alienigenæ conferre,qui ſi conferant illud beneficium,a regnicola poterit impetrari:quod eſt notandum. Quod priuilegium regni nedum prohibet extero habere eccleſiam parrochialẽ; de qua hæc regula loquitur,ſed etiam alia quæcunq.beneficia,ac alia bona, etiam ſi illi fuiſſent Cardinales,ſine Regis tamen beneplacito:quamuis dictus Gomeſ. hic. q. 2.volens Cardinalibus fauere, multa pro ipſis adduxerit:tamen in Francia ſeruatur quod dixi:ſi tamen poſt adeptionem beneficij exterus Regis literas obtinuerit,valebit adeptio, & beneficium retinere poterit,vt fuit in Senatu iudicatum:prout ſcripſi in tract.de pacifi.poſſeſſ.n.217.

Niſi dicta perſona intelligat, & intelligibiliter loqui ſciat idioma loci, vbi huiuſmodi eccleſia conſiſtit,prouiſio ſeu mãdatum,& gratia deſuper quo ad parrochialem eccleſiam, nullius ſint roboris,vel momenti.

GLOSSA SECVNDA.

Prouiſio comprehendit etiã commendã.

ET † ſio requiruntur ſequentia, primo quod papa conferet, ibi ipſum: nam hic per excellẽtiam intelligitur,§.ſed ius quidem ciuile, inſt.de iure natural idem tamen in alio,cum ſit eadem ratio, vt ſupra dixi:videlicet,quod non valet præſentatio, inſtitutio,collatio, electio, vel alia diſpoſitio:cum verbum prouiſionis.ſit generale.gloſ.in clem. fi.de elect. ſcripſi in

verb.

verb prouiſionem, §. præfatique ordina-
rii,de colla.in Concor.& ratio quæ eſt in
Papa habet etiam locum in aliis , cum a
iure exprimatur,quod ſtatuitur in hac re
gula:vt ſupra dixi.

2 Et idem puto ſi Papa commendet, cũ
eadem ſit ratio in iſta regula : & prouiſio
poteſt ẽt cõprehendere cõmendam, quia
prouisũ dicitur alicui de bñficio cõmẽda
to.Dom.& Peru.in c.nemo,de elect.in 6.

3 Nam commenda eſt verus titulus : vt
ſcripſi in tract.de pacific.poſſeſſor.& ſupe
rius tract.de cõmenda.& quia alias fraus
legi fieri poſſet dãdo in commendã:quod
fieri non poſſet in titulum concedendo :
nec magis eſt regulariter priuilegiata cõ
menda,quam alius titulus,ſed minus: vt
ſuperius dixi titul.de commenda.

Loqui & intelligere idioma patriæ exterus debet.

4 Secundo requiritur beneficium confer
ri perſonæ ſcienti loqui idiomate patriæ,
ibi,loqui ſciat: & intelligitur loqui,ſi lo-
quendo intelligatur a populo , vt p̃dicare
poſſit.c.quoniam,de offic.ordinar.ſcilicet
hic dicitur intelligibiliter loquatur . Et
ſic quamuis talis loquatur quędam ver-
ba,quæ intelligantur,ſed non omnia : ta-
men non habet locum hæc regula.

5 Tertio quod intelligat, ibi, intelligat
ſcilicet perfecte;nam ſi tãtum quædã ver
ba patriæ intelligeret,nihilominus habe-
ret locũ hæc rĩa,cum nõ dicatur intellige
re,argu.l.diſcretis.C.qui teſta.facere pñt.

Vniri poteſt eccleſia parrochialis monaſterio monialium

6 Tamen poſſet Papa non obſtante hac
regula vnire capitulo eccleſiæ parrochia-
lẽ eccleſiã. licet illi de capitulo nõ loque-
rẽtur idiomate patriæ illius beneficii:qa
ſufficeret hoc caſu præficere vicarium per
petuum,qui intelligeret. & ita poſſet iſte
tex.limitari,nam ſufficit quod immedia-
ta perſona intelligat.

7 Et ideo conſului vnionem factam de
parrochiali eccleſia cõuentui monialium
non annullari,per hãc regulam: licet iſtę
non loquerentur, nec intelligerent idio-
ma patriæ:ſufficiet enim(vt dixi)præfice
re vicariũ perpetuũ,qui intelligat;quam-
uis d.Gomeſ. hic, q.2. dicat hoc tex. non
comprehendi,bene tamẽ q.11.fatetur vi
carium perpetuũ debere intelligere,& lo-
qui idiomate patriæ, quod veriſſimum ar
bitror;imo etiam requiritur quod intelli-
gat,& loquatur Latine ſufficienter , alias
quomodo poſſet Euangelium prædicare
ignarus?ideo Epiſcopus ignorans *D*ona-
tum deponitur in c.ſi.de ætate & qualita.

8 Et parum curamus in Gallia dummo,
do ſciat legere,& cãtare;vt dicit Domi.&
Peruſ in c.ſi pauper clericus , de præb. in
6. ob id multæ ex ignorantia curatorum
ortæ ſunt in populo hæreſes.

Vnio de beneficio regni extra regnũ non valet.

9 Verum non valebit vnĩo eccleſiæ Re
gni facta alteri extra regnũ: quia Regis in
tereſt, & nominatorum ac aliorum inco-
larum Regni, ne pecunię extra Regnum
trãsferãtur; nec vlla p̃ſcriptione iuuabit
talis vnio; ut ſuperius dixi in tract. vnio.

10 Quarto requiritur illam eccleſiam eſ-
ſe parrochialem , ergo nõ haberet locum
in præbenda, & beneficio ſimplici, nec in
dignitate non curata;quia in his non ha-
bent locum rationes huius regulæ, & quã
do impetrantur per alienigenam , non re
quiritur derogatio huius regulę. Sed in
Francia idem in omni beneficio rõne pri
uilegii,cum alienigena in Francia benefi
cia,ſine Regis conſenſu non poſſit habe-
re,quæcunque ſint in illa beneficia.

Gallus vbiq. in regno beneficia obtinere poteſt.

11 Quinto q̧ loquatur idiomate loci in
quo eſt eccleſia,& illud itelligat, nec ſuffi
ceret itelligere idioma vicinũ loco benefi
cii, vel loq, ſed oportet q̧ loquatur & in-
telligat ꝓpriũ idioma loci beneficii;& per
hoc rñdi, quod aliquis de Montepeſſula-
nõ põt habere bñficium in Vaſconia,quia
intelligit idioma,& loqui põt intelligibi
liter idioma;& idẽ dicerẽ in Petragoric.
*P*rouincia,Aruernia,Lemouic & Ruten.
quia idioma cõuenit in multis,& qui vnũ
intelligit,vel loquitur , alia poteſt loqui.

12 Et ſic Gallus poterit etiã habere be-
neficium in Normañia, Picardia , Burgũ
dia,& Cenomania, ac in patria Borbonij
quia multum conuenit idioma: vnde qui
loquitur . & intelligit vnum,aliud paruo
negotio loqui poterit : quãuis D. Gomeſ.
q.10.videatur tenere contrarium: ſed ne-
ſciebat horum idiomatum cõuenientiã.

13 Vnde cũ Gallicus hodie ſermo vbi
que intelligatur in regno, is qui loquitur
Gallice,dummodo alias ſit idoneus, bene
ficia in toto regno obtinere non prohibe
tur: vt ſcripſi in tracta. vt conſtat.& alii
actus Gallicis concipiantur uerbis , in 2.
tomo conſtitu.reg.

14 Limitantur prædicta qñ *P*apa diſpẽ
ſaret expreſſe contra iſtam regulam: nam
is poteſt diſſoluere , qui & ligare.l.ſi puel-
læ.ff.de ſpon .dicite tñ vt ſperius ſcripſi.

Diſpẽſatio pro exteris.

15 Item fallit hæc regula,ſi diſpenſaſſet
per reſcriptum perinde valere.dummodo
in eo ſint expreſſa illa, quę debent expri-
mi : de quo plenę Caſſador.in deciſ.ſuper
regul.

regul.Cancell.deciſ.33. lata fuit ſententia,quem ſequitur Gomeſ. q.7. ſuper hac regula : & diſpenſatio ſic dicere ſolet, Quòd (vt aſſeris) idioma illius patriæ, quod gentes illarum partium communiter loquuntur,non bene intelligis,nec intelligibiliter loqui ſcis : nos enim tecum vt eccleſiam prædictam habeas.&c. diſpēſamus, præmiſſis ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon prædictis ſtatutis,& conſuetudinibus,& alijs contrarijs nequaquam obſtantibur,autoritate Apoſtolica per præſentes concedimus prouiſo,&c. Gomeſ.q.14 ſed vt dixi ſupra in hac patria non reciperetur ſine Regis aſſenſu.

16 Adhæc ſolet dici in his literis a Rege cōceſſis,Quòd ſi moueatur proceſſus iſtis ſuper beneficijs ſibi collatis, teneantur litigare coram iudicibus Regijs, ad quos ſpectabit cognitio,per totùm titul.de cauſis, in Concorda.

17 Prouiſo quòd in regno degant apponi ſolet. Ergo ſi extra regnum,non ſolet concedi,vel raro,vt non deferāt pecunias extra regnum.

Diſpenſari debet cum extero dum degat in regno.

18 Quæ literæ ad beneficia ſolet comprobari in magna camera Parlamenti,vel computorum, quemadmodum ſæpius ipſe vidi.

Literæ exterorum vbi comprobari debeant.

19 Veruntamen ſi exterus habeat poteſtatē acquirendi beneficia in regno,intelligitur iuſte, & ſecundum regulas regni : vnde per nominationes non poterit obtinere vltra ducētos florenos, nec regularia beneficia, ſi ſit ſecularis : nec enim decet eum magis eſſe priuilegiatum, quàm eſſet filius regni, cui iſta ſunt prohibita, in §. volumus, de colla. in Concorda.

De oblatis, quando regio nomine in monaſterijs recipiendi ſunt.

HOdie extat lex regia, qua cautum fuit,vt exteri,qui habent epiſcopatus ſeu alia beneficia in regno, non poſſint habere vicarios, niſi regnicolas, & originarios,alioqui ſi dominus Epiſcopus exterus populum docere non poteſt,docebit eius vicarius, & poterit audire confeſſiones, & alia facere quæ faceret epiſcopus regni, vel curatus, & iſta conſtitutio eſt iuſta, & iuri diuino ac canonico conformis,quę fuit publicata hoc anno 1554 in menſe Octob. facit c. inter cætera. de offic. ordi]

Rex prouidet vt pauper alatur ī monaſterio a ſe fundato

20 Item quemadmodum Papa grauat interdum Epiſcopum,vel Abbatem per mādatum, vt recipiat aliquem. & illi prouideat : ita & Rex militi impotenti,aut alteri pauperi interdum indulget intuitu pietatis,vt alatur in monaſterio iure Regali fundato: & hoc ſolet Rex mandare Abbati,& conuentui.

21 Nam ſi vergat patronus ad inopiā, eſt alendus.c. quicunque 16.q.7.c. nobis,in ſi. de iurepat. ob id ſi eſſet alius patronus pauper,teneretur monaſterium ipſum alere, ſic & iſtum a Rege præſentatum: quia licet Rex,aut fiſcus,ſit ſemper diues,idoneus,& ſoluendo.l.2.ff. de fundo dota. tamen iure patronatus conſiderato, & monaſterio a ſe fundato, vel à prædeceſſoribus Regibus,æquum fuit huiuſmodi præſentatis ſubuenire.

Monaſterium an ſit de regali fundatione qs probare debeat.

22 Ad hæc quicquid habent clerici pauperū eſt: & domus illorū omnibus debent eſſe cōes, ſuſceptioniq; peregrinorum, & hoſpitum inuigilare debent.ca. ſi.16.q.1.

23 Verum ſi dubitetur an Abbatia ſit ex fundatione Regali necne, præſumunt Regales eſſe ex fundatione : ideo mandante Rege,ſi appareat vobis ꝙ ſit de fundatione,interim dum litigatur ſuper hoc,prouidebitur iſti pauperi,& aletur,vt cenſuit Senatus anno 1550. die 17. Febr. contra D. Fumee Abbatē *De la couſture* : licet is qui impetrat, hoc demum habeat probare, vel procurator Regius, qui hoc aſſerit.l.actor.ff.de probat.

Areſtū.

Rex in principio regni monachum ſeu monialem præſicit.

24 Vnde in ſtylo Parlamē. Arreſto 279. ſequuntur iudicia. &c. ſic dicitur, Quòd Rex in principio ſui Regni poſt ſuam coronationem in Abbatia Regni ſui de gardia ſua exiſtente poſſit ponere in monaſterijs monachorum vnum monachum, & in monaſterijs monialium quandam monialem.

Tranſigere nō pōt prouiſus.

25 Secundo mandatur in his literis, vt alatur iſte tanquam alter religioſus, nolens vt lautius tractetur: & ſuper hoc non poteſt tranſigere prouiſus, remittendo,aut alias, ſine iudicis auctoritate: quia prouiſio hæc ſuccedit in locum alimentorum.l.cum hi.ff.de tranſact.

Pro duobus non ſcribit Rex.

26 Tertio non ſolet Rex iterum prouidere, ſi iā pro vno ſcripſerit, imo dicit *Pourueu touteſfoyes, qu'autre n'aye eſte receu en voſtre dicte abbaye deſpuys noſtre aduenement à la Couronne, par vertu de noz dons, & letres patentes.* Sicut dicit Papa ſi pro alio nō ſcripſerimus : vt in c.mandatū,&

ſeq.

ſeq.de reſcrip.ſcripſi in forma manda. in Concord. nec.n.ſolet Rex vnum monaſte riū vel eccleſiam duobus grauare,vt hic: quod ſi ſcripſerit, non recipietur ſecūdus, tanquam contra intentionem Regis.

27 Quarto requiritur, ꝙ Rex vel eius prædeceſſores fundauerint illud monaſte rium,vel ſit deGardia,vt quidam volunt: ergo ſi ipſe vel anteceſſores Reges non fundauerint,non debet Rex illud monaſterium grauare: nam quem non honora ui, grauare non poſſum l. ab eo.C.de fidei com.nec hoc vidimus factum, nec conceſ ſum, vide quando dicatur de gardia in c. generali, de elect. in.6.

Pauperi nil habenti prouiderun monaſte rio debet.

28 Quinto de hoc prouideri debet pau- peri non habenti vnde ſe alar,& imponen ti, qui ſibi non valet ſubminiſtrare: alio- qui dicit Hiero. ad Damaſum Papam, cle ricos illos conuenit eccleſiæ ſtipendijs ſu- ſtentari, quibus parentum & propinquo- rum nulla ſuffragantur bona.c.clericos.1. q.2.c.fin.16.q.1. alias non eſſet eleemoſy na,de qua velle Regem intelligere cōſtat per hæc verba in ſuis literis apponi ſolita, *Parpitie.& aumoſne,& en faueur des ſeruices, que nous a fait.*

Seruitia probāda nō ſunt.

29 Nec debet in quirlde ſeruitijs,aut. op poni quod nō ſeruierit, quia duæ ratione s ſunt. & vna ceſſante non ceſſat cōceſſio §. affinitatis. de nupt.in inſtit. & quod non debeant probari ſeruitia, probant iurium interpretes,in l.ſi.donatione.C.de collat.

30 Sexto debet ali in monaſterio, ibi, *Auons dōne,& octroye,donnons & octroyons ledictlieu & viure d'vn religieux en voſtrdi cte obbaye*,& ibi. *delivrez par chacum iour, pitance, viures & autres ſes neceſſitez*. Et ſi non poſſit ibi viuere propter malos ſuos mores, vel monachorum, extra monaſterium debebitur ei victus, per l. Caio.§. fi. ff. de alimen. & cibar. leg.

Operari an debe at hic in monaſte rio receptus.

31 Nec tenebitur iſte operari ſicut aſi- nus monſterij. cum iſta alimenta debea- tur eidem ex Regis conſtitutione. Bar. in d. l.Caio.in fi.Bal.Salic.& Iaſ.in l.1.C.de lega. quod ſecus forſan eſſet,ſi ex legis di ſpoſitione alimenta ei deberentur, ſicut vxori a viro. gl. in l.ſicut. ff.de ope.libert. Si tamen ad aliquas leues operas require retur, tunc ne iuſte quidem eas recuſare deberet, vt non inertem vitam ducat:imo quicquid poteſt in vtilitatem monaſterij facere debet. ſaltem orare debet pro Ab bate, & fratribus. qui eum alunt, & pro Rege qui hoc indulſit.

32 Septimo nictus appellatione veniūt omnia neceſſaria ad vitam: vt in l.verbo vi ctus.& ſeq.ff.de verbor. ſignif.& ibi plene ſcripſi: tamen in literis exprimi ſolet ſic, *Delivrez par chacum iour pitance,viure & autres ſes neceſſitez.* Et ſicut māna ſingulis diſtribuebatur diebus a Deo Opti. Max. filijs Iſrael, ita hic vult iſti ſuam portionem dari, vt tanquam panis quotidianus huic erogari debeat,ne fame deficiat:quia nemo viuit uento. l ſi. C. de alimen. pupil. præſtand. *Victus nomine quid ue niat.*

33 Octauo in literis inſeri ſolet, *Telles que de raiſon*,& ſic debet intelligi pro qua litate perſonæ.l.ſed & ſi quid.§.ſufficienter autem alere.& veſtire debet, ſecundū ordinem & dignitatem.ff.de vſufructu, & poſtea in literis declaratur, *Comme a l'vn de vosdictz religieux, auec veſtemēt ſuffiſāt:* exprimitur veſtibus, quamuis ſatis vi uerborum comprehenderetur: vt dixi ſupra & in.d. l.verbo victus,ff.de verbor.ſignif. *Pro qua litate ꝑſonę quis alendus & ue- ſtiēdus.*

34 Nono ex eo mortuo alius in uita Regis non poteſt ibi præfici quia non poteſt Rex grauare niſi ſemel, vt ſuperius ſcripſi, etiam ſi fuerit nouus Abbas: quia ad vitam Regis tantum vnus præfici debet. Ergo ſi mortuus fuerit Rex, & adhuc viuat Abbas,is rurſus poterit per alium Regem grauari, quamuis in mandatis dixe rim contrarium eſſe,in §.1.de mand.Apoſtolic.in concord. *Abbas an bis grauari poſſit.*

35 Si tamen ille cui eſt prouiſum,adhuc viueret,debet Rex nouus expectare mortem illius antequàm prouideat,ne ſit moleſtus monaſterio:& ne vno & eodē tempore ſit grauamen duorum, contra c.mādatum.& ſeq.de reſcrip.in 6.

36 Decimo ex conuentione poterit iſti dari pecunia ſingulis annis extra monaſte riū,ne ipſe veteranus,qui ſolitus erat deuorare gallinas, nunc velit deuorare monachos,& ſolet regulariter extra conuen tū ali:quia quæ cōuentio lucis ad Beliad? quādo tamen partes ſunt cōcordes,q.d ad iudicem?l. 1.§.inde.ff.de noui ope. nunc. *Extra conuentum ali an dēat ſuiſus in mona ſterio.*

37 Vndecimo ad hoc vt hanc portionem habeat iſte, pro quo mandatur,non tenetur habitum ſumere, ſed in habitu ſuo, qualiſcunque ſit, victum habebit: tum ꝙ in literis non mandetur, tum etiam profeſſio ex voluntate fieri debet, non ex co actione.c.1.& per totum, de regula tranſeunt ad religio.ideo ipſe profiteri non te netur.[Tamen quando mulier præſentatur in monaſterio monialium,ſolet indul *Oblatus hic non tenetur habitū ſumere.*

habitu monialium, & cum illis morari, alioqui ſeparara tamquam leproſa vix in monaſterio viuere poſſet.]

Portio monachalis extinguitur q̃n pauper obtinet pingue patrimonium.

38 Duodecimo dicerẽ, quod ſi huic pauperi deferretur pingue patrimonium ex ſucceſſione, vel alias, extingueretur hæc monachalis portio, quæ eſt ad formã pauperum: & ceſſat cauſſa mandati. c. ſi pauper. de præb. in 6. cle gratiæ, de reſcript. Alia dubia poterunt ex hs decidi, breuitatis gratia tantum ea inſerens, quæ nulli bi à doctoribus ſcripta eſſe reperi. [licet in forenſi iudicio frequentia ſint.]

De reſcripto rehabilitationis miſto.

Homicida q̃n a Papa & rege ſit rehabilitandus.

ITem† alia ſunt reſcripta gratiæ miſta, quæ & a papa. & a principibus ſecularibus conceduntur. Primo literæ rehabilitationis, & a Papa, & à principibus dantur ſecularibus, a Papa autem clericis: vt in rub. de elect. de roga in Concord. ſcripſi vbi, ſi qois commiſſerit ſimoniam, effectus eſt inhabilis ad officia & beneficia: ideo opus eſt vt a *Papa* fiat habilis, & ſic dicitur rehabilitari, id eſt iterum habilis fieri, ſicut antea erat. c. de regularibus. & c. quoniam. de ſimo. gl. in §. ſimoniace. in verb. perpetuo. de elect. in prag. Et ſic ad beneficia fiet habilis a Papa, ſed quo ad officia tparia & Regia Rex eum habilẽ reddet, qui prius erat inhabilis ad illa. [De hac diſpenſatione regis ſcribit Ariſt. in lib. 2. œcono. c. 1. & ego in interp. l. ſi. ff. qs pro eo. ĩ ſi. ff. de fideiuſſ. & in l. ſi. ſi q ſatiſda. cogãt.]

2 Item ſi quis homicidium committat, inhabilis eſt ad beneficia, quia eſt irregularis. c. ad audientiam, de homic. & ibi Soci. clem. vna, illo tit. oportet ergo quod a Papa rehabilitetur, alioqui nunquam beneficium obtinere poterit, & à rege quo ad Regis officia. ſic dixi in periurio in interpreta. l. ſi quis pro eo, in ſi. ff. de fideiuſſor.

3 Addendum eſt, ꝙ ſi quis vtroq; iure fiat inhabilis, ab vtroq; principe debet habilis reddi: vt ſuperius dictum fuit: quo ad ius canonicum a Papa tm̃: quo ad ius ciuile ab Imperatore, Rege, vel alio principe nõ recognoſcẽte ſuperiorẽ. Si vero tm̃ vno iure quis ĩhabilis reddatur, tũc vnius erit rehabilitatio: vt ſi quis abſq; diſpẽſatione obtinuerit duo beneficia, efficitur inhabilis a iure põtificio. Extrau. execrabilis de præb. tũc indiget rehabilitatione ab ipſis põtificibus & ſolus *Papa* ĩ his rehabilitat,

Rehabilitare clericũ qui informationes cõſcripſit, vel condẽnauit ad mortẽ ſolus Papa poteſt.

4 Item Papæ eſt rehabilitare illum clericum, qui condemnauit quẽpiam ad mortem, vel dictauit ſententiã ſanguinis, aut ſcripſit, c. ſẽtentiã, ne clerie. vel monach.

5 Idem ſi informationes conſcripſit, ex quibus poſtea ille delinquẽs condẽnatus, ſſi mortuus fuit. Panor. & alii in d. c. ſentẽtiam. vnde vidi quendam commiſſarium eo ſolo inhabilem dici, quod in materia criminali informationes confeciſſet, ex quibus ſecuta erat mors, ſeu membri mutilatio alicuius, ſeu abſciſſio: oportetque duo probare, quod ille ſcripſerit in criminibus, & ex illa ſcriptura ſequutam fuiſſe mortem, aut mutilationem.

6 Vnde ſi quis tantum fuerit condemnatus ad Galeas, quia non ſequitur immediate mors, ille q ſcripſit informationes, non eſt irregularis, vide Fede. conſ. 168. & Hippo. in l. vna. nu. 182. C. de raptor. virg.

Rehabilitatio q̃n a ſolo principe detur.

7 A principe temporali ſolo datur rehabilitatio, ſi tantum agatur de ſuo officio, vel ſi is inhabilis factus ſit per ſuas conſtitutiones; vtpote ſi quis fuerit a iudicibus Regiis priuatus tabellionatu, & inhabilis ad officia, effectus. per c. 2. & c. ſicut. ne clerici vel monachi. & Iaſ. in l. 1. ff. de iuſtitia & iure princeps tantum in ſuo officio rehabilitare poteſt, & ſolet quandoque, ne poſtea ipſe ſine officio fame pereat.

8 Idem dicendum de apparitoribus nemorum, qui laici eſſe debent ex conſtitutionibus Regiis, alias priuati ſunt, niſi rehabilitentur a principe in rub. Des *eaux & Foreſt.* ordina. 7. art. 19. & ſequent.

De reſcripto nobilitatis miſto.

Nobilitat papa & Rex Frãciæ.

ITem† nobilitare poteſt Papa, & ſeculares principes; vnde cum in fundatione caueatur, quod nullus niſi nobilis recipiatur, poterit Papa creare impetrantem nobilem ad effectum obtinendi beneficium, ſicut videmus de canonico ad effectum habendi dignitates. in §. ſi de reſeruatio. in Concord. vel non obſtante fundatione illi concedere: & ita frequentius fit: quod vix ſuſtinerent Canonici ſancti Io. Lugdunen. aut Briodi in Aruernia.

2 Ad hæc ſecularis princeps nobilem facit, & natalibus reſtituit, licet dixerim in l. reſtituere. 1. ff. de verbor. ſignific. aliud eſſe reſtituere natalibus, quam nobilitare, contra Budæum, vt in rubr. ff. de natal. reſtituend. Et in hoc reſcripto ſolet ita princeps poſt ſalutationem dicere.

Pro-

Clauſula nobilitatis literarũ.

PRobitatis merita, nobiles actus, geſtuſque laudabiles, & virtutum inſignia, quibus perſonæ decorantur, & ornantur, merito nos inducunt, ut eis iſtar opera creationis propria exempla tribuamus: vt eos, eorumque poſteritatem fauoribus congruis attollamus, quatenus huiuſmodi prærogatiua ipſi lætentur, cæterique ad agenda quæ bona ſunt, ardentins aſpirent, & ad honores ſuffragantibus virtutum, bonorumque operum meritis adipiſcendos alliciantur, & aduolent, &c.

Nobilitari quis qua de cã poſſit

3 Procemium igitur harum literarum duo continet. Primo propter virtutes, & merita, ac nobiles actus principem eum decorari velle iure nobilitatis, nam virtus nobiles facit, & ſcientia: vnde dicitur nobilis. Bart. in l. iudices. C. de dignit. facit gloſſ. in l. ſocietas. ff. pro ſocio. vnde cum quidã rogaret Sigiſmundum Imperatorem, vt eum nobilitate decoraret, audiuit illum plebeiorum numero eximi poſſe, ſed nobilem eum fieri non poſſe: ſenſit enim prudentiſſimus princeps eum demum merito cæteris anteferri, qui ob eximias animi dotes omnium in ſe conuerterent oculos, quoſue homines ſuſpicerent ob virtutis admirationem. quam in illis cernerent.

4 Ex quibus patet principem non recognoſcentem ſuperiorem nobilitare poſſe, quia cum ipſe ſit nobilitatis fons, omnes riuulos nobilitatis ab eo decet oriri: vt Barto. Rebuff. & alii ſcribunt in l. 1. C. de dignita. lib. 12. Ioann. Raynald. in tractat. nobilita. in 4. q. & nouiſſime Do. Tiraquel. in ſuo amplo tracta. nobilita. cap. 6.

Boni mores nobilitant & pecunia

5 Secundo vt alii incendantur ad virtutes, & bona opera, princeps nobilitat: vnde Iuuenal. ait ſatyr. 8.

Et tamẽ vt lõge repetas, longeq; reuoluas
Nomẽ, ab infami gentem deducis Aſylo.
Maiorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut aliud quod dicere (nolo.

6 Ideo non debet quis nobilitari, niſi ſit bonis moribus præditus; alioqui dicetur nobilis quaſi nocibilis, licet pleroſque nobilitet hodie pecunia, iuxta l. nobiliores. vbi Bald. C. de commerc. & mercator, & ipſi dicuntur nobiles in pecunia, non forte in virtutibus.

7 Tertio requiritur, quod ſit ingenuus, & non ſeruus, nec homo manus mortuæ: In literis enim habetur, homo liberæ conditionis. manſit autem Romæ diu conſtitutum, vt ſerui ingenuorum veſte nõ vterẽtur, quippe qui nec colobia, nec calceos habeant, quæ liberis dabantur, crepidis quoque aut mulleis vti ſeruos, aut plebeios erat lege vetitum; ſicut ſeruis etiã vſus annulorum prohibitus, in rub. de iure aureo annulo. ff. hodie apud Pariſ. & liberi & ſerui mulleis vtuntur. *Nobilitari qui poſsint.*

8 Quarto cum poſteritas legitimatur intelligitur de natis ex matrimonio legitimo: nam baſtardos iſta nõ decoratur nobilitate, quemadmodum ſolet in literis dici. Eundem liberæ conditionis cum tota eius poſteritate, & prole vtriuſq; ſexus in legitimo matrimonio procreata, & procreanda, ac eorum quemlibet de noſtræ Regiæ plenitudine poteſtatis, & gratia ſpeciali nobilitauimus, & nobilitamus p præſentes, nobileſque facimus, & qui poſteriorum nomine cõtineantur, declarat text. in l. 1. in fi. ff. de iure immunita. *Cũ filij nobilitãtur, intelligitur de legitimis.*

9 Quinto reddit eos habiles ad omnia priuilegia, quibus cæteri nobiles vtuntur in regno Franciæ, ac vti poſſunt ac conſueuerunt, veluti ſtemmata ſcuto geſtare, enſem deferre: ſed virtus congruentius eſt nobili inſigne, quippe nobilis ſine virtute eſt tanquam fex olei. *Inſignia nobiliũ.*

10 Sexto vult Rex, vt maſculina poſteritas in legitimo procreata matrimonio, ac procreanda valeat cingulo militiæ decorari: quandoquidem Aegyptij, Græci, Scythæ, Perſæ, & Lydi, omnes qui artificio incumberent, pro ignobilibus ducebant, qui vero militiæ, generoſos: vt ſcribit Alex in lib. Genial. 5. c. 18. ob id Rex vult vt deinceps tanquam veri nobiles militiæ accingantur. *Artifices non debent nobilitari, ſed militia dedit.*

11 Septimo ſtatuitur in dictis literis, vt de cætero nobiles habeantur ab omnibus, teneanturq; ac in perpetuũ cenſeantur: & hoc eſt quod vult Bart. in l. 1. C. de dignita. lib. 10. vbi illi dicuntur nobiles, qui tales reputantur: & dignitas dicitur, quæ reputatur pro dignitate. c. cum acceſſiſſent, de conſti. & in c. de multa, de præb. c. 1. de conſuetud. in 6. ſcripſi in 5. cum vero, de *Nobiles illi, dr, qui fieri putatur*

colla. in concor. quomodo probanda ſit hæc nobilitas.

Priuilegia nobilium.

12 Octauo Rex vult in literis nobilitatis iſtum denuo factum nobilẽ omnibus priuilegiis, prærogatiuis, iuribus vniuerſis & ſingulis, quibus cæteri nobiles regni vtuntur, gaudere, etiam vt plenarie deinceps pacifice, libere, & quiete, ac in perpetuum vtantur, & potiantur.

13 Quæ ſint illa priuilegia, Bart. & alii declarãt in d.l.1. aliqua ſcripſi in d.§ cum vero & alia docet Bonus de Curtil. in tractã. nobili. in 6. part.

14 Et ſic iſti noui nobiles ſeu filii eorum potuerunt nominari poſt triennium ſicut alii veri nobiles.

15 Nono quod ipſi nobilitati, feuda, ac retrofeuda nobilia ac poſſeſſiones alias q̃cunq; ſint, & quacunque præfulgeant auctoritate ſeu nobilitate tenere, & poſſidere in perpetuũ valeant, ac acquirere, tã q̃ ſi nobiles ab antiquo eſſent: pp feuda antiqua dicit, vt declaraui in arbor. feudor.

Feuda pōt poſſidere nobilis nouus.

16 Decimo non tenentur ea bona & feuda extra manus ſuas ponere, nec vẽdere: ſicut df in l fi. C de iure emphy. & de religioſis in c vno, de religioſ. domib. in 6.

Finãcia debetur camera computorum.

17 Vndecimo hic nouus nobilis financiã debet Cameræ computorum, & cæteris officialibus Regis, vt eum moleſtari ſuper hoc nõ permittant, nec ipſum inquietẽt, quomodo, &c. & hæc finãcia eſt quædã pecunia, quæ taxatur a magiſtris cõputorũ.

18 Vltimo non obſtantia apponuntur in literis, ibi, non obſtant. &c. de quibus non obſtan. vide per Fel. in c. nonnulli. de reſcrip. ſuperius ſcripſi in forma no. prouiſ.

Sigillũ a quo taxetur.

19 Sigillum vero taxatur arbitrio audiẽtiarij, & cõtributoris, quem *cõtrerol-ur*, vocant: & ſolet audientiarius poſt ſigillũ appoſitũ literas deferre ad cameram computorum, & non dare partibus: at partes a camera computorum accipient ſoluta financia, niſi princeps financiam remittat ex aliqua cauſſa. iſta ſunt præcipua, quæ ex his literis elicere potui, non recepta aliqua mercede a nouis nobilitatis.

De reſcripto legitimationis miſto.

Papa ad ſpiritualia legitimat, princeps ad temporalia.

Sequitur † reſcriptum legitimationis, quod eſt gratiæ, & miſtũ: nam papa ad ſpiritualia legitimare ſolet, videlicet ad ordines, & beneficia. c. 1. & 2. de filiis presbyt. lib. 6. de his dixi ſuperius in diſpenſa. ſuper defectu natal.

2 Et princeps temporalis legitimat in tpalibus. c. p venerabilẽ. q. filii ſint legit. glo. in c. 2. diſt. 10. plene Lucas in l. fin. col. penulti. C. de his qui ſponte munera ſubeunt, lib. 10.

3 Extra terras eccleſiæ, vbi papa & in tẽporalibus & ſpiritualibus legitimat. d. c. p venerabilẽ. & de iure etiam temporalia & ſpiritualia etiam dicunt doct. poſſe legitimare, ſed ipſe tot cõceſſit priuilegia quæ deſtruunt eum, & eius prãtem: nam principes poſtea vſurparunt, & temporalia, & ſpiritualia, dicentes temporalem temporalia decent. igitur ad honores ſeculares, & dignitates, aliosque actus princeps legitimare ſolet. c. 1. in 10. diſt c. per venerabilem, qui filii ſint legit. & maxime Rex Franciæ, de quo ibi.

4 Et in hoc reſcripto ſic orditur Rex poſt ſalutationem.

Illegitime genitos quos vitæ decorat honeſtas, naturæ vitiũ minime decolorat: nã decor virtutis abſcondit in prole maculam geniture: & pudicitia morum macula originis aboletur; notum igitur &c.

Hoc principiũ extrahitur ex c. Nunquam de uitiis erubeſcamus parentum, ſed ſemper amplectamur virtutem: quia non eſt omnino nec de virtute, aut vitio parentum, aut laudãdus aliquis, aut vituperandus 56. diſtinctio factũ i. generalites, §. ſpurios. ff de decurio. ibi ſpurij ad decurionatum, & re & vita honeſta recipientur, quod vtiq; nõ ſordi erit ordini.

5 Sed ibi dicitur competitorem legitime quæſitum præferendum, ob id vt paſſim recipiatur, oportet q legitimetur, & a principe ſeculari, & ad habendum & retinendũ bona: vt plene ſcripſi in ſcholaſtic. priuileg 98. & ſuperius. nam qui ad temporalia legitimat, non facit habilem ad ſpiritualia, nec econtra. gl. 1. in c. lege. 10. diſt. c. auctoritatem. 15 q 6. & Io. Feral. in trac. de iur. reg. Franc. in 15 priuilegio.

Comes palatin⁹ condẽnatus quod ad temporalia.

6 Et fuit Comes Palatinus condemnatus, quod ſeruaſſet contrarium: vt docet Aufrer. in ſtylo Parla. Areſto, 251. Item in eodem Parlamento. Alias eſſet vſurpare iuriſdictionem alienam, cõtra. nouit, de iudic. quamuis in d. cãpitu. per venerabilem

per alia legitimaſſet ĩ regno. Areſtũ.

bilem. glo.& doct. ibi diſputent,an papa quo ad temporalia legitimare poſſit. Et non eſt dubium in locis, in quibus temporalia adminiſtrat,ſed ubi præfect' eſt princeps in temporalibus,non ſolet legitimare.c.lator; & c.cauſſam,qui filij ſint legit. niſi ſuper matrimonio diſpenſaret: ut docet Bened.in d.c.Raynutius.num.202.in verb. & uxorem. de teſtam.

Cauſa quibus cõceditur legitimatio

6 Secundo princeps in hac legitimatione ſolet inſerere cauſſas, quibus mouetur ad legitimandũ, ut propter ſeruitia facta in bello, ſeu alibi: & ſic ex cauſſa moueri ſolet, ſicut dixi ſupra de diſpenſatione. licet ſine cauſſa legitimare poſſit.per l. 1.C. de ſent.paſſis.& ita decidit Spec.in tit de lega.§. nunc breuiter, verſ.& no.quem refert Ludou.a Sardis,in trac. de legitim. c.requiſita. in legiti.uerſ. nono quæritur.

De plenitudine poteſtatis ſolet quis legitimari nõ inuitus.

7 Tertio ſolet princeps in dictis literis talem legitimare de noſtræ Regiæ poteſtatis plenitudine, per quam poteſt derogare legibus in contrarium facientibus, per gl. in §.fi. in authen. quib. mod.natu. effic.ſui, colla. 7. & l.1. C.de natural.lib. Tamen non ſolet Rex legitimare inuitum ſicut nec emancipare.l.iubemus. C. de emancip.liber. ſufficit tamen legitima rati habitio.§.generaliter. in auth quib.mod. natur.efficiant ſui. colla.7. Boer.in deciſ. Burdeg.q.16.ſed circa.

Petere quis poſſit legitimationem.

8 Licet quoq; patri legitimationẽ filij ſui petere.§.liceat.quib mod.nat.effi.legiti.coll.6.& eo mortuo filiis petet,§.ſi vero is ſolummodo,ibi & auth.itẽ ſine.C.de natu.lib.

9 Et generaliter ſolet in Francia impetrari hæc legitimatio,ſeu diſpenſatio per quemlibet procuratorem, uel conſanguineum, aut amicum, argument. l.1. C.de precib. impera.offerend. ubi non refert a quo reſcriptum impetretur,ſed cui conceda tur gloſ. in uerb.precum .§.fuit igitur. quib.mod. natur. effician. legit. Bart in l. Gallus §.forſitan.ff. de lib.& poſthu.

Legitimatus non eſt proprie legitimus.

10 Quarto vult,ut in iudicio & extra pro legitimo habeatur,& ſic poterit ſiſtere in iudicio,habita tamen patri reuerẽtia.l. parentes,ff.de in ius uoc. & ſic dicetur legitimus ciuiliter, non vere: nec refragatur. text in §.ſi quis ergo,& §.& qm̃, in authẽ. qb.mod. natu.effic.ſui vbi naturales nihil differunt à legitimis: quia hoc verum eſt in effectu.ſed proprie quo ad veritatẽ ſecus: quia vnus eſt legitimus: alter legitimatus, niſi fiat legitimatio per ſubſequẽs matrimonium:quicquid dicat Ant.Ro el. in ſuo tract.legiti. & pro prima opinione facit text.in §.ſit igitur. in authen. quib. mod.natural. efficiant legit. colla.6.

Legitimatus feuda ẽt acquirere poſſit.

11 Quinto indulgetur per hãc legitimationẽ, vt hic legitimatus bona immobilia poſsit acquirere,& acquiſita retinere,ideo poterit ẽt feuda habere: q̃uis de iure naturales legitimati non ſuccedant in feudo.§.naturales. ſi de feud fuerit cont inter Do.& agnat.vaſſ.quia in hoc regno feuda redacta ſunt inſtar patrimonialium. ergo legitimati ſuccedẽt, ſicut in patrimonialibus de conſenſu patris: vt docet Guido Papæ in deciſ.Delphi.q. 59.ſecundũ vſus, & cõſ. 18.ſuper caſu.col.3.& Boer.q.123. ex prædicta. & Bened.in repet .c. Raynutius,in verb.& vxorem.nu.182.de teſtam.

Legitimatus de ſuis bonis diſponit.

12 Septimo indulgetur,vt de bonis illis diſponere inter viuos,& teſtamẽto poſsit ad ſuæ voluntatis libitum: alioqui naturalibus nõ legitimatis ſuccedit fiſcus: vt ſcripſi in proœ.conſtit. Regia.& in tract.de literis naturalita. in 2. tomo. ordina.

Legitimatus poteſt etiã legitimis exiſtentib' ſuccedere.

13 Octauo vt poſsit ſuccedere patri,matri,& aliis conſanguineis cõcẽditur,dummodo ex eorum proceſſerit voluntate: qa non contra eorum voluntatem rumperet teſtamentum per querelã, aut per contra tabulas: ſed poſſunt ei bona donari,vel ipſe legitimatus hæres inſtitui poteſt.

14 Ideoq; ſi pater non prouiderit, non ſuccedent hi legitimati conſanguineis ẽt exiſtentibus, quia non ſunt ad hoc legitimi facti,niſi vt ſuccedant ex volũtate legitimatis; de qua voluntate non apparet, quando diſpoſuit,ergo illi non ſuccedent. argu.l,cum prætor.ff.de iudic.c. nonne.de præſumptio. nam legitimari poteſt filius: ea lege,vt non ſuccedat teſte Franciſ.Cremen.ling.16 parte,&c.ſed ſi inſtituti fuerint,vel donata eis bona, excludũt in hoc conſanguineos: quandoquidem nituntur eius voluntate, cuius ſunt bona, qui poterat etiam exteris relinquere multo fortius & huic legitimato, dummodo legitima relicta fuerit legitimis.

Princeps in præiudiciũ conſanguineorum legitimare nõ debet

15 Nono excipit dummodo non fuerit ius alijs acquiſitum,quæ clauſula ex neceſſitate eſt apponenda: vt dicit gloſſ.in reg. Cancel.18.quam refert Bened.in repe.d. c.Raynutius.in verbo,& vxorem,no.186 quia non intendit princeps legitimare in præiudicium filiorum, vel conſanguineorum, quibus eſt ius quæſitum.§.ſi quis. ergo filius legitimus non habet,in authen.

quibus modis nat.effic.ſui.colla.7.

16 Vnde ſi q̃s habens filiũ legitimũ, velit legitimare naturalẽ, niſi faciat mẽtionem de filio legitimo, nõ valebit legitimatio, per d. ſi quis ergo. & §. ſi q̃s vero, quib. mod. natu.effi. legit. colla. 6. & hoc tenet Ant.Roſel.in tract.legitima.in 2.requiſito.

17 Nec poterit hic legitimatus ſuccedere cum legitimo: vt decidit Guido Papæ q.482.verum ſed in regno cum ex voluntate tantum petentium legitimationem, ſeu parentum ſuccedant, etiam ſi non eſſet facta mentio fil orum, valere poterit: non tamen præiudicabitur filio, nec conſanguineis niſi parentes diſponant.

Citari conſanguinei in comprobatione legitimationis debent.

18 Ideo dicũt quidã faciendã eſſe citatio nẽ in impetratione reſcripti: ſed hoc nõ ſeruat vſus forenſis in Francia: tñ in comprobatione reſcripti citari debent cõſanguinei, quorũ niſi facta ſit mẽtio, nõ valebit: vt ibi Roſel.cõcludit. Bart.& alij in l. Gallus.§ & quid ſi tm̃. ff. de lib. & poſth. vide Boer in deciſ. Burdeg. q. 122. an in cõceſſione, imo dicit Bal.in §. filij nati, ſi de feud.ſuc. controuer. ꝙ Imperator legitimans naturales extantibus legitimis eſt vnũ pecus nõ habens præ oculis iuſtitiam publicæ honeſtatis: refert Fel. in c. t.col. 9.nu 31.verſ. qnta declaratio, de cõſti. & Ferra.caut.· .92 D. Paul.ait, *Nõ erit hæres, filius ancillæ, cũ filio libera.* c.dicat.32. q.4.

19 Quinimo & ſi pater nõ habens filios legitimos legitimauerit ſuos naturales, & poſtea procreet naturales & legitimos, legitimati nõn ſuccedent. vt tenet Dinus. quem refert Barto.in l.ex facto. col. 2. ff. de vulgar p l. ſi vnquã.C. de reuoc dona.

20 In qua l.ſi vnquam.Do. Tiraquel.nu. 223. in verb donatione largitus, abunde tractat hanc quæſtionem, & demum ſuum interponit iudicium, quod ſi pater & princeps legitimantes cogitauerint de filijs, non reuocatur legitimatio: ſi non cogitauerint id quod veriſimilius eſt, tunc nõ ſuccedunt legitimati cum legitimis.

Poſt legitimatio nem procreati ſi lij legitimi an ſuccedat rupta legitima tione per legem ſi vnquã.

21 Sed ad certiorem huius dubij deciſionem viderentur faciendi caſus ſequẽtes: primus eſt, quod legitimatio p ſuſceptionem legitimorum non reuocatur, quominus ſit ſemper legitimus, & valebit legitimatio quo ad filium legitimatum, vt poſſit ſuccedere de voluntate patris, ſicut extraneus ſuccederet, ſi inſtitueretur: & ſic poteſt intelligi opinio Rayne. & Bart. ac aliorum in d l.ex facto.

22 Maxime quia non ſolet in Francia legitimari ad ſucceſſionem, niſi voluntate eius, cui ſuccedere debet, interueniat: ut in ſeruis explicatur, ideo põt hęres inſtitui a patre hic legitimatus, ſicut extraneus.

23 Secundus caſus eſt, quod filius legitimatus, ab inteſtato non ſuccedet cũ legitimo: quia ſi vere omnium bonorum donatio fuiſſet facta, tumperetur per ſuperuenientiam liberorum.d. l.ſi vnquam.C. de reuocan. dona. fortius impedietur ius ſuccedendi, ſi naſcatur legitimus? ſecundum dictum Pauli. *Non erit hæres filius ancillæ cum filio libera*, etiã quia ad hoc non eſt legitimatus, & ſic intelliguntur opiniones Dini, & aliorum, erit tamen quo ad alia legitimatus.

24 Tertius caſus eſt, quod ſi legitimatio fiat per ſubſequens matrimonium, ſuccedet ille legitimus factus cum alijs poſtea in matrimonio natis: & in omnibus eadẽ iura cum his conſequetur, per c.tanta, vbi plene docto.ſcribunt. qui filij ſint legit. l. cum quis. C. de natural.libe. vbi Bald.& l.Diui, ibidem.& per iſta ſublatæ ſunt omnes rationes dubitandi, & conciliatæ: ſicque in Francia ſeruamus, vt in omnibus ſufficiat hæc breuis diſtinctio ſelecta ex multis ſcriptis quodãmodo inter ſe multum confuſis, vt quilibet videre poterit.

25 Decimo vult hæc legitimatio, quod ad omnes honores, officia, & alios actus legitimos iſti legitimati admittantur, ac ſi eſſent ex legitimo matrimonio ꝓcreati: quippe legitimis exiſtentibus ſpurii non recipiũtur ad honores, l.generaliter. §.ſpurius, ff.de decur. Nam in honoribus, & muneribus gerendis imprimis conſideranda eſt perſona eius, cui defertur honor. l. honor. §. de honoribus. ff. de muner. & honor.

Legitimati an ad honores admittantur.

26 Sed cum ſint legitimati, etiam exiſtentibus legitimis recipi poterũt, nec poſſet quis appellare, vel opponere, quominus reciperentur: quia reſcriptum vult, vt perinde recipiantur, ac ſi legitimi eſſent: & quia non eſt impedienda dignitas eius qui nihil admiſit, l.ſpurij.ff. de muneribus & honoribus.

27 Vndecimo cauetur his literis legitimationis, quòd filij orti ex eorum legitimo matrimonio poſſint ſuccedere in bonis ſuis quibuſcunq; iure hæreditario: & hæc cla. magni eſt momenti ad tollẽdum diuerſas opiniones: quia tã de iure quam de conſuetudine filij Spuriorum etiam in regno nati ſucceſſionis ſunt incapaces, ſicut

cut & patres eorum. gl. & docto. in l ſi. C. de natu. liber. Bart. conſ. 118. adiutus Bal. & alij in l. Gallus. §. quidā recte. ff. de lib. & poſthu. & iſta uidetur cōmunis opinio, teſte Alexan. conſ. 74. circa primum, in 3. volum. Guido Papa conſil, 18. ſuper caſu, in fin. Chaſſa. multa refert in conſuetud. Burgund in rub. *des fieſz.* §. 5. num. 70. ſed hoc tollitur hic.

28 Et ibi dubitatur, an filius ſpurij poſſit auo ſuccedere? Reſpon. quod non: ſed non eſt dubium quin poſſit ſuccedere ſuo patri, quia ceſſant rationes poſitæ per docto. ergo & diſpoſitio, maxime per hanc legitimationem, per quā & auo ſuccedere poterit, de voluntate tamen illius, & alijs conſanguineis.

Legitimatus regni inimicus nō ſuccedit.

29 Duodecimo limita niſi ultra defectū huiuſmodi natalium aliud quippiam repugnaret prędicto baſtardo, ut ſi quoq; eſſet hæreticus, vel regni inimicus, non poſſet ſuccedere per l. 1. C. de hæred. inſtit.

Scriptura in legitimatione neceſſaria.

30 Decimotertio finantia ſoluitur ſicut dixi in reſcripto nobilitatis, & ſic in legitimatione requiritur ſcriptura, qua probetur gratia, per l. unic. C. de mandat. princi. & quia legitimatio fit p reſcriptū. §. illud, in fi. quib. mod. natural. efficiāt. ſui. coll. 7. quod reſcriptum non poteſt eſſe ſine ſcriptura: ut ſuperius ſcripſi: & hoc expreſſe ſcribit Ludouic. de Sardis in tract. de legi. c. requiſita, in legitima. impetran. in q. 12. uide quæ plene ſcripſi in Concor. in §. 1. in uerb. literas, de mand. Apoſtolic.

Legitimatio ſubreptitia non valet.

31 Decimoquarto ſi hoc reſcriptum ſit ſubreptitium, nō valebit: vt conſuluit Signo. conſil. 219. ideo oportet exprimere qualitatem ſpurietatis, teſte Feli. in c. poſtulaſtis col. 4. eodem. Quamobrem exprimi debet, ſi natus ſit ex conſenguineo, vel cōſanguinea, vel ex adultero. ſeu moniali aut monacho: alioqui legitimatio nullius erit momenti ut Ant. Panor. & alij dicūt in d. c. per venerabilem, qui filij ſint legit. debet quoq; fieri mentio de nobilitate parentum, teſte Ioan. And. in c. ſi de filijs preſbyter. ac Felin. in d. c. poſtulaſti, col. 4. cum ſeq. de reſcrip.

32 Decimoquinto requiritur etiam clauſula, non obſtan. quæ etiam ex conſuetudine inſeri ſolet. l ſi. C. ſi contra ius. gl. in §. fin. quibus modis natural. effician. ſui, colla. 7. l. 1. C. de natural libe. Lud. de Sardis in tract. legitima. c. requiſita, in legitima. impetran. q. 15. & ſeq.

33 Decimoſexto quid operetur hæc clauſula abſq; præiudicio venientiū ab inteſtato, ſcribit Ant. Capit. in deciſ. Neapol. q. 22. fuit apud me, ſuperius dixi in forma diſpenſatio.

Legitimatio per oblatione curiæ eſt ſublata.

34 Vltimo quamuis legitimatio fieret olim per oblationem Curiæ, nempe ſi quis offerebat ſuum filiū curiæ, vt in §. generaliter, quibus modis natural. efficiant. ſui, colla. 7. item cum quis eum nominabat filium quem ex ea ſuſceperat, cum qua matrimonium conſiſtere poterat, etiam legitimabatur, & per §. ad hoc autem, in auth. vt liceat matri & auiæ. colla. 8 plenè Lud. à Sardis ī tract. de legit. c. de legitima per patris nomina.

35 Hos tamen modos non vidi in curijs Franciæ ſeruari, ſed ſi matrimonium probetur, fit legitimatio, nō alias, per c. tāta eſt vis, qui filij ſint legit. vel per principis reſcriptum: vt hic: quos duos modos frequentiſſime vidi contingere.

Rex Frācia legitimat quoſcūque ſpurios.

36 Et per reſcriptum princeps noſter legitimat tam naturales, quàm ſpurios. & īceſtuoſos, quacunque alia macula irretitos, ſicut imperator p tex. i. l. qui ī prouinciæ. §. diuus. ff. de ritu nupt. quicquid dicant nonnulli iuris interpretes. facit gl. in §. fi. in auth. quibus modis natural. efſic. ſui, collatio. 7. Io. Ferald. in priuil. 15.

37 Et hæc legitimatio ſimilis eſt Alchimiæ, quę facit apparere illud, quod nō eſt, transmutare tamen vnam ſpeciem i. alteram non poteſt: Sicut legitimatus figurā legitimi gerit, ſed non habet eam ſubſtantiam, quæ proficiſcitur à rerum natura, quæ diuina & immutabilis eſt: vt docet Bald. in c. t. col. 5. nu. 23. de conſti.

38 Alia multa ſunt reſcripta & conceſſiones, quæ cōcedūtur & à Papa, & à principibus ſecularibus tam miſtim, quam ēe ab uno ſolo: verum quia nonnulla parui ſunt momenti, alia in curijs perraro exercentur, aut beneficia non cōcernunt, quæ hic totis proſequor neruis, ideo ea miſſa nunc faciam: iſta interim, lector amantiſſime, benigno (vt ſoles) animo ſuſcipies.

39 Verum ne quicquam ex his, quæ neceſſaria ſunt ad hanc materiā omittamus beneficiariam, afferam quædam de cōceſſione, quæ fit per breue, quod interdum ad gratiā reſpicit; ut inferius videbitur.

De breui Apoſtolico, & alijs.

Breue qd dicatur.

BReue † ſeu breuis dicit̄ ſcriptura parua, ſummam rerū continés, ſiue Cōmentariolus,

mentariolus, vt placuit Budæo in annot. prior. ad Pandecta. probat tex. in l. ti. C. de conuenient. fiſci. debitor. l. 10. iuncta, l. 1. de apochis public. ibidem huius ſignificationis ſecundum eum exempla. ponuntur i l. actuarij, & l. iubemus, ac l. excellentia. C. de eroga. militat. anno. li. 12. l. fi. de Caſtr. ibidem l. una in fi. de colleg. in. 11.

2 Idē quælibet breuis ſcriptura poteſt etiam breue uocari. c. humanæ, in fi. 2 2. q. 5. vnde ſcripturam continentem numerū modiorum ſalis, & quantitatē breui conſcriptam, breuet, vocat ordina. regia. in tit. *du ſeel*. ordina. 2. artic. 19. & ſeq. & art. 39. & quid debeant continere, ibidem de ſcribitur, & ordin. 3. articu. 22. & ſeq. & in d. l. excellentia. C. de eroga. militar. anno. lib. 12.

Breue teſtatum. 3 Breue teſtatum vocatur, quod ſummā rei, aliquando teſtiū nondum tabellionis ſcriptione confirmatum, quod rectius clētelare inſtrumentū dicitur: vt placet Olden. & Spiegel. in hoc verbo, probatur, in §. 1. quid ſit inueſtitura vbi breue teſtatū accipitur pro inſtrumento publico breui concepto, fidem vaſſalli & domini continens, ſecundum Bald. & alios ibidem, & Zazi. in tract. de feudis, tit qualiter feudū conſtitua. idem in §. item ſi vaſallus, ſi de inueſtitura feudi contro. fuerit.

Breuet Galli primiſ ſcripturā notarij vocant. 4 Galli ēt ſchedam notariorum, ſeu primam ſcripturam a notariis Regijs factā, breuet vocare ſolent, quia breui concipi ſolet, & conſcribi, & cum clauſ. & c. de qua ſcripſi in l. cæterorum. ff. de verbo. ſignifi. vulgus etiam pergamēlium vocat breue, teſte Alber. in dictionar. in verb. breue. ꝗ poſtea ad effectum executionis, & alio rum extendi debet in inſtrumentum publicum: & hæc ſcriptura apud notarium remanebit: vt in c. quoniā contra, de proba. l. contractus, vbi doct. C. de fide inſtru. & in titul. de tabellion. colla. 4. doct. in c. 1. de fide inſtrum.

Requiſita in breui notariorum. 5 Et in hoc breui tenentur notarij conſcribere ſequentia. primo noīa & cognomina contrahentium: nam ad recognoſcendos ſingulos nomina cōparata ſunt, l. ad recognoſcendos, C. de inge.

Status & qualitas partium in breui notarius conſcribere dēt. 6 Secundo dēt notarij qualitatē partiū, & ſtatum earū deſcribere: vnde ſi cōtrahens ſit procurator, mercator vel aduocatus, dēt illā qualitatē notarius exprimere: vt poſtea iudex pro qualitate perſonæ facilius iudicare poſſit, l. 2. ff. de re iud.

7 Nam ſi æger promiſerit Medico, non valebit promiſſio. l. Medicus, ff. de varijs & extraordinar. cognitio. vel ſi litigās aduocato, vel procuratori quotam litis promiſerit, l. item, C. de procurat. ideo iſta notarius exprimere tenetur.

8 Tertio dēnt notarij ſcribere contractum planē, vt facile poſſit intelligi, vt ꝑ totum tit. de tabellion. in auhten. colla. 4.

9 Quarto a quo ſit promiſſum, & quis, vel a quo, & contra quem, dicit tex. in ſimili. in l 1. in fi ff. de appel.

10 Quinto cauſſa dēt exprimi, alioqui promiſſio ſine cauſſa non valet, l. 2. § circa, ff. de doli excep. quia idiſcrete dſ quis ſine cauſſa promittere, l. cum de indebito, §. pen ff. de proba. plene ſcripſi in trac. de literis obligator. artic. 1. *Promiſſio ſine cauſſa non valet.*

11 Sexto debet in breui dies ſolutionis & complemēti contractus conſcribi, arg. l. ex emp. §. offerri, ff. de act. emp. alias in omnibus obligationibus, in quibus dies non apponitur, præſenti die debebitur, l. in omnibus, ff. de iudic.

12 Septimo ſolent notarii obligare bona vtriuſq; contrahentium, ſi contractus hoc exigat, l. Labeo 2. §. 1. ff. de verbor. ſignific. & aliquando corpus. vt ſcripſi in tract. de liter. obliga artic. 1. & ſeq. in prin mo tomo conſtit. Regiar.

13 Octauo dies contractus ſolet etiam in hoc breui apponi. gloſſ. in l. generali, C. de Tabular lib. 10. De hac data ſcripſi in forma Mandat. in fi. in Concord.

14 Nono ſubſcribere ſolent notarij, per l hac conſultiſſima. C. de teſta. & hoc breue ſic confectā non habet executionē, niſi in inſtrumētū publicū redigatur, & ſigillo muniatur Regio, vel alio authentico: vt ſcripſi d. artic. 1. de liter. oblig. Alia quæ in inſtrumentis publicis poni ſolent, conſcribit gl. in d. l. generali, & doct. in c. 1. de fide inſtru & Barba. in illius repet. rub.

15 Aliud eſt breue Apoſtolicum, quod dicitur Diploma, ſeu reſcriptum, a Papa, ſeu pænitentiario magno emanatū, quod ſic deſcribi poteſt. Breue Apoſtolicum eſt ſcriptura modica, in paruis conceſſa negotiis, in papyro frequenter ſcribi ſolita, cera rubea, annuloque piſcatoris ſigillata, ac ſigno ſecretarii ſubſcripta. *Breue Apoſtolicū qd ſit.*

16 Primo dico Apoſtolicū ad differētiā alterius breuis, de quo ſupra dixi: & hoc ſolet cōcedi & a Papa, & a Cācellaria, ac a ſummo Pænitentiaro: & horū quodlibet dicitur Apoſtolicum, & ſic breuia debent literæ Apoſtolicæ. [Quæ ēt in articulo

mortis

mortis à Papa conceſſæ valebũt, vt conſuluit Dec. conſ. 175. in cauſa. col. 6. nu 7.]

Scriptura in breui requiritur.

17 Secundo dicitur in definitione, ſcriptura, quippe ſine ea breue non poteſt cõſiſtere, ſicut de bulla ſuperius tradidi in materia nouæ prouiſionis, & in forma manda. Apoſtoli c. 9. t. in verb. literas, in concorda.

In paruis materijs breue concedi ſolet.

18 Tertio modica dicitur, quia breuibus verbis, fit teſte Bal. in c. 1. de controuer. inueſt. vel ꝙ in breuibus materiis concedi ſoleat, & ſummatim negotium contineat, vtpote ſine præfationibus. & ſic dicitur in modicis conceſſa negotiis, quia in arduis bulla vtimur: & in ſignatura ſolet dixi, quod in forma breui expediri poſſit: ſi materia hoc exigat.

Breue in papyro conſcribi ſolet.

19 In papyro deſcripta ad differentiam bullæ, & confeſſionalis, quæ in membrana deſcribi ſolent: vt experientia nos docet, & interdum tamen vidi breue in mẽbrana conſcriptum, nec ob hoc vitiari, ſed frequentius in papyro, vt ſic alius caſus minus frequens non excludatur, per auten. cauſſa. C. de ſacroſanct. eccleſi.

20 Poſtea dicitur cera rubea, ad differentiam alterius gratiæ, quæ cera viridi ſigillatur: Demum tolluntur non obſtantia, ſicut in bulla, ibi, non obſtantibus.

Sigillum quare vocetur annulus Piſcatoris.

21 Item ſignatur annulo Piſcatoris, ad differentiam aliorum ſigillorum & vocatur hoc ſigillum annulus Piſcatoris, quia diuus Petrus, quia piſcator erat, hoc ſigillo primus, vt veriſimile eſt, vſus fuit: & ſicut abſq; præfationibus & ampullis verborum vtebatur. ita & nunc Pontifices ſummi poſt eum, in hoc breui vtuntur.

Signatura nomine nõ venit annullus Piſcatoris.

22 Quam breuium materiam Alexander ſextus Põtifex id tẽporibus maximus ampliauit multum: & primus ſecretariorũ collegium inſtituit: vt patet ſuis regulis. ẽt ad differentiam ſignaturæ, quæ ſigillari non ſolet: & ſic appellatione ſignaturæ non continetur breuis, niſi materia & ratio iſta contineant: quia hæc ſunt diuerſa glo. in regul. Cancell. 25. & regul. 29.

Breuia & gratiam & iuſtitiã reſpiciũt

23 Et quamuis olim non concederent breuia, niſi in materia iuſtitiam concernẽtes: tamẽ hodie per breue non ſolũ expediuntur negotia circa iuſtitiam, ſed ẽt circa gratiã; vt idẽ ſcribit Gomeſ. vbi ſupra, vnde uidi ſæpius concedi priuilegium a Papa bibliopolis per breue, vt liceret typis mandare librum, nulliq; alteri per certum tempus; interdum priuatiue aliis omnibus prohibebatur a papa; ne per decem annos imprimerent ſub pęna excommunicationis; vt licet videre in Iaſonis conſiliis, vbi eſt tale priuilegium, & alibi in multis libris.

Cauſſæ quo per breue expediri poſſint.

24 Quæro, quæ cauſſæ per breue expediantur? Reſpon. ſupplicationes, ſiue commiſſiones de ſimplici iuſtitia poteſt Cancellaria ſiue ſpeciali papæ commiſſione cõcedere & literas, ſecus in breuibus; quia per breuia cauſſa pendẽs in partibus committitur, quam non põt Cancellaria committere; ut ẽt firmat Aegid. concluſ 46. Gomeſ. in tract. breuium, nu 2. & ſeq. ubi breuia æquiparat bullæ expeditæ per cameram, per ea quæ no. Cardina. Alex. in c. in memoriam, col. penul. 19. diſt.

25 Et ideo ſicut falſa latinitas non vitiat bullam, quæ tranſit per camerã, quia non examinatur per diuerſos officiales, ita nõ uitiat breuia, ſicut alias uitiat bullã, quæ conceditur per cancellariam c. ad audientiã 1. de reſcrip ſuperius ſcripſi, & in trac. de reſcrip. & liter regiis, in 2. tomo conſtit. regiar.

Dipẽſatio & rehabilitatio p ſignaturã conceditur.

26 Item diſpenſatio fieri põt per ſignaturam, & habilitatio, & valet abſq; literarũ expeditione: cum gratia ſit perfecta per fiat, vel conceſſum; vt conſuluit plene de Ripa in lib. 2. reſpon. c. 11. de iure ſufficit, nec dicitur intruſus, qui duo beneficia habet cum ſimplici ſignatura, ſi in illa ſit diſpenſatus. nec incidit in extrauag. Execrabilis, gl. in reg. cãcella. 53. ſcripſi in interpreta. c. poſtulaſtis, in gloſ. retinere, de cleri. excommunica miniſtran. vbi in cõſcientiæ foro dixi tantum prodeſſe ſignaturam, quantum bullam: ibi uide.

Rehabilitatio p breue nõ ſolet cõcedi,

27 Imo Alexand. papa 6. ſtatuit, quod non daretur priuatio illius, qui cum ſola ſignatura ſe intruſit, quod in regno recipitur, in quo poſſeſſionem ex ſimplici ſignatura recipiunt; hodie habilitatio non ſit ex ſtylo curiæ Roma. per breue; & hoc prohibuit Alex. 6. ut in ſuis regu. quilibet uidere poteſt.

28 Aliquando tamen ad duos menſes, ad duas dignitates in eadem eccleſia, & ad quatuor mẽſes; ad duos canonicatus, & ꝓbendas per breue diſpenſatur: ut no. Staphile in ſuo tract. uerſic. inſuper conceditur. Per breue quoq; diſpenſatur ſecundum eum homicida, & habilitatur: ꝙ prohibuit Alex. ut dixi; ſed ſi impetrãs ſit pauper, concedi poterit per breue.

Breuis imperſe

29 Et cum quædam inuenitur imperfectio in hoc breui, poſſum impetrare literas

ctio perinde valere confirmatur.

ras perinde ualere, uel confirmationem geſtorum per aliud breue: licet quidam teneant contra: nam & ſi geſta ab alio ſoleant quàm à papa confirmari, tamen ab ipſo papa geſta per breue non confirmabuntur. Ego putarem papam hoc poſſe: ſed melius eſſet impetrare confirmationẽ perinde ualere.

Diſpenſatio de non promouendo & ꝑ breue & ſignaturā conceditur.

30 Item diſpenſatio de nõ promouendo per annũ cõiter ex ſola ſignatura dabitur per breue ad biennium: ut in regul. Papæ Alex.6.continetur, & prorogatur ad annum etiam per breue, per bullam vero vltra, quantum Papa vult, concedere.

31 Et in Francia ſolemus uti ſignatura, in qua & annus, & biennium concedi ſolet. prout Papæ placuerit: poteſtque Papa hoc poſtea tempus prorogare: ſed in prorogatione non debet dari maius tempus, quam primitus conceſſum fuerit: vt docet conſi. 121. nobiles, col. vltima, in 3. volum. per tex. in authen qui ſemel. C. quo modo & quando iudex: & l. ſancimus, de fideiuſſor. acceſſorium enim non debet eſſe maius ſuo principali: vt not. in l. cũ principalis. ff. de reg. iur. Hippolytus ſing. 52. prorogatio.

Prorogatio de nõ promouendo non dit eſſe maior quā prima conceſſio & ab ipſo concedēte dari.

32 Et debet fieri ab eo, qui conceſſit, vel à ſuperiore. vnde ſi diſpenſatio, a papa de non promouendo fuerit conceſſa, non poterit prorogari a ſummo pęnitentiario: vt docet Fel. in c. cum olim, in 10. q. Panor. de maior. & plene Gomeſ. in 2. par. nu. 11.

33 Vbi dicit tunc ſummum pænitentiarium poſſe concedere per viam nouæ conceſſionis, ſed non prorogationis, gl. in c. hi qui, de præb. lib. 6. nec valeret prorogatio niſi prima gratia referatur, eſſetque ſubreptitia quia ſi papa memor fuiſſet ſe iã ſemel cum aliquo diſpenſaſſe, non eſt veriſimile, quod tã facile iterum diſpenſaſſet, arg. l. 3 C. de Epiſcop audien. Oldrad. cõſil. 215. puncta.

Prorogatio prima conceſſione durante fit.

34 Debet quoq; fieri hæc prorogatio prima durante conceſſione, per l. ſed ſi manẽte. ff. de preca. & debet apponi in hac prorogatione, quod tempus prorogatum computetur a fine primi tẽporis cõceſſi, alias curret a die cõceſſionis prorogationis. gl. in c. cum ex eo, in verb ſeptennuium, de elect. in 6. & in clem. vt hi qui, in verb. conſtitutus, de ætate & qualit. glo. & doct. in c. veniens, de præſcrip.

Abſenti licentia viſitãdi S. Sepulcrũ per breue cõceditur.

35 Item ad viſitandum ſanctum ſepulchrum, quando orator eſt præſens, conceditur per ſolã ſignaturã: ſi vero ſit abſens, per breue; & hoc ſtatuit papa Alex in ſuis regulis & quando conceditur religioſis, dicitur de licentia ſuperioris eorum, ne vagentur, cap. ſi cupis, 16. q. 1.

Appellationes extra vrbem non cõmittũtur per breue.

36 Item per breue non cõmittuntur appellationes extra vrbem, niſi pro pauperibus, & miſerabilibus. Aegid. concl. 44. al legatio paupertatis, per l. ſi procuratorẽ. §. ſi ignorantes. ff. manda. vel niſi altera pars habuerit commiſſionem per breue in partibus: tunc vt æqualitas ſeruetur inter partes, altera quoq; dabitur. argu. cap. non debet licere, & in c. in iudiciis, de regul. iur. in 6 cap. ſ. de iudic. ibidem, & hoc ſtatuit Alexan. VI. tit. de referenda gratię, & iuſtit.

Facultas teſtãdi qñ ꝑ breue cõcedatur

37 Item cõceditur per breue facultas teſtandi de bonis acquiſitis intuitu eccleſiæ uſque ad certam ſummam, modicam tamen, nec eſt componenda ſi de modico; quia de modicis maxime Romani & mulieres non curant, l. ſcio. ff. de reſti. in inte. ſecus ſi de magno.

38 Et religioſis quando hæc facultas datur, ſtatuitur certa ſumma arbitrio papæ taxanda & quod de licentia ſui ſuperioris teſtetur: arg. c. cum ad monaſteriũ, de ſtatu monach. cle. religioſus. de procu. Aegid. conclu. 247. frater, & quãdo poſſit cõcedere, declarat Panor. in c. cum eſſes, de teſtam. in repet.

Alienari res eccleſiæ an ꝑ breue concedatur.

39 Item licentia vendendi res eccleſiæ, & pecuniam exponendi in euidentem ipſius eccleſiæ utilitatem ſolet per breue cõcedi: quando valor rei alienandæ non excedit centum ducatos. aut in annuo cenſu quinque ducatos ſupplicationi introcluſæ, teſte Staphil. in d. tract. verſic. datur per breue.

Altare portabile ꝑ breue an detur.

40 Altare portatile non ſolet dari in forma confeſſionis per breue, niſi ex ſingulari gratia nobilibus, aut graduatis, aut alias dignis perſonis, ut celebrare valeãt in oratoriis, uel domibus. arg. tex. in auth. vt priuat. domib. ſacra myſteria no fiãt, colla 6.

41 Et prædicatores ac minores habent priuilegium, vt cum altari viatico poſſint celebrare ſine epiſcopi licentia, ca. in his, de priuileg. etiam illud priuilegium cum aliis obtinuit mihi egregius, & doctiſſimus Dom. Ioan. Suauis Romanus, auditor Romæ excellentiſſimus, & mihi amiciſſimus.

Veſcendi carnibus & lacticinijs

42 Item licentia veſcendi lacticiniis, ouis & carnibus per breue datur, de conſilio tamen vtriuſq; Medici, animæ videlicet

cet

per breue indul getur.

ter &corporis.gl & doct.in c.ſi 82.diſtin. Corſet.in ſing incip.Caro.doct. in c.cum infirmitas,de pœnit.& remiſ.

Doctor vt quis fiat per breue nõ conceditur.

43 Licentia Doctorandi non datur, extra terras eccleſię per breue, ī vrbe aũt ſic,adhibitis ad hoc duobus, vel tribus doctoribus eiuſdẽ facultatis, teſte Staphil. in d.tract.de literis gratiæ,rubr. de reſcr. in forma breuium,ſol. 190 verſ. licentia, vbi tenet licentiatos haberi quo ad hoc pro doctoribus:quod videlicet de proximo cingendi pro cinctis habeantur.l.pen. ff.de teſta.militar &bonus tex.in l.qui pœnæ,ff.de manu.quod non credo verũ,per tex.quem allegat in l. nemini C.de aduocat.diuerſ.indi.vbi doct.& Bal in l. Athletæ,in princ.ff.de excuſat.tutor.ſcripſi gl.licentiato,§.1.de collation.in Concorda.

44 Ratio eſt, quia is qui non eſt doctor, non poteſt facere doctorem,nec ſibi diſſimilem:l.ædiles,§.qui mancipia ff.de ædili.edicto. Panorm in cap.cura paſtoralis, in fi. de iurepat.ſic nec doctorum priuilegiis gaudere.

Fructus vt in abſentia quis percipiat per breue an detur.

45 Indultum de fructibus percipiẽdis nõ datur per breue.ſed per bullam, ſi ſtet in curia Rom.vel in altero beneficiorum reſideat,ſeu in ſtudio generali: non tamen comprehendit hoc indultum, vt quis diſtributiones quotidianas recipere poſſit.c.vno,de cleric.non reſiden.in 6 glo.in c. 2. de priuil.ibidem. plene ſcripſi in ſcholaſt. priuileg. & ſuperius in materia de non reſidendo.

Licentia promouẽdi a quocunque antiſtite per breue impartitur.

46 Item per breue datur licentia promouendi ad quoſcunque ordines extra Roma.curiam a quocumque catholico Antiſtite,& gratiam ſedis Apoſtolicæ habentes; de quo operentur hæc verba, declarãt gl.& doct.in c veniens. de præſcrip.ſupra dixi.tit.de liter.dimiſſor. ſolet tamen addi clauſula,de licentia ſui ordinarii.c. nullus.de parroch & hoc eſt introductum cõtra infames & peſſimos, qui communiter conſueuerunt fugere loca propriæ nationis,c.cum deputati,de iud.&ad alios ordinarios confugere:ob id ſcribitur clauſ. in cap.1.& per totum,de tempor.ordin.in 6.

47 Sed epiſcopis & ſuperioribus in vrbe degentibus,ſolet concedi licentia promouendi ſub ſola ſignatura, & quod vno die promoueri poſſint dominico,vel feſto:nã iſtis epiſcopis ſolet deferri:cap.2.de offic. delegat.in cap.6,c.quia,de ſentent.excom. ibidem ſcripſi ſupra in diſpenſat. de non promouen.

Habitũ ne p ſex menſes ſuſcipiat vel profeſſionẽ faciat, conceditur.

48 Per breue datur facultas & diſpenſatio alicui promoto ad locum regularem, vt non teneatur ſuſcipere habitum intra ſex menſes, per alios eiuſdem ordinis geſtari ſolitum, nec profeſſionem emittere regularẽ:et ſolet prorogari ad ſex alios menſes,intra tamen tempus primum ſex menſium.arg.l. ſed ſi manente. ff.de precar.& ſex vltimi computantur a fine primi ſemeſtris.argu.cap.cum ex eo, de electio in 6.

49 Imo ſolet etiam ijſdem literis concedi,vt extra monaſterium poſſit habitare deſeruiendo eccleſiæ cum cura, vel ſine, habita tamen licentia ſui ſuperioris. cap. ſecundo, de ſtatu monachor. Rota deciſ. 483.in no.

Morãdi in alio monaſterio breui facultas impartitur.

50 Per breue quoq; irregulari certum ordinem profeſſo,datur licentia morandi in alio monaſterio,ad quod abſq; licẽtia ſui ſuperioris conuolauerat:& conceditur abſolutio ab apoſtaſia,& ab aliis eccleſiaſticis cenſuris,& pœnis quas præmiſſorum occaſione quomodolibet incurrerat, & ſuper ea irregularitate, quam forte contraxit celebrado, dum talibus cenſuris eſſet innodatus,nõ tamen incurrit pœnas, c.2. ne cleri.vel monach.in 6.Rom.conſ.341 circa primum.

Moniali profeſſa ad aliud monaſteriũ trãſeũdi conceditur gratia, vel vt in patris domo moretur.

51 Moniali etiam profeſſæ datur per breue cum cauſa licẽtia tranſeundi ad aliud monaſterium monialium alterius ordinis cum conſenſu ſuperiorum, & cum mutatione habitus:no,in ca.Deus qui,de uita & honeſta.cler.quia non conuenit rationi vt homines diſparis profeſſionis & habitus ſimul in ijſdem monaſterijs ſociẽtur. cle.1.de elect.

52 Ex iuſta quoq; cauſſa,per breue concederetur, vt monialis in domo patris, ſeu fratris,ſeu matris extra monaſteriũ quod vixerit religioſe viuere poſſit, de licentia tamen ſui ſuperioris,& ea durante.c.periculoſe.de ſtatu Reg.lib 9.& ſi iuſta cauſſa adeſſet, vel ſi aliç alium ſuſcepiſſet habitũ aut monaſterium eſſet deſtructum; aut ſi pater uel mater eſſent valetudine longa detenti,& indigerent ſua filia.

53 Vt uidi concedi Virduni cuidam moniali genere nobili,quæ poſt obitum patris nubere uoluit: ſed ego conſului ibi hoc fieri non poſſe,quia in monaſterio per uiginti annos habita: erat, & profeſſionẽ emiſerat, licet diceret ſe hoc coacte feciſſe,ſed quia prolixitas tẽporis quemcunq; metum purgauerat,ideo non potuit.

Exem-

Exēptio ab ordinario p breue cō cedi ſolet.

54 Exemptio ab ordinario ex cauſſa per breue dari ſolet,teſte Staphil in uerſi. datur,in d.tract breuium.

Diſpenſatio ſuper defectu oculi per breue indulgetur

55 Diſpenſatio etiam ſuper defectu oculi per breue cōcedi ſolet,ad omnes etiam ſacros,& presbyteratus ordines; & quod in illis,etiam in altaris monaſterio deſeruire libere,& licite valeat: dummodo in oculo non tanta appareat deformitas, ꝙ ex hac poſſit ſcandalum generari: ca.2.de corpor. vitia. Et quando eſt abſens, committi ſolet illius ordinario, qui diligēter aſpiciat oculum,& defectum: ſi eſt in curia,oſtēdit referēdario,qui poſtea refert: vt ſuperius dictum fuit in diſpenſa. cum corpo. vitiatis.

Commutationes legatorū vt in aliam piā cām fiāt concedūtur per breue.

56 Commutationes quoque legatorum ad piam cauſſam,vt in aliam fiant,per breue concedi ſolent,alias ſine ſedis Apoſtolicæ auctoritate non fiat,Cle. quia contingit,de religioſis domibus. Aufrer. deciſio. Tholoſ.26.Doct.in capit. nos quidem de teſtamen.

57 Intellige quando erat ad opus certū, quia tunc non ſolet commutari, vt voluntas defuncti ſeruetur: alias ſecus.l.in conditionibus.ff.de cond.& demon.vltima.n. voluntas debet exequi. l. vel negare. ff. quemadmo.teſta.aper.cap.vltima voluntas,13.q.2.ex cauſſa tamen ſolet immutari etiam in certis: vt quandoque vidi, & hoc de papæ auctoritate.

Prorogatio de cōſecrādis epiſcopis concedi per breue ſolet.

58 Prorogatio temporis de conſecrandis epiſcopis ſolet dari per breue, ad bienniū computandum a fine trium menſium datorum de iure.cap.cum in cunctis.§.1. de elect. Et hęc prorogatio in Francia dari non ſolet,niſi epiſcopis prouiſis & confirmatis a papa,ſicut nec de non promouendo ad ſacros ordines.teſte Staphil. in tracta.de literis gratię,in fin.

Diſpēſatio ab eo qui cum virgine cōtraxit peti non ſolet.

59 Datur etiam per breue diſpenſatio ad omnes ordines,& ad beneficia, illis tamē qui olim contraxerunt matrimonium cū virgine & vnica iam defuncta: ſed cum bigamis non ſolet papa diſpenſare; c. acutius, & c.vno,26.diſt.poteſt tamen papa de plenitudine poteſtatis diſpenſare cum illis,quia eſt maior Apoſtolo in poteſtate. c.ſacroſancta.22.diſt. Rota deciſio. 447. quoddam factum,in no.

60 Hodie nulla petitur diſpenſatio ab eo,qui contraxit cum virgine vnica: quia hoc iure permittente poteſt, ergo fruſtra impetraretur per l.1.C.de Theſaur li.10.

Clauſula vt per breue expediri poſſit.

61 Poſtremo quo plures modos habeas, lector amantiſſime,per breue concedi poteſt,vbicunq; in ſignatura eſt expreſſum, vt in forma breuis expediri poſſit. Et hoc cautis pragmaticis curiæ Roma. in ſignatura poni, quod hoc expediatur ꝑ breue, vel quod ſola ſignatura ſufficiat, & maxime in modicis vt expenſæ uitentur.

Breue quō cognoſcatur.

62 Supereſt videre quomodo cognoſcatur hoc breue? Reſpond. ex ſequentibus. Primo ex breuitate,quia ſine prę fationibus & apparatu fit: at bulla præfationem habet,& aliæ fere literæ,non minus tamē dicetur breue,quamuis multa fuerint verba pro negotii qualitate: ſicut Imperator dicit pauciſſima verba per vnam,aut duas columnas,in l.cum antiquitas. C. de vſufructu.

63 Secundo quod in paruis materiis concedatur,& vbi non eſt multa pecunia exponenda:& ſic in caſibus conſcientiæ,&in abſolutionibus dari poteſt,& pauperibus ac viduis.

64 Tertio non ſolet papa huic breui ſubſcribere, ſicut ſignaturæ, ſed ſecretarius tantum.

65 Quarto in hoc fieri ſolet mentio annuli Piſcatoris,& non in aliis reſcriptis: vt ſuperius ſcripſi. Et vt melius inpoſterū dignoſcatur breue, formam & tenorem eius ſubijcio.

FORMA

FORMA BREVIS APOSTOLICI

IVLIVS PAPA III.

Dilecte † Fili, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cupientes commodis tuis, quantum cum Deo poßumus, paterna benignitate conſulere, tuiſque in hac parte ſupplicationibus inclinati, tibi vt ratione decanatus eccleſiæ Pariſ. quem, ſicut aſſeris, in dicta eccleſia obtines, aut cuiuſcunque alterius beneficij eccleſiaſtici curati, vel alias ſacros ordines requirentis, per te pro tempore obtenti, ad aliquem ex ſacris, etiam ſubdiaconatus ordinibus per biennium à data præſentium computandum, vt interim te in diuinis officijs melius inſtruere poßis, te promoueri facere minime tenearis: nec ad id inuitus a quoquam compelli valeas, præſentium auctoritate ſpeciali gratia indulgemus, prouiſo &c. Non obſtaatibus, &c. datum ſub anulo Piſcatoris, tertio idus. &c.

Effectus breuiũ qui. 67 Effectus horum breuium eſt, vt tantã vim habeant iure confecta, & in illis materiis, in quibus conficiuntur, ſicut reſcripta, & aliæ literæ Apoſtolicæ. Felinus in rubr. de reſcript. col. vlt. & incidit in falſum, qui hoc breue corrumpit. quia literæ Apoſtolicæ dicuntur, & in pænã. c. ad falſariorum, de crim. falſ. c. in memoriam. 19. diſt vt iudicauit Alex. 6. in conſiſtorio prout refert Gomeſ. in trac. breuium, nu. 5.

68 Vbi dicit quemdam Archiepiſcopũ combuſtum fuiſſe ob hoc, ꝙ falſum in breui Papæ commiſiſſet. & hoc probatur ratione ſigilli: nam ſigillum ſcripturam reddit authenticam: c. tertio loco, vbi doct. de proba & c. 2. de fide inſtru. & dixi in tract. de liter. obligat art. 1 in conſtit. reg. commenta [Et ubi eſt ſigillum appoſitum ab eo, qui poteſtatem generalem ſigillandi habeat, præſumitur, de voluntate Papæ appoſitum, licet Papa in illo caſu non expreſſe cõceſſerit ut not. docto. In c. 3. loco. de probat & ſic conſuluit Dec. conſi. 157. in cauſa. nu. 7.]

69 Poteſtque hoc breue derogare bullæ, ſi vltimo conceſſum fuerit, per c 1. de cõſti. in q. c. cæterum, de reſer. & probat ſicut aliud reſcriptum, effectuſque, aliorum ſere reſcriptorũ habet, quos congeſſi in tracta. de reſcrip. q. 11. in 2. tomo conſtit. regiar. Alia de his breuibus tractant Sraph. & Gomeſ. in ſuis tractatibus, quos vnuſquiſque videre poterit.

70 Interim cum his finem huic Praxi imponens, rogabo Lectorem beneuolum, vt imitemur Dauid 1. Paralipo. c. 16 qui Cũ *compleſſet, & diuiſiſſet inter ſingulos panẽ, conſtituit, vt recordarentur operum eius, & glorificarẽt, atq; laudarent dominum* Deũ, qui nobis iſta donauit. Benedictus ſit in ſecula ſeculorum. Amen.

Spes mea Chriſtus.

BVLLA

BVLLA
COENAE DOMINI S.D.N. PAPAE PAVLI III.

PRAELATIS, ALIISQVE VIRIS Eccleſiaſticis, magnopere neceſſaria, ac denique omnibus Chriſticolis caſus frequenter in Indulgẽtijs reſeruatos ſcire cupientibus. Cum elucidationibus D. Petri Rebuffi.

PONTIFICI MAXIMO, ORNAmento vitæ non minus quam Pontificio titulo illuſtriſſimo, Paulo III. Petrus Rebuffus Jurium Doctor S.P.D.

ILLA fuit apud Romanos vetuſtate iam corroborata, in Pontificibus, dignitatibuſque creandis conſuetudo, Sanctiſſime pater, ne quem collegio inimicum, infeſtumque, ad dignitatis, honoriſque gradum, aut ambitione, aut fauore, aut precibus promouerẽt. Sed ſupplicandi genus velut ſordidũ, & parum libero homine dignum rati, ſuis meritis non maiorum imaginibus prælucere ſtudentes, ac nihil magis eße a virtute honoreque alienum, quã ſuffragijs, & largitionibus, munus vel magiſtratum aliquem obtinere. Id in antiquorum monumentis, ſi quis perlegere non grauetur, facile videre eſt. Lucium enim Craſſum præſente Q. Scæuola, nunquam adduci potuiße more candidatorum populo ſupplicare legimus. L. etiam Lucullus, cum ante adultam fratris ętatem magiſtratum petere nollet, tantum et honore, & gratia valuit, vt abſens vna cum fratre ædilis crearetur. Quid Phocionem referam? cui, cum nunquam populo ſupplicare ſuſtinuiſſet, nec comitijs intereſſe, abſenti tamen, & inuito honores delati fuere. Id noſtra memoria tibi Dei opti. maximi Vicario, principiq. generis humani fato quodam contigiſſe, omnibus in confeſſo eſt. hęc quidem beatiſſime pater, tua eſt propria laus, atque ſingularis. Verebaris enim ſi precibus fratrum principumque omnium, qui te inſtanter flagitabant protinus annuiſſes, ambitioni datum eße iudicaretur, quod ſummopere vitandum curaſti. Eum, qui te ad hoc munus prouexit, & cuius vices, videlicet Ieſu Chriſti, in terris geris, belliſſime imitatus, vt qui in ipſo tuæ promotionis initio theſauros eccleſiæ in ſingulos bonę voluntatis homines diſtribuiſti, omne ſtu-

dium

dium more boni paſtoris, omnem deniqne curam, atque operam in ſeruandis domini ouibus ab hæreſibus, atq; ſciſmatibus, alijſque flagitijs adhibuiſti, proternos admonendo, & in peius euntes cenſuris eccleſiæ coercendo, & vt ſemel dicam, nihil a veri patris amore, vel ſtudijs, quominus partes veri Chriſti Vicarij adimpleres, dimiſiſti, adeo, vt tua vigilantia firmetur Eccleſia, & quę ægerrime laborare cœperat, iā nunc membratim conualeſcat. Quæ cum ita ſint, non potui tuis ſanctiſſimis ſcriptis, quibus ſceleſtos homines profligas, elucidationes quaſdam non inſerere, quas S. tuæ nunquā dicare, perterritus ſententia ad Phormionem Hannibalis, auſus fuiſſem, niſi me & tua (quam clara frōte & reiecto ſupercilio paſſim omnibus exhibes) humanitas, & propenſa in viros literatos beneuolentia, reuocaſſet. Quamobrem confido, quod tua ſaltem licet meis comitata nō aſpernaberis, quę tuo prudentiſſimo iudicio repurgāda ſtatuo. Nunc Deum optimū maximum precor, vt te diu tuo perfrui beneficio gaudeamus, & proſpera incœpta pares ſi quantnr euentus. Valę Pōtifex Maxime, cui me totum (quātus ſum) dico dedicoque, & huic meo operi protrito, ſi non graueris, dabis ſplendorem. Iterum bene vale. Parijſiis, anno a Chriſto nato M. D. XXX VII. XII. kalendas Martij.

CONTINENTVR HAC IN BVLLA COENAE Domini caſus in quibus reſeruatur abſolutio Papæ, & nullus poteſt abſoluere extra eum niſi in mortis articulo.

Primus caſus eſt in hæreticis, fautoribus, receptatoribus, defenſoribus, & credentibus, & qui dicantur, articulo primo, infra fuſius declaratur folio. 401.

Secundus caſus eſt in piratis & curſarijs vel latronibus maritimis ſeu receptatoribus eorundem, & auxilium, conſilium vel fauorem prgſtantibus, vt articulo ſecundo, vbi de conſilio & fauore plene licet uidere fol. 410.

Tertius eſt contra imponentes noua pedagia uel prohibita exigentes, ar. 2. *& ibi uectigalium materia traditur.* 412.

Quartus caſus eſt de falſarijs Bullarum Papæ *& aliarum literarum Apoſtolicarum, artic.* 4. *ubi multa de falſarijs intueri poſſunt fol.* 414.

Quintus caſus reſeruatus eſt Papæ *contra illos qui equos, arma, ferrum, uel alia metallorum genera, uel inſtrumenta, uel lignamina ad Turcas uel Saracenos deferunt, ar.* 5. *ubi decem pœnæ deſcribuntur contra illos fo.* 415.

Sextus eſt contra impedientes ſeu inuadentes uictualia, uel alia Roma. curiæ neceſſaria ad curiam Roma. deferri arti. 6. *fol.* 417.

Septimus in eos qui uenientes Romam, uel ibidem commorantes offendunt. art. 7. *f.* 418.

Octauus contra carcerantes, detinentes, mutilantes, uel uerberantes, patriarchas, archiepiſcopos, ue epiſcopos, eorumque mandatores art. 8. *ubi tradūtur octo pęnæ contra ſic delinquentes. fol.* 418.

Nonus in eos qui cauſarum in curia pendentium curſum, & literarum Apoſtolicarum executionem impediunt. ar. 9. *fol.* 419. *vbi ſuper hoc Leonis decimi bulla infertur fol.* 419.

Decimus

nis initio theſauros eccleſiæ diſperſit, videlicet indulgentias nobis concedendo, & ſui nominis alluſionē ſequēs, quia Græca lingua Paulus dicitur quietus, teſte Floren in 1. par. Chronicæ ti. 6. in c. 5. in principio. Totis (vt aiūt neruis) pacē inter Chriſtianos principes procurauit, ergo de hoc Paulo dicere debemus, Deus opt. max. nobis hūc teruet incolumē, ut dies Petri videre poſſit, & demū paradiſi gaudiis pſrui.

b *Epiſcopus*. Hęc verba declaraui in gloſſis concordatorum in forma mādati Apoſtolici, & etiam plene licet uidere in proœmio ſexti & Clem. Ideo hic non inſiſtā.

Ad futuram a *rei memoriam* , *conſueuerunt* b *romani* c *pontifices prædeceſſores noſtri.*

a *Ad futuram*. Ad rei memoriam ſempiternam dicitur in ſupraſcriptione. c. Apoſtolicæ. de re iud. in 6. & quæ ad perpetuā memoriam fiunt, diligenter proſpicienda ſunt. cap. 1. diſt. 23. c. conuenientibus. 1. q. 7. Nec ulla temporum commutatione uarianda. c. quæ ad perpetuam. 25. q. 1. maxime ubi ſunt poſteris profutura ca. uno. ut eccleſi. benef. Spec. in 1. par. titu. de offic. omn. iudi. in princ. teſtes aliquando lite non conteſtata ad perpetuam rei memoriam audiuntur, quando ſunt ſenes, ualetudinarij, uel abſfuturi. l. in lege Aquilia. ſi deletum. ff. ad l. Aquil. cap. quoniam, ut lit. non conteſt. hic ad futuram rei memoriam hic poſiti excommunicantur. [Iſta tamen bulla ad futuram dicitur fieri memoriam, ſed nō ad perpetuā, adeo quod expirat ſtatutum in ea cum ſuo auctore, ſed excommunicati ſunt perpetuo, niſi abſoluantur, ut inferius in fine patet.

b *Conſueuerunt*. Diuturna ni conſuetudo pro iure in his, quæ non ex ſcriptu deſcēdunt obſeruari ſolet. l. diuturna. ff. de legib. Et id cuſtodire oportet, quod moribus, & conſuetudine iudicatum eſt. l. de quibus. eod. tit. ideo conſuetudinem laudamus, quæ contra fidem catholicā nil uſurpare dignoſcitur. c. conſuetudinē. 11. diſt. quapropter hic uoluit conſuetudinem ſeruare, Nam generalis conſuetudo ita obligat, ſicut præceptum. c. in his. & c. eccleſiaſticarum. 11. diſt. Panor. in repe c. cū eſſes. col. 3. nu. 9. de teſtam. per illum text. Hic poſſum gloſſam longiorem de conſuetudine præſcribere, ſed materiam noſtræ rei conuenientem proſequar.

c *Romani*. Sic cōmuniter vocantur, ut in cap. 1. de conſti. in 6. ubi ponuntur, alia nomina dixi in rub. de mād. Apoſto. in uerb. Romanus Pontifex in concordatis.

Ad retinendam puritatem d *religionis Chriſtianæ* e *& ipſius vnitatem* f *quæ in coniunctione membrorum ad vnum caput Chriſtum videlicet eiuſq; vicarium principaliter conſiſtit, & ſanctam fidelium ſocietatem ab offenſione ſeruandam arma iuſtitiæ per miniſterium Apoſtolatus in præſenti celebritate exercere. Nos igitur vetuſtum, & ſolennē hunc morem ſequentes.* Articulus primus.

d *Puritatem*. Id eſt ut religio Chriſtiana ſit immaculata, & ſine ſorde peccatorum, ſed ſit ſincera, & integra, ſine prauitate. Sic exponit Bal. in conſ. ſciſmatis. nu. 16. facit text. in c. ſtatutum. in §. inſuper ibi, cum omni puritate, de reſcript. in 6. l. ſi quemquam. C. de epiſc. & cleric. Nā coinquinatum non poteſt dici purum. Dicitur enim pura lex ſine dolo & malitia. c. puræ 3. quæſtio. 9. clem. eb. Romani §. porro. in uer. puta fide. de iureiurand. pura electio Roma. Pont. eſſe deber. cap. 1. uerſi, quod ſi prauorum. 23. diſtinct. Et alibi multa de puritate dixi.

e *Chriſtianæ*. A Chriſto Chriſtiani dicti ſunt. Primo Antiochiæ diſcipuli Chriſti, nuncupati ſunt Chriſtiani, quod nomen poſtea omnes fideles retinuerūt, teſte Floren. in 1. part. chroni. tit. 6. c. 3. §. 7. in fin. Nec quærat quis melius nomen quam auctoris domini noſtri Ieſu Chriſti, ſed effectum etiam nominis habere procuret, ſi uelit priuilegiis domini gaudere. Hæretici tamen, chriſtiani non poſſunt dici uere, nec proprie, text. in c. quo iure. & ibi Car. di. col. 2. diſt 8. Chriſtiani vbi primus fuerunt nuncupati.

f *Vnitatem*. [Eccleſia in ſuis membris ſic manere debet hēre unitatem. c. maioribus. de præb.] Eccleſia ergo eſt unum corpus pro quod eſt una, & unica. Cant 6. Vna eſt columba mea, perfecta mea: quæ unum corpus repræſentat myſticum, cuius caput eſt Chriſtus, Chriſti uero Deus, extra unam ſanctam, ue maior. & obed. in cōlus. cle. Romani. in princ. de iureiur. Item in ea eſt unus ſpiritus, Eph. 4. ca. Vnum corpus, & unus ſpiritus per quem eſt ſancta, Item

In ea eſt vnus dominus, per quem eſt vniuerſalis, & Catholica. Vnã em̃ arca Noe, vnum gubernatorem & rectorem habuit, extra quam omnia ſuper terram exiſtentia legimus fuiſſe deleta. Geneſ. 7. & ſeq. ſic qui extra eccleſiã ſunt. Eſtq; in ea vna fides, per quam eſt apoſtolica, quia tenet illam fidem quam prædicauerũt apoſtoli: in ea eſt etiã vnum baptiſma, per qđ eſt peccatorum remiſſio: vt in ſymbolo patet. Et Epheſ. c. 4. dicitur, vnus Dñs, vna fides, & vnum baptiſma, vnuſq; Deus & pater omnium, qui ſuper omnes & per omnia, & in oibus; &c. Item in ea vnus *Deus*, & pater omnium, per quẽ eſt ſalutis adeptio, igitur eccleſiæ vnius & vnicæ vnum corpus, vnum caput, non duo capita, quaſi monſtrum, Chriſtus videlicet; & Chriſti vicarius, Petr⁹, Petriq; ſucceſſor, & ſubeſſe Ro. Pon. eſt de neceſſitate ſalutis. D. extraua. vnam ſanctam & extra eccleſiã nemo ſaluatur. ca. quoniam. 24. q. 1. cle. 1. §. pen. de exceſ. præla. [& cle. 1. de ſent. exc. Præpoſ. in c quãuis. 21. diſt.] quod facit contra hæreticos contrarium aſſerentes.

Excõmunicamus a *& anathematizamus ex parte* b *Dei omnipotentis patris & filij & ſpiritus ſancti, authoritate quoque beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli ac noſtra, omnes* c *hæreticos* d.

a Ex*communicamus & anathematizam⁹*. Anathema natura non differt ab excommunicatione, ſed forma. Quia forma anathematis eſt, vt proferatur ab ẽpo coram duodecim ſacerdotibus epiſcopũ circunſtãtibus, & lucernas ardentes in manibus tenentibus, quas in cõcluſione anathematis proijcere in terrã debent, & conculcare pedibus. c. debet. & ſeq. 11. q. 3. & illę candelæ humi proiectæ ad nullum ſunt vſum, ſicut ſal infatuatum. c. non omnes. 2. q. 7. Et dicitur anathema quaſi ſuperna maledictio, vnde anathematizare eſt dãnare, excõicare, maledicere, & ſeparare. Et nõ imponitur niſi ꝑ crimine mortali, & illis, q aliter nõ poſſunt corrigi. c. nemo epiſcoporum. 11. q. 3. c. ſi. 3. q. 4. Nec competit inferiori epiſcopo. Panor. in repetit. c. ſi quis contra. col. pen. de foro cõpe. niſi haberet epiſcopalem iure ſpeciali iuriſdictionem. c. ſicut tuis. de ſymo. Felyn. in c. 2. col. 3. verſ. eſt. n. anathema, de excep. vnde dicit text. in c. nullus. 3. q. 4. Nullus anathematizatorũ ſuſclpiarur, nec à quoquam credantur quæ ab eis dicuntur, vel conſcribuntur, & hi alios accuſare minimè poſſunt. ca. oẽs. 3. q. 4. & talis excõicatus, cum ſit extra eccleſiam, & membrum diaboli. c. oĩs Chriſtianus, & ſeq. 11. q. 3. fugiens ad eccleſiam non gaudet illius immunitate, gloſ. in verb. Iudæ, in tit. de interdi. indifferenter non ponend. in pragma. iõ ab hac excõicatione & anathemate ſummopere cauere debemus. [Sexaginta pœnas excommunicatorum cumulaui in tit. de excom. vitand. in concord.]

Excõicatus non gaudet eccleſia immunitate.

b. *Ex parte Dei*. Ergo ab iſta excommunicatione non licet appellare, quia non hẽt ſuperiorem, nec ab excommunicatione appellari poteſt, quin trahat ſecum executionem. c. paſtoralis, de appel. quod fit vt magis eccleſiæ claues timeãtur. c. quid ergo. 11. q. 3. & quia excommunicatus quis pro contumacia. c. 1. de iudi. cap ex parte, & c. cum olim, de verb. ſign. glo. in c. duo ſunt. 96. diſt. ideo dicit C.hryſo. in c. nemo. 11. q. 3. nemo contemnat eccleſiaſtica vincula, non enim homo eſt, qui ligat; ſed Chriſtus qui hãc poteſtatem dedit, & dominos fecit tanti laboris.

c *Omnes*. Propriè dictos, vt in glo. proxima dicetur, ideo ſimoniacus licet dicatur hæreticus large. c. quiſquis, 1. q. 1. gloſ. in c. ſi quis pecunia. 79. diſt. tñ hic non cõprehẽditur, nec alij, qui large dicuntur hæretici, quia in odioſis non fiet extẽſio. Regula Odia, de reg. iur. in 6. l. cũ quidam. ff. de lib. & poſth. vide gl. in c. 3. de hæreti.

d *Hæreticus*. Hæreticus eſt, qui alicuius temporalis cõmodi, & maxime vanæ gloriæ principatuſq; ſui gratia, falſas ac nouas opiniones vel gignit, vel ſequitur. cap. hæreticus, 24. q. 3. & hæreticorum vocabulo continentur, qui vel leui argũ à iudicio catholicæ religionis & tramite detecti fuerint deuiare. l. 2. C. de hæreti. Et hæreſis propriè dicitur, prout eſt error in fide. c. hæreſis, 24. q. 3. & glo. in c. 3. de hæretic. Et hæreticus antequã dicatur, oportet quiã erret in mente, vel intentione circa fidem, & ſic primo hæreſis ſumit initiũ in corde, poſtea deſcendit in os, exprimendo mentẽ & intentionẽ per linguã, quæ nuntius mentis appellatur. Barbat. in cle. 2. in ſi. de elec. Quia verba ſunt ſigna earum quæ in anima ſunt paſſionum. vt Philo. in lib. 1. periher. inquit. Sicut fides principaliter conſiſtit in corde: ſecundario in ore, vt teſtatur Paulus ad Rom. 10. corde. n. creditur ad iuſtitiam:

Hæreticus quis ſit.

tiam:

tiam fore aſt confeſſio fit ad ſalutē.c.uno. §.quia vero.de ſacra vnctione:ſic in hæreſi,quæ eſt oppoſita fidei,vt ipſam fidem lædat,oportet,quod a corde incipiat,quando quis errat in mente, & poſtea ad ulteriora procedat,l. proferendo errata. Nam factum ſine errore non facit aliquem hæreticum,vt ſi quis fornicetur,licet agat cōtra legē,& veritatē,quæ dicit, Non mæchaberis, non eſt tamen hæreticus , niſi credat,vel opinetur,quod fornicari ſit licitum,& ſic quod iure ſuo poſſit hoc facere.

Secundo requiritur pertinacia ſeu obſtinatio in voluntate,ergo non omnis error hęreſis eſt,ſed ille ſol⁹ qui eſt fidei orthodoxæ contrarius adiuncta pertinacia, c.hæreſis.24.q.3.vbi dicitur , Hæreſis ab electione dicitur,quia unuſquiſq; eam eligit diſciplinam,q̄ putat eſſe meliorem, & poſtea oportet,ꝙ iſti electioni adiūgatur pertinacia,taliter adhærēdo errori, quod nullo modo velit ab eodem diſcedere, hinc Auguſt.ſcribens contra Manich. ait in c.qui in eccleſia.24. q.3. Qui in eccleſia Chriſti morbiduum aliquid paruumq; ſapiunt,ſi correcti,vt ſanum rectumq; ſapiant,reſiſtunt contumaciter,ſuaq; peſtifera & mortifera dogmata emendare nolūt,ſed defenſare perſiſtunt,hęretici ſunt. Tho.2.2.q.11.art.2.Ideo ſi ſtatim ſe corrigat,hæreticus non eſt.c.Nunc aūt.21.diſt. Vnde dicit Apoſtolus ad Titum 3.cap.& tranſſumptiue in cap.dicit Apoſt.24. q.3. hæreticum hominē poſt primam & ſecūdam correctionem vitandum . in quibus verbis declaratur pertinacia eius, qui monitus corrigere ſe noluit.probatur in cle. vna.§.porro.de ſum.trini.cle. vna.§. ſi. de vſur.Item legitur.j.Reg.c.12.& ſeq. quod cum homo Dei ad Hieroboam miſſus eſſet,vt peccata ſua exprobraret,atq; vltionem ſuam futuram prædiceret,panē apud illum edere,& aquam bibere eſt prohibitus,quod cum non cuſtodiſſet, diuina ſnia inde rediens morſu leonis in itinere interiit.c.ſi quis inquit,1.1.[Lucas de Pen. l.1.col.6.C.de priuileg.ſcholar.lib.12. & Paul.Grillan.in tract.ſuo de hæretic.lib. 1.q.1.& 2.text.in cap.Anaſtaſius.Sic ergo cauſa diſpoſitionis aliquid diceret, non cenſeri debet hæreticus quia hoc nō dicit pertinaciter.et hoc dicit Bal.in l ſi poſſeſſor.§.quamquam. ff.de petit. hæredit. & hodie omnes hæretici volunt ſic excuſari: quod fieri non debet.vt dixi in ca 1.de ſum.trinit.19.diſt.]

Quæret quis,quando dicatur pertinax? Reſpondeo,quando ſe nō corrigit ad mandatū ſuperioris,argum.text.ſin g.iūcta gl. in l.tutor.§.tutores.ff.de ſuſpe. tutō.vbi ſi tutor ad præceptū ſuperioris pecuniā pupilli ad emptionem prædiorum non deponit,iudicatur pertinax, & tanquam ſuſpectus condemnatur,& ibi dicit Bar.hoc facere contra hæreticum,vt poſſit tanquā pertinax condēnari,quādo inquiſitori aliquid aſſerenti non credit,ideo qui epiſcopo,inquiſitori,uel theologo per eos deſtinato non credit,dum eum corrigunt , is pertinax eſt cenſendus.Feli.in rub. de hæret.& eſt pro hoc pulcher tex.in cap. hæc eſt fides.24.q.1.ubi Hierony.ad Dama.Papam ſic ait.*Hæc* eſt fides,Papa beatiſſime, quam in catholica didicimus eccleſia,quā que ſemper tenuimus, in qua ſi minus perite,aut parum caute forte aliquid poſitū eſt,emendari cupimus a te,qui Petri ſedē & fidē tenes,quod facit pro baccalaureus & doctoribus theologiæ qui in initio ſuarum diſpoſitionum ſolent proteſtari , ꝙ ſi aliquid contra fidem & ſanctæ matris eccleſiæ determinationem protulerint , pro irrito uolunt haberi : ſic & ego ipſe hic ea proteſtatione iuuari intēdo,quā not.Cardi.in cle.una,in princ.q.2. de ſumma trinit.igitur ſi aliquis extra ſuperiorem moneret hæreticum,& is ſe non corrigeret , non diceretur pertinax,ēt ſi illum errorē non deponeret, quia forte alius ēt errat, nā poſſet eſſe,quod idiota moneret theologum,ut reſiliret a ſua bona opinione,& acciperet nequiorem, quod non eſt faciendum,ideo pertinax dicitur imprudēter ſuſtinēs errorem,durus,irreuocabilis,indocilis & obſtinatus.gl in dicto §. porro. de ſum.trini.glo.plena in extrauag.cū inter, in uerb.pertinaciter.de uerb.ſignif.in extrauag.Ioan.22. & per Ioannem Gerſon in 1.parte alpha 14.Et iō pertinacia nunquam præſumitur,niſi cōſtet de illa.Ioan. Andr. in c. cum contumacia,de hæret.in 7.ubi dicit extra illum caſum non præſumi pertinaciā.Idem tenet Ancha. & Ioā. de Ana.in c.excōicamus.§.qui aūt.col. 2. in fi.illo tit. Nam pertinacia eſt qualitas facti,quæ debet probari. l. eum actum. ff. de negotiis geſtis,Ioan. And. in c.1.de homi.in 6.ſunt quidam qui inſtar Laurentii Vallæ triduo dicunt ſe Theologos factos, ſacroſq; doctores nihili habentes, quibus repugnat Chriſti actio,qui inter doctores uoluit eſſe ,ab eiſque audiri , doctor uult

pertinax quis dicatur.

dici?q d aũt iniquius eſt,q̃ impia ſæpe,& ſa
pientioribus doctoribus nõ credere? Sed
in hanc inſipientiam cadunt,quicunq; ad
cognoſcẽdam veritatem aliquo impediun
tur obſcuro,non ad propheticas voces nõ
ad apoſtolicas literas,non ad euangelicas
auctoritates,ſed ad ſemetipſos recurrunt,
& ideo magiſtri erroris exiſtunt,quia veri
tatis diſcipuli non fuerũt.verba ſunt tex.
in c.quid autem.24.quæſt.3. [At duode-
cim ſigna pertinacię ſcribit Io.Gerſon.in
rub.ſequuntur 12.conſiderationes. &c.]

Quot modis hæretici inuitẽtur ad fidem.

Inuitantur iſti hæretici ad veritatem. Alii
ſtimulis,ſicut lethargi, vt quando publice
canunt Palinodiam 23.q.4.quid faciet,
alii funibus,cum ſuſpenduntur, vel liga-
minibus,ſicut phrenetici.c.ipſa pietas ibi.
Alii diſciplinis & verberibus cum fuſtigã
tur, ſicut peccatores duplici,c.diſplicet.
ibi.& Guglielmus de monte Lauduno in
c.2.hæret.in 6.Et multi potius timore i-
gnis quã amore Dei abiurant hæreſim, &
veritatẽ agnoſcunt. Imo coguntur ad ec-
cleſiam redire,ſicut dicitur Luc.14.quod
paterfamilias dixit ſeruo ſuo,exi in viis&
ſepibus,id eſt in hæreſibus,& ſciſmatibus.
vt exponit text.in c.ſciſmatici.23 q.6.&
compelle eos intrare.cap.nimirum.23.q.
4.Nam & Paulus fuit tractus ad veritatẽ,
vt ibidem legitur,& Actuum ca.9.& An-
gelus cogit Agar vt ad dominam ſuam re
diret.cap.quando vult.in principio.24.q.
3.Item multi tenentur inuiti, & includun
tur, vt bonum opus, id eſt, Epiſcopatum
ſuſcipiant:capitulo diſplicet. ibidem Ho-
die non oportet cogere ad epiſcopatum.
quia bene multi ambiunt. multo fortius
hæretici tradendi ſunt ad veritatem.Nam
paſtores puniuntur,quibus dicitur, erran-
tem non reuocaſtis,perditum non requi-
ſiuiſtis.c quod errauerat.& c.ſeq.23.q.6.
Et quia illi hæretici compellunt catholi-
cos ad malum,idõ & ipſi ad bonum compel
lendi ſunt.c.ſciſmatici.ibidem.alibi dici-
tur hæreticus more ſimiarum,quæ cũ ho-
mines non ſint, formam humanam imitã
tur,vultum eccleſiæ catholicæ & auctori-
tatem ſibi & veritatem vendicat,cum ipſe
in eccleſia non ſit,benedicit, cum a Deo
ſit maledictus,vitã pollicetur,cũ ſit mor-
tuus,Deum inuocat,cum ſit blaſphemus,
ſacerdotium adminiſtrat,prophanus, mu
nus ponit ante altare,ſacrilegus, ad hæc
oĩa accedit,vt antiſtes diaboli: audeat eu
chariſtiã facere.Cypr.in c.ſi quis,inquit.
1.q.1.Cauſæ ex quibus hæreſes oriri ſo-
lent,deſcribũtur 2.ad Timot.3.c.hoc aũt
ſcito,quia in nouiſſimis diebus inſtabunt

Vnde oriatur hæreſis.

tpa periculoſa,& erunt hoĩes ſeipſos amã
tes,cupidi,elati,ſuperbi,blaſphemi,paren
tibus non obedientes,ingrati,ſceleſti, ſine
affectione,ſine pace,criminatores, incõti-
nẽtes,immites,ſine benignitate, prodito-
res,proterui,tumidi, & voluntatum ama-
tores,magis q̃ Dei: hñtes ſpeciem quidẽ
pietatis, virtutem autẽ eius abnegantes.

Prima radix eſt immodicus ſui amor,
ex quo oritur,vt ſua ſemper ſibi placeant,
proprijs inuentis delectentur, inde naſci-
tur obſtinatio,& pertinacia.

Ex negligentia prælatorũ.

Secunda eſt gloriæ cupiditas, vt gloriã
popularem capiant, videanturque ab ho-
minibus doctiſſimi,ac rabi uocentur.

Ex defectu prædicationis.

Tertia eſt cupiditas & auaritia,quæ eſt
radix omnium malorum, hæc late proſe-
quitur frater Alfonſus lib.1.aduerſus om-
nes hæreſes cap.21.& ſeq.vbi addit alias
tres cauſas,videlicet negligentiam præla

Et extra ſtatione ſacra ſcripturæ in linguã vulgarẽ hæreſes oriuntur.

torum,nam dicitur Luc.2.quod paſtores
erant vigilantes & cuſtodientes vigilias
noctis ſuper gregem ſuum.ideo dicit tex.
in c.excommunicamus.§.ſi.de hæret. vo-
lumus igitur & mandamus,& in virtute
obedientiæ præcipimus,vt ad hæc effica-
citer exequenda, epiſcopi per diœceſes
ſuas diligenter inuigilent, ſi canonicam
velint effugere vltionem. Si quis enim
epiſcopus ſuper expurgando de ſua diœce
ſi hæreticæ prauitatis fermento negligẽs
fuerit,uel remiſſus,cum id certis indigijs
apparuerit.& ab epiſcopali officio depo-
natur,&in locum ipſius alter ſubſtituatur
idoneus,qui velit & poſſit hæreticam cõ-
fundere prauitatem.Hæc ſunt verba illius
tex.quæ quidam prælati oculo toruo for-
te conſpiciunt.Item defectus prædicatio-
nis verbi Dei,vnde dicit Dauid, lucerna
pedibus meis verbum tuum.Et iterũ, de-
claratio ſermonum tuorum illuminat, &
intellectũ dat paruulis.[Et notandum eſt
quod populus de reprobatus fuit cognitus
ex mutatione linguæ Gen.11.c.Nã popu-
lus Deo gratus fuit, primam & antiquam
linguam retinens:alius ex mutatione lin
guæ tanquam reprobus punitus fuit,vt Si
mon de Caſſia ſcripſit in trac.de iuſto iu-
re domi.Sic eſt dicendum hodie, quum ſi
dẽ eccleſiæ eſt ſequutus, à dño probatus
fuit; qui uero nouitates linguæ Lutheri &
aliorum amplexi ſunt,hi reprobi & hære
tici inuenti ſunt.] Tertio ſacrarum litera
rum in linguam vulgarem tráſlatio, nam

ſit

ſit vt vulgus legens non intelligat, in quo doctores lõgo tpe laborarũt, iõ dr Matt. 7.c. Nolite ſanctũ dare canibus, neq; mittatis margaritas veſtras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus ſuis, & conuerſi diſrumpant vos. Dignoſcitur aũt hæreticus à fructibus eius Matth. 7. Tum primo qa eſt nouarum rerum amicus, & eas quærit, vt prædicet aut doceat, & ſic prędicare vult ſeipſum, non Ieſum. Tũ nimia libertas in pronunciando, vnde Iaco. 1. dr, Si quis putat ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuũ, huius vana eſt religio. [Vnde dicit Beroſus lib. 3. q Noë docuit Theologiã Armenos, quam Scythæ ſolis ſacerdotibus cõmendant: neq; .n. fas eſt illam vlli inſpicere aut legere vel docere, q̄ ſolis ſacerdotibus & inter ſacerdotes duntaxat.] Tertio quod ſi corrigatur oſtendit impatientiam: de his 2. ad Tim. 3. mali hoïes & ſeductores proficient in peius, in errorem mittentes, & ipſi errantes, & iõ dicit gl. Eſa. 56. c. oẽs qui eccleſiam deſerunt, tradentes ſe ſpiritibus erroris, & doctrinis dęmoniorũ, nihil ad Deũ pertinere credentes. Sed ſtellarũ curſu vel varietati fortunæ oïa gubernari. Hi tradẽtur æternis ſupplicijs, vt nullus eorũ poſſit euadere hæc ille. [Et quicunq; aliter ſacrã ſcripturã intelligit quã ſẽſus ſpiritusſãcti flagitet, a quo conſcripta eſt, l. cet de eccleſia non receſſerit, tñ hæreticus appellari põt c. quidã, in fin. 24. q 3.] Alia multa diceré cõtra hæreticos, ſed qa multi ſcripſerũt in eos, iõ alia miſſa facio. Et qũo opinio hæretica p ſacrã ſcripturã cõuincatur & probet hæretica, tradit Guido de Perpi. in ſum. de hære. C. 1. & ſequen.

Quõ cognoſcatur hæreticus.

Gazaros a, *Paterenos* b, *pauperes de Lugduno* c.

a *Gazaros.* De his in authẽ. Gazaros. C. de hære. & in c. excõicamus. 2. illo titu. & hęc ſecta in partibus Tholoſanis inualuit. c. licet. 1. de hære. & forte à quodam Gaza huius hæreſis inuentore dicti, nil aliud de his inueni, ſed Hierony. ſuper 47. c. Eſa. dicit Gazarenos aruſpices, vt in cata. hære. citatur, & alia ibi de his non dicuntur, iõ pertranſeo, quia parci ſunt emolumenti.

b *De Paterenis*, in d. c. ſicut fit mẽtio. Alij vocant eos Paternianos, à Paterno dicti, qui inferiores corpori partes à diabolo factas opinabantur, contra ea quæ ſcripta ſunt c. 1. Gene. & c. nam ſic 56. diſt. Hoc ait Bernar. Luxemburg. in Cata hæreti.]

c *Pauperes de Lugduno.* Ideo ſic dicuntur. Quia Vualdo ſiue Valdeſius Lugd. ciuis harũ auctor hæreſum fuit. Is. n. cũ diues admodum eſſet, opibus relictis pauperibuſque erogatis, euãgelicam paupertatem ſe ſeruaturum cõſtituit, ſub cuius velamine multos impios errores regere credidit. Nã cũ idiota eſſet, quoſdam lib. vulgari ac materna lingua ſibi conſcribi fecit, cũ aliquibus ſanctorũ teſtimonijs. quos libros cũ non ſane (vt decebat) intellegeret, ſuo tñ inflatus ſpiritu apoſtolorum officium prædicando vſurpauit, multis ſe, atq. diſcipulos erroribus implicuit. Fuit. n. in prę latos præcipuo odio infeſtus, & quia diſcipuli eius hanc imitabantur paupertatem, iõ pauperes vocati ſunt, & de Lugduno. quia Vualdo Lugdunẽſis erat. Et qa Vualdo vocatus fuit auctor, etiam vocati ſunt credentes & ſequentes eius ſectam Vualdenſes (ſi Guaguino credantur lib. 6. Cõtra quos plene ſcripſit Claudi. de Seicello epiſcopus Maxilien. hi viginti tres errores maxime proſequebantur, quos etiã reprobat Guido de Parpiniano in ſum. de hæreſib. fol. 79. vbi dicit incepiſſe circa annum 1170. & eorum ſectam Romæ in cõcilio generali reprobatam fuiſſe.

Arnaldiſtas a, *Sperioniſtas* b, *Paſſagerios* c, *Vuicleuiſtas* d, *ſeu Huſſitas* e, *Fratricellos* f, *de opinione nuncupatos, necnon per fæl. recorda. Leonem Papam decimum.*

a *Arnaldiſtas.* Ab Arnaldo Italo Brixiẽ. dictos. hic errorem Petri a Baillardi ſuſcitauit, qui ſuo confiſus ingenio, omniũ ſanctorum doct. ſententias (vt quidam nunc hęretici faciunt) contẽnere cepit, & velut alter Iſmael manus ſuas contra omnes leuauit. Quapropter iuſtum fuit vt lingua & manus omnium in eum leuarentur. Nõ cito eorum errores, cum plene Alphonſus in lib. aduerſus hæreſes, 3. de beatitudine ſcribat. Hic eſt, de quo dicitur, quod Arnaldum Brixia euomuit, Roma exhorruit, Francia repulit, Germania maledixit, Italia cane peius & angue odio habuit, diabolus magno furore puniendum accepit.

b *Speroniſtas.* Hi etiam excommunicantur in ca. ex cõicamus. 2. de hæreti. & dict. ſunt forte à quodã Speronio, qui ſine aliquibus meritis ſaluari ſperabat. Eorũ tñ

hæreſes non vidit frater Bernard. de *Lu*xemburgo: vt in catalogo hæretic. atteſtatur in eodem verbo, ſed de his ſcribit Florē. in 4. parte ſūmæ ti. 11. c. 7. in fine, quod cum beatus Dñicus primus fundator ordinis prædicatorum diu cōtra eos prædicaſſet & diſputaſſet, poſt lōguam verborum concertationem cum dictis hæreticis cōuenit, vt accenſo igne in conſpectu populi, hæretici iactarent libellum ſuā doctrinam cōtinentem in ignem, & beatus Dominicus libellum etiam veræ doctrinæ fidei noſtræ illuc proijceret, & cuius libellus incombuſtus remaneret, illa vt vera fides acceptaretur, quod & factum fuit. mira profecto fuit res. nam ſubito hæreticorum liber exuſtus fuit, libellus diui Dñici in flammas traditus ter receptus fuit penitus illæſus, & nunquam combuſtus. Et notandum eſt quod maior eſt auctoritas eccleſiæ in determinationibus eorum quæ ſunt fidei omni rōne & auctoritate doctorum. nam dicit beatus Auguſtinus, Euangelio non crederem, niſi eccleſia illud approbaſſet, teſte. Floren. vbi ſupra.

c *Paſſagerios.* Hic vel Paſſagini, Patareni vel paterini omnes a nominibus inuenientium iſta. ſectas ſic dicti ſunt, ſm Io. And. in d c. excommunicamus. 2. de hęre. Et in catalogo hęre. idē dicitur. Et iſti dixerūt hominem in ſtatu coniugali nō poſſe ſaluari, ſicut & Taciani. & Marciani, cōtra quos dicitur 2. ad Timot. 5. c. Quidam in nouiſſimis temporibus deſcendent a fide, attendentes doctrinis dæmoniorum, in hypocriſi loquentium mendaciū, prohibentium nubere. & alibi, qui nō poteſt abſtinere nubat in domino. Melius eſt. n. nubere quam vri. Plene proſequitur Io. Neuiſa. in ſua ſilua nuptiali. & Do. Andr. Tiraquel in tract. de legibus connubi.

d *Vuicleuiſtas.* Dictos a Ioanne Vuiclef Anglo hęretico. iſtius hæreſis inuentore, qui in concilio Cōſtantien. dānatus fuit, & multo aſtante populo combuſtus, eo quod diceret, & prædicaret, mulieres etiā quo ad rem venereā cōmunes ēē debere, eratq; eccleſiæ catholicæ detractor, & Roma. pontificis oppugnator, Cardinaliū hoſtis, & perſequutor prælatorum, ac cleri, Chriſtianæque religionis inimiciſſimus. hic ēt crucem dñicam nullo pacto adorādam cenſuit, contra quem extat Dauidis auctoritas, pſal. 98. Adorate ſcabellū pedum eius, qm̄ ſanctū eſt. quod aūt verius ſcabellum Chriſti quam crux? cui pedes illius affixi ſunt? & ita exponit diuus Hieronymus ibidem, tam de anima & corpore Chriſti, quam de cruce. item. pſal 131. Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco, vbi ſteterunt pedes eius, & in hoc conueniunt Theologi, & vſus communis, aliiſque 45. eius articuli in dict. cōcilio damnati fuerer vt patet in dicto concilio Conſtan.

e *Huſſitas.* Dictos a Ioāne Hus hæretico diſcipulo Ioannis Vuiclef. qui dicebat comites & eccleſiaſticos ad Chriſti imitationē omnino pauperes eſſe debere, quia ex tanta diuitiarum copia populo. ſcandaliſatur, & fuit in concilio Conſtantien. dānatus, atq; viuus exuſtus vnā cum Hieronymo eius diſcipulo, anno 1413. ut in ſupplemento chronicarum patet.

f *Fratricellos.* Hi nouam inuenerunt religionē, cōtra iura prohibentia ne qs nouā inueniat religionē. in c. ne noua, de religio. domi. & in c. vno. illo tit li. 6. & extra. vna. eo. ti. extrauag. Io. 22. iā eorū ſecta reprobata fuit, hi pulcatiores, virgines & viduas decipiebāt, ac doſtea in antris noctu clauſæ cum clericis diuinas laudes ꝓ ritu eorū canebāt, qbus nocte media finitis ſacerdotes alta admonebāt voce binos dſe maſculū & fœminā ſancto ſpiritu inuocato in copulā carnalē cōmiſceri, quibus dictis lumina extinguebantur, quilibet proximā mulierē ꝓſternebat, & ſi ex tali coitu mulier cōcepiſſet, infans genitus in ſpeluncā deferebatur, & p ſingulas māus trahebat ur tādiu totieſq; baiulādus, quādiu aiam exehalaret, iſq; i cuius manibus expirabat, maximus pōtifex creatus habebatur. teſte fratre Bernardo de Luxēburgo in ſuo catalogo hæretico, eodē verbo, & puto dictos fratricellos eo ꝙ fratres dici nō merebātur, qa oēs Chriſtiani ſūus i Chriſto fratres. c. ad. menſā. 12. q. 2. ſed hæretici nō: ideo fratricelli vocati fuere.

Prædeceſſorem noſtrum ſuperioribus annis damnatam[a], *impiam & abominabilē Martini Lutheri*[b] *hæreſim ſequentes, ipſique Martino quominus puniri poſſit, quomodolibet fauentes, & quoslibet alios hæreticos quocunque nomine cenſeantur, ac omnes fautores.*

a *Damnatam.* Bene dicit damnatā, quia oīa per Lutherū ſuffarcinata fuerunt iā in ſacris concilijs damnata, qui tāquā ca

nis vo-

uis vomitum reaſſumpſit, vt pulchre docet frater Alphõſus de Caſtro in ſuo lib. aduerſus hæreſes. Et Echius doctor iuris.

b *Lutheri.* Inde puto dictũ Lutherũ, quaſi lutũ ructantem, ꝙ lutum iam iam damnatum id eſt hereſes adhuc ructauerit: vel Lutherus dicit quaſi lutheus rudẽs, vel luto alios inficiẽs. Nã luto, inficio eſt. O bone Deus quos ſua lutoſa & abominabili doctrina infecit, & ad inferos traxit, hic indulgentias primo ingreſſu ſubuertere niſus fuit, ac demũ in ſanctiſſimũ Chriſti vicariũ recalcitrare, ac p̃tatem ſuã à Deo ſibi datam tollere: eo Leo decimus eũ pluries monitum a Chriſti ouili tanquã ouẽ putridam abegit, eumq; & ſequaces excõmunicatos eſſe voluit, vt hic pater. Alias hæreſes ſuſcitauit, tam contra eccleſiam q̃ ordines eccleſiaſticos, quas prope diẽ ſpero comburi cum ſuo auctore & ſequacibus, iuxta id quod dicitur Eſaiæ primo c. i ſi. Erit fortitudo veſtra vt fauilla ſtuppæ, & opus veſtrum quaſi ſcintilla, & ſuccendetur vtrunq; ſimul, & nõ erit qui extinguat, ſic forma Lutheri fuit combuſta Romæ anno 1526. Iunij. 12. teſte Luxembur. in ſuo hæreti. catalogo lib. 4. art. 3.

c *Fautores* Hæc verba traduntur in c. ex communicamus. 1. §. credentes, de hæret. & Cle. Romani. §. porro de iureiur. Et in duplici ſunt differentia. Quidam habent iuriſdictionẽ. Alij non. Illi, qui habent iuriſdictionẽ, dicuntur fautores, ſi negligant capere, vel punire hereticos. c. negligere. 2. q. 7. vbi ſũt hæc verba, Negligere (cum poſſis.) perturbare perverſos, nihil aliud eſt quàm fouere, nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Idem dicitur in c. qui poteſt, 23. q. 3. Vnde dicit Augu. ad Lotharium, Qui vitijs nutriendis parcit, & fauet, ne contriſtet peccantium voluntatem, nõ tã eſt miſericors, q̃ qui non vult cultrum rapere puero, ne audiat plorantem, & nõ timet ne vulneratum doleat, vel extinctũ. c. qui vitijs. 23. q. 5. & 1. Reg. 15 dicitur, ꝙ rex Saul damnatus fuit & regno priuatus quia contra præceptum domini pepercit Achab regi Amalech. facit authent. ſi vero. C. de hæret. Scriptum alibi quippe eſt qui crimina, quæ põt emendare, nõ corrigit, ipſe cõmittit. c. præterea. 23. q. 8. & error cui non reſiſtitur, approbatur, & veritas, cũ minime defenſatur, opprimitur. c. error. 83. diſt. Ideo poteſtas, conſules, uel alij, qui ciuitatibus præeſſe uolũt, debent iurare ad requiſitionem epõrum, vel vicariorum ſuorum, ſeu inquiſitorum hæreticæ prauitatis, quod præciſe attendere, & ĩuiolabiliter obſeruare, ac facere a ſuis ſubditis obſeruari toto tempore ſui regiminis ĩ terris ſuæ iuriſdictioni ſubiectis, conſtitutiones contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defenſores eorum, ipſorumque filios, & nepotes à ſede Apoſtolica promulgatas, ac etiam approbatas, quas qui iurare noluerit, & ſeruare, vt infamis & tãquam hęreticorũ fautor, ac de fide ſuſpectus officio & honore ſui regiminis ſpolietᷣ. Hæc ſunt verba tex. in c. vt officium §. ſi. de hæreti. in 6. hodie diœceſani & inquiſitores non petũt hoc iuſtum ĩ Frãcia, & male, hoc. n. non deberet omitti, maxime iſto tempore. Conſiderent ergo habentes iuriſdictionem, ne hunc fauorem præſtent, non habentes vero iuriſdictonem ſi dictos hæreticos nõ capiãt, vel puniãt, nõ dicũtur fauentes, quia ad eos non pertinet, ſed ad illos, qui iuriſdictionem habent. l. non eſt ſingulis. ff. de re. iur. c. ſi de area. 26. q. 2. niſi iſti eſsẽt ſacramẽto adſtricti, vt q̃ iurarunt indicare, & celant: tunc fautores dicerentur, c. ſi quis vero, & c. quiſquis. 11. q. 3. facit l. ſolent. ff. de præſcrip. verb. Poſſunt etiam iſti priuati fautores dici, quando excuſant hæreticos ſerio, dicẽdo iſtos nõ eſſe tales quales reputantur vulgo, vel dicitur, quod dicti hæretici reputati non negant iſtas propoſitiones. Archid. in. c. 2. de hæret. in 6. col. 3. vel ſi dicat ſciens eſſe hæreticum eum eſſe iuſtum & ſanctum. c. ſi quis dixerit, & ſeq. 11. quæſt. 3.

Fautores qui dicãtur

Conſules, ſcabini & alij poteſtates & magiſtratus quid iurare debeant.

Item aduocati excuſantes exceſſus illorum dici poſſunt fautores, & aliàs etiã fautores dici poſſunt conſideratione habita perſonarum, temporis, & locorũ, nõ enim hæc omnia poſſunt ad vnguem perſtringi, plerumque. n. hæc verba homines ſimplices ad amorem hęreticorum prouocant, & deuotionem quam habent ad eccleſiã minuunt & eneruant. huius falſi excuſatores fauere, etiã dicuntur. 11. q. 3. c. non ſolum. [Bar. in l. poſt legatũ. §. ſunt qui putant. ff. de his quibus ut indig.]

Item fautores ſunt, qui ſub quadam iuſtitiæ ſpecie fucatis quibuſdam exquiſitis adinuentionibus æquitatem obruere ſtuduerunt, & præuaricationem eorum tegere argumentis ſuis. c. ita. 11. q. 3.

Facto etiam quis dicitur fauere hæreticis, vtpote, qui alimoniam procurat, qui

eos liberat; & qui ea per quæ liberantur adminiſtrat.c.eſt iniuſta.23.q.4.l ſi.pignore.ff de furt.c.accuſatus, in fin.de hæreticis,in.6.nam dicitur Deuter. 13.cap. Ne parcat ei occultus tuus,vt miſerearis,aut occultes eum,ſed ſtatim interficies.quod facit contra iudices hæreticos liberantes.

Idem in eo qui precibus hæreticum liberat.§.1.verſ. illud.24.q.6.caueat ſacerdos iſtis abſolutionem dare, niſi damnationem incurrere non metuat. vide Alber.in l.ſi teſta.ff.de cond.& dem.[Et hodie iſtorum hæreticorum infinitus eſt numerus,ſicut ſtultorum.Eccleſia.c. 1. in fi. & apud Theognidem ſcribitur,Non ſupereſt vnus numina rite colens.]

& receptatores, a *libroſq.ipſius Martini,aut quorumuis aliorũ eiuſdem ſectæ ſine auctoritate noſtra & ſedis Apoſtolicæ quomodolibet legentes,* b

a *Et receptatores* Hi debẽtur, qui hæreticos recipiũt ſciẽtes eos eſſe.tales,&eos occultant & celant, forte vt manus iuſtitiæ euadãt.l.1.ff.de receptat.l.2.C.de his qui latro.vel aliis crimi.reos occultant.maximè ſi aliquid receperint,vt illũ hæreticũ ſeruarent,& reciperent.l.marito. §.q̃ſtũ. ff.de adult.c felicis.in prin.de hæret. in 6. ibi,aut poſtea receptauerit, vel defenſauerit ſcienter,ẽt ſi ſemel tñ receperit. Nã frequentatiuũ receptare, pro recipere frequenter ponitur.l.ſi.ff.de receptato.& eſt proprie recipere,refugiũ abſcondendi cã p̃ſtare,vel in agro ſuo,vel in alieno loco, ædificiove.l.1.§ qđ aũt.ff.de ſeruo corru. Et hi perinde puniuntur atq; hęretici. l. 1.ff.de receptat c.1.de homic.in 6. multa de his receptatorib⁹ dixi in practica mea. rubr.de contumacia.art.77.in glo.2 q.7. vbi poſui regulam cũ limitationibus, declarando conſue. Tholoſ.rub.de immunita.ciuium arti.1.Et nota ꝙ hodie nullus extra *Papam* põt excõicare aliquem cum oibus receptatoribus & participantibus, ſed opus eſt,ꝙ participes prius moneãtur c.ſtatuimus.de ſent.excom. in 6. Panor. in c.quod indubiis. illo titu.

b *Legentes.* Et ſic legentes libros Lutheri Oecolampadij,vel aliorũ hæreticorũ ſũt excõicati,vt hic.nec debent abſolui ab alio q̃ a *Papa*, ſi tamen legerint ignoranter librũ alicuius hꝰtici.ĩ quo authoris nomẽ nũ erat deſcriptũ,non hẽt locũ qđ hic dicitur,quia ignorãtes nolumus ligari,dicit text.in l.gñali.C.de tabula. li. 10. vel ille qui compoſuerat,non erat habitus pro hæretico.no.in l.Barbarius.ff.de offi.pręt. vel ſi legerit auctoritate Papæ, vt in hoc text. dicitur.

aut in ſuis domibus a *tenentes*, b *imprimentes* c *aut quomodolibet* d *defendentes, ex quauis cauſa publice vel occulte* e *quouis ingenio vel colore.*

a *Aut in ſuis domibus.* Id eſt proprijs, idẽ ſi teneant libros in domibus conductis, vel in ea in qua gratis inhabitant.inſti.de iniur.§.lex Cornelia. & l. lex Cornelia.§. domum.ff illo ti. Appellatione. n. domus habitationem ſignificari palam eſt. l. qui domum.ff ad l Iul.de adult.Idẽ ſi in apotheca teneant. Alex.conſil.223. in 2. vol. Barba.conſ.20.col.4.in 2.volu. Vide quæ addidi ad diction.Alber.in verbo domus. & in c.ſine exceptione.12.q.2.

b *Tenentes.* Retinens libros hæreticorũ eſt excõicatus, vt hic,nec põt abſolui ab alio.q̃ a Papa,imo eo ipſo ꝙ libri hæreticorum reperiuntur penes aliquẽ,ille præſumitur hæreticos, & põt de hæreſi condemnari,text.in c.ſi forte.& c.ſane.& ibi Archi.22.q.4.facit l.maiorem.C.de falſis.Hippoly.conſ.52.miſericordia, n.34. Vnde dicit Imperator, Nemo huiuſmodi habere libros,& ſacrilega ſcriptorum audeat monumenta ſeruare. l. quicunq;. §. nemo.C.de hæret. quod facit contra multos noſtra memoria ĩ his pertinaces.[Sed hi libri comburendi ſunt: noluerunt. n. Priſci viri quicquam in ciuitate ſeruari, quo animi hoĩum à Deorum cultu auocarentur. Valer.lib.1 de neglec.relig.c.13.]

c *Imprimentes.* Et ſic imprimẽtes libros hæreticorum ſunt excõicati. Quid ſi imprimant bonos libros cum additionibus hæreticorum? idem dicerẽ, quia additiones ſunt pars librorũ, ideo qui imprimit partem,eſt etiam excommunicatus,arg.l. quæ de rota.ff.de rei vendi.c. paſtoralis.§. item,cum totum,de offi.deleg. [Et idem cenſetur ſtatutum in additionibus quæ in libris. Fel.in.c.2.nu.34.de ſponſal.]

d *Quomodolibet.* Siue verbo, ſiue facto, ſiue per ſe,ſiue per alios, gl in extrauag. ad conditorem,col 3 de ver.ſig.in extrauag. Io.22.Quare qui hęreticis & ſchiſmaticis patrocinantur,cenſura diuina in eorũ probatur facinore,&pœnis non ſolum duces

& acto-

& actores, ſed etiam participes deſtinari, niſi ſe a communione malorum ſeparauerint, præcipiente domino per Moyſen, Separamini a tabernaculis hominum iſtorũ duriſſimorum, & nolite tangere de omnibus, quæ ſunt in eis, ne ſimul pereatis in peccatis eorum. Sunt verba beati Cypriani in c. ſi quis inquit, in fi. 1. q. 1.

e *Publice vel occulte.* Referri ad oẽs prædictos põt. videlicet quod fautores publice vel occulte sũt excõicati vt hic, de hoc verbo publice eſt glo. in clem. 1. de ſepul.

Item receptatores eorum publice vel occulte ſunt excommunicati hic.

Item legentes libros, etiã occulte, hic excommunicantur. Præterea tenentes libros ẽt occulte in ſuis domibus ligantur hic, & quiuis ſit ille, niſi hoc de auctoritate ſedis apoſt. faciat, vt ſunt quidã theologi, qui ad confutandas hæreſes neceſſe habent videre libros hæreticorum, maxime doctores huius almæ vniuerſitatis qui ſuperiore fidei tutores & hæreticorum oppugnatores fuere, ideo vt his næniis per hæreticos adductis reſpondere valeãt, libros hæreticorum ex auctoritate papæ habere poterunt. Nam errores, qui ignorãtur, reprobari non poſſunt, c. legimus. 37. diſt. c. ſi. 24. q. 3. Imprimentes palam vel occulte hac pœna aſtringuntur, & niſi eſſent hi, non palam facti eſſent tot libri iſtius ſuffarcinati Lutheri, nec aliorum, ſed poteſt dici, væ hillis. neſciunt quid faciunt.

Item q̃uolibet defendentes tam publice q̃ occulte vt infra dicetur, hic excõicãtur. illos etenim publicos & manifeſtos dicas qui contra fidem catholicam publice prædicant, aut profitentur. ſeu defendunt eorum errorem, vel qui coram prælatis ſuis coniuncti ſunt, vel confeſſi, vel ab eis ſnĩaliter condemnati. c. ſuper quibuſdam. in prin, de ver. ſig. Verum dicitur pſal. 18. Ab occultis meis munda me domine. Nam licet eccleſia non iudicet de omnino occultis, tamẽ qñ proceditur ad aliquem actum exteriorem, iudicare põt, vt hic, quia factum occultum dãnat. videlicet electionẽ clandeſtinã. c. quia propter §. fin. de elect. & collationem occultam ſuſpectam habet. c. vno vt Eccleſiaſt. benefic. &c. & ibi gl. in ver. occulta, & c. cum ex iniuncto, de hær. & ibi Fel. Sic & lex factũ occultũ reprobat. l. nõ exiſtimo. ff. de adminiſt. tuto. l. ita fidei. de iure fiſci. l. cõuenticulam. C. de epiſ. & cler. & l. 1. C. de delato. non tamen excõicatur hic, qui hæreſim ſolum in corde habet, per gl. in c. cũ quis. de ſent. excom. in 6. vbi ſi quis haberet ratam verberationem clerici in animo tñ, non eſt excõicatus Ang. de Clauaſ. in ſua ſumma in verbo hæreticus. q. 2. licet glo. teneat contra in ſumma. 24. q. 1. & in cle. 1. §. verum. de hæret. quæ poſſunt intelligi, quando perueniſſet ad aliquẽ actũ exteriorem. vtpote ſcribẽdo, vel aliud occulte faciendo, ſicut de Ioſeph ab Arimathia, qui actu exteriori oſtendit ſe eſſe diſcipulum Ieſu. videlicet ſepeliendo eum, alias eccleſia nihil de eo dixiſſet, ſi ad aliquem actum non perueniſſet, & in aliis iuribus dicitur occultus reſpectu publici. Vide in ſum. Syiueſt. in ver. excommunicatio, 7.

Et generaliter quoslibet defenſores a eorundem.

a *Defenſores.* Dicuntur duobus modis. Primo quando perſonam errantem quis defendit, ne ad manus iudicis perueniat examinandus, vel puniendus aut ne forte aliqua reuelet ca. ſi cuſtos. 27. q. 1. & q. 5. per totum. & contra hos defenſores poteſt ad excommunicationem procedi, vt hic. & tales ſunt ſuſpecti, & poteſt eis indici purgatio. c. hi qui. 14. q. 6. vide tex. in c. dixit 24. q. 3. & c. vno. de homicid. in 6.

Alii defendunt errorem, & is damnabilior eſt eo, qui errat, quia non ſolũ errat, ſed ẽt aliis offendicula erroris præparat, & confirmat. vnde quia magiſter erroris eſt, non tantum hæreticus, ſed etiam hæreſiarcha dicẽdus eſt, c. qui aliorũ. 24. q. 3.

Itẽ ſi defendat errorẽ & errãtẽ, quia dicitur. qui conſentit peccãtibus, & defendit aliũ delinquentem, maledictus erit apud Deũ & hões, & corripietur increpatione ſeueriſſima. hinc ẽt quidã ſanctiſſimus pater ait, ſi quis peccantem defendit acrius q̃ ille, qui peccauit, coerceatur. Et ſi quis alterius errori conſẽtit, ſciat ſe cũ illo ſimili mõ culpabilẽ iudicãdũ, sũt verba tex. in c. qui conſentit. 11. q. 3. c. cum hõ. 23 q. 5.

Et aliqñ plus punitur conſulens, q̃ is qui facit. l. verum. ff. ad l. Pompe. de parrici. & ideo medicus dãs uenenũ filio, vt id præbeat ſuo patri, plus punitur, q̃ ſi ipſe medicus patrẽ veneno necaſſet, vt ibidẽ dicuntur, & in c. tanta. 86. diſt. ibi gl. Itẽ in extrauag. Io. 22 quorundã. in fi. de ver. ſign. dicitur: ſi quis aũt damnatas hæreſes vel ipſarum alterã ſciẽter, verbo uel ſcripto defendere, vel approbare præſumpſerit,

de

de fratrum noſtrorum conſilio decerni-
mus, vt tanquã hæreticus ab oĩbus euiden
ter habeatur. & ibi gl. hoc diffuſius decla-
rans. quæ poſſunt videri. Et hi & quicunq;
hæretici ſi ad eccleſiã reuertantur, debent
recipi per epũm, & abiurare hæreſim [ſcri-
pto c. conuenientibus. 1. q. 7.] & promitte
re epo, ꝙ tenebunt deinceps fidem catho-
licam, & hoc facient publice, ſi publicum
erat crimen, priuatim, ſi priuatim erat cõ
miſſum. c. quotiens. 1. q. 7 vbi ponitur for
ma abiurationis. & in c. ego. de conſe. di-
ſtin. 2. quod ſi poſt abiurationem repertus
fuerit recidiſſe, ſine vlla audientia ſæcula
ri iudicio eſt relinquendus. c. ad abolen-
dam, de hæret. quantum tamen ad fidem
& ad abſolutionem, in extremis nõ debet
ei denegari, ſi pniæ ſigna in eis apparue-
rint manifeſta, quia eccleſia nemini clau-
dit gremium. c. adhuc inſtant. de pæni. di
ſtinc. 3. c. ſuper eo. de hæret. in 6. Non tñ
dicetur relapſus, qui vnum abiurauit arti
culum, ſi in aliis delinquat, niſi errans in
vno ſimpliciter vel generaliter oẽm hære
ſim abiurauerit, c. accuſatus, §. 1. de hæ-
ret. in 6. Ille vero qui poſt abiurationem
hæreticos acceptat, deducit, viſitat, ſiue aſ
ſociat, aut dona vel munera eis donat, vel
mittit, ſeu fauorẽ eis impẽdit, qui excuſa
ri non poſſit, merito debet iudicari relap-
ſus. §. ille, & c. accuſatus. Hodie vero per
Bullam Clementis VII. conceſſam anno
1533. 3. Kalen. Septem. mandatur oĩbus
hæreticis, maxime in regno Franciæ degẽ
tibus, vt intra duos menſes hæreſes abiu
rent. Si aũt id non fecerint, ſeu facere no-
luerint, lapſis duobus menſibus tanquã in
hæreſim relapſi, eo ipſo hẽantur, arbitrio
ſæcularis ptãtis aĩaduerſione debitæ pu-
niẽdos, ẽt ſi publice hæreſim abiurare pa-
ratos, vel ad fidẽ reuerti velle dicãt, relin
quẽdi. Hæc ſunt verba Bullæ, per ꝙ patet
iudices ſæculares non errare. ſi hodie ali-
quem hæreticum (licet volentem abiura
re hæreſim) igni mandent, ſi iuxta tenorẽ
Bullæ hæc faciant declarat Guido de Per-
pinia, in c. 10. ſummæ, de hæreſibus. Cre-
dentes illi dicantur, qui ore proprio con-
fitentur ſe credere erroribus illorum. cap.
põt fieri, verſ. quid ergo, & ca. actione, de
pænit. diſt. 1. & c. Deus qñ. 24. q. 3. Nam
vniuſcuiuſq; voluntas ex confeſſione de-
mõſtratur. c. cum pro paruulis. & c. ſi qua
mulier. de conſec. diſt. 4. vbi dicitur, quod
vnicuiq; ꝓpria volũtas in confeſſione de-
monſtratur. doct. in c. excõicamus. §. 1. &
§. credẽtes. de hæreti. Imo ẽt illi qui ado-
rauerunt, ſeu reuerentiam ſuo more ex-
hibuerunt, vel cõionem ſeu conſolationẽ
ab hæreticis receperunt, vel ſimilia perpe
trauerunt, quæ ad ritum eorum pertinẽt,
hæretici dicuntur, vt expreſſe tradit Gu-
tiel. de monte Lauduno in c. 2 de hæret.
in 6. Nam ex factis de affectu præſumitur.
c. qui viderit & c. ſicut. 32. q. 5. Nec. n. re-
fert facto vel verbo talia facere. cap. exti-
mant. 11. q. 3. l. de quibus. ff. de legib. dum
modo tale factũ ſit, quod aliquid erroris
in ſe miſtũ habeat, vt ſupradictũ eſt. d. §.
credentes. vbi dicitur, credentes eorũ erro
ribus. Secus ſi de ſe bonum eſſet: vt facere
eleemoſinã talibus, vel hoſpitium præbe-
bere, vel viſitare eos, in quibus nil de eorũ
ritu expreſſum oſtenditur: tunc ſi interuen
tu pecuniæ hæc fiant, nõ iudicãtur credẽ
tes, ſed potius fautores, de quibus ſupra.
Secus ſi prius lapſi, & ſemel moniti hoc
facerent, credẽres ẽt dicerẽtur. c. accuſatꝰ
§. ille quoq; de hęret. in 6 Item credentes
dicuntur q ꝑdicationes illorũ audierunt
pluries, & frequẽtauerũt. Secus ſi ſemel,
quia nõ vidẽtur approbaſſe, quod poſtmo
dũ vitauerunt arg. c. cõſtat. & c. ſi quis in-
quit. 1. q. 1. facit l. quæ contra, in fin. C. de
inceſt. nup. & c. ex ſtudiis de præſumpt. &
illis poteſt indici purgatio.

Item ſi libros eorũ legant. per d. c. excõ
municamus, ibi. Qui aũt inuẽti fuerint ſo
la ſuſpitione notabiles, &c. Idem ſi libros
hæreticorum ſuſpectos ſuſcipiant, niſi eos
exhibuerint, vel alio modo deſtruxerint,
argu. c. primi. & c. ſi quis. 5. q. 2. & d. c. ſi qs
inquit, 1. q. 1. Guliel. & Archi. id d. c. 2. de
hæret. in 6. ita tradũt. Nota tamẽ, quod ille
qui iuit ad hæreticũ cauſa diſcendi, nõdũ
tamẽ a fide catholica diſceſſit, euadit mor
tẽ, & punitur pæna decem librarum auri
fiſco applicanda: per text. in l. quicunq; §.
eos vero. C. de hære. & mortale peccatum
incurrit ratione curioſitatis, & periculi.
Tho. 2. 2. q. 167. refert eum Purpura. in l.
1. nu 96. verſ. 2. infertur. C. de ſacroſ. eccl.

*Item excommunicamus & anathe-
matizamus omnes piratas* a, *curſa-
rios, latrunculos maritimos.* — *Articulꝰ ſecũdus.*

a *Piratas*. Pirata Græce, prædo Latine
dicitur, a nomine primi latronis, qui prius
mare infeſtauit, a quo oẽs maritimi ꝑdo-
nes, & ſpoliatores piratæ dicti fuere, vt hic
Poſtea declarat hic, dicendo curſarios la-
trunculos maritimos, piratæ curſarii mari
— *Pirata quis dicatur.*

timi

timi lingua vulgari Italicorum,& Orcita norũ vocantur,& sũt qui prædantur, & ſpoliant Chriſtianos nauigio vectos,& ta les excõicat hic Papa,& ẽt a iure excõicã tur in c.excõicationi, de rapto. ubi dicit Hoſtien quod illi ter in anno proprio ore Papæ excõicãtur,& maxime in cęna dñi, vnde nullus p̃sbyter p̃ſumere debet iſtos abſoluere. c.ſi quis.24.q.3.& ratio tradit, q̃a nauigãtes & iter agẽtes ſũt quaſi miſe rabiles perſonæ. Panor. in d.c.excõicationi. ideo eccleſia eos defendit, & excõicat tales infeſtantes eoſdẽ. Notãdũ eſt,quod tria faciunt piratam. Primũ quando indif ferenter oẽs ſpoliat, nec ſe reſtringit ad aliquam nationẽ,ſicut meretrix quæ paſſim omnes admittit,non habendo rationem ad homines ſuæ ciuitatis, vel pulchros,vel ad nigros,ſeu albos. Sed vulgo ſicut os inferni neminem recuſat, vt dici tur Prouer.30.c.Tria ſunt inſatiabilia,infernus, os vuluæ, terra quę non ſatiatur aqua,ignis vero nunquam dicit,ſufficit.

Secundũ. Intentio principalis huius pi ratici furoris exercendi,q̃ intẽtio iudicat oẽs.c.cum ab omni.& ibi ſo. Andr. de vita & hone.cleri.vnde ſi Ianuenſis intẽdat ſpoliare oẽs Venetos, ſed non principali ter,ſed ſuis vacare negotiis,nõ eſt pirata. Nã id quod principaliter agitur inſpicitur.l.ſi quis nec cauſam.ff.ſi cert.pet.& ibi plene doctor Tertiũ,ſic ſpoliare non indicto bello facit eũ piratam,ſecus ſi bellum etiã indictum eſſet. Summa Syluestrina, in verbo excõmunicat o, 7.quæſt. 20. Et quid ſi mercator miſerit famulum cũ mer cibus in Alexandriam,& is fuerit per piratas ſpoliatus, & captus,an dominus tenea tur dare pecuniam pro redemptione? Reſpon.quod non,regulariter, quia non tenetur de caſu fortuito,concludit Aegid.Bellamera,conſ. 22.quidam mercator. vbi etiam dicit quid de capitaneo capto in bel lo,an Rex teneatur pecuniam pro redemptione illius ſoluere, ibi vide tu qui indiges.

Rex an teneatur ſoluere pecuniã pro capitaneo capto ab inimicis.

Et illos a præcipue qui mare noſtrum a monte Argentario vſque ad Terracinam diſcurrere, & nauigantes in illo deprædari, mutilare b. interficere,ac rebus & bonis ſuis ſpoliare præſumpſerunt hactenus & præſumunt,ac omnes receptatores eorumdem, & eis auxilium c dantes, conſilium d,vel fauorem.

a *Et illos.* Excommunicat hic Papa illos qui Romę vicinum mare diſcurrunt, & diſcurrendo illud,deprædantur, ſi ergo tãtum diſcurrerent, & non deprędarentur, ẽt ſi animo deprędandi diſcurriſſent, non ſunt hic excommunicati, quia cogitationis pænam nemo meretur. dicit tex. in ca. cogitationis,de pęnit.diſt. 1.& hic requiritur factum, ſed apud Deum punitetur ille,cum omnia ſint ei dem aperta tanquam dies heſternus,gloſ.in §.conditiones. per illum tex.inſti. de uerbo. obligat.

b *Mutilare.* Dicuntur membrum abſcindendo,vel debilitando.c.1.& 2. de cleric. pugnan in duel. Ioan.de imo. in gl. mutilet.in cle.vna de homicid.Felin. in c. cum illorum,col.vlt.de ſent. excom. licet *Panor.* voluerit contrarium tenere ibidem, & hic pirata excommunicatus non poteſt ab alio quam a papa abſolui,ut infra dicetur.

Solet tamen pænitentiarius maior (qui communiter eſt Cardinalis) in caſibus arduis,& Roma. pontifici reſeruatis,abſolue re,gloſ.& ibi Card.in clem.ne Romani.§. eo tamen.de elect. Minor vero pænitentia rius abſoluit a caſibus reſeruatis epiſcopis.

c *Auxilium.* Hic late ſumitur pro quoli bet adiutorio ſeu fauore, ſiue quis mutuet pecuniam piratæ,ſiue alimenta tradat,ſiue patrocinium pręſtet, uel ſimile, quod ad eius vtilitatem pertineat,l.4.ff.ad leg. Iuliam maieſta.ibi armis, telis,equis, pecunia,aliave aliqua re adiuti erunt. c.excom municamus.de heretic.ideo dicit Iuriſcon ſultus,auxilium dari armis,manu,clamori bus,obiectu corporis,ac plorando.l.1.§.po tuiſſe.& ſeq & l.cum dominus.ff.de Senatuſcon.Sylla.

Auxiliũ quando quis dicatur dare.

Item præbendo domum, in qua ſe occulten piratæ.l.q domũ.ff.ad legem Iul. de adul.vel ſarcinas, aut furta, ſeu alia pa ramenta recipiendo.c. ſicut.§. hi quoque. de homicid. Soc.in repet.c.ad audientiam, q.63. verſ. ſ[illegible]s,de homicid.

Item eundẽ cum aliquo datur auxilium. Bal.in c.vnio col.5.de alaudijs per illum tex. Alberr. in 4.parte, ſtatuto.q.32. Cor ſet.in ſing.incip auxilium.& dicitur auxi lium ab augendo, quia per ipſum aliquid augetur.

augetur, nam ſicut terra auxiliatur frugibus, ſic qui opem præbet auxiliatur ei, cui præbet. Salyc. in l. una. col. 4. nu. 22. C. de rapto & ſic quãdo auxiliũ prohibetur, uel punitur ſimpliciter, non rõne certi actus, tunc generaliter ſumitur, & late, ſecus ſi reſpectu certi actus vt ad homicidiũ, vel aliud maleficium committendum. Barto. in l. furti. § opc. ff. de furtis. Angel. in tracta. de maleſ. in glo. Andream auxiliatorem, vide Feli in c. ſicut dignum. de homicid plene Hippoly. in practicã ſua. §. conſtante. nu 65. vbi dicit nũquam puniri auxiliatorem non ſequuto delicto, per text. in l. ſæpe. in fi. Ibi nec conſilium habuiſſe nocendi, niſi & factum ſequutum fuerit. ff. de verb. ſignif. vbi ſcripſi. glo. in l. ſed & diuortii. & ibi Dy rerum amot. Bal. in l. j. col. 3. in quarta oppo. C. de ſer. fugiti.

d *Conſilium.* Dicitur quædam probabilis perſuaſio debito tpe, aliis inſinuata, teſte Bal. in l. 1. col. 2. C. de uindic. liber. & requirit quandam maturã deliberationem. Oldrad. conſ. 44. quæritur, & põt ſe habere dupliciter, uno modo prout quis in ſe deliberat, & deliberando eligit. alio modo prout quis alteri cõſulit, vt aliquid faciat, & ita capitur hic. vt ſentit Bart. in l. ſæpe. & ibi dixi. ff. de uerb. ſign. Soc. in repet ca. ad audientiã. § ſequitur. q. 77. de homici.

Notandũ eſt tamen, quod in quibus caſibus dẽt puniri dans conſiliũ, auxilium, & fauorem, debet intelligi, vt mitius puniri debeat, quam is qui fecit delictum. Salyc. in l. 1. col. 7. C. de rapto. Cæpol. cõſ. 27. re quiſitus. col. vlti. & etiam debet intelligi vt teneatur tunc eadem pæna in caſibus, in quibus a iure communi teneretur eadẽ pęna, videlicet ſi dediſſet cauſam morti, & quando non eſſet nudum. Hippol. conſilium vel auxilium, ſecus ſunt nudum ſing. 15. ſtatuta. & in l. fi. nu. 52. cum ſeq. ff. ad legem Corn. de ſica. & in l. eiuſdem. col. 1. ibidem fallit in c Felicis, & ibi Ioãnes Monach. de pœnis in 6.

Articulus. 3. *Item excommunicamus & anathematizamus oẽs qui in terris ſuis noua pedagia* a *imponunt vel prohibita exigunt.*

a *Pedagia.* Dicuntur quæ dantur a tranſeuntibus per loca, in quibus ſunt conſtituta, a pede dicta.

Guidagium datur pro conductu ſecuro per terram alterius habendo. glo. & doct. in cap ſuper quibuſdã. §. præterea, de verbo. ſignif. & hæc duo vocabula ſunt ex cõmuni vſu hominũ introducta potius quã Latina, hoc a vulgari idiomate dicitur a guide inde guidagium. Vectigal vero dicitur id, quod præſtatur pro rebus, quæ vehuntur. gl. in l. 1. ff de publica. & vectigal. Hodie ex communi vſu loquendi vectigal pedagium vocamus, etiã nulla poteſt colligi differentia inter hæc, teſte Anchar. in cap. quanquam de cẽſib. in 6. ſequitur do. Ioan. Sanſon. in conſuetud. Turo. in rubr. *des droictz de peage.* art. 1. ad hæc quod eſt eadem rõ prohibitionis in gabella, ſicut in pedagio, prout conſuluit Cornel. conſ. 199. circa col. 2. vol. j. Et ab initio fuere inuẽta pedagia, eo ꝙ ſolet negligi, quod cõmune eſt. §. 1. inſti. de ſatiſda. tutor. l. 3. §. pen ff. de excuſa. tut. Ideo viæ & alia loca publica negligebantur, quare fuit conceſſum vni, videlicet principi, vt quicquam reciperet, idq; exponeret, tã ad inſtructiones pontiũ, quã reparationes viarũ, & pro defenſione fidei, ac patriæ, vel alia ſimili iuſta cauſa, ideo is qui pedagium recipit, ſupradicta facere tenetur ac ſeruare ſoluentem intra iuriſdictionem ſuam, & diſtinctum in perſona & rebus, alioqui tenetur ad ſatisfactionem plenariam, ſi ea cauſa datum fuerit. Hoſtienſ. in ſumma de cẽſibus. §. ex quibus cauſis. ver. ſed nunquid ſine cauſa, quẽ ſequitur Guido Papæ, conſi. 65. viſo themate, col 1. *Pedagia quare inuenta fuere*

Notandũ eſt quod ius ciuile nouã vectigalium & pedagiorum impoſitionem exoſã habuit adeo, vt nulli vectigalia noua inducere permiſerit. C. vectigalia noua inſtitui non poſſe. l. 1. & per totum. imo ſi quis vectigalia noua impoſuerit, iure ipſo in centum aureis cum infamia punitur. l. vna. ff. ad legem. Iul. de ambitu.

De iure vero canonico donec ſatisfecerit cõmunione caret Chriſtiana. c. ſi quis Romipetas. 24. q 3. c. innouamus. de cenſibus. c. quamquam, illo tit. in 6. & hic excõmunicatur a Papa pp criminis atrocitatẽ ẽt ſubditis conſentientibus. Ratio eſt ne dñi exhauriant pecuniam ſubditorum, & oppreſſiones ſubditis faciant, quæ ei fieri poteſt, ſi augeantur pedagia impoſita, & noua tunc dicuntur. per l. vectigalia. ff. de publica. & vectiga. quia quod iuris eſt in toto, & in parte. ca paſtorales. §. item cum tornm, de offic. deleg. vulgata. l. quæ de tota. ff. de rei vendi. Salic. in d. l. vectigalia.

facit

facit l. hactenus in fi. ibi, neque autem ampliare poſſe. ff. de vſufruct.

Fallit quando pedagia impoſita exigerentur, quia hi exigentes non comprehenduntur per hoc verbum noua pedagia imponuat. Nam poſtquam non conueniunt verba, nec diſpoſitio. l. 4. §. toties, ff. de dã. infect. c. indemnitatibus. § ſupradicta, de elect. in 6. dic tñ. quo ſi exigatur ſine cauſa vera vel putatiua hic comprehenditur in verbis vel prohibita exigunt, & tunc eſt atrox crimen: & ſic cũ armis exigatur, punitur lege Iulia, de vi publica l. fin. ff. ad l. Iul. de vi publica. ſi ſine armis, pœna l. Iuliæ de vi priuata, nota in l. pen. & fi. ff. ad leg. Iul. de vi priuata. ſi verò ex iuſta cã ſit indictum, vel eſt iuſtus error, tunc crimen non contrahitur, ſi ſecundũ legẽ vel priuilegiũ exigatur Bal. conſ. 289. Quia cõſuetudo, col. 2. in 4. vol. veruntamen ſi publicanus male exigat, quia de illis de quibus non erat conſuetum, tunc pœna capitali de iure ciuili punitur. l. vniuerſi. C. de vectig. & cõmmiſſis: ſi verò plus (vt frequenter fit) exigat, q̃ licitum erat, tunc publicanus exilio puuitur, l. fi. C. noua vectigalia, vel alias, vt in l. 1. §. dixerit, ff. de publ. non tamen excõmunicatur hic vt dixi.

Secundò fallit in Imperatore, & Rege. c. ſuper. § præterea de verb. ſignif. ca. innouamus, de cenſib. de Rege Franciæ, quod noua vectigalia imponere ĩ ſuo regno poſſit, firmat Salycet. in l. vectigalia. C. noua vectigalia. Bertach. in tract de gabel. in 1. parte, q. 1. Ioan. Feral. in tract de iurib. regis Franciæ, in 17. priuilegio. Iacob. Bonaud. in ſuo panegerico ſito poſt tract. cõtra rebelles regum. Ioan de Terra rubea, & Chaſſa. in conſuet. Burgund in rub. *des iuſtices*. §. 4. Nu. 23. vnde Philippus Valeſius, cum pecunia ad paranda bella eidem nõ ſufficeret, vectigal ſalis impoſuit, videlicet, vt nemo vnus ſal vendere ſine eius mandato poſſet, quod ẽt hodie penditur, vt videre eſt per Gaguinum, in vita Valeſij, lib. 8. verſ. inter tot quæ, &c. Simile ſalis vectigal. Ancus Martius Romanorum rex apud Romanos induxit, vt in eius vita continetur, vino quoq; impoſitum nouum vectigal per Carolum quintum legimus, apud eundem Gaguinum lib. 9. verſ. eſt præterea. Poteſt ẽt Delphinus, vbi ſupremus eſt, & iura Imperij hẽt in Delphinatu, noua vectigalia imponere. teſte de Ripa in lib. 2. reſpon. c. 28 Allobrogũ idẽ in alio principe non recognoſcente ſuperiorem, vt plene conſuluit Dec. conſ. 534. procedendo. non poterunt tamen iſti indicere, niſi ob neceſſitatem, vel vtilitatẽ publicã, alioquin peccant teſte Ioã. Fabro in d. l. 1. in fi. Sed cũ ijs poterit etiam rex in ſuo regno concedere iura vectigalium. Bart. in l. ſi publicanus. §. fi. ff. de public. Berth. in tract. de gabel. in 1. parte, q. 2. & Specul. in tit. de cauſa poſſeſſionis. §. 2. ver ſi. quid de colligentibus. vbi Ioan. And. dicit in addi. incipien ſuper quibuſdã, quòd conceſſio facta per principem de nouo pedagio in loco grauato pedagijs hoc tacito per impetrantem eſt ſubreptitia, & non valet, quia ſi princeps ſciuiſſet locum iã eſſe oneratum, non conceſſiſſet, vel non ita de leui. c. poſtulaſti, de reſcr. Et ẽt rex põt ꝓhibere, prout facit Ludo. 12. in ſuã ordinatiõe q̃s in ſuo regno indebitas exactiones faciat, alioqui ad duplũ exigentẽ puniri voluit, & ibi dixi rationẽ propter timorẽ conſpirationis, metus & conpulſionis. Nã talis impoſitio poſſet inducere perturbationem vel diminutionem collectarum (quas tal as vocant) & etiã quia intereſt regis ſubiectos habere locupletes. §. fi. inſti. quibus ma. nõ licet, ẽt eius intereſt dictos ſubditos liberos eſſe & Frãcos, iuxta nom nis alluſionẽ, ſic conſuluit Iaſon cõſi 81. cõitas. col. 4. nu. 5. in 3. vol. quia iſta impoſitio eſt de iure regaliorũ, vt in vſib. feud. quæ ſint regalia, etiã ſi baro vel aliꝰ dñs indigeat, tñ ob hoc plus ſolito grauare ſubditos non poterit. Floria. in l ſi filia. in princ. ff. famil hercis. ideo cõſuetudo vel præſcriptio non iuuat comites: vel alios dños, quia quãdo Baro vel alius potẽs vſus eſt aliquo iure prætenſo ſuper non potentem, & maxime quando arreſtat, vel arreſtari & ignorari facit, ſine cauſæ cognitione, præſumitur extorſio, & violentia, vel clandeſtinitas. l. fi. §. pen. ff. qđ metus cauſa, hoc expreſsè tenet Guido Papę in cõſi. 65. viſo themate, col 1. allegãdo Inno. in c. bonæ. 2. de poſtul prælat. & Ioan. Fab. in l. ſi certis annis, C. de pact. & § æque. q. 3. circa finem, verſ illud aũt nota inſtitut. de actio. & tunc non ſufficit præſcriptio, vel conſuetudo longiſſima, ẽt 50. annorum quia eſt violenta, vt dixi, & ſic non debet manuteneri in illa poſſeſſione, quæ eſt irrationabilis, & inductiua eſſet peccati, quia abeſſet bona fides, c. vigilanti, & cap. fi. de præſcript. in authen. vt nulli iudicum, in princ. coll 2. 9. & iõ requiritur præſcriptio centum annorum, Guido Papæ conſ. 150.

viſo

viſo ad plenum, col.2.& ſeq. quod eſt notandum contra dominos locorum multa iura ſuper ſubditos ſibi vſurpantes, vt in his vſurpatis per iudices manutenere nõ debeant.[Vide Lucam in l. viros.col.vlt. C.de diuerſis offic.lib 12.

Articulus.4.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes falſarios a,

a *Omnes falſarios.* Tria in falſo iura requirunt, primo dolum l.1 in princ.ff.ad legẽ Cornel.de fal.§.item lex Cornel.inſti.de publi.iudi.gl.in c.ad falſariorũ.de cri. fal. c.bies.& ſeq.22.q.2.Secundo mutationẽ veritatis.tex.in auth.de inſtru. cautela. & fide.in prin & l. quid ſi falſum ff. de fal. Tertio requirunt, vt falſum alteri noceat. gl.ſing. in l.damus.& ibi addidi.C.ad leg. Cornel.de fal deciſ.Neapolit.q.vlti.Lanfranc.in rep.c.quoniã.in verb.teſtium depoſitiones.col.6.in magno vol.de prob. & ſic patet, quid ſit falſum, nam eſt immutatio veritatis dolo facta, & ſic falſarij illi dicũtur quo ad hunc tex.qui dolo immutauerunt veritatem in literis apoſtolicis, & illi ſunt excõicati, nec poſſunt ab alio q̃ a papa (niſi in mortis articulo) abſolui, ſiue ſint laici, ſiue clerici.c.ad falſariorum, de cri.fal.vbi vult pp hoc falsũ clericos eſſe degradãdos, & curiæ ſeculari tradẽdos. Hodie p legẽ regni pœna falſi, ẽt extra literas apoſtolicas.eſt moris, quãdo falſum commiſſũ eſt in iudicio, ſiue per notarios, ſiue per teſtes, & ſic ordinatum extitit per chriſtianiſ.d. no. regẽ Franciſcũ ad tollendas oẽs falſitates, & ad induendũ terrorem deponere falſum volentibus, vt dixi in dicta ordinat.

Bullarum, a *ſeu literarum Apoſtolicarum* b *& ſupplicationum* c,

Bulla qua dicatur.

a *Bullarum.* Bulla aurea erat olim inſigne triumphantium, quam in triumpho Romani per ſe gerebant, incluſis intra eã remedijs, quæ crederent aduerſus inuidiã valẽtiſſima, hinc deductus mos apud Romanos fuit, vt prætexta (quæ magiſtratuũ erat) & bulla in vſum nobilium puerorũ vſurparetur ad omen.& vota conciliandæ virtutis, et ſimilis cui primis in annis munera iſta ceſſerunt, & hæc bulla teſte Macrob.in Saturnal.erat rotunda in cordis figuram formata, quã ante pectus annectebant a collo, vt bullam inſpicientes ita demum ſe homines eſſe cogitarent, ſi corde præſtarent. Romani depoſita adoleſcentia eam exuebant, a cuius rei ſpecie, quidã tumor aquæ, quæ cito naſcitur, repenteq; decidit, vocatur. homo etiam bulla eſt, qa vita hominis ſimilis bullæ fluxa videlicet & caduca.

Bullæ ẽt dicuntur ornamenta, quibus ſingula decorantur. Calphur. in Buc. Alternat vitreas lateralis cingula bullas. Hodie vero, quia literæ Roma. Pontif. ornantur plumbo, iõ illæ literæ ſic plumbo decoratæ dicuntur bullæ. Nam plumbum in literis pendens vocatur etiam bulla. c. licet, ibi vt falſa bulla falſis literis apponatur, de crimi falſ.gloſ.in reg.cancel. 14.& Papa eo vtitur bulla plumbea, non aurea, vel argentea, ne propter petitoſum metallum detur occaſio furandi. in verb. aurea bulla.in cle.vna.in fi.de iureiur. vbi dicit Imperatorem vti bulla aurea poſſe.

b *Apoſtolicarum.* Et ſic committens falsũ in bullis papæ eſt excõmunicatus: ſic is qui in aliis literis appſtolicis. Nã multæ ſunt, non tamen procedit in literis legati, vel delegati Papæ. Panor.in c olim. de reſcr. licet debeat puniri, non tamen excommunicatur hic, quia dicitur hic falſarius literarum apoſtolicarum. ergo ſi falſum aliquis fecerit.in literis regijs, vel aliis punitur, non tamen eſt excommunicatus. c. ad audientiam de crimi falſ.& quãdo agitur de falſo facto ſuper magno ſigillo regis, ſolus cancellarius in Francia cognoſcit, teſte d. Ruieo in 17.priuilegio iuris regalio. In magno tamẽ cõſilio fuit hoc anno 1536. in mẽſe Februario .prolatum arreſtum, pro quodam clerico, qui in regis ſigillum falſum commiſerat, & in ſecretarij ſignum, vt gaudere poſſet adhuc priuilegio clericali, quamuis eſſet coniugatus. Et falſum dicitur et quis cõmittere, qñ qs plumbum vnius bullæ mutat, & alteri applicat, vel quando filũ, & aliis modis, de quibus in c.licet, de crimi.falſ Imo ſi aliquis hodie addat vnã literam literis Apoſtolicis, aut unũ punctum, vel corrigat extra officiales curiæ Roma. eſt excommunicatus. nec poteſt abſolui ab alio q̃ a Papa. Hoſtien.in ſum.de crimi. falſ. §.qualiter committantur uer ſi ſed hodie. & falſare lo Fiat, eſt falſare literas apoſtolicas, & propriiſſime, ſicut illud in quo tota conſiſtit virtus, & ſubſtantia. Verba ſunt collecta in c.ad falſariorum col.i. de crimi falſ. vide Panor.in c ex parte.de fid.inſtr. vbi concludit quod in bulla uel aliis literis apoſtolicis defectus uni' literæ, nõ vitiat, ut ſi quis impetret eccleſiam ſancti Pancratii,

cratii,& in bulla dicatur ſancti Pancratii non minus dicitur valere,quod eſt notandum,quia ſæpius de hoc vidi dubitari.

c *Et ſupplicationum.* Quas vocamus ſignaturas,per quas papæ ſupplicamus, vt conferat bñficium, diſpenſet,vel aliud faciat, & aõicus incipiunt Beatiſſime pater, &c. vel Pater sãcte,vel Dignetur S.V.& expediũtur in papyro.[Dixi in mea praxi beneficiaria.]Bulla in pergamẽo, & in hac ſupplicatione non apponitur plumbũ. In bulla ſic non procedit quod hic dicitur, quã quis impetraret literas ẽt ẽt a Papa ſuggeſta ſalſitate, vel tacita veritate, quia talis non eſt excommunicatus, per hæc verba bullæ huius,ſed commodo literarum carere debet. c. ſedes. c. ex tenore, & c.ſuper literis,de reſcrip quia ueras literas impetrat,licet falſum dicat, nec talis proprie dicitur falſarius,ideo hac pœna non coercebitur, nec timeat ſacerdos iſtum abſoluere.

Gratiam vel iuſtitiam a *concernẽtium per Romanum Pontificem vel vicecancellarium ſeu gerentes vices eorum, aut officium Vicecancellarij S.R.E. de mandato eiuſdem Romani Pontificis ſignatarum aut ſub nomine* b *eiuſdem Romani Pontificis ſeu Vicecancellarij,aut gerentium vicẽ prædictorum, ſignantes ſupplicationes, eaſdem extendentes* c *capitulum ad falſariorum cum omnibus pœnis in eo contentis ad ſalſificantes, ſeu mutantes ſupplicationes per nos, ſeu de mandato noſtro ſignatas, & datatas ſine noſtra aut datarij noſtri licentia.*

a *Gratiam vel iuſtitiam.* Illa reſcripta dicuntur continere gratiam, quando Papa confert beneficium,ſeu mandat conferri, vel concedit illud ad quod de iure non tenebatur,no.in e.gratia.de reſcr.in 6. dixi in glo.gratiã.in forma mandati. in cõcor. in additio.nouis,quæ ſint literæ gratiæ.

Iuſtitiam vero continere dicuntur,quãdo conceſſa continent iuſtum & honeſtũ. Nam illa verba ſonant petita & conceſſa continere ius commune Cald conſ. ult. rubr.de reſcrip.Idem ſi dicatur in ſupplicatione,aduerſarios indebite contradicere,quia denotat,quod ſupplicans petit iuſtitiam,vt ex forma cõmiſſionis apparet. Barb.in rubr.de reſcr.col.2.& aliæ regulariter literæ q̃ ad lites ſupetrantur. Doct. in e.ſuper literis,& c.poſtulaſti. de reſcri. Reſcripta etiam gratioſa poſſunt continere iuſtitiam, vt ſi promoto ſine beneficio dentur literæ cum ſecundum apoſtolum, vel in forma communi vocatæ, & hæ iuſtitię vocantur, quia iuſtum eſt prouideri ordinato ſine beneficio,ne in opprobriũ cleri mendicet. c.diaconi.in 5.diſt.93 & c.cum ſecundum.de præbend.

b *Aut ſub nomine.* Et ſic ſignantes ſupplicationes nomine Papæ uel Vicecancellarii, aut gerentis vicem ſunt excommunicati ut hic,quia cum debeant ſignari a Papa,uel mandato eius ab alio, ſi non fiat, falſum dicitur,ideo punitur ſic faciens vt falſarius,& excommunicãtur hic,& tales nõ poſſunt ab alio abſolui,quam a Papa.

c *Extendentes.* Mutans ſupplicationem, quam dicimus ſignaturam, uel falſificans eam a papa ſeu eius mandato ſignatam, ſine licentia eiuſdem pontificis eſt excõmunicatus,& debet puniri omnibus pęnis contentis in d.c.ad falſariorum.de crimi. falſ.Nam hodie propter dulcedinem beneficiorum ſæpius fabricatur in beneficialibus falſum,ut quot die uideo agitari in palatio,& plus in illa materia quam in alia.Deberent ergo iudices, maxime Do. Senatores, tollere acriter tales puniendo vt cederet cæteris in exemplũ, ideo prohibetur hic. Olim excommunicabantur, qui literas ab aliis quam a Papę officialibus recipiebat.c.dura.de crimi.fal ſed gl. & doct.dicunt ltud e nõ ſeruari in curia. *Falſum in beneficijs ſępius committitur*

Item in eis qui falſam Regis Frãciæ cudunt vel fabricant monetam,& qui extra regnum prædictum eam emunt, & in regno exponũt, nam excommunicati ſunt, & abſolutio papæ reſeruatur, in extrauaгana de cri.fal.in extrauag.Io.22.ſed non eſt de caſibus reſeruatis in cæna domini, vt uides hic.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, a *Artic.4.*

a *Omnes illos.* Alia hic excõicatio profertur contra ferentes arma ad Sarracenos, vel alia quibus poſſunt oppugnare Chriſtianos,ita prohibuit concilium Lateran. vt patet in c.ita quorundam, de Iudæis, & ratio eſt propter fidem tuendam, cuius Papa tanquam Chriſti vicarius eſt caput.

c.1.de tranſla.epiſ.alia ratio ponitur in extraua.prima,de Iudęis in cõibus: quia Chriſtiani opprobrium Chriſto illarum in terra hæreditatis ſuæ, totis uiribus uindicare debent,& tamen potius iniuriatoribus fauent,& degenerantes miſerabiliter a ſtatu fidelium famæ propriæ immemores,& ſalutis obliti, inimicis crucis Chriſti contra ipſius negotium hæc faciunt.d extrauag.

Qui equos, a *arma,* b *ferrum,* c *filum ferri,ſtannum, calybem,* d *omniaque alia metallorum genera* e *atque bellica inſtrumenta.* f *lignamina,* g *canabum,*

a *Equos.* Siue ſit in curſu velociſſimi, ſiue veredi,ideſt uehentes redam.l.1.C.de curſu public.lib.12.Siue alii, cum hic generaliter loquatur, & de natura equorum qui præſagiunt pugnam,& amiſſos lugent dominos,lachrymaſq; interdum deſiderio fundunt Licet uidere per Plinium lib. 8.cap 42.ubi narrat de equo Bucephalo Alexãdri,qui regio inſtructus ornatu neminem alium quam Alexandrum recepit in ſedem,alios paſſim reiiciens,cui defuncto rex duxit exequias urbemq; tumulo circundedit nomine eius. Aliaq; ibi mira de equis citantur, quæ videri poſſunt, & quod hinnitum illius,qui contra eũ uult pugnare,cognoſcit,teſte Ariſt.in lib.de natur anima.8.c.24.& quomodo boni equi dignoſcuntur tradit Virgil. in Georg. Argutumq; caput,breuis aluus,obeſaq; terga.& Per.de Creſcentiis in lib. de cõmodis ruralium.9.vbi etiam tradit infirmitates equorum, & curam illorum. Quatuor in equo eſſe inſpicienda tradit Iſidorus, in lib.Etymolog.12.c.1: quæ proſequere, vt ibidem per eum.

b *Arma.* Quorum appellatione hic comprehenduntur nedum arma offenſibilia cuiuſcũq;generis, ſed etiam defenſionis, vtpote ſcuta,caſſis,galeæ,loricę,platę,diploides.& ſimilia, glo.in extrauag. Quotundam de Iudæ.in extrauag.Io.22. facit l.3 § armis.ff.de vi & vi armata.etiam fuſtes & lapides machinarum non ædificiorum hic prohibentur, cum etiam armorũ appellatione ueniant. l.armorum. & ibi dixi ff.de verb.ſign & etiam quia per ea oppugnantur Chriſtiani, igitur veniet armorum appellatione,licet alias contra, vt dixi in d.l.armorum.

Notandũ eſt quod nobiles & alii qui poſſunt portare arma non poſſunt ea portare in palatio.Bal in § ſiquis ruſticus, de pace tenen.eius viola.hodie in locis vbi litigatur,& ſic coram iudicibus non poſſunt portari arma text.in l qui dolo. §.itẽ qui cum telo.ff.ad legem Iul.de vi publ.Bart. in l.1.illo titu.& ſeruatur in hoc ſenatu & aliis.vt nullus intrare audeat cum armis locum quem Parquetum uocant.

c *Ferrum.* Factum,ſiue infectum.l.2. C. quæ res exporta.non deb. quod eſt intelligendum quando ad offenſionem uel defenſionem conferre poſſet,ſecus ſi de alio, ut gladii ad incidendum pennas,uel panem, niſi tot portarentur quod poſſent in aliud genus armorum conuerti. Silueſt. in ſua ſum.in uer.excõicatio.7 q.21. & quia eſt eadem ratio & conditio omnium particularium,ideo inde finita æquipollet uniuerſali.teſte Dy.in proœ.reg.6.in 2.q.

d *Calybem.* Calybes populi ſunt in ponto iuxta Termodontem fluuium,ut Plinius & Strabo teſtantur: hi nudi ferrum effodiunt. Vergil. India mittit ebur, molles ſua thura ſabæi, at Calybes nudi ferrum. aliquando vero ponitur pro ipſa ferri materia, vt hic,uel pro iſtrumento ex Calybe facto. Vergil. vlnificuſque calybs,& Luca.calybem frenoſque momordit.

e *Metallorum genera.* Quæ ſunt ſeptem, uidelicet aurum,argentum,electrum, æs, ſtãnum,plumbum, & quod domat omnia ferrum teſte Iſid.lib.16. etymolog.c 16.& ſeq.& Luc.de Penna in rub. C. de metal. libr.11 & dicitur a metello,quod eſt ſcrutor,ſiue inquiro, quos ſpes ſit, vna uena inuenta,alterius inquirendæ & inueniendę.Plinius author eſt lib.33.

f *Bellica inſtrumenta.* Ergo quæcunque bellica inſtrumẽta hic prohibet, ſiue ſint bombardæ, ſiue colubrinæ,baliſtæ,arcubaliſtæ, ſpingardæ, ſiue alia tormentorũ genera,quorum meminit Crapal. libr. 2. de partibus ædium.

g *Lignamina.* Exponit gl.in d. extrauag. una de Iudæis,eſſe ligna galearum, uel de quibus galeæ uel alia nauigia fieri poſſunt d. c. ita quorundam. & comprehenduntur omnia ligna, quibus fieri poſſunt naues, galeæ, & machinæ offenſiuæ, uel defenſiuę, ſecus ſi ad comburendum, gl.ibi.

Funes,& alia prohibita deferunt a *Saracenis,Turcis,& alijs Chriſtiani nominis*

nomiuis inimicis quibus Chriſtianos impugnant, b *non obſtan. quibuſuis priuilegijs* c *& conceſſionibus quibuſcunque principibus aut dominis ſeu priuatis perſonis, per nos & ſedem prædictam hactenus forſan cõceſſis, quæ illis nolumus in aliquo ſuffragari* d.

a *Deferunt.* Siue patronus nauis fuerit, & ſcienter deferat ſiue mercator, qui ad Turcas conducit illa arma, ſunt hic ambo excõicati, etiam ſi mercator non iret, ſed mitteret. tex. in c. ſignificauit, de Iudæ. quia eſt eadem ratio prohibitionis, & qui per alium facit, ipſe facere vr. per regulam iuris. Secus, ſi patronus fuerit ignorans. Itẽ etiam non procedit, qñ caſu neceſſitatis Chriſtianus uenderet enſem ſuũ Turcis propter famem, aut aliam neceſſitatem, tunc non eſt excõicatus. Nam prohibetur deferri cauſa uẽditionis, uel alienationis, ſed hic non deferebatur ea cauſa, ſed tuitionis corporis. Ideo poſtea neceſſitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum. ca. ſi quis propter. de furtis.

b *Impugnant*, ſeu impugnare poſſunt, idẽ iudicatur hic de potẽtia, ſicut de actu, dr in ſimili in procem. inſti. de Auguſto, q dicitur, eo q auget, uel augere debet. Et idem in matrimonio dicit, ibi glo. in verbo Auguſtus. Multa ſimilia adducere poſſem, niſi breuitatem quærerem.

c *Non obſtan. priuilegijs.* Non derogatur hic priuilegijs Venetorũ, qui à papa Martino habent priuilegium deferendi merces, & uictum ad Saracenos, ſed arma, vel alia ſupra prohibita deferendi nõ uidi eiſdem conceſſum priuilegiũ, & ſi eſſet, hic tollitur, de hac clauſula vide tex. in c. clericis, in fi. de immunita eccleſiarum. in 6.

d *Suffragari*, Et ſic non obſtan. priuilegio excõicantur hic deferentes res prohibitas ad Saracenos, ſed lex ciuilis capitis pœnam eiſdem cũ bonorũ proſcriptione imponit. l. 2. C. quæ res exporta. non debeant vbi dicitur: Pernicioſum namque Rom. Imperio & proditioni proximũ eſt, barbaros (quos indigere conuenit telis) eos vt validiores reddant inſtruere. Eadẽ pœna ſtatuitur aduerſus eos, qui docent barbaros & Turcas facere naues. l. fi. C. de pœ. Et notandum eſt q ſupra expreſſa ad eoſdẽ prohibentur deferri omni tpe, ſiue pacis, ſiue belli. tex. & ibi põderat Panor. in c. ſignificauit. de Iud. victualia vero & merces prohibẽtur ad Saracenos deferri tñ tempore belli, ac omne conſilium impendi, & aliud ſubſidium. cap. quod olim, de iudæ. [niſi pro captiuis redimendis: nã merces & victualia, etiam tempore belli non prohibentur: ſecus in armis. Doct. in c. ſignificauit, de Iud. Sum. angel. in verbo excõmunicatio, 5. in 21. cauſa. Et. Capyt. in deciſ. Neapo. q. 150.] Fallit in ſoldano ad quem omni tempore prohibeatur etiã victualia deferri, quia ille ſolus occupat terram ſanctam, ideo eccleſia contra eum bellũ videt habere perpetuũ, ſi tñ Turca poſſederit, idem dicam. De iure canonico ijs qui iſta ꝓhibita deferũt, aliæ pœnæ imponuntur. prima eſt excõicatio vt hic. Secunda q ab alio, q̃ à papa abſolui non poſſunt, vel de eius ſpeciali mãdato quod de facili non præbet teſte Panor. in d. c. quod olim. in fi. Tertia, quod ſerui efficiũtur capientiũ, et ſi Chriſtiani fuerint, contra ea q̃ dicit Bar. ĩ l. hoſtes ff. de captiuis & d. Boeti. in §. 1. de conſuetu. iuris ſtatus perſo. in conſue. bituriġ. vbi dicit iura ſeruitutis & captiuitatis inter Chriſtianos locũ nõ habere, ſed ſpeciale eſt in hoc caſu. Quarta ſunt infames, & ſic omnibus pœnis, quibus infames affligũtur, hi puniri debent. Quinta ſunt inteſtabiles, tam actiue q̃ paſſiue, qa nec ipſi de bonis ſuis diſponere pñt, nec aliquis eis relinquere, uel aliqua legata facere, vel donationes. Sexta ad ſuccedendum ſunt inhabiles, ab inteſtato quã ex teſtõ. Septima ad publica non poſſunt admitti officia vt ibidẽ habet. Octaua, Omnes actus legitimi ſũt eiſdẽ interdicti, de quibus in regula actus legitimi, de regu. iur. in ſexto. Nona, Omnia bona eorum ſunt confiſcata, Vltimo quia diebus dominicis publice excommunicati nunciari debent Hæ pœnæ deſcribũtur in extrauagan. prima, de Iudæ, in communibus. Alias qlibet videre poterit per diſcurſum iuris & hic addere.

Pœna deferentium arma ad Saracenos.

Item excõmunicamus & anathematizamus oẽs impedientes ſeu inuadentes victualia a *ſeu alia ad vſum Ro. curiæ neceſſaria, adducentes, vlã qui ne ad Romanam curiam adducetur, vel deferantur impediũt ſeu perturbant, vel qui talia faciunt vel defendunt. cuiuſcũque fuerint ordinis*, b

pr.eeminentiæ,c conditionis d & ſtatus e etiam ſi pontificali, regali, reginali aut alia quauis eccleſiaſtica vel mundana præfulgeant dignitate.

a *Victualia*. Victus & victualiũ appellatione cõtinetur, quæ eſui,& potui,cultui quoque corporis, quæq; ad viuendum homini neceſſaria ſunt, veſtem quoq; victus habere vicem Labeo ait,cętera quoq; quibus viuendi curandíve gratia corporis noſtri vtimur,ea appellatione ſignificãtur.l. verbo victus. & ſeq. & ibi dixi.ff.de verb. ſig & iõ poſtea declarař i tex. ſeu alia &c.

b *Ordinis*. Siue ſint proceres,ſiue decuriones,ſenatores,ſcabini,vel alij ſiſes l.1. §.ſed & ſi ſeruus in glo.ordinũ ff de ven. inſpicien. vel ordinis intellige ſiue maioris, ſiue minoris, ſiue fuerit clericus primæ tonſuræ,ſiue acolytus,ſiue ſubdiaconus.diaconus, vel presbyter, vel alterius ordinis,quos tradit Hoſti.in ſum. de ordina.ab epiſcopo qui renunc. epiſcop. §. 1. ubi dicit nouem eſſe ordines clericorum, ſicut ſunt nouem ordines angelorũ, Præpoſ.in cap.cleros. 21.diſt.

c *Præeminentiæ*. Eccleſiaſticæ vel mundanæ, etiam ſi Imperiali p̄fulgeat dignitate,glo.quibuſcunq; in clemẽ. 1.de Iudi.& hoc declarat infra, & forte hic imperator non eſt expreſſus, ne arbitreř papã iſtud facere in odium ſuum,ſed dignitatem regalem expreſſit,quia plures ſunt reges.& unus Imperator, ideo noluit eũ nominare per no.in e.cum omnes.de conſti.

d *Condictionis*. Siue ſit laicis, vel clericus, ex vi verborum hoc declaratur, per glo.in verbo,conditionis, in extrauag.ad reprimẽdum qũo in læſæ maieſt. crimine procedat,ſiue fuerit maſculus, vel fœmina,maior,uel minor, dũmodo doli capax. c.1.de deli.puero.§.pupillus, inſti.de inutil.ſtipula. Idem dicitur.in cap fundamẽta,in ſi de.elec.in 6. ſiue fuerit miles ſiue non:ſiue diues,ſiue pauper: ſiue magnus, ſiue non, glo.in uerb. conditionis.l. pñti, in prin.C.de his qui ad eccleſ. confug.

e *Status*. Nobilis, ſiue uilis: ſeruus uel ingenuus.gl.in ver.ſtatus,in extrau.ad reprimendas.tres ſunt mũdi ſtatus. Eccleſiaſticorũ,nobiliũ,& plebeiorũ.Et qñ rex vult habere collectas,mãdat gẽtibus triũ ſtatuum,ut imponant eas, & qũo conuocentur tradit,d.Chaſſa.in procem. conſuetud.Burgun.in glo. *Les gens des trois eſtats.* de literis ſtatus ſcribit Benedictus in repeti.c.Raynu. in verbo teſtm̃.1.nũ.22.de teſta. Ego ipſe ſcripſi in illa ordinatione regia prohibente literas ſtatus dari.

Item a excommunicamus & anathematizamus omnes illos qui ad ſedem Apoſtolicam venientes & recedentes b ab eadem,necnon omnes illos qui iuriſdictionem ordinariã vel delegatam aliquam non habentes, in eadẽ curia morantes temeritate propria rapiunt, ſpoliant, & detinent aut propoſito deliberato verberare, mutilare vel interficere preſumunt, & quia talia fieri faciũt. ſeu mandãt

a *Item excommunicamus*. Probatur in.c. ſi quis Romipetas. 24. q. 3.

b *Recedentes*. Priuilegiũ datum ad eundum,cenſetur datum ad recedendum, & ad morandum.c. quia diuerſitatẽ.de conceſſione præb c.ſtatutum. §. præferendo, de reſcript.in ſexto, dixi plene in princi. ſcho.in auth.habita.C.ne ſi.pro patre·Idẽ dico in ſaluo conductu.in prac.mea rubr. de ſecuritate & ſic excõicantur primo hi qui rapiunt venientes ad ſedem Apoſtol. propria temeritate.ſecus ergo ſi iuſtę,vtpote,ſi ueniens ad ſedem apoſt.aliquẽ occideret,& iudex cum caperet, non incideret in hanc excũicationem, quia non facit temere.l.eum quem. ff. de iud. c. eum qui de præb.in ſexto. Secũdo qui rapiunt,propria temeritate à curia Rom. diſcedẽtes Tertio illi, qui iuriſdictionẽ nõ habent tñ capiunt morantes in curia Ro. Quarto qui prædictos ſpoliant.Quinto qui eos detinent. 6. qui eos verberant. 7. qui eos mutilant 8.qui eos interficiũt.9.qui hæc vel alterum iſtorum fieri faciunt,vel mandant.Nona tu presbyter, & horum abſoluas neminem.

Item excommunicamus a & anathematizamus omnes temere mutilãtes, verberantes, vulnerantes, interficientes, capientes, incarcerãtes & detinentes,patriarchas, archiepiſcopos, & epiſcopos, eorumque mãdatores.

a *Item excommunicamus*. Probař in clementi.1.de pœnis ꝙ ſi quis verberauerit epiſcopũ,

epiſcopũ, vel occiderit, tenetur ut hic dicitur, quod eſt intelligendum, quando temere, ut hic, & in d. clem. dicitur, ſuadente diabolo, ut in cap. ſi quis ſuadẽte. 17 q. 4. ſecus ſi ignoranter, quia inuenit eũ laruatũ, vel de nocte ſine lumine, tunc ſi præfectus vigilum, vel ſeruientes eum capiãt, non ſunt excommunicati, vt hic, quia epiſcoporum eſt. Deo ſeruire. & Dei perſonã induere, & non diaboli, qui in multas ſe transfert figuras. no. in cap. cum ad decorem, de vita & honeſt. cleric.

Secundo etiam non procedit, quando aliquis ſe defendendo percuſſit epiſcopũ, quia tunc nõ dicitur facere iniurioſe, vel temere: ut dr in cap. eum qui. de præben. in 6. ſicut dixi de ſcholaribus in auth. habita. C. ne filius pro patre, vbi prohibet fieri aliquam iniuriam ſcholaribus ſine cauſa, ex cauſa nõ, videlicet ſi ſcholares aggrediantur aliquem, ille poterit ſe defendere, etiã cõtra ſcholarẽ & epiſcopũ & quẽuis aliũ. & no. in l. vt uim. ff. de iuſtit. & iure.

Mandatores intellige ſi effectus fuerit ſequutus, id eſt ex illo mandato fuerit verberatus epũs, vel occiſus, alioqui non: quia verba debent intelligi cum effectu. l. j. ff. quod quiſq; iuris. glo. & doct. plenius declarant in d. cle. 1. Et ſic excommunicantur hic mutilantes patriarchas, archiepiſcopos, vel epiſcopos. Iſti ordines declarantur in c. clericos. 21. diſt. Secũdo vulnerantes eoſdem, vel illorum alterũ. Tertio interficiẽtes. Quarto capientes. Quinto, incarcerantes eoſdem. Sexto, detinẽtes prædictos. Septimò, mandatores. Octauũ addit d. cle. 1. de pœnis qui bannierit epm, vt eo ipſo ſit excommunicatus, & non poſſit abſolui ab alio q̃ à papa, niſi in mortis articulo. Nonũ ẽt addit in eo qui facta contra has perſonas rata habet. Nam etiam eſt excommunicatus, qui ratam habet ꝑcuſſionem clerici ſuo nomine factã, tex. in c. cum quis de ſenten. excom. in 6. Decimum, ille qui facienti fuerit ſocius. Vndecimum, qui dederit conſiliũ vel fauorem. Duodecimum, qui ſcienter defenderit illos ſceleſtos. Et ſeptem pœnæ hos circumdẽt, quarum prima eſt, quia offendẽs patriarchas, archiepiſcopos, vel epos eſt ipſo facto excommunicatus. d. clem. 1. Secũda eſt, quia abſolutio reſeruatur ſoli Roma. Pontifici. Tertia, quia priuatur omnibus beneficijs ſpiritualibus & temporalibus, ac feudis, emphiteoſi, & locationibus quæ tenebat ab illa eccleſia cuius pontificẽ offendit, ſiue locatio ei fuerit facta ad longum tempus vel ad modicum, cum d. clem. indiſtinctè loquatur, vt no. ibi doct. Et ſi duo epiſcopatus eſſent vniti vt Valẽ. & Dien. priuatur beneficijs & officijs, quę tenet ab vtraq; eccleſia. Quarta, ꝙ ad hãc priuationem non eſt neceſſaria hominis ſententia priuatoria ſed declaratoria tantum ſuper huiuſmodi crimine ſacrilegij, cum ipſo iure ſit priuatus. cap. cum ſecundum leges, de hæret. in 6. Quinta quòd filij delinquentis per lineam maſculinam deſcendẽtes vſq; ad ſecundam generationem inhabilitantur ad obtinendum beneficia eccleſiaſtica i illa diœceſi cui præerat pontifex offenſus. Sexta pœna quia terra offendentis epiſcopum eſt ſuppoſita inter dicto eccleſiaſtico, & etiam locus in quo epiſcopus detinet captiuus, ut in d. cle. 1. dicitur. Septima ꝙ publicandus eſt excõmunicatus per omnes eccleſias, ciuitates & diœceſes. Vltima quod non debet abſolui niſi ſatisfecerit, vel donec cauerit de ſoluendo pœnam infligendam, & de ſupplendo pœnitentiam iniunctam, has pœnas tradunt doct in d. cle. maxime Boniſa. de Vital. nu. 70. Quid in verberãte vel occidente cardinalem? hic non exprimitur ſed ẽt eſt excommunicatus hoc faciens & abſolutio papæ reſeruatur ac aliæ pœnæ imponuntur in c. fęlicis, de pœnis, libr. 6. Imo idem in verberante vel inijciente aliàs manus violentas in quemcunq; clericum, ẽt primæ tonſuræ, c. ſi quis ſuadente. 17 q 4. non tamẽ excõmunicatur hic, ſed à iure. nec poteſt abſolui niſi à papa, vel à legato, vel in mortis articulo. ca. q̃uis, de ſenten. excom. dixi hoc anno interpretando d. c. ſi quis ſuadente. Art. 9.

Itẽ excõicamus a & anathematizamus omnes illo qui per ſe vel aliũ ſeu alias quaſcũq; perſonas eccleſiaſticas vel ſeculares ad Rom. curiã ſuper eorũ cauſis & negocijs recurrẽtes b illaq; in eadẽ curia proſequẽtes, aut procurãtes, negociorumque geſtores, aduocatos, procuratores ipſorum, vel etiã auditores, ſeu iudices ſuper dictis cauſis ſeu negocijs deputatos, occaſione cauſarum vel negociorum huiuſmodi verberant, mutilant, vel occidunt, ſeu bonis ſpoliant, ac illos qui ne aliquas literas apoſtolicas etiam

in forma breuis tam gratiam quàm iuſtitiam concernentes, etiam citationes, monitoria & exequutoriales quę à ſede apoſtolica emanarunt, & pro tempore emanabunt, ſine eorum beneplacito & examine, executioni demandēt, inhibent, ac notarios, executores vel ſubexecutores littararũ monitorialium & citationum ac executorialium huiuſmodi expiunt, incarcerant, & detinent, vel capi incarcerari, detineri faciunt.

a *Item excommunicamus.* In cle. multorum. de pœnis, excommunicatur perſona eccleſiaſtica, quæ procurat vt eccleſiaſticus capiatur, & detineatur à ſeculari poteſtate, ſi ad ſedem apoſtolicam vadat, citatus ab hoie vel à iure, aut vt ſuo renũciet bñficio, vt ſi procuret detineri, ne ad d. ſedem apoſtolicã vadat. hic tñ excõicatur quicunq; tam laicus q̃ clericus impediẽs aliquem clericum, vel laicum hre recurſum ad cur. Ro nec eſt illa conſtitutio ſuperflua, quia hic excõicatur tantum in d. cle. aliæ pœnæ infliguntur, ratio tñ ponitur, in d. clem. quia hic exceſſus tendit ad denigrationem honoris Roma. eccl. & ad inquietationem & perturbationē ſtatus, & ordinis clericalis, qui debet eſſe ꝓſper & quietus, & ẽt indecorũ eſt filijs pereuntibus vel multum oppreſſis opptata matris vbera denegari, videlicet ſedis apoſtolicę. c. fundamenta, de elect. in 6. & cũ papę tribunal ſit maius quocunq; alio temporali, ideo debet ei credere. l. contra. §. 1. ff. de re iud. Imò impediẽtes ſubditos regis Franciæ ne ad regem eant, punirentur crimine læſæ maieſtatis teſte Luca de penna, in l. vna, col. 10. cũ ſeq. C. ut nemo ad ſuũ patro ſuſcipiat dixi in materia euocationis in repet. l. quod iuſſit. no. 2. ff de re iudi. facit c. quia plerique, de offi. ord. in 6.

b *Recurrentes* Fũdatur in ca. qm̃, de immuni. eccleſiarum. in 6. vbi impedientes aliquem coram iudice eccleſiaſtico litigare, aut litteras apoſtolicas impetrare ĩ cauſis ad forum eccleſiæ ſpectãtibus, de iure, vel de antiqua conſuetudine, ſunt ipſo iure excõicati. Idem ſi procurant, vt deſiſtat litigare coram eccleſiaſtico. Et nota caſus ſequentes. Primus eſt in his qui mutilãt recurrentes per ſe vel alium ad Romanã curiam ſuper eorum cauſis & negocijs. Nã iniura dicitur inferri, quando iuriſdictio alicuius turbatur, vel impeditur. d. ca. quoniam, & ibi Peruſ. no. & ſic comprehendũtur hic quicunque impedientes, ſiue clerici, religioſi, ſeculares, ſiue laici ſiue habẽtes iuriſdictionem, ſiue non, cum hoc generaliter loquatur. & religioſi ad hoc ſolent habere ſtatuta, & tamen aliquãdo vt aufugiant ſuorum ſuperiorum pœnas, ad iudices vel magiſtratus laicos confugiũt. Secundo qui impedit procuratores, negotiorũ geſtores, aduocatos ipſorũ, vel etiã auditores, ſeu iudices ſup dictis cauſis ſeu negocijs deputatos &c. probatur hic cum dicit aut procuratores &c. Tertio qui prædictos recurrentes, aut procuratores ipſorum & alios hic deſcriptos occaſione cauſarum huiuſmodi verberant, mutilant, vel occidunt ſeu bonis ſpoliant. ibi occaſione cauſarum &c. quarto qui impedit proſequẽtes litẽ, vel negociũ in curia Roma. vt hic dicitur. in eadẽ curia proſequentes. intellige qñ lite proſequitur. glo. in verbo, proſequentes. §. 1. de manda. apoſto in cõcor. Nam ſi Italus cõueniret Gallũ Romæ, non haberet locum quod hic dicitur per rub de cauſis. in concorda. vbi omnes & ſingulæ cauſæ exceptis maioribus in iure expreſſis apud illos iudices i partibus, qui de iure vel de conſuetudine præſcripta vel priuilegio illatum cognitionē habent terminari; & finiri debent. & ſic Galli poſſunt dicere, nos legem habemus cõtrariam cui non derogatur, nec. derogari per vnum poſſet. Quinto qui inhibent literas Apoſtolicas gratiam vel iuſtitiã concernentes, ſine eorum beneplacito & examine executioni demandari, ibi ac illos qui &c. & hoc probatur in c. qm̃, de immunitate eccle. lib. 6. & ſuper hoc extat bulla Leonis decimi cuius tenor talis eſt.

Leo Epiſcopus Seruus ſeruorũ Dei ad perpetuam rei memoriã in ſupremo Apoſtolicæ ſedis ſolio meritis licet imparibus conſtituti, ad ea libenter intendimus, per quæ debitus honor & reuerentia dictæ ſedi à ſubditis & inferioribus, præſertim Põtificali dignitate prędictis impendantur, & & ſi quid peruerſæ aut minus recte ꝑ eoſdem inferiores factum aut geſtum reperiatur, quod in dictæ ſedis depreſſionem ac malum exemplum & ſcandalũ plurimorum cedat; id per noſtræ prouidentiæ miniſterium reuocetur, & ad debitã normã reducatur, ne mẽbra a capite (cui obedientiam debitam & deuotam præſtare teneantur)

Bulla Leonis 10.

tur) diſcordare videantur. Sane licet fœlicis recordationis Bonifacius Papa Nonus prædeceſſor noſter, ad quem fide dignorũ relatione peruenerat, q̃ certi Prælati qui bus piæ memoriæ Vrbanus Papa Sextus et prædeceſſor noſter cõceſſerat, vt in eorum Ciuitatibus & Diœceſibus executio literarum Apoſtolicarum fieri nõ poſſit, niſi literæ ipſæ Prælatis ipſis aut eorũ officialibus prius exhibitæ, & per eos approbatę forent, & eorundem Prælatorum officiales in conſuetudinem eeduxerant, ali qui verò prætextu ſtatutorum Prouincialium ſeu Synodalium ẽt ſeruabant, q̃ nullus literas Apoſtolicas hmõi exequi auderet, niſi poſtquã Prælati ſeu officiales ipſi per ſuas literas (quas vidim⁹ nũcupabãt) mandarent, & concederent, vt iudices in ipſis literis Apoſtolicis deputati & ſine licentia vel conſenſu quorumcunq; Prælatorum, vel ſuperiorum, aut officialiũ eorũ dem literas Apoſtolicas exequi poſsẽt, & deberent. Tñ nuper in publica ſignatura coram nobis nõnullæ ſupplicationes pro poſitę fuerunt, continentes q̃ in Toletan. & Carthaginen. eccleſiis ſub colore fallitatis o. uiandi editæ fuerant conſtitutiones Synodales, qbus caueri dicebatur, vt Tabelliones & notarij, ẽt à partibus requiſiti, literas Apoſtolicas nullatenus recipere poſſent, niſi illæ prius per Archiepiſcopum Toletan. & epm Carthaginẽ. pro tẽpore exiſtentes, aut eorum officiales examinatæ forent, à nobiſq; earumdẽ Conſtitutionum confirmatio peteretur. Nos petitionem huiuſmodi vtı ratione carentem, cum Romani Pontificis geſtã per inferiores & ſibi ſubditos ſine eius ſpeciali licentia examinari non debeant, indecẽs & abſurdum, quinimo temerariũ eiſe cenſentes, quòd aliquis quauis occaſione literas Apoſtolicas ſine Romani Pontificis ſpeciali cõmiſſione, examinare velle pſumat. Propterea ſupplicationes ipſas prout merito reijciendæ erant, reiecimus: & corã nobis lacerari fecimus, ac conſtitutiones edentium temeritatẽ tali caſtigatione reprimere, ac ſuper his tale remedium adhibere volẽtes, vt al. js in poſterum cõ mittendi ſimilia aditus præcludatur. Motu pprio & ex certa noſtra ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine literas Bonifacij prædeceſſoris noſtri, hmõi tenore præſentiũ approbamus, & innouamus, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, illaſq; inuiolabiter obſeruari dẽe decerni mus, necnon quaſcunq; Cõſtitutiones Synodales, tam in dictis Toletan. Carthaginen. q̃ quibuſuis alijs eccleſijs per vniuerſum orbem cõſtitutis ſuperijs factas, motu, ſcientia, auctoritate, & poteſtate prædictis, caſſamus, & annullam⁹, ac ſtatuimus & ordinamus, quod iudices & executores in literis Apoſtolicis pro tẽpore deputati, ac notarij & tabelliones ſuper his requiſiti, literas ipſas Apoſtolicas, ſine alicuius pſonæ cuiuſcunq; eccleſiaſticæ, vel mũdanę dignitatis fuerint, licẽtia vel cõſenſu exeq. poſſint & debeãt. Et ſu ſup vniuerſis Patriarchis, Archiepiſcopis, Primatibus, Epis, & alijs prælatis, & perſonis eccleſiaſticis, necnon dilectis filijs Cõitatibus ciuitatum, & vniuerſitatibus, Caſtrorũ, oppidorum, terrarum, & locorum ſub interdicti, ſingularibus verò perſonis eorum ſecularibus, ſub excõicationis, & anathematis pœnis, quas eo ipſo ſi contrafecerint abſq; alia declaratione incurrant, & à quibus, non niſi à nobis vel ſuperioribus noſtris Rom. Pont. canonicè intrãtibus, præter q̃ in mortis articulo conſtituti & debita ſatisfactione præmiſſa, abſolui, & interdicti huiuſmodi relaxationẽ obtinere poſſint, in virtute ſanctæ obediẽtiæ, diſtrictè præcipiendo mãdamus, ne iudices, & executores literarũ apoſtolicarum, ac notarios & tabelliones ſup his requiſitos, quominus literas apoſtolicas huiuſmodi exequi poſſint, quoquomodo impedire præſumant, ac eos qui executionem literarũ huiuſmodi impedientibus auxilium, conſilium, vel fauorem quouiſmodo, directè vel indirectè, publicè uel occultè, præſtare præſumpſerint, ẽt ſi Patriarchali, Primitiali, Epali, & quauis alia eccleſiaſtica vel mundana, ẽt Imperiali, Regali, Reginali, aut Ducali, vel alia præfulgeãt dignitate eidem excõicationis & anathematis ſententiæ, a qua non niſi vt præfertur abſolui poſſint, ſubiacere, ac Ciuitates, Terras, Caſtra, oppida, & loca prędicta, ad quę inobediẽtes & cõtrafacientes declinare, & in quibus moram trahere cõtigerit, eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto, tam diu firmiter obſeruando, donec cõpuncti corde, huiuſmodi interdicti relaxationem, debita ſatisfactione præmiſſa meruerint obtinere, ac ibidem permanſerint, & per triduum poſt eorum inde deceſſum. Motu, ſcientia, auctoritate, & poteſtatis plenitudine ſimilib⁹ decernimus, ac ſub dictis pœnis ẽt mandamus illis in quorũ libris

Conſtitutiones Synodales, & Prouinciales huiuſmodi deſcriptæ reperiuntur; ita deleri & caſſari faciant, vt amplius legi non poſſint, non obſtantibus præmiſſis ac Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, necnõ omnibus illis quę idē Bonifacius prædeceſſor in ſuis literis voluit nõ obſtare, cõtrarijs quibuſcumque, aut ſi Patriarchis, Archiepiſcopis, Primatibus, Epiſcopis, & alijs perſonis præfatis vel quibuſuis aliis cõiter vel diuiſim, ab eadem ſit ſede indultum, vt interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbũ, de indulto huiuſmodi mētionē, & quibuſlibet alijs priuilegijs, indulgētiis & literis Apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus quorumcunq; tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non inſertis effectus eorũ impediri valeāt, quomodolibet vel differri, & de quibus quorumcunq; totis tenoribus de verbo ad verbum ſit in noſtris literis ſpecialis mentio habenda, quæ quo ad hoc cuiquam nolumus aliquatenus ſuffragari. Vt autem præſentes literæ ad omnium notitiam deducantur, volumus & mandamus illas in Cancellaria Apoſtolica & valuis Baſilicæ Principis Apoſtolorum de vrbe noſtra affigi, vt ij, quos huiuſmodi literæ concernunt, quod ad ipſos nõ peruenerint, aut illas ignorauerint, nullā poſſint excuſatiōnē prætendere, vel ignorantiam allegare: cum non ſit veriſimile quo ad ipſos remanere incognitũ, quod tam patenter fuerit publicatum. Verum qa difficile foret præſentes literas ad ſingula quæq; loca in quibus expediens fuerit illas deferre. Volumus & dicta auctoritate decernimus, quod illarum tranſumpto manu publici notarij inde rogati ſubſcripto & ſigillo alicuius prælati ſeu alterius perſonæ in dignitate eccleſiaſtica cõſtitutæ munito, ea prorſus fides indubita in iudicio & extra aut aliàs vbilibet adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi illæ eſſent adhibitę uel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, innouationis, caſſationis, annullationis, ſtatuti, ordinatiõis, mandati, uoluntatis & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si qs autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ Milleſimo quingenteſimo, decimooctauo Kalendas Martij, pontificatus noſtri, anno ſexto.

Albergatus.

Lecta & publicata fuit retroſcripta Bulla, ſiue conſtitutio Romæ in Cancellaria Apoſtolica, Anno incarnationis Dñicę, milleſimo quingenteſimo, Decimōnono menſis Iunij, pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris dñi noſtri Leonis, diuina prouidētia papę Decimi, anno ſeptimo.

Sexto, q notarios executores vel ſubexecutores literarum monitorialiũ & citationum ac executorialium huiuſmodi capiunt, incarcerant, & detinent, vel capi, incarcerari, ſeu detineri faciunt. Septimo, qui impediunt ne literis ſedis Apoſtolicæ ſine beneplacito vel aſſenſu, vel certo pretio non ſoluto, pareatur per literas, vel aliàs, ibi necnon qui &c. Vidi in Seneſchalia Nemauſēn. impetrari literas ne clericus laicum, cõtra quas clamat Maleret. in tract de ele. fol. 33. verſ. ſed aduert. Octauò, qui tabelliones impediunt, vel notarios ſuper huiuſmodi literarum & proceſſuum executione, inſtra, vel acta cõficere, aut facta parti cuius intereſt, tradere, ibi neve tabelliones, &c. Nonò, qui ſub quibuſuis pœnis prohibent, ne pro negocijs in curia proſequendis, ſeu gratijs impetrādis ad Rom. curiā eatur, ſeu recurſus ad eam habeatur, vel gratia ab eadem impetretur, ſeu impetratis vtatur, ibi, qui ne ſub quibuſuis pœnis Decimò, qui à Rom. Pontificis obedientia ſe ſubtrahere, ſeu quomolibet recedere præſumunt, ibi, qui ve animarum &c. Vndecimo, qui trahũt, aut trahi faciunt, ſeu procurāt perſonas eccleſiaſticas, capitula, conuentus, vel collegia Eccleſiarum coram ſe ad eorum tribunal præter iuris diſpōnem, vel cõcordatorũ, directe vel indirectè, ibi, qui ne ex eorum officio, &c. Duodecimo, qui ſtatuta, cõſtitutiones vel ordinationes fecerunt, per quas libertas eccleſiaſtica tollitur ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, uel alias quouiſmodo reſtringitur. De hoc dixi in gl. concord. rub. de firma & irreuoc. concor. ſtabilit. §. & cum omniũ. alibi plenius ſcripſi. Decimotertiò, qui faciunt ſtatuta, ſeu fecerunt iuribus ſedis Apoſtolicę quomodolibet præiudicātia. Decimoquarto, ſunt excõicati qui iuriſdictiones vſurpāt, vſusfructus, reditus, & prouētus ad eccleſiaſticas perſonas rõne eccleſiarum, mona

ſterio-

ſteriorum & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum pertinentes, vel ſurripiũt, ſeu ſine expreſſa licẽtia papæ ſequeſtrant, ibi, qui ve iuriſdictiones. Decimoquinto, qui collectas, decimas, & alia onera clericis, p̄latis & alijs perſonis eccleſiaſticis, ac bonis eccleſiarum vel monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum imponunt, & exigunt, aut à ſponte etiam dãtibus recipiunt. Iſta probantur in c. non minus, in c. aduerſus de immunit. eccle. & expreſſius in c. 1 & in c. 3. illo tit. in 6. [Quia ſacerdotes pro omnibus ſolent orare, quorum eleemoſynas & oblationes accipiunt, qua fronte præſumunt laici oblationes quas Chriſtiani pro peccatis ſuis offerunt, vel ipſi concredere, vel alijs concedere. c. quia. 10. quæſt. 1. niſi epiſcopus & clerus tantam neceſſitatem, vel utilitatem aſpexerint, vt abſque exactione ad releuandas communes vtilitates, vel neceſſilates, vbi laicorum non ſuppetunt ſubſidia, per eccleſias æſtiment conferenda. d. cap. ne minus,] Decimoſexto, qui prædicta facere, vel exequi non verentur per ſe, vel alium. ibi, necnon qui per ſe, &c. Decimoſeptimo, qui auxilium, conſilium, vel fauorem, ſeu votum, vel ſuffragium, palam vel occulte, præſtare non verentur, etiam hic excommunicantur, cuiuſcunque dignitatis, ordinis, præeminentiæ ve ſint. & ſic ſummatim eſt elucidatus hic articulus.

Necnon qui ne literis & mandatis ſedis prædictæ & legatorum, ac nunciorum & iudicum delegatorum eiuſdem ſimiliter gratiam vel iuſtitiam concernentibus decretiſque ſuper illis & rebus iudicatis, proceſſibus, & executorialibus, non niſi habito primum eorum beneplacito & aſſenſu pareatur per eorum litteras executoriales, vel alias nuncupatas, & certo pretio ſoluto, ne ve tabelliones & notarij ſup̱ huiuſmodi literarũ & proceſſuum executione inſtrumenta vel acta conficere, aut facta parti cuius intereſt, tradere debeant, qui ne ſub quibuſuis pœnis quibuſcũque perſonis in genere vel in ſpecie, ne pro quibuſuis eorum negocijs proſequendis ſeu gratijs impetrãdis, ad Rom. curiã accedant, aut recursũ habeãt, ſeu gratias ipſas à ſede apoſtol. impetrẽt aut impetratis utantur directe vel indirecte etiam ſub grauiſſimis pœnis prohibere, ſtatuere, ſeu mãdare, qui ve in animarum earundem periculũ, ſe à noſtra & Rom. Pontifi. pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahere ſeu quomodolibet recedere præſumunt, qui ve ex eorũ officio, vel ad inſtantiam quorumcunque perſonas eccleſiaſticas, capitula, conuentus, & collegia eccleſiarum quarumcunque coram ſe ac eorum tribunal, audientiam, cancellarium, conſilium, vel parlamentum, præter iuris communis diſpoſitionem trahunt, ac trahi faciunt, vel procurant directe, vel indirecte quouis quæſito colore, necnon qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, ſeu quæuis alia decreta in genere vel in ſpecie ex quauis cauſa & quouis quæſito colore etiam ſub prętextu literarum apoſtolicarũ in vſu non receptatum, ſeu reuocatarum hactenus fecerunt, ordinarunt, ſeu publicarunt, aut facient, ordinabunt, vel publicabũt in futurum, per quas & quę libertas eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo lęditur, vel deprimitur, aut aliàs quouiſmodò reſtringitur, ſeu noſtris & dictæ ſedis iuribus quomodolibet tacite vel expreſſe p̄iudicatur. Qui ve iuriſdictiones ſeu fructus redditus, & prouentus ad eccleſiaſticas perſonas ratione eccleſiarum, monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum per eas obtentorum pertinentes vſurpant, vel ſurripiunt, ſeu quauis occaſione vel cauſa ſine Ro. Pontificis expreſſa licentia ſequeſtrant, aut collectas, decimas, talias, præſtantias, & alia onera clericis, prælatis, & alijs perſonis eccle

ſiaſticis ac eorum & eccleſiarum, monaſteriorum & aliorum beneficiorũ eccleſiaſticorum bonis illorum fructibus, redditibus, & prouentibus huiuſmodi abſque ſimili Ro. Pontifi. ſpeciali & expreſſa licentia imponunt, & diuerſis ēt exquiſitis modis exigunt, aut à ſponte etiam dantibus & conſẽtientibus recipiunt. Necnon qui per ſe vel alium ſeu alios directe vel indirecte prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem, aut votum, ſuffragium, palam vel occulte preſtare non uerentur, cuiuſcunque ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiam ſi imperiali aut regali præfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, Reſpublicæ, & alij potentatus, quicunque etiam regnis, prouincijs, ciuitatibus, & terris quoquomodo præſidentes fuerint, aut quauis etiam pontificali dignitate præfulgeant, in nouamuſque decreta ſuper his, tam per ſacros canones & concilia generalia, quàm etiam in Lateranenſi cõcilio a nouiſſime celebrato, edita, etiam cum interdicti eccleſiaſtici ac alijs cenſuris & pœnis in eis cõtentis.

a *In Lateranẽſi concilio* Tenor Lateranẽ. concilij contra ſurripientes vel ſequeſtrãtes fructus beneficiorum eccleſiaſticorũ, aut ſuper illis vel perſonis ſeu bonis eccleſiaſticis, decimas, collectas, præſtãrias, & alia huiuſmodi onera imponentes, qui continetur in bulla reformationis, lecta in nona ſeſſione concilij Lateranen. de quo fit mentio hic.

Leo Epiſcopus, ſeruus ſeruorũ Dei, ad perpetuam rei memoriam, Sacro approbante concilio ſupernę diſpoſitionis arbitrio, &c. Et cũ fructuum eccleſiarũ cathedralium & metropolitanarũ, monaſteriorumque & aliorum quorumcunque beneficiorũ eccleſiaſticorũ plenaria diſpoſitio & adminiſtratio ad nos & Rom. Pontif. pro tẽpore exiſtentẽ, & illos ēt qui eiuſmodi eccleſias, monaſteria & beneficia, iure, & canonicè obtinent, ſolum pertineãt, ſeculareſq; principes omni etiã diuino iure id prohibente de dictis eccleſijs, monaſterijs ac beneficijs intromittere ſe nullatenus debeant: Statuimus & ordinamus vt fructus, redditus, & prouentus eccleſiarum, monaſteriorum ac beneficiorũ per ſeculares vllos principes, ēt ſi Imperator, Reges, Reginæve ſeu Reſpub. vel potentatus fuerint, aut per eorum officiales ſeu iudices ēt eccleſiaſticos, vel quaſcunque alias perſonas publicas vel priuatas de eorundem Imperatoris, Regum, Reginarũve, ac principum rerumq; publicarũ, vel potentatuum mandato ſequeſtrari occupari ve aut aliquo modo detineri, ipſique huiuſmodi eccleſias, monaſteria ac beneficia obtinentes, ſub prætextu fabricæ inſtaurationiſque, ſine Romani Pontificis pro tempore exiſtentis expreſſa licentia, aut eleemoſynarum, ſeu quouis alio colore, aut fuco impediri non debeant, quominus de illis, vt antea, libere ac ſine impedimento diſponere valeant.

Et ſi ſequeſtrati fuerint, occupatiue, aut detenti, integrè, libereq;, ac ſine exceptione vel mora prælatis, ad quos de iure legitimeq; ſpectant, reſtituantur: de quibus ſi diſſipati nuſquam reperiri poſſint, eorum iuſta æſtimatione facta, dictis prælatis ſatisfieri volumus per eos qui dictas ſequeſtrationes, applicationes, diſſipationeſq; fecerint, aut fieri mandauerint, ſub pœna excõicationis, aut interdicti eccleſiaſtici talium principum, terris, & dñio eo ipſo incurrendis. Et vt eorum ac eiſdẽ ſubiectorũ bona vbicunq; reperta, ſi moniti parere noluerint, capi & retineri poſſint. Ipſi verò contrafacientes tã ſupradictis pœnis q̃ priuationis feudorum & priuilegiorũ, quæ a nobis & Roma. vel alijs eccleſiis nunc & pro tpe obtinuerint, & alijs contra violatores & oppreſſores libertatis eccleſiaſticæ ēt per extrauagãtes & alias cõſtitutiones ēt incognitas, & forſan in vſu non exiſtentes impoſiti ſubiaceant. Quarum omnium tenores pro expreſſis & inſertis hñtes innouamus, ac ꝑpetuæ firmitatis robur habere decernimus & declaramus, ac ſecundum eas per quoſcũq; iudices etiã S. R. E. Card ina. ſublata & adẽpta eis aliter iudicãdi declarãdiq; ptãte ſuiati iudicari & interpretari debere volumus atq; mandamus. Et cum à iure tam diuino q̃ humano laicis poteſtas nul-

ſtas nulla in eccleſiaſticas perſonas attri-
buta ſit, innouamus omnes & ſingulas cõ
ſtitutiones felicis record. Bonifacij papæ
VIII. ẽt prædeceſſoris noſtri, quæ incipit,
Felicicis & Clemen. 5. quæ incipit, Si
quis ſuadente, necnon quaſcunque alias
apoſtolicas ſanctiones in fauorem liberta
tis eccleſiaſticæ, & contra eius violatores
quomodolibet editas, & pœnis etiam con
tra talia præſumen. in bulla quæ legitur
in cœna Domini contentis in ſuo robore
permanſuris.

Et cum in Lateranen. pariter ac cõcilijs
generalibus ſub excommunicationis pœ-
na prohibitũ fuerit, ne Reges, Principes,
Duces, Comites, Barones, Reſpublicę, &
alij potentatus quicunq; regnis, prouin-
cijs, ciuitatibus ac terris quoquomodo
præſidentes collectas, decimas, & alia hu-
iuſmodi onera clericis, p̃latis, & alijs qui
buſcunq; perſonis eccleſiaſticis, imponãt
exigantque, neue à ſponte ẽt dantibus &
conſentientibus, ẽt recipiant, atq; in præ-
miſſis, auxiliũ, fauorẽ, conſiliũ ve, palam
vel occulte præſtantes, in ex cõicationis
latæ ſniæ pœnam eo ipſo incidant, & ipſę
quoq; reſpublicæ, cõitates & vniuerſita-
tes, circa hoc q̃uolibet delinquentes ec-
cleſiaſtico eo ipſo ſubijciãtur interdicto,
prælati etiam præmiſſi abſque Roman.
Pont expreſſa licentia, vltro conſentien.
excommunicationis & depoſitionis pœ-
nam ipſo facto incurrant, ſtatuimus & or
dinamus ut de cætero talia præſumentes,
etiam ſi (vt præfertur) qualificati fuerint,
vltra ſupradictas pœnas, quas contra ue
nientes eo ipſo incurrere volumus, inno-
uamus ad omnes actus legitimos inhabi-
les & inteſtabiles habeantur.

Et cum ſecũdum leges ciuiles & ſacro
rum canonum cenſuras, &c.

Datũ Romæ in publica ſeſſione in La-
teranenſi ſacroſancta Baſilica ſolẽniter ce
lebrata anno incarnationis dñicæ 1514:
3. Non Maij, Pontificatus noſtri anno 2.

Art. 10. *Item excommunicamus* a *& ana-
thematizamus omnes & ſingulos can
cellarios, vicecancellarios, & con-
ſiliarios ordinarios, & extraordina-
rios quorumcunque regum & princi
pum ac præſidentes cancellariarum
& conſiliorum, ac parlamentorum,
nec non procuratores generales eorũ
dem, vel aliorum principium ſecula
rium, etiam ſi imperiali, regali, du
cali vel alia quacunque præfulgeant
dignitate, necnon archiepiſcopos, epi
ſcopos, abbates, commendatarios, eo-
rumque vicarios, & officiales, qui
per ſe vel per alium ſeu alios quarũ-
cunque exemptionum vel aliarum
gratiarum & literarum apoſtolica-
rum, necnon decimarum ac benefici
ales ac alias ſpirituales & ſpiritua-
libus annexas cauſas ab auditoribus
& commiſſarijs noſtris (vt eorum
verbis vtamur) auocant, ac executio
nes monitoriorum, citationum inhi-
bitionum, ſequeſtrorum, executoriali
um, & aliarum litterarum apoſtoli
carum, tam gratiam quam iuſtitiam,
concernentium à nobis, necnon came
rario & præſidentibus cameræ apo-
ſtolicę, ac auditoribus & commiſſa-
rijs apoſtolicis in eiſdem cauſis pro
tempore ęmanatarum, illarumque
curſum & audientiam ac perſonas,
capitula, conuentus, & collegia, cau
ſas ipſas proſequi volentes, auctorita
te laicali impediunt, & ſe de illarũ
cognitione tanquam iudices intromit
tere, ac partes actrices, quę illas cõ
mitti fecerunt, & faciunt, ad reuo
candum ſeu reuocari faciendum cita
tiones, vel inhibitiones, aut alias li
teras in eis decretas, & ad facien-
dum eos, contra quos tales inhibitio-
nes emanarunt, à cenſuris & pœnis
in illis contentis abſolui, ordinant vel
compellunt, vel alias executionem
literarum apoſtolicarum, vel execu
torialium etiam ſub prætextu violen
tiæ probibẽdæ impediunt declarãtes
b nihilominus.*

Excommunicamus. Quinque caſus hic
traduntur. Primus, excommunicãtur Re
ges, Archiepiſcopi, Senatores vel alij offi
ciales, qui ab auditoribus & alijs commiſ
ſarijs papæ, cauſas decimarum beneficia-
les, vel alias ſpirituales euocant c quia ſu
perioris

perioris eſt euocare, & non Inferioris. l. Iu
dicium ſoluitur. ff. de iudic. c. vt noſtrũ, de
appel. plene dixi in repet. l. quod iuſſit, in
2. not. ff. de re iud. Secũdus caſus eſt, ꝙ im
pedientes citationes, monitiones, vel lite
ras Apcſtolicas exequi, tam gratiam q̃ iu
ſtitiã cõcernentes, ſunt excõicati: de hoc
ſupra dictum extitit art. pręceden. Poteſt
n. iudex ſuam iuriſdictionem ẽt pœnali
iudicio defendere. l. vna ff. ſi quis ius dicẽ
non obtemp. Tertius caſus, qui impediũt
parſonas volentes proſequi cauſas in cu-
ria Ro. ut etiam ſupra dictum fuit. Quar
tus caſus, q partes actrices, q̃ illas cõmit
ti fecerũt cauſas. à ſede apoſtolica reuoca
re faciunt citationes, vel inhibitiones, ſeu
alias literas apoſtolicas, vt ſolẽt quidã iu
dices ſeculares facere, vt expert⁹ ſũ aliqñ.

Quintus, qui compellunt iudicem ſeu
partem à cenſuris, abſoluere, & pęnis in il
lis contentis liberare: ſuperiores enim vo
lunt dici iudicibus eccleſiaſticis, ideo pec
cant, vt hic habetur, & excommunicãtur
hic ore proprio papę.

b *Declarantes.* Hic verſiculus, declaran
tes, vult abſolutionẽ pręd ictis perſonis fa
ciendã, ẽt per papam, non valere, niſi illi
q ſtatuta cõtra libertates eccleſię fecerint
illa reuocauerint. Secundo requiritur ꝙ
publice reuocauerint quod declaraui ſu-
pra quãdo dicaſ. Tertio, quod illa ſtatuta
ſeu ordinationes deleat & caſſet. Quartò,
quod de illa caſſatione & reuocatione cer
tiorẽ faciant papã, alioqui paria ſunt eã
eſſe & non apparere. l. duo ſunt ff. de te-
ſta. tutel. Quinto, quod ab illis cũ verò ꝓ
poſito ſimilia non committendi non de-
ſtiterint, alias poteſt abſolui. & de iſtis de
bet iniquere preſbyter, & ſi iſta non con-
currant, non abſoluat.

*Ac proteſtantes prout tenore præ
ſentium declaramus, ac expreſſe pro
teſtamur, abſolutionem hodie uel a-
lias ẽt ſolenniter per nos faciendam
præfatos ſupra nominatos, & quali-
ficatos, ac cancellarios, vicecancel
larios, conſiliarios, & procuratores,
ac alios excommunicatos prædictos,
niſi prius ſtatuta, ordinationes, con
ſtitutiones, pragmaticas, & decreta,
huiuſmodi publice reuocauerint, &
ex archiuis, ſeu capitularibus locis,
aut libris, in quibus annotata repe
riuntur, deleri & caſſari, ac nos de
reuocatione & caſſatione huiuſmodi
certiores fecerint, & alias à præmiſ
ſis, cum vero propoſito vlterius ſimi
lia non committendi deſtiterint, com
prehendere, nec illis aliter ſuffraga
turam fore, ac in præmiſſis omnibus
& ſingulis ac alijs quibuſcũque iuri-
bus ſedis Apoſtolicæ ac S.R.E. vnde
cunque & quomodolibet quæſitis ſeu
quærendis per quoſcunque actus con
trarios, aut quomodolibet p̃iudicãtes
tacitos, vel expreſſos a nobis vel a
ſede Apoſtolica, quomodolibet fa-
ctos aut faciendos, aut quemcunque
temporis vel tolerantiam, fluxũ, ſeu
patientiam noſtram noſtram vllate-
nus præiudicari debere, aut quomo-
dolibet poſſe.*

Item excommunicatus & anathe Art. 11
*matizamus omnes mutilantes, vulne
rantes, & interficientes, ſeu capiẽtes
& detinentes, ſeu deprędantes, Ro
mipetas* a *& peregrinos, ad vrbem,
cauſa deuotionis ſeu peregrinationis
accedentes, & in ea morantes, vel
recedentes ab ipſa, & in his dantes
auxilium, conſilium, vel fauorem.*

a *Romipetas.* Quia quibus licet oppreſ-
ſis, eccleſia tenetũr contra improborũ vio
lentias protectionis, & defenſionis auxi
lium impartiri. 87. diſt. quaſi per totum.
ideo ſtatuitur hic aduerſus mutilantes il-
los, qui Romã accedunt, cã peregrinatio
nis excõicatio, & non pñt abſolui ab alio
q̃ a papa. ita excõicantur vulnerantes di-
ctos peregrinantes, & interficiẽtes, capiẽ
tes, detinentes, deprædantes, & conſiliũ
auxilium vel fauorem his malignis præ-
ſtantes contra peregrinos. probatur in c. ſi
quis Romipetas. 24. q. 1. vbi dicit Ioã. de
Turre crema. merito excõicantur hi, tum
quia Deum offendunt, qui in ſanctis ſuis
gloriatur, vt dicit Dauid, Glorioſus De⁹
in ſanctis ſuis. tum quia hi impedientes,
& alij charitatis vinculum rumpunt, &
deuotionem ad ſanctos minuunt, ideo di
cit pul-

eſt pulcher text. In c. illi ibidem, illi qui peregrinos, vel oratores, cuiuſcunq; ſanċti, ſiue clericos ſiue monachos, vel fœminas, aut inermes pauperes deprædati fuerint, vel bona eorum rapuerint, vel in malum eis obuiauerint, anathematis vinculo feriantur, niſi digne emendauerint. deinde ſubijcit text. ibi, Pax vera illa, quam treugā Dei dicimus, fideliter obſeruetur: qui autem eam infregerit. excōicationi ſubdatur. & ibi dicit Io. de Turre Crema. Nota ꝙ qdam ſunt perſonæ, quibus perpetuò, treugæ cāonicæ obſeruandæ ſunt. ſicut ſunt presbyteri, monachi, conuerſi, peregrini, mercatores, ruſtici, euntes & redeuntes. & in agricultura exiſtentes, & animalia quibus arāt, & ſemima portāt ad agrum. habēt. n. ruſtici priuilegiū, quādiu ſteterint in agricultura, ſicut milites, donec militant: ſic clerici, & monachi, ac cōuerſi, donec in eccleſijs canonicè &. regulariter viuunt. Item legati, quamdiu ſunt in legatione. Item Romipetæ, & oratoria viſitātes Hæc ille. Itē accedētes ad ſepulchrum domini, licet ſint excōicati, ſi ſine lnīa Papæ, iuerint, & eius abſolō reſeruat papæ, vel eius pñiario maiori, teſte Florēt. in 3. par. ſūmæ, tit. 24. c. 30. in fi. vbi dicit ſe repiſſe hūc caſū in libro ſūmi pniarij.

Art. 12. *Item excōicamus & anathematizamus omnes illos qui per ſe, vel alium, ſeu alios directe vel indirecte, ſub quocunque titulo vel colore occupant, detinent, vel hoſtiliter deſtruunt, ſeu inuadunt, aut occupare, detinere, vel deſtruere, aut inuadere hoſtiliter præſumunt, in totum vel in partem Almam vrbem, regna Siciliæ, ſeu Trinacriæ, inſulas Sardiniæ, & Corſicæ, terras citra Pharum patrimonium beati Petri, in Tuſcia ducatum Spoletanum, Comitatum Venayſinum, Sabinen. Marchiæ Anconitanæ, Macæ, Trebatiæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimæ prouincias, illarumque terras, & loca ac terras ſpecialis commiſſionis, arnulphorum, ciuitatesque noſtras Bononiam, Ferrariam, Regium, Mutinam, Fauentiam, Imolam, Forliuium, Rauennam, Ceruiam, Caſenam, Ariminum, Beneuentum, Peruſiam, Auenionem, Ciuitatem caſtelli, Tudertum, Camerinum, & alias ciuitates, terras & loca vel iura ad ipſam Roman. Eccleſiam ſpectantia, & pertinentia, & adhærētes ac fautores, & defenſores, eorū, ſeu in his dantes auxilium conſilium, vel fauorem.*

Ciuitateſq;. Iſtæ ciuitates hic nominatę, dicuntur eccleſiæ, tā quo ad tpalē iuriſdictionem, ꝙ ſpiritualem, ideo excōicantur illi, qui eas occupant Et an ſit neceſſe eccleſiam hře tpalia. Quod ſic concludit Benedict. in repet. c. Raynutius. i verb. & uxorem. nu. 268. & ſeq. de teſta. dicens ſpirituſſanċti ordinatione actū eſſe, ꝙ eccleſia abundaret. cum pauci tantæ perfectionis inuenirentur, qui ſine adminiculo tēporalium onera eccleſiaſtica ſuſciperent, ex quo peribat magna pars fidelium, non ſtātibus miniſtris, qui ſacra ſpūalia adminiſtrarent, facit gl. in c. clericus. 12. q. 1. & ēt tpalem iuriſdōnem poteſt hře, ut ibi plene licet videre per eum, qui alios allegat, ideo eos miſſos facio. ſed vide text. in c. valide. 94. diſt. & c. relatum. 10. q. 3. hæc vaſa non debent alienari, ēt cum conſenſu eccleſiaſticorum niſi pro famis & captiuorum redemptione. l. ſancimus. 1. C. de ſacroſ. eccl. dixi in compendio ſuper alienatione rerum eccleſiaſticarum, in quo etiam elucidaui. c. ſine exceptione. 12 q. 2. vbi hāc materiam tractaui ſummatim.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes ſanctarum reliquiarum, & ornamentorum eccleſiaſticorum quorumcūque calicum, crucum, candelabrorum, thuribulorum, vaſorum argenteorum, & aureorum veſtium ſacrarum ad diuinum cultū, & vſum deputatarum, ex baſilicis & eccleſiis tam vrbis, quam extra illius mœnia conſiſtentibus, & Aliarum quarumcunque rerum in ipſa vrbe tempore illius directionis, vſque in præſentem diem, nequiter ablatarū, ablatores & illorum occupatores, ac Art. 13

quoſcun-

quoſcunque alios ad quorum manus res ipſæ quocunque titulo & ex quauis cã ſcienter peruenerint, & exiſtant, cuiuſcũque fuerint ordinis vel pręeminentię, conditionis, ac ſtatus, ẽt ſi pontificali, regali, reginali, aut alia quauis eccleſiaſtica, vel mundana pręfulgeant dignitate, niſi reſtituerint res ablatas huiuſmodi eorum veris dominis, ſi eorũ notitiam habuerint, vel cum ipſis dominis deſuper amicabiliter concordauerint, ſeu ſi eoſdem dominos ignorauerint, niſi res ipſas ad manus perſonarum, ad hoc per nos deputatarum, conſignauerint, realiter, & cum effectu.

Non obſtantibus a *quibuſcunque priuilegijs, & indulgentijs, ac literis Apoſtolicis, generalibus, vel ſpecialibus, eis, vel eorum alicui, vel aliquibus cuiuſcunque ordinis, ſtatus, vel condõnis, dignitatis, vel pręeminentiæ fuerint. etiam ſi (vt præmittitur) Pontificali, Imperiali, Regali, Reginali, ſeu quauis alia eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate, à prædicta ſede, ſub quauis forma vel tenore conceſſis, quod excommunicari vel anathematizari, nõ poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi, ac ordinibus, locis, nominibus proprijs, cognominibus, & dignitatibus, eorum mentionem, necnon conſuetudinibus & obſeruantijs ſcriptis & non ſcriptis & alijs contrarijs quibuſcunque, per quæ contra noſtros proceſſus huiuſmodi ac ſentẽtias quominus includantur in eis ſe iuuare valeant, vel tueri: & quæ quo ad hoc penitus tollimus, & omnino reuocamus.*b *Et à quibus* c *quidem ſententijs nullus per alium quam per Romanum Pontificem. Niſi in* d.

a *Non obſtantibus*. De his non obſtan. dixi in gl. concor. in verb. non obſtantibus. & in extrauag. ad reprimendum. in verb. non obſtantibus, q̃uo in crimi. læſæ maie.

b *Reuocamus* Hic tolluntur priuilegia, per quæ impediretur hæc excõicatio; nam Roman. Pontif. non poteſt aliquẽ ita priuilegiis ditare, vt nõ ſit ſibi ſubiectus, vel ne poſsit eum excõicare. Io. Andr. in c cũ inſtantia, in fi. de cenſib quod eſt intelligẽdum quoad ſpiritualia, vnde non poſſet facere papa, quod prælatus vel alius clericus nõ ſit ſibi ſubiectus, nec eccleſiã vnam eximere à ſubiectione ſedis apoſtolicę, quia eſſet acephalus, quod non permittitur. ca. nulla. 93. diſt. Sed poſſet indulgere ſubiecto in tẽporalibus, vt non poſſit conueniri coram ſe ratione temporalitatis, ſed coram alio iudice ſeculari. Fel. in c. cum nõ liceat. in fi. de pręſcrip.

c *Et à quibus*. Noto, quod nullus præter Rom. Pontif. põt in his caſibus abſoluere, nec etiam legatus, niſi ſuper his ſpecialẽ haberet poteſtatem. Quęro quid faciet presbyter, ſi aliquis cõfeſſus fuerit multa peccata eidẽ, de quibus poteſt abſoluere, & vnum de quo non poteſt abſoluere? Reſpond. quidem quod de illis, de quibus poteſt abſoluere, abſoluat, de aliis remittat ad ſperiorẽ tamẽ quia Deus nõ nouit opus impfectũ, c. ſunt plures de pæn. diſt. 3. nõ debet abſoluere, niſi prius fuerit abſolutus a reſeruatis per ſuperiorẽ, vel eidem fuerit cõmiſſum, vt etiam à reſeruatis abſoluat, & iſtud eſt tutius. Adrian. de Traiecto in 4. ſententia. diſt. 17. de cõfeſ. 4. q. verſ. ſed dubium. nam non valet cofeſſio, quãdo quis partẽ peccatorũ cõfitetur, vni partem alteri. tex. in c. cõſideret. de pœnitent. diſt. 5. circa fin. quod facit cõtra hypocritas vt iuſti videãtur qui ſic faciunt. Nã poſtquam prima non valuit, quia non facta in charitate, nec in ſtatu gratię, ergo de integro tenebit omnia peccata confiteri. cap. omnis vtriuſq; ſexus, ibi omnia, & ibi ſacerdoti, & ibi dixi de pęnit & remiſ.

d *Niſi in*. Hic eſt vnus caſus ĩ quo poteſt abſoluere presbyter hos ſceleſtos, videlicet in mortis articulo, & tũc p ſuum curatum, vel vicarium poterit abſolui, ſi copiã illius habeat, alias a quocunque presbytero. text. & ibi gloſ. in c. paſtoralis. §. fin. de offi. ordin. tex. in c. nuper, de ſent. excom. Card. in cle. 1. §. pen. de hæret. & in Summa Silueſtrina, in verbo, confeſſor, primo in fi. & in eod. verbo in 3. nu. 6. Etiam ab

ſoluit

ſoluit in mortis articulo presbyter in ca. non dubium, in c. quod de his. c. quamuis, de ſenten. excommu. & c. eos eo. tit. in 6. extrauag. 1. de ſepult. in communibus & clemen. 1. §. verum, de hæret. & extraua. vna, ne ſede vacan. in eiſdē cōmunibus & clem. 1. §. fi. de pœnit. & cap. fundamenta. in fi. de electio. in 6. cap. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. extra ſuſcepti, in fine, de maio. & obedien. & regulariter in omnibus, etiam enormibus, in cauſa mortis abſoluere poteſt, etiam ſimplex ſacerdos, teſte Thom. in 4. ſenten. diſt. 18 & 20.

Mortis a *articulo* b *conſtitutus abſolui poſſit. Nec etiam* c *tunc, niſi de ſtando ſanctæ Rom. eccleſiæ mandato, ſatisfactione, & ſufficienti cautione preſtitis, etiam prętextu confeſſionalium, ſeu quarumuis facultatum* d, *verbo, literis, aut quauis alia ſcriptura etiam in qua quod ſola ſignatura ſufficeret conceſſum, & quæuis derogatoriarum derogatorie fortiores & efficaciores, ac inſolitæ clauſulæ apparerent quibuſuis perſonis.*

a *Mortis.* Scilicet naturalis, cum mortis appellatione ueniat mors naturalis l. ex ea. §. inſulā. ff. de verb. oblig. l. cum pater. §. hæreditatem, de lega. 2. Et ſic conſtitutio volens, vt quis puniatur morte, debet intelligi de naturali, videlicet vt aīa ſeparetur à corpore, cū mors dicat aīæ & corporis diſſolutio gl. & ibi Bal. in l. res vxoris. C. de dona. inter vir. & vxo & in l. vna C. de his qui ante apertas tabul. Barta in repe. c. Rainaldus. col. 6. & ſeq. de teſtam. vbi appellatione mortis dicit uenire tam mortem naturalem, q̄ uiolentam, & aliā quocunq; modo prouenientē. ſecus ſi lex dicat capite puniatur, vel pœna capitali, quia tunc intelligetur de pœna exilij, niſi aliter declaratū fuerit. gl. in l. tranſigere. C. de tranſa. tex. in l. edicto. §. Rei aūt capitalis. ff. de bono poſſeſ. Ang. in tract. de maleſi. in glo. & ibi, caput. verſ. quid ſi ſtatutum dicat, non ergo hic intelligemus de morte æterna, vel ſpirituali, ciuili, ſeculari, vel effectuali, de quibus per Archidia. in c. placuit. 2. q. 7. & Lucam de Pēna l. 1. col. 8. C. de deſerto. lib. 12.

b *Articulo.* Non tm̄ infirmæ ualetudinis cauſa, ſed periculi etiam propinquæ mortis, ab hoſte, vel à prædonibus, vel ab hominis potētis crudelitate, aut odio. aut nauigationis ineundæ, aut per inſidioſa loca iturus, aut ętate confectus, hęc. n. omnia inſtans periculum demonſtrant. text. in l. 3. cum ſeq. ff. de dona. cau. mor. Idē ſi mulier pręgnans ſi prope partum, quia ſolent multę in partu mori. Ideo in articulo mortis dicitur, & eo caſu abſolui pōt. Hoſtien. & Panor. in c. paſtoralis. col. 2. de offi. ordi. vbi dicit Panor. longum eſſe omnes caſus percurrere, ſed tm̄ debet cōſiderari, an mortis articulus veriſimile immineat, & tunc presbyter abſoluat in his caſibus. alioqui nō. Io. An. Anch. & alij, in c. de his. de ſenten. excom. Idem ſi ad mortem fuerit per iudicem. vel alium habentem podeſtatem damnatus, cle. 1. de pęni. & remiſſio. Idem de alio periculo probabili quod iudicio boni viri relinquitur, vt in ſumma ſilueſtrina. in verbo, abſolutio. j nu. 7. patet. [Et hic articulus mortis ſemper excipitur. ca non dubium. de ſent. excom. glo. expreſſa in c. 1. §. ſi vero. in verb. articulo. de elect. in prag.]

c *Nec etiam.* Nota ꝙ ſacerdos in mortis articulo non debet abſoluere, niſi pœnitens ſatisfecerit, vel cautionem præſtiterit de ſtando mandato eccleſię, ſi non ſit facultas ſatisfaciendi, glo. in cle. 1. §. pen. de hęretic. & iuribus ſupra allegatis, & ſi alias abſoluat, non valet abſolutio facta per eum, imò presbyter erit excōicatus, vt infra patet. gl. in extraua. ſuſcepti Ioh. 22. Rub. de maior. Et tunc ceſſante periculo, debet viſitare papā, ſuſcepturus mandatum ab eo, non tm̄ petet iterum abſolui ab eodem, ſed narrabit papę, qualiter ꝑpter impedimētū obtinuit abſolutionē ab inferiore, & quod pro ſatisfactione eſt peratus ſubire mandatum apoſtolicum, vt probatur, in c. ea noſcitur. iu fi. de ſent. excom. Panor. in d. c. de his. Si tm̄ ceſſante impedimento non accedat ad papam, dū commode poteſt, incontinenti recidit in eandem excommunicationem ca. eos. de ſenten. excom. in 6. Et iō dicunt doctores, ꝙ non ſufficeret ire Romam, niſi ſe pręſentaret papę, quia ibi dicitur eccleſia Romana vbi eſt papa. c. ſcire. 7. q. 1. vel mortuo papa pœnitentiario maiori, qui abſoluere pōt. ele. ne Romani. de elec. §. 1.

d *Quarumuis facultatum.* De hoc patet in literis Sixti, infra deſcriptis Sixtus epiſcopus &c. ad futurā rei memoriā, & infra

Et prę-

Et præmiſſis & alijs rationalibus cauſis animum noſtrum mouentibus motu proprio non ad alicuius nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera voluntate & deliberatione auctoritate apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, & ordinamus. q̃ de cętero prætextu facultatum hmõi conceſſarum à nobis, vel auctoritate noſtra. Et quas concedi quõlibet continget in poſterum, verbo literis, aut quauis alia ſcriptura, etiam cum clauſula q̃ ſola ſignatura ſufficiat, etiam in fauorẽ fidei, & cruciatę, nullus confeſſorum eorũdem quẽpiam cuiuſuis ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtat, & quacunq; eccleſiaſtica ẽt epiſcopali, vel maiori, aut mundana, etiam regali, & maiori dignitate præfulgeat, qui offenſæ eccleſiaſticæ libertatis, violationis interdicti ab eadem ſede impoſiti, ſeu hæreſis, poſtq̃ fuerint de ea ſententialiter condemnati, delati, ſeu publicè diffamati, conſpirationis in perſonam aut ſtatum Rom Pon. ſeu cuiuſuis offenſæ inobedientiæ, aut rebellionis eiuſdẽ pont. vel dictę ſedis. mutilationis mẽbrorũ vel occiſionis cuiuſcunq; in ſacris ordinibus cõſtituti, offenſæ perſonalis in epm̃. ſeu alium prælatũ, inuaſionis, deprædationis. occupationis, aut deuaſtationis terrarum Rom eccle. mediate, vel immediate, ſubiectarũ, ac etiam inuaſionis Romipetarum, ſeu quorumcunq; ad Romanam curiam venientium prohibitionẽ, deuolutionem cauſarum ad dictam curiam, delationis armorum, & aliorum prohibitorum ad partes infidelium, impoſitionis nouorum onerum, realium vel perſonalium, eccleſijs vel eccleſiaſticis perſonis, ſimoniæ ſuper ordinibus, vel beneficijs cõſequendis in dicta curia, vel extra eam cõtractæ, criminum quõlibet reus foret. Et generaliter in caſibus contẽtis in literis, quæ conſueuerunt in die cœnæ dñi publicari, prętextu hmõi facultatũ abſoluere, & p eos amiſſa peregrinationis vltra marinæ, & viſitationis liminum Apoſtolorũ Petri & Pauli Iacobi in compoſtella, & caſtitatis. ac religionis vota, niſi ſpeciali licẽtia, & certa ſcientia noſtra, de qua demum conſtare cenſeatur, cũ ſignatura noſtra deſuper manu noſtra ſcriptum, aut in literis noſtris expreſſum fuerit, nos ex certa ſciẽtia & de ſpeciali gratia id concedere, cum derogatione præſentis conſtitutionis illius de verbo ad uerbũ inſerto tenore, non aũt per clauſulas id importãtes vel in articulo mortis conſtitutum, & tũc in caſibus, in quibus ſatisfactio fuerit impendẽda, facta ſatisfactione, vel idonea p̃ſtita cautione, cõmutare prę̃ſumant. Et ſi aliqui confeſſorum prędictorũ contra prę̃ſentem conſtitutionem, quemquã abſoluere, aut excepta vota prędicta commutare attentauerint, abſolutio & commutatio hmõi nullius ſit roboris, vel momẽti. Et contra facientes eo ipſo excommunicationis ſnĩam incurrant, à qua (niſi in mortis articulo conſtituti) ab aliquo q̃ à Roma. Pontifice abſolui non poſſint. Nõ obſtantibus literis & cõſtitutionibus hmõi. & ordinationib' &c. Et ne aliquis de præſentibus ignorantiam ualeat allegare, mãdamus eas in cancellaria apoſtolica & audientia literarum contradictarum legi, publicari, ac inter extrauagãtes alias apoſtolicas conſtitutiones in quaterno dictæ cãcellariæ deſcribi &c Nulli ergo &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrũ, anno incarnationis Dominicæ 1479. 3. Kal. Ian. Pontificatus noſtri anno 2.

Cuiuſcunque præeminentiæ, dignitatis, conditionis, aut ſtatus fuerint, etiam ſi vt præmittitur, pontificali imperiali, regali, reginali, vel quauis alia præfulgeant dignitate, religioſis & ſæcularibus vtriuſq; ſextus, capitulis collegijs, conuentibus, ordinibus etiam mendicantium & militiarum hoſpitalibus, confratrijs, vniuerſitatibus cõceſſarum à nobis, vel à prædicta ſede & quas concedi contingeret quolibet in futurum. Illos autem a *qui contra tenorem præſentium talibus, vel eorum alicui, ſeu*

a *Illos autem.* Nota pœnas presbyterorum abſoluentium in his caſibus delinquentes.

Pœnę cõtra Presbyteros abſoluẽtes in caſibus prohibitis.

Prima eſt, quia presbyter eſt excommunicatus & anathematizatus proprio ore papæ. ut hic dicitur, nec poteſt ab alio abſolui, quàm à papa, quia eius eſt ſoluere cuius eſt ligare. l. ſi puellæ. ff. de ſpon.

aliquibus abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint, excommunicationis & anathematis ſẽtentia innodamus, eiſque prędicationis, electionis, adminiſtrationis ſa-

cramen-

cramentorũ, & audiendi cõfeſſiones officia interdicimus, predicentes & declarantes aperte tranſgreſſoribus & contemptoribus prędictis nos grauius contra eos ſpiritualiter & temporaliter prout expedire congnouerimus proceſſuros. Et nihilominus quicquid egerint abſoluendo vel alias nullius ſit roboris vel momenti. Vt autem huiuſmodi noſtri prcoeſſus ad communẽ omnium noticiam dedu cantur, certas ſeu membanas proceſſus continentes eoſdem in valuis baſilicarum principis apoſtolorum, & S. Ioannis Lateranẽſis de vrbe affi gi ſue appendi faciemus, quæ proceſſus ipſos quaſi ſonoro preconio & patulo iudicio publicabunt, vt ij quos proceſſus hiuſmodi contingunt, ꝙ ad ipſos nõ peruenerint, aut ipſos ignora uenrint, nullã proſſint excuſationem pratẽdere ſeu ignoratiã ellegare, cũ nõ ſit veriſimile quoad ipſos remanere incognitum, quod tã patenter omnibus publicatur.

Secũda eſt, quia interdicitur ei officiũ prædicationis, licet ſit valde priuilegiatũ, vt dicitur in cap. iter cætera de offi. ordi. & dixi in glo. prædicationis. §. 1. de colla. in concord. vbi dixi quòd in peccato mor tali exiſtens non debet prædicare.

Tertia prohibetur eidem officium lectionis. Ideo ſi eſſe theologus, qui lege re haberet virtute ſuæ præbendæ theologalis, aut aliàs prohibetur eidem lectio: excõti. n. non debent cõ icare cũ alijs, ne alios inficiant. c. excommunicatos. 11. q. 3. & ſi lectores boni eſſe debent, vt alios ad bonum inſtruant.

Quarta adminiſtratio ſacramẽtorum, nam ſacramenta non debet miniſtrare ex cõmunicatus. c. à nobis, & ibi doct. de ſenten. excommn. cap. ſi celebrat. de cle. excommu. miniſtran.

Quinta facultas audiendi confeſſiones interdicitur, quia per quęquis peccat, per hæc debet perqueri. c. poſtulaſtis. de cleric. excom. minſtra. vbi dixi.

Sexta comminatur hic eis Papa pœnam ſpiritualem & temporalem.

Septima pœna eſt, quia abſolutio non valet, iõ dicit Dauid pſal. 113. manus habent, ſ. preſbyteri, ſed non palpabunt eos ſitẽtes in his caſibus. & Eccleſiaſti. 1. e. væ manibus malefacientibus. & Eſaię 1. c cũ extẽderitis manus veſtras, dicit dominus auertam oculos meos à vobis, cum multi plicaueritis orationem, non exaudiam.

Octaua vltra hic poſitas eſt, quia hic ex cõicatus bresbyter eſt excluſus à regnò cę lorum, niſi abſoluatur à Papa. c. nemo. 11. q. 3. c. quodcunque. 24. q. 1.

Nona, ſi iſte ſacerdos ſic excommunica tus ſe ingerat diuinis, efficitur irregularis c. 1. & per totum. de cleri. excõ. miniſtran.

Decima, non poteſt cum alij, participa re. vel communionẽ habere, nã toties pec cat mortaliter, quoties alios vtare contemnit. vel cum alijs in eccleſia orar, c. il lud. de cleric. excom. m iniſt. c. quoniam. 10. q. 3. [Imò communicans cum hoc excommunicato diuinis incurrit minorẽ excomunicationem. tex. ſingulariter ca ſignificauit. de ſenten. excom. ſecundũ Fel. in c. excommuicamus 1. col. 3. de hę ret.] panorm. in c. nulli, & c. à nobis de ſenten. excommu.

Vndecima, non poteſt eſſe iudex c. ad probandum. de re iudi. nec aduocatus ca. decernimus, de ſenten. excom. in 6. nec te ſtis. vt ibi, nec actor. cap intelleximus. de iud niſi fuerit prius abſolutus.

Vltima quia hęc excommunicatio priuat excommunicatum ſuffragijs eccleſię, quæ ſaltem ad quatuor proſunt. teſte bea to Thoma in 4. ſenten. diſt. 22. quẽ refert Io. de Selua. in tract. benefi in 3. par. q. 4. vbi alia excõmunicatis ꝓhibita tradit. Nocent ſacerdotes has pœnas, & in his ca ſibus delinquentes non abſoluat, alioqui damnationem incurrunt.

Verum ut præſentes. Mandat Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum ordinarijs, vt has literas ſemel ſaltẽ in anno publicent, in eccleſijs ſuis, dum multitudo populi ad diuina conuenerit audienda, & declarẽt. Verum enimuerò, quia hæc per Epiſcopos, vel alios ordinarios declarata non uidi, imò plus iẽs ſuper his interroga tus fui: ideo quantum ad me attinet, hanc bullam palã facere, & elucidationes breues, quatenus concernunt materiam inſerrere volui, ſuper quibus bone Lector, æqui boni; conſulas, & errata corrigas gratanter enim accipimus, quando ab alio quicquã adiſcere valemus, inſtar Au-

guſtini, qui etiam ab anniculo erat para tus doceri. cap. ſic uiue. 16. q. 1. Super his autem omnibus Deo gratias ago, qui in Trinitate perfecta uiuit & regnat per ſecula. Amen.

Verùm vt præſentes literæ ac omnia & ſingula in eis contenta eo fiãt notiora, quo in pleriſque ciuitatibus & locis fuerint publicata venerabilibus fratribus noſtris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ac locorũ ordinarijs vbilibet conſtitutis, per hęc ſcripta, committimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ, diſtricte præcipiendo mãdamus, quatenus per ſe vel alium ſeu alios præſentes literas poſtquam ęas receperint, ſeu earum habuerint notitiam, ſaltem ſemel in anno, aut pluries, prout expedire uiderint in eccleſiis ſuis, dum maior in eis populi multitudo ad diuina conuenerint, ſolenniter publicent, ad Chriſti fidelium mẽtes deducant, nuucient, & declarẽt. Decernentes earundem præſentium, trãſumptis etiam impreſſis manu notarij publici ſubſcriptis & ſigillo alicuius iudicis ordinarij Rom. cur. munitis, eandem prorſus fidem in iudicio & extra vbilibet adhibendam fore, quæ ipſis præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ vel oſtenſe. Nulli ergo omnio hominum liceat hanc paginam noſtræ excõmunicationis, extenſionis, reuocationis, innodationis, interdicti, innouationis, proteſtationis, declarationis, commiſſionis, mãdati, voluntatis & decretorũ infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare prgſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorũ Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romę apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ, 1536. Idus April. Pontificatus noſtri, anno ſecundo.

Anno à Natiuitate Domini 1536. Inditione 8. die verò 13. menſis Aprilis, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri D. Pauli, diuina prouidentia papæ III. Anno ſecundo, retroſcriptę literę Apoſtolicę affixę & publicatę fuerunt in S. Ioannis Lateranenſ. ac principis Apoſtolorum de vrbe Baſilicarum, valuis ſeu portis, dimiſſis ibidem per aliquod temporis interuallum affixis per nos Thomam Roger & Franciſcum de Croſa prglibati S. D. N. papę Curſores. Petrus Cornuti magiſter curſor.

BVLLA IEIVNIORVM ET SVPPLICATIONVM PRO PACE

ET GRATIARVM PROVIDE A S. D. N. pleniſſime conceſſarum.

Cum interpretationibus Domini Petri Rebuffi, Iurium Doctoris & Comitis in Vniuerſitate Pariſienſi publici profeſſoris, in Senatuque ſupremo ibidem Patroni.

Paulus Epiſcopus Seruus ſeruorum Dei ad futuram rei memoriam.

QVO in ſtatu reſpublica Chriſtiana conſtituta ſit, & quæ pericula extremæ calamitatis immineant, ſatis ab omnibus cognoſci arbitramur. Non enim ſolũ uno malo premimur, ſed multis externis & internis, mixtis. Hinc.n.perpetuus Chriſtiani nominis hoſtis noſtris imperijs ac regnis ditatus, & potentior ac vicinior iam factus, reliquijs afflictæ Chriſtianitatis inhiãs, diſſenſiones noſtrorum principum lætus aſpicit. neque aſpicit ſolum, ſed fouet, & ad ſuum lucrum vertit. Habet namque domeſticum exemplum occupati hoc aſtu & via per maiores ſuos, Orientalis Imperij, quod tunc Græci eodem quo nunc nos laboramus morbo, hæreſibus & inteſtinis bellis laborabant. Illinc vero nos, quamuis ex tanto Chriſtianorum populorum numero pauci admodum relicti, tamen hoc non ualente, tenues uirium noſtrarum reliquias aſſidue inter nos conſumimus, & paratiores ad prædam reddimus, miſcendoque omnia, ac Deum magis ac magis in dies offendendo, omnem operã damus, vt pericula ipſa ſatis per ſe ceruicibus noſtris imminentia maturentur & augeantur. Quorum malorum omnium radix & principium quoniam eſt diſcordia, ideo nos vſque ab initio noſtri Pontificatus hoc per Dei gratiam præuidentes, rectum iter tenere & æquum patrem nos omnibus præbere ſtuduimus.

Nota ſpecialia quæ in hac Bulla conceduntur.

PRimũ eſt quod quãuis quilibet teneatur ſuo confiteri Sacerdoti ca. omnis vtriuſq; ſexus, de pœnitentia & remiſſione, hic tamen datur facultas cuilibet eligendi confeſſorẽ. Debet tñ eligi idoneus, ſcilicet qui Catholicus ſit non hæreticus, & qui gratiam ſedis Apoſtolicæ habeat. c. Veniens. de præſcriptio. vbi glo. dicit per hos excludi excommunicatos, ſuſpenſos & interdictos, vt non poſſint eos eligere.

eligere. Is presbyter electus diligenter pec cata confitentis audire debet. dicto c.oïs.

Secundum ſpeciale eſt, ꝙ licet is qui li gandi poteſtatem non habeat nec ſoluendi c.verbum.de pœniten. diſt. 1.tñ is preſbyter electus ratione huius Bullæ abſol uendi poteſtatem habet, vt hic.

Tertium quamuis quædam crimina reſeruata ſint abſolutioni Papæ, ut qñ quis verberat clericum atrociter c.ſi quis ſuadente. 17.q.4.Hic tñ ſimplex ſacerdos poterit abſoluere etiam de Papę reſeruatis, multo fortius de reſeruatis epiſcopis.

Quartum ꝙ de caſibus in Bulla cœnæ Domini reſeruatis nullus præter Papam abſoluere poſſit, vtpote hæreticos, defenſores, fautores, receptatores, & eis credẽtes, nec piratas ſeu receptatores, auxiliũ conſilium vel fauorem eis præſtantes, imponentes noua vectigalia, falſarios Bullarum. nec eos qui equos, arma, ferrum, vel alia metallorum genera ad Turcas deferunt, nec impedientes victualia Romã deferri, nec qui veniẽtes peregrinos Romã, vel ibi commorantes offendunt, detinentes Cardinales, vel eos verberantes, Archiepiſcopos vel Epiſcopos eorumq; mandatores, qui impediunt curſum literarum Apoſtolicarum & executionem, qui libertatem eccleſiaſticam tollunt ſeu deprimunt, qui fructus & prouentus beneficiorum eccleſiaſticorũ vſurpãt ſine cã, qui collectas viris eccleſiaſticis imponunt ac decimas, qui ſpũales cãs à iudicibus eccleſiaſticis euocant, & executionem literarũ impediunt, qui terras eccleſiæ inuadunt ſeu retinent: & presbyter qui abſoluit in his caſibus niſi in articulo mortis, nec tũc niſi de ſtando Romanæ eccleſiæ mãdato ſatisfactione & ſufficiẽti cautione præſtitis ẽt prætextu quarumcunq; literarũ, eſt excõicatus, nec potest ab alio abſolui q̃ a papa: & alijs duodecim pœnis affligitur quas in fine Bullæ cœnę Domini ſcripſi. Tamen hic datur ſacerdotibus plena facultas, etiam in his caſibus abſoluendi. Vide textum in extrauagante & ſi dominici, de pœniten. & remiſſ. in extrauag. communibus.

Quintum ꝙ iſte electus presbyter poterit abſoluere à cenſuris incurſos ꝓpter hoc delictum, nempè ſymoniacus excommunicatus eſt c. inſinuatum. de Simonia, & hęreticus c. cum ex iniuncto. de hæret. & hæreticus quia cui conceditur antecedens, & conſequens. l. ad rem legatam. ff.

de procurat. Requiritur tñ ꝙ emẽdet: qa non remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, per regulam iuris, Peccatum. & hoc vult dicere Bulla, ibi, præuia tñ emendatione cum pœnitentia. Et ſic oportet ꝙ ſacerdos imponat pœnitentiam pro qualitate delicti cap. Deus qui. de pœnitẽtia, & remiſſiõe & ibi.

Sextum ꝙ vota regulariter implenda ſint, vt infra de voto & voti redemptione & illud, Vouete & reddite Deo. Tñ hic datur facultas commutandi vota omnia, duobus exceptis, in alia pietatis opera.

Septimum, quod gratis & ſine quæſtu aliquo iſta cõceduntur, & ſic quilibet eas obtinere poteſt.

Et quia in concedendis indulgentijs quinque requiruntur, ea præſabor.

Primo requiritur poteſtas ligãdi & ſoluendi, ſiue authoritas concedendi, quæ ante promotionem non datur. Lucæ 12. c. Fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam. Ergo ſuper qua familia eſt conſtitutus, poteſt concedere Indulgẽtias, & ſic ſubditis tm̃ proſunt. c. quod ante. de pœnit. & remiſſ. In eo qui poteſtatem habet requirũtur ſequentia. Primum uoluntas ſyncera & ſancta, vt ad bonum finem, vt hic nõ per pecuniam. Secundum iuſta cã, ibi fidelis & prudens. quia diſpenſatio eſt. ca. & ſi illa. q. 7. tertium promotio. Quartum, ut iuriſdictionem in illos habeat. Quintum cõio ſanctæ matris Eccleſiæ. Vnde hæreticus non poſſet iſta concedere, nec excõmunicatus. Vltimum quod non excedat metas ſuæ poteſtatis. d. cap cum ex eo. de pœniten & remiſſ.

Secundo idoneitas requiritur in recipiente: nam actus actiuorũ ſunt in patiẽte bene diſpoſito. Theſaurus eccleſiæ membris illius conceditur c. nihil. 1. q 3. Sanctum canibus nõ datur, c. in mandatis. 43. diſt. & ſic idoneitas requiritur. Primo ratione ſubiectionis. d. cautu. quod autem. Secundo ut credat concedentem habere talem poteſtatem. Tertio ratione contritionis, quia contritus eſſe debet. Quarto ratione implementi actus: & hoc dicit in ſeruis, ibi, qui præmiſſa adimpleuerint.

Tertiò requiritur pietas, & honor Dei, debent omnes indulgentię ad honorem Dei, & fidei exaltationem & augmentum cõcedi, d. c. quod autem. & Gerſon in ſuo tractatu de indulgẽtijs.

Quarto vtilitas in opere cui datur, & ad ho-

ad honorem Dei: vt qui viſitauerit tēplū, lucretur centum dies Indulgentiarū. Nēpe, quicunque honorificauerit me, honorificabit eum pater meus. de gl. in extrau. 1. de pœniten, in communibus.

Quintum congruitas in tpe per gloſſam in dicta extrauagā. prima. Sexagenarius & vltra iuit Maſſiliam ad conciliandos Imperatorem, & Franciæ Regem, & fœdus tēporale decē annorū iniuit inter prædictos, licet ante tp̄s expiratum, fœdus ruptum fuerit. Ecce quō ſummis conatibus ſtuduit ſe patrem præbere.

Neque aliquid, inquam, omiſimus quantum in nobis fuit: quod ad pacē inter Principes Chriſtianos conciliandam attineret, à qua re etſi labores noſtri toties ante hac incaſſum ſuſcepti deterrere nos poterant, volentes tamen cum Apoſtolo Paulo perſeuerare, dum licet, in omni patientia & doctrina, nouiſſime intelligentes Chriſtianos exercitus in hyberna deductos eſſe, ſtatim noſtrum & Apoſtolicæ ſedis legatum de latere, ad chariſſimos in Chriſto filios noſtros Carolum quintum Romanorum Imperatorē, ſemper Auguſtū, & Frāciſcum Francorum Regem Chriſtianiſſimum iterum pro pace miſimus. Verū quum omne datum optimum, deſurſum proficiſcatur à patre luminum, & pax ſpeciale donum ſit Dei:

Pacem non habemus propter ſex cauſas: prima quia non puniuntur maleficia. Eccleſ. 8. Secūda abundantia temporalium, Geneſ. 3. & Hier 9. Tertia, quia non occupamur in pugna contra dæmones ad Epheſ. 6. non eſt nobis colluctatio aduerſus carnē. Quarta, quia damna belli nō cōſideramus, in quo aīa & corpus perditur, Hiere. 40. Fortis incidit in fortem, & ambo pariter cediderunt. Quinta non conſideramus dubium belli euentum. 2. Reg. 11. Varius euentus belli. Sexta quia præcepta Dei non ſeruamus, nec decimas ſoluimus. Hiere. 3 & Eſaiæ. 48. Vtinam attēdiſſes ad mandata mea, facta fuiſſet ſicut flumen pax tua. glo. in c. ad apoſtolicæ, in verb. pacem. de re iudic.

Eam deſuper petendam & orandam cenſentes, ac conſiderātes quod ad vnius preces diuina prouidentia non concedit, id eam aliquando multiplicatis interceſſoribus largiri, & quod per prophetā conqueritur, quod nemo eius iræ precibus & orationibus ſe opponeret, necnon edocti in ſacris literis patres noſtros ieiunio & fletu ac orationibus diu pura fide & ſyncera charitate factis, Dei irā ſæpius placaſſe, & pro diſsidio concordiā, pro bello pacem, & victoriā impetraſſe. Idcirco cum multum valeat oratio eccleſiæ aſsidua, omnes vtriuſque ſexus fideles tam in alma vrbe noſtra, quàm in quibuscunque regnis, dominijs, prouincijs, ciuitatibus, oppidis, terris, & locis, per vniuerſum orbem conſtitutos requirimus & hortamur in domino, vt ad eundē dominum noſtrum ſe conuertendo.

Ad obtinendas has indulgentias ſeptē requiruntur. Primum, publicatio, Secundum præparatio orationibus & erogationibus eleemoſinarum. Tertium ieiunent ſaltem die ſabbati, niſi ſint impediti iuſto impedimento. Quartū ꝙ procuret à quarta feria vſq; ad ſabbatū exonerare cōſciētiam. Si tn̄ non confeſſus fuerit, quia dicit procurantes non perficientes, ob id poterit etiam confiteri die dominico. Quintum quòd ſi die ſabbati ieiunium ſit, arctiori victu fiat. Sextū quod die dn̄ico ſuſcipiat ſacrū corporis Chriſti ſacramentū; ſi tn̄ vomitum haberet, poterit lucrari. Septimum orare pro calamitatibus, vt eas Deus auferat, & pacem inter Chriſtianos componat. Hæc probantur in tex. ſeq.

Poſtquam ex publicatione per ordinarios locorum facienda præſentium notitiam habuerint, quarta ac ſexta ferijs immediate ſequentibus, orationibus, & eleemoſynarum erogationibus vacent, & qui ætatis legitimæ fuerint, niſi iuſto impedimento teneantur, ſaltem die ſabbati ſe-

quenti etiam ieiunent, interim cordis contritione & oris confeſſione ſuam conſcientiam exonerare omni ſtudio procurantes. Etſi ipſa die ſabbati aliàs ieiunium ab eccleſia indictũ fuerit, illud aliqnando arctiore victus ratione, & cibi potuſque abſtinentia, quam eccleſiæ ritus communiter conſueuit, pro cuiuſque tamen viribus obſeruent. Vtque Deum ſibi magis propitium reddãt, die dominica, dictam diẽ ſabbati immediate ſequenti ſacratiſſimum corporis Chriſti ſacramentum deuote percipiãt, Deum ex intimo cordis exorantes, vt calamitates populi ſui pretioſo filij ſui sãguine redempti, tandem miſeratus, toti orbi Chriſtiano pacem, vnitatem, & concordiam largiri dignetur, vt ſic eius fideles ab omnibus aduerſitatibus liberari, & in tranqnillitate cõſtituti diuinæ maieſtati eius deuotum exhibeant famulatum. Vt autem dictum ſacramentum tranquilliori conſcientia recipere valeant, nec ab hoc abſolutionis difficultate retrahantur, atque ẽt ut eorum oratio quãto puriori animo, tanto ad impetrandam miſericordiam & gratiam diuinæ bonitatis ſit acceptior, omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus ſupradictis, vt cõfeſſores ſibi eligere valeant, presbyteros ſeculares, vel cuiuſuis ordinis regulares, qui confeſſionibus eorum diligenter auditis.

Si conſideremus legẽ naturæ dicemus, ab ea ẽt confeſſionem emanaſſe, proinde & nunc quoq; neceſſariam fuiſſe (naturæ n. dictat rõ, & vrget conſcientia; vt quiſque confiteatur ſe peccatorem eſſe,) quã Deus voluit exigere de Adam, qñ clamauit, vbi eſſet. Sciebat namque Deus vbi eſſet, ſed extorquere cõfeſſionem ab eo cupiebat, Geneſ. 3.

Idem voluit dñs à Caiu qui fratrem ſu interfecerat ſuum, ſed is cõfiteri participiũ noluit: qua mobrem maledictus fuit, Gen. 4. ſed interna hic tantum requirebatur.

Poſtea in lege Moſaica triplex reperitur confeſſio. Quædam generalis, quam ſacerdos faciebat pro peccatis totius populi, eamque præcipit Deus Leui. 16. ibi, confitcãtur omnes iniquitates filiorum Iſrael, & iſta ſolet fieri etiam nunc in quatuor feſtis ſolennibus in aliquibus Franciæ locis. Altera non erat vocalis, ſed facto exhibebatur, quia pro peccati qualitate ſacrificia offerebantur. Leui. 4. & Zac. 6. c. Vnde cum ſacrificium offerebatur, deprehendebat ſacerdos, quo genere eſſet offerens maculatus, & ſic facto confitebatur peccatum Nu. 5. Leuit. 13. & ſeq. Vbi ponitur hoſtia quæ fiebat in leproſis, qui quatuor ſigna habebãt lepræ, in capillis, in cute, veſtibus, & in domo, quæ figuræ erant huius lepræ quam contrahit anima ex peccatis, & Ioſuæ 3. c. da gloriam Deo & cõfitere atque indica mihi quid feceris, ne abſcondas. Poſtquam ergo in veteri teſtamento confeſſio facto ſacerdotibus fiebat pro munerum qualitate, ita & vocalis confeſſio nunc fieri debet ad peccatorum remiſſionem.

Cũ igit ex lege naturæ cõfeſſio in corde erat, ex lege Moſaica i corde & opere, ob id ĩ lege euãgelica q̃ perfectior eſt, qa lex per Moyſen data eſt, gra & veritas per Ieſum Chriſtũ facta eſt Ioã. 1. & Matth. 6. Niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſquam Scribarũ & Phariſæorũ. Vnde antequam Chriſtus veniret mediator Dei & hoĩum, non eſt mirum ſi non fiebat perfecta confeſſio, quia nulla erat perfecta reconciliatio. Sed nunc cum ſimus in lege perfecta, cõfeſſio perfecta fieri Deo & homini eius vices in hac parte gerenti, dẽt. Quod probatur lege noua. Matth. 3. c. vbi hoĩes euntes ad Ioannem, ab eo baptizabantur, cõfitẽtes peccata ſua, & ſic illi confitebantur, alioqui ad baptiſmum eos nõ admiſiſſet. Marci primo cap. Idem dicit Iacobus c 5. Confitemini alterutrũ peccata veſtra, & Iob 19. cap. Si erubui in conſpectu populi peccata mea confiteri. Sic Salomon Eccleſiaſt. 4. c. in fi. Non confundaris confiteri peccata tua, & ne ſubijcias te omni homini pro peccato. Ergo peccator dẽt ſe ſubijcere alicui homini, & ſic cõfeſſori, cũ prohibeat omni, ergo alicui ignaro, vel Dei inimico vel laico, non, ſed alteri idoneo. Sic & quamuis in veteri teſtamento non eſſet vocalis inſtituta, tamen hodie eſt neceſſaria. c. fi. de pœnit diſt. 1. Sed cũ in veteri teſtamento claues cœli nondũ eſſent homini-

hominibus fuiſſet. Sed cum Chriſtus tradiderit claues hominibus, Ioan. 20. Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, voluit ut vocalis confeſſio hominibus fieret, alias fruſtra datæ eis eſſent, ſed Deus nihil facit fruſtra, nec ſacerdotes remittũt non confitentibus eis. Ergo illis eſt confeſſio facienda. c. quis aliqñ. &. c. agite. de pœni. diſt. 1. Vbi ẽt nec pœnitentia imponi poſſet ſine confeſſione, ſicut nec medicus pharmacum ſine inquiſitione morbi. Nã ſi poſtquam ſoluiſſet Lazarum, dixit Apoſtolis ut illum ſoluerent, & leproſis iuſſit, oſtendite vos ſacerdotibus, multo fortius voluit vt per confeſſionem hoïes ſe oſtenderent ſacerdotibus, & illis confiterentur peccata ſua. Nẽpè D. Petrus Matth. c. 18. ait, quoties remittam fratri meo, ſepties? Chriſtus ait, non ſolum ſepties, ſed & ſeptuagies ſepties, ergo petas, remittere debet, ac alij ſacerdotes.

Aduertendũ eſt tñ, quod antequã quis ad confeſſionem accedat, debet accuratè euoluere librum ſuæ conſcientiæ atq; in eo peccata ſua recolere, vt poſſit illa demum corã ſacerdote commemorare. Dauid Pſal. 37. Qm̃ iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo & Eſaiæ 38. Recogitabo omnes annos meos in amaritudine aïæ meæ. & Hierem. 2. Vide vias tuas in cõualle, ſcito quid feceris. quidnam eſt vallis niſi conſcientia? Et talis debet eſſe meditatio & diligentia, qualẽ quis adhiberet in re maximè ſeria. Vnde cogitet tp̃s, videlicet ſingulos menſes, hebdomadas, dies, deinde poſtea loca pingat, in quibus eſt conuerſatus, quid vbiq; fecerit, & perſonas inſuper cũ quibus verſatus eſt, recẽſere dct, & cogitare quidnã cum illis egerit. Recenſeat qũo offendit in quinq; ſenſibus, poſtea aduolet ad peccata mortalia, & ſup ſingulis cogitet qualiter offenderit, ac demum ſuper præceptis decalogi, ac ſuper fidei articulis, ſi fuerit in eis conſtans, nam dubius in fide, infidelis. eſt. c. 4 de hæreticis. Et deinde ſeptẽ opera miſericordię euoluat, an compleuerit, an reus illorum ſit, vel ſeptem ſacramentorum eccleſiaſticorum, quibus euolutis videbit quantum offenderit. Non tñ debet immorari cogitando multum ſuper peccatis iræ aut odij & carnis, quia facile ſuper his noua poſſet oriri tentatio, teſte Eckio in lib. de ſacramẽ. Homil. 44. Et ita concludimus vocalem confeſſionem, quã quidam auricularem vocãt, neceſſariam eſſe. Et ita tenet vniuerſalis eccleſia ca. fi. de pœnit. diſt. 1. Et contrarium tenere eſt hæreticum. Quæ eccleſia errare non põt, quia Chriſtus orauit pro ea: nec hoc iugũ impoſuiſſet nobis, ſi hoc Chriſtus nõ pręcepiſſet Apoſtolis, qui poſtea per manus nobis tradiderunt. Et multa alia Deus fecit & præcepit, quæ non ſunt in Euãgelio ſcripta, ſed ſufficit ab Apoſtolis eſſe tradita, quibus claues datæ erant.

Eos & eorum quemlibet à quibuſcunque eorum peccatis, criminibus, & delictis quantumcunque grauibus & enormibus, etiam Sedi *Apoſtolicæ reſeruatis, etiam in bulla quæ in die cœnæ Domini legi conſueuit, contentis, & à cenſuris propterea incurſis.*

Nota differentias inter excommunicationem maiorem & minorẽ. Prima quia maior à communione hominum reijcit, minor à receptione ſacramentorũ. c. 2. de except. Secunda à maiori abſoluit is qui excommunicauit c. nuper. &c. ſi concubinæ. de ſentent. excom. à minori ẽt alius & ſimplex ſacerdos cui aliter confiteri põt. quia eius eſt ſoluere, cuius eſt ligare, l. ſi voluntate. ff. de ſponſa. Tertia celebrans excõicatus maiori excommunicatione, eſt irregularis. c. latores. &. ca. poſtulaſtis. de cleric. excom. Secus in excõicato minori, licet peccet. c. ſi. de cleric. excommuni. Quarta non repellit minor excommunicatio ab agendo. Secus in maiori. c. intelleximus. de iudicijs. Et ſic poteſt eſſe teſtis excommunicatus minori. ca decernimus. de ſent. excom. in 6. Quinta excõicati maiori eligere non poſſunt Secus in minori detenti c. ſi de clericis excom. c. cum dilectus. de conſue c. cum inter. de electi Sexta cõicans cum excommunicatio maiori eſt excommunicatus, & peccat. c. 2. de exceptionib. Secus in minori. Nam communicans cum excommunicato minori excommunicatione non contrahit labem etiam minoris excommunicationis.

Aliæ differentiæ colligi poſſunt ex his quæ ſcripſi in rubr. de excommunicat. vitandis. Ibi ſexaginta pœnas excommunicatis congeſſi.

Præuita tamen emendatione cum pœnitētia & debita ſatisfactiane hac uice duntaxat abſoluere, ac pro commiſſis ſibi pœnitentiam ſalutarem iniungere, ac vota quæcunque per eos emiſſa, caſtitatis & religionis uotis duntaxat exceptis, in alia pietatis opera commutare ualeant, facultatem dicta authoritate apoſtolica impartimur. Et inſuper ut eoſdem Chriſti fideles etiā pręmijs cæleſtibus ad hoc inuitemus, omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus ſupradictis qui pręmiſſa adimpleuerint, ac proceſſionem deſuper indicendam & ordinandam in oratione & abſque ſtrepitu ac contētione ſecuti, aut qui aduerſa ualetudine, ſeu alio legitimo impedimento detenti, huiuſmodi proceſſioni intereſſe nequeuntes, eleemoſynam iuxta eorum deuotionē alicui pauperi Chriſti eis bene uiſo pie elargiti fuerint, vel ſi indigentes exiſtent, quinquies orationem dominicam & toties ſalutationem angelicam pro pace & felici ſtatu militaniis eccleſię, orantes deuote recitauerint, de omnipotentis Dei miſericordia, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius authoritate confiſi pleniſſimam peccàtorum ſuorum remiſſionem in domino concedimus & elargimur.

Caſus Epiſcopis reſeruatij his verſibus conprehendi poſſunt

Virginis intactæ, pueri & ſtuprator adibis
Pontificem, occiſor, cleri percuſſor. adulter.
Virgineum ſoluens votum, blaſphemus, & omnis
Sacrilegus, propria prolis fędator iniquus.
Sortilegus, ſectæ falſi ſectator & ignis.
Qui clandeſtine uxori ſe fœdere iungit
Hac ſunt Pontificis, vel quæ ſeruauerit ipſe.

Primus eſt caſus in deflorante uirginē c.2.de adulte. Secundus in concubitore pueri. Tertius in homicida, vt in rubr. de homicid. Quartus in clerici percuſſore. c.ſi quis ſuadente. 17. quæſtio. 4. & in rub. de cler. percuſſore. Quintus in adultero, vt in rubr. de adulte. Sextus in ſoluente uotum uirgineum & corrumpente moniales. Idem in ſoluente aliud votum. ca. 1. de uoto. Septimus in blaſphemo. in c. 2. de maledicis. Octauus omnis ſacrilegus, ſiue de ſacro ſiue de non ſacro. Nonus cognoſcens conſanguineam Decimus ſortilegus. in rubr. de ſortileg. Vndecimus in ſectatore ſectæ, id eſt in hæretico. c. ad abolendam. de hæres Duodecimus falſarius. vt in rub. de falſis. Decimuſtertius ignis ſectator, id eſt incēdiarius. in rub. de rapto & incend. & c. ſi quis peſſimam. 24. q. 5. Quartus decimus clandeſtinum matrimonium contrahens in rub. de cland. deſp. Vltimus caſus eſt quando epiſcopus ſibi reſeruauerit.

Quia remittūtur pœnæ iniunctæ tam pro mortalibus quàm venialibus, & iniungendæ, ſeu quæ potuerunt iniungi, teſte Adriano in 4. ſent. rub. de clauibus. §. ſed ex hoc petas. verſ. pro intellectu Et intelligitē à Deo plena remiſſio. prout clauium poteſtas ſe extendit. glo. in extrauag. 7 in uerb. pleniſſimam. de pœnitent. in communibus.

Indulgentiæ conceſſæ ſunt vſque ad quinquenium, à quo tempore computetur, an à data, an à publicatione. Certum eſt quòd indulgentiæ conceſſæ valent à tempore datæ. c. capitulum. de reſcri. & ab illo tempore ius eſt quæſitū illi loco cui conceſſæ ſunt, & ab illo tempore paratur facultas capacibus ad lucrādum illas. Sed quantum ad eos quā lucrari volunt, incipiunt in eis efficaciam habere, quamprimum eis præſentatur & notificātur Ideo iſtud quinquēnium computatur à die quo exhibitæ ſunt literæ, quæ debent exhiberi epiſcopo. c. cum ex eo. de pœn. & remiſ. Nam antequam publicentur, non poſſunt lucrari. clem. 2. de pęnit. & remiſ. quia populus eas ignorat, & in concernentibus animam requiritur ſciētia & acceptio. arg c. gratia. de reſcr in 6 & receptio literarum. c. audita. de reſtit. ſpol. Et quando priuilegium datur populo, ipſum publice inſinuandum & publicādum eſt, arg. l. nam ita. ff de. adopt. c. vt officium. §. compeſcēdi. de hæreticis. Bonifacius in d. clem. 2. nu. 16.

b.16.Ideo hoc quinquennium non compu tabitur niſi à die inſinuationis ſeu exhibi tionis.

Et vt hæc omnia ad multorum utilitatem peruenire ualeant, ſimul & miſericors dominus pluribus exoretur, omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis & alijs eccleſiarum prælatis, vt quamprimum præſentes literæ ad eorum manus peruenerint, eas ſiue earum tranſumptum manu alicuius prȩlati ſeu perſonȩ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutȩ ſub ſcriptum, vbique per eorum prouincias, diœceſes, vel eccleſias, abſque vlla fraude, vel queſtu, cum gratijs, conceſſionibus, facultatibus & indulgentijs, ſuis, gratis publicari faciant, in virtute ſanctȩ obedientiȩ prȩcipiē do mandamus, conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis & alijs contrarijs non obſtantibus quibuſcunque. Prȩſētibus poſtquam in vrbe ac ciuitatibus & diœceſibus prȩdictis publicatȩ fuerint, aut ad ſupradictorum Chriſti fidelium aures peruenerint, & quartȩ ac ſextȩ feriȩ ac dominica dies, prȩfati elapſi fuerint, minime valituris. Datum Romȩ, apud S. Petrū anno incarnationis domini 1543. 5. Id. Decemb. Pontificatus noſtri anno x.

Blo. El. vlginen.

B. Motta.

ADDITIONES AD REGVLAS CANCELLARIAE

A PETRO REBVFFO Incepta.

Anno. 1540.

REGVLA PRIMA.

REGVLA diffinitur in l. 1. ff. de regu. iur. vbi Deci. & alii multa ſcribunt. De hoc tu illos, ſi lubet, videto. Et dicitur regula, eo quod regat, vel quod diſtortum prauumque corrigat, vel quod normam recte viuendi præbeat. Et quod ſit recta, quaſi recticula, Lucas de Penna, in l. Diuæ. col. 1. C. de decur. lib. 10. vbi tradit quot modis capiatur regula, poſt Archid. in cap. regula. 3. diſtinct. Et quia culpa eſt ignorare iuris regulas, teſte *Ludo.* Roma. in l. quod te. ff. ſi cert. pet. quia ab omnibus leges ſciri debent. l. leges. C. de legib. ideo oportet vt hæ regulæ ſciantur. Nam habent vim legis, & ſunt ſeruandæ. viuente earum conditore, vbi non ſunt contrariæ decretis ſanctorũ conciliorum. c. inſtitutionis 25. q. 2. c. 1. de cõſtit. Aufrer. deciſ. Tholo. c. 445. In Frãcia tamen ſi ſint contrariæ concordatis, iſtas regulas nõ ſeruamus. Quia vnus non põt concordatis derogare, cum ſint inita inter papam, & ſedem apoſtolicã ex vna, & Regem ac Regnum ex altera. & cum vim cõtractus habeant, vt patet in rub. de firma & irreuocab concorda. ſtabili. Scripſi in præfat. ad rub. de collatio. in cõcord. Etiã aliæ multæ ſunt, quæ non ſunt in hoc regno receptæ. quas infra in qualibet regula notabo. Ob id vt qlibet ſciret, quæ sũt regulæ, quæ in forenſi iudicio ſeruãtur, & quæ non, eas annotare volui. Tu bone lector, boni cõſules, & omiſſa ſupplebis. infinita potuiſſem hic ſcribere: ſed multa in concord. Franciæ ſcripſi, quæ hic repetere nolui. ſi frequẽtius ad illa videnda incito, ne ꝑ longas ambages te remorer ac ſuſpẽdam. Multa ẽt tum vtilia tum neceſſaria ibi omiſi, quæ hic ſcribã: quia melius hic cõueniunt. Poſtquã hæc gloſſemata compleuiſſem, superuenerunt ad me commentaria doctiſſimi & reuerendi patris D. Gomeſij ſuper his regulis, quæ ſi prius vidiſſem, non in vanum poſt eum laboraſſem, cũ ſatis ſuperq; ſuper his deſcripſerit. Sed multa dixi, quę ipſe non attigit, in forenſi iudicio valde vtilia, vt legẽti patebit: ſed retraham manum, alibique iſta dicam.

Ordinationes.

Ordinationes. Dupliciter hoc verbũ ſumi põt, generaliter & ſpecialiter. Generaliter omne id, quod eſt ordinarium & factum ab aliquo, põt dici ordinatio. Vnde text. in c. 1. de ſchiſma. dicit, ordinationes ab hæreticis factas irritas eſſe. & 9. q. 1. c. ordinationes. Vnde ſanctiones ſiue ſtatuta, vel regulæ: eo quia in ordinẽ rediguntur, dici poſſunt ordinationes vt hic, & in ordina. Franciæ. Et ſpecialiter ordinatio dicitur, quãdo quis ad ordines ꝓmotus eſt, dicitur ordinatus. d. cap. ordinationes. ca. ſanctorũ. 70. diſtin. & in rub. de ordinatis à non ſuo epiſcopo. & in rub. de temp. ordinando. per totum.

Et conſtitutiones.

Conſtitutio eſt, quod tãtũ rex. vel imperator conſtituit. c. cõſtitutio. 2. diſt. ſcripſi in rub. de conſti. in concord. poſt doct. in rub. de conſti. in decretalib & in 6.

Aduertendũ eſt quod mali mores optimis ferendis legibus & conſtitutionibus ſępe cauſam dederunt. Quia vbi perperã viuitur multiplicibus edundis Regibus magna datur occaſio, inde apud Aeginetas cautum eſt, ut qui nouæ condendæ legis cauſã daret, inuiſus oĩbus & execrabilis fieret. Sic apud Indos, ſi quis aliqd pernicioſi inueniſſet, niſi ꝓrinus remedio ſuccurreret, morte plectebat. teſte Alex. lib. 6. genial. c. 14. vbi dicit leges & cõſtitutiones

tutiones

tutiones breues eſſe debere, velut monita oraculorum diuinitus miſſa: vt paucis iubeat, nõ pluribus diſputent: ſuadeantque magis quã cõminentur, aut pœnam impo nant, quas Plato iuſſit eſſe quam pauciſſi mas. Nam ſi ſuo iure fungantur magiſtra tus, nihil opus eſſe multiplici lege putauit. Vbi vero eorum improbitate aliò de torquentur, ex legum multitudine perni ciem afferri dicebat. Licet ſint quidã magis in legibus cõdendis faciles, quã in gratijs concedendis, & nõ habito conſilio, cõ tra Alex. Mamm. Imperatorẽ, qui nullã conſtitutionem ſacrauit ſine viginti iuriſperitis, & alijs quinquaginta doctiſſimis diſertiſſimisq; viris. Et id quidẽ ita faciebat, vt per ſnias ſingulorum iretur, ac ſcriberetur quidnã quiſq; dixiſſet, dato prius ſpatio ad inquirendum, cogitãdũq; priuſquã dicerẽt, ne de rebus arduis ex tẽpore rñdere cogerentur, teſte Ayma. Riual. in hiſto. iur. ciuil. de Alexand. Mammea. Et hæ ſic conditæ ſunt perpetuæ: ſed aliæ leuiter cõditæ, leuiter recedũt, & cũ ſuo authore extinguunt. & in fauillas cõuertũt.

Nota ſing. dictũ Bal. in conſ. 464. Quædam ſcriptura in ſi. vol. 1. quod tm̃ diſtant ſacri canones à legibus mundi, quantũ diſtat perpetuum à corruptibili: & tanto altiores ſunt canones legibus, quantò cœli gubernacula diſtãt à mortalibus. hæc ille.

Ioan. 22 Pontifex maximus, & Caturcen. natione, primus fuit, qui regulas can cellariæ in ſcripta redegit, nam alij põtifices ante eum, conſuetudine quadam ſeu ſtylo vtebantur, vt plenius ſcribit d. Gomeſ. in procem. harum reg. q. 1. ſed Nicolaus 5. Pontifex maximus ad hunc ſtatum & ordinem reduxit, ut in fine patet.

Quamobrem inuentæ ſunt, vt officiales cancellariæ per eas in literis expedien dis inſtruãtur, & quid ſeruare & agere in illis debeant, teſte Gomeſ. in q. 2. procem. reg. cancella.

Cancellariæ ſanctiſſimi domini noſtri domini Pauli diuina prouidentia Papæ tertij.

Cancellaria. Dñr cancellariæ: quia in cancellaria fiunt, corrigũtur, & publicen tur, & in cãcellaria maximẽ ſeruãdæ sũt nõ cancellariæ, id eſt iuſtitiæ. quia plures ſunt regulæ gratiæ, & de gratijs, & beneficijs ſtatutæ, q̃ de iuſtitia. quamuis gl. hic contra teneat. hoc tñ pertinacibus relinquo, cum ſit pauci emolumẽti, vide tamẽ Fel de reg. cancel. in c. 2. col. pen. de reſcr. Quidam referunt cancellariam fuiſſe in eſſe productam tempore Lucij Papę tertij, per tex. in c ad hæc. de reſcr. ſed quia parum refert, inquirat alius.

Sanctiſſimus.

Sanctiſſimus. Quis enim sãctiſſimum illum dubitet, quem apex tant ę dignitatis attollit? c. non nos. 40. diſt. Et intellige qđ eſt ſanctiſſimus nomine & qualitate. Sed interdum perſona criminibus & affectionibus multis perturbatur, maxime erga cõsãguineos: & interdum caro & ſanguis plura reuelat ei, quam ſpiritusſanctus. quia homo eſt. Dixi in procemio concor. in verbo ſanctiſſimo, quod hoc nomen cõ uenit Papę tanquam pręcellenti. ad Hebr. ca. 7. talis enim decebat, vt nobis eſſet Pontifex, ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus, & excelſior cœlis factus. Primo pontifex debet eſſe, qui pontem faciat ad paradiſum, per bonam operationẽ: debet eſſe innocẽs per perfectam intentionem. Impollutus per caſtam conditionem. Segregatus à peccatoribus per ſingularem conuerſationem. Excelſior cœlis factus, per ęternorum contẽ plationem. Ergo Papa ſanctus debet eſſe, tum quia ſanctam vitam ſeruare fide profeſſus: tum quia ſanctum officium exequitur. Ad hęc, quia ſanctum membrum ſancti capitis Chriſti efficitur. Tũ quia à ſancta eccleſia nutritur, & ſancto ſpiritu ſuggerente domino famulatur. Et pręcipitur Leuitici c. 19. Sancti eſtote. quia ego ſanctus ſum. Vide quindecim cõditiones ſanctorum per Berco. in verb. ſanctus, & c. tenere. 31. diſt. vbi Archidiac. exponit ſanctum pro mundo. In Chriſto pater.

In christo pater. Non dř ergo Papa hic ſimpliciter pater, forte ad tollendum ſiniſtram ſuſpitionem quę poſſet in mẽtibus hominum generari, vt haberet filios. quia eos in Chriſto habet. Nã omnes filij Dei eſtis per fidẽ, ad Galat. c. 3. non per genituram. Sicut. n. mula non generat, niſi miraculoſe: ita nec papa. Et dř pater patrum glo in procem. clem. in verb. papa. Et dixi abundantius in procem. cõcord. in verbo patri. Et in forma mandati, in verbo dilectis filijs. & quot modis quis vocetur pater, ſcripſi inter ſcholaſticorum priuilegia, priuilegio 67.

Et dominus noſter, dominus, &c. diuina prouidẽtia Papa, &c. Suorũ

pra-

prædeceſſorum veſtigÿs inhærendo, normam & ordinem gerendis dare volens, in craſtinum aſſumptionis ſuę ad ſummi apoſtolatus apicem, videlicet die 20. menſis Nouemb. Anni domini 1523.

Dominus. Scripſi de dño, in procem. Cõcor. in verb. dominus, hic non repetam.

Normam & ordinem. Et ſic non adhibet in his regulis formam ſubſtãtialem regulariter, vt infra dicetur.

Rebus gerendis. Nã ad futura extenditur lex, non ad præterita. vt plurimum c. ſi. vbi plene Feli de conſtit

In craſtinum aſſumptionis. Hoc dicit, ſecũdum quoſdam, vt tollat non eſſe factas in conclaui, in quo eligitur, dicit Zochus hic, quod ibi multæ ſunt promiſſiones, Deus ſcit, illis relinquo, ſed illæ promiſſiones factæ præ nimio gaudio, non valẽt, quia tunc eſt extra mentem c. Vnuſquiſque 22. q. 4 facit gl. in §. ſerui. de libert. in inſtit. Sed mundano more loquitur, quia vir prudens propter mala ſibi obuenientia non iraſcitur: nec etiam ex bonis fortunæ multũ congratulatur, niſi in Deo, vt in cantico Virginis Mariæ dicitur, Et exultauit ſpiritus meus in Deo, &c.

Reſeruationes, conſtitutiones, & regulas infraſcriptas fecit, quas etiã ex tunc ſuo tempore duraturas obſeruari voluit, & quos nos Hippolytus ſancti Laurentÿ in Damaſo diaconus, Cardinalis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, Vicecancellarius, die Iouis quinta menſis Nouembris anni prædicti in Cancellaria Apoſtolica publicari fecimus.

Fecit. Per ſe vel alium. Nam cum tot ſit negotijs implicitus, cõmittit alicui vt hoc faciat: tamen ipſe facere cenſetũr. regula, qui per alium, de reg. iur. in 6. etiam proprie, dicit l. certe. ff. de precar.

Ex tũc. Intelligit a publicatione ſciẽtes ligari ſtatim: ignorãtes non, niſi poſt duos menſes. ca. 1. de conceſſ. præb. glo. in ca. cũ ſingula. & ibi Dom. de præb. li. 6. vide quæ dixi in verb. publicationem. in §. præfato. 1. de colla. in concord.

Suo tẽpore. Quia ſuis ſucceſſoribus nullum potuit in hac parte pręiudicium generari, pari poſt eum, imo eadem poteſtate functuris. text. in c. nnouit. de elect. plura dixi ĩ præfa ad rub. de colla. ſuper hoc vide quæ ibi ſcripſi. & ſic iuſtæ regulę cãcellarię mortuo papa expirant. vnde ordinarius poterit conferre beneficia reſeruata, ante quã papa nouiter creatus alias regulas publicet. vt conſulit Domi. cõſ. 93. quia hoc papa vult ꝑ hoc verbũ, ſuo tpe.

Diaconus, cardinalis. Nota ꝙ Cardinaliũ alij sũt epiſcopi, & ſunt ſex. Alij ſunt presbyteri, & sũt 27. ſingulis vrbis eccleſijs aſſignati. Alij diaconi vt hic, & ſunt 19. & olim erat p̃sbyter Cardinalis, vt licet videre in prouinciali. in princ. & Barba. in c. præſentia. col. 3. nu. 5. de probationib.

Vicecancellarius. Olim vocabatur cãcellarius, & volebat ſe inſtar Luciferi, æquare papæ. Quamobrem fuit capite minutus, ut licet videre per Cardinalẽ in Cle. 2. §. eo ipſo. q 4. de elect. hæc tamen non recipitur: ſed eo ipſo vocari cancellarium dicũt, quod ſolus Pontifex in eccleſia vocetur cancellarius, non potuit alius cãcellarius eſſe: ne duo capita eſsẽt hæc tradit Gomeſ. in. q. 1. in fin. huius procemij poſt Philip. Probũ in c. is cui. de ſen, excõ. in 6.

In primis reſeruationes fecit ſimiles illis, quæ in conſtitutione Fel. Re Benedicti Papæ XII. quæ incipit, Ad regimen & c. cõtinentur. & illas locum baere voluit, etiam ſi officiales in ead. cõſtitutione expreſſi, Apoſtolicæ ſedis officiales ante obitum eorum eſſe deſierint, quoad beneficia quæ tempore quo officiales erant, obtinuerant.

Imprimis, &c. Ibi, ad regime n. eſt extrauagans in cõmunibus. rub. de præb. vbi reſeruantur beneficia curialiũ: intellige, vbicunque decedant ſi fuerint legati papæ, vel nuncij, ſeu rectores, vel theſauratij: ſecus ergo in alijs beneficijs curialiũ, quia non ſunt reſeruata Per d. extrauag. Ad regimen. niſi vacẽt in curia, vel in loco proximo per duas diætas. ita exprimitur in d. extrauag. Ad regimẽ. Et ſic intellexit Domi conſi. 92. in cauſa. col. 2.

Etiam ſi dicti officiales. In eadem conſtitutione, Ad regimen, expreſſi Apoſtolicę ſedis officiales ſi ante obitum eorum eſſe deſierint. quo ad beneficia, quæ tpe quo

officia-

officiales erant,obtinuerant.Nam iſta be neficia debent venire adofficiales nouos, qui de præſenti papæ ſeruiunt.Et quamuis officiales papæ, ſi deſinant eſſe officiales, & familiares,nō gaudeant priuilegij. l.2.§. planè ff de.iudic.quia finita cā priui legij. ceſſat priuilegium.l hi.& l.ſeq.ff.ex quibus cauſ maio. ſcripſi. in pri. 166. inter ſcholaſti. priuilegia. tñ hic officia, ſeu beneficia illorū vult eſſe reſeruata , quia ſemel affectum,ſemper durat,niſi liberetur.c.ſi Apoſtolicæ.de præb.in 6.quod eſt verū in beneficijs obtētis tēpore ſeruitij : ſecus in alijs.peruſi in c. ſtatutū.col.2. de præb. in 6. vbi etiam dicit non procedere in beneficijs patronatis ſub patrono laico

Nota, quod decretum papæ in reſeruatione appoſitum, nedum titulum afficit , & annullat : ſed ēt poſſeſſionem.argu. c.ſi eo tēpore. de elect.in 6.c vt noſtrū.de appellat. & poſſeſſio contra reſeruationem papæ obtenta, caret omni effectu & iuris adminiculo, ſine quo in bñficialibus poſſeſſio non procedit. Rota deciſ.16.ſi contra abentem in nouis,concludit reſtitutionem eſſe negandam ſpoliato, cum nullam poſſeſſionem haberet. vide ibi fuſius & in deciſ.23.ibidē & in §. j. de firma & irreuoca. concorda.ſtabilita.in concordat quæ ibi ſcripſi.

Ac reſeruauit beneficia, quæ per conſtitutionem piæ memoriæ Ioannis Papæ XXII. quæ incipit, execrabilis, vacant, vel vacare contigerit.

Eſt ſecūda pars huius regulæ,in qua reſeruantur beneficia iam per extrauag execrabilis. reſerua. de qua extrauag. infra aliqua ſcribā. & nota quod ſicut iura diſponentia de beneficijs, trahuntur ad officia ſicularia, vt ſentit Bart. in l.2.§.data. ff.de optio. leg. Lucas de Penna in l.anno nas.C. de eroga militer.anno lib. 12. Ioā. Lupus expreſſim in repet c.per veſtras.in princ.nu.6.de donatio.inter virum & vxorem. Ita & iura loquentia de officijs,trahuntur , ſi eadem ratio hoc dictet. Et niſi contrarium ſit ſtatutum,ad beneficia,vt dicam infra de annatis,in regula.

REGVLA II.

Item reſeruauit generaliter omnes Eccleſias Patriarchales , Primatiales , Archiepiſcopales, Epiſcopales.

Prima reſeruatio huius text.eſt , quod eccleſię Patriarchales,Primatiales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales ſedi Apoſtolicæ reſeruantur : hodie in hoc Franciæ Regno nominatio ſpectat in iſtis ad Regem. Et illarum prouiſio pertinet ad papam ad Regis nominationem:vt eſt in rub.de regia ad præla nomina.facien §.1.vbi abundantius ſcripſi Patriarchæ verò,cum non ſint in regno Francię. nominatio ad regē non pertinet:ſed ad papam prouiſio.& hi poſt Apoſtolicum primum tenēt locum. c.cleros.21.diſtin. Et ſunt quatuor inſtar euangeliſtarum.c.antiqua.de priuileg.

Nec non omnia monaſteria virorum, valorem ducentorum Florenorum auri communi æſtimatione excedentia. Et voluit, quod exceſſus huiuſmodi in literis exprimatur.

Secunda reſeruat omnia monaſteria virorum valorem ducentorum aureorum excedentia . hęc eſt ſublata in regno Francię per concordata generaliter loquētia . Et quatenus vult quōd exceſſus exprimatur in literis,non ſeruatur etiā in hoc Regno. in quo habemus conſuetudinem exprimēdi cuius fructus non excedunt ſummam viginti quatuor ducatorum auri de camera,ſecundum communem ęſtimationem,quamuis multo plus valeat, & excedat mille libras.ut ſcribo plenius infra in regula de vero valore exprimendo.

Nota tamē.quod ſi Cardinalis impetraret vnum ex iſtis beneficijs.verum valorē etiam in Frācia exprimere tenetur,& hoc propter cōſtitutionē cōcilij Lateranē.edi tam anno 2. Leonis X.qua cauetur quod de cætero Cardinalibus non commēdentur aut conferantur beneficia, quorū fructus ducentorum ducatorum auri de camera , ſecundum communem æſtimationem,valorem annuum nō conſtituunt vel attingunt , vt pauperibus prouideatur . & quia minoribus minora decent,& maioribꝰ maiora, teſte Caſſado.in deciſ.2.de præben. & ſic ordinarius non poſſet hæc minora beneficia Cardinali conferre.

Reſeruauit dignitates, poſt pontificales, maiores in cathedralibus etiam metropolitanis,& principales in collegiatis.

Tertia

Tertia pars eſt. nam ſuæ diſpoſitioni reſeruat dignitates maiores, poſt Pontificales, in eccleſijs cathedralibus & metropolitanis, ac dignitates principales in collegiatis, quæ reſeruatio etiã eſt ſublata per concordata.cum omnes reſeruationes ibidem ſint ſublatę: vt ibi abundantius ſcripſi: excipiendo tamen aliquas,& ſic hæ dignitates, cum hic reſeruentur,ſolent in literis expectatiuis excipi de ſtylo: non tñ in mandatis Franciæ, niſi dignitas electiua,ut poteſt videri in forma manda.in cõcorda.Frãciæ. Sed quę dr dignitas maior poſt pontificalem? Reſpon hoc cognoſcitur ex fundationibus eccleſiarũ,& ex conſuetudinibus earum, quia ſi decanus ſtatim poſt epiſcopũ incedat, decanatus erit dignitas maior, ſi Archidiaconus hoc faciat,idem dicendum erit.Rota, deciſ. 175 de theſauraria.in nouis.

Item principales dignitates ſunt in collegiatis,ſicut prædixi.Is n.qui primum locũ in collegiata habet,dicitur habere principalem dignitatem, quaſi primam & pręcipuã in eccleſia.Ioan. And. & Peruſinus in c.deliberatione de offic. legat. in 6. ſicut in collegijs ſcholaſticorum licet videre.Et ſic patet, quod ſi non eſſet niſi vna, non cenſeretur reſeruata: tum ꝙ maioritas, ſeu principalitas,non poteſt demonſtrari,vbi eſt vna tantum dignitas. Clem. & ſi principalis. de reſcript. tum quia non pręſumitur voluiſſe priuare vna dignitate.arg.l.illicitas.§ illicita miniſteria.ff de off. pręſidis. g'o.in cle.1.de pręb.ſcripſi in glo.pro expreſſis. in forma manda. & expreſſim conſuluit Domi. conſi.36.Caſus talis.col. 2.

Item per dictam clauſulam non tollitur reſeruatio recti beneficij. & pro certa perſona reſeruati, quia Papa non intẽdit illi pręiudicare.argu.c.cauſam.& ibi dicitur,de reſcrip.& c.quamuis.eod. tit.lib.6. ſic expreſſim conſuluit Domin. conſ.12, Virum ille.col.2.vbi generales non obſtãtias dicit nunquam alteri pręiudicare:niſi ſpecialiter exprimantur per c. cũ olim, de conſuetud.

Item beneficia in iure patronatus conſiſtentia, nõ debentur per expectatiuas & reſeruationes generales,quia non eſt veriſimile quod Papa voluerit derogare, niſi hoc expreſſerit.glo.& doc.in c.2.de præben.in 6. ſequitur Ioan. Staphileus in tractã.de literis gratię.fol 54.verſ.3.ã ſit locus,&c. poſt Lapum allega.96.Beneficia.

Ac dignitates conuentuales quorumcunque ordinum: ſed non militiarum, nec non ſuorum.

Quarta, dignitates conuentuales quorumcunque ordinum reſeruantur. Sed in concordatis titu.de regia ad prælatur.nomina.facienda.§.Monaſterijs. ſpectat nominatio ad Regem ſi ſit prioratus conuentualis, vt ibidem dr: alioqui collatio, vel electio, ad illos, ad quos ex fundatione ſpectare dẽt in hoc Francię regno, pertinebit, & conuentualis dicitur dignitas à conuentu,cui habens dignitatem præeſt, & ex cõi vſu loquẽdi eccleſia religioſorũ dicitur cõuentualis.teſte Panor.in c.edoceri.& c.capitulũ.de reſcr. & c.cum eccleſia.de cauſa poſſeſſ.

Item militię ſancti Ioannis Hieroſolymitani vel alię,quas commendarias vocamus,non reſeruãtur hic:ſed ſunt in diſpoſitione magni prioris illius ordinis. p verbum in hac regula poſitum: ibi, ſed non militiarũ. Et ſic beneficia,quę habent milites ſancti Ioannis Hieroſolymitani.non ſunt reſeruata hic, quia non poſſuut conferri,niſi militibus illius ordinis.

Item non comprehenduntur in his reſeruationibus generalibus beneficia manualia,quia papa intelligit reſeruare perpetua.arg.c.præcepta.55.diſt Calde. in titu.de pręb.cõſi.26.an in reſeruationibus, nec alia,de quibus ſcripſit Ioẽ.Staphileus in tract. de lite.gratiæ.in 9.forma fol.26.

Et Cardinalium familiarium beneficia.

Quinto papa reſeruat beneficia ſuorũ familiarium, & beneficia familiariũ Cardinalium, & eſt de receptis in regno Frãciæ,ut ſupra ſcripſi in prima reſeruatione. Et quidem non parum eruditi dicebant legatum habere curiã, quod vlt a Herculis columnas reieci,dum legatus vellet cõferre,quibus vellet omnia beneficia,quæ vacabãt iuxta eũ, dicens habere curiã quod non eſt verũ. nam ſolus pãpa habet curiã quoad hoc, vt nullus beneficia in curia cõferre poſſit.iuxta c.2.de præb.in 6.

Intellige reſeruari beneficia hic expreſſa, totiens quotiens vacabũt.quia per viã legis hic reſeruantur:ſecus ſi papa ſuæ collationi reſeruaret vnam dignitatem, quia tũc ſi ſemel prouideret intelligeretur extincta reſeruatio. argu.l boues.§.hoc ſermone.ff.de verb ſig.c.nõ poteſt.de præb. in 6 ſecus ſi cõmendaret, vt conſuluit Ro

m 2.con

ma.conſi.350.In caſu col.2.

Notandum aũt eſt, ꝙ duæ ſunt ſpecies reſeruationum, quædam ſunt generales beneficiorum,qñ papa reſeruat omnia talia beneficia,vt hic,& in extrauagan.Execrabilis.titulo de præbendis, in extrauaganti Ioannis 22.

Quædã verò ſunt ſpeciales.& iſtę quæ dam ſunt ſpeciales quoad certum corpus beneficiorum: non tamen pro certa perſona,ut quãdo reſeruaſ tale beneficium collationi papæ.ut in c.cum olim de re iudica.c.ſi eo tempore.de elect.in 6.vide Domi.conſ.30.Bonifacius.

Aliæ ſunt ſpeciales ſuper certo corpore beneficij,& ſpecialiter pro certa perſona.vt, reſeruamus collationi noſtræ beneficium ſancti Geneſij monialium pro Ioãne Limano &c.ut in c.dudum.de præb.in 6.& c.executor.de conceſſ. præb.illo lib. Vnde per clauſulam poſitam in impetrationibus,vel alijs literis Apoſtolicis,ēt ſi generaliter,vel ſpecialiter reſeruatũ eſſet nõ tollitř.reſeruatio quãdo vacat in curia quia in illa requiritur ſpecialis & expreſſa mentio c.2. de præb.in 6.interdum reſeruantur.beneficia ; quæ quis obtinet in fauorem alicuius. Et tunc ſiue iuſte obtineat, ſiue iniuſte, niſi fuerit intruſus, vel violentus,reſeruata cenſentur,teſte Collecta.in c.eccleſiam.col.6.nu.20.de ſortileg. quia in dubio fit interpretatio pro ſede Apoſtolica.Cle.1.vt lite penden.

REGVLA TERTIA.

Item reſeruauit generaliter omnes dignitates maiores poſt Pontificales in cathedralibus ac metropolitanis:ac principales in collegiatis eccleſiis, valorem decẽ florenorum auri communi ęſtimatione excedentes, nec non prioratus, præpoſituras, præpoſitatus, ac alias dignitates conuentuales,& præceptoritas generales ordinum quorumcunque ; ſed non militiarum.

Hic repetit reſeruationes ſupra factas: & addit aliam reſeruationẽ, videlicet dignitates principales in collegiatis eccleſijs,valorem decem florenorum auri communi æſtimatione excedentes,

Ac quæcunque beneficia, quæ ſui, etiam dum Cardinalatus fungebãtur honore . ixiſtentes : & ſanctę Romanę Eccleſię viuentium nunc, & qui erunt ſuo tempore, Cardinalium familiares, continui commenſales.

Et ſic familiares papę dicuntur, qui cũ papa commorantur,& continui commenſales sũt Et familiares Cardinalium, qui cum Cardinalibus degunt, & continui cõmenſales eorum ſunt.c.licet. vbi Archid. de priuil.c. ſi.de verb.ſigni.& Cle.vlti.de celeb. miſſa. & requiritur ad minimũ qđ quatuor menſes fuerint continui commēſales,vt habetur in regula 32. in fi.Nota,qđ papa & Cardinales,inſtar Chriſti, non vocant ſeruientes ſuos ſeruos : ſed familiares & amicos nã Chriſtus in Euãgelio ait, Iam nõ dicam vos ſeruos,quia ſeruus neſcit quid faciat dominus eius : vos autem dixi amicos,quia omnia quæcunq; audiui a patre meo nota feci uobis. Paul. Caſtren.conſ.340.Præmiſſis.col.1.vol.1.

Sunt tamen quidam qui familiaritatis literas habent:non tñ eis dantur priuilegia familiarium: niſi exerceant officia,pp quæ illæ literæ conceduntur. & ita declarauit Inn.V.in extrau.ad futurã rei memoriam,quam notat Fel. in c. inſinuante. col.2.in gl.familiare de offi . deleg.& ſequitur Caſſado.in deciſ.1. de verb.ſig. Et illi ſoli capellani papæ gaudẽt priuilegijs capellanorum , qui ſunt in proſecutione officiorum & negociorum à ſede Apoſtolica eis commiſſorum. teſte Cardi.in cõſi. 126.Vacarunt.col.pen.nu.11. Imo familiares papæ per literas facti,inſtar familliarium deſcrip as in rotulo, non nocent veris familiarib.Fel.in d. c. Inſinuante.nu.5. & bonũ eſſet qđ iſti familiares declararẽtur in vna regula cancellariæ , vel alibi quia infinitæ fraudes ſuper hoc fiunt . Et epiſcopus non dicitur familiaris Cardinalis de ſtilo curiæ Romanæ.

Effectus familiaritatis, quos ſcripſi ĩ §. 1.rub.des adiorn.ĩ ſtilo Bituric. adde hic.

Obtinent.

Sed dubitatur , ſi nunc obtineãt unum beneficiũ,quod poſtea dimiſerunt,& optauerunt aliud , utrum dimiſſum ſit reſeruatum,an illud optatum.reſp.quod optatũ. & hoc per verba ſequentia declaratur,qđ firmat Card.conſ.126.Vacarũt.In ſi alias ſequeretur , ſi dimiſſa eſſent reſeruata,qđ

omnia

omnia beneficia, quę obtinerent familiares, eſſent reſeruata idiotis, vt hic ſubiicit.

Et in poſterum obtinebunt, eorum familiaritate durante.

Et ſic ceſſante familiaritate, ceſſat reſeruatio. Et priuilegia data familiaribus ceſſant, ceſſante cauſa priuilegij. l. 2. § plane. ff. de iudic. Et famuli ſcholaſticorum non gaudent priuilegijs ſcholaſticorum, quando non ſunt in ſeruitio illorum, vt plene ſcripſi in ſcholaſtic priuileg. 166. Intellige de iure: ſed per verba ſequentia beneficia ſemel affecta, ſemper permanent, vt ſequitur. vide infra in regula 32. Et quando quis expreſſit ſe familiarem, qui talis non erat, an uitietur, & quando impetratio, docet Caſſad. in deciſ. 10. de præbend.

Ac in quibus, ſeu ad quæ ius eis competit, aut competierit, etiam ſi ab ipſa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem, vel alias receſſerint, ac fe. re, Pauli II. & Innocētij VIII. Rom. Pont. prædeceſſorum ſuorum veſtigijs inhærendo, declarauit dignitates, quæ in cathedralibus, vel metropolitanis, poſt pontificales non maiores exiſtunt. Et quæ ex Apoſtolicæ ſedis indulgentia, vel ordinaria authoritate, aut conſuetudine præſcripta, vel alias quouiſmodo in collegiatis eccleſiis principalem præeminentiam habere noſcuntur, ſub reſeruatione prædicta comprehendi debere.

REGVLA IIII.

Item reſeruauit generaliter omnia beneficia eccleſiaſtica quorumcūque collectorum & vnicorum in quacunque ciuitate, vel diœceſi, qui ſuo tempore eorum officia exercuerit ſub collectorum fructuum & prouentuū cameræ Apoſtolicę debitorum. Illa videlicet beneficia duntaxat, quæ durante eorum officio, obtinerint, ac in quibus, ſeu ad quæ ius tunc eis competierit.

Hæc reſeruatio per prædicta non ſeruatur in hoc regno Franciæ: imo corrigitur per prędicta cōcordata, & per pragm, ſanctionem olim in concilio Baſilien. editā.

Notandum eſt quod iſtæ reſeruationes ſunt ſtricte interpretandæ: quia iuri alterius præiudicant. c. ſi eo tempore. de elec. in 6. ſic concludit Domi. conſ. 92. in cauſa canonicatus. col. 3.

Tenendum eſt menti, quod Ioānes 22. conceſſit Auenione, ac expreſſe inhibuit omnibus iudicibus ordinarijs & delegatis, ac inquiſitionibus hęreticę prauitatis, ne contra ſedis Apoſtolicæ officiales, vel nuncios, vel ipſorum aliquem, quauis occaſione, vel cā, abſque dictæ ſedis licentia ſpeciali, procedere, aut in eos, vel eorum aliquem excōicationis vel ſuſpenſionis, ſeu quaſuis alias ſententias promulgare præſumant quoquomodo. Voluit tamen ordinarios & inquiſitores, ſuper his, quæ negocium tangunt fidei, vel rem publicā, vel priuatam, ſi quid per officiales indebite forſan attentatum exiſteret, ſe plenius informare: idq; poſtea Papæ ſignificare, vt de opportuno remedio prouideat. Quod priuilegium poſtea Auenione confirmauit papa Clemens Kalend. Iul. anno ſui pontificatus octauo, oſtenditque illud ad capellanos dictæ ſedis & ſcriptores, ac familiares & officiales papæ, ac dictæ ſedis. Et ego vidi diploma cōceſſionis. vide alia priuilegia in c. fœlicis. de pœnis. in 6. & c. licet. de priuil. ibidem. c. ſi. de ver. ſig. ibid.

REGVLA V.

Item reſeruauit omnia & ſingula beneficia eccleſiaſtica quorumcūque curialium, quos dum curia Romana de loco ad locum tarāsfertur, eam ſequendo decedere cōtigerit, & in quouis loco quantumcunque etiam a dictā curia remoto.

REGVLA VI.

Item reſeruauit generaliter idem Dom. N. Papa diſpoſitioni ſuæ omnia beneficia cubiculariorum & curſorū ſuorum.

Hæc reſer-

Hæc reſeruatio eſt approbata in corpo
re iuris, per tex. in c præſentl. de præben.
in 6. tamen non ſeruatur ſi non decedãt
in curia, vel in loco proximo per duas die
tas, vt ſupra dixi, & idem in regula ſexta
dicas, quamuis durent in ſeruitio. vide
Bonifa. in cle. una. nu. 37. de celebra. miſſ.

Imo ét ſolet Rex iure regali concede-
re beneficia, quæ vacant iure regaliorum,
etiam ſi familiaris Papæ illud habeat, &
in curia Romana decedat. Ita fuit dictum
pro collatione facta à Rege contra pro-
miſſũ p Papã anno 1344. die 12. Martij.

REGVLA VII.

*Item reſeruauit diſpoſitioni ſuæ ge
neraliter quoſcunque canonicatus &
prębendas ac dignitates, perſonatus,
& officia in principis Apoſtolorum
S. Ioannis Lateranen. ac B. Mariæ
maioris de vrbe eccleſiis: nec non ad
collationem, prouiſionem, & præſẽ-
tationem, ſeu quamuis aliam diſpoſi
tionem S. R. E. Cardinalium à Roma
na curia abſentium ratione ſuorum
Epiſcopatuum, Cardinalatus, & ip
ſorum Cardinalium titulorum ſpectã
tia, quandiu abſentia ſua durauerit,
canonicatus & præbendas, dignita-
tes, perſonatus, adminiſtrationes,
vel officia, cæteraque beneficia eccle
ſiaſtica cum cura, vel ſine cura, va
cantia, & antea vacatura tam in ea
dem vrbe, quàm in eccleſiis, ciuita
tibus, & diœceſibus dictorum epiſco
patuum conſiſtentia, ac decreuit irri
tum, &c.*

Reſeruatio hæc recipitur in Francia
quoad beneficia vrbis: ſecus ſi in Franciæ
diœceſibus exiſtant, quia tunc hęc regula
non habet locum per concordata.

REGVLA VIII.

*Item voluit idem Dom. noſter Pa
pa, quod conceſſa per Clementem præ
deceſſorem ſuum, & de eius manda
to expediantur in forma, rationi cõ-
gruit, ſub die coronationis ſuæ, vt
moris eſt, & idem quo ad conceſſa
per felicis recordationis Leonem Pa
pam decimum, & Adrianum Papam
ſextum etiam prædeceſſores ſuos, ad
ſex menſes duntaxat, ab ipſa die co-
ronationis incipiendos, obſeruari vo
luit.*

Vult ergo papa, ꝙ ſi prædeceſſor con
ceſſerit gratiam per ſignaturam tantum
expediendo, quod ipſe expediet bullas,
quæ ſic expediri ſolent: Paulus &c. Rõni
congruit, & conuenit honeſtati, vt ea quę
de Roma. Pont gratia proceſſerunt. licet
eius ſuperueniente obitu, literæ Apoſto
licæ ſuper illis confectæ non fuerint; ſuũ
plenum conſequantur effectũ. &c. Et vult
hic vt expediantur, non ſolum ſi conceſſę
fuerint ab immediato prædeceſſore, vide
licet à Clemente: ſed ét à mediato, videli
cet à Leone, vel Adriano, dummodo in-
tra ſex menſes à die coronationis ſuæ ve-
niant ad eum: vidi ét ſuper hoc diſpenſa-
ri poſt annum: & quandocunq; papa vult
hoc poteſt expedire, poſtquam eſt hone-
ſtum, & æquum. ſed ideo hic addit ſex mẽ
ſes, quia per regulam cancellariæ, bullæ
debent expediri intra ſex menſes. Et hoc
reſcriptum vidi ét impetrari ſuper permu
tatione facta tpe prædeceſſoris, idem in
Epãtu: tamen addita erant iſta verba, Ra-
tioni congruit & conuenit honeſtati &
æquitati, vt ea, quæ de Rom. Pont. proui-
dentia etiam benignitate præſertim in
prouiſione eccleſiarum cathedraliũ pro-
ceſſerint, licet eius ſuperueniente obitu,
literæ Apoſtolicæ confectæ non ſint, ſu-
per illis plenum ſortiantur effectum. Du-
dum ſiquidem bonæ memo. &c. Et regu-
lariter in omnibus gratijs, quæ fuerint cõ
ceſſæ per prædeceſſorem, ſolet papa expe
dire per hanc clauſulã, rõni congruit, &c.
& vidi interdum addita hæc verba, Ratio
ni congruit, vt ea, quę de Rom. Pont, gra
tia in proſequendo deſideria iuſta petent
tium proceſſerunt. &c. Et ſic per hæc ver-
ba Rom. Pont. nollet expedire diſpenſa-
tionem ad quatuor, vel aliud quod iuſtũ
non habet deſiderium. quia iuſtum deſi-
derium petentium expedire vult, non in-
iuſtum. Et facit l. iuſtum eſt deſiderium.
C. de eden. Et per hoc dicere ꝙ ſi primã
bulla

bulla fuit expedita tpe prædeceſſoris: tamen non fuit plene expedita, ꝗ adhuc poterit expediri, quia eadem ratio & æquitas verſatur in vno, ſicut in alio, quia quoties vitioſe expeditæ ſunt, pro non expeditis haberi debent. l. quoties. ff. qui ſatiſdare cogan. ſecus ſi ſemel fuerint expeditæ, & cum omnibus clauſulis neceſſariis.

Et per hoc infertur, cum rationi & honeſtati ſit congruum, quia ius iã erat illi quæſitum per conceſſionem gl. in cle. dudum, in gl. verb. de ſepult. papa nõ debet hoc denegare, & ſi hoc faceret, contra rationem honeſtatemq; faceret, & ſic peccaret. per l. vnam. C. ne fiſcus rem, quã vendid. euinc. lib. 10. vbi ſunt iſta verba, retractare fiſcum quod ſemel vendidit, æquitatis honeſtatiſq; ratio non patitur. Vbi dicit Lucas de Penna, quod lex, ſeu legis ratio, debet ſuper ęquitate & honeſtate fundari. c. erit autem lex. 4. diſtin. honeſtas. n. detrahit legum rigori. imo hic honeſtatis ſemper cenſetur exceptum. l. quod ex liberta. C. de operis liber. vbi dicit pulchre Bal. quod dominus non poteſt cogere libertam vt veniat ad ſaltandum in domo patroni, nec nobilis poteſt cogere ruſticã ſubditam ad turpia, aliàs amittit ius ſuperioritatis. plura cumulat Dec. in l. ſemper in contractibus. ff. de regul. iur. vide quæ ſcripſi ſuper his literis, & alijs in forma manda. in verb. gratiam.

REGVLA IX.

Item declarauit omnium & ſingularum eccleſiarum cathedralium, & monaſteriorũ prouiſiones, quas præfati prędeceſſores ſui ordinationi, & diſpoſitioni eorum: necnon omnia & ſingula beneficia eccleſiaſtica, quæ dicti prædeceſſores etiam prędfatæ diſpoſitioni cum interpoſitione decreti reſeruauerant, quæ quidem eccleſiæ, & monaſteria, necnon ſic reſeruata beneficia, tempore obitus eorundem prędeceſſorum vacabant: aut eccleſiæ, vel monaſteria huiuſmodi ſic cõmodata, vel eis adminiſtratores deputati non fuiſſent, etiam tunc uacaſſent remanſiſſe, & remanere per huiuſmodi reſeruationem, & decretum affecta, nulluſque de illis, præter Romanum pontificem, ea vice ſe intromittere, vel diſponere potuiſſe, ſiue poſſe quoquo modo: decernens irritũ & inane, ſi ſecus de illis attentatum forſan erat, tunc uel in poſterum cõtigerit attentari.

Reſeruat ſuæ diſpoſitioni beneficia, qui vacabant, vel erãt reſeruata tempore obitus ſui prædeceſſoris, quas reſeruationes intelligimus in Francia, vt ſupra dixi, & vt ſcribitur in c. 2. & 3. ſi apoſtolica. de præb. in 6.

Nota tamen quod licet nullus poſſit conferre illa beneficia, quę ſemel papa cõtulit inhabili, vt hic, quia ſunt papę reſeruata, c. vt noſtrum de appell. Ioã. Andr. in c. quod ſicut de elect. tamen in Frãcia hęc reſeruatio eſt reprobata. & ſi beneficiũ vacet in curia, eſt reſeruatum papæ, vt nullus intra menſem poſſit cõferre: poſt mẽſem ſic c. 2 de pręb. in 6. Si tamẽ papa cõtulerit alicui non curiali, ante acceptationem factã, vacat ſemper in curia. & alii in d. c. 2. Secus ſi ſemel acceptauerit. quia tunc non dicitur in curia vacare ſi acceptans extra eam ſit, etiam ſi ſit inhabilis. Ioan. de Selua in tracta. de benefic. in 3. part. q. 72. vide Panor. & Io. And. in c. inter dilectos. in fi. de exceſſib. præla. quia poſtquam ille acceptauit, amplius non vacant. ergo nõ dicuntur in curia vacare.

REGVLA. X.

Item prędictus dominus noſter, omnes & ſingulas ab ipſis prædeceſſoribus ſuis, infra anuum, ante diem obitus eorum, conceſſas gratiæ, vel iuſtitiæ literas, temporibus debitis earum executoribus non prępſentatas omnino reualidauit, & in ſtatum priſtinum, in quo nidelicet ante fuerãt, & eos pro quibus erant obtentæ, quo ad hoc plenarie reſtituit, ac decreuit per executores prędictos, vel ab eis ſubdelegandos, perinde ad ipſarum executionem procedi poſſe, & debere, ac ſi executio huiuſmodi temporibus prædictis inchoata fuiſſet.

Quan-

Quando executio gratiæ facta eſt, res non eſt integra. & ſic non expirāt literæ. l.mandatū. C. mand. ſic vult hic Papa ꝙ quando quis impetrauit literas gratiæ vel iuſtitiæ a ſuo prædeceſſore, & nondum eſt elapſus annus,tunc vult ut illarum executio fieri poſſit ac ſi executio inchoata id temporis fuiſſet.& per hanc regulā patet, quod ſi per eundem Clementem conceſſum fuerit mandatū de prouidendo executoribus deputatis,& ante annū mortuus fuerit Papa Clemens,quod licet præſenta tum non fuerit,tamen valebit : & eorum executores poterūt ad executionē procedere,recuſante uel negligente collatore, per hanc regulā.vide quæ ſcripſi in gloſſ. cōcor.in §.1.de mand apoſtol.in verb.ſui pōtificatus.facit ꝓ iſta regula.c.ſi autē. & c. plerunq;. de reſcr.vbi reſcripta iuſtitiæ nō exequuta ītra annum,non valent poſt annum.

REGVLA XI.

Item reuocauit quaſcunque expectatiuas & collationes, mutationes, ac reualidationes,& extenſiones,eas quomodolibet concernentes, etiam ſi qui per eas in canonicos ſub expectatione præbendæ,vel portionum creati aut recepti fuiſſent. Necnon alias quam ſuper quibus per cancellariam apoſtolicam literæ in forma expediri conſueuerunt. Reſeruationes etiam mentales, perinde ac ſi non emanaſſent,de quibuſuis etiam patriarchalibus,metropolitanis,& alijs cathedralibus eccleſiis,ac monaſterijs, & beneficijs vacaturis cum prouiſionibus, & commendis, aliiſque diſpoſitionibus, ſeu de promouendo & commendando, aliaſque diſponendo mandatis,&extentionibus inde ſecutis. Nec non abſq; conſenſu coadiutorias, ſeu coadiutorum deputationes, etiam cū ſucceſſione, per dictum Clementem & alios Romanos Pontifices ſuos prędeceſſores, in fauorem quorumcunq; & quibuſcunque,etiam ſanctæ Romanæ eccleſiæ Cardinalibus : & ſub quibuſuis verborū formis,etiam motu proprio,& de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſeu conſiſtorialiter cōceſſas & factas, ac facultates nominandi, reſeruandi, conferendi,commendandi, & alias diſponendi, quæ ab eiſdem prædeceſſoribus emanarūt, illarumque vigore factas nominationes, & reſeruationes, quoad ea in quibus nondum vere, non autem per decretum in illis appoſitum, ſunt ſortitæ effectum, nec aliqui quaſcunque declarationes aut præſeruationes, vel ex tunc, prout ex die reuocationis huiuſmodi reſtitutiuas & reualidatiuas clauſulas, vel a dictiones,etiam ſi in eis decretum eſſet, illas ex tunc effectum ſortitas eſſe, & ius in re quæſitum fore, aduerſus reuocationem huiuſmodi, in aliquo ſuffragari,ac tenores & formas omnīū præmiſſorum pro expreſſis habere voluit.

Hic annullat omnes gratias expectatiuas, etiam ſi qui per eas in canonicos ſub expectatione pręhendæ recepti fuiſſent. probatur in c.pen.de preb.in 6.& ca.pen. & vlt.de conceſ.præb.illo lib. vide decem formas expectatiuarum per Io.Staphil. in ſuo tract.de literis gratiæ.in princ. Et ſic licet mandatum per mortem non extinguatur,vt probaui plene in §.1.in gl. verbo.ſui pontificatus.de mand.Apoſt. in cōcorda.tamē Papa poteſt reuocare, vt hic. & hoc probatur in c.ſi gratioſe.de reſc.in 6.vbi gratia ad beneplacitum Sedis Apoſtolicę.non extinguitur per mortem : niſi fuerit reuocata per Papam:ſic nec mandatum: tamen iſtam reuocationem tenetur quis probare:cum ea, quæ facti ſunt, non præſumantur.Dicunt tamen quidam hāc reuocationem non obeſſe Gallis habentibus mandata,cum fiat in præiudiciumCōcordatorum,quæ fuere edita in totius Regni vtilitatem:& ne res iudiciaria Romæ exhauriatur,vt patet in procem.dictorum Cōcordatorum.ergo,&c.& Tamen nō eſt præiudicium vt non prouideatur mandatarijs.& iſta regula forte poſſet intelligi ſi poſt annum,regula proxima ſi ante annū obitus Papæ conceſſæ fuerint literæ. No-

ta tamé quod papa reuocat expectatiuas. quæ non ſortitæ ſunt effectum, id eſt quá do in vim illarum alicui non eſt prouiſú. & plus prodeſt iſta reuocatio, quã mors mandantis. Nam per mortem concedentis non reuocantur expectatiuæ, quando præſentata erat bulla executori, & fulminatus proceſſus. quia tunc nõ dicitur res amplius integra: ſed fallit quãdo expreſſe reuocatur, vt hic tex. in c. ſi is cul. & c. pé. & ſi de præb. & c. vlt. de cõceſ. præb. illo li. Et hanc fulminationem proceſſus, non poteſt executor facere, ante literarum executorialium receptionem: etiam ſi bullam gratioſam recepiſſet. tex. in cap. cum teneamur, ibi, mandatum noſtrum in alicuius prouiſione receperis. de præb. c. ſuſceptum de reſcript. in c. ſuper eo. & ca. vt debitus. de appel. dom de Rota deci. 459. circa tertium in nouis. Item reualidationes vocat hic, literas de perinde valere, quæ validant gratiam, vt not. Caſſador. deciſ. 33. ſuper reg. cancel. & do. Gomeſ. q. 7. in reg. de non iudican iuxta formam ſupplicationis.

REGVLA XII.

De reuocatione vnionum.

Item rationabilibus ſuadentibus cauſis ipſe dominus noſter omnes vniones, annexiones, incorporationes, ſuppreſſiones, extinctiones, applicationes, & diſmembrationes etiam perpetuas de qbibuſuis Cathedralibus, necnon alijs eccleſijs, monaſterijs, dignitatibus, perſonatibus, officijs, ac locis & beneficijs eccleſiaſticis per ceſſum, vel deceſſum, aut quamuis aliam dimiſſionem, ſeu amiſſionẽ, qualiacunque fuerint inuicem, vel alijs eccleſijs monaſterijs, menſis, dignitatibus, perſonatibus, officijs, beneficijs, & pijs, ac alijs locis, vniuerſitatibus etiam ſtudiorum generalium, & collegijs ẽt in fauorẽ ſanctæ Romanę eccleſię Cardinalium, ſeu eccleſijs, monaſterijs, & beneficijs per eos obtentis, quomodolibet apoſtolica vel alia quauis auctoritate factis, quæ ſuum ſortitę non ſunt effectum, ac quęcunque conceſſiones, & mandata ſuper vnionibus, annexionibus, & incorporationibus, ac alijs pręmiſſis taliter faciẽdis, reuocauit, caſſauit, & irritauit, nulliuſque decreuit exiſtere firmitatis: nec alicui quaſcunque clauſulas, vel adiectiones in quibuſuis apoſtolicis, ẽt quę motu proprio aut ex certa ſcientia, etiam conſiſtorialiter proceſſerant, et emanauerant literis: ẽt ſi in eis decretum eſſet, illas ex tunc effectum ſortitas eſſe, aut ius quęſitũ fore quõlibet contentas, aduerſus reuocationẽ, caſſationẽ, & irritationẽ huiſmodi, voluit aliquatenus ſuffragari.

Hic reuocat vniones, quæ non ſunt ſortitæ effectum. Intellige quando auctoritate Papæ erant faciendæ. quia Papa mãdauerat iudici in partibus, quod ſi de narratis cõſtaret, quod vniret: ſi id temporis papa moriatur. reuocat hic papa illas vniones faciendas, & factas quæ non ſunt effectum ſortitæ; ſecus de faciendis, vel factis auctoritate ordinaria. Et quia de vnione loquimur hic, pauca de ea ſubiungam, à definitione incipiendo.

Aliud eſt reſcriptũ vnionis, & eſt id in quo papa vnũ beneficium alteri annectit & adiungit. Vnde ſic definirem vnionem Vnio, eſt duorum uel plurium beneficiorũ ab epiſcopo vel alio ſuperiore legitime facta annexio. Primo dico, quod eſt duorum annexio, probatur in c. 1. ibi, vt idẽ eſſet epiſcopus vtruſque ne ſede vacante, & c.

Itã dico, vel plurium, quia interdũ plura annectuntur vni, vt in c. expoſuiſti, de præbendis.

Poſtea dicitur beneficiorũ: quia eſt terminus generalis vt comprehẽdat dignitates, perſonatus, officia tã maiora q̃ minora: & ſic omnia beneficia. vt in c. poſtulaſti. de reſcr. & c. 1. de reg. iur. in 6. ſiue ſint parrochiales eccleſiæ, ſiue præb. c. extirpãdæ. §. qui vero de præb. ſiue ſit regulare, ſiue ſeculare. c. 2. de religioſ. domi & clem. ne in agro. §. ad hoc. de ſtatu monach.

Etiam vniri poſſunt duo epatus in vnũ. c. decimas & ſeq. 16. q. 1. vnde iura loquẽtia de vnione nõ diſtinguũt de qualitate:

ſed

ſed ſimpliciter dicunt vnā eccleſiam vniri alteri poſſe.c. ſicut de exceſſib. prælā. cle. fi.de reb.eccle.nō alienā. & epatus Dien. & Valen.vniti ſūt in Delphinatu: & vnus eſt in illis duobus epiſcopatibus præſul.

Præterea in definitione dicitur, ab epiſcopo.quia ſicut vnire epiſcopatus, atque poteſtati ſubijcere alienę, ad ſummum pontificem pertinere dignoſcitur: ita epiſcopi eſt eccleſiarum ſuæ diœceſis vnio,& ſubiectio earumdem.c. ſicut vnire. de exceſſib. prælat.cap.quod tranſlationem. de offic.lega.

Ad hæc in definitione dicitur, vel alio ſuperiore, ad declarādum à quo poſſit fieri vnio.nam vt prædixi,papa poteſt vnire tam epiſcopatꝰ,q̄ alia beneficia,& ſic omnia beneficia tam maiora . quam minora. c.decimas.ca.& temporis qualitas. & ſeq. 16.q.1.quia habet ipſe plenariam poteſtatem in beneficialibus.c.2.de præbendis in 6.& cle.1.vt lit.pen.

. Item legatus de latere vnire poteſt.qa omnia poteſt quæ epiſcopus in ſua diœceſi.Spec.in tit.de leg.§ nunc oſtendendum. verſ.89.ibi,legatus igitur.& quia eſt maior epiſcopo in prouincia ſibi decreta.c. j. de offic.leg.in 6.do.de Rota deciſ.58.legatus.& deciſ.118.ſecundum maiorem. in no.&deciſ.459.nota ſecundum maiorem. in antiq.Guido Papæ in conſ. 134. Circa proceſſum.in 2.q.

Fallit in epiſcopatibus, quos nō poteſt vnire legatus. ca.quod ad tranſlationem. de offic.lega.

Fallit etiam in præiudicium epiſcopi, videlicet in totum eximēdo a iuriſdictione & ſubiectione epiſcopi.ſed licet. collationem conferat,vniendo:tamen vnio valebit, dummodo non conferat ſubiectionem,obediētiam, correctionem, vel alias a iuriſdictione epiſcopi noneximat.c.fi de confir.vtil.vbi Deci.dicit hanc eſſe magis communē opinionem, & ſecundum iſtam collegium Papienſe conſuluiſſe.ſic tenent Do.de Rota deciſ.459.nota ſecundū maiorem,in antiq.

Itē fallit, quando eccleſia eſſet ſub iure patronatus laici glo.& doct.in c.nobis.& c.cum dilectus.de iure patrona.

Poſtremo non procedit,quando vellet eccleſiam in qua eſt collegium clericorū ſecularium, conuentum religioſum facere.quia non poteſt alterare ſtatum eccleſiæ.ca.penul.de eccleſ.ædific.Feder.de Senis conſ.195.in Chriſti,&c.factum ita ſe. & c.plene.Petrus Peruſ.in tract. de vnio. eccleſ.cap.4.

Quamuis iſtam quæſtionem dubiā & indeciſam reliquat,Ioan Baptiſt.Caccialup.in tract.de vnio.art.3. vbi ſolum recitat Doctorū opiniones,& poſtea dicit iſtā quæſtionem ſatis dubiam , ſed per prædictas limitationes quæſtio videtur ſatis clara,& non dubia.& ad fundamenta in contrarium per Doctores adducta reſpōdet Ioann.Brunel. in tract. de dignitate. lega. concluſ.13.

Archiepiſcopus etiā in ſua diœceſi pōt vnire, cum in ea tantā poteſtatē habeat, ſicut epiſcopus.teſte Specul.in d.tit. de lega.§.nunc oſtendendum.verſi. legatus igitur,quem refert & ſequitur Ioan. Caccialup.in ſuo tract de vnio.art.3.q.4.

Sed beneficia pertinentia ad collationem ſui ſuffraganei vnire non poteſt. tex. in c.ſicut vnire.in fi.de exceſſib. præl.

Itē in definitione dicitur, ab epo. qa ab inferiore ab epiſcopo vnio fieri nō poteſt, vnde priores,vel abbates non poſſunt vnire.gloſ.in d.cle.fi.text.iuncta glo.in verb. ordinario 5.c.cūne in agro.§.ad hæc.de ſtatu monachor.vbi dicit glo.non procedere, qſi præſcripſerunt inferiora vnire beneficia,nō epiſcopatus: ſed requiritur titulus, vel tantum tempus, cuius memoria nō ſit in contrarium.probat Petrus Peruſ.in d. tract.vnio eccleſ.c.4. verſi. ſed circa hoc. Roman.conſi.275.quo ad primum.Alex. conſ.70.in cauſa.col.1.vol.3.& conſ.101. circa col.1.vol.6.

Sed vna eccleſia poteſt pręſcribere alteram tanquam vnitam,etiam per illud tēpus. quia tunc non præſcribitur eccleſia vnita:niſi quo ad proprietatem, & nō quo ad titulum: quod poteſt fieri. c auditis. de præſcript & c.cura.de iure patro.Peruſ.in d.tract.vnio.c.4.& Caccialup in eodē tracta.art.3.in fi.Oldra.conſ.296.Feli.in ca. cauſam.col.2.de præſcrip.Rota.deci.205. Nota q̄ vbi.in antiq.& tunc ſufficit probare tempus,etiam ſine cauſa vnionis.Rota deciſ. 375. Nota quod vbi in antiq. quia ex diuturnitate temporis omnia præſumūtur eſſe ſolenniter acta.l.quæcunque. ff.de publicia.

Poterit tamen capitulum ſede vacante auctoritatem vnioni præſtare, dummodo per eam nihil iuri detrahatur epiſcopali alias ſecus. quia ea,quæ ſunt iuriſdictionis,ad capitulum ſede vacante tranſeunt. c.vno.de maior.& obed Ioā.Franc.de Pauinis

alnis in tract. de offi.& poteſta. capituli. ſede vacante.in 2.par.q.3.col.penul.

Idem in vicario epiſcopi,ſi hoc cōmiſſum fuerit ab epo,teſte Peruſ.in prædicto tract.c.4.in fi.& qui vnionem facere poſſunt,eam ex cauſis quibus fieri poteſt diſſoluere poſſunt, per regulam l. is poteſt. ff.de acq.hæred.& l.3.de re iud.c.1.de regu.iur. & l.nihil tā naturale ff.illo ti. hoc expreſſe docet Caccialu. in ſuo trac.vnio. ar 9.& Peruſ in trac. de reuocatione vnionis.vbi plene ſcribit.vide eum ſi non graueris & Deciū cōſ.233.viſo.col.3.& 275. viſo.Notandū eſt, quod vnio ſine cā fieri non dēt:& ex cauſa falſa facta,ſeruata forma iuris valet:ſed venit reuocanda.Rota deciſ.59.vnio.i nouis.& deciſ.168.&ſeq. & 511.in antiq.Quod eſt verū qn̄ facta eſſet ab ordinario:ſecus ſi per reſcriptū Papæ,quia tunc ſubreptio ipſo iure vitiaret reſcriptum.& vnionē,teſte Nicol. Milio. in verb. vnio.j.& Feli.i c.poſtulaſti.col.7: verſ.poteſt etiam inferri.de reſcript.& ſic deciſum fuit in Rota.vt refert Caſſad. in deciſ ſuper reg.cancel.rub.de vnionib.deciſ.1.Et duæ ſunt. ad quas aliæ reducunt, cauſæ,videlicet euidens neceſſitas,& vtilitas.c.expoſuiſti.de præb GuidoPapæ cōſ. 134.circa q.1.Et facta ſine cauſa,nō valet. quia eſt contra ius,volens quod q̄libet eccleſia ſuum rectorem habere debeat.c. cū non ignores.de præben.Oldra.cōſ.260. quod vnio.Card.cōſ.96.Papa vniuit.Rip. lib.2.Reſpon.in.1.& ſi vnionis.Dec.conſ. 233.viſo.Neceſſitas eſt,vt ſi duæ eccleſiæ ſunt pauperes, quæ ad victū duorum non ſufficiūt.c.vno.10.q.3.c.poſtquam. 19.q. 1.cle.ne iagro.§ adhæc.de ſtatu monach. Et qn̄ dicatur pauper,declarat gl.in.c.clericus.21 q.1.Idem ſi ſit deſtructa per hoſtes,vel deſolata. c. 2. de religioſ.domib. vel pp populi decrementum.c.ad audientiam.& c.fin.de eccleſijs ædific & quando eccleſiæ ſunt vicinę.& populus mortuus eſt,& nūc ſunt pauci.c.& tēporis.16.q.1. Vtilitas eſt quando propter tenuitatem fructuum non inueniuntur idonei ad deſeruiendum illi beneficio, vel eccleſiæ cathedrali.Panor.& alij in d.c.expoſuiſti.& c.1.ibi,ne plus fauiſſe pſonę quam eccleſiæ videremur,& c.ne ſede vacante. Ergo cum cauſa tenetur epiſcopus hanc vnionē facere:& ſi recuſaret,poſſet adiri ſuperior. cap.nullus.de iure patro.Pet. de Peruſ.expreſſe ita tradit in d.tract.c.3.& 10.&Caccialup art.5.Et quamuis ſit cauſa; tamen non poteſt fieri vnio ab epiſcopo, ſine cōſenſu capři eccleſię cathedralis.quia vnio alienatio eſt in qua conſenſus interuenire debet.tex.in cle.vlt de reb.eccl.non alien. & cle.ne in agro.§.ad hæc.de ſtatu monach.Bal.conſ.1.vol.5 Dom.cōſ.87.Appa ret.in 1.q.& in 2.q. dicit an interueniſſe præſumat & cui incūbat onus probādi vide Alex.cōſ.219 ponderatis.col.1.& ſeq. in 6.vol.& poterunt conſentire ēt ſi aliqđ commodum ſentirent. Rota deciſ. 859. Præpoſituræ.in antiq.& deciſ.4.de rer. p mu.Old.conſ.182.licet.Et ſi nollet cōſentire,cauſa exiſtente,poſſet compelli: imo ipſis inuitis a Papa fieri poſſet.per c. cum dilectus.& ibi no.de his, quæ vi metus ve cauſ.fiunt.Inno.in c.in Lateranen. de præ bend.Alias,ſi cauſa non ſubeſſet,vnius cōtraditio vitiaret, teſte Caccialup. in d. tract.vnio.ar.6.in princ.& iſta cauſa eſt p banda.Oldra.conſ.261.in vnione. & cōſ. ſeq.Et qūo ſit probanda, cōſ. 269. de iure. & Alex.conſ.70.in cā col.1.vol.3.& cōſ. 101.circa.in 6.vol.Dec.conſ 2 3.viſo tenore.col.2.Imo requiritur cōſenſus patroni.c.ſuggeſtum de iure patro.Card. conſ. 96.Papa in 2.q.& in deciſ.Rotæ,in ſecunda cauſa in vltimis Thomæ Faſtoli. & in octaua cauſa.2.dubio. ibid Socin. conſ. 1. num.6.in 3.vol.Deci.cōſ.148.Reuerēde. col.1.& illorum quorum intereſt, & qđ illis vocatis fiat.d.cl.ne in agro.§ adhæc.& tradunt Decius in d.c.ſicut vnire.& Petr. de Peruſ.in d.ſuo tract.c.5.quod eſt verū, ſi non fiat a Papa:quia ille hoc pōt facere, etiā inuito epiſcopo,c.2.de relig.do.Ripa lib.2.reſpon.c.18.nihil proponitur. Non requiritur tn̄ conſenſus rectoris. ſed ei ad ſuā vitam nō prejudicatur.cle.vlt.de reb. eccleſ. non alien. nec eſt eidem inſinuanda dicta vnio,poſtquam nō præiudicat niſi vt ignorantiā non poſſit prætendere ad hoc vt permutare,vel alias reſignare iſtud beneficium non poſſit. c. ad hoc de poſtula præla.Ioan.Gallus in quæſt.pet areſt. q.134.& ſeq.Rota.deciſ.160. Nota quod bñficium.in antiq & deciſ.1. rub. de rerū permu.Oldr.cōſ.257.factum.Et per vnionem factam per Papam, vel legatum non præiudicatur epiſcopo in iuribus ſuis, videlicet in viſitatione, ſubiectione & alijs iuribus, c. cū dilectus. vbi gl.quod metus cauſa.gl.in cle.fi.de reb.eccle.ſecus in collatione,&alijs iuribus,quæ ſalua eſſe non poſſunt,valida exiſtēte vnione,qa illis cēſetur derogatum,pp repugnantiam.Cac-

cialup.in tract.unlo.art.8.q.16.Secus ergo ſi fieret vnio ab epiſcopo: qa tunc videretur iura ſua remittere, c.paſtoralis.de don.Card in d.cle.vlt. Peru.in d.tract de vnio.c.1.vbi dicit,quod epiſcopus, in cui' diœceſi eſt eccleſia vnita, adhuc iuriſdictionem in illa habebit & iura epiſcopalia.de quibus in c.conquerente.de offi ordi. vnde ſolet Papa in reſcripto vniones ſcribere poſt narrationē factā, Nos igitur ſuper hoc prouidere volentes huiuſmodi ſupplicationibus iclinati, dictā parrochia lem eccleſiā,cum omnibus iuribus & pertinentiis ſuis eidē monaſterio auctoritate apoſtolica in perpetuū incorporauimus, annexuimus,& vniuimus:ita quod cedente, uel decedēte rectore dictæ eccleſiæ,q nūc eſt,vel alias eccleſiam ipſam quomodolibet dimittente, liceat abbatiſſæ, pro tempore exiſtenti,& dilectis in Chriſto filiabus,conuentui dicti monaſterii, per ſe vel alium, ſeu alios corporalem poſſeſſionem parrochialis eccleſiæ,iuriūq; & pertinentiarum prædictorum auctoritate propria apprehendere,& tenere fructuſq;,reditus,& prouentus ad iura vniuerſa eiuſdē eccleſiæ in monaſterij & eccleſiæ prædictorum vtilitatem conuertere,reſeruata tamen de fructibus,reditibus,prouentibus, iuribus & obuentionibus huiuſmodi pro perpetuo vicario in ea inſtituēdo congrua portione,ex qua idē vicarius cōmode ſuſtētari valeat,iura epālia ſoluere, & alia ſibi incumbētia onera ſupportare, diſpoſitioni apoſtolicæ reſeruam' diſtricti' inhibētes fratri noſtro epiſcopo N.ac illi, vel illis,ad quē,vel quos collatio, ꝓuiſio pñtatio,ſeu alia queuis diſpoſitio pertinet communiter vel diuiſim:ne de hmōi parrochiali eccleſia diſponere quoquomodo præſumāt,ac decernentes ex nunc irritū & inane,ſi ſecus ſuper his a quoquā quauis auctoritate ſcienter,vel ignorāter cōtigerit attentari, nō obſtant. &c.Hic concedit Papa ꝙ auctoritate propria poſſint poſſeſſionē recipere,quod non poſſent facere,niſi cōcedereiur.per tex.in c.paſtoralis.de priui.Ripa lib.2.Reſpō.c.18. nihil,

Vltimo cognoſcitur an vnio ſit perpetua,quādo hoc dicitur in vnione.ſolet.n. Papa dicere in princ.literarū,Paulus,&c. ad perpetuā rei memoriā,vel in perpetuū uniuimus:& hoc etiam ſolent alij dicere qñ volūt eſſe perpetuam.d.§. qui uero. c. extirpandæ de præb.uel quando ad beneplacitū ſedis fit.c.ſi gratioſe, de reſc. lib. Aut quando fuit facta contemplatione eccleſiæ.c. 1. ne ſede uacante:ſecus ſi fiat contēplatione perſonæ. quia tunc mortua perſona,cuius contemplatione fuit facta,extinguetur.c.quoniam abbas.de offi. deleg. & hodie in hoc regno Franciæ non pōt fieri vnio ī fauorē perſonæ.quia ſapit reſeruationē quæ eſt in Frācia prohibita, ne per indirectum fiat,quod,directe fieri non pōt; hoc expreſſe docet glo.in §.ſi.de reſeru.in pragm. alias quotidie fieret fra' iſti prohibitioni reſeruationum: & fierent per indirectū,quod non eſt permittendū. Et quāuis Papa poſſit diſpenſare, vt quis duo habeat beneficia.c.de multa.de preb. tamen non poteſt vnire. vt dicit ibi, glo. pro hoc fuiſſe prolatum Areſtum pro cura S.Ioannis in Grauia.in dubio facta cenſetur contēplatione eccleſiæ, non perſonæ.d.c.1. Peruſ.in d.tracta.c.vlti. Et quot modis fiat vnio ſcribit gl &Dec.in c.& tēporis.16.q.1.& in c.1.ne ſede vacante. & Peru.in d.trac.c.2.Et an diſſoluta vnione per obitum, remaneat reſeruatio, ſcribit Caſſado.deci.2.facta erat ſuper rēg.cācel. ſub.de unio.quod nō.vide plene ibi. & ſi adeſſet,cam Gelli non ſeruarent.Itē ſubreptio vitiat vnionem ipſo iure.Cald.cōſ. vlti.de reb,eccle.nō alienan.ſequitur Ripa lib.2.reſponſo.de reſcr.c.10.& ſi unionis.& ſtatuit Alex.Papa,vt nō fieret vnio ad indignius,videlicet vt parrochialis vniatur capellę,ſed capellania parrochiali vniri poteſt.Inſuper omnes vniones,quæ non fuerūt ſortitæ effectum, reuocantur. in reg.cancel.11.& hodie in concilio Trideneino, ſiue fuerint ſortitæ,ſiue non,ſi à 40.annis factæ fuerint: quod ſtatutū ſi ſeruetur,videbimus multos ſeculares apoſtatas,nunc nudos & deſtitutos beneficijs.

Præterea,quæ in vnionibus requirant, exprimitur in reg.cancel.Inno.21. quam inferius deſcribam.

REGVLA XIII.

Item reuocauit quaſcunque facultates conceſſas quibuſuis patriarchis, Archiepiſcopis,epiſcopis,ac alijs p̄latis & perſonis: necnon apoſtolicæ ſedis nuncijs,ac fructuum,& prouentuum cameræ Apoſtolicæ debitorum collectoribus de diſpenſando cum qui-

quibuſuis perſonis, ſuper matrimonio côtracto, vel contrahendo in gradu prohibito, ac ſuper natalium, & ætatis defectibus, & de incompatibilibus beneficijs eccleſiaſticis inſimul retinendis: necnon de notarijs publicis creandis; ac de diſponendo quomodolibet de quibuſuis beneficijs eccleſiaſticis, & alias a præmiſſis officia ipſorum nunciorum & collectorũ directè non concernentes. Necnon facultates & indulta quibuſuis Cardinalibus, aut alijs perſonis, de quibuſuis beneficijs eccleſiaſticis certarum ciuitatũ & diœceſum, in quibus ipſi non erant, nec vnquam fuerãt veri ordinarij collatores: ſed de ipſorũ ordinariorum conſenſu, aut etiã ſine eorum conſenſu, ſeu ſede epiſcopali, vel etiam Archiepiſcopali vacante, diſponendi, aut vicarios perpetuos, ſeu temporales, qui etiam eiſdẽ Cardinalibus, aut perſonis huiuſmodi beneficia conferrent, vel commandarent, deputandi aut ipſi vicarij per quoſcunque Romanos pontifices prædeceſſores ſuos deputati fuiſſent, etiam perinde ac ſi veri, & non ficti inibi ordinarij collatores eſſent: ac etiam cum decretu, quod diſpoſitiones de eiſdem beneficijs abſque eorundẽ Cardinalium vel perſonarum conſenſu, etiam per ſedem Apoſtolicam pro tempore factæ, nullius eſſent roboris, quomodolibet conceſſa, etiam ſi in literis deſuper confectis ſint clauſulæ reſtitutoriæ, reintegratoriæ, & derogatoriarum derogatoriæ, & aliæ efficaciores, quas pro expreſſis haberi voluit quod omnia, in quibus facultates ipſæ non ſunt ſortitæ, ſedi legati de latere competens ſit conceſſa poteſtas, decernens irritum, &c.

Iſta regula tollit dubium ſcriptum per Docto. an per mortem Papæ expirẽt facultates per eum cõceſſæ. & hic tollit expreſſe ad remouendum illud dubiũ quod deciditur in c ſi. de conceſſio. præbend. in 6.

Patriarchis Quis dicatur patriarcha declarat tex. in c. cleros. 21. diſt. ſcripſi quam quis vero. de colla. in corda.

Archiepiſcopis, Epiſcopis ac alijs prælatis, & perſonis. Iſta vocabula declaraui in d. §. ſi quis vero. de colla. in concorda. poſt tex. & Præpoſ. in d. c. cleros. 21. diſt.

Necnon Apoſtolicis ſedis nũtys ac fructuũ ac prouentuum cameræ Apoſtolicæ debitorũ collectoribus. Hos duos expreſſim noiat. qa his ſolet dare amplas facultates, maxime collectoribus: & quas poſtea declarat.

De diſpenſando cum quibuſuis perſonis ſuper matrimonio contracto, vel contrahendo ĩ gradu prohibito. Quędã eſt prohibitio a lege diuina de cõtrahendo matrimonium. & in illis pſonis prohibitis Papa ſine magna cã non diſpenſat. vt Leuit. 18. & Deuter. 27. Et cũ rege Angliæ fuit diſpenſatũ vt vxorẽ fratris ſui defuncti ducere poſſet vt ſcribit Aegid. Bellam. conſ. 28. licet eã, ſine iudicio eccleſiæ, poſtea reliquerit, ſed tranſeãt cũ cæteris erroribus ſuis. vide pro hac diſpẽſatione Anch. in cõſ. 37. & Anto. Rozellum in trac. de poteſta. Papæ fol. 33. col 3. & Toſtatum ſuper c. 18. prin. reg. q 155. & Doc. in c. literas. de reſt. ſpol.

Altera vero eſt prohibitio a lege canonica, & illis gradibus ſicut Papa prohibuit, ita poteſt diſpenſare & dare poteſtatem diſpẽſandi, vt hic probatur in c. quod dilectio. de conſang. & affinita.

Ac ſuper natalium, & ætatis defectibus. Iſtas duas facultates infra abũdantius habes deſcriptas, videlicet de diſpẽſando ſuper defectu natalũ, vtpote cum baſtardis, vt poſſint promoueri, & beneficia obtinere. ca. 1. de filiis presbytero. in 6. & ſuper defectu ætatis, non obſtante ætatis defectu, quod beneficium curatum obtinere & retinere poſſit contra c cum in cunctis. §. inferiora, de elec. & c. ſuper inordinata. de præb. ſcripſi. infra in regula 51. & ſeq.

Et de incõpatibilibus beneficijs eccleſiaſticis in ſimul retinendis. Quæ ſint beneficia incompatibilia declarat glo. & Doct. in c. gratia. de reſcri. in 6. & infra abundantius ſcribo in regula 54.

Necnon de notarijs publicis creandis. Papa ſolet creare comites, quos Palatinos vocat, quibus ſolet dare poteſtatem creandi notarios, intellige apoſtolicos, de quibus

ali-

alibi abunde ſcripſi.

Ac de diſponendo quomodolibet de quibuſuis beneficijs eccleſiaſticis. Vt in c.ſi,cui. de præbend.in 6.

Et alias a præmiſſis officia ipſorum nunciorum & collectorum directe non concernentes. Eſt limitatio a prædictis, quod papa non reuocat facultates tāgentes officia collectorum & iudiciorum. ſed facultates non tangentes officia illorum.

Necnon facultates & indulta. Reuocat indulta conceſſa Cardinalibus, vt nullus poſſit beneficia ad ſuamdiſpoſitionem pertinentia conferre: quã ipſi in illis non erãt veri ordinarij collatores, nec vnquã fuerant. vnde non reuocat in his, quæ iure ordinario conferunt, tanquam epiſcopi. Abbates: ſeu alias tanquam veri collatores, quod eſt notandum.

Aut vicarios perpetuos, ſeu temporales, qui etiã eiſdẽ Cardinalibus, aut perſonis huiuſmodi beneficia conferrẽt, vel cõmandarent. Vide Boer.q.347.&Pari.cõſ.80.in 4.vol.

Ecce hic quod quamuis epiſcopus & alius collator poſſit creare vicariũ, vel vicarios ad conferendum beneficia. c.fin. de offi.vicar.in 6.tamẽ iſte vicarius, vel vicarii non poterunt conferre epiſcopo, qui illud creauit, quia ibi ipſi per ſe nõ poteſt conferre, nec poteſtatem conferẽdi dare. c.ſi.de inſtitutio ob id ſolent aliqui ambitioſi epiſcopi, vel Abbates, omnia beneficia deglutire, cupientes a Rom. Pontifice hoc impetrare. vt vicarios habeant, qui illis, qui crearunt eos poſſint conferre, vt hic & tũc hoc poterunt vicarii auctoritate Apoſtolica, & non ordinaria: ne vnus conferat ſibi ipſi, contra dictũ c.ſi.de inſti.& c. per veſtras de iure patro. vidi tamen iſtos vicariatus tanquam reipublicæ peſtilentes reprobari per ſenatum Pariſ.

Notandum eſt, quod epiſcopus ſolet creare officialem, vt iuſtitiam nomine epiſcopi exercere poſſit, & tunc nõ poteſt in criminalibus cognoſcere: niſi ſpecialiter eidem commiſſum ſit.c.2 de offi. vica. in 6. Nec poteſt cognoſcere de cauſa cõmiſſa epiſcopo, quamuis epiſcopus cõmiſerit eidẽ cauſas præſentes & futuras, quia epiſcopus non habebat iuriſdictionem id tẽporis quo cõmittebat. Ideo delegare non poterat. arg.c.1.de offi.vic.in 6. Rota deciſ. 157. Nota quod vbi epiſcopus in antiqu. etiã ſi diceret, auctoritate ordinaria, vel delegata mihi cõpetentes, vel competituras. arg.l.non poteſt videri.ff.de iudic. quia iuriſdictio nondum competens committi non poteſt. arg c Romana, de offic. ord.in 6.ſic cõcludunt Do de Rota deci. 3.incip Epiſcopus.rub de offic.vicar. Sed bene poterit officialis, ſiue vicarius ex officio uel ad inſtantiam requirentis, cogere patronum eccleſiaſticum ad aſſignandum congruam portionem vicario. Fuit deciſum Tholoſæ, ut refert Aufre. in deciſ. Tholoſ.q.148.& q.ſeq.plus dicens in Frãcia iudices regios hoc uſurpaſſe, & in quibus conſiſtat adminiſtratio in temporalibus, & in ſpiritualib⁹. pulchre ſcribit Bal. conſ 478.præmittendum col.1.in 4.vol.

Item vicarium, qui vires ſuas gerat eo abſente, vel præſente, creat epiſcopus, vt per totum titulum de offi. vic. Et quamuis olim, quãdo prælatus ſe abſentabat ab eccleſia, tenerentur conſtituere procuratorem c.ſi.de voto. tamen hodie tenetur conſtituere officialem & vicariũ, hoc probatur per d.c.ſi.in arg. & per §.teneantur de colla.in concord.vbi ſcipſi.

Et is vicarius, ſine ſpeciali conceſſione beneficia conferre non poterit.c.ſi. de off. vic.in 6.quia in generali conceſſione non veniunt ea, quæ non eſſet uerisſimiliter quis conceſſurus, vt ibidem dicitur, & qa lex magis confidit de prælato, cuius oues ſunt proprie, quam de uicario, qui dicitur mercenarius, cuius oues nõ ſunt propriæ, Io.10.Claud.de Seycello, in ſpeculo feudo.qui feud.dare poſſunt. §. 2. principaliter.col 9. Et quia conferre, donare eſt ca. relatum in glo.de præben.& in generali mandato non uenit, ut quis donare poſſit l.filiusfa.ff.de dona.

Donare enim eſt perdere d.l.filiusfam. ff.de donatio.& in dubio quis nõ videtur velle iactare ſuum. l.cum de indebito. ff. de probatio.

Non valebit tamen ſi committat vicario in ſpecie collationẽ certi beneficij: ſecus ſi in genere omnium beneficiorũ, ne detur uia ad uacatura, contra c. 2. & 3. de conceſſ.præbend. in 6.& pro hoc eſt text. in c conſtitutus.de conceſſ.præben.

Item hoc eſt deciſum in legato in c. de liberatione.§.prohibemus.de offi.lega. in 6. ubi legatus nõ poteſt cõmittere alicui facultatem recipiendi reſignationem talis beneficij. Et eadẽ ratio vſ in epiſcopo. ergo idẽ iuris.l.illud.ff ad legẽ Aquil. Sed Dom.de Rota deciſ. 397.Si epiſcopus, in no.concludunt epiſcopum poſſe cõmittere vicario generali poteſtatem recipiendi

reſignationem certi beneficii, & conferendi certæ perſonæ, quia tũc ceſſat ratio captandæ mortis. de Rota deciſ. 5. rub. de cõceſſio. præbendæ, & hoc qñ ſimul & ſemel darentur ambæ poteſtates: ſecus, ſi ſeparatim. c. ad qõnes. de rerum permut. & idem repetunt iidem Dom. de Rota deciſ. 288. Nota quod epiſcopus, in antiq. quod epiſcopus ſuo vicario generali dare poteſt poteſtatem conferendi beneficia vacatura, & recipiendi reſignationem: non tamẽ poteſt committere ſingulari perſonæ, & de ſingulari beneficio. dicto §. prohibemus & ita fuit obtentum.

Item vicarius epiſcopi habens poteſtatem recipiẽdi reſignationem beneficiorũ cauſa permutationis, nõ põt beneficia ſic reſignata conferre, cum ſpeciale mãdatũ requiratur in collatione. d. c. fi. de offi. vicar. in 6. Ideo debet in vicariatu inſeri, dedit facultatẽ recipiendi reſignationes, & beneficia reſignata conferendi, c. dudũ. de præb. in 6. Rota deciſ. 43. Nota quod uicarius. in antiq. vbi dicit iſtã opinio. teneri cõiter in Rota. ſequitur de Selua, in tract. de benefic. in 2. parte, q. 14. Etſi data eſſet facultas recipiẽdi reſignationes, eas recipere poſſet, ſed non conferre, teſte Calde. in conſi. 3. an renunciatio. rub. de renunc. Imo ſi aliquis poſſit conferre beneficium ſitum in diœceſi alteri' epi ex priuilegio, vel conſuetudine: tamen non poterit reſignationem illius decipere per glo. & ibi Card. in clem. vna. q. 7. de rerum permut. Ideo debebit fieri in manibus eius, cuius in diœceſi beneficiũ eſt ſitum, vt expreſſe tradunt Do. de Rota, deciſ. 398. Si aliquis epiſcopus ĩ no. facit deciſ. 218. Nota quod, cui, in antiq. facit gloſſ. in verb. locorum. cle. vnic. de ſupplend. neglig. prælat.

Item epiſcopus poteſt vicario generali dare poteſtatem conferendi beneficia: certæ uero alteri perſonæ, quam non conſtituit vicarium, non põt, ne fiat fraus concilio Lateran. & ne detur via ad vacatura. c. 2. & c. conſtitutus. de conceſſio. præben. ſic conſuluit Oldra. conſi. 77. quod epiſcopus. per dict. cap. fi. per tex. ſing. in cap. ſtatutum. de præbend. in 6. Quod eſt verum in vacaturis: ſecus in vacante beneficio. cuius collationem cõmittere certæ perſonæ, ſine generali poteſtate & vicariatu, põt, quia ceſſat ratio prohibitionis concilii generalis, Rota in deciſ. 327. Nota quod licet, in antiq. Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 2. parte. q. 21.

Poterit etiã uicarius generalis, habens poteſtatem conferendi beneficia, cõferre dignitates, quia appellatione beneficiorũ etiam ueniunt dignitates. cum non ſit materia ambitioſa glo. c. 1. de reg. iur. in 6. & Clem. auditor. de reſcrip. c. tua, de uerb. ſignifi. Rota deciſ. 437. Nota utrũ, in antiq. & deciſ. 2. rub. de offic. vicar. Panor. in c. fin. de cõceſſio. præbend. in 2. nota. Tutius eſt tamẽ in vicariatu exprimere dignitates, & etiam quod poſſit commẽdare, licet in maddato non ſit expreſſum, quia plus ẽ conferre, quam cõmendare. c. Nemo. de elect. in 6. & cui plus cõceditur, & minus cõcedi cẽſetur, per reg. iur. tutius eſt etiã exprimere. & ego vidi exprimi.

Item collatio facta extra diœceſim ab epiſcopo valet, licet à vicario in diœceſi eodẽ die fiat, quia eſt facta a maiori. & ideo præualet. c. ſi a ſede, de præbẽd. & quia maior eſt poteſtas epiſcopi. quã ſui uicarij. c. dudum de præbend. in 6. & quia cenſetur reuocatus vicarius quoad illã collationẽ. ſicut in domino non tractante cauſam, vt cenſeatur quo ad hoc reuocare procuratorẽ. c. ſi qãẽ. de procur. in 6. Et per cognitionem, q̃ facit delegatus, videtur reuocare ſubdelegatũ. c. ĩtimaſti. de appell. Arch. in c. quamuis. de offic. deleg in 6. ſic & in ordinario conferente conſuluit Cald. conſil. 2. an collatio. ſub rubr. de offi. vicarij.

Item uicarius generalis, licet nõ poſſit conferre, niſi expreſſe fuerit ei conceſſa conferendi poteſtas. d. c. fi. poterit tamen præſentatos a patronis inſtituere. per tex. no. in c. ex frequentibus. de inſtit. ſecundũ Ro. ſing. 601. tu ſcis quod fũdatores, & Panor. in d. c ex frequentib. ac Io. de Selu. in tract. de benef. in 3. parte q. 14. Rota deciſ. 43. Nota quod vicarius. in antiq. & de Bellamera. deciſ. 93. licet vicarius.

Sed ego dicerem contrarium, quia inſtitutio non poteſt fieri, niſi canonice fiat, & iuris vel conſuetudinis auctoritate. c. penult. de inſtit. & c. 1. de reg. iur. in 6. ſed quando non eſt vicario data niſi certa poteſtas, non poteſt illam excedere, alioqui contra mandatum faceret, & non valeret ab eo geſtum. c. cum dilecta. de reſcrip. forma enim mandati eſt diligenter obſeruãda. l. diligenter. ff. de manda. Si ergo eſt vicarius conſtitutus generaliter, & non eſt data poteſtas inſtituẽdi, ſine poteſtate nõ inſtituit. nam verbum conferre comprehendit ẽt inſtitutionẽ. rub. vt eccleſiaſtica beneficia ſiue diuina, conferantur, & ſcri-

pſi

pſi in § ſtatuimus. 1. de coll. in concorda. &c. quis nõ ſit libert inſtitutioi tñ alia rõ tex. habet locũ, quod in generali mãdato, &c.

Nec refragatur tex. in d. c. ex frequentibus. nam dicit poſſe fieri ab officialibus epiſcopi, qui hoc de iure poſſunt, vtpote ab illis, cui eſt data poteſtas & non ab alijs ꝑ illud relatiuũ qui, quod reſtringit, vt per Bar. in l, omnes populi, ff. de iuſt. & iur.

Non obeſt quod inſtitutio eſt neceſſaria diſpoſitio. Nam reſpon. eſto ſane: tamen non poteſt inſtituere is, qui non habet poteſtatem, & cum hic vicarius in hoc non habeat poteſtatem, ſed limitat:m, nõ extẽdetur. arg l. in agris. ff. de acquir. rerum domi. Et quia etiam inſtitutio ſapit donationem, quam vicarius facere, ſine ſpeciali mandato, non poteſt, d. c. ſi.

Itẽ inſtitutio & deſtitutio pertinet ad epiſcopum, c cum ex iniuncto. de hæretic. & ſic non ad vicarium: niſi eidem cõmittatur. & ſic vicarius nõ poteſt priuare quẽ beneficio: niſi ſibi expreſsè fuerit commiſſum. vt conſuluit Anchara. conſ. 60. dupli ci poteſt tamẽ declarare poſſidentem beneficium, non habere iuſtũ titulum in beneficio, cùm per modum actionis hoc petatur, vt expreſſim conſulnit Bal. cõſ. 478. Præmittendum, in col. 2. in 4 vol. Sed an poſſit monere beneficiales, vt oſtendant titulum, ſcribit Anchar. conſ. 60.

Item non valet inſtrumentum vicariatus, in quo nõ reperiũtur teſtes deſcripti: aliàs poſſent epiſcopi cũ ſecretario inſtrumentum vicariatns facere, & ſic fraudare vel nominatos, vel Apoſtolicos, quod non eſt permittendum. c. ſedes, de reſcrip. Ita fuit prolatum Areſtũ, ánno 1519. die 29. Iulij. Solent enim collatores literas deſtinare ad aliquos, & dicere ſi vacent beneficia Pariſ poteritis ea conferre: ſed vellem vt conferretis talibus: & te inuenies vicarium, ſi conferat tali inuenietur vicariatus, ſi verò non contulerit illi pro quo mandauit epiſcopus, non tradet vicariatum iſti. Igitur abuſus tolli debent, & vicariatus in curijs regiſtrari, aliàs quod non detur fides iſtis falſis inſtans ſic communiter fabricatis.

Item habens poteſtatem conferendi, & ſubſtituendi, cum ſimili poteſtate: ſi ſubſtituat poſtea non expreſſo quod dat ſpecialiter poteſtatem conferendi. valet: quia ſecunda cenſetur ſpecialis, habita relatione ad primam iuxta l ait prætor, §. 1. ff. de re iud. vbi paria ſunt exprimere certum, vel ſe ad certum referre, & pro hoc videtur tex. in c. tibi, qui. de reſcri. in 6 & ibi Alex. de Antilla declarat quia ſubſtitutiõ facta per vicarium debet intelligi & continere quod in prima vicarij poteſtate cõtinebatur. l. aſſe toto. ff. de hæred. inſtitu.

Item ſpecialiter dicitur data poteſtas, quando expreſſa collationis, vel prouiſionis, ſeu diſpoſitionis beneficiorum facta eſt in vicariatu mentio: aliàs non. cùm illud dicatur ſpecialiter cõceſſum, quod eſt à generalitate verborum abſtractum. l. irẽ apud. §. hoc edictum. ff. de iniur. c. qui ad agendum. de procu. in 6. glo. & ibi Imol. n. 12. in Cle. 1. de iud. Alex. de Imol. conſ. 134. Præuiſo. n. 2. in 1. vol. & conſ. 7. videretur. col. 2. in 4. vol. & conſ 122. viſo, ac conſ. ſeq. in eo. vol. & conſ. 91. diligenter. col. 1. in 5. vol. quod eſt repetitum cõſ. 63. diligenter in 6 vol. vbi facit dſiam inter ſpecialiter & ſingnlariter. ac in conſ. 155. videretur. col. 2. in 6. vol. & conſ. 189 viſo ſtatuto, col. 2. in 7. vol. & Barba. conſ. 25. ſcribitur. col. 9. vol. 1. & conſ. 37. Illud. col. 8. ibid. & conſ. 48. Illud. col. 4. ibidem. & conſ. 15. Pręclare. col. 7. vol. 2. plenè Andr. Tiraq. in tract. de legib. connubial. in glo. in verb. expreſ.

Item etiam procedit in vicarijs papæ, vt non poſſint cõferre, niſi eiſdem data ſit à papa poteſtas, quia limitata poteſtas extendi non poteſt. d. l. in agris. ff. de acquir. rerum domi. Felt. in c. cum ordinẽ, col. 4. verſ. limitata, de reſcrip.

Et quamuis d. c ſi. de offi. vicar in 6 loquatur in vicario epiſcopi: tamen quia eſt eadem ratio in vicario Papæ, ergo eadem erit iuris deciſio. l. illud. ff. ad l. Aquil.

Etiam ſi eſſet vicarius Cardinalis, quia ad hoc non dicitnr habere poteſtatem, niſi ſit legatus. c. 1. de offi. lega. lib. 6. & hoc tenet expreſſim Bal. in l. aliquando. q. penult. ff. de offi. proconſul. & legat. quem ſequitur Catelian. Cotta, in 2. parte memoral. in verb. vicarius.

Quamuis contrarium teneat Barba. in tract. de pręſtan. Card. in pręlud. 2. partis. per tex. in l. vicarius, ff. de legat vbi vicarius dr legatus. & legatus conferre beneficia poteſt, ergo & Cardinalis vicarius. Reſpon. quod ille text. probat contrarium ſic dicens, qui eſt vicarius alieni muneris, voluntate ſua datus, cogitur legationem ſuſcipere: non tñ eſt legatus antequam ſuſcipiat, & ſic non omnis vicarius eſt legatus, per illum tex. Et diuerſitas nominum

retum

ſerum diuerſitatem inducit.l.ſi idem. C. de codicill. tanquam legatus non poteſt, quia non eſt legatus: tanquam vicarius ēt non poteſt, quia ei non data eſt poteſtas, tanquam Cardinalis non reperitur quòd habeat poteſtatem conferendi antequam ſibi detur, ergo nullo modo poteſt confer re ſi non fit niſi vicarius conſtitutus.

Nec refragatur ſecundum, quod Cardinalis quando conſtituitur legatus, ſicut gaudet prærogatiua honoris vltra alios. c. 1. de offic. leg. in 6. ita & quando Cardinalis conſtituitur vicarius, tranſeat honor in Cardinalem vicarium, ratione ſui Cardinalatus: ſed quod ex hoc habeat poteſtatem conferendi, nullo iure cauetur, vt prædixi: licet ſit honorandus.

Nec obeſt tertium, quod conferre beneficia magis ſibi cōpetit gratia honoris, & prærogatiuæ, quā legationis d.c.1. ergo quando eſt vicarius, Cardinalis habet illam prærogatiuam honoris, ergo poterit conferri. Reſpon. quod Cardinalis, eo ꝙ eſt Cardinalis, non habet illam poteſtatē beneficia conferendi: ſicut quando eſt vicarius, niſi ſibi committatur, ſed ſtatim qđ eſt legatus à latere, ſic d.c.1. & per hoc puto Cardinalem conſtitutum vicarium ſiue à Papa, ſiue ab alio, non poſſe conferre beneficia, niſi ſibi expreſsè commiſſum fuerit, & hoc adulationis fortè gratia ſuſtinuit Barba. in d. tracta. de præſtan. Cardinalium. in prælud. ſecundæ partis.

Idem puto in vicario generali Archiepiſcopi. vel alterius prælati cum ſit eadem ratio tex. & quamuis expreſſerit vicarium Epiſcopi, noluit vicarios aliorum collatorum excludere. cum à ratione incipiat ille tex in d.c.ſi.de offic. vicarij in 6.

Idem ſi ſit uicarius capituli, & quia etiā non poteſt conferre, cum in illo habeant etiam locum duæ rationes expreſſæ in d. c.ſi & quia vicarius eſt.

Idem in procuratore generali laici, vt non poſſit præſentare, niſi expreſſa detur eidem præſentandi poteſtas. Panor. in c. ſi. de conceſſio. præb. vbi dicit quòd laicus non poteſt conſtituere vicarium: ſed ſi neceſſe habeat proficiſci longa abſentia: poterit procuratorem omniū bonorum conſtituere. cui præſentandi poteſtatem concederet, hanc opinionem ibidem ſequitur Imol. & alij, & Paul. de Citad. in tract. de iure patro. in 6. parte, q.41. & q.ſeq. dicit patronum eccleſiaſticum debere conſtituere vicarium generalem ad omnia, & etiā ad præſentationes faciendas. Phill. Probus in cap. 1. de offi. vica. in addi. ad Io. Monach.

Item vicarius alium conſtituere non poteſt, cap. clericos, de offi. vicar. niſi fuerit ei data poteſtas ſubſtituendi alium, tū quia perſonæ induſtria eligi ſolet, quæ in diuerſis eſt diuerſa. l. inter artifices, ff. ſolu. l. ſi non ſortem. §. libertus, de condict. indeb. iſtius eſt ſententiæ Bald. in marga. in verb. vicarius. 94. allegat Hoſt. in d.c. clericos, niſi ex maxima cauſa, & non frequenter, vt conſuluit Bertran. cōſ. 117. ex literis, col.3. num.5. in 1. volum. ſecundum nou. impreſſio.

Item per conſtitutionem ſecundi vicarij videtur reuocatus primus, ſicut per cōſtitutionem ſecundi procuratoris, l. ſi quis cum procuratorio. §. ſi. ff de procurato. & Cardi. & Barba. in c. volentes, de offi. leg. licet Panor ibi teneat contrarium, & in c. non iniuſte, not 4. de procura ac Ioan. de Selua, in tract. de benefi. in 2. parte. q. 14.

Ex quo infertur quod collatio beneficij eccleſiaſtici facta per primum reuocatū, non valet, ſi facta erat intimatio & notificatio alterius vicario creati: alias valet ꝑ l. ſi forte, ff. de offic. præſid. Rotæ. ſing. 57. fuit qō Romæ, & ſing. 656. quod l. ſi forte, Bertach. in tract. de epiſcopo in 7. parte, lib. 4. quæſt. 21. Deci. conſil. 395. in cauſa, col. 2.

Etiam eſt notandum, quod vicarius epiſcopi excommunicati, non poteſt conferre: ſicut nec epiſcopus excommunicatus, tex. in cap. 1. de offic. vica. in 6. quia epiſcopo ſuſpenſo, ſuſpenſa eſt iuriſdictio vicarij, per gloſ. & Dec. ibi ſcripſi in repetit. cap. poſtulaſti, in 2. no. de cleric. excom. miniſtrante.

Vltimo ſciendum eſt, quod vicarius generalis epiſcopi vel alterius, poteſt conferre beneficia etiam extra diœceſim, gloſ. in cap. nouit. de offic. lega. Rota decil. vlt. de offic. vicar. quia conferre eſt iuriſdictionis voluntariæ: quod etiam extra territorium fieri poteſt, l. 2. ff. de offic. procon. Ioan. de Selua, in tract. de benefic. in 3. parte, quæſt. 40.

Fallit in beneficijs vacantibus in curia. c. ſtatutū, de præbend. in 6. vbi ſi Papa nō conferat beneficia in curia vacantia intra menſem, poſt mēſem ordinarius, vel eius vicarius poterit, in diœceſi tamē exiſtens, & non extra, & hoc eſt ſtatutum ne collatores creent vicarios Romæ, & collationē

Papæ

Papæ auferant, & quia de iure ſpeciali competit, vt aſſerit Roma. ſing. 48. tu habes, dixi in d. c. ſtatutum.

Secundo fallit, quando eſſet limitata poteſtas vicarij: quia poteſtas limitata nõ extenditur. l. in agris ff. de acq. rerũ dom. & licet inſula acquiratur illis, qui habent prædia in ripã proxima. §. Inſula. Inſti. de rerum diuiſio, tamen nõ habet locum in agris limitatis, quia tunc occupantis fit. l. ait prætor. §. Inſula, ff. de fluminib. Et poteſtas data domino in cauſis vaſſallorum, nõ egreditur cõtrouerſias fũdatas. Panor. in c. cæterum, de iudicijs. Felin. in cap. cũ ordinem, col. 5. num. 6. de reſcript. vnde ſi vicarius ſit creatus cum poteſtate conferendi beneficia in ſua diœceſi, non poterit extra, vt dico infra.

Item quando alicui conceditur facultas limitata, excedens limites, nõ facit etiam id quod ſibi conceſſum eſt: ſed aliud. l. ſed ſi ante, ff. ad Trebel. l. ſi commune. §. 1. quemadmodũ ſeruit. amitta. l. ſi pupillorum. §. ſi prætor. de rebus eorũ. Albert. in tract. de augmento. concluſ. 8. limita. 1.

Item fines mandati ſunt diligenter obſeruandi: aliàs ſi aliquid fiat vltra mandatum, non valet. l. diligenter. ff. manda. cap. cum dilecta. de reſcript.

Item quamuis maritus pro vxore agere poſſit: tamẽ ſi ſit cõſtitutus procurator in aliquibus, ad alia agere pro vxore non poteſt. l. maritus. C. de procura. ſic dicẽdũ de vicario. Vt autem materia ſit omnibus nota, facio caſus ſequentes.

Primus eſt. vicarius conſtitutus ad conferẽdum beneficia diœceſis Pariſ. poterit tam in diœceſi, quàm alibi conferre, ſiue conſtitutus ſit generaliter, ſiue indefinitè. gloſ. in d. cap. nouit. de offic. legat. & ſupra dixi.

Secundus caſus, vicarius conſtitutus ad conferendum bñficia Aurelianen. diœceſi vacantia Pariſ. non poterit conferre Aureliæ. quia ibi non vacant, & ad hoc non eſt cõſtitutus: & ſua poteſtas eſt limitata. no. in c. pro illorum de præbend.

Tertius caſus, vicarius conſtitutus vt cõferat omnia beneficia diœceſi Lemouicen. in ciuitate tamen & diœceſi: non poterit extra diœceſim cõferre, quia ſua poteſtas eſt limitata vt in diœceſi, id eſt intra diœceſim: ergo nõ extra. tex. in l. 1 §. in publico. ff. de fluminib. & dictiones in, & intra, æquiparãtur. in l. 1. §. ſi intra. de ſucceſſo. edict. ff. l. 2. de verbo. ſignificat.

Quartus caſus, vicarius conſtitutus vt poſſit conferre beneficia quamdiu epiſcopum abeſſe contigerit, non poterit conferre quãdo epiſcopus erit præſens, cap. ſi de legatus, de offic. delega. in 6. cap. antiqua, de priuileg. Ioan. de Selua, in tract. de beneſi. in 2. parte, quæſt. 14. col. penult. vide tamen Paul. in l ſed & ſi pupillos. §. cõditio. ff de inſtitu. actio. Quia nõ cẽſetur cõſtitutus in præſentia. nam incluſio vnius eſt excluſio alterius l. cũ prætor. de iudic. ff. Ideo eum, qui habebit collationem à tali vicario, oportebit probare epiſcopũ fuiſſe abſentem: tum quòd ſit intentionis ſuę fundamẽtum: tum quòd præſumantur epiſcopus præſens, per totum titulum de cleric. non reſiden. vbi debent reſidere in epiſcopatu.

Quintus caſus. ſi data ſit poteſtas vicario conferendi bñficia affecta graduatis & nominatis, vel vacantia in menſibus illis præſtitutis, non poterit alia bñficia cõferre, cùm non debeat fines mandati & vicariatus excedere. cap. cui de non ſacerdotali. de præbend. in 6. Et data poteſtas vicario vt conferat beneficia ſpectantia ad collationẽ epiſcopi, non extenditur ad beneficia, quæ auctoritate Apoſtolica conferre poſſet epiſcopus: vtpote propter negligentiam regularium prælatorum Clem. vnic. de ſupplen. negli. præla Ideo in vicariatus inſtrumento debet ſcribi, quod nõ ſolum beneficia cõferre poſſit, quæ nos iure ordinario conferre poſſemus: ſed etiam omnia illa, quæ iure deuoluto auctoritate Apoſtolica, vel quauis alia poteſtate à iure communi, vel ſpeciali, quod eſt bene nõtandum.

Vltimus caſus eſt quod geſta per vicarium & collationes factæ per eum non valent, ſi de eius non cõſtet mãdato, hoc expreſſum tradit Bertach. in tract. de epo, in 7 parte, quarti lib q 8. Geſta delegati. de quo Bar. in l. 2 ff. ſi quis in ius voc. non ierit. & Doct in c. paſtoralis, de reſcrip.

Et tunc ſolet vicarius condemnari ad omnia damna, & expenſas partis, cui cõtulit beneficium quia eam decepit. ita vidi ſeruari in practica.

REGVLA XIIII.

Item reuocauit quaſcunque facultates, & literas deſuper cõfectas, per quas quicunque ſui prædeceſſores

res Romani Pontifices quibuſnis perſonis ordinariam collationem, ſeu aliam diſpoſitionem beneficiorum eccleſiaſticorum de iure, vel conſuetudine habentibus: & quauis etiam Patriarchali, Archiepiſcopali, vel alia dignitate (non tamen Cardinalatus honore fungentibus) quauis conſideratione, vel intuitu, ſeu etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine cōceſſerant, vt quandiu viuerent, vel ſuis eccleſijs, ſeu monaſterijs præeſſent, aut ad aliud tempus de beneficijs eccleſiaſticis generaliter reſeruatis, ſeu affectis ad eorum collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, aut quamuis aliam diſpoſitionē communiter, vel diuiſim ſpectantibus, diſponere liberè & licitè valerent: aut etiam ad id per eoſdem prædeceſſores vicarij perpetui, vel ad tēpus conſtituti forent.

Reuocat facultates & indulta conceſſa quibuſcunque perſonis exceptis Cardinalibus, per quæ poſſent liberè diſponere de beneficijs eccleſiaſticis generaliter reſeruatis, ſeu affectis ad eorum prouiſionem ſpectantibus. vnde oportet vt denuo concedātur, aliàs prima conceſſio nullius eſt momenti.

REGVLA XV.

De dictionibus numeralibus.

Item vt in Apoſtlicis literis committendi crimen falſi per amplius tollatur occaſio, voluit, ſtatuit, & ordinauit, quod in antea dictiones numerales, quæ in dictis literis ante Kalen. Nonas, & Idus immediatè poni conſueuerunt per literas, & ſyllabas, extenſę ſcribantur: & illę ex pręfatis literis, in quibus huiuſmodi dictiones aliter ſcriptę fuerint, ad bullarium nullateuus mittantur.

Hic ſtatuit quod dictiones numerales extensè ſcribantur, vt in literis Apoſtolicis plenior committendi falſum tollatur occaſio: vt, tertio idus, ſexto nonas, nono Kalen. non abbreuiatè, vt 3. idus 6. Kalē. & quod iſtæ dictiones ponantur ante, & non poſt: vt tertio Kalen. nono Kalen. & ſi ſic vltimo inuenirentur, eſſent contra ſtylum, c. quam graui. de crim. falſi. & præſumerentur falſæ. & ideo nón valerēt: quia contra ſtylūm.

Notandum eſt, quod ſi iure, vt hic vel cōſuetudine caueatur, quod ſcriptura extensè ponatur, tunc non ſufficiunt abbreuiaturæ, aliàs ſecus. vnde theſaurarij ſolēt extensè ſcribere primū, centum, vel aliam ſummam, & poſtea abreuiatè: vt C. vel quinquaginta, per L & iſta eſt communis ſententia doct. in authen. quod ſine. C. de teſtam. & Imol. in l. quoties. §. 1. ff. de hæred. inſtit. & ſic bulla ſic expedita nō valebit per prædicta, licet hic non annulletur expreſsè: ſed quia eſt facta contra hanc regulam. Et non dubium eſt, quod ea quæ contra leges fiunt, pro infectis habentur. l. non dubium. C. de legib. & etiā hic vult vt non remittatur ad bullarium. ergo vult quod non expediatur, & ſic non valere. Alber. Brunus in tract. de forma & ſolemnitate actus. in rub ex quibus cōſiſtat forma, &c. fol 26. col. 3. verſi. ſed an illud. quia non habet formam ſcripturæ, quando eſt abbreuiata: nec dici poteſt ſcriptura extenſa ſecundum eum. Et iſta regula poteſt habere locum tam in literis apoſtolicis gratiæ, quam iuſtitiæ, cum ſimpliciter loquatur de illis, & generaliter. & tamen facilius committitur falſitas in literis gratiæ, quam iuſtitiæ: poteſt tamen & in his falſum committi. ob id, iſta regula tunc habebit locum. Et quamuis hęc regula loquatur de literis apoſtolicis, & ſic non habeat locum in literis & collationibus ordinariorum: tamen vt crimen falſi vitetur, bonum eſſet quod etiam in collationibus beneficiorum ab ordinarijs factis ſeruaretur, & quòd extensè ponerentur annus & dies. Et idem in vniuerſitatibus Franciæ, vt in nominationibus hæc etiam extensè ſcriberentur An ſufficiat ſcribere primā literam nominis, vel cognominis impetrātis, vel rei, aut iudicis deſcribit Fel. in c. cū acceſſiſſent. in princ. de conſtitu & Ripa. in c. cum M. Ferra. in 2. nota de conſtitutionib.

REGV-

REGVLA XVI.

Item voluit, quod de concurrentibus, ſuper vacantibus, ſeu recto modo vacaturis beneficijs, illis quibus gratiæ motu proprio conceduntur, cæteris ſimili modo gratias non habentibus: alias graduati, non graduatis: & inter graduatos, magis graduati: aut inter æqualiter graduatos, prius graduati, necnon colorato titulo poſſeſſores, non poſſeſſoribus, ac inter perſonas alias in curia præſentes abſentibus ab ea, ac inter præſentes, non beneficiati beneficiatis, & ſimiliter inter abſentes, & cæteris paribus, oriundus non oriundo: & diœceſanus non diœceſano. in reliquis vero ſinguli, qui prius Apoſtolicas deſuper literas eorum executoribus præſentauerint, alijs in ipſorum, de quibus agi contigerit, beneficiorum aſſecutione, præferantur.

Hic ponunt plures qualitates ſuper cõcurrentibus in data. Prima eſt quod pluribus eiuſdem datæ exiſtentibus, is præferendus eſt, qui habet clauſulam motu proprio, cæteris nõ habentibus. & hoc iuri cõforme. quia hæc regula motus proprij auget gratiã, vt plenè ſcripſi in forma mand. in verb. motu proprio. in concord. ſiue ponatur in literis ad vacatura bñficia, vt in mãdatis: ſiue ad vacantia, vt in impetrationibus. Nam ſi plures eodẽ die impetrauerint, & in vna ſit hæc clauſula, is præferẽt. & iste motus proprius cæteras prærogatiuas vincit, vt hic, quia præponitur: & hoc etiam firmat Caſſador. in deciſ. 14. in fi. rub. de præbend.

Secunda qualitas eſt, vt graduati non graduatis præferãtur. c. de multa. de præb. & in concord. in §. ſtatuimus 1. de collã. Et quid ſi quis dicat ſe doctorem & non ſit, an valeat gratia? vide Caſſad. deciſ. 7. de conceſſ. præb.

Tertia, ꝙ inter graduatos magis graduati, vtpote ſi vnus ſit doctor, præfertur licẽtiato. quia maior minori præferri debet, & conſtitutus in maiori dignitate alteri exiſtenti in minori: ſcripſi in §. ſtatuimus. 1. de colla. vbi dixi, doctorem in vtroque, doctori in altero præferendum.

Quarta, quòd inter æqualiter graduatos prius graduati præferũtur. qui n. prior eſt tempore, potior eſt in iure, regula qui prior, & ſcripſi in glo concord. in d. §. ſtatuimus. 1. & in tract. no. quæſt. 21. nu. 43.

Quinta qualitas, vltra tex. quod ſi omnes in omnibus concurrant. legentes, non legentibus præferantur. vt dixi in d. §. ſtatuimus 1. de colla. in concor. per tex. in l. 2. C. vt dignita. ordo ſeruetur. lib. 12. & in tract. nominatio. ſcripſi. q. 21. num. 48.

Sexta qualitas etiam eſt vltra text. quod inter non graduatos. actu ſtudentes, non ſtudentibus præferuntur, & ſcholaſtici, non ſcholaſticis. l. 1. C. vt digni. ordo ſeruetur, lib. 12.

Septima qualitas in text. poſita, eſt quod poſſeſſores, non poſſeſſoribus. c. ſi à ſede, de præb. in 6. beati qui tenent, dicit glo. in §. ſi tres. de pace tenenda.

Octaua qualitas text. eſt quod præſentes in curia abſentibus præferuntur: ſicut in quotidianis diſtributionibus dicimus in c. vno. de cleric. non reſident. in 6. Vnde ſi epiſcopus contulit alicui exiſtenti in curia, & Papa alteri exiſtẽti extra: is, qui erat in curia, præfereretur. & hic intelligi debet de curia Romana, non de alia curia. ſed iſta videtur contraria infra deſcriptis, videlicet quod bonus præferatur. nam curiales inſtar vulpium ſunt aſtuti, & fallaces. & ob id non debent bonis & ſimplicibus præferri: ſed tranſeant cum vulpina ſimplicitate.

Nona qualitas inter præſentes, non beneficiati, beneficiatis: ſed hodie omni habenti datur. Et quod pauperes præferri debeant beneficiatis, eſt tex. in c. cum adeo. vbi doct. de reſcrip. & c. quia intantum. & c. cum ſecundum. de præben. Fallit quando eccleſia eſſet debitis onerata: tunc diues pauperi præferendus eſſet: & beneficiatus beneficiato. Panor & Peruſ. in c. conſtitutis. de appel. Felin. in c. cum adeo, col 7. & c. poſtulaſti, col. 9. de reſcrip. Roch. de Curte, in verb. honorificum. q. 19. de iure patro. Item hic plus dicit, præferendum eſſe magis beneficiatum, minus beneficiato: vt is, qui non habet niſi quinquaginta in beneficijs, præfertur illi qui centum habet. glo. in verb. numerum. in § item quod vniuerſitates. de colla. in pragma.

Decima

Decima qualitas, inter abſentes oriundus, non oriundo præfertur, & diœceſanus non diœceſano, c. neminem. 70. diſt. 50. l. in eccleſiis C. de epiſc. & cleric.

Vndecima & præcipua qualitas eſt, quod bonus malo præferri debet: vt prætulit Dauid, uidelicet bonitatem, diſciplinam, & ſcientiam petendo.

Duodecima, doctus ignaro præferri debet. c. cum ex eo de elect. in 6. Docto. in c. cum noſtris de conceſſ. prebend.

Decimatertia eſt, ut ille debeat præferri qui habet ſignaturã per fiat, illi qui habet eam per conceſſum, ut ſcripſi in reg. 34, infra.

Vltima, qui prius literas collatoribus præſentauerint. cap. duobus. de reſcrip. in 6. ubi aliæ qualitates deſcribuntur. Vide ibi, quia loquitur tantum de literis ad uacatura beneficia, non ad uacantia: ſed extenditur per iſtum text. & ſic incipiendę ſunt qualitates prędictę ante iſtam, cum in fine ponatur.

REGVLA XVII.

Item ne per varias, quæ pro commiſſionibus, ſeu mandatis & declarationibus habendis in cauſis plerumq; fiunt ſuggeſtiones, iuſtitia poſtponatur. Idem dominus noſter decreuit & declarauit ſuæ intentionis fore quod deinceps per quamcunque ſignaturã ſeu conceſſionem, aut gratiam, vel literas Apoſtolicas, pro commiſſionibus ſeu mandatis aut declarationibus huiuſmodi, etiam ſi motu proprio, & ex certa ſcientia, ac etiam ante mortam litem à Sanctitate ſua emanauerint, vel de eius mandato faciendas; nulli ius ſibi quæſitum qudmodolibet tollatur.

Papa in dubio non eſt intentionis, vt velit ius quæſitũ alicui tollere. Ratio ponitur in principio, ne per varias ſuggeſtiones, iuſtitia poſtponatur, quæ plerunque fiunt pro commiſſionibus ſeu mandatis & declarationibus hñdis in cauſis. & iſta regula eſt iuri diuino conformis, & conueniens. Nam Achab Rex, qui vineam Nabot accepit, votens etiam meliorem dare pro ea, uel argenti pretium, audiuit a Domino. In loco, in quo linxerunt canes ſanguinem Nabot, lambent quoq; ſanguinem tuum. 3. Reg. 21. dixi in tract. cõgruæ portio. in fin. Eſt etiam iuri humano conſentanea, ut inferius multis probabo exẽplis.

Et ſic per iſtum textum iudices debẽt ſecure procedere, quod non obſtante reſcripto papæ, non dubitent ius partibus reddere. Quia ſi papa contulerit duobus, & declaret poſtea quod intẽdit & intendebat iſti ſecundo cõferre, & nõ primo, ea declaratione non obſtante, iudicabitur pro primo. & ita iudicauit magnũ cõſiliũ ſuper prioratu ſãcti Martini de cãpis Pariſ. Quia per importunitatẽ, & ſuggeſtionẽ, impetrãtur plerũq; iſtæ declarationes. ſic cõſuluit Frãciſ. conſ. 142. habit. col 7.

Secundo hic ſtatuitur per quamcunq; ſignaturam, ſeu aliam conceſſionem, ſiue in literis iuſtitiæ, ſiue gratiæ, non intendit papa ius tertii tollere. Tum, nè vnde iura naſcuntur, iniuriæ naſci uideantur, l. meminerint. C. vnde ui. Tum, quia omnibus ſubditis æqualis defenſio iuris eſt debita. l. capitalium. §. ad ſtatuas ff. de pœnis Et quia apud eum non debet eſſe acceptio perſonarum. c. nouit de iudic. & illã ſemper ſolitus eſt reſeruare cautelam, vt de illis ita proueniat commodum, quod aliis non immineat detrimentum. c. uno, de cõceſſio. præbend. in extra. Ioan. 22.

Tertio non intendit papa ius quæſitum tollere per quaſcunque literas Apoſtolicas, ſiue gratiæ. vnde ſi conferat non obſtante quacunque collatione, intelligitur de inualida, non de valida, ne ius quæſitũ tollat Feli. & alii in c. cauſam. de reſcrip. & ſic per hoc uerbum literas, habet locũ hæc regula tam ante litem cœptũ, quam poſtea. deciſ. Caſſiod. 39. ſuper regu. cancella. Ita ut ẽr non uideatur uelle tollere poſſeſſionem acquiſitã, ſicut nec ius quæſitum. tũ quod poſſeſſio iuris ſit. l. i. vbi Bart. diffinit. eſſe ius inſiſtẽdi. & c. ff. de acquir. poſſeſ. Feli. in rub. de reſcrip. col 3. panor. in c. dudum. notab. 1. de priuil. tũ ẽt, quia princeps non intendit poſſeſſoribus præiudicare. l. fin. C. ſi per vim. & c. cũ noſtris. de cõceſ. præb. Oldra. conſi. 268. q. & Soc. in conſ. 17. in cauſa: nc. 4. in 3. uol col. penul. & conſ. 120. memini. col. 6. nu. 8. ibid.

Quarto vult hic papa quod per quaſcũque commiſſiones, uel mandata, aut per declarationes non tollatur ius tertii: vnde mandatum ſm non tollit primum, ẽt ſi in eo ſit appoſita clauſula anteferri: niſi

papa

papa derogauerit huic regulæ. tex. in c. prin. de conceſſio.præb.in vj.& c. quodam per literas,eod.li.6. quod vix in Francia reciperetur. quia habemus formam præſtitutam. facit quod conſuluit Card. conſil. 136.factum ſic ſe habet, vacantibus col.j.

Quinto etiam patet hic,quod per clauſulam,motu proprio: vel per clauſulā, ex certa ſcientia,nō intendit papa ius tertij tollere,etiam per vtramque: nec per eas clauſulas dicitur apparere de mente principis,quod illud ius velit tollere. Clem. per literis.de præb.Card.cōſ.96. papa. in fi.& conſ.136.præmitto.col.vlt.nu.24. ac conſ.142. videtur,col.pen. nu. 9. vbi dicit verba reſcripti potius impropriāda quam tertio præiudicetur,Dec.conſ.468. ſuperiori anno.n.20.& ſeq.ac cōſ.544.sereniſſimus col.vlt. vbi concludit feudi conceſſionem ab Imperatore factam,non valere in præiudicium agnatorum,quibus iam erat ius quæſitum.Nā ea importunitate, qua fuit conceſſio facta: fuit & illa clauſula adhibita,& ideo nō valet, vt dicunt in ſimili Docto de renūciante exceptioni non numeratæ pecuniæ.in l.ſi ex cautione. C. de nō numerata pecu.Feli.in c.ſi cautio. de fide inſtr.Dec.cōſ.520.in cauſa.quamuis hæc clauſula motus proprij, multos habeat effectus,quos abunde ſcripſi in gl.cōcord. in forma mand.in verb.motu proprio. Idem dicerem ſi apponeretur clauſula ex certa ſcientia,vel de plenitudine poteſtatis,per rationes prædictas. etiam ſi diceret quod vult vt retrotrahatur.

Item donatio facta a principe intelligitur ſine præiudicio tertij, vnde ſi donauerit terras alicui, ille tenebitur ſoluere, & collectas ciuitati dari ſolitas.vt conſuluit Alex.cōſ.125. viſo tit.in 2. vol.& cōſ. 35.viſo proceſſu.col.3.in 4.vol.& conſ.23 viſo.col.pen.in 5. vol. nec cenſetur princeps velle tollere gratias, quæ ſortitæ ſunt effectum.c ſi de cōceſſio.præ. in vj. Paul. Caſtr.cōſ.340.præmiſſis. col.pē.in 1.vol.

Sexto in cōmiſſione quantumcunq; generali nunquā cenſetur conceſſum, quod poſſit tolli ius tertij.Et ideo vicarius imperialis,vel vice rex, ex quacunq; generali poteſtate hoc nō pōt,& ſi attentaret.cū in hoc ſit priuata perſona.l.3.ff.de offi.proſid.poterit illi reſiſti.argu l.defenſionis facultas.& l.prohibitū.C de iure fiſci.li.10. Cuma.conſ 158.viſis.in 1 q. & hoc aliquā allegaui contra quenquam proregem. qui me grauatc poſtea reſpexit. ob id poteſt appellari ad parlamētum. Imo non valet declaratio papæ, vel Regis in præiudiciū tertij. Anch conſi.398.Præmitto.in fi.

Septimo remiſſiones delictorum, quas gratias vocamus,quæ fiunt a principe.nūquam trahuntur ad remittendum pœnam parti applicatam,vel applicādam. argum. c. quamuis.de reſcrip in 6.Fel.in c.ſuper eo.de offi. deleg. Iaſ.in l. venia. C. de in ius vocādo.Dec.conſ 520.incā.Ob id ſolet princeps in gfa exprimere iſta verba, *Quittons,remittons,& pardonnōs, le faict & cas deſſus dict,auec toute peine, amende & offenſe corporelle,criminelle et ciuile,en quoy pour occaſion dudict cas,il pourroit eſtre encouru enuers nous,& enuers iuſtice,& ſatisfaction faicte a partie ciuilemēt tant ſeulement,ſi faicte n'eſt,&c.* De hoc ſcripſi in ordin.reg.rub.de gratijs.

Octauo legitimatus a principe, quā uis poſſit ſuccedere patri,tamen ſi legitimetur poſt mortem patris,illi non ſuccedit.quia ius quæſitum princeps non intendit tollere.Bar.Iaſ.& alij in l Gallus. §. & quid ſi tantum.ff.de lib & poſth.Franciſqui.conſ. 138. habita. & Cuman. conſ.168. Reuerendus.col.2.

Nono vaſſallus negans feudum,& vt dicunt,*de ſauuant ſon ſeigneur*, perdit feudum.§.vaſſallus. in 2. ſi de feudo defuncti contentio fuerit inter dō.& agnat.vaſſalli niſi in quibuſdam caſibus deſcriptis a Boco.in §.13 & ſeq.de conſuet.feud. in conſuet. Bitur. Et ſi impetrauerit literas regias,vt eo non obſtante non priuetur feudo, illæ literæ non comprobabuntur nec interinabuntur,quia inciuiles.Nā rex nō videtur uelle tollere ius quæſitum per negationem,&ut uulgo dicā,Petaurus.c.1.de reb.eccleſ.non alienand.in 6.quod et no.qd uidi in cauſa ardua dubitari.& dicunt quidam interueniſſe Areſtum ad utilitatem do.Ioannis Bertou doctoris in medicina, contra Sangum præpoſitū Syluanenſem.

Decimo iſta regula,dummodo ius alteri quæſitum, &c. præſeruat habentes ius in re:ſed derogat habentibus ius ad rem: vnde ſi mandatarius uacans beneficium in uim ſui mandati acceptauerit, & antequā ſibi prouiſum fuerit papa alteri conferat, ualebit collatio: non erit ſubreptitia impetratio, licet de acceptatione nō fecerit mentionē do.de Rota deciſ. 44 licet de more.in nouis.Calder.conſ 8.in ſi rub. de reſcript.Rom.conſ. 56 Quod non habet locum in hoc Franciæ regno, prætextu ordinatio-

dinationis regię, volentis Papæ præuen-
tionem non habere locum, poſt mandata
rij acceptionem, & per tex.in §.declarã-
tes.vbi ſcripſi in verb.iure præuentionis.
de mand.apoſt.in concor.

Vndecimo iuri in re, quod quis habet
ex electione, vel collatione, non videtur
Papa derogare:ſecus in iure ad rem,quod
habuit ex acceptatione: quia poſtea iterũ
non præſtaretur,vel non eligeretur:ſed be
ne iterum poterit beneficium in vim ſuæ
gratiæ acceptare,teſte dom.Gomeſ. hic in
2.q fallit in ſubrogatione, per quam etiã
non videtur tolli ius ad rem ex accepta-
tione proueniens,vt conſuluit Aegid.Bel-
lam.in conſ.35. verum.in fi.& Io.de Sel-
ua in tract.de benef.in 3.par.q.11.in 25.
qualitate.

Duodecimo, priuilegium motu proprio
conceſſum,extenditur ad litem pẽdentẽ,
etiam ſi de ea non fuerat facta mentio. gl.
ſingul.in l.qui autem.ff.qui ſatiſd.cogãt.
quod eſt verum ſi nulli afferat præiudi-
cium,alias contra.quia iuri tertij non vi-
detur princeps voluiſſe præiudicare, vt
hic.& hoc dicit Spec. in tit. de diſpenſa-
tio.§. qualiter.verſ.diximus ergo.Refert
Ioan.Staphil. in tracta de literis gratiæ.
rub.de effectu & vi clauſularum. fol. 85.
verſ.2.& c.principaliter.

Decimotertio hæc clauſula etiam in-
telligitur in conceſſione facta minori, vel
militi.l.impuberi.ff. de adminiſt. tit. Iaſ.
in l.beneficium.col 4 nu.30. ff. de conſtit.
princip.etiam ſi conceſſio fuerit facta piæ
cauſæ. Alex.in l.pactum quod dotali.col.
2.C.de pac.Gomeſ.in hac regul.q.1.

Fallit quando de voluntate conceden-
tis conſtaret,quod vellet præiudicare ter-
tio,l.2.§.merito.ff. ne quid ĩ loco public.
fiat,vbi quod princeps non ſolet concede-
re,ſi conceſſerit valet: ſed facile hoc non
concedit princeps.l.2.de nata. reſti.ergo
ſi concedat, videtur valere, & hoc con-
ſuluit Paul.Caſtr. conſ. 178. donatio col.
2.par.1.

Et tunc tertio præiudicabitur, in illis
caſibus,in quibus de iure poteſt, de quib⁹
no.doctor.in c.quæ in eccleſiarum.de con
ſtit.& ſcribunt maxime in beneficialibus,
in quibus papa habet plenariã poteſtatẽ.
c.2.de præb.in 6 & gl.ſing.in c.cum dile
ctus.in verb.nec iuri.de conſue.& gl.hui⁹
reg.cancel ita firmat Ego tamen putarem
contra:quia licet in illis habeat plenariã
poteſtatem conferendi,vniendi, diuiden-
di,& alias diſponendi: tamen Ius parti q̃-
ſitum tollere non poteſt. vt plene ſcripſi
in tract.nomina.q.21.n.in quę iuſtitia po
teſt eſſe vt alicui tollatur beneficium tot
laboribus acquiſitum,ſine cauſa ? c. ſuper
hoc de renun.ſic decidit Card. Zaba. cõſ.
142.punctus q. col.2.nu.3.& ſeq.In leui-
bus forte & paruis toleratur forte talis
derogatio præiudicij tertij: in magnis ve
ro non.per gl.in d.l.2.§.ſi quis à principe
& l.ſcio.ff.de in integ.reſt.& in l.ſed cũ
ab hæred ff.ad Trebel.quã notat additio.
ad Panor.in cap.ſuggeſtum.de dec.& Iaſ.
in l.beneficium.col.4. ff.de conſtit. prin-
cip.facit glo.in c.cum olim.in verbo,præ-
iudicium de conſuetu.Card.in c.mandatũ.
7.no.de reſcrip.

Tamen quando papa,vel princeps tol-
lit ius quæſitũ alteri de plenitudine pote
ſtatis,tenetur ſibi,de ſimili beneficio pro-
uidere,vel de æquiualẽti bono.per gl. &
ibi Bal.in c.vno.de alaudijs.col.5.nu. 21.
infeu. gl.in l.ſi locus.§.ſi.quemadm. ſeru.
amitt.

Secundo fallit quando papa contraxiſ-
ſet cũ parte,recipiendo multam pecuniã
pro bulla,ſeu cõpoſitione,nũ poterit adde
re clauſulam in ſignatura, placet quate-
nus tollatur ius quæſitum. & tũc ſi fuerit
ius quæſitum per ius poſitiuum, papa de-
rogabit:ſecus ſi per ius gentium. gl. ſing.
in l.2.C.de precib.Impera.offerend. l. itẽ
verberatum.de rei vend. Quod intellige-
rem verum,de iure quæſito pontifici: ſed
alteri tertio ut in Francia,ex hac cauſa in
forenſi iudicio ſuſtineretur,quamuis hoc
expreſſe ſcribat Ioã. Staphil.in trac.de lit.
iuſti.fol.162.verſ.inſuper inter alias. rub.
de lit.iuſtitiæ.

Tertio fallit,quoad ius quærendum ſpe
non approbata. Angel.cõſ.264. do. papa.
Vnde poteſt derogare reg. de viginti die-
bus,quamuis poſſit eſſe præiudiciũ illius,
qui habebit collationem per obitũ.arg. l.
qui autem.ff.quæ in fraud.credit.& idem
de legato concluſi in gl.Concor.in §.præ
fatique graduati.in verb.vacare.de colla.
Itaq;papa tũc a iure quærendo poteſt ẽt
ſine cauſa excludere.Bal.in l.2. C. de iur.
& fact.igno.vt refert Carol. Ruinus cõſ.
70.Quia id in 5.vol.vbi dicit,quod ſi ſpes
eſſet approbata, vtpote quia aliquis eſt
proximior alicuius,non poterit papa au-
ferre ſucceſſionem illius,quominus pro
ximior ſuccedat. vt dicam inferius in re-
ſcripto legitimatio.

Item

Item valet conceſſio principis, vt quis poſſit molendinū conſtruere in flumine publico, licet alteri molendino præiudicetur. Bal. conſ. 71. caſus talis eſt. in 1. vol. doc. in l. quominus. ff. de fluminib. Itē valet gratia facta delinquenti, licet bona alioqui fuiſſent acquirenda alicui Baroni, vel Duci: vt tenet Io. Gallus. in qō per areſta. q. 254. ſed ego non inueni in libro meo. Licet hoc referat Imbertus in inſtit. Forenſi. pag. 62. lib. 1. ſed pro hac ſententia eſt tex. in c. cū ſm leges. de hære. in 6. doc. plene i l. ſeru°. vbi etiā addidi. C. de pact. Quarto limita quando alias conceſſio nihil operaretur. Calder. in diſputa. incipiē. Dom. Papa. col. 12. Vnde ſi papa mandat duas eccleſias vniri, intelligitur etiā cum præiudicio tertij. ſequitur Fel. in cap. ſup e. de offi. de leg. intellige in his, quæ arbitraria ſunt principi, & manualia, ſec° i aliis, vt not. Alcia. i trac. de pſump. reg. 3. præſump. 11 per illud, quod not. Abbas. Panor. conſ. 84. illud in ſumma. vol. 1. vbi valet reſcriptum principis, ex certa ſcientia confirmans donationem non inſinuatā, & tenet etiam in præiudicium filiorū, quibus erat ius quęſitū ſpe probabili: qa iſta ſolennitas eſt introducta de mero iure poſito, quod eſt principi arbitrarium, & iſtud eſt notandum pro ordinatione nouiſſima Frāciæ, quæ vult non valere donationes ſine inſinuatione. Quinto, qn̄ papa facit mentionē de iure vt hic, videtur intellexiſſe de iure perpetuo duraturo: non aūt de duraturo ad tempus. quia iſti bene intendit derogare. l. pro parte. §. verſum. ff. de in rē verſ. vbi gl. allegat alia iura ſimilia. Sexto, ex cauſa publicæ vtilitatis. l. itē ſi verberatū. § ff. de rei vend. & l. Lucius. de euict. Bar. in l. ſi. C. ſi contra ius Paul. Caſtr. conſ. 178. donatio. col. 1. in 1. par. facit l. ſi qs in graui. §. vtrum. ff. de Senatuſconſ. Sylla. doct. in l. cōuentionū. ff. de pact. Septimo quando ex volūtate principis res fuit alicui q̄ſita, & ipſe fuit cā q̄ reddi. tunc ſola voluntate pōt auferre: ſicut ſola volūtate illi acquirere voluit. qa ois res per quaſcunq; cauſas naſcitur. per eas & diſſoluitur. regula 1. de reg. iur. in decretalib. Vnde inferunt doct. quod dominium acquiſitum ex præſcriptione auferre pōt. Angel. in l. Lucius. ff. de euictionib. Bald. in l. ſi. col. 2. C. ſententi. reſcindi non poſſe: ſic conſuluit Franciſq. cōſ. 138. habita. col. 2. nu. 5. alibi de hoc ſcribo an verū ſit Octauo, de abſoluta poteſtate, ius tertij princeps tollere poteſt, etiam ſi agatur de graui præiudicio. gl. & doct. in l. ſi. C. ſi contra ius, &c. & doc. in l. quoties. C. de precib. imp. offerent. Inno. & alij in ca. quæ in eccleſiarum. de conſtitu. refert Frāciſq. cōſ. 174. in cauſa col. 2. nu 9. Sed iſta poteſtas abſoluta eſt poteſtas tyrannica, quæ verius diabolica dici pōt. procedit. n. à poteſtate iniuroſa, & quæ eſt contra legem diuinam, de qua ſuperius dixi, de Nabot loquens. Eſtq; contra legē naturalē, ciuilem, & canonicā. Nono, ius quæſitum pure papa hic tollere non intendit: ſecus de iure conditionali, & in pēdenti exiſtēte. l. ſi ita ſcripſiſſet ff. de leg. 2. hoc expſ. ſum tradit Ludo. Roma. conſ. 256. Approbo. in ſi. quem ſequitur Fel in c. ſuper litteris. col. 7. n. 11. in 5. reg de reſcr. qa eſt ius quærendum, non vere quæſitum. Vltimo hic ēt ampliat papa, quod ēt ſi conceſſerit ante litem motam, ſiue poſtea ſiue ab eo emanauerit, ſiue ab altero de mandato eius, quia poſtquam ipſe non vult ius quæſitum tollere, ipſe videlicet magiſter & dominus, multo minus vult vt alius tollat ſuo mādato: qa nō dat plenioré poteſtatē, quā habeat, & ſibi retineat. c. dudū. de preb. i 6. multa alia hic pōt tractarē: ſed breuis eſſe cupio: & p iſta alia decidi poterūt.

REGVLA XVIII.

Iſta regulā multas doctorum opiniones tollit ſcriptas in c. ſuper inordinata. de præb. & in hac quieſcendum eſt, videlicet quod infantes nullum beneficium habere poſſint abſq; Papæ diſpenſatione. Card. Alexāder in c. de his. 28. diſt. Poſt ſeptem annos recepta prima tonſura. beneficia ſimplicia, quæ in nomen rectoriæ non ſonant habere poſſint, ſi maturitatem conſilij non exigant ca. 2. de æta. & qualit. c. ſi eo tempore. de reſcript. in 6. niſi certum haberent ordinem annexum. cap. ei cui prouideri. de præbend. lib. 6.

Ad canonicatus eccleſiarum collegiatarum poſt decem annos habiles ſunt: & poſt quatuordecim annos etiam ad præbendas eccleſiæ metropolitanæ, vel cathedralis. licet Anchar. in c. ex inſinuatione, de ſimo.

de ſimo. dicat Impuberes poſſe eſſe canonicos in eccleſia cathedrali. quamuis contrarium dicat Panor. in c. præterea. de ętate & quali. cuius opinio approbatur hic. & ſic requiruntur quatuordecim anni cōpleti: nec ſufficeret attingere, vt in l. qua ætate. ff. de teſtam. c. cum in cunctis. §. inferiora. de elec. poſtquā hic' eſt expreſſum, & hoc fuit prius ordinatum per Gregoriū xı. vt in deciſ. Rotæ continetur, deciſ. 324. ſuppoſita in nouis. Aegid. de Bellamera deciſ. 227. ſuppoſita. Solet tamen diſpēſari ad canonicatus & præbendas in cathedralibus etiam metropolitanis, ac in collegiatis eccleſiis, cum cōſtitutis in octauo anno. vide tex. & ibi doctores, in c. ex eo. de electionib. in 6. & Imol. in clemen. ſi. de ætate & qual. it. de omnibus ætatibus. vide de quæ ſcripſi in tract. de pacif. poſſeſ. nu. 174. & ſequen. limita. 4.

Nota tamen ex hac regula, quod mandata impetrata per minores, non valent, ſi non fiat expreſſa mentio ætatis, per hanc regulam, etiam ſi in mandato de prouidēdo fuerit clauſula, pro expreſſis habentes, &c. quod eſt notandum. quia hic annullat, illa mandata. intellige ad præbendas & canonicatus eccleſiæ cathedralis, vel collegiatæ: cum hic requiratur ſpecialis & expreſſa mētio, quę non dicitur per illam clauſulam, pro expreſſis habentes, &c. vt nott. Bar. in l. 1. ff. de vulg. dixi in glo. pro expreſſis. in forma manda. Nec in vim huius mandati debet iſti minori prouideri de his canonicatibus & præbendis: de aliis beneficijs ſecus, ſi ad illa ſit habilis. quia in mandato papa nō habet ætatem pro expreſſa: ſed ſolum beneficia & eorum valorem & diſpenſationes: ergo alia exprimi debent, niſi tollātur per clauſulam motu proprio, vt dixi ibidem.

Idem eſt ſi minor impetret præbendam in eccleſia noſtræ dominæ Pariſ. vacantem: niſi ſuam exprimat ætatem, etiam impetratio non valebit quod eſt notandum.

REGVLA XIX.

Item voluit, quod ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignauerit aliquod beneficium, ſiue ſimpliciter, ſiue ex cauſa permutationis, & poſtea infra viginti dies, a die per ipſum reſignantem præſtandi conſenſus computandos, de ipſa infirmitate deceſſerit: ac ipſum beneficium conferatur per reſignationem ſic factā, collatio huiuſmodi nulla ſit, ipſumque beneficium per obitum vacare cenſeatur.

Si quis.

Comprehendit fœminas ſic reſignantes, cū hac appellatione, ſi quis, fœminæ comprehendantur. l. 1. ff. de verb. ſign. vbi abundātius dixi. gl. in c. generali. de elec. li. 6. Et quia hæc regula eſt ad fraudes tollendas introducta, ne is qui nō pōt beneficium tenere, de illo teſtetur reſignādo. nam de iure non ſucceditur in beneficijs iure conſanguinitatis c. 1. de præb. & hoc etiam tenuit in præiudicium expectantiū mandatariorum, vel nominatoriū. igitur debet reſtringi. imo etiā in papa habere locum hanc regulam voluit Gomeſius in commentarijs huius regulæ, quæſt. 1. cui aſſentio ſi non fuit diſpenſatum, quia tūc papa noluit ſeipſum obligare. Sed non diſcutio, quia rarum eſt. In Cardinalibus reſignātibus aliquod beneficium, fateor habere locum. cum in generali diſpoſitione concernente animę ſalutem & bonum publicum Cardinales comprehēdantur. Geminia. in cap. ſi propter. de reſcript. & Gomeſ. hic. quæſt. 3. Et hanc regulam ſeruari in epiſcopatibus & abbatijs ac prioratibus electiuis, quorum nominatio ad regem in hoc regno pertinet, concluſi in §. 1. in verb. diſpendioſe. de regia ad prælaturas nominatione facien. in concord.

In infirmitate conſtitutus.

Ex hoc textu colligenda ſunt requiſita, antequam iſta regula locum habeat. Primo enim requiritur, ꝙ aliquis ſit in infirmitate cōſtitutus. ibi, cōſtitutus. Ergo ſi eſſet ſanus, licet moriatur poſtea fato quodam, nō habebit locum hæc regula. Facit c. de his, qui. de ſepult. vbi ſi quis in infirmitate conſtitutus, ſe & ſua donet monaſterio, parochialis eccleſia canonicā portionē habere debet: ſecus ſi ſanus donauerit: niſi præſtiterit cōſenſum reſignationi poſt infirmitatem, vt declarauit papa Paulus in fine regularum ſuarū. Quia paria ſunt reſignare, vel præſtare reſignationi conſenſum. Docto. in Clem. vna, de renunc.

renſic. Vnde ſi quis ſanus reſignet. & poſt datam ſupplicationis in infirmitatem incidens conſentiat, ſi à die iſtius conſenſus non vixerit 20 dies, beneficium per obitum vacabit, vt eſt videre in regula Pauli. Et eſt bona declaratio quam probat iſte textus, & Franciſ. Marcus ita docet quæſt. 284. in 1. parte. Ideo qui dicit īfirmitatē, eam probare debet, ſicut qui dolum allegat. l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba. Niſi reſignans ſtatim poſt reſignationem mortuus fuerit, quia tunc præſumitur, quòd ante fuerit infirmus: & hoc reſidet in arbitrio iudicis diſcutere, quādo ſtatim, vel nō. l. vna, C. de emenda. ſer. vor. p glo. ibi.

Intellige, ſiue fuerit tpe reſignationis leuis febricula, vel vetus quartana, ſeu alia grauis aut dura infirmitas. Nā ſufficit per huuc textum ꝙ moriatur ex illa infirmitate. Nam aliqñ ī principio leuis adeſt infirmitas, & poſtea ſenſim, ſi eidē non occurratur, ſit grauis: licet aliqñ differant in alia materia. l. qua ſitum. ff. de re iud. l. 2. ff. ſi quis cautio. Intellige de infirmitate corporis quæ carnem & corpus agrauat, & poſtea diſſoluit. nā de hac loquitur d. l. quæſitū. ff. de re iud. c. niſi cū pridē. de renunc. cap. cum infirmitas. de pœnitent. & remiſ. vbi Panor. ſcribit ſex cauſas, ex quibus infirmitates ſolent hominibus euenire: & in quibus proſit, tradit Benedictus in repet. c. Rainutius, i verb. mortuo. nu. 1. de teſta. ſen. de infirmitate animi quæ eſt in furioſo, prodigo, auaro, & alijs deſcriptis in l. 1. & ſeq. ff. de ædil. ædicto. De hac non intelligitur hæc regula, ſed de vtraque infirmitate. Vide per tex. & doct. in l. 2. de teſtam. quia reſignatio ab his facta nō valet, nec alij actus. Ergo beneficiū nō vacabit niſi per obitum. l. in negotijs. ff. de reg. iur. c. 1. & c. ſi quis inſaniens. 15. q. 1. & qñ loquimur de infirmitate, intelligimus de infirmitate corporis c. cum infirmitas. de pœnit. & remiſſio. Nec ēt intelligitur de ſene, qui propriè non dr̄ infirmus: & cui non conueniunt verba, nec diſpoſitio. ca. indēnitatibus. §. ſupradicta. de elect. in 6. Et lata eſt dr̄ia inter ſenes & infirmos: nā qñque videmus ſenes ita pene robuſtos vt iuuenes, maximè qui in caſtitate vixerunt. Nā hircoſos (vt ita dicam) ſenes ferè valetudinarios cernimus. Ob id diceremꝰ ſi ſenex nulla valetudine extranea detētus, ſed ſenectute tm̄ reſignauit, licet poſtea ex ſuperueniente infirmitate obierit intra 20 dies, nō habebit locum hæc rł̄a: ſed reſignatio valebit: quamuis cōtrarium videatur tenere glo. in prag. ſanct. in §. Item quod oīa. in verb. permutationis. quam literam ſcribit more ſuo Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 3. par. q. 18. Et ſic dicerem nō habere locū in ſano renunciante metu peſtis inſtātis: nec in eo qui volebat inire duellum cum alio, vel in volente ingredi mare, aut bellum: quia non ſunt conſtitui in infirmitate, vt tex. dixit.

Reſignauerit.

Secundo ergo requiritur ꝙ is infirmus reſignauerit: nam ſi reſignare promiſſerit, non procederet regula: quia aliud eſt promittere reſignare, aliud reſignare, argu. l. aliud. ff. de reg. iur. Dec. conſil. 502. habet locum in cedēte commode per deciſ. 32. Paſchaſius. per Caſſador. quia dixi hodie vacare beneficia per commendatarij mortem, ſicut per obitum eius, qui in titulū habet, in tract. de pacifi. poſſeſſor. in 5. ampli. nu. 25. & ſeq. præpoſitus in c. cum autem col 9. diſt. 44 verſ. reſtat dubitatio, & habet locum in quacūque reſignatione, ſiue fuerit facta reſeruatis fructibus, ſiue non, cum ſemper dicatur reſignare, & cui adaptantur verba, & diſpoſitio. l. 4. §. toties. ff. de damno infecto.

Item ſi quis reſignaſſet coram ordinario in cauſa permutationis, & poſtea corā Papa ſimplr̄: ſi primo fuerit facta reſignatio ab infirmo coram ordinario, & ab ordinario admiſſa, valebit, ſi viuat vltra 20. dies. Si verò moriatur intra, non valebit collatio facta ab ordinario per iſtā rł̄am. Si vero fiat à Papa, etiam non valebit interim: quia nō vacabat beneficium: & ſic non poteſt Papa illud conferre & ita fuit iudicatum, vt dico in §. volumus. in glo. vlt. de colla. in Cōcordatis, vbi vide alia.

aliquod beneficium.

Tertio requiritur ꝙ reſignauerit beneficium. ibi, beneficiū, quod large intelligitur, vt comprehēdat ēt dignitates, per gl. in rł̄a 1. de reg. iur in. 6. & in Clem. auditor. de reſcrip. & quæcunq; alia beneficia. eccleſiaſtica, ſiue regularia, ſiue ſecularia, cum tex. hic loquatur ſimplr̄: atq; officia eccleſiaſtica, & capellas & capellanias. gl. in clem. 2. de deci. Felin. in c. poſtulaſti. de reſcrip. in tracta. vt minat. q. 9. Intellige, ſi vnum reſignauerit, ſiue plura. argu. l. 3. §. 1. ff de nego. geſt. & ſcripſi in § præfatique

gradua. l. in verb. nominationis de coll. in Concord.

Non ergo haberet locũ in officio propriano reſignato coram Rege, quia tunc oporret qđ 40. dies viuat reſignans ex ſtatutis Regni Franciæ, & eius communi obſeruantia. Vnde quãdo officij regij admittit reſignatio, ſolet Rex in literis excipere, dũmodo reſignans infirmus nõ ſit, & viuat p 40 dies vt habetur in deciſi. Franciſ. Marci 284. Intellige qñ reſignans ius habebat in illo beneficio. alioqui cõtrà. Vnde ſi beneficium vnitum quis reſignauerit quod poſſidebat: ſed erat vnitum in eius vita, vt poteſt fieri ẽt eo nõ conſentiente, Clem. vlt. de reb. eccle. nõ alien. licet moriatur ante 20. dies, non cenſetur vacare per obitum, per hanc regulam, nec alio modo: ſed vnio ſortietur effectum.

Item dicerẽ, ſi aliquis infirmus reſignaret beneficium alterius: nam licet ipſe moriatur ante 20. dies. illud beneficium non vacabit per eius mortem. Nam beneficiũ quod quis habet, ſine ſuo facto auelli à ſe non poteſt. l. id quod noſtrũ, ff. de reg. iur. quia nõ potuit reſignare quod non habebat. l. ſi vniuerſæ. C. de legat. §. ſeruus Inſtit. de capit. dimin. Requiritur ergo ꝙ is q reſignat, ius poterhis habebat. Et ſic dixi, ꝙ ſi ex tribus colligigantibus vnus in infirmitate cõſtitutus reſignauerit, & moriatur, beneficiũ quoad alios colliſigãtes non vacabit per obitum, nec erit noua opus impetratione. Secus ſi ius potentius haberet: quia tunc etiam haberet locum regula. vtpote ſi non leuatis bullis quis reſignaret ius prætẽſum, tũc iſta regula procedet. Nam qui ius ad beneficium habet, ipſum beneficium cenſetur habere. l. qui actionẽ. ff. de reg. iur. & quia rõnes huius textus habent locũ in iſto, ergo & deciſio.

Siue ſimpliciter, ſiue ex cauſa permutationis.

Quarto etiam procedit in quacunque reſignatione ſiue ſimpliciter facta fuerit, ſiue ex cauſa permutationis. Ita tamen qui habuit ex cauſa permutationis, ſecũdum quoſdam, ſi ſuperuiuat, recuperabit beneficium infirmo collatum ratione permutationis, & alterum beneficium vacabit per mortem illius qui deceſſit. & fortè iſte permutans carebit vtroque, quia non eſt iuris conceſſione vſus. Clem. vna, de rer. permuta. & in fraudem fecit iſtam permutationem, vt pinguius beneficium haberet. Ideo dolus & fraus non debent ei patrocinari c. ſedes. & c. ex tenore de reſcrip. & quia debebat cogitare illum mori poſſe ante 20. dies, & poſſe ſuum dimittere beneficium, poſuit ſe in neceſſitate. Eidem ergo non eſt ſubueniendum. l. ſi fideiuſſor. §. t. in fin. ff. qui ſatiſdare cogantur. Et pro hoc eſt tex. formalis in cap. 2. in fin. de renun. in 6. ibi, & idem renuncians habita omnino careat & ambita. Intellige quòd beneficium illius qui obijt facta permutatioene, ante 20 dies, vacabit per obitum illius: & de hoc non eſt dubium. Sed beneficium reſignatum per ſanum, etiam vacabit per reſignationem, ꝙ hic annullatur collatio infirmi. Et vult text. quòd per obitum cenſeatur vacare & non poteſt valere permutatio ex vna parte. l. 1. ff. de rerum permutatione. & inferius dicetur, quod eſt notandum.

Secundo intellige iſtam regulam habere locum ſiue permutatio fuerit facta de ęqualibus beneficijs, ſiue de inęqualibus: cum tex. loquatur indiſtinctè de permutatione, ergo de omni pmutatione, vt not. Hoſtienſis in ſum. de rer. perm. & doct. in tuo. illius tit. per l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Et ſi voluiſſet hic Papa de permutatione tantũ loqui, ad beneficia ęqualia, dixiſſet, iuxta cap. ad audientiam. de dec. Et eadem ratio procedit ad inæqualia, quia videtur teſtari de beneficio: & priuat ordinarium ſua colatione, & nominatos atq; alios expectantes: nempe ſi infirmus habeat beneficium in epiſcopatu Aurelianenſi, quod permutat cum altero beneficio ſito in epiſcopatu Pariſienſi. & poſtea moritur ante 20. dies. Si nõ eſſet hæc regula, nominati Aurelianen. eſſent priuati illo beneficio. Quia beneficia cauſa permutationis vacantia, non debentur eis. §. volumus. de colla. in concorda.

Nec refragatur quòd hæc regula extracta ſit à viſceribus c. 2. de renunc. in 6. & ſic debet intelligi ſecundum illud: quia reſpond. illum tex. eſſe factum, vt obuiaretur fraudibus, quæ fiebant expectantibus per iſtas fraudulentas permutationes. Iſtẽ verò tex. eſt factus ad obuiandum fraudibus quæ fiebant ordinarijs & expectantibus, ne quis teſtatur de beneficiis, & ne in illis ſit ſucceſſio, iuxta c. 1. de præb. à quo dicerem potius hanc regulam elicitam, & ad obuiandum malitijs eorum, qui ſuadẽt infirmis vt beneficia ſua reſignent, vt dixi in tractatu nomination. q. 17. nu. 55.

Item

Item ſi dicatur, ceſſat fraus, quādo ſunt æqualia. Reſpond. non eſt licita ſucceſſio vt dixi. Et quando ſunt plures rationes, vna ceſſante, non ceſſat diſpoſitio. §. affinitatis. de nuptijs in inſtitut. Nec obſtat ꝙ hæc deciſio eſt odioſa, vt ſic reſtringenda. l. cum quidam. ff. de liber. & poſthu. Reſpond. Imo eſt fauorabilis, quia iuri conformis, & facta ad vitādas fraudes. Et miror quòd D. Gomeſius teneat contrarium ſuper hac regula, q. 19. dicens eſſe odioſā, & in alijs fermè quæſtionibus ſupra dixit eſſe fauorabilem: quia concernit animæ vtilitatem, & bonum publicum: hoc in q. 1. 3. 5. & 6. ac plenius q. 17. & ſic valde fuit ſibi contrarius in hac regula.

Et poſtea infra 20. dies.

Quarto requiritur, quod reſignans moriatur infra 20. dies. ſi poſt, non habet locum regula: & mors dicitur hic, quando anima ſeparatur à corpore. l. ſi mater C. de inſtitu. & ſubſtit. Quomodo mors probetur tradit Alex. conſ. 25. in 5. volu. Et hic capitur dies pro die naturali 24 horarū, prout more Romano ſumitur & cōmuniter. l. more. ff. de fer. Scripſi in l. 2. ff. de verb. ſignifi.

A die per ipſum reſignantem præſtandi conſenſus computandos.

Quinto computantur iſti 20. dies à die conſenſus præſtandi. Hoc addidit Paulus tertius & ſic computatur. Nam ſi quis reſignauerit Calendis Ianuarij, 21. die, cenſetur vixiſſe 20. dies, & ſi vixerit poſt reſignationem per 20. dies, à die tamen conſenſus, per decem octo dies, non cenſetur ſuperuixiſſe: ita quod beneficium vacabit per mortem. Et intellige ſiue conſenſus fuerit præſtitus per procuratorē, ſiue per reſignantem, nec ſufficeret conſenſus præſtitus per conſtitutionē procuratoris, ſed requiritur quod conſenſus præſtetur vbi fit reſignatio. Et ſi quis bis reſignauerit, ſufficit quod viuat 20. dies à die conſenſus præſtiti primæ reſignationi: quia illa valet, altera non: & ob primam reſignationem nullum habebat amplius ius reſignans. Ideo iterum reſignare nō poterat. cap. In præſentia, cum alijs multis, de renunc. c. inter de præben. nec ſecunda reſignatio inutilis impediet primam vtilem, iuxta not. in l. certi condictio. §. quoniam. ff. ſi certū pet. c. ex tenore. de reſcrip. Imo ſi quis primo reſignauerit ante procuratorium, & poſtea tempore conſenſus procuratorium fuerit, non valet collatio, niſi de nuo conferatur, quia pars non poteſt ratificando conferre: ideo opus eſſet nouo cōferentis cōſenſu: quia in partis non eſt poteſtate ratificare collationem nullam: ſed requiritur conſenſus conferentis & reſignantis. Vide quæ dico infra in reg. de publican. reſignationib. Et ſufficit quod ſit infirmus vel tempore quo cōſtituit procuratorem ad reſignandum, vel ſi id temporis erat ſanus, & tempore cōſenſus præſtiti erat infirmus, habebit locū hæc regula, cum hæc duo tempora hic conſiderentur, videlicet reſignationis & præſtandi conſenſus. Et oportet quod his duobus temporibus ſanus ſit, ſicut de teſtamēto & hærede dicimus in §. in extraneis, Inſtit. de hæred. qualitat. Bal. in c. conſtitutus. de reſcrip. Nam qualitas iūcta verbo, debet intelligi ſecundum tempus verbi. l. in delictis. §. 1. ff. de noxal. Iſta qualitas eſt iūcta verbo: ergo debet intelligi vel de tempore reſignationis, vel de tpe conſenſus, vt hic patet. Hodie de ſtylo curiarū Frāciæ, illi 20. dies computantur a die admiſſæ reſignationis, & hoc in fauorem tam ordinariorum graduatorum, quam nominatorum: & ſic fuit ſæpius in Parlamentis Galliæ iudicatum, teſte Boer. q. 348. Quæritur. Ex quo infertur, quod dies conſenſus non computatur in termino viginti dierum, & hoc probatur per dictionē à, quæ ſeparationem & expulſionem denotat, per glo. in l. datio. ff. de actio. empti. & c. ſtatutum. de præb. in 6. Vnde ſi quis reſignaret Calend. Iulii, & vixerit vſq; ad viceſimum diem, quod adhuc habebit locum hæc regula, vt cenſeatur per obitum vacare, quod eſt notandum.

De ipſa infirmitate deceſſerit.

Sexto requiritur quod reſignans de ipſa infirmitate deceſſerit: alias ſi fato quodam moreretur, non habet locum hæc regula, ibi, de ipſa infirmitate deceſſerit. & hoc dicit glo. hic. & Fr. Marc. q. 85. in deciſ. Delphin par. 1. Et dicitur tamen mori ex infirmitate, etiā ſi febris, ratione illius ſuperuenerit, vel aliud acciderit ex ipſa infirmitate: ſecus ſi extra prouenerit. c. 2. de cler. percuſſ. & c. continebatur de homicid. Adde l. alumnæ. ff. ad im. legat. Facit c. de his. de ſepult. Vnde ſi aliquis in infirmitate conſtitutus reſignauerit, & poſtea aliquis eum gladio occiderit, non habebit locum iſta regula, quia non deceſ-

ſit ex ipſa infirmitate, per text. in l. Item Mela §. Celſus ſcribit. ff. ad legem Aquil. & Soci. in repet. c. ad audientiam. in 7. q. princ. in 35. q. de homicid. Et liberatio facta per abb. ttiſſim in firmam non valet. ſi de infirmitate deceſſerit, teſte Matthæo de Afflictis in deciſ. Neapoli q. 168. utrū quietatio. Relinquitur igitur arbitrio me dicorū quando ex ipſa infirmitate deceſſerit. Bar. in l. ſi in rixa. ff. ad legem Cornelia de ſicar. Plenè ſcripſi in repet. l. diuus ff. de ſenatuſconſulto Sillania. Et quia nū quam bene recō ualuit, præſumitur ex infirmitate illa deceſſiſſe, quo ad hanc regulam: ſecus quo ad puniendum delinquentem pœna legis Corneliæ de ſicar. Feli. in cap. presbyterum. de hom. cid. & Hippolyt. conſ. 7. Quotuplex ſit mors, vide per Lucā de Pen. in l. 1. col. 8 C de deſertor. lib. 12. & Card. in Cle. 1. ut lite pēdente.

Ac ipſum beneficium quauis authoritate conferatur per reſignationem ſic factam.

Septimo requiritur, quod iſta reſignatio ſit admiſſa vel per Papam, vel legatū ordinarium, vel alium, vt ex his verbis cōſtat. Et in regeſtris curiæ Pariſienſ. habetur, quòd ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignauerit aliquod beneficium vbicunque etiamſi in curia Romana, & extra. & ſic conuenit huic declarationi per Papam Paulum editæ, in dictis verbis.

Ex hoc patet habere locum coram ordinario, vt plenè ſcripſi in tract. nominatio. q. 17. nam ſi aliquis infirmus reſignauerit coram eo beneficium, vel ſimpliciter, vel cauſa permutationis: & poſtea reſignans moriatur ante 20. dies, illud beneficium poterit iterum conferre ordinarius. Quia de nouo vacat, per hunc regulam. & quotieſcunque vacat, ordinarius poteſt illud conferre. Imo duo iura concurrunt in eum, videlicet vt conferat & quando vacat per reſignationem, & quando per non promotionem, vel per obitum aut aliàs. & ſic cenſetur habere vim duarum perſonarum. l. ſi conſul. ff. de adopt. & ſicut alter conferre illud beneficium potuiſſet, ita & hic. quia quando duo iura competunt vni, ſublato vno, alterum remanet illæſum l. ſi domus. vbi Bar. ff. de ſeruit. vrbis remedia. l. quotieſ duplici. de reg. iur. nec refragatur quod variatio ſit prohibita, maxime collatoribus. Cle. vna, de renūcia. reſpon. verum eſſe contra ius, & in malum: de iure permittente, licet. Imò magnæ prudentiæ eſt ſi reuocaueris id quod male egeris c. magnæ 22. q. 4.

Nec prima collatio poteſt impedire ſecundam: quia prima nulla effecta eſt huius regulæ auctoritate, & ſic quod eſt nūllum non poteſt impedire ſecundam collationem. Doc. in c. ex tenore de reſcrip.

Et hoc caſu duobus poterit idē beneficium conferri: quia bis vacauit per reſignationem, videlicet & per mortem: nec eſt diuidere beneficium conferendo duobus, quando diuerſo tempore cap. tuæ de præbend. ſcripſi in glo. concorda. in verb. vni. §. 1. de collat.

Imò collator ſi non conferret iſtud beneficium ſic nunc per mortem vacans, puniretur, vt dicitur in, c. de multa. de præbend. ergo poteſt & debet illud conferre, vt plenè ſcripſi in tract. nominatio. q. 17. num. 5. ibi vide, ſi nō graueris. Nec eſt veriſimile quod Papa voluerit in uno loco per hanc regul. prouidere, videlicet Romæ: & adſcribere ſibi legem, & non alijs. Imò puto, quod omnem fraudem, per hāc regulam voluit excludere, quæ ſit reſignādo, præcipue in fauorem. nam quodammodo videtur fieri teſtamentum de beneficio, quod eſt pernicioſum. & ita fuit in rota concluſum, vt refert Do. Caſſado. in deciſio. 31. ſæpius in deciſ. ſuper regulis cancellariæ ita iudicatum fuiſſe, & Do. Gomeſ. in hac regul. q. 26. & ego etiam dixi. ſic in Francia fuiſſe iudicatum in dict. quæſt. 17.

Et ſi vno die fuerit facta collatio per Papam. cum derogatione huius regulæ & eodem die per obitum ab ordinario Papæ collatio præſumitur prius facta tam ratione prærogatiuæ. c. ſi à ſede. de præbend. in 6. quàm etiam reſignationis, vt fuit deciſum in hoc ſenatu anno 1524. die 24. Decembris. & valebit, per ea quæ notat Felin. in c. in noſtra, corolario 18. & in c. capitulum. de reſcrip.

Etiam non habet hæc clauſula locum ſi collatum fuerit beneficium per priuationem licet is, qui priuatus ſit, eſſet id tēporis in infirmitate conſtitutus. nam hæc uerba non conueniunt, & ſic nec diſpoſitio cap. indemnitatibus. §. ſupradicta. de elect. in 6 & iſte tex. dicit per reſignationem conferatur. Alia eſt uacatio per reſignationem, alia per priuationem. c. ſuſceptum. de reſcrip. in 6. cap. cum in illis. §. 1. & ſeq. de præbend. ibidem. & ceſſant

rationes

rationes propter quas eſt induſta clauſula, ergo ceſſabit & ipſa regula.

Collatio huiuſmodi nulla ſit.

Et ſic collatio facta per reſignationem, eſt nulla Quod igitur nullum eſt, nullũ producet eſſectum. Vnde vidi dubitari an hæc collatio facta ei qui habet duo beneficia, faciat ea uacare. per tex. in Cle. ſi plu res. de præb reſpon. quod non poſtquã eſt nulla, nullum effectũ producet. vulgata regula, nõ præſtat impedimentum, &c. Si tñ in uim ipſius collationis adipiſceretur poſſeſſionem illius tertii pacificam, vacarent duo alia, vt ibi. Sed cum nulla ſit collatio, ea non præbet. coloratum titulum. Ideo ſi per treennium non poſſederit non iuuabitur beneficio de pacific. poſſeſſ. vt abunde ſcripſi in tracta. eod. de pacifi poſſ in concorda.

Ipſumq; beneficium nihilominus per obitum cenſeatur vacare.

Addit præterea iſte. tex. quod nõ ſolũ collatio per reſignationẽ facta, nulla eſt ſed etiam beneficiũ cenſebitur vacare per obitum, & poterit conferri tanquam per mortẽ vacans, etiam ab eodẽ collatione, qui contulerat per reſignationem, quia diuerſo iure vacat, nec iſte tex. diſtinguit à ab vno & eodẽ, vel à pluribus. Ex quo patet q actus factus per infirmum in præiudiciũ tertij, non valet. Vnde emancipatio facta à patre de filia, vt teſtetur: non valet in præiudiciũ illorum, ad quos hæreditas deuoluebatur. Ancha. conſil. 430. fuiſſet. quia i fraudẽ cẽſetur fieri. Plura adducit Bened. in repet cap. Raynutius. in verb. in extremis. num. 23. & ſeq. de teſtã. & plene Barba. in cap in præſentia. nu. 38. de probatio. nam cẽſetur fieri in fraudẽ, & præiudicium illius, ad quẽ beneficium, vel tes debet venire poſt mortẽ, cui fraudi hic reſiſtitur etiã quia is, qui eſt graui infirmitate detẽtus, facile reſignat. Et hoc videtẽ ab eo donari: quia poſtqnam nõ poteſt illud beneficium habere, vult vt alius poſt mortem habeat, & ſic videtur teſtari de beneficio vel cauſa mortis donare. l. 1. & ſeq. ff. de dona. cauſa mort. nã ſi hic nõ reſignaſſet, vacaſſet beneficium p mortem ita ẽt vacabit, quia reſignatio pro nõ facta habetur. per hanc reguiã docet Ioan. de Selua in tract. de benefici in 3. parte quaſt. 46.

Tenetur tamen hic reſignãs, ſi in fauorem cert ę perſonæ reſignet, & ipſa ſit inhabilis, & ei conferatur ad intereſſe illi ecclesię. & in conſcientia, vt abũde docut in repet. l. c. poſtulaſti. in glo. de clerico excom. miniſtr.

Secundo ex iſta regula concludit Lud. Rom. cõſ. 342. quod ad primum. col. 1. qđ licet nulla ſit collatio per iſtum textũ, tamen reſignatio valebit, quia non annullatur hic, & ſic beneficium reſignatũ in curia, etiam ſi non ſit derogatum huic regulæ, non poterit alteri conferri ratione reſernationis: quæ tamen in hoc regno non hẽt locũ, vt ſupra dixi: ſi verò eſſet reſignatũ corã ordinario, tũc nulla eſſet reſeruatio. Iõ ordinarius poterit poſtea per mortẽ conferre, ut ẽt concludit Gomeſ. q 33.

Tertio patet hic collationem generaliter accepi ẽt pro inſtitutiõe & alia prouiſione. per tex. in c. unico ut eccleſiaſt. benef. ſine dimi. nu. conferantur, ſcripſi in §. ſtatuimus. 2. in gl conferantur. de colla. in concorda. & in. § 1. de mand. Apoſt in cõcord. gl. callationem. vbi ſcripſi preſentationem largè dici collationem. barba. in c. abbatem. de reſcrip. col. pen. ſed hic expreſſit verbum collationis, quia ſolita eſt ſæpius fieri q̃ præſentatio. & plura alia ad ducerem & comprobarem: niſi D. Probus plenè hæc deduxiſſet in addit. ad. Io. Monach. in c. cum in illis. de teſta. vbi reſpondet Dec. contrarium conſulenti cõſ. 224. adde hic reg. in fine poſitã huic cõformẽ.

Quarto patet qđ hic vacat p obitũ ſiſtione iſtius regulæ, non uerè: quia verbũ cenſeatur, poſitũ in hac regula, denotat ſiſtionem. per tex. in. c. 1. & c. 16. qui. de procur. in 6 & c. 1. de arbi. vide quæ ſcripſi in regula de public. reſig. in verb. non per reſignationẽ. Ex quo infertur quod vbi beneficium vacans per obitum tñ debetur, non debebitur ſic vacans, per hanc regulã in regula de impetrantibus per obitũ, familia Cardialiũ, ẽt ſi clauſula, quouiſmõ eſſet inſcripta, quæ veram vacationem & non ſiſtam videtur comprehendere. arg. l. 3. § hæc aũt verba. ff de neg. geſt. Si tñ aliquis impetraret beneficium ſic vacãs per obitũ ſimpliciter, nõ debebitur ei niſi qualitates expreſſerit, & Papę narrauerit. Qđ eſt verum, qñ eſſet alius impetrans: ſecus ſi eſſet ſolus. Not. Lapus alleg. 89. col. 6. vers. item decreta. & Felin. in c. in noſtra, corrella. 17. de reſcri. Alia ponit Gomeſ. ſuper hanc regulam, quem licet uidere.

REGVLA XX.

Quod quis intelligat idioma.

Item voluit, quod ſi contingat ipſum alicui perſonæ de parrochiali eccleſia prouidere, ſeu mandare prouideri, vel gratiam expectatiuam cōcedere: niſi dicta perſona intelligat, & intelligenter loquatur idioma loci, vbi eccleſia huiuſmodi conſiſtit, prouiſio, ſeu mandatum, & gratia deſuper quoad parrochialem eccleſiam nullius ſit roboris vel momenti.

Statuit hæc regula quòd prouiſio non valeat, vel gratia de parrochiali eccleſia facta ei qui nō loquitur vel intelligit idioma patriæ, etiam ſi in ea papa diceret, pro expreſſis habēt. &c. de qua clauſula ſcripſi in glo. concorda. in verb pro expreſſis. in forma mand. & fundatur Ezech. 3. cap. in princ. ibi, non enim ad populum profundi ſermonis, & ignotę linguæ tu mitteris: ad domum Iſrael, quorum non poſſis audire ſermones, &c. quia papa intendit vnicuique in ſua patria prouidere, vt dicit text. in c. bonæ. 2. circa finē. de elect. quod nec vellemus ei præficere alienum, facit c. nullus. 61. diſt. l. in eccleſijs. C. de epiſcop. & cleric. c. ſi. de cleric. peregr. c. ſanctorū. 70. diſtin. & ſic expreſſio nationis requiritur in literis gratię, alias ſunt ſubreptitiæ per ſupradicta.

Ratio eſt, quia curatus qui eccleſiæ parrochiali præficitur, tenetur audire confeſſionem ſuorum parrochianorum, & illis pænitentiam pro qualitate peccati iniungere. c. omnis vtriuſque ſexus. de pœnitē. & remiſſ. extr. & tenetur eos docere, & ad bonū incitare ac prædicare. c. inter. de offi. ord. & c. ecce diſt. 9. & qui non intelligeret idioma illorum, hoc nō poſſet facere: ob id prohibet iſte tex. alioqui teneretur alium habere, qui intelligeretur. c. quoniam. de offi. ord. ideo non ſolet in hoc regno exteris prouideri: nec quidem per papam, nec ſi mādetur prouideri. Imo ſi extero mandetur prouideri, non poterit conferri in vim mandati eccleſia parrochialis per hunc tex. & ſic non recipitur Papæ diſpenſatio in Francia contra iſtam regulā, quæ eſt iuris diuini et ratione priuilegij dati regi Frāciæ, vt nullus alienigena, ſine literes naturalitatis poſſit in regno beneficia obtinere, quāuis in patria obedięntiæ huic regulæ diſpenſare ſoleat papa. Imo inter Dei maledictiones reputatur habere hominem ex aliena gente, qui non intelligatur. nam Deuter. 28. c. dicitur, adducet Dominus ſuper te gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus in ſimilitudinem aquilæ volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non poſſis, &c. & Hierem. 5. c. idem dicitur.

Nota tamen quod in Francia nec ordinarius, nec legatus poſſet alienigenæ conferre, qui ſi conferant, illud beneficium à regnicola impetrari poterit, quod eſt notādū, & hoc priuilegium regni non ſolū prohibet extero habere eccleſiam parrochialem, de qua hæc regula loquitur: ſed etiā alia quęcunque beneficia ac alia bona, etiam ſi illi fuiſſent Cardinales, ſine regis beneplacito, obtinere non poſſent, quamuis Dom. Gomeſ hic q. 2. volens Cardinalibus fauere, multa prò ipſis adduxerit: tamen in Francia ſeruatur quod dixi.

Niſi dicta perſona intelligat, & intelligibiliter loqui ſciat idioma loci, vbi huiuſmodi eccleſia conſiſtit, prouiſio ſeu mandatum, & gratia deſuper, quoad parrochialem eccleſiā, nullius ſint roboris vel momenti.

Et ſic requiruntur ſequentia. Primo, quod Papa conferat: ibi, ipſum. nam hic per excellentiam intelligitur. §. ſed ius quidē ciuile. Inſti. de iure naturali. Idem tamen in alio, cum ſit eadem ratio, vt ſupra dixi. idem tamen dixi in quolibet alio præſentante, inſtituente, conferente, vel eligēte: cum verbum prouiſionis, ſit generale. glo. in clem. ſi de elect. ſcripſi in verbo prouiſionem. in §. prętatique ordinarij. de colla. in concord & ratio quæ eſt in papa, in alijs habet etiam locum, cum à iure hoc exprimatur. quod dicitur in regula vt ſupra dixi & idem puto ſi papa commēdet, cum eadem ſit ratio in iſta regula, & prouiſio etiam poteſt comprehendere commēdam, quia prouiſio dicitur de beneficio cōmendato. Do. & Peru. in c. nemo. de ele. lib. 6. nam commenda eſt verus titulus, vt

ſcripſi

ſcripſi in tract.de pacif.poſſeſſorib.

Secundo requiritur beneficium confer ri pſonæ neſcienti loqui idiomate patriæ, ibi,loqui ſciat, &c. & intelligitur,loqui, quando loquendo intelligitur a populo, vt prædicare poſſit.c.quoniam.de offi..ordina. vt hic dicitur,intelligibiliter loquatur.& ſic quamuis taliter loquatur quædã verba,vt intelligat,ſed non omnino:tamẽ non habet locum hæc regula.

Tertio requiritur quod intelligat: ibi, intelligat,ſcilicet perfecte. nam ſi quædã verba patriæ intelligeret, haberet locum regula, cũ non dicatur intelligere. arg l. diſceretis. C. qui teſta. facere poſſunt.Et ſic poſſet papa, non obſtante iſta regula, vnire capitulo eccleſiæ parrochialem eccleſiam.licet illi de capitulo non loquerẽtur idiomate patriæ illius beneficii, quia ſufficeret præficere vicarium perpetuum, qui intelligeret:& ita poſſet intelligi iſte tex.nam ſufficit quod immediata perſona intelligat.& ideo conſului, vnionem factã de eccleſia parrochiali conuentui monialium,non annullari per hanc regulam: licet ipſæ non loquantur, nec intelligant idioma patriæ, quia ſufficiet præficere vicarium perpetuum,qui intelligeret.quãuis do. Gomeſ.hic.q.2.dicat hic non comprehendi.bene tamen q.11.confitetur vicariũ perpetuum debere intelligere, & loqui idiomate patriæ.quod veriſſimũ arbitror. Imo etiam requiritur quod intelligat & loquatur Latine ſufficienter,alias quomodo poſſet Euangelium prædicare ignarus? Ideo epiſcopus ignorans donatum deponitur.c.ſi,de ætate & qual.& parum habetur metio in Gallia,ſi ſciat legere & cantare vt dicit Domi.& Peruſ.in c.ſi pauper cler. de præben.

Quarto requiritur quod illa eccleſia ſit parrochialis.ergo non haberet locum in prębenda & beneficio ſimplici:ſed in Frãcia idem in omn i beneficio,ratione priuilegij.

Quinto requiritur quod loquatur idiomate loci in quo eſt eccleſia,& illud intelligat:nec ſufficeret intelligere idioma vicinum loco beneficii, vel loqui: ſed oportet quod loquatur & intelligat idioma loci beneficij. Et per hoc reſpondi, quod aliquis de Montepeſſul.poteſt habere beneficium in Vaſconia: quia intelligit idioma, & loqui poteſt intelligibiliter idioma. Idem dicerem in Petragoricen.prouincia, Aluernia, Lemouicen.& Rutenen.quia idioma cõuenit in multis, & qui vnum intelligit vel loquitur, alia loqui poteſt quod eſt eſt notandum. at ſic Gallus poterit etiam habere beneficium in Normania, Picardia, Burgundia, & Senomania, ac in patria Borboniæ.quia multum conuenit idioma. ideo qui loquitur & intelligit vnum,aliud paruo negocio loqui poterit. quamuis do.Gomeſ. q.10.videatur contrarium tenere: ſed neſciebat conuenientiam idiomatum.

Primo fallit hæc regula, quando papa expreſſe diſpenſaret.

Secundo fallit, etiam ſi papa diſpenſaſſet per reſcriptum perinde valere, dũmodo in eo ſint expreſſa illa quæ exprimi debent.de quo plene Caſſado. in deci. ſuper reg.cancel.deciſ. 33. Lata fuit ſententia. quem ſequitur Gomeſ.q.7.ſuper hac regula. Ea diſpenſatio ſic ſolet dicere,quod,ut aſſeris, idioma illius patriæ,quod gentes illarum partium communiter loquuntur non bene intelligis, nec intelligibiliter loqui ſcis.Nos enim tecum vt eccleſiã prædictam habeas, &c.diſpenſamus, præmiſſis,ac conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis,necnon prædictis ſtatutis, & conſuetudinibus, & aliis contrarijs nequaquam obſtantibus, auctoritate apoſtolica per præſentes cõcedimus, prouiſo, &c. Gomeſ. q.14.

REGVLA XXI.

De impetratione beneficij viuentis.

Item ſi quis ſupplicauerit ſibi de beneficio quocunque, tanquam per obitum alicuius, licet tunc viuentis, vacante prouideri,& poſtea per obitum eius vacet, prouiſio, & quæuis alia diſpoſitio, dicto ſupplicanti per obitum huiuſmodi denuo facienda, nullius ſint roboris, vel momenti.

De impetrante beneficiũ viuentis hæc loquitur re. & eſt cõformis c. 1.de conceſ. præb. vbi ſic dicitur,qui in viuorum ſacerdotum loco ponuntur, hoc ipſo ſunt ab eccleſiaſtica communione pellendi: qui ſe

paſſi

paſſi ſunt ſucceſſores uiuis ſacerdotib9 ad hiberi. vbi *Pano.* dicit, ꝙ ſi aliquis occupauerit beneficium uiuẽtis, & poſtea illud impetrauerit à Papa cum vacaret, non habita mentione primæ occupationis nõ valet collatio, tãquã ſubreptitia. quod facit cõtra nobiles, qui per potentiã occupant beneficia, & poſtea ea impetrant, vt impetratio non ualeat. quia ſi Papa ſciuiſſet illam occupationem illi ſceleſto non contuliſſet, uel non ita de leui. capitul. poſtulaſti de reſcript. vide Io. Dayma. in proœm. cõcord. fol. 92. & quę vixi in eo proœm. in uerb. facti. & quæ addidi ad Panorm. in c. 1. de cõceſſ. preb. Bertrãd conſ. 19. ex themate. in 2. uolu. ſecundum nouam impreſſionem.

Fallit, qñ peterem mihi conferri beneficiũ per reſignationẽ, & poſtea reſignãs moriatur, valebit collat. d. c. 1. de conceſſ. præb. quia tunc ceſſant rõnes huius regulæ. Si tñ quis ſæpius impetrauerit beneficium in vita & poſtea poſt mortẽ, non ualebit iſta collatio poſt mortẽ ratione ambitionis. & etiam quia beneficium uiuentis impetrauit. quia antequam eſſet de morte certus impetrare non debebat, ut conſuluit Deci. conſ. 398. in cauſa domini, circa fin. & in l ſi. col. 5 C. de pact.

REGVLA XXII.

De vnionibus.

Item voluit, quod potentes.

Et ſic primo requirit, quod quis petat vnionem fieri ibi, potentes. ergo nõ haberet locum ſi ex certa ſciẽtia & motu proprio fieret. ſumendo argũ à contrario, ꝙ eſt in iure ualidiſ. l. 1. ff de offi. eius c. cum apoſtolica. de his quæ fiunt à prælat.

Beneficia.

Quorum appellatione ueniunt omnia beneficia tam maiora, quàm minora. glo. in c. 1. de reg. iur. in 6. cum hic ſimpliciter loquatur, & vniones ſint odioſæ. docto. in clem. ſi. de rebus eccle. non alien.

Eccleſiaſtica.

Et ſic non habet locum in tpalibus, ut ſunt feuda. c. fęlicis de pœnis in 6. ſcripſi in tract. nõinati. quis imperator aliqñ uniat duas dignitates, ut in §. illud. in authẽ. ut iudices ſine quoquo ſuffra. coll. 2.

Alijs vniri.

Et ſic eccleſiaſtica eccleſiaſticis vniri debẽt, & tpalia tpalibus. c. ſi. de rer. permu.

Teneantur exprimere verum.

Et ſic aliud eſt requiſitum, quod verus valor exprimatur nec in Frãtia ſufficeret ſic exprimere cuius fructus 24. ducatorũ auri, &c. quando non eſſet uerus ualor.

Annuum valorem.

Et ſic non tenetur exprimere ualorem unius diei, vel mẽſis, vel duorum: ſed annuum valore, id eſt, quantum in anno valet. & ſi pluris ſit vno anno, quàm alio debet exprimere vt ſequitur.

Secundum communem ęſtimationem.

Vult hæc regula, quod exprimatur ſecundum communem ęſtimationẽ, & non ſecundum ſterilitatem. l pretia rerum. §. ſi. ff. ad leg Falci. plenè ſcripſi in repe. l. vnicę. C de ſent. q̃ ꝓ eo, qđ intereſt ꝓferunt.

Tam beneficij vniendi, quam illius cui uniri petitur.

Item debet exprimi ualor tam beneficij vniendi, quàm eius ad quod vnio fieri debet. nam cum unio fiat ex cauſa neceſſitatis, vt ſuprà dixi in regula 12. ſi ceſſet neceſſitas fieri non debet, vel ex alijs cauſis expreſſis ibi, quamobrem vt hoc ſciatur, vult quod fiat hæc expreſſio.

Alio qui vnio non valet.

Ipſo iure. qa forma data eſt, q̃ ſi non ſeruatur, actus eſt nullus. c. cũ dilecta de reſcrip & beneficiũ ſic vnitũ põt impetrari.

Imo facta ſine hac forma, non poſſet ꝑſcribi, niſi per tempus cuius memoria nõ eſt in cõtrarium. Oldr. conſ. 269. de iure. vide Maleretum in tract. de elect. fol. 25.

Et ſemper in vnionibus commiſſio fiat ad partes.

Item requiritur, ꝙ commiſſio & verificatio fiat in illis locis vbi vnio fieri dẽt. & iſta eſt practica faciẽdi vniões nã veritas melius ſcitur per vicinos, q̃ alios. l. 1. ibi, æſtimatione circũcolentiũ. ff. de flum. Ancha. in cle. vna. uol. 1. de conceſſ. præb. bonus tex. in c. quanto. extrà, de præſumpt.

Vocatis quorum intereſt.

Et ſic vnio non debet fieri ſine conſenſu patroni. vide Petrum de Peru. in tract. de vnionib. in ca. quinto. Et alijs vocatis, qui intereſſe prætendere poterunt. nam vnio nõ fit de eccleſia parrochiali ad ſimplicem, & ſic ad minus dignum poterit tamen de iure vniri eccleſia parrochialis ꝑbendæ eccleſiæ cathedralis. c. extirpandę. §. quæ vero. de præb. quia canonicatus eccleſiæ cathedralis dicitur eſſe dignior parochiali.

rochiali. c.ſuper eo.de præb in 6.magnus enim eſt honor eſſe canonicum eccleſiæ cathedralis do.de Rota.deciſ.136.voluerunt.in nouis.

Et idem voluit obſeruari in confirmationibus vnionum factarum.

Et ſic nõ valet confirmatio vnionis, niſi iſta ſupradicta interueniãt. quod eſt no. Reliqua de vnionibus ſupplebis ex his, q̃ ſupr.in regula 12 & ibi allegaui illos,qui abundantius materiam petractant. Et intellige nullam confirmationem vnionis, quamuis gloſſ.in hac regula teneat contrarium: tum quia tex.voluit idem eſſe in confirmationibus. cum nõ eſſet idem. per l. ſeruitutes.§.ſi ſublatũ.ff.de ſeruit. vrba. prędio.quia dictio idem ſignificat eãdem in pluribus cenſuram gl.in l.cum hi.§.ſi vni.ff.de tranſact.iuncta glo idem,ſcilicet per omnia.§.ſed ſi ex teſtam.in fi.de ſatiſ da.tuto.l.ſi ante.ff.ſolu matri. & hic verſ. ad omnia referri debet, prout plene ſcripſi in repet.l.vnicæ. in gloſ. & non ex quibuſdam.C.de ſent.quæ pro eo, quod intereſt.idem poteſt tripliciter dici, in genere,in ſpecie, & in numero.

REGVLA XXII. alias XXIII.

De mendicantibus.

Eſt extrauagans inter communes ſub rub.de regula,per quam religioſi mendicantes ſub excõmunicationis pœna,quam ipſo facto incurrunt tam recepti quam recipientes,quacunq; licentia non obſtãte, prohibentur ad religionem non mendicantium conuolare: & nihilominus ſecus facta non teneant,& nullius exiſtant efficaciæ,vel momenti.Excipitur religio Cartur.ad quam tranſire poſſunt.quia eſt ſtrictior,& ratio huius regulæ eſt: quia religio mendicantium eſt perfectior omni religione non mendicante. quia quanto arctior eſt paupertas,tanto eſſentialiter eſt perfectior religio:teſte Florent. in 3. parte ſummæ in tit.16.c. 4. de tranſeuntibus de vna religione in aliam, vbi limitat, quando papa diſpenſaret, & quando eſſet religione priuatus, forte propter delictũ, tunc poſſet, alias non.quod eſt notandum.

Item de clericis extra tempora à iure ſtatuta.

Nota, ꝙ quis dicitur male promotus multis modis. Primo quoniã eſt ꝓmotus extra tempora à iure ſtatuta. vt pote extra quatuor tempora.c.3.de temp.ordinan.

Statuta tẽpora à iure ſunt, vt minores ordines dominicis &alijs feſtis diebus cõferantur.c.de eo. de temp. ord. & conſecratio virginum.c.1.illo tit.

Epiſcopi tantum die dominico conſecrari poſſunt. qua de cauſa tradit text. in c.quod die.75.diſt.ſed conſecrationes eccleſiarum omnibus diebus fieri poſſunt. & c.2.de conſecra eccleſ.vel altaris.

Prima vero tonſura quolibet die conferri poteſt,cum iura certum diem de ea non exprimant.& ſic ſeruatur de generali cõſuetudine,teſtib. Hoſt.Io.And.&Card. in c.penul.de tempo.ordina.per cap.cum contingat.de æta.& qualita.

Et minores ordines quando,& vbi libitum fuerit dantur,vſque ad ſubdiaconatũ: diaconi vero nunquam,niſi in publica ordinatione.cap.quando.75.diſt.& ordines ſacri ſolent in maiori eccleſia conferri.gl. in c ordinationes.75.diſt. de conſuetudine, epiſcopi conferunt vbi volunt. teſte Floren.in d.3.par.c. 14. c.16. §. 17. non debet tamẽ epiſcopus generalẽ ordinationem de his minoribus facere. ideo vnum aut duos ordinare poteſt, nõ quin plures ordinare poſſit: ſed caueat ne generalem ordinationẽ faciat ſicut in quatuor tẽpibus.c.de co.& ibi Doct.de temp.ord. Præpoſit.in c quod a patribus 75. diſt.in.

Sed ordines ſacri, videlicet ſubdiaconatus,diaconatus,& pſbyteratus nõ.niſi quatuor tẽpibus.aut ſabbato ſancto,vel ſabbato ante dñicã de paſſione cõferri nõ dent. c.3.de tẽpo.ordi.c.qm.in fi.&c.fi.75.diſt.

Sed quare his temporibus, & nõ alijs, Præpoſit.in c.qm.§.cæterum. 75. diſt. reſpon.quia ſacerdotes & alii clerici locum in eccleſia obtinent, quem Leuitæ in populo iſraelitico obtinuerunt, quos vt libro Numerorũ legitur,Dominus pro primogenitis recepit,& eos in Aegypto dum primogenita Aegyptiorũ interficerentur, cuſtodiuit. primogenita enim quaſi primitiæ ſunt. vnde quaſi primitias Domini offerimus,cũ aliquos ad ſacros ordines damus cõueniens ergo eſt vt pro promitijs tẽporum,ſcilicet quatuor temporibus primitias hominum offeramus. hæc ille.

Item in quatuor temporibus ſiunt, vt quatuor tempoꝛibus ordinati. exornẽtur, & ſub quatuor euangelijs ſeruire Chriſto & eccleſiæ moneãtur:in vere, in virtutibus floreant:

floreant: in æſtate, vt fructus offerant: in autumno, vt fructus operum metant: in hyeme, vt fructus collectos conſeruent in horreo, vt eis in Domino fruantur, & in ſabbato potius, quam in aliis diebus, eo quod illa dies ſpiritui ſancto conſecrata eſt, cuius bona in ordinibus recipiuntur. ca. quod a patribus 75. diſt. vel ſabbatum notat requiem. & ordinati ad ſacros, tranſeunt ad requiem ordinis claricalis, de labore ſecularium negotiorum. cap. fornicari. 88. diſt. & Pau. ad Timot. nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſecularibus. cap. 1. & per totum, ne clerici, vel monachi nego. ſecula. ſe immiſceant. ſed in minoribus non tranſeunt ad requiem: quia poſſunt ad ſeculum redire. gloſ. & Doct. in c. literas. in fi. de tempo. ordi. quod limitabat quidam in presbyteris Petrago & Lemouic. qui inſtar ruſticorum per totam vitam laborant, nec requiem habent, niſi in lecto. papa tamen quolibet tempore ordines etiam ſacros conferre poteſt. cap. 1. de temp. ordi. & ibi Hoſt. in ſumma. ſicut quolibet tempore pallio vtitur. c. ad honorem. de vſu pallij. quia hoc eſt de iure poſitiuo, a quo eſt abſolutus. c. propoſuit. de conceſ preb.

Item hoc concedere poteſt ex ſpeciali gratia epiſcopo, vt ordines etiam extra quaitubr tempora conferre poſſet. Doct. in d. c. 1. & datur diſpenſatio per breue, exiſtenti in 2 2. vel circa, ætatis anno, etiam in diaconatus ordine conſtituto, vt promoueatur ad ſacerdotium die dominico, vel feſtiuo, etiam extra tempora a iure ſtatuta. de quibus ſupra dixi, dummodo aliud canonicum non exiſtat, ſuper quo ſua & antiſtitis eligendi conſcientia oneratur in ſecularibus. ſed cum religioſus deteſtatur in 2 i. anno etiam ad ſacros, teſte Staphileo in d. tract. de literis iuſtitiæ. fol. 194. verſi. datur diſpenſatio. Imo dicit Angel. in l. 1. C. de ſent. paſſis. papam ſolo verbo poſſe aliquem facere epiſcopum, vel prælatum.

Nec valet conſuetudo, quod ſacri ordines conferantur extra quatuor tempora. c. 2. de tempo. ordin. Imo tã ordinans, quã ordinatus peccant mortaliter: quia violatores canonum a ſpiritu ſancto, cuius inſtinctu conditi ſunt, condemnantur. cano. violatores. 25. q. 1. Floren. vbi ſup. in d. 3. parte titul. 14. cap. 16. §. 16.

Et quamuis de iure eſſet aliqua dubitatio, an ordinatus extra quatuor tẽpora, eſſet ipſo iure ſuſpenſus. in c. cũ quidã. & c. literas. de tempo. ordin. Tamen hodie per iſtam extrauag. Pij. 2. ipſo iure ſunt ſuſpenſi, qui ſi huiuſmodi ſuſpenſione durãte, in eiſdem ordinibus ſic ſuſceptis miniſtrare præſumpſerint, irregulares eo ipſo fiũt, & a ſolo papa abſoluendi. c. cum quidã. c. literas. de temporib. ordin. Syluester in ſua ſumma. in verb irregularitas. q. 10. vide tamen diſtinctionem, in c. conſultationi. de tempo. ordin. & quid agendum quando aliquid omittitur de forma ſtatuta in ordinibus. ſcribit Floren. in 3. parte ſummæ titulo 14. cap. 16. § 5.

Item capiens vno die plures ſacros ordines, eſt ſuſpenſus. c. literas. & c. dilectus. de tempo. ordin. quatuor tamen minores poterit vno die aſſumere, dummodo non temerario auſu. c. 2. de eo, qui furtiue ordines recepit. ſed acolytatum, & alium ſacrũ non Panor. & Anchar. in d. c. 2. Imo nec paruã tonſuram, & quatuor minores, non licet eodem die recipere, Anchar. in c. 3. de tempor. ordi. dicit tamen ibi Cardin. quod contrarium ſeruatur, & puto conſuetudinem valere, cum non prohibeantur, niſi ſacri ordines eodem die conferri.

Siue ante ætatem legitimam.

Iſta ætas legitima eſt, vt ante ſeptimũ annum ad primam tonſuram non promoueatur. cap. fin. de tempor. ordin. in vi. Ad ordines vero minores. videlicet ad acolytatum, in 12. anno, vel in 14. c. in ſingulis. 77. diſt. ſubdiaconus vero olim non poterat ordinari, niſi eſſet in 21. anno c. de his. 28. diſt. & finito 20. anno. c. ſubdiaconus. 77. diſt. nec refragatur d. c. in ſingulis. 77. diſt. vbi in 14. anno. ſubdiaconus fieri poterat. quia hoc intelligitur in 14. anno poſt ſeptẽnium & ſic in 21. anno vt gl. & Doct. ibi docent. hodie ſufficit quod attingat decimum octauum. quia minus hodie homines viuunt. clem. generalem², de ætate & qualitate.

Item olim diaconus, minor 25. annis, non ordinabatur. c. epiſcopus. 77. diſt. & c. nemo, 78. diſt. hodie ordines aſſumere poteſt ſi conſtitutus ſit in vo. anno. d. clem. ſi. de æta.

Presbyter vero olim nullo modo ordinabatur, niſi trigeſimum ætatis ſuæ annũ impleuiſſet. c. 1. & ſeq. 78. diſt. hodie per d. clem. ſi. ſufficit attigiſſe 26. annum, & contra nullus ordinari debet. quia dicitur ad Timoth. 1. cap. 5. nemini cito manus impoſueris,

poſueris, neq; communices alienis peccatis. Quid eſt manus cito imponere? niſi ante ætatis maturitatem, ante tépus examinis, ante meritum obedientiæ, ante experientiã diſciplinæ ſacerdotalẽ honorẽ tribuere nõ ꝓbatis. tex. in c. quiſeſt. 78. diſt.

Nota. quod ſi ante tempus quis ordinatur, ordinans epiſcopus eſt ſuſpenſus a collatione ordinum. gloſſ. & Docto. in d. clem. fin. de ætat.

Si tamen durante ſuſpenſione celebrauerit, non efficitur irregularis Dom. in c. eos. de tempor. ordi in 6. Philip. Franc. in c. 1. col. vlt. de re iud. in 6. ſed peccat mortaliter, teſte Floren. in 3. parte ſummæ titu. 14. cap 16. §. 15.

Ordinatus vero ante tempus, eſt ſuſpenſus ab executione ordinis vſque ad ætaté legitimam. c. non eſt compos. de tempor. ordin. & c. dilectus. de æta. & qualit. ordinatio tamen tenet, etiam ſi puer ad ſacerdotium ordinaretur. Cardin. in d. clem. fi. de æta. per glo in ca. puerí. 1. q. 1. collatio tamen beneficii iſti promoto ante ſepté annos, non tenet. Io. Andr. & Philip. *Pe*ruſ. in c. fi. de tépor. ord. in 6. & ſic nõ iuuatur decreto de pacific. poſſeſ. cũ ſit inhabilis, vt ſcripſi i d. trac. de pacific. poſſeſſorib.

Si interim celebrent, irregulares a iure non fiunt: tum quod a iure expreſſum non inueniatur. c. is, qui. & ibi gloſſ. de ſentẽt. excom. in 6. tum quia eſt & ſuſpenſus a canone quo ad ſe tantum, & non quo ad alios. & ſuſpenſus a iure quo ad ſe celebrans, irregularis non efficitur; cap. fi. de cleric. excom. mi. Philip. Peruſ. in d. c. fi. in fin. de re iudic. in 6. hodie per conſtitutionem Pij papæ ij. efficiuntur irregulares, & beneficiis priuari poſſunt.

Super ætate tamen non poteſt epiſcopus diſpenſare. glo. & Doct. in d. clem. fi. ſed cũ ordinatis extra tépora bene diſpẽſat epiſcopus. tex. & ibi Doct. in cap. conſultationi. de tépor. ordin. ſed non hodie.

Aut abſque dimiſſorijs literis, ad ſacros ordines ſe promoueri facientibus pro tempore.

Dimiſſoriæ quo ad iſtum text. dicuntur, quæ alias commendatoriẹ vocantur, quæ dantur eis, qui volunt ordines ab alieno ſumere epiſcopo. c. 1. & c cum nullus. de tempor. ordi. in 6. ſcripſi in l. dimiſſoriæ. ff. de verbor. ſignificat.

Et has dimiſſorias poterit epiſcopus dare in ſua diœceſi, non inferiores prælati: niſi hoc eis indultum ſit: vel niſi epiſcopo mortuo. quia tunc capitulũ ſeu is, ad quẽ adminiſtratio ſpiritualium id téporis pertinet: vel epiſcopo in remotis agente, vicarius generalis epiſcopi in ſpiritualibus, text. in c. cum nullus. de tempor. ordin. in 6. Io. Frãciſc. in tract. de offic. & poteſtat. capituli ſede vacante. in 1. par. q. 3. & q. 8.

Et ſic promoti ſine dimiſſorijs literis, ad ſacros ordines, ſunt ſuſpenſi ab executione ordinũ. & ſi interim in eiſdẽ ordinibus ſic ſuſceptis miniſtrent, eo ipſo irregularitatem incurrunt, vt patet in conſtitutione papæ Pij. ergo non habet locum ſi ſumeret alios non ſacros: quia vnum exprimendo, alterum negare videtur. c. nonne. de præſumptio. l. cum prætor. ff. de iudic. & ſi voluiſſet intelligere de omnibus ordinibus, dixiſſet. cap. ad audientiam. deci. ſed quia limitauit de ſacris, ergo de alijs intelligere noluit. nec refragatur ca. 1. de tempor. ordin. in 6. quia in ſuo caſu intelligitur, vt ibi Doct. no. quamuis in quibuſcunq; ordinibus ſuſpenſioné cõtra hi ſcribat Syluester ĩ ſua ſumma. in verb. irregularitas, q. 9. per d. c. 1. ſed die vt dixi.

Etiam voluit conſtitutionem piæ memor. Pij Papæ ij. ſimiliter prædeceſſoris ſui, deſuper editam, & in dicto cancellariæ Apoſtolicæ libro deſcriptum, quæ incipit, cum ad ſacrorum ordinem, &c. pari modo obſeruari.

Quia vidi multos ſuper hac cõſtitutione dubitare, ideo eã ad verbum duxi hic tranſcribẽdam. Pius epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad futurã rei memoriã. Cum ex ſacrorum ordinum collatione character inuiſibilis animæ imprimitur, ſacra myſteria diſpenſantur, & ipſorum cura tribuatur animarum, in eorum ſuſceptione exceſſus grauius tanto magis plectendi ſunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium ſcandala generantur. Cum itaq; ſicut fide dignorum relatione nõ niſi moleſte accepimus, nonnulli clerici extra tẽpora a iure ſtatuta, quidam ante ætatẽ legitimam, alioqui vero ſine dimiſſorijs literis contra ſanctiones canonicas ſe faciũt ad ſacros ordines promoueri, Nos eorundem temeritatem tali caſtigatione reprimentes, vt alijs in poſterum committendi ſimilia

di ſimilia

di ſimilia aditus præcludatur:anctor, apoſtolica. præſenti conſtitutione perpetuo valitura ſtatuimus,& ordinauimus,quod omnes & ſinguli, qui abſq; diſpenſatione canonica,aut legitima licentia, ſiue extra tempora à iure ſtatuta, ſiue ante ætatem legitimam,vel abſq;dimiſſorijs literis, & citramontani à citramontanis,præterq̃ ſi in hoc vltimo caſu,per cameram apoſtolicam,iuxta illius ſtilum,ordinati fuerint, ad aliquem ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoueri,ab ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint. Et ſi, huiuſmodi ſuſpenſione durante,in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant, præterq̃ vltra alias pœnas in tales generaliter iura inflictas, beneficiis eccleſiaſticis, quæ poſſint iure priuari. Volumus autem quod præſens noſtra conſtitutio in Romana curia exiſtẽtes poſt quindecim dies,abſentes vero Italicos poſt duos,alios vero vltramontanos poſt ſex menſes ab ipſius in audientia cõtradictarum, & cancellaria apoſtolica publicatione,& affectione, ligare incipiat. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam noſtrum ſtatuti, ordinationis, & voluntatis infringere,vel ei auſu temerario contraire.Si quis autem hoc attẽtare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei,& ſanctorũ Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ milleſimo quadringen ſexageſimoprimo, quinto decimo Kalen. Decembris, Põtificatus noſtri anno quarto.

REGVLA XXV.

De moneta.

Item declarauit idem dominus noſter,quod libera Turonenſium paruorum, & florenus aurei de camera, pro æquali valore in concernantibus literas & cameram apoſtolicam cõputari & æſtimari debeant.

De moneta vide in clem. fin. de deci. & hæc regula eſt valde vtilis mẽſularijs, ſiue banquerijs, vt quando taxantur bullæ viginti florenis,intelligatur viginti libris.quia florenus auri de camera & libra paruorum Turonenſium idem ſunt. Et hoc in concernentibus literas & camerã apoſtolicam. Secus ergo quo ad alia. & ideo glo. prag. ſanctio. in §. quod ſi quis ex dictis. de collatio. exponit florenum ibi, pro ducato, vt excludatur à nominationibus, qui habet ducentos ducatos in beneficijs.nam hoc eſt odioſum excludere aliquem ab habendo beneficium, ob id eſt reſtringendum.& prodeſt iſta, regula, quo ad expreſſionem. Nam voluit Papa taxare florenum pro libra,vt maior valor exprimeretur: & vt ipſe maiorem haberet annatam. ſed conſuetudo Franciæ reſiſtit, & huic vt arbitror, regulæ dedit cauſam expreſſio quorundam impetrantium ex Gallia,qui in ſuis impetrationibus dicebant fructus non excedere vigintiquatuor libras Turon.& quia iſta moneta erat apud Romanos incognita,ob id voluit, vt libra pro floreno auri accipiatur, quamuis libra non valeat niſi viginti ſolidos Turonen. & quilibet ſolidus valet duodecim denarios, ſecundum communem Franciæ æſtimationẽ: ſecus de iure.

REGVLA XXVI.

De beneficijs vacaturis per promotionem ad eccleſias, vel monaſteria.

Item præfatus dominus noſter Papa voluit, decreuit, & ordinauit, quod quæcunque conceſſiones gratiæ,& mandata etiam motu proprio, & cum derogatione huius conſtitutionis, quæ ab eo pro quibuſuis perſonis emanauerint, de prouidendo eis de quibuſuis beneficijs vacaturis,per promotionem quorumcunque ad eccleſiarum & monaſteriorum regimina,ſi huiuſmodi conceſsiones & mandata diem promotionis promouendorum ipſorum præceſſerint. Necnon quæcunque collationes, prouiſiones, ac diſpoſitiones pro tempore facienda de præmiſſis,ac quibuſuis alijs beneficijs eccleſiaſticis, ſæcularibus & regularibus, quæ per promouendos,

vel

vel aſſumendos ad quaſcunque prælataras, inter illarum vacationis & huiuſmodi promotionis vel aſſumptionis tempora, vel ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis, vbicunque reſignari, vel alias dimitti contigerit, cum inde ſecutis, pro tempore ſint caſſæ & irritæ, nulliuſque roboris, vel momenti.

Vide quæ dixi in §.fin. de manda. Apoſtol. in cócorda. & hoc vult iſta regul. quod ſicut non valet collatio beneficii viuétis, ita nec collatio beneficii illius, qui ad epiſcopatum, abbatiá, vel ad regimen alicuius eccleſiæ promoueri vult, ſi ante diem promotionis fiat: faciebat. n. is, qui promouebatur ad regimina eccleſiarum, tacitas & ſecretas reſignationes in fauoré multorum, & póſtea per promotionem illius nihil vacabat: ob id noluit vt valerent.

Iſtæ collationes factæ ante diem promotioois, tanquam factæ per multorum importunitatem, non valent. Igitur cum tantum prohibeat hic collationem ante promotionem: ergo poſt promotionem valebant, & ſic papa videtur quodammodo reſeruare ſuæ diſpoſitioni beneficia illorum, qui ſic promouentur. vnde putarem in Francia, quod ſi iſte promouendus coram ordinario reſignaret beneficia ante promotionem, quod illa collatio valeret, cum omnes regulæ ſapientes reſeruationem ſint in regno Franciæ ſublatæ, per rub. de reſerua. in concorda.

REGVLA XXVII.

Non iudicetur iuxta formam ſupplicationem: ſed litterarum expeditarum.

Item cum ante confectionem literarum, gratia Apoſtolica ſit informis, voluit, ſtatuit, & ordinauit, idē dominus noſter, quod iudices in Romana curia, & extra eam pro tempore, etiam ſi ſint ſanctæ Romanæ eccleſiæ Cardinales, cauſarum palatij Apoſtolici auditores, vel quicunque alij, non iuxta ſupplicationum ſignatarum, ſuper quibuſuis impetrationibus, vel conceſſionibus, niſi in dicta curia duntaxat ſint commiſſiones iuſtitiam continentes, per placet, vel per ſanctæ Romanæ eccleſiæ vicecancellarium, iuxta facultatem ſuper hoc ſibi conceſſam ſignatę: ſed iuxta literarum ſuper eiſdem impetrationibus & conceſſionibus confectarum tenores, & formas iudicare debeant, decernens irritum &c. & ſi literæ ipſę per procurationem, vel alias minus bene expeditæ reperiantur, ad illorum, quorum intereſt inſtantiam ad Apoſtolicam cancellariam remitti poterunt per eius officiales quibus huiuſmodi tenores & formas reſtringere conuenit, ad formas debitas reducendæ.

Iſta rła tres habet partes, in prima ponitur dictum cum duabus limitationibus. In ſecunda, deccernit irritum, in tertia, aliud dictum ſcribit, ſecunda ibi, decernēs. tertia ibi, & ſi literæ ipſæ. In prima parte ſtatuit papa non debere iudicari ſecundū tenorem ſupplicationem, vel formam: ſed ſecundum confectionem literarum; ratio aſſignatur hic, quia gratia Apoſtolica, ſine literarum conceſſione eſt informis. idem dicitur in regula 31. vbi dicam.

Primus eſt, quando commiſſiones darentur per placet, in curia Romana. Ergo extra eam non ſic iudicaretur: niſi & quando illæ commiſſiones iuſtitiam contineaent.

Secundus caſus, quando darentur commiſſiones ſignatę per vicecancellariom, iuxta facultatem ſibi ſuper hoc conceſſam.

REGVLA XXVIII.

De procedentis regulis cancellariæ.

Item attendens idem dominus noſter Papa, quod ſuper habendis de cancellaria Apoſtolica regulis, & con-

conſtitutionibus inibi deſcriptis, faciliter per eos qui in Romana curia indiguerint ad ipſam cancellariam recurſus dirigi poteſt: nec conſultum foret, quod ſuper earundem regularum & conſtitutionum, quas iuxta varietatem occurrentium cauſarum & negotiorum, aliquotiens immutari conuenit, probando tenore, vel effectu teſtium, plerumque tenacem deſuper memoriam non habentium, depoſitionibus ſtari deberet, voluit, ſtatuit, & ordinauit, quod deinceps quilibet ex auditoribus cauſarum palatij Apoſtolici, & alij, etiam ſi ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſint Cardinales, in ipſa curia pro tempore deputatis authoritate Apoſtolica iudicibus, etiã in cauſis actu pendentibus, ſuper huiuſmodi tenore vel effectu probando, duntaxat, ſtet, fidemque adhibeat ſchedulæ, ſeu ſcripturę deſuper a duobus de maiori parte, quod danda ſit à tergo ſignatæ; & etiam duobus alijs literarum Apoſtolicarum abbreuiatoribus in ipſa cancellaria auſcultate, & domini vicecancellarij, ſeu dictam cancellariam regentis manu ſubſcriptæ, vt moris eſt. quicquid autem ſecus fieri contigerit nullius ſit roboris, vel momenti.

Per hanc regulam cognoſcitur quando credendum ſit regulis producendis ex cãcellaria Romana, nam forma hic appoſita ſeruari debet, alias non creditur tranſcripto, vt hic.

REGVLA XXIX.

De ſubrogandis colligitantibus.

Item dominus noſter litium ſuccindere cupiens anfractus.

Hæc regula habet tres partes, prout tria dicta ponit. ſecũda ibi, & nihilominus, tertia ibi, quod etiam ſtrictiſſime, &c. & duæ rationes ponuntur in initio. Prima eſt, vt litium anfractus ſuccindantur, qui anfractus ſunt maximi, & tanti ſunt, vt vix par aliquis quanumcunque diues eſſe poſſit. Crede mihi, ſi poſſis componere, nunquam litiges. Ego puto, quod Deus opt. maximus permittit lites contra aliquos magnos, vt torqueantur. nam per peſtem cum fugiant, vix torqueri poſſunt, per bellum minus, per famem nequaquã, cum ſemper non habeant frumenta: ſed lites euitare non poſſunt.

Et ne noui collitigantibus aduerſarij dentur, prouidere voluit: ſtatuit, & ordinauit, quod quoties deinceps aliquem ſuper quouis eccleſiaſtico beneficio collitigantem,

Secunda eſt ratio huius regulæ, quæ elicitur ex c. ſi. vt lite penden. in 6. vbi ſi vnus collitigans moriebatur, non poterat beneficium conferri, nec de eo per electionem, aut alias: prouideri, niſi lis finita fuiſſet, & de iure defuncti apparuiſſet. c. 1. & 2. ibidem. vbi ſunt hæc verba, S. hi contra quos ſuper dignitatibus, perſonatibus vel alijs eccleſiaſticis beneficijs, quæ poſſident, litigatur: lite pendente cedant, vel forte decedant, ne propter nouos aduerſarios, qui malitioſe interdum petitoribus ſubrogantur, litigia in eccleſiarum diſpendium, prorogari contingat: ſtatuimus vt dignitates, perſonatus, vel beneficia huiuſmodi &c. Hic non requiritur finis litium: ſed impetratio collitigantis valet, ſi intra menſem a die ceſſionis, vel obitus impetrauerit: ita quod collitigãs præfertur alteri cuicunque impetranti, dummodo impetrauerit intra menſem, & ſic omnes aliæ impetrationes factæ nõ valebunt, per prædictas rationes, & loquitur de impetratione facta a papa, & ſic habes hic vnum caſum mirabilem, in quo vltimus impetrans præfertur priori contra cap. ſi eo tempore. & cap. duabus. de reſcript. & cap. eum, cui, de præbendis. ibidem.

In iure, vel ad ius, ſi quod forſan eius aduerſario in dicto beneficio cõpetierit, ſubrogari, conceſſerit.

Et ſic habet locũ hæc regula, ſiue quis ſubro-

ſubrogetur ad ius, ſiue in iure dummodo is, qui obijt, acceptauerit. nam ſi nominatus, antequam beneficium acceptet, moriatur: vel mandatarius. non poterit alius ad ius iſtius ſubrogari, quod moritur per iſtius obitum. Gomeſ. q. 6.

Ego intelligerem hãc regulam, quod ſi colliticgans intra menſam adit, quo litigans ceſſit, vel deceſſit, petierit in ius defuncti, vel cedentis ſubrogari, quod omnibus præferatur, etiã ſi in data priores fuerint, ne noui aduerſarij colliticgantibus dentur, & impetrationes aliorum nullius ſint momenti, dummodo intra menſem. quod ſi poſtea, non. licet gloſſator aliter intelligat. & poteſt quis lite pendente cedere. c. per tuas. 1. in. fi. de ſimon ſic & appellatione pendente: tamen ſi poſtea pronunciatur bene iudicatum, reuocatur illa renunciatio tanquam attentatum glo. in verbo, interponi. rubric. de cauſis. in pragma. ſanctio.

Dummodo præfatus colliticgans, in dicto beneficio intruſus non fuerit.

Fallit in duobus caſibus. Primus eſt quando colliticgans fuiſſet intruſus, tunc non potuit aliud ius habere, quàm haberet. is, in cuius locum ſubrogatus fuerat. ſed intruſus nihil iuris habebat. c. cũ iamdudum. de præbend. Ergo nec iſte impetrans. in locum ſuum, ſiue in principio erat intruſus, & poſtea deſierit: ſiue non. Gomeſ. quæſt. 18.

Intruſus dicitur, qui ſine auctoritate illius ad quem ſpectat collatio beneficij, illud propria accipit auctoritate. cap. ad aures. de exceſſib. prælat & qui nullum habet titulum. ea. quia diuerſitatem. de conceſſio præbend. glo. in verb. metuebant. c. bonæ. 1. de elect. & c. niſi. de renunc. Idem in officio. l. non aliter. C de pala. ſacra. largi lib. 12. vel qui ſine titulo ingerit ſe adminiſtrationi beneficij. Panorm. in. c. cùm iam dudum de præbendis.

Vel, qui ſine canonico titulo beneficij occupat, & non intrat per oſtium, nec habet canonicum ingreſſum. ca. relatum. de iure patro. Bal. in c. nihil. còl. 2. de electio. & qui ſine titulo ſedem inuadit intruſus eſt, & falſi crimine tenetur. l. eos. §. qui ſe pro milite. ff. de falſis Bald. in c. paſtoralis col. 1. de excepe.

Ex quo infertur, quod qui per vim occupat beneficium, dicitur intruſus. c. eum qui. de præben. in 6. gloſ. in verb. violentus. de pacific. poſſeſſ. in. prag. nec valebit collatio. etiam ſi poſtea impetrauerit nõ facta mentione illius intruſionis d. c. cum iamdudum. Panormita. & alij in ca. 1. de conceſſio. præbend.

Secundo etiam vocant intruſum, qui poſt electionem & ante confirmationem adminiſtrat, quia ipſo iure. eſt priuatus ſic adminiſtrãdo. c. auaritiæ. de elect. in 6 Ni ſi eſſet alius actus à ſuperiore procedens, & hunc repreſentans. Oldra. conſ. 146 iactum eſt tale in. 6 vel niſi adminiſtrauerit ob neceſſitatem eccleſiæ, vel vtilitatem. Oldra. conſ. 9. poſito. Nec valet conſuetudo in contrarium: quia eſt cõtra bonos mores. nam poſſet hæreticus excommunicatus & incapax ſic præeſſe eccleſiæ. Oldra. conſi. 191. nullo modo. col. 1 per tex. in auth. vt nulli iudicum. §. 1. col. 9. & ca. vlt. de conſuetu. quæ videtur corruptella, ac ſacris canonibus inimica. c. cùm venerabilis. de conſuetu. ſic conſuluit Petr. Ancha conſil. 51. cõſuetudo. vbi tamen dicit adminiſtrantem ratione cõſuetudinis antiquæ, non priuatum, nec vllam pati debere pœnam per gloſ in d. ca. cum venerabilis quia non debet puniri, qui communi iudicio non peccat c. inter corporalia. §. ſanè. ibi. & quamuis, &c. de tranſl. epiſco. Idem ſi lite pendente, c. 2. de in integ. reſtitu Idem ſi poſt præſentationem & ante inſtitutionem adminiſtrauerit, vt firmat Rocus de Curte in tract. iur. patro. in verbo. honorificum. q. 9.

Tertiò, qui beneficiũ poſt priuationem & depoſitionem adhuc retinet, à qua non appellauit. Innoc. in. c. qualiter 2. colu. 3. nu. 10. de accu. Malceretus in tract. de. ele. in fi. q. 17. Præpoſ in. c. fi. 19. diſtinct.

Quartò, qui beneficium iniuſte alteri ablatum, & omiſſo iuris ordine, detinet, & ſi habuerit collationem. capit. tanta. de exceſſib prælat. Dom. & Præpoſ. in c. propter. in fin. 19. diſtinct.

Quinto, qui à ſuperiore excommunicato, vel ſuſpenſo collationem habuerit, vel ab eo, qui nõ habebat poteſtatem conferendi. capitu. fina. de exceſſib. prælat. Et ideo is qui accipit per deuolutionem aut aliàs collationem ab eo, quem ſcit nõ poſſe conferre, eſt intruſus. Domin. in c. fina. in fi. diſt. 19. & ſæpius videmus iſtos deuolutarios volantes ad infinitas lites, & malignitates illiq; iniqui. ac temere litigantes odio proſequenti ſunt, & mulctis magnis afficiendi.

Sexto dicunt illum qui commiſit crimē dignum depoſitione, dici large intruſum: vel qui habet vitium, quo priuari beneficio poteſt, Glo. in c. cum ſuper. de cauſa poſſe dicit eos, quaſi intruſos. Ioan. de Selua. in tract. de benefi. q. 11. num 9. in 3. parte. Felin. in c. veniens. 1. nor. de accuſa. extra. Quod non videtur verum. quia in terim habet titulum antequam priuetur ergo intruſus non dicitur: niſi commiſiſſet crimen per quod fuiſſet ipſo iure priuatus, vt hæreſis, & ſimoniæ, de quibus ſcribit Felin. in c. 2. de reſcrip. extra.

Octauo dicunt intruſum, qui cum ſimplici ſignatura beneficij poſſeſſionem adipiſcitur, allegatur extra. iniūctæ, de elect. in criminibus, quę loquitur in dignitatibus maioribus. hoc aſſerit Fel. in c. in noſtra. correla. 2. de reſcrip ſed vltra eum facit l. fi. C. de offic. magiſtr. verſ. ſed ſciat is. vbi, qui ſine ſacro reſcripto puenit admi litiam, & priuatus. ſic & qui ſine literis papæ, ſed habendo ſignaturam non capit ſine literis Papæ. Ergo non debet priuari. Imo ex conſuetudine Franciæ, nullus priuatur ex adeptione poſſeſſionis cum ſimplici ſignatura: ſed in inſtrumēto ſolet dici, in vim certæ prouiſionis Apoſtolicæ, ſed idem ſi diceretur, in vim ſignaturæ: quia quando aliquis violentiam non commiſit, licet propria auctoritate ingrediatur beneficium: tamen non priuatur iure ſuo, teſte Nicol. de Milis in reper. in verb. beneficium, q. 58. incip. beneficij poſſeſſionem. Imo in curia Rom. non datur priuatio illius, qui cum ſola ſupplicatione ſe intruſit, ſunt verba Ioan. Staphil. in tract. de literis gratiæ. fol. 139. verſicu. conſueuit: multo minus debent iudices Francię, de poſſeſſorio cognoſcētes, priuare eum, qui adeptus eſt poſſeſſionem ex ſimplici ſignatura ſua, ſi alias canonicum habet titulum, vnde in patria obedientiæ cautela eſt. vt non tenearis, leuare bullam, vt impetres breue, ſupplicatione incluſa, per quod mandetur executori vt mittat te in poſſeſſionem, & tunc omnia ceſſabunt.

An valeant geſta per intruſum, declarat Panorm. & alij in c. nihil. de elect. Domi. & Præpoſ. in d. c. ſi. 19. diſtin. Doct. in l. Barbarius. ff. de offi præto.

Quarto, an intruſus ſit inhabilis duntaxat ad illud beneficiū cui ſe intruſit, an ad omnia alia? Reſpon. quod ad illud tantum in quo eſt intruſum: Imo ſi impetrauerit illud, non facta mentione intruſionis, valeblt impetratio, vt firmat Fel. in c. poſtulaſti. in fi. de reſcrip. quem ſequitur Io. de Selua. in tract. de benefic. in 3. par. q. 11. in 5. qualitate. & Maleretus in 3. par. q. 11. in 5. qualitate, & Maleretus in tract. de electio in fi. quia non incurritur inhabilitatis pœna, niſi a iure exprimatur, arg. c. fin. vbi glo. de iure patro. fallit, quando eſſet a iure factus inhabilis, vt i c. quiſquis. de elect. & in extrauag. execrabilis de præb. Io. 22.

Nec ſuper eo contra dictum aduerſarium, &c.

Secundus caſus eſt, niſi mota fuerit lis illi, qui iam poſſederat pacifice beneficiū per triennium, quia tunc, ſicut non debet moleſtari quis poſt trienniū, vt infra regula 36. ſic iſte ſubrogatus nō poterit moleſtare poſſeſſorem triennalem. Gomeſ. quæſtio. 16.

Et per hoc ponderatur iſte text. quod nō procedat, quādo lis eſſet nomine meo mota per aliquem non habentem mandatum, etiam ſi eſſet ratificata ante obitum collitigantis per me: tamen ego non debeo præferri poſt ea: tum quod non dicor aduerſarius, quia nō moui litē; tum quod iſte rex. requir veram litem, nō fictam; & ne detur ſuper hoc locus fraudi. Gomeſ. q. 3. in fi. vel quando lis eſſet mota in vim reſcripti inualidi. Gomeſ. q. 11.

Et nihilominus fœlicis recordationis Pauli II. &c.

Tertius caſus prohibet aliquē litigantem ſubrogari ad beneficium viuentis, qđ impetrauit, de hoc multa ſcripſi in proœ. concorda in verb. fati. & ſupra. in regu. de imp benefic. viuen. quæ eſt 21.

Quod etiam ſtrictiſſime obſeruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem & amotionem, ex quibuſuis criminibus, & exceſſibus forſan perpetratis, etiam ſi vſque ad diffinitiuam ſententiam, quæ tamen in rem non tranſiuerit iudicatam, proceſſum foret.

Item voluit non valere ſubrogationem illius, qui impetrauit beneficiū vacās per priuationem, antequam ſententia tranſiuerit in rem iudicatam, vt poſtea non poſſit petere ſe ſubrogari, & ſic eſt quartus caſus prohibitus, vide glo. in verb. ſucceſſores.

res.in §.declarantes.de mand. Apoſtol,in concorda.& Gomeſ.q.7.

Quintus caſus eſt, quando derogatum eſt iſti regulæ,& Papa ſolet derogare petentibus quaſi indifferẽter, vt uidi, quod potentiori denegari deberet, ꝑ rub.C.ne liceat potentio.& d.l.vna.C. ſi quacunq; prædi.poteſta. Hocq; fuit denegatum tpe Innoc.8.Cardin.S.Petri ad vincula,teſte Io.Staphilo in tract.de literis gratiæ fol. 165.de literis iuſtitiæ, vbde dicit,in ſupplicatione debere apponi iſta verba,attẽto ꝙ orator nõ eſt cedẽte potentior &c.licet derogetur etiam pro potentiori, & fauorabilibus. tamen ſi non ſit expreſſum in ſupplicatione quòd eſt potentior. nõ valet derogatio,per not.in c.1.de aliena.iudi.mutãdi cauſa facta & l.1.& per totum ff. illo tit. plene ſcripſi in ſcholaſticorum priuileg.177.vide Gomeſ.q.15.

Si tamen vnus colligitans habuerit ſententiam pro ſe,quæ in rem tranſiuerit iudicatam,poterit etiam potentiori cedere, cum derogatione regulæ,quia tũc omnis præſumptio malitiæ ceſſat, quia non vſ quod de iure ſuo diffideret, vt Doct.notant in c.2.de alie.iud.ſed hoc caſu requiritur, quod ſnĩa lata fuerit contra omnes colligitantes: nec ſufficeret quod contra vnum lata eſſet.quia cũ illo colluſio poſſet eſſe,teſte Gomeſ.in q.1.ſuper hac regula.

Sextus caſus quãdo quis petit ſubrogari in locum illius, qui habuerat tres ſententias conformes,& antequam executioni demandatæ eſſent mortuus fuerit. tũc is, qui in locum illius petitur ſubrogari, non eſt neceſſe quod petat derogari iſti regulæ,quia hic caſus in ea nõ comprehenditur,cum lis iam ſit finita. per Clemen. 1.de re iudi.& idem ſi finita erat per ſententiam,quæ tranſiuit in rem iudicatam. per text.in cap.1.de litis conteſta.in 6.& ſic cum lis ſit finita,non præfertur colligans impetrans,etiam ſi huic non ſit derogatum regulæ.Gomeſ.q.14.

Vltimus caſus,quando lis eſſet iniuſte mota cõtra mortuum, forte triduo antequam decederet, tunc illa motio litis non inducet vitium litigioſi.l.1. § 1.ff.de litigio.plenè ſcribit Caſſad.deci.vlt.de dolo.

Nota,quod non datur ſubrogatio, nec gratia ſi neutri,vel ſi nulli,vbi contra aliquem agitur de crimine,& is moritur:tũc antequam priuetur non ſubrogatur alius in locum illius,quia beneficium nõ eſt litigioſum:ſed perſona accuſata, & ideo poterit cedere ante ſententiam priuationis. glo.in verb.finita.in c.vlt.vt lite penden. in 6. ſed poſt priuationis ſententiam,poterit dari ſubrogatio:quia poſt ſentẽ:iam fuit de beneficio prouiſum. ob id beneficium poteſt dici litigioſum.

Item non datur ſubrogatio in beneficijs conſiſtorialibus,hoc eſt, ĩ monaſterijs virorum, valorem ducẽtorum flo tenorũ auri communi æſtimatione excedentium, quia talia ſunt reſeruata, & de illis ſolet Papa prouidere conſiſtorialiter. Ideo in illis non datur ſubrogatio,niſi præceſſerit alia prouiſio, vel commenda cõſiſtorialis.Et ita ſeruat ſtilus curiæ Romanæ,teſte Staphileo in tracta.de literis gratię folio 165 verſ.eſt & alius caſus.Plus dicens, videlicet nõ admitti reſignationes talium.

In hoc regno Franciæ non vidi hãc regulam ſeruari, ob id alia hic non ſcripſi.

REGVLA XXX.

De veriſimili notitia

Item voluit & ordinauit.

Hæc regula fuit publicata & regiſtrata in parlamento Pariſ.anno 1493.die 2.Nouembris, & vbiq; in regno Francia recepta,& in forenſi iudicio ad vnguem ſeruatur:eſtq; à iuris viſceribus extracta, maxime ex c.2. de conceſſio.præb. vbi beneficia antequam vacent nõ debent impetrari:& niſi vacatio peruenerit ad notitiam conferẽtis,vel peruenire potuerit.c.quia. illo tit.cap.2.& 3.illo titu.in.6.nam collatio quæ non eſt veriſimilis,non eſt credibilis,nec facta creditur.l.cũ de indebito. §.1 ff.de proba.l.Mæuius.in prin.de lega. 2.& quod longe eſt à veriſimili, eſt quædã falſitatis imago Bald.in l 1.col 3.C. de ſeruis fugi.Feli.in c.quia veriſimile.de præſumptio.veriſimilitudo n.eſt cognata naturę.Bal.icõſ.180.mortuo.col.1.vol.3.

Ratio ſolebat in principio huius regulæ deſcribi iſta,videlicet,vt in habẽdis beneficijs eccleſiaſticis fraudes euitẽtur, ſeruetur conſcientiæ puritas, & ambitionis via præcludatur ambitioſis,teſte Gomeſ. ſuper hac.reg.in princ.

Et ideo non poteſt huic regulæ papa diſpenſare,cum non poſſit contra naturã ſtatuere:ſicut nec ius. §.minorem.inſtit. de adoptionib.c.debitum.vbi panor.in.2.

not. de baptiſmo, nec poteſt facere quod quis citius veniat, quã natura poſſibile ſit.

Et quamuis ſit ſolitus Papa derogare: non tamen recipitur eius in hoc Franciæ regno derogatio, minus legati, vel alterius. niſi in caſu infra reſcripto.

Nec probatio contraria in hoc caſu recipitur, vt in cap. filij. de hæretic. in 6. etiã ſi quis vellet probare ſe per necromanticum & dæmonem allatum intra vnum diem. quia tãtummodo veriſimile admittetur, videlicet quod curſor eques Romã potuit ire tex diebus ex Lutecia. ex Lugduno quinque, hoc recipietur. ex Tholoſa, ſeptem tempore hiemis: ſicut Pariſ. ſi inueniatur collatio præmaturè facta, tanquam non veriſimilis excluderur, vt vidi in practica ſeruari, nec eſt aliqua diſpoſitio tam generalis, quæ ad non veriſimilia trahi debeat, teſte Angel. conſ. 249. ſuper primo col. 2. verſ pro hac parte. & Iaſ. cõſ. 141. in iſta, co 8. verſ. 6. prædicta, in 2. vol. quamuis Panor. & alij in d. c. quia veriſimile, de præſumptio. dicant probationem regulariter contra veriſimile admittendã, licet clariores ꝓbationes requirãtur.

Quod omnes gratiæ.

Requiritur ergo in hac regula, quod ſit gratia, & habet locum in quacunq; gratia per iſtum tex. omnes gratiæ, qui enim totum dicit nihil, excludit. l. à procuratore. C. mãda. ſiue fuerit collatio, præſentatio, ſiue inſtitutio, ſiue nominatio, vel alia quæcunq; prouiſio, de quibus in c. cum in illis. de præb. in 6. cum omnes gratiæ dicantur. Cle gratiæ. de reſcrip. Idem requiritur quod ſit gratia de beneficio: alias ſi eſſet gratia delinquẽti facta, valeret. quia hæc regula non habet locum in illa: cum in ea hoc nõ inueniam ſtatutum, nec prohibitum, etiã ſi gratia eſſet motu proprio facta. quia hæc clauſula non tollit hanc ambitionem. q'tia præſumitur procurata: & quia facile apponeretur. Ideo vt vitetur fraus, etiam in gratia motu proprio facta procedet, teſte Gomeſ. q. 2. & ſic non haberet locũ in reſignatiõe, q͛a nõ eſt gratia, cum teneatur conferre, ſaltẽ permutãti. c. inter. de præb. c. vno. de rer. permuta. in 6. & in Cle. & q͛a hęc regula loquitur de vacatione per obitũ, vt infra dicetur.

De quibuſuis beneficijs eccleſiaſticis cum cura, vel ſine cura ſecularibus & regularibus.

Et ſic non habet locum in beneficio tẽporali Regis, vel īperatoris, ſeu alterius principis. cum hic in beneficijs eccleſiaſticis tantum ſtatuatur. Bonum eſſet tamen quod etiam ſeruaretur in officijs propter magnas ambitiones currentium ante tẽps. habet tamen locum hęc regula ſiue beneficia ſint ſecularia, ſiue regularia, ſiue ſint curata, ſiue non, vt hic dicitur: etiam comprehendit hic dignitates & officia eccleſiaſtica, licet hic non exprimantur nominatim: ſed quia tex. dicit, de quibuſuis beneficijs eccleſiaſticis. & appellatione beneficij eccleſiaſtici, & dignitates & officia eccleſiaſtica continentur. c. poſtulaſti. de reſcrip. glo in c. 1. de reg. iur. in 6. & in cle. auditor. de reſcrip. ſcripſi. in concord. rub. de colla. §. volumus. in verbo, beneficia. & quia eſt eadẽ ratio in dignitatibus & officijs eccleſiaſticis, quę in alijs beneficijs. ergo eadem deciſio locum habebit. l. illud. ff. ad l. Aquil. & ſi qua fuerit antiquioribus cauſis ſimilis, ſeu maior, &c. dicit tex. in §. porrò quæ fuit prim. cauſa beneſic. amittendi. & in dignitatibus maior eſt ambitionis ratio, & votum captandæ mortis. ergo in illis habebit locum.

Per obitum quarumcunque perſonarum vacantibus.

Ergo non habebit locum ſi alio modo vacet. vtpote per priuationem. nam ſi ſcirem quendam archidiaconum priuandũ die decima Iulij mitterem curſorẽ ad Papam, qui die decima priuationis mihi cõferret, non valere collationẽ videtur. Sed argumentum hoc à contrario ſumptum facit quod ſic. & idẽ in alia vocatione, de quibus ſcripſi in §. monaſterijs. in glo. vacantibus. de regia ad præla. nomina. faciẽ da quia non datur occaſio mortis captandæ hoc caſu. Ratio diuerſitatis eſt, q͛a poſſet quis machinari in mortem alterius, & ideo vt votum captãdæ mortis auferatur, iuxta. c. 2. & 3. de conceſ. præb. ſed non in priuationem, vel in aliam vacationem ob id in illis locum non habebit, etiam ſi iudex procuraſſet priuationem. quia priuatus poteſt appellare: adhuc etiam regu. nõ haberet loc. Gomeſ. hic. q. 3. diſtinguit. aut, inquit, impetrans per reſignationem eſſet impetraturus per obitũ. & res eſt expedita, quoad hãc regulã: ſecus ſi nõ eſſet impetraturus, & iuramento procuratoris ſtatur. Hæc cõcordia non hẽt ſaporẽ, quia oĩs impetrans eſt impetraturus per obitũ. ſicut per reſignationẽ, vt eſt veriſimile. & ſtare iuſo procuratoris, qui ignorat voluntatem

tatem domini eſt periculoſum. Ideo ego concilio ſic, q͠d habeat locũ, niſi in illa impetratione fuerit regulę derogatũ a papa, & ita in Forenſi iudicio ſeruatur in Frácia.

In antea fecerit.

Et ſic loquitur in papa; ſed quia eadem ratio verſatur in legato & ordinario, ob id etiam in illis locum habebit. Poſſet. n. quis in mortem alterius machinari, & poſtea ad ordinarium currere & petere ab eo beneficium, certe vt mortis captandæ occaſio tollatur, quod hic in papa ſtatuitur, & in aliis ordinarij ſeruabitur, per c. 2. & 3. de conceſ. præb. in 6. huius ſententiæ eſt glo. in verbo, faciendas. §. neq; de collatio. in pragm. quam ad verbum more ſolito tráſcribit Ioan. de Selua. in trac. de benefic. in 3. parte. q 46. & idem conſulendo tenuit Decius conſ. 398. in cauſa. in fi. dicens ita fuiſſe iudicatum in Parlamento Delphinali, & idem conſuluit de Ripa conſ. ſiue reſpon. 16. regula. & in c. 2. in fi. de reſcrip. ſic etiam fuit ſæpius iudicatum in Parlamento Franciæ, vt ſcripſi in prooem. concorda. in verb. fati. idem tenet Iaſ. conſil. 104. circa vlt. q in 1. vol. & Gomeſ. hic plene q. 1.

Et ideo præuentiones papæ non valẽt, niſi tantum tempus effluxerit, quod interim vacationes veriſimiliter potuerint perueniſſe ad notitiam papæ, vt declaro in prooem. concord. in verb. fati. & in §. de clarantes. in verb. iure præuentionis. de manda. Apoſto. etiam ſi in ea adijciatur clauſula generalis, & quouis alio modo vacet, etiam ſi per obitum, vt ſolet poni de ſtylo curiæ Romanæ, teſte Caſſador. in deciſ. 29. ſuper regu. cancellariæ. Plus dicens in ſequenti regula, procedere etiam ſi is, qui habebat beneficium in commendam moreretur, ex mente regulæ. & quia per obitum commendatarij vacat beneficium, cum ſit titulus canonicus, vt ſcipſi in tract. de pacific poſſeſ. in amplia. & Gomeſ. hic quæſt. 4.

Nullius roboris, vel momenti ſint.

Et ſic cum penitus nullæ ſint collationes iſtæ præcoces, non proderunt etiam poſt triennium; tũ quia nullæ vt hic. & ſic non coloratæ, vt decretum de pacific. poſſeſ. requirit; tum ẽt quia nullum momentum, nec commodum afferre poſſunt, vt hic. vide And. Tiraquel. de his verbis plene ſcribentem, in interpret. l. ſi vnquam, in verb. reuertatur. in num. 81. C. de reuocãd. dona. nec proceſſus in vim taliũ factus valebit, nec fulminatione alia opus eſt, vt not. doc. ĩ cle. 1. de præb. in verb. memẽti.

Niſi poſt obitum, & ante datam gratiarum huiuſmodi, tantum tempus effluxerit.

Et ſic cõputatur tempus a die obitus. vnde etiam ſi quis currat habens procuratorium ad reſignandum, computabitur tẽpus a die obitus, per hunc tex. niſi fuerit huic derogatum regulæ. quia in hoc caſu computabitur tempus a die procuratorij; tum quia ad alium modũ vacationis procurator Romam iterat; tum quia fraus ceſſat, & non datur occaſio mortis captandę. Ad hæc, quia origo prouiſionis aſpiciẽda eſt. l. 3. C. ad Macedo. & ſic intelligi debet glo. in d. verb. faciendas. §. neq; de colla. in pragm. & ſolent hodie curſores, qui ante diem procuratorij currere cœperant, impetrare beneficium pluribus diebus, & poſtea habebit illam impetrationem, quã voluerit; ſed hoc eſt iniquum. ideo bonum eſſet ſtatuere, ne in vim vnius procuratorij plures valerent prouiſiones; & etiam, quia per procuratoria aliquando poſt decem annos expediuntur; bonum (vt puto) eſſet quod poſt dimidium annum non expedirentur procuratoria ad reſignandum, quia obliuio poſtea præſumitur, quæ ſi non eſſet, procurator ſic cõſtitutus reuocaretur arg. l. peregre. ff de acquirend. poſſeſ.

Quod interim vacationes ipſæ de locis in quibus perſonæ prædictæ deceſſerint.

Computabitur ergo tempus ex quo deceſſit; non in quo valetudine prius affectus fuerit, ſi poſtea ambulauerit, vel alio vectus & tranſlatus fuerit, per iſtum tex. Et ſi reperiatur impetratio & obitus eodem die, præſumetur quod mors præceſſit. & ſic valebit impetratio & collatio, quia in dubio illud præſumitur præcedere, quod ad validitatem actus eſt neceſſarium. l. cũ in teſtamento §. hæc verba. ff. de hæredib. inſtit. & ibi Bar. præſumi debet, vt actus potius valeat, quam pereat. l quoties. ff. de reb. dubijs. hoc expreſſim decidit Caſſador. deciſ. 21. ſuper reg. cancel. Cardinalis rub. de præb. dicens hoc verum dum modo ſit huic regulæ derogatum. Ergo impetranti non incumbit onus probandi, quod mors præceſſerit, teſte Gomeſ. q. 6.

Ad noticiam eiuſdem domini noſtri veriſimiliter potuerit perueniſſe.

Certum eſt, quod ſi quis promiſerit mihi dare Tholoſæ centum, ineſt tempus quo illuc proficiſci poſſim, & antea nō potero illum conuenire. tex. in l. continuus. §.1.ff de verb.oblig.tex.in l. ſi peculium. §.idem.dicendum. de ſtatu liber. & citatus ſine termino, tenetur quam citius poteſt comparere, reſeruato ſibi tempore, quo poſſit proficiſci.c. cum parati. de appell.vbi Panor.in vlti. notab.

Et quamuis ante iſtam regulam collationes factæ a papa vel eius executore de beneficio vacante, licet vacatio ignoraretur, valerent, vt ſcribit Ioan.Monach.in c. ſi tibi abſenti.de præb. Rota deciſ.172. Nota quod vbi executor in antiq.& idem eſt dicendum in ordinario, qui poterat conferre beneficium ſi vacat.gloſ. in c.2.de elect.in 6.& Lapus alleg.6

Tamen hodie iſtæ collationes ſunt nullę, a quocunque factæ fuerint: cum quia hoc eſt prohibitum per hanc regulam: & concupiſcentiam neſciebam peccatū eſſe, niſi lex prohibuiſſet. c. nam concupiſcentiamdę conſtitu.idem in iſta præcoce collatione: niſi fuiſſet per hanc regulam prohibita, & ſic non eſt opus ad iura contraria reſpondere. quæ non habent locū per iſtam regulam. nam eſto quod ordinarius poſſit conferre ſi vacat, & papa: tamen illa collatio nō valebit, niſi tm̄ tp̄s effluxerit, quod collationes veriſimiliter potuerint perueniſſe ad notitiā collatorum: alio qui nunquā papa iure præuentionis conferret. quia ſingulis diebus ordinarius cōferret ſingula epiſcopatus beneficia, ſi vacarent.& poſteaquam audiret mortē alicuius, expediret collationē ab illo die mortis, & infinitæ fraudes ac falſitates, quib⁹ obuiatur per iſtā regulā, ceſſarēt. Neceſſe eſt igitur vt ſeruetur iſta regula in quocūque collatore. Si velis multa videre de veriſimilitudine, lege Andr.Tiraq.in interp. l.ſi vnquam.in prin.C.de reuo. dona. vbi multa more ſuo congerit. non tamen loquitur de iſta regula, quod miror, cum omnia pene videatur perlegiſſe.

Et habet locum hæc regula, ſiue factū fuerit per mare, ſiue per terram. nam ſi aliquis diceret ſe ex Aquiſmortuis iuiſſe Romā vno die, non eſt veriſimile. & ideo poſſet apponi hæc regula, licet aliter fieri debeat computatio per mare, quam per terram, Docto.in l.1.ff.ſi quis caut.Scripſ. in l.in itinere.ff.de verb.ſignif.

REGVLA XXXI.

De commiſsionibus.

Item quod omnes & ſingulæ cauſarum commiſſiones, quas in antea fieri contigerit, obtentę, vel occaſione conceſſionum duntaxat apoſtolicarū de beneficijs eccleſiaſticis gratiarum, ſuper quibus apoſtolicæ literæ confectæ non fuerint, ac proceſſus deſuper habendi nullius ſint roboris vel momenti.

Commiſſiones cauſarum a papa factæ ſuper beneficijs per ſupplicationem, non valent: niſi literæ ſint expeditæ. i. bullæ confectæ. nec ēt valebunt proceſſus facti in vim illarū commiſſionum: quia dicunt ſignaturam eſſe gratiā imperfectā, dicam infra, niſi derogeť huic rlæ, vel ponatur in ſignatura, quæ literas tn̄ intra terminum ad articulandum expedire paratus eſt, tunc poterit experiri: & ſi pars requirat, expedientur bullæ, teſte Staphil.in tract. de literis iuſtitiæ.fol.141.& ſeq.verſ imprimis igitur, & ſic valebit iſta cōmiſſio ēt literis non confectis, dūmodo in termino ad articulandum literas expediat ſecundū eum: vel ſumptū bullarū producat. Rota deciſ.621.in antiq & vt papa cogat actorē ad leuandum bullā, ſolet apponere iſtam clauſulam in d.commiſſionibus, videlicet quod interim beneficium ipſū, etiā quoad effectū regulæ de ſubrogādis, minime cenſeatur litigioſum: alias nō dabitur cōmiſſio in materia beneficiali, literis nō confectis. & ſolet apponi etiam ad tollēdas fraudes impetrantiū beneficia per alios poſſeſſa, ratione ſenectutis, forte vt gaudeant beneficio regulæ de ſubrogandis poſt ſenis mortē, cui obuiat iſta regula: licet alias regulariter poſt citationē executam, res dicatur litigioſa.clē.fin. vt lit.pend.Panorm. & alij in c.grauem.de offi.deleg. Tamē nō hic ratione huius clauſulæ: diciter tamen beneficiū litigioſum quoad actores impetrantes commiſſionem, tam quoad regulā de ſubrogandis, arg.eorum quæ Aegidius ſcribit deciſ.380. Si faciens cōmitti. & de

ciſ.

ciſ. 545. Si pendente. q̃ etiam, vt actor ius ſuum cedere nõ poſſit ẽt ante dictum terminum ad articulandũ: alias diceretur. lite pend. cedere. & ſic poſſet reuocari, per clem. 1. vt lit. pendẽ. deciſ. Rotæ 411. lite penden. in no. quia litis pendentia bñ inducitur in præiudiciũ impetrantis, vt ſcribit Lud. Rom. cõſ. 350. circa primũ. col. 1. cum clem. vt lite pendẽ. plene Gomeſ. in compendio vtriuſq; ſignaturæ, nu. 63. & 64. de quo ſcripſi in commen. regulæ de idiomate. vt ad notitiam citari perueniat & citatio, & ſimulatq; impetratio ad notitiam actoris peruenit. Ergo quoad eum, lis dr̃ pendere, & ẽt res dicetur litigoſa, vt actor teneatur poſtea in reſcriptis de hac litis pendentia facere mentionẽ, alias non proderunt impetranti, nec reo nocebunt. c. cauſam, quæ. 2. de teſtib. & ibi gl. in c. dilectus. vt lit. pend. Feli. in c. ſuper literis. colu. 7. verſ. ſexta regula. de reſcript. Staphil. vt ſupra. fol. 144.

Idem in commiſſario mandati ſeu alterius bullæ. nã iſtæ commiſſiones verbales periculoſæ ſunt: ob id literæ expediri debent quia interdum judex, qui conceſſit negat ſe conceſſiſſe non ex malitia, ſed ex obliuione quamobrem commiſſiones verbales, quas iudices faciebant, fuere reprobatæ per Senatum Pariſ. anno 1533. die vero 24. Martij.

Nota diligenter, quod is cui mandatur commiſſio, facit proceſſum fulminatum: nã primo dicit literas papæ ſibi p̃ſentatas fuiſſe integras, non raſas, nec cancellatas, ſed in forma iuris, & iuſtitiæ. quas cum honore & reuerentia, vt decet, recepimus, iuxta c. ſi qñ. de reſcr. quas ad verbum deſcribendas cũ noſtra cõmiſſione curauimus, Paulus &c. Et poſtea iſte commiſſarius concedit literas in vim ſuæ commiſſionis ſi ſit opus.

Hodie in regno Franciæ cauſa vitandi circuitum, niſi cauſæ cognitio requiratur in literis gratiæ, non ſolet fieri proceſſus fulminatus: ſed facta præſentatione literarum gratiæ executor confert, vel facit quod mandatur ei.

Aduertendum eſt quod iſtæ commiſſiones per ſimplicem ſignaturam, abſq; bullarum expeditione conceduntur, & ſecũdum ipſarũ tenores & formas iudicare debent commiſſarij. nec regiſtrãtur iſtę ſupplicationes iuſtitiæ, ſicut ſupplicationes grãm continentes, quia non pręſumitur falſitas in iſtis, ſicut in alijs. c. pen. de criſalſi. vnde ſumptũ de regiſtro ſupplicationũ, ſignatura dñi Papæ, in iudicio non facit fidẽ: ſecus ſi de regiſtro bullarũ extrahat. & ita tenet curia Rom. vt teſtant do. de Rota deciſ 621. Nota ſi in prĩ. i antiq.

Mente tenendum eſt, quod vna commiſſio non datur ad duo bñficia aduerſus poſſeſſa, ſecus cõtra vnũ, ſi expreſſa ſit in ſupplicatione; quia l. de caſu vna gratia cẽſetur eſſe, ſecus in alio. arg. l. ſcire. ff. de verb. obli. Bar. in l. Aurelius. §. idem quęſijt, de libera, lega. nec etiam dr̃ commiſſio, vel literæ regię ad cauſas motas & in futurum mouẽdas per c. ad hæc. de reſcr.

Item nõ datur a papa commiſſio, & data nõ prodeſſet, vt proceſſus factus abſente parte, & non citata validus ſiat, & cõfirmetur; quia defectus citationis nõ ſolet ſanari ẽt refectis expẽſis a parte, nec cõfirmari poteſt a principe, cum dicatur de iure diuino nullus. cle. paſtoralis de re iudica. quia contra partem inauditam nihil facere poteſt papa. c. 1. de cã poſſe. Si tamen fuerit facta citatio, & non fuerit ſeruata forma, tunc poteſt confirmari per literas. clem. cauſam. in ſi. de electionib. Romanus conſ. 360. circa. & conſ. 410. vt clarior. Rota, deciſ. 271. Sũ de mãdato. in no.

Præterea defectus mandati, non ſolet per literas confirmari: vnde ſi quis impetret literas Regias, vt defectu mandati non obſtante valeat proceſſus, non verificabuntur nec interinabuntur: quia proceſſus eſt nullus; l. licet. & ibi doct. C. de procura. & c. in noſtra. illo titu.

Item proceſſus factus a procuratore reuocato, non ſolet confirmari per literas, quia eſt nullus, cum ſit factus contra voluntatem domini c. ex parte decani. iũcta glo. de reſcrip. & iudex ex officio poteſt compellere procuratorem, vt exhibeat mandatum ne laboret in vanum. gloſſ. in verb. abſenti c. 1. de elect. in 6. Ludo. Roma. conſil 60. & conſ. 170. ſciebant.

Item per literas non ſolet infirmari cõtractus vtriuſq; partis conſenſu factus. l. 1. & 2. C. qñ liceat ab emptio. diſcendere.

Nec confirmari factus ab eo, qui conſenſum non habebat, vtpote a furioſo, vel pupillo: quia conſenſus eſt de iure naturali. Ideo papa defectum conſenſus ſupplere nõ poteſt, multo minus alius princeps, teſte Ioan. And. & Panor in c. per venerabilem. qui filij ſint legitimi.

Præterea defectus iuriſdictionis non ſolet per literas ſanari, nec confirmari. quia

proceſſus eſt nullus, ac omnia inde ſecuta non ſolum ex defectu conſenſus: ſed etiã propter ſolennitatis defectum, quæ non potuit coram iudice alio interuenire, vt docet Panor. in c. ſignificaſti. col. pen. de for. compe. & hic defectus iuriſdictionis ſemper allegari poteſt, etiam poſt tres ſnias conformes. glo. ſingul. in clement. vna. in glo. vlti. de ſequeſt. poſſeſ. & fructuum. Gomeſ. in compend. vtriuſque ſignaturæ. num. 74. & ſequent.

Ad hæc nõ ſanatur per has commiſſiones defectus ex via iniuſtitiæ. Panorm. in c. 4. in fi. de re iudic. niſi ſententia fuerit nulla ex defectu ordinis, ſeu ſolennitatis poſitæ in l. prolatam. C. de ſentẽt. & inter locu. omn. iud. & hoc refectis expẽſis. quia iſta ſolennitas eſt iuris poſitiui, quam papa ſupplere poteſt, cum ſit ſuper ius. cap. propoſuit. de conceſ. præbend. l. princeps. ff. de legibus.

Nota bonum verbum, quod in his commiſſionibus, & alijs literis iuſtitiæ, in dubio non præſumitur papa, vel princeps cõcedere aliquid in præiudicium alterius, nec facere gratiam, niſi aliud exprimat. Hoc docet Staphil. in tract. de literis iuſtitiæ. fol. 150. verſ. cõſtat autem quod ſtilus. Plus inferens, quod quando vnus petit monitorium dari contra debitorem defuncti cuius ipſe, qui petit eſt creditor, datur: ſed cum clauſula, abſque præiudicio petitoris creditoris, iuxta regul. cap. qui prior. de reg. iur. in 6. & ff. ac C. qui potio. in pign. habeantur.

Adde etiam, quod poſt concluſionem in cauſa non ſolet curia Romana dare cõmiſſionem, niſi concluſioni illi deroget, & hoc propter regulam cancellariæ, hoc diſponentem: niſi aliquid de nouo producat. nam tunc ſi per auditorem admittantur, tacite concluſioni derogatum videtur, quia auditori non obſtat concluſio. Rota decif. 5. Si poſt concluſionem. in nouis. gl. in c. cum dilectus, in verb. decennium. de electionibus. Ioannes Staphileus in tractatu de literis iuſtitiæ. fol. 168. verſic. non datur aliqua.

Item licet commiſſiones in curia vbi ſunt conceſſæ, ſint late interpretandæ. Innocen. in c. ſuper literis. de reſcrip. tamen non extenditur ad ea, quę ſunt contra, vel præter intentionem committentis. & ideo commiſſio impetrata contra vnũ, eo mortuo, eſt finita: nec poterit conueniri hæres. c. ſignificauit. de reſcrip. & impetrata contra duos reos, mortuo actore, & extincta erit decif. Rotæ. 103. Si impetret. i no.

Limita iſtam regulam non procedere in ſpoliato, vt etiam literis non confectis poſſit proſequi cauſam in odium ſpoliantis, & in fauorem ſpoliati. Caſſado. in deciſ. 2. ſuper reg. cancella.

Secundo etiam non procedit, quando fertur abſolutoria contra impetrantem. Caſſa. in 2. deciſ. incipien. Item voluit.

Tertio fallit, quando derogatum eſt huic regulæ. Caſſad. deciſione tertia, ſuper eadem. & ſolet derogari. dummodo expeditio fiat ante terminum ad articulandum. ꝙ poſtea præſumitur factum ſi expeditio literarum inueniatur, vt ibidem & deciſ. 4. Inoleuit.

REGVLA XXXII.

De impetratione beneficiorum per obitum familiarium Cardinalium vacantium.

Item voluit quod impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis.

Iſta regula indulget Cardinalibus hoc priuilegium quod competit tam Cardinali reſidenti in curia, quam non reſidenti, cum hic loquatur generaliter: tñ reſidẽs in curia hẽt vnum ſpeciale. de quo infra.

Item iſta regula loquitur quando beneficium vacat per obitum: ſecus ergo ſi vacet per reſignationem, etiã ſi reſignans moriatur intra viginti dies, dũmodo fuerit regulæ derogatum a papa, qui potuit facere ne vacaret per obitum, diſpenſando illi regulæ, vt plene ſcripſi in §. præfatique ordinarij. in glo. vacare de colla. in cõcord & iſtud expreſſim deciſum inuenio per Caſſad. in deciſ. 16. vnus familiaris, rub. de præb. habebit tamẽ locum ſi vacet per obitum illius, cui erat ad vitam commendatum, vt idem concludit Caſſador. deciſ. 37. Si familiaris. in eiſdem deciſionib. ſuper reg. Cancella. etiam ſi ille poſt mortem papæ eſſet familiaris Cardinalis. idem Caſſad. deciſ. 23. ibidem.

Teneatur exprimere nomen.

Oportet quod impetrans beneficium per obitum familiaris alicuius Cardinalis vacans, exprimat nomen Cardinalis: ſed an cognomen? Reſpon. non: quia hic non

dicitur,

dicitur, nec ſolent Cardinales nomine proprio & cognomine vocari, maxime a papa. Ideo eſt ſolo contentus nomine, cum titulus Cardinalis reddat eum certū, quod ſufficit, vt in l. certum. ff. ſi cert. pet. & quādo nomen proprium ſufficiat vel non, plene ſcribit Paul. Pariſ. in c. audītis. col. 8. & ſeq. de præſcrip.

Et titulum ipſius Cardinalis.

Et ſic ſolet exprimi in literis papæ, Cappellaniam in eccleſia Senonen. quā quondam N. in ipſa perpetuus capellanus, dum viueret obtinebat, per obitum ipſius N qui curialis & dilecti filij noſtri Anthonij tituli ſanctæ Anaſtaſiæ presbyter cardinalis familiaris exiſtens, de ciuitate. &c.

Et ſi ille in curia fuerit, eius ad id accedat aſſenſus: alias deſuper gratia ſit nulla.

Vult hic papa collationem beneficii vacantis per obitum familiaris Cardinalis in curia exiſtentis non valere niſi conſenſus Cardinalis ad hoc accedat, magis. n. fauendum eſt his, qui plene laborant: ſicut illi, qui in curia reſiden. Vnde dicit tex. nō ſunt alieni a labore & puluere, qui ſigna noſtra comitantur. l. vna. C. de palati ſacrar. largi. lib. 12. & propter expenſas & onera quæ Cardinales ſuſtinent in eorū familia. Caſſador. deciſ. 37. ſuper reg. cancel. quæ incipit. ſi familiaris. Et quamuis aliqui Cardinales extra curiam valide laborent: tamen non ad vtilitatem publicā: ſed frequenter circa mulieres, & venationes, & ludos. Ideo hoc priuilegium eis nō conceditur.

Et idem ſeruari voluit etiam ſi dicti familiares, eorundem cardinalium familiares eſſe deſierint, ſeu ad aliorum cardinalium familiaritatem ſimilem tranſierint, quo ad beneficia, quæ familiaritate priori durante obtinuerit, & in quibus priori ipſa familiaritate durante ius eis cōpetierit, ita quod cardinales, quorum prius familiares fuerint, ſuum habeant adhibere conſenſum.

Et ſic Cardinalium conſenſus requiritur non ſolum quo ad familiares qui moriuntur in eorum ſeruitio, ſed etiam ſi deſierint eſſe familiares dūmodo illa beneficia habuerint durante familiaritate. quia Cardinalis potuit ei cōferre ex ſuo epiſcopatu. Igitur ſi iſte moriatur, habet Cardinalis alteri familiari prouidere, Limita tamen vt ſequitur.

Ac felicis re. Sixti IIII. Innocentij VIII. & Adriani VI. Rom. Pontificum prædeceſſorum ſuorum hærendo veſtigijs, declarauit præſentē conſtitutionem locum non habere in illis beneficijs, quæ non ſolum ratione familiaritatis, continuæ commenſalitatis huiuſmodi: ſed etiam ratione officiorum, quæ familiares ipſi tempore obitus eorum in dicta curia, vel extra eam obtinerent, aut antea obtinuiſſēt, diſpoſitioni generaliter reſeruata, vel affecta fuiſſe apparerent.

Limitatus quod ſupra ſtatutum fuit, videlicet quod conſenſus Cardinalis requiritur, quando Cardinalis eſt in curia, & eius familiaris moriatur: tunc papa non conferet ſine illius conſenſu. Fallit quando illud beneficium eſſet generaliter reſeruatum papæ, vel ratione officij, videlicet ſcriptoris: vel quia eſt maior dignitas in eccleſia Pontificali, tunc Papa ſine alicuius conſenſu conferet: vel quia eſt papæ familiaris, vt ſcribit Caſſador in deciſ. 9. de præbend.

Secundo fallit quando aliquis litigaret cum familiari alicuius Cardinalis: quia tunc petendo ſubrogationem, non tenetur conſenſum requirere Cardinalis, nec habet locum iſta regula, quæ loquitur in alio caſu, teſte Gomeſ. in q. 5. ſuper reg. de ſubrogand. collitigantib.

Necnon illos, quoad effectum dictæ conſtitutionis, familiares eorundem cardinalium cenſeri, qui ipſorū Cardinalium familiares, continui cōmenſales, ad minus per quatuor menſes fuiſſe probarentur. Decernens irritum, &c.

Hic

Hic traditur maxima declaratio ad omnes regulas, vt illi dicantur familiares qui fuerint per quatuor menſes commenſales continui. Et commẽſales vocat, qui ſumptibus, & expẽſis Cardinalis in eadẽ domo degunt, quaſi ſimul menſales, & in eadem menſa degentes. & dicuntur conuictores, quia ſimul viuunt, id eſt in eadem domo, licet non in eadem menſa: quia famulus non ſolet in eadem menſa cum domino comedere, ſaltem in Francia.

Et pro hac deciſione facit quod ſcripſi in ſcholaſtic. priuileg. 141. vbi dixi ꝑ legẽ regni, ſcholaſticos non poſſe conuenire ſuos debitores in hoc regno Franciæ, niſi ſtuduerint prius per ſex mẽſes. Et continui dicerentur familiares, etiã ſi eſſent in ſtudio, vt probat Calderin. conſ. 8. An ſi legatus. de offic. leg. & plene ſcripſi in 23. priuilegio ſcholaſticorum.

Requiritur tamen quod quatuor menſes ſint completi per illam dictionẽ per, l. vrbana. §. pertractare. ff. de verb. ſignif.

Et poſſunt computari menſes prout in calendario poſiti ſunt. nam Kalendis Ianuarij effectus fuit commenſalis Cardinalis in Calendis Maij, erunt lapſi quatuor menſes, & completi, per gl. in capitu. quã ſic. de elect. in 6 ſcripſi in gloſſ. Concord. in verbo, poſt menſem in forma mandat. apoſtol.

REGVLA XXXIII.

Item idem dominus noſter ad euitandum lites & contentiones, quæ ex præcedenti ſua conſtitutione exoriri poſſent, veſtigijs prędeceſſorum ſuorum inhærendo, voluit, ſtatuit, & ordinauit, quod ſi beneficia, quę per obitum familiarium continuorum commenſalium eorundem Cardinalium in futurum vacabunt, ceſſanti bus apoſtolicis reſeruationibus, ad alterius Cardinalis collationem, vel aliam diſpoſitionem pertinere deberent, in dicta pręcedenti conſtitutione non comprehendantur, quoad hoc vt in prouiſionibus talium beneficiorum ſuper expeditione literarum illius Cardinalis, cuius familiaris defunctus ille extitit, conſenſus requiri debeat: ſed beneficia huiuſmodi ad collationem, & quamuis aliam diſpoſitionem Cardinalis ordinarij collatoris, vt præfertur, libere ſpectare cenſeantur, & apud Sedem Apoſtolicam beneficia huiuſmodi per obitum dictorum familiarium vacauerint, tunc in prouiſione huiuſmodi talium beneficiorum, ſuper expeditione literarum illius Cardinalis exigatur conſenſus, ſi in Rom. curia præſens fuerit, ad quem eorundem collatio, vel diſpoſitio, vt prefertur, pertinere deberet.

Hic traditur altera limitatio ad præcedentem regulã, videlicet quod conſenſus Cardinalis in curia degentis, requiratur in collatione beneficii vacantis per obitũ ſui familiaris, fallit quãdo collatio illius beneficii ſpectaret ad aliũ Cardinalẽ: tũc collatio libere poterit fieri ab illo: nec requiratur conſenſus illius Cardinalis in cuius erat ſeruitio, & familiaritate. quia priuilegiatus Cardinalis non debet vti priuilegio aduerſus alium Cardinalem priuilegiatum. tex. vbi Bartol. in auth. quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſijs.

Inſuper vult hæc regula, quod ſi beneficia familiis Cardinalis vacarũt in curia, quod requiratur conſenſus eius, etiamſi a papa conferendum eſſet beneficium, ſi ille Cardinalis præſens ſit in curia, alias ſecus.

REGVLA XXXIV.

De ſignatura per fiat.

Item voluit idem Dominus noſter, quod concurrentibus eadem die ſuper quocunque beneficio per fiat, & conceſſum, ſignaturis: ex eis, per fiat, etiam vt petitur habens: alteri, per conceſſum etiam motu proprio, habenti prefer atur.

Et ſic eſt caſus in quo plus ualet conceſſio ad

ſio ad petitionē, quàm motu proprio, qđ eſt notandum. Et per ſolam ſignaturā pro bari vult hic prælationem. An debeat hic præferri, etiam ſi ille, qui habet per conceſſū, acceperit prius poſſeſſionē, vel aliā habeat qualitatem? & putarem quod ſic: quia hæc ſignatura per fiat vincit motum propriū, quæ eſt fortis, vt ſcripſi i glo. mo tu proprio, de coll. in cōcorda. fortius vincet ſignaturam per conceſſum, etiam poſt poſſeſſionem. ita nunc inueni deciſum fuiſſe Romę in duabus cauſis. & ita interpretatum, vt refert Caſſad. in deciſ. 14 regula rub. de præbend. Aduertendum eſt quod Geneſ. 1. cap. dicitur. fiat lux. & facta eſt ſic fuit verbum Dei. & eius nunc vicarij. Et verba Dei alijs ſunt præferenda, vt hic vult Papa. & ſunt magis notanda, q̃ aliorum. nam per hoc verbum fiat, ſtatim perficitur gratia. Calder. in c. quiſquis de elect. Bal. in l cum apud. C. de communi ſeruo manu. facit tex. in l. ait prætor. §. de in de ait. ibi hæc verba fiat, ſtatim & facto ſuo notent. ff. ne quid in loco publ. ca. qui bona. § ſicut. 17. q. 1. & hodie ſæpius parlamenta Franciæ ſolent in ſupplicationibus uti hoc verbo, fiant. vt ſæpius vidi ſi ſubiecta materia hoc patiatur, vt fiat præceptum &c. fiant inhibitiones &c.

Sed iſta regula videtur omnibus alijs contraria loquentibus de ſignaturis, quæ volunt non adhibēdam fidem ſignaturis. ergo non facerent fidem. Reſpon. facit fidem quo ad bullam, non tamen vt iudicetur ex ea ſola, & pro intellectu huius regulæ notanda ſunt ſequentia.

Primo notandum eſt. quod Papa maximè ſolet vti in beneficialibus triplici genere ſcripturarum. quędam vocatur ſignatura, altera bulla, altera breue.

Signatura eſt ſcriptura in papyro à Papa ſignata vel eius delegato, abſque ſigillo, partis ſupplicationem, Papæque conceſſionem breui continens.

Primo dico, quod eſt ſcriptura. nā omnis ſupplicatio ſcripta eſt, nec poſſet probare niſi per ſcripturam, cum ante ſcripturam non dicatur ſignatura. quia non eſt ſignata, nec ſignari id, quod non eſt, poteſt, arg. l. decem. ff. de verb. obli. Doct. in rub. de conſlit ſcripſi in §. 1. in verb. literas. de manda. Apoſtol. in concord. & ſic eſt vnus caſus in quo ſcriptura requiritur vltra de ſcriptas per gloſſ in capitu. 1. de cenſibus in ſexto. licet alias actus tantum valeat ſine ſcriptura, quantum cum ſcriptura. l. Pactum quod bona fide. C. de pact. ſiunt enim ſcripturæ vt quod actum eſt per eas facilius probari poſſit, & ſine his quidem valet quod actum eſt. l. contrahitur. ff. de pigno. ratio eſt quare in gratia requiritur ſcriptura. Quia eſt ualde difficile teſtibus deponere de omnibus quæ cōtinentur in gratia, vt hic docet Cardi. in procœm. cle. §. ſanè. q. 5. prout refert Feli. in rub. de cō ſtit. col. 4. vbi limitat in tribus caſibus Primus eſt in probanda qualitate gratiæ, per tex. in c. auditis de reſti in integ. glo ſing. in c. duobus. de reſcrip. in 6. & in c. ſi à ſede. de præb ibidē. vbi prioritas per teſtes probari poteſt.

Secundus caſus, in foro conſciæ poteſt quis vti gratia etiā ſine literis. Abbas in Clem dudum, in fi de ſepulr poſt glo. ibi.

Tertius caſus eſt, quando agitur de probando tenore gratię cuius literæ ſunt perditę. c. cū olim. de priuile. tex. in l ſicut in quum, vbi Bart C. de fide inſtr. l. teſtiū in fi. C de fide inſtr. alios caſus ſcripſi in concordat. rit. de mād. apoſt. §. 1. in verb. Iſas.

Secūdo dico in papyro deſcripta, ad differentiam bullæ: quia regulariter ſupplicationes & ſignaturæ ſolēt in papyro deſcribi, non pergameno; ſicut bulla, & iſte eſt curiæ Romanæ ſtylus, qui ſeruandus eſt. c. ex literis. de conſtitu.

Tertiò & à Papa, vel eius delegato ſignata. qa ſignatura nō dr, niſi ſignata fit. ob id enim dicta eſt, ꝙ ſignetur & ſubſcribatur, & inferius dicetur, & ſcribo i l. ſub ſignatum. ff de verb. ſignifica.

Quartò dicitur, abſque ſigillo, ad differentiam breuis, quia breue decoratur ſigillo ex anulo piſcatoris, vt inferius dicetur in materia breuis.

Quinto in definitione dicitur, partis ſupplicationem cōtinens. nam ſolet pars dicere, beatiſſime pater, vel pater ſancte, cum eccleſia. &c. & ſolet primo ſupplicationem ſuam inſerere, & poſtea Papa ſolet addere, fiat vt petitur, vel, conceſſum vt petitur. & poſtea ſolent ſummatim deſcribi omnes clauſulæ in bulla ponēdę vt inferius apparebit.

Sexto additum eſt, Papæq; conceſſionem continens. ergo neceſſario ſignatura debet continere tria, videlicet partis ſupplicationem, Papæ ſignum, & conceſſionem, vel ſui delegati aut vicecancellarij, ſed cum ipſi nomine Papæ expediant, dicitur Papæ concel. per reg. qui per alium facit, per ſeipſum facere videtur.

Qua-

Quare vocatur ſignatura; Reſpon. quia à Papa, vel eius commiſſio, ſignari ſolet. & dr ſignatura, quaſi ſignata, id eſt ſubſcripta, vt in l ſubſignatū. ff de verb. ſignif. & ibi ſcripſi. Si ergo recuſetur, & non ſignetur, nō dicitur ſignatura. priuatio prȩſupponit habitum, ſicut poſito. l. decem ff. de verb. obligat.

Item inferri poteſt, quod ſi Papa cōcedat motu proprio, abſque partis ſupplicatione, non poterit dici ſignatura. quod eſt verum ſi nullam narrationem cōtineret, aliàs ſecus. nam poteſt eſſe ſupplicatio, & tñ papa motu proprio concedat, vt Bald. aſſerit in c. niſi. col 1. de offic. lega. ſcripſi in glo. motu proprio, in forma manda. in concorda. & inferius dicetur: ſed oportet ſupplicationem partis præcedere.

Item cum Papa ſemel ſignet eā, nō debet concedit ſupplicatio duplicata, quia ī vtraque requireretur ſignum Papæ, quod non ſolet poni niſi in vna, & hæc ſeruari tempore Papæ Pauli I I I. in curia Romana ſolebat.

Item ſignatura falſa, non ſignata ab eo qui debeat ſignare: ſed ab alio, nō meret dici ſignatura. quia denarius falſus, denarius nō eſt. gloſſ in l omnes. C. de hȩretic. l. eleganter §. qui reprobos. ff. de pig. actio.

Quȩro, an ſoli ſignaturæ credatur? Breui reſpon. quod non, vt ſtatuitur in reg. 25. cancel.

Quia queadmodū imbreuiatura notarij non redacta in formā inſtrumenti nō facit fidem, quoſque fuerit de iudicis mādato in mundum & ad longum redacta. l. cōtractus. & ibi Paul. C. de fide inſtru. vbi plus dicit, quod ſi pars primo producat protocollū, vel imbreuiaturā, non ſufficit ad faciendam fidem, quia non eſt ſcriptura munda, nec extenſa, ſed requiritur vltima ſcriptura expenſa qua in actus ad longum deducitur. ſic pōt dici de ſignatura & bulla, vt primo bulla ſit ꝓducenda. etſi de ea dubitetur, ad ſignaturā, ex qua extract. eſt, tanquā ad protocollum recurramus.

Primo fallit quando fuerit approbata per librum regiſtri ſignaturarum. qa tunc facit plenam fidem ſicut notarij protocollū. tex. in authen. de tabellio. §. finali colla. 4. & tūc habebo ſumptū, & valebit quo ad probationem. nam ex ſtilo curiȩ Rom. gratiæ Papȩ poſſunt ex regiſtro ſūmi, & aliter probari, quàm ꝑ literas bullatas, vt habet in proœ ſexti decret. & hoc expreſſim docet autho. Butri. in conſil. 46. viſis literis, col. 2. & iſti regiſtro ex ſtilo curiæ Ro. nil addi debet: & hoc etiam voluit datarius Papȩ Pauli I I I. nec dies in eo ſcriptus mutari.

Secūdo reſtringe qñ alio mō fuerit approbata & alijs adminiculis fulcita. vt pote per mēſularios expertos. q depoſuerūt eā bonam & ſecundū ſtilum curiæ Rom. factam. arg. l. inſtrumentū. C. de probatio. vbi credit ſcripturæ priuatæ ſi iuuetur alijs adminiculis, & multo fortius ſignaturæ. Practica ergo eſt ī Francia, qđ ſi non poſſim obtinere bullā obſtātē legitimo impedimēto, impetrem literas regias, per quas impedimentum narrē. & petam mihi concedi, vt liceat approbare ꝑ expertes dictā ſignaturam, & verificare, & concedi ſolent, obſtante & conſtante impedimento.

Tertio fallit quoad conficiendū bullā. nam tunc ſignaturæ creditur, ad hoc vt bulla ex hac conficiatur: ſicut ex protocollo notarij inſtrumentum conficitur, aliàs bulla confici nō poſſet. nam Romæ abbreuiator ſolet ſignaturam ad verbū deſcribere in vno libro, & ſi de ea dubitetur, ad illum librum recurremus, tanq̄. ad originale, vt firmat Anto. de Butrio. conſi. 2. viſis. col. 1. vbi dicit. quod qñ aliter ſūpta eſt minuta per vicecancellarium, & magis ſtrictæ, vel largè quam fuerat a papa cōceſſa, tunc recurreddum eſt ad originale, per c. quoniam contra. de proba. idem repetit. conſil. 49. viſis literis. Et per hoc fuit iudicatum in hoc ſenatu pro ſignatura contra bullam. Nam in ſignatura erat conceſſio bñficij, prouiſo, quod nō eſſet de collatione epiſcopi pictauien. expedita erat bulla ſine illa clauſula, ſed ꝓducta fuit ſignatura continens iſtam clauſulam, prouiſo ꝙ nō eſſet &c. & probatum, beneficium eſſe de collatione epiſcopi pictauienſis. certe fuit iudicatum pro ſignatura, vt nō valeat collatio, licet in bulla nihil diceretur. qa ſignaturæ ſtatur quoad cōtēpta ī ea: & plus quoad hoc q̄ bullæ, vt prædixi. nam ſignatura quoad ſe eſt gratia papæ perfecta, vt eſt text. in c. Inſtitutionis. 25. q. 2. Rota deciſ. 872. nota quod vbi gratia. in antiq.

Quarto tempera, conſentientibus partibus: nam ſi velint quod ex ſola ſignatura penſio debeatur, exigi poterit, vt ſcripſi ī tract. de pacifi. poſſeſſ. nu. 137. quia quilibet poteſt renunciare priuilegio in fauorem ſuum introducto l. pen. C. de pact.

Quamuis prob. in ca. tibi qui. in addi. ad 10. Monach. nu. 13. de reſcr. teneat cōtra-

trarium, dicens eſſe ſcripturam priuatam, ideo non facere fidem niſi in cancellaria, vt ſuper ea ſumatur p officiales curiæ forma. quæ dat eſſe rei. & eam conſeruat in eſſe. Abſurdum enim foret ſi hoc eſſet per partes remiſſibile .l. nemo .ff. de leg 1.allegat, ſimile de excommunicatione, ſicut enim excommunicatio partium conuentione tolli non poteſt, niſi abſolutio ſequatur. ca. cum deſideres. de ſententent. excõ. Io. Mona. in c. quicunque. col 2. illo tit. in 6. hæc Philip. Probus in d. c. tibi.

Ego verò dico ſi partes uelint ſtare ſignaturæ, quod ei ſtetur. nam cum partes ſunt concordes, quid ad iudicem? Quid. n. aliud agit prætor, quàm vt controuerſiam dirimat? l. 1. § inde. ff. de noui oper. nunc. & iudex nõ ſupplet in his, quæ facti ſunt. l. vna. C. vt quę deſunt aduoca. & iſtud eſt introductum in merum fauorem partiũ. & principaliter. ergo illi fauori renunciare poſſunt. l. peo. C. de pact.

Item probatio imperfecta, poteſt reddi de conſenſu partium perfecta. l. ſi. C. de teſtibus. & uni teſti credi, licèt aliàs non. l. Theopompus. vbi plene Barto. ff. de dote præleg. Feli. & alij in c. veniens. de teſtib. etiam ſine iuramento. gl in l 1. ff. de ferijs.

Imo poſſunt facere partes, vt dicto alterius partis credatur ſuper damnis & intereſſe, vt Bar. firmat in l ſi. ff. de pręto. ſtipula. & in l. iuſiurandum quod ex conuentione. in princ. ff. de iureiur. ſequitur Iaſ. in reper. l admonendi, col. 90. nu. 200. ff. il lo ti. Et teſti ẽt infami, auth. ſi quis teſtib. C. de teſtib. facit gl. ſing. in auth. de teſtib. § & licet. in gl. & ſupplicijs, vbi multi addidi colla. 7. Doct. in ca. cauſam. de teſtib.

Et ſignatura nõ dicitur ſcriptura priuata, quia eſt facta, ſecundum eum, per officiales curiæ. ergo non eſt priuata, ſed publica Et ſi priuata eſſet, non ſignaret eam Papa, & ſignando videtur tacite mandare vt literę fiant ſecũdum ſignaturam. nam poſtea cancellarius ſcribit, per quem debeat fieri minuta poſtea ingroſſanda, vt docet Nico. Milius in repet. in verb. gratia apoſtolica q. 36. Et quamuis eſſet ſcriptura priuata: tamen ex conuentione partium faceret fidem inter partes, vt plenè probat Iaſ. in d. l. Admonendi. col. 40. nu. 101. cũ ſeq. ff. de iureiur. reprobando Inno. & alios contrarium tenentes.

Nec refragatur d. l. nemo poteſt. quia intelligi debet de legibus introducẽtibus ſolennitatem, vel ius publicum, q per partes non poſſit renunciari. ſecus ſi ius introducat aliquid in fauorem partium, tunc partes renunciare poterunt: nec obeſt allegatio facta de excõicatio, qa excõicatio non eſt in fauorem partium introducta, cum ſit medicinalis. c. 1. de ſent excomm. in 6. igitur partes hoc non poſſunt. ſecu in ſignatura vt poſſunt illi credere.

Quinto fallit vt probet contra ſupplicationem, qui eam dedit, ad hoc vt probetur, q beneficium viuentis impetrauit, & ita ſeruat Rota, vt docet Do. Gomeſ. in q. 5. in cõmenta. ſuis ſuper ii am de impetra. beneficij viuentis. & per hoc tex. in l. cum precium. C. de libera cauſa. vbi ſtatur cõfeſſioni ſupplicantis in eius præiudiciũ.

Sexto etiam ſi mea ſignatura per fiat ſignata ſit: & tua per cõceſſum, ego pręferri debeo. & illi ſignaturæ ſtatur. regula 31. cancella. vbi abunde ſcribitur.

Septimo ſi petatur aliquem in religioſum recipi, ac ſibi de quouis eccleſiaſtico beneficio prouideri, per ſimplicẽ ſignaturã fiet receptio, vt patet in regula cancel. 65.

Notandum eſt, quod conceſſio facta a Papa in ſignatura, intelligitur ſm partis ſupplicationem. c. inter dilectos. § ceterũ. de fide inſtrum. l. ſi defenſor. §. qui interrogatur. ff. de interrog. actio. pulchrè Dec. conſil. 33. viſo puncto, col. 1. & conſil. 373. viſo conſ. col. 3. nu. 11. verſic. ſecundo pręſuponendũ. & Socin. conſ. 112. viſo proceſſu col. pen & vlt. in 4 vol Et qñ ſupplicatio eſt certa & limitata, & reſponſio ambigua, reſponſio & cõceſſio declaratur & intelligitur ſecũdum ſupplicationem. Bar. in l. ſi quis intentione. in fin. ff. de iudicijs. Ex quo infertur, quod ſi quis petat abſolui à duabus excommunicationibus, & Papa dicat, fiat vt petitur, vł ab illis duabus abſoluere. ſecus ſi vna tantum fuerit expreſſa. arg. c. ſedes. de reſcrip. Pãor. in c. cũ pro cauſa. in glo. vlt. de ſenten excom.

Item ſi in ſignatura petatur, quod qualitas beneficij habeatur pro expreſſa, vel aliud: & Papa ſignet, fiat vt petitur, valebit gratia, ac ſi qualitas expreſſa eſſet, vel aliud exprimẽdum. Anto. de Butr. conſil. 2. viſis literis. col 1. quem refert & ſequitur Felin. in c. ſuper literis. colum. 6. regula 4. nu. 9. de reſcrip.

Et ſi pars narret beneficium vacaſſe certo tempore, & petat ſibi conferri, ſi Papa dicat, fiat præſumẽtur facta conceſſio cum eodem tempore, per tex. in argu. in l. quę ro. §. ſi. de ædilit. edict Bal. in l. 1. col. pen. nu. 13.

num. 13. C. de ædil. lit. actio. ſic conſuluit Socin. conſ. 103. in caſu. col. pen. in 3. vol.

Et ſi quis porrigat principi ſupplicationem multa petendo, ſi princeps ſimpliciter ſcribat, omnia cõcedere videtur, vt cõſuluit Rom. conſ. 80. cõfirmanda. Idẽ videtur decidere in ſimili caſu Alex. conſil. 84 in cauſa vertente. num. 4. col. vlt. in 1. volu. & conſi. 94. in cauſa. nu. 3. in 2. vol. & plura cumulat Hippol. conſ. 75. clementiſſimi. nu. 8. cum ſeq. ſicut quando plures poſtulant aliquid, & papa ſimpliciter concedit, nempe omnibus cõcedere videtur. quia non eſt ratio cur vni plus quam alij concedat. argu. l. cum vnius. in princ. ff. de bonis aucto. iud. poſſiden.

Fallit quando papa limitaſſet, vel cancellaſſet aliquam partem tunc enim concesſioni limitatæ ſtabitur. Panorm. in d. c. inter. col 3. per illum text. vnde quãdo petitio fuit indeterminata, vtpote, quia petijt ſecum diſpenſari de non promouendo, & conceſſio fuit terminata, vtpote de non promouendo ad duos annos, tũc conceſſio attenditur. Panor. in c. 2. de treuga, & pace. Feli. in d c. ſuper literis. col. 6. nu. 10. Iaſ. in l. Gallus. §. Itẽ credendũ. nu. 10. cum ſeq. col. 3 ff. de libe & poſth. Vnde ẽt ſi qs petat diſpenſationem ad obtinendum præbendam, & dignitatem in eadem eccleſia, etiam electiuam, ſi papa cancellat illa verba, etiam electiuam, videtur alia concedere, & hoc cancellatum denegare. allegatur l. tribunus. in ſi. ff. de milita. teſta. hæc nominatim concludunt Do. de Rota deciſ. 561. Cancellaria in antiq. nã qui vnum negat aliud concedere videtur. l. cum prætor. ff de iudi. c. nonne. de præſumptio. Io. de Selua, in tract. de benefi. in 3. par. q. 12. in qualita. 19. nu. 33.

Secundo fallit in his, quæ debent ſpecialiter & expreſſe concedi: tunc ſi non ſit in ſignatura expreſſum, cõceſſum nõ cenſetur: ſed neglectũ. quia ſi papa voluiſſet, conceſſiſſet illud. c. ad audientiam. de deci. vt ſi petatur qđ ſummarie procedi poſſit, ſi papa non dicat, audiat talis, & ſummarie procedat, non poterit ſummarie procedere, vt extat deciſio Rotæ 379. Nota quod ſi in commiſſione, in antiq. quia ſpecialis commiſſio requiritur. Clem. ſæpe. de verb. ſignifi.

Breue Apoſtolicũ, eſt ſcriptura breuis in modicis cõceſſa negotijs, in papyro deſcripta, & cera rubea, anuloque piſcatoris ſigillata, ac ſigno ſecretarij ſubſcripta. De breui. vide textũ in l ſi. C. de cõueniẽd fiſci debit. lib. 10. & l. 5. de apoch. publ. l. vnam. in ſi. de colleg lib. 11. & l. excellentiam, de erogat. milita. anno lib. 12. l. placet. C. de epiſc. & cleric. & in feudis, c. 5. in prin. quid ſit inueſtitura. & §. item ſi vaſſallus. ſi de inueſtitura feudi controuerſ fuerit. vbi dr, breue teſtatum. Vide Budæum in Annot. in Pandectas, in l. qui leuãdæ ff. ad legem Rhodiã, de iactu. vbi vocat breuiarium: vel vocari breuis, ſeu breue poteſt. c. humanæ, in ſin. 2. q. 5. Dico, Apoſtolicũ, ad drãam alterius breuis, de quo inferius. Secũdo dr ſcriptura, ſine qua non dicitur.

Tertio breuis dicitur, quia breuibus verbis ſit, teſte Baldo in c. 1. de controuerſia inueſtituræ, vel in breuibus materijs concedi ſolet, & breui negotium continet, vtpote ſine præfationibus: & dicitur in modicis conceſſa negotijs: quia in arduis bulla vtimur. In papyro deſcripta, ad differentiam bullæ & confeſſionalis, quæ in membrano deſcribuntur. Poſtea dico, cera rubea, ad differentiam alterius gratiæ, quæ cera viridi ſigillatur.

Item dicitur anulo piſcatoris, ad differentiam aliorum ſigillorum. & vocat hoc ſigillum anulus piſcatoris, quia Diuus Petrus, q piſcator erat. hoc ſigillo prius vſus eſt. & ſicut ſine præfationibus & ampullis, vero vtebatur: ita & nũc põtifices ſummi, poſt eum. & Alex. 6. Pontifex id temporis maximus, multum hanc materiam breuiũ ampliauit, & primus ſecretariorum collegium inſtituit, teſte Gomeſio in tractat. breuium. numero 9.

Et quamuis olim non concederentur breuia, niſi in materia iuſtitiam concernẽte: tamen hodie per breue non ſolum expediũtur negotia circa iuſtitiam: ſed etiã circa gratiam, teſte Gomeſio in ſuo tract. vnde vidi concedi quibuſdam bibliopolis per breue, vt liceret typis mandare & imprimere conſilia Iaſ. & alijs oĩbus a papa prohibebatur ne imprimerent, per decẽ annos, ſub pœna excommunicationis, vt licet videre in illis Iaſ. conſil.

Quæro, quæ cauſæ per breue concedantur? Reſpon. ſupplicationes ſiue commiſſiones de ſimplici iuſtitia poteſt cancellaria ſine ſpeciali Papæ commiſſione concedere. ſecus in breuibus, quia per breuia cã pendens, in partibus committitur, quam cancellaria non poteſt committere, vt ẽt firmat. Aegid. conclu. 46. Dom. Gomeſ. in tract. breuiũ nu. 8. & ſeq. vbi breuia æquiparat

parat bullis expeditis per cameram , per ea quæ no.Card Alex.in c.in memoriam . col.pen.19.diſ.& ideo ſicut falſa latinitas non vitiat bullam , quæ trāſit per camerā, quia non examinatur per diuerſos officiales: ita non vitiat breuia: ſicut vitiat bullam , quæ tranſit per cancellariam.ca. ad audientiam.1.de reſcrip.

Item diſpenſatio poteſt fieri per ſignaturam,& habilitatio:& valet ſine literarū expeditione , cum gratia ſit perfecta per fiat,vel conceſſum,vt conſuluit plene Ripa lib.2.reſpon.ca.11.de iure ſufficit , nec dr̄ intruſus, qui duo beneficia obtinet cum ſimplici ſignatura,ſi cum ſimplici ſignatura ſit diſpenſatus: nec incidit in extrauag. execrabilis.glo.in regula cancell.53. Scripſi in repe.c.poſtulaſtis. in gl. retinere. de cleric.excom. min. vbi in conſcientiæ foro,dixi tm̄ prodeſſe ſignaturam, quantum bullam,ibi vide.Imo Alex.papa 6. ſtatuit quod non daretur priuatio illius,qui cum ſola ſignatura ſe intruſit, nec in regno reciperetur.Diſpenſatio vero & habilitatio non fiunt ex ſtilo curiæ Roma per breue, & hæc ꝓhibuit Alex.papa VI. qui breuia inſtituit & ampliauit,vt in ſuis regulis qui libet videre poteſt. Aliquando tñ ad duos menſes,ad duas dignitates in eadē eccleſia: & ad quatuor menſes ad duos canonicatos & præbendas diſpenſatur,vt no.Staphil.in eod.tract.veſi.inſuper conceditur. Et etiam per breue diſpenſatur ſecundum eum cum homicida,& habilitatur.

Item diſpenſatio de non promouendo per annum ex ſola ſignatura dabitur per breue ad biennium,vt in reg. Papæ Alex. VI. continetur, & prorogatur ad annum etiam per breue , per bullam vero vltra , quantum papa vult & concedit.

Item ad viſitandum ſanctū ſepulchrū. quando orator eſt præſens , cōceditur per ſolam ſignaturam:ſi vero abſens, per breue. & hoc ſtatuit papa Alexan. in ſuis regulis,& quando conceditur religioſis , dicitur, de licentia ſuperioris eorum, ne vagentur.c.ſi cupis.16.q.1.

Item per breue non committuntur appellationes extra vrbem : niſi pro pauperibus & miſerabilibus.Aegid.conclu.44. Allegatio paupertatis.per l.ſi procuratorem. §.ſi ignorantes. ff.mandati. vel niſi altera pars habuerit commiſſionem per breue in partibus , tunc vt æqualitas ſeruetur inter partes,altera etiam habebit.arg.c.cum debet licere.& c.in iudicijs. de reg.iur. in 6.c.1.de iudiciis ibidem.

Item conceditur per breue facultas teſtādi de bonis acquiſitis intuitu eccleſiæ. vſque ad certam ſummam, modicam tamen:nec eſt componenda , quia de modicis maxime Romani,& mulieres non curant.l.ſcio ff.de reſt.in integ. Et religioſis, quando hæc facultas datur,ſtatuitur certa ſumma arbitrio papæ taxanda. & quod de licentia ſui ſuperioris teſtentur.argu cap. cum ad monaſterium. de ſtatu monach. cle.religioſus.de procur. Aegid.cōcl.247. frater . Et quando poſſit concedere declarat Panor.in c.cū eſſes.de teſt.in repet.

Item licentia vendendi res eccleſiæ , & pecuniam exponendi in euidentem ipſius eccleſiæ vtilitatem , ſolet per breue concedi , quando valor rei alienandæ non excedit centum ducatos, aut annuus cenſus quinque ducatorum, ſupplicatione interclusa, teſte Staphileo in d. tracta. verſicu. datur per breue.

Altare portatile non ſolet dari per breue, niſi ex ſingulari gratia nobilibus , aut graduatis,aut alias dignis perſonis,vt celebrent in oratoriis,uel domibus,arg.tex. in auth. vt in priua.dō.ſacra myſteria nō fiant,& p̄dicatores,ac minores habēt priuilegiū,vt cum altari viatico poſſint celebrare ſine epiſcopi licētia,c.in his de priu.

Item licentia veſcendi lacticinijs,ouis, & carnibus,per breue datur, de cōſilio tamen vtriuſque medici animæ videlicet , & corporis.gl.& Doct.in c.ſi.82.diſt. Confetus in ſing. incipien.Caro.

Licentia doctorandi nō datur extra terras eccleſiæ per breue:in vrbe ſic,adhibitis ad hoc duobus,vel tribus doctoribus eiuſdem facultatis, teſte Staphileo in d.tract. de literis gratiæ rubr.de reſcriptis in forma breuium.ſol.190.verſi.licentia vbi tenet licentiatos haberi quo ad hæc,pro doctoribus,eo qđ qui de proximo ſunt cingēdi,pro cinctis habētur.l.penult.ff.de teſta. militia,& bonus tex.in l.qui pœnæ. ff.de manum.quod non credo verum,per tex. quem allegat in in l. nemini. C. de aduo. diuerſo iudicio.ibi doctores. & Bald. in l.athletæ.in princ.ff.de excuſa.tuto: ſcripſi in gl. licentiato.§.1. de colla.in cōcorda.

Ratio eſt, quia is,qui non eſt doctor,nō poteſt facere doctorem , nec ſibi diſſimilē facere.l.ædiles.§.qui mancipia ff. de ædil. edict. Panor. in cap. cura paſtoralis., in fin.de iure patto.

Indultum de fructibus recipiendis,non

datur

datur per breue:ſed per bullam, ſi ſtet in curia Rom vel in altero beneficiorũ reſideat, ſeu in ſtudio generali: non tamen cõprehendit hoc indultũ, vt quis diſtributiones quotidianas recipere poſſit, c.vno, de cleric. non reſidend.in 6.gloſ d.in c.2.priuileg. in 6.plene ſcripſi in ſcholaſtico priuileg.

Item per breue datur licentia promouendi ad quoſcũq; ordines extra Rom.curiam, à quacunque catholico antiſtite, & gratiam ſedis Apoſtolicæ habente. de quo operentur hæc verba declarant gl.&Doct. in c.veniens.de præſcriptio. Solet tamen addi clauſula,de licentia ſui ordinarij. c. nullus.de parœcijs. & hoc eſt introductũ contra infames.& peſſimos, qui communiter conſueuerunt fugere loca rationum. cap.cum deputati.de iud.& ad alios ordinarios confugere.ob id ſcribitur d.;clauſula,c.1.& per totum tit.de tempo. ordinan. in 6.ſed epiſcopis, & ſuperioribus in vrbe degentibus ſolet concedi licentia promouendi ſub ſola ſignatura, & quod vno die promoueri poſſint dominico,vel feſto. nam iſtis epiſcopis ſolent deferri.c. 2. de offic deleg.in 6.c. quia,de ſenten. excom. eod lib.

Per breue datur facultas & diſpenſatio alicui promoto ad locũ regularem, vt non teneatur ſuſcipere habitum per alios eiuſdem ordinis geſtari ſolitum,nec profeſſionem emittere regularẽ, etiam ſolet prorogari ad ſex alios menſes intra tamen tempus primum ſex menſium.arg.l.ſed ſi manente.ff.de preca.& ſex vltimi cõputantur à fine primi ſemeſtris.argu.c.cum ex eo. de elect.in 6.Imo etiam ſolent eidem literæ concedi, vt extra monaſterium poſſit habitare deſeruiendo eccleſiæ cum cura, vel ſine,habita tamen licentia ſui ſuperioris c.2. de ſtatu mona. Rota. deciſ. 487.Collatio in no.

Etiam per breue,regulari certum ordinẽ profeſſo,datur licentia manẽdi in alio ordine ad quem ſine licẽtia ſui ſuperioris cõuolauerat: & committitur abſolutio ab apoſtaſia & ab alijs eccleſiaſticis cenſuris. & pœnis,quas præmiſſorum occaſione quomodolibet incurrerit, & ſuper irregularitate, quam forte contraxit celebrando, dum talibus cenſuris eſſet innodatus; non tamen incurrit pœnas. c. 2.ne cleri. vel monach.in 6. Roma, conſil. 341. circa primum.

Moniali etiam profeſſæ datur,cum cauſa. licentia trãſeundi ad aliud monaſteriũ monialium alterius ordinis,cum conſenſu ſuperiorum ,& cũ mutatione habitus.not. in c Deus,qui de vita & honeſt.cler. quia non congruit rationi,vt homines diſparis profeſſionis & habitus, ſimul in eiſdem monaſterijs ſocientur.cle.1 de elect.

Etiam ex iuſta concederetur cauſa per breue,vt monialis in domo patris,vel fratris,ſeu matris.extra monaſterium quoad vixerit religioſe viuere poſſit, de licentia tamen ſuo ſuperioris,& ea durante.c.periculoſo.de ſtatu regul.lib.6. & iuſta cauſa eſſet, ſi aliæ alium ſuſcepiſſent habitum, vel monaſterium eſſet deſtructum.

Exemptio ab ordinario ex cauſa per breue dari ſolet ,teſte Staphileo in verſ. datur id tracta.breuium.

Diſpenſatur ſuper defectu oculi ad omnes etſacros & presbyteratus ordines, & quod in illis etiã in altaris miniſterio miniſtrare libere & licite valeat,dũmodo in oculo non tãta appareat deformitas quod ex hac poſſit populo ſcandalum generari. c.2.de corpo.vitia.& quando eſt abſens ſolet committi illius ordinario, vt diligenter aſpiciat oculum, & defectum, ſi eſt in curia,oſtendat referendario, qui poſtea refert.

Commutandorum legatorum ad piam cauſam,vt in aliam fiant,per breue facultas datur,alias ſine ſedis apoſtolicæ auctoritate non fit.clem.quia contingit. de relig domi. Aufrer.deci.7 holoſ 26. doct. in c.nos quidem.de teſtam.

Intellige tamen quando legatum illud erit ad opus certum,tunc non ſolet commutari,vt volũtas defuncti ſeruetur ; alias ſecus.l.in conditionibus,ff.de cond. & demon.vltima enim uoluntas debet exequi. l.vel negare.ff.quemadmodum teſtamenta aperiantur.cap.vltima voluntas.13. q. ſecunda. ex cauſa tamen ſolet immutari etiam in rebus certis.

Prorogatio temporis de conſecrandis epiſcopis ſolet dari per breue ad bienniũ, computandum a fine trium menſium datorum de iure. c. cum in cunctis. §.1. de elect.& hæc prorogatio in Francia dari nõ ſolet epiſcopis non prouiſis nec confirmatis a papa; nec de non promouendo ad ſacros ordines,teſte Staphil.in tract. de literis gratiæ.in fine,& hæc prorogatio fit aliquando per pœnitentiariũ maiorem,quãdo ipſe primas literas cõceſſit,alias nõ, teſte Gomeſ in tract.breuium.nu.11.& ſeq.

Vltimo

Vltimò datur per breue diſpenſatio ad omnes ordines & bebeficia, illis, qui olim contraxerunt cum vnica & virgine iam defuncta: ſed cum bigamis nõ ſolet Papa diſpenſare c. ſcutius. & c. vlt. 26. diſt põt tamen Papa plenitudine poteſtatis diſpẽſare cum illis. quia eſt maior apoſtolo in poteſtate c. ſacroſancta. 22. diſtinct. Rota deciſ. 447. Quoddam factum. in no. Et ne quis in his breuibus erret, tranſcribo formã, ex qua erit facile dignoſcere breuia, poſtquam dixero quomodo dignoſcatur.

Videndum eſt quomodo cognoſcatur hoc breue ex ſequentibus. Primo ex breuitate cognoſcitur. quia ſine præfationibus, & apparatu fit: bulla verò præfationẽ habet vitæ & morum, & aliæ ferè literæ. Non minus tamẽ dicetur breue, licet multa fuerint verba pro negotij qualitate, ſicut Imperator dicit paucissima verba, per vnam vel duas columnas, in l. cum antiquitas. Cod. de vſufruct. Sed quod in breuibus materijs concedatur, & vbi non eſt exponẽda multa pecunia. Et ſic in caſibus cõſcientiæ, & in abſolutionibus dari põt.

Tertiò non ſolet huic breui Papa ſubſcribere, ſicut ſignaturæ, ſed ſecretarius tantum.

Quarto in his ſolet fieri mentio anuli piſcatoris, & nõ in alijs reſcriptis, vt ſuperius ſcripſi, & vt deiceps melius dignoſcatur, formam eius ſubijcio.

Forma breuis eſt talis. Paulus Papa 3 dilecto filio ſalutem & apoſtolicã benedictionem Cupientes commodis tuis quantũ cũ Deo poſſumus paterna benignitate conſentire, tuisque in hac parte ſupplicationibus inclinati, tibi vt ratione decanatus eccleſiæ Pariſ. quem ſicut aſſeris, in dicta eccleſia obtines, aut cuiuſcunque alterius beneficij eccleſiaſtici curati, vel alios ſacros ordines requirentis per te pro tẽpore obtenti, ad aliquem ex ſacris etiam ſubdiaconatus ordinibus ad biennium à data præſentium computandum, vt interim te in diuinis officiis melius inſtruere poſsis, te promoueri facere minime tenearis, nec ad id inuitus à quoquã cõpelli valeas, præſentiũ de ſpeciali gratia indulgemus, prouiſo, &c. Non obſtãtibus, &c. Datum ſub anulo piſcatoris, tertio idus, &c.

Effectus horum breuium apoſtolicorũ eſt, vt tantam vim habeant iure cõfecta, & in illis materijs in quibus conficiuntur reſcripta alia, & aliæ literæ Apoſtolicæ Felin. hic colum. vlt. & incidit in falſum qui hoc breue corrũpit, teneturque pœnã, c. ad falſariorum, vt indicauit Alexan. VI. in Cõſiſtorio, vt refert Gomeſ. in tract. breuium n. 5. vbi dicit. quendam archiepiſcopum ob hoc combuſtum, ꝙ falſum in breui Papæ commiſiſſet. Et hoc probatur ratione ſigilli Nam ſigillum ſcripturam reddit authẽticam. c. tertio loco, vbi doctores, de probat. & c. 2. de fide inſtrum. Et ſic poteſt hoc breue derogare bullæ. ſi vltimò conceſſus fuerit, per c. 1. de cõſtit. in. 6. & probat ſicut aliud reſcriptum.

Aliud eſt breue à notarijs in hoc confectũ regno, & dicitẽ matrix ſcriptura notariorũ, quia breui ſcribitur, & cum clauſula, &c. de qua in l. Gallus. §. idẽ credendum. ff. de liberis & poſthumis ſcripſi in l. cæterorum. de verbo. & rerũ ſign. & Galli vocãt *Breuet*, quæ ſcriptura poteſt poſtea extendi in inſtrumentum authenticum.

Bulla eſt ſcriptura in pergamento deſcripta, & plumbo ex chordis pendente decorata, quæ ſi fuerit gratiæ debet eſſe chorda ſericea. Si verò bulla iuſtitiæ fuerit. cum filo canapis. text. in capitu. licet. & capitul. quam graui. de crimine falſi. gloſ. in extrauagant: ſedes. in verb. iuſtitiam. eod. titu.

Felin. in capitu. poſtulaſti. colum. 3. de reſcri. & ſi filum fuerit in totum ruptum, bulla non probat. gloſ. in capitu. nobiliſſimus. in glo. magna. in ſi. 97. diſtin. quam ſequitur Card. Alex. in ca. in memoriam. col. vlt. 19. diſtinct.

Et dicitur bulla tam in literis iuſtitiæ, capitul præſentium. circa principal. ibi, ſub bulla noſtra tranſmiſſis, de teſtibus. in ſexto, quàm in literis gratiæ. capitu. licet. & capitu. quam graui. de crimine falſi.

Fiunt etiam hodie quædam ſcripturæ, quæ paruæ datæ vocantur. nam dicam datario, quod beneficium vacat, vt mihi conferat, & ego petam à datario, quod mihi det datam illius diei quo mihi fuit collatum, & ipſe dabit: & poſtea extendetur in ſignaturam, vel bullam. nam ſi dicam aliquem cõſtituiſſe procuratorem ad reſignãdum in fauorem meum ſub ſpe procuratorij mittendi, concedetur mihi parua data, & in his infinitæ cõmittuntur fraudes, quia ſic impetrantur omnia beneficia Romæ. Ideo ſancte fuit ſtatutum per Papam Paulũ III. vt impetrationes & prouiſiones eo die conſenſus computentur, & non ab alio die. ob id Romæ

& prouiſiones eo die conſenſus computentur, & non ab alio die. ob id Romę etiam ſtatutum fuit, vt paruæ datæ poſt menſem non expediantur: etiam bonum eſſet ſtatuere vt poſt ſex menſes procurationes ad reſignandum non expedirentur: quia periculoſæ ſunt. nam interdum quis tradit procuratorium patruo ad reſignandum. quod ipſe cuſtodit in arca: demũ moriatur, & alius inuenit, & reſignat, ac ſibi conferri facit. quod eſt homine bono indignum.

REGVLA XXXV.

De impetrando beneficium etiã per annum pacifice poſſeſſum.

Idem idem dominus noſter.

Iſta regula eſt vtilis & ſeruatur in Frãcia. vnde impetratio iudicatur ſubreptitia & nulla, ſi nõ exprimantur ſequentia, quę ſunt de forma, propter clauſulam decreti, vt not. Feli. in c cum dilecta. de re crip. & hoc eſt introductum ratione ſequenti.

Vt improborum lites exquirentiũ motus reprimantur, voluit, ſtatuit, & ordinauit. quod quinque beneficium eccleſiaſticum.

Comprehendit officium & dignitatem eccleſiaſticã. gl. in cle. auditor. de reſcri. & ſupra ſcripſi. & ex ratione regulæ comprehendit impetrantem per reſignationem, vel per alium modum vacandi, teſte Caſſado. in deciſ. 15. locum habet, &c. ſuper regul. cancella.

Tunc per annum.

Nota ſequentia requiri antequam hæc regula locum habere poſſit. Primo, quod beneficium fuerit poſſeſſum per annum integrum & completum, nec haberet locũ deciſio huius regulæ ſi poſſeſſum fuiſſet per decem, vel vndecim menſes, cum dimidio: niſi fuerit annus completus. l. 3. §. 1 ff. de minoribus.

Et computatur hic annus a die quo adeptus eſt beneficii poſſeſſionem, & poſtea per annum pacifice poſſedit.

Immediate præcedentem.

Secundo requiritur, quod poſſeſſum fuerit per annũ immediate pręcedentem, videlicet impetrationem. vnde ſi nũc poſſederit per ſex menſes, & poſtea alius, demum primus per alios ſex menſes, non habebit locum hæc regula, per hoc verbum, immediate præcedentem.

Pacifice poſſeſſum.

Tertio requiritur, quod quis pacifice poſſederit, id eſt ſine lite & controuerſia, vt plene ſcribo de hoc verbo. pacifice. in tract. de pacifi. poſſeſſ.

Et quod certo modo vacare prætenditur.

Quarto quod beneficium prætendatur certo modo vacare: alias diceretur beneficium viuentis impetrare, quod eſt prohibitum vt ſupra dixi in regula.

Deinceps impetrauerit.

Quinto requiritur quod illud beneficium impetretur, & cum effectu. l. 1. ff. quod quiſque iuris.

Nomen.

Sexto in impetratione requiritur nomen, & ſic nominis expreſſio illius, qui poſſederat pacifice beneficium per annũ. & quamuis nihil exprimat de cognomine, tamen exprimi debet, vt certus reddatur. l. certum. ff. ſi cert. pet. ſcripſi in §. teneantur. de colla. in concord.

Gradum.

Septimo debet exprimi gradus poſſeſſoris beneficij, ſi quem habeat: alias non vult vt exprimatur. Et ſi beneficium fuerit vnitum, & per annum poſſeſſum, etiam oportet iſta exprimere, & habebit locum iſta regula, vt concludit Caſſado. in deci. 13. vtrum obtinens. ſuper regulis cancel. quia impetranti ſtatuitur hæc regula, nõ poſſeſſori.

Et nobilitatem poſſeſſoris eiuſdem.

Octauo nobilitas eſt exprimenda poſſeſſoris in hoc caſu, ſi fuerit nobilis: alias ſufficeret exprimere nomen & gradum.

Licet regulariter impetrans beneficiũ, nõ teneatur exprimere nobilitatem, quia nobilitas non eſt cauſa retrahendi concedentem, ſed inducendi: docto. in cap. ad aures. de reſcrip. Ioan. de Selua in tracta. de benef. in 3. parte. q. 12.

Et quot annos ipſe poſſedit.

Nono exprimi debet quot annis poſſederit beneficiũ. quia tres annos papa nollet conferre, ſi cum colorato titulo poſſediſſet. vt in reg. ſeq. non tamẽ haberet locum iſta regula, ſi beneficium hæretici impetraretur, cum ſit ipſo iure priuatus. tex. in c. quo iure. vbi Dom. & Alex. 8. diſ. hoc expreſſe deciſum fuit in Rota, vt refert Caſſad. deciſ. 14. ſuper reg. cancel.

Ac ſpecificam & determinatam, ex qua clare poterit conſtare quod nullum ipſi poßeſſori in beneficio ius competat, cauſam in huiuſmodi impetratione exprimere.

Decimo oportet cauſam exprimere ſpecifice, nõ in genere, per quam pateat ſummo Pontifici, quod poſſeſſor nullum ius in beneficio habet, alioqui impetratio nõ valet: quia non intendit derogare iuri alterius, vt ſupra dictum extitit.

Et infra ſex menſes ipſum poſſeſſorem ad iudicium euocari facere.

Qui ſex menſes computantur a die datæ literarum. Fallit tamen ſi propter bellum non potuiſſet habere literas, vel alio iuſto impedimẽto, vt ſcripſi in §. 1. in ver. impedimento, de colla, in concord.

Item ſi infra annum ſententiæ diffinitiuæ poſſeſſor conuentus ceſſerit, non habebit locũ hæc regulæ: nec ſi ante lapſum iſtorum ſex menſium datorum ad faciendũ vocari poſſeſſorem, vt cõcludit Caſſa. in deciſ. 16. Idem quod ſuper reg. cancel.

Item iſtud tempus ſolet per papã prorogari antequam ſit elapſum: quia poſt lapſum, prorogari non poteſt. l. ſed ſi manente. ff. de preca. teſtis eſt nobis Staphileus in tract. de literis gratiæ. fol. penul.

Cauſamque extunc deſuper, infra annum vſque ad ſuam diffinitiuam incluſiue, preſequi debeat, & teneatur.

Duodecimo debet proſequi cauſam vſque ad ſententiam diffinitiuam a die citationis per vnum annum niſi ſteterit per iudicem, vt in l. properandum. in fine. C. de iudic. vel niſi per papam iſtud tempus prorogatum fuerit vt ſupra dixi.

Idem ſi mortuus fuerit impetrãs intra annum: quia ſubrogato non oberit, cum non ſteterit per impetrantem, vt concludit Caſſador. in deci. ſuper reg. cancel. 17. Quo ad dictam.

Alioqui impetratio prædicta, & quæcunque inde ſecuta nullius exiſtant firmitatis.

Ecce hic decretum, vt non valeant impetrationes factæ non ſeruata forma hic poſita: nec ĩ de ſecuta; & ſic in 2. inſtãtia poterit apponi ad annullandum primam ſententiam, vt decidit Caſſad. in deciſ. 12 obtinuit uper reg cancel.

Et idem impetrans de damnis & intereſſe poſſeſſorem prædictum propterea contingentibus, & ſatisfacere & ſi poſſeſſorem ipſum iniuſte friuole, & indebite moleſtare repertus extiterit.

Condemnari ergo debet is, qui ad iudicium vocauit temere, in hac materia beneficiali, in damnis, intereſſe & expenſis, vt hic patet, & rub. de pacifi. poſſeſſorib. Quinquaginta florenos auri perſoluere.

Et ſic patet multã apoſtolicæ cameræ eſſe ſoluendam, quod eſt verum in terris Papæ ſubiectis quoad temporalem iuriſdictionẽ, alias applicaretur illi, qui habet temporalem iuriſdictionem in loco.

Cameræ apoſtolicæ ſit aſtrictus, nec alius quam præmiſſus vacationis modus, etiam per literas ſi neutri, aut ſubrogationis, vel alias, ſibi quoad hoc, vt beneficium huiuſmodi ea vice conſequi, aut obtinere valeat, quomodolibet ſuffragetur Illudque nullatenus inantea litigioſum propterea cenſeatur.

REGVLA XXXVI.

Item ſtatuit & ordinauit idem dominus noſter, quod ſi quis quæcunque eccleſiaſtica beneficia, qualiacunque ſint, abſq; ſimoniaco ingreſſu, ex quouis titulo, apoſtolica vel ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiuſmodi confirmatione, ſeu præſentatione, & inſtitutione, illorũ ad quos beneficiorum huiuſmodi collatio prouiſio. electio, & præſentatione, ſeu quæuis alia diſpoſitio pertinet, per trienniũ pacifice poſſederit, dũmodo in beneficijs huiuſmodi (ſi diſpoſitioni apoſtolicæ ex reſeruatione generali in corpore iuris clauſula, reſeruata fuerint (ſe non intruſerit. ſuper eiſdẽ beneficijs taliter poſſeſſis moleſtari nequeat: necnon impetrationes quaſlibet de beneficijs ipſis ſic poſſeſſis

factas irritas & inanes cenſeri debere decreuit, aliquas lites ſuper illis notas penitus extinguendo.

Nihil ſcribam hic, quia edidi tracta. de pacific poſſeſſor. vbi totam huius regulæ materiam tradendo, regulam cum viginti ampliationibus, & totidem limitationibus deſcripſi, omnibusq; palam feci. quãobrem ſi quis abũdantius hanc materiam proſequi velit, ad ibi per me ſcripta recurrat uide Boer. quæſtio 150. in deciſio. Burdega. idem dicentem.

REGVLA XXXVII.

De publicatione reſignationis.

Item idem dominus noſter ſtatuit, & ordinauit, quod quicunque beneficia eccleſiaſtica.

Et ſic hæc regula habet locum in beneficijs eccleſiaſticis, de quibus in regula 1. de reg. iur. in 6. & non habet locum in beneficijs temporalibus, videlicet in feudis, licet a papa dentur, de quibus in lib. de feudis & in rubr. de his, qui feudum dare poſſunt. in vſib. feud & hanc differentiam tradit tex. in c. fœlicis de pœnis, in 6 vide Paul. Pariſ. conſ. 39. in 4. volu. Hæc regula fuit receepta & publicata in Senatu Pariſ. anno 1493. die 27. Auguſti.

Ratio huius regulæ eſt, q᷑ morte poſſeſſoris cẽſeatur vacare beneficium; quia poſſeſſor cenſetur dominus. l. ſiue poſſidetis. vbi gl. C. de probat Federic. conſ. 13. colum. 2. per l fina. C. de rei vend. facit l. 2. C. ad probat Felin. in c. cum venerabilis. poſt Panormit. de exceptio. clem. 1. & ibi Imol. vt lite pendeu.

Item quia hic textus generaliter loquitur, quod quæcunque beneficia eccleſiaſtica. &c. ergo comprehendit dignitates, officia eccleſiaſtica tam regularia, quam ſecularia, & alia quæcunq; non tamen digni tates epiſcopales, cum ſint dignitatũ culmina c. penul. de præbend. nec arch epiſcopatus, nec abbatias glo. in capitu. 2. de præben. in 6. vbi multa addidi.

Siue in Romana curia, ſiue extra.

Vnde per hæc verba conijcere potes, quod hæc regula habet locum tã in beneficiis reſignatis in curia Romana q̃ extra vt infra dicetur. Et dicitur in curia Rom. vacare quãdo vacat vbi eſt Papa; quia curia Rom. ibi dicitur vbi eſt papa glo. & doctor. in cap. 2. de præbend. in 6. vel ſi moriatur in loco proximo non diſtante vltra duas dietas. ca. præſentium. ibid. Et cum iſta regula ſit difficilis propter intricationem textus, & ideo ſic legi debet regula, & intelligi, quod quæcunque beneficia reſignata non per reſignationem, ſed per obit m vacare cenſeantur, collationes quoque de illis tanquam per reſignationem vacantibus factę nullius ſunt roboris, vel momenti: ſi reſignantes illas poſtmodũ in poſſeſſione mortui fuerint. Ergo requiruntur multa. Primũ quod beneficiũ ſit reſignatum in curia, vel extra. Quod reſignãtes moriantur in poſſeſſione. Quod publicata non ſit reſignatio intra ſex menſes, ſi in curia ſit facta. Si autẽ extra curiam expedita fuerit, intra menſem publicari debet. Ergo quando eſt publicata intra tempus ſtatutum, non vacabit per obitum, ſed per reſignationẽ; ideo collatio per reſignationem valebit.

Quinto quod poſſeſſio petita non fuerit ab his, quos id contingit; alias dicitur collationem per reſignationẽ valere ſum pro argumento à contrario, quod in iure validiſſimum. l. 1. ff. de offic. eius cui mãd. eſt iuriſd & c. cum apoſtolica. de his quæ ſiunt a prælat. Reſignata.

Requirit ergo in iſta regula, quod beneficium vacet per reſignationẽ per hoc verbum reſignationes, & verb. reſignantes, infra eo, & ſic non haberet locũ quando beneficium vacaret per non promotionem, vel per priuationẽ, quia cũ tex. exprimat vnum vacandi modum, alius nõ cõprehẽditur. c. ſuſceptum de reſcrip. in 6 c. cum in illis. §. 2. de præb. ibidẽ. Adde verbum non per reſignationem, ſed per obitũ huiuſmodi vacare cenſeatur. & intelli. e ſiue ſint reſignata ſimpliciter, ſiue cauſa permutationis, cũ ſimpliciter iſte tex. loquatur. & vtraque po: eſt dici reſignatio. Sic cõſuluit Roma. conſ. 465. in re præſenti, & c. quãuis dubitet Gomeſ. q. 3. & habet ẽt locũ in reſignatione, ſi reſignans ſibi retinuerit omnes fructus quandiu vixerit q᷑ eſt verum, ſi per reſignatarij manus eos capiebat, vel capere debebat, ſecus ſi ꝓpria auctoritate reſignans deberet eſſe ſemper in poſſeſſione, & denominationem hſe, tunc non haberet locũ iſta regula, vt concludit

Gomeſ.

Gomeſ.q.2.nam papa ſic conferendo videtur huic regulæ derogare,quæ eſt cõtra tia collationi factæ per Papã, alias impetratio,& papæ prouiſio eſſet nulla, & quia reſignans nõ remaneret in poſſeſſione tituli,ſed ſui iuris tantum, quod ſibi reſeruabit.& ita conſuluit Petr.Paul.Pariſ.cõſ. 39.An regula.in 4. vol. nam poſtquam erat permiſſa perceptio fructuũ,erat permiſſum reſignanti in poſſeſſione manere. & ſic huic regulæ derogare, quo ad hoc papa intẽdebat.arg.l.2.ff.de iuriſdict. omn.iud.

Niſi de illis factæ reſignationes in eadem curia infra ſex menſes.

Intellige quod reſignationes nõ valẽt, niſi publicatæ fuerint intra ſex mẽſes, quã do in curia facta eſt reſignatio. Ob id ſtatuitur lõgius tẽpus in curia, qua ex omnibus partibus ad eam confluunt homines, etiam ex remotiſſimis regionibus, qui nõ poſſent publicare, nec bullas habere intra tam breue tempus. & facit pro hoc l.quinquagin ta.ff.de excuſ.tut.& §. qui autem in illo titul.in Inſtitutio.

Quæro, quid ſi aliquis cõſtituit procuratores ad reſignandũ in fauorẽ Titij.retẽta villæ iuſtitia & tali molẽdino,nõ aliter nec alias papa cõfert non retẽta iuſtitia, vel ſub reſtrictione ſi nõ excedat mediam partẽ,an valeat talis reſignatio? Breui rñdeo,quod ſic.quia hoc relinquitur beneplacito papę,cui nõ placet hoc reſeruare. Ergo pars non poteſt conqueri, quia contractus do vt facias, nõ ligat ſuperiorem in beneficialibus.glo.& docto.in c.cum inter. 1.de elect. qa ſuperior his cõuentionibus non ligatur.ſed poteſt admittere prout ei placet,teſte Archid. in c.2. col. 2. de præbend.in 6.nam in omni actu ſemper cenſetur excepta auctoritas ſuperioris.c.veniẽtes.de iureiurãn.hoc expreſſe decidit Frãciſ.Marc.in 2. parte,deciſ.Delphi. quæſt. 131.hoc tamen eſſet difficile obtinere.

Fallit ſi intra ſex menſes hoc tempus ad tres menſes prorogatũ fuerit,& hoc ſolet fieri in patria ex obedientiæ cauſa, vel ad longius tempus.argu. c. quia diuerſitatem. de conceſ.prębend.§.1.ff. de iure deliberan.quod vix in patria conſuetudinaria ſeruaretur.ſi reſignans moreretur poſt ſex menſes, & intra tempus prorogatum. cum poſtquam iſta regula recepta eſt tanquam lex regni,& ſic publicata,&regiſtrata,& non eius derogatio, ſeu prorogatio. quia per iſtas prorogationes nunquam ſieret publicatio:& ſic fraudarentur nominati,graduati,& mandatarij. Ideo non reciperentur.

Si vero extra dictam curiam factæ ſint.

A quocunque, ſiue à legato, archiepiſcopo, vel alio quocunque. quia indefinita æquipollet vniuerſali. l. ſi pluribus. ff. de legat.2. etiam ſi ab abbate vel alio inferiore.

Infra menſem.

Sed à quo tempore computabitur iſte menſis, & alij ſuperiores? Reſpondeo in gl. ſequenti. Sed quomodo? Prout eſt in Kalendario, videlicet ſi Kalen. Ianuarij fuerit facta collatio extra curiam. & vſq; ad Kalendas Februarij non fuerit publicata, non valebit prouiſio per reſignationẽ facta,per iſtum tex.glo.in cap. quam ſit. de elect. in 6. ſcripſi abunde in forma manda.apoſtol.in gl.poſt menſem.

Extunc.

Id eſt,infra ſex menſes ſi in curia,vel infra menſem ſi extra curiam.hæc clauſula in gratiæ reſcripto poſita gratiam magis efficacem reddit,teſte Decio conſ.405.videbitur.in princip.

Et computatur iſtud tempus à die datæ ſupplicationis,& non a die præſtiti cõſenſus, vt declarauit idẽ papa Paulus anno 1540.die 14.Auguſti,vt ſequitur.q̃uis contrariũ teneat do.Gomeſ.q.7.vide tex. in l.tali facta ſtipulatione, de iure dotiũ.

Sanctiſsimus in Chriſto pater, & dominus Paulus diuina prouidentia Papa tertius.

Qui in craſtinum aſſumptionis ſuę ad ſummi apoſtolatus apicem, per eius conſtitutionem ſtatuit, & ordinauit, quod quęcunque beneficia eccleſiaſtica, ſiue in Romana curia, ſiue extra eam reſignata,niſi de illis factæ reſignationes,ſi in eadem curia infra ſex mẽſes,ſi vero extra dictam curiam factæ eſſent, intra mẽſem extunc vbi tunc dicta beneficia conſiſtebant,publicatæ forent, vel poſſeſſio illorũ ab eis,quos id contingebat,petita eſſet, ſi reſignantes, illa poſtmodum in eorũdem reſignatorum beneficiorum poſſeſſione decederent,nõ per reſignationem, ſed per obitum huiuſmodi vacare cenſerentur,collationes quoque & quæuis aliæ diſpoſitiones, nec illis tanquam per reſignationem vacantibus factæ,& inde ſequutæ quęcun

que nullius eſſent roboris, vel momenti. Et cui innotuit, quod huiuſmodi ſtatuto, & ordinatione non obſtantibus, plures abuſus & fraudes in reſignationibus beneficiorum huiuſmodi committebantur, volens huiuſmodi abuſibus & fraudi obuiare: & ne illorũ prætextu quis iure ſuo fruſtretur, prouideres declarauit, de cetero ſemeſtre ac menſem ad reſignationes publicandum per conſtitutionem prædictam ſtatutum à die datæ ſupplicationis, & non à die præſtiti conſenſus currere, & computari debere, irritum, quoq; & c. decreuit.

Placet publicetur & deſcribatur etc. Lecta &c. Romæ in cancellaria Apoſtolica, Anno &c. 1540. die veró ſabbati decimaquarta menſis Auguſti. Pont. &c. Anno ſexto.

Et ſic cum ſupplicationi data ſoleat apponi, dies quo papa prouidet, ideo iſti mẽſes computantur à die prouiſionis & collationis, & ſic ſeruatur.

Vbi dicta beneficia conſiſtunt.

Et ſic publicatio in loco beneficij fieri debet per hæc verba, cum vt prouiſio ordinario collatori ſit nota, alias ordinarius poſſet conferre, & materia litigandi in beneficijs, quę ampla per ſe eſt, extenderet. 2. Tum vt prouiſio atque acceptatio nota, alteri ius in ipſo acceptatio beneficio habere manifeſtent. Rom. conſ. 433. Quo ad primum. & vt populus recognoſcat ſuum paſtorem, quod maxime intereſt.

Limitatur quando non poſſet fieri eo loci: vtpote ob periculũ belli, peſtis, ob inſidias inimicorum, vel aliud iuſtũ periculum per tex in c. vbi periculum. § Porro. de elect. lib 6. & c. ſtatuimus. de offic. deleg. eod. lib. 6. Cle: cauſam. de elect. Cle. vna, de foro compe. Cle. vna, de conceſſ. præben. & ſic docet Roma. conſ. 33. quia ſufficit aliquid fieri per æquipollens, quãdo ſic nõ potuit impleri pro forma, vt plene Albertus Brunus in tract. de forma & ſolennitat. actus. tub. de potẽtia & effect. formæ, limita. 33. ſcribit poſt Felinum in c. cum dilecta. col. 18. nu. 13. limita. 7. de reſcrip. & firmat Caſſador. in deciſ. 1. de dolo. Tenebitur tamen publicare in alio loco, in quo ſcit parochianos illius beneficij reſignati degere, teſte Ripa in tract. de peſte in quinta ſpecie peſtis in contractibus. Item bonũ eſſet, quod reuocationes procuratorum ad reſignandum inſinuarentur & intimarentur ordinario loci ad vitandum fraudes, quę in his fiunt.

Et nota quod tex. iſte non dicit, quod intra eccleſiam fiat: ſed vbi beneficia cõſiſtunt; & ſic ſufficit ſi fiat extra, in cæmiterio, vel in alio loco beneficij, vt concludit Dom. d. conſ. 75 in cauſa. in fi. & plenius Panor. in conſ 99. Illud. col 2. vbi dicit quod ſi parochiæ incluſerint eccleſiã, poteſt capi poſſeſſio extra. & in eccleſia dicitur fieri, quando ante eam fit. Clem. cauſam. in verb. in domo, de elect. debet tamen ibi fieri, quando populus ibi adeſt, vel in tempore mercati aut miſſæ, aut prędicationis, vt inferius dicetur.

Publicatæ fuerint.

Publicatæ dicuntur reſignationes, quãdo publice factæ ſunt, vel nunciatæ palã & publice in loco beneficij. vtpote in miſſa parochiali, die dominico, vel feſto, vel die mercati, aut nundinarum, & hoc quando eſt eccleſia parochialis glo. in verb. publice in Cle. 1. de ſepul & c. 1. de poſtula. prælat. nam publicare verbum, importat vt publicatio fiat in actibus, in quibus populus loci conuenit. Dominic. dict. conſ. 75. in cauſa. col. 2. probat.

Nec ſufficeret coram quatuor teſtibus accipere poſſeſſionem, quia nõ dicitur publicari, nec ob hoc publicare fieri poterit. Nã iſtis quatuor forte præcipietur, vt rẽ ſecretam teneant, & tunc diceretur clandeſtina poſſeſſio. not. Bar. in l. in fraudem. in princ. ff. de his, quibus vt indig. glo. in c. 1. de clandeſti. deſpon Dec. in l. quo tutela. § clem ff. de regul. iur.

Nec ſatisfactum eſſet rationibus regulę, quæ ſunt, vt ordinarij collatores ſciãt quinam teneant beneficia, & poſſideant in ſuo epiſcopatu, & an ſint idonei necne, quia ſua intereſt. c. ordinarij. de offic. ordina in 6. & §. inquirant. de colla. in concorda. & prag. vnde in beneficij ſimplicibus putarem publicationem eſſe faciendam epiſcopo, licet Gomeſ. q. 9. dicat ſufficere, ſi fiat Romę. quod non putarem ſatisfactum rationi huius regulæ. nam propter iſtam publicationem Romæ factam, non tollentur intruſiones: nec ordinarij poterunt ſcire vacationem, nec collationem. Itẽ expectantes etiam non poterunt ſcire, nec nominati. aut graduati, nec mãdatarij Apoſtolici. Ad hæc quia tex. dicit publicationẽ faciendã in loco beneficij: & qñ fieret Romæ, non eſſet in loco beneficij. Igitur non putarem valere Romæ factam,

ſtam, niſi in beneficijs vrbis, nō in alijs.

Alias parū ſeruiret hæc regula, volēs reſignationem publicari: nam de iure teſtes debent intereſſe in adeptione poſſeſſionis: ſicut in alijs actibus, alias non poſſet probari. cap. 2. & cap. licet. de teſtib. ergo hæc regula requirens publicationem, aliquid ad ius commune addet. Et quod non dicatur publicatio corā duobus, aut tribus teſtibus, conſuluit Panorm. conſil. 99. ſaluatoris. &c. illud &c. in 1. volu. Dom. dicto conſil. 75. in cauſa. colum. 2. hoc approbat D. Arnoldus Ferro. in Comment. ad conſuetu. Burdegal. §. vltimo. de ſubhaſta.

Si vero beneficium conſiſtat in eccleſia cathedrali, collegiata, vel cōuentuali, poſſeſſio accipi ſolet in principio miſſæ maioris, vel fine, aut in veſperis, alias nō dicit publicata, vt vult hęc regula. Et bonū eſſet quod iſta poſſeſſio ſic capta, regiſtraretur, & ſcriberetur per ſcribam capituli, quod eſt notandum. Et ſatis dicitur publicata reſignatio, ſi quis adeptus ſit poſſeſſiōem, & ea vtitur, & ſe notariè gerit pro curato, vel beneficiato: & per equipollens ad impletur mēs regulæ, & ita tenet Gomeſ. q. 11.

Notandum eſt etiam, quod ſi Papa moreretur antequàm bullæ potuiſſent expediri: & poſtea per longum tempus vacaret ſedes, & reſignans moritur in poſſeſſione, quia ſine bullis reſignatarius non audet recipere fructus, tunc non vacaret per obitum reſignantis, quia per ipſum reſignatarium non ſtat ergo illi non eſt imputandum. regula in iure ciuili. ff. de reg. iur. Auriolus in addi. ad de Monte laudino, in c. penul. de electione. in 6.

Imo dicit Petr. de Vbalt. in trac. de ſucceſſio ab inteſta. in 2. parte, col. 17. quod ſi papa moriatur ante, expirat regula. ergo non tenebitur quis eam ſeruare. Sed ego puto cū iſta ſit de regiſtratis in curijs parlamentorum regni, non extingui per mortem papæ, eum ſit facta lex regni, & fuit regiſtrata in hoc ſenatu anno 1492. die 27. Auguſti, & ſecundum eam multoties iudicatum, vt patet in præfa. ad rub. de colla. in concorda. folio. 17.

Vel poſſeſſio illorum ab eis, quos id contingit, petita extiterit.

Hic, & in regiſtris curiæ Romanę eſt alternatiua, ad veritatem cuius ſufficit alteram partem eſſe veram. l. ſi hæredi plures. ff. de conditio. inſti. l. ſi is, qui. §. verū. ff. de reb. dub. c. inter cætera. s. de reſcrip. & hoc firmat Do. Gomeſ. q. 15.

Sed in regiſtris curiæ Pariſ. eſt coniunctiua, & ideo requiritur publicationem eſſe factam, & poſſeſſionem captam, alias vacat per obitum: veruntamen in forenſi iudicio ſeruatur quod quomodocunq; reſignatio fuerit publicata, & poſſeſſio accepta per reſignatarium ſufficit, quamuis tempus hic præſtituatur, quia hoc non ſeruatur in praxi, dummodo capiat poſſeſſionem ante reſignantis mortem, Dom. conſi. 85. Roma. conſilio 337.

Si reſignantes iſta, poſtmodum in eorundem reſignatorum beneficiorum &c.

Iſta dictio, poſtmodum, denotat vſque ad mortem, videlicet ſi reſignantes poſt reſignationem deceſſerint in poſſeſſione beneficiorum, quæ reſignarunt, beneficium vacabit per obitum, & non per reſignationem.

Et per iſtum tex. patet, à contrario ſumendo argumentum, quod ſi reſignās moriatur ante menſem, vel ante ſex menſes in poſſeſſione, beneficium nō vacabit per obitum: ſed per reſignationem, quia hic dicit poſtmodum, quamuis Auriol. cōtrarium tenuerit in c. eam te. nu. 267. de reſcrip. nam quod in vno prohibetur, in alio permittitur. c. ſi de filijs presbytero.

Poſſeſſione.

Aliud eſt poſſidere, aliud in poſſeſſione eſſe. l. ſi quis ante. ff. de acquir. poſſeſ. nam colonus dicitur eſſe in poſſeſſione, licet non poſſideat & qui mittuntur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ, dr̄ eſſe poſſeſſione, quamuis non poſſideant. per l. 3. §. creditores ff. vti poſſide. & l. cum legatum. quibus ex cauſis in poſſe. eatur. Dec. in c. conſultationibus col. 2. de offic. deleg. vnde per hoc verbum, ſi reſignās poſt reſignationem ſemper receperit fructus, & alios actus, ſicut verus curatus, fecerit & ſic moriatur, dicetur in poſſeſſione mori: & beneficium vacabit per obitum, etiā ſi reſignās tāquam conductor, fructus recipiat: quia ad hoc dr̄ in poſſeſſione mori, ſi ſic moriatur: & quia fieret huic regulæ fraus. nam reſignatarius permitteret reſignantem vti fructibus beneficij ſic locando beneficij fructus: ſed iſta regula obuiat illis fraudibus, volens vt vacet per obitū, Sic conſuluit Corneus cōſ. 137 licet multas in 3. volum. alioqui verus rector ignoraretur

raretur, vel duo eſſent ſic vno inſtanti, beneficij curati & rectores, contra tex. in c. cum nõ ignores. de præbend. Et quia non eſt petita poſſeſſio ab hoc reſignãte, cũm ipſe ſemper fuerit in poſſeſſione, ob id ſi in ea moriatur, erit huic regulæ locus, per tex. in l. ſicut. § ſuperuacuum. ff. quibus mod. pig. vel hypo. ſol. & maxime hæc probatur fraus, ſi poſtea iſte reſignans fecerit aliquos actus, tanquam curatus, quos non potuiſſet conductor, vel vicarius facere, & hoc debet maxime conſiderari.

Imo reſignans, qui poſt reſignationem, quam ſcit expeditam, remanet in detentione beneficij, & capit fructus, non eſt in conſcientia tutus: nec ille in cuius fauorẽ reſignauit, ſi permittat, teſte Prouinc. fol. 33. verſ. conſultus &c. quia reſignans per reſignationem amiſit ius capiẽdi fructus, cum amiſerit beneficium & poſſeſſionem illius. c. poſt tranſlationem. §. rurſus. de renuncia. c. inter. de præbend. & ſic eſt malæ fidei poſſeſſor, qui fructus non facit ſuos. l. bonæ fidei. ff. de acqui. rerum dom. gloſ. in cap grauis. de reſti. ſpolia.

Et is, cui reſignatum fuit, etiam peccat, quando permittit reſignãtẽ vti beneficio, cum non ſit paſtor & verus paſtor dimittit oues mercenario, qui non ſeruit, ſicut verus paſtor, & hic non ſeruit, vt tenetur. Et publice vtile eſt, vt is, qui ius habet in beneficio, illud poſſideat, & ille qui non habet ius illud, non teneat. argu. c. cũ nobis. de elect. c. conſtitutus. & cap. oblatæ. de appellationib. tum propter hoſpitalitatem, quã tenebit verus curatus, vt tenetur: non vero eam exercebit mercenarius, cap. de monachis. de præbend. tũ vt oues paſtorẽ ſuum agnoſcant, vt eſt in Euãgelio. quod verum exiſtimarem, quãdo reſignans clã fructus acciperet, tunc enim peccaret. Secus ſi tanquam conductor: quia tunc reſignatarius donare videtur, vt po eſt, dummodo hoc fiat ſine conuentione, alias eſſet ſimonia, niſi hoc papa approbaſſet. c. cũ pridem de pactis. c. quã pio. 1. q. 2. nec inuenio prohibitam donationem inter eos: ſed hoc caſu vacabit beneficiũ per obitum, vt dixi, & fuit pronunciatum areſtũ contra eum, pro quo reſignatio fuerat admiſſa: ſed ipſe non receperat poſſeſſionem in vita reſignantis, qui vocabatur Martinus Gontard, pro Gilberto de Columbe, die 13. Auguſti, anno 1504 & idem areſtũ fuit latum pro Domino Hugone Rogier, contra Caſton, anno 1508. die 15. Martij. & aliud areſtum pronunciatum 7. Septẽbris. 1526. inter magiſtros Nicolaum Põdeire & Falconem de Cuſſi ratione præbendæ eccleſiæ Annicienſis.

Item quando reſignatarius recepit poſſeſſionem. & publicauit: ſed tñ reſignans eſt ſemper in poſſeſſione, dico quod per obitum vacat, quia non dicitur accepiſſe poſſeſſionem, quando non durat: nam verſum nõ dicitur, quando nõ durat verſum. l ſi pro patre. §. verſi. ff de in rẽ verſo. tex. & ibi glo. in c. 3. de verb. ſig. vbi non videtur fuiſſe poſſe. quæ non durauit: ſic nec poſſeſſio capta, quæ nõ durauit. l. 2. §. fin. quibus ex cauſis in poſſe eatur. plene Hippol. in l. qui falſam mo. 5. cũ ſeq. ff. ad leg. Cornel. de falſ. facit quod dicunt Doct. in cle ſi. in princ. de vita & honeſta clerico. de eo, qui momento fert veſtes bipartitas. vt puniri pœna illius tex. non debeat.

Niſi pridie mortis poſſeſſionẽ publice acceperit. quia tunc, cum non poſſet accipere fructus, forte valebit.

Quid ſi reſignatarius die mortis reſignantis beneficij poſſeſſionem receperit, an valeat? reſpon. quod nõ, ſi reſignatarius non probet, quod ante mortem acceperit poſſeſſionem. l. filio ff ſolu. matr. per not. per Bart. l. in nõ ſolum §. ſed vt probari. ff. de no. oper. nuncia. Feli. & Decius in c. in præſentia. no. 12. de proba. & c auditis. de præſcrip. Socin. conſi. 67. nu. 7. in 3. volu.

Primo fallit hæc regula in beneficijs cõſiſtorialibus, quæ cum in conſiſtorio reſignentur, & ipſorum reſignatio ibidem recipiatur, ſatis dicitur publicari argu. l. omnium. C. de teſtam. Gomeſ. q. 5. Sed cum non ſufficiat ſola publicatio, ſed poſſeſſio adepta, videtur quod in his etiam locũ habeat: quia publicatio iſta facta Romæ, nõ ſufficit. Nam regula iſta dicit publicationem faciendam vbi beneficia conſiſtunt: & ſic non Romæ, vt ſuperius dixi.

Secundo ſi regulæ iſti derogatum a papa fuerit, quia habetur ac ſi non ſit: tamẽ in hoc regno hoc eſſet periculoſum: quia recepta & regiſtrata eſt in parlamentis, & facta eſt ius Gallorum. Ob id vix iſtã derogatio reciperetur. Nã ſi ius ciuile receptũ ſit, & canonizatum in iure canonico, licet tollatur ius ciuile, non tamen tolletur in foro canonico, per gl. in l. vna C. de colla donatorum lib. 10. Petr. Gerard ſing. 28. ſcripſi in tract. nominat. q. 5. nu. 17.

Tertio non procedit, qñ reſignatarius de nouo impetraſſet etiam nulliter, quia

non

non vacabat: tamẽ iſta noua prouiſio ſupplet omnes diligentias, & æquipollet publicationi: tum quod noua prouiſio fit coram papa, ergo coram omnibus. l. omniũ. vbi Iaſ.& alij C.de teſta.Gomeſ.q.11.

Contrarium teneo ratione fraudis vitãdæ. nam reſignatarii ſemper poſſent ſic impetrare de nouo, & illa impetratio nulla, nullum præbere poteſt effectũ, licet aliquando declaret voluntatem: tñ hoc non ſufficit, nec obſtat quod fiat coram papa, ergo publicata. Hoc eſt falſum. quia iſta regula in reſignatione facta corã papa, requirit etiam publicationem vbi beneficia conſiſtunt: multo fortius in noua prouiſione poſtea facta, alioquin ſemper fieret fraus regulæ, & nũquam eſſet illi locus, vt ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſſo.

Item vult dicere hic Gomeſ. quod ſufficit ſi publicatio fiat intra ſex menſes, & poſſeſſio petita ante mortẽ. q. 8 ego vero puto per iſtum text. requiri publicationẽ, & poſſeſſionem eſſe intra ſex mẽſes, ſi reſignans moriatur, ſi vero reſignans nõ moriatur intra ſex menſes, nec intra annum, ſufficiet reſignatario capere poſſeſſionem, & eam publicare ante reſignantis mortẽ, nec iſta duo diuerſo iure cenſeri debent, & ita ſeruatur in Francia: ſed hic ſtatuit ſex menſes, qñ vacauit in curia, eo quod ſi poſtea reſignans moriatur, reſignatarius eſt in culpa, cur nõ accepit poſſeſſionem, & nõ publicauit reſignationẽ: ideo vacabit per obitum. & hoc probat textus, requirẽs reſignantem in poſſeſſione decedere, & ſic iſta tria, vt declarat tex. ibi, poſtmodũ, &c.

Quarto fallit, quãdo reſignatarius moreretur ante reſignantem, & non accepta poſſeſſione, tunc beneficium vacabit per mortem ceſſionarij vere, & poterit per illius mortem impetrari: quia hæc regula non vult veram vacationem tollere: ſed nouam fingere vult, & vbicunque veritas adeſt, fictio ceſſat. l. ſi filiusfa. ff. ſi certum peta. l. filio. de liber. & poſthu. Item in iſto caſu non eſt opus fictione, cum veritas patens ſit.

Quinto fallit, quando reſignans retineret bullas, & reſignatarius neſciret, ſibi factam eſſe collationẽ; tunc nõ vacabit per mortem. etiamſi per decẽ annos retineret bullas; tũ quod ignoranti nõ currit tẽpus: tum etiam quod ratio huius text. ceſſet. Dom. & Peruſ. in cap. commiſſa. per illum text. in verſ. annos de elect. in 6. Nec poteſt ignoranti fraus adſcribi; ſed quia fieret fraus regulæ. Nam ſic reſignantes retinerẽt ſemper bullas; ob id dicerem, iſtam regulã locum habere.

Sexto non procedit, ſi quis reſignaſſet dignitatem, retento ſibi ſtallo in choro, & loco in capitulo; & ſic mentiatur. Nã cum reſignatarius ſit in poſſeſſione illius dignitatis, non cenſetur reſignans mori in poſſeſſione, niſi in poſſeſſione loci & ſtalli in choro, quæ extinguuntur cum perſona, ſicut canonicatus ad effectum. c. dilecto. de præbend. & ſuperius ſcripſi.

Idem ſi abbas vel alius reſignauerit ſuã abbatiam, & retinuerit ſibi regimen & adminiſtrationem monaſterij, ſi nouus abbas poſt eius mortem veniat, valebit prouiſio prima, nec dicitur mortuus in poſſeſſione, poſtquam ſibi retinuit quo ad hoc iſti regulæ cenſetur derogatum.

Deceſſerit.

Et ſic non habet locũ ſi reſignans poſt ſex menſes ducat vxorem, quia quamuis pene ſepultus ſit, qui habet malam vxorẽ tamen beneficium non cenſebitur vacare per matrimonium, quo ad reſignatarium, etiam ſi is, qui contraxit illud fuerit in poſſeſſione beneficij quouſque vxorem habuerit, quia non dicitur decedere. l. ſi deceſſerit. ff. qui ſatiſd. cogantur. nec dicitur obitus, licet beneficia quæ non reſignauit dicantur per contractum matrimonium vacare: vt plene ſcripſi in §. monaſterijs. de nominatio. regia, in gloſſ. vacare. Nec habebit locum in morte ciuili, cum hoc verbum obitus, in ea non verificetur, vt doct. ſcribunt in c. ſuſceptum. de reſcript. in 6 & in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. & poſthu.

Non per reſignationem; ſed per obitum huiuſmodi vacare cenſeatur.

Per fictionem, quæ nõ reciperet probationem in contrarium, per gloſſ. in l. conficiuntur. ff. de iure codicillo. quam ſequitur Barba. in repe. l. cum acutiſſimi. col 3. C. de fideicom. & Felin. in c. quanto col. 2. de præſumpt. & ſic non admitteretur volens probare, quod vacauit per reſignationem, quia iſta fictio pro veritate habetur, & quo ad iuris effectum, & tantum in caſu fictio operatur, ſicut veritas. Bar. in l. 1. § huc autem ſenatuſconſulto. ff. de ſenatuſcon Sill. firmat. Caſſad. in deciſ. ſuper reg. cancell. rub. de vnio. deciſ. 2. Ratio huius regulæ eſt, qui poſſeſſor cenſetur dominus

per

per l.ſi.C.de rei vendica.l.2.de proba.

Collationes quoque, & quæuis aliæ diſpoſitiones, de illis tanquam per reſignationem vacantibus factæ.

Intellige ꝙ collationes,inſtitutiones, & aliæ prouiſiones,hic anullãtur, per hoc verbum,quæuis,aliæ diſpoſitiones de qua non pauca ſcripſi in §.Præfatiq; ordinarij in verbo diſpoſitiones de colla. in concorda & ſic comprehẽditur hic commẽda,vt ſi forte datum fuerit in commendam, & collatio capitur etiam pro commenda, vt ſcripſi in §.ſtatutum.2.de colla.in concorda.& per Gomeſ.q.4.

Et ſecũdum iſtam regulam fuit iudicatum pro Hugone Rogier contra Guillelmum Carton, qui per reſignationem beneficium obtinuerat a papa: ſed non acceperat prouiſionem viuente reſignante anno 1508.die 15.Martij:& idẽ anno 1505. die 23.Decembris, inter Martinũ de Rogis,& epiſcopum Ebrocen.& anno 1526. die 7. Septembris, inter Nicolaum Prudhomme,& Falconem de Cuſſi.

Et ſequutę.

Et ſic poſſeſſio recepta per reſignatariũ non valet, nec poteſt manuteneri in poſſeſſione,cum hic annulletur,& titulus, & inde ſecuta.ſ.poſſeſſio capta,& alia, videlicet ſi reſignatarius reſignauerit alteri,& poſtea primus reſignãs in poſſeſſione moriatur,tunc reſoluetur ius tam primi reſignatarij,quam ſecundi,per l.lex vectigali ff.de pignorib.& inferius dicam.

Imo ex clauſula,quouis modo, non poterit dicere ſibi collatũ per obitum: quia iſta clauſula comprehendit tantum vacationem tempore datæ contingentem, & non futuram,niſi ſit in reſcripto, ſi neutri vel nulli.c.ſuſceptum.de reſcrip.in 6.Gomeſ.q.16.

Nullius ſint roboris, vel momenti.

Patet quod quando iura requirunt, vt publicatio & notificatio alicuius act⁹ fiat, tunc data eſt a iure forma,quæ ſi non ſeruatur,actus non valet,Clem.cauſam in ſi. de elect.ob id annullantur collationes nõ ſic publicatę.

Item non valeret impetratio interim facta de illo beneficio, licet poſtea reſignans moreretur in poſſeſſione: tum quia non vacat adhuc: tum etiam quod beneficium quod poterit vacare,non poteſt interim conferri cap commiſſa.de elect c.ſi tibi.de præbend.eod.lib. Aegid. Bellamera.deciſ.752.Gomeſ.q.17.

Quęro,aliquis conſtituit procuratores ad reſignandum coram papa ſuum beneficium, quod procurator reſignauit, & is cum facta eſt prouiſio non accepit poſſeſſionem per ſex menſes, nec alio tempore. demum reſignans iterum reſignat in vim cuius ſecundæ reſignationis collatum eſt beneficium ſecũdo,& is adeptus eſt poſſeſſionem,poſtea moritur reſignans, beneficium cõfertur per mortem, quæritur cui debeatur,& videtur quod illi eſt collatũ per mortem per iſtam regulam cancella. 34.quæ vult vt beneficium cenſeatur vacare per mortem.

Item per primam reſignationem beneficium amiſerat reſignans.c.in præſentia. de renunc etiam quoad poſſeſſionem. glo. aſſignari.in c. inter. de præbend. nam renunciatio beneficii inducit renunciationem etiam poſſeſsionis,quæ animo amittitur.Innoc. in c.ſuper hoc.de renunc.Panor. & Imol.in c.ſolic tæ.de reſt.ſpol.Calder.conſ 4.rub.de renunc. ergo non poterat iterum reſignare, alioqui præberetur materia calumniãdi,& ſic faciendi plures reſignationes,quod non eſt permittendũ.

Item ille,qui ſecũdo reſignat, nihil facit.tamen crimine ſtellionatus puniri debet.per glo.ſi.in c.nulli de reb. eccle. non alien.vt dicit Berberius in viato ſuo rub. de crimine ſtelliona.in ſi.

Item dolus reſignantis prodeſſet illi ſecundo reſignando, & quando ſecunda reſignatio valeret poſſet reſignãs ſẽper fraudare primum,quod non eſt dicendũ, imo illuſio & variatio eſt in clericis maxime prohibita.Clem.vna.de renuncia. vnde ſi is,qui reſignauit remaneat in poſſeſſione de facto poſt reſignationem, tenebitur ad reſtituendum fructus, quos percepit a die ſibi intimatæ bullæ reſignationis, ſeu collationis.quia ante bonã ſidem habere poterat, quod ſuperior noluiſſet admittere. Rota deciſio.158 licet reus.in no.

Item ſi beneficium cõferatur vni, & poſtea alij,& iſti ſecundo tradatur poſſeſſio: tamẽ præfertur primus per c. capitulum de reſcrip.& c.tibi.& c.duobus. de reſcri. in 6.nec habet locum in beneficialibus.l. quotiens.C.de rei vendic. vt aſſerit Iaſ.in d.l.quoties. col. 4. quia in beneficialibus nõ requiritur traditio,vel quaſi,vt acquiratur ius in beneficio. c. ſi tibi abſenti. de præbend.in 6.Dy.in regula, qui prior.de regu.iur.in 6. Igitur poſtquam valebat 1.

reſi-

reſignatio atque ad mortem, ergo ſecũda valere non potuit. nec retragatur ꝙ ſecũda collatio præferri debet primæ. c. illud. & c. ſuggeſtum, de patro. quia hoc eſt ibi, quia prima non fuit iure facta: ſed in iſto caſu ſecus, & non minus cenſetur iure facta, licet primus reſignans non adipiſcatur poſſeſsionẽm in vita reſignantis, quia hoc potuit facere ſemper: ſi non fecit, vacauit per obitum. & in dubio præſumitur renuntiatio iure facta. ca. Gonſaldus. 17. q. 2. is autem qui dicit eam non legitimã, probare habet: c. cum dilectus. de ſucceſſio. ab inteſta. nec obeſt quod non eſt mortuus in poſſeſsione. reſpon. contrarium eſſe verum: quia ſecundus reſignatarius nomine primi reſignãtis erat in poſſeſsione, & ſic videtur in reſignans primus in poſſeſſione deceſsiſſe.

Item ſi reſignatarios ante ſex menſes reſignauerit alteri, & poſtea primus moriatur non facta publicatione. & poſt ſex menſes putarem ſecundi reſignatarij ius reſolui, & extingui; ſicut ius primi extinguitur per hanc regulã, quia quod in vno ſtatuitur, & in duobus habet locum. l. ſingularia. ff. ſi certum peta. & reſoluto iure primi reſignantis reſoluitur ius ſecundi. l. lex vectigali. ff. de pign. Ad hæc, quia prouiſio vltimi eſt ſubreptitia, quia ſi primus reſignans expreſsiſſet papæ poſſeſsionem nõ captam, nec reſignationem publicatã, forte non contuliſſet. vel non ita de leui. c. poſtulaſtis. de reſcrip. quamuis Do. Gomeſ. hic in 1. q. tenuerit contrarium dicẽſſe iudicaſſe; tamen iudicauit contra hanc regulã ibi, & inde ſecuta. Nec refragatur ꝙ de prima reſignatione debeat intelligi ſecundum eum, per l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verbo. ſign. quia hoc non procedit in hoc caſu. Nec obſtat ꝙ ſuperior conſentit iſti ſecundæ reſignationi, & quando dominus conſentit, tunc non habet locum l. lex vectigali. Guido papæ in deci. Delph. q. 575. Emphiteota. Hoc. n. verum eſt, quando dominus ſciens cõſentit; ſecus ſi ignorãs; nec ignorans iuri ſuo præiudicat. nec renũciat l. mater. ff. de inoffi. teſt. Vnde ſi in ſecunda reſignatione eſſent omnia narrata, & papa huic derogando regulæ conferret ſecundo, tunc crederem opinionẽ Gomeſ. procedere, alias non. papa enim non videtur velle plus iuris conferre, quam reſignans haberet, nec huic regulæ derogare, niſi hoc expreſſe dicat: vel niſi ſecũdus reſignatarius poſſeſsionẽ intra ſex menſes recepiſſet, minus valet collatio facta ad reſignationẽ illius qui reſignauit primum beneficium per alium impetratum, quod per adeptionem ſecundi vacabit.

Item regula cancellat, annullat reſignationes & collationes, ergo primam & ſecundam, & quotquot factæ ſint.

Item poterat primus accipere poſſeſsionem quandiu viuebat reſignans, ergo poterat excludere ſecundum. Nec facit ſecunda reſignatio, quod non vacauerit per mortem, & ſic nec recredentia, nec poſſeſſorium debet iſti habenti ſecundam reſignationem, adiudicari, quia omnia hic annullantur.

Item non valet ſecunda collatio ratione ſubreptionis, & fraudulentæ reſignationis. Oldra conſ. 324. factum, col. 3. ſcri pſi in glo. vacãtia. de colla. in §. volumus, quia papa ius tertij non intendit tollere; & ſi papa primam reſignationem factam ſciuiſſet, iſti ſecundo non contuliſſet. ob id ſecunda collatio eſt nulla.

Imo pulchre ſcribit Gomeſ. in Commentar. ad regul. de infirmis reſignantib. q. 40. quod ſi infirmus per procuratorem reſignauerit in curia, & poſtea iterum in fauorem alterius, cum derogatione illius regulæ ſecundo confertur beneficium, & infirmus moritur intra viginti dies, adhuc vacabit per obitum, & ſecunda renunciatio, quæ eſt nulla, non facit quo minus vacet per obitum. ſic & hic dicemus.

Præterea collatio facta per vicarium etiam reuocatum antequam reuocationẽ ſciuerit, valet. l. ſi forte. ff. de offi. præſid. quem ſingularem dicit Rom. ſing. 57. & Iaſon in l more. col. 3. nu. 8. ff. de iuriſd. om. iudicum & Dec. conſil. 295.

Nec me mouet glo. & ibi Doct. in c. ex tenore. & c. in noſtra, de reſcrip. & quod no Oldra. conſil. 299. quidam Hugo. vbi cõcluditur quod prima electio, ſeu prouiſio quæ eſt inutilis, nõ præſtat impedimẽtum. Nec literæ primæ vllum dant impedimentum ſecundis validis. Reſpon. verũ eſſe, ſed hoc caſu prima prouiſio facta erat valida, & ſic ſecunda valere non poterat.

Item quæro, an valeat collatio facta à cãcellaria poſt reuocationẽ procuratoris intimatã cameræ breui reſpon. quod ſic. per tex. in Clem. vna de renuncia. vbi reſignatio facta poſt reuocationem non intimatam procuratori, vel illi in cuius manibus ceſsio eſt faciẽda, valet & dicit ibi gl. in verb. faciẽda in hæc verba quod quando man-

do mandatum eſt generale ad cedendum in manibus eius, qui recipere poſsit, non poteſt iuuare notificatio; niſi ſit facta illi, qui recipi:;& imputet ſibi, qui debuit omnibus intimare, vel ſaltem procuratori. Idem tenent Bonifacius & alij in d.clem. vnic.& ſic conſului & obtinui in magno conſ.pro Guil.Fabr.contra de Comb.

Item reuocatio eo loco fieri debet vbi negocium exercetur. alioqui non valet. l.ſed & ſi pupillus.§.proſcribere. ff. de inſtito. act.ſed camera eſt diuerſum tribunal à cancellaria,& ſeparatim, & ſeparata loca,& officiales habent ſeparatos & diuerſos. ergo notitia facta in vno loco non ligat in alio.

Ad hæc paria ſunt minus plene intimare,& non legitime intimare. l. veluti, ibi,vel minus plene editum.ff.de edendo. & l. quoties, qui ſatiſdare cogantur. & ibi multa doct.citant. & ſic intimatio illa omni carebit iuris effectu,clemen. cauſam.in fine,de electione.

Præterea dubitatur, an valeat collatio facta à cancellaria.ſi appareat eo die reuocationem eſſe factam in eadem cancellaria,vel conſenſum a procuratore præſtitũ reſpon.ſic per tex.in d.clem.vna. de renunciа.vbi prouiſio valet facta ad reſignationem procuratoris, antequam peruenerit ad notitiam illius,vel eius in cuius manibus facienda erat ceſsio; ſed non apparet hic, quod fuerit facta notificatio reuocationis ante prouiſionem.nam potuit eſſe poſtea. ideo is,qui dicit reuocationem antea factam,oportet quod probet; allegans enim tempus illud, probare debet. l. eum actum.ff.de nego.geſt.plene ſcripſi in tracta.nominatio.q.14.nu. 11. & ſeq. ſi autẽ reſignantes poſt admiſſionem reſignationis factam a Papa, poſſent ab ea diſcedere,frequenter illuderetur papa,cuius iudicium ab eorum pendere arbitrio videretur.c.bonæ 2.circa finem. de poſtul. prælat.& qui dicit aliquid reuocatum, debet hoc probare. l. cum tacitum ff.de proba.l. ſancimus. C.de teſtamẽ. & debet probare ante reuocatum, vt ſupradictum extitit.

Si tamen fuerit facta conceſsio in cancellaria die primo Martij,& intimatio eodem die in eadem cancellaria,ſi die ſecũda procurator conſenſerit,non valebit, cũ a die conſenſus præſtiti computetur tempus,quod nõ retrotrahetur, cum extrema non ſint habilia,de quibus Bart. in l. ſi is, qui pro emptore.ff.de vſucapionibus.

Quamuis conſenſum retrahi dicat Roma.conſi.340.num.7.per l.fin.C. ad Macedo.l.licet.ff.de iudiciis. quia paria ſunt ab initio conſenſum interuenire, vel rati habitionem ſubſequi.regu. ratihabitionẽ. de regu.iur.in 6.alia non proſequor, quia videre potes plene materiam examinatam per Gomeſ.

REGVLA XXXVIII.

De non appellando ante diffinitiuam.

Item idem dominus noſter, vt litibus finis celerius imponatur, & litigantium parcatur ſumptibus & expenſis, ſuorum prædeceſſorum conſtitutionibus & ſtatutis inhærendo, ſtatuit & ordinauit, quod in cauſis in Romana curia pẽdentibus,& quas in poſterum quouis modo contigerit agitari,nulli ante diffinitiuam ſententiam liceat appellare: nec appellatio ſi fuerit emiſſa, debeat admitti, niſi ab interlocutoria, quæ vim habeat diffinitiuæ, vel à grauamine minime concernente negotium principale, quod non poſſit per appellationem a diffinitiua ſententia reparari: nulliſque cauſæ appellationum huiuſmodi committantur, niſi in commiſſione exprimatur,quod interlocutoria vim diffinitiuæ habeat,uel grauamen tale quod in appellatione a diffinitiua non valeat reparari. Alioquin appellationes & commiſſiones in poſterum, ac quicquid inde ſecutum fuerit, nullius ſint roboris vel momenti, commiſsionibus appellationum iam iudicibus præſentatis, & exhibitis, in ſuo robore permanſuris: in quibus, latis ſuper eiſdem ſententijs ſ.cundo, vel vlterius,ab eis non liceat appellare, appellantes vero & appellationes etiã ab interlocutorijs, & grauaminibus huiuſmodi ſuo, vel alterius nomine proſe-

proſequentes, ſi ſuccubuerint, vltra expenſas & damna ad quæ reſarcienda de iure condemnatus compellitur viginti florenorum auri pœna mulctetur.

Iſta regula loquitur tantum de cauſis in Romana curia expediendis, vt ante diffinitiuam non liceat appellare. vide plura quæ huic materiæ elucidandæ adiunxi in concorda. Franciç, rubr. de friuolis appellationibus.

REGVLA XXXIX.

Quod commiſſioni poſt concluſionem non ſtetur.

Item ſtatuit, & ordinauit, quod in commiſſionibus de iuſtitia, ſeu mandatis etiam conſiſtorialibus per eum de eius mandato vel auctoritate, in cauſis in quibus concluſum exiſtat in poſterum non cedendis, etiam ſi in eis de concluſione huiuſmodi implicite vel explicite mentio facta fuerit, nihil cenſeatur eſſe conceſſum, niſi per conceſſionem commiſſionis huiuſmodi concluſioni derogetur expreſſe.

Vult iſta regula commiſſiones non valere poſt concluſionem in cauſa, niſi fiat mentio concluſionis illi derogando. & dicitur concluſio facta, quando eſt renunciatum allegationibus iuris & facti. gloſ. & Doct. in c. cum dilectus. de fide inſtrum. vbi non licet poſtea partibus aliquid dicere, vel allegare, ob id ſi commiſſio impetretur, & partes aliquid dicere intendũt, opus eſt expreſſa mentione concluſionis, ſicut compoſitionis. cap. ex multiplici. de deci. vide glo. in cle. ſępe. in verb. concluſum de verb. ſign. & in materia beneficiali non fit concluſio in cauſa, nec in poſſeſſoria & ſummaria. cle. ſæpe. de verb. ſign. vide alia in hac materia cõcluſionis per Felin. & alios in d. c. cum dilectus.

Notandum eſt, quod hodie ex ordin. regia, quando nõ poteſt acquieſcere poſtquã eſt concluſum in cauſa appellationis, ob id ſi quis impetrat literas ad acquieſcendum, debet ſcribi hæc clauſula, concedimus vt acquieſcat, prouiſo quod proceſſus non fuerit viſus, cõſultus, aut iudicatus. In alijs ſufficiant glo. huius regulæ.

REGVLA. XL.

De literis expediendis.

Item voluit & ordinauit, quod ſi aliqui religioſi petant aliquod beneficium ad nutum reuocabile, cum clauſula, quod exinde pro ſolo nutu abbatis, vel ſuperioris amoueri non poſſint, literæ, quoad ipſam clauſulã nullatenus expediantur, niſi idem S. D. N. ponat in ſignatura quod non poſſint amoueri, vel ad partem clauſulam ipſam concedat.

Vult vt bullæ non expediantur, quod religioſi ad nutũ ſuperioris remoueri non poſſint: niſi in ſignatura hoc petitum fuerit. & cõceſſum, vel quod papa ad partem hanc clauſulam cõcedat. nam dicunt Do. de Rota. deciſ. 1. in antiq. quod monacho habenti adminiſtrationem vel prioratum ad nutum abbatis remouibilem. non competit aliquod remedium in cauſa reſtitutionis. c. cum ad monaſterium. §. tales. de ſtatu monach. c. 1. in fi. de priuile. in 6.

Si tamen papa conceſſerit beneficium cum hac clauſula, quod non poſſit amoueri, tunc ad præceptum abbatis renunciare non tenetur: nec ab illo amoueri beneficio. Archid. in cap. præſenti de officio ordin. in 6. quia quoad hoc cenſetur emãcipatus. c. ſi monachus. 18. q. 1. Pal. in c. illud. de maio. & obedien. ex quo infertur quod hæc clauſula non eſt neceſſaria quãdo papa confert ſeculari regulare, nec is ſecularis amoueri ad nutum poterit: quia quando princeps concedit aliquod beneficium, intelligitur concedere pleno iure. Bald. in l. beneficium. ff. de conſtit. princip. tamen beneficium non per hoc ſuam mutabit naturam, ſed eo vacante reaſſumit ipſam, teſte Anton. de Butrio. in cap. porrectæ col. 2. de confir. vtili. & Felin. in cap. in noſtra. col. vlt. de reſcrip. vide octo declarationes, quas ſcripſi in tracta. de pacifi. poſſeſſ. in 6. limita. nu. 271.

cum

cum ſeq. vbi plura videbis in hac materia, ſi te delectat.

REGVLA XLI.

De clauſulis in reſignatione ponendis.

Item ſi committatur alicui beneficij reſignationis receptio, ponatur clauſula, attente quoq. prouideas, etc. & ſi ex cauſa permutationis reſignationes fiant ponatur clauſula, quod neuter permutantium ius acquirat, niſi quilibet ipſorum ius habuerit in beneficio per ipſum reſignato.

Sciendum eſt quod ex iſta regula elicitur duplex reſignatio, vna ſimplex, altera permutationis cauſa. In reſignatione ſimplici vult papa quod clauſula iſta ponatur in literis a cancellaria emanatis, attente quoq; prouideas, quod in renunciatione prædicta dolus, vis, metus, ac aliqua ſimoniaca prauitas non interueniat. quaſi velit hic papa innuere quod ſi vnum iſtorum non interuenerit, reſignatio non valebit: alioqui fruſtra apponeretur hæc cla, & papa ſuperflua non vult ſcribi in ſuis literis, vt in procę. Decretal. proteſtatur. vide iſta in trac. de reſcrip. i reſcripto reſignationis

Primo nominatur dolus, & intellige de dolo malo, qui eſt calliditas & fallacia ad fallendum & decipiendum alterum adhibita. l. 1. §. 1. ff. de dolo. & p hanc regulā patet quod Romanus Pontifex non vult renunciationem dolo factam valere a contrario ſenſu huius regulæ. & dicit gloſ. in cap. penult. de his quę vi metusve cauſa fiunt, ſecundum canones. ſiue vi, ſiue metu, ſiue dolo aliquis renunciant rei ſuæ, ſubuenitur ei contra omnem poſſeſſorem. ca. reintegranda 3. q. 1. & 2. c. cum eccleſia & ſeq. facit l. eum, qui ff. de inoffi. teſtam.

Et quamuis glo. vlt. in d. c. penul dicat, quod ſi dolus in ſpiritualibus interueniat, non tamen ſubuenitur dolum paſſo, licet dolus det contractui cauſam c. conſtituit 20. q. 3. vbi tex. dicit quod ingreſſus religionem dolo abbatis, tenetur perſeuerare in religione. tamen res reddi debent hæredibus illius religioſi.

Idem in matrimonio aſſerit c. ex parte. 2. de conuerſ. coniug. quia non videntur decepti, qui meliorem vitam elegerunt. c. cum dilectus quod metus cauſa.

Ego tamen putarem dolum dantem cauſam renunciationi, annullare renunciationem beneficij; quia annullat alios actus regulariter. l. & eleganter. ff. de dolo. & iſtum nō inuenio exceptū a regula.

Ad hæc liber conſenſus in reſignatione beneficii eſſe debet. c ſuper hoc de renunc. ſed vbi adeſt dolus, non eſt liber conſenſus ergo, &c.

Item dicitur Prouerb. c. 4. filio doloſo nihil erit boni. ergo renunciatio dolo facta non erit illi doloſo bona; vt non accipiat fructum ſuæ calliditatis.

Ad hæc iura canonica abhorrent maxime vitioſum ingreſſum in beneficialibus. c. 1. & per totū. de eo qui mittitur in poſſeſſio ſed non poſſet eſſe alius, deterior, quam ingreſſus doloſus. ergo vitiat.

Conueniens eſt quod ait Iuriſconſultus in l. 1. ff. de doli exceptio quod ideo hanc exceptionem doli prætor propoſuit, ne cui dolus ſuus per occaſionem iuris ciuilis, contra naturalem æquitatem, profit; ſed prodeſſet dolus, ſi valeret reſignatio; ergo non ualebit, ſaltem per doli exceptionem.

Item in beneficiis maxime omnis dolus ceſſare debet. capit. cum dilectus. de electionibus.

Sed hodie poteſt dici, quod habetur Hiere. cap. 6. a Propheta vſque ad ſacerdotem cuncti faciunt dolum; & ſicut decipula plena auibus, ſic domus collatorum plenæ ſunt dolo. Hierem. 5. Vnde poſſent Dauid mirari plus hodie, quam olim, dicens, Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? Reſpondens poſtea, qui non egit dolum in lingua ſua.

Nec refragatur, quod dolus non vitiat actum in ſpiritualibus, vtpote ingreſſus religionis quia nō vr deceptus. qui ingreditur religionem dolo alterius, vel prouocatur ad bene viuendum; & ideo eſt dolus bonus, qui non vitiat; ſecus in dolo malo in beneficialibus commiſſo, quia prouocatur ad male viuendum, cum aliquis dolo aufert ab eſt beneficium, poſtea erit forte reſignās leno, vel armiger ad gallinas. Ob id diuerſum eſt, quādo inducitur ad Deū, vel quādo deducitur, & remouetur. Bene dicerem, quod ſi dolo inducerem aliquem ad acceptandum beneficium, quod dolus non vitiat et acceptationem quia inducitur

tur ad ſeruiendum Deo, ſed quando aliquis dolo inducitur ad renunciandum, & ſe remouẽdum à ſeruitio diuino, hoc non valet. nam inter iſtos caſus longa eſt, vt cuilibet patet, differentia.

Nec obſtat quod dolus non vitiat matrimonium. c. ex parte. & c. dudum. de conuerſ. coniug. & bonum eſt argu. de matrimonio carnis ad ſpirituale c. inter. de trãſla. epiſcopo. nam reſp. verum eſſe, quando eſt eadẽ ratio: ſed diuerſa eſt ratio in matrimonio, quàm in beneficijs. Nam ſi per dolum quis inducatur ad matrimonium cũ aliqua puella indotata, certe quis dormiendo cum ea, & per annum in quo canitur, exultare, magnopere placet matrimonium. & ſic ratum habetur & approbatur: quod non eſt in beneficij renunciatione dolo facta, imo ſtatim agnito dolo pœnitet renunciantem: ſed dulcedine matrimonij cognita placet. etiam aliud eſt incitare ad habendum, vt in matrimonio, vel ad carendum, vt in reſignatione beneficij vt dixi. & in. d. c. ex parte. & d. c. dudum. eſt ibi dolus bonus: ſecus in beneficij reſignationem dolo facta. Quãobtem non valet nec iure naturali, nec prætorio. nec canonico, teſte Fortunio in tract. de vltimo fine iuris. num. 335.

Vnde per iſtam clauſulam dixi renunciationem ſecundam dolo reſignantis factam non valere. & ideo non priuari ſecũdum reſignantem decreto, de pacific. poſſeſ. ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſ.

Item ſi quis vi fuerit expulſus de beneficio: & poſtea illi renunciauerit. Ideo ponitur in clauſula vis. non enim vult Papa iſta renunciationem vi factam approbare: quia non eſt veriſimile quòd ſponte iuri ſuo renunciauerit, qui renunciat ſpoliatus. c. ſollicitè. de reſtit. ſpolia. & ſic iſte q ſpoliatus renunciauit, poterit intentare remedium recuperandæ poſſeſſionis. c. integranda. 3. q. 1. nec iudices regni, qui in hoc regno cognoſcunt de poſſeſſorio, audiunt poſſidentem beneficium, donec reſtituta fuerit poſſeſſio iſti ſpoliato, vt in c. ſuper hoc. de renunc. ſiue reſignatio fuerit facta coram collatore ordinario, ſiue coram alio ſuperiore, cum d. c. ſuper hoc. & d. c. ſolicitè. generaliter loquantur. quãuis gl. in d. c. ſollicitè. velit dicere non habere locum. quando fuerit facta corã ſuo iudice. quam videtur ſequi Soci. in tract. fallent. regul. 378. ſed gl. & doct. reprobãt in d. c. ſollicitè. cum renunciatio non poſſit admitti, niſi à ſuperiore, vt Hoſt. in ſũma de renunc. docet. Quamobrem ſi ſpoliatus renunciaret coram ſuo ſuperiore in iudicio, bene valeret, vt conſuluit Barba. conſ. 47. Præclare col. vlt. vol. 2. idem intellige. ſi ante ſpoliationem renunciaret, vt dicit Lappus allega 23. limitant etiam do. de Rota deciſ. 216. Nota quod exiſtẽt. in antiq. p c. accepta. de reſt. ſpol.

Niſi petitioni reſtitutionis cum iuramẽto renunciaret: quia tunc reſtitutionẽ petere non poterit, vt firmant do. de Rota. deciſ. 428. Nota, quod ſi ſpoliatus. in antiquis. Idem ſi per pactum. Rota deciſ 68. Nota, quod licet in eiſdem. & Soci in tract. fallẽt. regula 378. Spoliato. Nicol. Milius in repet in verb. renunciatio. Tñ per literas regias releuari, habita iuramẽti diſpenſatiõe, qua ea facilitate qua fuit inductus ad renuntiãdum beneficio, & ad iurandũ, ob id diſpenſationẽ petat, ſi velit admitti: vt in ſimili dicit Felin. in c. ſi cautio. de fide iuſtru. de renũciante exceptioni non numeratæ pecuniȩ cum iuramento. doct. in l. ſi. C. de non numera. pecunia. Præterea in hac clauſula, attente, &c. dicitur metus, quia renunciatio facta metu non tenet. c. ſuper hoc. de renuncia. & renuncians non perdit beneficium. Rota deciſ. 203. Nota quod reſignatio. in antiq. Henric. Boic. in c. quod in dubijs. de renũcia. per cap. Abbas. c. ad aures. & c. ſeq. qđ metus cauſa. vbi reuocatur collatio de facto, intelligit Fortun. Garſias in tract de vltimo fine iuris, nu. 275. vbi concludit tam iure naturali, quàm prætorio, & canonico nullam eſſe renunciationem metu factam, & quatenus de facto proceſſerit reuocandam.

Et iudices regij in hoc regno ſuper poſſeſſorio cognoſcẽtes poſſunt iſti per metum renũciãti interdicto recuperãdæ agẽti poſſeſſionem beneficij adiudicare, non obſtãte renũciatione, ſi aliud canõicũ nõ obſiſtat, quia licet reſignans admittat ius vorum eſt ſi ſponte, ſecus ſi coacte. nã in his in quibus ſpontaneus conſenſus requiritur, ibi actus ipſo iure vitiatur. gloſ. in c. notificaſti. 33. q 5. Panor in c. maiores. in 6. de baptiſ. & in c. cũ locum. de ſponſalib. Alex. conſ 98. Quoniam. col. 2. vol. 3. & conſ. ſeq. ſed renunciatio ſpontenea & libera eſſe debet. d. cap. ſuper hoc. ergo nõ valebit quãdo metu facta erit: quæ enim metu geſta ſunt, rata haberi nõ debẽt. l. 1. & per totum titu, ff. quod metus cauſa. &

quod nõ valet renũciatio beneficij metu facta, tenet glo. in verb. liberè §. ad tollẽdas. de electio. in pragma. vbi etiam cõcludit poſſe hoc caſu agi rei vendicatione ad beneficium renunciatum: vel interdicto recuperãdæ: vel frequentiſſimè hodie in iudicijs remedio can. redintegranda.

Item non valet etiam conſtitutio procuratoris facta metu ad reſignandum beneficium, vt cõcludunt Hoſtienſ. Panor. In d c. abbas. quod metus cauſa & Decius conſ. 219. viſo puncto, in 3. q. plenè Philip. Probus in addi. ad Ioan. Monach. in rub de renunc. in 6.

Tamẽ a dom. de Rota. deciſ. 374. fuit dubitatum. in no. & communiter doct. in d. cap. Abbas. & capit. ad aures. tenent reſignationem per metum factam valere: ſed reſcindendam eſſe officio iudicis. dicas hoc ſic in forenſi ſeruari iudicio in Frãcia. vt renuntians impetret literas regias, vt non obſtante renunciatione ſic facta per metum, recipiatur ad petendum ſuum beneficium: & illi conceditur, & fiunt informationes contra eum, qui metum adhibuit, & quamuis doct. in cle. multorum. de pœn. dicant ſpeciale eſſe in illo caſu vt reſignatione facta per captionem & detẽtionem ſecularium poteſtatum, ibi ſit ipſo iure nulla: tamen idem ſeruatur in practica in illo caſu: quia etiam eſt opus literis, & ille tex. dum dicit modo ſupradicto factas, poteſt intelligi per coactionem, vt velit dicere quod omnis renunciatio metu facta & per coactionẽ ipſo iure ſit nulla: ſed cũ pauci ſit emolumẽti, quo ad practicam huius regni aliter nũc nõ diſcutio. quia quoad effectum nulla eſt, Aufrer. de ciſ. Tholo q. 285. vidi tamen aliquãdo impetrari ſuper petitorio literas à Papa de ſignificauit. vbi papa mandabat quod ſi cõſtaret de renunciatione ſic metu facta annullaret eam. & caſſaret, ac beneficium adiudicaret renũciãti iuxta clem. auditor de reſcrip. Imò etiam per multa cõcludit renũciationem hæreditatis metu factam nullã, & ea nõ obſtãte, filiam poſſe hæreditatẽ petere. Albertus Brunus in cõſ. 82. ſup difficultate. col. 2 inter cõſilia feudalia.

Idẽ dicemus ſi renunciatio ſit facta metu cõſanguineorum, vt reſcindi debeat c. ſciã de elect. in 6. facit l. 1. col. ſeq. ff. de liberali cauſa. ſic expreſſim concluſum fuit in Rota deciſ. 463. Dubitabatur. in no. vbi dicunt eſſe neceſſe probare, quod niſi dictus clericus renũciaſſet, fratres, vel parentes mortui fuiſſent in carceribus: tamen Alex. cõſ 99. in caſu. col. 3. nu. 10. in 3. vol talem probationem nõ exigit, nec talem metũ, vide ibi. Poſtremo notãdum, quod dicta eccleſia ſic renunciata eſt reſtituenda renũcianti ſine noua collatione, quãdo interuenit metus, qui potuit in cõſtantem cadere virum. d. c. Abbas. quod metus cauſa. ſic conſuluit Calder. conſ. 1. rub. de renunc. & quando dicatur cedere. & c. declarat Decius d. conſil. 219. viſo. Probus in rub. de renunc. in addi. ad Io. Monach.

Subijcitur aliud verbũ in illa clauſula attente, videlicet quod ſimoniaca prauitas non interueniat. Nam renunciatio beneficij ſimoniacè facta, nõ valet, etiam in præiudicium reſignãtis. Nec collatio, tex. in c ſuper hoc in gl. pecuniæ. de renũcia. Innoc. in c. cum vniuerſorum. de rer. permu. Archid in c. ordinationes. 1. q. 1. Rota deciſ. 236. in antiq Geminia. conſ. 125. Dubia. in. 1. q. Nicol. Milius in reperto. in verb. renunciatio, q. 4. vbi dicit ſimoniace tunc renunciatum quando expreſſim renunciatur quod alteri conferatur per gl. in c. ex parte. 1 de offic. deleg. vbi docto. ſed ſi non exprimatur, licet immediatè hoc agatur, non eſt ſimoniaca, teſte Innocen. in c. tua. in fi. de ſimonia & ſic ille, qui per ſimoniam reſignat, non poteſt illud beneficium ſit reſignatum repetere. nec ille, qui illud fuit ſimoniacè conſecutus, retinere glo & doct. in c. conſtitutus. de tranſact. Innocẽ. in c. cum vniuerſorum, de rerum permut. Cardi. in d. c. ſuper hoc. col. 2. oppoſ. 5. vide quæ ſcripſit Ioan. Nauclerus in tract. de ſimonia, & ibi in additio. quædam inſerui. & ſic patet quod in renunciationibus beneficiorum iſta quatuor videlicet dolus, vis, metus. & ſimonia, debent abeſſe. alias quilibet horum, actum reddit, ſaltẽ quo ad effectũ, nullũ.

Et ſi ex cauſa permutationis reſignationes fiant, ponatur clauſula, quod neuter permutantium ius acquirat, niſi quilibet ipſorum ius habuerit in beneficio per ipſum reſignato.

Sicut in rebus profanis in re aliena non contrahitur propriè permutatio: ſed requiritur quod dominium hinc inde transferatur. l. 1. ff. de rerum permu. vbi Pædius ſic ait, nullam contrahi permutationem

nem ſi res aliena detur. & ibi Iaſ. plura huic rei accommoda ſcribit. & in §.actio num.nu.102. Inſtitu. de actio.& non videtur datum quod retineri non poteſt. l. non quocunque modo. de legat. 2.

Sic eſt dicendum in beneficiis, vt neutri permutantium ius quæri debeat niſi vterque ipſorum ius in ſuo beneficio habuerit, & non poteſt quis ius quod nõ habet in alterum transferre. c. quod autem. de iure patro.l. traditio.ff.de acquiren. rerum dom.Calderin. conſ 9.de rerum permu.alioqui poſſet aliquis vafer & aſtutus bonum decipere. beneficium quod occupauit permutando cum alio, qui canonice eſt ſuum aſſequutus beneficium. quod non eſt permittendum.vt vides hic.

Fallit quando quis permutaret beneficium cum iure prætenſo in alio beneficio, tunc valeret permutatio, etiam ſi alter nullum ius in illo beneficio haberet:quia iſte qui ius ad beneficium recipiebat, debebat prouidere,an ille ius haberet.per l. qui tabernas.ff.de cõtrahẽd. empt. ſcripſi in tract.de pacific.poſſeſ.nu.290.& ſeq.

Nota quod quando is, qui ius habebat ad ſuum beneficium,euicto dato, vult redire ad ſuum, hoc ſine noua collatione non poterit.cap. ſi beneficia. de præbend. in 6.plene ſcripſi in tracta.de pacific.poſſeſ.in 22. amplia.num.143.cum ſequent. vbi abundantius videbis, ſi non graueris. & intellectum ad cap.ſi beneficia. de præbendis in 6.

Si tamen is,qui reſignauit permutationis cauſa ius habebat in beneficio reſignato moriatur, & antequam ei conferretur beneficium alterius permutantis,tunc permutans habebit vtrunq;,& gaudebit bona fortuna,& hoc modo ſolent cauti auunculi ſuos nepotes promouere, primum quod habebat nõ auferetur, & illud quod permutationis cauſa collatum etiam ad ipſum ſpectabat,cum non ſit qui conqueri poſſit, & iuſto titulo & canonice eſt adeptus,iuxta text.in c.1.de reg. iur.in 6. & ſic limitatur iſta regula, quia non ſtat per iſtum permutantem,alias non procederet,vt l.in iure ciuili.ff.de regulis iuris.

Solent in reſignationibus a papa approbatis aliæ inſeri clauſulæ,primo regulæ de viginti diebus derogare papa ſolet ſi petatur.de qua ſcripſi ſupra,in regul.

Secundo ſolet derogare regulæ de veriſimili notitia obitus. ſed an recipiatur, dixi ſupra declarando illam regulam.

Tertio clauſula ſolet adiici in qua derogatur iuri patronatus etiam laicorum, niſi in Francia conſuetudinaria, in qua non recipitur vt infra dicam.

Quarto derogatur indultis Cardinaliũ, quibus cautum extitit, quod in collationibus beneficiorum ſuorum, vel familiarium requiratur conſenſus eorum.de quibus dixi ſupra, in regula.

Item non poteſt minor 14. annis beneficium multis laboribus a parentibus acquiſitum renunciare, quin ſi læſus fuerit illud repetere poſſit. c. ſi. § ſi vero. de iudic.in 6.cap ex parte M.vbi glo. & docto. de reſtit. ſpol. hoc expreſſum tradit Nicol.Milius.in reperto in verbo minor. q. 4. dicens renunciationem minoris duobus concurrentibus valere. Primo, ſi fiat in manibus ſuperioris: ſecundo,ſi fiat cum cauſæ cognitione, cum conſtabit ſuperiori quod minor velit renunciare, oportet quod inquirat an pupillo expediat, & eccleſiæ: & ſi de his conſtiterit, reſtitutio dabitur,alias ſecus,vt ſcribit Panor. in d.c. ex parte M.& Bened.in repet.cap. Raynutius in verb.adiecta. nu. 61.de teſtam. & Phil.Probus in rub. de renunc. in 6. Angel de Clauaſio in ſumma Angel.in verb. renunciatio, dicit renunciationem ex tribus iudicandam illegitimam. Primo ratione perſonæ renunciantis, vtpote quia minor,d.c.ſi.aut alius,qui non poteſt renunciare.vt demens & furioſus. Secundo ratione perſonæ,in cuius manibus fit renunciatio: vt ſi in manu laici.cap. quod admonet.& cap.quod in dubiis. de renunc. vel in manu illius.qui eam recipere non poteſt, vt in manu abbatis,quia inferior epiſcopo permutationem approbare non poteſt, c. quæſitum. de rerum permut. Tertio ratione rei dicitur renunciatio illegitima,quod illa res renunciari non poteſt, vt iura ſanguinis. l.ius ſanguinis. ff. de regulis iuris.l.ius agnationis.de pact. ſed ſi deceptus fuerit minor ſuper valore beneficij permutati,an reſtitutionem impetrare poſſit,quod non, ſcribit plene Probus in additionibus ad Ioannem Monachum in c ſi.de renunc. in 6.

Et clauſula,cura animarum non negligatur, in quibus reſcriptis ſoleat apponi, declarat glo.in verb.diſpenſantes. in cle. 2.de præbendis.vbi dicit apponendam eſſe in diſpenſationibus ſuper pluralitate, ſuper ætate, ordine,& reſidentia,quod eſt bene notandum.

REGVLA XLII.

De ſupplendis defectibus.

Voluit quod ſi petantur ſuppleri defectus in genere, nullatenus literæ deſuper concedantur, niſi in petitione deſuper huiuſmodi defectus exprimãtur, vel per fiat vt petitur ſupplicatio ſignata fuerit.

Vult papa quod in literis in cancellariæ concedẽdis de cætero non apponatur clauſul. ſupplentes omnes defectus in genere, niſi ſpeciatim omnes defectus exprimantur vtpote ſi in alienatione rei eccleſiæ non interuenerit tractatus, vel alia ſolẽnitas requiſita in c ſine exceptione. 12. q. 2. tunc poterit peti ſuppleri ille defectus. Alex. cõſ. 79. circa primum. q. 6. vol. 2. & hoc eſt introductum ad vitandum calumniam partium, qui non exprimebant papæ eorum defectus: ſed petebant apponi hanc clauſulam ſupplẽtes omnes & ſingulos tam iuris, quam facti, & quarumcũque ſolennitatũ & ſubſtantialitatum omiſſarum defectus. ſi quis forſitan iuris interuenerit in eiſdẽ &c. Iſta clauſula ſupplet defectus poſitiui non naturalis, iuſte Specula. in tit de legato. §. nunc oſtendendum. verſi. 78. Anton. de Butrio in cap. illa. de elect. Panor. & alii in c 1. de tranſact. Panor. in c. 1. de confirma. vtil. Decius conſ. 341. viſo puncto. col. 2 & conſ. 516. quoniam. col. 3. & conſ. 502. viſo puncto. col. 5. nu. 20. nec tollit defectũ perſonæ ſupplicantis, c. Cenomanenſem 57. diſt. Barba. in rub. de reſcrip. in Cle. col. 8.

Et ſic iſta clauſ. non poteſt ſupplere defectum citationis, cum ſit de iure naturali, vt concludit Socin. conſ. 120. Memini. col. 3 nu. 4. in 3. vol. per cle. ſæpe de verb. ſigni. & Alex. d. conſ. 79. nu. 19. volu. 1.

Secundus caſus eſt, quando in ſupplicatione apponitur, fiat vt petitur: non ſi apponatur per conceſſum, vel per fiat, ſeu alio modo, quam hic expreſſo.

Ex hac ergo regula habes, quod in ſpecie multa valent, quæ non in genere. adde quæ ſcribo in ordina. reg 58. rub. de reſciſſionib. contractuum.

REGVLA XLIII.

De derogatione iuris patronatus.

Itẽ voluit quod ſuper quouis beneficio eccleſiaſtico de iure patronatus laicorum non expediantur literæ, niſi ponatur expreſſe, quod tale beneficiũ tanto tempore vacauit, quod eius collatio ad ſedem Apoſtolicam legitime eſt deuoluta: vel quia tempus patronis laicis ad præſentandum a iure præfixum lapſum exiſtat: aut ad id patronorum ipſorum accedat aſſenſus. Et ſi per ipſum iuri patronatus huiuſmodi derogari contigerit, ſi ius huiuſmodi ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem vel alium principem pertineat, & de hoc in literis prouiſionis, vel mandati de prouidendo de dicto beneficio mentio facta non fuerit, non cenſeatur iuri huiuſmodi quomodolibet fore derogatum.

An valeat collatio facta per ordinariũ de beneficio patronato, antequam fuerit facta præſentatio, ſi intra illud tempus nõ fiat, vide Domin. & Peruſ. in c. 2 de præb. lib. 6. & Doct. in c. auditiſ. de præſcrip. itẽ Felin. in c. cum Bertoldus de re iudic. dixi in tract. nominatio. q 17. num. 12. vbi dixi valere, ſi patronus non conqueratur.

Notandum eſt, quod papa poteſt iuri patronatus etiam laicorum derogare: ſed nõ vult ob id in tribus caſibus, in quibus ſolet beneficium ſub patronatu laicorum exiſtẽs conferre. Primo qñ tãto tempore vacauit beneficium patronatũ quod eius collatio ad ſedem Apoſtolicam eſt legitime deuoluta: namtũc non eſt neceſſe derogare iuri patronatus, cum patronus non poſſit poſtea præſentare: ſed debet in collatione papæ de iure patronatus fieri mentio, alioqui nõ valeret collatio, teſtib. Domi. conſil. 10. Quæritur. & Staphil. in tracta. de literis gratię. rubr. de forma impetran. vbi refert Dom. nempe cum tempus patronis datum ad pręſentandum, vt ſi fuerit patronus laicus habet quatuor menſes: patronus vero eccleſiaſticus ſex. cap. 1.

de iure

de iure patro. in 6. poſtea eſt deuolutum ius ad ſuperiorem, & id temporis papa conferre etiam poterit.

Secundo ſolet papa conferre, quando conſenſus patroni ſeu patronorum acceſſerit: tunc ne fundatores à fundandis eccleſiis retrahãtur, cõſenſum eorum ſequitur. c. decernimus. 16. q. vnde ſi cõtulerit præſentato à maiori parte, valebit, quia ſecundum conſenſum patronorum, vt videtur tenere Rota in deciſ. 528. Nota infra tempus in antiquis.

Tertio, quãdo papa expreſſe derogat: quia niſi exprimat non videtur velle derogare iuripatronatus laicorum. gl. & Doct. in c. 2. de præben. in 6. ne laici retrahantur ab eccleſiis fundandis. d. cap. decernimus. 16. q. 7.

Fallit in iure patronatus ſiue in iure præſentandi quod quis acquiſiuit ex præſcriptione, vel cõſuetudine, quia in hoc ceſſat ratio prædicta, & ſic valet gratia non facta mentione de tali iure præſentandi. Card. conſ. 69. vacante q. 2. idem dicens ſi non erant veri patroni: ſed tamen erant in poſſeſſione præſentandi: imo plus, concludit quod etiam legatus poteſt conferre talia beneficia, allegando Federi. conſ. 65. infra ſcripta. quem ſequitur Staphi. in tract. de literis gratiæ. fol. 55. verſ. vnde redeundo, &c. Ego tñ tenerem etiam in his caſibus expreſſam mẽtionem fieri debere iuriſpatronatus, poſtquã acquiſitũ eſt laico iuſpatronatus laicum, de quo lex vult vt fiat mẽtio: nec inſpici debet acquiſitio ſeu mod⁹ acquiſitionis: ſed an ſit iuſpatronatus eccleſiaſticũ, vel laicum c. dilectus. de offi. leg. c. cũ dilectus. de iure patrona.

Item per derogationẽ iuriſpatronatus factam nõ cenſetur derogatum iuripatronatus, Regum, Ducum, Marchionum, vel aliorũ principũ, niſi hoc expreſſe dicantur in derogatione, quia ob reuerentiã, quam homines in eos habent plurimum eis deferri conuenit, & eos plus alijs honorari decet. arg. c. 1. de offi. deleg. in 6. ea n. quæ notabiliter fiunt, niſi ſpecialiter notẽtur, videtur quaſi neglecta l. Item apud. §. Ait pretor. ff. de iniuriis. Nec vero indulto dictorum tegum derogari ſolet, teſte Do. Gomeſ. in tract. manda. in forma. 31

Nota tamen perpetuo quod ſi aliquis condemnetur in pœnam delicti, vtpote quia interfecit hominem, vt illi fundet capellam: eam fundando & dotando. non acquirit ius patronat⁹, nec ei aliquis honor debetur, probatur argu. l. ſed ſi hac. §. 1. ac ſi venditor. ff. de in ius vocand. vbi dicitur quod non debetur iuriſpatronatus ſi libertas ſeruo detur ob domini delictũ, & facit l. 1. C ſi mãcipium ita veneat ne proſtituatur. l. ſi leones de epiſcop. audien. quia ex delicto præmium quis conſequi non debet, l. fine. ff. de negoc. geſt. l. relegatore. in ff. de interdict. & releg. ſic conſuluit Signo. conſil. 83. iuſſu domini. vide etiam derogari fundationi beneficiorum, etiam ſi in illa caueatur expreſſe quod obtinens tale beneficium teneatur perſonaliter reſidere, & eſſe ſacerdos, vel quod teneatur intrã annum promoueri: ſed non datur de ſtilo derogatio quo ad omnes articulos fundationis, & in totum. nam poteſt eſſe quidam articulus, cui papa non derogaret, & hoc de ſtilo curiæ Romæ.

REGVLA XLIIII.

De commendis.

Item voluit, quod nulli ſeculari de regulari, nec religioſo de ſeculari beneficio commenda detur: niſi in ſignatura, vel per clauſulam: ad partẽ ſuper petitione commendę huiuſmodi, de commenda ipſa fiat mentio.

Multa dico in. tract. de pacific. poſſeſſo. amplia. 5. nu. 35 cũ ſeq. quæ hic repetita ſuperflua forent. ibi materiam commendæ vtilem videbis.

REGVLA XLV.

De reformationibus.

Item voluit, ſtatuit, & ordinauit, quod ſuper quibuſcunque reformationibus ſignatis ſuper impetrationibus quorũcunq; beneficiorũ vacantiũ, vel certo modo vacaturorũ, in quibus petitur, quod literæ ſuper prima data expediri poſſint: ſi ex hmõi expeditione ſub tali data videatur poſſe fieri p̃iudicium, literę huiuſmodi ſub ipſa prima data nullatenus expediãtur, ni

 ſi re-

ſi reformationes huiuſmodi per fiat, & ſua prima data ſignatæ fuerint.

Hæc regula vult, quod ſi pars petat, primas literas reformari, & de nouo conſtitui, ſeu corrigi: & quod correctio fiat ſub prima data, hoc cõcedetur. dummodo nõ tendat in alicuius noui forte impetrantis præiudicium, vt de ſi quis impetrauerit beneficium ſimplex S. Iuliani de Balhanicis vbi natus ſum, & nunc vult reformare impetrationem, & ponere eccleſiam parrochialem, hoc poterit fieri ſub prima data, ſi alicui non præiudicetur, quia ſi alius impetrauerit, vel fuit collatum per ordinariũ, tunc papa non intendit tertio præiudicare. c. quamuis. de reſcrip. in 6.

Et quando notarius vel datarius poſſit corrigere datam vel impetrationem, & in quibus, vide per Barr. & Decium in l. ſi librarius ff. de reg. iur. Panor. Imol. & Feli. in c. ex literis. de fide inſtrum.

Hic ſiquis vellet tractare materiam pacti reformati, informatiui & trãsformatiui, extra oleas eſſet. ſi illorum elucidationem quæris, lege Barto. & alios in l. iuriſgentium. §. Quinimo ff. de pact. & in l. lecta ſi certum peta. ac in l. petens. C. de pact. & alias ſcripſi, diffinitionem pacti proſequens, de reformatione religioſorũ ſcripſi in § 1. in glo. reformatis. de nominatio. regia, in concorda.

REGVLA. XLVI.

De beneficijs in curia reſignatis.

Itẽ voluit & ordinauit, quod ſuper reſignatione cuiuſcunque beneficij eccleſiaſtici, ſeu ceſſione iuris in eo, quam in manibus ſuis, vel in cancellaria Apoſtolica fieri contigerit, Apoſtolicæ literæ nullatenus expediantur: niſi reſignans, vel cedens (niſi præſens in Romana curia fuerit,) perſonaliter, alioquin per procuratorem ſuum ad hoc ab eo ſpecialiter conſtitutum, expeditioni huiuſmodi in eadem cancellaria expreſſe conſenſerit, & iurauerit, vt moris eſt: & ſi ipſum reſignantem, vel cedentem pluries ſuper vno & eodem beneficio, in fauorem diuerſarum perſonarum ſucceſſiue conſentire contigerit, voluit ſanctitas ſua, quod primus conſenſus tenere debeat, & alij in poſteriores conſenſus, ac literæ illorũ prætextu etiam ſub priori data expeditæ pro tempore nullius ſint roboris, vel momenti, nec literæ reſeruationis vel aſſignationis, etiam motu proprio, cuiuſuis penſionis annuæ ſuper alicuius beneficij fructibus expediri poſſint niſi de conſenſu illius, qui penſionem prædictam perſoluere tunc habebit.

Tres hẽt partes. in prima dicitur, quod literæ ſuper beneficii reſignatione nullatenus expediantur, niſi reſignans conſenſerit, ſi in curia præſens fuerit.

Si vero fuerit abſens, tunc per procuratorem ad hoc ſpecialiter deputatum, & ſic non valeret generale procuratorium.

Item quod conſentiret extra cancellariam, vt hic, in eadem cancellaria. nam dictio id, denotat intrinſicitatem gloſ. in Clem. cauſa. de elect.

Item requiritur quod dominus, ſeu procurator iuret, quod non interuenit dolus, vis, metus, nec ſimoniæ labes, de quibus ſupra ſcripſi in regul. 4 t.

Secunda pars eſt ibi. & ſi ipſum reſignãtem. vbi dicit quod quando reſignans conſenſerit bis, vel pluries, quod primus conſenſus valet, niſi primus fuerit reuocatus, & notitia peruenerit ad eum in cuius manibus ceſſio facienda erat: vel in manibus procuratoris antequam cõſentiret. vt ſcripſi ſupra in regula, per tex. in Clem. vna, de renuncia.

Item ex iſta regula habemus quod literæ expeditæ ſub ſecundo conſenſu & reſignatione non valẽt, etiam ſi fuerint expeditæ ſub priori data ſecundi conſenſus: quia id quod meũ nõ eſt, reſignare nõ poſſum, & plus iuris in alterum transferre, q̃ habeam, l. traditio. ff. de acqui. rer. dom.

Et ideo poſt triennium non iuuatur decreto de pacifi. poſſeſſor. vt ſcripſi in tract. de pacifi. poſſeſſoribus.

Tertia pars eſt ibi, nec literæ: vbi vult quod literæ ſuper penſione non poſſunt expediri, nec debẽt, niſi is, cuius intereſt, conſenſerit. ſi tamẽ interim moriatur reſignans, cum ſit finita penſio, non tenetur conſentire: nec ſi illam penſionem remiſerit.

ſerit. ergo ſedi eſt facienda fides vel de morte vel de reſignatione, alioqui bullæ non debent expediri.

An reſignatarius poſſit conferre ſimul atque ſua prouiſio facta eſt, licet neſciuerit; pro hac quæſtione facio caſus ſequentes. Primus eſt in renunciatione ſimplici, facta collatione & prouiſione à Papa ſiue reſignatarius ſciuerit, ſiue neſciuerit, putet tamē ita eſſe. & verum ſit, poterit conferre. c. tranſmiſſam. de elect. nec requiritur poſſeſſio, vt concludit Roch. Curtius in tract. iuris patr. in verb. ipſe, vel is. q. 11.

Secundus caſus in renunciatione facta cauſa permutationis, non poteſt reſignatarius ex vna parte conferre: niſi adimpleuerit reſignationem & permutationem ex parte ſua per illam clauſulam, non aliter nec alias nec alio mō. quę ſuſpendit actū, donec ita factum ſit. & ideo ſolent bullæ ſignificare parti reſignanti: & reſignans ſi quam cauſam habet illam allegat, quā ſi tunc non alleget poſtea reſignatarius conferre poterit, facit gl. in verb. permutationis, in tit. de annatis, in prag.

REGVLA XLVII.

De ingreſſu religionis.

Item non dentur literæ ſuper beneficijs vacaturis p̄ ingreſſum religionis: niſi ille præceſſerit datam deſuper petitionis.

Papa enim non vult beneficium illius, qui religionem ingreditur infra annum probationis, alicui eſſe conferendum, niſi ad ipſius accedat aſſenſus, aut cōſtet quod uitam voluerit abſolutè mutare, vel profeſſionem expreſſam fecerit, ſeu ſcienter habitum receperit profeſſorum. tex. in c. beneficium. de regul. in 6. Sed iſta regula videtur innuere, quod dari poſſint literæ poſt ingreſſum. Intellige in patria obediētiæ, ſi ſciam aliquem ingreſſum eſſe religionem, ego potero impetrare per illius ingreſſum & profeſſionem: qua facta, mihi debebitur: & ipſe poterit interim reſignare, niſi in impetratione ponatur hæc clā, quod reſignatio cedat in cōmodū impetrantis &c. ſed cum hæc clā ſapiat reſeruationem, non valeret in regno Frāciæ vbi ſublatæ ſunt omnes reſeruationes. vide in tract. de literis gratiæ. fol. 75. & ſeq.

REGVLA XLVIII.

Nō valet impetratio per modum in cancellaria exprimendum.

Item voluit quòd ſi petatur aliquod beneficium vacans per modum in cancellaria Apoſtolica exprimendum, talis impetratio non valeat, nec literę deſuper expediantur.

Notandum eſt, quod ante iſtam regulā & de iure impetrans non tenetur exprimere modū vacationis, vt not. Dominic. & Peruſ. in c. ſuſceptum. de reſcrip. in 6. & Lapus allega. 6. in hac ſexta. Imo non eſt neceſſe exprimere modum per quem prouidetur beneficio, nam ſi fiat ſimpliciter mētio de uacatione beneficij, includitur modus prouidendi, ita debet includi oīs vacandi modus. glo. in Clemen. 1. in verb. quamuis. de preb. & glo. in c. ſi propter. de reſcrip. in 6. tamen per iſtam regulam debet exprimi vacationis modus, nec valeret ſi dicat, quod certo modo vacat in literis exprimendo, vt hic, quia multæ ſuper hoc fiebant fraudes, & cauti practicantes nunquam exprimebant certum modum.

In ſignatura tamen poteſt dici, quod maior & vberior expreſſio fieri poſſit, & etiam ſolet Papa vno modo vacandi expreſſo dicere, & alio quouis modo, ut tradunt Doct. in c. ſuſceptum. de reſcri. in 6. vnde vult hic, vt in ſupplicatiōe vnus vacandi modus exprimatur, cum plures ſint quos ſcripſi. ſaltem triginta, in. §. monaſterijs. in verb. vacantibus. de nominatio regia in cōcord. & de iſta clauſula, & quouis alio modo vacet, vide quę plenè ſcripſi in glo. aliam. in forma manda. in concorda.

Aduertendum eſt tamen quod per regulam cancellariæ publicatā anno 1540. cautum eſt vt de cætero impetrantes beneficia eccleſiaſtica cuiuſcunque qualitatis per priuationē & amótionē, vel alias propter cōmiſſa crimina & expreſſus vacātia, vel vacatura, in ſupplicatione deſuper porrecta exceſſus & crimia ipſa, ac eorum qualitates, nec non modos & cauſas tales, ex quib⁹ de iure priuatio ipſa incurſa, aut facienda cenſeatur, & ſimiliter impetrantes etiam per modum deuolutionis beneficia tanquam certo modo vacantia, & ab alijs etiam non ſenio confectis, nec infirmitate aut impedimento deten-

 tis tan-

tis tanquam nullo,ſeu minus canonico ti tulo poſſeſſa, modus vacationis illorum in ſupplicatione deſuper porrecta ſpecificè,& determiatè,ac diſpoſitiuè exprimere teneantur,vt in regula ſeq.patet.

Vltimo non eſt omittendum, quod ſi quis impetret beneficium per priuationẽ debet inſerere iſtã clauſulam, ne interim forte reſignet,& cùm decreto, quod reſignatio cedat in fauorem impetrantis,q̃d ſolet concedi poſt primam priuationis ſententiam,perraro,ante,teſte Staphileo in tract.de literis gratiæ.fol 64. in 1.vacationis modo, quod in hoc regno non ſeruaretur. quia illa clauſula, q̃d reſignatio cedat,&c. inducit reſignationem,quæ eſt in regno ſublata,etiam licet quis lite pendente poſſit reſignare. glo.finita in c.2.vt lite pendente.lib.6 & c.niſi.de renuncia. non tamen poterit reſignare cauſa permutationis,alias impetranti prouideri poterit.Dominic in conſilio 105.q.2.

Notandum eſt quod quando impetrãs commiſſionem à Papa narrat in ſupplicatione multa delicta per priuandum commiſſa,& poſtea in cõcluſione petit cõmitti quibuſdam probis viris, vt ſi eis de præmiſsis,vel altero prẽmiſſorũ cõſtiterit,dictũ N.priuent. certe Papa conſueuit delere illa verba, vel altero prẽmiſſorũ, quia poſtquam dictus impetrans diffamat aliquẽ de pluribus criminibus,debet arctari ad probandũ omnia,quibus illũ diffamat alias pœna talionis tenet, vel ad diffamationis pœnã.text.in c. ſup his.vbi Docto. de accuſa.c. licet Heli. de ſimo. Staphile. in d.tracta.fol. 166. verſicu. ſecundo notandum eſt.

REGVLA XLIX.

Item voluit, ſtatuit, & ordinauit quod quotieſcunque per ſignaturam ſuam, vel de eius mandato factã ſuper exequendis aliquibus cum adiectione proprij nominis, vel dignitatis cuiuſuis iudex det, literæ deſuper expediantur cum expreſſione, quod idem iudex executionem faciat per ſeipſum.

Hic derogatur cap.quoniam abbas. de offic.delegat.vide ibi iſtam materiam per tractatam,& in l.more maiorum.ff.de iuriſd.om.iudic. & per Ioan. de Pla. in l.fi. C.de verba.lib. 12.in alijs ſufficiant.glo. ſuper hac regula deſcriptæ.

REGVLA L.

De diſpenſationibus in gradibus conſanguinitatis.

Item voluit, quod in literis diſpenſationum,&c.

Aduertendum eſt, quod interdũ ſuper matrimonio requiritur diſpenſatio: ali. quando non.Si fiat ſecũdum ſtatuta iuris non requiritur: ſi vero contra iuris prohibitionem, tunc requiritur diſpenſatio.Et interdũ diſpenſatio poſtulaſti debet à papa,interdum ab Imperatores,ſeu à Rege. Tunc à papa impetrari debet,quãdo prohibitio ab eo facta eſt, & quãdo imminet peccatum, vt in gradibus conſanguinitatis,affinitatis, publicæ honeſtatis, & alijs prohibitis à iure canonico vt in c. nõ debet.& per totum,de conſanguinita.& affinita.& infra dicetur.

Interdum facta eſt à iure ciuili prohibitio, propter aliquam cauſam honeſtã,vtpote tutori prohibet ne nubat cum pupilla,vel adulta, ne ipſa circũſcribatur iure familiari ab his, qui ratiões eius geſtæ tutelæ reddere cõpelluntur.l libertus in §. ſenatuſcon.ff.de ritu nuptia & tunc ſolet Imperator,vel Rex diſpẽſare ſup hoc matrimonio,vt C.de interdicto matr.l.ſi tutor.vbi ſũt hæc verba,ſi tutor,vel curator pupillam,vel adultam quondam ſuã ſibi, vel filio ſuo, nullo diu no impetrato beneficio, in matrimonio collocauerit,manet infamia [illegible] ex, v. luti in cõfeſſum de tutela,quia [illegible] coniunctione fraudẽ adminiſtrationis tegere laborauit. Ecce igitur quod Imperator ſuper hoc diſpenſat & interdum audiui diſpẽſatũ cum magnis nobilibus in Francia, cum alijs ſine Regis diſpenſatione hodie contrahi ſolet,vt infra dico ius canonicum ſecutus.

Idem ſi magiſtratus tẽpore ſui officij velit nubere cũ aliqua ſibi ſubiecta, quia ob timorem impreſſionis non poteſt. ob id ſolet princeps permittere. l. vna. l. ſi quacunque præditus poteſtate.

Idem ſi velit mulier nubere ante annum luctus,ratione infamię vitandæ ſolet

ſet hoc impetrare ab Imperatore, vel Rege. l. Si qua mulier. C. ad Tertul. l. 1. vbi Bald. de ſecundis nuptijs.

Idem ſi mulier velit impetrare nuptias ad retentionem prioris dignitatis, vtpote quia fuit nupta ſenatori: nūc vult nubere inferiori. l. fin. ff. de ſena. prohibetur: tamen ne matrimonium contrahatur per reſcriptum ſubreptitium principis non debet aliqs impetrare nuptias à principe ſub deportationis pœna, & alijs poſitis in rub. C. ſi nuptiæ ex reſcripto petantur. imò tantum eſt rapere puellam, quantum regis beneficio poſtulare. c. nullus. 36. q. 2. contra quoſdam nobiles, qui mulieres inuenire neſciunt, niſi principis literis, & præceptis habeant. hoc tamen leges matrimonium prohibentes de iure canonico, ſunt correctæ cap. penult. & cap. vlt. de ſecund. nupt. quia matrimonia hodie reguntur iure poli, non iure fori. cap Euphemium. 2. q. 3. Feder. cōſil. 36. caſus talis. Lucas de Penna in l. fin. colum. 4. C. de incol. lib. 10. & abunde Felin poſt alios in cap. t. de ſponſalib.

Super aliquo gradu.

Gradus in conſanguinitate vel affinitate dicitur ad ſimilitudinem ſcalarum, graduum, vel aliorum locorum, quia ſicut de vno gradu in gradum aſcendimus, vel deſcendimus: ita & per gradus conſanguinitatis de vna perſona in aliam. l. Iuriſconſultus. §. gradus. ff. de gradib. & eſt habitudo perſonarum, quia cognoſcitur quota agnationis, vel cognationis diſtantia duæ inter ſe perſonæ differant. Ioan. Andr. in declara. arbo. conſangui.

Aduertendum eſt, quod quando in ſtatutis, vel cōſuetudinibus ſit mētio de gradu, vt in tertio, vel in quarto gradu. ſeu alio, tunc fier computatio ſecundum ius ciuile: tum quia recta eſt computatio: tum quòd in matrimonijs tantum computatio canonica diſcrepat à iure ciuili. l. fina. vbi Docto. C. de ſucceſſio. edict Bart. conſil. 124. An fratres. Albertus Brunus in tract. de ſtatutis exclu. artic. 12. quęſt. 21. Benedict. in repeti. c. Raynutius. in verb. & vxorem. nu. 86. de teſtam.

Fallit quando conſuetudo vel ſtatutum aliter diſponeret. Bal. l. vlt. in fin. C. de ſucceſſo. edict. Dec. conſil. 444. concurrit. col 2. conſ 563. Dominio in fi.

Secundo fallit, quando primo fuiſſet mentio iuris canonici, vel ageretur de cōputatione gradus quoad matrimonium. Iaſon conſil. 69. ſtatutum. in 3. volu.

Conſanguinitatis

Conſanguinitas eſt attinentia diuerſarū perſonarū ex eo proueniens, quod deſcendit ab altera, vel ambæ ab eadē, teſte Ioan. Andr. in decla. arbo. conſanguinita. vbi plus addit, quod conſanguinitas dicitur à con, & ſanguine, quia à communi ſanguine deſcēdunte vbi Prępoſ. & alij declarant.

Notandum eſt, quod licet olim prohibitio eſſet vſq; ad ſeptimū gradū quia homines id temporis viuebant, & ſeptimum gradum videre poterant, hodie augeſcente malitia populi, diminuta eſt & ætas, & deuotio: vt quia difficile eſt peruenire & videre quartum gradum: ideo vſque ad quartum hodie gradum incluſiue prohibetur quis cōtrahere matrimonium cum conſanguineo, vel conſanguinea, vt cap. non debet. de conſangui. vbi aliæ deſcribuntur rationes.

Vel affinitatis.

Affinitas eſt, perſonarum proximitas. ex coitu proueniens inter copulatum & conſanguineos copulatæ: & inter copulatam & conſanguineos copulati. teſte Io. Andr. & Præpoſ. in declara. arbo. affinita.

Aut aliàs prohibito.

Multis modis prohibetur à iure matrimonium, qui his verſibus continentur:

Error, conditio, votum. cognatio. crimē,
Cultus diſparitas vir, ordo, ligamē, hōneſtas.
Si ſis affinis, vel ſi coire. nequibis.

Hic duo exprimuntur gradus prohibiti, videlicet cōſanguinitatis & affinitatis addit glo. tertium, videlicet publicæ honeſtatis, de quo infra.

Quartus eſt ratione erroris, vt ſi quis putet contrahere cum Katarina, & cōtrahat cum Bertaj, & ſic error perſonæ viciat. Idem in errore conditionis: ſi contrahat cum ſerua, & putabat contrahere cum libera. hi errores impediūt matrimonium. Error vero qualitatis, vel fortunæ non impedit matrimonium. capitu. t. 29. q 1. & ſuper hoc impedimento non quæritur diſpenſatio, & habita ea non prodeſt, altera parte inuita: ſed partis poſtea errantis conſenſus interueniens matrimonium facere poteſt.

Quinto conditio appoſita in matrimonio: vt pote, ſi pater filiæ conſenſerit: ſi pater nolit conſentire, non valet matrimonium. c. ſuper eo. de conditionibus appoſitis fallit quādo à cōditioſe receſſum fuerit. vt

ſit:vt ſi permittat alium accipere. cap. per tuas.de conditionibus appoſitis.

Item ſi non valeant ſponſalia, non teneor ſponſam accipere.cap.de illis. eodẽ titulo.de conditio.appoſitis,& melius eſſet non contrahere,quàm contrahere, & ſex hoc contractu capere mulierem, & proceſſus infinitos ad promiſſam pecuniã habendam habere. Si verò conditio fuerit contra ſubſtantiam matrimonij,vitiat contractũ:ſecus ſi aliàs fuerit illicita,quia tunc habetur pro non appoſita.c.1.& cap. vlt.de conditio.appoſitis.Hippol. conſil. 286.& in hoc caſu non uidi diſpenſationem poſtulari.

Sextò uotum ſolenne impedit ac dirimit matrimonium,ut uotum profeſſionis religionis uel uotum emiſſum in ſuſcipiẽdis ordinibus ſacris & cap.uno,de uoto.in 6.Si uerò fuerit ſimplex votum, vt regulariter quodlibet aliud uotum, tunc impedit matrimonium:ſed non dirimit.c. meminimus & ſeq.qui clerici,uel uouent. & ſuper hoc uoto continentur,ſolet papa ex cauſa diſpenſare cap.uenlens. d.titu. qui cler.vel uouentes, & ſine cauſa diſpenſatus,non eſt tutus quoad dictam glo. in ca. non eſt de uoto.

Septimò cognatio impedit matrimonium.& intellige de carnali cognatione id eſt conſanguinitas impedit matrimonium,niſi ſuper ea diſpenſetur,vt hic nõ ſolet papa in ſecundo gradu diſpenſare, niſi cum Regibus & Principibus, ac cum magnis nobilibus: in aliis gradibus ſic, ſed habita compoſitione, ſiue contractum fuerit,ſiue contrahendum,ſiue ſcienter, ſiue ignoranter,ſed hoc caſu non petitur tã tum compoſitio.

Et miratur Staphileus in d.tract.de literis iuſtitiæ,quod papa recipiat pro diſpenſatione compoſitionem: quia aut eſt iuſta cauſa diſpenſandi,& tunc diſpenſare debet iuxta not.in ca.bonæ. in 2.de poſtula. præl.:o.& in l.1. §. permittitur. de aqua quotidiana & æſtiua.Et iuſta cauſa eſt diſpenſandi in gradibus prohibitis etiam à iure diuino,ob bonum pacis & quietis inter principes & homines ſibi ſubditus ca: 2.de deſpon.impuber.ſi verò non eſt cauſa,diſpenſationem reiicere debet. ſed bene multi impetrarent diſpenſationẽ, qui timore pecuniarum deterriti non audet: alioqui ſi gratis.daretur materia delinquẽdi contra l.conuenire ff.de pact. dotal.

Secundò cognatio ſpiritualis impedit matrimonium ac dirimit, ut in titulo de cognatione ſpirituali, & iſta contrahitur per baptiſmum & confirmationem c.1.& ſi.de cogna.ſpirituali. in 6. Nota tamen. quod ad prohibitionem fornicationis ſacerdotis cum muliere, cuius confeſſionẽ audiuit,omnes quos in pœnitentia accipimus,ita filii noſtri ſunt,ut baptiſmate ſuſcepti.c.omnes.30.q.1.& in hac cognatione ſpirituali viginti ſunt perſonæ prohibitæ,quas ſcribit Panorm.in c.Martinus. de cogna.ſpirituali tam in baptiſmo quã in confirmatione.

Prohibetur primo matrimonium inter baptizatum & baptizantem: inter baptizatum & filios baptizantis: inter baptizatum & uxorem baptizantis prius cognitam:inter parentes baptizati & uxorẽ baptizantis prius cognitam:inter baptizantem & parentes baptizatis:inter leuatum & leuantem:inter leuatum & filios leuantis:inter leuatum & uxorem leuãtis prius cognitam:inter parentes leuati & uxorem leuantis prius cognitam: inter leuantem, & parẽtes leuati.& totidem ſunt perſonæ in confirmatione. & ſuper his dificilius papa diſpenſat,& maior eſt compoſitio, q̃ ſuper conſanguinitate carnali ut ſæpius uidi,in cognatione uerò legali,vt in adoptione,mihi ſoror eſſe cœperit, quandiu durat adoptio inter me & ipſum, nuptiæ conſiſtere non poſſunt.cap.uno.de cognatione legali.& ſuper hac non uidi impetrari diſpenſationes.

Octauò crimen inceſtus impedit matrimonium,ſiue diſpenſationem:ſed non dirimit iam contractum,c.tranſmiſſe,de eo, qui cogno.conſang. vxoris ſuę. Et an epiſcopus poſſit diſpenſare.ſcibit Panormit. in cap.1.de eo qui cognoſ. conſang. uxoris ſuæ.

Item ſi quis machinatus fuerit in mortem mariti,poſtea, etiam non ſecuto effectu, non poteſt ullo modo contrahere cũ vxore illius, cap. 1.de diuort, & per totum, de eo, qui duxit in uxor.quam pol luit per adulter.ubi quando adulter dat fidem adulteræ,uiuente marito eius: uel fidem facto contractus; aut machinatus eſt mortem in maritum,his caſibus non dicũt valere matrimonium poſtea contractum. c.2.& per totum, 31. quæſt. 1. ideo opus eſt diſpenſatione, quæ dificulter datur, niſi ignorantibus.

Idem in aliis criminibus.no.33.q. 2.c. hoc ipſum.§.de pœnitentibus. Idem ſi

quis

quis interfecerit vxorem, ſine ſpe enim coniugij, ſine diſpenſatione remanebit. c. interfectores. 33. q. 2.

Nonò cultus diſparitas, vt ſi Chriſtianus cum Iudæa, vel Sarracena contrahat, cap. 1. & c. caue. vigeſimaoctaua q. 1. & in hoc caſu non ſolet Papa diſpenſare niſi infidelis ad Chriſtianiſmum peruenerit, vt notant doctores in capit. 1. de conuerſio. infidel.

Decimò vis compulſiua impedit matrimonium. quia vbi eſt vis, non eſt conſenſus. cap cum locum de ſponſal. Et matrimonia libera eſſe debent. c. Gemma. de ſponſalib. ob id metus qui poteſt cadere in conſtantem virum impedit matrimonium. cap. veniens. 2. de ſponſal. gloſſa in cap. Abbas. de his quæ vi metuſue cauſa fiunt. Iaſ. in l. Titia. ff. de verborum obligationibus. cap de illis. ſecundo, & cap. ex literis. de deſpon. impuberum. niſi poſtea conſenſerit carnali copula. c. inſuper. qui matr. accuſare poſſunt. Et in hoc caſu non diſpenſat Papa: ſed conſenſus poſtea ſuperueniens conualidat matrimonium, vt prædixi.

Vndecimò ordo ſacer impedit & dirimit matrimonium. per capit. 2. qui clerici vel vouentes. minor verò non. vt ibi. & c. qui verò. & cap ſeriatim. 32. diſtinct. Si de facto contraxerit, diſpenſat Papa vt vxorem retineat, & in matrimonio de facto contracto ſolet Papa diſpenſare, quando ex ſeparatione graue ſcandalum orixetur capit. quia circa de conſanguinitate. Vel quando longo tempore in eo matrimonio perſeueratum fuerit, & inde ſuſcepta eſt proles. capit. de gradibus. 35. quæſtione 8. capitu. non debet. de conſanguinitate & affinitate, Romanus conſilio 307. in caſu.

Duodecimo ligamen nam ligatus cum prima, non poteſt cum ſecunda contrahere. quia non poteſt quis duas vxores habere, etiam cum diſpenſatione §. affinitatis. inſtitut. de nupt. Imò efficitur quis infamis duas habens vxores. l. eum qui. C. ad leg. Iuliam. de addult.

Imò ſi aliquis contraxerit ſpõſalia per verba de præſenti, vt eſt ſolitum fieri in reſſortu ſenatus Tholoſani, & in prouincia & poſtea cõtrahat matrimoniũ, etiam in facie ſanctæ matris eccleſiæ cum altera, & eam cognoſcat: tamen primæ adhærere tenetur. c. ſi inter. de ſponſalibus c. 1. & per totum. de ſponſalibus duorum.

Decimotertiò, honeſtas quæ vocatur iuſtitia publicæ honeſtatis: nam ſi frater meus contraxerit ſpõſalia etiam de futuro, cum aliqua, eo mortuo nõ potero, nec alius conſanguineus vſq; ad quartum gradum, cum ea contrahere. tum quia nõ eſt publice honeſtum: tum quia prohibitum. Matthæi cap. duodecimo. & c. ad audientiam. c. ſponſam. de ſponſalibus. cap. acceſſit. & c. duo. de ſponſa impuber. ſemper in coniunctionibus non ſolum quid liceat conſiderãdum eſt ſed & quod honeſtum ſit. l. ſemper. ff. de ritu nuptiarum.

Etiam ſi ſponſalia ſint nulla, vtpote cõtracta inter conſanguineos. d. c. ad audiẽtiam. de ſponſalibus. Secus ſi eſſent nulla ratione conſenſus. c. vno, de ſponſal. impuber. in 6 & ſuper hoc diſpenſat papa: & bonum eſſet quod epiſcopi poſſent ſuper hoc impedimento diſpenſare, imò quod tolleretur, vt dicunt Doctores in c. non debet, de conſanguinita.

Decimoquartò, affinitas impedit matrimonium, vt declaraui ſuprà, in verbo, affinitas.

Decimoquintò, ſi non poſſit coire ratione frigiditatis naturalis, vel accidentalis: quia eſt caſtratus; aut ex defectu lanceæ, aut ſiccitatis membri, tunc illa frigiditas perpetua, vel in muliere, ſi ſit arcta impeditur matrimonium, & dirimitur iã contractum. cap. 3 cap. laudabilem. & cap. fraternitatis & per totum, de frigid. & maleficia. & Hoſtienſis in §. fi. in ſumma huius tituli. & in his nulla poſtulatur, nec datur diſpenſatio.

Et caſus in quibus ſponſalia ſoluuntur tradit glo. in. c. ſi quippe. 27. q. 2. ſcribens hoc verſus:

Lepra ſuperueniens, furor, ordo, ſanguis, ꝰ abſens.
Ab honeſtis lapſus, fideiq; remiſſio, proſus.
Sponſos diſſociant, & vota futura retractant.

Ponatur clauſula ſi mulier repta non fuerit.

Et ſic papa quotiens diſpenſat ſuper cõſanguinitate, vel affinitate, ſolet adijcere hanc clauſulam, dummodo mulier rapta non fuerit: quia ſuper hoc nõ intendit diſpenſare, niſi expreſſim petatur diſpenſatio. nam de iure ciuili raptor non poteſt con-

contrahere matrimonium cum rapta. l. vna.C. de raptu virg.tex.in authent.de raptis mulieribus colla.9.

Secus eſt de iure canonico, cui ſtatur per tex.in cap.penul.& fin. de raptoribus. tex in c.tria.& cap.denique.36 quæſt. 2. requiritur tamen hoc caſu voluntas parentum.de ſententia Barbat.conſilio vltimo. quæſt.fi.in 2.volumine. quod in præſentia non diſcutio: ſed dum operæpretium fuerit.

Et ſi ſcienter ponatur clauſula addita in quinterno.

Vult dicere, quod ſi raptor ſcienter cō traxit cum rapta,& petatur diſpenſatio à Papa, tunc apponetur clauſula in quinterno poſita,vt ſeparentur ratione delicti pro tempore,quouſque ad arbitrium commiſſarii cougruam egerint pœnitentiam, c.ex literis de eo,qui cogn.conſan. vxori & poſtea diſpenſetur cum illis, & facta diſpenſatione, omnes pœnæ legales ceſſabunt,ut videtur innuere gloſſ.in cap. de puellis.36.q.2.

REGVLA. LI.

Super defectu natalium.

Item uoluit,quod in diſpenſationibus ſuper defectu natalium.

Notandum eſt quod Papa multipliciter cùm illegitimè natis diſpenſat vbique exiſtentibus,primo ad ordines c. 1. de filiis presbyt.in 6.

Aliquando ad beneficia,ut in cap.2. illo tit.in 6.de fil.presbyt. ſiue maiora. ſiue minora ſint beneficia, & ad officia eccleſiaſtica,& adminiſtrationes, & ſi diſpenſauerit,ut poſſit retinere beneficia, perſonatus & dignitates cum cura.uel ſine cura. etiam ſi ad ea quis per electionem aſſumatur,ſi non faciat de cathedrali eccleſia mẽtionem, non veniet eccleſia cathedralis; nec ad beneficia illius cenſebitur diſpenſatus: ſed ad beneficia eccleſiæ collegiatæ ſic,propter honorem eccleſiæ cathedralis. c.Quamuis de præb.in 6. Rota decif. 45. Nota,quod ſecundum aliquos in antiq.& decif.133.Nota,quod illi,&c.ibidem. De ſtilo tamen curiæ Romanæ eſt ad ultandum opinionem Archid.contrariam poſitam in c.cui de non ſacerdotali.de præb. in 6. quando gratia datur ad largam, ut terminis practicantium Roma.utar, ut dicatur expreſſim in ea, quod poſſit acceptare canonicatum & præbendam in cathedrali.uel collegiata eccleſia, quod eſt notandum,& ſuperius ſcripſi.

Quod poſſint ſuccedere bonis temporalibus.

Et per hoc patet,quod Papa etiam diſpenſat cum illegitimo,ut poſſit ſuccedere in bonis temporalibus, & hoc in terris eccleſiæ,ut habet temporalem iuriſdictionem.In terris uerò Imperii non ſolet legitimare quo ad temporalia c per uenerabilem,qui filii ſunt legitimi.quamuis ibi multæ ſunt opiniones;iſta tamen ſeruatur in foreſi iudicio quam tenuit Bart.in l qui in prouincia. ff.de ritu nuptiarum.& l.1.C de ſumma trinitate. quia diſpenſatio eſt iuriſdictionis.cap.2.de conſtitut.in 6.& c.per uenerabilem qui filii ſint legitimi.quam quis non exercet extra territorium.l.fi.ff.de iuriſdictione omnium iudicum.c.fi.de conſtitu.in 6.& diuiſum imperium cum Ioue Cæſar habet.

Et quia Papa non exercet iuriſdictionẽ in ſubditos Imperatoris.niſi in caſibus exceptis,& iſte non eſt exceptus. in c. licet, de foro competenti.nec vult mittere falcem in meſſem alienam.&c.ut teſtatur in c.nouit de iudiciis.

Item in regno Franciæ non legitimat, nec diſpenſat papa quo ad temporalia.ſed ſolus Rex Franciæ teſte Io. Feral. in prærog. Reg. 15. & in ſtilo Parlamen. in 4.parte.Areſto 251.& Ioan. Gal.in quæſtionib.per Areſta.q 156.

Nec ſunt adulatores qui tenent regem Franciæ in temporalibus in ſuo regno legitimare;ſed qui dicunt Imperatorẽ hoc poſſe. ut Albericus in ſuo dictionario,in verb.legitimari.

Intellige tamen quod Papa non poterit diſpenſare directè ſuper bonis temporalibus ſi tamen ſuper matrimonio diſponeret,quod tales nati eſſent legitimi,tunc etiam extenderetur ad temporalia. capit. cum inhibitio.de clandeſt. deſpon.cap. ex tenore. & cap.quod nobis.qui filii ſint legiti. plene Autho. de Roſellis, in tracta. legitimatio.in lib.2.num.16.

Ponatur clauſula,quod non præiudicetur illis ad quos ſucceſſio bonorum ab inteſtato pertinere debeat.

Et ſic Papa per hanc clauſulam non intendit præiudicare illis ad quos ſucceſſio bono-

bonorũ peruenire debet, tam de iure, quã de conſuetudine. Ex hoc patet, quod non ſunt citandi in conceſſione iſtius diſpenſationis vel legitimationis conſanguinei: cum illis non fiat præiudicium per iſtam regulam, quamuis Bar. & alij in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liberis & poſthumis. dicat, quod ſi petatur legitimatio poſt mortem patris, cum fiat illis præiudicium, citari debent: ſecus ſi ante mortem illius de cuius ſucceſſione agitur. l. ſi. ff. de natalib. reſtituend. l. nam ita diuus. de adop. l. de vnoquoque. de re iudic. ff.

Hodie in hoc regno Franciæ ex communi vſu & conſuetudine nunquam in conceſſione reſcripti ſolet citari aduerſarius contra quem reſcriptum impetratur: ſed in comprobatione, ſeu vt practici dicunt, in interinatione fit citatio, & ſolet Rex in legitimatione iſta deſcribere verba, Nos dictum talem, &c. de copula prædicta gentium, ad honores ſeculares, actus que legitimos quoslibet, quo ad tempora lia, tenore præſentiũ legitimationis titulo decoramus: & huiuſmodi genituræ maculam, quo ad præmiſſa penitus abolemus, concedentes eidem, & tenore præſentium cum eo diſpenſantes, vt ipſe tanquàm hęres legitimus ſuccedere valeat, & ſuccedat perſonis quibuſcunq; ſi de ipſarum perſonarum proceſſerit voluntate, in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus, in quibus ſuccederet de conſuetudine, de iure aut alias quouis modo, ſi eſſet de legitimo matrimonio procreatus, in quibus tamen ius non eſt alteri vel alijs iam quæſitum, & ea tanquã legitimus valeat iure hæreditario, vel aliàs quouis mõ vendicare, vel ipſa retinere ſeu poſſidere, ac de ipſis diſponere tanquam ſucceſſor fieri hæres legitimus, niſi alius quàm defectus huiuſmodi natalium repugnet prædicto defectui, quem per præſentes abolemus, &c. ſoluendo tamen nobis hac vice penſionem moderatam, quocirca, &c.

Sunt igitur quatuor notandæ clauſulæ in hac legitimatione potiſſimæ, quarum prima eſt, quod rex legitimat ad honores ſeculares: quia ſpurij ad honores admitti, niſi in defectum, non debent. l. vt gradatim. §. 1. ff. de munerib. & honorib.

Et ſic ad temporalia tantum legitimatio iſta fit. cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.

Secunda clauſula eſt, quod ſuccedat illis perſonis, quæ conſentiunt legitimatio ni, & quæ inſtituunt eum: ſecus contra illarum voluntatem.

Tertia clauſula eſt, quod non poterit ſuccedere ſi aliud repugnet, quam defectus natalium, forte ingratitudo, ſeu alia cauſa; quia non eſt melioris conditionis, quàm fili[us] naturalis, & legitimus. §. aliud quoque. in authent. vt cum de appellat. cogno collatione. 8.

Quarta eſt, quod financia ſolui ſolet Regi ſemel tantũ, niſi princeps remiſerit.

REGVLA LII.

Super defectu ætatis.

Item quòd per quamcunque ſignaturam, in quauis gratia nullatenus diſpenſatio veniat: niſi dicta gratia totaliter effectum huiuſmodi diſpenſationis concernat: vel alias nihil conferat, aut operetur, & ſi ſuper defectu ætatis ſit diſpenſatio huiuſmodi, de duobus duntaxat annis dari ualeat, habita prius per teſtes idoneos, vel alia informatione, quo ad idoneitatem perſonæ, cui dicta diſpenſatio conceditur.

Aduertat ſummus pontifex ne diſpenſet cũ iſtis pueris ad prælaturas, vel eccleſias parrochiales. quia diſpenſatio eſt contra ius naturale, vt quis regat & præſit, qui ſe regere neſcit.

Item diſpenſatio tendere debet ad vtilitatem eccleſiæ, & illius ædificationem: ſed cũ iſtis [illegible] ad detractionẽ eccleſiæ & fidelium. c. [illegible] eam ae. de æta. & qualita. & iſtis nõ poteſt aſſignari aliqua iuſta cauſa diſpenſandi. Ideo diſpẽſans eſt domino infidelis, & eſt ſtultus & amans: & tamen prudẽs eſſe debet, vt eſt in Euãgelio. fidelis ſeruus & prudens quẽ conſtituit dominus &c. Ego mallẽ, iſtos pueros perpetuo damnare carceri, quàm cum illis ad iſta diſpenſare. & ego mallem fodere vineam quam dare diſpenſationem minimam.

Item ad Timoh. cap 3. dicitur, oportet eſſe doctorem, ergo tempore quo accipit prælaturam: nec debet haberi conſideratio, quod in futurum poſſit eſſe, ſed quod ſi tempore, quo eidem prouidetur.

REGVLA LIII.

Super defectu natalium ex nobilibus & graduatis.

Item voluit, quod ſuper defectu natalium dentur graduatis, ſeu de magnis nobilibus genitis per ſimplicem ſignaturam quatuor, etiam ſi canonicatus & prebende cathedralium, ſeu collegiatarum eccleſiarũ, & per fiat vt petitur, quatuor ſi petantur, dummodo canonicatus & prebende cathedralium eccleſiarum, vel dignitates non exiſtant.

Quæcumque duo beneficia in eadem eccleſia ſunt incompatibilia. c. literis de conceſſio. præbend. & ideo per adeptionẽ præpoſituræ vacat præbẽda, quam quis in eadem eccleſia obtinebat, vt conſuluit Signo conſil. 112. Thema ſic ſe habet. vbi cõcludit impetrari poſſe: quia accipiendo ſecundum videtur ipſo iure renunciare Primo l. ij filius. ff. de minoribus. l. illud. de acquirend hæreditate. l ſecnnda, Cod. de iure dom. impet. vide in literis gratiæ fol. 44. 49. & 70. & tex. & docto. in clem. fin. de præbend. glo. in clem. gratiæ. de reſcript. & c. gratia. illo tit. lib. 6.

REGVLA LIIII.

De incompatibilibus.

Item voluit, quod ſuper obtinendis incompatibilibus beneficijs in theologia magiſtris, & in iure canonico, vel ciuili doctoribus, & in alijs cum rigore examinis, ac in eadem theologia licentiatis, aut baccbalarijs formatis, ac magnis nobilibus, per fiat, quinquennium, & addito vt petitur, quoad vixerint, ad duo incompatibilia; alijs vero per fiat, bienniũ: & addito, vt petitur triennium, ad duo: dummodo non ſint duæ dignitates maiores poſt pontificales ſeu principales, aut duæ parrochiales eccleſiæ, vel tales mixtim, cum poteſtate permutandi, ſi petatur.

Regula eſt negatiua, quod nulli diſpenſatio concedatur, vt duas eccleſias parochiales retineat ſimul: nec duas dignitates maiores poſt pontificales in cathedralibus, ſeu principales in collegiatis.

Fallit quando eccleſiæ parochiales eſſent contiguæ & propinquæ.

Sed quæ propinquitas requiritur; Reſpon. tanta, vt per vnum deſeruiri poſſit ipſis duabus commode.

Secundo requiritur, quod illarum fructus non aſcendant ſimul vltra viginti quatuor florenos auri de camera, ſecundum communem æſtimationem.

Fallit ſecundo, quando diſpenſare pro nobilibus, vel magiſtris in theologia, vide in tracta. de literis gratiæ. fol. 47.

REGVLA LV.

De obtinendis parochialibus eccleſijs, vel dignitatibus principalibus.

Item voluit & ordinauit, quod per quamcunque ſignaturam deinceps faciendam, nulli cuiuſuis dignitatis, ſtatus, gradus, & cõditionis fuerit, detur diſpenſatio quod duas parochiales eccleſias, vel dignitates maiores poſt pontificales in cathedralibus, ſeu principales in collegiatis eccleſiis, vel vnã cũ reliqua earũ inſimul retinere valeat: niſi ipſæ eccleſiæ parochiales adeo contiguæ & inuicem propinque ſint, quod ipſis per vnum commodè deſeruiri poſſit, illarumque fructus, & c. inſimul vltra vigintiquatuor florenos auri de camera, ſecundum communem æſtimationem, non valeant annuatim: & de hoc in literis diſpenſationis huiuſmodi expreſſa mentio fiat: vel niſi ſuper obtinendis dua-

bus

bus ex huiuſmodi dignitatibus, vel parochialibus eccleſiis in ſimul, pro magnis nobilibus, magiſtris, vel baccbalarijs in theologia formatis, vel doctoribus, ſeu licentiatis in altero iurium per verb. diſpẽſamus. & de ſpeciali ſignatura ſufficiens habeatur, & ſuper illis parochialibus eccleſijs huiuſmodi ſignatura de parochialibus mentio fiat, & ſimiliter in diſpẽſationum ad incompatibilia prorogationibus obſeruetur.

Non ſeruatur in Francia, quia eſt burſalis.

Item non procedit hæc regula in caſu mixto, videlicet, quando prouiſio à Papa facta eſſet, & in ea diſpẽſatio, quia hæc regula loquens in ſimplici, non trahetur ad mixtum, per text in l. 2. ff. de verb. obliga. & ita expreſſe fuit deciſum in Rota, vt refert Caſſado. in deciſionib. ſuper regul. cancellariæ, deciſ. 35. verum prouiſio.

Secundo diſpenſatus per ſolam ſignaturam non efficitur inhabilis, iuxta extrauag. execrabilis de præbend. in extrauag. Ioan. 22. & hoc etiam tenuit Caſſado. in deciſ. 36. Diſpenſatus. ibidem.

REGVLA LVI.

Vt nulli ſuffragetur diſpenſatio, niſi literis confectis.

Item cùm cõceſſiones ſuper gratijs diſpenſationum quarumcũque quibuſuis per ipſum dominum noſtrum cõceſſarum, vel concedendarum per regulas cãcellariæ Apoſtolicę, ſint prouide limitatę, licet aliquando in petitionibus ſuper huiuſmodi conceſſionibus oblatis multa ſint petita: ne quis talium conceſſionum prętextu id diſpenſatiue tenere, aut facere pręſumat, ad quod cõceſſiões huiuſmodi ſe non extendunt, voluit idem dominus noſter, quod nulla talis diſpẽſatio cuiquam ſuffragetur, antequam ſuper ea literę Apoſtolicę ſint confectę.

De iure quicunque habens eccleſiam parochialẽ tenetur promoueri intra annum, alias vacat ipſo iure eccleſia illa, & poteſt per non promotionem impetrari. cap. licet canõ. de elect in 6. ideo petitur diſpenſatio, vt hic in tracta de literis gratiæ folio 47. & folio 71.

Poterit tamen ea permutari in fine anni, cum non vacet niſi toto anno elapſo. c. cõmiſſa. de elect. in 6. Rota deciſ. 187. in antiq. Oldra. conſil. 203. factum tale eſt collata. q. 1. Roch. Curtius in tract. iuriſpa. in. verb. honorificum. q. 30.

Et is, cum quo permutatur, tenetur etiam intra annũ promoueri. Rota deciſ. 108. Nota, quod vbi. in antiq. Non habet locum in præpoſitis eccleſiæ regularis canonicorum. Feder. conſil. 25. Item non procedit in eccleſijs curatis, quę ſunt dignitates. Fede. cõſil. 86. Caſus. &c. Prior Et ſic non habet locum in decanatibus, vel archidiaconatibus. Dom. conſil. 131. Quoniam. & conſil ſeq.

Item non procedit, quãdo eccleſia parochialis eſſet præbendæ vnita, vel alteri beneficio ſimplici. c. ſuper eo. de præbend. in 6. Nicol. Mil. in verb. curatũ. in vlti. q.

Idem ſi non habeat curam fori pœnitẽtialis, ſed ſolum fori contentioſi. Card in Clem. vna, q. 2. de offi. vicar. Idem ſi duo, vel plures in parochiali eccleſia deputẽtur. Oldr conſ. 67 vide c. ſicut vna. ibi. ſed vnum tantum, dummodo habeat ſacerdotem. 21. q. 2.

Idem quando nulli ſunt parochiani. Glo. & doct. in d. c. licet canon. & Ioan. de Selua in tracta. de beneſic. in 3. par. q. 42, Io. Staphil. in tract de literis gratiæ, in 2. par. fol. 46. quia ſi non habeat curã actu, ceſſat ratio. d. c. licet canon. vt ſcribũt Anchar. & alij per illum textum. in clem. vnica, de offic. vicar. col. 1.

Item poteſt eam permutare in fine anni. c. cõmiſſa. de elec. in 6 Rota deciſ. 187. in antiq Oldrad. cõſ. 203. factum tale eſt, collata. q. 1. Rochus in tract. iuriſpatronatus, in verbo, honorificum. q. 30. Et is, cũ quo permutatur, tenetur intra alium annum etiam promoueri. Rota. deciſ. 108. Nota quòd vbi, in antiquis.

Item annus computatur à die adeptæ pacificæ poſſeſſionis, & non currit quandiu eſt litigioſa parochialis eccleſia. c. cõmiſſa. de electio in 6.

Idem ſi iuxto impedimento detentus, nõ potuit promoueri. d. c. commiſſa. Idem

ſi patre

ſi pater, vel patruus, ſeu auũculus retinuerit bullãs ſui filij, vel nepotis: quia cũ ignoret, non priuatur, niſi à die quo ſciuit. Do. in d.c. commiſſa. Io. de Selua in tracta. de benefic. in 3. parte. q 52. in fi. Intelligo, ſi ue is, qui reſignat, remanſerit in poſſeſſione per annum, ſeruiente reſignatario, cui commiſſa eſt & credita cura, & rector dicitur. nam quia per eum ſtat quo minus poſſeſſionẽ adipiſcatur, diceremus vacare, quod eſt notandum.

Item diſpenſatus ad obtinendum parrochialẽ, tenebitur promoueri in 18. anno ad ſubdiaconatũ: in 20. ad diaconatũ. aliàs vacat beneficium per non promotionem. Anchar. conſ. 293. vltra alia. contrarium fuit iudicatum Burdegalæ, vt refert Boer. in decis. Burdeg q. 119. An poſſit renunciare poſt annum, vide glo. in ca. niſi. de renunc. Ancha. conſ. 162.

Item nõ habet locum in epiſcopatibus, abbatijs: quia in his non inuenio hoc ſtatutum fuiſſe, cum in iſtis expreſſa requiratur mentio. glo. ſingul. in c. 2 de præben. in 6. quod factum non eſt: ſed tantum de parrochialibus eccleſijs. Et licet in Cle. ne in agro. §. cæterũ. & ſeq. loquatur de prióratu conuentuali, tamen non loquitur de abbatia. Ideo in ea nõ habebit locum iſte text. tum quod odioſum eſt c. licet canon. ideò reſtringendum. c ſtatutum. de elect. in 6. reg. odia. de reg. iur. in 6. Ad hæc per adeptionem beneficij non vacat epiſcopatus. c. cum noſtris. de conceſ. præb. ſic nec abbatia, ob id etiam non vacabit per non promotionem, imò in epiſcopatu eſt deciſum non poſſe uacare ſine authoritate ſuperioris. c. quanto. de trãſlatione epiſcop. c. niſi cum pridem. de renunciat. Ideo iura antiqua remanebũt incorrecta in his, nẽpè c. cum in cunctis §. inferiora. de elect. vbi abbatiæ comprehenduntur, teſte Panor. Et ideo ibi poteſt priuari, ſi monitus non promoueretur, & ſic in epiſcopatibus & abbatijs requiritur monitio antequam uacent per non promotionem.

Item non habet locum in eccleſiá, quã ſuccurſum vocant, quæ fundata eſt propter vtilitatem parrochianorum longè diſtantium ab eccleſia matrice. c. ad audientiam, t. de eccl. ædific. quia hoc eccleſia dr beneficium ſimplex, vt docet Decius in c. ex parte S. no. t. de reſcrip. qui allegat Panor. in c. recolentes. in fi. de ſtatu monach.

REGVLA LX.

De Indulgentijs.

Dauid Pſal. 72. ait, Exiſtimabant ut cognoſcerem, videlicet iſtam materiam per humanam inueſtigationem, & per legem: ſed hoc eſt labor ante me, donec intrẽ in ſanctuarium Dei, id eſt, in ſacram ſcripturam, quæ dicitur ſacrariũ, & Dei ſanctuarium, in quo recondita ſunt omnia ſacra geſta. Et ſi hęc materia non poteſt intelligi donec intremus ſanctuariũ. & per ſacrã ſcripturam intelligetur. Dicit Floren. in 1. par. tit. 10. c. 3 De indulgentijs nihil habemus expreſſe in ſacra ſcriptura, quis in ducat illud Apoſt. 2 ad Corin. 2. Sed ſi qd donaui vobis pp vos in pſona Chriſti &c.

Quas non poſſunt cõcedere Inferiores epiſcopis, etiam ſi ſint abbates. cap. accedẽtibus. de exceſſib. prælat. poſſunt tamen concedere participatione bonorum operum, quæ fiunt per ſubditos ſuos quibuſcunque in gratia conſtitutis: dum tñ ratio aliqua moueat eos, & cauſa, aliàs nõ Epiſcopi non poſſunt dare vltra 40. dies. cap. cum ex eo. de pœniten. & remiſſ. niſi in dedicatione eccleſiæ, annum. ibidem & cap. noſtro illo titulo.

Quot requiruntur ad indulgentiam conſequendam? Reſpõ. Primò ex parte cõcedentis requirit̃ auctoritas, & poteſtas, quæ principaliter reſidet in ſummo põtifice. gl. in extrauagãt. t. de pœnitẽ & remiſſ. in cõmunibus & hæc poteſtas pẽdet a clave iuriſdictionis & dignitatis nõ ordinis.

Secundo requiritur quod cõcedat ſubditis, alit qui non lucrabuntur, niſi epiſcopus cõcedat eis facultatem, quod poſſint vti indulgentia aliorum prælatorũ. Innoc. in c. quod ante. de pœnit. & remiſſ. poteſt etiã epiſcopus ex iuſta cauſa concedere vt indulgentia proſit etiam venientibus ex aliena diœceſi. Angel. de Clauaſ. in ſumma Angel. in verbo indulgentia. §. 11.

Tertio requiritur vt cõcedens habeat iuriſdictionem epiſcopalem, ſeu dignitatis epiſcopalis. vt ſupra dictũ eſt: quia ſententia lata à non ſuo iudice non tenet. c. at ſi clerici. de iudic. l. extra territorium. ff. de iuriſdict. omnium iudicum.

Quinto requiritur quòd concedens ſit in communione ſaltẽ præſumpta, ſanctæ matris eccleſiæ, videlicet, quòd nõ ſit hæreti-

retticus vel excõmunicatus.c. audiuimus. 24. q. 1. c. verbum.de pœnit.diſt. 1.quia qui non poteſt ligare vel abſoluere, nõ poteſt indulgentias concedere. Not.in cap. quod autem.de pœnit & remiſſ. Calde, in cap.noſtro de pœnit.& remiſſ.

Sexto quod concedens non excedat metas poteſtatis capit. cum ex eo.& cap. ſeq. de pœnit. & remiſſ.

In recipiente requiritur idoneitas. Nam actus agentium (ſecundum Philoſophum) ſunt in patiente bene diſpoſito Primo requiritur quòd ſit fidelis: quia theſaurus eccleſiæ non applicatur niſi ei qui eſt membrum eccleſiæ. c.nihil. 11.q. 3.c ſi quis à catholica.23.q.4.remanente culpa,non remittitur pœna.

Secundo requiritur quod ſit ſubditus. d.c.noſtro. Cald.ſumm. Angelic.in verbo indulgentia. §. 19 Item requiritur implementum actus,propter quem indulgẽtiæ cõceduntur,alias non valent. Thom.in 4. ſent.diſt.20. Nec obſtat ꝙ Deus reſpiciat bonam voluntatem quia verum eſt quantum ad augmentum gloriæ, ſed nõ quoad accidentia, ſicut eſt remiſſio pœnæ:valet tamẽ per accidẽs talis bona voluntas, qa inquantum auget gratias, per conſequẽs & contritionem & ita operatur ad remiſſionem pœnæ. ſumm. Angel. in verb. indulgentia.q.20.

Tertio requiritur quòd ſit contritus.c. legatur 24.q 2.& confeſſus ex propoſito: quia non oportet quod de facto confiteatur,& in Paſcha poſtea,vt ait Petr.de Pal. in 4.ſent.diſt. 20.quem refert Floren.rub. de indulg. Communis opinio repugnat, quia ex verbis apparet, quod quis debet cõfiteri.Panor.in c.Omnis.& Io. And.in c.quod autem.de pœnit.& remiſ.Card.in Cle.vna.de reliq.& vener. ſanctorum.

Quarto requiritur idoneitas fidei, videlicet, vt is qui vult lucrari indulgẽtias credat tantã pŕãtem eſſe apud eccleſiã: & licèt non habeamus manifeſta teſtimonia, tñ non eſt credendũ eccleſiam errare. Hẽric.Boic.in c. qđ autẽ.de pœnit.& remiſ.

At quibus ex cauſis indulgentiæ concedendæ ſunt? Reſpon principaliter ratione honoris Dei. Dẽt enim Deus ex hoc honorari.quod poteſt fieri multis modis. Primo dũ dantur pro opere conſtruendo vbi miſſæ nunc fuſius celebrantur, & maiores orationes fiunt, & ideo magnificabitur Deus & rectè datur viſitãtibus eccleſias, exiſtentibus in piæ dicationibus. Ange. in verbo,indulgentia §.13. Item ad exaltationem fidei. glo.in d. extrauag.& not. in c.ad liberandum de Iudæis. Item quod concedens intendat animas fidelium prouocare ad regnum cœlorum.

Quando debent cõcedi? Reſpon. quando eſt vtile vel neceſſarium. Primo,quando eſt vtile ad augendã fidem, vt ex cauſis ſupradictis: vel neceſſariũ, vtpote quia Turca alias inuaderet nos, vt nũc erat, tũc indulgentiæ concedendæ ſunt gl. in d.extrauagan.Item vtilitas in opere: videlicet vt opus quod imponitur pro indulgentia obtinenda, ſit vtile & ordinabile ad honorem Dei,& fidei exaltationem. Nec attẽditur in indulgentiis meritum: alias non diceretur indulgentia, ſed genus operis. dict cap quod autem. de pœnit. & remiſs. Item requiritur congruitas tẽporis, vt in anno Iubileo. Nam dicit Paul Ecce nunc tempus acceptabile.

Item cã rõnabilis. Nã dicitur fidelis & prudens,&c.& ideo diſpenſatio talis theſauri non debet fieri niſi in illis caſibus,in quibus veriſimiliter apparet quod Dominus,cuius ſunt huiuſmodi bona,conſentiret, vt poteſtas ratione reſtringatur.ca. illa.11.q.3.nec debet eſse auſterus, poſtquam dominus eſt liberalis.cap.alligant. 26.q 7.

Vtrum indulgentiæ pro temporalibus dari poſsint? Reſpond.non niſi pro temporalibus ad ſpiritualia ordinatis, ſecundum Bonauenturam, quem refert Angelus de Clauaſ.in ſumma Ange.in verb.indulgentia.§.14.Pro ſpiritualibus poteſt dari, vt dedit Innocentius 4.Pro orantibus pro Rege Franciæ,in prœmio.prag.& prædicantibus. Angel.& Sylueſter in verbo Indulgentia.

Pœnitentia generaliter accipitur pro diſplicentia tel, vel actus geſti:vt ſi pœniteat feciſſe procuratorem, reuocare quis eum poterit ante litem conteſtatam.l.ante litem.ff de procurat.c. 1.& 2.de procurat in 6.Fel.in c.ex parte decani.de reſcr. Et iſta pœnitentia interdum accidit in contractibus innominatis, l. ſi pecuniam.ff.de condit.cauſ.data.aliqñ in contractibus nõminatis,in quibus regulariter non admittitur pœnitentia.l ſicut C.de act & oblig. Bal.conſ.48. magnifici.in 1.vol.& §. porro. col.3. Quæ fuit prima cauſa beneficiĵ amitti.quando gratia vtrinq; inita fuerit ſecus ſi gratia vnius tantum. glo. in l. qui ea mente.ff.de furt.Fallit in ſocietate Bal. conſi.

conſi 169.in primis.in 3. vol.p l. actione. §.diximus.ff pro ſocio. In tranſactione an habeat locum, vide tex.& not. in l. penul. ff de tranſact.& l.quamuis. C. illo tit. In vltimis voluntatibus dic eſſe licitam, cum voluntas it ante ambulatoria vſq; ad mortem. l.4.ff de adimen.legat.l. 1. C. de ſacroſanct.eccleſ.glo.in verb. non valet. in c.cum Marthæ.de celebrat. miſſarum.

Quid in delictis, ſcribitur in d. l.qui ea mente.ff de furt.gl.in §.Sciat. n. & in verbo.non emendantes.in authentica, vt iudices ſine quoquo ſuffra. In iudiciis an recipiatur, legitur in l.ſi conuenerit ff. de iuriſdict.om.iudic.in c.1.de iudic. Sed cum hęc non ſit præſentis ſpeculationis, ad alteram me transfero.

Alia eſt pœnitentia, quæ dicitur ſacramentalis, de qua hic ſcribitur:& hęc diffinitur per D. Auguſtinum in lib. de pœnitentia. ſic Pœnitentia eſt quædam dolentis vindicta. Id eſt, quædam aſſignatio pœnitentiæ, puniens in ſe quod dolet cōmiſiſſe. c pœnitentia. de pœnit.diſt.3. Vnde eſt ſecūdum Gregorium & Ambroſium, mala præterita plangere, & plangenda iterū non committere. c 1. de pœnit. diſt.3. & c. pœnitentiam. ibidem.

Multiplex autem eſt pœnitentia. Quædam. n eſt ſolennis, altera pūblica, alia priuata. Præpoſ. in c quamuis. 50.diſt & colligitur ex rub.de Pœniten. & remiſſ. quæ rubrica loquitur in plurali numero.

Solennis eſt illa, quę ſolenniter imponitur ab epō cū presbyteris, qui culpæ modum nouerunt, pro crimine grauiſſimo, quod totam commouit vrbem, ſecundum formam c.in capite 50.diſt. c a.vlt.16.q.6. vbi Archid. dicit hanc pœnitentiam cogi quem ſubire per excommunicationem, rōne ſcandali quod intulit, tamen non eſſe facile imponēdam iuuenibus vel decrepitis. c. pœnitentes. 50. diſt. Et hæc pœnitentia non eſt iteranda ob reuerentiā ſacramenti: & ne facientes hanc pœnitentiā cōmittant ſimilia delicta, arbitrantes hāc eſſe pœnitentiam. c. confirmandum, & ſeq. 50.diſt.& c.reperiuntur. de pœnit. diſt. 3. Vbi probatur, quod ſi iterum idem committeretur delictum, vel ſimile per iſtum pęnitentem, poſſet alio genere pœnitentiæ recipi; nec poſſet dici Deo, Cur iterū illi parcis? Nā eccleſia nemini claudit gremium, qui ad eam redeat. Iſta pœnitentia non imponitur clericis, c. alienum. & ſeq. 50. diſt. glo. in c.1. de pœn. & remiſſ. Quod ſi aliquis egerit hanc pœnitentiam ſolennem, non poteſt amplius promoueri, tum ratione ſcandali vitandi, tum ratione dignitatis ordinum, & ob timorem reincidentiæ, Præpoſit. in c. placuit. per illū tex. 50. diſt in. capit. hoc ipſum §. de pœnitentibus. & cap. de his 33 q. 2. glo. & doct. in cap ſi quis præpoſtera. ead. diſt. 50.

Publica pœnitentia eſt, quam quis publice facere debet, vt cum iniūgitur peregrinatio ad limina Apoſtolorū, ad ſanctū Iacobum, vel ad noſtrā dominam de Laureto. Et hæc imponitur quādo peccatum eſt publicum, ſed non ſcandaloſum. c. 1. c. quæſitum. vbi Panor. & c. fin. infra eod. Et publice peccantem publice arguere debemus. c. ſed illud. 45. diſt Pro occulto tamē peccato poteſt imponi pœnitentia publica, & ſolennis, ſi pœnitens velit, alias ſecus. Archid. in c ſi. 26. q. 6.

Et iſtam poteſt quilibet ſacerdos imponere, & fit ſine ſolennitate: ſolennis nō, niſi per epiſcopum, vel à ſuo pœnitentiario. Præpoſ. in c. pœnitentes, 50. diſt. Imò prædicatores vel minores, quibus commiſſa eſt ab epiſcopo audiendi confeſſionē auctoritas, non poſſunt has pœnitentias ſolēnes ſine ſpeciali mādato imponere: ſed ad epiſcopum remittere debent, niſi eſſet cōſuetudo in contrarium. Archid. in c fin. 26. q. 6. Tamen hodie non imponuntur, niſi pro pueris oppreſſis. Collect. in c. quęſitum in fin. infra eodem.

Priuata pœnitentia eſt illa, quæ priuatim à ſacerdote imponitur confitenti. Et iſta quandoque eſt imperfecta: vt quando quis confitetur & dolet cōmiſiſſe peccata: tamen non habet propoſitum abſtinendi: & huic non debet dari corpus Chriſti, cū non debeat offerri niſi vere pœnitentibus. c. quod quidam. infra eodem. de pœniten. & remiſſionib.

Perfecta eſt illa, quæ fit cum illis in cōfeſſione requiſitis, & cum propoſito abſtinendi ſe à peccato. Nam licet ſequatur cōtrarium, tamen illa pœnitentia erit perfecta, teſte magiſtro ſententiarum, in 4. diſt. 14. & requiritur cordis cōtritio, oris confeſſio, & operis ſatisfactio. c. perfecta. de pœn. diſt. 1. ſicut Deū tripliciter offēdimus, nempę delectatione cogitationis, impudētia locutionis, & ſuperba operationis: ita & tripliciter ſatisfacere opus eſt; nempe corde, ore & opere. Et iſtæ pœnitentiæ hodie ſunt arbitrariæ. c. Deus qui. infra eodem. c. menſuram. vbi glo. de pœnit. diſt. 1. c. tem-

1.c.tempora.16.q.7.Eckius in lib. de ſacramentis homilia 41.de confeſſione.

Aduertendum eſt,quod de indulgentijs nihil expreſſe habemus in ſacra ſcriptura, quamuis inducantur, & certum ſit Gregorium impoſuiſſe indulgentias ſeptennes in ſtationibus Romæ: quia tamen eccleſia hoc facit, & ſeruat, non eſt credendum quod erret.Flor.in 1.parte ſummæ, tit. de decimis.c.3.de indulgentijs. Tamen dicit S.Ambroſius in c.Ille rex,circa fin. de pœnit.diſt.3.quod peccatum aut donatur,aut deletur,aut tegitur. Donatur per gratiam baptiſmi, quia ſine omni pœna ſunt dona baptiſmi.c.ſine pœnitentia. de conſec. diſt. 4.Donari.n.dicitur, quod nullo cogente conceditur. Regula, donari.ff. de reg. iur. Deletur per ſanguinem,id eſt per paſſioné Chriſti,& per has indulgentias,quæ habét effectum ex paſſione Chriſti. Tegitur per charitatem,hoc eſt,per ſatisfactionem pœnitentialem,& alia bona opera.c.ius poteſtatis. in fin.de pœnit.diſt.1. Qui agit pœnitentiam,non ſolum diluere peccatum lachrymis debet,ſed etiam emendationibus operire & tegere delicta ſuperiora, vt non imputetur ei peccatum.

Pręmittendum eſt quod eccleſia militans eſt vnum corpus myſticum: & dicitur vna ſponſa vni ſponſo Ieſu Chriſto deſpóſata.c debitum.de biga. Et ſicut in vno corpore multa ſunt membra,ita & in hac eccleſia.c.cum ſingula.de præbendis, in 6.Et D. Paulus dicit, vnum ſumus in Chriſto, & eſt vnum caput mébra. Caput papa eſt, membra nos omnes ſumus. Ideo non licet membris a capite diſcedere.c.cum non liceat de præſcrip.

Item quãuis omnes Apoſtoli æqualiter ligandi & ſoluendi poteſtatem acceperint à Chriſto dicente. Accipite Spiritum ſanctum,& quorum remiſeritis peccata remittuntur eis; & quorum retinueritis retéta ſunt.Ioan.20.Petrus tamen maioré poteſtatem in iuriſdictione recepit. Matthæi 16.cap.vbi iuriſdictionem dat remittendi in cęlis; aliis vero in cælo.in cap.18.

Item ei dixit,Tu vocaberis Cephas, id eſt caput.Et alibi ait,confirma fratres tuos & poſt etiam dixit,Paſce oues meas.Et ſic patet,omnes Apoſtolos claues habuiſſe ordinis.Præpoſit.in c.Ita dominus.col.penu. 19 diſ.vt cõfitentibus peccata eis remitterent.ſed non per modum iuriſdictionis,vt de theſauro eccleſiæ impartiri poſſent, ſicut papa,qui claues huius theſauri habet, & indulgentibus impartiri poteſt. Apoſtolo 1.ad Corin.c.4.Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti,& diſpenſatores miniſteriorum Dei.& c. 9.Diſpenſatio mihi credita eſt &c. Alioqui nihil prodeſſet, ſi his relinqueretur.Et papa dedit aliis prælatis limitatiue diſtribuendi facultatem vt homo.c.cum ex eo infra eódem.

Præterea præmittendum eſt, quod peccatum meretur mortem æternam; & ex peccato duo oriuntur,pœna. ſ.& culpa. Pœna eſt æterna,ſi aliquis in peccato moriatur.Si tamen confiteatur,illa pœna commutatur in temporalem. cap. Porro,& c.ſi peccatum.de pęnit.diſt.1.& iſtam oportet facere hic,vel in purgatorio. c.qualis.25.diſ. c.ſi.de pœnit.diſt.7.niſi papa per ſuas indulgentias cõmutet,quod poteſt facere interdum plenarie remittédo,vt cruce ſignatis. c.ad liberandum. de Iudæis. vbi Cardin. col.pen.vult tex.Iubilei.& in extraua.1.de pœnit.& remiſſ.in communibus.Interdum ad tépus,quando dat centũ vel mille dies indulgentiarũ;vt in ſtationibus Römanis.

Secundo ex peccato oritur culpa, quæ in anima,peccatoris generatur peccãdo mortaliter, & diuertendo a creatore propter creaturã;& iſta culpa nõ poteſt remitti niſi à ſolo Deo.c.verbum.de pœni. diſt. 1. & Eſaiæ c. 43. Ego ſolus deleo iniquitates. Indiſtincte ergo dñr indulgẽtiæ, q̃ à pœna & culpa dantur.Cle.2.de pęnit.& remiſſ.

Tertio aduertendum eſt,quod quamuis hæretici voluerint ſuſtinere ꝙ ex ſola cõtritione peccatũ deletur,per illã authoritaté,Quacũq;hora ingemuerit peccator &c. tamé eccleſia tenet & nos tenebim⁹ adhuc pœnã remanere;quod ſic probatur: Adam, quamuis ſui peccati pœnituiſſet, tñ adhuc pœna remanet,& pœnitentia opus eſt.vt habetur lib.Num.c.11.Maria ſoror Moyſi, q̃ murmurauit cõtra fratré,& ſic peccauerat, tamé adhuc leproſa remanſit ſepté dies. Et fratres Ioſeph, quamuis pœniterent dicentes, Merito patimur, quia peccauimus in fratrem noſtrum.Gen.42.tamen adhuc pœna illis remanſit.Leuit.c.5 Anima quæ iurauerit & protulerit labiis ſuis,vt vel male quod faceret,vel bene,& nõ fecerint, & idipſum ſermone firmauerit oblita, poſtea intellexerit delictũ ſuum,agat pœnitentiã pro peccato & offerat de gregibus agnum ſiue capram, orabitque pro eo ſacerdos & pro peccato eius,& dimittetur ei. Ecce, ꝙ non ſufficit ingemiſcere, ſed oportet offerre.agnum,quod eſt pro peccatis ſatisfacere.

de. Et Zacharias, quamuis in credulitatis pœnituiſſet, quia angelo credere noluit, adhuc tamen mutus remanſit vſq; ad filij natiuitatem Lucæ 1. Et D. Paulus pœnam tulit poſt conuerſionem, quia datus erat ei angelus Satanæ qui eum colaphiſabat. Roſenſis art. 2 1. de indulgentijs. Dauid & licet peccatum ei eſſet remiſſum, lauabat per ſingulas noctes lectum ſuum lachrymis. Alioqui ſequeretur quòd melioris conditionis eſſet ille qui perſeueraſſet in magnis peccatis per totam vitam, quàm religioſus, ſanctus, vel alius, qui ſemper pœnitentiam in vita egiſſet, contra ea quæ dicit Augu. in c. ſi quis. de pœni. diſt. 7.

Quarto hæ indulgentiæ extrahuntur ex merito paſſionis, quod fuit largius ac abundãtius quã peccatum primi parentis. Nam vna gutta ſanguinis ſufficiebat ad mundum, immo plures mundos redimendum. Et ſic hoc reponitur in theſauro, vt papa, qui eſt diſpenſator, egentibus diſtribuat. & 1. Io. 2. Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non noſtris autẽ tantum, ſed totius mundi: & ſic cum pro toto mundo ſatisfecerit, & tamen pro paucis executi ue tm̃ poſit, nempe Chriſtianis, ob id infinitus theſaurus ſuper eſt illarum ſatisfactionu m Chriſti. Eliciuntur & ex merito beatæ virginis, quæ nõ peccauit: tamẽ multas ærumnas, & mala perpeſſa eſt, quæ nõ erant ad ſaluationẽ neceſſaria: ob id merita ſuperabũdantia in theſauro eccleſiæ remanent. Item Iob ait, pœnam ſuam excedere culpam. Iob. 6. c. Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas quam patior, in ſtatera, quaſi arena maris hæc grauior appareret. In ſuperabũdantia paſſionum conſiſtit ſuperabundantia ſatiſfactionum. Idem de meritis Apoſtolorũ, quibus ad ſaluationem ſufficiebat ſeruare mandata Dei. Si vis ad vitã ingredi, ſerua mandata: & tñ ſeruauerunt nedũ mandata, ſed etiam conſilia, quæ nõ erãt ad uitam æternam neceſſaria; & plura paſſi ſunt quàm peccata eorũ meruerint, ac martyres & alij ſancti. Vnde ex illorum meritis eccleſia capit, & indulget aliquibus indigentibus, & ipſi lætantur, cũ ſint cauſa tantorum bonorum. Nam gaudium eſt in cælis ſuper vno peccatore pænitentiam agente. Et ſic iſti ſancti plus ſatisfecerunt, quàm meruerunt; non tamẽ plus meruerunt quàm acceperunt; & ſic animo merendi tam ipſis quàm alijs ſuſtinuerunt plus quàm debuerint, vt ait Paulus Coloſ. 1. Nunc enim gaudeo in paſſionibus meis pro vobis. & adimpleo ea quæ de ſunt paſſionum Chriſti, in carne mea pro corpore eius, quod eſt eccleſia, teſte Florent. de indulgentijs. §. 1. Vnde meritum paſſionis Chriſti, virginis Mariæ, Apoſtolorum, Martyrum iunguntur, & ex his indulgentiæ aliquando plenariæ indigentibus dantur, aliquando temporales, teſte Roſenſi in rub. de indulg. art. 17. & ſic indulgentiæ remittunt obligationem dumtaxat; quia peccator ad ſatisfactionem & ad iniunctam pænitentiam tenebatur, ita vt amplius ad eam pænam non teneatur, nec ſit obligatus; poteſt tamen complere pænitentiam ſi velit.

Indulgentia multis modis ſumitur, ſed quantum attinet ad hãc materiam, eſt remiſſio pænæ temporalis, quæ pro peccatis debetur, à papa, vel alio poteſtatem habente conceſſa, teſte Bolog. in ſuo tractatu de indulg. in princ. Pænæ, dicit, ob id, quia ſicut per baptiſmum omnis pæna quæ pro peccatis debetur, relaxatur merito paſſionis Chriſti, c. paruulo. de conſecra. diſt. 4. Gloſ. ſuper Exod. 14. ſuper illo verſ. Vnus ex eis non remanſit, dicit omnia peccata eſſe ablata in baptiſmo, diabolica poteſtate ſubmerſa. Paul. ad Titum 4. Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & reuocationis Spiritusſancti, quẽ effudit in nobis abunde. Iſta pæna temporalis peccatorũ commiſſorũ poſt baptiſmũ per indulgẽtias, vt voluit Bona. diſt. 19. 3.

Poſtea dicit, à papa, quia claues Petro & his, qui in locum eius ſucceſſerunt, datæ à Domino noſtro Ieſu Chriſto, dicendo Matth. 16. c. & c. manet. & c. quodcunque. 24. q. 1. poteſtas relaxandi data eſt eis ſine vlla exceptione. c. Deus qui. de pænit. diſt. 1. Ergo iſtas claues papa accipit, & aperit, quando hoc videt faciendum. In his enim plenitudinem habet poteſtatis, vt in hoc cap. dicitur.

Dicit, vel ab alio, quia quilibet Cardinalis, archiepiſcopus, vel epiſcopus poteſt in die dedicationis eccleſiæ annum indulgentiarum concedere in eorum epiſcopatibus, & legati in ſuis prouincijs. Alijs vero diebus non poſſunt vltra 40. dies concedere, vt in hoc in; quo rationes deſcribuntur, ne videlicet claues eccleſiæ ob immenſas indulgentias contemnãtur, & ne penitentialis ſatisfactio eneruetur, & vt plenitudo papæ poteſtatis recognoſcatur, & in honore ſummo remaneat.

Alij

Alij verò inferiores nullas indulgentias poſſunt concedere, niſi hoc habeant ex ſpeciali priuilegio. c. accedentibus.ubi glo. de exceſſ.prælar. quia ſacerdotes ſimplices non habent claues cum iuriſdictione, nec authoritatem impartiendi theſaurum. Oldrad. conſ.73. Quæritur. Poterit tñ Capitulum,ſede vacante, indulgentias concedere,cum ſuccedat in omnibus quę ſunt iuriſdictionis.c. his,qui. de maiorit. qđ eſt verum,creando vicarium, qui nomine Capituli hoc faciat,teſte Io Fräciſ. in tract.de offic.& poteſtate Capi.ſede vacante,in 1.part.q. 4. licet Ludo. Bolog. in ſuo trac.de indulg. nu.14. teneat ſimpliciter Capitulũ indulgẽtias cõcedere poſſe.

Dictum cap.cum ex eo, alij habent, c. cum ex ore extra de pænit. & remiſſ.diuiditur autem in 4. partes. In prima prohibet quæſtoribus aliqua dicere, niſi id qđ eſt in literis eorum expreſſum.In ſecũda parte eſt forma ſecundum quam ſolẽt cõcedi indulgentiæ. In tertia ponit quales debeant eſſe quæſtores. In quarta præſtituit archiepiſcopis & epiſcopis numerum certum concedendi indulgẽtias, vt in dedicationibus eccleſiæ vnum annum concedere poſſint pijs actibus quadraginta dies. Quæſtores autem decipientes per indulgentias puniri debent Cle. 2. eod.tit. Sed an valeant indulgentiæ,ſi quæſtor falſo afferat indulgẽtias datas,licet nõ ſint, Reſpond. quòd non, per Clem.abuſionibus.nec ſatisfaciendo iſti falſo.quæſtori, nõ cõſequitur quis liberationẽ. arg.l. 1. §.ſi.ff.de ſuſpect.tuto.& C. de fur.l. falſus.

Item in ſpiritualibus nõ eſt opinio,ſed veritas,q̃ eſt maior & potẽtia & virtutis.c. loci.§.his ita 35.q.9.Plene Oldradus cõſ. 76.quęrit.& Ancharanus in c. quod aũt. in fi. ſup. eod.Et ſi in indulgẽtijs ſimpliciter dicatur vere pænitentibus & cõfeſſis, ſufficit ꝙ ſit contritus, & cũ ſpe.confitẽdi tempore à iure pręſtituto, vt tenẽt docto. in c. omnis.de pænit. & remiſſ. & Gerſon in ſuo opuſculo de indulgentijs.in 3.cõſideratione. Nam fauorabilior eſt interpretatio quia fieri debet in indulgentijs.glo. in clem vna,de reliq. & vener. ſanct.

Præterea quatuor requiruntur in his indulgẽtijs,ad hoc vt valeant. Primò poteſtas ligandi & ſoluendi,ſiue auctoritas cõcedendi. Lucæ 12. Fidelis ſeruus & prudens, quẽ conſtituit dominus ſuper, &c. Vñ non proſunt indulgentiæ, niſi proprij iudices eas conceſſerint,& ſic tãtum proſunt.c.quod autẽ. de pænit. & remiſ.Et requiritur in cõcedente etiam volũtas ſyncera & ſancta,vt concedat nõ per pecuniã vel lucrum tẽporale, ſed ad bonum ſinẽ. & hoc probat hic tex.ibi,indiſcretus, &c. Et idõ papa licet tantas quantas velit,concedere poſſit tñ hoc intelligi debet ex iuſta cauſa,quia eſt diſpenſator fidelis & prudens.qui cibum dare debet in tẽpore. Et iſta conceſſio eſt diſpenſatio.c. etſi illa.1. q.7.quæ ſine cauſa non datur.Et ſic in cõcedente requiritur ꝙ ſit promotus in papam vel epiſcopum. Secundò ꝙ ſit ſuperior illorum,quibus cõcedit indulgẽtias. Tertiò quòd habeat iuriſdictionem epiſcopalem.Quartò requiritur diſcretio cõcedendi.Quintò ꝙ ſit in cõmunione ſanctæ matris eccleſiæ. Vnde hæreticus, vel excommunicatus notorius non poſſet eas concedere. Vltimò requiritur ꝙ concedens nõ excedat metas ſuæ poteſtatis, vt hic: alioqui non eſſet,fidelis ſeruus & prudens,vt eſt in Euangelio Luc. c.12.

Secũdò requiritur idoneitas in recipiẽte Nam actus actiuorum ſunt in patiente bene diſpoſito, teſte Philoſopho:& ſic theſaurus eccleſiæ nõ applicatur niſi illi qui eſt mẽbrum eccleſiæ.c.nihil ſic debet.11. q.3.& c.ſi quis à catholica 23.q.4 c.nemině,& c.omnis depœn.diſt. 2. & ſic primo requiritur idoneitas rõne ſubiectionis. c. quod autem:Secundò ratione fidei, vt credat concedentem habere talem poteſtatẽ in eccleſia. Tertiò reſpectu contritionis, quia debet eſſe cõtritus tempore quo lucratur eas, licet in itinere videndo puellas,vel alias peccauerit. teſte Florent. in d.tract.de indulgẽtijs §.5. in fin. Quartò reſpectu implemẽti actus per quem indulgentiæ conceduntur vt debeat ex plere. Quinto vt ſit fidelis.Sextò vt ſit pænitẽs & confeſſus iuxta tenorem indulgentiarum.Igitur oportet quòd antequam aliquis lucretur indulgentias, quòd ſit à culpa liberatus per contritionem,vnde ſolẽt dari pænitentibus & confeſſis. gl.in extrau.1. de pænitent. & remiſſ. Et quod ſi fidelis.cap.omnis ſuper eod. & ſic omnes fideles,licet non fuiſſent nati tempore datæ indulgentiarum,ſunt capaces, niſi fuerit facta reſtrictio in conceſſione. Etiam is qui conceſſit,poterit eas lucrari.ſicut is qui cõficit corpus Chriſti,& dat ſidelibus ita conficit ſibi Et ſic tanquã miniſter dat indulgentias,& poſteà tanquam vnus fidelis lucratur. Thom. in 4.ſent. 20.q.. art.5.

Calder.in c.ſeq.& in d. c.ſi. eod.tit.in 6. Et ſicut is qui tulit legẽ, ſecũdũ eã viuere debet.l.digna vox.C. de legib. ita & hic. Ioã. de Ana, in c.ſi. de raptor. Facit l.ſi conſul. ff. de ſena. & c. à collatione.de appel. in 6. Saltem oportet credat in genere, eccleſiã indulgentiam dare poſſe, teſte Adriano in 4.ſent. de clauibus, verſ. ſed probabile dubium.ibi,ſed reſecando ſuperflua.

Tertio requiritur pietas, hoc eſt honor Dei,& exaltatio fidei in omnibus indulgentijs. Iſta debent conſiderari vt tendant ad honorem Dei, & fidei exercitationẽ & augmentũ,teſte Io.Gerſon.in opuſc.de indulgentijs,cõſideratione 9.per d.c. qđ aũt.

Quarto requiritur vtilitas in opere, & ſic cauſa vt opus, quod imponit pro indulgentia imponenda ſit vtile, & ad honorẽ Dei tendat: vtpote quicunque viſitauerit templũ noſtræ Dominæ,lucretur centum dies indulgentiarũ, hoc tendit in honorem Dei poſtquam tendit in honorem ſanctorum. Nam Deus laudatur in ſanctis teſte Dauide dicente, Laudate Dominum in ſanctis eius.Et dicitur alibi, quicunq; honorificauit illos, honorificabit eum pater meus qui in cœlis eſt. Et alibi Dauid, Nimis honorati ſunt amici tui Deus.

Item ſi cõcedantur indulgẽtiæ dãtibus pecuniam ad ædificationem templi. Nam populus Iſraeliticus pecuniã pro ædificatione templi, potumq; ac cibum Iotomis dabat, vt ſcribitur 1.Eſdræ, c.3.Ex his patet,cauſam dãdi indulgentias conſiſtere in pietate,ſeu in materia piorũ operum, vel religionis,ſeu cultus diuini, vel in alimoniam pauperũ, vel in conſtructionẽ eccleſiæ aut hoſpitalis, vel refectione pontium. De viſitatione terræ ſanctæ,noſtræ Dominæ, vel alterius loci pij,& ſic ex prædictis iudicatur indulgentiæ validæ & diſcretæ: aliàs ſine cauſa vel minus ſufficienti, indiſcretæ.Quia ſine cauſa nõ diſpẽſatur.& diſpẽſator fidelis eſt & prudẽs.vt eſt Luc.12.

Cauſa etiam finalis eſt iuſta cauſa & rationabilis, tendens in aliquem bonum finem,vt iam eſt dictũ ſupra, c.nõ omnis & ſeq. 5.q. 5. vt in laudem Dei.cle. vna de reliq. & vener. ſancto. In reſtauratiõe locorum piorum, & pro animalibus fideliũ Nam data eſt poteſtas in ædificationẽ nõ in deſtructionẽ. 2. ad Corinth. 10. c.glo. in cap. non eſt.de voto, & ſic cauſa requiritur ſufficiens non æquiualens. Quia finiti ad infinitum nulla eſt proportio, nec ſpiritualis ad temporale.c.ſi.de rerum permut.

Ibi, abuſiones. Nota ꝙ quæſtores multas abuſiones promittunt in ſuis prædicationibus, contra quas hodie eſt prouiſum in clem. vlt.eod.tit.

Ibi, niſi apoſtolicam, vel niſi diœceſani epiſcopi literas,&c. Nota ꝙ quæſtores non debent recipi ad prædicationem indulgentiarum,niſi habeãt literas apoſtolicas, vel diœceſanorum. Ergo ſufficit alteras habere,per iſtam alternatiuã:vel, ita probatur: ad cuius veritatẽ ſufficit alteram partẽ eſſe veram.Regula,in alternatiuis,de regul.iuris.in 6.c.inter cæteras.de reſcrip. l. ſi hæredi plures. ff. de cõditionib. inſtitutionũ.

Intelligo autẽ, ſi ſine ſuſpicione ſint literæ apoſtolicæ prædicta habere locum, & quando perſona eſt notabilis, tunc non requiritur alia licentia epiſcopi,vt in prædicatoribus, & minoribus, dicunt Hoſtiẽ. & Ancha. hic per iſtum tex. ſic eum intelligendo. Niſi epiſcopus ex cauſa interdixiſſet quæſtori, vtpote, quia iura parochialia impediebat vel vſurpabat. vt in ca. nimis praua.de exceſſib prælat. c.his.&c. tuarũ. de priuil. Hodie non poſſent quæſtores indulgentias prædicare, niſi epiſcopus literas apoſtolicas examinaſſet, ne quid fraudis committi valeat. clem. abuſionibus. in princ.eod.tit.de pœnit.& remiſſ.

Ibi, præter id.quod in ipſis continebitur literis. collige, ꝙ pdicator nõ debet aliud proponere, quam in ſuis literis habetur, vel citra earum declarationem circa factum. Nam ſi dati ſint centum dies, nihil aliud debet promouere. Facit c. porro, de priuil. vbi metę priuilegiorum tranſgredi non debent. Poterit tñ inducere populũ ad deuotionem vt lucretur illas indulgentias,& effectus ac vtilitates indulgentiarum declarare: quia iſta connexa ſunt, & cui iuriſdictio eſt mãdata, omnia cenſentur commiſſa ſine quibus. &c. l.2. ff. de iuriſd.om.iud.c.præterea.de offi. deleg.& illa quæ iuxta mandatum ſunt vñr cõmiſſa. arg.l.magis puto § ei⁹ officio.ff.de reb.eor. Anch.hic ibi formam, &c. Nota quã formam ſoleat ſedes apoſtolica ſeruare in indulgentijs concedendis, illam neceſſario tenentur ſeruare epiſcopi, & alii concedentes indulgentias. Sedes tamen apoſtolica aliquando hãc formã immutat,vt ego vidi,

Sed oẽs ſtabimus ante tribunal Chriſti, ait D.Paulus ad Rom.14. & hoc intelligitur in extremo iudicio. & 2. ad Corin.5. dicitur Omnes.n.nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti quando audietur illa vox

la vox, Surgite mortui, venite ad iudiciũ, recepturi ſcilicet, prout in corpore geſſimus. Dauid. in Pſal. tu reddes vnicuiq; iuxta opera ſua. Et in Symbolo Athanaſij dicit, Qui bona egerunt, ibũt in vitã æternam, qui vero mala, &c. Et Deut. 25. pro menſura peccati erit & plagarum modus.

Ibi, ſeminare in terris, &c. & ibi, quoniã qui parce ſeminat, parce & metet, & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus metet vitam æternam. D. Paulus. 2. ad Cor. & ad Gal. c. vlt. Quæ.n. ſeminauerit homo, hæc & metet: quia qui ſeminat in carne ſua, de carne metet corruptionẽ: qui autem ſeminat in ſpiritu, de ſpiritu metet vitam æternam. Quantum debet dare volens lucrari indulgentias? Reſpond. Si eſt taxatum, ſm taxationem dari debet: ſi non ſit taxatum, pro qualitate loci & perſonæ. Nam plus diues, quàm pauper dabit, & alias boniviri arbitrio relinqui debet. Cald. in c. ſeq. tit. de pœnit. & remiſ.

Ibidem, §. adhæc, quia per indiſcretas & ſuperfluas indulgentias & cætera, dicuntur indiſcretę, quando ſunt conceſſæ per non habentem poteſtatem: vtpote concilium generale, ne fiat duo capita, indulgentias cõcedere nõ poteſt. Card Floren. in clem. vnic. q. 5. & ſeq. de reliq. & vener. ſanct. facit c. ſignificaſti. de electio. Idem in cœtu Cardinalium, vacante ſede. clem. ne Romani. §. ſane. de elec. Idem in c. ſede vacante, quia non põt etiã omnia quæ ſunt iuriſdictionis. c. verũ. de fo. compe. Io. Franc. de paninis. in trac. de offi. & poteſt. c. ſede va c. 4. q. 1. parc. Arch. in c. 1. eo. ti. in 6.

Itẽ epiſcopus electus & confirmatus, nõ conſecratus, nec ſacerdos, poteſt indulgentias concedere. Panor. in ca. ſuffraganeis. de elec. cum ratione dignitatis concedantur. Cardi. in c. accedentibus. de exceſſib. præla. & d. cle. vna de reliq. & venera. ſanct. q. 7. Nam cũ papa concedendi poteſtatem epiſcopis, & non inferioribus conceſſerit, d. ca. cum ex eo ergo capitulum & alii non expreſſi non poſſent hoc concedere, nec abbates vel alii. gl. in c. noſtro eo. tit. de pœn. & remiſ. in antiq. decretalib. Et cũ in indulgentiis dicitur, vere pœnitentibus & confeſſis, an requiratur quod tempore indulgentiarũ ſit confeſſus? Et videtur, quia hoc videntur verba indulgẽtiæ dicere, quæ maxime ſunt conſideranda. Nam papa voluit ſe videtur ſtimulare homines ad confeſſionem. Contrariũ videtur dicendũ, ꝙ ſufficit eſſe cõfeſſum illo anno, & ꝙ ille habeat cõtritionem, & propoſitum confitendi tempore a iure determinato: & tunc talis dicitur vere pœnitens & confeſſus ſi propoſuerit ſe amplius nolle peccare. Argu. c. manifeſta. de pœnit. & remiſ. Inno. & Panor. in c. omnis. cod. & cum animi deſtinatione velit confiteri, pro confeſſo habetur, per gl. in c. 2. in fi. de inſtit. Multa tradit Fel in c. cum adeo. de reſcr. huius ſententiæ eſt. Gerſon in ſuo opuſc. de indulgentiis in tertia conſideratione: quia iſta eſt fauorabilior interpretatio ſecundum eum.

Item indiſcretæ ſunt, quando non ſunt veræ, licet putentur veræ tunc: nec lucratur quis indulgentias, ſed opus meritoriũ facit. Item quando ab inferiore epiſcopo: vtpote, quãdo ab abbate ſũt cõceſſæ. c. accedẽtibus. de exceſſib. præla. c. 1. eo tit. in 6.

Itẽ poteſt dici indulgẽtia indiſcreta, quã conceditur vltra quam ſit permiſſum. vt in c. ſi. eo tit. in 6. valebit tamẽ vſq; ad poteſtatẽ taxatã, ſecundũ gl. ibi. Et Archi. & gl. in d. verbo indiſcretæ. quamuis Ioã. Monach. in d. c. ſi. teneat contrarium per d. ca. ibi indulgentiæ non obtinent, ſi exceſſerint ſtatutum concilij generalis. & ſic in totum non valent. Imo videtur factum ab eo, qui non habet poteſtatem. Idem tenent ibi Dom. & Calde. in cap. ſeq. Ego dico non obſtare illum text. quia debet exponi, ſi exceſſerint, id eſt, quatenus exceſſerint: nec debent ſtricte ſeu amare interpretari iſtæ indulgentiæ, dicit gl. in verb. confeſſis. in clem. vna de reliq. & vener. ſanctor.

Aduertendum eſt ꝙ eccleſia videns quod fructuoſius toleratur hic pœna, quã in futuro, cum hic ſponte toleretur, ob id voluit pænitentibus magnã iniungere pænam, vt modicum agendum pro futuro relinquatur: minorem tamen imponere voluit, quã crederet poſt vitam eſſe futuram: quia maiorem ponere, ſuperuacuum erat: & ideo impoſuit pro quolibet peccato mortali ſeptem annorum pænitentiam. c. hoc ipſum 33. q. 2 & c. hoc quanquam. 22. q. 1. c. prædicandum. & c. accuſaſti. de accuſationib. & aliquando maiorem pro grauitate criminis. Nã presbytero decennis pnia imponitur. c. presbyter. 28. diſt. Si fuerit epiſcopus, quindecim annis pænitere debet cap. ſi quis. 30. q. 1. Si quis cognouerit monialem, decem annorum ſpatio pænitere dẽt: & monialis totidem. c. deuotam. & c. de filia. 27. q. 1. & qui matrẽ verberat, vel occidit, decem annis aſpere penitentiam agere debet, c. latorum 33. q. 2. Qui vxorẽ gra

uius. ca. admonere, 32. q. 2. Et qui occidit presbyterum, 12. annis, c. 2. ſuper eo. c. nõ afferamus. 34. q. 1. interdũ minas. c. ſi per negligentiam, de conſecr. diſt. 2. & c. ſi quis per ebrietatem, ibidem. Et hæc ſeptennis pnīa eſt eo impoſita, quia nos inuenimus Mariam Moyſi, vel Aaron ſororem lepra percuſſam ſeptem dies. Et dicitur Ezech, 3. c. Diem pro anno dabo tibi. d. c. hoc ipſum. 33. q. 2. Et quia peccata per ſpm̃ ſanctum remittuntur, vt dicitur, Quorum remiſeritis peccata, &c. & ſeptem ſunt dona Spiritus ſancti, ergo pro quolibet peccato mortali ſeptem annis quis pænitere debet.

An indulgentiæ proſint animabus quæ ſunt in purgatorio? Videtur quòd ſic: quia quis pro mortuo ſatisfacere poteſt, & purgare animam defuncti. c. fin. de ſepult. ita per indulgentias Papa de communi theſauro eccleſiæ ſoluit pro mortuo.

Item in Euangelio dicitur, Super hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam: & ſic poteſtas eccleſiæ vincit infernum, non inferiorem, vbi nulla eſt redemptio, ſed purgatorium.

Item dictum eſt, quodcunque ſolueris ſuper terram, & is qui eſt in purgatorio dicitur adhuc eſſe ſuper terram, quia eſt in via eundi ad cœlum, non eſt in meta, ergo indulgentiæ extenduntur ad eos, qui ſunt in purgatorio. Imò inuenimus poteſtatem datam in terra eccleſiæ, in c. à nobis. 2. de ſent. excom

Præterea clauis ordinis prodeſt animabus exiſtentibus in purgatorio, videlicet miſſæ & ſuffragia. c. animæ defunctorum, 13. quæſtio. 3. ergo & clauis iuriſdictionis proderit illis, quæ eſt in indulgentijs, propter communionem in charitate. Et huius ſententiæ eſt Ioan. Gerſon, in d. tract. de indulgen. conſidera. 11.

Contrariam ſententiam multi tenent, maximè Auguſt. in ca. tempori. diſt. 3. quia indulgentiæ dantur ratione auctoritatis, quam auctoritatem non videtur habere papa in defunctos: ſed ſuffragia fiunt per preces ad Deum, qui habet auctoritatem iſtos abſoluendi, non Papa, cum non ſint de foro eccleſiæ.

Secundò videtur, quòd Chriſtus commiſerit Papæ viuos tantum, dum dicit paſce oues meas.

Tertiò Chriſtus dicit apoſtolis, Faciam vos piſcatores hominum, ergo non mortuorum, nec mortui homines dicuntur. c. in quadam. de celebrat. miſſar.

Quartò dicitur, Quorum remiſeritis peccata: ſed peccata nõ confitentibus nõ poſſunt remitti, ergo nec etiam indulgentiæ concedi.

Diſtinguunt quidam, quòd ſi pœnitentia ſit iniuncta per hominem, & is deceſſerit, & nõ potuerit complere, tunc papa poterit de illis pœnitentijs iniunctis per hominem remittere: & ſi quis lucretur indulgentias pro tali, proderunt etiam ei in purgatorio. Si verò fuerit pœnitentia iniuncta per Deum, vtpotè quod remanebit in purgatorio ſeptem annos, tunc papa nõ habet auctoritatem abſoluendi talem; ſed deprecatiuè fieri poteſt per ſuffragia, quatenus Deus voluerit. Si autẽ quis in agone exiſtens, dicat velle lucrari indulgentias, quæ Romam viſitantibus conceduntur, & diſponit quòd aliquis eat pro illo, & ipſe tunc illam indulgentiam acceptat, certè proderit eidem poſt mortem, argum. cap. licet. de voto. & c. quamquam, de vſur. lib. 6. Et ſi papa concederet, tam viuus quàm defunctis, tunc prodeſſent per modum ſuffragij, non auctoritatis, niſi Deus approbaret. nec eſſet tunc Papæ ex certa ſcientia facienti reſiſtendum.

Ex fine d. cap. Cum eo tempore, colligitur, quòd epiſcopi vltra annum indulgentiarum in dedicatione baſilicarum, & templorum, dare nõ poſſunt, etiamſi fuerint plures epiſcopi. & ſi fuerit archiepiſcopus, cum epiſcopis, cum ſit epiſcopus. Idem ſi fuerit legatus, cum hic omnino prohibeatur, & regulariter ſit epiſcopus, etiam quia rationes huius text. hoc habent in eo, cum etiam dicatur ordinariũ habere, c. 2. de offic. legat. lib. 6. Poterit tamen, epiſcopo mortuo, is qui ſuccedit alios quadraginta dies dare: tùm quòd epiſcopus ſit, & cuilibet epiſcopo hoc permittatur. Not. doct. in d. cap. fi. eod. titu. in ſexto. licet Ioan. Andr. in additio. ad Spec. eod. titu. in rubri. contra teneat. Nec expirant indulgentiæ per obitum concedentis. poſtquam inceperunt habere vires. vt tenet Dom. in cap. fin. de reſcrip. in 6. per illum textum.

Interdum autem quis abſoluitur ad cautelam, de qua abſolutione vide quæ ſequuntur.

Ad euidentiam materiæ abſolutionis ad cautelam, nota quod beneficium abſolutionis ad cautelam fit ad ſex fines, ſeu effectus.

Primò

Primò præſtatur ad eius cautelam, qui dicitur excommunicatus, vtputa quando ſententia in eum lata teneat: firmus tamẽ & probabilius credit, quòd non teneat, quàm quod teneat. Nec enim dicendum eſt huic, Dimitte ius ſuum, & fac te abſolui, ff. de petit. hæred. l. illud.

Quandoq; præſtatur ad cautelam aliorum, ſcilicet, vt eis cõmunicetur in ſacris, & alijs, quòd alias fieri non debet; vt quod metus cauſa.

Quandoque præſtatur ad cautelam annexam, uempè ne lædatur propter infamiam excommunicationis prælat. argu. infra, de ſent. excom. l. cum deſideres, §. ſedem.

Qñque fit ad cantelam futurorum, ne. ſ. eius facta irritentur, vt in c. ſolet, de ſent. excom. qñque etiam fit ad cautelam, ſiue ad ſubuentionem veritatis probandæ, cap veniens, 2. in fi. de teſtib.

Vult ergo dicere abſolutio cautelam, quo primo caſu de prædictis ſex, ille abſoluatur, vt iuſtitiam ſuam proſequi poſſit, & ne forte in excõicatione decedat. Et ita in vtroq; caſu prouidetur, ſeu cauetur. Iſti in ſecundo caſu volentibus cauetur communicare illi, qui erat excommunicatus, & ſic de alijs.

An aũt per tales abſolutiones fiat præiudicium abſoluto, vt per hoc videatur fateri ſe excommunicatum & irregularem, ſi fortè ante abſolutionem iſtam celebrat? dic ꝙ non, vt not. Abbas, de appel. c. ad pręſentiam & per Ioan. And. & Abbat. de electio. venerabilem.

Secundo quæritur, qñ & in quibus caſibus abſolutio ad cautel. locum habeat? Et eſt dicendum, ꝙ vbi quis dicit ſe excommunicatum poſt appellationẽ legitimam: aliàs ſecundum eum, nullus abſolueretur ad cantelam, vt not de teſtib. veniens. 2. in ñ. & eſt additio.

Item ſi dicatur, intolerabilem errorem ſententiam continere, vt not. B. in d. decret. ſolet. lib. 6.

Item vbi aliàs de iure excommunicatio non tenet, vt not. B. d. c. ad præſentiã. Hodie autẽ vr dſe dari cuilibet petenti abſolutionem ad cautelam, vt not. B. de ſenten. excom. ſolet. Innoc. verò nót. eo titu. in c. per tuas hanc abſolutionem ad cautelam fieri dicitur non ſolum qñ dicitur lata poſt appellationẽ, vel errorẽ intolerabilem continere: ſed & qñ opponitur contra aliquẽ, qui agit, vt tanquam excõicatus, ab agendo repellatur. Nam & in hoc caſu ſi petat abſolutionem ad cautelam, pręmiſſa proteſtatione ꝙ non fiat ei præiudiciũ, ſi celebrauit, ſ. ꝙ ex celebratione non ſit irregularis: vel etiam ſi petat ſine proteſtatione, nõ debet ſibi denegari. Secundum hoc dummodo ab ipſo quo petitur abſolutio, vel eius auctore, vel eius ſubdito. dicatur excommunicatio lata. argu. de cler. excom. miniſt. c. apoſtolicę, de ſenten. excom. venerabilibus.

Item ſi petatur à delegato papæ ſecundum. Hoſt. arg. de offic. deleg. prudentiã. §. ſexta. Item quæritur, quid ſi iudex vel aduerſarius petunt, ꝙ iſte confiteatur ſententiam tenere antequam abſoluatur: nunquid confiteri tenetur? Dicit Mo. in c. per tuas, quòd non. Nam ex confeſſione iſtius non debet aduerſario creſcere, vel decreſcere ius. ff. ſi ſeruit. vendic. ſeruitutes. §. ſi qua, & hoc ſiue proteſtetur petens abſolutionem, ſiue non. Inno. tamen & Hoſt. dicunt in c. cum deſideres, quod vbicunque dubitatur probabiliter, an aliquis ſit excõmunicatus, poteſt habere locum abſolutio ad cautelam. Sed in c. ſolet, dicitur tũc ſolui, quando excommunicationis ſententia dicitur nulla eſſe. Quot modis autem dicatur ſententia nulla excommunicationis, not. Ioan, And. in c. præſenti, de ſent. excom. lib. 6. vbi aſſignantur 12. mod Mo. tamen in d. c. ſolet. videtur tenere illã opinionem, quod non aſſoluatur quis à cautelam, niſi cõfiteatur excommunicatorem ſuum iudicem eſſe. In hoc tamen c. contrarium tenet, & ſuam Glo. d. c. ſolent. videtur corrigere quantum ad hoc. Vbi autem certum eſt ſententiam excommunic. eſſe nullam, non habet locum aſſolutio à cautelam: ſed quòd talis denuntietur non eſſe ligatus, Sed in dubium tantum habet locum de offi. deleg. c. cum contingat. de ſenten. excom. ſolet lib. 6. & ita not. Io. Mon. & Hoſtien. item locum habet in illo. qui dicit ſe eſſentum, & excommunicatum ab ordinario. Cum enim in hoc caſu ſententia eſt nulla, benè poſſet talis aſſolutio habere locum, etiam ſi non ad ſuam cautelã: quia de ea non erat tanquam à non ſuo Iudice prolata in d. c ſolet. Quamuis Mõ. contra. vt in hoc caſu locum non habeat aſſolutio à cautelam, ſed quòd exẽptus ꝓſequatur ius ſuum.

Sed nunquid eo ipſo, quòd quis dicit ſententiam latam poſt appellationem, vel aliàs dicit, ſententiam nullam eſſe, & petit

abſolui, ſtatim eſt ei credendum? Dic quod non ſecundum Mo. Sed Hoſtienſ. cap. per tuas dicit, quod iudex, à quo iſta abſolutio petitur, præmittere debet ſummariam cauſæ cognitionem de nullitate ſententiæ, præſente aduerſario, vel contumaciter abſente, vt lite non conteſtata. c. quoniam §. in aliis. & ſeq. Et ſi per confeſſionem aduerſarii, vel alio modo appellationem probabilem nouerit præcepiſſe, quando aduerſarius aſſerit fruſtratoriam appellationem, vel iniuſtam, præſtabitur abſolutio ad cautelam: niſi eum dicat excommunicatum pro manifeſta offenſa, vt in c. ſolet. & in not. per Mon. & Hoſt. Quæ autem dicatur manifeſta offenſa, & manifeſta contumacia, not. per eos. de ſent. excom. in c. venerabilibus. lib. 6.

Ego Berengarius Tuſculanus epiſcopus Viteren. conſideratis omnibus quæ circa materiam iſtam notantur, breuiter hanc doctrinam trado. Quod vbicunque probabiliter dubitatur an quis ſit excommunicatus vel non: vt quia dicitur ſentẽtia nulla, & de hoc præſumptiones apparent, non tamen conſtat. Vel quia fama eſt talem eſſe excommunicatum, non tamen aliter conſtat: & tamen vult animæ ſuæ, vel famæ conſulere, vel aliquem actum exercere à quo repelletur excommunicatus. talis poteſt & debet ad cautelam ſuam abſolui. Et hoc probant prædictæ decretales, de teſta. veniens. in fi. de appel. ad præſentiam. de ſent. excom. venerabilibus. & c. ſolet. lib. 6. cum ſimilib.

Item locum habet abſolutio ad cautelam non ſolum in iudicio, vt dictum eſt, ſed etiam extra iudicium. de ſent. exc. venerabilibus, ſecundum quod not. Mon. in d. c. ſolet non tamen habet locum abſolutio ad cautelam quoad interdicti ſententias in ciuitate, caſtro, vel alio loco qualitercunque generaliter promulgatas, vt de ſen. exc. præſenti. lib. 6. Idẽ in ſuſpenſione.

Demum quæro, à quo hæc abſolutio poteſt præſtari. Et certe ſecundum B. à quolibet iudice, vt ipſe notat in d. c. ſolet. Sed Mõ. & Hoſt. ab eius ſuperiore, qui ſententiam tulit. Ille enim qui eſt proximus, & immediatus ſuperior, ſiue ſit epiſcopus, ſiue archiepiſcopus, ſiue Patriarcha, poteſt abſoluere ad cautelam. Delegatus vero a ſuperiore, ſiue ſit delegatus a papa, ſiue ab alio cui eſt commiſſum negotium principale, vel appellationis ſub illa forma, ſi inueneris ſententiam ratam poſt appellationem, pronuncies eſſe nullam, non poteſt abſoluere ad cautelam. Et ad hoc duplex ratio poteſt aſſignari, quia reſcripta ſunt ſtricti iuris, nec eorum forma eſt tranſgrediẽda. de reſcrip. cum dilecta. & c. nonnulli.

Secundo, quod abſolutio ad cautelam ſecundum doct. non eſt de iure, ſed de gratia, & præter ius, ſiue ſupra ius. De iure .n. primo debet conſtare de veritate cauſæ appellationis, quam abſolutio fiat. de offic. deleg. c. cum contingat. & contra rationem iuris huius, & de gratia eſt inducta decretal. ſolet & decret. per tuas. Et ideo talis non eſt extendenda. ff. de legibus. l. quod vero. Et ratione etiam ab illo qui põt diſpenſare, talis extenſio fiat. arg. eorũ quæ not. de pæn. licet. Cum ergo delegari non poſſint diſpenſare, ſiue ſit delegatus papę, ſiue aliorum, ergo non poterunt abſoluere ad cautelam, niſi ſpecialiter eis fuerit commiſſum & expreſſe ſi obiiciatur ex aduerſo d. glo. poſita in c. ſolet. Reſpõdetur, ꝙ illa glo. debet intelligi ſecundum determinationem dict. doctorum. ſecũdum Mõ. & Hoſt. in papa & in alio iudice ordinario & immediato, qui poſſit gratiam facere, & & in talibus diſpenſare. Vide oĩa. quæ not. Io. Andr. in decret. per tuas. Et de hoc vide de accuſat. olim. Sed videtur contra expreſſe, de offic. deleg. prudentiã. §. 6. & contrarium tenet Innoc. de excep. in cap. apoſtolicæ. & hoc idem tenet in d. cap. olim. de accuſat.

Forma vero dictæ abſolutionis eſt, ſecũdum Mon. & Hoſt. d. c. per tuas & ca. ſolet. quia citabitur aduerſarius, vel iudex qui tulit ſenten:iam. arg. de appel. cum ſpeciali ter: & præmittet ſummariam cauſæ cognitionem. Et propoſito quod habeat locũ abſolutio ad cautelam, iurabit excommunicatus quod ſtabit mandatis eccleſiæ. Secus in alia abſolutione, vel præſtabit idoneã cautionem de ſatisfaciendo, ſi inuentus fuerit iuſte excommunicatus. ſecundũ Mon. & Hoſt c. venerabili. & c. per tuas. & c. ſolet. & hoc facto abſoluitur. Tamen iudex, qui poteſt talem abſolutionẽ dare non debet nimis ſe feſtinare, ſed ſummarie debet de ea cognoſcere. arg. c. quoniam frequenter. §. in aliis. vt lite non cõteſtata: an. ſ. fuerit excommunicatus appellatus ante ſentẽtiam, necne. Et ſi cauſa fuit legitime aſſignata in appellatione. de appell. cordi. lib. 6 Ruminare etiã quæ reddant appellationẽ inualidam. de appel. c. Romana. §. cum autem.

tem.& §.ſequent.Et tunc dabit vel non dabit,ſi contra inuenier. Debet etiam iudex diligenter aduertere, an excommunicatus petat hanc abſolutionem malitioſe. ſ. vt ea obtenta aduerſarius quodammodo fruſtretur ſua intentione ſuper negotio principali:vt ſi negotium principale diutius prorogetur. Et omnibus conſideratis, iudex poterit concedere vel denegare.Caueat tamen iudex ne talem abſolutionem cõcedat,vel deneget odio, vel amore: prece vel pretio,ne incidat in pœnas decret. cũ æterni de re iud.lib.6. Nec obſtat quod dicitur in decret.ſolet.ibi. ſine cõtradictio nis obſtaculo.Nam ibi loquitur de contradictione partis,vt ibi patet expreſſe, eum dicit.quamuis in hoc aduerſarius vel excommunicator ſe apponant ad idem de appel.qua fronte.

Vltimo quæro,an talis abſolutio poſſit impediri? Dic quod ſic ſex modis.Primo, ſi petatur per procuratorem,ſecundum opin. Hoſt.de ſent.excom.cum deſideres. Tu dic vt infra per Io. And. qui dicit quod licet non poſſit obtinere per procuratorem: tamen poteſt per eum impetrari. arg. eorum quæ not.doct.de elect.venerabilem.cum ſimil.maxime ſi haberet,ad hoc ſpeciale mã datum.

Secundo impeditur ratione iudicis a quo petitur :quod proſequere vt dictum eſt ſupra .

Tertio impeditur ratione ineptæ petitio nis , nempe quando petitur in caſibus in quibus peti non debet. De quo dic vt ſupra dictum eſt.

Quarto ratione formę non ſeruatæ, de quo etiam dictum eſt ſupra. Ratione obiecti manifeſtæ offenſæ:quia tunc nõ præcedẽte ſatisfactione, nõ abſoluetur. de verb. ſignific. ex parte. &c. cum olim. Tu tamen dic,ſecundum quod dictum eſt ſupra ſecũdum Mona.& Hoſt.in §.forma.Si verò ſi cõ tentio inter partes, an ſatisfieri debeat,ſtã dum eſt arbitrio boni iudicis. de verb. ſig. c.cum olim. Si verò iudex ſuper hoc dubitet, an debeat differi abſolutio quouſq; ſit certus; Et dic quod non,ſecundum Mũ. & Hoſt.in cap. ſolet. Imò ſtatim ſatisfacientem vſque ad quantitatem,de qua cer tum eſt. De alio verò de quo dubium eſt, recepta tamen cautione competenti, non tamen idonea fiet abſolutio. arg. c. ſacro de ſent.excomm.

Quinto impeditur ratione temporis.vt ſi petatur tempore feriato.argu. c.ſi.de fer. Ratio eſt, quia aduerſarius in ſua abſolutione debet vocari, vt diximus ſupra: tũ hoc non eredo. Ceſſant enim feriæ vbicũ que vertitur periculum animæ, quæ eſt omnibus præponẽda. 12.q.1. præcipimus. C. de ſacroſanct. eccle. l. ſancimus. Hoc not.Inno. & Hoſt.de fer.c.6.Vtrum aũt poſ ſit peti abſolutio ad cautelam in executione a iure lata?Et dicẽdũ ꝙ ſic, vt not.Io. And.in c.ſolet.lib. 6.& ibi,vide per eum.

REGVLA LXV.

De valore exprimendo in impetrationibus

Valor eſt exprimendus, & hoc ſtatuit Vrbanus V. vt Clem. 1. de præbend. Ratio eſt,quia ſecundum qualitatem perſonarum beneficia ſunt conferenda:& maiores perſonæ maioribus beneficijs ſunt dotandæ.c.de multa.in ſi.de præb. extra. execrabilis. illo titu. etiam in militibus hoc procedit, vt ſtipendia pro qualitate perſonæ ſunt danda.l. vt virtutum. C. de ſtatuis & imaginib.cap.ius militare. 1. diſt. Ancha. in Cle. vnica. 2. nota. de conceſſ. præb. Fallit quando motu proprio concederetur: quia tunc ampliari deberet propter illam clauſulam motus proprij. Et quia hæc regula eſt odioſa, & ſic reſtringenda, vt egregie probat Anchar. conſil. 245. Pro clariori refert Ioan.Staphil. in tract.de literis gratiæ.fol.89.

REGVLA LXVI.

De clauſulis in beneficijs vacantibus ponendis.

Notandum eſt quod in literis quædam clauſulæ ponuntur ad neceſſitatem iuris, aliæ ad cautelam, teſte Spec.in tit.de iudi ce deleg.§. ſequitur videre. verſ. Sed nunquid poteſt : & in reſcripto tranſpoſita nõ vitiat, ſed intelligi debet vbi eſſe debet.te ſte Specula.in tit.de lit. conteſta. §.1. verſ. pone peto. & de inſtrumen. editione. §. nunc autem. verſ. Item excipe, quod talis clauſula.Panor.in c.cum M.eo l.1. de conſtitu. Intellige, niſi data fuerit forma. c. cauſam.de reſcrip. Scripſi in forma mãda.

Et quęlibet clauſula debet aliquid ope-

ſſ.de

rari. c. ſi papa, de priuil. in 6. l. ſi quando, ff. de legat. 1. & l. in ff. de contrah. empt. nec debet eſſe aliquod (maximè in reſcriptis Apoſtolicis) verbum ſine miniſterio operandi. Bald. in rubr. C. de contrahend. empt. q. 9. Et clauſula in fine poſita, ad omnia refertur. l. 1. C. de liber. præter. Planè ſcripſi in repet. l. vnicæ. C. de ſenten. quæ pro eo, quod intereſt.

Clauſula vt præferatur impetrans alijs, non tollit ius quæſitum alteri. Compoſtella & Butrius in c. cauſam, de reſcrip.

Clauſula, amoto quolibet illicito detentore, confert iuriſdictionem contra omnes reſiſtentes, teſte Bal. in addit. ad Specul. in tit. de exec. ſent. excomm. verſ. clauſula, amoto. Franciſ. Curtius conſ. 3. Tamen per eam non cenſetur facta mentio de colorata poſſeſſione, teſte Card. in clem. 1. §. 1. de præb. & Fel. in c. in noſtra, correla 36. de reſcrip. & in c. de cætero, col. 2. de re iud. & Iaſon. in l. ex pupillari, ff. de vulgar.

Dari poterunt &c.

His verbis non ſe adſtringit ſummus pontifex ad dandum: ſed ſi velit poterit: quia Sedes Apoſtolica petentibus ſolet ſe offerre liberalem, dando plumbum pro auro. tex. & ibi Ioan. Andr. in cap. ſedes. de reſcrip.

Etiam ſi illud quouis modo &c.

In literis impetrationis beneficij ſolent hæc verba deſcribi, ſiue præmiſſo modo vacet, ſiue alio quouis modo, etiamſi ex eo quæuis generalis reſeruatio, etiam in corpore iuris clauſa reſultaret.

Seu per conſtitutionem, Execrabilis, vacet. Eſt extrauagans de præb. inter extrauag. Ioann. 22.

Ac ſpecialiter reſeruatum inter alios litigioſum ſit. Solet addi, euius litis ſtatū haberi volumus pro expreſſo, propter textū, in cap. inter monaſterium, de re iudicata. vbi ſtatus litis eſt exprimendus. Imò ſolet addi, aut ex alterius cuiuſcunque perſona, ſeu per ſimilem D.N. vel cuiuſuis alterius ceſſionem in Romana curia, vel extra, etiā coram notario publico, & teſtibus ſponte factam, vacaret.

Et eius collatio deuoluta fuerit, &c. Solet addi, etiamſi tanto tempore vacauiſſet, quod eius prouiſio, iuxta Lateranenſis ſtatuta concilij, aut alias canonicas ſanctiones, ad Sedem Apoſtolicam legitimè deuoluta exiſtere. Iſta clauſula eſt neceſſaria, quia interdum vacauit beneficium per annū, & vltra, & epiſcopo cōpetebat collatio, qui habuit ſex menſes ad conferendum. ca. 2. de conceſſ. præb. Archiepiſcopus alios ſex menſes, a die tamen ſcientiæ computandos, cap. quia diuerſitatem. de conceſſ. præb. poſtea deuoluitur ad Papam: & hoc caſu nunquam redit ad ordinarium, quando negligentia illius vacauit. Secus quando in curia vacauit: quia tunc ſi papa intra menſem non conferat, poterit poſtea epiſcopus conferre. cap. ſtatutum, de præben. in 6. Item additur hæc clauſula, & ad ſedem eandem ex quauis cauſa ſpecialiter vel generaliter pertineret, ac conſiſtorialiter fieri debere.

REGVLA LXVII.

Qualitates beneficiorum exprimantur.

Qualitates ſunt, Si beneficium ſit dignitas, perſonatus, vel officium. Si cura immineat animarum, ſemper iſta qualitas exprimenda eſt. c. cum in illis. de præb. in 6. Si per electionem conſueuit aſſumi. per tex. in Clem. 1. de præb.

REGVLA LXVIII.

De beneficio per contractum matrimonij vel aliàs vacante.

Duas habet partes hæc regula. Prior eſt, quòd ſi reſeruetur beneficium alicuius per contractum matrimonij, tunc in bulla reſeruationis non debet dari alius vacationis modus de futuro, nec illud beneficium cenſetur reſeruatum, niſi ſequatur matrimonium. Quid ſi ſequantur ſponſalia per verba de præſenti, per quæ vacat beneficium, vt per gloſ. in cap. vno, de cleric. coniugat. idem videtur dicendū, quia largè matrimonium eſt.

Secunda pars eſt, quod ſi beneficium præſeruetur per promotionem, vel aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis, aut alias, vt infra, poteſt addi clauſula, vel aliàs quouis modo vacauerit, papa vult eſſe reſeruatum. Idem ſi reſeruetur, ſi vacauerit per ingreſſum religionis: quin etiā poteſt addi, aliàs quouis modo vacet, præterquam per obitum obtinentis: ne is qui habet reſeruationem, inducat mortem: quod ſi faceret, etiamſi eſſet reſeruatum

per mortem, non haberet. argu.l.ſi ab hoſtibus.ff ſolu.matr.

REGVLA LXIX.

De religioſis recipiendis cum clauſula.

Sic vidi concedi, Paulus &c. Cupientibus vitam ducere regularem, apoſtolicum debet adeſſe præſidium, vt eorum præſens propoſitum poſſint ad laudem diuini nominis adimplere. Cum itaque dilectus filius N. cupiat, ſicut accepimus, in eccleſia S.Victoris, ordinis S. Auguſtini pariſienſ. diœceſis, vna cum dilectis filijs, Capitulo ipſius eccleſiæ, ſub regulari habitu, meritum domino famulari. Nos volentes ipſius N. in huiuſmodi ſuo laudabili propoſito confouere, &c. mandamus quatenus vos,vel duo,aut vnus veſtrum per nos,vel alium, ſeu alios. eundem N. ſi ſit idoneus, & aliud canonicum non obſiſtat, in eadem eccleſia S.Victoris, ſi in ea non eſt certus canonicorum numerus, dummodo ipſa eccleſia ex hoc nimium non grauetur. Vidi &t addi, Vel etiam ſi certus canonicorum numerus ibidem forſan exiſtat, & aliquis de ipſo numero deeſt ad præſens ex nunc: alioqui quamprimum aliquem de dicto numero deeſſe contigerit, auctoritate noſtra recipi faciatis in dicta eccleſia in canonicum, & fratrem, ſibiq; regularem habitum iuxta ipſius eccleſiæ conſuetudinem exhiberi, ac ei de cõibus eiuſdem eccleſiæ prouentibus, ſicut vni ex alijs ipſius eccleſiæ canonicis integrè prouideri: ipſumque ibidem ſyncera in Domino charitate tractari, contradictores,&c.Si verò ſcribatur pro moniali, Solet dici prudentum virginum votis, quæ ſpreto mortalis viri, thoro,ei qui ſpecioſus eſt præ filiis hominum, deſponſari deſiderant, debemus & volumus fauorabiles inueniri. Cum itaque dilecta in Chriſto filia,&c.

REGVLA LXX.

De translatione religioſorum.

Vide textum in c. cum ſingula. de præbend. in 6. Aliæ reg. ſupra ſunt declaratæ. Regu.76. ſupra fuit elucidata in Reg. 65.

REGVLA LXXI.

Clauſula abſolutionis non ſuffragatur falſantibus bullas.

Iſta regula exprimit perſonas quibus non prodeſt generalis abſolutio, poſita in literis papæ, teq; abſoluentes, &c. Ratio hic ponitur, ne præſtetur occaſio cenſuras ipſas vilipendendi, & in illis inſordeſcendi. Vide in tract. de literis iuſtitiæ.fo.176

Primus caſus non prodeſt, quando quis eſt excommunicatus propter rem iudicatam,ibi, non parentibus rei iudicatæ. Alia priuilegia rei iudicatæ, ſcripſi in tractatu de excep. in illa exceptione rei iudicatæ. Secundus eſt, non prodeſt incendiarijs ex malitia:ſecus ſi ex ignorantia.Tertius eſt, violatoribus Eccleſiarum non prodeſt. Quartus eſt, non prodeſſe falſificatoribus, & falſificari procurantibus literas & ſupplicationes Apoſtolicas. Quintus, non prodeſt deferentibus res veritas ad infideles. Sextus eſt, violatoribus eccleſiæ libertatis non prodeſt. Septimus, non prodeſt non obtemperantibus auſu temerario mandatis Apoſtolicis. Octauus, qui impediũt nuncios & exequutores Apoſtolicos, non abſoluuntur in literis generalibus, etiam quoad effectum. Intellige tamen ſi per quatuor menſes ex his cauſis excommunicationem ſuſtinuerint. Nonus, quando per annum ſuſtinent excommunicationem quacumque: quia hæc pertinacia non caret ſcrupulo hæreticæ prauitatis. c. fin. de pœnis.

PRA-

PRACTICA
CANCELLARIAE APOSTOLICAE CVM STYLO ET FORMIS IN ROM. CVRIA VSITATIS.

Excepta nuper ex Memorabilibus D. Hier. Pauli Barchin. literarum Apoſtolicarum Vicecorrectoris, omnibus in Romana Curia verſantibus cum vtilis, tum neceſſaria.

CONTRA litteras Apoſtolicas apponitur multipliciter de falſitate, de quo, præſertim circa literas iuſtitiam concernentes, vide Spec. tit. de reſcrip. præſent. §. t. Igitur. titu. de ap. quem non liquido poteris intelligere, nec eum, nec quædam ex his, quæ infra dicentur, niſi videris libros appellatos quinterni Cancellariæ, de iuſtitia & de reuocatorijs, & confirmatoriarum, quos compoſuit Martinus de Ebul. S. R. E. Vicecancellarius, de quo ſtylo hic aliqua ſummariè dicemus, maximè omiſſa per eundem Specu. vel poſt eum immutata, & ea præcipuè, quæ nunc ſunt in frequenti vſu Cancell. Apoſt. additis quibuſdam allegationibus iuris ad corroborationem ſtyli perſtrictim.

Et nota in primis, ꝙ ſtylus Cancellariæ omiſſus vel immutatus, reddit literas ſuſpectas de falſitate, vt in c. ad hæc de ſent. excom. & c. q̄ graui. de crimin. fal. & c. cauſa. de teſti. & prædictus ſtylus apertè, vel interpretatiuè innititur iure cõi. vide ad hoc Spec. de appe. §. de offic. & in titu. de ſtatu mona. & in c. eos qui. de tempo. or. li. 6. & Ioan. And. in c. 1. de offi. leg. li. 6. & c. ſi apoſt. de præb. & c. ei qui in gloſ. Et iudex per ſe ipſum poteſt ſe informare à practicis & exercitatis in ſtylo Rom. Cur. & aliarum per tex. & ibi Bart. In l. 3. ſ. fi. ff. de teſti. & ita ſæpe faciunt domini de Rota, informantes ſe de ſtylo à dominis Abbreuiatoribus, vel correctore, & in alijs in dicto ſtylo exercitatis, & interdum etiam pœnitẽtiaria. & ſic olim factũ fuit, vt appareret in deciſ Rot. tit. qui fil. ſunt legit. & alijs deciſi licet expeditiones pn̄iarum non habeant tantam auctoritatem, neque tam exactè diſcutiantur. Eſſet tamen æquum, vt hæc informatio fieret vocata parte, & continuata receptione information. in actis, ſicut fit ibi in relation. & remiſſion. & qñ formatur dubium, ad quod faciunt no, per Spec. tit. de remiſ. & de rela. & in alijs locis. & nota c. ſæpe. de app. & l. 2. C de legi. & c. intimaſti. de app. & not. per Bar. in l. 1 hec pompus. de dot. præle. & in l. ſuſceptorem. de ſuſce. & Anch C. libr. 10. quia poſſet lædi aliqua partiũ. & quia vidi interdum inaduertenter, vel fraudulenter rñderi ab informatoribus, vel à iudice non bene concipi informationem, quod fortè poſſet euitari, ſi pars cuius intereſt, eſſet præſens quando petitur informatio à iudice.

Prima litera nominis papæ, debet eſſe plenè & extra ordinem aliarum literarũ. Vene. in ſalutatione debet ſcribi extensè, & cum magno V. & dilecto ẽt r, & ſ, in prima linea debent trahi ſurſum, & reflecti parum ſuperius, & hoc in qualicunque parte dictionis, niſi in prima litera ncis proprij.

prll. Et l.b.r.h.ſimiliter trahuntur ſurſum, & in capite earum protrahitur per obliquum quædam virgula tenuis, quæ vocatur lancea. Et quando ſ, iungitur in prima linea, cum vtraque trahitur ſurſum, & iungitur ſimul.

Dictiones, quæ recipiunt certam formã ſcribendi abbreuiate, ſunt ſequentes, Epiſcopus, ſeruus ſeruorum, d æc. ſalut. & Apoſto. benedicto. ec. Presbyter per oẽs obliquos. Item nomina ciuitatum vel diæce. vt Bononien Argentin. Tolaſen. Rauennat. Vrbinat. Ceſenat. Venet. Metropolit. magiſter Apoſt. a. um. Septem. October. Nouem. Decemb. per obliquos, vt noſtra noſtrum, ipſe per omnes caſus Ierlimitan. & dereuatinarius Apoſtol orum papæ &c.

Et in data, datæ Id. Non. Calend. reliqua autem nomina datæ, ſcribuntur per extenſum, quædam data habet quatuor partes, & ſunt, Dat. Rom. apud S. Petrum, Ann. Incarnat dominicæ M.V.III. & hæc pars etiam in alio loco literarũ, quam in data, debet ſcribi coniũctim, ac ſi eſſet vna dictio. Idus Octobris, Pontific. noſtri anno 11. Et tota data poteſt diuidi in duas lineas, dummodo ſingulæ ex quatuor partibus ſint integræ, in vna linea.

In literis Apoſto. hodie non ſcribuntur diphthongi, licet olim in aliquibus antiquiſſimis literis inueniantur ſcriptæ, quod voluit Pius 2. ſuſcitare, & ſtylum abbreuiare & reformare, quæ in multis ſcripturis, & locutionibus, præcipue in literis gratiæ, non videtur multis ſatis latinus, cum fuerit compoſitus temporibus quibus caudor linguæ latinæ maxime deperierat.

Hodie non dicitur ſecundum, vt olim tempore Specu. ſed pridie Non. numerus non debet ſcribi per literas ſignificantes numerum, ſed extenſe, niſi in nomine Pōtificum, vt tertio quarto Idus Inn. papæ 4. Eugenii papæ V. ſic de reliquis. & vide ad hoc regulam Cancellariæ.

Quod literæ de iuſtitia. concedãtur ſine ſupplicatione, fallit, niſi impetrentur contra Regis, vel principes aut magnos duces vt de infra fol. 8. ver. contra reges.

Item nota, ꝙ literæ de iuſtitia, cum concedi ſoleant abſque ſupplicatione, vt etiam not. in c. porrecta. de confir. vtil. vel inutil. & c. ad hoc. de reſcrip. nec nunc, nec olim fuerunt regiſtratæ, cum non ſint tam gratiis præiudicii vt gratioſæ, & vt facilius expediantur, & clerius. arg. c. accendens. de crim. fal. & quod forma earum eſt pene eadem, cum innitatur iuri & non voluntati gratioſæ papæ. Item vt parcatur expenſis, cum conceditur niſi mera iuſtitia. cap. vt litigantes. cum ſi. & quod olim non regiſtraretur, vide in conclu Bel.

Anno biſextili ſcribitur primo. 6. Calend Febr. & 2. 6. Item hodie in literis Apoſto non ponitur indictio.

Et in iudicibus, etiam in corpore reſcripti, vbi nomen proprium imponitur dēnt ſcribi duo puncta. In conqueſtibus, & ea quæ de bonis, & literis religioſorum, quibus denegantur alimenta, litera poſt ſalutem debet eſſe maiuſcula & vacua, & in ſignificauit vero, & ſua nobis, poſt iter arreptum, & aliis reſcriptis, debent eſſe plena & magna.

Literæ A poſt. non debent lineari cum atramento, ſeu incauſto, vel plumbo, alias ſunt falſæ. Quod relatiuum, nunquã ſcribitur abbreuiate: nec titulus vnquam poni tur per n, ſed per m, vt commiſſio ſancte, non ſanctis. Et nota, quod papa appellat venerab. fratres Archiepiſcopũ, Patriarchã, & Epiſcopum. Cæteros autem dilect. fil. Et in concluſione dicit Archiepiſcopis, Patriarchis, & Epiſcopis fraternitati tuæ, aliis vero, diſcretioni. Et quando ſcribit Epiſcopo & alteri, dicit diſcretioni veſtræ, etiam ſi ſunt duo Epiſcopi tum tertio non Epiſcopo Clauſula vero tu fràter, Epiſcope non eſt in vſu hodie. Cardin. autem dicit, circunſpectioni tuæ, vide cap. olim. de priuileg. & cap. ad Apoſto. de reiudic. Electum autem ad Epiſcopatũ, vel cui eſt prouiſum per ſedem Apoſtolic. ante conſecrationem appellat papa, Dilect. fil. Et ipſi electo non committuntur cauſæ, niſi ſit confirmatus, vel ſit ei prouiſum per ſedem Apoſto. cum talis prouiſio habeat vim electionis & confirmationis, vt not. in c. 1. de elect. lib. 6. & ponit Archidiaco. in cap. cum illis, de præb. eod. lib. & Anton. de But. in c. in literis. de reſti, ſpo. & Bellamera in deciſion & Oldr. cõſ. 194.

Verbum, Eccleſiæ, ſolet poni in ſalutem tatione in omnibus habentibus dignitatem ſecularem, præterquam Archidicono Bononien.

Canonico ſolo ſcribitur ſic, Dilecto filio H de Caponibus, canonico Parm. In Canonico regulari ponitur Eccl. Inuocatio vero, ſeu nomen Eccl. cathedralis. nunquam ponitur; non. n. dicit Eccl. S. Laurentii Peruſien. vel S. Petri Bononienſ. vel ſanctorum Crucis, & Eulaliæ Barchinonen. vide ad hoc gloſ. in cap. quamuis. de præben. lib. 6.

In conqueſtibus, & ea quæ de bonis, & ſimilibus

ſimilibus, litera poſt ſalutem debet eſſe aliquantulum magna & vacua, hoc modo. C. fallit in ſua nobis, quia litera S. debet eſſe magna. & plena etiam in ſignificauit, & querelam, &c.

In poſt iter arreptum, debet eſſe plena.

In ſalutatione non ponitur ordo, niſi in canonicis regularibus Eccl. Cathedralium ordinis S. Auguſtini, quibus cõmittuntur cauſæ cum præfata expreſſione. vide Ioan. Canf in c. quoniam de offi. delega Vicarius & officialis ſemper ponitur inter iudices ultimo loco, & ſcribitur eis ſic, Dil. fil. vicario vener. fratris noſtri Epiſcopi Bononi. In ſpiritualibus generali. Et officiali, ſic. Dile. fil. official. Lugdun. Et hodie de ſtylo in Italia, Vngaria, Dalmatia, Epyro, ſiue Albania, Sclauonia, & Cypro, & Creta, & partibus Orientalibus. Itẽ in Sicilia, & Sardinia, & Corſica, dicitur vicarius. Sed vltra montes Alpinos, hoc eſt, in Galliis. Polonia, Germania, Anglia, Hiſpania, Hybernia. & trans mare in Aphrica, dicitur officialis, & ſi aliter inuenirentur literæ Apoſtolicæ eſſet error, vel falſitas, facit ad hũc ſtylum, quod not. per Ioan. Andr. in addi. Spec. in rub. de offic. vica. & Lapus in quadam alleg. & Ioan. de Ligna. in alia.

Prioribus ſcribitur ſic, ſi ſunt monaſterij Dil. fil. Priori per priorem ſoliti gubernari S. Annæ Barchinonen. Priori vero prioratus S. Pauli Barchinen.

Priori ſecularis & collegiatæ eccle. ſic Dil. fil. Priori ſecularis & collegiatæ eccl. S. Io. de Perpiniano Eluen. diœceſis.

Et nota, quod quando ſcribitur Priori monaſterij, Decano, vel præpoſito, ſemper dicitur per priorem, per decanũ, per præpoſitum ſoliti gubernari. vide ad hoc nota. in cle & ſi principalis.

Et hæc omnia exemplis apparebũt, ex quibus cuilibet ingenioſo facile erit colligere regulas ſtyli, quare ſubiungemus nonnulla.

Card. epiſcopo. Venera. fratri Rodorico epiſcopo Portuen.

Presbytero Cardi. dilecto filio noſtro Iuliano. tt. ſancti Petri ad vincula presbytero Cardinali.

Diacono Cardinali. Dilecto filio noſtro Rapharli ſancti Georgii ad velum aureum diacono Cardinali.

Quando ſcribitur Cardinali 12. Apoſtolorum, non ponitur tt.

Legato Card. Dilect. fil. Angelo. tt. S. Crucis Ieruſalem præsbytero card. in ciuitate noſtra Bononien. Apoſto. ſedis legato. Patriar. archiepiſcopo, epiſcopo, Venera fratri Patriarch. Alexandrino. Venera. fratri archiepiſcopo Neapolita. Venera. fratri epiſcopo Bononien.

Duobus vel tribus archiepiſcopis, vel epiſcopis. Venera. fratri Rauennat. & Mediolan. ac Piſan. archiepiſcopis. Venerab. fratri Illerden. & Valẽtinen. ac Barchion. epis.

Duobus archiepiſcopis. & vno epiſcopo. Venera. Narbonen. & Arelaten. archiepiſcopis, ac epiſco. Marſilen.

Vni archiepiſcopo & duobus epiſcopis. Venerab. fratris archiepiſcopo. Capuan. & Puteolan. ac Sueſſan. epiſcopis.

Duobus epiſcopis in aliena ciuitate vel diœc. exiſtentibus, Vene. fratribus P. Vrgellen & Gerunden. in ciuitate Barchinon. reſident.

Epiſcopo & duobus eiuſdem eccl. Canonicis. Venera fratri. epiſcopo Illerden. & dil. fil. Franc. And. Ac. P. An. Canonicis eccleſiæ Illerden.

Electo in epiſcopum. dilec. fil. Thomæ electo Baſilen.

Archipresbytero & Canonico maioris, & Præpoſito collegiatæ. dil. fil. archipreſbytero maioris, & Præpoſito B. Mariæ de Caſtello Ianuen. ac Anto. de Nar. Canonico eiuſdem maioris eccleſiarum.

Priori monaſterii collegiatæ in eodem oppido & cathedralis. dile. fil. monaſterii villæ aleb per priorem ſol. gu. Ceſaraguſten. diœc. & Ceſaraguſten. ac ſeculari & collegiatæ eiuſdem villæ eccleſiarum prioribus.

Abbati intra ciuitatem, & priori prioratus in diœc. & Archidia. in illis commorantibus. dil. fil. Abbati S. Iſidori legionem. & priori prioratus S. Michaelis de Scalda legionen. diœc. ac in ciuitate legionen. reſidenti Ioan. de Arenalo archidiacono de Beneuento in eccleſia Oueten.

Epiſcopo & canonico alibi reſidenti. Vene. fratri epiſcopo Tingen. in ciuitate Tingen commoranti. dil. fil. Al. Ioan. canonico Siluen. Et poteſt etiam dici Florentiæ commoranti, vel Neapoli vel Tingæ commoranti. facit ad hoc gloſſ. in c. ſi is cui. de præben. lib. 6.

Abbati & præpoſito præpoſituræ eiuſdẽ diœce. dil. fil. Abbati monaſt. de Kiebotillo. & præpoſito præpoſituræ S. Trinitatis, S. Andreæ diœceſ.

Duobus abbatibus & priori eiuſdem diœc. monaſterior. dile. fil. de iureuallis & tiualis

rivalis Abbatibus, & priori de ponte fracto per priorem &c. Eboracen.diœc mona ſteriorum abbatibus,

Priori monaſter.& priori prioratus extra muros eiuſdē diœc. dil.fil. monaſt.beatæ Mariç de Paſſu per priorem .&c.& prioratus ſancti martini extra muros oppidi de Marid.Toletan diœc.prioribus,

Abbati in diœc. & canonico in ciuitate.dile.fi.Abbati monaſt.de Lumdo Aquilan. diœc. ac Antonio de Roca canonico Aquilan.

Abbati monaſt.& præcentori maiori ac Sacriſtæ collegiatæ. dil. fil.abbati monaſt. inſulæ brudaræ Lugdunen.diœc. & præcētori maiori,ac ſacriſtæ ſecularium & collegiatæ S. Henrici Lugdunen.eccleſ.

Archidiacono & duobus canonicis in eadem eccleſia. Dilect. fil. Archidiacono. & Ioan.bene.& Franc.de Lachero Canonicis eccle. Redonen.

Cantori & offic. eiuſdem eccl. Dile. fil. cantori eccl.ciui.& offic.ciuitaten.

Vicario & officiali eiuſdem eccleſię.nō ſolent dirigi literæ,etiam ſi in eccleſia eſſent illa duo officia diſtincta.

Vicario epiſcopi, Dilect. fil.vicario venerabilis fratris noſtri epiſcopi Viterbiē. in ſpiritualibus generali.

Decanis extra, & Scholaſtico intra muros eccleſiarum, Dilect fil. S.Victoris & S. Petri extra decanis, & ſcholaſtico S.Stephani intra muros Maguntin. eccleſiarum.

Tribus abbatibus in diœc. Dilect. fil.à S.Pet dec.ac de pa. Cornetanen. diœc.monaſter. Abbatibus.

Abbatibus i diœc.extra muros. Dilect. fil·Vallis dignis Valentin. diœce.& S Bernardi extra muros Valentin. monaſteriorum abbatibus.

Priori eccleſiæ prioratus & collegiatæ, Dilect.fil.Prioratus S. P.& maioris, ac ſecularium & collegi. S. Ruffi. eccleſiarum patrone priori.

Archidiaconis maioris, & alijs in eadē eccle. Dilect.fil. maior.& Xatiuenſi,ac de alzezira eccle Valent.arch.

Præpoſito & cano· m aiori, ac decano collegiatæ Dilect.fil. prępoſito maioris & eiuſdem ac S. Aſcanij Bremen. eccleſiarū.

Duobus canonic.vni S. Petri de Vrbe, & archipresbytero. Dilect.fil. archipresbytero & Anti de dan.eccleſię Florentin.ac Celſo de melinis baſilicæ principis Apoſtolorum de vrbe Canonicis.

Archidiacono & decano eiuſdem eccleſiæ,& canonico alterius. Dilect. fil. archidiacono & decano eccleſiæ Valentim. ac Anto. Ca.Canonico eccleſię Carthaginē.

Archidiacono & decano eiuſdem eccleſię, & archidiacono alterius. Dilect.fil. Barchinonen. & Valentin archidiacenis, & decano eiuſdem Valentin. eccleſiarum.

Archidiacono & canonico eiuſdem eccleſiæ & decano alterius. Dilect. fil. archidiacono Valen. & decano Illerden.ac Io. abba. Canonico eiuſdē Valētin. ecclſiarū.

Duobus canonicis diuerſarum. Dilect. fil. Aut.P.Ferrarien.& Frac. Mutinen. eccleſiarum canonicis.

Prioribus duarum collegiatarum in eadem ciuitate. Dilect.fil. ſecularium & col leg. S. Deſiderij, S. An Auinionen.eccleſiarum prioribus.

Abbati nullius diœceſis. Dilect.fil. Abbati monaſterij Farſenſis, quod nullius exiſtit diœceſis.

Præcentori & canonico in eadem,& canonico in alia.Dilect fil.pręcentori & Io. Lupe. Illerden. ac Enuero. Cornelio oſcē canonico eccleſiæ

Canonico regulari. Dilect. fil. Fabritio de manſis canonico eccleſiæ Peruſien. ordinis ſancti Auguſtini.

Abbatibus collegiatarū diuerſarū diœce.Dilect.fil. ſecularium & collegiatarum Vali ſoleti & Sarcenium.Palētin. & ſubrogen.diœc.eccle. Abbatis.

Epiſcopo & Archidiacono eiuſdem eccleſiæ. Venerabili fratri epiſcopo Vrbeuetan. & dilect fil. archidia. Eccleſiæ Vrbeuetan.

Vni Canonico non ſolet poni eccleſię. Die.fil. Ant.de Marct.Canonico Piſan.

Duobus, tunc ponitur eccleſiæ. Dilect. fil. Troillo de maluitijs & Ant. de pij.Canoni eccleſ. Bonon.

Tribus prioribus in eadē ciuitate, vno extra muros. Dilect.fil. Iacob. de Spata & S Iſidori, & S. Hieron.extra muros.Iſpalen per priores gubernari ſolitorum monaſteriorum prioribus.

Decano & canonico eiuſdem eccleſiæ. Dilect. fil. decano & Mar. Cor. Canonico eccleſiæ Maioricen

Canonico & officiali eiuſdem eccleſię, Dilect. fil Dionyſio ſa. Canonico eccleſiæ Gerunden.& officiali Gerunden.

Præpoſitis in cathedrali & collegiata, & decano in eadem. Dilect fil. maioris & ſancti Germani prępoſitis,ac eiuſdem ſancti Germani decano Spicen.eccleſiarum,

Priori-

Prioribus monaſterij eiuſdem diœceſis. Dilect.fil. de Morena & Bandonia per priores &c. portugalen. diœce. monaſteriorum prioribus.

Cantori & officiali in eadem, & officiali in alia. Dilect.fil. cantori eccleſiæ Andegauen. & Turonen. ac Andegauen. officialibus.

Duobus canonicis diuerſarum Eccleſiarum in eadem commorantibus. Dile. fil. Anto. F. Illerden. & in ciuitate Illurden. commoran. Fran.Iu. vicen. eccleſiarum canonicis.

Abbati & priori in eadē eccleſia eiuſdē diœceſ. Dilect.fil. abbati & prioris ſecularis. & colleg. eccleſiæ valileleti Palentin.

Canonico regulari & ſeculari. dilect. fil. Anto. de Brutis Peruſin. ordinis S. Auguſt. & Marco. deſtraſenē. eccleſiarum canonicis.

Priori præpoſito monaſteriorū. Dilect. fil. Priori de vllano per priorem præpoſito ſancti martini de Coſta. per præpoſitum gubernari ſolitorum. Gerunden. diœceſ. monaſteriorum præpoſitis.

Abbati & priori monaſteriorū eiuſdem diœc. & canonico eccleſię. Dile. fil. Abbati S. Andr. & per priorē &c. beatæ Mariæ de clumero. Aſtoricen. diœc. monaſteriorū, ac Fernando Nerio cononico Aſtoricen.

Priori eccleſię & prioratus in eadem ciuitate. Dilect.fil. eccleſiæ & prioratus ſancti Ioannis Cæſarauguſtan. prioribus.

Vicario vrbis. Venera. fratri. R. epiſco. Peruſi. noſtro in vrbe in ſpiritualibus vicario.

Tribus vicarijs. Dil. fil. Taurinen. & Aſten. ac montis Regalis epiſcoporum venerabilium fratrum noſtrorum vicarijs in ſpiritualibus generalibus.

Vel ſic. Dil. venerab. fra. noſt. Taurinen. & Aſten. ac montis regalis epiſcop. vicarijs in ſpiritualibus, generalibus.

Gubernatori patrimonij protonatario. Dil. fil. magro Lud. de Agneilis, notario noſtro pro nobis & Ro. eccle. prouin. nſæ patrimonij B. Pet. in Tuſcia gubernatori.

Canonico ciuitatis Venetiarum tempore Pauli ſecundi ſcribitur ſic. Dilecto filio Ty. barbatigo canonico Venetiarum.

Epiſcopo. & vicario committit pœnitentiaria diſiunctiuē, ſed cancellaria nullo modo, olim ſic. vt in cap. inſinuante. de offic. deleg.

Et nota, ꝙ regulares ſemper præferunt ſecularibus, vt licuit videre in exēplis, niſi in canonico regulari, qui poſtponitur omnibus, præter quàm vicario vel officiali.

Quando ſcribitur hēbēti dignitatē in eccleſia ciuitatis, vel diœc. vbi fit cōmiſſio non ſolet apponi nomē delegati: Sed ſi reſideat extra, ſit: vt viſum eſt in exēplis. & hoc habeat locum ēſi pars impetrans reſcriptum hoc peteret. & quid differat vel interſit an apponatur locus reſidētiæ delegati, vel nō, vide Ioan. An. in c.ſi. de rer. permu. & doct. Gallicanos, in c. nonnulli.

Circa qualitatem perſonarum, quibus poſſint cōmitti cauſæ per reſcripta apoſtolica: eſt ſemper menti tenenda diſpoſitio Bonifacij 8. videlicet c. ſtatutum. de reſcr. lib. 6. nā illa eſt nūc in viridi & vigenti obſeruantia cancellarię. Sed circa quædā dubia poſita ibi per doct. ſtylus habet quæ dicentur. Archipreſbytero rurali nō committūtur cauſæ. nec officiali capitulo expreſſo nomine capituli, nec cōſeruatori, de quibus dubitarūt gl. in clem. & ſi principalis. de reſcrip. Inquiſitorib' aūt & prælatis mendicantium poſſunt cōmitti, cum clauſula quæ eſt in quinterno iuſtitiæ, quāuis nō ſoleant cōmitti vide c. cū olim. de maior. & obed. Plebanis aūt collegiatorum committuntur & in partibus venetorum ſolet dici eccleſię: in Tuſcia vero plebis. Preceptoribus autē maioribus S. Antonij per conſtit. Sixti papæ 4. committūtur cauſæ, & aliquibus Canonicis Collegiatarū in Allemania, & S. Petronij Bononienſi, & alibi per cōſtitutiones deſcriptas ī quinterno cācellariæ de gratia, de quo fit mentio in 1. reg. cancel. ſub tit. de diſpēſ. Monachis autem eccleſiarum cathedraliū non ſolent committi de ſtylo hodie, quæ habentur in cap. cauſam quæ. de iudic.

Circa loca autē, ad quę trahuntur perſonę in reſcriptis eſt etiā obſeruanda forma d. c. ſtatutum. cū diſtinctione, aut actor & reus ſunt eiuſdē diœceſis, vel diuerſarū &c. Item an allegetur per horreſcentia: & dantur tunc literæ extra cum clauſula, per horreſcentia. Dantur etiam literæ extra, ſi actor dicat ꝙ ciuitatis & diœceſis rei intrare non audeat, vel quod ſufficiēs perſona, cui cauſa committi poſſit in ciuitate ſeu diœceſi rei non reſideat. Aut quòd vniuerſitas, epiſcopus vel capitulum. Et breuiter, in his eſt ſeruanda forma d. c. ſtatutum. & etiam clem. abbates. de reſcrip. quę diſpoſuit quomodo ſuperior impetrat reſcriptum. volens agere ratione membrorum ſibi ſubiectorum, quæ ſunt in alia

diœceſi

diœceſi quam dignitas principalis, cui il-
lud membrum ſubeſt. Ad cuius cle. intel-
ligentiā, lege quæ ſcribit Collect. & alij
doct. Gallicani in c. nonnuli. de reſcrip.
& in c. ex parte. de for. cōp. vbi inter alia
dicunt, quòd ſi quis Abbas ratione mem-
bri in alia diœceſi q̃ ſit abbatia ſua ſiti, ve
lit impetrare contra quondā tertiæ diœ-
ceſis, & habere iudices in diœceſi abbatię
tanquàm in tertia, non debent ei dari iu
dices in illa, ne fiat per fictam & indirectā
viam contra diſpoſitionem d. c. ſtatutum.

Et nota, quòd cauſæ appellationū, ma-
trimoniales ſententiæ latæ ab ordinarijs
poſſunt cōmitti extra ciuitatem vel diœ
ceſim. ēt ſi actor & reus ſunt eiuſdē diœce
ſis de ſtylo, nec ſolēt cōmitti niſi epis. Sim
plices aūt commiſſiones cauſarū matri-
monialiū, hoc eſt, in quibus non eſt appel
latū iudicialiter à iudice. licet eſſet fortè
appellatū extraiudicialiter à parte cōmit
tūtur de ſtylo epiſcopo diœceſano, rei vel
reæ, & non dantur in tertia, q̃uis actor &
reus ſint diuerſarū diœc. niſi fuerit ſuſpe-
ctus diœceſanus impetranti, & tunc dātur
extra cū cl'a, Cùm in ciuitate &c. nō ſit ali
quis eps. qui de huiuſmodi cauſa ad præ-
ſens tuiè cognoſcere poſſit, fraternitati
tuæ &c. Et debet prius narrari cauſa ſuſpi
cionis. Sed ſi forte epiſcopus diœceſanus
agat in remotis, & hoc narretur, commit
titur de ſtylo cā matrimonialis ſimplex al
teri epō in diœc. rei cōmoranti, vel vinci-
tori. ad quod facit cle. de fo. cōp. & c. eos
qui. de tempo. ordi. lib. 6. vt tñ tunc poſſe
committi maiorem dignitatē in eccleſia
habenti vt in c. literas. de reſt ſpol. Præte
rea aduerte, quod ſi aliqua vniuerſitas im
petret contra aliā vniuerſitatē, poſſunt iu
dices dari extra de ſtylo ſi pars petat ſi vi
de Collect. de hoc in d. c. nonnulli. ſi aūt
cauſa prophana includens matrimonialē:
non hr constans ſtylus ſuper cōmiſſione
fienda. vide tamen not. per gl. in c. diſpen
dioſam. & per Lud. conſ. 249. & per Oldr.
conſ. 320. de partiū uerò conſenſu cauſa
etiam non matrimonialis trahitur extra.
debet tñ fieri mentio in reſcripto de dicto
conſenſu. vide ad hoc deciſ. Aegid. de Bal
lamatre, ſiue Bellamere & ſit fides de con
ſeuſu per auditorē contradictarum corre
ctoris, ſi partes ſint præſēntes in curia. Et
aduerte quod ratione rei immobilis, ſu-
per qua impetratur reſcriptū, ſiue agatur
actione reali, ſiue perſonali, debent dari
iudices in loco vbi eſt ſita res illa: & ita
obſeruat cancellaria, interpretando d. c.
ſtatutū. nihil immutaſſe quoad immobi-
lia de iure antiquo. & ſic remanet diſpoſi
tio. c. dilectus. de reſcr & c. ſi. de fo. comp.
nec tunc attenditur de ſtylo locus domi-
cilij rei, licet doct. communiter teneant,
ꝙ ſit electione actoris conuenire reū in lo
co rei ſitæ, vel loco domicilij ipſius rei. &
not. in l. ſi. C. vbi rem act. & ſic immobili-
bus diſcindimus diſpoſitionē d. c. ſtatut. vi
delicet, ꝙ nō fiat differētia, an actor, & re'
ſint eiuſdē diœc. &c. ſed ſemper dētur iu-
dices in loco immobiliū, nō aūt ī loco do-
micilij rei, ēt ſi pars peteret, adeò ꝙ ſi in
eodē reſcripto impetrentur iudices ſuper
immobilibus & mobilibus, nō dabuntur
iudices niſi in loco immobiliū. ne uideant
ēt dari in loco ſeu domicilio rei: & ſi pars
uelit in loco mobiliū, nō dabūtur iudices
per cācellariā cōtra diuerſas, perſonas, ni
ſi in diuerſis reſcriptis, nec ēt curat cancel
laria de loco ubi fuit appellatū, uel graua
men illatū quo ad hoc, ut nō dētur in ter
tia, quia dari poſſunt in tertia, ſi actor &
reus fuerint diuerſarū diœc. nec ēt ſi reus
originarius appellās uelit iudices contra
appellatū in loco eiuſdē rei, non dantur
ei de ſtylo, licet contrariū uideant uoluiſ
ſe doct. in d. c. ſtatutū. Cōtra eū autē, qui I
terdū moratur in una diœceſi, interdum
in alia, dantur iudices in utraq; ſi hoc ex-
primat impetrās. In laico aūt, qui iuriſdi-
ctioni cuiuſcūq; iudicis eccleſiaſtici ſe ſub
miſit, non dantur iudices, niſi in diœceſi
rei uel tertia, & aliàs. iuxta formā c. ſtatu
tum ſupradictā in immobilibus. & in cau
ſis ꝓphanis laicorū ſubiectorū eccleſiæ ēt
ſeruat forma. d. c. ſtatutū. de ſtylo. licet ali
qui uideantur uoluiſſe cōtrariū. vide eos
in c. decernimus. de iud. & c. ſua nobis. de
appel. & Bellam. in d. c. ſtatutū In teſtibus
aūt, ad perpetuā rei memoriā, ſolet dari
iudices in loco īpetrantis. vide ad hoc do
cto. in c. ſi quis contra. de fo. cōp & c. ſigna
runt. de teſti. in forma autē, humilibus q̃
plus taxatur, & hēt in hoc aliqd gratiæ,
pōt de ſtylo abſq; ſignatura papæ cā com
mitti extra diœc. cū derogatione d. c. ſtatu
tū. Et in reſcriptis ea q̃ de bonis ſuper re
uocandis indebitè alienatis, & reſcripto ſi
gnificauit, & poſt iter arreptū, dātur iudi
ces vbi pars perierit, qa nō exprimunt rei
Itē aduerte, quòd nō ſolet cancellaria da
re iudices in loco contractus, vel deſtina
tæ ſolōis, ēt ſi impetrās dixerit reū ibi in
ueniri. niſi cōmoretur. vide ad hoc not. in

c.dilecti.de fo.compe. & in.l qro.ff.de ſol. pſertim cum non appareat de cōſenſu ordinarij rei.vide ēt ad hoc. Spec. tit.de cōpet.indi.§.1.verſ.in clericis aūt.qui videntur ēt in hac tacita prærogatione require re conſenſum ordinarij.& vide tex.3.q.6. nō liceat.& Ang.in l.1.de iudi.Et nota, ꝙ ſi reus eſt vnius dioec.& cōmoratur in alia cancellaria nō dat iudices, niſi in loco cōmorationis, etiāſi impetrans petat in vtroque. In loco aūt prædicto cōmoratio-dātur iudices ēt ſi non dicatur reum habere domicilium.& ſtylus iſte facit pro opi. In noc.& aliquorū in c.ex parte B.de fo.cōp. & vide doct.in c.ꝙ clericis.eo.tit.& tex.in l.eſt verū.C.de incol.lib. 10.Cōtra hæredem autem alicuius defuncti, non dat iudices cancellaria, niſi in loco dioec.hæredis, vel vbi ipſe heres cōueniatur ratione legatorum ſoluendorum, ſiue ratione debitorū defuncti. nam non dat iudices in loco vbi defunctus fuiſſet conueniendus, de quibus in l.hæres abſens. & l.ſi fidei cōmiſſum.de iud.ff.& in c.ſi.de fo.comp per doct. & ita ſtylus cancellariæ interpretatur, d.c ſtatutū. plura ſuſtuliſſe de diſpoſitis per iura antiqua ſaltē quo ad effectū cōmiſſionū q̄ faciant interpretationes doctorum qui in multis cōtrarium ſentiūt. nec ēt dantur hodie literæ per cancellariam laico contra laicos raptores aliarum rerum, q̄ eccleſiarum, niſi tales raptores, vel fures eſſent oculti, & tunc dantur literæ excōicationis generales, ad ſatisfactionē in forma, ſignificauit. vide ad hoc no.in c.cum ſit generale.de fo.cōp. &. fundantur dictæ literæ generales excōicatoriæ ex multis iuribus, videlicet ex.c.2.de offi. ordi.& 5.q.1.quidam. & cle.volētes de hære.& gl.in cle.maiorum eo.tit.& ex not. per Hoſt.in c.nobis de ſent. exc. & p Io.And.in c.cū in mult. in Nouel. & not. 35.q.6.epiſcopus,in Synodo.& in c.ad noſtram.& 1.de iureiur. & c.conſtitutus. de teſti & c. tuæ.de pœnis.per Collect. Et in prædictis literis in forma, ſignificauit, interdum denunciatur quis excōicatus ipſo iure generaliter.& mōetur ad ſatisfactionem interdum mouetur per duos terminos,& deinde excōicatur,& hoc vltimum ſit in caſibus, in quibus non eſt quis excōmunicatus ipſo iure. Vlterius nota.ꝙ non ſolet etiam cā cel. dare iudices in loco delicti, & in ſumma,non da. iudices, niſi in loco domicilij, ſeu commorationis, & in loco re.imobilis ſitæ, adeò, qđ miniſtris & general. ordi. comitibus & baronibus, & huiuſmodi nō dat iudices, niſi in locis vbi commorantur, vel in loco vnde deuominantur, ſi illa prouincia cōcluditur vna d œc.tantum, vide Abb. ad hoc in c. dilectus.de reſcr. col.3 & no in l.2.C.vbi Senator.& in c.omnes de maior. & obed.& in c.qm̄.de offi.delega. Nota etiam, quod ſi actor impetret cōtra plures reos diuerſ. diæc. quamuis illi rei ſint diuerſarū prouinciarum & etiam ſi cā communis, dantur iudices in ſingulis diœceſibus reorū, vel in tertijs ij actor ſit diuerſæ diæceſis ab eis, non ſufficit dare in vna ex diœc.reorū; in ſimplicibus cōmiſſionibus. Secus in cā appellationū, in quibus non eſt neceſſe accipere iudices, niſi ī altera ex diœceſib' reorū, neq; actores computantur, niſi pro vno, ſi dicant ſe eſſe litis cōſortes. vide ad hūc ſtylū.no.in c.dilectus.de reſcr.& c.ex parte.de fo.compe.& l.1.2.& 3.ſi unus ex plu.& in l.1.de di.reſc.C.& l.1.& 2.ſi plu vna ſent.& l.ſępe de re iud.& l.1.ſi in cōmu. eadēmq; cau.& in l.ſcire debemus.de ver.ob.& l.de pupillo § ſi plurimi de no. ope.nunc.& cle.1.de appel.in cle.Et dicit Io.Gāfredi cum alijs doct.Gallicanis fuiſſe determinatū in cancellaria, qđ ſi quis habet impetrare contra duos, quorū vnus eſt diæceſi impetrantis, alius de alia, qđ debet dare iudex in tertiam.cum minora ſequantur inconuenientia, & addit longe minorem eſſe inconuenientiā, qđ vbi duo vel plures rei conuenti ſunt in eadē cauſa, ꝙ cenſeantur loco vnius, q̄ pluriū.arg. c.in multis.li.6. de reſcr.& de iurepat.c.j. eo.lib.de elect.ſcriptū. & vide ad hoc.no. per Inn.& alios in c.paſtoralis. de reſcrip. hodie tn̄ ſit vt ſupra dictum eſt. Dn̄t etiā prædicti docto.Gallicani. in c.cauſam. de off.del eg.& Bellam.iud. in d.c ſtatutū.cācellariam committere cauſam matrimonialem, ēt ſi ſit ſuper fœdere, epō, & alijs non epis, cū clauſula, tu frater epe, & qn̄ appellatur à grauamine, vel interlocutoria in matrimonialibus, etiam committitur epō, vt ibi per eos, & ita ſeruatur hodie. Facit contra c.conſtitu.2. de appella. Sed ſi maritus impetret literas contra aliquem detinentem vxorem ſnam inuitā, poteſt tunc abſq; dubio committi aliis, q̄ epiſcopo, cum talis cognitio ſit miſti fori, vide Io.An.& alios in c.non eſt.de ſponſ. & c.illud.de præſump.& Anto.de But.in c.tuā. de ord.cog.Et nota ꝙ ſi priuilegiatus traxit me extra ſuam diæceſim, & ego appello

appello ab ſnia, committebãtur olim cauſæ per cancellariam extra diœceſim appellati. per no. in c. prudentiam. de mut. peti. Verum poſtea viſum eſt obſtare d. c. ſtatutum, & negata eſt commiſſio extra diœceſim. Et iterum poſtea cancellaria in ſimilibus caſibus debit extra, tpe Clementis IIII. interpretando ſtylum per ius cõmune, per no. in c. cum dilectus. de conſ. quare ſtylus in cancellaria fuit in hoc inconſtans. Et in his & pluribus alijs indigeret declaratione Pontificis d. c. ſtatutum. ꝗ vi confuſe & generaliter tollere multas æquitates iuris antiqui. Et noa ꝙ ſi epiſcopus impetret literas vna cum alio ſuæ diœc. pro re cõi contra eius ſubditũ, dantur iudices extra, ẽt in ſimplicibus, arg. d. c. vnici. de iur. patro. lib. 6. & ff. de quib. re adeund. iud. ca. l. 1 & c. per tuas de arbi & l. ſi ita. ff. de lib. & poſth. ff. ſi ſeruit. vend. l. ſi cõem, & C. de temp. in integr. reſtit. petent. & de conceſ. præb. autoritate. li. 6. & l. 1. C. ſi commu. eademq; cauſ. in inte. reſtitu. poſſ. & l. inter de minor. l. per fundũ. ff. de ſeruit. ruſtico. prædior. & de condit. & dem. l. pater. & faciunt dicta ſupra de litis. conſortibus.

Circa ꝑſonas, q̄ poſſunt literas impetrare.

Perſonæ aũt, quę poſſunt impetrare literas, ſunt laicus contra laicum in terris eccleſiæ. vide in c. ſi duobus. de apell. Itẽ laicus contra clericum, & clericus contra laicum. ẽt de antiquiſſimo ſtylo, & clericus cum laico contra laicum, ſi ad eos cõmuniter res ptineat, ſed non e contra. Sed in hoc vltimo caſu cõtrarium vñr voluiſſe docto. in l. præcipimus § eodem. C. de appel & in l. ſi. de hono. non conti. C. Matheſ. in quodam nota. & Abb. recẽtior in quadam diſput. de quo per Collecta poſt Fed. in c. forus. de ver. ſig. in cauſis autem feudalibus, non dantur literæ ẽt clerico, vide c. cęterum. de iudic. & c. ex tranſmiſſa. & c. verum. de foro comp. Dantur autẽ literæ laicis contra laicos, ſuper vſuris vel contractibus in fraudem vſurarum initis, vel iuſo vallatis. Itẽ ſuper iure patronat⁹ vel priuatione, aut iure funerandi, aut dote, vel donatione pp nuptias, & ſuper adminiſtratione rerum piarum & ppea dantur confraternitatibus. vide ad hoc Paul. & Abb. in conſ. Dantur ẽt ratione voti. Vide ad hoc in c. licet. de voto. & qñ laicus conuenitur ſuper re, quam tenet ab eccleſia, vide ad hoc Spec. in titu. de com. iudi. adi §. 1. & not. in c. nullus. de fo. compet & not. in c ſi clericus laicum. Dantur ẽt pro & contra executorem vltimæ voluntatis laicum, etiam in nõ pijs cauſis, licet quo ad hoc vltimum, videantur obſtare huic ſtylo not. in c. tua. de teſta. & breuiter dantur literæ inter laicos ſuper cauſis eccleſiaſticis. & aliàs abſque dubio forũ eccleſiaſticum concernentibus. Super obſeruatione autem pacti inter laicos non dãtur, niſi diceretur in illis locis tales cauſas de antiqua conſuetudine pertinere ad forum eccleſiaſticum. vide ad hoc Collect. in c. 1. de pact. ſuper infamatione autem de crimine inceſtus inter laicos, cum peterentur literæ tempore meo à cancellaria, de conſilio dñorum de parco negauimus eas, quãuis mihi uideretur eſſe cõcedendas pluribus rõnibus, & inter alia qa Cancelaria maxime innititur textibus allega. i c. ſi. de ſepult. ſed qa nõ in uenimus exemplũ alicuius formæ antiquæ, acquieui opinioni eorum. Sed contrà feci in crimine contra naturã, cum peterẽtur literæ inter laicos iuxta formam l. diffamari. vide de his doctor. poſt. gloſ. in c. nos inter. de purg. cano. & in c. clerici. de exceſ. præla. & cap. in archiepiſcopatu. de rapto.

Et nota etiam, quod Iudæis vel Saracenis cõtra laicos Chriſtiãos, vel ecõtra, nõ danr literæ per Cancellariã, niſi ſup cauſis cõcernentibus forũ eccleſiaſticum ſimpliciter vel mixtim nec fit mentio de negligentia iudicũ ſeculariũ, ſed ſi eſſent de terris eccleſiæ, bene dant. vide ad hoc not d. c. quod ſuper his de voto. per doct & in d. c. in archiepiſcopatu Magiſtris, ſeu præfectis fabricę eccleſię, & perpetuò oblatis, & rectoribus hoſpitalium, laicis pro bonis ad fabricã vel hoſpitale ſpectantibus bene dat literas cancellaria & contra eos pro dictis bonis, & fratribus & ſororibus etiã tertij ordinis ſancti Frãciſci, & cõtra eos ſimplicibus autẽ eremitis nõ ſolent dari literę, nec ſeruitoribus clericorũ laicis B zocaris autẽ ſiue mantellatis dãtur, vxori clerici coniugati, & multo magis cõtra eum videtur dari poſſe per l. 1. C. de incol. libr. 10. & de digni. l. mulieres lib. 12. ff. de ſena. fęminæ. Et nota, ꝙ laico de terris eccleſię, nõ dantur literæ cõtra laicũ extra terras eccleſiæ, ſed ecõtra ſic. Et attẽde, ꝙ in tutore, & curatore, & procuratore in rẽ ſuã, cõſideratur pſona pupilli, vel adulti, ſeu furioſi, aut procuratoris, an ſit clericus vel laicus, nõ ipſius tutoris vel curatoris ſuper impetratio. Idẽ ad hoc ve traha t extra, nã in hoc, videlicet, quo ad cõmiſſio-

nẽ,non ſolet attẽdi diœceſis vel locus cõmoration.tutoris vel curatoris, ſed pupilli vel adulti Faciunt ad hoc not.in l.ſi ex plu.tuto.C.& an.l.1.§.libelli.de appel.ff. & l.1.quan.app inter pu.& nor. l. 1. ff. de admini.tut.& l.ad ea.ff de re iudi. & in c. ſua nobis.& c.ex parte.de appel.& i c.que relã.de elec.& in l.1.C.de ſent.& inter.iudi.& in c.1.de proc.li.6.vbi non attẽditur qualitas ꝓcuratoris, & de ꝓcuratore in rẽ ſuam,vide no.in c.licet.de offi.deleg & l apud.de dol.excep.In patre aũt laico ad miniſtratore bonorũ filij clerici nõ hẽ firmus ſtylus. Aliqui ex correctorib⁹cõſiderarunt perſonam patris, pp intereſſe eius in vſufructu,& non dederunt lr̃as contra laicũ:alii dederunt,quaſi pro re, quaſi cõi patri laico & filio clerico, & hanc partem nos ſecuti ſumus,tñ quo ad trahendũ extra impetrante literas patre: aut ſi contra cum ratione prædictorũ bonorũ impetrẽtur.ſemper attenditur diœceſis,patris nõ filij,ſi fuerint diuerſarũ:qꝛ cõſideratur vexatio & cura cõparendi per iura ſupra allega.& verbũ trahere.vt not.doct.Gallic. in d.c ſtatutũ.&in executore quo ad hoc. & vide ad hoc gl.& Bar.in l.1.C.de agric. & cenſi.Dantur ẽt literæ laico contra laicũ,qui ſubſit iuriſdõni tp̃ali alicuius epi vel prælati,ſi hoc narretur,quamuis olim Cancellaria non dederit lr̃as nĩſi inter laicos eccleſiæ Romanæ tñ,quod,Collec. in c.ad petitionẽ de accuſ.dicit obſeruatum fuiſſe.vel ex effectu p̃ſidentium in literis expediendis,vel ex errore abbreuiatorũ. Et ſi laicus percuſſerit laicũ in eccleſia,nõ dantur lr̃æ ad inſtantiã percuſſi,ſed rectoris eccleſiæ.& vide ad hoc not.in ca.cũ ſit gñale. Dantur quoq; literæ cõtra laicum mulieri cõquerenti ſuper dote, ſiue cum viro, qñ eſt nupta,ſiue abſque viro ſoluto matrimonio,vel viro ipſo ad inopiam vergente,& dẽt fieri mẽtio in reſcripto,quòd res ſuper qbus laicus mulieris pertineãt. Viro aũt cõtra laicum dantur ẽt literæ ꝓ dote ſibi promiſſa.uide ad hoc c.p noſtras de do int.vir.& vx.& formã quinterni cãcellariæ iuſtitiæ,in titu.de matri. Viro ẽt cõtra vxorẽ,ad dotẽ pp adulteriũ vxoris perditã,videtur poſſe dari literas p c.plerunq;de don.int.vir.& vxo.& c. ex parte de conſti.& not.per Abb.in c.cũ ſit gñale, de fo.cõpet.& idẽ forte videſ,ſi agaſ ſuper parafernalibus per mulierem non contra tertium,ſed acceſſorie ad dotem, ſeu vna cum dote.vt in c.plerunq; & ca.ſignificauit.& c.& ſi neceſſe.de don. int.vir.& vx. ar.l.ſi ego.§.dotis.de iur. dor.ff.& l. ſi. C. de pac.conuen.& arg.l. ſponſa.ff. de iure dot.& de priui.credi.l.2.§.ſi. ſed ſi mulier eſt vidua,vel pauper orphanus,bene impetrat literas ẽt nulla facta mentione de dote,cũ clauſula, illos ſub quorũ iuriſdõne, & q̃ dãtur qñ pauper orphanus,vel vidua nõ p̃nt conſequi iuſtitiæ cõplementũ a iudicib⁹ ſecularibus,& vocaſ pauper orphanus miſerabilis perſona,vt not.in c.ſuper quibuſdam.de ver.ſig.iuncto.c. 1.87.diſt. & l.orphanotrophos.C. de epiſ.& cler.& c.grandi.de ſup.negl.præl.lib.6 & c. 1. ne clei.vel monac.Nec capitur orphanus, vt in c.admonere. 33. q. 2. pro eo qui caret patre.Et dantur ẽt pro orphano, quãuis habeat tutorem vel curatorem, vt vidi in forma Martini de Ebulo.videtur obſtare d.l.orphanotrophos.ſed poteſt eſſe pauper miſerabilis,ẽtſi habeat tutorem vel curatorẽ.Pro nobili paupere orphano ẽt dantur literæ. vide no in c.ſignificantibus. de off.deleg & l.humilem.C.de inceſt. nup. Item dantur literæ pro clerico cum vnica & virgine coniugato,& cõtra eum de ſtylo.licet videatur obſtare.c vnicũ. de cler. coniu.li.6 tñ pro ſtylo faciunt no.p Abb. c.1.de vit.& hone.cler. Et nota, ꝙ pauper orphanus,vel vidua non impetrat in eiſdem literis cõtra clericos & laicos ſimul, cum diuerſæ ſint concluſiones. Et aduertẽ etiam,ꝙ laicus nõ impetrat literas cõtra clericũ generaliter ſuper iniuriis, ſed eſt neceſſe ſpecificari iniuriam. vide not. in c.grauis.de reſt.ſpol.& c.olim.de iniu. Nec clerico,& laico dantur literæ ſimul ſuper iniuriis,ẽtſi diceretur cõiter. Item ſi conquerentes ſint plures, etiamſi pater vel filius,vel fratres debent poni ſuper bonis & rebus aliis ad eos cõiter ſpectantibus, ſed in vniuerſitate conquerente vel alio corpore,ſeu collegio non dicif cõmuniter pectantibus. Monachis autem vel aliis religioſis,aut mendicantibus nõ dantur literæ nomine proprio, ſed ſuperioris & conuentus,niſi talis religioſus habeat aliquod officium obedientiarũ, vel adminiſtrationem,aut beneficium ſui ordinis, vel ex diſpenſatione Apoſtolica,vel impetret ſuper abſolution.ab excõicatione vel infamation.aut alimentis,alias non dantur,ẽt ſi ſit in ſtudio.Et ẽt olim obſeruauit cancellaria, vt per Collecta.in c. dilectus de reſcrip & vide Rot.de iudi. in nouis.& in deciſ.Bella.Mihi tamẽ ſp viſum

fuit

fuiſſe poſſe dari litteras pro exiſtente in ſtudio, ſi aſſerat ſe de licentia prælati & conuentus eſſe in ſtudio, per not. gl. in c. non dicatis. 12. q. 1. & ſi longius de iudicibus, & per Arch. & Io. A. in c. 2. ne cle. vel monachi. dummodo narret iniuriari ſibi ſuper debitis rõne ſtudij contractis. Aliqui tñ correctores ſequuti ſunt exactè ſtylum antiquum, ne ſub hoc prætextu ſtudij detur occaſio monachis impetrandi literas ſup alijs debitis, & adminiſtratione proprii, & noluerunt dare ẽt cum dicta narratiua. Contra religioſum aũt hodie bene datur literæ, ſub noĩe proprio indiſtinctè in loco commorationis. & vide not. in c. quanto. de offi. ordi. Mendicantibus verò dantur litteræ pro erogatis eis, vel eccleſiæ eorũ in eleemoſynam, cum poſſint implorare officiũ iudicis, ad hñda illa bona, & ẽt agere ſi dixerint ſe poſſe obtinere bona ex priuilegio ſedis Apoſtolicæ, cui nõ ſit d erogatum. Ad quod vide not. in c. fin. de pact. li. 6. olim tñ cancellaria nõ admittebat appellationes ſuper immobilibus mẽdicantium, quamuis allegarẽt priuilegiũ Apoſtolicum ſuper eis, vt no. Collect. in c. ſignificantibus. de noui ope. nunc. Abbati aũt ſoli dantur, pro ſpectantibus ad mẽſam Abbatialem, ſi fuerint ordinis S. Baſilij vel Benedicti, aliàs aũt non dantur abſque conuentu. Præceptoribus aũt ſiue cõmendatoribus militaribus dãtur indiſtinctè, ẽt pro pluribus commendis, ſed non ꝑ pluribus prioratibus in militibus Rhodienſibus, ſeu fratribus Hieroſolymitanis, vt vidi in eorum ſtatutis, ſeu ſtabilimẽtis, dum peterent confirmationem eorũ. & vide no. in c. quia nos de appel. per Inn. & Hoſti. vide ad hoc nor. in c. cum deputati. de iudi. & Oldra. conſ. 127. viro autem & vxori dantur litteræ abſque verbo, cõiter. Non dantur literæ ſi quis velit impetrare contra homines talis loci, niſi dicatur vniuerſi homines vel vniuerſitas hominum talis loci. vide ad hoc no. in c. cum in multis. de reſcr. li. 6. Old. con. 315. & not. gl. in c. cum dilectus de ord. cogni. Et quando ignoratur, an quis ſit clericus vel laicus, ſolet poni diſiunctiuè clericus vel laicus, pro quo ſtylo facit l. 1. §. quia autẽ. ff quorum leg. & de teſt in inte. cõſtitutis. & c. vnic. de poſtu. præl li. 6 Filio aũt familias non ſolent dari literæ contra patrẽ, niſi exprimat ſibi iniuriari ſuper Caſtrenſibus, aut alimentis, vel aliàs in caſibus, in quibus poſſit agere contra patrẽ. vide ad hoc. l. lis nulla. ff. de iudic. & l. actiones. ff. de act. & q. 23. q. 4. ſi eccleſia. & in c. quæritur. 2. q. 7. nã prohibito conſequenti, videtur prohibitum antecedens, videlicet impetratio literarũ facit quod not. Inno. in c. 2. de dilat. Emancipato aũt bene datur, cũ nõ ꝓhibeatur agere, niſi nõ pterita venia. q̃ per impetrationẽ literarũ nõ tollitur, et iudex hoc examinabit. arg. l. ſed & in hac. §. pter. & l. quãuis in ſi. ff. de in ius voc. & facit l. ſi. C. eo. Super furt. vero, vel falſitate cõmiſſa per patrẽ aduerſus filium ꝙ poſſunt dari. vide l. congruentius. C. de patr. pot. & not. in c. ꝓhibemus. 2. q. 1. & in d. §. ptor Ciſtercienſibus non dantur literæ ſuper caſtris, hominibus vaſallis, vel decimis. niſi adiiciatur, quod habuerint illa antequam ipſorũ monaſteriorũ Ciſtertiẽ. ordo reciperet inſtituta. vide c. recolentes. de ſtat. mona. & on. in c. cũ ordinẽ. de reſcr. Super diuerſis beneficiis cõtra diuerſos reos nõ datur vnũ reſcriptum, nec cũ clauſula, & quidam alii. Sed eſt neceſſe exprimere reos nec vbi agitur ſuper beneficio, nõ debet hodie addi in reſcripto ſuper rebus aliis, quã fructibus illius. Cãcellaria nõ dat literas cõuentui, vel Capitulo, vel cõtra eos, niſi ſuper bonis diſcretis, & aliis q̃ vacãte ſede ꝑ eos neceſſario expediũtur, vt per Colle. in c. illa. ne ſede vacante. Et pro iniuria illata eccleſiæ cathedrali, vel intra ipſam, vel in eius cœmiterio non dantur literæ epiſcopo, ſiue capitulo. vide Collect. in cap. cum deputati. de iudic. ſed contra ſic.

Nec in aliquo reſcripto ponuntur vltra tres ciuitates ſiue diœc e omputatis actoribus & reis, vel quatuor, ſi iudex fuerit ex illis quatuor.

Item, nõ ponuntur vltra octo nomina reorum, abſque clauſula, & quidã alii. ſed cum ea ſeptem nomina, vero conquerentium poſſunt eſſe quot placet.

Contra reges & principes, ſeu magnos duces nõ dantur literæ ſine ſignatura Papæ. facunt not. per Spec. tit. de leg §. nunc videndum. verſ. Item non obſtat.

Et nota, ꝙ cõmunitas, ſeu vniuerſitas de ſtylo cõputatur pro quatuor perſonis, licet. l. mortuo. ff. de fide iuſſ & ex quib. cauſ. ma. l. ait prætor §. itẽ inquit. cũ aliis iuribus faciant cõtra. & ideo nõ dãtur literæ in vno reſcripto, niſi cõtra duas vniuerſitates, ſi velis ponere clauſulam, & quidã alii, & cõmunitas dicit ciuitatis. Diuerſitas vero caſtri, vel villæ, aut populi, vide

tur facere contra clemen.vnica de vſur.& not.per Bart.in extrauag.ad reprimendã. Nec dantur literæ,niſi cõtra tria monaſteria tañ.vel domos in eodẽ reſcripto. Nec ſuper iniurijs verbalibus dãtur literæ per cancellariam.vide ad hoc c.cum te. de re iudic. & deciſ. Rotæ.

In ciuilibus plures agentes appellant litiſconſortes. In criminalibus verò plures rei cõplices. facit cõtra gloſſ. in clem. 1.de pœnis.vide text. & Ioan. And. in.c. cum oporteat.de accuſat.

Quando agiſ ſuper pecuniarũ ſummis. ponitur in concluſione poſt illa verba,ap. re.vſuris ceſſantib. de quo in c. dilect. de foro compe.niſi conquerantur epiſcopus, capitulũ,cõuentus, vel perſona eccleſiaſtica ratione beneficij,aut religioſus,vel familiaris Papę, vel de cur.Romana. quia præſumitur pro eis. vide not. in c.cùm in iuuentute. de pręſumptio.cum ex iniuncto de no.oper.nunc.61. diſtin. miramur. 9.quæſt.2. Lugdun. nec hodie ponitur in reſcriptis appellationum.

Mortuum non appellat Papa dilect.fil. de ſtylo nec venerabilẽ fratrem,ſed quondam talem,& bo.me.epiſcopum.

In reſcripto ſuper defectu natalium,ponitur clauſula,ita tamen,& c.alias eſt falſum,& committitur diœceſano niſi ſit ſuſpenſus: quia tunc committitur officiali vltra montes.& hodie etiam idem quando diœceſanus agit in remotis, & hoc exprimitur, facit c. daturum. de præb.lib.6. ſi vacet eccle.tunc ſcribitur maiorem poteſtatem in ea obtinenti. vide de hoc in quinterno, tit. de deſect. natur. Spec. in tit. de diſpen. §. nunc de epiſcoporum. & in fi. & quis dicatur Diœceſanus vide gl. in cle.vnic.de fo.comp.& datur hodie hęc diſpenſatio tã præſentibus in curia quàm abſentibus,etiam.progenitis ex non ſoluto & ſoluta.& de dicta clauſula,ita tamẽ, vide Oldradrum conſi.165.& Rot.in anti quis:& glo. in cap.ſi pro clericis. de præbend. lib. 6. & in c. non poteſt.& Salicet. in leg præſcriptio.C.ſi contra ius vel vti. publ.

Et in conſermationibus in forma cõi, nunquã ponitur in narratione diœceſis;in qua eſt beneficium.ſed in ſalutatione tñ.

Nec datur,Poſt iter arreptum,mulieri, ſed religioſo ſic, ſi habeat adminiſtrationem. vide not. in cap. cum deputati. de iudi. & gloſ. in Cle. & ſi principalis, de reſcript.

Regulæ Cancellariæ Papæ viuenti ad futuram rei memoriã dantur ſub hac forma, Ad futuram &c.cũ literis maiuſculis, Cunctis diſponentes fidelibus, iuſtitiam miniſtrari tenorem cuiuſdam per nos dudum editæ conſtitu.quæ die decima nona Menſis &c. Anno Incarnationis &c. Põtificatus &c. Anno primo, publicata fuit ad Inſtantiam dilecti filij A.Decani &c.ſe illã pro ſui conſeruatione iuris,indigere aſſerentis,præſentibus inſeri fecimus,volẽtes & auctoritate Apoſtolica decernẽtes, vt huiuſmodi ſic inſerto tenori ſtetur, & plena fines adhibeatur.vbicunque in iudicio vel extra illud exhibitus fuerit vel oſtenſus: dictus verò tenor talis eſt, Item voluit &c.nulli etiam.dar.&c.

Si papa fuerit defunctus,dãtur ſic à ſucceſſore,Cunctis &c. quarum quidem conſtitutionum, quas ſuo duntaxat tempore duraturas obſeruari voluit. &c.

Si vero non petantur ad futurã rei memoriam ſed per commiſſionem iudicum, dãtur ſub hac forma directè iudicibus,coram quibus cauſa pendet:Cunctis &c.per nos nuper editæ conſtitutionis anni &c. Põtificatus noſtri &c.ad inſtantiã dilect. fil. ſe illã pro ſui iuris cõſeruatione & executione quarundam literarum Apoſtolicarum per eũ ad vos cõiter impetratarũ facienda indigere aſſerentis præſentibus &c.volentes &c. Tenori plenã fidem adhibeatis. & ſecundum eum ad executionẽ procedatis.literarum verò earumdem dictus tenor talis eſt.

De quatuor clauſulis,prouiſo, & alijs.

CLauſula,prouiſo,qñ quis cõqueritur, ſuper cenſibus,penſionibus,& huiõi prouiſione cenſus huiõi cõtra ſtatuta Lateranenſis concilij impoſiti ſint,vel adaucti.vide c.prohibemus.de cenſi.& ponitur in reſcripto ante ſũm, teſtes. Nec dat ſi minor impetret contra maiore,nec cõtra laicum tñ.vel clericum & laicum ſimul.

Clauſula, prouiſo qñ quis conqueritur contra cõitatem vel vniuerſitatẽ, & hæc, Prouiſo ne aliqua ſingularis perſona dictæ vniuerſitatis auctoritate præſentiũ ad iudicium euocetur, ſeu in illam, aut locũ prædictum interdicti ſñiam proferatis, niſi à nobis ſuper hoc mandatum receperitis ſpeciale, & contra capitulum, hæc cſa non ponitur, vide Bellam.de hac clauſula in c.cum in multis.de reſcr. lib.6.

Clau-

Clauſula, prouiſo, qñ quis cõqueritur contra conſulas, aut proconſules, aut nobiles, aut gubernatores ciuitatis vel hmôi, eſt hæc, Prouiſo ne in terras dicti nobilis, vel eãdem ciuitatem, vel oppidum auctoritate præſentium interdicti ſententiam pferatis, niſi ſuper hoc à nobis, &c. & hæc clauſula ponitur, qñ conqueritur aliquis in pecuniarijs vel alijs ciuilibus cauſis cõtra prædictas perſonas: vide in extrauagã. Bonifacij proinde. Super criminibus verò remanet ius antiquum. c. ſi ſententia, §. cęterum. de ſenten. excom. lib. 6. cum alijs iuribus. non tamen ponitur in reſcrip. ſuper vſuris nec ſuper manuum iniectione, etiam ſi agatur ciuiliter: nec in matrimonialibus, vide c. non eſt. de ſponſalib. & c. r. de vſur. lib. 6. & c. penult. Clauſula, prouiſo, non datur in commiſſionibus appellationũ, nec olim aliquo tpe data fuit in partibus Gallicãis. quia male parebãt nobiles & vniuerſitates iudicibus Eccleſiaſticis, ut legi in notis quinterni Cancellariæ gratiæ. Nec etiam ponebatur in certis Diœceſibus Germaniæ, per conſtitutio. in concilio Conſtanti. nunc ſic factam, videlicet in Caminen. Trazeburgen. Nauelburgen. Zuerinen.

Clauſula, prouiſo, qñ excõicatus cõtra formam Concilii generalis petit abſolutionem prouiſo, ꝙ ſi pro manifeſta offenſa dicta ſententia ſit prolata, nec ab excõicato ſufficienter præſtetur emenda nulla tenus relaxetur. vide c. ſacro. de ſenté. excom. &c. ab excommunicato. de reſcri. & c. ex parte, de verb. ſignific.

Inuocatio brachij ſecularis hodie non datur abſq; ſignatura per Cancellariam, nec tempore Collect. dabatur, vt per eum in ca. 1. de offi. deleg. olim verò data fuit: ut in quinterno iuſtitiæ, de vſuris. forma 21. quare ſtylus eſt inconſtans. & an delegatus hoc poſſit ſine expreſſa commiſſione, vide docto. in cap. ſignificaſti. de offic. deleg. & in c. ſi quis cõtra clericum. de fo. compet. & ca. ut officium. de hæret. lib 6.

Super ſpõſalibus de futuro, vt cogatur vir vel mulier implere per verba, de præſenti, non ſolet Cancellaria dare literas, ẽt ſi dicatur interueniſſe iuramentum. vide quę ſcribo in alijs memorialibus meis. & not. in c. requiſiuit. de ſponſalib.

In reſcripto appellationis à principio, vbi formatur libellus actoris vel rei ſuper petition. ſemper debet poni quis petat, à quo petat, ſeu petierit, quid vel quare petat. & in his vltimis, qñ ignoratur res, vel quantitas aut cauſas. ſolet dici rẽ tunc ex preſſam ex cauſis tunc expreſſis, vide materiam libellorum, & quę infra dicentur.

Item in abſolutione ab excommunicatione dẽr poni cauſa excommunicationis. vide doct. Gallic. poſt alios in c. ex parte. de offi. ordin. & Hoſtien. tit. de reſcript. §. quis impetrare.

Et nota, ꝙ per Cancellariam datur monitio ſub cenſuris in notorijs lutis: vt ſuper decimis & hmõl. vt in tit. de decimis. in prima forma quinterni. vide glo. de his poſt tex. in cle. diſpẽdioſam. de iudic. & doct. in c. conqueſtus. de for. compet. & in c. noſtri. de elect. & de probat. qm. & de appel. perſonas. & de iniur. ad noſtram.

Et conſidera, ꝙ Cancellaria in reſcriptis ſæpius utitur verbo, temere, quod verbum excludit rectè vel ritè, aut utrumq; & poteſt cõuenire parti, vel iudici: ut not. in l. eum qui temere. ff. de iudic. & Inſtit. de pœn. teme lit. c. ex literis. de diuor. c. tuarum. de priui. de elect. prouida. lib. 6 & c. ut piculoſa. ne cler. vel monac. eod. lib. Inſti. quib alie. licet. §. econtra. & in c. bonæ. de poſtu plat. & in multis alijs iurib.

Et aduerte ꝙ Cãcellaria vtitur his duobus terminis in conuentione, videlicet, traxit in cauſam, vel fecit ad iudiciũ euocari. De primo vide not. in c. paſtoralis de cauſ. poſ. & proprie. de alio in l. 1. tit. de in ius vocand. ff.

Si cõtra Epiſcopum, Archiepiſcopum, vel Patriarcham, impetrẽtur literæ, vbi dr̃ per cenſuram, dẽt dici, auctoritate noſtra. vide c. quia periculoſum. de ſent. excom. lib. 6. & quia pontificali. de offic. deleg. eo lib. Contra electum verò qñ dantur literæ, dr̃ per cenſum de ſtylo. vt contra dicere c. 2. de offic. deleg. ob reuerentiam ſacri officij. Sed aliud eſt pontificale officium, aliud pontificalis ordo, & aliud põtificalis dignitas. vide ad hoc gl. in cle. archiepiſcopo. de priuileg. & quãdam deciſio. Bellam. & contra perpetuum adminiſtratorem etiam dicitur per cenſuram. vide not. in c. is cui de elect. lib. 6.

Super ſpolio contra iudicem non ponitur dicto tali, ſicut iuſtũ fuerit, reſtituto ſed ſimpliciter ponitur clauſula, vocatis, cum inſinuatur pro ea. extra de renun. in præſentia. & c. dilectus. de reſcr. vide Oldrad conſ. 227.

Item nunquã datur niſi unus, duo, vel tres iudices, vide c. prudentiã. de off. dele.

Item ordo pręcedit Diœceſim, ſed non Ciuitatẽ, vt abbas S. Petri Peruſinen. ordinis S. Benedicti. Abbas S. Cucupharis ordinis S. Benedicti Barchinonẽ. dięceſis.

Nomina ordinum Camaldulenſium, Ciſtercientium, Cluniacenſium, Carthuſienſium, Præmonſtratenſiũ præferuntur, alia poſtponuntur, ordinis S. benedicti, ordinis humiliatorum &c. Ciſtercien. ordinis Præmonſtraten. ordinis &c.

Clauſula, non obſtante, facit conqueſtũ duplicem. Vide de ea in capi. ne aliqui. de priuil. lib. 6. & ponitur etiam in reſcrip. de iuſtitia.

Epo non dãtur literæ ſuper iuribus epiſcopalibus generaliter, niſi exprimat aliquod ex eis. vide Specul. de reſcript. præſent. & not. in ca. conſtitutus. de reg. do. & Bellam. in deciſionibus.

Debet poni in reſcripto ẽt appellationis de ſtylo nomen & cognomen Actorũ & Reorũ, & appellãtis ac appellati, aliàs non dantur literæ, niſi diceretur Titius & Mæuius, & alij hac parte litis conſortes, quos non eſt neceſſe exprimere. Nomen verò Iudicis ordinarii, à quo appellatur, non eſt neceſſarium apponi, ſed delegati ſic, licet videat̃ aliud doctoribus. vide Specul. tit. de appella. &c. oblatæ. & Bar. in l. 1. §. libelli. de appellatio. ff. & deciſ. Rot. Item eſt neceſſe ꝙ ponatur diœceſis rei. Itẽ dẽt poni qualitas vel dignitas perſonarũ, Laicus, Canonicus, Rector, Armiger, Ciuis. Nec dẽt qs intitulari duobus itulis, ſed vno tm̃ ſuper quo impetrat, ſed ſi impetrat ſuper pecuniarum ſummis, aut alijs orphanis, poteſt aſſumere titulũ quẽ voluerit. & dabuntur ei Iudices, iuxta dięceſim de qua ſe in itulabit. Vide ad hoc not. in c. ad aures. de reſcript. & Bellame. in deci. & nota in quadam deci. In antiquis, de reſcrip. Et ſi eſt religioſus actor vel reus, debet exprimi ordo, ut per Hoſtien. & Collect. in c. cum ordinem. de reſcrip. Et Iudæus non dicitur laicus vel ciuis, ſed dicitur incola vel habitator talis loci, vel in tali ciuitate commorans.

Et mulier dẽt poni poſt clauſulã, & quidam alij clerici & laici, cum non comprehendatur ſub nomine laici' de ſtylo, vide Specu. in tit. de reſcrip. præſentatione, & olim ponebatur ante, dummodo eſſe nominatus vnus laicus.

Si eſt mulier quæ appellet, debet ſemper poni, dilecta in Chriſto filia Anna. &c & ſi eſt nobilis, debet etiam poni nobilis, & ſi vidua, debet ſemper dici talis relicta quondam talis vidua. Sed ſi mulier nõ appellet, ſed conueniatur, non debet dici dilecta in Chriſto filia, nec etiam in cõqueſtibus. Dicitur etiam in actrice, dilecta in Chriſto filia Ioanna dilecti filij Antonij &c. vxor Et idem dicitur in patre adminiſtratore bonorum filij, & tutoribus, & curatoribus, dilectus filius A. dilecti filij B. genitor in muliere appellata non dicitur, dilecta in Chriſto filia. In forma ſua nobis. in forma autem, humilibus, tam in appellante, q̃ appellato, q̃ etiam iudicibus ſemper dicitur, dilectus filius, & dilecta in Chriſto filia in forman. querelam. In actore ponitur dilectus & dilecta, non in reis & conqueſtibus. In concluſion. ponitur, Ideoque & alijs quo circa &c.

Nota, quòd in forma, ſua uobis, non datur expreſſa abſolutio ad cautelam, & expreſſa commiſſio attentatorum in forma, humilibus, ſic. Et in omnibus reſciptis iuſtitiæ ponitur clauſula, quòd ſi non ambo vel omnes, præterquam in reſcipto in forma, humilibus, in quo ponit̃, vos, vel duo, aut vnus veſtrum. Et huiuſmodi clauſula ponitur poſt clauſulam, teſtes. Et ſi in reſcripto non ponitur clauſula, teſtes, debet poni ſtatim poſt concluſionem. Vide de ea c. prudentiam. de officio deleg. & ca. cũ dilecti. de emptio. & vend. & c. ſciſcitatus. de reſcript. Et ſi excommunicatus impetrat abſolutionem, non debet dici dilectus filius, ſed ſua nobis Antonins &c.

Et cum Cardinalis impetrat reſcriptũ non dicitur, ſua nobis, vel ſignificauit, vel conqueſtus eſt nobis, & ſic de alijs. Sed expoſuit nobis dile. fil. noſter. tit. ſanctæ Praxedis,

Et quando fit mentio de ordine Carmelitarum per conſtit. Sixti IIII. poni debet, ordinis glorioſiſſimæ Dei genitricis ſemperque Virginis Mariæ de monte Carmeli, quam conſtitutionem quidam ex abbreuiatoribus non obſeruarunt, à me autem fuit ſemper obſeruata, ob honorem Virginis & antiquitatem ordinis Carmelitarum.

In Abbate. Priore, Sacriſta, vel Decano eccleſiæ, ſemper debet dici Abbas, vel Prior ſecularis, & collegiatæ eccłæ talis.

Et nota, quod in in ſaluatione inter primum & ſecundum iudicem ponitur, inter ſecundum verò & tertium ponitur, ac ut dilecto fil. Decano & ſuccentori ac capiſero eccleſiæ ſanct. N,

Et ad.

Et aduerte, ꝙ Cancellaria magnã vim facit in uerbis, vt proprie ponantur, & ſub certo ordine, ut innuit Collec. in c. dilectus. de c. monach. & not. in c. venerabiles. de confir. vtil. uel inutil. & 54. reg. Cãcella. & c. cauſam. de reſcrip. Et quantum fieri poteſt non reperit uel conculcat verba, nec ſententiam, præſertim in deciſiuis & diſpoſitiuis.

Vbi appellatur ab euitatione præiudicij, vel moleſtationis inferendi extraiudicialiter de facto admittitur appellatio, & ponitur clauſula, vocatis: & taxantur minus literæ. Vide ad hoc not. in c. dilecti. de maior & obed.

Quando mandatur confirmari vel infirmari ſententia lata ſuper crimine, uel alias committitur, ſemper ponitur in concluſione, in his quæ pœnam ſanguinis nõ contingunt. Vide not. in c. archiepiſcopatu de rap. & in c. fi. ne cler. vel monach. lib. 6. & c. ſententiam ſanguinis. eod. titu. in antiquis. aliàs non valeret commiſſio, niſi ex certa ſcientia. Vide Anto. de Butr. in c. quæ in eccleſiarum de conſtitu. Item quando impetrantur literæ pro Canonicis Alemaniæ, uel Beguinabus, vel confraternitatibus, aut Ieſuatis, ſeu alijs pijs Collegijs, vel congregationibus non approbatis. Ponitur in fine ante datam, per hoc autem dictarum Canoniſſarum ſtatu tum non intendimus in aliquo approbare, vel dictam confraternitatem non intẽdimus &c. pro quo ſtylo facit tex. in c. indemnitatibus. de elect. lib. 6. & in cle. accedentes. §. illas. de ſtatu monach.

Item nota, ꝙ appellato niſi poſt terminum octo menſium, non dantur literæ in illa cauſa appellationis, & ſic de ſtylo practicatur hodie. c. oblata. Vide Rot. in antiquis tit. de reſcr. & conſ. 204. tñ olim non dabantur literæ appellato niſi confirmatoriæ, ut per Collect. in c. ſignificantibus. de noui operis nunciatione.

Et nota, ꝙ ſi pars appellet à tarditate uel negligẽtia iudicis, in expeditione cauſæ ſolet dici, ꝙ anno & amplius iam elapſo, in dicta cauſa procedere non curat loco & tempore congruis requiſitus, alias, niſi ſit lapſus annus, non ſolẽt dari, niſi Iudex expreſſe denegaret iuſtitiã miniſtrare, quia tunc non diceretur aliquid de anno. Vide Io. And. in c. dilecto, de appellationibus. & Abba. in c. ex parte. eo. titu. & in c. propoſuiſti. de foro compet. & gloſ. c. a. de appellatio. lib. 6. & c. nullus. de iure patro. & in authen. vt differen. iudic. & c. ad aures. de ſimon. & Batt. in l. Titia cum nuberet Caio Seio. ff. de leg. & Bal. in l. ſi. §. illud. de temp. appella. Et formam quin terni iuſtitiæ primum: in tit. de iudi tenẽ. diu cauſam in ſuſpen. & Specula. tit. de appellatione, qui interpretatur illam primã formam, quando non eſt commiſſa cauſa appellationis, quia tunc habet remedium deſertionis. In ordinatio autem non dicitur aliquid de anno ſecũdum ſtylum, ſed dicitur diutius tenuit cauſam in ſuſpẽſo, & tunc dantur tres menſes ad expediendum, iuxta prædictam formam primam.

Item dantur literæ in quibus conceditur adiunctus, propter ſuſpicionem iudicum ab aduerſario impetratorum, & ſi nõ dum eſt ad litis conteſtationẽ proceſſum, ut in tertia & quarta forma ſupra allegat. tit. de mandatis quæ ſiunt iudi. de quibus vide doct in ca. inſinuante. de offi. delega. & c. cauſam quæ. eod. titu. & cauſam quæ. de iudi c. & Feder. in conſi. Non autem ad ſolam allegationẽ ſuſpicionis iudicis datur nouus iudex, cum habeat allegans remedium arbitrorum, vel collegarũ, & multo minus quando recuſatur executor in forma dignũ, vel alijs huiuſmodi qui non teneantur vocare partes, cum illi non poſſint recuſari. Vide not. in ca. cũ veniſſent. de iudic. per Anto. & c. nouit. & c. poſtremo. de appel. & Rot. ecd. tide conceſ. præ ben. in nouis.

Clauſula, teſtes, non ſolet apponi in aliquibus reſcriptis, quæ ſequuntur.

SVper vſuris, qñ impetratur contra clericos tãtũ, vel clericos & laicos ſimul & nec in cauſis matrimonialibus, aut conſanguinitatis, vel affinitatis, nec dotis acceſſoriæ, vide c. de prudentia. de donat. inter vir. & vxor. nec ſuper manuũ iniectione, contra clericũ & laicum ſimul, vel contra clericũ tm̃, etiam ſi dicatur ſuper alijs rebus iniuriari conqueren. nec ſuper crimine vel diffamatione eius, nec quando dicitur contra iuramentum ſuper hoc præſtitum temere veniendo: nec cum in literis dicitur extra tenorem priuilegiorum vel indulgẽtiarum, nec in literis poſt iter arreptum, nec cum cõmittitur cauſa iuxta priorem continentiam literarum, nec in literis preces & mandata, & cum olim, quę dantur volentibus ingredi religionẽ, nec qñ

nec qñ dicitur in appellationis cauſa huiuſmodi, nec quando petitur obſeruatio ſñiæ deſerta appellatione, vel quia tranſi uit in rem iudicatam, nec vbi compellitur ferre arbitrium arbiter, nec in literis ſuper abſolutione monachorum, nec qñ dr de vtroq; proceſſu, nec in literis ſuper defectu natalium, nec quando petitur abſolutio ab excommunicato, qui concorda uit cum parte, nec in literis cum ſecundũ Apoſtolum, quæ dantur ordinibus non habẽtibus beneficia. nec in cruce ſignatis, & quando denunciatur excommunicatus, vide in quinterno tit. de excommunicantibus, aliás in literis cum mãdantur executori, relaxatio ſentẽtiæ excommunicationis latæ contra formam c. ſacroſan. de ſenten. excommunica. & c. reprehenſibilis. de appel. ſed in executoria eius bene datur, nec in literis ſi tibi, de qbus vide in quinterno tit. de reſt. in integ. nec qñ petit cõfirmatio laudi, ſecus vbi petitur reuocatio vide in quinterno tit. de arbitr. & compoſiti, nec vbi de obedientia agitur, vel vbi ſubiectio, vel viſitatio denegatur, nec in literis cõtra indulta, nec in beneficio ad cuius collationem quis ſe per parentes literis obligauit: quia iam conſtat per literas, prout in multis ſuperioribus, nec qñ dicitur, put in literis inde confectis, nec in literis q excõicatum clericũ recipiat ad diuina, nec qñ literæ bullantur cum ſerico, nec qñ publicatis atteſtationibus teſtes quandoq; admittuntur & appellatur. Super iniurijs non eſt ſtylus firmus, quidã dederunt, alij non propter verbum, iniuria, quod trahitur etiam ad crimen.

Et quãdo quæſtio principalis eſt ſuper crimine, aut aliqua materia, in qua nõ ponitur clauſula, teſtes, ſi appellatio interponitur ſuper grauamine per iudicem illato, non ponitur in reſcripto clauſula, teſtes, pp euentum cognitionis cauſæ principalis. in c. vt debitus. de appe. faciũt not. per Oldr. conſi. 320.

Clauſula, legitimi impedimenti, & ex rõne eſt huiuſmodi, de qua in quinterno, tit. de præſentationibus. Sed dictus A. legitimo, vt aſſerit impedimento detentus, non fuit appellationem huiuſmodi infrá tempus debitũ proſecutus. Quare nobis humiliter ſupplicauit, vt lapſu dicti temporis non obſtante ſibi ſuper hoc opportunè prouidere paterna diligentia curaremus. Quocirca. &c.

Sequuntur formæ concluſionum, quibus hodie vtitur Cancellaria in reſcriptis meræ iuſtitiæ. Nam in forma, humilibus, aliquid gratiæ concedit Vicecancellarius, ſi Cancellaria in adminiſtratione iuſtitiæ circa commiſſionem iudicium de antiqua conſuetudine, ne partes expectãdo ſignaturam, quam omnino haberent, vexarentur expenſis & diſpendio moræ, quod maxime debet euitari, tam in Rota, quàm in Cancellaria, vt in concluſ. Rot. 657.

CONCLVSIO communis in conqueſtibus & querelis, & quomodo appellat ab interlocutoria vel grauamine. Vocatis, qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod iuſtum vel canonicum in matrimonialibus fuerit, appellanti reo decernas facien. quod decreueris per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſeruari. In cauſa ſpolij dicitur, & dicto tali, ſicut iuſtum fuerint, reſtituto.

Nota quòd in conqueſtibus contra vniuerſitatem, officialem, ſiue dominum alicuius terræ poſt verbum, obſeruari, dicens prouiſione in vniuerſitatem prædictam, vel in terram dicti officialis, vel comitis, excommunicationis vel interdicti ſententiam proferas, niſi à nobis ſuper hoc mandatum receperis ſpeciale, niſi impetretur ſuper vſuris, vel iniectione manuum violenta in clericos, vel cauſæ matrimoniali.

Appellatio ab vnica diffinitiua in cauſa matrimoniali. mãdan. quatenus de ſententia huiuſmodi legitime cognoſcens, quod canonicum fuerit appellanti reo decernas, facien. &c.

Appellatio à duabus diffinitiuis nõ matrimonialibus in qua ſecunda confirmat primam. Mandantes quatenus in cauſa vltimè appellationis hmôi legitimè procedens, dictam poſteriorem ſententiam confirmare vel infirmare app. reo. curetis, pro vt de iure fuerit faciendum.

Appellatio à ſecunda ſententia confirmatoria primæ, in cauſæ matrimoniali. Mandan. quatenus de vltima ſententia huiuſmodi cognoſcens legitimè, quòd canoni-

canonicum fuerit appel. reo. decernas faciẽ.&c.

Vbi ſunt contrariæ ſnĩæ diffinitiuæ, & appellatur ab vltima, etiamſi ſint duæ cõſequẽtes latæ pro vno. Mandamus &c.de vtroq; proceſſu cognoſcens, legitime, illũ ex eis quem ritè factũ fore reperetis, auctoritate poſtea appel. reo approbes, reliquo ſicut iuſtum fuerit reprobato.

Vbi ſunt contrariæ ſententiæ in cauſa matrimoniali. Mandan. quatenus de vtro que proceſſu cognoſcens legitime, quod canonicum fuerit appel. reo. &c. faciẽ. &c.

Qando mortuo iudice qui cognoſcebat de cauſa, committitus alijs. Quocirca quatenus vocatis, qui fuerint euocandi, & cauſa ipſa in ſtatu debito p vos reſumpta illam vlterius audiatis, & quod iſtum fuerit appel. reo. decernatis, facientes, quod decernetis. &c.

Comiſſio admiſſionis, ceſſionis bonorum, pro clerico excommunicato, qui eſt paratus ſatisfacere quàm primum peruenerit ad pinguiorem fortunam.

QVocirca &c. ſi eſt ita. vocatis creditoribus præfatis, & alijs q fuerint euocandi, receptaq; per vos ab eodẽ ceſſione bonorum prædictorum, necnon idonea cautione, vt ſi ad pinguiorem fortunam peruenerit, debita perſoluet, ſententiam prędicta relaxere procuretis, prout de iure fuerit faciendum. & vide c. Odoardus. de ſolut. &c. peruenit. de fideiuſ. ſup monaſterio grauato onere debito rũ. vide formã in quinterno. tit. de vſuris.

Quomodo petitur obſeruari ſententia interlocutoria, à qua nulliter fuit appellatum, vel quia deſerta fuit & committitur eiſdem iudicibus.

QVocirca &c. vocatis &c. ſi vobis de nullitate, ſine deſertione appellationis hmõi legitime conſtiterit, cõtra prædictum Ioan ad vlteriora procedatis, iuxta ipſam formam & continentiam literarum Olim hmõi literæ ẽt committebantur alijs ſub forma, vt poſtq̃ cognouiſſent de nullitate vel deſertione, remitterẽt cauſam priorib⁹ iudicibus, vide not. in c. ad hæc el primo & cap. ex ratione. de appel. & de verbis continentiam, & tenorẽ in formam, & hmõi. vide no. in c. ſi cũ. & c. ſi Apoſtolica. de præb. lib. 6. & c. ſignificante. de appel. & c. quia V. de iudic. & in multis alijs iuribus.

Quomodo petitur obſeruatio ſententiæ diffinitiuæ, & excommunicationis.

QVocirca &c. ſi eſt ita, diffinitiu. ſicut rite excommunicationis ſicut ratio nabiliter prolatæ ſunt, ſnĩas huiuſmodi faciatis auctoritate noſtra, vſq; ad ſatisfactionem condignam inuiolabiter obſeruari. vide glo. & doc. in c. qm̃ Abbas. de offi. deleg. & Spe. ti. de remiſſionibus.

Concluſio abſolutionis ab excommunicato, qui eſt paratus ſatisfacere de conſenſu partis & parere iudicato, & literis.

quocirca &c. Mandan. quatenus ſi eſt ita. prædictũ P. poſtq̃ literis ipſis legitime paruerit cum effectu, & ad hoc dicti S. conſenſus expreſſus acceſſerit ab eadẽ ſnĩa, & alijs cẽſuris per eum occaſione ræmiſſatum incurſis, hac vice duntaxat, auctoritate noſtra abſoluatis in forma eccleſiæ cõſueta, & iniungatis ei pro modo culpę pœnitentiam ſalutarem, & alia quæ de iure fuerint iniungenda. Et ſi iniuriatus ex non rationabili cauſa retineret abſolutionẽ, vide not. per Hoſti. in ſumma depęnit.

Concluſio pro excommunicato ratione contumaciæ; qui eſt paratus parere.

QVocirca &c. E. ſi hoc legitime petierit, recepta tñ prius ab eo cautione idonea ſuper eo, quo excõicatus ẽſt, ab excõicationis ſnĩa huiuſmodi de ipſius dñi conſenſu hac vice duntaxat abſoluatis in forma eccleſiæ conſueta, iniungatiſq; ei pro modo culpę pœnitentiam ſalutarem, & alia &c. vide de his abſolutionibus, an ſint pro cõtumacia, an pro offenſa in c qua fronte de appel. & c. ex parte. de verb ſign. el primo. &c venerabilibus. de ſent. excom lib. 6. & glo. in c. ex literis. de offic. delegat. & Spec. tit. de contuma. quãdo verò cõmittitur abſolutio ſuper iniectione manum, tunc ponitur præſtatio iuramenti, ꝙ deinceps talia non committet &c. & idem fit in violatoribus eccleſiaſticæ libertatis, & alijs huiuſmodi. vnde in c. ex timore. de ſent. excom.

Obſeruatio ſentiæ, quę per deſertionem tranſiuit in rem iudicatam cũ taxatione expenſarũ. Mandan. quatenus ſi, vocatis qui fuerint euocandi, vobis de de ſertio-

ſertione, appellationibus hmôi legitime conſtiterit, ſniam prædictam ſicut ritè ꝓlata eſt, faciatis auctoritate nſa appel.reo. firmiter obſeruari, & expēſas prouida moderatione taxare curetis, & ſi taxationem ipſam per vos fieri contigerit, faciatis idē B. per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione ceſſante, de expenſis ipſis debitam ſatisfactionem impendi. Iſte ſtylus ſuper uocation. videtur cōſonare cum opi. Bart. in l. 1. ff. nil noua appell. pen. & Bald. in l. eos. C. de appell. Satis probat text. in l. 2. verſ. ſi. C. de temp. appel. & uide Canoniſtas recētiores in c. ex ratione. de appell. poſt Inno. Butr & Imol. cōtrariū tenētes.

Quando excōmunicatus petit abſolutionem, & relaxationem interdicti.

QVocirca &c. vocatis, qui fuerint euocandi, ſi vobis conſtiterit dictum B. eidem G. de præmiſſis ſatisfeciſſe, prædictum B hac uice duntaxat autoritate noſtra abſoluatis, in forma &c. Salua re & interdictum hniuſmodi relaxetis.

Cōcluſio quādo petitur obſeruatio laudi ſiue arbitrij, à quo non fuit intra tempus debitum declaratum, nec acceptatum

MAndamus, quatenus dictum arbitrium, ſicut iuſte latum eſt, faciatis per pœnam in compromiſſo huiuſmodi appoſitam autoritate noſtra appell. reo firmiter obſeruari. vide doct. iu c quintaualis. de iureiur. & C. de arbit. l. pen.

Obſeruatio ſententiæ, quæ tranſiuit in rem iudic.

QUocirca &c. vocatis dicto tali, & alijs qui fuerint euocandi, ſi uobis de re iudicata huiuſmodi legitimē conſtiterit, ſententiā prædictam ſicut ritè probata eſt faciatis, autoritate noſtra firmiter obſeruari. vide quæ habentur in c. ea quæ. de re iudica. Et hæc forma quo ad uocationem & citationem, conſonat opinio. glo. l. 2. de inoffic. teſta & Cyn. in l. ab executore. C. quorum appo. non recip. de quo per Innoc. in c. ex ratione. de appell. & c. cum ſuper. de re iudic. & Bart. in l. diuo pio §. in uenditione ff. de re iudica. in cauſis autem matrimonialibus, quamuis quo ad aliquos effectus tranſeant in rem iudicatam, ut in ca. dilecte. & ſua nobis. de appel. per doct. tamen cancellaria non ſolet dare executionem, ſiue obſeruationē ſub prædicta forma, ſed quando petitur, dat ſimpliciter clauſulam, uocatis &c. In ſententia autem ſuper ſeparatione thori, bene datur obſeruatio: licet Ioan. And. & quidam alij doctor. videantur ſentire in c. ex literis. de diuort. & cap. lator. de ſenten. & re iudic.

Si non obſtante lapſu temporis committatur iudicibus ut ad ulteriora procedant.

QVocirca &c. Mandan. quatenus ſi quod de impedimento huiuſmodi proponitur, veritate fulcitur, lapſu dicti temporis non obſtante &c. vlterius in cauſa ipſa, iuxta literarum prædictarum continentiam & tenorem, procedatis. & vide Specu. tit. de remiſ. & not. in c. ſi eum. de præben. lib. 6. & in c. exhibita. de iudic. per Ioan. Andr.

His formis cancellaria utitur hodie in reſcriptis iuſtitiæ, & in appellationibus, quamuis clauſula, vocatis &c. ſit communis & frequentiſſima in ſimplicibus conqueſt. bus, querelis, & quibuſdam alijs reſcriptis. Reliquā autem formæ reſcriptorum ſimplicium, in quibus ponūtur clauſulæ ſpeciales in concluſionibus eorum, & in quibus non ſit mentio de appellatione, poſſunt colligi ex quinterno cancellariæ, ſuper quibus hodie nō eſt aliquid immutatum, videlicet, in materia arbitrorū iniectionis manuum, vſurarum matrimoniorum, indebitarum alienationum, neq; in quibuſdam alijs, ſed ſeuatur antiquus ſtylus curiæ. Super reuocatoriis uerò in cauſis appellationum uon ponuntur hodie formæ quæ habentur in libro reuocatoriarum, & referuntur per Specu. titu. de appell. §. de officio verſ. ut autem. & in rubri de remiſ. ſed plerunque in illis exemplis Spec. ponitur clauſula, uocatis, in concluſion. vel clauſulis de quibus ſupra Prædicta autem clauſula, uocatis, quæ, ut dixi ponitur, creberrime in ſimplicibus reſcriptis, & in appellationibus a grauamine vel interlocutoriis, ponitur etiam in caſibus ſequentibus, quādo pars reclamat laudo uel arbitrio: & quando iudex vel pars poſt appellationē à grauamine vel interlocutoria procedit ad diffinitiuam, vel ad ulteriora temere attentando, uel quando proceſſus vel ſententia petitur nulla decerni,

eernl,& quando ſunt latæ duæ interlocutoriæ contrariæ,nec tunc dicitur de vtraque &c.Et quando iudex, qui nullam habet iuriſdictionem,de facto proceſſit, vel quando remittitur cauſa per iudicem ad examen ſedis Apoſtolicæ, vel ad curiam. quod idem eſt vt not.glo. in c. ſtatutum. de præb.lib.6. & in ſimilibus ponitur dicta clauſula vocatis.

Et quia diuerſa eſt conclusio in appellationibus, & diffinitiua, & interlocutoria,ponentur aliquæ remiſſiones, oſtendẽtes quæ dicantur diffinitiuæ vel interlocutoriæ ſecundum doctrinas doctor. & ſtylum,ſeu conſuetudinem cancellariæ.

Impoſitio perpetui ſilentij eſt diffinitiua.Vide Bald.poſt Spec.tit.de ſent.prolata.Sententiã lata ſuper articulis iuris. eſt interlocutoria.not.Bald.in c.ſua nobis.de appel.& l.præſes. de ſent. & interlocu. iud. C.

Sententia excommunicationis, ſuſpenſionis,vel interdicti,habetur pro interlocutoria.& ponitur de ſtylo clauſula, vocatis.not.glo.2 q.1.In ſumma, nec proprie debet appellari ſentẽtia.vide Archid 18. diſt.c.ſi.nec tranſit in rem iudicatã, quin poſſit ſemper agi per viam querelę,vt no. in c.ſacro.de ſenten.excommunic.

Confirmatio electionis abſque contradictore,non habetur pro ſententia, & ſi fiat cũ cauſæ cognitione per controuerſiã.Cõtradictoria habetur pro diffinitiua, ponitur clauſula,in appellationis &c.vide Hoſ. & doct.in c.conſtitutis.el tertio. de appe. & Io.And.in c auaritiæ.de elect.lib. 6. & vide deciſ.Aegi.de Bella.ti.de re iud.

Sententia qua approbantur fideiuſſores habetur ꝓ interlocutoria, & ponitur clauſula,vocatis &c.Vide Lud.conſ. 72. Præceptum iudicis factum in confeſſum de ſoluendo abſque termino ad reſpondendũ quare non debeat fieri præceptum,nõ eſt diffinitiua, vide Bart.in l. non fatetur. ff. confeſſ.vide Ang. in l. ſi debitori. ff. de iudic. Et an ſententia qua pronunciatur aliquem eſſe abſoluendum ſit diffinitiua, vide dom.meum Alex.in l.1.ff.de iuriſdi. omn.iud.

Sententia quæ ꝓfertur in actione,quod motus cauſa,& ſimilibus propter pœnam, vel reſtitutionẽ,habetur pro diffinitiua,& ponitur clauſula in appellationis,&c.vide doct.in c.1.quod met.cau.& Bar.in l. ſine exceptione.§.hæc autẽ actio.ff.quod met. cauſ.Pronunciatio ꝙ aliquis ſit, vel nõ ſit legitimus ꝓcurator, vel tutor,& huiuſmodi habetur ꝓ ſententia interlocutoria.vide Bal.in l.2.de epi.au.& c.ex par.de app.

Sententia ſuper ceſſione bonorum habetur pro diffinitiua,& vide Dominos de Rot.in duabus deciſ.& Aegid.deciſ. 199.

Sententia per quam pronunciatur eſſe locum purgationi,habet vim diffinitiuæ, & ponitur clauſula, vocatis &c. ſed per quam mandatur purgatio, eſt interlocutoria, & per quam diffinitur aliquid, niſi ſe purgauerit, eſt diffinitiua, & ponitur clauſula appellationis &c. vide doct. in c. cum p.de purg.cano. & d.c. quod ad conſultationem.de re iud.

Sententia qua pronunciatur aliquando non audiendum ſi lis conteſt.fuerit,habetur pro diffinitiua.vide doct.in l. diffamar..de inge.& mand.C.

Sententia ſuper nullitate, oblato ſuper hoc libello,habetur pro diffinitiua, alias ſecus vide doct.in l.quod iuſſit,de re iud. ff.& Bal in l 1. de fer. & Rota in duabus deciſ.86.& 341 Sententia qua aliquis abſoluitur a contẽtis in libello, vel ab obſeruatione iudicii habetur ꝓ interlocutoria habẽte vim diffinitiuæ.& ponitur clauſula,vocatis &c.vide doc.in l.Titia.de accu. & Bal.in l.2.de epiſ.au.& Angel. in conſ.

Sententia quæ imponit alicui ſilentium ex lapſu dilationis eſt interlocutoria, & datur clauſula,vocatis &c. vide Bald. in addi.Spec. de dila.

Sententia ſuper alimentis, niſi agatur incidenter,eſt diffinitiua.vide doct.in l. ſi quis a liberis.§.ſi quis.de lib. agno.ff.

Sententia ſuper æſtimatione ſeu condemnatione eius habetur pro diffinitiua, vide in l.vinum.ſi cert.pet.ff. & Bald. in l. fideicommiſſ.lib. C.

Sententia ſuper poſſeſſorio, lite conteſtata,in eo eſt diffinitiua,& ponitur clauſula,in appellationis &c.vide Bald.in l.2. de epi. aud, & vide doct.in l. quod iuſſit. de re iud.& c. conſuluit.de offi.deleg.

Pronunciatio ſuper compromittendo, vel non, eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ,vide Bal.in l. 1. ſi quacunque prępo.C.

Sententia quæ fertur ſuper reuocatione attentatorum habet vim diffinitiuæ & in ea ponitur clauſula,vocatis &c.vide gl.in c.nõ ſolũ de app.li.6.& Ro.deciſ.80.

Reuocatio inhibitionis, vel inhibitoria quæ fit per iudicem, ad quem eſt interlocutoria.Vide Feder.in conſ.& doct.in ca.

cum

cum teneamur. de appel.

Sententia ſuper executione inſtrumenti,vel ſnīæ eſt interlocutoria,vide Ang.in l.ab executore.ff.de appel.& Bald. in l. ab executore, quorum appell. non recip.

Sentētia ſuper liquidatione inſtrumenti,vel ſnīæ eſt interlocutoria,vide Bal. in l.fi.C.de ſenten. quæ ſine cert quantit.

Snīa ſuper probatione admittenda,vel nō,habeſ pro interlocutoria.vide doct. in c.ſignificantibus.de no. operis nunciat.

Sententia qua decernitur veniendum eſſe ad primum vel ſecundum decretum, eſt interlocutoria. Bald.in l.per hanc. C. de temp. appell. & ipſa decreti impoſitio eſt etiam interlocutoria:vide Fed.in conſi.& not.in c.1.de dilat.

Sententia ſuper taxationem expenſarum,vel expen.facta ſimul,vel cū principali diffinitiua,eſt diffinitiua ſeu pars eius ſed lata ante diffinitiuam eſt interlocutoria.vide Aug. in l.1.ff.de vſuris.

Sententia ſuper verbis priuilegiorum, lite ſuper hoc conteſtata, eſt diffinitiua, aliàs eſt interlocutoria: vide doct. in c. olim. de priuil. & in c. veniens. de verb. ſignif.

Sentētia, qua pronunciatur appellationem eſſe deſertam, eſt interlocutoria, & in ea ponitur clauſula, vocatis, quamuis habeat vim diffinitiuæ. vide Bald. in l. 2. de epi.'aud. & deciſ. Rotæ.

Sententia qua pronunciatur fuiſſe bene appellatum, vel laudatum, eſt diffinitiua,ſed ſi pronuncietur male appellatum, habetur pro diffinitiua reſpectu iudicis, & in ea ponitur clauſula,vocatis,&c. vide doct. in l.fin.C.commu.de leg.& Paul. de Caſt. conſi 26.

Sententia ſuper potentia appellandi, habet vim diffinitiuæ,& in ea ponitur clauſula,vocatis, &c. Vide Bal.C.ne liceat tertio prouo.& deciſ.Rot.83.

Sententia quia pronunciatur eſſe probatum, vel non eſt interlocutoria. Bald. in l.ante.C.quorum appel.non recip.Sententia ſuper recuſatione. eſt interlocutoria. vide Archid.in c. iudex. de offic. deleg.lib.6.

Sententia quæ fertur ſuper proceſſu cauſæ,ſi agaſ principaliter,de validitate, vel inualiditate eius,eſt diffinitiua,aliàs non: vide Bal.in rub.ne liceat tertio puo. & in l.fi præſe?.C.quo & qū iud. & Collec. in c.ad conſultationem. de re iud.

Snīa,qua pronunciatur inſtantiam eſſe peremptam,eſt interlocutoria:vide Bald. in l.6.ſi tutor.vel curator mort. fuerit.

Sententia ſuper quibuſcunq; exceptionibus, eſt interlocutoria: & ſi cōmittatur cā huiuſmodi appellationis,ponitur clauſula,vocatis.&c.uide c.fi.de appel.lib.6.& gloſ in clem fin.eod.tit. & Bald.in l.2.de ſent.ex peri.reci. datio Apoſtolorum dicitur etiam interlocutora, & publicatio atteſtationum,& pronunciatio, quod teſtibus ab futuram memoriā examinatis credatur,vide Bald.in addi.Specu.de appe.& in l.publicati.C. de teſta. & in authen. ſi quis.C.de teſtib.

Commiſſio examinationis teſtium facta alteri iudici, & declaratio ſuper libello,ſunt interlocutoriæ, vide Bal. in l. iudices.C.de fid.inſtru.& in l.edita.C.de edē. & pronūciatio. quòd dos non ſit liquida. idem in l.fina.C.de ſenten. quæ ſine cert. quanti pro ſer.

Pronunciatio ſuper incompetentia iudicis, eſt interlocutoria: uide glo.in auth. habita, ne fil.pro patre.

Sententia lata ſuper appel. interlocutoria,ēt eſt interlocutoria, & de ſtylo poniſ hodie clauſula,vocatis: vide Bal.in auth. hodie C.de iur. cal. & Bart.in conſ.

Snia per quā poniſ ſilentiū accuſatori,eſt interlocutoria.in l.fi.de ſen.ex peri.recip. Deputatio loci, vel tribunalis, per iudicem,dicitur interlocutoria,vide Bal.in c. de prohi. feud. alien.

Sententia ſuper ætate vel ſuper inquiſitione,eſt interlocutoria:vide Bal. in l fi. C.ſi minor dixerit. & l.etiam. C.de furt.

Quādo iudex procedit ad vlteriora,reiectis tacite exceptionibus, eſt interlocutoria, & ponitur de ſtylo clauſula, vocatis.vide Spec.tit.de appel.

Sententia qua pronuciatur ſuper ſyndicatu, quia pronūciatur nō eſſe probatū, & de reſtituendo in integrum, eſt interlocutoria. vide Bald. in l. cum iudex. C de ſent.& in addi.Spec.de ſyndico.&in l.fin. C.de ſent. quæ ſine cert. quant.

Repulſio præſentati,non ſeruato ordine iudiciario in cognoſcendo,non dicitur diffinitiua ſententia. ſed potius decretum approbatoriū vel admiſſorium, & idē dic in ſimilibus pronunciationibus ſuper admiſſione, vel non admiſſione ad aliquem magiſtratum,vel officium,& ponitur clauſula, vocatis, &c. vide Inno.c.in c.conſtitutus.de appel.& Oldrad. cōſ.18.& l.hi qui. C. de app.&ibi doct.maximè Gallicanos.

Si appel-

Si appellatur à ſpoliatione, ſeu priuatione propter non reſidentiam, ponitur clauſula, vocatis.doct.de cle. non reſid. & Oldrad.conſi.195.

Et generaliter aduerte, ꝙ omnia caſu quo proceditur ſuper aliquo articulo oblato libello ſuper eo & non incidenter, dicitur ſententia diffinitiua, & ponitur clauſula.in appellationis.&c.alias in dubijs ponitur clauſula, vocatis &c. vide ad hoc Bart.in l.1.ff.ti.de prætor.ſtip.

Summa doctrinalis collecta ex formis antiquis Cancellariæ, & iuribus, & dictis doctorum, ad quem debeat vel poſſit appellari omiſſo medio vel gradatim.

AD papam appellari poteſt omiſſo medio.2.q.6.ad Rom.cum aliis iuribus Fallit quãdo delegatus papæ, ſubdelegat cauſam alteri non in totum.c. ſuper quæſtionum.§.porro.de offic. deleg. & c.ſi delegatus.de offic.deleg lib.6.& talis appellatio eſt nulla,quando fuit oppoſitum per partem.vt per Arch.in c.ſi deleg.& in tali caſu,ſi iudex ſubdelegatus deferret appellationi,deuolueretur ad papam,nec poſſet delegatus reuocare, etiam ſi ſubdelegaſſet cum clauſula,donec duxerit reuocandum Lap.in d.c.ſi delegatus & vide Rot.3. vel antiquo tit. de appel. Si vero delegatus ſubdelet in totum, tenetur appellare ad ad papam,& non ad delegantem, vt d §. porro.Item in duobus, vel pluribus delegatis a papa, ſi vnus committit alteri,vel alicui tertio,etiam non in totum debebit tunc appellari ad papam, omiſſo medio. gloſſ. in d.cap.ſuper quæſtionum.& ſi duo de offic.deleg.lib.6.& doct.ibi.licet Rota tit.de offi.deleg.in nouis, videtur dicere, quod poſſit non quod non debeat. Alius caſus eſt in cap. ſi ſubdelegato. de offic. deleg.lib.6.Et a ſubdelegato, vel delegato alterius quam papæ, poteſt appellari omiſſo delegante ad papam. doct.in d §. porro.& in c.cum Bertoldus in fin.& a delegato epiſcopi põt appellari ad legatum. vt in c.cũ veniſſent.de eo qui mitt.in poſ. & doct in c.dilecti.de ap.ſed in ſubdelegato delegati ad vniuerſitatem cauſarum ſit differentia,an in totum, vel non, vt in cap.dilecti,per doct.& cap.cum cauſam, de appel.Et a delegato epiſcopi ad eius vicarium valet appellatio ſecundum Rot. ſed non a vicario ad epiſcopum etiamſi epiſcopus delegaret.c.2.de conſ.lib.6.ab officiali foraneo ſine vicario ſpeciali appellari debet ad epiſcopum, nõ ad archiepiſcopum,niſi appellaretur ad papam. vide doct.in cap.2.& clem.2.de reſcript.Et à delegato officialis foranei appellari debet ad eum, non ad epiſcopum. vide glo. in d.clem.a ſententia delegati, a vicario epiſcopi vel prælati.ſubditi epiſcopo,poteſt appellari ad epiſcopum vel vicarium eius,vel archiepiſcopum,vel papam.vide gloſ.& doct.in dictis locis.& Rot.& a ſubdito epiſcopi ad vicarium eius, & ipſum epiſcopum vel Papam.Et ſi ſunt duo delegati a ſede apoſtolica,& vnus committit in totum vices ſuas,collega vero committit alteri ſed non in totum, appellatur ab iſtis ad papam:per regulam Spec. & Io. Andr.in addit. tit.de appel. quod qualitercunque permiſceas delegatam & ſubdelegatam in totum cum ſubdelegatis in partem ſemper appellatur ad papam vt no.in d.§.ſi vera. Et ſi appelletur a prælato ſubdito alicui archidiacono, qui archidiaconus eſt ſubiectos epiſcopo, tunc poterit appellari ad epiſcopum omiſſo medio: nam archidiaconus non facit tunc gradum cum epiſcopo, ſed ambo concurrunt ſimul,ex eo quod epiſcopus eſt ordinarius totius dioec ad quem appellari poteſt. vt in c.Romanus.§.1.& 11.q de perſona: poterit ergo appellari ad vtrunque & idem in omni caſu,vbi iuriſdictio mediata & immediata concurrunt ſimul. vt per doct.in c dilecto Et quando epiſcopus recuſatur ſuſpectus, & ipſe delegat cauſam alteri, tunc a ſententia talis delegati non appellatur ad epiſcopum.ſed ad archiepiſcopum.glo. in cap.ſi is cui de offi. deleg lib.6.& vide doct.in c.ſi quis contra clericum de fo.compet.Et quando proximus in gradu non eſt catholicus,vel eſt excommunicatus aut ſuſpenſus,tunc poſſet appellari omiſſo medio d.c.ſi is cui & c.qui diligentia.de elect.Ad legatum papæ in tota eius delegatione poteſt appellari omiſſo medio,vt fieret ad papam. gl. in c.1.de offi.deleg.&d.c.Romana &Specul. & legatus debet committere cauſas iuxta formam c ſtatutum.etiam ſi ſit delegatus natus.Vide in d.c.in deciſ. Bella. de offi.deleg.Et quando archiepiſcopus litigat contigat contra ſubditum epiſcopi, & appellatur ad papam.Io.Andr.in c.Romana.& Abb.in c.dilecti.de appel.Et quã do epiſcopus litigat cum eius ſubdito, de bent

bent eligi arbitri. 6. q. 1. ſi clericus. & ab eis appellari debet ad papam. gloſſ. in cap. ab arbitris. de offi. deleg. libro 6.

A ſola citatione admittitur appellatio a cancellaria, ſi fiat narratio ſub hac forma, Sua nobis, &c. falſo referēte D. præpoſito. &c. quod idem L. quaſdam pecuniarum ſummas tunc expreſſas &c. idem præpoſitus eundē L. quem nullam iuriſdictionem ordinariam, ſeu etiam delegatam habeat, vt infra certum tunc expreſſum terminum, ſub certis etiam tunc expreſſis cenſuris. &c. querelis dicti C. reſponſurus coram eo compareret, citari fecit: vnde dictus L. ſentiens, &c. appellauit, &c. vide Spec. tit. de citatione. & Paul. ibi. & Collect. in c. 1. de dilat.

A grauamine vel ſententia lata a iudice ſeculari etiam extra terras eccleſiæ, contra clericum de facto admittitur appellatio, & datur clauſula. vocatis, &c.

Quādo quis citatur ad locum non tutum, & appellatur, non dantur hodie literæ, niſi dicatur iudicem requiſitum noluiſſe alium aſſignare ſecurum, de quo per doc. in cap. ex parte. de appel. Et in hoc ſtylus cancellariæ fuit varius, niſi vbi impetrans narrat locum notorie fuiſſe non tutū vide de his formam quinterni de iuſtitia vlt. in tit. de mand. quæ ſi. iud. diu. tenen. cau. in ſuſpe. & in tract. Martini de Ebulo. titu. de appel. & Ant. de But. & Imol. in d. c. ex parte. & Angel. in quadam diſput. Et Collec. qui refert hanc varietatē cancellariæ. in c. accedens. vt lit. non conteſt. Et etiam ab arctitudine dilationis notorie nimis breui admittitur appellatio, & dantur literæ, alias non, niſi dicatur iudicem fuiſſe requiſitum de competenti dilatione, & illam denegaſſe. vide ad hoc doct. in cap. 1. de dilat. & Bart. in l. 2. de re iud.

Et nota etiam quòd ſuper ſpolio beneficii, vel alterius rei prophanæ, non ſolent dari literæ per cancell. niſi ſpoliatus dicat aliquid de proprietate, hoc eſt quòd tale beneficium canonice ſibi collatum aſſecutus, aliquandiu tenuit &c. vel ſi eſſet res prophana, cauſa ad ſe ſpectare. uide Io. Gaufred. in c. literis. de reſtit. ſpol. qui meminit etiam huius ſtyli.

Et aduerte, quod licet ubi eſt contrarietas doct. iudex eligendo vnam opinionem excuſetur: tamen cancellaria non ſolet dare literas pro appellante vbi ſunt contrariæ opinion. notabiliorum doct. an illud ſit grauamen, vel non, ne papa grauamen iuſtum fuiſſe, & alteram ex opinionibus approbare videatur, per no. per Abb. anti. & alios in c. Romana. §. quod ſi obijciatur. de appel. lib. 6. & per recentiores in c. dilectus. el ſecondo. de reſcript. & per infra not. & deciſ. Bellam.

Nec ſolet multo fortius cancellaria concedere declarationes ſuper caſibus, in quibus celebres doctor. diuerſa opinati ſunt, & præſertim in ſacramentalibus, uel concernentibus peccatū: vt no. per doct. Gallican. in cap. vir. de ſecūd. nupt. niſi per continuatam, & antiquam conſuetudinem, & interpretationem cancellariæ, fuiſſet una ex illis opinionibus acceptata, & firmata: vt in l. minime. ff de legi. & ad hoc Rot. de fil. presby. in nouis. & ſi de hoc non conſtat in dubiis, abſtinet. Vide ad ho Io. Gaufre. in c. finem litibus de dolo & contu. & alios docto. Gallic. & pręſertim Ioan. de Cenſel in ca. accedens. vt lit. non conteſt. & Abb. antiq. in c. conſulti. de reg. facit glo. in cle. dudum. de ſepul. & c. deuaſtanda. de conceſſ. præb. lib. 6. & not. in §. fin. inſt. de ſatiſd. tunc ergo ſtylus cancel. facit ius quomodo eſt tali antiquitate approbatus, de cuius contrario non extat memoria hominum, & fuit continue obſeruatus. Secutus ergo quando ſtylus non eſt antiquus, nec conſtans & tenax, ſed varius, & non firmatus: vt probatur in l. fi. C. quę ſit long. conſue. & ibi per docto. Gallic. & Bald. in re collec. cum æquiparetur ibi ſtylus curiæ conſuetudini antiquitus obſeruatæ, & verbum antiquitus innuit, non extare memoriam hominum de contrario: ut not. gl. qui feud dar. poſſ. in prin. & no. in cap. ad audientiam de reb. eccleſ. non alie. & facit l. fin. ubi hactenus. C. de iniu. facit ad hoc quod not. Collect. in c. ex inſinuatione de reſcrip.

A monitione & mandato ex abrupto per iudicem factis, admittit cancellaria appellationem, & dat literas ſuper ea, etiamſi non dicatur fuiſſe requiſitum iudicē de reuocatione mandati, & hoc quando iudex non adiicit terminum ad implendum mandatum, appoſuit tamen pœnam: ſed ſi non eſſet appoſita cum adiectione termini, non darentur literæ ſuper appellatione. Vide ad hoc doct. in cap. cum ſit appel. & Collect. in c. conſuluit. eod. tit. & Inno. in c. cum ceſſante.

Appellationem extraiudicialem a futuro grauamine. a iudice ex coniecturis inferendo, non admittit cancellaria: vt not.

Collec.

Collec.in c.de priore.de appel. Vide not. in c.cordi.eo tit.li.6 & in c.bonæ a parte autē admittitur. iuxta l. diffamari ſuper iactatione.Vide Inno.in c.cùm. qui fil. In iudicio autem. an admittatur appellatio conditionalis a grauamine inferendo, vide not.in c.ſignificauerunt. de teſt.

Si clericus qui traxit laicum coram iudice eccleſiaſtico,non aſſerat illum fuiſſe cōpetentem rōne conſuetudinis,aut quia cauſa forum eccleſiaſticum concernebat, vel alias,& appellelur a ſententia illius, negabantur olim literæ per cancellariam, attento malo initio, & iniuſta citatione. hodie dantur ratione tacitæ prorogationis, ſi ille iudex erat ordinarius clerici. Vide ad hoc l. epiſcopale.de epi.audi. & Coll. in c.dilecti.de app.

Baptizatus fuit infans in domo per neceſſitatem,deinde in eccleſia iterum baptizatus ſolenniter, precedente catechiſmo,tenuerunt aliqui infantem in ſolenni baptiſmo,cum dubitaretur, an eſſet contracta cōpaternitas ſaltem ratione catechiſmi in ſolenni baptiſmo facti,& peteretur ſuper hoc declaratoria ſub plumbo a cancellaria,videlicet, nullā compaternitatē fuiſſe contractam ab his qui in ſolenni baptiſmo infantem tenuerunt, fuit data per me de conſilio peritiſſimi viri domini Nicolai de Caſtello,& aliorum dominorum de Parco, accedente ēt conſilio Reuerendi atque optimi patris,& cōſummatę doctrinæ viri domini Io.And.epiſcopi Alexandrini,quāuis R.P.D.Felin.auditor Rotæ, vir plurimæ lectiones,& ſplendidæ ac opulentæ doctrinæ eſſet in contraria opinione dicens,propter prædictum catechiſmū,& alias ſolennitates in primo baptiſmo omiſſas, quæ poſtea retrotrahuntur, fuiſſe contractam compaternitatem, per per not.in c.peruenit.cum gl.30.q.1.& 4. ſi quis.& quia finguntur tunc fuiſſe facta, ad quod c.ſicut.de conſec.diſt.4.vide materiam gloſ 68 diſtin. §.quod vero. & ca. 2.de Apoſt.& Lap.in c.2.de cog.ſpi.lib.6. & not.in d.c.peruenit.Nec defuit quidam ex doctoribus, qui diceret materiam de contradictione compaternitatis propter catechiſmum non habere locum,quando conſecutiue. & abſque magno interuallo baptiſmus ſubſequitur catechiſmum cum eiſdē cōpatribus,& cōmatribus, vt fit hodie in infantibus,ſed habuiſſe locū olim in adultis. qui veniebant ad baptiſmum poſtquā aliquo tēpore prius fuerant catechumeni cum alijs compatribus. & ita intelligebat præfatus doct. d.c. peruenerit. & facit pro eo ca.in catechiſmo.de conſe. diſt.4 cum multis alijs.Facit tamen contra d. c.ſi quis, quod loquitur in infante, hodie autē non ſolent eſſe diuerſi compatres ſiue patrini in catechiſmo & baptiſmo,vt ualebant iura antiqua.vide Hoſt. in ſumma,de hac materia.Quantum autē ad caſum noſtrū mihi viſum fuit debere dari declatoriam.maxime propter d.c.in verſ.præcedit,ꝙ indicat ita demum contrahi compaternitatem, ſi procedat quod hic non fuit:quia longo poſt tempore ſecutum eſt.Et ſi dicatur, præceſſit ſaltem iſtud ſecundum ſolenne, dico ꝙ nō præceſſit baptiſmū verū; quia iſtud ſecundū baptiſmum,quam uis ſolenne, nihil fuit, cum non debeat reiterari:vt C. ne ſanct. bapt reite.& ſi replicet,retrotrahit. Etiā hoc non inuenio in iure, quod habeat locum retractio in hoc, maxime cum nō ſit neceſſaria,nunc poſt perfectum actū, qui actus nō indiget illis adminiculis niſi ſuo tempore fiant. Hic vero fiunt tēpore quo non eſt neceſſe quod fiant, quia iam erat perfectus baptiſmus per ſua eſſentialia factus; c.1.de ſacra non iter.& de conſ.diſt. 4.in multis canonibus. facit ēt d. c. 2. de apoſ.& illud quod recedit a tempore debito, recedit a forma.l.qui Ro. §. Augerius.l bonorum.ff.item rat.hab.ff.de accuſa.tu.l.ſcire § conſequens.fictio etiam nō habeat locum,per not.per Bart.in l.ſi quis pro emptore.ff.de vſur.cum extrema non ſint habilia & no. per gloſſ. in l. ſi ego. de neg. geſt. faciunt etiam not. in cap. non præſtat. de re iud.lib.6.per Oldrad. 167. conſilio præſertim in ſpiritualibus.ad hoc 35.q.9 & not.per Archid in c.1.de voto. lib.6.

Cum quæreretur de iniqtate arbitri, quia arbiter non ſolum declarauerat debitum eſſe, ſed etiam adiecerat tempus ſolutioni ſiendæ, non fuerunt datæ literæ, Vide tex.in ſeruos. de manu. teſta.& formam.

Si iudex ſecularis condemnet clericū in cauſa reali,dātur literæ per cancellariā ſuper nullitate, contra opinio. Gallican. vide doct.in c.qualiter.de iudic.

Cum appellatum fuiſſet, quia iudex non compulerat ſyndicum vniuerſitatis ad ſatiſdandum de iudicato ſoluendo, fuerunt negatę literæ.vide doct. Inſtit. de ſatiſd.§.ſin autem,& formam.

Vbi in reſcripto fit mentio de ceſſione, donatione, vel alienatione minoris, & huiuſmodi, ſemper ponitur, quod prædicta ſint facta rite.

Cancellaria indiſtincte cogit arbitratores ad laudandū. ſeu arbitrandum poſtquā ſuſceperint onus. Vide in qninterno iuſtitiæ. tit de reuo. compoſitio. & tit. de arb. nec ſit differentia, an ſit oppoſita pæna vel non, de quo in cap. quintauallis. per doc. de iureiur.

Et notatur, quod literæ in forma, ſignificauit, minus taxantur per cancellariam pro clericis quam pro laicis: & ita debet fieri in aliis. arg. l. cum clericis. C. de epiſc. & clericis.

Citatio per edictum bene datur per cā cellariam abſque ſignatura in reſcripto in forma, humilibus. ſed abſolutio ad cautelam in excōicatione a iure non datur.

Cancellaria indiſtincte dat relaxationem iuramenti ſuper omni contractu, in quo quis narret ſe enormiter fuiſſe læſū, propter præſumptionem doli aduerſarij, & peccati, vel temeritatis iurantis, vbi eſt conſcia, aut ſi non ſit conſcia, datur relaxatio, quia non videtur cogitatum de dolo etiam re ipſa per iurantem.

De verbo, curare aliquid fieri, quod ponit ſemper in reſcripto ſignificauit, quid ſignificet, vide Paul. in c. generali. de elect. lib. 6. & not. in c. hac conſtitutione. de offi. deleg. eo. lib. & de verbo, inducere. vide eo. tit. de elect. cap ſciant cuncti. de verbo aūt. inſtigare & ſolicitare, vide Bal. Angel. & Imol. in l. quid ergo. §. pen. de leg. & de verbo, per omnia, vide in d. c. hac conſtitutione. quia nihil adaptabile excludit.

Etiam ſi fuerit iuratum per partes ſtare laudo, nihilominus ſuper iniquitate eius & reductione, ad arbitrium boni viri datur literæ per cancellariā. cum non ob ſtātia iuſi, Vide in quinterno iuſtitiæ. tit. de arbitr. in 4. forma. & Specul. eo. tit. & Inno. & alios in c. quintauallis. & cap. veniēs. de iureiur. ſed cū iſta reductio peteretur a cācellaria inter laicos & arbitro laico, fuit dubitatū an poſſit dari. & fuit concluſum quod ſic cū ſit vidēdum primo, an iuramentū de ſtando laudo laici, obliget iurantē in eo, quod prætendit inique vel nulliter arbitratū, de quo non poteſt cognoſcere, niſi iudex eccleſiaſticus. Et ſatis videtur hoc pbari in d. c. veniēs. & c. quintauallis. & vide ibi Anto. de But. in 34. & 37. col. Vnde eſt notandum, quod vbi con promiſſum eſt iuratum, vt communiter ſunt, non poterit reduci ad arbitriū boni viri. donec ſit declaratum per iudicem eccleſiaſticum. iuramentum non obſtare ꝑpter iniquitatem vel nullitatem laudi. Et vide eundem Anton. in c. cum ſit. de foro competenti. 5. col. & c. dilecto. de appel. penul. col. & in c. ſi clericus, de foro compet. & Feder. in conſil.

Impetrabat reſcriptum quidam Panormitanus clericus coniugatus, ſuper hypotheca cuiuſdam nauis conſiſtentis Neapoli, contra quendam alium Panormitanū, & petebat iudices in ciuitate Neapolitana. fuerūt ei negati per l. 1. §. ſi quis. de naui. ff. de vi, & vi armata.

Verbum, niti, verificatur qn̄ aliquid tētatur fieri vel incipit fieri, vel eſt iam factum contra id, quod prohibitum fieri a lege vel ab hoīe. vt not. in c. ex eo. & cap. certū. de re iud. l. b. 6 & c. 2. de ſuppl. negl. Præl. & c. cum contingat. de iureiur. & c. dudum. el ſecundo. de elect. & ca. gratum. de poſt. præl. Oliu. de elect. c. dilecti. & c. gemma. de ſpon. cap. 1. & cap. clericis. de immu. eccle. lib. 6. c. Ioan. de cler. coniug. & c. quia nonnulli. de cleric. non reſiden. cum multis aliis quæ not. pro reſcriptis in forma, conqueſtus. in quibus cancellaria ſæpe vtitur hoc verbo, nititur.

Et de verbo, nequiter, quo ſimiliter Cancellaria vtitur in reſcripto, in forma, ſignificauit. pro occultis detentoribus. vide in c. ſedes. de reſcript. & c. a nobis. de Apoſta. & c. vt inquiſitionis. de hæret. lib. 6 & l. deinde. de liber. exhib. & l. bouem. §. mortis. de edict. ff. cum aliis. Et quid ſit proprie nequitia, & vnde dicatur vide beatum Auguſtinum in lib. de beata vita, poſt Varronem. Ouidius air,

Nequitia eſt, quæ te non ſinit eſſe ſenem.

De verbis, dinoſcitur pertinere, & huiuſmodi. vide not. in c. Cū venerabilis. & de priuil. & c. fin. de offic. ord. lib. 6. & c. quoniā. de immunit. Eccle. lib. 6. & c. dilectis. de appel. & c. conqueſtus, de for. compe. & c. cum dilecta. de reſcript. & c. fin. de pigno & multis aliis: vbi interdum eſt verbum narratiuum, interdum diſpoſitiuum, iuxta materiam in qua ponitur.

Et nota quod ſi aliquis impetret literas iuſtitiæ, in quibus faciat mētionem, quod obtinet duo incompatibilia, non ſufficit ꝙ dicat illa ſe canonice obtinere, ſed eſt neceſſe de ſtylo, vt afferat ſe illa obtinere ex diſpēſatione Apoſtol. quia illud verbū, canonice,

canonice,eſt nimis prægnans,vt not.in c.
dudum.el ſecondo.de elect & c.ordinarii.
§.certũ.de offic.ordin.lib.6.& c. cum ſin-
gula.de præbē.lib.6. & ſolet referri tantũ
ad poteſtatem conferentis,non autem ad
habilitaté recipientis,vt not.ibi per Spec.
tit.de diſpen.§.videndum.verſic.ſed nun
quid nocet,& Paul.in c.nõ poteſt. de præ
ben.lib.6.Et idem fit de ſtylo,quando ali-
quis impetrat reſcriptum ſuper aliquo,ꝙ
dicit ſe canonice vel legitime obtinere,
cuius commune reſiſtit, neceſſe eſt eum
exprimere conſuetudinem,vel priuilegiũ
vel huiuſmodi: vt in religioſis qui dicunt
ſe exemptos,vel in rectore qui dicit legiti
me pertinere ad ſe iuriſdictionem in cer-
tis clericis,vel in ſimilibus,& niſi allege-
tur priuilegium vel conſuetudo, non da-
buntur literæ,etiam ſi velit vt ponatur in
eis verbum legitime vel canonice.Faciũt
quæ habentur in deciſ.Bellame.deci.65.
& 17.not.in c.licet,de probat.& in c.ſi.de
reſtit.ſpol.lib.6.& c.1.de præſcript.eod.
lib.& deciſ.116.eiuſdem Bellameræ & per
Oldrad.conſil.261.& facit optime quod
not.Inno.in c.2.de dilat.

Idem aduerte,quod ſi pars petat reſcri
ptum in forma,querelam,vel conqueſtus,
vel dilectus,& velit in eo facere mentio-
nem de ſentẽtia lata,vel appellatione, vel
aliquo actu iudiciali,non dantur ei literæ
in dicta forma.Vide not.in cap.ex parte.
de reſcript.ſed bene dãtur in extraiudicia
libus grauaminibus in dicta forma, vbi
non narratur appellatum, vel aliquis a-
ctus iudicialis. Sed ſi narretur appellatũ,
vel aliquis actus iudicialis. Sed ſi narre-
tur appellatum,dantur tunc in forma,Sua
nobis.Et idem fit in caſibus in quibus nõ
obſtant.ſententiis poteſt vniri de nouo:nã
tunc ſi petantur literæ cum narratione li-
terarum vel litis præteritæ & iuſtæ cauſæ
impetrandi dabuntur in forma, Sua no-
bis.& ita fit in matrimonialibus. faciunt
ad hunc ſtylum not.in c.ex parte de reſt.
ſpol.& Bald.in l. Deo nobis. de epiſc.&
cleric.& Lapus videtur velle,quod valeat
reſcriptum in matrimonialibus abſque
mentione litis.

Solet Cãcellaria,ſi impetrans reſcriptũ
hoc petat,committere cauſam nullitatis
laudi, vel reductionis ad arbitrium boni
viri disiunctiue in eodem reſcripto, pro
quo ſtylo facit deciſ. Rot.

Quando aliquis fuit præſens interem-
ptioni alicuius,& petit declaratoriã ſuper
irregularitate,inuenio fuiſſe datũ ſub hac
forma.Et licet dictus L.in mortem eiuſ-
dem P.minime ſpirauerit, nec præceptũ,
conſilium, auxilium,cooperationem, vel
cauſam prædictæ morti præſtiterit,nec a-
lias in ea culpabilis exiſtat,dubitat tamẽ,
quia presbyter eſt. ſe præmiſſorum occa-
ſione ſtatus,& famæ,ac rerum ſuarum diſ
pendiis affici,a ſuorumque ordinum exe-
cutione repelli indebite poſſe.Super qui-
bus per nos opportune ſibi prouideri hu-
militer ſupplicauit. Quocirca fraternitati
tuæ per Apoſtolica ſcripta mãdamus,qua
tenus ſi vocatis, qui fuerint euocandi, &
inquiſita per te ſuper præmiſſis diligen-
tius veritate,rẽ repereris eſſe,prout ſupe-
rius enarratur, auctoritate noſtra nũcies
prædictũ presbyterũ occaſione præmiſſo-
rum nullã incurriſſe irregularitatis, & in-
habilitatis,aut infamiæ maculam,ſiue no-
tã,prout iuxta caſus huiuſmodi ſucceſſũ
fuerit de iure faciendum.& Et hæc forma
ita gñalis eſt tutior,ſi cõcordat cum nar-
ratiua: nã materia irregularitatis in caſu
mutilationis vel homicidij circa particu
laria,habet multã difficultaté in recte de-
clarando,propter non ſatis exactã theori
cã doctorũ in hac materia, & difficultatẽ
cognoſcendi culpã,& cauſam, remotas,
vel propinquas,ſeu conſecutiuas ad actũ,
ex quo contrahitur irregularitas,maxime
cũ poſſit contrahi ſine culpa. Quãdo vero
daſ interfectori,narraſ hoc modo, Quod
cum L.P.præfato C.vim inferẽte, ex qua
niſi illam vi repuliſſet, mortis periculum
ineuitabiliter incurriſſet idem C. ſe defen
dendo,& vim huiuſmodi vi,cum modera
mine tamen inculpatæ tutelæ, repellẽdo,
præfatum L.vulnerauit,vnde idem L.ex-
pirauit.Et licet idem C. minime operam
dederit rei illicitæ, ex qua dictus L.ad in-
ferẽdum eidem C.vim huiuſmodi impul
ſus,aut ꝓuocatus fuerit, nec alias, quam,
vt præmittitur, in eiuſdem L. morte cul-
pabilis ſit,tamen dubitat &c.Et hę formæ
probantur per totum titu. de homicid. &
de cleri.percuſ.& in c.quæſitum. de pœni.
& remiſ.cum aliis iuribus Et de verbo re
pereris.vide deciſ.Rot.in antiquis.& Bel
lam.& not.in ca.dudum. de præſump. per
doctor.

Et pro accipiente ordinem ſacrum an-
teꝗ eſſet doli capax & poſtea volente cõ
trahere matrimonium, fuit data declara-
toria per Cancellariam de conſilio perito
rum,& præſertim Dñi Alexandrini ſub

hac forma, Dilectus filius Auguſtinus &c. proponi fecit corã nobis, ꝙ alias eius genitor dum in humanis ageret, & certus prior deſideran. eundem Auguſtinum ad ſacros ordines promoueri, ipſum Auguſtinum impuberem, & minime doli capacẽ, & quid ſacer ordo importaret inſciũ, per certum catholicum Antiſtitem ad ſubdiaconatus ordinem promoueri fecerunt. Et poſtmodũ eodem eius genitore vita functo, præfatus Auguſt. impubes, & ſup hoc melius informatus, ad continẽtiam ſe obligari nolens, ſuper præmiſſis reclamauit, & priuſquam ad pubertatem deuenit ſub diaconatus ordinẽ hmõi ratũ gratũ hře, eoque vti, ac ante pubertatem huiuſmodi, & poſt continentiam ſeruare nolle aſſeruit, prout etiam pro teſtatus fuit. Quare pro parte eiuſdem Auguſtini aſſerentis, ſe poſtquam doli capax effectus fuit, & pubertatem peruenit, ordini ſubdiaconatus huiuſmodi nunquam conſenſiſſe, nec eo vtĩ voluiſſe, ſed matrimonium contrahere, & patrem liberorum offici deſiderare, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ne famæ ſuæ diſpendium patiatur, vt in præmiſſis ei opportune prouidere de benignitate ſed. Apoſt. curaremus. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſt. ſcripta mãdamus, quatenus ſit inquiſita per te ſuper hoc diligentius veritate, rem ipſam inueneris ita eſſe prout ſuperius enarratur, auctoritate noſtra denunties dictum Auguſt. p̃ræmiſſorum occaſione ad ſeruandam continentiam non teneri, alio non obſtante canonico matrimonium huiuſmodi contrahere libere & licite prout iuxta caſus huiuſmodi ſucceſſum fuerit de iure faciendum. Vide doct. in c. 1 de clem. per ſal. promo. & Cald. in conſ. & non ponitur clauſula, vocantis, de ſtylo in ſimilibus, non apparente aperto intereſſe alterius, nec exiſtẽte materia iudiciali. nec veniunt vocandi qui non poſſunt contradicere cum eſſe ſtu. ff. de fideicom. liber. l. ergo. § illud. de reg. iur qui poteſt, vt probatur in noua & fin. forma. ti. de dilig. quinterno Faciunt not. in c dudum. de præſump. & de cætero. de re iudi. & reor tamen, ꝙ ſi quis vellet ſe plene aſſecurare, non tantum quo ad famam & conſcientiam, ſed etiam quo ad bona & alia quæ poſſent cõcernere interreſſe vel præiudicium aliorum, ne in futurũ moleſtaretur, eſſet fienda quædam vocatio generalis eorum, quorũ intereſſe poſſet: iuxta not. in c. ſi qui ma. ac poſ. & l. 1. C. ſi minor ab hær. ſe abſtin. cum auctoritate ibi poſita. & in l. Titia. ff de accuſ. & l. de ætate. de minor. & l. decem. de verb. oblig & l. admonendi. de iureiur. & c. fin. de elect. & c. exhibita. de iud. cũ multis alijs. Nec credo ſic ordinatum teneri ad dicendum officium, cũ non habeat executionẽ ordinis, alias quam culpa ſua, faciunt not. per glo. in c. ſi tibi. de præb. lib. 6.

Pro eo autẽ, qui inuitus ſuſcepit ſacros ordines, ſeu coactus data fuit ẽt declaratoria per Cancellariam ſub hac forma: Dilectus filius N. quod olim eius genitor dum in humanis ageret, cupiens quod idem L. ad ſacros ordines promoueretur, ipſum L. aliquem ex ordinibus huiuſmodi ſuſcipere renitentem, multis verberibus & minis, & alias iuſto metu ab eo ad id coactum & ad ordinem ipſum, ac continẽtiam obſeruandam ſe volentem obligare, per certum Antiſtitem ad ſubdiaconatus ordinem promoueri fecit, præfatuſque L. quamprimum, metu huiuſmodi ceſſante, commode potuit ſuper hoc reclamauit, quare pro parte dicti L. aſſerentis ſe prædicti ſubdiaconatus ordini nunquam libere conſenſiſſe, nec illum poſtea gratum, aut ratum habuiſſe, nec ad eum promoueri, aut eo vti vllo vnquam tempore voluiſſe nec velle, ſed matrimonium contrahere & patrem effici liberorum deſiderare, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ne famæ ſuæ diſpendium patiatur, ei in præmiſſis oportune prouidere de benignitate ſedis Apoſtolicæ dignaremur. Quocirca &c. vt ſupra.

Et nota, ꝙ teſtes, ad perpetuam rei memoriam, pro volente ſe defendere in futurum, dantur per Cãcellariam ſub hac forma: Dilecti filij Abbas & Conuen. &c. nobis humiliter ſupplicarunt, vt cum ſuper conceſſione quarundam decimarũ canonice eis facta, quas ſe a prima ipſius monaſterii fundatione obtinere proponunt, aliqua non appareant publica inſtrumenta, & ſuper eiſdem decimis moueri ſibi timeant in poſterum ab aliquibus quæſtionem, ne per defectum probationũ ius ſuũ deperire contingat, prouidere ſuper hoc eidẽ monaſterio paterna ſolicitudine curaremus. Nos itaq; &c. Teſtes quos idem Abbas &c. ſuper præmiſſis duxerint pducendos, prudenter recipere, & diligenter examinare curetis, & ipſorũ dicta redigi faciatis in publica monumenta, denunciã do illis quorum intereſt, vt huiuſmodi teſtium

ſtium receptioni, ſi velint, interſint, & ſu-
per denunciatione ſibi facta confici facia
tis publicum inſtrumentum. Vide de hac
materia doc. in c. ſignificauit. de teſt. & for
mam in ti. de teſt. & in quinterno iuſtitiæ.

Forma autem pro teſtibus, de quorum
morte, vel abſētia timetur pro actore, iux
ta cap. quoniam frequenter. & c. cum dile-
cti. de confir. vtil vel inutil. dantur in hūc
modum, Vene. frater noſter C. epiſco-
pus, nobis humiliter ſupplicauit, vt cum
ſuper Caſtro diœceſis ad menſam capitu-
larem & c. pertinente, nonnulli teſtes
exiſtant de quorum morte vel diuturna
abſentia timeatur, & ſuper eodem caſtro
& eius pertioen, cum illorum detentori-
bus quamprimum poſſit capiat iudiciali-
ter experiri, ne veritas occultetur, & pro
bationis copia fortuitis caſibus ſubtraha-
tur, prouidere ſibi ſuper hoc de beni-
gnitate Apoſtolica dignaremur. Nos igi-
tur huiuſmodi ſupplicationibus inclinati
&c. quatenus vocatis eiſdem detentori-
bus, & aliis qui fuerint euocandi, ſenes,
& valetudinarios, ac alios teſtes, de qui-
bus ex aliqua rationabili cauſa timetur,
quos idem epiſcopus ſuper præmiſſis du-
xerit producendos, prudenter recipere &
diligenter examinare curetis, prout de iu
re fuerit faciendum. Teſtes autem præfa-
tos ſi ſe gratia, odio &c.

Si remittatur cā ad examen ſedis Apo
ſtolicæ per delegatum vel etiam ordina-
rium, & aliqua ex partibus velit habere
iudices ſuper illa cauſa, petens, vt com-
mittatur in partibus, dantur ei per Can-
cellariam indiſtincte, quamuis non expri
matur cauſa remiſſionis. Et ſi à delegato
fiat remiſſio, ſolitum fuit dici, quod cauſa
in debito ſtatu reſumpta, ad vlteriora pro
cedat, iuxta priorem continentiam litera
rum. Si vero ab ordinario, dicitur ꝙ cauſa
in ſtatu debito reaſſumpta quod iuſtum
fuerit: vt apparet in formis antiquis Mar.
de Ebu. de qua remiſſione, vide not. in l. j.
C. de relat & in auth. in medio litis. nō fie
ri ſacras iuſſiones. §. ſi vero. & ca. pruden
tiam. de offic. deleg. & de offic. leg. licet
& de teſtibus. cum olim. & in c. intimaſti.
ne appel. Ego autem vt tutius agerem, &
ne iudex, maxime ordinarius, temere re-
mitteret cauſas, & grauaret partes in ex-
pē. poſui ſemper in huiuſmodi reſcriptis
clauſulas, vocatis, &c. quod iuſtum fuerit,
nihil dicens de aſſumptione cauſæ. per
not. in d. authen. & l. 3. de peda. iudi. C. &
l. 2. de legi. C. & c. cum æterni de re iudi.
& ſi diceretur pars cōſenſiſſe, videtur taci
te, ex quo non appellauit tempore remiſ
ſionis. Reſpondebitur, quod potuit eſſe,
quod aliqua ex partibus. cuius inter eſt
non remitti, erat abſens, & hæc ignorā-
bat, & etiamſi non appellauit contradixit
tamen, & in actis potuit conſtare de con-
tradictione euidenter. Et ſic tutius vide-
tur, vt committatur ſimpliciter quod iu-
ſtum fuerit, & includetur iuſtitia, vel ini-
quitas remiſſionis, antequam cognoſca-
tur de cauſa principali. Faciunt no. per gl.
& doct. Gallican. in d. l. licet. de offic. leg.
quando vero de vtriuſque partis conſenſu
remitteretur, tunc haberet locum mate-
ria. c. vnici. de lit. conteſt. & veniret ponen
da clauſula, vocatis &c. vide ad hanc ma-
teriam quandam deciſ. ſeu concluſionem
Bellam.

Declaratoria ſuper matrimonio con-
tracto per vim, & publicæ honeſtatis iuſti
tia. Dilecta in Chriſto &c. Tua diœc. præ
poni facit coram nobis, quod olim ipſa cū
Barant. laico dictæ diœce. matrimonium
per verba de præſenti contraxit, & ad hoc
coacta per vim, & metum, qui cadere po-
terant in conſtantem, copula tamen car-
nali inter eos minime ſubſecuta: poſtea
vero dicta dilecta, vi & metu huiuſmodi
ceſſantibus, quamprimum potuit contra
huiuſmodi matrimonium, in quod nutu,
ſigno, vel facto nunquam conſenſit expreſ
ſe, reclamauit, & deinde cum Io. P. eiuſ-
dem B. fratre laico dictæ diœc. matrimo-
nium per ſimilia verba contraxit, illudq;
carnali copula conſummauit, dubitat ta
men ſe præmiſſorum occaſione quominus
cum præfato Io. in huiuſmodi matrimo-
nio licite remanere poſſit. Super quibus
per nos ſibi oportune prouideri humili-
ter ſupplicauit. Quocirca &c. vocatis,
&c. & inquiſita per te ſuper præmiſſis di-
ligentius veritate, rem ipſam repereris
ita eſſe, prout ſuperius enarratur, dictum
primum matrimonium inter B. & D. præ-
fatos contractum, nullum, & ſecundum in-
ter eoſdem Io. & D. contractum, alio cano
nico non obſtante, validum fuiſſe auctori-
tate noſtra denuncies, prout iuxta caſus
huiuſmodi ſucceſſum fuerit de iure facien
dum &c.

Declaratio ſuper ſecundo genere affinitatis.

DIl. filius Ia. B.lalcus, & dilect. fil.in Chriſto filia, eius in præſentiarum vxor,coniuges proponi fecerũt coram no bis, quod licet ipſi olim nullo eis canoni co obſtante impedimento matrimonium inter ſe per verba de præſenti contraxiſſent,illudque carnali copula conſummaſſent:quia tamen certa prima Iacobi vxor, & certus Mariæ prædictorum primus maritus dum viuerent tertio conſanguinitatis gradu inuicem coniuncti erant,dubitãt prædicti coniuges indebite impediri, ſeu alias in eorum ſtatu,& fama præmiſſorum occaſione diſpendiis affici , ſuper quibus per nos opportune eis prouideri humiliter ſupplicatur.Quocirca &c. Si vocatis, qui fuerint euocandi , & inquiſita per te ſuper præmiſſis diligentius veritate, rem ipſam reperieris ita eſſe,prout ſuperius enarratur, auctoritate noſtra nuncies matrimonium prædictum. alio non obſtante ea nonico,validum fuiſſe, & eſſe , in illoque eodem coniuges licite remanere poſſe , prout iuxta caſus huiuſmodi ſucceſſum fuerit,de iure faciendum.Dat.

Declaratoria ſuper proponente ſeu vouente ingredi,& infra tempus exeunte , non tamen vouente perſeuerante.

DIl.filius Criſpinus clericus &c.cum nimio ex quadam eius infirmitate fuiſſet mortis pauore cõcuſſus, ſi eũ Deus ab huiuſmodi infirmitate liberaret,domũ aliquam fratrum ordinis minorum de obſeruantia intrare velle,verbis affirmauit, & corporis per eum ſanitate reſumpta,domum &c,cum illo propoſito,quod ſi aſperitatem ordinis ſuſtinere valeret,diſciplinã profiteretur eiuſdem,alioquin liceret ipſi ad ſtatum priſtinum remeare.quam quam ſimplicitate ductus,propoſitum ſuũ non fuerit proteſtatus , verum cum idem Criſpinus propter ſuæ complexionis debilitatem,præfati ordinis non valeat tolerare rigorem,ab eo,nulla facta profeſſione,domum prædictam exiuit,ac habitu eiuſdem ordinis dimiſſo ad ſeculum eſt reuerſus, in illoque ſub timore Domini in ſtatu clericali dies ſuos finire concupiſcit: vnde nobis humiliter ſupplicauit, vt prouidere ſibi ſuper hoc paterna diligentia dignaremur.Quocirca &c. mandamus quatenus niſi præfatus Criſpinus expreſſe vel tacite profeſſus fuerit, ſeu alias euidenter appareat , quod abſolute vitam mutaret , ſeu perpetuo in religione Domino ſeruire voluerit , denuncies eundem Criſpin. propter præmiſſa ad regularem obſeruantiam non teneri, prout de iure fuerit faciendum.

Et nota,quod reſcriptum in forma , ea quę de bonis,non extenditur ad futura,vt per Ioan Ganfr.in cap.ad hoc.de reſcrip. & in dicta forma poſſunt trahi plures,quã quatuor:vt per Ioa. And.in c.cum in multis.& Collect.in c.ſedes de reſcript.

Cancellaria non dat literas appellanti propterea quod impetrans nõ habeat ſpeciale mandatum. Vide Archi. 81.diſt.Maximianus.& Collec.in c.nõnulli.de reſcr.

Committens vices ſuas,in totum commiſiſſe videtur: ut not.in c.ſuper quæſtionum.de offic.deleg.& in c ſi duo , eod. titul.lib.6.tamen Cancellaria non admittit,niſi exprimatur, quod iudex totaliter vices ſuas cõmiſerit, qui ſtylus tam olim tẽpore Collect. obſeruabatur , vt ipſe no. in d.c.ſuper quæſtionum.

Et nota,quod vbi Canonicus impetrat pro iudice canonicatum,vel vbi alias cauſa ſuſpitionis in reſcripto aperitur,vel eſt nota,vt quia impetrator filius , vel pater pro iudice &c.Cancellaria non ſolet concedere literas:vt not.per Collect. in c. cũ P.de offi.delegat in 1.tamen caſu vidi cõcedi,cum non ſic faciliter recuſetur canonicus,ſæpe ſatisfacit magis parti aduerſæ quam alius:nec eſt ſuſpitio valde vrgens, niſi allegetur in partibus,& interea ſubit expenſas impetrans quas perdet ſi legitime recuſetur iudex. Ad quod faciunt no. per Ioan. And in addi. Specul. tit. de teſtibus, §.1.& in cap.accedens,vt lite non cõteſt.el.1.& c poſtremo de appel.

Si petatur reſcriptum contra hæredem eius,aduerſus quem eſt interpretatum reſcriptum, Cancellaria ſolet dare literas: quamuis regulariter non ſoleat dare, vbi iudex,coram quo cauſa pendet, poſſit de iure communi facere id,quod pars in reſcripto petit.ad quod l. vnica. de theſauris. dicit tamen Collect.in c. quia in cauſis,ꝙ ſi impetrato reſcripto appelletur, & pendente appellatione moriatur impetrans, non dantur literæ per Cancellariã etiam vniuerſali ſucceſſori abſque ſignatura papæ. Vide ad hoc not.in c.ſignificante. de appel.

de app.& de reſcr. ſignificauit. & in cap. quia V.

Clericus in cancellaria reputatur potentior laico. Collec. in c.1. de alien. mu. iud. cau fac. Vide ad hoc quæ not. in tit. de ceſſi. in quinterno iuſtitiæ. & Rot. in nouis.

Cancellaria non dat literas captionis ſuper debito ciuili. Vide ad hoc in c. ex reſcripto. de iureiur. & ita negaui etiam allegata conſuetudine, nec per ſignaturam conceditur, niſi forte in debito camerali ſeu fiſcali.

Super appellatione alternatiua, vel ad ſedem Apoſtolicā dantur literæ per Cancellariam, & videtur tunc ponenda clauſula, vocatis, &c. non autem in appel. cauſa, niſi iudex deferret quo ad appellationem ad ſedem. Faciunt not. per Collect. in c. ſi duobus. de appel. & c. dilecti per alios.

Victori appellanti propter expenſas, dantur literæ. Vide Specul. de appellat. §. in quibus. & Collect. in c. ſi duobus.

Hodie non ſeruatur tanta ſeueritas in Cancellaria vt olim, videlicet, quod non detur vnicum reſcriptum ſuper pluribus grauaminibus, ne vno tantum expreſſo delegatus nequeat de aliis cognoſcere. Ideo narrātur plura grauamina, & datur ſuper omnibus vnicum reſcriptum. & vide de his Paul. de Elcāza. in cle. appellanti. & Collect. in c. bonæ. de appel. & not. in cap. cum olim. de offic. deleg.

Et nota, quod quando ſententia fertur lata cōtra impetrantē reſcriptū, ſolet de ſtylo dici, in reſcripto appellationis, ſententiam promulgauit iniquam, quamuis iniquitas ſit in re ipſa & non iuxta acta. Dicit tamen Ioan Ganfredi. in c. vt debitus. de appel. ſtylum Cancellariæ habere, quod vbi proceditur per viā extraordinariā, puta inquiſitionis, ille contra quem fertur ſententia ſi appellat, exprimit cauſam, vt puta ſi reus fuerit abſolutus, dicet actor licet pro parte dicti talis intentio ſua probata fuiſſet, & ſimilia. Et ſi reus condemnetur, dicetur, cum nihil contra dictū talem legitime probatum fuiſſet. Faciunt ad hoc notat. per Innoc. in c. conſtitutis el 3. c. de appellat. Et ita ſeruamus hodie in narratione ſuper proceſſu delegatorū, in priuationibus, & ſimilibus.

Cancellaria nō dat literas ſuper cōpoſitione, vel arbitrio rectoris, niſi autoritas ordinarij interuenerit ſi agatur de iuribus eccleſiæ. Vide in forma quinterni. tit. de arbit. & collec. in c. ex multiplici de deci.

Nec etiam dat confirmationem ſententiæ latæ coram eccleſiaſtico, tracto laico a clerico, niſi dicatur de expreſſa prorogatione, vel allegetur conſuetudo, aut ſit caſus concernens forum eccleſiaſticum. Vide ad hoc Collect. in cap. ad petitionem. de accuſat.

Iudæus percutiens clericum, non incidit in canonem. vide Hoſt. in ſumma de Iudæ. ſed poteſt per eccleſiā alias puniri. Et ideo in reſcripto ſuper manuū iniectione ponitur clauſula, vocatis. &c. Nec etiam abſoluitur a iuramento ſecundū ritū ſuum præſtito, nec relaxatur ei ſi fuerit enormiter læſus. Sed tunc vidi poni in literis, quod non obſt. iuramento per dictū Iudæū in dicto contractu, iuxta ritū ſuum præſtito, admittat eum ad effectum agendi, vel reſtituat in integrū &c. Et hoc vbi alias papa in cauſa Iudæi, alias quam ratione iuramenti Iudaici eſſet Iudex: nā ſi non eſſet Iudex papa, quia non ageretur ſuper contractu vſurario, vel alijs forum eccleſiaſticum concernente, licet per Iudæum iuramento vallato nō legi vnquā; nec audiui a Cancellaria fuiſſe conceſſas literas, nec ego dedi, niſi inter Iudæos terrarum eccleſiæ. Quid autem de catechumino, an iniiciens manus in eum incidat in canonem? vide Archi. de conſec. diſt. 4. eos. Et vide Collect. in c. poſtulaſti. de Iudæ. & ad prædicta faciūt no. per Bellame. in quodam celebri conſilio fundata ſuper materia cap. gaudemus. de diuort. & vide etiam Durandum theologum.

Si ſententia fuerit lata in curia, & dati executores, & appelletur ab eis in caſu a iure permiſſo, Cancellaria nō ſolet dare literas: quia ſēper poſſet ſic appellari, & nūquam eſſet finis litiū. Vide Collec. ad hoc in c. ſignificantibus. de noui oper. nunc.

Solet Cancellaria dare reſcriptum in forma, ſignificauit, pro omni reſtōne ſecreto fienda, ſeu ſatisfactione ſuper quacunque iniuria illata, et infamiæ verbalis facti, vel ſcripturæ, de quibus in c. quod dicam. 14. q. 4. & in toto tit. ad legem aquil. ff. & l. 1. §. iniuriam. & 5. q. 1. quidam. & l. item. §. ait prætor. de iniur. & 6. q. 1. ex merito. & cap deteriores. & 6. q. 1. ſunt plurimi. Et ad hoc quod not. glo. in c. ſi quis cōtriſtatus. 90. diſt. & tex. 45. diſt. qui emendat. & c. de occidendis. 23. q. 5. & in multis alis iuribus. Et datur prædictum reſcriptum pro damnis, ratione iniuriæ patri pro filio in poteſtate, & viro, vel ſponſo pro

vxore, aut ſponſa, non autem e contra. Et dantur hæredi propter damna illata defuncto, vel cadaueri, aut expēſas, ad quod Inſti. de iniur. §. patitur. & l. 2. ff. de iniurijs. & l. 1. §. ſed & ſi forte. & faciunt no. in c. olim de iniur. & c. 5. eod. tit.

Si tamen iniuriatus remitteretur recipere ſatisfactionem rationabilem, & moderatam, vide Hoſti. in ſumma de pœni. Pro iniuria facta clerico ſuo, non vidi dari literas epiſcopo, nec formam antiquam ſed videntur poſſe dari, etiam ſi eſſet diſſimulata per clericum. Vide c. parochianos de ſenten. excom. & quæ habentur. ff. de iniur. & not. in cap. ſi diligenti. de for. compe.

Reductio ad arbitrium boni viri. cōmittitur per Cācellariam ſuper laudo lato à clerico, et inter laicos. Et dantur indices, prout in appellatione. Vide Bar. in l. ſi ſocietatem §. arbitrorum. ff. pro ſocio. & in l. 2. C. vbi, & apud quem. & doct. in c. quintauallis. & Ange. in diſpu. duo inuicem.

Secundum reſcriptum dans formam ſuper prima commiſſione cenſetur eſſe idē, ſed pinguius conclu. Roma. 39. de Bella.

De conſuetudine curiæ, Cardinales poſſunt committere eorum auditoribus ob ſeruationes terminorum, abſque ſpeciali mandato papæ. vide Bellam. concluſ. 43.

Signatura contra ius, non eſt conceſſa Vicecancellario, Bellam. concl. 46. & 81.

Commiſſio de procedendo, omiſſo grauamine, non tollit effectus grauaminis. vide concluſ. 53.

Ius quæſitum etiam ſuper ordine iudiciario iu partibus non eſt auferendū per ſtylum curiæ. conclu. 74.

Proceſſus extra Ror. de partibus modi cū valent. ibid. Expreſſa in gratia debent probari, tacita vero non. Vide conclu. 76.

Citatus pro intereſſe, & admiſſus, habetur bro principali. vide conclu. 95.

Lite pendente, poteſt acquiri nouū ius in poſſeſſorio, & petitorio. vide concluſi. 102. & 449. & tit. de reſcript. in nouis.

Gratia, ante confectionem literarū, eſt informis. & ſic non habet proprie eſſe. vide conclu 9. & eſt regula Cancellariæ.

Actus ſunt indiuiduorum, non generum, ibi.

In confirmatione requiritur expreſſio defectuum ſpecifica. 116

Ius in re non poteſt ex pluribus cauſis quæri. conclu. 222.

Verbum, ex certa ſcientia, non tollit expreſſam ſurreptionem. conclu. 158.

Rectoria, & vicaria non poſſunt eſſe apud eundem. conclu. 162.

Confeſſio in beneficialibus, non valet ad effectum adiudicationis. concluſ. 183.

Ante acceptationem, gratia eſt conditionis, & acceptatio præſumitur durare, & inualida poteſt ratificari, & acceptatio dat ius ad rem. conclu. 358 & non recipit conditionem neque diem ibidem.

Quæ veniunt contra ius commune, & ſunt ſecundum ius commune, non ſtricte interpretantur. conclu. 507.

Perinde valere, trahitur ad confirmationem. concluſ. 532. nec inducit nouam prouiſionem. ibidem.

Aequitas eſt perficere gratiam, quæ caſu fuit impedita perfici. conclu. 544.

Non ſubintelliguntur tacita in gratia, quæ potuiſſent principem mouere ad difficilius concedendum. ibidem.

Conditio nunquam ſubintelligitur, quæ poſſet magis iuſtificare gratiam ſi neutri, nec alia qualitas ex qua euitaretur ſurreptio. Et plene ſunt narrandæ reliquæ facti inutilis in gratia impetranda. ibidem.

Vicecancellarius dicitur miniſter papæ limitatus. conclu. 556.

Per mandatum, de prouidendo, non cauſatur ius in re. conclu. 563.

Nec titulus habilis de futuro cauſat ius in re. conclu. 564.

Omnes cauſæ quæ ſunt de iuſtitia, poſſunt committi per Cancellariam. conclu ſio. dict. 2. & conclu. 47.

Commiſſiones in curia late ſunt interpretandæ. conclu. dict. 6.

Reſeruatio habet vim nouæ prouiſionis. conclu dict. 35.

Non præſumitur papam tollere ius ad rem, niſi per clauſulas tollentes, dict. 55. Et facilior eſt gratia de vacantibus in curia, quam extra. ibidem.

Ad purificandum gratiam non eſt præfixus terminus ab homine, nec a iure. conclusio. dict. 63.

Expectans in forma pauperum, ante purificationem nō habet ius ad rem. dict. 67.

Non vitiat gratiam illius taciturnitatis, quod ex narratis, & eorum forma principi debet eſſe notum. conclu. dict. 98. & in not. tit. de reſc.

Sufficit tacita vel contenta narratio, aut

aut incluſa, ſeu notoria expreſſio ad tollendam ſurreptionem, ibidem.

Præſumitur papam non ignorare ſtylum, ſed gratiam fuiſſe factam, iuxta ſtylũ & regulas eius, ibidem.

Requiritur in imperratione, vt fiat mẽtio de iure competenti alteri, licet ſub cõditione, vel modo, quę per impetrantem impediri poſſint. conclu. dict. 39.

Taciturnitas iuris, quod poſſet alteri competere, niſi præueniretur per impetrantem, non inducit ſubreptionem. conſi. dict. 152.

Conſultus à quodam amico ſuper regula Cancellariæ, de publicanda reſignatione beneficii infra ſex menſes &c. An reſignans, qui poſt terminum remanet in detentione beneficii & capit fructus, & ille in cuius fauorem fuit reſignatum, ſint tuti in foro conſcientiæ, Credidi, ſaluo ſaniori conſilio, quod non poſito primo con ſtanti, ꝙ in veritate beneficium non vacet in caſu d. regulæ, ſed titulus ſit penes eum in cuius fauorem eſt facta reſignatio, licet veniat reſoluendus, & caſſandus ipſo iure in euentum, quo reſignans deceſſerit in poſſeſſione, vel proprius detentione beneficii reſignati. Nã proculdubio reſignãs non eſt tutus, cum mala fide capiat fructus beneficii, in quo non habet amplius ius, quod per reſignationem, ſeu renunciationem amiſit. c. poſt tranſlationem. §. rurſus. de renunc. & c. dilecto. de præb. cum aliis iuribus, imo & poſſeſſionem dicti beneficii amiſiſſe videtur, vt voluit Oldr. conſ. 237. & per Rot. de renunc. in nouis. nec nomine illius, in cuius fauorem eſt facta reſignatio, non poteſt ſalua cõſcientia capere, quia literis non expeditis, cum qui de præb. lib. 6. ergo &c. Ille autem in cuius fauorem eſt facta reſignatio, etiam videtur eſſe in mala fide, ſiue capiat fructus, ſiue non, nam vbi capit, aut capit abſque literis, & ſic peccat per ſupradicta, & tenetur reſtituere fructus, vel concordare de eis cum ordinario, vel camera. ar. cap. ſacro. de ſentent. excomm. & c. paſtoralis. de appel. cum ibi not. aut non capit, quia non vult infra terminum d. regulæ expedire literas, ſiue publicare, cum poſſit: ſed vult reſignantem capere fructus quandiu vixerit aut ad aliquod tempus, & etiam peccat, quia non vult ſubire onus ad quod tenetur per acceptationem beneficii, & permittit alium, videlicet reſignantem capere fructus, & deſeruire beneficio, in quo certo ſcit deſeruientem nõ habere ius, & etiam impedit per eius negligentiã, vel dolum, quominus aliquis tertius, qui expediret literas, ei publicaret & caret poſſeſſionem & deſeruiret beneficio ſi illud habeat. ar. no. in c. ex tuæ. & c. ad audientiam. & ibi Abb. de cler. non re. & no. in c. commiſſa. de elec. lib. 6. ad qu od fac. c. quod ſemel. de reg. iu. & in auth. de litig. §. omne. & C. de emen. Iuſtin. Cod. in fin. & quod not. Collec. in cap. ad quæſtiones. q. fin. de ſimo. & facit etiam tota materia de inobedientia legis poſitiuæ fundatæ in ratione naturali, diuina, vel morali, quod cenſeatur peccare. Ad quod vide Abb. in c. tua de vſur. & doc. in cap. canonum.

Bona quę auferuntur damnato, non acquiruntur fiſco de iure naturali, Bellam. concluſ. 7. 144. & ita videtur quibuſdam Theologis. Vnde conſiderarunt nonnulli, quod non teneatur quis, quanuis condemnatus de crimine, propter quod veniant bona etiam ipſo iure publicanda fiſco, in foro conſcientiæ exhibere, & manifeſtare bona ſua, ſed poſſit illa celare, dummodo abſque ſcandalo id fiat. & hoc arg. not. per Ino. in c. quia plerique. de immu. eccleſ. & in c. ſicut dignum. de homi in l. fin. C. cum de iure naturali, non perdatur dominum illorum abſque vero conſenſu domini, propter crimen etiam non occultum. ad quod l. nihil de re. iur. & l. in ambiguis. §. quarenus eod. tit. ff. not. per Archid. in c. felicis. & Bald. in tit. de feu. & Bartol. in l. poſt contractum. Et per Abb. in cap. cum non ab homine. & doct. in aliis locis intelligantur in foro iudiciali, non autem in foro conſcientiæ. Sed cogita, quia delinquens tacite videtur conſentire in pœnam committendo delictum, & ſic in amiſſione dominii, vt l. 1. §. beſtias. ff. de poſtulati. & ibi gl. in epiſtola. inter claras. §. liquet. C. de ſumma Trinitate. & videtur text. in c. impares. 11. q. 3. Poſſes reſpondere, quod ille conſenſus non eſt naturalis, nec proprius, aut verus ſed fictus, & ciuilis, ideo non obligat in foro conſcientiæ, vbi non curatur de fictione in proprietate & præſumptione. c. tua de ſpõſa. c. literas de reſtit. ſpol. c. a nobis. de ſent. excom. el 1. faciunt not. per Bal. in l. 1. C. de ſacroſ. eccl & 11. q. 3. c. ſententia. ſed tantum curatur in conſcientia de vero intereſſe. ſed in hoc caſu fiſci naturaliter n.on vere intereſt, cum nihil ei abſit in veritate propter delictum: nam nil de ſuo perdidit,

niſi quod delinquens cenſetur eum.i.prin cipem, & legem contempſiſſe delinquendo, qui contemptus iam purgatur per pœnitentiam, nec quo ad Deum curandum eſt de pœna exteriori extra id quod abeſt. vt dixi, nec obligatur quis in foro conſcientiæ ad huiuſmodi pœnas, niſi vbi ſequitur ſcandalum in non parēdo principi vel legi: præſertim quando non delinquitur ex contemptu legis, ſeu principis, ſed ex iracundia, vel calore concupiſcentiæ, vel negligentia, vbi non cenſetur contemnere delinquens, vt per Zab. in clem. eos.de ſepul. & Collec. ad quæ faciūt not. per Io.Andr. in cap.quanquam.de vſur.& Calde.in proę.Decret.& Feder.in conſ.& not. in c.ſignificaſti.de homi.& in cap. fraternitatis. 12.q.2.& facinat optime not. per Cardin. in clem.paſtoralis. verſ. cæterum.

Vbi papa concedit gratiam per ſupplicationem, vel alias. & expreſſe vel tacite, vult ꝙ dicta gratia non valeat, niſi expediantur literæ: vtens effectu illius gratiæ literis non expeditis, non vr̄ tutus in foro conſcientiæ arg. not. in c.quia pleriq;. per Innoc. Cum gratia prædicta depēdeat tantum a ſola voluntate papæ & principis, quæ quidem voluntas poteſt per eum limitari per modum & conditionem tacitā vel expreſſam, quantum ſibi placet, & pōt ipſe ſolennitates & formas prout ei libuerit, ad perfectionē, & eſſe dictæ gratiæ apponere. Secus autem eſt in his, quæ de iure naturæ dependent a voluntate & conſenſu partiū duntaxat, non ſuperioris, vel principis, vt eſt in cōtractibus, & vltimis voluntatibus, & huiuſmodi, in quibus ex ſola voluntate partium valent contractus, etiā ſi per principem & iura poſitiua adhiberi debeant certæ ſolennitatēs. Et faciunt hæc ad quæſtionem, quòd quis ſalua conſcientia non poſſit recipere, aut ſoluere penſionem ſuper aliquo beneficio eccleſiaſtico aſſignatam, niſi literis expeditis, cum conſenſus partium non poſſit operari vltra conſenſum papæ, ſeu principes, qui quidem princeps in hoc caſu vult tacite, quòd ad effectum perfectionis gratiæ, literæ expediantur: nam per ſignaturam cenſetur papa facere gratiam iuxta ſtylum per cancellariam limitandum ſeu declarandum, & illa eſt tacita voluntas ſua, vt vult Bellam.cōclu.598. de quo per Oldr.conclu.226.& per Bal.in cap. 1. per quos fiat inueſt. & Mil. in verſ.gratia. & facit optime 20.regula cancellariæ. Et ſic neceſſe eſt, vt literæ p̄dictæ conficiant, & expediantur iuxta ſtylum cācellariæ. & dictis literis expeditis, tūc gratia dicitur habere eſſe ſuū. Bell.concluſ.110.& in ea tunc oſtenditur aperta mēs principis, & expſſa. ſed in dictis literis penſionis ponit de mēte papæ. poſtquā dictæ literæ tibi p̄ſentatæ fuerint &c. ergo ante præſentationē, & multo minus ante expeditionem nō poteſt exigi vel ſolui penſio. Credo tamē ꝙ in foro cōſcientiæ, ſi partes eſſent certæ de expeditione literarum, quanquam non præſentarentur literæ, poſſent ſoluere vel exigere penſionem, cum tacita voluntas principis non excludat hunc caſum, hoc eſt, quod velit neceſſario literas præſentari, & non habere pro præſentatis, cum hæc præſentatio ſit inducta in fauorē partis ſoluentis. & ne recipiantur penſiones ſuper beneficijs eccleſiaſticis abſq; aſſignatione ſuperioris, & voluntate, de qua voluntate ſi mihi aliter conſtat quā per præſentationem, quoad conſcientiam videor eſſe tutus, dummodo, vt dixi in veritate literę ſint expeditæ. Et idem videretur mihi eſſe dicendum in omni caſu, in quo eſſet de voluntate principis tacita vel expſſa, quod deberent literę expediri, ꝙ ante expeditionem, non poſſet quis vti eis abſque peccato. Et ſic in omnibus commiſſionibus gratioſis habentibus clauſulam, vocatis, vel requirentibus informationem, aut cognitionem vel huiuſmodi, vt eſt in diſpenſatione ſuper irregularitate, & huiuſmodi, qui requirunt aliquam pręcognitionē de iure, vel ex ſtylo. & ſit ex mente papæ. Secus forte in diſpēſationib⁹ ad duo, & ſuper defectu natalium, & ſimilibus in quibus non videtur eſſe de mente papæ expreſſa, vel tacita, ꝙ dictę literæ neceſſario expediantur, ad hoc, vt in foro conſciētię releuent diſpenſatum, ſed tantum vt non ſuffragentur impetrantibus abſq; expeditione: vt habetur in reg.cancel.de diſpenſ. Et verbū ſuffragari, nō videtur trahi ad forum conſcientiæ, ſed potius ad cōtentioſum, cum ſignificet proprie aliquid repulſiuum & controuerſiale arg.not. per Spec de adult in fin.& per docto. in rub. de ſuffrag.C. Si ergo habenti ſupplicationem ſignatam ſuper diſpēſatione ad duo non moueatur lis, neq; obijciatur de inhabilitate & per aduerſarium, neq; detur ei de illa regula, videtur quod non expeditis literis poſſit illa tenere in foro cōſciētiæ,

tlæ,cum mens papæ,vt dixi,fuerit grauare eum in euentum,quo moueretur ei cõ
trouerſia p aliquẽ cuius intereſſet. Secus
ſi abſq;cõtradictione poſſideret dicta duo
etiã literis nõ expeditis. Et ita vidi quoſ-
dam doctores, & vnum notabilem,& eru
ditiſſimum prædicatorem tenere,p quo-
rum opinio facit gl.in c.fi aternitas. 12.
q.2.& not.per Bart.in l.ſequitur. §. viam.
ſed facit contra eorum opinionem princi
pium dictæ regulæ,& verba temere, & fa
cere,in dicta regula poſita: quare cogita,
quia magis declino pro nunc in partem
quod non ſit tutus in foro conſcientiæ,
& ſic quod teneatur ad fructus reſtituen-
dos cameræ,nullo exiſtente contradicto-
re,deductis alimentis ſuis neceſſariis,& ſi
quæ vertit in vtilitatem eccleſiæ, quam
non diſpenſatus poſſedit: quia non habe-
tur pro diſpenſato,ex quo non expediuit
literas per ſupradicta.Sin autem viuæ vo-
cis oraculo eſſet ei conceſſa gratia, vel ꝙ
ſola ſignatura ſufficeret, tunc bene eſſet tu
tus vtens gratia in foro conſcientiæ,cum
appareat de voluntate concedentis non
curãtis expeditionem literarum,& ita vi
detur debere intelligi text & gloſ. in cle-
menti.dudum.ſuper verbo, de ſepultu.&
gloſ.in capitu.inſtitutionis. 25. quæſt. 1.
quod gratia papę verbo ſolo facta valeat,
quando papa hoc expreſſe vult,& ita quo
tidie practicatur in curia. Poſtea dixit
mihi quidam Theologus ſe credere,quod
ſi mens principis volentis tacite, quod
ſuper gratiis per eum factis expediantur
literæ, & aliter non valeant, moueatur
non propter intentionem vt melius exa-
minetur in expeditione, ſed tantum vt
ex illa expeditione veniat ei lucrum,
quod eo caſu etiam non expeditis literis,
ego poſſum vti gratia mihi conceſſa prop
ter malam intentionem principis & ini-
quam: & ſi ſuper hoc fecerit legem, eſſet
iniqua talis lex: quia lex debet fieri ad
vtilitatem communem, non autem pro-
priam.& facit pro dicto ſuo quod not. in
cap. canonum. de conſt. & c. erit autem
lex.4.diſt.& 8.diſt.quæ contra,& quia tũc
excedit poteſtatem conſtituentis,quoad
Deum,qui non ligat nos ad parendum in
foro conſcientiæ principi iniuſte præci-
pienti,non dederit di poteſtatem, iniquã
legem condendi.ad quod cap. qui reſiſtit.
11.q.3.& ſi is qui.§ Sed nolo intrare: pro
nunc hanc materiam,quia difficilis.& in
dubiis conſtat eſſe parendum principi, &
præſumendum quod ad bonum finem fe-
cerit legem,ex quo aperte non eſt contra
decalogum,vel bonos mores,per not. in
c.2.de maior.& obed.& in d.c. canonum.
& 11.q.3.non ſemper.c.iulianus. & c. Im
peratores,cum aliis iuribus. Et ſi eſt in-
commoda lex ſoluenti taxam,non eſt mi
rum,quia,vt ait Liuius,nulla lex ſatis cõ
moda omnibus eſſe poteſt. Licet ergo in-
terdum incommoda ſit lex ſingulis ſecũ-
dum quid eſt, tamen commoda in com-
muni,& ex alio reſpectu commodiſſima.
Et ſatis bene nobiſcum ageretur ſi huiuſ-
modi pecuniæ diſtribuerentur in eos v-
ſus, ad quos deſtinatæ ſunt, qui vſus eſt
commodiſſimus Reipublicæ Chriſtianæ.
In illo autem ſemper dubitaui, an cõſtet
eſſe veram opinio Innoc.& ſequacium.in
d.c.quia pleriq;.quod vbicunque eſt tradi
ta aliqua ſolennitas per iura poſitiua ſer
uanda in contractibus & inualidantia cõ
tractuum,ſi non ſeruentur, puta in aliena
tionibus rerum eccleſiaſticarum,& mino
rum,quod nihilominus ſi dictæ alienatio
nes ſiant alias legitime,ſed non ſeruata
forma prædicta,quod emens, & vendens
ſint tuti in foro conſcientiæ: nam videtur
eos non eſſe tutos, cum non ſint domini
rerum emptarum abſq; ſolennitate, & ſic
poſſideant illa emptores mala fide. Item
quia continue ſtant in peccato detinen-
do rem emptam contra voluntatẽ,& præ
ceptum ſuperioris,qui potuit in huiuſmo
di rebus pertinentibus ad curam ſuam ap
ponere legem,quam ei libuit: & cura ſa-
crorum & ſpiritualium pertinet ad eum.
& per conſequens bonorum pertinentiũ
ad rem ſpiritualem,vel ſacram,& ſunt in
continuo contemptu ſuperioris, ergo in
peccato.per not.in d.c.2.& c. canonum.
cum aliis iuribus, maxime cum ſit de mẽ
te doct.& præſertim Bal. in c. ſi quis per
triginta.ſi de veri.§.contra.quod quando
lex aliquid prohibet fieri propter aliquod
valde æquum & bonum publicum, &
contra illud fiat, ligat in foro conſcien-
tię.& facit etiam ad hoc quod ipſe notat
in extrauag.ad reprimendam,loquens de
Macedoniano & Velleiano.& facit etiam
optime ꝙ ſint in peccato not. per Abb. in
c.ſacris.cum ibi not.de his quæ vi met. ve
cau.fiu.Quare cogita,& quo ad materiam
penſionum,credo etiam quod ſi literæ
non præſentarentur, niſi poſt duos, aut
tres annos poſt aſſignationem, nihilomi-
nus deberent ſolui penſiones integre pro

tempore

tempore præterito etiam in foro conſciētiæ, quanquam nunc fuerint expeditæ, cum illa conditio poſtquam tibi prædictæ literę præſentatæ fuerint &c.non ſuſpenderit obligationem, ſed ſolutionem & exactionē:vt in illo qui promittit & aſſignat ex nunc 10.menſtrua ſuper tali fundo ſuo, quæ tamen non vult ſoluere donec merces ſuas vendiderit, vel poſtquā creditor pręſentauerit ei literas ſalui conductus; & aliis huiuſmodi exemptis. qđ nota ad practicam.ad quod l. his verbis. C. quand. dies leg. & quia fuit oppoſita dies ſeu conditio gratia penſionarij. ad quod.l.ſi ita.§.pegaſus.de leg.2.Ad materiam contractus qui ſoluitur & violatur per mortem alicuius,& Canthalonia appellatur violarium; quia facile perit, vt violæ,an ſit licitum, vide quæ not. Coll. in c.1.de emp & ven.vbi dicit, ſed nunqd licet alicui emere redditus ad vitam ſuā, ita quòd ſalua conſcientia poſſit retinere?Dicendum quòd ſi veriſimile eſt quòd emptor debeat recipere redditus magno tempore, & vltra communem valorem, vt cum homo iuuenis emit magnum redditum, hoc caſu, quia eſt veriſimile, ꝙ ſatis vltra viuet, totum id quod receperit vltra pecuniam quam dedit, ſana conſcientia retinere non poteſt,quia quodam modo vſura eſt in c.nauiganti. de vſur. & facit quia ratione incertitudinis licita eſt conuentio, quæ alias eſſet illicita. C. de vſur.ſi ea.nec obſtant iura quæ videntur ſimpliciter velle, quod liceat ad vitam emere propter incertitudinem, quod dicendum eſt verum eſſe, dum tamen data fuerit pecunia ſecundum probabilem modum contrahendi.Et ita refert Ie. determinatum fuiſſe.hæc Cyn.in d. l. ſi ea, vide quæ colliguntur infra. c.ad noſtram. per quæ fraude vſurarum ceſſante, aliud videretur poſſe dici. hæc Collec. & vide Anch.& Ioan. de Anan.poſt Innoc.in c.in ciuitate.qui tenent eſſe licitum, quod Roder.negat ſi redditus emantur ad vitam emptoris,propter votum captādæ mortis, quo ceſſante non eſſet peccatum.Et venditione violarii,vide vnam no.Cy.in l.ſi pater.2.C.de inoffi.teſtam. Et an appellatione,vſuſfructus,veniāt penſiones violariorum,allegari poſſet l.ſancimus. C. de dona.vbi uidetur proprietas non uſufructus. Et videtur quod ſi uiolarium quod emerā ad uillam delegauero creditori meo,quod ſoluens penſionem teneat illam præſtare quandiu creditor viuat, nec morte mea finiatur. ſed creditoris. vide not. in l. ſi vſusfructus. ff.de noua per doct. Gallica.

Refert Ioan.Ganfre.in c. ad noſtram. de empt.& uen.ſe vidiſſe dubitari in cancellaria,quod cum quidam emiſſet quaſdam poſſeſſiones appoſito pacto, quod vēditor aſportando pretium,poſſet poſt certos annos illas poſſeſſiones recuperare, & venditionem reſcindere. *Dom*. Feder. de Senis iurabat, & defendebat contractum non eſſe uſurarium; ſed alij tenebant contrarium,& ita dicit fuiſſe obtentum congregatis doctoribus, cum appoſita fuerit conditio contra naturam contractus propter quod dicebatur non eſſe recurrendū ad coniecturas. Vide ibi per eum.& aduerte, quia non loquitur in pacto de reuertendo.

Stante conſuetudinr, quod eccleſia habet lectum, qui cum funere ad eccleſiam portatur, rector vult permutare ius lecti huiuſmodi cum uno prædio, quod perpetuo ad eccleſiam pertineat, nunquid poſſit?Feder.arguit quod non poſſit fieri:quia ſimonia eſſet,tamen ius decimale, permutari poteſt,quod eſt ſpirituale cum re temporali,de rer.permut. cum uniuerſorum. Ipſe tamen ſolus hoc non poſſet alienare. de reb.eccleſ.non alie.cap.1.lib.6.cum ſimil. non enim omnia quæ fiunt ratione ſepulturæ ſunt facta ſpiritualia; ut not. 13.q.2.clerici.uide Collec. in c. relatum. de ſepult.

Duo tractauerunt de beneficijs permutandis adinuicem.& data fide promiſerūt procurare dictam permutationem per ſuperiorem, uel illos quorum intereſt, an poſſit aliter pœnitere?Et ſi aliter inſtet q eſt paratus implere ex parte ſua an poſſet alius compelli ad implendum? Et uidetur quod non,cum talibus debeat ceſſare omnis pactio,& conuentio de pactis.c.ſi. & not.in c.cum pridem.cum ſimi.&c. Feder.de Senis no.contrarium;quia iſti non ſimpliciter paciſcuntur, ſed promittunt inuicem dare operam & curare, ut hæc permutatio ueniat ad effectum per debita media,uidelicet per ſuperiorem,uel illos qui eam admittere,& quorum autoritate perfici poteſt, quod de iure non uidetur prohibitum.de reſtit.ſpol.c.ex parte.& c. uenerabiles.de confir.util.uel inutil. & facit quod not de reſcript.ad audientiam.in glo.& de præb.ſignificatum.com fidei datio æquipolleat iuramento, quod quidem

iuramentum

Iuramentũ debet ſeruari, niſi vergat &c. vnde poſtquam ipſe partes adinuicẽ promiſerunt ad curandum, videntur quantũ in ſe eſt conditionaliter conſentire, habito conſenſu ſuperioris, a quo non poſſunt reſilire, niſi fecerint quod in ſe eſt reſpectu habendę volũtatis a ſuperiore, & procurandi, vt conditio eueniat ad quam procurationem ſunt obligati, non conditionaliter, ſed pure, quæ promiſſio procurationis in hoc caſu non videtur prohibita per ſupradicta. Et ideo poſt hãc promiſſionẽm, non eſt iam amplius in facultate alterius reſilire, ſed ſuperioris admittere, vel non. Vide ad hoc Collec. in c. cũ olim de rer. permu. Nihilominus cum olim fuiſſent petitæ literæ à cancellaria ſuper hac promiſſione. & de curando & dando operam contra partem quam pœnituerat, fuerunt negatæ. Credo propter fundamenta Hoſt. Io. And. in c. quæſitum de rer. perm. & dicit Inno. in cap. inter. de præb. quod permutantes habent ius in beneficiis permutatis ſtatim quod ſuperior auctoritatẽ interpoſuit. & vide Fed. q. 27. & Abb. in d. c. inter. vnde nõ tantum habet regreſſum permutans ad beneficiũ ſuum alio nolente permutare, ſed etiam videtur quod poſſit nolentem permutare, ſeu reſignare ex cauſa permutationis cõpellere. Sed dictũ Innoc. intelligitur vbi ſunt admiſſæ hinc inde reſignationes, licet non ſit facta traditio poſſeſſionis. & vide ad hoc Fed. cõſ. 156. & omnino ad hanc materiam multas deciſ. Rot. tit. de renunc. in antiq. & de rer. perm. & quandam regulam cancellariæ ad hoc.

Parochiani habent nominare rectorẽ Capitulo, & Capitulum vnum de nominatis habet præſentare epiſcopo, quidam expectãt ad præſentationem, vel collationem Capituli, nunquid tale beneficium cadat in gratiam? Dicit Collec. in c. cum dilectus. de iurepatro. quod audiuit multos dicere quod ſic, cum tale beneficium videatur eſſe de patronatu. Quare &c. de præben. c. cũ illis in fin. & quia nominatio habet vim præſentationis, nec ius tribuit. c. nobis. tit. de iurepatro. de elect. cum terra. ſed vbi Capitulum nõ haberet præſentare de nominatis, credit Collect. bene habere locum. Sed in caſu noſtro non eſt libera poteſtas præſentationũ penes Capitulum & ſic non dicitur ſolide patronus. Quare &c. de reſt. ſpol. piſanis & cum illis. in fi. præiudicaretur parochianis, quibus papa præiudicare non intendit, niſi exprimat. c. quamuis. & c. cum in illis.

Inter duos nominatos, de quorũ anteriori nominatione non cõſtat, quis alteri debeat pręferri, vide Oldrad. conſ. 218. Quod penſiones, quæ conſtituũtur & aſſignãtur hodie ſuper fructu beneficiorũ, non ſunt beneficia, neque habent effectũ eorũ, niſi in caſibus expreſſis, videtur probari ex definitione beneficii, & requiſitis ad illud de quo per Oldr. in quodam conſil. & Anto. in reg. 1. de reg. iur.

Et inter cætera eſt neceſſaria perpetuitas, vt in c. paſtoralis. 7. q. 1. in gl. in c. vnico. de capel. mo. lib. 6. quæ quidem ceſſat in his penſionibus, cum extinguuntur lapſo tempore quo impoſitæ ſunt, vel per obitum recipientis. Facit etiam definitio Math. de monte Lau. in cle. 1. de ſup. neg. præl. & gl q. 1. in ſumma. Item quia huiuſmodi penſionem recipientes poſſunt illas remittere ad tempus, vel in perpetuum, vel illis renũciare abſq; auctoritate ſuperiorum: nec tunc impetrantur, nec vacãt, ſed extinguuntur tanquam debitum pecuniarum per remiſſionem. nec requirũt reſidentiam, nec habent nomen tituli, nec illas recipientes habent vocem, vel ſtallũ in choro beneficiatorum. Item in regulis antiquis cãcellariæ ponuntur vt diuerſa in expectatiuis, nec examinantur per cãcellariã hi quibus penſio aſſignatur, vt ſolet fieri in titulatis. Si tamen aſſignaretur aliqua pars fructus alicuius beneficij, pinguis, non ad particulare commodũ vnius, ſed ad hoc, vt deinceps eſſet beneficiũ Eccleſiaſticum dictũ, forte penſio vel portio tunc bene eſſet beneficium, vt in c. ſi conquerente. de cler. nõ reſid. & c. ex diligẽti. de ſimo. & 16. q. 6. illud. & q. 5. poſſeſſioni. 2. q. 3. clerici. & c. ſi epus. & vide ad hoc not. in clem. ſi Romanus. de præben. & in c. poſtulaſti. & c. ad audientiam. de reſc. & clem. 2. de vita & honeſt. clerici. & c. quãuis. de præb. lib. 6. ad hoc Rabar. in c. cõſtitutis. de relig. domi. & Anto. de Butr. & Bald. in d. c. ad audentiã. & not. p Caſtrẽ. & Pont. in cõſ. & Rot. In antiquis. titu. de reſcrip. Et forma literarũ ſatis oſtẽdit nõ deberi pro beneficijs, cũ plerunque fundetur, ne reſignantes nimium diſpendiũ patiantur, & ſic exonerantur a titulo, & per conſequens ab onere. Recipiũt tamẽ partem fructuũ quaſi tanquam laici qui poſſunt recipere pro alimẽtis & victu vel ſtatu decẽter tenend. & not. 23. q. 8. tributũ.

& 18.

& 18.q.2.Eleuterius.& c. quãto. de iurepatron.& l.cõmodis.ff.de re iudic.& l. ſtipendia.C.de execu.rei iud.Faciũt hæc ad materiã,an penſio faciat incõpatibile ſub eodem tecto cum beneficio,& an recipiẽs penſionem non intitulatam, prout ſunt hodie,teneatur dicere officium, vel intereſſe proceſſionibus huiuſmodi? Et ex his poteſt etiam determinari,an huiuſmodi penſiones modernæ poſſunt redimi.

De regno Scotiæ ſeu rege dubitatur, an ſit verus rex:vt per gloſſ.3 2.q.2.&per Brixien.in reperto.ſuper verſ.Rex. & appellatur regulus a glo.in c. venerabilem. de elect. & videtur olim fuiſſe ſubiectus regi Angliæ,vt patet in chronicis,& præſertim in hiſtoria,quæ dicitur mappa mũdi.not.in clem. 1. magiſtris. & de eo ſit mentio in c.cum dilectus. de fid.inſtr. & cap.ſane.de temp.ordi.& non vn...etur, vt patet in prouinciali eccleſiæ Romanæ. Iſta inter alia adduxi coram Reuerendiſſimo domino meo vicecancellario, contra oratores præfati regis, contendentes de prælatione. cum oratoribus Ferdinandi regis Siciliæ ſiue Apuliæ.

An per aſſecutionem ſecundi beneficij ſub eodem tecto,vacat ipſo iure primum. Vidi,concludi,quod non,per not.in c.literas.de conceſ. præb. ſed habere locum in materia monitionis,de qua in cap. referente.& c.præterea.de præb.vide doct. in cap.quia nonnulli.& c.fin.de cleri. nõ reſiden. tamen cancellaria expedit literas tanquam pro vacante,& vide Rot. in antiquis, & late Mileum in repertorio.

Beneficium reſidentis in curia non promoti infra annum dicitur vacare in curia ſecundum Collect.in c.eccleſia. de fortileg.

Præſtantiſſime doctor, cupit ſcire humanitas veſtra perſtrictiſſime, & reſolutiſſime a tenuitate noſtra, quid mihi videatur de gratiis ꝑ literas apoſtolicas cõceſſis, per quas committitur conſtitutio & aſſignatio penſionis in partibus, an expirauerint,ſeu extinctæ fuerint per mortẽ papæ concedentis illas re integra?Rñdeo videri mihi non expirare, nec extinctas eſſe,cum teneam pro conſtanti,ꝙ vbi alicui quauis tertio,eſt quæſitum ius in re, vel ad rem, aut ſaltem officij iudicis imploratio per literas apoſtolicas gratioſas, ſiue gratiæ ſint puræ,ſiue in diem,ſiue conditionales,tales gratiæ non extinguuntur per obitum cõcedentis, nec executorum iuriſdictio,ſeu poteſtas finitur. Et propterea idem credo in literis priuationis in forma iuris,cum prouiſione alteri fienda; & in literis in forma,dignum.& vnionum in literis accedens ſuper diſpenſation. ex defectu nataliũ, & ferme in omnibus quæ hodie emanant a cancellaria. Et ſit ratio quia in omnibus his gratia eſt iam facta, non fienda,quanuis non executa,cũ quæſitum ſit ius in re, vel ad rem, vel ſaltem ius implorandi officium iudicis, ſeu executoris. Hoc credo per not.in c.ſi cui nulla.de præb.& c.ſi ſuper gratia de offi.del. lib.6.quanuis gl.& quidam doct. forte nõ ſatis practici, aut parum aduertentes ad ſtylum cancellariæ modernum, & illius temporis exemplificent mandata de prouidendo diei gratias fiendas, & factas, Cum fiendæ ſint,ubi ius non eſt quæſitum alicui modis prædictis,ſed eſt conceſſa facultas.Sed poteſtas ad contemplationem ſeu fauorem tertij, eſſe voluntarium miniſtrum,ſiue mandatarium gratiæ fiendæ illi tertio, vt puta, ſi papa intelligens aliquem ſcholarẽ ſtuduiſſe in aliquo ſtudio longo tempore, & eſſe ſufficientẽ ad gradum doctoratus, contemplatione ſeu fauore illius ſcholaris det alicui perſonæ facultatem,ſiue poteſtatem doctorandi illũ non tñ mandet,vt requiſitus id faciat,ſeu facere teneatur,nam in tali vel ſimili caſu expiraret gratia per obitum concedentis re integra,cum non ſit proprie mandatũ, nec aliquod ius quæſitum illi doctorãdo, nec etiam ipſi commiſſario, cuius cõtemplatione,ſeu fauore non fuit data ei a papa prædicta facultas,ſeu poteſtas doctorãdi illum. Et verbum, mandatum, ibi in §. ſecus,capitur pro cõmittitur,ſeu facultas datur,vt declaratur in princ.d.§ & etiam verbum ſeu fauorẽ,declarat non eſſe proprie factam gratiam illi doctorãdo. Et ita eſſet in ſimilibus caſibus ſi hodie papa illo modo antiquo ſcriberet, & ita reſoluo me in hac male exemplificata, & ideo intricata materia dictorum capitulorum,vi ſis omnibus ſcibentibus ſuper eis. & Oldr in conſi & deciſ Rot in nouis, quæ videtur facere differentiam inter mandatũ de prouidendo de beneficio vacante, aut vacaturo,non quoad durationem gratiæ, ſed quoad durationem poteſtatis executoris,vt in vacaturo non duret,nec quando committitur cauſæ cognitio vna cum gratia.Et bene valeat præſtantia veſtra. Et vide Beliam.in quodam conſilio, qui

videtur

videtur dicere conſona prædictis.

Concurrentibus duobus magiſtris in Theologia, cæteris paribus, in quodã be neſcio, quorum magiſtrorum vnus erat prædicator,& valde eruditus in doctrina Theologiæ concernente partes iuſtitiæ,& curæ animarum, & confeſſionum, & ſacramentalium,& alijs materijs miſtis cũ iure canonico, & concernentibus vitam actiuam. Alter vero de Trinitate, & de natura Angelorum,& Metaphyſicalibus,& altis ſubtilitatibus. Vidi,concludi eſſe præferendum primum,per not.in ca. niſi cum pridem.& in cap cum ſit ars artium. Facit iudicio meo cap.quia nonnullis.§. ſancimus. ibi præſertim.& ca. ſuper ſpecula. ibi ad iuſtitiam.de mag.& c.cum ex iniũcto.de hærdd.& inuenies multa iura in decretis ad hoc, & faciunt not.in cap. inter cætera. de offi.ordi.

Quod exigentes talias,gabellas, & vectigalia,quæ ſunt præciſe pedagia,& guidagia,non ſint ipſo iure excommunicati. Vidi,concludi inter doctos viros, cum ca. quamuis.& cle præſenti. extendi non debeant,ſed in alijs exactionibus remaneat diſpoſitiu cap.non minus.& c.aduerſus.& aliorum iurium decretalium. & c. Quamuis. Pet.de Anch.& quidam alij videant aliud ſentire,exponendo pedagiũ pro omni vectigali,ſeu portio:cum tñ glo.ſentiat pedagia & guidagia,& ſalinaria eſſe ſpecies vectigalium,non autem eſſe idẽ,& iõ diſpoſitum in vna ſpecie non extenditur ad aliam,& multo minus ad genus. Facit optime forma cancel.in titu. de pedagijs. for. 1.quintei.de iuſt. ad 1. opinionem. & ita obſeruamus. & vide Bald.in rubr. de reb.credit.

Quod papa non poſſit legitimare filiũ regis non recognoſcentis ſuperiorem. tenet.Imol in c.grandi.de ſup. neg. præl. in præiudicium alicuius de ſanguine regio, ad quem pertineat de conſuetudine ſucceſſio in regno. Nec obſt.not.per Bart. & alios in l.gall.§.& quid ſi tantum. de lib. & poſth.quia habent locum in alijs perſonis: quibus licet de primo ſuo libere, diſponere,& non in rege,quia non poteſt abſque cauſa auferre ſucceſſionem illis de ſanguine ſuo, facit aperte contra hoc dictum tex. in cap.per vene. vbi papa legitimauit filium Regis Franciæ, quod non potuerat eſſe abſque præiudicio illorũ de ſanguine Regio. Sed vide Iac. Cijonem epiſ. Ilerd. doctorem Cathalanum, in d. c.ſuper verb. gratiam, qui dicit, quòd rex Franciæ habebat filium ex priori coniuge, vt ait apparere ex antiq. Decret.

Prædictus Epiſcopus Illerdenſis.in ca. fraternitatis. de frigid.narrat, quòd tempore ſuo fuit quidam homo in Cathalonia tantum potens in re venerea, quod qualibet die cognoſcebat exacte vxorem ſuam triginta vicibus, quæ vxor ſecrete recurrit ad regem Aragonum.qui vocato viro, confeſſus eſt ita rem ſe habere; vnde mandauit ei ſub pæna capitis, ne amplius quam ſexies in die vxorem ſuam cognoſceret: ne,vt ait, mortis periculum mulier incurreret. Sed de potentia viri nõ tantum mirari oportet,quantum de querela vxoris. Vnde illud, Et laſſata viris nõdum ſatiata receſſit. Et Prouer.30.c. Tria ſunt inſaturabilia,& quartum quod nunquam dicit,ſufficit. Infernus,& os vuluæ, & terra quæ non ſatiatur aqua, ignis vero nunquam dicit,ſufficit.

An ſi legatum pro pia cauſſa efficiatur caducum,vel quaſi,remaneat penes hære dem ſimpliciter, uel debeat conuerti in aliam piam cauſam VideGuaſquinum doctorem Cathalanum.q.32. in quæſtionibus ſuis.& concludit quod nõ ſicut,in alio legato caduco. Adde no.per Bar. in l.pater §.Tuſculanos. de leg.3.

An appellatione paramentorum intelligitur ſupellectilis? Guaſquinus q. 4. tenet quod ſic. videtur mihi indigeſta deciſio,& remittenda ad theoricam. l. quod labeo.de ſup.leg.& l.vniuerſorum. & l.ſi ſeruos.de pign.cum ſimi.

Franc.de Maronis,in 4. lib.ſententiar.& ſuper Auguſt.de Ciuitate Dei, ait, quod in tota ſacra ſcriptura non reperitur, quod fœmina vnquã ſucceſſerit in regno, in alijs autem hæreditatibus ſic; vt patet Num. 23. & 27. cap. Ego in Ioſepho legi, Alexandram clariſſimam Reginam regnaſſe in Iudæa etiam viuentibus filijs; ſed ibi videtur fuiſſe ex voluntate teſtatoris,& conſenſu filiorum,non vi ſucceſſionis debitę. Lege Ioſeph libr. 13 antiquit. Iudaicę. Imo videtur cum maiore filio cõregnaſſe, vt uidere licet in eodem autore lib. 1.de bello Iudaico, uide Bald. in l. in multis.de ſtat.hom.

Licet tutela impuberis finiatur captiuitate. vt Inſti.quib.mod. tut finian.§. item finitur tutela.ſec⁹ tñ in curia adoleſcẽtis. Ita tenet Guaſqui. Cathalanus in quæſt. ſuis.q.183 fundat ſe quia ille principaliter

ter datur perſonę, iſte uero bonis. Facit pro dict. curatore P. captiui in Tunitlo, & geſtis, per eum.

Ioan. de Seyſello doct. Gallic. in Apoſt. egregij patricij Petri Iaco. de Montepeſſulano, ſuper ti de ſtatu Cu. Rom. danans hanc vaſtitatem, & intricationem opinionum quæ multiplicatæ ſunt in iure noſtro dicit pernecesſarium fore, vt fieret noua reformatio, tã in iure ciuili, quam Cano. & reſetuatis argumentis diſputationum, & ſubtilitatibus, & varietate opinionum fierent nouæ deciſiones per electionem alicuius, ex illis opin. Et quod fieret noua æditio iurium magis conueniens iſti ſeculo quod fluxit poſt illa antiqua iura, maxime circa ſubſtitutiones, trãſmiſſiones, ſuitiones, præteritiones, in quibus, iura Romana magis conſideraſſe videntur acumina, & vtilitatem, quam præſumptam mentem defuncti. Item circa interdicta, & actionum varietates, & teſtamentorum diuerſitates captioſas, & inutiles. Item circa ſeruos, & officia iam oblita in tribus libris C. Item circa ſeruitutes, in quibus eſt mera ſubtilitas potius, quam æquitas, aut ratio vrgens. Item circa publicæ honeſtatis iuſtitiam, & redditionem, & non exactionem debiti coniugalis, & circa matrimonia viderentur immutanda multa, & quod quis poſſet eſſe hæres ad tẽpus & decedere inteſtatus pro parte, & quod intricatio bon. poſ. contra tab. & ſec. tanquã pœna pueris tolleretur, & quod ieiunia non obligarent ſub pœna mortali, ſed darentur indulgentiæ ieiunantibus. Item ꝙ ſummus Pontificatus non eſſet perpetuus. Et ſuper ingreſſus religionis, quod non obligaret vſque ad 21. annum, nec matrimonij contractio abſque copula. Et circa compaternitatem, & varietatem religionum, & quòd Abbatiæ vel huiuſmodi non eſſent dignitates, nec committerentur eis cauſæ, & quod omnes legendæ ſanctorum Apocryphæ tollerentur, & quod ordo Antoniſtarum extingueretur & applicaretur Militiæ ſancti Ioannis Hieroſolymitani. Et alia quædam reformarentur, vt ibi per eum, quod pauciſſimis daretur facultas interpretandi, aut gloſſandi. Et quod interpretata non redigerentur in ſcriptis, niſi eorum qui longo tempore practicaſſent, alias credit rem venturam in tantam confuſionem, quod nihil habebitur liquidum iudicantibus. Vnde vt dicit, timens ipſe hanc immutationem, & cupiens conſulere nomini ſuo, poſt 30. annos exactos, in exercitio iuris ſcripſit librum de natura animalium, exiſtimans illud opus fore magis duraturum, quam ſcripta iuris: ſed an illud opus durauerit, ego ignoro. Non inficior tamen, quod ſcribentes res naturales, hiſtoriam, & medicinam, certiorem perpetuitatem ſperare debeant, cũ huiuſmodi ſcripta cuicunque nationi, & religioni, ac tẽpori, vtilia ſint, & placeãt, præſertim ſi ſale eloquentiæ condiantur. Sed quid dixiſſet prædictus doctor, ſi vidiſſet tot libros poſt tempora ſua fuiſſe a centum annis citra in vtroque iure æditos? Et vide Zabar. in c. nobis de iurepatro. ad hæc & Iaſon. in operibus ſuis.

Cum in ciuitate Neapolis quidã ex noſtris Cathalanis reliquiſſet in teſtamento libertatem cuidam ſeruo ſuo nigro poſt quinquennium, & fuiſſem interrogatus an quinquennium inciperet a tempore conditi teſtamenti, vel mortis teſtatoris, dixi, quod de hoc erat caſus not. in l. qui duos. §. ti. ff. de manu. teſt.

Quod filiusfamilias rixoſus poſſit inuitus emancipari a patre, caſus eſt ſecũdum Iac. de Inſula. in l. quidam cum filio. de verb. oblig.

Seruus ſtipulatus alternatiue illis, aut illis dominis ſuis, nihil agit ratione incertitudinis. caſus eſt not. in l. cum ſeruus. §. & ſi non duo. de ſtip. ſer. allegaui ſępe ad materiam incertudinis & l. duo ſunt Titij.

Si ſeruus ſtipuletur 10. quando erit ſui iuris, alienatus nihilominus acquirit dño cuius erat tempore ſtipulationis factæ, in l. fi. de ſtipul. ſer. eſt tex. no. allegaui cõtra monachum, qui ſtipulatus fuerat à quodã conſanguineo centum libras quando tranſlatus fuiſſet ad ordinem Canonicorum regularium, tamen videtur nunc mihi exactius cogitandum. an deberentur primo vel ſecundo monaſterio, tunc credidi per illum tex. deberi primo.

Ad validitatem ſtatuti dantis licentiam deprædandi cum allegaretur Bald. poſt tex no. in c. 1. de milit. vaſal. qui cõ. eſt. dixi intelligendum Bald. iuxta terminos illius text. videlicet, ex iuſta cauſa propter defectum iuſtitiæ: vt in repræſalijs per not. in glo. in l. nullus. C. de Iudæis. & eorum quæ not. Abb. in cap. cum non ab homine. de iudic. & in l. ait prætor. §. ſi debitorem. de his quæ in frau. cred.

Quantum

Quantum tempus dicatur vetuſtum, vide glo. quod. 40. anni in l. ius. de fund. patri. lib. 11. & in l. fi. de fun. rei priua. de longouo. vide c. cum conſuetudinis. de conſue.

Non dicitur quis morari poſſe in loco vbi ſine pudore, & verecundia morari, nõ poteſt: neque; ad illum locum poſſe accedere, qui non poteſt adire locum abſq; verecundia. vide gl. in cap. an ille qui fratrẽ domini. & vide etiam gloſ. in l. fin. §. ſi fænator. quod not. cau. iuncto text. facit materia. l. nepos. de verb. ſigni. & quæ no. in c. vt iuxta. de offic. ordin.

Cum eſſet quæſtio inter duos ſcholares Peruſij, an affinitas & inceſtus inter affines eſſet de iure gentium. allegaui ꝙ ſic, tex. in l. fi. de cond. ſine cauſ. & l. fi. de tit. nupt. quod facit ad multa, & parificat conſanguinitati. vt l. adoptiuus. §. 1. eod. tit. facit pro compoſitionibus datarij.

Materia de bonis vacantibus nõ habet locum in rebus habitis pro derelicto. l. 1. nec in caſu aut omnes peregrini. C. commu. de ſucceſ. nec in l. coniculatij. de appa. præfect. prætor. nec in feudalibus, vt not. Petrus Iacobi doctor Gallicus, in tit. de conditio. ex moribus. Vide ad hoc c. 2. de feudis. nec in rebus inuentis vel theſauro. vide Bertran. de Ocreo. l. 1. de naufrag. & de theſauris quod glo. in rub. de bon. vacan.

Quærebatur Romæ, an emptor rei hipothecatæ teneatur euincenti per hipothecam de deterioratione rei abſque culpa ſua facta? Dixi quod non, ſicut econtra liberatur præſtando primam æſtimationem: vide l. in his. de præd. & omni. te. nauicul. lib. 11. & l. fin. de cenſi. & cenſito. & facit l. Paulus. §. domus. de pigno.

An poſt didicita teſtificata, ſi teſtes niſi ſe neſcire, vel nõ recordari poſſunt teſtes alij produci. Pater meus do. Iacobus Paulus, doctor optimi iudicij. & celebris doctrinæ, in prouincia noſtra ſolebat diſtinguere, aut ille qui volebat produxit teſtes illos, & tunc aut ipſemet in eadem inſtantia, vel cauſa appellationis, vult alios producere, & non poteſt propter timorẽ ſubornationis: quia videns ſe non probaſſe, faciliter ſubornaret alios ad probandũ deducta per ſe. Aut eſt aduerſarius, qui velit producere, & videtur quod poſſit admitti ad producendum, cum nõ aſſit timor ſubornationis, cum ſi nollet alios producere non eſſet ſibi neceſſariũ, cum id quod per eius aduerſarium producentem probandum erat, minime fuiſſet probatum, & ita intelligebat Bald. in cap. ſi enim domino. quid ſit inueſti. & hæc diſtinctio dicitur obſeruari in multis Curijs.

An lucrum quæſitum per filiumfamil. ex peculio Caſtrenſi cenſeatur Caſtrenſe vel aduentitium. & quod partim cẽſeatur Caſtrenſe, & partim aduentitium faciunt not. in ſimili, videlicet, de lucratis ex peculio profectitio in l. cum oportet. de bo. liber. per Bart. & Bald. not. in l. qui cõtra. de iurepatro. & l. quæritur & in l. in ſeruitute. § ſi patroni. ff. de bon. liber. In contrarium vero, quod cenſeatur Caſtrenſe, monent vrgentiſſime text. in l. pater. §. ſi ſeruus. & l. hæreditate. §. 1. ff. de Caſtren. pecul. & l. 1. C. de Caſtrenſ pecul. lib. 12 In quibus ponderatur medium ſeu inſtrumẽtum, cum quo res quæritur, cogita.

Aduerte, ꝙ quamuis regulariter in contractibus non habet locum ius quæſitum, tamen videtur valere vbi aliquid eſſet cõceſſum duobus quandiu ipſi vixerint: nam in tali caſu, etiam poſt ius quæſitum habet locum ius accreſcẽdi inter eos. Vide tex. in c. vnico. de duob. fun. a cap. inueſt. Facit ad reſtringendum materiam. l. ſi mihi & Titio. de verb. oblig. & accidit de facto, & ſolebat dictus pater meus etiam allegare illum tex. ad limitationem Bart. in materia. l. hæredes mei. §. cum ita. ad Trebel.

Cum quæreretur in ciuitate Nepeſina, an ſi ordinarius, qui delegauit cauſam vni committãt illam alij. non facta mentione de litiſpendia vel prima cõmiſſione, poſſet opponi de ſurreptione? Dixi quod Collect. videbantur tenere, quod ſic. in c. ex literis. de offi. delegat. & vide not. in Clem. 2. de offi. ordin. & per Bellam. poſt alios. in c. cum in multis. de reſcrip. & deciſ. 362. & not. per Spec. tit. de remiſ.

Iudex, reſcrens, vel ſecundã iuſſionem expectans, nõ incidit in pœnam reſcripti. Vide Collect. in c. licet de offi. deleg.

In quadam terra patrimonij, cum quidam mandaſſet cuidam cõſanguineo ſuo fieri certa malefica & damna in armentis & bonis cuiuſdam inimici ſui, & ille noluiſſet exequi, ſed mandaſſet certis amicis ſuis vt illa ſuo nomine & mandato facerent, quærebantur an primus mandans teneretur de illo maleficio, & damnis? Et cũ quidam aduocatus allegaſſet ſuper hoc multas rationes, dixi videri mihi caſum

in l ñ ego.ff.quod vi aut clam.

Quidam reus introrſus eccleſiam fuerat abſolutus per præuaricationem, & poſtea mortuus eſt, quærebatur an poſſet de crimine cognoſci? Allegabatur inter alia tex in l.eius qui delatorem. verſic plane. de iur fiſc vbi videtur tex. quod licet ficta confeſſio reſultans ex corruptione delati non noceat hæredi, vt ex hoc côuinci poſſit, tamen operatur quod cito de præuaricatione cognoſcetur de crimine, de quo per præuaricationem fuerat reus abſolutus. Sed reſpondebatur, quod in caſu dictę legis, etiam non ſtante confeſſione, potuiſſet agi contra hæredem, quia agebatur de confiſcatione bonorum propter crimen aut indignitatem poſſeſſoris, quæ etiam ab hæredibus extorquetur.l Lucius eod.tit. Videtur ergo, quod vbi ciuiliter ageretur de crimine, ficta confeſſio bene poſſet operari quantum litis conteſtatio, quæ ſufficeret.vt l.ex iudiciorum. §.fin.de accuſat.vbi vero criminaliter ageretur, videretur dicendum quod non, cum ficta confeſſio non debeat plus operari. quam vera: ſed vera non ſufficeret niſi lata ſententia.vide in titu.ne ex delict defunct.& ſi replicares, imo debet haberi ſententia condemnatoria prolata, ex quo malo facto delati lata non fuit, dico non obſtare; arg l.t.ff.de requi.reis.quid fuerit poſtea concluſum, ignoro.

Pœna ſtupri in virgine, an habeat locũ in prima defloratione tantum, vide not. in l.ſtuprum.de rit.nup.& in c.2.de adul. & 36.q.1.§ ſtuprum.& optimam gl. in c. nemo.23.q.3. In concubina autem alterius, non videtur habere locum, per nor. per Bar.in l.ſi vxor.ff.de adult.cum poſſit haberi res cum ea ſicut cũ meretrice, vt ibi per eum, & ſic eſt penitus impunibilis coitus cum concubina alterius ſecundum eum. Tamen cogita circa dictũ Bar. & parificationem cum meretrice, per no. in iurib.ſupra alleg.& not.per docto. in l. neque natales.C. de probat l. data opera qui accuſ non poſ. nam ſi concubina alicuius non eſt meretrix, videtur habens rẽ cum ea puniendus. vt punietur habens rem cum ſoluta non meretrice.Nec obſtat l vxor. quia non negatur ibi quin alia pœna, quam adulterij, veniat colens puniendus.& vide ibi gl.

Referebat dom meus Fran.de Are vir acutiſſ. variæ lectionis. quod olim apud Romanos eadem erat pœna inceſtus, & eius qui habebat rẽ cum virgine Veſtali id eſt, Templo deæ Veſtæ, & ſactis iguib⁹ dedicata.& alleg. Liuium, Tu vide etiam Suetonium ad hoc. Et hanc vitam videns hodie imitari moniales, & quia pœna punitur hodie habens rem cum eis, vide tex.in auth. quomodo opor. epiſcopus eli gl.§.oportet.& § qui vero eas.& l. ſi quis non dicam rapere.& gloſ.in c.virginibus. 27.q.1.& c.ſi quis eſt. cum aliis. & vidi, concludi Bononiæ a multis magiſtris in Theologia, & doctoribus, quod eſt grauius, & magis peccatum habere rem cum moniali, quam cum Iudæa. vel Saracena quamuis popularis opinio ſit in cõtrariũ. Allegabatur, quia cum moniali committitur ſtuprum, & adulterium, item ſacrilegium, & inceſtus, & violatio clauſuræ, & perſuaſio fractionis voti, & corruptio ancillæ Dei. Quæ autem eſſet pœna violantis uirginem Veſtalem, vide in Liuio & Plutarcho, in problematibus. De pœna autem habentis rem cum Iudæa, aut Saracena, non memini me legiſſe aliquid ſpeciale in iure. In patria noſtra infidelis habens rem cum Chriſtiana punitur ad mortem, & etiam ipſa; Sed Chriſtianus cum infideli muliere non, cum tamen uideretur eſſe contrarium propter periculum partus, qui ad tempus ſequitur matrem infidelem. Sed lex noſtræ patriæ conſiderauit incontinentiam, & famiam maiorem in muliere ſubijciente ſe ſeruo, uel quaſi ſeruo infideli, quam econtra. ar. l.vnicæ.de mul.quæ pro ſer. ſe con. C. & l.ſi. commu de manu.& c. & ſi Iudæos.de Iudæis.ideo grauius punit mulierem fidelem, & ſeruum infidelem, quam virum. Et vide Oldrad.conſ.333.& Deuterono. vbi non punitur ad mortem coitus cum alijs, quã filiabus Iſrael & ad idem Leuit. 1 t.c.de coeunte cum ancilla gentili.

Ad intelligentiam tit. de c. & poſtlim. reuerſ. nota. quod poſtliminium non habet locum in his qui ſe dedunt hoſtibus, id eſt, pactione ſibi vitam paciſcuntur, & ſeruire, vel cum hoſtibus fideliter morari abſque fuga promittunt. vt l. poſtliminia carent.ff.de captiui.& l.eos.§.ſi.eod. tit.ſed tantum gaudent poſtliminio illi, qui abſque deditione, vt compulſiuæ ab hoſtibus capiuntur; quamuis glo.& aliqui doctor. non ita intelligant.d.§.1. gloſſ. tamen in d.l apoſtliminio.ſatis aperit hunc intellectum. Et ratio; quia fides etiam metu, vel vi cauſatiua promiſſa ſeruanda eſt

hoſti

hoſti per præſidem,ſiue ducem de doto ſta tu belli,& per militem de eo quo ipſe de ſe promittere poteſt,puta, de non fugiendo,vel huiuſmodi,vt in l.5. §. fi. de capti. & l.1.ff.de legat.22.q.1. cap. noli. & not. in l.conuentionum.ff.de pact.Si ergo poſt promiſſionem factam captiuus fugit, non gaudet poſtliminio, vt dixi Nec ob.l. nihil.eo.tit.de c.ibi, vi uel fallacia. & c.quia non loquitur ille tex.de captiuo dedito,ſed de alio captiuo,qui non promittit fidem.vel pretium redemptionis. nec etiam obſt.l.1.ff.de dolo.quia non dicitur ibi eſſe bonum dolum, quando eſt promiſſa fides,& facta deditio: & quia quod ſemel placuit. &c. Et placuerunt hæ conſiderationes do. meo. Dom. Franc. de Are. cum eſſem Senis.Faciunt hæc ad quæſtionem quæ tangitur per Bal.poſt tex.& glo. in l.nam & Seruius ff de negot. geſt. & in l.in adoptionem.C.de adoptio.& vide gl. in c.ius gentium.d.diſtin. & Fulgoſ. in l. ex hoc iure.de inſtit.& iur & Saly.in l.ab hoſtibus.de e.& Beatū Tho.& l.cum tres. de neg.geſt.& in Clem.Paſtoralis per gl.

An Imperator, vel aliquis Rex Chriſtianorum poſſit iure pacem , aut longas inducias cum Saracenis , vel Turcis ſine voluntate aut conſenſu ſummi Pontificis? Et videtur quod non,cum Saraceni,& Turci ſint hoſtes fidei,& Chriſtianorum,propter nomen & religionem Chriſti, & conſequenter vicarij Chriſti , qui eſt papa præeſt Imperatori,& cæteris Principibus Chriſtianorum, tum ratione fori pœnitentialis , tum etiam quia in pluribus caſibus habet iuriſdictionem in laicos etiam principes.c.nouit. de iudic.per venerabilem. qui fil.ſint legiti &c. Imo videtur criminoſum inire pacem cum hoſtibus illius cui quis ſubeſt, præſertim contra hoſtes religionis, & fidei iuxta l.cum ſeq. ff. ad l.Iul.maieſta. Committunt.n.laici crimē læſæ maieſtatis contra Papam.c. felicis. de pœnis.lib.6.Tenentur etiam principes ſeculares auxilium præſtare ad artendū hoſtes eccleſiæ. vt per Ioan.Andr.in c.fi. de dilat.& glo.23.q.5.adminiſtratoris & nulli ſunt duriores, quam hoſtes fidei . Si enim principes abſque conſenſu papæ ineant parcem. aut fœdera cum Turcis aut Saracenis,facilius alij Chriſtianorū expugnabuntur ab ipſis infidelibus. Et ꝙ non poſſit Imperator, videt text. in Clemen. vnica.de iureiurand.§.porro.& eadē ratio videt eſſe in aliis Principibus: quia licet Reges non præſtent iuramentū fidelitatis papæ,vt facit Imperator,vt in d. Clem.tamen vt dictū eſt , ſubſunt papæ ratione fori pœnitentialis. Itē ſucceſſerunt Imperatori in eorū regnis,& ſic videntur ſucceſſiſſe cum eiſdem honoribus, cum quibus illæ terræ vbi ſunt inſtituta regna,tenebātur ab Imperatore. Vnde aliqui doctor Gallicani tenuerunt,quod papa poteſt cōpellere Reges ad præſtandum ei iuramentum,vt facit Imperator,per not. in §. fuerat.inſtitut.de action.& l 2.de adopt. C. l.ſæpe.§.Gaio.de fund.inſtruct.93.diſt.legimus.cum ſim.& faciunt not. per Bal. in c.1.quæ ſint rega.in fi.& in c.1. §. ſi vaſallus.de pace iur.fir.& in multis alijs caſib. recognoſcunt papam reges vt per Innoc. in c.cum te. de re iudic. Item hoc ſaltem videtur, quod Reges Chriſtianorum præſtant obedientiam papæ, faciunt ad hoc not.per Oldr.conſi.71.& 2.& c.diſpar.23 q.8.& cap.alius.15.quæſtio.6.cum glo. & c.iuratos.ea q & nota.per Bal. & alios docte.in l.conuentionum.ff.de pact.vbi concluditur,quod niſi ſit caput & dominus totius belli , non poſſit facere pacem , & nullus Regum Chriſtianorum cenſetur eſſe caput,vel princeps, aut dominus belli aduerſus hoſtes fidei per ſupra allega. Sed principaliter cōtingit papam, qui eſt princeps fidei,& oppugnator inimicorum eius,& ad eum ſpectat infidelibus indicere bella,& conficere pacē.Vt legit de beato Gregorio,qui ēt inuito Imperatore fecit pacem cum Longobardis , propter periculum quod videbat imminere Vrbi, & Italiæ ob malitiā & ſegnitiē Imperatoris degentis Conſtantinop. Vide ad hoc c. ſi vt morte Longobardorum. 23.q 8.& faciunt ad prædicta 23 q per totum, & præcipue cap pro membris & non interenda. c qui poteſt.vbi bonus text. ad hanc materiam.c.oſtendit.c.ſi quis a catholica.& c. quando vult.& ca licut. vbi etiam bonus textus cum c.ſeq.& c.cōuenient. verſu ſi. & ca. infames. 6.q.1.not.in ca. conſuluit. de appel.el tertio. Et cum fuiſſet de facto hoc dubium, & tractaretur pax per Mahometum Hocor Oratorem Regis Tunizij nomine eiuſdem Regis clariſſ.& Ioānem Regem Aragonum,fuimus aliqui doctor.conſulti a Rege præfato Barchione. Et declinauimus in partem, ꝙ non poſſet facere pacem inconſulto papa.Poſtea occurrerunt mihi duo text ad hoc,videlicet cap.ſignificauit.& cap.ꝙ olim,de Iudæ.&

nota.in extrauagant.vnam ſanctam. & ꝙ not.Oldr. conſil. 87. vbi oſtendit Papam in huiuſmodi perſonis infidelibus. & circa illas eſſe ſuperiorem,& poſſe præcipere regibus,& faciunt etiam nota.per eum conſilio 70.& 128.

Quod nouus emphiteota nõ teneatur ad cenſus præteritos,tenet Bertrand. in l. fin.C.de fide inſtru.Sed aduerte, quia fundamenta eius ſunt duo. Primo quod actio perſonalis non ſequitur fundum.reſpondebitur,quod etiam competit hipothecaria, vt alleg.text.Bald.in authen.ſi quas.C.de ſacroſanct.eccleſ.& Bart.hoc tenet in l.1. ff.in quib.cauſ.pig.tac.cõtr.in addit. & alleg.tex.in l.ẽt.C.qui potior.in pig. Aliud fundamentum eſt,fatendo quod hipotheca competeret,tamen ex quo dominus directus cõſenſum præſtitit alienationi,iuxta l.fi.C.de iure emphi.tacite videtur remittere hipothecam l.itẽ liberatur.cum alijs. Hæc ille.Sed poſſes replicare,quod neceſſario habebat dominus directus conſentire,quia lex ſtringit eum: alias eo inuito fieret & talis conſenſus neceſſarius non debet ei præiudicare.arg.l. cum quidam.de ad mi. tut. ſed replicaretur, quod non præciſe compelli poterat, & habebat etiam remedium ſaluandi ſibi ius hipothecæ,iuxta l.ſi debitor.§. primo, quibus mod.pign.vel hipo.ſolu.& ſic videtur imputandum ſibi. Vnde examinata hoc modo hac quæſtione concluditur, Bertrand. bene dicere, niſi vbi nouus emphyteota abſque conſenſu domini directi obtinuiſſet poſſeſſionem rei emphyteoticæ, cum remaneat hipotheca in re propter cenſum Petrus de Anchar.conſ.379. videtur velle,quod etiam ſi tẽpore contractus conſiderato,venditio fuerit iuſto pretio celebrata,tamen ſi poſtea nihil, aut minus dimidia præcipitur de re empta, habeat locum remedium.l.2.C.de reſcind.vendi.ꝙ profecto videretur eſſe falſum, ꝑ nor. Bartol. in l.cotem, de public. allegantem l.ſi voluntate.in fi.C.eod.tit.& l.3.§.diui fratris. de iure fiſci. & ita dixi.pro hoſpite Anticulano in Campania Hernicorum.

Cathalani fecerunt pacẽ cũ Genuenſibus,vt commune, ſinguli teneantur ſeruare ſub certa pœna. Vnus priuatus contrauenit,an commune incidat in pœnam? vide Rapha.Cu.in ſimilibus terminis, quod non, ſed ipſi priuati tantũ incidant in l. Cæſar,de pub.& vide not.in c. in noſtra. de iniur.nam illa conuentio, ſeu pax habet vim legis,vt eſt glo.in d.l.Cæſar.& vide not.ꝑ Bart.in l.4.§.actor.de re iudic.

Cũ quæſitum fuiſſet a me Romæ,an vẽditor poſt venditionem, & ante traditionem poſſet impignorare rem venditam, & an teneret impignoratio, ſeu hipotheca:dixi quod ſic, & idem in promittente rem ante traditionem. Vide l. ad eum quem.§ Lucinus. ff.de donat. Imo abſque ſpeciali obligatione huiuſmodi res promiſſe,vel venditæ,veniunt in generali hipotheca:vt l.1.iuncta gl.C. de iure fiſci.

Ad declarationem tit.de manumiſ.vindict hæc ſcrutatus ſum, quæ maxime placuerunt dom. meo domi. Bald. Nouello fundamentale doctori. & ſolido. Manumiſſus vindicta dicitur ille, qui manumittitur inter viuos, & cauſa cognita: vt probatur per totum tit. ff. de manumiſ. vindict.& C.eo. præſertim in l.iuxta cauſam & l.illud. ff.& C.l.1.& l.2.C.ſi aduer.lib. & eſt gloſ.inſtit.de liber. §. multis. ſuper verſi. vindicta. Et conſequitur ſeruus taliter manumiſſus plenam libertatem, & efficitur ciuis Rom.vt Inſti. de liber.§.liberti.& C.de manu.vindi.l.nihil.& C. de lati.liber.tol.§.illo,& l.2. C. com. de manu.& hoc voluit gl.ſub dubio in l. qui Romæ.§.Flauius.de verb.oblig. & habuit ortum hæc liberatio, & manumiſſio vindicta a Vinditio quodã ſeruo dom⁹ nobilis Romæ Vitellorum,qui primus eo modo, id eſt,cognita cã,manumiſſus fuit:nã coniurationem quandã Romæ patefecit:vt innuitur in l.2.§.cum placuiſſet. & ibi gloſ. ff.de origin.iur.& declarat hoc Titus Liuius in prima Decade lib.II.ſic dicẽs, Proſequendo hiſtoriam, & coniurationẽ præmium indici pecunia ex ærario, libertas, & ciuitas data. Ille primum dſ vindicta liberatus, Vinditio ipſi nomen fuiſſe poſt illum ſeruatum,vt qui ita libertati eſſent, in ciuitatẽ accepti viderẽtur. Hæc Liuius. Quidam aũt ferunt Boetium dicere, manumiſſum vindicta dici a virga Prætoris, cum qua percutiebatur manumiſſus,& dicebat ei Prætor tribus vicibus percutiendo, Aio te liberum.& hoc refert glo.in d. §.multis. Ad quod facit illud Perſij. Vindicta poſtquã meus a prætore receſſi. Et illud Horatij: Poſtquam vindicta ter quaterq; impoſita. Imperator aũt abſq; cauſæ cognitione poteſt plenam libertatem conferre: vt l. apud. ff. de manumiſ. & poſſet forte dici,quod illa virga prętoris accepit nomẽ ab illo ſeruo Vinditio,& virga Cẽ

turionis

turionis dicebatur Athis. Qui autem manumittebantur vindicta non conſequebātur plenam libertatem, niſi a principe id fieret, vt dixi, & vide Cornel. Tacitum.

Quærebatur in ciuitate noſtra, an pater qui exhæredauerat filium, videretur etiam reuocaſſe donationes. Et allegabatur gl. in l. fi. ff. pro donato. quod ſic. Sed contra d. glo. ſolebat allegare pater meus tex. l. 1 de aſſi. liber. §. aſſignare. verſ. ſed ſi poteſt aſſignatio.

Qualiter maritus teneatur de bonis dotalibus ad debita vxoris, diſtingue: Aut n. maritus cōuenitur ad dotem, vel ad res dotales ex delicto vxoris; aut ex cōtractu. Si ex delicto, tunc nunquam eſt priuatus dote, niſi in quinque caſibus. l. quinque. ff. de bon. damn. Si ex contractu; aut mulier contraxit ante matrimonium, & tunc obligauerat res quas poſtea dedit in dotem. & tali caſu capiuntur res dotales, & in eis fit executio, vt l. Mæuia. § j. ſolu. matrim. & l. qui res. in princip. de ſolut. ff. & idem ſi conuenitur rei vendicatione, vt l. 1. C. de iure do. cum multis alijs. quia non potuit mulier res alienas dare in dotem: Aut mulier contraxerat nō obligando aliqua de ſuis bonis, & tunc aut dedit bona in dotem in fraudem creditorum, & diſtingue, vt in text. l. fi. §. ſi quis a ſocero. ff. de his, qui in fraud. credit. vbi tex. concludit, quod ſi quis non fuerit particeps fraudis, non tenetur, nec in talibus rebus eſt fienda executio, cum vir dicatur habere cauſam oneroſam in dote. Aut mulier contraxit poſt dotem datam, nec tunc multo minus tenetur vir, neque ad bona talia poteſt haberi recurſus, ne ſit in poteſtate vxoris auferre dotem viro. argu. d. §. ſi a ſocero. & vide Ioan. Andr. in addit. Specul. titu. de ſenten. execut. §. ſequitur videre. verſi. quid ſi ſitus. Et nota hanc materiam ita diſcuſſam, & diſtinctam in practica.

An ceſſio bonorum, facta cū vno ex creditoribus, noceat aliis? tex. videtur quod ſic, in l. is qui bonis. §. Sabinus. de ceſſio. bon. etiamſi alij non fuerint vocati, nec oportet quod iterum cedat, ſi alij creditores poſtea egerint. Credo tamen quod creditores poſſent ceſſionem impugnare ar. in authen. de hære. & fal. §. pen. & l. fi. §. licentius de ceſſio. bon. faciunt not. per Canon. in c. fi. de offic. iudi. & ita vidi practicari, niſi omnes fuerint vocati, & ſi poſt ceſſionem contrahat cum alijs, illi præferuntur creditoribus ante ceſſionem in bonis de nouo quæſitis, vt voluit Cyn. in l. 3. C. de bon. auto. iudi. poſſi. per tex. in l. 3. quod cum eo. vide Bella. cōclu. 197.

Aduerte, quod creditor etiam ex cauſa lucratiua præfertur legatarijs. iuxta §. & ſi præfatam. l. fi. de iur. deliber. tex. & iūcta glo. 2. in l. hæreditarium ff. de bon. auto. iudic. poſſi. & l. 1. eo tit. Allegabatur Romæ à quodam aduocato contra hæredem beneficiati. & legatarios qui conueniebantur a donatario, cui veniens beneficiatus certa bona ex cauſa donationis hypothecauerat, quæ tamen moriens legauerat.

Concurrebat Romæ, creditor qui expoſuerat pro funere defuncti, & alius qui expoſuerat pro alio funere, ad quod defunctus tenebatur, quæſitum fuit quis eſſet præferēdus? tex. in l. quæſitū. de priuat. delict. videtur ſentire quod pariter concurrant.

Fuerat mihi legata res & Titio coniunctim, & acceſſerat tanquam fideiuſſor quidam tertius in parte mihi ſoluenda: Titius vel repudiauit legatum, vel conditio defecit, & totum legatū debetur mihi iure accreſcendi, an etiam paſſim agere contra fideiuſſorem pro toto legato, & obligatio fideiuſſoria cenſeatur extenſa non tantum ad acceſſoria, ſed etiam in æque principalibus, cum fuiſſet de facto? Piſis fuit determinatum, quod competeret actio cō tra fideiuſſoré pro tota re, per text. in l. fina quorum leg. & vide text. in l. pen. vt leg. no. cap. & vide gloſſ. in l. ſtipulatio iſta de no. oper. nunc. multis hominibus boni iudicij, ſed non iuriſtis viſum eſt iniquum iudicium, ſeu iniqua determinatio.

Relictum fuit legatum pro liberatione carceratorum quolibet anno, an poſſit diſtribui in impediēdo, ne intret quis carcerem? Videtur quod non, quia non dicit liberatus, vt in l. decem. de verb. oblig. & l. 1. verſ. eum qui. de vi & arm. ſed contrarium videtur probari in l. pen. de aqua plu. arc. & l. quominus. de ſolut. nā paria ſunt impedire conſequens, vel impedire actū per quem peruenitur ad conſequens. Faciunt etiam not. veteres de itin. actuque priuat. & adde § cum qui poſſet reſponderi, quod de natura illius interdicti eſt reſtitutio poſſeſſionis, quæ præſumit priuationem, credo hoc tamen in dubio præferendos carceratos, qui eſſent in lo-

co relicti carcerandi .

Quod donatio Cõſtantini etiam de facto non fuerit, lege Laurentium Vallã, & Papam Pium in Dialogo. nec de tali donatione quicquã legi apud probatum Hiſtoricum, præſertim eos qui ſcripſerunt illa ætate, vel illi proxima. Nã nec Euſebiꝰ qui fuit diligentiſſimus narrator rerum Chriſtianorum, non meminit, quod tamẽ nullo modo videbatur obmittendum, nec Hieronymus, Auguſtinus, Ambroſius, Baſilius, Io. Chryſoſtomus, nec Ammianus, nec hiſtoria tripartita, nec ipſemet Damaſus papa in ſua Chronica, nec Beda, nec Oroſius meminerũt, & cõſtat per plures, quam 300. annos poſt Conſtantinum Imperatores tenniſſe gubernacula vrbis, & Italiæ per Duces, præſides, & exarchos Vrbis Roman. vſque ad tẽpora Innocen. II. vt patet aperte in Chronicis, & hiſtorijs. & de Iuſtiniano patet l. 1. & 2. offic. præfect prætorio. & in proœm. Inſtitu. & in epiſt inter claras. ibi, noſtrum firmat Imperium. & in l. fi. C de vet. iur. enucl. & in l. bene a Zenone. & in auth. vt etiam Romana eccleſia. ibi ad eccleſias noſtras, & vſque ad Oceani receſſus. & in auth. vt proprio nomine imperato. Et in vita Phocæ Imperatoris legitur impetraſſe pantheon Bonifacium papam ab eo. vnde ergo habuerit terras eccleſia, vide geſta Caroli Magni, & Pipini, & pium in dicto Dialogo, & collecta nouiſſime per dom. Bartholomæum de Platina Bibliothecarium, qui omnia inſtrumenta pertinentia ad ſtatum Eccleſiæ in temporalibus, præſertim circa acquiſitionem terrarum, & aliorum iurium, & cenſuum, collegit in valde magno volumine, ad cuius collectionem etiam operam noſtram præbuimus in reuidendo. Et de dicta donatione, & curatione lepræ Conſtantini, lege quæ late ſcribit Renus epiſcopus Paduanus in hiſtoria ſua de vitis Pontificum. Et nota, ꝙ tranſlatio Imperij a Romanis in Germanos, quæ prius fuerat facta per eccleſiam a Græcis in Romanos ſeu Gallo tẽpore Caroli magni, fuit facta Anno Domini 1484. tempore Gregorij V. qui fuit cõſanguineus Ottonis Imper. Germanicæ nationis. Res ergo fuit ordinata per Theutonicos, nec mirum ergo, vt quidã dicũt, ſi ordinauerint, ꝙ electio fieret per eos, & fuerint contempti Italici, & Galli, & Hiſpani clariſſimæ nationes Chriſtianorum, quia quidẽ Hiſpani, & Galli nunquã conſenſerunt hic tranſlationi, nec multominus poteſtati eligendi Theutonicis conceſſæ per Pontificem Theutonici generis, vel ſecundum alios per Gregor. V. Licet in prædicta poteſtate ad colorem dicatur Archiepiſcopum Colonienſ eſſe cancellarium pro Italia, & Treuerenſ. pro Gallia, tanquam, ſi Itali & Galli non habeant p̃latos ſuæ nationis aptiſſimos ad electionem, & oporteat ſuppleri per Theutonicos, quos eſt veriſimile nõ eligere alios, quam ſuæ nationis, & ideo noluerint habere Italos, & Gallos, niſi nomine tantũ, cum tamen Itali, & Galli, & Hiſpani ſunt antiquiores in fide Chriſtiana, & gentes habiliores ad gubernationẽ, & mouenda arma per mare, & per terram contra hoſtes fidei Et forte foret longe commodius & vtilius pro Chriſtiano. Imperio, & religione, vt ex omnibus Principibꝰ Chriſtianis eligeretur vnus ad Imperiũ aptior non a Theutonicis tantum, cui alii parerent, qui forent adeo potens, vt facile eſſet ei expugnare Barbaras, & infideles gẽtes. Nam poſtquam Chriſtianæ terræ fuerunt diuiſæ in plura regna, non recognoſcientia ſuperiorem. inualerunt infideles contra nos: nam ſegnius expediunt commiſſa negotia plures, & quod comune eſt facile negligitur. l. 1. C. quando & a qui. quot. par. lib. 10. & c. arg. c. in apibus. 7. q. 1. & eorum quæ diſputat Ariſto. in Politicis & no per doct. Canon. & Legiſtas. ac Tholo. in multis locis. Item expediret hoc maxime clariſſimæ Italiæ, quæ continue vexatur tyrannis & factionibus, & cuius incolę ſolent optare & fouere mutationes & rebelliones in ſtatu, & dominatibus: vnde frequentes cædes, confinationes, proſcriptiones, & exilia quotidie videmus apud eos propter has mutationes & diuerſas gubernationes, & dominia nullo capiti ſuppoſita. Vnde quantum ſit Italia expoſita periculo, & cladi infidelium hoſtium, ex defectu vnius magni principis temporalis, cui totam Italiam parere oporteret, ſatis aperte cognoſcitur: & vtinam in futurum, Deo per clementiam auertente, non videatur, cũ ſit Italia regio, & ſitu & vbertate maiori ex parte conſummate felix, & Imperij ingeniorum & moderationis vitæ ac cultu patens, vt indigniſſima profecto, vt a Barbaris incolatur, quos ſi irruerint, aut manſuefacit, aut diu non patitur. Solẽt vulgares Italici frequenti acclamatione extollere nomen libertatis, cum tñ, ſi

recte

recte inſpixeris,nulla gens Chriſtianorū
magis h odie ſeruiat primoribus commu
nitatum,ſeu mauis tyrannis,ſeu nomine
libertatis quæ vera eſt ſub principe. & di-
gnior.

Vnde Claudia.

Fallitur egregio quiſquis ſub principe credit
Seruitium,nuſquā liber tas gratior vlla eſt,
Quam ſub rege pio.

Vide ad hoc no.per Oldr.conſi.69. & p
gloſſ.Chronicæ Damaſci.in vita Pauli j.

An officialis creatus a Rege aliquo ex
tra regnum creātis,poſſit exercere ea quę
ſunt voluntariæ iuriſdictionis? Videtur ꝙ
ſic,per not.in l. 1.de offic. proconſ. Sed vř
contra , quia creans non poſſet ergo nec
creatus.& illa l.loquitur de tēpore , quo
omnes officiales erant ſub vno Principe,
ad quod faciunt not.per gl.in rub.de ſtud.
liber.vrb.Rom.Sed Bar.in l.1.ſi vt propo
nis in repet,C.de digni vř ſentire, quod
poſſit voluntariā exercere,cum p ſſit mi-
lites creare.Certū eſt autē , quod ſi reges
in quorū territorijs exercebatur iuriſdi-
ctio,erunt fœderati exercentis,aut nō ho
ſtes,quod poſſit exerceri per eos,vel eorū
officiales voluntaria iuriſdictio.per l.non
dubito.de cap.poſtlimij ius.§.poſtliminio
eod.tit.& vide ad hoc Bellam.

An,qñ agitur ciuiliter de crimine,con
uentus qui non poteſt cauere, admittatur
cum cautione iuratoria.Videtur ꝙ ſic,cū
titulus qui ſatiſd.cogā generaliter loqua
tur de cauſis ciuilibus, quæ cauſa dicitur
ciuilis etiamſi ex crimine deſcendat ; vt
in l.defuncto.ff.de pub.iudic.& l.ſolemus.
§.latrunculator.ff.de iudic. In contrarium
vř facere diuerſitas rationis,quia in cauſa
ciuili non eſt mirū ſi ſtetur iuratoriæ cau
tioni, quia nō poteſt ſuccedere pœna cor
poris loco ſolutionis.cum cedendo bonis
liberetur reus;iuxta l. 1 .C qui bon. ced.
poſſ.quod ſecus eſt.vbi agitur ciuiliter de
crimine;quia tali caſu qui non habet in
ære &c.nec admittitur ceſſio bonorum,vt
not.doct.in d.l. j. quicunque. de ſeru. fu-
git . & ideo talis iuratoria cautio eſſet elu
ſoria pœnæ corporalis;vnde videtur eadē
ratio quæ in criminali , ergo idem ius. Fa
ciunt ad hoc no. per Bald. in l. 1. de cuſt.
reo.& hanc partem tenuit Callitius do-
ctor Cathatanꝰ in ſimili materia de treug.
& pa.17.dubio Vnde poſſet inferri, quod
in camere ciuili.ſi ſit talis in qua nō ad
mittatur ceſſio bonorum,quod in tali ca-
ſu ſit locus iuratoriæ cautioni,attento, ꝙ
in cauſa condemnation is veniret detinē
dus in carceribus,quos non poſſet euade-
re enim non valeret cedere bonis.

Vendita fuerat,& tradita res emphiteo
ticaria cum cōſenſu domini ne caderet in
commiſſum; fuit poſtea de conſenſu vēdi
toris & emptoris reſoluta venditio,abſq;
tamen reuenditione, fuit quæſitum de fa-
cto,an requireretur conſenſus domini de
recti in hac reſolutione, & conſequenter
an haberet ſolui laudimiū,quod ſolet ſoli
ui in patria noſtra tantum pro libra domi
no directo. Et videtur quod non ſit neceſ-
ſarius conſenſus domini: quia hic non eſt
vēditio,ſed reſolutio prioris vēditionis
q̃ nō eſt neceſſe diſſoluere p nouā reuēdi-
tionē. vt dicit gloſ.in l. 1.quando lice. ab
emept. diſ. quam ſequitur Cyn. Bart. An
gel. & omnes , propter quod tenet Bar.
in l. ab emptione.de pactis. quod nec no-
ua gabella ſolui debet ratione ſolutionis
talis venditionis,ex quo non cauſatur cō
tractus reuenditionis. Sed in contratiū ,
quod requiratur domini directi cōſenſus,
& ſit locus ſolutioni laudimij , videtur,
facere quia licet talis reſolutio non ſit vē
di io, tamen ſi tutraditio,& dominij trā-
ſlatio. & per conſequens cenſetur aliena
tio,& ſic videtur habere locum l. ſi. C.de
iure Emphitheo.& conſequēter laudimij
ſolutio,ad quod facit l. quicunque. C. de
ſeruis fugit.Nec obſtat,quod Bar.dicit de
gabella , quia gabella ſoluebatur ratione
contractus: & ideo cum prædicta reſolu-
tio non ſit proprie contractus , ſe potius
diſtractus , non fuit locus gabellæ, ſed in
caſu noſtro nō ſoluit laudimiū ratione cō
tractus.ſed quia in alium trasfertur domi
nium rei emphiteoticariæ , iuxta diſpoſi-
tionem d. l. ſi. quæ de dominij tranſlatio
ne loquitur. Sed cum per talē reſolutionē
auferatur dominium per traditionē, videt
requiri domini directi conſenſus,& p con
ſequens dēt ſolui laudimium pro landa-
tion.& approbation.retradition. Sed inſta
bitur,hic non eſt tranſlatio dominij,quia
non eſt reuenditio , nec alius titulus , ſed
mera reſolutio,& nuda ex qua non tran-
ſfertur dominum,cum non aſſit ; titulus,
vt in l.nunquā.ff.de acq.rer. dom. & not.
in l.traditionibus. Reſpondere poteris,ꝙ
hic nō eſt nuda traditio,cum habeat cām.
videlicet,reſolutionem & diſtractionem.
ex conſenſu,quę ſufficit; vt d.l.nunquam

Telius de Galletia originē natus, & educatus a teneris ann's in Græcia, & habēs ibi domicilium, & vxorem virginem Grę cā, volebat promoueri ad ſacros ordines, & opponebatur ei ꝙ nō poſſet, cum eſſet natione Latinus, quia ex patre Latino, & Occidentalis. Allegabantur ad hoc not. per Bar. in l. 1. §. remouet. ff. poſtu. & l. prouinciales, & l. is qui natus. de verb ſignifi. & l. vrbanæ. eo tit. & not. in c. Nicena. & c. aliter. 30. diſt. & per doct. in c. olim. de cleric. coniug. ibi pater eius &c. Ex quibus vſ colligi quod nō poterat: & intellexi emanaſſe quādam declarationem Eugenij 4. ſuper huiuſmodi dubijs, videlicet etiam ſuper illo, quando pater eſt Græcus, & mater Latina, & econtra, quam nondum vidi. & vide ad materiam. c. illa. 13. diſtin. & Archid. 32. diſt. quoniam. & not. per Inn. de temp ordi. cum ſeruus.

Procurator cum cautione de tato pōt ſolam directam actionem iudicati intentare. l. non ſolūm. §. interdum. de procu. ff. & ſic illa directa habet effectum mandati debiti, alias niſi caueat de tato, non poteſt agere iudicati.

An abſens cauſa mercaturæ, dicatur abſens ex cauſa probabili, vide not. in l. inter minores. per Bar. de reſtit. in integ. & Pet. Ia. qui tenet quod non in tit. de reſtit. in inreg. ſecus in abſente cauſa peregrinationis. ex voto tamen, & non alias. & vide Rofred. in libellis, & gloſ. In l. 2. §. legatis. in verſ. venerat. ff. de iud. quæ videtur tenere abſentiam cauſa religionis eſſe probabilem, non diſtinguendo de voto ad aliam ſimplicem deuotionem.

Quidam vendiderat vſumfructum certorum caſtrorum in territorio Montiſpeſulani Titio ad certum tēpus, deceſſit Titius ante tempus, an finietur vſusfructus per mortem Titij ante tempus? Iſta quæſtio mouetur in lib. Apocrypho, qui appellatur additionis Barto. in l. neceſſario. §. fi. de peri. & commo. rei vend. vbi allegabatur Iacob. Butr. tenere quod non, niſi elapſo tempore, etiamſi vſusfructuarius deceſſerit medio tempore. In contrarium vero videtur text. in l. ambiguitatem. C. de vſufru. & ibi vide an Bald hoc noter, & cogita, quia valde fuit agitata hæc q̄ſtio me tunc adoleſcentulo, & exiſtente cauſa ſtudij in Montepeſulano, & vide no. ff de noua, l. ſi vſusfructus.

Quidam mercator noſter nanigans in Siciliam, depoſuerat quendam ſeruū Barchinonæ apud quempiam affinem ſuum, cui ille ſeruus ſurripuit notabilem quantitatem pecuniarum, cum prima facie diceretur dominum ſerui non teneri, niſi ad dādum ſeruum pro noxa, poſtea fuit declaratum dominum prædictum teneri in ſolidum, per l. ſi ſeruus cōmunis. §. quod vero. ff de furt. & viſum eſt omnibus eſſe caſum notab.

Duo contraxerunt ſocietatem omniū bonorum, an tempore diuiſionis quilibet eorum percipiet dimidium bonorum omnium, an vero fiet diuiſio, quod quiſque capiat partem bonorū quam habebat tempore contractæ ſocietatis? videlicet, ſi vnus habebat tunc mille in bonis, & alius centum, tempore diuiſionis detrahat prius vnuſquiſque eorum capitale quod poſuit. Gloſ. & doct. incidenter in l. 1. C. pro ſocio dicunt, quod in diuiſione ſocietatis, capitale vnius ſociorum non remaneret ei ſaluum, imo communiter diuiditur. & mouentur per tex. l. 1. §. fi. ff. pro ſocio & ſic gloſ. aperte ſentit, quod illa communicatio, quæ fit in ſocietate omnium bonorum, intelligitur taliter fieri, quod etiam tempore diuiſionis quilibet habeat dimidiam. docto. autem ibi omnes, videlicet Cyn. Bald. Salic. tenent contra. gl. in caſu ipſius gl. ſentiunt tamen in ſocietate omnium bonorum idem quod gloſſ. quia reſpondentes ad l. 1. ff. pro ſocio. dicunt illum text. loqui in ſocietate omnium bonorū. Quare ſatis aperte oſtendunt doct. quod diſſoluta ſocietate omnium bonorum, quilibet capit dimidiam partem. nō habito reſpectu ad quotam tempore contractæ ſocietatis: vnde ex his aperitur optima via ad ea quæ dicentur, & fuerunt practicata. Liquidum eſt de iure, quod ſocietas omnium bonorum poteſt contrahi inter virum & vxorem, iuxta l. alimenta. §. fin ff de ali. leg ergo quilibet eorum tēpore diuiſionis habebit dimidium bonorum, licet non æqualiter habuerint tempore contractæ ſocietatis. Tamen contra hoc videtur facere text. in l. cum hic ſtatus. §. ſi inter. de do. int. vir. & vxo. vbi tex. dicit, quod cauſa donationis non poteſt inter eos ſocietas contrahi, ſed tantum hoc caſu cauſatur tacita donatio inter eos. Potes dicere, quod tex. loquitur, quando volebat alter donare, ſed in fraudem dicebatur ſocietas, in caſu autem noſtro fiebat vera & aperta ſocietas, & licet in conſequentia inſit tacita donatio, lex non improbat:

probat: propterea mutua donatio non reprobatur a iure int. vir. & vx. vt dicũt doct. in l ſi pater. C. de inoff. teſt. vnde videtur hic mutua. Cogita, quia eſſet magna cautela ad donationes inter virum & vxor. & fuit practicata de facto Romę vt dixi.

Quod per ſententiã relegationis non efficiatur quis inhabilis ad beneficia, faciunt not. per gl. in §. relegati. Inſtit. quib. mo. ius pat. pot. ſol. & quod not. per Pet. de Anch. in cle. ſi Romanus. de præb. & not. in c. cum non ab homine, & in c. at ſi clerici. de iud. ſed cogita de infamia in dignitatibus, & vide not. in deciſ. Rot. tit. de re iud. 3 vol. anti.

Quod habilitatus ad alia quæcunq; & qualiacunque beneficia, expreſſis quibuſdam ſecularibus nõ cenſeatur habilitatus ad regularia, faciunt not. de dictione, alia, per Oldr. conſ. 190. Domi. in c. cũ illis. de præb. cum relatiuũ ſimilitudinis. & nõ diſſimilitudinis. l. ſi. §. cui dulcia. de vino tri. & oleo. leg. ad hoc l. non ſolum. §. quæritur, de procur. & c. ſedes. de re cri. nam relatiuum alius, refert ſimilitudinẽ cum expreſſis: vt in clem. 1 de reſcri. quæ non eſt, quia ſunt diſſimilia in perpetuitate & alijs: & quia habilitatio eſt ſtricte interpretanda &c.

Quod regulæ etiam reuocatoriæ expectatiuarum, abſque tamen decreto irritante, non ligent manus executorum expectatiuarum, videtur probari in c fin. princip. de conceſ. præb. l. b. 6. ibi nullius fore decernimus firmitatis. iuncto ca. fi. & in c. quodam. eodem titu tamen cogita.

Quid ſi presbyter clericus ſimplex, vel cum vnica & virgine coniugatus, delinquat tali crimine, quod bona eorum patrimonialia debent confiſcari cui applicabũtur, an fiſco eccleſiæ, vel poteſtatis temporalis. Bal. aliquid tangit in l. ſi quis preſbyter. Cod. de epiſc. & cler. Guliel. de Cu. in l. 1. C. de hæred. decur. & ibi diſtinguit inter immobilia, vt illa applicentur domino temporali, & mobilia fiſco eccleſiæ. Oldr. conſ. ſeu q. 17. vel 18. videtur et aperte ſentire, quod applicetur domino temporali. Tamen in proſecutione videtur innuere idem ſi non eſſent bona quæ pro tali domino non tenerentur, dummodo in eius territorio ſita eſſent. Et pro hoc videtur facere c. cum ſecundum. de hæret. lib. 6. vbi bona condemnati de hæreſi, ſita in territorio dominorum temporalium eis applicantur, nec diſtinguuntur an damnati de hæreſi eſſent laici vel clerici. Videtur tamen quod Ioan. Andr. in cle. nolentes. de hære. ſentiat quod c. cũ ſecundum, intelligatur in laicis de hæreſi damnatis, non autem in clericis: ſentiẽs ibi ſuper verſ. eccleſiarum, quod bona clericorum propria fiſco eccleſiæ applicarentur, nec diſtinguit mobilia ab immobilibus. Idem tenet gloſ. quæ habetur pro ſingulari, in c. quia diuerſitatem. de conceſ. præben. & pro hoc facit text. in c. excommunicamus. § 1. de hæreti. licet Ioan. And. in d. cle. nolentes in verſ. applicare. velit quod d. c excommunicamus. §. 1. loquatur de bonis eccleſiæ, ſicut clem. nolentes. quod profecto eſt violare text. qui expreſſe dicit clericorum bona. Præterea doct. in d. clem. en. ſcribentes, dicũt ſimpliciter clericorum propria fiſco eccleſiæ applicari, non diſtinguentes mobilia ab immobilibus. Ad hæc videmus quod eccleſia ſuccedit clerico deçedẽti ab inteſtato deficiente parentela in omnibus bonis patrimonialibus, ſiue mobilibus, ſiue immobilibus, nam nulla differentia fit in hoc. vt in c. 2. de ſucceſſ. ab inteſt. & l. ſi qs presbyter. C. de epiſ & cler. excluſo fiſco. Idem ergo videtur poſſe dici damnato clerico, vt eccleſia omnia capiat. Et quod d. cap. cum ſecundum. debeat intelligi in laicis de hæreſi damnatis, & non in clericis, videtur probari in auth. vt cum. de ap. cog. §. generalem. verſ ſi vero. col. 8. quę eſt breuiata in authen. idem de Neſtorianis. C. de hæred. vbi text. vult. quod bona clerici hæretici, qui coniunctos orthodoxos non habet, eccleſiæ debeant applicari. nec fit ibi dſtia, an ſint bona mobilia, vel immobilia. Et quando teneantur pro laico, quod ei applicentur, ſatis innuit Innoc. in c verum. de for. comp. Et pro prædictis etiam faciunt no. per eundem Inn. in cap. poſtulaſti. de for. compet. Et ex dictis ibi per Inno. & in d. c. verum. videtur oſtendi, quod dicta applicatio per ſecularem fiſcum fieri nequeat, donec talis clericis ſit condemnatus per eccleſiaſticum iudicem, ad quem ſpectat cognitio criminis, cum iudex ſecularis, neque criminaliter neque ciuiliter de crimine cognoſcere valeat: iuxta cap. 1. de cleric. coniug. lib. 6. etiam quo ad effectum priuandi talem a feudo, vel emphiteoſi, vt dicit Inn. in d. c. verum. Ergo multo minus poterit ſibi dominus temporalis alodialia clerici applicare, niſi præcedente condemnatione iudicis

ne iudicis eccleſiaſtici. Pro quo optime d. c.cum ſecundum §.fi. vbi in caſu quo iudicium ſpectat ad eccleſiaſticũ, etiam ſi dño tẽporali bona veniant applicanda, tñ non poteſt dñs tẽporalis occupare, donec per eccleſiaſticum ſit iudicatum. Et ſi iudex eccleſiaſticus nollet iuſtitiam facere, tũc videtur ſentire Innocen. in d.c. poſtulaſti prout Hoſtien. voluit eum loqui in eccleſiaſtico, ꝙ poſſet dominus ſecularis repreſalire, hoc eſt bona ſita in ſuo territorio occupare iuxta c. dominus noſter 23. q.2. & ideo poſſet conſuli, ꝙ ſi aliquis ex talibus clericis, præcipue ſimplicibus vel coniugatis aliquod graue crimen committeret, quod forte ſi laicus foret, bona perderet, quod tali caſu fiſcus principis ſecularis inſtaret liter. torie requirendo, aut alias condemnationem coram iudice eccleſiaſtico, & ſi denegaretur, aut retardaretur, tunc videretur excuſatus dominus tẽporalis, ſi bona patrimonialia talis clerici occuparet, propter offenſam in ſua republica, & violatum eius territorium, de qua iuſtitiam conſequi non valuit coram iudice eccleſiaſtico, per ſupra nota. Innoc. in d.c. poſtulaſti. licet Anto. de But. in d. c. poſtulaſti dicat Innoc. non loqui in clericic. ſed dicta per eum habere locum in laico delinquente; & habente bona in loco iniurati, extra territorium tamen delinquẽte ſed velle cõſulere dñis temporalibus, vt multi doct. in partibus noſtris Hiſpaniæ conſueuerunt. quod ante iudicium factum per iudicem eccleſiaſticum, aut denegatum, vel retardatum per eũ, domini temporales apprehendere valeãt bona clericorum delinquentium, etiam immobilia, & etiam ſi pro eis tenentur in feudum, vel emphyteoſim, nõ videtur per ſupradicta poſſe defendi. Licet gloſſ. in l. ad dictos. de epiſc. audien. videatur innuere, ꝙ poſſint: ſed poteſt intelligi poſt eorundem notionem per proprium iudicem eccleſiaſticum factam, & Oldr. cum intelligit ſuper dicto modo, cum in quæſtione ſua præſupponat clericum per epiſcopum condemnatum, & vide eum conſ. 83. licet ſic verum quod prædictus Oldr. in dicta q.6. & propter hoc ſentiat, quod dominus temporalis poſſet clericum ad rerum amiſſionem ſui territorij condemnare de quo eſt vehementiſſime mirandum. Et ad leges per eum ibi allegatas videtur perquam facilis reſpoſio: quia tempora earum ita erat de facto. etiam in omnibus, cum non haberetur reſpectus clericorum, imo nec Chriſtianorum ante tẽpora Cõſtantini; vt in l. habeat. C. de ſacroſan. eccle. ſed poſtea ſecus, vt in authen ſtatuimus. Item contra ius canonicum. & forte Oldr. tenebat opinionem Gallicanam, quod in actionẽ in rem, clericus poterat conueniri coram laico, quam refert Petr. Iacobi in tit. de duello. & videtur ſequi Hoſti. in ſumma. quæ tamen opinio non tenetur per canoniſtas communiter. nec per Bertrand. de octo. in l.2. C. de imp. lucr. deſacri. vide ad hoc Guliel de valle Sicca, doct. Cathalanũ in 21. chart. not. & ad totam materiam non omittas dicta Innoc. in c. non minus. de immuni. eccleſ. vbi dicit, quod licet perſonæ clericorum ſint de foro eccleſiæ, res tamẽ eorum ſunt de foro laici. & vide Petr. Iacobi in illa magna additione, quæ incipit, illi Philippo, vbi illud dictum declarat. Lege præterea eundem Inno. in c. nouerint. de ſentẽ. excomm. & vide not. per Ioan. Andr. cap. ex parte. de cleric. coniug. & Innoc. in c. ſignificaſti. de offic. deleg.

Cum petijſſent quidam amici Romæ, an filia haberet regreſſum contra patrem euicta dote ei per patrem data, dixi quod ſic, vſque ad concurrentẽ quantitatem legitimæ, cum dos ipſa computetur in legitimam. l. quoniam de inoffi. teſt. & ſi datũ pro legitima euincitur, datur regreſſus cõtra patrem, vel eius hæredem, vt l. ſc im⁹. in prin. de inoffi. teſta. ergo conſequenter in dote. & ſic videtur limitandus. §. ſi fundus. l. Mæuia. ff. ſolut. matr. & idem videt̃ dicendum in donatione propter nuptias facta filio eadem ratione.

Quod poſſit conſtitui procurator ad præſentandũ aliquem ad certũ beneficiũ vacaturum per reſignationem, facit c. fin. in ratione ſui. de conceſſ. præb. & gl. in c. accedens. eo. tit. & alias fuit ita determinatum in Rota. Et quod poſſit concedi ius præſentandi ad beneficium vacaturum pro vna vice, vide d. ct. poſt text. in cap. ex inſinuatione. de iurepatro. quod not.

Ad pater, qui habet vſufructum bonorum aduentitiorum, poſſit dimittere illum pro alimentis præſtandis filio, & alias, an teneatur præſtare filio alimenta de aliis bonis ipſius patris, an vero poſſit deducere vt fructibus aduentitiorum, Cũ eſſet de facto, viſum eſt eſſe tex. quod teneatur præſtare alimẽta de bonis ſuis, in

l.fi.

l.fi.§.ipſum autem.C.de bonis quæ liber.ſecus ſi pater non haberet vſufructum ex illis bonis,vel eſſent caſtréſia,vel quaſi,per l.ſi quis a liberis.§.ſed filius.ff.de lib.agno.

Contingit ſæpe in ciuitate noſtra,quod poſt factum teſtamentum per teſtatorem, & receptum per notariũ,ipſi teſtatores ſuper viuentes,aut alias ſani ſolent repetere ſcripturam aliam teſtamenti a notario & prædicti teſtatoresrecuperata dicta ſcriptura teſtamenti,nihil in ea caſſant,adiiciunt vel mutant,deinde moriuntur.quæſitum fuit an tale teſtamentum cenſeatur reuocatum eo ipſo, quod fuit repetitum ab ipſo, teſtatores. Maior pars notoriorũ ciuitatis noſtræ interrogati de hoc iuriſperitis, vt intellexi a patre meo, tenebãt quod tale teſtamentum eſſet reuocatum, dicentes,quod tali animo cenſentur teſtatores illud repetere, tum quia nondum erat publicatum nec redactum in formam publicam nec poſitum ſignum eorum; tũ quia potuit ipſe teſtator, vel alius, hoc medio tempore aliquid addidiſſe vel immutaſſe, maximæ ſi manu teſtõris erat ſcriptum,præſertim in dicta ciuitate vbi frequentiſſime Tabelliones nihil ſciunt de ſcriptis in teſtamento; quomodo ergo ſalua conſcientia poterunt poſt mortem teſtatoris illud publicare.& pro certo teſtamento in publicam formam redigere, & tale eſſe affirmare, quod ipſi olim habuerant,videretur ergo quod potius notarii deberent abſtinere a tali aſſertione, quando medio tempore fuit apud teſtatorem, cum debeant habere veram ſcientiã de his quæ aſſerunt; vt in auth.de Tabel. per totum,in contrarium poteſt argumentari; quia ad hoc quod teſtamentum cenſeatur reuocatum, aut habet contingere verbo,aut facto.Verbo fit per aliud teſtamentum. inſtit. quib.. mod. teſt. infir.§. ex eo.& per Bar.in l.ſi de iure.leg.3.facto vero fit per interciſionem,cãcellationem, indictionem, delectionem,lineationem,& huiuſmodi;vt in toto tit. de his quæ in teſti.dele & l.noſtrã.C.de teſta.Cum ergo in caſu prædicto,nec verbo nec facto cognoſcatur aliquid immutatũ, videtur conſtare ſuis iuribus.Et pro hoc uidetur facere.quod olim, vt ſatis aperitur ex multis iuribus teſtamentum apud teſtatorem ſtabat,& id quod faciebãt in teſtamento in ſcriptis,videlicet,ſubſcriptiones,& ſigilla,facit nunc notarius.Et quod apud teſtatoré ſtaret,maxime probatur in l.2.C. quemad.teſta.aper.illa ergo eadem cõtraria,quæ diximus, poterant contingere olim in teſtamento in ſcriptis cum etiam teſtes, qui ſe ſubſcribebant ignorabant contenta in teſtamento;ut patet Inſtit.de pupil.Item ad hoc adduci poteſt l. fin. de his quæ in teſt.delen.quod teſtator tabulas in publicum diſpoſitas abſtulit, atque deleuit &c. ergo non ſimpliciter ſufficiebat abſtuliſſe, niſi & deleuiſſet. Nec obſtat ratio, quomodo notarius publicabit,cum aliquid potuerit addi.Quia idem timor, & eadem ratio eſſet in teſtibus ſubſcriptis in teſtamẽto inſcriptis facto, tamen nihilominus iura permittere videtur tale teſtamentum poſſe ſtare apud teſtatorem,vt poſtea teſtatore mortuo cognitis ſubſcriptionibus & ſigillis in publicam formam redigatur. Idem ergo facit notarius,cum nihil cognoſcat immutatũ, etiam ſi ſuſpitio poſſet eſſe de contrario, ſicut in teſtamento ſcriptis more antiquo, maxime quia hic tractatur de intereſſe illius qui actus faciebat. & eſt veriſimile, quòd ipſe in re ſua fuit diligens cuſtos. Item quod aliquid ipſe non addiderit,cũ non ignoraret id fieri non potuiſſe abſque periculo euerſionis totius teſtamenti; cũ ergo facile eſſet ſibi addere, vel immutare accerſito notario,cum videtur ſe expoſuiſſe illi periculo. Facit l.3.de teſt.mil. nec de opinione tabellionum eſt curandum, cum non adducant aliquid iuris, & in hoc potius eſt inſpicienda mens teſtantis repetentis teſtamentum, quam mens Tabellionum tradentium, ad declarationẽ l.illa inſtitutio,& l.captatorias.de hæred.inſtit.ff. quia vidi accidere de facto, aduerte,quod materia d.l. vſ optime declarari ex l.ſi ita ſcripſero.de cond.& demõ. & l.Theopõpus.& ibi not.ff de dote prælegato modo, nam interdum committitũ diſpoſitio in aliam voluntatem, in caſu proculdubio eſt voluntas captatoria, & non valet, niſi ad pias cauſas,iuxta latiſſime dicta per Bart.in l.1.de ſacroſa. eccle. interdum vero non committitur diſpoſitio in alienam voluntatem,ſed reuelatur, ſeu aperitur tertio per teſtatoré eius mẽs ſiue voluntas:quia teſtator dicit talé ſcire eius voluntatem & mentem, & conſequenter mandat ſtari dicto ſuo,in caſu reputeſ talis diſpoſitio captatoria, & nihil ualeat. Videtur Bart.ſentire, quod ſit captatoria,non tamẽ totaliter; nam ſi ex ali

quibus

quibus coniecturis poteſt apparere, quod illud quod tertius ille dicet, fuiſſe mentē defuncti, ſit de mente defuncti, debet ſtari dicto illius tertij. & ita ſecundum Bar. debet intelligi d. l. Theopompus. l. quæ hæred. de dub. Et ſic tali caſu non eſt ſimpliciter voluntas captatoria: & ita videtur intelligenda & limitanda d. l. captatorias, ibi, dum dicit in ſecretum alienæ voluntatis, quod intelligatur non de ſecreta voluntate per tertium declaranda, & teſtatori iam ei manifeſtata ſeu commiſſa. ſed de voluntate dicti tertij de nouo, & ex ſe formanda, aperienda, dummodo aſſint coniecturæ, vt ſup. dictum eſt. Interdum vero non committitur diſpoſitio voluntatis alteri, nec etiam manifeſtatur, vel reuelatur ei diſpoſitio defuncti verbo, ſed eſt tradita in ſcriptis manu defuncti: & tali caſu nullo modo eſt captatoria, imo ſimpliciter valet. Et eſt ratio, quia nihil in effectu commiſſum eſt tali, niſi depoſitum ſcripturæ manu propria defuncti ſcriptæ, quæ etiam potuiſſet in aliqua arca deponi, & nulla fraus etiam committi, quo caſu per comparationem literæ de manu defuncti appareret. & ita loquitur Bart. in l. ſi ita ſcripſero. de cond. & dem. Si autem ſcriptura eſſet de manu guardiani, prout ibi loquitur Bar. vel alterius ad cuius manum teſtator ſe retuliſſet, ſentit Bar. ibi talem voluntatem ſimpliciter non valere, cum poſſet talis ſcribere quod liberet. Videtur tamen illud limitandum, prout dicitur per ipſum Bar in d l. Theopompus, videlicet, quod tali ſcripturæ ſtetur caſus, quo habet ſuffragia veriſimiliū coniecturarum, quemadmodum ſi dicto eius, tanquam ſcientis voluntatem defuncti, teſtator ſtari voluiſſet. Cum eadem ſit ratio. Quod nota, quia vidi aliquos ſe pro doctis gerentes, cum accidiſſet in facto non ita exacte intellexiſſe. & vide Paul. de Caſtr & Alex. in l. ſtipulationum. §. illud, de ver. obli. & Io. de Imo. in l illa inſtitutio. de hære. inſti. & c. cum tibi. de teſt. ad materiam. Inſtitutus fuerat quidam in teſtamento, deinde in eodem exhęredatus, an valuerit exhæredatio? Aduerte ad hanc materiam, quia ſecundum literam negatiuam eſt tex. quod non, in l. ſi certarum. §. ſi eod. ff de teſt mil. & hoc videtur Bart. ſentire, & ſequi gl. in l. pater ff. de hære. inſti. videtur contradicere. Verum eſt tamen, quod d. glo. loquitur quando erāt duo inſtituti, & vnus in eodem teſtamento exhæredatus: & eſt aperta ratio, quia tunc teſtamentum remanet validum, cum ſit ibi alius hæres: ſecus autem quando ſolus eſſet quis inſtitutus & in eod. teſtamento exhæredatus: nam tunc videtur non poſſe ſtare exhæredationem, eum tali caſu remaneret teſtamentum abſque hæredis inſtitutione quod fieri nō poteſt. Inſt. de fidei. hæredi. §. in primis & l. proxime. de his quæ in teſt. del ff & ita videtur limitari §. ſi eodem. per d. gloſ. pro qua videtur eſſe tex. ſecundum lecturam Ganfredi de Sillaniaco doct. Gallic in l. 1. ver & ſi hæreditatis. ff. de his quæ in teſt. del. vbi ſecundum eum eſt caſus, quod ademptio hæreditatis facta eodem teſtamēto valet, ſi ille a quo admittitur, habeat cohæredem aut ſubſtitutum; quia videtur nō data per rationem tex. ibi. ſecus ſi ſolus eſſet inſtitutus. & Raph. videtur hoc tetigiſſe ibi. tamen. in l. pater ſequen. Ange. videtur tenere quod etiam ſi ſolus ſit inſtitutus teneat exhæredatio, & allegat. §. 1. dicta l. proxime qui tex. in veritate loquitur, quando habet ſubſtitutum, & hoc ſentit Imo. quod exhæredatio valeat in l. ſi ita, §. 1. de lib. & poſthum. & Nicolaus de Matar. in illa notabili diſt. relata per Sal in l. hæreditas. de his qui vt indig. ſimpliciter allega. d. §. 1. l 1. quod ademptio valeat in eodem teſtamento, quia videtur non data. Et hæc omnia procedunt quando in eodem teſtamento, & conſiſtet differentia inter dictos doct. in hoc. Quia ſecundum illos, qui tenēt quod etiam ademptio ſeu exhæredatio poteſt fieri in eodem teſtamento ſolo hærede inſtituto, cui non eſt datus ſubſtitutus, quia videtur non inſtitutus. tale teſtamentum remanebit nullū, ac ſi nemo eſſet in eo inſtitutus. Secundū vero alios, qui tenent quod ademptio non valeat, remanebit inſtitutus hæres ex ipſo teſtamento. Vbi autem in alia voluntate quā teſtamēto ſit adēptio vel exhæredatio, tunc diſtingue iuxta diſtin. Nicol de Matar. in d. l hæreditas. recenſita per Bald. Vnum tamen non omittas in hac materia, videlicet, falſum eſſe quod dicit Bart. in d. l pater. de hæred. inſtituē. quod exhæreditatio facta coram ſeptem teſtibus. de hærede inſtituto in alio teſtamento, ſi habeat cohæredem, valeat: quia nullo modo valet, cum liquidiſſimū ſit exhęreditationem non fieri, niſi in teſtamento. d. l. hæreditas. nec poteſt dici teſtamentum abſque hęredis inſtitutione

d. §.

d. ſ. in primis. Ex his fuit reſponſum ad dubinm teſtamenti hoſpitis noſtris Viterb.

Differentia quo ad reſtitutionem fructuum iter illum, qui venit vi directæ ſubſtitutionis, & illum, qui venit iure fideicommiſſi, conſiſtit in hoc: quia fructus ſunt præcepti medio tempore, hoc eſt, antequam ſit locus fideicommiſſo vel ſubſtitutioni directæ, ſi tales fructus ſint iam conſumpti tali caſu, ſicut non veniunt in fideicommiſſaria, iuxta legem in fideicō-miſſa. ita nec in directa. in l. Centurio. in fin. de vulgar. & pupillar. ibi iuuentis in hæreditate. Si autem ſunt percepti, ſed non conſumpti, & tunc etiam non veniunt in fideicommiſſaria, ſed in directa ſic, vt in d. l. centurio. Si vero eſſent fructus pendentes nondum collecti tempore quo locus eſt fideicommiſſo, etiam tales venirent in reſtitutione fideicommiſſi, vt voluit gloſſ. in l. in fideicommiſſi. de vſu & hæc nota ſic declarata pro cauſa Dionyſiij & Iacobi fratrum tuorum, & Brigidæ ſororis.

Quærit P.V.R quid ſentiam de verbo, quilibet, ſuper quo fuit facta tanta vis hodie in congregatione. Certum mihi videtur, qnod proprie & latine loquendo, prout loquebantur Iuriſconſulti, qui enumerantur in libris Digeſtorum, quilibet capitur pro, aliquis ex pluribus: vt probat paſſim apud Ciceronem & alios probatos autores. & in l. poſſideri. §. 1. ff de acquir. poſ. & l. ſi pater. §. qui duos. de adop. 17. diſt. multis. & 41. delitiæ. & l. ſi ſeruus. ſ. j. de legat. 1. & l. 1. ſi pluribus de leg. 2. & l. ſi hæred. de cond. inſti. & l. inſtitor. de inſtit. & l. peculium. de peculio. & in mille alijs legibus, & decretis antiquis. Et facit compoſitio, quia componitur de quis & libet. Nec ob. l. non diſtinguemus. allegat. per Bart. in ſ. complures. quia illam expo nebat Franc. de Aret. quilibet, id eſt, aliquis, non determinato certo, vel vnus, id eſt, certus: aut poteſt dici quod ponatur vel pro, id eſt, poſtea vero deficiente illa puritate linguæ latinæ, præſertim p tēpora Decretaliū Sexti, ac Clementinariū, cœpit dictio, quilibet, capi pro quiſq; Et ita legitur in cap. fin. de his quæ fi. a ma. par. c. Vnde noſtra ætate dictio, quilibet, videtur capi pro quiſque, licet, vt dixi, non ex vera & antiqua latinitate: vt ſi quis in teſtamentis, vel contractibus, aut alias vellet exponere pro aliquis, faceret directe contra voluntatem teſtatoris, vel contrahentium; nam ſi diceretur, lego cuilibet ex ſeruitoribus meis decem, certum eſt hodie quod debet exponi illud, cuilibet pro cui ex eis voluerit, vel libuerit, vt exponebatnr olim per nota. in l. quod labeo. de ſupell. leg. cum attendenda ſit potius conſuetudo loquendi in hoc, quam barbara ſeu minus latina, quam vera antiqua ſignificatio. per not. in d. l quod labeo & l. non aliter, cum ſua materia. de leg. & l. cum de lanionis §. aſinam. & c. præterea. de verb. ſigni. & c. intelligenria. eod. tit. & c. ex literis. de ſpon al. Et miror aliquando de noſtris doctoribus, qui non diſtinguenies tempora cum diſcútiunt proprietatem alicuius vocabuli, allegant pariter iura. ff & iura Decretaliū & Sexi ac Clement. cum aliter locuti fuerint illi antiq, & aliter poſteriores, & locutiones notariorum hodie maiori ex parte ſunt impropriæ & ſemibarbaræ, ſi reſpicias ad illam terſam latinitatem antiquam. Vidi etiam allegari text. feudorum ad ſignificationē veram alicuius vocabuli, quibus textibus nihil eſt fœdius, aut magis barbarum, tā in ſenſu. quam etiam in contextura & verbis. In caſu ergo congregationis, videlicet, in verbo, quilibet, poſito in ſtatuto, ego non dubito, quin debeat capi pro quiſque per ea quæ ſupra dixi, & feliciter valeat P.V.R. ſed priuſquam clauderem epiſtolam occurrit mihi text. Suetonij in vita Octauii, vbi inquit, Solebar etiam citra ſpectaculorum dies, ſi quando quid inuſitatnm dignumq; cognitu aduectum eſſet, id extra ordinem quolibet loco publicare vt Rhinocerotem apud ſepta Tygrini in ſcena anguem quinquaginta cubitorum pro comitio. In hoc text. aperte videtur ſignificatio huius verbi. Et iterum optime vale pater ampliſſime.

Legatus fuerat aquæductus ex certa palude pluribus dominis diuerſorum prædiorum, non tamen communium, quærebatur an eſſet locus inter eos iuri accreſcendi? Allegabam gloſ. in l. aquam. ff. quē ſer. amit. quod ſic, & ſi prædia eſſent communia pro indiuiſo, tunc haberet locum ius non decreſcendi, per not. in l. re coniūcti. de legat.

Relicta fuerat quædam domus Romæ a quodam Curiali certis fratribus, cnm his verbis: Relinquo domum meam in qua habito precioſe ſicuti eſt Monaſterio. &c. Fuit factum dubium, an intelligeretur

domo

domo inſtructa, vt erat, vel nuda tantum, & quod paramenta, & ſuppellex, ac vtẽſilia, & alia ſpectarent ad hæredem? Dixi videri mihi caſum, quod ſpectarẽt ad monaſterium. in l. prædia, §. pen. ff. de fund. inſtruct. Adducebatur contra, quod videretur intellexiſſe teſtator de trabibus, & aliis cementis, & lapidibus paratis ad abſoluendum dictam domum, quæ nondum erat in totum perfecta, non de alia inſtructione. Videtur amplius cogitandum, tamen magis moueor in primam partem per d. text. & verbum, præciſe, per quod oſtenditur maior voluntas & exactior de funct. l. facit. c. 2. de reſcript. & c. pen. de arbit. & ibi not. & per alios in l. cunctos populos. & dominum meum Alexand. in quodam conſil. & Ang. in allo. & quia fuit legatum pio loco. quod autem parata & deſtinata domus perficiendæ etiam debeantur, faciunt not in l. cætera. §. fin. de legat. 1.

Teſtator fecerat quædam legata Romæ certis perſonis, quæ perſonæ poſtea exercuerunt graues inicitias cum teſtatore. propter quandam ſuſpitionẽ falſi teſtimonij in eum: & poſtmodum lapſis duobus annis a tempore ortæ inimicitiæ, mortuus fuit teſtator, dicebatur legata tacite fuiſſe adempta, per §. non ſolum. l. ſi quis. de adi leg. Replicabatur de gl. no. in l. athletæ. § dat remiſſionem. de excuſ. tutor. in verſ. priuſquam videlicet, quod tã tum temporis effluxerat, infra quod teſtator prædicta legata potuiſſet expreſſe reuocare, vel adimere, quod tamen non fecerat. ergo videbatur, non obſtantibus inimicitiis, velle perſiſtere in relicto facto: maxime quia erant conſanguinei, & nemo præſumitur ſanguinẽ ſuum odio habere, ſaltem in fine obitus. Cõtra prædictam glo. allegaui tex. in l pen. quem in ſimili caſu allegabat pater meus. de adim. leg. vbi poſt ortas inimicitias teſtatrix habuit tantum temporis, quod fecit codicillos in quibus nil ademit & tamen remanet prima tacita ademptio. & videtur ille text. fortiter vrgere contra prædictam gl. Sed poſſet forte reſponderi. quod in caſu d. § pen. non negatur peti legatum a calũniatrice, ratione tacite ademptionis, ſed ratione delicti, in quo tamen eſt cogitandum. Et vide ad hoc not. in l. cum tabulis. §. quoram. de his qui. vt indig. per Bart. in l ſi inimicitiæ. eod. tit. ſed vbi eſſent conſanguinei, vt in caſu noſtro, bene ſequerer gloſ. quia intentio teſtatoris forſaſſe fuit non adimere legatum conſanguineo, quamuis inimico, ſperans per mortem legitarii extingui inimicitiam. & bona legata permanere apud filios, vel conſanguineos illius ſui conſanguinei, & ſic apud perſonas de ſanguine ſuo, & ita odiũ tñ reſtringebatur ad hanc mediam perſonam, non ad alios ad quos poſtea volebat vt bona legata deuenirent, cum videatur reſpexiſſe totam conſanguinitatem. ar. l. 1. & 2 ff. de liber. cauſ & l. raptos. de epiſco. & cle. maxime cum votum ſucceſſionis in bonis conſanguineorum ſit de iure naturali. l. fi. C. quorum bono & c. ſciant cuncti. de elect. lib. 6. & Cle vnica. de homi. l. cum acutiſſimi de condi. & demonſt. cum annus. ff. de pact. l. tale pactum. §. fi.

Aduerte, ꝙ aut legatur, vel fideicõmittitur a primo hærede inſtituto, eadem res vel quantitas diuerſis & ſub variis, ſeu diuerſis conditionibus, & tali caſu quilibet poteſt petere ſibi cauere ab ipſo hærede. ut l. 3. vt leg. nomin. & l. etiam. §. 1. vt in poſ. leg. & hoc in euentũ ſuæ conditionis. Aut legatur vel fideicommittitur ab hærede alicui, puta Gaio, pure, vel ſub conditione, & ab ipſo Gaio Mæuio ſub conditione, tali caſu habet locum diſpoſitio. §. ſi vero. l. ius cui. vt i poſſeſſ. leg. videlicet, ꝙ poſſit petere Mæuius ſatiſdari ſibi a Gaio pẽdente conditione ipſius Gaii. Et etiam ſi non caueat Mæuio Gaius, tenebitur ſibi cauere hæres primo loco inſtitutus, ſi pri. non cauerat Gaio. Si autem cauerat Gaio, Talis cautio ex iuris diſpoſitione, Gaio non cauẽte ipſi Mæuio, transfertur ad Mæuiũ, ita quod Mæuius in vim cautionis p̃ſtitiæ Gaio per hæredem poterit aduenĩete conditione agere contra hæredem, vt in d. l. is. cui §. fi. vt legat. nomi. c. & hæc nota bene extricata cum accidiſſent de facto.

An poſſint codicilli euerti per querelã tãquam officioſi, cum accidiſſet de facto. Quidã allegabãt quod ſic, ex no. per Bald. in l. parentibus de inoffi. teſtam. C vbi dicit eſſe locum inofficioſæ diuiſioni, ſed intelligo de inofficioſa diuiſione facta in teſtamento, quod reſcinditur per querelã. Secus ſi fuerit facta in codicillis, & rõ qa tali caſu filius iam eſt hæres ab inteſtato vna cum aliis. Reor, tamen, quod ſi quartã non habet, poteſt illam petere a cohæredibus ab inteſtato vel legatariis l. quotiens. & l. ſi cogitatione. fam. erciſc. C. hæredes. n. etiam ab inteſtato habent ius defalcandi

falcandi, vt innuit d.l. ſi cogitatione. & ibi not. per gloſ. quæ falcida computatur in quartã. l. Papinianus §. quarta. ff. de inoff. teſt. Et ideo non immerito non reperies aliquam legem, ni fallor, quæ loquatur de codicillis inofficioſis, quod per q̃relam inofficioſi poſſint euerti; & eſt ratio in promptu, quia filius, & hæres poteſt defalcare ab inteſtato, ſi legata exceſſerit dodrã tem. ſecus autem eſt conditio in teſtamento, quia tunc filii omni medio ſunt deſtituti, niſi querelam intentent Et ſatis vſ hoc innuere Azo in ſumma huiuſmodi, de inoff. teſt. & Ganfred de Saliniaco doctor Gallicanus, in l. non eſt nouum. de bon. poſſeſ. contra tabu. in 8. charta apertius hæc dicit. Et etiam tangit quid ſit hodie aucta legitima quia triens de iure auth. cũ teneatur quarta falcidiæ Trebellianicæ ſi filii ab iteſtato grauati eſſent legatis, vel fideicommiſſio non ſufficeret ad legitimã imo deficeret vna vntia, quod remedium eſſet pro illa vntia, vide ibi per eũ. Quid autẽ aduerſũ ĩofficioſã donationẽ cã mortis. Idem videtur quod in codillis eadem ratione, quod etiam tenet idem Ganfred. in l. filius emancipatus. ff. de leg. pra ſt. & idem in cæteris donationibus, quæ morte confirmantur, puta inter patrem & filium, vt probat tex. in l. 2. de inoffic. don.

Quod pater teneatur dotare filiam diuitem de proprio, allegabatur l. ſi pater. de dot promiſ. cum ibi nota. dicebam non videri mihi, quod probaretur, neque ibi, neque alibi: imo in dicta l. ſi pater. innuitur, quod ſi pater non ſimpliciter, ſed expreſſe dotaret filiam ſuam de bonis ipſius filiæ, quod non teneiur dotare de ſuis, ibi verſic. vtraque igitur. & ibi, paternæ liberalitati. & ibi, liberalitas, itaque quia in neceſſitatibus nemo liberalis &c. & eſt ratio. euidens cum pater non teneatur alimentare filiam diuitem ff. de liber. agno. l. ſi quis a liberis. §. ſed ſi filius. ad quæ alimenta fortiori vinculo obligatur, quia de iure naturæ. 1. diſt. Ius autẽ naturale poſt datam autem dotem, & ius filiæ in ipſa dote quæſitũ, ſi filiæ ſuperuenirẽt alia lucra, aut relationes dotis, aut alia, non credo quod pater poſſet reuocare, quod filiæ ſemel in dotem conſtituiſſet, cum ſemper attendatur temporis quo filia incipit dotari. in auth. de æqual. dot. §. quia vero iam legem. & vide dominum meum dom. Barb. virum celebratiſſimæ & fæcundiſſimæ memoriæ, aliquid tangentem in quodam cõſilio. Eſſet tamen difficile in practica contra communem opinionem, in re quæ tã ſæpiſſime occurrit, obtinere.

Collato beneficio mihi abſenti per ordinarium, ſi papa conferat illud alteri non facta mentione de collatione ordinarii ante ratih abitionem, non valet collatio ipſa tanquam ſurreptitia. vide ad hoc Col lect. in c. eccleſia. de ſortileg.

Solebat frequẽter dicere domi. meus, domin. Frãciſcus de Aret. quod doctores noſtri ſuperioris ætatis multum large, & pluſquam veritas eſſet, extenderãt, ſeu interpretati fuerãt l. 1. C. de ſacroſanctis eccleſiis. dicens ſe non credere, quod mens Conſtantini Imperatoris cõditoris illius legis voluerit aliud diſponere, quam facere deinceps capaces eccleſias, & collegia Chriſtianorum ad ſuſcipienda legata, & concedere liberam facultatem cuilibet relinquendi eis, cum antea non liceret; nam prædicta legata, velut facta collegio reprobato per Imperatores Paganos, applicabãtur fiſco, nam Chriſtiani non poterant habere collegia, niſi clam: vt probatur apud Hiſtoricos, & in l. diui. de natur. liber. C. & 12. q. 1. c. futuram. & 15. diſt. Canones. Et ſæpius arguebat prædictos doctor. q; fuerint parum curioſi Hiſtoriarum. & tẽporum. præter Spec. Io. Andr. & Oldrad. Tu vide ad hoc de hac licentioſa extenſione ſeu interpretatione d. l. Abb. in c. relatum. de teſtam.

In quadam terra Italiæ eſt ſtatutum ſuper crimine peruerſæ veneris, quod rei illius criminis condemnentur pœna pecuniaria, & confinationis extra terras eccleſię, pro qualitate perſonarum, & exceſſus, arbitrio poteſtatis moderanda. In eadem terra fuerunt nonnulli rei inuenti de dicto crimine per varia interualla temporis, in quorum punitione circa maioritatem pœnæ pecuniariæ, & diuturnitatem confinium, Poteſtas, quæ tunc erat, ſeruauit hunc modum. Nam adoleſcentulos minor pœna condemnauit, quam ſenes; & non coniugatos, vel incarceratos etiã minori multo coniugatos, uel non incarceratos; quoſdam autem, qui cũ propriis vxoribus illud ſcelus commiſerant, minori pœna condemnauit, quam eos qui cũ maribus. Viſum fuit quibuſdam probis Iuriſperitis fuiſſe rectum iudicium. per not. in tit. de derelict. puer. & l auxiliũ §. ĩ delictis ff. de minor. & per not. in c vt clericorum. §. ſi. de vit. & honeſta. clerico. cũ

aliis

aliis iuribus.quod & mihi idẽ viſum eſt, præterquam in vltimo delicto,in quo certe videtur acrius cæteris puniendus, cũ tale crimen longe deteſtabilius & grauius ſit,ſi cum coniuge perpetretur : vt in cap. adulterij. 32.q.7. & eſt ratio, quia pręter paritatem ſceleris cum aliis, & maioritatem, quia in vxore habet promptum vas debitum. vir quærens inſana diuerticula: In vxore eſt quidam ẽt abuſus quodammodo carnis propriæ, cum reputetur vna caro.c.1.de coniug. leproſ. & de conuerſ. coniug.ad Apoſtolicam. Item eſt violatio fidei tacite promiſſę de coniunctione carnali inter eos fienda, propter bonum prolis,quæ etiam promiſſio in benedictione nuptiali confirmatur, quod bonnm per hunc nefandum coitum apertiſſime tollitur. Præterea eſt maior, & ſpecialior contemptus Dei,qui inſtituit matrimonium illum effectum ad multiplicandum prolẽ. Eſt etiam contemptus Reipublicæ, quæ maxime faueat matrimoniis ad effectum extendi Rempublicam per ſobolem. Item eſt ibi ludibrum & prophanatio fœderis matrimonij, & irritatio vxoris ad quærẽda adulteria, & omne nefas patrandum. Et ad conſonantiam dicti iudici poteſtatis adduxi tex.cuiuſdam canonicis, in cõcilio Anticynenſi, qui loquitur ſub his verbis ſub rubr. de his, qui cum maſculis polluuntur. hĩ qui irrationabiliter in his verſati ſunt,ante viceſimum annum, tale crimen commiſerint, quindecim annis exactis communionem mereatur, & infra Qui autem exacta 20.annorum ætate, vel vxorem habentes hoc peccato prolapſi ſunt 25.annis pœnitudinem gerentes in communionem ſuſcipiantur, infra.Quod ſi qui & vxorem habentes & tranſcedentes 50.annum ita delinquerint, in exitu vitæ duntaxat communionis gratiam cõſequantur. Et in ſimilem ſententiam eſt alius canon ſuper inceſtuoſis, quem refert Martinus Archiepiſcopus Bracaren. in Collectaneis Conciliorum antiquorũ, & ſubſequitur ibi alius Canon, qui appellat huiuſmodi vitium morbum lepræ, & præcipue vt pœnitentes de hoc vitio non poſſint orare, niſi in angulis eccleſiarum,vt dæmoniaci. & vide ibi glo.ordinariam, quare dicatur morbus lepræ,forte propter contagionem, & difficultatem curationis.Poſtea legi Martinum magiſtri Theologum Pariſien. qui videtur tenere, quod grauius peccatum ſi coire contra naturam cum maſculo, quam fœmina, cum ibi ſit abuſus perſonæ & vaſis, hic autem vaſis tantum. Tenet euidenter etiam idẽ doctor,quod maius peccatum ſit ſeipſum polluere, quam cum maſculo coire, cum in primo ſit auſus perſonæ ſuæ, & modi, & vaſis, de quo dubito, nec iura videntur aperte imponere pœnas ita in hac pollutione, ſicut in alio peruerſo coitu, nec tantum læditur Reſpublica.& ibi abuſio perſonæ ſuæ, & alterius, hic ſuæ tantum. Ad quod facit quod not.glo.in c.omnes.32.q.7.& in eo ſaltem qui ſe polluendo cogitat de vaſe muliebri, omnino credo eſſe minus peccatum,cum tantum peccet in emittendo vas, re non mente. Et auth.vt non luxur.contra natur.loquitur in coitu extranaturali vere Sodomitico.Nec obſtat quod ibi dicitur ſemetipſos &c. nã glo.ibi intellexit de Sodomitico vero, vt declaratur infra in text.& glo.ibi,& ciuitates cum eorum habitatoribus pereant. &c. Præterea ibi alleg. l. cum vir. C. de adult.quæ expreſſe loquitur in vero Sodomitico,quamuis non defuerunt qui dicerent d.l.loqui in viris,qui de facto nubũt alij viris,quod execrabile ſcelus olim factum fuiſſe legitur apud Hiſtoricos & Poetas, Ioſephum contra Apionem, Suetonium, Martialem, Iuuenalem, & alios. Et quod ait Paulus: Neque molles,neque maſculorum concubitores. &c. apud idoneos & antiquos autores exponuntur molles,id eſt,patici, cathamiti,& cultati, nõ autem ſe polluentes. ad quod facit quæ not.Auguſt.in in lib. de Ciuitate Dei loquens de ſacerdotibus Cybelis.Hæc reſpondi cuidam docto viro, qui nitebatur velle tueri opin. dicti magiſtri Pariſienſ. aut ſaltem pariſicare etiam quo ad pœnã iſta duo crimina, & allegabat dictam auth. & dictum Pauli. Et contra eum eſt aperte §.Item lex Iulia.de adulteriis.Inſti.de publi. iudic.quia declarat tex. illius auth.quamuis etiam non defuerint qui velint illum tex. habere locum in frequentiſſime delinquente,propter verbum exercere. Ad quod ca.clerici.de exceſ. pl. Et qualiter debeant cohiberi pueri ab his flagitioſis limilinibus,lege ſapientiſſimũ doct. Iaſon.

Quod crimina poſſint deferri papæ abſque denunciatione vel accuſatione, & ẽt non præcedente monitione, & per ſolã viam querelæ. Et quod in delictis, vndecunque pateant,non teneatur papa obſeruare

uare

uare formam iuris, ſed poſſit ponere pœnam condignam, allegantur not. per Hoſtien. & in cap. tam literis. de teſtib. & per Abbatem in cap. cum ſuper. de confeſ. & Imo. & alios in cap. cum olim. de rer. permut. quod not. Hoſti in cap. in noſtra. de ſepul. & Bal. in l. princeps. de legar. & no. in c. ſicut de iuretur. & in c. nouit. de iudi. Adducta fuerunt hæc in cauſa proceſſus extraiudicialis. ſuper prætenſa dilapidatione, & aliis criminibus Epiſcopi Leodien. coram Reuerendiſſi. domino meo Vicecancellario, & aliis tribus Cardinalibus Commiſſariis domini noſtri papæ in dicta cauſa, quod an indiſtincte in alio crimine, q̄ dilapidationis ſit verū, vide quæ poſui infra in alio memoriali. & in apoſtillis ad allegationes celebris aduocati & optimi viri dn̄i Baptiſtæ de S. Seuerino.

Super beneficio poteſt tranſigi auctoritate delegati, dummodo habens ius in eo non renunciet, alias non poſſet, niſi auctoritate ordinarii fieret tranſactio in nō reſeruatis, vel corā eo, vel alio non habēte facultatē reſignandi. Et poſſet imponi aliqua penſio interdicti legati, vel cenſus, ēt abſque conſenſu ordinarii. Compoſitio autem gratuita poteſt fieri abſque voluntate alicuius ſuperioris delegati, vel ordinarii, niſi interueniat renunciatio iuris alterius poſſidentis beneficium, quia tūc requiritur cōſenſus ordinarij modo quo ſupra Hæc colligūtur ex not. per Abb. poſt alios in c. ſtatuimus. c. de cætero. ca. ſuper eod. de tranſactio. & in cap. niſi eſſent. de præbend. & vide ad prædicta Collect. in c. forus. de verb. ſignif. qui innuit, quod dare aliquid pro expenſis, cauſa concordiæ, non ſit ſimoniacū, & quod pēſio impoſita ex prędicta cauſa, tranſeat ad ſucceſſores, ſi fuerit facta concordia auctoritate ordinarii. & vide Hoſtien. in dict. c. niſi. Et dicitur gratuita compoſitio, quando partes promittunt acquieſcere dicto peritorum ſuper lite, vel diſcedere ſimpliciter a lite tanquam ius non habentes Et hęc nota ita declaratą, quæ paſſim de facto accidūt. Et quod ſuper ſpolio beneficii poſſit tranſigi, vide Abb. in c. 2. de arbit.

In cauſa mea Maioricen. An iuſpatronatus alicuius beneficii a laico rite fundati, & compotens præfectis fabricæ laicis, dicatur laicale, vel eccleſiaſticū, ſeu clericale? Et capio pro fundamēto, q̄ iuſpatronatus nō ideo dicitur laicale, quia quaſi poſſideatur a laicis, nā a clerico poſſeſſum dicitur iuſpatronatus laicorum, dummodo ex prima fundatione, ſeu ſucceſſione patrimoniali, ſiue laicali venerit ad clericū. Et ſic nō videntur curare iura ad diſtinguendū iuſpatronatus clericorum, a iurepatronatus laicorū, de perſona quæ illud poſſidet, ſed de prima radice & fundatione, videlicet, an fuerit fundatum in perſona laicali vt laica. & ab eo, & ſucceſſoribus in patrimoniali tenendū & tūc dicatur eſſe de iure patronatus laicorum, vt probatur per omnia iura loquentia de iure patron. laicorū. & præſertim in c. filiis & c. quicūque. cap ſi plures. & cap conſiderandum. 16 quæſtio. 7. vbi fit mētio de hæredibus & ſucceſſoribus in iurepatrona. rōni patrimonij & idem probatur in c. 1. & c. cum ſecundum. & cap. cum dilectus. de iurepatron. & in d. c cum dilectus. gloſſ. in duobus locis hoc ſentit, exponendo quid ſit præſentare tanquam laicum. & idē not. in c. cū nos. de offic. ordin. per Abb. & per gl. ſi in Clem. plures de iurepatro & p doct. in c. vnico de iurepatron lib. 6 & in c. 2. de præbend. & in aliis iuribus. adeo, q̄ ſi quis laicus, vel clericus de bonis patrimonialibus in fundatione alicuius beneficii rite de auctoritate epiſcopi fundati expreſſe vellet epiſcopum, aut Abbatē, aut aliquā perſonā eccleſiaſticā eſſe patronatum, & ſucceſſores in dicta eccleſia, nemo dubitat quin talis patronus cenſeatur eccleſiaſticus, ſeu ſecularis, cū hic nulla ſit ſucceſſio patrimonialis, ſeu laicalis de ſuccedendo. Ergo ad caſum noſtrū, cū voluntas fundatoris huius beneficii fuerit facere magiſtros fabricæ eccleſiæ, ſeu operarios patronos illos, qui tūc erāt, & p̄ tpe forēt apparet manifeſte cū nō habuiſſe voluntatē fundandi iuſpatronatus p̄dictum, vt patrimoniale. ſeu laicale. ſed potius voluiſſe fundare in perſonis illorū, & ſucceſſoribus eorum ratione officij pij, quod gerebant, & adminiſtrationis bonorū eccleſiæ, non curando alias de qualitate perſonarum, an eſſent conſanguinei ſui, vel deſcendentes clerici, an laici, ſed curauit adminiſtrationē, & pietatē exercitij. qđ eſt maxime pium, & neceſſarium eccleſiæ, vt dicit tex. in c. fin. de his quæ fi. a ma. par. c. Cum ergo hic non fuerit aliqua conſideratio patrimonialis, ſeu laicalis ſucceſſionis, nō dicetur iuſpatronatus laicale, p ſupra alleg. Erit ergo iuſpatronatus eccleſiaſticū ſiue clericale, cum huiuſmodi magiſtri fabricæ quāuis forte laici, quo ad hāc

adminiſtrationem & curam habeantur ꝑ perſonis eccleſiaſticis cum poſſit & trahi, & trahere ſuper dictis bonis, & eorũ adminiſtratione coram iudice eccleſiaſtico tanquã perſonæ eccleſiaſticæ: vt not. doct. in cap. nullus. de foro competen. & Cãcellaria quotidie dat literas magiſtris fabricæ, & cõtra eos quamuis laicos, dummodo agant, vel conueniantur ratione officij prædicti, nec immerito, quia in illa cura & adminiſtratione repręſentant perſonas eorum, qui de iure habent curam fabricæ, vel bonorum illi deſtinatorũ: vt not. in. in c. decernimus. de iudi. & ibi Abb. Cura autem. & adminiſtratio prædicta, pertinet ad Epiſcopum, Capitulum, & Rectorem eccleſiæ, prout late not. per doct. in cap. 2. & ca. de his. de eccleſ. ædifi. & in d. c. ſi. de his quæ ſi. a ma. par. c. & in c. ſi propter. de reſcript. & in c. ſi. de teſta. & in extrauag. ſuſcepti. & facit optime c. ſi monachus 16. q. 1. vbi cura fabricæ vocatur opus eccleſiaſticum, & ſic iuſpatronatus fundatum ſuper perſonis tenentibus illam curam eccleſiaſticam, debet appellari eccleſiaſticum. facit cap. vnic. 10. q. 3. & ea. cau. q. 1. & multa alia iura. Concluditur ergo, dictum iuſpatronatus eſſe eccleſiaſticam ratione finis, cum perſona fundans illud in prædictis miniſtris, qui ſunt media, videtur, vt dixi, habuiſſe reſpectum fundamẽtale ad illas perſonas, cuius illi vices gerunt, qui finis debet potius quam medium, ſeu qualitas laicalis medij attendi c. ad noſtrã. de app. l. quicquid. §. 1. de acquiren. rer. dom. ff. cũ alijs iuribus ſcholaſticis notiſſimis. facit illud, quod iſti operarij ſunt ſubrogati, & quaſi procuratores perſonarum eccleſiaſticarũ, & ſubiectis cis, vt dictum eſt, quo ad hanc adminiſtrationem rei eccleſiaſticæ, ergo eſt iuſpatronatus clericorum ratione huius ſubiectionis, per not. in d. c. cum dilectus. nam nomine eccleſiæ cenſentur hoc facere. Et facit ad hanc opin. quam proculdubio puto veriſſimam, deciſ. Rot. in antiquis tit. de iurepatr. quæ loquens de benignis, inter alias rationes, dicit iuſpatronatus earum eſſe eccleſiaſticum, cum poſſit conueniri coram iudice eccleſiaſtico, prout diximus conueniri operarios ratione huius officij, ad quod ditexit fundamentum & finem teſtator, ſeu fundator beneficij.

Cum verteretur in dubium, an in ciuitate Romana duraret vniuerſitas, ſiue ſtudium generalẽ, prout olim. de quo in tit. de ſtud. lib. vrb. Rom. & proœ §. diſcipuli. Euge. 4. conceſſit ciuitati Roma. nouum priuilegium ſtudij generalis, quod vidi. Curiæ autem Com. iam olim Bonifac. 8. priuilegium conceſſerat, in corpore poſtea iuris clauſum per conſtit. cap. cum de diuerſis. de priuileg. lib. 6. Cum quidam a domino noſtro petijſſet, voce ſecum diſpenſari in diuerſis votis & alijs concernẽtibus tantum conſcientiam, & papa viuæ vocis oraculo reſpondiſſet, Placet nobis, dixit ſufficienter ſecum fuiſſe diſpenſatũ, etiam quoad omnia capita. Et inter cætera allegabam quæ poſſunt notari, & not. in c. Olius de poſtul. præl. & c. inter dilectos. de fide inſtrum.

Quantum ad id quod R. V. expoſtulat, an ſciens aliquem commiſiſſe furtum, vel habere rem furto ſublatam, incidat indiſtincte in excommunicationem contra ſcientes, & non reuelantes promulgatã, ſi non reuelet vel manifeſtet. Breuiter, credo quod in caſu veſtro, tum quia, vt dicitis, eſſe periculum & ſcandalum reuelanti, tum etiam quod non poteſt probare, ſi opus eſſet, cum iſte veſter ſolus viderit illum furantem, & ille intellexerit ſe viſũ ab eo, & ſi furtum etiam ſecrete detegeretur, & fieret etiam ipſi furi per ſuperiorẽ monitio ſecreta de reſtituendo, ſemper oriretur ſuſpicio contra hunc reuelantem de reuelatione, & negante fure, & inſurgente cõtra reuelantem ſemper infamia ſibi incuſſa, forte oporteret reuelantem publice referre crimen, quod non poſſet probare. Nam vt colligo ex doctor, in varijs locis, videlicet in c. ſi quis cũ fure. de furt. & in l. ciuile. ff. eod. tit. & de ſimon. c. nemo. & c. 2. de offic. ordin. & ex alijs locis. & Scoto in quarto. non tenetur quis reuelare, ẽt ſecrete. vbi timet ſcandalum aut periculũ ſibi, vel ſecũdũ aliquos etiã alijs, vel vbi non poſſet probare, & reuelatio eſſet fienda publice: vt in c. placuit. 6. q. 2. & c. ſi peccauerit. 2. q. 1. & i Clẽ. de hæret. Et ſm aliquos, etiãſi ſecrete & priuate, quamuis alias ſciret, cum tali caſu periculi, vel ſcandali, vel quia nõ poſſet probare, immineret ſibi periculum corporis proprij, aut bonorum ſuorũ, quæ videntur præferenda periculo, vel damno bonorũ alterius, cum ſit maius periculum corporis, quam bonorum, & in pari diſpendio bonorum charitas incipiat a ſe ipſo, vt potius conſeruem mea, quã aliena, maxime

ex quo reuelatione criminis non eſt de veritate vitæ, preſertim in hoc caſu furti iuxta not. in c. ſane. de tēpor. ord. per doct. iuncta gl. in l. 4. §. ſi tibi. ff. de cōdi. ob turp. cauſ. cū l. 5. in fin. & l. 2. eod. tit. arg. l. in ſeruorū. ff. de pœnis. & in authen. de mādat. princip. §. oportet. & 2. quæſt. 7. plerūque. & 13. diſtin. nerui & l. ſi præſes C. de ſer. & aqua, & artic. not. in c. 2. de nou. oper. nūciat. & c. qui ſcādalizauit, de regul. iur. cum tota materia de ſcandalo. & faciūt optime ad hoc no. p Abb. Sicul. in c. officij. d pœnit. & remiſ. Et videmus ꝙ Cancellaria in excommunicationibus generalibus in forma, ſignificauit, pro furtis, vel occulte detentis, caute ponit iniquitatis filios detegtores, & temere ac malicioſe occultātes, vel nequiter detinētes. non ergo intendit ligare eos qui non inique, vel temere non reuelant, ſed ex iuſtis cauſis. puta ſuperius expreſſis, abſtinēt a reuelādo maxime cum excommunicatio non extēdatur in perſonas vltra tacitā vel præſumptam volūtatem excōmunicatoris. vt not. doct. in c. ex parte. el primo. de offic. deleg. & faciunt not. in c. 1. & Gem. de offic. deleg. & c. 1. de iudic. & l. ſi cui. de ſeruit. ſed excōmunicator hic cenſetur hmōi perſonas tacite eximere, & ſi non faceret, ſentētia eſſet iniqua, quæ in foro cōſcientiæ non eſſet timēda. 2. q. 3. §. ex his. & idē crederem vbi ex alia iuſta cauſa, in rōne naturali fundata, nō tenetur reuelare, vtpote filius patrem furem, vel econtra. Et forte idem poſſet dici in omni caſu, vbi quis non poſſet cogi ad teſtificandum expreſſe, quia multo minus ad iudicandū vel reuelandum. Et ſatisfaceretur ad hoc not. per Arch. 22. q. 2. §. itē. not. per doct. in c. 1. de teſti. cog. & per Abb. Sicul. in cū ſuper. de confeſ. & alios in c. 2. de maior. & obe. & in c quiſquis. 2. q. 3 & c. qui reſiſtit. & faciunt not. in c. qualiter & quando vtroq; de accuſ. & peroptime tex. 6. q. 1. ſi omnia. & c. oues & c. cū ex merito. & not. per Innoc. c. 1. de ſcrut. in ordi. faci. Non tamen propterea negarem, quin poſſet habere locum materia denunciationis Euangelicæ fiendæ per hunc ſcientem illum furē, ſeruatis loco, & tempore, & debita forma. ad hoc d. c. plerunque, & 24. q. 2. tam ſacerdos.

Notabilia de expectatiuis, & alijs literas gratia concernentibus, excerpta ex notulis Antonij de Cor. beſiis, & aliorum Abbreuiatorum.

PRincipium gratiarum expectatiuarū eſt ſcire, an partes impetrantes ſint pſentes in curia, an non. Et ſi ſunt præſentes, debent examinari, niſi forte graduati vel officiales papæ, fuerint, vel gratia fiat motu proprio, vel pro commenda, vel penſione, & pro præſentibus examinatis graduatis officialibus, & habentibus motu proprio, dantur duæ literæ; vna gratioſa, & alia executoria. Abſentibus vero datur vna litera in forma, dignum

Item præſentes in curia impetrantes, habent in literis apoſtolicis vitæ, ac morū honeſtas, &c. vel literarum ſcientia, aut nobilitas generis, ſeu religionis zelus, &c. ſecundum qualitatem eorū. Abſentibus vero datur indifferenter, in forma, dignum &c. Niſi eſſet doctor, vel officialis, aut motu proprio: quia licet ſint abſentes, dantur duæ literæ tanquam præſentibus, quia non examinātur. Et ſimiliter nō examinātur quādo beneficia nō dātur in titulū, vt in commendis & penſionibus.

Nota, quod licet quis tempore datæ nō fuerit præſens, ſi tamen eſt præſens datæ tempore expeditionis, debet dari litera tāquam pro præſente. Item ſi tempore datæ, vel expeditionis fuerit abſens, dummodo aliquo tempore fuerit præſens, & examinatus, dantur tanquam pro præſente.

Item nota, quod in expectatiuis in clauſula, aut ſi hodie pro alio vel aliis &c. debet exprimi collatio eius, ad quam datur beneficium, niſi haberetur in genere ad cuiuſcunque collationem, quia tunc diceretur in fine illius clauſulæ, de ſimilibus beneficiis prædicta diœceſis tacito de collatione vt lib. B. fol. 22.

Item nota, quod quando dicitur ratione dignitatum, perſonatuum, adminiſtrationum, vel officiorum, debet ſequi, quos, quas, ſeu quæ in illis obtinent. ſecus ſi dicitur adminiſtrationum; & officiorum, qa tūc ſufficit dicere, quæ in illis obtinet. *Electionem.*

Item nota, quod non debet dici electionem, niſi quando ponitur, etiamſi conſueuerit quis per electionem aſſumi. *Inhibitio.*

Item, ꝙ quando creatur canonicus in Eccleſiis collegiatis, inhiberi debet Epiſcopo, & aliarū Eccleſiarū Capitulis: ſecus ſi nō creatur canonicus in dictis colle

Statutis. glatis, quia tūc ſolū inhibetur Capitulis.

Clauſula volumus autem, etc. vide folio 2. 8. lib. B. & fol. 123 eod. & fo. 10. b.

Item nota, quod quando in gratia expectatiua non datur aliquod beneficiū in cathedrali, vel collegiata, tunc in non obſtantijs, non fit mentio de ſtatutis.

Item nota, quod quando creatur canonicus, & reſeruatur dignitas, perſonatus, adminiſtratio, vel officium curatum & datur aliud curatum. in fine ponitur clauſula reſtrictiua. Volumus autē, quod quamprimum vigore præſentium dignitatem, &c. Aliter non, vel niſi diſpenſetur ad compatibilia.

Secularis ad regulare.

Item nota, quod ſi ſecularis petit ad collationē epiſcopi, & Capituli alicuius ordinis, dicitur ſic, beneficium eccleſiaſticum clericis ſecularibus aſſignari ſolitum, & non ponitur clauſula dummodo canonicatus, & præbenda eccleſia Cathedralis exiſtat.

In executoria.

Item nota, quod in executorijs expectatiuarū, & corrector Anſelmus caſſauit conſuetum clericis ſecularibus aſſignari, etiamſi canonicatus &c. in collegiata, vel eiſdem cura immineat animarum, tamen hodie eſt ad placitum.

Fol. 96. lib. B.

Item caſſauit, per ſe, vel procuratorem ſuum ad id legitime conſtitum infra vnius menſis ſpatium, poſtquam ſibi &c. vſque ad conferenda.

Clericus.

Item nota, quod ſi in ſupplicatione gratia expectatiuæ dicat, ſupplicat Ioannes Anton. Peruſinus, & non dicitur clericus, quod in minuta poteſt addi clericus quia Papa intendit prouidere clericis, ſecus ſi eſſet ſecularis.

Itē, ſi clericus Francigena impetrat gratiam expectatiuā ad duas collationes quarum vna ſit in Frācia, & alia in Alemania, in valore debet dici, librarum Turonenſ. paruorum, quæ eſt moneta Franciæ, & nō marcarum, quæ eſt moneta Alemaniæ.

Lib. turon. paruo.

Item, ſi in gratia expectatiua datur ad minorem valorem, quam dicat regula, literæ non ſunt ſcribendæ ſi pars contenta tur de minori valore. & hoc intellige vſque ad tertiam partē valoris expreſſi, iuxta regulam cancellariæ Apoſtolicæ.

Item nota, quod in minuta ſemper poteſt addi. & gratia aggrauari, non autem impinguari vltra tenorem ſupplicationis. facit text. in l. veteribus. ff. de pactis.

Item, quando datur gratia expectatiua pro graduato ad vnum beneficium datur ad vnum cuiuſcunque taxæ. Sed ſi gratia expectatiua datur ad duo, ponitur taxa, ſecundum regulas limitatas.

Perpetua adminiſtratio.

Item nota, quod nunquam datur perpetua adminiſtratio, niſi quando eſt petitum in ſupplicatione, & quando petitur. datur indifferenter, ſiue creatur canonicus, ſiue non: conſuetudo tamen eſt, ponere quando creatur canonicus, alias non.

Item nota, quod qñ datur gratia expectatiua ad vnum, vel duo, tūc ponitur collatio retro, videlicet, ad venerabilis fratris noſtri epiſcopi & dilectorū filiorum Capituli Amaen & abbatis, ac cōuentus monaſterii &c. Sed qñ creatur Canonicus, dat ad illud beneficiū, tunc primo dr ad collationē. &c. venerabilis fratris noſtri &c.

Non obſtan. etc.

Item nota, quod quando eſt in forma vnum vel duo ponitur non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis: quia expectatiua non debet dari niſi ad vnum beneficium.

Item nota, quod quando quis creatur canonicus, vel habet ad vnum, vel duo, tunc dicitur, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis: Secus ſi datur ad vnum beneficium duntaxat, quia tunc dicitur, nō obſtantibus quibuſcunque ſtatutis & conſuetudinibus &c. cum conſuetudines, conſtitutiones, ordinationes apoſtolicæ tunc non obſtent, niſi habeat alia Beneficia.

Portiones.

Item nota, quod ad portiones datur gratia, quādo in ſupplicatione petitū fuit.

Patrimonialia.

Item nota, quod nunquam datur ad pſtimonia patrimonialia, quia ſunt de iurepatronatus laicorum.

Inhibitio.

Item nota, quod quando creatur canonicus, & reſeruatur præbenda, tunc inhibetur ſolum epiſcopo, & Capitulo, & non dicitur *Decano*, Capitulo, canonicus, & perſonis: quia ſolum ad epiſcopum, & Capitulum pertinet collatio præbendæ.

Item nota, quod qñ quis creatur Canonicus cum reſeruatione præbendæ, ac dignitatis &c. tūc tibi inducens dicitur corporalem poſſeſſionem præbendæ ac dignitatis &c. & non additur canonicatus, & dicitur inducens &c. corporalem poſſeſſionem canonicatus, & præbendæ &c.

Item nota, quod quādo prouidetur de canonicatu, & creatur canonicatus cū reſeruatione præbēdę & dignitatis, & datur gratia ad aliud beneficium, tunc dicitur, Aut ſi aliqui ſuper prouiſionibus ſibi faciendis de canonicatibus & præbendis ipſius eccleſiæ, ac huiuſmodi ſpeciales, vel alijs beneficijs eccleſiaſticis in illis patri-

Litera ſpeciales, generales, &c. bus generales. In forma vero vnũ, vel duo dicitur ſpeciales, vel generales. Quando vero creatur canonicus in vna vel pluribus eccleſiis, tunc dicitur de canonicatibus. & præbendis, ac dignitatibus, pſonatibus, adminiſtrationibus, vel officijs earundẽ eccleſiarũ, vel ipſius eccleſiæ ſpeciales, vel aliis beneficijs &c. generales. Rõ eſt, quia ponitur in fauorem impetrãtis, quia illa clauſula, & huiuſmodi ſpeciales, refertur & ponitur reſpectu illorũ, habentium ſimilem gratiam: qñ ponitur ſpeciales, vel generales, ponitur reſpectu aliorũ habentiũ in forma, vnum vel duo.

Inhibitio. Item nota, quod quando datur ad collationem duarum collegiatarum in forma, vnum vel duo, ibi diſtrictius inhibendo, non dicitur. venerabili fratri noſtro, quia datur tertia collatio, & hoc quando dtcitur, vnum vel duo; ſecus ſi creatur canonicus ad alteram.

Per priorem soliti gubernari. Item, quod clauſula, per priorem ſoliti gubernari, non debet poni quando dicitur ad collationem dilectorum filiorum, prioris, & conuentus monaſterij &c. quia fortaſſis vltra priorem eſt Abbas: ſed bene ponitur in iudicibus, quia eſt neceſſe quod prior ſit in dignitate monaſterii conſtitutus.

Derogatio ſtatutorum de optando. Nota. quod nunquam debet derogari ſtatutis de optando in gratijs expectatiuis etiamſi habens ſignaturam in ſupplicatione; ſed debet dici, non obſtantibus ſtatutis, & conſuetudinibus, in quibus derogatur dictis ſtatutis, vel datur indultum.

Quando datur gratia expectatiua ad collationẽ certã, vt Abbatis, & conuentus, clauſula ibi, aut ſi hodie pro alio &c. debet repeti dicta collatio ad collationẽ &c. Abbatum & conuentuum prædictorum, ſecus ſi non habet gratiam ad certam collationem. ſed in genere ad collationẽ totius diœceſis; quia tunc diceretur de ſimilibus beneficijs prædictæ diœceſis, non ex primẽdo in ſpecie ad collationẽ alicuius. Et ſi exprimatur, debet dici collationem ordinariorum. Sed ſi regularis petit gratiam expectatiuã ad collationem Abbatis alterius monaſterii, vbi non eſt profeſſus, tantum debet dici clauſula, vt ad illud monaſterium. ad cuius collationem beneficium aſſequitur, transferatur.

Translatio.

Diſpen. in regulari. Quando conceditur gratia expectatiua alicui regula, cum quo fuiſſet diſpenſatũ, vt vnum beneficium obtinere poſſet, tũc effectus dictæ diſpenſationis debet poni in principio literæ, ibi exiſtit, cui nos dudum, vt quodcunque &c.

Expectatiua in prælato. Aliqñ gratia expectatiua conceditur p̃lato ad beneficia ſibi commendata, & tũc dẽt poni clauſula, & per te. vna cum eccleſia magna cui præeſſe dignoſceris.

Si vero dantur dicta beneficia eidẽ prælato in titulum, tunc in fine literæ debet poni diſpenſatio, vt illa beneficia poſſit tenẽre vna cum epiſcopatu ſuo &c.

Sed in primo caſu epiſcopus nõ habet poſſeſſionem epiſcopatus Maguntinenſis, tunc quia debet dici, vt poſſit tenere illa beneficia vſquequo aſſequatur poſſeſſionem epiſcopatus, vel aliter ſecundum formam ſupplicationis.

Aduerte, qñ datur gratia expectatiua ad beneficia tantũ, debet dici vt in formis ſi vero datur ad hoſpitalia vel portiones, tunc debet præmitti in principio literæ. Cum itaque, ſicut accepimus, in ciuitate & diœceſi M. ſint nonnulla hoſpitalia, ſeu nonnullæ perpetuæ portiones.

Perpetuæ portiones. Quãdo datur gratia expectatiua ad collationem epiſcopi & illi inhibetur, poteſt poni executior vicarius, vel officialis ſuus fol. 544.

Executor.

Super ætate. De ætate, puta quod in 20. anno ſi fiat mentio in gratia expectatiua quod datur ad curatum, tunc in fine literæ apoſtolicæ debet poni clauſula, Ante quod de defectu ætatis pateris antedictum, & poſtea debet ſequi, quod ſit in dicta ætate conſtitutus. & ſi ponitur, non debet dari gratia ad curatum beneficium, ex quo apparet, quod poteſt illud habere iure, vel habet diſpenſationem. vel ſi daretur, tunc deberet dtci in illa clauſula, aut hodie pro alio duxerimus conferendum, nos. n. tam illas. quam præſentes caſu quo ad hoc ꝙ poſtquam legitimæ fueris ætatis, ipſarum præſentium vigore literarum tibi de dignitate, perſonatu. &c.

Dignitas non obtinenda, niſi præbendatum. Nota, quod ſi ſtatutũ, vel conſuetudo, quod dignitas non poſſit teneri, niſi per canonicum actu præbendatum, vel alia ſimilia, tunc aut debet creari canonicus cũ reſignatione præbendæ & prouideri de dignitate; aut debet derogari dictis ſtatutis. ibi, non obſtantibus &c. ſtatutis, conſuetudinibus, in illis præſertim quibus caueri dicitur &c. cxteriſq; contrariis; & in fine debet poni indultum ante decretum, vide licet, & inſupe cidem N. vt in eccleſiis prædictis dignitatem huiuſmodi, ſi ſibi vigore præſentium conferatur recipere &c.

erceretur,& tunc nõ ponitur c.de multa ſed ponitur per aſſecutionem &c.

Nota quod clauſula,conſiderationis ta lis &c. ponitur quando ſupplicat Cardinalis, vel Imperator, aut Rex, ſeu Regina.

Clauſula vero, pro quo talis ſupplicat. ponitur quando ſupplicat epiſcopus, vel dux aut alia perſona.

Item nota, quod cum dicitur, Cum itaque, &c. Eccleſiam S. Mariæ loci de Canlſpeneſtren. diœc. debet poſtea dici, Volẽ. dilectum filium M dilecti loci &c. non dicere decanis, & dictæ diœce.

Si vacant canonicatus & præbenda, aut dignitas cuiuſdam eccleſiæ, & conferãtur vel mandentur conferri alicui, non eſt de ſtylo, & in minuta ponitur, quod ille ſimul obtinere poſſit.c.t.de conſue.li.6.

Item ſi beneficium vacans eſt dependens a monaſterio, vel alio loco regulari, vel dicatur in ſupplicatione, quod illud beneficium dependeat, vel pertineat ad collationem regularium, ſemper debet dici, per clericos ſeculares regi conſuetũ, quando confertur ſeculari.

Item, ſi beneficium dependens ab aliquo monaſterio, cõſueuerint regi per ſeculares, & conferatur religioſo, debet dari regulariter, In commendam, alias titulũ cum diſpenſatione. Si vero conſueuerit regi per Monachos monaſterij, debet dari fratri mendicanti In commendam. Ratio enim diuerſitatis eſt, quod ſi daretur beneficium, quod conſueuerit regi per monachos, in titulum, nunc eſt neceſſaria translatio.

Nota, quod impetrans parochialem eccleſiam ſolitam regi per canonicos regulares, debet dici talis monaſterii. & inhibetur Abbati, & conuentui, & derogatur ſtatutis, & ponitur clauſula admitti, &c.

Si prouidetur mendicantibus de parochiali eccleſia, dicitur, Dilecto filio. N. ordinis fratrum minorum profeſſori, & non dicitur rectori. In non obſtant. dicitur, ac dicti ordinis ſtatutis quodque ordinem prædictum expreſſe profeſſus exiſtis, dicitur, quando in domo ordinem prædictũ expreſſe profeſſus fuiſti.

Si cardinali prouidetur de beneficio regulari tunc debet dari, in commendam tenendum, vnã cum aliis ſuis beneficiis quæ obtinet. Et ſic rationabiliter fieri. Si vero velles dare in titulum, tunc deberes ponere in fine diſpenſationem, vt illud poſſet obtinere.

Aduerte, quod in executoriis de beneficiis vacantibus non ponitur ſpecialẽ gratiam, ſed ſimpliciter dicitur, hodie dilecto filio M. &c. & idem in expectatiuis, niſi quando datur in forma, vnum vel duo, vnum tantum, quia tunc executoriis dicitur, hodie dilecto filio Ioanni &c. ſpecialem gratiam. Et ita obſeruat ſtylus. Sed ſi poneretur ſpecialem gratiam in vacan. propter hoc literæ non eſſent ſcribendæ nec ſubreptitiæ.

Si quis petat ſibi de pluribus beneficiis prouideri in vna ſupplicatione, per fiat vt petitur, intelligitur eſſe prouiſum de omnibus: dum tamen valeant vltra centũ florenos. & ita obſeruat cãcellaria, & hoc quando vacant per vnum modum, ut per mortem vnius. Si vacarent ex diuerſis capitibus, tunc non uenit niſi primus modus vacationis, niſi ſignatura diceret, fiat vt petitur de omnibus.

Quãdo prouidetur de præſtimonijs, ponitur clauſula, admitti, quoniam ad canonicos pertinere conſueuit, admittere tales. Et nota quod generaliter vbicunque præſit ſuperior de iure vel de facto, debet poni clauſula, & quando requiritur alicuius vel aliquorum conſenſus.

Nota, quod in regularibus, cathedralibus, ſeu collegiatis eccleſiis ac monaſteriis, nũquam ponitur clauſula, Aut ſi præſens non fueris, quia beneficiati in illis ſẽ eer debent eſſe præſentes, & reſidere in eiſdẽ: & quia dum emittũt profeſſionem, tunc præſtant iuramenta. Et ſi alicui conferatur beneficium in ipſis eccleſiis ſeu monaſteriis, quod conſueuiſſet regi per ſeculares clericos, etiam dicta clauſula poni non debet, quia ſtatuta & conſuetudines duntaxat extenduntur ad regulares earundem eccleſiarum & monaſteriorum.

Quando aliquis ex officialis in curia, tunc debet affirmatiue poni; vt tibi qui ſecretarius noſter exiſtis. Si vero eſt officialis extra curiam, tũc aſſertiue; vt tibi, qui, vt aſſeris, dilecti filii nobilis uiri E. ducis Mediolani ſecretarius exiſtis.

Clauſula, alias ius quæſitum, ponitur quando vacatio beneficii eſt in ſuſpenſu, quia adhuc non uacat, ſed debeat vacare; vt eſt in beneficio quando quis uult reſignare in partibus, quando committitur quod recipiat reſignationem beneficij &

illud alteri conferat. Et iſta clauſula, dũmodo tẽpore datæ præſentium non fuerit alicui ſpecialiter ius quæſitum, ponitur in omnibus beneficiis non reſeruatis. Ponitur etiã in beneficiis reſeruatis, qñ exprimis detẽtorẽ: alias in beneficio reſeruato ponitur clauſula, dũmodo eius diſpoſitio.

Item nota, quod illud quod ponitur in præiudicium ſupplicantis non tepetitur.

Gratiã beneficii impetrans, licet de beneficio quod detinet, teneatur facere mẽtionem, ſiue de iure ſiue de facto teneat, ſi tamen dicit ſe id canonice tenere quod de facto obtinebat, non propterea gratia vitiatur; quia quod iuſte vel iniuſte teneat, eſt quid extrinſecum a gratia, niſi iniuſta detentio redderet eum inhabilem ad beneficia. not. Fran. in cle. ſi Roman⁹, in fi. de præb. & vide infra char. 1. in ver. gratiam beneficii, & in alia char. 2. verb. gratiam beneficii. & ſequen.

Super eo quoq; dicitur quãdo pertinet ad collationem, alias dicitur, & ſuper eo lis &c.

Per diligentem examinationem, dicitur in curatis, in aliis dicitur, ſi poſt diligentem examinationem.

Clauſula alias de vitæ ac morum &c. illud alias ponitur quãdo impetrans eſt inhabilis vel minor annis. & ponitur, ibi merito ad hoc alias idoneũ. Licet in ſupplicatione dicatur nullũ beneficiũ obtinens, in litera Apoſtolica illud non debet dici; quia ex quo ipſa literc non dicitur quod habeat alia beneficia, apparet quod nullum habet: ideo ſuperflue diceretur nullũ beneficium eccleſiaſticum obtinens.

Clauſula cæteriſq; cõtrarijs quibuſcũque, nunquam debet poni qñ debet ſubnecti aliud contrariũ. Et ideo tunc debet poni, ſtatutis & conſuetudinibus contrariis quibuſcunque;. Et nota debet dici cæteris. & poſtea debet ſubnecti, aut ſi aliqui vel aliter. ſecundum materiam.

Si quis petit prouideri de beneficio, & nõ dicit illud eſſe cum cura uel ſine cura, tunc in minuta poteſt addi, quod ſine cura ſit, & poſſet addi, quod eſſet curatũ, niſi dicetur quod ſine cura eſt. Et poſtea in clauſulis generalibus eſſet dictum in ſupplicatione, etiamſi ei cura immineat animarum in dignitatibus, ſecus in aliis, vt not. 2. infra verb. in vacante.

Alias quouis modo. Clauſula, aut ex alterius cuiuſcunque perſona, quę conſueuit poni in vacan. ideo ponitur, quia alias ſi beneficium vacaret per obitum alterius perſonæ narratæ, vel alias quomodocunque, non veniret beneficium: etiamſi eſſet appoſita clauſula, vel alias quouis modo. Cuius vigore licet veniat alius modus, non tamen venit, niſi ex perſona illius de quo eſt facta narratio, ſiue merito in literis, quia verbũ alius, eſt relatiuum ſimilitudinis. vt in c. ſedes. de reſcript. & per gl. in c. damnamus. in verb. alius. de ſumma Trini. & habetur in l. ſi fugitiuus. C. de ſer fug. & quid ſi exprimitur modus vacationis per conſti. execrabilis, cũ clauſula, vel alias quouis modo, & vacet per non promotionem, vel ingreſſum religionis. vide Rot. de reſcr. in nouis prima in ordine, & in nu. 27.

In vacãre debet dici affirmatiue, quod ſit curatum, vel ſine cura, & non poteſt tolerari, quia duceretur, etiamſi ei cura immineat animarum, niſi in dignitatibus in quibus poſſet dixi. vide ſupra in ſecunda notula.

Item nota, quod ſi capella eſt corpus de per ſe. non venit clauſula admiſſionis, ſed quo ad altaria, & vicarias, quæ ſunt in eccleſiis venit clauſula admiſſionis, etiã quo ad altaria quæ ſunt in eccleſiis parochialibus.

Item, ſi altaria ſint in eccleſia parochiali, non oportet facere mentionem de ſtatutis, & iuramento, & tunc debet inhiberi Capitulo, Seu ſi venerabili fratri noſtro. &c. Capitulo eccleſiæ p̃dictæ, & idẽ ſi dependerent monaſtrijs, vel aliis regularibus locis, quæ haberent ſtatuta.

Item nota, quod quando non datur reſeruatio de principali dignitate, puta quia cõmittitur reſignatio ad partes, nunquã debet doceri de principalitate; ratio eſt, quia non datur reſeruatio. Item tunc non debet dici, dummodo eius diſpoſitio, ſed dummodo in ea non ſit alicui ſpecialiter ius quæſitum.

Item, non debet poni decretum de reſeruato.

Item nota, quod quando beneficium, vel prioratus dependet ab alio, ſemper debet poni clauſula, facientes dictum Ioannem &c. ad beneficium, vel procuratorem huiuſmodi, vt eſt moris, admitti.

Item omnis prioratus, qui non eſt conuentualis, dependet ab alio: & ideo debet poni clauſula, admitti, & etiam in conuentuali ſi diſpendeat, & non obſt. monaſterij a quo dependet.

Item

Item ſi in ſupplicatione dicatur, Lis in Romana curia, vel extra eam pendeat indeciſa, tũc ſimpliciter dicetur in minuta, aliàs dicetur ſic, & ſuper eo inter aliquos lis, cuius ſtatum præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa. & nõ intitulatur quis de beneficio litigioſo, etiam ſi illud poſſideat.

Gratiam beneficij impetrãs tenetur facere mentionem de alio beneficio quod obtinet, licet de facto, & non de iure, ſed occupatum teneat. c. cũ teneamur. de præben. & facit c. in noſtra. de reſcrip. & ibi vide pleniſſimè & copioſè per R.P.D.Feli. not. de præb. eum qui lib. 6. in glo. eadem ratione. Item tenetur facere mentionem de beneficio in quo ius habet, licet poſſeſſionem non habeat dummodo ſciat ſibi collatum eſſe: ſecus ſi ignoret. de reſcrip. c. gratia. li. 6 nam etſi ſpoliatus eſt beneficio, tenetur de illo facere mentionẽ. not. Io. Andr. de reſcr. in noſtra. verſi. nemo ad quæſtiones. in impetrationibus literarum ad beneficia, debet fieri mentio de beneficijs ſuper quibus eſſent ſignatæ ſupplicationes. licet ſuper illis literæ Apoſtolicæ confectæ non fuiſſent. Et ẽt de gratia expectatiua, cuius habet ſupplicationem ſignatam ſi intendit illam expedire.

Item, qñ in narratiua dr̃, parochialis eccleſia, poſtea in proceſſu literæ non debet dici, de dicta eccleſia, cui cura imminet animarum: quia ex quo dictũ eſt ꝙ eſt parochialis, ſuperfluè dicitur quòd cura illi immineat animarum.

Item nota, quod prioratus, ſiue adminiſtratio monachalis cõmitti alicui, vel conferri non poteſt, niſi expreſsè profeſſus fuit ordinem monachalem, vt in cle. ne in agro. §. ſanè, & hoc verum, niſi diceretur, in commendam, quia tunc non requiritur, quòd ſit profeſſus.

Item nota, quod clauſula, quæ ponitur in beneficijs deuolutis, videlicet, dummodo deuoluta ſint, vt præfertur, non debet poni, niſi quando beneficium eſt de iurepatronatus laicorum: quia Papa non intendit aliquo modo prouidere, ſecus in alijs beneficijs.

Item nota, quod qñ vni eſt prouiſum de beneficio, & poſtea per aſſecutionem vacat, non eſt neceſſe quòd exprimatur quõ tũc vacauit, ſed ſufficit dicere, tũc certo modo vacante prouiſum fuit, ſi nõ fuiſſet prouiſum, puta ꝙ literæ non fuerant executæ, aut non fuerant expeditæ, tunc debet incipi, & narrari primus modus vacationis. Rõ diuerſitatis eſt quia in primo caſu vacat per aſſecutionem fiendam, ex quo prouiſum fuit. In ſecundo caſu vacat adhuc per primum modum vacationis, & ideo ille modus vacationis debet narrari.

Itẽ nota, ꝙ in ſecularibus, & regularibus, cathedralib⁹ eccleſijs, ac Monaſterijs Canonicorum regularium, dicitur capitulum in alijs regularibus dicitur Conuentus.

Item nota, quod quando dicitur beneficiũ ſimplex, nunquam debet dici, quòd ſine cura eſt.

Item nota, quòd in ſupplicatione non eſt neceſſe exprimere valorem beneficij, quod per aſſecutionem alterius dimitti debet.

Itẽ nota, ꝙ quando vnus intitulatur de beneficio dũmodo non dicatur parochialis &c. ſemper debet dici clerico, vel preſbytero perpetuo beneficiato. Sed ſi dicãt rectori parochialis eccleſiæ, non debet addi presbytero, vel clerico, quia de neceſſitate nullus poteſt eſſe rector parochialis, niſi presbyter, vel clericus, qui infra annũ promoueatur.

Itẽ nota, quòd ordinatio ſemper inhibetur, licet ad eius collationem non pertineat beneficium, & ita inhibetur ordinario, & Abbati, vel illi ad quem pertinebit collatio.

Item nota, quòd ſi eccleſia cathedralis vacat, vel ſit commendata, debet dici, ibi inhibentes, ſeu ipſi epiſcopo pro tempore exiſtenti. Si tamẽ eſt dubiũ de vacatione vel commenda, poteſt dici, Seu ſi venerabili fratri noſtro ẽpo Magalon. &c. ſi certum eſt de vacatione, vel cõmenda, ſic dicet, Seu venerabili fratri noſtro ẽpo Magalonen. credo quòd litera tranſiret, & nõ eſſet reſcribenda.

Item nota, quòd pro tempore exiſtenti, etiam ponitur quando ordinarius ſe intromiſiſſet prouiſioni, &c.

Itẽ nota, quòd dictio, vel apud nos debitè &c. commẽdatũ, tũc ponitur, quãdo narratur aliquod factum prius, vt defectus natalium, vel inhabilitatio, & ſimilia.

Item nota, quòd tunc ponitur verbũ, aſſecutus, quãdo de iure ſit aſſecutio: ſi autem de facto, tunc dicitur & ponitur verbum apprehendit. *Aſſequitur de iure, apprehidis de facto.*

Item nota, quòd in beneficijs vacantibus ponimus extensè, videlicet, Præpoſi-

turam

turam quam q. F. Ipſius eccleſiæ Præpoſitus dum viueret obtinebat, per ipſius F. obitum qui extra Rom. Cur. &c. In nouis vero prouiſionibus, & aliis narratiuis debemus dicere breuiter, videlicet, Præpoſituram per obitum F. extra Rom. Cur. defuncti vacan.

Gratiam beneficij impetrans, licet de beneficio, adde quod non ſolum de iniuſta detentione, ſed etiam fructibus perceptis tenetur facere mentionem. niſi ipſos in vtilitatem eccleſiæ conuertiſſet: vt not. Io. And. in addit Spec. in tit. de diſpẽſa. §. videndum. circa fi. verſ. ſed ſponte aliquis fuit factus inhabilis ex perceptione fructuũ ad beneficia. ſecundũ Hoſt. vt not. Spec. ibidẽ. & idẽ Ioã. And. ſm Hoſt. c. dudum. 2 de elect. ſuper verb. canonice.

Conſciẽtiã oneramus. Item, quod ſemper debet onerari cõſcientia, niſi quando ponitur, vocatis vocandis, & tunc conſueuit dari vnus iudex tantum.

Item nota, quod quando fit mentio de cathedrali, dicitur eccleſiæ Bononien. Si autem nominetur in eadem litera alia eccleſia Bononien. dicitur maioris Bononien.

Item nota, quod pro abſente datur vnus iudex, quia oneratur eius conſcientia propter examen, ſed quando non habet examinari, poſſent dari tres iudices, vt in graduatis, & alijs quibus datur gratia motu proprio.

Vt aſſerit. Item nota, quod vt aſſerit, dicitur quãdo impetrans eſt ſupplicans. *Vt aſſeritur.* vt aſſeritur, quando duo ſupplicant, vt in permutantibus, quando alius pro eo ſupplicat. *Vt accepimus.* vt accepimus, quando motu proprio papa facit.

Itẽ nota, quod aduerbiũ, ſemper, debet iungi verbo, vt Canonice prouiſum &c.

Item nota, quod, & nihilominus, eſt cõtinuatiuum ad ſuperiora, vnde quando diuerſificat factum, debet dici, Et inſuper eidem Macario &c.

Item nota, quod forma dignum &c. nõ datur, niſi quãdo beneficium mandatur dari in titulum, & non quando mandatur commendari, vel penſio reſeruari in quibus non examinabuntur.

Item nota, quod in forma dignum, dicitur fauore proſequi gratioſo, & non ſpecialem gratia facere. *Fauore proſequi gratioſo.* Item dicitur, effectus earum & huiuſmodi gratiæ. *Effectus earum.*

Item nota, ꝙ eccleſia debet poni poſt Romanã, vt Romanæ eccleſiæ nomine &c.

Clericus impetrans beneficium, nõ habet neceſſe exprimere locum originis, ſed ſufficit dicere L. vel N. Diœceſis.

Quando ſupplẽ cognomẽ Nota, quod ſi ille, per cuius obitum vacat beneficium, non habet cognomen, tũc dicitur vltimus rector: vt dicendo, præpoſitura. &c. N. diœceſis, quam q. F. ipſius eccleſiæ vltimus præpoſitus.

Per, fiat vt petitur, venit vnum forte, & alind debite quando plura petuntur.

Item nota, quod ciuitas dicitur cõmunitas terræ, vel loci. & locorum, & caſtrorum vniuerſitas, vnde dilectis filijs, communitati ciuitatis, & vniuerſitati terrarum, caſtrorum, & locorum.

Gratiam beneficij impetrans, licet teneatur facere mentionem de alijs beneficijs, & præſtimonijs quæ obtinet, tamen non de hoſpitali, quia non in titulum, ſed in adminiſtrationem conceditur. & ſimiliter nec de penſione, quia non habet in titulum, ſed in ſtipendium. not. Ant. in Clem. fi. de offi. ordin. & not. Rot. q. 13; in antiq. Et ſimiliter non tenetur facere mentionem de titulo ſui patrimonij, ad quem fuit ordinatus. no. Io. Andr. de reſcr. poſtulaſti. nec de victualib. clerico pro victu ſuo aſſignatis, ſuper quibus epiſcopus eum ordinauit. not. Pau. in Cle. 2. de vita & hone. cler. vt not. 3. q. 2. clericos. Similiter non tenetur facere mentionem de beneficio ſibi ad temporis, & non in perpetuum collato. vt no. An. in d. c. poſtulaſti.

In literis Apoſtolicis ſufficit opponere nomen & cognomen, maxime quando vnum ex eis eſſet nomen ſingulare, & recognitibile. Si vero eſſent nomina multũ communia, tunc eſſet bonum addere agnomen. vt per Ioan. Andr. in dict. cap. poſtulaſti. & l. 3. ff. de liber. & poſthum.

Quando non præponitur reſeruatiõ, nunquam in literis ad beneficia debet in clauſulis generalibus dari aliqua clauſula generalem reſeruationem importãs. Sed ſi ego poſſideo beneficium ex collatione ordinarij, vel ex alio capite, & non ſũ pacificus, & litigans cedit, & impetro de nouo, tunc poteſt dari clauſula, etiamſi per ceſſionem huiuſmodi generaliter reſeruata exiſtat.

Quando litera expeditur ſuper beneficio, quod de ſui natura tale eſt, quod veniat appellatione beneficij, vt parochialis eccleſia, vel capellania, tunc in clauſula, ſeu ſi ſuper prouiſionibus ſibi faciendis

debet

debet dici.de huiuſmodi,vel aliis beneficijs eccleſiaſticis in illis partibus ſpeciales, vel generales.Si vero beneficiũ quod confertur,non comprehenderetur appellatione beneficij,niſi exprimeretur, vt in canonicatu, & præbenda cathedralis eccleſiæ,vel dignitate. in c. ſuper eo.de præbend.in 6.tunc in dicta clauſula debet ſic dici: Aut ſi aliqui ſuper prouiſionibus ſibi faciendis de canonicatibus, & præbendis,ac dignitatibus, perſonatibus, adminiſtrationibus, vel officijs Lodonenſ. eccleſiæ, ac huiuſmodi ſpeciales, vel aliis beneficiis eccleſiaſticis in illis partib. generales,& hoc habet locum tam in expectatiuis ponitur, ad huiuſmodi vt ſupra. in vacantibus. Sed in expectatiuis ponitur.

Aduerte,quod quãdo in beneficialibus eſt derogandum alicui regulæ, ſemper illa regula debet narrari in principio literæ,videlicet,póſt exordium, ibi hinc eſt, quod nos,qui dudum inter alia voluimus & poſtea in non obſtantibus debet poni, non obſtante voluntate priori, & ordinationibus præmiſſis,ac cõſtitutionibus &c.

Ad gratiam liberales,dicitur in beneficialibus,ſpecialibus fauoribus dicitur in diſpenſationibus,in alijs ſpecialibus fauoribus & gratiis,vel aliter pro libito voluntatis poſſumus, dicere ſanctæ Mariæ, vel beatæ Mariæ, vel placeat.

Quando quis dimittere debet beneficium, non eſt neceſſarium vt ponatur in non obſtantibus beneficialibus, ſed ſufficit quod ponatur clauſula, volumus autem.

Literæ Apoſtolicæ, quamuis debeant narrare diſpoſitiue, tamen literæ gratiæ expectatiuæ poſſunt narrare diſpoſitiue, vel aſſertiue,vt dicendo: Nos qui dudum tibi, vt aſſeris, de vno &c. & in vacantibus reſeruatis,papa loquitur diſpoſitiue; vt,cùm itaque parochialis eccleſia &c. in non reſeruatis loquitur, ſicut accepimus literarum vigore. quando habet titulum prætextu vel obtentu,quando propter illius literas illud facere non poterat.

Si quis ſupplicauit ſibi prouideri de duobus beneficiis vacantibus,quorum fructibus &c.30.flor.aur. de camera, & ſimul expreſſit valorem dictorum beneficiorũ, vt dicendo, quorum fructus &c.vt ſupra, & poſtea velit expedire literas ſuper vno beneficio,tunc in valore ipſius præſentis beneficii debet ſic dici; Videlicet,cuius cũ tali eccleſia &c.de qua hodie tibi conceſſimus prouideri fructus &c.30.flor. vt in forma,alias,ſi non vellet propter Cameram,quod fieret expreſſio de valore illius alterius beneficii,ſuper quo literæ Apoſtolicæ non conficerentur, tunc eſt neceſſe quod habeat reformationem,& exprimat valorem beneficii, cuiuslibet de ſper ſe &c.

Gratia motu proprio facta de beneficio, curato.vel in principali eccleſia, dicitur ſurreptitia,niſi in ea fiat mentio de cura & principalitate beneficii. not. Rot. §. 128.Hoc limita,niſi in dicta gratia ſit poſtea generalis clauſula, non obſtant. &c. quæ clauſula hodie ponitur in ſupplicationibus ſuper beneficiis.& not.Lap.in ca. ſi eo tempore.& c.quamois.& cap ſi propter. de reſcript. lib.6. ſed Lap. de Caſtilione tenet,quod dicta clauſula generalis nil operatur quo ad præmiſſa.nota.infra. §.proximo.

Quando eſt examinatus quis ad beneficium.ponitur, mandamus, quatenus per vos, vel alium,ſeu alios.Si vero non eſt examinatus,& ſua natura indiget examinatione, & quod debeat aliquis vocari, tunc ponitur,inducens per te, vel alium, ſeu alios:quia ad examinationem,vel ad habendam informationem, videtur electa induſtria iudicis. Ideo non poteſt alteri committere, vt dicitur mandamus quatenus ſi per diligentem examinationem.& tunc poſtea in clauſula, inductionis in poſſeſſionem,ponitur,Inducens per te,vel alium,ſeu alios &c.

An epiſcopus,qui eſt in curia,poſſit cõferre beneficium vacans in partibus. Alleg. not.per Io.And.in Nouel.in c.ſi Apoſtolica.de præb.quod ſic.& alleg.Ioã.Monachum ita tenentem. Tamen communiter epiſcopi vadunt extra vrbem ad conferendum ad hoc, vt dicatur eſſe in aliena diœceſi,aut practicatur.vide in c.volẽtes.de offi.leg.& in l.fin.de offic.procon. & leg. ibi Bar.

Beneficii appellatione continẽtur præſtimonia,quando clericis ſolita ſunt concedi in perpetuum beneficium not.Feder. in tractatu permut.q.9.& Cõpoſt.de elect. ſtatuimus.& per Ioan de reſcript.poſtulaſti.& ibi per Anto. & eo tit. in noſtra. verſ.veniamus ad queſtiones.Sed licet pſtimonia appellentur beneficia,non tamẽ intitulantur, nec in titulum, ſiue pro titulo beneficii aſſignantur. vt not. doct. d.

Cle:

Clemen.non reſid.c.fin.de prӕb.de multa. in 1.diſtin.& Guiliel.in Clem.gratiæ.de reſcrip. quem ibi ſequitur dom. Anto. in 6. Sed idem do. Ant.in Clem. fin. de offi. ordi.tenet, ꝙ præſtimonia dantur in titulum. pro hoc videtur tex.in c.fi.in fin. de concel præb.lib.6.& vide Feder.in tract. permut.q.9. alleg.14

Beneficia non poſſunt vacare in eccleſia, in qua non eſt certus numerus canonicorum, nec diſtinctio præbendarum. not.Lap. ſuper tractatu per Feder. quæſt. 33. in addi. ibi poſita, & tunc non fit deuolutio ad ſuperiorem ex negligentia ſemeſtris, iuxta ſtatuta Lateranen. Concilij. & eſt caſus notabilis in c. ex parte. de conceſ. præb. Idem ſi eſſet certus numerus, ſed ſtatutum & ordinatum eſt, ꝙ ad minorem numerum reducatur, ita quod aliquo ex eis cedente vel decedente, nullus eius loco ſubſtituatur, donec ſit deuentum ad numerum reſcriptū, vt not. Fede. in tract. prædict. quæſt. 33. & 35. ſeu 43.& 44.

Beneficium poteſt conferri ſub alternato modo vacandi. velut ſi vacat tali modo, vel tali, vel quocunque modo alio.

Item poteſt conferri etiam non expreſſo aliquo modo vacandi, ſed ſufficit dicere, conferendo tale beneficiū vacans.not. Lap.alleg 6.

Conceſſimus. Conceſſimus prouideri, dicitur quādo eſt ſignata ſupplicatio.& literæ non ſunt expeditæ. *Mandamus prouideri.* Mandamus prouideri, dicitur literis expeditis per quas mandatur prouideri.

Prouidimus. Prouidimus, dicitur quando prouidit. *Prouiſū fuit.* Prouiſum fuit, quando auctoritate Papæ, vel alterius fuit facta prouiſio literis expeditis, & executis: ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo, dicitur in reſeruatis, & in his quibus affirmatur modus vacationis: *Siue præmiſſo. Siue vt præmittitur.* ſiue vt præmittitur, ſiue aliàs quouis modo dicitur, quando modus vacationis non affirmatur.

Gratiam beneficij impetrans, licet de omnibus beneficijs quæ obtinet, teneatur facere mentionem, tamen non de qualitatibus ipſorum beneficiorum. not.Glo. in Clem.1. de præb.& not.Rot.conſ.59. licet ergo qualitatem ex ſuperabundanti exprimat, puta ſi dixit, illa beneficia fuiſſe per eum creata, & dotata, probare nō tenetur. not. Ro.conſ.81. Sed ſi valorem ipſorum beneficiorum expreſſit, illum probare tenetur ſi negatur, aliàs non not. Ro.conſ 28. Licet autem regulariter non teneatur impetrans dictas qualitates exprimere, fallit in tribus caſibus, in qualitate dignitatis, in qualitate continuæ reſidentiæ, & in qualitate curæ, ſecundum Calder. vt not. Ant. de reſcrip. in noſtra. in verſ. tertiò quæro. tamen dicit glo. contrarium. in d. Clem. 1. de qualitate curæ.

Gratia beneficialis cenſetur ſubreptitia, ſi impetrans habens Canonicatum & Præbendam, expreſſit Canonicatum, & tacuit de præbenda, quod eſt verū quando præbendæ ſunt diſtinctæ in eccleſia, aliàs ſecus.not.Rot.conſ.43.Si autem ſolum Canonicatum habet, & illum tacet, an gratia ſit ſubreptitia? Glo. in c.noſtra de reſcript. dicit quòd ſic. Idem dicit Archi. de præben. ſi motu proprio. in verbo beneficij.lib.6.vide Rot.conſ 426.& idem dicit Lap.in Canonicatu ſupernumerario in d.c.ſi motu proprio.

Notabilia ſuper vacantibus reſeruatis.

NOTA, quod præſens in Curia, & qui non examinatur, ſemper intitulatur de beneficio reſeruato, quod ſibi cōfertur, etiamſi eſſet portio in eccleſia reſeruata: Fallit in portione præſtimoniali, quia poteſt teneri per laicum, ſed abſenti mandatur conferri beneficium reſeruatum.

Nota, quod in omnibus reſeruatis, niſi in dignitatibus maioribus poſt pontificales, vel principales, in collegiatis eccleſijs ponitur clauſula, dummodo eius diſpoſitio ad nos hac vice pertineat. In beneficijs verò non reſeruatis, ſemper ponitur clauſula, dummodo tempore datæ præſentium nō ſit in eo alicui ſpecialiter ius quæſitum. *Clauſula dummodo.*

Item quando confertur beneficium vacans per mortem familiaris Cardinalis, licet in hoc debeat accedere voluntas ipſius Cardinalis, ſecundum regulam Nicolai V. tamen de dicta voluntate non debet fieri mentio in literis Apoſtolicis, ſed de dicta voluntate per ſcripturam Cardinalis debet fieri fides in Cancellaria. *Quando per obitum familiaris Card.*

In reſeruatis vacantibus dicitur, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouiſmodo. In non reſeruatis dicitur, ſiue vt præmittitur, ſiue alio quouiſmodo &c. & ita de ſtylo. *Dicitur ſiue præmiſſo, ſiue alio, ſiue vt præmittitur, &c.*

Nota, ꝙ in maioribus poſt pontificales & prin-

& principalibus in collegiatis eccleſiis, ac conuentualibus dignitatibus, ſi vacent extra Curiam, non ponitur clauſula, earum diſpoſitio, vel dummodo t pe datæ &c. qa ſunt reſeruata ratione beneficium. ſed ſi vacant apud ſedem, tunc ponitur clauſula, dũmodo eorum diſpoſitio: quia tunc ſunt reſeruata ratione perſonæ morientis apud dictam ſedem.

Clauſula dummodo.

Quando habenti dignitatem prouidetur de beneficio quantumcunq; modico reſeruato, ſi litera eſt gratioſa, ſemper debet intitulari de illo reſeruato quod confertur, licet habeat aliud beneficium magis dignum.

Quando cui prouidetur qui non eſt clericus.

Nota, quod vacante beneficio reſeruato, ſi ſcholaris præſens in Curia non Clericus illud impetrat, litera non poteſt eſſe gratioſa, ex quo ille debet inſigniri clericali charactere, antequam ſibi beneficiũ conferatur. Sed debent ſibi dari tres iudices, vt in gratiis expectatiuis, quando vult creari Canonicus.

Quãdo prouidetur de principali dignitate in Collegiata, & Canonicatu, & præbẽda reſeruatis, debet dici dummodo eorum Canonicatus & præbendæ diſpoſitio &c. nulla debet fieri mentio de dignitate principali, ſi vacat extra Curiam. Si vero vacat apud ſedem, debet poni clauſula, dummodo, vt ſupra in alijs.

De patronatu laicorũ.

De beneficio iuriſpatronatus laicorum quandocunque vacet in Curia vel extra eam, etiãſi derogetur iuriſpatronatus, nõ datur reſeruatio. Idẽ de hoſpitalibus quæ committuntur iuxta formam Clementis editam in concilio Vienen. Secus ſi hoſpitale daretur in titulum beneficij, quia tũc daretur reſeruatio.

Vacant. per aſſecutionẽ.

Vacante Canonicatu, & Præbenda, ac dignitate, tunc in reſeruatione debemus dicere, dudum ſiquidem omnes Canonicatus, & præbendæ, ac dignitates, cæteraque beneficia &c.

Benefic a vacantia per aſſecutionem alterius beneficij ab expectante, ſunt papæ reſeruata, nec de illis valet renunciatio facta in manibus ordinarij, vt iuxta extrauag. Cum ſuper Ioan. 22. poſita in titu. de cenſibus. hodie iſta extrauagans reſeruatur, quia Cãcellaria dat literas de reſeruatis, ſecundum conſtitutionem ad regimen.

Item omnia beneficia reſeruata ſunt ex tribus Capitibus: aut ratione loci, vt de vacan. apud ſedem: aut ratione perſonæ: vt officialium ſedis Apoſtolicæ; aut ratione beneficiorum, vt in dignitatibus maioribus poſt Pontificales, & in principalibus Collegiatis eccleſiis, ac dignitatibus Cõuentualibus.

Affectum dicitur beneficium ratione litis, ratione commendæ, & ratione expectantis, qui acceptauit, & non fecit ſibi ꝓuideri, & vbicunque papa appoſuit manũ etiamſi moriatur, vide not. in ca. tibi qui. de reſcr. lib. 6.

In parochiali eccleſia reſeruata hodie debemus dicere, dudum ſiquidem omnia beneficia eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura. Et non dicimus, dudum ſiquidem omnes parochiales eccleſias, prout dicebatur antiquitus.

Quando beneficium eſt curatum dicimus, dudum ſiquidem omnia beneficia eccleſiaſtica, cum cura & ſine cura. Si vero eſt ſine cura, omittimus dicere, cum cura & ſine cura, & dicimus, dudum ſiquidem omnia beneficia eccleſiaſtica apud ſedem Apoſtolicam vacantia.

Quando dignitas maior poſt pontificalẽ in cathedralibus vel principalis in collegiatis eccleſiis vacant, tunc in reſeruatione non fit mentio de vtroque, ſed ſolũ de vacant. videlicet, dudum ſiquidem omnes dignitates in collegiatis eccleſiis, principales tunc vacant.

Clauſula dummodo eius diſpoſitio.

Clauſula, dummodo eius diſpoſitio ad nos hac vice pertineat, non ponitur rõne reſeruatio expreſſæ in litera: quia ex quo reſeruatio probatur, certum eſt ꝙ illius beneficii diſpoſitio ad papam pertinet, ſed ponitur ratione clauſulæ generalis, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo &c. vnde quando non ponetur alius modus vacationis, quam expreſſus in reſeruatione, tũc omittitur clauſula, ſiue præmiſſo, & illa omiſſa non ponitur clauſula, dũmodo eius diſpoſitio.

In clauſulis generalibus non debet poni aliqua clauſula conditionalis de ipſo impetrante. Noua prouiſione de reſeruato, non debet dici, etiamſi per reſeruationem ipſius impetrans; quia de factis ſuis ſupplicans non debet dubitare, ſed de illis certus pure, & ſimpliciter, & non dubitatiue, & non conditionaliter exprimere.

In beneficio reſeruato quod tenetur ꝑ alium occupatum, ponitur clauſula, dum modo tempore datæ pręſentium. & non, dummodo eorum diſpoſitio. & clauſula,

ſiue

ſiue vt præmittitur, ſiue alio quouis modo vacare repereris.& nõ dicitur ſiue præmiſſo, ſine alio &c.vacet&c. vt de reſeruatis dici conſueuit.

In beneficijs non reſeruatis, & occupatis ab alios.

In beneficio occupato per alium, ſi non eſt reſeruatum, dicitur vacauerit, & vacet ad præſens.licet dilectus filius L.illud obtineat indebitè occupatum, vel in abſente, nos volentes dilectum filium N. aſſerentem, quod dilectus filius P. &c.detinet indebitè occupatum. Ratio eſt,qa in non reſeruatis incipit. Cum itaque ſicut accepimus. vnde bene ſonat, licet dilectus filius. Sed in reſeruatis loquitur Papa aſſertiue: vt, cum itaque parochialis &c. vacet, vnde ſi ſequatur, licet dilectus filius P. illam detineat indebitè occupatam, videtur Papa aſſerere illi occupãti ius non competere.Et ideo,quia ibi nõ cadit bene, poſtea ſequi debet quod pars aſſerit illum occupare.

Commiſſio

In beneficio occupato per A. ſemper debet iudici committi.quod vocato dicto A.& alijs qui fuerint euocandi eccleſiam prædictã cuius fructus &c ſiue,vt præmittitur,vel alias quouis modo &c. repererit beneficiũ vacare, amoto exinde dicto A. & quolibet alio illicito detentore, & eſt hoc verum in non reſeruatis,ſed in reſeruatis non dicitur,ſed ſolum ponitur,vocato dicto A. & alijs qui fuerint euocandi eccleſiam prædictam &c.

Dudũ ſi quidem.

Nota, quando vacat dignitas principalis, vel maior poſt pontificalem apud ſedem, tunc datur reſeruatio ſicut de vacantibus apud ſedem, & non de vacantibus ratione principalitatis,ſeu beneficij;dicẽdo ſic: dudum ſiquidem omnes dignitates cæteraq; beneficia eccleſiaſtica apud ſedẽ &c. Et tunc ponitur clauſula, dummodo eius diſpoſitio, propter alios modos vacationis, videlicet. quia non datur reſeruatio tanquam de reſeruatis ratione principalitatis, vel maioritatis: & tunc,quãdo tunc eſt dignitas principalis, vel maior, debet dici ibi, dum dicit decanatum prædictum qui dignitas &c.

Dudũ ſi quidem.

Quando verò vacet extra Curiam, tũc datur reſeruatio tanquam de reſeruatis ratione principalitatis, vel maioritatis,dicendo:dudum ſiquidem omnes dignitates in collegiatis eccleſijs principales. Et tunc non ponitur clauſula : dũmodo eius diſpoſitio &c. quia docetur in Cancellaria de principalitate, vel maioritate. & tunc debet dici in principio, quod eſt dignitas,videlicet, ibi, cum itaque poſtmodum decanatus eccleſiæ &c. qui inibi dignitas &c. Si verò detinetur per aliũ occupata,tunc ponitur clauſula, dummodo tempore datæ præſentium &c. Et idem dicendum eſt in dignitatibus conuentualibus, & præceptorijs generalibus quorumcunque ordinum, non tamen militiarum reſeruatis, per regulas Nicolai Quinti.

Item nota, ꝙ ſi conferatur canonicatus, & præbendæ, dignitates eccleſiæ reſeruatæ,tunc debet intitulari de vtroque vt dilecto Filio Petro Canonico, & Decano Mediolanen.

De iuramento.

Et aduerte, quòd dignitatibus maioribus poſt Pontificales, aut principalibus in collegiatis eccleſijs requirit iuramentum, vnde ſi impetrans eſt præſens iurat in Curia. Et nunc ſi litera eſt in forma, dignum, debet poni,inducens per te, vel alium eundem A.recepto prius ab eo.&c. Iuxta formam quam ſub Bulla noſtra mittimus introclnſam ſolito iuramento. Si verò pro abſente eſt in forma gratioſa,vt vitæ.&c. puta,quia non debet examinari quia doctor, vel motu proprio,& tunc de iuramento pręſtando non debet fieri mentio,ſed litera gratioſa, ſed in executoria ibi,inducens te,&c

De iuramento.

Preterea quando vacat ſola dignitas in eccleſia cathedrali,vel collegiata,& non eſt maior poſt pontificalem, nec principalis in collegiata,& aliàs eſt reſeruata.tũc litera Apoſtolica debet in omnibus, & per omnia expediri,ac ſi eſſet dignitas maior, vel principalis, excepto quòd de iuramento nulla fiet mentio, quia non iuratur niſi ratione dignitatis maioris, vel principalis.

Item nota, quòd in vacantibus dicitur apud ſedem Apoſtolicam,diem clauſit extremum, apud ſedem ipſam vacauerit,& vacet ad præſens,& apud ſedem bis repetitur, quia primò ponitur narratiuè,ſecũdò affirmatiuè.

Conſtitutio execrabilis.

Nota, quòd quando beneficium vacat per Conſtitutionem execrabilis, & non fit mentio quanto tempore detinuerat, ſemper ſimpliciter dicitur quòd beneficiũ tale vacat ex eo, quia talis talẽ parochialem eccleſiam obtinens aliam parochialem Eccleſiam talem extitit aſſecutus,tũc ponitur, mandamus quatenus ſi eſt ita &c. Si verò dicatur quòd detinuerit per annum vel tot menſes, tunc dicitur,vocatis

catis dicto tali & alijs &c. & ſi,vt præmit titur, vacare repereris, &c.

Nota, quòd in literis Apoſtolicis ſem per gratioſa debet eſſe de per ſe, & execu toria in alia litera: & hoc per Cancellariam, quia per Cameram poſſunt poni gratioſa & executoria in vna litera.

Aduerte, quòd quando beneficium reſeruatum, de quo prouidet ſucceſſor, vaca uit tempore obitus prædeceſſoris, in principio non debet narrari reſeruatio, ſed di citur hoc modo: Dilecto filio &c. Cũ itaque tale beneficiũ vacauerit & vacet ad præſens nullusq; de illo præter nos hac vice pro eo quòd nos dudum &c. & narra tur reſeruatio hic.

Item, quòd quando beneficium eſt de iure reſeruatũ, ſicut quando vacat apud ſedem, tunc debet narrari in principio iu ris, videlicet, Papæ, & nunquam ſit mentio de declaratione, ꝙ remanſerint affecta, quia remittitur iuri, ſed ſit ſimpliciter ſcilicet nullusq; de illo præter Rom. Pôt. hac vice &c. reſeruatione & decreto obſiſtentibus ſupradictis &c.

Item non obſtan. quando narratur, & poſtea ſequitur aliud, dicitur obtinere: ſi verò non ſequitur aliud, dicitur, noſcitur obtinere.

In vicaria perpetua parochialis eccleſiæ, quando de illa prouidetur, debet poni clauſula, admitti &c.

Nota, quòd monaſteria monialium de ſtylo Cancellariæ nunquam ſunt reſeruata, etiamſi vacarent per liberam reſignationem in Curia in manibus Papę, & ita d. A.d. Cor. de conſilio præſidentium in parco. & d. Spoletanen. expediuit quoddam monaſterium monialium Mediolanen. vacan. per liberam ceſſionem in ma nibus Papæ, quia non erat reſeruatum, & poſuit in litera de ſimili conſenſu, quòd alia, pro qua fuerat ſupplicatum, præfera tur in Abbatiſſam, ſi ad hoc Conuentus dicti Monaſterij accederet aſſenſus. Nota, quòd hodie datur reſeruatio de Monaſte rio Monialium per obitum, vel reſignatio nem vacan. in Curia.

Sequuntur beneficia reſeruata generaliter.

OMnes dignitates etiam Patriarchales, & beneficia vacantia apud ſedẽ Apoſtolicam.

Item, beneficia per diſpoſitionem, priuationem, tranſlationem, auctoritate Apoſtolica factas, & fiendas.

Itẽ, beneficia ſuper quibus electio, vel poſtulatio facta auctoritate Apoſtolica eſt caſſata, vel repulſa, vel renunciatione admiſſa.

Item, beneficia Cardinalium, & legatorum, & quorumcunque officialium Romanæ eccleſiæ & ſedi Apoſtolicę, venientium ad Curiam Ro. vel recedentium ab eadem, ſi prope curiam infra duas dietas obierint, dummodo inibi non habeant proprium domicilium.

Item, beneficia vacantia per promotionem ad epiſcopalem dignitatem, & ſuperiores, vel ad regimina Monaſteriorum.

Item, vacan. per aſſecutionem alterius beneficij auctoritate Apoſtolica collati &c.

Item, vacan. per conſtit. Ioan. Papæ 22. quæ incipit, Execrabilis. ſunt etiã generaliter reſeruata.

Item, dignitates maiores poſt pontificales in Cathedralibus & Metropolitanis, & principales in collegiatis eccleſijs, necnon prioratus, præpoſituræ, & præpoſitatus, ac aliæ dignitates conuentuales, Præceptoriæ generales, quorumcunque ſed non militiarum.

Item, beneficia familiarium Papæ, & Cardinalium, de beneficijs quæ obtinẽr, & in poſterum familiaritate huiuſmodi durante obtinebunt, etiamſi ab illa per obitum Cardinalium vel aliàs receſſerint.

Item, beneficia collectorum, & in ſingulis diœceſibus ſubcollectorum, ſicut in dictis regulis, &c.

Item, quorumcunque curialium, quos, dum Rom. Cur. de loco ad locum transfertur eam ſequendo decedere contigerit quouis loco, etiam à dicta curia remoto.

Item, quorumcunque cubiculariorum & curſorum ſuorum.

Item, beneficia ad collationem Cardinalium à Romana Curia abſentium ratione quorum & eorum cardinalatus eccleſiarum, & titulorum pertinentiũ, quandiu abſentia huiuſmodi durauerit, ſint Sedi Apoſtolicæ generaliter reſeruata, vt in literis Nic. v.

Alia

Alia beneficia reſeruata.

ITem beneficia reſeruata per prædeceſſorem, & tempore obitus ipſius vacan. remanent affecta.

Item, erunt reſeruata generaliter omnia beneficia, quæ per Pontificem ex cauſa generaliter reſeruabuntur. Et qa generali reſeruatio quæ in iure ſcripto decidit, vt in ſedem vacan. apud ſedem apoſtolicam, vt in c. 2. de præb in 6. dignior, & efficacior eſt cæteris aliis reſeruationibus. Idcirco vbi illa reſeruatio dari poteſt, illa dari debet, & non alia ex prædictis modis generaliter reſeruatis, vel ex aliis modis ſpecialiter reſeruatis, vt in eccleſiis cathedralibus, & metropolitanis vacantibus. Quæ ſi vacant extra curiam, ſunt ſpecialiter reſeruata ſecundum regulas. Si vero in curia, ſunt generaliter reſeruata vt vacan. apud ſedem apoſtolicam, eccleſia cathedrali, tunc dicimus &c.

Dudum ſiquidem prouiſionem eccleſiarum omnium apud ſedem apoſtolicam tunc vacan. & in antea tunc vacatura collationi & diſpoſitioni noſtræ reſeruamus decernen &c.

Reſeruatio eccleſiarum. *Reſeruatio monaſteriorũ*

Si vero vacat monaſterium apud ſedē, tunc dicimus ſic, dudum ſiquidem prouiſiones eccleſiarum: & monaſteriorum quarumlibet apud ſedem apoſtolicam tũc vacan. & in antea vacaturorum collationi &c.

Si vero dignitas poſt pontificalem maior vacat apud ſedem apoſtolicã per mortem officialis, tunc non debet dari reſeruatio tanquam de dignitate maiori, vel tanquam de reſeruatis poſt mortem officialis propter conſtitutionem ad regimẽ: ſed tanquam de reſeruato apud ſedem vacan. & dicimus ſic; Dudum ſiquidem omnes dignitates, cæteraque beneficia eccleſiaſtica, cum cura, & ſine cura tunc apud ſedem apoſtolicam vacan. Si vero dicta dignitas vacat extra curiam, tunc addetur quod ſit dignitas maior, & dicetur ſic: dudum ſiquidem omnes dignitates maiores in cathedralibus poſt pontificales tũc vacan. &c.

Si vero non fuerit dignitas maior poſt Pōtificalem in cathedrali vel principali in collegiata eccleſia, ſed alia dignitas fuerit, dicetur ſic: Dudum ſiquidem omnes dignitates, canonicatus, & præb. ac dignitates, cæteraque beneficia eccleſiaſtica; prout in antiquis formis obſeruabatur.

Et aduerte, quod in beneficiis curatis, vel aliis in quibus cura ſolet imminere, vt in dignitatibus ſemper debet addi, cũ cura vel ſine cura. In non curatis vero dicimus: Dudum ſiquidem omnia beneficia eccleſiaſtica apud ſedem &c.

Quando dignitas maior poſt pontificalem in cathedralibus, vel principalis in collegiatis vacat, tunc in reſeruatione nō fit mentio de vtraque, ſed ſolum de vacā. videlicet; Dudum ſiquidem omnes dignitates in cathedralibus eccleſijs poſt pontificalem maiores vacan. &c. vel ſic, omnes dignitates principales in collegiatis eccleſiis principales &c.

Nota, de beneficiis officialium, quod à patriarchali vſque ad infimum beneficij deſcendendo cadens, alias reſeruatione ex conſtitutione ad regimen, quæ habetur in quinterno cancellariæ, eſt reſeruatum & debemus ſcire ſi in curia, ſiue extra cam vacent &c.

Per obitum extra curiam, Dudũ ſiquidem omnes canonicatus, & præb. cæteraq. beneficia eccleſiaſtica, quorumcunque capellanorum ſedis apoſtolicæ vbicunque decedentium, tunc vacan. & in antea vacatura &c. Cum itaque poſtmodum canonicatus, & præb. eccleſiæ N. quos quondam N. ipſius eccleſiæ canonicus dum viueret obtinebat, per obitum eiuſdem N. qui capellanus præfatæ ſedis, & Palatii apoſtolici cauſarum auditor exiſtẽs, extra Rom. curiam diem clauſit extremum, vacauerit &c. Nos volent. &c. Vel ſic, per obitum N. qui familiaris noſter, ac ſcriptor, ẽt abbreuiator, necnon corrector literarũ apoſtolicarum exiſtens, apud ſedem prædictam &c. d ie clauſit extremum.

Per obitum Cardinalis in curia, Dudum ſiquidem omnia beneficia eccleſiaſtica, tunc apud ſedem apoſtolicam vacan. in antea vacatura &c. per obitum ipſius Cardinalis extra curiam &c Dudum ſiquidem omnia beneficia eccleſiaſtica quorumcunque ſanctæ Rom. eccleſia Cardinalium, tunc vacan. & in antea vacatura. Idem eſt iudicium de Cardinalibus & omnibus officialibus infra ſcriptis, videlicet.

Vicecancellarii.
Camerarij.
Septem notariorum.
Auditorum Rotæ.

Audi-

Auditoris literarum contradictarum.

Correctorum, & ſcriptorum apoſtolicorum, tam cancellariæ, quam pœnitẽtiariæ. qui cancellariæ centum vnus, & pænitentiarię vigintiquatuor exiſtunt.

Abbreuiatorum literarum apoſtolicarum.

Secretariorum, & Solicitatorum. Familiarium commenſalium.

Capellanorum ſedis apoſtolicæ in Epitaphio deſcriptorum.

Legatorum, ſeu Collectorum ſedis apoſtolicæ.

Rectorum & Theſaurariorum in terris eccleſiæ.

Et ſicut prius dictum eſt de beneficijs officialium, ſimiliter de beneficijs familiarium Papæ, & Cardinalium, collectorum in ſingulis diœceſibus vnicorum in ſubcollectorum, ac curialium, etiam in quouis loco, dum curia transfertur de loco ad locum decedentium, necnon cubiculariorũ, & curſorũ, vt ſupra p regulas.

Notabilia de vacantibus ſpeciali reſeruatione.

NOta, quod beneficia ſpecialiter reſeruata dicuntur quatuor modis. Primo per matrimonium contrahendum, per ingreſſum religionis & profeſſionem faciendam, & per aſſecutionem auctoritate ordinaria faciendam, per munus conſecrationis impendendum.

Item, ſi reſeruetur beneficium per contractum matrimonij, non dentur alij modi vacation. de futuro, nec conferatur beneficium reſeruatum ſpecialiter vel affectum, niſi ſequatur matrimonium.

In beneficijs per promotionem, vel aſſecutionem vacaturis, ponatur clauſula, cum beneficia huiuſmodi præmiſſo vel alio quouis modo &c. præterquam per obitum obtinentis vacare contigerit, & ſi vacet &c. vt habetur in regula Nicol. 5.

Impetrans beneficium, & narrans illud vacare per conſecrationem, vel aſſecutionem alterius beneficij. ſi re vera non vacat, ſed ſperatur vacare præmiſſo modo ante confectionem literarum, poterunt confici literę tanquam de vacaturo. Idem ſeruatur in econuerſo, videlicet ſi narrat vacaturum, & re vera vacat, quia antequam literę conficiantur poterit habere tanquam de vacan. Ioan. 22. in reg. 2. & Nicolai 5. & 38.

Beneficia promoti ad eccleſiam cathedralem non poſſunt conferri per papam, vt vacan. antequam promotus poſſeſſionẽ eccleſiæ pacifice adipiſcatur, not. gl. in cl. 1. vt li. pend. quod intelligitur de poteſtate ordinaria: ſed de abſoluta poteſt, cum in beneficialibus liberam habeat poteſtatem, vt patet in tex. d. cle. in ſi.

Beneficia non vacant per ſponſalia ſed per matrimonium per verba de præſenti contractum, licet non conſummatũ: quanquam de hoc ſecundo fuerit dubium. no. Rot. 137. alias 13.

Nota plura notabilia tam circa beneficia reſeruata, quam non reſeruata.

QVando examen non committitur in prouiſionibus beneficiorum, dicitur effectus huiuſmodi gratiæ. Similiter dicitur in omnibus gratiis, quando dicitur in principio gratiam facere ſpecialem, tunc dicitur, effectus huiuſmodi gratiæ. Secus fit permutationibus, vbi tantũ dicitur, effectus earum, &c. quoniam nulla videtur fieri differentia, vbi vnum pro reliquo datur.

Quando prouidetur præſenti, tam de beneficio reſeruato, quã non reſeruato ſẽ per poſt verba, vos, vel duo, &c. ponitur immediate poſt vos, vel aliũ, ſeu alios &c. vt reperitur in minutis antiquis quando vero abſenti mandatur prouideri, ponitur Inducens per te, vel alium ſeu alios.

Quando in literis apponitur clauſula, vocatis, &c. nõ poſſunt dari iudices extra ciuitatem, vel diœceſim abſque derogatione conſtitutionis Bonifacij, niſi in caſibus in eadem conſtitutione expreſſis.

In mandato de prouidendo habenti in forma dignum &c. ſi beneficium non ſit reſeruatum, ponitur in fine clauſula decreti: Si dictus N. repertus fuerit idoneus. &c. vel ignoranter contigerit attentari, ac ſi de data præſentium &c. In reſeruatis vero non ponitur, ſi dictus &c. ſed datur magnum decretum.

Item, quando beneficium vacat per ceſſum, vel deceſſum, aut alias poſſeſſione non habita, debet exprimi modus vacationis per quem ſic cedens, vel decedens obtinuit. Intellige quando eſt duntaxat conceſſum, vel mandatum prouideri.

Commiſſio hoſpitalis, diſpenſationes matrimoniales, & ſuper defectu natalium

proſcholari in forma, ex parte &c. debent fieri ordinario.

Vnio. Quando fit vnio de parochiali eccleſia alicui monaſterio, vel alteri regulari loco, debet poni clauſula reſeruata congrua portione pro vicario &c. vbi melius poterit aptari. In literis facultatum non ponitur clauſula, Nulli ergo &c.

Quando ſcribitur non habẽti dignitatem. Quando ſcribitur alicui iudici, niſi ſit in dignitate, vel perſonatu conſtitutus, dicitur ſic: Diſcretioni tuæ, licet forſan tu fili prior non ſis in dignitate prædictus, aut perſonatum obtineas, ac ciuitatis, vel diœceſis aliquis prælatus S. R. E. fidelis non reperiatur ad præſens per apoſtolica ſcripta mandamus &c.

In nouis prouiſionibus beneficiorũ vigore gratiarum expectatiuarum prædeceſſoris acceptatorum, bonum eſt dicere hoc modo, videlicet, Vigore gratiæ expectatiuæ ſibi præferre N. prædeceſſorem noſtrũ conceſſæ, prout &c. acceptauit, & de illo eodem prædeceſſore adhuc in humanis agente prouideri obtinuit. Cum autem eadem petitio ſubiungebat.

Et ſi detur noua prouiſio ſuper beneficio acceptato vigore gratiæ papæ tunc viuentis, aduerte in fine literarum caſſare. &c. videlicet quando ad beneficium ſuper quo datur noua prouiſio.

In noua prouiſione de beneficio collato per legatum ſe. vacan. Venerabilis frater noſter N. epiſcopus Oſtienſ. tunc in illis partibus apoſtolicæ ſedis Legatus, habens ad hoc, vt dicebat, ſpecialem ab eadem ſede per ipſius literas facultatem illius vigore beneficium prædictum, vt præmittitur, vacans eidem N. contulit &c.

In duobus caſibus tanquam iuri contrarijs, etiam ſi ſignatura ſit pinguis, non debes extendere vltra, quam in corpore ſupplicationis cõtineatur videlicet, in diſpenſationibus, & expectatiuis in quibus non datur clauſula, ad curatis, & electis, niſi in ſupplicatione contineantur.

In narrationibus ſemper debes ſequi ordinem rerum, ita vt prius referas quæ prius acta fuerunt.

Quando intitulas aliquem beneficiatum, præponas clerico, vel beneficiato, & deinde immediate perpetuo beneficiato in eccleſia &c.

Item ſuper prouiſionibus factis per papam, vel vigore literarum eiuſdem de certo beneficio, nunquam datur noua prouiſio, ſed perinde valere.

In beneficiis de iurepatronatus laicorum, ſi patroni præſentãt aliquẽ papæ, debes dicere: Nobis infra tẽpus legitimum præſentarunt, prout in quodam publico inſtrumento, ſiue literis authenticis &c. plenius continetur. Non autem quãdo datur noua prouiſio per papam de beneficio, ad quod quis præſentatus fuit ordinario.

Item in literis prouiſionum eccleſiarũ cathedralium, & monaſteriorum, quando promotus eſt cõſtitutus in minoribus, & abſq; aliqua dignitate, tunc debet exprimi eius cognomen, verbi gratia, Dilecto filio Ioanni Dominici electo &c.

Item comites, & principes non ponuntur alicuius diœceſis in literis gratioſis.

Si quis tenet beneficium ſine titulo, & percipit fructus, ſi petat de eo prouiſionẽ a papa, debet ponere clauſulam, abolitionis, etiamſi non petatur in ſupplicatione, ex qua ſi cõſtiterit illum non percepiſſet fructus tunc non indiget. Et ſimiliter quã defectum natalium tacuiſſet in impetratione beneficij.

Nota, ꝙ in eccleſia cathedrali nullus põt eſſe canonicus, niſi perfecerit 14. annum, & ita tenet Abb. in c. ſuper inordinata. de præb. licet gl. in c. ex eo de elect. lib. 6. teneat contra & poſtquam peruenerit ad 14. annum, ſi non fecerit ſe promoueri ad ſacros ordines infra ſemeſtre, & priuatus omni iure canonicatus & præbẽdæ, in extrauag. Nicol. 5. quia Roman.

In his quæ ſunt contra diſpoſitionem iuris cõis, datur, diſpenſatio, in alijs vero non: talibus, vt puta contra ſtatuta fundationis vel regulas, datur indultum &c. *Diſpenſatio. Indultũ*

Nota, quod ſi mãdatur inhiberi epiſcopo, dicitur autoritate noſtra, ſi inferioribus, per cenſuram eccleſiaſticam &c.

Quando ex narratiua conſtat beneficiũ detineri & vacare, ſi ſit reſeruatũ, dicitur: cum autem ſecundum præmiſſa prædictũ adhuc, vt præfertur vacare noſcatur. Si vero non ſit reſeruatum, dicitur: Cum autẽ ſecundum præmiſſa collatio, & prouiſio prædictæ viribus non ſubſiſtant, & ſicut accepimus beneficium adhuc, vt præmittitur, vacare noſcantur.

Non derogantur conſtitutioni Bonifacianæ in literis gratiæ, niſi hoc in ſupplicatione petatur, vel niſi papa in ſignatura det iudicem, in literis iuſtitiæ, ſic.

In ſubrogationibus, ſi neutri, & nouis prouiſionibus, non oportet narrare in ſupplicatione modum vacationis, ſed poteſt

In minuta ſupplicari,niſi beneficium eſſet reſeruatum,tunc enim non venit reſeruatio niſi in ſupplicatione exprimatur.

Quando papa mandat prouideri de beneficio reuocabili ad nutum ordinarij collatoris,quia deuolutum, non deſinit propterea , quin ille cui confertur, poſſit ad nutum ipſius collatoris amoueri. vt in extrauag.Nicol.5.cum de beneficio. & nor. Ioan.And.in c.dilecto.de præben. & in c. præſenti.de offi ordi.lib.6.in nouella.

Reſignatio i manibus patronorũ.

Si obtinens beneficiũ de iurepatronatus laicorũ,illud reſignat in manibus patronorum , & ipſi reſignationem admittant,admiſſio eſt de facto,& quicquid inde ſequitur impetrãdo quis ſuper hoc nouam prouiſionem, debet omnia annullare,& datur ſibi prouiſio cum huiuſmodi annullatione,nec tenet reſignatio, vt in c.ꝙ in dubijs.de renun. dicit tamen glo. eo.c.ꝙ tenet,quo ad reſignantem,ita ꝙ nõ poteſt repetere eccleſiam, ſed non quoad eccleſiam vel ſuperiorem, quin poſſit repetere ſic reſignantem.

Obtinens beneficium aliquod, cui ad eius vitam duntaxat,vel qua diu obtinuerit,eſt aliud beneficium vnitum,eſt verus titularis vtriuſque conſtante vnione ſunt vnum corpus,& ideo per eius obitum, diſſoluta vnione, vacat. Sed in vnito dices quod per N.obitum diſſoluta vnione, vacat &c. Et ſi obtinens reſignet beneficiũ, cui eſt vnitum , vacat per diſſolutionem vnionis factam per eadem reſignationem &c.

Impetrando diſpẽſationem quãcunq;, ſi obtinens aliquod beneficium , maxime ſi ei cura immineat animarum,teneris exprimere qualitates eius,videlicet ſi curatum & electiuum:vt in c.cum illis.de præb. lib.6.& clem. 1. eo. tit. niſi ſi narraueris priorem diſpenſationem, & illa fuerint expreſſæ qualitates &c.

In noua prouiſione beneficij collati per electum, non cõfirmatum, inſicies collationem, quia de facto facta : vt c. noſtri.de elect.

Si vero ſit confirmatus,dabis,Cum autem dubitet &c.Ex quo potuit conferre : vt in c.tranſmiſſa eod.tit.

Si ſuper quouis beneficio litigioſo ſententia contra vnum ex colitigantibus feratur,& ab illa appellet,& cauſa appellationis non commiſſa cedere velit, cedat iuri & liti,quia cauſæ non poteſt renunciare,cum non ſit aliqua cauſa commiſſa,

Nota, quod per quamcunq; litis pendentiam in Ro.Cura,in qua non fuit dictum de iure actoris,poſt annum non cenſetur beneficium iure affectum, quin per eius collatorem libere de illo prouideri poſſit.vide in extrauag.Martini. 5.ſtatuimus. caue quia iſtud eſt contra ius cõe. c. 1. & 2.vt lit.pen.lib.6.& cle.1.5. ſi vero. eo tit.& contrarium obſeruatur in practica.vide deciſ Rotæ in tit.vt lit.pen. in antiq quæ eſt 4.in ordine,& nu.423.quæ incipit,nunquam reor. poſſet tamen habere locum in caſu regulæ de ann.poſ.

Item,quando mandatur prouideri abſenti de beneficio curato reſeruato , non ponitur in ſi. literæ, Et inſuper ſi dictus Ioan.ad hoc &c.ſed ſolum, Et inſuper ex nunc prout ex &c.

Nota,quod in beneficijs cũ cura ſemper ponitur,vel per conſtitutionem execrabilis.

Canonicatus non dicitur eſſe ſine prębenda,quia alias eſſet nomen inane,contra c.relatum. & c. dilectus. el primo. de præbend.

Nota , quod in ſpiritualibus quæritur dominium ſine traditione. Imol.in c. inter cætera.de pręb. & habetur in c.ſi poſtquam . de præben.lib.6.

Nota,quod beneficia ſecularia curata vnita regularibus,debent regi per ſeculares inſtituẽdo per ordinarium ſicut prius conſueuerant.in extraua.cum nonnullis. Bonif.8.

Canonicatus,& præbendæ ac dignitates,ſemper dicũtur eccleſiæ,niſi dignitas ſit cognominata,& tunc dicitur in eccleſia: verbi gratia , Archidiaconis de certo in eccleſia Rodonen.&c.

Clauſula mandati ſup iformationib.

Clauſula fraternitati tuæ,de qua in his, & alijs ſpecialem fiduciam obtinemus , ponitur, quando mandat recipi informationem de his,quæ committuntur, & in caſibus ſequentibus.

In diſpneſationibus matrimonialibus. In tabellionatus officio. In commutatione voti.In abſolutionibus incendiariorum. In alienationibus votorum , eccleſiaſticorumque locorum In conceſſionibus reſeruationum & conditionum monaſteriorum,& aliorum eccleſiaſticorum locorum.

Quando committitur, quod dentur alimenta patrono eccleſię redacto ad paupertatem.

Quando mãdatur de incertis male ab-

latis aſſignari vſq; ad certam ſummam.

Quando mandatur recipi informatio de aliqua re ardua, & poſtea referri.

Quando cōmittitur erectio parochialis eccleſiæ in collegiatam, & ſtatuorum per patronum laicum in eadem æditorum.

Quando mādatur abſolui miniſtrū inutilē a regimine, & adminiſtratione, quam habet. Sed aduertæ quod moderni abbreuiatores præmiſſa clauſula nō vtuntur, niſi in diſpenſationibus matrimonialibus, & interdū quādo iudex datur in ſignatura.

In licentia pro eccleſia ad recuperandū rem alterius eccleſiæ male a laico detentam, appone hanc clauſulam, priori eccleſiæ N. præſtita cautione, vt ſi ad pinguiorem fortunam deuenerit, rem ei reſtituat, prius ſibi de pretio ſatisfacto.

In tranſlatione monaſteriorū, & eccleſiarum de loco ad locū, ne primū monaſterium deſtruatur, pone clauſulam. Prouiſo quod ad prophanos vſus non redigatur

Autores Rotæ, clerici came. & accolyti, papæ ſunt capellani.

Nullius illegitimus intitulatur nobilis nec dicitur pro eo nobilitas generis, nec, qui, vt aſſeris, de nobili genere procreatus exiſtis, ſed bene dicitur, qui, vt aſſeris, defectū natalium pateris ex nobili coniugato, & moniali &c. genitus, nec etiam aliquis religioſus dicitur nobilis, nec pro eo nobilitas generis, ſe in in proſecutione bene dicitur, qui, vt aſſeris, de nobili genere &c. procreatus exiſtis.

Nota, ꝙ quando aliqua conſtitutio cōtinet decretum, indiget derogatione, & ad hoc, vt ei derogetur, eſt opus ſignatura ſpeciali. Si vero nō contineat decretum, tunc ſufficit dicere ſimpliciter, non obſtante tali conſtitutione, qua cauetur &c.

In beneficiis de iurepatronatus laicorum, quorum collatio eſt deuoluta ad ſedem apoſtolicam, ponitur clauſula, Dum modo eius collatio deuoluta ſit. &c. Et tēpore datæ præſentium &c. In alijs vero deuolutis, non ponitur clauſula, dummodo eius collatio: ſed duntaxat, dummodo tempore datæ præſentium.

Si in prouiſione alicuius beneficij, ille cui de illo prouidetur, aliud obtineat qđ dimiſſurus ſit, ſemper debet intitulari de beneficio dimittendo, niſi de illo ſibi gratioſe prouideretur, & tunc de illo intitulandus eſt.

Quando impetrans poſſedit, & percepit fructus de facto, indiget habilitatione ſi illud de facto, eſt contra ius ſcriptū, alias non: vt puta, cōtra regulas cancellariæ, vel contra aliquam reſeruationem non clauſam in corpore iuris, & ſimilia quæ iuſte potuit impetrans ignorare.

Quædam ſunt qualitates, quæ quamuis in ſupplicatione non ponātur, poſſunt tamen in minuta ſuppleri, vt ſi quis ſit doctor, licentiatus, familiaris alicuius prælati, vel principis, & ſimilia, quæ potius mouerent papā ad concedendū gratiam &c. quam ſuppletionem, intellige veram, qñ principalis eſt præſens: quia alias cum difficultate ſuppleretur propter malitiam ſolicitatorum &c. Imo debet attendi ad ſolicitatores.

Conſeruatoriæ debent committi epiſcopis vel ſuperioribus prælatis, aut abbatibus, vel perſonis in dignitatibus conſtitutis, non autem canonicis, vt in c. fin. de offic. deleg. lib. 6.

Nota, quod quando aliquid committitur de iure, non datur exordium in literis niſi daretur humilibus &c. vel honeſtis ſupplicium votis &c. Sed in concernentibus gratiam, ſemper ponitur exordium, niſi in matrimonialibus in quibus nullū ponitur.

In beneficio dicitur intruſus, qui illud tenet ſine auctoritate illius, ad quem de iure ſpectat collatio. vt in ca. 3. de conceſ. præb. & in c. ex frequentibus de inſtit.

Quando quis tenetur dimittere beneficium, non eſt neceſſe vt ponatur. in non obſt. ſed ſufficit quod ponatur clauſula, volumus autem &c.

Clauſula, cōtradictores, ponitur in omnibus literis ante, non oſtantibus except s executionibus litertrum gratioſarum, quia in illis ponitur in fine, videlicet ante datam.

Nota, quod quando cōceditur aliquid alicui prælato, ſicut abbati, & ſucceſſoribus ſuis, vel pro tempore exiſtēti, ſemper debet fieri mandatum: ſed quando conceditur moderno abbati tātum, tunc debet fieri facultas, vt quando conceditur quod diſpenſet cum monachis in 22. annis &c. ſed quando iſta conceſſio concerneret futura, fit indultum.

Nota, quod ſi obtinens beneficium curatum quod requirit reſidentiam, reciperit ſecundum beneficium non curatum, quod ſimpliciter requirit reſidentiā, quod non vacat primum.

Beneficium curatum non vacat, licet

quis

quis in eadem eccleſia aſſequatur parochialem eccleſiam annexam præbendæ: quia præbenda eſt beneficium, quod non eſt curatum, & parochialis eccleſia eſt illi acceſſorium, cui deſeruitur per vicarium: vt c. ſuper de præb. lib. 6. in extrauag. execrabilis. in fi.

Beneficia quæ ſunt de menſa epiſcopatus, vel monaſterij, non dicuntur vacare per obitum rectoris, vide Feder. in tract. permut. & domi. de Rota conclu.

Habens beneficium curatum, ſi aliud ſimile aſſequatur, niſi primum infra menſem dimittat in manibus ordinarij, efficitur inhabilis ſecundum Ioan. Andr. in clem. ſi plures. de præbẽ. Et idem dicit in dignitatibus, & ita intelligitur extrauag. execrabilis.

Nota, ꝙ Baptiſmus & Chriſma non faciunt beneficium no. Hoſt. in c. quia non nulli. de cler. non reſid.

Habens canonicum titulum, et ſi violenter capiat poſſeſſionem, nõ dicitur intruſus ſecundum Dom. de S. Gemi. in c. eum qui. de præb. lib. 6.

Abbas non poteſt conferre monachis beneficium ad tẽpus, vel perpetuo, quod erat conſuetum gubernari per clericos ſeculares, neque impetrans illud tenetur facere mentionem de tali poſſeſſione, neque eſt contra Archidiac. in clem. vnic. de ſupp. neg. prælat.

Abbas non poteſt conferre prioratum vacantem monacho alterius monaſterij, c. cum ſingula. de præb. lib. 6.

Abbas ſi eſt negligens, infra tempus ſemeſtre non deuoluitur poteſtas, ad conuẽtum, ſed ad epiſcopum. not. in cle. 1. de ſuppl. neg. præla.

Collatio facta per papam ex cauſa reſignationis, vel permutationis, de beneficio alias reſeruato, vel noua promiſſio, ſeu confirmatio collationis ordinarii cum clauſula, nõ obſtã. reſer. &c. nõ tollit præcedentem reſeruationem; ita ꝙ cedentibus, vel decedentibus illis, qui ex eiſdem prouidentur, & illa fuerunt aſſecuti, nullus præterquã papa de illis diſponere poterit: vt in extrauag. cle. 6. quæ incipit. Sed in extrauag. nonnulli. Benedicti 22.

Itẽ, de beneficiis per aſſecutionẽ aliorum vacant. de quibus fuit auctoritate ordinaria prouiſum, & deinde habita confirmatione, ſiue perinde valere, a papa illis ceden. vel deceden. non poteſt de illis prouideri per alium quam per Rom. Pontif. vt in dictis ſupra nominatis extrauag. videlicet. Sed & nonnulli.

Reſeruato beneficio regulari intelligitur reſeruatio loci, qui deberetur in eccleſiis illud obtinentibus, vt in extrauag. ſi quando cle. 6. & in deciſ. Rot.

Si de beneficio reſeruato mãdatur prouideri, ſeu prouiſo confirmari, & antequã fuerit aſſecutus deceſſerit, & beneficiũ ſub reſeruatione permanet ſicut prius: vt in extrauag. execrabilis. vide in deciſ. Rot.

Conſuetudo optandi non cadit in beneficiis reſeruatis, vt in deciſ. Rot. titu. de conſuet. in nouis. num. 296. eod. tit. in antiq. nu. 219.

Si diſpenſetur cum monacho, ꝙ poſſit obtinere vnum beneficium etiam curatũ, non ponitur. prouiſo tamen.

Quãdo ſcribitur monacho ponitur, cognomen; ſed non abbati vel priori.

Nota, quod beneficium curatum non poteſt conferri exiſtenti in ſacris, ſi eſt ante tempus promotus, & ex hoc multo fortius vitiatur impetratio beneficii. not. in c. pro illorum. de præb. per Abbatem.

Quando defectus ordinum impedit impetrationem, vide doct. in c. ſi clericis. de præb. in 6.

Nota, ꝙ ſi executor literarum apoſtolicarum occulte excommunicatus, mihi ſcienti excommunicatum ipſum conferat aliquod beneficium, collatio non tenet, vel eſt retractanda, ſecus ſi ignorabam, quia tunc tenet collatio Ita dicit Abb. in c. dilecto. de præb. & eſt limitatio ad l. Barbarius. de offic. prætor.

Collatio beneficii poteſt fieri abſenti. l. labeo. de pact. c. ſi tibi abſenti. de præb. lib. 6. Et ſi tale beneficium vacabit in curia, & reſeruatum collationi papæ, moritur antequam acceptet, vel poſt acceptationem, ante aſſecutionem autem deſinat eſſe ſub collatione papę, & ordinarius poſſit illud conferre. vide in c. 3. de præb. lib. 6. & per Ioan. Andr. in addit. Spec. tit. de act. & petit. ſ. 6.

Quando reſignatio fit per procuratorem, dicitur, per dilectum filium N. procuratorem ſuum, ad hoc ab eo ſpecialiter conſtitutum.

Quando eſt ſubſtitutus procurator, ſic dicitur: per dilectum filium N. procuratorem ſubſtitutum a dilecto filio procuratore dicti N. ad hoc ab eo ſpecialiter ſubſtituto.

Quando eſt beneficium reſeruatum,

non dicitur illicito detentore, ſed detentore tantum.

Quando quis eſt diſpenſatus per legatum, dicimus: Exhibita ſiquidē nobis nuper pro parte tua petitio continebat, quod venerabilis frater noſter T. &c. tunc in illis partibus apoſtolicæ ſedis legatus, tecūque vt vna cū parochiali eccleſia &c. In Sardinia omnes præbendæ & canicatus ſunt annexæ.

Quando in manibus papæ fit aliquis actus, vt puta ceſſio commēdæ, nunquam dicitur: Cum itaque ficut accepimus: ſed, cum itaque dilectus filius &c.

Si habet beneficium, ponitur ſic: qui, vt aſſerit, parochialem eccleſiam cuius fructus &c. Et ſemper ponatur valor, etiāſi in ſupplicatione non ponatur.

Quando impetrans petit extra ſuam diœceſim, tunc ſcribitur ordinario loci in quo impetratur: ſed ſi petat ad collationem ordinarij per ſe, tūc ſcribitur tribus iudicibus in ſua diœceſi.

Quando aliquis impetrat extra ſuam diœceſim, tunc dicitur: vbi dictus T. ſuam propriam manſionem, ſe aſſerit elegiſſe. Volumus autē quod ſi tu præſentes literas non potueris, ſeu volueris exequi, dilecti filii, præpoſitus, & decanus eccleſiarum literas ipſas, ac omnia, & ſingula in eis contenta, ſecundum ipſarum literarum tenorem exequi poſſint, & debeant, ſuper quo eis tenore præſentium mandamus, & etiam poteſtatem &c.

Et inſuper præfato &c. Iſta clauſula ponitur duntaxat, quando ſcribitur ordinario: ſed quando ſcribitur aliis, tunc ponitur vt in textu infra, vbi eſt totus tenor gratiæ expectatiuæ. & tunc ſubiungitur, quod ſi non omnes &c.

Attento, clauſula ponitur, quando reſignatio, vel ceſſio fit in manibus papæ.

Quando in clauſula, permutandi, diſpenſatur, quod aliud diſſimile recipere poſſit &c. ponitur etiam iſta clauſula, quod conuentuale, vel clauſtrale, vt præfertur non ſit, vt in text.

Non obſtant. Bonifac. ponitur propter, tranſlationem, alias non, quod nota.

Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, non ponitur quando eſt expectatiua ad vnum beneficium, niſi ille cui conceditur intituletur de alio beneficio.

Non obſtant. ſtatutis dictæ Eccleſiæ, ponitur quando eſt in cathedrali vel collegiata, & non ponitur fe. re. Boni. &c. & aliis Apoſtolicis conſtitutionibus, quod ponitur in execrabili. Si vero non eſt in cathedrali, aut collegiata, & habet obſtātia, aut abſolutionem, ponitur: Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, & aliis contrariis quibuſcunque. Si vero non habet obſtantia aut abſolutionem, ponitur, non obſtante ſi aliqui ſuper prouiſionibus ſibi faciendis &c.

Volumus autem, quod idem presbyter quam primum vigore præſentium aliquod beneficium fuerit pacifice aſſecutus dictam Eccleſiam, quam, vt præfertur, obtinet, & quam ex nunc vacare decernimus, omnino dimittere teneatur, quodq; ſi tu præſentes literas &c. quando autem litigat, vt in aliis, de gratia, conſueuit poni.

Sepultura nōdum eſt de iure Canonico, ſed diuino &c. facit c. 1. de ſepultur. & vide 13. q. 2. per totum. Et nota quod Adam fuit ſepultus in ciuitate Abrahæ. eād. cau. & quæſt. cap. vnaquæque.

Obligatio contra ius non valet. c. ſi. de pac. c. placet. de ſim. l. non ſortem. ff. de condic. indeb.

Merita ſemper præcedunt defectus. Quando eſt ætatis 14. annorum, vel circa, non dicitur: & Et inſuper tecum, ſed ponitur, duxerimus concedendas. Nos n. tam illis, quam præſentes, & quo ad beneficiū cum cura huiuſmodi quam primum ad illud obtinendum legitimæ fueris ætatis, effectum ſortiri volumus, quacunq; conſtitutione Apoſtolica contraria non obſtante, nec ponitur prouiſo.

Notabilia ſuper penſionibus.

Nota, quod in penſionibus, & commendis quis non examinatur, nec datur forma, dignum, quia examen, & forma dignum &c. habent locum, quando beneficium confertur in titulum.

Literæ reſeruationis, vel aſſignationis, & motu proprio cuiuſuis pēſionis annuæ ſuper alicuius beneficii fructibus, expediri non poſſunt, niſi de conſenſu illius, qui dictam penſionem ſoluere habebit Nicolaus 5. ſecunda 38.

Si illi, quibus ratione ſenil. vel impotentia corporali aſſignatur penſio ſuper beneficiis curatis, ſeu dignitatibus, ſunt inhabiles ad ſimilia beneficia: niſi tēpore aſſignationis huiuſmodi ius habuerint in

illis

illis & ſi receperint, & per menſam alia beneficia obtinuerint, ceſſat pēſio: vt habetur in extrauag. Nicol. 5. quæ incipit, Ad futuram rei memoriam. &c. Deteſtabiles.

Non valet pactum, vel conuentio inter Abbates & inſtitutos Priores ante vel poſt inſtitutionem de prouiſionibus vel alio onere temporali, vel perpetuo prioratui impoſito, vel imponendo, vt in extrauag. intelligitur Alexand. 4.

Penſio immoderata reſpectu aliorum redditunm Eccleſiæ, vel quæ ex poſt facto inceperit multum grauare, poteſt reduci ad debitam moderationem, vt per nota. in c. præterea. de iurepatro. facitint notá in c. 1. de conſuet.

Epiſcopus cum conſenſu capituli ſui poteſt imponere penſionem Eccleſiæ abūdanti ſoluendam ad ſuſtentationem virorum religioſorum, vt in ca. Paſtoralis. de his quæ fiunt a prælat. Et ſic habes caſum quod non ſolum papa, ſed etiam Epiſcopus poteſt imponere penſionem Eccleſiæ. Et intelligitur, quando detracta penſione poteſt rector Eccleſiæ cōgrue viuere, alias autem non debet cooperiri vnum altare vt diſcooperiatur aliud, vt in c. cum iam dudum. de præb & vide Nicol. in d. c. Paſtoralis. & in c. extirpandę. in fin. de præb. vbi bonus text. Religioſo licite conſtituitur aliqua penſio ſeu prouiſio non vt eam habebat vt proprium, & ſic poteſt eam dare, vel in teſtamento relinquere, ſed habebit vt diſpenſator, vel in adminiſtrationem, & poterit illam Abbas ad libitum auferre, niſi haberet ex confirmatione papæ, quia tunc per Abbatem non poſſet illa priuari. Iſta dicit Nicol. per illum text. in c. niſi eſſent. de præbend. Not. glo. & doctor. in c. expoſuiſti. de præb ꝙ ſi portio vel penſio duntaxat ſtatuitur Canonico ex redditibus capellæ, tunc presbyter inſtituēdus in capella eſt prælatus capellæ, & habet curam animarum. Sed ſi capella annectitur præbendæ, tunc presbyter illi conſtituendus, habetur loco prælati domini. vide dom. Landulph. in Clem. 1. de offi. vicar. & Io. de Lignano poſt eum concludit, quod ſi certa portio datur Canonico, tunc vendicatio rerum, & iurium capellæ, & cura pertinet ad presbyterum. Si vero certa portio pertinet presbytero, tunc vendicatio rerum & iurium capellæ pertinet ad Canonicum, & cura habitu, ſed actu pertinet ad presbyterum, Et loquitur quando eccleſia eſt annexa præbēdę nam vbi non annexio, ſed ſolum ſtatuitur penſio, tunc nihil habet agere Canonicus in capella. Ita dicit Nicol. dict. ca. expoſuiſti. Et circa materiam penſionum, vide quæ habentur ſupra, chart 52. & 53.

Notabilia ſuper clauſula perindere valere.

NOta, quod literę ſuper gratia, perinde valere, ſemper debent eſſe gratioſę, & dirigi petenti.

Item nota, quod perinde valere, non datur ſupra gratia facta per alium, quam per papam.

Item nota, quod in dicta gratia ponuntur non obſtantes bebeficiales.

Item nota, quod ſi datur, perinde valere, pro gratia expectatiua, dicimus ab earum data, Si autem in aliis, dicimus a data præſentium.

Item, in gratia, petinde valere, ſup gratia expectatiua dicimus, in beneficiis ſi ꝙ vacat ad præſens, aut cum vacauerit, & non in beneficiis quæ vacauerint ante datam perinde valere, in quibus aliis poſſet eſſe ius quæſitum.

Item nota, quod debemus dicere perinde valere ſuper gratia expectatiua, ꝙ literæ prædictæ, & proceſſus habiti per eaſdem ab eorum data, & quæcunque inde ſecuta, ita quod data non poſſit referri ad quæcunque inde ſecuta.

Item nota, quod ſupra dicta, perinde valere, ſuper gratia expectatiua debemus dicere, non obſtantibus præmiſſis, ac cōſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon omnibus illis quæ in dictis literis non obſtare volumus. Et ponitur conſtitutionibus Apoſtolicis, quia obſtant conſtitutiones Apoſtolicæ, ex quo fit præiudicium tertio, quia validantur ab eorum data. & in perinde valere, ſuper vacantibus non ponitur, non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtolicis, quia literæ reualidantur a data præſentium, & non data literarum primæ impetrationis.

Item in prædicto, perinde valere, in narratione gratiæ expectatiuæ, ſi papa prouiderit, debet dici gratioſe prouidimus.

Si vero mandauit prouideri, debet dici gratioſe mandamus prouideri, & debet addi, certis executoribus deſuper deputatis.

Si in fine literæ dicitur, quod executores poſſunt procedere, vel detur eis alia poteſtas, alias non debet dici certis executoribus deſuper, &c.

Item nota, quod in gratia perinde valere, non debet ſuppleri vltra illud quod eſt in ſupplicatione, propter iudicia quæ ſuper illis ſolent exoriri.

Item nota, quod ſi quis creetur Canonicus in gratia expectatiua, & poſtea impetratur: perinde valere, poteſt intitulari de Canonicatu ex quo literæ, & proceſſus reualidantur ab eorum data.

Si in euidentem, notabilia.

NOta, quod quando committuntur diuerſa, niſi in euidentem, videlicet ſi vocatis &c. Ita eſſe, necnon venditionē prædictam in euidentē dicta Eccleſiæ ceſſiſſe repereris. non debet dici poſt, repereris ſuper quo tuam conſcientiam oneramus. Sed bene debet dici poſt, necnon hoc modo, necnon ſuper quo tuam conſcientiam oneramus venditionem &c. ratio eſt, quia ſi poneretur in fine, intelligeretur de vtroque, & nunquam dicitur ſuper quo &c. quando dicitur, ſi vocatis &c. non repereris. Si petuntur ſuppleri defectus in contractu facto ſuper locatione rei eccleſiaſticæ, vel alia materia, nullatenus litera deſuper concedatur, niſi in petitione deſuper huiuſmodi defectus exprimatur, vel per fiat vt petitur, ſupplicatio ſignata fuerit. Nicol 5. 2. 36. Fuit petita confirmatio obligationis ſi in euidentem, cum inſertione inſtrumēti, papa ſignauit, Fiat vt petitur, & exhibeatur, & clauſulā cum inſertione inſtrumenti caſſauit, fuit determinatum quod litera daretur groſſa non tamen cum inſertione, ſed diceretur, quod prout in euidentem vtilitatem facta fuit, confirmamus.

Nota, quod quando dicitur in litera Apoſtolica, prout in inſtrumento publico deſuper confecto plenius dicitur contineri non poteſt poſtea dici, nos inſtrumenti prædicti tenorem præſentibus pro expreſſis habentes, quia eſſet contrarietas.

Item, quando petitur confirmari conceſſio facta de re eccleſiaſtica ſi in euidentem, non poteſt dici conceſſionem prædictam, ac omnia & ſingula in prædicto inſtrumēto contenta autoritate prædicta adprobes ſed debet dici ſic: Conceſſionem prædictam, & prout illam concernunt omnia & ſingula. Quando narratur aliquid fiendum, tunc debet poni, Mandamus quatenus de præmiſſis omnibus & ſingulis, ac eorum circūſtantiis vniuerſis te diligenter informes. Sed quando narratur factum, tunc debet poni, Mandamus quatenus poſtquam tibi de præmiſſis legitime conſtiterit. Quādo narratur cauſa, tunc oneratur cōſcientia. Quando nulla cauſa narratur, tunc conſcientia non oneratur. Quando aliquis Rex, vel Prælatus ſupplicat pro alio in litera, quæ datur in forma exhibita, tūc de Rege vel Prælato non debet fieri mentio in principio, videlicet: exhibita pro parte Regis, vel epiſcopi &c. Sed tantum de Rege vel Prælato prædicto debet fieri mentio ibi, quare pro parte Regis &c.

Notabilia ſuper diſpenſationibus matrimonialibus.

FIlius ex ſecundo matrimonio natus cenſetur legitimus, licet pater cum alia contraxiſſet primo ſi ſecundum matrimonium fuit contractum, & ſecunda vxor ignorauit primū matrimoniū eius. Secus ſi ſciuit, vel ſcire debebat. vt, quia primum eſſet publice cōtractum, ſed quia ſecundum matrimonium fuit clandeſtinum, tunc ex illo natus eſt illegitimus, licet mater primum matrimonium ignoraſſet. Si tamen ſuper primo eſſet lata ſententia diuortii, a qua non eſſet appellatū, tunc natus in ſecundo eſſet legitimus, licet ſententia diuortii poſtea retractetur. not. Innoc. & Io. And. in c. cum inhibitio. de clande. deſpon. Filius natus ex muliere cum qua non potuit contrahi, obſtante impedimento conſanguinitatis, aut affinitatis, aut publicæ honeſtatis, habetur pro legitimo ſi de facto fuit matrimonium publice contractum, cum veriſimiliter, vel alter ipſorum ignorat impedimentum, quod præſumitur ſi publice contraxerūt, & ſuccedit patri, vt in extraua. Alexan. cum quidam. de ſponſa. ſecus ſi clandeſtine, quia tunc non habetur pro legitima. &c. vt not. Ioan. And. & Innoc. de clandeſt. deſpon. c. habito.

Diſpēſationes matrimoniales ſemper committi debent ordinario. Nota, quod clauſula, de qua in his plenam in domino fiduciam obtinent. proprie debet poni in diſpenſationibus matrimonialibus, vbi agitur magis de conſcientia, quam in aliis. In diſpenſationibus matrimonialibus debet

bet proprie dici committimus,& mandamus. Licet matrimonium ſit contractum per verba de præſenti,ſi nondum eſt conſummatum per carnalem copulam, poteſt papa diſpenſare, vt ego poſſim aſſumere aliam vxorem, relicta prima: ſecus ſi poſt cap.carnalem,ſecundum quod not. Archid.27.q.2.c.quia.

In literis diſpenſationum ſuper aliquo gradu prohibito,ponatur clauſula,& mulier rapta non fuerit.Nicolaus.5.Nota, quod nati ex concubina retenta per clericum in minoribus conſtitutum, non legitimantur per ſubſequens matrimonium, ſi ille clericus erat beneficiatus, alias ſic ſecundum Bart.in l.4.ff.de concubi.

Affinitas etiam contrahitur per fornicarium coitum:vnde nati ex fornicatione, non poterunt contrahere matrimonium cum his,cum quibus non poſſunt contrahere legitimi Bald.in l. cum acutiſſimi. C.de fideicom.& not.32.q.4.c.obiiciuntur.& de eo qui cogno.conſang.c.diſcretionem, & eod.tit.c.penul.Et an per talem coitū oriatur impedimentum ad contrahendum matrimonium,not.35.q.3.c. extraordinaria.

Affinitas nunquam inducitur ſine coitu.Archid.de ſponſ.cap.1.lib.6.

Affinitas non contrahitur inter conſanguineos mulieris,& conſanguineos viri, ſed tantum inter conſanguineos ipſius viri,& ipſam mulierē,vt eſt text.in c.quod ſuper.de conſanguin.& affinitate.

Diſpenſare poteſt papa matrimonium contrahi in ſecundo conſanguinitatis gradu in linea æquali,in linea inæquali non. Io.And.in c.literas.de reſtit.ſpol.& de diuort.gaudemus. ſed ex cauſa poteſt etiam in linea inæquali,vt in quolibet gradu lege diuina prohibitio diſpenſare.not.Ioan. Andr.qui filii ſunt legit.cap.per venerabilem.in gloſſ.in fin.debet tamē eſſe magna cauſa ſecundum Innoc.Hoſtien. & Ioan. Andr.Archid.vbi omnino vide.

Item,poteſt diſpenſare etiam in primo gradu affinitatis.text.eſt in c.fi.de diuor. nec obſtat quod ſit prohibitum lege diuina, quæ non poteſt per humanam tolli, quia nō totaliter.ex cauſa enim diſtinguitur,& hoc fieri poteſt,vt not.Inno.de conſti.quæ in eccleſiarum.ad quod optime facit quod not.Ioan.Andr.in regula factum legitime.de reg.iur.lib.6. in mercurialib.

Diſpenſare poteſt papa quod matrimonium conſummatum diſſoluatur, ſi non interſit copula.not.glo. de conuerſ. coniug c.ex publico. quod ultimum procedit ex abſoluta poteſtate,ſed ordinata nō poteſt,niſi ſubſit cauſa ſecundum Ioan.And. & Hoſtien.ibidem Maior eſt poteſtas papæ in diſpenſando in matrimonio contrahendo,quam diſſoluendo cōtractum: quare libere diſpenſat quod contrahitur contra legem Canonicam,etiam ſine cauſa. contra legē diuinam, cum cauſa, vt ſupra proxime dictum eſt.In contracto aut diſſoluendo, ſi eſt ſimpliciter ratum, & lege Canonica validum,diſpenſat libere ſine cauſa de poteſtate abſoluta, ſed ſi eſt conſummatum,tunc quia per ipſum reputatur conformitas carnis inter Chriſtum & eccleſiam,nulla ex cauſa rumpitur. & qui aliter ſentit hæreticus eſt. not. Ioan. Andr.in dict. cap.ex publico.in fin. vide gloſ.in cap.fin.de tranſacti.

Diſpenſatio facta ſuper impedimento affinitatis valet, & in vim eius poteſt diſpenſatus matrimoniū cōtrahere, licet in diſpenſatione nulla fiat mentio de impedimento publicæ honeſtatis iuſtitiæ.

Nota pro ſubſcriptionibus literarum,& primo de ordinibus inuſitatis.

PRiori & fratribus domus de Zenis ordinis Valliſcollarū N.Diœceſis.& sūt ibi Canonici.Prior & fratres domus ordinum humiliatorum de N. Diœceſis Magiſter generalis ordinis de Sempig & habētur ſorores & monaſteria eiuſdē ordinis. Abbati & conuentui monaſterii ſancti Archangeli in inſula Robolan. N. diœceſis, quem ordinem fecit Ioachim,& caput eſt in Calabria.

Priori Monaſterii ſancti N de A. militiæ ſanctæ Mariæ glorioſæ diœceſ. Archimodritæ Monaſterii N .ordinis ſancti Blaſii N.diœceſ.

Præpoſitus generalis Monaſteriorum Alemaniæ & Bohemiæ ſub beatæ Mariæ Magdalenę nominibus fundatorum, Roman.eccleſiæ immediate ſubiectorum, ordinis ſancti Auguſtini N.diœceſis.

Miniſtro & fratribus domus ſanctæ Trinitatis Ortelii ordinis eiuſdem ſanctæ Trinitatis, & redemptionis captiuorum Aquen diœceſ.

Raymundo de Franchoſanchiis, fratri domus de Ortelio ordinis S. Trinitatis de N.diæceſis N.

Magiſtro & fratribus hoſpitalis ſancti Ioan.

Ioan.de N.Romanæ eccleſiæ ſubiectis or dinis ſancti Auguſtini N.Diœceſis.

Ordo ſancti Victoris non eſt approbatus ordo.

Dilectis filijs fratri Io.de Ceſe. ac vniuerſis Eremitis de ſocietate quondam fratris Petri de ipſis præſentibus & futuris, Salutem &c.

Maiori miniſtro, & vniuerſis miniſtris & fratribus ordinis ſanctæ Trinitatis, & redemptionis captiuorum tam præſentibus, quam futuris profeſſis, necnon fratribus, ſororibus, & donatis eiuſdem ordinis. Salutem &c.

Ordo fratrum ſecundum inſtituta beati Petri confeſſoris viuentium.

Abbati & Conuentui Monaſterii ſanctæ Iuſtinæ Paduan.aggregationis monachorum vnitat alias de obſeruantia ſanctæ Iuſtinæ nuncupat. ordinis ſancti Benedicti.

Dilectis filiis Gubernatori, & pauperibus ſocietatis Ieſuatorum nuncupatorū, Salutem, vel ſic. Dilectis filiis rectori gubernatori nuncupato. & fratribus congregationis pauperum Ieſuatorum nuncupatorum, Salutem.

De Monialibus.

Dilectæ in Chriſto filiæ Ioannæ natæ dilecti filii nobilis viri Ioannis ex Comitibus de Sabmona, Moniali monaſterij de Oriente ordinis N. Diœceſis.

Sorores pænitentiū beatæ Mariæ Magdalenæ ordinis ſancti Auguſtini N. Diæceſis.

Et militi Senen. ſub habitu beati Dominici domino famulanti.

Prioriſſis & Conuentibus ſororū incluſarum Monaſterij N. diæceſis ſancti Auguſtini ſub cura, & ſecundum ſtatuta fratrum ordinis prædicatorum viuentium.

Mariæ de N.mulieri Ianuen.tertii ordinis S. Franciſci de pænitentia nuncupati.

Abbatiſſæ, & Conuentui monaſterij N. diæce.ordinis S.Claræ &c.

Magdalenæ de Peruſio, tertii ordinis S.Franciſci de pænitentia nuncupati generali miniſtræ.

Dilect.in Chriſto filiabus Io.& Be.de N.ſororibus tertii ordinis ſancti Dominici de pænitentia.nuncupati in vrbe commorantibus.

Prioriſſæ & Conuentui Monaſterii N. diæceſ.per Prioriſſam ſolīti gubernari ordinis S.Auguſtini. ſub regulari inibi obſeruantia degentium.

Abbatiſſis & cōuentibus vniuerſorum Monaſteriorum ſancti Germani, & minoriſſarum, & ſanctæ Claræ ordinis eiuſdem ſanctæ ſub generalis miniſtri, aliorumq; officialium fratrum minorum cura vbilibet conſtitūt.

Sororibus tertij ordinis ſancti Franciſci de pænitentia nuncupati, de N.diæceſi de pe.locus N.diæceſis degentibus, Salutem in Dimino.

De Mulieribus.

Dilectæ in Chriſto filiæ nobili mulieri N.relictæ quondam B. de cellario domicelli viduæ Soran. Diœc. Salutem, &c.

Dilectæ in Chriſto filiæ nobili mulieri Iſabellæ relictæ quondam Conradi militis viduæ, Traiecten.diæc. Salutem &c.

Dilectis in Chriſto filiabus virginibus & viduis in domo dicta ſororū Oiten.oppidi Buſcodicis Leodien.diæceſis in communi viuentibus, Salutem &c.

Ioannæ de N.mulieri in ciuitate N.ſub habitu ſororum pænitentium Reginarū nuncupatarum degenti.

De viris.

Dilecto filio nobili vero Ioanni Chariſſimi in Chriſto filii noſtri Regis Portugalliæ illuſtris nato, Comiti Carcelen.Salutem &c.

Dilecto filio nobili viri Ioanni Domicello, necnon Caſtellano officialibus communium, & hominibus ciuitatis noſtræ Nepeſin. tam clericis, quam laicis, Salutem &c.

Dilecto filio nobili viro Ioanni N. domicello Xachon. Salutem &c.

Chariſſimo in Chriſto filio P.regi Caſtellæ, & legionis illuſtri &c.

Chariſſimo in Chriſto filio Remulo regi Roman.illuſtri &c.

Chariſſimo in Chriſto filio Maximiliano Roman. Imperatori ſemper Auguſto ac Bohemiæ Regi illuſtri &c.

Chariſſimo in Chriſto filio Io. electo Regi Portugalliæ illuſtri &c.

Excellentibus Principibus L.Regi, & Ioanne Reginæ Siciliæ illuſtribus, quia munus in præſenti quo &c.

Dilecto

Dilecto filio nobili viro Comiti Melſiten. magno Regi Siciliæ Mareſcalco.

Dil ect. fil. nobili. C. de vite mouentibus, Comiti Virtutum, in ciuitate Mediolanen. Imperiali Vicario, Salutem &c.

Dilecto filio nobili Io. de Cæſarinis domicello Romano in ciuitate noſtra Narmanen. pro nobis & Eccleſia Rom. in temporalibus Vicario &c.

Dilecto filio nobili viro Carolo Duci, & dilectæ filiæ nobili mulieri Ioannæ Ducisſæ Britanniæ, Salutem &c.

Dilecto filio Io. de bonis ciui Mediola. ac dilectæ in Chriſto filiæ Petronillæ ei⁹ vxori, & ipſorum liberis, Salutem &c.

Duci, & conſilio, ac communi Ianuen. vel ſecundum antiquos Genuen.

Nobili viro A. de N. in arce noſtra Creſcentii, alias caſtro ſancti Angeli de Vrbe Caſtellano noſtro, Salutem &c.

Nobili viro Ioan. Duci Columbriæ, chariſſimi in Chriſto filii noſtri Ioannis Regis Portugallię illuſtris ſecundo genito.

Dilectis filiis parlamentum Regium chariſſimi in Chriſto filij noſtri Caroli Regis Francorum illuſtris tenentibus, Salutem &c.

Dilectis filiis Ancianis, Conciliis, ac Vexillifero iuſtitiæ ciuitatis noſtrę Bononien. Salutem &c.

De exordijs beneficiaribus.

GRata tuæ familiaritatis, & deuotionis obſequia, quæ nobis, & Apoſtolicæ ſedi hactenus impendiſti, & adhuc ſolicitis ſtudijs impendere non deſiſtis, necnon vitæ, ac morum honeſtas, aliaq. laudabilia probitatis, & virtutum merita, q. bus perſonam tuam familiari experiētia, quam fide dignorum teſtimoniis iuuari percepimus nos inducūt, vt tibi reddatur ad gratiam liberales. Cum itaque &c.

Nota, omnibus Graduatis, etiam Magiſtro in Artibus, & Baccalaureo in Decretis datur literarum ſcientia, ac morū honeſtas &c. Baccalaureis vero in Artibus non, quia non reputatur Gradus, neq; intitulatur Baccalaureus in Artibus, ſed dicitur, Volentes itaque tibi qui, vt aſſeris, Pariſijs in artibus Baccalaureatum ſuſcepiſti.

In prouiſionibus Eccleſiarum cathedralium dicitur literarum ſcientia, in electi commendatiue, licet electus non ſit graduatus &c.

Nobilitas generis, literarum ſciētia vitæ, ac morum honeſtas, aliaq. laudabilia, probitatis, & virtutum merita, ſuper qui qus apud nos fide digno commendatis teſtimonio, nos inducunt vt tibi reddamur ad gratiam liberales, volentes &c.

Religionis zelus, literarum ſcientia, vitę, ac morum honeſtas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita &c. dicitur quando eſt clericus minor 14. annis: vitæ, ſe morum, dicitur quando eſt clericus, vel ſcholaris maior 14 annis.

Gratia deuotionis, quando ſunt clerici, & officiales perpetui, pro clerico minore 14. annis, pro quo nunquam debet dari litera gratioſa, ſed committitur vni ſoli propter examen &c.

Laudabilia dilecti filij Io. clerici Venetiarum, indolis, & iuuentutis indicia, ſuper quibus apud nos, quod in virum ſe debeat producere virtuoſum, fide digna teſtimonia perhibentur, merito nos inducūt, vt ipſum Apoſtolici fauoris ſuffragio proſequentes ſibi reddamur ad gratiam liberales &c. Volentes dictum Io. qui vt accepimus, in 14. vel 15 ſuæ ætatis anno cōſtitutus exiſtit &c. Mandamus, quatenus, ſi poſt diligentem ſuper præmiſſis indicijs per te habendam indaginem, præfatū Io. huiuſmodi circunſpecta ętate alias ad hoc idonea oppoſitione perſonarum, ſuper q̄ tuam conſcientiam &c.

Laudabilia infantilitatis indicia, prout fide dignorum teſtimoniis accepimus, veriſimiliter præſumitur, quod te in virum producere debeas virtuoſum, nos inducūt vt tibi reddamur ad gratiam liberales. Volentes itaque tibi, qui, vt aſſeritur, in quarto tuæ ætatis anno conſtitutus exiſtis &c.

Laudabilia infantilitatis indicia &c. vt ſupra.

Dignū arbitramur, & congruum, vt illis ſe reddat ſedes Apoſtolica gratioſam, quibus ad id propria virtutum merita laudabiliter ſuffragantur. Volentes itaque dilectum filium Io. N. diæceſis N. apud nos de religionis zelo, de nobilitate generis, de literarum ſcientia, de vitæ, ac morum honeſtate, vt ſupra, ſecundū eius qualitates.

De exordijs in reſeruationibus, & reſignationibus ſimpliciter vel ex cā pmutationis, vel reſeruata penſione, ac in penſionibus

nibus ſimplicibus, commendis, habilitatio nibus, vnionibus, erectionibus, monaſteriis, videbis infra in rubricis congruentibus.

Nos volen. tibi qui vt aſſeris.

Volentes itaque tibi, qui presbyter, & magiſter in artibus exiſtis, vt aſſeris, ac in iure Canonico ſtudes, præmiſſorum meritorum tuorum intuitu, necnon conſideratione dilecti fratris noſtri A. tt. S. Laurentii in Damoſo. presbyteri Cardinalis, pro dilecto familiari ſuo continuo commenſali nobis ſuper hoc humiliter ſupplicantis gratiam facere ſpecialem &c.

Volentes itaque dilectum filium &c. commendatum horum intuitu, necnon conſideratione chariſſimi in Chriſto filij noſtri Ludouici Regis pro ipſo a dilecto ſuo Capellano, ac dilectæ in Chriſto filię noſtræ Eliſabeth Reginæ Hungariæ illuſtrium nobis ſuper hoc humiliter ſupplicantium fauore proſequi gratioſo &c. Mādamus &c. vel ſic, Chariſſimi in Chriſto filij noſtri Io. Allanis Regis illuſtriſſ.

Volentes itaque tibi, pro quo etiam venerabilis noſter epiſcopus Allerien. aſſerens te dilectum familiarem ſuum commenſalem forte, nobis ſuper hoc humiliter ſupplicauit, præmiſſorum meritorum intuitu gratiam facere ſpecialem &c.

Nota, quod non dicit præmiſſorum meritorum tuorum intuitu, aut quod vt aſſeritur, parochialem eccleſiam N. N. diœceſis nunc obtinere &c. Nota, quod non dicitur aſſeris, propter terminum ſupplicantium.

Ad collationem &c. Epiſcopi Amelię. pro tempore exiſtentis, ac dilectorum filiorum &c. Et poſtea quādo repetitur non dicitur, niſi eidem epiſcopo, & non additur pro tempore exiſtenti.

Volētes itaque dilectū filiū &c. multipliciter commendatum, pro quo etiam venerabilis frater noſter Ioan Epiſcopus Beratomen. aſſerens eum dilectum familiarem ſuum continuum commenſalem fore, nobis ſuper hoc humiliter ſupplicauit horum intuitu fauore proſequi gratioſo, ipſumque in eadem eccleſia amplius honorare &c. & tunc dicitur, in non obſtan. aut ſi præſens non fuerit ad præſtandum de obſeruandis ſtatutis, & conſuetudinibus ipſius eccleſiæ ratione dignitatis, perſonatus, ſeu officii huiuſmodi ſolitum iuramentum, dummodo &c.

Necnon conſideratione dilecti filii noſtri Franciſci tt. quatuor Coronatorum presbyteri Cardinalis, in ſpiritualibus & temporalibus eccleſiæ Burdegal. generalis adminiſtratoris per ſedem Apoſtolicā deputati, pro ipſo vel pro ſe &c.

Hinc eſt, quod nos dilecti filii Ioan. Cardinalis Mediolan. pro te dilecto filio &c. ſupplicantis, ac tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati &c.

In literis gratioſis non debet fieri mentio de inſtantia ſupplicantis de Cardinalibus, Regibus, & Reginis. Ioan. 22.

Item, de Diœceſanis, & cap. Eccleſiæ, in qua beneficium exiſtit, etiamſi beneficiū ad eorum collationem non pertinet. Io. 22. &c.

Item, de Abbate & Conuentu, ſi beneficium fuerit in monaſterio. Ioan. 22.

Item, de quocunque alio collatore, vel patrono. Ioan. 22.

Officiales Curiæ.

Volentes itaque tibi, qui de nobili genere procreatus, ac Accolytus vel Subdiaconus, aut Cubicularius, ſiue Notarius Referendarius noſter exiſtis, præmiſſorum obſequiorum, & meritorum tuorum intuitu &c.

Vel ſic, tibi, qui etiam cauſarum palatij Apoſtolici auditor exiſtis. Vel ſic, tibi qui etiam Clericus cameræ Apoſtolicæ exiſtis.

Vel ſic, tibi, qui etiā Cubicularius noſter, Apoſtolicarum literarum abbreuiator, & in illarum expeditione Ioan. tt. ſanctæ Rom. Eccleſiæ Vicecancellario aſſiſtis, aut pœnitentiariæ noſtræ ſcriptor literarum, & apoſtolicæ cameræ Clericus exiſtis.

Vel ſic, tibi, qui etiam Apoſtolicarum literarum abbreuiator exiſtis, & illarum expeditione &c. venerabili fratri noſtro Epiſcopo Portuec. ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellario aſſiſtis.

Qui literarum Apoſtolicarum regiſtrator exiſtis.

Vel ſic, tibi qui literas noſtras de mandato noſtro ſcribis.

Vel ſic, tibi qui cantor, & capellanus in capella noſtra exiſtis, præmiſſorum meritorum &c.

Vel ſic tibi qui Cubicularius noſter, ac ſupplicationum per nos, ſeu mandato noſtro ſignatarum regiſtrator exiſtis.

Vel ſic tibi qui in palatio Apoſtolico

ſeruitor exiſtis &c.

Vel ſic,tibi qui,vt aſſeris, in theſauraria noſtra aliqnandiu ſeruiuiſti, vt præſentialiter in regiſtro ſupplicationum per nos, ſeu de mandato noſtro ſignatarum ſcribendo labores, præmiſſorum intuitu &c.

Vel ſic,qni curſor noſter exiſtis.

Vel ſic,qui,vt aſſeris,in cõclaui,in quo nuper ad ſummi Apoſtolatus apicem aſſumpti ſumus tempore aſſumptionis huiuſmodi venerabili fratri noſtro, P.Epiſcopo Tuſculan. ſeruiuiſti præmiſſorum, &c.

Vel ſic, qni aſſerit, pro vnione nuper Piſis in vniuerſali Eccleſia celebrata ſcribẽdo fideliter laborauit horũ intuitu&c.

Volentes itaque eundem E. qui vt aſſerit,in 22.vel circa ſuæ ætatis anno, vel circiter cõſtitutus exiſtit,apud nos de vitæ ac morum honeſtate &c.

Syncere &c. ſupplicationibus inclinati,vt liceat tibi qui etiam.V.I.D. & ſacri palatij Apoſtolici cauſarum auditor exiſtis,habere altare portatile &c.

Volentes itaque tibi,qui,vt aſſeris,pro parte dilecti filii Alberti electi Ratiſpon. nuncius ad generale Concilium Piſis nouiſſime celebratum deſtinatus fuiſti,præmiſſorum &c.

Vel ſic,qui,vt aſſeris, nuper cũ veniendi ad curiam in quadam naui chariſſimi in Chriſto filii noſtri Ludouici regis Hierußalem,& Siciliæ,illuſtris, in mari per quoſdam hoſtes ipſius regis captus,& bonis tuis apud te repertis ſpoliatus fuiſti, præmiſſorum &c.

Vel ſic,te qui,vt aſſeris,de nobili comitum genere procreatus exiſtis, præmiſſorum &c.

Vel ſic,volentes &c.qui,vt aſſeritur,ex vtroque Parente de nobili Baronum genere procreatus exiſtit &c.

Volentes itaque,qui vt aſſerit, nullum beneficium Eccleſiaſticum obtinet, & in vniuerſitate ſtudij pacifice exiſtit, & per triennium N. & vltra in ſacra Thologia ſtuduit apud nos &c.

Vel ſic,qui,vt aſſerit,cum rigore examinis licentiatus in Decr.exiſtit præmiſſorum &c.

Vel ſic,qui,vt aſſerit,in artibus & medicina magiſter exiſtit.

Vel ſic,qui,vt aſſerit, Baccalaureus in artibus,exiſtit, & ſimilis non intitulatur Baccalaureus in artibus,qa nõ eſt gradus.

Vel ſic,qui,vt aſſeritur,Subdiaconus & Coloniæ ſtudet.

Vel ſic, qui,vt aſſeritur,Bononiæ in iure Canonico ſtudet.

Nos igitur volentes te, qui, vt aſſeris, ex vtroque parente de militari genere procreatus,& in artibus Baccalaureus exiſtis ac in regiſtro ſupplicationum aliquandiu ſcribendo fideliter laboraſti.

Nos igitur,&c.procreatus exiſtit, & in iure Canonico per plures annos ſtuduit, necnon per vnione nuper Piſis in vniuerſali Eccleſia celebrata ſcribendo fideliter laborauit, horum intuitu &c.

Volentes itaque tibi,qui,vt aſſeris, de Iudaica cæcitate,cooperante domino, ad catholicam fidem conuerſus exiſtis in ſacra Theologia ſtudere proponis præmiſſorum &c.

Volentes itaque tibi,qui presbyter es, & cum quo dudum,vt duo beneficia Eccleſiaſtica curata,ſeu alias incompatibilia,ẽt ſi parochiales Eccleſiæ,aut dignitates,per ſonatus, adminiſtrationes, vel officia in Metropolitanis,& cathedralibus maiores poſt pontificales forent,& ad eos conſueuiſſent,qui per electionem aſſumi eiſque cura &c.ſi tibi alias Canonice conferrentur,vel aſſumeris ad illa recipere,& quoad viueresſimul retinere libere & licite valeres,Apoſtolica fuit auctoritate diſpenſatum,præmiſſorum &c.

Vel recipere,& vſque ad quinquenniũ inſimul retinere,illaque ſeu eorum alterũ iterũ toties,quoties tibi placuerit,ex cauſa permutationis, vel alias dimittere, & loco dimiſſi vel dimiſſorum aliud vel alia ſimile vel diſſimile,aut ſimilia vel diſſimilia beneficium, ſeu beneficia,Eccleſiaſticũ vel Eccleſiaſtica,duo tantum incompatibilia recipere,& etiam vſque ad quinquẽnium huiuſmodi retinere libere & licite valeres,Apoſtolica fuit auctoritate diſpẽſatum,præmiſſorum meritorum &c.

Nota,quod ſi quis diſpenſatur ad compatibilia huiuſmodi obtineat gratiam ad curata,tunc fiat mentio in loco vt proxime ſupra:ſi autem ad non curata, tunc narretur in fine litteræ, non obſtan. Vitæ &c.Volentes itaque tibi,cum quo dudũ, vt aſſeritur, vt non obſtante defectu natalium, quem pateris de presbytero genitus & ſoluta,ad minores ordines promoueri, & vnum ſine cura trium, ordinario primo,& deinde vt ad minores ẽt ſacros ordines promoueri,& vnum cum cu:

ra,&

ra,& aliud ſine cura beneficia Eccleſiaſtica obtinere poſſes, Apoſtolica fuit auctoritate ſucceſſiue diſpenſatum Et pro quo venerabilis frater noſter &c.ſupplicauit, præmiſſorum intuitu gratiam facere ſpecialem &c.

Dignum &c. Volentes itaque N.diœceſis,cum quo dudum,vt aſſerit,ſuper defectu natalium,quem patitur de presbyterō genitus & ſoluta,vt eo non obſtāte ad minores ordines promoueri, & vnum ſine cura ordinario primo, & deinde vt ad omnes etiam factos ordines promoueri, vt tria alia beneficia inuicem compatientia, etiamſi vnum &c.

Illorum dignitas,perſonatus, uel officiū in Metropolitana vel Cathedrali Eccleſia foret, ſi tibi alias Canonice conferretur recipere & retinere valeres,Apoſtolica fuit auctoritate diſpenſatum apud nos de literarum ſcientia &c.

Vel ſic,Volentes itaque tibi, cum quo dudum,vt aſſeris,ſuper defectu natalium, quem patris de ſoluto genitus, & de ſoluta,vt eo non obſtante ad omnes etiam ſacros ordines promoueri,& beneficium Eccleſiaſticum,etiamſi curam haberet animarum,obtinere poſſes,Apoſtolica fuit auctoritate diſpenſatum,poſt quam quidem diſpēſationem clericali charactere fuiſti inſignitus præmiſſorum &c.

Vel ſic,Volentes itaque tibi, cum quo dudum,vt aſſeris,ſuper defectu natalium, quem pateris de presbytero genitus & ſoluta,vt eo nō obſtante,ad oēs ordines promoueri,& beneficium Eccleſiaſticum ſine cura recipere,& retinere libere & licite valere,ordinaria fuit auctoritate diſpenſatum, poſt quam quidem diſpenſationem clericali charactere fuiſti inſignitus, præmiſſorum &c

Vel ſic,Volentes &c.M. magiſtrum in artibus,qui ut aſſerit,olim in diœceſi Leodien. moram trahens, ab Epō Leodien. qui tunc erat ordinarij ſui ſuper hoc licētia non obtenta,ſe alias tamen, vt erat, rite clericali fecit charactere inſigniri, quam quidem inſignitionem ratam habēs & gratam, apud nos de literarum ſcientia &c.

Nos volentes te præmiſſorum meritorum tuorum fauoribus proſequi,gratioſis tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati,volumus & tibi,vt aſſeris,altare ſanctorū Symonis & Iudæ in Eccleſia ſancti N. in N.diœc.cuius fructus &c.non excedūt obtinēti,& cui nuper de beneficio Eccleſiaſtico cum cura & ſine cura ad collationem &c. communiter vel diuiſi ſpectante,vacante vel vacaturo per alias noſtras literas gratioſe mandauimus prouideri, auctoritate Apoſtolica concedimus,quod prædictæ &c.

Volentes itaq; qui in Diaconatus ordine conſtitutus exiſtis,præmiſſorum,&c.

Quando creatur Canonicus in pluribus Eccleſiis.

VNum in B.& aliū in C. Eccleſijs Canonicatus cum plenitudine iuris Canonici Apoſtolica tibi auctoritate conferimus,& de illis ēt prouidemus,ac vnam in B.& aliā præbendas in C.Eccleſiis prædictis necnon dignitatem,perſonatum,administrationem,vel officium alterius earundem Eccleſiarum,& ſi ad illam,illum vel illud cōſueuerit quis per electionem aſſumi &c.

Vnum Morurianen.& alium D. Eccleſiarum Canonicatus &c prouidemus,vnā vero M & aliam D.prædictarum præbendarum,necnon dignitatem,perſonarum, adminiſtrationem, vel officium earundē Eccleſiarum,etiam ſi ad illam,illum, vel illud conſueuerit &c. aſſumi.

Vnum Paduan.& alium Veron. Eccleſiarum Canonicatus &c.prouidemus,vnā vero Paduan. & aliam Veron. prędictis præben. ac dignitatem,vel officium alterius earundem Eccleſiarum &c.

Vnum beatæ Mariæ ad gradus Maguntin.& aliū ſancti Petri Verſidien. N. Diœceſ.in qua maiores & minores præbendæ fore noſcuntur Eccleſiarum Canonicatus &c prouidemus, ac omnem in beatæ Mariæ, & aliam ex huiuſmodi maioribus p̄b. in ſancti P.Eccleſiis prędictis præb. necnon dignitatem,perſonatum, vel officiū alterius earundem Eccleſiarum &c.

Vnū Iſpalen.& alium Salaman. Canonicatus &c.prouidemus, ac vnam Iſpalē. & aliam Salaman.præb.prædictis, nec nō dignitates,perſonatus, adminiſtrationes, vel officia alterius earundem Eccleſiarū, etiam ſi ad illas, vel illa &c. animarum dummodo aliqua dignitatum huiuſmodi. maior poſt pontificalem non exiſtat &c. plurium cedentium vel decedētium, ſeu illam quomodolibet dimitientis vel dimittentiū, cuiuslibet ipſarum Eccleſiarū Canonici, aut Canonicorum in eiſdem

Eccleſijs,

Eccleſijs, ac ſpecialem quorum quidem præſtimonium,& præſtimonialium portionum & beneficiorum &c.

Vnum in Lubicen,& alium in B.in quibuſquidẽ,videlicet, Lubicen.maiores,mediæ, minores,diſtinctæ.Charoles,Pſalmales,Capitulares,non Capitulares. Incorporatæ,& Chriſtianæ in B. Eccleſiis etiã maiores diſtinctæ,& minores præbẽ. fore noſcuntur Canonicatus &c. prouidemus ac vnam Lubicen,& aliam B.Eccleſiarum earũdem etiam ex huiuſmodi maioribus præb.& ſi quæ vacent ad præſens &c.

Vnum in Piſant.& vnum in Florẽtin. ac vnum in Piſtorem. & vnum in Lucan. necnon vnum in Vulteran.maioribus Eccleſiis Canonicatus &c. prouidemus.Nec non vnam in Piſan.& aliam in Florentin. & vnam in Piſtoren. & aliã in Lucã. necnon aliam in Vulteran. Eccleſiis prædictis præb.necnon dignitatem, vel perſonatum,aut officium in vna ipſarum.

Quando mandatur creari Canonicus in pluribus Eccleſiis.

De vno B.& alio D.Eccleſiarum Canonicatibus cum plenitudine iuris Canonici auctoritate noſtra prouideas,faciens ipſum,vel procuratorem ſuum eius nomine in eiſdem Eccleſiis eadem auctoritate & cætera.aſſignatis,vnam vero B. & aliam A.prędictarum præbendaũ necnon dignitatem, perſonatum & adminiſtrationem perpetuam,vel officium alterius earundem Eccleſiarum,etiam ſi ad dignitatem,perſonatum,& adminiſtrationem vel officium conſueuerit quis per electionem aſſumi,eiq; cura immineat perſonarum dummodo dignitas ipſa altera prædictarum Eccleſiarum maior poſt pontificalem non exiſtat, ſiquæ, ſiqui, vel ſiqua.vacant ad præſens &c.

De vno maioris,& alio ſancti I.maioris Pictanen.Romanæ eccleſiæ immediatæ ſubiectæ Eccleſiarum &c. aſſignatis, vnam vero maioris,& aliam ſancti I.maioris Eccleſiarum prædictarum præben. necnon dignitatem,perſonatum, perpetuam adminiſtrationem vel officium alterius earundem Eccleſiarum, etiam ſi ad illam,illum, vel illud conſueuerit quis per electionem aſſumi &c.

Oneramus &c.eiq; poſtquam ipſe clericali charactere fuerit inſignitus,de vno in L.& alio Canonicatibus in B.Eccleſijs, cum plenitudine &c.aſſignatis, ac vnã in L.& aliam in B Eccleſiis prædictis pb. ſi quæ vacent ad præſens.

De vno Abulen.& alio Sapren. Eccleſiarum Canonicatibus &c.aſſignatis,vnã vero Abulen.& aliam Segobien. earundem Eccleſiarum præben. non præſtimonialis portiones & ſimplicia in Eccleſiis prædictis,aliarumq; Ciuit.& Diœc.vniuſ duorum,aut pluriũ cedentis aut decedentis,ſeu cedentium vel decedentiũ,aut illa alias quolibet dimittentis,vel dimittẽtium ipſarum Eccleſiarũ,vel alterius earum Canonici,vel Canonicorum, quos ũ quidem præſtimonium, portionum, & beneficiorum fructus &c.

Quando creatur Canonicus in vna Eccleſia.

Canonicatũ Eccleſiæ Lubicen.in qua maiores,mediæ,diſtinctæ, minores, nonnullæ aliæ præb.fore noſcuntur, cum plenitudine iuris Canonici Apoſtolica tibi auctoritate cõferimus,& de illo ẽt prouidemus,ac vnam ẽt in hmõi maioribus præbendis,nec non dignitatem, perſonarum,vel officium ipſius eccleſiæ &c.

Canonicatum eccleſiæ Cabilon.in qua licet ſit certus canonicorum numerus.p̃bendarum,tamen diſtinctio non habetur &c.prouidemus,præbendam vero,ac perpetuam adminiſtrationem, vel officium ipſius eccleſiæ &c.

Canonicatum &c. pronidemus,præbẽdam vero,necnon oblegia vnius cedent. vel decedentis,vel illa alias quomodolibet dimittentis ipſius eccleſiæ canonicæ, quorum quidem obligiorum fructus &c.

Quando mandatur creari canonicus in vna eccleſia.

De Canonicatu &c.aſſignatis, præbẽdam vero eiuſdem eccleſiæ, ſi qua vacet &c.

Quando creatur canonicus in vna Eccleſia, & datur ad illud beneficium.

Canonicatũ eccleſiæ Claro montem &c.prouidemus,præb.vero ad dignitatem,perſonatum adminiſtrationem,vel officium eiuſdem eccleſiæ, necnon beneficium eccleſiaſticum &c. etiam ſi canonicatus,

catus, præbenda, dignitas, perſonatus, adminiſtratio, vel officium in cathedrali vel collegiata eccleſia exiſtat.

Canonicum eccleſiæ ſanctæ N. diœc. N. prouidemus præben. vero eiuſdem eccleſiæ, necnon beneficium eccleſiaſticum cum cura, & ſine cura, etiam ſi adminiſtratio, vel officium in cathedrali, ſeu canonicatus, & præbenda in collegiata eccleſia exiſtat.

Canonicatum ſecularis eccleſiæ ſanctorum Coſmæ & Damiani, Aſſuden. Colonien. diœc. in qua præter dilectas in Chriſto filias Abbatiſſas, & canoniſſas, nonnulli canonici canonicatus, & præb. obtinentes & capitulum facientes fore noſcũtur, cum plenitudine iuris canonici &c. prouidemus, præbendam vero eiuſdem eccleſiæ, necnon beneficium &c.

Quando mandatur creari canonicus in vna eccleſia, & datur ad aliud beneficium.

MAndamus, quatenus ſi per diligentem examinationem eundem N. ad hoc idoneũ eſſe repereris, ſuper quo tuam conſcientiam oneramus, decanatum eccleſiæ Remen. cum plenitudine iuris canonici autoritate noſtra prouideas, faciẽs ipſum N. vel procuratorem ſuum eius nomine, in dicta eccleſia N. in canonicum recipi, & in fratrem, ſtallo ſibi in choro, & loco in capitulo eiuſdem eccleſiæ cum dicti iuris plenitudine aſſignato, præbendã vero, & perpetuam adminiſtrationẽ, vel officium ipſius eccleſiæ, necnon beneficiũ eccleſiaſticum ſine cura, etiamſi canonicatus, & præbenda, adminiſtratio vel officiũ in collegiata eccleſia exiſtat, cuiuſquidem beneficij &c.

De canonicatu &c. aſſignatis, præbendam vero, & officium ipſius eccleſiæ, necnon beneficium eccleſiaſticum; cum cura vel ſine cura, etiamſi canonicatus, & præbenda, vel officium in collegiata eccleſia exiſtat, & ad officia huiuſmodi conſueuerint, qui per electionem aſſumi, eorumq; alteri cura immineat animarum cuiuſquidem beneficij fructus &c.

De canonicatu &c. aſſignatis, præbendam vero, & dignitatem, perſonatum, perpetuam adminiſtrationem, vel officium eiuſdem eccleſiæ, necnon beneficium &c. & ſi canonicatus, & præb. aut dignitas, p̃ſonatus, adminiſtratio, vel officiũ, aut integra, vel dimidia ſeu commenſalis portio in cathedrali, vel collegiata eccleſia, aut decanatus, vel archipresbyteratus ruralis, quæ dignitas, extra tamen cathedralem eccleſiam reputetur, exiſtat, & ad dignit. &c. aſſumi eiſque cura immineat animarum, dummodo aliqua dignitatum huiuſmodi in Hadren. & alia in N. cathedrali maior poſt pontificalem, ſeu collegiata eccleſia huiuſmodi principalis non fuerit, cuiuſquidem beneficij fructus &c.

De canonicatu &c. aſſignatis præb. vero ac dignitatem, perſonatum, perpetuam adminiſtrationem vel officium dictæ eccleſiæ, necnon beneficium &c. etiam ſi canonicatus, & præb. perſonatus, adminiſtratio, vel officium metropolitanæ, vel collegiatæ eccleſiæ fuerit.

Prouincia in quibus decima reducta eſt. ſunt ſex, & vnus Epiſcopatus.

Archiepiſcopatus Lugdunenſis.
Rothomagenſis.
Remenſis.
Turonenſis.
Senonenſis.
Bituricenſis.
Epiſcopatus Claromontẽnſis.

Nota circa Collationes.

AD collationem, prouiſionem, præſentationem, electionẽ, ſeu quãuis aliã diſpoſitionem, Venerabilis fratris noſtri epiſcopi Eboracen. ratione perpetuæ capellaniæ, quam in eccleſia ſancti N. dictæ menſæ epiſcopali canonice vnitæ pertinen. &c.

Ad venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Caren. & dilecti filij abbatis monaſterij ſancti Andreæ iuxta Lugdunum, ordinis ſancti Benedicti viciſſim pertin. collationem &c.

Ad collationem &c. venerabilis fratris noſtri epiſcopi, & dilectorum filiorum capituli Firman.

Ad collationem &c. Venerabilis fratris noſtri epiſcopi Amelen. & dilectorum filiorum priorum, & capituli, ſingularumq. perſonarum eccleſiæ Amelen. ordinis ſancti B. communiter vel diuiſim pertinen. &c.

Ad collationem &c. dilectorum filio-

rum

rum prioris, & portionariorum ſecularis eccleſiæ ſanctæ Mariæ Madalenæ Vlixbonen.communiter pertinen.

Ad collationem &c. Dilecti filij recto rum propoſiti,& capituli ſanctorum Coſmæ, & Damiani eccleſiarum de N. inuicem canonice vnit.N.diœceſis communiter, vel diuiſim.pertinen.

Ad collationem &c.Dilectorum filiorum Sacriſtæ,& capituli ſecularis eccleſię ſancti Vincentij N. diœceſis communiter pertinent.

Ad collationem &c. Dilectorum filiorum Sacriſtę,Decani,& ſeniorū de capitulo eccleſiæ N. communiter, vel diuiſim pertinen. Et tunc dicitur ibi ſeu ſi eidem Decano,& ſeniori de capitulo &c.

Ad collationem &c.pertinen. dilectorum filiorum clericorum perpetuorum beneficiorum, hebdomadariorum nuncupatorum eccleſiæ N.

Ad collationem &c.Dilectorum filiorum capituli ſancti. N. epiſcopalis Ceble dictæ tuæ diœceſis cōmuniter pertinent.

Ad collationem &c. dilectorum filiorum quinque presbyterorum perpetuorū beneficiatorū maioris altaris eccleſiæ *N.* cōmuniter pertinent.& ſucceſſorū,& eiſdē beneficijs dicti altaris, & tunc in duabus partibus circa finē ponuntur hæc verba,Et ſucceſſoribus: videlicet in vobis, Et ſi eiſdē quinque presbyteris, & ſucceſſoribus ſuis &c.Vel ſic,Venerabilis fratris noſtri epi N.& dilectorum filiorum Decani & capituli,ſingulorumque canonicorum, & perſonarum N. necnon hoſpitalarij, ſeu præbendarij quinque vicariorum, & Sacerdotum maioris altaris N. communiter, vel diuiſim pertinen.

Ad collationē &c. Dilecti filij Ioannis Sacriſtæ eccleſiæ *N.* ratione ſacriſtæ. & quorundā perpetuorum beneficiorū quartiorum vulgariter nuncupatorum, quæ in diœceſ. N.obtinet & ſucceſſorem eius in eiſdem ſacriſta,& beneficijs pertinent.

Ad collationem &c. Dilecti filij *N.* de N. canonici N. ratione capellanarum, quas idem N.in ciuitate N.obtinet,& ſucceſſorum ſuorum canonicorum dictæ eccleſiæ capellanis tempore obtinen. pertinen.&c.

Ad collationē &c. Dilecti filij præpoſiti ſecularis eccleſiæ B. Marię de N. pertinen.

Vel ſic,Rectoris plebani nuncupati parochialis eccleſiæ N.diœceſ.pertinent.

Ad collationem &c. Dilecti filij rectoris eccleſiarum de N.& A.adinuicem canonice vnitam pertinent.

Ad collationem &c. Dilectorum filiorum duorum rectorum parochialis eccleſiæ N.per duos ſolitæ gubernari rectores, quorum vnus duas & quilibet eorū quartam ipſius eccleſiæ partes obtinent. Ad collationem &c.Dilecti filij rectoris quartæ partis eccleſia N. per tres ſolitæ gubernari rectores,quorum vnus &c.

Ad collationem &c. Dilectorum filiorum perpetui vicarij, & portionariorum parochialis eccleſiæ ſancti N.diœceſis, dictæ tuæ diœceſis communiter vel diuiſim pertinen.

Ad venerabilis fratris noſtri epiſcopi D. & Dilecti filij abbatis monaſterij ſancti N.ordinis *N.* viciſſim pertinen. collationem &c.Ad collationem &c. Dilectorum filiorum capituli eccleſiæ *N.* ordinis *N.*communiter vel diuiſim pertinen.

Ad collationem &c. Dilectorum filiorum abbatis,& conuentus monaſterij ſancti N. diœceſis Romanę eccleſiæ immediatè ſubiecti ordinis ſancti Benedicti, &c.

Ad collationem &c. Dilectorum filiorum abbatis, & conuentus monaſterij *N.*

Ad venerabilis fratris noſtri epiſcopi *N.* & dilectorum filiorum ſancti *N.* necnon dictæ diœce.monaſteriorum abbatum & conuentuum collationem &c.

Ad dilectorum filiorum abbatis de *N,* & dilectorum in Chriſto filiarum prioriſſe & conuentus de *N.* per abbatem de N. qui eſt pro tempore, & prioriſſam ſoliti gubernari monaſteriorum ordinis ſancti *N.*diœceſis collatione &c.

Ad collationē &c. abbatis & cōuentus monaſterij ſancti D. ordinis ſancti B.&c. ad collationem &c.Dilecti filij præpoſiti, & dilectarum in Chriſto filiarum abbatiſſę & conuentus Monaſterij de N. per præpoſitum & abbatiſſam ſoliti gubernari Ciſtertienſ ordinis. N.diœc. communiter vel diuiſim pertinen.

Ad collationem &c. Dilecti filij maioris prioris eccleſiæ *N.* vel monaſterij de *N.* ordinis & diœc.prędicti, in qua, vel in quo duo priores, quorum vnus maior, alter verò minor prior ipſius eccleſiæ, vel monaſterij nuncupati exiſtunt, pertinent.

Ad collationem, vel præſentationem dilecti filij magiſtri domus militiæ de N Ciſtertien.ordinis N.diœceſis. Ad cômendationem dilectorum filiorum commendatorum,& fratrum domus hoſpitalis ſancti Ioannis Ieroſolymitan. in ſua diœc. communiter vel diuiſim pertinen.

Ad collationem dilectorum filiorum magiſtri, & fratrum domus hoſpitalis ſancti N.Crucifixorum ordinis S. Auguſtini, communiter vel diuiſim pertinen.

Ad collationem &c. dilectorum filiorum Sacriſtæ ſecundi, & portionariorum eccleſiæ N.ordinis N.communiter vel diuiſim pertinen.

Ad collationem &c. Dilectorum filiorum prioris,& fratrum domus ſancti ſepulchri dominici Ieroſolymitani ordinis S. Auguſtini communiter vel diuiſim pertinen.

Ad collationem &c. Dilectarum in Chriſto filiarum abbatiſſæ ſecularis eccleſiæ S.N N.Diœceſ.communiter vel diuiſim pertinen.

Ad collationem dilectorum filiorum magiſtri, & fratrum domus hoſpitalis beatæ Mariæ Theutonicorum Ieroſolymitan.N. diœceſis communiter vel diuiſim pertinen.

Ad collationem dilectarum in Chriſto filiarum prioriſſæ,& conuentus monaſterij ſanctæ Mariæ N.per prioriſſā ſolitj gubernari ordinis N. ſub cura, & ſecundum inſtituta ordinis fratrum prædicatorum viuentium communiter, vel diuiſim pertinen.

Ad collationem &c. abbatiſſæ & conuentus monaſterij ſanctæ N. diœceſis eiuſdem ſanctæ communiter, vel diuiſim pertinen.

Ad collationem &c. Dilecti filij præpoſiti,& dilectarum in Chriſto filiarū abbatiſſæ,& conuentus monaſterij N. Ciſtercien. ordinis N.diœceſis per præpoſitum, & abbatiſſam ſoliti gubernari communiter,vel diuiſim pertinen.

Ad collationem &c. Dilectarum in Chriſto filiarum magiſtræ,& ſororum,ac dilectorum filiorum magiſtri domus leproſariæ N. diœc.

Ad dilectorum filiorum Præpoſitorum Decanorum, cantorum,cuſtodum, capitulorum,ſingulorumque canonicorum, & perſonarum ſanctorum N. & felicis N. diœc collationem eccleſiarum &c. Ad dilectorum filiorum vniuerſorum presbyterorum, clericorum, & laicorum fratrū maiorum calendarum nuncupatorum,certis anni temporibus parochiali eccleſia beatæ N. maioris oppidi N. diœceſis cōmorantium,& eccleſiaſtica beneficia inſimul conferentium collationem &c.

Ad venerabilis fratri noſtri epiſcopi Elnen etiam ratione maioris cappellaniæ eccleſiæ N.menſe epiſcopali Elenen. & dilectorum filiorum Albien. capitulorum,nec non Archid.Sacriſtæ & præceptorum, Albien.hebdomadariorum ſancti N. ſingulorumque canonicorum, & perſonarum earundem Eccleſiarum collationem &c.

Ad collationem &c. Dilectorum filiorum decani, & vniuerſorum presbyterorum clericorum, & perſonarum calendarum nuncupatorum in parochiali eccleſia N. diœceſis certis anni temporibus viuentium communiter, vel diuiſim pertinen.

Ad venerabilis fratris noſtri epiſcopi Geben. Ac dilectorum filiorum capituli Geben. S. Iacobi prioratus nuncupati N. diœc. eccleſiarum,necnon rectorum priorum, nuncup.& portionariorum eccleſiæ parochialis N. in qua quidem parochiali eccleſia nonnulli clerici, nonnulli perpetui beneficiati portionarij nuncupati, fore noſcuntur, collationem &c.

De expectatiuis pro Regularibus.

VOlentes in artibus &c. præmiſſorum meritorum tuorum intuitu, gratiam facere ſpecialem, beneficium eccleſiaſticū cum cura, vel ſine cura per monachos monaſterii N. ordinis N. diœceſis, in cuius monachus, vt aſſeris, ordinem ipſum expreſſe, profeſſus exiſtis, gubernari conſuetum. Cuius fructus &c.

Volentes itaque præmiſſorū meritorū tuorum intuitu, gratiam facere ſpecialem beneficium eccleſiaſticū cum cura, vel ſine cura per monachos monaſterij N. ordinis N. Diœceſis gubernari conſuetum, cuius fructus &c. & in medio literæ, videlicet, poſt diſtrictius inhiben.& ante, non obſtā. dicetur ſic. Decernen. te quamprimū vigore præſentium huiuſmodi beneficium fueris pacifice aſſecutus, dum Monaſterio in hoſpitali dicti ordinis N. Diœ. cuius Monachus,& vt aſſeris ordinem ipſum expreſſe profeſſus exiſtis, ad dictum Monaſterium N. transferendi &c.

Cum fructus, redditus, & prouen. ſi beneficium ipſum in partibus, quibus antiqua taxatio decimæ, ad medietatem eiuſdem taxationis eſt reducta, & cũ cura 60. & ſine cura 30. Si vero in aliis partibus & cum cura 60. & ſine cura fuerit 40. lib. Turon. ſecundum taxationem huiuſmodi decimæ va. an. non exceden.

Vel ſic, Ad duo beneficia, cuius, ſeu quorum fructus, redditus, & prouen. ſi illud, vel illa in partibus, in quibus antiqua taxatio ad decimæ ad medietatem eiuſdem taxationis eſt reducta, & ipſum vnum, vel ipſorum duorum alterum, cũ cura 60. & ſine cura 40. li. Turõ. par. ſecundũ taxationẽ huiuſmodi decimæ valorẽ &c.

De non obſtantibus generalibus.

NOn obſtan. quibuſcunq; ſtatutis, & conſuetudinibus eccleſiæ, in qua huiuſmodi beneficium forſan fuerit, illis p̃ſertim quibus caueri dicitur, quod nullus in dicta eccleſia N prębendam aſſequi valeat, niſi de minori præbenda ad maiorem gradatim, & per optionem aſcendat contrariis iuramento confirmatione Apoſtolica &c. cum clauſula, etiam ſi Canonicatus & præbenda.

Vel ſic, quod antiquiores Canonici gradatim meliores, ſi voluerint, poſſint, cum vacant, per ſe vel per alios optare præbendas &c.

Vel ſic, niſi de minori ad mediam, & de media præb. ad maiorem gradatim, & optionem aſcendant contrariis &c.

Vel ſic, non obſtant. quibuſcunque ſtatutis, & conſuetudinibus ipſius eccleſiæ, illis præſertim quibus caueri dicitur, q̃ nullus præfatam præbendam aſſequi valeat, niſi de inferiori præbenda ad prædictam præbendam gradatim, & per optionem aſcendat contrariis &c.

Non obſtant. quibuſcunque ſtatutis, & conſuetudinibus ipſius eccleſiæ, ſeu eccleſiarum, in qua ſeu quibus beneficium, ſeu beneficia huiuſmodi forſan fuerint, illis præſertim in quibus forſan in aliqua huiuſmodi cauetur, quod nullus inibi dignitatem, vel perſonatum, ſeu beneficiũ obtinere valeat, niſi Canonicus actu præbendatus, & capitularis, ac emancipatus eiuſdem, ſeu maioris herbipolen. eccleſiarum exiſtat, contrariis, &c.

Non obſtan. quibuſcunq; ſtatutis, & cõſuetudinibus dictæ eccleſiæ, illis præſertim in quibus caueri dicitur, quod ipſam præbendam pro tempore obtinens, infra annum a tempore aſſecutionis eiuſdẽ cõputandum, ad presbyteratus ordinem ſe promoueri facere teneatur. Alioquin ipſis Canonicatu, & præbenda eo ipſo priuatus exiſtat, quodque nulli fructus, redditus, & prouentus miniſtrari debeãt, niſi in ſacerdotio huiuſmodi fuerit conſtitutus.

Vel ſic, illis præſertim quibus caueri dicitur, quod nullus Canonicatum, & præbendam eccleſiæ S. Germani prædictæ obtinens illas, niſi de licentia Decani pro tẽpore exiſtentis, & dilectorum filiorum capituli eiuſdem eccleſiæ permutare valeat contrariis &c.

Non obſtant. tam fe. re. Boni. papæ 8. & bon. me. N. prædeceſſoris noſtri, q̃ aliis quibuſcunq; conſtitutionibus Apoſtolicis, necnon ſtatutis, & conſuetudinibus ipſius eccleſiæ ſancti G. iuramento &c.

Vel ſic, quando tolluntur regulæ Cancellariæ, videlicet cõſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, atque noſtris, necnon ſtatutis &c.

Non obſtant. ſtatuto Vrbani, ex quo cauetur ne quis duos Canonicatus & præbend. ſimul infra muros N. obtinere valeat.

Non obſtant. fe. re. Bonifa. papæ 8 prædeceſſoris noſtri & aliis Apoſtolicis conſtitutionibus, & q̃buſcũq; aliis, præſertim quibus dudum, voluimus, quod in quibuſcunq; beneficialibus impetratio. a nobis exiſtat inantea obtinendum, non obſtãt. beneficiali impetration. &c. exprimentur, & quęcunque; ſuper huiuſmodi impetrã. ſine expreſſione dictarũ non obſtan. prætextu impetrando conceſſionem, quod non obſtan. huiuſmodi non expreſſe haberentur expedientiæ literæ nullius fo:ent roboris, vel momenti, cum illa alias in ſuo robore permanſura, has vice dũtaxat ſpecialiter & expreſſe derogamus &c. Non obſtan. q̃ ipſa præpoſitura ſãcti P. per fe. re. C. papã 11. prædeceſſorem noſtrum ea de cauſa, vt dicitur, ſuppreſſa fuerit, vt de fructibus, redditibus, & prouen. ipſius præpoſituræ tres Canonicatus, & præben. ac vicarias in dicta eccleſia S. N. de nouo crearentur, quæ quidem ſuppreſſio nondũ ſortita eſſe ſuũ imo de ipſa præpoſitura pluribus, & ſpecialiter dicto clerico per fe. G. papam 6. prædeceſſorem noſtrũ poſt dictam ſuppreſſionem dudum vacauerit ipſa ſuppreſſione nõ obſtãt. fuerit cõpromiſſum, nec-

non quibuſcunque ſtatutis,& conſuetudinibus ipſius eccleſię ſancti *N*, cōtrarij &c.

*N*on obſtā.quòd idem G.vt aſſerit. cauſam quam ſuper dicta præpoſitura contra quendam aduerſarium ſuum mouere intendebat,coram clerico auditori cauſarū, dicti palatij per nos committi obtinuit. Cuius ſtatutum etiam habere volumus pro expreſſo & per me Boni.Papam 8 prędeceſſorem noſtrum, quam aliis quibuſcunque cōſtitutionibus Apoſtolicis, necnon ſtatutis dictę eccleſiæ, contrariis iuramento &c.aut ſi aliqui &c.

*N*on obſtan.quòd prædictæ, vel alicuius regularis ordinis profeſſor non exiſtit, & quibuſcunq; conſtitutionibus Apoſtolicis,ac ſtatutis, & conſetudinibus, *Monaſterij* & ordinis prædictorum, iuramento &c.contrarijs &c.

*N*on obſtan. ſi dictus G. eidē hoſpitali tanto tēpore non ſeruierit, quanto ante adeptionē beneficij ſm ſtabilimenta, ſeu ſtatuta, & conſuetudines dicti hoſpitalis ſeruire forſan teneretur, vel fuiſſet aſſecutus,ēt ſi non ſit in ætate legitima,ſeu requiſita,Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis prædictis.ſtabilimētis,ſeu ſtatutis,& conſuetudinibus cōtrarijs, ēt iuramento &c.Seu ſi magiſtro pro tēpore exiſtenti,& dilectis filijs fratribus dicti hoſpitalis ,quod ad præſens magiſtro caret,vel quibuſuis alijs.Et nota,q quando mandatur prouideri de præceptoria alicuius domus in non obſtan generalibus,videlicet, non obſtan.fe.re.Bo.&c. Apoſtolicis additur,necnō domus.& ordinis prędictorū ēt iuramento &c. quibuſcunque, aut ſi pro alijs in dicto hoſpitali Apoſtolica forſan ſint ſcripta directa,ſeu ſi aliqui &c.

Non obſtā.quod dictus Lucas tibias,& pedes tortos habet,ita q vni pedū extortorū ſibi inuicem correſpondeant,& quibuſcunq; caueri dicitur, q nullus non liber membrorum in eiuſdem *Monaſterii* Monachum recipi poſſit,contrariis, iuramento &c.

Seu ſi venerabili fratri nſtro epiſcopo *N*.dilectis filiis Abbati Monaſterii eiuſdē ac prioratus ipſe conuentualis exiſtat cōnentibus,vel quibuſuis aliis &c.

Legato,& cōditione huiuſmodi,& aliis conſtitutionibus, & legibus Imperialibus & conſuetudibibus non obſtan. quibuſcunque dat. &c. Quodque præfatus *P*. literarum prædictarum vigore nonnulla beneficia eccleſiaſtica, tunc certis modis vacatura, cum proteſtationibus in talibus fieri ſolitis,infra tempus legitimum acceptauit,ſibiq; de eiſdē prouideri obtinuit. Aut quod vt aſſeris,idioma,quod gens illarum partium communiter loquitur,nō bene intelligis,nec ſcis intelligibiliter loqui.*N*os enim tecum, vt eccleſiam prædictam &c.diſpenſamus, præmiſſis,ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtol. necnon prædictis ſtatutis, & conſuetudinibus, & aliis contrariis nequaquam obſtan. autoritate Apoſtol. concedimus per præſens,prouiſo &c.

Aut ſi præſens non fueris ad præſtandū de obſeruandis ſtatutis, & conſuetudinibus eiuſdem eccleſiæ ratione dignitatis, perſonatus, vel officii huiuſmodi ſolitum iuramentū,dummodo &c.Seu, ſi hodie p alio,vel aliis ſuper æquali, vel æqualibus gratia,ſeu gratiis in dicta eccleſia S.Io.literas duxerimus concedendas. *N*os.n.tā illas,quam præſentes effectum ſortiri volumus,quacunq; conſtitutione Apoſtolica contraria non obſtante.Nulli ergo &c. Seu ſi hodie pro alio, vel aliis ſuper æquali,vel æqualibus.gratia, ſeu gratiis i dicta eccleſia ſancti Io.necnō de ſimili beneficio ad Collationē pro præſen. ſeu quāuis aliam diſpoſitionem epiſcopi, Prępoſiti, Decani,Capituli Canonicorum,& perſonatū prædictarum,communiter,vel diuiſim pertinen.literas noſtras &c.Seu,ſi hodie p alio,vel aliis,ſup æquali,vel æqualibus, gratia, ſeu gratiis in dict. Aquileien. & beatæ Marię eccleſiis, necnō prioratibus, ſeu plebaniis huiuſmodi literas duxerimus concedendas &c.

Conſtitutionibus Apoſtolicis, necnon indultis,prouiſionibus,& literis derogatoriis.*N*icolao,& Bertoldo præfatis ſuper dictis Canōicatu,& preben.ac ſpecifica,ſeu quauis forma,uel expreſſione verborū cōceſſis,& aliis cōtrariis nō obſt.qbuſcunq;.

De non obſtantibus beneficialibus.

SEu quòd beneficiū eccleſiaſticū cū cura vel ſine cura ad collationem, vel præſentationem directorū filioru Præpoſiti,Decani,& capituli eccleſiæ ſancti Petri Maguntin.communiter pertinen.autoritate literarum noſtrarum in ea forma,ſecūdum quam pro pauperibus clericis beneficiādis dudū ſcripſimus,te aſſetis expectare,quas quidē literas, & proceſſus habitos per eaſdē,& quęcunq; inde ſecuta ex nūc

caſſa.

caſſamus,& irritamus,nulliuſq;eſſe volumus roboris,vel momenti Nulli ergo &c.

Et prædicto modo dicitur,quando impetrat aliã gratiam expectatiuam.Si vero impetraret beneficium vacans, tunc ponitur clauſula,ꝙ literæ ſint caſſæ, poſtquã fuerit aſſecutus beneficiũ &c.Vel ſic, aut quod idem N. beneficium eccleſiaſticum cum cura,vel ſine cura ad collationem, vel præſentationem dilectorum filiorum Abbatis, & conuentus Monaſterii ſancti N.Diæceſis ordinis ſancti Benedicti.

Et nota,quod licet impetrans non fecerit mentionem de beneficio, quod ſibi ignoranti per ordinarium collatum erat, propterea impetratio non eſt ſurreptitia, vt in cap gratia.de reſcript.in 6.

Seu,quod nos dudum tibi de vno,(vel duobus,aut tribus beneficio, ſeu beneficiis,eccleſiaſtico,ſeu eccleſiaſticis, etiam ſi ipſum vnũ,vel ipſorum duorum ſeu triũ aliquod curatum,aut dignitas,vel perſonatus,ſeu officium cum cura,vel ſine cura in Cathedrali,vel colleg ata, & dignitas ipſa in Collegiata eccleſia huiuſmodi principalis foret,& ad eãdem quis per electionem aſſumeretur. Ad venerabilium fratrum noſtrorum &c.Collationem, prouiſionem,præſentationem,ſeu quamuis aliã diſpoſitionem communiter, vel diuiſim ſpectan.ſeu ſpectan vacan.vel vacaturum per alias noſtras literas gratioſe mandauimus prouideri.Volumus autẽ, quod quãprimum vigore præſentium dictam eccleſiam ſis pacifice aſſecutus,prædictæ literę quas tibi de huiuſmodi beneficio,ſeu beneficiis prouideri mandamus vt præfertur,& proceſſus habiti per eaſdem, &quæcunque inde ſecuta quo ad dignitatem, vel perſonatum,ſeu curatum beneficium, aut officium duntaxat ſint caſſa, & irrita nulliuſque roboris, vel momenti.

Seu,quod nos nuper tibi per alias literas de Canonicatu ſub expectatione præbendæ eccleſiæ Patauien. prouidimus, & de beneficio &c.gratioſe mandamus prouideri,& tecum vt huiuſmodi beneficiũ cum cura,vel ſine cura,ſi earundem literarum uigore conferretur recipere,& vna cum dicta parochiali eccleſia quoad viueres retinere valeres duximus diſpenſandum.Nos enim tecũ &c.vt habetur infra in diſpenſatione ad incompatibilia.

Vel ſic,aut quod nos eidem Io. vt aſſerit,de Canonicatu ſub expectatione præbendæ eccleſiæ S.Io. in Haugu. extra muros Herbipol.gratioſe conceſſimus prouideri &c.

Vel ſic,de Canonicatu ſub expectatione præbendæ & ſupplementi eccleſiæ S. Ioan.in Haug.extra muros Herbipolen. ac beneficio eccleſiaſtico cum cura, vel ſine cura, ad collationem, prouiſionem, præſentationẽ,ſeu quamuis aliam diſpoſitionem venerabilis fratris noſtri epi P.

Ad idem etiamſi dignitas,perſonatus, vel officium pertinen.vacan.vel vacaturo gratioſe conceſſimus prouideri.

Ad idem etiamſi dignitas,perſonatus, vel officium,etiam electi fuerit &c.

Aut,quod nos dudũ ſibi de expectatione maioris præbendæ eccleſiæ S. Ioannis in qua maiores,& minores præbendæ exiſtunt,per alias noſtras literas gratioſe mãdauimus prouideri &c.

Seu,quod nos dudum eidem P.de vno in N.& alio in N. Eccleſ. Canonicatibus ſub expectatione præbendarum,ac beneficio Eccleſiaſtico &c.

Seu,quod,vt aſſeris, dudum de Canonicatu ſub expectatione præb.ac oblegiorum Eccleſiæ maiorum Bambergen. quorum quidem obligiorũ fructus,redditus, & prouentus quinquaginta marchas argen.ſe.co.eſt. va.an.nõ exce.ac dignitatis perſonatus vel officij in eadem Maiori vel ſancti StephaniBambergen.aut ſancti Iacobi extra muros Bambergenſis Eccleſiis gratioſe conceſſimus prouideri, cum Clauſula impartita volumus propter litem quam habet &c.

Vel ſic, aut quod idem N.beneficiũ Eccleſiaſticum cum cura,vel ſine cura,ad collationem,vel prouiſionem dilectorum filiorum Abbatis,& Conuentus Monaſterij ſancti Vincentij ordinis ſancti Benedicti Simen.Diæc.cõiter.vel diuiſum auctoritate,& literarũ noſtrarum in ea forma, ſm quam pro pauperibus clericis beneficiandis dudum ſcripſimus, ibi conceſſarũ ſe aſſerit expectare.Quaſquidem literas, & proceſſus habitos per eaſdem, & quæcũque inde ſecuta,ex nunc caſſamus,& irritamus,ac nullius eſſe roboris,vel momenti &c.Nos inſuper &c.

Seu, quod dudum,vt aſſerit, de beneficio cum cura,vel ſine certa ad collationẽ, prouiſionem,præſentationem,ſeu quamuis aliam diſpoſitionẽ venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Magũtin.ac dilectorũ filii Præpoſiti,Decani,& Capituli,ſingulorumq;Canonicorum, & perſonarum

Eccleſiæ Maguntin communiter, vel diui
ſim pertinent. vacant. vel vacaturum gra
tioſe conceſſimus prouideri, vel per alias
noſtras gratioſe mandamus prouideri.

Quodq; dudum eidem M. aut aliud be
neficium Eccleſiaſticum curatũ, aut alias
cum dicta Eccleſia in N. incompatibilia
etiamſi d gnitas, vel perſonatus, ſeu offi-
cium cum cura, vel ſine cura in Cathedra
li, vel collegiata eccleſia, ac dignitas ipſa
in cathedrali maior poſt, õtificalem, aut
in collegiata huiuſmodi principalis foret
ad dignitarem huiuſmodi, quis per ele-
ctionem aſſumeretur recipere, & vna cũ
dicta eccleſia in N. Diœceſ. quo adueni-
ret retinere libere, & licite valeret, fuit au
ctoritate prædicta diſpenſatum. Nos e-
nim &c.

Vel ſic, obtinere, & nos dudum ſibi de
beneficio eccleſiaſtico & vacan. vel vaca-
turo etiamſi Canonicatus & Præb. eiuſ-
dem eccleſiæ foret per alias noſtras lite-
ras gratioſe mandamus prouideri.

Vel ſic, aut, quod nos dudum tibi, ut aſ
ſeris, de vno ex prioratibus, ſeu plebanati
bus ſecularium & collegistarum eccleſia
rum ciuitatis, vel diœc. Floren. vacan. vel
vacaturum per alias noſtras literas gratio
ſe mandauimus prouideri.

Seu quod nos nuper eidem Io. vt aſſe-
rit, de vna in S. Andreæ, & de alia in S. Iu
liani, Vlixbon. eccleſijs perpetuis portio-
nibus &c. vacan. vel vacaturum gratioſe
conceſſimus prouideri. Et nos hodie tibi
Canonicatum ſub expectatione præben-
dæ, ac officii eccleſiæ beatæ Mariæ Traie-
cten per alias noſtras literas gratioſe du-
ximus prouidendum, quas quidem literas
& proceſſus habitos per eaſdem, & quæcũ
que inde ſecuta, in ſuo volumus robore
permanere, quacunque conſtitutione ſeu
ordinatione Apoſtolica contraria, non
obſtant.

Aut, quod dictus Nicolaus, vt aſſeritur
parochialem eccleſiam de N. Diæceſis, cu
ius fructus, redditus, & prouentus illã pro
tempore obtinenti, & in ea non reſidenti
vltra 40. lib. Turon. ũmilium non valere
annuatim noſcitur, obtinere volumus
&c.

Aut quod, vt aſſeris, dudum in Canoni
cum Aſten. Eccleſiç auctoritate ordina-
ria fuiſti receptus. Aut quod idem Nico-
laus, vt aſſeritur, parochialẽ eccleſiã præ-
dictam & perpetuam Vicariam ſine cura
ad ſanctæ Luciæ in dicta eccleſia, ac per-
petuum beneficium ſine cura dimiſſaria nũ
cupatum, ad Beatæ Mariæ virginis in pa-
rochiali de N. dictæ Diœc. eccleſiis alta-
ria ſita, & quorum omnium fructus &c.
ſex marc. arg. ſe. æſti. va. an. non exced. no
ſcitur, obtinere volumus &c.

Et dudum Canonicatum, & Præbend.
eccleſiæ S. Bartholomæi Andeganen. vi-
gore quarundam literarum Apoſtolica-
rum, prout ex ipſarum forma poteris, in-
fra tempus debitum acceptaſti. & tibi de
eiſdem obtinuiſti prouideri, cum clauſu-
la volumus &c.

Et tibi de Theſauraria eccleſiæ ſancti
N. Maguntin. quæ ſimplex officiũ exiſtit,
certo modo uacan. Apoſtolica fuit autori
tate prouiſum &c.

Vel ſic, aut quod dudum eidem Alphõ
ſo, vt aſſerit, de parochiali eccleſia S. Eula
liæ de N. prædictæ Diœceſis, cuius fructus
&c. non exced. tunc certo modo uacan. &
cuius poſſeſſionem nondum habet, Apo-
ſtolica fuit autoritate prouiſum, cum clau
ſula uolumus &c. Ad idem conceſſimus
prouideri.

Aut quod nos dudum eidẽ Alphonſo,
ut aſſerit, de Archidiaconatu plebis ſancti
Blaſij N. Diœceſis, cuius 300. at de paro-
chiali eccleſia ſanct. N. Diœceſis, quæ tũc
certo modo vacare ſperabantur, quorum
omnium fructus &c. non exced. gratioſe
conceſſimus prouideri, cum clauſula uo-
lumus &c.

Seu, quod nos dudum eidem Io. ut aſſe
ritur, de præpoſitura eccleſiæ Melden. quę
dignitas curata, & principalis in eadem
eccleſia exiſtit, & ad quam quis conſueuit
per electionem aſſumi, cuiuſque fructus
&c. non excedunt certo modo uacan. cuius
poſſeſſionem non habet, per literas no-
ſtras gratioſe mandauimus prouideri
&c.

Aut quod, ut etiam aſſeris, in ſingulis
beatæ Mariæ de N. & in ſancti N. N. *Diœ*
ceſis, & in ſanctæ N. & in ſancti P. necnon
in ſanctæ A. de N. parochialibus eccleſiis
N. Diœceſis ſingula perpetua beneficia,
quorum omnium fructus &c. obtinere,
noſque dudum tibi de uno &c. Contradi
ctores &c. non obſtan. quod idem C. ut aſ
ſerit, cauſam ſupradictam ſuper prædicta
præpoſitura. contra quendam ſuum aduer
ſarium mouere intendebat, coram certo
auditore cauſarum dicti palatij per nos
committi, cuius ſtatum etiam habere uo-
lumus pro expreſſo, etiam ple me: &c.

Vel ſic, aut quod ſuper altari ſine cura S. Gulielmi virginis ſito in eccleſia ſanctorum. P. & M Argen cõtra quendam ſuum aduerſarium cauſam mouere intendis, & in Palatio Apoſtolico committi citationem ad partes decerni obtinuiſti, ac dudum &c.

Aut, idem M. vt aſſerit, ſuper Parochiali eccleſia ſancti N. dictæ Diœceſis cuius fructus &c. in palatio Apoſtolico noſcitur litigare. cum clauſula volumus &c.

Vel ſic, ſuper Parochiali eccleſia de Malamotte dictæ Diœceſ. in Rom. cur. noſceris litigare. aut ſi hodie pro alio &c.

Aut quod, vt aſſeris, Canonicatum, & Præbend. ac theſaurarium eccleſiæ S. Godegrandi N. Diœceſis, de quibus tunc certo modo vacan. prouideri mandan. & per quorũ Canonicat. & præben. & theſaurariæ, quæ ſimplex officium eſt aſſecutionẽ dictos Canonicatum, & præbend. S. N. dimittere tenearis, ſi illos interim non dimiſeris in Palatio Apoſtolico, vt aſſeris litigare Volumus aut quod quamprimũ Canonicatum, & Præbendam ſancti N. eccleſiarum, cum vero dignitates, perſonatus, vel curati officij huiuſmod poſſeſſionem vigore præſentium fueris pacifice aſſecutus, Parochialem eccleſiam prædictã quos, vt præfer. ur. obtines, & quos ex tũc vacare decernimus omnino, prout ad dimittẽdum dictos Canonicatum, & Præbendam ſancti M. te ſponte obtuliſti, dimittere tenear s &c.

Aut quod idem M. vt aſſeris, ſuper Parochiali eccleſia in M. dictæ Diœceſis in Palatio Apoſtolico litigando pro ſe, & cõtra quendã aduerſarium diffinitiuã ſententiã reportauit & ſuper reportat &c. & litigat. Seu, ꝙ idem Io. aſſerit Canonicatũ & Præbenda Floren. & ſanctæ Mariæ Argen. necnon ſanctæ Mariæ de partura N. Diœceſis eccleſiarum plebanatus, qui curat. & dignitates principales in eiſdẽ eccleſiis exiſtũt, & ad quos conſueuerũt, qui per electionem aſſumi, & quorum omniũ fructus &c. non excedunt inſimul ex diſpenſatione per fe. re. Bonif. Papam 8. prędeceſſorem noſtrum ſibi cõceſſa, noſcitur obtinere, quod ipſe &c. Vel ſic, ſeu quòd, vt aſſeritur, Canonicatum & Præbend. ac ſcholaſtriam in R. quæ dignitas eſt ad quãdam perpetuam vicariam ſine cura in Dolen. eccleſiis, quorum fructus &c

Sed quod idem B. vt aſſeritus, quoddã S. Candichon nuncupatum conſuetum clericis ſecularibus in perpetuum beneficium eccleſiaſticum aſſignari, Redon. Diœceſis cuius fructus &c. noſcitur obtinere &c. Seu, quod idem M. quoſdam perpetuos redditus, & conſuetuos, in titulũ beneficij eccleſiaſtici aſſignari, quorũ fructus &c. Non excedunt. noſcitur obtinere &c. Seu quod idem M. quaſdam perpetuas decimas in parochia de N. Dictæ Diœce. in perpetuum beneficium eccleſiaſticum clericis ſecularibus aſſignari ſolitas, quæ illas obtineri & in eadem Parochia non reſidenti vltra quinque libras ſimiles turon. non valent annuatim, noſcitur obtinere.

Nota, quod talis non intitulatur de huiuſmodi redditibus, ſiue decimis ſed tantummodo dicitur clericus A. Diœceſis.

Aut, quod idem N. vt aſſerit, vt alteram portionem Parochiales eccleſiæ per duos ſolitæ gubernari rectores N diæc. noſcitur obtinere & c.

Seu, quod, vt aſſeritur, dudum in rectorem hoſpitalis pauperum domus Dei non cupatæ de N. diæceſ. tunc certo modo vacan. per fratres dicti hoſpitalis electus exiſtit, ac Canonicatum & Præben. eccleſiæ Finiſt. quos tunc obtinebas, & quorum fructus &c. non excedunt de facto expoliatus exiſtit &c & ſuper Prioratu S. P. de R. ordinis S. Auguſt. dictæ Diæce. auctoritate Apoſtolica tibi commendato, quem poſſides noſceris litigare.

Seu, quod aſſeris Canonicatũ, & maiorem Præben eccleſiæ N. in qua maiores & minores præben. fore noſcuntur, ac Parochialem eccleſiam in G. necnon quoddam perpetuum beneficium in nono choro in Hagnenon obtines, & ſuper quadam perpetua vicaria in Sting in Palatio Apoſtolico litigas, & dudum tibi de Canonicatu, & Præbenda in Burgã dictæ Diæce. & quadam alia perpetua vicaria in M. Eccleſiis, quæ quidem beneficium, & vicariæ ſine cura ſunt, tunc certo modo vacan. Apoſtolica extitit auctoritate prouiſum. Aut ſi hodie &c.

De clauſula volumus.

Volumus autem quod quamprimum vigore præſentium Canonicatum & Præben. ac beneficium huiuſmodi fueris pacifice aſſecutus, huiuſmodi præſentes literæ, & huiuſmodi proceſſus habiti per eaſdem, & quæcunq; inde ſecuta, quo ad reliquum aſſequendi ſint caſſa, & irrita, & nul-

nulliuſq; roboris, vel momenti &c.

Volumus autem, quod quamprimum vigore præſentiũ dignitatem, perſonatum aut officium curatum fueris pacifice aſſecutus, eandem Parochialem eccleſiam, quam, vt præfertur, obtines, quam ex nũc vacare decernimus, omnino dimittere teneaeris, quodque poſt trienniũ a data præſentium computan. præbẽdam, vel aliquã dignitatem, perſonatũ, ſeu officium, aut beneficium, aliquã ſeu aliquod, vigore earundem nõ acceptes, & de illa, vel de illo facias tibi prouideri adminiſtrare Canonicus eiſdem eccleſiæ ſancti Stephani, ſi interim tibi de aliqua præbenda inibi non prouideatur, eſſe deſiſtas &c decernentes irritum, & inane, ſi ſecus actum fuerit in præmiſſis. Nulli ergo &c.

Volumus autem quod idem A. quamprimum vigore præſentium beneficium curatum huiuſmodi fuerit pacifice aſſecutus, dictam Parochialem eccleſiam, quã ex nunc vacare decernimus &c. omnino, prout ad id te ſponte obtuliſti, dimittere te tenearis. Nulli ergo &c.

De Iudicibus, & eorum ordine.

IN ordinatione Iudiciũ, præpoſitus, vel Decanus alicuius eccleſiæ, tanquam maiores, Priori, Præpoſito, vel Decano alicuius Monaſterij tanquã minoribus poſtponuntur.

Priori prædicatorum, & Guardianus Minorum, poſſunt eſſe vna cum aliis Iudicibus, ſed ſoli non, & debet ſemper poni poſt alios Iudices &c. Canonicos, & tunc datur clauſula, non obſtan. indulgentiis, Nota, quod ordo præponitur Diœceſi, & ordo S. Benedicti Hanuetẽ. Diœceſis, ſed præponitur ciuitatis & monaſterij S. Dominici Naunen. ordinis S. Benedicti, Item titulus Præmonſtratenſis præcedit ordinem Præmonſtraten. ordinis, & ſimiliter beatæ Mariæ de pitieris ordinis S. Benedicti. Item, dicitur Prioratus S. Petri de monte Felico Camaldulen. Diœce. ordinis Panorum. Diœceſ. & non dicitur Prioratus Monaſterij S. N. quia non vocatur Monaſterium, ſed prioratus.

Item nota, quod Iudices qui ponuntur in literis Apoſtolicis, debent poni & ordinari ſecundum maioritatem, in quibus exiſtunt prælationum, dignitatum, & officiorum in quibus exiſtunt, prout proſequitur. Electo enim non ſcribitur epiſcopo, niſi fuerit conſecratus, & epiſcopus conſecratus eſt præponendus in literis Apoſtolicis Electo.

Item, Præpoſitus poſtponitur Decano, & Decanus Archidiacono, & Archipreſbytero, Prior, Plebano, Archidiaconus Archipresbytero.

Item locus ſemper debet iungi cum Diœceſi, niſi ſit aliquid impediens.

Item, in domibus, vel locis Hoſpitaliũ vel militiarũ, ſemper cognomen huius loci, ſeu domus particularis poſtponi debet generali titulo, ſeu cognomini hmõi hoſpitalis, ſeu militiæ: vñ male diceretur Alſua vel militiæ &c. ſed potius dici debet domus hoſpitalis S. Ioan. Ieroſolymitani in Alſua, vel domus militiæ de Calletia deuatello, vel in Olſerdi. Itaque locus, vel Oſua, vel macello, & ſimilia poſtponuntur, vt ſupra.

Item, quãdo ſcribitur Sacriſtæ, ſemper ponitur ſecularis eccleſiæ. Si vero fuerit Sacriſta maioris eccleſiæ, dicetur eccleſiæ tantum.

Item, Sacriſtæ, Cuſtodi, & Camerario Monaſterii ſcribi non poteſt: vt not. gloſ. in Clem. etſi principalis de reſcript. quia habent officia, & non dignitates, vt dicit Spec. in tit. de iudic. deleg §. fin.

Item, Decano rurali ſcribi non poteſt, vt dicit glo. in d. Clem. & ſi principalis.

Item, quando ſcribitur Plebano pro Iudice, tunc non dicitur eccleſiæ, ſed ſolum plebis, vt eſt ille qui tenet ſub ſe Canonicos, vel alios Subplebanos; ſed Plebanus Parochialis eccleſiæ ſimpliciter, non eſt ille, & hic non poterit eſſe Iudex.

Item, quod non vni, vel duobus, aut tribus Iudicibus ſcribi conſueuit.

Item, ſi ſcribatur pluribus Canonicis, ſic dicitur Canonicis eccleſiæ Florentin.

Item, quando ſcribitur Officiali, non dicitur eccleſiæ, & non ſcribitur niſi officiali maiorum prælatorum.

Item, quãdo ſcribitur Abbati, ſi ſit Monaſteriũ, ſcribitur Abbati Monaſterii: ſi vero ſcribitur Abbati ſecularis eccleſiæ ſcribitur Dilecto filio Abbati ſecularis & collegiatæ eccleſiæ. Nota, idẽ fit ſi Sacriſtæ, qñ ponitur ſecularis eccleſiæ niſi in eccleſia cathedrali, quia tunc nõ dicitur ſecularis, ſed ſolũ Sacriſtæ ecclæ Meldẽ. Et quãdo ſcribitur duob[9] Sacriſtis, ſed Cathedralis, & Collegiatæ eccleſię, dicitur ſic: Dilectis filiis maioris, & ſeculario S Stephani Meten. eccleſiarum Sacriſtis Salutem &c.

Item,qñ ſcribitur Priori,non debet di-
ci eccleſia,niſi fuerit Prior eccleſiæ Ca-
thedralis.Sed qñ ſcribitur Priori Mona-
ſterii,vel præpoſito Monaſterij,vel Deca-
no ſemper debet dici per Priorem, vel
Decanum,aut prępoſitũ ſoliti gubernari.

Item,non ponitur ordo in ſalutatione;

Item nota,quod in partibus vltramõta
nis cõmittitur officiali,in Italia vicario.

Item,quando ſcribitur præpoſito Deca
no,Cantori &c.ſemper debet dici eccle-
ſiæ,ſed quando ſcribitur Archidiacono,
vel Canonico maioris Eccleſiæ, non eſt
neceſſe quod ponatur Eccleſiæ.

Item,Capellano, vel Rectori alicuius
Eccleſiæ,non ſcribitur vt Iudici.

Item nota, quod quando ſcribitur vni
Canonico cathedralis,& Decano, vel alii
Prælato Collegiatæ Eccleſiarum,tunc Ca
nonicus eſt poſtponendus. Si vero ſcriba-
tur duobus Canonicis cathedralis, & vni
prælato Collegiatæ Eccleſiarum,tunc Ca
nonici ſunt præferendi,non ſeruatur ho-
die,quia Pręlatus præponitur, & ſæpius
duo officiales,& vicarii dantur.

Item nota, quod in Iudicibus nunquã
dantur duo iudices, hodie iſtud non ſer-
uatur.

Item nota,quod non datur pro Iudice
perpetuus Commendatarius ſub nomine
commendæ,etiam ſi peteretur in ſupplica
tione,ſed poſſet dari ſub alio titulo, &
ſub nomine clericali; & ſi committeretur
ſub nomine clericali,attẽde derogationẽ.
c ſtatutũ.de reſcript.in 6.videlicet,ꝙ non
ſis de perſonis quibus cauſa committitur.

Item nota,ſecundũ ordinationem Bo-
nifacii papæ 8.cauſæ audiẽdæ auctoritate
literarum ſedis apoſtolicæ,non cõmittun
tur,niſi perſonis dignitate pręfulgẽtibus,
vel perſonatũ habentibus,ſiue eccleſiarũ
Cathedralium canonicis, qui ſi fuerint
regulares,debet fieri mentio de ipſorũ or
dine,vel officiis principalibus ſuperiorum
prælatorũ,id eſt,ipſorũ,aut præteritorũ,
prædictorum,a Guardiano minorum cũ
clauſula, non obſtantibus indulgentijs,
qa ſi Guardiani,vel filii prior ordini tuo
a ſede apoſtolica dicitur eſſe cõceſſa quod
ipſius ordinis fratres non teneãtur ſe in-
tromittere de quibuſcunq; negotiis, quæ
ipſis per eiuſdem ſedis literas cõmittun-
tur,& poni debet hæc clauſula,immedia
te poſt teſtes. Et ſi eſſet litera quare te-
ſtes immediate poni debet poſt concluſio
nem Clauſulæ, non obſtantibus indulgen
tiis &c.& ſi non omnes &c. Dat.&c.

Si ille cui ſcribitur non eſt prior, vel
Guardianus,ſed forte Inquiſitor hæreti-
cæ prauitatis,tunc dicitur hoc modo,non
obſtant. indulgentia, quæ ordini fratrum
prædicatorum,ſiue minorũ,cuius tu filius
Inquiſitor profeſſor exiſtis,a ſede apoſto-
lica &c.& debent poni dicti Guardianus
& prior vltimo poſt alios iudices etiam
canonicos. Et nota, quod poſt clauſulam,
non obſtan.indulgent.ſequitur clauſula,
Et ſi non omnes.&c.

Item nota, quod principalis officialis
epiſcopi,& prior conuentualis, licet obe-
dientiarius,dari poſſunt iudices, officia-
lis vero forenſis & prior clauſtralis non:
vt in clem.Et ſi principalis.de reſcript.Et
ſimiliter poteſt dari Iudex officialis da-
tus per capitulum ſe. va. vt dicit gloſ. in
dicta clem.

Itẽ,an cõſeruator poſſit dari iudex du
biũ eſt,&eget declaratione,vt dicit gl.ibi.

Item nota.quod omnis prioratus eſt di
gnitas ſi eſt cõuentualis,& aliter nõ:vt di
cit gloſſ.in dicta clem.& ſi principalis.Et
iſta eſt ratio,quod prior Conuentualis po
teſt dari Iudex,quia eſt in dignitate.

Item nota,quod quando literæ impe-
trantur ad tres iudices, debet poni poſt
clauſulã teſtes, clauſula illa: Et ſi non oẽs
his exequendis potueritis intereſſe, duo
veſtrum ea nihilominus exequantur.Sed
ſi ſunt duo epiſcopi, & vnus Abbas, vel
decanus, vel perſona alia, non mutatur
regula illa, ſed ponitur per ordinem vt
ſupra,videlicet,duo veſtrum &c.

Item,quando iudices dantur ex vtriuſ-
que partis conſenſu,vel voluntate partis,
tunc debet dici,per Apoſtolica ſcripta mã
damus &c.quando vero etiam ponitur lo
cus,tunc dicitur ſic,mandamus quatenus
apud locum de N.vtriu que &c.

Item nota, quod in matrimonialibus
ſcribitur ſemp epiſcopo. q ſi fuerit ſuſpe-
ctus,ſcribitur alteri epiſcopo,& dicitur ſic
ideoque F. T. cum dicta E. venerabilem
fratrem N. Archiepiſcopum N. cui eſſet
in hac parte ſcribendum,habeat ea ratio-
ne ſuſpectum,quod d ctus Io. Andr. ſuus
familiaris exiſtit,per Apoſtolica ſcripta
mandamus quatenus &c.

Item nota, quod in cauſis quæ debent
committi epiſcopo,ſicut in matrimoniali
bus &c. quando epiſcopatus eſſet alicui
commendatus, & eſſet commendatarius
in epiſcopatu,vel ciuitate ſua, tunc dici-

tur

tur in commiſſione, ac ſi eſſet epiſcopus, videlicet, venerabili fratri noſtro epiſcopo Sagien &c. quãdo vero eſſet abſens ab epiſcopatu, tunc committitur proximiori Epiſcopo ſic dicendo, cum dilectus filius noſter Ludouicus ad ſanctum Laur. in Damaſo presbyter Cardinalis, qui tunc eccleſiæ apoſtolicæ præeſſe dignoſcitur, & cui tanquam Epiſcopo Canen eſſet ſcribẽdum dum in hoc caſu ad præſens in Ro. cur reſideat.

Venerabili patriarchæ Conſtantinopolitan. ſimpliciter epiſcopo Beneuen. ſimiliter epiſcopi Deranien.

Dilecto filio Ioanni electo Veracten.

Similiter magiſtro Ioanni de Colacello, notario noſtro.

Similiter magiſtro Ioanni N. capellano noſtro & cauſarum palatij Apoſtolici auditori, ſalutem &c. Similiter Abbati monaſterij Caſſinenſ.

Similiter abbati monaſterij de ſancto Vito Veracten. Diœceſis.

Similiter priori monaſterij ſancti Petri N Diœceſis ſic dicitur, quia prioratus nuncupatur. Similiter priori monaſterij ſancti N. diœc. N. per priorem ſoliti gubernari, ſic dicitur, quia monaſterio non eſt alius maioris dignitatis.

Similiter priori monaſterij S. N. per priorem ſoliti gubernari N. Diœceſ.

Similiter priori monaſterij ſanctorum 40. Martyrum extra muros N. per priorẽ ſoliti gubernari &c. Similiter Præpoſito & decano monaſterij, videlicet, præpoſito monaſterij ſancti N. per priorem &c. Decano monaſterij ſancti N. Florent. per decanum ſolit. gubernari &c. Guardiano domus fratrum ordinis Ieroſolimitani ſãcti Auguſtini N. diœceſis. Abbati ſecularis & collegiatæ Eccleſię S. P. Alben. diœceſis. Priori domus fratrum prædicatorũ ordinis prædicatorum N. diœceſ. abbati eccleſiæ Thuloſan. Priori eccleſiæ S. Andreæ in ſcotia.

Priori ſecularis & collegiatæ eccleſiæ ſancti P. Floren. Præpoſito eccleſiæ S. N. N. Diœceſis. Similiter decano, archidiacono, cancellario, Theſaurario, cantori &c. in dignitate conſtitutis. Archidiacono eccleſiæ Herbipolen. & hoc intellige de maiori Archidiacono. Archidiacono de Marſallo eccleſia Meten.

Plebano plebis ſancti N. Venetiarum ad Palatium, ſimiliter canonico in cõmuni poſſunt dicere, & eſt melius, Archidiacono vel Canonico Herbipolen.

Franciſco Maſſes Canonicæ Baſilicæ principis Apoſtolorum de Vrbe.

Ioanni Petri canonico Venetorum & Vicario Veronen.

Priori eccleſiæ non dicitur, niſi ſit Cathedralis Officiali Veronen.

Vicario venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Apolitan generali Sacriſtæ eccleſiæ Muſten Sacriſtæ ſecularis eccleſiæ Fir. N. diœceſ.

Dilectis filiis S. Lamberti de N. & S. Antonij N. Diœceſis monaſteriorum Colonien. & Herbipolen. plebanis &c. Dilectis filiis, Priori de Piæſtolio, & beatæ Mariæ de N. ac ſancti Ioan. de N. plebum &c.

Dilectis filijs, ſancti Petri, & ſancti Agricoli Auinionen. Decanis & Sacriſtæ eiuſdem ſancti Agricolæ eccleſiarum, ſalutem.

Dil. fil. priori ſecularis & collegiatæ S. Thomæ, & Ludouico in maioris ac Viterbien. Leodien. & Bononien. eccleſiarum canonicis &c.

Dil filiis, ſacriſtæ & præceptori ac F N. canon. Barchionen. ſalutem &c.

Dile. fil. vt ſupra duobus abbatibus & decano eccleſiæ ciuitatem.

Dile. fil. abbati de N. & præpoſito Bononien. per præpoſitum ſoliti gubernari monaſterij N. diœc. & priori maiores eccleſiæ Vlten. in qua maiores & minores priores fore noſcuntur. ſalutem &c. Dilectis fil Zamen & Examen. Colonien. diœc. decanis ac archidiacono inſerta Hildeſemen. diœceſis eccleſiarum, ſalutem &c.

Dile fil. Decano S Petri, ac cãtori maiorum eccleſiarum Leodien.

Dile. filio Ioanni N. canonico eccleſiæ O. ac officiali M. dilectis fil. decano N. ac de N. & de Oliua in eadem eccleſia &c. dil. fil. montis ſanctæ Mariæ, & ſanctorũ Marię & Georgii Frankoforden. Maguntinen. diœc. decanis & cantori eiuſdẽ montis ſanctæ Mariæ eccleſiarum, ſalutem, &c. Dilect fil. montis S. Iacobi, ac ſecularis & collegiatæ S. Alfonſi Victen. abbatibus ac præcentori Victen. eccleſiarum. ſalutem &c.

Dil fil. abbati S. Petri de N. & ſancti N ac ſancti P. de N. per præpoſitum ſoliti gubernari N. diœc. monaſteriorum prępoſitis, ſalutem &c.

Dil. fil. S. ſepulchi N. & ſancti P. de D. præpoſitis, ac ſcholaſtico Serlen Leodien.

Ma-

Maguntin.& Colocen.diæc. eccleſiarum. Dileſtis fil.Io.& Petro de N. canonicis, ac decano S.Mauritij Maguntin. eccleſiarum.Dil.fil.ſancti P.& ſancti Io. Herbipolen.monaſteriorum abbatibus,ac decano eccleſiæ S.Io.in nam.extra muros cameracen.Dilectis filiis, decano maioris, ac eiuſdem & ſancti P.Cayn,eccleſiarum theſauriis.

Dil.fil.monaſterii In ham per præpoſitum ſoliti gubernari,Verdenſis diæceſ. & Brexinen.præpoſitis,ac decano S.Sebaſtiani eccleſiarum.

Dilectis filiis,priori beatæ Mariæ de N.& præpoſito maioris eccleſiarum ac officiali N.ſalutem &c.Dilectis filiis,decano ſancti P.& Ioan.N. canonicis maioris Victen.eccleſiarum.

Dilectis filiis,Ioan.& P. ac Ia.canonicis eccleſiarum.&c.

Dil.fil.præpoſito S.N Maguntin.& eiuſdem ac ſancti A.Ammonen. eccleſiarum Decanis &c.

Dilect.fil.Theſaurario ſancti Io.de N. & G ac.B maioris Treueren.eccleſiarum canonicis,ſalutem &c.

Dilect.fil.S.Ioan. Columbien. & S.Agricoli Auinionen.ac S. Iaco.Viterb. eccleſiarum decanis.

Dilectis filiis, decano ſancti Agricoli & præpoſito ſancti Agathi Allen.ac ſacriſtæ maioris Amonen. eccleſiarum. Salutem.

Dilectis fil. beatæ Mariæ montis ſancti Angeli Colonien.& S. Victoris decanis. ac Ludouico N. canonico Colonien. eccleſiarum.

Dilectis fil.de Caſa Dei & de Floriaco ac Axitan.monaſteriorum abbat.

Dilect.filiis abbati Monaſterii N. & Meten.ac ſancti P.Auinionen.eccleſiarũ decanis.

Dilect.fil.abbati monaſterii ſancti N. colonien.& Guſtan.ac Beiicen.eccleſiarũ præpoſitis.

Dilectis filiis S.Agricoli Auinionem, & beatæ Mariæ N.decanis,ac ſcholaſtico eiuſdem S. Mariæ Camerien. eccleſiarum.

Dilect.fil archidiacono Cuſan. & B.ac Io.canonicis Buten.eccleſiarum.

Dilectus filiis abbati S. Benedicti de Bario,& præpoſito de Gallo, monaſteriorum Vticen. ac officiali Vticen. Salutem &c.

Dilectus filii, S. Io.prope nouum & S. Saluatoris Honenen. Norman. diæceſis, monaſteriorum abbatibus, ac officiali not.

Vener.fratri epiſcopo Culmen.& dil. filli præpoſito eccleſiæ Culmen. ac offi. N.

Dilect. fil. præpoſito S.Anneti, & decano beatæ Mariæ ad gradus,ac Ioan.N.canonico maioris Camnen. eccleſiæ, Salutem &c.

Dilect. fil. monaſteriis In finibus terræ Leon. ac Purin. eccleſiarum abbatibus

Dile.fil.decano ſancti N. Auinlonen. & præpoſito Vicen.& ſacriſtæ eiuſdem S. N.eccleſiarum.

Dil.filiis, abbati monaſterii S. Iuſti & S. Saluatoris,ac Ioan. N.eccleſiarum decanis.

Dil.fil.abbati monaſterii S. Nicolai d. N.& priori ſecularis & collegiati Nicolai,ac præpoſito Acten.eccleſiarum.

Venerabili fratri epiſcopo Eboracen. & dil.fil.Salamantin.& Ambulen. eccleſiarum decanis.

Dilec.filiis præpoſito S. Thomę argen. & decano ſancti Angeli Auinionen. ac cantori eiuſdem ſancti Thomæ N. eccleſiarum.

Dilec.filiis,decano S.Agricoli Auinionen.& præpoſito S.Clementis de Caſtello,ac archipresbytero S. Martini de N. Frinſingen.eccleſiarum.

Dilectis filiis, præpoſito Patauien. & eiuſdem ac S.Agricoli Auinionen. eccleſiarum decanis.

Dilect.filiis S. Petri argen. Lugdun. & ſancti A.dięc.monaſteriorum abbatibus, ac officiali Lugdunen.

Venerabilibus fratribus Meten.& Virdunen epiſcopis,ac dilect fil.archipresbytero collegiatæ B Mariæ N.diæce.

Dilectis fil.maioris & ſecularis ac collegiatæ S.Stephani Caſtellan. eccleſiarũ ac ſacriſtæ.

Vener.fratri Io.epiſcopo Curien. noſtro in vrbe in ſpiritualibus vicario.

Vener,fratri Iacobo,olim archiepiſcopo Ydioten.in patriarchum Conſtantinopolitan. Electo adminiſtratori in ſpiritualibus, & temporalibus eccleſiæ Ydioten. Salut.&c.

Venerab. fratri E. epiſcopo olim Theoten. in archepiſcoporum Regineu. electo.

Vener. fratri P. epiſcopo Sabin.adminiſtra-

niſtratori in ſpiritualibus & temporalibus eccleſiæ Aquilan. per ſedem apoſt. deputato, ſalutem.

Dil fil. Io. N. curiæ cauſarum cameræ apoſt olicæ auditori &c.

Dilecto filio Vicegerenti auditoris generalis cauſarum Curiæ cameræ apoſtolicæ in ciuitate N. Salutem.

De Intitulatione.

NOta quod omnes presbyteri Cardinales intitulantur hoc modo.

Dil. filio F. tt. Sãcti Laurentii in Lucina presbytero Cardinali. excepto vno videlicet 12. Apoſtolorum. qui intitulatur hoc modo N. Baſilicæ 12. Apoſtolorum preſbytero mar. vt in c. cũ olim. de priuilegiis & in c. ad Apoſtolicam ſedem. de ſent. & re iud. lib. 6. Epiſcopi autem Cardinales intitulantur hoc modo, F. epiſcopo portuen. & non fit mentio de titulis Diaconi Card. ſimiliter ſine titulis nominantur hoc modo, N. S. Georgii ad velum aureũ diacono Card.

Nota, quod nullus debet intitulari de duobus titulis perſonalibus vel beneficialibus. Vnde incongrue diceretur, Dilecto filio M. de Maguntiis de Palicanis canonico Aquilan. quia debet tolli vnus ex dictis titulis.

Nota, quod creatus canonicus in gratia expectatiua, ſi poſtea alias literas impetraret, debet intitulari canonicus, licet non ſit præbendatus.

Nota, quod ſi papa ſcienter ſub titulo dignitatis aliquem nominet vel honoret per hoc verbum, in dignitate, approbat cle. Romanus de ſent. excom.

Nota, quod in ſalutatione literarũ papæ non ponitur, in Chriſto. puta, Ven. in Chriſto fratri. vel dilect. in Chriſto filio, alioquin falſa eſt litera. vt crimine fal. c. quam graui. quod verum eſt, dummodo non ſcribitur Abbatiſſæ ac Monialibus: quia tunc bene ponitur in Chriſto. vt de reſcript. cap. cum dilecta. vel regibus, vt chariſſimo in Chriſto filio de conuerſa. coniuga. cap. chariſſimis.

Item, in ſalutatione non ponitur, noſtro. puta, ven. fratri noſtro, vel dilecto filio Capellano noſtro. vel Subdiacono noſtro, Salutem &c.

Item, vbi in ſalutationibus nomen proprium nõ exprimitur, puta, cum ſcribitur Epiſcopo, debent poni duo puncta priuſquam ponatur nomen eius cui ſcribitur, ſicut. Epiſcopo: præpoſito; Decano: Abbati &c.

Item nota, quod papa vocat Epiſcopos & ſuperiores Venerabiles fratres. Abbates vero & inferiores, ac etiam principes ac alios Barones, filios indifferenter: Reges autem Chariſſimos appellat.

Nomen officij. Secus in literis iuſtitia.

Nota bene hoc, quod quando dicitur dilecto filio N. Canonico Herbipolẽ. Decretorum doctori, Salutem &c, poſtea in proſecutione literæ ibi, tibi, vt aſſeris &c. Abbreuiator &c. non debet dici Decretorum doctor, ex quo ante in ſalutatione poſitum eſt affirmatiue quod eſt Doctor, ſimiliter de quibuſcunque aliis titulis.

Item, in intitulationibus quando ſcribitur Regi & epiſcopo, debet Rex præponi epiſcopo: vt in c. 1. ne ſed. vac. ibi, Rex quoque cum regni &c.

Quando ſcribitur monacho & canonico, præponitur monachus, vt in c. Deus q̃ de vir. &. honeſt. cler. vbi primo nominantur monachi, ſecundo canonici regulares tertio alii religioſi. Ex ordine illius literæ habes, arguere prærogatiuam in nominando & ſcribendo prædictis, & pro hoc facit, quia monachi ſeu monachorum inſtitutio eſt antiquior, quam inſtitutio canonicorum irregularium, vel aliorum religioſorum.

Iudex in March.

Item aduerte, quia quando deberent nominari aliqui notati de aliquo vitio, tunc debet primo nominari non dignior, ſed ille qui magis eſt infectus in illo vitio, ſecus in actu virtuoſo. Ita dicit Nicol. in c. auaritiæ de præbend. per illum textũ quia tibi fuerunt primo nominati canonici regulares quam monachi, licet ſint digniores, vt in nota præcedenti. quia canonici regulares magis peccabant in illa auaritia.

Perſona

Canonicos. per. Portionario.

Quando non eſt certum quod quis ſit excommunicatus, vt quãdo petit abſolui ab excõmunicatione, ſi quam incurrerit, & non apparet ex narratis ipſum eſſe excommunicatum, vel pars dicit talem preſbyterum eſſe excommunicatum, tunc nõ obſtan. præmiſſis debet appellari, dilectus filius, quia in primo caſu non apparet ipſum eſſe excommunicatum, & tamen ſecundo caſu non creditur aſſertioni partis.

Capellanus capellania Scriptori pœnitentiaria.

De gradibus ſemper debet quis intitulari de gradu: vt dilecto filio magiſtro Iaquet de Iaquetis canonico Iaqueten. Decreto-

eretorum doctori, literarum apoſtolicarum abbreuiatori, Salutem.

Nomen officij. Secus in literis iuſtitiæ.

Et aduerte, quia quãdo quis eſt officialis, ſemper nomen officij debet poni ante Salutem, vt in notula præceden. ita, vt ſemper ſit vltimus titulus &c. Monachus ſi eſt Licentiatus, vel graduatus. debet de illo intitulari, vt dilecto filio monacho N. diœc. Licentiato in Decret.

Itẽ nota, quod in intitulatione Decani & Capituli, non dicitur eccleſiæ, ſed dilectis filiis Decano & Capitulo Melden. vt habetur in cap. dilectus filius. C. de præben.

Intitulationes pro ſecularibus.

VEnerabili fratri Patriarchæ Ieroſolymitano, & dilectis filiis priori & capitulo eccl'æ dominici ſepulchri Ieroſolymitani ordinis ſancti Auguſtini, Salutem &c.

Dilect. fi. Ioan. An. primicerio eccleſiæ Marci Venetiarum.

Dilect. fil. Io. An. Archidiacono Magalon. in eccleſia Ventrilien.

Iudex in March.

Dilect. fil. Io. An. rectori archipresbytero nũcupato parochialis plebis nũcupatæ S. Vincẽt. N. diœc. Dilec. fil. Io. An. Decre. doctori, officii appellationum prouinciæ noſtræ Marchiæ Anchonit. Iudici &c.

Perſona

Dilect. fil. Io. An. pſonæ perſonatus in Hagno v v. in rebus N. diœc. Dilect. fil. Io. rectori priori nũcupatæ curatæ, & ſecularis eccl'æ prioratus nuncupatæ D. N. diœc.

Canonico s. pet.

Dilect. fil. Ioan. An. canonico Baſilicæ principis Apoſtol. de vrbe.

Portionario.

Dilect. fil. Io. An perpetuo portionario eccleſiæ ſancti Iacobi Columbrien.

Dilect. fil Io. An. rectori minoris portionis de capella. N. per duos, quorũ vnus minorem, alter verò maiorem ipſius eccl'e portionẽ obtinet ſolitis gubernari rectorũ Examen diœc. Dilect. fil. Io. An. rectori parochialis eccleſiæ S. Ia. in Hamen. diœc.

Dilect. fil. Ioan. An. perpetuo beneficiato ad altare S. Petri N. Diœceſis.

Capellanus capellaniæ

Dilect. fil. Io. An. Capellano capellaniæ beatæ Mariæ Peruſin. ſic dicitur quan do eſt chorus de per ſe.

Scriptori pœnitentiariæ.

Dilecto fil. Ioan. An. perpetuo beneficiato in Baſilicæ principis Apoſtolorum de vrbe.

Dilecto fil. Magiſtro D. literarum ſacræ pænitentiariis ſcriptori familiari noſtro &c.

Auditori.

Dilecto fil. Io An. capellano noſtro, & cauſarum Palatii Apoſtolici auditori.

Acolito

Dilect. fil. Io An. acolito noſtro. volen. itaque tibi, qui etiam Capellanus noſter exiſtis.

Legato

Venerabili fratri N. epiſcopo Portuen. Apoſtolicæ ſedis Legato,

Nuncio

Venerabili fratri N. epiſcopo Melchinon. Apoſtolicæ ſedis Nuncio.

Cardinali vicario.

Dilecto filio Ioan. An. tt. ſanctorũ Marcellini & Petri Presbytero Cardinali in Prouincia noſt ra Marchiæ Anconitanus pro nobis, & Eccleſia Roman. in temporalibus Vicario generali, Salutem &c.

Vicario in vrbe.

Venerab. fratri Io. An. Epiſcopo Spolotan. noſtro in bonis ſpiritualibus vicario.

Auditori cameræ.

Dilecto filio magiſtro Ioan. An. Capellano noſtro, cauſarum curiæ cameræ Apoſtolicæ generali auditori.

Dilecto fil. N. ppetuo vicario in Eccleſia domus N. ordin. Carmelitarum Burdegalen.

Scholari.

Dilecto filio ſcholari N. Diœceſis.

Abbreuiatori.

Dilecto filio magiſtro N. rectori literarum Apoſtolicarum abbreuiatori. Gratia familiaritatis & deuotionis obſequia.

Gubernatori patrimonij.

Dilect. fil. C. in prouincia noſtra Marchiæ Anchonitan. pro nobis, & Rom. Eccleſia in temporalibus vicario generali, rectori, prouinciæ noſtri patrimonii B. Petri in Tuſcia.

Rector. Marchi

Dilecto fil. nobili viro N. militari Neapolitum prouinciæ noſtræ Marchiæ Anchonitan. pro nobis & Rom. Eccleſiæ Rectori.

Aduocato conſiſtoriali.

Dilect fil. N. legum doctori, & conſiſtorii Apoſtolici aduocato, ac terræ noſtræ Corneti pro nobis, Rom. eccleſiæ in temporibus rectori & poteſtati &c.

Vicario alicuius vrbis eccleſiæ.

Dilecto fil. N. in ciuitate noſtra N. eiuſdem comitatu, territorio, & diſtrictu pro nobis, & Rom. Eccleſiæ in temporalibus vicario generali.

Pluribus.

Venerabilibus fratribus Epiſcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Præpoſitis, Miniſtris. Guardianis, & aliis Eccleſiarum Prælatis, & Rectoribus, nec non & vniuerſo clero, tam religionis cuiuſcunque profeſſionis. & ordinis, quam ſecularibus in beati Petri patrimonio conſtitutis, Salutem &c.

Venerabilibus fratribus, Archiepiſcopo Cracouien. eiuſque Suffraganeis, & dilectis filiis electis, Abbatibus, Prioribus,

bus, Præpoſitis, Decanis, Archidiaconis, Plebanis, Archipresbyteris, & aliis eccleſiarum Prælatis, & Rectoribus, Capellanis quodq; & Collegijs, & Cōuent. Aſtertien. Cluniacen. Præmonſtraten. ſanctorum Benedicti, & Auguſtini Carthuſien. Grandimonten. & aliorum ordinum, cæteriſque perſonis Eccleſiaſticis, tam regularibus quam ſecularibus, exemptis, & non exemptis, prioribus deſuper, & præceptoribus, ſeu magiſtris, & aliis fratribus domorum hoſpitalis ſancti Ioannis Ieroſolymitan. & domus ſanctæ Mariæ Theutonicorum, & Caluteran. eorumque loca, & locatis per ciu. tates, diœceſ. & prouincias, & Terracinen. conſtitut Salutem &c.

De ordine fratrum Minorum.

Dilecto filio Ioan. Iacobo de Alexandria, ordinis fratrum Minorum, profeſſori in Theologia magiſtro, Salutem &c.

Miniſtro prouinciali ordinis fratrum Minorum prouincię Panen. Antonio Petri de A. fratri tertii ordinis ſancti Franciſci de pœnitentia nuncupati, Eccleſiæ S. Franciſci domus fratrum Minorum. Io. de N. ordinis fratrum Minorum profeſſori prouinciæ ſancti Franciſci, ſecundum morem ipſius ordinis prouinciali Miniſtro.

De ordine prædicatorum.

Dilectis filiis N. magiſtro, & diffinitoribus, ac fratribus ordinis Prædicatorum Rothomagen. in generali capitulo cauſarum ibidem celebrant. proxima conuenien. Salutem &c.

Dilecto fil. Ioan. N. ordinis Prædicatorum conuentus N diœceſis.

Priori prouinciali, & fratribus ordinis fratrum Prædicatorum prouinciæ Alemaniæ, ſecundum maiorem ipſius ordinis.

Ioan. de N. conuerſo ordinis Prædicatorum.

Ioan. N. ordinis fratrum Prædicatorū, & Theologiæ profeſſori in regno Franciæ hæreticæ prauitatis inquiſitori.

De ordine Carmelitarum.

Dilecto filio N., Prouinciali ordinis fratrum Carmelitarum, prouinciæ, N. ſecundum morem dicti ordinis per ſedem Apoſtolica deputati.

Prior generalis, & fratres ordinis beatæ Mariæ de monte Carmeli Eccleſiarū, domus fratrum Carmelitarum ordinis, perpetuus Vicarius in Eccleſia domus fratrum ordinis Carmelitarum Benen.

De ordine fratrum eremitarum S. Auguſtini.

Dilecto filio Priori generali fratrum ordinis eremitarum ſancti Auguſtini.

Ioan. An. domus Papien. ordinis fratrum eremitarum S. Auguſtini profeſſori Prior, & fratres domus fratrum eremitarum ſancti Auguſt. S. Io. N. Herbipolen. diœceſis.

Dilecto filio Io. An. ordinis fratrū eremitarum ſancti Auguſtini, ac ſacræ Theologiæ profeſſori in Inſula Cypri, minori pœnitentiario noſtro, Salutem &c.

De alio ordine S. Auguſtini.

Dilecto fil. Io. An. Canonico Eccleſiæ Taurien. ordinis S. Auguſtini. Vel ſic, Canonico Eccleſiæ ſancti Io. in nu. ordinis S. Auguſtini diœceſis N. Salutem &c.

Io. An. canonico Monaſterii ſancti Antonii ordinis ſancti Auguſtini Meten. diœceſis, Salutem &c.

Dilectis filiis, capitulo eccleſiæ Melden ordinis S. Auguſtini.

Dilectis filiis, magiſtro, & fratribus domus hoſpitalis S Franciſci cruciferorum Cōſtella in Pedepontis Thianen. ordinis S. Auguſtini, Præceptori domus S. Antonii Mediolanen. ordinis ſancti Auguſtini

Fratri domus S. Pauli primi eremitæ in mat. ordinis ſancti Auguſtini. N. diœceſis. Fratri eremitarum ſancti Pauli primi eremitæ, ordinis ſancti Auguſtini. domus fratrum ſancti Pauli primi eremitæ, ſanctæ Mariæ virginis, ordinis ſancti Auguſtini N. diœceſis, Salutem &c.

Priori, & fratribus domus Sepulchri Dominici Ieroſolymitani ſanctæ Annæ Barchinonen. ordinis S. Auguſtini. Vel ſic, Priori prioratus eccleſiæ Sepulchri Dominici ordinis S. Auguſtini, Romanæ eccleſiæ immediatæ ſubiecti, quia ſunt exempti.

nota bene, quod ſuperior ipſius ordinis dicitur Prior, & papa eſt abbas ipſorum.

Priori, & fratribus domus ſeruorum ſanctæ Mariæ Senen. ordinis S. Auguſtini.

S. Hier. Priori, & eremitæ ſancti Hieronymi nũcupati Prioratus. Hunc ordinem approbauit Gregorius 8. anno 4.

Priori prioratus de N. ordinis ſancti Auguſtini N. Diœceſis.

Præpoſito prioratus ſanctæ Mariæ ordinis ſancti Auguſtini N. Diœceſis.

Præceptori, & fratribus hoſpitalis noſtri ſancti Spiritus in Saxia de vrbe, ordinis ſancti Auguſtini.

Antonio Io. fratrum ſeruorum ſanctæ Mariæ, ordinis ſancti Auguſtini profeſſori, minori pœnitentiario noſtro.

De ordine ſancti Benedicti.

Dilecto filio Ioanni An. Monacho Eccleſię ſancti N. ordinis ſancti Benedicti N. Diœceſis, Salutem &c.

Priori Monaſterij beatæ Mariæ de pietate, per Priorem ſoliti gubernari ordinis Monachorum ſancti Hieronymi.

Monachi ſancti Hieronymi. Venerabili fratri Epiſcopo Dule. & dilectis filijs Priori, & Capitulo, ſingulisq; perſonis Eccleſiæ Dulen. ordinis ſancti Benedicti.

Abbati monaſterij ſancti N. Beneuentan. Rom. Eccleſiæ immediate ſubiecti, ordinis ſancti Benedicti &c.

Abbati monaſterij ſancti N. ordinis ſancti Benedicti diœceſis N. Salutem &c.

Monacho monaſterij ſanctæ Marię Casuanen. ordinis ſancti Benedicti.

Abbati, & cõuentui monaſterij loci eremitarum, ordinis S. Benedicti N. diœceſis.

Ioanni Iacob monacho monaſterij S. Stephani Floren. ordinis S. Benedicti.

Abbati monaſterij S. Ioannis ſeruorũ Dei, ordinis S. Bened. territorij manaſterij Caſſien quod nullius diœceſis exiſtit. Vel ſic, Abbati monaſterij S. Matth. ſeruorum Dei, ordin. S. Bened. territorij monaſterij N. quod quidem territorium nullius diœceſis exiſtit.

Priori prioratus S. Hieronymi ordinis S. Benedicti N. dięceſis.

S. Euſeb. de vrbe Prioratus Monaſterij S. Euſebij de Vrbe per priorẽ ſoliti gubernari, ordinis S. Benedicti, cuius Monachi ſm inſtituta regularia beati Petri confeſſoris viuunt.

Eleemoſynario ſancti Io. ad Roma. Eccleſ. nullo medio pertinẽtis, ordinis S. Benedicti N. diœceſis &c.

De ordine Præmonſtraten.

Dilecto filio Ioanni Iacobi Millian. Præmonſtraten. ordinis N. dięceſis

Venerabilibus fratribus, Patriarchæ, epiſcopo, & epiſcopis, ac dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, Prępoſitis, Decanis, Archidiaconis, Plebanis, Rectoribus, & alijs eccleſiarum, Monaſteriorum Prælatis, ipſorumq; viceregentibus Capitulisque, & Conuentibus eccleſiarum, & Monaſteriorum ipſorum, ceterisq; perſonis eccleſiaſticis, ſecularibus, & regularibus, exẽptis & non exemptis, Ciſtercien. Cluniacen. Præmonſtraten. Camaldulen. Cartuſien. ſanctorum Benedicti, & Auguſtini, Valliſumbroſæ, & aliorum ordinum, & domorum hoſpitalis S. Ioan. Hieroſolymitanẽ, ſanctæ Marię Theutonicorum, & Calatẽ. humiliatorũ, & Cruciferorum, Magiſtris, Prioribus, Præceptoribus, necnon principibus, Ducib⁹. Marchionibus, Comitibus Capitaneis, Poteſtatibus, Vicarijs, Caſtellanis, Comitib. quoq; ciuitatũ, & vniuerſitatum terrarum, & locorum, ac Prioribus Præpoſitis ancianis, & alijs vniuerſis, & ſingulis, ad quos præſentes literæ peruenerint. &c. *Plurib.*

Dilectio filio Abbati monaſterij Cluniacen. ordinis N. Diœceſis.

Nota q̃ omnes religioſi ordinis Cluniacen. cenſetur Monachi Cluniacen. & ſic quoad eos non habet locum Translatio, quod prouidet illis de beneficijs. *Cluniacẽ. Translatio.*

Dilecto filio Raymundo Abbati monaſterij Cluniacen. Prioratus S. Ioan. de Cilleyo Meten. Dięceſis ordinis ſancti N.

De ordine ſancti Dei.

De ordine fratrum eremitarum S. Auguſtini habetur vt ſupra.

Idem habetur ſupra de eremitis ſancti Pauli.

Dilecto filio Ioanni Antonio Monacho eremi Camaldulen. Melden. Diœceſis decretorum doctori.

Prioris, & conuentus monaſterij N. per priorem ſoliti gubernari Cartuſien. ordinis Melden. Dię. commendator, & fratres domus B. Mariæ Theutonicorum Ieroſolimit.

In literis iuſtitia extenduntur.

TEſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, cẽſura ſimili appellatione ceſſante compellas veritati teſtimonium perhibere.

Si vero duo.

QVod ſi non ambo his exequendis potueritis intereſſe, alter veſtrum nihilominus exequatur.

Si vero plures.

QVod ſi non omnes &c. Duo aut vnus veſtrum ea nihilominus exequatur.

Ideoque.

SI Cardinali: Circumſpectioni tuæ. Si epiſcopo: Fraternitati tuæ. Si plures: Veſtræ. Si ſint alii inferiores diſcretioni veſtræ, vel tuæ. Si epiſcopo cum vno vel duobus inferioribus, dicitur, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vocatis, qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod iuſtum fuerit, appellatione remota, decernatis, faciem. quod decreueritis per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quod ſi non omnes &c. Si epiſcopus, auctoritate noſtra.

Rationi congruit

Rationi congruit, & conuenit honeſtati, vt ea, quæ de Romani Pontificis gratia proceſſerunt, licet eius ſuperueniente obitu, literæ Apoſtolicæ ſuper illis confectæ non fuerint ſuum conſequantur effectum

Communis forma pauperum expectatiue pro graduatis &c.

Innocentius &c.

In regularibus præſentationib⁹. Quãdo impetrans ad collatio

Venerabili fratri &c. vel dilectis filijs &c.

Dilecti filij Ioan. de N. pauperis clerici N. Diœceſis apud ſedem Apoſtolicam conſtituti ſupplicationibus inclinati, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus de vita, & conuerſatione ipſius Io. qui, vt aſſerit, beneficium aliquod eccleſiaſticum non obtinet, & quẽ per certos examinatores ſuper hoc a nobis deputatos, de literatura ipſius examinari fecimus diligenter, quique in illa repertus eſt idoneus ad beneficium eccleſiaſticum obtinendum, ſolerter inquiren. ſi eum vitę laudabilis, & honeſtæ conuerſationis eſſe repereritis, & aliquid beneficium eccleſiaſticum non obtineat, aliudq; Canonicum non obſiſtat, ei de aliquo beneficio eccleſiaſtico cum cura, vel ſine cura, conſueto ab olim clericis ſecularibus aſſignari, dummodo in Cathedrali eccleſia non exiſtat. Cuius fructus, redditus, & prouentus, ſi cum cura 40. ſi vero ſine cura fuerit 24. lib. turon. par. ſecundum taxationem decimæ, ſi taxatum fuerit, & ſi taxatum non fuerit ſecundum quod de illo pro decima huiuſmodi perſolui communiter conſueuit, va. an. non exce. Ad collationem, vel prouiſionem, Venerabilis fratris noſtri epiſcopi Oſtien. pertinen. ſi quod in ciuitate, vel dicta diœceſi vacat ad præſens, aut cum vacauerit, & idem Io. per ſe, vel procuratorem ſuum ad hoc legitime conſtitutum, infra vnius menſis ſpatium poſtquam ſibi, vel eidem procuratori de ipſius beneficii vacatione duxerit acceptandum, auctoritate noſtra prouideri curetis. Inducen. per vos, vel aliũ ſeu alios eundem Io. vel procuratorem ſuum eius nomine, in corporalem poſſeſſionem dicti beneficii. Et defendem inductum ac facien ipſum Io. vel pro eo procuratorem prædictum ad illud, etiam ſi canonicatus, & præb. fuerit, vt eſt moris, admitti, ſibique de ipſius beneficii fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus, vniuerſis integre rñderi Contra dictores auctoritate noſtra appellatione poſtpoſita compeſcendo. Non obſtan. ſi alicui ſuper prouiſionibus ſibi faciendis de huiuſmodi, vel alijs beneficiis eccleſiaſticis in illis partibus ſpeciales, vel generales dictæ ſedis, vel legatorum eius ſub quacunque verborum forma literas impetrarint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſeruationem, & decretum, vel alias quomodoliqet ſit proceſſum. Quibus omnibus, præterquam auctoritate noſtra, beneficia huiuſmodi expectantibus præfatũ Io. in huiuſmodi beneficii aſſecutione volumus anteferri. ſed nullum per hoc eis, quo ad aſſecutionem beneficiorum aliorũ præiudicium generari. Seu ſi eidem epiſcopo, vel quibuſuis aliis communiter

nem Abbatis, & conuentus, vel aliarum perſonarum regulariũ tunc ſemper ponitur communiter vel diuiſim pertinẽtib. Si vero ad collationem perſonarum non regulariũ, tũc ponitur communiter, dũtaxat. in alijs vero, vt in textu.

Quando vnus Io

vel

dict eſt ipſ. tūc ponitur; Tu frater ipſe cū eorū altero ea nihilominus exequaminis. Reſeruato canonicatus, et præb. ac dignitat eccleſiæ cathedralis primo vacaturum.

vel diuiſim à dicta ſit ſede indultum, quo ad receptionem, vel prouiſionem minimè teneantur, & ad id compelli, aut quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint. Quodque de beneficijs eccleſiaſticis ad eorum collationem vel prouiſionem coniunctim, vel ſeparatim ſpectantibus, nulli valeat prouideri per literas Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de induito homini mentionem. & qualibet alia dictæ ſedis indulgentia generali, vel ſpeciali cuiuſcunque tenoris exiſtat, per quā præſentibus non expreſſam, vel totaliter non inſertam effectus earum impediri valeat quolibet, vel differri, & de qua cuiuſque toto tenore habenda ſit in noſtris literis mētio ſpecialis. Nos.n. præfato epō, ne de beneficio huiuſmodi interim etiā ante inſinuationem præſentium, & proceſſuum per eas habitorum ei factam, niſi poſtquā ſibi cōſtiterit quod Io. vel procurator prędict. beneficium hmōi acceptare noluerint, diſponere quoquō præſumant, diſtrictius inhibemus, decernen. irritum, & inane si ſecus ſuper his à quoquā quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quòd si non oēs his exequēdis poteritis intereſſe, duo veſtrū ea nihilominus exequantur. Datum &c.

Aliud proœmium Ro. pontifex ad quē omnium beneficiorum eccleſiaſticorū diſpoſitio pertinet, nonnulla ex vis prius quā vacent, ſua & ſedis Apoſtolicæ diſpoſitiōi quæ reſeruat, vt de illis cū vacāt per

Ad futuram rei memoriam, illa quotidiana nos pulſat īſtātia, & eccleſiarū omnium impellit ſolicitudo, vt promotio ciuitatis eccleſiarū, & præſertim Cathedralium ſucceſſa vtiliū, ſub quarū felici directione ſalubriter generari valeant, perſonarum fulciatur præſidio, Apoſtolicos diffundamus iugiter excogitatus. Hinc eſt, quod nos capien. de vno Canonicatu, vna præben. & dignitate, perſonatu, adminiſtratione, vel officio eccleſiæ *N.* quos per ceſſum, vel deceſſum, aut dimiſſionem, vel aliàs qualitercunq; vacare contigerit per nos, vel ſedem Apoſtolicam perſonæ idoneæ, prouideri motu proprio.

Et ſi omniū eccleſiarum, ac Canonicatuum, & præbēd. aliorumq; beneficiorum eccleſiaſticorum, tā cum cura, quam ſine cura, plenaria diſpoſitio ad Roma pontificem pertinere noſcatur. Nōnunquam tñ idem Pontifex, priuſquam vacēt ſuæ, & ſedis Apoſtolicæ diſpoſitioni, ac collationi ſpecialiter reſeruatū, & de illis cū vacāt per dictæ ſedis prouidētiam ſalubriter vacant prouideri. Cupien. igitur &c.

ſui et dictæ ſedis prouidentiā ſalubris valet prouideri. hinc eſt &c.

Nota alia euidentialia.

Nota, quando impetrans petit ad collationē ordinarij, tunc ſcribitur Iudici eiuſdē Diœceſ. alias ſcribitur ordinario, niſi impetrans per annum ſtetiſſet in Cu. tunc.n. ſcribitur tribus iudicibus, & poterit Iudex ſcribere proceſſum in curia. Nec ponitur illa clauſula, quòd ſi tu præſentes, ſed illa, quòd ſi nō omnes. Quādo ponitur in communi forma ad collationē epiſcopi, ſemper dantur tres iudices, & epiſcopus in illo caſu non poteſt eſſe aliquis eorum.

Si ſit diſpenſatū ſuper defectum nataliū, dicitur ſic, cū quo aliquas, vt nō obſt. &c. vel cum quo dudum ſuper defectu natalium &c. vel qui, vt aſſerit. Alij ponunt defectus poſt verbum, videlicet, poſt non obſtant. beneficiales.

Quandocunq; in communi forma pauperum tres Iudices dantur pro non graduaris, tunc oportet omnes illos tres, vel in partibus, vel in curia tantum accipere.

Nota, ꝙ omne beneficium eſt incompatabile cū iſta forma, de le: ſicut, religioſis quodlibet beneficium eſt incomparabile per ſe, licet non per accidens, videlicet, per commendam, vel &c.

Nota tamen, quòd vigore regularum Cancellariæ Apoſtolicæ beneficium minoris valoris quam xxiiij. non facit incomparabile.

Quando impetrans aliquod beneficiū obtinet, debet ſequi hæc clauſula: Volumus autem, quòd idem clericus quām primum vigore præſentium beneficium aliquod fuerit pacifice aſſecutus, pręfatam parochialem Eccleſiam, quam, vt pręfertur, detinet, & quam extunc vacare decernimus, omnino dimittere teneatur, quòd ſi tu præſentes litteras &c.

Nota, qñ ſcribitur tribus iudicibus, videlicet, ſi impetrans petit ad collationem epiſcopi vel per trienniū fuit in curia &c. Et impetrans aliquod beneficium obtinet tunc poſt verbum teneatur, ponitur hæc clauſula. Nos. n. præfato Archiepiſcopo, vel Epiſcopo ne de beneficio huiuſmodi &c. vſq; attentari. Et ſequitur tunc clauſula, quæ ſemper ponitur in hoc caſu, quòd ſi nō omnes his exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Si autem impetrans nihil habet &c. tūc poſt illa verba, mentio ſpecialis dicitur.

citur. Nos enim præfato Epiſcopo, vel Archiepiſcopo ne de huiuſmodi beneficio &c. vſque, quod ſi non omnes &c.

Communis forma pauperum.

Venerabili fratri Archiepiſcopo Maguntinen.

ſimili modo Patriarchę & Epi Clerici Diaconi, vel ſubdiaconi, mutatis mutandis, & non debet ponino nomē proprium Beneficiū, vel ſic, parochialem eccleſiā S. N. Diœceſis vel, Diœceſ. cuius fructus &c. non ex libro vel ſlo. auri de camera ſecundū tax. decimę. Vel ſic, qui vt aſſerit, vigere quarundam literarū Apoſtolicarum Parochialem Ec

DIlecti filij N de N. pauperis clerici N Diœceſis apud ſedem Apoſtolicā cōſtituti ſupplicationibus inclinati, fraternitati tuæ p Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus de vita & conuerſatione ipſius clerici, qui, vt aſſerit, beneficium aliquod eccleſiaſticum nō obtinet. & quem p certos examinatores ſuper hoc deputatos à nobis, de literatura examinari fecimus diligēter, quiq; in illa repertus eſt idoneus ad beneficium eccleſiaſticū obtinendū ſolerter inquirentes, ſi eum vitę laudabilis, & honeſtæ conuerſationis eſſe reperéritis & aliquod beneficium eccleſiaſticum non obtineat, aliudq; Canonicum non obſiſtat, ei de aliquo beneficio eccleſiaſtico cū cura vel ſine cura conſuetudo ab olim clericis ſecularibus aſſignari, dūmodo in cathedrali eccleſia non exiſtat. Cuius fructus &c. ſi cum cura 20. ſi verò ſine cura fuerit 15. marc. arg. ſe. tax. decimæ, ſi taxatum fuerit, vel ſi taxatum non fuerit ſecūdum quod de illo pro decima huiuſmōdi perſolui communiter conſueuit valorem an. non exce. Ad collationem vel præſentationem dilectorum filiorum, Præpoſiti, Decani, & Capituli eccleſiæ beatæ Mariæ N. Diœce. communiter pertinētis ſi quid in ciuitate Augu. vel dicta Diœceſi vbi dictus N. perpetuam manſionē ſe aſſerit elegiſſe, vacat ad præſens, aut cum vacauerit quod idem clericus per ſe, vel procuratorem ſuum ad hoc ab eo legitime conſtitutum, infra vnius menſis ſpatium poſtquā ſibi, vel eidem procuratori de ipſius beneficij vacatione cōſtiterit, duxerit acceptandum, autoritate noſtra prouidere procures. Inducens per te, vel alium, ſeu alios eundem clericum, vel procuratorem ſuū eius nomine in corporalem poſſeſſionem huiuſmodi beneficij, & defenden. inductū amoto, ac facien. ipſum clericum, vel pro eo procuratorem prędictum ad illud. etiā ſi Canonicatus & præbē. fuerit, vt eſt moris, admitti, ſibiq; de ipſius beneficij fructibus &c. integre reſpōderi Contradictores &c. Nō obſta. ſi alicui ſuper prouiſionibus ſibi faciēdis de huiuſmodi, vel alijs beneficijs eccleſiaſticis in illis partibus ſpeciales, vel generales dictæ ſedis, vel legatorum eius ſub quacunque verborum forma literas impetrarint. etiamſi per eas ad inhibitionem, reſeruationem, & decretū, vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum. Quibus omnibus, præter quam autoritate noſtra huiuſmodi beneficia expectātibus, in huiuſmodi beneficij aſſecutione dictū clericum volumus anteferri, ſed nullum per hoc eis, quo ad aſſecutionem beneficiorum aliorum præiudiciū generari. Seu ſi eiſdem Prępoſitio, Decano, & Capitulo, vel quibuſuis alijs communiter, vel diuiſim ab eandem ſit ſede indultum, quod ad receptionem, vel prouiſionem alicuius minimè teneantur; & ad id compelli, aut quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, quodque de beneficijs eccleſiaſticis ad eorum collationem, ſeu prouiſionem coniunctim, vel ſeparatim ſpectātibus, nulli valeat prouideri per, literas Apoſtolicas nō facien. plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbū de indulto huiuſmo-

eccleſiam cuius fructus &c. acceptauerit, et in palatio Apoſtolico litigare intendit, et nullū aliud beneficium Eccleſiaſticum obtinet. ſemper ponitur conſuetudo aboli. Secundū regulas Nicolai Pont. etiam apponi, per procuratorem. Non ſubſequitur

vel procuratorem ſuum eius nomine, ex quo videtur ſuperfluum cum aliquis in acceptatione beneficij per ſe facere poteſt hoc, & procuratorem, imò non eſſe creditur & per amicum Quando eſt ad collationem Patriarchæ, Archiepiſcopi, vel Epiſcopi, dicitur ad collationem vel prouiſionem.

Quando ſcribitur ad collationem Abbatis, & conuentus Abbatiſſæ, & conuentus Præpoſiti, & conuentus, & ſic de alijs regularibus ponitur, communiter vel diuiſim. Quando autem ad Decani & Capituli, videlicet, de ſecularibus dicitur communiter pertinens. Et intelligitur, ſi ſint plures perſonæ. Quando non petitur ad collationem Abbatis & conuentus, Abbatiſſæ & conuentus, Priorіſſæ, & conuentus, vel Prępoſiti, & Decani vel Cantorum &c. eccleſiæ N. Diœceſis. Quando autem litigat, dicitur, volumus autem quòd poſtquam idem clericus vigore pręſentium beneficium aliquod fuerit pacifice aſſecutus, dictam eccleſiam, ſi eam interim euincat & aſſequatur quam ex tunc vacare decernimus, omnimodo dimittere teneatur, alioquin omni iuri ſibi in ea vel ad illam quomodolibet competenti cedere teneatur. Vel ſic, competenti prout ad id ſe ſponte obtulit cedere teneatur.

iuſmodi mentionem. Et qualibet alia dictæ ſedis indulgentia generali,vel ſpeciali cuiuſcunque tenoris exiſtat,per quam præſentibus non expreſſam, vel totaliter non inſertam effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de qua cuiuſque toto tenore habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis. Volumus autem, quod ſitu præſentes literas non potueris,ſeu noluerís exequi poſſint, & debeant ſuper quo tenore pręſentium mandatum damus, & etiam poteſtatem. Et in ſuper præfatis *Præpoſito*,Decano, & Capitulo eccleſiæ beatæ *Mariæ*, ne de beneficio huiuſmodi interim, etiã ante inſinuationem præſentium, & proceſſuum per eas habitorum ipſis factam, niſi poſtquã eis conſtiterit,quòd idem Clericus per ſe vel procuratorem prædictum huiuſmodi beneficium acceptare noluerint diſponere quoquomodo præſumãt diſtrictius inhibemus. Decernentes irritum & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis autoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit, attentari. Dat.&c.

Aut quod nos alias eidem B.qui, vt aſſerit, de beneficio eccleſiaſtico cum cura vel ſine cura vacan.tunc, vel vacaturo cõ ſueto ab olim &c. ſi ſit regularis. Ad collationem, vel ꝓuiſionem dilecti filij Præpoſiti &c. pertinen. in ea forma,ſecundum quam pro pauperibus clericis beneficiandis dudum ſcripſimus, per alias noſtras literas mandauimus prouideri. Volumus autem quòd quamprimum dictus H.vigore præſentium dictam eccleſiam N.fuerit aſſecutus,aliæ noſtræ literæ, & huiuſmodi proceſſus &c. ſecutæ extunc omnino ſint caſſæ, & irritæ, nulliuſq; roboris vel momenti. Et inſuper extunc &c.

Nota alia eminentialia.

Vide,pro graduatis in hac forma,communiter dantur tres iudices ſicut in ſpeciali, & datur vnus in curia, & duo in partibus ſi petantur, ſicut in ſpeciali forma.

In capitulo,communiter.dicitur:ſed in regularibus communiter vel diuiſim, in iſta forma communiter.

Quando quis, qui in forma pauperum gratiam habuerit,expedire vult literas in ſecunda forma pauperum ſibi fact.tunc ſuperius nõ ſiet mentio de expectatiua, ſed inferius in loco ſolito, & dicitur ſic, Nos enim alias noſtras literas per, quas idem clericus beneficium eccleſiaſticum cum cura.vel ſine cura &c. expectabat,& ꝓceſſus habitos per eaſdem. & quæcunque in de ſecuta caſſamus,irritamus,& annullamus,nulliuſque roboris ſint,vel momenti

Quando vero literæ non ſunt cõfectæ, dicitur ſic. Nos enim aſſignamus ſuper prouiſione dicto clerico facienda.

Nota quod in communi forma pauperum, in literis pro graduatis ſiue non graduatis,nunquam ponitur clauſula, Seu ſi hodiæ &c.

Quãdo mandatur prouideri,vel ſit proceſſus alicui de certo beneficio vacan. ꝙ nondum poſſidet, dicitur ſicut ſuperius in prædicta forma &c. cui, vt aſſerit nuper de parochiali eccleſia N.Diœceſis tunc certo modo vacã per alias noſtras literas duximus prouidendum.

Quando literę non ſunt confectæ, tũc dicitur poſt verbum vacan. gratioſe conceſſimus prouideri, ſuper qua quidem cõceſſione gratiæ, Apoſtolicæ literæ minime ſunt confectæ,& quẽ per certos examinatores ſuper hoc à nobis deputat. &c.

Inferius verò dicitur ſic, Volumus aũt quod idem Clericus, quamprimũ vigore præſentium huiuſmodi beneficium fuerit pacifice aſſecutus, præfatã eccleſiã ſi eam minimè conferri contigat, & aſſequatur, omnino dimittere. *A*lioquin omni iuri ſibi in ea, vel ad eã ſieri contiget,non ponuntur in his literis confectis &c. proſimus.

Si verò ſit expectans in ſpeciali,non ſit mẽtio ſuperius,ſed inferius, & dicitur ſic quodque conceſſionis gratia per nos dicto Clerico nuper facta de beneficio eccleſiaſtico cũ cura ad collationẽ pertinen ſint caſſa & irrita,nulliuſque roboris, vel momenti, niſi expectans de Canonicatu ſub expectione præben.quia tunc ſuperius,qui, vt aſſerit Canonicatum ſub expectatione præben.non obtinet.

Forma pauperum pro graduatis.

Dilecto filio *N.* de N. presbytero *N.* Baccalaueo in legibus, Salutem &c. Honeſtatis & ſcientiæ meritis placere ſtuden. libenter proſequimur Apoſtolicæ ſedis munificentia ſpecialiter,vt dum noua perceptione bonorum proſpexerint ſe ſecundis virtute,adiectione cõtinua ſe reddere gaudeant inſignitos. Cum itaque ſicut

Non ponitur ab olim clericis ſecularib. aſſignari, niſi ĩ communi forma pauperum.

eut accepimus, tu per literarum exercitiũ Iuris ciuilis ſtudio laudabili inſiſtendo, ad ea, diuina gratia tibi ſuffragante: profeceris quòd in eodẽ gradum baccalaureatus obtinere meruiſti. Nos volentes tibi, qui in Iure Canonico, vt aſſeris, ſtudes. vt ex ipſius ſtudij commendando labore fructum tibi gaudeas perueniſſe, præmiſſorũ meritorum tuorum intuitu, gratiam facere ſpecialem, beneficium eccleſiaſticum cum cura couſuetum clericis ſecularibus aſſignari, dummodo in Cathedrali eccleſia non exiſtat. Cuius fructus &c. ſi cum cura 25. ſi vero ſine cura fuerit 18. mar. ſe. ta xax. deci. vel an non exce.

Ad collationem, prouiſionẽ, prſentationem, ſeu quanuis aliam diſpoſitionẽ, Venerabili fratris noſtri epiſcopi N. pertinen. ſi qđ in Ciuitate, vel Dιœte. N. dũmodo in Cathedrali eccleſia non fuerit, vacat ad præſens, vel cum vacauerit, ꝙ tu per te, vel procuratorem tuum ad hoc legitime conſtitutum, infra vnius mẽſis ſpatium poſtquam tibi vel eidẽ procuratori de ipſius beneficij vacatione cõſtiterit, duxeris aceptandum, conferẽdum tibi poſt acceptationem huiuſmodi cum omnibus iuribus, & pertinẽ. ſuis donationi Apoſtolicæ reſerues, diſtrictius inhibẽtes eidem epiſcopo ne de huiuſmodi beneficio interim, etiam ante acceptationem eandẽ, niſi poſtquam ei conſtiterit quòd tu, vel procurator p̃dictus illud nolueritis acceptare, diſponere quoquomodo p̃ſumant, ad decernen. ex nũc &c. attentari. Nõ obſtan ſi qui ſuper prouiſionibus ſibi faciẽdis de hmõi, vel alijs beneficijs eccleſiaſticis in illis partibus ſpeciales, vel gñales dictæ ſedis, vel legatorũ eius literas impetrarint etiam si p eas &c. proceſſus, quibus omnibus, præterquã auctoritate noſtra bñficia huiuſmodi expectantibus. te in hmõi beneficij aſſecutione volumus anteferri, ſed nullũ p hoc eis quoad aſſecutionẽ &c. generari, aut ſi eidem epiſcopo, vel quibuſuis alij communiter, vel diuisim à dicta ſit ſede indultum, ꝙ ad receptionem, vel prouisionem alicuius minimè teneantur, & ad id compelli, aut ꝙ interdici, ſuſpendi, excommunicari non poſſint, quodque de huiuſmodi, vel alijs beneficijs ad eorũ collationẽ, vel præſentationẽ &c. effectus huiuſmodi gratiæ impediri &c. vſq; ſpeciales. Seu ſuper t. de parochialibus eccleſijs inuicẽ Canonicè vnitis quarũ fructus &c. 26. li. tur. par. ſec. co. ex. va ã. vt aſſerũt non excedunt noſceris litigare. Volumus autem, quod quamprimum vigore præſentium huiuſmodi poſſeſſionem fueris pacifice aſſecutus, dictas parochiales eccleſias, si interim eas euincas & aſſequaris, quas ex tũc vacare decernimus omnino, prout ap id te ſponte obtuliſti, dimittere. Alioquin omni iuri tibi in eis, ſeu ad eas quomodolibet competenti cedere tenearis. Nulli ergo &c.

Quocirca &c. Mandamus quatenus vos &c. alias beneficium huiuſmodi per nos, vt præmittitur, reſeruatum, si tempore noſtræ huiuſmodi reſeruationis vacabat vel poſtea vacauit, aut cum vacauerit, præfato N. poſt acceptationẽ eandẽ cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſupra dictis auctoritate noſtra conſerre, & aſſignare curetis. Inducen. eum, vel dictum procuratorem ſuum eius nomine in corporalem poſſeſſionem beneficiorum iuriumq; & pertinentiarum prædict. & defenden. inductum &c. admitti. Sibique de ipſius beneficij &c. fructibus. Non obſtan. omnibus ſupradictis Seu ſi eidem epiſcopo vel quibuſuis &c.

Nota alia euidentialia.

NOta * quãdo impetrans petit ad collationem, tunc ſcribitur tribus iudicibus

** Nota, quod quando impetrans petit extra ſuam* Diœceſis *tunc ſcribitur ordinario loci in quo impetratur. Sed ſi petat ad collationem ordinarij per ſe, tunc ſcribitur tribus Iudicibus in ſua Diœceſis. Si habet beneficium ponatur ſic. qui, vt aſſerit, parochialem eccleſiam* N. *cuius fructus &c. non excedunt. Et ſemper ponatur valor, etiam ſi in ſupplicatione non poneretur. Vel ſic. qui ad decimam ſi non ſunt taxat. ſic ponitur hodie.* In *regularibus præſentationem.* Quando *impetratur ad collationem Abbat. &* Conuen. *vel aliarum perſonarum regularium, tunc ſemper ponitur communiter vel diuiſim pertinen. ſi verò aliarum perſonarum non regularium, tunc ponitur. communiter tantum ſi verò in alijs, vt in text. Quando quis impetrat extra ſuam* Diœceſim. *tunc ponitur. vbi dictus* N. *propriam manſionem, vt aſſerit, elegiſſe &c. Iſta clauſula, per vos, vel alium, ſeu alios, ponitur quando ſcribitur tribus iudicibus. Quando autem ſcribitur uni tantum, tunc dicimus.* Inducen. *per te &c.* Nota *quod vbicunque ſit preiudicium ordinario ſemper dicitur auctoritate noſtra, ſed vbicunque ipſi non ſit preiudicium, dicitur, per cenſuram eccleſiaſticam.*

tibus eiuſdẽ Diœceſis, aliâs ſꝑ ſcribit ordi nario niſi impetrans ſteriſſet per trienniū in curia, quia tunc etiam ſcribitur tribus iudicibus in Curia, vel extra. Et poteſt re cipere proceſſum in curia, ſi placet.

Forma pauperum clericorum expectantium.

Innocentius &c.

Dilecti filij N. pauperis clerici N. Diœ ceſis apud ſedem Apoſtolicam conſtituti ſupplicationibus inclinati &c. Man damus quatenus de vita, & couerſatione ipſius N qui, vt aſſerit, beneficium aliquid eccleſiaſticum non obtinen, & quem per certos examinatores ſuper hoc à nobis de putatos, de literatura examinari fecimus diligenter, quiq; in illa repertus eſt idoneus ad beneficium eccleſiaſticum obtinẽ dum ſolerter, ſi eum vitæ laudabilis, & ho neſtæ cõuerſationis eſſe repereritis, & be neficium aliquod eccleſiaſticum non obtineat, aliudq; Canonicum non obſiſtat, ei de aliquo beneficio eccleſiaſtico cū cura, vel ſine cura conſueto ab olim clericis ſecularibus aſſignari, dūmodo in Cathedrali eccleſia non exiſtat. Cuius fructus, redditus, & prouentus, ſi cū cura 20. ſi verò ſine cura fuerit 15. marc. argen. ſecundum tax. decimæ, ſi taxatū fuerit: ſi verò taxatum non fuerit, ſecundum quod de ipſo pro huiuſmodi perſolui communiter conſueuit va. an. non excedunt. Ad collationem, vel prouiſionem venerabilis fratris noſtri epiſcopi N. pertinẽt. ſi quod in Ciuitate, vel Diœceſis N. vacat ad præſens vel cum vacauerit. quod idem N. infra vnius menſis ſpatium, poſtquam ſibi de illius beneficij vacatione conſtiterit, duxerit, acceptandum auctoritate noſtra prouidere curetis. Inducẽ. eundem N. in corporalem poſſeſſionem huiuſmodi beneficij. Et defenden. inductum, ac facien. eum ad illud, etiam ſi Canonicatus, & preb. fuerit, vt eſt moris admitti, ſibiq; de ipſius beneficij fructibus, redditibus, prouen. iuribus, & obuen. vniuerſis integre reſponderi Cõtradictores &c. Non obſtan. ſi aliqui ſuper prouiſionibus ſibi faciendis de huiuſmodi, vel alijs beneficijs eccleſiaſticis in illis partibus ſpeciales, vel generales dictæ ſedis, vel legatorum eius ſub quacunque verborum forma literas impetrauerint, & ſi per eas ad inhibitionẽ. reſeruationem, & decretum, vel alias quōlibet ſit proceſſum. Quibus omnibus, præterquā auctoritate noſtra huiuſmodi beneficia expectantibus, in huiuſmodi beneficij aſſecutione volumus anteferri, ſed nullum per hoc eis quo ad aſſecutionem beneficiorum aliorū præiudicium generari. Sed ſi eidem epō, vel quibuſuis alijs communiter vel diuiſim à dicta ſit ſede indultū, ꝙ ad receptionem, * vel prouiſionem alicuius minime teneantur, & ad id compel li, aut ꝙ inter dici, ſuſpendi, vel excommu nicari nō poſſint: quodq; de beneficijs ec cleſiaſticis ad eorum collationem, vel ꝓuiſionem coniunctim, vel ſeparatim ſpectantibus nulli valeat prouidæri per literas Apoſt. non facientes plenā, & expreſſam, ac de verbo ad verbū de indulto huiuſmodi mentionem. Et qualibet alia di ctæ ſedis indulgentia generali, vel ſpeciali cuiuſcunq; tenoris exiſtat, per quā præ ſentibus non expreſſam, vel totaliter non inſertam effectus earum impediri valeat quōlibet vel differi. Et de qua cuiuſque toto tenore habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis. Volumus aūt, q idē Cle ritus quamprimum vigore præſentiū beneficium aliquod fuerit pacifice aſſecutus, dictam eccleſiam, quam, vt præfertur obtinet, & quam ex tunc vacare decernimus, omnino dimittere teneatur, quodq; ſi tu præſentes literas &c. quando autem litigat &c. Vt in aliis de gratia conſueuit poni. Nos enim præfato epiſcopo ne de beneficio huiuſmodi interim, etiam ante inſinuationem præſentium, & proceſſū, per eas habitorum ei factam, niſi poſtquā ei conſtiterit ꝙ idem N. huiuſmodi beneficium acceptare noluerit diſponere quo quomodo præſumant diſtrictius inhibemus. Decernen. irritum & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari Quod ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihi lominus exequamini Dat. Romæ &c.

Volumus autem quòd ſi tu præſentes literas nō potueris, ſeu volueris exequi, * Dilecti filii Præpoſitus & Decanus N. eccleſiarum literas ipſas, ac omnia & ſingu la in eis contenta, ſecundum ipſarum lite rarum tenorē exequi poſſint, & debeant, ſuper quo eis tenore præſentium mandatum damus, & etiam poteſtatem. Et inſuper præfato &c.

F I N I S

Attende ſi pri us dictū fuis ad præſentationem aut prouiſionē Vide 4. regulam Vrbani 5. cū ſequentibus. Vide titulis excõicatorum in cõi forma in regulis Grego. 11.

Qn̄ vnus iudicū eſt epūs tūc ponitur Tu frater epe. *cū corū altero ea nihilominus &c. Iſta clauſa, duntaxat ponitur quā do ſcribitur ordinario ſed qn̄ alijs ſcribitur, tūc ponitur vt ī textu & tūc ſubiungitur, ꝙ ſi non omnes &c.*

PROVINCIALE OMNIVM ECCLESIARVM CATHEDRALIVM VNIVERSI ORBIS,

Cum cuiuſque regionis monetæ nomenclatura ac valore, nuper ex libro Cancellariæ Apoſtolicæ excerptum.

IN ciuitate Romana ſunt quinque Eccleſiæ, quæ Patriarchales dicuntur videlicet.

Eccleſia S. Ioan. Lateranen. quæ conſueuit habere priorem ordinis S. Auguſtini modo Decanum.

Eccleſ. ſancti Petri, quæ habet Archipresbyterum, qui debet eſſe Cardin.

Eccleſ. ſeu Monaſterium ſancti Pauli extra muros Vrbis, quod habet abbatem ordinis S. Benedicti.

Eccleſia ſanctę Mariæ Maioris, quę habet archipresbyterum, qui debet eſſe Card.

Eccleſia, ſeu monaſterium ſancti Laurentij extra muros, quod habet abbatem ordinis ſancti Benedicti. Quibus eccleſiis aſſignati ſunt Epiſcopi ſeptem, videlicet.

Dominus Papa.

Epiſcopus Oſtien. & Velletrenſis

Epiſcopus Portuenſis, & S. Ruffinæ

Epiſcopus Sabinenſis.

Epiſcopus Tuſculanenſis.

Epiſcopus Præneſtinenſis.

Epiſcopus Albanenſis.

Singulis autem Vrbis Eccleſiis aſſignati ſunt presbyteri, Cardinales viginti-octo, Diaconi verò ſunt octodecim.

In primis de eccleſiis presbyterorum Cardinalium.

Tituli ſanctæ Crucis in Ieruſalem presbyter Cardinalis.

Tituli ſanctorum Marcellini, & Petri presbyter Cardinalis.

Tituli ſanctorum Ioannis, & Pauli presbyter Cardinalis

Tituli ſanctæ Anaſtaſiæ presbyter Cardinalis.

Tituli ſanctæ Sabinæ presbyter Card.

Tituli s. Stephani in Cælio monte presbyter Card. Tituli s. Clementis presbyter Card.

Tituli ſanctorum. Nerei, & Archilei presbyter Cardinalis.

Tituli ſanctæ Suſannæ presbyter Cardinalis.

Tituli ſanctæ Potentianæ presbyter Cardinalis.

Tituli ſancti Sixti presbyter Card.

Tituli ſancti Petri ad Vincula presbyter Cardinalis.

Tituli ſancti martini in montis presbyter Card.

Tituli ſancti Euſebii presbyter Cardinalis.

Tituli ſanctæ Priſcæ presbyter Cardinalis.

Tituli ſancti praxedis presbyter Cardinalis.

Tituli ſancti Vitalis presbyter Card.

Tituli ſancti Ciriaci in Thermis presbyter Cardinalis.

Tituli ſancti Maurici presbyter Card.

Baſilicæ duodecim Apoſtolorum presbyter Cardinalis.

Tituli ſancti Marcelli presbyter Cardinalis.

Tituli ſancti Laurentii in Lucina presbyter Cardinalis.

Tituli ſancti Laurentii in Damaſo presbyter Cardinalis.

Tituli ſancti Balbinæ presbyter Cardinalis.

Tituli s. Mariæ in Trauſtiberim prebyter Cardinalis.

Tituli ſanctæ Ceciliæ presbyter Cardinalis.

Tituli ſancti Griſogoni presbyter Cardinalis.

De Eccleſiis Diaconorum Cardinalium.

Sanctæ Luciæ in Septiſolis.

Sanctæ Mariæ in Aquiro.

San-

Sanƈti Theodori.
Sanƈtæ Mariæ in Coſmedin.
Sancti Georgii ad Velum aureum.
Sanƈtorum Coſmæ & Damiani.
Sanƈtæ Mariæ nouæ.
Sanƈtæ Hadriani.
Sanƈtorum Georgii, & Bacchi.
Sanƈtæ Mariæ in via lata.
Sanƈtæ Mariæ in porticu.
Sanƈti Angeli.
Sanƈti Nicol. in carcere Tulliano.
Sanƈtę Mariæ in Dominica.
Sanƈti Euſtachii.
Sanƈti Nicolai inter imagines.
Sanƈti Viti in macello.
Sanƈtæ Agathæ.

Epiſcopi qui ſunt ſub Roman. Pontif. & non ſunt in alterius prouincia conſtituti.

Oſtienſis, & Valletrenſis.
Portuenſis & s. Ruffinæ.
Sabinenſis. Præneſtinenſis.
Tuſculanenſis. Albanenſis.

CIVITATES MVNDIQVAE vltra vrbem tenentur à Chriſtianis.

In campania & maritima.

Anagnin. Feretnin.
Verulan. Soran.
Aquinas Sangnin.
Alatrin. Terracinen.
Fundan. Tiburtin.

In Aprutina, & Marſicana Prouincia.

Aquilen. Forcanen. Vniti.
Marcican. Valuenſis, ſeu Sulmonen.
Theatinus Adrien.
Pennenſis. vniti.
Aprutinus, ſeu Theran.

In Tuſcia & patrimo.

Nepeſin. Sutrin. Vniti.
Ciuitaten. vel Ciuitatis.
Caſtellanen. vniti.
Ortan. Balneorigen.
Montis falconis.
Cornetan. vniti.
Vrbeuetan. Viterbien.
Tuſcanen. vniti.
Caſtren. Cluſinus.
Caſtellanus. Groſſetan.
Suauen. Peruſin.
Aretin. Vlteran.
Senen. Archiepiſcopus. Lucan.
Pientin. Piſtorien.
Florentin. Archiepiſcopus. Feſulan.
Lunenſis. Corthonenſis.
Binenſis. Satzanen.

In Ducatu Spoletano.

Aſſiſinas. Nuccerin.
Spoletan. Amelien.
Interamnenſis. Fulginas.
Eugubin. Tudertin. Narnienſis.

In Marchia Anchonitana.

Aſculanenſis. Camerinenſis.
Firman. Auximanenſis.
Humanas. Anchonitan. coniunƈti.
Eſinenſis, vel Exinas. Senogalien.
Piſaurenſis. Callienſis.
Arbinas, ſeu ſanƈti Leonis.
Racanatenſis. Fanenſis.
Foroſempronienſis. Maceratenſis.

In Romandiola.

Archiepiſcopus Rauennas hos habet ſuffraganeos.
Ariminenſis. Ceſanetenſis.
Brittonorienſis. Imolenſis,
Sarenien. vel Saſſinaren.
Mutinen. Bononien.
Bobien. Foroliuienſis.
Cerulenſis. Foropompilienſ.
Fauentinus. Regien.
Ferrarien. Comaleden.
Parmen. Placentin. Barcinen.

In Inſula Regni Siciliæ.

Archiepiſcopus Panormitanus hos habet ſuffraganeos.
Agrigentin. Mazaren.
Meleuitan. vel Malten.
Archiepiſcopus Montis regalis hos habet ſuffraganeos.
Siracuſanenſis. Cathanienſis.
Archiepiſcopus Meſſanenſis hos habet ſuffraganeos.
Cephaludenſis. Pacen. & Lipparien. ſunt vniti.

Sanƈti Marci. Militen. iſti duo ſunt exempti & vniti.

In Calabria.

Archiepiſcopus Regien. hos habet ſuffraganeos.
Lucrenſis. Caſſanenſis.
Cotronienſis. Cathacenſis.
Neocaſtrenſis. Giracenſis.
Toropeten. aliàs Tropienſis.
Bonenſis. Squilacenſis.
Archiepiſcopus Gonſentin. hunc habet ſuffraganeum.
Marturanenſis.
Archiepiſcopus Raſſanen. non habet ſuffraganeos.
Biſignanen. eſt exemptus.
Archiepiſcopus ſanctę Seuerinæ hos habet ſuffraganeos.
Ebriacen. vel Vmbraticen. Strangulen. vel Seronien. aut Inſulen.
Geneocaſtren. vel Genicocaſtren.
Gerentinen. ſanƈti leonis.

In Apulia.

Archiepiſcopus Larcarin. hos habet ſuffraganeos.
Mutulenſis. Caſtellanen. vel Caſtellanaten.
Archiepiſcopus Brunduſien. hunc habet ſuffraganeum
Aſtrinen. vel Oſtrinen.
Archiepiſcopus Hidronti. hos habet ſuffraganeos.
Caſtrenſis. Gallipolitan.
Licienſis, vel Licenenſis.
Vgentinen. vel Ogentin.
Lucenſis, vel Lucadenſis.
Neritonen. eſt exemptus.
Archiepiſcopus Barenſis hos habet ſuffraganeos.
Betontinenſis. Caelphaian.
vel Nelphiten. Iunenacenſis,
Rubentinenſis, vel Rubenſis.
Salpenſis. Bitterenſis.
Mineruienſis. Catherinenſis.
Caurienſis. Conuerſan.
Polienianenſ. Lauellinenſis.
Archiepiſcopus Tranenſis hos habet ſuffraganeos.
Vigilienſis. Andren. vel Adrien.
Penenſis. coniunƈti.
Archiepiſcopus Sipontin. vel montis Gargani hos habet ſuffraganeos.
Veſcanenſis. Troianenſis exempti.
Melphienſis.
Monopolitanen. Rapollen. exempti.
Archiepiſcopus Conſan. hos habet ſuffraganeos.
Aueranenſis. Montiſuiridis.
Sarranenſis. Laquedonen.
Sanƈti Angeli de Lombardis.
Biſacienſis.
Archiepiſcopus Acheronti. hos habet ſuffraganeos.
Potentienſis. Venuſienſis,
Angolenſis. Gricarienſis.
Grauinenſis.

In terra laboris.

Archiepiſcopus Beneuentanus cuius ciuitas eſt Romanæ eccleſiæ. hos habet ſuffraganeos.
Theleſien. Sanƈtæ Agathæ.
Aliphienſis, vel Alipharen.
Montis marani Vican.
Boianenſis, vel Raianen.
Auellinenſis. Arienenſis.
Aſculanenſis. Terribulenſis.
Vlturanenſis. Ferentinenſ. vel Florentin.
Ciuitarenſ. Leſinenſ.
Triuentinenſis. Vadienſ.
vel Gadienſ. Muſanenſ.
Nucerin. Draconenſis.
Alarinenſis. Termolenſ.
Frequentinenſis. Biminenſ.
Sanƈtæ Mariæ.
Archiepiſcopus Salernitan. hos habet ſuffraganeos.
Caputaquenſis. Policaſtrenſis.
Nuſauitan. vel Nuſcan.
Sarnenſis. Aceruenſis, vel Acernen.
Marciſcenſ. Rauellenſis eſt exemptus.
Archiepiſcopus Amalphitan. hos habet ſuffraganeos.
Capricanenſis. Scalenſis, vel Camens
Minorenſ. Siteranenſis.
Archiepiſcopus Surrenti. hos habet ſuffraganeos.
Lobrenſ. Salpenſ.
Equen. vel Aquen. aliàs Vicen.
vel Vican Caſtellimaris, Vel Scabienſ.
Archiepiſcopus Neapolitanus hos habet ſuffraganeos.
Auerſan. eſt exemptus, Nolan.
Cumanen. Iſcalan.
Puteolanenſ. Acerran.

Archiepiſcopus Capuanus hos habet ſuffraganeos.

Theanenſis. Calmenſ.
Caluenſis. Sueſſan.
Venafran. Aquitanen. vel Aquinaten.
Iſernienſ. Caſertanenſ.
Caiacienſ. Caſinen. eſt exemptus.

In Tuſcia, & Corſica.

Archiepiſcopus Piſan. hos habet ſuffraganeos.

Meſſanenſ. Alarienſis.
Ciuitatenſ. Aiacenſ.
Segonenſis.

Archiepiſcopus Ianuenſis hos habet ſuffraganeos.

Bobienſis, vel Robienſis.
Aprumacenſis, vel Brumacenſis:
Metenenſis, vel Maranenſis.
Accienſis, vel Amprumacenſis.
Mubienſis, vel Nebienſis.
Nauenſis Albiganenſis.

In Sardinia.

Archiepiſcopus Calaritanenſis hos habet ſuffraganeos.

Sulcitan. vel Sulcien.
Doliſienſis. Suellenſis, hodie eſt vnitus Calaritan.

Archiepiſcopus Turitan. hos habet ſuffraganeos.

Sorrenſis. Plonatenſ.
Ampurienſ. Giſacenſ. vel Girardenſis.
Caſtrenſis. Othauenſ. vel Othaicenſis. Boſanenſis.

Archiepiſcopus Alborenſis hos habet ſuffraganeos.

Vſſellenſ. Terræ albæ.
Sanctæ Iuſtæ. Ciuitatenſ.
Galtellinenſ. Iſti duo ſunt exempti.

In Flaminia, & Lombardia.

Archiepiſcopus Rauennas hos habet ſuffraganeos.

Adrienſis. Ceruienſ.
Foropompilien. Comaclenſ.
Forolíuienſ. Velliuienſ.
Ceſenatenſ. Sarenien.
vel Sarſinaten. Fauentin.
Mutinenſ. Reginenſ.
Barcinenſ. Imolenſ.
Bononienſ. Parmenſ.

Archiepiſcopus Mediolanenſis hos habet ſuffraganeos.

Bergomenſ. Cremenſ.
Nauarienſ. Ipporregien.
Aſtenſ. Albenſ.
Saonenſ. Vintimilenſ.
Brixienſ. Laudenſ.
Vercellenſ. Vigleuien.
Aquenſ. Terdonenſ.
Albinganenſ. Placentin.
Papienſis. Ferrarienſ.
Iſti duo ſunt exempti.

Archiepiſcopus Thaurinenſis hos habet ſuffraganeos.

Caſalen. Montiſregalis.
Saluciarum.

In Dalmatia ſupra mare.

Patriarchatu Aquilegienſis hos habet ſuffraganeos.

Mantuanen. Tridentinen.
Marauenſ. Vincentinenſ.
Concordienſ. Cuman.
Veronenſ. Paduenſ.
Teruiſinenſ. Cenetenſ.
Feltrenſ. Bellunenſ.
Iſti duo ſunt vniti.
Polanenſ. vel Ponenſ.
Parentinenſ. Trieſtinenſ. vel Tergeſtinenſ.
Comactens. vel Petenenſ.
Capitis Iſtriæ, vel Iuſtinopolitan.
Maiorenſis. Ciuitatis nouæ vel Emonenſij.

In Iſtria ſuper mare.

Patriarchatus Grandenſ. hos habet ſuffraganeos.

Caſtellanenſis, vel Venetiarum.
Torcellanenſis. Equilenſis, vel Enſulan. Caprulienſis.
Clodienſ. Ciuitatis nouæ.

In Sclauonia.

Archiepiſcopus Iadrenſis hos habet ſuffraganeos.

Anſarenſis. Arbenſis.
Veglenſis.

Archi-

Archiepiſcopus Spalatenſis hos habet ſuffraganeos.

Traguríenſis. Scardonenſis.
Nonenſis. Sibinicenſis.
Tenienſis. Tenienſ.
Almiſienſ. Farenſis.

Archiepiſcopus Raguſin. hos habet ſuffraganeos

Stagnenſis. Roſſonenſ.
vel Boſſonenſ. Tribunienſis.
Catharenſ. Bacenſis.
Roſenſis. coniuncti.
Biduanenſis.

Archiepiſcopus Antibarenſis hos habet ſuffraganeos.

Dulcinenſis. Driuaſtenſis.
Scodrenſis. Sardenſ.
Suacinenſis. Polaſtrenſis.
Arbenſ. Surtarenſis,
vel Acitcarenſis.

In Regno Vngariæ.

Archiepiſcopus Strigonienſis hos habet ſuffraganeos.

Agrienſis. Vacienſ.
Nicienſ. Quinque Eccleſienſ.
Veſprimienſis. Laurienſis.

Archiepiſcopus Colocenſis hos habet ſuffraganeos.

Zagabrienſis, vel Zagrabienſ.
Tranſſiluanenſis. Voccadrenſ.
Suinienſis. Viſemburgenſis
Cenadienſis. Boſnenſis.

In Regno Poloniæ.

Archiepiſcopus Guerzenſis hos habet ſuffraganeos.

Vratiſlauienſis. Lubricenſis.
Vanienſis eſt exemptus. Plorenſis.
Cracouienſ. Poznauienſ.
Mazouienſis. Pomeuarlenſis,
vel Vadiſlanienſir.

In Alemania.

Archiepiſcopus Maguntin. hos habet ſuffraganeos.

Prageoſis caput regni Boemiæ.
Marouienſis, vel Olomenſis.
Fiſtetenſis. Conſtantienſis.
Argentinenſis Vorgacenſis.
Hildes hemenſis. Paideborenſis.
Curienſis. Spirenſis.
Verdeſis. Halberſtatenſis.
Bambergenſis eſt exemptus.

Archiepiſcopus Colonienſis hos habet ſuffraganeos.

Leodienſis. Monaſterienſis.
Traiectenſis. Mindenſis.
Oſnaburgenſis, vel Oſembuigenſis.

Archiepiſcopus Bremenſis hos habet ſuffragneos.

Barduicenſis, nunc deſtructus.
Cadeburgenſis, vel Conuermen.
Lubicenſis. Auernien.
vel Mihiliburgen.

In Liuonia, & Pruſſia.

Archiepiſcopus Rigenſis hos habet ſuffraganeos.

Oliſienſis. Curomenſis.
Trabatenſis.

De inſula ſanctæ Mariæ in Pruſſia.

Lithonienſis. Vermenſis.
Sambienſis. Culmenſis,
vel Curladenſis. Zimalienſis.
Pomezanienſis.

Archiepiſcopus Magdeburgenſis hos habet ſuffraganeos.

Huergenſis. Miſnen. vel Miſen.
Manſerburgenſis. Cien.
vel Neuburgen. Brandeburgenſis.

Archiepiſcopus Salſeburgenſis hos habet Suffraganeos.

Patauienſis. Friſrenen. vel Fiſingens
Gurcenſis. Sequouenſis.
Ratiſponenſis. Briſinenſis.
Reinen. vel Enimo. de nouo creat.
Lauendinen. vel Lauentin.

Archiepiſcopus Treuerenſis hos habet Suffraganeos.

Merenſis Virdunenſis
Tullenſis.

In Burgundia & Sabaudia.

Archiepiſcopus Biſuntin. hos habet Suffraganeos.

Baſilienſis. Bellicenſis.
Lauſanenſis.

Archiepiſcopus Biſuntin. hos habet ſuffraganeos.

Baſilienſis. Bellicenſis. Lauſanenſis.

Archiepiſcopus Tarentaſienſis hos habet ſuffraganeos.

Seduenſis. Auguſtenſis.

In

In Prouincia Prouincia.

Archiepiſcopus Eduenſis hos habet ſuffragaueos.

Dignenſis. Graſſenſis. Senetenſis.
Nicienſis. Glaudatenſis. Vencienſis.

Archiepiſcopus Abuenſis hos habet. ſuffraganeos.

Aptenſis. Foroiulienſis. Siſtaricenſis.
Regenſis. Vanicenſis.

Archiepiſcopus Arelatenſis hos habet ſuffraganeos.

Maſſilienſis. Vaſionenſis.
Tricaſtrinenſis. Cauallicenſis,
Auinionenſis. Auraſicenſis.
Carpetoracenſis. Thelonenſis.

Archiepiſcopus Viennenſis hos habet ſuffraganeos.

Valentinen. Dienſen. ſunt coniuncti.
Viuarienſis. Maurianenſis.
Gabennenſis. Grationopolitan.

In Francia.

Archiepiſcopus Lugdunenſis hos habet ſuffraganeos.

Edunſis. Gabilonenſis.
Matiſconenſis- Lingonenſis.

Archiepiſcopus Seno hos habet ſuffraganeos.

Pariſienſis. Aurelianenſis.
Antiſiodorenſis. Meldenſis.
Carnotenſis. Niuernenſis. Træcenſis.

Archiepiſcopus Rhemenſis hos habet ſuffraganeos.

Sueſſionenſis. Cameracenſis.
Morinenſis. Ambianenſis.
Siluanetenſis: Laudunenſis.
Cathalonenſis. Tornacenſis.
Attrebatenſis. Nouionenſis.
Beluacenſis.

In Normandia

Archiepiſcopus Rothomagenſis hos habet ſuffraganeos.

Baiocenſis. Ebroicenſis.
Iexouienſis. Abrincenſis.
Sagienſis. Conſtantienſis.

In Britannia.

Archiepiſcopus Toronenſis hos habet ſuffraganeos.

Cenomanenſis. Cariſopitenſis.
Leonenſis. Andegauenſis.
Matlouienſ. Dolenſis.
Nannetenſis. Venetenſis. Trecorenſis.
Briocenſis. Retonenſ.

In Ducatu Aquitania.

Archiepiſcopus Bituricenſis hos habet ſuffraganeos.

Claromontenſis. Lemouicenſis.
Ruthenenſis. Mimatenſis.
Albienſis. Caſtrenſis. Tutellenſis.
Caſurcenſis. Fabrenſis. S. Flori.
Anicienſis eſt exemptus.

Archiepiſcopus Toloſanus hos habet ſuffraganeos.

Pictauienſis. Engoliſmenſ.
Agennenſis. Xantonnenſis.
Petragoricenſis. Condomienſis.
Mallacenſis. Lucionenſis.
Sarlatenſis. de nouo creati.

In Vaſconia.

Archiepiſcopus Auaitan. hos habet ſuffraganeos.

Aquensis. Conuenarum.
Taruiensis. Vaſatensis.
Laſcurensis. Ledrcensis.
Conſeranensis. Olorensis.
Baionensis. Adurensis.

In Gotia.

Archiepiſcopus Narbonensis hos habet ſuffraganeos.

Carcaſſonensis. Agathensis.
Sancti Pontij Thomeriarum.
Electensis. Magalonensis.
Elnensis. Bitercensis.
Ledouensis. Nemauſensis.

In regno Aragonum.

Archiepiſcopus Tarraconensis hos habet ſuffraganeos.

Barchinonensis. Vicensis.
Vrgellensis. Valentinensis.
Gerundensis. Illerdensis.
Dertuſensis. Maioricensis.

Archiepiſcopus Cæſaraguſtan. hos habet ſuffraganeos.

Oſcensis. Pampilonenſ.

Sego-

Segobricenſ. *Tiraſonensis.*
Calaguritan

In Regno Caſtellæ, *& Legionis.*

Archiepiſcopus Toletanus hos habet ſuffraganeos.

Segontinensis. Burgensis.
Segobſenſ. Cordubenſ.
Oxomensis. Palentin.
Conchensis. Carthaginensis.

Archiepiſcopus Compoſtellanus hos habet ſuffraganeos.

Abulensis. Salamantin.
Ciurinenſ. Placentinenſ.
Biborenſ. Vixbonensis.
Legionensis. Ouetensis. exempti.
Samorensis. Egitaniensis.
Pacenſis. Ciuitatensis.
Lamentensis.

In Regno Portugalia.

Archiepiſcopus Bracharensis hos habet ſuffraganeos.

Portugalensis caput regni.
Columbriensis. Aurienſ.
Lucenſ. *Mindoniensis.*
Viſensis. *Tudensis.*
Aſtoricensis.

Archiepiſcopus Iſpalensis hos habet ſpffraganeos.

Gienensis. Godicensis, vel Gaden.
Siluensis. Mariachitan.
in Aphrica. Rubicensis.

In Regno Angliæ.

Archiepiſcopus Eboracenſis hos habet ſuffraganeos.

Dulenenſis. Barleobenſis.

Archiepiſcopus Cantuarienſis hos habet ſuffraganeos.

Londouienſis. Ciceſtrenſ.
Viconienſ. Roffeenſ.
Exouienſis. Vellenſ.
Barthonienſ. vniti.
Careſbinenſ. Vnigornienſ.
Herefordenſis. Conuertenſis.
Lichefeldenſis. coniuncti.
Lincolinenſis. Helienſis.
Landanenſ. Noruicenſ.
Menenenſ. Bangorenſ.
De ſancta Aſabph', ſiue Aſſanen.

In Regno Hyberniæ, ſiue Islandiæ.

Archiepiſcopus Amarchan. hos habet ſuffraganeos.

Dundelegalenſis. *Mirdenſ.*
Argadenſ. Bathigurenſ.
Darcikienſis. Dundalerkglan.
Tubernenſ. Drumorenſ.
Lugundunenſ. Conuarenſis.
Bachabonenſ. Damligirlarenſ.
Cluanenſis. Lumidinenſ.
Cluenaria.

Archiepiſcopus Dublanenſis hos habet Suffraganeos.

Giedoralenſ. Offorienſ.
Ferruenſ. *Leglinenſ.*
Rildarenſis, vel Darenſis.

Archiepiſcopus Caſſelenſis hos habet ſuffraganeos.

Laonienſ. vel Linuricenſis.
Finabrenſis.

De Inſula Cathai.

De Kerua. Roſſenſis.
Liſinorenſ. Corcarenſis.
Lumbricenſis. imilicenſis.
Vatraſordenſis. Clonenſis.
Deroſaylichit.

Archiepiſcopus Tuanienſ. hos habet ſuffraganeos.

Duacenſis. Guacdunenſ.
Decolam. *Achadenſ.*
Deielmunduach. Demageo.
Deroſcomon. Clonfertenſis.
Alacdenſis. Elſinenſ.

In Regno Daciæ.

Archiepiſcopus Lundenſis. *Suetiæque* hos habet ſuffraganeos.

Roſtrildenſis. Seitleuicenſ.
Rauelienſ. Aruſienſ.
Othomenſis. Ripenſis.
Vuibergienſis. Burhlanenſ.

In Regno Noruegia.

Archiepiſcopus Nidroſiensis hos habet ſuffraganeos.

Bergenſis. Hamerenſ.
Horedadenſis Sodrenſ.
Eaenſis. Olenſis.
Nelladuenſis. Stauagienſis.
Aſloenſ. Pharenſ.
Greualadienſis. Scalegenſis.
Grandenſis.

In Regno Suetia.

Archiepiſcopus Vpſalen. hos habet Suffraganeos.

Scarenſ.	Lincopenſ.
Stirunienſ.	Aloenſ.
Abdenſ.	Agurienſ.
Vaxionenſ.	

In Regno Scotia.

Archiepiſcopus Sancti Andreæ hos habet Suffraganeos.

Glaſquenſ.	Candidæ caſę.
Abredonenſ.	Brichinenſ.
Roſſenſ.	Glauidenſ.
Ergadienſ.	Catanenſ.
Dumblanenſ.	Murenenſ.
Dumkelden.	

In Regno Sardinia.

Archiepiſcopus Calarita. hos habet ſuffraganeos

Sulcienſ. vel Sulcitan.
Dolenſ. vel Dolienſ.
Suellenſis.

Turitanus Archiepiſcopus hos habet ſuffraganeos.

Sorrenſ.	Ampurienſ.
Caſtrenſis.	Roſan.
Plonaccenſ.	Giſardenſ.
Othanenſ.	

Archiepiſcopus Arborenſis hos habet ſuffraganeos.

Vſelenſ. Terræ albæ,
ciuitatenſ. eſt exemptus
Galcellinenſem. Sanctum Iuſtum.

In Vltramarinis partibus, & quæ tenentur ab infidelibus.

Patriarcha Hieroſolymitanus hos habet ſuffraganeos.
Ebronenſ. Aſcalonenſ. qui dicitur Bethleem. Lidenſis.
Archiepiſcopus Tyrenſis hos habet ſuffraganeos.
Aconenſ. Bericen. vel Bencenſ.
Pencenſ. vel Paueadenſ.
Sidomenſis.

Archiepiſcopus Ceſareæ hunc habet ſuffraganeum.

Sabaſten. qui aliàs dicitur Samaria.

Archiepiſcopus Nazarenus hunc habet ſuffraganeum.

Thiberiadienſ.

Patracenſis Archiepiſcopus nullum habet ſuffraganeum.

In Patriarchatu Antiochenſis ſunt cliij. Eccleſiæ Cathedrales, ad inſtar illius verbi Euangelici impletum, eſt rete magnis piſcibus cliij. de quibus his temporibus hos habet Archiepiſcopos, qui inferius annotantur.

Suffraganei verò ſunt iſti.

Gabulenſ. Anencendenſ.
Biblien. qui dicitur Gibiler.
Laodicenſ. Tripolitan.

Archiepiſcopus Tarſen. nullum habet ſuffraganeum.

Archiepiſcopus Edeſen. qui aliàs dicitur Rex Medorum, nullum habet ſuffraganeum.

Archiepiſcopus Apparien. hunc habet ſuffraganeum:

Valanienſis.

Archiepiſcopus Tulupden. qui aliàs dicitur Elioſopolitan. nullum habet ſuffraganeum.

Archiepiſcopus Conzen. nullum habet ſuffraganeum.

Archiepiſcopus Manuſtren. nullum habet ſuffraganeum.

Iuxta traditiones veterum, & etiam quædam ſcripta, quæ autoritatem habēt non modicam apud Palæſtinos, & maximè Græcos, Ieroſolymitana Eccleſia

vſque ad tempora D. Iuſtiniani Auguſti Epiſcopum habuit nulla vel modica dignitatis prærogatiua gaudentem. Tempore verò prædicti Principis, cōgregata eſt Synodus generalis apud Conſtantinopolim, tempore domini Vigilij Papæ, Elicij Conſtantinopolis, Apollinarij Alexandrini, Dom. Euſtachij Antiochen. Patriarcham ſuper tribus capitulis, videlicet, ſuper ſcriptis Theodorici Thitil. Item ſcripti Theodorini Mopſueſtæ Epiſcoporum, & epiſtola Hibæ ad Marim Perſan. In qua Sinodo poſt alias Eccleſiæ Dei neceſſarias inſtitutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat ſanctorum Patrum, qui ad eam conuenerant autoritate prædicta Deo amabilem honorare Eccleſiam, & eius Epiſcopo locum inter Patriarchas dare communi ſanxit voluntate, reuerentiam exhibens ſanctæ Reſurrectionis. Et quoniam prædicta Dei Ciuitas Ieruſalem, & ciuitas quaſi in limitibus Alexandrini, & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberent vnde illi vrbes ordinarent Suffraganeos, niſi vtrinque Patriarchæ aliquid detraheretur. viſum eſt expediens, ab vtroque aliquid decerpere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarchatuū ordinarent ſubiectas. Subtraxerunt ergo Antiochen. Cæſarienſem, & Sutopolitan. Metropoles. Alexandrinum verò Raquibenſem, qui eſt hodie Patracenſis, vbi non Archiepiſcopus Metropolitan. & quoniam eundem patriarcham oportebat habere præter ſupradictos Metropolitana. familiares ſuffraganeos, quos Græci Euicellos vocant, ſubtraxerunt prædictis Metropolitan. quoſdam epiſcopos, & quoſdam de nouo creauerunt, vſque ad 25. quorum vrbium numerum, & nomina ſubiunximus, computatis prius Metropolita. & earum Suffraganeis. Et ordo eſt talis.

In Palæſtina.

Prima ſedes Cæſarea Manconia, quæ & Peleſtin. vocatur, quam reædificauit Herodes, ſub hac ſunt Epiſcopatus decem & octo.

Semancipatrida. Yamas, id eſt, Aſſur.
Nicopolis. Sorucis.
Raſias, aliàs Rabos.
Regum Apogos,
Regum Serico.
Regum Homas.
Bemmemgadaron.
Adotus Regum.
Pamlias. id eſt, Palmenum.
Aziotus typum. Ephromaſon.
Eiſtliou. Tricomias.
Texus, vel Trexus.
Scalcum. Conſtantunaquia.

In Galilæa.

Sedes ſecunda Scitodolis, ſed hodie ob venerationem Annunciationis Dominicæ, & Natiuitatis beatæ Mariæ virginis tranſlata eſt ſedes ad Nazareth.

Sub hac ſunt Epiſcopatus IX. videlicet.

Capitelidos. Gedeum.
Mulius Tretacomas.
Comanas Miru.
Pelon, vel Pilen. Yppus.
Climangaulanus.

In Arabia, & Syria.

Sedes tertia Vetera Arabiæ. Sub hac ſunt Epiſcopatus XXXV.

Adraſon. Ierapolis.
Phenuſtus. Tricomias.
Exacconnas. Comaſtanis.
Comonilutinos. Conoſeraconas.
Philodelphios. Philopopoles.
Pontaconicas. Vocaneos.
Nein. Neupolis.
Conſtandas. Saltum.
Comogonias. Comocoreatus.
Conuſeatis. Dialreraſon.
Eſuis. Dionyſias.
Canoſados. Comiſeraconas.
Suffraganeorum prima Ledda, quę eſt hodie ſanctus Georgius.
Ioppe, id eſt, Iaffe.
Aſſaon. Neapolis.
Tyberiadis. Capicolmo.
Meunas. Iericuntus.
Legionum. Mittonen.
Nazareth, vbi hodie eſt Archiepiſcopus.
Tabor vbi Transfiguratus eſt Chriſtus.
Caraca, vel Petra.
Helrenopolis. Hadraga.
Bram.
Monſina, vbi in pede montis eſt Abbatia in vertice Epiſcopatus.

Hæc eſt ordinario ſub Apoſtolica ſede. Antiochiæ Catholicorum Metropolitanorum Archiepiſcopo-rum, & Epiſcoporum.

Catho-

Catholicus Yrampolis, quæ eſt Baldoch.
Catholicus, qui eſt perfidus.
Sedes prima ſecundæ ordinationis, ſub hac ſede ſunt hi Epiſcopatus.

Porphireon. Sidon.
Biblium. Orchoſia.
Plomaidis. Sarepta.
Berion. Beritus.

Secunda ſedes ſecundæ ordiuationis Tharſus, ſub hac ſede ſūt hi Epiſcopatus.

Sabaſtis. Tina.
Mallos. Thoricos.
Poderatos.

Sedes tertia Edeſſa, ſub hac ſunt hi Epiſcopatus.

Virromi. Caron.
Vachaon. Intheria.
Tapaſaron. Canſtantia.
Metropolis. Cedmaron.
Querquenſia. Calimicos.

Sedes quarto Appamia, ſub hac ſunt hi Epiſcopatus.

Epiphania. Riphania.
Archuſa. Lariſſa.
Valanea.

Sedes quinta Terapolis, id eſt, Malbech, ſub hac ſunt hi Epiſcopatus.

Scoma. Varnallis.
Petri. Balichi.
Sunon. Neaſemea.
Ertimon. Europi.

Sedes ſexta Roſtra, id eſt, Buſelech, ſub hac ſede ſunt hi Epiſcopatus.

Ceraſon. Phideladelphia.
Auſcadon. Heti.
Parambo. Heylon.
Zotoyma. Yem.
Dionyſia. Lorea

In Armenia.

Sedes ſeptima Anauerſa, ſub hac ſunt hi Epiſcopatus.

Epiphania. Alexandres.
Campriſopolis. Caſtanelli.
Siria. Roſſos.
Vmorpolis. Flamas. Eguas.

Sedes octaua Seluiſia, ſub hac ſede ſunt hi Epiſcopatus.

Claudiopolis. Oropi.
Senila. Anemori.
Iamos. Irmopolis.

Riſtra. Philadelphia parua.
Dioceſaria. Dalixandos.
Kelederis. Sicopolis.
Antiochia parua. Nepelia.
Yompi. Germanico.
Domeciopolis. Adraſon.
Neapolis. Mobda.
Zinoepolis. Milol.

In Syria.

Sedes nona Damaſcus, ſub hac ſede ſunt Epiſcopatus innumerabiles.

Pamiponi. Gauukonechora.
Laudacia. Zabrudaldanabi.

Archiepiſcopus Tornualenſis, qui eſt primus totius Bulgariæ, & nullum habet ſuffraganeum.
Archiepiſcopus Velesbudien.
Archiepiſcopus Profexalmenſis hos habet ſuffraganeos.

Scôpien. Budinenſem.
vel Bruſiberenſem.
Luoſienſem. Pizrlenſem.
Bruciberenſem.

In Romania.

Eccleſia Conſtantinopolitana hos habet ſuffraganeos.

Calubrienſem. Naturenſem.
Spigacenſem. Paudenſem.
Dorkenſem. Chalcedonenſem.

Archiepiſcopus Irachlienſis hos habet ſuffraganeos.

Redeſeonenſem. Galipolenſem.
Curlotenſem. Miſſinenſem.
Periſtacienſem Dernenſem.
Archadapelitan.

Archiepiſcopus Patrecen. hos habet ſuffraganeos.

Lapſacenſem. Dinenſem de Sallana.

Archiepiſcopus Squiſicen. vltra brachium. ſancti Georgij hos habet ſuffraganeos.

Troianum. Iacerenſem.
Ludienſem. Libarienſem.
Andrucienſem. Decandimonia.
De Epigonia.

Archiepiſcopus Verſſen. hos habet ſuffraganeos.

Roſſienſem. Aprenſem.
Ripſalenſem.

Mandricenſis Archiepiſcopus, & Andrinopolitanus Archiepiſcopus, nullos habet ſuffraganeos.

Traianopolitan. Archiepiſcopus vnum habet ſuffraganeum.

Aulenſem.
Malziacen. vnum habet ſuffraganeum.
Maronenſem.

Meſſopolitan. Archiepiſcopus huuc habet ſuffraganeum.

Xanocienſem.
Philippenſis Archiepiſcopus hos habet ſuffraganeos.

Chriſtonopolitanum. Cryſopolitanum.
Dragonenſem.
Archiepiſcopus Sereſſ. nullum habet ſuffraganeum.
Archiepiſcopus Theſſalonicen. hos habet Suffraganeos.
Citren. Verienſem.

Archiepiſcopus Lariſſenus hos habet ſuffraganeos.
Dinutrien. vel Dinutricen.
Cardicenſem. Almurenſem.
Nazarocenſem, Sidonienſem.
Dinucenſem.

Archiepiſcopus Neopatenſis hos habet ſuffraganeos.

Larlaten vel Lauacen.
Archiepiſcopus Thebanen. hos habet ſuffraganeos.
Zotocenſis, Caſtorienſis.

Archiepiſcopus Athenien. hos habet ſuffraganeos.
Termopilenſis, Salonenſis.
Albelonenſis, Molgarenſis.
Daualienſis. Nigropotenſis.
Reonenſis. Eginenſis.

Archiepiſcopus Corinthien. hunc habet ſuffraganeum.
Agulnenſis.
Archiepiſcopus Patracenſi, hos habet ſuffraganeos.
Colonienſis. Coronenſis.
Andreuillienſis. Mothonenſis.
Amiclenſis.

Archiepiſcopus Corſinenſ. hos habet ſuffraganeum.

Archiepiſcopus Duracenſis non habet ſuffraganeum.

In *Inſula Creten.*

Archiepiſcopus Cretenſ. hos habet ſuffraganeos.

Kirozenſis Gerapetrenſis.
Milopatanienſis. Calamonienſis.
Kiſſanienſis. Archadienſis.
Sicinenſis. Arienſis.
Agienſis.

Archiepiſcopus Atridenſis hos habet ſuffraganeos.

Caſenſis. Nadronenſis.
Scopulenſis. Marcaricenſis.

Archiepiſcopus Soltanienſis hos habet ſuffraganeos.

Helenenſis. Monauaſienſis.
Marrochitanienſis. Sudenſis.
Taurienſis.

Archiepiſcopus Voſprenienſis hos habet ſuffraganeos.

Thelphelienſis. Cerſon.
Matrehen.

Archiepiſcopus Colloſſen. qui dicitur Rhodon. non habet ſuffraganeum.

Archiepiſcopus Cambalien. in dominio Tartarorum, non habet ſuffraganeum.

Tempore Pipini regis Francorum fuit compoſita hæc deſcriptio.

Ex parte Aegypti detinet Soldanus ſuper maritimam Senlonam, vbi fuit tempore Grecorum ſedes Archiepiſc.

Item detinet Gazarum, & Paronem, quæ fuerunt caſtra Templariorum, & fuit ſedes Epiſcopalis tempore Græcorum. Verſus Ieruſalem detinet Sebaſten, quę fuit, & eſt ſedes Epiſcopalis.
Item detinet Neapolim, quæ eſt vna

terra Sebaſten. antiquitus Samaria dicebatur.

Item detinet grande Gericum, & Caſtrum planorum, & Caſtrum Faibarum, quæ fuerunt Caſtra nobiliſſima Templariorum, hęc omnia detinet cum pertinentijs ſuis.

Verſus Arabiam, & in Arabia detinet Ebron quæ nunc ſanctus Abraham nuncupatur, & eſt ſedes Epiſcopalis.

Item Caſtrum nobiliſſimum, quod Caphila dicitur.

Item Patracen. Cumaté. & Archiepiſc. ſedes, quæ nunc Eracum vulgariter nuncupatur.

Item Caſtrum montis regalis & Sebecum pluribus aliis Caſtris quorum nomina ignorantur, & hæc terra debet eſſe filiæ principis Pipini, & protenditur a Ieruſalem per 16. dietas

Item vallem de moſſa, quæ eſt pars Idumeæ, & hæc eſt verſus Damaſcum vbi ſunt plura Caſtra & villæ, quorum nomina ignorantur, & debent eſſe domicilia prædictæ.

Item verſus Atton, & verſus Nazaret caſtrum Saporiæ, quod fuit regis.

Item montem Tabor, & Caſtrum Buriæ, quæ fuerunt Abbatis dicti montis.

Item ciuitatem Vaim, vbi olim fuit ſedes Epiſcopalis.

Item Bethaſaidam ciuitatem Petri & Andreæ.

Item caſtrum, quod Bellum videre dicitur quod fuit hoſpitalis Ieroſoymitani.

Item in terra de Gor, vbi fuit Sodoma & Gomorrha, caſtrum quod Mareſcalcia dicitur, quod fuit dicti regis.

Item Iericho, quod fuit Abbatiſſæ ſancti Lazari de Bethania, & diſtat ab hac parte Ieruſalem per ſeptem leucas.

Item ſupra mare Galilææ ciuitatem beriadis, quæ eſt ſedes epiſcopalis & pro tenditur hæc terra per duas dietas, & amplius, & hæc omnia detinet cum pertinentiis ſuis.

Item verſus Arabiam ex hac parte caſtrum quod dicitur Cauadeſuet quod eſt Fluuius, qui iuxta Tyberiadim fluens Fluuio Iordanis iũgitur, Dominus autem Tyberiadis eſt princeps Galilææ.

Item Tyron & Accon verſus mõtanã, Caſtrũ ſaphet quod fuit templarariorũ.

Item Caſtrum Nouum quod fuit dñi Tyronis, quod eſſe debet filię dicti principis

Itẽ vadũ Iacob quod eſt tẽmplariorũ.

Item Cęſaream Philippi, quod Bellinas vulgariter appellatur, & eſt epiſcopalis ſedes; & debet eſſe filiæ dicti Principis, & hæc terra protenditur per vnam dietã ſupra Tyrum in canas maximas.

Item Epiſcopatũ Synoden. Caſtrũ, q̃ Belfeth dicitur, & Canã Belciaſtẽ, & protenditur hæc terra per dietam & plus.

In Aphrica.

Qui colliguntur ex Concilijs Aphricanis.

Archiepiſcopus Tingenſis.

Septenſis. Zugienſis. Feſſenſis.

Cyrenenſis, qui dicitur Bonadrenſis.

Hipponenſis.

Archiepiſcopus Carthaginenſis ſiue Tunicenſis.

Tripolenſis.	Capritanenſis.
Baſilitanenſis.	Vſulenſis.
Martirienſis.	Conſtantin. hodie.
Tagaſtenſis.	Abri[illegible]itanenſis.
Vticenſis.	Verenſis.
Adrumetinenſis.	Maſſylitanenſis.
Fulſiculenſis.	Horocelliorum.
Aurenſis.	Ruiurenſis.
Puſquilenſis.	Baianenſis.
Baienſis.	Sebaſtianenſis.
Eſtuagenſis.	Calamenſis.
Madaurenſis.	Seleniſeliatenſis.
Neapolitanenſis.	Vſiparenſis.
Lacularienſis.	Sunenſis.
Aquiſregni.	Sitiphenſis.
Opoenſis.	Abiritanenſis.
Icoſitanenſis.	Vnilenitanenſis.

Et eſt ſciendum, quòd in primitiua eccleſia fuit aſſignatum & determinatũ per dñm Papam, & de conſilio fratrum ipſius qũo deberent venire ad eccleſiam Romanam pro ſoluendo tributo domino Papæ. Et hoc de exemptis intelligitur, & aliarũ eccleſiarum Prælatis, vel ꝑ legitimos procuratores ipſarum eccleſiarum, Monaſteriorum, & locorum aliorum religioſorũ ſeu domorum, & de filiis quæ tenent ſeu dũ à dicta Romana eccleſia. Et Ita deſcribitur ad ſoluendum tributum.

Apuli, Italici, ſingulis ãnis quando curia eſt vltra montes; quãdo verò citra, ſingulis biennijs.

Gallici prouinciales, Cathalani ſingulis bienniis quando curia eſt vltra montes; quando vero curia eſt citra montes, ſingulis annis.

Teutonici, Vngari, Siculi, ſingulis bien nijs.
Anglici, Hiſpani, ſingulis triennijs.
Vltramarini ſingulis quadriennis.

Imperatores Chriſtianorum

Imperator Romanorum.
Imperator Conſtantinopolenſis.

Reges Chriſtianorum.

Rex Francorum.
Rex Caſtellæ & Legionis.
Rex Ciciliæ. Rex Vngariæ.
Rex Maioricarum. Rex Armeniæ.
Rex Scotorum. Rex Daciæ.
Rex Trinacriæ. Rex Poloniæ.
Rex Suetorum, vel Suetiæ.
Rex Angliæ. Rex Aragonum.
Rex Portugaliæ.
Rex Nauarræ. Rex Cypri.
Rex Sardiniæ. Rex Norvveyę.
Rex Bohemiæ.

In Ibernia.

Catholicus. Rex Colonienſis.
Comachiæ. Rex Minauię.
Menæ, Cathelinæ.
Ibi hodie non ſunt reges, ſed tota Ibernia eſt ſub rege Angliæ.

Iſti ſunt feudatarij Eccleſiæ Romanę.

Rex Siciliæ. Rex Hieroſolymitan.
Rex Vngariæ. Rex Sardiniæ.
Rex Aragonum.

Dominus Clemens Papa V. fecit fratrem Ioannem de monte Coruino ordinis minorum exiſtētem in Dominio Tartarorum Archiepiſcopum Cambalienſis in partibus Orientis, & fecit conſecrari in curia nouem fratres eiuſdem ordinis in Epiſcopos, quos miſit ad partes illas Suffraganeos, & in auxilium ipſius Archiepiſcopi, & fuit ſibi miſſum Pallium de Curia, & ordinatū etiam quòd eſſet pro ſucceſſore propter loci diſtantiam.

Domi. Ioannes Papa XXII. fecit quēdam de ordine Prædicatorum Archiepiſcopum.

Soltamen. in partibus Aquilonis, & eodem modo miſit ſibi ſeptem fratres ipſius ordinis pro ſuffraganeis quos fecit conſecrari i Curia In Epiſcopos, & fuit ſibi miſſum pallium ſucceſſorum, vt ſupra.

Et eſt ſciendum, quod hodie non ſunt plures eccleſiæ Patriarchales, ſeu Epiſcopales, niſi de nouo crearentur per ſedem Apoſtolicam.

Iſti eligunt Roma. Imperatorem.

In primis Archiepiſ. Maguntinenſis, ſacri Imperii per Germaniam Archicancellarius.

Item Archiepiſcopus Colonienſis, ſacri Imperii per Italiam Archicācellarius

Item Archiepiſcopus Treuerenſis, per regnum Arelatenſis Archicancellarius.
Rex Bohemiæ, qui fuit Dux.
Marchio Brandeburgenſis.
Dux Saxoniæ. Comes Palatin. Rheni.
Vnde verſus.
Maguntinenſ. Treuerenſis, Colonienſis.
Eſt palatinus dapifex Dux, portitorenſis.
Marchio præpolitus Cameræ.
Pincerna Bohemus.
Hi ſtatuunt Dominum cunctis per ſecula mundi.

Imperator Roman. debet coronari tribus coronis, videlicet.

Prima Ferrea, quæ ſignificat potentiā & fortitudinem, & de iſta Corona Ferrea debet coronari per Archiepiſcopum Colonien. in villa, quę Aquiſgrana dicitur, Colonien. prouincię Leodien. Diœceſis.

Secunda eſt de Argento, quæ ſignificat, quod in ipſo eſt clara iuſtitia & mundicia, & de ipſa argentea corona coronatur per Archiepiſcopum Mediolanen. in Eccleſia Hodotienſ. & eſt Mediolanenſ. Diœceſis.

Tertia eſt de Auro, quæ ſignificat maioritatem & nobilitatem omnium metallorum, vnde per ipſam cumparationem debet eſſe in ipſo Imperatore ſemper iuſtitia; & debet eā firmiter ſeruare, & ſemper permittere reddere vnicuique quod ſuum eſt; de iſta corona aurea vltimo debet coronari in vrbe per dominum Papam, in Baſilica ſancti Petri, in altari ſancti Mauritij in ſignum quod eſt Imperator, & ſub eo ratione ſuæ confirmationis. Vnde dictus Imperator ſtare non debet in vrbe, niſi per vnam noctem poſt ſuam coronationem. & in exitu vrbis aſcendit montem vnum prope Eccleſiam S. Petri extra muros per duo milliaria, qui vocatur mons Maurus, qui quidem mons altior eſt omnibus alijs de contrata dictæ vrbis, & tunc quando eſt in vertice montis eleuans manum, voluendo ſe dicit, omnia quæ videmus noſtra ſunt, & ad mādata noſtra perueniunt. Et ſtatim mittit per vniuerſum mundum, vt ad mandata ſua veniant omnes Barones, & principes Chriſtiani, & Pagani totius mundi, qui ſibi debent reſpondere; vt in primo folio Codicis, vbi dicitur omnia quæ videmus noſtra ſunt, continetur.

SE.

SEQVITVR MODO CONVENIENTER VIDERE

DE ORDINIBVS, ET RELIGIONIBVS CHRISTIANITATIS.

Et eorum nominibus per Romauam eccleſiam approbatis, & qui ex eis dicantur non mendicantes, & qui mendicantes, & qui militarum. Et primo de non mendicantibus.

MOnachi, Ordo ſancti Baſilij, & caput vocatur Archimandrita.

Monachi. Ordo ſancti Benedicti, Gilbertus instituit ordinem in Anglia ſub regula ſancti Benedicti.

Monachi. Ordo Ciſtercien.

Monachi, Ordo Cluniacen.

Canonici, Ordo Præmonſtraten.

Et iſtis tribus non additur ordò, Dilecto filio Abbati Monaſterij Ciſtertienſis. Cabilonenſis Diœceſis. & ſic de alijs.

Canonici, Ordo s. Auguſtini.

Fratret, Ordo ſanctæ Mariæ Cruciferorum.

Frat. Ordo Cruciferorum cum ſtella.

Magiſter, & fratres hoſpitalis ſancti Franciſci Cruciferorum cum ſtella in pede pontis. pragen. ordinis s. Auguſtini.

Ioanni priori domus fratrum ſanctę Mariæ de Venetijs, ordinis Cruciferorum Caſtellan. Dięceſis.

Frat. Ordo s. Petri confeſſoris de Magella.

Fratres, Dominici Sepulchri ordinis s. Auguſtini.

Prioratus domus Sepulchri dominici Calatambio ordinis ſancti Auguſtini Tiraſonenſi Dięceſis.

Magiſter, & Fratres.

Prior, & capitulo eccleſiæ Ieroſolymitan. & Sepulchr dominici, ordinis ſancti Auguſtini, per fratres dicti Sepulchri, cuius idem Ioannes frater, &, vt aſſerit, ordinem ipſum expreſſe proſeſſus eſt gubernari ſoliti.

Frat. Ordo Cartuſien.

Frates, Ordo vallis vmbroſæ ſub regula s. Auguſtini degen.

Fratres, Ordo Camaldulen.

Ioanni primi eremit. Camaldulen. ad Romanam Eccleſiam nullo modo pertinentis. Aretin. *Diœceſis*.

Frat. Ordo Grandimonten.

Frat. Ordo fontis Ebrandi ſub regula S. Benedicti.

Frat. Ordo vallis Scholarium, ſub regula S. Auguſtini.

Frat. Ordo vallis caulium mo. Ordo Floren.

Frat. Ordo humiliatorum.

Ioanni Præpoſito domus Piſtorien. ordinis Humiliatorum.

Fratres, Ordo ſancti Guglielmi ſub regula s. Auguſtini.

Fratres, Ordo Silueſtrinorum de montefano.

Ordo ſancti Victoris ſub regula ſancti Auguſtini.

Ordo de Sempingam.

Innocentius VII. Dilecti filij Priori & Conuentus *Monaſterij* de Sempingam, per priorem ſoliti gubernari, ad Roma. Eccleſ. nullo modo pertinentis, ordinis ſancti Gilberti de Sempingam Licolmen. *Diœceſis*.

Ordo ſanctæ Trinitatis & redemptionis captiuorum, ſub regula ſancti Auguſtini.

Ordo fratrum Beati Pauli primi Eremitæ. ſub regula s. Auguſtini degen.

Dilecti filij præceptori præceptoriæ ſancti Antonij in P. tan. *Diœceſis*.

Ordo beatæ Marię de *Mercede* & redemptione capiiuorum.

Ordo beatæ Mariæ de mercede capt.

Ordo fratrum de pœnitentia beatorum martyrum Car.

Ordo ſancti Hieronymi ſecundum inſtituta ſancti Auguſtini, & ſunt fratres, & habent Priorem, & Conuentum, & Monaſteria, & ſunt in Hiſpania plura Monaſteria.

Ordo Monachorum eremitarum ſancti Hieronymi, erectus per Martinum v. & ſunt Monachi monaſteriorum in Hiſpania, & habent priores, & ſunt pauca monaſteria ordinis ſancti Benedicti Celeſtinorum nuncupati.

Fratris tertij ordinis ſancti Franciſci de pœnitentia nuncupati. Iohannis monachi Monaſterij S. Nicolai Malfitan. ordinis S. Benedicti, in quo monachi ſecundum inſtituta beati Petri confeſſorijs viuunt,

Mendicantium ordinis ſunt hi, videlicet.

Ordo fratrum Prędicatorum.

Magiſtro, ac vniuerſis Prædicatorum.

Ordo fratrum Eremitarum ſancti Auguſtini.

Priori generali fratrum Eremitarum s. Auguſtini.

Ordo fratrum beatæ mariæ de monte Carmelo.

Ordo fratrum ſeruorum ſanctæ Mariæ ordinis s. Auguſtini.

Priori generali & fratribus ſeruorum ſanctæ Mariæ, ordinis s. auguſtini.

Priori prouinciali fratrum ſeruorum s. Mariæ, ordinis s. Auguſtini patrimonij beati petri in Tuſcia ſecundum morem dictorum fratrum.

Ordo fratrum Minorum.

Sorores viuentes ſub cura fratrum Prædicatorum.

Vide in tit. ea quæ de bonis. in quinterno.

Sorores viuentes ſub cura fratrum minorum, ordinis ſanctæ Claræ. sorores pęniteutium beatæ Mariæ Magdalenæ, ordinis s. Auguſtini.

De ordinibus militiarum.

Ordo ſancti Ioannis Ieroſolymitani.

Ordo ſanctæ Mariæ Theutonicorum.

Ordo militiæ ſancti Iacobi de ſpata in Hiſpania.

Ordo militiæ Calatrauen. ſub regula Ciſtertien.

Ordo militiæ Ieſu Chriſti.

Abbas & conuentus monaſterij ſancti Spiritus propę Sulmonam, ad Romanam Eccleſiam nullo medio pertinentis, ordinis ſancti Benedicti Velluen. Diœceſ. cuius beatus Petrus de murrone extitit inſtitutor.

Abbas & Conuentus beatæ Mariæ de monte oliueti, ordinis ſancti Benedicti Aretin. Diœceſis. Vel ſic, Monaſterij & cæt. ſancti Olíueti nuncupati.

Sancti Ioannis Ieroſolymitani ſub regula S. Auguſtini & ſanctæ Mariæ Theutonicorum.

Magiſtro hoſpitalis ſancti Ioannis Ieroſolymitan. & Conuentui Rhodi hoſpitalis eiuſdem Colocen. Diœceſ.

Sancti Iacobi de ſpata Calatrauen. ordinis ſancti Auguſtini.

Magiſtro & fratribus militiæ hoſpitalis ſancti Thomæ martyris Camariē Accon in bulla Alexandr. iiij. ſancti Thomæ Magiſtro & fratribus hoſpitalis ſancti Thomæ martyris Acconen. in bulla Io. xx.

Conuentus eſt in monaſterio Caſtri B. Mariæ de Mūteſia d. ordinis Valēt. diœce.

Militia beatæ Mariæ de Mūteſia, & S. Gregorij Ciſtertien. ordinis.

Magiſtro & fratribus hoſpitalis ſancti Iacobi, de Alto paſſu Rom. Eccleſ. immediate ſubiecti, ordinis S. Auguſtini Lucanienſis Diœceſis. Dilectis in Chriſto filiabus Priorıſſæ & conuentui monaſterij de Xixena, per prioriſſam ſoliti gubernari, ordinis ſancti Auguſtinj Ilerden. diœceſis ſub cura & ſecundum inſtituta fatrum ſancti Ioannis Ieroſolymitan. degentibus. *Alto paſſu.* *Xixena.*

Ordo fratrum ſancti Lazari ſub regula ſancti Auguſtini degentium.

Dilecto filio A de Corduba generali magiſtro hoſpitalis ſancti Lazari Ieroſolymitan. ordinis ſancti Auguſtini. Cum itaque generalis magiſtratus.

Ordo fratrum S. templi Domini ſub regula S. Auguſt degen.

Ordo fratrum Cruciferorum cū ſtella

Intitulatio mulierum Eccleſiaſticarum vel religioſarum.

Maria monialis monaſterij monialium Sancti Nicolai, ordinis ſancti Auguſtini, ſub cu- *Vide in quinter.*

no cancellaria, tit. ca qua de bonis. ſub cura & regimine fratrum prædicatorum degent.

Priorissa & conuentus monaſterij per Prioriſſam ſoliti gubernari, ordinis ſancti Auguſtini ſub cura & ſecundum inſtituta fratrum ordinis Prædicatorum quibus ex Apoſt. ſedis priuilegio licet, dicitur habere facultates.

Pœnitentes. Dilectæ in Chriſto filiæ vniuerſæ mulieres pœnitentes nuncupatæ in domo ſancti Hieronymi oppidi Viennen. Patauien. Diœceſis.

Incluſę. Dilectis in Chriſto filiabus, Aabatiſſis & Conuentibus monaſteriorum, monialium incluſarum ſiue ordinis S. Claræ ſiue ſancti damiani ſiue minoriſſę dicantur.

Dilecti filij canonici, & dilectæ in Chriſto filiæ canoniſſæ ſecularis eccleſię Aſſinden. in qua certus numerus Canonicorum exiſtit Golonen. Diœceſis.

Abbatiſſa, & conuentus, ac fratres, & ſorores monaſterij, ſiue domus in Marientione ordinis ſancti Auguſtini ſancti Saluatoris nuncupati Suermen. Diœceſis.

Pro parte dilectæ in Chriſto filię Abbatiſſę Monaſterij Thoren. ordinis ſancti Benedicti Leodienſ. Diœceſis. in quo etiam præter dilectas in Chriſto filias ini bi Canoniſſas ipſa duntaxat Abbatiſſa dictum ordinem expreſſe profiteri conſueuit, aliqui ſeculares clerici Canonicatus, & præben. ibidem obtinentes, ac capitulum inſimul facientes fore noſcuntur, nec non Capituli huiuſmodi petitio cont nebat. Ad collationem etiam dilectarum in Chriſto filiarum Abbatiſſę, & Canoniſſarum ac dilectorum filiorum Præpoſiti, Decani. & Capituli, ſingulorumque Canonicorum & perſonarum ſecularis & collegiatę Eccleſię ſanctę Gertrudis Niuellen. Leodien. Diœceſ. in qua præter eaſdem Abbatiſſam & Canonicas nonnulli Canonici ſeculares huiuſmodi capitulum inibi facien. fore noſcuntur communiter vel diuiſim pertinere.

De monetarum valore.

Libera Turonenſum paruorum valet ducatum vnum auri de camera.

Libra Turonenſum monetæ in Francia Tres libræ faciunt ducatos duos.

Libra Maioricen. Tres libræ faciunt duos ducatos.

Libra Barchinonen. Iacen. Valentin. quælibet libra ducatum vnum.

Libra monetæ Normandię, tres libræ valent duo ſcuta non antiqua.

Libra monetæ Britanniæ valet minus vno duca. quia x. libr. valent duca. viij.

Libra Pariſien. valet modicum minus libra Britanniæ, & modicum plus monetæ Francię.

Libra monetę Sterlingorum in Scotia. valet duca. duos cum dimidio.

Libra monetæ Vſualis in Scotia valet ducatum vnum auri. & tres libræ ſimiles valent tres ducatos, qui faciunt vnam libram ſterlingorum. Et tunc componentur lib. ſterlin. ex compoſitione antiqua ad duca duos cum dimidio Reuera, vt intellexi. valet ducatos tres.

Libra Sterlingorum in Anglia valet ducatos ſex, tamen ad duca. quatuor.

Libra monetæ Meten. valet ducatum vnum auri.

Libra monetæ Flandriæ valet duc. tres

Franchus in Francia, tres franchi faciunt ducatos duos.

Floreni tres auri de Aragonia, valent ducatos duos.

Florenus Renen. auri valet groſſos Papales octo, & computantur in Cam. Apoſtolica quatuor floreni, pro tribus ducatis.

Florenus Sabaudiæ valet balocchos ij. duo floreni cum dimidio, & vnus groſſus Sabaudiæ facit ducatum vnum.

Floreni ſeptem Rhenen. ad rationem xl. groſſorum monetæ Flandriæ pro quolibet, faciunt ducatos quatuor.

Floreni tres regni Nauarræ valent ducatum vnum auri.

Floreni tres monetæ prouinciæ faciũt ducatum vnum.

Marchia ſterlingorum in Anglia valet ducatos quatuor.

Marchia Sterlingorum in Ibernia valet duca. duos cum dimidio.

Marcha argenti valet ducatos quinque auri de camera.

Marcha argenti puri valet ducatos ſex ſimiles.

Marabatini in Hiſpania cccc. faciunt ducat. vnum auri, tamen ſolet augeri, & minui pretium. mille Marabatini valent ducatos duos cum quart. iij alterius ducati.

Scutum antiquum Franciæ valet ducatum vnum.

Scutum nouum auri Franciæ valet ducatum

catum vnum, minus vno groſſo papali, & ſic computantur in Cam. Apoſtollica Salutran. valet ducatũ unum auri.

Vncia valet duc. ſex auri.
Florenus Carolen. valet medium duca.
Floren. Brabandiæ valet med. ducatum.

FINIS.

REGISTRVM

abcd A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Gh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt.

Omnes ſunt duerniones præter T t eſt folium.

R O M A E,

Apud Guglielmum Faccciottum.

M. D. X C I V.